

پلاک ڈکشنری

(پنجابی توں پنجابی)

پہلی جلد (آ۔ بھ)

پنجاب انسٹیٹیوٹ آف لینگویج، آرٹ اینڈ کلچر پنجاب

پنجابی دے مہان کھوج کاراں، سوجھواناں

تے طالب علماں دے ناں

جیہناں واسطے ایس وڈے کم دی

نینہہ رکھی گئی۔

پلاک ڈکشنری (پنجابی توں پنجابی)	کتاب:
ڈاکٹر صغرا صدف	پراجیکٹ انچارج:
محمد عاصم چودھری - خاقان حیدر غازی	پراجیکٹ کوآرڈینیٹر:
ڈاکٹر شاہد محمود کاشمیری	پراجیکٹ سپروائزر:
عبدالحمید، محمد نعیم	کمپوزنگ:
فیضان امجد	ٹائٹل:
پنجاب انسٹیٹیوٹ آف لینگویج، آرٹ اینڈ کلچر، لاہور	ناشر:
2018ء	پہلی اشاعت:
1000	تعداد:
12000 پاکستانی روپے فی سیٹ (6 جلد)	قیمت: پاکستان:
150 امریکی ڈالر فی سیٹ (6 جلد)	بیرون ملک:

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior permission of Punjab Institute of Language, Art & Culture (PILAC), Lahore, Pakistan.

ISBN: 978-969-9199-55-4

Punjab Institute of Language, Art & Culture

Punjabi Complex, 1-Gaddafi Stadium, Ferozpur Road, Lahore.

Ph: +92-42-99232165-70 E-mail: pilacpk@gmail.com

Website: <http://pilac.punjab.gov.pk>

ادارے و لوں

پنجاب انسٹیٹیوٹ آف لینگویج، آرٹ اینڈ کلچر، محکمہ اطلاعات و ثقافت، حکومت پنجاب پنجابی زبان، فن تے ثقافت دے ودھالئی کم کر رہیا اے۔ اپنے بن توں ہن تیکر ایہہ ادارہ پنجابی زبان، فن تے ثقافت اُتے سٹھ توں ودھ کتاباں چھاپ چکیا اے۔ ایہدے پٹھ پاکستان داپہلا پنجابی ایف ایم ریڈیو اسٹیشن ”ایف ایم ۹۵۔ پنجاب رنگ“ وی پوری شان نال پنجابی پروگرام پیش کر کے پنجاب دھرتی دا شملہ اُچا کر رہیا اے۔ پنجاب دی ثقافت نوں نویں نسل تیکر اپڑاؤن لئی ایس ادارے نے ”میلہ بہاراں“، ”میلہ چہراں“ تے ”پلاک کلچرل فیسٹیول“ دے ناں نال میلیاں دا پر بندھ کر کے پرانیاں قدراں، رسماں تے ثقافتی ورثے دے ودھالئی نوں لکھا پیر چکیا اے۔ ایس توں اڈ پنجابی زبان وچ چھپن والیاں کتاباں تے ”شفقت تنویر مرزا ایوارڈ“ دتے گئے نیں۔ ایس طرح ”پرائیڈ آف پنجاب“ دے ناں توں کھوج، نثر، شاعری، پنجابی تنظیمیں، فلم، ڈرامہ تے موسیقی دے کھیتز وچ سالانہ ایوارڈ دتے جاندے نیں۔

ایہناں ساریاں کماں دے نال نال پلاک نے اک وڈی تہجی پنجابی ڈکشنری بنان دے منصوبے داوی پر بندھ کیتا۔ ایس منصوبے دا مقصد کھوجکاراں، سوجھواں تے طالب علماں نوں اک اچھی، غلطیاں توں پاک تے مکمل پنجابی لغت دینا سی۔ ایس مقصد نوں پورا کرن لئی ہن تیکر موجود سبھ ڈکشنریاں توں فائدہ چکيا گیا۔ خاص کر پنجاب دے کلاسیکل، فوک لور تے ہر علاقے دے وکھو وکھ پچھان دے ادب دی لفظی لئی گئی اے۔ اجو کے دور دے شاعراں تے ادیبوں دی لفظی نوں وی ایس ڈکشنری دا حصہ بنایا اے تاں جے پنجابی دے ودھ توں ودھ اکھراں ڈکشنری وچ موجود ہوں۔ ایس پاروں ایہہ ڈکشنری اک نوں لکھی تے

زبانوں تے لہجیاں دے مخففات

سرائیکی	سر	افریقی	افر
سنسکرت	سن	انگریزی	انگ
عبرانی	عبر	پرتگالی	پے
عربی	عر	پوٹھوہاری	پو
فارسی	فا	پوادی	پوا
ہندی	لہند	ترکی	ت
ملتان	مل	جٹگری	ج
ہندی	ہ	چھاچھی	چھ
ہندکو	ہند	سندھی	س

اچھی ڈکشنری اے جیدے وچ پڑھن آ لے نوں اپنی لوڑ دی ہر شے لھ سکدی اے۔ اتھے ایہ دسنادی ضروری اے کہ پنجاب حکومت دی مالی مدد نال ایس وڈے منصوبے نوں توڑ چاڑھیا گیا۔ پلاک ڈکشنری دی تیاری وچ پنجابی دے کھوج کاراں دا چناؤ اک اوکھا مرحلہ سی پر پلاک نے ایس مقصد لئی اخبار وچ اشتہار دتا تے باضابطہ ریکروٹمنٹ کمیٹی نے کھوج کاراں، کمپوزراں تے سپروائزر دا تقرر کیا۔ سپروائزر دی ذمہ داری ڈاکٹر شاہد محمود کاشمیری ہو راں نوں دتی گئی جیہناں ایہہ فرض ودھیا طریقے نال نبھایا۔ کھوج کاراں وچ چاند شکیل، محمد عرفان، نالکہ اعظم، حزنی بیگ، جواد لبر، عفت عاشق، ہما گلزار، عبدالوکیل، کرن شجاع (جزوقتی) تے بشری اعجاز (جزوقتی) جد کہ کمپوزراں وچ عبدالحفیظ تے محمد نعیم شامل سن۔ عروبہ ناظم تے حراشہادی نے وی ایس ڈکشنری دی تیاری وچ اپنا حصہ پایا جیدے لئی ادارہ ایہناں دا دلوں شکر یہ ادا کر دالا۔

ایس منصوبے لئی پلاک دی ٹیم وچ ڈی جی پلاک ڈاکٹر صغرا صدف، محمد عاصم چوہدری، خاقان حیدر غازی، شفاعت عباس، کوثر پروین تے ریاض قمر بٹ دی محنت دی شامل اے جیہناں ایہہ منصوبہ ڈیزائن کیا، ایہدے واسطے فنڈز تے ایہوں توڑھ چاڑھن دا آہر کیا۔ ایہہ ڈکشنری 6 جلداں تے مشتمل اے۔ مستقبل وچ وی پلاک ایس طرح دے ہو روڈے منصوبے لیا ندر ہوے گا تاں جے ماں بولی پنجابی دانان ہر پدھر تے اُچا کیتا جاسکے۔ پلاک ایس ڈکشنری نوں اگلے منصوبیاں وچ پنجابی توں اردو تے پنجابی توں انگریزی وچ ڈھالنے تے چھاپن دا آہر کرے گا۔ ادارے نے اپنے دلوں پوری کوشش کیتی اے کہ کوئی کمی نہ رہوے پر فیروی سارے سوجھواناں اگے نبھتی اے کہ جے کر کوئی کمی کوتاہی رہ گئی اے تے ساہنوں دس پان تاں جے اگلے ایڈیشن وچ اوہ ٹھیک کیتی جاسکے۔

ڈاکٹر صغرا صدف

ڈائریکٹر جنرل

پنجاب انسٹیٹیوٹ آف لینگویج، آرٹ اینڈ کلچر، لاہور

گرامردیاں اصطلاحواں لئی ورتے گئے مخففات

اشارہ	اشارہ	فعل لازم	فعل
اصطلاح	اصطلاح	فعل متعلق	فم
اکھا	اکھا	کلمہ اثبات	کلمہ اثبات
بُجھارت	بُجھارت	کلمہ استعجاب و حیرت	کلمہ استعجاب و حیرت
بد دعائیہ کلمہ	بد دعائیہ کلمہ	کلمہ اقرار	کلمہ اقرار
جملہ	جملہ	کلمہ انبساط	کلمہ انبساط
حرف استثناء	حرف استثناء	کلمہ ایجاب	کلمہ ایجاب
حرف استدراک	حرف استدراک	کلمہ تاسف	کلمہ تاسف
حرف استفہام	حرف استفہام	کلمہ تائید	کلمہ تائید
حرف تہنید	حرف تہنید	کلمہ تحسین	کلمہ تحسین
حرف تعریف	حرف تعریف	کلمہ مخاطب	کلمہ مخاطب
حرف جار	حرف جار	کلمہ تعجب	کلمہ تعجب
حرف ربط	حرف ربط	کلمہ حقارت	کلمہ حقارت
حرف شرط	حرف شرط	کلمہ فیائیہ	کلمہ فیائیہ
حرف نفیریں	حرف نفیریں	کلمہ مہمل	کلمہ مہمل
حرف نفی	حرف نفی	کلمہ ہذا	کلمہ ہذا
حساب	حساب	لاحقہ	لاحقہ
روزمرہ	روزمرہ	لوک گیت	لوک گیت

ڈکشنری وچ ونکی وجہوں شامل کیتے گئے شاعر تے نثر نگار

اک لمی فہرست توں بچن خاطر چند لکھاریاں دے ناں درج کردتے گئے نیں
ایس توں اڈوی چوکھے لکھاریاں دیاں کتاباں توں فائدہ چکیا اے۔

آزاد	آزاد	حامد شاہ	حامد
اجیت خالصہ	اجیت خالصہ	حشمت	حشمت
اجیت کور	اجیت کور	خواجہ غلام فرید	خواجہ
امام بخش	امام بخش	کرتار سنگھ ڈگل	ڈگل
امبر رس	امبر رس	دمودر داس	دمو
امرتا	امرتا پریتم	نل دینیتی	دینیتی
اونکار	اونکار	دولت رام	دولت رام
باڈھو	باردے ڈھولے	دیا سنگھ عارف	دیا سنگھ عارف
باواہدھ	باواہدھ سنگھ	احمد یار رزنی	رزنی
برکت رام	برکت رام	افضل احسن رندھاوا	رندھاوا
بریتے	بریتے	رندھیر سنگھ	رندھیر سنگھ
بجیت ٹلسی	بجیت ٹلسی	روی داس	روی داس
تکھے شاہ	تکھے شاہ	دیوندر ستھارتی	ستھارتی
بوگا سنگی	بوگا سنگی	نرجیت سنگھ	نرجیت سنگھ
بھاگ سنگھ	بھاگ سنگھ	سری ترلوچن	سری ترلوچن
پدم	پدم	سیف الملوک، میاں محمد بخش	سیف، میاں محمد

متعدی المتعدی	متعدی المتعدی	صفت	صفت
مجاورہ	مجا	اسم ضمیر	ضم
مذکر	مذ	فاعل	فاعل
مستقبل	مستقبل	فعل ناقص	فص
مصدر	مصدر	فعل	فعل
مؤنث	مو	فعل متعدی	فعم
ندائے	ندا، ندائے	فعل امر	فعر

آ

آ: (ند) 1- حروف تہجی دا پہلا حرف، ایہہ دو الفاں توں مل کے بنیا ہویا اے، جیہدے وچ پہلا الف زبردی حرکت والا تے دوجا الف ساکن اے، عام طور تے ایہہوں ”د والا الف“ آکھدے نیں کیوں جے ایہہ لکھاواں پڑھیا جاندا اے 2- فارسی دی ہائے مختفی دی تھاں لفظاں دے اخیر وچ آ کے (آ) ہو جاندا ہے، جیویں: پردہ، پسینہ، نگینہ 3- سابقے تے مصدر دے مذھ وچ لگ کے معنی دی شدت ظاہر کردا ہے جیویں: آگن 4- پالتو جانوراں تے پرندیاں توں بلاون دی آواز 5- ”آؤنا“ توں فعل امر، یعنی کسے بندے توں کول بلاؤن واسطے درتیا اکھر 6- پکے بالاں توں بہلاون دی آواز 7- گویئے دلوں گاؤں توں پہلاں سُر ملاون والی آواز، سُر یاں تان لین دی آواز 8- چوکی پیریاں تکلیف دے اظہار سے مونہوں نکلن والی آواز 9- فُعبہ بازیاں تے مداریاں دلوں کسے غائب شے توں حاضر کرن ویلے مونہوں کدھن دی آواز 10- کسے دی گل دی تائید وچ آکھیا جاون والا شبد 11- کسے دی گل دی نفی وچ طنزیہ ڈھنگ نال آکھیا جاون والا لفظ 12- (فص) ہا، ہائی، سی، ہے سی دی تھاں ورتارے وچ آؤندا اے، دگئی: ”اودھ وی اوکاڑے گیا آ“

آ آ، (ندائیہ) 1- لکھوایاں یاں دوجے پالتو پنچھیاں یاں جانوراں

نوں بلاون دی آواز 2- پکے بالاں نوں بہلاون دی آواز
آ آتے ہر تیج وئجن، (مجا) کسے کم لئی چکر کڈھ کڈھ کے ہمت
بار دیون

آ آلی، (کلمہ مخاطب) آری، عورت دا دوجی عورت نوں بلاون دا
کلمہ یاں مخاطب کرنا

آ بلائے گل لگ، (اکھا) خواخواہ جھیرے جھیرن والے بارے
آ کھدے نیں، جیہڑا آپ مصیبت توں سد کے بلاؤندا اے
آ بلائے مینوں مار، (اکھا) دیکھو: آ بلائے گل لگ
آہن، (مجا) مشکل بن، اوکھ آون، مصیبت پئے جاون، بلا آون،
چتا وچ پھسن

آہنی جے سرتے، چھڈ پرائی آس، (مجا) 1- اوکھے ویلے
کسے توں اُمید نہیں رکھنی چاہیدی، مصیبت نال آپے ای نیرنا چاہیدا
اے 2- اپنے دکھاں دا آپ ای داڑو کرنا چاہیدا اے
آ بہو بستی، دیندے گھنڈے گُجھ نہ، جیہہ نہیں کھسکدی،
(اکھا) تکتے حوصلے دین والیاں چاتراں لئی آکھدے نیں
آ بھڑونا، (مجا) کسے گل پاروں آپس وچ لڑپنا، توں توں نہیں
میں کرنا

آ بیل مینوں مار، (اکھا) خواخواہ مصیبت مل لین والے بارے
آکھدے نیں

آہنچن، (مجا) 1- تھاں نکانے اپڑ جاون، پنچ جاون 2- دشمن دا
سرتے آ جاون یاں حملہ کردیون

آپون، (مجا) 1- ہلہ بولن، حملہ کرن 2- اچانک کسے مصیبت یاں
آفت دا آ جاون 3- ڈھے پون، ڈگ پون

آہنچن، (مجا) دیکھو: آہنچن

پریم سنگھ	پریم سنگھ	سیکھ	سیکھ
بیچ دریا	بیچ دریا	ش م	شہباز ملک
جب جی	جب جی	شاہ حسین	شاہ حسین
جوشی	جوشی	شو	شوکار بٹالوی
صاحب سنگھ	صاحب سنگھ	گرنتھ	گور و گرنتھ صاحب
صفوری	حاجی محمد صفوری	گو بی چند	گو بی چند
صوباسنگھ	صوباسنگھ	محسنین	محسنین
صوفی	مشتاق صوفی	محمد بوٹا	محمد بوٹا
عاجز	خواجہ عبدالرحیم عاجز	مقبل	مقبل
عارف	دیاعارف سنگھ	موہن	موہن سنگھ دیوانہ
عبدل	عبداللطیف افضل	میاں نورن گدائی	میاں نورن گدائی
غر	مولوی غلام رسول عالیپوری	نادر شاہ دی وار	نادر شاہ دی وار
فرید	بابا فرید	نانک	گورو نانک
فضل شاہ	سید فضل شاہ	نجم	نجم حسین سید
فیض بلوچ	فیض بلوچ	نوتج	نوتج
قادر یار	قادر یار	وارث شاہ	وارث شاہ
کالی داس	کالی داس	ودھاتا سنگھ تیر	ودھاتا سنگھ تیر
کرتار سنگھ	کرتار سنگھ	ہاشم	ہاشم شاہ
کرم	استاد کرم امرتسری	ہاشم رچناولی	ہاشم رچناولی
کشتہ	مولانا بخش کشتہ	ہر جرن سنگھ دیوانہ	ہر جرن سنگھ دیوانہ
گارگی	بلونت گارگی	ہدایت اللہ	ہدایت اللہ
گر	بھائی گرداس		

آدبوجن، (مخا) پھزلون، قابو کرن، اُتوں آ پتین

آدھمکن، (مخا) 1- اچن چیتی آ جاون، نُجھک ہو کے آ جاون

2- ہنا سدیوں آ جاون

آڈٹن/آڈٹنا، (مخا) 1- آ کے دھرنا مارلون، آ بہون، ڈیرالالون

2- مقابلے تے آ جاون

آڈہن، (مخا) ڈیکھو: آڈٹن

آرمن، (مخا) 1- آ رہون، دوآبے دالجبہ 2- آ پتین، اپڑ جاون

آ رہون، (مخا) 1- کدھروں اُچل کے ہوو کدھرے آون، بھبر

جاون، نلکن 2- ڈھے پون، ڈُٹ پون

آریہا/آریہی آ، (جملہ) آگیا اے

آساں، (جملہ) آواں گا، میں آواں گا، اسیں آواں گے

آگچھ، (نم) آمدورفت، آنا جانا

آگچھ آخنا، (مخا) جی آیاں نوں آکھنا

آگچھاں، (سوالیہ) (کیہہ میں) آجاواں؟

آگچھساں، (سوالیہ) (کیہہ میں) آجاواں گا؟

آگچھسی، (سوالیہ) 1- (اوہ) آجائے گا 2- (کیہہ اوہ) آجائے

گھر؟ مونٹ تے مذکر دوہاں لئی بولدے میں

آگچھسیں، (سوالیہ) (کیہہ توں) آجائیں گا؟

آگچھن، (نعر) آجاؤ، صیغہ جمع تے واحد لئی تعظیماً وی بولدے میں

آجھن آں، (تمنائی) 1- آجاندا ہے یعنی (اوہ سارے) آجاندا ہے

2- (سوالیہ) (کیہہ اوہ سارے) آجاندا ہے، تعظیماً واحد لئی وی

بولدے میں

آگچھنا، (تمنائی) (اوہ) آجاندا

آگچھو، (نعر) (تسیں سارے) آجاؤ، تعظیماً واحد حاضر لئی وی

بولدے میں

آگچھے، (سوالیہ) آجائے یعنی (اوہ) آجائے تے (کیہہ اوہ)

آجائے؟

آگوانڈھن لڑیے، (اکھا) خواہ مخواہ دا جھگڑا سہیڑن والے

بارے آکھدے میں

آلاون، (مخا) پُغلی کرن، کنڈ پچھوں گل کرن

آلگن، (مخا) 1- نیڑے اپڑ پون، کنڈھے لگ جاون، اپڑ جاون

2- تاک وچ رہون

آلگنا، (مخا) موت آؤنا، اچانک موت

آلگنی، (مخا) موت آجانی

آلون، (مخا) 1- پچھوں آ پڑن 2- آ پھرن، چھوہن 3- حملہ آور

ہوون، مخالف نوں جا پون

آلینا، (مخا) پچھوں آ کے مل پینا، چھوہنا، آ پھرتا

آمرن، (مخا) آ جاون..... حقارت نال بولدے میں

آمرنا، (مخا) آ جانا، حاضر ہونا، آ پھرتا

آملن، (مخا) دھکڑ زوری حق جماون، تھاں یاں کوئی شے اپنے

قبضے وچ کرن

آملن، (مخا) 1- پچھوں آ کے نال رل جاون 2- سگلی ساتھی بن

جاون

آملنا/آمل مارنا، (مخا) آ کے مالک بن بہنا، حق جماون

آنکلن، (مخا) بے دھیان کدھرے رُ جاون، اتفاقاً کتے چلے

جاون

آہوڑنا، (مخا) اکودم کوئی خیال آؤنا، اچن چیت کوئی گل ذہن وچ

آؤنا

آجُلدے، (تمنائی) 1- آجاندے، تعظیماً صیغہ واحد لئی دی
بولدے نیں (ند) 2- آجاند اے
آجُلساں، (پو، جملہ) آجاواں گا
آجُلسن، (پو، جملہ) اوہ آجاوے گے، تعظیماً صیغہ واحد لئی دی بویا
جاندا اے، استفسار دے طور تے دی بولدے نیں، یعنی (کیہ اوہ)
آجاوے گے؟

آجُلسو، (پو، جملہ) آجاؤ گے، استفسار دے لئی دی بولدے نیں
یعنی (کیہ تُوں یاں تئیں) آجاؤ گے؟
آجُلسی، (پو، ند+مو) آجائے گا یاں آجائے گی، سوالیہ فقرہ کیہ
اوہ مردیاں عورت آجائے گی؟

آجُلسیں، (پو، جملہ) آجائے گا، یعنی (کیہ تُوں) آجائیں گا؟
(جے) تُوں آجائیں، (جے) تُوں آجانا
آجُلن، (پو، جملہ) اوہ آجاوے (کیہ اوہ) آجاوے، صیغہ واحد لئی
دی تعظیماً بولدے نیں

آجُلن آں، (پو، جملہ) صیغہ جمع، آجاوے، صیغہ واحد لئی دی
تعظیماً بولدے نیں

آجُلو، (فعر) آجاؤ صیغہ جمع تے تعظیماً صیغہ واحد لئی دی اے
آجُلے، (پو، جملہ) آجائے، صیغہ مذکر و مونث دوہاں لئی بولدے
نیں

آجُلے آ، (پو، جملہ) آجاندا یعنی (اوہ) آجاندا یاں اوہ آجاندا
آجُلیں، (فعر) آجائیں یعنی (تُوں) آجائیں
آجی آیا، (روزمرہ) جی آیاں تُوں، خوش آمدید
آجی کرن، (حما) جی آیاں تُوں آکھن، خاطر تواضع کرن، آؤ
بھگت کرن، سیوا داری کرن

آہستہ، (حما) ایویں کسے اوکھ یاں جھیرے وچ آ کے پھس
جاوے، قابو آجاوے

آہستہ دی گل، (حما) مجبوراً ہر اوکڑ سہون یاں کوئی کم کرن
ویلے آکھدے نیں

آپیا، (روزمرہ) آؤندارہ، پناہ دے دی آجا، سنگ آجا
آجھمن، (حما) 1- رُک جاوے، ٹھہر جاوے 2- ٹیک لاوے، آسرا
لون، سہارا لون

آجھن، (حما) دیکھو: آجھن

آٹکرن، (حما) دوہڑو ہوکھلون، مقابلے تے آؤن، آملن
آجانا، (حما) 1- آؤنا، پڑنا 2- سکھ جانا، جاج آؤنا، مہارت ہونا،
پڑھیا ہو یا سبق سنا دینا

آجاوے، (حما) 1- پڑ جاوے، پہنچ جاوے 2- سبق دا آجاوے، کوئی
شے یاں کم سکھ لون، مہارت ہو جاوے 3- سمجھ پون، بھا جاوے
آجُل، (فم) 1- آنا جانا 2- (فعر) آجا، یعنی کسے نوں کہنا کہ
"آجا، آؤن"

آجُل آخنا، (حما) 1- کھلے دل نال سواگت کرنا، گھر وچ کسے
آؤن والے پروہنے دی ٹہل سیوا کرنا، آؤ بھگت کرنا

آجُلان، (فعر) 1- آچلیے، یعنی کسے اک آدمی نوں کہنا کہ آجا
(میں تے تُوں) دوویں جاییں، جیویں آچلیے 2- (سوالیہ) (کیہ
میں) آجاواں؟

آجُلدا، (ند) 1- آجاندا 2- (تمنائی) (کاش) اوہ آجاندا
آجُلدن، (پو، جملہ) آجاندا ہاں، تعظیماً صیغہ واحد لئی دی بویا
جاندا اے

آجُلدی، (تمنائی) آجاندا

داگن، صفائی

آب دانہ، (فا، ند) 1- آن جل، دانہ پانی، روزی، خوراک

2- قسمت، نصیب

آب دانہ کھٹن، (محا) حیاتی دے دن پورے ہونا، مرجانا

آب دانہ کھچی وچن، (محا) 1- حیاتی دے دن پورے ہونا

2- تقدیر نال کچھ فرے آؤنا، قسمت دے وس ہونا

آب دانے دی چھک، (مو) 1- روزی روٹی دی کشش

2- قسمت دی گل

آب دست، (فا، ند) استنجا، ادھ پانی جیہدے نال استنجا کیتا جاوے

آب دست داچ وی نہ ہوون، (محا) جگیاں ہوون، بے سلیقہ

ہوون

آب دست کرن، (محا) استنجا کرن، طہارت کرن

آب دیدہ، (فا، صفت) جیہدیاں اکھاں وچ بنجو بھرے ہوئے

ہوون، روون والا

آب دیون، (محا) 1- پان دیون، دھار تیز کرن، چکاوون

2- عزت دینا، ساکھ بنانا 3- بے عزت کرنا

آب رکھن، (محا) پان پت رکھن، بھرم رکھن، عزت بچاوون

آب زم زم، (فا+عر، ند) کعبے دے کھوہ دا پانی، اوس کھوہ یاں

چشمے دا پانی جیہذا حضرت اسماعیل دیاں اڈیاں بال پئے وچ روندیاں

ہویاں کعبے دے نیڑے نئی ریت تے مارن پاروں پھنڈیاں

آب سڑاب، (ند) مرگ دا پانی (مرگ جل)

آب سگن، (محا) پانی داسگنا

آب شار، (فا، ند) اچی تھاں توں ڈگن والا قدرتی پانی، جھرنا

آب صفا، (فا+عر، ند) 1- صاف پانی 2- اتھرو، ہنجو

آب کار، (فا، ند) 1- شراب کشید کرن والا، شراب دیکھن والا

2- ہاچی، بہشتی، گھر گھربانی بھرن والا

آب کاری، (مو) شراب کشید کرنا، ادھ محکمہ جیہذا شراب تے ہور

نشے والیاں چیزاں تے محصول لاند اے، شراب کڈھن دا پیشہ،

کلال داکم

آب کاری دروغہ، (ند) ناجائز شراب کڈھن والیاں نوں پھرن

والا افسر

آب کاری کمشنر، (ند) اوس محکمے دا کمشنر جس وچ نشے والیاں

شیواں تے محصول لیا جاتا ہے، آبکاری محکمے دا کمشنر

آب کاری محکمہ / آبکاری ڈیپارٹمنٹ، (ند) شراب کڈھن

اتے دیکھن دا محصول اگراہن والا محکمہ

آب کلائی، (مو) 1- داندھو پانی 2- بہت پانی ہون دا موسم (مسی،

جون، جولائی، اگست)

آب کوثر نال جیہد دھوون، (محا) بہت زیادہ پاکیزگی ورتن

آب کوثر نال مونہہ دھوون، (محا) دیکھو: آب کوثر نال جیہد

دھوون

آب گل، (فا، ند) گلاب دا عرق، پھلاں دا عرق

آب گماون، (محا) دیکھو: آب گواون

آب گواون، (محا) 1- چمک ضائع کرن 2- عزت خراب کرن،

ذلیل ہوون

آب گواونا، (محا) قد ریاں شان وچ فرق آؤنا یاں پاؤنا

آب گوچن، (محا) آب لینا، عزت گواچن

آب گینہ / آگینہ، (فا، ند) 1- شیشہ، کچ 2- شیشے دا بھانڈا

آب لتھر، (صفت) بے آب، بے عزت، شان توں ہٹا، عزت

آ.....ب

آب: (فا، مذ) 1- پانی 2- عرق، رس 3- خالص شراب

آب: (فا، مو) 1- جج، قدر 2- لشک، جوت، چک، رونق 3- جمال، ملتق 4- پان، تلوار وغیرہ دی دھار دا کرڑا پن 5- عزت، آن 6- شادابی، بھرا پن

فارسیاں گھر گالے، بے جانا بُت پانی منگدا، بھر بھر دیندی پیالے، (اکھا) اودوں دردے نیں جدوں کوئی آدمی پر چلت بولی نوں جھڈ کے نہ سمجھے جان والے شہد بولے تے نقصان اٹھائے

آب آدن / آب آونا، (حما) 1- آب آنا، چہرے تے رونق آنا 2- اوزار دا تیز ہو جاون 3- پانی چڑھ جاون 4- چمک آدن

آب اترن / آب اتر جانا، (حما) 1- بے عزت ہونا 2- چمک نہ رہون، رونق جاندی رہون 3- کھنڈا ہو جاون

آب اڈن / آب اڈنا، (حما) 1- تازگی نہ رہنا، مَر جھا جانا 2- چمک نہ رہون، رونق جاندی رہون

آب برکن / آب درکن، (حما) 1- مینہہ پیتا، مینہہ درھنا 2- چمکنا، جھلگانا، رونق برنا

آب بھر آدن، (حما) بنجو آ جاون، اکھاں وچ اتھرو آ جانا

آب پاشی، (فا، مو) 1- پانی چھڑکن دا عمل 2- فصلاں ٹوں پانی دیون دا عمل

آب پانا، (حما) عزت قدر حاصل کرنا، عزت پانا

آب پیما، (فا، مذ) کے مانع شے دے خالص یاں ناخالص ہون دا پتہ دین والا آلہ

آب تاب، (فا، مو) چمک دمک، جلال، چہرے دی خوبصورتی

آب جانعیاں رہون، (حما) 1- چمک نہ رہون، پان لہہ جاون 2- کھنڈا ہو جاون 3- بے عزتی ہو جاون، آبرو نہ رہون

آب جل، (فا، ہ، مذ) 1- رزق، روٹی روزی 2- قسمت، نصیب

آب جو، (فا، مذ) ندی، نہر، نالا

آب جوش، (فا، مذ) 1- شور بار، بجنی 2- پیون والا سوڈے دا پانی

آب جوشی، (فا، مو) پانی اُبالن دا عمل

آب چڑھاون، (حما) 1- چکاوٹ، قلمی کرن، صاف کرن 2- پان دیون

آب حرام، (فا، ع، صفت) شراب، ناپاک تے گندہ پانی

آب حیات، (فا، ع، مذ) امرت، اک معجزاتی چشمہ جس دے پانی نوں پین والا امر ہو جانا ہے، جیون جل، آبِ حُضَر دی آکھیا

جاندا اے کیوں جے اوہناں بارے آکھیا جاندا اے کہ اوہناں ایہہ پانی پیتا ہو یا اے ایس کر کے اوہ قیامت تیکر زندہ رہون گے

آب حیاتی، (مذ) دیکھو: آبِ حیات

آب خورا، (فا، مذ) کسور، ٹولر، جس نال پانی دُده وغیرہ پیتا جاندا ہے، مٹی دا بنیا ہوا گلاس، مٹی دا گج

آب خورے بھرن، (حما) کے منت دے پوریاں ہوون مگروں آب خوریاں وچ دُده یاں شربت نیاز دیون لئی بھرن

آب دار، (فا، مذ، صفت) 1- اوہ بندہ جیہڑا پانی دا انتظام کرن لئی مقرر رکھیا گیا ہووے 2- چمک دار، بھڑکیلا، لشکر 3- تیز دھار والا،

پان لگی والا 4- آنکھ والا، عزت آبرو والا 5- سوہنا ستھرا، دگنی، عقل ہووے مگ جوہریاں دی دند ویکھ بھلن آب دار موتی

آب داری، (فا، مو) آب دار ہون دی حالت، آب دار ہون

(پہلی جلد)

پلاک دُکھتری

آبروریزی، (فا، مو) بے عزتی، بے خرمی، عصمت دری، یکے
سوانی ٹوں جنسی زیادتی دانشانہ بنانا

آبرو سنبھالنے، (محا) عزت دی حفاظت کرن، بھرم بھا قائم رکھن
آبرو کرن، (محا) عزت کرن، آبرو بھا کرن

آبرو گھٹاؤن، (محا) بے عزت کرن، ذلیل کرن، ساکھ خراب کرن
آبرو گھٹن، (محا) بے عزت ہون، ذلیل ہون، ساکھ خراب
ہون

آبرو لاہن / آبرو لاہون، (محا) بے عزت کرنا، بے آبرو کرنا،
پان پت لاہنا، ذلیل کرنا

آبرو لٹاؤن، (محا) بے عزتی کراؤن، عزت نوں ہتھ پواؤن،
عصمت دری کراؤن

آبرو لٹن، (محا) بے عزتی کرن، عزت نوں ہتھ پاون، عصمت
دری کرن

آبرو لہون / لٹھن، (محا) بے عزت ہون، پان پت جاندی
رہون، ذلیل ہون

آبرو مٹاؤن، (محا) عزت گواؤن، ساکھ خراب کرن

آبرو مٹن، (محا) عزت جاندی رہون، ساکھ خراب ہون

آبرو مٹی وچ رولن، (محا) دیکھو: آبرو گھٹاؤن

آبرو نال رہون، (محا) عزت نال حیاتی گزارن، بھرم بھا نال
رہون

آبرو نوں داغ لاؤن، (محا) دیکھو: آبرو مٹی وچ رولن

آبرو نوں داغ لگ جاؤن، (محا) عزت نوں وٹا لگ جاؤن،

بے عزتی ہو جاؤن، ساکھ خراب ہو جاؤن

آبرو نوں گنڈھ وچ بنھن، (محا) عزت دی حفاظت کرن،

بھرم بھا دا خیال رکھن

آبرو ودھاؤن، (محا) عزت یاں ساکھ ودھاؤن، وڈیاؤن

آبرو ودھن، (محا) عزت یاں ساکھ گھنی ہون

آبرو وگاڑن، (محا) دیکھو: آبرو بگاڑن

آبرو وچکن، (محا) عزت گواؤن، عصمت لٹاؤن، جسم فروشی کرن

آبرو غت: (نم) اچانک، اچانک، اچن چیتی، یکدم

آبلہ: (فا، مذ) چھالا، پھسولا، پھالکا

آبلہ فرنگ، (فا، مذ) اک بیماری دا ناں جیہدے وچ جُتے اُتے

چھالے یاں زخم بن جانے نیں، آتشک، باد فرنگ

آبنا: (مو) تھکے دی سدھی کھڑی تالی جیہدے تے چلم رکھی جاندی اے

آبنوس: (عر، مذ) اک طرحاں دی کالے رنگ دی مضبوط لکڑ

آبنوسوں: (نم) آبنوس توں، اک درخت جیہدی لکڑی کالی تے سخت

ہوندی اے تے ڈھیر نل پاؤندی اے

آبنوسی: (صفت) 1- بہت کالا 2- آبنوس دی لکڑ دا بنیا

آبُو: (مذ، صفت) 1- ادھ بھٹنے دانے، کچے دھوکل بنے 2- ادھ پکیا،

خام، کچا 3- آبی، پانی والا

آبوش: (ندائیہ کلمہ) گھاں یاں مجھ نوں کول بٹاؤن دی اواز

آبول: (مذ) شام ویلا، سورج دے غروب ہون دا وقت

آبھا: (سن، مو) 1- لٹک، چمک، چانن، بھاہ، روشنی 2- جلال

3- عکس، پرچھائی

آبھار: (ہ، مو) 1- ذمے داری 2- احسان

آبھارا: (ہ، مذ) 1- ذمے دار 2- احسان مند

آبھاس: (ہ، صفت) 1- روشن ہونا 2- سما جانا 3- جھٹک، سایہ

آبھاس واد، (ہ، مذ) بیدانت دا ادھ مذہب جیہدا مانع برہم دا عکس

توں بغیر، بنا ساکھ توں

آب لھن، (خا) 1- پانی لہنا 2- بے عزت ہونا، شان جاندی رہنا
آب لہن، (خا) دیکھو: آب لھن

آب نہ رہنا، (خا) شان وچ فرق آؤنا، عزت قائم نہ رہنا

آب نہ رہیم، (جملہ) میری آب نہ رہی، میری عزت شان نہ رہی
آب وال / آب والا، (صفت) 1- عزت والا 2- چکیلا، لٹک

دار

آب وندئی رہن، (خا) شان تے عزت جاندی رہنا

آب ہوا ئیل، (فا، مو) 1- پانی تے ہوا 2- موسم، فضا 3- ماحول

آباد: (فا، مذ) 1- دیا ہوا 2- اوہ تھاں جتھے منگھ رہندے ہوں
3- رونق والی تھاں، شاداب

آباد کار، (فا، صفت) جنگل نوں کٹ کے زمین نوں واہی پیٹھ

لیاون والا، رڑے میدان وچ کڑی محنت نال فصلاں اُگاؤن والا

آباد کاری، (فا، مو) کسے تھاں نوں آباد کرنا، آباد کرن دا حق

، بے کار پئی زمین نوں واہ کے آباد کرنا

آبادی: (فا، مو) دسوں، دسوں دی تھاں، لوکاں دی کنتی، پنڈ، دتی،
رونق، سنگھ چین

آباں: (فا، مو) 1- آب دی جمع 2- پتراں اندر پانی، رس 3- چمکاں

آبجیکٹ گلاس (Object Glass): (انگ، مذ) خورد بین یاں

دُور بین وچ موہرے لگا ہوا شیشہ

آبدک: (مذ) سالہوار، سالانہ

آبرو / آب رو: (فا، مو) 1- عزت، پان پت 2- ساکھ، اعتبار

3- بندگی

آبرو برباد ہون، (خا) 1- بے عزت ہون 2- عزت لٹی جاون،

عصمت لٹیون 3- ساکھ تباہ ہون، اعتبار نہ رہون

آبرو بگاڑن، (خا) بے عزت کرن، ساکھ گواون

آبرو بگڑن، (خا) بے عزت ہون، ساکھ جاندی رہون

آبرو بن / آبرو بناون، (خا) عزت قائم کرن، ساکھ قائم کرنا،

بھرم بھاناون

آبرو پاؤن، (خا) عزت حاصل کرن، بھرم بھ قائم کرن

آبرو پیدا کرن، (خا) عزت حاصل کرنا، شہرت حاصل کرنا، نامی

گرا می ہو جاون

آبرو تے پانی بھرن، (خا) دیکھو: آبرو جاندی رہون

آبرو جاندی رہون، (خا) عزت نہ رہون، ساکھ خراب ہو

جاون، ذلیل ہو جاون

آبرو حاصل کرن، (خا) دیکھو: آبرو پاؤن

آبرو خراب کرن، (خا) عزت گواون، ذلیل کرن

آبرو خراب ہون، (خا) دیکھو: آبرو تے پانی بھرن

آبرو دا ٹھکھا، (مذ، صفت) شہرت دا چاہیوان، کم ظرف، کمینہ

آبرو دا پاس کرن / آبرو دا خیال رکھن، (خا) عزت دا خیال

رکھن، عزت دی حفاظت کرن

آبرو دا صدقہ جان، (اکھا) عزت قائم رکھن لئی جان دی پرواہ نہ

کرنا، عزت جان نالوں دی پیاری ہوندی اے

آبرو دے چکھے پون، (خا) عزت خراب کرن دی کوشش کرنا

آبرو دیون، (خا) عزت دیون، ساکھ بنا دیون

آبرو رکھن، (خا) عزت دیون، بھرم بھ رکھ لاون

آبرو رہ جاون، (خا) عزت قائم رہ جاون، لاج بیج جاون، گل

رہ جاون، بھرم بھ قائم رہ جاون

پلاک ڈکٹری

(پہلی جلد)

آپ کاج مہا کاج، (اکھا) اپنے ہتھیں کیا کم ای بھ توں چنگا ہوندا اے

آپ کاجی، (صفت) اپنے کم نال غرض رکھن والا، خود غرض، لالچی، حرصی، مطلبی

آپ کالی تے پتر گئے..... پیو دے آؤندیاں ہک نال لگے، (بکھارت) رات تے چن تارے

آپ کپتی تے ویڑھا دادے گونا، (اکھا) آپ کجھ نہ کرن تے دوجیاں وچ عیب کدھن والے بارے آکھدے نیں

آپ کچی، ویڑھے دوس، (اکھا) جدوں کوئی بے وصفا اُلٹا دوجیاں نوں بھیڑا آکھے تاں طنز آکھیا جاندا اے

آپ کریئے سو کم پلے ہووے جے دم، (اکھا) بندے وچ ساہ ست ہووے تے دُنیا دے سو کم کرسکدا اے

آپ کول بے تاں جگ کول ہے، آپ کول نہیں تاں کوئی کول نہیں، (اکھا) جے بندے کول دھن دولت ہووے تاں سبھ جگ اوس دی چُجھ پرتیت کردا اے، دُنیا والے اوہدا ہر مسئلہ حل کر دیندے نیں، پر جے بندہ کنگال ہووے تاں اوکھے ویلے کوئی اوس دی مدد نہیں کردا

آپ گوں بھا ہے، (اکھا) انگن ساکاں وچ جھگڑے جھیردے ہوندے ای رہندے نیں

آپ گوائے تاں سکھ پائیے، (اکھا) پہلوں اپنا آپ ونجنا پنیدا اے فیر کدھرے جا کے انسان سکھ دامنو نہہ ویکھدا اے، سدا محنت نوں ای پھل لگدا اے

آپ گھات، (ند) خود کشی، آپو مرنا

آپ گئے وساکی، اسیں جوآں دی راکھی، (اکھا) آپ

باہنا جمان دی نالے، (اکھا) اپنی غلطی نال ساتھیاں نوں وی نقصان پہنچانا، جدوں اک دی غلطی دا بُرا اثر اوس نال جوے بہت ساریاں تے پئے تاں کہندے نیں

آپ تڑاپی، (مو) آپ دھاپ، نفسا نفسی، گھبراہٹ تے افراتفری دی کیفیت

آپ تھوں آپ، (نم) اپنے آپ، خود بخود

آپ جن سکھائے، اپنے آگے آئے، (اکھا) جس نوں سکھایا پڑھایا ہووے تے اوہ اوسے دا بُرا کرن لگ پوے تے آکھدے نیں

آپ جورا، (ند، صفت) 1- آپ زورا، اپنی من مانی کرن والا 2- اپنی مرضی کرن والا بچہ 3- یتیم

آپ خوردہ، (ند، صفت) 1- اپنی مرضی کرن والا، خود مختار 2- سرکش، باغی، خود غرض 3- احمق، بے وقوف

آپ دھاپ / آپ دھراپ / آپ دھڑاپ، (مو) 1- آپا دھاپی، اپنی اپنی پئے جانی، نفسا نفسی 2- اپنے آپ 3- دکھو دکھ

آپ دھاپی، (مو) اپنے اپنے فائدے لئی دوڑ بھج کرنا، اپنی ای غرض مگر جانا تے دو جے دا دھیان نہ کرنا، اپنی اپنی فکر، اپنے اپنے کمن دا خیال

آپ رُوپ مہا رُوپ، (اکھا) 1- خدا دا جلوہ سبھ توں اعلیٰ اے 2- کے کال فقیر نوں آکھیا جاندا اے کہ تہاڈا جلوہ خدا دا جلوہ اے

آپ زورا، (ند، صفت) خود سر، مونہہ زور

آپ سروپ، (ہ، صفت) 1- واجب الوجود 2- خدا، دیوتا 3- آپنے آپ بنیا ہویا، خود ساختہ، نام نہاد

آپ سوارتھ / آپ سوارتھی، (صفت) خود غرض، لالچی، مطلب

پرست، کمینہ

پانی دا معاوضہ، معاملہ
آبیانی: (مو) دیکھو: آبیانہ

آ.....پ

آپ: (ضم) 1- بہت سارے لوکاں لئی ایہہ شبد ورتدے نیں یاں غیر
کے اک بندے نوں عزت احترام دجوں دی آکھیا جاندا اے،
'ٹوں، 'تساں' لئی ورتے جاؤن والے شبد 2- خود، اپنا آپ
3- پرمیٹر، رب 4- خود، خود ای، آپے، دوجے کے دی مدد پنا،
آپ ای

آپ آپ، (فم) آپ ای، آپے ای، خود بخود، اپنے آپ
آپ بیتی، (مو) اپنے نال ورتی ہوئی وارنا، اپنی رام کہانی، اپنا
مُراتا حال، ہڈ ورتی، جگ بیتی دا اُلٹ، اپنی کتھا کہانی، اپنے حالات
بارے لکھی گئی کتاب

آپ بھکھاتے جگ بھکھاتا، آپ رجاتے جگ رجاتا، (اکھا)
بندہ جیہو جیہا آپ ہووے، اوہو جیہا دوجیاں نوں سمجھ لیندا اے
آپ بھلا جگ بھلا، (اکھا) اپنے نیک ہون نال جگ دے بھ
بندے چنگے محسوس ہوندے نیں، جے بندہ کے بارے بھیڑے
دچار نہ رکھے تاں اوہ لوکاں دے دیر توں بچیا رہندا اے

آپ پاؤلی تے سید نوکر، (اکھا) جدوں وسیے دی عام مہارت توں
ہنویں گل یاں دتیرہ نظریں آدے، اوہوں آکھیا جاندا اے
آپ پتے تے گھوڑے گھٹے، (اکھا) کچھ دی نہ ہوندیاں ہو یاں
اپنے آپ نوں بہت کچھ ظاہر کرن والے دے بارے آکھدے نیں
آپ تاں گلیوں باہمنہ جھمان دی گالے، آپ تاں ڈبیوں

پین نوں مندا اے
آبھاش: (ہ، مو) گفتگو، گل بات
آبھاشن: (ہ، مذ) 1- دیاچہ 2- گل بات، بول چال
آبھتوں: (نذ) کچا سٹا، آہو

آبھجاتیہ: (ہ، صفت) اعلیٰ خاندان والا
آبھرن: (ہ، مذ) زیور، گہنا، ہار شنگار
آبھڑ بھاندیاں: (فم) ابھڑ واسے، بے ساختہ، آپ مہارے

آبھکیہ: (ہ، مذ، صفت) آگاہ، واقف، جانو
آبھکمکھیہ: (ہ، مذ) رو برو، سامنے، مخاطب

آبھو: (صفت) اڈھ پکا، اڈھ بھجا (دانہ، رٹا)
آبھوشن: (ہ، مذ) دیکھو: آبھرن

آبھیاسک: (ہ، صفت) عادت کرن والا
آبھیر: (ہ، مذ) 1- آہیر 2- گوالا 3- گوپ

آبھیری: (ہ، مو) 1- آہرن 2- گوالن 3- گوپن

آبی: (فا، صفت) 1- پانی نال متعلقہ، پانی دا 2- پانی وچ رہن والا
3- ہلکا نیلا (رنگ) پانی دے رنگ والا، نیلے رنگ دی بھاہ یاں بھاہ
مارن والی شے

آبی اچار، (نذ) اوہ اچار جس وچ تیل دی تھاں برکہ وغیرہ پایا
جاندا اے

آبی بخارات، (نذ) بھاپ، گرمی نال اُڈ کے ہوا وچ ملیا پانی

آبی ٹکنجہ، (نذ) اوہ ٹکنجہ جو پانی دے زور نال چلدا اے

آبی مشین، (مو) پانی دے زور نال چلن والی مشین

آبیانہ / آبیانا: (فا، مذ) سچائی دا لگان، پانی دا لگان، نہراں وغیرہ
دے پانی دا محصول، حکومت ولوں فصلان نوں دتے جان والے

پلاک ڈکشنری

(پہلی جلد)

سانجھا کرنا

آپا در، (فم) دیکھو: آپے در

آپا دھاپی، (مو) اپنے اپنے فائدے لئی دوڑ بھج کرن دا عمل

آپا صدقے کرنا، (محا) اپنے آپ نوں قربان کرنا، ہنکار چھڈنا

آپا کول، (فم) اپنے کول، اپنے نیزے، کسے شے دا اپنے کول

موجود ہونا

آپا وارنا، (محا) اپنی نہیں چھڈ دینا، اپنی غرض دل دھیان نہ دینا،

اپنی ذات نوں من دینا، اپنا آپ قربان کر دینا، خود غرضی توں پاک

ہو جانا

آپا ونجاو / آپا ونجاو نا، (محا) اپنی میں نوں گواؤ نا، ہنکار چھڈنا،

اپنی لئی کرنا، اپنا آپ تباہ کرن

آپاک: (ہ، مذ) آوا، مٹی دے بھانڈے بناو دی تھاں

آپان: (ہ، مو) شراب دی ہٹی

آپاں: (مو) 1- وڈی بھین، باجی 2- وڈی عمر دی عورت یاں گوی لئی

کلمہ تحاطب

آپاں: (ضم) 1- اسیں، آپ دی جمع 2- اپنی ذات، خودی، اپنا آپ

آپت: (فم) اپنت، سانجھ، رشتے داری، ساک داری

آپت دے، (فم) آپو وچ، آپس دے

آپت کال، (ہ، مذ) آفت دازمانہ، مصیبت دا ویلہ

آپت گراہی، (ہ، صفت) خود غرض، بُخیل

آپت وچ، (فم) آپس وچ، اک دوسرے تال

آپت وچ پھٹ میل پون، (محا) آپس وچ ناچاتی پون، لوکاں

دے وچکار جھڑا کرواں

آپت ورگ، (ہ، مذ) رشتے دار، انگ ساگ

آپتھیلوموسکوپ (Ophthalmoscope): (انگ، مذ) اکھاں

دے روگ وغیرہ دیکھن والا اک آلہ

آپتتی: (سن، مو) ڈکھ، پتا، مصیبت، آفت، وبال

آپٹیکل بنچ (Optical Bench): (انگ، مذ) ادھ بنچ یاں لکڑی دا

شینڈ جس اُتے گول شے کھڑے کر کے ادھناں دے مرکز توں اوس

چیز دا فاصلہ ناپیا جاند ا ہے جس دا سایہ اوس شے وچ وی دسدا

ہوند ا ہے، ایس فاصلے نوں فوکس لینتھ (وتھ) آکھ دے نیں

آپد: (سن، مو) مصیبت، آفت

آپد جنک، (ہ، صفت) تکلیف دیوں والا

آپد گرسٹ، (ہ، مذ) تکلیف رسیدہ، مصیبت زدہ

آپدا: (ہ، صفت) دیکھو: آپد

آپر چھا: (ہ، صفت) سوال معلوم کرن دی خواہش

آپریشن (Operation): (انگ، مذ) جراحی، چیر پھاڑ، سریر دے

کسے روگ دی درستی لئی چیر پھاڑ کرن دا کم

آپڑا: (پو، مذ، ضم) اپنا، ذاتی، نجی

آپس: (ہ، فم) اک دوجا، اپنائیت، ہر اک، رشتہ داری، اک دوسرے

دے وچکار (دی کوئی گل یاں معاملہ)

آپس داری، (مو) میل جول، رشتے داری، اپنائیت، آپا داری

آپس وچ، (فم) دیکھو: آپ وچ دی

آپکا: (ہ، مو) ندی

آپکوہ: (ہ، صفت) تھوڑا پکيا ہویا، نیم مٹھ

آپلو: (ہ، مذ) پانی وچ چنگی طرحاں ڈوبنا، نہادنا

آپن: (ضم) اپنے، ذاتی، نجی، پرائیویٹ

آپن وٹی / آپنولی، (مو) برادری، رشتہ داری، تعلق داری

آپ نوں ہپ ہپ تے دوجیاں نوں ٹھو ٹھو، (اکھا) دوجیاں نوں کسے چیز بارے کہنا کہ چنگی نہیں پر آپ ہرپ جانا

آپ نہ جوگی گوانڈھ دلائے، (اکھا) آپ گھر کھاؤن نوں نہ ہون تے آئڈھ گوانڈھ دوتاں دیوں والے بارے کہندے نہیں

آپ نہ ونجے سوہرے تے لوکاں متئیں دے، (اکھا) آپ اک کم اُتے عمل نہ کرن تے دوجیاں نوں او سے دی نصیحت کرن لئی کہندے نہیں

آپ نہ ویلھی تے جگ داپانی بھراں، (اکھا) اوس کم دادی عوی کرنا جیہڑا اپنے کولوں نہ ہو سکے، آپ ویلھیاں نہ ہون پر سارے جہان دی خدمت دی آرزو کرن

آپ وچ دی، (نم) آپس وچ، اپنے وچکار، اک دوجے نال، آپسی

آپ دہا جے معاملے اپنے اسی سر آئے، (اکھا) آپ خراب کیے معاملیاں دا نتیجہ دی آپے بھگتتا پیندا اے

آپ ہدرا، (نم، صفت) من مو جی، اپنی مرضی کرن والا، اموز، آپ مہارا

آپ ہدری، (مو، صفت) آپ مہاری، من مو جن، اپنی مرضی کرن والی

آپ ہووے ٹکڑی تے کیوں دے بھکوی، (اکھا) جے کر انسان خود انصاف پسند ہووے تاں اوہنوں کوئی وی مہنا نہیں ماردا آپا: (نم) اپنا آپ، اپنا من، آتما، اپنی متا، اپنی ہستی

آپا بھل جانا/ آپ بھلنا، (حما) اپنے آپ دی سدھ نہ رہنا، اپنے آپ نوں کھودینا

آپا پر گناہا، (حما) نجی تجربیاں تے احساساں نوں ہوراں نال

(پہلی جلد)

موجاں مانن تے دوجیاں نوں کم کار کردیاں رہن دی تاکید کرن والیاں لئی آکھدے نہیں

آپ متا/ آپ متیا، (نم، صفت) 1- اپنی مرضی کرن والا، دوجے کولوں صلاح نہ لین والا 2- اپنے دھیان وچ رہن والا 3- ضدی، خود مختار 4- اپنے آپ نوں سیانا من والا

آپ مرے بھکھا، ادھی گتے نوں بھن پائی، (اکھا) اپنی حیثیت توں ددھ گل کرن، آپ تے بھکھیاں مردے ہون تے آکھن ایہہ کہ اوہ دوجیاں نوں پے کھواندے نہیں

آپ مرے (موئے) جگ پرلو، (اکھا) بندہ آپ مر جائے تے اوہ لے لئی تے سارا جگ اسی سویا ہوندا اے، اپنی مصیبت سبھ توں بھاری تے وڈی لگدی اے

آپ مویاں دن سورگ نہیں ہوندے، (اکھا) محنت کیتیاں تے دکھ اٹھایاں بنا کدی نہیں لہدا

آپ مہارا، (نم، صفت) آپ ہدرا، آپ متا، اپنی مرضی نال، اپنے آپ، خود بخود

آپ مہارے، (نم) 1- کسے خاص بی نوں بیجن توں بغیر موسم بہار وچ اپنے آپ آگن والے بولے 2- اپنے آپ 3- خود رو بولے

آپ مہانا، (نم) اپنے آپ نال گھاں کرن والا، خود کلام آپ میاں ملگتے، باہر کھڑے درویش، (اکھا) جیہڑا خود ضرورت مند ہووے، اوہ دوجیاں دی ضرورت کیہ پوری کرے گا آپ ننگ باپ ننگ نانکے، جتنے ذاتاں کھیاں ہوئیاں سواہ پائی چھان کے، (اکھا) جدوں کوئی جذبی ہستی مندے دتیرے والا ہووے، اوہوں اوہنوں بندن لئی آکھدے نہیں

پلاک ڈکٹری

آپنا خون اپنی گور گردن تے، (اکھا) اپنی کیتی اپنے سر
آپنا خون پیون، (مخا) دوجے دی گل جردون، صبر کرن، کجھ نہ
آکھ سک، دکھ سہون

آپنا خون کرن، (مخا) اپنا نقصان کرن، جان لڑا دیون، ڈھیر
کھیل کرن

آپنا دام کھوٹا تے پرکھن بارے نوں کیہ دوس، (اکھا) جدوں
اپنی شے وچ ای کی ہووے تے فیر پرکھن والے تے الزام نہیں
لاؤنا پبیدا

آپنا دل اپنی خوشی، (روزمرہ) ساڈی مرضی کے نوں کیہ، اسیں
جو چاہے کریے

آپنا ڈھڈ تے کٹا وی بھر لیندا اے، (اکھا) اپنی ذات واسطے
تے جنور وی کجھ کر لیندے نیس، دوجے دے کم آؤنا ای بندیاں اے
آپنا ڈھڈ رنگا کرن، (مخا) اپنے بھیت یاں دکھ غلط بندے اگے
پھولن، اپنی بے عزتی آپ کرن

آپنا ڈھڈ وڈھن، (مخا) اپنیاں لوڑاں تھوڑاں نوں نظر انداز کرن،
قربانی دیون

آپنا راگ الاپن، (مخا) اپنی گل کرن

آپنا راج کرن، (مخا) 1- اپنا ڈھڈ بھرن 2- خوش ہوون 3- اپنی
تسلّی کرن 4- کھوج کڈھن، گریڈن

آپنا رکھ پرایا چکھ، (اکھا) اپنی گڈھ نوں پکیاں رکھن تے پرانے دھن
نوں خرچن، اپنی شے نوں رکھ چھڈن تے دوجے دی شے نوں ورتن
آپنا رکھے بیگانہ چکھے، اوس نوں ملن درگا ہوں دھکے، (اکھا)
جیہڑا بندہ اپنی شے چھڈ کے دوجیاں دی شے ورتدا اے، اوہدی ہر
کوئی بندیا کر دا اے

آپنا سر پٹن، (مخا) انتہائی افسوس کرن، آپنا ای نقصان کرن
آپنا سر کھاؤن، (مخا) 1- غصہ برداشت کرن 2- کسے دا کجھ نہ
دگاڑن جوگا ہون

آپنا سمجھن، (مخا) 1- اپنا جانن، اپنے ورگا جانن 2- کسے دی شے
نوں اپنا خیال کرن 3- کسے دی شے دا دھیان کرن

آپنا سو جھلا کرن، (مخا) اپنی آخرت سوارن

آپنا کان نہ نظرن، (مخا) اپنا عیب نہ دسنا یاں دیکھن

آپنا کٹو کچھ وچ کرن، (مخا) اپنا آلو سدھا کرنا، اپنا مطلب
کڈھنا، اپنا کم سدھا کرنا

آپنا کٹو کچھ وچ گھستن، (مخا) دیکھو: اپنا کٹو کچھ وچ کرن

آپنا کم کر جاؤن، (مخا) داء لا جاؤن، دھوکھا دے جاؤن، اثر کر
دکھاؤن، اپنی خاصیت موبج کم کرن

آپنا کم کرن، (مخا) 1- ذاتی کم کرن، مرضی دا دھندا کرن 2- سوچنا

ہو یا کم کرن، فرض ادا کرن 3- کسے دھندے وچ رچھن 4- اپنا

مطلب کڈھن، غرض پوری کرن 5- دوجیاں دے معاملے وچ لت

نہ مارن 6- اپنا اثر دکھاؤن 7- خودکشی کرن

آپنا کم کیتا تے کھسم نوں کھائے جیتا، (اکھا) اپنی غرض

کڈھن تے کسے ہوو دی پرداہ نہ کرن

آپنا کھاؤن تے اپنا پھٹن، (اکھا) 1- کسے دا مُتھاج نہ ہوون

2- اپنی محنت نال روزی کماؤن

آپنا کیتا اگے آؤن، (مخا) اپنے عملاں دی جزایاں سزا پاؤن

آپنا کیتا ای پائی دا اے، (اکھا) دیکھو: اپنا بیج جیسا ای وڈھی

دا اے

آپنا کیتا پاؤن، (مخا) آپنے عمل دا پھل پاؤن، جیہا کرن تیا

آپنا: (ضم) 1- میرا، ساڈا، تیرا، تہاڈا 2- انگ ساک، ساتھی، بلی

آپنا آپ، (ند) اپنی ذات، اپنا جی، اپنی جان، اپنا وجود

آپنا آپ دتے نہ تے لوک پسند آئے نہ، (اکھا) آپ کے

جیہا نہ ہونا تے دوجیاں نوں گھاں کرنا

آپنا آپ سنبھالیے تے چور کے نوں نہ آکھیے، (اکھا) اپنی

شے دی آپے راکھی کرنی چاہیدی، کسے نوں دوش نہیں دینا چاہیدا

آپنا آپ گواہیے تاں پیارا پائیے، (اکھا) محنت کر کے ای گھ

حاصل ہوندا اے، پنا محنتوں مقصد حاصل نہیں ہوسکدا

آپنا آپنا، (صفت) 1- وکھرا وکھرا، جدا جدا 2- آپناپنا، ذاتی،

انفرادی، ہر اک دا

آپنا آپنا، پرایا پرایا، (اکھا) 1- برادری نال جتا دی دگاڑ ہووے

اوہ فیرو دی برادری ای ہوندی اے تے بیگانے بھادیں کتے وی جن

بن بن رہوں اوہ فیرو دی بیگانے ای ہوندے نیں 2- اوکھے ویلے

اپنا ای کم آوندا اے 3- اپنی شے اپنی ای ہوندی اے تے پرائی

شے پرائی ای ہوندی اے

آپنا آپنا کمادون تے آپنا آپنا کھاون، (اکھا) 1- ہر بندہ اپنی

مرضی دا مالک ہوند اے 2- جتا کوئی کماندا اے اونا اوس کھانا ہوندا

اے

آپنا آپنا لہنا اے، (اکھا) ہر اک دی قسمت اپنی وکھری ہوندی

اے، سمجھ دے نصیب اک جیہے نہیں ہوندے

آپنا آپنا مقدر، (اکھا) دیکھو: آپنا آپنا لہنا اے

آپنا آپنا ہوندا اے غیر دا کیہ وساہ، (اکھا) اپنے دا اعتبار ہو

سکدا اے بیگانے اُتے اعتبار نہیں کیا جاسکدا

آپنا آلو سداہا کرن، (حما) کسے نوں دھوکھا دے کے اپنا کم

کڈھن، خود غرضی اختیار کرن

آپنا ای رونا لے پٹھن، (حما) اپنی ای رام کہانی سنائی جاوَن

آپنا ای مونہہ تے اپنی ای چپیڑ، (اکھا) جدوں کوئی اپنا نقصان

آپ ای کرے تاں کہندے نیں

آپنا بھار آپ چاون، (حما) اپنی ذمہ داری آپ پوری کرن

آپنا بھار کسے تے لدن، (حما) اپنی ذمہ داری کسے تے پاوَن

آپنا بیسجیا ای وڈھی دا اے، (اکھا) بندے نوں اپنے کیے

چنگے مندے عملاں دا ای پھل ملدا اے

آپنا بیگانہ/ آپنا پرایا، (ند) 1- ہر کوئی، ہر اک، سارے دے

سارے 2- اپنے پرانے، جن دشمن، بھڑا ماڑا

آپنا پرایا ہودن، (حما) اوپر اپن ہودن، رکھا پن اپناوَن

آپنا پیٹ، (ند) اپنا جم، اپنی اولاد، اپنا خون، رشتے دار

آپنا پیٹ پالن، (حما) اپنا گزارہ کرن، اپنے جوگا کمادون، اپنے

جوگا ہودن

آپنا پیٹ مارن، (حما) اپنی لوڑیاں خواہش نوں چھڈ کے دوجے

دی لوڑ تھوڑ پوری کرن، قربانی کرن، ڈھڈ وڈھ کے دیوَن

آپنا تودھا آنج پکاوَن، (حما) 1- ڈیڑھ اٹ دی مسیت بنانا 2-

اپنی گل منوانا

آپنا توسا آپ بھروسا، (اکھا) اپنے بھڑولے وچ دانے ہون

تے اوہناں دا ای حوصلہ ہوندا اے، پرانے مال اُتے بھروسا نہیں

کرنا چاہیدا

آپنا نکانہ کرلَوَن، (حما) 1- اپنی فکر کرلَوَن، اپنی لوڑ نوں آپ پورا

کرلَوَن 2- اپنا گھر وکھرا بنالَوَن

آپنا خون، (ند) اپنا انگ ساک، اپنے دادے دی اولاد، رشتے دار

آپنا ناں کڈھن، (مخا) نام پیدا کرن، شہرت حاصل کرن، ترقی کرن

آپنا نہ بھرے تے گڑواں اگے کیہ دھرے، (اکھا) جیہدے اپنے پلے کچھ نہیں اودہ دوجے نوں کیہ دے سکدا اے

آپنا نہ بھرن، (مخا) اپنا ای ڈھڈ بھرن، اپنا مطلب کڈھن، خود غرضی کرن

آپنا نینگر، پرایا ڈھینگر، (اکھا) آپنی چیز نوں چنگیاں جانن تے پرائے نوں بندن

آپنا وکھر آپ توں گجھا نہیں رہندا، (اکھا) اپنیاں دے سبھا توں بندہ چنگی طرحاں واقف ہوندا اے

آپنا ہتھ آپنا چونڈا، (اکھا) آپنی بے عزتی دا موجب آپ بنن آپنا ہتھ آپنی ڈاڑھی، (اکھا) اپنی آپے لاہون، اپنی بے عزتی دا سبب آپ بنن

آپنا ہتھ آپنے سر تے، (اکھا) جیہد اکوئی والی وارث نہ ہووے بلکہ آپ ای اپنے آپ نوں حوصلہ دیون والا ہووے، اوس بارے بولدے نیں

آپنا ہنر دکھاو، (مخا) 1- اپنی کاریگری دس، اپنے کمال دکھاو 2- نمائش کرن، شوخی بھورن، بن بن دس

آپنک: (ہ، ند) دکاندار، بیوپار

آپنہ: (ہ، صفت) 1- بد قسمت، مصیبت زدہ 2- پایا ہویا

آپنی، (ضم) 1- ذاتی، نجی 2- میری 3- ساڈی 4- تہاڈی 5- اوہدی، اودھناں دی

آپنی آپ بالن، (مخا) اپنا کم خود کرن، اپنا کماون اپنا کھاو

آپنی آپ لاہون، (مخا) اپنی بے عزتی دا موجب خود بنن

آپنی آپنی، (مو) دکھو دکھ، الگ الگ، جدا جدا، ذاتی، انفرادی آپنی آپنی بولی (بولیاں) بولن، (مخا) دکھریاں دکھریاں و اجاں کڈھن، اپنا اپنا وکھرا رو لا پاون

آپنی آپنی پے جاو، (مخا) سبھ نوں اپنی فکر لگ جاو، دوجے دی پروا نہ کرن، آپو دھاپی دا مظاہرہ کرنا

آپنی آپنی تھان، (نم) دکھو دکھ، جدا جدا، الگ تھلگ آپنی آپنی ڈپھلی، اپنا اپنا راگ، (اکھا) 1- ہر اک دا حساب کتاب وکھرا ای اے، ہر بندے دا طور طریقہ اپنا ای ہوندا اے 2- اکو جیہی صلاح نہ ہون

آپنی آپنی سمجھ دی گل اے، (اکھا) کوئی بے دتونی کرے تے اس تے بھندوی ہووے اوس ویلے طنز آکھدے نیں

آپنی آپنی گل وچ مست ہوو، (مخا) اپنے حال وچ خوش ہوو، دوجیاں توں بے خبر تے لا پروا ہوو

آپنی آپنی دیکھلی اپنا اپنا راگ، (اکھا) آپو اپنی پئی ہوو، کسے دی کسے نال نہ بنن، آپو دھاپی، نفسا نفسی دی حالت دیکھ کے آکھدے نیں

آپنی آکھی کرن، (مخا) 1- اپنی مرضی کرن، ضد کرن، قول دے پکیاں رہون 2- اڑے رہون

آپنی آئی تے آگیا، (روزمرہ) ضد وچ آگیا، نہ نیا، وگڑ گیا، پھیر گیا

آپنی آئی تے آون، (مخا) بے حیائی تے اتر آونا آپنی اصلیت تے جاو، (مخا) اپنی عقل موجب ہوو، اپنے

دتیرے توں کمینگی دا اظہار کرن

آپنی اکھ، پرایا ڈیلا، (اکھا) دیکھو: آپنا نینگر، پرایا ڈھینگر

پاؤن

آپنا کیتا چاؤن، (خا) اپنی کیتی دا پانا، اپنے عمل دا بدلہ پانا

آپنا گل کٹن، (خا) اپنے آپ نوں ہلاک کرن

آپنا گوشت کھاؤن، (خا) وچو وچ گھوسن، غصہ پیون، مجبور ہو

جاؤن

آپنا گھر بھرن، (خا) بیگانہ مال دھروں، کے دی پونجی کھچ لوں

آپنا گھر جانن، (خا) غیر نہ جانن، اوپر اپن نہ سمجھن، اپنا پن

محسوس کرن

آپنا گھر جو چاہے سوکر، (اکھا) دیکھو: اپنا گھر ہک کے بھر،

دوہے دے گھر ٹھکداوی ڈر

آپنا گھر دُوروں ای وِس پیندا اے، (اکھا) دیکھو: اپنا گھر سوکھ

توں وِس پیندا اے

آپنا گھر سمجھن، (خا) آپنا گھر جانن، یعنی اپنے گھر دانگوں بے

تکلفی سمجھو

آپنا گھر سوکھ توں وِس پیندا اے، (اکھا) اپنی حیثیت دا ہر کسی

نوں پتا ہوندا اے کے اوہ کنے پانی وچ اے

آپنا گھر ہک کے بھر دوہے (پرائے) گھر ٹھکداوی ڈر،

(اکھا) اپنے گھر بندہ جیویں چاہوے رہوے پر دوہے دے گھر جا

کے بہت ای محتاط انداز نال رہنا چاہیدا اے

آپنا لال گوائے کے درد منگے بھیکھ، (اکھا) اپنا مال ضائع کر

کے پرائے آسے لھمن

آپنا لہنا لے لیے اگلے دار کیے دب، (اکھا) جیہڑا بندہ اپنا حق

تے جیلے بہانے لے لوے، پر اگلے دا حق دیون لئی تیار نہ ہووے،

اوس بارے آکھدے نیں

آپنا لہو پگھر نوں نہیں رہندا، (اکھا) اپنے نوں تکلیف وچ دیکھ

کے ہمدردی دا آپ نہارا جذبہ ابھر پیندا اے

آپنا لہو پیون، (خا) دکھ سہون، اوکھیاں دیکھن

آپنا لہو ڈولھن، (خا) اپنے آپ نوں قتل کرن، اپنا نقصان کرن،

اپنا آپ گالن، بہت زیادہ کھچل کرن

آپنا مار چھاں بلہاوے پرایا مار دھپ ساڑے، (اکھا) دیکھو:

اپنا مارے گاتے چھاویں ای سٹے گا

آپنا مار کے چھاں وچ ستیندے، (اکھا) دیکھو: آپنا مارے

گاتے چھاویں ای سٹے گا

آپنا مارے گاتے چھاویں ای سٹے گا، (اکھا) اپنے انگاں

ساکاں دے ظلم وچ دی تھوڑی بہت ہمدردی ہوندی اے پر

بیگنیاں کولوں ہمدردی دی امید نہیں رکھی جاسکدی

آپنا مال آپنی چھاتی تھلے، (اکھا) اپنی چیز اپنے قبضے وچ ای

محفوظ ہوندی اے، اپنے مال دی بندہ آپ ای صحیح طور تے حفاظت

کرسکدا اے

آپنا مرض جگت دی ہانس، (اکھا) اپنی تباہی تے لوکاں دا ہاسا

آپنا سورا آلیکن، (خا) اپنے مطلب دی گل کرنا

آپنا مطلب کدھن، (خا) اپنا اتو سداھا کرن، اپنی غرض پوری

کرن

آپنا مکان کوٹ سمان، (اکھا) اپنے مکان وچ بندہ خود نوں انج

محفوظ محسوس کردا اے جیویں اوہ قلعے وچ بیٹھا ہویا ہووے

آپنا مونہہ تے دیکھ، (روزمہ) تُوں ایس لائق نہیں، پہلاں

اپنے آپ نوں ایس لائق تے بنا

آپنا مہینہ، (ند) زچگی دا مہینہ

پلاک ڈنٹری

(پہلی جلد)

ہوون، نقصان اٹھاون

آپنی چالوں نہ اُکن، (حما) 1- اپنی حرکتوں باز نہ آون، دھوکھا بازی نہ چھڈن 2- اپنی لگن وچ مگن رہون

آپنی چھاہ کوئی کھٹی نہیں کہندا، (اکھا) ہر کوئی اپنی چیز نوں چنگا آکھدا اے، بھینز انہیں کہندا

آپنی خیر مناون، (حما) اپنا آپ بچاون، اپنی بھلائی چاہون، اپنی فکر کرن، خود غرض کرنا، اپنا مطلب کڈھن

آپنی داڑھی بے دے جتھ ڈیون، (حما) اپنی بے عزتی دوجے کولوں کراون

آپنی ڈیڈھ اٹ دی مسیت وکھری بناون، (حما) دوجیاں نالوں ہٹ کے کوئی وکھری روش اپناون، وکھریاں رہون، مرضی کرن آپنی راہ لگن، (حما) 1- اپنے کم نال غرض رکھن 2- اپنے طور طریقے، رتن، اپنے رستے اُتے رن

آپنی راہ وچ کُندے بیججن، (حما) دیکھو: اپنے رستے وچ کُندے بیججن

آپنی راہ وڈھن، (حما) دیکھو: اپنے رستے وچ کُندے بیججن آپنی سُدھ آپ لے، (اکھا) بندے نوں ہمیشہ اپنا خیال آپ ای رکھنا چاہیدا اے

آپنی سُدھ نہ رہون، (حما) بے خبری وچ ہوون، اپنی ہوش نہ ہوون، حالوں بے حال ہوون

آپنی صورت تے وکھ، (روزمرہ) دیکھو: اپنا مونہہ تے وکھ آپنی عزت آپنے جتھ، (اکھا) اپنی عزت دی حفاظت بندہ خود ای کردا اے، اپنی آبرو بندے دے اپنے دس وچ ای ہوندی اے، بندہ اچھا کم ای کیوں کرے جیہدے نال عزت جاندی رہوے

آپنی عقل تے پرائی دولت ہمیشہ بھٹی لگدی اے، (اکھا) ہر بندہ اپنے آپ نوں دوجیاں توں سیانا جان دا اے تے اپنے نالوں دوجیاں نوں رچیا بچیا سمجھدا اے

آپنی عقل تے پرایا دھن ودھ ای دسدے نیں، (اکھا) دیکھو: اپنی عقل تے پرائی دولت بھٹی لگدی اے

آپنی عمرے مرن، (حما) طبعی عمر مرن، طبعی موت مرن، ہڈ چپے وچ جا کے مرن

آپنی قبر کڈھن، (حما) اپنا نقصان آپ کرن، موت سمیزن، اپنے آپ نوں دخت پالون

آپنی کچھ وچ بے دی ہتھ وچ، (اکھا) اپنے نیماں اُتے نظر نہیں تے دوجیاں دے عیب اُچھا لدے بھرن

آپنی کرنی آپنی بھرنی، (اکھا) 1- جیویں دا عمل کوئی کردا اے، تیویں دا نتیجہ اوہدے سامنے آؤندا اے، چنگ دا اجر چنگ تے منددا مندالسد اے 2- آپنے ای دم قدم دا سہارا ہوندا اے

آپنی کیتی پاون، (حما) دیکھو: اپنی کیتی چاؤن

آپنی کیتی چاؤن، (حما) اپنے عملاں دی سزا بھگتن، جو کرن سو بھرن آپنی گل تے آون، (حما) اپنے آکھے دی پک کرن، ضد کرن، اڑن، ہٹھ کرن

آپنی گل تے پگیاں ہوون، (حما) وعدے دا پورا ہوون، جو مونہوں نکلے، پورا کرن، قول نبھاون

آپنی گل رکھن، (حما) دیکھو: اپنی گل تے آون

آپنی گلی وچ کُتا وی شیر ہوندا اے، (اکھا) اپنے علاقے وچ بزدل نوں وی حوصلہ ہوندا اے کیوں جے اوہتے اوہنوں حمایت حاصل ہوندی اے

آپنی پون، (حما) 1- خطرہ لاحق ہوں، ڈر جاؤں 2- پریشانی ہوں 3- آپنے فائدے ول ای دھیان رکھن، خود غرضی کرن 4- دوجیاں دا خیال نہ کرن

آپنی پئی تے پرائی وِسری، (اکھا) اپنی مصیبت ویلے دوجیاں دی مصیبت بھل جاندی اے

آپنی چہڑ پرائیاں گلاں، (اکھا) انسان اپنے ای دکھ نوں بیٹا جان دا اے، اوہنوں دوجیاں دی تکلیف دا احساس نہیں ہوندا

آپنی تقدیر نوں روون، (حما) بد قسمتی دا گلہ کرن، ادھے دن گزارن، ناشکری کرن

آپنی تھان، (مو) اپنے بدلے وِج، اپنی تھادیں، اپنی جَد آپنی ننگ اُپر رکھن، (حما) کسی اُتے اپنا غلبہ رکھن، کسے تے اپنا بھار بنائی رکھن

آپنی ٹیٹ وِج رہون، (حما) اپنی آکر وِج رہون، مغرور ہوں، دوجیاں نالوں نکھو کے رہون

آپنی جان اُتے کھیڈن، (حما) اپنے آپ نوں دکھاں وِج پاؤن، جان دیون نوں ہوں، اپنے سرتے تھلن

آپنی جان بھنوں پیاری ہوندى اے، (اکھا) 1- ہر انسان اپنی جان بچاؤن دا چارہ ماردا اے 2- جس ویلے کوئی اوکھتیاں خطرے توں بچن دی کوشش کرے اوس ویلے بولدے نہیں

آپنی جان نوں روون، (حما) گلہ شکوہ کرن، اپنے دکھاں یاں لوڑاں تھوڑاں دارو لا پاؤن

آپنی جدگوں لیک لاؤن، (حما) خاندان واسطے بدنامی دا موجب بن، وڈیاں دے ناں نوں دتا لاؤن

آپنی چالوں اکھڑن، (حما) اک جاؤن، بھل جاؤن، خراب

(پہلی جلد)

پلاک دُشتری

آپنی اکھ داؤلا (شہتیر) دی نہیں دِسداتے دُوبے دی اکھ دا لگھ (تیلا) دی دس پیندا اے، (اکھا) اپنے دُڈے عیباں ول دی گھٹ ای دھیان جاندا اے پر دوجیاں دیاں بکلیاں بکلیاں خامیاں دی بندے نوں دس پیندیاں نہیں

آپنی اگے سڑن، (حما) حد نال وِچے وِچ گھوٹن

آپنی اُل تے آؤن، (حما) اپنی آئی تے آؤن، اپنے اصلے تے آؤن

آپنی ای ماری جاؤن، (حما) گلاں کردیاں کسے ہور دی گل ول دھیان نہ کرن تے آپنا ای راگ الاپن، اپنی گل ای کری جاؤن تے دُوبے دی نہ سُنن

آپنی بانی نہ چھڈن، (حما) اپنے آکھے دی کچھ کرن، ہٹھ تے رہون، ضد کرن

آپنی پتا، (مو) آپ بیتی، آپنا دکھ، اپنی کٹھا کہانی

آپنی بھا بھلیسو، بیا پٹا خانا چڑھیسو، (اکھا) کوئی دی کم آپ کردتے چنگے ڈھنگ نال ہوندا اے دُوبے کول کراؤن وِج نقصان ہوں دا خطرہ بنیا رہندا اے

آپنی بھادیں مجھ چلی جائے شریک دا کھلیاڑا ضرور ساڑنا اے، (اکھا) مخالف دا نقصان ضرور کرنا اے بھادیں ایس کم لئی اپنا نقصان ای کیوں نہ کرنا پوے

آپنی بین دجاؤن، (حما) اپنی گل کیتی جاؤن

آپنی پت آپنے ہتھ، (اکھا) دُوبے دی عزت کرن نال اپنی عزت آدر ہوندى اے

آپنی پگڑی آپنے ہتھ، (اکھا) اپنی عزت اپنے ہتھ ہوندى اے، اپنی آبرودی حفاظت خود ای کرنی پیندی اے

پریشان ہوں

آپنے حال تے رہوں، (مخا) حالت وچ کوئی ادلا بدلی نہ
ہوں، اکو حالت ای رہوں

آپنے حق وچ کنڈے بیجن، (مخا) دیکھو: اپنے رستے وچ
کنڈے بیجن

آپنے دل دا بادشاہ ہوں، (مخا) اپنی مرضی دا مالک ہوں،
آزاد ہوں، من موچی ہوں

آپنے دن پورے کرن، (مخا) 1- مندے حلیں زندگی گزارن
2- موت نوں اڈیکن

آپنے دیس دا پانی دوجے دیس دا دڈھ اک برابر ہوندا اے،
(اکھا) جو سکھ اپنے دیس وچ ہوندا اے اوہ کدی وی پردیس وچ
نہیں لھ سکدا بھادویں او تھے لکھ بھولتاں ای کیوں نہ ہوں

آپنے ڈنڈاں دا زور ای کم آؤندا اے، (اکھا) اپنی ہمت
تے طاقت اُتے ای بندہ مان کر سکدا اے، دوجیاں ول دیکھنا بے
وقوفی اے

آپنے ڈھگے دے دند کیوں گلنے نیں؟ سنگوں ای بنجھا پدا اے،
(اکھا) اپنے گھر دے بندیاں بارے پتا ای ہوندا اے چویں گھر
دے ڈگراں دی عمر نوں جان لئی اوہناں دے منہ پٹ کے دند
دیکھن دی لوڑ نہیں ہوندی

آپنے رب توں پاؤن، (مخا) دیکھو: آپنے اللہ توں پاؤن
آپنے رستے وچ کنڈے بیجن، (مخا) اپنے مستقبل نوں آپ
خواب کرن، اپنی راہ وڈھن، اپنا نقصان کرن

آپنے رنگ وچ رنگن، (مخا) اپنے جیہا بناؤن، اپنے ڈھب دا کرن
آپنے سائے توں ڈرن، (مخا) 1- بہت زیادہ ڈرن، ڈھیر

(پہلی جلد)

آپنے اوگن وی مگن چا پدے نیں، (اکھا) بندے نوں اپنے
بھیرے کم وی چنگے لگدے نیں تے دوجیاں دے چنگے کم وی
مندے چا پدے نیں

آپنے بالاں دا ڈھڈ وڈھن، (مخا) اپنی اولاد دیاں ضرورتاں
نوں نظر انداز کر کے دوجے لئی یاں کسے دوجے تھیں خرچ کرن
آپنے بھانے، (نم) اپنے خیال وچ، اپنے نزدیک

آپنے پالے آپ ٹھرن، (مخا) اپنے عیب لکاوندیاں بھرن،
اپنے عیباں دا بھیت ظاہر ہوں توں ڈرن

آپنے پت سچیں تے آپنے خاوند سہاگن، (اکھا) اپنے
مُتراں تے اپنے خاوند دے بھاگ ہوندے نیں

آپنے پیراں تے (بیریں) آپ گہاڑی مارن، (مخا) اپنا
نقصان آپ کرن، بے وقوفی توں کم لون

آپنے پیو دا پُتر اے، (اکھا) اپنے پیو دیاں حدتیاں والا اے،
اپنے پیو دے کچھ بُرا اے، اصلے دا اے

آپنے پیو دا نہیں، (اکھا) حرام دا اے، کسے دی پرواہ نہیں کردا،
بے شرم اے

آپنے تائیں (تیکر) رکھن، (مخا) راز داری وچ رکھن، کسے
ٹوں نہ دتن

آپنے جائے آپ پالو، (اکھا) اپنیاں ذمہ داریاں نوں آپ ای
نبھانا چاہیدا اے

آپنے جوگی تھیں چنچ پیر نال نیں، (اکھا) جتھے اپنی تے
کوئی کچھ پرتیت نہ ہووے اتوں ہورناں نوں وی نال لے لے
تاں آکھدے نیں

آپنے حال تے روؤن، (مخا) اپنی حالت تے افسوس کرن،

اپنی حیثیت بارے خوش فہمی ہوؤن 2- مغرور ہوؤن
 آپنے آپ نوں سمجھن، (حما) 1- کے کولوں کترادون 2- غرور کرن
 آپنے آپ نوں گولن، (حما) اپنے من وچ ڈب جانا
 آپنے آپ نوں منن، (حما) خود پرستی کرن، خود پسند ہوؤن،
 مغرور ہوؤن

آپنے آپ وچ آؤن، (حما) 1- ہوش وچ آؤن 2- اپنے آپ
 نوں جانن

آپنے آپ وچ رہن، (حما) آپے وچ رہن، اپنے بہت وچ رہن
 آپنے آپ وچ مست رہون، (حما) دیکھو: آپنے آپنے حال
 وچ مست رہون

آپنے آپ وچ نہ رہون، (حما) اپنے وت وچ نہ رہن، اپنے
 وچ نہ رہون

آپنے آپنے حال وچ مست ہوؤن، (حما) کے نوں کے دی
 فکر نہ ہوؤن، بھ اپنے دھندیاں وچ مگن ہوؤن

آپنے آپنے گھر بھ بادشاہ نیں، (اکھا) اپنی اپنی تھیں بھ
 آزاد ہوندے نیں، ہر بندہ اپنے گھر اپنی مرضی موجب رہندا اے
 آپنے آکھے دی لاج رکھن، (حما) اپنے وعدے دی پاسداری
 کرن، اپنا وعدہ نبھاؤن

آپنے اُپر لے لیں، (حما) اپنے برے لے لوں، اپنے ذمے
 کرن، دکھ نوں جرن، وار تھلن

آپنے اختیار وچ ہوؤن، (حما) اپنے آپ اتے قابو ہوؤن،
 ہوش وچ ہوؤن، مرضی د مالک ہوؤن، اپنے دس وچ ہوؤن
 آپنے اللہ توں پاؤن، (حما) اللہ پاک دے عذاب دا شکار
 ہوؤن، سزا بھگتن

آپنی گوری گاؤن، (حما) اپنے ای گن گاؤن، اپنیاں کتھاں نال
 کم رکھن، اپنی ای نیڑن

آپنی لسی نوں کوئی کھٹا نہیں آکھدا، (اکھا) اپنی چیز نوں ہر
 کوئی چنگا دسدا اے، اپنے کم دی ہر کوئی سلاہنا کر دا اے
 آپنی مجھ بھادیں پٹھاں آجائے پر شریکاں دی کندھ ڈھے
 جائے، (اکھا) دیکھو: اپنی بھادیں مجھ چلی جائے، شریک دا کھلیاڑ
 ضرور ساڑنا اے

آپنی مجھ دا دڈھ سو کوہاں تے جا پیوی دا اے، (اکھا) چنگا
 سلوک کیسا ہویا کدی ضائع نہیں جانا، نیکی کم آؤندی اے
 آپنی مراد نوں پاؤن، (حما) اپنے مقصد نوں حاصل کرن، آرزو
 پوری ہوؤن

آپنی موت آپ مرن، (حما) اپنے بُرے کماں پاروں آپ
 نقصان اٹھاؤن

آپنی نیڑن، (حما) اپنی فکر کرن، اپنے دھیانے لگیاں رہون،
 اپنے کم وچ مصروف رہون

آپنی نیند سوؤن آپنی نیند اٹھن، (حما) سرتے کے دی حکومت
 نہ ہوؤن، بے فکری ہوؤن

آپنی واری آئی تے ہل لھی پائی، (اکھا) بندہ دوجیاں بارے
 تے اصولاں نوں اٹل کر لید اے تے جدوں ادھتال اصولاں دی

زد وچ آپ ای آجاوے تے ادھتال وچ تری پیدا کر لید اے

آپنی یلی مارن، (حما) اپنی گل بکتی جاؤن، اپنی ضد اُتے اڑن

آپنے: (ضم) 1- آپنا دی جمع، خود 2- آپ دے 3- رشتے دار، عزیز،
 بچن، یلی

آپنے آپ نوں گچھ سمجھن، (حما) 1- اپنے بارے بھل ہوؤن،

آپنے لیکھاں تلے بہن، (محا) کسے دا محتاج نہ ہونا
 آپنے لیکھاں نوں روون، (محا) اپنی تقدیر دا گلہ کرن
 آپنے لیکھے، (نم) اپنے حساب نال، اپنے کھاتے وچ
 آپنے متے وچ، (محا) اپنی دھن وچ مست
 آپنے مطلب دا، (ند، صفت) خود غرضی، مطلبی
 آپنے مطلب دایار، (ند، صفت) اپنی غرض نال غرض رکھن والا،
 خود غرض، مطلبی، جرسی، لوبھی
 آپنے من تھیں جانے اگلے من دی بات، (اکھا) جیہو جیہا
 کوئی کسے بارے نظریہ رکھدا ہووے اوہو جیہا ای اپنے آپ نوں
 دوجیاں دی نظر وچ دیکھدا اے
 آپنے مونہہ تے بکے مارن، (محا) بہت زیادہ غصے دا اظہار کرن
 آپنے مونہہ میاں مٹھو بنن، (محا) اپنی تعریف آپ کرن، اپنی
 وڈیائی دسن، بچڑاں مارن
 آپنے نال آپ کرن، (محا) اپنا نقصان آپ کرنا
 آپنے نال لہیزن، (محا) اپنے نال دوجیاں نوں وی ملوٹ
 کرن، گندیاں کرن
 آپنے نال لپیٹن، (محا) دیکھو: آپنے نال لہیزن
 آپنے نال لے ڈبن، (محا) اپنے نال دوجیاں نوں وی خراب
 یاں برباد کرن
 آپنے ناں دا نیاں دیون، (محا) اپنے ناں دی لاج رکھن
 آپنے نصیباں نوں روون، (محا) دیکھو: آپنے لیکھاں نوں
 روون
 آپنے نین ٹوں مینوں دے تے توں مٹکا وندی پھر، (اکھا)
 1- جس ویلے کوئی اجیہی چیز دوجے کولوں مٹے، جیہڑی اوہدے

اپنے کول دی ساہنے پئی ہووے 2- آپنی ہوندیاں سوندیاں دی
 دوجے کولوں اجیہی شے منگنی جیہدی اوہنوں وی ات لوڑ ہووے
 آپنے نین گوائے کے در در منگے بھیکھ، (اکھا) آپنا مال
 ضائع کر کے دوجیاں دی محتاجی لینا
 آپنے ول کھچن، (محا) اپنے دل مائل کرن
 آپنے وید نوں گھولم گھالا، ساڈے وید نوں پھوک پھاک،
 (اکھا) اپنے کم دی واہ واہ تے دوجے دے کم ٹوں تھو تھو، اپنیاں
 نال چنگا ورتارا تے بیگانیاں نال مندا سلوک کرن والے بارے
 آکھدے نیں
 آپنے ہتھ ٹک ڈیون، (محا) دیکھو: اپنے ہتھ وڈھن
 آپنے ہتھ جگن ناتھ، (اکھا) آپنی من مرضی کرن دا ہر کسے نوں
 اختیار اے
 آپنے ہتھ وڈھن، (محا) کسے نوں لکھ کے کوئی وعدہ دے دیون،
 معاہدہ کر کے بے وس ہو جاوَن
 آپنے ہتھیں آپنی قبر کدھن، (محا) آپنے عمل نال اپنا نقصان
 کر لون، اپنا مندا آپ کرن
 آپنیاں: (ضم) 1- 'آپنی' دی جمع، ذاتی، نجی، میریاں 2- ساڈیاں
 3- اوہدیاں، اوہناں دیاں 4- تہاڈیاں
 آپنیاں ای ماری جاوَن، (محا) دوجے دی نہ سُنن، اپنی گل دا
 رولا پائی جاوَن
 آپنیاں تے وٹجَن، (محا) 1- خاندانی عاداتاں پھڑن، پو داوے
 ورگا ہوون 2- بھیزیاں عاداتاں وچ پینا
 آپنیاں دے میں گئے بھتاں، پُٹھاں پیر پرایاں دے،
 (اکھا) اپنیاں نوں بُرا جانن تے بیگانیاں نوں چنگا سمجھن والے

آپنے گھر آؤندا کہیوں بھیڑا لگدا اے، (اکھا) اپنا فائدہ
سمھناں نوں چنگا لگدا اے

آپنے گھر آئے کُتے نوں دی نہیں دھتکار دی دا، (اَھا) گھر
آئے نال مندا اور تارا نہیں کری دا، پرو بنیاں نال بھیڑا سوک نہیں
کرنا چاہیدا

آپنے گھریار والا ہوون، (مخا) دیابیا جوں، بال بچو دار ہوون،
دھریاں ہوون، ہانڈی چلھا اڈ کرن

آپنے گھر پکائیں نہ تے ساڈے گھر آئیں نہ، (اَھا) نہ
آپ کوئی کم کرن تے نہ ای دوجیاں نوں کرن دیوں

آپنے گھر خوش رہون، (مخا) اپنے کم نال تعلق رکھن، دوجیاں
توں لا پرواہ ہون

آپنے گھر کوئی چھج وجائے کوئی چھانی، کسے نوں کیہ؟ (اَھا)
کسے نوں دی کسے دے ذاتی معاملات وچ دخل دیوں واجب نہیں
آپنے گھر کیڑی (بلی) دی شیر ہوندا اے، (اَھا) دیکھو: اپنی
گلی وچ مٹا دی شیر ہوندا اے

آپنے گھر لگے تاں اگ، پرانے گھر لگے تاں بسنتر، (اَھا)
دوبے دے نقصان نوں نقصان نہ سمجھن تے اپنا نقصان ہوون تے
دکھی ہوون والے بارے آکھدے نیں

آپنے گھر وچ کتا دی شیر ہوندا اے، (اکھا) دیکھو: اپنی گلی
وچ مٹا دی شیر ہوندا اے

آپنے گھر ہر کوئی بادشاہ (راجا) اے، (اکھا) ہر کوئی اپنے گھر دے
معاملیاں وچ خود مختار ہوندا اے تے جیویں چاہندا اے کر دا اے
آپنے گھروں ای اگ لگی اے، (اکھا) اپنیاں دی ای شرات
اے، کسے ہور دا کم نہیں، اپنے ای گھر دی بھٹ دا نتیجہ اے

خوفزدہ ہوون 2- بدگمان ہوون 3- چوکتا ہوون 4- پریشان ہوون
5- پاگل ہو جاون

آپنے سر آفت لین، (مخا) خود تکلیف اٹھاون، کسے اوکھے کم
نوں اپنے ذمے لوں

آپنے سر بلا لین، (مخا) دیکھو: آپنے سر آفت لین

آپنے سر پرانی بلا لین، (مخا) بیگانی تھاں مصیبت سمیڑن،
دوجیاں دے دکھ چلن

آپنے بر تے کھیڑن، (مخا) اپنی بہت موجب عمل کرن، اپنی
مرضی نال اوکھیاں وچ پون

آپنے بر تے لین، (مخا) اپنے ذمے لوں، جھٹن

آپنے بر مصیبت لین، (مخا) دیکھو: اپنے سر آفت لین

آپنے بر دی پودن، (مخا) اپنی فکر پون

آپنے کم دا ای ہوون، (مخا) صرف اپنے مطلب دا ہوون

آپنے کم دا وی نہ ہوون، (مخا) نکما ہوون، بے غرض ہوون

آپنے کم لگن، (مخا) دیکھو: اپنے کم نال کم رکھن

آپنے کم نال کم رکھن، (مخا) 1- اپنے مطلب نال غرض رکھن،
دوجیاں دے کم وچ دخل نہ دیوں 2- اک پاسے دھیان کرن

3- دھیان نال کم کرن

آپنے کیہ تے پچھتاون، (مخا) اپنے عمل تے پشیمان ہوون،
اپنے آپ نوں بندن

آپنے کیہ دامنہ چکھن، (مخا) اپنے عمل دا پھل پاون

آپنے کیہ دی سزا پاون، (مخا) بھیڑے عملاں دا نتیجہ پاون

آپنے گروان (گریبان) وچ جھاتی پاون، (مخا) اپنے
آپ دا آپ محاسبہ کرن، اپنے اندر جھاتی مارن

آپے آپے، (نم) کلیاں کلیاں، اپنی مرضی موجب
 آپے آر، (حرف تشبیہ) اپنے ورگا، ہم شکل
 آپے آں، (نم) اپنے آپ نوں، اپنی ذات نوں
 آپے آئے تے آون دیو، (اکھا) بنا محنت دے کجھ حاصل
 ہوندا ہووے تے ہر کوئی لے لیندا اے
 آپے نیجے آپے گا ہووے، (اکھا) دیکھو: آپ ای نیج آپ ای گاہ
 آپے بھٹا تریئے تینوں کون چھڈا اے، (اکھا) آپنی سہیڑی دا
 اُپاء کسے کول نہیں ہوندا
 آپے تک، (نم) اپنے تک، اپنے آپ تک، اپنی ذات تک، اپنے عیگر،
 اپنے تائیں
 آپے توں باہر ہونا، (مخا) بیٹا خوش ہونا، سخت غصے وچ ہونا،
 اپنے آپ تے قابو نہ رہنا
 آپے توں باہر ہوون، (مخا) 1- بہت غصہ کرن 2- اپنے اُتے
 قابو نہ رہون 3- خوشی نال پاشن
 آپے جُٹاں جج نال، (اکھا) دُوبے دے معاملے وچ ایویں
 دُغل دیون والے بارے آکھدے نیں
 آپے در، (نم) اپنے دل
 آپے گریبان وچ مونہہ پاون، (مخا) اپنیاں کرتوتاں دل
 دیکھن، اپنے عملاں توں شرادون، اپنی حیثیت دل دیکھن
 آپے گئیوں آپے آئیوں اگ گوا بیوای رتاں دا پت لہانیو
 ای بابے دی، تے تک وڈھایوای اماں دا، (اکھا) اُڈھل
 جان والی زانی زانیوں دا اعتبار وی گوا دیندی اے تے
 ماپیاں دی بے عزتی دامو جب وی بن دی اے
 آپے مرجان پچھوتان گے جیہڑے جیٹھ پین گے راہ،

آپوزتی: (ہ، صفت) پورا، تمام، سالم
 آپوں: (نم) آہیں، اپنے آپ، جان نبجھ کے، اپنی مرضی نال
 آپوں دھاپ آپنا مونہہ تے آپنا ہاتھ، (اکھا) اپنی غرض ای
 سامنے رکھن، خود غرض بارے آکھدے نیں
 آپھر: (نمر) 'آپھر' مصدر توں فعل امر، آپھر جا
 آپھر جاون، (مخا) 1- ڈھڈ دا پھل جاون 2- رَج جاون 3- غرور
 کرن
 آپھر چڑھن، (مخا) مغرور ہو جاون
 آپھر کے رُن، (مخا) غرور کرن، آکر کے چلن
 آپھرن: (مصدر) 1- ڈھڈ دا پھل جاون، پھوک چڑھ جاون،
 اچھریواں ہوون، 2- ہنکارن، گھمنڈ کرن
 آپھرنا: (فل) 1- پیٹ دا ہونا نال پھل جانا، ڈھڈ دا اینا بھر جانا کہ
 پاشن لگے 2- بہت رَج جانا 3- ہنکاری ہو جانا 4- غصے نال بھریا ہونا
 آپھریا: (مذ، صفت) پھلے ہوئے ڈھڈ والا، بیٹا رجیا ہویا
 آپھریا بھرن، (مخا) 1- ہنکاریا ہویا بھرن 2- غصے وچ بھریا ہویا
 بھرن
 آپھریا بھرنا، (مخا) غصے وچ بھرنا، ہنکارے پھرنا
 آپھوک: (ہ، مو) انیم، انیون
 آپی: (ضم) آپ ای، خود، آپے
 آپی سروں ننگی تے چولی کیہنوں دیاں منگی، (اکھا) جیہڑے
 اپنے پلے کجھ نہ ہووے اوہ کسے نوں کیہ دے سکدا اے
 آپی: (مو) 1- وڈی بھین، آپاں 2- دوست، مددگار، واقف
 آپے: (نم) اپنے آپ، آپ ای، خود، اپنا آپ، میں اپنی مرضی نال
 آپے آپ، (ضم) آپ ای آپ، اپنے آپ، خود بخود

بارے آکھ دے نیں

آپنیاں ماواں ٹھنڈیاں چھاواں، (اکھا) ہر اک نوں اپنی ماں

بہت پیاری لکدی اے

آپنیاں میں کچھے ماراں بہہ پرائیاں پھولاں، (اکھا) اپنے
بھڑواں تے عیاں دل دھیاں کرن دی تھاں دوجے نوں بھنڈن
والے بارے آکھ دے نیں

آپنیاں نال ویر، غیراں نال خیر، (اکھا) اپنیاں نال وگاڑ تے
بیگانیاں نال دوستی رکھن والے لئی آکھ دے نیں

آپنیاں نہ دساں، پرائیاں کر ہستاں (ہستے)، (اکھا) دیکھو:

آپنیاں میں کچھے ماراں، بہہ پرائیاں پھولاں

آپنیاں وچ، (نم) رشتے داراں وچ

آپنیاں وچ بھاہ، اوپریاں وچ ساہ، (اکھا) اپنیاں نال ویر
تے دوجیاں نال پیار

آپنیاں وچ رلن، (حما) برادری وچ دیاہ کرن، اپنیاں وچ آون
آہنیں: (ضم) اپنی مرضی نال، از خود، آپ ای

آہنیں آکھ تے آون، (حما) اصل آتے واپس آنا

آہنیں بیڑی وچ وٹے پاون، (حما) اپنے حق وچ کندھے
بیچنا، اپنا نقصان آپ کرنا

آہنیں چھری ساڑن، (حما) اپنا نقصان آپے کرنا

آہنیں کیتی چاون، (حما) بُرائی دا انجام پانا

آپو: (ضم) آپ ای، خود، آپے ای، آپاں

آپو آپ، (نم) 1- اپنے آپ، آپے ای 2- رب دلوں

آپو آپ تراپی پون، (حما) اپنی اپنی پینا

آپو آپنی، (صفت) اپنی اپنی، جداجدا، اڈاڈ

آپو آپنی پین، (حما) اپنی اپنی فکر ہوون

آپو آپنی چلاون / آپو آپنی کرن، (حما) 1- اپنی اپنی مرضی کرن

2- اپنا کم آپ کرن 3- اپنا معاملہ آپ نیڑن

آپو اپنا، (صفت) اپنا اپنا، ہر کسے دا، جداجدا، ہر کسے دے نج دا
آپو اپنی پینا، (حما) ہر کسے نوں اپنی فکر لگنا، اپنی ای چتا پنے جانا،
اپنے اپنے مفاد لئی بھج دوڑ کرنا

آپو اپنی چلاونا، (حما) اپنی ای مرضی کرنا، کسے دی نہ مننا، اپنی
مرضی موب کوئی کم کرنا

آپو باہرا ہوون، (حما) بہت غصے وچ آون، غصے نال لال پیلا
ہوون

آپو بھوتاں تہی سلکھن، وتی لوے تاں تہی سلکھن، (اکھا)

جے کر کوئی آپے ای سمجھ جاوے تے سبھ توں چنگا اے، تے جے کر
کسے دی چنگی مت قبول کر لوے تے پھیر دی چنگا اے

آپو چیں، (نم) آپس وچ دی

آپو دھاپ / آپو دھاپی، (مو) 1- اپنی اپنی پین، اپنے دل ای

دھیاں، خود غرضی، ذاتی فائدے لئی دوڑ بھج، مصیبت وچ یاں لٹ
دیلے ہر کسے دا جتن اپنے لایہ لئی ہونا 2- اک کھیڈ دا ناں، وگنی:

”آپو دھاپ دچارن کھوجن، ڈھونڈن ڈھونڈ سوائی“

آپو دوانی، (نم) اڈواڈ، اپنے حساب نال

آپو وچ، (نم) آپس وچ، اپنے وچکار، اک دوجے نال، اپنا ای

آپو وچ ہانی، (صفت) 1- اٹو جیڈے، ہم عمر 2- اپنی واری سر

آپوڑما: (ند) اپنا کوزما، نزدیکی، شریکا، بھائی چارا، برادری، قبیہ،
خاندان

آپوڑی: (صفت) ضدی، اڑیل، ہوڈل

پلاک ڈکشنری

(پہلی جلد)

دے بنے ہوئے گولے پنا کے تے ٹھریاں وغیرہ نوں اگ لا کے
چلاون

آتش پرست، (فا، مذ، صفت) اگ نوں پوجن والا، زرتشت نوں
منن والا، مجوسی

آتش پرستی، (فا، مو) زرتشت دی پیروی، اگ دی پوجا

آتش خانہ، (مذ) ادھ جگہ جتھے اگ بلے، بھٹھی، آگٹھی، چلھا

آتش گیر، (فا، صفت) اگ پھڑن والا، جو بہت جھپتی اگ

پھڑے، جس نوں بہت جھپتی اگ لگ جاوے، جھپتی بل اٹھن والا

آتشک: (فا، مذ) سوانیاں تے مرداں دے لکے ہوئے انگاں دی
بیماری، باؤفرنگ، گرمی، سفسل

آتشکیا: (مذ، صفت) جس نوں آتشک ہو گیا ہووے

آتش: (فا، صفت) جس دا اگ نال تعلق ہووے، آتش سمبندھی، اگ

والا، اگ وچوں پیدا ہویا، اگ دی صفت والا، جس وچ اگ

ہووے یاں اگ پیدا کرے، تہا، گرم

آتشى اٹ، (فا، مو) اک خاص قسم دی بنی ہوئی اٹ جیہڑی

کیمیائی حساب نال بنائی جاندی اے

آتشى شیشہ، (فا، مذ) 1- ادھ شیشہ جس وچوں عکیاں چیزاں

وڈیاں دسدیاں ہن 2- ادھ شیشہ جس وچ پین والیاں سورج دیاں

کرتاں جدوں کسے کپڑے وغیرہ تے پائیاں جان تاں اگ لگ

جاندی اے

آتشى شیشی، (مو) 1- چنگی طرحاں پکا کے بنائی ہوئی کچ دی شیشی

2- اک قسم دی شیشی جس دے ذریعے روغن کھچدے ہن،

یاں جو ہر اڈاؤندے ہن

آتشى گلابی، (فا، مذ) اگ درگا گودھا گلابی رنگ

آتل پاتل: (مو) پچیاں دا اک کھڈ 'آتل پاتل' منی جیکنی،

آتم: (سن، مذ، صفت) آتما، رُوح، اپنا، نجی، اپنا آپ، ذاتی

آتم پد، (مذ) آتما دا ٹکانہ یاں منزل، نج گھر، روحانی معرفت دی
کیفیت

آتم تیاگ، (سن، مذ) قربانی، آپا وارن، اپنا آپ وارتا

آتم رسیا، (سن، صفت) اندر لے ائند وچ مست رہن والا

آتم گھات، (سن، مو) خودکشی، اپنے آپ نوں مار لینا

آتم گھاتی، (سن، مذ، صفت) اپنے گھاتیں اپنے آپ نوں مار لین

والا، خودکشی کرن والا

آتم لیتا، (سن، مو) آتما وچ لیٹنا، رُوح وچ جذب ہونا، مراقبے

وچ ڈبنا

آتم نرنے، (سن، مذ) اپنے آپ لئی فیصلہ کرن دی اہلیت یاں

حق، اپنے بارے فیصلہ کرن دی خود مختیاری، حق خود مختیاری

آتم واد، (سن، مذ) آتما (رُوح) نوں منن دا عقیدہ، آتما دی ہوند نوں

منن دا عمل

آتم و دیا، (سن، مو) آتما دے بارے جانکاری، روحانی علم

آتم وشواس، (سن، مذ) اپنے آپ تے بھروسا، آپ بھروسا، خود

اعتمادی

آتم ہتیا، (سن، مو) اپنے آپ نوں مارن دا عمل، اپنے آپ دا

قتل، آتم گھات، خودکشی

آتما: (سن، مو) رُوح، جاندار، ضمیر، چت، من، ذات، نفس

آتما بھیمیاں، (مذ) غرور، تکبر، آکرز

آتما پر ماتما، (مذ) جاندار دی آتما تے پریشتر، رُوح تے رب

آتما ٹھنڈی کرن، (مجا) سکھ دیکھن، رُوح راضی کرن، خوش

آرتائی: (ہ، مذ) 1- آگ لاونا 2- ہتھیار چلانا 3- زہر دینا
آرتھی: (ہ، مو) مہمان نوازی

آتر: (سن، صفت) 1- دکھی، گھبرایا ہوا 2- تنگ 3- بے چین، پریشان، حیران 4- غریب 5- ضرورت مند 6- بیمار

آتر: (مو) آدر داوگر یا روپ 1- خاطر تواضع، عزت احترام 2- ادب آداب 3- آؤ بھگت

آتر بھا، (مو) آدر بھاتوں وگڑ کے بنیا اے 1- آبرو، عزت، احترام، ادب آداب 2- آؤ بھگت، خاطر تواضع

آترا: (صفت) 1- بے چین، بے صبر، پریشان، بے قرار 2- مریض، روگی، بیمار

آترپن: (ہ، مذ) خوش کرنا، اطمینان

آخرتا/ آترتائی: (مذ+مو) بے قراری، اضطراب، بے چینی

آترئی: (مو) 1- عادت، واری 2- انتڑی، آندر 3- غوطہ، اچھو، پانی پن لکیاں حلق وچ پانی اڑن دافعل یاں اتھرو وگنا

آتش: (فا، مو) 1- آگ، نار، ساڑ، جلن، سوزش 2- روشنی، چمک 3- چہرے دی لاٹ 4- شیطان دی ناری فطرت

آتش باز، (فا، مذ، صفت) آگ دے تماشے دکھاون والا، آتش

بازی بناون والا، بازو دیاں لیمیاں چیزاں بناون والا جیہناں نوں آگ لایاں وچوں رنگ رنگ دے چنگیاڑے نکلن

آتش بازی، (فا، مو) آگ دی کھڈ، آگ دے تماشے، بازو بھر کے بنائیاں چیزاں جیہناں نوں آگ لاکے دیاہ شادیاں یاں خوشی دے موقعیاں تے تماشا دیکھدے نیں، اتار، متابی، نوکڑا، چھچھندر، بان، چکری، بھل جھڑی وغیرہ

آتش بازی چھڈن، (مخا) دیاہ شادی یاں خوشی دے سے بارود

(اکھا) بھل کرن والیاں نوں اخیر اپنی بھل تے پچھتانا ای پیندا

اے، جیہڑے غلط ویلے فُرن گے اوہ سزاوی بھگتن گے

آپے میں رتی کچی (کچی) آپے میرے بچے جیون، (اکھا)

اپنی تعریف آپ کرن والے بارے آکھدے نیں

آپے نوشوہ دی بھو آ، (اکھا) دوجیاں دیاں معاملیاں وچ خواہ مخواہ دخل دین والیاں لئی آکھدے نیں۔

آپے وچ، (فم) آپس وچ، اک دوجے نال

آپیا: (روزمرہ) آؤندارہ، سنگ دی آجا

آہیکشا: (ہ، مو) خواہش، چاہت، تمنا

آپین: (ہ، صفت) سخت، موٹا

آ.....ت

آت: (مو) 1- الٹی، قے، اُباک 2- آرتی، پوجا دی اک رسم 3- چوتھہ داچن 4- لوڑ، ضرورت 5- کوشش، جتن

آت بوں، (مذ) بھو آں دی اک قسم جیہدے دانے چھوٹے ہوندے نیں

آتا/ آتاں: (صفت) 1- لوڑوند، ضرورت مند، غرضی 2- بے تاب،

بے چین، بے قرار، حیران، پریشان

آتاپی: (مو) چیل

آتار: (مو) 1- آمد، آؤن دافعل 2- اوتار

آتاری: (مو) گشتی دا اک اوزار

آتپ: (ہ، مو) سورج دی روشنی گرمی

آتت: (ہ، مذ) 1- پھیلا نا 2- الاٹام لگانا

مرض، بیماری 4- ڈھول دی اواز

آتہ پتر: (ہ، مو) چھتری

آتھ: (مو) جھلک، نظارہ

آتھرا/آتھر: (نڈ) گھوڑے تے کھوتے وغیرہ دی زین (کاٹھی)

یاں سامان، کھوتے یاں بیل داساز، ٹولا

آتھر چھنڈ، (مو) مارٹائی، بھنڈ

آتھر چھنڈ تھیون، (محا) مارپون، کھل چڑھن

آتھر چھنڈ کرن، (محا) 1- مارنا کٹنا 2- مارٹائی کرنا 3- خبر لینا

آتھرا: (صفت) 1- خدی، سرکش، مونہہ زور 2- شرارتی، شوخا

آتھران: (مصدر) کھوتے یاں بیل وغیرہ اُتے سامان بھنا، جوتن لئی

تیار کرنا

آتھریا: (نڈ) گھمیاں دی مٹی دی کچی تگاری جس وچ چاک توں

لاہے بھانڈے نوں رکھ کے تھتھوے نال گھڑ دے اتے اوس دا

ساز و دھاندے نیں، کوپرا

آتھر: (صفت) 1- اٹھویں حصے دا مالک 2- زمین دار دی نوکری

3- غلامی، نوکری

آتھر پنا، (صفت) 1- کاشتکاری وچ حصے داری 2- زمین دار دی

ملازمت 3- غلامی، نوکری

آتھڑی: (نڈ) 1- زمینداری وچ سارے دن دی نوکری، سویرے توں

شام تک دی نوکری، بغیر وقفے توں رُھیاں رہوں، لہنوں

آتھڈی دی کہندے نیں 2- اک ڈونگھامنی دا بھانڈا جیہدے وچ

راب ملا کے تھاکھو بنایا جاند اے

آتھن: (نڈ) 1- دلاسا، تسلی، ولداری 2- اُمید، آس 3- جھوٹا دلاسا،

دَم 4- مضبوطی، بل، طاقت، زور 5- شماں ویلے، سورج ڈہن دا

ویلا، ترکالاں، شام، آیر ویرلن

آتھن تڑکے، (نم) شامیں سویرے، صبح شام، ہر ویلے

آتھنا: (نعم) آکھنا، کہنا

آتھنا: (نل) سورج دا غروب ہونا، سورج دا ڈہنا، سورج چھپنا

آتھنی: (نڈ، صفت) زمیندار دا دن رات دا ملازم، مزارع

آتھنے: (پوا، نم) آتھنوں

آتھو باتھو: (نڈ) باتھو، اک اپنے آپ اُگن والی بوٹی

آتھوں: (مو) دیکھو: آتھن

آتی پاتی: (مو) بچیاں دی اک کھیڈ (آٹلا پاتلا، آٹل پاتل، آتلی

پاتلی)

آتی پنک: (ہ، صفت) ہمیشہ لئی ہون والا

آ.....ٹ

آٹ/آٹا: (نڈ) آٹا بھٹا

آٹ باٹ، (نڈ) آٹا بھٹا

آٹا: (نڈ) پسیا ہویا اناج (کنک، مکئی وغیرہ دا)، بُورا، بہت باریک

پسی ہوئی شے

آٹا بھڑکن، (محا) ٹمھدیاں ہویاں توں وچوں تھوڑے جیہے

آٹے دا بھڑک کے کنالیاں باہر ڈگ پون، جیہوں پروہنیاں دے

آون دا شگون سمجھیا جاند اے

آٹا پالاہ گئی میری اپنی جان گوا گئی، (بجھارت) دھموڑی، شہد

دی کھی

آٹا پاون، (محا) خیر پاون، مانگت نوں آٹا دیون

کرن

آتما جاتے آدن، (مخا) دل داسکون لہ جاون

آتما رتے تے پرما تمارے، (اکھا) بندہ بھکھے ڈھڈ رب دی

عبادت دی چنگے ڈھب نال نہیں کر سکدا

آتما نند، (ہ) روحانی سرور

آتمنا: (سن، مو) 1- رُوحانیت، رُوح 2- شکتی، طاقت

آتمنائی: (مو) آتمنا، روحانیت

آج: (ہ) لڑکا، مُنڈا، پُت، پسر

آتمجا: (مو) گڑی، دھی

آتمک: (صفت) آتما، رُوحانی، رُوح بارے

آتمک رس، (ہ) رُوحانی فیض

آتمن: (مو) 1- آتم، آتما 2- پھونکی ہوئی رُوح، ازلی رُوح

آتمو بھوا: (ہ) بیٹی، دختر، دھی

آتمہ: (ہ) 1- اپنا، خود کا 2- (مو) جان، رُوح

آتمہ بند، (ہ) انگ ساک

آتمہ بھو، (ہ) خداوند تعالیٰ

آتمہ بھود، (ہ) رُوحانی علم، خود شناسی

آتمہ بودھی، (ہ) دیکھو: آتمہ بھود

آتمہ پالک، (ہ) خود غرضی، مطلبی

آتمہ پد، (ہ) رُوحانی درجہ

آتمہ تھو، (ہ) صفت) خُدا نون جانن

آتمہ جن، (ہ) صفت) اپنے نفس نون جانن والا

آتمہ چھدر، (ہ) صفت) نفس کش

آتمہ درشی، (ہ) صفت) رُوح نون دیکھن والا

آتمہ رکشا، (ہ) صفت) اپنی حفاظت کرن والا

آتمہ سنگھ، (ہ) (مو) لذت نفس

آتمہ سمبھو، (ہ) (مو) بیٹا، پُتر

آتمہ سلیم، (ہ) (مو) ضبط نفس

آتمہ خُدی، (ہ) (مو) دل دی صفائی

آتمہ شکتی، (ہ) قوت، جلی یا خلقی

آتمہ شلاکھا، (ہ) صفت) اپنی تعریف آپ کرنا

آتمہ کاریہ، (ہ) صفت) اپنا کم آپ کرن والا

آتمہ گراہی، (ہ) صفت) خود غرضی، مطلبی

آتمہ گرما، (ہ) (ہ) غرور

آتمہ گویدن، (ہ) (ہ) اپنے آپ نون واصل حق کرنا

آتمہ گھات، (ہ) (مو) نفس کشی، خود کشی

آتمہ گیان، (ہ) (ہ) علم رُوحانی، تصوف

آتمہ وادی، (ہ) (ہ) عالم علم و نفس

آتمہ وکرے، (ہ) صفت) آپنا آپ وپنا

آتمہ ہمت، (ہ) (ہ) خود غرضی

آتمہ ہن، (ہ) (مو) اک بیماری دانان

آتمہ میہ: (ہ) 1- اپنا، خود کا 2- (ہ) انگ ساک

آتمن: (مو) ترنجن، گویاں دے رل کے پیٹھن دی جگہ، شاعران نے

اکثر ایس اکھرنون دُنیا دی علامت دے طور تے وی ورتیا اے

آتم دی رن، نہ کار نہ کم، (اکھا) آلمکی سوانی بارے آکھدے

نیں خاص کر جہدا خاوند دی آلمکی ہووے

آتم کتن، (مخا) چرخہ کتن

آتمک: (ہ) 1- ڈر، خوف 2- ڈیائی، شان شوکت، عزت 3- روگ،

پلاک ڈکشنری

(پہلی جلد)

آٹی: (ند) آڑی، ساتھی، جٹ، نال دا، ہاڑی
آٹے: (ند) دیکھو: آتا

آٹے دا دیوا، اندر چوہے باہر کاں نہ چھڈن، (اکھا) اینا
کمزور کہ نہ گھر وچ بچا ہے نہ باہر، ماڑے ٹوں ہر کوئی تے ہر تھاں
تے نقصان ای پہنچا سکدا اے

آٹے دال دا بھاء دسن، (مجا) 1- سداھا کردیون، وٹ
کدھن 2- ڈراون دھمکاون، زور آوری دسن

آٹے دال دا بھاء معلوم ہو جانا، (اکھا) دُنیادے اُتار چڑھا دا
پتا لگنا، فرق پتا لگنا، قدر معلوم ہونا، بھلیکھا ٹکنا، کہتے ہوئے بُرے
کم دا نتیجہ سامنے آونا، نصیحت ہو جانا

آٹے دال دی فکر ہونا، (مجا) بہت غریبی ہونا، خُھر وچ ہونا، گھر
دے خرچیاں نوں پورا کرن دی فکر ہونا

آٹے نال پلیتھن، (مجا) قصور وار نال بے قصور وی سزا پاون،
وڈیاں نال چھوٹے وی زکڑے جاون، آٹے نال گھن وی پس
جاون

آٹے نال گھن پس (پسنا)، (مجا) اک دی وجہ نال دو بے
نوں نقصان ہون، وڈیاں سبھوں چھوٹیاں دا نقصان ہون، قصور
وار نال بے قصور دار گڑیا جاون

آٹے نال مطلب، نہ خرچے نال، (اکھا) جیہڑی شے دی لوڑ
ہووے صرف اوہدے تائیں ای غرض رکھنی چاہیدی اے، انب
کھانے ہون تے گڑکاں نہیں گنی دیاں

آٹے وچ لون ہون (ہونا)، (مجا) بہت تھوڑی مقدار وچ
ہون، کسے کتنی وچ نہ ہون، نہ ہون دے برابر ہون

اٹھی ونیں نماز پڑھن والا یاں نماز جنازہ تے عید پڑھن والا

آٹھاراں: (عدد، صفت) اٹھارہ، 18

آٹھانوے / آٹھانویں: (عدد، صفت) اٹھانوے، 98

آٹھانی / اٹھیانی: (پوا، مو) اٹھی، اٹھیانی، اٹھ آٹیاں دا اک سکہ،
جیہڑا اج کل رائج نہیں

آٹھاون: (صفت) دیکھو: اٹھونجا

آٹھائی: (عدد، صفت) اٹھائیس، 28

آٹھایا / آٹھائیواں: (عدد، صفت) اٹھایواں، اٹھایا

آٹھتی: (عدد، صفت) اٹھتی، 38

آٹھر: (صفت) بھانڈے وچ تھلے بیٹھ گئی سیل یاں کوئی ہور چیز، سکا
ہو یا، تلخت

آٹھر: (نعر) 'آٹھر' مصدر توں فعل امر صیغہ واحد حاضر

آٹھر جاون، (مجا) کجھ کجھ خشک ہو جاون

آٹھرن: (مصدر) 1- ڈڈرا ہون، گئی شے دا تھوڑا جیہا سک جاون

2- زخم تے پڑی بجھن، انگوری آون، کھرند آ جاون

آٹھرنا: (فل) کجھ کجھ سک کے کاٹھا ہو جانا، ہکا سکنا

آٹھریا: (ند، صفت) کجھ سکیا ہو یا، ٹھٹھمر یا ہو یا

آٹھو: (صفت) 1- اٹھ توں متعلق 2- اٹھواں 3- حمل وچ اٹھ مہینے

مگروں جن والا بچہ

آٹھونجا: (عدد، صفت) اٹھاون، اٹھونجا، اٹھونجاواں، 58

آٹھی: (مو) اٹھ دا ہندسہ، اٹھ نشاناں والا تاش دا پتہ

آٹھے ویلے: (نم) اٹھے پہر، ہر ویلے، ونے راتیں

آٹھیا: (ند) زدن کیستی ہوئی بھوکیں، بی پاون لئی تیار نیلی، اوہ زمین

جیہڑی خالی چھڑی ہوئی ہووے، وٹر آئی دھرتی

2- صحرا، میدان

آٹا رسی: (مو) 1- دو منزلہ مکان، چھت دا اُپرلا مکان، بالا خانہ، چُبارہ

2- اُچا مکان، محل

آٹا لال: (نڈ) ٹالا، ٹال منولا، بہانے بازی، ٹرکاوا، جج

آٹا ٹو: (صفت) 1- آٹے توں متعلق، آٹے دی طرحاں دا 2- گھیا ہویا

آٹا ٹل: (صفت) ویکھو: آٹو

آٹا ٹم پائٹم: (نم) 1- ہر تھاں، ہر جگہ 2- اتھے اتھے 3- اُپر تھلے

آٹا ٹن: (مصدر) 1- سونے چاندی نوں پکھلا کے صاف کرن 2- تڑپن،

سزن 3- ضد کرن 4- کپڑے نوں کسے تیز شے تال پاڑن

5- گڑھے وغیرہ نوں بھرنا 6- روٹی پکان لئی سکا آٹا، خشکا

آٹا ٹوب: (نڈ) 1- بناوٹ 2- قدرت 3- رُوح، جان 4- طاقت 5- ہنر،

مُکُن 6- تیزی

آٹا ٹوپ: (نڈ) گھمنڈ، غرور، تکبر

آٹا ٹھ: (عدد، صفت) اٹھ توں سِت جمع اک، نوں توں اک گھٹ، 8

آٹا ٹھ: (مو) تہہ، پیٹھ

آٹا ٹھ: (مہمل) اُدھ آٹھ

آٹا ٹھ کاٹھ دا پنجہ نواں تنداں دی ڈور، بی بی چلی

ساہورے کون کھڈیسی مور، (بُجھارت) چرند

آٹا ٹھ دی پٹلی مونہہ چم دا، دُونہہ مرداں نوں مار دی

شابلش ایس رن دا، (بُجھارت) پرانی، ڈھکے بکن والی چھری

آٹا ٹھ دی لکڑی پٹ پٹ آٹے دے، دانہ کھائے نہ

پانی پئے آٹے دیوے چھے، (بُجھارت) چرند

آٹا ٹھا: (نڈ) اٹھ دا اُنگ، 8، اٹھاں دی رقم

آٹھا کاٹھا تین سوساٹھا، (اکھا) صرف جمعے دی نماز پڑھن والا،

(پہلی جلد)

آٹا تھپے تھیں تے کنڈھے اگے وڑھے پھراندیں، (اکھا)

کسے کم کار جو گیاں نہ ہوں، نریاں پھڑاں تے ای گزارہ کرن

آٹا خراب ہوں، (حما) 1- بُری حالت ہوں، مندے حالیں

ہوں 2- بے عزت ہوں، بدنام ہوں

آٹا دال، (نڈ) کھاو، خوراک، روٹی لکڑ، روزی

آٹا کرن / آٹا کرنا، (حما) بہت باریک بیٹا، بالکل ستیا ناس کر

دینا، برباد کرنا

آٹا گلا ہوں، (حما) کم خراب ہو جاؤں، ریچڑ پے جاؤں،

مصیبت وِچ بھسن

آٹا گھنڈی ہلدی کیوں ایس؟، (اکھا) بے قصور اُتے چلے

بہانے الزام لانا

آٹا گھانا، (نڈ) اک طرحاں دی منت من جیہدے پوریوں ہوں

تے روٹیاں تے بھینڈ دے گوشت دی دعوت وئی جاندی اے

آٹا لُون لُون، (حما) گھر دیاں ضرورتاں دا پورا ہوں، گزارہ

ہوں

آٹا نہیں تاں دلایا، (اکھا) نقصان ضرور ہویا ہے بھادیں بیٹا نہیں

آٹا وٹن، (حما) پروٹھا پکاؤں لئی آٹے دا بیڑہ بناؤں، جتھ نال

سیویاں بناؤں لئی آٹے دا ٹُٹا بناؤں

آٹا ہو جاؤں، (حما) بہت باریک ہو جاؤں، خراب ہو جاؤں

آٹا ہونا / آٹا ہوں، (حما) پس جانا، بُری طرحاں دیرٹیا جانا،

لکڑی وغیرہ دا گھسن لگ کے بُرا ہو جانا، ستیا ناس ہو جانا

دھولی داڑھی تے آٹا خراب، (اکھا) ڈڈیرے یاں سیانے آدی

نوں شرم دواؤں لئی بولدے نیں

آٹا ر: (نڈ) 1- سنسان، ریتلی زمین، اوہ تھاں جتھے آبادی نہ ہووے

پلاک ڈکھتری

آ.....ج

آج: (مو) 1- آج، اگ 2- چک، دمک، تجلی 3- ناز، نخرہ 4- اشارہ
آچار: (سن، مذ) 1- چتر، کردار، چال چلن، کرنی 2- اخلاق
3- کرتب، کرم 4- دھرم، درتوں، دیہار

آچار وان، (سن، مذ، صفت) پاکیزہ اخلاق تے کردار والا، نیک
چن

آچار و نت، (سن، صفت) چنگے کردار والا، پرتتا دا جیون جیون
والا، نیک چلن، خوش اخلاق، ساؤ، شریف

آچار ج: (ہ، مذ) دیکھو: آچاریہ

آچارک: (ہ، مذ) منیا ہویا، تسلیم کیا ہویا

آچاری: (سن، صفت) 1- چنگے چال چلن والا، چنگے چال چلن والا
بندہ، چنگے کردار والا 2- کھان والا 3- دیندار،
پرہیزگار، شریف

آچاریہ: (سن، مذ) گورو، وید پڑھاون والا، پنڈت، استاد، ادیب،
پروفیسر، اک خطاب جو تعلیم یافتہ پنڈتاں نوں دتا جاندا اے، کسے
فرقے دا بانی، برہمن

آچام: (مذ، بحد، نشان)

آچامی: (صفت) 1- نشانے باز، تیر انداز 2- بہانہ ساز 3- چرب
زبان، فریب دین والا

آچرن: (سن، مذ) 1- چال چلن، دتیرہ، ورتاؤ، سُکھا، لچھن 2- رسم و
رواج، مذہبی رساں

آچرن: (مصدر) 1- کھاؤن، رچن، ڈھڈ بھر کے کھاؤن 2- مال و دولت

دا دادا ہاون، دولت مند ہاون 3- مغرور ہاون

آچری: (مذ) دیکھو: آچاری

آچریا: (ہ، صفت) کرن جوگ

آچل: (مذ) دیکھو: آچل

آچم: (فا، مذ) 1- ٹکنا 2- ناز نخرہ 3- دم، دلاسا 4- بہانہ، جیلہ، سبب
5- نمونہ

آچماں: (مذ) 1- اک طرحاں دی نشست، ناز تے نخرے تال پٹھن

دا اک طریقہ 2- (صوت) گھٹی گھٹی کرن دا عمل، گھٹی کرن دی آواز

4- پٹھن دی آواز 5- گھٹے وغیرہ دی آواز 6- پانی دا چنؤ

آچمن: (سن، مذ) پانی بین داکم، جب توں پہلاں مونہ دی پاکیزگی
لنی پانی دی گھٹی پینا

آچمنی: (مو) چھوٹا چچہ جس نال پو جا کرن ویلے پانی پیندے نیں،
گھٹی کرن دا چچہ

آچھ: (مذ) دلایا، پرہیزی کھانا

آچھ: (فا، مو) 1- آش 2- صلاح، پیشکش، اعلان 3- جانچ 4- انعام،
عطیہ، بخشش

آچھا: (مذ، صفت) اچھا، چنگا، سُتھرا، کھرا، بہتر

آچھاوت: (ہ، صفت) لگیا ہویا، چھپیا ہویا

آچھاوک: (ہ، صفت) لکاون والا، چھپاون والا

آچھاوان: (ہ، مذ) کسی شے دا پرچھاواں

آچھن: (مصدر) 1- اچھن، آدن 2- ہاون

آچھنا: (ہ، فل) ہونا، باقی رہنا، بسنا

آچھنہ: (ہ، صفت) 1- لگیا ہویا 2- مھلیا ہویا

آچھو: (مذ، صفت) اچھا

آ.....ث

آثار: (ن) 1- اثر، دی جمع 2- چھ، نشانیاں، علامتاں، نقش
3- ڈھنگ، طور طریقہ 4- سنت رسول اکرمؐ دیاں حدیثاں، صحابہ
کرامؓ دے اقوال تے افعال 5- کسے ادیب یاں شاعر دیاں کتاباں
6- عیسہ، بنیاد، دیوار دی چوڑائی
آثار پیدا ہوون، (ح) 1- نشانیاں ظاہر ہوون 2- امید پیدا ہوون،
توقع ہوون
آثار قدیمہ، (ع) (ن) پُرانیاں نشانیاں یاں عمارتاں، کھنڈرات

آ.....ج

آج: (ن) دیکھو: ارج
آجا: (ن) دادا، جد
آجاد: (صفت) فارسی اکھر آزار دا وگڑیا روپ
آجار: (مو) فارسی اکھر آزار دا وگڑیا روپ
آجاؤ: (صفت) انجان، آجاؤ
آجانو باہو، (ن) (صفت) جدے ہتھ گڈیاں تیکر لے ہون
آجست: (صفت) 1- عاجز، مسکین 2- غریب، جہیدے کول پیسے نہ
ہون 3- کمزور 4- اپانج
آجی! آجی: (مو) 'عاجزی' دا وگڑیا روپ
آجج! آجج: (صفت) 'عاجز' دا وگڑیا روپ
آجر: (ع) (ن) اجرت دے کے کم لین والا، آقا، مالک
آجر: (مو) دنگ، بیچار

آجڑی: (ن) ایالی، بھینڈاں بکریاں چارن والا، بھینڑ وال، عیالی
آجنم: (ن) جنم یعنی پیدائش توں لے کے
آجو بابو: (ن) (م) ارد گرد، آسے پاسے، استھہ اوٹھے، نیزے تیزے
آجھ واجھ: (ن) 1- حیلہ، وسیلہ 2- اثر، پہنچ 3- واقفیت 4- وج گج
آجھا: (صفت) 1- ناکارہ، اپانج 2- مٹھانج، زیر کفالت
آجھا: (ن) کارا، قول قرار، وعدہ، ہتھی ہوئی گل
آجھری آلاسٹ ہوون: (ح) فضول گھاں کرن
آجھل! آجھل: (مو) 1- سایہ، کسے ناپاک (سوتک والی)
عورت دا کسے (بچے وغیرہ) تے منحوس سایہ، اثر 2- بھوت پریت دا
سایہ 3- بیماری
آجھو: (پوا، صفت) دیکھو: آنجھا
آجھو: (فعر) آجھک، ظہر، رُک
آجھوڑا: (ن) قسم
آجھوکا: (ن) روزگار، پیشہ
آجھوکا آجھی، (ن) قسم
آجھی: (ن) (مو) لڑائی، جھنگ
آجھی ما جھی: (مو، ن) دیر سویر
آجی: (ن) (کلمہ استقبالیہ) 1- آؤ بھگت، خاطر تواضع 2- جی آیاں نوں
آجی آیا، (ح) جی آیاں نوں، خوش آمدید
آجی کرن، (ح) جی آیاں نوں آکھن، خاطر تواضع کرن، آؤ
بھگت کرن، سیوا داری کرن
آجیوکا: (ن) 1- رزق، کھانا، خوراک 2- کمائی، کمائی دا ذریعہ
3- گزارہ، گزران

آخرت: (عر، مو) اخیر، خاتمہ، حشر دا ویلا، قیامت، حد، اُت، انتہا،

آخرت داسفر، موت، عاقبت

آخرت چنگی تھیون، (حما) عاقبت بخیر ہوون، انجام چنگا ہوون

آخرت داسفر، (ند) موت، ایس دنیا توں کوچ، خاتمہ، قیامت

آخرت دی فکر کرن، (حما) عاقبت بہتر بناون لئی بھلے کم کرن،

نیکی ول دھیان کرن، نیک عمل کرن

آخرت دی کمائی، (مو) عبادتاں تے نیک عمل جیہڑے عاقبت

نوں کم آون

آخرت دے تئذے لھٹین، (حما) لمی عمر پاون

آخرت سوارن، (حما) 1- عاقبت سوارن، چنگے عمل کرن، نیکی

کرن 2- مستقبل واسطے کچھ کرن، محنت کرن

آخرت وگاڑن، (حما) بھڑے کم کرن، عاقبت خراب کرن

آخرت وگڑن، (حما) عاقبت خراب ہوون، انجام برا ہوون

آخری: (صفت) اخیرلا، پچھلا، انتہا، موت

آخری بہار، (عر+فا، مو) 1- سے دا اخیر، جاندی بہار دا ویلا

2- عروج دے خاتمے دا وقت 3- رونق، خُسن یاں خوبی دا زوال

آخری دور، (فا+عر، ند) 1- زوال دا ویلا 2- اخیری زمانہ،

قیامت دے نیڑے دا وقت

آخری دیدار، (عر+فا، ند) 1- مرن والے نوں آخری وار

دیکھن، قبر وچ اتارن ویلے میت دا مونہہ دیکھن 2- کسے نال مَن

تیکر ہوون والی جھکیولی ملاقات

آخری زمانہ، (عر، ند) آخری دور توں

آخری ساہ، (ند) 1- موت توں پہلاں دا ساہ 2- آخری گل،

اخیری واقعہ

آخری گالھ، (مو، صفت) اخیری گل، منکدی گل، اٹل فیصلہ

آخری ملاقات، (عر، مو) 1- آخری دیدار توں 2- اجیہی

ملاقات جیہڑے مگروں پھیر کوئی ملاقات نہ ہونی ہووے

آخری وار، (مو) اخیری وار، اوہ وار جس توں بعد کسے گل دا کوئی

موقع نہ ملے، موت ویلے آخری موقع

آخری وقت، (ند) موت دے نیڑے دا ساہ، مرن ویلا، اخیر

آنحس: (نفر) آکھو یعنی (ٹوں اوس نوں) آکھ

آنحساں: (جملہ) آکھاں گا یعنی (میں) آکھاں گا یاں

(اسیں) آکھاں گے

آنحس: (جملہ) آکھاں گے، صیغہ جمع غائب (اوہ) آکھن گے،

تعظیما صیغہ واحد لئی (اوہ) آکھن گے، سوچن گے، سمجھن گے، بول

چال وچ ایس انداز وچ بولیا جاندا اے، یعنی اوہ سوچن گے یاں

اوہ سمجھن گے

آنحسو: (جملہ) 1- آکھو گے یعنی ٹوں آکھیں گا، تعظیما صیغہ واحد حاضر

لئی یعنی تیں آکھو گے 2- سمجھو گے یاں سوچو گے یاں خیال

کرو گے

آنحسی: (جملہ) 1- آکھے گا صیغہ واحد غائب اوہ آکھے گا 2- سوچے

گا، سمجھے گا، بول چال وچ اوہ 'سمجھے گا' یاں 'اوہ سوچے گا' دے مفہوم

وچ دی بولدے نیں

آنحسین: (جملہ) آکھیں گا، یعنی ٹوں آکھے گا، بول چال وچ

'سوچے گا، سمجھے گا' دے معنی وچ وی بولیا جاندا اے

آنحن: (ند، صفت) اُستاد، پڑھاوَن سکھاوَن والا، معلم، گورو، تعلیم

دیون والا

آنحن: (پو، جملہ) آکھو، صیغہ جمع غائب یعنی (اوہ) آکھن تے

آخر: (عر، مو) 1- اوڑک، انت، موت 2- چھیکولا دن، پرلو، قیامت،
اوڑک نوں، انت نوں، چھیکولا، اخیر، انجام، نتیجہ 3- بے حد، بستی،
بہت زیادہ، حدوں دودھ، بے انتہا، بہتات، کثرت
آخر آونا، (حما) بے انصافی یاں بے رحمی دی حد ہو جانا
آخر تاون، (حما) بے حد تنگ کرن، پریشان کرن، رنج کرن،
اخیر کرن

آخر تپاون، (حما) دیکھو: آخر تاون
آخر جھوک فنا ہے، (روزمرہ) اوڑک دنیا فانی اے، دنیا ختم ہو
جائے گی اک دن
آخر چاون، (حما) دیکھو: آخر چنگن
آخر چنگن، (حما) ات چاون، فساد کرن، کھپ کرن، ظلم کرن،
نصیر چاون، بہت سختی کرن
آخر چنگنا، (حما) بہت ظلم کرنا، بڑی سختی کرنا، بے انصافی کرنا،
رولا پادنا
آخر کار، (عر+فانم) آخری، خاتمے تے، انجام کار، الغرض، اخیر
ٹوں، انت ٹوں

آخر گوڑہ، (پو، ند) 1- جنجال پورہ 2- وڈا گھرانہ، وڈا خاندان
آخر لے آون، (حما) لوکاں نوں بہت تنگ کرن، ات چاون
آخر وقت، (عر، ند) آخری ویلا، آخرتے، موت دا وقت
آخر ہک، (پو، نم) وڈی کنتی وچ
آخر ہونا، (حما) منگ جانا، حد ہونا، انت آونا، مر جانا، ساہ چھڈنا
آخر ہون، (حما) منگ جاون، مرجاون، حد ہون، انجام تے
اپڑن

آخر خاں: (صفت) آکر خاں

آچھو/آچھوں: (صوت) اچھوں، نچھ مارن دی آواز
آچھی: (ند، صفت) اچھی
آچھپ: (ند) 1- اکڑ 2- ملامت، الزام

آ.....خ

آخ: (فخر) آکھ داوگاڑ، آکھتاوں فعل امر واحد حاضر، کہہ، بول
آخ: (مو) 1- کھنکھارن دی آواز 2- حقارت تے نفرت دا کلمہ
آخا: (کلمہ استعجاب) خوشی ظاہر کرن دا لفظ، واہ واہ، بہت دھیا،
خوب

آخا/آکھا: (ند) 1- کہیا، حکم 2- نصیحت، مشورہ
آخاندڑ/آخاؤ: (صفت) اکھوان والا
آخاں: (پو، جملہ) آکھاں، کہواں یعنی (کیہ میں) آکھاں؟
آخائی: (مو) کہواں دا کم تے اودھی اجرت
آخت: (مو) 1- ارشاد، فرمان، حکم 2- کہاوت، آکھت
آختہ: (فا، صفت) جس دے نصیحتے بیکار کر دتے جان، خصی، نامرد
آختہ کرن، (حما) 1- خصی کرن 2- کسے نوں کسے کم جوگایاں
کسے پاسے جوگانہ رہن دیون
آخدا: (ند) کہندا، اودہ کہندا، کہہ دیندا
آخدس: (ند) کہندا اے یعنی (اودہ اوس نوں) کہندا اے
آخدن: (ند) کہندے نیں، تظیماً صیغہ واحد حاضر تے واحد غائب
لئی دی
آخدے: (ند) 1- کہندے 2- سمجھدے یاں خیال کردے
آخڑ: (پو، مو) لٹی، کنگ

کے تھیں بہت چرال دے دتے ہوئے ہوں

آدا: (ضم) ”آپ دا“ دا مخفف..... آپنا، اپنا

آدا: (ند) ”آکھا“ دا مخفف جیہڑا بول چال دے دوران مختصر کر کے

بولیا جاندا اے، جیویں: ”اوہ آدا یعنی اوہ کہندا اے

آداب: (عر، ند) 1- ”ادب“ دی جمع، طور طریقے، ڈھنگ، وصف،

اصول، سبقتے 2- سلام 3- شکریہ 4- ادب، احترام دے اظہار دا کلمہ

آداب شامی، (ح+فا، ند) بادشاہاں دے دربار دے طور

طریقے، بادشاہاں دے لائق ادب آداب دا ڈھنگ

آداب عرض کرن، (حما) سلام آکھن، آداب کہوں

آداب مجلس، (عر، ند) پرھیادے وچ آٹھن بہوں تے گل کتھ

کرن دے طور طریقے

آداب محفل، (عر، ند) دیکھو: آداب مجلس

آدان: (مصدر) لینا، قبول کرنا، منظور کرنا

آدان پروان، (فم) مین دین

آدو: (ہ، مو) ترجیح

آدلی: (ہ، مو) پندرہواں اپران (ہندوؤاں دی مذہبی کتاب)

آدتیہ: (ہ، ند) سورج، دیوتا

آدتیہ منڈن، (ہ، مو) کل کائنات (جتھے جتھے سورج دیاں کرناں

پہنچدیاں نیں)

آدیتھ وار، (ہ، ند) سورج، روز یعنی یو شمس، التوار

آدر: (سن، ند) 1- عزت نال پیش آون دا عمل، عزت، آدر، احترام،

ستکار، ادب، لحاظ، قدر 2- آگت بھاگت، خاطر

آدر بھا، (ند) سمنان، ستکار، خاطر داری، محبت دا سلوک، عزت

والا سلوک

آدر پاوان، (حما) عزت حاصل کرن

آدر تائی، (مو) آدر، آؤ بھگت

آدر تیری چادر نوں نوالہ، (بہنا) تیرے گہنے نوں (اکھا)

عزت آدر دولت نوں ای ہوندا اے جے پلے مال نہ ہووے تے

چنگا بھلا بندہ وی کوڈیوں کھوٹا ہو جاندا اے

آدر دیون، (حما) دیکھو: آدر کرن

آدر کرتے آدر کرا، (اکھا) کسے دی عزت کر کے ہی اپنی

عزت کرائی جاسکدی اے، جیہڑا عزت کردا اے اوہو ای عزت

کرواندا اے

آدر کرن، (حما) عزت کرن، ادب کرن، احترام کرن، مان دیون

آدر مان، (ند) آدر بھا، عزت، سمنان

آدر نال بٹھاوان، (حما) عزت نال بٹھاوان، عزت والی تھیں

بٹھاوان

آدر نال لیاوان، (حما) استقبال کرن، اگے جا کے ادب آداب

نال لیاوان

آدر نوں آدر اے، (اکھا) دیکھو: آدر کرتے آدر کرا

آدرش: (سن، ند) 1- درپن، شیشہ 2- اوہ لکھتی روپ جس دچوں

گرنٹھ دا نمونہ جھلکے 3- نمونہ، اوہ جس دے روپ تے گن وغیرہ

دی نقل کیتی جاوے، سبھ توں ودھیا چیز، نشانہ، مچا

آدرش واد، (ہ، اصطلاح) مثالیت پسندی، آئیڈیل ازم، کسے اعلیٰ

مقصد یاں نظریے پیٹھ جیون بٹاوان دا مقصد، سبھ توں اچا چال چلن

بٹاوان دا خیال

آدرش وادی، (ند، صفت) صرف نظریے نوں سامنے رکھ کے کم

کرن والا، فلسفے دی اوہ شاخ جیہڑی سمجھدی اے کہ کائنات دی

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

2- شروع، ارنجھ، پہلا، مٹکھ، مٹکھی 3- سدا، ازل 4- (عدد) طاق عدد، اوہ گنتی جس دی اکائی اُتے اپنے آپ توں بنا ہووے کوئی تقسیم نہ بن دی ہووے جیویں: 1, 2, 3, 5, 11 وغیرہ

آدانت، (نڈ) 1- اگاتے پچھا، پہلا اتے پچھا! حصہ، مڈھ اتے چھیکو 2- مکمل، تمام، سارا

آد پندو، (عدد) صفر، مڈھ، آغاز، شروع

آد پڑکھ! آد پُرش (نڈ) 1- خُدا، رب، اکال پڑکھ 2- کائنات دی رچنا توں پہلاں دا پڑکھ، کائنات دا پہلا پڑکھ 3- حضرت آدم

آد پورن انک، (عدد) مڈھلا یاں پہلا پورن بندہ

آد جگاد، (نڈ) کائنات داندھ، کائنات دا آغاز، کائنات دا پہلا دیہاڑ، ازل، نت سدا

آد دی، (صفت) شروع دی

آد سکشا، (مو) ابتدائی تعلیم

آد سکھیا، (مو) مڈھلی وِدیا، شروع دی تعلیم، پرائمری تعلیم

آد سکھیا، (مو) طاق گنتی

آد شکتی، (سن، مو) رب دی شکتی، ربی طاقت

آد شکشا، (سن، مو) ابتدائی تعلیم، مڈھلی تعلیم

آد کانڈ، (سن، صفت) پہلا حصہ، پہلا باب، پہلی فصل

آد کر، (سن، صفت) 1- پہلا خالق 2- پہلا لکھاری

آد گرنتھ، (نڈ) سکھاں دی مذہبی کتاب، سری گورو گرنتھ صاحب دا پہلا نسخہ جس وچ پہلے چھ گورو صاحبان تے دُوبے صوفیاں سنتاں

دا کلام شامل اے

آد گنن کھنڈ، (عدد) طاق عدد

آدِ واسی/آدی واسی، (نڈ) ازلی وسیندے (باشندے) اوہ جو

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

(کیہ اوہ) آکھن؟ تعظیماً واحد غائب لئی وی بولیا جاندا اے، سمجھو

سوچو دے معنی وچ بولدے نیں

آئین آں، (جملہ) 1- اوہ کہندے یاں اوہناں نوں کہنا سی یاں

کہنا چاہیدا سی 2- اوہ سمجھدے، خیال کردے یاں سوچدے

آخنا/آکھنا: (پو، جملہ) آکھنا، کہنا

آخو: (کلمہ اثبات) 1- آہو، ہاں جی، بالکل، کسے سوال دا جواب

ہاں وچ دین لئی بولدے نیں، تصدیق یاں اقرار 2- (فعل) 'آکھو'

دا وگاڑ، 'توں' یاں 'تھیں' آکھو، گل بات دے دوران سمجھو یاں

سوچو دے مفہوم وچ بولیا جاندا اے

آخو، (جملہ) 1- کہندے یعنی تہاں نوں کہنا چاہیدا سی یاں تہاں نوں

کہنا سی 2- تھیں سوچدے یاں تھیں سمجھدے

آخور: (فا، نڈ+مو) 1- "آب خور" دا مخفف 2- کھری، گھاہ پٹھا

پاون دی تھاں، چراگاہ، مصل 3- وادھوگتی شے، روڑی، گوڑا

آخبا: (استعجاب) آہا، ارے، خوب، بہت ودھیا

آخی: (پو، مو) آکھی، کبھی، یعنی کوئی وی گل کسے نے وی آکھی

آئے: (پو، جملہ) آکھے، کہے، کوئی وی آکھے (سمجھے یاں سوچے)

آئے آ، (پو، جملہ) کہندا، کہنداسی، آکھنا چاہیدا سی

آئے دے، (پو، جملہ) آکھیا ہویا اے

آئے لگنا، (حما) آکھنا، مشورہ منا، نصیحت منا

آخیا: (نڈ) آکھیا، کہیا، گل کہتی

آخیر پون: (حما) عذاب بُٹ پون

آ.....

آد: (سن، نڈ) 1- مڈھ دا، پڑانا، بہت شروع دا، قدیمی، ازلی

اوبدے اندر دی نیکی بدی د ایشیشہ ہوندا اے، ایس لئی اوبدی پچھان
چہرے توں ای کیتی جاندی اے

آدمی دی قدر مریاں پچھوں ہوندی اے، (اکھا) مرن پچھوں
ہر کسے دی گھاٹ محسوس ہوندی اے تے اوبدی قدر دامو جب بن
دی اے

آدمی نہ آدمی دی ذات، (روزمرہ) جتھے کوئی نہ وسدا ہووے،
اُجاڑ، ویران، سُنّی تھاں

آدمی نہ دِسن، (مخا) نیک تے بھلا مانس بندہ نظر نہ آون
آدمی نہ ملن، (مخا) دیکھو: آدمی نہ دِسن

آدمی نہیں رہندا اوبدی گل رہ جاندی اے، (اکھا) بندہ مر
مک جاند اے، پر اوبدی کیتی ہوئی چنگی مازی گل یاد رہ جاندی اے
آدمی نے کچا دُڈھ پیتا اے، (اکھا) جدوں کسے بندے دی
طاقت یاں صحت مندی بارے دِسن ہووے تاں کہندے نیں، کیوں
جے کچا دُڈھ ملاوٹ توں پاک ہوندا اے ایہدے راہیں ماں دے
دُڈھ دی اہمیت وی دی جاندی اے 2- بندہ اوڈک خطا کار اے، کئی
تھاواں تے ایہناں معنیاں وچ دی ورتیا جاند اے

آدمی ہو جانا/ آدمی ہونا، (مخا) جوان ہونا، عقل سکھنا، سُدھر
جانا، انسانیت وچ ورتنا

آدمی ہوون، (مخا) انسان ہوون، شریف ہوون

آدمیاں: (ند) 'آدمی' دی جمع

آدمیاں دا جنگل، (ند) 1- ہنّی آبادی والا شہر گراں 2- جتھے پیئے
بندے سُدھ پدھرے تے شریف طبع ہوون

آدمیاں نوں آدمی ملدے نیں، کھوہاں نوں کھوہ نہیں
ملدے، (اکھا) بندے نے لڑبھڑ کے وی اخیر اک دُوجے نال

ہووے اوہنوں آکھدے نیں، نہ بندہ نہ بندے دی ذات

2- ویران تے اُجاڑ تھاں، سُنّی مہان، سُنّی تھاں، ویرانہ

آدمہ: (ہ، مو) اوہ شے جیہڑی پہلے پیدا ہوئی ہووے، ابتدائی

آدمی: (فائدہ) 1- آدمی دی اولاد، منکھ (مردیاں تیویں) جتا 2- لوک،
نوکر، ملازم 3- سیانا، سمجھ داریاں سُلجھیا ہويا آدمی 4- خاوند، گھر والا،

مالک 5- ہرکارا، سنبھا دیون والا

آدمی آدمی انتر، کوئی ہیرا کوئی کنکر، (اکھا) ہر بندے دے

مزان تے سجاوچ فرق ہوندا اے، کوئی چنگے سجا دا ہیرے ورگا
ہوندا اے تے کوئی مندے سجا دا کنکر ورگا

آدمی اناج دا کیڑا اے، (اکھا) انسان اناج کھایوں پنا زندہ
نہیں رہ سکدا

آدمی بناون، (مخا) وِڑے بندے نوں سُدھیاں کرن، سُدھ
بُدھ سکھاون، تہذیب سکھاون، تمیز دِسن، مت دیون

آدمی بناونا/ آدمی بنا دینا، (مخا) کسے بندے وچوں جانوراں
والا وحشی سُبھا، دُور کرنا، عقل سکھانا، سُدھا کرنا، مارنا، سزا دینا،
عادتاں سُدھارنا

آدمی بننا، (مخا) مہذب ہونا، چنگے اخلاق سکھنا، مت لینا، سوچی
لینا، کھوئی چال چھڈ کے چنگی پھڑنا

آدمی تے آدمی چڑھنا/ آدمی تے آدمی ڈگنا، (مخا) بہت
بھیر ہونا

آدمی ٹھوکر کھا کے سنھلدا اے، (اکھا) بندے نوں گھانا کھا
کے ای عقل آؤندی اے

آدمی جھگا، (ند) کمینہ خاندان، گھٹیا لوک

آدمی چہرے مہرے توں پچھانی دا اے، (اکھا) انسان دا چہرہ

اصل مادی نہیں

آدرشک: (صفت) آدرش والا، بہت اچھا، اعلیٰ ترین، مثالی

آدرشک غذا، (صفت) بہت ودھیا خوراک، اک خاص معیار

(لچے) دی خوراک، مثالی غذا

آدرشن: (ہ، مذ) آئینہ، شرح، نقل، اظہار، نمائش، علامت

آدرن: (مصدر) آدر کرن، عزت کرن، آؤ بھگت کرن، خدمت

کرن، آئے دن سیوا کرن

آدرنا: (فعل) آدر کرنا، عزت کرنا، آؤ بھگت کرنا، خدمت کرنا، آئے

دی سیوا کرنا

آدرشٹ: (ہ، مو) جنہوں حکم دتا گیا ہووے، محکوم

آدک: (صفت) 1- آدی، پہلا، شروع دا، شروع توں متعلق 2-

وغیرہ، ہور دوجا، اگے، مزید، اوس ورگا، ایسے

آدل: (صفت) آدی، بنیادی، ازلی، ابتدائی

آدم: (عر، مذ) 1- آدمی، منکھ جاتی، بنی نوع انسان 2- پہلا منکھ جو

عیسائیت، تمام مذہباں مطابق اللہ تعالیٰ نے پیدا کیتا تے اگوں

پیدا ہون والے سارے منکھ اوس دی اولاد منے جانے نیں، مراد

حضرت آدمؑ 3- کائنات دے سارے آدمیاں واسطے بولیا جان

والا لفظ 4- پہلے پیغمبر علیہ السلام داناں

آدم بو آدم بو کرن، (حما) انسان دے موجود ہون دا دسن،

دیوواں دا آدمی دے کہتے ہون بارے اعلان کرن، آدمی دی بو

آوندی ہے کہنا، اپنی ظالمانہ عادت پوری کرن لئی آدمیاں دے

کچھ پینا، شکار لئی آدمی لھدے پھرنا، چٹاں دیوواں داگوں بندیاں

دے کچھ پینا (لوک قصیاں وچ چٹاں دیوواں دے حوالے نال

ایہہ ترکیب ورتوں وچ آوندی اے)

آدم ثانی، (عر، مذ) حضرت نوح علیہ السلام دا لقب، ایس لئی کہ

ایہناں دے ویلے انسانی نسلان طوفان پاروں تقریباً ختم ہو گئیاں

سن تے انسانی نسل دامنڈھ نویں سریوں بھجیا سی

آدم حواء، (عر، مذ) اسلام، عیسائیت تے یہودیت مذہباں مطابق

پہلا مرد تے پہلی سوانی جیہناں نوں ساری خلقت دے ماں تے پیو

نیا گیا اے

آدم خاکی، (عر، فاء، مذ) مراد ”انسان“ کیوں جے انسان مٹی

توں بنیا اے

آدم خور، (عر، فاء، مذ) آدمی نوں حان والا، رآشس، دیو، وحشی

انسان، ظالم

آدم خوری، (عر، فاء، مو) آدمی نوں حاون دا عمل یاں سُبھا

آدم دی اولاد، (مذ) انسان، منکھ، ماتر

آدم دے ویلے دا، (مذ، صفت) 1- ڈھیر پرانا 2- مذھوں فریا

آؤن والا دتیرہ یاں ورتارا

آدم زاد، (فاء، مذ) آدم دی اولاد، آدمی دا بچہ، بندے دا جابا،

انسان

آدم قد، (مذ) آدمی دے پورے قد دا، جس دا جُست آدمی دے

سریر جیڑا ہووے

آدم کٹھا ہوون، (حما) بندیاں دی بھید لگن، جھوم ہوون، اکٹھ

ہوون

آدم کٹھیاں کرن، (حما) 1- حال ڈہائی کرن 2- خواخواہ لوکا لئی

نوں دنگارن، آٹھ گواٹھ نوں سدن

آدم گنتی، (مو) مردم شماری، آبادی دی گنتی

آدم نہ آدم زاد، (اکھا) 1- جس بندے نال نفرت یاں ویر

(پہلی جلد)

آدیش: (سن، مذ) 1- عدالت دے حاکم و احکم 2- وکالت
 واقع 3- حکم، فرمان 4- اوہ معاہدہ جس دی زونال کوئی آدمی بغیر
 معاوضے دے کسے سیوا نوں نبھاون دا اقرار کردا ہے 5- تعلیم،
 نصیحت، آدیش 6- پرنام، نسکار، اجازت 7- پیش گوئی، فال، قیاذہ
 8- اک حرف یاں جزو نوں دوجے نال بدلن دا عمل (صرف ونحو)
 آدیشی: (سن، صفت) 1- اجازت دین والا، حکم دین والا 2- غیر ملکی،
 بدیشی

آدینت: (ہ، فم) ابتدا توں انتہا تک

آدیوپانت: (ہ، فم) مذہب توں اخیر لا، ابتدا توں انتہا

آدیب: (ہ، مذ) اگلا، مذہب

آ.....ڈ

آڈ: (مو) 1- سیڑ، اوہ نالی یاں کھالی جس وچ دی کھوہ دا پانی چلی
 تک اپڑدا ہے، چھوٹا کھال 2- ٹیڈہ، ونگ، تر چھاپن
 آڈھلھاری، (مو) پانی دی چھوٹی جیہی گزر گاہ، کھالی، آڈ
 آڈکواڈ، (مذ، صفت) 1- چنگ مند، رلیا ملیا 2- چالباز، فریبی،
 دھوکھا دین والا
 آڈکھالنا، (مخا) پانی دی نالی یاں آڈ وچوں مٹی گھاہ وغیرہ گھرچ
 کے صاف کرنا

آڈا: (مذ، صفت) 1- تر چھا کنیا کپڑا 2- جھگڑا، ضد بازی، ویر،
 فضول بحث

آڈاپاجامہ، (مذ) پوڑی دار پاجامہ، جیہدی کٹائی تر چھی ہوندی اے

آڈاپاڈا، (مذ) ٹیڈھا، فضول، ایویں جیہا

آڈا تر چھا، (مذ) 1- ونگ ٹیڈھا 2- کتا بندہ، بانکا

آڈالالون، (مخا) مٹھالالون، ویرکناون، مقابلہ کرن

آڈا ہوون، (مخا) تر چھیاں ہوون، ونگا ہوون

آڈاں: (مو) 'آڈ' دی جمع، باغ یاں کھیت نوں پانی دیون والی بجی
 نہر، کھالا، ناکا، ونگی: 'آڈاں' تے اج غسل میلا ہے کاواں دا (نجم)

آڈاں لاؤنیاں، (مخا) ویکھو: آڈالالون

آڈت: (مو) اتوار

آڈٹ (Audit): (انگ، مذ) حساب کتاب دی پرکھ پڑتال

آڈر (Order): (انگ، مذ) 1- حکم، فرمان، اجازت، نصیحت 2- پکاری

توں مال منگاون لئی لکھیا چٹھی پتر

آڈر سمپورن، (ہ، مذ) راگ دی اوہ قسم جیہدے چڑھا وچ پنج

تے اتار وچ ست سر ہوون

آڈرنکنا، (مخا) حکم جاری ہونا

آڈڑ: (مذ) آڑ، روک، پناہ

آڈگواڈ/آڈگوانڈھ: (مذ) ہمسائے، گوانڈھی، ازوس پڑوس

آڈمبر: (سن، مذ) 1- اڈنبر، ظاہرداری، دکھاوا، ٹھاٹھ ہاٹھ 2- کوڑکھاڑ

آڈمبری: (صفت) 1- سازوسامان مہیا کرن والا 2- خودنما بندہ

آڈن/آڈنا: (مصدر) 1- نالی کھودنا، پانی دی نالی نال مٹی تے گھاہ

پھوس کڈھنا 2- ڈے واری لینا

آڈو: (ہ، مذ) راگ دی اوہ قسم جیہدے اتار چڑھا دونہاں وچ پنج پنج

سر ہوون

آڈواں/آڈھواں: (صفت) 1- آڈا کر کے، بردے پاسیوں

2- عرض دی طرفوں

آڈہن: (مصدر) ویکھو: آڈھن

آڈھ: (مو) 1- ستان دی تھاں 2- سہارا

تعلقات پیدا کرنے ہونے میں تے کھوہ ہمیشہ اِکو تھاں تے
رہندے نیں، مل جل کے رہنا بندیاں دی مجبوری اے

آدمیت: (مو) 1- آدی پنا، منکھسا 2- بھلمنساہٹ، چنگا کردار ہونا
آدو: (ہ، فم) پہلے پہل، ابتدا وچ

آدھ: (مو، صفت) 1- آدھ توں، اڈھا حصہ، نصف 2- وچالا، لک
وچکار، مادھ وچ، برابر دا

آدھ پت، (ہ، مذ) مالک، آقا، خداوند

آدھ پتیلہ، (ہ، مذ) اختیار، سیاست (مو) حکومت، مالکیت،
سلطنت

آدھار: (سن، مذ) 1- آسرا، سہارا 2- غنیمہ، بنیاد 3- آسرا دین والا،
پالنا کرن والا

آدھار ہون / آدھار ہونا، (حما) کُجھ ڈھڈ وچ پئے جانا، کُجھ
بھگھکھ مٹ جانا

آدھاری: (مذ، صفت) آدھار کرن والا، سہارا رکھن والا، سہارے
تے رہن والا

آدھان: (مذ) 1- خیال، تصور 2- حق، حصہ 3- حمل دی حالت
آڈھل / آڈھل: (صفت) 1- ادھ، وچکار، وچکار لا 2- کھوہ دے
اڈھ دا شریک، برابر دا حصے دار

آڈھل وچ چھوڑ دیون، (حما) راہ وچ چھڈ جاون، توڑ نہ
نبھاون، کم ٹوں اڈھورا چھڈ دینا

آڈھلیا: (مذ، صفت) اڈھے حصے دا شریک

آڈھن: (مصدر) ماش کرن، تیل وغیرہ جھسن

آڈھنک: (صفت) اجوکا، موجودہ، جدید، ارج کل دا، نویں سے دا

آڈھنک کال، (مذ) نویں روشنی دا زمانہ، ارج کل دا سما، موجودہ دور

آڈھنکنا: (مو) نواں پن، تجدید، تازگی، بجوبہ

آڈھو / آڈھ سہا: (پوا، صفت) ادھو، ادھ سواہ

آڈھوت: (ہ، مذ) پریشان

آڈھی: (مذ، صفت) ادھ دا بھائیوال

آڈھی ادھ، (فم) آڈھو ادھ، اِکو چہبا حصہ، برابر دی وند

آڈھی: (ہ، مو) دل دی پریشانی، فکر، اُداسی

آڈھی بھوت، (ہ، مو) مادی

آڈھی بھونک، (ہ، مو) ڈکھ، ادھ تکلیف جو شہریاں سپ وغیرہ

دے وڈن نال یاں گھر ڈگن نال ہووے

آڈھی پتہ، (ہ، مو) حکومت، مالکیت

آڈھیّا: (صفت) نصف دا حصہ دار

آڈھیّا پک: (ہ، مذ) اُستاد، مُعلم، مدرس

آڈھیّا تمک: (ہ، صفت) روح نال تعلق رکھن والی گل

آڈھیّاں: (ہ، مذ) فکر، خیال

آڈھیّا: (ہ، مو) بیوپاری، دلال

آڈھین: (مذ) 1- بے گھر، مُتھاج، تہہ پیٹھ، فرمانبردار 2- مسکین

آڈھینا: (صفت) 1- محتاج، اپانچ 2- مسکین، وچارا، عاجز 3- نامکمل،
اُپورن

آڈھیّا: (مو) مُتھاجی، عاجزی، مسکینی، وچاری، مفنسی، اپانچ پن

آڈھینی: (مو، صفت) 1- وچاری، مُتھاج، مسکین، عاجزی، مسکینی

2- نامکمل 3- مفلوج 4- اطاعت، فرمانبرداری

آڈھیہ: (ہ، صفت) رکھن جوگ، جو شے رکھی جاسکے

آدی: (سن، صفت) 1- پہلا، پُرانا، مُدھلا 2- وڈا، نوہر والا، وڈیرا،
فضیلت والا

آرادھیہ: (ہ، صفت) 1- پوجا کرن دے قابل، عزت، لائق
2- برہمن دا اک فرقہ

آراستہ: (فا، مذ) بنیا سوریہ، بجیا ہویا، شگاریا ہویا

آرام: (فا، مذ) 1- سکھ، شانتی، امن، چین، سوکھ 2- صحت، تندرستی، شفا 3- نیندر، مزے

آرام آون، (محا) کسے تکلیف یاں روگ دا اٹھے نالوں گھٹ
جاون، ول ہو جاون

آرام پسند، (فا، مذ) آرام پسند کرن والا، نیستی دا ماریا ہویا، ہڈ
حرام، سُست

آرام چونگی، (مو) دیکھو: آرام گُری

آرام دہ، (صفت) سکھ دین والا

آرام دیون، (محا) سکھ پہنچاون، سینہ ٹھارن

آرام طلب، (فا، صفت) 1- سکھ چاہن والا، بکھیارا 2- سُست،
آلھکی

آرام طلبی، (فا، مو) سکھ یاں آرام چاہنا، سکھیاراپن، چین، امن
آرام گُری، (فا+عر، مو) اک قسم دی گُری، جیہڑی آرام کرن
واسطے بنائی جاندی اے

آرام کرن، (محا) 1- جھٹ گھساون، کنڈ سِدھی کرن، تھکیواں
لاہون 2- سوون 3- چُپ کر کے بہون

آرام گاہ، (فا، مو) 1- آرام کرن دی تھاں، سون دی جگہ 2- قبر،
مقبرہ

آرام لہن، (محا) سکھ حاصل ہوون، چین ملن

آرام ملن، (محا) دیکھو: آرام لہن

آرام نال رہون، (محا) امن چین نال زندگی گزارن

آرام نال سون، (محا) مزے نال سون، ندرتک ہو کے نیندر مانن

آرام نال گزرن، (محا) مزے نال زندگی گزرن، سکھ دیکھن

آرام ون، (ہ، مذ) ادھ باغ جوشہروچ ہووے

آراہت: (ہ، صفت) جیہڑی عبادت کیتی گئی ہووے

آراء: (عر، مو) 'رائے' دی جمع

آرائے: (فا، مذ) طبیعت، فطرت

آرائیں: (مذ) 1- اک مشہور زمیندار قوم جیہڑی اک روایت موجب

اک صحابی سلیم الراعی دی اولاد وچوں اے پر اصل وچ ایہہ ہندی

الاصل قوماں وچوں ای اے تے اصل وچ 'آرائیں' لفظ آریا دی

وگڑی ہوئی شکل اے 2- سبزیاں اگاؤن والی قوم

آرائیش: (فا، مو) سجاوٹ، سنگار، بھین

آربلا: (سن، مذ) جیون کال، عُمر، زندگی داساں

آربلی: (سن، مو) عمر، زندگی دی مدت، جیون کال

آربی: (مو) آروی، اک سبزی

آرپن: (مذ) بن، نذرانہ، صدقہ، خیرات

آرت: (مو) دیکھو: آڑھت

آرتا: (مذ) آفت زدہ، مصیبت

آرتھک: (سن، صفت) مال، دولت وچن دے بارے، مالی، اقتصادی

آرتھک یدھ، (مذ) معاشی جنگ

آرتی: (سن، مو) پوجا والا دیوالیال کے دیوتے دی مورتی اگے پھیرن

دی ریت، ایس سے تعریفیہ گیت گاؤندے تے گھننے کھڑکاؤندے

نیں، کسے دیوتا یاں وڈے آدی دے اگے اوہدی پوجا دے طور

تے تھال وچ جکے ہوئے دیوے اتے ڈھپنے رکھ کے تے تھال نوں

بہتھاں وچ پھڑ کے گھماون دا عمل، آرتی دوران گیت یاں بھجن گانا

آڈھا: (نذ) ضد والی بحث، ضد بازی، جھگڑا، بھڑکنا، دیر کھاؤنا

آڈھا، ٹھننا/ آڈھا لاونا، (حما) جھگڑا کرنا، ضد ٹھننا، مقابلہ چلنا

آڈھن: (مصدر) 1- ہاش کرن 2- سزا دیون، متھالاون

آڈھی اُچی: (مو) دیکھو: آڈ

آڈھیلہ: (ہفت) بھریا ہویا، بُہ

آڈی: (مو) نیڑی، وگی ترجمی

آڈی گوٹ: (مو) نیڑا بنایا ہویا گوتا جیہڑا کپڑیاں اُتے لاندے نیں

آڈیٹر (Auditor): (انگ، نذ) حساب کتاب دی پرکھ پڑتال کرن

والا، محاسب

آڈیٹوریم (Auditorium): (انگ، نذ) 1- ادھر کرہ جتھے تقریراں

کیتیاں جاندیاں نیں تے جیہدے وچ لوکاں دے سُنن دا چٹکی

طرحاں انتظام کیتا ہویا ہووے 2- گھاں یاں تقریراں سُنن دی تھاں

آ.....ؤ

آڈر پرست: (فا، نذ، صفت) اُگ نوں پوجن والا، پاری، مجوی،

زر دشتی

آڈری: (نذ، صفت) 1- اُگ نال نسبت رکھن والا 2- اُگ والا

آ.....ر

آر: (نذ) واہگ

آر: (مو) 1- موجیاں دا باریک نوک والا اوزار جس نال پتیاں سیون

دیلے چڑے وچ چھیک کردے نیں 2- پرانی نوں لگا نوکدار کھل

جو بلداں نوں لکھن لئی چوہدے نیں 3- اعتراض 4- شرم، غیرت

آر: (لافتح) 1- کسے لفظ والا حصہ جیہڑا اوہنوں اسم فاعل یاں مصدر بنا

دیندا اے جیویں پھلک توں پھنکار 2- (نم) اُرلا پاسا، ایدھر، ایس طرف، اُر لے جے

آر پار، (نم) 1- ایس پاسے توں لے کے اوس پاسے تک (دریا)

2- ایدھر اودھر، ایس پاسے تے اوس پاسے، دوہیں نیخی، توڑ وچ

دی، دو پاسے 3- اک سرے توں دوجے سرے تیک دا فاصلہ

آر پروار، (نذ) نمبر، قبیلہ، اوڑا کوڑا، بال بچے، جیا جنت

آر پوار، (نم) وار پروار

آر جار، (ہ، مو) آمد ورفت

آر دینا، (حما) چونہز دینا، بلا وجہ تنگ کرنا، ہنا کارن دکھی کرنا

آر دیون، (حما) دیکھو: آر دینا

آر یاں پار، (روزمرہ) فیصلہ کن گل

آر: (سن، نذ) کلوتر، لکڑی چیرن دا اوزار، وڈی آری، پرتابی

آرا پکاؤن، (حما) 1- دھرتا دینا 2- بھڑے بندے دا جم جانا

آرا چلاؤن، (حما) 1- آرے نال چیرن 2- وادھا کرن، ظلم کرن

آرا چلن، (حما) 1- آرے نال لکڑی چیرن 2- وادھا ہون، ظلم

ہون، مصیبت پون

آرا کش، (فا، نذ، صفت) آرا چلاؤن والا، آرے نال لکڑی چیرن والا

آرا چھی، (مو) اک طرحاں دی چھی جیہدے مونیہ اگے لم چینی

بڈی لگی ہوندی اے

آرا قہیہ وخن، (حما) قیامت ٹٹ پیتا، بھاری مصیبت آپینا

آرات: (ہ، نذ) نیڑے، دور، دشمن

آرا دھک: (ہ، نذ) بھاری، عبادت گزار

آرا دھن: (مصدر) عبادت، پوجا، بندگی

آرا دھنا: (فعم) 1- عبادت کرنا 2- پورا کرنا

پلاک ڈکٹری

آرزو وال دا خون ہودن: (مخا) آساں پوریاں نہ ہودن،

نامرادی دیکھن، مایوس ہودن

آرس: (ہ، مو) تھیوے دی تھاں شیشے والی مندری، مونہہ دیکھن والا شیشہ، کچ، مندری

آرسی: (مو) 1- آلسی، سستی، کاہلی، کمزوری 2- شیشہ، اک گہنا جس نوں زانیاں ہتھ دے اگوٹھے وچ پاؤندیاں نیں تے جس وچ لکھا شیشہ مونہہ دیکھن واکم وی دیندا اے

آرسینک (Arsenic): (انگ، ند) سٹکھیا، زہر

آرش: (ہ) دیاہ دی اک رسم

آرک: (مو) 1- کنہی، ارک، بانہہ دادرمیانی جوڑ، اڑک 2- (صفت)

اڑیل، اڑن والا

آرکیسٹرا (Orchestra): (انگ، ند) 1- ساز و جادون والا گروہ،

طائفہ 2- اوہ گاؤں جیہڑا سازاں تے گایا جاندا اے 3- سازینہ

آرگن (Organ): (انگ، ند) 1- اک طرحاں دا واہا 2- آلہ 3- بٹے دا انگ

آرگن ٹائپ (Organ Type): (انگ، ند) ہنری ورگا واہا،

جس وچ وادون والے دی کچھ پیٹھ بنی ہوئی مٹک جیہی وچوں ہوا

نکل کے سُر الاپدی اے، بین

آرمی (Army): (انگ، ند) خشکی دی فوج، پیدل سوار، توپ خانہ

وغیرہ

آرمچر (Armature): (انگ، ند) ڈانمو دا اک وڈا حصہ، کسے دی

موٹر دے اندر گھممن والا اک پڑزہ

آرن: (مو) لوہار دی بھٹھی، آہرن، نہائی، وگی: مورت ویکھ اندر وچ

تپیا عشق تیرے دا آرن

آرنجھ: (سن، ند) 1- مڈھ، شروع، آغاز 2- مکھ بند، دیباچہ، تمہید

آرنجھ کرن، (مخا) مڈھ بھن، چھوہن، ابتدا کرن، آغاز کرن

آرنجھک: (صفت) آغاز کرن والا، مڈھ بھن والا

آرنجھن: (سن، مصدر) مڈھ بھن، آغاز کرن، ابتدا کرن

آرو: (ہ، مو) آواز، صوت

آرو: (ہند، فعر) آجا، کسے نوں کول بلاؤن لئی بولے جان والے لفظ

آروپ: (ہ، ند) کسے دے دے کرنا، پیش گوئی، انقلاب، بناوٹ، سازش، منسوب کرنا

آروپت: (ہ، ند) لایا ہویا، سوچیا ہویا، سپرد کیتا ہویا، امانت وچ رکھیا ہویا

آروپین: (مصدر) چڑھانا، جمانا، قائم کرنا

آروڈھ: (ہ، ند) سوار

آروگ: (ہ، صفت) تندرست، جیہڑا بیمار نہ ہووے

آروگیا: (ہ، مو) صحت، تندرستی

آروگیا کاری، (ہ، ند) صحت افزا

آروگیا وان، (ہ، ند) صحت بخش

آرونڈھن: (ہ، مصدر) روکن، بٹھران

آروہن: (ہ، مصدر) اٹھن، نوے پودے دا اُگن، چڑھائی، سیزمی

سوار ہودن

آروہی: (مو) کسے راگ یاں راگنی دا چڑھا، اُتلے کسے سُر تائیں

چڑھدیاں جانا

آروینا: (ہ، فعم) درخت لانا، نصب کرنا، گاڑھنا

آریہ: (ہند، فعر) آجا، آجاؤ

آریہی: (مو) 1- شیشی 2- نگ والی مندری 3- مونہہ دیکھن والا شیشہ

آرتی اُتارنا، (حما) 1- آرتی دی رسم راہیں کے دا آدر یاں
تعریف کرنا 2- خوشامد دی نیت نال تعریف کرنا

آرتی سادھنا، (سن، مو) تیرتھ یا تراتے جانا (ہندوواں دا مذہبی
فریضہ)

آرتی سوہلا، (ند) جس بھریا چند جو کے دی دڈیاں وچ گایا جاوے
آرتی: (صفت) دیکھو: آدھتی

آرٹ: (ند) بہت، راہت

آرٹ (Art): (انگ، ند) 1- مصوری، مجسمہ سازی، شعروادب وغیرہ،
فنون لطیفہ 2- کمال، بھڑفن

آرٹسٹ (Artist): (انگ، ند) بھڑمند، فنکار، شاعر، ادیب، مصور
آرٹیزن کھوہ: (ند) اُبھل کھوہ، کڑپانا کھوہ، آپ مہارے جس
کھوہ نکلے

آرٹیکل (Article): (انگ، ند) 1- مضمون، مقالہ 2- قانون دی دفعہ
3- سودے بازی دی بات، گل بات

آرج: (ہ، صفت) شریف خاندان دا، آریئسل دا، بڑا، معزز، قابل
احترام

آرجا: (ند) عمر، حیاتی، جیون دا سما، زندگی

آرجب: (ہ، صفت) دیانت، راست بازی، صفائی، خلوص

آرجن: (ہ، مو) کمائی

آرجو: (ہ، صفت) یک طبع، عاجز

آرجا: (ہ، ند) عبادت

آرد: (فا، جملہ) لیائے، لیاؤندا اے، لیایا

آرداک: (ہ، مو) ادراک، سونٹ

آردھ: (سن، صفت) اڈھا، نصف

آرڈر (Order): (انگ، ند) 1- حکم، فرمان 2- فرمائش 3- درجہ 4- تمنا
آرڈر بک (Order Book)، (انگ، مو) 1- ادھ کتاب جیہدے
وچ حکم لکھے ہوندے نیں 2- ادھ رجسٹر جیہدے اُتے حکم لکھے کے
دفتریاں متعلقہ لوکاں تائیں گھلایا جاندا اے 3- ادھ رجسٹریاں کاپی
جیہدے اُتے گاہکاں دی فرمائش لکھی جاندی اے

آرڈیننس (Ordinance): (انگ، ند) 1- حکمی قانون، واسرائے،
صدر یاں گورنر دے خاص اختیار نال بنیا قانون، ضابطہ، حکم، ادھ
ضابطہ یاں قانون جیہدہ حکومت یاں مارشل لا، ایڈمنسٹریٹو لوں وچ
لوڑاں لئی جاری کیٹا جاندا اے 2- توپ خانہ، فوجی سامان، جنگی
ساز و سامان

آرڈیننس و بھاگ، (ند) محکمہ جس دے ذمے فوجی سامان یاں
جنگی ساز و سامان دی سنبھال اتے سپلائی دا کم ہووے، اسلحہ خانہ
آرزو: (فا، مو) خواہش، سدھڑ، تانگہ، آس، مراد، مطلب، تمنا

آرزو پوری ہوون، (حما) آس پگن، مُراد پوری ہوون، مطلب
حاصل ہوون

آرزو کرن، (حما) آس کرن، چاہون، منگن

آرزو مٹی وچ رولن، (حما) آرزو تے پوریاں نہ اُترن، مایوس
کرن، ناامیدی ہو جاون

آرزو مر جاون، (حما) دیکھو: آرزو مرن

آرزو مرن، (حما) آس نہ رہون، مایوس ہو جاون

آرزو مند، (فا، صفت) آس وند، اُمید رکھن والا، چاہن والا،
اُمیدوار، تمنائی

آرزو مندی، (فا، مو) آس وندی، اُمیدواری، چاہنا، کسے گل
دی خواہش کرنا

آ.....ز

آز: (فا، مو) ہر قسم دی حیوانی خواہش، حرص

آزاد: (فا، مذ، صفت) 1- آزاد، خود مختیار، جو کسے دی قید وچ نہیں بندی،

ملکت 2- آوارہ، بھرتو، آپ ہدرا، اپنے مونہ، بے فکر، بے پرواہ

3- فقیر، ملنگ، بے تعلق، کھلا ڈکھا، پابندیاں توں آزاد

آزاد خیال پارٹی، (مو) 1- پارٹی یاں سیاسی گروپ جو آزاد

خیالاں دا حامی ہووے، آزاد طبع، غیر متعصب پارٹی 2- انگلستان

دی اک پارٹی داناں، لبرل پارٹی

آزادی: (فا، مو) کھل، خود مختاری، ملتی، نجات، اپنی مرضی تے چلنا،

بے فکری، بے پروائی، غلامی دی ضد

آزار: (فا، مذ) دکھ، بیماری، روگ، مصیبت، رنج

آزر: (فا، مذ) 1- آگ، چنگ 2- ایرانی ششی سال دا نوواں مہینہ

3- (عر) حضرت ابراہیم دے والد یاں چاچے داناں جیہڑا بُت

تراشی تے بُت پوجا وچ مشہور سی

آزردہ: (فا، مذ، صفت) 1- اُداس، دکھی، روگی، افسردہ 2- موجدان،

نکجے ہوئے دل والا

آزمائش: (فا، مو) پدکھیا، پرکھ، امتحان، تجربہ، جانچ، پڑچول

آزمودہ: (فا، صفت) آزمایا ہویا، جانچیا ہویا، پرکھیا ہویا

آزمیش: (مو) 'آزمائش' دا وگاڑ

آ.....س

آس: (مو) 1- اُمید، سدھر، آرزو، بھروسا 2- بال جمن دا امکان

3- گل یاں ساز دی اوہ اواز جیہڑے سبوں سگی گویتے نوں ساہ لئی

آزگ: (مذ) بدلی والا موسم

آزنگ: (مذ) ہنس، ہنس، جس، کھٹا

آزنگا: (مذ) موہا بند کرن والی لکڑی، ارل، بلی، ڈگا

آزو: (مذ) 1- اک قسم دا کھٹا مٹھا پھل جس دے اُپر پتلا مچھلو، اندر

لال ٹودا تے ٹودے اندر رکھک ہوندی ہے 2- (صفت) جھلا،

پاگل جس دا طنز ناں محول اُڈایا جاوے

آزو داڑو، (مذ) آزو تے کچا اتارو غیرہ

آزو آڑ: (مذ) آڈو آڈو، آڈو دے وچ رہ کے

آڑواہ: (مذ) 1- عارضی (آڑی ہوئی شے) 2- چھیری (عارضی گھر)

3- کچا پنکا، گزاریہ، آسرا

آڑوت: (مذ، صفت) 1- آڈن والا 2- ضدی، اڑیل 3- نا سمجھ، بے

وقوف

آڑھت: (مو) کمیشن لے کے مال وچن داکم، ایجنسی، کمیشن، دلالی

آڑھتی / آڑھتیا: (مذ، صفت) 1- آڑھت کرن والا، منڈی دی

دکان دا مالک جو وکن آئیاں جنساں دی وچوگی یاں دلالی لیدنا

اے، دلالی 2- کمیشن، محتانہ، وگتی: مثل آڑھت کنڈے لائی

اساڈی لہہ وڈدی اے منڈی (نجم)

آڑی: (مذ) 1- جز، دوست، ساتھی، کھیڈ وچ اپنے پاسے دا کھڑاری،

یار، بیلی 2- مددگار، سہارا دیون والا

آڑی: (مو) آڈ، آڈی

آڑی آڑی، (مذ) 1- راہ راہ 2- بنے بنے 3- (صفت) نواں بندہ

آڑے: (صفت) کھڑے، ٹیڑھے، جڑ چھ

آڑے ہتھیں لینا، (محا) ثرت کر پینا، چنگی طرحاں خبر لینا، کسے

دی چوکی کھپائی کرنا

آرہے: (جملہ) آگیا اے

آری اے: (جملہ) آگئی اے

آری: (مو) 'آرادی' تغیر، چھوٹا آرا، لکڑاں چرن والا ترکھاناں دا
اوزار جو دندے دار ہوندا اے، ایس دے اک پاسے لکڑاں دوسرے لکھا
ہوندا اے تے لیہدے نال درختاں دے تنے یاں فرنیچر لئی چھوٹی
موٹی لکڑی چیری جاندی اے

آری چلاون، (حما) 1- کسے شے نوں چرن 2- ڈکھ دیون،
معصیت وچ پاوان

آری چلن، (حما) 1- آری دا لکڑی چرن دا عمل 2- ڈکھ وچ پون،
اوکھ دیکھن

آری نوں اک پاسے دندے نیں تے جہان (ڈنیا) ٹوں
دو پاسے، (اکھا) لوکاں وچ حیاتی گزارنا ڈھیر اوکھا ہوندا اے
کیوں جے ایس نے پیر پیر تے ڈکھ دینے ہوندے نیں

آرے: (فا، کلمہ) ایجاب) ہاں، بے شک

آرے: (ند) 'آرا' دی جمع، لکڑی چرن والا لٹا ترکھاناں دا اوزار

آرے چلاون، (حما) دیکھو: آری چلاون

آرے چلن، (حما) کسے نال بہت حد رکھنا

آرے کرن، (حما) ہاں وچ جواب دیون

آریا: (سن، ند) 1- آریا نسل دا فرد، اک مشہور قوم جیہڑی وسط ایشیا
وچوں نکل کے پاکستان، ہندوستان، ایران تے یورپ دے
علاقیاں وچ آباد ہوئی 2- سوامی دیانند لوں شروع کیتے ہندومت
دے اک فرقے ٹوں منن والا 3- کسان، فصلاں اگاؤن والا

آریا سماج، (سن، ند) اک ہندو فرقہ

آریا سماجی، (سن، ند) دیانند سوسنی دا پیر وکار، آریہ سماجی فرقے

دا فرد

آریا مت، (سن، ند) سوامی دیانند دا پرچار تے اک ہندومت

آریا ورت، (سن، ند) آریہ لوکاں دے رہن دا دیش، ہندوستان دا

شمالی حصہ جس دے شمال وچ ہمالیہ تے جنوب وچ بندھیا چل نیں

آریائی: (صفت) آریائی قوم دا، آریا قوم نال تعلق رکھن والی شے

آریہ: (سن، ند) دیکھو: آریا

آریہ پتر، (ہ، ند) مالک، خاوند، مُرشد زادہ

آریہ مشر، (ہ، ند) عزت دار

آ.....ڑ

آڑ: (مو) 1- پردہ، اوٹ، سہارا، ٹیک، پناہ 2- آڑ، پانی دا چھوٹا کھال

3- وٹ، حد، کھیتاں دی حد بندی 4- گھاء دی ترتیب نال لائی ہوئی
فر، پانی دی آڑ

آڑ بند، (ند) اک طرحاں دا لنگوٹا جو ہندو سادھو بھدے نیں

آڑ بھٹاڑ، (ند) روہی جنگل، بھٹل بن

آڑ کواڑ، (نم) کوڑ کباڑ

آڑا: (ند) 1- مگر کھی لپی دا ڈوجا اکھر 'ایڑا' 2- کھڑواں (جیویں آڑی
لکیر) اک برے توں دوسرے برے تک پھریا ہویا 3- زکاوت

4- کشتی وچ بہنی دی بانہہ 5- آڑھی، ساتھی 6- ونگا، نیڈھا، برچھا

7- دھاری دھار ریشمی کپڑا 8- تہہ 9- کٹی ہوئی بکلی پہاڑی 10- اُتھی
تھاں 11- وڈا راہ، کھلا رستہ

آڑا لکھن، (حما) رقتاں نوں آپس وچ ضرب دین دا عمل

آڑک: (پو، مو) ارک، کنہی، اڑک

پلاک ڈکھری

(پہلی جلد)

آسا دی وار، (مو) اک بانی، سری گورو گرنتھ صاحب وچ راگ
آسا دی اک بانی جو گر دواریاں یاں سکھ دیواناں وچ سویر ویلے
گائی جاندی اے

آسا مرے نر اساجیئے، (اکھا) اڈیک نالوں نا اُمیدی چنگی اے
کیوں جے اڈیک وچ رہن والا سدا گروہدا ای رہندا اے
آسا وفتی، (سن، مو، صفت) پُر اُمید، آس لائی بیٹھی زنانی، وگتی:
'سوندی بیج نہ لاندی پاسا آسا وفتی کہندی'

آسا ہونا، (مجا) اُمید ہونا، اڈیک رکھنا، کسے ول تکتا، کسے دے
آسرے رہنا

آسار: (سن، ند) 1- بارش دی دھارا، بوچھاڑ 2- بھینرا، پھوکا، بے
ارتھ، بیکار، معمولی 3- نہ رہن والا، فانی

آسامی: (ہ، مو) 'اسامی' دا وگڑیا روپ 1- گاہک، خریدار 2- عہدہ،
نوکری، ملازمت 3- بدھو، ڈھاہے چڑھ جان والا 4- رچیا، بچیا،
امیر، دولت مند، مالدار 5- دین دار 6- گواہ، مقدمے دا کوئی فریق
7- حوالاتی

آسان: (فا، صفت) سوکھا، سہل

آسان کرن، (مجا) سوکھا کرن، مشکل دُور کرن

آسان ہوون، (مجا) سوکھا ہوون، مشکل جاندی رہون

آسانی: (فا، مو) سوکھ، سہولت

آسانی رہون، (مجا) سوکھ رہون، اڈکھ توں بچیاں رہون

آسانی ہوون، (مجا) سوکھ ہوون، مشکل دُور ہو جان

آساں: (مو) 'آس' دی جمع، اُمیداں، سدھراں

آساں پر بت جیڈیاں موت تداواں بیٹھ، (اکھا) موت

دلوں اک پل دا وی وساہ نہیں، بندہ ایویں آساں دے پر بت

آس مراد چکن، (مجا) اُمید پوری ہوون، دھن دولت لھسن
آس مراد والا، (ند، صفت) 1- دُنیادی کچھ توں جس نوں کوئی تھرو
نہیں 2- بال بچو دار، آل اولاد والا 3- خوش نصیب 4- دولت مند،
امیر آدمی

آس وتی بٹھ، (صفت) آس دا بڈھا ہویا، آس دا غلام، بندہ
دُنیادی وچ آؤندا اے تے آساں دا غلام بن کے چلدا پھر دا اے
آس ودھاوون، (مجا) اُمید دوانا

آس وند، (صفت) 1- اُمید وار 2- اڈیک وان، منتظر 3- حاملہ
آس ہونا، (مجا) 1- اُمید ہونا، اڈیک رکھنا 2- کسے ول تکتا،
بھروسا ہونا 3- حمل ہونا

آسا: (فا، حرف تشبیہ) دانگوں، طرحاں، مانند، مثل

آسا: (سن، ند) 1- اگے نوں، کسے کم دے ہون دی اڈیک، اُمید، چاہ
2- اک راگ جو سویرے امرت ویلے الاپیا جاند اے، آسوری،

سویر 3- عربی لفظ "عصا" توں وگڑیا ہویا..... سونا، دُندا، چھڑی

آسا پاسا، (نم) اُرد گرد، دوالا، لاگایا

آسا پاسا دیسوا ٹھگ ٹھگر سنیا راتے متر نہ ہوندے باندر،
وید، کلال، (اکھا) درباری، ٹھگ، سنیارے، باندر، وید تے
کلال (شراب فروش) کسے دے سکے نہیں ہوندے کیوں جے ایہہ
لوک خود غرض ہوندے نیں

آسا پچاونا، (مجا) آس پوری کرنا

آسا پوری کرنا، (مجا) اُمید تے پورا اُترنا

آسا جیے نر اسامرے، (اکھا) آس وندا دکھیاں سوکھیاں
زندگی گزار لیندا اے پر مایوس تے نا اُمید دا زندگی گزارنا مشکل

ہو جاندا اے

دی مراد بچن

آس پون، (حما) دل دی کرگزرن، مرضی کرن

آس تجن، (حما) اُمید لاه دیون، خواہش چھڈ دیون، مایوس ہون

آس ترشن، (حما) مایوس ہو جان

آس تنکن، (حما) اُمید رکھن، بھروسہ رکھن

آس تنکنا، (حما) اُمید رکھنا، بھروسہ، مدد ملن دی اڈیک ہونا

آس توڑن، (حما) نا اُمید کرن، نا اُمید ہون، آرزو وچ دیون

آس تے دُنیا قائم اے، (اکھا) اُمید ای بندے نوں زندہ رہن دا حوصلہ دیندی اے

آس ٹن، (حما) مایوس ہون، نا اُمید ہو جان

آس چھڈن، (حما) آس تجن توں، اُمید لاه دیون، خواہش چھڈ

دیون، مایوس ہو جان

آس رکھن، (حما) اُمید رکھن، بھروسہ کرن، توقع کرن

آس رکھنا، (حما) اُمید ہونا، چاہ ہونا، کسے دی مدد دی اڈیک کرنا

آس کرن، (حما) تاکہ کرن، چاہون، اُمید کرن

آس کنکر پاس کنکر تے وچکار کھجور، ٹسیں پنچے استھوں مُرد

جاؤ، اسیں چلے آں دور، (بُجھارت) گراہی، لقمہ، نوالا

آس لاون، (حما) دیکھو: آس رکھن

آس لگن، (حما) اُمید ہون، حاملہ ہون

آس لگنا، (حما) حمل ہونا، نویں دُدھ ہونا، (گال) مجھ دا حاملہ ہونا

2- اُمید ہونا

آس لگی رہون، (حما) اُمید پوری ہون دی توقع ہون

آس مراد، (نم) 1- سبھ دُنیاوی لوڑاں جیہناں وچ اولاد دی شامل

اے 2- رجبیا بچیا، امیر آدی 3- خوش قسمت، نصیب والا

وقفہ لہجہ جاندا اے

آس اُمید، (صفت) آسا، آس، اُمید

آس اولاد، (مو) بال بچو، آل اولاد

آس بچن، (حما) اُمید ہون، کوئی کم پورا ہون دی اُمید

پیدا ہون

آس بنھن، (حما) اُمید رکھن، آرزو کرن

آس پاس، (نم) نیزے تیزے، آل دوالے، گوانڈھ وچ،

پڑوس وچ، لاگے بنے، آلے دوالے

آس پاس پھرن، (حما) نیزے نیزے رہون، آل دوالے

بھون

آس پاسلا، (نم) آس پاس دا، لاگے دا، کول دا، گوانڈھ ہلا

آس پچاون، (حما) آس پوری کرن

آس پچاونا، (حما) مُراد پگوانا، منشا پوری کرنا

آس بچن، (حما) اُمید پوری ہون، مُراد نوں پہنچن

آس بچنا، (حما) مُراد پگوانا، منشا پوری ہونا، اُمید پوری ہونا

آس پد، (ہ، مذ+مو) آمدنی، عہدہ، ذریعہ، تھاں

آس پورنا، (حما) من دی کرن دینا، مرضی کرنا

آس پوری کرن، (حما) توقع تے پوریاں اُترن، خواہش پوری

کرن، آرزو بچاون

آس پوری کرنا، (حما) دل نہ توڑنا، مایوس نہ کرنا، بیتی من لینا،

توقع تے پوریاں اُترن

آس پوری ہونا، (حما) جو کجھ چاہنا سو ہو جانا، من دی مُراد ملنا،

آرزو پوری ہونا

آس پوری ہون، (حما) آرزو پوری ہون، مراد وند ہون، من

پلاک ڈکٹری

(پہلی جلد)

ہووے

آسرا پکڑن، (مخا) اُمید رکھن، سہارا پکڑن

آسرا پکڑن، (مخا) سہارا لون، اُمید رکھن، کسے دا دامن پکڑن

آسرا نکلن، (مخا) 1- سہارا لھن، مدد لئی تانگھن، پناہ چاہون

2- راہ دیکھن، اُڈیکن

آسرا توڑن، (مخا) بے آس ہون، مایوس ہون، نا اُمیدی

ہون

آسرا تھیون، (مخا) سہارا ہون، مدد ہو جاوَن

آسرا ٹٹن، (مخا) دیکھو: آسرا توڑن

آسرا دیون، (مخا) سہارا دیون، مدد کرن، حوصلہ دیون، دل

دودھاوَن

آسرا کرن، (مخا) دیکھو: آسرا دیون

آسرا لھن، (مخا) سہارا لین، پناہ حاصل کرن

آسرا لاون، (مخا) 1- اُمید رکھن 2- ٹیک لاون، ڈھوہ لاون

آسرا لھن، (مخا) دیکھو: آسرا نکلن

آسرا لون، (مخا) دیکھو: آسرا پکڑن

آسرا منگن، (مخا) سہارا چاہون، مدد منگن

آسرا ہوون، (مخا) اُمید ہوون، بھروسا ہوون، حوصلہ ہوون

آسرا ت: (صفت) 1- جو آسرا تے ہووے، مُتھاج، آسرا تے وِچ

آیا ہو یا 2- نوکر، داس، سیوک 3- پناہی، ریشیو جی

آسرا ن: (ہ) بیچارہ

آسرا ن: (فل) پناہ لینا

آسرا ن: (ہ) بد ذاتی، شیطانی

آسرا ن: (سن، صفت) آسرا نال بچو یا، دیوواں دا، چاں دا، راکشساں دا

آسرا ن: (مو) 'آس' توں تھغیر..... معمولی جیہی آس

آسرا ن: (ہ، مو) 1- تعلیم، تربیت، نصیحت 2- دعا گوئی

آسرا ن: (ہند، نم) 'واسطے' دا ہند کو تلفظ، دے لئی، دی خاطر

آسرا ن: (صفت) سکت، ہمت، رمت

آسرا ن: (مو) آسرا ن، ہمت، طاقت، آسرا ن

آسرا ن: (فا، مذ) 'آس' بمعنی چکی تے 'مان' بمعنی مانند، ورگا دا مرکب

یعنی چکی ورگا گول، فلک، آکاش، خلا

آسرا ن: (مو) 1- آسرا ن توں متعلق، آسرا ن بارے 2- آسرا ن ورگی

آسرا ن بچلی، (مو) بدلاں وِچ دو بجلیاں دے میل ویلے دی

کڑک یاں لٹک، گرج

آسرا ن کتاب، (فا+عر، مو) زبور، توریت، انجیل تے قرآن

پاک، اوہ کتاباں جیہڑیاں اللہ تعالیٰ نے اپنے پیغمبراں تے نازل

کیتیاں

آسرا ن: (مذ، جملہ) 1- پٹھن دا بستر جس نوں وچھا کے پٹھدے نیں

2- غلچے جس اُتے بیٹھ کے ہندو پوجا کردے نیں 3- استغراق یاں

رب نوں وچارن لئی پٹھن دا ڈھنگ جیویں جوگ آسرا ن 4- بھوگ

(جنسی عمل) کرن دا ڈھنگ 5- بُت پٹھن دی جگہ، ڈیرہ، سیٹ

6- بچاے، سٹھن وغیرہ دا اوہ حصہ جو چولیاں کولھیاں وغیرہ نوں

ڈھکدا اے، شلوار پاجامے دا وچکارا حصہ 7- گھوڑے تے بہن دا

ڈھنگ 8- جوگیاں دے رہن، بہن دی تھاں 9- پٹ دا پٹھلا حصہ

آسرا ن پھٹا، (صفت) 1- لا پرواہ 2- بے غیرت

آسرا ن جماونا، (مخا) 1- گھوڑے وغیرہ تے جم کے بیٹھنا 2- ڈیرہ

جماون، رہائش اختیار کرنا 3- چمبو جاوَن، نکلن، ڈٹ کے بیٹھنا

آسرا ن لاونا، (مخا) 1- بستر لاونا، ٹھہرنا، وسرا م کرنا 2- دھرتا مار

(کھلی جلد)

پلاک ڈکھتری

نالوں دی اُنچے محل اُساں دار ہندا اے

آساں تے پانی بھرن، (ع) دیکھو: آساں تے پانی بھرتا

آساں تے پانی بھرتا، (ع) آس پوری نہ ہونا، کسے کارن

ماپوی ہونا، اُمید مر جاون

آساں تے پانی بھرن، (ع) اُمید تے پوریاں نہ اُترن،

ماپوس کرن

آساں لہاون، (ع) نا اُمید ہو جانا

آساوری: (مو) آسا راگ، آسا راگ دا گیت، اک چند

آسا کش: (فا، مو) سٹکھ، سہولت، سوکھ، آرام، چین، فراغت

آستان: (فا، مذ) 1- چوکھٹ، دروازہ، ٹوہا، مہاشھ، سردل 2- درگاہ،

کسے بزرگ دا مقبرہ

آستانہ: (فا، مذ) 1- چوکھٹ، بوہا، دروازہ 2- درگاہ، بزرگاں دا مقبرہ

آستانی: (مو) گیت دا ٹکھڑا

آستال: (فا، مذ) دیکھو: آستانہ

آستال بوسی، (فا، مو) 1- چوکھٹ، مخن دا عمل، عقیدت مندی،

خدمت گزاری 2- خوشامد، چالوسی

آستال بوسی کرن، (ع) 1- چوکھٹ، مخن، عقیدت دا اظہار

کرن، حاضری بھرن 2- خوشامد کرن

آستر: (فا، مو) ڈہریاں زوں والے لیف یاں تھائی وغیرہ دی پٹھلی

تہہ، اُبرے دی ضد

آسترن: (و، مو) ہاتھی دی جھول، اعلیٰ درجے دا فرش، بستر

آستک: (سن، صفت) رب دی ہستی نوں من والا، جنت دوزخ تے

یقین رکھن والا، خدا پرست، رب نوں من والا

آستکلا: (سن، مذ) رب نوں من دی حالت

آستہ: (مو) 1- آہستہ توں، ہولی جیہی، چپ کر کے 2- سنبھل کے

آستھا: (و، مو) 1- کوشش 2- دوستی

آستھان: (و، مصدر) مقام، تھاں، مسکن، مجلس، محفل، آشرم، سماج

آستے: (فم) آہستہ دا وگڑیا روپ، ہولی ہولی، ملندے، سچ سچا

نال

آستین: (فا، مو) گرتے دی بانہہ، کف

آستین اُلٹن، (ع) باہواں چڑھاؤں، لڑن لئی تیار ہون، مقابلے

تے آؤن

آستین پھڑن، (ع) 1- ڈگن، روکن 2- جنت کرن، مدد منگن،

سہارا ہٹاؤن

آستین جھاڑن، (ع) 1- جھڈ دیون، اک پاسے ہو جاون، کنارہ

کشی کرن 2- خالی ہتھ ہو جاون، لٹیون

آستین چڑھاؤں، (ع) 1- لڑن لئی تیار ہو جاون، باہاں

چڑھاؤں 2- تیار ہون

آستین واسپ، (مذ) دوستی دے پردے وچ ڈھنسی کرن والا،

جھن بن کے ڈیر کمان والا

آستین وچ سپ پالن، (ع) اُبرے نال نیکی کرن، ڈیری نال

جھانی کرن، بھیڑے نوں پالن

آسٹ: (و، مذ) 1- اتحاد 2- قربت، نزدیکی

آسڈک: (مذ) صدقہ، قربانی

آسٹر: (سن، مذ) جن، راکشس، شیطان، دیو، جتاں بھوتاں وغیرہ

بارے

آسرا: (مذ) 1- سہارا، ڈھوہ، پناہ، بھروسا، نیک، اُمید 2- (صفت)

سہارا دیون والا، جیہدے کولوں کسے طرحاں دی مدد دی اُمید

(پہلی جلد)

پلاک ڈکھتری

آسیا: (فا، مو) چکی، آٹا مہین والی مشین

آسیب: (فا، مذ) 1- دُکھ، تکلیف، مصیبت 2- جن بھوت وغیرہ دا سایہ

آسیب زدہ، (فا، صفت) 1- دُکھی، پریشان حال 2- جس تے جن بھوت دا سایہ ہووے

آسیر باد: (ہ، مو) دیکھو: آسیر باد

آسیریت: (ہ، صفت) بھروسہ رکھن والا، اُمیدوار

آسیس: (سن، مو) ایس، خیر دی دُعا

آسین: (ہ، صفت) بیٹھیا ہویا

آسین: (جملہ) 1- آؤ گے، (ٹوں) آئے گا، یعنی تہانوں آنا ہوئے

گایاں آتا پئے گا 2- (کیہ ٹوں) آئے گا؟

آسیں پاسیں: (فم) دیکھو: آسے پاسے

آسیوں آسیوں: (فم) لاگے چاگیوں، آس پاس دے علاقے

وچوں، آس پاس توں

آسیہ: (ہ، مذ) مگھڑا، چہرہ

آ.....ش

آش: (ہ، فم) چھیتی نال، بُرت، تیزی نال

آش توش، (ہ، صفت) آسانی نال من جان والا، چھیتی خوش

ہون والا

آشا: (سن، مو) 1- توقع، تاگھ، تمنا، آرزو، اچھا، خواہش، طلب

2- تھان، ادھار جیویں: گر بھاشا

آشا بھنگ، (ہ، مذ) مایوس، نا اُمید

آشا پراپت، (ہ، مو) کامیابی حاصل کرنا

آشاتیت، (ہ، صفت) اُمید توں ودھ، آس توں ودھ

آشاواد، (سن، مذ) ہمیشہ اُمید پرست رہن دا عقیدہ، ہر طرحاں دے حالات وچ اُمید دا پلا تھوں نہ چھڈنا، مثبت وچاراں نال بھرے ہونا

آشا وادی، (مذ، صفت) اُمید پرست، مثبت سوچ رکھن والا

آشاوان، (مذ، صفت) اُمیدوار، خواہش مند

آشاوند، (سن، صفت) دیکھو: آشاوان

آشت بازی: (فا، مو) آتش بازی دا وگڑیا روپ

آشچر یا: (ہ، مذ) تعجب، حیرانی، اچھ، انوکھا

آشتر: (ہ، مذ) 1- معذرت 2- فریب

آشترم: (سن، مذ) 1- تھاؤں، نکانا، استھان، پناہ گاہ، جھکی

2- سادھوؤں اتے ریشیاں دے رہن دا ڈیرہ 3- پاتھ شالا، درس

گاہ 4- ہندومت مطابق جیون دی حالت جس دے چار بھید ہن،

برہم جریہ، گرہست، بان پرست اتے سنیاں

آشفگی: (فا، مو) 1- حیرانی، پریشانی، بے دلی 2- دیوانگی، آوارگی

3- عاشقی

آشفقت: (عر، صفت) غصے وچ آنا

آشفقت: (فا، صفت) 1- حیران، پریشان، بے حال 2- دیوانہ، آوارہ

3- عاشق، فریفتہ

آشفقتہ حال، (فا + عر، صفت) 1- پریشان، مندے حال والا

2- عشق دا گٹھا ہویا، آوارہ دل

آشفقتہ سر، (فا، صفت) پریشان، سر پھریا، دیوانہ

آشکار: (فا، صفت) دکھاوا، ظاہر، واضح، جیہڑا لگیا نہ ہووے

کے بیٹھنا تے اودوں تائیں نہ ہلنا جدوں تائیں خواہش پوری نہ ہو
جاوے

آسن وچھاون، (مخا) ڈیرالاون، اڈا جماون

آسن: (ہند) 1- آواں گے 2- (سوالیہ) کیہ اوہ آؤن گے؟ واحد
غائب لئی دی تعظیماً بولدے نیں

آسنگ: (مو) سٹیا، سریر وچ چلن پھرن یاں ہلن چلن وابل

آسو: (جملہ) 1- آؤ گے تاکید اوی بولیا جاندا اے یعنی تہانوں آنا پنے
گایاں تہانوں آنا ہوئے گا 2- (کیہ تسمیں) آؤ گے (واحد متکلم)
تے (کیہ تسمیں) آؤ گے (جمع متکلم) واحد حاضر لئی تعظیماً وی
بولدے نیں

آسو: (ند) آنسو، اتھرو، ہنجو

آسو آس: (نم) آسے آسے، آساں دے سہارے

آسو اوک: (ہ) مفت، مزہ چکھن والا، ذائقہ لین والا

آسو ادن: (ہ) مزہ، ذائقہ، چکا

آسو اس: (ہ) آرام، چین، تلی، تسکین

آسو ج: (ہ) ہندی سال دا چھٹا مہینہ

آسو دگی: (فا، مو) 1- سکھ، چین، آرام، خوشی 2- دولت مندی، فارغ
البا

آسو دہ: (فا، مفت) خوش حال، سکھالا، رچیا بچیا، سکھی، مطمئن،
دولت مند

آسو دہ حال، (فا، عر، مفت) 1- سکھی، خوش، مطمئن 2- دولت
مند

آسو دہ ہودن، (مخا) سوکھیاں ہودن، خوش ہودن، دولت مند
ہودن

آسونی: (مو) چھوٹی چھپی آس، آس نال تعلق رکھن والا، آس دا،
آس، اُمید

آسون: (نم) 1- اُمیدوں، آس توں 2- نیڑیوں، کولوں، لاگیوں
آسون بے آس تھیں، (مخا) مایوس ہون، ہڈوں ڈھیری
ڈھاون

آسون پاسوں جاوَن، (مخا) رڈیاں جاوَن، چوہاں پاسیوں جدا
ہو جاوَن، اکھیاں رہ جاوَن

آسون پاسوں سہنی میانوں سنگھنی، (اکھا) اُتوں اُتوں تے گل
برداشت کرلین پر وچوں ڈیر پالن یاں رُس جاوَن والے بارے
آکھدے نیں

آسی: (مفت) آس رکھن والا

آسی: (جملہ) 1- آئے گایاں آئے گی 2- (کیہ اوہ) آئے گا؟
(کیہ اوہ) آئے گی؟

آسے: (جملہ) اسیں ساں

آسے: (مفت) 1- آس وند، اُمیدوار 2- گمھن، حاملہ

آسے ہونا/ آسے لگنا، (مخا) آس لگنا، نویں دُدھ ہونا، جانوراں
دا حاملہ ہونا، گمھن ہودن

آسے: (نم) نیڑے، لاگے، بنے، دوالے

آسے پاسے، (نم) چوہیرے، آلے دوالے، نیڑے تیزے،
لاگے بنے، لاگے جاگے

آسے پاسے بنگلے وچ لگے دھاگے، رب دے سنیپے آئے
سُتے بندے جاگے، (بُجھارت) مینہ

آسے پاسے دے، (نم) دوالے رہن والے، آلے دوالے
دے لوکیں، آسے پاسے

آفاق: (ع، مذ) دنیا، اُفتی، دی جمع، آسمان دے کنارے، عالم، سنسار، جگ، دنیا جہاں (ایہناں معنیاں وچ بطور واحد مستعمل اے)

آفاقی: (ع، صفت) پوری دنیا نال تعلق رکھن والا، بہت وسعت والا

آفت: (ع، مذ+مو) 1- مصیبت، قہر، دکھ، تکلیف، عذاب، بلا، فتنہ، ظلم، ستم، مشکل، غضب الہی، وبا، قحط، عتاب، غصہ، بھوت پریت، ناانصافی، زبردستی 2- (صفت) شرارتی تے چالاک بندہ، لڑاکا،

رپھڑی، جھگڑالو، بڑی تیز عقل والا منٹھ، چھنل زبانی، شوخ، چالاک

آفت آون، (عما) مصیبت آون، قہریاں عذاب نازل ہون،

بیماری پھیلن

آفت پون، (عما) 1- مصیبت پون، عذاب آون 2- بیماری آون

آفت تاون، (عما) آت چاون، تنگ کرن، پریشان کرن، فساد کرن

آفت نال، (عما) مصیبت دور کرن، دکھاں توں بچاون،

مشکلاں آسان کرن

آفت داپر کالا، (صفت) بہت شرارتی، عیار، شوخ، ہوشیار

آفت دا ٹوٹا، (صفت) 1- بُری مصیبت، ڈھیر شرارتی، ڈاڈھا

رکتی 2- پیارا، محبوب

آفت داماریا، (صفت) دکھی، روگی سوگی

آفت دانمونہ، (صفت) دیکھو: آفت دا ٹوٹا

آفت دی پڑی، (صفت) رپھڑی، بھنڈی پاون والا، دکھ دیون

والا، ڈھیر شرارتی، چالاک

آفت دی گتھلی، (صفت) مصیبتاں دی گنڈھ، ڈھیر شرارتی،

بہوں چالاک، فسادی

آفت دیکھن، (عما) مصیبت نال واہ پون، دکھ سہون

آفت رسیدہ، (ع+فا، صفت) مصیبتاں وچ بھسیا ہویا، دکھی روگی

آفت زدہ، (ع+فا، صفت) دیکھو: آفت رسیدہ

آفت سہون، (عما) مصیبتاں دیکھن، دکھی ہون

آفت مچاون، (عما) آفت تاون، مصیبت کھڑی کرن

آفت نازل ہون، (عما) عذاب نازل ہون، مصیبت آون، کسے شرارتی بندے دا آجانا

آفت نوں بلاون، (عما) چٹائل لین، مصیبت سہون

آفت دیکھن، (عما) مصیبت نال واہ پون، دکھ سہون

آفتاب: (فا، مذ) 1- سورج، دھوپ 2- شراب دا پیالا 3- گنجفہ دا

اک پتہ 4- کنایہ: یکتائے زمانے، لاجواب، جیہدا کوئی مانی نہ

ہوے 5- مجازاً..... محبوب، خوبصورت، سوہنا

آفتاب: (فا، مذ) ٹوٹی والا لوہا، کروا

آفتابی: (فا، مو) 1- سورج ورگی گول، آفتاب توں منسوب 2- اوہ

چمک دار شے جیہڑی دھوپ وچ ٹنکی ہوئی ہووے 3- اک قسم دی

آتمبازی 4- اک قسم دی پکھی 5- بھکھدی ہوئی

آفتابی چہرہ، (فا، مذ، صفت) گول چہرہ، سونی صورت

آفتاں: (مو) آفت دی جمع، چوکیاں مصیبتاں

آفتاں چٹکن، (عما) مصیبتاں کھڑیاں کرن

آفتی: (مو) 1- آفت دانگ 2- مصیبت پان والی شے، بلا، چڑیل

آفریدی: (فا، مذ) پٹھاناں یاں افغاناں دا اک قبیلہ

آفریں: (فا، کلمہ تحمیں) 1- شاب، بے، اٹکے، واہ واہ 2- (لاحقہ)

فارسی مصدر، "آفریدن" توں فعل امر داصیغہ، جیہدا اسم دے آخر

تے لگ کے اوہنوں اسم فاعل بنا دیندا اے، جیویں: جہان آفریں

ناں 2- لائق وزیر..... مجازاً آکھدے نیں 3- ملھیاں دی جھاڑی،
 اک پھلّوں والی جھاڑی
 آصف جاہ، (نڈ) 1- اک قسم دا خطاب 2- حیدر آباد دے حاکم
 والقب
 آصف خان، (نڈ) نور الدین جہانگیر دی ملکہ نور جہاں دے بھرا
 واناں جیہدا مزار دریائے راوی دے نیڑے جہانگیر دے مزار دے
 نال ای بنیا ہویا اے

آ.....غ

آغا: (نڈ) 1- آقا، مالک 2- بعض قبیلیاں دا خاندانی نال 3- وڈا
 بھرا
 آغاز: (نڈ) شروع، ارنجھ، مڈھ
 آغاز انجام نہ سوچن، (حما) اگا پچھانہ دیکھن، پنا سوچیوں کم کرن
 آغاز کرن، (حما) مڈھ نھن، شروع کرن
 آغاز ہودن، (حما) مڈھ بھن، شروع ہودن، پہل ہودن
 آغوش: (نڈ) (مو) گود، جھولی، بغل
 آغوں: (صوت) دڈھ پیندے بال دے مونہوں نکلیں والی اواز
 آغوں آغوں کرن، (حما) دیکھو: آغوں کرن
 آغوں کرن، (حما) دڈھ پیندے بال دے مونہوں اواز دا نکلیا

آ.....ف

آفات: (عر، مو) 'آفت' دی جمع، بھوت پریت دی جمع، مصیبتاں،
 اوکڑاں، دکھ، تکلیفاں، اوکھیاں

آشکار کرن، (حما) ظاہر کرن، نمایاں کرن، ابھارن
 آشکار ہودن، (حما) ظاہر ہودن، نمایاں ہودن، ابھرن
 آشتی: (مو) 1- اوہ کچن والی طاقت جو آلے دوالے دی چیزاں نوں
 اپنے نال حمیزی رکھدی اے 2- چپکا ہٹ، بھوک، لگاؤ، سنیہ
 آشک: (ہ، صفت) 1- تیز چلن والا 2- (نڈ) تیر 3- (مو) ہوا 4- دل
 آشمسا: (ہ، نڈ) 1- خواہش، التجا 2- شک، گمان
 آشنا: (فا، نڈ، صفت) 1- جانو، جان پچھان والا، واقف، باخبر، اپنا
 2- دوست، یار، بھن، بیل 3- حزن دا ڈھنگ جانن والا، تازو
 4- ناجائز تعلق رکھن والا 5- عاشق
 آشنائی: (فا، مو) 1- جان پچھان، واقفیت، باخبری 2- دوستی، یاری،
 بھائی 3- حزن دا ڈھنگ 4- ناجائز تعلق
 آشنائی کرن، (حما) دوستی کرن، بھائی بھادن، عشق کرن
 آشکارا: (ہ، نڈ) ڈر، خوف، شک، گمان
 آشو: (مو) چھیتی، جلدی، ثرت پھرت، نثافت
 آشوب: (فا، نڈ) 1- رولار پاپا، فتنہ فساد 2- اکھ والی نال پھلیا ہودن
 آشون: (ہ، نڈ) ہندی سال دا چھٹا مہینہ
 آشیانہ: (فا، نڈ) آلهنا، رہن دی تھاں یاں مکان
 آشیاں: (فا، نڈ) دیکھو: آشیانہ
 آشیر باد! آشیر واد: (مو) 1- ایس، دعا، بھلیائی وجھوں بولیا گیا
 بول 2- تھاپڑی، ہبہ، ہنچکل

آ.....ص

آصف: (عر، نڈ) 1- حضرت سلیمان علیہ السلام دے اک وزیر دا

آ کرشنا: (سن، مو) کشش، پُکشش لگنا، من کھویں

آ کرشی: (ہ، مفت) کھینچنے والا

آ کرکھ: (مو) 1- کھچ، موہ 2- اپنے اندر سمیٹنے کا عمل 3- پرلو

آ کرکھن: (سن، مو) کھچاؤ، کشش، کھچ

آ کرمن: (ہ) حملہ، چڑھائی، محاصرہ

آ کروش: (ہ) غصہ، بددعا، رضا

آ کرید: (ہ) گھر دے کول دا باغ، شکار باغ

آ کریدن: (ہ) شکار، صید

آ کر / آ کرٹ: (مو) 1- گھمنڈ، غرور، جڑ، تکبر، سرکشی، پھوں پھال

2- اکڑاؤ، سخت ہون کا عمل یاں گن، کرڑا پن 3- بدن دا اکڑاؤ،

اینٹھ، کھچا، کس

آ کرٹ آ کرٹ مین، (مجا) تینگوھن، پھوں پھال وچ رہن، پھنڈ

پھنڈ مین

آ کرٹ آ کرٹ مینا، (مجا) غرور کرنا، لوکاں دے سامنے اپنے آپ

نوں وڈا درساونا، جوتگنا، جوتا

آ کرٹ آ کرٹ کے، (نم) بڑے مان تران نال، تینگو کے، ہنکار نال

آ کرٹ باز، (فا، مذ، صفت) بدن نوں اکڑا کے ٹرن والا، پھوں

پھال وچ رہن والا، مغرور، گھمنڈی، پھونڈی

آ کرٹ بہنا، (مجا) عاتی ہو جانا، باغی ہو جانا

آ کرٹ بھن، (صفت) آ کرٹ بھن والا، ضد توڑن والا

آ کرٹ بھن دینا، (مجا) دیکھو: آ کرٹ بھن سٹن

آ کرٹ بھن سٹن / آ کرٹ بھن سٹنا، (مجا) ہنکار توڑنا، سزا دے کے

یاں مارٹ کے

آ کرٹ بھن، (مجا) 1- انگڑائی لین، آ کرٹ لین 2- کس دا غرور

توڑن، سہہیاں کرن، ٹکاپا چاڑھن

آ کرٹ بھننا، (مجا) 1- انگڑائی لینا 2- کس دا غرور توڑنا

آ کرٹ پین، (مجا) گستاخ ہو جاون، مقابلے تے آون، ہنکار والا

ورتارا کرن، لڑن نوں آون، اگوں سہہیاں ہو کھلوون

آ کرٹ پینا، (مجا) 1- اندر آ کرٹ بھری جانا، ہنکار ہو جانا، ہنکار بھریا

ورتارا کرنا، گستاخ ہو جانا 2- مقابلے نوں تیار ہو جانا

آ کرٹ ترٹن، (مجا) غرور ٹپن

آ کرٹ جانا، (مجا) 1- سخت ہو جانا، پیڑھا ہو جانا، ٹپن جانا، سریر دا

سردی نال ٹپن ہو جانا یاں مرن پچھو ٹپن جانا 2- ہنکار جانا، وتیرہ

ودھیرے سخت کر لینا نہنا

آ کرٹ جاون، (مجا) 1- سخت ہو جاون، پیڑھا ہو جاون، ٹپن ہو

جاون 2- سختی اختیار کر لین، نہ ٹپن، ہنکار یا جاون، ضد کرن، تینگوون

آ کرٹ خاں، (مذ، صفت) ابھیمانی، بینکودی، گھمنڈی، مغرور، ضدی

آ کرٹ جی دی پیڑھی جی دی، (اکھا) جیہڑے گجے نیں اوہ ورحدے

نہیں، خالی ڈھول، جھونجھی مٹھی تے کھوکھلی شان وکھاؤن والا

آ کرٹ شا کرٹ، (مو) 1- غرور، تکبر، گھمنڈ 2- سرکشی، پھوں پھال والا

آ کرٹ کدھن، (مجا) مارٹ کے کسے دی پھوں پھال بھٹن،

سہہیاں کرن، مارن کٹن

آ کرٹ کرن، (مجا) غرور کرن، وڈیائی دسن، پھوں پھال دسن

آ کرٹ کنھا، (مذ، صفت) آ کرٹ ہوئی دھون والا، گھمنڈی آدمی،

مغرور منکھ جوتو دسن، لوکاں اگے آپنے آپ نوں وڈا کر کے دسن

آ کرٹ کے پیٹھن، (مجا) ٹپن کے مین، غصے نال مونہہ پھلا کے

پیٹھن

آ کرٹا: (مذ) نقلی ریشم، اک قسم دا کپڑا

آفس (Office): (انگ، مذ) دفتر، عہدہ

آفیسر (Officer): (انگ، مذ) افسر، حاکم، دفتر داسربراہ

آفیشل (Official): (انگ، مذ) سرکاری، دفتری، افسر، عہدیدار، محکمہ

آ.....ق

آقا: (ثر، مذ) آقا، مالک، حاکم، خاندن، خداوند، صاحب

آقا باقا، (نذ) 1- انسان یاں جانور دی شکل دا ڈھانچا جو جانوراں

نوں ڈراؤن لئی پیلیاں وچ کھڑا کیتا جاندا اے، ڈراوا 2- بالاں دا

بنایا ہویا مٹی دا کھڈونا جس نوں زمین تے مار کے پٹا کا چلایا جاندا

اے، کوچھا، بے ڈول مکھ

آ.....ک

آک: (مہل) 1- بے معنی شبد جو ساک نال اوس دی شدت

دکھاؤن لئی ورتیا جاندا ہے جیویں ایتھے ساڈا کوئی آک ساک نہیں

2- (صفت) باٹی، اک لکھا ہویا

آک وچن، (سن، مذ) 1- اکھریاں فقرے نوں چھوٹا کرن داکم

2- دل یاں ناڑ دے سنگون دامل

آکار: (سن، مذ) 1- شکل صورت، روپ، صورت، قد، وجود، بناوٹ،

پھیلاؤ، ڈیل ڈول 2- جم، چٹا آکاش کوئی چیز گیردی ہے، کے

شے دالبائی چوڑائی اتے موٹائی وچ ماپ، وگتی: ڈونگا ساڈا آکار مٹی

دے توے دا جھدائے اوہناں نوں

آکاش: (ہ، مذ) آسمان، گگن، افق، فلک

آکاش دیپ، (ہ، مذ) ادھ چراغ جو کاتک دے مینے وچ اُپے

بانساں اُتے نگ دتا جاندا اے، چراغ خوارہ

آکاش گامی، (ہ، صفت) غیر موسمی، بے دقت نمودار ہون،

اجرام فلکی

آکاش گنگا، (مو) تاریاں دا ٹھٹھٹھ جو چوکھالٹا ہون کر کے

ندی دا نگ جا پدا ہے، کھکشاں، ڈب اکبر

آکاش گورا، (ہ، مذ) آسمانی گولا

آکاش منکھی، (ہ، مذ، صفت) شومت دے جوگی جو سورج ول

نک نکی بھہ کے دیکھدے نیں

آکاش وانی، (ہ، مو) غبی آواز، غیب دا علم، انہم

آکاش دست، (ہ، مذ) چاند، سورج، ستارے، اجرام فلکی

آکالک: (ہ، صفت) غیر موسمی، بے دقت نمودار ہون والا

اکانکشا: (ہ، مو) خواہش، تمنا، آرزو، مقصد، امید

اکانکشت: (ہ، مذ) آرزو کیتا ہویا

اکانکشک: (ہ، صفت) چاہن والا، آرزو مند

آکچھے آ: (حتمائی) 1- (ادھ) آجاندا، یعنی (ادھنوں) آجانا چاہیدا

سی، (کیہ ادھ) آجاندا؟ یاں (کیہ ادھنوں) آتایاں آجانا چاہیدا سی

آکر: (ہ، مذ) اجتماع، ذخیرہ، مجموعہ، پتھر

آکرا: (صفت) گھڑا، جوان، ودھ زور والا، موٹا، کرڑا، آنہر یا ہویا

آکرانت: (ہ، صفت) گھیر یا ہویا، تھکیا ہویا

آکرت: (ہ، مذ) شکل صورت، جشہ

آکرش: (ہ، مذ) کھچنا، بڑرنا

آکرشت: (ہ، صفت) جذب کین گیا، لھچیا گیا

آکرشک: (ہ، صفت) کھچن والا، مقناطیس، چمک

آکرشن: (ہ، مذ) کھچ، کشش، تناؤ، میل ملاپ

آکرشن شکتی، (ہ، مذ) کھچن دی طاقت

آگیا پیچھا ڈیکھن، (حما) 1- سیانف کرن، دُور اندیشی کرن
 2- سوچن، سمجھن
 آگیا دکھاون، (حما) صاف جواب دیون، اگلا گھر دس
 آگیا کہنا، (حما) کسے نوں جی آیاں نوں آکھنا، استقبال کرنا
 آگاس: (ند) آکاش، آسمان
 آگاہ: (ند، صفت) 1- مالک، بادشاہ، آقا، راجا 2- شوہر، عاشق 3- وڈا
 بزرگ، مُرشد، اُستاد، گورو
 آگاہ: (فا، صفت) خبردار، جاؤ، آشنا، واقف، باخبر
 آگاہ کرن، (حما) دسَن، خبر دیون، سمجھاوَن
 آگاہی: (فا، مو) سمجھ، فہم، واقفیت، سُدھ بُدھ، آشنائی، باخبری
 آگاہیاں: (فم) اگاہاں توں، اگلے پاسے، اُٹے
 آگت: (مو) 1- آدنا، بچنا 2- آمدنی، کمائی، وصولی 3- آدر بھاء، آؤ
 بھگت 4- (فم) اُٹے
 آگت بھاگت، (ند) آدر بھاؤ، خاطر، چنگا سلوک، ستکار، آؤ
 بھگت، جی آیاں توں کہنا
 آگت بھاگت کرنا، (حما) آدر بھاؤ کرنا، خاطر کرنا، گھر آئے
 دی دل لاکے سیوا کرنا
 آگت پینا، (حما) 1- من بھادندا ہونا 2- روپیے دی وصولی رجسٹر
 وچ درج ہو کے رسید کٹی جانا
 آگت کرنا، (حما) رقم وصول کر کے ہی کھاتے وچ چڑھا لینا
 آگت ہونا، (حما) رقم وصول ہونا، روپیہ آدنا
 آگٹ: (ند) 1- نالا، ناڑا، ازار بند 2- (مو) شلوار، پاجامے وچ
 پاؤن والی سوتری
 آگیا آگئی آگئے: (صفت) اگ جیہا

لنی بولدے نیں

آکھی: (مو) آکھی ہوئی گل، علم، بچن، آکھی ہوئی، کبھی ہوئی
 آکھی سنی، (مو) کہیا کہایا، آکھیا ویکھیا، سنیا سنایا، کہیا سنیا
 آکھے: (ند) گل، بول، کہن سنن، بچن
 آکھے لگنا، (حما) گل مٹنا، کہنا مٹنا
 آکھے وچ، (روزمرہ) گل من وچ، فرمانبردار
 آکھے وچ ہوون، (حما) گل من وچ ہوون، فرمانبردار ہوون
 آکھیا: (ند) 1- کہیا، آکھیا 2- مٹت 3- حکم
 آکھیا بایا، (فم) آکھیا ویکھیا، جیویں: آکھیا ویکھیا معاف کریں
 آکھیا منن، (حما) کہیا منن، گل سنن
 آکھیرا: (ند) آہلنا، گھونسل
 آکھیرے: (فم) آکھیرے وچ
 آکھیں اکھائیں: (فم) 1- آکھیں دیکھیں 2- کہن سنن مگروں،
 مٹت ترلا کیتیاں

آ.....گ

آگ: (ند) آگ، گئے دا اُپرلا حصہ، پاند، گتے دے پتے جیہوے
 لٹے لٹے ہوندے نیں
 آگ: (مو) 1- آگ، آتش، بھانبز، شعلہ، لائو 2- واری تے
 کھڈیاں کھڈاؤن دی اک ریت، کھڈ وچ واری
 آگ دیون، (حما) کھڈیاں وچ واری بھٹکاؤن
 آگا: (ند) 1- سونے چاندی نوں آگ وچ پا کے صاف کرن داکم
 2- قمیض دا اگلا پاسا
 آگا: (فم) 1- ساہنا 2- اگلا پاسا، فرنٹ، اگواڑا

آکچن: (ہ) ٹیڈھا کرنا، مختصر کرنا

آ.....کھ

آکھ: (فہم) 'آکھ' مصدر توں امر، کہہ، بول

آکھ چاکھ کرن، (حما) سفارش کرنا

آکھ کے بھرن، (حما) مگر جانا، اپنے وعدے یاں گل توں پھر جانا

آکھا: (ند) 1- آکھی ہوئی گل، قول، بچن 2- حکم، تنبیہ 3- منت

آکھت: (مو) 1- آکھی ہوئی گل، اکھوت، بچن، بول 2- قول، قرار، وعدہ، وچن

آکھت تے لگن، (حما) کسے دی چک یاں آکھن تے من
آکھتا: (فا، صفت) 'آخت' دا وگڑیا روپ، جس دے نصیب بیکار کر دتے جان، کھستی، نامرد

آگھر: (مو) لسی، کنگ

آکھڑاں: (فہم) 1- بیان کرنا، آکھنا، حکم دینا 2- فرمائش کرنا 3- رائے دینا

آکھڑن: (مصدر) 1- لڑکھڑاون، ڈگن 2- بُرائی اختیار کرن، بد اخلاق ہو جاون

آکھن: (مصدر) 1- کہن، بولن، بیان کرن، دسن، فرماون، گل کرن

2- الاون، اُچن

آکھن چاکھن، (فہم) صلاح مشورہ

آکھنا: (فہم) 1- کہنا، دسنا، فرمانا، بیان کرنا 2- حکم دینا 3- گاونا

4- ملگنا 5- اطلاع دینا 6- فرمائش کرنا 7- رائے دینا

آکھو: (کلمہ اثبات) 'آہو' یاں 'آخو' کسے سوال دا جواب یاں وچ دین

آکڑاں پنھال: (حما) 1- لٹے پٹے پئے آکڑیاں لینا 2- غرور کرنا

آکڑن / آکڑنا (مصدر) 1- آکڑنا، گھمنڈ ہونا، غرور کرنا 2- ہنکار کرنا، گستاخی کرنا، ہنکار بھرے بول بولنا، گھمنڈ کرنا، جھگڑے واسطے

تیار ہونا 3- سریر دا پوری طرحاں ٹٹیا جانا

آکڑی: (مو) جئے دا آپ مہاریاں کھی جاون، اگڑائی

آکسفورڈ (Oxford): (انگ، ند) انگلستان دا اک شہر تے ایسے ناں

دی اوس شہر دی مشہور یونیورسٹی

آکسمات: (ہ) فوراً، یکا، یک، اچانک

آکسمک: (ہ) بے وجہ، بلا سبب، اچانک

آکسن: (ند) کوڑی موٹی

آکسیجن (Oxygen): (انگ، مو) اک بے رنگ اتے بے بو گیس

جس دی وجہ توں سارے جاندار جیوندے نیں، ایہہ گیس منکھ مک

راہیں کچھ کے پھپھڑیاں وچ پہنچاندے نیں، جے ایہہ گیس

پھپھڑیاں تیکر نہ پہنچ پائے تاں منکھ دی موت واقع ہو جاندی اے

آکشیپ: (ہ) گنونا، ضائع کرنا، الزام، اعتراض، شکایت

آکل: (ہ) حیران، پریشان، دکھی، بے چین

آکل باکل، (صفت) ڈور بھور، بے چین، گھبرایا ہویا، ستریا بہتریا، دیاکل

آکلانت: (ہ) تھکیا ہویا، مجبور

آکلت: (ہ) رنجیدہ، تنکڑ، پریشان

آکلتا: (ہ) بے چینی، پریشانی، حیرانی

آکمیت: (ہ) تھر تھرا ہوا

آکمین: (ہ) کنینا، تھر تھرا

آکن: (ہ) گھاس پھوس

آل: (صفت) خراب، وگڑیا ہویا

آل: (عر، مو) 1- سستان، اولاد، بال بچے 2- دھی دی اولاد، دو ہترے

دو ہتریاں

آل اولاد، (عر، مو) دھی یاں پتر، پروار، مہر، بال بچے، خانوادہ

آل اولاد اگے آونا، (حما) کسے دے بُرے کم دا نتیجہ اوس دی

اولاد نوں بھگلتنا پینا

آل پروار، (مو) بال بچے، مہر مہر، جیا جنت

آل جال، (ند) اولاد دی کھچ، سنسارک بندھن، دُنیا داری، دُنیا دی کھچ

آل رسول، (عر، مو) حضور پاک دی اولاد، حضور دی بیٹی حضرت

فاطمہ الزہراء دی اولاد

آل عبا، (عر، مو) حضرت علی، فاطمہ الزہراء، حسنؑ تے حسینؑ،

(آکھیا جاندا اے کہ حضور پاکؐ نے ایہناں سبھناں نوں اپنی عبا وچ چھپا کے ایہناں لئی دعا کیستی سی)

آل عیال، (ند) بال بچے

آل نال ہون، (حما) اُمید نال ہون، حاملہ ہون

آلا: (ند) 1- کندھ وچ بنیا گھڑا یاں رخنہ، طاق، طاقت 2- دُڈھ

رُزکن والا گھڑا 3- اہرا چلھا 4- ہڈھے یاں بچے دا دندان توں خالی

مونہہ 5- کچا 6- لفظ 'والا' دا ہندکو تلفظ، اضافت تملیکی: اُس آلا،

گھوڑے آلا، گاڑی آلا وغیرہ 5- اواز، صدا

آلا بالا، (ند) نال منول، جیلہ بہانہ

آلا بالا کرن، (حما) نال منول کرن، جیلہ بہانہ کرن

آلا بولا، (ند، صفت) سِدہ ہا سادہ، جو چالاک نہ ہووے

آلا بھریا گوڈیاں دا وچ بیٹھی منگو، (بُجھارت) جیہ

آلا بھریا کوڈیاں دا وچ تُو تک نچے، (بُجھارت) دند، جیہ

آلا بھولا، (ند، صفت) آلا، انجان، محصوم

آلا ٹولا / آلا ٹہلا، (ند) 1- جھوٹا وعدہ، لارا، جیلہ بہانہ، نال

منول 2- فریب، دھوکھا

آلا دوالا، (نم) آندھ گوانڈھ، چوگر دا، چو پھیرا

آلا (اعلیٰ) دوے نوالہ، (اکھا) جدوں کوئی کمینہ اُچی تھاں تے

اپڑ کے وی کمینگی نہ چھڈے، اوس ویلے بولدے نیں

آلا پ: (ند) دیکھو: الا پ

آلا پنا: (نعم) دیکھو: الا پنا

آلات: (عر، ند) آلہ دی جمع، ہتھیار، اوزار، دستاں

آلا دُن: (حما) بھُغلی کرن، کنڈ پچھوں گل کرن

آلا لیا: (ند) آکھیا، بولیا، آکھیا دیکھیا

آلت: (عر، ند) 1- آلہ، اوزار، ہتھیار 2- مرداں دا خاص جسمانی انگ

3- بھانڈا 4- (مو) جہاز دی رتی

آلتھ: (صفت) 1- بے لحاظ، بے دید، بے شرم، بے حیا، بدکردار

2- مندے کم کرن والا 3- دلیر، بیباک، بہادر

آلتی پالتی: (مو) چوڑی، سسٹن دا اک ڈھنگ

آلتی پالتی مارن، (حما) چوڑی مار کے پٹھن، بٹھ کے بیون

آلسن: (مو، صفت) آکس دی ماری سوانی، بے وصفی زنانی، کم چور

آلسی: (صفت) آلس کرن والا، سُست، ڈھٹا، آرام طلب، کم چور،

نکتا

آلسی سدا روگی، (اکھا) سُست آدمی ہمیشہ بیمار رہندا اے

آلسا وں: (مصدر) ڈھلا پین، سُست تھیون

آلکسی / آلھکی: (صفت) دیکھو: آلسی

آگرن: (مصدر) مٹنے دے زیادہ مکن پاروں مٹل نکل آون، مٹنے
وانترن

آگرہ: (نذ) بھارت دا اک مشہور شہر جیہڑا دریائے جمن دے کنڈھے
تے آباد اے، ایس شہر وچ ای دنیا دا ستواں عجوبہ ”تاج محل“ اے
آگری: (نذ) آگ (آک) دا مٹل، گنے دانساں
آگڑ: (صفت) آگڑا، آگڑا، آگڑا

آگڑ چھڑ، (نم) آگے کھچے، وارو واری

آگڑ دھوں، (نم) یکدم، اچانک

آگڑی: (صفت) آگے والا، پہلا، آگڑ

آگل: (نذ) 1- آگ، مستقبل، ممکن، آگوں آون والا 2- آگے توں،

ساہنے، آگے، پہلاں 3- چٹنی، آرل، بلی

آگل: (صفت) وافر، بے شمار، زیادہ، کثیر

آگلی: (مو) 1- اک جوڑ توں دوجے جوڑا تئیں داٹوٹا، پوری، گنے دی

مٹی 2- (نم) آگلی، پہلی، ایس توں آگلی

آگم: (نم) 1- آون، پہنچ 2- حصول، پراپتی 3- شاستر، مذہبی

کتاب 4- (سابقہ) کسے اکھر دا اُپروں آ جانا جیویں ’اٹیشن‘ وچ ’ا‘

آگمن: (مصدر) 1- آوند، آمد، پہنچ، آون، پدھارن 2- حاصل ہون

آگنی: (نم) 1- آون، شرق تے جنوب دے وچکار دی سمت

آگو: (نم) آجا

آگڑو: (صفت) موہری، رہنما، پیشوا، سرور، سربراہ، لاکڑی، چودھری،

کرتا دھرتا، آگے لگن والا، رہنمائی کرن والا، لیڈر، چیل کرن والا

آگڑو پٹن، (نم) 1- آگے جاون 2- خوشامد کرن

آگھات: (نم) 1- مار، چوٹ، ضرب 2- ٹھوکر، دھکا 3- ادھ

تھاں جتھے پھانسی دتی جاوے

آگے: (نم) آگے، پہلے، پھیر، مڑ کے

آگیا: (نم) 1- حکم، فرمان، بچن، آکھا، آدیش 2- اجازت

آگیا بھگ، (نذ) کہا نہ مٹنا، حکم عدولی

آگیا پالن، (نم) مسلسل گل من دیاں رہون، فرمانبرداریاں

کر دیاں جاون، حکم من، کسے دی مرضی نو جب چلن

آگیا پتر، (نذ) حکم نامہ، فرمان، اجازت نامہ

آگیا کار، (نذ) حکم من والا، تابع رہن والا، فرمانبردار

آگیا کاری، (مو) صفت) آگیا کار ہوون دی حالت،

فرمانبرداری

آگیا گیری، (مو) آؤ بھگت، آؤر بھا، فرمانبرداری

آ.....ل

آل: (مو) 1- اک رکھ جس دی جڑ وچوں لال رنگ نکدا ہے جو چم

رنگن دے کم آؤندا ہے

آل: (نذ) گھوڑے دی دھون اُپر دے وال، ایال، جاداں

آل: (نم) نیڑے، دوالے، آل دوال

آل بتال، (نذ) بھیلیاں، گڑو

آل بتال بولن، (نم) بے تکیاں گھٹاں کرن، بھیلیاں مارن

آل پتال، (نذ) آکاش پاتال، بیٹھاں اُتے

آل دوالا، (نذ) دیکھو، آلا دوالا

آل دوالے کاٹھ، گھٹے بیٹھا جگن ناتھ، (نم) بھارت) بام

آل مال، (نذ) مال مال، بے سندھ

آل مال تھال، (نذ) گڑیاں دی مشہور کھیت جیہدے وچ گیند

نال گیت گایا جاند اے

’اج دا ون وی ٹھپ کے آلے وچ ای لادیئے‘ (نجم) 2- اضافت
تملیکی..... ”والے“ دا ہند کو تلفظ، گھوڑے آلے، کار آلے 3- اُچی
اواز دے سدا نکاون، اوازاں، وگی: ’ایسے ڈولے سیف ملو کے
مارے ستر آلے‘

آلے بالے، (ند) ویکھو: آلا بالا

آلے بھولے، (ند) مٹی دے کھڈونے یاں بازیاں جو پری واس
وہچدے نیں

آلے ٹولے، (ند) لارے لپے، جھوٹے قرار، بہانے بازیاں،
جیسے بہانے

آلے ٹولے کرنا، آلے ٹولے پاونا، (مجا) کچھ ہتھ نہ پھڑاونا،
ٹال وال چھڈنا

آلے دوالے، (نم) ارد گرد، چار چوہیرے، آسے پاسے

آلے کوڈی جھکے کوڈی کرنا، (مجا) ’ہتھے رکھی سی او تھے رکھی سی‘

کر چھڈنا، نہ بھدی ہون دا بہانہ کرنا، ٹال منول کرنا، کوئل کرن

آلے وچ موتی وچ بولے توتی، (نجمارت) جیھ

آ.....م

آم: (ند) انب، گرمیاں دا اک مشہور پھل تے اوہدا درخت

آم شام: (مو) امانت، حفاظت وچ ہون دی حالت

آمادگی: (فا، مو) رضا مندی، تیاری

آمادہ: (فا، صفت) تیار، راضی، تلیا ہویا، مائل

آمادہ ہون، (مجا) رضا مند ہون، مائل ہون

آماں گا ماں: (مو) گہما گہمی، رونق میلہ، چہل پہل، آوا جاوی

آمد: (فا، مو) 1- آون دا عمل، آون، پہنچنا 2- آمدنی

آمد خرچ، (فا، ند) آمدنی تے خرچا

آمد نکال، (ند) ویکھو: آمد خرچ

آمد ورفت، (فا، صفت) آون جاون، آوی جاوی

آمدن: (فا، صفت) 1- کمائی، آمدنی، کھٹی، کاروبار دے ذریعے آون

والا پیسہ 2- پردیسوں لیاندا مال 3- مال آون دا ویلا 4- محاصل

5- محنت دا معاوضہ 6- (مصدر) آون

آمدن ٹیکس، (ند) آمدن کر، کسے دی مہینہ واریاں سالہوار کھٹی

اُتے جو ٹیکس لگدا ہے، آمدنی تے سرکاری محصول

آمدن ٹیکس افسر، (ند) اوہ افسر جو لوکاں دی آمدنی تے سرکاری

محصول لاند اُتے اکٹھا کردا ہے

آمدن خیر دی، (روز مرہ) 1- فاتحہ مگروں مستقبل واسطے دُعا

2- خوش آمدید، جی آیاں نوں

آمدنی: (مو، صفت) خرچ، کمائی، بچت

آمدنی دی مد، (مو) اوہ کھاتا جس وچ کھٹی یاں محصول دا حساب

کتاب ہوندا ہے

آمدنی دے سرسہرا، (اکھا) آمدنی ہووے تے بندہ تاں ای

کھلا خرچ کر سکدا اے

آمدہ: (فا، مو) 1- ’آمد توں اے، آون دا عمل یاں حالت 2- کلام دا

بغیر کوشش دے ذہن وچ آونا، کلام دی روانی تے بے ساختہ پن

3- آمدنی، کھٹی

آمدیم: (فا) 1- آمد ہوئی، مینوں آمد ہوئی 2- کسے خیال یاں گل دا

اچانک ذہن وچ آ جانا

آمر: (عر، ند) حکم دیون والا، مطلق العنان حکمران

آمرادی: (نم) بے فائدہ، پتا ضرورتوں، حرام لٹہ

آلن: (نذ) آلن، وین یاں کک دا آتا جیہڑا ساگ گھوٹن ویلے پاؤندے نیں

آلنا: (نذ) دیکھو: آلھنا

آلنب: (سن، نذ) 1- آسرا، سہارا، ٹیک، تھم 2- بندہ حال کیا ہویا

آلنگ: (مو) 1- گھوڑی دا گھوڑے نوں چاہنا، گھوڑی دامتے آؤنا

2- سوانی وچ جنسی بندہ سر پیدا ہونی

آلنگن: (مصدر) دیکھو: آلنگ

آلو: (نذ) اک مشہور سبزی جیہڑی دھرتی اندر اپنے پوٹیاں دیاں جڑاں نال لگدی اے

آلو بخارا: (فا، نذ) آلو پے وانگ اک پہاڑی پھل

آلو مانوگنی بازار بھٹیڈو بہہ رہیا، (نجات) جندرا

آلو چا: (فا، نذ) گوڈے دار اک سوادلا پھل جو گول ہوندا اے، آلو

بخارے نال رلد املا پھل

آلودگی: (فا، مو) گندگی، آلاش

آلودہ: (فا، صفت) بھری ہوئی، لبروی ہوئی شے

آلودہ کرن، (حاجا) لبرون، گندیاں کرن، داغدار کرن

آلودہ ہووَن، (حاجا) لبرون، گندیاں ہوون، گندگی وچ مہسن

آلوک: (سن، صفت) چانن، چکار، سورج دی روشنی

آلوں مالوں: (نم) اہل عیال، گھر والے

آلہ: (عر، نذ) 1- اوزار، ہتھیار 2- ذریعہ 3- طاق، کندھ وچ بٹنا جیہا سامان رکھن لئی تھان

آلہ کار، (عر + فا، نذ) 1- کم کرن والا اوزار 2- اودہ بندہ جیہڑا

کسے دا مطلب کڈھن دا ذریعہ بن جاوے

آلہانے: (نذ) آلھنا، پنچھیاں دا گھاس پھوس دا بیٹھن گھر، گھونسلا،

گھروندہ

آلہگ / آلہگ: (مو) ویگ، بہاؤ

آلھ: (مو) دیکھو: آلھی

آلھا: (نذ) 1- تھٹاں دے آتہ دا تھیلی نما حصہ، ہواتا 2- نعرہ، اوازہ،

لکار 3- تعریفی گادن گادنے

آلھکس: (مو) 1- آس، سُستی، آہک، آرام طلبی، ڈھل مٹھ

2- آکڑی

آلھکس بھٹن، (حاجا) آکڑی لین، انگڑائی لین

آلھکس داماریا، (صفت) سُستی داماریا ہویا، آہسی

آلھکس سٹن، (حاجا) آکڑی لیندیاں ہویاں دُوبے آتے ڈُگ

پون

آلھکس کڈھن، (حاجا) دیکھو: آس بھٹن

آلھکس لوئی، (مو) سُستی دی کھلی، سُستی تے آکس دی عادت

آلھن: (مصدر) رُکن، ٹکَن، رہن، ٹھہرن

آلھنا / آلھنا: (نذ) 1- پکھیر دواں دامٹھس، ککھ، کاں وغیرہ دا بنیا

گھریاں اڈا 2- چھوٹا جیہا گھر، مکان، رہن دی تھان

آلھی: (مو) 1- رُڈی، کھاو، گندگی 2- اوقات، حیثیت

آلھی نہ ہوون، (حاجا) مندا حال ہوون، کم ہمت ہوون، غریب

ہوون

آلی: (مو) آلے دی تصغیر 1- بٹنا جیہا کھرا 2- کھڈی، طاق

3- کپڑے تے بنایا ہویا ٹوٹا 4- کندھ وچ اواز لئی چھدیا ہویا

سورخ 5- وتری، گھسی، مرطوب، لہسی 6- دیکھی، چھوٹا جالا

آلی بھولی، (مو، صفت) نادان، معصوم، ایویں جیہی

آلے: (نذ) آلا دی جمع 1- دیوار دچکار بنایا ہویا طاقچہ، کھڈا، ونگی

پلاک ڈکھتری

(پہلی جلد)

آ.....ن

آن: (عر، مو) 1- ویلا، لمحہ، گھڑی، پل 2- سیال و موسم

آن: (فعر) 'آنن' مصدر توں فعل امر، لیا، لے کے آ، گھن آ

آن: (سابقہ) 'آنن' توں ماضی مطلق دی اک صورت جیہڑی بطور

سابقہ استعمال ہوندی اے، جیویں: آن کے

آن ساں، (جملہ) (میں) لیاواں گایاں لے آواں گا، (ایسں)

لے آئیے یاں لیاواں گے

آن سو، (ند) لیاؤ گے، لے آؤ گے، استفسار دے نور تے دی

(کیہ) لے آؤ گے؟ بولدے نیں

آن سی، (جملہ) لے آوے گایاں لیاے گا، استفسار دے طور تے

(کیہ اوہ) لے آئے گایاں لیاوے گا

آن سیسں، (سوالیہ) (کیہ توں) لے آئیں گایاں لیاں گے

آن: (ہ، مو) 1- آنکھ، غیرت، خودداری، عزت، آبرو، پت 2- سوئہ

3- آون 4- لیاون

آن ادا، (مو) 1- سینت 2- دکھاوا 3- ڈھنگ 4- شرم حیا 5- شان

وشوکت

آن بان، (مو) دیکھو: آن شان

آن جان، (فم) آوا جائی، آمدورفت، میل جول

آن جان والا، (صفت) مسافر، راغبیر، راہی، تعلق دار، جیل

درو توں والا، آؤندا جاندا

آن جان دی رہوون، (مخا) پت لہہ جاون، عزت خراب ہوون،

پلے کلکھ نہ رہوون، نموشی دیکھن

آن رہ جاون، (مخا) عزت بچ جاون، گل رہ جاون، بھرم بھا

آمھے سامھے: (فم) دیکھو: آمھنے سامھنے

آمھیاں: (مو) جو آں یاں کنک دے بھٹے ہوئے کچے بٹے

آمی: (صفت) بیماری، روگ، آزار

آمی: (مو) 'آمین' داوگر یا روپ

آمیختہ: (فا، صفت) 'آمیختن' مصدر توں اسم مفعول، ملیا ہویا، زلیا

ہویا، مرگب

آمیز: (فا، فعر) 'آمیختن' تے 'آمیزیدن' مصدر توں صیغہ امر، جیہڑا

بطور لاحقہ اسم دے کچھ لگ کے اونہوں اسم فاعل بنا دیندا اے۔

جیویں: کم آمیز

آمیزش: (فا، مو) 'آمیختن' تے 'آمزیدن' مصدر توں حاصل مصدر،

ملاوٹ، زلا

آمیزہ: (فا، ند) غلط العام لفظ اے، زلیا ہویا، مرکب، محلول، سفوف

آمین: (عر، کلمہ تائید) 1- کوئی دُعا کرے تے بعد وچ آکھیا جاندا

اے، مطلب: انجے ای ہووے، رب انجے ای کرے، ایہو منکدا

ہاں 2- اک رسم جیہڑی قرآن فتم کرن تے ادا کیتی جاندی اے،

بچے دے استاد تے جماعتی منڈے اوہدے گھر دُعا لئی اکٹھے

ہوندے نیں، بعد وچ آمین آکھی جاندی اے

آمین آکھن، (مخا) ہاں وچ ہاں ملاون، حمایت کرن، تائید کرن

آمین آکھن والا، (ند، صفت) ہاں وچ ہاں ملاون والا، خوشامدی،

چاپلوس

آمین پڑھن، (مخا) آمین دی رسم ادا کرن

آمین کرن، (مخا) دیکھو: آمین آکھن

آمرادی گالھ، (مو) فضول گل، بے مقصد گل، بے نیکی گل
آمرادہ: (نڈ) 1- بے مقصد، فضول، ایویں ای 2- بے پرواہ، مرضی دا مالک

آمرزگار: (فا، صفت) بخش دیون والا، معاف کردیون والا

آمریت: (عر، مو) مطلق العنان حکمرانی

آمر: (نڈ) لپ ورگا اک رکھ

آملہ: (فا، نڈ) اک کیلا پھل جیہڑا دوائی وچ وی پیندا اے تے ایہدا اچار تے مرپا وی تیار کیا جاتا اے

آملے دا کھا دھاتے سیانے دا آکھیا بعد وچ فائدہ دیندا

اے: (اکھا) جیویں آملہ کھاؤں لکیاں کیلا لگدا اے، پر ایہدے

فائدے بہت ہوندے نیں، ایسے طرحاں سیانیاں دیاں گھاں پہلاں

کوڑیاں لگدیاں نیں پر مگروں ایہناں دا فائدہ سامنے آؤندا اے

آملیٹ (Omelet): (انگ، نڈ) گندھے ملا کے پکایا ہویا نمکین آڈا

آمن: (مصدر) دیکھو: آون

آمتا: (عر، مو) 1- میں من لیا 2- حکم، حکم منا 3- سیوا 4- اجازت

آمتا کرن، (مخا) من، قبول کرن، ہاں کرن

آمتا من، (مخا) حکم من، فرمانبرداری کرن، لحاظ کرن

آمتا منا، (مخا) ماتحت ہونا، دس وچ ہونا، حکم بجا دنا، حضوری وچ کھڑے رہنا، لحاظ کرنا

آمتا و صدقہ، (عر) ایس ایمان لیاندا تے ایس تصدیق کیتی، ٹھیک اے، درست اے

آمتا: (فل) آؤنا

آمتا سامنا، (نم) دیکھو: آہنا سامنا

آمنے سامنے: (نم) زور و، آہوسا منے، ٹا کرے تے، مقابل

آموختہ: (فا، نڈ) پڑھیا ہویا، سکھیا ہویا، پچھلا سبق

آموختہ پڑھن، (مخا) پڑھیا ہویا دوبارہ پڑھن، پچھلے سبق نوں دہراون

آموختہ سناون، (مخا) پڑھے ہوئے سبق نوں سناون

آمود: (فا، نڈ) خوشی، رضا مندی، من بہلاؤ، مطمئن

آمود کر، (نڈ) ایسا ٹیکس یاں محصول جو من پر چاؤے دے

وسلیاں تے لایا جاوے جیویں سینما وغیرہ

آمودہ: (صفت) مودا، ہنٹھا

آموز: (فا، لاحقہ) 'آموختن' مصدر توں امر دا صیغہ، جو اسم دے

پچھے بطور لاحقہ آکے اسم فاعل بناندا اے، جیویں: عبرت آموز، نو

آموز

آموزگار، (فا، صفت) سکھاؤں والا، پڑھاؤں والا، استاد، معلم، گرد

آموسام: (نم) آہنا سامنا، ٹا کرنا

آموسامنا: (نم) دیکھو: آہنا سامنا

آمہارا: (نڈ) دیکھو: آپ مہارا

آمھ سامھ: (نم) 1- دودو، روبرو، آہم سامھ 2- آم شام

آمھن سامھن: (نم) 1- آہن سامھن، دودو، اک دوجے دے

سامنے 2- ٹکر، لڑائی، منڈھ بھیر

آمھنے سامھنے: (نم) آہنے سامنے، دودو، مقابل

آمھنیوں سامھنیوں: (نم) آہنیوں سامھنیوں، اک دوجے دلوں

آمھوسا سامھنا: (نم) آہوسا سامھنا، دودو

آمھی: (مو) دیکھو: آمھیاں

آنجھا: (صفت) گوجا، جوگا، قابل، لائق

آنجھل: (مو) جن بھوت داسایہ، آسیب

آنج: (مو) 1- اگ، سیک، تاؤ 2- نقصان، ہانی، بحران 3- پتا، ڈکھ،

صدمہ 4- محبت

آنج آون، (مخا) ڈکھ دیکھن، صدمہ پہنچن، حرف آون

آنج کھانا، (مخا) کسر لگنا، نقصان برداشت کرنا

آنج کھایا، (ند، صفت) وڈے دل والا، جی دار، جگرے والا

انسان، کھلے دل دا

آنچل: (ند) پتو، چادریاں دوپٹے دا کنارہ

آند: (مو) دیکھو: آندر

آندا: (ند) آندا ہویا، لیاندا ہویا

آندا: (تمنائی) 1- آنا (آنا) توں آندایاں کاش اوہ آجاندا 2- (ند)

کسے کم نوں جانتا جیویں اُساں ایہہ کم آندا اے، (اوس نوں ایہہ کم

آندا اے)

آندا جاندا، (ند، صفت) 1- آیا گیا، پروہنا، مسافر، واقف کار

2- پڑھیا لکھیا، سکھیا سکھایا

آندا ہووے تاں چھڈیئے نہ، جاندا ہووے تاں غم نہ

کھائیئے، (اکھا) بندے نوں حالات دے مطابق گزر کرنی

چاہیدی اے تے نقصان نوں وی حوصلے نال ای جرتا چاہیدا اے

آندر: (مو) آنت، انتری، پیٹ اندر لی نالی جو پاخانے والی نالی

دے آخری سرے تک ہوندى ہے، اوچھری

آندر بندھ، (مو) آندراں دی گنڈھ، آندراں دی اک تھان

اکٹھیاں ہو کے بنی ہوئی گنڈھ

آندر چال، (مو) آندراں دالہراں وانگ سنگھون پھیلن دا عمل

آندر دی آندر، (روزمرہ) بہت لمبی شے، لمبی گل

آندر رس، (مو) آندراں دارس، آندراں وچلا رس

آندر گنڈھ، (مو) اک بیماری، تونج

آندر ودھ جاون، (فل) اک بیماری جیہدے پاروں آندرتلاں

تیکر ڈھلک جاندی اے تے پھیرتلاں وچ پیر رہن لگ پیندی اے

آندر ودھائی، (مو) بچے دی ہڈی یاں ہچکی

آندرو دھن، (فل) دیکھو: آندر ودھ جاون

آندر ہوون، (مخا) عزیز ہونا

آندراں: (مو) 1- ڈھڈ دیاں ناڑاں جیہناں دا تعلق بانسے دے نال

اے 2- دھیاں، پتر

آندراں آپو وچ لڑنا، (مخا) بھکھ لگی ہونا

آندراں بلن، (مخا) کسے واسطے ڈکھ محسوس کرن

آندراں پٹھیکجن، (مخا) متا بے چین ہوون

آندراں چھکیجن، (مخا) محبت دی بے چینی ہوون

آندراں دا آپو وچ لڑن، (مخا) دیکھو: آندراں آپو وچ لڑنا

آندراں دا قتل ہو اللہ پڑھن، (مخا) بہت زیادہ بھکھ لگن، بھکھ

پاروں آندراں دا ٹوٹو کرنا

آندراں دا گرل گرل کرن، (مخا) ڈھیر بھکھ لگن، بھکھ نال

بے حال ہوون

آندراں دا کول کرن، (مخا) محبوب دی ڈھیر چٹنا ہوون

آندراں دا وٹڑ (ویٹڑ)، (ند) 1- خونی رشتہ 2- بال بچے، اپنی

آل اولاد

آندراں سنگن، (مخا) ڈھیر بھکھ تے تربیہ لگن

آندراں کول بھاگن، (مخا) 1- حسد کرن، سڑن، غصے وچ آون

قائم رہون

آن شان، (مو) شان شوکت، بانگن، سج دھج، ٹھاٹھ باٹھ
 آن ونجن، (حما) 1- اپڑ جاون، پنچج جاون 2- سبق دا آ جاون، کوئی
 شے یاں کم سکھ لین، مہارت ہو جاون 3- رنجھ پون، بھا جاون
 آنا: (ند) 1- اکھ دا ڈیلا (پنچلی) 2- آغا 3- اعشاری نظام توں پہلے
 دے روپیے دا سولھواں حصہ

آنا: (فل) آونا، پنچنا

آنا بچہ، (ند) تھوڑی پونجی

آنا بہانہ، (ند) فضول بہانہ، جھوٹا عذر، جج، حیلہ

آنا تروک ونجن، (حما) احساس ہو جانا، سوچ پیدا ہونا

آنا جانا، (ند) آوا جائی، اکٹھ، رونق میلا

آنا بہانہ کرنا، آنے بہانے کرنا، (حما) ٹال مٹول کرنا، جھوٹے

عذر رابیں، جج پانا

آنا فانا: (عرفی) ایکدم، اچانک، فوراً، تیزی نال

آئبلا: (ند) آملہ، آنولہ

آنت: (سن) مو) آند، آندر، پیٹ دی انتڑی، ڈھڈ وچلیاں خوراک
 دیاں نالیاں

آنت: (مو) 1- گنڈھ، گرہ، دھوتی دی مروڑی، ڈب 2- سانجھ، تعلق،
 بھیاں 3- ساتھ، میل گیل، ایک 4- اٹ وغیرہ دا اڑگا، جو گڈے

نوں رٹن توں بچاون لئی پیسے دے پیٹھاں رکھدے نیں 5- الجھاء
 6- مخالفت، دشمنی، حسد، سازا 7- اوہ لکیر جو نیار سونے چاندی نوں

پرکھن لئی کوئی اُتے لاؤندے نیں
 آنت پون، (حما) گجھل پون، گنڈھ بھجن، مخالفت ہون

آنت پین، (حما) 1- گنڈھ پین، گنڈھ وجن 2- دشمنی ہون

3- دوستی ہون

آنت پینا، (حما) دشمنی پیدا ہونا، غلط فہمی ہونا، دلاں وچ فرق آونا

آنت سانٹ، (نم) 1- سانجھ، شراکت، صلاح، مٹا، میل گیل،

آنڈھ ساٹھ 2- گنڈھ تڑپ، ساز باز

آنت لاونا، (حما) گنڈھ پاونا، بندوبست کرنا، روک ہونا، چاندی

نوں تپا کے کھرا کھوٹا بچھانا، بان لاونا

آنت لگنا، (حما) 1- سہارا ہونا یاں ہو جانا، اوٹ مل جانا، سانجھ

ہونا 2- گھانا پینا، پیچ وچ آونا، پھس جانا

آنا: (ند) انڈا، آغا

آنٹری: (مو) 'انڈا' دی تصغیر

آنٹی: (مو) انگریزی اکھر آنت Aunt توں بنیا اے، پنچھی، ماسی،

چاچی

آنٹی: (مو) دھوتی دی مروڑی، ڈب

آنٹی سانٹی، (مو) 1- جوڑ توڑ 2- میل ملاپ، دوستی 3- صلاح،

مشورہ

آنٹی سانٹی رلاون، (حما) جوڑ توڑ کرن، صلاح کرن، سازش

کرن، کسے دے خلاف مٹا پکاون

آنٹے / آنڑے: (ند) 1- آنا (اکھ دا ڈیلا) دی جمع 2- لے آئے،

لیائے

آنٹے مانٹے: (ند) بالال دے مشہور لوک گیت، لوری ہونے مانٹے

آنٹے مانٹے دیون، (حما) لٹے پیاں بال نوں بیراں اُپر بٹھا کے

ہونے دیدیاں ہویاں اک خاص گیت جیہڑا آنٹے مانٹے یاں

ہونے مانٹے توں شروع ہوندا اے، گاون

آنج: (حرف تصغیر) انج، ایس طرحاں

پلاک دشمنی

(پہلی جلد)

متا، صلاح

آنڈھناں گوانڈھناں: (مو) پڑوسناں، آسے پاسے دیاں عورتاں
آنڈھی گوانڈھی: (نڈ) ہمسائے، اڑوسی پڑوسی، آسے پاسے رہن
والے

آنڈے: (نڈ) آنڈا دی جمع

آنڈے بولن بچے چُپ، (نُجھارت) سُنکڑے دی پھل
آنڈے دیون، (مخا) گُلوی دا آنڈے پیدا کرن، آنڈے لاہون
آنڈے کسے تے گُوگُو کسے، (اکھا) 1- فائدہ کسے نوں پہنچاون
تے تعلق کسے نوں جتاون، منافقت توں کم لون 2- بے دہے کم
کرن، کُج دا اظہار کرن

آنڈے لاہون، (مخا) دیکھو: آنڈے دیون

آنڈیاں: (مو) گُلوی دے آنڈے

آنڈیاں تے بہاؤن، (مخا) چُوچے کڈھاوَن لئی گُلوی نوں
آنڈیاں تے بہاؤن

آنڈیاں دی جھولی، (مو) اک سے وچ گُلوی ہننے آنڈے

لگاتار دیوے، اوہنوں آنڈیاں دی جھولی آکھیا جاند اے

آنرےبل (Honourable): (انگ، نڈ) آدریوگ، معزز، ہائی کورٹ

دے ججاں اتے وزیراں دے ناواں توں پہلاں آون والا شہد

آنریری (Honourary): (انگ، مو) پنا تنخواہ، پنا معاوضے، مفت،

صرف عزت دی خاطر

آنریری مجسٹریٹ (Honourary Magistrate): (انگ، نڈ)

اوہ مجسٹریٹ جس نوں تنخواہ نہ دتی جاوے تے سرکار دلوں صرف

عہدہ ای اوس نوں ملیا ہووے، پنا تنخواہ توں کم کرن والا مجسٹریٹ

آنسو: (نڈ) اتھرو، ہنجو، اوہ پانی جیہڑا خشکی غمی یاں کسے تکلیف پاروں

(پہلی جلد)

آنڈا: (نڈ) 1- آنڈا، اوہ شے جو پنچھیاں تے پھیاں تے دھرتی اُتے

ریگ کے چلن والے جانور دی مادہ دے رحم وچوں نکلی

ہے 2- گول شے 3- بجلی دا بلب 4- چٹا، اُجلا

آنڈا بوسکی، (مو) اک قسم دے نقلی ریشم دا چٹا کپڑا

آنڈا پیٹا، (نڈ) ڈھڈ دیاں آنڈراں دا کھادا پیتا

آنڈر: (نم) آوندیاں بویاں، آون ویلے

آنڈر وینڈر، (نڈ) آوند اچاندا

آنڈرا: (نڈ) 1- اچبھا جانور (خاص طور تے بیل) جیہوں اچے تیک

خصی نہ بنایا گیا ہووے، یعنی جس جانور دے خبیے نہ کڈھے ہون

آنڈڑا: (نڈ) انڈا، آنڈا

آنڈل: (صفت) 1- وڈے آئیاں والا 2- انڈے دین والی مرنی

3- جوان بیل، ساڈھ 4- سُسٹ

آنڈو: (نڈ، صفت) 1- لٹے تے بھارے والاں والا 2- جو خسی نہ کھتا

سیا ہووے

آنڈھ: (مو) گنڈھ، گرہ، میل

آنڈھ ساڈھ، (نم) دیکھو: آنت ساٹ

آنڈھ ساڈھ کرنا، (مخا) میل بناؤنا، جوڑ گنڈھنا

آنڈھ گوانڈھ، (نم) 1- پڑوس، آس پاس دی تھاں یاں لوک،

ہمسائے 2- کول کول

آنڈھ گوانڈھ گنڈھن، (مخا) اپنے حق وچ رائے تیار کرن،

دو جیاں نوں اپنے نال رلاون

آنڈھا: (نڈ) 1- گنڈھ، گرہ، سانجھ، بھیالی 2- ماپ، جانچ، پرکھ،

نہارا، پرتال

آنڈھا ساڈھ، (نم) سانجھ سر بندھ، بھیالی، ایکا، گنڈھ، رُوپ،

پلاک ڈکشری

2- تریہ لگن

آندراں گل گلوں (ٹوں) آون، (حما) بہت بے چینی ہون،

کچھ مونہ ٹوں آون

آندراں گلے آں (ٹوں) آنا، (حما) چوکی بھکھ لگنا

آندراں نکلن، (حما) بہت زیادہ بھکھ لگن

آندراں وچ گرل گرل ہون، (حما) بھکھ یاں غصے نال بے

قرار ہون

آندراں وچ وٹ پون، (حما) 1- ڈھیر غم یاں غصے پاروں ڈھنڈ

دا ڈھن 2- کوئی گل آکھن لئی بے قرار ہون

آندراں ہون، (حما) انگ ساک ہون، پیارے ہون، بہت

قریبی ہونا

آندری: (ند) بھیا ہویا پھلا ڈھک یاں سنڈھا

آندری باہری، (ند) جوگ دے دوویں ڈھکے، اُتلا تے پھلا

دوویں دانہ

آندری بھال کرن، (حما) آپے گریبان وچ جھاتی پاون، اپنا

جائزہ لین

آندری صفا کرن، (حما) دل نوں بُدائیاں توں پاک کرن

آندری کھلا، (ند) کرے یاں مکان دا آخری حصہ، خلوت خانہ

آندریں: (ند) آند دے وچ

آندریں وٹ پون، (حما) ڈھنڈ وچ مروڑ پین، ڈھنڈ پڑ ہون،

ڈکھ محسوس کرن

آندڑی: (مو) آند، استری

آندس: (جملہ) 1- لے آیا اے، یعنی (اوہ کوئی مذکر واحد شے) لے

آیا اے، (جمع مذکر چیزیں) لے آیا اے

آندن: (جملہ) 1- (اوہ جمع غائب) آرہے نیں یاں آون والے

نیں 2- (جمع مذکر چیزیں) لے آیاواں

آندوں: (سن، مذ) تحریک، مہم

آندیوں آندیوں: (ند) آوندے آوندے۔ آوندے ہوئے

آندی: (مو) آوندی، پہنچدی، اپڑدی

آندی اے، (مو) 1- آرہی اے، آون والی اے 2- (ند) لے

آیاواں

آندی ڈھکی نہ جاندی ڈھکی واہوا بھینو رڑوں مٹھی، (بُجھارت)

نیندر

آندی ہے گھوڑے چڑھی، ویندی ہے جوں وانگوں، (اکھا)

بیاری بارے بولدے نیں پئی ایہہ بڑی تیزی نال آوندی اے پر

جاندی ہوئی ہوئی اے

آندے: (جملہ) آرہیا اے

آندییاں: (مو) (کسے نے بہت ساریاں مونٹ یاں مذکر شیواں)

لیاندیاں

آندییاں آندیاں، (ند) آئیاں آئیاں، آندے ہوئے

آندیس: (جملہ) اوہ (مرد یاں عورت) کوئی شے لے آیا اے یاں

لے آئی اے

آندی پین: (جملہ) (بہت ساریاں مونٹ شیواں) لیاندیاں نیں، لے

آیاواں، لے آئے آں

آند: (ند) 1- چھپے، فوطے، پٹا، گولی 2- کیڑیاں دے آندے

3- آندے دی گولا کی 4- بانہ، گھیرا

آند پھٹنا، (حما) آندیاں وچوں بہت سارے کیڑے مکوڑے نکل

کے ظاہر ہو جانا

پلاک ڈکھتری

(پہلی جلد)

آنہاں: (حرف نفی) نہ نہ نہیں

آنہہ: (حرف نفیریں) بددعا دین لئی بولدے نیں..... آہ

آنہہ پون، (حما) بددعا لگن

آنہہ سٹن، (حما) بددعا دیون

آنہہ نکلن، (حما) بددعا نکلن، آہ نکلن

آنہھر: (مذ، صفت) خصی نہ کیتا ہو یا سنڈھا

آنی: (صفت) فانی، پل دی پل جس دی ہوند ہووے

آنی: (مو) 1- آنی، آئی 2- آن والا ویلا 3- لیکھ، نصیب، لکھیا ہويا

آنے: (مذ) 'آنا' دی جمع، اکھ دا ڈیلا

آنے آلی جاء تے آون، (حما) 1- اپنی اوقات تے واپس آنا

2- بد حال ہون

آنے بہانے، (فم) حیلے بہانے نال، دھوکے فریب نال، چال

بازی نال

آنے پتھرانا، (حما) 1- اک جگہ تے حیرت دے نال نظر دا ٹھہر

جانا 2- اکھاں دیاں پتلیاں واساکت ہو جانا

آنے پٹن، (حما) 1- جاگن 2- حیران ہون

آنے پوڑن، (حما) اکھاں پاڑ پاڑ ویکھن، بھیڑی نظر نال ویکھن

آنے دہانے، (مذ) 1- بعضیاں دا آون تے بعضیاں دا جاون

2- بیٹا ویلا لگھ جاون

آنے ڈکھاون، (حما) گھورن، آکڑن، رعب پاون

آنے کڈھ کے دکھاون، (حما) گھورن، گستاخی کرن، ڈیلے

دکھاون

آنے لہاون، (حما) دیکھو: آندے دیون

آنے والی تھاں، (حما) پُرانی تھاں، اوقات تے واپس آ جاون

آنیں: (مو) 1- اکھ دا ڈیلا 2- سرے دانی

آنیں باہر آون، (حما) بھیڑی حالت ہون

آنیں ٹانیں کھاون، (حما) 1- گھبرایا گھبرایا بھرن 2- کجھ نہ کجھن

آنیں نچن، (حما) انتظار وچ ہون، اُڈیک کرن

آنیاں: (مذ) آنا دی جمع، اکھ دا ڈیلا

آنیاں اُگلانا، (حما) اکھاں دکھاونا، اکھاں کڈھنا

آنیاں تاڑنا/ آنیاں کڈھنا، (حما) گھورنا، ڈراونا، رعب دنا

آنیاں تے بیہن، (حما) لگڈی دا آٹریاں توں سیون، آٹریاں

اُتے پٹھن

آنیاں کڈھن، (حما) اکھاں دکھاون، گھورن، رعب پاون،

اکھاں کڈھن

آں: (ضم) 1- ایہہ لفظ "ہاں" "ہوں" تے "نوں" دے معنیاں وچ

استعمال ہوندا اے، جیویں کسے دی گل دے جواب وچ "ہوں" یاں

'ہاں' آکھدے نیں 2- "نوں" دے معنی نیں جیویں 'آساں' یعنی

'اسیں نوں'

آ.....و

آو: (ہ، صفت) 1- پہلا، ابتدائی، مڈھلا 2- پُرانے ویلیاں دا 3- سدا،

ہمیشہ

آو: (ضم) دیکھو: آپ

آؤ: (صفت) 1- آؤن والا 2- آوے گا

آوا: (مذ) گھوڑی دا اٹھاء یاں جنسی موج

آوا: (مذ) کہہاراں دی بھٹھی جیہدے وچ اوہ مٹی دے بھاٹے

پکاندے نیں، اِٹاں دا بھٹھا

آنن: (مصدر) لے آون، گھسن، لیادون

آننا: (فل) لیادنا

آنند: (سن، مذ) آرام، خوشی، اطمینان، عیش، موج، مزے، تحسین، ستائش

آنند بھیروں، (مذ) بھیروں ٹھاٹھ والا اک مکمل راک جیہدے
وچ ستے سرائ لگدیاں نیں

آنند پور، (مذ) ضلع ہوشیار پور وچ اک تاریخی گمر جس دی نیہہ
گورو تیغ بہادر صاحب نے رکھی تے جتھے گورو گوبند سنگھ صاحب
ویلے شاہی ٹھاٹھ باٹھ نال خالصہ پنٹھ دی ساجنا ہوئی

آنند رہون، (مذ) مزے وچ ہون، خوش ہون

آنندی: (مذ) خوشی، مزے کرن والا، شادمان

آنو: (فعل) لیاؤیاں لے آؤ، تعظیماً واحد حاضر دے نی یعنی (تسیں)

لے آؤیاں لیاؤ، وگی: دیاں جیکر آؤ مطلب خوشی ہووے دلیراں

آنور: (مذ) آہر ساہر، آہور، بھار، بھار دادو ہاں پاسے اکو جیہانہ ہونا

آنور سنور، (فم) آرسار

آنورھ: (سر، صفت) کجاوے یاں لکڑی والا اک پاسیوں بھرا ہونا

آنول: (مو) اوہ ناز جیہڑی پیدائش ویلے بچے دی، جسٹی نال لگی

ہوندی اے تے پیدائش ویلے اوہنوں کٹ دتا جاندا اے، نازو، جیور

آنولا: (مذ) آملہ، اک کیلا پھل جیہڑا دوا وچ دی پیندا اے تے

ایہدا اجار تے مر تادی تیار کیتا جاندا اے

آنند: (مذ) چار پیسوں دے برابر داسکہ، روپیے دے سوہویں حصے

دے برابر داسکہ

آنہ بچہ، (مذ) تھوڑے جیسے پیسے، آنے دے لگ بھگ

آنہ: (مذ) دیکھو: آتا

اکھیاں وچوں نکلا اے

آنسو آون، (مذ) ہنجو وگن، اتر ونگن

آنسو پونھن، (مذ) اتر و صاف کرن، تلی دیون، حوصلہ بھن،
دلاسا دیون

آنسو پیون، (مذ) اتر و ڈکن، مبر کرن، چپ رہون، ہنجو پیون

آنسو خشک ہون، (مذ) 1- روندیاں روندیاں اتر و اکھیاں

وچوں سک جاون، رودن مک جاون 2- مبر کر لیون، چپ کر

جاون، حوصلہ آ جاون

آنسو نکل جاون، (مذ) ہنجو وگن، خوشی، دکھ یاں کسے غم پاروں

اکھیاں وچوں اتر و وڈاں دا ڈلھنا

آنسو وگن، (مذ) اتر و وگن، ہنجو وگن

آنک: (مذ) گڈے دی چھت نوں مضبوط رکھ لئی پنٹھ لگے ڈنڈے

آنکڑاں: (مذ) اندازہ، جٹ وٹ، ٹیوا، گوڑ

آنکس: (فا، مذ) ہاتھیاں نوں سدھان والا آلہ، چھانٹا، چابک، کوڑا

آنکلن: (مصدر) 1- نشان کرن 2- اندازہ کرن، جاجن، گھسن، تولن،

جوکھن

آنکس: (مذ) ہمت، طاقت، اڈم، واہ، سریر وچ ٹرن بھرن دی

طاقت

آنکس: (مذ) دیرھا، صحن

آنکس کانگن کھڑا نہ ڈنڈے، ہاتھی کھلا نہاوے، جڑ پھیل دی

ٹالھی ڈنڈے، ہرن پیسا سا جاوے: (مذ) بھارت) تریل

آنکھ: (مو) آگ (اک کھینڈ)، واری تے کھینڈن دی رسم

آنکھے مانگھے: (فم) نانکے ماکے

آنٹل: (صفت) 1- آٹے دین والی لکڑی 2- موٹیاں ڈیلیاں والا

پلاک ڈکھنری

(پہلی جلد)

لئی سدا جانا

آواز تے کن رکھن، (مخا) کسے دی اواز سنن واسطے دھیان نال بہون

آواز تے کن نہ دیون، (مخا) اُن سنی کرن، پرواہ نہ کرن، بے تعلق رہون

آواز تے لگن، (مخا) دُوبے دے اشارے تے کم کرن، بولی سمجھن، جانوراں دا آواز تے بولن، آدن یاں ٹرن

آواز دب جاون، (مخا) آواز بیٹھ جاون، آواز نیویں ہو جاون، غیر اہم ہو جاون

آواز دینا، (مخا) 1- پاک مارنا، بٹاونا، سد مارنا، طلب کرنا، پکارنا
2- جواب دینا، ہنگارا بھرن، ٹوکنا

آواز صاف ہو جاون، (مخا) گلے دا ٹھیک ہو جاون، آواز دا صحیح طرحاں نکلن، آواز دا بھاری پن زائل ہو جاون

آوازِ صور، (ف+ع) اوہ آواز جیہڑی قیامت توں پہلاں حضرت اسرافیل صُور دے ذریعے بھوکن گے، صُور دی آواز

آوازِ غیب، (ف+ع) (مو) الہامی آواز، آسمانی آواز، غیب دی آواز، ہاتھ دی آواز، اوہ آواز جیہڑی عالمِ غیب توں آوے

آواز کڈھنا، (مخا) چیکنا، کسکنا، بولنا، ٹوکنا
آواز کنیں پون، (مخا) آوازیں زولاسنیون، کسے افواہ یاں خبر دا پتہ لگن، پوک سنیں

آواز لاونا، (مخا) 1- کلیاں لاونا، ہیک نال گاونا 2- گداگری واسطے آواز کڈھن

آواز لینا، (مخا) فقرہ لینا، فال لینا، سری گورو گرنتھ صاحب نوں کھول کے کجے پنے دا پہلا شبد پڑھنا تے اوس توں اگے ہون

والی گل دا اندازہ لاؤنا

آواز ملاون، (مخا) گاؤن کلیاں اِکو جیہی آواز کڈھن، کسے موقع تے اِکو گل آکھن، آپوں وچ آواز رلا کے گاؤن

آواز نال آواز ملن، (مخا) دو آوازاں دا اِکو جیہا ہون، گاؤن کلیاں دو آوازاں دا اِک ہو جاون، بول ملاون، ہم آہنگ ہون، سُر نال سُر ملاون

آوازا: (ف+م) 1- شہرت، زولا، ناموری 2- افواہ، دُھم 3- غل، شور 4- طعنہ، پکار

آوازا لینا، (مخا) گورو گرنتھ صاحب وچوں فقرہ لینا، حکم لینا، سوالاں دا جواب کڈھنا

آوازہ: (ف+م) دیکھو: آواز

آوازے کسن: (مخا) بولیاں مارن، اوئے توئے آکھن، مذاق کرن، طعنے دیون

آواسی: (مو) انگڑائی، جھائی، اُباہی

آوال پٹکا: (م) اوہ پھنسی جس دی وجہ توں اوہدے آلے دوالے دی تھان سَچ جاوے، پھنسی کارن آلا دوالا لال ہو جانا

آوان: (م) اعوان، اِک قبیلہ

آوانڈ گوانڈھ: (نم) آٹھ گوانڈھ، ہمسائے، پڑوسی، آلے دوالے

آوانڈا: (م) پانی دانگا

آواہن: (م) منتر راہیں دیوتا نوں بٹاون دا عمل، بٹاوا، سدا، پکار

آوائی: (مو) 1- اڈوی اڈوی خبر 2- افواہ

آوت: (مو) وصولی، اُگراہی

آورتک: (صفت) وار وار آون والا، مُز مُز کے آون والا، دورے

نال مُز کے آون والا

آوا اُوت جاون، (حما) ساریاں دامنڈی چال چلن، سارے ٹیر

یاں دُحانی دا چال چلن خراب ہو جاون

آوا جاوا، (نڈ، صفت) 1- 'آوا جائی' توں کبتر 2- آون جاون والا

آوا جائی، (مو) 1- آنا جانا، آونا جانا، آمد و رفت 2- کھار، پھیلاؤ

آوا جائی لاون، (حما) آوندیاں جاندیاں رہون، میل جول رکھن

آوا جوڑن، (حما) بھٹھے وچ بٹاں جوڑن

آوا چڑھاو، (حما) مٹی دے بھاٹے پکاون لئی آوے وچ چنن

آوالاونا، (نغم) کچیاں بٹاں نوں پکاون لئی آوے وچ جوڑنا

آواگون: (نڈ) 1- ہندو عقیدے مطابق مرن مگروں اک جسم وچوں

رُوح دا دُوبے جسم وچ داخل ہون دا عمل 2- آوا جائی، بے معنی،

نامناسب، فضول، ایویس ای 3- جاندار رُوح، کرماں دے پھل

بھوگن لئی انسان، پٹو، پنچھی وغیرہ چوراسی لکھ جوٹاں وچ جٹا مرنا،

مسئلہ تاج، چوراسی داکیر

آواگون کرنا، (حما) 1- فضول گوانا، کارت کرنا، گوا دینا 2- دیران کرنا،

غائب کر دینا

آواگون وچ، (نم) ایویس ای، فضول ای، بے فائدہ خواہ مخواہ

آواوان: (سن، صفت) 1- آباد، خوشحال، روٹی، ہریا بھریا 2- صاحب

اولاد 3- دولت مند

آوارجا: (نڈ) آمدن تے خرچ دا حساب

آوارچہ: (فا، نڈ) دیکھو: آوارجا

آوارگی: (فا، مو) پریشان ہوئے مہجرن دی کیفیت، آوارہ ہون دی

حالت، آوارہ گردی، ایدھر اودھر ایویس بھوون

آوارہ: (فا، صفت) ایدھر اودھر مہجرن والا، ویلھا مہجرن والا، گلیاں

کچھن والا، بے کار، بھوندا، آوارہ مہجرن والا

آوارہ گرد، (نڈ، صفت) بغیر کم کاریاں بنا کارن مہجرن والا، لٹور
بد معاش، لفتگا، پریشان حال

آوارہ گردی، (فا، مو) آوارہ گرد ہونا، آوارہ مہجرن واکم

آوارگی، بے مطلب تے بے ہودہ مہجرن واکم

آواز: (فا، مو) 1- بولنا، چیکنا، صدا، بانگ، پکار 2- بول، واک، ہاک

3- دھکم، گونج 4- مشہوری، کنٹو 5- شیواں دی حرکت توں پیدا ہون

والی توانائی 6- نغمہ، آہنگ، دھن 7- گوئے، اُس (منٹھیاں کوڑا)

8- شوائی، سنائی

آواز آون، (حما) سدھون، سنہون، بڑک آون

آواز اُچی کدھن، (حما) اُچی اُچی بولن، سنگھ پاز کے گل کرن،

زولا پاون

آواز بدل جاون، (حما) اپنی اصل آواز بدل کے کدھن، بے

رُخی کرن، بہروپ دھارن

آواز بھاری ہونا، (حما) بول بھاری ہونا، ریشے وغیرہ کر کے بول

دی خاصیت ماری جانا

آواز بھر آون، (حما) 1- غم دے لمحے آواز بھری ہو جاون، آواز

دا کنھن، 2- روون، ہلکا ہو جاون

آواز بیٹھنا، (حما) گلا بیٹھ جانا، بول بہہ جانا، گھٹکی یاں گھگھی بنھ

جانی

آواز پائنا، (حما) گاؤندے ہوئے راگی دا بول بھر زوتا، چنٹی طرحاں

نہ بولیا جانا

آواز پیدا ہوون، (حما) آواز نکلن، گھسر پیدا ہوون، کسے

مشینری وچوں رزودی آواز نکلن

آواز پینا، (حما) 1- سدیا جانا، ہاک پینا 2- کچہری وچ پیش ہون

پلاک ڈکٹری

(پہلی جلد)

آونجُن: (فعر) آجاؤ، (اوه سارے) آجاون، استفساریہ (کیہ اوه سارے) آجاون؟

آونجَو: (فعر) آجاؤ، تعظیماً واحد حاضر لینی (تسیں جاؤ)

آوند: (مو+ند) 1- آمدن، کمائی، منافع 2- آمد، آمد دا ہند کو لہجہ،

جیویں فلاں دی آمد اے، یعنی فلاں آون والا اے

آوندا: (ند، صفت) آون والا، جو ایس ویلے آ رہیا ہووے

آوندا آئے جاندا جائے، (اکھا) جس دی مرضی ہے آوے،

جس دی مرضی ہے جاوے، سانوں کوئی پرواہ یاں اعتراض نہیں

آوندا جاندا، (ند) 1- راہی، مسافر، پاندھی 2- آیا گیا، پروہنے

3- گیان، واقف 4- پڑھائی، سمجھ بچھ، علم

آوندا جاندا ککھ (کچھ) نہیں، (اکھا) بالکل کچھ نہیں جان دا،

کسے کم دی واقعی نہیں، ایہہ اکھاں عام طور تے پڑھائی بارے

ورتدے نیں

آوندا ہی آوے گا، (روزمرہ) 1- ہولی ہولی آوے گا 2- کالھی

نہ کرو ویلے سر آوے گا 3- چھیتی نہیں آئے گا 4- شاید نہ ہی آوے

5- ویلے سر نہیں آوے گا

آونڈرا: (ند) ویکھو: آوندا

آوندی: (مو) آمدنی

آوندی باقی، (فم) آوندی واری، ہمدیاں ہو یاں

آوندیاں ہو یاں: (فم) آون ویلے، فُن لکیاں

آونسی: (مو) کسے دِن آون بارے فال، اونسی

آونی: (مو) آمد، آون، چال، نور

آونے: (فل) آونا

آوو: (فعر) آؤ، جی آئے

آووا: (ضم) آپ دا، آپنا

آوی: (مو) 1- چھوٹا آوا، ٹھمیار دی بھٹھی جس وچ کھڈونے یاں

بھانڈے پکائے جانڈے نیں 2- چھوٹی عمر دی اولاد

آوی جاوی: (مو) آمد و رفت، آون جاون

آوے: (ند) آوا دی جمع اے، بھٹھا

آوے: (تمنائی) 1- آجائے 2- (سوالیہ) (کیہ اوه) آجائے؟

آوے آ، (تمنائی) 1- آجاندا، یعنی (اوه) آجاندا یاں صیغہ مونث

لئی وی بولدے نیں (اوه) آجانڈی 2- (سوالیہ) (کیہ اوه) مذکر

یاں مونث (آجاندا)؟

آوے ای آوے، (روزمرہ) آئے ای آئے، انتخابی نعرہ، یعنی

ساڈا اُمیدوار ضرور کامیاب ہووے گا

آوے تے نہ بھاوے ٹھک ہے اُس آون کُوں، کھاوے

تے نہ مادے ٹھک ہے اُس کھاون کُوں، گجے تے نہ وٹے

ٹھک ہے اس ساون کُوں، (اکھا) جے کوئی آپنی ظاہر داری

موجب اپنا کردار نہ دکھاوے تاں اوه بتدن جوگ اے

آوے دا آوا، (ند) سارے دا سارا، سبھو

آوے دی اگ وانگوں تپن، (مخا) اندروں دُکھی ہوون تے

مُونہوں کُجھ نہ آکھن، وچوں وچ کُوھن

آوٹکیم: (جملہ) آکے وٹچیا، وچک وٹا

آویزی: (فا) ٹنگن، لٹکاون

آویش: (سن، ند) 1- من دی التجا، دلولہ، من دی موج، جذبہ، شوق،

جوش

آویشک: (سن، صفت) جذباتی، موجی، جوشیلا

آؤ: (فعر) آؤن مصدر توں فعل امر، آجاؤ، تشریف لیاؤ

آؤجی آؤ، (روزمرہ) جی آیاں توں

آؤن: (مو) آمدن، آمدنی

آؤرتی: (مو) 1- ذہرائی 2- اک مصیبت مگروں دوسری مصیبت دا آؤنا

آؤرد: (قا، مو) 1- آؤردن مصدر توں ماضی مطلق حاصل مصدر

2- لیاندی ہوئی 3- سوچ وچار تے محنت نال شعر کہوں، آمد دی ضد

آؤرنی: (مو) نویں ویلہ ہی ہوئی گوی، نورنی

آؤشک: (سن، کلمہ اثبات) ضروری، یقینی

آؤشکار: (سن، مذ) کاڈھ، لہست، معلوم کرنا

آؤشکنا: (سن، مو) لوڑ، ضرورت، درکار، حاجت، خواہش

آؤگ: (فل) آؤے گا، اوہ آؤے دا

آؤگت چلے نہ تے چو پٹ ڈگے نہ: (اکھا) ہر کم سوچ سمجھ کے تے

چچ نال کرنا چاہیدا اے، بے واہیا ٹرن والا ہمیشہ مونہہ بھار ڈھے

پیندا اے

آؤلا: (سن، مذ) اک بونا تے اوہرا کھٹا سواد والا پھل جس توں

دوائیاں وچ وردے نیں تے کچے دا اچار پیندا اے، آملہ، آؤلا

آؤلا: (مذ) آؤا، گھمیاں دا چھوٹا گھٹا

آؤلی: (صفت) کوشاں، کوشش وچ لکھا ہویا

آؤلی: (مذ) لوہے دی چادر یاں مٹی دا بنیا پانی والا لوٹا جیہدے نال وضو

کیا جاند اے

آؤلے دے کھادے داتے سیانے دی آکھی دا چکھوں

سواد آؤندا ہے: (اکھا) سیانے دی مت پہلے نہیں بھاؤندی پر

چکھے اوس دا پھل دیکھ کے اوس نوں سلاہی دا اے

آؤم: (جملہ) 1- آؤے گی 2- مینوں آیا

آؤن: (مذ) آؤنا، آگمن، پہنچن، تشریف لیاؤن

آؤن آپنے وس تے ونجن پرانے وس، (اکھا) پروہن چاری

ویلے آؤن اپنی مرضی نال تے جاون ڈوبے دی مرضی نال

ہوند اے

آؤن پرائیاں جائیاں وچھوڑن سکیاں بھائیاں، (اکھا)

جدوں پرائیاں دھیاں ویلایاں آؤندیاں نیں تاں اوہ ہمسائیاں

بھراواں نالوں جد اکرن دا ہر جتن کر دیاں نیں

آؤن تے ڈاڈھا دکھ دین، جان تے بہت ستان، رام

کرے نیکی کرن نہ آؤن تے نہ جان، (نبھارت) اکھاں

آؤن جان، (مذ) آؤنا جانا، آؤا جانی، تعلق، میل کیل، ورتن ورتاؤ،

دورتا

آؤن جان والا، (صفت) راہی، مسافر، پاندھی، واسطہ رکھن والا،

میلی گیلی، واسطہ، نسبت، رشتے داری، قرابت

آؤن جاون اُس دا بھائے جس گھر جائے لکڑ کھائے،

(نبھارت) آؤری

آؤن پیتی، (فم) آؤندیاں ای

آؤن ونجن، (مذ) میل ملاقات، آؤا جانی

آؤنا: (فل) 1- اپڑنا، نبھنا، آؤنا 2- کوئی گل جانا، ہتھ لٹنا، حاصل ہونا

آؤنا جانا، (فم) آؤنا جانا

آؤنت: (صفت) دیکھو: آؤس وند

آؤنچ: (فعر) آؤا، آؤاؤ

آؤنجساں: (جملہ) آؤواں کا بطور صیغہ جمع دی (ایس) آؤواں گے

آؤنجسن: (جملہ) صیغہ واحد، اوہ جان گے، استفساریہ (کیہ اوہ)

آؤجان گے؟ تعظیماً (کیہ اوہ) آؤجان گے؟

پلاک ڈکشنری

(پہلی جلد)

آہرن کچھے مارنی سوئی دا کرنا وان، (اکھا) وچوں ظلم تے وادھا
کرن تے دکھاوے لئی نکلیاں نکلیاں بھلیاں دا رولا پاوَن والے
بارے آکھ دے نین

آہری: (صفت) 1- اُدی، کاما، کم کار وچ رُجھیا رہن والا 2- محنتی
3- انتظام کرن والا 4- ہمتی 5- (مو) زیور

آہری ساہری بھوکس: (مو) اُچی نیویں تے ناہوار زمین
آہرے: (ند) شغل، باسانداق

آہرے لانا، (مخا) دھیانے لاونا، مصروف کر دینا، کسے کم وچ
رُجھا دینا

آہڑ: (ند) باز دامینہ

آہڑت: (مو) دیکھو: آڑھت

آہڑک: (صفت) 1- ایال 2- ناسمجھ، کم عقل، نادان 3- نواں نواں
ہل وچ جوتیا ہویا ڈھنگاں گان

آہڑنا: (فل) اجڑنا، پھرتا، سمجھ وچ آونا، بُجھنا

آہڑی: (ند) 1- ساتھی، کھیل داہانی 2- حمایتی، سہارا دین والا

آہڑے: (ند) آئے ہوئے، پروہنے، مہمان

آہڑیاں: (مو) آئیاں ہونیاں

آہُس: (نص) میں ہے سی، اوہ ہے سی، اوہ سی

آہسا: (ند) سی، ماضی بعید دی علامت

آہتگی: (فا، مو) 1- ہولا پن، نرمی 2- آسانی 3- بے معلوی
4- تھوڑی جیہی اواز نال

آہستہ: (فا، صفت) ہولی جیہی، چُپ کر کے، سنبھل کے

آہستہ آہستہ، (نم) ہولی جیہی، پُھر پُھر کے، سنبھل سنبھل کے

آہسی: (مو) سی، ماضی بعید دی علامت

آہسے: (جملہ) اسیں ہے ساں، اوہ سن، ماضی بعید دی علامت
آہکس: (مو) ہمت، طاقت، جسم یاں بچے وچ چلن بھرن یاں
ہلن چلن دا بل، آنکس

آہل: (مو) کھاد، رُوڑی، کھاد دا ڈھیر، کھاد پانا، زرخیز کرن
آہل مال، (ند) 1- اجڑ وادھا، بال بچے 2- کاٹھ کھاڑ، گھر دا
سامان

آہلا: (نو، ند) 1- چُٹھے نال جُوی ہوئی مکھوری جس وچ چُٹھے دا سیک
جاندا ہے، نوئی 2- آنکھیں، جس وچ کو لے بلدے نیں 3- بَلا، اوہ
ڈربہ جیدے وچ دُودھ وغیرہ کاڑھن لئی رکھی دا اے

آہلک: (مو) آلس، سُستی، ڈھلا پن، کم توں جی پُراون دی حالت
آہلکی: (صفت) آہلک کرن والا، آلسی، سُست

آہلن: (مصدر) دیکھو: آہلن

آہلنا/ آہلنا: (ند) پکھیر دواں دا پُھس، ککھ، کان وغیرہ دا بنیا گھر
یاں اڈا، چھوٹا جیہا گھر، مکان، رہن دی تھاں، گھونسل، آشیانہ

آہلو والیا: (ند) 1- سیکھاں دیاں بارھاں مسلاں وچوں اک جس دا
مکھیا سردار جتا سنگھ چنڈ آہلو (ضلع لہور) دا رہن والا سی 2- ایس

مسل دا بندہ 3- آہلو والیا ذات یاں برادری دا بندہ، کلال

آہلی: (مو) 1- بکریاں بھڈیاں دا رات توں کھیت وچ کھاد لئی
بٹھاون واسطے لے جانا 2- آجڑی دا مختانہ، گوبا 3- ”آہلا“ دی تصغیر

آہلی موالی، (ند) والی وارث

آہم: (ج) ”ہون“ دا پُدا ناروپ جیہا اہن ورتوں وچ نہیں آوندا

آہم: (جملہ) 1- میں ہے ساں، میں ہاں 2- اہم، ضروری معاملے

آہنا ساہنا: (نم) 1- ساہویں ہونا، مقابلہ، لڑائی 2- بھینٹ،
بھیر، ٹکر

آ.....ہ

آہ: (کلمہ تاسف) 1۔ مدے یاں حیرانی وجوں بولیا جاوَن والا شبد
2۔ ہاؤکا، ہوکا، ٹھنڈا ساہ، ٹھنڈی ساہ لینا 3۔ (ضم) ایہہ، ایہہ جو
سامنے ہے 4۔ (کلمہ ایجاب) ہاں، ٹھیک اے 5۔ حسرت بھریا اکھر
6۔ (کلمہ تحسین) واہ واہ، ہلا شیری دینا
آہ آہ، (کلمہ ندا) تاتا، اُتانبہ اُتانبہ..... بلداں نوں اُتے جے
دل کرن لئی ایہہ اواز کڈھی جاندی اے
آہ بھر کے رہ جاوَن، (حما) مایوس ہو کے رہ جاوَن، ہوکا بھرن،
دل پھرن

آہ بھرتا، (حما) ہوکا لینا، ہمدردی کرنا، ہائے ہائے کرنا، افسوس کرن
آہ پون، (حما) آہ دا اثر ہووَن، مظلوم دی بددعا لگن
آہ گل کرنا، (حما) حیرانی بھری گل دنا
آہ گل ہونا، (حما) ایوں ہونا
آہ مارنا، (حما) ہوکا لینا، دُکھ یاں لاچاری ظاہر کرنا، بددعا دے
کے بہہ جاوَن، مبر کرن

آہ و فغان، (کلمہ تاسف) ہائے ہائے، رونا چٹنا، افسوس کرنا
آہا: (کلمہ انبساط) حیرانی یاں خوشی سبوں بولیا جاوَن والا شبد
آہا: (فص) ہے سی، آہیا، ہا، وگی: آہا پہلوے عشق ایمان کولوں مسئلہ
ویکھیا عین کتاب تھیں میں
آہا جی، (روزمرہ) کوئی شے نتھن یاں کسے دی کوئی خامی معلوم
ہوون تے بولدے نہیں

آہار: (سن، مذ) کھان پین دا سامان، خوردنی شےواں

آہاں: (کلمہ نفی) آیا نہ، نہیں، اوہنوں نہ، نہیں، اوہوں، کسے گلوں

ہکُن لئی وی آکھدے نہیں

آہاں دے گھر کہاں، (حما) جد کسے دی خیر خبر کوئی نہ لیتھے یاں
اوس دا تھوہ پتا کوئی نہ ہووے تاں کہندے نہیں

آہاہا: (کلمہ تجو تحسین) واہ واہ، بہت ای اچھا، بے بے

آہست: (پوا، مو) مدت

آہجو: (مذ) آہجو، ادھ بھٹھا، ادھ پکا

آہترانی: (نمل، مذ) دکانداراں دا محصول یاں نیس

آہٹ: (مو) 1۔ پیراں دی اواز، بڑک، چپ، کھٹکا 2۔ دوتی،

مناقت 3۔ بندوبست، انتظام، حیلہ 4۔ کم کار، دھندا

آہٹا: (نم) آپے، فطری طور تے، ادھ کم جو اپنے آپ ہو جاوے

آہدا: (نمل) ”آہن“ توں فعل مضارع صیغہ واحد غائب ... آہندا،

آکھدا، کہندا

آہدا: (صفت) سُست، آکسی، ڈھلا

آہڈا: (مذ) دیکھو: آڈال آڈھا

آہر: (مذ) 1۔ کم دھندا، انتظام، پر بندھ، رُجھویاں، کم دا چاء،

جدوجہد، اُدم، جتن، بھیج نس 2۔ پہل کرن دی خابش 3۔ بوجھ یاں

بھار دا ساواں پن، اکو جیہا ہونا 4۔ (مو) چھیتی، کالھی، جلدی

5۔ تاکید 6۔ رائی

آہر پاہر، (صفت) آہر باہر کرن والا، سوچ و چار کرن والا

آہر سار، (مذ) اکو جیہا ہونا

آہر باباہر: (مذ) دیکھو: آہر پاہر

آہرائی: (مو، صفت) آجڑی دے گھر والی

آہرن: (مو) لوہار دی بھٹھی، آہرن جس تے لوہار گرم لوہا کھدا

گھڑدا ہے، اک لوہے دا اوزار

پلاک ڈھنری

مت آجاون

آؤ: (فعر) "آؤن" مصدر توں فعل امر صیغہ جمع حاضر 'آجاؤ' بطور حکم

یاں احترام دوہاں طرحاں بولیا جاندا اے، آدریاں حکم نال نکلاؤنا،

مُریاں کبوتریاں وغیرہ پنچھیاں نوں سدن داسبد

آؤ آئی، (پو) لگے تھ

آؤ بھاگت، (مو) دیکھو: آؤ بھگت

آؤ بھگت، (مو) آگت بھگت، جی آیاں آکھنا، چاہ کرنا، خاطر،

نہل، سیوا

آؤ بیٹھو، پیو پانی، ایہہ تے چیزاں مل نہ آئی، (اکھا) جی

آیاں نوں آکھن اُتے کوئی خرچہ تے نہیں آؤندا، پرایہدے نال

بندے دے اخلاق دا پتا ضرور لگ جاندا اے

آؤ بیٹھو سجنو! گھر بار تساڈا، کھاؤ پیو آ پنا، گن گاؤ ساڈا، (اکھا)

جدوں کوئی بندہ سکیاں پکیاں دعوتاں دیوے پر پلویں کجھ نہ جھڑے

تاں اوس بارے آکھدے نیں

آؤ تاؤ نہ ویکھنا، (مجا) اٹکا مچھا نہ سوچنا، نفع نقصان نہ وچارنا، پنا

سوچے سمجھے کم کرنا

آؤ جی کرن، (مجا) آؤ بھگت کرن

آؤ سٹیں نہ کرن، (مجا) آؤ بھگت نہ کرنا

آؤ بجنا! گھر بار تہاڈا، آٹا لے آؤ آ پنا تے توالے لوساڈا،

(اکھا) گلنیں باتیں خوش کرن والیاں تے وچوں پُریاں لوکاں

بارے کہندے نیں

آؤ مست قلندر، مرد جو موترے اندر، باہر جائے تے خطا

کھائے، اندر بہے تے سورگ نوں جائے، (اکھا) ایسے

لوکاں واسطے کہندے نیں جیہڑے ویلھیاں بیہنا، کم کار نہ کرنا تے

گھروں باہر نہ نکلنا اپنا وتیرہ بنالیندے نیں

آؤ ویکھنا نہ تاؤ، (مجا) جھٹ پٹ کرنا، دیر نہ لاؤنا، سوچن وچن

دی ڈھل دی نہ کرنا

آؤ: (جملہ مستقبل) آؤے گا

آؤٹ ہو جاون: (مجا) بیٹا نشہ کر کے ہوش گواستہن، نشہ دی

حالت وچ آؤٹ پٹانگ مارن لگ پون

آؤ رال: (پو، ند) 1- آؤناں 2- مٹی دا ڈول جیہدے پیٹھ دانے

کڈھن لئی سوراخ ہوندا اے

آؤ ژن: (مصدر) دل وچ آؤن، چیتے آؤن

آؤل: (مو) 1- آؤنل، تاڑو، جیر، بال دی ڈھنی نال لکدی ہوئی تاڑ،

زنائیاں دی تھئی وغیرہ 2- کرکچ، گھن، کراہت

آؤل: (مو) بال دے دند کڈھن ویلے دی خارش، مسوڑھے رگڑنا

آؤلی: (مو) 1- آئی ہوئی پچا 2- فصلاں دی پیکش دا اک طریقہ

3- اک قسم دا چلھا

آؤ لی: (کلمہ مخاطب) زنائیاں دا دوجیاں زنائیاں نوں نکلاؤن دا

کلمہ جیویں: آؤری!

آؤن جان: (ند) دیکھو: آن جان

آؤن جان والا، (ند) دیکھو: آن جان والا

آؤندا جاندا: (ند) 1- لنگھدا، پندا 2- سمجھ سجا

آؤنسی: (مو) 'اونسی' دا دگاڑ، فال کڈھنا، عموماً زنائیاں کسے دی

اڈیک وچ زمین تے آڑیاں جر چھیاں لیکان کڈھ کے فال

کڈھیاں نیں

آئی: (مو) 1- دکھ دے ویلے دی آواز 2- دُکارن لئی دی درتیا جاندا

اے 3- آگئی، آؤن لگی آں 4- آؤن داصینہ ماضی 5- موت، آفت،

سہراں دے ستر و چھ جانا، بہت دڈھ ہونا، ٹنگ ہونا

آہوت: (مو) دگار، دنگار، منگ، مانگی

آہی: (لہند) 'ہونا' داماہنی روپ، ہے سی، ہائی، سیگا، وگی: ہالڑی
روندی پئی آہی

آہے: (فص) 'آہا' دی جمع ہے، ساں، سو، ہے سو، سی، سن، پیکے،
ہائیں، ہے، آئے، ہا، ایہی ہے، ایہی، وگی: 'شاعر شعر کریندے
آہے نفسی چھری منہ دھرے'

آہیا: (فص) 1- ہے سی 2- ٹوں وی اوہنوں آہیا

آہیاں: (فص) ہے سن، سن، سیکیاں، وگی: 'آندھیاں گوانڈھیاں
کھے او تھے پٹھیاں ہوئیاں آہیاں'

آہیں: (کلمہ اثبات) 1- آہو، ٹھیک، ہاں 2- (فص) سن، ہے سن
(پہیاں لئی) 3- (حرف استفہام) ہیں؟ ہائیں! غصے نال
آکھدے نیں

آہیں: (فم) 1- ٹھنڈے ساہ، ہو کے، ہائے، لہنا ساہ، ہاواں 2- 'آہ'
دی جمع

آہیں بھرن، (حما) 1- ہو کے بھرن، ہائے ہائے کرن 2- افسوس دا
اظہار کرن

آہیں کرن، (حما) 1- ہاواں بھرن 2- ہاں کرن، رضا مند ہون

آہیں لاہن، (حما) بددعاواں لینا

آ.....ع

آء: (فل) آیا

آئندہ: (فا، صفت) آون والا، دوبارہ، پھیر کدی، مستقبل دا زمانہ
آئندہ کیجے کن تھیون، (حما) آگوں واسطے تنبیہ ہون، آگوں لئی

پلاک ڈکٹری

(پہلی جلد)

آہنا ساہنا ہون، (حما) ٹاکرا ہون، مقابلہ ہون، لڑائی ہون،
رو رو آون

آہنے ساہنے: (فم) ڈوبڈوب، روڑو، اک ڈوبے دے ساہنے

آہمی: (مو) کک یاں جوں دا بھجیا بھا، آہو

آہمی ساہمی، (فم) آہوں ساہنے

آہے ساہے: (فم) دیکھو: آہنے ساہنے

آہن: (فص) ہے سن، سن، آہے، ہاں، وگی: 'سارے سٹے پے آہن'
آہن: (فا، مذ) لوہا

آہن گر، (فا، صفت) لوہے دا کم کرن والا، لوہار

آہن گری، (فا، مو) لوہے دا کم کاج، لوہارا

آہن: (صدر) 1- اولے ڈنگن، الہن چین 2- آکھن، کہن 3- ٹڈی دل
آہن پین، (حما) گڑے پین

آہنا آہناں: (فل) میں آکھدا ہاں، آکھنا

آہنگ: (فا، مذ) 1- اواز 2- گانا 3- نیت، ارادہ

آہنور: (مو) اک پاسے دا بھکاؤ

آہنی: (فا، صفت) لوہے دا بنیا ہویا، لوہے ورگا، فولادی، طاقتور

آہو: (کلمہ اقرار) ہاں، ٹھیک، ایویں ای، درست، ایذاں ای

آہو: (فا، مذ) 1- ہرن 2- نقص، عیب، تباہی، بربادی 3- پانی والا
4- ڈھیر

آہو چشم، (فا، صفت) ہرن ورگیاں اکھاں والا، سوہنیاں اکھاں

والا، وڈیاں ڈیلیاں والا

آہولا ہون، (حما) 1- قلام کرن، ظلم کرن 2- ڈھیر کم کرن

آہو لٹھن، (حما) قلام ہون، ڈھیر سارا کم نيزن

آہو لہہ جانا، آہو لہنا، (حما) بہت بھاری کتنی وچ مارے جانا،

آئے: (فل) "آیا دی جمع

آئے بھابو دے سکے، گھر کھیرتے پوڑے پکے، آیا بھائی
دا کوئی، بھابو ج بھڑولا ہوئی، (اکھا) سوانیاں اپنے ساکاں دی
تے خاطر خدمت ودھیری کردیاں نہیں پر اپنے کھسم دے ساکاں
دے آون تے متھے وٹ پالیدیاں نہیں

آئے جی صدقے، گئے سر صدقے، (اکھا) کوئی آوے یاں
جاوے سو بسم اللہ، سانوں کسے گل تے اعتراض نہیں

آئے دن، (نم) روز، بت، سدا

آئے دی خوشی تے نہ گئے داغم، (اکھا) 1- نفع نقصان دواں
دی فکر نہ ہون 2- صابر شا کر ہون

آئے صحن موٹھ گڑے ہن دتا سیس گندا لیا نہ آئے گل
وچ پالیا، (اکھا) آگیا تے بادشاہی، نہ آیا تے فقیری، عام طور
اُتے بے کجی نال خرچہ کرن والیاں بارے آکھدے نہیں
آئے کون ڈیکھن، (مخا) 1- آون والے نوں من 2- آون
والے دی گل من

آئے گئے، (نم) آون جاوون والے، پروہنے

آئے گئے دا خیال رکھن، (مخا) مہمان نوازی کرن، نہل سیوا کرن
آئے گئے والا گھر، (ند) اوہ گھر جتھے مہمان آوندے رہن
آئے نوں کھن، (مخا) گھر آئے دی خاطر کرن، خیریت دی
سار لین

آئے نہیں رب دے سوالی، چٹے کپڑے تے کھیسے خالی،
(اکھا) جیہڑا ظاہری طور تے بڑا پھب پھبا کے رہوے پر وچوں لسا
ماڑا ہوئے اوہدے بارے کہندے نہیں

آئے نہیں نہنگ، کنڈا کھولھ دے ننگ، (اکھا) شریف

بندیاں بارے آکھیا جاندا اے کہ اوہناں کولوں کسے قسم دے

نقصان دا خطرہ نہیں

آئیاں: (مو) صیغہ مونث، اوہ زنانیاں آئیاں

آئیرا: (ند) ایڑا، گرنکھی رسم الخط دا پہلا شبد "آ"

آئین: (فا، ند) رسم، رواج، دستور، طریقہ

آئین دیوانی، (فا، ند) لین دین دا قانون

آئین فوجداری، (فا، ند) فوجی قانون، جرم دی سزا دا قانون

آئینہ: (فا، ند) 1- مونہہ دیکھن والا شیشہ 2- چہرہ 3- بھڑولے دا جنس

پاون والا مونہہ جیہڑا چورس ہوندا اے تے جیہدے اُتے کدی
مونہہ دیکھن والا شیشہ دی سجاوٹ لئی لادیندے نیں 4- صفت)

حیران، ہٹ ہٹ دیکھن والا

آئینہ اُنھے نوں دکھاوون، (مخا) بے قد ریاں نوں اپنا ہنر دس،
عادی بُریاں نوں نصیحتاں کرن

آئینہ بن جاوون، (مخا) حیران ہو جاوون، پریشان ہو جاوون

آئینہ بناوون، (مخا) حیران کر دیون

آئینہ خانہ، (فا، ند) 1- شیش محل، اوہ مکان جیہدے وچ اندر وار

چو پھیرے شیشے لگے ہون 2- حیرت کدہ

آئینہ دار، (فا، صفت) شیشہ دکھاوون والا، ناکی

آئینہ ساز، (فا، صفت) شیشہ بناوون والا

آئینہ کرن، (مخا) 1- ظاہر کرن 2- چان کرن، چمکاوون 3- دس

دیون 4- حیران کرن

آئینہ گر، (فا، صفت) دیکھو: آئینہ ساز

آئینہ دکھاوون، (مخا) اصلیت ظاہر کرن، عیب دس، نصیحت کرن،

سمجھاوون

چتا، مشکل

آئی جی ول نہ پانا، (مخا) ہتھ دا کھلا ہونا، فضول خرچ ہونا، جو
کچھ وی ہتھ وچ ہووے نوراً خرچ کر دینا

آئی بسنت پالا اڈنت، (اکھا) بسنت دے دن توں موسم
خوشگوار ہو جاندا اے تے دھپاں لگن لگ پیندیاں نیں

آئی بلا سرول ٹالنا، (مخا) آئی ہوئی مصیبت سر توں دور کرنا،
مشکل دور ہو جانا

آئی تباہی، (مو) مصیبت، پریشانی، چتا

آئی تے آون، (مخا) خدیاں ہتھ کرن، اپنی عادت تے اُترن،
غصے وچ آون

آئی تے روزی، نہیں تے روزہ، (اکھا) مل گیا تے کھالیا نہ
بلیا تے ٹکڑ کر کے بھکھے بہہ رہے

آئی ٹل جانا، آئی ٹلنا، (مخا) تھوڑے وچ ہی مصیبت توں
بھڑکارا ہو جانا، مصیبت دا مگروں لہہ جانا

آئی جو قبر وچ جال کیہ سوڑی تے کیہ موکلی، (اکھا) آون والی
مصیبت نوں ہر حال وچ جرنای پیندا اے

آئی چلائی کرنا، آئی چلائی ہونا، (مخا) مساں گزارہ ہی ہونا، جو
آونا سو خرچ ہوندا جانا، جمع کچھ نہ کرنا، کم مگروں لاہون، مشکل ٹال

گزارہ ہون، بے دھیانی کرن یاں ہون
آئی دا داؤد نہیں، (اکھا) موت دا ویلا بچ پوسے تے کوئی دواوی

فائدہ نہیں دے سکدی
آئی ڈھالیانی راہی، جُچے ماں بھڑولی پائی، (اکھا) بیجائی ویلے

جٹ بڑا مصروف ہوندا اے تے اوہنوں کے ہور کم واسطے ویلہ
نہیں ہوندی

آئی قضائی، (نم) 1- اللہ دلوں 2- کدی کدی

آئی لوں ونچائی کرن، (مخا) جھگڑا رفع دفع کرن، گل مکاوان

آئی گئی، (نم) کے گل نوں اہمیت نہ دین

آئی گئی تھی ونجن، آئی گئی ہون، (مخا) گل پُرانی ہو جاون، مٹی

گزری ہو جاون، چیتے نہ رہون، رفع دفع کرن

آئی گئی کرنا، (مخا) ٹال دینا، گھنچھا دینا، ہنچا خیال نہ کرنا، ان ڈٹھ

کرنا، لاپردائی کولوں کم لینا، رفع دفع کرنا، اگھ سگھ نہ دسنا

آئی گئی نہ دینا، (مخا) کچھ پتا تھوہ نہ دینا

آئی لولی گئی لولی، لولی دے گل اوہو چولی، (اکھا) جی

دھیانی نوں پیکیاں دلوں بے کپڑیاں دا جوڑا نہ ملے تے دُوبے
طعنہ مار دے ہوئے آکھ دے نیں

آئی ماسی مسیا، جس کھان چین دسیا، (اکھا) بہت ای کجوس بندہ
بے کدی کچھ خرچ کر دیوے تے آکھ دے نیں

آئی مائی جنداں، ٹٹلا ملا ویج کے تے ہتھ پھڑایاں بیٹڈاں،
(اکھا) کے وجہ توں نقصان ہو جاوے تاں آکھ دے نیں

آئی مائی شبرات، تہیہ ڈٹے لیائی نال، حلوا منڈا کھا گئی،

تہیہ ڈٹے مگر لا گئی، (اکھا) شب برات مگروں روزیاں دا مہینہ
آؤندا اے، ایس اکھاں وچ تہیہ روزیاں ول اشارہ اے

آئی موج فقیر دی لائی جھکئی نوں اگ، (اکھا) بے پرواہ بندہ
جدوں اپنی موج وچ آؤندا اے تے فیرا دے اپنے نفعے نقصان دا

خیال نہیں کردا

آئی ونچائی کرن، (مخا) جھگڑا ختم کرن، گل مکاوان

آئی وی ینھ ولدی، (مخا) ہونی ہو کے رہندی اے، موت
آکے رہندی اے

پلاک ڈکشری

خراب یاں ویران ہو جاؤن دی خبر نہ ہووے

آیا کہ آیا، (روزمرہ) 1- بُنے آیا 2- جھٹ کونوں آیا 3- آیا جانو
آیا گیا، (نڈ، صفت) 1- آؤن جان والا، پروہنا، مسافر 2- وِسر یا
ہو یا

آیا گیا ہوون، (مجا) بھل بھل جاؤن

آیا مرد دا سگّا، دیو سو دھرم دا دھگّا، (اکھا) سوانی اپنے خاوند
دے انگاں ساکاں دی آدر بھانئیں کردی

آیا وسا کہ ودھ گئی سا کہ، (اکھا) فصلاں دے پکن نال کسان
دی عزت تے اعتبار وی ودھ جاندا اے

آیات: (نڈ) در آمد، ودیشی مال دا دیس وِچ آؤنا

آیات کر، (نڈ) ودیشی مال دے دیس اندر داخل ہون سے دے
محصول

آیات کر سُدھار، (نڈ) در آمدی ٹیکس وِچ وادھ گھاٹ کرن دا
عمل

آیاں: (نم) آئے ہوئے

آیاں پر کھونہ گیاں سوگ، (اکھا) نہ آیاں دی خوشی نہ گیاں دا غم
آیاں دے ہوئے جایاں دے نہ ہوئے، (اکھا) مایاں نوں
بھل کے بھلن ورتن والیاں دا ہو جاؤن، پُرانے رشتیاں نوں چھڈ
کے نویں رشتے بناؤن ویلے آکھ دے نیں

آیاں گیاں دا، (نڈ، صفت) ہر اک دا، سبھناں دا

آیت: (عر، مو) 1- قرآن مجید دیاں تحریریاں فرمان، نشان، قرآن
پاک دے اک وقفے دا ناں، جیہڑا دائرے واگوں ہوندا اے

2- قرآن پاک یاں انجیل دا پورا فقرہ

آیت اُترنا، (فل) قرآن دی کوئی اک آیت رب ولوں فرشتے

راہیں پیغمبر اسلام ﷺ اُتے نازل ہونی

آیت الکرسی، (عر، مو) قرآن پاک دی سبھ توں لمبی آیت جیہڑی
سورہ بقرہ وِچ آؤندی اے تے جیہدے وِچ اللہ پاک دیاں اہم
صفتاں دا ذکر اے، ایس آیت وِچ کُرسی دا لفظ آؤندا اے، ایس کر
کے لہنوں 'آیت الکرسی' آکھیا جاندا اے

آیت وار، (نڈ) سلسلے وار

آیتا/ آٹھیا: (صفت) چاہی زمین، اودھ بھوکیں جس نوں کھوہ نال پانی
دیتا جاندا اے

آیر: (نڈ) 1- نشان، علامت 2- دستخط 3- نیہہ، بنیاد، جز، قیام، مُڈھ

آیریاں: (مو، صفت) آئے ہوئے

آیم: (جملہ) میں آیا، مینوں آیا، میرے آیا

آیو: (صفت) آؤن والا

آیو: (سن، مو) عمر، زندگی دی مدت، حیاتی

آیوڈین (Iodine): (انگ، مو) اک غیر دھاتی عنصر جو انگریزی

دوائیاں وِچ درتیا جاندا ہے، اک انگریزی دوائی

آیور وید: (سن، نڈ) ہندی حکمت دی تعلیم دی کتاب، ویدگی

آیور ویدک: (سن، صفت) آیور وید دا، آیور وید نال بُج یا

آیور ویدی: (سن، صفت) آیور وید دا معالج یاں طبیب، آیور وید
دے عالم

ا.....ب

اب: (نم) 1- ایس واری، اب، ایسے ویلے، بُنے 2- ایسے حالت وِچ،

ایس زمانے وِچ، آج کل 3- آؤن ویلے، فیر کردی 4- سدا، ہمیش، نت

آب تائیں، (نم) مَن تائیں، مَن تیکر

آئینہ دیکھن، (حما) شیشے وچ اپنا مونہہ دیکھن

آئینہ ہوون، (حما) چان ہو جاون، پتالگ جاون، راز کھل جاون
آئیں: (اشارہ) 1- ایس پاسے 2- (کلمہ اثبات) ہاں، ٹھیک
آئیں: (کلمہ افسوس) دکھ ظاہر کرن دا اکھ
آئیں: (ضرر) تون توں فعل امر، آ جائیں، ایدھر آئیں
آئیں نہ جائیں مجھے بیٹھا کھائیں، (اکھا) ایہو جیسے نکلے
بندے نوں آکھدے نیں جیسے ویلھا رہنا ای و تیرہ بنالیا ہووے
آئیں بائیں شائیں (روزمرہ) بے ٹکیاں، بے تھوہیاں، بے معنی
گھٹاں

آئیو باج مرنا: (حما) 1- بے موت مرنا 2- بے قرار ہونا

آ..... می

آیا: (نذ) آیا ہویا، تھیا، پیدا ہویا، جنم

آیا: (مو) دائی، بچے دی پالنا لئی مٹھی گئی عورت، دودھ پیمان والی،
خادمہ

آیا: (نذ) سی، ماضی مطلق دی علامت

آیا بسنت، پالا اڈنت، (اکھا) دیکھو: آئی بسنت پالا اڈنت

آیا بندہ آئی روزی، گیا بندہ گئی روزی، (اکھا) بندہ اپنی
قسمت دا ان پانی اپنے نال لے کے آندا اے تے اوہدے جاون
دے نال جاندار ہندا اے

آیا پوہ ہک کھاتے بنی جو، (اکھا) پوہ دے دن چھوٹے ہوون
پاروں سویر دا کھانا کھاندیاں ای شام دے کھانے دی تیاری شروع
ہو جاندی اے

آیا مھکسن ماہ تے بھگل پچھا، (اکھا) چنگے دن آون تے

بھریواں وی چنگا ہونا چاہیدا اے

آیا ششی دا وارا، اُجڑ گیا تخت ہزارہ، (آھا) نمانے دی واری
سختاوت دی ہر موری بند ہو جاندی اے

آیاتے گیا، (روزمرہ) آؤندیاں ای چلا گیا، آکے جھیتی مڑ گیا
آیا رمضان بھجیا شیطان، (اکھا) نیکی دے مقابلے تے بُرائی
نہیں نکدی، حق آوے تے باطل بھیج جاند اے

آیا زال داسگا، سنک مالا پکا، (آھا) سوانیاں اپنے پیکے ول
دے رشتے داراں دا بیٹا دھیان رکھدیاں نیں تے اوہناں دے
آون تے دن سونے کھانے پکاؤندیاں نیں

آیا ساون مانہہ تے رینڈے گل گئے، کوئی نہ بنیا میت کہ
ویلے چھل گئے، (اکھا) 1- ویلا کسے دا جن نہیں ہوندا، اک

تھاں جے کسے نوں فائدہ دیندا اے تے دوجی تھاں نقصان پہنچاند اے
2- بنی تے کوئی میت نہیں بن دا

آیا ساون مانہہ رینڈے گل گئے، نت نہیں رکھا ویلے چھل
گئے، (اکھا) دیکھو: آیا ساون مانہہ تے رینڈے گل گئے، کوئی نہ
بنیا میت کہ ویلے چھل گئے

آیا سمجھو، (روزمرہ) بنے آیا، جھٹ تائیں اپڑ جان والا اے

آیا سی آپ، ناں رکھیا تاپ، (اکھا) بیماری تے پریشانی رب
ولوں آؤندی اے

آیا سی پوہ، کسے دی رن لیا یے کھوہ، جیون گے اوہ،
جیہڑے سون گے دو، (اکھا) پوہ دے مہینے بڑی سردی ہوندی
اے جے دودھ بندے ہو کے نہ سون تے پالا نہیں لکھدا

آیا مٹتا کھا گیا، تُوں بیٹھی ڈھول وجا، (اکھا) لا پرواہ تے
آکسی زانیاں بارے آکھدے نیں جیہناں نوں کسے شے دے

پلاک ڈکھری

2- ایران دا اک شہر (آبادان)

آبادانی / اوادانی: (مو) آبادی، خوشحالی، رونق

آبادھ: (صفت) 1- پنا رکاوٹ توں، بے قید-2- ازاد

آبادھا: (صفت) 1- بے قید، ازاد-2- صحیح

آبادی: (مو) 1- آبادی، وقتی 2- مردم شماری دے مطابق بندیاں دی

تمتگی 3- خوشحالی 4- چین، سکھ آرام 5- چائن 6- رونق

آبار: (ند) 1- ڈہائی، نجات، خلاصی 2- دریا دا اُرلا کنڈھا

آبار: (صفت) 1- پنا دیری توں، بغیر دیر کیئے 2- بے روک

آبار: (صفت) رستا تھوا کے بھیجا ہوا گھوڑا

آبارا: (صفت) اوارہ

آبارگی: (مو) اوارگی

آبارن / آبارنا: (مصدر) 1- بچا کے رکھن، جمع جوڑ کرن 2- ازاد کرن،

چھڈ دیون 3- باقی بچانا، رکھ لینا، بچالینا، جمع رکھنا 4- ابھارنا 5- آبالنا

6- ڈہائی دینا

آباس: (و، مو، صفت) 1- بدبو، گلن سڑن دی ہمک 2- خمیر

آباسن / آباستا: (مصدر) بساونا، ترکاونا

آباسی: (مو) 1- اواسی 2- گل ہانسی، گل عباس

آباسی: (مو) اچانک مونہہ کھول کے اندرلی ہواڑ باہر کڈھنی، سُستی

یاں نیندر دے غلبے پاروں اچانک مونہہ کھول کے اندرلی ہواڑ دے

باہر نکلن دا عمل، اُواسی، ہمائی، آباسری

آباسی ڈیوان، (حما) 1- جمائی لین، اواسی لین، مونہہ کھولنا 2- ہکا بکا

رہ جانا

آباسی بین، (حما) اواسی لین، جمائی لین

آباسیاں: (مو) 'آباسی' دی جمع، سُستی یاں نیندر دے غلبے پاروں

اچانک مونہہ کھل کے اندرلی ہواڑ دے باہر نکلن دا عمل.....

ہمائی، آباسری

آباسیاں ڈیوان، (حما) سُستی تے آٹھکس وچ ویلا ٹپاون

آباش: (قا، صفت) 'آوباش' دا وگڑیا روپ، عیبی، لچا، نگرئی، جھپٹ

یاں جھراٹ مار کے کھا جان والا، شوہدا، بدمعاش، لفنگا

آباغوں: (صفت) اُچڈ، مُورکھ، جاہل، بیوقوف

آباک: (صوت) 1- اُلٹی آون ویلے نکلی آواز 2- (ند) ڈاکنی، اُپر

تھل، اُلٹی، تے

آباکڑ: (ند) تے، اُلٹی، تھک تے

آباکڑن / آباکڑنا: (مصدر) اُلٹی کرنا، تے کرنا

آباکڑی: (مو) 1- تے دا مواد 2- تے، اُلٹی

آباکن / آباکنا: (مصدر) 1- اُلٹی کرنا، تے کرنا، اُگلنا 2- اُچھلنا،

اُتوں سنن دی کوشش کرن

آباکی: (مو) اُلٹی آون دی کیفیت

آبال: (ند) 1- جوش، ہانڈی دا جوش، کھولن دا عمل، اُبلن دی حالت

2- کف، پھین، جھاگ 3- اُکساہٹ 4- غصہ، غصے دا جوش 5- جی دا

بخار 6- شہوت دا جوش 7- جذبہ 8- اُگ دے سیک پاروں دُده

وغیرہ دا جوش 9- جذبہ، ابھار، اُدم

آبال اُٹھن، (حما) جوش آون، وٹ چڑھن، غصہ آون

آبال اُٹھنا، (حما) من نوں جوش آونا، وٹ چڑھنا

آبال لون، (حما) کالھی کالھی ہانڈی نوں پکاون، کچا پکا کرن

آبالا: (صفت) کالھا، جلد باز

آبالا: (ند) آبال، جوش، کھولن دا عمل تے حالت، کھولاؤ

آبالماں: (صفت) 1- اُبلیا ہویا 2- اُبلن دے قابل

آب تب، (نم) 1- ایس ویلے تے اوس ویلے 2- حیلہ حوالہ، ٹال
منول 3- دنیا تے آخرت 4- ہمیش برت
آب جاء، (نم) آب کی، منن تیک، چالو سے تیکر
آب: (مو) شرم حیا

آب: (نم) 1- پہاڑ، پریت 2- ہوا، پون 3- آک، مدار 4- ایہہ
جہان، دنیا 5- یہودیاں دا گیارہواں مہینہ 6- بکرا، مینڈھا 7- چوہا
8- ابو، پیو، پدر

آب: (نم) 1- ایتکاں، ایس واری، اب، ایس ویلے، منے، ایہہ ویلا
2- ایسے طرحاں، جیویں، وگئی: 'آب کے راہے جیہیں نہیں' (گرتھ)
آب کی، (پوا، نم) ایتکیں، ایس واری
آب کے، (پوا، نم) ایتکاں، ایس واری
آب لگ، (پوا، نم) منن تیک، اوج تیک

آبا: (عر، نم) 1- پیو، باپ، والد، پدر، پتا 2- وڈی عمر دے بندے نوں
عزت لئی وی آکھیا جاندا اے، وگئی: 'راجھے آکھیا پار لگھا تا.....'
(وارث)

آبا آتا کرن، (حما) خوشامد کرن

آبا بناون، (حما) 1- پیو بناون، پیو دی تھاں جانن، بزرگ جانن
2- ڈریاں حرص پاروں کے اگے نیویاں ہون، تریہون، چالپوی
کرن

آبا جی، (نم) پیو نوں لاڈ پیار تے عزت احترام نال بھادون دا کلمہ
آبا سڈن سوکھا اے، تے سڈاون اوکھا اے، (اکھا) پیو
آکھن سوکھا اے پر پیو بن کے دکھاون اوکھا اے، پتر نالوں پیو دی
ذمے داری ڈاڑھی اے

آبا میاں، (نم) دیکھو، بھابھی

آبا: (نم) گالی، بکواس

آبا آتا، (نم) گالھ مندا، بُرا بھلا بول

آبا آتا کراون، (حما) گالھ مندا کراون

آبا آتا کرن، (حما) گالی گلوچ کرن، بکواس کرن، بُرا بھلا کہنا

آبا: (عر، مو) انکار، نفرت، پرہیز، نا فرمائی، نہ کرنا

آبا: (نم) 1- جوش، خواہش 2- گرمی، سُسر، دت، مُڑھکا 3- خط، پاگل
پن، جنون 4- سخت گرمی، دُھپ دی تپش 5- سیلاب دی جہ توں تھلے
رہ جان والا مادہ 6- پانی دے بخارات، بھاپ 7- رت، دمرض 8- گرم سہا
9- طیر یا 10- پھوڑے پھنسی والی تھاں دے ارد گرد پیڑ، جبرے وغیرہ
دی پیڑ، گھٹ درد، دس، لوہ

آبا بیل: (عر، مو) 1- اک قسم دی نیکی جیہی چوڑی جیہدی پنچھ تے پر
کالے تے سینہ چٹا ہوندا اے۔ ایسے پنچھی نے اللہ تعالیٰ دے حکم
نال اصحابِ نفل اُتے کنکریاں ورسا کے اوہناں دی فوج نوں تباہ کر
دتا سی۔ ایس پنچھی دا ذکر قرآن پاک وچ وی موجود اے 2- گروہ
یاں ٹھنڈ

آبا بیلیا: (نم) اک قسم دا کبوتر جیہڑا آبا بیلیاں نال رلد امند اہوندا اے

آبا ج: (مو) دیکھو: 'اواز' جیہدے توں ایہہ وِڑ کے بنیا اے

آبا جا: (نم) اواز

آبا جارا: (صفت) اوازاں، پیزار، اکتایا ہویا

آبا جاری: (مو) اوازاں

آبا جکت: (عر، مو) اجازت، جواز، ایسا فعل جس دے کرن یاں نہ کرن
اُتے شرع وچ کوئی پابندی نہ ہووے

آباد: (مو) آباد، وسدا، وسدے

آبادان: (قا، صفت) 1- وسایا ہویا، وسدا، سہادنا، خوشحال، آباد
(پہلی جلد)

پلاک ڈکھتری

ابتدائیہ : (ند) 1- اوہ مضمون جیہو ا کسے کتاب دے شروع وچ

ہووے، دیباچہ، سرلیکھ، مکھ بند، بھومکا، مقدمہ 2- مذہلا، پہلا، شروع والا

ابتدال : (عر، ند) 1- ہلکا پن، ذلت، کمینگی، بازاری جیہا دتیرہ

2- شاعری وچ گھٹیا، بازاری، عامیانہ جیسے مضمون یاں لفظاں دی ورتوں

آبتر : (عر، مذ صفت) 1- پوشل وڈھیا، بے پوچھلا، لندورا 2- بے

اوابد، لاوہل، جیہدا کوئی دھی پتر نہ ہووے 3- بے ترتیب، تتر بتر،

بے ربط 4- مندے حالاں والا، پریشان، بُری حالت وچ 5- بھیڑا،

بدچن، آوارہ 6- اک قسم داسپ جیہدی پوچھل نیکی ہوندی اے

ابتری : (فا، مو) 1- پریشان 2- کھیروں کھیروں ہونا 3- کنیا ہویا،

ناقص، خرابی، افراتفری، گڑبڑ 4- گنجفہ یاں تاش دے پتیاں دی

ونڈ وچ نطی

اہتلا : (حر، مو) 1- ازمانہ 2- مسیبت وچ جینا

اہتن : (مصدر) النی کرن، اوکن، قے کرن، اوتوں سٹن

اہتنا : (فل) ہلکی آوٹی، اُباک آوٹا، جی متلانا

اہتاج : (عر، ند) خوشی، چاہ

اُبتے آون : (فم) گھبراہٹ دا احساس ہوون، کمزوری محسوس

ہوون، متلی آون

ابٹ : (ند) مشکل رستہ، گھائی

اُبتان/اوتانا : (فم) 1- مشکل رستے تے پانا 2- مڑنا، پچھے موڑنا

اُبتن : (و، ند) 1- فارسی وچ گلگونہ تے عربی وچ غازہ آکھی دا اے

2- اک خشبو دار مسالا جو بچے نوں صاف تے ملائم بناون لئی ملیا

جاندا اے

اُنج : (مذ صفت) 1- پانی توں پیدا ہویا 2- کنول 3- چاند

ابجد : (عر، مو) 1- عربی حروف تہجی دی اک خاص ترتیب دانان

2- مجازاً الف ب، مذہلیاں گلاں، معمولی علم یاں واقفیت

3- اُب، جَد، الف تے ب یعنی حروف تہجی دی اک خاص ترتیب دا

ناں، جیہدے مطابق ٹٹھلے اُٹھ لفظ بنائے گئے نیں۔ اُنج، ہُو،

حُلی، کُسن، سَعَفَص، قَرَشَت، مُخَد، ضَفَط، ایہناں اٹھائیاں حرفاں

دے جیہوے اُتلیاں اٹھاں لفظاں وچ آئے نیں، قاعدہ جمل

دے حساب نال عدد مقرر کیے گئے نیں۔ ایہہ عدد حرف وار ایس

طرحاں نیں۔ اب ج د ہ و ز ح ط ی ک ل م ن س ع ف ۳۲۱

۶۵۴۷۹۸۱۰۲۰۳۰۴۰۵۰۶۰۷۰۸۰۹۰ ص ق ر ش ت ث خ ذ

ض ظ غ ۹۰۱۰۰۲۰۰۳۰۰۴۰۰۵۰۰۶۰۰۷۰۰۸۰۰۹۰۰۱۰۰۰

اُنجھ : (صفت) 1- جو بُجھ نہ سکے 2- جو کجھ وچ نہ آوے، جس دا جگنا

یاں بلانا بند نہ ہو سکے 3- سدا جگدا، اُمت 4- نا بُجھ، جاہل، نادان

اُنجی : (ند) 'اباجی' دی تخفیف

اُنجیو کا : (مو) 1- گزارہ، گزران 2- رزق، روزی، کھانا، خوراک

3- کماٹی، کمان دی طاقت

اُنج : (صفت) 1- نہ بچیا ہویا 2- جیہدا محفوظ نہ ہووے 3- جو صحت مند

نہ ہو سکے

اُنجار : (صفت) 1- بے عقل، بے وقوف، مُورکھ 2- (مو) لا پرواہی،

بے فکری، غفلت 3- نا انصافی، ظلم

اُنجاری : (صفت) ویکھو: اُنجار

اُنجکل : (صفت) 1- قائم، ثابت قدم 2- جیہدا متحرک نہ ہووے، رکیا

ہویا، جو حرکت وچ نہ ہووے 3- مضبوط، طاقت والا

اُنجل نگر، (ند) 1- دم گورو دا جوتی جوت استھان، رب دی املا دا

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

اُبالیس / اُبالوین : (صفت) 1- اُبلے ہوئے 2- چاول وغیرہ

جیسے صرف اُبالے ہون، چاولاں دا خشکا پکانا

اُبالن / اُبالنا : (صدر) 1- جوش دیون، کھولاون 2- اُجھکل دیون،

غصہ دواون، ساڑن، اُبالنا یاں ترکیب تے ملاوٹ نال جوش

دوانا، کسے چیز نوں کسے بھاڑے وچ رکھ کے بہت گرم کرنا (آغا،

آلو، وغیرہ)

اُبالو : (صفت) 1- اُبالن جوگ، جوش کھا جاون والا، جوشیلا، جذباتی،

اُبلن والا، اُبلیا ہویا 2- بھرتیلا

اُبالو چاول، (نڈ) پانی وچ اُبال کے پچھ کڈھے ہوئے چاول

اُبالواں : (صفت) اُبلیا ہویا، اُبلن دے قابل

اُبالہ : (نڈ) جدی پختی، پیو دادے دا، آبابی

اُبالہ : (مو) 1- ات ضروری 2- چھیتی، جلدی، کالھی، بھرتی 3- گھبراہٹ

4- اُبال، جوش

اُبالھا : (نڈ، صفت) 1- کالھا، جلد باز، ترکھا، جوشیلا، جذباتی، بھرتیلا،

چھیتی، ثرت، جلدی، نوراً 2- بے صبری 3- ضروری، لوڑیلا

اُبالھا ساہ، (نڈ) 1- تیز تیز آون والا ساہ 2- تیز ساہ لین دا عمل

اُبالھو : (صفت) کالھا، پھرتیلا، جوشیلا، جذباتی

اُبالھی : (مو) جلد بازی نال کم لین والی

اُبالھی کُتی اندھے مگر جنے، (اکھا) کالھی اگے ٹوئے، جلد بازی

وچ ہمیشہ کم وگڑ جاندا اے

اُبالے : (نڈ) اُبال دی جمع، اُبالے، جوش

اُبالون : (صدر) بیبجن، اُگاون، بوٹا لاون، کاشت کرن

اُباہ / آواہ : (صفت) 1- بانہواں توں بغیر 2- کمزور، ماڑا 3- نامرد

4- جو سواری نہ رکھدا ہووے

اُبالا / اُبالا : (صفت) جلدی، کالھ، تیزی، جلد بازی

اُبالا : (نڈ) دیکھو: اُبالھا

اُبالیاں : (مو) اُبالھیاں، اُتالیاں، کالھیاں

اُباہنا : (صفت) 1- پیراں توں ننگا، جیہدے پیراں وچ پختی نہ ہووے

2- پیدل، جیہدے شے تے سوار نہ ہووے

اُباہل : (مو) اُبال، کالھی

اُبابی : (مو) بجائی، وائی، کاشت

اُبھاگ : (سن، مو) 1- بد قسمتی، بد نصیبی 2- مصیبت

اُبیک : (سن، مو) بے کجھی، نادانی، تجربہ کاری

اُبت : (نڈ) اُباک، جدوں اندروں کجھ نکلن نوں کرے پر نکلے نہ

تے، الٹی

اُبتا : (نڈ، صفت) 1- بے اولاد 2- احمق، بے وقوف 3- ذلیل، کمینہ،

شرارتی، بد مزاج

اُبتا : (نڈ) اُلتی، اُبھیک، اُباک، اُبکائی، تے، گھبراہٹ، سُستی، کمزوری دا

احساس، متلی

اُبتت : (عر، نڈ) عربی الف ب دی پٹی دی ترتیب داناں، جیہڑی

ایس طرحاں اے، اب ت ث ج ح خ ذ ر ز س ش ض ط ظ

ع غ ف ق ک ل م ن و ہ ی ے

ابتداء : (عر، نڈ) 1- مُذہ، آغاز، شروع، ازل، مُذہ بچھن دی تھاں

یاں دیلا 2- علم عروض وچ ڈوبے مصرعے دا پہلا حصہ

ابتداء کرن، (مخا) مُذہ بخن، شروع کرن، چھوہن

ابتداء ہون، (مخا) مُذہ بچھن، شروع ہون، چھوہنا ہون

ابتدائی : (عر، صفت) مُذہلا، پہلا، بنیادی، اصلی

ابتدائی تعلیم، (عر، مو) مُذہلی پڑھائی، پنجویں تیکر دی تعلیم

ہمیشہ رہن والا، ہمیشہ ہمیشہ لئی، جو یں کہ اللہ دی ذات اے

آبدیا: (مو) 1- کسے شے بارے پتہ نہ ہونا، ناگہمی 2- جہالت

آبدیت: (عر، مو) ہمیشگی

آبر: (عر، ند) 1- بدل، گھٹا 2- اودہ نشان جو ہتھیار وغیرہ تے تیزاب

راہیں پایا جاندا اے

آبر: (صفت) 1- بہت خراب 2- دُم کٹیا 3- اوارہ، بدچلن، بدمعاش

4- پریشان

آبر: (فم) 1- بُنے، ایسے ویلے 2- (صفت) بڈھا، کمزور، مریل

آبر / آبر / آبر: (ہ، ند) 1- تادان، زبردستی وصول کیتا جان والا

پیہ (مچنی) 2- تہمت 3- قہر، ظلم

آبر: (ند) 1- بول، اُچا بول بولنا 2- بچیا ہویا، باقی 3- اُبھار

آبر ستر، (فم) 1- بچیا کھچیا، باقی ماندہ 2- بچیا ہویا (جوٹھا) کھانا

آبر: (مو) عمر

آبر / انبرا: (ند) 1- رضائی یاں لحاف وغیرہ دے اُپر لے پاسے لئی

رنگدار ٹھیکیا یاں چھایا ہویا کپڑا، دوہرے کپڑے دی اُپرلی تہہ تے

لگا ہویا کپڑا 2- کچنی دا اُپرلا چڑا

ابرا: (ہ، ند) 1- اشیر دے نون غنہ دی تخفیف مگروں تصفیر، کپڑا

2- کمزور، لسا، ماڑا، غریب

آبرالا: (ند) اواز، واج

ابرام: (عر، ند) 1- اک قسم دا چکیلا معدنی پتھر 2- تنگ کرنا، چھیننا،

اڑی کرنا 3- کسے کم نوں پکا کرنا

آبران / آبرانا: (مصدر) بچانا، باقی بچانا، جمع کر کے رکھنا

ابراہیم: (عر، ند) (عبرانی لفظ ابراہام دی عربی شکل) مشہور پیغمبر دا

ناں، حضرت اسمعیل دے والد، خانہ کعبہ دے بانی، مسلماناں دے

اک پیغمبر جو عیسیٰ توں 1500 سال پہلاں دے منے جاندا اے نیں،

اوس ویلے دے بادشاہ نمرود نے آپ نوں اک وچ سٹوا دتا پر اودہ

اک رب دے حکم نال ٹھنڈی ہو گئی، ایہناں نوں خلیل اللہ دی آکھیا

جاندا اے

ابراہیم اودہ: (عر، ند) مشہور بزرگ، جیہناں بارے آکھیا جاندا

اے کہ اودہناں پنج دی بادشاہی جھڈ کے فقیری نوں اپنا لیا سی

ابراؤن / آبر اوٹا: (مصدر) دیکھو: آبران، آبرانا

ابر بھانت: (مو) دو چھتی

آبر بھاند: (فم) 1- اچانک، یکا یک 2- (مو) ہر بڑا ہٹ، اہتری، اُبھن،

پریشانی، گھبراہٹ 3- کچی نیند، سوئی جاگی حالت 4- (صفت) ہڑ بڑایا،

بوکھلایا، گھبرایا ہویا، ہڑ بڑیا 5- ہڑ بڑاندے ہوئے، چونکدے ہوئے،

گھبرا کے، اک دم

آبر تھا: (صفت) ناکام، نسیمل

آبر ٹھ: (صفت) 1- آسمان توں ڈگا ہویا، آسمانوں ڈھٹھا 2- اعلیٰ، سوہنا

3- ودھیا

آبر چھ / آبرش: (صفت) داغدار، چتکبرا، چنی دار، ڈب کھڑیا

آبرز: (فا، ند) اب بمعنی بڑا، پہاڑ تے بُرز بمعنی چوٹی بلندی تے پہاڑ

توں مرکب، ایران دا اک مشہور پہاڑ، پہاڑ پر بت

آبرس: (ند) اک قسم دا گھوڑا

ابرق: (عر، مو) 1- کان وچوں نکلن والی اک پرت دار شے

جیہدیاں تہواں باریک شیشے واگ شفاف تے کاغذ واگ لکھدار

ہوندیاں نیں، جیہدیاں بھل بوٹے تے ہور گھریلو شیواں بنائیاں

جانندیاں نیں 2- سجاوٹ لئی ورتیا جان والا کاغذ 3- تلے دی اک قسم

ابرق دی مڑھی وچ قدرت دا پانی، بادشاہ جاؤ آؤندی اے رانی،

اظہار 2- حیدر آباد وچ 'ناندیڑ' شہر پاس گوداوری دے کنارے
گورو گوبند سنگھ جی دے جوتی جوت ساون دا استھان

اچھ: (صفت) 1- اگلا مونہہ 2- نادانی، بے وقوفی
انخرہ: (عر، مذ) 'بخار دی جمع، بھاپ، دھواں، بخارات
آنخورا: (فا، مذ) آنخورہ، پانی پین والا بھانڈا
آنخورے: (فا، مذ) 'آنخور' دی جمع

آنخورے بھرن، (حما) آب خوریاں وچ شربت یاں دودھ بھر کے
نیاز دینی

آنخورے دنن، (حما) دیکھو: آب خورے بھرن

آبد: (عر، مو) 1- کائنات دا سبھ توں اخیر دیں جہدے بارے رب
توں سوا کوئی نہیں جان دا، اخیر، انت، انجام 2- سدا، ہمیشہ،
رہندی دنیا تا کی

آبد الّا باو، (عر، مذ) ہمیشگی، سدا ای، دائمی (مجازاً اللہ تعالیٰ دی
ذات)

آبد: (صفت) 1- پانی دین والا 2- بذل، بارش 3- سال 4- اسمان
5- اک پہاڑ

آبد: (مذ) "ادب" داوگر یا روپ

آبد: (لاحقہ) ادب توں متعلق

آبدال: (عر، مذ، صفت) 1- بدل جان والا 2- (مذ) اولیاء دا اک
گروہ، ولی، زاہد، غوث، قطب 3- (مجازاً) مست، فقیر 4- تصوف
نیزے دلیاں دا اوہ گروہ جہدے سپرد دنیا دا انتظام اے 5- دلیاں
دے دس طبقیاں وچوں پنجواں طبقہ جہدے رکنان دی کل گنتی 40
دتی جاندی اے۔ جیہڑی اک دی وفات یاں ترقی مگروں دوجے
دی شمولیت نال پوری کیتی جاندی اے۔ ایس طبقے والے کیوں

جے بدلے رہندے نیں، ایس لئی ایہناں نوں آبدال آکھیا
جاندا اے

آبدالی: (مذ) 1- احمد شاہ آبدالی 2- (صفت) آبدال فرقے دا، افغانیاں
دا اک قبیلہ جہدے وچوں احمد شاہ آبدال ہويا

آبدالے پدالے بھوون: (حما) آنے دے بھرن، اگے بچے
بھرن، آسے پاسے گھٹمن، متاں ترے کرن

آبدالیں: (عر، مذ) دیکھو: آبدال

آبدار: (صفت) گندہ، جیہڑا صاف نہ ہووے

آبدرن: (مصدر) آدورن دا وگاڑ

آبدس: (مذ) 1- بذل 2- سال 3- اک پہاڑ

آبدوت/آبدھوت: (مذ) 1- دنیا توں انقطاعی 2- جوئی، بھگت، ہندو
فقیر 3- (صفت) مست، بدست، مشنڈا

آبدومان/آبدومانا: (مذ) 1- شادی دیاہ تے گائے جان والے گیت
2- طنزیہ تے فحش گیت، سٹھیاں 3- گند بکواس، مندے بول،
گندے گیت

آبدھ: (صفت) 1- قاعدے توں بنا، قانون دے خوف 2- بنا تعلق
دے

آبدھا/آبدھا: (صفت) بے عقل، بے وقوف، بے سمجھ، جاہل،
مورکھ

آبدھتا: (مو) ناواقفی، (بے علمی) کسے شے بارے پتہ نہ ہونا، نا سمجھی،
بے وقوفی، نادانی

آبدھوت: (مذ) جو دنیا داری نوں چھڈ ۱۰ یو۔

آبدھی: (مذ) سمندر

آبدی: (عر، صفت) سدا توں، غیر فانی، جیہڑی کوئی حد بنا نہ ہووے،
پلاک دُشتری

اُڙا: (نڌ) بے ڏهنگا، بے ڏول، بھڌا، ڇھوڙ

اڙا اڙڙي، (مو) افراتفری، نس بھڄ

اڙا اڙڙي، (مو) وکھو: اڙا اڙڙي

اڙاڙي: (پو، مو) امب دی ڇھاڙي

اڙس: (نڌ، مو) سُر، وٺ، گرمی، جس، تاء

اڙغٺ: (صفت) 'اڙگھٺ' دا وڙيا روپ

اڙگھڙ: (صفت) گھڙ بڙي سُرڪ، نا، هموار سُرڪ، ان پڌري سُرڪ

اڙگھٺ: (نم) اڇا تک، اک دم، اچن چیت

اڙو: (صفت) اینا وڏا، ڀڄتا

اڙواہ: (نڌ) نیندر وچوں اڇا تک جاگ ٿيڻ دی حالت

اڙواہا: (نڌ) وکھو: اڙواہ

اڙواہے بولن: (محا) اڇا تک گھبراہٺ نال بولن

اڙواہیا: (نڌ، صفت) ڏونگھي نیندر وچوں کسے اواز یاں کھڙاک نال

اڇا تک جاگن والا

اڙوے: (صفت) برباد ہوئے، وسدے توں آوسدے ہوئے، تباہ

ہوئے

اڙيکي: (پو، مو) 1- امبا کڙي، کچا امب، امب دی ڇھاڙي 2- اک دا

مخل

اڙس: (مو، صفت) 1- بے بس، نمانا، بے کس، مجبور، ماڙا، کمزور 2-

نافرمان، باغي، منہ زور 3- نا کارہ

اڙس: (مو) جس، سُر، بنگلي

اڙس جانا، (فل) سُنا

اڙساٺ: (مو) گلي سڙي شيواں دی بدو، بھيڙا سٺڪ، سُيان

اڙسانا / اڙسانا: (مصدر) گالنا، ساڙنا، خراب کرنا، باسي کرنا

اڙساندا / اڙسانده: (مو) 1- باسي شے دی بدو 2- گلياں سڙياں

شيواں دی بدو

اڙسانون: (مصدر) تنگ کرن، پریشان کرن

اڙسائي: (پو، مو) اُتلا پن، بے چين

اڙسن: (صفت) 1- کڙياں توں پنا 2- نڳا 3- پنا خواہش توں

اڙسن / اڙسنا: (مصدر) 1- اڙس جاوڻ، بيٺا هو جاوڻ، باسي هو جاوڻ،

گل سڙ جاوڻ 2- اُداس هوڻ، پریشان هوڻ 4- تھڪ جاوڻ

5- بے صبر هوڻ 6- مُٽڪڻ 7- ترڪڻ

اڙسواس: (ه، نڌ) اوڻواس، شڪ، شبہ، بے اعتمادی، بدگمانی

اڙسواسي: (صفت) 1- اوڻواسي، اعتبار نہ کرن والا، بدگمان، هٽلي

2- کافر

اڙسوس: (پو، نڌ) افسوس، ڏکھ

اڙسوسيا: (پو، صفت) افسوسيا، غمگين، غم کرن والا

اڙسي: (صفت) باسي، گلي سڙي

اڙسيا: (صفت) سُيا هويا، سڙيا هويا، باسي هويا، خراب هويا

اڙش آوڻي: (محا) شرم آوڻي

اڙطال: (عر، نڌ) جھٽلاوڻا، جھوٽا کرنا، (کسے ٿوں) غلط متعنا

اڙک: (مو) جھڙڪ، ڏٻڪا، جھوڪي، ڏر، خوف

اڙک ڏٻڪ، (مو) ابا تبا، اُٻے تے، جھاڙ جھب، جھڙڪي، دابا شابا

اڙکا: (نڌ) 1- بے معنی شبد جو 'ڏٻڪا' دے نال اوس توں پهلاں آوند اے

، جيویں: اڙکا ڏٻکا 2- وڏياں دا ڏر، خوف، بھو

اڙکا: (نڌ) 1- اوه گنڌھ جي پڙي پاني دے بھانڌے دی دھون وچ پاني

کڏھن لئي وٺي جاندي اے 2- تے، اُٺي بھانڌے

اڙکاٺ: (نڌ) اُچھال، تے

(بجھارت) آئندہ

ابرقتی کنول: (ند) ابرک دا بنیا ہویا کنول دا بھل

ابرک: (مو) 'ابرقتی' دا وگاڑ

ابرکھ: (مو) دیکھو: ابرقتی

ابرکھی: (صفت) ابرقتی دی طرحاں دا

اُبرن: (صدر) 1- ودھن، لوڑوں دا دھو ہون، ودھ رکن، پچن

2- بولن، پرتاوا دیون

اُبرن: (ند) گہنا، زیور

اُبرن: (سن، صفت) 1- بے رنگ 2- بھیڑے رنگ والا 3- بچ،

بد ذات، کمینہ 4- جیڑا (رنگ/ ذات) توں باہر ہووے (آدی)

5- چھوت، شور

اُبرن/ اُبرنا: (صدر) 1- پچنا، باقی پچنا، رہنا، بھایا ہونا 2- مری توں

چنگی حالت وچ آنا، اُتے آنا 3- نجات پانا 4- بولنا

اُبرن: (صدر) اُبلن، جوش کھاو

اُبرنی: (صفت) جوڑی نہیں

اُبرو: (مو) آبرو دا وگڑیا روپ، عزت، مان، مرتبہ (حما) عزت آبرو

اُبرو بننا، (حما) ساکھ قائم ہونا، بھڑ بننا

اُبرو ڈیون، (حما) عزت بخشا، تعظیم کرنا

اُبرو لہا ونا، (حما) ذلیل کرانا، بے عزت کرانا، باعث شرم ہونا،

عزت گھٹا ونا

اُبرو: (فا، ند + مو) بھواں، بھواں دے وال

اُبروئی: (صفت) آبرو والا

بے اُبروئی، (مو) بے عزتی، لہائی، جہدے بھروٹے نہ ہون

اُترہ: (فا، مو) لیف تائی دا اٹلا کپڑا، انبرا

اُترہ: (عر، ند) یمن دے جشی گورنر دا ناں جینے حضور پاک دی
بعثت توں کجھ مہینے پہلاں چھیویں صدی وچ ہاتھیاں دے لشکر تال
مکہ شریف اُتے کعبہ پاک توں ڈھاؤن لئی (نعوذ باللہ) حملہ کر دتا
پر ابا بھلاں نے اونہوں تباہ کر دتا، قرآن کریم دی سورت "فل" وچ
ایسے واقعے دا ذکر اے

اُترہ: (ند) 1- وڈا بول، بڑائی، تکبر 2- قبر، ظلم 3- الزام، تہمت،

ڈنڈ 4- جرمانہ، تاوان 5- نہ بھریا ہویا

اُبری: (فا، مو) رنگدار، کنیاں رنگاں دا بونی دار، دھبے دار، رنگ برنگ

یاں چمکدار کاغذ جس نوں باہلا کتاباں دیاں جلدیں اپر لاوندے نیں

اُبری: (مو) 1- افراتفری، بے ترتیبی، بد نظمی، گڑبڑ 2- پریشانی، تباہی

اُبریا: (صفت) 1- پچیا ہویا، دو جیاں دی لوڑ توں پچیا ہویا 2- ناکارہ،

باسی، خراب، بوٹھا (کھانا وغیرہ)

اُتری یاون: (صدر) اُجھن، اُجھرن، اُتانبہ ہون

اُبریا کیا: (صفت) دیکھو: اُبریا

اُبریشم: (فا، ند) 1- کچا ریشم، ریشم دے کیزے دے لعاب دیاں

تاراں جیہناں توں ریشمی کپڑا بند اے 2- ساز دیاں تاراں

اُبریتی: (فا، ند) پیالہ

اُبر: (ند) ہنتر، وٹ، گرمی، تاء

اُبر بھاندا، (نم) دیکھو: اُبر بھاندا

اُبر بھاندا، (صفت) 1- پریشان 2- امتیاز دے قابل نہ ہونا

اُبر بھاندا، (صفت) بے ڈھنگا، بے ڈول، بھدا، پھوہڑ

اُبر دہڑ، (ند) ہنتر، دھڑی، رولا گولا، تھرتھکی

اُبر دھڑ، (صفت) 1- بھدا، کھڑ درا، بنا مو قے توں 2- بے سر،

بے تال 3- (نم) اے تے 4- (مو) تیزی تے چھیتی دی حالت

پلاک ڈکھری

(پہلی جلد)

اُبرق، نال چمکنا، روشن ہونا

اُبلواں: (پوئل) اُبالا کھانا، جوش وکھانا، غصہ کرنا، اوکھا ہونا

اُبلق: (عر، مذ، صفت) 1- کالا چٹا گھوڑا 2- دورنگا، کالا چٹا، ڈب

کھڑب 3- بھلہ مریض

اُبلقاں: (عر، صفت) 'اُبلق' دی جمع

اُبلک: (صفت) ویکھو: اُبلق

اُبلن / اُبلنا: (مصدر) 1- جوش کھاد، گرم ہون، غصے وچ بولن، تا

ہوون، برجن، سبزی وغیرہ دا پانی وچ اگ دے سیک نال نرم

ہوون، دُڈھ پانی وغیرہ مانع شیواں دا اگ دے تاؤ نال اوپرٹوں

اُنھن، اوٹن، کھولن 2- غصہ چڑھن، ناراض ہوون 3- کینگی

دکھاون

اُبلوان / اُبلوانا: (صفت) اُبالیا ہوا، اُبل گیا ہوا، اُبلی ہوئی حالت

وچ، اُبل جان والا، اُبلن دا کم کراون، اُبالا دواون

اُبلواں: (مذ، صفت) جو اُبلیا ہوا ہووے، اُبل پین دے گن والا

اُبلکھ: (مو، صفت) کالھی، چھیتی

اُبلکھا: (مذ، صفت) کالھی وچ، کالھا

اُبلکھا سُبکھا، (مذ، صفت) ویکھو: اُبلکھا

اُبلکھی کُتی اندھے کُتر جنے: (اکھا) کالھی اگے ٹوئے، مندے کم

دامندا نتیجہ

اُبلیجن: (مصدر) ویکھو: اُبلن

اُبلیس: (عر، مذ) 1- شیطان، اصلی ناس عزازیل سی، خلق پکھوں جن

سی، رب دی نافرمانی پاروں بارگاہ الہی وچ ردیا گیا تے اُبلیس

اکھوایا 2- رانڈیا ہوا، دھتکاریا ہوا، بُرا، بد، مردود، باغی، خبیث

3- مکار، دھوکھا دین والا، فریبی

اُبلیسی: (مو) 1- برائی، بدی، بغاوت، مکاری 2- (صفت) دھوکھا

دین والا

اُبلین: (مصدر) ویکھو: اُبلن

اُبلیندا: (صفت) 1- اُبلدا ہوا 2- اُبالن والا

اُبلیواں / اُبلیواں: (مذ) 1- جوش، اُبال 2- شہوت، جذبہ 3- غبار،

غبارِ خاطر

اُبلیون: (مصدر) ویکھو: اُبلن

اُبن: (عر، مذ) 1- پُتر، مُنڈا 2- بندہ، غلام، خوشامدی، چاپلوس

اُبنی الخطاب، (عر، مذ) مسلماناں دے دُوبے خلیفہ حضرت عمرؓ

جیہناں دے والد دا ناں خطاب سی

اُبن الوقت، (عر، مذ) 1- ویلے دے نال ٹرن والا، ویلے دے

مطابق ڈھل جاون والا 2- موقع شناس، مطلبی

اُبن بطوطہ، (مذ) اک مشہور سیاح

ابن مریم، (عر، مذ) حضرت مریم دا بیٹا، حضرت عیسیٰ علیہ السلام

دے قرآنی ناواں وچوں اک ناں

ابن مُلکم، (عر، مذ) حضرت علیؓ دا قاتل جیہدا ناں عبدالرحمن سی

اُبن / اُبنا: (مصدر) اُگنا، بھننا، پیدا ہونا، بنگرنا

اُبناس: (مذ، صفت) 1- ناس نہ ہون والا، غیر فانی 2- سلامتی، امن

3- ادناش

اُبناسی: (صفت) ناس نہ ہوون والا، خراب نہ ہوون والا، سدا رہن

والا، لافانی

اُبناشی: (مذ) ویکھو: اُبناسی

اُبنامی: (مذ، صفت) ناس نہ ہون والا، سدا قائم، اُبل، پریشتر، اللہ تعالیٰ

اُبنی: (عر، مو) دنیا، جگ، زمین، دھرتی

اُبکاٹا/اُبکاون: (مصدر) 1- اُلٹی کر اُون، تے کر اُون 2- اُلٹی کرن،

تے کرن

اُبکاٹی: (مو) ڈاکی، اُپر چھل، اُلٹی، تے

اُبکت: (صفت) 1- ٹکیا ہويا، جیہدا پتہ نہ ہووے 2- بے مطلب،

بے معنی 3- نامعلوم مقدار دا حساب، الجبرا

اُبکم: (صفت) چُپ، خاموش، گونگا

اُبکن/اُبکنا: (مصدر) 1- اُباک کرن، اُلٹی کرن، تے کرن،

اُپوں سٹن 2- اُبھرن، اُٹھن، غوطہ کھا کے اُپر آون

اُبکوں ڈُبکوں: (صفت) ڈُبن ترن دی حالت

اُبکوں ڈُبکوں کرن، (حما) ڈُبن ترن، ڈُبن نوں ہوون

اُبکھاو: (صفت) پُنا فساد توں

اُبکھی: (صفت) بھیڑا ویلا، بُرا ویلا

اُبکی: (مو) دہکا، ڈر، خوف

اُبکیون: (مصدر) دیکھو: اُبکن

اُبکت: (سن، مو) 1- اڈگت، بھیڑے حال، فضول، بے معنی 2- بے جسم

3- (صفت) لافانی، جوتاہ نہیں ہوندا 4- جو جانیہ نہ جاسکے

اُبکت جانا، (حما) اوگت جانا، اوت جانا، فضول جانا، کسے لیکھے

نہ لگنا

اُبکت جاون، (حما) ضائع ہوون، فضول جاون، کسے حساب وچ

نہ آون

اُبکت مرن، (حما) 1- حادثے وچ مرن، اچانک مرن جاون

2- دوزخی ہوون 3- منجی یاں پنجارے اُتے مرن

اُبکت مرنا، (فل) مرن والے دی دھرم سنکاراں بغیر موت ہونا،

حادثے وچ مرنا، اچانکی موت مرنا

اُبکیو: (صفت) نہ وگزن والا، جیہدا وگزن نہ سکے

اُبکیھن: (صفت) 1- بے روک، بغیر مزاحمت توں 2- بغیر خون

خرا بے توں 3- بے قصور

اُبکیل: (صفت) ماڑا، کمزور، وڈی عمر دا

اُبکیل عمر، (ند) پہلی عمر دا، کچے ذہن والا، مرسن، نادان

اُبکیل: (ند) 'اَوّل' دا وگزن یا روپ

اُبکیل: (فعر) 'اُبکنا' مصدر دا صیغہ امر

اُبکیل اُٹھن، (حما) غصے وچ آ جاون، بھڑک اُٹھن

اُبکیل اُٹھنا، (حما) غصے وچ آ جانا، بھڑک اُٹھنا، چنگا مندا ہونا

اُبکیل اُچھل، (مو) جوش خروش، مپ نچ

اُبکیل پون، (حما) 1- غصے وچ آون، تاراض ہوون، چنگا مندا

آکھن، آپے وچوں باہر ہو جاون 2- ظاہر ہوون، دس پون

3- کیننگی ظاہر کرن

اُبکیل پیٹا، (حما) غصہ ظاہر کرنا، بُرا بھلا آکھنا، کسے غے دا اُگ

دے جوش نال اُچھلن لگنا یاں بھانڈے توں باہر ڈھلنا

اُبکیل جاون، (حما) 1- جوش وچ آون 2- کیننگی نال بولن، غصے

وچ بولن

اُبلا: (سن، مو) 1- کمزور یاں ماڑی سوانی، تینی 2- استری، نار،

عورت، زنانی

اُبلا پن، (ند) اُبلا ہون دی کیفیت، کمزوری

اُبلاون: (مصدر) 1- پانی وچ اُبالن، گالن 2- ڈکھ دیون، تنگ کرن

3- غصہ چڑھاون

اُبلائی: (مو) 1- اُبلین دی کیفیت 2- اُبالن دے کم دی اجرت

اُبلیج: (ند) کوڈیاں دا چونا جیہدا اشکار دے کم آوند اے، البرق، طلق،

پلاک ڈکھتری

(پہلی جلد)

ابولا: (صفت) 1- خاموش، بے آواز 2- چُپ رہن داعادی، گھٹ بولن

والا 3- بے زبان 4- گونگا، چُپ شاہ، سکتے دامریض

ابہام: (عر، مذ) شک، کسے نوں وہم وچ پانا، بھلیکھا، وہم، وسوسہ،

خیال، بہانہ، اندازہ لاؤنا

ابہتا: (مو، صفت) کنواری

ابھ: (پو، مذ) لالچ، حرص، لوبھ

ابھ: (صفت) 1- بھیڑا، مند، منحوس، ناپاک 2- اُپر 3- نیڑے

4- آل دوالے 5- چنگی طرحاں 6- بنا، سوائے 7- خواہش، آرزو

8- اندر 9- ایس وجہ توں 10- مقابلے وچ ودھ کے 11- متعلق

12- لئی 13- طرف، طرف نوں

ابھ: (مذ) 1- ہاتھی، فیل 2- قبیلہ، خاندان

ابھ: (صفت) 1- کھڑا، قائم 2- اُتلے، اُتے پائے 3- بالائی 4- (مذ)

آسمان، فلک

ابھ سک، (صفت) ادھ رکھ جیہڑا کنڈیاں توں بغیر ای کھڑا کھڑا

سک جاوے

اُبھا: (مذ، صفت) 1- چڑھا، دریا دا اُپرلا پاسا، پہاڑ والا پاسا، اُتر

2- اُچا، بالائی 3- مغربی 4- مشرقی 5- شمالی 6- دریا دے اُتلے

پاسے داحصہ یا علاقہ، دریا دے بہاؤ دی مخالف سمت 7- پنجاب

دا مغربی علاقہ (ملتان، ڈیرہ غازی خاں تے ریاست بہاولپور) دا

علاقہ 8- دریائے جہلم توں پار دا شمالی پہاڑی علاقہ 9- تیز سارہ،

اوکھ سارہ

اُبھا لہا، (مذ) چڑھا لہندا، چار چوپھیر

اُبھا تہھا: (نم) حقارت دا اظہار

اُبھا تہھا کرن، (محا) ذلت آمیز بیان دیون، حقارت نال بولن،

نفرت دا اظہار کرن

اُبھار: (مذ) 1- اُبھرے ہون دی حالت، اُٹھاؤ، سوچ، بھلاؤ

2- اُٹھان، اُبال، پُرب 3- سرکشی، بغاوت 4- جوش، دلولہ، خواہش

5- دھوڑی، ظہور ہونا 6- چھائی، دُددھ، پستان

اُبھار دینا، (محا) چکنا، بھڑکاونا، جوش دینا، اُٹھاونا، اُٹھالا دینا

اُبھارا: (مذ) اُبھارن دی حالت 2- چک، بھڑکاؤ، اُچھالا، اُبالا

اُبھارا دیون، (محا) اُشکل دیون، اُتھکل دیون، جوش دلاون،

بھڑکاون

اُبھارالین، (محا) 1- دُبدیاں دُبدیاں تَر آون 2- حالت دا چنگیاں

ہوون

اُبھارن / اُبھارنا: (مصدر) 1- اُچا کرن، اُتانبہ کرن، اُچھال

2- چکن، اُکساون، بڑھکاون، اُتھکل دیون، شہہ دیون، بٹا شیری

دیون، جوش دیون، تزاون، تار تار کرن 3- سہارا دیون، سنبھال

4- ودھاون، ترقی دیون، اُچے عہدے تے پہنچاون، شوق پیدا کرن،

حرکت وچ لیاون، نمایاں کرن، واضح کرن

اُبھارو: (صفت) اُبھارن والا، شہہ دیون والا، چکن والا

اُبھارو: (نم) مشرق ولوں، اُچیائی والے پاسیوں

اُبھاسرن / اُبھاسرنا: (مصدر) بولن، گل کرن، دل دی ہواڑ کڈھن،

جی دا بھیت بیان کرنا، ٹسکنا، گلہ کرنا، شکایت کرنا

اُبھاسرنا: (مذ) گھبراہٹ، پریشانی، بے چینی

اُبھاسی: (مذ) اک پودا جس دی جڑھ جلاب دے کم آؤندی اے

اُبھاگ: (مذ) کھوٹی قسمت، بے نصیبی، بے نصیب، نمانا، بد قسمت

اُبھاگا: (مذ، صفت) مندے بھاگاں والا، بے نصیب، بد قسمت

اُبھاگت: (صفت) لا مذہب، بے عقیدہ، جیہڑا کوئی مذہب نہ ہووے

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

اُسے: (نذ) 1- بے شری، بے حیائی 2- گستاخی، بدتمیزی

ابیت: (صفت) 1- بے شرم، بے حیاء 2- زانی، بدکار، بدچلن
3- گستاخ، بدتمیز

ابو: (ع، مذ) باپ، چچا، والد

ابو البشر، (ع، مذ) انسان دا باپ، مراد حضرت آدم

ابوالقاسم، (ع، مذ) قاسم دے باپ، حضور پاک دی کنیت

ابوالہول، (ع، مذ) 1- خوف دا باپ 2- مصر دے علاقے غزہ وچ

نصب اک خونک بت جیہد امانوئہ زبانی تے جوشیر دا گ اے

ابوبکر، (نذ) اصل ناں عبدالکعبہ سی، ابو بکر کنیت تے لقب عتیق

تے صدیق سن۔ آپ دے دوست تے اسلام دے پہلے خلیفہ سن،

آپ نے سبھ توں پہلاں حضور دے معراج دے واقعے دی تصدیق

کیتی، اسلام قبول کرن والے لوگوں ناں عبداللہ رکھیا گیا

لؤ تراب، (ع، مذ) مٹی دا پیو، مٹی بھریا، حضرت علی دا خطاب

جیہناں نوں اک واری مٹی تے لیٹیاں ویکھ کے حضور پاک نے

ایس ناں توں بلایا سی

ابوجہل، (ع، مذ) 1- حضور پاک دے چاچے ابوالہکم عمر بن ہشام

مخزومی دی کنیت جیہڑی اسلام تے حضور نال اوہدی بے پناہ

مخالفت تے دشمنی دے سببوں مشہور ہوئی، ابوجہل جگہ بدر وچ

دونہ مسلماں منڈیاں ہتھوں مریا 2- جاہلاں دا پیو

ابو حنیفہ، (ع، مذ) حضرت نعمان بن ثابت رحمۃ اللہ دی کنیت

جیہڑے اہل سنت دے چوتھہ وڈیاں اماماں وچوں نیں، فقہ حنفی

ایہناں دے ناں نال ای منسوب اے، ایہناں دے پیر وکار حنفی سنی

اکھواندے نیں

ابو ذر، (ع، مذ) جندب بن جنادہ النخاری دی کنیت، جیہڑے

حضور دے مشہور صحابی سن

ابوسمندر، (نذ) نواب عبدالصمد خاں، منغل دور دا صوبیدار لاہور

ابوطالب، (ع، مذ) حضور پاک دے چاچے دی کنیت، اصل ناں

عمران دیا جاندا اے، ایہناں نے ای حضور دی پرورش کیتی، ایہہ

حضرت علی دے والد سن

ابولہب، (ع، مذ) حضور پاک دے چاچے عبدالعزیٰ دی کنیت

جیہدیاں گھاساں اگ داگوں لال سن، ایس سنی اوہناں ابولہب یعنی

بلدی اگ دا باپ آکھیا جاندا اے ایہہ وی حضور صلی اللہ علیہ وسلم تے اسلام دا

مخت دشمن سی، بدر وچ قریش دی شکست دے غم وچ فوت ہويا

قرآن پاک دی سورۃ 'لہب' وچ ابولہب دا ذکر آیا اے

ابو ہریرہ، (ع، مذ) حضور پاک دے مشہور صحابی حضرت عبدالرحمن

ابن عمر یاں عمیر ابن عامر دی کنیت جیہڑے بنیوں پالن دے

شوق دے سببوں ابو ہریرہ مشہور ہوئے، ایہہ بے شمار حدیثاں دے

راوی ہوئے نیں

ابوتھن: (مصدر) کھڑیاں لاواں لئی ڈنگر دے پیر بنجھ کے انج ڈینگن

کہ اوہ امانوئہ امانوئہ نوں ہووے

ابوجھ: (سن، صفت) 1- نہ بچھیا جاسکن والا، سمجھ توں پرے 2- بے سمجھ،

بدھو، بے عقل

ابودھ: (سن، مذ) 1- اگیان، نادانسی 2- (صفت) جس نوں گیان نہ

ہووے، نورکھ، بے سمجھ

ابوسامی: (پو، مو) بے دسامی، جیہدے تے کوئی اعتبار نہ کرے

ابوساہیا: (پو، صفت) بے دسامی

ابول: (نذ) بول بغیر، گونگا، خاموش، چپ چاپ، کھوٹا روپیہ، جو ٹیکے

نہ، بولا

ابھرن: (ند) گہنے، زیور

اُبھرن / اُبھرنّا: (مصدر) 1- اُپر اُٹھن، اُچا ہون 2- اُبھلن،

بُھلن، (گیند دا) 3- ٹرن، تر آون (پانی تے لاش دا)

4- بھڑکن (اگ دا شعلہ) 5- ظاہر ہون، نکلن (سورج، چھاتیاں)

6- بجن (سریر دا کوئی تھاں) 7- بھٹلن (خمیرا آٹا) 8- بھڑکن،

شوخ چاپن، (زندگی اُبھری اُبھری لگنا) 9- بناوت کرن

اُبھروپ: (صفت) 1- خوشگوار، مرغوب، سونا 2- (ند) چن 3- شوخی

اُبھرون: (مو) مازی مازی سوج، کجھ کجھ سوج وانگوں اُبھری ہوئی

تھاں

اُبھرون: (مو) معمولی جیہی سوج یاں اُبھار، درم، بھنسی، گھٹی

اُبھریاؤن: (مصدر) بچ جاؤن، ظاہر ہون

اُبھریجن: (مصدر) دیکھو: اُبھرن

اُبھرین: (مصدر) دیکھو: اُبھرن

اُبھڑواہ: (صفت) دیکھو: اُبڑواہ

اُبھڑواہی: (مو) تے پے اچانک جاگن دی حالت

اُبھڑواہے: (صفت) کسے بھیڑے سنے یاں کھڑاک پاروں اک دم

پریشان ہو کے نیند وچوں اچانک جاگ پین دی حالت، دگی:

'اُبھڑباہے اُٹھ اُٹھ دیکھاں جت دل دھمن دھوڑای'

اُبھڑواہیا: (ند) اُبھڑواہیں، دُنگھی نیندر وچوں کسے کھڑاک یاں اواز

نال اچانک جا گیا ہوا

اُبھسار: (ند) 1- جنگ، لڑائی، دھاوا، حملہ 2- مشق 3- عاشق نال

ملاقات 4- کوشش 5- اکٹھ، جلسہ

اُبھسرن: (مو) 1- اتے دھن دا عمل 2- (مصدر) نیڑے جانا

اُبھسنگ: (صفت) کٹن توں اگوں یاں پہلاں جوڑکھڑا ائی سنگ

جاوے، کھڑو سنگ

اُبھک: (ند) بچھ، بھالو

اُبھکٹ: (صفت) 1- بے دھرم، بے دین، بے ایمان، کافر 2- (مو)

عبادت توں غفلت، بے ایمانی، کفر

اُبھکر: (ند) دیکھو: ابرک

اُبھکھ: (سن، صفت) 1- جو کھان دے لائق نہ ہوئے، جیہدا کھانا

مذہب یاں دھرم مطابق ناجائز ہووے، اکھاج 2- حرام، بکھدھ،

منوع، ناجائز

اُبھگٹ: (ند، صفت) جو بھگت نہ ہووے، ادھری، بے دین، کافر، جس

دج بھگتی نہ ہووے

اُبھل: (ند) تکلف، اُچھ

اُبھل: (ند، صفت) نہ بھٹلن والا

اُبھل: (مو) ادھ تھاں جتھوں پانی اپنے آپ دھرتی وچوں باہر نکلدا

ہووے، سوا، جس وچوں پانی اپنے آپ نکلدا ہووے جیویں

اُبھل گھوہ، اُبھل دھرتی

اُبھل کھوہ، (ند) سوا، چشمہ

اُبھلاشا / اُبھلا کھا: (سن، مو) 1- محبوب نال ملن دی خواہش

2- اچھا، خواہش، اُمنگ، رتجھ، چاہ، لالسا

اُبھلاشی: (ند) خواہش کرن والا، چاہ کرن والا

اُبھلاکھی: (ند) اُبھلا کھا کرن والا

اُبھمان / اُبھیمنان: (ند) غرور، تکبر، خود پسندی، اپنے آپ نوں وڈا

سمجھنا، گمان، گھمنڈ، ہنکار

اُبھماں: (ند) غرور، مان، تکبر، وڈیائی، گھمنڈ

اُبھیمنانتا / اُبھیمنانتائی: (مو) ہنکار، مغروری، گمان

ابھاگت: (مو) 1- غلوں دی گھاٹ، بے مردی 2- لا پرواہی، بے

توجہ 3- غیر جانبداری 4- اچانک، اچن چیت

ابھاگن: (و، مو) ماڑے بھاگاں والی، بد نصیب، مندی قسمت والی

سوانی

اُبھال: (مو) کالھی، اُبال، جلدی کرن، بھرتی، فوراً

اُبھان: (نم) مٹنے، مٹنے

اُبھان: (نم) بھان، اک سٹھنے رکھ داناں، اک رکھ جس دیاں

جھمکاں دیاں ٹوکریاں بندیاں نیں، لائی

اُبھان / اُبھانا: (مصدر) ڈرانا، خوف دوانا

اُبھانا: (و، مفت) تاپیند، جیہڑا بھاندا نہ ہووے، مندا

اُبھال: (نم) مٹنے، مٹنے، ایسے دیلے

اُبھاوتی: (مفت) 1- نہ پسند آون والی، ناپسند، مندی 2- (مو)

نیستی، محرومی

اُبھاوی: (مفت) ناگوار، جیہڑی پسند نہ آوے

اُبھاؤ: (مفت) کھتے توں ازاد، دلیر، بڈر، حوصلے والا

اُبھرا تہ: (نم) مطلب، ادیش، مقصد

اُبھٹ: (مفت) انوکھا، عجیب، کراباتی، چٹائی

اُبھجھ: (مفت) جو بچھ نہ سکے، نا بچھ، نادان، جال، جو مٹایا نہ جاسکے

اُبھدر: (سن، مفت) جو چنگا نہیں، جو بھلا نہیں، کچتا، غنڈا

اُبھر: (سن، مفت) 1- جو بھرن دے قابل ہووے 2- جو خلاف قاعدہ

اگر ایسا جادے، ناحق وصول کیا گیا (ٹیکس، جٹی وغیرہ) 3- جو بھریا

نہ جاسکے 4- کسے طرحاں دی حق وصولی

اُبھردا، (مفت) ناجائز، چٹی

اُبھروال، (مفت) نہ بھریا جان جوگا

اُبھر: (مو) تہمت، بدنامی

اُبھر: (نم) مشرق والا پاسا تے اودھر دے رہن والے

اُبھر: (فعر) 'اُبھرن' توں فعل امر

اُبھر آونا، (محا) بھل جانا، سچ جانا، اُپر نوں اُتھ آونا، بھڑک پینا،

ترقی وچ ہونا

اُبھرا اُبھر پین، (محا) 1- خوش ہون 2- دودھ ددھ کے کم وچ حصہ

لین 3- غصے وچ مارن نوں آون

اُبھر اُبھر پینا، (محا) 1- بہت خوش وچ ہونا 2- دودھ ددھ کے کم

کرتا 3- غصے نال مارن نوں آونا

اُبھرتے سیانا تھیون، (محا) 1- دہنہہ چڑھ آون، سورج دا واہوا

سارا اُتانبہ ہون 2- انسان جیویں جیویں وڈا ہوندا اے تیویں

تیویں سیانا ہوندا اے

اُبھر جاون، (محا) دودھ جاون، بھٹا ہو جاون

اُبھراون: (مصدر) 1- اُبھارن داکم کراون، سچ وان 2- اُچھالن، چلن

3- اُٹھاون

اُبھراونا: (متعدی السعدی) اُبھارن داکم کراونا

اُبھرت: (نم، مفت) 1- جو بھریا ہو یا نہ ہووے، خالی، نامکمل

2- ناحق تاوان، ڈنڈ، چٹی

اُبھردا: (نم) اُبھار آیا ہو یا، چڑھدا پاسا، پورب، مشرق والا پاسا،

طاقت ور ٹولا

اُبھر دے لہندے: (نم) مشرق تے مغرب دلیاں دلوں

اُبھرک: (نم) دیکھو: ابرک

اُبھر گھٹ: (نم) دیکھو: اُبھر گھٹ

اُبھر گھٹ: (نم) اچانک، اچن چیت، اُبکت

پلاک دُشتری

ابھیت: (صفت) 1- نڈر، بے خوف 2- بہادری، بے خوفی، دلیری

ابھیت: (ند) وچھوڑا، جدائی، ہجر

ابھچرو: (صفت) پہاڑیا، پوریا، چڑھدے پاسے دی رہن والی، شمال
نال تعلق رکھن والی، شمال

ابھید: (ند، صفت) 1- جس وچ بھید نہیں، کھلا، ظاہر 2- جس دی
پچان نہ ہو سکے، 3- جو دھیا نہ جاسکے

ابھیس: (ند، صفت) 1- جہد اکوئی لباس نہیں 2- بد روپ 3- بُرا روپ

ابھیساہیں: (نم) ابھاسا ہی، کالھی وچ

ابھیشٹ: (مو، صفت) جہدی خواہش ہووے، پیاری، محبوب

ابھیشٹک: (صفت) 1- اشان، غل 2- تخت تے بیٹھنا 3- ہندوؤاں

دی اک رسم (بت نوں نہوانا)

ابھیک: (ند) اباک، متلی، تے، گھبراہٹ، سُستی، کمزوری دا احساس

ابھیک آون، (مجا) اُلٹی آون، اباکن، اتوں سٹن

ابھیکن: (مصدر) 1- اُلٹی کرن، تے کرن، اکن، اوکن

2- گھبراہٹ، سُستی کمزوری دا احساس ہونا

ابھیکھ: (ہ، صفت) 1- جیسے کسے وی مذہب دا چولا نہ پایا ہووے،

مذہب توں بغیر 2- بنا کپڑیاں توں

ابھیو: (ند، صفت) دیکھو: ابھو

ابھیہ: (صفت) بے خوف، جیہنوں کوئی ڈر نہ ہووے

ابی: (پوا، نم) ایسے ویلے، اب کے، جئے ای

ابی کھی: (ند) چالاک، چودھری

ابے: (پوا، نم) ایسے ویلے، جئے ای

ابے تے: (ند) دیکھو: اباجتا

ابے تے کرن، (مجا) فضول گلاں کرن، مند بولن، بکواس کرن

ایبات: (عر، ند) 'بیت' دی جمع، گھر، شعر

ایبر: (مو) 1- اویر، کوئل، چر، ڈھل، دیر 2- (صفت) پچھلا، اخیر لے

موسم دا

ایبر سیر، (مجا) دیر تے صحیح ویلا، ویلے کوئلے، آگا پچھا ہونا

اُپیر: (ند) 1- عزیز، مشک، زعفران 2- بزدل، ڈرپوک، نامرد 3- گلال

اُپیرائی: (ند) کھتیاں دی اک ذات یاں گوت

ایبرے: (نم) اویرے، دیر نال، اگے پچھے، ویلے کوئلے، ہنیرے

سویرے، کوئلے، چرکا، ڈھل کر کے، اُپر نال

ایبلی: (صفت) 1- جیہر ایبلی نہ ہووے 2- سولھ ملوک عورت

پ.....

آپ: (سابقہ) 1- نقصان، تکلیف 2- نفی 3- مخالفت، دیر 4- گھٹیا پن

5- خرابی 6- جدائی، وچھوڑا، دوری 7- اُلٹا، کھونا، بھیرا، خراب 8- (نم)

سوا، نیز، اگرچہ، یقیناً، بھادیں، پر، سوائے

آپ بھرنش، (سن، مو) 1- رگراؤ، ڈگاؤ، تین، دگاڑ 2- وگڑیا ہویا

لفظ/الفاظ، اپنی اصلی شکل توں دُٹیا ہویا لفظ 3- چھویریں صدی عیسوی

توں دسویں صدی عیسوی دے ویلے دی بولی، عوامی بولی، عام بول

چال دی زبان

آپ جس، (صفت) بھیرا، کم، بدنامی، بے عزتی، رسوائی

آپ راجن، (لہند، صفت) اُن پڑھ، جاہل، اُجڈ، احمق

آپ سک، (سن، صفت) بُرا سلوک، بد چلتی، بُری علامت، کھن،

بھیرائی نشانی

آپ سوار تھ، (سن، ند) خود غرضی، اپنا مطلب سدھا کرنا

آپ سوار تھی، (سن، ند، صفت) اپنا مطلب کدھن والا، خود غرض،

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

ابھیانی: (نذ، صفت) ابھیان کرن والا، ٹھہرنی

ابھیانیو: (نذ، کرشن دی بھین سمد راتے اردجن داپتر، بڑی بہادری

نال مہا بہارت دی جنگ وچ لڑیا تے تیرھویں ون ماریا گیا

ابھی: (صفت) 1- نہ تقسیم ہون والا 2- جیہوں شکست نہ ہو سکے

ابھنگ: (صفت) 1- جو ٹٹ نہیں سکدا، جو ختم نہیں ہو سکدا، مراد رب

دی ذات 2- نہ وڈیا جاسکن والا 3- مضبوط، پکا 4- زرخے، نڈر،

بے خوف 5- اک راگنی 6- اک تال

ابھنگو: (صفت) دیکھو: ابھنگ

ابھنمان: (نذ، غرور، گھمنڈ

اکھو: (نذ، صفت) 1- زرخے، بے خوف 2- نڈر، دلیر، جی دار

اکھوت: (صفت) 1- جیہڑا پہلاں نہیں ہویا 2- موجودہ حال وچ

ہون والا 3- غائب، ناپید 4- اک طرحاں دے دیوتا

ابھوچر: (نذ) 1- مشرق دے متعلق، مشرقی 2- شمال دے متعلق، شمالی

ابھوکھن: (ن، سن، نذ) شنگار داسامان، گہنا، زیور

ابھوگ: (صفت) 1- جیہڑا استعمال نہ ہو سکے، جیہڑا استعمال نہ کیتا

جاسکدا ہووے 2- جیہڑے تے قبضہ نہ ہووے 3- بے حرا 4- موسیقی

وچ دھر پدا چوتھا حصہ

ابھوگی: (صفت) 1- نہ سکن والا، نہ برداشت کرن والا 2- حصہ نہ لین

والا، شامل نہ ہون والا 3- قبضہ کرن والا 4- حرا نہ لین والا

ابھوگی کاخرا: (نذ+مو) اک راگ تے راگنی

ابھول: (نم) لاشعوری وچ، بے خبری دی حالت، بے خبر، سچ سچا

ہی، معصوم، سادہ، بھولا

اکھوم: (صفت) 1- جیہڑا زمین توں نہ بنیا ہووے، جیہڑا زمین نال

تعلق نہیں 2- تھوڑا، گھٹ

ابھی: (مو) 1- مادہ فیل، ہتھنی 2- (صفت) ہتھنی والا، ہتھنی دامالک

ابھی: (ن، حرف ربط) ایہہ دی

ابھی: (ن، حرف ربط) اوہ دی

ابھی: (صفت) بغیر بھے دے، نڈر، زرخے، دیر، جیہوں کوئی خوف

نہ ہووے

ابھی: (نذ) 'اٹھا' دی جمع 1- چڑھا، مشرق، اُچان، اُچا پاسا 2-

پر بت والا 3- تیز ساہ، اوکھا ساہ

ابھی دی بولی، (مو) 1- چڑھدے پات دی بولی 2- پنجابی

زبان دی لہندی شاخ

اُبھی ساہی، (مو) 1- دے دی بیماری 2- سادہ دا گھٹ آنا، ساہ دا

اوکھ نال آؤنا

اُبھی سائیں، (نم) اوکھے سائیں، مشکل نال

اُبھی لے، (نم) چار چوہیرے، چاروں پات، پیرے بنے

اُبھی لے دیاں لاون، (نم) ایہہ لیں اوہ لیں مارن، ٹھوٹھ

مارن، کوز بولن

اُبھی: (مو، صفت) 1- بہادر عورت 2- (نذ) اک یونا

اُبھیارا/اُبھیار: (نذ) 1- بد اعتمادی، بے اعتباری 2- جس دا کاروبار

وچ وہار نہ ہووے

اُبھیارے: (نم) خوش قسمتی نال، تقدیر ولوں

اُبھیارگت: (ن، سن) 1- اوپر اٹکھ جو اطلاع دتے بنا چا پتک روٹی کھان

یاں لین آجاوے، فقیر، مٹکٹا، رمتا سادھو 2- اجنبی، اوہڑ

اُبھیان/اُبھیانا: (مصدر) 1- اٹھنا، اُپر اٹھن، ودھنا 2- سوجن، پھلنا

3- ساہ بند ہونا 4- تھکاوٹ محسوس کرنا، تھک جانا 5- کراہت آنا

ابھی: (صفت) جس دا بھیت نہ پایا جاسکے

پلاک ڈکٹری

(پہلی جلد)

جاوے 3- بھوت پریت دا سایہ 4- اُپ سور کلمہ جیہڑا کسی حرف دے نال لایا جاوے

اُپ شانت، (سن، صفت) ٹھنڈا کیتا ہویا، منایا ہویا، بُکھیا ہویا، تسلی، تسکین، اطمینان

اُپ شانتی، (سن، مو) 1- تسلی، تسکین، بے فکری 2- (صفت) مطمئن 3- منایا ہویا 4- پالتو

اُپ کمشنر، (نڈ) چھوٹا کمشنر
اُپ لکھن / اُپ لکھن، (سن، نڈ) ابلاغ کراون والی علامت،

اشارہ، شبد دی اوہ طاقت جس راہیں اوس شبد دے اصل مطلب توں علاوہ اوس دی قسم دیاں ہور شیواں وی جانیاں جان جیویں
'چڑیاں چُک گئیاں کھیت' وچ چڑیاں توں مراد ہور پیچھی وی نیں جو چوگا چُکدے نیں

اُپ مرتی، (سن، مو) بے وقتی موت، ناگہانی موت، کوہلی موت
اُپ منتری، (سن، صفت) بُنگا وزیر، چھوٹا منتری

اُپ نام، (سن، مو) دو جاں نال، تخلص
اُپ نیتا، (سن، نڈ) 1- خاوند، شوہر 2- مالک

اُپ نیر، (سن، مو) 1- دُوبے درجے دی اکھ 2- چشمہ، عینک
اُپ واس، (سن، نڈ) دُرت، روٹی نہ کھانا، روزہ

اُپ واسی، (سن، نڈ) دُرت رکھن والا، روزہ رکھن والا
اُپ وٹش، (سن، نڈ) 1- مصنوعی زہر 2- نشلی شے (بھنگ، افیون وغیرہ)

اُپ ون، (سن، نڈ) اُپ بن، ہتھ نال لایا ہویا جنگل یاں باغ
اُپ وید، (سن، نڈ) ویدیاں وچوں رنگی تعلیم، ایہہ اُپ وید چار نیں، دھنر وید، گندھر وید، آیور وید، سہا پتہ وید

اُپ ہار، (سن، نڈ) 1- ملاقات 2- تحفہ، بھینٹ، ڈالی، رشوت
3- پرستش، پوجا 4- مذہبی نشاط

اُپ ہارک، (سن، صفت) لئیرا، ڈاکو، قزاق
اُپ ہاس، (سن، نڈ) 1- ٹھٹھا، جھول، ہاسی، دل لگی 2- بندیا، برائی

اُپ یکشا، (سن، مو) 1- غفلت، سستی 2- حقارت، نفرت 3- دھوکا، فریب 4- تیاگ، ترک 5- بے قدری

اُپ یوگ، (نڈ، صفت) بھال، لوڑ، ورتوں، استعمال
اُپ یوگی، (سن، صفت) لایجھ دین والا، کم دین والا، مددگار، لوڑیندا، ورتوں دا، فائدے مند

اُپاپ: (صفت) بے گناہ، معصوم، پاک
اُپاپا: (صفت) دیکھو: اُپاپ

اُپاپن: (صفت) 'اُپاپ' اپانی دی تانیث، بے گناہ سوانی، معصوم
پاک سوانی، بے دوش، نمائی، غریب

اُپاپی: (صفت) بے گناہ، معصوم، پاک، بے دوش، نمائی، غریب
اُپات: (صفت) 1- بغیر پیتاں دے رُکھ 2- بے عزت، بے آبرو، گھٹ رتبے والا، پنا سا کھتوں

اُپاتر: (صفت) 1- بے آبرو، گھٹ رتبے والا، پنا وقعت 2- ناقابل اعتبار
اُپاٹن / اُپاٹنا: (مصدر) 1- اُپاٹنا، اُکھاٹنا 2- تمام کرنا

اُپاوان، (نڈ) 1- قبول کرن، لین، حاصل کرن، منظور کرنا 2- گیان، کھوج، واقعی 3- اوہ کارج جو آپ ہی کارن وچ بدل جائے، جیویں مٹی گھڑے دا سبب ہے

اُپادن: (فعم) پیدا، پیداوار
اُپادھ: (ہ، مو) 1- فساد، پواڑا، شرارت، فتور، ظلم، ناانصافی 2- ہمیر،

پلاک دُکسٹری (پہلی جلد)

مطلبی، مطلب کڈھو

آپ کار، (ند) نقصان، گھاٹ، کم دا وگاڑ، خرابی، بھیڑا کم، وگڑیا کم، نقصان

آپ کرم، (سن، صفت) بُرا کرم، کھوٹا کم، ادھرم، پاپ، گناہ

آپ کرم، (سن، مو، صفت) بھیڑی عورت، گنہگار عورت

آپ کرمی، (سن، ند، صفت) بھیڑا کم کرن والا، پاپی، مجرم، گنہگار

آپ لکشا، (ند) 1- بدشگون، بدفال، بد بخت 2- بدشگونی

آپ لکشن، (ند، صفت) بدشگونی، بدفال، بُرا کہنا

آپ مان، (ند) نزادری، بے عزتی

آپ واد، (سن، ند) 1- بُرا کھن، بھیڑی گل، تندیا، برائی

2- (صفت) اصولاں دا دشمن

آپ وادی، (سن، صفت) بندک، جھگڑالو، ماڑے بول بولن والا

آپ یکشا، (سن، مو) 1- توجہ، مہربانی، خیال، دھیان 2- نسبت،

تعلق 3- اُمید، آس، اڈیک، توقع 4- مقابلہ

آپ: (سابقہ) لفظاں دے شروع وچ لگن توں بعد ایہہ معنی دیندا ہے

1- نیڑلا، جڑت، قربت، انگ ساک 2- ماتحت، نیواں 3- اُپر،

اتانہ 4- نال، ہم راہ 5- پہلو وچ 6- توں 7- ذریعہ 8- نکلا، چھوٹا،

پست 9- خراب، بھیڑا، بد 10- پرایا، دُور دا 11- غیر معیاری

آپ بن، (سن، ند) 1- اوہ جگل جس وچ سوہنے ڈھنگ نال

ویل لٹے تے زکھ لائے گئے ہوں، باغ باغچہ 2- چھوٹے

چھوٹے جگل، درختاں دا چھوٹا ٹھنڈ

آپ بھاشا، (سن، مو) 1- عوام دی زبان 2- بدیشی زبان 3- اوہ

زبان جیہڑی ابلاغ دا کم نہ دیوے

آپ بھنش، (سن، ند) دیکھو: آپ بھرنش

آپ پران، (سن، ند) دُوبے درجے دا پران

آپ ترانا، (ند، صفت) پیروں ننگ

آپ جتن، (سن، ند) 1- تدبیر، چارہ 2- محنت، تیری

آپ درش، (سن، مو) عینک

آپ درشک، (سن، ند) 1- اکھ 2- شہ 3- چپک 2- عینک

3- دربانی، دربان

آپ درشن، (سن، ند) ترجمہ، شرح، تفسیر

آپ دشما، (مو) دو سمتاں طرفوں دے وچ پڑی سمت، جیویں

اُتراتے پُرب وچ کارلی والی، پچھم اتے اُتر وچ پڑی سمت

آپ دھات، (صفت) 1- گھٹی دھات 2- سُورہ 3- ابرق

آپ دھان، (ند) 1- اوہ شیواں جیہڑاں دے سہارا لیا جاوے

2- سرہانہ، نکیہ 3- محبت، مہربانی 4- مذہبی راس 5- زہیر

آپ دیش، (ند) دیش دا اک حصہ، وڈا دیش دا اک حصہ،

جیویں بھارت دا پنجاب تے پنجاب دا مالوا، مہاراشٹر وغیرہ

آپ راج، (ند) چھوٹا راجا، مہاراجے دے پیٹھ راجا

آپ راج پر مگھ، (ند) چھوٹا راج پر مگھ

آپ رام، (صفت) اُچاٹ، اُداس، دُکھی، جذبیوں وچ

آپ رامتا، (مو) آپ رام ہون دی کیفیت، اسی دُکھ، تیاگ

آپ رس / آپرس (ند) 1- دُوبے درجے دیں دستاں (مثلاً لال

کھریا مٹی) 2- دُوبے درجے دی جس یں جوش 3- گھٹیا ذائقہ

یاں دُ

آپ سرکی، (سن، مو) 1- غبی اواز 2- نیندرو وچ آن والی غبی

اواز، جیہڑی پیشین گوئی بارے ہووے

آپ سرگ، (سن) 1- بدشگونی 2- جیہڑا قدرتی مظاہر توں شگون لیا

ہلاک دشمنی

ذریعہ

اُپاؤ: (صفت) خالق، پیدا کرن والا

اُپاؤن / اُپاؤنا: (مصدر) دیکھو: اُپان / اُپانا

اُپانیا: (صفت) 1- پیدا کرن والا، خالق 2- تدبیر کرن والا، چارہ گر

اُپانیو: (ہ) اُپا، مسئلے داخل

اُپانیا: (ند) اُپا، کرن والا

اُپایک: (صفت) 1- تجویز کرن والا 2- پیدا کرن والا 3- مجوزہ

اُپت: (صفت) 1- معیوب، نازیبا 2- رُسوا، بدنام، بے آبرو، ذلیل

3- بے وس، محتاج، نکما، سُست 4- (مو) رُسوائی، ذلت، بدنامی،

بے عزتی

اُپت: (ند، صفت) 1- بے اولاد، جہیدی نرینہ اولاد نہ ہووے

2- بھیڑا پتر، بدکردار پتر، کوپت، گپت، کپتر

اُپت: (صفت) 1- اُتج، تخلیق 2- پیداوار، آمدنی، کمائی، حصول

اُپت: (مو) پیش کرن، رُو برو ہوں، منظر عام تے لیا، پیدا کرنا

اُپتا: (صفت) 1- بے آبرو، بے عزت، ذلیل، بدنام، رُسوا 2- پنا پتیاں

توں، جس دا پتہ نہ ہووے

اُپتا: (مو) 1- آفت، مصیبت 2- تکلیف، دُکھ 3- بد نصیبی، بد قسمتی

اُپتا: (ند، صفت) جہیدے گھر کوئی پتر نہ ہووے، اونتر، بے اولاد،

لاولد، اوتن پتا

اُپتاپ: (سن، ند) 1- گرمی، حرارت 2- چڑ، درد، تکلیف 3- بد قسمتی

4- بیماری، دُھپ نال ہو یا تاپ 5- جلن، تپ 6- چٹنا

اُپتاد: (مو) 1- فارسی لفظ 'اُفتاد' دا وِگڑیا رُوپ 2- آفت، مصیبت، دُکھ

3- بیماری 4- بد قسمتی

اُپتر سُپتر / اُپتر سو پتر: (نم) رلیا ملایا، اُلتا سِدھا، اُلت پلٹ

اُپتر اُپتر / اُپتر سُپتر: (نم) دیکھو: اُپتر سُپتر / اُپتر سو پتر

اُپترن: (مصدر) پلٹاون، پرتن، پرتاون، اُپٹھن، اُلتاون

اُپتری: (مو) نافرمان دِھی، بھیڑی دِھی، کپتری

اُپتر یجن: (مصدر) 1- پرتیا جانا، پلٹاون، پرتاون، مودھیاں کرن

2- پاسا بدلن، پٹھلی اُتلی کرن

اُپتن / اپتنا: (مصدر) 1- اُگن، پیدا ہوں، تخلیق ہونا، جنم ہونا

2- ظاہر ہوں، نترن، دکھائی دینا 3- پیدا کرنا، جنما، نکلتا 4- اُگنا

5- واقعہ ہونا 6- سمجھنا، خیال آنا، ترقی ہونا، کمائی ہونا، منافع ہونا

اُپتھ: (سن، ند) 1- غلط رستہ 2- رستے دا نہ ہونا 3- غلطی 4- پرہیز،

بیاری دی وجہ توں کسے شے دا منع ہونا 5- رستے توں بھٹکیا ہویا

اُپتشی: (صفت) 'اُپتا' دی تائید

اُپٹ: (صفت) 1- ناتراشیا ہویا، بھدا 2- کرہ، جیہڑا فصیح نہ

ہووے 3- بے ہنر، بد سلیقہ 4- بیمار

اُپٹک: (ند) معذور، اپاچ، فالج زدہ

اُپٹن / اُپٹنا: (مصدر) 1- بہہ جانا، بھر جانا، بھر کے دُگ جانا 2- دُگ

پینا، ضائع ہونا 3- لے کے جایا جانا

اُپٹھ: (صفت) 1- خلاف، مخالف، اُلتا، کچھڑیا ہویا، الٹ، اُلتی، ہٹھا

پاسا 2- اُلتا، پٹھا، ضدی اُجڈ 3- اگے کچھے، مخالف، اُتے تھلے

اُپٹھا: (صفت) 1- الٹا، اوندھا 2- ہٹھا، ہٹھا پاسا 3- ضدی، انموڑ،

رستے توں بھٹکیا ہویا 4- خلاف، مخالف، اگے کچھے

اُپٹھا: (صفت) دیکھو: اُپٹھا

اُپٹھرو: (صفت) ہٹھی مت والا، ضدی، بوڑ مت

اُپٹھری: (مو) ہٹھی، اُلتی

اُپٹھن: (مصدر) اُچٹن، اُچاٹ ہوں، اُکتاون، بیزار ہوں

(پہلی جلد)

پلاک دُشتری

اُپاسی: (نذ، صفت) 1- خدمت کرن والا، پوجا کرن والا، عبادت کرن والا 2- خادم، نوکر 3- بیماری، بھگت، جوگی، یوگی 4- روزہ دار، جیسے ورت رکھیا ہووے

اُپاشک: (نذ) دیکھو: اُپاسک

اُپاشکی: (مو) اُپاشک داکمیاں دھرم، اُپاشن کرن والا، بھگت، سیوک، عقیدت مند، پوجک

اُپاشنا: (مو) دیکھو: اُپاسن / اُپاسنا

اُپاک: (نذ، صفت) 1- کچا، خام، اُپک 2- خام، کچی پن 3- بدبھمی اُپاکھیان: (و، نذ) کہانی، افسانہ، قصہ

اُپان / اُپانا: (مصدر) 1- حاصل کرنا 2- پیدا کرنا، سمانا، کمائی کرنا 3- تیار کرنا، بنانا، تخلیق کرنا 4- جتن کرنا 5- سپرد کرنا

اُپانگ: (نذ) 1- اکھ دا باہرلا کونہ 2- متھے دا اک قسم دا بکا، صندل دا تلک 3- اپانچ، معذور، لنگڑا، کسے انگ دا اُتلیاں اہم حصہ اُپانگھ: (نذ) دیکھو: اُپادھ

اُپاون / اُپاونا: (مصدر) 1- اُپچانا، پیدا کرنا 2- بنانا، تخلیق کرنا، وجود دج لیا، تیار کرنا 3- کماتا 4- اختیار کرنا 5- تجویز کرنا، تدبیر کرنا، علاج کرنا 6- چال، داء، ڈھنگ، طور طریقہ

اُپاون ہار، (نذ) پیدا کرن والا، وجود دج لیاون والا، خالق اپانچ: (نذ) 1- ہتھوں پیروں رہیا ہو یا 2- لولہیا لنگڑا، انہ محتاج، معذور 3- بے وس

اپانچ پٹنا، (نذ) اپانچ ہون دی حالت

اپانچ گھر، (نذ، صفت) 1- لولہیاں لنگڑیاں دے رہن دی تھاں 2- کوزہ خانہ

اُپاء: (نذ، علاج، حل، دائرو، آہر پاپہر، جتن، تدبیر، ڈھنگ، طور طریقہ،

پلاک ڈکھنری

تختی، زبردستی 3- زنا بالجبر 4- نقصان، گھانا 5- دکھ، تکلیف 6- فریب، دھوکا، مکاری، عیاری 7- تمیزی خصوصیت 8- حد بندی

9- خطاب، وصف 10- حقارت دا ناں

اُپادھن: (مو، صفت) فساد کھڑا کرن والی، شرارتی

اُپادھی: (صفت) دیکھو: اُپادھ

اُپادھی دا مٹول، (و، نذ، صفت) پگھاڑے دی جڑھ، کھاکھنڈر، تاروٹنی، فساد، ظالم

اُپادھیانی: (مو) اُستاد دی بیوی، اُستانی

اُپار: (صفت) 1- جیہدا کوئی پار نہ ہووے، جیہدی کوئی حد نہ ہووے، بے انت، ڈھیر سارا، واسو 2- جیہدی کوئی مثال نہ ہووے

اُپار جت: (صفت) کمایا ہوا، جوڑیا ہوا

اُپارجن: (نذ) 1- فائدہ، منافع، کمائی، آمدنی 2- اکٹھا کرنا 3- پیدائش اُپارن اُپارنا: (مصدر) 1- پورا کرنا، مکمل کرنا، تمام کرنا 2- افطار کرنا، روزہ کھولنا 3- روزہ پورا کر کے کچھ کھانا

اُپاڑن / اُپاڑنا: (مصدر) 1- اکھاڑنا، جڑھوں پٹنا، کھودنا 2- پورا کرنا، مکمل کرنا

اُپاسا / اُپاسا: (نذ) 1- روزہ 2- پوجا، بندگی، عبادت، گیان، دھیان 3- خدمت، سیوا 4- عزت، بزرگی

اُپاست: (صفت) 1- معبود، جیہدی پوجا کیتی جاوے 2- عابد، مہجاری، پوجا کرن والا، اُپاسک

اُپاسک: (نذ، صفت) 1- خدمت کرن والا، سیوا کرن والا 2- عبادت کرن والا، عابد، بھگت 3- خادم، ملازم، نوکر، داس

اُپاسن / اُپاسنا: (مصدر) 1- پوجا کرنا، عبادت کرنا، خدمت کرنا، عزت کرنا، احترام کرنا، ملازمت کرنا، ٹہل سیوا کرنا 2- نیڑے بیٹھنا

اُپدھاتو: (مو) دو دھاتاں دے میل نال بنی دھات، جیویں نیلا
تھوٹھا، ہڑتال وغیرہ

اُپدھر: (صفت) 1- جیہڑا پدھرا نہ ہووے، اُچانیواں، ناہموار
2- ناموافق

اُپدھرا: (صفت) 1- ناہموار، اُچانیواں 2- غیر معیاری

اُپدھری: (صفت) دیکھو: اُپدھرا

اُپدیش: (سن، ند) 1- مفاد دی گل، سکھیا، گورو دی مت، نصیحت کرنا
2- مشورہ 3- وعظ، نصیحت

اُپدیشک: (سن، ند، صفت) 1- سکھان والا، تعلیم دین والا 2- اُستاد،
ناصح، گرد، مرشد، معلم (علم دین والا)، وعظ دین والا، لیکچرار

اُپدیشن: (مو) نصیحتاں کرن والی زبانی

اُپدیشن / اُپدیشنا: (مصدر) وعظ کرنا، سکھانا، پڑھانا، لیکچر دینا،
ہدایت کرنا، نیک صلاح دینا، جھاڑ جھنب کرنا

اُپدیشی: (ند) نصیحتاں کرن والا، کسے دھرم دی تبلیغ کرن والا، تبلیغی
اُپد: (صفت) 1- پچھلا، اگلا 2- تھلوکت 3- مغربی 4- گھٹیا، کمتر

5- دُوجا، مزید، اک ہور 6- دُور 7- دکھو دکھ 8- سامنے 9- اڈ، علاوہ
اُپد: (ند) 1- بکرے یاں بھیدیاں دے سری پاوے 2- اُتے، اُتانبہ،

اُچیائی تے، بلندی تے، چھت تے، اُتلے، کوٹھے تے، اسماناں تے
3- کسے سواری تے، کسے دے سہارے تے 4- اُپروں اُپروں، بالا

بالا، اُتلا حصہ، ٹیسی، ہرا

اُپد اُپد، (نم) اُتے اُتے، بالا بالا، اُتوں اُتوں

اُپر تھلی، (نم) 1- اُتلے تے پٹھلے 2- ترتیب نال، مسلسل، لگاتار
3- اُتلی شے دے تھلے آجان دی حالت 4- انقلاب 5- اک

دُوجے دے پچھوں

اُپر تھلی دے، (صفت) پٹھ اُتے دے، اُتوڑتی دے
اُپر تھلی مارن، (حما) پٹھلی اُتلی مارن، چکر چلا کے کم کڈھنا،
فضول گھاں کرن

اُپر تھلے، (نم) 1- پیٹھاں اُتانبہ، درہم برہم 2- اک دوجے دے
مگروں، لگاتار 2- ترتیب نال

اُپر جاون، (حما) کوٹھے دی چھت تے جاون، پُچارے تے
جاون، اُچی تھان چڑھن، ترقی کرن، ودھن، بھلن

اُپر چڑھ جاون، (حما) دیکھو: اُپر چڑھن

اُپر چڑھن، (حما) 1- اُپرلی تھان تے جاون، ترقی کرن، اُچیاں
ہوون 2- رعب دکھاون، دھکا کرن، دھکو زوری کرن 3- بھاراں

تے پین 4- کپڑے داسگو کے اتانبہ چڑھن

اُپر چھل، (مو) 1- اُچھل، قے، اُلی 2- لہر 3- بھرپور ہوون دا
فعل 4- دولت مندی 5- فراوانی، بہتات

اُپر دا، (صفت) اُتے دا، اُتلے پاسے دا

اُپر دار، (صفت) اُتلے پاسے دل

اُپر داروں / اُپر داریوں، (صفت) 1- اُتلے پاسیوں 2- ایس
توں دکھ

اُپر داڑیوں، (صفت) 1- اُتلے بیوں، اُتلے پاسیوں 2- ایس
توں دکھ 3- اجن چیت

اُپر داؤں، (نم) 1- اُتلے پاسیوں 2- اُتلے بیوں

اُپر داؤی، (صفت) 1- بد قسمتی 2- قے، اُلی 3- ہیضہ

اُپر دڑا، (ند) ایس طرحاں دا جھوٹا بیان کہ سچا لگے، جھوٹا بیان

اُپر دڑی، (مو) 1- فریب دی گل، دھوکے دا بچن، گپ 2- جھوٹا

بیان، پھڑ، ٹرپل

اُپھی: (مفت) 'اُپھنا' دامونٹ

اُپھیال: (مفت) بٹھے، اُلے

اُنج: (ہ) 1- آپے، اپنے آپ 2- انوکھی گل، نرالا پن، نوال پن،

جذت، کاڈھ، پیداوار 3- راگ دانتر، گاون والا گاندے گاندے

جدوں نویں تان لیدالے، اونوں اُنج آکھی داالے

اُپچا/اُپچاء: (ند) 1- پیداوار 2- افزائش نسل

اُپچان/اُپچانا: (مصدر) پیدا کرنا، اُگنا

اُپچاون/اُپچاونا: (مصدر) اُگنا، پیدا کرن

اُپچانک: (مفت) اُپچاون والا، پیدا کرن والا، اُگاون والا

اُپچاؤ: (مفت) 1- پیدا کرن والا، جو وجود دج لیاے، جو پیدا کرے

2- جس تھاں پیداوار بہت ہووے، زرخیز (دھرتی)

اُپچائی: (مو) پچائی داکمیاں مزدوری

اُپجکت: (مو) 1- پیداوار 2- پیدائش 3- (مفت) اُگایا ہویا، پیدا کیا

ہویا

اُپجکت: (سن، مفت) چچا گیا، ہاریا ہویا

اُپجکس: (مو) رسوائی، بدنامی، بے عزتی، ذلت، خواری

اُپجکسی: (مفت) 1- رسوا، بے عزت، بدنام، ذلیل و خوار 2- (مو)

بدنامی، ذلت، خواری

اُپجکن/اُپجکنا: (مصدر) اُپچنا، اُگنا، جمننا، پیدا ہونا، بھٹھنا، زندہ ہونا،

خیال دج آدنا، دکھائی دینا

اُپجکھنار: (مفت) اُپجکن والا، جو اُنج سکے، پیدا ہون والا، اُگن

والا، بھٹھن والا

اُپجکیندر: (مفت) 1- پیدا کرن والا، اُپچارن والا، اُگاون والا

2- خالق، اللہ تعالیٰ

اُپجیوکا: (سن، مو) 1- روزی، رزق 2- روزگار، ذریعہ معاش 3- غذا،

خوراک 4- گزارہ

اُپجیون: (ند) گزارہ، اُپجیوکا، روزگار، موت دا ذریعہ، غذا، قوت،

دوبے داسہارا

اُپچار: (سن، ند) 1- علاج، روگ دا علاج کرن سی کیتا جتن، چارہ،

جیویں: وارو، بوٹی، سیوا، ٹونا، منتر، چپ وغیرہ 2- پیشہ، ملازمت،

نوکری 3- رویہ، معمول، رواج، رسم، چین 4- تھنہ، نذر، بھیٹ، رشوت

اُپچارک: (ند) علاج کرن والا، منتریاں ٹونا کرن والا

اُپچاری: (ند، مفت) 1- علاج کرن والا 2- مزدور، نوکر 3- تابع، ماتحت

اُپچکھ: (مفت) 1- دُوم توں بنا، جیدہی پونچھ نہ ہووے 2- جیہوں

پنچیا نہ جاسکے، نہ پچھن دے قابل 3- جیہوں کوئی نہ پچھے یاں

چاہوے

اُپچھرا: (سن، مو) 1- اُپسرا، جنت دی پری، خور 2- اندر دیوتا دے

دربار وچ نچن والی پری 3- خوبصورت عورت

اُپدا: (سن، مو) مصیبت، آفت، تکلیف

اُپدا: (ہ) 1- ملاقات 2- (ند) نذر، تحفہ، ذانی، رشوت

اُپدر: (سن، مو) 1- خرابی، فساد، ہلچل، اُدھم 2- (ند) بھیڑا کم

3- انہونی گل، سبز زوری، ظلم

اُپدرو: (مفت) 1- بد فعلی، بدشگونی 2- فساد 3- نشہ 4- بدعت 5- بے

عزتی

اُپدیری: (مفت) دیکھو: اُپدیری

اُپدیری: (مفت) 1- اُپدر دی، فساد، جھڑپ 2- بانی 3- ظالم

4- بدشگون 5- نا انصاف، بھیڑا، شرارتی، پانی

اُپدیش: (ند) گرمی دی بیماری، آتشک

پلاک دشتری

کے رہنا

اُپرانت: (نم) 1- پچھوں، مگروں، پھیر 2- علاوہ 3- دودھ کے، اہس

توں دکھ 4- (صفت) بے جان

اُپراں: (نم) 1- اُتانہ، اُتلے پاسے ول دا 2- (ند) اجنبی، بیگانا، غیر

اُپراویری: (صفت) جھگڑالو، بلا وجہ پھڑے بازی کرن والا

اُپراولن: (مصدر) اوپرا پن محسوس کرن، اجنبیت محسوس کرن، جھکا

آون

اُپراؤ: (ند) 1- اوپرا، اجنبی 2- کسے ہور تھاں توں آیا ہویا، مسافر،

راہی 3- اچھراؤ، ادھرا 4- (صفت) فالتو (بندہ)

اُپرائینت: (مو) خاندانی تعلق، خونی رشتہ، قریبی رشتے دار

اُپراہاں / اُپراہناں: (نم) اُتلے پاسے ول، اُتلے بنے ول، اُتانہ

اُپراہد: (ند) دیکھو: اپراہد

اُپراہدن: (مو، صفت) دیکھو: اپراہدن

اُپراہدی: (صفت) دیکھو: اپراہدی

اُپر بھا: (مو) 1- تاریکی، ہنیر 2- دُھندلا

اُپر تیت: (مو) 1- بے پر تیتی، بے اعتباری، بے وسائی، بے یقینی

2- بے قدری، ناقدری

اُپر تیتا: (ند) جس بندے تے یقین نہ ہووے، بے اعتبارا، جس دا

اعتبار نہ کیتا جاسکے

اُپر تیتن: (مو) جس عورت نوں اعتبار نہ آوے، بے وسائی

اُپر تیتی: (مو) بے اعتباری، بدگمانی، بدظنی

اُپر چت: (صفت) 1- جیہڑا سیہانیا نہ جاسکے، جیہڑا واضح نہ ہووے

2- جیہڑا محسوس نہ ہو سکے

اُپر چلت: (صفت) 1- جیہڑا رانج نہ ہووے 2- جیہڑا ترک ہو چکیا

ہووے 3- جیہڑا دستور نہ ہووے 4- معمولی جیہا

اُپر چیت: (پو) اچانک، اچن چیت

اُپر دائی: (مو) 1- بد قسمتی 2- تے، اُلی 3- ہیضہ

اُپر دھان: (صفت) 1- ماتحت 2- چھوٹا 3- کمزور، پنا طاقت توں

4- کمینہ

اُپر س: (ند) برص، کوڑھ، بھلہ بھری

اُپر سا: (ند) 1- جیہڑا پسند نہ ہووے 2- نامہربانی، سختی

اُپر سدھ: (صفت) 1- جیہڑا مشہور نہ ہووے 2- گناہ 3- غیر معروف

اُپر سن: (صفت) 1- ناخوش، ناراض 2- ناگوار، ناپسندیدہ 3- مخالف،

برخلاف

اُپر ستنا: (مو) ناخوشی، ناراضی، بے اطمینانی، نامہربانی

اُپر ش: (صفت) 1- نامرد، جیہڑا اولاد پیدا کرن دے قابل نہ ہووے

2- بچھاؤ، زنج، گھسرا

اُپر کاش: (صفت) جیہڑا دکھائی نہ دیوے، لگیا ہویا، ڈھکیا ہویا، مخفی

اُپر کٹ / اُپر گٹ: (صفت) جو ظاہر نہ ہووے، لگیا ہویا، مخفی، نظر نہ

آون والا

اُپر لا: (صفت) 1- اُپر والا، اُتلا، اُپرول دا پاسا، اُپر لین والا کپڑا 2- رب،

پریش 3- وادھو، فالتو 4- ظاہری، دکھاوے دا 5- رشوت، اُتلی کمائی،

محنت دی کمائی توں علاوہ جو کچھ وی آوے یاں ملے

اُپر لا ساہ اُپر تے بیٹھلا ساہ جانا، (محا) دم اُکھڑنا، اچانک غم

یاں فراق دی حالت واپرنا

اُپر لا کم، (ند) فالتو کم، اصل کم توں علاوہ کم، وادھو کم

اُپر لی: (مو) "اُپر لا" دی تائینٹ

اُپر لی آمدن، (مو) وادھو آمدنی، رشوت، محنت دی کچی، کمائی

(پہلی جلد)

اُپرولی، (مو) دیکھو: اُپرولی

اُپرے دوں، (نم) اُتوں، اُتلے جے توں

اُپر دی، (نم) 1- اُتوں دی، اُتلی، اُتلے پاسے والی 2- وادھا کر کے، سکوں

اُپر دیوں، (نم) 1- اُتوں دی، اُتلے پاسے توں 2- ایس توں علاوہ اُپر ڈگنا، (حما) 1- اک چیز دا دوجی تے پٹا 2- پریشان ہونا، لاچ کرنا

اُپر کرن، (حما) اُچا کرن، چلن، اُتے لیوا لین، دوپٹا لین اُپر کرنا، (حما) دیکھو: اُپر کرن

اُپر کھڑن، (حما) اُچی تھال تے لے جان، اُتانبہ چڑھاوَن اُپر کھڑنا، (حما) اُچے تھال لے جانا، اُتانبہ چڑھاونا

اُپر لینا، (حما) 1- اُتے لینا، دوپٹا کرنا، کپڑے نوں سریر اُتے تان لینا 2- اپنے سر کوئی ذمے واری لینا

اُپر وار، (نم) اُپر، اُتے، اُپر نوں، اُتے نوں

اُپر وار لے، (نم) اُتوں دی، اُتانبہ دی، اُپوں اُپوں

اُپر واڑیوں، (پوا، نم) اُچا ک ای، اُچا ک، اچن چیت

اُپرول / اُپرولی، (نم) اُتلے پاسے، اُتلے پاسیوں

اُپر: (نم) اوپر اپن، اجنبی پن، اُپرلا پن

اُپر اپار: (صفت) بے حساب، بے حد، بے انتہا، جیہدا کوئی حساب نہ ہووے

اُپر اپت: (صفت) 1- جو حاصل نہ ہو سکے، جیہدا حصول ممکن نہ ہووے 2- نامکمل، اودھا، اُپورن، اودھورا

اُپر اٹھا: (نم) پڑھنا

اُپر اٹھی: (مو) پڑھنی

اُپر اجنا: (مصدر) 1- بنانا، تیار کرنا 2- پیدا کرنا، اُگنا

اُپجنا 3- کاشت کرنا، بونا

اُپر اچھین: (صفت) 1- جو پُرانا نہ ہووے 2- نویں دور دا، نوپکا 3- نواں، تازہ

اُپر ادھ: (نم) گناہ، دوش، قصور، جرم، خفا، پاپ، گنہ، ظلم، زیادتی اُپر ادھی: (صفت) 1- اُپر ادھ کرن والا مرد، مجرم، دوشی، قصور وار، تقصیری، عیبی، پاپی 2- تکلیف دین والا

اُپر ادھک: (صفت) گناہاں تان بڑیا، گنہ توں متعق

اُپر ادھن: (مو، صفت) اُپر ادھی دامونٹ، جرم کرن والی، مجرم، قصور دار سوانی

اُپر ادھیا: (نم) مجرم، قصور وار، پاپی، گناہ کرن والا

اُپر ار: (صفت) 1- اُتلا، اُپرلا 2- (نم) اُتلے پات ول

اُپر اگ: (نم) 1- بنیرا 2- گر بن 3- آفت، مصیبت 4- رنگ دروغن اُپرال: (نم) مددگار، سنگی، حمایتی، راکھا

اُپرال: (نم) 1- اُتلے پاسے ول، اُتانبہ، اُتے 2- اُپرالا دی تخفیف

اُپرالا: (نم) 1- اُتلا، اُپرلا 2- آفت، مصیبت 4- رنگ دروغن اُپرال: (نم) مددگار، سنگی، حمایتی، راکھا

علاج، اُپاء

اُپرالا کرن، (حما) آہر یا برکرن، مدد کرن، ساتھ دیون، بھج نس کرن، راکھی کرن

اُپرالا: (صفت) 1- اُپر والا 2- بہت اچا 3- بابا 4- فضول خرچی

5- دخل دینا، کسے دی گل وچ بولنا 6- ذمہ داری، فرض 7- تکلیف 8- بندوبست

اُپر ام: (صفت) اُداس، اُچاٹ، افسردہ، دکھی

اُپرانا / اُپرانا: (مصدر) 1- اُتے آونا 2- انجان بننا، اوپر اپن

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

چالاک بندہ، بہت چالاک بندہ

اُپرے دل نال: (روزمرہ) دیکھو: اُپرے مونہ نال

اُپرے مونہوں: (نم) اُپرے دلوں، بے دلی نال

اُپریت: (صفت) 1- نامہربان، سنگدل، ظالم 2- (مو) مخالفت،

دُشمنی، پرایا پن

اُپریتا: (صفت) نامہربان، سنگدل، بے مہر، ظالم

اُپریش (Operatous): (انگ) سامان، کسے سائنسی استعمال وچ

کم آون والیاں شیواں

اُپریشن (Operation): (انگ، ند) ڈاکٹری چیز پھاڑ، چرا، جراحی

اُپریشکا: (مو) ثبوتاں دی کمی، تحقیقاں دوران ثبوتاں دی کمی ہونا

اُپرل (April): (انگ، ند) عیسوی سال دا چوتھا مہینہ جس دے معنی

مٹھن دے نیں، کیوں جے ایہناں دنال وچ بہار دا موسم جو بن

اُتے ہوندا اے، ایس لئی ایس مہینے داناں اپریل رکھیا گیا اے

اُپریم: (سن، ند) محبت دی کمی، پتھر دی، بے مہری، دُشمنی

اُپریمی: (سن، صفت) بے مہر، پتھر دی، نامہربان، ظالم، بے وفا

اُپریں دیون: (مجا) ٹھہریاں سدھیاں مارن، پھٹکن

اُپڑ: (ند) زمین دے نہ وگی ہون دی حالت، ان وگ، ان وائی

زمین، اوہ زمین جس وچ ہل نہ چلیا ہووے، تہڑی

اُپڑ: (فعر) 'اُپڑنا' توں فعل امر، پہنچ، پہنچ جا، اُپڑ جا، رسائی، جُج، توفیق

اُپڑ آونا، (مجا) جُج آونا، کر سکا، پورے اُترنا، نکر لینا

اُپڑ پین، (مجا) 1- جُج پون، پہنچ جاوَن، دوڑ کے پھڑ لین 2- مقابلے

تے آجاوَن، برابر دی نکر لین، دوڑ کے پھڑ لین 3- بدلہ لے لین

اُپڑ پینا، (مجا) 1- اُپڑنا، اُپڑ جانا، پہنچ جانا، پہنچ حاصل کرنا 2- بدلہ لینا

اُپڑ آ وندا: (ند) رجیا بجیا، کھاندا پیندا، سوکھا، گھلنا

اُپڑا / اُپڑا: (ند) پہنچ، رسائی

اُپڑا اُڑاں: (ہند) لے جانا، گھلنا

اُپڑاں / اُپڑانا: (مصدر) اُپڑانا، پہنچانا، بھیجنا، گھلنا، بجوانا، رلانا، ملانا،

داخل کرنا

اُپڑانت: (مو) 1- اپنائیت 2- عزیز رشتے دار 3- پہنچ، رسائی

اُپڑاند: (مو) پہنچ، رسائی، اپنائیت، یگانگت

اُپڑاں: (ند) اپنا، ذاتی، کسے شے دا اپنی ذات نال تعلق ہونا

اُپڑاوانا: (فعر) پہنچاؤن، پھڑاؤن، گھٹن، پہنچاؤن

اُپڑاؤن / اُپڑاوانا: (مصدر) دیکھو: اُپڑاوانا

اُپڑاؤنی: (نم) دیکھو: اُپڑاوانا

اُپڑاونیا: (صفت) اُپڑاؤن والا، پہنچاؤن والا، دین والا، پیغام دین والا

اُپڑاؤ: (صفت) دیکھو: اُپڑاوانا

اُپڑائی: (مو) 1- اُپڑاؤن دا کم تے اوہی اجرت 2- رسائی، پہنچ

3- بارگاہ تے حاضری

اُپڑ بھوں / اُپڑ بھوئیں: (صفت) 1- اوہ زمین جیہڑی کاشت لئی نہ

درتی گئی ہووے، جتھے ہل نہ چلایا گیا ہووے 2- واڈھی توں بعد

واہی زمین 3- ٹیٹھی چھڑی ہوئی زمین

اُپڑ پیلی: (مو) دیکھو: اُپڑ بھوئیں

اُپڑ پُٹ: (ند) بے ساختہ، فوراً، سوچے سمجھے بغیر، اچن چیت

اُپڑن / اُپڑنا: (مصدر) 1- بچنا، پہنچنا، ڈھلکا، نکانے لگنا، رسائی

حاصل کرنا، جا اُپڑنا 2- بدلہ لینا 3- وعدہ پورا کرنا 4- مدد لئی اُپڑنا

5- پھڑنا 6- نکانے لگنا

اُپڑن: (مصدر) 1- اکھاڑ یا جانا، جڑھوں پٹیا جانا، کھچیا جانا 2- گھل دا

لایا جانا

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

توں علاوہ جو کچھ دی آمدن وچوں آوے یاں ملے
آپری آمدنی، (مو) آپری کھٹی، وادھو آمدنی، رشوت، محنت دی
کمانی توں علاوہ جو کچھ دی آوے یاں ملے
آپری کھٹی، (مو) دیکھو: آپری آمدن
آپری لے: (مفت) آپری دی حج

آپری لے دل نال، آپری لے مونہہ نال، (حما) دلوں نہ آکھنا ظاہر
داری والی، پرچا وے دی، دکھا وے دی گل کرنا اتوں اتوں، لوکا
چاری
آپری لے کم، (مو) وادھو دھندے، قاتو کم، کمانی دے خاص
دھندے توں بھٹت ہو رک
آپری لے مونہہ نال، (روزمرہ) اتوں اتوں آکھی ہوئی گل، جو
دلوں نہ ہووے، ایویں کہویں

آپری لیوں: (نم) آتے پاسیوں، آتے بنوں
آپری م: (نم) اعلیٰ، وادھیا، سوہنا، چنگا، مہنگا، نایاب، نادر، عمدہ
آپری پار، (نم) 1- بے حد، جیہدا شمار نہ ہو سکے، بے انت،
جیہڑی حساب وچ نہ آوے 2- خدا 3- جس دا کوئی پار نہ ہووے
آپری مان: (مفت) ثبوت توں بغیر، جیہڑی مستند نہ ہووے، جیہڑی
تصدیق نہ ہوئی ہووے، جیہڑی صحیح نہ ہووے

آپری مانک: (مفت) دیکھو: آپری مان
آپری م: (مفت) دیکھو: آپری پار
آپری نا: (نم) 1- دڈا رو مال 2- دوپہ 3- صافہ، پرنا
آپری پار: (مفت) دیکھو: آپری پار
آپری نت: (نم) 1- آپریوں، آتے پاسے، آتے بے توں 2- زیادہ
3- ایس توں وادھ، ایس توں علاوہ

آپری ند: (نم) 1- توں، تھوں، آپری نت، بعد، ایس توں علاوہ، ایس توں
دکھ 2- آتلا پاسا، آپری سطح 3- پچھوں، مگروں، پیہیر
آپری آپری: (نم) آپری ہی آپری، باہر باہر، وچکار لے ویلے توں بغیر،
آتے ای آتے

آپری وان: (مفت) نا منظور
آپری واون: (مصدر) 1- بھیت کھوں، راز ظاہر کرن 2- دغا کرنا 3- دغا
کرنا

آپری وڑی: (مو) جھوٹھا بیان، دھوکے دی گل، پھڑ، گپ، ٹرپل
آپری وکت: (مفت) آپری کھن کھیا گیا، آپری آیا
آپری وچا: (نم) 1- تولیہ، صافہ، دوپہ 2- (مفت) آتے پاسے دا، آتلا
آپری وں: (نم) 1- اتوں، اتوں اتوں، جائز تنخواہ توں وادھ 2- آتے
بنوں، آتے پاسیوں 3- ایس توں علاوہ، ایس توں وادھ 4- آسان
توں، اللہ دلوں 5- چوٹی دلوں 6- آتے افسراں دا حکم 7- جھونگا مونگا

آپریوں آپری آپری آپری: (نم) آپری ای آپری، بغیر درمیانی ویلے دے
آپریوں آپریوں، (نم) 1- اتوں اتوں 2- چپ چپتے، وچوں وچ
آپریوں ملی، (نم) اک دوجے دے پچھوں، اک دے پچھوں دوجا
آپریوں دیوں، (حما) 1- چپڑ مارن 2- وادھو چیز دیوں، جھونگا
دیوں

آپری وہت: (نم) مندر دا وڈا مہنت، وڈا پروہت
آپری ہان/آپری ہان: (مفت) اوپرا ہون دا احساس
آپری ہان: (نم) اوپرا من دی حالت، اوپرے متاھ دے آگے ذرا
جھپ جیہی کھا جانا

آپری: (مفت) 1- آپری دی، آتلی 2- آپری، بیگنی، دوردی 3- نامہربان
آپری آلا: (پو، مفت) 1- آتے والا، مراد مولا، رب 2- آت
آپری

اُپکیش: (صفت) 1- پراس توں بغیر 2- جیہدی کوئی مدد کرن والا نہ ہووے

اُپکیرت: (مو) بے عزتی، بے حرمتی، رسوائی، بدنامی
اُپکیرتی: (مو) دیکھو: اپکیرت

اُپکت: (مو) اچن چیت آ جاون والی موت، کو لے دی موت

اُپل: (ند، صفت) کھتریاں دی اُپل ذات دا

اُپل: (ند) 1- پہاڑ، پتھر 2- زیور، اک قیمتی پتھر

اُپلا / اُپلا: (ند) 1- گاں یاں مجھ دے گوہے دی پتھی ہوئی پاتھی، سکی ہوئی پھوسی 2- (صفت) بھیڑا، دکھن والا، نجیا ہویا (مونہہ وغیرہ)

اُپلان / اُپلانا: (مصدر) 1- اک دم اُٹھ کے کھڑے ہونا 2- اُبھرنا، سطح تے نکل کے آنا

اُپلاون: (مصدر) 1- اُپر آون، ترن، تر کے اُپر آون 2- اُجھل کے اُٹھ کھلون، اچان چک، اُٹھ کھلون

اُپلی: (مو) 'اُپلا' دی تصنیف

اُپلیس: (ند، صفت) انڈے ورگا، بیضوی

اُپما: (سن، ند) 1- مشابہت، مثال، مطابقت، برابری، دوستی 2- نقل 3- جوڑا 4- تشبیہ، استعارہ

اُپماتا: (مو) دودھ بیان والی سوانی، دائی، نرس، متری ماں
اُپمان: (ند) 1- گستاخی، بے ادبی 2- بے عزتی، شک، سبکی 3- گھمنڈ، غرور کرنا

اُپمان: (ند) 1- جس نال کسے نوں مشابہت دتی جاوے، جیویں جن جیہا مکھڑا 'وچ جن اک ماترک چھند، نشانی چھند، مشہ بہ

2- تشبیہ، استعارہ 3- مطابقت، برابری، مماثلت، مشابہت، دوستی

اُپمانی: (صفت) 1- رُسا، بے عزت، ذلیل 2- گستاخی بھریا، بے

عزتی نال بھریا 3- گھمنڈی 4- گستاخ، بے ادب

اُپمانیا: (صفت) 1- گستاخ، بے ادب 2- رُسا، ذلیل، بے عزت

اُپمت: (مو) 1- برابری، مشابہت، دوستی 2- عکس، تصویر

اُپے: (مو) جیہنوں تشبیہ دتی جاوے جیویں 'چن ورگا مکھڑا' وچ جن

اُپمیہ: (ند) جس توں تشبیہ دتی جاوے، جیویں 'چن ورگا مکھڑا'

وچ مکھڑا

اپن: (ضم) اپنا

اپن اپار، (صفت) اپرم یار، بے انت، بے حد، بے حسابا، خدا

اپن اپاری، (صفت) 1- جیہدی پہلاں کوئی ریت مثال نہ ہووے

2- بے انت 3- خدا

اپن اپارے، (صفت) بے مثل، بے روایت تے ان ہونے کم

کرن والا، بے انت، خدا، رب، اللہ تعالیٰ

اپنا: (ضم) 1- اپنے آپ نال متعلق، نجی، نج دا، ذاتی، نزدیکی 2- (ند)

سر بندھی، پیارا، مٹر، یار، مددگار

اپنا اپنا، (صفت) ہر اک دا دکھو کھرا، آپو اپنا، ہر کسے دا نجی، ہر

کسے دا نج دا

اپنا ای سر ملانا، (محا) اپنا ہی سر دھونا

اپنا ای نہ بھرے تے گوماں اگے کیہ دھرے، (اکھا) جد کوئی

اپنے جوگا وی نہ ہووے تاں کہندے نیں

اپنا بنا لینا، (محا) دوستی وچ لے آونا، اپنے ہتھ کر لینا، اپنے نال

جوڑ لینا اوس وچ لے آونا

اپنا بھت گھانا کرن، (محا) اپنا الوسیدھا کرن، اپنا مطلب کڈھن

اپنا بیگانہ، (ند) گھر دے وی تے لانجھے دے وی، ہر کوئی، جانو

ان جاؤ

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

اُڙنا: (فل) چُڻج جانا، پھنج جانا، اُڙنا، پھنچنا

اُڙو: (هند) 1- پھنجو، اُڙن والا 2- اُڙن دے نيزے

اُڙواوڙن / اُڙواوڙنا: (مصدر) دیکھو: اُڙاون، اُڙاونا

اُڙوالی: (مفت) اُڙان داکم تے اوڀری مزدوری

اُڙن: (مصدر) دیکھو: اُڙن

اُڙھ: (مفت) اُن پڑھ، جال، بے علم

اُڙی: (مو) پھنجی، جاپھنجی، چُڻج مٹی

اُڙے: (ند) پھنجے، چُڻجے

اُڙیا / اُڙیا: (مفت) 1- اُڙیا ہویا، پھنچا ہویا 2- بڑھا، عمر رسیدہ

اُڙیت: (مفت) اُڙاند، پکاگت

اُڙیج / اُڙیجنا: (مصدر) 1- پھڑے جانا، گرفتار ہونا 2- روکیا جانا

اُڙین / اُڙینا: (مصدر) دیکھو: اُڙن

اُڙیندا: (مفت) 1- اُڙان والا 2- بارگاہ تے حاضری دین والا

اُڙینڈر: (مفت) 1- اُڙان والا 2- پھنجن والا

اُڙیوال: (ند) رسائی، بازیابی، بارگاہ تے حاضری، پھنچا

اُڙیون: (مصدر) دیکھو: اُڙن

اُڙس: (ند) 1- کم، فصل 2- کوئی مقدس کم 3- (مفت) ماہر، تجربہ کار، مہارت رکھن والا، مٹنی

اُڙس: (مو) 1- اُڙ، بساندھ، سڑاندھ 2- بوسیدگی 3- گندگی

اُڙستھت: (مفت) 1- حاضر، کول پٹھیا، موجود، نيزے، سامنے

2- تیار، راضی 3- آیا یاں ٹھہرایا ہویا

اُڙستھتی: (مو) موجودگی، حاضری

اُڙسر: (ند) 'اُڙسر' دا وگڑیا زوڀ

اُڙسرا: (مفت) 1- خوبصورت عورت، پری مفت، حور 2- اندر دیوتا

دی سجاوچ نچن والی پری

اُڙسری: (مو) 'اُڙسری' دا وگڑیا زوڀ

اُڙسن / اُڙساند: (مصدر) دیکھو: اُڙسن / اُڙسنا

اُڙسوس: (ند) 'اُڙسوس' دا وگڑیا زوڀ

اُڙگ: (مفت) دیکھو: اُڙکتا

اُڙکار: (سن، ند) 1- وگاڑ، نقصان، مندا کم 2- پاپ، گناہ

اُڙکار: (ند) 1- دُوبے دی بھلائی داکم، نیکی، احسان 2- مدد، امداد

3- خیرات، سخاوت

اُڙکارک: (مفت) 1- اُڙکار کرن والا، مددگار، بھلا کرن والا، محسن،

فائدہ دین والا 2- دُوبے داکم کرن والی سوانی

اُڙکارن: (مو) دیکھو: اُڙکارک

اُڙکاری: (مفت) 1- شرارتی 2- نقصان دین والا 3- دشمن 4- ظالم

5- گمراہ، پانی، گناہ کرن والا 6- (مو) برائی، بدی

اُڙکاری: (مو، مفت) دیکھو: اُڙکارک

اُڙکاری دھرم دھاری، (اکھا) اُڙکار کرن والا، سدا دھرم دی من

والا ہوندا ہے

اُڙکتا: (مو) 1- جیہڑا پکانہ ہووے 2- خام مال 3- بال، کچا پن

4- جیہڑوں تجربہ نہ ہووے

اُڙکرت: (ند، مفت) جس تے احسان یاں نیکی کیتی جاوے

اُڙکرم: (ند) مندا کم، بھیڑا فعل، غلط کاری

اُڙکرمی: (ند، مفت) مندا کرم کرن والا

اُڙکرنا: (ند) 1- سامان، مواد 2- راسے دا چھتر 3- چور دی نشانی

وغیرہ

اُڙکرتا: (سن، فل) اُڙکار کرنا، بھلائی کرنا، مدد لئی جیجنا

پلاک ڈکشنری

دے اپنے ہی غلاف جاوے، ایسا کم کرنا جس نال اپنے آپ نوں نقصان پہنچے

اپنے ولوں (ضم) اپنی طرفوں، اپنے پاسوں، اپنے وتیرے مطابق

اُپنیاں: (سن، مو) 1- گل دا پھیلاؤ، سائے رکھن دا عمل 2- ناول،

ساہت دا انگ، سکھیا دین والی کوئی تصوراتی کہانی، قصہ

3- قانون، حکم 4- دیباچہ 5- مقدمہ، اظہار 6- کرشن جی دا ناں

اپنیت: (مو) 1- پیار، محبت، لگاؤ 2- اپنا پن 3- دوستی، میل جول

4- انا، خودی

اُپتیم: (ند) ذیل اصول، ذیلی قاعدے، ذیلی قوانین

اُپنیں: (سن، ند) جینیو، زنار، ہندوؤاں دا مقدس دھاگا پان دی رسم،

سولھاں سنسکاراں (رسم) وچوں اک سنسکار (رسم)

اُپو: (ضم) دیکھو: آپودا وگاڑ، اپنے

اُپوت: (ند، صفت) 1- ناخلف، نافرمان 2- کپتر 3- جیہدی زینہ

اولاد نہ ہووے، اوترا، بے اولاد

اپوترا: (صفت) جو پوتر نہیں، گندا، ناپاک، پلٹ

اپوترتا: (مو) ناخالص، ناپاکی، غلاظت

اپوترتائی: (مو) ناپاک تے پلٹ ہون دی حالت

اُپور: (ہ، صفت) ادھورا، نامکمل، نہ بھریا ہویا، جیہڑا پورا نہ ہووے

اُپورا: (صفت) دیکھو: اُپور

اُپورب: (صفت) انوکھا، جو پہلاں کدے نہ دیکھیا: بے

مثال، انوکھا

اُپورتا: (مو) اپورب ہون دی حالت

اُپورت: (ہ، صفت) نہ بھریا ہویا، نامکمل، ادھورا

اُپورتا: (مو) خالی، کمی، کسر

اُپورن: (صفت) جو پورا نہ ہووے، ادھورا، نامکمل، نبڑیا ہویا، خالی

(پہلی جلد)

جانی، اپنا اپنا فکر ہو جانا، آپا دھاپی مچنا، ہر کسے دا اپنے لایہ بچھے

دوڑنا، دوجے دی پرواہ نہ کرنا

اپنی پگ اپنے ہتھ، (محا) اپنی عزت دا آپ ای خیال رکھنا پیندا اے

اپنی ڈھائی پاء کچھوئی الگ رکھنا، (محا) ہورناں نالوں دکھرا ہو

کے اپنی مرضی نال کوئی کم کرنا، دو جیاں نال مل ورتن کیسے بناں اپنی

مرضی سر کم کرنا

اپنی کرنی بھرنی، (محا) اپنے کیسے دا پھل پاونا، جیہو جیہا کم کرنا

اوہو جیہا پھل پاونا، اپنے عمل دے مطابق بدلہ ملنا

اپنی گلی گٹا وی شیر ہوندا ہے، (اکھا) اپنی اپنی تھاں یاں اپنے

ٹکائے اُتے ہر کوئی نڈر ہو جاندا ہے

اپنی نیندے سونا اپنی نیندے جاگنا، (محا) سرتے کسے دی

حکومت نہ ہونا، خود مختار ہونا، بے فکری ہونا، کسے دی پرواہ نہ ہونا

اپنی ولوں، (ضم) اپنی طرفوں، اپنے پاسوں، اپنے وت موجب،

اپنی ہمت نال

اپنی ہی ماری جانا، (محا) گلاں کردیاں کسے ہور دی گل ول

دھیان نہ کرنا، اپنا ہی راگ الاپنا، اپنی گل ہی کری جانا تے دوجے

دی نہ سنا

اپنے: (ضم) ساڑے، نجی، ذاتی، اپنے نال تعلق رکھن والے، نیڑے،

جین

اپنے آپ وچ پھٹلا نہ ساونا، (محا) بہت خوشی وچ ہونا، بڑی

دڈیائی وچ آئے ہونا

اپنے آپ وچ مست رہنا، (محا) اپنے آل دوالے وچ کوئی

خاص دلچسپی نہ رکھنا، ہور اں ولوں بے پرواہی دا وتیرہ رکھنا

اپنے اگے کھڈے بیجنا، (محا) ایسا کم یاں گل کرنا جس دا پھل اوس

اپنی اپنی پے جانا

داری 2- دوستی، میل، رشتے داری، بھائی چارہ، مہر محبت 3- قبیلہ، خاندان، ٹبر 4- قربت دا احساس، نیڑتا
اپنا نیگی: (مو) 1- اپنا پن 2- میل ملاپ، دوستی، رشتے داری، قربت، پیار محبت، لگاؤ

اپنت: (مو) ذاتی، اپنا پن، رشتے داری، نیڑتا، اپنا من دا احساس یاں فعل

آپنتھ: (مفت) 1- گمراہ، بھٹکیا ہویا، بھٹلیا ہویا 2- غلط رستہ، خراب رستہ 3- بدعت، گمراہی، دھرم دلوں ٹرا بے پیا ہویا
آپنتھی: (مفت) گمراہ، غلط رستے تے ٹرن والا، بھٹکیا ہویا، آوارہ، بدعتی، دھرم دلوں گمراہ

اپنڈت: (مفت) جس وچ پنڈتاں والا گن نہیں، جاہل، مورکھ
آپنڈتھ: (سن، مو) سنکرت زبان وچ موجود صوفیانہ رسالے جیہڑے ویداں دا حصہ نہیں، ایہناں وچ ویداں دی تشریح کیتی گئی اے، ہندوؤں وچ ایہناں دی مذہبی اہمیت بہت زیادہ اے

آپنگ: (سن، مذ) چھوٹا انگ، جسم دے انگ دا نکاحہ
اپنو: (ضم) اپنا

اپنا اپنا، (ضم) اپنا اپنا

اپنوت: (مو) دیکھو: اپناؤت

اپنوں / اپنونا: (مصدر) دیکھو: اپنانا

آپنولیش: (سن، مذ) 1- اک تھاں توں دوجی تھاں جا وشنا، اُچال، ہجرت 2- کسے دوجے ملک وچ آباد کیتی گئی نوں بستی، نوآبادی
اپنی: (ضم) ذاتی، نجی، ساڈی

اپنی اپنی، (ضم) ہر کسے دی اپنی، ہر کسے دی نجی

اپنی اپنی پے جانا، (حما) ہر کسے نوں اپنے حوالے نال فکر لگ

پلاک ڈسٹری

(پہلی جلد)

اپنا پرایا، (حما) اپنے دی تے بیگانے دی، ہر کوئی
اپنا پرایا کرن، (حما) اوپرا جیہا سلوک کرن، تکلف کرن، دکھا پن ورتن

اپنا راگ الاپنا، (حما) اپنے ہی مطلب دی گل کرنا، اپنی گل کری جانا تے دوجے دی نہ سنا

اپنا کر کے، (نم) اپنا سمجھ کے، پرایا نہ جان کے
اپنا کر لینا، (حما) کسے شخص نوں اپنی مرضی دے مطابق کر لینا، وس دج لے آونا، ماتحت بنا لینا، اپنے پٹھ کر لینا
اپنا کیتا پاوننا، (حما) جیہا کم کرنا تیا پھل پاوننا
اپنا گھر بگ بھر، پرایا گھر تھکاں داوی ڈر، (حما) اپنے گھر آزادی ہوندی اے

اپنا سر لسی تاں وی چھاویں سٹ سی، (حما) اپنیاں دی ہمدردی سد اپنی رہندی اے

اپنا ہو جانا / اپنا ہونا، (حما) جتن بن جانا، اپنے مفاد وچ کر لینا، وس دج ہو جانا، قبضے وچ آ جانا، بچ دی چیز بننا

اپنام / آپنام: (نم) خطاب، لقب، تخلص، خاندانی ناں، پیار داناں، دود جاناں

اپنان: (ضم) دیکھو: اپنا

اپناون / اپناونا: (مصدر) اپنا بناون، اپنا کروں، اپنے درگا کرن، اپنے رنگ دج رگن، قبول کرن

اپناؤت: (مو) 1- اپنا پن 2- رشتہ داری، قربت، نزدیکی 3- دوستی، میل ملاپ، ملنا جلتا 4- پیار محبت، لگاؤ

اپناؤندرتھ: (مفت) اپنا بنانا والا، اپنان والا، اپنی ملکیت وچ لین والا
اپنائیت: (مو) 1- اپنا جانا، اپنت، اپنا پن، نجی پن، سچا پن، ساکا

اُپھریون: (مصدر) دیکھو: آپھرن

اُپھل: (صفت) 1- بے پھل، ناکام، پھل نہ دیون والا، وگئی:

سلوان سورج مہاراج دالنا اُپھل والا (نجم) 2- ناجائز مال، اُتلا

مال 3- ناکارہ، بے کار 4- جس نوں کوئی پھل نہیں لگا، اوترا، بے

اولاد، بے فائدہ

اُپھل مال، (نڈ) کھچل بغیر حاصل کینا ہو یا مال اُتلی کماٹی، ناجائز

پیہ

اُپھلت: (صفت) اُپھل، بے ثمر، جیہنوں کوئی پھل نہ لگے

اُپھلتا: (مو) 1- بانجھ پن 2- بے ثمر، بے پھل 3- اوتری، جیہنوں

پھل نہ لگے

اُپھلن: (مصدر) 1- اُبھرن، پھلن، اُپر اُٹھنا 2- سوتا (پانی وغیرہ دا

جاری ہونا، اُبلنا) 3- اُچھل سد 4- شنی مارنا 5- مغرور ہونا، متکبر ہونا

اُپھلنا: (فل) پھل جانا، خمیرا ہونا، خمیرا اُٹھنا (آٹے وغیرہ دا)

پھنھنا ہونا

اُپھن / اُپھننا: (مصدر) 1- اُبلنا، جوش آجانا، بلبلے اُٹھنا، اُچھلنا،

پانی دا اُبلنا، اُپر اُٹھنا 2- جُج جانا، پک جانا، پھل جانا

اُپھیم: (مو) اُفون، اُفیم، اک نشے والی موٹی

اُپھیمی: (صفت) اُفیمی، اُفیم پین والا

اُپھین: (صفت) بغیر جھگ توں

اُپھینڈا: (صفت) 1- مغرور، متکبر، خود پسند 2- ضدی، ہٹھی، آکر باز

اپی کھبی والا: (صفت) سادہ بندہ، شریف انفس انسان، بھولا بھالا

اُپیت: (صفت) دشمنی، بیر، سنگدلی

اُپیت: (نڈ) دلیل، ثبوت، گواہی، اندازہ

اُپیتا: (نڈ، صفت) بے مہر، ظالم، سنگدل

اُپیڑا / اُپیڑا: (صفت) 1- بلا تکلیف، جیہنوں کوئی تکلیف نہ ہووے،

بے درد، سگھی 2- پتھر دل، ظالم، بے مہر

اُپیکشا: (مو) 1- نظر اندازی، ان ڈھٹا، لا پرواہی، غفلت 2- بے

عزتی، دھوکھا، انکار

اُپیکھیہا: (سن، مو) بے پرواہی، تیاگ، ان ڈھٹا

اُپیل (Appeal): (انگ، مو) بینتی، گزارش، منت، عرض، درخواست،

پکار، فریاد، پیرین، پٹھلی عدالت دے فیصلے دے خلاف اُپرلی

عدالت وچ وتی گئی عرضی

اُپیل بحال کرن، (حما) ماتحت عدالت دا فیصلہ رد کرن

اُپیل خارج کرن، (حما) ماتحت عدالت دے فیصلے نوں برقرار

رکھن، درخواست نا منظور کرن

اُپیل داخل کرن، (حما) ماتحت عدالت دے فیصلے خلاف اُتلی

عدالت وچ درخواست دیون

اُپیل داخل ہوون، (حما) ماتحت عدالت دے فیصلے خلاف اُتلی

عدالت وچ درخواست داخل ہوون

اُپیل دائر کرن، (حما) دیکھو: اُپیل داخل کرن

اُپیل نو لیس، (نڈ، صفت) اُپیل لکھن والا، مُنشی

اُپیندر: (نڈ) 1- اندر دا چھوٹا بھرا 2- کرشن جی داناں

ا.....ت

اُت: (ہ، صفت) 1- زیادہ، بہت زیادہ، بہت وڈا، بے حساب

2- بہت عظیم، وڈا فاضل 3- (مو) انجام، انت 4- ظلم، زیادتی،

نا انصافی، ہمیر

اُت چانی / ات چانیاں، (حما) دیکھو: اُت چاؤنی

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

اُپھرن کال، (نڈ) 1- نامکمل زمانہ 2- وقت توں پہلوں، کویلے، بے موقعہ

اُپھرنّا: (مو) نامکمل ہون دی حالت، کمی، خامی، کسر

اُپوڑ: (مفت) 1- مندے کم، مُدے پھن 2- پیراں دا کھڑاک

اُپوڑن: (مصدر) 1- پیر مارن 2- مندے کم کرن، خواہ خواہ لڑن،

دودھ ددھ کے کھان کرن 3- پیراں نال کھڑاک کرن

اُپوڑی: (مو، مفت) 1- جیہدی پوڑی نہ ہووے، پھل پیر 2- بدراہ عورت، پنکھی مت

اُپوزیشن (Opposition): (اگ، مو) مخالف گردہ، حزب اختلاف

اُلویت: (سن، نڈ) ہندوواں دا مقدس دھاگا، جینڈو، زُتار

اُچھ: (مفت) جتنے پہنچ نہ ہووے، جس نوں کوئی پہنچ نہ سکے، پہنچ توں پرے، نہ پہنچ سک دی حالت

اُچھ: (حرف حیرت و تاسف) 1- اُف، ڈکھ دے اظہار لئی بولدے نیں 2- کسی شے دی ڈھیر بیخات تے کثرت ویلے بولدے نیں

اُچھار: (نڈ) دیکھو: اُچھارا

اُچھار: (نڈ) دیکھو: اُچھارا

اُچھارا: (نڈ) 1- اُچھرا، اُچھریاواں، پھوک 2- ڈھڈ دا ہوا پاروں کیا جاون، ایہ عام طور تے ڈھراں لئی بولدے نیں

اُچھارا: (نڈ) اُبال

اُچھارن: (مصدر) پھوکن، پھوک مار کے بھلاون، اُبھارن، بھوکن

اُچھارنا: (فہم) بہت رجاونا، تعریف نال بھلاونا، تراونا، بھوک دینا

اُچھالن / اُچھالنا: (مصدر) 1- بل دے پھالے نال بیٹھلی مٹی اُتے

کرن، بل دا ہن 2- اُچھالن، اُبھارن، اُچھرا، کھلارنا

اُچھتا: (مو) آفت، مصیبت، اوکھیاں

اُپھرن: (مفت) جیہنوں کچھ نہ تھجے، جیہنوں کوئی خواہش نہ رہوے

اُپھرن: (مفت) من دی اوہ حالت جس وچ کچھ نہ پھرنے، کے گل دی بوند اُٹھے، جو پھرنے نہ، جو نہ پھرنے ہووے

اُپھرا: (نڈ) 1- اُچھارا، ڈھڈ دا ہوا نال بھنل جانا، ڈُک، بھوک 2- گھجھارن، غصہ، ہرکھ

اُپھرا نا: (مصدر) 1- ڈھڈ بھر کے کھوان، زیادہ کھوادینا

2- ٹھوٹا 3- بہت زیادہ دولت دے دین 4- کھلار دین 5- ناراض کر دینا، غصہ دوانا 6- چالوسی کرنا

اُپھراؤ: (مفت) 1- اُپھراں والا 2- فالتو، بہتا، بیکار، فضول 3- جیہدی شے اُپھارے دا باعث ہووے 4- غصہ دوانا والا

اُپھراؤن / اُپھراؤنا: (نڈ) دیکھو: اُپھراں / اُپھرا نا

اُپھرائی: (مو) 1- ڈھڈ دا ہوا نال بھنل جانا 2- تک تیب بھر جانا 3- غصہ، ناراضگی، رسیواں 4- دھکیں، زیادتی

اُپھرن: (مصدر) 1- ڈھڈ دا بھنل 2- رجن

اُپھرن / اُپھرنّا: (مصدر) 1- کوئی خواہش نہ رکھنا 2- کچھ نہ بھجنا

3- بھنلنا، مونٹا ہونا 4- غصہ کرنا، ایویں کسے نال لڑ پینا

اُپھرن: (مصدر) خیر دا اُٹھنا، روٹی، نان وغیرہ دا اُبھرنّا

اُپھروکتا: (نڈ) موسیقی دے کھرج گرام دے ستویں مور چھنے دا ناں،

سارے، گا، پاء، دھائی، دھا، پاء، گا، رے، سا

اُپھریجن: (مصدر) دیکھو: آ پھرن

اُپھریما / اُپھریماں: (نڈ) دیکھو: اُپھریاواں

اُپھریں: (فہم) 1- آفرین دا وگڑیا رُوپ

اُپھریں: (مصدر) دیکھو: آ پھرن

اُپھریاواں: (نڈ) 1- اُپھرا، اُچھارا، آ پھرن دی حالت 2- غصہ، ناراضگی

(پہلی جلد)

اُت گھٹ: (مو) اُچی نیویں، ودھ گھٹ

اُت گھٹ نہ کرن، (مخا) ودھ گھٹ گل نہ کرن، اُچی نیویں نہ

آکھن، تڑھی نال دو بے نوں روکن لئی بولدے نیں

ات گیتا: (ند) اک ماترک چھند، لُجھن چار چرن، پریت چرن 22

ماتراں، پندرہاں تے ستارہاں پُر و سرام (وقفہ)، انت گور و لکھو

اتا: (نر، ند) 1- باپ، بیو، والد 2- آقا، مالک، سردار 3- وڈا،

بزرگ، پیر

اتاترک، (نر، ند) ترکاں دا باپ یعنی مصطفیٰ کمال پاشا

اتا: (مہل) پتا دے شروع وچ لگن والا، جیویں اتا پتا

اتا پتا اتہ پتہ، (ند) پتا تھو، تھاس ٹکانا، اگ سنگ، نشانی، سُر،

اطلاع، حقیقت

اتاپتا دسَن، (مخا) دس پاؤں، خبر دیون

اتا: (ند) سسی پنوں دے قصے وچ اک دھوبی دانان

اتا: (صفت) اینا، اتنا، ایس جتا

اُتا: (صفت) 1- بیا ہویا 2- اُتے، کوٹھے تے

اُتا: (صفت) 1- اونا، اُتنا، اوس جتا 2- اُتلا، جیویں 'اُتلا پاسا'

اُتا: (سن، مو) خبر، خبر نامہ، سماچار، اطلاع، حال

اُتا کرنا، (مخا) اُپرالا کرنا، جتن کرنا

اُتا واپنا، (مخا) خبر، سُر ت لینا یاں دینا

اتار: (ند) اتوار

اُتار: (اصطلاح) ٹانگ، ڈرامے دا چوتھا رنگ، خلاصی، چھٹکارا،

نردان، حل، گنجھلاں دا کھلنا، ٹانگ یاں ڈرامے دے چارھیاں

وچ پہلے نمبر تے منڈھ، دوجے تے اُلجھاؤ، تیجے تے عروج اتے

چوتھے تے اُتار یاں (Final Action) تے پنجویں تے انجام

یاں (Resolution) آؤندا اے

اُتار: (ند) 1- گھاٹ، زوال، گھانا، کمی 2- نشیب، ڈھلوان، نیواں،

ڈھال 3- بدنامی، بے عزتی 4- جذر، جوار، پانی دا اُتار 5- صدقہ،

کفارہ، فدیہ

اُتار آویو، (مو) بڑھیا

اُتار اُتارنا، (مخا) نقل کرنا

اُتار چڑھا، (ند) مہنگائی ستائی (قیمتاں دی) قیمتاں دا ودھنا

گھٹنا، چڑھن اُترن (ندی دا)، اُتانہہ پٹھانہہ، لہن چڑھن،

اُپر تھلے ہون دی حالت، اُچی نیویں، گھانا وادھا

اُتار چڑھا ہون، (مخا) اُچی نیویں ہون، وادھا گھانا ہون،

اُتانہہ پٹھاں ہون

اُتار چڑھاؤ، (ند) چڑھن اُترن (ندی دا، قیمتاں دا، من دے

جذبیاں دا) سے دا ہیر پھیر

اُتار: (ند) تارکشی دا آخری تھہ یعنی تار دی تیاری دا عمل جیہدے تے

تار دی کھپائی ختم ہون دی اے

اُتارا: (ند) 1- لکھت دی نقل 2- ٹھہراؤ، پڑا، بئیرا 3- سرتوں واریا

ہویا صدقہ جیویں دانے، لگو وغیرہ 4- کمی، گھانا، زوال 5- نشیب،

ڈھلوان 6- آمد، ٹھہرنا 7- ملاح 8- پریاں دا آنا 9- (صفت)

اُتارن والا 10- پار کرن والا

اُتارا اُتارن، (مخا) 1- وارن، صدقے کرن 2- عارضی طور تے

کتنے ٹھہرن، پڑا کرن 3- کسے شے دی نقل تیار کرن

اُتارا کرن، (مخا) 1- اُترن، اُتوں پٹھاں آون، ڈیرا لاون،

آون 2- پڑا کرن، قیام کرن 3- صدقہ دیون، وارن

اُتارو: (ند) بندھ تارا، اتارو، عطارو

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

اُت چاڈنی، (حما) 1- اُتھر چانا، حد توں ودھ جانا، ظلم کرنا

2- شوخیاں مارنا

اُت چڑھیا، (مفت) ظالم، قہر ڈھان والا

اُت خدا دا ویر، (اکھا) بہت زیادہ ظلم کرن، خدا مال دیر سمجھن

اُت خدا دا ویر ہوندا اے، (اکھا) جدوں ایہہ دنسا ہووے کہ

رب نوں انتہائیں بھادئی تاں آکدے نیں

اُت دُرگت، (مو) سخت معیبت، بڑی مشکل

اُت دُشوار، (نڈ) بہت مشکل

اُت دُور، (نڈ) بڑا فاصلہ، بہت دور

اُت دین، (نڈ، مفت) مفلس، بہت غریب، بہت دُکھی، بیزار

عاجز، بے دس، محکوم

اُت کھنٹی، (نم) بہت وڈیاں وڈیاں گلاں کرنا، جیہناں وچ

حقیقت نہ ہووے، شوخیاں مارنا

اُت کول، (مو) اودھ سُر جھڑی خالص سُر تالوں دودھ بے نیویں

ہووے

اُت نہ بھلا بولنا، ات نہ بھلی چپ اُت نہ بھلا منہ مٹھا، ات

نہ بھلی دُھپ، (اکھا) ہر کم اعتدال وچ ای فائدہ مند اے،

حدوں ددھنا ہمیشہ نقصان دا موجب ای بن دا اے

اُت: (نم) 1- پڑ، ایہہ، ایس پاسے، ایڈھر، ایس تھاں، ایس دنیا 2- پرے،

اوس پاسے

اُت: (مو) بس، ختم

اُت سدھم، (اعوان) ایہہ ٹھیک اے، ایہہ ثابت ہو گیا ہے، ایہہ

کمر اے

اُت کت، (نم) اتھے کتھے

اُت کرتم، (اعوان) ایہہ ہو چکیا

اُت: (نم) 1- ایس پاسے، ایس طرف، اتھے 2- ایسے تھاں، اتھے

3- (مفت) اپنا، ایس قدر

اُت اُت، (نم) 1- ایڈھر اودھر 2- اتھے اتھے آخرت، ج

اُت بھت، (حرف تشبیہ) انج، ایس طرح، ایس طرح

اُت پاروں، (نم) ایس وجہ توں، ایس کدے توں، ایس پاسیوں

اُت کے نہ اُت کے وچے کھا دے تے، (اکھا) دُجمل یقین

بندہ کے اک پاسے نہیں لگدا تے، پاسے ای دھکے کھاندا

رہندا اے

اُت گلے، (نم) ایس وجہ توں

اُت واری / اتواری، (نم) ایس واری، ایس دفعہ

اُت ول، (نم) ایس پاسے، ایڈھر

اُت: (سن، نڈ) سابقہ، جیویں اُتیتی، اُتدہ وچ

اُت: (نم) 1- اُتھا، اُوس قدر 2- اودھ، اوس 3- (مفت) اُتم، اعلیٰ،

اُپرلا 4- اُپر، پر، اوتھے، اوس تھاں

اُت آئی، (حما) ات لیاوئی، اُتھر چانا، بخلہ کرنا

اُت بائی، (نم) اوس پاسے، اوس جانب، پرلے پاسے، اوس

کنڈھے تے

اُت بھج، (سن، نڈ) جو اُپرنوں پاڑ کے جتے، برچھو، رکت

اُت داں، (نم) اوس پاسے، پرلے پاسے، اوتھے

اُت ول / اُت ولے، (نم) اوس پاسے، اوس تھاں، اوتھے

اُت بُت: (مفت) اُتھ، بُدھو، بوج، بے وقوف

اُت گت: (مو) 1- اُگ سنگ، حقیقت، اصل گل، اصیت، تہہ

2- کانا پھوسی، کھسّر پھسّر، بھجری

اُتنگھ: (مو) تانگھ، سدھر، خواہش

اُتانہوں: (نم) اُپرلی طرف، آسمان توں، اُپرلی سرکار داکم

اُتانہہ: (نم) اُپر، اُپرلے پاسے اوہ پاسا جدھوں دریا یاں ندی آ رہی ہووے

اُتانہہ اُتانہہ اُتانہہ، (صوت) ہل داہندیاں ہویاں بلداں نوں

سجے پاسے یاں بنے ول ہوون نوں آکھدے نیں

اُتاس: (نم) 1- اُتانہہ، اُپر، اُتے، اُچیاں ول، بلندی ول 2- پہاڑی علاقہ

اُتاس دو، (نم) اُتانہہ ول، اُپر نوں

اُتاوُل: (ہ، صفت) 1- تیزی، کالھی، سقاری، بے چینی، متجسس، کوئی کم کرن لئی بے تاب، بے قرار، جوشیلا، جلد باز، اتاولا 2- چاہون والا 3- غصیل، جھیتی ناراض ہون والا، بد مزاج

اُتاوُلا: (صفت) کالھا، جوشیلا، جذباتی

اُتاوُلا ساہ، (ند) ٹنڈا دم، چڑھیا ہو یا ساہ

اُتاوُلا سوباوُلا، (اکھا) کالھی کرن والا احمق ہوندا اے کیوں جے

اوہ ہمیشہ بنا سوچیوں بھجدا اے تے ٹوئے وچ ڈگدا اے

اُتاوُلاں نال: (نم) کالھی کالھی

اُتاوُلی: (مو) 1- جلد بازی، تیزی، کالھی، پھرتی، عجلت 2- بے چینی،

بے قراری 3- 'اُتاوُلا' دی تانیث

اتاونا: (نعم) انت کرنا، مکاونا، سرے لاونا، نتیجے تے پہنچاونا

اُتاوُے: (ند) بے چین، بے صبرے، کالھے، جوشیلے، جذباتی

اتاہاں: (نم) اُپر، اُپرلی طرف، آسمان دی جانب، اُتانہہ، اُتلے پاسے

اتاہل: (صفت) دیکھو: اُتاوُل

اتاہلا: (صفت) دیکھو: اُتاوُلا

اُتاہلی: (مو) دیکھو: اُتاوُل

اُتاہوں: (نم) اُپرلی طرفوں، آسمان توں، اُپرلے افسراں ولوں

اتاوُل: (نم) دیکھو: اُتاوُل

اتاوُلڑا: (صفت) دیکھو: اُتاوُلا

اتاوُلڑی: (صفت) 'اتاوُلڑا' دا مونٹ

اُتاوُلی: (نم) دیکھو: اُتاوُل

اُتائی: (صفت) عطائی، جیسے کوئی مہارت باقاعدہ نہ لیتی ہووے، بے اُستاد

اُتائی: (مو) 1- بُت، مورتی 2- بلندی، اچائی 3- وڈیائی 4- بُت، اُتاوُن

دی مزدوری

اُتاکیں: (نم) بننے، ایسے وقت، ایسے ویلے

اُتبار: (ند) عربی لفظ 'اُتبار' داوگاڑ

اُتبار: (ہ، نم) ایدوں، مگروں، پچھوں

اُتباری: (صفت) 1- معتبر، عزت دار 2- ایماندار 3- اعتباری

اُتباع: (عر، ند) 1- پیروی کرنا، کسے دی گل یاں حکم پچھے فُرنا

2- تابعداری

اُتپات: (ند) 1- نا انصافی، ظلم، زیادتی، سختی 2- جرم، گناہ 3- گھبراہٹ،

بے چینی، تکلیف 4- نحوست 5- بد شگونگی

اُتپاتک: (سن، ند) سنگین جرم، گناہ کبیرہ، وڈا گناہ

اُتپاتکی: (سن، مو، صفت) 1- مجرم، گناہ گار، پاپی 2- جرم، گناہ، پاپ

اُتپاتی: (صفت) 1- سخت، تیز 2- برباد کرن والا 3- پیدائش، جنم،

پیداوار

اُتپادک: (سن، صفت) پیدا کرن والا

اُتپادن: (مصدر) اُتپن کرن، پیدا کرن، تخلیق کرن، پیداوار دیون

(پہلی جلد)

2- اُپر چھل، اُباک، قے 3- جس پاسیوں دریا آؤندا اے، دریا دا مشرقی کنڈھا، اپنے توں مشرق ول 4- گھاٹ، پتن، دریا دا کنڈھا 5- توڑ، اُپ، چھوٹی بیڑی 6- خشک تھاں، خشکی اُتار اُل: (صفت) اُتانا، اُلنا، اُلٹھا، لٹ بھر

اُتارو: (فد، صفت) 1- اُتلا پاسا 2- اُتے یاں چڑھدے پاسے رہن والے 3- دریا دے شمال یاں مشرق والے پاسے رہن والا، دریا دے بہاؤ دی مخالف سمت دے علاقے دار رہن والا اُتاسی: (عدد، صفت) اک گھٹ اتسی، ستر جمع نو، (79)

اُتال: (نم) اب، ایس ویلے اُتالا: (صفت) دیکھو: اُتاؤلا اُتالھا: (صفت) دیکھو: اُتاؤلا اُتالھی: دیکھو: اُتاؤلی

اُتالی: (مو) 1- بے چینی، کالھی، اضطراب 2- اُتاؤلی اُتالیت: (عر، صفت) گورو، اُستاد، معلم، سیکھیا دین والا، ماسٹر، ادب سکھاؤن والا، نگران، گھروچ تعلیم و تربیت دا کم کرن والا اُتان: (صفت) 1- اُبل، کمزور، بے طاقت 2- بے سہارا

اُتان: (مو) 1- اُچی تھاں، بلند 2- (صفت) کھرن والا، زمین نال لگ کے لے پین والا 3- سدھا، مونہ اُت رکھ کے لے پین والا 4- گھٹ ڈوگھا 5- مغرور 6- کھلا

اُتانا: (صفت) 1- بے طاقت، کمزور، رستا 2- وچارہ، مفلس، دولت توں بغیر 3- کمر دے بل چت لینیا ہویا اُتانا: (فد، صفت) 1- کنڈ بھار، پچھلے پاسے، چت، مودھا، اُلٹھا 2- کھلا ڈلھا 3- اُتلا پاسا اُتانگھ: (صفت) 1- نا اُمید، اُداس، غمزہ، بے سہارا 2- نا اُمیدی

پلاک دُکھتری

اُتارم: (سر) مینوں لاہوے گا، مینوں اُتارے گا

اُتارن / اُتارنا: (صدر) 1- کی کر دینا 2- اُچی تھاں توں چھلے لیا نا 3- نازل کرنا 4- پیدا کرنا 5- جاہ کرنا، بنا کرنا 6- رکھنا 7- پکانا 8- بدلنا، تبدیل کرنا 9- کڈھنا 10- ڈھانا، ڈگانا 11- مٹانا، اُڈانا 12- گھٹانا، گھٹ کرنا 13- وارنا، نچھاور کرنا، صدقے کرنا 14- موڈنا 15- بے باق کرنا 16- ضائع کرنا 17- ذلیل کرنا 18- یاد کر لینا 19- نقشہ وغیرہ کھینچا، تصویر لینا 20- ٹھہرانا، تھاں دینا 21- بے عزت کرنا 22- جسم توں لیڑے الگ کرنا 23- ٹھکا، حلق توں نیویں لانا 24- نازل کرنا 25- اصلی تھاں توں ہٹانا، نقل کرنا، اکھاڑنا 26- پیوست کرنا، بھونکنا 27- کھوہ لینا 28- فرض ادا کرنا 29- دُور کرنا 30- اُدھیرنا 31- قطع کرنا

اُتارو: (صفت) 1- اُتارن والا 2- ڈھلواں 3- اُتاری 4- جیہوں رکتوں چھلے لاہ دتا جاوے 5- لاہن والا، پارلے کے جان والا، طاح 6- تیار 7- اپنے آپ نوں ذلیل کرن والا 8- (فد) جیہوا بندہ عہدے توں ہٹا دتا جاوے، جو تیر نہ سکے 9- جیہوا ادا نہ ہو سکے 10- جیہوں تجربہ نہ ہووے

اُتاری: (نم) ایس واری، ایہ کیس

اُتارے دا منتر جنتر: (فد) نظریاں جادو دے اثر نوں ہٹاؤن والا منتریاں ٹوتا

اُتاریا: (نم) نقل کیتا

اُتاریندس: (سر) اُتاراں، وگی: بچ لوئی کین اُتاریندس، سمجھا بھل بھاد میں بار پنداس

اُتاریوں: (پو) اتوار نوں، اتوار

اُتاڑ: (مو) 1- اُتلی زمین، چبے، اُچا پاسا، اُچی دھرتی، ہٹھار دا اُلٹ

جانا، جھولے پینا

اُتر: (صفت) دیکھو: اُترا

اُتر: (ند) 1- اُتراؤ، گھائی 2- نازل ہونا 3- جواب 4- قوت، طاقت

5- آمد 6- نتیجہ، حساب 7- فرق 8- اک پہاڑ 9- بدلہ، عوض

9- دُور، پچھے 10- آخری 11 بہتر، اعلیٰ، ودھ کے 12- زیادہ طاقتور

13- بہت چنگا 14- جیہناں دا ذکر پہلے کیا گیا اے 15- مستقبل

16- اگے 17- (نعر) "اُترن" توں امر

اُتر پتر ہون، (بحا) اُدھار لہہ جاوَن

اُتر ساعی، (ہ، مو) ساء بھٹکن دی بیماری، دمہ

اُتر کاری، (ہ، ند) جواب دین والا

اُتر گزئی، (ہ، نم) 1- اُپر تھلے، اُپر تلے 2- ترتیب نال 3- بدحالی

اُتر وانگ، (ند) 1- جواب دین والا 2- مدعا الیہ

اُترا: (صفت) 1- اُتنا، اُتنا 2- ہنکار

اُترا: (صفت) اوتا، اوس قدر

اُتر اوی: (ند) 1- اروڑیاں دی اُتر اوی ذات دا بندہ، اروڑیاں دی

اک ذات 2- شمالی 3- شمالی علاقے دار بن والا

اُترا کھنڈ: (ند) بھارت دا شمالی حصہ جیہڑا بندھیا چل توں لے کے

کشمیر تک جاندا ہے، کاشی توں کیلاش تک

اُتران / اُترانا: (مصدر) 1- اُتر دانا، اُتارن دا کم کرانا 2- اُبل آنا،

اُبلنا 3- جھگ آجانا 4- سطح اُتے آجانا 5- اُتے آنا

اُترانا: (نعم) ناز ہونا، فخر کرنا، غرور کرنا

اُترانج: (ند) نالا، نازا

اُترال: (پوا، نم) ایس طرحاں

اُترال: (نم) اُوس طرحاں، اُوس طریقے نال

اُتراون / اُتر اونا: (مصدر) دیکھو: اُتران / اُترانا

اُتراہا: (ند) گھائی، اُترائی، نشیب

اُتر اہدی: (ند) دیکھو: اُتر اوی

اُتر اء: (ند) دیکھو: اُتراؤ

اُتر اء چڑھا، (ند) 1- اُتار چڑھا، اصلی حالت توں اُتانبہ یاں

تھلے ہون دا عمل 2- سوچ وچار 3- فائدہ تے نقصان 4- چڑھنا

تے لہنا

اُترائن: (سن، صفت) شمال ول نوں سورج دی چال، شمال ول دا

پاسا، سورج دی مکرتوں کرک تک دی رفتار، ماگھ توں ہاڑھ تک چھ

مینے داسا

اُتراؤ: (ند) 1- ڈھال، ڈھلوان، گھائی، نشیب، اُترائی 2- اُترن

3- زوال، اُتار

اُتراؤ چڑھاؤ، (ند) لٹھ چڑھ، اُچان نوان، پانی دا اُترنا چڑھنا،

ویشا دا چنگا ماڑا ہونا، عروج تے زوال

اُتراؤ چڑھاؤ دسا، (بحا) کئی پینترے بدلنا (گل بات وچ) چکھا

دین دے ارادے نال پہلاں کُجھ کہنا پھیر کُجھ کہنا

اُتراؤن / اُتر اونا: (مصدر) دیکھو: اُتران / اُترانا

اُترائی: (مو) 1- اُترنا، پیٹھاں نوں آونا، لہائی چڑھائی دا اُلت 2- ڈھال،

گھائی، نیوئیں تھان، ڈھلوان 3- اخیر عمر، بڑھپے دی شروعات

4- لاہون دی مزدوری 5- ندی پار کرن دی مزدوری، ملائی 6- پہاڑ

توں تھلے آؤن دا کرایہ 7- نقل کرن دا معاوضہ 8- قرض دی ادائیگی

9- گھاٹ دا محصول

اُتر پال: (ند) ادھ زمین جس تے کجھ کاشت نہ کیا ہووے

اُتر پت: (صفت) نہ رجیا، بے سنتو کھا، بھکھا، تنہا، بہت پیاسا

(پہلی جلد)

پلاک دُشنری

فیاضی بخشیش

اُتر دین : (صفت) 1- مفلس، بہت غریب 2- بد بخت، بد قسمت 3- بہت دکی

اُتر : (ند) 1- پہاڑ ول دا پاسا، شمال، کچھنا، جیویں پور بار دھ، اکھا، پہاڑ، اُچا پاسا، پریت والا پاسا 2- پہلے، گروں دا، بعد دا 3- ڈنگراں یاں کسے شے دے وٹاندرے وچ برابر کرن نئی دتی قیمت، کسے مادہ شے (گھوڑی وغیرہ) دے وٹاندرے دا عمل 4- گل دا جواب

اُتر اڑھیکاری، (ند) جس نوں کسے دے مرن پچھوں اوس دی جائیداد ملن دا حق ہووے، وارث، جانشین
اُتر پُتر ہو جانا، (مخا) ادھار اُتر جانا، لیکھا صاف ہونا، مک چک ہونا، نیڑا ہو جانا

اُتر پرشن، (ند) سوال جواب، آپس وچ دی گل بات
اُتر کچھ، (ند) ہنیرا کچھ، پہاڑ بننا

اُتر پینا، (مخا) ذریعہ لادینا، مٹھ لینا، ٹھاننا، تیار ہو جانا
اُتر دانک / اُتر داتا، (ند، صفت) جواب دین دا اڑھیکاری، جوابدہ، ذمے دار

اُتر دکھن، (ہ، ند) 1- شمال و جنوب 2- شمالاً جنوباً
اُتر میلے پُر اوسائے، دکھن و سدے ٹوں و نجائے جد دکھن و سائے تاں جل تھل پانی دا بنائے، (اکھا) اُتر والے پاسے دی ہوا بدلاں نوں جوڑدی اے تے پُرے دی ہوا مینہ و ساؤندی اے، دکھن دی ہوا و سدے ہوئے بدلاں ٹوں اُڑا دیندی اے پر جے کدی دکھن دی ہوا ٹال مینہ ورھ پوے تے ہر پاسے پانی ای پانی ہو جاندا اے

اُتر نہ اہوڑنا، (مخا) کوئی جواب نہ بھنا، غرر ہو جانا، لا جواب ہو

پلاک ڈکھری

اُتپت : (سن، مو) 1- پیداوار، پیدائش، پیدا ہویا، حمیا ہویا، اُگیا ہویا، رچیا ہویا، بنایا ہویا 2- اصل 3- تخلیق 4- ترقی 5- آمدنی

اُتپت ہونا، (مخا) پیدا ہونا، بننا، وجود وچ آنا

اُتپتی : (مو) 1- پیدائش، پیداوار، جنم 2- آمدنی، کمائی

اُتھیل : (ند) 1- نیلا کول، کل، نیلوفر 2- اک پودا 3- اک ناگ 4- کوئی پھل

اُتین : (سن، ند) پیدا ہویا، اُگیا ہویا

اُتینا : (ند) اُتپنا، لکھنا، بے وقوفی

اُتھ : (صفت) 1- بے تاریخ، جھیدے رُکن یاں ہون دی کوئی تاریخ نہ متھی ہووے 2- جھیدا کوئی ٹھکانہ نہ ہووے، بے گھر 3- (ند) جگ، سادھو، سنت، فقیر 4- پرلایا، اٹھنی 5- مہمان 6- مہمانی دا حقدار

اُتھ سیوا، (صفت) مہمان دی خاطر تواضع، مہمان نوازی

اُتھ سیوک، (صفت) مہمان نواز، میزبان

اُتھنا : (صفت) 1- بے طاقت، کمزور، رستہ 2- بے دس، پنا اختیار توں، مجبور، مفلس، وچارا 3- (مو) ناکی، مجبوری، کمزوری، نا طاقتی

اُتھنی : (سن، ند) جس دے آدن دی کوئی تاریخ مقرر نہ ہووے، جو اچانک آ جاوے، اچانک آدن والا پروہنا، اوپرا آدی

اُتھ : (صفت) 1- بے انت 2- نہ ٹھن والا

اُتھوگ : (صفت) بہت سزاوار

اُتھیرن : (صفت) 1- بہت بڑھا 2- سڑیا ہویا، ناکارہ، بودا

اُتھچار : (ند) سیاریاں دی محوری گردش

اُتھاد : (عر، ند) اک کھک ہون، وحدت، یکسانی، ایکاء، اتفاق

اُتھان : (مصدر) 1- بہت زیادہ خیرات کرن، سخاوت کرن 2- (ند) دان،

اُتر وگ: (نڈ) دمہ، تپدق

اُتر وں: (نم) پرسوں توں پہلے، پرسوں توں بعد

اُتر وں: (صوت) اُچھو، نچھ دی اواز

اُتر ویکن / اُتر ویکنا: (مصدر) دیکھو: اُترن / اُترنا

اُتری: (صفت) 1- اُتنا، اونا کو 2- قُطب، قُطبی تارا 3- نمک والا علاقہ

اُتری: (مو) ساز دا اوہ پردہ جہدے توں کسے سُردی مدھم یاں کول

اواز پیدا ہووے

اُتری پھل: (نڈ + مو) 1- اک دوائی، ہرڑ، بیڑہ، آملہ وغیرہ توں تیار

کیتی ہووے 2- تین 3- پھلاں دا مرکب

اُتریا: (صفت) 1- اُتریا ہویا، نازل شدہ 2- غمگین، اُداس (چہرہ)

3- جہدی طغیانی وچ کی آگئی ہووے یعنی ہڑھ دا زور ٹٹ گیا

ہووے (پانی / دریا)

اُتریا نیا: (صفت) دیکھو: اُتریا

اُتریت: (صفت) مضطرب، بے قرار، بے چین، نامطمئن

اُتریکن: (مصدر) دیکھو: اُترن

اُتریکا: (صفت) اتنی سال دا

اُترین: (مصدر) دیکھو: اُترن

اُتریندا: (صفت) دیکھو: اُترینڈر

اُترینڈر: (صفت) 1- اُتارن والا، نازل کرن والا 2- اُترن والا

اُتریوں: (مصدر) دیکھو: اُترن

اُتریوں: (نم) 1- اُترسوں، آؤن والے پرسوں توں اگلا دن

2- لنگھے ہوئے کل توں پہلے دا دن 3- کل توں بعد دا دن

اُتریہوں: (پو، نم) گزریا کل، پرسوں، لکھیا تیاؤن

اُتر: (صفت) روک، اڑکا، انکاؤ، وگاڑ

اُتر: (نڈ) 1- انبار، ڈھیر 2- اُچائی، بلندی 3- اک شے نوں دوجی شے

تے رکھن دی حالت 4- اُتلا، اُپر والا 5- سدھے ہتھ دا 6- اُتم، اعلیٰ،

بہترین، عمدہ

اُتر اونا: (فل) جنوراں دا زور نال بولنا

اُتر وں: (مو) اُچھو، نچھ دی اواز

اُتر وں: (نڈ) پچکی، غوطہ

اُتر وں آون، (جھا) پچکی لگن، غوطہ لگن، اُبت آؤنا، دم رک

جاون، دم تھن

اُتر وں: (نڈ) کھنڈ دی جسامت دا اک کیڑا جیہڑا کچے تے سیل زدہ

مکاناں وچ پیدا ہوندا اے تے انسان دے جسم نال لگ کے خون

چوسدا اے

اُتسار: (نڈ) دست، مروڑ، اسہال، پیچش

اُتساری: (صفت) 1- جیہوں دست لگے ہوون 2- جیہوں جلاب دتا

گیا ہووے

اُتساہ: (نڈ) 1- کوشش، سعی، محنت 2- ہمت، دلیری، حوصلہ 3- قوت

ارادی، عمل کرن دی طاقت 4- جوش، جذبہ 5- تحمل 6- خوشی،

فرحت 7- اُنگ، موج 8- قوت، بل، زور

اُتساہی: (صفت) 1- محنتی، حوصلہ مند، شوق نال کم کرن والا، ہمت

والا، ثابت قدم، طاقت والا 2- کوشش، محنت، حوصلہ تحمل

اُتساجی / اُتسبازی: (مو) دیکھو: آتسبازی

اُتسرگ: (نڈ) تیاگ دان، بھوگ، رشتہ، تعلق، گرامر دا کوئی عام اصول

اُتسک: (سن، صفت) 1- خواہش رکھن والا، بے تابانی نال کسے شے

دی تانگھ کرنا 2- کسے گل ٹوں جانن دی خواہش رکھن والا 3- تمنائی

4- چاہیوان، سدھر وچ

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

جانا، درج ہونا (تصویر، فوٹو) 23- نقل ہونا (اتارا) 24- چلنا، جاری ہونا (نزلہ) 25- کٹیا جانا (سر) 26- لگی لپٹی چیز الگ ہونا (کھل) 27- تول بننا، یاں نکنا (بوری، ٹومب کنی اتری ہے) 28- لڑن یاں گھٹن واسطے سامنے آونا یاں بٹرنا (رن وچ، اکھاڑے وچ) 29- مٹنا، چکنا ہونا (قرضہ) 30- پک کے تیار ہونا (توے تول روٹی) 31- لگنا (دازھ) 32- مٹنا، اڈنا (قلعی، ملج)

اُترن پترن، (صفت) اُترن، لٹھے ہوئے پڑانے لیوے اُترنگ: (ہ، مذ) ادھ لکڑ جو بوبے دے اُتلے پاستے چوکت وچ لائی جاندی اے

اُترنگا: (ہ، مذ) دیکھو: اُترنگ

اُترنی: (مو، صفت) 1- اُترن دا انداز یاں فعل 2- اُترن دی شے (بیڑھی) 3- اُترن والی، لٹھن والی

اُترؤ: (صفت) 1- اُترن والا، نازل ہون والا 2- اُترن نوں تیار 3- شمالی، شمال توں متعلق 4- اُپرلا، اُتلا 5- سدھا 6- فاتح

اُتروان / اُتروانا: (مصدر) اُتارن دا کم کروانا، لبواؤن دا کم

اُترواون / اُترواؤنا: (مصدر) دیکھو: اُتروان / اُتروانا

اُتروائی: (مو) اُتارن دی مزدوری یاں اُتارن دا کم

اُترورتی: (مذ) شمالی، شمال وچ پایا جان والا

اُتروکا: (صفت) پرسوں توں پہلے دا، ایس ویلے دا، ایس سے دا، ایسکاں دا، ایس ورھے دا

اُتروکڑا: (صفت) دیکھو: اُتروکا

اُتروکے: (نم) ایس وار، ایس ویلے، ایس سال، ایس موسم وچ، ایدکس

اتر پرار: (نم) تین سال پہلوں

اُترتا: (مو) 1- چالاکی، تیزی، ہوشیاری 2- کالھی

اُترتائی: (مو) دیکھو: اُترتا

اُتردا: (صفت) گھٹا جانا، ڈھلدا

اُتردا چند، (مذ) بچپدا چند، ہنیرے کچھ دا چند جو اک کلا روز گھٹ جاند اے

اُترسوں: (نم) 1- اج توں تیرا دن 2- دوون پہلے، اج توں دوون

پہلاں 3- پرسوں توں اگلا دن

اُترکت: (صفت) 1- حد توں ودھ کے 2- علاوہ، سوا 3- بہت زیادہ

اُترگھلیا: (مو) شمال دی ہوا چلی

اُترلا: (صفت) اُپرلا، اُتلا، اُتے دا، فالتو

اُترلی: (مو) اُتلی، اُتے دی، فالتو

اُترلے: (مذ) 'اُتر' دی جمع، اُتے والے، اُتے دے، فالتو

اُترن / اُترنا: (مصدر) 1- اُپے تھاں توں پٹھاں لبنا (گھوڑے

توں، نچے توں، پہاڑ توں) 2- لٹھنا (سنگھوں) 3- دنیا وچ آونا، پیدا ہونا (اتار، رشی، راجا) 4- اسانوں لبنا (حضرت محمد نوں اُتری

وجی) 5- سنا ہونا (بھام) 6- ڈھلنا (چہرہ) 7- لبنا ہونا (سریر، بدن)

8- بھلنا (خیالوں) 9- قدر گھٹنا، پسند نہ رہنا، نفرت ہونا (دلوں)

10- بھرنا، ودھنا، آونا (ڈوہ) 11- پرنا، ہونا (رات) 12- پک

کے مٹنا (خربوزہ) 13- گھٹنا، آداس ہونا (چہرہ) 14- سر جانا (بال)

15- چڑھاؤ گھٹنا (دریا، بڑھ، تاب، زہر) 16- تھاں توں ہلنا

(بانہ، موڈھا) 17- وگڑنا، بھکا ہونا (رنگ) 18- لگنا، ارنجہ ہونا

(سیال، گرمی، بڑھپا) 19- سرے چڑھنا، بن کے تیار ہونا (تانا)

20- پڑاؤ کرنا (ڈیرہ، قافلہ) 21- لٹھنا (جٹی، جراب) 22- کھچیا

اُتکت / اُت گت : (صفت) 1- زیادہ ، بے انت 2- بہت وڈا

3- فضول 4- بے اندازہ ، بے حساب ، بے شمار

اُتکندھ : (نم) اک قسم دی خوشبودار گھاہ

اُتگھن : (مو) سخت نفرت ، کراہت ، تنفر ، بے زاری ، ہنکار

اُتَل : (نم) 1- پاتال ، زمین دے تھلے دا حصہ 2- دوزخ دا اک طبقہ

3- جیہد اکوئی تلاء نہ ہووے ، دُؤنگھا ، گہرا

اُتَل : (صفت) 1- نہ ٹٹن دے قابل ، جو تولیا نہ جاسکے 2- جو تولیا نہ

گیا ہووے 3- بے شمار ، بے حساب 4- بے مثل ، بے نظیر ، لاٹانی

اُتَل : (نم) اُت ول ، ایدھر ، ایس پاسے

اُتَل : (نم) 1- اوس تھاں ، اُس جگہ ، اوتھے 2- اُتلا ، اپرلا 3- جتیا ہویا

4- اعلیٰ 5- (مو) اشتعال

اُتَل ہاؤں ، (نم) دیکھو : اُتلے داؤں

اُتلا : (صفت) اینا ، ایتنا

اُتلا : (صفت) 1- اپرلا ، اُتے 2- اُتلا ، اُتلا کو 3- اُتلا کپڑا ، دوپٹہ 4-

اُتلی آمدنی ، رشوت ، وڈھی ، وگلی : اُتلا چھڑ مدھانی دا تیرا کوئی تعلق

نہیں : (بیر دومور) 5- وافر مقدار وچ ، کثرت نال

اُتلا پُتلا ، (صفت) اپرلا ، فالتو ، زائد ، وادھو ، بیٹا

اُتلا پُڑ ، (نم) 1- چکی دا اُتلا پاٹ 2- آسمان 3- چتر چالاک آدمی

اُتلا ساہ اُتے تے تھلواں تھلے ، (اکھا) کسے اچانک گل یاں واقعے

پاروں کسے دے حیران رہ جاؤں ویلے بولیا جاندا اے

اُتلا کھیر ، (نم) ماں دے دُڈھ توں ہٹواں ددھ ، اوپر ددھ

اُتلان / اُتلانا : (مصدر) 1- کالھی توں کم لینا ، چھیتی کم کرنا 2- بے

تاب ہونا ، بے قرار ہونا ، اُتلا ہونا

اُتلا نگر : (نم) بندوق دے پاؤڈر والے بھاٹے دا کوریا اُچھاڑ

اُتلاون / اُتلانا : (مصدر) دیکھو : اُتلان / اُتلانا

اُتلاہٹ : (مو) کالھی ، اُتلا دلاپن

اُتلا یا / اُتلایا : (صفت) کالھا ، اُتلا ، بے چین ، بے قرار

اُتلت : (صفت) 1- اُتَل ، نہ ٹٹیا ہویا ، جو تولیا نہ جاسکے 2- بے شمار ،

بے حساب 3- لاٹانی ، بے مثال ، بے نظیر 4- اُتلا ، اُپرلا

اُتلڑا : (صفت) لاڈلا ، پیارا

اُتلت : (صفت) 1- اُتلا ، کالھا 2- چھیتی نال ، کالھی نال

اُتلاواں : (صفت) 1- اُن ٹٹیا ، جیہڑا تولیا نہ گیا ہووے 2- جیہڑا ٹٹن

دے قابل نہ ہووے 3- بے شمار ، بہت زیادہ

اُتلواں : (صفت) اُتلا ، اُپرلا

اُتلویں : (صفت) 'اُتلواں' دامنوت

اُتلی : (مو، صفت) 1- اُن تلی 2- جیہڑی تولی نہ گئی ہووے

اُتلی : (صفت) 1- جیویں ای ، تاکہ ، جس طرحاں 2- دو بندیاں یاں

دو شیواں دے موازنے لئی درتیا جاندا اے ، ایہی ، ایہی کو

اُتلی : (مو) 'اُتلا' دامنوت ، اُپرلی ، اُتے دی ، فالتو

اُتلی آمدنی ، (مو) ناجائز آمدنی ، وڈھی ، پتشی ، رشوت

اُتلی باہی ، (نم) اُتے وال ، اُتلے پاسے ول ، اُتلا کنارہ

اُتلی پانڈ ، (نم) اُتلا محلہ ، پنڈ دا مشرقی یاں شمالی حصہ

اُتلی کچھ ، (نم) اُتلی طرف یاں قطار ، اُپر دی جانب

اُتلے وچ : (صفت) بٹنے ، ایسے ویلے ، چالو ویلے

اُتلے : (نم) تہ ، تہوں ، اُتے ویلے ، اوسے ویلے ، او دوں دی ، اُتلا دی

جمع ، اُپر لے ، اُتے دے ، فالتو

اُتلے پتلے ، (نم) فالتو کم کاج وغیرہ

اُتلے داؤں ، (نم) اُپرلی طرفوں

اتفاق نفاق، (نم) خجگ، میل جول نال

اتفاق وچ بڑی برکت اے، (اکھا) رل مل کے رہن بہن نوں
چنگا دنا ہووے تاں آکھدے نیں

اتفاق وچ طاقت اے، (آھا) دیکھو: اتفاق وچ بڑی برکت اے
اتفاق ہونا، (حما) سبب بننا، اچن چیت دی گل ہونا

اتفاق ہوون، (حما) اک یک ہوون، ایکا ہوون، اچانک کوئی گل
یاں واقعہ پیش آون، موقع بن

اتفاقاً: (نم) اتفاق نال، ستہ، اپیک، یک دم

اتفاق: (نم) اچانک، ناگہانی، غیر متوقع، بنا چاہے

اتفاقیہ: (نم) اچن چیت، اچانک، ستہ، کج سجا،

اتفاق: (نم) 1- پرہیز گاری، اللہ توں ڈرنا 2- شریعت دیاں منع

کیتیاں گھاں توں بچنا

اتقی: (نم) گناہ توں بچنا، پرہیز گاری

اتکا: (صفت) بہت زیادہ، وادھو

اتکال: (نم) (مو) دیری، دیر

اتکلت: (نم) (صفت) 1- معمولی 2- حد توں ودھ 3- بہت وڈا

4- شرابی، شراب نال بھریا 5- پاگل، دیوانہ 6- ناراض 7- مغرور،

مکبر 8- درشت 9- نشہ، خمار 10- غرور، تکبر 11- مست ہاتھی

12- دارچینی دی اک قسم 13- بہت زیادہ

اتکل: (مو) دیکھو: متکل، اُتکل

اتکلک: (نم) کنڈیاں والا، کروند دا بونا جس دے کنڈے

اُپنوں ہوں

اتکلنٹھا: (نم) 1- مرضی، تانگہ، خواہش 2- (صفت) طاقت والا

اتکپت: (صفت) خفیہ، بہت لکھا ہویا، بہت راز والا

اُتسکتسا: (نم) (مو) کسے شے نوں حاصل کرن لئی بے قراری تے بے
تابی، شوق تانگہ

اُتسو: (نم) 1- خوشی دا موقعہ جس نوں بہت سارے لوک مل

کے منادوں، منگل، میلہ، جلسہ، تہوار 2- ناراضگی، غصہ 3- بے صبری

4- شادمانی، خوشی 5- (صفت) آرام دین والا، سکون دین والا

6- خوشی دین والا

اُتسی: (مو) لسی

اُتساجک: (صفت) اُتسائی، جوش، جذبے نال بھریا

اُتساہ: (نم) شوق، چاہ، اُتگ، جوش، حوصلہ و دھائی، خوشی بھریا
اُڑم

اُتساہی: (صفت) اُتساہ والا، اُڑی

اُتسکت: (صفت) بہت طاقتور، شجاع، قوی بہادر، بہت دلیر

اُتسکتا: (مو) دیکھو: اُتسکتی

اُتسکتی: (مو) وڈی قوت، طاقت، بہادری

اُتسشیت: (صفت) بہت ٹھنڈا، بھٹنڈا

اُتصال: (نم) 1- ملیا ہویا، ملنا 2- لگا تار کسے کم دا ہونا

اتفاق: (نم) 1- ایکا، اکو اک، سنگھٹن، جتھے بندی 2- موقع، سبب،

اُوسر 3- اچن چیتی 4- خلوص، محبت، خجگ، میل ملاپ، ہم آہنگی

5- اکو دم ہوون والا واقعہ 6- اتحاد نال، دھیان نال، آپسی رضا

مندی نال

اتفاق کرن، (حما) من، ہم خیالی ظاہر کرن، ہاں دج ہاں ملاون

اتفاق کنوں، (نم) اتفاقا ہوون دا عمل، اتفاق نال

اتفاق نال، (نم) اچانک، سبب نال، رب سببی، قدرتی، قدرتوں،
یکایک

اُتنگ: (سن، ند) اُچا، اُپر نوں لہا

اُتنگن / اُتنگنا: (مصدر) 1- اُپر نوں پھارنا، اُتے لاونا 2- دھاگے توں کوئی

چیز نالا وغیرہ بناون کھلاں یاں کھونیاں وغیرہ اتے اوس اُتھی مطابق

تانا لاونا جیویں تانا اُتنگنا، تانا تیار کرنا 3- لپیٹ وچ لینا جیویں،

فلانے نوں وی وچ اُتھ لیا نیں

اُتنگنا پُتنگنا، (ند) لُٹ لینا، ٹھگ لینا، گبنے کپڑے لاہ لینا

اُتنگو / اُتنگوں: (ند) 1- اک طرحاں دے کپڑے جو اندر لڑے نیں

اتے جلن پیدا کر دے ہن، چلنے، ہٹونے 2- ڈھڈ دے باریک

کپڑے 3- بچکی، غوطہ

اُتنگوان / اُتنگوانا: (مصدر) سوت دی اُٹی بنوانا، تانا تیار کرنا

اُتنگوائی: (مو) سوت دی اُٹی بنان یاں نالا وغیرہ دا تانا تیار کرن داکم

تے اوہدی اُجرت

اُتتی: (مو، صفت) اوٹی، اوٹی، اوس جتی

اُتتی: (صفت) ایٹی، اُتتی، ایس جتی، ایٹی کو، ماسا کو

اُتتی کو جان، سوگڑ دی زبان، (اکھا) معمولی تے گھٹ عمر دا بندہ

مُونہ پھٹ تے بھونکا ہووے تے آکھ دے نیں

اُتتنے: (نم) ایسے، ایس قدر، بہت ودھ

اُتتنے چر، (نم) ایس پاسے وچ

اُتتنے وچ، (نم) ایس ویلے نوں، ایسے چر وچ، ایس دوران

وچ، تھوڑی گلے

اُتو / اُتوں: (نم) اُپوں، اُتوں، دلوں نہیں

اُتوولی / اُتووالی، (ند) 1- اُپرتوں 2- ایس توں ودھ کے

اُتو: (صفت) 1- بدمست، نشے وچ ڈھت، مخمور 2- (نم) اُپرتوں

3- (ند) ہلکن 4- کپڑے تے بیل بوٹے بنان داکم 5- اک آلہ

جس توں اُتوں داکم کیجا جاندا اے 6- نقوش جیہڑے اتوں نال

لائے جاندے نیں، نقوش نگاری، نقوش کاری

اُتوگر، (ند، صفت) اُتو بناون والا کاریگر

اُتوار: (ند) ہفتے دا پہلا دن، ہفتے تے سوموار دے وچالے دا دن،

سرکاری دفتراں وچ ہفتھی دا دن

اُتوار دی جھڑی کوٹھنا نہ کڑی، (اکھا) اُتوار توں لگی جھڑی بارے

مشہور ہے کہ ست دن تیک رہندی ہے تے مکانات نوں بہت

نقصان پہنچدا ہے

اُتواراں: (نم) ایس دفعہ، ایس وار، ہن

اُتواری: (صفت) ایس واری، ایسکلیں، ایسکس، ایس درھے، ایس

ویلے

اُتواری: (نم) 1- اُوس ویلے 2- اُوس واری، اودوں

اُتواس: (ند) اک قسم دا روزہ

اُتواں: (ند) اُچھاڑ

اُتواں: (صفت) اُوس گنتی، ہند سے یاں نمبر دا

اُتواں: (صفت) 1- ایس نمبر دا، اپنے نمبر دا، اینواں 2- اینا سارا

اُتواں رکتواں، (حرف استفہام) اینا کہنا، اینا کتواں

اُتوت: (مو) نکلیاں بالاں دی آپوں وچ رکو یاں لڑائی

اُتوتا: (صفت) بے چین، بے قرار، کالھا، اُتادلا

اُتوتولی: (نم) اُتوں تھلی، اُتوڑتی، لگاتار، مسلسل

اُتوتوئی: (صفت) 1- ایسے بچے جیہناں دی عمر وچ گھٹ فرق ہووے

2- اُپرتلے دے 3- سلسلہ وار، ترتیب نال

اُتوتوئی دے، (ند) بیٹھ اُپر لے نیانے، اُتوڑتی جمن والے

اُتوتھلی: (نم) 1- اُپرتھلے 2- سلسلے وار، ترتیب نال، لگاتار 3- اُچا

(پہلی جلد)

اُتم گاؤں، مدھ وجاؤں، (اکھا) گاؤں نوں وجاؤں نالوں دھ
 اہیت ہوندى اے کیوں جے واہے گجے بنا دی گایا جاسکدا اے
 اتمام: (عر، مذ) 1- پورا کرنا، تمام کرنا 2- انجام نوں اپڑانا
 اُتمنازنی: (مذ) پٹھاناں دی اک ذات تے اوس ذات دا آدمی
 اُتمتا: (مو) فضیلت، وڈیائی، عمدگی، بھلائی، چنگیائی، بہتری، نفاست،
 شان، بزرگی

اُتمتائی: (مو) دیکھو: اُتمتا
 اتن: (مذ) دیکھو: آتن

اُتن: (مذ) گروایاں دے رل پٹھن دی جگہ، ترنج، بھنڈار، عورتاں
 دے اکٹھیاں بیٹھ کے چرخا کتن دی تھیں، آتن

اُتن: (مذ) اودوں تیک، اوس ویلے تک
 اُتن: (مفت) لٹ، کھوہا کھوہی، لٹ مار
 اُتن پتن، (مذ) مار دھاڑ، کھوہا کھوہی
 اُتن پتن کے لئے جانا، (مذ) لٹ پٹ کے لے جانا
 اُتنا: (مذ، مفت) ایس قدر، ایسا، ایس جتنا، ایسا کھو

اُتنا جیہا مونہہ نکل آونا، (مذ) چہرہ اتر جانا، اداس ہو جانا، غم یاں
 بیماری کر کے لئے ہو جانا

اُتنا کو، (مفت) ماسا جتا، تھوڑا جتا، ذرا کو، روال جتا
 اُتنا: (مفت) 1- اوس جتنا، اونا، اوس کم دا، اونا کھو 2- ایس قدر، ایسا
 وڈا، اُتن

اُتناں / اُتنا: (مصدر) دیکھو: اُتن / اُتنا
 اُتناؤں / اُتناؤنا: (مصدر) دیکھو: اُتناں / اُتنا
 اُتنائی: (مو) سوت دی بنیاں یاں نالے پونی وغیرہ دا تانا تیار کرن دا
 کم تے اوہدی اجرت

اُتلے دل، (مفت) سرسری طور تے، اُتھلا، اوپری
 اُتلے دلوں، (مذ) بے دلی نال، مجبوراً، اتوں اتوں
 اُتلے دلوں آکھن، (مذ) دیکھو: اُتلے مونہہ نال آکھن
 اُتلے منوں، (مذ) 1- اوپر لے دل نال 2- اُن چاہے دل نال
 اُتلے مونہوں، (مذ) جھوٹے مونہہ، اوپر لے دل نال
 اُتلے مونہہ نال آکھن، (مذ) دلوں نہ آکھن، جھوٹے مونہہ آکھن
 اُتلے واہ، (مفت) سرسری طور تے، عام طور تے، اوپر لے دل
 اُتلے ہاؤں آکھن، (مذ) دیکھو: اُتلے مونہہ نال آکھن
 اُتلیاں بتلیاں: (مذ) 1- بے ہودہ تے بے سردیاں گلاں 2- غلط
 گلاں، جھوٹے مونہہ دے بہانے، نالں والیاں گلاں 3- پچیاں دا اک
 کھڈ

اُتلیاں تلویاں لاؤں: (مذ) ایدھریاں اودھریاں مارن، کوڑ
 مارن، دھوکھا دیون، بہکان، بھسلاؤن
 اُتلیرا: (مفت) اُچائی، مقابلے وچ زیادہ اوپر والا، پرے والا
 اُتلیرا: (مفت) دیکھو: اُتلیرا
 اُتلیرا: (مفت) اُتلیرا دامونٹ
 اُتلیری: (مفت) اُتلیرا دامونٹ

اُتم: (سن، مفت) 1- چنگا، ودھیا، عمدہ، کھرا، خالص، سوہنا، اعلیٰ
 2- بھرپور، مکمل، کامل، پورا 3- اُچا، پاک، شریف 4- راتھ، اُچی
 ذات والا، نیچ دی ضد 5- قیمتی، نایاب، ودھ مٹا
 اُتم بیل، (مفت) بہت طاقت والا، قوی جری
 اُتم پڑکھ، (مذ) 1- نیک آدمی، بھلا پڑش، ایشور دا اوتار 2- بولن
 والا بندہ

اُتم کاج، (مفت) اعلیٰ کم، بہترین کم

اتہاس: (ند) بہت زیادہ ہاسا، مذاق، ٹھٹھا

اتہاس: (سن، ند) توارخ، پرانے سیمیاں دا حال، پچھلا حال، ہوئی

بتی، قصہ، کہانی

اتہاس کار، (ند، صفت) اتہاس لکھن یاں بناون والا، مؤرخ،

تاریخ دان، اتہاس دا عالم یاں اتہاس دا لکھاری

اتہاسک: (صفت) اتہاس نال متعلقہ، توارخ نال متعلقہ، تاریخی

اتہاسک پچھوکر، (صفت) منکھی جیون دی تاریخ نوں پوری

طرحاں سمجھن لئی اوس دے حال تے ماضی دا اِکو جیہا جائزہ لینا

اتہاسک ٹانک، (ند) کسے خاص سے نوں پچھوکر وچ رکھ کے

کسے انسانی کہانی نوں نانکی روپ وچ پیش کرنا

اتہاسی: (صفت) اتہاس سمبندھی

اتہام: (عر، ند) 1- الزام لانا، دوش دینا 2- تہمت لانا

اتہاں: (نم) اتانہ، اپروں، اتلی طرفوں، اچائی توں

اتہنو: (ند) چلونا، چوونا، ڈھڈ دے باریک کیڑے

اتہوں: (نم) 1- اپروں 2- اپرلوں

اتھ: (ند) مڈھلا اکھر جیویں پوچی دے مڈھ وچ لکھیا ہووے، اتھ

(پوچی دا ناں) لکھتے

اتھ: (نم) 1- ایس طرحاں، ایویں 2- تہذ 3- ایس واسطے 4- ایس کر

کے 5- فیرو 6- اتھ، ایستھوں شروع ہوندا اے

اتھ: (نم) اتھ، ایستھوں، ایس تھاہوں، ایدھر

اتھ اتھ، (نم) اتھ اتھ

اتھ: (نم) اتھ، اتھ، اوس تھاں، اودھر

اتھا: (نم) ایس تھاں، اتھ

اتھا: (ند) سیلاب والی زمین توں اٹھدا دھواں، ملیریا، سیلابی مٹی، کھوہ

دی چلھن

اتھارا: (ند) 1- ڈراؤنا سہنا 2- ناخوشگوار واقعہ 3- ہول، خوف،

دہشت

اتھارا/اتھاہرا: (صفت) ضائع

اتھال دیون: (نم) اچھال دیون، سطح تے آون، وڈیاون

اتھالا: (ند) اچھالا

اتھالن: (مصدر) اچھالن، اچا کرن، سطح بلند کرن، آپے چوں باہر

کرن

اتھان: (سن، ند) 1- اٹھاؤ، ترقی 2- دھوون کوئی چیز اُگے اُتیجے، چلے

یاں شروع ہووے

اتھانکا: (سن) گرتھ دا پیش لفظ، مکھ بند، مڈھلی گل، پوکھو

اتھاں: (نم) ایہدے، اتھے، ایس تھاں، ایس دُنیا وچ

اتھاں اتھاں، (نم) اتھے اتھے، ایدھر اودھر

اتھاں: (نم) اتھے، اتھے، اودھر، اوس تھاں

اتھاواں/اتھانواں: (صفت) 1- بے گھر، بے تھاں 2- مجازاً خدا

اتھاویں: (مو، صفت) اتھاواں دا مونٹ

اتھاہ: (صفت) جس دا تھاہ نہ پایا جائے، بہت ڈونگھا، گہرا

اتھاہنوں: (نم) ایس تھاں تے ہی، اتھے ہی

اتھاہی: (نم) ویکھو: اتھاہنوں

اتھاہیں: (نم) اوسے تھاں تے، اتھے ہی

اتھاہیوں: (نم) اتھوں ہی، اتھوں ای

اتھاؤں: (نم) اودوں، اوس تھاں توں، ایستھوں، ایس تھاؤں

اتھائی/اتھائیں: (مو) اوہ تھاں جتھے لوک رل کے سہن، چوپال

اتھائی: (نم) اتھے ہی، اتھے ہی

نواں سر 4۔ انقلاب

اُتوڑتی اُتوڑتی: (نم) بیٹھ اُپر، اُپر تھلے، اگر پچھڑ، سلسلہ وار،

ترتیب نال، اک توں پچھوں دوجا

اُتول: (مفت) جو تویا ہویا نہیں، جو تویا نہ جاسکے

اُتول: (نم) دیکھو: ات دل

اُتول: (نم) دیکھو: ات دل

اُتولواں: (مفت) 1۔ جو تویا نہیں جاسکدا، بے حساب، ودھیرا،

چوکھا، بہت زیادہ 2۔ پنا تویاں، اندازے سر

اُتولویں: (مو، مفت) بے تول، پنا تولے، بے حساب، نہ تولی جا

سکن والی

اُتولی: (مو، مفت) اُن نیکی، بیٹ زیادہ

اُتوئہاں: (نم) اُچیرا، اتانہ نوں، اتلا، پچھلا

اُتوئہاں تھیون، (حما) وڈھن پھلن، پردش پاون، ترقی کرن

اُتوں: (نم) 1۔ رب دلوں، اُپر دلوں، اُتے دلوں 2۔ اسماں

توں 3۔ عین موقع تے 4۔ ہور، تنخواہ توں بھٹ ہور کمائی

اُتوں آدن، (حما) اُٹنی آدن، تے آدن، اسماں آدن

اُتوں اُتوں، (نم) دکھا دے لئی

اُتوں بھولا وچوں بسب دا گولا، (اکھا) جدوں کوئی اندرون

بہت چالاک ہووے پردن وچ بھولا جا پے تاں کہہ دے نیں

اُتوں بیہیاں داڑھیاں تے وچوں کالے کاں، (اکھا)

جیہڑے بندے اُتوں بڑے شریف تے وضع دار تے وچوں ہر

ویلی عیب وچ پئے ہون اوہناں بارے آکھیا جاند اے

اُتوں پھڑتا، (حما) عین موقع تے گرفتار کرنا، کوئی بھیڑا کم کر

دیاں پھڑ لینا

اُتوں پھڑ سبجنا، (حما) دیکھو: اُتوں پھڑتا

اُتوں تلوں پون، (حما) بے حد خوشامد کرن، بہت زیادہ چالوئی

کرن، منت ترے نال گھیرن

اُتوں تلوں دے، (نم) دیکھو: اُتوں تھلی دے

اُتوں تلوں ہک کرن، (حما) مار مار کے سجا دیون، بہت زیادہ

کنن

اُتوں تلی، (نم) اک توں بعد دوجا، اُتڑ پچھڑ، بیٹھ اُپر

اُتوں تلی دا، (ند) اک توں بعد جنم والا دوجا

اُتوں تلی دے ویری، (ند) 1۔ اُتوڑتی دے بھرا آپس وچ دشمنی

2۔ جدی بیٹھی مخالف

اُتوں تھلی، (نم) اک دے بعد دوجا، لگا تار، اُپر تھلی، اُتڑتی

اُتوں ڈگا (ڈگیا)، (حما) 1۔ آسمان توں ڈگا 2۔ جیہڑا ماں دے

بطون نہ جمیا ہووے 3۔ بد نصیب، بد قسمت، محروم

اُتوں ڈگا سنبھلے پر نظروں ڈگا نہ سنبھلے، (اکھا) اُچی تھاں توں

ڈگ کے لگن والی سٹ نوں تے آرام آسکدا اے پر دو جیاں دی

نظروں وچ ڈیل ہو کے دوبارہ عزت حاصل کرنا بڑا ای اوکھا کم اے

اُتوں رُتھی، (نم) لگا تار، مسلسل، ترتیب نال، اک توں بعد اک

اُتوں میاں تھی تے وچوں میاں کسے، (اکھا) وچوں

بد معاش تے چالاک پر ظاہر اُبھلا مانس لگن والے بندے بارے

آکھدے نیں

اُتوں ننگا چٹوں ننگا، (اکھا) الف ننگا، بے حیا تے بے غیرت

آدی

اُتوں ہویا سوتا کجی کٹنا دھوتا، (اکھا) جلیھی تے کجی سوانی ہر کم

کو لیے کردی اے

پلاک دُشتری

اُتھرو: (نذ) 1- پیندیاں یاں کھاندیاں خوراک دے کے ذرے دا
ساہ لین والی نالی وچ چلے جان: نل ساہ وچ گڑ بڑ 2- اُتھو، اُتھو،
غوطہ، اچھو

اُتھرون: (سن، نذ) چوتھے دید دا ناں

اُتھروں: (پو، نذ) اُتھر، غوطہ

اُتھروہا: (صفت) اُکڑو، پیراں بھر

اُتھرہا: وید: (سن، نذ) ہندوؤاں دیں چونہ مذہبی کتابوں وچوں
چوتھی کتاب دا ناں اے جیہدے وچ دُعاواں تے مناجاتاں
شامل نیں

اُتھری: (مو، صفت) اُتھرا دی تانیٹ، اک تھل نہ لکن والی، اُتھرونی
دسوں باہر، گستاخ، ٹپلی، خرمستی کرن والی، ضدی، باغی، تیز طرار،
کالھی

اُتھرے: (نذ، صفت) 'اُتھرا' دی جمع: تیز طرار، کالھے

اُتھک: (صفت) ان تھک، بہت تھکتی، کم نوں لگا رہن والا، سرگرم
(کارکن)

اُتھل: (مو) 1- اُتے آون دی کوشش، کسے شے نوں اُٹھن دا عمل،
دُگی: ٹُربکا ٹُربکا اُتھل پتر پتر پرتاوا (نجم) 2- (نذ) اُتھل، اُتھلا،
گھٹ ڈونگھا 3- ڈھڈا ہولا، چھچھورا، چنل خور

اُتھل: (مو) اشتعال، اکساہٹ، غصہ دوان والی شے، اُچکل

اُتھل پاونا، (مجا) شیواں نوں اُتھو ڈنگو کر دینا، تھان توں اُکھیز
دینا، اُلٹ پلٹ کرنا، اُتھل پھل کرنا

اُتھل پھل، (مو) 1- اُلٹا پلٹا، اُپر تھلے 2- تھلے اُتے کرن یاں
بدن داخل، بے ترتیب کرن داکم 3- ستلاشی

اُتھل پھل کرن، (مجا) اُلٹ پلٹ کرن، پھٹلی اُتے کرن،

پلاک ڈھنڑی

(پہلی جلد)

اُتھائیں: (نم) بالکل اُتھرا، اُتھے ای، ایس تھان

اُتھائیں: (نم) اوس تھان تے، اوس تھان ای، اوسے پاسے، بالکل
اوتھے

اُتھائیوں: (نم) ایس تھان توں، ایتھوں

اُتھائیوں: (نم) اوتھوں، اوس تھانوں

اُتھت: (نذ، صفت) 1- بے تاریخ، جیہدی مُدت بھتی نہ ہووے

2- بے قرار، بے چین 3- چنل 4- کنبدا ہویا 5- فکر کرن والا

6- جوی، فقیر 7- مہمان 8- بے قیام

اُتھتا: (نذ) جس دا کوئی اک اصول یاں قاعدہ نہ ہووے، بے اصولا

اُتھر: (صفت) شوخ، شرارتی، اُتھر، بھیڑا، کتا، اُتھو، گستاخ

اُتھر پنا، (نذ) چھچھورا پن، چنچلیا

اُتھر: (مو) دیکھو: اُتھرو

اُتھر بھتا، (نذ) 1- رویا ہویا، بھیجاں اکھاں والا 2- اُداس، دُکھی

اُتھر نہ سنگنی، (مجا) اُتھر نہ سنگنے

اُتھر: (سن، صفت) جو ستر (قائم) نہیں، نہ لکن والا، چنل، نہ رہن
والا، مٹ جان والا

اُتھر: (نذ) بلدیاں یاں ڈھکیاں نوں ٹورنا

اُتھرا: (صفت) 1- بے چین، بے میرا، تیز طرار، کالھا، بک کے نہ

سکھن والا، خرمستی کرن والا 2- ڈاڈھا خراب 3- مونہ زور، بد تیز،
بے قابو، خود سر

اُتھرو: (نذ) اُتھر، آنسو، انجھ، ہنجو

اُتھرو اک نہیں کیجا میرے میرے، (اکھا) کسے نوں جھوٹی موٹی

ہمدردی جناتوں والے نوں آکھدے نیں

اُتھرو: (صفت) پیراں بھر

اٹیسار: (ند) دیکھو: اتیسار

اٹیک: (نم) 1- ایتھوں تیکر 2- ایتا، ایس قدر

اٹیک: (نم) 1- اوتھوں تیکر 2- (صفت) اونا، اوس چتا

اٹیلے: (نم) 1- اوس ویلے 2- اوسے ویلے

اٹیم: (ند) 'ایتم' دا وگاڑ

اٹینا: (صفت) اتنا، ایہنا، ایتا

اٹیں: (حرف عطف) اتے، تے، تالے، ہور

اٹیں: (صفت) اُتلا، اُپر والا

ا.....ٹ

اٹ: (ند+مو، صفت) 1- سیلابی، سیلابی مٹی جیہوں دریا نے اکٹھا کیتا

ہوندا اے 2- اوکھ، مصیبت، پریشانی دا عالم 3- مصرعہ، شعر، بیت،

نظم، شاعری کرن 4- ڈالا، وٹا 5- جلہن، کھوہ دا چکر، ہلٹ 6- اوہ

تالے یاں جالے جوگاں مہیں، سون گروں سُدی رہندی ہے

اٹ سٹ، (مو) 1- جوڑ توڑ، سازش، گٹھ جوڑ 2- فریب، دھوکا

3- لین دین 4- یارانہ، اُشنائی، تعلق، میل ملاقات

اٹ مٹ، (ند) کھوہ دی جلہن یاں گار

اٹ: (مو) 1- کھال یاں نہر دی مٹی ملی باریک ریت، بھل، گار،

چٹکینی مٹی، دُھڈل 2- زمین دی اک قسم (دریا دی چھڈی ہوئی

زمین)

اٹ: (ند) 1- مٹی دا ڈھیر جیہڑا مکان دی باہرلی دیوار دی مضبوطی

دے واسطے اوس دی جڑ وچ لاؤندے نیں 2- اوہ چوڑی دیوار

جیہڑی ہڑھ توں بچاؤ واسطے دریا دے کنڈے تے بناؤندے نیں،

بخہ 3- اوہ چمڑا یاں کپڑا جیہدے نال کتاب دے چکھے دے پٹھے

جوڑے جانڈے نیں

اٹ جاون، (مخا) بھر جاون، جمع ہون، گٹھے دُھڈل وغیرہ دا

کسے شے اُتے چڑھ جاون، موری دا بند ہو جاون

اٹ ملن، (مخا) دُکھاں وچ پون

اٹ ودا، (ند) فالتو لمبہ

اٹ ونجن، (مخا) مٹی گٹھے نال بھر جاون

اٹ: (مو) 1- آوے وچ پکی ہوئی جس نوں پہلے سانچے وچ پتھ

کے اکثر چورس بنا لیدے نیں، ایہہ کندھاں دی اُساری وچ درتی

جانڈی اے 2- سونے چانڈی وغیرہ دھاتاں دی چورس کئی 3- تاش

دے چونہ رنگاں وچوں مہکلیاں والا اک رنگ 4- بنیادی پتھر،

مُڈھلا پتھر، مینہ پتھر

اٹ اٹ کر دینا، (مخا) تباہ کر دینا، ڈھاہ دینا، بربادی کرنا

اٹ اٹ کر دینی، (مخا) دیکھو: اٹ اٹ کر دینا

اٹ اٹ کر دیون، (مخا) برباد کر دیون، ڈیگ دیون

اٹ اٹ کرنا، (مخا) کھیروں کھیروں ہو جاون، تباہ ہو جاون، ڈیگ

ڈھے جاون

اٹ اٹ ہو جانا، (مخا) ڈھے ڈھیری ہونا، برباد ہو جانا، تباہ ہونا

اٹ اٹ ہو جاون، (مخا) دیکھو: اٹ اٹ کرنا

اٹ اُساری، (مو) اٹاں نال اُسار یا ہویا مکان، اٹاں دی بنی

ہوئی عمارت، اٹاں نال بنائی ہوئی کندھ یاں کوٹھا

اٹ چٹھن، (مخا) سانچے وچ گویا ہویا گارا پا کے یاں اُنچے ای

ہتھاں نال ان گھڑت جیہیاں اٹاں بناون

اٹ پندے نوں پتھر تیار رکھن، (مخا) مقابلہ کرن لئی چنگی

طرحاں تیار رہون

اتی: (مفت) ائی، ایتی، ائی، ائی، ائی

اتی سارا، (مفت) ایتا سارا

اتی ساڑ، (مفت) 1- دست، پچیش 2- پتلے دستاں دا زیادہ آؤنا

اتی سیانھ جم دا بھو، (اکھا) بیٹا سیانا بندہ جدوں بھلدا اے تے
ڈھیر دکھ سہدا اے

اُتی: (مفت) 1- اتی، اوئی، ائی، وڈی 2- اُتلی

اُتی سارا، (مفت) اوتا سارا

اُتی: (مفت) بے وقوف، نادان، مورکھ، بدھو، احمق، جیہڑا کسے شے
توں واقف نہ ہووے

اُتے: (حرف عطف) دو شہداں یاں ٹھلیاں نوں جوڑن والا شہد،
تے، ار، ہور، ایس توں ودھ، ایس توں علاوہ

اُتے: (حرف عطف) ایسے تھاں تے، ہور، علاوہ، ایس دے، نالے

اُتے: (نم) 1- بر، پر 2- اُٹلا، اُپر، اُتانبھ، اُٹلا 3- (مفت) بیٹا، ایس
توں علاوہ، کنتی یا مقررہ تعداد توں ودھ، ایس توں ودھ کے، بہترین

اُتے آؤن، (عما) مغرور ہون، سمجھنڈ کرن

اُتے ڈھن، (عما) اڑکا ڈاھون، زکاوت بنن

اُتے تلے تھین، (عما) 1- جی گھراون، دل کالھا پین 2- جی نہ
کرن 3- کسے فیصلے تے نہ اپڑن

اُتے نہیں منڈا (کڈا) تے ہاتھی پھرے لُٹا، (اکھا) بے
دید تے بے شرم ہو کے اپنی مرضی کرن والے بندیاں دے متعلق

آکھ دے نیں

اُتے دانگواں، (نم) اُتلے جیا، مندرجہ بالا دی طرحاں

اُتے: (مفت) ایسے، ایس قدر

ایتیا چار / ایتیا چار: (سن، مذ) 1- سختی، ظلم، جبر 2- دادھا، دھکی

ایتیا چاری: (مفت) 1- ظالم، ظلم کرن والا 2- (مو) مذہبی تے اخلاقی
گلاں دی تحقیر، بے ادبی 3- ظلم، نا انصافی

ایتیا: (مو) احتیاط دا وگاڑ

ایتیت: (سن، مذ) 1- مونہہ 2- ساہنے وی وڈی رکاوٹ

ایتیت: (مذ) 1- لکھیا ہویا، ختم ہو یا ہویا، ماضی 2- ازاد 3- الی 4- غریب

5- آوارہ 6- بے تاریخ، جیہدی کوئی معیار نہ ہووے 7- (مفت)
جوگی، سادھو، فقیر

ایتیت کال، (سن، مذ) بیتیا ہو یا سہ، پچھتاہ، لنگھیا ویلا، ماضی

ایتیج: (مفت) جوش جذبے توں خالی، جہالت، تاریکی

ایتیجیت: (سن، مذ) بھڑکایا ہویا، تیز ہو یا، آمادہ کیتا ہو یا، بدعادت
ہو یا، خوف دلایا ہو یا

ایتیجنا: (مو) جوش، گرمائی، بھڑکاؤ، التجا، اکساہٹ

ایتیر: (مو) اُچائی، اُپرلی تھاں

ایتیرا: (مفت) اُپرلا، اُتے والا، اُٹلا، بیٹھلے توں اُچا، پہلے توں اُچا،
دو جیاں نالوں اُچا

ایتیرے / اُتیرے: (مفت) تھوڑا جیہا ہو اُتے

ایتیرن: (مصدر) تڑ کے پار کرن، پار ہون

ایتیری: (مو) دیکھو: "ایتیرا" دامنوت

ایتیرے: (نم) 1- اُپرلی طرف، ذرا ہور اُپرلے پاسے 2- اُچائی تے
3- زیادہ اگے دل 4- اُپر والے، اُتے نسبتاً اُتانبھ

ایتیریوں: (نم) اُپرلی طرف، ذرا ہور اُپر دے پاسے، اُپر توں

ایتیسار: (سن، مفت) 1- دستاں دی بیماری، اک روگ جیہدے وچ
بار بار مرڈ اُٹھدا اے، پچیش دی بیماری، اسہال

ایتیسار دے یار، (مذ) عمراں دے نیلی

پلاک ڈھنری

اِٹ نہ لگن، (محا) پورا اختیار نہ ہون

اِٹ نہ لگنا/ اِٹ نہ لگی ہونا، (محا) بکا اختیار نہ ہونا، ملکیت نہ ہونا

اِٹ وٹا، (ند) 1- اِٹ روڑا، فضول چیزاں 2- مجازاً..... ڈھیٹھ،

بے حس، بے تکما

موری دی اِٹ چوبارے نوں، (اکھا) جدوں کسے ماڑی چیز

نوں چنگی نال جوڑتا جائے یاں کسے تامل بندے نوں اُچی تھاں

تعیّنات کردتا جاوے تاں ایہہ اکھاں بولدے نیں، بچ دا اُج نال

میل ہوتا یاں کرنا، بچ نوں تاج پانا، ناقابل نوں قابل قرار دینا

اٹا: (ند) 1- موی دا اک لچھیاں گنجی 2- آٹا، کنک وغیرہ دا پٹھا ہویا

ڈھوڑا، چوٹا 3- آٹا گھنن دا عمل

اٹا اٹا تھیون، (محا) ذرہ ذرہ ہون، گل جادوں، سڑ جادوں

اٹا ڈالا کرن، (محا) اُپرے دِل نال کوئی کم کرن، کم نوں مگروں

لاہون، گزارے لائق کچھ کرن

اٹا: (ند) چوبارہ، دوجی منزل دا کمرہ، اٹاری، کوٹھا

اٹا: (نم) پورا سا گیا، پورا ہو گیا

اٹا: (ند) 1- اِٹ، روڑا، ڈالا، ڈھیلا 2- 'اِٹ' دا کبتر

اٹاٹ: (صفت) دیکھو: اٹاٹوٹ

اٹاٹک: (صفت) 1- متواتر، مسلسل، لگاتار 2- بھریا ہویا

اٹاٹوٹ: (صفت) 1- بالکل، اک دم 2- سارے دا سارا، سارا، مکمل

پورا 3- کنڈیاں تک بھریا ہویا

اٹارا پٹارا: (ند) شیواں، سامان، مال اسباب

اٹارن/ اٹارنا: (مصدر) بھرنا، بھر پور کرنا

اٹارنی (Attorney): (انگ، ند) وکیل یاں مختار، جیہڑا مقدمے نوں

تیار کر کے بیرسٹر دے حوالے کردیندا اے

اٹاری: (مو) 1- اُچا گھر، ماڑی، محل، کٹھی، حویلی، چُبارا، بالا خانہ، اُتلا

کمرہ 2- اک پنڈ دا ناں جو امرتسرتے لاہور دے ادھ وچ ہے

اٹاسا: (صفت) ساہ سوکھا، آرام وچ

اٹا سقا: (نم) 1- لگ بھگ، نیڑے تیزے، اندازاً، اٹکل، قیاس

2- کسے شے دی مقدار، تعداد یاں مل دے نزدیک ترین واسطے

درتیا جاندا اے 3- سازش، گٹھ جوڑ، جوڑ توڑ

اٹاٹ: (صفت) اٹاٹک، اک ساہیا، متواتر، لگاتار، برابر، پنا وقتے

توں، بغیر زکیوں، دل لاکے

اٹا کنگنا: (ند) آتا تے بھید و دین دی منت

اٹا گھٹا/ اٹا گھٹا: (ند) چڑھاوا، پیراں دے مزار تے چڑھاو لئی آتا

تے بھید، بھڑا دین دا عمل

اٹا گھٹا کرن، (محا) پیراں نوں نذر نیاز دیون

اٹال: (ند) 1- ڈھیر، انبار، تودہ، ذخیرہ 2- زیادتی، گھٹانا نہ ہونا، زیادہ

تعداد وچ ہونا، واہو 3- گھاس دا ڈھیر 4- نکلڑاں دا ڈھیر

اٹالا: (ند) 1- گھر دا سامان، بوریا بستر، جائیداد، دولت، دھن،

کاٹھ کباڑ 2- ڈھیر، انبار، ذخیرہ 3- قیمتی تے بے کار شے 4- بستی،

محلہ 5- قصائیاں دا محلہ 6- درخت دے ارد گرد دا چوترہ

اٹالی: (مو) اوہ کھیت جس تے ہڑھ بھل سٹ جاندا اے، اوہ تھاں

جتنے سیلابی مٹی دی تہہ جم چکی ہووے

اٹالین/ اٹالین (Italian): (انگ، ند) 1- اٹلی دا واسی 2- اک کپڑا

جو کوٹاں دے اندر واسطے درتیا جاندا ہے

اٹان/ اٹانا: (مصدر) 1- جوڑنا 2- لاؤنا 3- بھرتا 4- بھرتا 5- "اٹنا" دا

متعدی

اٹاٹک: (نم) دیکھو: اٹاٹک

اٹ چکدے نوں پتھر چلن، (حما) دیکھو: اٹ پندے نوں پتھر
تیار رکھن

اٹ دا پتا، (ند) تاش دا اوہ پتا جس اُتے اٹ دی شکل دے
نشان ہوندے نیں

اٹ دا جواب پتھر نال دینا، (حما) کسے دی دھمکی اگے نہ بھگنا،
مخالف نوں ڈونے ہو کے لکھنا، مقابلہ کرن لئی چنگی طرحاں تیار
ہونا، سخت جواب دینا، اک دیاں دوسناں

اٹ دا جواب پتھر نال دیون، (حما) مندی گل دا جواب اودوں
دوہ مندی گل راہیں دیون، سخت جواب دیون، اک دیاں دوسناں
اٹ دی دینی تے پتھر دی لینی، (اکھا) جو کوئی کسے دا بُرا
کرے گا، اودوں دوہ بُرا کرواؤے گا

اٹ رنگا، (مفت) لال رنگ دا

اٹ روڑا، (ند) 1- ہٹاں دے ٹوٹے 2- ہٹاں روڑے رلے لے
3- اک کھیڈ

اٹ سٹ، (مو) اک سلونی بوٹی جو دھرتی تے وچھی ہوئی ہوندى
اے تے اُوٹھ لہنوں بڑے شوق نال کھاندے نیں، ایہدی تاثیر
گرم دتی جاندی اے، دگنی: اٹ سٹ تے بھکھو ا کوار گندل ایس
ہور دی بوٹیاں جاندے ہاں (وارث)

اٹ سٹ کے لڑن، (حما) لڑائی دا منڈھ بھن لئی کوئی پٹھی سدھی
گل کرنا

اٹ گٹے دا وقیر، (ند) پڑانا وقیر، پرانی دشمنی، سخت دشمنی، بہت
زیادہ مخالفت

اٹ گٹے دا وقیر پاونا، (حما) امتاں دا وقیر، بہت زیادہ دشمنی ہونا
اٹ کٹ، (مو) ریش، دگاڑ، چپقلش

اٹ کری، (مو) چھوٹی اٹ، روڑا

اٹ کھٹ، (مو) دیکھو: اٹ کٹ

اٹ کھڑکا، (ند) لڑائی جھگڑا، کھبہ کھبہ، مننا فساد، بول بھارا،
ٹوکا ٹوکی، اک کھیڈ دا ناں جیہدے وقت روڑے نال روڑے ٹوں
پندے نیں

اٹ کھڑکا لاون، (حما) لڑائی جھگڑا کرن

اٹ کھڑکا لائی رکھن، (حما) پیچھے چھاڑ کیتی رکھن، لڑائی جھگڑا
کری جادوں

اٹ کھڑکاؤن، (حما) گھر دی عمارت تعمیر کرن

اٹ کھڑکاؤ، (ند) اک کھیڈ

اٹ کھڑکنا، (ند) پچیاں دا اک کھیڈ

اٹ گھڑے دا وقیر، (اکھا) بڑی بھاری دشمنی، سدا دا وقیر، فطری
دیر، سخت دشمنی

اٹ لاون، (مصدر) اپنا قبضہ یاں تعلق پکا کرن، مکان دی نیہہ
رکھن

اٹ لگن، (حما) 1- قبضہ ہون 2- تعمیر دا منڈھ بچھن

اٹ لگنا اٹ لگی ہونا، (حما) پکا قبضہ یاں مکان قائم ہونا

اٹ نال اٹ کھڑکاؤن، (حما) ڈھا ڈھوائی کرن، کندھ کوٹھے
نوں ڈھاؤن

اٹ نال اٹ وجاؤن، (حما) ڈھا دیون، تباہ و برباد کرن، پھٹلی
اُتے کر دیون، خرابی پچاؤن

اٹ نال اٹ وجاؤنا، (حما) تباہ و برباد کرن، ڈھا و ڈھیر کرنا،
خرابی پچاؤن

اٹ نال اٹ وچن، (حما) برباد ہون، تباہ ہون

اُنکا بازی، (مو) چھیڑ خانی، اٹ کھڑکا

اُنکا دیون، (مخا) روک دیون، پھسا دیون

اُنکا رکھن، (مخا) ڈکی رکھن، لکاون، ٹال منول وچ رکھن، لارالادون

اُنکار: (ند)، پنھن، اکھ دی چوبھ، رُک (اکھ دی)

اُنکاس: (ند) ٹھہرائیا، رکوائیا

اُنکاسن: (پو، ند) ٹھہراواں گے، رُکواواں گے، استفساریہ (کیہ اوہ

جمع غائب) رکھواواں گے، ٹھہراواں گے؟ تعظیماً (واحد غائب)

ٹھہراواں گے، رُکواواں گے، استفساریہ تے تعظیماً (واحد غائب لئی)

اُنکاسو: (پو، جملہ) ٹھہراؤ گے، رُکواؤ گے، جمع حاضر لئی وی تے

استفساریہ واحد حاضر تے جمع حاضر لئی وی (کیہ تیں) ٹھہراؤ گے

یاں رُکواؤ گے

اُنکاسی: (پو، جملہ) ٹھہرائے گا، رُکوائے گا

اُنکان / اُنکانا: (مصدر) 1- ٹھہرانا، روکنا، توجہ ہٹانا، پھسنا، الجھانا،

پاؤنا، پا کے رکھنا، لاؤنا، مصروف کرنا 2- دیر کروانا 3- قیام کروانا

4- چمٹنا 5- دھیان دینا، توجہ دینا 6- ہچکچانا 7- لکنا 8- باز آنا، ٹل جانا

9- کم لٹک جانا، ملتوی ہونا 10- ملتوی کرنا 11- ادا نہ کرنا 12- اچاٹ

کرنا 13- بھلانا، بھلا دینا

اُنکاس: (پو، ند) 1- (کیہ میں) رُکناں، ٹھہراں 2- موسم سرما دا منڈھ،

پوہ

اُنکاوا: (ند) روک، گنجھل، ڈکا، اڑکا، تعلق

اُنکاوان: (مصدر) 1- اُنکاوان، روکن، پھساوان، اُلجھاوان 2- چھیڑن،

چڑاون 3- وگا ہون، اُچھالنا

اُنکاوے پون: (مخا) روک پے جاوان، اڑ کے لگن، گنجھل پے جاوان

اُنکاء: (صفت) دیکھو: اُنکاوان

اُنکاسن: (صفت) دیکھو: اُنکان / اُنکانا

اُنکاؤ: (صفت) روکن والا، ٹھہرائین والا، دیر کرن والا، مزاحمت کرن

والا، باز رکھن والا

اُنکاؤنا: (نعم) روکنا، ٹھہراونا، اڑاونا، منگنا، لکنا، ڈھل کرنا (کم)

اُنکاؤندڑ: (صفت) دیکھو: اُنکاؤ

اُنکاؤنی: (مو) 1- الجھن 2- بھارت 3- (صفت) روکن والا یاں

روکن والی

اُنکڑاں: (پو، ند) اُچھل اُچھل ٹرنا، گیند طرحاں پٹنا

اُنکل: (مو) 1- جاج، جج، ڈھنگ، طریقہ، تمیز، شعور، منصوبہ، دل، سلیقہ

2- گوڑ، اٹا شا، اندازہ

اُنکل باز، (صفت) اندازہ کرن والا، بھانپن والا، تاڑن والا،

جیہنوں اندازہ کرن دا پتہ نہ ہووے، طریقہ نہ ہووے

اُنکل بازی، (مو) 1- چالاکی، دھوکھا 2- قیاس، اُنکل پچو، اندازہ

اُنکل پچو، (نم) 1- اندازا، فرضی، من گھڑت 2- نیوا، بغیر اندازے

توں 3- بے سمجھے سمجھے 4- اُٹ پٹانگ، واہیات

اُنکل پچو چوڑ پچٹ، (اکھا) ٹیوے ٹوے لاون والے دے

سارے کم خراب ہو جانداے نیں، ایس لئی ہر کم سوچ و چارگروں

کرنا چاہیداے

اُنکل پچکل، (نم) اندازا

اُنکل سٹکل، (مو) تدبیر، چالاکی، ہوشیاری، سمجھداری

اُنکل کرن، (مخا) بندوبست کرنا

اُنکل مشکل، (مو) اٹکن منگن، بالاں دی کھیڈ

اُنکل نال، (نم) 1- بہت احتیاط نال، ہوشمندی نال، سیانپ نال،

ہوشیاری نال 2- بصیرت نال کم لین دا عمل

انچوے گھڑوے: (نذ) 1- لکڑی دے بنے ہوئے کھڈوے 2- پچیاں دا اک کھڈ

انک: (نذ) سندھ دریا آتے اوہدے آتے ویسا اک شہر
انک: (فعر) 'انکن' مصدر توں فعل امر سینہ واحد، حاضر، روک، بندج، بھیج، ٹھہراؤ، وگھن، رکاوٹ، اڑچن، اُجھن
انک انک تے، (نم) دیکھو: انک کے

انک جانا، (حما) رک جانا، انک جانا، اڑ جاون، رُجھن، پھس جانا
(سنگھ وچ) رُکنا (پڑھدے، پڑھدے) نہ اُگھرنا (رُوپیاں دا)
انک جاون، (حما) اڑ جاون، رک جاون، پھس جاون، رُجھن
انک رہون، (حما) دیکھو: انک جاون
انک کے، (نم) رک رک کے، اُجھک کے، ٹھہر ٹھہر کے، ہولی ہولی، آہستہ آہستہ

انک منک، (مو) نخرہ، چوچلا، نخرے بازی
انک ونجن، (حما) رک جاون، روک آ جاون
انک: (صفت) 1- چنچل، شوخ، شرارتی، بھپلا 2- نہ رُکن والا، نہ بکن والا، آوارہ گرد 3- بے چین
انک: (مو) ناراض، چو

انک جانا، (حما) اچانک ٹپ جانا، جھپڑ مار جانا، اُچاٹ ہو جانا (فیندر۔)

انک ڈیون، (حما) کسے دے خلاف اُجھرن، جھن
انکا انکاء: (مو) 1- رکاوٹ، مزاحمت، مداخلت، ناعد، ٹھہریا، رُکیا
2- رُکن دا ویلا، رُکیا رہنا، ٹھہریا رہنا 3- ارام، ٹھہراؤ 4- دیر، کویل
انکا: (فعر) "انکاون" توں فعل امر سینہ واحد حاضر (نذ) چھیڑ، اُچھال، شرارت

انچا: (نذ، صفت) 1- غافل، بے پرواہ، بے فکر 2- تنگ مزاج 3- نا اہل
4- گستاخ، باغی 5- ضدی، ہٹھی 6- بے قرار، بے چین 7- انوکھا، نیارا، عجیب 8- کٹھن، مشکل 9- اُلجھیا ہوا 10- الٹ پلٹ، بے ترتیبی
11- بے کاریاں

انچان / انچانا: (صدر) 1- حواس باختہ ہونا 2- ہچکچانا 3- گھبراتا 4- تھکنا
5- بیمار ہونا 6- بے چین ہونا، بے قرار ہونا 7- بٹھیاں سدھیاں
گلاں کرنا، کبواس کرنا

انچانگی: (مو) 1- جانی، برہادی 2- نامعقولیت 3- کبواس، بے ہودہ
بولنا 4- غربت، مفلسی 5- بد نصیبی، بد قسمتی
اٹھی: (صفت) بٹھئی سدھی، بے موقع، مشکل، وچگی، اُٹ پٹاگ، ٹیڈمی

اٹ: (صفت) 1- نہ نٹن والا، جیہڑا تقسیم نہ ہو سکے، مضبوط، پائیدار
2- اکسار، اکتار، لگاتار، مسلسل 3- لازمی حصہ

اٹٹ: (نذ، صفت) 1- موٹا، مضبوط 2- مضبوط تے موٹا کپڑا، کھدر
اٹٹوال: (صفت) 1- مضبوط، پختہ، نہ نٹن والا، پکا 2- لگاتار، تواتر
نال، مسلسل

اٹج: (نذ + مو) کٹیا، جھوپڑی، مڑھی، سادھی

اٹروان / اٹروانا: (صدر) 'اٹیرن' / اٹیرنا' دا متعدی المعدی
اٹرواون / اٹرواونا: (صدر) 'اٹیرن' / اٹیرنا' دا متعدی المعدی
اٹرواؤن / اٹرواؤنا: (صدر) 'اٹیرن' / اٹیرنا' دا متعدی المعدی
اٹریجن / اٹریجنا: (صدر) 'اٹیرن' / اٹیرنا' دا متعدی المعدی
اٹرین / اٹرینا: (صدر) 'اٹیرن' / اٹیرنا' دا متعدی المعدی
اٹوہ: (نذ) 1- اٹوہ 2- کٹو

انچوے کھڑوے: (نذ) دیکھو: اٹوے گھڑوے

چھیڑ چھاڑ کرن

انکلیا: (نڈ) ڈکا، روک، رکاوٹ، دگھن

اٹکیجین: (مصدر) اٹکن، اڑن، بھسن، اُجھن، رُکن، بھرن، روکیا

جانا

اٹکیندا: (صفت) دیکھو: اُٹکیندا

اٹکینڈر: (صفت) اٹکانے والا، باز رکھن والا، روکن والا

اٹکیواں: (نڈ) 1- اٹکا، روک، رکاوٹ، دگھن، اڑ کا 2- قیام، بٹھراؤ

اُٹکیون: (مصدر) دیکھو: اُٹکاؤن

اٹکین: (مصدر) دیکھو: اٹکیجین

اٹل: (صفت) 1- نہ ٹلن والا جو نہ ٹالیا جاسکے، جس توں کوئی بچ نہ

سکے، جو اپنی تھاں توں ہل نہ سکے، جمیا ہویا 2- نہ بدلن والا، سدا

رہن والا، یقینی، ناگزیر 3- پکا، مضبوط

بابا اٹل پکی پکا کی گھل، (اکھا) مُفت خوریاں اتے سنگتیاں دی

کوئی شے حاصل کرن لئی پکار، بابا اٹل صاحب دے مندر تے

لوڑ ونداں نوں مفت روٹیاں ورتاون دے چلن توں ایہہ اکھاں چل

گیا معلوم ہوندا اے

اٹل: (فہم) ”اٹلن“ توں فعل امر..... اُٹد، اڑ، اُٹ

اٹل پون، (حما) یکدم اُٹد آون، اُٹ پون

اٹلتا: (مو) اٹل ہون دی حالت، مضبوطی، پائیداری، نہ ٹلن دی حالت

اٹلس (Atlas): (انگ، نڈ) نقشیاں دی کتاب، کسے شہر، مُلک یاں دُنیا

دے نقشیاں دا مجموعہ

اٹلن: (مصدر) اُٹدن، اڑن، لٹھن، اُٹن

اٹلواں: (صفت) اٹل، لازمی، جیہوں ٹالیا نہ جاسکے

اٹن: (نڈ) گھاسا، رگڑیاں گھسر لگ کے ماس دی بنی کاٹھی گنڈھ یاں

ٹمڑی جیہی، چنڈی

اٹن: (مصدر) بھرن، لیون، آلودہ ہون دی حالت، سوچنا، بچاؤنا

اٹن پٹن: (نڈ) سڑی سیاپا، شیشانا، کھین دی حالت، کھپ کھپا، ڈکھ

دیون یاں دُکھی ہون دی کیفیت

اٹنا: (فل) بھرتا، پُرتا، کسے چیز نال بند ہونا، بھر جانا (دھوڑ نال)،

آلودہ ہونا

اٹنبر: (نڈ) 1- قبیلہ، خاندان، کنبہ 2- لوکاں دا جھرمٹ، گروہ، ہجوم

اٹنٹ: (نڈ) پیارا، مَتر، محبوب

اٹنک: (صفت) دُنیا دے جھڑیاں توں علیحدہ، دکھ، نرلوپ، اتعلق،

ازاد، خود مختار، لا پرواہ، بے فکر

اٹنکن: (مو) 1- اعتراض 2- چوٹ، سٹ لانا

اٹنگ: (صفت) 1- بے لاگ، اٹنگ 2- بے خبر، لا پرواہ 3- مست،

ملنگ، درویش 4- سٹکھی

اٹنگن: (نڈ) 1- اک کنڈیاں والا رکھ 2- اک درخت دابی 3- اک

دریا داناں

اٹنگن: (سن) 1- اعتراض، اگر، مگر، لیکن، نال مٹول 2- (مو) اک

یوٹی، کوچ پھلی

اٹنی: (مو) کمان دا وڈھے دار کونا جس دے وڈھیاں وچ تندی اڑی

رہندی اے تے نکلی نہیں

اٹوپٹ: (پو) چوڑ چپٹ، کھلا بُوہا

اٹوٹ: (صفت) 1- نہ ٹٹن والا 2- جیہڑا تقسیم نہ ہو سکے 3- پکا،

مضبوط 4- مسلسل، تواتر نال، لگاتار 5- لازمی ہتھ

اٹو روڈا: (نڈ) 1- اٹ کھڑکا، اٹ نالوں ٹھا ہویا کھڑا، روڈا، اٹاں تے

روڈے ملے ہوئے، اٹاں دے ٹکڑیاں دا ڈھیر 2- اک کھیڈ داناں

(پہلی جلد)

پلاک ڈکھتری

(کے لئی) 7- ادا نہ ہونا، نہ ترنا (قط، معاملہ) 8- ملتی ہو،

اگانہ ہونا (میں لئی فیصلہ) 9- نکلنا، رہ پینا (تیار ہو کے)

10- نکلے جانا (تیریری دج) 11- بتلنا ہونا

انکنا: (نذ، صفت) پھسن والا، رزکن والا

انکنا: (فل) 1- بھلنا، اُکنا، گھنجن، دھیان اکھڑنا (پڑھدیاں) 2- جی

نہ لگا رہنا (کے تھاں توں) 3- اک رس نہ ہونا، اُچاٹ ہونا (ننڈ)

4- پٹنا، چھڑ مارنا، مجھ گاں دا دھار اڈاندیاں لت مار دینا 5- اُک

جانا، رُک جانا

انکنی: (مو، صفت) 1- چٹنی، مزاحمت کرن والا 2- رکن دا فعل تے

اندازہ 3- رُک جان والا، رکن دی حالت، ٹھہراؤ

انکلو: (نمر) ٹھہرو، رُکو، صبر کرو، رُک جان والا

انکلو: (مو، صفت) نخرے کرن والی

انکوان / انکوانا: (مصدر) 'انکان / انکنا' دا متعدی متعدی

انکواں: (صفت) انکن والا، جیڑے کم دج رکاوٹ آ جاوے، رُک

جان والا

انکواون: (مصدر) اڑاون، پھسواون، رُکواون، ٹھہراون، مزاحمت

کرن، محدود کرن

انکویجن / انکویجنا: (مصدر) 'انکن / انکنا' دا متعدی متعدی

انکویس: (مو) 'انکواں' دا مونث

انکبا: (پو، نذ) ڈکا، روک، رکاوٹ، وگھن

انکھیل: (صفت) دیکھو، اُٹکھیل

انکھیلی: (مو، صفت) شوخی شنک، چھیڑ چھاڑ

انکھیلیاں: (صفت) دیکھو، انکھیلی، جیڑی ایہہ جمع اے

انکھیلیاں کرن، (حما) کھیلن ملھن، ناز نخرے کرن، شوخی کرن،

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

انکلا: (نذ) انکل، اندازہ، تخمینہ

انکلاں: (پو، صفت) اُچھلنا، پٹنا، گیند وانگ نپے کھانا

انکلن / انکلنا: (مصدر) 1- آ نکنا، اندازہ لاؤنا، انکل پچو توں کم

لینا 2- وچارنا، سوچنا، پرکھنا 3- رُکنا، قیام کرنا 4- چھوڑا کرنا

انکلن: (مو، صفت) مکار عورت، بھیجے کُن

انکلوں: (نم) اندازہ لا کے، گوڑ نال

انکلی: (نذ، صفت) اندازے لاؤن والا، انکل والا، ڈھنگ جان والا،

چال باز، چالاک، ہوشیار، سمجھدار، مدد

انکن: (مصدر) اڑن، پھسن، اُکھن، رُکن، ٹھہرن، انکنا، ٹھہرنا، رُکنا،

رُکنا جانا

انکن بازی: (مو) بالوں دی اک کھیڈ

انکن: (نذ، نذ) اوہ جمع غائب رُکو، ٹھہرو، تعظیماً (واحد غائب) رُکو،

ٹھہرو، استفساریہ (واحد غائب تے جمع غائب) (کیہہ اوہ)

ٹھہرے؟ رُکے

انکن: (مصدر) 1- سٹ مارنا، چوٹ لاؤنا 2- اعتراض کرن دے

ارادے نال پٹھنا، ٹوکنا، اعتراض کرنا

انکن: (مصدر) 1- اُچھلن، اُکھرن، اُچاٹ ہون، اُکناون 2- ہٹن

نہ رہن، دھیان کے ہور پاسے ہون، پڑھدے پڑھدے رُک

جانون 3- ہٹکن 4- لیکن، چھیٹن 5- جنوراں تے پرندیاں وغیرہ دا

اپنے پچیاں ٹوں خوراک دیون توں ہٹ جان 6- گلوایاں دا پاڑا

چھڈن، آغیاں اُتے بیٹھا چھڈن

انکنا: (فل) 1- رُکنا، ٹھہرنا (چلدے چلدے انجن) 2- لٹنا (کوٹ

کُلی نال مساں ہی اُکھیا رہا ہے) 3- کھلونا (رستے دج) 4- بھٹنا

(کے چیز دا سنگ دج) 5- لٹنا، ٹوٹا (کے خاص گلوں نہ) 6- اُڑیکنا

چھڈ دیون

اُٹھ پکھی، (ند) اُٹھ ورگا پکھیر، شتر مرغ

اُٹھ پیر، (ند) چتر، چتراں دازمین اُتے بنیا ہویا نشان

اُٹھ جانا، (حما) چلے جانا، نہ جانا، نہ رہنا

اُٹھ جاون، (حما) 1- کھڑا ہون، ٹر جاون 2- نہ رہون 3- مر

جاون 4- خرچ ہوون 5- دل اُچاٹ ہو جاون

اُٹھ جٹن، (حما) کسے اترے نوں سمجھالین، قابو کرن، کسے مشکل کم

نوں کرن، اوکھی گھائی سر کرن

اُٹھ دا اُٹھ رہ جاون، (حما) بے وقوف ای ثابت ہوون

اُٹھ دوڑن، (حما) یکدم تیزی نال بھج پون، ٹس پون

اُٹھ دی بوکڈھن، (حما) اپنے اصلے تے آون، اپنی فطرت

دسن، احمقانہ حرکت کرن

اُٹھ کھڑا ہوون، (حما) کھڑیاں ہو جاون، ظاہر ہوون، بغاوت

ہوون، صحت یاب ہوون

اُٹھ کھڑن، (حما) دیکھو: اُٹھ کھڑا ہوون

اُٹھ کھڑونا، (فل) 1- پیٹھن دی حالت توں کھڑے ہو جانا،

اچانک کھڑے ہو جانا، چلن نوں تیار ہو جانا 2- اُچاٹ ہو جانا

(دل) چھڈنا (سکولوں)

اُٹھ کھلوون، (حما) دیکھو: اُٹھ پیٹھن

اُٹھ نہ ہوندا نئے مونہہ گوڈیاں دا، (اکھا) اپنی خامی یاں کمزوری

دا ذمے دار کسے ہور نوں دکن

اُٹھ نی نوہیں نسل ہو، چرخہ چھڈتے چکی جھو، (اکھا) کسے

نوں دکھ دیون واسطے سوکھے کم توں ہٹا کے اوکھے کم لاون

اُٹھ والا دیر رکھن، (حما) کسے بارے ہمیشہ کینہ یاں وٹ رکھن

اُٹھ والی گھور، (مو) دل وچ سانجھ کے رکھیا دیر، کینہ

اُٹھا: (ند) اُٹھ دا ہندسہ، تاش دا اُٹھا

اُٹھا مٹھا/اُٹھا مٹھا: (پو، ند) بھی روٹی دا ٹکڑا تے اوہدے اُتے کھلار

کے جمائی ہوئی کھن دی تہہ

اُٹھا: (ند) 1- سر پر دے کسے انگ دا اُبھار یاں سوج نال لال ہو جانا،

جو دیکھن نوں پھوڑے وانگ ہی ہوندا اے پر ایس دے کارن دا

پتانہ ہون دی وجہ توں لہہ نوں اُٹھا آکھدے نیں 2- سٹ دا روہڑا

3- ڈٹھا، ورھیا

اُٹھا: (نعر) 1- ”اُٹھاون“ توں فعل امر صیغہ واحد حاضر۔ چک

2- ”اُٹھاون“ توں حاصل مصدر پھوڑا، ٹلونا، اُبھار

اُٹھا اُٹھن، (حما) پھوڑے دے اُبھار دا دس پون

اُٹھا پلھا، (ند) اُٹھک بیٹھک، سزا، کسرت، ورزش

اُٹھا پلھاون، (حما) جگاون، سنے نوں اٹھاون

اُٹھا بھلا کرن، (حما) بار بار تکلیف دیون، وار وار دکھ دیون

اُٹھا دیون، (حما) 1- بھجا دیون، ڈھانی یاں محفل وچوں کڈھ دیون

2- جگا دیون 3- گودی دی شادی کر دیون، رخصتی کرن

اُٹھا ٹھ: (عدد، صفت) سٹھاں اُتے اُٹھ، 68

اٹھارہاں: (عدد، صفت) اٹھاراں، 18

اٹھارھی: (مو) چن دی اٹھارویں تاریخ

اٹھارھیا: (ند، صفت) 1- اٹھاراں توں متعلق 2- اٹھاراں دا

اُٹھاڑنا: (نعر) 1- اُٹھاؤنا 2- اکھر پڑھنا

اٹھاس: (صفت) اٹھاں پاسیاں والا، ہشت پہلو

اٹھاسی: (عدد، صفت) اسی اُتے اُٹھ، 88

اٹھا سیواں: (صفت) اٹھاسی دی گنتی پوری کرن والا، 88 داں

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

اٹول: (مفت) 1- بے ڈول، بے ہنگم 2- بے ادب، بد سلیقہ، بد

اخلاقی، اکڑ، باغی، ضدی 3- کھردرا، نہ چکایا ہوا

اٹھوال / اولہوں: (نم) پورناں دا ڈھار

اٹھ: (عدد، مفت) اٹھ، 8، ست جمع اک

اٹھ بہشت: (نم) 1- خلد 2- دارالسلام 3- دارالقرار 4- جنت

عون 5- جنت المادئی 6- جنت النعم 7- علین 8- فردوس

اٹھ پچا اٹھ پکھا، (نم) 1- اٹھ پہلوواں والا 2- اجبہا مکان

جہدے تے ست شہیر پئے ہون، اٹھ خانیاں والی چھت

اٹھ کچھ، (مفت) اٹھاں پاسیاں والا، اٹھ پہلو

اٹھ پھر، (نم) دن رات داسا، چار پھر دن دے تے چار رات

دے 24 گھنٹیاں داسا، چوی گھنٹے

اٹھ پھرا، (نم، مفت) 1- اٹھ پھرا، دن رات 2- سحری توں بنا

رکھیا ہویا روزہ 3- گاں یاں مجھ نوں دن وچ اک وار چون دا عمل

4- اٹھویں پھر گردوں

اٹھ پھرا لاؤن، (حما) گاں یاں مجھ نوں جان مجھ کے دن وچ

دو وار چون دی تھاں اک وار چون لئی ڈگن

اٹھ پھری، (مو) 1- دن وچ اک واری بٹن والی مجھ گاں

2- روٹی دے دو ڈنگاں وچکار اٹھ پھراں دا فرق ہونا، ہر ویلے

وچن والا شمارہ 3- دن رات وچ صرف اک بار بھوجن کرنا

اٹھ جلاہے تے توں تھے، ایس تے دی دھکم دھکے، (اکھا)

ضرورت توں ودھ شے ہون تے وی نورکھاں دا اوں لئی لڑنا جھڑنا

اٹھ چنڑا، (مفت) 1- اٹھ دے عدد نال تعلق رکھن والا 2- اٹھواں

حصہ 3- 11/8 اٹھ پھڑاں والا، اٹھ کونیاں والا، اٹھ ٹکراں والا

اٹھ سٹھ، (عدد، مفت) اٹھ سٹھ، 68، سٹھ اٹے اٹھ

اٹھ سٹھ تیر تھ، (نم) بڑے مشہور تیر تھ جو اٹھاں (68) نیں

اٹھ سٹھا، (نم) اٹھ سٹھا، گویز

اٹھ کاٹھیاں، (مو) اُچی نیویں تے وچی نیویں راہ

اٹھ کلیا، (نم) اٹھ کلیاں والا

اٹھ کول، (مفت) اٹھ آدمیاں دی کولیاں پنچایت، وزارت

اٹھ گٹنا، (مفت) اٹھ واری ودھ، اٹھ حصے بٹنا

اٹھ گوشہ، (مفت) 1- اٹھاں ٹکراں والا، اٹھ دے عدد نال تعلق

رکھن والا 2- اٹھواں، 1/8

اٹھ ماسا، (نم) 1- اٹھ مہینیاں دا 2- اٹھ ماشے دا وزن یا باٹ

اٹھ ماسی، (مو) دیکھو: اٹھ ماشی

اٹھ ماشی، (نم) 1- اٹھ مہینیاں دی 2- اٹھواں 3- اٹھ ماشے دا وزن

اٹھ ماہا / اٹھ ماہیاں، (نم) 1- اٹھ مہینے دا 2- اٹھواں

اٹھ ماہیا، (نم) اٹھ مہینیاں دا حمل، حمل دے اٹھویں مہینے جمن والا

بال

اٹھ: (نم) 1- اٹھ دی اک قسم، بوت 2- لہ آدی، نورکھ آدی

3- پھوڑے درگا اک روگ

اٹھ: (فہم) "اٹھن" مصدر توں فعل امر صیغہ واحد نہ

اٹھ آون، (حما) 1- ٹر آون، ہٹ آون، رُس کے آجاون

2- اچل آون

اٹھ آونا، (حما) ٹر آونا، ہٹ آونا

اٹھ بلد دا ساتھ، (نم) نامتا سب رشتہ نامتا رشتہ، اجوز ساتھ

اٹھ بیٹھ کرن، (حما) آرام نال نہ بیٹھن، پتھر کدیاں پھرن

اٹھ بیٹھن، (حما) 1- لیٹن توں بیٹھن یاں بیٹھن توں کھڑے

ہودن 2- صحت مند ہو جاون 3- جاگ پون 4- مدرسیوں پڑھنا

پلاک ڈکھتری

(پہلی جلد)

اٹھائیاں: (صفت) دیکھو: اٹھائیواں

اٹھائیواں: (عدد، صفت) اٹھائی دی گنتی پوری کرن والا، 28 واں

اٹھتالی / اٹھتالھی: (عدد، صفت) چالی جمع اٹھ، دو گھٹ پنجاہ، 48

اٹھتالیاں / اٹھتالھیاں: (عدد، صفت) اٹھتالھی دی گنتی پوری کرن

والا

اٹھتالیہ: (عدد، صفت) دیکھو: اٹھتالی

اٹھتر: (عدد، صفت) اٹھائاں پر ستر، 78

اٹھتر واں: (عدد، صفت) اٹھتر دی گنتی پوری کرن والا

اٹھتری: (عدد، صفت) اٹھتی، 38

اٹھتریا: (پو، عدد) دیکھو: اٹھتریواں

اٹھتریاں: (صفت) دیکھو: اٹھتریواں

اٹھتریواں: (صفت) اٹھتریاں دی گنتی پوری کرن والا

اٹھتریہ: (عدد) دیکھو: اٹھتی

اٹھتی: (عدد، صفت) اٹھائاں تے جیہہ، سیئیاں توں اک ودھ، 38

اٹھتیاں: (عدد، صفت) اٹھتی دی گنتی پوری کرن والا، 38 واں

اٹھتیواں: (عدد، صفت) 38 واں

اٹھدے بہندے: (نم) 1- ہر ویلے، ہر وقت، سدا، سچ سمھناں،

جدوں ویلے لکھے 2- ہولی ہولی بھہر بھہر کے، ڈگدے ڈھبندے

اٹھرا / اٹھراء: (ند) اک بیماری جیہدے وچ بچہ سک جائدا اے تے

پھیر عموماً مر جائدا اے، عورتاں دی اک بیماری جیہدے وچ اٹھ

ماہیا جدا اے تے پھیر سک کے مر جائدا اے

اٹھرا بٹھرا: (ند) تازہ دم، زندیا، پخت، صحت مند

اٹھرنا: (فل) اٹھرا جانا، گرمی دا گھٹ جانا

اٹھرو آں: (ند، صفت) گوڈیاں تے کھنی رکھ کے بیٹھا ہویا، اڈیاں

تے چتر رکھ کے بیٹھنا، پیراں بھار بہنا، اٹھرویاں

اٹھرو وہاں بیٹھا: (ند) پیراں بھار بہنا

اٹھرویاں: (صفت) دیکھو: اٹھرو آں

اٹھریجن: (مصدر) کچھ خشک ہو جاون

اٹھریون: (مصدر) دیکھو: آٹھرن

اٹھراں: (پو، فل) اٹھ کھلونا، کھڑا ہونا، نیند توں جاگنا، ہمت تے

کوشش کرنا

اٹھک بیٹھک: (مو) اٹھن بیٹھن دا عمل، مزادے طور تے اٹھنا

بہنا، اک کسرت، اک ورزش

اٹھکاں: (نم) اٹھے پہر، چڑی گھنے

اٹھکاں بیٹھکاں: (مو) بار بار اٹھنا بہنا

اٹھکون: (صفت) اٹھ کونیاں دی شکل

اٹھکونا: (صفت) اٹھ کونیاں والا، ہشت پہلو

اٹھکھیل: (صفت) 1- کھڈاری، شوخ، چنچل، الھڑ، ہوشیار 2- ناز،

نخرہ، خوش دلی

اٹھکھیلنا: (ند) 1- شوخی خورہ، نخرے کرن والا، بانکا 2- چال باز، دھوکے

باز 3- کھڈار، کھڈولا

اٹھکھیلو و: (صفت) کھیڈن کدن وچ راضی رہن والا، شوخی کرن والا

اٹھکھیلی: (مو) مستی یاں منک بھری چال، مستانی چال، نخرہ، مزک،

الھڑ پنے دا چالا، چلاک، جوکئی کھیڈاں کھیڈ دی ہووے

اٹھکھیلیا: (صفت) اٹھکھیل، شرارتاں کرن والا، مستیاں کرن والا،

شوخا

اٹھلاؤں: (مصدر) اتراؤں، ناز کرن، نخرہ کرن، گھمبڈ کرن، منک

منک کے ٹرن

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

5- پڑھن، لفظاں دی پچھان کرن 6- کھڑا کرن 7- جگاؤن، اٹھاؤن

اٹھاؤنا: (فہم) 1- چکاؤنا، لے جانا 2- اٹھا دینا، کھڑا کرنا، جگاؤنا

اٹھاؤی: (عدد، صفت) 28، دوگھٹ پیہہ،

اٹھاؤ پیہہ: (عدد) دیکھو: اٹھائی

اٹھاہاں: (فہم) اٹھاہاں دا رُوپ انتر، ہٹھاں، پٹھاں، ٹھانہ، تھلے، نیچے

اٹھاہٹ: (عدد، صفت) دیکھو: اٹھاٹھ

اٹھاہٹھ: (عدد، صفت) سٹھاں اُتے اٹھ، 68

اٹھاہراں: (عدد، صفت) دس تے اٹھ، اٹھاراں، 18

اٹھاؤ: (صفت) چنگن والا

اٹھاؤ پدا: (ند، صفت) جو اک تھان بک کے نہ بیٹھے، دُوبے دے

تھان تے کم کرن والا، قائم مقام

اٹھاؤت / اٹھاؤت: (ند) 1- اج توں اٹھویں دن 2- (صفت)

اٹھاؤں 3- (مو) اٹھاؤں

اٹھاؤ چلھا: (ند) 1- جیہڑا چلھا اک تھان توں دُوجی تھان لے جایا جا

سکے 2- اوہ منکھ جو اک دھڑے وچ نہ رہے، طنزاً..... اوہ بندہ جیہڑا

اک تھان بک کے نہ بہوے

اٹھاؤنی: (مو) 1- چنگن دا انداز 2- اٹھاؤں 3- موت توں متعلق اک

ہندووانہ رسم (الیں دن مُردے دیاں ہڈیاں دریا وچ دگاؤندے نیں)

4- حملہ، دھاوا

اٹھائی: (عدد، صفت) اٹھ تے ویہہ 28

اٹھائی: (مو) 1- اٹھاؤن دی حالت، چکائی 2- چنگن دی مزدوری

اٹھائی گیرا اٹھائی گیرا، (ند، صفت) چک لے جان والا، چور

چکار، اچکا، ڈگی ڈھٹھی شے چک کے لکا لین والا

اٹھاٹ: (فہم) اٹاکٹ، اٹھے پھر، لگاتار، برابر، اکو سا ہے، مسلسل

اٹھاٹکل: (ند، صفت) 1- جو اسانی نال نہ اٹھ سکے، کمزور، سُست،

کابل، لاغر 2- اوہ ڈنگر جیہڑا بیماری دی وجہ توں نہ اٹھ سکے

اٹھاٹل: (فہم) "اٹھاٹل" توں فعل امر صیغہ واحد حاضر..... اٹھا،

جگا کے، چک کے

اٹھالا: (ند) 1- سوگ والے گھروں لوکاں دا آپنے آپنے گھر جاون،

پھوڑمی چک دیون 2- اٹھاؤن دی حالت 3- کسے شے دی کٹھی

بولی یاں مل 4- اوہ سامان جو ہجرت دیلے نال لے جایا جائدا اے

اٹھالا کرنا، (ند) گاہک یاں کرائے دار نوں بے دخل کرنا

اٹھاٹلن: (مصدر) اٹھاؤن، بیٹھے ہوئے نوں کھڑا کرن، جگاؤن، جوش

دیون، ٹہنیں

اٹھاٹال: (ند) دیکھو: اڈٹھ

اٹھاٹن: (مصدر) 1- اُہار، اُچان 2- جوانی، شباب 3- آغاز، ابتداء،

مڈھ 4- عُروج

اٹھاٹنا: (فہم) چکنا، جگاؤنا، کمزیاں کرن

اٹھاٹنگ: (ند) سجدے دیلے زمین نوں لگن والے اٹھ انگ

اٹھاٹنگا: (ند) اٹھاؤں حصہ، اٹھوگ، 1/8

اٹھاٹنگلا: (ند، صفت) 1- اٹھاں اٹگلاں بگا لٹا 2- جیہڑے اک ہتھ

دیاں اٹھ اٹگلاں ہون 3- ہتھی دند 4- ہٹھاں دا اک زیور

اٹھاٹنگلاں: (صفت) دیکھو: اٹھاٹنگلا

اٹھاٹنہ: (فہم) پٹھاں، تھلے، اُتران دل

اٹھاٹنی: (مو) اٹھ آنے، ادھار دپیہ، پنجاہ پیہے

اٹھاؤا: (صفت) 1- چنگن والا، اٹھاؤن والا 2- اٹھاؤن لئی تیار ہونیا ہویا

اٹھاؤن: (مصدر) 1- چنگن 2- اُسارن 3- مڈھ ٹھن 4- بصرع چنگن

اُٹھوہیں: (ند) (جمع) ٹھونہے، بچھو
اُٹھوہیا: (صفت) اُٹھن والا، اُٹھاؤن والا، چلاک، کدن والا (گھوڑا،
وغیرہ)
اٹھویں: (موصفت) اٹھیں، چاند دے مہینے دی اٹھویں تاریخ، اٹھی،
اٹھ دی گنتی پوری کرن والا
اٹھویں بارویں ہوں، (حما) اوکھے دن ہوں، مشکل وچ ہوں
اٹھویں بارہویں ہونا، (حما)، مصیبت وچ ہونا، بہت پریشانی وچ
ہونا، نجومی دے مطابق جنم کنڈلی دا اٹھواں گھر موت دا ہے اتے
بارہواں خرچ دا
اٹھویں ستویں، (نم) ستاں یاں اٹھاں دنیاں مگروں، کدے
کدائیں، وچ وار
اٹھی: (مو) 1- تاش دے پتیاں وچ اٹھ نمبر دا کارڈ جیہڑا چار مختلف
رنگاں وچ ہوندا اے 2- منجی دی اُنائی وچ وان دیاں رسیاں
اٹھی اٹھی تے، (نم) بار بار، جھٹ پچھوں، ردہ کے
اٹھے: (صفت) اٹھ دے اٹھ ای، سارے دے سارے
اٹھے پیر، (نم) ہر ویلے، دن رات، ہر ویلے
اٹھے پیرسولی اُتے ٹنگن، (حما) 1- ہر ویلے دکھ دیون، ہمیشہ
پریشان رکھن 2- بہت زیادہ کم دیون
اٹھے پیرسولی تے ٹنگی رکھنا، (حما) ہر ویلے دکھی رکھنا، دن رات
جنگ کردے رہنا، بہت کم لینا، لت کھڑی رکھنا
اٹھے پیر، (نم) دیکھو: اٹھے پیر
اٹھے گٹ، (نم) ہر ویلے، لگاتار، تواتر نال، چڑی گھنے، ہنانا غے
توں
اٹھے ویلے، (نم) ہر ویلے، دن رات، ناغے توں بنا، مسل
(پہلی جلد)

اُٹھواؤن: (مصدر) دُوبے توں بھار اُٹھاؤنا
اُٹھوئی: (مو) چکاؤن دا کم یاں مزدوری، چکوائی، اجرت، دہاڑی
اٹھوترسو: (صفت، عدد) سو اُتے اٹھ، 108
اٹھوتری: (مو) چہن والی مالا جس دے 108 منکے ہوندے ہن
اٹھوتھ: (مو) اٹھواں دن، اٹھویں دن
اٹھور: (صفت) اٹھ ورھیاں دا جنور
اٹھورا: (ند) اٹھواں حصہ
اٹھوڑا: (صفت) اٹھ گنا، اٹھ تہہ والا
اٹھوک: (ند، صفت) اٹھواں حصہ، عورت نوں مرحوم خاوند ولوں
ورثے وچ لٹھن والا حصہ
اٹھوگ: (مو) اٹھواں حصہ (زمین دا) اٹھانگا
اٹھوٹا: (صفت) اٹھ گنا، ٹھوڑا
اٹھونجا: (عدد، صفت) اٹھ اُتے پنجہ، 58
اٹھونجواں: (عدد، صفت) اٹھونجا دی گنتی پوری کرن والا، 58 واں
اٹھونی: (عدد) اٹھ گنا، اٹھاں نال گُنن تے چتا بنے
اٹھووار: (ند) اٹھوار، اٹھ دن
اٹھووارا: (ند) 1- ہفتہ، اٹھواں دن جد گڑی شادی پچھوں میکے گھر
آؤندی اے 2- اٹھ دن، اک ہفتہ 3- اٹھویں دن آؤن والا، اٹھویں
دن لکھن والا، ہفتے پچھوں دتی جادون والی قسط 4- شاعری وچ
باراں ماہ دا نگ دناں دے ناداں تے چھندر چنا دا اک رُوپ
اٹھو واری: (مو) اٹھویں دن، ہفتہ وار، اٹھویں دن اپنا ہل یا نیل
زمیندار نوں دین والا شریک کار
اٹھوہاری: (صفت) اٹھویں دن
اٹھوہاں: (ند) زہریلے ڈنگ والا اک کیزا، ٹھوہاں، ٹھو آں، بچھو

اُٹھنی: (مو) اُٹھنی، ڈاچی، اُٹھ دی تانیٹ
اُٹھنی لگی ہوئی ہوون، (حما) 1- بے حد چتا ہوون، بے قراری
ہوون، پریشانی ہوون 2- مستی وچ آون
اُٹھو: (صفت) 1- اٹھے ہی، اٹھ دے اٹھ، اٹھاں 2- اڑے کھڑے

یاں پاشے دی کھیڈ وچ اٹھ دانے
اُٹھو اٹھ مارن، (حما) 1- جتن دا دعویٰ کرن 2- سہلیاں مارن
3- جھوٹی گل تے اڑن 4- مو جاں کرن
اُٹھو اٹھ مارنا، (حما) اپنی گل نوں دسی جان، موج مارنا، اندازہ،
کسے دی فکر نہ رکھ کے اپنی لگن وچ رہنا
اُٹھو پھر، (نم) اٹھے پھر، ہر ویلے، رات دن
اُٹھو ہاری، (مو) ساتا، ہفتہ، ست دنوں دا سما
اُٹھو: (نمر) 'اُٹھن' دا امر

اُٹھو مُردیو کھیر کھاؤ، (اکھا) نیستی دے مارے ہوئے لوکاں نوں
اوہناں دے فائدے دی گل کردیاں ہویاں ٹچر نال آکھ دے نیں
اُٹھوال: (نم) اُٹھ پالن والا، اُٹھاں والا اُٹھی
اُٹھوان: (صدر) 1- چکوان 2- اُسران 3- مڈھ بنھان
اُٹھواں: (عدد، صفت) ست دے بعد والا، کسے شے دا 1/8 اٹھاں
بھیاں دچوں اک حصہ، اُٹھواں حصہ

اُٹھواں: (صفت) اُبھریا ہویا، اُبھریا اُبھریا
اُٹھواں بہنا، (حما) گوڑے تے کنبی رکھ کے بہنا
اُٹھواون: (صدر) اُٹھواونا، لکھت پڑھواونا
اُٹھواون: (صدر) 1- چکواون 2- اُسر واون 3- مڈھ بنھواون
اُٹھواونا: (متحدی السعدی) کسے دوجے توں بھار وغیرہ چکواونا
اُٹھواؤ: (صفت) اُٹھواون والا

اُٹھواون: (متحدی السعدی) دیکھو: اُٹھواونا

اُٹھلیجی: (فل) اُٹھایا جانا، چکلیا جانا

اُٹھم: (صفت) اُٹھی، اُٹھواں

اُٹھمتا: (صفت) اُٹھواں

اُٹھملاری: (نم) اک قسم دا طمچہ یعنی بکی بندوق جیہدے وچ اُٹھ
کار توں ہوندے نیں

اُٹھن: (صدر) 1- لیٹن توں بیٹھن یاں بیٹھن توں کھڑیاں ہوون

2- اُپچاں ہوون، سنبھلن، بلند ہوون، اُبھرن 3- طبیعت اُچاٹ ہوون

4- ظاہر ہوون 5- جانڈیاں رہون، فُرجا دن 6- تندرست رہون

7- اُسران 8- نہ رہون 9- نکلن

اُٹھن بہن، (حما) دیکھو: اُٹھن بیٹھن

اُٹھن بیٹھن، (حما) میل جول رکھن، رہن سہن، ملن جلن، رل

میل بہون

اُٹھنا: (فل) 1- کھلو جانا، جاگنا، اُپرنوں ہونا، اُپرنوں نکلنا (دھون)

2- چھڈنا (سکولوں) 3- ختم ہو جانا (دانا پانی) 4- مستی وچ آونا

(مکان، مہیں بول)، ویک وچ آونا (جوش ترنگ)، جاری ہونا

(دریا دا)، جاگنا، دین تیاگنا 5- گڈے دی نوہر بیٹھ لگی اک

طرحاں دی ڈاہی (ڈی) جس نال گڈے دا اگلا حصہ مشین توں اُچا

رہندا ہے

اُٹھنا بیٹھنا، (نم) 1- میل ملاپ، میل ملاقات 2- اٹھک بیٹھک،

اُٹھن تے بیٹھن داکم، بیٹھکاں کڈھن داکم

اُٹھنک / اُٹھنکا: (صدر) 1- بھروسا کرنا، اعتماد کرنا 2- سہارا لینا

3- آرام کرنا 4- ٹھہرایا جانا 5- روکیا جانا

اُٹھنی: (مو) اُٹھ آنے واسطہ، پتہا پیے

مکار

اثر و: (ند) رتی وٹن والا چرخہ

اثر وے جاو: (محا) 1- ٹھگ کے لے جاو 2- کسے زنانی نوں

کدھ لے جاو

ایٹک (Attack): (انگ، ند) حملہ، ہلہ، یورش

ایٹک: (صفت) 1- بے سہارا، جیہدی کوئی مدد کرن والا نہ ہووے

2- جیہڑا چنگی طرحاں نہ نکلیا ہو یا ہووے

ایٹکلا: (پو، ند) ٹیکلا

ایٹنک: (صفت) دیکھو: ایٹک

.....ث

اثاثہ: (عر، ند) پونجی، گھر دیاں چیزاں شیواں، مال متاع، سرمایہ،

جائیداد، سامان

آثار: (ند) 1- نشانی، آثار 2- دیوار دی گُرسی دی چوڑائی 3- نینہ، بنیاد

اثبات: (عر، ند) 'ثبت' دی جمع، اقرار ثابت کرنا، ہاں ہوو، وجود

رکھن

اثر: (عر، ند) 1- کسے چیز دا نشان، علامت 2- کسے واقعے پچھوں رہن

والے نشان 3- خاصیت، تاثیر 4- فائدہ 5- پھل، نتیجہ، نچوڑ، سار

اثر پاو، (محا) تاثیر پیدا کرن، دبا پاو

اثر پون، (محا) اثر ہوو، نشان لگن

اثر تھیو، (محا) کسے شے دا اثر ہوو، آسیب ہوو

اثر ڈکھاو، (محا) دیکھو: اثر کرن

اثر رُوخ، (ند) رسائی، میل ملاقات

اثر رکھن، (محا) 1- خاصیت رکھن، تاثیر رکھن 2- رُوخ رکھن

اثر سٹن، (محا) متاثر کرن، رعب پاو، دبا پاو

اثر کرن، (محا) 1- تاثیر پیدا کرن، رنگ دکھاو، خاصیت ظاہر کرن

2- دبا پا دیو

اثر گولنا، (محا) 1- منا 2- توجہ کرنا 3- متاثر ہونا، گولنا

اثر والا، (ند، صفت) اثر ہوو، تاثیر رکھن، خاصیت ظاہر ہوو

اثر ہوو، (محا) متاثر ہوو، سمجھ وچ آو، خاصیت ظاہر ہوو

اثرن / اثرنا: (مصدر) 1- قبول کرنا، من لینا 2- دھیان دینا

3- متاثر ہونا

اثر یلا: (ند، صفت) موثر، با اثر، اثر والا

اثنا عشری: (عر، صفت) 1- بارواں 2- امامیہ شیعہ مسلک دا پیروکار

جیہڑا بارواں اماماں نوں من دا اے 3- اک آندر جیہڑی بارواں رگٹھ

لٹی ہوندی اے

اشنیت: (ند) ثانی، دوجا، شریک ہوو، دی حالت، دُوبیت

.....ج

اج: (سن، ند) 1- جنم توں اُتانبہ، جو جنم دا نہیں، رب دی اک صفت

2- دشرتھ (راجہ داناں جو سری رام چندر دے والد سن) دپ

اج: (پو، ند) اک

اج اج، (نم) اک اک

اج: (سن، نم) بیت رہیا دن، ایہہ دن، موجودہ زمانہ، ایس دن، چالوسا

اج اجو کڑی، (نم) موجودہ، آج دی، چالو ویلے دی

اج ای مکاواں، (محا) اج ای کم مکمل کرن، اج ای وعدہ پورا

کرن، اج ای نیژن

اج ای نیژن، (محا) دیکھو: اج ای مکاواں

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

اٹھیا: (ند) 1- زمین دا اوہ پلاٹ جیہڑا کاشت کاری لئی موزوں ہووے نالے اوہدی نشان دہی ہووے 2- کھیت یاں فارم دا اوہ وکرا حصہ جیہڑا مخصوص ہووے

اٹھیاں: (مو) اٹھ آٹیاں دا اک سیکہ، جیہڑا اچل رانج نہیں، پر ایہہ بچہ پیسے دے سکے دے برابر ہوندا سی

اٹھیٹھ: (مرد، مفت) اٹھاٹھ، 68

اٹھیجبن: (مصدر) دیکھو: اٹھن

اٹھیجنا: (فل) اٹھایا جانا

اٹھین: (مصدر) دیکھو: اٹھن

اٹھیون: (مصدر) دیکھو: اٹھن

اٹھییا: (ند، مفت) 1- اٹھن والا، اٹھان والا 2- گھوڑا

اٹی: (مو) 1- سوتر دی لچھی، جھٹی 2- پولی، گھنسی 3- چکری 4- میڑا

اٹی سٹی، (مو) آئی سائی، کسے دے خلاف پکایا ہوا مٹا

اٹی لاون، (مخا) اٹیاں نوں اک دوسے وچ پھساون، لڑا بیٹاون

اٹی لگن، (مخا) دونہ اٹیاں دے بریاں دا اک دوسے نال جھون، لڑا بن

اٹی: (ند) بلی، بجر

اٹی: (مو) 1- دڈھ رڈکن والے میڑے دے دوداں سریاں تے

لکھیاں ٹھیاں وچوں اک 2- مدھانی 3- ٹھی

اٹی ٹالا، اٹی ڈنڈا، (ند) گولی ڈنڈا، ٹھی ڈنڈا

اٹی: (ج، ند) 1- بھاڑے دا تھلا 2- اوہ بھاڑا جیہدے گل تے نقش کاری ہوئی ہووے

اٹیٹویں: (مو، مفت) نہ ٹٹن والی

اٹیجبن: (مصدر) بھریا جانا، اٹھیا جانا

اٹیچی کیس (Attache Case): (انگ، ند) چیزے یاں ریکیس دا بنیا ہوا صندوق، سوٹ کیس

اٹیر: (فم) 'اٹیر' توں فعل امر صیغہ واحد حاضر

اٹیر گھٹن، (مخا) کھسکا لون، دھوکے نال لے لون

اٹیر لے جانا، (مخا) چھل نال یاں ٹھگ لے جانا، عورت کڈھ کے لے جانا

اٹیر لینا، (مخا) ٹھگ لینا، چھل لینا، ہتھیں تے پا لینا، اڈے لا لینا

اٹیرن: (مصدر) 1- لکڑی دا اک ڈھانچہ جس تے سوتر دی جھٹی

دے دھاگے نوں لا کے اٹی بنائی جاندی اے 2- اٹیرن اُتے سوتر

لیٹن، چکر دیون، گھمان، گھول دا اک داء 3- دھوکے وچ پھساون،

ماٹھن، ہتھیاون، ٹھکن، دھوکا دیون 4- گھوڑا پھیرنے دا چکر

5- (مفت) کزور، لاغر، پتلا

اٹیرن ہو جانا، (مخا) شک کے بہت ماڑا ہو جانا، سریر دیاں

بڈیاں نکل آونا، زرا ہڈیاں دا ڈھانچہ جانا، شک کے بریز ہونا

اٹیرن: (مصدر) دیکھو: 'اٹیرن'

اٹیرن ٹھیرن، (مخا) داء دپا لاون، دھوکے نال لٹن

اٹیرن پھیرنا، (مخا) گھوڑے نوں ایڑا لانا، گھوڑے نوں ٹورن لئی

اشارہ دینا

اٹیرن سلائی، (مو) 1- اٹیرن تے اوہدے نال دی لوہے دی

سلاخ 2- (ند) بُد ہڈا اک پنچھی

اٹیرن کر دینا، (مخا) ہرا دینا، تھکا دینا

اٹیرنا: (فم) دیکھو: اٹیرن

اٹیرنی: (مو) دیکھو: اٹیرن

اٹیرو: (ند، مفت) 1- رسی وٹن دا آلہ 2- دھوکے باز، ہتھیا لین والا،

پلاک دشتری

بندھناں توں آزاد ظاہر کردا ہے۔ ایس کر کے ایس دے چیلے اجات
پنہتی اکھواوندے نیں

اُجاتی: (صفت) 1- اجات، ذات توں خارج 2- بُری ذات، بُج
ذات، انجانی، نامعلوم 3- (ند) شور، اچھوت

اُجاو: (صفت) 'ازار دا وِڑیا روپ

اجادی: (مو) آزادی، آزادی

اجار: (فا، ند) 'ازار دا وِڑیا روپ، دکھ، تسیبا، تکلیف، بیماری، روگ
اُجار: (ند، صفت) اوزار، بُشیار آدمی، دُوجے دا ہتھ ٹھوکا بن کے رہن
والا بندہ

اجار بند: (ند) شلوار، پجامے، گھگرے، وغیرہ دے نیفے وچ پا کے
اوجہناں نوں دوا لے کس لین والی دھاگیاں دی رسی جیہی، نالا، ناڑا
اجارا: (عر، ند) 1- ٹھیکا، کرایہ، بھاڑا 2- زبردستی زور قبضہ، لگان (زمین
یاں مکان دا)

اجارا دار، (ند، صفت) ٹھیکہ دار، قابض، جس نے اجارہ لیا ہووے،
زمیندار، مالک

اجارا داری، (مو) قبضہ ہونا، ٹھیکہ داری، پوری طرحاں مل مار لینا
اُجارا: (ند) اُجالا، روشن

اجاری: (ند، صفت) جس نوں ازار ہووے، روگی، ماندا، دکھیا
اجارے دار: (ند) دیکھو: اجارہ دار

اجارے داری، (مو) اجارہ داری، ٹھیکہ داری، قبضہ

اُجاڑ: (صفت) 1- تباہ، ویران، اُجڑیا ہویا، برباد، خراب 2- ویران
تھاں، بے رونق 3- جنگل، بیابان، ادھ تھاں جتھے پانی تے گھاہ نہ
ہووے

اُجاڑ بھالسن، (محا) کلیاں رہون نوں تانگھن، آدم وچ رہ بہہ

کے گھبراون

اُجاڑ بھالنا، (محا) اُکلے رہن دی خواہش کرنا، کسے نوں دیکھ نہ
سکھادنا

اُجاڑ پاوَن، (محا) اُجاڑن، برباد کرن، تباہ کرن، ویران کرن

اُجاڑ پاوَن، (محا) اُجاڑنا، برباد کرنا، تباہ کرنا

اُجاڑ پھیرن، (محا) ہر شے تباہ کر دیون، ہونجا پھیرن، لکھ نہ
چھڈن، ویران کرن، تباہی لاہون

اُجاڑ کرن، (محا) اُجاڑن، برباد کرن، تباہ کرن، ویران کرن

اُجاڑ کرنا، (محا) اُجاڑنا، برباد کرنا، تباہی کرنا

اُجاڑ ملن، (محا) اُکلا پا اختیار کرن، جنگلاں نوں اُجڑاؤن، دُنیا
نوں تیاگ دیون، رہبانیت اختیار کرن

اُجاڑ ملنا، (محا) گھر چھڈ کے جنگل وچ چلے جانا، گریستی نوں
تیاگ کے فقیر ہو جانا

اُجاڑ منگن، (محا) کلیاں رہون نوں چنگا جان، لوکاں یاں شیواں
کولوں پرانہ نسن

اُجاڑ منگنا، (محا) اُکلے رہن نوں پسند کرنا، ہور کسے نوں کول نہ
دیکھ سکھادنا، اُکلیاں رہن نوں تانگھنا

اُجاڑ نگری، سُجھا دیس، (اکھا) ویران، تباہ تے برباد تھاں

اُجاڑ ہونا، (محا) برباد ہونا، بے رونقی ہونا

اُجاڑا: (ند) 1- تباہی، بربادی، ویرانی، بے رونقی 2- فضول خرچی،

اسراف 3- (صفت) اُجاڑن والا، برباد کرن والا

اُجاڑن / اُجاڑنا: (مصدر) 1- برباد کرنا، ویران کر دینا، تباہ کرنا، بختی
کر دینا 2- ڈھانہا، ڈگانا 3- نقصان کرنا، نقصان دینا، اُداس کرنا،

دکھ دینا 4- اُکھاڑنا، نکانے توں کڈھنا، گچھ نہ چھڈنا، نوچنا، منانا

(بہلی جلد)

اج بھلک، (نم) آج کل، تھوڑے عرصے وچ، ایہناں دناں وچ
ای، اج یاں کل

اج بھلکے کرنا، (حما) بہانے بناوئا، ٹال منول کرنا، لارے لاوئا
اج جج، (نم) ٹال منول، جیلہ بہانہ

اج جج کرن، (حما) بہانے کرنا، ٹال منول کرن، لارے لاوئا
اج جج لاوئا، (حما) ٹالنا، بہانے کرنا، کم نہ کرنا

اج جج، (پوند) انگ جج

اج تانی، اج تانیں، اج تانیں، (نم) آج تک، مَن تیکر

اج توڑی، (نم) دیکھو: اج تیک

اج تیک، اج تیکر، اج تیکراں، (نم) آج تک، مَن تیکر

اج تیکن، (نم) دیکھو: اج تیک

اج دا، (ند، صفت) اجکا، نواں

اج دی کرن، (حما) اج ای نہیں، اج ای مکاون، اج ای
برے پڑھاؤن

اج دے بائیے کل دے سیٹھ، (اکھا) زمانے دا انقلاب ہے،
جو اج غریب ہے کل امیر بن جاوے گا

اج ڈیہوں، (نم) اج کل

اج سویرے کس چندرے دا ناں لیا سی، (اکھا) دن دے
وقت حالات موافق نہ رہن تے بولدے نیں

اج کدھر بھل گئے، (روزمرہ) دیکھو: اج کدھروں آٹکے

اج کدھروں آٹکے، (روزمرہ) پڑ پھو آؤن والے نوں بگے
دے انداز وچ آکھیا جاندا اے

اج کل، (ند) 1- موجودہ ساء ایس دیلے، مَن 2- اج یاں کل،
چھیتی، تھوڑے دناں وچ

اج کل دناں/اج کل کرنا، (حما) لارے لاوئا، اقرار پورا کرن
وچ ڈھل کرنا، کسے کم نوں روز روز نال دے جانا، جھوٹا وعدہ
کرنا، ٹالنا

اج کھاتے دیہاں خُدا، (اکھا) اج کھاتے کل دا خدا مالک اے
اج کیمدا مَوْنہہ ویکھیا سی، (اکھا) سارا دن پریشان یاں دُکھی
رہن سے کہندے نیں

اج مرے کل چوتھا، (اکھا) کسے کل یں واقعے دے پُرانے ہو
جان بارے کہندے نیں، مرن پچھوں کسے نوں چیتے وی نہیں رہندا

اُج: (پوند) فکر، پریشانی، چنتا

اُج: (مو) دوس، قصور، تہمت، الزام

اجا: (سن، صفت) 1- بکری 2- جو پیدا نہ ہو یا 3- دیوی

اجاب: (ند) 'عذاب' دا وگاڑ

اجابت: (عر، مو) 1- منظوری، قبولیت، لوڑ پوری ہون، قبول، جواب
دینا 2- رفع حاجت، پانخانہ

اجات: (مو، صفت) 1- جس آدمی دی کوئی ذات نہ ہووے، ذات
توں باہر کڈھیا ہویا، چھیکیا ہویا 2- گنہگار، بدکار، قصوروار، جس دا
جنم نہ ہویا ہووے، ادھ جیہڑا کسے توں پیدا نہ ہویا ہووے 3- بکرا

4- بروج فلکی وچوں اک بُرج داناں یعنی حمل

اجات پنٹھ، (ند) سادھوواں دا اک فرقہ جو ذات، پات دے
ونکرے توں بری ہے

اجات پتھی، (صفت) 1- اجات پنٹھ نوں مَن والا سادھو یاں
گرہستی 2- بھگت بھگوان دے فرقے دے اُداسیاں وچوں اک

سادھو سرجن داس ہویا ہے جس دی گڈی اجنیوال ضلع گوجرانولا
وچ سی ایہہ بھیکھ اپنے آپ نوں ذات (جات) وغیرہ دے

وچ سی ایہہ بھیکھ اپنے آپ نوں ذات (جات) وغیرہ دے

وچ سی ایہہ بھیکھ اپنے آپ نوں ذات (جات) وغیرہ دے

وچ سی ایہہ بھیکھ اپنے آپ نوں ذات (جات) وغیرہ دے

وچ سی ایہہ بھیکھ اپنے آپ نوں ذات (جات) وغیرہ دے

وچ سی ایہہ بھیکھ اپنے آپ نوں ذات (جات) وغیرہ دے

وچ سی ایہہ بھیکھ اپنے آپ نوں ذات (جات) وغیرہ دے

وچ سی ایہہ بھیکھ اپنے آپ نوں ذات (جات) وغیرہ دے

اجالی: (ند) 'ایالی' دا وگاڑ

اُجالے: (ند) 1- 'اُجالا' دی جمع، روشنی، چمک، سوریا، صبح دی سفیدی

2- (نعر) لشکائے، چمکائے، جلادیوے

اجان: (نم) اَجے، اَجن، مئے، ایسے ویلے

اجان: (صفت) 1- ناواقف، انجان، معصوم 2- سدھا سادھ، بھولا بھالا،

بُدھو، 3- نکا، بال 4- غیر، اجنبی، ناواقف 5- بے جان، رستا، ماڑا

اجان پن، (صفت) انجانا پن، ناسمجھی، نادانی، بے وقوفی

اُجانا: (ند، صفت) 1- نادان، انجان، ناسمجھ، مُورکھ، جیہوں کسے کم توں

واقفیت نہ ہووے 2- انجانا، نامعلوم 3- بال

اُجاٹو: (ند، صفت) 1- ناواقف، بے خبر، اجنبی 2- نادان، بے وقوف،

ناسمجھ

اُجانہہ / اُجہاں: (نم، حرف تشبیہ) اودھے ورگا، پہلے جیہا

اُجانی: (مو، صفت) 1- انجانی، نامعلوم 2- لاپرواہی، سُستی 3- سادگی،

معصومیت

اُجاں / اُجّاں: (نم) 1- مئے، ایسے ویلے، مَن تیکر، اَجے تا مَن، مَن

تا مَن، حالے، دگی: 'اُجاں غافل کو نہ خبر تھسی اے' 2- ضائع، زیاں،

نقصان وچ

اجائی: (صفت) 1- جیہڑا پیدا نہیں ہویا 2- بُری تھاں 3- ضائع،

بے کار

اجائے: (نم) بے معنی، بے کار، فضول

اجائیں: (نم) ایویں، بے فائدہ، فضول، بھنگ دے بھاڑے

اجائیں مرن / اجائیں موت مرنا، (مجا) ہوڑ متی وچ موت

سہیڑنا، کویلے دی یاں کویلی موت مرنا

اجایا: (نم) 'ضائع' توں وگڑ کے بنیا اے 1- فضول، بے کار، بے

فائدہ، ایویں، اکارت، بے نتیجہ 2- بے کار، ناکام، غیر ضروری

اجپ: (صفت) جو چمن وچ نہ آوے، جاپ جو زرخشن پیا ہووے

اجپا: (صفت) ویکھو: اجپ

اِکت: (ند) سُورج

اِکت: (سن، صفت) جو چتیا نہ جاوے، جو چتیا نہ گیا ہووے

اِکت: (مو) عزت

اجتماع: (عر، ند) 1- جھگھٹا، اکٹھ، گھڑمس، جمع، جلسہ 2- علم رمل وچ

گُرے ویاں سولھاں شکلاں وچوں چھیویں شکل، جیہدی عطارد

نال نسبت اے 3- علم نجوم وچ سُورج تے چن دا اک درجے تے

اک پل وچ اک مُرج تے ہوں

اجتماعی: (عر، صفت) سانجھا، اکٹھا، مل کے کیتا ہویا، جماعتی، سماجی،

معاشرتی

اجتناب: (عر، ند) 1- بچتا، پرہیز کرنا 2- کنارہ کرنا، دُور رہنا

اجتہاد: (عر، ند) 1- شریعت دے مسئلے مسائل داخل قرآن تے

حدیث مطابق کڈھنا 2- کوشش، بھج نَس، چارہ 3- قیاس، اُج،

غور کرنا

اِکت: (صفت) جس دا اِکت نہ ہووے، جو جُویا نہیں، اسنگ، وکھرا،

بے مثال، جس دے نال دا دُوجا ہو نہیں

اجدہا: (ند) ویکھو: اژدہا

اُجدھیا / اجدھیا: (ہ، ند) راجا رام چندر جی دی جنم بھوی تے کوشلیا

حکمراناں دا دارالحکومت جیہڑا دریاے گھاگرا دے کنڈھے فیض آباد

(بھارت) دے نیڑے آباد اے

اُجد: (صفت) 1- بہتا مورکھ 2- بے خبر، بے سوچہ 3- اکھڑا، اڑھب،

گوار، غیر مہذب، غیر شائستہ، بے تمیز، بے ہدایتا

5- فضول خرچی کرنا، گنوا، ضائع کرنا۔ 6- گھر برباد کرنا، میاں بیوی وچ بھگڑا کر دانا

اجاڑو: (فخر) 'اجاڑن' توں فعل امر صیغہ جمع حاضر، دیران کرد، تباہ کرد

اجاڑو: (ند، مفت) 1- اُجڑیا ہویا 2- انجان، دوجے شہر دا 3- فضول خرچ، اُجڑن والا، برباد کرن والا، دولت لُٹا دین والا، ڈھیر خرچ کرن والا، تباہ کار

اجاڑی: (ند) 1- چرواہا، گڈر یا 2- گنوار، اُجڈ، جابل، بے وقوف، نادان

اجاڑی کھڑن، (حما) برباد کرن، تباہ کرن

اجاڑی: (مو) 1- دیراند، دیران جگہ 2- دیران کیتی، برباد کیتی 3- چھڈی ہوئی، طلاق دے وتی ہوئی

اجاڑیا: (مفت) برباد ہو گیا ہویا

اجازت: (عر، مو) 1- آگیا، ٹھہل 2- منظوری، حکم، قبولیت 3- چھٹی

اجازت دیون، (حما) 1- کمال دیون، موقع دیون 2- کسے نوں کوئی کم کرن دا اختیار دیون

اجازت لین، (حما) 1- اختیار حاصل کرن، ٹھہل منگن 2- کسے توں کسے کم کرن دا اختیار حاصل کرن

اجازت نامہ، (عر+فا) منظوری پتر، آگیا پتر، منظوری دا خط

اجاس: (مو) اُجالا، روشنی

اجاغ: (ثر، ند) چلھا

اجاق: (فا، ند، مو) 1- بھٹھی 2- چلھا، دگنی، آتش کدہ جس طرحاں زرتشتیاں دا، ہجرا ایسا تپایا اُجاق دل نے

اجاکر: (مفت) 1- چمکدار، روشن 2- اُبھریا ہویا، نمایاں، ظاہر، واضح

3- اُجھیا ہویا، مصروف 4- اوکھ دیون

اُجا کر کرن، (حما) 1- چمکن، روشن ہون 2- ظاہر کرن اُبھارن، واضح کرن 3- اُجھا دیون، مصروف کرن 4- اوکھ دیون

اُجاگر: (سن، ند) 1- روشن، چمکیلا، چمک والا، جگمگ کردا، طلوع ہونا، جگمگ، جگمگ کرنا 2- بہت مشہور، اُگھا، ظاہر، نمایاں 3- اکھاں تال دین والا 4- جاگیا ہویا 5- گیانی، عالم 6- چائن، روشنی، چمک 7- شان تے شوکت

اُجاگر کرن، (حما) 1- چمکان، روشن کرن 2- اُبھارن، نمایاں کرن، ظاہر کرن، واضح کرن

اُجاگر ہون، (حما) 1- چمکان، روشن ہون، چمکن 2- اُبھرن، نمایاں ہون، ظاہر ہون، واضح ہون

اُجاگری: (مو) 1- روشنی، تابانی 2- مشہوری، شہرت 3- جاگتا 4- لالین

اُجالا: (ند، مفت) 1- چائن، پرکاش، لو 2- پوہ بھٹالا، سورج چڑھن کچھ پہلے دا ویلا 3- ڈھپ، دن دی روشنی 4- شان تے شوکت 5- فخر، غرور، ناز 6- سجاوٹ 7- روشن، صاف، درخشاں

اُجالا: (ند) دیکھو: اُجالا

اُجالن: (مصدر) چمکان، روشن کرن، صاف کرن، میل پکیل دُور کرن

اُجالنا: (فعم) 1- چمکانا، صاف کرنا، نکھارنا، میل کدھنا، دھونا 2- روشن کرنا 3- مشہور کرنا

اُجالو: (مفت) اُجالن والا، صاف کرن والا، روشن کرن والا

اُجالوال: (مفت) 1- اُجلا، صاف کیتا ہویا، پالش کیتا ہویا، لٹکایا ہویا، چمکایا ہویا 2- جیہوں اُجالیا جاسکے

پلاک ڈسٹری

جُڑان / اُجڑنا: (مصدر) کسے کولوں کوئی شے، کم یاں تھیں خراب
کرواؤن، تباہ کرواؤن، برباد کرواؤن

جُڑانی: (مو، صفت) بھیدیاں بکریاں چارن والی

جُڑاونا: (متحدی السعدی) بربادی کروانا، بے آباد کرا دینا

جُڑاؤ: (صفت) 1- اُجڑن واکم کران والا، تباہ تے برباد کرن والا

2- اُجڑاون والا، اُجاڑا کروان والا

جُڑائی: (مو) اُجڑن یاں برباد کرن واکم یاں مزدوری

جُڑن: (مصدر) 1- سُٹن بھجن، برباد ہوون 2- خالی ہوون، اُچلن،

بے آباد ہوون، بے گھر ہوون، اک تھیں چھڈ کے دُوجی تھیں

چلے جاوون 3- سُکن سڑن، بے رونق ہوون 4- گھر اُجڑ جانا

6- عورت نوں طلاق مل جانا

اُجڑو: (صفت) اُجڑن والا، تباہ تے برباد ہوون والا

اُجڑوان: (ند، صفت) آجڑی، ایالی

اُجڑ وانہہ: (پو، ند) رَش، ٹولہ، جھٹا، وڈی ٹولی

اُجڑواون: (مصدر) کسے نوں برباد کرن، برباد کرواؤن، خالی

کرواؤن، بے آباد کرواؤن، بے گھر کرواؤن، بے رونق کرواؤن

اُجڑوائی: (مو) اُجڑنے دی اُجرت

اُجڑی: (ند، صفت) بھیدیاں بکریاں چران والا

اُجڑی: (مو، صفت) سُنان، خراب، تباہ، برباد، ویران، کھنڈر،

بے رونق

اُجڑی بچڑی، (صفت) اُجڑی ہوئی، تباہ حال، برباد ہوئی

اُجڑی جھوک، (مو) ویران بستی، کھولا

اُجڑے پنڈ بھڑولا محل: (اکھا) جتھے چنگی چیز نہ ہووے او تھے ماڑی

دی ای قدر ہوون لگ پیندی ہے

اُجڑیا: (ند، صفت) سُنان، خراب، تباہ، برباد، ویران، کھنڈر، کھولا،

بے آباد، نہ ویسا ہویا (تھیں)، بے رونق

اُجڑیا اُجڑایا، (ند، صفت) بے رونق، مندے حالیں

اُجڑیا بچڑیا، (صفت) برباد، بے رونق، ویران

اُجڑیاں دے لکھ اُجڑے: (اکھا) 1- جیہڑا اک داری اُجڑ

جاوے اوہ اُجڑ دا ای لگا جاندا اے 2- برباد ہوون والے دا سبھ کجھ

برباد ہو جاندا اے

اُجڑیجک: (مصدر) 1- اُجڑیا جانا، برباد ہوون 2- اُچلن، برباد ہوون،

بے آباد ہوون، بے گھر ہوون، خالی ہوون

اُجڑین: (مصدر) دیکھو: اُجڑن

اُجڑیندا: (ند، صفت) 1- اُجڑن والا 2- اُجڑن یاں اُجڑن واکم

کروان والا

اُجس: (ند، صفت) 1- برائی، ظلم، پاپ 2- بدنامی، ذلت، خواری،

زسوائی 3- بدنام، بھڑا، بے عزت

اُجک: (صفت) دیکھو: اُجھک

اُجکلت: (صفت) 1- خلاف، ناگوار، ناموافق 2- بے جوڑ، بے میل،

نامناسب، ناقابل 3- (ند) سختی، ظلم، زبردستی، صبر

اُجکڑا: (صفت) 1- اج واء، موجودہ، اُجکا، چالو 2- بے کنارہ

اُجکین / اُجکنا: (مصدر) دیکھو: اُجکین / اُجکنا

اُجگاہ: (صفت) جس دی تہہ دا پتہ نہ لگے، بے تھاہ، بہت گہرا، بہت

ڈونگھا

اُجگت: (صفت) 1- ناموافق، بے جوڑ، ناگوار، نامناسب 2- جبرست،

ظلم، ناانسانی

اُجگر: (سن، صفت) 1- اک وڈا موٹا تے لماسپ، سرال 2- وڈا، اعلیٰ

(پہلی جلد)

پلاک دُشتری

اُجڑ پین / اُجڑ پنا، (صفت) گنوار پین، بے ہودہ پین، نادانی، بیوقوفی

اُجڑی: (مو) اُجڑ پین، اکھڑ پین، گنوار پین

اُجڑ: (صفت) 1- جو جریا نہ جاسکے، جو برداشت نہ ہو سکے، نہ سہن

یوگ 2- کالھا 3- جو بڑھانہ ہووے، امر، جوان

اُجڑ: (عر، مذ) انعام، ثواب، بدلہ

اُجڑ / اُجڑ: (نم) چے، مَن تیک، مَنے تے، چے تے

اُجڑ: (عر، مذ) 1- زور، طاقت، بل 2- اُجاڑ، غیر آباد 3- عذر

اُجڑ ایل: (نم) عزرائیل دا گاڑ

اجرام: (عر، مذ) 1- 'جرم' دی جمع، آسمان دے ستارے 2- جسم، بدن، بچہ

اجرام فلک، (عر، مذ) تارے، سیارے، چن تے سورج تیک

اجراء: (عر، مذ) 1- جاری ہون، مڈھ نکھن، شروع ہون 2- وہن،

دگن 3- افتتاح، آغاز، مڈھ 4- کسے حکم نامے دی روانگی 5- جاری

کرنا، کسے حکم نوں ورتوں وچ لیا دنا

اجراء کرن، (مح) مڈھ نکھن، شروع کرن، جاری کرن

اجراء ہون، (مح) دیکھو: اجراء کرن

اُجرت: (عر، مو) 1- مزدوری، کرایہ 2- بھاڑ 3- کسے کم یاں خدمت

دا معاوضہ

اُجرتی: (عر، صفت) 1- اُجرت تے کم کرن والا، مزدور 2- اُجرت تے

کھیتا ہویا کم

اجرک: (مو) بھل دار چادر، پھلکاری

اُجڑا / اُجڑا: (نم) چے، ایس ویلے، چے

اُجڑینڈر: (صفت) 1- اُجڑن والا 2- اُجاڑن یاں اُجاڑن دا کم

کران والا

اُجڑ: (صفت) آج دا، آج دی، موجودہ، چالو سے دا

اُجڑ: (مذ) بکریاں دا جھنڈ، چھیڑ، ڈھیر ساریاں بکریاں، ایڑ، گاواں،

مجھاں تے بکریاں وغیرہ دا گروہ

اُجڑ چارن، (مح) 1- بھینڈاں بکریاں چارن 2- وڈے سارے فیر

نوں پالن

اُجڑ: (مو، صفت) 1- اُجاڑ، ویرانہ، ویران جگہ، سنبان 2- غیر آباد تھاں،

جنگل

اُجڑ: (نم) 'اُجڑن' مصدر توں فعل امر

اُجڑ پائیا، (صفت) اُجڑا، اُجڑیا ہویا، ویران، برباد، لُٹیا پُٹیا، غارت ہویا،

خانہ خراب

اُجڑ پُجڑ، (صفت) ویران، برباد، تباہ، سُسنان، بے حال، بے

رونی

اُجڑ پُجڑ جانا، (مح) گھروں بے گھر ہو جانا، کجی نہ رہنا، بے حال

ہونا، مندے حال ہونا

اُجڑ پُجڑ ہون، (مح) ویران ہون، برباد ہون، تباہ ہون،

سُسنان، بے حال، بے روئی

اُجڑ جانا، (مح) اپنی تھاں تے دیس وغیرہ چھڈ جانا، نشٹ ہونا،

برباد ہو جانا، بہت نقصان ہونا

اُجڑ جاوَن، (مح) 1- برباد ہون، ٹٹ بھج جاوَن، تباہ ہون

2- خالی ہون، ویران ہون، بے آباد ہون 3- اُچھن، بے گھر

ہون 4- سگ سڑ جاوَن، بے روئی ہون

اُجڑ جُوہ، (صفت) اُجاڑ، اُجڑی ہوئی تھاں، ویرانہ

اُجڑ کھیرا، (مذ) سُخی تھاں، اُجڑیا ہویا پنڈ، کھنڈر

پلاک دُشتری

(پہلی جلد)

ورتا جاندا اے

اجرت: (صفت) 1- دُھنلا، پتا چک توں 2- بجر، ویران

اجوٹ: (نم) 1- اجوٹ، اک فوجی افسر

اُجوٹھا: (صفت) 1- ان چھوہا، ان چکھیا، اوہ کھانا جو جوٹھا نہ ہووے

2- پاک، صاف

اجودھیا: (مو) اک پُرانا شہر جتھے سری رام چندر جی دا جنم ہويا سی،

ضلع فیض آباد (بھارت) وچ راجا رام چندر دی پیدائش دی تھاں

اجورا: (عر، مذ) 1- اجرت، معاوضہ، مزدوری، کرایہ، بھاڑ 2- پہلے دتی

گئی اجرت

اجوڑ: (صفت) بے مثال، جیہدا کوئی جوڑ نہ ہووے

اجوڑا: (نم) 1- جھگڑا، دگاڑ، بکھیرا، ریڈھ 2- جوڑ توں ازاد، جس وچ

جوڑ نہ ہووے، جس دا جوڑ نہ ہووے، جس جیہدا جوڑ نہ ہووے

اجوڑتا: (مو) 1- بے ڈھنگا پن، نامناسب، بے جوڑ ہون دی حالت

2- دشمنی، مخالفت، اُن بن

اجوڑن: (مصدر) توڑن، بھٹن، دکھ ہون، نکھون، لڑائی پاؤن

اجوکا: (صفت) 1- اج دا، اج دے دن دا، اج کل دا، موجودہ، اج دے

ویلے دا

اجوکڑا: (صفت) 1- اج دا، اجوکا، موجودہ، نوواں

اجوکڑی: (صفت) 1- دیکھو: اجوکی

اجوکی: (نم) 1- اج دی، نروئی، نویں، اج دے ویلے دی

اجوگ: (صفت) 1- جو جوگ نہ ہووے، جو ٹھیک نہ ہووے، نامناسب،

نہ ڈھلدا، نہ بن دا

اجولا: (نم) 1- دکھو دکھ، بے جوڑ

اجونی: (صفت) 1- جو پیدا نہیں ہويا، جو جونی (رُوپ، شکل) وچ

نہیں پیندا، سدا رہن والا 2- گورو ناک دیو جی دے کلام 'جپ جی'

دے شروع وچ لکھیا گیا اکھر 3- مرادب دی ذات

اجول: (نم) 1- اج دے دن، اج توں، اج دے دن توں، اج تائیں،

مُن تائیں، مُنے ای، مُن تیک

اجول توڑی، (نم) 1- دیکھو: اجول تیک

اجول تیک / اجول تیکر، (نم) 1- مُن تیکر 2- اج تیکر، چالو

سے تیکر

اجہا: (حرف تشبیہ) ایس طرحاں، ایس ورگا، اُنچ دا، اجہا

اجہا ہار، (حرف تشبیہ) ایسے طرحاں

اجہا: (حرف تشبیہ) اوس ورگا، اُنچ دا، اوہو جیہا

اجہو: (حرف تشبیہ) ایہدے ورگا، اجہا

اجہو: (صفت) 1- اتھے، اب، تب

اجہے: (نم) 1- ایویں، ایوے، ایس طرحاں، ایسے

اجہے سہے، (نم) 1- ایویں ٹھیک اے، اُنچ ای ٹھیک اے

اجہیا کہیا: (صفت) 1- کجھ ایس طرحاں دا

اجہ: (ہند، فہر) 1- اچھٹا (بہنا، بیٹھنا) دا امر، بیٹھ

اُجھ بگھ: (نم) 1- 'اُزبک' دا دگاڑ 2- بے ڈول، اُگھڑ جیہا، گل نوں

چھیتی نہ سمجھن والا، اُن دا اوتھا

اچھا: (صفت) 1- ناکارہ، اپانچ، محتاج، دُوبے دے سہارے

اُجھارن: (مصدر) 1- کھنڈاؤن، بکھیرن، کھیرول کھیرول کرن

اُجھٹاں: (ہند، جملہ) بیٹھاں، (کیہ میں) بیٹھاں؟

اُجھڑ: (نم، صفت) 1- ونڈیا ہويا، تقسیم ہويا

اُجھڑی: (مو) 1- آندراں، انتڑیاں، اوجھڑی

اُجھڑ: (مو) 1- آپس دی پھٹ مک جانا، اوجھڑ، بکھڑا راہ

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

اُجری: (مو) 1- دواپن، عظمت 2- زبردستی

اُجل: (عر، مو) موت، قضا، مرگ، اخیر، دیا، ہونی

اُجلن: (عر، صفت) 1- اعلیٰ، دوا 2- عزت آبرو والا 3- شاندار

4- پڑھیا لکھیا

اُجل: (صفت) صاف، روشن، سفید، چٹا، سُندر، نزل، شفاف، نیل
توں پاک

اُجل پنا، (صفت) سُتھرا، چائن، بھریا، صاف

اُجل دیدار، (صفت) جس دا دیدار سُندر ہووے، آدر یوگ،

جس دا روشن کرنا چنگا نیا جاندا ہووے، مونہہ چت لگدا

اُجلا: (ند، صفت) 1- چٹا، چائن، روشن 2- گورا 3- مہذب

اجلاس: (عر، ند) جلسہ، سہاء، اکٹھ، کچھری، بیٹھک، اکترتا، اجتماع،

عدالت

اجلاس کرن، (حما) 1- اکٹھ کرن، جلسہ کرن، پٹھن 2- حاکم یاں

قاضی دا کچھری لاوان

اجلال: (عر، ند) 1- بزرگی، وڈیائی 2- شان تے شوکت

اجلام: (ند) الزام دا وگاڑ

اُجلان / اجلانا: (صدر) 1- اُجالنا، روشن کرنا 2- دھونا، صاف کرنا،

نیل کڈھنا

اُجلوان: (صدر) چکاون، روشن کرن، صاف کرن، میل دور کرن

اُجلائی: (مو) اُجلاپن، چمک، صفائی، اُچل کرن دا عمل، لٹک

اُجلتائی: (مو) اُجل دا، اُجل ہون دی حالت، چمک، صفائی، لٹک،

سُدرتا

اُجلن: (صدر) 1- لٹکن، چمکن، پکھرن، صاف ہون، روشن ہون

2- اجڑن، وگاڑ پیدا کرن، نا اتفاقی ہو جاون

اُجلوان: (صدر) چکاون، صاف کروان، میل لووان

اجماع: (عر، ند) 1- کسے اک کم اُتے بہت سارے لوکاں دا اتفاق

کرنا 2- جمع ہونا، بھیر

اجمال: (عر، ند) 1- تفصیل نال یاں کسے شے نوں کھول کے دنا

2- مکمل بیان، جس وچ کسے موضوع اُتے کھل کے بیان کیا

جادے

اجمودا: (صفت) 1- ازمودہ، آزمایا ہویا، جیہڑا امتحان وچ پورا اُترے

2- معجزہ، کرامت

اجن: (نم) اُجے، اُجے تائیں، بُن تیکر، بُن تیکر

اجن توڑی، (نم) 1- اج تیکر 2- بُن تیکر

اجنبی: (عر، صفت) اوپرا، بیگانہ، ناواقف، انجان، پردیسی، نامحرم

اجنٹ: (ند) 'ایجنٹ' دا وگاڑ، کارندہ، آڑھتیا، دلال، وکیل دانش،

گماشتہ

اجنٹی: (مو) ایجنٹ داکم، گماشتگی

اجنڈا: (ند) دیکھو: ایجنڈا

اجنو / اجنوں: (نم) 1- بُن، بُن تیکر، بُن تیک، حالے تیک

2- اج تیک

اجنوی: (صفت) اجنبی، انجان

اجو: (نم) حالاں، حالیں، حالے تیک، اُجے، بُن، اج ای، اج دے

ون ای

اجواج، (نم) اج ہی

اُجو: (صفت) 1- جنم رہت، اجنم 2- جو اُچھایا نہ جاسکے

اجوان: (مو) دیکھو: اجوائن

اجوائن: (مو) اک تیز خشبو والا بوٹا تے اوہدا بی جیہڑا دوائی و جھون

اچھا: (حرف تشبیہ) ایہو جیہا، ایس طرحاں دا، ایس شکل تے صورت دا،

ایداں دا، اچھا، ایسا، ایسے ڈھنگ دا، اِنج دا، ایسا، ایوں دا، ایس

ورگا، اِنج

اچھا کجھا، (صفت) ایوں جیہا، ایسا ویسا

اچھا کھا، (صفت) ایسا، ایسا، ایس جتا

اچھا کجھا، (صفت) جیوں کیوں دا، ایوں کیوں، اِنجے دا

اچھے: (حرف تشبیہ) دیکھو: 'اچھا' جیہدی ایہہ جمع اے

اچھے: (نم) اچے، بُنے، ایسے ویلے

اچھے ای، (نم) اچے ای، بُنے ای

اچے: (نم) بُنے، حالے، بُن تائیں، بُن تیک، بُن تیکر، ایس

ویلے تائیں، اچ دے دن

اچے تائیں، (نم) بُن تیک، بُن تیکر، چالو سے تیکر

اچے توڑیں، (نم) بُن تائیں، ایس ویلے تیکر

اچے تیک / اچے تیکر، (نم) بُن تیک، ایس ویلے تیکر، چالو سے

تیکر

اچے کتھے، (نم) اچے کتھے، اچے نہیں

اچے: (نم) 1- جو چتیا نہ جاسکے، جو سُر نہ ہووے 2- مضبوط

اچ.....اچ

اچ: (صفت) اچ، اچ ای

اچ کلہ، (نم) اچ کل، کجھ دتاں وچ

اچ: (نم) 1- مارے جانا 2- آؤ بھگت کرنا 3- منگنا

اچ: (نم) 'اچن' مصدر توں فعل امر، بن، ماپ

اچ: (نم) وچ، اندر، درمیان، وچکار، وچالے

اُچ: (نم) ریاست بہاولپور دی تحصیل احمد پور وچ ستلج دے دکنی

کڈھے اک پُڑانا گرجتے مسلمان پوراں دی اک گڈی ہے

اُچ: (پو، مذ) 1- سوچ، خیال 2- (مو) ضروری گل بات، تاکیدی گل

اُچ: (صفت) 1- اُچا (درجہ، مقام) اعلیٰ، اُچرا (انسان) (خیال)،

وڈے درجے دا، مہان 2- اُچی تھاں، اُچا، بزرگ

اُچ پیڑا، (نم) بے چین، بے قرار، تک کے نہ بہن والا

اُچ پیڑے لگن، (نم) اچو پائی ہون، اک تھاں نہ لگن، ہرویلے

سفر وچ رہون، اُردیاں پھر دیاں رہون

اُچ جھک، (نم) 1- اُچی نیویں تھاں، ڈھلان والی، اُچان یوان

2- کسر، کی، گھاٹ، خامی 3- حادثہ، اتفاق

اُچ جھک تھیون، (نم) 1- کمی یاں خامی رہ جاون، غلطی ہون

2- حادثہ ہون، اتفاق ہو جاون

اُچ دا پیر، (صفت) 1- اُچی ذات دا سید 2- اُچ شریف دے

گڈی دار 3- سکھ لوک گورو گو بند سنگھ نوں دی آکھ دے نیں

اُچ سچ، (نم) وڈا سچ، بالکل درست، صحیح

اُچ نگا، (صفت) 1- اُچے تک والا، امیر 2- پھونڈی، جھوٹی

پھوں پھاں کرن والا، عموماً طنزاً بولدے نیں

اُچّا: (نم) 1- موچنا، وال چنن دا اک اوزار 2- اک قسم دا واچا 3- فوجی

بگل 4- چمچا 5- اُچا لبّا 6- اُچا سٹنا، بولے ہونا، گھٹ سنائی دینا

7- بہت اعلیٰ، وڈا آدمی 8- ہل وچ جتے بیلاں دا سر چک کے چلنا

9- عزت دی نشانی

اُچّا اٹھن، (نم) ترقی کرن، اُتانبہ نکلن، اگے ودھن

اُچّا بچّا، (صفت) اُچھا، خاص

اُچّا بندہ، (نم) 1- مغرور بندہ 2- وڈا بندہ 3- چالاک

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

اُجھلن: (مصدر) اک بھانڈے وچوں دو بے وچ (شے) پن
اُجھن / اُجھنا: (مصدر) بیٹھنا، بہن، رکن
اُجھو / اُجھوں: (نم) جھپتی ای، ثرت ای، اج ای، ایسے ویلے
ای، چالو سے ای

اجھے: (پو، مذ) اگ، بھاء
اجی: (کلمہ مخاطب) 1- سڈن ائی شبد، خوند نوں بٹاون واشبد (تیویاں
لئی) 2- اے جناب، اے صاحب، اوئے باؤ

اجی اجی کرنا، (مخا) خوشامد کرنا، متاں ترے کرنا، باڑے کڈھنا
اجی: (پو، نم) اج ای، جئے ای، چالو ویلے وچ ای، چالو سے
اُجی: (پو، نم) 1- پیویاں وڈی عمر دے کسے بزرگ بندے لئی کلمہ مخاطب،
کدھرے کدھرے مسجد دے امام صاحب لئی وی بولدے نیں
2- باوا، بزرگ، دانا، لوک، سردار

اجیاس: (مذ) ایت، اٹھار، نتیجہ، بٹا
اجیت: (مفت) اجت، جو جیتا نہ جاوے، جو سر نہ ہو سکے
اجیت سنگھ، (مذ) گورو گو بند سنگھ جی دے صاحبزادے جو چکوری
لڑائی وچ مارے گئے

اجی: (مفت) عزیز، داؤڑیا اکھر
اجی: (مو) نمرتا، جلیبی

اجیڈا: (مفت) 1- اوس جیڈا، اوڈا 2- اوس طرحاں دا
اجیرن: (سن، مو) ان مچ، بد بھنسی، اوکھی، مشکل
اجیو: (مفت) 1- جس وچ جند نہ ہووے، بے جان، مُردہ 2- جین مت
وچ ریاضت دا اک آس

اجیوکا: (سن، مذ) 1- جیون دا ڈھنگ 2- رزق، روزی روٹی دا ذریعہ،
روزگار، گزاریہ، کمائی، تنخواہ، مزدوری، پیشہ

اُتھرو: (مفت) 1- جتھے جنگل جھاڑیاں یاں کھلے لے میداناں اردوں راہ
نہ لیھے، بیابان ویرانہ، اولارستہ، گراہ، ہٹھاسدہ حارہ 2- بھلیا ہو یا،
زلیا ہو یا

اُجھرن / اُجھرتا: (مصدر) جھرن، مک جادون، گھٹن، گھٹ کے ختم
ہو جادون

اُجھسن: (ہند، جملہ) بیٹھاں گے، اوہ (جمع غائب) بیٹھن گے کیہ،
اوہ (واحد غائب) (تظیلاً) بیٹھن گے

اُجھسو: (ہند، جملہ) بیٹھو گے، استفسار یہ کیہ تیں (جمع حاضر تے
تظیلاً واحد حاضر) بیٹھو گے؟ یاں بیٹھو گے (جمع)

اجھک: (مو) جھک، دیری، ڈھل، بے دھڑک

اُجھک: (فخر) "اُجھکن" توں فعل امر میضہ واحد حاضر، ظہر، رک

اُجھک اُجھک، (نم) ظہر ظہر کے، رک رک کے، ظہر تھکیا، وگئی:

ظہر کھنڈیاں اُجھک اُجھک دریا

اُجھک: (مفت) 1- جو نہ جھکے، آکر خاں، ہندی 2- آن دا پورا، اڑیل

اُجھکانا: (نم) ظہر اڑنا

اُجھکن: (مصدر) 1- سکن، جھکن، جھکن، چکچکان 2- رکن، کھلون،
اُگن

اُجھکوال: (مفت) 1- نہ جھکن والا، نہ جھکایا جا سکن والا 2- اُچا، تنیا

ہو یا

اُجھکھکائے: (مو) 1- جھک 2- وقفہ، تاخیر، دیری 3- بندش، ظہراؤ،

زکاوت، روک

اُجھکنین: (مصدر) دیکھو: اُجھکن

اُجھل: (مفت) جس نوں جھلیا نہ جاسکے، نہ بہن یوگ، جو برداشت

نہ ہو سکے، اسہ

پلاک ڈکٹری

سودا، کسے دی ٹہل واسطے کسے کولوں ادھار لئی رقم یاں چیز، کھاتہ
نامہ 2- کھپ، رولا

اُچاٹ: (ہ، صفت) اُداس، دُکھی، اُکتایا ہویا، بیزار، بد دل
اُچاٹ پنا، (ہ، مو) بے قراری، بے چینی، اداسی
اُچاٹن: (مصدر) 1- اُچاٹ ہونا، غمگین ہونا 2- اُکھڑنا 3- اُکھڑنا
4- دُور رکھنا 5- مُلک توں کڈھ دینا 6- جگانا، نیندر خراب کرنا
7- تقسیم کرنا 8- پلٹانا 9- غمگین کرنا 10- گھر کن، اکاون، کھاون
11- بے دل کرنا، اُداس کرنا

اچا چیت: (نم) اچانک، انجانے، اچن چیت، یک دم، اتفاق نال
اچار: (ند) رائی تیل لون مریج مسالے وغیرہ نال پھل سبزی وغیرہ دی
تیار کیتی ہوئی اک کھان لائق سودا لی شے جیہڑی روٹی یاں چاول
نال کھادی جاندی اے

اچار پاون، (حما) 1- مریج مسالے پا کے کسے سبزی یاں پھل دا
اچار تیار کرن 2- گلن، ساڑن، خراب کرن 3- کسے شے نوں بنا
لوڑ کسے تھان رکھ چھڈن

اچار مرہ، (ند) اچار، چٹنی، مرہ وغیرہ
اچار: (سن، ند) رہت بہت، جج، لچھن، دستور، ریت، رسم، رویہ
اچار بھر شٹ ہونا، (حما) چلن وگڑنا، دھرموں گراہے پینا، لچھن
خراب ہونا

اچار و نت، (ند، صفت) نیک و چار والا، نیک چلن
اچار و نت، (مو، صفت) چنگے و چار والی، نیک بی بی
اچار و ہار، (ند) رسم و رواج، ریت، چلن

اچار ہو جاون، (حما) مندا حال ہوون، شکل بدل جاون، بے
روتی ہو جاون

اُچار: (ند) 1- بول چال 2- بولن دا دل، طریقہ، ڈھنگ

اُچارا: (ند) 'اُچارن' دا قائل، اُچارن والا

اچار ج: (سن، ند) 1- گورو، خاص کر کے اوہ گورو جو طالب علم نوں
جینو پاوند، وید پڑھاوندا تے دھرم دی سکھیا دیندا ہے 2- وڈا
پنڈت، سوجھوان، گیانی، اُستاد، پروفیسر، اکوائی کرن والا، لکھاری
3- باہنساں دی اوہ ذات جو مُردے دیاں اخیری رساں ادا کردی اے
اچار جن: (مو) اوہ ہندو عورت جیہڑی کفن دفن دی نگرانی کر دی
اے، اچار ج دی بیوی، زنانی

اچار جی: (ند) دیکھو: اچار ج

اُچارن / اُچارنا: (مصدر) آکھن، بولن، گل بات کرن، تلفظ کرن،
اداز دیون

اُچارن و دیا، (مو) اوہ تعلیم جو بول چال بارے ہوندی اے،
نصیحت، تعلیم

اچار ی: (صفت) 1- اچار پاون دے قائل، اچار دا، اچار پاون والا
2- دھرم دیاں ریتاں اُتے چلن والا، دھرم دی طریقے تے چلن
والا، بھگت، مہاتما، دھری

اچار یا: (ند) اچار و تھن والا

اُچار: (مو+ند) چڑھائی، اُچی تھان، اُتاڑ، اُچا پاسا، اُچان، اُچی
بھونیں

اُچار جھکاڑ، (نم) اونچ نیچ، بلندی پستی، پست و فراز، نفع
نقصان، گھانا وادھا

اچارن / اچارنا: (مصدر) 1- اچٹانا، دکھ کرنا، الگ کرنا 2- سنا

3- بیزار کرنا، اُداس کرنا 4- بھڑکانا 5- چٹھانا

اچاک / اُچاک: (ند) اُچاٹ، پریشان، اُداس، بیزار

(پہلی جلد)

4 بزرگ، رتے والا

اُچا بول، (ند) پھڑ، ہنکار دی گل، تکبر دی گل

اُچا بول بولن، (حما) ہنکار کڈھن، تکبر کرن، مغرور ہون،

اوقاتوں ودھ گل کرن

اُچا بول بولنا، (حما) ہنکار بھری گل کرنا، بہت ودھ کے گل کرنا

اُچا بولن، (حما) 1- بھتوں ودھ کے بولی بولنا، رعب پانا 2- تکبر

نال بولنا 3- چیز دا بھاہ بیٹا سنگنا

اُچا پچا، (نم) اُچپچا، خاص کر کے

اُچا پکا، (نم) دیکھو: اُچا پچا

اُچا پتا، (ند) 1- اُچا پٹلا 2- بالوں دی اک کھیڈ جہدے وچ اک

بے دل بھجیاں ہوياں چھوہ کے دُوبے منڈے نوں پھڑ دا اے

اُچا جوان، (ند، مفت) کڑیل جوان، گھبرو

اُچا بھکا، (مفت) اُچا نیوال، او بھڑ کھا بھڑ

اُچا جھکا الاون، (حما) گستاخانہ گفتگو کرن، وادھو گلاں کرن

اُچا جھکا تھیون، (حما) کشش ہون، ٹوٹکار ہون

اُچا چڑھنا، (حما) کسے اُچی جگہ تے جانا، ہوا وچ اُپر نوں اُٹھنا،

ترقی کرنا، رُتبہ لینا، اپنی محنت نال دوجیاں نالوں اگے لنگھ جانا

اُچا دیوان، (ند) دیکھو: اُچا گھر

اُچا سُنا اُچا سنائی دینا، (حما) گھٹ سنائی دینا، بولے ہونا

اُچا کرنا، (حما) کسے نوں اُپر اُٹھاؤنا، ترقی دینا، رُتبہ ودھاؤنا، کسے

نوں دُڈا بنانا

اُچا گھر، (حما) 1- رُتبے یاں تعریف دے لحاظ نال دُڈا تھاں، دُڈا

گھر، امیر بندے دا گھر 2- راٹھ خاندان، راجا بجیا گھر

اُچا لٹا گھبرو پلے ٹھیکریاں، (اکھا) دُسن نوں چنگا بھلا پر گُسن

ماڑے، اُچی دکان بھنگا پکوان

اُچا لمبا، (ند، مفت) اُپے قد والا

اُچا نیوال، (مفت) 1- اُن پدھرا، اُتر دُکڑا، ٹوٹے پے 2- مازا

چنگا

اُچا نیوال بولن، (حما) مندا بولن، بے عزتی کرن

اُچا نیوال تھاں ویکھن، (حما) دُڈے چھوٹے دی تمیز کرن

اُچا نیوال تھاں ویکھنا، (حما) دُڈے چھوٹے دی پہچان کرنا، جیہا

بندہ ہووے اوس نال تیرا ورتنا

اُچا نیوال ہونا، (حما) ودھ گھٹ ہونا، لڑن نوں پینا، لڑ پینا، کوڑے

پھکے بول بولنا

اُچا نیوال ہون، (حما) 1- لڑن نوں جی کرن، لڑ پین، اُچی نیویں

آکھن، لال پیلا ہون 2- تھاں دا سواہریاں نہ ہون

اُچا ہتھ رہنا، (حما) 1- جت جانا، ودھ جانا 2- اُپر آونا

اُچا ہتھ مارن، (حما) اعلیٰ مقصد پاؤن، چوکھا فائدہ حاصل کرن

اُچا ہتھ ہونا، (حما) جت وچ ہونا، وادھے وچ ہونا، زور ہونا، ٹکڑا

ہونا، وڈیاں ہونا

اُچا ہتھ ہون، (حما) ٹکڑا ہون، وڈیاں ہون، جتیاں ہوياں

ہون

اُچا ہونا، (حما) تکبر کرنا، آکڑنا، سر نوں آنا

اُچا ہون، (حما) تکبر کرن، وڈا بن، آکڑن

اُچا: (ند) اک دے انگیار یاں تہی چیز پھڑن دا اک چھوٹا اوزار

(دھات دی اک پتری نوں بھسا کے اوس دے دوویں سرے اک

دُوبے نال برابر کر لے جانے نیں)

اُچاپت: (مو) 1- قرضہ، ادھار، خاطر داری، دکاندار کولوں ادھار لیا

پلاک دُکھتری

(پہلی جلد)

اُچراونا: (متحدی السعدی) بلواونا، کہاونا

اُچرائی: (مو) 1- بولن داکم تے اوہدی مزدوری 2- بولان واصل

اُچر پھر: (مو) دووچی پینا، فیصلہ نہ کر پانا، کسے نتیجے تے نہ پہنچ سکنا، شش و پنج

اُچرج: (ہ، مذ، صفت) 1- عجیب، انوکھا، نرالا، نولیکھا، معجزہ، حیرانگی، حیرت 2- عمدہ، اعلیٰ، خوبصورت، جو کدی دیکھیا سڈیا نہ ہووے

اُچرج پن / اُچرن پنا، (صفت) انوکھا پن، حیرانی

اُچرجا: (صفت) دیکھو: اُچرج

اُچرجی: (مو) حیرانی، اُچرج دی موند

اُچرک: (نم) دیکھو: اُچر

اُچرک: (نم) دیکھو: اُچر

اُچرن: (سن، مذ) 1- اچار، آچرن 2- کردار، اخلاق، طور طریقے

اُچرن / اُچرنا: (مصدر) بولن، آکھن، اُچارن کرن، موندنوں کہن، گل کرن، کھن

اُچرے: (نم) اُچے تیکر، چالو ویلے تیکر

اُچرچکن: (مصدر) ڈھڈھرن، نہنن

اُچرین: (مصدر) دیکھو: اُچرن

اُچرین: (مصدر) دیکھو: آچرن

اُچڑ: (مو) 1- اُچڑنا توں امر، بے سکون ہو، بے آرام ہو 2- بے سکونی،

بے ارمان، پریشانی، تنگی 3- اک جگہ تک کے نہ بہنا، اُکھڑی ہوئی

شے (پلستر وغیرہ)

اُچڑ پیڑا، (مذ) تک کے نہ بیٹھن والا، بھوندو، پھر دتو، بے چین

اُچڑ پیڑے، (مذ) اچڑی، پھرن دی تھاں، پیراں دے چکر

اُچڑ پیڑے لگن / لگنا، (مجا) اک تھاں تک کے نہ بیٹھن نوں

جی کرن، بے قراری ہوون، کیجے جان دا چاء چڑھن

اُچڑ جانا، (مجا) اُچڑ پینا، نکھرونا، اُٹھنا، لہنا

اُچڑ جاون، (مجا) 1- اُگھڑیون 2- اُدھرن، لٹھن 3- اک تھاں

توں دوجی تھاں اُچڑ جاون

اُچڑا: (صفت) 1- اُچا، مقابلے وچ وڈا 2- اعلیٰ، عظیم

اُچڑا: (مذ) ہنیری توں بعد آسمان (موسم) دے چھن دی حالت

اُچڑا پھڑا، (نم) اُچڑا، اُچڑا، خاص

اُچڑن / اُچڑنا: (مصدر) جی ہوئی شے نوں کسے دوجی نالوں دکھ

کرن، اُتارن، اُکھڑن، پُٹن، پُٹھن، دکھ ہوون، اُکھڑن، اُچھن،

اُدھرن، لٹھن، لہن

اُچڑو: (صفت) 1- اکھاڑن والا 2- اُچاٹ کرن والا 3- مشغول کرن والا

اُچڑے: (پونم) اُچے تیکر، پُٹن تیکر، چالو ویلے تیکر

اُچڑے: (پونم) اوس ویلے تیکر، اوس ویلے تائیں

اُچک: (نمر) "اُچکن" توں فعل امر

اُچک، چک، (مو) لاڈ پیار، چوما چائی

اُچک پُنا، (مو) چیزاں چک لین یاں ٹھگ لین دی عادت

اُچک لون، (مجا) جھپٹا مار کے کھوہون، پُراون

اُچک وِ دیا، (صفت) ٹھگی، چوری، چکن یاں چوری کرن دا

ڈھنگ، جیب کٹن دانن

اُچکا / اُچکا: (مذ، صفت) 1- اُچکا، شرارتی، عسلی، شیطان 2- چور،

چیزاں چکن والا، جھپٹا مار کے لے جاون والا، بھچکا، اُچکا، اُٹھائی گیر

3- بد معاش، لفتکا

اُچکا پن، (مذ) بد معاشی، چوری، شرارت

اُچکا وِ / اُچکا وِنا: (مصدر) چکا وِنا، بھکھا وِنا، بھڑکا وِنا

اُچالا: (نذ) 1- دھوڑا، ہجرت، وگی: حق پر دس دوجا دم دُکھی تیجے
نت اُچالے 2- ادھ سامان جیہڑا ہجرت ویلے نال لے جایا جاسکے،
چک، بڑکاؤ، اُسکے

اُچالن: (صدر) 1- اُدھالن، ننھاواں کرن، پٹ سٹن 2- وڈیائی دینا،
عظمت دینا، عزت دینا

اچان چک: (نم) 1- یکدم، بے دایاں 2- اتفاقی، ناگہانی
اچان چک آجاؤن، (حما) اچانک آجاؤن، یکدم آجاؤن، اچن
چیت آجاؤن

اچان چکی، (نم) 1- اچانک، فوراً، اچانک ای 2- اک دم سامنے
آن والی حالت

اُچان: (مو) 1- اُچیاں، بلندی، اُچی تھاں 2- وڈپ، وڈیائی، برتری
اچانک: (نم) اتفاق نال، اک دم، اچن چیت، یکا یک
اُچاواں: (نذ) 1- چکواں، جیہڑا اک تھاں توں چک کے دوجی تھاں
لے جایا جاسکے جیویں اُچاواں چکھا 2- اُچا کر کے بنایا ہویا (چکھا)
3- ان ٹھکواں، بے اعتبار 4- کھڑن جوگا

اچاوت: (مو) 1- ادھار سودا، اچا پت 2- اُچیاں، بلندی
اُچا وچ: (سن، مفت) اُچا نیواں، چھوٹا وڈا، چنگا مندا

اُچا ہٹ: (مو) 1- اُچائی، اواز اُچی ہونا، روکن ٹوکن، روک ٹوک، ٹوکا
ٹوکی 2- کالھ، تیزی، جلد بازی 3- بد تیزی، بے لحاظی 4- (نذ) ضد
کرن والا، اُچا ہٹی

اُچا ہٹ پٹا، (نذ) ہٹھ، ضد

اُچا ہٹی: (مو) 1- روک ٹوک، ٹوک ٹاک، فضول خرچی، شوخی، فضول
خرچی دی عادت، چٹل پٹا 2- ہٹھی، ضدی

اُچائی: (مو) 1- اُچیاں، چڑھدی جیویں پہاڑ دی اُچائی، زمین دی سطح

توں اُپر اُٹھی شے داسپ 2- اُچائی، بلندی، اُچا پاسا
اُچی: (مو) 1- چنچل، چلبلا، شرارت کھن 2- جسم داٹن بھجن
اچلا ہٹ: (وہ، مو) شوخی، بے قراری، چلبلا پن
اُچت: (مو، مفت) اُچا، بلند، چُکیا ہویا، وڈیائی
اُچت: (سن، مفت) قابل، مناسب، واجب، ٹھیک
اُچتا: (سن، مفت) بے فکر، لا پرواہ، بے دھیان، بے ولا
اُچتا: (مو، مفت) 1- اُچ، اُچا ہون دی حالت 2- اُچا پن، اُچیاں،
وڈیائی والا، درجہ 3- لیاقت، قابلیت

اچتے: (نم) اچن چیت، اچانک، یکا یک، اکدم
اچن: (مفت) 1- بے فکر، بے خبر، بے پرواہ، غافل 2- بے ہوش،
بے سدھ 3- اک دم

اُچٹ: (مفت) اودھاٹ، بیزار، غمگین
اُچکا: (نذ، مفت) فصلاں وچ کپڑے وغیرہ دا بنایا ڈراواں جے
پرندے فصلاں نوں تباہ نہ کرن، بھچکا، بڈاوا، ڈراوا

اُچٹا: (صدر) 1- جی ہوئی شے دا کسے دوسری نالوں اُکھڑن
2- دل اُداس ہون، دل نہ لگن 3- مگر جادون، ٹھک کے چٹن
4- اگن، اُکن

اُچڑ: (نم) ہٹے، ایسے ویلے، فوراً

اُچڑ: (نم) ایسے چڑ تائیں، اپنی دیروچ

اُچڑ: (فصر) 'اُچڑن' مصدر توں فعل امر..... بول، آکھ

اُچڑ: (نم) اوئے چڑ وچ، تہ تیک، اودوں تائیں

اُچڑاں: (نم) ایس ویلے، اینا چڑ، اپنی دیر تک

اُچڑاں ٹوں، (نم) اچڑوں، ایسے چڑ دوران، ایسے چڑ وچ
اُچڑاں: (نم) اوس ویلے

اچنا: (نعم) کھین دیاں واریاں، پک کرن لئی کھیتی وچ ریٹھا اخروٹ
وغیرہ پاونا 2- ایتنا چرے، ایتنے چرے تیک، ایتنے چرے وچ 3- (صفت)

اچتیا کرن والا، چاہک، چاہن والا، خواہش مند

اچنا پرچنا، (ند) بچیاں دی اک کھیڈ

اچنبا / اچنہ: (ند) دیکھو: اچنبا

اچنبا ہون، (حما) حیرانی ہون، اوپری گل لگن

اچنک: (صفت) اچنکھک، حیران کرن والا

اچنجا: (ند) 1- حیرانی بھریا، اچرچ، انوکھا پن، انوکھی گل، انوکھا،

اوپرا، وکھرا 2- اک خاص رنگ دا گھوڑا

اچنہر 1: (ند) حیرانی، اچنجا

اچنکھک: (صفت) 1- حیران کرن والی، حیرانی دی گل 2- تعجب والی،

حیران کرن والی

اچنکھلا: (ند، صفت) حیران کرن والا

اچنکھلی: (مو، صفت) حیران کرن والی

اچنت: (سن، صفت) چننا توں خالی، بے فکر، بے دھیان، جو سوچیا نہ

جاسکے، اچانک، سوچ وچار کیجے پنا

اچنتے: (نم) اچانک، اچن چیت

اچنچل: (صفت) 1- جو چنچل نہیں 2- اڈول، ستر، گبیھر، دیرج وان،

قائم 3- مستقل، مضبوط

اچنچلتا: (سن، مو) 1- سادگی، سدھا پن، شوخی تے شرارت نہ ہون دی

حالت 2- ٹھہراؤ، سکون

اچنڈ: (صفت) 1- جو چنڈیا ہو یا نہ ہووے، جو تیکھا نہ ہووے، جو

سُدھرے نہ 2- سُست، کھر در 3- بُدھو، اُجڈ، اکھر

اچوپائی: (مو) اچون، بیکراری، بے چینی، دھکھدی، دھکھ، دھکھی،

کھسی، کھوی، اچی، جیویں: 'راہ تکیدی، کاگ اڈیندی، اچو پنڈے
تائیں'

اچو واہی: (مو) دیکھو: اچوپائی

اچوک: (صفت) جو اُگے نہ، بے خطا نشانہ، جو بھلے نہ، جو غلطی نہ

کرے، جو خالی نہ جاوے، یقینی

اچوں: (نم) وچوں، وچکاروں، وچالیوں، اندروں

اچوں: (مو) دیکھو: اچوپائی

اچوں بچوں کرن، (حما) لاڈ پیار نال دگاڑن تے سر تے چڑھاو،

بھوے چڑھاو

اچڑی: (مو) 1- بے چین ہون دی حالت، بے چینی، کھوی 2- ہتھاں

پیراں دی کھویں، اک عارضی جیہا روگ جس وچ پنڈا یاں کوئی

انگ کھرکن ٹوں کر دا اے

اچویں: (مو) بے قراری، بے چینی، دھکھدی، کھوی، اچی

اچھک: (صفت) چھک کرن والا، تانگہ، چاہیوان، خواہش مند

اچھک: (صفت) کھسی، تندرست

اچی: (مو) لتاں دی پڑ، تھکیاں

اچی: (مو) چھوٹا موچنا

اچی: (مو، صفت) 'اُچا' دی تانیٹ

اچی اچی، (نم) اُچی اواز نال، زور زور دی

اچی پدھر دا، (ند، صفت) اعلیٰ قسم دا، نمایاں، نویکلا، اُگھا، سر

کڈھواں، معیاری

اچی پیشیں، (نم) ظہر دا ٹڈھلا دیا، ظہر دے شروع ہون دا دیا

اچی جد، (مو، صفت) اُچا خاندان، اُچی ذات

اچی دُکان پھٹکا پکوان، (اکھا) مشہوری مطابق گُن نہ ہووے

(پہلی جلد)

اُچکاؤ: (نذ، مفت) اُچکا، بد معاش، چور، شیواں چکن والا
اُچکڑا: (نذ، مفت) 'اُچکا' دی تغیر، اُچک کے لے جان والا،

چراون والا

اُچکڑی: (مو، مفت) 'اُچکڑا' دی تانیث

اُچکل: (مو) دیکھو: اُچھکل

اچکن: (مو) اک قسم دا لٹا کوٹ، خاص قسم دا بند گلے والا کوٹ،

شیر دانی، انگرکھا، شیر دانی ورگا اک لباس جیہڑا گودیاں تیکر ہوندا اے

اچکن: (مصدر) دند کڈھ کے ہسن

اُچکن / اُچکنا: (مصدر) 1- اچانک اُتانبہ اُٹھن، کد پون، چک کے

اُٹھرن، کد اڑا مارن، اُچھلن، جاگ پون 2- جھپٹن، کھوہ لے

جاون، جھپٹا مارن، پڑاون، اُچھل کے پھرن، کھسکان، اُڈالین

3- اُچاٹ ہون

اُچکی: (مو) ٹھگی، چیزاں چکن والی، چوری کرن والی

اچکیجن / اچکیجنا: (مصدر) اُچکن / اُچکنا دا متعدی مصدری

اُچل: (سن، مفت) 1- جوابی تھال توں پلے نہ جڑ، ستر، کھڑا، ٹھہریا

ہو یا 2- اک تھال بٹکیا ہو یا، ساکن، جامد 3- متیانیا

اچل ٹھاٹھ، (و، نذ) ست خالص سُراں دا منڈھلا سرگم، بلاول

ٹھاٹھ، قائم سر، اٹل سر

اچل سر، (و، مو) سرگم دی اک سُرداناں

اچل ہونا، (مخا) اک تھال بٹک کے نہ بیٹھنا، شرارتاں چھیڑنا

اچل چیت: (نم) اچن چیت، اچانک، یکدم، اداگت

اُچلا: (مفت) اُتلا..... بچلا دی ضد

اُچلجنا: (مصدر) 'اُچلن / اُچنا' دا متعدی مصدری

اُچلن: (مصدر) اک تھال توں دوجی تھال چلے جاون، اُڑو کے

جاون یاں آون

اچلواں: (مفت) اچٹا، اچٹا جیہا، اوسورا جیہا

اُچلین: (مصدر) دیکھو: اُچلن

اُچلیون: (مصدر) دیکھو: اُچلن

اچمبا / اچمبھا: (نذ) 1- حیرانی، حیرت 2- حیرانی والا واقعہ، عجیب گل

اچمبھت: (مفت) دیکھو: اچمبھا

اُچمی / اُچھی: (مو) اچپلا بٹ، پُڈلا پن، بے قراری، بے چینی

اُچمی ہوون، (مخا) اچو پائی ہوون، بے قراری ہوون، بے چینی

ہوون

اچمیں: (مو) دیکھو: اچوپائی

اچن: (مصدر) 1- کڑولی کرن 2- اچھن، آون اپن

اچن چیت، (نم) اچانک، چانچک، جھٹ پٹ، اتقاق نال، سچ

سچا، اک دم

اچن چیت آچن، (مخا) 1- چُپ کیتیاں آجاون 2- لگ جھپ

کے بہرہون

اچن چیت آچون، (مخا) اچانک آون، اداگت آجاون

اچن چیت کوئی گل ہو جاون، (مخا) اچانک مونہوں کوئی گل نکل

جاون، یکدم کوئی واقعہ ہو جاون

اچن چیتروا، (مخا) اچانک ہو جان والا، اک دم ہو جاون والا

اچن چیتروے، (مخا) اک دم، اچانک، جیہدی خبر سار نہ ہووے

اچن چیتی، (نم) اچن چیت، اچانک، اچان چک، اک دم

اچن: (مصدر) کھیڈ وچ وچھی منن، میچ دا فیصلہ کرن، تاپن، کھیڈ وچ

اک گولی توں دوجی گولی تیکر پینڈا تاپ کے واری مقرر کرن

اچن چن، (نذ) 1- پُک 2- کامیاب ہوون

پلاک ڈکھری

اُچڑا: (نذ، صفت) دیکھو: اُچیرا

اُچیرو: (صفت) اُچّا، مقابلے وچ اُچّا، بلند

اُچیری: (صفت) 'اُچیرا' دی تانیث

اُچیر: (مو) 1- اُکھاڑن دا عمل، 2- اُچاٹ کرن دا عمل، اُچاٹ کرن

والا 3- اکھاڑو 4- اُچاٹ پن، دِگِیری، اُداسی 5- چھیڑ خانی، اشتعال

6- دیوار توں پلستر دے اُکھاڑے ہوئے ٹوٹے 7- بُدائی، دچھوڑا

8- جھکھڑ جھٹلن پچھوں اسمان (موسم) دے چھٹن دی حالت

اُچیراں اُچیرن: (حما) پھولنے پھولن، کسے گل نوں نویں سریوں

چکن، بنگی ہوئی نوں دوبارہ شروع کرن

اُچیرن: (مصدر) پُٹ کے لاہون، ماس اُکھیرن، زخم نوں چھلن

اُچیرنیاں کرن: (حما) کسے نوں بار بار آکے زچ کرن، تنگ کرن،

خواہ مخواہ پریشان کرن

اُچیرو: (نذ) دیکھو: اُچیرا

اُچیلی: (مو) دیکھو: اچوپائی

اُچین: (صفت) بے چین، بے قرار، چنچل، بے کل

اُچھ: (حرف جار) وچ، اندر، اُچ

اُچھ: (نمر) 'اُچھن' مصدر توں امر

اُچھ جاون، (حما) 1- لہہ جاون 2- کھر درا ہو جاون

اُچھ اُچھ: (صوت) 1- بُش بُش (دی آواز) 2- اوٹھ نوں بٹھاون دا

کلمہ

اُچھا: (صفت) 1- چنگا، حامی بھرن دا اکھر، اچھا ٹھیک اے، جی جناب

2- بے روگ، صحت مند 3- مفید، سزاوار، مناسب، بہتر، صحیح 4- بھلا

مانس، شریف، نیک، چنگے چال چلن والا 5- بہت خوب، ودھیا، اعلیٰ

عیب توں ہٹا 6- کھرا، کم دا، جوگ، سوہنا، نواں نرویا 7- اصلی،

خالص، صاف، پاک 8- ہوشیار، کاریگر 9- سستا، ہریا بھریا

10- حیرت واسطے دی بولدے نیں 11- کچھلی گل نوں ٹورن لئی

بولدے نیں

اچھا اچھا، (نم) تسلی دیون لئی یاں کسے نوں تڑھی دیون واسطے

بولدے نیں

اچھا بُرا، (صفت) مندا چنگا، جیہو جیہا وی ہیگا، تھوڑا ہیٹا، کچھ

نہ کچھ

اچھا بھلا، (صفت) ٹھیک ٹھاک، چنگا بھلا، ڈھیر سارا، تندرست

(صفت) چھما چھما، ٹھیک ٹھاک، صحت مند، تندرست، صاف ستھرا

اچھا خاصا، (صفت) چنگا بھلا، ڈھیر سارا، بڑی حد تاں

اچھا رہون، (حما) چنگا رہون، فائدے وچ رہون، سُرخرو ہون

اچھا کرنا، (حما) 1- بھلا کرنا، چنگا کم کرنا 2- راضی کرنا، روگ ہٹانا

اچھا لگنا، (حما) 1- بھلا جاپنا، سوہنا دینا، سچنا، چنگا لگنا، من نوں

پسند آونا، بھادنا 2- فائدہ ہونا، چنگا اثر ہونا 3- دل نوں خوشی ہونا

اچھا ہو جانا، (حما) 1- بیماری توں راضی ہو جانا، صحت پاونا، اردوگ

ہونا 2- نواں نرویا ہو جانا 3- راضی ہونا، چنگا ہونا 4- کوئی چنگی گل

ہونا 5- من دی مرضی پوری ہو جانا

اچھا: (نذ، صفت) 1- آرزو، چاہ، خواہش، ضرورت، مقصد، منشاء

2- حکم، فرمائش، ارشاد 3- ارادہ، عزم

اچھا شکتی، (مو) خیال دی طاقت، چاہنا، ارادی قوت

اچھاڑ: (نذ) کسے وی بیون والی شے دے بھاٹے وچ تھلے رہ

جاون والی تہہ، تلچھٹ

اُچھاڑ: (نذ) 1- غلاف، کفن، سرہانے یاں گدی دا غلاف، دوالے دن

والا کپڑا، پردا، لیف، ٹٹائی یاں چھتری وغیرہ دے اُپر دا کپڑا، اُپرلی

(بہلی جلد)

پلاک دُکھتری

اُچیاں اڈاریاں مارن، (حما) اُچا اڈن، اُچیاں ہواواں وچ
ہودن، ایویں وڈھ وڈھ دس

اُچیاون: (مصدر) 1- اچاوان، نیویں تھیں توں اتا نہ ول لے جان
2- وڈیاوان، اُچا کرن، اُپر کرن، اُپ رتبے والا ہون
اُچیاکی: (صفت) اُچی تھاں، بلندی، وڈی، رتبہ، مرتبہ
اچیت پنا: (ند) 1- لا پرواہی، بے فکری 2- سستی، غفلت 3- چوک،
بھول، نسیان

اُچیتا: (صفت) 1- بے فکر، غافل، سست، کاہل 2- بخل جان والا
3- حواس باختہ 4- (نم) اک دم، اچانک 5- (ند) نسیان، بھل چک،
یاد نہ رہن دی حالت

اُچیچ: (مو، صفت) 1- تکلف، خاطر تواضع، سپوا مہمان داری، کھیل
2- گن، خصوصیت 3- کھوج، پرک
اُچیچ ڈیوٹی افسر، (ند) افسر بکار خاص، کسے خاص کم لئی مقرر کیا
افسر

اُچیچا: (صفت) خاص، خاص کر کے، انوکھا، خصوصی، عام دتیرے توں
ہٹ کے

اُچیچا سلوک، (ند) چنگا سلوک، بھٹی سیوا
اُچیچی: (صفت) ”اُچیچا“ دامونٹ

اُچیچیر: (مو) 1- تکلف، کھیل، خاص بندوبست، خاص طور تے کوئی کم
کرن 2- اُچان اُچائی، مقابلے وچ زیادہ اُچیچی، بند، مقابلے
وچ اُچا

اُچیچرا: (صفت) ہور اُچا، پہلاں توں اُچا، خاص طور تے کیا گیا،
دھیرا اُچا، گھ اُچا، کسے توں وڈھ اُچا، دوجے نالوں یاں اگے
نالوں اُچائی وچ، مقابلے وچ اُچا، اعلیٰ، بزرگ، وڈا

پلاک ڈشتری

(پہلی جلد)

تاں کہہ دے نیں، اصل حقیقت نالوں ظاہر داری وڈھ ہونا

اُچی دینی، (نم) اُچی اواز نال

اُچی ڈیگری، (مو) عصر دا مہلا دینا، عصر دے شروع ہون دا
دینا

اُچی ساری، (نم) اُچی اواز نال

اُچی سُر، (مو، صفت) گان وچ اُچی اواز، گان وچاون دی اُچی
آواز، کھلی ڈھکی گل

اُچی سوچ، (مو) ستری سوچ، چنگا خیال، وڈھیا گل

اُچی نیویں، (مو، صفت) لڑائی جھگڑا، وادھ گھاٹ

اُچی نیویں گل، (مو) جھگڑا تھیرا، بحث گمراہ، توکار، مندا بول

اُچے: (ند، صفت) دیکھو: ”اُچا“ جیدی ایہہ جمع اے

اُچے پے اڈھ گٹھا، ہڈیاں کوڑیاں ماس مٹھا، (نجات) ون
دیاں پیلیوں

اُچے پے اڈھ گڑاوے اوہدا بکيا ہر کوئی کھاوے،
(نجات) پچی

اُچے پے گھکی بولے بولے میں جانا بھیرا تیرے پیو دی
سکھسی گھئی سارا بھیرا میرا، (نجات) چندرا

اُچے مل دا، (ند) مہنگا، قیمتی

اُچے نکت والا، (ند) وڈی عزت والا، لچ شرم والا

اُچیار / اُچیارا: (صفت) 1- اُچا 2- اُچے رتبے والا

اُچیان / اُچیانا: (مصدر) 1- اُچا کرن، اُپر کرن، عروج نوازن،
اُچے رتبے والا بنادن، وڈیائی دیون 2- (مو) اُچان 3- اُچیائی،

بلندی 4- وڈیائی، بزرگی، عظمت 5- چڑھائی، اُچی تھاں

اُچیاں: (صفت) ”اُچی“ دی جمع

اچھڑ: (صفت) وچلے میل دا، درمیانے درجے دا، نہ چنگا نہ ماڑا،

مقابلے وچ اچھا

اُچھڑن: (مصدر) 1- اُکھڑن 2- اُچڑن 3- اُچھلن

اچھک: (صفت) چھک کرن والا، تانگھن والا، چاہوان، طالب،

تمنائی

اچھک کریا، (سن، نہ) اپنی خواہش موجب سریر دے رگاں یاں

پٹھیاں نوں حرکت دین دا عمل

اُچھک: (مو) 1- چھال، کدنا 2- اُچھلنے دا فعل 3- پھاندا، چوبھ

اُچھک: (صفت) خوشحال، بے فکر، شکھی، تندرست

اُچھک چھک، (صفت) ہمدار سدا، خوش باش، نزول، ٹھیک ٹھاک

اُچھکل: (مو) اُتھی، چک، اُتھل، چھیر خانی

اُچھکن: (مصدر) اُچھلن، کدن، نچن، ٹپن

اُچھل: (مو) 1- لہو، لہر، کانگ 2- تے، اُلٹی، مٹی، اُتر چھل

اُچھل: (فعل) 'اُچھلن' توں فعل امر، اُبھر

اُچھل آون، (حما) 1- اُبھرن، تر آون، پٹھوں اُتانبہ آ جاون،

سطح تے آون، دس پون، نمایاں ہون 2- لہر دا اُبھر کے آون

3- تے آون

اُچھل اُچھل پین، (حما) گرمی کھاون، غصہ کرن، گھابرن

اُچھل اُچھل پینا، (حما) کد کد پینا، غصے وچ آؤھلنا

اُچھل پون، (حما) اُبھر آون، ترپون، سطح اُتے آون، نمایاں

ہون

اُچھل جاون، (حما) 1- اُتانبہ آون، اُبھرن 2- اُبل پون

3- غصے وچ آون

اُچھل دھکا، (صفت) اوچھا، کمینہ، سفلہ، کم ظرف

اُچھل دیون، (حما) 1- تے کرن، اُگلن، باہر کدھن 2- لہو مارن،

لہراں مارن

اُچھل کدا / اُچھل کدو، (فم) بھج نس، کھینڈن ملھن

اُچھل وگن، (حما) 1- ڈلھ پون، تر جاون 2- بہت خوش ہون

3- اوچھے پن دا مظاہرہ کرن

اُچھلدا / اُچھلدا: (ند، صفت) 1- ہمد کھینڈ دا 2- ٹکونک بھریا ہویا،

کڈھیوں ڈلھدا

اُچھلدا لے پھرن: (حما) نچدے پدے پھرن، خوش ہو جاون

اُچھلن: (مصدر) 1- نیویں تھاں توں اُچی تھاں ول آون، اُبھرن،

چھال مارن 2- کدن، نچن، ٹپن، ٹپوٹیاں مارن 3- اُبلن، کڈھیاں

توں باہر ڈلھنا 4- بڑھکن، غصے وچ آون 5- شاخ یاں ٹہنی دانکلن،

بُھٹ جاون، نمایاں ہون، بہار دا موسم آون 6- اُباکن، تے کرن

7- اُتوں سٹن

اُچھلن کدن، (حما) دیکھو: اُچھلن

اُچھلنگا: (ند، صفت) اُچھال، اُچھل کے باہر آون والی مانع

اُچھلین: (مصدر) دیکھو: اُچھلن

اُچھلیون: (مصدر) دیکھو: اُچھلن

اُچھن: (ند) 1- نظر، بینائی 2- اکھ 3- اچھن، اچھنا

اُچھن / اُچھنا: (مصدر) 1- آنا، آمدن، آون دا عمل 2- ہونا، رہنا،

زندہ رہنا 3- ٹھہرنا، کتھے رہنا

اُچھنا گچھنا، (فم) آوندا جاون، آنا جانا، آوا جائی

اُچھن / اُچھنا: (مصدر) 1- زخمی ہون، رگڑ نال زخمی ہون

2- کڈیاں توں انگلاں یاں پوٹیاں دا رگڑ کھا کے زخمی ہون،

لھسن، ڈکھن 3- لہن (ماس دا) 4- پھٹن 5- ویران ہون، تباہ

(پہلی جلد)

ٹیپ ٹاپ-2- اوہ چادر جیہڑی انگ ساک میت اُتے پاندے نیں
3- مزار دی چادر

اُچھاڑھ: (مو) الٹی، تے، اُپر چل

اُچھال: (مو) 1- اُبھار، جھپ 2- ندی وچ اک دم آ جان والا اُبھار،
جھل، ہڑھ

اُچھال: (فمر) 'اُچھال' توں فعل امر

اُچھال چھکا، (مفت) چھال، فاحشہ، بدکار عورت

اُچھال دینا، (فم) 1- اندرون کڈھ دینا 2- پھادر کر دینا

اُچھال دیون، (حما) 1- اُتانبہ سٹن، چُک کے سٹ دیون

2- ترقی دیون، ودھاون، نمایاں کرن، وڈیادون 3- اُبھارن، چُکُن،
اُکساون، غصہ چڑھاون

اُچھالا: (ند) اُچھالنا، بھاد وچ تیزی، اُتانبہ سٹے جادون دی حالت

اُچھالا دیون، (حما) دیکھو: اُچھال دیون

اُچھالا کھانا، (حما) اُتے نوں اُٹھنا، چت وچ ترنگ اُٹھنا، جذبے دا
بھڑکنا

اُچھالنا/اُچھالنا: (مصدر) 1- اُتانبہ سٹن، چُک کے پرانہ سٹن،
ایس طرحاں بلندی دل سٹن کہ پھیر تھلے آ جاوے 2- ترقی دیون،

ودھاون، نمایاں کرن 3- اُبھارن، چُکُن، اُکساون، غصہ چڑھاون

4- کسے گل نوں ودھا کے بیان کرن 5- ظاہر کرن، مشہور کرن،
فاش کرن

اُچھالو: (مفت) اُچھالا دین والا، اُچھالنا والا، رکن والا، بیکھن والا

اُچھالی: (مو) 1- چھال، چھلانگ، اُپر چھالی، زکا جیہا اُچھل 2- الٹی،
تے

اُچھان: (مو) دیکھو: اچھانڈھ

اچھانڈ: (مو) اچھائی، چنگیائی، بھلیائی، خوبی، چنگی گل

اُچھانڈھ: (مو) بدبو، سڑانڈھ، ہمکار، دُرگندھ، سڑیان، دُگی، اینویں
اُچھان نہیں جاندی' (نجم)

اُچھانڈھ: (مو) 1- بدبو 2- دُرگندھ 3- گھسن

اُچھاہ: (ند) 1- اُتتہا، ہمت، سدھر، تمہ 2- شوق، جشن، خوشی، تہوار

اُچھاہر: (مو) دیکھو: اُچھاڑھ

اُچھاہڑ: (مو، صفت) 1- گھڑنا، عُمانی، الٹی، تے 2- اُچھال

3- حوصلہ مند، ہمت والا 4- بوشیار، چالاک

اُچھاہن: (مو) دیکھو: اُچھانڈھ

اُچھاہون: (مصدر) بلا شیری دیون، حوصلہ دیون، شہہ دیون

اچھائی: (مو) چنگیائی، اچھاپن، اتجھے ہون دا گھن، چنگی گل، بھلیائی،
خوبی

اچھت: (مفت) چاہیا، منگیا، من بھاوندا، لوڑیندا

اچھ: (مو) جو چھجے نہ، جو ناس نہ ہووے، اکھنڈ، مُن بھجن توں عاری

اچھر: (ند) دیکھو: اکھر

اچھرا: (مو) دیکھو: اچھری

اچھرانگ: (مو) مُہر، ٹھپا، چھاپا

اچھراں: (مو) اپسرا، پری، پورن بھگت دی ماتا دانان، لاہور وچ
اک مشہور تھاں دانان 'اچھرا'

اچھرن: (مصدر) صاف ہودن، بٹرن، ملاوٹ توں پاک ہون، ٹھیک
ٹھاک ہونا

اچھری: (مو) خور، پری، اپسرا

اچھریجن: (مصدر) دیکھو: اچھرن

اچھریون: (مصدر) دیکھو: اچھرن

پلاک: دشمنی

ایچھے توں اچھا، (نذ، صفت) چنگے توں چنگا، بہت چنگا
ایچھے تھان لگن، (معا) 1- جج نال درتوں، ٹھیک تھان درتوں
2- چنگی تھان نوکری ہون 3- چنگے پاسے لگن، چنگے بندے نال
اٹھن پٹھن

ایچھے سار، (نم) ٹھیک ٹھیک، مبالغے توں بغیر

اچھیا: (کلمہ) 1- چنگا، بہتر، خوب 2- ہاں

اچھیا: (ہ، مو) 1- سدھر، آرزو، خواہش، مراد 2- ارادہ، مرضی، نیت،
مقصد 3- حکم، فرمائش، ارشاد

اچھیا دھاری، (صفت) جو اپنی مرضی نال بہت سارے روپ
دھار سکے، اچھیا والا

اچھیان: (مو) اچھائی، چنگیائی، بہتری، خوبی

اچھیانندھ: (مو) بدبو، سزا اندھ

اچھیانہن: (مو) چھانہن، ہمک، ہمار، کچیان دی بو، مچھیا بن

اچھیائی: (مو) اچھائی، چنگیائی، بہتری، خوبی، نیکی

اچھین / اچھینا: (مصدر) 'اچھن / اچھنا' دا متعدی السعدی

اچھید: (صفت) جس وچ چھید نہ کیتا جاسکے، اٹھ، اکٹ، اکھنڈ

اچھیدن / اچھیدن: (مصدر) 1- ٹوٹا کھٹن، پٹن، کھودن، اکھاڑنا،

کھودنا 2- وڈھنا، ٹوٹے کرنا 3- تباہ کرنا، برباد کرنا، خراب کرنا

اچھیر: (مو) 1- پانی داکنارا 2- ہریالی اندر ڈنگراں نوں چروان داکم،

چراگاہ وچ چرنے دا فعل تے حالت 3- سویر، فجر

اچھیر کچھیر: (نم) اگوں پچھوں، سبھ پاسیوں

اچھیرا: (صفت) ہور اچھا، چنگا، بہت چنگا، درمیانے درجے دا

اچھیرا: (نذ) دیکھو: "اچھیرا"

اچھیری: (مو) "اچھیرا" دا مونث

اچھیک: (صفت) اچھید، جھیدے وچ سوراخ نہ ہون

اچھین / اچھینا: (مصدر) دیکھو: اچھن / اچھنا

اچھے: (نذ، صفت) 'اچھا' دی جمع

اچھے مل دا، (نذ) مہنگا، قیمتی، انمول

اچھے نک والا، (نذ) 1- ہنکار یا ہویا، مغرور، پھونڈی 2- شنی خورا،

وڈی عزت والا 3- چودھری

اچھاؤن / اچھاؤنا: (مصدر) دیکھو: اچھان / اچھانا

اچھائی: (مو) 1- اچھائی، بلندی 2- بزرگی، وڈیائی، عظمت، اچھی تھان

اچھیت: (نم) 1- اچھن چیت، اچھا، جس دا چت چھتا نہیں 2- (صفت)

بے سُر، چھیتے توں بنا، بے سندھ، بے ہوش 3- مورتھ، بوڑھ

مت، بے پرواہ، بے فکر، بے عقل

اچھیت بُدھ، (نذ) موٹی عقل رکھن والا، بوڑھ مت

اچھیت من، (نذ) بے سوجھ من، شعور توں خالی من، باشعوری دا

اٹ، دے پئے خیالاں دی بھیڑ

اچھیتنا: (مو) بے فکری، بے خبری، بے ہوشی

اچھیتڑ: (صفت) 1- سست، لا پرواہ، غافل 2- بھل جان والا،

بھلکھڑ، یاد نہ رکھن والا 3- اچھیتی گل جو یاد نہ رہوے، فراموش شدہ

4- (نم) اک دم، اچانک

اچھیتڑی: (مو) اچانک، اک دم ہون والا واقعہ

اچھیتی: (مو، صفت) 1- ان جتی، اچانک، اچھن چیت، یک دم 2- اچھیت

توں اے، چھیتے توں بغیر 3- بے سُر، بے سمجھ، چھیتے نہ آون والا،

لا شعورا

اچھیا: (نذ) خاص، انوکھا، اٹکلا، عام دتیرے توں ہٹ کے، دکھرا،

خصوصی

نرالا، اعلیٰ، اجر ج 5- ٹھیکہ، خالص 6- اکلا، تہا، وکھرا
اچھوتی: (صفت) "اچھوتا"، اموٹ
اچھوتی گکھ، (مو) اچھیتی عورت جیہدا کوئی بال مر یا نہ ہووے،
بختاں والی

اچھوتھ: (صفت) دیکھن: اچھوت
اچھوتھا: (صفت) دیکھو: اچھوتا
اچھولنا: (نعم) جھوکن، اچھالنا، پانی وچوں کندھ کے صاف کرنا
اچھول: (صوت) نچھ دی اواز
اچھوہ: (صفت) 1- جس نوں چھوہیا نہ گیا ہووے 2- جو چھوہیا نہ جا
سکے، بولاگ، بچا، نواں، ان لگ 3- ایسا تیز دوڑے کہ جو چھوہیا نہ
جاوے 4- جس نوں چھوہنا نہیں چاہیدا 5- جس نوں چھوہیاں
پلیت لگے

اچھوہٹ: (صفت) دیکھو: اچھوت
اچھویلی: (نم) اچانک، اک دم، فوراً
اچھوہن: (صدر) کھل لاہون، اُدھیرن، کھڈین، ودھیرن
اچھی: (مو) "اچھا" دی تانیث

اچھی بُری، (مو، صفت) دیکھو: "اچھا بُرا" جیہدی ایہہ تانیث اے
اچھی طرحاں نال، (نم) چنگی طرحاں، سوار کے، ہوشیاری نال،
خبرداری نال

اچھی گزرن، (مخا) آرام نال گزور ہوون، سوکھے دن لٹھن، چنگا
ویلا لٹھن

اچھی نظر نال دیکھن، (مخا) عزت کرن، چنگیاں جانن، پسند کرن
اچھے: (نم) "اچھا" دی جمع

اچھے اچھے، (نم) چنگے چنگے، وڈے، بھلے، مٹن والے

ہوون، ہلاک ہوون
اچھن بھن: (مخا) سیوا کرن، خدمت داری کرن
اچھنا: (نعم) اچھیا کرنا، چاہنا، ملگنا
اچھنگ: (نم) 1- گود 2- چھت 3- گھاٹی، پہاڑاں دی ڈھلوان
اچھنہار: (صفت) 1- رہن والا، رکن والا 2- آن والا
اچھنے پچھنے: (نم) سیوا داری، خدمت گاری، حضوری، اٹھنے پٹنے
اچھو: (نم) نجی راستگھا
اچھو: (پو، نم) 1- اچھو، اچھور 2- کھان پین ویلے ساہ والی نالی وچ
کچھ آجاو نال آڈن والی کھٹکھ، پچا، کھٹکھ
اچھوانا: (نم) سونک والی زنانی نوں دتا جاون والا کاڑھا
اچھوانی: (مو) "اچھوانا" دی تانیث
اچھوپ: (صفت) 1- غریباں، فاش، ظاہر، نگا 2- اچھوت، کین، بچ
3- (نم) اچانک، عالم بے خبری وچ، فوراً، اک دم، دے پیر،
بے ساختہ

اچھوپ پون، (مخا) 1- سبب ہوون 2- اچانک آون
اچھوپلا/اچھوپلے: (نم) ملکوے، اچانک، دے پیر، پوری، پُپ
چیتے

اچھوت: (نم) 1- جو چھوہن دے جوگ نہیں، جس نوں چھوہیا نہ
جائے، بھارت وچ کچھ لٹھییاں ذاتاں جیہناں نوں اپنے آپ توں
اُچی ذات دے من والے چھوہندے نہیں 2- نواں، کورا، تازہ، بے
عیب، داغ توں پنا 3- ادنیٰ ذات، بچ، شور، بھنگی، پمار 4- ناپاک،
پلیت، گندہ، نجس

اچھوتا: (نم، صفت) 1- بغیر چھو، اچھوت، بے ہتھ لگا 2- نواں، کورا،
تازہ، عیب توں پنا 3- داغ توں پنا، پاک، صاف، ستھرا 4- نیارا،

چوکی 3- ہوشیاری ورتنا 4- سوچ سمجھ کے کم کرن دی عادت، بچ بچا کرن، سمجھ، دھیان، دُور اندیشی 5- کسے خاص سببوں کسے گل یاں عمل توں باز رہون، پرہیز کرن، کتر اون احتیاط کرن، (مخا) دیکھو: احتیاط ورتن احتیاط ورتن، (مخا) سمجھداری توں کم لین، ہوشمندی تے دُور اندیشی نال پُرن پُرن

احد: (مفت) جس دی حد نہیں، رب

احد: (عر، عدد) 1- اک، اکلا، واحد، بے مثال، یکتا 2- اللہ تعالیٰ دا اک ناں، ذاتِ باری تعالیٰ 3- اک بندہ، اکلا آدمی اُحد: (عر، مذ) مدینے پاک دے نیڑے اک پہاڑی دا ناں، جس تھان ملے دے کافراں نال حضور پاک صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم تے اوہناں دے صحابیاں دی جنگ ہوئی (جنگ اُحد)

احدی: (مفت) 1- عہدی، پُرانے بادشاہ دا اک عہدے دار، ہر سے نال رہون والا 2- سرکاری واجبات وصول کرن والا کارندہ، سابق فوجی جیہڑا وقت پُرن تے نکالیا جاسکے، ریزرو 3- بیکار، نکلتا، فضول

احدیت: (عر، مو) احد، ہودن دی حالت یاں صفت، رب دا اکو ہودن، توحید

إحرام: (عر، مذ) 1- حج کرن دی نیت کرنا 2- حرم دے نیڑے آجانا، حج تے عمرہ دے دنوں وچ اک مقام توں شروع کر کے حج دے مناسک مکمل کر لین تاہیں بعض حلال تے جائز چیزاں نوں آپنے لئی حرام قرار دیون، سیٹے ہوئے کپڑے پاؤن تے خوشبو لاؤن توں پرہیز کرن، حج کردیاں ہویاں ان سیتیاں کپڑیاں نوں بطور لباس استعمال کرن

إحرام پدھن، (مخا) دیکھو: إحرام پنھن

إحرام پنھن، (مخا) حج تے عمرہ کرن ویلے ان سیتا کپڑا بطور لباس استعمال کرن، جیہڑا دو چادراں دا بنیا ہویا ہوند اے

إحساس: (عر، مذ) 1- وچار، سوچ، خیال، جذبہ 2- کسے جس نال

معلوم کرن دا عمل 3- اندازہ، قیاس، وجدان 4- تاثر

إحساس ہوؤن، (مخا) دھیان ہوؤن، خیال ہوؤن

إحسان: (عر، مذ) 1- بھلائی، نیکی، مہربانی، عنایت، چنگا سلوک، بھلا

کرنا 2- تصوف وچ بصیرت دے نور نال حق دا مشاہدہ صفات

دے پردے وچ ذاتِ باری تعالیٰ دا دیدار 3- ممنون

إحسان جتاؤن، (مخا) کسے نال چنگا سلوک کر کے اوہدا رولا

پاؤن

إحسان چاؤن، (مخا) دیکھو: احسان چلکُن

إحسان چڑھنا، (مخا) احسان مند بنانا

إحسان چلکُن، (مخا) چنگے سلوک دا بھار چلکُن

إحسان دا مہنا مارن، (مخا) دیکھو: احسان جتاؤن

إحسان سہون، (مخا) کسے دے چنگے سلوک نوں مجبوراً قبول کرن

إحسان فراموش، (عر + فا) کسے دے چنگے سلوک یاں نیکی نوں

بھلا دین والا، محسن نوں نظر انداز کرن والا

إحسان کرن، (مخا) دیکھو: احسان چاڑھن

إحسان لاؤن، (مخا) احسان مند ہوؤن، ممنون ہوؤن، خوش کرن،

احساس کرن، پاس کرن

إحسان لاہون، (مخا) کسے دے چنگے سلوک دا بدلہ چنگے سلوک

نال دیون

إحسان لہاؤن، (مخا) دیکھو: احسان لاہون

احباب: (عر، مذ) 'حبیب' دی جمع، یار، دوست، بھن، بھلی، پیارے، رفیق
احتباس: (عر، مذ) 1- روکنا 2- کنجی کرنا 2- جس
احتجاج: (عر، مذ) 1- کسے گل یاں رویے دے خلاف دلیل دیوں یاں
مظاہرہ کرن، مخالف اواز اٹھوان 2- اعتراض، پروٹیسٹ
احتجاج کرن، (حما) کسے گل یاں رویے دے خلاف ردِ عمل دا
اظہار کرن، مظاہرہ کرن

احتراز: (عر، مذ) 1- پرہیز کرنا، بچنا 2- کنارہ کرنا
احتراق: (عر، مذ) 1- سڑ جانا 2- ساڑنا 3- پھونکنا 4- گرمی دی شدت
احترام: (عر، مذ) ادب، عزت، لحاظ
احترام کرن، (حما) ادب کرن، عزت کرن
احتساب: (عر، مذ) 1- جانچنا، باز پرس، پرکھ پڑتال، حساب کتاب،
جائزہ 2- روک ٹوک، پابندی، حساب لینا
احتساب کرن، (عر، مذ) 1- باز پرس کرن، پرکھ پڑتال کرن،
مُن چھان کرن 2- حساب کتاب لین 3- جائزہ لین، ختمی کرن
احتشام: (عر، مذ) شان و شوکت، ٹھاٹھ ہانڈھ
احتضار: (عر، مذ) 1- نزع دا عالم 2- موت دا حاضر ہونا، موت دا
سامنے نظر آنا

احتمال: (عر، مذ) 1- شک، شبہ، غمان 2- سہنا، برداشت 3- ڈر،
خوف 4- امکان، توقع، گنجائش 5- بھار چھن، سہون 6- ممکن ہون،
پک ہون، یقینی ہون
احتمال ہون، (حما) شک شبہ ہون، ڈر ہون، توقع ہون
احتیاج: (عر، مذ) 1- حاجت، ضرورت، لوڑ تھوڑ 2- حاجت مندی،
محتاجی

احتیاط: (عر، مذ) 1- بچنا، حفاظت، سنبھال 2- سوچنا، سوچھی، خبرداری،
(پہلی جلد)

اچھا: (مذ) اچھا

اچھڑی: (مو) اچھی

اچھڑ: (مو) 1- اچھڑن داکم 2- حد نال لایا گیا الزام 3- اُداسی، پریشانی
4- اشتعال، بجڑ کاہٹ 5- کندھ نالوں اکھڑے ہوئے پلستر وغیرہ
دے کھڑے

اچھڑاں اچھڑنا: (حما) ستیاں کلاں جگاونا، ٹھنڈے پے معاملے نوں
مُرد بھکاونا

اچھینچتا: (مفت) بے خبری دج پٹھیا ہویا، بے فکر

اچھواں: (مذ) 1- اچائی، بلندی 2- ڈھیلی، بزرگی، عظمت 3- گھمنڈ،
اٹا، غرور، تکبر، ہٹکار

اچھوواں/اچھوونا: (صدر) 1- اچھا ہونا 2- اچھے مرتبے والا ہونا 3- اچھا
رتبہ دینا 4- ڈھیلی بھٹا

ا.....ح

احاطہ: (عر، مذ) 1- گھیرا، چار دیواری نال گیری ہوئی تھاں 2- صوبہ،
پرنڈیلی 3- دائرہ، حد بندی والا علاقہ 4- محن، دیرھا، کھٹی تھاں
5- گھر 6- کھار، پھار

احاطہ آسارن، (حما) احاطہ بناون، چار دیواری کرن، دگن دُن
احاطہ کرن، (حما) 1- چوہمہ پاسیوں گھیرن، حد بندی دج لیاون
2- اپنے اختیار دج کر لَوَن 3- کسے شے دی گھنہ یاں اخیرلی حد
تیکر اپنن، چنگی طرحاں سمجھ جاون 4- حاوی ہون، چھا جاون
احاطہ دُن، (حما) کسے تھاں نوں چار دیواری بنا کے قبضے دج
کرن، چار دیواری کرن، دگن دُن

احتبا: (عر، مذ) 'حبیب' دی جمع، بہت سارے دوست

اِظہار دی اواز 3- لعنت ملامت کرن یاں مخالف نوں چھیڑ چھاڑ
کرن دے انداز دی اواز
اِخ تھو کرن، (مخا) نفرت ظاہر کرن، پھینکار کرن، لعنت گھٹن
اِخ: (کلمہ حیرت و استعجاب) 1- اِخا! آہ! 2- اُف! آہ!
اِخا: (کلمہ) اوس نے آکھیا، اوس نے فلانی گل آکھی
اُخاڑن/اُخاڑنا: (مصدر) اُکھاڑنا
اُخان/اُخانا: (مصدر) دیکھو: اکھان، اکھانا
اُخائی: (مو) دیکھو: اُکھائی، اکھائی
اُخبار: (عر، مذ + مو) خبر دی جمع، خبراں دا پرچا، روزنامہ
اُخبار نویس، (فا + عر، مذ) ایڈیٹر، مدیر، خبراں لکھن والا، پرچا کار
اُخبار نویس، (فا + عر، مو) اُخبار نویس داکم، پرچا کاری
اُخباری: (صفت) اُخبار نال متعلقہ، اُخبار داکم کرن والا
اُختا: (صفت) 1- ”آختہ“ توں وگڑ کے بنیا ہویا 2- تنگ، تکلیف دا
مارا، کالھا 3- دکھی، مجبور، لاچار آزرده، اواز ار، آکھا ہویا، اوکھا، زچ
4- خصی، نامرد، نکتا
اُختا کارن، (مخا) تنگ کرنا، چڑاونا، ستاونا
اُختا کرن، (مخا) اواز ار کرن، زچ کرن، تنگ کرن، آزرده کرن
اُختائی: (مو) اُختا ہون دی حالت، کیفیت یاں مزدوری
اُختام: (عر، مذ) ختم کرنا، اخیر، انجام، انت
اُختام پاون، (مخا) اخیر تک اپڑن، منک جادون، خاتمہ ہون
اُختام ہون، (مخا) دیکھو: اُختام پاون
اُختر: (فا، مذ) 1- تارا، ستارہ، تاریاں دے حساب نال معلوم کیتی ہوئی
قسمت 2- بھاگل بھریا
اُختراع: (عر، مذ + مو) 1- نویں گل پیدا کرنا 2- کوئی شے ایجاد کرنا،

جیہڑی پہلے موجود نہ ہووے، کاڈھ، ایجاد، نواں پن، جدت
3- گلوڑ، من گھڑت
اُختصار: (عر، مذ) 1- کسے شے دے مطلب نوں گھٹ توں گھٹ
لفظاں وچ ظاہر کرنا، چھوٹا کرنا 2- گھٹانا 3- تضاد 4- موافقت نہ
ہودن، وکھرا پن 5- جدائی، وتھ 6- دشمنی، جھگڑا، رپھڑ
اُختصاص: (عر، مذ) کوئی خاصیت رکھنا، خاص کرنا، خاص ہونا، کسے
کم وچ مہارت حاصل کرنا
اُختل: (عر، مو) بے چینی، اواز اری
اُختلاج: (عر، مذ) دل دا معمول توں ودھ دھڑکنا، اک روگ
جیہدے وچ دل دی دھڑکن تیز ہو جاندی اے
اُختلاط: (عر، مذ) 1- میل ملاپ، دوستی، ربط ضبط 2- بے تکلفی، چھیڑ
چھاڑ، پیار
اُختلاف: (عر، مذ) 1- مخالفت، نا اتفاق، تضاد، موافقت نہ ہودن،
وکھرا پن 2- فرق، وگاڑ، اُن بن، دشمنی، جدائی، وتھ، جھگڑا، رپھڑ
3- ضد، ہنٹھ، تعصب
اُختلاف رائے، (مذ) رائے دا نہ ملنا، رائے نال اتفاق نہ کرنا
اُختلال: (عر، مذ) خلل، حواس وچ فتنہ آنا، بدحواسی
اُختہ: (فا، صفت) 1- آختہ توں وگڑ کے بنیا ہویا 2- دکھی 3- اواز ار
4- پریشان، تنگ، گھمرا، نامرد، نکتا، سُست، کسے نہ کم دا، ادھ
ڈگر جیہڑی خسی کر دتا گیا ہووے وگئی: ’دل میڈے کوں اُختہ کیتا
لوکاں دیاں طعنیاں تیراں‘
اُختہ تھیون، (مخا) بہت تنگ ہون، دکھی ہون، اواز ار ہون
اُختہ کرن، (مخا) ستاون، جیون اوکھا کرن، تنگ کرن، دکھی کرن
اُختیار: (عر، مذ) 1- اختیار، وس، قابو، طاقت، کسے شے یاں گل تے
(پہلی جلد)

احسان مند (ند) احسان من والا، کسے دی بھلیائی ٹوں من والا
 احسان مندی، (مو) کسے دی نیکی پاروں اوہدی عزت کرنا
 احسان وند، (صفت) دیکھو: احسان مند
 احسانن: (مو، صفت) احسان مند عورت
 احسانی: (صفت) 1- احسان کرن والا 2- احسان مند
 احسانن: (ند) بھلائی، کرپا، عنایت، مہربانی
 آحق: (عر، صفت) 1- بہت چھوٹا، ذلیل ترین 2- بے حقیقت، ناچیز،
 گھج دی نہ، کمینہ، ہینا
 احکام: (عر، ند) حکم دی جمع

احمد: (عر، صفت) حضرت محمد ﷺ دا اک ناں، بہت زیادہ تعریف
 دے لائق، بہت زیادہ حمد کرن والا

احمد شاہ دُرانی، نوکر اتھا گھوڑی کافی، (اکھا) ناں بہت دڈا
 ہووے پر دڈیائی والی کوئی گل نہ ہووے، دوسے ٹوں حقارت نال
 آکھیا جاندا اے، ایس اکھاں دی ینہہ احمد شاہ دُرانی بارے نفرت
 اُتے رکھی گئی اے، جیہدا اصل ناں احمد خاں دی تھاں احمد شاہ سی
 احمدی: (عر، صفت) 1- غیر مسلم قادیانی یاں لاہوری مرزائی مرزا
 قادیانی دے پیرو کار ہون پاروں اپنے آپ نوں احمدی
 کہلواندے نیں 2- سلطان ٹپو تے احمد شاہ ابدالی دے رائج کیجے
 ہوئے سکے دا ناں

احمد یار: (ند) لہندی دا اک مشہور شاعر جیہدا اپنی لکھت ”قصہ پورن
 بگت“ پاروں بہت مشہور اے

احمق: (عر، ند، صفت) نورکھ، بے عقل، بے وقوف، جاہل، نا سمجھ،
 بے بُرا

احمق بناون، (حما) بے وقوف بناون، دھوکھا دیون

احمق پنا، (ند) بے سمجھی، بے عقلی، مورکھتا، احمقائی، بے وقوفی
 احمقتا: (مو) مورکھتا، بے عقلی، مورکھ پنا، بے وقوفی
 احمقائی: (مو) دیکھو: احمقتا

احمقن: (مو، صفت) ”احمق“ دامنوت

احمقوا میں: (مو) حماقت، بے وقوفی

احمکھ: (مو، صفت) دیکھو: احمق

احمکھتا: (پو، صفت) احمقتا، مورکھتا، بے عقلی

احمکھی: (پو، صفت) مورکھتا، مورکھ پنا

احناف: (عر، ند) 1- ”حنفی“ دی جمع 2- حضرت امام ابو حنیفہ دے فقہ
 دے پیروکار 3- اوہ لوک جیہناں اسلام توں پہلاں ای بُت پرستی
 چھڈ دتی سی

احوال: (عر، ند) 1- حال دی جمع اے 2- حالات، حال چال 3- بیان،
 سرگزشت، ماجرا، اطلاع 4- خیر و عافیت 5- تصوف دی زونال وجد
 دی کیفیت

احوال پُرسی، (فا، مو) حال چال دی گل، خیر و عافیت پچھن دا عمل

احوال پُرسی کرن، (حما) حال چال پچھن، خبر گیری کرن

احول: (صوت) 1- کھنگورے دی آواز 2- کسے ول توجہ کردان

احیاء: (عر، ند) 1- زندہ کرن، زندگی دیون 2- کسے نظریے نوں
 پھیلان دی تحریک 3- زندہ رکھن دا عمل

.....خ

اخ: (صوت) 1- کھنگھار کے تھکن دی آواز 2- نفرت خابہ کرن دا

کلمہ 3- مجازاً..... جھک، کھنگھار

اخ ٹھو، (صوت) 1- کھنگھار کے تھکن دی آواز 2- نفرت دے

پلاک ڈکٹری

(پہلی جلد)

اک شے آمیزش، ملوثی

اخلاق: (عر، مذ) 1- 'خلق' دی جمع، چنگیاں عاداتاں، چال چلن،

سجھاؤ، تہذیب، اخلاق، اعمال، کردار، چنگی خصلت 2- فلسفے وچ اودھ

علم جیہدے وچ تہذیب نفس، تدبیر منزل تے سیاست وچوں کسے

اک تے بحث کیتی جاندی اے

اخلاق سکھاوَن، (مجا) 1- چنگیاں گھاں دسَن، تمیز سکھاوَن

2- سبق سکھاوَن، سدھیال کرن

اخلاق وند، (صفت) اخلاق والا، چنگے خلق والا، نیک شریف

آخنی: (فا، مو) دیکھو: بخنی

آخنی خنی، (مو) ذلیل، بدچلن تے بھیڑی عورت، ایری گیری

اخبار: (مذ+مو) اخبار

اخوت: (عر، مو) بھرا دادرشتہ، بھراپنا، بھائی چارہ، بھائی، بپ، بھرا

بناوَن

اخوانا: (پو، فل) خونا

اخورہ: (مذ) دیکھو: آب خورہ

اخواند: (فا، مذ) استاد، معلم، تعلیم دیوَن والا، ہنر سکھاوَن والا، اگوائی

کرن والا

آخے: (کلمہ، مذ) 1- اکھے، میں آکھیا، تکیہ کلام 2- اوہنے آکھیا،

گُفت 3- آکھدے نیں، اس نے آکھیا سی

آنے دی گل، (روزمرہ) 1- کہن والی گل، لوکاں دی آکھی ہوئی

گل، ماڑا جیہا گلہ یاں شکوہ 2- سرسری گل

اخیر: (صفت) 1- انت، اخیر، انجام، موت دا ویلا 2- نتیجہ، پھل، سبھ

توں آخر تے، پھاڑی، چھیکولا، پہلے توں مگرلا، آخر کار، اخیر

3- پچھلا حصہ

اخیر سما، (مذ) آخری وقت، نزع دا ویلا، خاتمے دا ویلا

اخیر وقت، (عر، مذ) خاتمے دا ویلا، نزع دا ویلا، نزع دا عالم

اخیر لا: (صفت) اخیر دا، پچھلا، چھیکولا، اختلا، آخری، سرے دا

اخیری: (صفت) "اخیر لا" دامونٹ، آخری، اخیر، چھیکولی، اختلا

اخیری رُت، (مو) 1- جاندا موسم 2- بڑھاپا

اخیر وال: (صفت) آخری

اخیری: (صفت) اخیر دامونٹ، اختلا، سبھ توں پچھلا

اُخیر دِن / اُخیر دِنّا: دیکھو: اُکھیزن، اُکھیزنا

.....د

اد: (صفت) دیکھو: 'اودھ' جیہد ایہہ مخفف اے

اُد: (سابقہ) 1- اُپر، بر، پر 2- اوتھے، اُت

اُد: (مو) تیل گڈی دے تختے دا اک کل

اُدا: (عر، مذ+مو) 1- نخرہ، بیان کرن دا ڈھنگ، بے باک، پُکا مُکا

2- ادا نیگی، جھکیل، توڑ اپڑاوَن یاں اپڑن، پوریاں کرن 3- زبانون

حرفاں لفظاں دا بولن، بیان کرن 4- پیش کرن، حاضر کرن، دے

دیون 5- فقہ وچ اودھ عبادت جیہڑی دیلے سرکیتی جاوے

اداپے جاوَن، (مجا) عادت ہو جاوَن

ادا کرن، (مجا) 1- انجام دیون، انت کرن، قعیل کرن، عمل در آمد

کراوَن 2- پیش کرن، بولی لاوَن، قیمت لاوَن

ادا کرنا، (مجا) دے دینا، اُدھار لا ہونا، پورا کرنا (فرض)

ادا ہو جانا / ادا ہونا، (مجا) پورا ہونا (فرض) اُتر جانا (قرض)

ادا ہووَن، (مجا) قرض ادا ہووَن، حساب بے باق ہووَن، کوئی

فرض پورا ہووَن

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

آخرانی: (مو) 1- گھڑی، ڈنگراں نوں چارہ کھوان واسطے مٹی یاں
لکڑی داوڈا بھانڈا 2- آخر

اُتْرَب: (عر، صفت) عروض وِچ اوہ سنتِ حرنی رُکن جیہدے وِچ
خرب زحاف آوے جیویں، مفاعیلین توں مفعول
اخروٹ: (نڈ) اک قسم دا میوہ جیہدی جھیلو سخت ہوندی اے، اک
تھک پھل والا رُکھ

اخروٹی: (صفت) اخروٹ دے رنگ ڈھنگ والا
اُخروی: (عر، صفت) آخرت نال منسوب، جس دا اگلے جہان نال
تعلق ہووے

اُخفا: (عر، نڈ) لکونا، پوشیدہ کرنا، اوہلے رکھنا
اُخفش: (عر، صفت) 1- کمزور نظر والا 2- اک عالم تے فلسفی دانان جو
سبق یاد کرن لئی اپنی بکری نوں وار وار سناؤندا سی، وگي: اُخفش
واگ بیان کریندا اثر انداز وِچ دھاتی

اُخٹی: (عر، صفت) لگیا ہویا، پردے وِچ، پوشیدہ
اُخگر: (فا، نڈ) انگارا، چنگاری

اُخلاص: (عر+فا، نڈ) 1- میرتا، پیار، دلاں دی سانجھ، میل ملاپ،
اُدارتا، اُدارتھی، دوستی، محبت، خلوص 2- قرآن پاک دی اک سورۃ
دانان 3- تصوف وِچ شرک توں دل دا پاک ہون، بے غرض عمل
یاں سلوک دی نیت، ملاوٹی توں پاک ارادہ

اُخلاص مند، (عر+فا، صفت) خلوص والا، سچا، بیلے، بے غرض
انسان، لوبھ، لالچ توں پاک بندہ
اُخلاص ودھاوَن، (حما) 1- میل ملاپ ودھاوَن 2- نیک عمل دا
مظاہرہ کرن

اُخلاط: (عر، نڈ) 'خلط' دی جمع، بدن دے عناصر، ملائے دی کوئی
پلاک ڈکھتری

(پجلی جلد)

پورا پورا قابو 2- شقی، بل، قدرت، مجال 3- حق، کھل 4- عہدے
دار دا اختیار، حکومت، اقتدار، حاکیت 5- مرضی، قبضہ، غلبہ
6- پردان، قبول 7- مرضی موجب کم کرن دی طاقت 8- گل کرن
یاں کم کرن دی ازادی

اُختیار توں باہر ہونا، (حما) اختیار وِچ نہ ہونا، قابو توں باہر ہونا،
وَس وِچ نہ رہنا

اُختیار کرن، (حما) 1- پسند کرن، چنن، اپناوَن 2- قابو کرن
اُختیار کرنا، (حما) دھارن، اپنے ذمے لینا، کوئی کم کرنا، شروع کرنا
اُختیار کھسن، (حما) بے اختیار ہون، کھل نہ رہون، بے دس ہو
جاوَن

اُختیار ملن، (حما) اجازت لہن، کھلے ہون
اُختیار ملنا، (حما) ادھیکار حاصل ہو جانا، کھل ہونا
اُختیار وِچ ہونا، (حما) اپنے دس وِچ ہونا، کچھ کر سکن دی
صلاحیت رکھنا

اُختیار وِچ ہون، (حما) دس وِچ ہون، قابو وِچ ہون
اُختیاروں: (نم) دسوں، اختیار توں

اُختیاروں باہر، (نم) دسوں باہر، قابو وِچ نہ ہون
اُختیاروں باہر ہون، (حما) دسوں باہر ہون، قابو وِچ نہ رہون
اُختیاری: (عر، صفت) 1- دس دا، اختیار دا، مرضی دا، مرضی سر کرن
جوگ 2- اختیاری، غیر لازمی

اُخذ: (عر، نڈ) 1- پھرن لینا 2- اختیار کرنا 3- حاصل کرنا

اُخراج: (عر، نڈ) خارج، باہر، باہر کڈھن دی حالت، کڈھنا، خارج
کرنا

اُخراج کرن، (حما) کڈھ دیون، باہر کرن، خارج کرن

2- مردہ دلی، بے مہری، اداسی

اداکار: (فا، صفت) ادا کرن والا، کسے ڈرامے وچ کوئی خاص کردار

اداکرن والا، کسے حقیقی کردار دی نقل پیش کرن والا، فن کار

اداکاری: (فا، مو) کسے ڈرامے وچ کوئی خاص کردار ادا کرن، تمثیل

دے رنگ وچ کم کرن

اُدال: (ند + مو) 1- احاطہ، چوہرہ، چوہرہ گردا 2- ماحول

اُدال پدال، (نم) ارد گرد دا، (ماحول) چوپھیرا

اُدالا: (ند) 1- آلا دوالا، آسے پاسے دا، لاگتا، چوہرہ گردا، اُدالے دا کپڑا

2- گہنا گٹا 3- پچھوڑ، ماحول 4- کھیت دی ڈول یاں وٹ 5- احاطہ

6- پان اُتے پوتا کتھالاون والا 7- اوزار، کھرہ لپی

اُدالا پدالا/اُدالا پدالا، (نم) 1- ارد گرد دا (ماحول) چوپھیرا

2- گہنا گٹا، زیور

اُدالے: (نم) آسے پاسے، دوالے، چوہیں پاسیں، چوپھیرے

اُدالے پدالے، (نم) دیکھو: اُدالا پدالا

اُدالے ہونا، (حما) 1- اصرار کرنا 2- دق کرنا 3- چمڑ جانا

ادان/ادانا: (مصدر) ادا کرنا، انجام دینا، پورا کرنا، وگتی: ہر اک فرض

ادایا (فائق)

اڈال: (حرف تشبیہ) 1- ایس طرحاں، ایس طریقے نال، انج

2- (نم) ایس پاسے، ایس طرفوں

اڈال/اڈال: (نم) 1- اُدون، تہ، اُس سے، اوس ویلے 2- اوس

طریقے نال 3- اوس پاسے، اوس طرفوں

اڈاواڑی: (مو) خاندان، قبیلہ، کنبہ

اداوان/اداوانا: (مصدر) دیکھو: اداوان، اداانا

اداوان/اداوانا: (مصدر) دیکھو: اداوان، اداانا

اِداوُل: (نم) ایس پاسیوں، اوس پاسیوں

اِداوُل: (نم) اوس پاسیوں، اودھروں

اداؤی: (صفت) 1- ادا کرن والا 2- خوگر، عادی 3- مرکباں دے اخیر

وچ آؤندا اے 4- ادا ہون دی حالت، رقم جیہڑی ادا کیتی جان والی

ہووے یاں جیہڑی کیتی گئی ہووے، محصول یاں لگان

اِداؤی: (مو) اودا پن، اداہٹ

ادا نیگی: (عر + فا، مو) ادا کرن دی حالت، رقم، قرض وغیرہ دا چکنا

اِدا نیس: (نم) ایدے ای، ایسے پاسے ای، ایدھراں

اِدا نیس: (نم) اودے ای، اوس پاسے ای، اودھراں

اِداہٹ: (مو) دیکھو: اِداؤی

اِداہرن: (سن، مو) نمونہ، مثال، وگتی

ادب: (عر، ند) 1- احترام، شکار، عزت مان، آدر 2- چنگے اخلاق

ٹوں اپناون، کسے دی وڈیائی دا دھیان، احترام 3- نظم تے نثر،

زبان و بیان دا لکھیا ہویا سرمایہ، ساجت 4- ڈھنگ، طور طریقہ،

دتیرہ، قاعدہ، اصول

ادب پارہ، (عر + فا، ند) اُچی پدھری نظم یاں نثر

ادب پکڑن، (حما) تہذیب اختیار کرن، چنگا دتیرہ اپناون

ادب دار، (عر + فا، صفت) ادب دا دھیان رکھن والا، سلیقہ مند،

تہذیب یافتہ، سلجھیا ہویا

اُدب سکھاوان، (حما) 1- مت دیون، تہذیب سکھاوان 2- سزا

دیون 3- سدھے راہ لاون

ادب سکھن، (حما) 1- مت حاصل کرن، تہذیب سکھن

2- سدھے راہ لگن

ادب سیتی، (نم) ادب گوچرا، ادب لئی

اڈا: (ند) 1- دڈا بھرا، بھرا 2- بچہ، ابا 3- گھر دا ڈا جی

اڈا: (مفت) اڈا

ادابہ: (قا، ند) گڈی، چکڑا

اڈات: (سن، ند) 1- اڈار، جی، کھلے دل والا، چنگا، دریا دل 2- اُچا
نر، اُپے نر وچ اُچار یا نور

اڈاتا: (مفت) 1- کجوس، پیسہ ہوندا یاں ہویاں دی نہ خرچ کرن والا
2- لاہی، حرص کرن والا 3- نہ دین والا

اڈار: (سن، مفت) 1- جی، فیاض 2- بہترین، اعلیٰ 3- عزت والا
4- شریف 5- نرم طبیعت والا، ٹھنڈے مزاج والا 6- شرافت 7- سخاوت
اڈار چت، (مفت) کھل دلا، دریا دل، جی

اڈارت: (عر، مو) 1- اخبار یاں رسالے دی ترتیب تے نگرانی دا کم
2- کسے دوسرے دی کتاب نوں مرتب کرن

اڈارتا: (مو) 1- جی ہون دی کیفیت، کھل دلی، جی پُنا 2- نیکی،
بھلائی، جلی، شرافت

ادارہ: (عر، ند) 1- محکمہ، دفتر 2- کسے مقصد لئی بنائی گئی تنظیم،
مجلس، انجمن

اداریہ: (عر، ند) اخبار یاں رسالے دا منگھ بند، دیباچہ، مدیر دا
ابتدائی مضمون

اڈاس: (مفت) 1- اُچاٹ، بیزار، غمگین، افسردہ، دھوڑے دا ماریا
2- جیہد اول نہ لگے، کسے نوں ملن دی آس 3- اُجاڑ، بے رونق،
دیران، سنسان

اڈاس پون، (حما) دل اُچاٹ ہو جاون، وِگیر ہو جاون
اڈاس پینا اڈاس پے جانا، (حما) وِگیر ہونا، چک دمک نہ رہنا،
پھکا پینا (ریگ)

اڈاسا: (ند) 1- فقیراں دا اک فرقہ 2- یوریا بستر، اوڑھنا وچھونا
3- جینیو دی طرحاں پان والی رسی، ہندوواں دا گل وچ پان والا
مقدس دھاگا

اڈاسن: (مو) اڈاس عورت، غماں وچ اُلجھی عورت

اڈاسن/اڈاسنا: (مصدر) 1- اڈاس ہونا، ڈکھی ہونا، اُچاٹ ہونا
2- اڈاس کرنا، اُچاٹ کرنا

اڈاسی: (مو+ند) 1- غمگینی، افسردگی، دِگیر، غم دی کیفیت، بے
رونقی، دیرانی 2- بابا نانک جی دے دُڑے پتر شری چند جی دے
پیروکار سکھ 3- فقیراں دا اک خاص طرحاں دا لباس 4- سادھواں دا
اک فرقہ، بن باسی، سادھو فقیر 5- (مفت) نازک گوشہ نشین،
ایکانت وچ رہن والا، اکل داسی 6- افسردہ، اڈاس، رنج وچ

اڈاسی چھا جانا/اڈاسی چھانا، (حما) سوگ ورت جانا، مونہہ دی
چھب گملا جانا، جوش جذبے توں خالی ہو جانا، مایوس ہو جانا

اڈاسی وسنا، (حما) سوگی سوگی جاپنا، اڈاس وسنا

اڈاسیا/اڈاسیاسیا: (ند) اڈاس، غمگین، افسردہ

اڈاسیا: (مفت) 1- فقیراں دے ”اڈاسین“ یاں ”اڈاسی“ گردہ نال
تعلق رکھن والا 2- دنیا نوں تیاگن والا، فقیر، جوگی

اڈاسین: (مفت) 1- خوشی تے غمی وچ اُکو جیہا، بے غرض، بے پروا،
گوشہ نشین، سنیا سی، بیزارگی، جوگی، زاہد، پرہیزگار 2- دنیا دیاں
شیواں نالوں تعلق توڑ لین والا، گوشہ نشین، دنیاوی سواد توں خالی
3- پتھی، فقیر، زاہد دا اک فرقہ

اڈاسین برتی، (مو) دیراگی سجاؤ، جس دامن سنسار توں اک گیا
ہووے

اڈاسینتا: (مو) 1- گوشہ نشینی دی حالت، اڈاسی، تیاگ، بے لاگ

پلاک ڈکھتری

(پہلی جلد)

ادیشٹ: (سن، صفت) ان ڈٹھ، اڈٹھ، نہ ویکھیا ہویا، جو ویکھیا نہ جاسکے

ادرک: (فا، مو) اک سبزی دی گندھی جس توں سک کے سُنڈھ بن دی ہے تے جس نوں مسالے وجوں ورتیا جاندا ہے، ایس دا اچار دی پاؤندے نیں

ادرکا: (نڈ) تھر تھری، جھکا، دھکا، کنہنی

ادرکی: (صفت) ادرک دا، جس وچ ادرک پیا ہووے، اک قسم دی مٹھیاں، ادرک دا مریہ

ادرل: (صفت) موٹا، وڈے ڈھڈ والا

ادرماں: (نڈ) ادریواں، اُداسی

ادرن: (صفت) ویکھو: ادرل

ادرنا: (صفت) ویکھو: اودرن، اودرنا

ادرنی: (مو، صفت) 1- موئی عورت 2- حاملہ عورت

ادرول: (نڈ) 1- اک جنگلی جانور 2- آلو، اُجڈ، آدی

ادرودہ/ ادرودھ: (نڈ) 1- ظلم توں نجات 2- اعتدال، میانہ روی

ادروی: (صفت) 1- کینہ توں پاک، رحمدل، نرم مزاج 2- معتدل، میانہ

میانہ

ادرہیٹرن: (مصدر) ودھیٹرن، کھولن

ادری: (مو) 1- ڈھڈ، ودھیا ہویا ڈھڈ 2- حاملہ زنانی 3- (صفت)

جس دا ڈھڈ ودھیا ہویا ہووے

ادرے: (نڈ) کسے دی یاد وچ اُداس ہون دی حالت، پریشانی، ادریواں

ادرین: (مصدر) ویکھو: اودرن

ادرلیس: (نڈ) اک نبی حضرت ادریسؑ جیہناں دی عمر 365 سال سی

ادرلیوڑا: (نڈ) 1- اُداسی 2- خواہش، آس 3- جبر، وچھوڑا

ادرلیون/ ادرلیونا: (مصدر) اودرن/ اودرنا دا متعدی متعدی

اڈر پیڑ: (مو) ڈھڈ پیڑ، معدے دی پیڑ، تولج

اڈر ڈھمی: (مخا) ویکھو: اُدھر ڈھمی

اڈر گدڑ: (نڈ، صفت) 1- کوڑا کرکٹ، الم غلم، رڈی، بے کار شیواں

2- پائے پُرانے لیزے، چیتھڑے 3- بے ترتیب

اڈرن: (صفت) غیر، پرانے، دُوبے

اڈیشٹ: (نڈ) 1- لازوال، تباہی 2- بد قسمتی، بد نصیبی 3- قسمت، بھاگ، لیکھ

اڈعا: (عر، نڈ) دعوے کرنا، خواہش کرنا

ادغام: (عر، نڈ) غرق ہونا، مدغم ہو جانا

ادقچہ: (خر، نڈ) منجی تے وچھان والا اک قسم دا فرش جیہدا حاشیہ چاراں پاسیاں توں لکھیا رہندا اے

ادک: (و، صفت) بہت زیادہ، ڈھیر سارا

اُدک: (سن، مو) پانی، جل

اُدکر: (نڈ) ادرک، ادھرک، سُنڈھ

اُدگو: (نڈ) ڈگڈگی دی طرحاں دا ڈھول

اُدکھ: (صفت) لکھیا ہویا، نظر نہ آن والا، چھپیا ہویا

اُدگار: (سن، نڈ) 1- گل توں اُپر نوں آون والا، ڈکار 2- تھک

3- بھاپ 4- رولا 5- آواز 6- مہک، مُو 7- ہلکی حرارت 8- من دی

ترنگ، من دی موج

اُدگت: (صفت) 1- اُلٹی کیتا ہویا، کڈھیا ہویا 2- اُگیا ہویا

اڈگلن: (مصدر) 1- کھنڈ پُنڈ جاون، میلے دا اُجڑ جاون 2- اُدھڑن،

کھٹھن 3- رنگ دا اُترن یاں کھرن

(پہلی جلد)

3- غار، گڈھا 4- دل، جی 5- سوجن، ابھار 6- قتل 7- جنگ
8- انتڑیاں 9- لڈھڑ، اود بلاؤ، کیکڑا، پانی داکوئی جانور
اُد پاپی، (نڈ، صفت) پاپ کرن والا۔ ڈھڈ، پاپی پیٹ
اُد پورن، (حما) ڈھڈ بھرن
اُد پورن کرن، (حما) دیکھو: اُد پورن
اُد پورنا، (فخم) ڈھڈ بھرن، گزارہ کرن
اُد پورن، (مصدر) دیکھو: اودرن
اُد ریکھا، (مو) ڈھڈ دے والاں دی کیر

اُدرا: (نڈ) 1- احتجاج، بحران 2- اعتراض ہوون، خوف زدہ ہوون
3- خطرے دی اطلاع، چوکس یاں چوکنا کرن 4- گجراہٹ، بے
چینی، اُداسی 5- پلچل، بھلیلی
اُدراک: (فامو) عقل، سمجھ

اُدراں / اُدرانا: (مصدر) 1- اُداس کرنا، اودر جانا، غمگین کرنا، اُچاٹ
کرنا 2- اُچاٹ ہونا، اُداس ہونا، گجراہٹ، بے کل رنجور ہونا
اُدراں ہوون، (حما) اودر یا ہو یا ہوون، اُداس ہو یا ہوون
اُدراون / اُدراونا: (مصدر) 1- اُدراون، پریشان کرن، اُلجھا دیون،
اُداس کر دینا، کسے دا دل ڈھاہ دینا، گڈھڈ کرن، درہم برہم کرن
2- اُلجھاون، مشکل پیدا کرن

اُدراون: (مصدر) کسے نوں اُداس کر دین، کسے دا دل ڈھاہ دین
اُدراں / اُدراسا: (نڈ) اک قسم دا باریک ملل (کپڑا)
اُدراش: (صفت) 1- لگیا ہو یا، ڈھکیا چھپیا، پوشیدہ 2- نکیا ہو یا، ڈھکیا
ہو یا

اُدراش: (نڈ) 1- اچانک، اتفاق نال 2- اچانک ہون والا خطرہ، جیہڑا
ہوے نہ، پر ہوسکا اے 3- نصیب، لیکھا، قسمت 4- شیشہ

ادب کرن، (حما) احترام کرن، ادب آداب نال پیش آون،
وڈیاں اگے عاجزی اختیار کرن، وید کرن، لحاظ کرن
ادب کرنا، (حما) مان کرنا، عزت کرنا، لحاظ رکھنا، اپنے توں وڈا
ننہ، احترام کرن، ادب و آداب نال پیش آون، وڈیاں اگے
عاجزی اختیار کرن، وید کرن

ادب لحاظ، (عر، نڈ) دوجے دا شرم جیا، عزت احترام
ادب نال، (نم) مہذب طریقے نال، عزت نال، آدر نال
ادب والا، (نڈ) مہذب آدمی، ادب کرن جوگ، سلیقہ مند،
تہذیب یافتہ

ادبار / ادبار: (عر، نڈ) 1- بد نصیبی، نحوست، پستی، بد بختی 2- غربت،
کھکھ، تنگ 3- ہار، شکست، ہچکا دکھاون، ہار مٹن

اُد بودھ: (سن، نڈ) 1- یاد 2- شناخت، پہچان

اُد بھٹ: (سن، صفت) 1- حیرت والا، عجیب، عجوبہ 2- اٹوکھا، نرالا،
نوٹکھا 3- تعریف دے قابل 4- خوب، عمدہ
اُد بھو: (سن، نڈ) پیدائش، پیداوار، ظہور، نمود

اُد بی: (عر، صفت) نظم و نثر دے متعلق، زبان و بیان بارے، ادب
نال نسبت رکھن والا

اُد پند: (و، صفت) عجیب و غریب، حیران کرن والی شے، اٹوکی چیز

اُدیت: (سن، صفت) 1- جو اُدے ہو یا ہووے، نکلیا ہو یا، ظاہر
2- تیار 3- اُچی گئی والا، مشہور

اُدتی: (سن، صفت) جس نوں کسے دی مثال نہ دتی جاسکے، جس دے
مقابلے تے یاں جس ورگا ڈوجا نہ ہووے، اکو اک، لاٹانی

اُدخال: (عر، نڈ) داخل کرنا، داخلہ

اُدور: (و، نڈ) 1- پیٹ، ڈھڈ، معدہ 2- رجم، کوکھ، گریبھ، ماں دی لکھ

اُدَمِلّا: (ہ، صفت) دیکھو: اُدی

اُدَمِلّی: (ہ، مو، صفت) 1- حوصلے والی، ہمت والی 2- بہادر، دلیر
3- محنتی

اُدِن: (نذ) منحوس دن، بھیڑا دن، نامبارک دن

اُدِن: (نم) 1- ایس دن، ایس روز 2- آج دے دن

اُدِن: (نم) اُس دن، اُس دیہاڑ، اودوں، تدوں، اوسے دن

اُدِن جَدِن، (نم) اُس دن جدوں

اُدِنّا پَدِنّا: (صفت) 1- وڈا تے چھوٹا، اعلیٰ، گھٹیا 2- کینے لوک،
نچ لوک

اُدَنبر: (نذ) بڑی قسم دا اک رُکھ، گولر

اُدَنگل: (ہ، نذ) 1- جھگڑا، فساد، ریڑھ، لڑائی 2- دنگل، گھول دی تھاں

3- بھیاں ہوئیاں کشتیاں

اُدِنّی: (عر، صفت) گھٹیا، بیٹھلے درجے دا، چھوٹا، نیواں، کمینہ، بولا،
ٹچھ، نچ

اُدو: (حرف جار) ایدھر، ایس پاسے

اُدوالا: (نذ) دوالا، چوپھیرا، چوگر دا

اُدوالے: (نم) دوالے، چار چوپھیرے، آسے پاسے

اُدوان: (مو) دیکھو: اُدوائن

اُدواہ: (نذ) دیاہ، شادی

اُدوائن: (ہ، مو) 1- منجی دی دُون، منجی کسن لئی پواندی ول پائی ہوئی

رتی، پیند 2- چرے دی بیڑ

اُدوت: (صفت) 1- روشنی توں ہٹا 2- رونق توں بغیر

اُدوت: (مو) 1- نور، روشنی، اجالا 2- شان تے شوکت

اُدوسا: (ہ، صفت) بے گناہ، معصوم، جیہڑا مجرم نہ ہووے، بے تقصیر

اُدوسانا: (مو) دیکھو: اُدے ساؤنا

اُدوساونا: (نفل) ودھنا، ترقی وچ ہونا، بھگنا، وکنا

اُدوساہ: (سن، نذ) حوصلے مند، ہمتی

اُدوسائی: (مو) ترقی، خوشحالی

اُدوش: (صفت) 1- بے دوش، بے گناہ، بے قصور 2- معصوم، پاک

3- داغ توں ہٹا

اُدوکا: (نم) اوس ویلے دا، تدوں دا، پُرانا

اُدوکڑا: (نم) تدوں دا، اوس ویلے دا، پُرانے وقت دا

اُدوکنا: (نم) اوس ویلے دا، اودوں دا، تدوں دا

اُدوکنی: (مو) اودکنا دی تانیٹ

اُدوکھ: (نذ، صفت) دیکھو: اُدوش

اُدوکھتا: (مو) 1- بے گناہی 2- معصومیت

اُدوگن: (صفت) 1- لٹول، دکھی، غم نال بھریا 2- حیران ہو یا ہو یا،

حیران

اُدوں: (پوا، نم) ایدوں

اُدوں: (پوا، نم) ایس ویلے توں، بُن توں، اگے توں، ایس نالوں،

ایس گلوں، ایس جہ توں، اُدھروں

اُدوں: (پوا، نم) اُدھروں، اُس پاسیوں، اُس سے، اُدھروں، اودے،

اوس پاسے

اُدوین: (مو) دیکھو: اُدوائن

اُدہا: (نذ، صفت) 1- زُور، جنگلی سوراں دی پُرانی نسل 2- سُر دا

گوشت 3- اوندھا، باہرلا، خنزیر

اُدہم: (عر، نذ) ابراہیم اُدہم لہجی جو راج چھڈ کے فقیر ہو گئے سن، وڈے

شیخ جو دلیاں دے بادشاہ منے جانے نیں

اول: (ند) بے معنی لفظ جو بدل دے نال چلدا ہے

اول بدل، (ند) دتا ندر، (کے چیزیاں تھال دا) دتا نڈا، تبادله

آپس وچ جگہ یاں چیز دی بدلی، اولی بدلی

اول بدل کرن، (حما) 1- دتا ندر کرن، دتا سٹا کرن، تبادله کرن

2- ہیر پھیر کرن، تبدیلی کرن

اول بدل ہونا، (حما) 1- کسے تھال توں ایڈھر اودھر ہو جانا

2- کسے شے دا کسی دوجی شے نال بدل جانا

اولا بدلا: (ند) 1- عوض، معاوضہ، تبدیلی 2- دھسٹ، جوابی کارروائی،

اک شے نوں دوجی شے دے بدلے لینا، اک شے دے کسے دوجی

شے لینا

اولاؤن/اولاؤنا: (مصدر) کسے نوں اُداس کر دینا، کسے دا دل

ڈھانا

اولن بدلن: (مو) 1- اولی بدلی کرنا، تبدیلی کرنا 2- اُلٹ پھیر کرنا

3- تبادله کرنا

اولوں: (ند) اودہ تالاب یاں نالی جیہدے وچ کھوہ دا پانی ڈگدا اے

اولے دا بدلا: (ند) وٹے واسٹا

اؤم: (حرف تہجیہ) 1- اُیہہ 2- اُتھے 3- ہن 4- نیز

اؤم: (ہ، ند) 1- چارہ، جتن، کوشش، محنت، جیلہ 2- ہمت، حوصلہ، جگرا،

بہادری، دلیری 3- بہانہ 4- تدبیر، اُپاء

اؤم اگے بچھی پکھے اگے پون، (اکھا) دھن واسطے جتن کرنا

پنڈا ہے

اؤم ہارن، (حما) جیلہ ہارن، محنت بے کار جاون، ہار جاون،

ہمت ہار دیون، دل پھڑ دیون

اؤم ہر جاون، (حما) 1- محنت بے کار جاون 2- ہمت ٹٹ جاون

اؤم آدم تے: (نم) منڈھ قدیم توں

اؤما: (صفت) ودھیا، اُتم، چنگا، چوںواں

اؤمات: (مو) مستی، ٹھاری، پاگل پن

اؤماتا: (مو) دیکھو: اؤمادا

اؤماتی: (مو) دیکھو: اؤمادی

اؤماد: (ند) 1- مستی، شباب، دلولہ، جوش، جذبہ 2- شہوت دا جوش،

مستی 3- خطا، پاگل پن، جنون 4- بے اعتدالی 5- غرور، گھمنڈ، تکبر،

فخر، زعم 6- بدکاری، بدچلتی 7- نمود، نمائش 8- شوق، آرزو 9- ہمت،

جتن، کوشش

اؤمادا: (صفت) متوالا، کملا، موبیا ہویا

اؤمادڑا: (ند، صفت) دیکھو: اؤماد

اؤمادی: (صفت) 1- جوانی دے نشے وچ ڈوبا 2- مست، شہوت

پرست 3- مغرور، تکبر کرن والا 4- پاگل، خبطی، جنونی 5- (مو) مستی،

جوش

اؤمار: (ند) جنسی خواہش، پاگل پن، لایچو لیا (دماغ دی بیماری)

اؤمٹ: (صفت) اؤماد دی کیفیت، پاگل پن

اؤمٹا: (مو) 1- حوصلہ، ہمت، کوشش، جتن 2- بہادری، دلیری

اؤمٹائی: (مو) دیکھو: اؤمٹا

اؤمر: (ہ، صفت) حرص، لاچل، پیڑ

اؤمڑی: (مو، صفت) لیرولیر ہوئی ہوئی

اؤمن: (مو) ”اؤمی“ داموٹ، اؤم کرن والی زنانیاں سوانی، بہمن

اؤمھن: (مصدر) بٹن، اٹھے دھن

اؤمی: (ہ، صفت) 1- حوصلے والا، ہمت والا 2- بہادر، دلیر 3- محنتی

اؤمیت: (مو) آدمیت، منگھٹا، اخلاقیات

پلاک ڈکھری

(پہلی جلد)

اے یعنی سن ہو جاندا اے، جھولا

ادھ رنگی، (صفت) 1- ادھرنگ دا مریض 2- برص، پھلمبری،

پنڈے دا دورنگا ہونا

ادھ رنگھا، (ند) نیم وا، ادھ کھٹا

ادھ ستا، (صفت) جو پوری طرحاں ستا نہ ہووے، نہ ستا نہ جاگدا،

جاگوٹی

ادھ سراا ادھ سرتا، (ند) ادھ سیسی، ادھے سردا درد، دردِ شقیقہ

ادھ سرتا، (صفت) ادھ جاگیا، جیہنوں پوری ہوش نہ ہووے

ادھ سرکاری چٹھی، (مو) اک دفتر دے افسروں دوجے دفتر

دے افسرنوں سرکاری کم لئی گھلی گئی چٹھی

ادھ سڑی، (مو، صفت) ادھی سڑی ہوئی

ادھ سنیسا، (ند، صفت) دیکھو: ادھ سرا

ادھ سیر، (ند) ادھ سیر دا دتا، ادھ سیر دے حساب نال جیویں ایس

میدے وچ ادھ سیرا مون پیندا ہے، ادھ سیر برابر کوئی شے

ادھ سیرا، (ند) ادھے سیریاں اٹھاں چھٹا کاں دے وزن دا دتا،

پتھریاں لوہے دا بنیا ہوا ادھ سیر

ادھ سیرا من، (محا) کسان دا پیلی دے مالک نوں فصل چکن

مگروں زمین دا ٹھیکہ دیوں

ادھ سیری، (مو، صفت) اوہ بھانڈا جیہدے وچ ادھ سیر وزن

دی کوئی شے پے جاوے، ادھ سیر برابر کوئی شے

ادھ سیسی، (مو) ادھ سر دی پیڑ

ادھ کاری، (صفت) ادھیکاری، اہلکار، عہدے دار

ادھ کپالی، (مو، صفت) 1- دردِ شقیقہ، ادھے سر دی پیڑ

2- دو جویاں ہوئیاں سپاریاں

ادھ کچیا، (صفت) ادھا ڈھکیا ہوا

ادھ کچا، ادھ کچرا، (صفت) 1- کچھ کچھ کچا 2- ادھ بچڑھا کچا،

ادھا کچا، کچھ کچا کچھ کچا، کچا کچا، ادھوڑے درجے دا، نہ کچیا ہوا

(سبزی، پھل وغیرہ)

ادھ کرڑا، (صفت) سخت، اڈا سخت، اڈا حازم

ادھ کرڑا ادھ کرڑھ، (صفت) 1- ادھکھڑ، وچکار 2- تھوڑا کڑھیا ہوا

ادھ کھرا، (ند، صفت) 1- بن بیاہ 2- جس دا اپنا کوئی گھر نہ

ہووے، کسے دوجے دے گھر وچ رہن والا

ادھ گھارا، (ند) بچکی، روون ویلے جیہڑا ساہ انک انک کے

نکلدا اے

ادھ کھارے پھرنا، (محا) روون ویلے جذبات دی زیادتی نال

ساہ دا رُک رُک کے نکلا

ادھ کھڑ، (صفت) ادھیر عمر دا، جس دی ادھی عمر لگھ گئی ہوئے، نہ

پڑھانہ جوان، درمیانی عمر دا

ادھ کھڑڈھ، (صفت) نصف، ادھے توں گھٹ یاں ودھ، تقریباً

ادھا

ادھ کھڑڈھا، (صفت) تقریباً اڈھا

ادھ کھڑی، (صفت) ادھی کھلی ہوئی

ادھ کھڑیا، (صفت) جو پورا کھڑیا ہو یا نہ ہوئے

ادھ کھلا، (ند، صفت) اڈھا کھڑیا ہوا

ادھ کھلیا، (صفت) جو پورا کھلیا نہ ہوئے، اڈھا کھلا تے اڈھا بند

ادھ گدرا، (صفت) کچا کچا

ادھ گرڈا، (ند) ناکمل، ادھورا

ادھ کھڑا، (ند) ادھا گلیا ہوا، نیم پختہ

ادھن: (نہ) ادھ پانی جیہڑا کھانا پکان لئی دیک یاں ہانڈی وچ گرم
کیتا جاندا اے

ادھ: (نہ) ادھاحصہ، نصف، گبھا، وچالا، لک وچکار، برابر دا
(ادھ وچ)

ادھ: (نہ) ادھ وچکار چھڈن، راہ وچ چھڈ دیون
ادھ بھجیا، ادھ بھنا، (صفت) جو پوری طرحاں نہیں بھجیا، گھٹ
بھنیا ہویا

ادھ بھیلی، (مو) ادھ تے کیتا ہویا کم، اڈھا، اڈھا حصہ

ادھ پاء، (صفت) ادھ پاء، ادھ پاء دا وزن کرن دا دنا

ادھ پا آٹا چو بارے رسوئی، (اکھا) اوس آدی بارے آکھدے
نیں جس دی حیثیت گھٹ ہووے تے شونی پیتی مارے

ادھ پاپر، (صفت) 1- ادھ پاپر 2- تزکا، سویرے ساڈھے ست
وے دا ویلا

ادھ پچدھ، (نہ، صفت) 1- پچیا کھجیا، رہند کھوند، تھوڑا بیٹا
2- کسے دی چیز دا استعمال توں بعد پچیا ہویا حصہ 3- ادھے کو دے

برابر، لگ بھگ اڈھا

ادھ پچدھا، (صفت) ادھا کو، ادھورا

ادھ پک، (صفت) نیم پختہ، ادھ پکا

ادھ پکا، (نہ، صفت) کچھ کچھ پکا، کچا پکا، جیہڑا پوری طرحاں پکا
نہ ہووے

ادھ پکڑ، (صفت) دیکھو: ادھا پکا

ادھ پنڈھ، (نہ) 1- ادھارا، ادھارا ستہ 2- ہندو ریتی موجب گھر

اتے شیشان دے ادھ وچ اوہ تھاں جتھے مردے نوں زمین تے
رکھ کے آٹے دا گولا دان کیتا جاندا ہے

ادھ پوہر، (نہ) صبح صادق دا ویلا، ادھا پوہر، تزکا

ادھ پوہر، (نہ) ادھا پوہر، سویرے جد سورج نکل آیا ہووے

ادھ پھیرا، (نہ) رستے دا موڑ، پگڈنڈی دا موڑ

ادھ پٹی، (نہ) ادھا پاؤ وزن، اڈھے پاؤ وزن لئی استعمال ہون
والا پانا، تسلا

ادھ تے دیون، (نہ) گان مجھ پالنے لئی ایس شرط تے دین ہے

ٹون تے ادھو ادھ ہووے گا، ادھیارے تے دیون

ادھ جو گیا، (نہ) ادھی جوگ والا، اک ڈھکے دی کھیتی والا، اک

ڈھگہ رکھ کے وائی وچ حصے دار

ادھ چندر، (صفت) ادھا چن

ادھ دلی، (مو) کسے کم وچ پورا دل نہ ہون دی حالت، جوش

جذبے توں خالی ہونا، دل ڈھٹھنی، ناامیدی، بے دلی

ادھ ڈنڈیں، (صفت) 1- کچی عمر دا 2- ادھکھڑ جانور

ادھ رات، (مو) ادھی رات، ادھی رات دا ویلا

ادھ راتا، (نہ) شب کوری، اکھاں دا مرض جس وچ شام ویلے

اکھاں دی بینائی گھٹ جاندی اے

ادھ رجھ/ادھ رجھا، (صفت) کچا پکا، ادھا پکایا ہویا (سالن
وغیرہ)

ادھ ردھا، (صفت) کچا پکا

ادھ رڑک/ادھ رڑکیا، (نہ، صفت) ادھا رڑکیا دی جس وچوں

کھن نہیں کڈھیا ہوندا

ادھ رنگ، (نہ) رعشہ، اک بیماری دا ناں جو جسم دے اعضاء

نوں تھکا دیندی اے، جس نوں لقوہ ہویا ہووے، فالج ناں دی

بیماری جیہڑے نال جتے دے اک پاسے دا ادھا حصہ ماریا جاندا

در دشتیقه

اُده ویشن، (سن، مو)، بیٹھک، جلسہ، دیوان، سبھا، اکثر تا

اُده ہنڈھ، (صفت) 1- اُدها استعمال ہو یا ہو یا 2- اُدها لکھیا

ہو یا 3- اُده درتیا ہو یا

اُده : (صفت) 1- اُجڈ، ہڈھو، بیوقوف 2- غصہ، ناراضی، رنجگی، وٹ

3- اُمنگ، لہر، ترنگ

اُده : (ند) اُڈر، لڈھر

اُدها : (صفت) 1- کسے چیز دے دو برابر حصیاں وچوں اک، نصف

2- بیوقوف، احمق، پاگل بُدھو

اُدها اُدها، (ند) نصف نصف، دوہاں دھریاں نوں برابر برابر

اُدها اُدها دیون، (محا) برابر برابر حصہ دیون، اکو جیہا وٹن

اُدها اُدها کرن، (محا) دونہ برابر حصیاں وچ وٹن، تقسیم

کرن، چرن

اُدها پا، (ند، صفت) دو چھٹا تک داتول، دو چھٹا تک دادنا

اُدها پاگل، (ند) ادھلڈائی، نیم پاگل

اُدها ہچڈھا، (صفت) معمولی، کچھ، تھوڑا جیہا، تھوڑا بہت

ادھا بٹر، (ند) نہ بٹر نہ بٹر

ادھا بٹر ادھا بٹر، (محا) دوغلا، بے ڈھنگا، بے جوڑ، رلے دا،

منافق

اُدها تھیون، (محا) دیکھو: اُدها رہ جاوون

اُدها ڈکھ وٹن، (محا) کسے نوں حوصلہ دیون، تسلی دیون

اُدها ڈکھ وٹن یا جاوون، (محا) کسے کولوں حوصلہ یا تسلی لہسن،

ہمدردی دے بول ملن

اُدها رہ جاوون، (محا) لستا ہو جاوون، کمزور ہو جاوون، تھوڑا رہ جاوون

اُدها کرن، (محا) 1- کسے شے دے دو برابر حصے کرن 2- لستیاں

کرن 3- وچھوڑا دیون 4- بہت ڈکھ دیون

اُدها مٹا، (ند، صفت) اُدها پونا، اوتا

اُدها ناں لون، (محا) پیاریاں حقارت نال ناں دگاڑ کے بنادون

اُدها نہ رہنا، (محا) بہت لستا ہو جانا، کمزور ہو جانا

اُدها نہ رہون، (محا) بہت کمزور ہو جاوون

اُدها ہو جانا، (محا) لستا ہو جانا

اُدها ہونا، (محا) جس کولوں کم سرے نہ چڑھے، گچھ کی وچ،

کسے کم نوں پورا کرن دے قابل نہ ہونا

اُدها اُدها : (ند) جنگلی سور، خنزیر، اُدنا، باہرلا

اُدها سڑاں : (ند) 1- ڈھاسنا، سرھانا، آسرا، سہارا 2- روک، ڈکا

اُدهاں بل بل اٹھنا : (محا) مُزموڑ کے رنجیاں غصے دی لہر من وچ

آوٹا، غصے دا اُبال مُزموڑ آوٹا

ادھار : (ند، 1- سہارا، آسرا، مُزارے دا وسیلہ، بنیاد، بنیہ 2- ناشتے

وٹے گچھ کھاوون

اُدهار : (ند) 1- مکتی، چھٹکارا 2- قرض دی رقم یاں شے، نقد دی ضد

اُدهار آون، (محا) 1- قرض چڑھن 2- قرض دی کوئی چیز لون

اُدهار اُترن، (محا) سرچکی ہوئی رقم دا لہہ جاوون، ادھار واپس کر

دیون

اُدهار اُترنا، (محا) سرچکی ہوئی شے یاں رقم دا موڑ یا جانا

اُدهار پاوون، (محا) قرض چڑھن، قرض دی کوئی چیز لون

اُدهار پٹا، (ند) ادھ کاروباری سمجھوتا جیہدی ادائیگی گروں

ہوندی اے

اُدهار چکن، (محا) قرض وچ رقم یاں کوئی چیز لون

(پہلی جلد)

پلاک دیشری

آدھ لاپا، (ند، صفت) دیکھو: آدھ لاپی

آدھ لاپی، (مو) اک سمجھوتا جس دے تحت بندہ آدھ کھوہ یاں

آدھ زمین داما مک بن جاندا اے

آدھ لوپی، (مو) دیکھو: آدھ لاپی

آدھ مارگ، (ند) 1- اڈھا پنڈھ، اڈھا پنڈا، آدھ وچالے

2- ہندوؤں دی مُردے نوں نہوان والے گھرے نوں توڑن دی

اک رسم

آدھ ماس، (ند، صفت) اڈھا مہینہ، آدھ مہینے دا سہا، آدھ قمری

مہینہ جو قمری سال نوں سشی دے مطابق کرن لئی زیادہ کردے نیں

آدھ ماسا، آدھ ماسی، (صفت) 1- آدھ مہینے پچھوں ہوں یاں

منگن والا، پندرھواں روزہ 2- آدھا ماسا، آدھ ماسے دا دوتا

آدھ مانس، (صفت) کمزور آدمی، لستا، ماڑا

آدھ مافھوؤں، (ند) معذور، جیدے جسم دے اک یاں پُتے

انگ پیدائشی یاں حادثاتی طور تے ناکارہ ہودن

آدھ ماہو، (ند، صفت) دیکھو: آدھ مٹا

آدھ مٹا، (ند، صفت) آدھ مویا، نیم جان، مُرجھایا ہوئیا، کمزور،

نمو جھان

آدھ مول، (ند) بُرجوش، ہل چل ہودن، بے قراری، بے صبری،

بے چین ہودن، (صفت) آدھا ملایا ہويا، آدھ مویا، کُٹھجیا ہويا

آدھ مویا، (ند، صفت) مرن کنارے، مدھولیا ہويا، مرن دے

پیڑے

آدھ میٹیا، (ند، صفت) آدھ میٹیا ہويا، اڈھا گھلیا تے ادھا بند

آدھ ننگ، (ند، صفت) آدھا ننگ، آدھا ننگ تے آدھا ڈھکیا ہويا

آدھ واٹ، (ند، صفت) اڈھا رستہ، درمیان وچ، آدھ وچالے

آدھ واٹا، (ند، صفت) آدھا پنڈھ، آدھ وچالا

آدھ واٹوے / آدھ واٹے، (ند) 1- آدھے رستے وچ، آدھے

سفر وچ 2- درمیان وچ 3- نامکمل حالت وچ

آدھ واٹے، (نم) آدھی واٹ وچ، آدھ رابے، آدھ وچالے،

اپورن، نامکمل

آدھ واٹے چھڈن، (مخا) راہ وچ چھڈن، بے دفائی کرن،

دھوکھا دیون

آدھ واٹیوں توڑن، (مخا) راہوں پٹن، راہ وچ چھڈن،

خراب کرن

آدھ واڑ، (ہ، صفت) 1- آدھو آدھ ونڈی ہوئی، دُونہ برابر حصیاں

وچ 2- اڈھا رکھا، چار کنالاں زمین 3- وچلا سنھ، وچکار لا 4- پوری

بوتل وچوں آدھی بوتل 5- کسے شے دا اڈھا حصہ 6- آدھی بوری

آدھ واڑا، (ند، صفت) 1- آدھ واڑ، اڈھا رکھا، چار کنالاں دی پیلی

2- وچلا سنھ، درمیانی فاصلہ، وچکارا

آدھ وانجا، (ند، صفت) 1- اڈھا ننگ 2- تریڈر، ننگا ہو کے ٹونا

کرن والا

آدھ وچ، (نم) وچکار، وچالے، درمیان وچ

آدھ وچ رولن، (مخا) آدھ وچکار چھڈن، راہ وچ ساتھ چھڈ

دیون

آدھ وچکار / آدھ وچکارے، (نم) دیکھو: آدھ واٹے

آدھ وچکاروں پیگھ ٹٹن، (مخا) 1- جوانی وچ ای مر جاون

2- کم ادھورا رہ جاون، سرے نہ چڑھن

آدھ ورتا، (ند، صفت) 1- ادھورا، نامکمل، آدھا کیتا ہويا، اُن مکیا،

آدھ واٹے، آدھ کم جیہڑا وچے رہ گیا ہووے 2- آدھے سردی پیڑ،

پلاک ڈکشنری

(پیلی جلد)

3- عورت نوں اغوا کر کے لے جاتا

ادھالو: (نہ، صفت) کسے دوسری عورت نوں بھجا کے لے جاوَن والا،

ادھالا کرن والا، اغوا کرن والا

ادھالی: (مو، صفت) کڈھ کے لیاندی ہوئی زنانی

ادھالیا: (مو، صفت) اغواء کرن والا

ادھامو: (ج، نہ) کسے مشکل کم دے پورا نہ ہون تے تڈھال ہو

جاوَن

ادھان: (سن، نہ) گر بھ، جمل، ڈھڈ

ادھانس: (نہ) کمزور بندہ

ادھانوں: (فعم) مودھا کرنا، پٹھا کرنا

اڈھاں: (مو) اڈھ دی جمع، غصہ، ناراضی

اڈھاں بل بل اٹھن، (حما) رہ رہ کے غصہ آون، بار بار رنج

ہودن

ادھائی: (صفت) اڈھا جمع دو، دوہاں اُتے اڈھا، ڈھائی

اڈھت: (صفت) 1- مغرور، متکبر، اپنے آپ نوں پسند کرن والا

2- گستاخ، بدتمیز 3- (نہ) شاہی پہلوان

ادھر: (سن، نہ) 1- ایس پاسے، ایس طرف، ایدھر، ایس تھاں 2- زمین

تے آسمان دی وچکارلی فضا، آکاش، پٹھلا بگھ

ادھر اُدھر، (نہ) پنا مطلب، اتاری

اڈھرتوں، (نہ) ایس پاسے توں، ایس طرفوں، ایدھروں

ادھرتے، (پوا، نہ) دیکھو: ادھروں

اڈھردیون، (نہ) دیکھو: ایدھروں

اڈھر: (نہ) اک جنور داناں، لڈھر

اڈھر: (نہ) اوس پاسے، اوس طرف نوں، اُتوں، اوس دل

اڈھر دیوں، (نہ) دیکھو: ادھروں

اڈھراج: (نہ) مہاراجا، وڈا راجا

اڈھرائن: (مصدر) چکی وچوں آٹیاں میدہ نوں مٹکا دیون

اڈھرائنا: (پو، صفت) ادھورانا کپڑا، اوہ کپڑا جو پوری طرحاں پانا نہ

ہوئے

ادھرائی: (صفت) استعمال کیتا ہویا، ہنڈایا ہویا، (کپڑا تات)

ادھرک: (نہ) دیکھو: ادھرک

اڈھرلا: (صفت) ایدھردا، ایس پاسے دا، ایس تھاں دا

اڈھرلا: (صفت) ادھردا، اوس پاسے دا، اوس تھاں دا

اڈھرلی: (مو) دیکھو: اڈھرلا

اڈھرم: (سن، نہ) بے مذہبی، بے ایمانی، بے دین، مجرم، گناہ، بد

اخلاقی

ادھرم پُنا، (نہ) گنہگاری، پاپ، بچتا

ادھرم چاری، (صفت) 1- فاسق، شریر، نامنصف، بد معاش،

بد چلن 2- فسق، جیہدا کوئی مذہب نہ ہوئے، الحاد

اڈھرمتا: (مو) 1- فسق، کفر، جیہدا مذہب نہ ہوئے، جیہدا مذہب

نال کوئی تعلق نہ ہوئے 2- ظلم، نا انصافی

اڈھرمتائی: (مو) 1- دہریہ پن، لاندہبی، فسق، کفر 2- ظلم 3- بد چلنی،

بد معاشی

اڈھرمی: (سن، صفت) 1- لاندہب، فاسق، دہریہ، کافر، ملحد

2- انصاف نہ کرن والا، ظالم، پاپی

اڈھرن: (مصدر) 1- دُنیا توں کوچ کر جاوَن، مرجاوَن 2- قرض توں

بچ جاوَن 3- (نہ، صفت) پارا اُتارا، اُپر اٹھن دا عمل

اڈھرن ہارا، (نہ، صفت) نجات پاوَن والا، بچ جاوَن والا

(پہلی جلد)

پلاک دُشتری

اُدھار چکنا، (حما) اُدھار لینا، قرض موڑنا، اُدھار لاہنا، قرضہ چکنا دینا، بجائی لاہنا

اُدھار دیون، (حما) قرض دیون

اُدھار سدھار، (نم) لین دین، قرض، بیوپار، ادھار بیوپار
اُدھار کھانا، اُدھار کھا جانا (حما) اُدھار لے کے کھانا، اُدھار لے کے رقم نہ دینا، کوئی چیز منگ لیا دنا پر اس نوں موڑنا نہ یاں موڑن توں انکار کر دینا

اُدھار کھاون، (حما) 1- اُدھار کھا جاون، اُدھار لے کے کھاون
2- اُدھار لے کے رقم نہ دیون، کوئی چیز منگ لیا دین پر ادھون نہ

موڑن یاں موڑن توں انکار کر دین 3- کے گل تے اڑ جاون

اُدھار گھین، (حما) قرض دج رقم یاں کوئی شے لون

اُدھار لاہنا، (حما) بدلہ چکا دنا، کیتی دے بدلے کرنا

اُدھار لاہون، (حما) 1- قرض ادا کرن 2- بدلہ دیون، بدلہ لون

اُدھار لون، (حما) دیکھو: اُدھار چکن

اُدھار لہنا، (حما) بدلہ لے لینا، بازی اُترنا

اُدھار وپار، (نم) قرض لیکے کیتا ہویا کاروبار، اُدھار نال چلایا ہویا دھندا

اُدھار ہو جاون، (حما) سرتے قرض چڑھ جاون، قرضی ہو جاون

اُدھار ہونا، (حما) اُدھار سر چڑھنا، سرتے قرضہ چڑھ جانا

اُدھار پٹھ آ جاون، (حما) 1- مقروض ہو جاون 2- مصیبت دج پھس جاون

اُدھارا: (مفت) مانگوں، اُدھار تے لئی چیز، منگوں

اُدھار اسدھارا، (حما) 1- اُدھار لیا ہویا 2- اُدھار دالین دین

اُدھارک: (مفت) چھڑان والا، رہائی دوان والا

اُدھارک: (مفت) غلام، فاسق، انصاف نہ کرن والا

اُدھارن / اُدھارنا: (مصدر) 1- چھٹکارن، رہائی دوان، چھٹکارا

دوان، ازاد کران، چھڑاون، نجات دوان، بچاؤ کران

2- اُدھار کرن، قرض لین 3- قرض دین، اُچا کرن، بچاؤ کرن،

دگنی: "آزادی آسیں اُدھارن آئیاں آپنے آپ نوں تینوں" (نم)

اُدھاروں: (نم) اوس پاسیوں، ادھروں

اُدھاری: (نم) ایسا ڈھنگا جیہدے کولوں کم نہ لیا گیا ہووے

اُدھاری: (موصفت) 1- اُدھار لئی ہوئی چیز، مستعار، قرض، اُدھار

2- اُدھار دین دا عمل

اُدھال: (موصفت) آوارہ عورت، کسے نال گھروں نکل جاون والی

عورت، اُدھل کے آئی ہوئی زنانی

اُدھال پنا، (مفت) اغواء، اغواء ہون یاں کران دا عمل

اُدھال کھڑن، (حما) کسے زنانی نوں کڈھ لے جاون، نسا لے

جاون، فرار ہو جاون

اُدھالا: (نم) اغواء، کسے دی زنانی یاں دھی نوں نسا کے لیجان دا فعل،

فرار

اُدھالا بٹلا، (نم) 1- اک پہاڑی جیہدے بارے آکھدے نیں

کہ جو عورت اوس اتوں لنگھ جاوے اودہ اپنے کھسم نوں پھڈ کے نس

جاندی اے 2- مجازاً..... ڈھل مل یقین والا بندہ

اُدھالک: (نم) کسے دوسری عورت نوں بھجا کے لے جاون

والا، اُدھالا کرن والا، اغوا کرن والا

اُدھالن: (نم) کسے عورت نوں کڈھ کے لے جاون، اغوا کرن، نسا

کے لے جاون، (مو) اغواء کرن والی، اغواء کرن دج مدد دین والی

اُدھالنا: (نم) 1- کسے عورت نوں نسا کے لے جانا 2- اغوا کرنا

اڈھک: (نڈ، صفت) 1- اپھراء، بدبھنسی (اک بیماری) 2- سرپیڑ 3- ساه
زکن دی بیماری

اڈھکا: (نڈ، لہنا، ماڑا، پریشان، ادھورا

اڈھکا ہو ہو جاون، (مخا) پریشانی پاروں لسیاں ہودن، غمزہ
ہودن

اڈھکار / اڈھکار: (نڈ) 1- طاقت، وس، اختیار 2- نظم و نسق، انتظام،

حکومت 3- بادشاہت 4- عہدہ، آسامی 5- ورثہ 6- حق 7- قبضہ

اڈھکار دیون، (مخا) اختیار دیون، حق دیون

اڈھکار ملن، (مخا) اختیار تھنن، حق ملن

اڈھکاری: (ہ، صفت) 1- حق دار، ورثے دا مستحق، صاحب اختیار

2- حاکم، افسر، عہدہ دار 3- مالک، آقا، وارث 4- کارندہ

اڈھکان / اڈھکانا: (مصدر) ودھانا، زیادہ کرنا

اڈھکائی: (مو) 1- زیادتی، اضافہ، بیشی 2- بزرگی، وڈیائی 3- جبر، ستم،

زبردستی

اڈھکرن: (سن) 1- برتری، فضیلت، سہارا 2- پرکرن 3- سر لیکھ،

سرنواں 4- گرامر وچ اکھر دا اودھ روپ جو فعل دے ہون دی

تھان دسداہے

اڈھکڑ: (صفت) اڈھکھڑ، اڈھیز، معمر، وچلی عمر دا، درمیانہ، نہ پڈھانہ

جوان

اڈھکڑو: (صفت) دیکھو: ”اڈھکڑ“

اڈھکڑی: (صفت) اڈھکڑ دی تانیث

اڈھکھڑ: (صفت) اڈھیز عمر دا، پچھاہ سالان دے اگے کچھ، نہ پڈھانہ

جوان، درمیانی عمر دا، وگنی: ”مشین دے کچھوں دلی جیہی واج نال

اڈھکھڑوگیا“ (نجم)

اڈھکھل: (صفت) دیکھو: اڈھکڑو

اڈھل: (نفر) 1- ”اڈھلن“ مصدر توں امر..... اڈھل جا، اغوا ہو جا

2- (مو) محبوب نال فرار ہو جاون والی عورت 3- اغوا کیتی گئی عورت

4- نسن والی زنانی، نکل گئی زنانی

اڈھل جانا، (مخا) زنانی دا اپنے گھروں نس جانا

اڈھل والی، (مو) اڈھلوان دا عمل، پھل، مزدوری یاں بھٹکا

اڈھلا پا: (نڈ) 1- اک قسم دا اجارہ جس وچ اجارہ دار کھوہ دی اڈھی

زمین دا مالک شمار ہوندا اے 2- اغوا، فرار

اڈھلا پی / اڈھلو پی: (مو) 1- اک قسم دا اجارہ 2- اڈھے حصے دی

شراکت 3- بنجر زمین نوں آباد کرن دا اڈھا حصہ 4- (نڈ) اودھ ٹھیکا

جس نال کھوہ یاں جائیداد وچ اڈھے حصے دا حق بن جاندا اے

اڈھلاک: (صفت) اڈھلہاکی، اڈھل جان نوں تیار

اڈھلاکن: (مو) بھڑ دی، اڈھالے دے کم وچ شامل زنانی

اڈھلاگن: (مو) اغوا ہون والی، مفروضہ زنانی، بدکردار عورت، اغوا ہو

کے واپس آن والی عورت

اڈھلاگی: (صفت) اڈھالودا بلی

اڈھلان / اڈھلانا: (مصدر) اغوا کرنا، عورت نوں اغوا کر لینا

اڈھلاؤن: (مصدر) کسے دے راہیں کسے زنانی نوں کڈھ لینا

اڈھلن / اڈھلنا: (مصدر) 1- اغوا ہونا، عورت دا اپنے یار نال فرار ہو

جانا 2- عورت دا آوارہ ہو جانا 3- آپے توں باہر ہو جانا 4- زنانی دا

مستی تے آنا 5- تباہ ہو جانا 6- خرچ کر دینا، جائیداد اڈھانا 7- اڈھڑنا

اڈھلن ہاری، (صفت) مغویہ، فرار ہو جاون والی عورت، بدکردار

عورت

اڈھلو: (مو) 1- اغوا کیتی گئی 2- مغرور عورت، بدکردار عورت

(پہلی جلد)

ادھر واؤن: (مصدر) کے چیزوں اُدھرتا یاں کھولنا، ڈھلا کرن
 اُدھر وٹن / اُدھر وڑنا: (مصدر) 1- اُدھرتن (سُوت دا گچھا وغیرہ)
 2- کھلارن، کھولن، ڈھلا کرن

ادھروں: (نَم) ایس پاسیوں، ایتھوں

ادھروں: (نَم) اوس پاسیوں، اوتھوں

ادھرے: (نَم) ایتھے ای، ایتھے، ایس پاسے

اُدھرے: (نَم) اُدھرائ، اوس پاسے، اوتھے

ادھریا تم واد / ادھیا تم واد: (مفت) روحانی، روح دی طاقت
 یاں خصوصیت، رُوح نال تعلق رکھن والا

اُدھریٹن / اُدھریٹنا: (مصدر) 1- اُدھرتن (دھاگا وغیرہ)
 کھولن، نیچے لاہون، ٹانگے کھولن 2- دانے کیرن (چھلیاں دے)
 اُدھرت: (مفت) اُدھا، نصف

ادھرت وٹجا، (نَد) ادھار ستہ، وچکار، اگے نہ چکھے، چادر اُپر لین دا اک
 ڈھنگ، چُنے دے اُپر لے مے نوں اک ای کپڑے نال ڈھکن دا
 طریقہ، ادھ بنگ، ادھ ڈھکیا سریر، اکو کپڑے نال سریر ڈھکیا ہویا
 (ایہہ ترمیمی بولی دا اکھراے)

اُدھرت جاون: (مجا) 1- بچھے نکلن، سلائی کھل جاون 2- ظاہر ہون
 اُدھرتا: (مفت) اُدھا، نیم، نصف، اڈھے دھرت والا، ٹھکنا

اُدھرتا پیتا، (نَد) لوک کہانی دا اک کردار (اڈھے دھرت دا بھائی)
 اُدھرتاں / اُدھرتا: (مصدر) اُدھرتن دا کم کرنا

اُدھرتائی: (مو) اُدھرتن دا کم تے اوہدی مزدوری

اُدھرت ڈھتی: (مو) رولا پانا، شور شرابا، اُدھم چاڈنا، کھپ پاؤنا، دھچو
 اُدھرت کدھرت: (مفت) بے ترتیب، بے ڈھبنا، بے ڈھنگ

اُدھرتن / اُدھرتنا: (مصدر) لیٹنی ہوئی شے دا کھل جاون (دھاگے

دا گولی توں)، وٹ لہن (رسی دا-)، اُچرن (چڑی) چھلیا جاون،
 تروپے کھلن، سیون کھلن، اُدھرت بچن، سیون کھلن، ٹانگہ کھلن، کھل
 جاون، اُتار دیون، تخفیف کرن، مُکا دیون، کھولن، اُدھرتن

اُدھرت و: (مفت) اُدھرت جاون والا

اُدھرت وائ / اُدھرت وانا: (مصدر) "اُدھرتن / اُدھرتنا" دا متعدی
 السعدی

اُدھرت واون / اُدھرت واوننا: (مصدر) اُدھرت واوننا، کھلوان، اُدھرتن دا
 کم کر واون، کسے بنی ہوئی شے نوں ڈھوان

اُدھرت وائی: (مو) دیکھو: اُدھرتائی

ادھرت ویا: (نَد) 1- اناج ناچن دا اک بھانڈا 2- اک ناپ یاں تول
 اُدھرت ویتجن / اُدھرت ویتجنا: (مصدر) اُدھرتن / اُدھرتنا دا متعدی
 السعدی

ادھرتی: (مفت) اُدھا، نصف، ادھ ادھ، برابر برابر، اکو جیسے حصیاں
 وچ، دھیلی، پنجابہ پیسیاں داسکدہ

اُدھرت بچن: (مصدر) اُدھرتن، کھولن، نیچے لاہون

اُدھرتین / اُدھرتینا: (مصدر) اُدھرتن / اُدھرتنا دا متعدی السعدی

اُدھرتیواں: (نَد) اُدھرتن دا فعل تے اوس دا ڈھنگ

اُدھرتیون: (مصدر) دیکھو: اُدھرتن

ادھک: (سن، مفت) 1- ودھیک، ہور، چوکھا، زیادہ، ڈھیر، بہت

باہرلا، ات، حدوں باہر، ہور ودھیک 2- گور ٹکھی نکھت دی اک

علامت، ایہہ جس اکھرتوں پہلاں ہووے ادھ اکھرت دہرتی (ڈٹ)

اواز دیندا ہے۔ جیویں تاتیا دچ تا، تا

ادھک کون، (مو) ادھ کون جو 90 درجے دے زاویے کون توں
 وڈی ہووے

اڈھورا: (صفت) 1- ناتمام، نامکمل، ناقص 2- کمزور، بے طاقت

3- جیہڑا کسے قابل نہ ہووے، جیہڑے وچ طاقت نہ ہووے، کسر

وئدا، کسرولا، اپورن، اڈھ پچدھا

اڈھوراجٹ، (نم) مرکب ناقص

اڈھورا دھندا، (نم) 1- فعل ناقص 2- نامکمل کم، اڈھورا کم

اڈھورا کم کرن، (مح) کسے کم نوں نامکمل چھڈن، اڈھ کم جیہڑا

وچے رہ گیا ہووے

اڈھورانا: (صفت) 1- اندھے پایا ہو یا 2- اڈھ پچدھا، ہنڈایا ہو یا،

پاٹ جان نوں تیار 3- پرانا، کھڈا 4- اڈھورا

اڈھورانی: (مو) اڈھورانا دی تائیت

اڈھورت: (مو) دھورت، ودھیا دیسی کپڑا

اڈھو ریتا: (نم) شقیقے دی پیڑ، اڈھے سردی تکلیف

اڈھورتی گل کرن: (مح) گول مول گل کرن، صاف گل نہ کرن

اڈھورٹا: (نم) دیکھو: اڈھورا

اڈھورٹری: (مو) دیکھو: اڈھورٹا

اڈھوری: (مو) اڈھورا دا مونٹ

اڈھوڑتے رہوُن: (مح) راہ وچ رہوُن، توڑ نہ بچن

اڈھوڑن: (مصدر) اُکھیرن، اُدیہیرن، کھولن

اڈھوڑنا: (نم) دیکھو: اُدیہیرنا

اڈھوڑی: (ہ، مو) 1- مچاں یاں مجھ دا چڑا، گوکا ماجھا سُتھرایا ہو یا چڑا،

موٹا کچا چڑا 2- معدہ

اڈھوس: (ہ، صفت) اپورن، اڈھورا چھڈن، نامکمل، اڈھوٹے چھڈ دینا

اڈھوسدھ / اڈھوسدھا: (نم) 1- اڈھو اڈھ، دو چیزاں برابر ملیاں

ہوئیاں 2- ڈھیر سارا

اڈھون: (ہ، نم) اڈھانا پیاں تول، کسے شے دا اڈھا حصہ

اڈھونتی: (ہ، مو) دیکھو: اڈھوت

اڈھی: (مو) 1- پیسے دا اٹھواں حصہ 2- اک قسم دا باریک کپڑا 3- دو

چپے روٹی، اڈھی دھڑی، نصف

اڈھی پچدھی گل، (مو) اڈھوری گل، نامکمل گل، تھوڑی بہت گل

اڈھی پکی، (صفت) کچھ کچھ پکی ہوئی، کچھ کچی کچھ پکی

اڈھی جوڑی، (مو، صفت) جوڑی دا اڈھ، اک بلد

اڈھی رات، (مو، صفت) چوکھا چرگنی رات، بہت رات بیتے،

رات نوں بہت دیر تک، رات دے جوہن داساں

اڈھی رات اگے اڈھی رات پچھے ہونا (اکھا)، رات دے

باراں وچے داساں ہونا

اڈھی رات تے کوڑا سوتا، (اکھا) کویلے کم کرن دے نقصان

بارے آکھدے نیں

اڈھی رات دی باہ، (مو) قبول ہو جان والی بددعا

اڈھی راتے، (نم) اڈھی رات ویلے

اڈھی روٹی، (مو، صفت) روٹی دا اڈھا حصہ، کھتی روٹی

اڈھی گل کرن، (مح) اڈھوری گل کرن، گل لکون

اڈھے: (صفت) اڈھا دی جج، نصف

اڈھے مونہہ نال آکھن، (صفت) نہ چاہندیاں ہو یاں دی کسے

ٹوں صلح مارن، اُتوں آکھن

اڈھے: (نم) دیکھو: اڈے

اڈھے: (نم) دیکھو: اڈے

اڈھیا: (نم) روحانی اُستاد، گرو، مُرشد

اڈھیا: (مو، صفت) 1- دو برابر حصیاں وچ ونڈی 2- اڈھی پیداوار جو

(پہلی جلد)

اڊھنگ: (صفت) دیکھو: اڊھ

اڊھنگی: (صفت) مفلوج

اڊھنی: (مو) دو پیسے داسکھ، اڊھا آنہ

اڊھو: (نڌ) کرشن جی مہاراج دا رتھ بان جیہڑا گوپیاں نوں کرشن جی دی خیریت دس لئی دوارکا توں آؤندا سی (بھارتی صوبہ گجرات دے نیڑے اک تھاں)

اڊھو اڊھ / اڊھو وڌھ: (ه، نڌ) 1- اڊھواڑ، وچوں وچ 2- جتھے کوئی چیز اڊھوادھ ہووے، نصف، کسے چیز دا اڊھا وزن 3- بہت بسا

اڊھو اڊھ دی سانجھ، (مو) اڊھ بھیلی، اڊھ تے کیتا ہویا کم، اڊھا اڊھا حصہ

اڊھو اڊھ کرن، (مخا) 1- اڊھو اڊھ ونڈ ہووون 2- دونہ برابر حصیاں وچ ہووون

اڊھو پاڈی، (نم) لگا پگا، اڊھا

اڊھو پاڑی، (صفت) اڊھو اڊھ ونڈ ہوئی، وچکار لا، وچلا سنھ، وچکار، تقریباً اڊھا، اڊھے دے نیڑے تیزے

اڊھو ڈوڈھا کرنا، (مخا) کوئی چیز وچوں کھا جانا، اڊھ دے حصے دار دا بے ایمانی نال کمائی وچوں کجھ حصہ ونڈائی توں پہلاں اڈا جانا

اڊھواس: (نڌ) گھر، مکان، محل

اڊھوان: (نڌ) درمیان، دریا دا وچکار

اڊھوانا: (نڌ) دوانا، تربوز، ہدوانہ، متیرا، مدھاڑاں

اڊھوت: (ه، نڌ، صفت) 1- فقیراں دا اک ہندو فرقہ جیہڑا پنڈے تے بھجوت ملدا اے تے کم کار نہیں کردا 2- ہٹا کٹا، طاقت والا،

نڈر، نہ بلن والا 3- نورکھ، احمق، بے وقوف

اڊھو تر: (نڌ) اک قسم داسوتی کپڑا

اڊھلوان / اڊھلوانا: (صدر) اغوا کرنا، عورت نوں اغوا کرن وچ مدد دینا

اڊھلوان / اڊھلوانا: (متحدی السعدی) دیکھو: اڊھلوان / اڊھلوانا

اڊھلوانی: (مو) 1- اغوا کرن دا معاوضہ 2- اغوا

اڊھلوکجن / اڊھلوکجنا: (صدر) اڊھلن / اڊھلنا دا متحدی السعدی

اڊھلی: (مو) 1- دوجے متر نال گھٹی ہوئی زنانی، مغویہ 2- شہوت پرست، ہڈ شہوت

اڊھلیجن / اڊھلیجنا: (صدر) اڊھلن / اڊھلنا دا متحدی السعدی

اڊھلین / اڊھلینا: (صدر) اڊھلن / اڊھلنا دا متحدی السعدی

اڊھلیندا: (صفت) اغوا ہون والا

اڊھلینڈ: (نم) دیکھو: اڊھلیندا

اڊھلیوال: (نڌ) 1- اغوا 2- بد معاشی، بد چلتی، بد کرداری

اڊھلیون: (صدر) دیکھو: اڊھلن

اڊھم: (سن، صفت) 1- گھٹیا، ادنیٰ 2- بچ، حقیر، کمینہ 3- ناقابل اعتبار

اڊھم: (ه، نڌ) رولا پانا، شور وغل، رولا رپا، ہنگامہ، کھپ رولا

اڊھمتا: (مو، صفت) 1- گھٹیا پن، کمینہ پن، سفلہ پن، کمینگی 2- بد نصیبی، بد قسمتی

اڊھمی: (صفت) اڊھم بچان والا، شور کرن والا، رپھڑی، فسادی، جھگڑالو، رولا پان والا

اڊھن: (صفت) دولت توں بغیر، غریب، محتاج

اڊھنا: (نڌ) 1- اڊھے آنے داسکھ 2- دو پیسے داسکھ

اڊھنائیک واد: (اصطلاح) شعور پیدا کرن والی سوچ، اصلاحی سرگرمیاں

اُدھیرن / اُدھیرنا: (مصدر) 1- کسے دھسٹی ہوئی چیز نوں کھولن (دھاگا)
 2- وٹ لاہون (ری-) 3- جھلسن، اُچڑن (چڑی-) 4- سیتی
 ہوئی چیز دے تروپے توڑن، تروپے اڈا کرک (سیون) 5- پُرانا
 کاٹھ وغیرہ لاہنا (چھنا-) 6- سزا دیون 7- اُنھے واہ کھاون 8- تباہ
 کرن 9- پلٹ کرن، راز کھولن، عیب کدھن
 اُدھیرو: (صفت) 1- اُدھیرنا 2- اُدھیرن والا، اُدھیرن داکم کرن والا
 اُدھیرواں: (صفت) جیہڑا اُدھیرنا جاسکے، جو اُدھیر سکے
 اُدھیکار: (سن، مذ) اختیار، عہدہ، حکومت، علاقہ، راج، قبضہ، ملکیت،
 حق

اُدھیکاری: (صفت) اختیار رکھن والا، افسر، حاکم
 اُدھیل: (ج، مو) کشتی دے اندر لا اودہ تختہ جیہڑا موسم دی جانکاری
 دیندا اے

اُدھیل گٹا / اُدھیل گھٹا: (مذ، صفت) 1- موٹا تازہ 2- کم عقل
 3- بے اعتبار 4- متعصب، کچھ پورن والا
 اُدھیلا: (مذ) دھیلا، اُدھا پیسہ (پُرانا سکہ)، دو دمڑیاں دا پیسہ
 اُدھیلا: (مذ) اُدھی پانی (اک پرانا سکہ)
 اُدھیلا: (مو) دھیلی، اُدھیانی، اُدھا روپیہ، اُدھی (اک سکہ)، نویں دور
 وچ ایہہ پنجاہ پیسے دے برابر تھی جاندی سی

اُدھین: (صفت) 1- تابع، اطاعت کرن والا، محکوم، ماتحت، دوجے
 دے آسرے، پرانے دس، لاچار 2- غریب، بیا 3- حلیم، نرمنا،
 وس وچ رہن والا، فرمانبردار، حکم منن والا، رعایا 4- عاجز، غلام، بے
 وس، کسے پٹھ کم کرنا، وگٹی دھاری اوہناں دے اُدھین آہے (نجم)
 اُدھین راجا، (مذ) برائے نام حاکم
 اُدھین ہون، (محا) مٹی ہون، کمزور ہون، عاجز ہون،

ماتحت ہون

اُدھینا: (صفت) 1- عاجز، مسکین 2- اطاعت کرن والا، فرمانبردار

اُدھینا: (مو) دیکھو: اُدھینائی

اُدھینائی: (مو) فرماں برداری، تابعداری، نرمنا، حلیم، غریبی

اُدھینتی: (مو) 1- عاجزی، انکساری 2- ماتحتی، تابعداری

اُدھینگی: (مو) 1- عاجزی، بے بسی، وچا رنگی، محتاجی 2- فرمانبرداری،

اطاعت 3- مفلسی، غریبی 4- ٹوہر، رعب

اُدھینگی جتاون، (محا) پھڑاں مارن، ٹوہر دس

اُدھینگی دکھاون، (محا) دیکھو: اُدھینگی جتاون

اُدھیہ: (سن، صفت) جس دا کوئی پیارا نہ ہووے، بے سہارا

اڈی: (سر، مو) وڈی بھین یاں بھین دی برابر عمر دی عورت لئی کلمہ

تخاطب

اڈی بدی: (مو) 1- الزام، بہتان 2- ہونی، بخت، لیکھ 2- تقدیر،

بھاگ

اڈے: (نم) ایدھر، ایس طرف، ایس پاسے، ایدے، اتھے،

ایس تھاں

اڈے آدے، (نم) اُدھر اُدھر، آس پاس

اڈے پرے، (نم) نیڑے دُور دے، آڈھی گوانڈھی

اڈے: (نم) اُس پاسے، ظاہر، واضح جویں سورج اڈے ہویا، اوتھے،

اوس پاسے، وگٹی: کالا پانی تاں رہ گیا اڈے (نجم)

اڈے: (مذ) 1- صبح، فجر 2- سورج دا ٹکنا یاں چڑھنا 3- مشرق

4- روشنی 5- کامیابی، فتح حاصل کرنا 6- چنگی قسمت والا 7- سہاگ

8- عروج، بلندی

اڈے سا، (صفت) دلیر، ہمت والا، حوصلے والا

(پہلی جلد)

مالک لگان دے طور تے وصول کردا اے 3- (ند) ادھے ہتے دا مالک

ادھیانک: (سن، ند) پڑھاون والا، ماسٹر، راہے پان والا، گورو، اُستاد

ادھیانکا: (سن، مو) اُستانی، تیویں، اُستاد

ادھیانتم: (سن، ند) رب، پریشتر، آتمایاں برہم نال متعلقہ

ادھیانتم ودیا، (سن، مو) ادھ روحانی تعلیم جس نال آتماتے پر ماتما بارے جانکاری ہوے، برہم بارے تعلیم

ادھیانتمک: (سن، مفت) آتمنا نال تعلق، دھارمک، روحانی، مذہبی

ادھیانتمک: (اصطلاح) روحانی علمیاں یاں روحانیت تے مابعد الطبیعات لئی ایہہ لفظ درتیا جاندا ہے

ادھیان: (ند) دیکھو: ادھیان

ادھیان: (ند) 1- ادھا حصہ، کسی جائیداد وغیرہ دا ادھا حصہ 2- دگر وغیرہ نوں کسے نوں پالن واسطے ایس شرط اُتے دینا کہ ادھا حصہ مالک دا ہووے گاتے ادھا حصہ پالن والے دا، ادھے ہتے دا شراکت دار، ادھے ہتے دی شراکت

ادھیانرے تے دھن: (نما) دیکھو: ادھ تے دھن

ادھیانریا: (ند) دیکھو: ادھیان

ادھیانریا: (ند) غلطی، بھل چوک، سہو

ادھیانریا: (مفت) اُپرے بٹھیا ہویا

ادھیال: (مو، مفت) دیکھو: ادھال

ادھیان/ ادھیانا: (مصدر) 1- اُچھل جانا، دگ جانا، اُٹل جانا

2- اُڈ جانا، اُڈایا جانا 3- غصے ہونا، ناراض ہونا 4- اکھاں دا دکھنا

5- زمین تے دگنا 6- خراب ہو جانا 7- کھو جانا 8- گواچ جانا

ادھیانا: (ند) ادھے آنے دا سک

ادھیانی: (مو) ادھا آنہ، ادھے آنے دا سک، نکا، نکلے دا سک

ادھیان: (مصدر) دونہ برابر جھیاں وچ وڈن، ادھا ڈھ کرن، دو ٹوٹے کرن

ادھیان: (ند) ادھیان، باب، بھاگ، حصہ

ادھیانی: (ند) دیکھو: ادھیان

ادھیانے: (ند) حصہ، فصل، باب، سبق، مضمون

ادھیانیہ: (ند) دیکھو: ادھیان

ادھیان: (سن، مفت) 1- بے ثبات، کمزور، جیہڑا مستقل نہ ہووے،

جیہڑا پائیدار نہ ہووے 2- گھبرایا ہویا، بے قرار، دھیرج توں خالی،

بے چین، دیا بھل، کالھا 3- حیران 4- بے سہارا

ادھیانراج: (سن، ند) وڈا راجا، مہاراج، بادشاہ، سلطان

ادھیانرتا: (مو) 1- جیہدے وچ مضبوطی نہ ہووے، جیہڑا پائیدار نہ

ہووے 2- بے مہری، بے چینی، بے قراری 3- حیرت، گھبراہٹ

ادھیانرج: (مو) دھیرج دا اُلٹ، بے چینی، دیا بھلا، کالھا، کالھاپن

ادھیان: (مفت) 1- جیہدی جوانی دھل چکی ہووے 2- درمیانی عمر دا

3- ادھکڑ، نہ جوان نہ بڈھا

ادھیانر، (مفت) ادھ بڈھا، ادھ کڑ، ادھ کھر

ادھیان: (نعر) ادھیان مصدر توں امر

ادھیان، (مو) دلیل بناون تے فیر ڈھاہ دین دی حالت،

چک ڈھاہ یاں کٹ وڈھ کرن دا عمل، جکوتکی، سوچ وچار، شش و

بچ، کدی ادھیان کدی بن دی کیفیت، گوگو دی کیفیت

ادھیان وچ رہنا، (نما) سوچ وچار وچ پیا رہنا، دلیلاں وچ

ڈبیا رہنا، جکوتکی وچ رہنا

وکھرا کرن

اڈ کھال، (مخا) 1- کھال نوں چھانگن 2- صاف کرن، رستہ

صاف کرن

اڈ کھائے سوڑ ڈکھائے، ونڈ کھائے تو کھنڈ کھائے، (اکھا)

آپس وچ ونڈ کے کھانا چنگی گل اے ایہدے وچ بڑیاں برکتاں نیں

اڈ ہونا / اڈ ہوون (مخا) 1- علیحدہ ہونا، جدا ہونا، وکھرا ہونا

2- نوہہ پتر دا مایاں تالوں چلھا منجا وکھریاں کر لین

اڈ: (فعر) 'اڈن' مصدر توں امر، اڈ کے رکھ، پھیلا کے رکھ (جھولی

وغیرہ)

اڈ: (مو) آڑ، تالی، کھوہ دے پانی دی تالی

اڈ: (فعر) 'اڈن' مصدر توں امر

اڈ بھکھ / اڈ کچھ، (ند، صفت) 1- بالغ، شعور رکھن والا 2- بال،

بیرا ہوش سنبھال چکیا ہووے 3- اڈن دے قابل پرندہ 4- ٹیار

اڈ بھنھیری ساون آیا، (اکھا) چنگے دن آوندے دس پین تے

آکھدے نیں

اڈ پڈ، (نم) غائب، الوپ

اڈ پڈ جانا، (مخا) 1- تتر پتر ہو جانا، الوپ ہونا، مک جانا، ختم

ہو جانا، نہ رہنا 2- زنانیاں دی اک گالھ یاں جھڑک

اڈ پڈ جاون، (مخا) 1- فُر جان والا، نہ رہن والا 2- غائب ہو جان

والا 3- دن دسیوں کدھرے فُر جاون

اڈ پڈ ونجن، (مخا) 1- اڈن، پھنڈن، جون 2- بھیج پین، نُس پون

اڈ جانا، (مخا) 1- دوڑ کے جانا، تیز رفتار نال پہنچنا 2- غائب ہو

جانا 3- کھسکنا، مٹکنا، ختم ہونا

اڈ جاون، (مخا) 1- بھیج جاون، غائب ہوون، فُر جاون، کھسکن

2- خرچ ہو جاون 3- مر جاون، مک جاون، نہ رہون 4- پرواز کر

جاون، اڈاری مارن

اڈ جاوے، (روز مرہ، بد دعائیہ کلمہ) مر جاوے، مگروں لہہ

جاوے برباد ہو جاوے، زنانیاں دا بد دعائیہ کلمہ

اڈ کے آون، (مخا) تیزی نال آون، بھیج کے آون

اڈ کے لگن، (مخا) 1- تیزی نال اپڑن 2- پھرتی نال کے نوں

پھرن

اڈ گنی (گنے) دات، رہ گئی (گنے) کم ذات، (اکھا) جس

ویلے چار چوبیسیرے بھیڑے لوکی دن تے چنگے کدھرے نظر نہ

آون تاں کہندے نیں

اڈ مرے تاں پڈا، پڈ مرے تاں تڈا، (اکھا) جدوں چھٹکارا

کے طرحاں وی ممکن نہ ہووے تاں آکھدے نیں، پڈا بھاویں

کے حالت وچ وی ہووے اوہدی اوقات کچھ وی نہیں ہوندی

اڈا: (ند) 1- کچی تھاں، مقرر کیتی جگہ، دکان، ٹکانہ 2- مزدوراں دے

جڑن دی تھاں جتھوں اوہ بھاڑے یاں مزدوری تے مل سکے

3- جتھے لوک اکثر پیٹھن کھلون یاں تاش وغیرہ کھیندن 4- کبوتران،

گلوں وغیرہ دے پیٹھن لئی بنائی تھاں 5- نوار دری اُنن، جالی

کدھن، نالے پراندے بناون لئی سہارے وچوں درتن نوں لکڑی

یاں لوہے دا آلہ 6- جی دا اوہ پچھلا حصہ جو پاون والے دی اڈی

نوں پچھوں ڈکدا ہے 7- تر پائی جس تے گوٹے کناری دا کم کیتا

جاندا ہے 8- ٹانگے پتے لاریاں وغیرہ دے کھلون دی تھاں 9- عیبی

یاں ولیداراں دے کٹھے ہون دی تھاں (جوئے بازاراں دا اڈا)

10- جتھے زمیندار گھاہ پٹھار کھن یاں کترن، پٹھاڑا 11- اُچے تھاں

چڑھن لئی چھوٹی پوڑھی یاں کوئی ہور شے جو مرضی مطابق دھری چکی

(پہلی جلد)

اڈے سادھن، (حما) ودھن بھلن، خوشحال ہوں
اڈے سادھ، (ند) 1- صحت مندی، تندرستی 2- چنگی قسمت
اڈے ساؤنا/اڈیاؤنا، (حما) تندرست ہونا، خوشحال ہونا، ودھنا،
بھلنا، ترقی کرنا

اڈے سائی، (مو) ودھن بھلن دی کیفیت، خوشحالی، شادابی،
کامیابی

اڈے کدے، (نم) اودھرے کدھرے، اتھے اوتھے

اڈے ودے، (ند) ٹال مٹول، بہانے بازی

اڈیاپن: (مصدر) 1- ختم کرنا، سوپ دینا 2- ہندوؤں دی اک رسم
اڈیاچل: (سن، ند) اودھ پریت جس دے بچھوں سورج چڑھدا سدھا اے
اڈیاں: (سن، ند) اکانٹ تھاں، جنگل، اُجاڑ، بیابان، روہی، گھٹ
آبادی ہوں دی حالت

اڈیاں باسی، (صفت) بن باسی، جنگل وچ رہن والا، کھا رہن
والا، جنگل وچ ڈیرا بھاون والا

اڈیاں جانا، (حما) گھربار چھڈنا، اُداسی لینا

اڈیب: (عر، ند، صفت) 1- علم ادب جانن والا، ادب سکھان والا
2- زبان دان 3- لکھاری

اڈیرے: (پو، نم) بہت ای نیڑے، نزدیک، ایسے پاس، ایدھر،
اوتھل، ایس ول، ایرے

اڈیرے: (نم) اوس پاس، اودھر، اوتھل، اوس ول

اڈیا: (ند) 1- تندرستی 2- کامیابی، فتح لہنا

اڈیاؤن/اڈیاؤنا: (مصدر) ودھن بھلن، نرو یا ہوں، خوشحال
ہونا، حوصلے وچ ہونا، بخاؤر ہونا

اڈیائی: (مو) سدھی، کامیابی، بھلنا

اڈیائی آونا، (حما) ودھناؤ ہونا، صحت ہونا، بگڑا ہونا، ٹھک آونا
اڈیش: (سن، ند) 1- پاسے، جانب، طرف 2- تلاش 3- رہنمائی، ہدایت
4- تحقیق 5- مقصد 6- خبر، اطلاع 7- مثال 8- پردیس، تھاں، ملک
علاقہ 9- پرنام ڈنڈوت 10- مطلب، غرض، مدعا 11- آگیا، سکھیا،
نصیحت

اڈیگی: (مو) 1- ادا کرنا 2- بے باکی

اڈیم: (ند) 1- کھل، چڑا، اڈھوڑی 2- چڑے دی خنبو 3- زمین
دی سطح

اڈیمی: (عر، صفت) دیکھو: اڈمی

اڈیوگ: (ند) دیکھو: اڈیوگتا

اڈیوگتا: (مو) 1- کوشش، محنت، مشقت 2- ثابت قدمی 3- تدبیر
تے تجویز

اڈیوگی: (صفت) 1- جفاکش، محنتی 2- ثابت قدم 3- پختے
چالاک

ا.....ڈ

اڈ: (صفت) وکھرا، الگ، جدا، علیحدہ علیحدہ، اٹکا، ونگی: علیحدہ علیحدہ
وکھو وکھ اڈا پڑے پاس پیاریاں دے منگن بھیکھ دیدار دیدار پئے
اڈاڈ، (نم) وکھ وکھ، الگ الگ، علیحدہ علیحدہ

اڈاڈ سکھالے رہندے ہڈ، (آہ) وکھرا کم کرن والا ای چنگا
رہندا اے

اڈ پاس، (نم) کول، نیڑے، نیڑے تیزے، لاگے بنے، آل
دوال، اردگرد

اڈکرن، (حما) 1- وکھریاں کرن، علیحدہ کرن 2- نونہ پتر دا چلھا

اُڈارنا: (نعم) 1- اُڈانا 2- فضول خرچ، روپے پیسے نوں بلا ضرورت خرچ کرنا 3- کسے دی بلا وجہ تعریف کرنا

اُڈارو: (نذ، صفت) 1- اُڈن والا، جیویں اُڈارو پنچھی 2- اُڈسکن دے لائق 3- ہوا باز، پائلٹ، اجیہا آدمی جیہدا کوئی تھال ٹھکانہ نہ ہووے، اج ایجھے کل او تھے 4- پردیسی، دوجے شہر یاں مُلک دا واسی

اُڈارو ہو جانا، (مجا) کوئی چیز نے کس جانا، من اُچاٹ ہو جان کر کے تیاگی ہو جانا

اُڈارو ہو جاوَن، (مجا) 1- بھیج جاوَن، اُڈن ہار ہووَن 2- دل اُچاٹ ہو جاوَن

اُڈاری: (مو) اُڈان، پرواز، اُڈن دی کیفیت، تاری، تیری، پنچھی دا

اُڈاری تھال توں دوجی تھال جا پنھن تک دا فاصلہ یاں وقت

اُڈاری تنھہ جاوَن، (مجا) بھیج جاوَن، تیزی نال ٹر جاوَن، اُڈ جاوَن اُڈاری کھانا، (مجا) 1- ہر ترقی نوں اُچالے جانا، ودھنا، ترقی کرن

2- کم دی مہارت ودھانا اُڈاری کھاوَن، (مجا) 1- اُٹانہ چڑھن، ودھن ترقی کرن 2- کم

دی مہارت ودھاوَن

اُڈاری مارن، (مجا) 1- اُڈن، اُڈن 2- بھیج جاوَن، چھائیں مائیں ہو جاوَن، لُگ جاوَن

اُڈاری مارنا، (مجا) 1- اُڈ پینا، دُور چلے جانا، لُگ جانا، کھسک جانا 2- چوری نس جانا 3- سپنے دی دنیا وچ مُج جانا، چھائیں مائیں

ہو جانا

اُڈاسنا: (نذ) پھاسنا، پھسانا، گھیرنا

اُڈاک: (نذ، صفت) 1- جو کترائی نال ڈٹے 2- بھونی وچ پایا ہو یا ڈنڈا

جو اوس نوں تھمدا ہے 3- جو اُڈ سکے، اُڈار 4- آوارہ، پھر ورتو 5- بالغ

نوجوان

اُڈال: (مو) دیکھو: اُلار

اُڈان/اُڈانا: (مصدر) 1- آسمان نوں چڑھاونا (کوئی پنچھی یاں ہور

شے)، اُڈاری، اُڈاون دا کم 2- مخول کرنا، بھنڈنا (ہاسا، کھیتی۔)

3- ہٹاونا (داغ) 4- خرچ کرنا، ضائع کرنا (دھن) 5- دکھ کرنا

(بسر) 6- پُراونا، لکاونا (دساں دا نوٹ اُڈالیا) 7- کھانا پینا

(کھچھڑے اُڈاونا) 8- بھجاونا (گھوڑا) 9- اُڈھالنا (کڑی اُڈالنی)

10- چھلنا، مٹاونا (چاقو، ربڑ نال) 11- اُڈھیرنا، مارنا (دھڑی)

12- اُکھیر دینا (گولے نال رُکھ) 13- مار سٹنا (توپ اگے)

14- اُڈا دینا (ہوش) 15- اُچھالنا (مٹی) 16- دیران کرنا، ختم کرنا

(جڑھوں) 17- رونق ودھانا 18- بھلانا 19- ٹالنا

اُڈانا: (نذ، صفت) 1- جگنو 2- اک قسم دا اُڈن والا سپ

اُڈانگا: (نذ) کنھن، مشکل، اوکھ

اُڈانگے: (نذ) اُڈانگا دی جمع، اوکھت، اوکڑ، مشکل، اڑیکے

اُڈانہ: (نذ) 1- ٹکانہ 2- بندوبست، پر بندھ

اُڈانہنہ: (نم) اوس پاسے، اودھر

اُڈانی: (نذ) اُڈانی، کشتی دا اک داؤ، اڑنگا

اُڈانے: (نذ) مکان جھونپڑی دے شہیر تے گروایاں نوں چھت اُتے

ترتیب وار رکھن نوں اُڈانہ آکھدے نیں، بندوبست، حالات،

پر بندھ

اُڈاون/اُڈاونا: (مصدر) دیکھو: اُڈان، اُڈانا

اُڈاونا پڈاونا: (نعم) برباد کرنا، تاس کرنا، کھنڈا پڈا دینا

پھکیاں اُڈاونا، (مجا) بُری طرحاں مُکاونا، بُری مار مارنا یاں ہراونا

(پہلی جلد)

اڈا دیون، (حما) 1- کسے پرندے نوں اڈون دی گھل دیون،
آزاد کرن 2- غائب کر لوان، لکالون، بند کرن 3- مشہور کر دیون
4- خرچ کر دیون، فضول خرچی کرن، اڈا دیون 5- بھیتی بھیتی کرن
6- نشانہ بنھ کے کسے شے نوں تباہ کرن

اڈا لیاون، (حما) 1- ہوا دا کسے شے نوں اڈا کے لے آون
2- چوری کر کے لے آون 3- پھنڈ لیاون
اڈا: (صفت) اونا کو، اڈا گٹو

اڈار: (صفت) 1- اڈاک، اڈون والا، ازاد، پرندیاں دا غول، ڈار
2- چالاک 3- پھیرے نورے والا، من مرضی کرن والا 4- ڈار
اڈے ہوئے پرندیاں دا ٹھنڈ، گروہ، ٹولی 5- موجدوان بالک، جیہڑا
اپنی عقل نال کچھ کم کر سکے 6- (فعر) 'اڈارن' توں امر
اڈار کرن، (حما) 1- فخر کرن، غرور کرن 2- اپنے آپ نوں اپنی
اوقات نالوں دھ ظاہر کرن 3- اکسا کے نور دیون 4- چالاک کر
دیون

اڈار ہو جانا، (حما) 1- کھسک جانا 2- اڈون وچ ماہر ہو جانا
(پرندے وغیرہ دا)

اڈار: (سن، صفت) گھلے دل والا، کھل دلا، جی، دانی
اڈارا: (صفت) 1- اڈون والا 2- بالغ، نوجوان 3- پیچھی
اڈارتا: (مو) 1- اڈار ہون دی حالت، کھل دلی، جی پنا 2- نیکی،
بھلائی

اڈار چت: (صفت) کھل دلا، دریا دل، جی
اڈارن: (صدر) 1- اڈارن، اڈاون، کسے بیٹھے ہوئے پرندے نوں
ترہا کے اڈا دیون 2- نشانہ لاون، فضول خرچی کرن 3- تباہ کرن،
مناون، ٹوٹے ٹوٹے کرن 4- اُبالن، اُکالن

جا سکے 12- نیویں تھاں توں اُچے تھاں مزدوراں یاں پشتاں دے
چڑھن والے پھٹے اُتے پیراٹن نوں لگے بازو 13- ترکھاناں دی
دُساگھی جس وچ لکڑنوں کھڑا کر کے پرناہی نال پیر دے نیں
اڈا بند، (صفت) بے حساب، بے شمار

اڈا جم جاون، (حما) کم دھندا چل پون
اڈا جماون، (حما) ڈیرہ پالینا، پیر جمالینا، کچی طرحاں داخل کر لینا،
نکاح بنا لینا

اڈا جمنا، (حما) کچی طرحاں ٹھہرنا، کم چل جانا، نکاح کرنا، اکٹھے ہو
کے بیٹھنا
اڈا کھالن، (حما) کھالی نوں چھانگن، صاف کرن، رستہ صاف
کرن

اڈا کھڈا، (ند) پچیاں دی اک کھیڈ جیہڑا بھومیں تے خانے بنا
کے کوڈیاں تے مہراں نال کھیڈی دا اے
اڈا لاونا، (حما) 1- کاریگر دا دکان لاونا 2- لکڑاں چیرن لئی اڈے
دا تاجم کرنا

اڈا لگاونا، (حما) اڈا جماون، دکان لاونا
اڈا لگنا، (حما) کسے پتھریاں کسے دوجی شے نال اڑ کے ٹھینڈا لگنا
اڈا مارنا، (حما) 1- جاندے آدمی دے پچھے ہو کے اوہدے پیراں
دی اڈی نوں اپنے پیراں دا چنجا مار کے ڈینگن دا جتن کرنا، ٹھسی مارنا
2- کسے دے کم نوں خراب کرنا

اڈا: (ند) چور سپاہی کھیڈن دی حد
اڈا: (ند، صفت) ایڈا، ایڈا، ایڈا
اڈا کیڈا، (ند، صفت) ایڈا کیڈا، ایڈا کو
اڈا: (فعر) 1- 'اڈانا' توں امر 2- اڈیا

نکھيرواں، نماياں

اُڙيا: (نداسيه) آءِ اُڙن والے۔ نداسيه کلمہ، اُڙن والے لئی کلمہ

تخاطب

اُڙيا پڙيا، (نم) حيران پریشان، اُڙيا هويا

اُڙياڻي: (مو) عليحدگی، دکھراپن، نويکلتا

اُڙکا: (ند) اڙنگ، ٻڙکا، اُڙکا

اُڙکنا: (نعم) اُڙکنا

اُڙکھوڙا: (پو، ند) 1- مُڙڙا، مُڙڙا، ٺهڙا، ٺهڙوکر، اُڙي کھوڙا

اُڙگ: (ند، صفت) نه ڏسڻ والا، پکا، مضبوط، قائم، جميا هويا

اُڙگوانڌھ: (ند) 1- بمسايگي، پڙوس 2- آسے پاسے، ايڙے کيڙے

اُڙلا: (صفت) ايڏھرا، ايس پاسے دا

اُڙلا: (صفت) اُڙلا، اوس پاسے دا

اُڙلانا: (نعم) اُڙيک کرواڻي، انتظار ڪرواڻا

اُڙلڻ / اُڙلڻا: (مصدر) 1- بے چين هونا، بے قرار هونا، اُداس هونا،

اُڇاڻ هونا 2- ڏول جانا، همت ره جانا

اُڙلو: (ند) حوض، تلاء

اُڙلوں: (ند) 1- اوھ کھالا جيھڊے وچ گھوھ دا پاني ڏگدا آءِ تے

پٽيلياں نوں لگدا آءِ 2- کھاڙا، چوڇي

اُڙمبر: (ند، صفت) 1- کھوٽ 2- دکھاوا، نمائش، ٺاڻھ باڻھ، ظاھر

داري 3- مان، غرور

اُڙن: (مصدر) 1- مڻن، مڻن، کھولن، چوڙياں ڪرن، پيارن، کھلارن

2- وکھ ڪرن، جڏا ڪرن 3- لکاڊن، لٽا ڪرنا 4- اُسارن، تعمير ڪرن

5- مڙھ پنھن، شروع ڪرن، ابتداء ڪرن

اُڙن: (مصدر) 1- اُڙن دا عمل، اُڙنا، پرواز ڪرن، اُڙاري مارن، اُڙنا،

پھيلانا، گڏنا 2- غائب هون، مُر جاڊن 3- لڳ جاڊن، ختم هون،

نه رهون، مر جاڊن 4- تباھ هون، برباد هون 5- مشهور هون، گل

دا عام هو جاڊن 6- تيز تيز مُرن

اُڙن انار، (ند) اڳ سُنن والي اڳ قسم دي بازودي گولي، هواي

اُڙن بيماري، (مو) لاڳ دي بيماري، چھوت داروگ جواک توں

ڏوڇے نوں لڳ جاندا هے

اُڙن جوگا، (ند، صفت) 1- مگروں لٽنا، نه رهنا 2- بھيڙا برا، قابل

نفرت، زنا نه روز مره

اُڙن شاه، (ند) گورو تېغ بہادر جي دے خاص الخاص سيوک بھائي

گھنڀيا جي توں چليا فرقہ، سيوا پنٿھ دے مشهور سنت

اُڙن کھوري، (مو) اُڙن کھولا دي تانيٺ

اُڙن کھولا، (ند) اُڙن والا، کھئا کہانیاں دا اُڙن والا خيالي کھولا

(منجا)

اُڙن ٻار، (صفت) 1- اُڙن والا، اُڙن نوں تيار 2- اخيري دماں

تے 3- جڏائي دين والا

اُڙن ٻارا، (ند، صفت) اُڙاڙو، اُڙجان والا، نہ رہن والا

اُڙن: (نم) تدو، اُڙن، اوڊوڻ

اُڙنا: (ند) 1- اُساري هوئي تھان، کوٹھا، مکان، گھر 2- کھولنا، ٺڌنا

(مونہ) 3- پيارنا، ڏاٻنا (پتھ، جھولي) 4- چوڙا ڪرنا، ورل ودھاوڻا

(چر) 5- ٽاننا، لاوڻا (ٽاني) 6- ارڻھنا، چالو ڪرنا، بناوڻا (گھر)

اُڙنا اُڙن، (حما) اُساري اُسارن، تعمير ڪرن

اُڙنا: (نعم) 1- دھرتي توں آکاش ول چڙھنا (مئي) 2- ہوانا نال اُڙنا

(کاغذ، کپڙا) 3- لٽنا، ٺٽنا، وکھ هونا (چڙي، چھوڙے) 4- مار پينا

(چھمڪاں نال) 5- خوب کھادا پيتا جانا (شراب، ماس) 6- تاري

(پھلي جلد)

پلاک ڏسڻي

اُڈاؤنی: (مؤ) 1- مشکل، الجھن، الجھل 2- زکاوت، اڑچ، ڈکا، روک

3- بجات

اُڈاؤ: (مؤ) فضول خرچ، بہت خرچلا

اُڈاہوں: (نم) اوسے پاسیوں، اودھر، اودھروں

اُڈاہی: (نم) اودھر ہی، اوسے پاسے

اُڈاہیں: (نم) ایسے پاسے، ایدھر، ایدائیں

اُڈاہیں: (نم) اوسے پاسے، اودھرائی، اوداہیں

اُڈاؤ: (مؤ) بہت خرچ کرن والا، دھن گوان والا، اُڈان والا

اُڈاؤن / اُڈاؤنا: (مصدر) دیکھو: اُڈان، اُڈانا

اُڈائی: (مؤ) 1- 'اُڈائے' دافصل تے اوہدی اجرت 2- اناج

صاف کرن دا عمل تے اوہدی اجرت 3- لڑائی، اڑچ، ڈکا، الجھن،

مشکل 4- اک دالانبو، بھانبر

اُڈینگ: (مؤ) 1- ونگا چبا 2- انوکھا 3- مشکل

اُڈینگا: (مؤ) 1- ضدی، اڑیل 2- بانکا

اُڈپ: (مؤ) 1- بیڑا، شہتیریاں بندھ کے بنائی ہوئی کشتی، جہاز

2- پدیاں کاگ (جو بھی دی گنڈی دے نال بندھ دیندے نیں)

3- بجن

اُڈپھس: (مؤ + مذ) ضد بازی، اڑپھس، دھک دھک کے، اوکھے

سوکھے ہوکے

اُڈتوار: (مؤ + مذ) اتوار، سنڈے (Sunday)، ہفتہ توں اگلا دن

اُڈٹھ: (مؤ) ان ڈٹھا، ان دیکھیا، جو دیکھیا نہ جاسکے، جیہوں

دیکھیا نہ گیا ہووے، اوہلے، پروکھے

اُڈٹھ کرنا، (مؤ) ان ڈٹھ کرنا، دیکھ کے ان دیکھی جاننا، کسے دا

کوئی عیب یاں گناہ جان دے ہوئے اوہدا پردہ رکھنا، نظر انداز کرنا

اُڈاؤ: (مؤ) اُڈن دی حالت وچ (پتھیں) گھٹ، مردا (تول)

اُڈا پھرنا، (مؤ) پھر تیلنا ہونا، پیراں دا چھوہلا ہونا، خوشی وچ ہونا

اُڈوی: (مؤ، صفت) 1- اُڈن دی حالت وچ 2- اُڈوی اُڈوی (خبر)،

اک دوجے دی زبانی پتھنی ہوئی (خبر)، کنوئیں آئی ہوئی (خبر)

افواہ، اوڑا، کچی خبر، لوکاں وچ پتھنی خبر

اُڈوی آئی، (مؤ، صفت) اُڈوی اُڈوی خبر، افواہ، من گھڑت گل

اُڈوی اداوی، (مؤ) دیکھو: اُڈوی آئی

اُڈو: (مؤ) اُڈاؤ، فضول خرچ، اُڈاؤ

اُڈر: (مؤ) نڈر، بے خوف، دلیر

اُڈر: (مؤ) دکھرا، لاتعلقی، نویکلا

اُڈر ہون، (مؤ) دکھرا ہون، بے تعلقی رہون

اُڈر: (مؤ) 1- اُڈکے، اُڈاری مار کے 2- اُڈن والا، اُڈنا جان والا

اُڈر پڈر، (نم) دیکھو: اُڈپڈ

اُڈر: (مؤ) اُڈدلاؤ، اک جنور دانس، اُڈر، لڈھر

اُڈرا: (مؤ، صفت) ڈکھ، جڈا، اُڈجیہا، نویکلا، دکھرا، نکھیرواں، نمایاں

اُڈرا: (مؤ) اُڈرک، اُڈن جوگ

اُڈراک: (مؤ) 1- اُڈن دے قابل، اُڈن والا 2- بالغ منیار

3- مگار، حرافہ، آوارہ عورت

اُڈرن / اُڈرنا: (مصدر) 1- اُڈن، پرواز کرن 2- ختم ہون 3- ضائع

ہون 4- خوشی دا اظہار کرن 5- ہلن، اکالین

اُڈرن کٹوری، (مؤ) اُڈن کھولا، اُڈن طشتری

اُڈرو اُڈرا: (مؤ) دکھو، الگ الگ

اُڈرواؤن: (مصدر) دیکھو: اُڈواؤن (کسے دوجے کوئوں)

اُڈرے: (مؤ، صفت) 'اُڈرا' دی جمع، اُڈجیہا، نویکلا، دکھرا، جڈا،

پلاک ڈکشتری

(پہلی جلد)

اٹل، ہولی ہولی، سچے، سچ نال

اڈول بچن، (حما) 1- ہولی جیہی بچن، تھوڑا جیہا بچن 2- صاف

صاف بچن، بالکل بچن

اڈولتا: (ند) اڈول ہونا، دیرڑھتا، ثابت قدمی، مختصر ارادے والا

اڈوں: (نم) ایدھروں، ایس پاسیوں، ایتلن

اڈوں پاسوں: (نم) ارد گردوں، ایدھروں اودھروں، چوپھیر یوں،

لامگوں بیوں، آندھوں گوانڈھوں، آسوں پاسوں، آلے دوالیوں

اڈوں مڈھوں: (نم) شروغ توں، مڈھوں سڈھوں

اڈویا: (ند) اڈاون والا

اڈھ: (مو) 1- سواہ 2- اودھا دھڑی دا، اودھا حصہ 3- کھالی، نالی

اڈھا: (ند) اڈا

اڈھا: (ند) 1- اک بالوں دی کھیڈ (چور سپاہی) دی حد بندی 2- اخروٹ

یاں گولیاں وغیرہ کھیڈن وچ متھی حد

اڈھا بننا، (ند) اڈا بننا، حد بننا

اڈھا سڑاں: (ند) گاؤ تکیہ، بستر تے ورتیا جاوَن والا لہتا تکیہ

اڈھانا: (ند) 1- نکانہ، رہن والی تھاں 2- ڈھا

اڈھاوَن / اڈھاونا: (مصدر) کسے نوں کپڑے پواون، کپڑے اُتے

لین لئی آکھن، اڈھاوَن، پہناوَن

اڈھاوَنی: (مو) اڈھنی، دوپٹا، اُتے لین والی پتی

اڈھائی: (صفت) ڈھائی (دو تے ادھا)، اڈھا جمع دو، 2.5

اڈھائی گھرا، (ند، صفت) چھوٹا محلہ یاں پنڈ

اڈھستا: (ند) ادھ کپڑا جیہدی چوڑائی وچ ڈھائی سو (250) دھاگا ورتیا

جاندا اے

اڈھسی: (ج، مو) دیکھو: اڈھستا

اڈھواون: (مصدر) ماش کرواون، ملواون

اڈھوکڈھی: (مو، صفت) چتر چالاک زنانی، پھپھے کنن

اڈھو مڈھو: (نم) مڈھ توں، ڈھروں مڈھوں، نویں سریوں، مُڑکے

اڈھوں مڈھوں: (نم) دیکھو: اڈھو مڈھو

اڈھسی: (عدد) دیکھو: اڈھائی

اڈھیڑے: (نم) 1- ادھیڑے، علیحدہ علیحدہ کیچے 2- ٹانگے توڑے،

سلے ہوئے کپڑیاں دے تروپے کھولنا

اڈی: (مو) ایڑی، کھری، پیر دا پچھلا پاسہ، ہتھی دی اڈی، Heel،

پیراں دا پچھلا حصہ جو لت پٹھ سدا ہوندا اے، اڈا دی تصغیر

اڈی پٹنا / اڈی پٹنا، (حما) یک دم بھج اٹھنا، بھج پٹنا، تیزی نال

بھج پٹنا

اڈی بھنجنے نہ لگن، (حما) 1- ٹیڈیاں پھرن 2- بہت مصروف ہون

3- امیر ہون 4- بہت خوش ہون

اڈی ترپا، (پو، ند) دیکھو: اڈی ٹپا

اڈی توں چوٹی تیک، (نم) سرتوں پیراں تیک، اک سرے

توں دوجے تیک، تک رسک، سارا، سالم، پورا پورا

اڈی ٹپا، (ند) 1- کل رکل، تکرار، رپھڑ، خواہ مخواہ دا جھگڑا، اڈی

چھڑپا 2- بالوں دی کھیڈ 3- ری مپ، دنگی، دھوں گھر ہستی اڈی مپ

دھواں سادھ سناں (نم)

اڈی ٹپالاون، (حما) 1- لارا لپا لاون 2- خواہ مخواہ دا جھگڑا کرن،

رپھڑ گھستن

اڈی چوٹی دا زور لاون، (حما) پوری پوری کوشش کرن، پورا بٹل

لاون

اڈی چھڑیا، (ند) بالوں دی اک کھیڈ، جیہدے وچ اُچھل

(پہلی جلد)

بھنا، نہایت تیز جانا (گھوڑا) 7- کٹنا، نوچنا (پوٹیاں، مُکیاں)

8- پُزہ پُزہ ہونا (ٹوٹنے) 9- مشہور ہونا، پھیلا (خبر) 10- کچھ

نہ کہنا، دیرانی پینا (خاک) 11- وٹا، زخمی ہونا (چھت، ہتھ)

12- بہت محنت کرنا (بسر، پیر، ہتھ) 13- نہ رہنا (وال) 14- گھبراونا

(روشن) اُڑاری مارن والا (جہاز، سب) 15- انتھک 16- چلاک،

ہوشیار، اُڈ جان والا، ٹر جان والا، رُس جان والا، آوارہ پھرن والا،

ماواں عموماً بالائے لُئی بولدیاں میں

اُڈنا سب، (مذ، صفت) سب دی اک قسم جیڑی، کٹھ گوجیڑی

ہوندی اے تے دُوروں چھال مار کے دُوبتی تھاں چاہندی اے

ایہدی چھال دس باراں ہتھاں دتی اُپتی یاں لی ہوسکدی اے تے

ایس اُڑاری راہیں اوہ ڈنگ دی لید اے

اُڈنیر: (سن، مذ) 1- اڈمر، دکھاوا، ظاہر داری، نمائش، نمائش کم

2- ٹھاٹھ باٹھ، ساز دسامان، اُپرلی بناوٹ

اُڈنیراں: (مذ) اُڈنیر دی جمع 1- ٹھاٹھ باٹھ، ظاہری نمائش، سازو

سامان، شان و شوکت، سن والا اسباب، سنگھار، گینے 2- دھول،

نقارے وغیرہ دی آواز

اُڈنیرن: (مو، صفت) اُڈنیر کرن والی عورت، زنانی

اُڈنیری: (صفت) اُڈنیر کرن والا والی

اُڈنٹ: (مو) اُڈایا ہویا، اُڈ گیا ہویا، بھیج گیا ہویا

اُڈنٹ: (صفت) اُڈایا ہویا، کھلریا ہویا، تباہ شدہ، جو اُڈ جاوے،

جاون ہار

اُڈنٹ ہو جاون، (مخا) کھسک جاون، ٹٹھ جاون، غائب ہو جاون

اُڈنی: (مو، صفت) اُڈ جان والی، غائب رہن والی، پھرونتو، آوارہ،

زنانیاں دار و زرہ واکلہ

اُڈنی کھٹ، (مو) ویکھو: اُڈنی کھٹولا

اُڈو: (ہ، مذ) تارہ، ستارہ، نجم

اُڈو اُڈ: (نم) دکھرا، دکھو دکھ، تھکدہ، تھکدہ، بھن بھن بکھیر کے، اک

اک ٹوں

اُڈو اُڈ کرن، (مخا) نکمیرن، دھو دھ کرن، غلیہ غلیہ کرن

اُڈو اُڈ ہو جاون، (مخا) 1- وکھ وکھ ہو جاون، جدا جدا ہو جاون

2- بھونیں بھانڈا وٹن لُون، چٹھا وکھرا کر لُون

اُڈو اُڈ ہووون، (مخا) ویکھو: اُڈو اُڈ ہو جاون

اُڈو: (نم) اُڈوں، تَدوں، اُدھروں

اُڈو: (نم) 1- اُڈو، اُڈ جاوے 2- بچے جاوے

اُڈواون: (مصدر) 1- لکاوون، پسارن، اُڑاوون 2- پھیلاوونا، وڈاونا،

گڈواونا، ڈھانچا کھڑا کر اونا

اُڈواون: (مو) اداوون، دون، منجی دے پوانداں ول پیراں والی رشتی

اُڈواونا: (متحدی السعدی) کسے نوں 'ڈواونا، جیویں پتنگ اُڈاونا

اُڈو جانا: (مخا) جھیتی مر جانا، بھری جوانی مرنا، (اک گالھ)

اُڈو کھورا/اُڈو کھوڑا: (مذ) گلی تھل وچ کھوے وچوں بے ٹوے،

کھڑے، اوہ چیز جس دے نال ٹھیدا گئے، کھاتہ، ان پدھری تھال،

ٹھیدے، کھڑوچے، ٹھوکر

اُڈو کھوڑا لگن، (مخا) 1- ٹھڈا لگن 2- پریشانی ہوون، منہ لگن

اُڈو کھوڑے: (مذ) اُچا نیواں، کھڑوچا، ناموار تھال، کھڑوچ

اُڈو کھوڑے کھائی جاون، (مخا) اُپتی نیویں تھانوں کھائی جاون،

جولھے کھائی جاون

اُڈو کھیڑا: (مذ) ویکھو: اُڈو کھورا

اُڈول: (صفت) جو ڈولے نہ، پکا، قائم، ورژھ، ثابت قدم، نہ ہلدا،

اڈیکین / اڈیکینا: (صدر) انتظار کرنا، کسے داراہ ٹکنا، اڈیک کرنا،

امید کرنا، آس رکھنا کسے دے آون دی

اڈیکو: (ند) انتظار کرن والا

اڈیکواون: (صدر) کسے نوں اڈیک دج رکھن

اڈیل: (مو، صفت) اڈنہار، پُست

اڈیل: (ند، عکس، خاکہ، پرچھاواں، ہم شکل، دُھند، جھکھڑ، جھولا

اڈیلینا: (نغم) لڈنا، ڈلھ دینا، اُتھیلنا

اڈین: (صدر) 1- اڈیا جاون، اڈیون 2- اڈیندے نیں، کھڑے

کردے نیں، قائم کریندے نیں، ٹکاوندے نیں

اڈین: (صفت) دیکھو: اڈینا

اڈین: (صدر) دیکھو: اڈین

اڈینا: (ند، صفت) اُداس، دُکھی، ویٹل، گھا بریا ہويا، اودریا ہويا

اڈینی: (مو، صفت) اڈینادی تانیث

اڈیون: (صدر) دیکھو: اڈون

اڈیوں لب لگی کے چوٹیوں جائیں نکلن: (مخا) اڈی توں چوٹی

تیک اگ لگ جانا، بہت چالاک ہونا

ا.....ا

اڈ: (ند) بدلہ، دتا، عوض

اڈا: (ند) دیکھو: اڈا: جیہدے توں ایہہ وگڑ کے بنیا اے

اڈات: (صفت) جس آدمی دی کوئی ذات نہ ہووے، ذات توں

باہر کڈھیا

اڈاڑاں: (صفت) اڈا رسیدہ، دُکھی، جیہنوں اڈاڑاں ہووے، اڈا

توں وگڑ کے بنیا ہويا

(پیلی جلد)

پلاک ڈکٹری

ڈکھ سہہ کے مرن

اڈیاں رگڑ کے اپڑن، (مخا) ڈھیر کھچل کر کے پھین، تک دیاں

کھا کے توڑ مچن

اڈیاں رگڑن / اڈیاں رگڑنا، (مخا) 1- دکھ دیکھن، مصیبت بھوگن

2- ڈھیر کھچل کرن

اڈیاں رگڑواون، (مخا) 1- ڈکھ دیون، مصیبت دج پاون

2- ڈھیر کھچل کرواون

اڈیاں گھس جاون، (مخا) ڈھیر کھچل کرن، بہت بھج نِس کرن،

چکرتے چکر لاون

اڈیٹر (Editor): (انگ، ند) ایڈیٹر، مندر

اڈیٹری: (مو) ایڈیٹری، ادارت

اڈیٹوریل (Editorial): (انگ، ند) دیکھو: ایڈیٹوریل

اڈیجین: (صدر) اڈیا جانا، کھولن، چوڑیاں کرن، پھارن، کھلرن

اڈیجیاں: (مو) کھل گئیاں، صیغہ ماضی

اڈیچنا: (نغم) اُچپنا (پانی)

اڈیڈھ: (مو) ڈیوڑھا ہون دی حالت، اک توں اڈھا وڈھ ہون دی

کیفیت

اڈیڈھا: (ند، صفت) اک جمع اڈھا، ڈیوڑھا، 1.5

اڈیر: (مو) چرخہ کتن دیلے دھاگے توں اڈون والے ذرات

اڈیک: (مو) انتظار، آون یاں ملن دی آس

اڈیک اڈیک کے بڈھا ہو جاون، (مخا) بہت زیادہ اڈیکن،

انتظار کردیاں تھک جاون

اڈیک نالوں کال چنگی، (اکھا) انتظار نالوں موت بہتر اے

اڈیک ہوون، (مخا) انتظار ہوون، اُمید ہوون

اڈے چڑھاونا، (مخا) قابو کرنا، ہتھوں تے پاونا
 اڈے چڑھن، (مخا) کسے دے اڈ کے چڑھن، دھوکے وچ
 آون، قابو آون، ڈھائے چڑھن، ٹیڈھے چڑھن
 اڈے چڑھنا، (مخا) کسے دے دھکے یاں اڈ کے چڑھنا، دھوکے
 یاں رسکھاوٹ وچ آونا، قابو آونا، ٹیڈھے چڑھنا
 اڈے دار، (صفت) 1- اڈے والا، اڈے دا مالک 2- اڈے دا
 ٹھیکیدار

اڈے لاونا، (مخا) اپنی مرضی یاں حساب دا کرنا، ہتھوں تے پاونا،
 کسے گل لئی منالینا، ٹیڈھے چڑھاونا
 اڈے لگن، (مخا) ڈھائے چڑھن، کسے دی گل تے لگن
 اڈے: (نم) اڈر، ایس پاسے

اڈے آڈے، (نم) ایدھر اُدھر، ایہدے اودھے
 اڈے: (نم) 1- 'اڈا دی جمع 2- ٹھوکریں
 اڈے: (نم) ایدھر، ایدھروں، ایس پاسے
 اڈے اڈے، (نم) ادھے اُدھر
 اڈے لگنا، (مخا) 1- ٹھوکر اں لگنا 2- کسے دے نال رہنا 3- کسے
 دے ہتھے چڑھنا 4- ٹکانے لگنا، بنے لگنا
 اڈے: (نم) 1- اوس پاسے، اودھر، اودھرتوں 2- چھیتی چھیتی، بھج
 کسے، خوشی نال

اڈیاں: (مو) اڈی دی تانیٹ
 اڈیاں بھار، (نم) تیاری دی حالت، کم کرن لئی تیار ہینے
 اڈیاں پھیرن، (مخا) کالھی کالھی وچ شوخی نال فریادیاں بھرن،
 چمین نال نہ بیٹھن
 اڈیاں رگڑ رگڑ کے مرن، (مخا) سک سک کے مرن، ڈھیر

اچھل کے رسی پدے نیں، رسی ٹاپا
 اڈی ڈیہاں دا، (نم) مفت) ناچنے، ناچرہ کار، انجان، تھوڑی
 عمر دا
 اڈی کھوڑا مارنا، (مخا) 1- گشتی دے کھیڈ وچ اچھل کے مخالف
 دیاں لتاں تے اپنے پیراں دی اڈی نال وار کرنا 2- آڑا گوڑی
 اڈی لاون، (مخا) 1- گھوڑے نوں تیز بھاوون لئی اڈی نال اشارہ
 کرن 2- آرام کرن، ساہ نوں

اڈی مارن، (مخا) 1- اگے جانے بندے نو پیر دے مچلے کول
 ٹھڈا مار کے ڈٹکین 2- گھوڑے نوں تیز کرن لئی پیر دے پچھلے حصے
 نال ٹھکورن

اڈی مارنا، (مخا) گھوڑے نوں دوڑان لئی اڈی مارنا
 اڈی نہ لاون، (مخا) آرام نہ کرن، ٹری جاون، مسلسل کم کرن
 اڈی نہ لاونا، (مخا) آرام نہ کرنا، دم نہ لینا، مسلسل ٹری جاون
 اڈی نہ لگن/اڈی نہ لگنا، (مخا) خوشی نال زمین تے پیر نہ نکنا،
 خوشی وچ مچلے نہ سادنا، ٹپک کے نہ بہنا
 اڈی نہ لگن دینا، (مخا) 1- بھجائی پھرنا، کماں نوں توری رکھنا
 2- مصیبت وچ پائی رکھن

اڈی نہ لگن دیون، (مخا) 1- بھجائی پھرن، کسے نہ کسے کم توری
 رکھن 2- آرام نہ کرن دیون، مصیبت وچ پائی رکھن
 اڈی: (مو) اڈا دی تانیٹ

اڈی اڈی پونا، (مخا) اڈ اڈ پینا، سوہنا لگنا، پھینا، لڑن نوں آڈونا
 اڈے: (نم) اڈے اڈے، ٹکانے، اڈا دی جمع
 اڈے تے لاون، (مخا) 1- ڈھائے چڑھاونا، دھوکے وچ
 آون 2- ہم خیال بناون

ارادی: (ند) صلاح، مرضی، خواہش

ارار: (نم) 1- ایس طرف، ایس کنارے تے، ایدھر، اُرلا پاسا، ایہہ

کنڈھا، اُری باہی، اُرلا بتا 2- ایہہ دُنیا، ایہہ جہان

ارار بھاڑا پار بھیرا، (اکھا) پار جا کے جھگڑا کرن نالوں اُرانہہ

ای کرایہ مکا لینا چاہیدا اے

ارار پارا، (صفت) اُرارلا، پارلا

ارار پرار، (نم) اُرلاتے پرلا پاسا

اُرار دیاں سُنیاں نیں، تے پار دیاں وی سُن، (اکھا) دوباں

پاساں دیاں گھاں سُن کے ای بندہ صحیح نتیجے تے اپڑ دا اے، ایس

لئی صرف اک پاسے دی گل ای پلے نہیں جھ لئی چاہیدی

ارار ڈکھن، (مجا) انگ انگ ڈکھن، نوں نوں دا پیڑ ہون

اُرار کھٹا پار کھٹا، وچ دھمن گڈیا: (بجھارت) آر

اراراث: (ند) آرمینیا دے اک پہاڑ دا ناں آکھیا جاندا اے کہ

حضرت نوح علیہ السلام دی بیڑی ایسے پہاڑ اُتے آکے رُکی سی

اُرارلا: (نم) اُرلے پاسے دا، اُرلا، ایدھرا، ایس پاسے دا

اُرارلی: (مو، صفت) ارلی، ایدھرلی، ایدھر دے پاسے دی

اراروٹ: (ند) اک قسم دا آٹا جیہڑا اک پودے دیاں جڑھاں وچوں

نکلدا اے تے کھاون یاں کپڑیاں نوں مایا لاون دے کم آندا اے

اُرارڑوں: (نم) ویکھو: ارار، اُرار

ارارڑی: (مو) مسراں ورگا اک چھوٹا خود رو پودا تے اوہدابی، رواڑی

اراضی: (عر، مو) ارض دی جمع، زمین، بھوئیں، چیلی، بتا

اراضی بندوبستی، (عر، فا، مو) اوہ زمین جیہدا بندوبست ہو گیا

ہوے

اراضی خالصہ، (عر، مو) خالص سرکاری زمین

اراضی دریا بُرد، (عر، فا، مو) اجیہی زمین جیہڑی دریا دا حصہ بن

جائے تے کاشت دے کم نہ آون جوگی رہوے

اراضی سکنی، (عر، فا، مو) 1- اجیہی زمین جیہدے تے مکان بنا

کے لوک رہن لگ پئے ہون 2- مکان بناون لئی مخصوص کیتی گئی

زمین

اراضی شاملات / اراضی شاملات، (مو) اجیہی زمین جیہڑی

زمینداراں دی سانجھی ہووے تے اوہدے اُتے سرکار دا قبضہ

ہوے

اراضی شور، (عر، فا، مو) کلر زمین، بجر، بھوئیں

اراضی غیر مُمکن، (عر، فا، مو) ناقابل کاشت زمین، جس وچ

کوئی فصل نہ ہووے

اراضی معافی، (عر، فا، مو) اوہ زمین جیہدے اُتے مالہ یاں

لگان نہ لیتے

اراضی مضطرب، (عر، فا، مو) سخت سرکار ضبط کیتی ہوئی زمین

اراضی وقف، (عر، فا، مو) اجیہی زمین جیہڑی کے بھلیائی واسطے

دے دتی گئی ہووے

اراک: (ند) اک ٹکھ دا ناں جیہدیاں جڑھاں تے لگراں دیاں

دانتاں (مسواکاں) بن دیاں نیں

اراکین: (عر، ند) 1- رکن دی جمع، کسے شے دا ضروری حصہ 2- باہر

لا حصہ، ٹکھ، زاویہ 3- تھما، سہارا، ستون 4- مدد 5- کارگن، سربراہ،

سردار 6- عرض وچ اوہ حصہ جیہڑا دُونہہ یاں تیناں ماتراں دا

بنے، حصہ

اُراللا: (صفت) اُرلے پاسے دا، ایدھرا، ایسے پاسے دا

ارام: (فا، ند) 1- آرام، سکھ، شانتی، امن، چین 3- سوکھ، سکھالا،

(پہلی جلد)

اذان: (عر، مو) 1- بانگ 2- اطلاع، آگاہی، دس

اذان دین، (حما) 1- نمازیوں میں اجتماع نماز لئی سدن لئی مقررہ جگہ اُچی اواز نال آکھن 2- پیدائش ویلے مسلمان بچے دے بچے کن وچ اذان دے مقررہ لفظ دُہراون تے کہئے کن وچ تکبیر دُہراون 3- قدرتی آفتاں ویلے لوکاں دا اُچی اواز وچ اذان دے لفظ آکھن 4- گلو دی اواز گدھن

اذفر: (عر، مفت) 1- خشبوئی گھا، تیز خشبو والی شے، خس 2- خالص اذلال: (عر، مفت) ازل توں مڈھ توں، مڈھوں، شروع توں، پہلے دیہاڑ توں

اذن: (عر، مذ) 1- اجازت، کھل، چُھٹی، حکم، ارشاد 2- کن 3- کسے جہاز چھوٹک کرن والے توں جہاز چھوٹک کرن دی اجازت لینا

اذیت: (عر، مو) تکلیف، دکھ، سزا، مصیبت

اذیتی: (مفت) 1- دکھی، روگی سوگی 2- قیدی، مشقتی

.....ا

ار: (ہ، مذ) 1- پیسے دا گز جو نا بھ وچ ٹھکیا ہوندا ہے تے جیہناں دے

سریاں تے پھٹیاں بھوئیاں ہونداں نیں، ٹانگے ریزھے یاں گڈے دے پھیاں دے ڈنڈے 2- اک درخت جیہدی لکڑ دے

صندوق تے تلوار دی میان بن دی اے 3- دندا، انگ

ار: (حرف شرط) 1- اتے، تے، ہور 2- بے

ار: (پو، حرف تشبیہ) آر، وانگ

أر: (مو) 1- چھاتی، من، دل، دکھی 2- زور، جتن، طاقت

أر: (مذ) عراق دے اک شہر دا ناں جتھے حضرت ابراہیم علیہ السلام رہندے سن

اراز: (مو) آری دی شکل والی لمبی تھوٹھنی والی پھٹی

ارّا: (مذ) 1- آرا 2- پیسے دے اندر لا ڈنڈا

ارّا: (پو، مذ) شو، سجاوٹ

أرا: (مذ) 1- ہالیاں دی اصطلاح، اُدر، پاڑا 2- حد، بٹا، مڈھ، ہرا

أرا: (فم) اُرلا، ایسہ والا، ایہوئی

أراپرا، (مذ، صفت) 1- اُرنا پران، معمولی، نیک سٹک، جیہدے وچ کوئی خصوصیت نہیں، گند بلا 2- نال منول

أراپرا کرن، (حما) نال منول کرن، جیسے بہانے کرن، نرکانوں

اراث / اراثا: (مذ) اڑاٹ، رولا شور، چٹھیاڑ، سنگھ پاڑ کے کڑلاون دا عمل

ارادت: (عر، مذ) ارادہ توں اے 1- دل دی گل، منصوبہ، قصد، عزم،

آرزو، خواہش، مرضی 2- اخلاص نال، ڈھڈوں صاف ہو کے 3- یقین،

اعتقاد، بھروسا، کسے بزرگ دی سریدی وچ آنا، عقیدت مند بن

جانا، وگتی: کرے عبادت وں تے راتیں نال ارادت جھک کے

ارادہ: (عر، مذ) 1- صلاح، مرضی، خواہش، آرزو، دل دی گل 2- منصوبہ، قصد، عزم

ارادہ کرن، (حما) منصوبہ بناون، متاپکاون، قصد کرن، آرزو رکھن

ارادہ ہوون، (حما) قصد ہوون، صلاح ہوون، مرضی ہوون

اگادیوں ارادے نال: (حما) جان بچھ کے، دل وچ نشان کے، نیت دھار کے

ارادھک: (ہ، مذ، صفت) پجاری، منن والا، تعریف کرن والا، عبادت

گزار، عبادت کرن والا

ارادھنا: (فم) پوجا کرنا، دیوتا نوں راضی کرن دا عمل، عبادت کرنا،

منتر چننا

پلاک ڈسٹری

اُربیلی: (صفت) سینے دا بیلی، ولی یار، محبوب، بچن
 اربیلی: (صفت) سادہ، البیلا، وگنی: 'ماہی نال وُھ مگے ڈیہنہ اربیلی'
 ارپین: (مو) نذر، بھینٹ، دان، عقیدت پاروں کوئی شے کے نوں
 دیون

ارپین کرن، (حما) نذر کرن، دان کرن، تحفہ دیون
 ارتاب: (نذ) 1- گتاوا، جانوراں دی خوراک 2- جو دا پانی
 ارتانا: (نذ) رات نوں نہ دین داروگ، اندھراتا، رتنا
 ارتباط: (عر، نذ) 1- میل جول 2- رابطہ 3- محبت
 ارتداد: (عر، نذ) 1- مذہب توں پھر جانا 2- مُرتد ہونا 3- مسلمان دا
 کافر ہو جانا

ارتز: (پو، مو) ضد بازی، آڈالانا
 ارتعاش: (عر، نذ) 1- کنبنا 2- اک بیماری دا ناں جیہوں "رعشہ"
 دی آکھی دا اے، جس وچ انسان نوں اپنے جسم دے ہضیاں تے
 قابو نہیں رہندا اتے اوہ کنبدے رہندے نیں

ارتقاع: (عر، نذ) 1- بلندی، اُچائی 2- وڈیائی
 ارتقاء: (عر، نذ) ترقی، اُتانبہ جاون، وڈھن، بھٹکن، عروج
 ارتقائی: (عر، صفت) 1- ترقی تے عروج نال نسبت رکھن والا 2- ترقی
 تے عروج دی کیفیت یاں حالت

ارتکاب: (عر، نذ) 1- گناہ کرنا، شروع کرنا 2- ناجائز کم دی ابتداء
 ارتکاز: (عر، نذ) اک تھان اکٹھا کرنا، اک تھان تے جمع کرنا
 ارتل: (صفت) 'ارڈل' دا وگاڑ جیہڑا انگریزی لفظ (Order) آرڈر
 توں وگڑ کے بنیا اے

ارتلی: (نذ) 'ارڈلی' دا وگاڑ جو انگریزی لفظ (Orderly) توں وگڑ کے

بنیا اے

ارتھ: (ہ، نذ) 1- اکھرا مطلب، معنی 2- کسے شے دا اصل مادہ، بنیاد،
 کمنہ 3- جائیداد، مال، دولت 4- قول، قرار، وعدہ 5- کارن، وجہ
 6- دھن، دولت

ارتھ الکمار، (اصطلاح) علم بیان دے جز، کلام نوں سُبھین بخشنا

ارتھ سارنا، (حما) مطلب پورا کرنا، غرض پوری کرنا
 ارتھ شاستر، (نذ) 1- کوئلیہ دلوں رچی ملکی نظام تے سیاست دے
 حوالے نال لکھت، ریاست چلاؤن دا نظام سکھاون والی تعلیم دے
 نال تعلق رکھن والی کتاب 2- اوہ علم جس وچ روپیہ دولت کمان
 بارے احوال درج ہوں 3- حکمتِ عملی

ارتھ کرن، (حما) 1- پکا وعدہ کرن، قرارداد تیار کرن، ارادے دا
 اعلان کرن، ملاقات دا ویلا متھن

ارتھ لگنا، (حما) کامیاب ہو جانا، کسے شہد یاں جملے دا مطلب سمجھ
 لینا

ارتھ وگیان، (نذ) ریاست چلاؤن دا نظام سکھاون والی تعلیم
 ارتھ ہون، (حما) پکا وعدہ ہون، عزم دا اعلان ہون

ارتھ (Earth): (انگ، نذ) فرش، زمین، دُنیا

ارتھات: (ہ، نذ) یعنی، مطلب ایہہ کہ دوجے شہداں یاں لفظاں وچ
 ارتھی: (ہ، صفت) 1- لوڑوند، مطلبی، پینا، پنن والا 2- درخواست دین
 والا 3- دولت مند، امیر 4- فقیر، مگتا 5- سائل، مدعی 6- ملازم،

نائب، ماتحت 7- اسامی 8- تاجر، پارٹی 9- وائس دی پوڑھی
 ارتھی: (ہ، مو) ہندو مَر دے دی لاش رکھن واسطے بنائی ہوئی نمچی یاں
 پٹھا جیہدے اُتے میت نوں پا کے مڑھی یاں مساناں ول لے
 جاندے نیں، جنازہ

ارتھیّا: (ہ، صفت) نیب، موکل، گل ٹوٹاں اگے پہنچاؤن والا

(پہلی جلد)

صحت مندی

ارام چوکی، (مو) ڈھانے والی گری

ارام طلب، (مفت) شکھ چاہن والا، بختی یاں کھچل نہ کرن والا، شکھ یارا

ارام طلبی، (مو) ارام طلب ہون دی حالت، شکھ دی چاہنا

ارام گری، (مو) اک قسم دی گری جس اُتے سریر نوں بہت سارا پچانہ سٹ کے ارام کیتا جاسکدا ہے

ارام کرنا، (حاجا) ٹھہرنا، بکدھرے رک جانا، بک جانا، شکھ لینا

ارامی ہونا: (حاجا) دیکھو: آرام کرنا، دنگی: ہر کوئی آپے اپنی جائے، یا آرامی ہو یا (میاں محمد بخش)

ارانبھی: (مو) اک لاون لئی بالی تیلی، مشعل، ہوائی (آتش بازی)

أرانبه: (نم) اُڑے اُڑے نوں، نیزے نوں، ایدھر نوں، نیزے اُرانبه پرانبه، (نم) ایدھر اودھر، اُڑے پرے

أرانبه پرانبه کر دیون، (حاجا) لگو دیون، چھپا دیون، نظروں او لے کر دیون

أرانبی: (مفت) بنگی کنڈ والی گھوڑی

ارال: (مو) وراں توں وگڑیا ہو یا، واری، نوبت

أرال پڑال: (نم) دیکھو: اُرانبه پرانبه

اراه: (مفت) پودیاں دوالے پانی پاؤن لئی بنائے ہوئے دور، ٹوئے، سٹائی

أراہال: (مفت) نیزے، کچھ نیزے

ارائنا: (مفت) ریتا

ارائن: (مو) 1- ارائیں دی بیوی 2- مالی دی بیوی

ارائیں: (مفت) 1- آریائی دا وگاڑ مسلماناں دی اک ذات جیہڑی

سبزی اُگاؤن تے دیکھن داکم کردی اے 2- ملا پڑے، ملنار
ارائیں تے چندر دوویل مارے ضرور، اوہ وٹے کچیاں
اوہ پٹے انگور، (اکھا) ایس اکھان وچ چندر دے نال نال
آرائیاں دی ننڈیا کیتی گئی اے

ارائیں کم تائیں نہیں تے چھائیں مائیں، (اکھا) ایس اکھان
وچ آرائیاں دی حرصی تے مفاد پرستی والی طبیعت نوں دسیا گیا اے
ارب: (عدد، صفت) سو کروڑ

ارب کھرب، (عدد، صفت) بہت زیادہ، ڈھیر سارا، بے بہا،
مناں مونہہ

اربال پتی: (مفت) اوہ آدمی جیہدے کول ان گنت دولت
ہوئے، ڈھیر، رجا، بجیا

اربراون: (مصدر) بڑبڑاؤن

اربع: (مفت) 1- عربی وچ چار دے ہندسے نوں آکھدے نیں،

اربع عناصر، 2- چار عناصر مٹی، آگ، ہوا تے پانی 3- پڑانے زمانے

وچ سمجھیا جاندا اے کہ کائنات دی ہر شے چار تیاں (عناصر) نال

رل کے بنی اے پر نوں سائنس ایہناں وچوں کسے نوں دی غصہ

نہیں مندی، ایس ویلے تیک کائنات وچ 92 عناصر لیجے نیں تے

25 دے نیزے مصنوعی عناصر دی تجربہ گاہ وچ تیار کیتے گئے نیں

اربعتین: (مفت) 1- چالیس، اُنتالی جمع اک، 40 2- اک کتاب

داناں

اربلی: (مو) اردی، اک سبزی داناں جیہڑی لیس دار ہوندی اے

اربیللا: (مفت) 1- سادہ، معصوم، بھولا، بھالا، سبھڑ 2- اک قوم دا

ناں، بانکا 3- شیدائی، مست مولا، البیلا

اربیللو: (مفت) دیکھو: اربیللا

پلاک ڈھنری

(پہلی جلد)

اُردھ: (سن، نم) اُپرول نوں، اُچا، اُتانبہ نوں، اُلٹ کھڑواں

اُردھ باہو، (ند) 1- اوہ تپسیا جیہدے وچ اپنیاں ہاتھیاں اُپر نوں

اُٹھائی رکھنا 2- وٹھٹ دا پتر 3- اک رشی

اُردھ تپ، (ند، صفت) 1- زمین اُتے بالکل سدھیاں کھڑیاں

ہوون دا عمل 2- اسماناں ول ہاتھواں کر کے کیتی ہوئی ورزش، اُپر

نوں مکھ، نظریاں ہاتھ کر کے کیتا تپ

اُردھ دھیانی، (ند، صفت) اُپر آسمان وغیرہ وچ دھیاں لاون والا

تہوی

اُردھ ریتا، (ند، صفت) برہم چہ یہ رکھن والا جتنی، رب دی راہ تے

فُن والا بندہ، پرہیزگار، جوگ لین والا، متقی

اُردھاوا: (ند) موٹا، دلیا ہو یا گھوڑیاں لئی دانہ، دلیا

اُردھنگی: (سن، مو) 1- دوہنی، گھر والی، استری 2- بچھل سوئی، فالج

زردہ عورت

اُردے: (نم) ایدھر، ایدھر نوں

اُردے پر دے، (نم) 1- ایدھر اودھر 2- ایس پاسے، اوس پاسے

اُردے گردے: (نم) دیکھو: ارد گرد

اُرٹاٹ: (ند) 1- اُرٹاون دی آواز، چاگر، ڈھانہ، ٹرلاٹ 2- ڈکھ

بھری آواز، حال پابریا دی پکار

اُرٹاٹ کڈھن، (مخا) مار مار کے چیکاں کڈھن، روادیون

اُرٹاٹ نکلن، (مخا) ڈاڈھی ٹٹ یاں چیر پاروں اُچی اُچی

چیکاں نکلن

اُرٹا کھول: (ند) دیکھو: ارلا کوٹ

اُرٹا اولن: (مصدر) اڑنگن، چیکاں مارن، رولا پاون، مونہہ پاژن،

ہاں ہاں کرن

اُرٹاونا: (فل) 1- مجھ گنو اُٹھ وغیرہ پشواں دا زور نال بولنا، رینگنا،

اڑنگنا، رینگنا 2- بچیاں دا زور دارونا، سنگھ اُڈنا

اُرٹا پوپو: (ند) جھٹھ دیکھن والا، رملیا، راول، بھاٹوا، نجومی، دست شناس

اُرزاق: (عر، ند) 'رزق' دی جمع

اُرزان: (ند) ستا، تھوڑے بھاء دا، بے قدری

اُرزانی: (صفت) ستا پٹنا، کسے شے دا ستا ہونا، بے قدری،

بیہات، کثرت

اُرزانی کر دینا، (مخا) چوکھاتے مفت دینا، عطا کرنا

اُرزال: (فا، صفت) 1- گراں دی ضد، ستا، تھوڑے بھاء دا 2- ڈھیر،

چوکھا سارا

اُرزق: (ند، صفت) 1- نیلیاں اکھیاں والا گھوڑا، اچھی نسل دا گھوڑا

2- بے مروت بُرا، بھیڑا

اُرژنگ: (فا، ند) چین دے اک مشہور مصور دانان، مشہور مصور مانی

دی کتاب، اک فرضی دیو دانان جینوں رستم پہلوان نے ماترندران

وچ قتل کر دتا سی، اک مشہور پہلوان دانان، نقش و نگار، تیل بوٹے

اُرژنگ سیانے، (فا، ند، صفت) مصوری دے فن دے نقاد

اُرسا: (مو) چنچل، اک قسم دا گول پتھر (جیہدے اُتے زعفران وغیرہ

رگڑ دے نیں)

اُرسال / اُرسال: (عر، مو) 1- بھیججن، گھٹن 2- رہا کرن، مقرر

کرن 3- تحفہ، سوغات 4- مالگزاری گھٹی ہوئی رقم

اُرسال کرن، (مخا) بھیججن، گھٹن، روانہ کرن، تحفہ دیون،

سوغات گھٹن

اُرسطاطالیس: (ند) دیکھو: ارسطو

اُرسطو: (ند) اک مشہور یونانی فلسفی دانان جیہڑا افلاطون دا شاگرد تے

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

اُرتے: (فم) اُٹھے، اُریڑے، اُرانہ، ایس پاسے، کچھ نیڑے

ارٹ: (نذ) ہلٹ، روٹ، ہچک

ارٹ: (عر، مو) ترکہ، وراثت، ادھ مال جو کسے دے مرن مگروں

اوبدے وارٹاں ٹول ہلد اے

ارجن: (نذ) 1- بیچ پاٹو داں وچوں اک دانٹاں 2- سکھاں دے پنجویں

گورو صاحب دانٹاں

اُرجھن: (مصدر) دیکھو: اُجھن: جیہدے توں وگڑ کے بنیا اے

اُرج: (مفت) جو نہ سکھاوے، جو پسند نہ آوے، جس دا چاہ

نہیں، بے حودا، بے مزہ، چنگا نہ لگن والا

ارچا: (سن، مو) پُجا، بھگتی، رب دی حمد و ثناء، آدر، ستکار، عزت،

احترام، عبادت، بندگی، ریاضت

اُرجن: (مصدر) دیکھو: اُرج

اُرجی: (مو) کھانے دی سذر نہ ہونا، ٹھکھ نہ ہونا، دلچسپی نہ ہونا،

طبیعت دا رکھاپن

اُرجم: (عر، مفت) بہت مہربان

اُرد: (نذ) اُڑو، ماش، اک اناج

اُرد برابر، (مفت) اُردو دے دانے برابر تھوڑا جیہا، ذرا کو، ماسا

کوچا

ارداس: (مو) 1- پراعتھا، بیتی، عرض داشت، دُعا، عبادت، خواہش،

فریاد 2- اک گیت دانٹاں

ارداس دیون، (عما) عرضی دیون، گزارش کرن، خواہش کرن

ارداسا: (نذ) سیکھاں دی ارداس، سیکھ مت دے مطابق اکال پڑکھ

اے بیتی

ارداساں کرن: (عما) فریاداں کرن، التجاواں کرن

ارداسن: (مو، مفت) فریادی بی بی، التجا کرن والی

ارداسی: (نذ، مفت) فریادی، خواہشمند

ارداسیا: (نذ، مفت) ارداس کرن والا، ارداس کرن دی ڈیول داں

خاص سکھ، مہجاری، گرنختی

اردیگی: (مو) زنان خانے دی پہرے داری، ہتھیار لا کے پہر دین

والی عورت

اردپن: (نذ) 1- نظر، بھینا، دان 2- کسے شے نوں پیش کرن دا عمل

اردق: (نذ) دیکھو: 'ارزق'

اُرد گرد: (فم) آ لے دوالے، سبھ پاسے، چوہیرے، آسے پاسے

اُردل وچ رہوں: (عما) خدمت کرن، ہر ویلے کول رہوں

اُردو: (ثر، مو) اک ہند آریائی زبان جیہڑی پنجابی زبان دی کٹھ

وچوں نکلی تے بعدوں ایس وچ عربی، فارسی تے ترکی زبان دے

بہت سارے شبد شامل ہو گئے، اج پاکستان دی قومی زبان دا درجہ

رکھدی اے

اُردو بازار، (ثر + فام، نذ) چھاؤنی دا بازار

اُردوئے معلیٰ: (ثر + عر، مو) 1- اُردو زبان، مغلیہ دربار دی زبان

2- مرزا غالب دہلوی دے خطاں دے مجموعے دا ناں

اُردہ گردہ: (فم) آلا دوالا، چوہیرا، گردنواح، چوگردہ، آہوسا ہمو

اُردہ: (سن، مفت) ادھا، ادھی، نصف، وچکار (کو تا یاں ساساں

وچ)

اُردہ چیتن، (مفت) ادھا جاگدا، جاگو میٹی، کچھ کچھ جیت

اُردہ چیتن من، (اصطلاح) 1- (Subconscious) 2- تحت

الشعور، لاشعور، سچیت تے اجیت من دا وچکار

اُردہ سری، (مو) دیکھو: اُردھنگی

پلاک ڈکشنری

(پہلی جلد)

ارگا: (حرف تشبیہ) ورگا، رنگا، جیہا، جیسا، طرحاں دا

ارگا: (نڈ) 1- اک تانبے دی پرات جیہدے وچ خاص لوکاں نوں پانی

ورتیا جاندا اے 2- نقص، نقصان

ارگا ون: (مصدر) پپ وٹن، نموشی اختیار کرن

ارگاہ: (پو، مو) داغ، دھبہ، وگی: 'انشا اللہ مورت تائی کجھ ارگاہ نہ

لکسی' (میاں محمد بخش)

ارگاہ لگن، (حما) 1- داغ لگن 2- نقصان ہون

ارگیا: (نڈ) اک عطر جیہد ارنگ پیلا ہوندا اے

ارگڑا: (نڈ) 1- اوہ لکڑی جس اگے جوڑ کے گھوڑیاں نوں یکتھی اگے چٹنا

سکھایا جاندا ہے 2- گھوڑے نوں سواری لئی یاں کرتب لئی سکھلاون

دا کم 3- مال ڈنگر والے کوٹھے یاں اصطبل یاں دھون وغیرہ دے

مُہے اگے دتا ہویا لکڑی دا ارل جیہڑا دوواں پاسے دیاں کندھاں

وچ پھساندے نیں تاں جے مال ڈنگر باہر نہ نکل سکے

ارگن: (فا، نڈ) اک واہے داناں

ارگھ: (نڈ) 1- ہون وچ قربانی، صدقے وجھوں پاؤن والا چچہ، پو جا

دی اک رسم 2- شے جو پو جایاں آدر وجھوں بھینٹ کیتی جائے 3- اوہ

جل جس نوں بھل، دبھ وغیرہ نال دیوتے دے اگے ڈولیا جاندا

ہے 4- بھیل 5- مل، قیمت، قدر

ارگھا: (نڈ) شکتی ورگا اوہ بھانڈا جیہدے وچ ہندو عبادت ویلے پانی پا

کے دیوتاں اتے چھڑکدے نیں

ارل: (نڈ) کواڑاں (تختیاں) دے پچھے لگاؤن دا ڈنڈا، روک، چکٹی،

اڑکا لاؤن والی چکٹی، مُہرے اڑاون والی لکڑی، پتال جندرے

دے اڑکا دین والا لوہے داونگا کل، اک قسم دا دیسی لوہا، ولایتی

لکڑا، ہوڑا

ارل سٹن، (حما) 1- بڑکاون، چکر دیون، ٹالن 2- ڈکالاؤن،

رکاوٹ پیدا کرن

ارل کھوڑ، (نڈ) دروازے نوں دین والے ارل دے کھڈے

ارل گھوڑا، (نڈ) 1- لکڑ دا گھوڑا 2- اوہ گھوڑا جیہنوں ارگڑے

راہیں سکھایا جاندا اے

ارل لیاؤنی، (حما) ارلی آؤنی، ایسری آؤنی، انیری آؤنی (لیاؤنی)

اڑل: (نڈ) اڑلا پاسا

اڑل پرل اڑلم پرلم، (نم) وادھو شیواں، پھنکل چیزاں، غیر

ضروری سامان، ایہہراودھر دیاں چیزاں، بکڑو سگڑ، آسڑو سگڑ، آلم گلم

اڑلا: (نم) اڑے دا، ایس پاسے دا، نیڑے والا، ایہہرا دا، ایس

طرف دا

اڑلا: (نڈ) 1- اوہ بولا جیہدے وچ صرف اک ڈھگا جو یا جاندا اے

2- کھڈا، موکلا

اڑلا پرلا، (نڈ، صفت) فالٹو، ایہہراؤدھر دا، ایرا غیرا، وادھو، نکا

موٹا، غیر ضروری

ارلا کوٹ، (نڈ) فصل دے بچاؤ لئی ڈنڈی اُپر گڈیا ہویا دوسا بگھی

لکڑ دا اک ڈھانچہ جس دے اُتوں دی صرف منکھ ہی لگھ سکے،

جانور نہ لگھسے، اڑاکھوڑ

اڑلا کوٹ گڈنا، (حما) کسے آدی نوں سر پر نہ کرنا، چڈے گائے

کرنا، چوگڈی گڈنا

اڑلا تھہ ہون، (حما) کھان پین نوں بہت ہون، بکھیائی ویکھن

ارلی: (مو) پنجالی دے سرے تے پھسایا ہویا لکڑی دا ڈنڈا جو بلند نوں

باہر نکلن توں روکدا ہے، چکٹی، بکڑو لری

ارلی بھن، (صفت) پنجالی دی ارلی نوں بھن دین والا

(پہلی جلد)

سکندر اعظم دا اُستادی، کناسیہ..... داناتے عالم فاضل بندہ

ارشاد: (عر، مذ) 1- آکھیا، کسے بزرگ یاں وڈے دا فرمان، حکم

2- دوجیاں نوں ہدایت دین والا، مرضی، خواہش، ہادی، پیری مریدی، آکھی ہوئی گل، بولن، سناون

ارشاد کرن، (مجا) 1- گل آکھن 2- حکم دیون، ہدایت دیون 3- پڑھن، بولن، سناون

ارشاد ہون، (مجا) 1- گل ادا ہون، حکم ہون 2- ہدایت آون یاں ہون 3- پڑھن، سناون

ارشاد: (مذ) 1- دوائیاں دا بنیا ہویا کاڑھا 2- محفوظ، سلامت، جو زخمی نہ ہووے، صحت مند 2- کاں، بگلا 3- بھیڑا کم، بدقالی، بد قسمتی

4- خوش قسمتی 5- نم دا رکھ 6- ریٹھے دا رکھ، محوم، اک قسم دی شراب

ارشاد: (عر، صفت) بہت زیادہ ہدایت یافتہ، بہت نیک تے شریف، خدمت گزار، فرمانبردار

ارشاد درشت: (نم) لپیا پوچی کرنا، خخرہ کرنا، خوشامد، استقبال، جی آیاں نوں

ارض: (عر، مو) زمین، دھرتی، علاقہ، منک، بھوئیں

ارض مقدس، (عر، مو) پاک پوتر زمین

ارضا: (مذ) نقصان، گھانا

ارغٹوں: (مذ) ارغن، یونانی واجا، آرگن، اک قسم دا واجا جو افلاطون نے ایجاد کیا

ارغوان: (مذ) بہت سوہنا تے رتے پھل پھل والا ٹوٹا، ارغوانی رنگ، نارنجی، جو گیارنگ

ارغوانی رنگ: (مذ) 1- اتار دے رنگ نال رلد املد 2- لال تے زردہ رنگ نوں رلا کے بتایا گیا رنگ

ارفع: (عر، صفت) اُچا، اُچے مرتبے والا

ارک: (مذ، صفت) 1- ماڑک، دیہرکا 2- اڑک، ویزھکا 3- جوان

4- ادھ جوان بلدی یاں ڈگا جس نوں جوتیا نہ ہووے

ارک: (مو) گھنی، بانہہ دے گھئے دا جوڑ، بانہہ دا وچکار لے جوڑ دا پچھلا حصہ، وگی: میری ٹھوڈی تھلے ارک دینی تے آکھنا، میاں

لگدی پھلکدی والے لوگ آں (نجم)

ارک تے دیوا بلن، (مجا) نامکن کم کرن، انہونی نوں ہونی کرن

ارک تے دیوا بلن، (مجا) 1- خوش قسمت ہون 2- ڈھیر سوہنا ہون 3- نامکن کم دا ہون

ارک تے سوٹا مارن، (مجا) بہت زیادہ تکلیف پہنچاون، بہت ڈکھ دیون

ارک لاه دیون، (مجا) گھنی کڈھ دیون، گھنی دا جوڑ اکھیر دیون

ارک مارن، (مجا) گھنی نال دھکا دیون

ارکان: (عر، مذ) دیکھو: رُکن، جیہدی ایہہ جمع اے

ارکاں: (مو) 1- ارک دی جمع، گھنیاں 2- بانہہ دے وچکار لے جوڑ دا پچھلا حصہ

ارکاں بھنن، (مجا) 1- کھنیاں توڑن 2- کچی گل کرن، رنگ بھنی کرن

ارکاں تائیں، (نم) سارے دا سارا، پورے دا پورا، سالم

ارکس: (مذ، صفت) آرا چلاون والا، آراکش

ارکن مرکن: (پو، مو) اڑکن مڑکن، باہری شان

ارکھ: (مو) دیکھو: ارک

ارکھر: (مو) 1- چھیڑ چھاڑ، بیہودگی 2- بے آرامی، پریشانی، گھٹکھی

ارگا: (مو) 1- تکلیف، ٹیس 2- پیڑ دی لہر

پلاک ڈھنری

آکھیا سی 'مینوں اپنا جلوہ دکھا' جہدے جواب وچ اللہ پاک نے
آکھیا سی 'لن ترانی' یعنی تُوں نہیں دیکھ سکے گا قرآن وچ ایہدا
ذکر موجود اے، ایہہ لفظ تلمیح دے رنگ وچ ورتیا جاندا اے (سورۃ
الاعراف، 143)

اُڑو: (نم) ایس پاسیوں، اوس پاسیوں

اُڑو پتہ و، (نم) ایدھروں اودھروں، آسیوں پاسیوں

ارواح: (عر، صفت) رُوح دی جمع، بھوت پریت، روحاں
ارواح بخش، (حجا) مُردیاں نوں ثواب اپڑاون لئی کوئی شے اللہ

دی راہ وچ دیون

ارواح خبیثہ، (عر، مو) بد رُوحاں، جن بھوت

اُروار: (نم) 1- اُرلا بنا، اُرار، اُرلا پاسا، اُرارلا کنڈھا، پروار دا اُلٹ

2- اُرے، اُرلے پاسے

اُروار پار، (نم) آر پار، دوہاں کنڈیاں ول، ہر پاسے، دوہاں

کنڈیاں تے، ہر پاسے

اُروارلا: (لہند، نم) اُرارلا، اُرے دا، ایس پاسے دا

اروان: (مو) منجھی دے پیراں والے پاسے پائی جان والی رسی

اروانہہ: (ند) اک پھل، اودھیاں پھلیاں تے بی جیہڑے ہانڈی

پکاون دے کم آوندے نہیں

اُروال: (صفت) دیکھو: اُرلا

اُروپ: (ہ، صفت) 1- رُوپ توں اُچیرا، جس دا رُوپ نہیں، جس دا

اکھٹاں نال گیان نہ ہووے 2- رب، پروردگار 3- کوچھاپن، بھدا

پن، بد صورتی، بے جسم

اروت پروت: (ند) کپڑے لے لے، لیڑے، جھگوے، پائے ہوئے

کپڑے

اُروڑ: (صفت) اک اپرا

اروڑا: (ند) 1- ہندوواں دی اک ذات 2- کنجوس، ٹھوم

اروڑن مروڑن: (حجا) 1- وٹ چڑھاؤں، گول مول کرن، لوڑن

مروڑن 2- برباد کرن، ضائع کرن

اروڑھ: (صفت) 1- چڑھیا ہويا، سوار 2- مشہور، پروان، اٹل

ارادے نال اپنا لیا ہويا 3- تیار، زچھیا ہويا، سرگرم

اروڑی: (مو) 1- روڑی دا وگاڑ 2- روڑی سٹن دی تھاں 3- گندا

ڈھیر، ملوڑا، ملھو، رہیہ 4- بے کار شیواں، دنگی: بیراں گنڈھ اروڑی

اتوں چایاں کپڑیاں آیاویاں (نجم)

اُروڑیاں: (مو) اروڑی دی جمع

اُروشی: (صفت) اُچھاؤ دھرتی، ہندو دھرم دی اک دیوی

اروک: (نم) پنا روک دے، رواں رویں، کھٹلا، نہ رکن والا، پنا شک

اروگ: (صفت) روگ توں پاک ہون دی حالت، نواں نرویا،

تندرست

اروگتا: (مو) تندرستی، روگ نہ ہون دی حالت

اروگتا دھن نالوں ودھیک اے، (اکھا) تندرستی دولت نالوں چنگ

ہوندی اے

اروگن: (مو، صفت) تندرست زنانی

اروگی: (صفت) جس نوں کوئی روگ (بیماری) نہ ہووے، نواں نرویا

(منکھ)، تندرست (آدی)

ارومرو: (نم) روندیاں پلندیاں، ہر حالت وچ

ارونہہ/ارپوں: (مو) سروں ورگا اک بی

اُروں: (نم) اُریوں، نیڑیوں، ایس پاسیوں، ایتھوں

اُروں پروں، (نم) نیڑیوں تیز یوں، ایدھروں اودھروں، نیڑیوں

(پہلی جلد)

ویڑھکایاں ڈھکا، اقرہا جنور

ارلی لاہون، (حما) ڈھکیاں نوں پنجالی وچوں کڈھن، بل واپن دا کم ختم کر دیون

ارلی: (مفت) ارے دی، ایہر دی، ایہر لی، نیڑے دی، ارار لی
ارلیاں: (مفت) ارلی دی جمع

ارلیاں پٹن، (حما) بے معنی گلاں کرن، فضول گلاں کرن
ارلیاں پرلیاں، (مو) ایہر اوہر دیاں گلاں

ارلیاں پرلیاں مارن، (حما) سکتاں مارنا، پھلیاں مارنا، پھڑاں مارن، ایہر اوہر دیاں فضول گلاں کرنا، بہانے سازی کرنا

ارم: (عر، مذ) 1- اک شہر دا ناں جتھے قوم عادر ہندی سی 2- اک مشہور باغ دا ناں جیہڑا شداد بادشاہ نے بنوایا سی، شداد دی جنت 3- مجازاً، جنت 4- اوہ پتھر جیہڑا سڑکاں اُتے پندھ دسّ لئی گڈیا ہوندا اے، میل پتھر

ارمان: (قا، مذ) 1- پُرانی خواہش، تاگھ، سدھر، بوجھ 2- حسرت، افسوس 3- آرام، صحت مندی

ارمان پورا ہووَن، (حما) ویکھو: ارمان کڈھن

ارمان کڈھن، (حما) خواہش پوری ہووَن، دجھاں لاہون، سدھر پوری ہووَن

ارمان کرن، (حما) افسوس کرن، پچھتاوَن، تعریف کرن، حسرت آوَن، آرام نال پٹھن، چین کرن، سکون کرن

ارمان نال ہوَن، (حما) ویکھو: ارمان کرن

ارمانی: (مفت) پریشانی، حسرت زدہ

ارمغان: (قا، مذ) 1- تحفہ، سوغات 2- پیشکش 3- نویں شے، انوکھی شے

ارموش: (ج، مذ) تیرہ ورھیاں توں وڈی عمر دا اُدھ

ارُن: (مذ) 1- سیر دا ویلا 2- سورج اُبھرن دی لالی 3- گھری گُرنی، تڑکا، پر بھات

ارن: (مو) ویکھو: آہرن، جیہڑا ایہہ وگاڑاے

ارنا: (مفت) 1- جنگلی سنڈھایاں جھونا 2- جنگل وچ چلن والیاں ڈنگراں دا گواہ جو پیا پیا سک گیا ہووے 3- موٹا کالا بندہ

ارنَب: (عر، مذ) خرگوش نوں عربی بولی وچ رنگت دیاں قسماں وچوں ایہناں ناواں نال دی سدا جاندا اے، توشقان، درما، خزر

ارنبھ: (سن، مذ) منڈھ، شروع، ابتدا

ارنبھن: (مصدر) منڈھ بنھن، آغاز کرن، شروع کرن، ابتدا کرن

ارنبھنا: (فعم) کم کرن لگنا، ہتھ لاوَن، ہتھ وچ لین، شروع کرنا، کسے کم دا منڈھ دھرنا، تورنا، چالو کرنا

ارنڈ: (مو) اک رُکھ جس دے پیاں وچوں تیل کڈھیا جاندا ہے جو

کولیسٹر آئل کہاوند اے، ایہہ تیل جلاب وغیرہ دے کم دی آؤند اے

ارنڈ: (مو) 1- لوہے دا وڈا سارا ٹوٹا جیہڑے اُتے لوہا کٹیا جاندا اے

2- (مفت) اک لوہاری اوزار

ارنڈگا: (مذ) آکڑا، لُوہے دی بنی ہوئی بک یاں گنڈلی جیہڑی اک کافی لمبی ڈانگ دے سرے تے لگی ہوندی اے جیہڑے نال اُچے اُچے رکھاں توں پتے تے پھل سٹے جانداے نیں

ارنولی: (پو، مو) ہرنولی

ارنی: (مو) 1- اک خاص رُکھ جس دی لکڑی وچھلیاں بناوَن دے کم

آؤندی ہے 2- اک کاٹھ دا اوزار جس نال جگ لئی اک پیدا کیتی جاندی ہے

ارنی: (عر) کوہ طور تے حضرت موسیٰ علیہ السلام نے اللہ پاک نوں

پلاک ڈکھتری

(پہلی جلد)

والیاں لکڑیاں 2- اڑلیاں نیڑے دیاں

ارکیشن: (ند) لکڑی چیرن والا آرا

اریاں: (مو) آرائن

اریں: (مو) واریں توں وگڑیا ہویا، واری، باری، نوبت

اریوں: (نم) تھوڑا ایس پاسے، کولوں، نیڑوں

ا.....ر

اڑ: (مو) 1- روک، انک، بندش 2- ضد، ہنڈ 3- انکا، آسرا، سہارا

4- اوہ قبض جو بچے نوں غذا بہنم نہ ہون دی وجہ توں ہووے

اڑ اڑ کے تے گل کرن، (حما) انک انک کے گل کرن،

تھھلاون، رُک رُک کے بولن

اڑنھن، (حما) ضد کرن، اڑی کرن، محبت کرن، روکن

اڑیہون، (حما) اڑ جاون، اپنی ضد تے پکے ہو جاون

اڑ بھانا، (ند، صفت) 1- جیہڑا نہ بھاوے، چنگا نہ لگن والا 2- ضد

کرن والا، اڑی کرن والا

اڑ بھنن، (حما) 1- ضد توڑن، رکاوٹ بٹاؤن 2- گل من لوں

اڑ بھننا، (حما) ضد دُور کرنا، اپنی منالینا

اڑ پکڑن، (حما) سہارا لون، ضد کرن

اڑ پون، (حما) 1- اندرون دل بین 2- مجھ گاں نوں سون ویلے

دل بین 3- ضد کرن، اڑ جان

اڑ پھس، (مو) جھگڑا، ویر، دشمنی، مخالفت کے نال ضد یا مخالفت

ہو جاون دی حالت

اڑ پینا، (حما) اندر دل پینا، گاں مہیں دے سون ویلے بچے والی

جھلی نوں مروڑی آ جانا، ولا پینا

اڑ جاون، (حما) 1- ضد تے پکیاں ہو جاون، جم جاون 2- پھس

جاون، جُھجھ جاون

اڑ ڈنڈا، (ند) مُو ہے دے پکاں نوں اندرون بند رکھن والی اڑلیں

جیہڑی اک چکوریاں مضبوط لکڑ دی ہوندی اے، لوڑ ویلے لہسوں

اندرون کھج کے مُو ہا کھول دتا جاندا اے

اڑ کھلون، (حما) ضد کرن جاون، آکر جاون

اڑ گڑا، (ند) ارگڑا، ڈکا، رُکاوٹ، مصیبت، رچھڑ، رگڑا دی بولیا

جاندا اے

اڑ گھٹن، (حما) رُکاوٹ پاون

اڑ: (مو) آکر، غور، گھمنڈ

اڑ کرو، (مو) 1- آکر شاکڑ، پھوں پھاں، گھمنڈ 2- وٹ،

بغض، کینہ

اڑ کرو نکلن، (حما) آکر چاکڑ ختم ہون، ٹھیک ہون،

سدھیاں ہون

اڑ: (فہم) 'اڑن' مصدر توں فعل امر 1- اڑ جا 2- جھک، نیواں ہو،

بر نیواں کر کے کھلوتا تے جھگوڑیاں تے رکھنا

اڑ اڑ، (نم) اُٹھے ہو ہو کے، جھک جھک کے، نیواں ہو ہو

کے، ونگی: 'اڑ اڑ گھاں کر دے رہے' (نجم)

اڑ اڑ کے، (نم) دیکھو: اڑ اڑ

اڑ اڑ کے دیکھن، (حما) چوری بچھے کے دی گل دا پتا لون،

بھنک لون

اڑ تھوڑ، (مو) 1- گھاٹ، خسارہ، کسارہ 2- لوڑ تھوڑ

اڑا: (صفت) ایڑا

اڑا: (ند+مو) 1- رکاوٹ، اڑن والی تھاں 2- مشکل، تکلیف دین والا

(پہلی جلد)

دُورول

اُردو نُرول، (حروف شرط) جیویں دی ہو سکے، لازمی، ضرور،
جے، جے کر

اروی: (ہ، مو) اک مشہور ترکاری، کچالو درگی بڑی جو زمین وچ آلوداں
واگ آگدی اے تے ایہدے پتے وڈے وڈے ہوندے نیں
اُڑہ: (ف، نڈ) لکڑی چرن والا آلہ

اُرہاں / اُرہاں: (نم) ایس پاسے، ایہر، اُرے، ایہر اے، نیزے،
ایس پاسے

ارہر: (ہ، مو) غلے دی اک قسم جیہڑی دال وانگوں پکائی جاندی اے
ارہیوں: (مو) دائی

ارھیوں: (پو، نڈ + مو) سروسوں دی طرحاں داتیل، اک جنس
اری: (مو) 1- اک پھیر 2- آری 3- پیہ، چکر 4- سوانی نوں اواز
مارن داکلہ

اری: (نڈ) دشمنی، ویری، دشمن نوں مخاطب کرن لئی درتیا جاون والا
اکھر

اُری: (نم) اتھے، ایسے تھاں، کول ہی، نیزے ہی

اُرے: (نم) ایہر، ایس پاسے، نیزے، اتھے

اُرے پرے، (نم) اگے بچھے، کراہے پے جانا، لگیا ہویا،
ایہر اودھر، غائب، لگیا ہو

اُرے پرے کرن، (حما) ایہر اودھر کرن، کھسکا دیون، غائب کر
دیون

اُرے پرے ہو جانا، (حما) تھاں گھٹھاں چلے جانا، ایہر اودھر ہو
جانا، غائب ہو جانا، کھسک جانا

اُرے پرے ہو سکے، (حما) مل جل سکے، ٹر پھر سکے

اُرے پرے ہون، (حما) بچھا جاون، کھسک جاون، ایہر
اودھر ہو جاون، لگ چھپ جاون

اُرے کرن، (حما) نیزے کرن، نزدیک کرن، کول کرن

اُریاں: (صفت) بچکا

اُریب: (فا، صفت) 1- آڑا، ترچھا، سلائی وچ کپڑے دی اک کاٹ
جس وچ تانا پیٹا ترچھے رخ ہو جاندا ہے، جیویں چوڑی دارنگ

پچاے یاں کچھمے وچ، کپڑے دی ترچھی کاٹ 2- ڈل، بچ،
الکس، اُلجھا 3- ٹیڈھا پن

اُریب پاجامہ، (نڈ، صفت) تنگ چوڑی دار پاجامہ

اُریب کدھن، (حما) ٹیڈھ کدھن، ول کدھن

اریتا: (نڈ) ریتا

اُریڈا / اُریڈا: (نم) بہت اُرے یاں نیزے

اُریلا: (نڈ، صفت) اُرے پاسے والا، ایہر لا

اُریرے: (نم) ہور نیزے، ہور اُرا نہی، اتھے، ایہر نوں، کچھ ہور
اُرے

اریڈ: (صفت) نیز، نزدیک

اُریڈلا: (نڈ، صفت) اُرے والا، نیزے والا

اریڈن / اریڈنا: (مصدر) مالھ وچ لکڑی دے ڈنڈے بنھن، کھوہ
دی مائل وچ اریڈیاں پھسوانا یاں اڑوانا

اریڈی: (مو) ریڑھی، لکڑ دا چھوٹا تے پتلا ٹونا جو ہلے دی مائل دے
دوواں رسیاں دے وچکار پوڑ ساگ دے ڈنڈے وانگ لگی ہوندی

ہے۔ ایس نال ٹیڈ کستی ہوئی ہوندی ہے
اُریڈے: (صفت) کچھ ہور نیزے، نسبتا نیزے، اُرا نہی، اُرے

اُریڈیاں: (مو) 'اریڈی' دی جمع 1- کھوہ دی مالھ نال ٹیڈاں بنھن

اڑتل: (مو) مصیبت، الجھا، ڈکا، روک

اڑتل پڑتل، (نم) اگلا پچھلا، اندر باہر، ظاہر باطن

اڑتل مارن، (حما) مصیبت توں بچن لئی حیلہ کرن، چارہ کرن،

جتن کرن

اڑتلا: (ند) لگن دی تھاں، اوٹ دی تھاں، اوہلا، سر لگا، بچا،

روک تھام

اڑتن: (مو) بیوہ، رنڈی، جیہدا خاوند مر گیا ہووے

اڑتن: (مصدر) اڑن، ڈکا لگن، رُک جاوَن، ٹھہرن

اڑتنے پڑتنے: (صفت) 1- اگلے پچھلے 2- ظاہر، باطن، اندر باہر

3- راز دیاں گھلاں

اڑتنے پڑتنے پاڑن، (حما) ڈوجیاں دے پوڑے پھولن، راز

کھولن

اڑتھوں: (نم) 1- تن دن پہلوں 2- اج توں انھویں دن

اڑچ: (مو) 1- روک، اٹک، ضد، ہٹھ 2- جت، اعتراض، بہانے

بازی، رچھڑ، ڈکا 3- دشمنی

اڑچ پاوَن، (حما) دیکھو: اڑچ ڈاھون

اڑچ پون، (حما) اڑنگا پون، جھگڑا پون، ڈکا لگن

اڑچ ڈاھون، (حما) اڑنگا ڈاھون، روک، ٹھن، جھگڑا کھڑا کرن

اڑچاں: (مو) اڑچ دی جمع، روک، ضد، لتاں ڈاھون

اڑچاں ٹھننا، (حما) دیکھو: اڑچاں ڈاھنا

اڑچاں پاوَن، (حما) دیکھو: اڑچاں ڈاھنا

اڑچاں ڈاھنا، (حما) جُت کرنا، ٹھن پاوَن، اڑکے ڈاھنا

اڑچن: (مو) روک، رکاوٹ، اڑکا، اڑچنا، اڑنگا

اڑچنا: (نم) اڑنگنا، ٹنگنا

(پہلی جلد)

بھرے کوئی، قصور وار کوئی تے جرمانہ کسے نوں

اڑاؤ: (پو، صفت) فضول خرچ، اڑاون والا، عیاش

اڑاؤنی: (مو) دیکھو: اڑاونی

اڑب: (ند، صفت) اڑی کرن والا، کتا، اوڑا، ضدی، اُجڈ، اڑیل،

رچھڑی، لڑاکا، جھگڑالو

اڑب پٹنا، (ند) اڑی، اڑبائی، ہٹھ، ضد، اُٹنی سمجھ

اڑبا کھڑیا: (ند) سامان، بوریا بستر

اڑبال: (ند) دُور دارشتہ، دُور دی ساکا چاری

اڑبائی: (مو) 1- ہٹھ، ضد، اڑ 2- بے وقوفی، نادانی

اڑبڑا اڑبڑا: (صفت) نم) 1- کھردرا، اُچا نیواں 2- بے معنی، فضول

3- (نم) بکواس، بک بک، جھک جھک

اڑبڑاٹ: (ند+مو) 1- بکواس، بے معنی گل بات 2- ہڑبڑاہٹ

اڑبنگ: (صفت) اُجڈ، اڑبھ، ضدی، بے وقوف، لا پرواہ، کتا،

اڑی خور

اڑبنگی: (صفت) دیکھو: اڑبوں

اڑبُنگ: (صفت) 1- رولا رپا، کھپ، شور 2- کھپی، شور، اُجڈ،

بے وقوف

اڑبوں: (صفت) ضدی، اُجڈ، بے وقوف، احمق

اڑبھ: (صفت) دیکھو: اڑب

اڑپ پن: (ند) اڑیل یاں ضدی ہووَن دی حالت

اڑپ جھڑپ: (مو) کھوہا کھوہی، دھینگا مُشتی، دھکم دھکا

اڑپا چھڑپا: (ند) گڑیاں دی اک کھیڈ، چڈی چاپا

اڑت: (ند، صفت) کسے بندے دی انجیہی زنانی دا پُتر جیہڑا اوہدے

پہلے خاوند وچوں ہووے، بُڑت

پلاک ڈکھتری

3۔ اُلجھاؤ قبض، اڑ پھس 4۔ اٹکا، رکاوٹ، دیر، وجہ

اڑاپون، (حما) سدا بھجن، ڈھڈوچ وٹ پون، سول اٹھن

اڑا دینا، (حما) کسے کم وچ پھسا دینا، نوکر کر دینا

اڑا دیون، (حما) اُلجھا دیون، اٹکا دیون، ڈکالا دیون

اڑا: (نغمہ) 'اڑاون' مصدر توں فعل امر

اڑا: (حرف ندائیہ) تکلیف پاروں اچانک مُنہوں نکل اواز

اڑا: (ند) ڈڈھ پیندے پال دے ڈھڈ داوٹ

اڑاپ: (مو) 1۔ سہارا 2۔ گنڈھ

اڑاٹ: (ند) اُچی اواز، اڑاون دی اواز، بھیڑیاں تنگی دی وجوں

اچانک مُنہوں نکل اواز، چاگر، ڈڈیاک، ڈکرا، چیک

اڑاتا: (ند) شور، رولا، کھپ، جھٹوا، ریچر

اڑا کھوڑ: (ند) 1۔ اک قسم دا دیسی دروازہ، حویلی یاں کھیت دے بئے

تے دوشاخہ گڈی ہوئی لکڑی، پنا کواڑ دے دروازے تے بنیا ڈنڈا

(جیہڑا اُچے دے دوواں بریاں تے گڈیا ہوندا اے 2۔ اک قسم

دی چٹنی 3۔ حویلی

اڑان / اڑانا: (مصدر) 1۔ جھکاون، نیواں، کوڈیاں کرن، اُلارن،

لپھان 2۔ زیر کرن، ہرا دیون 3۔ اُڈان، پرواز، اُڈاری، اُڈارن

اڑانا: (نغمہ) 1۔ مجھ گاں دا اڑنگنا، ڈڈیا تا 2۔ روکنا 2۔ عارضی دھندے

تے لاونا

اڑاند: (مو) 1۔ رکاوٹ، اُلجھا، اڑکا، ڈٹکا 2۔ رتا، ضد 3۔ جھکا، لٹی

شے، داھو توں 4۔ اُڈاری، اُڈان، اُڈارن 5۔ ڈھڈ وچ رکاوٹ،

کی 6۔ وزن دا گھٹ ہونا

اڑاندا: (ند، صفت) داھو ٹلیا ہویا

اڑاندی: (صفت) روک بن والا، رکاوٹ پاؤن والا، اڑنگ

ڈاہون والا

اڑانگ: (مو) اوکھی گھاٹی، اوکھا رستہ

اڑانگا / اڑانگھا: (ند) اوکھا پینڈا، اوکھا گھاٹ

اڑانگھارہ، (ند) اوکھا راہ، مشکل گھاٹی

اڑانگڑی: (مو) تنگ اڑاون دا عمل، کوڈی گھول دا اک داہ ورتن

اڑانگڑی مارن، (حما) تنگ اڑاون، کوڈی گھول دا اک داہ ورتن

اڑانگھ: (مو) ویکھو: اڑانگ

اڑانگے: (ند) 'اڑانگا' دی جمع

اڑاون: (مصدر) 1۔ اڑاونا، پھساونا، اڑاون، رنگن، اُچی بولن، سنگھ

پاڑ کے بولن، رولا پاؤن، داویلا کرن، چمکین، ہاڑے گھنن

2۔ اٹکاون، اڑ کے لاؤن، کسے شے نال ننگن 3۔ جھکاون، مٹا کرن،

دوہرا کرن، نوان 4۔ زیر کرن، ہرا دیون، روکن، پریشان کرن،

رکاوٹ پاؤن 5۔ مزاحمت کرن، گرفتار کرن

اڑاونا: (نغمہ) رکاوٹ پاؤنا، روکنا، پھساونا، مٹگنا، بھیڑنا (دروازے)

اڑاؤنی: (مو) 1۔ اڑچ، ڈکا لاؤن، روک پیچیدگی، مشکل، الجھن،

گھجھل 2۔ گھجھارت

اڑاؤنی پاؤن، (حما) ڈٹکا لاؤن، اڑچ ڈاہون

اڑاؤنی کھولن، (حما) گھجھل دُور کرن، مشکل حل کرن

اڑاہ: (ند) اگ دا ڈھیر، چٹا، اگ دا بھانبر، مچان، اگ دا لانبو

اڑاہ اڑاویو، (حما) اگ وچ سٹیا

اڑاہ: (ند) 1۔ ڈٹا تے موٹا سوٹا، ایسا سوٹا جیہڑی تراش خراش نہ کیتی

ہووے 2۔ معدے دا بھاری پن، بد ہضمی

اڑاہی: (مو) تکلیف، اڑ، رکاوٹ

اڑا ہے دی گڑی، پڑا ہے نوں ڈنڈ: (اکھا) کرے کوئی تے

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

بندے دے فضا وچ اُڑدی اے دوجی جنگ عظیم وچ بعضیاں
تھاواں تے اُڑن طشتریاں دیکھیاں گئیاں سن
اُڑن کھولا، (ند) اکاس وچ اُڑن دا اک طرحاں دا قالین
اُڑن کھولی، (مو) دیکھو: اُڑن کھولا
اُڑن مارے ہونا، (حما) ڈھیر کتنے

اُڑنا: (فل) دیکھو: اُڑن

اُڑنا: (فل) 1- جھٹنا، نیواں ہونا، دُہرے ہونا 2- عزت کرنا 3- اُڑنا،
پرواز کرنا، اُڑان بھرنا

اُڑنب: (ند) ڈھگ، ڈھیر، تودہ، پتا

اُڑنبھنا: (نعم) 1- خربنا، چھیک کر کے پرونا، وُھنا، کسے شے نوں کے
اوزار دی نوک نال اڑا کے اُتانبہ چکن یاں الگ کرنا 2- دکھ کرنا،
علیحدہ کرنا 3- اٹکاونا، ٹنگنا

اُڑنبی: (مو) 'اُڑنب' مصدر توں، کسے شے نوں کے اوزار دی نوک
نال اڑا کے اُتانبہ چکن یا الگ کرن، اٹکاونا، ٹنگن

اُڑنگ: (ند) 1- بدلاں دا موسم، مینہ ہوون دا موقع 2- ضدی، ٹیڈھا
3- منڈی، مارکیٹ 4- کارخانہ 5- ڈھیر

اُڑنگ بڑنگ، (صفت) 1- بے ترتیب 2- فضول گلاں، گنجھلدار
گلاں 3- منڈیاں دی اک کھیڈ

اُڑنگ بڑنگ ہو جانا/اُڑنگ بڑنگ ہونا، (حما) لینا، پینا
اُڑنگ بھڑنگ، (صفت) 1- بے ڈھنگی، بے ترتیب، اوٹ

پٹاگ 2- دل دار، خیم دار

اُڑنگ بھڑنگ ہوون، (حما) 1- دنگیاں ٹیڈھیاں ہوون 2- سون،

آرام کرن

اُڑنگ بھڑنگا، (ند، صفت) ونگا ٹیڈھا، ترچھا، آڑا

اُڑنگا: (ند) 1- اڑا، اُڑج، ڈاھ، روک، ڈکا، رکاوٹ، مشکل، اٹکا، رچھڑ،
مصیبت، گنجھل 2- ٹیک، سپارا، ڈھاننا، ڈھوسو گھٹنن دا اک داء
3- اُڑن والا، ضدی 4- لت وچ لت پھساون 5- ٹوہے دے پٹ
یاں پٹیاں رکھن دی روک یاں آڑ، گنگا، آڑنی
اُڑنگا ڈاھون، (حما) دیکھو: اُڑج ڈاھون
اُڑنگا لاؤن، (حما) رکاوٹ بن، کسے لئی کوئی مشکل پیدا کرن،
اوکھیاں دا موجب بن

اُڑنگ لگن، (حما) روک آجاون، اوکھ آجاون

اُڑنگ مارن، (حما) گھول تے کوڑی وچ تیاں دا ولاواں دیون

اُڑنگری: (مو) اُڑنگری، رشتے داری، گلوٹری

اُڑنگن: (مصدر) رگن، اڑاون، سنگھ پاڑ کے بولن، چکن، مجھ دا بولن

اُڑنگن: (مصدر) 1- اڑن، ٹنگن، اڑاون، اڑن، اٹکاونا، ٹکی یاں

کھٹکھی نال لکاونا 2- اک چیز وچ دوجی چیز نوں پھساون

اُڑنگنا: (فل) گاں یاں مجھ دا اُچی اواز نال بولنا، اڑاونا، اڑاونا، باں
باں کرنا

اُڑنگنا: (نعم) 1- ٹنگنا، اڑا دینا، کسے تھاں پھسا دینا 2- گھٹکھی

یاں رکھی نال ٹنگ دینا، کوئی شے اُتانبہ لکا دینا

اُڑنگی: (مو) 1- چھوٹا ڈکا، روک، داء دپا 2- گھول تے کوڑی دا اک

داء، اڑنگی، لنگری

اُڑنگی مارن، (حما) 1- رکاوٹ پاون، داء لاون 2- لتاں نال کسے

نوں گنج لاون، گھول تے کوڑی دوران اک داء لاون

اُڑنگے تے چڑھن: (حما) دھوکھا کھا جاون، فریب وچ آون،

ڈھائے چڑھن

اُڑنگیری: (مو) دیکھو: اُڑنگری

(پہلی جلد)

اڑچوں بغیر: (نم) روک توں بیا، ہیر پھیر توں بغیر

اڑد: (ند) اُٹنی اُٹنی اڑاون یاں رونا

اڑد: (مفت) کلک، فوج

اڑد: (ند) اک کالے رنگ دا اناج جس دے دانے تے پکی پھلکی

یاں بکوں ہوندی ہے، مانہ

اڑد: (مفت) تول وچ گھٹ، اڑد، تول توں ذرا گودھ، وزن وچ

بہتا ہون، چوند، نیوند، جھکیا ہویا

اڑد: (مفت) نکڑی دا ادھ تول جیہدے وچ شے والا پلڑا

ٹھکیا ہووے

اڑد بزار: (ند) 1 - چھاؤنی دا بازار، پلٹن دا بازار، صدر بازار

2- بر بازار، لگ کونہ، ظاہر 3- اُردو بازار دا وگڑیا روپ

اڑدینگن: (مو) دیکھو: اردینگن

اڑدل: (مو) دیکھو: 'اڑدل' جیہد ایہہ وگاڑاے

اڑدل گودل: (مو) بے ترتیبی، گڈمڈ، پیچیدگی

اڑدلی: (ند) دیکھو: 'اڑولی'

اڑدی: (مفت) اڑدی ہوئی، افواہ، اداڑ، سُنی سنائی خبر جس دی

تصدیق نہ ہوئی ہووے

اڑدی اڑدی، (مو) افواہ (خبر) اداڑ

اڑسن: (مصدر) 1- اڑنگن 2- منگن

اڑسنا: (نغم) اڑنگنا، ٹنگنا

اڑک: (مو) 'اڑکن' توں حاصل مصدر 1- اڑچ، ٹچھل، الجھاء،

اڑچس، روک 2- سوزش، جھپن، رڑک پینی

اڑک: (مفت) اڑیل، اڑی کرن والا (وگڑ)

اڑک پوکڑی، (مو) لُچ گھڑیاں، جیل و جت، ٹال مٹول

اڑک ڈھور، (مفت) اڑیل ڈھنگا یاں وچھا، دھوری، اڑی کرن والا ڈنگر

اڑک مڑک، (مو) بانگین، نخرہ، ناز، ادا، چنگ مٹک

اڑک: (ند) 1- اک جوان بند یاں ڈھگا 2- ارک، آرک، گہنی

اڑکا: (ند) اڑیکا، ڈکا، روک، رکاوٹ، الجھن

اڑکا ڈاھون، (مخا) روک بن، بگھن پاون، رٹا پاون

اڑکن: (مصدر) اڑکن، رکن، اٹکن، بگھن

اڑکنا: (نفل) رڑکنا، اٹکنا، رکننا، اڑنا

اڑکے: (مو) دیکھو: 'اڑک' جیہد ایہہ جمع اے

اڑل: (ند) ارل، ہوڑا

اڑل: (مفت) ضدی، اڑیل

اڑل پوپو: (مو) فضول گانا، بکواس، بک بک

اڑم ہونا: (مخا) کسے کم نوں کران یاں نہ کران بارے اڑ جانا،

رکاوٹ بن جانا

اڑمت: (مفت) ہوڑمت، موٹی عقل والا، مورا، بے عقل

اڑن: (مصدر) 1- بھسن، اٹکن، رُک جاون، روک بن 2- ضد

کرن، ہٹھ کرن، آکڑن 3- پکیاں ہون، جم جاون، قائم ہون

4- سانبے آ جاون، مقابلہ کرن، ڈٹن، اڑ جانا، رُک جانا، ضد کر

بہنا، بھسنا

اڑن: (مصدر) 1- اُرن، کوڑیاں ہون، لپھن، ٹھکن، کتیاں

ہون، دوہریاں ہون، اوٹیاں ہون 2- ڈرن، نیویاں ہون

اڑن انار، (ند) اگ سٹن والی اک قسم دی گولی، ہوائی

اڑن بیماری، (مو) لاگ دی بیماری، چھوت داروگ، اڑاک

اڑن طشتری، (مو) رکابی دی شکل ورگی مشین جیہدی بغیر کے

(پہلی جلد)

اڑھنا: (ہند، نقل) 1- رکھاں توں پھل دا ختم ہونا 2- واہیا جانا

اڑھی: (کلہ فاسیہ) او، اوہو، اوئے

اڑھی: (ہند، مو) اوہدی

اڑھی: (مو) اوہدی

اڑھے: (پو، صفت) بہت، وادھو، چوکھا، ڈھیر

اڑھے: (نم) ایہدے، ایس دے

اڑھے: (نم) اوہدے، اوس دے

اڑھیک: (مو) 1- ضد، اڑ، کب 2- انوکھی گل، عجیب گل 3- ریس، نقل

اڑھیک چال، (صفت) 1- اڑیل، ضدی، کتا 2- نخرہ، اڑی، ضد

3- ریس بریسی، نقل لاہون دی حالت، دیکھا دیکھی

اڑی: (مو) 1- ضد، ہٹھ 2- ویلا، اوکڑ، مشکل، مصیبت، آفت

3- ضرورت 4- تنگی 5- مصیبت دا زمانہ 6- اڑی ہوئی، پھسی ہوئی

اڑی ہٹھنا، (حما) بہت ہٹھ کرنا، ضد کرنا، کم ترن نہ دینا، گل نہ

منگن دینا

اڑی باز، (صفت) اڑیل، ضدی، باغی، گستاخ

اڑی بھنن، (حما) ضد بن جاون، شرط لگن

اڑی بھنن، (حما) ضد کرن، ہٹھ پون

اڑی بھننا، (حما) ہٹھ توڑنا، اپنی منادنا، اپنی کرا لینا

اڑی پاون، (حما) دیکھو: ضد بھنن

اڑی خور، (صفت) اڑیل، ضدی، آکڑ خاں

اڑی خورا، (ند، صفت) دیکھو: اڑی خور

اڑی کرن، (حما) اڑی کرن، ضد کرن، کسے گل اُتے اڑن،

ڈھیٹھ پنا کرن

اڑی کرنا، (حما) بالاں دا کسے گل تے ضد کرنا

اڑی مار، (ند) لٹھا، لٹکا، بد معاش

اڑی وجن، (حما) نال لے ٹرن

اڑی: (کلہ مخاطب) 1- کسے گروی نوں نکلاون واسطے بولیا جاون والا

شبد 2- سکھی، سہیلی

اڑی: (مو) ٹھکی ہوئی، ڈوہری ہوئی

اڑی تھروئی، (مو، صفت) 1- بچی کھچی، تھوڑی جیہی 2- لوڑوند

زنانی، غریب عورت

اڑے: (ند، صفت) 1- ٹکے ہوئے، رُکے ہوئے، اڑے ہوئے، پھے

ہوئے 2- اُلھے ہوئے وال، ان گندھے وال، وال دی بھل

اڑے تھوڑے ویلے، (ند) اوکھے ویلے، مصیبت ویلے، اوکڑ

ویلے

اڑے رہون، (حما) قائم رہون، پکیاں رہون

اڑے کڈھنا، (حما) والاں دے منجھل کڈھنا، کم نوں آسان کرنا

اڑے: (حرف مخاطب) کسے نوں سڈن لئی آکھیا جاندا اے،

اوئے، او

اڑے: (ند) آڑا یاں اڑہ دی جمع، سوٹے، موٹے ڈنڈے

اڑے پڑے: (نم) 1- ایدھر اودھر 2- سچے کجے 3- اُرا نہہ پرانہہ

اڑے تھوڑے: (ند) لوڑوند، مصیبت دے مارے ہوئے، غریب

غربا

اڑیا: (کلہ مخاطب) عورتاں دا بندیاں نوں نکلاون دا انداز، وئے،

اوئے

اڑیا: (ند، صفت) 1- رُکیا ہویا، پھسیا ہویا، اٹکیا 2- ڈکھی

اڑیا آون، (حما) 1- ٹکدا جاون، اٹکی چلن، ضد کرن 2- نال نال

(پہلی جلد)

اُڑنی: (مو) 1- کئے افواہ دا اُڑنا، لاگت بازی 2- اک پاسے نوں مٹھکی ہوئی

اُڑنے: (پو، ند) قاتلو، اودہ شے جس دی لوڑ نہ ہووے

اُڑو: (مفت) ضدی، اڑب (اڑبھ)

اُڑو: (فعر) رُک جا، ٹھہر جا، مبر کر

اُڑوا: (ند، مفت) 1- ضدی، اڑیل، بے وقوف، مُورکھ 2- چال باز، فریبی 3- اودہ بندہ جیہدی زبان وچ تھتھا پن (گلت) ہووے

اُڑوا: (ند) صندوق

اُڑواڑ: (مو) پولٹ، چنچنی

اُڑواڑا: (ند) اودہ دوسا گھسی ککڑی جیہدی ٹٹی ہوئی ککڑی یاں پھلاں دے بھار نال نیوندی ہوئی ٹہنی پیٹھاں دے دیندے نیں، سہارا، بک

اُڑواڑی: (مو) اک قسم دی مچھی

اُڑوانگ: (ند) اڑبگ، ہٹھی، ضدی

اُڑوانگ پُنا، (ند) اڑبگ پُنا، ضد پُنا

اُڑوال: (ند) ٹٹ بچ کے دی اڑی ہوئی شے

اُڑواون: (مصدر) رکاوٹ پیدا کروان

اُڑوت: (ند) کتا، ضدی، خود سر، بے عقل، مُورکھ، اُوت، اڑیل، جابل، اُجڈ

اُڑوت دا پُڑوت تے پُڑوت دار کلا، (اکھا) پُٹھاں بیڑھیاں دا وگڑیا ہویا بندہ کدی نہیں سُدھرا

اُڑوس پڑوس: (نم) گوانڈھ متھا، آس پاس، نیزے نیزے دے تھاں، آغڈھ گوانڈھ

اُڑوسی پڑوسی: (ند) آغڈھ گوانڈھ رہن والے، آسے پاسے دے

لوک

اُڑوک: (پو، ند) اڑیکا

اُڑولا: (ند) دھوکے باز، فریبی، ہٹھی مت والا

اُڑونجمن: (مصدر) 1- ضد کرن، اُلجھ جاون، رُک جاون، پھس جاون

2- تھوڑی دیر ٹھہر جاون 3- رسائی پاون

اُڑووا: (پو، مو) چھت نوں سہارا دیون والی ککڑ، انکی ہوئی شے

اُڑوبا: (ند) 1- اُڑن والی تھاں، جس نال اڑیا جاوے 2- بیٹھن لئی

عارضی تھاں 3- روک، اڑکا، اڑچ 4- ماڑا جیہا سہارا، کچا سہارا، بے بنیاد

اُڑوہے: (ند) دیکھو: اڑوہا

اُڑوہے لگن، (محا) معمولی جیہا سہارا پاوان

اُڑہ: (فعر) 1- 'اُڑنا' توں امر، رُک، ٹھہر 2- معدے دا سخت ہو جانا، بد ہضمی دا ہو جانا

اُڑہ: (صفت) وگیا ہویا

اُڑھا: (ند) اگ دا ڈھیر

اُڑھا: (نم) ایہدا

اُڑھا: (نم) اوہدا

اُڑھب: (ند) دیکھو: اڑب

اُڑھب پُنا، (ند) کب پُنا، بے وقوفی، ضدی پُنا

اُڑھت: (ند) عورت دے پہلے خاوند دا پُتر، کچھلگ (پُتر)

اُڑھج: (مو) 1- ہڑج، روک، اٹک 2- مخالفت، ضد، وگھن 3- جُت، اعتراض، بہانے سازی

اُڑھک: (ہ، مو) 1- رُک، کھٹک، پُچھن 2- معدے وچ درد

اُڑھکنا/اُڑھکنا: (فل) رُکنا، پُچھنا، کھٹکنا

ازدحامی پریگنڈی ڈھے پٹی دے کنڈھے، (اکھا) لے
 ماڑے نوں ہر کوئی دبا لندا اے
 ازدحامی: (نغم) ارڈاوتا، ارڈاوتا
 ارڈو: (مو، کلمہ مخاطب) ہم عمر سہیلیاں یاں زنانیاں توں کے زنانی
 یاں بندے دلوں بکاون دا ڈھنگ
 ارڈو/ارڈوواں: (ند، صفت) دیکھو: ارڈو
 اُڑیون: (مصدر) دیکھو: اُڑن
 اُڑیے: (کلمہ مخاطب) 1- کسے کوئی نوں بلاون دا طریقہ 2- نی بھینے
 3- نی گروے، سہیلے، سکیھے

ا.....ز

از: (فا، حرف جار) دلوں، نال، دا
 از حد، (فا، نم) بہت زیادہ، وادھو، حدوں وده
 از خود، (فا، نم) 1- اپنے آپ، خود بخود 2- اپنے توں، اپنے دلوں
 3- جان بوجھ کے، ارادے نال، متعہ کے
 از غیب، (عر، صفت) بھیٹ نال، لگوواں، لگیا ہویا، ظاہر نہ ہون
 والا، کچھ ڈھنگ نال، بھیٹ بھریا، غیبی
 از غیبوں، (نم) 1- اللہ دلوں، ربوں، غیبوں 2- نامعلوم طریقے
 نال 3- غیر متوقع حساب نال
 از غیبی، (نم) اکاشوں، نہ جانے کتھوں، آسمانوں، رب دلوں
 ازاد: (فا، صفت) جس اُتے کسے قسم دی پابندی نہیں، جو کسے دا غلام
 نہیں، خود مختار، بندھن توں ازاد، جو قید وچ نہیں، جو کسے دے دس
 وچ نہیں، بری، رہا، آزاد
 ازادی: (فا، مو) اپنی مرضی سرچلن دا عمل، کھل

ازار: (ند) ازارتوں وگڑ کے بنیا ہویا، ڈکھ، تکلیف، بیماری، روگ
 ازار سہیڑن، (مجا) مصیبت سہیڑن، ریچڑ پاون
 ازار: (فا، مو) پجامہ، پاجامہ
 ازار بند، (ند) نالا، شلوار وچ لک دے نال بھیجاون والی رسی
 ورگا نالا، جیہڑا پچاے یاں شلوار دے نیفے وچ پایا جاندا اے
 ازارا: (ند) کٹھو دا نچلا حصہ
 ازاری: (صفت) 1- ڈکھ دیون والا 2- ڈکھی، روگی، بے چین
 ازالہ: (عر، ند) 1- گنوا دینا 2- ضائع کرنا 3- دور کرنا، مٹاونا 4- آپا کرن،
 تلانی کرن
 ازالہ حیثیت عرفی، (عر، ند) ہنگ کرن، کسے دی عزت تے
 شہرت نوں دٹلاون، تحریریاں تقریر نال کسے نوں بدنام کرن، عزت
 وچ خلل پاون
 ازائی/اجائی: (نم) فضول، بے مطلب، بے معنی، بھنگ دے
 بھاڑے
 ازائیں: (نم) ڈکھ نال، زل زل کے، فضول، خواہ مخواہ، رایگاں،
 اجائیں دی بولدے نیں
 ازائیں مرن، (مجا) کوئی موت مرن، فضول موت مرن، ہوڑ متی
 نال جان گواون
 ازائیں موت مرن، (مجا) دیکھو: ازائیں مرن
 ازبر: (فا، نم) زبانی پکيا ہویا، زبانی یاد، حفظ کیتا ہویا
 ازبک: (ئر، ند) 1- تاتاری ترکاں دے اک قبیلے دا ناں 2- مورکھ،
 احمق، دیکھن وچ مورکھ جیہا، بے وقوف 3- ازبکستان دا وسنیک
 4- بے وضع، بے ڈھنگا، بدسلوٹہ 5- لُفیرا
 ازدحام: (عر، ند) ہجوم، اکٹھ، رٹھ، بھیڑ، مجمع

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

ٹریا جاون، مہا کری جاون

اڑیا جویا، (ند، مفت) 1- جو سر پر پھول کزور ہووے 2- لستا،
ماڑا، کسے شے دے ٹٹ جاون تے دی اوس دا اڑیا رہنا 3- باقی رہنا
اڑیا رہون، (حما) ضد تے پکيا رہون، ہٹھ دا پورا ہون

اڑیا: (ند) ٹھکيا، گردن نوائی

اڑیا ٹھڑیا، (ند، مفت) 1- تھوڑ والا، غریب، مُتھاج 2- باقی
بچدا، ودھیا گھٹیا

اڑیا ٹھڑیا ویلا، (ند) مشکل وقت، اوکھا ویلا، ضرورت دی گھڑی
اڑیاں: (ند) 1- قیل داری، آل پر وار، پکے نیانے، بال بچو
2- ضدی، فصلاں نوں پے جان والا عادی جانور

اڑیاں: (مفت) 1- بھینڈاں بکریاں چارن والا، آجڑی، ایالی
2- بال بچو دار، قیل دار، آل پر وار والا

اڑیاں: (مو) 'اڑی' دی جمع 1- ضد، ہٹھ، رہاڑا، رچڑ، زکاوت،
مشکل، مصیبت، دکھ، سختی 2- اوکھا ویلا 3- سہارا، رسائی
اڑیاں لاون، (حما) ضد کرن، کھمبہ بہ کھمبہ کرن

اڑینگن: (مصدر) دیکھو: اڑن

اڑینگن: (مصدر) دیکھو: اڑن

اڑیری: (مو) ریڑھی، مال دی لکڑی جیدے اُتے بیٹھاں بھدیاں نیں
اڑیڑا: (مفت) بے ڈھنگ، کوجھا

اڑیس: (مو) 1- کسے چیز نوں چکن لئی اوس تھلے دوجی کسے چیز دا
بر اڑاونا 2- چک، تل، کسے بھاری شے دا اک پاسا اُچا کر کے
بیٹھاں وتی کوئی لکڑی یاں باری 3- آسرا، سہارا 4- اکس، آکسی،
جوائی، کالسی، سستی

اڑیس دیون، (حما) کسے شے نوں چکن لئی اوس تھلے دوجی کسے

شے دایر اڑاون، سہارا دیون

اڑیاں پانا: (حما) مشکلاں پیدا کرنا

اڑیک: (ند) اڑکا، داء پیٹھ آونا، اڑ کے چڑھنا، کسے دی مار تھلے
آونا، گشتی دے وچ ڈھے جانا

اڑیک چال، (مو، صفت) 1- اڑیل، ضدی، کتا 2- نخرہ، اڑی،
ضد 3- ریس بریسی، نقل لاہون دی حالت، دیکھا دیکھی

اڑیکا: (ند) اڑکا، اڑا، روک، ڈکا، پھاسی، وگھن

اڑیکنا: (فل) دیکھو: اڑنگنا

اڑیکے: (ند) دیکھو: اڑیکا

اڑیکے چڑھن، (حما) ڈھائے چڑھن، قابو آون

اڑیکیاں: (مو) 1- اڑیاں، ضداں 2- ناز، نخرے

اڑیکیاں کرن، (حما) 1- اڑیاں کرن، ضد کرن 2- ناز نخرے دکھاون

اڑیل: (صفت) سونے دے ورق بناون والیاں دا اک اوزار، اک

طرحاں دا آلہ، تار کھین والی جندری

اڑیل: (مفت) 1- اڑی کرن والا، ضدی 2- رچڑی، فسادی، جھگڑالو

3- گستاخ، ہٹھیلا

اڑین: (مصدر) دیکھو: اڑن

اڑین: (مصدر) دیکھو: اڑن

اڑینگوی: (مو) 1- اڑن دی حالت، پھسپھسا 2- تعلق داری، بندھن

3- ٹھکناں دا اک ڈھنگ جس وچ لتاں اڑالیندے نیں، اپنی لت

دے نال دوسرے دی لت نوں قابو کرن دا عمل، کوڑی گھول دا اک

داء، اڑنگی

اڑینگوی پڑینگوی، (مو) 1- اُلجھاوا، بُجھارت، گنجھل 2- دُور

دے ساک 3- ایرے غیرے، گنجھلا رشتہ

پلاک ڈکھتری

(پہلی جلد)

ا.....س

اُس: (ضم) جمع متکلم، فخریہ واحد متکلم دے واسطے وی آکھدے نیں،

اسیں، ساڈے، اساں، لوک، اسیں لوک، ساڈی ذات

اُس بلیس، (پو، ند) کسے (بندے) بارے پچھنا، سوال کرن دا

اک پٹھوہاری طریقہ

اُس ٹس، (ضم) اسیں ٹسیں

اُس سنج، (پو، ند) باپ دادا، شجرہ نسب، آل

اُس کی، (نم) اساں کی، سانوں

اُس: (صفت) 1- اک بندہ، کوئی، اکو، پک 2- ایس، ایسے، ایہہ

اُس پر تے، (نم) ایس اتوں، ایس تھادوں

اُس داماریا، (نم) ایس کر کے

اِس: (ضم) ایہہ، ایسے، ایس، ایس نے، ایس نوں، ایس دے

اِس بابوں، (نم) ایس بابت، ایس دروازے توں، ایس وجہ توں

اِس جیہا، (حرف تشبیہ) ایس ورگا

اِس جیہی، (صفت) ایہدے ورگی، ایس ورگا، اجیہی

اِس طرحاں، (حرف تشبیہ) ایس طرحاں، اُنج، ایس طریقے نال

اِس کن سُننا اوس کن کڈھنا، (حما) سُنی ان سُنی کرنا

اِس کی، (ضم) ایس نوں، ایہنوں

اِس ماں، (نم) ایس وچ

اِس ماں تے، (نم) ایس وچوں

اِس نا، (ضم) اِس دا، ایس دا

اُس: (ضم) اوہ، اوہنے، اوس نے، اوہنوں، اوہ، اُس نوں، اُس دا

اُس جیہا / اوہا جیہا، (حرف تشبیہ) اوہدے ورگا، اوداں دا،

اوس ورگا

اُس طرحاں، (حرف تشبیہ) اوس طرحاں، اُنج، اوس طریقے نال

اُس کس، (حرف استفہام) دیکھو: اُس کس

اُس کس، (حرف استفہام) اوس کس، اوہنے کینے

اُس کی، (ضم) اوس، اس نوں

اُس لا، (صفت) اوس والا

اُس نا، (ضم) اوس دا، اوہدا

اُسا: (ند) پُسا، ثابت پٹھیاں دا ڈھیر، کسے شے دا ڈھیر، بھریا ہویا،

گھاہیاں پٹھے تے پٹھن دا طریقہ، پٹھیاں اُتے گھاہ دا ڈھیر

اسا توں: (ضم) ساڈے توں، ساڈے کولوں

اسا تھوں: (ضم) ساڈے توں، ساڈے کولوں، ایہناں کولوں،

ایہناں توں

اُسا تھوں: (ضم) اوہناں توں، اوہناں کولوں

اُسا جانا: (نم) چاننا کرنا، اُجالا کرنا

اُسادری: (ہ، مو) 1- اک قسم دا باریک ریشمی کپڑا 2- اک راگنی،

اک ٹھاٹھ دانال

اسادھ: (صفت) 1- نہ ساڈھیا جاسکن والا، لا علاج (روگ)

2- اپوتر، کھوٹے دل والا، دُشٹ، بھیزا، اسبھ 3- (ویا) ایسا لفظ جو

شاعری وچ نہ درتیا جاسکے

اساڈرا: (ضم) اساڈا، ساڈا، اساں دا، آپاں دا، سبھ دا

اساڈری: (ضم) اساڈی، سانوں

اساڈڑا: (ضم) دیکھو: اساڈرا

اُسار: (نم) 'اُسارن' توں فعل امر (ند) چڑھا (کندھ دا) 1- سر

2- پیٹھ، بنیاد، بناوٹ، اُٹھان، عمارت 3- ٹہمت، الزام

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

ازدواج: (عر، مذ) دیاہ، نکاح

ازدہا/ ازدہا: (قا، مذ) اجگر، اجگر، اک وڈاسپ، ازدہا

ازدیاد: (عر، مذ) زیادتی، ہیئت، بہتا ہونا، کثرت

ازردا/ ازردہ: (قا، مفت) آزار دہ، ناخوش، خفا، رنجیدہ، ناامید،

مایوس، افسردہ، اُداس، شکر، پریشان حال

ازرق: (عر، مفت) نیلا، نیل ورگا، آسانی

ازکارۃ: (عر، مذ) افسانہ، سرگزشت، جریدہ، حساب

ازل: (عر، مو) 1- اوہ ساجدوں خلقت و امڈھ بھیا سی، کائنات دی

شروعات، مڈھ، ازل، کائنات واسجھ توں پہلا دن بہت پرانا جس

بارے رب توں بوا کوئی نہیں جاندا 2- شروع توں 3- قسمت،

موت، اجل، اوہ ویلا جیہدا کوئی مڈھ یاں حد نہ ہووے، مجازاً،

ابتداء، آغاز، مڈھ، ابد دی ضد، مقدر، تقدیر، ابدی زندگی، ہمیشگی،

ازل توں ابد تک

ازلوں: (نم) مڈھوں، مڈھ توں، شروع توں، پہلے دہاڑیوں

ازلی: (عر، مفت) ازل توں، مڈھوں، ازل نال تعلق رکھن والا

ازلی ابدی، (مفت) دائمی، سدا، سحر

ازمانا: (فہم) پرکھنا، جانچنا، کسے کم توں کر کے دیکھنا

ازماون: (مصدر) آزمادون، پرکھن، آزمائش کرن، تجربہ کرنا، جانچن،

امتحان لینا، کسے کم توں کر کے دیکھنا، آدم، جتن کرن

ازمائش: (قا، مو) پرکھنا، تجربہ، امتحان، جانچ، پڑتال، دیکھ بھال

ازمائے دا کیا ازماون: (اکھا) اک وار جیہدا آزمائش تے پورا نہ

اُترے اوہوں موتوں نہیں ازمانا چاہیدا تے نہ ای اوں تے بھر دسا

کرنا چاہیدا اے

ازمودہ: (قا، مذ) نیا ہویا، آزمایا ہویا، پرکھ وچ کامیاب یاں ناکام

ثابت ہو یا شخص یاں نسخہ

ازمودہ بھٹن، (محا) 1- پرکھن، آزمائش کرن 2- ثابت کرن

ازمیدجسن: (مصدر) ازما یا جانا، ازماون توں وگڑیا ہوا پرکھن،

ازمائش کرنا

ازمیخت: (مو) آزمائش، جانچ، پرکھ، پڑتال

إزن: (مذ) 'إذن' دا وگڑیا زوپ، اجازت، اختیار، عہدہ، اقتدار

ازہر: (عر، صفت) 1- بہت چمکدار، روشن، چمکیلا 2- کنایہ جامع

ازہر مصر دی مشہور یونیورسٹی جیہوں فاطمی دور وچ قائم کیتا گیا تے

اج تک قائم اے

.....ز

اژدہا: (قا، مذ) وڈاسپ، اژدہا

اژدہا: (قا، مذ) بہت وڈا تے موٹا سپ جیہدا تیزی نال بھج نہیں سکدا

تے اپنیاں اکھاں دی کشش نال شکار نوں اپنے ول کھچ کے کھلیندا

اے، اجگر، اژدہا

اژدہے دے مونہہ وچ دیون، (محا) مصیبت پا دیون،

آزمائش وچ پاون، بڑے خطرناک بندے توں چھیڑن، کسے

بھیڑے بندے دے حوالے کر دیون، خطرناک تھاں تے گھل دیون

اژدہے دے مونہہ وچ ہتھ پاون، (محا) خطرناک کم کرن،

دشمن نوں للکارن

اژدہے دے مونہہ وچ ہوون، (محا) 1- دشمن دی زد وچ

ہوون، موذی نال واہ پون 2- چوکھے مشکل حالات وچ ہوون

اژگر: (مذ) اجگر، اژدہا

لوبھ دیاں اکھاں نال دیکھن 2- نوکری واسطے کوئی ویلھی تھاں
لہن

نگڑی اسامی / وڈی اسامی، (روزمرہ) دولت مند آدمی، منجدا
بندہ

اسان: (فا، صفت) سوکھا، شکھالا، پہل، سچے ہون والا، آسان

اسانوں: (ضم) حاضر جمع داصیغہ، سانوں

اسانہ: (ضم) اتناں دی مفعولی حالت

اسانہہ: (ضم) ایس نوں، ایہوں

اسانہہ: (ضم) سانوں، اسانوں، اس نوں، اوہوں

اسانہہ تسانہہ، (ضم) اسانوں، تسانوں

اسانی: (مو) شکھال، سوکھت، شکھلا پن

اساں: (ضم) ایس، میں دی جمع، سانوں، ایس، ساڈے، جیویں:

’اتناں ایہہ کم کیتا‘ (ایس ایہہ کم کیتا)، ’ایہہ کتاباں اتناں کول بھی

ہین‘ (ایہہ کتاباں ساڈے کول وی نیں)

اساں آں، (ضم) اسانوں، اساں کول

اساں تسان، (ضم) سانوں، تہانوں

اساں توں، (ضم) ساڈے توں، ساڈے کولوں، اساتھوں

اساں دا، (ضم) اساڈا، اساڈا، ساڈا، مھاڑا

اساں دا ویلا پیا اچھتا تے گاہ پیا گچھنا، (اکھا) کسے ضروری کم

دے اپروں ہو ضروری کم آ پین تے آکھدے نیں

اساں دھے، (ضم) اساں تے

اساں گوں، (ضم) اسانوں، سانوں

اساں گھر بنائے تسان ڈھائے کیوں، اساں بندوق چلائی

تساں روئے کیوں، (بجھارت) ڈیکھوں

اساں: (ضم) ایہوں، ایس نوں

اساں: (ضم) اوہوں، اوں نوں

اساوری: (مو) آساوری، سویر ویلے گاؤں دی راگنی، سری راگ دی
ایک راگنی

اساوان: (مصدر) کلک وغیرہ نوں ہوا دے رخ اڈا کے ٹوڑی

دکھری کرن، اڈاون

اساہ: (ند) اساس، آہ، ہوکا، ٹھنڈا ساہ

اساہاں: (ضم) ساڈا، سانوں

اساہاں / اسانہہ: (ضم) اس نوں ہی

استا ہور: (رج، ند) سویر تین وچے دا ویلا

اساہی: (ضم) سانوں

اساہی: (مو) گچھ افاقہ، تھوڑا جیہا فائدہ، گچھ آرام

اساہیں: (ضم) اسانوں

اسباب: (عر، ند) سامان، چیز، شے، لیڈا کپڑا، گھر دیاں شیواں، مال

متاع

اسبغول: (فا، ند) 1- اسب بمعنی گھوڑا تے غول بمعنی کن، اسبغول دی

شکل گھوڑے دے کن ورگی ہوندی اے ایس لئی ایہہ ناں رکھیا گیا

اے 2- ایہہ لعاب دار بی مردواں وغیرہ لئی دوائی وجوں ورتیا

جاندا اے

اسبغول تے کچھ نہ پھول، (اکھا) گند دی پھرولا پھرالی نالوں

پپ ای بھلی ہوندی اے کیوں جے اینج پواڑے دودھ دے نیں

اسبک زئی: (ند) پٹھاناں دی ایک ذات تے اوں ذات دے آدمی

اسین نسین: (نم) حسابنا توں وگڑ کے بنیا ہویا، خاندانی حساب نال

استھ: (صفت) بدتہذیب، جاہل، گنوار، بدتمیز

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

اُساڑ اُساڑ کے ڈھاؤن، (حما) صلاحواں بنا بتا کے بدل دیون، ارادے کر کے بدلن

اُساڑ اُساڑن، (حما) 1- گل دا گلاندہ بناؤن، گل ودھاؤن، تہمت لاؤن 2- اُساڑن، منصوبہ بناؤن، عمارت تعمیر کرن 3- بناؤن، کھڑا کرن، اُچا کرن

اُساڑ اُساڑنا، (حما) منصوبے بھننا، دلیلاں دوڑاونا

اسارا: (سن، مذ) پناہ دہ، بے خبر

اُساڑا: (نذ) 1- بکلی قسم دا نکا چہا برنگاؤن والا چھپر جیہوں کسان

پیلیاں کندھے پالیندہ 11 اے 2- اُساڑی ہوئی کندھ یاں کوٹھا، چنارہ

3- سانبان، برآمدہ 4- ٹوہا، سرول، دہلیز، ڈیوڑھی 5- راج مستری، اُسر، چنارہ، چٹائی، کارگیر راج، معمار

اُساڑن / اُساڑنا: (مصدر) بناؤن، کھڑا کرن، اُچا کرن، کندھ کوٹھا بناؤن، پورا کرن، مکمل کرنا، توڑ چاڑھن

اُساڑو: (نذ، صفت) اُساڑن والا، کسے کم ٹوں ترقی دل لے جان

والا، ترقی پسند، اُساڑن مصدر توں فعل امر، بناؤن والا، راج، معمار

اُساڑی: (مو) کندھ یاں عمارت دے چڑھاؤن دا کم، چٹائی، اُساڑن دا عمل، اُسر ی ہوئی کندھ یاں عمارت

اُساڑی لاؤن، (حما) کندھ کوٹھے دی تعمیر شروع کرن، تعمیر دا کم شروع کراؤن

اُساڑی لگن، (حما) کندھ کوٹھے دی تعمیر شروع ہو جاؤن

اُساڑے: (نم) کھڑا کرنا، بناؤنا، بنیاد، بناؤن، عمارت

اُساڑیندے: (نم) بناندے، جھندے، تیار کردے، اُساڑی کردے، تعمیر کردے

اساڑا: (ضم) اساڑا، ساڑا، اساں دا

اساڑھ: (نذ) ہاڑ دا مہینہ، ہاڑ، اُنہال، گرمی دی رُت

اساڑھی: (مو) ہاڑی دی فصل

اساڑی: (ضم) اساڑی، مھاڑی، اساں دی

اساس: (عر، مو) بنیاد، جز، گُرسی، مُنڈھ، نیر

اُساس: (سن، مذ) 1- لہا ساہ، اُنہا ساہ، ہوکا، ٹھنڈا ساہ، ہاہ 2- بنیاد، نینہ

اُساس بھرن، (حما) 1- ساہ کھچن، اُنہے ساہ لہین 2- ہوکا بھرن، آہ کرن

اُساسا: (نذ) لہا ساہ، ہوکا

اساک: (نذ، صفت) جس نال ساکا چاری نہ ہووے، ساک دا نہ ہووے، بے تعلق

اساکوں: (ضم) سانوں، اساں، لوکاں نوں

اساکھ: (صفت) جس دی ساک نہ ہووے، جس دا وساہ نہ ہووے، بے پریتہا، بے ایمان، کھوٹا

اسالیب: (عر، مذ) اسلوب دی جمع، ڈھنگ، طور طریقے، انداز، دتیرے

اسامی: (مو) 1- قرض دار، اُدھار لین والا گاہک 2- گماشتہ 3- کسے دفتر وچ نوکری دی تھاں، عہدہ 4- سابی جس دے ذمے کرایہ، قرضہ یاں معاملہ وغیرہ دینا ہووے 5- گواہ 6- مقدمے دا کوئی فریق

7- مزارع، پانی 8- حوالاتی 9- قبر دی اوہ تھاں جتھے مُردہ رکھدے نیں

اسامی بناؤن، (حما) اپنے لہی کے نوں تیار کرن، بے وقوف بنا کے فائدہ حاصل کرن، مٹھی ٹھوری کرن

اسامی تائزن، (حما) 1- ٹھوری مٹھی لہی کے نوں چنن، کسے نوں

2- بہت شرارتی آدمی

است بازی دا فیتا، (ند) 1- آتش بازی وچ لگی ہوئی اودہ سوتری
جیہوں اگ لا کے آتش بازی چلائی جاندی اے 2- بہت شرارتی
بندہ، رہپڑی

استا: (ند) اک مٹن چھند جس دا ناں استرا، کلکا، تارک اتے تو تک
دی ہے، لچھن، چار چرن، پرت چرن چار سکن
استا جانا، (مجا) کھلو جانا، چپ کرنا، ستاندنا، دم لینا
استا: (ند) پٹھیاں دا ڈھنگ

استا چل: (سن، ند) اودہ پہاڑ جس دی اوٹ وچ سورج دا چھپنا
پُراناں نے میا ہے
استاد: (فا، مو) چوب، خیمہ

استاد: (فا، ند) کم سکھاؤن والا، ہوشیار، ماہر، کسے کم یاں ہنر نوں
چنگی طرحاں جانن والا، پڑھاؤن والا، ٹیچر، ماسٹر، کوئی کلا یاں ہنر
سکھاؤن والا، چالاک، تعلیم دین والا، سکھان والا، علم یا کوئی کم
سکھاؤن والا، پیر، رہنما، مُرشد، آگو

استاد استادیاں پہلاں بٹالے پھیر قادیان، (اکھا) علم سکھان
والے تے علم سکھاؤن دے ڈھنگ پہلاں بٹالے ہوندے سن فیر
قادیان منتقل ہو گئے ایہہ دوویں شہر ضلع گورداسپور (بھارت) وچ نیں
استاد بناؤن، (مجا) دیکھو: استاد کرن

استاد دی مارتے ماں دا پیار، (اکھا) استاد تے ماں دی ڈانٹ
ڈپٹ پیار پاروں ہوندی اے

استاد دیاں گالھاں، گھیو دیاں نالاں، (اکھا) جیویں گھیو نال
جسمانی صحت بن دی اے ایویں استاد دی جھاڑ جھب شاگرد دی

ڈنی صحت بناوندی اے

استاد کرن، (مجا) کسے کم نوں سکھن لئی کسے نوں اپنا رہنما مٹھنا
استاد من، (مجا) 1- کسے نوں اپنا رہنما جانن 2- ماہر تے پورا کاریگر
من 2- عزت دی تھاں تے سمجھن
استاداں دے وارے جانیے: (اکھا) استاد دی وڈیائی تے عظمت
دے اظہار واسطے آکھدے نیں

استادنی: (مو) 'استاد دی مونٹ، پڑھاؤن والی تیویں، ماسٹرنی
استادی: (فا، مو) 1- استاد دا کم، مہارت، کاریگری، ہنر مندی
2- چالاک، ہوشیاری

استادی آون، (مجا) 1- ہنر مند ہو جاون 2- چالاک آ جاون،
ہوشیار ہو جاون

استادی دکھاؤن، (مجا) ہوشیاری دکھاؤن، دھوکھا دیون، چالاک
کرن

استادی کرن، (مجا) چالاک کرن، داء لاؤن، ہوشیاری کرن
استادی کھیڈن، (مجا) دیکھو: استاد کرن
استادی لاؤن، (مجا) 1- کسے نوں داء لاؤن 2- چالاک کرن،
دھوکھا دیون 3- کاریگری دکھاؤن

استار: (ند) دیکھو: اوستار

استا کار: (فا، ند، صفت) 1- استاد، ماہر، ہنر مند، کاریگر، کسے فن دا
معلم 2- چالاک، دھوکھے باز، دنگی: ایسے ساز والا استاد کار کہہوا اے،
جو بے چنگ ہر رنگ میں تار وجدی

استا کار اُچکا چیلّا پوڑ چُپٹ، (اکھا) بھیڑے کماں وچ شاگرد
استاد نالوں دی چار قدم ودھ جاوے تے آکھدے نیں

استا کاری: (فا، مو، صفت) فنکاری، استادی، چالاک، دھوکھے بازی
استامبول / استانبول: (ند) دیکھو: استنبول

(پہلی جلد)

اسپیتا: (مو) سخیہ یعنی تہذیب یافتہ نہ ہون دی حالت، بد تہذیبی، جانگلی پنا

اسکھیہ: (سن، ند) غیر مہذب، جس دے جیون وچ تہذیب داخل نہ ہوئی ہووے، جس نوں بولن دی تمیز نہ ہووے، جو سبھا وچ پٹھن اتے بولن دا ڈھنگ نہیں جاند، گوار، بے عقل

اسپ: (فا، ند) گھوڑا، توسن، رخس، لاہوار، آت، اوغام، ہشماق، پور، ایس توں علاوہ اسپ دے دوجے بہت سارے ناں نسل، مقام، رنگ تے خوبیاں کھوں نہیں مثلاً، ادھم، راجل، بور، بوز، تازی، نگاور، بارگی، جرمہ، حصان، خکی، خروط، خنگ، زائل، ذنوب، سانج، ساطی، ہنرہ زردہ، چپا، سمندر، شہدیز، شوس، عوام، کیت، قلہ، گیلی، گلگون، شکی، ہیکر، مادیان، نریان، فقرہ، لونہ، یرغا، یعوب، یراغ، یک ران، فسل

اسپات / اسپات: (ند) چنگا خالص کتیا ہویا لوہا، ودھیا فولاد، سنیل، کاربن اتے ہور دھاتوں دے میل توں بنیا ہویا لوہا جو بڑا کاٹھا سخت) اتے کم آون والا ہوندا ہے

اسپاتی: (صفت) اسپات یعنی فولاد دا بنیا ہویا، فولادی اسپانی: (ند) دسائگ جس وچ بندوق پھسا کے چلائی جاندی اے اسپشٹا: (اصطلاح) Obscurity، بے صورتی، گمراہتا، گمراہی، تاریکی، ہمیرا، دھندلا ماحول

اسنچ: (مو) سمندری تھک، اک طرحاں دا فوم اسپند: (فا، ند) پنجابی وچ ہرل آکھدے نیں، اک سچ اے جدوں بھیڑی نظر لگ جائے یاں بدشگونی دور کرنی ہووے تاں ایہدی دھونی دھنڈاندے نیں، آتش پرستاں وچ ایہہ مقدس تے پوتر سمجھیا جاند اے

اسپھل: (صفت) سپھل، اہٹل، جو پھل صحت مند نہیں، ناکام، جس دا نتیجہ من مرضی دانہ ہووے

اسپھلتا: (مو) کامیابی دا اُلٹ، ناکامیابی، ناکامی

است: (سن، مو) 1- مُردے دیاں سڑیاں ہوئیاں ہڈیاں، ہٹل 2- اجازت یاں قبولیت حاصل کرن دے معنیاں دا شہد 3- (صفت) چھپیا ہویا، جو نظر نہ آوے، خفیہ، ڈبیا ہویا 4- لگیا ہویا، غروب، شام، ترکالاں، مغرب

است است کرن، (محا) است است تے جی جی کرن، فرمانبرداری کرن، جناب جناب کرن

است است کرنا، (محا) ہاں جی ہاں آکھنا، بہت فرمانبرداری کرنا، آکھنا، موڑنا، جناب جناب کرنا

است بہ است، (فم) است، اُلٹ پٹٹ، ہٹھی سدھی (گل) اجاتا، گالھ مندا

است ہوون، (محا) دُہن، غروب ہوون

است: (فانص) ہے، اے، وا

است: (ند) 1- جھوٹھ، گوڑ، جھوٹھی گل، بھٹل، بھرم، ادھرم 2- انس تھرتا، (صفت) جھوٹھا، جو سچا نہیں، سچ توں عاری

است باز: (ند) آتش باز توں وگڑ کے بنیا ہویا، آتش بازی دا کم کرن والا

است بازی: (فا، مو) ویکھو: آتش بازی

است بازی دا اتار، (ند) اک طرحاں دی آتش بازی جیہدے وچوں فوارے وانگوں چنگاریاں نکلدیاں نیں

است بازی دا چکوندھر، (مو) اک طرحاں دی آتش بازی

است بازی دا داڑو، (ند) 1- آتش بازی بناون دا بارود

اُستر اگلن، (مخا) 1- اُسترے نال زخم لگن 2- اُسترے دا تیز ہو جاوَن
 اُستراحت: (عر، مو) آرام، سکھ، چین، سکون
 اُستری: (ہ، مو) 1- تیویں، بیوی، زنانی، بچی، زن 2- لوہے یاں پتل
 وغیرہ دا اوہ آلہ جیہوں کوئکیاں یاں بجلی راہیں گرم کر کے کپڑے
 دے وٹ کڈھے جاندے نیں
 اُستری جات اُستری جاتی، (مو) 'سوانیاں' دی جمع، سنسار بھر
 دیاں سوانیاں
 اُستری دھرم، (ند) زنانی نوں کپڑے آونا، ماہواری
 اُستری دھن، (ند) اوہ دھن یاں زیور وغیرہ جو مایاں وٹوں اتے
 خاوند وٹوں ویاہ سے بیوی نوں ملے ہوندے نیں
 اُستری کامی، (ند) زنانی نال بھوگ کرن والا، زنانی جیکھے بھرن
 والا
 اُستری لنگ، (ند) 1- زنانی دے پوشیدہ انگ 2- شہداں دا زنانہ
 رُوپ، جیویں: گھوڑا توں گھوڑی
 اُسترے نال پٹاس ہووَن: (مخا) چالاک آدمی نال کسے مزید
 چالاک دا ہووَن، بُرے نال بُرے دا ہووَن
 اُستریاں دی مالا: (مو) 1- بہت ای اوکھا کم، ڈکھ 2- ڈکھ ہوئی
 جان پر ہر دم بوج کرن والا
 اُستریت: (مو) اُستری پن، تیویں دا مگن، تیویں پُنا
 اُستریتو: (مو) اُستری پُنا، سوانی ہون دی حالت، عورت دی بخون
 اُستصواب: (عر، ند) 1- رائے لینا 2- مشورہ لینا 3- توفیق، حیثیت،
 مقرر 4- جتا دین دی طاقت ہووے
 استصواب رائے عامہ، (عر، ند) کسے مسئلے تے رائے شماری
 (پہلی جلد)

ہویا کپڑا 2- پلستر 3- نچر دا زربچہ، نچر 4- شرارتی بندہ 5- اوہ ہتھیار جو
 ہتھیں چھڈ کے چلایا جاوے 6- رنگ کرن توں پہلاں لکڑ دی پدھر
 نوں تھندا کرن تے ریخاں نوں بھرن لئی سریش وچ بنیا مسالا جو
 روغنی رنگ کرن توں پہلاں تہہ کارن لایا جاندا اے
 اُستر بستر، (ند) 1- کئی قسماں دے کپڑے 2- اک طرحاں دا
 نچا مال
 اُستر دا پُت اُسترد، (اکھا) کھچرے تے شرارتی بندے بارے
 کہندے نیں
 اُستر شستر، (سن، ند) اُستر تے شستر، تیر وغیرہ ہتھوں چھڈ کے
 چلاوَن والے اتے تلوار وغیرہ ہتھ وچ پھرن کے ورتن والے ہتھیار،
 لڑائی وچ کم آوَن والے ہتھیار، اسلحہ
 اُستر کاری، (فا، مو) 1- پلستر کرن دا مگن یاں مَنر، پلستر دا کم
 2- کوٹ وغیرہ نوں اندر لاون دا کم
 اُستر لاون، (مخا) دوہر یاں رُوں دے لیف یاں تلاءِی وغیرہ دی
 پٹھلی تہہ ہووَن
 اُستر: (سن، ند) فخر
 اُستر داو: (ند) رد کرن، منسوخ کرن
 اُسترا: (فا، ند) 'اُسترہ' توں وگڑ کے بنیا ہویا، چاقو یاں پھری ورگا تیز
 دھار والا نایاں دا اوزار جس نال وال سننے جاندے نیں
 اُسترا پھیرن، (مخا) 1- ڈاڑھی منن 2- صفایا کرن 3- اُسترے
 نال زخمی کرن 4- ٹھکن، داء لاون
 اُسترا پھیرنا، (مخا) 1- مننا، جہامت کرنا 2- ٹھگنا
 اُسترا چاون، (مخا) پاکی کرن، زیر ناف وال منن
 اُستر لاون، (مخا) اُسترے نوں وٹیاں اُتے رگڑ کے تیز کرن

اُستانی: (مو) پڑھاون والی بی بی، ٹیچر، ماسٹرنی

استاوا/استاواڑا: (فائدہ) لوٹا، ٹوٹی، گڑوا، مستی لوٹا (نمازیں دا)

استاوا/استاوانا: (مصدر) 1- اٹک جاون، ٹھہر جاون 2- آرام کرن، ستاون، ساہ گھج جاون

استادی: (مو) تعریف، جیویں 'استادی گانا'

استبرق: (عر، مذ) موٹا ریشمی کپڑا، ریشم تے سونے دیاں تاراں دا بنیا ہویا کپڑا، دنگی: کہیا ای استبرق چار رنگ دا، قوس قزح نوں ابرو خنڈاڑ

استُت: (سن، مو) 1- چھوٹے دی زبان توں کسے وڈے دی تعریف 2- کسے خدایاں کسے دیوتا دی مفت جیہڑی گانے دے شروع وچ گائی جاوے

استت ویانج بندہ، (سن، مو) علم بیان دی اک قسم جس وچ وڈیائی دے بہانے بندہ اکیتی جاندی اے جیویں، خان سورے چڑھے دکار، کھی گھیری وچ بزار، ماری نہیں پر لنگڑی کیتی، ایہہ دی فتح خدانے دتی

استواو: (اصطلاح) Existentialism، وجودیت دی تحریک

استوارہ: (عر، مذ) مشورہ، صلاح

استشنا: (عر، مو) کسے عام حکم، اصول یاں قاعدے توں ہٹ کے کسے اک یاں دودھ بندے، حرف یاں شے نال سلوک کرن، اڈہون دی کیفیت

اُسجھ: (مفت) 1- اُسو جھ، جیہڑا محسوس نہ ہووے، نامعلوم 2- لگیا ہویا 3- بے خبری، بے ہوشی 4- بے شعور، نادان، بے وقوف 5- نہ سمجھن والا، مشکل

استحسان: (عر، مذ) نیک کم، نیکی، بھلائی

استحصال: (عر، مذ) 1- حاصل کرن، حاصل کرن دی تانگہ 2- کھولن، دھکوزوری کھولے نوں

استحصال کرن، (محا) دھکوزوری کھولے، زیادتی کرن، ظلم کرن، وادھا کرن

استحصال ہوون، (محا) زیادتی ہوون، ظلم ہوون، وادھا ہوون

استحقاق: (عر، مذ) 1- اختیار، حق، دعویٰ دی قابلیت 2- حق ہوون، حق منگن، حق دار

استحقاق ہوون، (محا) حق ہوون، اختیار ہوون، حقدار ہوون

استحکام: (عر، مذ) 1- پختگی، مضبوطی، استقلال 2- مضبوطی چاہون استحکام دیون، (محا) پختہ کرن، مضبوط کرن، استقلال دا موجب بنن

استخارہ: (عر، مذ) 1- کسے کم دے چنٹ مندی یاں اوہدے ہون نہ ہون بارے مقرر طریقے نال عبادت کر کے غیب دلوں اشارہ منگن 2- بھلائی چاہون، خیر منگن

استخارہ دیکھن، (ج) غیب دی گل دا پتا کرن

استخاراکرن، (محا) 1- کسے کم دے چنٹ مندی یاں ہون نہ ہون بارے مقرر طریقے نال عبادت کر کے غیب دلوں اشارہ منگن 2- بھلائی چاہون، خیر منگن

استخراج: (عر، مذ) 1- کڈھنا 2- اک گل دا کڈھنا

اُسٹخوان: (فا، مو) ہڈی

استدعا: (عر، مذ + مو) التجا، درخواست، دعا، فریاد

استدلال: (عر، مذ) 1- دلیل منگن، دلیل دیون، سند دیون، دلیل کڈھنا 2- راہ نمائی چاہنا

استر: (مذ، مفت) 1- اندرس، رضائی تے کوٹ وغیرہ دے پیٹھ لایا

واسطے ہووے 2- کسے دفتریال ادارے دے دروازے تے متعین

اوہ عملہ جیہڑا پروہنیاں دی اگوائی کردا اے

استقبالیہ دیون، (حما) دعوت دیون، آؤ بھگت کرن

استقلال: (عر، مذ) 1- قرار، مضبوطی، صبر، ثابت قدمی، ضبط، تحمل،

قیام، استحکام 2- کسے خود مختار حکومت دا قیام

استگار: (مذ) ہنرمند، کسے کم وچ ماہر

استگاری: (صفت) ہنرمندی

استکشاف: (عر، مذ) 1- کشف کرن، معلوم کرن، دریافت کرن

2- کسے شے دے اظہار دی خواہش کرنا

استماع: (عر، مذ) سنا، غور نال سنا

استمداد: (عر، مو) مدد چاہنا، امداد طلب کرنا

استمر: (ضم) اسماں ماتر، ساڈے جیسے، ہمارے

استمراری: (عر، صفت) دائمی، سد یوی، پکا، استھر، بکواس، ہمیشہ لئی

استمزاج: (عر، مذ) مرضی پچھنا، رائے لینا

استن: (مو) آستین، بانہ، بازو

استناد: (عر، مو) 1- بھروسا کرنا 2- سند پھڑنا، سند پیش کرنا

استنباط: (عر، مذ) 1- کدھن، چنن 2- اک گل وچوں دوجی گل

کدھن، نتیجہ اخذ کرن

استنبول: (ثر، مذ) ترکی دے اک مشہور شہر تے بندرگاہ دا ناں،

ایہوں استانبول یاں استانبول دی آکھ دے تے لکھ دے نیں

استنھ: (سن، مذ) تھم، تھملا، کھنکھنا، کولا

استنجا: (عر، مذ) 1- مسلمان پیشاب کرن مگروں پانی نال ناپاکی دور

کرن لئی ڈھیلا یاں پانی ورتدے نیں ایس نوں استنجا آکھ دے نیں

2- پاک کرن، دھوون

استوا: (عر، مذ) 1- برابر ہوون، برابری 2- جغرافیہ وچ اوس فرضی

خط دا ناں جیہڑا قطب شمالی تے قطب جنوبی دے درمیان کھینچا گیا

اے ایس خط تے سورج دیاں کرناں سدھیاں پیندیاں نیں، ایس

لئی ایس خط والے علاقے بہت گرم نیں

استوائی: (عر، صفت) 1- خط استوا والے علاقے 2- گرم علاقے

استھاپن: (سن، مصدر) نکاون، رکھن، دھرن، قائم کرن

استھاپن کرنا، (حما) نکاونا، رکھنا، قائم کرنا، مندر وچ مورت رکھنا

استھاپنا: (فعم) 1- رکھنا، نکاونا، رکھن وغیرہ دا عمل 2- مندر وچ

مورتیاں براجمان رکھن دی ریت

استھان: (سن، مذ) 1- تھاں، گھر، ڈیرا، مکان 2- مندر، آشرم

3- دیوتاں دے رہن دی تھاں

استھاوار: (سن، صفت) ٹھہرن والا، جڑھ، اٹل، پکی بنیہ والا

استھائی: (مو، صفت) 1- ستھائی، استھت ہون والا، ٹھہرن والا

2- نواس کرن والا، رہن والا 3- گانے دے منڈھلے بول، 4- غیر

مستقل، حرکت وچ

استھت: (سن، مو) قائم، ٹھہریا ہویا، بکلیا ہویا

استھر: (صفت) دیکھو: استھر

استھر: (سن، صفت) 1- تھیر، پکا، قائم، نہ ہلن والا، اٹل، جس نوں

مٹایا نہ جاسکے 2- جیہڑا استھر نہ ہووے، جو ٹکے نہ بدل جان والا،

دائمی، چنچل

استھر مت، (مو) 1- اٹل، نشپا، پکا یقین، ورڈھ وٹواس، سنجیدہ

مت 2- جس دی عقل ڈانواں ڈول ہووے، ڈاواں ڈول چت،

بھر جان والی بندھ

استھل: (سن، مذ) 1- تھاں، جگہ، دُنیا، بھوکس، دھرتی 2- جوجیاں یاں

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

دے ذریعے عوام دی رائے نوں جانن

استعارہ: (عر، مو) 1- اُدھار منگن 2- کسے لفظ نوں اصل معنیاں دی

تھاں ہور معنے دے کے اینج ورتن کہ دوہاں معنیاں وچ تشبیہ دا تعلق موجود ہووے

استعجاب: (عر، مذ) اچنبھا، حیرانگی، تعجب، حیرت

استعجال: (عر، مذ) جھپتی کرنا، کالھی پانا، بجلت

استعداد: (عر، مو) ملکہ، علمی طاقت، لیاقت، قابلیت، اہلیت، فطری

صلاحیت

استعفیٰ: (عر، مذ) 1- تیاگ بخیز 2- نوکری چھڈن لئی سرکاری طور تے

لکھیا گیا خط 3- نوکری چھڈن دی عرضی

استعمار: (عر، مذ) 1- دسوں وچ دادھا کرن، نفری بیتی کرن 2- نوآبادی

قائم کرن، کسے آزاد ملک نوں غلام بناون

استعماریت: (عر، مو) دھکڑوری دوجے ملک یاں آبادیاں نوں

قبضے وچ کرن، زبردستی غلام بناون، جبر کرن، ظلم کرن

استعمال: (عر، مذ) 1- کم وچ لیادن 2- استعمال، ورتوں 3- عمل، کم

استعمال کرن، (حما) ورتن، کم کون، فائدہ حاصل کرن

استعفیہ: (مذ) دیکھو: استعفیٰ

استغاثہ: (عر، مو) فریاد، عدالت ولوں ڈگری جاری کرنا، دعویٰ،

مقدمہ (فوجداری)

استغناء: (مذ) فریادی، خالص، دعویٰ، مقدمہ

استغراق: (عر، مذ) غرق ہونا، سوچاں وچ ڈبنا، محویت، خُدا دی یاد

وچ غرق ہو جانا، جائیداد نوں قرض ادا کرن واسطے دے وار کر دینا

استغفار: (عر، مذ) 1- مغفرت منگنا، بخشش منگنا 2- گناہ بخشوانا

3- توبہ

استغفار کرن، (حما) 1- توبہ کرن، مغفرت چاہوں 2- حیرانی ظاہر

کرن

استغفاراں: (مذ) 'استغفار' توں اسے، بخشش منگن، مغفرت چاہوں،

حیرانی ظاہر کرن

استغفر اللہ: (عر، کلمہ استغفار) 1- میں اللہ توں مغفرت چاہناں

2- توبہ

استغنا: (عر، مذ) بے نیازی، لا پرواہ ہون، بے فکری

استفادہ: (عر، مذ) 1- فائدہ چکنا 2- نفع اٹھانا

استفاضہ: (عر، مذ) 1- فیض لینا 2- نفع پانا

استفتا: (عر، مذ) 1- کسے مسئلے تے فتویٰ چاہنا 2- مسئلہ سمجھنا، شرعی حکم

سمجھنا

استفراغ: (عر، مذ) 1- فراغت پانا، کسے کم توں فارغ ہونا 2- جسم

دا گندے مادیاں توں خالی ہونا، قے کرنا، اُلٹی

استفسار: (عر، مذ) 1- دریافت کرنا 2- سمجھنا

استفہام: (عر، مذ) 1- کسے گل دا سمجھنا 2- سمجھن دی خواہش

3- جیویں جانن دی کوشش کرنا کہ توں کون ایس 4- سوال

استفہامیہ: (عر، صفت) سوالیہ، اجیہا فقرہ یاں لفظ جیہدے وچ کوئی

گل سمجھی گئی ہووے

استقامت: (عر، مو) 1- پائیداری، مضبوطی 2- قائم ہون، بندھیاں

ہودن 3- قرار، سکون 4- کسے گل تے قائم رہنا

استقبال: (عر، مذ) سواگت، جی آیاں نوں، اگے نرُن، اگے دھن،

آؤ بھگت، پیشوائی، آؤن والا زمانہ، مستقبل، خیر مقدم، اگوائی

استقبال کرن، (حما) سواگت کرن، آؤ بھگت کرن، خیر مقدم کرن

استقبالیہ: (عر، مذ) 1- ادہ دعوت یاں جلسہ جیہدا کسے دے استقبال

پلاک ڈکشنری (پہلی جلد)

عورت

اُسر پسر، (صفت) بے معنی، ٹچھ، نکارہ، نکما

اُسر پسر نہ آون، (حما) کچھ سمجھ نہ آون، بے امید ہو جاؤں

اُسر جھوٹی، (مو) اوہ جھوٹی بیہوی اچے آس نہ لگی ہووے، اوہ مجھ

بیہوی اک واری نہ سوئی ہووے، جوان مجھ، جوان کئی، مجازاً.....

موٹی تے ٹھلھی زنانی

اُسر کسر، (ند) سُدھ بندھ، جیویں 'اُسر کسر بھل جانی' سُدھ بندھ

نہ دنی

اُسر: (سن، صفت) 1- جاندار، طاقت والا، ہمت والا 2- رگ وید وچ

ایہہ اکھر خاص طور تے دیوتیاں لئی ورتیا گیا اے، پاری وی اپنے

دیوتے لئی ورتدے نیں

اُسر: (سن، ند، صفت) 1- جن، بھوت، شیطان 2- سورج 3- بے سر،

بے سر، بھیڑی آواز والا، جیہڑا سنگیت مطابق آواز دے اتار چڑھاؤ

تے ترنم نال واقفیت نہ رکھدا ہووے 4- بد صورت 5- گناہ گار،

پاپی، بد 6- بے آواز، خاموش

اُسر: (فعل) 'اُسرن' مصدر توں فعل امر

اُسر آون، (حما) 1- فصل یاں کندھ دا سر کڈھ آون، قد کڈھ

جاؤں 2- برابر کھڑا ہو جاؤں

اُسر اُسر ہون، (حما) آکر آکر کے بیٹھن، اپنے آپ نوں وڈا

بٹھن یاں دن

اُسر پسر، (نم) ہوش حواس، لت پت، سُدھ بندھ

اُسر پسر مارنا، (حما) سُدھ بندھ بھلانا، ہوش مت کھونا

اُسر کھلون، (حما) دیکھو: اُسر آون

اُسرا: (ضم) اسدا، اسدا، اسساں دا، مھاڑا

اُسرا: (عر، ند) 'اُسر' دی جمع 1- بھید، راز، لکی گل، معرفت دیاں گھلاں

2- جن، بھوت 3- سایہ، ہٹھ، بند، کسے گل تے زور دین یاں

اُڑن دا عمل، آسیب، جن پری

اُسرا: (ند) گہرا، پاتھیاں دا ڈھیر

اُسراف: (عر، ند) درمیانی حد توں اگے ودھنا، بے جا خرچ

اُسرافیل: (عر، ند) اک فرشتہ جو قیامت والے دن صور پھو کے گا،

اوس دی آواز سُن کے مُردے قبریاں وچوں اپنے عملاں دا حساب

نیزن لئی خدا اگے پیش ہوون گے

اُسرا: (مو) 1- اک طرحاں دا مگر چھ، وڈا سپ، سرال، ناگ، اژدہا

2- جہنم، دوزخ 3- (صفت) بھیا نک، ڈراؤنا، خوفناک

اُسرا: (نم، حرف تشبیہ) ایس طرحاں، ایویں، ایس طریقے نال

اُسرا: (نم، حرف تشبیہ) اوس طرحاں، اونج، اوس طریقے نال

اُسراون: (مصدر) اُساری کراون، تعمیر کراون

اُسراؤ: (ند) 1- آسرا سہارا 2- پناہ، اوٹ

اُسراؤی: (مو) 1- کندھ وغیرہ اُسارن دا عمل 2- اُساری دی مزدوری

اُسرایل: (عر، ند) 1- اسماعیل دے پیروکار، یعقوبی، رات ویلے رب

دی عبادت کرن والا 2- حضرت یوسف دے والد حضرت یعقوب دا

دو جاناں، اسرائیلیاں دے آگو 3- خدا دا بندہ 4- یہودیوں دے

ملک دا ناں

اُسرایل: (عر، صفت) 1- اسرائیل دا رہن والا، اسرائیل نال تعلق

رکھن والا 2- یہودی قوم یاں اک یہودی بندہ

اُسر دھا: (مو) 1- بدظنی، بے اعتمادی 2- نفرت، گھبن

اُسرگا: (ند) کم دا کھار، حوصلہ، ہمت

اُسرگی: (مو) 1- سوچھی، ہوش، ڈھارس، جوش و خروش 2- کسے رشتے

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

فقیراں دے رہن دی تھاں، 3- (مفت) غیر آبان، اُجاڑ

استھول: (سن، مو) 1- موٹا، سنگھٹا 2- ویشال، کھلا

اسٹی: (سن، مو) ہڈی، مُردے دی سڑی ہوئی ہڈی

استیا: (مفت) ڈُپیا، غائب

استیصال: (عر، مذ) اُکھیرنا، دُور کرنا، جڑھوں اُکھیرنا

اسٹام: (مذ) انگریزی لفظ (Stamp) دا دگاڑ، دیکھو: 'اسٹام' جیہڑا اینٹا
ور تیندا اے

اُسٹڈ (Stud): (انگ، مذ) قمیض دے کف دے کاج نال لان والا
پٹن

اسٹنٹ: (انگ، مذ) انگریزی لفظ "اسسٹنٹ" دا وگڑیا رُوپ،
مددگار، معاون

اسٹھا: (مفت) بے رحم، کھور چت، سخت دل

اسٹیشن (Station): (مذ) سٹیشن جتے ریل گڈی یا بس آکے رُکدی
ہوے

اُسجَر: (مفت) 1- جیہڑا برداشت نہ ہو سکے 2- اُجَر

اُسجَن: (مفت) 1- ڈشمن، پیری، جیہڑا خیر خواہ نہ ہووے 2- ناقابل،

تالائق 3- مناسب 4- جھوٹھا 5- کینہ 6- بے وفا 7- بدنام 8- بدکار

اُسجَن / اُسجَنّا: (مصدر) 1- اُبلنا، کھولنا 2- ہلکی آنچ تے اُبالنا یاں پکانا

اُسج: (مو) سچ دا اُلٹ، ناپاکی، ناخالص پن، کھوٹا

اسچرج: (مفت) 1- انوکھا، نرالا، عجیب 2- خوبصورت، سوہنا

اسحاق: (عر، مذ) حضرت ابراہیم دے پتر، اک پیغمبر

اسد: (عر، مذ) 1- شیر 2- اسمان دے مُد جاں وچوں اک مُرج دا ناں

3- اُردو دے مشہور شاعر مرزا غالب دہلوی دا پہلا تخلص جیہڑا اوہناں

دے ناں اسد اللہ دا حصہ اے

اسد اللہ، (عر، مذ) خدا دا شیر، حضرت علیؓ دا لقب

اُسدا: (ضم) ساڈا

اُسدا: (ضم) ایہدا، ایس دا

اُسدھ: (سن) 1- ناقص، غیر ثابت، ناتیار، اڈھورا، کچا، نامکمل

2- جھوٹھ، ادھری 3- اوہ جیہڑا موثر نہ ہووے 4- بیمار، روگی

اُسدھ: (سن، مفت) 1- غلط، جیہڑا خالص نہ ہووے 2- ناپاک

3- بے خبر، بے ہوش، غافل، بے سُرَت، بے ہوش، بے سُدھ

اسدھات پُٹنا: (مذ) حرام زدگی، حرامی پُٹا کرنا، حرامی ہون دی
حالت

اسدھاتی: (مفت) حرامی، دوغلا

اُسدھتا: (مو) 1- گندگی، غلاظت، ناپاکی 2- جیہڑا خالص نہ ہووے

اُسدھج: 1- جس دے جھنڈے تے تلواریں نشان ہووے 2- مبارک

گھڑی، رب دی ذات

اُسدی: (ضم) ساڈی

اُسدی: (ضم) ایہدی

اُسدی: (ضم) اوہدی

اُسدے: (ضم) ساڈے

اُسدے: (ضم) اوہے

اُسدا: (ضم) ساڈا، اساں دا، مھاڑا

اُسدی: (ضم) ساڈی، اساں دی، مھاڑی

اسر / اسرّ: (مفت) 1- ناسمجھ، بے عقل 2- خود سر، آپ بُدرا 3- غیر

حساس، محسوس نہ کرن والا

اسر بُدھی، (مو) بھٹی مت، کھوٹی مت (والا)

اسر بیوہ، (مو، مفت) ناسمجھ بیوہ، آپ بُدری، مونہہ پھٹ، لڑاکی

اسکتی: (مو، صفت) 1- کمزوری، سستی، ناطاقتی 2- کمزور، نرمیل

اسکر: (ج، صفت) اکثر، عموماً

اسکل: (مو) 1- اچھکل، چھیڑکھانی 2- الزام، بہتان

اسکلی: (صفت) شرارتی، الزام لاؤن والا

اسکُن / اسکنا: (مصدر) 1- ہوکا بھرن، بننا ساہ لون، ٹھنڈا ساہ

بھرن، آہ بھرنا 2- تسکُن 3- ہولی ہولی بولن 4- آمادہ ہونا 5- غصے وچ

آنا، بھرننا 6- اگنا، پھننا 7- اعتراض کرن

اسکندر: (عر، مذ) مقدونیہ دے حاکم فیلقوس دا پتر جینے شمالی

ہندوستان تیکر فتح حاصل کیتی تے ایتھوں واپسی تے مر گیا تے

انگریز اوس نوں سکندر اعظم آکھدے نیں

اسکندری: (صفت) 1- سکندر نال منسوب 2- متکئی دیاں والیاں،

سکندری

اسکندریہ: (عر، مذ) بحیرہ روم دے کنڈھے مصر دی مشہور بندرگاہ تے

شہر دا ناں ایہہ شہر سکندر اعظم دے ناں تے وسایا گیا سی

اسکول: (مذ) سکول، مدرسہ، درسگاہ

اسکھ: (صفت) 1- انجان، ان پڑھ، ان سکھ، سکھیا توں عاری، ان

جانا 2- جو سکھ نہیں، غیر سکھ، بُرا سکھ، جینے سکھ دھرم اختیار نہ

کیا ہووے

اسکھ: (صفت) رنج، ناخوشی، غم، بیماری، رنجیدگی

اسکھت: (صفت) 1- جاہل، گنوار، آن پڑھ 2- نادان، بے وقوف،

مورکھ

اسکی: (ضم) ایسہوں، ایس نوں

اسکی: (ضم) اس نوں، اوس نوں، اوہوں

اسکیجن / اسکیجنا: (مصدر) سکُن / اسکنا دا متعدی المجدی

اسگا: (مذ) 1- جھرمٹ، جھنڈ، گروہ 2- (صفت) سب، تمام، پورا،

سارے

اسگاہ: (صفت) ہیئت ڈوگھا، بہت گہرا، گھمبیر

اسکین: (مذ) جو سکُن نہ ہووے، بدشگونی، بد حالی

اسکند / اسکندھ: (مذ) آتشو بمبئی گھوڑا، 'گنڈ' بمبئی پودے جوڑ توں

وگڑ کے بنیا، اک چنے رنگ دی جڑی بوٹی جیہدے وچوں گھوڑے

دے مڑھکے دی بو آؤندی اے تے بطور دوا استعمال ہوندی اے

اُسَل وائٹا: (مذ) ویکھو: اُسَل وٹ

اُسَل وٹ / اُسَل وٹا: (صفت) 1- پاسے پرتن دی حالت،

کروٹ، انڈرائی 2- بے قراری، بے چینی 3- ڈھڈ وچ پڑا ٹھنڈا

اُسَل وٹے: (مذ) ویکھو: 'اُسَل وٹ' جیہدی ایہہ جمع اے

اُسَل وٹے بھنن، (مجا) آکر اں لین، وچے وچ وٹ کھاون،

غصہ کرن، بے قرار ہوون

اُسَل وٹے بھننا / اُسَل وٹے لینا، (مجا) پاسے لینا، انڈرائیاں

لینا

اُسَل وٹے کھاون، (مجا) ویکھو: اُسَل وٹے بھنن

اُسَل وٹے لین، (مجا) ویکھو: اُسَل وٹے بھنن

اسلا: (مذ) ویکھو: اسلہ

اُسلا: (پو، مذ) مٹھے واسیر، سیروا

اسلاف: (عر، مذ) سلف دی جمع، پیو دادے، وڈکے، گزرے ہوئے

لوک، اگلے لوکی، بزرگ

اسلام: (مذ) 1- مسلماناں دے مذہب دا ناں، دین محمدی 2- من،

اطاعت کرن، نیوں جاؤن

اسلام قبول کرن، (مجا) مسلمان ہوون، اسلام دی سچائی نوں من

(پہلی جلد)

قلعہ 2- ایرانی ششی سال دا بارہواں ماہ جیہدے وچ 29 یا 30 دن
ہوندے نیں، کالا دانہ، سپند، وگی: رستم بہمن اسفند یاروں دہنی ہویا
تکواروں اک بہادر بادشاہ، گتاسپ دا پتر، ایس دا جسم لوہے دا بنیا
نیا جاندا اے

اسقاوا: (نڈ) غسل خانہ

اسقاط: (فا، صفت) گرانا (پودے تے بچے نوں گرانا)، اسقاط حمل،
گرانا، پیٹ گرنا

اسقاوہ: (نڈ) استادوہ، لونا، کروا

اسک: (ضم) ایس نوں، بول چال وچ "اس کو" دا مخفف تلفظ

اسک: (ضم) اوہنو، اوس نوں، بول چال وچ "اس کو" دا مخفف
تلفظ

اسکا: (پوا، ضم) ایس دا

اسکا: (صفت) 1- جس وچ حقیقت نہ ہووے 2- جو سکا نہ ہووے،

پرایا 3- دشمن، دیری، جیہذا خیر خواہ نہ ہووے

اسکا: (ضم) اوہنو، اوس نوں

اسکان / اسکانا: (مصدر) 1- روشن کرنا، جتنی روشن کرنا 2- جوش دلانا،

اُبھارنا، تحریک کرنا، اُکسانا، بھڑکانا 3- بُلانا 4- آہ بھروانا

اسکاؤن: (مصدر) ہو کے بھرن، ٹھنڈے ساہ لون، ہولی ہولی بولن

اسکاؤن / اسکاؤنا: (مصدر) دیکھو: اسکان / اسکانا

اسکت: (سن، نڈ) پیار کرن والا، پریمی، عاشق

اسکت: (صفت) 1- بے طاقت، کمزور، ابل 2- آزاد، پنا بندھن
توں

اسکت: (مو) اسادا، اُجھکل، شیعہ، اُشکل

اسکت دیون، (مخا) اُکساؤن، اُجھکل دیون

دارولوں آیا اُچھاٹنیا

اسرن: (صفت) جس نوں کوئی پناہ یاں سہارا نہیں، بے سہارا، بے

آسرا

اسرن / اسرنا: (مصدر) 1- اُپر ہونا، قدم کڈھنا 2- تعمیر ہونا، بننا،

عمارت بننا 3- ہوشیار ہونا، جوش وچ آنا 4- پیچھے ہونا، شکست ہونا،

حوصلہ نہ جانا 5- جھجکنا، کمزور 6- برطرف کیتا جانا 7- مکمل ہونا،

چھٹی ختم ہونا 8- تیار ہونا، ہائی بھرنا

اسرنی: (مو) بنی، تعمیر ہوئی، اُساری جانا، وادھے پینا

اُسرواؤن: (مصدر) اُسرواؤن، کندھ یاں مکان نوں اُچا کروانا

اُسروپ: (نڈ، صفت) 1- شکل، صورت، روپ 2- اپنی شکل 3- بے

روپ، بے صورت، جیہدی کوئی شکل نہ ہووے

اُسرنیا: (نڈ، صفت) 1- بنان والا، تعمیر کرن والا 2- بانی، موجد

3- راج، مزدور، عمارت بنان والا

اُسرے: (حرف تشبیہ) ایس طرحاں دا

اُسرے: (حرف تشبیہ) ویسے، ایسے طرحاں

اُسرے: (ضم) ساڑے، اسال دے مھاڑے

اُسریندا: (صفت) بنان والا، تعمیر کرن والا

اُسرینڈ: (صفت) دیکھو: اُسریندا

اُسریون: (مصدر) دیکھو: اسرن

اُسٹو خودوس: (فا، مو) اک دوا دا ناں جیہدی نزلے سر درد تے

پاگل پن واسطے مفید ہوندا اے

اسفنج: (عر+ نڈ) اک مسامدار شے جیہدے وچ پانی جذب ہو جاندا

اے تے نچوڑیاں نکل جاندا اے، اک مردہ سمندری جانور

اسفندیار / اسفند باش: (فا، نڈ) 1- قصہ سیف الملوک وچ اک

اسم ظرف، (عر، مذ) اجیہا اسم جیہدے وچ تھاں یاں ویلے دے معنی ہون جیویں گھر، راکیں، تھاں دی صورت وچ اسم ظرف، زبان وقت دی صورت وچ اسم ظرف، زمان وقت دی صورت وچ اسم ظرف مکان آکھدے نیں

اسم عدد، (عر، مذ) اجیہا اسم جیہدے توں کوئی کنتی ظاہر ہووے جیویں 25، 35

اسم علم، (عر، مذ) اجیہا اسم جیہدے کے خاص چیز یاں تھاں دا ناں ہووے جیویں انیس الرحمن، محمد سیف اللہ، اوکاڑا

اسم فاعل، (عر، مذ) اجیہا اسم جیہدے کے مصدر توں بنے تے فاعل دے معنی دیوے جیویں: آون والا، جاون والا

اسم مبارک، (مذ) مبارک ناں، سوہنا ناں اسم مصغر، (عر، مذ) دیکھو: اسم تصغیر

اسم معاوضہ، (عر، مذ) اجیہا اسم مشتق جیہدے کے کم دی مزدوری دے جیویں: چڑھائی، وڈھائی، گڈائی

اسم معرفہ، (عر، مذ) اجیہا اسم جیہدے کے خاص بندے شے یاں تھاں دا ناں ہووے جیویں: مصطفیٰ پارک، کراچی، علامہ اقبال وغیرہ

اسم مفعول، (عر، مذ) اجیہا اسم جیہدے مصدر توں بنے تے مفعول دے معنی دیوے جیویں: بڑھیا ہویا، کھا دھا ہویا

اسم مکسر، (عر، مذ) دیکھو: 'اسم تکسر' اسم موصول، (عر، مذ) اجیہا نامکمل اسم جیہدے کے نملے دا تاں

حصہ بن دی اہلیت نہیں رکھدا جدوں تاں ایں اوہدے نال کوئی جملہ نہ آوے، موصول کلا نہ فاعل ہوندا اے نہ مفعول نہ خبر نہ مبتداء:

جیویں جو، جیہدے، جس اسم نکرہ، (عر، مذ) اجیہا اسم جیہدے اک ای قسم دیاں ساریاں

چیزاں نوں ظاہر کرے جیویں بندہ، کتاب، پنڈ

اسم نویسی، (فا، مو) گواہاں دی فہرست جیہدی درخواست دے نال عدالت وچ پیش کیتی جاندی اے

اسماپت: (صفت) ناتمام، نامکمل، ادھورا

اسماعیل: (عر، مذ) 1- حضرت ابراہیم علیہ السلام دے وڈے پتر دا ناں جیہدے حضرت ہاجرہ وچوں سن ایہناں دا لقب ذبح اللہ اے،

باپ نے قربانی دیٹی چاہی تاں ایہناں دی تھاں اک جانور آ گیا 2- اسماعیلی فرتے دے ستویں امام

اسماعیلی: (مذ) اسماعیل دے پیروکار، شیعہ فرتے دا ناں جیہدے امام جعفر صادق ہوراں دے پتر موئی کاظم ہوراں دی تھاں ادھناں

دے وڈے پتر اسماعیل ہوراں نوں جانشین من دا اے اسمان: (فا، مذ) 'آسمان' دا وگڑیا روپ، آکاش، امبر، سیمان، سامان

اسمان اُتے اُڈن، (محا) دیکھو: اسمان تے اُڈن اسمان اُتے پھرن، (محا) 1- اُچیاں ہواواں وچ ہون

2- خیالاں وچ رہن اسمان اُتے چڑھاو، (محا) دیکھو: اسمان تے چڑھاو

اسمان بن جاو، (محا) 1- مغرور ہو جاو، ظلم تے اُترن 2- رُتبہ لہہ جاو، وڈیائی مل جاو

اسمان بھوم، (مذ) جن تاریاں دا علم، فلکیات دا علم اسمان توں اُترنا، (محا) انوکھایاں غیر معمولی ہونا، اُچر ج ہونا

اسمان توں ڈگا کھجور وچ اڑیا، (اکھا) دیکھو: اسمانوں ڈگی کھجور تے انگی

اسمان توں ڈگن، (محا) وڈے درجے توں پٹھاں آون، مندے دن دیکھن

جیویں کید وغیرہ
 اسم اشارہ، (عر، مذ) اودہ اسم جہیدے ذریعے کے دل اشارہ کیا
 جاوے جیویں اودہ، اسیں وغیرہ
 اسم اعظم، (عر، مذ) اللہ تعالیٰ دے ناں وچوں اک خاص ناں
 جہید یاں ڈھیر برکتاں دیاں جانڈیاں نیں
 اسم بامسمیٰ، (عر، مذ) جیہو جیہا ناں اودہ جیسے کم، اجیہا بندہ جہیدا
 عمل اودہے ناں مطابق ہووے
 اسم تصغیر، (عر، مذ) اودہ اسم جہیدا اصل نالوں نکا پن ظاہر کرے
 جیویں نکا توں نکوا، پچہ توں پچڑا وغیرہ
 اسم تکبیر، (عر، مذ) اودہ اسم جہیدا اصل نالوں وڈا پن ظاہر کرے،
 جیویں گل توں گلّاں
 اسم جامد، (عر، مذ) اجیہا اسم جہیدا نہ خود کے توں بنے نہ اودہے
 توں کوئی اسم بنے جیویں، نکڑی گھوڑا وغیرہ
 اسم جنس، (عر، مذ) کسے شے دی قسم یاں جنس دے جیویں،
 بلی، ہاتھی
 اسم حالیہ، (عر، مذ) اودہ اسم جہیدے توں فاعل یاں مفعول دی
 حالت دا پتا لگے جیویں بھجا آدندا، لکھیا گیا
 اسم ذات، (عر، مذ) اودہ اسم جہیدے سببوں اک شے دی اصل
 دوجی شے نالوں دکھری ظاہر ہووے پر اودہے وچ وصف نہ پایا
 جاوے جیویں: مجھ، گاں
 اسم صفت، (عر، مذ) اجیہا اسم جہیدے توں کسے بندے یاں
 شے دا کوئی خاص وصف ظاہر ہووے جیویں اچا، کالا، لال وغیرہ
 اسم ضمیر، (عر، مذ) اجیہا اسم جہیدا ناں دی تھاں ورتیا جاوے
 جیویں اودہ، تُوں، میں

کے مسلماناں وچ شامل ہوں
 اسلامی / اسلامیہ: (عر، مفت) اسلام نال تعلق رکھن والا
 اسلام: (فم) ایس ویلے، ایس وقت
 اسلاں: (فم) اوس ویلے، اوس وقت، اودوں
 اسلحہ: (عر، مذ) 1- سلاح دی جمع 2- ہتھیار، استر، داڑو، سکہ، جنگ دا
 سامان، جنگ وچ کم آون والے ہتھیار 3- تلوار، بندوق وغیرہ
 اسلحہ خانہ، (عر + فام، مذ) اودہ کوٹھا جہیدے وچ ہتھیار رکھے
 جانڈے نیں
 اسٹلن / اسٹلنا: (مصدر) اٹھنا، تننا، آمادہ ہونا، ہائی بھرنا
 اسٹوب: (عر، مذ) انداز، طور طریقے، ڈھنگ، وتیرہ، راہ
 اسلی: (پو، مو) پیڑھی دا بازو
 اسلے: (فم) ایس ویلے، ایس وقت
 اسلے: (فم) اوس ویلے، اوس وقت، اودوں
 اسلے مسئلے: (مذ) تجاں، ڈچراں، دھل مٹھ
 اسلیٹ: (مو) سستی، آکس
 اسلیٹی: (مفت) سست، کالھ، کم چور، آکس دا ماریا ہویا
 اسم: (مفت) 1- جیہوں سام نہ چڑھی ہوئی ہووے 2- جہیدا برابر نہ
 ہووے، اُچانیاں، بیٹاتے گھٹ 3- پتھر 4- پہاڑ، کوہ 5- ابر، بڈل
 اسم: (عر، مذ) 1- صرف خود وچ اودہ کلمہ جو کسے جاندار یاں کسے شے
 تُوں دوجیاں نالوں دکھریاں کرے، گھوڑا، سوئی وغیرہ 2- ناؤں،
 خدا دا ناؤں 3- ہرن، ذکر
 اسم آلہ، (عر، مذ) اودہ اسم جہیدا کسے ہتھیار دے معنی دیوے،
 جیویں چاقو، مٹھری وغیرہ
 اسم استفہام، (عر، مذ) اودہ اسم جہیدا پنچھن ویلے بولیا جاوے

اسمان ڈھے پون، (مجا) دیکھو: آسمان ڈگ پون

اسمان زمین دافرق، (مجا) ڈھیر سارا فرق، وڈی وٹھ

اسمان زمین دے قلابے ملاون، (مجا) ٹرپل مارن، یکڑ مارن،

بھلی مارن، ڈھیر جھوٹھ بولن، گپیاں مارن

اسمان سرتے چک لون، (مجا) رولا پاون، اُچی اُچی بولن، کھپ

پاون، شور شرابا کرن

اسمان سرتے چکن، (مجا) دیکھو: اسمان سرتے چک لون

اسمان صاف ہون، (مجا) 1- بدلاں دا اڈ جاون 2- آس بکھن،

امید دن 3- آسرا ہون

اسمان کھا گیا کہ زمین، (مجا) لہیاں کوئی شے نہ لہے تاں

آکھدے نیں

اسمان نال ٹکر کھاون، (مجا) ات چکن، گھمنڈ کرن، وڈیاں بن

بن دن

اسمان نال ٹکر لون، (مجا) اپنے توں نکڑے نال متھ لاون،

ڈاڈھے نال کھبون

اسمان نال گلاں کرن، (مجا) بہت اچا ہون، ہنکاری ہون،

مغرور ہون، اُچیاں ہواواں وچ ہون

اسمان بٹرن، (مجا) بدل ہٹ جاون، نمبل ہون

اسمان نوں ٹاکی لاونا، (مجا) بہت ہوشیار تے چلاک ہونا، پرلے

درجے دی نوسر بازی کرنا، ان ہونی گل کرنا، ناممکن کم کرکھاونا

اسمان نوں سٹتے بھونکدے نیں، (مجا) جیہڑا بندہ آکر آکر

کے تے اتانہہ نوں دھون چک کے خُردا ہووے اوں بارے

آکھدے نیں

اسمان ول ٹھکیا مونہہ تے، (مجا) اکھا) ڈوہجے تے تہمت دی بدنامی

اپنے دل ای آؤندی اے

اسمان ول دیکھن (مجا) مشکل ویلے اللہ دتوں مدد لوڑن، تکلیف

دا اظہار کرن، اللہ پاک توں پناہ منگن

اسمان وٹا، (مجا) 1- نیلیاں اکھاں والا بلا 2- فریبی، دھوکے باز

اسمان ہلا دیون، (مجا) اُچی اُچی ڈھانیں مارن، زور زور نال

گرلاون، ہاڑے گھٹن

اسمان ہو جاون، (مجا) دیکھو: اسمان بن جاون

اسمان: (مجا) 1- جو برابر نیں، ودھ گھٹ، گھٹ، جو پدھرانیں، اُچا

نیواں

آسمان: (مجا) احسان

آسمان: (مجا) بے ادبی، گستاخی

اسماناں: (مجا) دیکھو: اسمان دی جمع

اسماناں تے اڈن، (مجا) 1- اُچے خیالاں دا دماغ وچ آون

2- گھمنڈ کرن، غرور کرن

اسماناں دی سیر کرن، (مجا) دور دیاں بچھن، عموماً نشیناں واسطے

بولدے نیں

اسماناں دیاں بچھن، (مجا) دُور دیاں گلاں دل وچ آون،

دکھرے جیسے خیال دا ابھرن

اسماناں ول دیکھن، (مجا) دیکھو: اسمان ول دیکھن

اسمانوں: (مجا) اسمان توں، آکاش توں، اسمان دلوں

اسمانوں اُترن، (مجا) ڈھیر چنگیاں ہون، بہت ودھیا ہون،

نویں تے اچرج گل ہون

اسمانوں اگ ورھنا، (مجا) سخت گرمی پینا

اسمانوں بچ جاون، (مجا) 1- مصیبت توں بچ جاون 2- ربوں بچ

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

کھنھن، کجھ نہ سمجھن

اسان تے دماغ چڑھنا، (حما) بڑے مان یاں ہنکار وچ ہونا،

بہت شوخی وچ ہونا، ہوراں توں نیواں جانا

اسان ٹٹ پون، (حما) وڈا دکھت پون، سخت مصیبت آپن، بُرے دن آجاوَن

اسان ٹٹ پیئا، (حما) 1- پرلو آ جانا، آخر آدنا 2- سخت مصیبت پیئا

اسان جیڈا، (مد، صفت) بہت وڈا، وڈا بندہ، ڈھیر عزت والا

اسان دا پڑ پاشن، (حما) 1- بڑی مصیبت نازل ہووَن، قہر ٹٹ پون 2- بہت زیادہ مینہ پون

اسان دا ٹھکيا مونہہ تے آوند اے، (اکھا) چنگے بندے تے

گند اچھالنے والے دا گند اوسے تے آکے ڈگدا اے، چنگیاں نوں

بریاں آکھن والا کدی چنگا نہیں بن سکدا

اسان دارنگ بدلن، (حما) حالات دا بدل جاون، ہوا درخ ہوو جاون

اسان دا کرٹ پاٹ جانا، (حما) بہت مینہ ورھنا

اسان دی ٹاکی لاہ لیاوَن، (حما) بڑی انوکھی گل کر دکھاوَن، بڑی چالاکی دکھاوَن

اسان دی ٹاکی لاہوَن، (حما) دیکھو: اسان دی ٹاکی لاہ لیاوَن

اسان دے تارے توڑن، (حما) بہت ای چالاکی دس، اُستادی کرن

اسان دے تارے توڑنا، (حما) بہت ہی چلاکی دسنا، اُستادی کرنا

اسان دیاں گھاں، (مو) سمجھ وچ نہ آوَن والیاں گھاں، اُگڑ دُگڑ گھاں

اسان ڈگ پون، (حما) مصیبت آجاوَن، مشکل وچ پھنس

پلاک ڈسٹری

(پہلی جلد)

اسان توں ڈگنا، (حما) پتن ہونا، وڈے درجے توں پٹھاں آدنا، انوکھا ہونا

اسان توں ڈگیا ہونا، (حما) بہت اُچے مرتبے مقام توں نیویں آئے ہوئے ہونا

اسان تے اُڈن، (حما) ہوائی گھاں کرن، غرور وچ ہووَن، بہت دُور دے دعوے کرن، اُچیاں ہواواں تے ہووَن

اسان تے اُڈنا، (حما) ہوائی گھاں کرنا، غرور وچ ہونا، بہت دور دے دعوے بھنا

اسان تے پب دھرن، (حما) انوکھی گل کرن، طعنا آکھدے نیں اسان تے ٹھکن، (حما) کسے وڈے آدمی دی منڈیا کرن، بیوقوفی کرن

اسان تے ٹھکنا، (حما) اوس نوں الزام دینا جس نوں لگ نہیں سکدا، کسے وڈے بندے دی بندیا کرنا، بے وقوفی کرنا اسان تے ٹاکی لاوَن، (حما) بڑی چالاکی کرن، مکاری توں کم نوں

اسان تے چڑھاوَن، (حما) جواوَن، وڈیاوَن، پھلاوَن، عزت دیوَن، ڈھیر تعریف کرن، خوشامد کرن، برے چڑھاوَن، بھوئے چڑھاوَن، بد دماغ کرن

اسان تے چڑھاوَن/اسان تے چڑھا دینا، (حما) بہت تعریف کرنا، بیٹا وڈیاوَن، خوشامد کرنا، مغرور بنا دینا، پھلا دینا

اسان تے چڑھن، (حما) بھاراں تے پون، وڈیاں بنن، جڑن، پھلن

اسان تے دماغ چڑھن، (حما) بڑے مان یاں ہنکار وچ ہووَن، بہت خوش ہووَن، ہور ناں نوں پلے نہ بھنن، کسے نوں بالکل نہ

اُسَمُکُو: (ہ، صفت) 1- ناکمل، ادھا 2- نہ ہوون والا، نہ ہو سکون والا، نامکن، نامناسب، ناموافق، اوکھا، اوکھا، گوڑے دے خلاف، بے ہودہ

اُسْمُورَن: (صفت) ادھورا، ناکمل، ناقص، نامتمام

اُسْمَر: (پ، صفت) ہمار

اُسْمَر / اُسْمَرْمَر: (ضم) اسیں لوک، ساڑے ورگے لوک

اُسَکھ: (صفت) بے عقل، سمجھ توں خالی، بے سمجھ، مَورکھ، اُجڈ، سیانف توں وانجھے

اُسَکھاؤنا: (مو) 1- ادھورا پن 2- اختلاف، نامناسب 3- جیہڑی گل دا پتہ نہ ہووے پراوہ اچانک ہو جوے 4- بد نصیبی، بد قسمتی

اُسمر تھ: (صفت) کمزور، نہ کر سکون جوگا، اختیار توں خالی، ناقابل، نالائق

اُسمر تھنا: (مو، صفت) 1- کمزوری 2- نالائقی

اُسمر تھنا: (مو، صفت) نالائقی، نااہلی، ناقابلیت

اُسمر تھن: (مو، صفت) کمزوریاں لسی تیویں

اُسمر تھی: (صفت) 1- جو اہل یاں با اختیار نہیں 2- کمزوری، نرمالتا، نا طاقی، کمزور مرد

اُسْمَعِل: (ند) حضرت ابراہیم دے پتر

اُسْمیدھ: (سن، ند) اوہ تھان جتھے گھوڑے دی قُر بانی وئی جاندی سی

اُسَن: (ند) 1- اولہ، ژالہ 2- خون 3- کھانا، خوراک، غذا

اُسَن: (ضم) اوس ٹوں، اُس ٹوں، اوہنوں

اُسَن: (ند) 1- گرمی دا موسم 2- پیاز 3- اُگ 4- سورج 5- پُران

دے مطابق اک خاص دوزخ 6- (صفت) بھرتیلا، چالاک

اُسنا: (نم) 1- خوشی دے نال 2- چھیتی، فوراً

اُسناک: (ند) 1- نیکیاں، احسان 2- (صفت) خیر خواہ، احسان کرن والا 3- حسین، سوہنا، خوبصورت، سندر 4- ہوشیار، چالاک، عقل مند

اُسنان / اُسناٹا: (مصدر) ابالنا، جوش دینا

اُسنان: (ہ، ند) اُشان توں وگڑیا، نہانا، غسل کرنا

اُسناں: (نعم) اکسانا، ابھارنا، بھلنا

اُسناون / اُسناونا: (مصدر) دیکھو: اُسنان / اُسناٹا

اُسَنگھ: (صفت) اُسگھ، نامبارک، بدفال، بدشگون

اُسَنگھو: (سن، صفت) دیکھو: اُسگھو

اُسَنتاب: (ند) تب، گرمی دا بخار، صفراوی Bilious Fever

اُسَنٹان: (صفت) بے اولاد، اُمڈ، اونٹرا، لاوِلد

اُسَنٹٹ: (صفت) سٹٹ، دا اُلٹ، غیر مطمئن، ناخوش، جس دی تسلی نہ ہووے

اُسَنٹٹنا: (مو) ناخوش ہونا، بے دل ہونا، دل چھڈ دینا

اُسَنٹو کھ: (ند، صفت) سنٹو کھ دا اُلٹ، بے مبری، لالچ، لوہج، ناخوش، ناراضگی

ناراضگی

اُسَنٹو کھن: (مو، صفت) صبر تے حوصلہ نہ کرن والی زبانی

اُسَنٹو کھی: (مو، صفت) 1 - ناراض، ناخوش، رنجیدہ 2 - بے صبر

3 - بے مبری 4 - ناراضگی، خفگی

اُسَنٹو کھیا: (ند) سنٹو کھ نہ کرن والا آدمی، بے صبرا

اُسَنجوگ: (ند، صفت) 1- بھوگ دا اُلٹ، نہ ملن دی حالت، وِجُگ، وچھوڑا، جدائی، علیحدگی 2- بد قسمتی، بد نصیبی، بد فالی 3- ان بن 4- مرد

تے عورت دی طبیعت الگ الگ ہونا

اُسَنک: (صفت) 1- بے یارو مددگار، جس دا کوئی تعلق دار نہ ہووے

2- جیہڑا پتار کے حرکت کرے 3- بے شرم، بے حیاء

2- جیہڑا پتار کے حرکت کرے 3- بے شرم، بے حیاء

(پہلی جلد)

جاون، تقدیری بچ جاون

اسانوں تارے توڑ لیان، (مخا) ڈھیر اوکھا کم کرن، ناممکن نوں
ممکن بناون

اسانوں تارے توڑن، (مخا) دیکھو: آسانوں تارے توڑ لیاون
اسانوں خبر اس لیاون، (مخا) اُچیاں اُڑن، اُچیاں ہون 2- انوکھی
گل کرن اچرچ کم کرن

اسانوں ڈگا بکرا اوہدے مونیوں ڈگی رال، ڈھڈ پاڑ کے دیکھیا
دکھیاں اُتے وال، (بجھارت) انب

اسانوں ڈگا بھوں پڑ چھا، (اکھا) انگ ساک بین تے بے آسرا
ہون دی حالت بیان کرن لئی ایہہ اکھان درتیا جاندا اے

اسانوں ڈگن، (مخا) 1- آبرو جاندیاں رہون 2- مندرے دن
آون 3- کسے شے دا ایویں ای لھ جاون، بے موقع کسے کم دا ہو
جاون

اسانوں ڈگنا، (مخا) بہت اُچے درجے توں نیویں آ جانا
اسانوں ڈگی بھوں بھڑچی، (اکھا) وڈے درجے یاں ربتے
توں تھلے آون والے بارے کہندے نیں

اسانوں ڈگی کھجور تے انگی، (اکھا) اک مصیبت وچوں نکل کے
کسے دوجی مصیبت وچ مہسن ویلے آکھدے نیں

اسانی: (مخا) 1- اسان نال متعلقہ، اسان اُتے دن والی، جنت واسی
2- اسان دے رنگ دا، ہلکا نیلا

اسانی آفت، (مخا) ہونی، یکدم آون والی مصیبت

اسانی ایل، (مخا) دیکھو: اسانی آفت

اسانی بلا، (مخا) دیکھو: اسانی آفت

اسانی دروازے کھٹھن، (مخا) 1- مینہ درھن 2- خوشحالی دیکھن

اسانی دھکا، (مخا) اچانک آون والا دھکا، تقدیری سٹ

اسانی رنگ، (مخا) صفت) ہلکا نیلا رنگ

اسانی زبان، (مخا) ہر الہامی مذہب والیاں نیڑے اوہناں دی
مذہبی زبان، خدائی کلام

اسانی زبان بولن، (مخا) دوجیاں نوں سمجھ نہ آون والیاں گھلاں،
طنز آوی آکھدے نیں

اسانی کتاب، (مخا) اللہ تعالیٰ وٹوں نازل ہون والی کتاب،
جیویں، زبور، توریت، انجیل، قرآن مجید

اسانی کھوہ، (مخا) زمین دی سطح توں بہت اُچیاں چلن والیاں
ہنڈاں دا رہٹ، اوہ کھوہ جس دی مابل تے ہنڈاں دھرتی توں کافی
اُچیاں چلدیاں ہون بلداں دی جوگ لٹھ دے پیٹھ دی پھردی
ہووے

اسانی گلاں، (مخا) خدائی کم، تقدیروں ہویاں، قدرت دلوں
ہوون والیاں

اسانی گولا، (مخا) 1- اچانک آئی ہوئی چٹا، بچ 2- گڑے، برف
3- شرارتی منڈا، حقارت نال آکھیا جاندا اے

اسانیں: (مخا) اسان دی جمع

اسانیں ناکی لاون، (مخا) بڑی چالاکی دکھاون، مکاری کرن،
دھوکا دیون

اسانیں چڑھاون، (مخا) دیکھو: اسان تے چڑھاون

اسانیں چڑھن، (مخا) 1- بھاراں تے ہون 2- بھنجنے چڑھن،
مغرور ہون

اسہلی: (Assembly) (انگ، مو) 1- اکٹھ، ہجوم، انجمن 2- مجلس
قانون ساز 3- سکول دے منڈیاں دا سویرے دعائی جمع ہون

اسوارتھتا: (مو) بے تعلق، بے غرضی، بنا لالچ توں

اسوارتھی: (صفت) بے غرض، بے تعلق، بے لوث

اسواری: (فا، مذ) گھوڑے تے چڑھن دا کم، بس یاں ٹانگے تے

جاون والا مسافر

اسوبھا: (مو، صفت) 1- بد صورتی 2- بد صورت، بد شکل، نازیبا، بے

ڈول، بد وضع

اُسوت: (صفت) بے ڈھنگا، جیہڑا صحیح نہ ہووے

اُسوت: (صفت) کسوتا، بے ڈھنگا

اسوتا: (مذ) نیند دا اُلٹ، جگر اتا، اُنیندا

اُسوج: (مذ) کبریٰ ورھے دا ستواں مہینہ، اُسو

اسوجھ: (صفت) 1- سوجھوان دا اُلٹ، جس نوں سوجھ نہیں، بے سمجھ،

اگیاں، مورکھ 2- بد صورتی، بدنمائی

اسوج: (صفت) سوج دا اُلٹ، سوج توں وانجھا، ابو جھ، جو سوج وچ

نہ آوے، جو سوچیا نہ جاسکے، سمجھ توں پرے، فہم توں خالی

اسوچا: (صفت) 1- چنتا توں وانجھا، بے فکر 2- جُٹھا، ناپاک، پلٹ،

مگندگی، نجاست

اُسوچتا: (مو) 1- بے فکری، بے خبری، تسکین، اطمینان 2- نہ سوچن

دی حالت

اسوچی: (صفت) بے پرواہ، بے غرض

اُسود: (عر، صفت) کالا، سیاہ

اُسودا: (صفت) آسودہ، مطمئن، خوشحال، دولت مند

اُسودگی: (مو) 1- آسودگی، امن و امان، چین، آرام، سکون 2- دولت

مندیا

اُسودہ: (صفت) دیکھو: اُسودا

اسودھ: (مو) دوائی، روگ ختم کرن والی شے

اُسوکھ: (مو) 1- جیہڑا خشک نہ ہو سکے 2- جیہڑا خشک نہ کیتا جاسکے

3- اوکڑ، وقت، مشکل، نا آسانی، دشواری 4- پتہ، مصیبت، دکھ دا

سماں، بد حالی

اُسوکھتا: (مو) 1- وقت، دشواری 2- بد حالی

اسوگ: (صفت) سوگ توں دُور، خوش، مطمئن، سکھی، آرام، امن،

چین، عافیت

اسوگن: (مو) دیکھو: اُسوگی

اُسوگیتا: (مو) تندرستی، سکھ، خوش حالی، چین

اُسوٹوال: (صفت) ناواقف، اجنبی، پرایا

اُسونہا/اُسونہاں: (صفت) 1- اجنبی، پرایا 2- بے خبر 3- ناواقف

اُسونی: (مو) آس، خواہش، اُمید، آرزو، تمنا، وگی: 'وت اُسونی بُھئی

(فرید)

اُسوں: (مذ) اک پودا، تارا میرا، کسوں

اُسوہ: (صفت) 1- ناواقف، بے خبر، نادان 2- پرایا

اُسوہ: (عر، مذ) نمونہ، چال، مثال

اُسوہاں: (صفت) دیکھو: اُسوہ

اِسہال: (عر، مذ) دست، پتلے پاخانے

اِسہال: (ضم) لہنوں، ایس نوں

اُسہال: (ضم) اُونہوں، اوں نوں

اسہہ: (صفت) جوسہیا نہ جاوے، جھلیانہ جان جوگا

اُسی: (ضم) 1- ہتھیار، بکھا کڈا، اسیں 2- دکھی 3- کنارہ، پاسا، کندھ

دیاں بکھیاں دھاراں، چورس چیز دے سرے دی دھار

اسی: (عدد، صفت) ستر تے دس، چار ویدیاں (80)

(پہلی جلد)

پلاک دُکھتری

اُسو آس لے گورکھ چھاں بھے، (اکھا) اُسو دے مینے وچ
 دُھپ دے عادی دی دُھپ برداشت نہیں کر سکدے تے
 چھاویں بہندے نیں

اُسو چتے اُسو بارے، (اکھا) اُسو دے مینے وچ محنت کرن والا
 کسان چنگی فصل حاصل کرا اے تے جیسے ایس مینے آکس توں کم
 لیا اودھی فصل کدی چنگی نہیں ہوندی کیوں بے ایہہ مہینہ فصلان لئی
 کھچھل متکدا اے

اُسو دے ہاڑی ساوئی مینہہ لائے، (اکھا) اُسو دا مہینہ
 فصلان نوں بھاگ لا دیندا اے

اُسو کتیں ماہ نرالے، ونے دُھپاں تے راتیں پالے، (اکھا)
 اسو وچ ونے گرمی تے رات نوں ٹھنڈ ہوندی اے، متکون مزاج
 بندے بارے دی آکھ دے نیں

اُسو مہینے مینہہ پوے تے دانے دُھیر، (اکھا) دیکھو: اُسو دے
 ہاڑی ساوئی مینہہ لائے

اُسو واہ بھاویں نہ واہ، (اکھا) جدوں ایہہ دسا ہووے کہ اُسو
 دے مینے وچ زمین دا ہون دا کوئی فائدہ نہیں تاں کہندے نیں
 اسوار: (فا، ند، صفت) 1- سوار، اوہ آدی جو گھوڑے، اُٹھ، ہاتھی یاں
 گڈی وغیرہ اُتے چڑھیا ہویا ہووے 2- رسالے یاں پکس دا اہلکار
 جو گھوڑے یاں اُٹھ اُتے سوار ہو کے کم کرے 3- چڑھیا ہویا، نشے
 وچ پُور

اسوار ہونا، (مخا) شراب پی کے مست ہونا، کسے اُتے زور پادنا
 اسوار: (ند) سری گورو گرنتھ صاحب جی دی ج دھج نال کڈھی ہوئی
 سواری

اسوارا صاحب: (ند) سری گورو گرنتھ صاحب جی دی بیڑ

پلاک دُشنری

(پہلی جلد)

اُسک: (صفت) 1- پھرتیلا، ہوشیار، چالاک 2- تپاون والا
 اسکھ: (سن، صفت) کتنی توں باہر، ان رکت، بے شمار

اسنگ: (سن، صفت) 1- جس دا سنگی نہ ہووے، جو کے دا سنگ نہ
 کرے، نیارا، زریپ 2- سنگ دا اُلٹ، نسنگ، برنج، بے شرم،
 کھوئی سنگت، بُری صحبت

اسنگت: (مو، صفت) 1- کھوئی سنگت، ماڑی بہنی، گسنگت، بھیڑی
 صحبت 2- ناموافق، نامناسب، بے جوڑ، محبت جوگا نہ ہون
 3- خراب، بھیڑا 4- دُشنی، دیر

اسنگدھتا: (مو) بدو

اسنن / اسنا: (مصدر) کھولنا، جوش کھانا، اُبلنا

اسنی: (مو، صفت) 1- نہ سُنی ہوئی 2- رسالہ، گھوڑیاں والی فوج
 اُسنی: (نم) دیکھو: اُس نوں

اسنیت: (مو) دیت

اسنیس: (ند) دیکھو: اُسنیک

اُسنیک: (ند) 1- تاج 2- پگڑی، دستار 3- اوہ شے جیہڑی دُھپ
 توں بچائے

اُسنیہ: (ند، صفت) 1- نامہربان، ظالم، پتھر دل 2- نامہربانی، بے مہری
 3- پیار محبت

اُسو / اسول: (ند) 1- اک دہی مینے دا ناں، اسونج 2- چندرہ تمبر توں
 لے کے چندرہ اکتوبر تک

اُسو: (نم) لہو، اس نوں

اُسو: (نم) اس نوں، اوہ نوں

اُسو: (ند) اک بونا جس دے میاں وچوں کڈھیا گیا تیل جٹے دیاں
 چیراں لئی ماش وچوں ورتیا جاندا اے۔

اَسینس: (صفت) 1- مکمل، پورا، سالم، سارا 2- انت، انجام

اَسینس: (صفت) آہ، ٹھنڈی آہ، ٹھنڈا ساہ، ہوکا

اَسینسا: (مو) 1- عبادت، خیر دی دُعا 2- ہندو قوم دا مذہبی رسم رواج

اَسینساں: (مو) اَسینس دی جمع

اَسینساں دیون، (حما) ویکھو: 'اَسینساں ڈیون'

اَسینساں ڈیون، (حما) دُعاواں دیون

اَسینسن / اَسینسنا: (مصدر) دُعا دینا، وڈے دا کسے چھوٹے نوں دُعا

دینا، اشیر واد دینا

اَسینسی: (صفت) آرام طلب، آلتھکی

اَسیکھ: (نہ، صفت) 1- مکمل، پورا، سالم، سارا 2- انجام، انت

اَسیکھ: (مو) اشتعال، تحریک، سکھلائی

اَسیکھن / اَسیکھنا: (مصدر) بھڑکانا، غصہ دوانا

اَسیل: (صفت) جو سیلوں نہیں، کھوٹے سچاء والا، بدچلن

اُسیلا: (نہ، صفت) کم عقل، نادان، احمق، مورکھ، بدھو

اَسیلے: (نم) اَس دیلے

اَسیلے: (نم) اُس دیلے

اَسیم: (صفت) جس دی کوئی حد نہیں، بے حد، بے انت، بہت لما

چوڑا، بہت زیادہ

اَسین / اَسیننا: (مصدر) 1- پکانا، اُبالنا 2- گرم کرنا، پکانا

اَسینوں: (ضم) 1- اَسین آں 2- اسانوں، سانوں

اَسین: (نہ) اسوں دا مہینہ

اَسین مانہہ نرالے دن نوں دُھپ تے راتیں پالے، (اکھا)

اسودی رُت وچ دنے دُھپ تے رات ٹھنڈی ہوندی اے

اَسین: (مصدر) تیتھا کرن، تپاون، سکیں

اَسین: (ضم) میں تے میرے نال دے، اسان، اسی

اَسین راضی ساڈا خدا راضی، (اکھا) کسے گل بارے اپنی رضا

مند دی دن دیلے آکھ دے نیں

اَسیواں: (صفت) اتی، اسی دی گفتی پوری کرن والا

اَسیون: (ضم) اَسین ساں

اَسیوں: (پو، نہ) اَسو

اَسیہا: (صفت) آپ مہارا

اَسیو: (ضم) اَسین ہی

اَسیوں: (نہ) اَسوں، اَسو

.....ش

اَش: (کلمہ تاسف) 1- اُف! ہائے 2- (مو) اُسے نوں دُور ہٹان دی

آواز

اَش: (کلمہ، مو) بال نوں پیشاب کراوندیاں جو آواز کڈھی جاندی اے

اَش اَش: (کلمہ تحسین) 1- عَش عَش، واہ واہ، خوشی تے حیرت دے

دیلے بولیا جاندا اے 2- شوخی، شرارت

اَش اَش کرن، (حما) بہت سلاہون، کسے دے کم تے بے اختیار

واہ واہ آکھن

اَشنا: (سن، مو) 1- فجر، سویر، سویرا، تڑکا 2- روشنی، سویر دی روشنی

3- سویر دی دیوی

اَشنا کال، (نہ) فجر تڑکا، سحری دا ویلا، نورا تڑکا

اَشارت: (عر، نہ) اشارہ توں اے، جتھ یاں اکھ دی حرکت نال کوئی

گل سمجھاوَن یاں کرن، ایما، رح، کنایہ

اَشارتاں ڈیون: (حما) اشارے کرن، بہکاوَن

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

اسی بھجیاں ہالھیاں تے پٹھاہ بھجے پھلاہ، جیہڑا میری بات نہ
بھجے روپے دے پٹھاہ، (بھجارت) اسانی بکلی

اسی دھیاں، چار جوانی، پنج دیورتے اک بھر جانی، (بھجارت)
تولے، پا، سیر، پنسیری

اسی دھیاں چار جوانی، سُن دے رگدے عقل گوئی، (بھجارت)
ٹوڑی والا ترنگڑ

اسی سیال گاڑاں سوہیاں کماہ لاکے تے دیکھ کنک دا جھاڑ،
(اکھا) ایس اکھاں وچ دیا گیا اے کہ مختلف فصلاں لئی کئی واری
ہل واہنا ضروری ہوندا اے

اسی کوہ دا پوکھر جس وچ ہاتھی کھڑا نہائے، بکلی پوے ایسے
پوکھرتے گھنگی پیاسی جائے، (بھجارت) تریل

اسی: (ضم) میں تے میرے نال دے، اسان، اسیں

اسی: (پو، مو) 1- ابھری ہوئی 2- ڈیل روٹی دی قسم

اسی: (ضم) ایسے، ایسے، ای، ایہی، ایہوای

اسی: (ضم) 1- اوہنے، اوہنے ای 2- اوہی، اوہوای

اسی بھرنے: (صفت) دکھی دے بھار، اکواسا

اسی بھرنے مارن، (مجا) دکھی بھار سٹن

اسی لسی: (صفت) بڑھاپے دی کمزوری

اسے: (صفت) آپے اُگیا ہويا، اسیا

اسے: (ضم) ایس دیلے

اسے: (صفت) ٹوڑو، بغیر بیجوں اُگن والا، اپنے آپ اُگن والا

اسے: (پو، ضم) ڈھیر

اسے: (ضم) 1- اوہی، اوہوای 2- اوہنے، اوہنے ای 3- اوہنے،

اوہے ای

اُسے لے، (ضم) اوس ویلے، او دوس

اسیا: (صفت) آپے اُگیا ہويا

اسیا: (صفت) 1- اسی توں متعلق، اسی دا 2- سمت اسی 3- اسی تاراں والا

اسیاں: (صفت) 1- اسیواں، 80 واں 2- "اسی" (کنارے) دی جمع

اسیت: (صفت) 1- جیہڑا سفید نہ ہووے 2- نیلا، پیلا، کالا وغیرہ

اُسیخن / اُسیخنّا: (مصدر) دیکھو: اسیکھن

اسیر: (ع، مذ) 1- قیدی، بندی وان 2- مجازاً عشق

اُسیر: (مو) 1- خواہش، شوق، آرزو، طلب 2- فکر، پریشانی، رنج

3- صبح، سویر، فجر، تڑکا، سوکھتا

اُسیر سادا / اُسیر سار، (ضم) سویر، سرگی ویلے، تڑکے، سوکھے،

جھلانگے

اسیرا: (صفت) آپ مہار، اپنے آپ

اسیر باد: (ہ، مذ) دیکھو: آشیر باد

اُسیر باد: (مو) 1- دعا، دعائے خیر 2- سلام (ہندومت وچ)

اُسیر بچن: (مذ) آشیرواد، دعا، خیر دی دعا (ہندومت وچ)

اسیرواد: (مو) آشیر باد، دعا، خیر دی دعا، دعائے کلمات

اسیری: (مو) قید، قیدی

اُسیری: (صفت) 1- تڑکا، سویر 2- تڑکے نال تعلق والا، سرگھی والا

اُسیری: (مو) کسے شے دی تانگہ پاروں ہون والا ساڑا، بے صبری

دی حالت

اُسیری کرن، (مجا) کسے شے دی تانگہ پاروں کڑھن، سڑن،

قاعت نہ کرنا

اسیس: (سن، مو) 1- خیر دی دعا، دعائے کلمات 2- اُمید 3- اُڈیک

4- محبت، پیار

اشتراکیت: (اصطلاح) 1- معاشی وسیلیاں اُتے عوام دی ملکیت دے اصول نوں من والا معاشرتی نظام 2- قومی آمدنی تے پیداوار وچ ہر اک دی برابر شرکت تے حصے داری دا نظریہ

اشتعال: (عر، مذ) 1- بھڑکاون، جوش دلاون، بھکاون، غصہ چڑھاون 2- شعلہ، لو، اکساہٹ

اشتقاق: (عر، مذ) 1- چیرن، ٹوٹے کرن، دو پھاگ کرن، کسے شے نوں پاڑ کے کچھ کڈھنا 2- کڈھن 3- اک لفظ توں دوجا لفظ بناون 4- مصدر توں اسم یاں فعل بناون

اشتمال: (عر، مذ) 1- شامل ہون یاں کرن، ملاون 2- شامل ہون دی حالت، رلاون

اشتمالی اراضی، (عر، مذ) وادی بنی وچ سہولت لئی زرعی زمین دے چھوٹے چھوٹے حصیاں نوں اک تھاں کرن

اشتمالی: (عر، صفت) اشتمالی معاشی نظام دا حامی یاں پیروکار سوشلسٹ، اشتمالیت نال منسوب

اشتمالیت: (عر، مو) دولت پیدا کرن تے سمجھناں مادی وسیلیاں اُتے قبضہ ہون تے پوری قوم دا اوہدے وچ حصے دار ہون، سوشلزم، مساوی ہون، اکو جیہا ہون، اک انقلابی نظریہ حیات جیہو انجی ملکیت تے طبقاتی امتیاز دے خلاف اے

اشثوت: (مذ) 'شجوت' دا وگاڑ اشتہا: (عر، مذ) خواہش، سدھر، بھکھ، حرص

اشتہار: (عر، مذ) 1- اعلان، اطلاع 2- لوکاں دی جانکاری لئی چھپیا کاغذ، اطلاع نامہ

اشتہار دیون، (مجا) اخبار یاں رسالے راہیں کسے گل نوں چھپوا کے عام کرن

اشتہار کڈھن، (مجا) کسے شے یاں بندے بارے اطلاع نامہ چھپواون، شہرت کرن، بدنام کر دیون

اشتہار لگن، (مجا) 1- شہرت ہون، اشتہاراں دا کندھاں وغیرہ تے لگن 2- اطلاع نامے دا اخبار یاں رسالے وچ چھپن

اشتہار نکلن، (مجا) کسے بندے یاں شے بارے اطلاع نامہ چھپ جاون، بدنام ہو جاون

اشتہاری: (صفت) اشتہار نال متعلق، جس دے حوالے نال اشتہار نکلیا ہووے، اوہ مجرم جیہو انس گیا ہووے، جہدے لئی سرکار دلوں

اشتہار کڈھیا گیا ہووے، بھگوڑا، روپوش، دس نمبریا، ڈاکو، چور، شکی اشتہاری مجرم، (عر، مذ) 1- اوہ مجرم جیہدے اُتے عدالت وچ

حاضر نہ ہون پاروں بذریعہ اشتہار اعلان کیتا گیا ہووے یاں اوہدی گرفتاری تے انعام دا اعلان ہووے 2- خطرناک مجرم

اشتہاری ہون، (مجا) 1- اوہ بندہ جیہدے بارے کسے قسم دا اشتہار چل چکا ہووے 2- مشہور ہون

اشتہار: (مذ) 'اشتہار' دا وگاڑ

اشتہاق: (عر، مذ) آرزو، شوق، خواہش، محبت

اشتہال: (مذ) 'اشتعال' دا وگاڑ

اشٹ: (سن، صفت) 1- غیر تربیت یافتہ 2- بدتمیز، بدتہذیب، بے ادب، گستاخ، بدزبان 3- اٹھ

اشٹ بھج، (صفت) اٹھ باہاں والا دیوتا، اٹھ پاسیاں والی شے، اٹھ پہلو شکل

اشٹ بھجی، (مو) اٹھ باہاں والی دیوی، ڈرگا

اشٹ پدی، (مو) اٹھ پاسیاں والا اک چھند، اٹھ پاسیاں والی بالی اشٹ دھات، (مو) اٹھ دھاتاں، سونا، چاندی، تانبا، جست،

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

اشارہ: (عر، مذ) 1- تھ یاں اکھ دی حرکت نال کوئی گل سمجھاون یاں
کرن 2- ایما، رمز، کنایہ 3- سینت، سمجھوتی، مختصر بیان
اشارہ پاؤن، (حما) کے دی مرضی نوں جان لون، رمز نوں سمجھن
اشارہ کرن، (حما) 1- تھ یاں اکھ دی حرکت نال کوئی گل سمجھاون
یاں آکھن 2- اُکساؤن، بھلاؤن، چلگن
اشارے: (عر، مذ) 'اشارہ دی جمع

اشارے بازی کرن، (حما) 1- اشارے نال گل کرن 2- چھیڑ
چھاڑ کرن 3- سینتاں مارن
اشارے تے چلن، (حما) 1- کے دی مرضی موجب کم کرن
2- جھولی چکی بھرن

اشارے تے لاؤن، (حما) اپنی مرضی موجب کم لون، اپنے
اشارے دے مطابق فُرن دی عادت پادیون
اشارے تے لگن، (حما) کے دی مرضی نوں سمجھن، کے دے
پچھے فُرن، سیت موجب کم کرن لگ پون
اشارے ہون، (حما) کے بارے سینتاں وچ لگاں ہون،
کے آون والے واقعے دیاں علامتاں ظاہر ہون

اشاریہ: (عر، مذ) 1- کے کتاب دے مضموناں یاں اوہدے وچ
آون والے ناواں تھواں دی فہرست 2- اینڈیکس

اشاستر: (صفت) 1- قانون دے اُلٹ 2- ناجائز، قاعدے توں ہٹا
3- بے ربط، تعلق توں ہٹا 4- مذہب توں باہر، مذہب دے خلاف
5- غلط

اشاستری: (صفت) 1- اُن پڑھ، جاہل، نادان 2- جیہڑا بندہ شاستر
نہیں جان دا 3- پاپی، گمراہ، عاصی

اشاعت: (عر، مو) پرکاشن، پرچار، شائع کرنا، طباعت، ایڈیشن

مشہوری، پھیلاء، چھپائی، پرچار

اُشاک: (مذ) 1- ہوشیار، خبردار، سمجھ دار 2- اک پودے دانٹاں
اشانت: (صفت) 1- بے سکون، بے آرام، بے قرار، بے چین، بے
ہمت 2- پریشان، گھبرایا ہویا

اشانتی: (مو) بے چینی، بے امنی، بے سکونی
اُشبا: (مذ) ہشبا، اک بوٹی جو دوائی لئی ورتی جاندی اے تے ایہدا
عرق خون صاف کرن دے کم آوند اے

اُشباع: (عر، مذ) 1- لفظاں دیاں حرکتاں نوں انج لکا کے پڑھن ہے
زبر توں 'الف' زیر توں 'ی' تے پیش توں 'و' دی آواز پیدا ہونے
2- علم قافیہ وچ ذیل حرف دی حرکت دانٹاں

اُشھ: (سن، صفت) اُشھ دا اُلٹ، کھوٹے بھاگاں والا، چندرا

اُشھ چنک، (صفت) بُرا، نقصان چاہن والا

اُشھ وچنن، (صفت) بُرا سوچن یاں بُرا دچارنا

اُشھتتا: (مو) بدفالی، نحوست، بدشگونی

اُشپاوا: (مذ) اوہ ذرے جیہڑے بندوق وچ فارنگ توں بعد رہ
جانے نیں

اُشتال: (مذ) ویکھو: اشتعال، جیہڑا ایہہ دگاڑاے

اُشتباہ: (عر، مذ) 1- اُشبہ ہون، شک گزرن، دھوکھا لگن، بھٹلن
2- گمان، دوشیواں اُتے اُکوجیا ہون دا گمان ہونا

اُشتر: (فائدہ) اُونٹ، شتر، ابل، حمل، دو کوہانہ

اُشتر نالواں / اُشتر نامہ، (مذ) پنجابی دی اک صفت

اُشتر اک: (عر، مذ) سانجھ، حصے داری، مل ورتن، بھیڑی

اُشتر اکی: (عر، صفت) اُشتر اکیٹ دا حامی یاں پیروکار، کیونسٹ خیال
رکھن والا

پلاک ڈسٹری

(پہلی جلد)

اشرافت: (مو) شرافت، ساد پنا، شریف پنا

اشرانی: (مو) شرافت، نیکی

اشراق: (عر، مذ) 1- سورج دا اُبھرن، سورج دے اُبھرن دا ویلا،

آفتاب طلوع ہونا 2- اک نماز جیہڑی سورج اُبھرن مگروں پڑھی

جانہی اے 3- دانائی، حکمت، روشن ضمیری، تصفیہ باطنی

اشراقی: (عر، صفت) 1- حکماء دا اوہ گروہ جیہڑا باطن دی صفائی پاروں

اپنے شاگرداں توں دُورہ کے اسی تعلیم دیندا اے 2- کشف راہیں

شیواں دیاں حقیقتاں جان لین والا طبقہ

اشرب: (عر، مذ) طریقہ

اشردھا: (سن، مو) 1- بدظنی، بے اعتباری، بھرم 2- نفرت، گھمن

اشرف: (عر، صفت) 1- بہت شریف، بہت نیک 2- ڈھیر اُچے

گھرانے دا

اشرف المخلوقات، (عر، مذ) ساری مخلوق دچوں چنگا، انسان

اشرفی: (فا، مو) مہر، اک پُرانا سونے دا سکہ، پونڈ

اشرفیاں: (مو) اشرفی دی جمع

اشرفیاں دی لُٹ تے کولیاں تے مہر، (اکھا) ویکھو: اشرفیاں

لُٹا دتیاں تے کولیاں اُتے مہر اے

اشرفیاں لُٹا دتیاں تے کولیاں اُتے مہر اے، (اکھا) اوس

ویلے آکھدے نیں جدوں مہنگی شے دی ناقدری کریئے تے سستی

شے نوں سینے لا لار کھیے یاں فضول کماں تے بہت خرچ کیتا جاوے

پر ضرورت ویلے کنجوسی کیتی جاوے

اُشرن: (سن، صفت) بے سہارا

اُشریر: (صفت) جسم توں بغیر

اشعار: (عر، مذ) 'شعر' دی جمع، کلام

اشعری: (عر، مذ) اہل سنت و الجماعت دے مشہور امام حضرت شیخ ابو

الحسن علی بن اسماعیل اشعری

اشغلا: (عر، مذ) 1- فساد، فتنہ، فساد والی گل، شرارت 2- خول، مذاق

اشک: (فا، مذ) ویکھو: اُشر

اشک بار، (صفت) اُتھر و کیرن والا، ہنجو و ہاون والا

اشک باری، (فا، مو) اُتھر و ڈولھن، روون

اُشکاری: (مذ) شکاری، شکار کرن والا

اُشکان / اُشکانا: (مصدر) اُبھارنا، اُبھارنا، اُتے کرنا، اُتے چکنا

اُشکاؤن / اُشکاؤنا: (مصدر) ویکھو: اُشکان / اُشکانا

اشکت: (سن، صفت) 1- جس وچ طاقت تے ہمت نہ ہووے، کم زور

2- نالائق، نالائق

اشکتی: (مو، صفت) کمزوری، نا طاقتی، زربلتا

اشکر: (پو، نم) اکثر، اخیر، مختصر

اشکل: (صفت) سولہ، سوہنا

اُشکلا: (مذ) ویکھو: اُشکل

اشکلے: (کلمہ تحسین) اشکے، شاباشے، جے جے

اشکنجہ: (فا، مذ) کسے شے نوں آسیوں پاسیوں دبا دیون والا آلہ،

شکنجہ

اشکے: (کلمہ تحسین) شاباشے، جے جے، صدقے، واہ واہ، شاباش، داد

دیون دا طریقہ، واہ بھئی واہ

اشکے اشکے آکھن، (مخا) واہ واہ آکھن، شاباش دیون

اشکیل: (مو، صفت) سونی شکل والی زنانی

اشکیلی: (مذ) لکھن والا بندہ

اُشگن: (مذ، صفت) 1- بد قال، بھیڑا کم، منحوس 2- بد حالی

اِشْتُنڈ / اِشْتُنڈ: (انگ، مذ) 1- 'Stunt' دا وگڑیا پنجابی رُپ
2- شوشا، جھوٹھ، مکر، چالاکی، دنیا دا سارا تماشا، اجیہی گل جیہدے
پاروں کسے دی بے عزتی مقصود ہووے 3- تہمت، ڈھونگ 4- بے
سر جیرگل، افواہ، وہم

اِشْتُنڈ پنا، (مذ، صفت) اِشْتُنڈی داکم
اِشْتُنڈن: (مذ، صفت) اِشْتُنڈ کرن والی زنانی
اِشْتُنڈی: (صفت) مکر، عیار، فریبی، دھوکے باز، مِشْتُنڈا، جھوٹھیاں
گلاں کرن والا، پکھنڈی، ڈھوکے سلی باز
اِشْتی: (صفت) عقیدت رکھن والا، عاشق، مِجاری
اِشْتیج: (عر، صفت) شجاع، بہادر
اِشْتد: (عر، صفت) بہت شدید تے بہت سخت
اِشْتدندی: (مذ، صفت) دربان، داروغہ
اِشْتدھ: (سن، صفت) 1- غلیظ، ناپاک، مِیلا 2- وگڑیا ہویا 3- غلط،
جیہڑا صحیح نہ ہووے

اِشْتدھتا: (صفت) دیکھو: اِشْتدھی
اِشْتدھتائی: (صفت) دیکھو: اِشْتدھتا
اِشْتدھی: (سن، مذ) 1- غلاظت، گندگی، میل، ناپاک ہون دی حالت
2- غلطی، بھل 3- نسیان، چوک
اِشْتدھیّا: (سن، مذ، صفت) غلط لکھن یاں پڑھن والا
اِشْتدھر: (عر، مذ) بنجو، آنسو، اتھر و
اِشْتدھار: (عر، مذ) 1- شرارت کرن والا 2- جن بھوت وغیرہ
اِشْتدھار: (عر، مذ) 1- بہت شریف، بہت نیک 2- ڈھیر اچے گھرانے
دا، چنگے خاندان والا، خاندانی، بھلے لوگ، پنجابی وچ زیادہ تر بطور
واحد استعمال ہوندا اے

پارہ، قلمی، لوہا، بریکہ

اِشْت: (سن، مذ) 1- پسندیدہ، مرغوب 2- محبوب، معشوق 3- پرستش
کیا گیا 4- دیوتا، خدا 5- دھرم، ایمان 6- محبت، پیار 7- اعتماد
8- تربیت 9- بھیئت چڑھان دی تھاں

اِشْت دیو، (مذ) اپنے مت دا پوجیہ دیوتا، گل دیوتاں
اِشْت: (سن، مذ) اُٹھ، اُٹھ، اُٹھ، لمی گردن والا سواری دا تے بوجھ
ڈھون والا اک جنور

اِشْت لٹکا نیائی، (اکھا) کسے دی آپ آکھی یاں مٹی گل نال
اوس نوں قائل کر دینا، ایہہ نیائی اُٹھ تے لدیاں لکڑیاں وچوں
اک لکڑی لے کے اُٹھ نوں مارن تے پکّن توں چلیا ہے
اِشْتا: (سن، مذ) 1- کھور، بے ترس، بے رحم، زردی، سخت 2- اُٹھ
چیراں دا گروہ

اِشْتاپد، (سن، مذ) 1- اٹھاں پیراں والا کیرا، کڑی 2- دھتورا
3- پریت 4- سونا

اِشْتام (Stamp): (انگ، مذ) سرکاری کانڈ جیہدے اُتے سرکاری مہر
تے اوہدی قیمت چھپی ہوئی ہوندی اے، ٹکٹ والا کانڈ، حلف نامہ
اِشْتائی: (مذ) بے رحمی، بے ترسی، سختی، کھورتا

اِشْتد: (مذ) شوشا، دھوکھا، سنٹ
اِشْتم پِشْتَم: (نم) ایہہ اودھر دیاں گپاں، چنگیاں مندیاں گھلاں،
کبواس، جھوٹیاں موٹیاں چیزاں، الم غلم

اِشْتمی: (سن، مذ) جن دی اٹھویں رات (تاریخ) جیویں: جنم اِشْتمی
اِشْتنا: (مذ) پسندیدگی، عزت، احترام، آدر، مان
اِشْتنٹ: (مذ) جھوٹھ، مکر، فریب، دغا، چالاکی، ڈھونگ
اِشْتنٹی: (ج، مذ) ہٹلی، اِشْتنڈ، جھڈن والا، گپ باز

اندر رام دی بیوی سیتا نوں رکھیا گیا سی

اشوک چکر، (نڈ) اشوک دے نام دا چکر جو انگریزی راج دے

انت مگروں بھارت دے قومی جھنڈے تے اپنایا گیا اے

اشوک واٹکا، (مو) لٹکا دا باغ، جس وچ راون نے سیتا نوں قید

رکھیا سی

اشپ: (عر، نڈ) گھوڑا، کالا رنگ جس وچ سفیدی غالب ہووے

اشپورتارا: (نڈ) اوہ تارا جیہڑا دن چڑھن توں تھوڑا چر پہلوں نکلا

اے، پچھلی رات دا تارا

اشیر: (صفت) اسیر، سویر، تزکا، مونہہ مہیرا

اشیر بادا/اشیر واد: (ہ، مو) ایس، مبارک دُعا، نیک خواہش، خیر دی

دُعا

اشیر سار: (نم) سویر ہوندیاں ای، وڈے ویلے، سویر سار، مونہہ

مہیرے، سویرے سویرے، تڑکے تڑکے

اشیل: (ہ، صفت) بھیڑا، بُرا، بُرے اخلاق والا، نیک خواہش، دُعا،

خیر دی دُعا

ا.....ص

اصالت: (عر، مو) 1- اصلی ہونا، بنیاد، جڑھ، پیدائشی، قومی اثر

2- نطفے دی تاثیر 3- ذات تے خاندان دا اثر

اصحاب: (عر، نڈ) 1- صاحب دی جمع 2- ساتھی، نال اٹھن بہن والا،

جن، بیلی 3- حضور دے اُتے ایمان لیا کے اوہناں نال عمر بھر وفا

کرن والے صحابہ

اصحابِ حقہ، (عر، نڈ) حضور پاک دے صحابیاں دی اوہ جماعت

جیہڑی مسجد نبوی دے چہوترے تے ہر ویلے عبادت کردی تے علم

سکھدی سی

اصحابِ فیل، (عر، نڈ) 1- ہاتھی والے لوگ 2- یعنی بادشاہ ابرہہ

تے اوہدے لشکری جیہناں حضور پاک دی بعثت توں پہلاں خانہ

کعبہ اُتے ہاتھیاں نال حملہ کیتا سی تے اباہیلاں نے اوہناں نوں

ہلاک کر دتا سی

اصحابِ کھف، (عر، نڈ) اوہ بندے جیہڑے ہزاراں ورہے

پہلاں دقیا نوں بادشاہ دے ظلم توں بچن لئی اک غار وچ لُک کے

سوں گئے سن تے لے چڑھجھوں جا گئے سن

إصرار: (عر، نڈ) ضد، ہٹھ، اڑی، کسے گل تے زور دیون، بار بار

آکھن

اصطبل: (عر، نڈ) طویلہ، گھوڑیاں دے بھن دی تھاں

اصطلاح: (عر، مو) 1- کسے کردہ دا کسے گل اُتے ایکا کر لینا 2- اجیہا

لفظ جیہوں علم دے ماہراں نے کوئی خاص معنیاں لئی مقرر کر لیا

ہووے، جیہڑے لغوی معنیاں توں ہٹویں ہوون

اصغر: (عر، نڈ، صفت) چھوٹا، نکا

إصفہان: (فا، نڈ) ایران دا اک مشہور شہر

إصفہانی: (صفت) إصفہان دارہن والا، إصفہان نال متعلق، إصفہان

دی بولی، إصفہان دی بنی تلواری

اصل: (عر، مو، صفت) 1- ٹھیک، سچا، کھوٹ توں پنا، کھرا، ساؤ، منڈھ

2- مول دھن، پونجی 3- گل، وس 4- سچائی، جڑھ، بنیاد، عینہ، خالص،

راس، سرمایہ، اوقات

اصل اصل ہے نقل نقل، (اکھا) اصل تے نقل شے وچ بڑا فرق

ہوندا اے

اصل اصول شہدۃ، (عر) ہر طرف اوی اے، میں مشاہدہ کر لیا اے

(پہلی جلد)

اشکاک: (مو) 1- صفائی، پاکیزگی 2- چالاک، ہوشیاری 3- عقل مندی
4- سلیقہ ہونا، چج ہونا

اشناکشنا: (پو، فل) آنا جانا

اشنان: (سن، ند) نہادون دی حالت، پانی نال سریرنوں دھونا یاں
صاف کرنا، پانی نال پاک ہون داکم، غسل
چج اشنان، (ند) مونہہ اتے ہتھ پیر دھو لینا

گنگا اشنان، (سن، ند) 1- گنگا وچ نہادنا، پوتر ہونا 2- ثواب داکم
اشنانن: (سن، صفت) بہت اشنان کرن والی زنانی

اشنانی: (سن، صفت) بہت اشنان کرن تے پاک صاف رہن تے
زور دین والا

اشنان: (پو، فل) آونا

اشنائی: (فا، مو) واقفی، دوستی، جان پچھان، آشنائی دا وگڑیا زوپ
اشننا: (مو) گرمی، سیک، تا، تپش

اشنی: (ہ، مو) بجلی، برق

اشنے پشنے: (فم) بناوٹ، شنگار، نال مٹولا

اشنیوں: (فم) آؤندے ہوئے، آؤندے جاندے، آرہے نیں

اشو: (ند) گھوڑا، شطرنج دا مہرہ

اشو پتی، (ند) گھوڑے دا سوار، اسپ سوار

اشواس: (مو) 1- اداسی 2- گل بانسی، گل عباس

اشور: (ند) سویر دا سا

اشوک: (ند) 1- خوش، مطمئن، اک رکھ جس دے پتے بارھاں مینے

ہرے رہندے نیں 2- بھارت دا پرانے سمیاں دا اک مشہور راجا

جیہو ابدھ مت دا پیروکار سی

اشوک بن، (ند) سری لنکا وچ راوون دا اک خاص باغ جس دے

پلاک دُکھتری

(پہلی جلد)

اشک: (خر، مو) تہمت، الزام

اشلیلیتا: (ہ، مو) Obscene، فحاشی، عریانی، بے حیائی، پورنو گرائی

اشم: (مو) 1- گرمی 2- طبیعت دی گرمی، غصہ

اشم کال، (مو) 1- گرمی دا موسم 2- گرمی

اشما: (مو) 1- گرمی 2- طیش، غصہ

اشمتر: (ند) دیکھو: بہتر

اشمکی: (ند) حضرت یعقوب، بنی اسرائیل دے پیغمبر

اشن: (سن، ند + مو) 1- گرمی، موسم 2- گرم 3- تلخ، کوڑا 4- تپا، گرم

اشنا: (فا، صفت) دیکھو: آشنا

اشناک: (صفت) 'ہوش ناک' دا وگڑیا زوپ، صفائی پسند، عقل مند،

سمجھدار، شوقین، نفاست پسند، چالاک، سوجھ والا، صاف سُھرا

اشناک باہنی سینڈھ دا ترکا، (اکھا) جدوں کوئی ہور ناں دے

تعلق وچ چج بہت کرے پر آپ چج ولوں اُکا بے دھیان ہووے

یاں کسے پیٹے صفائی پسند توں چوکے دی کہہ دیندے ہن، دگئی: 'اُچی

دکان پھکا پکوان'، ظاہری طور تے بڑے صاف سُھرا تے

اندروں گندے بندے بارے آکھدے نیں

اشناک پاؤلی نے ڈب وچ نلیاں، (اکھا) دیکھو: بھگھا شوقین

تے بو جھ وچ گا جراں

اشناک پنا، (ند) سیانپ، چرائی، صفائی

اشناک چوی تے ڈوانگ وچ آ لھنا، (اکھا) بیٹا سیانا بن بن

دسن والا جس ویلے کوئی بے وقوفی داکم کرے تاں آکھدے نیں

اشناکت: (مو) نفاست پسندی، ہوشیاری، چالاک، سوادلی، خوش

ذائقہ

اشناکن: (مو) اشناک تیویں

محنت کرن

اصل گھوڑی دا کن کماون، (مخا) ان تھک ہو کے کم وچ رُجھے

رہون، ڈھیر محنت کرن

اصیلاں: (مفت) 'اصل' دی جمع

ا.....ض

اضافت: (عر، مو، مفت) 1- تعلق، نسبت، لگاؤ، میل 2- علم خودی

زوناں اک اسم دا دُوجے اسم نال تعلق، پنجابی وچ دا، دی، دے

ایس تعلق نوں ظاہر کردے نیں 3- اک دُوجے نال نسبت کرنا

اضافت استعارہ، (عر، مو) جدوں استعارہ تخیلیہ استعارہ

بالکناہیہ ول نوں مضاف ہووے تے انتہی اضافت نوں اضافت

استعارہ آکھدے نیں جیویں پیار دی اکھ وچ پیار نوں جسم جان

کے اوہوں اکھ وچ گئی اے

اضافت بیانی، (عر، مو) کوئی مادہ تے اوہدے توں بنی ہوئی شے

دا تعلق، جس مادے توں کوئی شے بنی ہوئی ہووے جیویں سونے دا

کڑا، لکڑی دا دُوجا، چاندی دا ہار

اضافت تخصیصی، (عر، مو) اجیہا تعلق جیہدے وچ مضاف دا

مضاف الیہ واسطے ہونا ظاہر ہووے جیویں اوکاڑے دے امرود

اضافت تشبیہی، (عر، مو) مشبہ تے مشبہ بہ دا تعلق، ایہدے وچ

مشبہ مضاف الیہ تے مشبہ بہ مضاف ہوندا اے، جیویں: اکھاں دی

آری، فُل رخسار

اضافت تملیکی، (عر، مو) اجیہا تعلق جیہدے ذریعے مضاف دا

مضاف الیہ دی ملکیت ہونا ظاہر ہووے جیویں میری کتاب، انور

دا گھر

اضافت توصیفی، (عر، مو) اجیہا تعلق جیہدا صفت تے موصوف

وچکار ہووے ایہدے وچ مضاف الیہ صفت ہوندا اے جیویں

چہرے دی لالی

اضافت توضیحی، (عر، مو) اجیہا تعلق جیہدے ذریعے مضاف الیہ

مضاف دا نکھیرا کرے جیویں قربانی دی عید، وارث شاہ دی قبر

اضافت ظرفی، (عر، مو) اجیہا تعلق جیہدا ظرف تے مطروف

دے وچکار ہووے ایہدے وچ مضاف مطروف تے مضاف الیہ

ظرف ہوندا اے جیویں نہر دا پتلا، ویلے دی گل

اضافہ: (عر، مذ) دادھا، بڑھوتری، ترقی، زیادتی، بیشی

اضافہ کرن، (مخا) دادھا کرن، ترقی دیون، بڑھوتری دین

اضافی: (عر، مذ) جو اصلی نہ ہووے، مددگار، معاون، نسبتی، اعتباری،

زائد

اضافیت: (عر، مو) 1- اعتباری یاں نسبت تعلق، نقلی رشتہ 2- فلسفہ دا ادہ

نظریہ جیہدے موجب علم کوئی حقیقی تے اصلی شے نہیں بلکہ اعتباری

یاں نسبت گھاں دا ناں اے 3- علم طبعیات وچ آئن سٹائن دا

نظریہ حرکت جیہدے مطابق حرکت آپ کوئی شے نہیں بلکہ

اعتباری شے اے

اضائیں: (فم) دیکھو: ضائع

اضایا: (مفت) دیکھو: ضائع

اضحیٰ: (عر، مذ) 1- قربانی، قربانی دا دن 2- سویر ویلے کم دھندا کرن

اضطراب: (عر، مذ) بے قراری، گھبراہٹ، بے چینی، بھڑکھو، بے

تابی، دھڑکو

اضطرار: (عر، مذ) 1- بے اختیاری 2- بے قراری، بے وی

اضعاف: (عر، مفت) اضافہ کرنا، دُگنا تکنا کرنا

اصولوں: (نم) بالکل، خاندان دتوں، بالکل ای
اصلی: (عر، صفت) ٹھک، سچا، کھرا، ذاتی، جیہوا بناوٹی نہ ہووے، سچا،
کھوٹ، خالص، نقلی دی ضد، جماندرو

اصلی رنگ، (ند) ادھ رنگ جو مرکب نہ ہوئے بلکہ اصل ہووے ادھ
آپ کے رنگ نال نہ بنے بلکہ ادھ بے توں دوجے رنگ بنائے
جاون، ایس طرحاں دے تن رنگ لال، نیلا تے زردہ خالص
یاں اصلی رنگ اکھواندے نیں باقی دے رنگ مرکب نیں تے ایہناں
رنگاں نال تیار کیجئے جاندے نیں

اصلیت: (عر، مو) 1- بنیاد، اصل گل، حقیقت، عنصر، وچلی گل، راز
2- جڑھ

اصناف: (عر، مو) صنف دی جمع، قسمیں، رنگیاں

اصنام: (صفت) 'صنم' دی جمع، بُت

اصول: (عر، ند) 1- اصل دی جمع 2- جڑھاں، نیہناں، مڈھ 3- قاعدے،
ٹھیکے، طریقے، ڈھنگ، قانون

اصول کلام، (عر، ند) علم کلام وچ مسائل نوں عقل دلیلاں نال
ثابت کرن دے قاعدے

اصولویں: (صفت) بہوں ٹٹے، قیمتی

اصولی: (عر، صفت) قاعدے ٹھیکے والا، ڈھنگ اصول دے مطابق

اصیل: (عر، صفت) 1- سنگھڑ، شریف، چنگی نسل دا، خاندانی، بھلا
مانس، سبہا سادہ 2- چنگے سُہا والا، جو خراب نہ کرے 3- جڑھ،

اصل، سچا، نچوڑ، عرق 4- نسلی مرغے دی اک قسم

اصیل لگلو، (صفت) 1- اک قسم دا لڑاکا مرغ 2- شریف بندہ

اصیل لگلو واکن لڑن، (حما) لڑائی ویلے کنڈ نہ دکھاو، مخالف

دے ساہنے ڈٹ جاو 2- ان تھک ہو کے کم وچ چُتے رہن، ڈھیر

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

اصل الاصول، (عر، مو) خلاصہ، لب لباب

اصل توں خطا نہیں، بد اصل توں نفع نہیں، (اکھا) دیکھو: اصل

کولوں خطا نہیں، بد اصل کولوں وفا نہیں

اصل دا، (ند) اپنے پیو دا پتر، خاندانی

اصل دی گال، (مو) سچی بات، حقی گل

اصل کولوں خطا نہیں بد اصل کولوں وفا نہیں، (اکھا) اصیل

لوکاں کولوں کسے طرحاں دا خطرہ نہیں ہوندا پر بُرے دا کوئی اعتبار

نہیں کرنا چاہیدا

اصل نسل دا، (ند) اصیل، خالص، شریف

اصل وچ، (نم) روزمرہ حقیقت وچ

اصلا: (ند) 1- مول، مڈھ، جڑھ 2- گل خاندان، پروار

اصلا ای وگڑیا ہو یا اے، (اکھا) نسل ای خراب اے، سارا بُر

ای بُرا اے، آوے دا آوا ای وگڑیا ہو یا اے

اصلے تے آون، (حما) 1- اپنے عمل نال اپنی ذات یاں خاندانی

عادت دا ثبوت دیون 2- خاندانی کینگی دا مظاہرہ کرن

اصلے دا، (صفت) نجیب، اصیل، شریف خاندان دا، خاندانی

إصلاح: (عر، مو) 1- درستی، ترمیم، کانٹ چھاٹ 2- مرمت،

سُدا حاربا، غلطی ٹھیک کرنا

اصلاح تھیون، (حما) اصلاح ہوون، درستی ہوون

اصلاح دیون، (حما) درستی کرن، خامی دور کرن

اصلاح کرن، (حما)، درست کرن، نظر ثانی کرن

اصلاح کھین، (حما) اصلاح لین، درستی کرواون، ٹھیک کرواون

اصلاح لون، (حما) اُستاد کولوں اپنے شعریاں نثر دی درستی

کرواون

اعتدال پسند، (عر + فاء، صفت) میانہ روی نوں چنگیاں جانن والا، ٹھنڈے مزاج والا، وت بسر رہن والا

اعتدال چنگیری دوا اے، (اکھا) وچلا رستہ ای چنگا رستہ اے، میانہ روی بڑی چنگی گل اے

اعتراض: (عر، مذ) اٹکن، وردھ، مخالفت، ٹکتہ چینی کرن، خامی دس، عیب کڈھن

اعتراض کڈھن، (مجا) دیکھو: اعتراض کرن

اعتراض کرن، (مجا) عیب کڈھن، ٹکتہ چینی کرن، خامی دس، ٹوکن

اعتراض واپس لون، (مجا) عیب چُک لون

اعتراض ہوون، (مجا) عیب ہوون، خامی ہوون، مخالفت ہوون

اعتراف: (عر، مذ) من جانا، غلطی من لینا، تسلیم کرنا، اقرار کرنا

اعتقاد: (عر، مذ) دیکھو: اعتبار

اعتقاد رکھن، (مجا) کسے نال عقیدت رکھن، ایمان لیاون

اعتقاد لیاونا، (مجا) یقین کرنا، بھروسا کرنا، ایمان لیاونا، مننا

اعتکاف: (عر، مذ) عبادت لئی مسجد وچ گوشہ نشینی اختیار کرن، نفس نوں دُنیوی سواداں توں باز رکھن

اعتکاف وچ بیٹھن، (مجا) اعتکاف اختیار کرن، مُحلف ہو جاون

اعتماد: (عر، مذ) اعتبار، بھروسا، یقین، ساکھ

اعتماد کرن، (مجا) بھروسا کرن، اعتبار کرن، یقین رکھن

اعتماد ہوون، (مجا) بھروسا ہوون، اعتبار ہوون

اعتمادی: (عر، صفت) جہدے تے اعتماد کیتا جاسکے، اعتماد دے لائق، اعتماد نال نسبت رکھن والا

اعراب: (عر، مذ) 1- زیر، زیر، پیش 2- حرفاں دیاں حرکتاں جیہناں

دی مدد نال لفظاں دا تلفظ واضح ہوندا اے 3- عرب دے لوک، بدو

اعرابی: (عر، مذ) عرب دے صحراواں وچ رہن والا، بدو، اُجد، گنوار

اعراف: (عر، مذ) 1- ادھ مقام جیہڑا جنت تے دوزخ وچکار واقع اے 2- قرآن پاک دی اک سورت داناں

اعزاز: (عر، مذ) 1- آدرتے صلاحیتاں دے اعتراف وچوں انعام نال نوازاونا، منفرد حیثیت رکھنا 2- عزت دینا، رُتبہ دینا

اعزازی: (عر، صفت) 1- عزت ودھان والا 2- تقریفی 3- بلا معاوضہ عہدہ 4- تحفے وچ 5- خدمت، ہدیہ

اعشاری: (عر، صفت) دس دے متعلق، دس دس دیاں اکائیاں موجد اختیار کیتا گیا حساب

اعصاب: (عر، مذ) 1- 'عصب' دی جمع 2- پٹھے، نساں، ایہہ وکھرے وکھرے احساساں نوں دماغ تیکر اپزاندے نیں

أعضاء: (عر، مذ) 1- عضودی جمع 2- جسم دے جوڑ مثلاً ہتھ پیر وغیرہ 3- دل جگر دماغ

اعظم: (عر، صفت) بہت وڈا، بزرگ، مہا

اعلامیہ: (عر، مذ) سرکاری اعلان، اعلان

اعلان: (مذ) گوشاء، اطلاع نامہ، نمان ہاؤسڈورا، منادی، اشتہار، اظہار، سرکاری حکم

اعلانیہ: (صفت) کھلے عام، سچ وچ کے

اعلاہ: (عر، مو) فریاد، بیتی

اعلیٰ: (عر، مذ) بہت اُچا، وڈے درجے دا، ودھیا، عمدہ

اعلیٰ افسر، (مذ، صفت) وڈا افسر

اعمال: (عر، مذ) عمل دی جمع، کم، کرم، آچار، چلن، کرنا

اعمال نامہ، (مذ) 1- اسلامی عقیدے مطابق انسان دے کیتے کم

(پہلی جلد)

إضمحلال: (عر، مذ) 1- سُستی 2- مُرْجَمانا 3- اُداسی 4- مایوسی 5- کسل، افرودگی

ا.....ط

اطاعت: (عر، مو) بندگی، فرمانبرداری، آکھے دامان رکھنا، حکم منا
اطالیہ: (عر، مذ) یورپ دا مشہور ملک اٹلی
اطریق: (مذ) اک قسم دی معجون
اطلاع: (عر، مو) خبر، واقفیت، رپٹ، اعلان، اشتہار، جانکاری
اطلاع + مٹن، (محا) دیکھو: اطلاع دیون
اطلاع دیون، (محا) خبر دیون، نوٹس دیون

اطلاع نامہ، (عر + فا، مذ) اجنبی چٹھی یا عبارت جیہڑی اطلاع دین لئی لکھی جاوے، سمن (کچھری دلوں) نوٹس، حکم نامہ، پروانہ
اطلاق: (عر، مذ) 1- آکھیا جانا 2- اک شے دا دوجی شے اُتے حملہ کرنا 2- قید توں بنا 4- چھڈنا 5- کوئی اصول یا ضابطہ لاگو کرنا، عائد ہونا 6- استعمال ہونا، جاری کرنا، رواں کرنا
اطلس: (عر، مو) اک چمکدار ریشمی کپڑا، ساٹن
اطمینان: (عر، مذ) تسلی، دل جمی، ڈھارس، بے قراری دی ضد، سکون، تسلی، دلاسا، صبر
اُطّورا: (مفت) کجرو، بے ڈھنگا، بداطوار، بداخلاق، گمراہ
اُظہر: (عر، مفت) بہت پاک

ا.....ظ

اظہار: (عر، مذ) 1- ظاہر کرنا 2- کھولنا 3- مجازاً اودہ بیان جیہڑا حاکم

دے ساہنے کہیا جائے یاں لکھیا جائے 4- دسن، بیان کرن، گواہی دیون

اظہار حلفی، (عر، مذ) قسم دے کے دتا ہو یا بیان، قسمیہ گواہی
اظہار کرن، (محا) بیان کرن، دسن، ظاہر کرن
اظہار نامہ، (عر + فا، مذ) اشتہار، اعلان، اطلاع نامہ، عدالت دا سمن

اظہار نویس، (عر + فا، مذ) بیان لکھن والا، منشی، محرر
اظہار ہون، (محا) ظاہر ہون، دسن لگن، محسوس ہون

ا.....ع

إعادة: (عر، مذ) 1- لوٹاؤن 2- کسے گل نوں مُردُ مُردُ دُہراؤن، کوئی کم بار بار کرنا

إعانت: (عر، مو) مدد، امداد، سہارا، حمایت، یقین، اعتماد، ساکھ، لحاظ
إعتبار: (عر، مذ) وشواس، بھروسا، یقین، قیاس کیجنا ہو یا، ساکھ والا، یقین لحاظ

إعتبار جاندا یاں رہون، (محا) بھروسہ نہ رہون، ساکھ ختم ہو جان
إعتبار کرن، (محا) اعتماد کرن، سچ جانن، بھروسہ کرنا
إعتبار منگ جان، (محا) دیکھو: اعتبار جاندا یاں رہون
إعتبار ہون، (محا) اعتماد ہون، بھروسہ ہون، ساکھ ہون، یقین ہون

إعتباری: (مفت) 1- جس اُتے اعتبار ہووے، بھروسے یوگ 2- اعتبار والا 3- ساکھ والا

إعتدال: (عر، مذ) میانہ روی، نہ ودھ نہ گھٹ ٹھیک، وتر، درمیانہ درجہ

انفاس: (عر، مذ) 1- اکھوں پر دھکے کرنا 2- بے پرواہی
 اغن: (مذ) سُریلی آواز والا اک پرندہ، آگن
 اغوا: (عر، مذ) اُدھالنے دا عمل، کڈھ کے لے جان دا کم، اُدھالا،
 ورغلا نا
 اغوا کرن، (حما) اُدھالنے، بھجا کے لے جاوَن
 اغوائی: (عر، مذ) اغوا کرنا، کڈھ لے جان دی کروت
 اغوں مغوں: (صوت) دُڈھ پیندے پال دی آواز
 اغوے: (مذ) گمراہ کرن والے خیال، وہم، قیاس، وگی: 'مگوڑے'
 اغوے اُٹھ اُٹھ 'یویں پاوَن اسان بھلاوے'
 اغیار: (عر، مذ) 'غیر دی جمع، بیگانے، پرانے، دوجے، ویری

ا.....ف

اُف: (عر، مکہ تاسف) 1- افسوس دا کلمہ، بھل یاں دُکھ یاں وادھے
 دے اظہار دا کلمہ، آہ، مائے، اوہو، ہائی 2- کسے شے دی زیادتی
 ظاہر کرن لئی وی بولیا جاندا اے
 اُف اُف کرن، (حما) بائے ہائے کرن، دُکھ یاں افسوس دا دَسن
 یاں اظہار کرن
 اُف ترف، (فم) گرمی محسوس کرنا، آہ آہ کرنا، بے چینی، ترفن دی
 حالت، کراہنا
 اُف تووا، (کلمہ حیرت و استعجاب) اُف توہ، کسے انوکھی شے نوں
 دیکھ کے یاں غلط گل تے آکھدے نیں
 اُف تیں نہ کرن، (حما) زبان تے شکایت نہ لیاوَن، ساہنے ساہ
 نہ کڈھن
 اُف کر دینا، (حما) 1- ساڑ کے سواہ کر دینا 2- اُجاڑ دینا، تباہ کر دینا

اُف کرن، (حما) مونہوں ہائے نکلن، دُکھ دا اظہار کرن
 اُف نہ کرن، (حما) دُکھ دا اظہار نہ کرن، اعتراض نہ کرن، صبر
 کولن کم لون، ضبط کرن
 اُف نہ کرنا، (حما) سی نہ کرنا، ٹسکنا تک نہ، مڈر نہ کرنا، جرجانا،
 سہہ جانا
 اُف ہو جانا، (حما) خاک اُڈ جانا، کچھ باقی نہ رہنا، مڑ کے سواہ ہو
 جانا، فنا ہو جانا
 افات: (مذ) بڑا چالاک، نہایت تیز، چھٹار (تیویں)
 افاتی: (صفت) شیطان، شرارتی
 افادت: (مو) فائدہ دینا
 افادہ: (عر، مذ) 1- فائدہ، لایجھ 2- فائدہ دینا 3- معاشیات کھولن اوہ
 طاقت جو کسی انسانی لوڑنوں پورا کر سکے 4- تعلیم، تربیت
 افادہ عام، (عر، مذ) سمجھنوں فائدہ دینا
 افاضہ: (عر، مذ) فیض دینا، فائدہ دینا
 افاعیل: (عر، مذ) عروض دے علم دے رکن جیہناں دے تال بحر اں
 بنائیاں جاندیاں نیں
 افاقہ: (عر، مذ) روگ گھٹ جانا، تھوڑا جیہا آرام، فائدہ، ارمان، دُکھ
 تکلیف یاں بیماری وچ کی ہودن، صحت، تندرستی
 اُفتاد: (فا، مو) 1- اتفاقہ حادثہ، اچن چیت ہون والا دُکھ، ریا واقعہ
 2- عینہ، مڈھ 3- فطرت، سجادہ 4- پڑ، دُکھ
 اُفتادگی: (فا، مو) عاجزی، خاکساری
 اُفتادون: (فا، مصدر) ڈگ پون، سانجھ ہودن
 اُفتادہ: (فا، صفت) 1- ڈمگیا ڈھٹھا 2- اوہ زمین جسے کاشت نہ
 ہو سکے

دی اودہ کتاب جس نوں کرنا کاتبین دو فرشتے لکھدے ہن تے
قیامت والے دن جس نوں دیکھ کے زوج نوں جنت یاں دوزخ وچ
گھلایا جاتا ہے-2 کرنی، کروت-3 اودہ رجسٹر جس دے وچ سرکاری
ملازماں دیاں کارگزاریاں لکھیاں جاندیاں نیں (Service Book)
یاں A.C.R

اعنائی: (عر، مو) اعتناق توں اے (اعتناق دی جمع، عشق) ملی دھون،
جھڑی دھون وچ پیہ ہووے

اعوان: (ند) چھوڑی بنوان والا مسلمان، عرب نسل دے جٹ
مسلمان

اعوان کاری: (ند) اعوان ذات دے لوکاں دی بولی، ضلع
میانوالی تے خوشاب دے علاقے دی بولی

اعیان: (عر، ند) 1- عین دی جمع-2 اکھاں-3 سردار، امیر، وزیر
اعیش: (عر، مو) عیش دا وگڑیا روپ، موج، عیاشی، سواد ماننا

.....غ

أغالدان: (ند) اُگال دان، ٹھک سٹن والا بھاڈا، پان دی ٹھک
سٹن لئی درتیا جان والا بھاڈا

أغالن / أغانا: (مصدر) دیکھو: اُگالن / اُگالنا

أغالی: (صفت) دیکھو: اُگالی

أغانا / اغانہ: (نم) دیکھو: اگانہ

أغاؤ: (ند) دیکھو: گاؤ

أغذول: (نم) دیکھو: اگڈول

أغر: (صفت) دیکھو: اگر

إغراق: (عر، ند) 1- غرق ہونا 2- ڈبو دینا، ڈبونا 3- ودھا چڑھا

کے بیاننا

أغراہن / اغراہنا: (ند) دیکھو: اگر اہن / اگر اہنا

أغراہی: (مو) دیکھو: گراہی

أغرنا: (نم) 1- اگرنا، گھوہ دا صاف ہونا 2- ڈرانا، دھکانا، دھڑکنا

أغل: (نم) 1- اُگل 2- دُور ہو، پرانہ ہو

أغل بغل: (نم) آ لے دوالے، ایہر اُدھر، نیزے تیزے، بچ کبے

أغلا: (ند، صفت) دیکھو: اگلا

أغلاط: (عر، مو) 1- غلط دی جمع 2- بھل چَک، نادانی

إغلاق: (عر، ند) کلام نوں مشکل کرنا، اوکھا کرنا

أغلال: (عر، ند) 1- غل دی جمع 2- خیانت کرنا، کینہ رکھنا 3- زنجیراں،

پابندیاں

إغلام: (عر، ند) 1- مُنڈیاں نال بد فعلی 2- فطرت دے خلاف
جنسی تعلق

إغلامی: (عر، صفت) لوٹے باز

أغلب: (عر، نم) یقین دے نیزے

أغلوڑاں: (پو، نم) 1- اُٹھوٹاں 2- کافی، بہت کچھ، بہت زیادہ،

واہو

أغلن / اغلنا: (مصدر) دیکھو: گلن / اگلنا

أغلی: (پو، مو) دیکھو: اگلی

أغلی: (پو، ند) اگلے

أغماز: (عر، مو) 1- 'أغماض' دی وگڑی ہوئی شکل 2- لا پرواہی ورتنا،

بے پرواہی، کسے نال بے رخی ورتنا، غرور، ناز کرنا، اِتر اونا، ناز د

اوا، وگئی: 'اگے' باغ وچ ساہنے یار بیٹھا، دلوں صاف تے نظر

أغماز بھارا

افسر: (نډ) 1- انگریزی لفظ 'Officer' دا وگړیا روپ 2- حاکم، عہدے دار، سرکاری نوکر، اہلکار، عامل

افسر اعلیٰ، (نډ) وڈا افسر، اعلیٰ عہدے دار

افسر دی اگاڑی بُری، گھوڑے دی پچھاڑی بُری، (اکھا) افسر دے ساہنے تے گھوڑے دے پچھلے پاسے نہیں کھلونا چاہیدا کیوں جے افسر دے ساہنے رہن نال کسے وادھو کم دے گل پین یاں اوہدی رنجی دا خطرہ ہوندا اے تے گھوڑے دی پچھاڑی نیزے کھڑے ہون نال دولتی دا ڈر رہندا اے

افسر مال، (نډ) محکمہ مال دا ضلعی عہدیدار جیہدے کول ضلع دی مال گزاری تے زرعی زمین دی دیکھ بھال داکم ہوندا اے

افسر: (نډ) تاج، بادشاہی نوپی

افسر دگی: (نډ، مو، صفت) اُداسی، طبع دا بُجھیا ہویا ہون دی حالت، دُکیری

افسر وہ: (نډ، صفت) اُداس، مُر جھایا ہویا، نموجھان

افسری: (مو) افسر داکم تے عہدہ، حکومت، سرداری

افسری ماتحتی، (مو) اک آدمی دا افسر تے دُوجے دا عہدہ ماتحت عہدے دار ہوتا

افستین: (مو) اک ایسی دوا جیہڑی ڈھیر کوڑی ہوندی اے، جو جگر دیاں خرابیاں تے خون دی صفائی دے کم وی آؤندی اے

افسوس: (نډ، نډ) دُکھ دا اظہار، دُکھ، غم، پچھتاوا، ہرکھ، حیرت، کلمہ، تاسف دے طور تے وی ورتیا جاندا اے

افسوس رہ جاوَن، (نډ) ہرکھ رہ جاوَن، منکھ رہ جاوَن

افسوس کرن، (نډ) دُکھ ظاہر کرن، تعزیت کرن

افسوس لگن، (نډ) چٹا لگن، پریشانی ہون

افسوس ہون، (نډ) دُکھ ہون، ہرکھ ہون

افسوسن / افسوسنا: (مصدر) افسوس کرنا، پچھتانا، رنجیدہ ہونا

افسوسی: (صفت) افسوس کرن والا، جیہنوں افسوس لکيا ہووے، افسوس والا

افسوسیا: (صفت) 1- افسوس کرن والا 2- اُداس 3- جس نوں پچھتاوا یاں غم لکيا ہووے

افسوس: (نډ، نډ) 1- جادو، منتر 2- دھوکھا، فریب

افشا: (نډ) کھولنا، ودھانا، ظاہر کرنا

افشاں: (نډ، لاحقہ) 1- ودھان والا، جیویں رُوح افزا 2- (مو) گوئے دی باریک کُرن جیہڑی کُتر کے متھے تے والاں اُپر چھڑکدے نیں، مختلف رنگاں دی پھوار جو رنگن دی بجائے کپڑے اُتے کیتی جائے

افضال: (نډ، صفت) 1- 'فضل' دی جمع 2- مہربانیاں، عنایتاں

افضل: (نډ، صفت) بہت وڈا، ڈھیر بزرگی والا، ودھیا، اعلیٰ

افطار: (نډ، صفت) روزہ کھولنا

افطار کرن، (نډ) روزہ کھولن

افطاری: (مو) 1- روزہ کھولن ویلے کھادیاں جان والیاں چیزاں 2- روزہ کھولن 3- سحری دی ضد

افعال: (نډ، نډ) 1- فعل دی جمع، کم، کاج، دھندا 2- اعمال، کروتوتاں 3- تاثیراں 4- مصدر دیاں مختلف حالتاں جیہناں وچ زمانہ پایا جاوے

افعی: (نډ، نډ) کالا زہر یلا سپ، ناگ

افغان: (نډ، نډ) 1- اک قبیلے دا ناں، پٹھان 2- افغانستان دا وسنیک

افغانستان: (نډ، نډ) افغان قوم دا مُلک جیہڑا پاکستان دے صوبہ خیبر پختونخواہ تے صوبہ بلوچستان دے نال واقع اے، پختون، فارسی

(پہلی جلد)

افریدی: (فا، مو) آفریدی، پٹھانوں دا اک قبیلہ جو شمال مغربی پہاڑاں یعنی صوبہ خیبر پختونخواہ وچ آباد اے

افریقہ: (نڈ) اک براعظم دا ناں جیہڑا یورپ تے بحیرہ روم دے جنوب وچ تے بحر ہند تے بحر اوقیانوس دے وچلے حصے خط استواء دے دوہیں پاسیں واقع اے

افریقی: (صفت) افریقہ دار بہن والا، افریقہ نال نسبت رکھن والا
افرین: (فا، کلمہ تحسین و آفرین) آفرین، شاباش، واہوا، واہ بھائی واہ، اٹکے، بٹے

افزائش: (فا، مو) 1- وادھا 2- ترقی

افزونی: (فا، مو) 1- حملہ 2- زیادتی

افسانویت: (صفت) فارسی لفظ 'افسانہ' توں عربی طریقے نال بنیا ہوا جعلی لفظ، کہانی پن، افسانے دی کیفیت

افسانہ: (فا، نڈ) 1- قصہ کہانی، حال 2- ادب وچ اچھا خیالی قصہ یاں کہانی جیہدے کردار فرضی ہوں

افسانہ چھیڑن، (حما) کہانی بیان کرن، ہڈ بیتی سنانوں

افسانہ سنانوں، (حما) دیکھو: افسانہ چھیڑن

افسانہ سُٹن، (حما) کہانی سُٹن، وارتا سُٹن

افسانہ کار، (فا، صفت) فرضی یاں تصوراتی کہانی لکھن والا، کہانی کار، کھاکار

افسانہ گوئی، (فا، مو) افسانہ لکھن دا فن

افسانہ نگار، (فا، صفت) افسانہ لکھن والا

افسانہ نگاری، (فا، مو) افسانہ لکھن دا فن

افسانہ نویس، (فا، نڈ) کہانی کار، قصہ کار

افسانہ نویسی، (فا، مو) کہانی لکھن دا عمل، کہانی لکھن دا مگن

افشاء: (عر، مو) فتویٰ دینا

افتتاح: (عر، نڈ) 1- شروع، مڈھ، ابتدا، کھولن، مڈھ پنھن 2- کسے

ادارے یاں کم دے شروع کرن دی رسم

افتخار: (عر، نڈ) فخر، شجی، گھمنڈ، مان، آدر

افتراق: (عر، نڈ) ہجر، جدائی

افتراء: (عر، نڈ) جھوٹھ، جھوٹھا الزام لانا، تہمت، من گھڑت گل

افجو: (صفت) 'افزون' دا وگاڑ 1- وادھو، ودھیک، ہور 2- لیکھ پورا ہون

مگروں نجییا وادھو وچار جو اخیر تے دتا جائے، وادھو بیان

افراقری: (عر، نڈ) ہٹوا دفری، گڑبڑ، مصیبت، پٹھلی اُتے،

گھبراہٹ، ہرڈ

افراد: (نڈ، صفت) 1- وادھو 2- فرد دی جمع، بندے 3- بھلوڑا، بھجیا

ہویا، پھر دھو 4- اٹکے اٹکے شعر جیہدے کسے نظم یاں غزل دا حصہ نہ

ہوون

افراط: (عر، صفت) کسے شے دی ودھوتری پاروں بہت زیادہ نقصان

یاں گھانا ہوون دا عمل

افراطوں: (عر، صفت) حد توں گزرتا، بہت ودھ کرنا، زیادہ کرنا

آفراؤ: (نڈ، صفت) قاتلو بندہ، لاوارث

آفرنا: (فل) اچھلنا، جیویں: گیندا

افرنک: (فا، نڈ) 1- انگریزی یاں یورپی خطے دار بہن والا 2- یورپی

بولی، وگلی: نطق تپ دی پھرے افرنگ بولی

افرنگی: (صفت) انگریز، فرانسیسی، یورپی باشندہ

افرو: (نڈ) وادھو، وافر

افروزی: (عر، مو، صفت) روشن کرن والی

افروئی: (مو) 1- اتلی (کھٹی) 2- وادھو، جو کسے کم دی نہ ہووے

سکیرے

اقامت: (عر، مو) 1- بٹھرنا، قیام، بٹھراؤ، سکون 2- نماز دی اودھ تکبیر

بیہدی فرض ادا کرن توں پہلے آکھی جاندی اے، باجماعت نماز

دی تکبیر جو مقتدی آکھدا اے 3- وطن، مسکن

اقبال: (عر، مذ) 1- خوش قسمتی، نیک بختی 2- عروج، بلندی 3- قبول

کرن، من، انکار دی ضد 4- اُردو تے فارسی دے مشہور شاعر علامہ

محمد اقبال

اقبال پسند، (مو) خوش نصیب، بھاگاں والا

اقبال جرم کرن، (حما) جرم من لون، قصور دا اقرار کرن، مجرم

ہون دا اعتراف

اقبال دعویٰ، (عر، مذ) کسے دے دعوے نوں من لون، مخالف

دے دعوے نوں من لینا

اقبال کرن، (حما) من لون، اقرار کرن

اقبال مند، (عر + فاصفت) خوش نصیب، بھاگاں والا، خوشحال،

آسودہ، بھاگ دند، خوش قسمت، نیک بخت، لیکھاں والا

اقبال مندی، (عر + فاصفت) خوش نصیبی، چنگی قسمت والا، آسودہ

حالی، آسودگی

اقبالاں: (مذ) 'اقبال' دی جمع، خوش بختی، خوش نصیبی

اقبالی: (عر، صفت) 1- قبول کر لین والا، اپنے قصور نوں من لین والا،

اقرار کرن والا، من والا 2- رُتبے والا

اقبالی بیان، (مذ) مجرم دا اپنے جرم نوں قبولن دا بیان

اقبالی ہو جاوَن، (حما) کسے غلطی نوں من لون، جرم دا اقرار کر

لون

اقبالی ہونا، (حما) اپنے دوش یاں پاپ نوں من لینا، جرم دا اقرار

کر لینا

اقبالی ہون، (حما) دیکھو: اقبالی ہو جاوَن

اقبالی: (صفت) جس مجرم نے (عدالت وچ) اپنے دوش نوں من لیا

ہوے

اقبالیائی: (صفت) جو مجرم اپنے جرم نوں من لئی تیار ہووے، اقبالیائی

بیان، اقبال کر لین والا بیان

اقتباس: (عر، مذ) 1- روشنی لینا 2- کسے دے کلام نوں اوس دا دس

کے اپنے کلام وچ درج کرنا، چُسن، انتخاب کرن 3- نقل کرن،

حوالہ لون

اقتدار: (عر، مذ) 1- صاحب قدرت ہونا 2- عزت، طاقت، حکومت

3- عملداری، وڈیائی، برتری، شان، اختیار

اقتداء: (عر، مو) 1- پیروی کرنا 2- امام کچھے نماز پڑھنا

اقتراح: (عر، مذ) 1- فرمائش کرنا، تجویز کرنا 2- سوال کرنا، مسئلہ

اقتصاد: (عر، مذ) کفایت شعاری، میانہ روی

اقتصادی: (عر، صفت) دولت سمبندھی، روپے پیسے نال متعلقہ، مالی،

معاشی

اقتصادیات: (عر، مذ) اودھ علم جمیدے ذریعے دولت دی پیداوار

تے اودھی تقسیم بارے گل کیتی جاندی اے، معاشیات

اقتصاء: (عر، مذ) 1- خواہش کرنا 2- کسے شے دا تقاضا کرنا 3- چاہنا

اقدار: (عر، مذ) 'قدر' دی جمع، اصول، چنگے رویے، معیار، قاعدے

اقدام: (عر، مذ) 'قدم' دی جمع 1- اٹھے ودھن 2- ارادہ، عمل، کم

اقدس: (عر، صفت) مقدس، پاک، پوتر، متبرک

اقرار: (عر، مذ) قول، بول، آپس وچ دا عہد پیمان، وعدہ، وچن،

قول، من لینا، ہامی بھرنا، ہاں کرنا

زبان تے اُزبک ایس ملک دے وسنیک نیں تے ایہہ جتنے زباناں
استجے بولیاں جاندیاں نیں

افغانی: (قا، صفت) 1- افغانستان دا واسی 2- افغانی بولی

افغانی ٹوپی، (مو) فَر دی ٹوپی جس نوں افغانی پہن دے نیں

افغان: (ند) فارسی وچ پُچان قوم نوں کہندے نیں

اُفتی: (عر، صفت) 1- اُفتی نال نسبت رکھن والا، چوڑا، سجوں کھتے
جاندا 2- عمودی دی ضد

افکار: (عر، ند) 'فکر' دی جمع 1- پریشانیاں 2- سوچ چار نال آکھیاں

ہونیاں گھاں، خیالات، دانائی دیاں گھاں 3- کسے شاعر دا کلام

افلاس / افلاس: (عر، ند) مفلسی، کنگالی، غریبی تے متھاجی، بھکھ
تنگ

افلاطون: (ند) 1- یونان دا اک فلاسفر، یونان دے اک مشہور حکیم دا
نال جیہڑا ارسطو دا استاد تے سقراط دا شاگرد سی 2- مجازاً: چالاک،
ہوشیار

افلاطون دا سالا، (ند) جو بڑا چالاک تے ہوشیار بن دی کوشش
کرے اس دی بند یا وجوں بولیا جاندا ہے

افلاطونی پیار: (ند) قدیم یونانی فکر مطابق ایسا مجازی عشق جس وچ
جنسی جذبات شامل نہ ہوں، اوہ پیار جیہدے وچ جسمانی پیار دی
شرط نہ ہووے

افلاطونیاں مارن: (حما) چالاکیاں کرن، ہوشیار بن بن دس

افلاک: (عر، ند) 1- 'فلک' دی جمع 2- آسمان، امبر، آکاش

افلس: (مصدر) دندان دا کھٹیاں ہون

افلوک: (ند) سنگیاں لٹوٹیاں درگا کالا جیہا اک پہاڑی پھل

افواہ: (عر، مو) 1- اُڈی ہوئی خبر 2- شہرت، چہ چا 3- ایسی خبر جیہدی

کوئی اصلیت نہ ہووے 4- جھوٹی گل، مگپ

افواہ اُڈاون، (حما) ایویں کوئی گل دُھا دیون، ٹُری پھڈن

جھوٹی خبر مشہور کر دیون، بدنام کرن، بے اصل گل مشہور کرن

افہام: (عر، ند) سمجھاون

افیہر چغیر: (نم) چار چوہیرے، آس پاس

افیم: (مو) فیم، پوست دے ڈوڈے نوں تک دین گروں نکلن والی

گوند جیہڑی زہریلی تے نشے والی ہوندی اے تے دوا دار وچ دی

استعمال ہوندی اے، ہفیم، زہر، افیون

افیم دینا، (حما) کسے نوں مارن دی نیت نال افیم کھواونا، زہر دینا

افیم کر کے جانا، (حما) زہر دے برابر سمجھنا، بُرا جانا

افیم لاونا / افیم لالینا، (حما) دیکھو: افیم لگ جانا

افیم لگ جانا، (حما) افیم کھان دے عادی ہونا، افیم کھائے پنا نہ
رہ سکتا

افیم مگے ریوڑیاں، پوست مگے گتے، بھنگ وچاری آلی

بھولی جو آیا سوہنے، (اکھا) چالاک تے حکار لوکاں دے بارے

آکھ دے نیں

افیچی: (صفت) دیکھو: افیچی

افیمن: (مو، صفت) 'افیچی' دا مونث، افیم کھاؤن والی

افیچی: (ند، صفت) افیم کھان والا، آلسی

افیچی چووا، (ند) بہت زیادہ افیم کھان والا

افیون: (مو) یونانی لفظ 'افیون' دا معرب، دیکھو: افیم

ا.....ق

اقارب: (عر، ند) 1- 'قرب' دی جمع 2- رشتے دار، انگ ساک، سگے

چلاک دُشتری

(پہلی جلد)

چکھن وچ کوڑے ہوندے نیں، ایہدا دُڈھ، پھل تے جڑاں

دوانیاں وچ پیندیاں نیں 2- اکتاہٹ، اوازاری

اک بچ کے انب نہیں کھاہے جانے، (اکھا) منڈے کم

دانہ کدی چنگا نہیں ہوسکدا، انسان جو بیجے گا اوہی دُڈھے گا

اک تڈ، (نڈ) اک داطوطا، اک دانڈا

اک تڈ، (نڈ) اک تے رہن والا ہرے پیلے رنگ دانڈا

اک تڈا اک وچ تے ڈھک تڈا ڈھک وچ راضی رہندا

اے، (اکھا) ہر کوئی اپنے تھاں نکالنے اسی خوش رہندا اے، جسے

دی کوئی شے ہووے اوہی چنگی رہندی اے

اک چٹن، (مجا) کوڑا گھٹ بھرن، اوکھا ہون

اک دانڈا، (نڈ) دیکھو: اک داطوطا

اک داڈڈھ، (نڈ) خود رو پودا، جیہدے پتر چوڑے تے چکھن

وچ کوڑے ہوندے نیں، ایہدا دُڈھ، پھل تے جڑاں دواواں

وچ پیندیاں نیں

اک داڈڈھ چوون، (مجا) دادھا کرن، دکھ دیون، خرابی کرن

اک داڈڈھ، (نڈ) وسا کھ تے جیٹھ وچ اک نال لگن والے

کرلے جیہدے وچ گولی گولی رُوں جیہی ہوندی اے

اک داطوطا، (نڈ) 1- اک دے اُتے پیدا ہون والا جنور جیہدا

اک دے پتے کھا جاندا اے 2- اک دانڈا

اک داکیڑا، (نڈ) دیکھو: اک داطوطا

اک داگھوڑا، (نڈ) 1- اک داڈڈھ، اک دانڈا 2- جھینگری دی

اک قسم

اک دی پھاڑ، (مو) 1- اک دی جڑھ 2- اک دا پھل 3- مجازاً

جھڑالو، بد مزاج

اک دی چھٹی، (مو) دیکھو: اک داڈڈھ

اک دی نکڑی، (مو) دیکھو: اک داڈڈھ

اک کھکھڑی، (مو) اک دا پھل

اک کڑ، (نڈ) اک داطوطا، اک دانڈا، اک کڑ

اک: (عدد، صفت) 1- گنتی شروع کرن دا پہلا عدد 2- اکلا، واحد،

لاٹانی، دواں وچوں کوئی، سانجھا، اکو جیہا برابر، یکساں 3- بے نظیر،

بے مثال، یکتا۔ دُڈھ، بہت، اصل جن، مراد رب تعالیٰ

اک آکھونہ چار سونہ، (اکھا) کسے نوں بُرا آکھونہ آپ بُرا سونہ

اک آڈندا اے اک جاندا اے، (اکھا) آوا جائی لگی ہوئی

اے، اک جمد اے تے اک مردا اے

اک اُپر اک ڈگن، (مجا) 1- بہت بھیڑ ہون 2- ہنٹی مانگ

ہون

اک اڈھ / اک اڈھا، (صفت) اک ادھا، اکا دُکا، کوئی اک،

ٹاواں ٹاواں، کوئی کوئی، ویرلا ویرلا، شاید ای کوئی پچیا ہوئے

اک اراں، (نم) اک واری، اک دفعہ

اک اریں، (نم) دیکھو: اک اراں

اک اک پل دا اک اک ورھا، (اکھا) دیکھو: اک اک دن

ورھے برابر

اک اک تے دو گیاراں، (اکھا) اکھ وچ طاقت ہندی اے،

دونیاں وچ اکٹے نالوں دُگنی نہیں سگوں کئی مٹنا طاقت ہندی اے

اک اک دا پتو پھڑ کے روون، (مجا) بڑی بے بسی دا اظہار

کرن، سمجھنا نوں اپنے دُکھڑے سناون، ہر گے ڈھائیں مارن

اک اک دا مونہہ دیکھن، (مجا) 1- آس دند نکھاواں نال ہر

اک دل دیکھن 2- مایوسی تے حسرت نال اکدو بے نوں نکلن

(پہلی جلد)

پلاک دُشتری

اقرار فسک کرن، (حما) وعدہ توڑن، قول توں مگر جاون، گل
توں بھرن

اقرار کرن، (حما) قول دیون، وعدہ کرن

اقرار کون، (حما) قول کون، وعدہ کون

اقرار نامہ، (عر + قاف) سمجھوتے دی لکھت، دستاویز، اوہ کاغذ جس
اُتے کوئی وعدہ یا اقرار لکھ کے دیتا جاوے

اقراری: (صفت) جس دا اقرار کیتا جاوے، جو چیز نقد نہ دتی جاوے
پر دین دا بھروسہ دویا جاوے، اقبالی، من والا

اقراری ہوون، (حما) اقبالی ہوون، من کون

اُقرب: (عر، صفت) بہت نیڑے، بہت قریب

اُقرب جبل الورد، (عر، مذ) شہ رگ توں دی نیڑے اسیں شہ
رگ توں دی نیڑے آں (قرآن مجید)

اقتساط: (عر، مو) 'قط' دی جمع 1- حصے، ٹوٹے، ونڈیاں 2- معاہدے
موجب رقم دے اوہ مقرر حصے جیہڑے طے شدہ حصے مگروں ادا
کرنے ہوون

اقسام: (عر، مو) 'قسم' دی جمع 1- ونگیاں، نمونے، جنساں 2- ڈھنگ،
دل، وتر 3- ونڈیاں حصے

اقتسی: (عر، مو) بہت دُور، زمان مکان، بیت المقدس توں وی
آکھدے نیں

اقطاب: (عر، مذ) 'قطب' دی جمع 1- اوہ کل جس تے چکی گھمادی اے
2- زمین دے محور دے سرے 3- سردار قوم، حاکم، افضل، اعلیٰ، ایچ
4- اللہ والے لوک

اقلیت: (عر، مو) 1- گھاٹ، تھوڑ، گھٹ کنتی 2- اوہ قوم یاں جماعت
جیہڑی کسے تھاں تے دو جیاں نالوں کنتی وچ گھٹ ہووے، جیویں

پاکستان وچ ہندو تے بھارت وچ مسلمان قومیت یاں تہذیب و
تمدن دے لحاظ نال گھٹ نیں

اقلیدس: (مذ) 1- جیومیٹری، علم ہندسہ دی کُنجی، اشکال ریاضی تے
ہندسے دا علم 2- مصر دا اک مشہور ریاضی دان جیہنے اسکندریہ شہر وچ
ریاضی سکھاوَن پڑھاوَن لئی اک مدرسے دی بنیہ رکھی تے علم
ہندسہ دے ای شوق پاروَن اوہداناں اقلیدس مشہور ہویا

اقلیم: (عر، مو) 1- ستواں حصہ 2- ملک، دیس، ولایت، گرہ زمین دا
اک حصہ

اقوال: (عر، مذ) 'قول' دی جمع، گھاناں، وعدے، سیانیاں دیاں

آکھیاں ہوئیاں گھاناں

اقتین: (مذ) یقین دا دواگاڑ

ا.....ک

اک: (فعر) اکن مصدر توں فعل امر، (مذ) اک جا، تنگ پے جا

اک جانا، (حما) آکٹا جانا، تنگ پے جانا

اک جاون، (حما) ست ہو جاون، تنگ آ جاون

اک چک، (مو) بھل چک، نشانے تے نہ اپڑن

اک چونا، (حما) تنگ کرنا، ستانا، تکلیف دینا، ڈکھ دینا

اک چوون، (حما) زچ کرن، تنگ کرن، ڈکھ دیون، نقصان
پہنچاوَن

اک وُجَن، (حما) تنگ آ جاون، ستاون، تنگ کرن

اک: (سن، مذ) 1- اک ڈکھ دا ناں جیہنوں آکھ، اکھڑا، مدار، اکوڑا،
اکوادی آکھدے نیں، اک مشہور یونا جیہدا دُور زہریلا ہوندا اے،
بعض دواواں وچ وی ورتیا جاند اے، ایس دے پتر چوڑے تے

پلاک ڈکٹری

(پہلی جلد)

حاصل ہوں تے آکھدے نیں

اک باندر دوجا ہلکا، (اکھا) جس ویلے کوئی کمینہ اُپنی تھاں تے
اُپر کے وی کمینگی نہ چھڑے یاں اگے نالوں ودھ گھٹیا پن دا مظاہرہ
کرے تاں آکھدے نیں

اک باندری دوجی ہلکی، (اکھا) دیکھو: اک باندر دوجا ہلکا
اک باہی، (مو) 1- اک بازو، اک ہانہ 2- اک پاسے 3- اک
گوٹھے وچ

اک بچن، (ہ، ند) دیکھو: اک بات

اک برابر، (صفت) اکو جیہا

اک بنلا، (نم) اک پاسے دا، اک طرف دا

اک بٹے، (نم) 1- الگ، وکھریاں اک پاسے، اک طرف 2-
اگلے کوئے وچ بہنا

اک بٹے ہو جاوَن، (مخا) اک پاسے ہو جاوَن، دُخل اندازی توں
بچن، غیر جانبداری اختیار کرن

اک بوتل دا نشہ، (ند) عموماً کسے اچھی چیز نوں ویکھ کے یاں کوئی
چیز کھاکے آکھدے نیں کہ اک بوتل شراب دے نشے جتا اے

اک بوٹی سوکتے، (اکھا) تھوڑی چیز تے لوڑ وند بہتے

اک بولی تن کم، (اکھا) جدوں اک وقت وچ یاں تھوڑے
خرچے نال بہتے کم ہو جاوَن تاں آکھدے نیں

اک بھرت، (صفت) اکو واری ورتی ہوئی بوری یاں تھیلّا

اک بھکھا اک مٹنگاری، (اکھا) بھکھا بنگا بندہ جس ویلے ناز
نخرے کرے تے آکھدے نیں

اک بھورا احسان نہ لون، (مخا) کسے دا تھوڑے توں تھوڑا
احسان نہ چلکن

اک پیری، (پوانم) دیکھو: اک واری

اک پیلے وچ دو شیر نہیں رہ سکدے، (اکھا) دیکھو: اک میان
وچ دو تلواریاں نہیں سا سکدیاں

اک پانی پیڑی نوں لے ڈبدا اے، (اکھا) اک بُرا اسمناں
نوں بُرا بنا دیندا اے، اک بھیڑے سبھوں ساری ڈھانی بدنام ہو
جاندا اے

اک پاسا اُجاڑ ہووَن، (مخا) اک اکھ نہ ہووَن، کاٹا ہووَن، اک
پاسا ماریا ہو یا ہووَن

اک پاسلا، (ند، صفت) اک طرف دا، اک کنارے دا، اک
پاسے دا

اک پاسے، (ند، صفت) دیکھو: اک طرحاں

اک پاسے دا، (صفت) بغل والے، اک طرف والے، پاسے دا
اک پاسے ہو جاوَن، (مخا) 1- اک بٹے ہو جاوَن، رستہ دے
دوین 2- بے تعلق ہو جاوَن، چُپ کر جاوَن

اک پانی دا ویر، (اکھا) دو ویریاں یاں مخالف طبع بندیاں بارے
آکھدے نیں، مزاج پاروں ایک دوجے دی دشمنی

اک پانی دی دشمنی، (اکھا) دو مخالف مزاج بندیاں دی گل
کردیاں ہوئے آکھدے نیں ازلی دشمنی

اک پتھر نال دو شکار، (اکھا) اک جتن دے دو نتیجے یاں پھل
ہون

اک پنک لیا نہیں نہ، لے آویں تے پائیں نہ، پایوای تے
دھوئیں نہ، دھویوای تے روئیں نہ، (اکھا) سن گلوے دے

کیڑے بارے آکھدے نیں

اک پچھوں اک، (نم) اک اک کر کے، واری واری، اکلا اکلا

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

اک اکلّا نہ کوئی بُھلا، تيجا رلیا تے جھٹھا گلیا، (اکھا) کے کم
وچ بہتے بندیاں دے عمل دخل نال خرابی پیدا ہو جان دا خدشہ
ہوند اے

اک اکھ نال تگن، (مجا) دیکھو: اک اکھ نال بھنوں دیکھن
اک اکھ نال بھنوں دیکھن، (مجا) 1- سبھناں نوں اکو جیہا
جانن 2- ساریاں نال برابر دا سلوک کرن، سادواں ورتارا
اک اکھ نال ویکھنا، (مجا) اکو جیہا سمجھنا، فکر نہ جانا، بھہ نال اکو
جیہا سلوک کرنا

اک اکھ نہ بھاون، (مجا) بالکل پسند نہ کرن، نفرت کرن
اک اکھ نہ دیکھن، (مجا) کسے نوں پسند نہ کرنا، وٹ رکھن، نفرت
تے حقارت کرن

اک اکھا، (صفت) کاٹا، جس دی اکو اکھ دیکھ سکے تے دُوبی
خراب ہووے، چیز دا اکو پاسا ساہنے رکھن والا
اک اکین، (صفت) 1- نشانے تے تانیا تیر 2- یکتا
اک اِلقتا، (ند) بہت شرارتی، بڑا لُچا
اک اتار سو بیمار، (اکھا) جس ویلے چیز تھوڑی تے ضرورت مند
پُتے ہون تے آکھیا جاند اے

اک اگلی، (صفت) 1- ادھورا 2- ایکانگی
اک اتھا دُوجا کندھاں تے بٹھے، (اکھا) کسے نمانے بندے دا
کوئی بے وقوفی دا کم دیکھن تے آکھدے نیں
اک اہاری، (ند) اٹھ پہری روٹی کھاؤن والا
اک ایریاں، (نم) اک وراں، اک واری
اک ایریں، (نم) دیکھو: اک ایریاں

اک بات وچ سو مزے، (اکھا) اک چیز کولوں مختلف فائدے

اک ایک دم وچ سو رنگ، (اکھا) اک ایک لمحہ اللہ دیاں
سینکڑیاں قدرتاں دکھاند اے

اک ایک دن ورھے برابر، (اکھا) اڈیکاں وچ ویلا نہیں گزردا
اک ایک دو گیاراں بُھتیاں دیاں بہت بہاراں، (اکھا)
دیکھو: ایک اک تے دو گیاراں

اک ایک دے دس دس ہودن، (مجا) ڈھیر نفع ہودن
اک ایک دے دو دو ہودن، (مجا) دو گنا نفع ہودن، کاروبار
ودھن

اک ایک دیاں چار چار لاؤن، (مجا) 1- تھوڑی دی تھاں گل
بہتی ددھا کے دس 2- ددھا چڑھا کے بیان کرن 3- لالا کے
سُناؤن

اک ایک کر کے، (نم) واری واری، جن جن کے، فردا فردا، اکلّا
اکھا، الگ الگ، ایک دے مگر دُوجا، اکلے اکلے، وارو واری
اک ایک نوں آکھن، (مجا) 1- بندے بندے نوں دس، تھاں
تھاں رولا پاؤن 2- گل نوں کھارن 3- کسے نوں بھنڈن
اک اکارا، (ند) کلا، تن تہا

اک اکاند، (صفت) 1- نشانے تے تانیا ہو یا تیر 2- بہترین،
اُچا، اعلیٰ

اک اکلّا، (صفت) ایک، کلا، ایک بندہ، کلا کارا، تہا، چھڑا
اک اکلّا دو گیاراں، (اکھا) اتفاق وچ بڑی برکت اے،
دو ہودن تے دوواں نوں حوصلہ رہندا اے

اک اکلّا نہ کوئی بُھلا، (اکھا) اکلیاں کم کرن والا بعض ویلے
بڑے مزے وچ رہندا اے کیوں جے کسے نال رچھڑا دا امکان نہیں
رہندا

اک تان، (ند) 1- لگاتار، مسلسل 2- اک رائے تے اتفاق کرنا

اک تان، (ند) اک توں، اڈل تے، پہلی گل ایہہ کے

اک تائی، (صفت) ایکتا، ایک، اکھ

اک ٹنگ، (صفت) اک طرحاں، اک طرحاں دا

اک توڑکا، (پواند) بہتی رقم وچ اک روپیا توڑنا یاں گھٹا دنا

اک توں اک ودھ کے، (صفت) بہت چنگے، اک دوجے توں

چنگے یاں ماڑے

اک توں اک ودھ ہوون، (مجا) اک توں اک چنگا ہوون،

اک توں اک بھیڑا ہوون

اک توں کھو کے دوجے نوں دیو، (اکھا) اک دے فائدے

لئی دوجے دا نقصان ہو رہیا ہووے تے آکھدے نیں

اک توں لڑے دوجے نوں دوے، (اکھا) اللہ پاک کے نوں

غریب بنا دیندا اے، کسے نوں امیر

اک توں ہزار ہوون، (مجا) تھوڑی چیز وچ برکت پین، لکھ

توں لکھ ہوون

اک توے دی روٹی کیہ موٹی کیہ چھوٹی، (اکھا) اکو جیہیاں

چیزاں ویکھ کے آکھیا جاندا اے

اک تھورا، (ند) 1- رل مل کے 2- اک تھاں تے

اک تھوں چار ہوون، (مجا) چوگنی ترقی کرن، بہت زیادہ ودھن

بھلن

اک تھیلی دے پتے وئے، (اکھا) اک گھریاں ڈھانی دے

بندے، سمناں دے اکو جیسے ہوون تے بولدے نیں

اک تیر دونشانے، (اکھا) دیکھو: اک پنٹھ دکانج

اک تیلدا دی نہ چھڈن، (مجا) سبھ کچھ پڑا کے لے جاو، اُجاڑا

پھیرن، لکھ نہ چھڈن

اک تیلے دا آسراوی بڑا ہوندا اے، (اکھا) اوکھے ویلے تھوڑی

بہت مددوی کم کر جاندی اے

اک تیلے دا سہارا نہ ہوون، (مجا) معمولی مدد دا آسراوی نہ

ہوون، ذرا بھر آس نہ ہوون

اک ٹانگا، (صفت) دیکھو: اک ٹنگ

اک ٹنگ، (مو، صفت) 1- بغیر نظر پھیریاں توں مسلسل تنکا

2- ٹنگلی جنھ کے، متواتر، لگاتار، اک تار، لگاتار تازی لاکے دیکھنا

اک ٹنگ لاوون، (مجا) کتے نظر نکاون، لگاتار دیکھن

اک ٹنگ دیکھن، (مجا) دیکھی جاوون

اک ٹنگ اُتے کھلوون، (مجا) دیکھو: اک پیر تے کھریاں ہوون

اک ٹنگا، (صفت) 1- اک ٹنگ والا، لتوں لنگا 2- اک ٹنگ تے

کھلو کے تپ کرن والا 3- پچیاں دیاں پری کہانیاں دا اک کردار

اک ٹھورا، (مو) 1- اک امی تھاں، اک تھاں تے 2- اکٹھیاں

رل کے

اک جا، (فانم) اک تھاں، اکٹھیاں مل سکے، اک بک ہوکے

اک جان، (صفت) 1- پوری طرحاں گھلے ملے، پوری طرحاں

رلے ہوئے 2- سچے متر، کچے یار، اک دوجے نال ڈاڈھی پریت

کرن والے

اک جان اک جگر، (اکھا) گھوڑے بلی تے یاراں بارے

آکھدے نیں

اک جان اُتے سارے نجدے نیں، (اکھا) اک بندے دی

کمانی یاں کھچل پاروں سمناں نوں عیش کردیاں ہویاں ویکھ کے

آکھدے نیں

اک پدنی سی پہلے گھر، دوجی آئی ڈول چڑھ، (اکھا) اک مصیبت موجود ہووے اتوں دوجی نازل ہو جاوے تے آکھدے نیں

اک پرت / اک پرتا، (نڈ، مفت) 1- اک پاسے، اک جانب دا 2- اک تہہ والا، اک پرتی 3- گھٹ بڈھی والا، احمق، گھٹ عقل والا اک پرت روٹی / اک پرتی روٹی، (مو) اوہ روٹی جس توں توے اُتے پا کے پرتیا نہ جاوے تے اوے ہی پاسے پکن وتا جاوے، اکو پاسے پکائی گئی روٹی اک پرتے، (پو، نم) دیکھو: اک پرتے

اک پرہیز سَو علاج، (اکھا) پرہیز علاج نالوں کدھرے بہتر اے اک پرہیز نوں سَو حکیم، (اکھا) علاج نالوں پرہیز بہت بہتر اے اک پرتے، (نم) اک پرتے ہی، اک بانہہ اکھی کیتی اک پکھا، (نڈ، مفت) اک دھردی کچھ کرن والا اک پکھی، (مو) 1- اک زخمی، جس دا اکوای کچھ ہووے 2- اک خانے والی 3- اک پاسے والی

اک پل امیر، اک پل فقیر، (اکھا) انسان دی حالت سدا اکو نہیں رہندی، دولت اج کے کول اے کل کے کول اے، انسان کے وی لمحے مندے حالات دا شکار ہو سکدا اے

اک پل شرمندگی سارے دن دا اڈھر، (اکھا) اک پل شرمندگی برداشت کر لینا سارا دن تک ہوون نال چنگا اے اک پل وچ، (نم) فوراً، جھٹ پٹ، اکھ دے پکارے وچ، چنگی وچ

اک پنٹھ دو کاج، (اکھا) اک کم نال دوجا آپے ہو جاون یاں ایک تدبیر نال ودھ کم بن جاون تے بولدے نیں

اک پتتا دو جا حلوے دا خیر، (اکھا) خیر خیرات دی اپنی پسندی لین والے بارے آکھدے نیں

اک پولیا، (نڈ) اجیہا نو باجیہدا اکوای پھٹ ہوندا اے، اک پلے والا

اک پھاڑے، (صفت) اوہ اتاج جس نوں دلن یاں کفن نال دو پھاڑا نہ ہوندا یاں ہون سکوں اک ہی پھاڑ رہندی ہووے

اک پھل نال بہار نہیں آؤندی، (اکھا) تھوڑی پونجی نال محل نہیں اُسردے

اک پیر اندر اک پیر باہر ہوون، (مجا) ڈھیر رھیاں ہوون، بہت بے قرار ہوون، اک تھاں بکناں نصیب نہ ہوون

اک پیر تے کھڑیاں رہون، (مجا) ڈھیر عزت کرن، بہت زیادہ فرمانبرداری کرن، اوکھیاں ہوون

اک پیر کتے، دو جا پیر کتے ہوون، (مجا) دیکھو: اک پیر اندر اک پیر باہر ہوون

اک پیڑ اتے سوٹھنگن والے، (اکھا) جدوں شے تاں تھوڑی ہووے تے لوڑ مند بہتے ہوون اوووں کہندے نیں، چیز تھوڑی تے لین والے بہتے

اک تار، (نم) اکسار، لگا تار

اک تارا، (نڈ) 1- جس دی اک تار ہووے 2- اک دجنتری ساز

اک تاری، (مو) اک طرحاں دی باریک ململ

اک تار یا، (نڈ) اک تار والا، اوہ ساز جس وچ اک ای تار ہوندی اے

اک تالا، (نڈ) گانے دے تالاں وچوں اک تال، طبلے دی اک مٹ داناں

پلاک ڈشتری

(پہلی جلد)

پہا چنگا

اک داہور ہون، (محا) اک دالڑ پھڑ لین، اک در داہور ہون،

اک توں دوجے ول نہ دیکھن

اک دار، (پو) دیکھو: اک دا

اک والے، (صفت) اوہ اتاج جس نوں دلن یاں کنٹن نال دو

پھاڑاں نہ ہوندا یاں ہون سگوں اک ہی پھاڑ رہندی ہووے

اک در بند سو در کھلا، (اکھا) اک تھاں توں روزگار بند ہون تے

کہندے نیں کہ رب ہور ڈھولاون والا ہے

اک در بند، سو در کھلے، (اکھا) آمدن دا اک ذریعہ بند ہووے

تے سیکرے ذریعے ہور پیدا ہو جاندے نیں، بندے نوں کدی

ماپس نہیں ہونا چاہیدا

اک دراء، (ند) اک دروازے والا

اک دکڑ، (پوا، نم) آنڑ دکڑ

اک دکھوں تے مرمر بچے ساں، (اکھا) اک مصیبت کولوں

تے مساں جان بچی سی اتوں دوجی نے آلیا

اک دل، (نم) اک مک، یک جان

اک دل ہوون، (محا) یک جان ہوون، رل جاو، متفق

ہوون، ایکتا کرن

اک دلی، (مو) اک مک یاں اک جان ہوون دی حالت یاں کم

اک دم، (نم) جھٹ پٹ، چھیتی، اچانک، اچن چیت، فوراً،

یک دم

اک دم دا میلیہ، (اکھا) ایہہ زندگی بالکل نیکی جیہی اے عموماً کے

مرگ نوں دیکھ کے بولدے نیں یاں کے مایوسی دے لمحے بولیا

جاندا اے

اک دم دا وساہ نہیں، (اکھا) انسان دی زندگی دا کوئی بھروسا نہیں

اک دم دے نال ای سبھ گچھ اے، (اکھا) زندگی اے تے سبھ گچھ اے

اک دمڑی بی بی دے پلے ہار گھٹاں کہ چھلے، (اکھا) پلے کچھ نہ ہوون پر دوجیاں نوں ایہہ تاثر دینا کہ اوہ دے کول ڈھیر پیسے نیں

اک دن پروہنا دو دن پروہنا، تیجے دن دادے داڑھی گھونا،

(اکھا) پروہنے دے آؤن تے بڑی خوشی ہوندا اے پر جے اوہ

ڈیرے ای لاہوے تے میزبان گھراٹا کھن لگ پیندا اے

اک دن دی بھیڑی چال، آٹا گھٹھے سر کھٹھے نال، روٹی

پونجھے چلھے نال، گھر آوے مہمان تے مارے بال، (اکھا)

مونہ زور تے بھیڑی خصلت والی زنانی بارے آکھدے نیں

اک دن کھوٹا پیسہ دی کم آجاندا اے، (اکھا) نکلی شے دی

کدی نہ کدی کم آجاندا اے

اک دن مہمان، دو دن مہمان تیجے دن دادے مکھان،

(اکھا) دیکھو: اک دن پروہنا دو دن پروہنا تیجے دن دادے

داڑھی گھونا

اک دھر، (نم) 1- اک پاسے 2- اک بجڑی 3- اک فریق، اک

بندہ، اک دھڑا، اک پارٹی، اک ٹولی

اک دھروں، (نم) اک پاسیوں، اک گردہ ولوں، اک ڈھانی

ولوں

اک دی دوا دو، (اکھا) دوہنے اک نوں آسانی نال گنج لیندے

نیں، اک دے داڑو دو

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

اک جان سو غم، (اکھا) اک بندے اُتے بہت مصیبتاں ہوں
تے بولدے نیں

اک جان کدھر کدھر جاوے، (اکھا) جس ویلے کم پہنچے ہوں
تے بندہ کلا ہووے تے بولدے نیں

اک جان ہوں، (مخا) اک مک ہوں، کوئی وقہ نہ ہوں
اک جٹ ہوں، (مخا) اک جان ہوں، اک مک ہوں،
اکوہان دے ہوں

اک جتا، (نڈ) اک بندہ، اک فرد، اک مرد
اک چند، (مفت) 1- اک جان، اک گل تے اتفاق کرنا
2- ٹھکلا ملا 3- اک بندہ

اک جہا، اک جیہا، (نڈ، مفت) اکو درگا، اک جیہا، برابر، اک
طرحاں دا، بلند اچلدا، اکو جیڑا
اک جہان، (نڈ) ساری دنیا، کل مخلوق

اک جی آئے، اک نہج آئے، (اکھا) کسے پروہنے دے آون
تے خوشی گٹ تے کھیل دودھ ہووے تاں آکھ دے نیں
اک جے / اکے جئے، (پوا، مفت) اکو جیے

اک جیہی جتین، (مخا) لگاتار اک جیہے حالات رہن، اک جیہی
گزرن

اک چپ سو سنگھ، (اکھا) نہ بولن پاروں بندہ ڈھیر سوکھا رہندا
اے، بولیاں ای سارے رچرچ دودھ دے نیں

اک چپ ہزار سنگھ، (اکھا) دیکھو: اک چپ سو سنگھ
اک چپ ہزار نول ہراوے، (اکھا) اُچی نیویں سن کے چپ
رہن والا اوڈک عزت پاند اے تے اوے دی اخیرت ہوندی اے
اک چت، (مفت) 1- اک دل، دل کے 2- بے فکر، اک سو،

یک سو، اک دھیان وچ مگن

اک چڑھدے گھوڑیاں، اک در در بھیکھ منگدا، (اکھا) سہ
دی تقدیر دکھری ہوندی اے، اک بھرا بادشاہ ہوندا اے تے دوجا
فقیر

اک چتا، ہیڑ کبوتر اں دی، (اکھا) اک اتار سو پیار

اک چٹن، (نڈ) اک نول ہی یاد کرنا

اک چور اتوں سینہ زور، (اکھا) مٹناہ دی کرنا اتوں آکرنا دی
اک چوری اتوں سینہ زوری، (اکھا) دیکھو: اک چور اتوں سینہ
زور

اک چھال مار کے کوٹھے تے نہیں چڑھیا جاندا، (اکھا) کوئی
اک دم ترقی نہیں کر سکدا، ترقی واسطے مسلسل محنت کرنی پیندی اے
اک چھال مار کے کھوہ وچ پئی دا اے، پر سو چھال مار کے
دی باہر نہیں نکلیا جاندا، (اکھا) بندہ ذلیل جھیتی ہو جاندا اے
تے پھیر عزت بڑی اوکھی لہدی اے

اک چھتر راج، (نڈ) اک جیہا راج جس وچ مقابلے دا راجا کوئی
نہ ہووے، بنگالی بادشاہاں دا درجہ (چکر درتی)

اک حیاتی تے ہزاراں چاء، (اکھا) انسان دی زندگی بہت
تھوڑی ہوندی اے پر اوہدیاں خواہشاں دی لام ڈورنی کسے وڈی
ہوندی اے

اک دا، (نم) اک پاسے

اک دا گل پھاہ چنگا، (اکھا) بہتیاں تالوں اک دی غلامی وچ
بندہ سوکھا رہندا اے، اک داؤ ہا بہتیاں دراں تے مہرن تالوں
چنگا اے

اک دا گولا چنگا، ستاراں دا مندا، (اکھا) دیکھو: اک دے گل

کاڑی، جن دی گولائی

اک سار، (صفت) اک سامان، پدھرا، ساواں، اکو جیہے، برابر،
سواہرا، اک تار، پنا وقتے، اکو قسم یاں ذات دا

اک سار تا، (مو، صفت) 1- ہموار، مسلسل، اکو جیہی، اک سر، اک
تال، آرام 2- سکون، امن 3- مسلسل

اک سالہ، (مو) درھے دار، سالانہ، درھے وچ اک وار رہن
والی (واہی)، سال وچ اک وار ہون والی (فصل)

اک ساہ وچ گجھ دو جے ساہ وچ گجھ، (اکھا) اک گل تے
قائم نہ رہون والا، گھڑی وچ تولہ گھڑی وچ ماسا، پیر پیر تے بدلن
والے بارے آکھدے نیں

اک ساہا، (ند، صفت) لگاتار بولن یاں کم کرن والا، پنا ٹھہراؤ یاں
وقتے دے

اک ساہری، (صفت) پدھرا، اکو پدھرا، پدھروچ، ساواں
اک ساہے، (ند، صفت) اک ساہ وچ، مسلسل

اک سپ دو جا اڈنا، (اکھا) کسے بندے وچ منفی قسم دیاں اک
توں ودھ گلاں ہون تے آکھدے نیں

اک ستاوا، (ند) اوہ راجسی مت جس وچ سیاہی سفیدی دے
سارے اختیار اکو شخص دے ہتھ ہون، ڈکٹیر شپ

اک سٹن، (مح) اک چپڑ مارن، تھپڑ مارن
اک سچے دے ڈھلے ہون، (مح) اکو جیہے ہون، ہم شکل

ہون یاں ہم عادت ہون
اک سر ہزار سو دا، (اکھا) انسان دے دل اندر ہزاراں سدھراں

تے خواہشاں پنک دیاں رہندیاں نیں
اک سر، (صفت) 1- میلدے سر والا (ساز) سربلا، اک سار

تے اک تان وچ، سر نال سر ملاون والا 2- اک رائے تے اتفاق
کرنا، اک رائے رکھنا 3- اک صلاح والے، محقق، سمیت، اکو جیہے،
مل کے

اک سرتا، (مو) اک سر ہونا
اک سرے توں دو جے سرے تک، (نم) شردع توں اخیر

تک، مذھ توں انت تک، سارا، مکمل
اک سامان، (صفت) اکو جیہا، برابر، ساواں

اک سامتا، (مو) اک روپتا، اکو جیہے ہون دی حالت
اک سہاری، (صفت) پدھرا، اکے پدھرا

اک سیلا، (صفت) جس دا اکو ای میل ہووے
اک شاہ دا دینا چنگا، دھر دھرا دینا مندا، (اکھا) قرض اک

بندے کولوں ای لینا چنگا ہوندا اے کیوں جے بہنیاں دا مقروض
ہمیشہ ذلیل ہو جاندا اے

اک طرحاں، (صفت) اک قسم تے، اک قسم نال، اکو ریتی نال،
اکو ڈھنگ نال

اک طرفہ / اک طرفی، (صفت) 1- اکو پاسے دا 2- اکو دھردا
3- دوجی دھردے حاضر ہوئے پنا دتی رائے یاں کیتا فیصلہ جو دوجی

دھردی وٹھ چھپے دتا جاوے
اک طرفہ ڈگری، (مو) اوہ ڈگری جو عدالت نے دوجی دھردے

نہ حاضر ہون کر کے اوہدے خلاف دے دتی ہووے
اک طرفہ کارروائی، (مو) دوجی دھردی وٹھ چھپے ہوئی کارروائی،

جس فیصلے وچ صرف اک کچھ دالفاظ رکھیا گیا ہووے
اک فصلا، (صفت) جس دی سال وچ اک ہی فصل اگدی

ہووے

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

اک دی دُوبے نال نہ بنن، (حما) آپس وچ اٹ کھڑا رہن،
نا اتفاقی ہون

اک دی سوسناون، (حما) بہت لاہ پاہ کرن، بہت بے عزتی
کرن

اک دی سیر، دودا تماشہ، تن دا پنڈ، پوتہہ داسیاپا، (اکھا)
جیویں جیویں بندے پئے ہوندے جاون بکھیرے دی ودھدے
جانے نیں

اک دی ماں اٹھی، دونہہ دی کافی، (اکھا) اک بال ہووے
تے ماں دارویہ اٹھیاں والا ہوندا اے دوہو جاون تے اوہدا حساب
کانیاں والا ہو جاندا اے

اک دے دارودو، (اکھا) دیکھو: اک دی دوا دو

اک دے گر پین چار، اونہوں کدھن پنڈول باہر، (اکھا)

اک بندہ بھتیاں دا مقابلہ نہیں کرسکدا

اک دیاں سوسناون، (حما) ڈھیر بدکلائی کرن، بے عزتی کرن،
بہت لاہ پاہ کرن

اک دینہ، (مو) اک دن، کسے دن، بہت جلد

اک ڈالا، (ند) اچھا رکھ جیہدی اک ای ہئی ہووے

اک ڈبے تے سبھ سمجھاون، ستھے ڈبن کون سمجھاوے،

(اکھا) اک بندہ خرابی کرے تاں دوجا سمجھا لیندا اے پر سارے

خرابی تے اتر آدن تاں کون سمجھاوے، آوے دا آواہی خراب ہو

جاوے تے بہتری دی آس نہیں رہندی

اک ڈول، (صفت) 1- اکو جیہا، اکو جیہے سریریاں جسامت والا،

اک ساربتز 2- مسلسل، لگاتار 3- پنا دیری توں، پنا زکیاں

اک ڈھڈ دے / اک ڈھڈے، (ند، صفت) اک ماں دی

لگھوں جے، سکے بھرا یاں بھیناں

اک ذات، (صفت) اکو ذات، گل، قسم یاں رنگ ڈھنگ دے،

اک طرحاں دے، لے ہوئے، اچھد

اک راشی، (صفت) اک رقم والی، جس وچ اکو رقم ہووے

اک روتا، (صفت) جو سال وچ اک ہی فصل دیندا اے

اک رستہ پھرن، (حما) اک اصول بناون، اک گل دھار لون

اک رستی نال بچھن، (حما) آپس وچ اک مٹھ ہوون، اتفاق

نال رہون، سنجھی مصیبت دیکھن، اکو جیہا دکھ سہن، برابر ہوون

اک رکھ ڈھیندا اے، دوجا کمپندا اے، (اکھا) جدوں اک

مردا اے یاں مصیبت وچ پھندا اے تے نال دا آپے ڈول

جاندا اے

اک رگ وادھو ہوون، (حما) بہت شرارتی ہوون

اک رنگ / اک رنگا، (صفت) اک رنگ دا، اکو طرحاں دا، اکو

جیہا

اک رنگ آدنا / اک رنگ جادنا، (حما) حیرانی یاں ڈر نال

چہرے دے رنگ دا بدل جانا، فکر پینا، گھبراونا

اک روپ، (صفت) اکو جیہے روپ والا

اک روپتا، (صفت) اک روپ ہون دی صورت

اک روپیہ، (صفت) اکو شکل وچ رہن والا

اک زبان رکھن، (حما) گل داپکا ہوون، وعدے دا پورا ہوون

اک زنانی پردے دار، آپ اوہ اندر تے گت باہر، (بجھارت)

چھٹی

اک ساتھ، (نم) 1- اکٹھے، نال نال 2- اکو دلیے، اکو سے

اک ساتی، (مو) جس روز ہندو روزہ رکھدے نیں، اکاڈی،

اک لٹ ایدھرتے اک لٹ اودھر ہون، (مخا) دوہاں
پاسے تان ہون، دو بیڑیاں وچ پیر ہون، دو پاسیاں دا بھار سر
تے ہون، دوواں پاسیاں دی چٹھا ہون

اک لڑا، (نڈ، صفت) اک ڈوری والا، اک لڑی والا، اک لڑی دا
ہار وغیرہ، جس دا لڑا اک ہووے یاں سوت اکہرا ہووے
اک لڑی وچ پروئے ہون، (مخا) یک جان ہون، اک مٹھ
ہون

اک ماسی دا دم، اک تختیاں دی جوڑی، (اکھا) تھوڑی رشتے
داری تے گھٹ پونجی دے اظہار ویلے آکھدے نیں
اک ماں پیو دا ہون، (مخا) دو غلام نہ ہون، حلال دا ہون، سکتے
بھین بھرا ہون

اک ماں نوں روندے نیں ڈو بے مترتی نوں، (اکھا) ماں
دے مرن دے دکھ نال بے مترتی ماں غلامانہ رویہ اختیار کرلوے
تے بالال دا دکھ ڈگنا ہو جاندا اے تے دیکھن والے ترس کھا کے
ادھناں بارے آکھدے نیں

اک مکے وچ دو رنگ دا پانی، (بجھارت) آندا
اک مٹھ، (صفت) اتفاق نال رہن والے، اک مک ہون، کوئی
قہ، باقی نہ رکھن، یک جان ہون

اک مٹھ ہوکے، (نم) اتفاق نال، اک مک ہوکے
اک مٹھ ہون، (مخا) یک جان ہون، اک مک ہون
اک مٹی، (مو، صفت) 1- برابر، اک جیسے 2- اکھیاں ہوکے،
گھل مل کے 3- مسلسل، تواتر نال 4- پنا ذات پات دی تمیز توں

اک مجھ لیڑی سارا وگ لیڑدی اے، (اکھا) ساری ڈھانی
نوں اک بھیڑا بندہ بدنام کر دیندا اے تے نقصان تے بدنامی دا

موجب بن دا اے

اک مچھلی سارا جل گندہ کردی اے، (اکھا) دیکھو: اک مجھ
لیڑی سارا وگ لیڑدی اے

اک مراٹی ڈوجا فارسی پڑھیا، (اکھا) 1- اک سب ڈوجا اڈنا
2- اک باندری ڈوجی ہلکی

اک مک، (صفت) ملائی ہوئی، اک مٹھ، متفق، یک جان،
دلوں رلیا ہویا، اتفاق نال، رلیا ملیا، رچیا چیا، رل گڈ، متفق، اک
مٹھ، یک جان

اک مک ہو جاو، (مخا) اک بچان ہو جاو، اتفاق کرلوں

اک مک ہونا، (مخا) مل جانا، ایکا ہونا

اک ملکا، (مو) اک مک ہون دی حالت، آپو وچ رل مل جانا،

گھٹلیا ملیا ہون دی حالت

اک مٹکی دی مار ہون، (مخا) بہت کمزور ہون

اک مل، (نڈ) ٹھیک قیمت، اوہ مل جس توں گھٹ ودھ نہ

ہو سکدا ہووے

اک من ہون، (مخا) اک مک ہون، اک پاسے دھیان

ہون، یکسو ہون

اک منے، (نم) اک بنے، اک پاسے، الگ، دکھریاں، اک

طرف، اک دئے، اکل دانجے، نوید نکلیاں

اک مول، (نڈ) ٹھیک قیمت، اوہ مول جو گھٹ ودھ نہ ہو سکے

اک مونہہ، (نڈ) ہم زبان، اک جیسے

اک مٹی، (صفت) اکو جیہا، چنگی طرحاں رلیا ملیا ہویا، ذات پات

دا بھید نہ ہونا، اچھید، اکسار، سانجھی وال

اک مہی لیڑی سونوں لیڑے، (اکھا) دیکھو: اک مجھ لیڑی

(پہلی جلد)

اک قول، (ند) اک بات، پکی گل

اک چھڑ، اک ڈھاکے، اک رڑھیا آوے آپے، (اکھا) کے
سوئی دے اُپر تھلے بہتے سارے نیانے ہون تے آکھدے نیں

اک کر دیون، (حما) کے نوں غصے نال بھر دیون

اک کرے دس بھرن، (اکھا) اک دی کیتی بھیاں اگے آؤندی
اے، غلطی اک کرے تے بھگتی کھیاں نوں پیندی اے

اک کریلا دوجا نم چڑھیا، (اکھا) جدوں کے وچ خاندانی
گھاناں توں علاوہ کوئی ذاتی گھاٹ وی ہووے تے طنزاً
آکھدے نیں

اک گڑی تے بارہ جنجال کھیدے کھیدے نال میں
ونجال، (اکھا) اک انار سو بیار، کوئی شے گھٹ ہووے پر اوہدے
خیردار زیادہ ہون، ایسے موقعے تے بولیا جاندا اے

اک گڑی نوں منکا لٹھا، دھنی تے لٹکایا، (اکھا) کسے نے کوئی
چیز دیکھی نہ ہووے تے اوہنوں تھوڑی جیہی وی لہجہ جاوے تاں
اوس چیز دے دکھاوے وچ بہت خوش ہوندا اے

اک گڑی کتھے حلال ہووے، (اکھا) تھوڑی شے بھیاں وچ
وڈنی ادھی ہوندی اے

اک کماوے، دوجا اڈاوے، (اکھا) جس ویلے کماون والے
دی کمائی نوں دوجے فضول خرچ کری جان تے آکھدے نیں،
کسے دل اکا دھیان نہ دیون

اک کن بولا تے دوجا گونگا کر لین، (حما) بالکل لاپرواہی
ورتن، غفلت دامظاہرہ کرن

اک گل، (مو) 1- اک سستی، کوئی فرق نہیں 2- پکی گل، پورا پورا
مئل، اک مئل

اک گل کرن، (حما) پکی گل کرن، پختہ وعدہ کرن

اک گل نوں چھڈ کے دوجی چھوہ لون، (حما) اک کم ادھورا
چھڈ کے دوجے دانڈھ نہ لون

اک گل وچ، (صفت) تھوڑے شہداں وچ مختصر کر کے

اک گندی چھی سارے تلاء نوں گندہ کر دیندی اے،
(اکھا) اک بُری جھجھ سارا وگ لپیڑ دیندی اے، اک بھیڑا بندہ اپنی
صحبت دے سارے بندیاں نوں بھیڑا کر دیندا اے

اک گودڑی وچ ویہہ فقیر سوں سکدے نیں پر اک راج
وچ دو راجے نہیں رہ سکدے، (اکھا) کئی ہمارے بندے آپو وچ
رل کے گزارہ کر لیندے نیں پر دولت مند لالچی ہونوں پاروں اُن
نہیں کردے

اک گورو دا چیلہ ادھا سکھ اڈھا رو بیلا، (اکھا) ایہہ اکھان اوس
بندے واسطے درتیا جاندا اے جیہڑا دوسری چال چلن والا ہووے
اک گورو دے بالکے، (اکھا) مزاج دے اکو چیسے لوکاں بارے
آکھدے نیں

اک گھاتی، (مو) پہلے درجے دی

اک گھر دے دو بنن، (حما) پھٹ پین، نا اتفاق ہو جاون

اک گھڑی دی بے حیائی سارے دن دا اڈھر، (اکھا) دیکھو:

اک پل دی شرمندگی سارے دن دا اڈھر

اک گیلو، (نم) اک واری

اک لاکھ، (ند) 1- اک پاسے 2- دکھ

اک لڑی جھجھ سارا وگ لپیڑے، (اکھا) دیکھو: اک جھجھ لڑی
سارا وگ لپیڑ دی اے

اک لت اُتے کھلا رہون، (حما) بڑی مشکل وچ ہوون

اک وار، (نم) اک دفعہ، تھوڑے چرلئی، اچانک، اچن چیتی، یکدم

اک واراں، (نم) اک واری، اک دفعہ

اک واری، (نم) اک دفعہ، کرناں، اک واری، اکاراں، اک وار
اک واسا/اک واسا، (ند، صفت) اک پاسا ترچھا، میڑھا، اک
پاسے نوں ہو یا ہو یا، دھی بھار، میڑھا، ٹرچھا، ڈنگا

اک واسی روٹی، (ند، صفت) اک پاسیوں سکی ہوئی روٹی
اک وال دا مل نہیں، (آھا) کوئی بیٹا ای خوبصورت ہووے
تے بطور مبالغہ آکھدے نیں کہ ادبے اکو وال دا مل نہیں دے
سکدے یعنی ڈھیر سو بننا اے

اک وال نہ وگڑن، (مجا) گجھ وی نہ وگڑن، صاف بچ جاوون
اک واں، (نم) 1- اک پاسے، اک طرف 2- کونے وچ
3- الگ، دکھ

اک وجن، (مجا) دیکھو: اک وچن

اک وچن، (ہ، ند) اک قول، اک بات، اک وعدہ

اک وراں، (نم) دیکھو: اک واراں

اک ولا، (صفت) اک پاسے ہو یا، اٹنک، ویہلا، نوٹیکا، اک درگا
اک ولے لگن، (مجا) کسے پاسے لگن، توڑ اپڑن، سرے چڑھن
اک وٹا، (ند، صفت) 1- الگ، دکھرا، نوٹیکا 2- اک پاسا، اک بتا
اک وٹے، (نم) اک پاسے، دکھریاں

اک ویریں، (نم) اک واری، اک دفعہ

اک ہتھ اٹھے، اک ہتھ چکھے، (اکھا) فضول خرچ یاں لالچی
بندے بارے آکھدے نیں

اک ہتھ نال تازی نہیں وجدی، (اکھا) دشمنیاں محبت اک

پاسیوں نہیں ہوندی

اک ہتھ نال گدھا نہیں پیندا، (اکھا) دیکھو: اک ہتھ نال تازی
نہیں وجدی

اک ہڈا، (صفت) اک خاندان، اک جنس، رشتے دار

اک ہنرتے اک عیب ہر بندے وچ ہوندا اے، (اکھا)
برائی بھلیائی ہر بندے وچ ہوندی اے

اک ہو جاوون، (مجا) اک جان ہو کے، اتفاق تے سانجھ نال،
اک مٹھ ہو جاوون، اک مک ہو جاوون، ایکا کر لین، اتحاد تے اتفاق
ٹوں اپناوون، سانجھ پاوون

اک ہو کے، (نم) اک جان ہو کے، اتفاق تے سانجھ نال

اک ہور، (صفت) اک ودھ، دوجا

اک: (ند) 1- دائرہ 2- دکھ 3- پاپ

اک: (فعر) 'اگن' مصدر توں فعل امر، بھل، غلطی کر

اک بھوگن، (مجا) بھل دی سزا پاوون

اک جاوون، (مجا) بھل جاوون، غلطی کرن، اکھڑ جاوون

اک چک پون، (مجا) بھل چک ہو جاوون، بے اثر ہووون،

ناکام تے نامراد ہووون

اک چک تھیون، (مجا) بھل چک ہو جاوون، غلطی ہو جاوون

اکا: (ند) 1- اوازاری 2- تھکاوٹ 3- اکتانا، اکتاہٹ

اکا: (مو) 1- آپا، وڈی بھین 2- کوئی بڑھی زنانی

اکا: (ند) اکتاہٹ، اکیواں

اکا: (نم) اکلا، ٹاواں، کوئی کوئی، اک ادھ، بس اک ای، اکوای

اکا: (ہ، ند) 1- عورتاں دے اک زیور دا ناں 2- شمع دان 3- اک

مگدر جیہڑا پہلوان طاقت ودھان لئی ہلاندا اے نیں 4- تاش دا اک

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

سارا وگ لیر دی اے

اک میان وچ دو تلو اراں نہیں ساندیاں، (اکھا) دو مخالفان

دی آپس وچ نہیں بھدی

اک میں تے میتھوں وی نہجھٹ، (اکھا) دیکھو: اک میں

جیہاں اک میرے توں وی بکھد

اک میں جیہاں اک میرے توں وی بکھد، (اکھا) نکلے تے

آکھکی نوں اوس توں وی ودھ نکلز جائے تے آکھدے نہیں

اک نالوں دو چنگے، (اکھا) کسے کم وچ اک بندے نالوں دو نہ

بندیاں داحصہ لینا چنگ ہوندا اے

اک نسلا میل، (ند) اک ہی نسل چوں بچے لینا، اک نسل

ٹوں دو جی نالوں ملاون توں بنا نرول اک نسل دے نر آتے مادہ

توں بچے لینا

اک نظر نال دیکھن، (مجا) بھ نوں برابر جانن، بھ نال اکو جیہا

سلوک کرن

اک نظر دیکھن، (مجا) کسے نوں اک وار دیکھن، تری نظرے

تنگن

اک تک، (مفت) تنگ، پریشان، اکیا ہویا

اک تک تھیون، (مجا) اک جاون، تنگ آ جاون

اک تک کرن، (مجا) اکا دن، ستا دن، تنگ آ جاون

اک نکلے باڈھے تے دھرنا، (مجا) اک واڈھ دھرنا

اک نمبو تے پنڈ بھسیاں دا، (اکھا) اک اتار سو بیار، جدوں چیز

تھوڑی ہووے تے لوڑ مند بہت ہوون اوڈوں آکھدے نہیں

اک نمبو تے بھسیاں دا، (اکھا) دیکھو: اک نمبو پنڈ بھسیاں دا

اک ٹور آ دی، سونور کپڑا، ہزار روپ گہنا تے سکھ روپ خرا:

(اکھا) لباس، گہنا تے ناز خڑے حسن وچ وادھا کرن دا موجب

بن دے نہیں

اک نوں پانی اک نوں چچھ، (اکھا) انھیاں دی وڈ بارے

آکھدے نہیں

اک نوں سائی، اک نوں ودھائی، (اکھا) ہر بندے نال قول

قرار کرن والے بارے کہندے نہیں

اک نوں کیہ روئی ایس، اوت گیا ای آوا، (اکھا) سارا تیر ای

وگڑیا ہوئے تاں آکھدے نہیں

اک نوں وگے وائے سمجھائے ویڑھا، ویڑھے نوں وگے

وائے سمجھائے کیہڑا، (اکھا) جدوں اک خراب ہووے تے

اونہوں دو جا سمجھا لیندا اے پر جتھے سارا تیر ای وگڑیا ہووے او تھے

کون کس نوں سمجھاوے

اک نہ اک، (نم) کوئی نہ کوئی، اک آدھ

اک نہ چلن، (مجا) کوئی تدبیر کار آمد نہ ہوون، کوئی اثر نہ ہوون،

نا کام ہوون، بے دس ہوون

اک نہ دھا، (ند) اک نہ ادھا

اک نہ بچھن، (مجا) کچھ سمجھ نہ آون، کوئی راہ نہ لکھن، کوئی تدبیر

ذہن وچ نہ آون

اک نہ ستر بلا ٹلے، (اکھا) اک نہ کرن نال جیہڑے فائدے

ہوندے نہیں اوس بارے آکھیا جاندا اے

اک نہ سنن، (مجا) بالکل دھیان نہ دیون، انکار کر دیون، اک نہ

من

اک واڈھوں / اک واڈھیوں (نم) 1- اک سرے توں، اک

پاسیوں، اک طرفوں 2- ترتیب نال، بنا زکیاں

اکارت کرن، (حما) ضائع کرن، تباہ کرن، برباد کرن، فضول اڑا دیون

اکارت ہون، (حما) دیکھو: اکارت جاوون

اکارتھ: (صفت) بے معنی، بے کار، فضول، ایویں، ناکام، ناکارہ، پنا کے استعمال دے، جو کسے کم نہ آوے

اکارتھی: (ند، صفت) 1- لفظ اکارتھ توں 2- اکارت، فضول، ضائع، بے سود 3- جس دا نتیجہ صرف دکھ ہی ہووے 4- بے ثمر، بے پھل، بے بر 5- نکما، ناکارہ 6- بے معنی، وگئی: ایہہ عالموں کل فنا دا ہے، کیوں عمر اکارتھی کھوئیے جی

اکارج: (ند، صفت) 1- نقصان، گھٹا 2- بھیڑا کم، منحوس عمل 3- ناکارہ، نکما

اکارڈ: (صفت) اُچی تھیں

اکارن: (مصدر) 1- پنا کارن، بنا سبب، ایویں، بلاوجہ توں، چناسبوں 2- بے بنیاد، بنیادوں پنا 3- فائدے توں بغیر 4- قاعدے توں پنا

اکاری: (صفت) 'اکارا' دا مونث

اکاڑ: (ند) گاواں دا واڑا

اکاڑاں: (پو، ند) اکاٹا، تنگ کرنا

اکاس: (ہ، ند) اسمان، انبر، آکاش

اکاس نیل، (ہ، مو) 1- پیلے رنگ دی ڈوری ورگی ویل جیہڑی درختاں اُتے پلدی اے تے اوہناں نوں سُکا دیندی اے، ایہہ

بعض دیسی دواواں وچ دی چینی اے 2- امر ویل

اکاس دی بانی، (مو) اسمان دی گل، اسمانی گل

اکاس ویل، (ہ، مو) دیکھو: اکاس نیل

اکاس: (ند) 'اکاسنا' توں متعلق، چوری چکاری، چکائی، اُچک پنا

اکاسن: (مصدر) 1- بھڑکانا 2- اُچا کرنا، اُپر کرنا، چکنا 3- چکانا 4- کھوہنا

اکاسنا: (فعم) اُپرنوں کرنا، چکنا، چکانا، بھڑکانا

اکاسو/اکاسی: (صفت) چکن والا

اکاسی: (عدد، صفت) 1- اسی تے اک، 281- آسمان توں متعلق

اکاسیا: (ند، صفت) 1- اکاسی توں متعلق 2- سمت اکاسی 3- اکاسی تاراں والا کپڑا

اکاش: (سن، ند) اسمان، امبر، خلا، جن تاریاں دی پیلی ٹلک

اکاش بانی، (مو) غیبی اواز، ربی گیان، رب دلوں اُتری ہوئی

بانی، دیو بانی، الہام، وحی، ریڈیو

اکاش برت، (ند) 1- رب آسرا 2- جو رب آسرے رہے،

گزارے واسطے کوئی کم کاج نہ کرے

اکاش برتی، (مو) رب دے آسرے رہنا، رب دلوں جو کجھ ملیا اے اوس تے صبر کرنا، جس دا کوئی پیشہ نہ ہووے

اکاش نیل/اکاش ویل، (ہ، مو) دیکھو: آکاش نیل

اکاش پون، (مو) آسمان وچ، اُپر لے پاسے چلن والی ہوا

اکاش دیپ/اکاش دیوا، (ند) بانس وغیرہ تے اُچاٹکیا ہویا دیوا

اکاش گنگا، (مو) اسمان وچ تاریاں دا اک لما چوڑا ٹھرمٹ جس

نوں چھڑیاں کواریاں داراہ دی آکھ دے نیں

اکاش منڈل، (ند) اسمان، امبر، ہوا دا گھیرا، کھکشاں

اکاش نال گکلاں کرنا، (حما) بہت اُچا ہونا

اکاشتی: (مو) اکا اُداسی، تنہائی، اکلاپا

اکاشی: (صفت) اکاش نال سمبندھت، اسمانی، اسمان نال تعلق

رکھن والا

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

اُکات: (مو) 'اوقات' دا وِگڑ یا رُوپ، حیثیت، مجال، قدر، ساکھ
اکاتشی: (سن، مو) اکادشی

اکاٹھ: (عدد، صفت) اکاٹھ، اک اُتے سٹھ، 61

اکاج: (ند) 1- نقصان، گھانا، خسارہ 2- ظلم، کسے دا حق مارنا 3- نکمیاں
ہونا 4- بھیڑا کم، منحوس عمل، برا کم 5- (صفت) نکما، ناکارہ، بے کار،
فضول، ضائع، ایویں

اکاجن / اکاجنا: (صفت) 1- نقصان دینا، نقصان کرنا 2- نکما کر
دینا 3- مرجانا

اکاجی: (صفت) 1- نقصان دین والا 2- نکما بندہ 3- نکما پن

اکادس: (مو، صفت) 1- گیارہ، 11 2- قمری مینی دی گیارہویں
تاریخ

اکادشی: (سن، مو) چن دی یارہویں تاریخ، یارہویں (مسلمانی)

اکادمک: (مو) تعلیمی، تدریسی

اکادمی: (مو) دیکھو: اکیڈمی

اکادھا: (صفت) اک ای تہہ والا، اک ای تار والا

اکادھی: (مو) 'اکادھا' دی تانیث

اکار: (سن، ند) 1- سروپ، صورت، وجود، جسم، بدن، جُشہ شکل، روپ،
شکل وچ آئی رچنا 2- ڈیل ڈول، قد 3- بناوٹ، سنگٹھن

اُکار: (ند) اُوڑا اکھرا اُچارن، اونکار

اکارا: (ند، صفت) اکہرا، اک پرت والا، پتلا

اکاراڈکارا: (ند، صفت) اکاڈکارا

اکارت: (ہ، صفت) بے فائدہ، ضائع، رائیگاں

اکارت جاون، (حما) بے فائدہ ہون، ضائع ہون، بے نتیجہ

ہودن

نشان والا پتہ جیڑا سبھ توں اہم ہوندا اے پر نمبر دے حساب نال
ایہدا اک ای نمبر ہوندا اے 5- ٹانگا، یکا 6- بے مثال، جیہدا کوئی

جوڑ نہ ہووے 7- اک ہلکی بیل گڈی 8- بانہہ تے ٹھن والا

اکاڈکا، (ند، صفت) اک ادھا، کچے کچے، بہت گھٹ، کوئی کوئی

اکاکار، (صفت) سارے داسارا، لازمی طور تے

اکاکارا، (صفت) 1- اکلا 2- نشانے تے تانیا تیر 3- بے مثال،

جیہدا جوڑ نہ ہووے

اُکا: (ند، صفت) 1- بالکل اخیر توں، بالکل شروع توں، شروع توں

2- اکٹھا، پورا، سالم، سارا 3- محض، بڑا، قطعی

اکا انکار، (ند) صاف جواب، دھوتا ہویا جواب

اکا پٹکا، (نم) سارے داسارا، سالم، چکدا، پورے دا پورا، کُل مِلا

کے، مکمل، صاف

اکا جواب نہ دیون، (حما) بالکل جواب نہ دیون، لارا لائی رکھن

اکاٹکا، (صفت) سارے داسارا، چکدا

اُکاکار، (صفت) سالم، پورا، سارے داسارا

اکاٹکا، (ند) کسے گل دا اخیر فیصلہ، سارا، کُل

اکاٹکا تباہ کر چھڈن، (حما) بالکل تباہ کر چھڈن، سارا برباد کر

دیون

اکا نہ بھادون، (حما) بالکل چنگ نہ لگن، اک اکھ نہ بھادون

اکا نہ ٹٹھن، (حما) قدر نہ جانن، کچھ نہ سمجھن

اکا دتھن، (حما) منڈی دے بھاؤ تے دتھن

اکا بر: (ند) 'اکبر' دی جمع، اک وڈا، بزرگ، وڈیا، وڈے، وڈیرے

اکا بری: (مو) وڈپ، بزرگی، وڈیائی، قابلیت، وڈاپن

اُکات: (ند) اکا، اکتاہٹ

اکاؤنا: (نعم) تنگ کرنا، ستاونا، دکھ دینا
اکاؤنٹ (Account): (انگ، مذ) حساب، کھانا، رقم
اکاؤنٹنٹ (Accountant): (انگ، مذ) حساب کرن والا، حساب
دی ویکھ بھال کرن والا
اکائی: (مو) 1- اک وحدت، اک توں توں تیکر دے درجے، حساب دا
اک قاعدہ، یونٹ 2- اک ہوتا، اک یک ہوتا 3- یونٹ، ماپ دا
بنیادی مان جیویں دھن دولت داروپہ، تول داسیر، لمائی دا گز
اکائی پرتی، (صفت) اک مگر، اک توں جتنا آدنا ہووے
اکائی دا قاعدہ، (مذ) حساب دا اک قاعدہ
اکائی: (مو) 1- بھل، چوک، خطا 2- بھلاں دا فعل تے اودھی
اجرت
اکائیو: (صفت) تنگ کرن والا
اکبارگی: (نم) 1- اک ای وار 2- اک دم، اچانک
اکبر: (عر، صفت) 1- بہت وڈا، عظیم، اُچے مرتبے والا 2- مشہور مغل
بادشاہ جلال الدین دا لقب 2- پنجابی دے مشہور شاعر تے افسانہ
نگار محمد اکبر خاں لاہوری دا تخلص
اکبر جیہا بادشاہ، بیکو جیہا جٹ، نہ ہویا پہلے، نہ کوئی ہوسی وت،
(اکھا) ایہدے وچ اکبر بادشاہ تے بیکو جٹ دی وڈیائی دی
گنی اے
اکنجا: (عدد) ویکھو: اکونجا
اکت / اکت: (نم) 1- اک تاں، اک، اک ہون دی حالت، اکو
ای 2- اک 3- اک دن 4- کوئی اک 5- اکت (ایکنا)
اکت: (مو) بدنامی، زسوائی
اکت: (ہ، صفت) 1- بولیا گیا، پہلوں کہیا گیا، اُپر وکت، مندرجہ
(مکلی جلد)

دکھ ہوتا 3- اک یک ہو جانا، اکٹھے ہو جانا
کائی: (صفت) اک انگ والا، اک کچھ رکھن والا، اکو ڈراپ وچ
نمک جان والا نمک، چھوٹا نمک، جھلکارا
کانے / اکانوے: (عدد، صفت) بنے جمع اک، 91
کانوال: (صفت) 1- اواز ار کرن والا 2- اکتاہٹ پیدا کرن والا
کانویں: (عدد) ویکھو: اکانوے
کانہہ: (مذ) جنگل باردا اک درخت جیہدے پتے باریک تارال
وانگوں لے ہوندے نیں تے تنے دا رنگ سُرخنی مائل ہوندا
اے، کاه، فراش، پھر وانہہ
کاوال وار: (مذ) خطا جان والا وار، صحیح نہ لگن والا وار
کاوان: (صفت) پچاس توں اُتے اک، 51
کاونا / اکاونا: (مصدر) زچ کرن، ستاون، تنگ کرن
کاه: (مذ) پھر وادہ ورگا، اک بر چھ، وڈا کاه
کاہٹ: (مذ، عدد) اکاٹھ، سٹھ جمع اک، 61
کاٹا: (مذ، صفت) 1- اکٹھواں، اکٹھ، (61) 2- سمت
کاٹھ: (عدد، صفت) اک اُپر سٹھ، 61
کاٹھواں: (عدد، صفت) اکٹھواں، 61 وال
کاہر: (مو) 1- اکہرا پن 2- زمین وچ اک وار ہل چلان دا فعل تے
اودھی حالت
کاہرا: (صفت) اک تہہ والا، اک پرت والا، اکہرا
کاہری: (مو) ویکھو: اکاہرا
کاٹھ: (صفت) اکٹھ، 61
کاؤ: (صفت) اکاون والا، اکاون تے ثلیا ہویا، اواز ار کرن والا،
اکتاہٹ پیدا کرن والا

اگر: (مفت) 1- جس دا دھیان اک پاسے ہے، سحر، چچلتا توں خالی 2- شوخ

اگر چت، (ند، مفت) جس دا من اکو پاسے لگا اے، سنجیدہ مزاج والا، چچلتا توں خالی، یکسو، دھیان وچ لگن
اگر تا: (مو) 1- اکاو، ٹھہراؤ، چچلتا دا اُلٹ 2- دل دی پاکیزگی، یکسوئی، دھیان وچ لگن 3- سکون، نیک

اکال: (ہ، ند) 1- جس دا کال نہیں 2- ٹھیک سے توں پہلاں 3- داہورو 4- پر میشر، پر ماتما، جینوں موت نہ آدے 5- قحط، خشک سالی، مہنگائی
اکال اُستت، (مو) 1- داہورو دی تعریف 2- دم گرنہ دی اک بانی
اکال پدکھ، (ند) اوہ ہستی جس اُتے کال دا اثر نہیں، پر میشر، داہورو

اکال پنٹھ، (مفت) سکھاں دا اک فرقہ، خالصہ پنٹھ
اکال تخت، (ند) سری امر تر دے ہر مندر صاحب دے سامنے دا اُچاراج تخت جو سری ہر گوبند صاحب نال بھوت رکھدا اے اتے جس نوں سری گورو گوبند صاحب جی نے 1665 وچ تیار کروایا
اکال چلانا، (ند) موت، رب نوں پیارے ہو جانا
اکال چلانا کرن، (مخا) دیکھو: اکال چلانا کرنا
اکال چلانا کرنا، (مخا) 1- جوانی وچ مرنا 2- سوگ واس ہونا
اکال سر، (ند) امر تر وچ اک کھوہ جو گورو گوبند صاحب جی نے 1669ء وچ لگواوا
اکال مرثو / اکال موت، (مو) کویلے دی موت، اجن چیت موت، ڈرگھنا نال ہوئی موت
اکال ورشا / اکال ورکھا، (مو) اکال ورشی، بے موقع بارش

اکال: (مو) وٹ، جس، سُر

اکالن: (مفت) اکالی، ہمیشہ رہن والا

اکالن / اکالنا: (مصدر) 1- اُبالن، جوش دیون 2- ڈھپ نال تکلیف اُڑن

اکالی: (ند، مفت) 1- لفظ 'اکالی' اکال توں بنیا ہے، لازوال، غیر فانی، فنا نہ ہون والا، اکال دا پیروکار، نہنگ سنگھ 2- سکھاں دی اک سیاسی جماعت اکالی دل دامبر 3- سدا رہن والا، اکال پدکھ دا

اکالی دل، (ند) اک تنظیم جو 1920ء وچ گوردواریاں دے سدھارٹی بنی تے اگے جا کے سکھاں دی سیاسی پارٹی بن گئی
اُکالے: (نم) کال توں ازاد، مے توں باہر، امر، رب
اکالیا: (ند) دیکھو: اکالی

اکام: (سن، مفت) 1- نکما، نکھو 2- خواہش توں خالی، پنا سدھ دے، جس تے کام دیواثر نہ کرے

اکان / اکانا: (مصدر) 1- اواز ار کرنا، دکھ دینا، اکتاہٹ پیدا کرنا، ستانا، زنج کرنا 2- تھکانا، روکنا، ٹھہرانا

اکانا / اکاوانا: (نعم) تنگ کر دینا، اکتا دینا
اکانت: (سن، مو) جیسے ہوو کوئی نہ ہووے، اکل پاپا، اکل وان، علیحدگی، رو لے تے دسوں توں ڈریدھے

اکانت داداسا، جھڑ نہ ہاسا، (اکھا) اک پاسے رہن والا، خواہ خواہ دے جھگڑے جھیریاں توں بچیا رہندا اے

اکانت قید، (مو) بندی خانے وچ کسے نوں اکلیاں اک کوٹھڑی وچ بند کرنا، اوہ قید جس وچ قیدی نوں اک کوٹھڑی وچ کلیاں بند کر کے رکھیا جاندا ہے

اکانتی / اکانتیا: (مفت) 1- کلا، دُنیا توں پرے رہن والا 2- تنہائی،

آوند ہے

اکٹھ: (نڈ) ان آکھی، جیہڑی کتھی نہیں گئی، جوڑی نہیں گئی، جو بیان نہ ہو سکے، آکھیا نہ جاسکے، جیہڑا ڈہرایا نہ جاسکے، وگئی: آئی گئی نال ہونا پس کرے اکٹھ کہانی (نجم)

اکٹھ: (نڈ) 1- اکھان، کہاوت، مقولہ، بچن، بول 2- تعریف، حمد 3- پھتی، پھول، طنز، مذاق

اکٹھنی: (مو) جیہڑی کہی نہ گئی ہووے، جیہڑی آکھی نہ جاسکے

اکٹی: (عدد، صفت) تیاں اُتے اک، 31

اکٹی: (مو، صفت) 1- گل بات، بیان، بچن 2- دلیل، تجویز 3- جگت، طنز، پھتی 4- جگت باز، مسخرہ، بخولہ

اکٹی جگتی، (صفت) 1- عقل مندی 2- تدبیر، آپاء 3- موقع دا فائدہ چکن والا، عقل مند

اکٹے: (صفت) اکو جیہا، اک ای

اکٹیا: (عدد، صفت) اکٹیہاں، 31

اکٹیاں: (عدد، صفت) اکٹیواں، 31 واں

اکٹیجن/اکٹیجنا: (متعدی السعدی) دیکھو: "اکٹان/اکٹانا"

اکٹیوا/اکٹیواں: (نڈ) اکٹاہٹ، اوازاری، بے ولی

اکٹ: (صفت) 1- نہ کنیا ہویا، نہ کٹن دے قابل 2- مضبوط، ناقابل تردید (دلیل)

اکٹان/اکٹانا: (مصدر) 1- اکھاڑنا، جڑھ توں اکھاڑنا، کھودنا

2- بدلنا، اُلٹا دینا، اُچانیواں کرنا 3- راز کدھنا 4- بدنام کرنا، گالھ دینا 5- لٹ لینا

اکٹاوان/اکٹاونا: (مصدر) دیکھو: "اکٹان/اکٹانا"

اکٹن/اکٹنا: (مصدر) 1- اکھڑنا 2- اکھاڑنا، کھودنا 3- بدنام کرنا

4- لٹنا، برباد کرنا 5- کھودیا جانا 6- راز جوئی کرنا

اکٹھ: (نڈ) 1- کے مقصد نال اکٹھے ہوئے بندے، بھیڑ، جھوم، ایکا

2- اک تھان اکٹھیاں ہونیاں روشنی دیاں کرناں 3- سلوک، اتفاق

4- جتھے بندی، جماعت

اکٹھ کرن، (حما) گٹھ جوڑ کرن، لوکاں نوں کوئی گل واضح کرنا،

اکٹھیاں ہون، جلسہ کرن

اکٹھ کرنا، (حما) 1- اجلاس بلاونا، پنچایت کرنا 2- کوئی گلہ اُلا نھنا،

دس لئی بھائی چارے یاں بھیلال دا اکٹھ بلاونا 3- اتفاق کرنا،

سلوک بھنا

اکٹھ ہون، (حما) ایکا ہون، لوکاں دا اک تھان جمع ہون، گٹھ

جوڑ ہون

اکٹھا: (صفت) سارا، احاطہ تمام، اک ورگا، اکو جیہا، ملیا ہویا، اک

تھان بچو ہویا

اکٹھا کرنا، (حما) جمع کرنا، اک تھان کرنا، ڈھیر لاونا، سہینا

اکٹھا ہونا، (حما) سنگھڑنا، سمٹنا

اکٹھڑا: (صفت) دیکھو: اکٹھا

اکٹھڑی: (مو) اکٹھا دامونٹ

اکٹھی: (مو) اکٹھا دامونٹ

اکٹھیاں: (مو) اکٹھی دی جمع

اکٹھیاں رہون، (حما) رل رل کے رہن، اک تھان تے رہن،

اتفاق نال رہون

اکٹھیاں کرن، (حما) اک تھان کرن، جمع کرن، نیڑے کرن

اکٹھیاں وگن، (حما) صلاح نال وگن، رل کے وگن، سانجھا دتیرہ

اختیار کرن

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

بالا 2- جیہذا ذکر اُپر کیتا گیا اے، جیہذا اُپر لکھیا گیا اے 3- گل
بات 4- مذاق، نخول، طنز، پھتی 5- ذہانت، لائق 6- ایجاد 7- انگل
8- تدبیر، چار، اُپا 9- پھرنا، پھوہ، اُپاؤ، انگل، گولھنا، ڈکھ پاؤنا
اُکت آون، (حما) خیال آون، دھیان آون، چیتے آون،
شرارت بھن

اُکت باز، (ند، صفت) 1- جگت باز سخری کرن والا، نخولہ
2- انگل باز، انگل پچولان والا
اُکت بنانا، (حما) نویں گل گھڑنا، ثرت ہی کوئی دلیل گھڑ کے پیش
کردینا، گل بناؤنا

اُکت جگت، (حما) 1- تدبیر، اُپاء 2- طنز، مذاق، نخول
اُکتا: (صفت) 1- آخستہ توں وگڑ کے بنیا اے، اوازار، اختا، اکتایا
ہویا 2- شرمندہ، اکیواں، اکتاون دی حالت، اکتا جاون دی
کیفیت

اُکتا: (مو) 1- یکتائی 2- اتفاق، اتحاد، اُکتا دا وگڑیا روپ
اُکتا: (ند) اکتاون دی حالت، اکتا جان دی کیفیت، اکیواں
اُکتا: (فعر) اکتاون توں فضل امر، اکتا جا، جگ پئے جا
اُکتا جانا، (حما) (کے کم توں) اک جانا، دل بھر جانا، جگ آ جانا،
اُداس ہو جانا

اُکتا جاون، (حما) کے کم توں اک جاون، دل بھر جاون، جگ
آ جاون، اُداس ہو جاون

اُکتارا: (ند) 1- اک تار دا ساز 2- اک قسم دا باریک کپڑا
اُکتارن / اُکتارنا: (مصدر) 1- اُکسنا، بھڑکانا، غصہ دوانا 2- امداد
دینا، سہارا دینا 3- روانہ کرنا 4- ترقی دینا 5- تائید کرنا، تقویت دینا
اُکتالی: (مو، عدد) چالھیاں اُتے اک، 41

اُکتالیا: (عدد، صفت) اکتالیواں، 41 واں
اُکتالیاں / اکتالیواں: (عدد، صفت) اکتالی دی گنتی پوری کرن
والا، سمت یاں سال، اکتالی

اُکتان / اُکتانا: (مصدر) 1- اُچاٹ ہونا، غم کرنا، اُداس ہونا 2- جگ
آنا، اوازار ہونا، کمزور ہونا، جھکیا ہونا

اُکتاون / اُکتاونا: (مصدر) 1- بیزار ہون، اگن، دل اٹھ جاون،
جگ پئے جاون 2- اُداس ہو جاون، اُچاٹ ہون 3- رنج جاون،
دل بھر جاون 4- تھک جاون

جی اُکتاونا، (حما) کوئی کم کرن توں دل نہ کرنا، من اُچاٹ ہونا،
اُداسی محسوس کرنا، اُباسیاں آونا

اُکتاٹھ: (مو) اوازاری، اُداسی، بے دلی
اُکتالہیاں: (عدد، صفت) اکتالیواں، 41 واں
اُکتر: (نم) اکٹھا، اک تھان

اُکتر: (عدد، صفت) اکتر، ستر جمع اک (71) 2- وحدت 3- اکٹھ
اُکترتا / اُکترتا: (مو) 1- اکٹھ، پنجایت، وحدت، یونین 2- اتفاق،
یکتائی

اُکتری: (عدد، صفت) 31 توں متعلق، اکتی
اُکتریاں: (عدد، صفت) اکتیواں، اکتیواں
اُکتریہہ: (عدد) دیکھو: اکتی

اُکتساب: (عر، ند) 1- کوشش، حاصل کرنا 2- محنت نال کماد، جتن
کر کے پاؤن

اُکتفا: (عر، مو) 1- کفایت کرنا 2- بس کرنا، قناعت کرنا، کافی ہونا
اُکتن: (مو) عقل مند زبانی، طنز آ... سیانی

اُکتوبر: (انگ، ند) عیسوی سال دا دسواں مہینہ جو اسوں کنگ دج

بانوں، ابھری ہوئی کڈھائی کرن

اکرنی: (صفت) 1- نہ کرن دے قابل 2- نامناسب، جیہڑا موزوں نہ ہووے 3- بے حیا، بے شرم، لکڑی، دھات یاں پتھرنوں گھسن کے کوئی لکھت یاں مورت بناوٹا، اکھٹنا، کھٹنا، کھوٹا، چھلنا

اکڑو: (صفت) گھدائی کرن والا

اکڑواون: (مصدر) کسے کو لوں گھر ج کے لکھواون

اکڑور: (صفت) 1- بے رحم، ظالم 2- نرم مزاج

اکڑوڑا: (نڈ) اک قسم دی دوائی (جو حمل ضائع ہون تے عورتاں نوں کھوائی جاندی اے)

اکڑوں: (حرف تشبیہ) ایویں، ایس طرح، ایس طرف، انج
اکری: (مو) 1- کھیت وچ بیج سٹن والی نالی 2- اک قسم دی جھاڑی
3- مہنگائی، قیمتاں دا زیادہ ہو جانا 4- قحط پے جانا 5- بہانہ

6- دھان

اکری پھکری، (مو) 1- ساری گل، تمام واقعات، نکلیاں وڈیاں
ساریاں گھاں 2- کھلی چھٹی، سبھو، ساری دی ساری

اکرے: (پو، مو) پھٹی اُتے پائے کالے اکھر، پورنے

اکڑے: (نڈ) عزت، مان، آدر

اکریا: (صفت) لکڑی یاں پتھر تے کھود کے لکھیا

اکریا جاون، (حما) کھر چیا جان، کھر ج کے لکھیا جاون

اکریانا: (صفت) 1- کھدیا ہويا، کندہ، تیار کیتا ہويا خاکہ 2- لکھیا ہويا،

جس شے اُتے خاکہ تیار کیتا گیا ہووے 3- مصور

اکریجن / اکریجنا: (مصدر) اکریا جاون

اکرین / اکرینا: (مصدر) دیکھو: اکرین / اکرنا

اکریندا: (صفت) کھودنے والا، کندہ کار، چتر کار

اکریں: (نم) اک واری، اک دفعہ

اکڑ: (مو، صفت) 1- سختی، اکڑاؤ، تناؤ 2- گھمبڑ، غرور، تکبر، جھوٹی

انا، آن بان 3- ضد، اڑیل پن 4- خود داری، خودی، ناز

اکڑ اکڑ کے ٹرن، (حما) تکبر نال ٹرن، غرور کرن

اکڑ باز، (صفت) شخی خور، گھمبڑی، باغی، اڑیل، ضدی

اکڑ بازی، (صفت) 1- دکھاوا، غرور، فخر، باغی پن، گھمبڑ 2- آن

بان

اکڑ پھوں / اکڑ فوں، (صفت) اکڑ بازی، نمائش، بانکا پن،

ہنکار، آکڑ، اپنے آپ نوں واہو جانا، اترانا، گھمبڑ

اکڑ خان، (صفت) اکڑ باز، شخی مارن والا، گھمبڑی

اکڑ: (صفت) اگے، دُکڑ توں پہلاں آوند اشبد، اکلا

اکڑ دُکڑ، (صفت) اکا دکا، کلا دکلا، ٹاواں ٹاواں، اک اک دو

دوکر کے

اکڑو: (صفت) 1- غلطی کھان والا، چوک جان والا، بھلیا ہويا

2- گمراہ، غلطی کرن والا، پاپی

اکڑا / اکڑاؤ: (نڈ) آکڑ جانا یاں گن، تناؤ، اکڑیاں

اکڑا کڑا، (صفت) طاقت ور، پہلوان

اکڑا: (نڈ) اک قسم دا کپڑا، نفی ریشم، اک گن چمند پھن

اکڑا: (صفت) اکا توں بالکل، سارے دا سارا، قطعی

اکڑا: (نڈ) کسے نالوں طاقت یاں حیثیت وچ ودھ ہونا، ودھیا ہويا

ہونا، سارے دا سارا، مکمل

اکڑاں / اکڑانا: (مصدر) اکڑنے دا کم کرنا یا کراونا، اکڑاؤ پیدا

کرنا، کھچاؤ پیدا کرنا

اکڑا: (مو) پٹیاں دی کھچ، اکڑ، جھکیواں

(پہلی جلد)

اکھیاں ہودن، (عما) اکھ کرن، ایکا کرن، رل کے رہن، اک

تھاں ہودن، جمع ہودن

اکثر: (عر، مفت) بابلا کر کے، بہت وار، بہت کر کے، عام طور تے،

بہت سارا، کئی واری، بیتی

اکثرال: (نم) اکثر، بار بار

اکثریت: (عر، مو) 1- ادھ بھت، ودھ گنتی 2- ادھ قوم یا جماعت

جیہڑی کے تھاں دوجیاں نالوں گنتی وچ ودھ ہووے جیویں

پاکستان وچ مسلمان

اکج: (مفت) 1- پردے بنا، چنگا 2- پتا نقص، بے عیب

اگر: (مفت) 1- جیہڑے تے کوئی محصول نہ لگا ہووے 2- ناقابل

کردیوں 3- جیہڑا کرنا آسان نہ ہووے 4- نڈا، لہجہ

اگر: (مفت) 1- ٹھنڈاں تھیا پانی، اگر، کلر 2- پوشیدہ دشمنی،

لکواں ویر

اکر: (حرف تشبیہ) اینج، ایس طرحاں

اکر: (عر، مذ) عزت، مان، آدر

اکر: (حرف تشبیہ) اوس طریقے نال، اینج

اکر: (مو، مفت) ٹھکی ڈنڈے دی کھیڈ وچ اک واری دافصلہ کرن

لئی کھڈاریاں دے ڈنڈے اُتے ٹھکی دا بڑھکادن اتے ایویں کردیاں

ڈنڈے دی ٹھکی نال اک کلور اک اگر ہے، ایہہ شبد اکثر جمع

’اکراں‘ کر کے چلدا ہے

اکرا: (مفت) 1- مہنگا، قیمتی 2- پیارا 3- اک قسم دی گھاہ جیہڑی

فصلاں وچ اُگ آندی اے 4- اک سستا قسم دا غلہ (جیہڑا

جانوراں نوں کھوایا جاندا اے) 5- اک چھند (جیہڑوں ’’انکا‘‘ دی

کہندے نیں)

اکرام: (عر، مذ) 1- دُئیائی، بزرگی 2- عزت

اکران / اکرانا: (مصدر) 1- مارن نوں ہتھ یاں کوئی ہور شے

اُتانبہ چکن 2- کھدوانا، کندہ کردانا 3- کشیدہ کاری لئی کپڑے تے

مُھل یوٹے بنوانا، خاکہ بنوانا

اکراں: (حرف تشبیہ) اینج، ایس طریقے نال، ایس طرحاں، ایویں

اکراں: (حرف تشبیہ) اینج، اوس طرحاں، اوس طریقے نال

اکرت: (مفت) 1- نہ کیتا ہو یا 2- بے ساختہ، قدرتی 3- جیہڑا

کاشت نہ کیتا گیا ہووے 4- جیہڑا ترک کردتا گیا ہووے

اکرتوں: (مفت) عزت، مان، آدر

اکر کارا: (مفت) ملٹھی دی طرحاں دی اک کٹڑ جو دوا لئی درتی

جاندا اے

اکرم: (سن، مذ، مفت) 1- بھیرا کم، گناہ، جرم، ذلیل کم 2- نا کرن

والا کم 3- گناہ گار، بد عمل، گمراہ، جیہڑا، چنگے کم نہ کرے 4- بے رحم،

پتھر دل

اکرما: (مفت) 1- بد نصیب، بد قسمت، بد بخت، منحوس 2- سُست،

غافل، جو کم نہ کرے 3- کسے نہ کم دا

اکرمی: (سن، مو، مفت) 1- گناہ گار، پاپی، ظالم 2- پاپ گناہ 3-

کمیٹنگی

اگرنا: (مفت) 1- نہ کرن دے قابل 2- بہرا 3- بچہ

اکرن / اکرنا: (مصدر) 1- وڈھنا، ٹوٹے کرنا 2- کھودنا، لفظ یاں

تصویر کھودنا 3- خاکہ تیار کرنا، کشیدہ کاری کرن لئی کپڑیاں تے خاکہ

بنوانا 4- کسے طالب علم نوں تختی وغیرہ تے الفاظ یاں ہندسے وغیرہ

دا خاکہ تیار کر کے دینا (تا کہ اوہ اوہدے تے قلم پھیر کے لکھ

سکے)، کھر جن، کھوترن، کسے شے وچ کھرچ کے نکھن یاں شکل

دیکھن دے حق دے گئے ہون اتے اوہناں تھاں دی سرکھیا بارے
یقین دوا یا گیا ہووے

اکسی: (صفت) 1- اک ہونا 2- کوئی، کوئی اک 3- اکو درگی، اکٹھا،
اک ای، اک نے ای

اکسے: (صفت) 1- کوئی، کوئی اک 2- اک طرحاں دے، اکو درگے
اکسیجن / اکسیجینا: (مصدر) دیکھو: اکسان / اکسانا

اکسیر: (عر، مو) 1- کیمیا، رسائن، اوہ شے جیہڑی اک روایت
موجب تانبے نوں لایاں سونا بن جاندی اے 2- بڑی اثر والی
3- اچھی، عمدہ، فائدہ مند، وگنی: خاک دی ہے اکسیر جہان تے
آیاں کون (نجم)

اکسیوا / اکسیواں: (نڈ) تحریک، غصہ، بھڑکاؤ
اکش: (نڈ) 1- عدد 2- اکھ 3- سورج 4- جن

اکشر: (نڈ) 1- حرف، لفظ 2- حروف تہجی، شبہ
اکشری: (نڈ، صفت) 1- خواندہ، پڑھیا لکھیا 2- خوبصورت لکھائی والا

3- لفظی 4- پڑھیا لکھیا آدمی
اکشل: (صفت) بدقسمت، بد نصیب، منحوس، نامبارک، نحس

اکل: (صفت) اک والا، ورتوں سابعے وجوں
اکل بار، (صفت) اوہ دروازہ جس دا کھلن والا مھکا تختی یاں بھت

اکو ہووے
اکل باہاں، (نڈ، صفت) 1- جس دا کوئی بھرا نہیں، بے سہارا، کلا

کارا 2- اک باہا، جس دی دوجی ہانہ نہ ہوئے
اکل نگم، (مو) اقتدار دی واحد مانگی، جیویں ولایت دا بادشاہ تے

لاٹ پادری
اکل و نچ، (مو) نوکیل، اکانت، علیحدگی

(پہلی جلد)

سوار، پدھر، اکو جیہا ہوون دی حالت، برابر، ہموار 2- اک وار،
لگاتار، اتوڑتی

اکسار کرن، (محا) اکو جیہا کرن، ہموار کرن، سوارا کرن
اکسان / اکسانا: (مصدر) 1- ابھارنا، اُپرول چکنا 2- غصہ دوانا،

بھڑکانا، ہکانا 3- منانا، آمادہ کرنا 4- چراغ دی جی آگے ودھانا
5- آگ بالنا، آگ بھڑکانا

اکساں: (صفت) یکساں، برابر، اکو جیہا
اکساوا: (صفت) 1- اکسان والا، غصہ دوان والا 2- ترغیب، بھڑکانا،

بھکاؤنا
اکساوٹ: (مو) 1- بھکاوا، ترغیب، بھڑکاؤ 2- آمادگی، بھڑکنا

اکساوان: (مصدر) ابھارن، بھڑکاون، چلن، اچھکل دیون، غصہ
چڑھاون، بھکاؤن بھنکاؤن

اکساونا: (نغم) ابھارنا، چک دینا، بھڑکاؤنا، اُتھت کرنا، چکاؤنا،
سیکھنا، اُٹھل دینا

اکساہٹ: (مو) بھڑکاؤ، اُتھنا، چک، سیکھ
اکٹھ: (عدد، صفت) اتے سٹھ 61

اکسمات: (سن، نم) اچن چیت، اچانک، اتفاقیہ، اچھو پلے
اکسن / اکسنا: (مصدر) 1- ابھرن، سر چلن، اُتھ نوں اُٹھن

2- بھڑکنا، کسے شے ول توجہ ہو جانا 3- سر چکنا، بغاوت کرنا 4-
نموار ہونا 5- ہلنا 6- بھنکنا 8- آہ بھرن، گہرا ساہ لینا

اکسو: (صفت) 1- رجسٹری شدہ، جس دے بناؤن تے دیکھن دے حق
کے سند دوارا سرکھیت ہون 2- بہت ودھیا بنی ہوئی، ودھیا کاری

گرئی نال بنی ہوئی
اکسو پتر، (نڈ) ایسا کاغذ جس وچ کسے نوں کوئی چیز بناؤن یاں

اکڑاں: (پوند) جگ آونا، کسے کم توں ول دا بھرنا

اکڑاؤن: (مصدر) غرور کرن، گھمنڈ کرن، جوں، انگ پوار کے
یاں ساہ کچ کے سریر نوں تانا اتے سخت کرنا، اگوں کھریاں ہو کے
بولن

اکڑائی: (مو) 1- اکڑانے دا فعل تے اوہدی اجرت 2- انگڑائی
3- آکڑی

اکڑکارا/اکڑکارا: (صفت) 1- کلا 2- فظ، محض، صرف 3- لاثانی،
پے نظیر

اکڑ کھلوون: (حما) 1- اگوں سدھا ہو کھلون، گستاخی تے اتزن 2- اڑ
جاون، ضد کر جاون

اکڑن/اکڑنا: (مصدر) 1- جھپٹن، لپکن، جھکن، اڑن، ول کھاوون،
مڑنا 2- اکڑوں بیٹھنا

اکڑنا: (فعل) 1- ہنکار کرنا، گستاخی کرنا، ہنکار بھرے بول بولنا، گھمنڈ
کرنا، جھگڑے واسطے تیار ہونا 2- سریر دا پوری طرحاں تیا جانا
3- غصہ وچ سینہ تان لینا، وگڑنا، زور دکھانا 4- سردی پاروں کے
شے دانگوں کے سخت ہو جانا

اکڑنا: (فعل) لکڑی یاں پتھر اُتے کھود کے کچھ لکھنا

اکڑواون: (مصدر) کھدواون

اکڑول: (فعل) 1- اکڑول: (مصدر) دیکھو: اکڑیل

اکڑوں: (فعل) 1- پیراں بھار 2- اک قسم دا ہل (اکڑوں ہل)

3- پیاں دے بھار تے تھوڑا اگے جھک کے بہنا جیویں اکڑوں
بہنا

اکڑوں پٹھن، (حما) پیراں دیاں تلیاں بھار بہن

اکڑوں ہل، (فعل) جس ہل دا اُگوں بھوئیں نوں نہ لگے

اکڑی: (مو) اک رکھ دانان، ایس نوں پیروی آکھدے نیں تے
ایہدے توں مٹھیاں چیزاں دی بندیاں نیں

اکڑی: (مو) 1- 'اکڑا' دی تانیٹ 2- ودھی ہوئی، طاقت ور

اکڑے: (صفت) 'اکڑا' دی جمع، ودھے ہوئے

اکڑے تاؤن: (حما) اکا دیون، تک وچ دم کرن

اکڑیا/اکڑیا: (صفت) ڈل والا، کمر دے بل جھکیا ہوا، اکڑوں

اکڑیت: (صفت) مغرور، آکڑ باز، گھمنڈی، اڑیل

اکڑیجن: (مصدر) دیکھو: آکڑن

اکڑلیں: (پوند) اکڑاؤ

اکڑلیں پہرنا، (حما) جمائی لینا، انگڑائی لینا

اکڑیل: (صفت) اکڑول، گھمنڈی، آکڑ خاں، مغرور

اکڑین: (مصدر) دیکھو: آکڑ جاون

اکڑیند: (مو) آکڑ، اکڑاؤ

اکڑیواں: (فعل) 1- آکڑ، پنہیاں دا کچھا، بخار دی بھن 2- تباؤ، کچھاؤ،

اکڑاؤ 3- غرور، گھمنڈ 4- سوچن، تجا پین

اکڑیواں بھن، (حما) آکڑی لین، آرام کرن، جھٹ گھساون،

بدن دی تھکن دور کرن

اکڑیواں لوں، (حما) بدن نوں ترین دیون، انگڑائی لین،

آکڑی لین

اکڑیوں: (مصدر) دیکھو: آکڑ جاون

اکس: (پوند) اک ہی، اک بندہ

اکسا: (صفت) 1- اک ای 2- اکشا

اکساٹ: (مو) دیکھو: "اکساٹ"

اکسار: (صفت) 1- سرتوں پیراں تک، سارے دا سارا، اگوں بہا،

اکٹا: (مو) اکٹا پن، تنہائی، ایکانت

اکٹائی: (مو) علیحدگی، کٹا پن

اکٹرا: (ند) کٹا، اگو، تنہا

اکٹرے: (صفت) جس والا اک ہووے، جو بہت اکہرا ہووے

اکٹر: (صفت) اکٹا، کٹا، کارا، کٹی جان

اکسیر: (مو) اکو اک، اکلا پا

اکم کٹا: (صفت) بٹگل اکٹا، وکھرا

اکٹن / اکٹنا: (صدر) 1- اُٹن، جوش کھاون، اُٹل کے بھانڈیوں

باہر ڈگن ڈھپ لگ جاوَن 2- اُکھڑنا، پودے دا جڑھ توں اکھڑنا،

جڑھاں نوں سیونک لگ کے فصل دا اکٹنا 3- فصلاں دا جڑھوں کیزا

لگن نال خشک ہو جانا 4- دھرتی کٹی ہون سے تیز ہوا چلن کر کے

مٹی وغیرہ دیاں جڑھاں باہر نکل آوَن

اکٹنگ: (سن، صفت) 1- بے عیب، داغ توں بنا 2- جیہدا کوئی نشان

نہ رہوے 3- خالص، پاک

اکٹنت: (ند، صفت) جس نوں کٹک نہیں لگا، نہ کٹک، بنا کٹک

اکٹوتا: (ند، صفت) 1- کٹا 2- کٹا پتر، جو ماں پتر دا کٹا پتر ہووے

اوہنوں آکھیا جاندا اے

اکٹوتی: (مو، صفت) کٹی، کٹی کاری وھی جیہدا کوئی بھائی بھین نہ

ہووے

اکٹوٹھا: (صفت) مایاں دا کٹا پتر

اکٹہ: (صفت) دیکھو: ”اکٹا“

اکٹی: (ند، صفت) 1- نیویں ذات دا بندہ 2- نیویں درجے دا

اکٹی: (مو، صفت) کٹی کاری، تنہائی، ”اکٹا“ دا مونٹ

اکٹی جان، (مو، صفت) کٹا کارا جیہدا کوئی بھائی وال یاں ساتھی

نہ ہووے

اکلیا: (ند، صفت) جوش ماریا، اُبلیا

اکلیان: (صفت) 1- بد حال، بھیڑے ٹگن والا 2- ناخوش، نامراد

اکلیجن: (صدر) جوش مارن، اُبالیا جاوَن، اُبلیوَن

اکلین / اکلینا: (صفت) 1- بچ، کمینہ 2- ”اکلن / اکٹنا“ دا متعدی

مجبول

اکلیواں: (ند) اکٹا ہون دی حالت، اکلاپ، تنہائی، اکلا پا

اکلیوَن: (صدر) چیتے آوَن، یاد آوَن

اکم: (مو) قمری مینے دی پہلی تاریخ

اکماں: (صفت) 1- ناکارہ، خیرات، ردی 2- کٹما، کسے ناکم دا

اکمئل: (ند) نہایت کمال، کمال ٹوں پہنچیا ہویا

اکن: (ند) اکٹہ، اکترتا، اکٹا

اکٹن: (صدر) اکٹاون، سوڑیاں پین، تھکن، تنگ آ جاوَن، ستن

اکن: (صدر) اک جا نا، تنگ آ جانا

اکٹن: (حرف تشبیہ) اینج، ایس طرحاں، ایس طریقے نال

اکن: (نم) اونج، اوس طریقے نال

اکن: (صدر) ناراض ہووَن، خفا ہووَن، رُس جاوَن

اکٹن: (صدر) چوکن، بھلن، غلطی کھاون، خطا ہووَن، نشانہ نہ لگن،

کھنجن، چھوکن

اکن گر: (مو) زمین پیٹھ بنی بھٹھی جیویں کہ حمام دے فرش پیٹھ

بنائی جاندی اے، کمرے دی کندھ وچ بنی ہوئی اگھٹھی نوں دی

آکھدے نیں عام طور تے آتش دان آکھیا تے کھجیا جاندا اے

اکٹنا: (فل) تنگ آ جانا، اُچاٹ ہو جانا، تنگ پینا، ستنا، تھکنا

اکٹنا: (فل) کھنجن، گھسنا، چھڈ جانا، بھل جانا، چٹک جانا

اُکل: (نذ، مفت) 1- بچ، کمینہ 2- بذل 3- شور، چوہڑا، نیویں ذات دا، شور

اُکل: (سابقہ، مفت) 1- اک والا، تنہائی، اکلپا، اکلے ہون دی حالت، اکل پن، علیحدگی، نویکلا پن، ایکانت، اک، اکلے یاں اکلے 2- اُجائز، بچ، جنگل

اُکل خورا، (مو، مفت) 1- کلا کھان والا 2- کلا خوش رہن والا 3- بے مروت، بے دید، بد لحاظ

اُکل کان، (مو) 1- تنہائی 2- گھبراہٹ 3- اوازاری 4- نفرت، کھن

اُکل کھرا، (و، نذ) 1- جیہڑا دو جیاں نوں دیکھ نہ سکے، بس اپنا احساس کرے، جیہڑا صرف اپنا بھلا دیکھے 2- بے مروت 3- تنہائی پسند

اُکل مکمل، (نذ) کلم کلا، تنہا، اکلپن، تنہائی

اُکل واس، (مفت) اُکواسا، اک پاسے

اُکل واسا، (نذ) نویکلا، انوکھا، نمایاں

اُکل وانجا، (نذ، مفت) اک پاسے ہویا ہویا، وکھرا، نویکلا

اُکل وانجا ہون، (نذ) نویکلا تے وکھرا ہون، اک پاسے ہون، اکل کارا ہون

اُکل وانجے، (نم) اک پاسے ہو کر وکھریاں، نویکیاں

اُکل: (مو) اک کھیل دی کنتی، اکل توں مراد پہلایاں پہلی

اُکل: (مفت) جس دی گل چنگی نہیں، مازی گل والا

اُکل: (مو) اکلن دی حالت، اُکھیرا

اُکل: (نذ) نتھارنا، خالص بنادون، پاک صاف کرن، میل دور کرن

اُکل حلال، (نذ، مفت) جائز کھانا، جیہڑے وچ حرام نہ ہووے

اُکل و شرب، (عر، نذ) کھانا پینا

اُکلا: (مفت) 1- اکے اک، علیحدہ، وکھرا، اک، اُکو اک، جدا 2- ساتھی 3- باجھوں

اُکلا اُکلا، (نم) اک اک کر کے، وکھرا وکھرا، الگ الگ، جدا جدا اُکلا سبھ توں اولّا، (اکھا) کلا کارا بندہ سمجھنا توں وکھرا جیہا ہوندا اے

اُکلے دُکلے دا اللہ بیلے، (اکھا) اکلے آدمی دی کوئی پائیاں نہیں

اُکلاپ: (نذ) کلا پن

اُکلاپ پُنا، (نذ) تنہائی، اکلپا

اُکلاپا: (نذ) کلا پن، تنہائی، اکلے ہون دی حالت، جس نال کوئی دھرا نہیں

اُکلاپی: (نذ) اُکلاپا دی تانیث

اُکلان / اُکلانا: (مصدر) 1- گھبرانا، حیران ہو جانا 2- تنگ آ جانا، اوازدار ہو جانا، اُکلتا 3- جی دا خراب ہونا، متلی آؤنا 4- اُکھڑنا، جڑھاں وغیرہ دا اُکھڑنا، اُگلنا، اُلنی کرنا

اُکلانا: (نم) دیکھو: اُکلادنا

اُکلاون: (مصدر) یاد کرن، چیتے کرن، گھبراون، تنگ پن، دُکھی ہون

اُکلاؤنا: (نم) 1- گھبرادنا، چت وچ دُکھ لیادنا، دُکھی ہونا، تنگ پنا 2- اُکلنا، اُکھڑ کے سکتا 3- اُگلنا، اُلنی کرنا 5- تنگ کرنا

اُکلائی: (مو) 1- کلا پن، تنہائی 2- اک ہونا 3- اُکلائی، متلی، تے

اُکلائی: (مو) اُکلن دی حالت، اُکھیرا

اُکلپن: (نذ) 1- اصلیت 2- درستگی، بے ساختگی 3- اُکلا پن

اُکلپوں: (مو) اُکلا پن، تنہائی

جیہا سلوک کرن، پکے وڈے وچ فرق نہ کرن
 اکو رستے من، (مخا) سبھ نال اکو جیہا سلوک کرن، ساریاں نوں اکو
 جیہا جانن
 اکو رستے ٹوڑن، (مخا) سبھ نال اکو جیہا ای ورتارا کرن، ساریاں
 نوں اکو جیہی سزا دیون
 اکو ژکی، (نم) 1- اک دم، اچانک 2- تواتر نال، پناڑکیاں
 اکو ساہ بولن، (مخا) اکو ساہ بولن، لگاتار بولن
 اکو ساہ، (نم) اک ای ساہ وچ، لگاتار، پناڑکیاں، تواتر
 نال، وگئی: 'اچن چیتی پھاہے گئے آں، تاہیوں اکو ساہے گئے آں'
 (صابر علی صابر)
 اکو ساہے بولی جاوَن، (مخا) لگاتار بولی جاوَن
 اکو ساہے جاوَن، (مخا) 1- ساہ لیون بنا روون 2- مسلسل کم کرن
 اکو سچے دے بھاڈے، (اکھا) دیکھو: اکو آوے دے بھاڈے
 اکو صلاح، (مو) دیکھو: اکورا
 اکو گل پھڑ کے بہہ جاوَن، (مخا) کسے گل تے ضدی ہو جاوَن
 اکو گل تے کھلی دبی جاوَن، (مخا) اکو گل تے ضد کری جاوَن،
 اکو تھاں تے جیا رہون
 اکو گھاٹ توں پانی پیون، (مخا) رل مل کے رہون، سلوک پیار
 نال گزارہ کرن
 اکو لاشی نال سبھ نوں پکَن، (مخا) وڈے چھوٹے دی تمیز نہ
 کرن، چنگ مند نہ دیکھن
 اکو مالا وچ پروون، (مخا) چنگ مندے نوں اکو جیہا جانن، سبھ
 نوں اکھیاں کر دین
 اکو مڈھ کما دے دا، کوئی نہ گنا سوادے دا، (اکھا) جتھے آوے
 (پہلی جلد)

اکو جیہڈا، (نم) اکو جیہا، اک عمر دا، اک قد بُت دا
 اکو جیہے وِن سدا نہیں رہندے، (اکھا) چنگے مندے وِن اوڑک
 گزرجاندے نیں، عموماً اوکھے دِئیں حوصلہ ودھان لئی بولدے نیں
 اکو جیہے دن نہ رہنا، (مو) حالت بدلدی رہنا، ڈکھ پچھوں سکھ
 تے سکھ پچھوں ڈکھ دی حالت آونا، تبدیلی آجاوَن، اکو جیہی
 حالت نہ رہون
 اکو جیہے وِن نہ رہوَن، (مخا) اکو جیہی حالت نہ رہون، تبدیلی
 آجاوَن
 اکو چوٹھی وڈھاں نوں من لبو کڈھاں، (اکھا) اکو واری اگلی
 پچھلی ساری کسر کڈھن، کچھ بھوئے تے پھونڈی لوک بولدے نیں
 اکو دادے دی اولاد ہووَن، (مخا) اک ای خاندان دے ہووَن،
 قریبی رشتے دار ہووَن
 اکو ڈگے، (نم) اکے ڈکے، اکو ساہے
 اکو رستے لنگھاوَن، (مخا) دیکھو: اکو رستے ساریاں نوں پھاہے
 دیون
 اکو رستے لنگھاوَن، (مخا) سبھ لئی اکو پیانہ رکھنا، ویکرا نہ کڈھنا،
 سمناں نال اکو جیہا سلوک کرنا
 اکو رستے پھاہ ملن، (مخا) وڈے چھوٹے دا کوئی لحاظ نہ ہووَن،
 اکو جیہا سلوک ہووَن
 اکو رستے پھاہے دینا، (مخا) اکو جیہا سلوک کرنا، سبھ واسطے اکو
 قاعدہ یاں اصول ورتنا، وڈے چھوٹے دا لحاظ نہ رکھن
 اکو رستے ساریاں نوں پھاہے دیون، (مخا) ہر کسے نال اکو جیہا
 سلوک کرن، وڈے چھوٹے دا لحاظ نہ رکھن
 اکو رستے لنگھاوَن، (مخا) سبھ لئی اک پیانہ رکھن، سمناں نال اکو

اکناف: (فائدہ) سستا، طرفاں

اکنہ لکھنت (Acknowledgement): (انگ، مو) رسید، اقرارنامہ،

جوابی اطلاع نامہ

اکنناں: (ضم) گچھ لوک، گچھ بندے، کنیاں نوں، بعض، کنیاں

جائیاں نے، کوئی نے، وگئی: 'اکنناں ول کلاوے، جتن بانہہ وچ'

اکنناں دے قبر وڈے، اکنناں دے بیر وڈے، (اکھا)

بعضیاں دے گھر جی پیٹے ہون کر کے اناج بیٹا گدا اے پر بعضیاں

دے ڈھڈ اپنے وڈے ہوندے نیں کہ تھوڑے جی ہون دے

بادو جودا وہ بیٹا اُن کھا جاندے نیں

اکنتری: (پو، مفت) اکنت، اکنتی

اکنٹھ: (مفت) 1۔ بکھا، تیز 2۔ جیہڑا فنا نہ ہووے، جیہڑوں زوال نہ

آوے 3۔ ذہین

اکنن / اکنتا: (مصدر)، سُٹنا، کن دھرنا، توجہ کرنا

اکنو: (نم) ایس طرحاں، اِنج

اکنویاں: (عدد، مفت) اکانوے دی گنتی پوری کرن والا، ۹۱ واں

اکتویس: (عدد، مفت) اکانوے، 91

اکنتی مگنی: (مو) گڈیاں دا اک کھیڈ، (جیہدے وچ گڈیاں سرے

مٹھیاں رکھ کر آکھدیاں نیں "اکنتی مگنی بکنا لو بھار")

اکو: (مفت) اک، اک ہی، صرف اک، بڑا اک، اکلا، اکو ساہ،

لگاتار، اک تار، اک چھوٹ یاں سوٹ وچ، اکو جیہا، برابر برابر،

سان، اکسار، (ٹہار رنگ، قد یاں تیل وغیرہ وچ) ساواں، نہ

ملدا، بالکل ملدا اچلدا، رلواں

اکو آٹا، اوہ وی گندا، (اکھا) جیہدا اک ای مٹر ہووے، اوہ وی

بھیڑا ہووے تے آکھیا جاند اے

اکو آوے دے بھاٹڈے، (اکھا) اک ای ڈھانی دے بندے،
اکو تھیلی دے چٹے وٹے، اک جیہیاں عاداتاں والے، طوازی
آکھدے نیں

اکو اک، (مفت) صرف اک

اکو بابے دے ہوون، (حما) اک وڈرے دی اولاد ہوون، اک

خاندان دے ہوون، رشتے دار ہوون، اکو جیہیاں عاداتاں والے

ہوون

اکو پاسے ستار ہوون، (حما) گھوک سوون

اکو تارا اگوئے سبھ لجا دھوئے، (اکھا) اک دی لائق ہووے

تے خاندان داناں روشن کر دیندا اے

اکو ترچھک دیاں کانیاں نیں، (اکھا) دیکھو: اکو آوے دے

بھاٹڈے نیں

اکو تھان نوڑن، (حما) دیکھو: اکو رے ساریاں نوں پھاہے دیون

اکو تھیلی دے وٹے چٹے ہوون، (حما) اک گردہ دے ہوون،

اکو جیہیاں عاداتاں والے ہوون

اکو ٹک، (مفت) لگاتار، مسلسل

اکو جکا، (پو، مفت) اکو جیہا، اکو طرحاں

اکو جیہا، (نہ) برابر، اکو ورگا، اکو شکل دے

اکو جیہا جوڑ ہوون، (حما) دو بندیاں یاں چیزاں دا اک جیہا

ہوون، برابر دا ہوون

اکو جیہا کرن، (حما) برابر کرن، ہموار کرن، ٹھیک کرن، سدھیاں

کرن، نسل کرن، سواہرا کرن

اکو جیہا ہوون، (حما) برابر ہوون، ہو پُہو ہوون، ہموار ہوون،

پدھرا ہوون، ٹھیک ہوون، سدھیاں ہوون

فائدے لئی بہت نقصان کرن، دنیا دے واسطے دین گواون، ایویں
ماقت خراب کرن

اکہری دھوتی، (مو، صفت) اک پرت والی دھوتی

اکہری سر، (مو) تاش دی اک کھیڈ داناں

اکہری کھیس لاؤنا، (مخا) کنڑی دی مونائی اکو جیہی کرن واسطے
رندے نال سدھی لیک کڈھنا

اکہری وٹویں وٹ / اکہری بدلویں وٹ، (مو) دوتوں دودھ

امیدواراں نوں ترجیحی ڈھنگ نال دتی جان والی وٹ یاں پرچی

اکہرے: (ند، صفت) 1- اک تہہ والے 2- اک پرت والے

3- کھلے، تہا، اکیلے وگئی: گجھے 'اناں ورگے حرف اکہرے' (نجم)

اکہرہ: (صفت) جیہنوں لفظاں راہیں بیان نہ کیتا جاوے

اکھ: (مو) 1- سریر دا انگ جس نال دیکھی دا ہے، دیدہ، نیر، لوجن،

آکھ، چشم، دیکھن والا جسم دا حصہ، نظر، نگاہ 2- گوڈے دی چینی

پٹھ نیویں تھاں 3- بوٹیاں دی گندھ کول کھریڈ جیہا جھوں ساء

یاں مٹی مٹھدی ہے 4- گتے دیاں گندھاں اُتے کالے رنگ دا

پھونک جو سسے دین گروں بی وانگوں مٹگر دا اے

اکھ آجاون، (مخا) اکھ ڈکھن لگ پین

اکھ آؤنا، (مخا) اکھ ڈکھن لگ جانا

اکھ اُبلن، (مخا) اکھ آون، آشوب چشم دی بیماری ہوون

اکھ اُتے پڑا پاونا، (مخا) نہ دسنا، بھل ہو جانا

اکھ اٹکن، (مخا) اکھ لڑن، محبت ہو جاون، کوئی چیز چنگی لگ

جاون

اکھ اُچی کر کے نہ ویکھ سکنا، (مخا) شرمندہ ہونا، لجت ہونا، نموشی

محسوس کرنا

اکھ اُچی کر کے نہ ویکھنا، (مخا) بہت ہی شرمیلا ہونا، شرم والے
ہونا، دھیان نہ دینا

اکھ اُچی کرن، (ج، مخا) دیکھو: اکھ ملاوڑ

اکھ اُچی نہ کرنا، (مخا) شرمندہ ہونا، شرم محسوس کرنا، سنگاؤ ہونا

اکھ اُچی نہ ہونا، (مخا) شرمساری یاں شرمندگی ہونا، غلطی یاں جرم دا
احساس ہونا

اکھ اڑ جاون، (مخا) کوئی چیز چنگی لگ جاون، اکھ کتے تک

جاون، اکھ لڑ جاون، محبت ہو جاون

اکھ اڑن، (مخا) دیکھو: اکھ اڑ جاون

اکھ اگے سرہوں پھلنا، (مخا) ہمیری آؤنا، گھمبئی آؤنا، دسنوں

بٹ جانا

اکھ اگھرن، (مخا) اکھ کھٹن، جاگ آون، ہوش آون، خبردار

ہوون

اکھ اگھڑنا، (مخا) جاگ کھٹنا، ہوش پھڑنا، خبردار ہونا، ہوشیار

رہون

اکھ بچا کے، (نم) چوری چھپے، لگ کے

اکھ بچا کے لنگھن، (مخا) اکھ چراون، کئی کتراون

اکھ بچا کے مڑن، (مخا) دیکھو: اکھ بچا کے لنگھن

اکھ بچاون، (مخا) کتراون، میل ملاقات توں بچن، ڈوبے دی

نظرتوں بچن، کھسک جاون، بے مروتی کرن

اکھ بکئی کرن، (مخا) چشم پوشی کرن، اکھ بچاون، کتراون

اکھ بدل جانا، (مخا) سلوک وچ فرق آ جانا، مہربانی جھڈ کے

نامہربان ہو جانا، پہلاں ورگا ورتاؤ نہ رہنا، رویہ بدل لینا

اکھ بدل کے دیکھنا، (مخا) غصے والی نظر کر لینا، پہلاں طرحاں

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

اکوتر سو، (ند) اک تے سوتوں وگڑیا ہویا..... اکوتر، کوتر سوہنا
ور تیندا اے

اکوتری مالا: (مو) اکوتری مالا، اک سو اک منکیاں دی مالا

اکوڈھوں: (نم) اک پاسیوں

اکورا: (مو) اک ای صلاح

اکورن: (مصدر) کھرچن، اکرن

اکوڑکا: (نم) اکو ویلے ای، بیک وقت، یکدم

اکوڑکی: (نم) دیکھو: اکوڑکا

اکونجا: (عدد، صفت) پنجاہ اُتے اک، 51

اکوی: (عدد، صفت) اکی 21، ویہ تے اک

اکویواں: (ج، صفت) اکویں

اکہتر: (عدد، صفت) اک اُتے ستر، 71

اکہتر وال: (عدد، صفت) اکہتر دی گنتی، اکہتر دی گنتی پوری کرن والا

اکہتی: (صفت) اُکتا دین والا، انگلیا، جگتی

اکہر: (مو، صفت) اک پلا، اک پرت، اک واری واہیا ہویا بل، بل

دی پہلی واری دی دہائی

اکہرا: (صفت) 1- اک تہہ والا (کپڑا) 2- ہلکا پھلکا، دُبلّا پتلا، جومونا

نہیں (سریر) 3- اک پاسے دا (لاگ-)

اکہڑا بدن، (ند، صفت) دُبلّا پتلا بدن، جھیرا بڑھ

اکہڑا سریر، (ند، صفت) دیکھو: اکہڑا بدن

اکہڑا کھیس، (ند، صفت) اک پرت والا کھیس

اکہری: (مو، صفت) 'اکہرا' دی تانیث، اک پرت والی، اک تہہ

وال، وگتی، 'چند اکہری رہوے کہ نکلے' (نجم)

اکہری اٹ دے کوٹھے لئی مسجد ڈھاوان، (حما) تھوڑے جیہے

(پہلی جلد)

دا آواہی وگڑیا ہویا ہووے اوٹھے آکھدے نیں

اکو بکو، (حما) متحد، اک گل تے اتفاق کرنا، اک ای صلاح،

اکو جیہے

اکو واری پھاہے چاڑھن، (حما) اکھیاں ای کم نیڑ دیون،

اکھیاں ای ساری ریحھ کڈھن

دن سدا اکو جیہے نہیں رہندے، (اکھا) حالات سدا بدلدے

رہندے نیں

اکوا: (ند) اک بیانیہ چنند جس دا ناؤں اجبا کنیا اتے تیرنا دی اے،

پھن، چار چن، پرت چن، اک گن انت گورو

اکواسا: (ند، صفت) 1- اک پاسے ٹھکیا ہویا 2- اک پہلو تے، اک

زانو تے، ونگا، ٹیڈھا، اُلریا ہویا

اکواسی: (مو، صفت) 'اکواسا' دا مؤنث، اک پاسیوں

اکواسی روٹی، (مو، صفت) اک پاسیوں پکی ہوئی روٹی

اکواک: (ند) اتفاق، سہتی، ایکا، جوڑ، میل، ملاپ، تنظیم

اکواون / اکواونا: (مصدر) دیکھو: اکن، اکنا

اکواہی: (مو، صفت) 1- اک زانو تے، اک پہلو تے 2- لگاتار، بنا

رکے 3- اک پاسے ٹھکیا ہویا

اکواہیا: (صفت) 1- اک پہلو تے 2- اک پاسے ٹھکیا 3- (نم) توازن

نال، مسلسل

اکوائی: (مو) 1- لوہاراں دی اک دونو کی اہرن جس نوں زمین وچ گڈ

کے اوس اُتے چیزاں ٹکدے گھڑدے نیں، چماراں دا لوہے دا

اڈہ 2- اوہ چوکور لوہے دا پکا جیہدے اُتے لوہار لوہا ٹکدے نیں،

اہرن، نہائی 3- موسیقی وچ اک نال

اکوتر: (عدد، صفت) اکوتر، اک اُتے سو (101)

دے پھرنک پاروں غی ویکھنی پیندی اے

اکھ پھرنکنا، (مخا) سکن، سکسک دی نشانی ہونا، ماڑی گل ہون

والی ہونا

اکھ پھرنکی نہ ملے تے مونہہ وچ رہوے گرانہہ، لکھ لعنت

سُتھریا جے دم دا کریں وسانہہ، (اکھا) زندگی بڑی بے

اعتباری اے، کوئی پتا نہیں کیہوے ویلے اتلا ساہ اتانہہ تے ڈٹھلا

پٹھاں ای رہ جاوے

اکھ پھسلن، (مخا) چمکدار شے اُتے اکھ نہ ٹلن، نظر نہ جمن

اکھ پھیر جاون، (مخا) ناراض ہو جاون، ویری بن جاون، رخ

بدل لون، بے مروتی کرن، بے لحاظ ہوون

اکھ پھیرن، (مخا) ناراض ہوون، ویری ہوون، بے رخی کرن،

بے مروتی کرن

اکھ پئے جاون، (مخا) نظر آ جاون، اتھ فادس پون

اکھ پیدا کرن، (مخا) دیکھن، بھالن تے سمجھن دی لیاقت

پیدا کرن

اکھ تارلگن، (مخا) بزع دی کیفیت ہوون، موت دا عالم ہوون

اکھ ترہوون، (مخا) اتھرو ڈھلک پون، روون ہٹکا ہو جاون

اکھ توں چکن، (مخا) بچ نہکھن، بھل جاون، رہ جاون

اکھ تے تیرا رکھن، (مخا) 1- اکھ دی پھرنک نوں روکن لئی پلک

تے تیرا رکھن 2- ٹونکا ورتن

اکھ مڈی رہ گئی تے کجھ لے گیا کاں، (اکھا) جس ویلے

کھچل دی کمائی کوئی دوجالے جاوے تے انسان ڈورا بھورا ہو

جاندا اے

اکھ ٹھنڈی کرن، (مخا) سینے ٹھنڈ پاون، خوش کرن، میل ملاقات

کرن

اکھ ٹیڈھی کرن، (مخا) بے لحاظی کرن، بے مروت ہو جاون،

ناراض ہوون

اکھ جالزن، (مخا) محبت ہو جلیون، نظر نال نظر ملن

اکھ جاندی رہی تے روز روز دی پیڑوی ملکی، (اکھا) کسے

امید دے مرنگ جاون تے دل نوں حوصلہ دین لئی آکھ دے نیں

اکھ جُون، (مخا) اکھ بند ہوون، کسے دی رائے نال اتفاق ہو

جاون

اکھ جماون، (مخا) اکھ رکھن، اکھ نکاون، حرص نال دیکھن

اکھ جھپکن، (مخا) اکھ جھمکن

اکھ جھکاون، (مخا) شرم نال اکھ نیویں کرن، شرماون، نظر نہ

ملاون

اکھ جھمکا، (مخا) 1- اکھ نوں بند کر کے بس کھول لین جتا سا، بالکل

تھوڑا سا، 2- اکھاں اکھاں وچ پسندیدگی دا اظہار کرنا، کسے نال

اکھاں لڑانا یاں اکھاں چار کرنا

اکھ جھمکن، (مخا) پلک دابار بار بیٹھاں کرن، اشارہ کرن، سینت

مارن، لٹک دی جھال نہ تھلن، خوف محسوس کرن

اکھ جھمکن وچ/اکھ جھمکے وچ، (مخا) بڑی جھپتی، بڑی تیزی

نال، پل وچ، ویہندیاں ویہندیاں ای

اکھ جھمکنا، (مخا) اکھ بند کر کے جھپتی نال کھول دینا

اکھ چاتے نہ ڈیکھن، (مخا) 1- کوئی اہمیت نہ دیون 2- نظر

نیویں رکھن

اکھ چُتھان، (مخا) اکھ وچ خراش ہوون، گلے پون

اکھ پُچھ جاون، (مخا) دیکھو: اکھ جیہن

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

نہ ملنا

اکھ بدلن، (مخا) پہلے طرحاں نہ ملن، رویہ بدل لین
اکھ بناونا، (مخا) اپریشن کر کے اکھ دی روشنی ٹھیک کرنا، اکھ دا
اپریشن کرانا

اکھ بند کرن، (مخا) فوت ہو جاون، بے دھیانی کرن
اکھ بند ہو جانا، (مخا) انھیاں ہو جانا، چائن مک جانا، مر جانا،
وفات پانا

اکھ بوہے ول ہوون، (مخا) کسے دے انتظار وچ ہوون
اکھ ہون، (مخا) اکھ دا بینائی توں محروم ہو جاون
اکھ بہہ جانا، اکھ بیٹھ جانا، (مخا) اکھ ماری جانا، نظر نہ رہنا،
اکھ خراب ہو جاون

اکھ بھر آون، (مخا) روون ہکا ہوون، بنجو اتر آون
اکھ بھر کے نہ دیکھن، (مخا) چنگی طرحاں نہ دیکھن، دھیان نہ
کرن، کجھ نہ جانن

اکھ بھر کے دیکھن، (مخا) گھورن، چنگی طرحاں دیکھن، بھیڑی
نظر رکھن

اکھ پاون، (مخا) اشارہ سمجھن، مرضی جانن، بصیرت حاصل کرن،
فہم کھلن

اکھ پتھر ہو جاون، (مخا) حیران ہو جاون، اکھ دا نور جاند
رہون، بے دید ہو جاون، بے جس ہو جاون

اکھ پتھراون، (مخا) اکھاں دا ڈٹھڑ جاون، بے نور ہوون،
انھیاں ہوون، مر جاون

اکھ پٹ کناری ڈھیندی اے، (روزمرہ) ہوشیار ہو کے
نقصان ہوون لگا اے

اکھ پٹ کے نہ دیکھنا، (مخا) بخار دا بہت زور ہونا

اکھ پٹن، (مخا) ہوشیار ہو جاون، جاگ پون، اکھ کھولن
اکھ پٹنا، (مخا) بے ہوشی وچوں پرتنا، جاگنا، کُتے دے کُراں دا
اکھ کھولن

اکھ پٹی کھرن، (مخا) گھور کے دیکھن، بھیڑی نظر نال دیکھن
اکھ پچھانن، (مخا) اشارہ سمجھن، مرضی جانن، کسے دی گل نوں
جانن

اکھ پرتی، (مخا) اکھ پٹی

اکھ پسارن، (مخا) دیدے پاڑ پاڑ دیکھن، دور دور تائیں
دیکھن، حرص نال نظر مارن

اکھ پسسیجن، (مخا) اکھاں وچ اتھرو آون، لحاظ کرن، ترس
کھاون، شرم کرن

اکھ پکارا، (مخا) اکھ دی جھمک، اک پل جتا ویلا

اکھ پکارا ہوون، (مخا) اک پل وچ ہو جاون، جھٹ پٹ وچ
ہوون

اکھ پکاون، (مخا) اکھ دکاون، اکھ جھمکن

اکھ پنگرن، (مخا) شگوفہ پھٹن، پودا اگن

اکھ پھٹن، اکھ پھٹنا، (مخا) 1- گنے وغیرہ دا پنگرن 2- اکھ جاندی

رہنا، سٹ نال اکھ پھٹن 3- کروٹلی نکلن

اکھ پھٹتی ہونا، (مخا) نظر نہ آونا، دیکھنا نہ

اکھ پھرکا، (مخا) بہت تھوڑا وقت

اکھ پھرن، (مخا) نظر دا اک جاون، بھل جاون

اکھ پھڑکا، (مخا) بہت تھوڑا سما، اکھاں دے پوٹیاں دی اعصابی

پھڑکن، آہندے نیں کہنجی اکھ دے پھڑکن تے خوشی تے کھتی

اکھ ڈکھن، (مخا) اکھ وچ پیڑ ہوون 2- حد کرن، سڑن
اکھ دی پتلی، (مو) اکھ دا کالا حصہ جیہدے ذریعے نظر آوندا

اے 2- بے حد پیارا

اکھ دی ٹھنڈک، (مو) بے حد پیارا

اکھ دی حیا، (مو) اکھ دا حجاب، شرم، لحاظ

اکھ دی دھی، (مو) دیکھو: اکھ دی پتلی

اکھ دی دھیری، (مو) دیکھو: اکھ دی پتلی

اکھ دی ڈوری، (مو) اکھ دی سفیدی اُتے اُبھرن والی لال

ڈوری جیہڑی بہتا جاگن پاروں یاں نشے دے سبوں ابھر

آؤندی اے

اکھ دی سفیدی، (مو) ڈیلے دا چٹا حصہ

اکھ دی سول، (مو) دیکھو: اکھ دا کنڈا

اکھ دی کاکی، (مو) دیکھو: اکھ دی پتلی

اکھ دی کوشی، (مو) اکھاں دا گھر جیہدے وچ ڈیلا ہوندا اے

اکھ دی گولی، (مو) اکھ دا ڈیلا، آنا

اکھ دی لٹری، (ج، مو) لٹن مٹی، اک کھیڈ دا ناں، لٹن چائی

اکھ دی بکلو، (مو) اک کھیڈ دا ناں، لٹن مٹی

اکھ دے پکارے وچ / اکھ دے پھورے وچ، (نم) بہت

چھیتی، بہت جلدی، جھٹ پٹ، فوراً

اکھ دیون / اکھ دے دیون، (مخا) 1- دیکھن دی اہلیت

دیون 2- علم بخشن، فہم کھولھن

اکھ ڈکھالن، (مخا) جھڑکن، ملامت کرن، سرزنش کرنا، ڈانٹ

ڈپٹ کرن

اکھ ریلی ہوون، (مخا) 1- پیار بھری اکھ ہوون 2- اکھ مست

ہوون، اکھ نشلی ہوون

اکھ رکھن، (مخا) 1- اُمید رکھن، آسرا لھن 2- نظر والا ہوون،

سیہان رکھن، پرکھن دی لیاقت رکھن 4- بُری نظر ناں دیکھن،

تاڑن

اکھ رکھنی، (مخا) 1- آکھ رکھنا 2- پیار دی تکلی 3- محبت رکھنا، اُمید

رکھنا

اکھ ریکھن، (مخا) کسے شے تے دل آون

اکھ ساہنے نہ کرنا، (مخا) شرمندہ ہونا، جھینپا

اکھ ساہنویں نہ ہونی، (مخا) 1- کجھ ساہنے نہ ہونا، شرم مارے

اکھ نہ چکنا، شرمندہ ہونا

اکھ سچاخی، (پو، صفت) مستقبل تے نظر رکھن والی اکھ

اکھ سدھی نہ کرن، (مخا) 1- رُکھیاں ہو کے ملن، دلوں نہ ملن 2-

شرمندہ ہوون

اکھ سدھی نہ کرنا، (مخا) چنگی طرحاں نہ بولنا ورتنا، شرم منا،

شرمندہ ہوون، دلوں نہ ملن

اکھ سدھی ہونا، (مخا) مہربانی ہونا، رحم دی نگاہ ہونا

اکھ سدھی ہوون، (مخا) مہربان ہون، کرم دی نظر کرن

اکھ سلھی ہوون، (مخا) اکھاں وچ ہنجو آجاو، اکھاں تر آون

اکھ سیکن / سیکنی، (مخا) نظر بازی کرن، اکھ گرم کرن، گھورن،

دیکھن

اکھ شرپائی دھی پرانی، (اکھا) جس ویلے رشتہ منکن والیاں دے

ساہنے جدوں دھی والیاں دی اکھ جھک جاوے تے ایہدا مطلب

ایہہ ہوندا اے جے اوہناں دتوں ہاں اے

اکھ عقیق، (نم، صفت) عقیق دا اوہ پتھر جیہدا اکھ دی شکل ورگا

(پہلی جلد)

اکھ داتارا، (ند) 1- پیارا پتر، لاڈلا، بہت عزیز 2- اکھ داتیل،
اکھ دی پتلی

اکھ داتیل، (ند) 1- اکھ دی پتلی، آنے دے پٹے حصے دا کالا
نشان 2- دشمن، مخالف، بُرا لگن والا بندہ

اکھ داتین، (مجا) 1- اکھ دی پتلی 2- دشمن، نہ بھاون والی چیز،
بُرا لگن والا بندہ

اکھ داجالا، (ند) موتیا بند، اکھ دی بیماری نال پیدا ہو جان والی
تھلی جیہدی وجہ نال نظر جاندی رہندی اے

اکھ دا چھپر بھارا ہون، (مجا) نیندر دازور کرن
اکھ دا حجاب، (ند) دیکھو: اکھ دا پردہ

اکھ دا ڈیلا، (ند) اکھ دے گھروندے وچلا گولا، اکھ دا آؤنا
اکھ دا غبار، (ند) نظر دا دھندلا پن

اکھ دا کجل چراون، (مجا) 1- بڑی چالاکی ورتن 2- بہت رواون
3- دل جت لوون

اکھ دا کنڈا، (ند) برا لگن والا بندہ، مخالف، دشمن
اکھ دا کھا جاون، (مجا) نظر لگ جاون، نظر دا پنھ جاون، کسے دا

چنگیاں لگن

اکھ دا گنپھر، (ند) دیکھو: اکھ دا کنڈا
اکھ دا لاشخا، (ند) 1- کچھ 2- لمحہ

اکھ دا لحاظ، (ند) شرم، حیا، دید، دھیان
اکھ دب جاون، (مجا) ہر جاون، شرمندہ ہو جاون

اکھ دبا کے دیکھن، (مجا) 1- کسے عیب پاروں اکھ ذرا بند کر کے
دیکھن 2- اشارہ کرن، سینت مارن

اکھ دتن، (مجا) کسے نوں اکھ دے اشارے نال روکن، منع کرن
(پہلی جلد)

اکھ پنھائی کرنا، (مجا) ٹکادنا، اتوں والی دا تھوڑا بہتا کم کرنا،
وکھاوے دا کم کرن

اکھ پنھن، (مجا) کسی نو کیلی شے دا اکھ وچ لگن، کسے شے تے
اکھ آون، کوئی چیز دل نوں چنگی لگن

اکھ پُرا کے دیکھن، (مجا) کافی اکھیں تگن، نظر بچا کے دیکھن،
لُک لکا کے دیکھن، چوری چوری دیکھن

اکھ پُراون، (مجا) 1- کتر اون، نظر بچاون، شرم اون، بے رُخی
کرن 2- شرم اون، شرم دے مارے اکھاں ساہنے نہ آون

3- بدل لٹا کر

اکھ چک کے دیکھنا، (مجا) دھیان کرنا یاں دینا
اکھ چنگی نہیں، تنہا لوں غرق، (اکھا) تھوڑی جیہی غفلت تے

لا پرواہی نال ڈھیر سارا نقصان ہو جاندا اے

اکھ پنہیجین، (مجا) اکھ وچ خراش آون، اکھ چھ جاون
اکھ پنھنی ہون، (مجا) کسی روگ پاروں اکھ دیاں پوریاں نہ

گھسں، آشوب ہو جاون

اکھ چو جانا/ اکھ چو جاون، (مجا) اکھ دا خراب ہو کے بیٹھ جانا،
ڈیلا پھس جانا

اکھ دا اٹھا گنڈھ دا پورا، (اکھا) بے وقوف گاہک، جیہدا مال
دی پچھان نہیں رکھدا ادب دے بارے کہندے نیں

اکھ دا پانی ڈھل جاون، (مجا) بے حیا ہو جاون، ڈھیٹھ ہو جاون
اکھ دا پردہ، (ند) اکھ دے ڈیلے دی باریک جھلی، شرم، حیا، لاج

اکھ دا پردہ چک دیون، (مجا) بے حیا ہو جاون، بے لحاظ ہو
جاون

اکھ دا پکارا، (ند) اکھ جھمکن جتا سما، بہت تھوڑا سا

اکھ مٹیجینی، (مخا) 1- نیوں جانا 2- مر جانا

اکھ مچن، (مخا) اکھاں دا مٹھل جاون

اکھ مچنی / اکھ مچ جانی، (مخا) 1- اکھ بند ہو جانا 2- مر جانا، فوت ہو جانا

اکھ مچولی، (مو) بالاں دی اک کھڈ جہدے وچ اک بال اکھاں بند کر دے تے دُوبے لُک جانے نیں پھیر اکھاں بند کرن والا اوہناں وچوں کے اک نوں لہہ کے چھوہ لیند اے اوس توں بعد جیہوں پہلے نے چھوہیا ہوند اے اوہ اکھاں بند کر دے تے دُوبے لُک جانے نیں، اکھاں بند کرن والے نوں چور آکھدے نیں

اکھ ملاون، (مخا) 1- نظر وچ کوئی گل سمجھاون، نظر سامنے کرن، اکھ لڑاون، آہنے سامنے ہون، ٹاکرا ہون، مقابلہ ہون، اک دُوبے نوں دیکھ یاں سیہان لینا، اک دُوبے نوں پریم دے احساس نال دیکھنا 2- کامیاب ہون

اکھ ملن، (مخا) سُستی یاں اُدگھ دُور کرن لئی اکھاں دا ملنا، پریشان ہون، حیران ہون

اکھ مٹھن، (مخا) 1- اکھ بند کرن، سون نوں کرن 2- مر جاون

اکھ مٹی جاون، (مخا) مر جاون

اکھ میلی، (مخا) 1- اکھ ملانا، کسے ول توجہ دینا 2- اکھ لڑانا 3- ہینے سامنے آنا، ملنا 4- اقرار کرنا، حامی بھرنا

اکھ میلی کرن، (مخا) 1- مندا سلوک کرن، بے رُخی کرن 2- بُری نظر نال دیکھن، بدنیت ہو جاون

اکھ میلی کرنا، (مخا) دتیرہ بدلنا، ناراضگی دنا

اکھ میلی ہونا، (مخا) کسے لئی جنسی وچار رکھنا، بے رُخی کرنا،

بدنیت ہونا، بُری نظر نال دیکھنا، ناراضی ظاہر کرنا، مندا سلوک کرنا

اکھ نال اکھ لڑن، (مخا) محبت ہوون، نگاہوں چار ہوون

اکھ نال اکھ لڑنا / اکھ نال اکھ ملانا، (مخا) پیار پے جانا، اک دُوبے نوں پیار دی نظر نال دیکھنا، مقابلہ کرنا، برابری کرنا، محبت ہونا، سامنے آونا، مقابلہ کرنا، برابری کرنا،

اکھ نال اکھ ملاون، (مخا) سامنے آون، مقابلہ کرن، برابری کرن

اکھ نال سلام دا جواب دیون، (مخا) 1- تکبر نال سلام دا

جواب دیون 2- پیار نال سلام دا جواب دیون

اکھ نال گل کرن، (مخا) اکھاں دے اشارے نال اپنا مطلب

سمجھاون

اکھ نال گل کرنا، (مخا) اکھاں دے اشاریاں نال اپنا مطلب

سمجھاون، سامنے آون

اکھ نک، (ند) نین نقش

اکھ نوائی کرن، (مخا) رکھ رکھاؤ کرن، مطمئن کرن

اکھ ٹوٹ کرن، (مخا) اُدکھن، جھپکی لون

اکھ ٹوٹن، (مخا) دیکھو: اکھ بند کرن

اکھ نوں لکھ پواون، (مخا) 1- تکلیف سہون، دُکھ سہزون 2-

حماقت کرن

اکھ نہ اکھیرن، (مخا) دیکھو: اکھ نہ پچن

اکھ نہ پچن، (مخا) 1- لگاتار بے ہوشی وچ رہون 2- نہ جاگن

اکھ نہ پچھ (دیکھ)، دوہٹی ہیرے ورگی، (اکھا) کافی دوہٹی بارے طعنا آکھدے نیں یاں کسے شے وچ اک ادھے نقص ول نہ

دھیان کرن بارے کہندے نیں

ہو دے

اکھ کڈھ دیون، (مخا) اکھاں دا ڈیلا ضائع کر دیون، انھا کر

دیون، بہت زیادہ سزا دیون

اکھ کڈھن، (مخا) اکھ وچ اکھ پاون، غرور نال نکلن، تینکھون،

گھمنڈ کرن

اکھ کھل جانا/ اکھ کھلنا، (مخا) جاگ پینا، ہوش آدنا

اکھ کھلنی/ اکھ کھلھن، (مخا) 1- جاگن 2- ہوشیار ہون، عقل

آدن 3- ہوش آدن 4- حقیقت دا علم ہون 5- اکھاں وچ نور

آدن 6- بعض جانوراں دے پچیاں دا پیدا ہون مگروں کجھ دناں

بعد اکھاں کھولن

اکھ کھولھن، (مخا) 1- جاگن 2- ہوش آدن 3- جم پون 4- دنیا دی

ہوا لگن 5- بالغ ہون 6- اکھ دے اپریشن مگروں پٹی دا گوکھن

اکھ لال کرن، (مخا) غصے وچ آدن

اکھ لال ہون، (مخا) 1- اکھ دا دکھن 2- غصہ آجان

اکھ لاون، (مخا) 1- سوؤن 2- محبت کرن 3- اکھ اڑاون

اکھ لجائی جی پرائی، (اکھا) جس ویلے رشتہ منکھن والیاں ساہنے

ٹروی دے مایاں دی اکھ شرما جادے تے سمجھو اوہ رشتہ دین لئی

تیار نہیں

اکھ لڑ جانی، (مخا) 1- کسے تے مرثنا 2- عاشق ہو جانا

اکھ لڑ جاون، (مخا) پیار محبت ہو جاون

اکھ لڑاون/ اکھ لڑاونا، (مخا) پریم دا اشارہ کرنا، اکھ دے

اشارے نال گل سمجھاونا، اکھ ملاون، گھورنا، محبت کرنا، مقابلہ کرنا

اکھ لڑن، (مخا) پیار ہو جاون

اکھ لڑنا، (مخا) دوجیاں دا آپس وچ پریم دی نگاہ نال تلنا، عاشق

ہونا، اک دوجے نوں دیکھدیاں ہی پریم ہو جانا

اکھ لٹکا کے، (نم) اکھ بچا کے، کترا کے

اکھ لگ جانا، (مخا) نیندر آ جانا، سوں جانا، کتے پیار ہو جانا

اکھ لگ جاون، (مخا) 1- نیندر آ جاون، سوں جاون 2- کتے پیار

ہو جاون

اکھ لگن/ اکھ لگنی، (مخا) 1- سوں جانا 2- عاشق ہو جانا، دل لگنا

اکھ لگنا/ اکھ لگی ہونا، (مخا) 1- سوں جانا 2- پیار ہونا 3- تانگہ

ہونا، اڈیک ہونا

اکھ لگی تے مال بیگانہ، (اکھا) ذرا جی غفلت نال انسان اپنا

نقصان کر بہند اے، ایس کر کے ہمیشہ چونکٹیاں رہنا چاہیدا اے

اکھ للچاؤن، (مخا) کسے پاسے حرص نال دیکھن

اکھ مارن/ اکھ مارنا، (مخا) اکھ دے اشارے نال گھج کرن

یاں سمجھاؤن دا آکھنا، اکھ دا اشارہ یاں سینت کرنا

اکھ ماری جاون/ اکھ ماری جانا، (مخا) اکھ نکاری ہونا، اکھ دا

چانن جاندے رہنا، اکھاں دی روشنی منک جانا، اکھ دا ضائع ہو جانا،

اکھ داوگ جاون

اکھ مٹکا، (مخا) پیار دے اشارے، کسے نوں پسندیدہ نظراں نال

دیکھنا، اکھ لڑان دا فعل

اکھ مٹکا کرن، (مخا) اکھاں بھڑاون، اک دوجے نوں پیار نال

دیکھن

اکھ مٹکا کھڈن، (مخا) دیکھو: اکھ مٹکا کرن

اکھ مٹکا لڑن، (مخا) دیکھو: اکھ لڑن

اکھ مٹکا ہو جاون/ اکھ مٹکا ہوون، (مخا) اکھ لڑ جاون، پیار ہو

جاون

کم کرنا تے دیکھن والیاں دا پوری توجہ نال سُتائیاں ویکنا 2- بہت
سارے لوکاں دا پڑ دوالے جوتا 3- پڑ بھٹنا

اکھاڑا گرم ہونا، (مخا) بہت اکٹھ ہونا، اکٹھ وچ رونق ہونا
اکھاڑا گوڈن، (مخا) کسی نال اکھاڑے دی مٹی نوں پولیاں کرن
اکھاڑا چن، (مخا) فساد جاگن، جھڑا اٹھن

اندر دا اکھاڑا، (ند) 1- راجا اندر دا دربار 2- سوہیاں دی بیٹھک،
پریاں دی محفل

پریاں دا اکھاڑا، (ند) پریاں دا دربار، گولیاں دی ٹولی

اکھاڑا: (ند) تباہی، بربادی

اکھاڑن / اکھاڑنا: (مصدر) جڑھوں کڈھ دیون، زمین نالوں

دکھریاں کرن، پیروں کڈھن، دل اُچاٹ کرن، کم دگاڑن، پٹن،

ڈھاون، دکھریاں کرن

اکھاڑنا: (نعم) دیکھو: اکھیڑنا

اکھاڑھا: (ند) ڈنگراں دے لنگھن دی تھاں، رستہ

اکھاڑے: (ند) دیکھو: اکھاڑا جیہدی ایہہ جمع اے

اکھاڑے وچ آون، (مخا) مقابلے تے آون، میدان وچ

آون

اکھاڑے وچ اُترن، (مخا) دیکھو: اکھاڑے وچ آون

اکھاڑن: (مصدر) کھاڑن، کھالی یاں نالی نوں صاف کرن

اکھاڑن: (ند) 1- اکھوت، کہاوت، ضرب المثل، قول، سیانی گل

2- لوکاں دی بول چال دا کوئی جملہ جو مثال دے طور تے بولیا

جاندا ہے

اکھاڑن کرن، (مخا) اکھوت دسن، کہاوت بیان کرن، سیانی گل

کرن، سیانیاں دی آکھی دن

(پہلی جلد)

اکھ وگ جانا، (مخا) اکھ چو جانا، اکھ ماری جانا، ڈیلا بھس جانا

اکھ وگ جاون، (مخا) اکھ ماری جاون، ڈیلا بھس جاون

اکھ: (مو) 1- گنا، کما 2- وڈی اکھ، منڈھ 3- چھٹ، بورے

4- (نم) پاسا، آلا

اکھا: (ند) آکھیا ہویا، مقولہ

اکھا: (ند) 1- کچا دے دا اک پاسا، گھڑے رکھن دا شینڈ 2- بوری،

تھیلا 3- موری 4- نوک 5- وڈا سوراخ، کھلا مونہہ، طاقت

اکٹھا: (ند) 1- حلقہ (جیویں زنجیر دی کڑی دے حلقے ہوندے نیں)،

پکش، دوپھتیراں دا درمیانی حصہ

اکھاڑن: (مصدر) دیکھو: اکھاڑن

اکھاڑ: (ہ) (ند) 1- اساڑھ دا مہینہ 2- دنگل، کشتی دا مقام 3- اکٹھ، سمہ

اکھاڑ: (فعر) 1- اکھاڑن مصدر توں فعل امر 2- اکھاڑن مصدر توں

حاصل مصدر 3- بربادی، تباہی

اکھاڑ پچھاڑ، (ہ) (مو) 1- اُلٹ پلٹ، اولاد بدلی 2- توڑ پھوڑ، پٹائی

دا کم 3- غیبت، لائی بھجائی

اکھاڑ پچھاڑ کرن، (مخا) اولاد بدلی کرن، بیٹھلی اُتے کرن، تباہی

لاہون، اُلٹ پلٹ کرن

اکھاڑا: (ند) 1- ٹھلن دی تھاں، دنگل کرن والی جگہ، پہلواناں

دے کسرت کرن دی تھاں، پڑ 2- رنگ بھوی، سٹیج (جتنے نائمک

کھیڈیا جاوے) 3- سادھواں دی کوئی منڈلی یاں ڈیرہ 4- بجوم،

گروہ

اکھاڑا جمن، (مخا) 1- کھیڈ کاراں دا کھاڑے وچ کھیاں

ہوون 2- لوکاں دا مجمع گن 3- نچن گاؤں والیاں دی محفل دا بھجن

اکھاڑا جمن، (مخا) 1- کھڈاریاں دا اکھاڑے وچ پورے لچے تے

اکھ نہ ٹھہرن، (مخا) چک پاروں اکھ چندھیان، نظرنہ لگن، نگاہ نہ ٹھن

اکھ نہ جھمکاون، (مخا) دیکھو: اکھ نہ جھمکن

اکھ نہ جھمکن، (مخا) 1- پیار نال تھدے جانا 2- ڈھیٹھ ہو جاون

3- جاگدیاں رہنا 4- غصے نال گھور کے دیکھن

اکھ نہ چلکن / اکھ نہ چلنا، (مخا) 1- کم وچ رُجھیاں ہوون

2- شرم محسوس کرن 3- ادب کرن، حیا کرن 4- پروا نہ کرن، بے

دھیانی کرن، اپنے دھیان رہنا

اکھ نہ کھلنا، (مخا) اکھ بند رکھنا، بے سُرقتی دی حالت ہونا، بخار

دی گھوکی ہونا، نیند توں نہ جاگنا، بے ہوشی یاں غشی پاروں اکھاں

دابند ہونا

اکھ نہ کھولھن، (مخا) 1- نہ جاگن، ستیاں رہون 2- بے ہوشی یاں

غشی پاروں اکھاں دابند رہون

اکھ نہ لاون، (مخا) جاگدیاں رہون، نہ سون

اکھ نہ لگن، (مخا) نیند نہ آون، بیقرار ہوون

اکھ نہ ملاون، (مخا) 1- نگاہ سامنے نہ کرن 2- شرماون 3- جان

بُجھ کے نہ پہچان، واقف نہ ہون 4- کتراون

اکھ نہ ملاونا، (مخا) جھینپنا، واقف نہ ہونا، کترونا، دوستی نہ ہونا

اکھ نہ میلن، (مخا) دیکھو: اکھ نہ ملاون

اکھ نیویں رکھن، (مخا) ادب آداب کرن، شرماون، شرمندہ

ہوون

اکھ نیویں کرن، (مخا) دیکھو: اکھ نیویں رکھن

اکھ نیویں ہوون / اکھ نیویں ہونا، (مخا) 1- کسے دے

احسان کارن شرمندہ ہونا 2- احسان مند ہونا 3- کسے داکانا ہونا

اکھ والا ہوون، (مخا) سمجھدار ہوون، ہوشیار ہوون

اکھ وٹاون، (مخا) طوطا چشم ہوون، بے دید ہوون

اکھ وچ پھولا پون، (مخا) نظر خراب ہوون، پٹلی اُتے چٹائی

آون

اکھ وچ تن، (مخا) جو اکھ وچ رزکدار ہے، ذیری، ڈٹمن

اکھ وچ تن ہونا، (مخا) اکھ داتن ہونا، بُری لگن والی چیز ہونا،

ڈیلے تے چٹا داغ ہونا، اکھ وچ کسے دارزکنا

اکھ وچ تن ہوون، (مخا) 1- اکھ دی پٹلی اُتے چٹا داغ

ہوون 2- اکھ وچ کسے دارزکن

اکھ وچ چُجھ جاون، (مخا) سوہنا لگن، من نوں بھاون

اکھ وچ چُجھن، (مخا) 1- بھیڑا لگن، چنگا نہ لگن 2- سوہنا لگن

اکھ وچ چُجھنا، (مخا) 1- بُرا لگنا، نہ بھاون، بھیڑا لگنا 2- سوہنا لگنا

اکھ وچ چُٹا پون، (مخا) اکھ وچ چُٹا موتیا اترن

اکھ وچ چوہ آون، (مخا) کسے شے نال اکھ دا چُجھ جاون

اکھ وچ حیا ہوون، (مخا) شرم حیا والا ہوون، دید لحاظ والا ہوون

اکھ وچ رزکن، (مخا) دیکھو: اکھ وچ چُجھن

اکھ وچ رزکنا، (مخا) بُرا لگنا، کوئی دشمن وانگوں لگنا

اکھ وچ سُر دا وال ہوون، (مخا) اکھ وچ حیا نہ ہوون، بے

دید ہوون، بد لحاظ ہوون، بے حیا ہوون

اکھ وچ مرچاں پاون، (مخا) بہت زیادہ تکلیف دیون

اکھ وچ مرچاں پون، (مخا) 1- انتہائی تکلیف ہوون 2- کسے گل

دا بہت غصہ لگن

اکھ دکھاون، (مخا) 1- علاج لئی اکھ کھولھ کے دن 2- گھورن

دھمکاون، گھر کن، غصے دا اظہار کرن

اکھاں اگے ہنیرا آ جانا، (مخا) چکر آ دنا، گھمبھی آ دنا، دھند ہونا، کجھ نہ بُجھنا

اکھاں اگے ہنیرا آ جاون، (مخا) کجھ نہ بُجھن، بوٹل جاون، گھبرا جاون، چکرا جاون، بے ہوش ہو جاون

اکھاں اُلٹ جاون، (مخا) 1- مونہہ پھیر لون، رخ بدل جاون، بے مروت ہون، دھیان نہ کرن 2- مرن نوں ہون

اکھاں اندر وڑیاں ہون، (مخا) بہت کمزور ہون

اکھاں انھیاں ہو جانا، (مخا) کجھ نہ دیکھنا، خیال نہ کرنا، اکھاں داؤرتوں خالی ہو جانا، نیناں نوں کجھ بُجھائی نہ دینا

اکھاں انھیاں ہو جاون، (مخا) کجھ نہ دِن، کجھ نہ بُجھن اکھاں اوہ نہ رہنا، (مخا) پہلے ورگا سلوک یاں درتارا نہ رہنا،

وتیرہ بدل جانا

اکھاں اوہ نہ رہون، (مخا) دیکھو: اکھاں اوہ نہ رہنا

اکھاں بدل لینا/ اکھاں بدلنا، (مخا) پیاریاں مہربانی کرنا چھڈ دینا، بے مروتی دنا، رویہ بدلنا، بے دید ہو جانا

اکھاں بدلن، (مخا) رویہ بدلن، اگے والا سلوک نہ کرن، بے دید ہو جاون، بے مروت ہون، پہلاں ورگی محبت وچ فرق آ جاون

اکھاں بند کر کے، (مخا) بے سوچے سمجھے، انھے واہ

اکھاں بند ہو جانا، (مخا) 1- انھے ہو جانا 2- مر جانا

اکھاں بند ہو جاون، (مخا) 1- انھیاں ہو جاون 2- مر جاون

اکھاں بنوانا، (مخا) اپریشن کرا کے موتیا اتر دنا

اکھاں بُجھن، (مخا) انھیاں کرن

اکھاں بہہ جاون، (مخا) اکھاں دگ جاون، انھیاں ہو جاون

اکھاں بُجھن، (مخا) اکھاں سلہیاں ہون، اکھاں وچ بنو ات

آ دن، روون نوں ہون

اکھاں بھر آ دن/ اکھاں بھر آ دنا، (مخا) اکھاں وچ پانی آ

جانا، دُکھ یاں ہمدردی جاگنا، دُکھ یاں ہمدردی نال اتھرو آ جاون اکھاں بھر کے دیکھن، (مخا) چنگی طرحاں دیکھن، غور نال دیکھن

اکھاں بھر کے دیکھنا، (مخا) گہری تاڑ نال یاں چنگی طرحاں دیکھنا، نظر بھر کے دیکھنا، غور نال دیکھنا

اکھاں بھرن، (مخا) اکھاں وچ اتھرو آ جاون

اکھاں بھکھن، (مخا) 1- تاپ نال اکھاں وچوں سیک نکلن لگ پون 2- غصے نال اکھاں تین لگ پون

اکھاں بھوں جاون، (مخا) اکھاں اُلٹ جاون، چکرا جاون، گھبرا جاون، بوٹل جاون

اکھاں پاٹ جاون، (مخا) 1- کسے دی دولت یاں ٹوہر ویکھ کے

حد کرن یاں وچوں ڈول جاون 2- حیران رہ جاون

اکھاں پاٹن، (مخا) 1- دُکھن پاروں اکھاں وچ درد ہون 2- حیران ہون

اکھاں پاڑ پاڑ کے تگن، (مخا) دیکھو: اکھاں پاڑ پاڑ کے دیکھن اکھاں پاڑ پاڑ کے دیکھن، (مخا) 1- بڑے ای دھیان نال

دیکھن، حرص نال دیکھن 2- مصیبت وچ گھبرا کے دیکھن، ماڑی نظر نال دیکھن 3- حسرت نال دیکھن

اکھاں پاڑ پاڑ ویکھنا، (مخا) دیکھو: اکھاں پاڑ پاڑ کے دیکھن

اکھاں پتھر ہو جاون، (مخا) دیکھو: اکھاں پتھرا جاون

اکھاں پتھرا جانا/ اکھاں پتھرا جاون، (مخا) 1- اکھاں دی

حرکت بند ہونا 2- کوئی چیز دیکھ کے ات درجے دی حیرانی ہونا 3-

(پہلی جلد)

اُکھا تہہ: (ن) جنگل بار دے اک زکھ داناں، اُکھا تہہ، فراش

اُکھاں: (مو) اکھ دی جمع، اکھ دا جوڑا یاں بہتیاں اُکھاں

اُکھاں آگھڑن، (مخا) بھلیکھا لٹھن، حقیقت دا پتا لگن، اُکھاں
گھلن، جاگ آدن

اُکھاں آدن، (مخا) 1- اکھاں دا ڈکھن، اکھ دی تکلیف ہون،
آشوب دی بیماری لگن 2- کسے دا چٹکیاں لگن، کسے نال پیار ہو
جاون

اُکھاں اُبل آدن، (مخا) 1- اکھاں دا اُتھ جاون 2- آشوب دی
بیماری لگن 3- ڈھیر روون

اُکھاں اُتے دٹھاو، (مخا) بہت عزت کرن، آدر بھا کرن،
خاطر تواضع کرن

اُکھاں اُتے بہاؤن، (مخا) دیکھو: اکھاں اُتے بٹھاؤن

اُکھاں اُتے ہٹی بجھن، (مخا) دیکھو: اکھاں اُتے پردہ آدن
اُکھاں اُتے ہٹی بنھ لوں / اُکھاں اُتے ہٹی بنھن، (مخا)
دیکھو: اکھاں اُتے پردہ آدن

اُکھاں اُتے پردہ آدن، (مخا) 1- لا پڑا ہو جاون 2- بے غیرت
ہو جاون

اُکھاں اُتے پردہ پون، (مخا) دیکھو: اکھاں اُتے پردہ آدن
اُکھاں اُتے چک لوں / اُکھاں اُتے چلن، (مخا) دیکھو:
اکھاں اُتے بٹھاؤن

اُکھاں اُتے ہتھ دھروں، (مخا) 1- بہت شرمندگی محسوس کرن 2-
بے غیرتی دھار لوں

اُکھاں اُتے ہتھ دھرن، (مخا) دیکھو: اکھاں اُتے ہتھ دھروں
اُکھاں اُکھاں وچ، (نم) اشاریاں نال، سینٹاں نال

اُکھاں اُکھاں وچ اشارے کرن، (مخا) اکھاں نال سینٹاں
مارن

اُکھاں آگول دُور ہون، (مخا) ساہنے نہ رہون، اولھے ہو جاون
اُکھاں آگول دُور ہونا، (مخا) ساہنے نہ رہنا، دسنا نہ، پردے کے ہونا،
اولھے ہو جانا

اُکھاں آگھڑ جاون، (مخا) سمجھ آ جاون، پتا لگ جاون، خبردار
ہو جان

اُکھاں اگے، (نم) اکھاں دے ساہنے، رُدرود
اُکھاں اگے انھیر آدن، (مخا) 1- دل گھبرا جاون 2- کچھ نہ

دسنا 3- بہت پریشان ہو جاون
اُکھاں اگے بھرن / اُکھاں اگے بھرن، (مخا) تصور ہونا، من

ہی من وچ کسے نوں کول بھاسنا، ہو بہو دسنا، ساہنے رہنا، کسے دا
نال بھل جانا، چیتے آدنا

اُکھاں اگے تارے بھون، (مخا) بوٹل جاون، گجھ دی سمجھ نہ
آدن

اُکھاں اگے چربی آدن، (مخا) 1- کسے نوں کچھ نہ سمجھن، تکبر
کرن، ہنکار کرن 2- شک کرن

اُکھاں اگے چربی آدنا، (مخا) نہ دسنا، ہنکارے جانا، چنگے
مندے دی تمیز نہ رہنا، جان بچھ کے انھے بن جانا، تکبر کرنا، شک

کرنا، کچھ نہ سمجھنا، کسے توں دل گھبرا جانا
اُکھاں اگے سرہیوں پھلن، (مخا) 1- چکر آدن، غش کھادن

2- سُدھ بدھ نہ رہون
اُکھاں اگے سرہیوں (سرہیاں) پھل جانی، (مخا) اُکھاں

اگے سروں پھل جانی، اُکھاں ساہنے ان ہونی ہو جانی

کے بے خبر ہوں، بے دھیانی کرن، نظر انداز کرن 3- بے مروت

ہوں، بے شرم ہو جاؤں 4- بے غیرتی بھڑن

اکھاں تے پئی بھنا، (مخا) دھیان نہ کرنا، خیال نہ کرنا، جان

بُجھ کے نظر انداز کرنا، ہنسوچے کم کرنا

اکھاں تے پردہ آؤں / اکھاں تے پردہ آؤنا، (مخا) 1- کجھ

نہ دسنا 2- مویا بند ہونا

اکھاں تے پردہ پون، (مخا) 1- بے وقوف بن جاؤں، خیال نہ

رہوں 2- دھوکے وچ آؤں

اکھاں تے چربی چڑھن، (مخا) 1- بے لحاظ ہو جاؤں، اُچی

نیویں دی تمیز نہ رہوں، وڈے پئے دی تمیز مک جاؤں 2- کجھ نہ

بُجھنا 3- مغرور ہو جانا، کسے ٹوں خاطر وچ نہ لیا نا

اکھاں تے رکھن، (مخا) ادب کرن، متبرک جانن

اکھاں تے ہتھ رکھن، (مخا) 1- شرمندہ ہوں 2- پیچھوں دی

دوبے دیاں اکھاں اُتے ہتھ رکھ کے اپنے بارے پیچھن (اک

کھنڈ)

اکھاں ٹڈ کے ویکھن، (مخا) حیران ہو کے ویکھن

اکھاں ٹڈیاں، (مخا) اکھاں پاڑنا، اکھاں پاڑ پاڑ کے دیکھنا

اکھاں ٹڈیاں رہ جانا، (مخا) 1- حیرانی نال کسے شے یاں بندے

ٹوں دیکھنا 2- ڈکھ یاں خوف نال اکھاں کھلیاں دیاں کھلیاں رہ

جانیاں

اکھاں ٹڈیاں رہ جاؤں، (مخا) حیران ہوں

اکھاں چار کرن، (مخا) 1- آہنا ساہنا ہوں 2- پیار ہوں

اکھاں چڑھان، (مخا) متھے وٹ پاؤں

اکھاں چڑھن، (مخا) پتلیاں بھرن، مرن دے نیزے ہوں

اکھاں چمک جاؤں، (مخا) 1- خوشی دا اظہار کرن 2- شرارت

نوں جی کرن

اکھاں پُندھیانا، (مخا) دیکھو: اکھاں پُندھیاون

اکھاں پُندھیاون، (مخا) 1- لٹک پاروں کجھ چرلئی اکھاں توں

نہ دین 2- کسے شے دا بہت سوہنا لگن

اکھاں ہتھپاون، (مخا) 1- شرمندگی دا اظہار کرن 2- کتر اون

اکھاں دا پانی، (مخا) 1- اکھاں دا نور 2- ہنجو، آنسو

اکھاں دا پردہ، (مخا) اکھاں دے اُتے دی جھلی

اکھاں دا تارا، (مخا) بہت پیارا، لاڈلا

اکھاں دا تارا ہوں، (مخا) بہت پیارا ہوں

اکھاں دا ترسن، (مخا) دیکھن لئی بے قرار ہوں، دیدنوں ترسن

اکھاں دا تیل کڈھن، (مخا) بہت زیادہ لکھائی پڑھائی کرن،

بہت زیادہ محنت کرن

اکھاں دا چائن، (مخا) بہت پیارا، لاڈلا، اکھاں دا نور

اکھاں دا چائن منگن، (مخا) 1- اولاد دی تاگھ کرن 2- سکون

چاہوں

اکھاں دا ڈکھ، (مخا) ہر ویلے دین والا روگ، ہر وقت ساہنے

رہن والا ڈکھ

اکھاں دا ککرا، (مخا) 1- تکلیف دیندیاں رہن والا بندہ 2- دشمن

3- اکھاں دا اک روگ

اکھاں دا لہو ہو جاؤں، (مخا) بہت روون پاروں اکھاں دا لال

ہو جاؤں

اکھاں دا ناسور ہو جاؤں، (مخا) لگاتار روئندیاں رہوں

اکھاں دا نغونہ، (مخا) 1- اکھاں دا اک روگ 2- پریشانی تے ڈکھ دا

(پہلی جلد)

بیاری یاں ڈرنال اکھاں دا جھمکنا بند ہو جانا تے گھلا رہنا
 اکھاں پٹ پٹ ویکھن، (مخا) بار بار ویکھن، چنگی طرحاں
 ویکھن، ٹک نال ویکھن، غور نال ویکھن
 اکھاں پٹ پٹ ویکھنا، (مخا) ویکھو: اکھاں پٹ پٹ ویکھن
 اکھاں پچھان، (مخا) اشارہ کھن، مرضی جانن
 اکھاں پچھاننا، (مخا) اشارہ سمجھنا، رمز پچھاننا
 اکھاں پرتا جاوَن، (مخا) ویکھو: اکھاں پرتا وَن
 اکھاں پرتا وَن، (مخا) رویہ بدل لوَن، بے مروت ہو جاوَن،
 پچھلا تعلق بھل جاوَن
 اکھاں پک جاوَن، (مخا) 1- اکھاں وُکھن 2- چڑ تائیں کسے دی
 اڈیک وچ رہوَن
 اکھاں پوڑن، (مخا) اکھاں نوں زخمی کرن، بہت زیادہ دکھ دیوَن
 اکھاں پونجھن، (مخا) 1- ہنجو صاف کرن 2- تسلی دیوَن، حوصلہ
 ودھاوَن
 اکھاں پھٹن، (مخا) انھیاں ہووَن، اکھاں دا ٹور جاندہ رہوَن
 اکھاں پھیر کے جاندیاں رہوَن، (مخا) مونہہ پھیر کے فُر
 جاوَن، اکھ بچا کے لکل جاوَن
 اکھاں پھیر لوَن، (مخا) 1- بے رخی کرن، بے مروتی کرن
 2- رنج ہو جاوَن
 اکھاں پھیر لینا، (مخا) بے مروتی دنا، ناراض ہونا، دھیان ہٹا
 لینا، بے وفائی کرنا
 اکھاں پھیرن، (مخا) ویکھو: اکھاں پھیر لوَن
 اکھاں تاڑے لگن، (مخا) مرن ویلے اکھاں دی عملگی بجھن،
 پتلیاں چڑھن

اکھاں تیاں ہووَن، (مخا) اکھاں وچ بہت رڑک پون، بہت
 غصے وچ ہووَن
 اکھاں تَر آوَن، (مخا) اکھاں وچ ہنجو آ جاوَن، روَن رہا ہو
 جاوَن
 اکھاں تَر کرن، (مخا) رووَن دھوَن
 اکھاں توں اُٹھی، ناں ٹور بھری، (اکھا) جدوں کوئی بندہ یاں
 شے اپنے وجود دے مطابق نہ ہووے تے طنز آ کھدے نیں، ناں
 وڈا تے درشن چھوٹے
 اکھاں توں اُٹھی، ناں نین سکھ، (اکھا) ویکھو: اکھاں توں اُٹھی
 ناں ٹور بھری
 اکھاں توں پردہ اُٹھنا، (مخا) اصلیت نظر آوَن، اصل معاملہ
 سامنے آ جانا
 اکھاں توں پردہ لہہ جاوَن، (مخا) ہوش آ جاوَن، اصل گل دا ہٹا
 لگ جاوَن، حقیقت دا چانن ہو جاوَن
 اکھاں توں دُور ہونا، (مخا) سامنیوں چلے جانا، جُدا ہونا، چھڑنا
 اکھاں توں رت چوون، (مخا) بہت زیادہ رووَن، بہت زیادہ
 غصے وچ ہووَن
 اکھاں توں معذور ہووَن، (مخا) اکھوں مٹا کھیاں ہووَن، نابینا
 ہووَن
 اکھاں تھلے گزارن، (مخا) اڈیک وچ ویلا کٹن
 اکھاں تے بٹھانا، (مخا) سناٹا، آدر بھاء کرنا، احترام دینا،
 عزت دینا
 اکھاں تے بہاوَن، (مخا) ویکھو: اکھاں تے بٹھانا
 اکھاں تے پٹی نھن، (مخا) 1- انھیاں ہو جاوَن 2- جان بچھ

مگروں دیکھن لگ پون

اکھاں کھٹھیاں رہ سگیاں پر بکری مرگئی، (اکھا) جدوں کے

کم وچ فائدہ گھٹ تے نقصان بہتا ہووے تاں کھندے نیں

اکھاں کھول کے رکھن، (مجا) محتاط ہوون، دھیان نال کم کرن

اکھاں کھولن، (مجا) 1- سوں کے انھن 2- دھیان کرن 3- غشی

زور ہوون

اکھاں گڈیاں جاون، (مجا) کسے دا اکھاں وچ پنچھ جاون،

حیران ہوون

اکھاں گلیاں ہو جاون، (مجا) اکھاں وچ پنجو آ جاون، اکھاں

ترپون

اکھاں لال سوہیاں ہوون، (مجا) دیکھو: اکھاں لال کرن

اکھاں لال کڈھنا/ لال لال اکھاں کڈھنا، (مجا) غصے وچ

آونا، گھورنا، رعب دکھانا

اکھاں لال کر لون، (مجا) دیکھو: اکھاں لال کرن

اکھاں لال کرن، (مجا) 1- بہت زیادہ روون 2- غصے وچ آون

اکھاں لال کرنا/ اکھاں لال کر لینا، (مجا) 1- غصے وچ آونا،

بہت غصے ہونا 2- رورو کے اکھاں وچ لالی پالینا

اکھاں لال ہوون، (مجا) 1- اکھ دکھنی آون 2- غصہ آون

اکھاں لڑاون، (مجا) 1- پیار محبت کرن 2- اکھاں اکھاں وچ

اشارے کرن 3- اک دوجے نوں گھورن

اکھاں لڑن، (مجا) پیار ہو جاون

اکھاں لکاوون/ اکھاں لکاونا، (مجا) بُرا کم کر کے شرمندہ ہونا،

کتر آونا، ملنوں سنکنا، ملن توں جھکننا

اکھاں لگنا/ اکھاں لگیاں ہونا، (مجا) تانگہ ہونا، اڈیک ہونا،

پیار ہونا

اکھاں لگیاں ہوون، (مجا) 1- پیار محبت ہو جاون 2- اڈیک

وچ ہوون

اکھاں مارن، (مجا) اشارے کرن

اکھاں متھے اُتے رکھن، (مجا) بے دید ہو جاون

اکھاں متھے تے لالیاں، (مجا) سرمٹھے تے رکھنا، بے دید ہو

جانا

اکھاں مٹکاوون، (مجا) خزرے کرن

اکھاں مٹکن، (مجا) اکھاں دانور بھالن، اولادی تانگہ کرن

اکھاں موند لینا/ اکھاں موندنا، (مجا) 1- انھے بننا، معاملے نوں

جان بچھ کے نظر انداز کرنا، ہنکار وچ انھے ہونا 2- سون لئی اکھاں

بند کر لینا

اکھاں میٹ جانا / اکھاں میٹنا، (مجا) مرجانا، مرنا، فوت

ہو جانا

اکھاں میٹ جاون، (مجا) مرجاون، فوت ہوون

اکھاں میٹ کے، (مجا) لاپرواہی نال، بے دھیانی نال، بے

غیر قی نال

اکھاں میٹ کے کم کرن، (مجا) 1- لاپرواہی نال کم کرن، بے

دھیانی نال کم کرن 2- کسے کم دامبر ہوون

اکھاں میٹن، (مجا) دیکھو: اکھاں میچ لون

اکھاں میٹ لنگھ جاون، (مجا) چھیتی گزرن، پتا لگے بنا ای بیت

جاون

اکھاں میٹیاں جاون، (مجا) مرجاون

اکھاں میچ لون، (مجا) 1- لاپرواہی کرن، نظر انداز کرن

(پہلی جلد)

موجب بندہ

اکھاں دا نور، (ند، مفت) 1- چانن، پینائی 2- اولاد، پتر 3- بہت

پیاری شے

اکھاں دا ہار دے جاون، (مجا) نظر دا جانڈیاں رہون، اٹھا ہو

جاون، مناکھیاں ہوون

اکھاں دھوون، (مجا) مونہہ دھوون، اکھاں صاف کرن

اکھاں دی ٹھنڈ، (مو) بہت پیارا، دل داسکون

اکھاں دی چھجلی، (مو) پلکاں، پپیاں

اکھاں دی رتہ، (ند) اتھرو، پنجو

اکھاں دی رتہ پیون، (مجا) اتھرو پیون، دے وچ روون

اکھاں دی رتہ ڈولھن، (مجا) پنجو کیرن، روون

اکھاں دی سونہ، (مو) آل اولاد دی قسم، سبھ توں پیاری شے

دی سونہ

اکھاں دی لو، (مو) دیکھو: اکھاں دا چانن

اکھاں دی لونجھ جاون، (مجا) 1- اکھاں دا بے نور ہو جاون،

پینائی جانڈی رہون 2- اُمید مر جاون

اکھاں دی لونجھن، (مجا) دیکھو: اکھاں دی لونجھ جاون

اکھاں دی لو دھ جاون، (مجا) بہت خوشی ہوون

اکھاں دے ڈورے، (ند) اکھاں وچ لالی دیاں دھاریاں

اکھاں دیاں پٹلیاں پتھراون، (مجا) بہت زیادہ اُڈکین

اکھاں ویاں سونیاں رہ گئیاں نیں، (اکھا) بھتا کم مک گیا

اے تے تھوڑا رہ گیا اے

اکھاں ڈب ڈباون، (مجا) اکھاں بھر آون، اکھاں وچ اتھرو

آ جاون

اکھاں ڈلھ پون، (مجا) دیکھو: اکھاں ڈلھک پون

اکھاں ڈلھک پون، (مجا) دیکھو: اکھاں وچ پنجو آ جاون

اکھاں ڈلھک پینا، (مجا) گلیڈ و بھر آونا، اکھاں وچ پنجو آ جانا

اکھاں روشن ہوون، (مجا) 1- کسے نوں مل کے خوشی ہوون

2- اولاد والا ہوون

اکھاں ساہنے پھر جاون، (مجا) مونہہ تے مکر جاون

اکھاں ساہنے نہ کرن، (مجا) شرماون، جھجھکن

اکھاں سیکدیاں پھرن، (مجا) نظر بازی کر دیاں پھرن، سواد

لیندیاں پھرن

اکھاں سیکن، (مجا) دیکھو: اکھاں سیکدیاں پھرن

اکھاں صاف نہ ہوون، (مجا) دل وچ وٹ ہوون، بُری نظر

رکھن

اکھاں فرش کر دیون، (مجا) اکھاں وچھا دیون، بہت زیادہ دید

کرن، آدرنال سواگت کرن

اکھاں کڈھن، (مجا) 1- گستاخی کرن، گھورن، ڈیلے دکھاون

2- انھیاں کرن، آنے کڈھن، غصے نال تگن، روہ دی اکھ پٹن

اکھاں کڈھنا، (مجا) گھورتا، گستاخی کرنا، آنیاں کڈھنا، آنیاں

تاڑنا، لالیاں تاڑنا

اکھاں کوڑیاں ہو جاون، (مجا) دل پھکا پین، نفرت ہو جاون،

پزاری ہوون

اکھاں کھل جانا، اکھاں گھلنا، (مجا) 1- جاگنا، ہوش آونا 2-

سمجھ آونا، پتا لگنا، اصل حقیقت دا پتا لگ جانا

اکھاں گھل جاون، (مجا) 1- اصل حقیقت دا پتا لگن، جاگن،

ہوش آون 2- تلی یاں کُتے وغیرہ دے بچیاں دا جنم دے کجھ دناں

اکھاں وچ اتھرو نہ آون، (مخا) 1- شدید غم کرن 2- بے حسی دا مظاہرہ کرن

اکھاں وچ اکھاں پا کے ویکھن، (مخا) پیار نال ویکھن، نیچہ نال ویکھن

اکھاں وچ اکھاں پالون، (مخا) اکھاں لڑالون

اکھاں وچ اکھاں پاون، (مخا) 1- نظر ملاون، اک دوجے نوں گھور گھور کے ویکھن 2- آہنا ساہنا کرن، حیا نہ کرن، گستاخی کرن

اکھاں وچ اکھاں پاون، (مخا) اک دوجے ول ویکھنا، نظر نال نظر ملاونا، آہنا ساہنا کرنا، گستاخی کرنا، حیا نہ کرنا

اکھاں وچ انگیار بھکھنا، (مخا) بہت غصے وچ ہونا

اکھاں وچ انگیار بھکھن، (مخا) سخت غصے وچ آون

اکھاں وچ پایاں نہ رڑکن، (مخا) بھلامنس ہون

اکھاں وچ پایاں نہ رڑکنا، (مخا) بہت سا دتے بھلامنس ہونا، آکر شائز بھج کے ٹھنڈا ہو گیا ہونا

اکھاں وچ پھرن، (مخا) تصور وچ رہون، ہر ویلے چیتے رہون، ساہنے رہون

اکھاں وچ تر کٹے چوبھن، (مخا) بہت زیادہ ظلم کرن، ڈھیر ڈکھ دیون

اکھاں وچ تولن، (مخا) غور کرن، جائزہ لون

اکھاں وچ ٹھنڈ پھرن، (مخا) سکون ہون، خوشی حاصل ہون

اکھاں وچ ٹھنڈ ہوون، (مخا) دیکھو: اکھاں وچ ٹھنڈ پھرن

اکھاں وچ جادو ہوون، (مخا) اکھاں دا خوبصورت ہوون

اکھاں وچ جان ہوون، (مخا) 1- مرن دے نیزے ہوون

2- اکھاں وچ چمک ہوون 3- اکھاں سوہیاں ہوون

اکھاں وچ چٹن، (مخا) 1- خوبصورت لگن 2- سوہنا ہوون

اکھاں وچ چربی آون، (مخا) دیکھو: اکھاں وچ چربی اترن

اکھاں وچ چربی اترن، (مخا) اکھاں تے پردہ آ جاون، ہنکاریا جاون

اکھاں وچ چربی اترنا، (مخا) ہنکارے جانا، جان بچھ کے اٹھا بن جانا، چنگے مندے دی تیز نہ رہنا، جاؤاں نوں بھل جانا، اکھاں تے پردہ آ جانا

اکھاں وچ خون اترن، (مخا) بہت غصے دی حالت وچ ہوون

اکھاں وچ خون بھر آون، (مخا) دیکھو: اکھاں وچ خون اترن

اکھاں وچ دُنیا اُتھر ہو جاون، (مخا) 1- سب کچھ لٹ جاون 2- بہت زیادہ دکھ پہنچن یا نقصان ہوون

اکھاں وچ دی کڈھنا، (مخا) نظر مارنا، نظر ثانی کرنا، سرسری طور تے دیکھنا، دیکھ چھڈنا، پڑھنا

اکھاں وچ ڈر نہ ہوون، (مخا) 1- نڈر ہوون 2- گستاخ ہوون، ڈھیٹھ ہوون

اکھاں وچ ڈورے پون، (مخا) مستی یاں بیماری پاروں اکھاں وچ لالی آون

اکھاں وچ ڈورے پینا، (مخا) شراب پین نال، جنسی خواہش کر کے یاں روگ دی وجہوں اکھاں وچ لال دھاریاں بن جانا، مستی

یاں بیماری پاروں اکھاں وچ آون والی لالی

اکھاں وچ رات کٹنا، (مخا) جاگدے رہنا، نیند نہ آونا، جگر اٹا کٹنا، دکھ یاں فکر دی رات گزارنا

2- شراون 3- چلانا کر جاون

اکھاں مچن، (مجا) دیکھو: اکھاں مچن لون

اکھاں میل کے دیکھن، (مجا) 1- ساہنا کرن، اکھاں وچ

اکھاں پاؤن 2- پیار نال دیکھن

اکھاں میل نہ سک، (مجا) شرمندہ ہون، نموشی محسوس کرن

اکھاں نال، (نم) غور نال، دھیان نال

اکھاں نال بلاؤن، (مجا) اشارے نال سدن، سینٹا مارن

اکھاں نال پھل نہ ڈٹھا، ناں گل بی بی، (اکھا) دیکھو:

اکھاں توں انھی ناں نور بھری

اکھاں نال پیراں دیاں تلیاں ملن، (مجا) 1- انوکھا کم کرن

2- بہت زیادہ عزت کرن 3- ڈھیر پیار کرن

اکھاں نال پیون، (مجا) عاشق ہون، نثار ہون

اکھاں نال جہان اے، دنداں نال سواد اے، (اکھا)

اکھاں تے دنداں دی اہمیت بارے آکھدے نیں

اکھاں نال جھاڑو دیون، (مجا) 1- بہت زیادہ عقیدت دا اظہار

کرن، بہت زیادہ محبت کرن 2- بہت عزت تے مان کرن

اکھاں نال کم کرن، (مجا) 1- دیکھ کے کم کرن، عقل توں کم کرن

2- چائیں چائیں کم کرن

اکھاں نال کھکھر لاہون، (مجا) دُور کھلو کے تاڑن، نظر میلی کر

کے دیکھن، بد نظری کرن

اکھاں نال گھاں کرن، (مجا) اشاریاں نال اک دوجے نوں

کجھ آکھن، سینٹاں نال گھاں کرن

اکھاں نال لا رکھن، (مجا) دیکھو: اکھاں نال لا کے رکھن

اکھاں نال لا کے رکھن، (مجا) ادب کرن، عزت کرن،

محبت کرن

اکھاں نال لاؤن، (مجا) مقدس جان، ڈھیر عزت کرن، محبت

کرن، بہت زیادہ ادب کرن

اکھاں نال منن، (مجا) غور کرن، جائزہ لون

اکھاں نال نہ دیکھن، (مجا) بے دھیانی کرن، حقیر جانن

اکھاں نال دیکھ کے کم کرن، (مجا) دھیان نال کم کرن

اکھاں نال دیکھن، (مجا) آپ دیکھن، دھیان نال دیکھن

اکھاں ٹوٹیاں جاون، (مجا) مرجاون

اکھاں ٹور نیں تے دند موٹی، (اکھا) اکھاں تے دنداں دی

اہمیت بارے آکھدے نیں

اکھاں نوں تیل لاؤن، (مجا) بے دقتی کرن، پٹھا کم کرن

اکھاں نیلیاں پیلپیاں کرنا، (مجا) غصے وچ آؤنا، غصے نال

تاڑنا، ڈاڈھا غصہ دکھاؤنا

اکھاں نیں کہ بنن، (اکھا) جدوں کسے نوں ساہنے پئی ہوئی

شے نہ دے تے طنزیاں مذاق کردیاں ہویاں آکھدے نیں

اکھاں نیں کہ کول ڈوڈے، (اکھا) دیکھو: اکھاں نیں کہ بنن

اکھاں نیوں جاون، (مجا) 1- شرمندہ ہو جاون، شرما جاون

2- احسان مندی دس 3- بے عزتی ہو جاون

اکھاں نیویاں کر لون، (مجا) شرم نال سر نیویاں کر لین، شرمندہ

ہو جاون، دید لحاظ کرن

اکھاں نیویاں کر لینا، (مجا) 1- شرم نال بیٹھاں نوں دیکھنا، شرما

جانا 2- شرمندہ ہو جانا 3- دید لحاظ کرنا

اکھاں وٹ جاون، (مجا) کتر جاون

اکھاں وٹیاں جاون، (مجا) 1- بھوں جاون 2- اکھاں لڑ جاون

اکھاں وچ لون پاؤن، (مخا) 1- انھیاں کرن، دکھ دیون
2- ڈنگراں دے آشوب دا علاج کرن

اکھاں وچ لہو اتر آؤن، (مخا) غصے نال اکھاں دالال ہو جاون
اکھاں وچ لہو چوڑن، (مخا) دیکھو: اکھاں وچوں رت چوڑن
اکھاں وچ مٹی پاؤن، (مخا) دھوکھا دیون، دغا کرن، بے وقوف
بیان، فریب دیون

اکھاں وچ مرچاں پاؤن، (مخا) بہت زیادہ دکھ دیون، بے حد
ظلم کرن

اکھاں وچ موتی بھر جاون، (مخا) 1- اتھرو ڈھلک پون 2- روہ
جاؤن

اکھاں وچ نامور ہو جاون، (مخا) دگ تک بنجو وگدیاں رہن
اکھاں وچ نشہ چڑھن، (مخا) اکھاں وچ مستی آؤن
اکھاں وچ نقشہ پھر جاون، (مخا) کسی شے دی تصویر نگاہوں
سامنے آؤن

اکھاں وچ نور آؤن، (مخا) 1- دوبارہ بینائی لہج جاون 2- اولاد
ہو پون 3- بہت خوشی ہوون

اکھاں وچ نیل دی سلائی پھیرن، (مخا) 1- انھیاں کرن
2- دھوکھا دیون

اکھاں وچ واس ہوون، (مخا) من نوں بھاون، بہت پیارا لگن
اکھاں وچ وسن، (مخا) چنگیاں لگن، محبوب ہوون، اکھاں وچ
سماؤن

اکھاں وچوں اگ نکلن، (مخا) 1- اکھاں وچ ساڑ ہوون
2- بہت غصہ آؤن

اکھاں وچوں پانی جاندیاں رہون، (مخا) بے دید ہو جاون،

حیا نہ رہون، انھیاں ہو جاون

اکھاں وچوں چنگیاڑے نکلن، (مخا) بہت غصہ آؤن

اکھاں وچوں چنگیاڑے نکلنا، (مخا) ات غصے دی حالت
ہونا، بہت ناراض ہونا

اکھاں وچوں دریا وہن، (مخا) بہت زیادہ اتھرو دگن

اکھاں وچوں رت چوڑنا، (مخا) بہت غصے دی حالت وچ ہونا،
غصے نال اکھاں لال ہونا

اکھاں وچوں رت چوڑن، (مخا) دیکھو: اکھاں وچوں رت
چوڑنا

اکھاں وچوں لہو چوڑنا، (مخا) بہت غصے کر کے اکھاں وچ لالی آ
جانا، بہت غصے ہونا

اکھاں وچوں لہو دے اتھرو نکلن، (مخا) بہت دکھی ہوون
اکھاں وچوں لہو ورھن، (مخا) دیکھو: اکھاں وچوں رت چوڑن
اکھاں وچوں من من پانی جاون (مخا) بہت زیادہ روون، زار
و قطار روون

اکھاں وچوں نیند اُڈ جانا، (مخا) کسے بیماری، پریشانی یا عشق
دی کیفیت وچ نیند نہ آؤنا، سخت پریشان ہونا، بہت زیادہ اُڈ یک
ہونی

اکھاں وچوں نیند اُڈ جاون، (مخا) 1- سخت پریشان ہوون
2- بہت زیادہ اُڈ یک ہوون 3- کسے بیماری پاروں نیند نہ آؤن

اکھاں وچھا دیون، (مخا) دیکھو: اکھاں وچھاؤن
اکھاں وچھاؤن، (مخا) بہت زیادہ عزت کرن، سواگت کرن،

قربان ہو جاون

اکھاں دکھاؤن، (مخا) گھورن، دھمکاؤن، غصہ آؤن، ڈراؤن
(پہلی جلد)

اکھاں وچ رات کٹنی، (مخا) 1- ساری رات جاگدیاں رہنا
 2- بے قرار ہونا، بے چین ہونا
 اکھاں وچ رات کڈھن، (مخا) ویکھو: اکھاں وچ رات کٹنا
 اکھاں وچ رات گزارن، (مخا) جاگدیاں رات گزارن، بے
 قراری وچ رات لنگھن
 اکھاں وچ رات لنگھاوَن / اکھاں وچ رات لنگھن، (مخا)
 ویکھو: اکھاں وچ رات گزارن
 اکھاں وچ رٹک پون، (مخا) اکھاں وچ مٹی یاں روڑ چین یاں
 کسے ہوسبوں چوبھ پین
 اکھاں وچ رٹکن، (مخا) بُرا لگن، کسے تے وٹ چڑھن
 اکھاں وچ رٹکنا، (مخا) نہ بھادنا، بُرا لگنا، کسے نال حسدیاں
 ساڑا ہونا، کسے تے وٹ چڑھنا
 اکھاں وچ رڈہ آجاوَن، (مخا) غصے نال اکھاں لال ہو جاوَن
 اکھاں وچ ریت دھوڑن، (مخا) اکھاں وچ گھٹا پاوَن،
 بیوقوف بناوَن
 اکھاں وچ سُرمہ کڈھن، (مخا) ہوشیاری دکھاوَن، دھوکھا دیوَن
 اکھاں وچ سرھوں پھٹلن، (مخا) 1- پیلا نظر آوَن 2- خوش
 ہوون 3- رچیواں وِسن
 اکھاں وچ سرھوں پھٹلنا، (مخا) پیلا ہی پیلا نظر آوَن، امیری
 دکھاوَن، خوش ہونا
 اکھاں وچ سلائی پھیرن، (مخا) 1- انھیاں کردیوَن 2- بہت
 زیادہ ظلم کرن
 اکھاں وچ سماوَن، (مخا) ویکھو: اکھاں وچ سماوَن
 اکھاں وچ سماوَن، (مخا) اکھاں وچ کھٹھ جاوَن، بہت پیارا

لگن، من نون بھادون
 اکھاں وچ سوئے مارن، (مخا) ڈھیر دکھ تکلیف دیوَن، بے
 رچی نال پیش آوَن
 اکھاں وچ کھٹھ جاوَن، (مخا) سونیاں لگن، من نون بھاء
 جاوَن
 اکھاں وچ کھٹھن، (مخا) جی نون بھاء جاوَن، پیارا لگن
 اکھاں وچ کھٹھنا، (مخا) بہت پسند آوَن، بہت چنگا لگنا، بھاء
 جانا، بہت سُنڊ رلگنا
 اکھاں وچ کھٹکن، (مخا) اکھاں وچ رٹکن، بہت ای بُرا لگن،
 نفرت جوگا ہووَن
 اکھاں وچ گھٹا پاوَن، (مخا) بدھو بناوَن، بے وقوف بناوَن،
 دھوکھا دیوَن، مال دھر کرن
 اکھاں وچ گھٹا پاوَن، (مخا) بدھو بناوَن، دھوکھا دینا، فریب کرنا،
 چھل نال کسے دامال اڈالینا
 اکھاں وچ گھر کر جاوَن، (مخا) بہت پیارا لگن، من وچ سما
 جاوَن
 اکھاں وچ گھٹن دے دے رووَن، (مخا) بُری طرحاں
 رووَن، بہت پچھتاوَن
 اکھاں وچ لالی آوَن، (مخا) 1- اکھاں لال ہووَن 2- اکھاں
 دکھنیاں آوَن 3- بہت غصہ آوَن
 اکھاں وچ لالی اُترن، (مخا) غصے نال اکھاں لال ہو جاوَن،
 بہت غصہ آوَن
 اکھاں وچ نون باہنا، (مخا) اکھاں وچ لون پاوَن، دھوکھا دینا
 اکھاں وچ نون باہی جانا، (مخا) ویکھو: اکھاں وچ نون باہنا

اُکھڑ: (نڈ) 1- ہلنا، اپنی تھان توں ہٹ جانا، دکھرا ہونا 2- برباد ہونا
اُکھڑ پکھڑ، (نم) بل جمل، بھیج نس، دکھو دکھ
اُکھڑ پکھڑ جانا، (مخا) اپنی تھان توں ہل جانا، پٹیا جانا
اُکھڑ پکھڑ جاوَن، (مخا) اُڈ اُڈ ہو جاوَن، پکھڑ جاوَن، کسے شے
دے مختلف حصیاں دا دکھو دکھ ہو جاوَن
اُکھڑ پکھڑ وچھٹنا، (مخا) تاس ہو جانا
اُکھڑ جاوَن، (مخا) جڑھوں نکلن، پیروں ہلن، ارادہ بدلن
اُکھڑ کھوہا، (نڈ) چکڑ وچ لگ کے تنکیا ہو یا کھڑ دا نشان،
کھروچ

اُکھڑا: (نڈ، صفت) جیہوں سخت ہون پاروں کھنیاں کھو دیا نہ جاسکے
اُکھڑاونا: (متعدی السعدی) کسے کولوں فرش وغیرہ اُکھڑاونا
اُکھڑن / اُکھڑنا: (مصدر) 1- پٹیا جانا، جڑھ سنے باہر آ جانا
2- گڈنیاں جڑیا ہو یا مواد خُدا ہو جانا، جوڑ ہل جانا 3- آوا جائی دا
سلسلہ بند ہو جانا (ساہ) 4- اک سار نہ رہنا (قدم) 5- فرق پینا
(چال) 6- بے تال تے بے سُرا ہو جانا (اواز) 7- بھٹکن لگ
جانا، اُچاٹ ہو جانا، ناراض ہو جانا (من)
اُکھڑن پکھڑن، (مخا) اپنی تھان توں ہل جانا، پٹیا جانا، اُجڑ جانا،
تباہ ہو جانا، اک سر نہ رہنا

اُکھڑاوان: (مصدر) پٹواون، اُکھڑاوان
اُکھڑے: (نڈ) 'اُکھڑے' دی جمع، پٹے ہوئے، اوزار ہوئے
اُکھڑے پکھڑے، (صفت) اُداس، اُوزار، بے زار
اُکھڑیا ہو یا: (نڈ) 1- پٹیا ہو یا، برباد ہو یا، جڑھوں نکلیا ہو یا (تریتاں
دی گالھ) 2- بھٹکیا ہو یا، بھٹلیا ہو یا
اُکھڑیاں: (مو) 'اُکھڑی' دی جمع، پٹیاں ہو یاں، بیزار ہو یاں

اُکھڑیاں اُکھڑیاں گلاں کرن، (مخا) بیزاری نال گلاں کرن،
بے جوڑ گلاں کرن، وٹ نال بولن، ٹٹھے جواب دیون، لڑن
نوں آون
اُکھڑیاں گالھیں کرن، (مخا) دیکھو: اُکھڑیاں اُکھڑیاں گلاں
کرن

اُکھڑیجَن / اُکھڑین: (مصدر) دیکھو: اُکھڑن

اُکھڑیون: (مصدر) دیکھو: اُکھڑن

اُکھل: (صفت) پورا، سارا، مکمل، سرب

اُکھل: (سن، صفت) 1- وڈی اُکھلی، موٹی لکڑ دا وڈا سارا پٹو جو کئی وار
دھرتی وچ گڈ لیا جاندا ہے 2- ٹنڈ جو کھوہ دی من تے پانی لئی بنیا
ہوندا ہے 3- بھدا، بے وقوف

اُکھلن / اُکھلنا: (مصدر) 1- اُکھاڑنا، چوٹ مارنا 2- اُکھلی وچ

وچھٹنا، اُکھل وچ پا کے دھان وغیرہ دا چھوڑنا 3- غرور کرن، تنکوں
اُکھلی: (مو) چٹو دھرتی وچ اُپروں چوڑا تے تھلیوں سوزا پٹیا ہو یا ٹوٹا

جس وچ چول وغیرہ چھڑے جاندے نیں

اُکھلی وچ دتا سرتے منگلی (مولھیاں) دا کہیہ ڈر، (اکھا)

خطرناک کم ذمے لین گروں ڈرن کیا

اُکھلی وچ سردتاں مولھیاں دا کہیہ بھار، (اکھا) اکھا کم

شروع کر کے اوس دیاں اوکڑاں توں کیہ ڈرنا

اُکھلی وچ بر دے کے روون، (مخا) لگ کے روون، خطرے

وچ پے کے پچھتاوَن

اُکھلی وچ سردینا، (مخا) کسے اوکھ کم دی ذمے داری لینا

اُکھلی وچ بر دیون، (مخا) خطرے وچ پین، جان کے مصیبت

سہیون، کوئی اوکھا کم اپنے ذمے لون

اکھاں دکھاونا، (مجا) گھورنا، دھمکاونا، غصہ و سنا، ڈراونا

اکھاں ہو جاوَن، (مجا) مشہور ہو جاوَن

اکھاوَن: (مصدر) جڑھوں کڈھ دیوَن، زمین نالوں وکھریاں کرن، پیروں کڈھن

اکھاونا: (نعم) کہاونا، اکھوانا، کہلاونا

اکھائیں: (ند، مفت) آکھاں

اکھٹ: (مفت) 1- نہ گُٹن والا، پنا ٹوٹ 2- اٹک، نہ تھوَن والی

اکھٹنا: (مو) اکھٹ ہونا

اکھٹن: (مصدر) ٹھوکر کھاوَن، ٹھیڈا لگن

اکھٹن: (مصدر) گھٹن، ٹھوَن، گھٹن

اکھر: (ند) 1- حرف، کلمہ، لفظ 2- مجازاً، گل بات 3- نشان، ترکیب، ہنر

اکھر بول، (ند) فقرہ، جملہ

اکھر پین، (ند) بد تیزی، سرکشی، ہٹ دھرمی

اکھر پواوَن، (مجا) لکھواوَن، دستخط کراوَن، سفارش کراوَن

اکھر جاج، (مو) نحو، خودا علم

اکھر جاج بھوم، (ند) علم نحو

اکھر جٹ، (ند) مرکب لفظ یاں الفاظ

اکھر دھن، (ند) لغات، کوش، ڈکشنری

اکھر دھن بھوم، (ند) لغات دا علم

اکھر سہانن، (مجا) الف ب دی پچھان کرن، تھوڑا بہت لکھیا پڑھیا ہودن

اکھر کھوترن، (مجا) 1- حرف اُکرن 2- کے لفظ یاں تحریر اُتے غور کرن

اکھر لڑی، (مو) 1- لفظاں دی قطار، فقرہ 2- مصدر

اکھر مُول، (مو) قواعد دی کتاب، گرامردی کتاب

اکھر مُول بھوم، (ند) قواعد دا علم، گرامر بارے واقفیت

اکھر نال اکھر جوڑ کے پڑھنا، (مجا) چے کر کر کے پڑھنا جیویں تھوڑا پڑھیا ہو یا کر دا ہے

اکھر واکھر، (ند) لفظ لفظ، حرف حرف

اکھر وٹ، (مو) کے لفظ نوں لکھن واسطے حرفاں دا پچاؤ، چے، شبد جوڑ

اکھر ورتارا، (ند) لفظاں دی ورتوں

اکھر وٹ، (مو) 1- لفظاں دی تقسیم 2- شعر دی تقطیع

اکھر وکی، (مو) ویکھو: اکھر وکی

اکھر ہتھ، (ند) دستخط

اکھر: (مفت) 1- جو گھر دا نہیں، نہ یکھلن والا 2- نہ جلن والا، پختہ

اکھڑالی: (مو) اکھڑلی، کھڑلی

اکھڑانی: (مو) 1- ڈنگراں نوں اوکھر پاوَن لئی بنائی ہوئی تھاں

2- گھڑلی، ڈوگھی پانی دی نالی 2- ٹوٹا

اکھڑاون: (مصدر) املاء، لکھن

اکھڑاونا: (نعم) کے شبد نوں اکھڑاں وچ لکھنا

اکھڑوٹ: (ند) 'اخروٹ' دا وٹ یا روپ

اکھڑینا: (فل) کے اکھڑا اکھڑاں وچ لکھیا جانا

اکھڑ: (مفت) 1- اُجڈ، گھمنڈی، اموڑ، جھگڑالو، ایویں لڑ پین والا، اڑب 2- جاہل

اکھڑ کھاند، (مفت) شرارتی، بد مزاج، بہت ای گستاخ

اکھڑ مزاج، (مفت) ویکھو: اکھڑ

اُکھوں لہنا، (مجا) پسند نہ رہنا، دیکھن نوں جی نہ کرنا، نفرت ہو
جاون، دل توں اُتر جانا
اُکھوں لہو ورھاوَن، (مجا) بہت زیادہ روون پاروں اکھاں
وچوں لہو دے ہنجو کیرن، زار قطار روون
اُکھوں لہون، (مجا) نفرت ہو جاون، پسند نہ رہون، دل توں اُتر
جاون، دیکھن نوں جی نہ کرن
اُکھوں مُنا کھیاں ہوون، (مجا) انھیاں ہوون، بینائی توں عاری
ہوون

اُکھی: (مو) دیکھو: اکھ

اکھے: (کلمہ) 1- گل کردیاں ہو یاں ایس لفظ نوں بطور تکیہ ورتدے

نیں: 2- 'اوہ آکھے' دا مخفف 3- اکے، پتے

اُکھیاں: (مو) 1- اکھی جمع 2- اکھاں، دیدے

اُکھیاں بدل جاون، (مجا) پہلے والا تعلق نہ رہون، بے رُخی
ورتن

اُکھیاں بدل کے دیکھن، (مجا) بے مروتی نال دیکھن، غصے
نال دیکھن، اوپریاں والا سلوک کرن

اُکھیاں بڑی نعت نیں، (اکھا) عام طور تے منگن والے مناکھے
منگن ویلے آکھدے نیں

اُکھیاں بناون، (مجا) اُکھیاں دا آپریشن کر کے تندرست کرن
اُکھیاں بند کر لوں، (مجا) سوون، مرجاون، بے پروائی کرن،

غفلت کرن، بے حیائی کرن، کسے کم دل دھیان نہ کرن
اُکھیاں بند ہو جاون، (مجا) سوں جاون، مرجاون، بے پروا ہو

جاون، کسے کم دلوں دھیان پاسے ہو جاون
اُکھیاں بناوَن، (مجا) موٹیے دا علاج کراون، اکھیاں دا

آپریشن، پتھر دے ڈیلے بنوادون
اُکھیاں بھر جاون، (مجا) رچ جاون
اُکھیاں پلٹن، (مجا) اکھیاں پھیرن، بے لحاظ ہوون، بے دید
ہوون
اُکھیاں تاڑے لگنا، (مجا) جان نکلن ویلے اکھاں دی پتلیاں دا
اک جگہ بک جانا
اُکھیاں توں اولھے ہوون، (مجا) اکھاں توں دور ہوون،
پردیس ٹر جاون

اُکھیاں تے چالون، (مجا) بہت زیادہ استقبال کرن، ڈھیر
سواگت کرن

اُکھیاں تے جچی رکھن، (مجا) بہت زیادہ عزت کری جاون
اُکھیاں پکھیاں ہو جاون، (مجا) 1- بہت زیادہ لونال اکھاں دا
چندھیادون 2- اکھاں تے پردہ پے جاون
اُکھیاں دا پانی مُک جاون، (مجا) 1- ہنجوسک جان 2- اٹھا
ہوون

اُکھیاں داتارا، (ند) دیکھو: اکھاں دا چانن
اُکھیاں داجادو، (ند) نظراں دا موہ، اکھاں دی کشش
اُکھیاں ساہنے کرن، (مجا) بے دیدیاں دا مگوں نکلن، گستاخی
کرن، شرمندہ ہوون، مجال نہ ہوون

اُکھیاں ساہنے نہ ہوون، (مجا) شرم آون، دیکھن دی ہمت نہ
ہوون

اُکھیاں لال ہوون، (مجا) غصے نال لال پیلا ہوون، ناراض
ہوون

اُکھیاں لاون، (مجا) پیار پاون، محبت کرن

(پہلی جلد)

اُکھور کے گل دا جواب دیون: (مخا) 1- آکر پادوں کوڑا پونا

2- بولن مہنگا ہودون

اُکھوڑ: (پو، ند) اخروٹ، کھوڑ

اُکھوڑا: (ند) 'اُکھوڑن' دا حاصل مصدر، اُکھیرا

اُکھوڑن: (مصدر) کھودن، کھٹن، جڑھوں پٹن، اُکھیزن، اُدھیزن،

دکھ دکھ کرن

اُکھوڑی: (پو، مو) دیکھو: اُکھوڑ

اُکھو کھو: (ہ، مو) چھوٹے بالاں نوں کھوئی دا اے، یکے بال دا کھانا

اُکھوتا: (ند) 1- اکھ دا کوتا 2- اُکھو اوتا، کھلو اوتا

اُکھوں: (نم) اکھ چوں، اکھ توں، اکھ نال

اُکھوں انھی تے ناں نور بھری، (اکھا) اوہناں وصفات تے مان

کرنا جیہڑے بندے کول نہ ہودون

اُکھوں انھی گبتھے دا چا، (اکھا) کوئی وصف نہ ہونا، پراوس

توں متعلقہ کم کرن دی سدھر رکھنا، دگئی: اُکھوں انھی میرے داسرہ

اُکھوں او لھے گھت بھڑولے، (اکھا) پردیس گیا بھڑولے یا

برابر ہے کیونکہ اکھاں توں او پلے اے، ساہمنے دسا ہون نوں

وڈایا اے، اُکھوں او لھے ہون والے دی پرواہ نہ کرن بارے

کہندے نیں

اُکھوں او لھے ہودون، (مخا) لُک جاوون، کسے اوٹ دج ہودون،

نظر نہ آون

اُکھوں بچ نکلن، (مخا) لُک چھپ کے چلیاں جاوون، قابو آون

تے بچ نکلن

اُکھوں لاواں، (صفت) کانا، اک اکھ والا

اُکھوں لہہ جاوون، (مخا) بے وقعت ہو جاوون، قدر نہ ہودون

اُکھلی ہودون، (مخا) کوئی دکھ یاں مصیبت دج ہودون، تھک جاوون

اُکھن: (مصدر) کھودن، پٹن، کھٹن، اُکھوڑن

اُکھنڈ: (صفت) 1- اکھان دی جج، آکھی گئی گل، کہاوت 2- لگاتار،

مسل

اُکھنڈ پانٹھ، (ند) گورو گرنتھ صاحب دی پہلے شہد توں لے کے

اخیری شہد تیک اُتار پڑھائی، اُکسارتا، لگاتار کتاب دا پڑھنا،

اُکسارتا، گورو گرنتھ صاحب نوں مسلسل پڑھنا

اُکھنڈا: (ند) مچھی پھرن لئی تالاب، کنڈھے اُتھلے پانی دج بنایا اجیہا

ڈونگا کھنڈا جیہڑے دج مچھیاں آکے نکل نہ سکن

اُکھنتا: (نم، فعم) گھنتا، کھودنا، اُکرنا

تھولا اُکھنتا، (فعم) جسم تے پکے گول نشان یاں مورت بناوٹا

مانا اُکھنتا، (فعم) مانا دا نیکہ لاوٹا

اُکھنٹوٹ: (ند) ہلکھ یاں کمزوری پاروں اکھاں دا بند ہو جانا، مُندی

اکھاں والا، جیہڈ یاں اکھاں کمزوری پاروں مُندی ہو جاوون

اُکھنوں: (ند) اُتھوں، اوتھوں گوتا

اُکھوٹا: (متحدی السعدی) کھلوٹا

اُکھوٹا: (مصدر) کسے ٹوں آکھنا، کسے دوجے کولوں کسے تیجے ٹوں

گل اکھوٹنی

اُکھوت: (مو) بول چال دج بہت آون والا بھیا ہو یا فقرہ جس دج

کوئی تجربے دی گل مختصر روپ دج اتے اکثر شعری بولی دج کہی

گئی ہووے، لوکان دی زبان تے پکيا ہو یا کوئی فقرہ جو مثال دے

طور اُتے درتیا جائے، اکھان، لوک، اُکھتی، مثال

اُکھوتا: (پو، صفت) کالھا

اُکھوتا پینا، (مخا) کالھا پینا، چھستی کرنا

اُکھیں تار لگن، (مجا) بہت زیادہ اُڈیک ہون
 اُکھیں ترس، (مجا) کسے دے دیدار لئی تانگھن، اُڈیک، آس
 اُکھیں توں اودھر ہون، (مجا) اکھاں توں اوجھل ہون،
 اکھاں توں دور ہون
 اُکھیں توں پردہ لہن، (مجا) 1- حقیقت دا پتا لگن، لاعلمی دُور ہو
 جاون 2- کسے گل بارے چائن ہو جاون
 اُکھیں تے بلہاون، (مجا) اکھاں تے بھادن، عزت کرن
 اُکھیں تے پٹی بدھن، (مجا) 1- بے وقوف بن جاون 2- دھیان
 نہ رہون 3- بے حیائی ورتن
 اُکھیں تے پردہ پون، (مجا) 1- دھوکھا کھا جاون 2- غفلت کرن
 3- کُجھ سمجھ نہ آون 4- بے حیائی ورتن
 اُکھیں تے رات کدھن، (مجا) رات جاگ کے گزاردن
 اُکھیں ٹھنڈ پون، (مجا) دل نوں سکون حاصل ہون
 اُکھیں چائن ہون، (مجا) اکھاں نوں نور لھن، ڈھیر خوشی
 ہون، بہت سکون لھن
 اُکھیں چڑھن، (مجا) 1- جی نوں چنگا لگن، پسند آون 2- نزاع دا
 وقت ہون
 اُکھیں دا سُر مہ ہون، (مجا) اکھاں دا تارا ہون، بہت پیارا
 ہون
 اُکھیں دا عرق نکلن، (مجا) 1- بہت زیادہ لکھائی پڑھائی کرن
 2- دیدہ ریزی کرن
 اُکھیں دا نُور ہون، (مجا) بہت پیارا ہون، اکھاں دا تارا
 ہون
 اُکھیں دے بہون، (مجا) 1- اکھاں بینائی توں محروم ہو جاون

2- کسے نوں سبھ توں پیاری شے دے دیون
 اُکھیں ڈٹھا، (مجا) (مفت) اکھاں نال دیکھیا ہویا، چشم دید
 اُکھیں ڈٹھا بھاوے نہ تے کچھو سبے تلج، (اکھا) جیہڑا بندہ
 چنگا نہ لگے اودہا نیڑے ہو بیٹھن ہور وی بھڑا لگدا ہے
 اُکھیں ڈٹھا بھٹھ پون، (مجا) کسے دے اُکھیں دیکھے نوں نہ من
 اُکھیں ڈٹھا بھٹھ پیا میں کتھیں سُنیا، (اکھا) کسے دی اُکھیں
 دیکھی تے اعتبار نہ کرن نے اپنی کتھیں ایدھروں اودھروں سنی ہوئی
 گل دی درستی واسطے ضد کرن والے واسطے آکھدے نیں
 اُکھیں ڈورے آ جاون، (مجا) اکھاں وچ لہو اتر آون، بہت زیادہ
 غصہ چڑھن
 اُکھیں رت روون، (مجا) خون دے بنجو روون، بہت روون،
 بہت زیادہ غم محسوس کرن
 اُکھیں رڑکن، (مجا) اکھاں وچ پنھن، بہت تکلیف ہون،
 بُرا لگن
 اُکھیں رَوہ آون، (مجا) اکھاں وچ اُتھرو آون، روون
 اُکھیں سرھوں پھل جاون، (مجا) پیلا ای پیلا دسن، اکھاں
 وچ خوشیاں داساں ہون، خوش ہون
 اُکھیں سکھ کلچے ٹھنڈ، (اکھا) جیہڑے ویلے دنا ہووے کہ
 سانوں تہاڑی گل دلوں منظور اے تاں اودوں کہندے نیں، جنان
 پیاریاں نوں خوش دیکھ کے آپ خوش ہونا، جین تے آرام نال ہونا
 اُکھیں سکھ کلچے ٹھنڈ ہون، (مجا) جین تے آرام نال ہون،
 مطمئن ہون
 اُکھیں سکھ کلچے ٹھنڈک، (مجا) 1- تہاڑا آکھیا برستھے تے
 2- اولاد توں سکھ دیکھن والیاں ماواں دوجیاں نوں اولاد بارے
 (پہلی جلد)

عمل 2- اک روگ جس وچ وال جھڑ جاندهے نیں 3- اک بیماری
جس نال بونیاں دیاں جڑاں گل جانداں نیں
اُکھیرن: (مصدر) دیکھو: اُکھاڑن
اُکھیرنا: (فعل) پٹنا، اڈ کر دینا، جڑھاں توں کڈھنا، اپنی تھاں توں
ہلا دینا
اُکھیرٹی: (مو، صفت) 'اُکھیرن' دا فعل ماضی مطلق داصیغ، پٹی،
کھودی
اُکھیں: (فم) اپنیاں اکھاں نال، آپ
اُکھیں اتھرو آون، (مخا) روون، دل بھر آون
اُکھیں اُتے ہتھ ہوون، (مخا) روندیاں رہون، روون دھون
اُکھیں اگول پر دے آون، (مخا) 1- بُرے بھلے دی تمیز نہ رہون
2- نزاع دی کیفیت ہوون
اُکھیں انگیارے بھکھن، (مخا) تیز بخار ہوون، بہت غصہ آون،
بہت دٹ چڑھن
اُکھیں بند تھیون، (مخا) مرجاون، غفلت دا شکار ہوون، بے
غیرت ہوون
اُکھیں بھالن، (مخا) اکھاں کھولن، محتاط ہوون، پیار محبت تلاش
کرن
اُکھیں بھرنون، (مخا) اکھاں وچ بنجولے آون، رون ہکا ہو
جاون
اُکھیں پانیاں نہ ڈکھنا، (مخا) اکھیں پانیاں نہ رڈھکنا
اُکھیں پونجھن، (مخا) 1- رونوں ہٹ جاون، صبر کرن 2- حوصلہ
دیون، روندے نوں چپ کراون
اُکھیں پھولا پے جاون، (مخا) اکھاں نوں روگ لگ جاون

اُکھیاں لہمن، (مخا) روشنی دین، خوشی ہوون
اُکھیاں نال اکھیاں ملاون، (مخا) دیکھو: اکھاں چار کرن
اُکھیاں وچ سماون، (مخا) اکھیاں وچ دس جاون
اُکھیاں وچوں دریا بہاون، (مخا) زار قطار روون، بہت زیادہ
اتھرو ڈھن
اُکھیاں وچھاون، (مخا) بہت زیادہ استقبال کرن، آدر بھاکرن،
عزت کرن
اُکھیاں: (مو) اکھ، جگی، مشکل، کھچیل
اُکھیاں کٹ جاون، (مخا) ڈکھ، مصیبت سہ لؤن، اوکھا ویلا
گزار لؤن
اُکھیاں: (مو) 'اُکھیاں' دی جمع، مصیبتاں، ڈکھ، اوکڑاں
اکھیاں: (مصدر) آکھیا جانا
اکھیاں: (ج، صفت) اگرچہ، باوجود کہ، مگروں، غیر
اُکھیرا: (صفت) دھیرا اوکھا، ہووراں نالوں پٹنا اوکھا، دتوں باہرا کم
اُکھیرا کم، (فم) 1- اوکھا کم 2- دتوں باہرا کم
اُکھیرنا: (صفت) اوکھیرا، ہوورا اوکھا
اُکھیری کار: (مو) دیکھو: اُکھیرا کم
اُکھیر: (فعل) 'اُکھیرن' مصدر توں فعل امر، اُکھاڑ، لشتی داداء
اُکھیر لگن، (مخا) 1- دالاں دا جھڑن 2- ڈگ پین والی سٹ یاں
دھکا لگن
اُکھیر مارن، (مخا) 1- پھیٹ مارن، دھکا دیون 2- داء مار کے
ڈھالین
اُکھیر مارنا، (مخا) تھلے سٹ دینا، پیروں کڈھ دینا
اُکھیرنا: (فم) 1- 'اُکھیرنا' توں مشتق، اپنے اصلے توں اڈ ہو جان دا

نہیں بھردا

آکھیں دیکھی دتن، (حما) 1- اپنیاں اکھاں نال دیکھی ہوئی گل

سناون 2- اپنے زمانے دی بات دتن

آکھیں دیکھی مکھی تے نہیں نگلی جاندی، (اکھا) جان بھجھ کے

تے کوئی معصیت نہیں سہیڑدا

آکھیں دیکھیا بھل جاتے کسے بھلے مانس دا آکھا من،

(اکھا) جدوں کسے نوں آکھیں دیکھی گل دی تھاں اپنی گل یاں

شرافت یاں وڈیائی پاروں کوئی منوائے تاں طنز آکھیا جاند اے

آکھیں دیکھیا نہ کنیں سڈیا، (اکھا) عجوبہ شے بارے سنن یاں

اوہنوں دیکھن ویلے آھدے نیں

اگنی: (مو) اکائی، اک، اک توں نو تک دے ہندسے

اگنی: (مو) 1- 'اک ای' دا مخفف، اک ای، اگوائی، اگوا 2- جوئے

دی اک چال

اگنی: (عدد، صفت) دہیہ جمع اک "اگنی" اکیس، (21)، اکیواں

اگنی اگنی، (صفت) بڑے تھوڑے فرق والا

اگنی: (مو) 'اگنا' دی تانیث، جامع، پوری، ساری، بالکل

اگنی پکلی، (مو، صفت) 'اگنا پکنا' دی تانیث، ساری دی ساری

اگنی زبان نہ رکھتے تے آکھن جھکا اے، (اکھا) کسے دے

عیب نوں بہت ای تھوڑا کر کے دسنا

اگنی پور: (ند) بند مٹھ وچ کسے شے دی گنتی دا اندازہ لاوون دی کھیڈ

اگنی جانا: (حما) اک جانا، تنگ پئے جانا

اکے: (حرف عطف) یا، یاں

اکے: (صفت) اکو، اک ہی، اکلا ہی

اکے تاں سوکا، اگتے تاں ڈوبا، (اکھا) کتے انتاں دی بھکھ تے

کتے انتاں دا رچیواں تے ایسے طرحاں دیاں متقاد گلاں دتن

بارے بولدے نیں

اکے تھیلی دے وٹے ہون، (حما) 1- عاداتاں دے اگو چپے

ہون 2- اگونس یاں گروہ دے ہون

اکے ڈگے پنڈ منگن، (حما) اک ویلے ڈھیر سارے یاں بہت

سارے کم کرن

اکے راہ لنگھاوون، (حما) 1- اکو چہا سلوک کرن 2- وڈے

چھوٹے دا لحاظ نہ کرن

اکے واہ، اکے پاہ، (اکھا) پتلی نوں واہ کے روڑی پاوون بڑا

ضروری ہوندا اے

اکے پکے، (پونم) آخری گل، صرف اک ای

اگتے: (صفت) 'اگنا' دی جمع

اگتے پکے، (صفت) 'اگنا پکنا' دا صیغہ جمع، سارے دے سارے،

گل، تمام

اگنا: (صفت) اگنا یا ہو یا، تنگ آیا ہو یا

اگنا تھکنا، (صفت) تھکا تھکا

اگنا تھکنا رہون، (حما) تھکنا تھکنا رہون، بیزار ہون

اگنا ہو یا، (ند، صفت) ستیا ہو یا، تنگ پیا ہو یا، اواز

اگنا: (فل) ابلنا، جوش کھانا، ابل کے بھانڈیوں باہر ڈگن لگ

جاوون

اگنا نہیں تے گھنجیا نہیں، (اکھا) ذرا دھن بھل بندے نوں منزل

توں کدھرے دور لے جاندی اے

اگیتھ: (عدد، صفت) اکاٹھ، اکٹھ، ستھ جمع اک، 61

اکیڈمی (Academy): (انگ، مو) علم تے ادب نوں ترقی دیون

(پہلی جلد)

دن لکیاں آکھ دیاں نہیں

اُکھیں سکھ ہودن، (مخا) خوش باش ہودن، کسے نوں مل کے

راضی ہودن

اُکھیں سمن، (مخا) اکھاں تر ہودن، اکھاں نم آلود ہودن، ردون

ہاکا ہودن

اُکھیں شکارا پون، (مخا) 1- اکھاں وچ تیز روشنی پون 2- کسے

والا چانک دن

اُکھیں فرش کرن، (مخا) اکھاں وچھاوون، بہت زیادہ عزت کرن

اُکھیں کوڑھیاں کدھن، (مخا) 1- بھونڈے طریقے نال دیکھن

2- غصے وچ دیکھن، کوڑ نال دیکھن

اُکھیں گھسمن، (مخا) 1- بہت چنگا لگن، من نوں بھاوون 2- برا لگن

اُکھیں گل آون، (مخا) اشاریاں نال گل کرن

اُکھیں گھٹا پاؤن، (مخا) دھوکھا دیون، فریب کاری کرن

اُکھیں گھرنا، (مذمت) 1- ڈونگھیاں اکھاں والا 2- عام طور اُتے

سفلے یاں کھوچی بندیاں نوں آکھ دے نہیں

اُکھیں لہسن، (مخا) 1- نواں نواں پیار ہودن 2- اکھاں کھولن

اُکھیں لڑ جادون، (مخا) اکھاں چار ہودن، محبت ہو جادون

اُکھیں لڑاؤن، (مخا) کسے دا کسے نال عشق کرنا

اُکھیں لگن، (مخا) 1- کسے نال پیار ہو جادون 2- نیندر آ جادون

اُکھیں لون پاؤن، (مخا) دھوکھا دیون، اکھاں وچ گھٹا پاؤن

اُکھیں مارن، (مخا) پیار بھری نظراں نال دیکھن، اکھ نال اشارہ

کرن، سینت مارن، اکھ دے اشارے نال کجھ سمجھاوون

اُکھیں متھے تے لاؤن، (مخا) بے دید ہو جادون، بے حیا ہو جادون

اُکھیں میٹیاں ورھے لکھ جادون، (مخا) وقت دا بہت پھتہتی لکھ

جاوون

اُکھیں نال گالھیں کرن، (مخا) 1- اکھاں نال مٹھاں کرن

2- بہت چالاک ہودن 3- سینتاں مارن

اُکھیں نال لاؤن، (مخا) عزت کرن، دید لفظ کرن، آدر بھا کرن

اُکھیں ٹوٹ وخن، (مخا) مر جادون، فوت ہو جادون

اُکھیں وچ، (نم) اکھاں دے اندر، اکھاں دے سامنے،

اشاریاں وچ

اُکھیں وچ اکھیں پاؤن، (مخا) اکھاں چار کرن، آہنے سامنے

ہودن

اُکھیں وچ چنھن، (مخا) اکھاں وچ رڑکن، بُرا لگن، کھڑکن،

کسے توں نفرت آون

اُکھیں وچ ریت گھستن، (مخا) اکھاں وچ گھٹا پاؤن، بیوقوف

بناؤن، کسے نوں دھوکھا دیون، دھوکھے بازی کرن

اُکھیں وچ لنگھاؤن، (مخا) اکھاں وچ گڑا دیون، انتظار کرن،

مسلل اُڈکین

اُکھیں وچ وخن، (مخا) اکھاں وچ سما جادون، بہت چنگا لگن، من

نوں بھاوون

اُکھیں وخن، (مخا) اکھاں وچوں بنجو کرن، زار قطار ردون

اُکھیں ویکھ کے مکھی ننگن، (مخا) جان کے غلط کم کرن، دیدہ

دانہ بھل کرن

اُکھیں ویکھ کے موہرا نہیں کھادا جاندا، (اکھا) دیکھو: اُکھیں

دیکھی مکھی نہیں نکلی جاندی

اُکھیں ویکھ نہ رجا بہوں رنگ تماشے، (اکھا) زندگی وچ آون

والے پیشاں واقعات نوں ویکھ کے دی انسان دا دل ایہدے توں

نال بھریا ہو یا، قہری

اگ بگولا ہونا، (حما) غصے وچ آنا، غصے کارن لال پیلا ہونا،

بھکھنا، قہری ہونا

اگ بگولا ہوون، (حما) دیکھو: اگ بگولا ہونا

اگ بل اٹھنا، (حما) 1- اک دم بہت غصے وچ آ جانا 2- بھڑک

اٹھنا 3- فساد ہو جانا

اگ بل بل اٹھن، (حما) 1- رو رو کے اگ دا بلن 2- غصہ

چڑھن 3- جوش آون

اگ بلن، (حما) 1- اگ روشن ہوون 2- لڑائی فساد ہو جاون

اگ بلن باجھ دھوں نہیں نکلد، (اکھا) کوئی نہ کوئی گل ہوندی

اے تاں ای لوکاں دے مونہاں آتے آؤندی اے

اگ بلے روٹیاں پکا کے، رن بنے کھسم نوں کھوا کے،

(اکھا) کوئی دی چیز ویلے سر کم نہ آوے تاں اوہدا ہون نہ ہون

برابر اے

اگ بن جانا، (حما) دیکھو: اگ بن جاون

اگ بن جاون، (حما) غصے نال لال پیلا ہو جاون، قہری ہوون

اگ پنا دھوں کتھوں، (اکھا) کوئی نہ کوئی گل ہوندی اے فیرای

کھل دی اے، ایویں کوئی گل نہیں بن جاندی ہر گل دی کوئی نہ کوئی

بہ ضرور ہوندی اے

اگ پنا دھوں کتھے، (اکھا) دیکھو: اگ پنا دھوں کتھوں

اگ بناون/اگ بناونا، (حما) 1- آتھبازی بناون، بارود تیار

کرن، تباہی بربادی دے سامان کرن 2- غصہ چڑھاون

اگ بھاء، (ند) بھاء، قدر قیمت، مل، نرخ

اگ بھوکا ہونا، (حما) غصے نال چچ اٹھنا، غصے نال چہرے دا

لال ہو جانا، غصے نال بھر جاون

اگ بھوکا ہوون، (حما) غصے نال بھریا ہوون

اگ بجھانا/اگ بجھاون، (حما) 1- اگ نوں ٹھنڈا کرنا 2- تریہہ

مناونا، خواہش پوری کرنا 3- جھگڑا بکھیرنا مناونا، غصہ دور کرنا

4- صلح کراون

اگ بجھاون، (حما) 1- اگ نوں ٹھنڈیاں کرن 2- غصہ دور کرن

3- لڑائی جھگڑا ہٹاون، صلح کراون 4- خواہش پوری کرن

اگ بجھن، (حما) 1- اگ ٹھنڈی ہوون، غصہ جاندا رہون، لڑائی

ملن 2- آرزو پوری ہوون

اگ بجھنا، (حما) 1- اگ دا بلدیاں نہ رہنا 2- تریہہ مٹنا 3- امن

ہونا 4- صبر آ جانا

اگ بھریاں ہوون، (حما) غصے والا ہوون، قہری ہوون، دُشمنی

یاں حسد ڈھڈ وچ ہوون

اگ بھڑک پون، (حما) دیکھو: اگ بھڑکن

اگ بھڑکاون، (حما) 1- اگ نوں ہوا نال ودھاون 2- لڑائی

جھگڑا ودھاون 3- غصہ چڑھاون 4- محبت گھنی کرن، بے چین کرن

اگ بھڑکن، (حما) 1- اگ تیز ہوون 2- لڑائی جھگڑا ودھن

3- غصہ چڑھن 4- محبت گھنی ہوون

اگ بھڑکنا، (حما) 1- اگ بیتی بل اٹھنا 2- فساد کھڑا ہو جانا 3- لڑائی

جھگڑا ودھنا

اگ بھکھ پون، (حما) 1- اگ بل پون 2- لڑائی فساد ہو جاون

3- غصہ چڑھ جاون 4- پیار دے بھانبر بل پون

اگ بھکھاون/اگ بھکھاون، (حما) بھانبر چاونا، اگ نوں تیز

کرنا، لاناں کڈھنا، فساد پاونا، ٹھنڈی پیندی لڑائی نوں تیز کرنا،

(پہلی جلد)

والا ادارہ یاں انجمن

اُکیرا: (نڈ) لکڑی یاں پترتے کھود کے لکھن والا کارنگر

اُکیراں: (نم) اک ایریاں، اک واری

اُکیرت: (سن، مو) اچس، بدنامی، بندہ، نموشی

اُکیر لے: (ج، صفت) پہلے، پہلوں

اُکیرن: (مصدر) دیکھو: اُکرن

اُکیرواں کھستا: (نڈ) تیلے والی جچی

اُکیرے: (نم) پہلاں، پہلوں

اُکیریں: (نم) اک ایریں، اک واری

اُکیشور واد/اُکیشور واد: (نڈ، Monotheism) توحید، وحدانیت،

اک رب دے وجود اُتے ایمان رکھنا، خدا دے اک ہون اُتے

یقین رکھنا

اُکیلا: (نڈ، صفت) اکلا، تنہا، کلا کارا

اُکیلن: (مصدر) دٹی ہوئی ڈوری یاں رتی دے وٹ کھولن

اُکیلی: (مو، صفت) 'اُکیلا دی تانیٹ، اُکلی، تنہا، کُلی کاری

اُکیلے: (نڈ) 'اُکیلا دی جج

اُکیلے ڈکیلے دا اللہ بیلے، (اکھا) 1- اُکلے بندے دا رب ای

وارث اے 2- اُکلے دا کوئی حال نہیں ہوندا

اُکین: (مصدر) دیکھو: اُکین

اُکیشٹھن: (مصدر) اکٹھا کرن، جمع کرن

اُکین پلاہیں ہتھ پاون/اُکین پلاہیں ہتھ مارنا: (حما) مایوی

یاں بے دی دی حالت وچ معمولی سہارا بھالنا، کچھ نہ سمجھنا، دھری

چیز نہ سمجھنا

اُکیوا: (نڈ) دیکھو: اُکیواں

اُکیواں: (نڈ) 1- اُکن دی حالت، اوازاری 2- جھکن

اُکیون: (مصدر) دیکھو: اُکین

اُکیہرا: (صفت) اک تہہ والا، اک پرت

اُکیہواں/اُکیواں: (عدد، صفت) اُکیاں دی گنتی پوری کرن والا

ا.....گ

اگ: (سن، مو) 1- پنجاب غصراں وچوں اک غصرا، اگنی، ستر، گرمی

2- پیار، موہ، عشق، محبت، متا 3- کم 4- ایرکھا، حسد، ساڑا، وٹ، جلن

5- دشمنی، لڑائی، جھگڑا، فساد 6- ڈاڈھی بھکھ 7- مہنگائی 8- غصہ

اگ اُتے بالن پاون، (حما) دیکھو: اگ اُتے تیل چھڑکن

اگ اُتے پانی پاون، (حما) اگ نوں بُجھاون، جھگڑا فساد

مکانوں، غصہ ٹھنڈا کرن

اگ اُتے پانی سٹھن، (حما) دیکھو: اگ اُتے پانی پاون

اگ اُتے لٹاون، (حما) ساڑن، ظلم کرن، ترقاون، بے چین

کرن

اگ اُتے لیٹن، (حما) سڑن، ترفن، بے چین ہون، محبت کرن

اگ اگ آکھیاں مونہہ نہیں سڑدا، (اکھا) کسے شے دا ناں

لیاں اوہدا اثر نہیں ہو جاندا، جتا چر اوہدے نال عمل دی شامل نہ

ہوے

اگ اتار، (نڈ) اک طرحاں دی آتھبازی

اگ بال دینا، (حما) اگ بچاونا، جوش چڑھاونا، فساد کھڑا کر دین

اگ بالن/اگ بالنا، (حما) 1- اگ روشن کرن 2- اگ لاون،

فساد کراون، غصہ چڑھاون

اگ بگولا، (نڈ) 1- سڑدا بلدا ہو یا، لالو لال، بھکھدا ہو یا 2- غصے

اگ تے تیل مارن، (مجا) لڑائی نوں گھاں کر کر ہور ودھاوان

اگ تے بلا وانا، (مجا) بہت دکھ دینا، تڑفانا

اگ تے لڑائی نوں ودھدیاں چر نہیں لگدا، (اکھا) اگ تے

لڑائی بڑی چھیتی ودھدیاں نیں، ایس بارے سمجھداری توں کم لینا

چاہیدا اے

اگ تے لینا، (مجا) نہایت دکھی ہونا، اریکھا کرنا

اگ ٹھنڈی کرن، (مجا) دیکھو: اگ اُتے پانی پاوان

اگ جاگن/اگ جاگن، (مجا) 1۔ نتھی ہوئی اگ دوبارہ مل

پینا 2۔ جھگڑے فساد اُمر ہو جانا 3۔ بے چینی ہونا

اگ جانے لوہار جانے، پھوکن والے دی بلا جانے، (اکھا)

دیکھو: اگ جانے یاں لوہا پھوکنی والے دی بلا جانے

اگ جانے یاں لوہا پھوکنی والے دی بلا جانے، (اکھا)

شرارتی دا کجھ نہیں جاندا اوہنوں کیہ، الٹی بجائی کرن والا ٹھیک اندا

زہ نہیں لاسکدا کہ اوہ بے ایس عمل پاروں دو جیاں اُتے کیہ بیت

دی اے

اگ جایا، (ند، صفت) پہلے خاوند یاں بیوی وچوں اولاد، اڈت،

ہڑت

اگ جگاوان، (مجا) 1۔ نتھی ہوئی اگ نوں مُر بھڑکاوان 2۔ بے

چینی پیدا کرن 3۔ شوق ودھاوان

اگ جھاڑن، (مجا) اگ اُتوں سواہ لاہون، اگ نوں کندھنی نال

پھردن

اگ چترناں نوں لگن، (مجا) ڈھیر غصہ لگن، کسے گل دا پُچھ

جادن، دٹ لگن

اگ دا بھانبر، (ند) 1۔ اگ دی اُچی لاٹ، اگ دا شعلہ

2۔ بڑے غصے والا آدمی، ایسا آدمی جو تھوڑی گلوں ای ج اُٹھے

اگ دا پُتلا، (ند) غصے والا آدمی، سڑیا بلیا، سڑیل

اگ دا پُتلا اگ دل جاندا اے، (اکھا) ہر شے اپنے اصل دل

جاندا اے، لڑا کا بندہ لڑن نوں بھجدا اے

اگ دا پُتنگا، (ند) 1۔ چنگاری، شرارہ 2۔ اگ دا پُتلا، غصے والا

اگ دا پہاڑ، (ند) 1۔ اگ دا بھانبر 2۔ بہت غصیل بندہ

اگ دا ٹوٹا، (مجا) دیکھو: اگ دا پُتنگا

اگ دا سڑیا اگ نال ای چنگا ہوندا اے، (اکھا) لوہے نوں

لوہا ای وڈھدا اے جیسے دکھ دتا ہووے سکھ وی اوے کولوں لہے

تاں چنگی گل ہوندا اے

اگ دا سڑیا ٹپنے کولوں وی ڈردا اے، (اکھا) مصیبتاں دا ماریا

ہویا مصیبت دے ناں توں وی ڈردا اے

اگ دا کھڈاری، (ند) خطرناک کم کرن والا

اگ دا گھر، (ند) 1۔ لڑائی فساد دی جڑھ 2۔ غصے نال بھریا ہویا

3۔ غصیل، ٹبر، کبا، خانوادہ

اگ دا لٹو، (ند) دیکھو: اگ دا پہاڑ

اگ دا لٹو، (ند) غصے نال بھریا ہویا، اگ دا پُتلا

اگ دا مل، (مجا) دیکھو: اگ دے بھا

اگ دب دیون، (مجا) دیکھو: اگ دین

اگ دین، (مجا) 1۔ اگ نوں سواہ وچ پھن 2۔ لڑائی جھگڑے نوں

سانجھ لون 3۔ دل وچ دیر لکاوان 4۔ عشق دے روگ تے قابو

پاوان

اگ دکھاوان، (مجا) تیلی نال اگ لاوان، ساڑن، بالن

اگ دھکن، (مجا) اُتوں پُچ ہو جاوان تے وچوں دیر اوویں ای

(پہلی جلد)

لڑائی کراونا

اگ بھکھن، (حما) دیکھو: اگ بھکھن پون

اگ بیجھن، (حما) لڑائی جھگڑے دامنڈھ بھن، شرارت کرن، فساد دامنڈھ بھن

اگ پانی دامیل، (اکھا) دو متضاد یاں مخالف طبع چیزاں یاں بندیاں دا آپس وچ ملاپ دیکھ کے آکھدے نیں

اگ پانی دامیل نہیں ہوندا، (اکھا) چنگے مندے آپس وچ رل نہیں سکدے، متضاد مزاج دے لوک سانجھ نہیں بھاسکدے

اگ پانی دامیل ہوں، (حما) دو مخالف طبع چیزاں یاں بندیاں دا ایک تھاں اکٹھیاں ہوں، انوکھی گل ہوں، انہونی ہوں

اگ پانی دا ویر، (ند) 1- ازلی ویر، بڑی سخت دشمنی ہونا، دو ویریاں یاں مخالف طبع بندیاں بارے آکھدے نیں 2- ناممکن

اگ پانی دا ویر ہوں، (حما) دو ویریاں مخالف طبع بندیاں دا اک تھاں نہ رہ سکن، مزاج دکھو دکھو ہوں، اڈو اڈرائے ہوں،

بہت زیادہ مخالفت ہوں ہونا

اگ پانی دی کھیڈ، (اکھا) 1- متضاد گلاں یاں مخالف طبع لوکاں دیاں گلاں 2- اگ تے پانی نال چلن والی مشین 3- ہانڈی روٹی

پکاون داکم

اگ پتھری، (مو) پتھری اک خاص قسم جیہوں رگڑن نال اگ بل پیندی اے، چھماق

اگ پکڑن، (حما) 1- اگ لگن، بلن گ پین 2- بہت غصہ آون اگ پون، (حما) اگ درھن، اگ لگن

اگ پھڑن/اگ پھڑنا، (حما) دیکھو: اگ پکڑن

اگ بھکھن/اگ پھکھنا، (حما) 1- غصہ چڑھاون والیاں گلاں

سُنن 2- اوکھے ون دیکھن 3- پُغلی کرن، بد خوئی کرن 4- اوکھیاں ہوں

اگ بھوک دینا، (حما) 1- گرمی کرنا، بہت گرمی ہو جانی 2- غصے نال بھڑکا دینا، فساد پوا دینا، لائی بھجائی کرن، پُغلی کرنا 3- مُونہ

یاں بھوکنی نال اگ نوں ہوا دینا 4- اُجھکل دیون، کن بھرن اگ پھوکن، (حما) 1- مُونہ یاں بھوکنی نال اگ نوں ہوا دین

2- لائی بھجائی کرن، پُغلی کرن، کن بھرن، اُشکل دیون، غصہ دودھاون

اگ پھولدیاں رہوں، (حما) 1- کوئی خطرناک کم کر دیاں رہوں 2- جھگڑا کیتی رکھن

اگ پھولن، (حما) 1- کوئی خطرناک کم کرن 2- لڑائی جھگڑے نوں نویں سریوں چھیڑن

اگ پے جاون، (حما) اگ لگ جاون، سڑ جاون، فساد ہو جاون اگ پیٹنا، (حما) بہت گرمی ہونا

اگ تاپن، (حما) اگ نال اپنا بٹہ گرم کرن، اگ سیکن اگ تولن، (حما) 1- بہتان اادن، جھوٹی گل آکھن 2- بے دوتنی

دا کم کرن

اگ توں پانی ہو جانا، (حما) غصہ ٹھنڈا ہو جانا، اک دم دشمن توں دوست بن جانا

اگ توں پانی ہو جاوَن، (حما) غصہ لبہ جاوَن، نرم ہو جاوَن اگ تے پانی پاون/اگ تے پانی پادنا، (حما) غصے نوں ٹھنڈا

کرنا یاں کراونا

اگ تے تیل پادنا، (حما) بلدی تے تیل پادنا، مچدی نوں ہور مچاونا، کوڑیاں گلاں کہہ کے فساد نوں ہور دودھا دینا

نقصان کر کے خوش ہوں

اگ لاکے سٹا روڑی تے، (اکھا) دیکھو: اگ لائی تے سٹا کندھ تے

اگ لاوون، (مجا) 1- اگ بھکھاوون، 2- فساد کھڑا کرن، لاوون

اگ لاوونا، (مجا) 1- ساڑنا، پھونکنا، ناش کرنا، 2- جھگڑا پاونا، فساد

کراونا، بھڑکاونا، اکساونا، غصہ چاڑھنا، اگ بھکھاوون، پھڑنا

اگ لائی تے سٹا کندھ تے، (اکھا) جدوں کوئی جھگڑا کھڑا کر

کے آپ پاسے ہو جاوے تاں کہندے نیں

اگ لائے تماشا دیکھے، (اکھا) شرارت کر کے پچھانہ ہٹ جان

والیاں لئی آکھدے نیں

اگ لایا، (فمر) اگ لایو

اگ لگ جانا/اگ لگ جاون، (مجا) 1- کسے چیز دا اگ لگ

کے سڑن لگ جانا، اگ پھڑنا 2- بھڑک جانا، غصہ آ جانا، مشتعل

ہو جانا 3- بھانبر چن، مہنگائی ہونا

اگ لگاونا، (مجا) اگ دینا، بھڑکا دینا، فساد پادینا، لاوونا

اگ لگن/اگ لگنا، (مجا) 1- بھانبر چن، سڑن لگ جانا 2- غصہ

آونا 3- فساد کھڑا ہوونا، 4- مہنگائی ہوونا، ڈاڈھی بھکھ لگنا 5- کسے دا

من نوں چنگا لگن

اگ لگی تے کھوہ پٹن، (مجا) دیکھو: اگ لگی تے کھوہ پٹنا

اگ لگی تے کھوہ پٹنا، (مجا) پہلاں ہون والا کم پہلاں نہ کرنا

تے موئے تے بھیج نہ کرنا، عین لوڑ ویلے نس بھیج کرن

اگ لگی جگراویں، دھو آں نکلیا گوپی راویں، (بجھارت) کھہ

اگ لگے، (بد دعائیہ کلمہ) سڑ جاوے، تباہ برباد ہو جاوے، اُجڑ

جاوے، لکھ نہ رہوے

اگ لگے تاں جل وچ رہوے، آدر بھاء سبھ دا کرے، تن چیزاں دا ہے اوہ کھانا، اک نہ ہووے تاں پوے شرماتا، (بجھارت) کھہ

اگ لگے تے مُشکاں دے بھاء نہیں پچھیدے، (اکھا) لوڑ

ویلے مہنگا سستا نہیں دیکھی دا، لوڑ دی چیز ہر بھاء لینی پیندی اے

اگ لکیاں مینہہ کتھے، (اکھا) ویلے سر ضرورت دی شے گھٹ

لہدی اے

اگ لین آون/اگ لین آونا (مجا) جلدی نال مڑ جاون،

چھیتی پچھانہ پرتن، لوڑ پوری کردیاں ای واپس ہو جاون

اگ لین آئی گھر والی بن بیٹھی، (اکھا) نکا موٹا بہانہ بنا کے

کسے شے تے قبضہ کرن والے بارے آکھدے نیں، جدوں کوئی

کے دی چیز اُتے تھوڑا جیہا سا پا کے خواہ مخواہ قبضہ کر بیٹھے تاں

بولدے نیں

اگ لین جاون تے پیغمبری لہجہ جاوے، (اکھا) کسے عام جیسے

کم لئی گیاں کوئی بہت وڈا کم ہو جاوے تاں کہندے نیں

اگ مارن، (مجا) اعتبار گواون، ساکھ خراب کرن، مستقبل خراب

کرن

اگ مچ پون/اگ مچن، (مجا) دیکھو: اگ بھکھ پون

اگ مچاون، (مجا) 1- اگ بھکھاوون، بھانبر لاوون 2- جھگڑا فساد

کھڑا کرن

اگ مدھم ہون، (مجا) 1- اگ بھجن 2- فساد گھٹ جاون 3- گل

مٹھی پئے جاون

اگ مرندا، (مجا) حسد دا ماریا ہویا، سڑیل

اگ مزاجا، (مجا) اگ دی ناڑ، سڑیل، غصیلا، چڑچڑا،

(پیلی جلد)

رکھن، ڈھڈ وچ غصہ رکھن

اگ دھکھا دن، (مخا) دیکھو: اگ بھکھا دن

اگ دھوکھن، (مخا) 1- اگ نوں تیز کرن 2- ہاواں بھرن

اگ دھوون، (مخا) دیکھو: اگ جھاڑن

اگ دی چنگ، (مو) دیکھو: اگ دا پتنگ

اگ دی لاٹ، (مو) اگ دالانو

اگ دی ناز ہوون، (مخا) زرا غصے دا بھریا ہوون، لڑاکا ہوون

اگ دے بھاء، (صفت) ڈھیر مہنگا

اگ دے بھاء وکن، (مخا) بہت مہنگا وکن

اگ دے تارے، (مذ) توے دے تارے، روٹیاں پکاؤن

مگروں توے نوں پھلے توں لاہون پچھوں اوہ دے پٹھلے جے پھٹن

والیاں چنگاں

اگ دے تیر مارن، (مخا) طعنے مہنے مارن، بہت تنگ کرن

اگ دیاں لاٹاں نکلن، (مخا) 1- شدید بخار ہو جاؤن 2- بہت

زیادہ اگ لگن

اگ دیاں لاٹاں نکلنا، (مخا) پنڈا بہت تنہا، سخت بخار دی حالت

ہونا، پنج بھٹھ تاپ ہونا، بہت زیادہ اگ لگن

اگ دینا/اگ دیون، (مخا) 1- اگ لاؤنا، سیک کرنا 2- لوتھ

دے سنکار لئی لہو لاؤنا 3- بھٹھے دی اگ بالنا 4- کسے نوں

بھکاؤنا، غصہ چڑھانا 5- ہندوؤں دالاش نوں سازنا

اگ روشن کرن، (مخا) اگ بالن، اک بھکھا دن

اگ روشن ہوون، (مخا) اگ بل پون

اگ جچن دشمن نہیں ویکھدی، (اکھا) 1- غصہ کسے دالفاظ نہیں

کردا 2- لڑائی وچ کوئی دی رشتہ چیتے نہیں رہندا

اگ سٹگاؤن، (مخا) اگ بالن، اگ بھکھا دن

اگ سٹلکن، (مخا) 1- اگ بلن 2- وچے وچ گڑھن 3- محبت یاں

حد وچ سڑن

اگ سوں جاؤن/اگ سوں جاؤنا، (مخا) اگ اُتے سواہ پا دینا

تاں جے سیک گھٹ ہو جائے، چھیکو نوں بجھ جانا، گل مٹھی پئے جانا،

جھگڑا مک جاؤن یاں ذب جاؤن

اگ سیکن، (مخا) 1- اگ تا پون 2- مشکل کم کرن

اگ صاف کرن، (مخا) لڑائی ختم کرن

اگ کھاسی تے اکتیار بکسی، (اکھا) اگ کھاوے تے اکتیار

گئے، جو غصہ کر دالے اوہ غصہ دکھاندا اے

اگ کھائے اکتیار گئے، (اکھا) بُری گل دا بُرا پھل، انسان جیہو

جیہا عمل کر دالے اوہو جیہا پھل پالیندا اے

اگ کھایا، (پو، صفت) اگ کھان والا، اگ کھانا (اک گالھ)،

غصہ پی جان والا

اگ کھارن، (مخا) لڑائی ودھاؤن

اگ لا/اگ لاؤ، (حقارتی کلمہ) دفع کر، جان دے، نہ لے

اگ لا تماشا ویکھنا، (اکھا) 1- فسادی آدمی واسطے کہندے نیں

جو لڑائی پوا کے دکھرا ہو بہندا ہے 2- نقصان کر کے خوش ہونا

اگ لا دینا، (مخا) بھڑکا دینا، غصہ چڑھا دینا، فساد پوا دینا

اگ لا دیون، (مخا) 1- اگ بھڑکاؤن 2- غصہ چڑھاؤن 3- جھگڑا

کھڑا کر دیون

اگ لا کے پانی نوں بھجن، (اکھا) جان بُجھ کے جھگڑا پاؤنا تے

پھیراؤس نوں جھوٹی موٹھی مناؤن دا جتن کرنا

اگ لا کے تماشا دیکھن، (مخا) فساد کھڑا کر کے سوادیلین،

اگ ورگا لال ہون، (مخا) غصے نال بھنچا ہویا

اگ ورھاون، (مخا) 1- سورج دا بہت دھپ دیون، گرمی چھڈن

2- آتش بازی چلاون 3- اسلحے نال گولیاں دی بوچھاڑ کرن

اگ ورھن / اگ ورھنا، (مخا) 1- بہت دھپ ہون، سخت

گرمی پون 2- اسلحے نال گولیاں دی بوچھاڑ ہون 3- عذاب نال

ہون

اگ وٹن / اگ وٹنا، (مخا) ویکھو: اگ ورھن

اگ ویکھن، (مخا) بلن، سرن، جتن

اگ ہو جاون، (مخا) ویکھو: اگ بن جاون

اگ ہون، (مخا) لال پیلا ہون، قبری ہون، غصے نال بھکھن

اگ: (نڈ، صفت) 1- اگلا، اگلا پاسا، نمبر 2- پبل، مڈھ 3- بھاء،

نرخ، بل، قیمت

اگ سنگ / اگ سنگ: (مو) پتا، نکانہ، اگھ سنگھ، خبر

اگا: (نڈ) 1- ساہنا پاسا، موہرا، اگاڑ، اگاڑی، ہر شے دا اگلا حصہ، اگلا

سرا 2- گھر دے سامنے، کھلی تھاں 3- گرتے دے اگلے پاسے دا

ٹکڑا 4- سریر دا اگلا حصہ، ٹپت اگ 5- آون والا سما، بھوکھت،

مرن پچھوں دا جیون، دوسرا جہان، آون والا مستقبل

اگا بھنھن، (مخا) 1- راہ ڈکن 2- مستقبل خراب کرن

اگا بھارا کرن، (مخا) پاپ کرن، گناہ کرن

اگا بھاری کرنا، (مخا) پاپ کرنا، گناہ کرنا

اگا بھاری ہونا / اگا بھارا ہون، (مخا) 1- رستہ اوکھا ہون

2- حاملہ ہون 3- گناہ کر کے جہنم خریدنا، بہت ظلم کیے ہونا

اگا پچھا، (نڈ) 1- سوچ وچار، جھجک 2- اگا نہہ پچھا نہہ ہون دی

حالت، ٹھیک ویلے سر نہ ٹکنا یاں ہون دی حالت 3- کپڑے

یاں لباس دا اگلا پچھلا ٹکڑا 4- نتیجہ، انت، اخیر 5- انسان دیاں اگلے

پچھلے خاص اگ 6- مڈھ تے اخیر

اگا پچھا پنن / اگا پچھا پٹنا، (مخا) جیوندے موئے ساریاں نوں

گالھاں کڈھن

اگا پچھا دیکھنا، (مخا) اگے دل تے پچھے دل تکتا، سبھ طرحاں دی

دیہار کر لینا، چوہیرے نظر مار لینا، سوچھی رکھنا، سوچ وچار کرنا، محتاط

ہونا

اگا پچھا سوچنا، (مخا) کم کرن توں پہلاں اوس دے گھانے

وادھے بارے سوچ لینا، ہر پہلو تے دیہار کر لینا، اپنی اوقات دا

خیال رکھنا

اگا پچھا کرن، (مخا) بہانے کرن، خیل و جُت کرن، ٹالن، چر

کرن

اگا پچھا نہ دیکھن، (مخا) بے سوچیاں سمجھیاں کم کرن، اپنی اوقات

دل دھیان نہ کرن

اگا پچھا نہ دیکھنا، (مخا) کسے معاملے دے سارے پہلوں تے

وچار نہ کرنا، نفع نقصان نہ سوچنا، بُرا بھلا نہ وچارنا، نتیجہ سوچے بنا کم

کرنا، ڈھل نہ کرنا، ثرت کر گزرتا، بھادیں چنگا بھادیں ماڑا، دھیان

نہ کرنا

اگا پچھا نہ ہون، (مخا) 1- لاوارث ہون، کلا کارا ہون

2- کسے شے دا مڈھ سر نہ ہون، دوہاں پاسیوں نامکمل ہون

اگا پچھا ویکھن / اگا پچھا دیکھنا، (مخا) 1- سوچ وچار کرن، اُچی

نیویں دل دھیان رکھن، محتاط ہون، اپنی اوقات دا خیال رکھن

2- چوہیرے نظر رکھن

اگا پچھا ہون، (مخا) 1- چر ہون، نہیر سویر ہو جاون، کوئی سبب

(پہلی جلد)

اقرے سجدا

اگ مکھی توں ڈریئے، ہور جوجی چاہے سوکریئے، (اکھا)

اگ تے حاکم توں ڈرو تے باقی جو من آئے سوکرو (ایہہ پنجاب

وچ پٹکرے اک دھارک فرتے ”گلاب داسیاں“ دا قول اے)

اگ مواتا لاوون، (مخا) فساد کھڑا کرن، لڑائی کرادیون

اگ پٹن، (مخا) لڑائی فساد نوں رفع دفع کرن، گل نکاؤن

اگ نکلن / اگ نکلنا، (مخا) گرمی نال اکھاں یاں جسم وچوں

سیک نکلن

اگ نوں پوجن، (مخا) 1- اگ دی پوجا کرن 2- خطرناک کم

کرن

اگ نوں پھوک مارن، (مخا) 1- اگ بھکھاؤن 2- فساد نوں

دوہاؤن

اگ نوں کدھنی نال پھولن، (مخا) ٹھھی ہوئی گل نوں نویں

سریوں ٹورن

اگ نوں لکھیں لکاؤن، (مخا) 1- بے وقوفی کرن 2- شرارت

کرن 3- انہونی تے انوکھی گل کرن

اگ نوں لکھیں لکاؤنا، (مخا) 1- ناممکن گل کرنا 2- بے وقوفی یاں

شرارت کرن

اگ نہ اگل لعل اگل، (اکھا) مندیاں گلاں نہ کر چنگیاں گلاں

کر، برائی نہ کر بھلیائی کر

اگ وچ اگ لاوون، (مخا) بلدی اُتے تیل چھڑکن، بلدی وچ

دھکھدا دیون

اگ وچ اگ لاؤنا، (مخا) تیزی دے موقعے تے ہور تیزی دی

گل کرنا، بلدی اُتے تیل چھڑکنا

اگ وچ پانی پاؤن، (مخا) جھگڑے نوں ختم کرن دا چارہ کرن

اگ وچ پانی پاؤنا، (مخا) صلح کرانا، فساد رفع کرنا، جھگڑے نوں

ختم کرن دا چارہ کرنا

اگ وچ پاؤن، (مخا) 1- مصیبت وچ پھساؤن 2- اپنی بلا دوجے

دے گل پاؤن

اگ وچ پون، (مخا) 1- مصیبت وچ پھسن 2- دوجے دی بلا

آپ سہیزن

اگ وچ جھوکن، (مخا) 1- اگ وچ سٹ دیون 2- مصیبت وچ

پھساؤن

اگ وچ چھال مارن، (مخا) جھگڑے وچ شامل ہون

اگ وچ دھکن، (مخا) 1- زبردستی کسے نوں مصیبت وچ پھساؤن

2- لڑائی فساد لئی مجبور کرن

اگ وچ ڈنگن، (مخا) مصیبت وچ پھسن، دوجے دی بلا آپ

سہیزن

اگ وچ ڈینگن، (مخا) دیکھو: اگ وچ پاؤن

اگ وچ سٹن، (مخا) دیکھو: اگ وچ پاؤن

اگ وچ سڑن، (مخا) 1- حسد کرن 2- بجر دے ڈکھ دیکھن،

محبت کرن

اگ وچ کد پون، (مخا) جان دی پرواہ کیتیوں پنا کسے اوکھیاں

نوں سہیڑ نوں، خواخواہ لڑائی وچ شامل ہو جاؤن

اگ وچ کڈن، (مخا) دیکھو: اگ وچ چھال مارن

اگ وچ کڈنا، (مخا) فساداں وچ شامل ہونا، لڑائی ہوندى دے

نیڑے جانا

اگ درگا، (صفت) 1- سُرخ لال 2- غصے نال بھریا ہویا

ہو سکے، اتانت گمبیر، اپار، پریشتر دی صفت 2- ڈونکھا، بے تہہ
اگادہ بودہ، (صفت) جس دے حوالے نال علم دی اخیر نہیں،

اتھاہ

اگادہ گتی، (مو) ایسی حالت جس دا کوئی تھوہ سر نہ ہووے، جس
دی منشا بات کچھ کہیا نہ جاسکے

اگادہ: (ن، نڈ) اک بیانیہ چھند جس نوں 'تیکردیاں' اتے 'یشودھا'
دی کہندے نیں

اگار: (صفت) نیک کے چوراہن گیا ہو یا گوبا، ملھی، پاہ

اگاری: (مو، صفت) دیکھو: اگار

اگاڑ: (مو) اگاڑی، اگا، موہرا پاسا، اگے دی مزین، اگلا پاسا،
ساہنے والا

اگاڑ: (مو) اگراہی، لین داری

اگاڑا: (نڈ) آگا، اگلا پاسا، گھوڑے دے ساہنا پاسا، مکان دا
اگلا حصہ

اگاڑان: (پو، مصدر) مشہوری کرنا

اگاڑن/اگاڑنا: (مصدر) 1- تنگدا، اگراہی کرن، وصولی کرن،
سرکاری محصول اکٹھا کرن 2- ادھار دی رقم اکٹھی کرن

اگاڑو: (نڈ، صفت) اگراہو، اگڑی کرن والا، وصول کرن والا،
اگراہی کرن والا

اگاڑھ: (نڈ) مجمع، اکٹھ، بجوم، بھیڑ

اگاڑی: (مو) 1- اگلا حصہ، موہرا پاسا 2- گان، مجھ یاں گھوڑے
وغیرہ دا اگلے پیراں نوں پاون والا رستا، رقم اکٹھے کرن دا عمل، مکان

دا اگلا پاسا، اگلیاں منگاں

اگاڑی بھٹن، (مجا) آکڑی لین، آکڑاں بھٹن

اگاڑی پچھاڑی، (مو) 1- اگلا اتے پچھلا حصہ 2- گھوڑے دے
اگلے پچھلے پیراں نوں پاون والا رستا

اگاڑی پچھاڑی تھوان، (مجا) 1- گھوڑے دا اپنیاں اگلیاں
پچھلیاں رسیاں توڑن 2- اچو پائی ظاہر کرن، بے قرار ہون

اگاڑی پچھاڑی لاون، (مجا) پابند کر دیون، منہ دیون، قابو
کرون، ٹوڑن

اگاڑی: (مو) اگراہی، وصولی، لین داری

اگاڑے: (نم) اگے، اگے، ساہنے

اگاس: (نڈ) 1- آکاش، انبر، اسان 2- اچا ہونا 3- ات اچی بولنا

اگاس بیل، (مو) اکاس، ویل، امرویل، امبرویل

اگال: (ہ، نڈ، صفت) پان دا تھک، اگلی ہوئی چیز، پیک

اگال دان، (نڈ) ادھ بھانڈا بھیدے دج تھک سڈے نیں،

پیک دان

اگالن/اگالنا: (مصدر) 1- ٹھکن 2- اگلی کرن 3- کھادی ہوئی

شے نوں مڑونہ دج لیاونا، اُبت کرنا

اگالی: (مو) ڈنگراں دی اگل، اگل کے جین دی کار، جنگالی

اگالی کرن، (مجا) ڈنگراں دا گھاہ پٹھا کھان مگرد اگل اگل

کے جین

اگالیاں: (صفت) 'اگالی' دی جمع

اگانا: (نعم) بنگا گادنا

اگانا: (نعم) جننا، پیدا کرنا، بولے لاونا

اگانہ: (نم) اگے، اگلے پاسے، آون والے سے دج، ودھ کے،

ساہنے، مستقبل دج

اگانہ پادنا، (مجا) ملتوی کرنا، پھیر تے ٹالنا، من نہ کرنا، من نہ

(پہلی جلد)

ہو جاون 2- رجیاں بچیاں ہون، سائیں کھسم ہون
اگا تھ، (نڈ) آلا دوالا، اگا پچھا، چوگردا، اگاڑی پچھاڑی، کسے کم
دا پہلا حصہ، کم شروع کرن توں پہلاں دی تیاری
اگا تھ لینا، (حما) 1- پردہنے نوں آگوں لین جانا یاں اگلاؤنھی
ملنا، آدرستکار کرنا، استقبال کرنا 2- بیمار پری کرنا
اگا تیرا پچھا میرا، (اکھا) دو بے نوں پہل کرن لئی آکھن، دو بے
نوں اپنا رہبر بن دا اعلان کرن
اگا تیرا تے پچھا میرا، (اکھا) دو بے نوں پہل کرن واسطے
وٹکارنا، توں آگو بن میں تیرے پچھے لگاں گا، دو بے نوں اپنا رہبر
من دا اعلان کرن
اگا تینڈا پچھا مینڈا، (اکھا) دیکھو: اگا تیرا پچھا میرا
اگا خراب کرنا، (حما) آخرت خراب کرنا، بھیڑے کماں نال آون
والا دیا خراب کرنا، اپنے مستقبل نوں ماڑے کم کر کے خراب کر لینا
اگا دوڑ تے پچھا چوڑ، (اکھا) 1- کم کرن وچ اگے دودھ دے جانا
پر پچھلا کتھا چوڑ ہوندا جانا، پچھلا پڑھیا آؤندا نہیں تے آگوں پڑھی
جاندا ہے، پچھلے نوں سانجھ نہ رکھن تے اگے ٹرین 2- اک کم نیڑن
توں پہلاں دوجا چھوہ لین
اگا ڈک کھلون، (حما) 1- آگوں روک لون 2- راہ مل کے
کھلون 3- روکاوت بن
اگا ڈھکن، (حما) تنج کن، شرم کرن
اگا روکن، (حما) 1- راہ وچ روک بن 2- مستقبل خراب کرن
اگا سامنھن، (حما) 1- آگوں دادھیان رکھن، دور اندیشی کرن،
انتظام کرن، پیٹگی جمع جوڑ کرن 2- دشمن دا مقابلہ کرن لئی اگلے
پاسے ہو کے لڑن

اگا سو آرنا/اگا سوارنا، (حما) نیکی کماونا، چنگے کم کرنا، بھگتی کرنا
تاں جو مرن پچھوں سکھ ملے، آؤن والے ویلے نوں نیک کماں
راہیں چنگا بنانا
اگا شینہ دا پچھا گڈردا، (اکھا) ظاہر بہادر بنن والے پردھوں
بزدل بندے بارے کہندے نیں
اگا گوکا پچھا باکرا، (اکھا) بے جوڑ گل یاں کسے اجوڑے بارے
کہندے نیں
اگا مارن، (حما) آگوں واسطے حالات خراب کرن، مستقبل دگاڑن،
ساکھ نہ رہن دیون، عاقبت خراب کرن
اگا مارنا، (حما) 1- ساکھ مارنا، بنیا ہویا اعتبار گنوا دینا یاں لینا، آؤن
والے ویلے نوں غیر یقینی بنا دینا، مستقبل دگاڑ دینا، ترقی وچ روک
پادنا 2- ماڑے کماں کر کے موت پچھے دے جیون نوں خراب کر
لینا 3- سامنیوں حملہ کرنا
اگا ماریا جانا، (حما) ساکھ ماری جانا، پیٹنہ ماری جانا، ترقی وچ
رکاوت پینا، آؤن والیاں نسلاں دا بیڑہ غرق کر جانا
اگا وچارن، (حما) آئندہ بارے غور کرن، کل دی فکر کرن
اگا دیکھیا نہ پچھا، (روزمرہ) آپچی نیویں کچھ نہ دیکھی، بُرے بھلے
ہون بارے کچھ نہ سوچیا
اگا ہولا کرن، (حما) سخاوت کرن، دان کرن، عاقبت سوارن دی
نیت نال
اگا ہولا کرنا، (حما) دان مَن کرنا، نیکی کرنا
اگا: (نڈ) 1- اُگن دی حالت 2- اُگاؤن مصدر توں فعل امر
اُگا تھا: (سن، نڈ) اک چار بچکا گن چھند (شعر، بول، بحر، نظم)
اگا دھ: (سن، مو) 1- اتھاہ، جس دی تھاہ نہ ملے، جس دا تھاہ معلوم نہ

اگر: (نم) موہریوں، پہلوں، پہلے ای، اگے ای

اگر: (نم) اگے، اگے ول، ساہنا

اگر گامی، (ند) اگے ودھو، ترقی پسند

اگر: (سن، ند) اک مشہور رکھ جس دی گوند نگل کہا دندی ہے تے جس

دی لکڑی خوشبودار ہوندی ہے

اگر بتی، (ند) اک خوشبودار لکڑی تیلی جو خوشبودے طور تے ڈھکھائی

جاندی ہے

اگر دان، (ند) چھوٹا جیہا برتن جس تے رکھ کے اگر بتی ڈھکھائی

جاندی ہے

اگر: (حرف شرط) جے، جے کر، جیویں، بشرطیکہ، بھادیں

اگر مگر کرنا، (مجا) ٹال منول کرنا، تجاں ڈانیاں، بہانے کرنا،

سدھی گل نہ کرنا، اگا چھا کرنا، اُرانہہ پرانہہ کرنا

اگر: (سن، صفت) 1- ظالم، اوکھا، بے رحم 2- اُپر نوں اٹھیا ہویا،

اُبھریا ہویا

اگر اُگر آون، (مجا) دیکھو: اگر اُگر پین

اگر اُگر پین، (مجا) اُبھرا اُبھر پین، لڑن نوں آون

اگر اُلا رکے، (نم) کس کے، کھج کے

اگر: (مو، صفت) 1- ظالم تے غصے نال بھری سوانی، ظالم تیویں

2- کالی دیوی، کالکا 3- (ند) اکہرا، اک پرت والا

اگران: (صفت) آگو، رہنما، راہ دسن والا

اگران: (مصدر) مارن نوں ہتھیاں کوئی ہور شے اُتاند نوں چکن

اگر اہا: (ند) اگر اہی کرن والا، وصولی کرن والا

اگر اہک: (ند، صفت) اُگواہا..... اگر اہی کرن والا، وصولی کرن والا

اگر اہن/اگر اہنا: (مصدر) 1- وصول کرنا (چندہ، محصول وغیرہ)

2- کرایہ وغیرہ وصول کرنا 3- جمع جوڑ کرن 4- اُدھار واپس لون

اگر اہو: (ند) اگر اہی کرن والا، محصول اُگر اہن والا، باچھ کٹھی

کرن والا

اگر اہون: (مصدر) کٹھیاں کرن، وصول کرن، لین، جمع جوڑ کرن،

اُدھار واپس لون

اگر اہی: (مو) وصولی کرنا، چندہ اکٹھا کرنا، اکٹھی کیتی ہوئی رقم

اگر اہی کرن، (مجا) 1- وصولی کرن، اُدھار واپس لون 2- چندہ

اکٹھا کرن

اگر اہی ہوون، (مجا) 1- وصولی ہوون، اُدھار واپس ہوون

2- چندہ اکٹھا کرن

اگر اہے: (ند) اگر اہی کرن والے، وصولی کرن والے، کٹھیاں کرن

والے

اگر اہیا: (ند، صفت) اگر اہن والا، اگر اہا، محاصل، محصول اُگر اہن

والا

اگر چہ: (قا، حرف شرط) بھادیں، ہویا کیسہ، باوجود ایس دے

اگر وال: (ند) درویشاں دی اک ذات، بانیاں دی گوت

اگر چھڑ: (نم) اگے چھپے، اک دوجے دے مگروں، دودجا، پٹھ اُتے،

وارد داری

اگر چھ مارن: (مجا) بے سیر دیاں گلاں کرن

اگر ڈگر: (نم) 1- بے ترتیب، اگے چھپے، کھنڈ یا پنڈیا 2- بے سُر یاں،

بے تھوہیاں، فضول

اگر ڈگر مارن، (مجا) ایدھریاں اودھریاں مارن، گیارھاں

بارھاں مارن، فضول قسم دیاں گلاں کرن

اگر ڈگر یاں: (مو، نم) بے واہیاں گلاں، بے سیر گلاں، یاریاں

(پہلی جلد)

اگاہاں: (نم) اگاہاں، اگے اگے دل، سامنے
اگاہوں: (نم) 1- پہلے، شروع توں 2- کسے نوں رقم روپیہ ایڈوانس

دیون

اگاہوں: (نم) اگوں، اگلے پاسیوں، اگاڑیوں

اُگاہی/اُگواہی: (حما) دیکھو: گواہی

اُگاہی دیون، (حما) گواہی دیون دا وگاڑ

اگاؤ: (نم، صفت) پیٹنگی چیز لین توں پہلاں جو قیمت دے دتی

جاوے، بیجانہ، سائی، پہلاں توں، اگے توں

اُگاؤ: (نم) اُگادون والا

اُگاو: (صفت) پیٹنگی

اگت: (مو) آگت، آئی رقم، جمع ہوئی رقم

اگت: (مو) 1- مستقبل، آئندہ، زمانہ 2- موت، آخرت، اخیر

3- مصیبت، حاجت، لعنت، سزا

اگت: (صفت) بد چلن، بدنام

اُگت: (مو) روئیدگی، ایجاد، پیداوار

اگتھ: (نم) بھادوں، مہینے دا تیجا ہفتہ، اک جھکھو جو پاسے بدل بدل کے

وگدا ہے تے کھڑی فصل مکی وغیرہ دا کافی نقصان کردا اے، ایس

دے مگروں ای پنجاب وچ مولے نظریں آؤندے نیں

اُگج: (ج، مو) ٹپکاون، نجوڑن، چھانن دا عمل

اُگجھ: (مو) اُٹلی، اُپر چھل، تے، کسے جانور یاں پرندے دی اُٹلی

اُچھن: (مصدر) 1- اُٹلی کرنا 2- جانور یاں پرندیاں دا اُٹلی کرن

اگدوں: (نم) پہلے ای، پیٹنگی ای، اگے ٹوں، رسی، پہلوں ای، اگے

ای، اگوں، موہریوں

اگدی اگدی: (مو) اتھ چالاکی

دینا

اگانہ پچانہ، (نم) ایڈھر اوڈھر، اگاڑی پچاڑی، موہرے پچے

اگانہ تھینا، (حما) اگے ودھنا

اگانہ ڈول، (نم) اگوں توں

اگانہ کرن، (حما) اگے تائیں چھڈن لئی جاون، اگے کرن

اگانہ لئی، (نم) اگوں واسطے، آئندہ لئی

اگانہ نہ ٹرن، (حما) اگے نہ چلن، رک رہون، کھلور ہون

اگانہ ودھو، (صفت) اگے ودھن والا، ترقی ول جان والا، ترقی

پسند، اگانہ ٹوں پیر ودھاؤن والا، پھیلیاں رساں ریتاں نوں چھڈ

کے نویاں لیہاں تے چلن والایاں نویاں ریتاں پاؤن والا

اگانہوں: (نم) اگوں دی، اگانہ، اگے ٹوں

اگاں: (نم) دیکھو: اگانہوں

اگاں: (مو) 'اگ' دی جمع

اگاں لاؤن، (حما) لڑائی فساد برپا کرن، بدامنی دی فضا پیدا کرن، لائی

بجائی کرن

اگاں لکھن، (حما) لڑائی فساد ہو جاون، بدامنی ہوون

اُگادون: (مصدر) پنگراؤن، پیدا کرن، نشوونما کرن، بیج جن،

جمادون

اُگادونا: (نم) دیکھو: 'اگنا'

اگاہ: (نم، صفت) اگاڈھ، اتھاہ، بہت ڈوگھا، جس دی تہہ دا پتا نہ لگے

اُگاہ: (نم) دیکھو: گواہ جیہدے توں ایہہ وگڑ کے بنیا اے

اُگاہا: (نم) 1- دو تنکا ماترک چھند جس دی تنک وچ 11+15 دے

مطابق 26 ماتراں اتے انت گورو لاگو ہوندا ہے 2- ادہ منٹھ بھر گھاہ

جیہڑا، جانور دے مونہہ وچ سا سکے

اگلا پوس، (ند) ویکھو: اگلا پوج

اگلا پیر پچھانہ پون، (مجا) گھبرا جاون، بوتل جاون، گجھ نہ
جھن

اگلا جنم، (ند) ہندوواں دے عقیدے موجب کسے بندے دے
مرن مگروں اوہدی دوبارہ پیدائش، آواگون دانظریہ

اگلا جہان، (ند) ابدی زندگی، آخرت

اگلا زمانہ، (ند) 1- پُرانا زمانہ، گزریا ہویا ویلا 2- آؤن والا
زمانہ

اگلا سراء، (ند) موت، اخیر، انت

اگلا کرے پچھلا بھرے، (اکھا) وڈے بھٹلاں کرن تے چھوٹے
مزا پاون

اگلا گھر، (ند) 1- آخرت دا گھر 2- قید خانہ 3- دوسرا گھر، ہور
کسے دا گھر

اگلا گھر دن، (مجا) کم نوں دوسرے کسے تے پاؤن، کسے ہور دا
رست دکھاؤن

اگلا گھر دسنا، (مجا) کم نوں دوسرے کسے تے پا کے ٹال دینا
اگلا گھر دکھاؤن، (مجا) 1- جواب دے دیون، اگے ٹورن 2- قید

کراؤن 3- اپنا کم دوجے اُتے سٹن

اگلا گھر دکھاؤنا، (مجا) مار دینا، قید کر دینا، قید ہونا، اپنا کم دوجے
تے سٹن

اگلا گھر دیکھ آؤنا/ اگلا گھر دیکھنا، (مجا) قید کٹ آؤنا، قید ہونا

اگلا گھر دیکھن، (مجا) قید کٹن، قید ہون، جیل جاون

اگلا مونہہ، (صفت) نوخیز، ناچختہ شعور، کچی عمر

اگلا چھن/ اگلا چھنا: (مصدر) اگلی چھن، تے کرن، اُلتی کرن

اگلا: (پوا، نل) 1- کھینڈ پڑ جانا (میلے یاں بھاڑے دا) 2- اُدھر جانا

(وَلے ہوئے دھاگے وغیرہ دا) اُلجھ جاون

اگلیچھ: (صفت) اگلی ہوئی چیز، تے، اُلتی

اگلیچھن: (مصدر) کھاچی ہوئی شے نوں مونہہ راہیں باہر کڈھنا،

کھادا ہویا اگل دینا، اگل سٹنا، اُلتی کرنا

اگلیچھنا: (فعل) ویکھو: اگلیچھن

اگلن/ اگلنا: (مصدر) 1- باہر کڈھنا، رنگ بدلنا، ڈاکنا، اُلتی کرنا، اُپر

چھل کرنا 2- کسے گل نوں ڈھڈ وچ نہ رکھنا، راز فاش کر دینا 3- کھادا

ہویا مال مجبوراً واپس کرنا 2- اپر نوں اٹھنا (دندواں) اڈیاں جُدا ہونا

(میل-) بھنڈ پُٹ جانا، رنگ دا پھٹ جانا، اُدھر جانا، نرم ہونا،

کھر جانا

اگلاؤندی: (صفت) اکوں لین والے، اکوں قبول کرن والے، ملنی،

اکوں ملن والے، ملنی کرنا

اگلاؤن: (مصدر) 1- مونہوں باہر کڈھوان 2- اقبال جرم کراؤن

3- مال برآمد کراؤن

اگلاؤنا: (متعدی السعدی) ویکھو: اگلاؤن/ اگلاؤنا

اگلیو: (کلمہ نداء) اے اگانہہ جان والیو، اے اگے والیو

اگلی: (مو، صفت) آؤن والی، اگے والی، ساہنے، ساہنے والی، پہلی،

پُرانی، پچھلی

اگلی دی چنگلی، (مو) پہلے توں وی بدتر

اگلی لین گیا تے پچھلی کُتے لے گئے، (اکھا) لالچ کرن والا

ہمیشہ گھائے وچ رہندا اے

اگلی جتھ نہ آوے پچھلی کتائے جاوے، (اکھا) ویکھو: اگلی لین

گیا تے پچھلی کُتے لے گئے

باریاں

اُگڑ دُگڑیاں مارن، (مخا) دیکھو: اُگڑ دُگڑ مارن

اُگڑم بگڑم: (نڈ) 1- بے مطلب گلاں، گپ شپ، سمجھ وچ نہ آون

والیاں گلاں 2- کوڑا کرکٹ، گھاہ پھوس، سواہ کھیہ

اُگڑن: (مصدر) گراہی ہون، وصول ہون، جمع ہون

اُگڑواون: (مصدر) وصول کراون، اُگراہی کراون، وصول کراون

اُگڑوئی: (مو) وصول کرن والے دی مزدوری

اگست (August): (انگ، نڈ) 1- انگریزی سن دا اٹھواں مہینہ

2- اک زکھ دا ناں 3- اک تارے دا ناں جو 17 بھادروں توں 22

بھادروں تیک جنوب دی سمت دلوں ظاہر ہوندا ے تے ایہناں

وٹاں وچ اک دڈی انھیری آؤندی ہے جس نوں مٹکیاں بھنی

کہندے نیں 3- سرگت، اک کاغذاں دا چھتر جس نوں گھوڑی

تے چڑھے ہوئے لاڑھے دے برائے تھلاوندے نیں، چھتری

اگل: (نڈ، صفت) 1- اگلا، اگے دا، سامنے دا، موہرا 2- آؤندے

دیلے دا 3- چٹنی 4- لیڈر، آگو، رہنما 5- رہت جویں اگل گونا، ان

گونا، اگل جتا، ان جتا

اگل بگل، (نم) اک پاسے، نیڑے، کول، لاگے، سجے کجے

اگل پچھل، (صفت) اگلا پچھلا، اگے پچھلے جئے ہوئے ڈھلے یاں

گھوڑے

اگل چڑھاون، (مخا) جانوراں دا جگالی کرن

اگل گلونا، (پو، صفت) اُگ لگنا

اگل متا، (پو، صفت) بٹھیا ہویا

اگل متی، (پو، مو) حساب دے اندر

اگل نچھل، (صفت) بہت سارا، کافی، اُگلیا ہویا، نچھیا ہویا

اگل وانڈھی، (صفت) 1- اگے، اگوں دی 2- استقبال کرن والا،

اگوں دی آؤن والا

اگل وانڈھی جاون، (مخا) استقبال کرن لئی جاون، سواگت کرن

لئی اگوں دی جاون

اگل وانڈھی ہوون، (مخا) دیکھو: اگل وانڈھی جاون

اگل ہتھا، (نڈ، صفت) اگے رہن والا، موہری، رہبر

اگل: (فعر) 'اگلن' مصدر توں فعل امر

اگل نگل کے کھاون، (مخا) ناپسند چیز شرموں بے شری کھاون

اگل وٹن، (مخا) اُگالی کرن

اگل: (پو، مو) اُنکلی

اگلا: (نڈ، صفت) 1- موہرا، مڈھلا، پہلا، اول، پیشوا، مکھیا 2- اگوں

والا، اگوں ملن والا، اگاہاں دا، دوجا، ٹال لکيا ہویا، اگے والا،

سامنے دا 3- پرلوک، اگلی دُنیا، ابدی زندگی

اگلا بولدا ہووے تے آپ پُچ رہیے، (اکھا) دو بے دی گل

نوں راہوں نہیں وڈھنا چاہیدا، کوئی گل کردا ہووے تے وچ بولنا

چنگا نہیں ہوندا

اگلا پاسا سوارن، (مخا) آون والے زمانے نوں بناون، مستقبل دا

خیال کرن

اگلا پاہر، (نڈ) دوپہر توں پہلاں دا ویلا، صبح توں وچے دا ویلا

اگلا پچھلا، (نڈ، صفت) 1- پہلا تے اخیرلا، پُرانا تے نواں

2- گلدالانا

اگلا پچھلا بھانگا کڈھن، (مخا) ساری کسر پوری کرن

اگلا پوچ، (نڈ) آون والی نسل، اگلی پیری، اگوں ہون والے

لوک جو ہن ان جہانے نیں، پہلے، پہلے ہو چکے، اگوں ہون والے

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

اگم ودیا، (مو) اوہ علم جس نال غیب دیاں گلاں دا پتا لگ جاند

اگم وکتا، (ند) 1- تجربہ کار بندہ 2- اگلیاں پچھلیاں گلاں جانن دا علم رکھن والا، غیب دی گل دین والا

اگمان: (ند) اگے اگے چلن والا، اگل ہتھا، موہری، رہبر
اگمن: (مصدر) 1- پھٹن، جنم، اگن، پٹن، اتانہ ٹوں وھن، اُپر اٹھن، نکل کے باہر آون، پیدا ہون، اُچٹنا 2- اچانک آ جاون 3- جھگڑا کرن، دھماکا کراؤنا

اگمن: (مفت) جھگڑالو، غصیلا، اچانک لڑن مرن تے تیار ہو جاون والا

اگن: (ہ، ند) 1- پٹنل مطابق بھیڑاگن یعنی، جگن، سکن، رگن، یکن، وغیرہ 2- جو گدیا نہ جاسکے

اگن: (ند) ویزھا، جمن، چار دیواری، گھر دے اندر گھلی تھاں
اگن: (سن، مو) اگنی، آتش

اگن استر، (ند) بارود نال چلن والا ہتھیار جیہدے نال دشمن بھسم ہو جاندے نیں

اگن بان / اگنی بان، (ہ، ند) اک طرحاں دی آتش بازی، اک والا تیر، اک سٹن والا کوئی ہتھیار، جو آگ لگا دیوے، اک ٹرلی جو

اُپر جا کے پھنڈی اے، آتش بازی
اگن بوٹ، (ند) بھاپ دے زور نال چلن والی کشتی

اگن بھیٹ کرن / اگن بھیٹ کرنا، (محا) ساڑ دیونا، اک وچ سٹنا

اگن بھیٹ ہونا / اگن بھیٹ ہون، (محا) 1- آگ نال سڑ جانا 2- ہندو عقیدے موجب بستر دیوتا دے لیکھے لگنا

اگن کل / اگنی کل، (مو) راجپوتاں دے اک کل دا ناں جس دا جنم اگنی وچوں ہو یا نیا جاند اے اے جس دیاں چار شاخاں پرمار، پرمار، سلتکی تے چوہان نیں

اگن گنڈ / اگنی گنڈ، (مو) اک ٹویا جس وچ ہون واسطے آگ بالی جاندی اے، ویدی

اگن گنڈ وچ گھر کیتا، جل وچ کیتا نکاس، پردے پردے وچ جاوے اوہ پی اپنے دے پاس، (بجھارت) ٹخے دا دھواں

اگن کوٹ وچ گھر لیا، دل وچ لیا نکاس (کیتا نواس)، پردے آویسی اپنے پیارے پاس، (بجھارت) ٹخے دا دھواں

اگن ہوتر / اگنی ہوتر، (ند) 1- ہون کرن دا عمل، گھو وغیرہ شیواں دا وید منتر پڑھ کے اگنی وچ پایا جاند اسی اتے جو ذیری نوں بھسم کر

دیندا سی 2- بارود وغیرہ نال چلن والے ہتھیار جیویں توپ، بندوق، بمب وغیرہ

اگن ہوم، (ہ، ند) آگ وچ ہون کرنا، اک قربانی دی رسم جیہڑے ہندو باہمن کردے نیں

اگن: (مصدر) پٹن، جنم، نشوونما پاون، پیدا ہون
اگنا: (فل) 1- اگنا، ظاہر ہونا، پیدا ہونا، جتنا 2- اگوری کلنا، بیج دا

دھرتی وچوں پھلنا
اگندوں: (ج، ند) اگدوں دا گاڑ، آدن والا سا، مستقبل

اگنن: (مصدر) پٹن، جنم، نشوونما پاون، پیدا ہون
اگنی: (مو) آگ، بستر، آگ، آتش، آگ دا دیوتا، شمال، مشرق

اگنی دیوتا، (ند) ویدک زمانے دا مشہور دیوتا جو آسمان اُتے سورج دی شکل وچ ہواواں وچ بجلی دے روپ وچ تے زمین

اُتے آگ دی شکل وچ ظاہر ہویا، ہندو ایسے دیوتا دی نسبت نال (پہلی جلد)

اگلے: (مفت) 1- پہلاں والے، پہلاں دے لوک، وڈ وڈیرے

2- آؤن والے، اگلے والے 3- بیگانے، غیر 4- سامنے والے
اگلے پچھلے، (ند) اگم ساک، گلدے لانے، رشتے دار، داد کے
نانکے

اگلے پچھلے پٹن اگلے پچھلے پٹنا، (عما) وڈوڈیریاں نوں مندا
آکھنا، جنن والیاں تے سہیون والیاں دوواں نوں بُرا بھلا کہنا
اگلے تکھی کرن، (عما) اگ بھڑکاؤن، بلدی تے تیل پاون
اگلے دفتر کھولن، (عما) پڑانے گلے شکوے دُہراؤن، پوڑے
پھولن، بیتیاں گھاں نویں سریوں کرن

اگلے سرے پچاؤنا، (عما) 1- توڑ پچاؤنا، سرے چاڑھنا، مُکنا،
پورا کرنا 2- مار دینا

اگلے سوادوں جانا، (عما) پہلی حالت بھی نہ رہنا، اگلے نالوں وی
بھیڑی حالت ہو جانا

اگلے سوادوں جاؤن، (عما) پہلی حالت وی نہ رہن، اگلے نالوں
وی بھیڑی حالت ہو جاؤن

اگلے تک وڈھاؤن نوں پھر دے نیں، ٹوں نتھ گھڑا، (اکھا)
کوئی بے موقع کم کرے تاں آکھ دے نیں

اگلے نہیں بھاؤن، ہور ڈھڈ کڈھی آؤن، (اکھا) جدوں
اگلے ای نہ چنگے گلدے ہون تے اُتوں ہور آئی جان تاں
کہندے نیں

اگلے واروں، (نم) موت دے نیڑے ہو کے بچ جانا، مرن
کنارے ہو کے بچ جانا، بہت سخت بیماری توں بچیا رہنا

اگلے واروں ہو کے بچن، (عما) مردیاں مردیاں بچ جاون،
شدید بیماری توں صحت یاب ہون

اگلیاں: (مو، صفت) 1- بھتیاں، چوکھیاں، وادھو 2- اگلے والیاں،

سامنے والیاں

اگلیاں راہ تے پچھلیاں پیترے، (اکھا) پچھے رُن والیاں لئی
راہواں سوکھیاں ہوندیاں نیں تے اوہ ان جھک ہو کے اوہناں
اُتے رُدے نیں

اگلیر: (ند، صفت) ہور اگلے دا، ہور زیادہ، کجھ اگلے دا، نسبتاً اگلا

اگلیری: (مو، صفت) بھتی، کجھ ودھ

اگلیرے: (صفت) پیٹے، کجھ ودھ

اگلیرے: (کلمہ ندائیہ) اے اگلے والیے، اے اگلے جان والیے

اگم: (سن، ند) 1- جتھے بجیا نہ جا سکے، پہنچ توں باہر، جس تاں اڑیا

نہ جا سکے، ہندو دھرم وچ بھگوان دا اک ناں تے اوہی صفت

2- نامعلوم گل، غیب دی گل، خفیہ گھاں 3- اکادھ یعنی بہت گہرا،

ابودھ یعنی جس ٹوں نہجیا نہ جا سکے، دُرگم یعنی اوہ تھاں جتھے اڑنا

اوکھا ہووے، کٹھن، اوکھا 4- نغمہ، گیت

اگم باچنا، (ند) غیب دا پتا، لکھا گلاں دا نہجنا

اگم بکتا، (ند) اگم وکتا، اگلے دی گل، عقلوں باہر دی گل

اگم دی خبر، (مو) غیب دی گل، کجھ بات

اگم دی خبر لیاؤنا، (عما) نہ پہنچ سکن والے تھاں دا بحیث کڈھ

لیاؤنا

اگم شاستر، (سن، ند) اوہ کتاب جس وچ غیب دیاں گھاں

بارے دسیا گیا ہووے، علم نجوم دی کتاب

اگم وچنا، (عما)، غیب دا پتا دنا، لکھیں بھیتاں نوں وچا راہیں

نہجنا

اگم ولہو، (ند) غیب دیاں گھاں دا جانو، علم نجوم دا ماہر

نال گل مناو، اگوں دی گل کرن

اگورنا: (نعم) اگولنا، رکھوالی کرنا، سنبھال رکھنا، حفاظت کرنا

اگوڑا: (ند) کسے جگہ والا گلا حصہ، اگواڑی

اگوڑن: (مصدر) اگرابی کرن، وصولی کرن

اگول: (مو) تلاش، جستجو، لا بھ، لانچ

اگولا: (ند) گئے دے پیتاں والا حصہ، آگ، پاند

اگولا: (پو، نم) دیکھو: اگوں توں

اگولن/اگولنا: (مصدر) 1- بھالن، تسھن، ڈھونڈن، گولن 2- راکھی

کرن، سنبھالن، دھیان کرن، سوچھی رکھن، حفاظت کرن

اگوترتی: (مو) ترقی، بڑھوتری

اگوئے: (حرف عطف) پہلے، نال

اگوئی: (مفوم) موہرے، اگوئی، خبر پہلے ہی، پہلے ہی خبر پڑا دینا،

اگوئی توں اے جیہدے معنے نیں سائی، پیٹنگی، بیعانہ

اگوئی: (نم) اگوہیں توں اے جیہدے معنے نیں، پہلے، اکیرے

اگوں: (نم) 1- اگے توں، اگوں، اگلے پاسیوں، موہرے پاسیوں،

سامیوں 2- پہلاں پہلاں ہی، اگے ہی، سے توں پہلاں 3- اگ

توں، بھاہ توں، آئندہ توں

اگوں آکڑن، (حما) تینگلون، گستاخی کرن، بے ادبی کرن

اگوں آون، (حما) پہلے آون، جو بچن اوہی دھن

اگوں اگیں تے گلوں گلیں، (اکھا) اگ توں اگ بلدی اے،

گل توں گل مُردی اے

اگوں بولن، (حما) اگوں آکڑن، بے ادبی کرن، گستاخی کرن

اگوں پچھوں، (نم) پہلے اتے پچھے، ٹھیک سے توں پہلاں یاں

پچھوں، کدے نہ کدے، ویلے کو ویلے، گھیرے دی حالت، دوہاں

پاسے، اک توں بعد دوجا

اگوں پچھوں بھوون، (حما) خوشامد کرن، چالیوسی کرن

اگوں پچھوں تھیون، (حما) 1- کم کدھن لئی خدمت گزاری کرن

2- ڈھل مل یقین ہوون، غیر مستقل مزاج ہوون

اگوں پچھوں رہن، (حما) نگرانی کرن، خیال رکھن

اگوں پون، (حما) لڑن توں آون، دھن توں آون

اگوں پئی نہ پچھوں ٹٹا لے گیا، (اکھا) جدوں کول موجود شے

دی ضائع ہو جائے تے آکھدے نیں

اگوں تھیون، (حما) 1- اگے ہوون، سردار بنن، وڈیاں بنن،

موہری بنن 2- اگل وانڈھی جاون، استقبال کرن

اگوں تے، (نم) اگوں واسطے، مستقبل لئی

اگوں تے اگوں توں، (نم) اگوں دی، آئندہ

اگوں تیں، (حرف عطف) آوندے ویلے یاں حالات بارے

درتیا جاندا اے

اگوں چاواں میں (تاں) تنگی، پچھوں چاواں میں (تاں)

تنگی، (اکھا) اپنیاں دا گلہ شکوہ کردیاں بندے دا اپنا ڈھڈ ای تنگا

ہوند اے، ایس کر کے چپ ای بھلی ہوندی اے

اگوں چوڑا پچھوں بھیرا ناں اوہدا دوکتا، جیہڑا میری بات

نہ بچھے رن توں آکھے اتاں، (بجھارت) جج

اگوں دوڑ پچھوں چوڑ، (اکھا) دیکھو: اگے دوڑ پچھا چوڑ

اگوں دی، (نم) اگوں دی، اگلے پاسیوں

اگوں دی سوچن، (حما) آون والے ویلے دی فکر کرن

اگوں رکھن، (حما) 1- پیش کرن 2- آگودناون

اگوں لاون، (حما) بیوقوف بنائی رکھن

اُگوانا: (متحدی المحدثی) کسے کولوں اُگوانا
اُگوانی: (مو) 1- استقبال، اُگوانی 2- (صفت) استقبال کرن والی،
رہبری کرن والی
اُگوانی کرن، (حما) 1- استقبال کرن 2- رہبری کرن، راہ دکھان
اُگواہ: (ند) گواہ، اُگاہ
اُگواہا: (ند، صفت) آگو، موہری، رہبر
اُگواہا ہون، (حما) آگو ہون، موہری ہون، رہبر ہون
اُگواہاں: (نم) اگلے پاسے، اگے
اُگواہی ڈیون: (حما) گواہی دیون، تصدیق کرن، شہادت دیون
اُگوانی: (مو) 1- رہبری، رہنمائی، چودھراہٹ، اگے ہون دی
حالت، راہے پاؤں دا عمل 2- استقبال، عزت کرن 3- اُگراہی،
اُگاون دا کم یاں مزدوری
اُگواہا: (ند) گھر دا پہلا مُنڈا، پلیٹھی دا مُنڈا
اُگوت: (سن، صفت) گوت توں پتا، جس دی کوئی گوت نہیں،
بچ گوت
اُگوتی: (صفت) گوت دا نہیں، بھن گوت دا، وکھری ذات دا
اُگوچر: (سن، صفت) جو اندریاں کر کے جانیانہ جاسکے، گپت، لُکواں،
نامعلوم، چھپیا ہوا
اُگوچھا/ اُنگوچھا: (ند) انگ پونجھن والا کپڑا، پرنا، تولیہ، رومال، لک
نجنن والی دھوتی
اُگور: (ند) دیکھو: اُگور
اُگوراہی: (مو) 1- کرے دی اگلی دیوار 2- اکوں لایا ہوا ڈنکا، روک
3- کسے دی گل توں پہلاں ای اندازے نال کیتی گئی چڑھویں گل
اُگوراہی مارن، (حما) اندازے نال خبر بنا کے پیش کرن، ڈھنک

اُگ نوں پوتر جان دے نیں
اُگنو: (ند) آئندہ، اگے توں، ساہنے
اُگنو: (نفل) اکوں، موہرا، اکوں دی اکوں لئی
اُگوبھرا، (ج، صفت) اُگے، اُگھے کرن
اُگوبھگ، (صفت) موہرا، اگے والا
اُگوانی ہونا (ہوئی پینا)، (حما) اکوں والا ہونا (ہو پینا)
اُگنو: (ند، صفت) دینے وچوں نکلے یاں بچھیاں پھرن یاں سانجھن والا
اُگنو: (ند) 1- تھن 2- (صوت) دُده پیندے بال دے مونہوں نکلن
والی آواز 3- جانوراں دی اک پیاری داناں، دل دی حرکت بند
ہون دی پیاری، اوگو
اُگواں اُگے آں: (نم) 1- آئندہ واسطے 2- مستقبل لئی
اُگوانوں: (نم) دیکھو: اُگاہوں
اُگواڑ: (ند، صفت) پنڈ یاں شہر دا حصہ، محلہ
اُگواڑ: (نم) اُگاہا، اُگاہا حصہ، صحن
اُگواڑا: (ند) 1- اُگاہا حصہ، اُگاہا پاسا، ساہنا پتا، اُتے دا حصہ
2- براڈھ 3- گھر دے ساہنے کھلی تھاں، بچھواڑے دا اُلٹ
اُگواڑا بچھواڑا، (ند) گھر دا اُگاہا بچھلا پاسا
اُگواڑی: (مو) ساہنے والی کھلی تھاں، اُگاہا حصہ
اُگواڑی بھتن، (حما) 1- شیر دا کسے نوں مقابلے وچ دیکھ کے
غصے نال زمین تے پیر مارن تے بھجن 2- اُگامارن، روک ڈاہون
اُگوال: (ند) 1- آؤن والا ویلا، مستقبل 2- موہری، اُگاہا
اُگوالی: (ند) 1- آؤن والے ویلے دی، مستقبل دی 2- موہری، اُگلی
اُگوالی دھندا، (ند) 1- فصل مستقبل 2- اُگاکم، آئندہ داکم
اُگوان: (صفت) اُگے چلن والا، آگو، نیا

اُگھ سگھ، (مو) نوہ، خبر، پتا

اُگھ مارن، (حما) ساکھ خراب کرن، اعتبار گواون، لہائی کرن،
دو جیاں ٹوں ہولا کرن

اُگھ نہ پیندی نا نکا! جائے کتھائیں پائے، (اکھا) کندھ او لھے
پردیس اکھوں او لھے ہو جاوَن والے دی کوئی سار نہیں ہوندی جیویں
کچھ پتا نہیں ہوندا کہ اگلے جہان کیہڑا بندہ کتھے ہووے

اُگھ ودھاوَن، (حما) قیت داودھ جاوَن

اُگھا: (ند) 1- پونجھن والا، پونجھا 2- سانی، پونجھن والا کپڑا 3- پوست
دے ڈوڈیاں نالوں اُفیرا ہون والا 4- نوٹیکلا، نمایاں، منفرد،
نکھیرواں، اُچی پدھر دا، سر کندھواں، واضح، ظاہر

اُگھات: (ند) سٹ، چوٹ

اُگھارا: (ند، صفت) ظاہر، اُگھاڑا

اُگھاڑ: (صفت) 1- اُبھریا ہویا، روشن یاں نمایاں ہون دی کیفیت،
اُبھرواں، عیاں، مینا مینا، بتر واں 2- اُگھاڑ توں امر

اُگھاڑن / اُگھاڑنا: (مصدر) 1- کھولن (بوہا وغیرہ) 2- راز فاش
کرن، نکا کرن، واضح کرن 3- بُوہا کھولنا 4- بالکل صاف ہو جاوَن،
چمک اُٹھن 5- شوخ ہو جاوَن

اُگھاڑو: (فعل) 'اُگھاڑنا' توں فعل امر، کھولو، نمایاں کرو، اُبھارو
اُگھاڑی: (مو) کھولی، نمایاں کیتی

اُگھاڑے: (صفت) اُبھرے ہوئے، روشن، اُبھردیں، نمایاں ہووَن
دی کیفیت، اگے ودھے ہوئے، نمایاں کیتے ہوئے، نکھردیں
اُگھاڑیاں: (صفت) 'اُگھاڑی' دی جمع، اُبھریاں ہوئیاں، روشن
یاں نمایاں ہون دی کیفیت

اُگھال: (ند) بھاٹے دی لگ لیو جیہڑی پانی نال صاف کیتی مٹی

ہووے، ہنگال

اُگھالَن: (مصدر) 1- ہنگالَن، پانی پھیر کے بھاٹا صاف کرن
2- کپڑے ٹوں کھالی پانی وچوں کڈھنا، ہنگالنا

اُگھانا: (فل) رجتا، مکمل ہونا، بھر پور ہونا

اُگھاں: (نم) دیکھو: اگا نہ

اُگھاوَن: (مصدر) رجن، ڈھڈ بھرجن، چنگا بھاء مل جانا

اُگھٹا دینا: (حما) مینے دینا، دھکا دنا

اُگھٹنا: (نعم) دھکا دنا، گھر کنا، منکھاں دایاں دھن دولت داناں لے
کے مہنا دینا

اُگھر: (فعل) 'اُگھرن' مصدر توں امر، اُبھر، اُچھل

اُگھر اُگھر پین، (حما) سوٹا یاں مٹکا مارن ٹوں ہووَن، گل پین
ٹوں آوَن

اُگھر اُگھر پینا، (حما) سوٹا یاں مٹکا مار دین ٹوں تیاری دی حالت
وچ جھپٹے لینا، سوٹا یاں مٹکا اُگھر کے حملہ کرن ٹوں پینا

اُگھرا: (صفت) دیکھو: اُگرا

اُگھر بھا: (ند) اگھ، اگ بکھ، قیت، بھاء، نرخ، بٹل

اُگھرن / اُگھرنا: (مصدر) 1- اُگراہی ہووَن، وصول ہووَن،
اُگراہی ہووَن 2- اُبھرن، واضح ہووَن، روشن ہووَن 3- مارن ٹوں

سوئی اُچی کرنا

اُگھری اُگھری پینا: (مو) اُچھل اُچھل پینا

اُگھرے: (فعل) 'اُگھرن' توں فعل امر

اُگھڑ: (ند) 1- نہ گھڑیا ہویا 2- گھر در 3- بد تہذیب، اُلھڑ، جاہل

اُگھڑ پنا، (ند) 1- اُگھڑ ہون دا بھاد، کوچھا پین 2- اُجڈ پنا، کتا پین
اُگھڑ پین، (حما) ظاہر ہووَن، نمایاں ہووَن، واضح ہو جاوَن،

(پہلی جلد)

اگوں لگ تے پھن، (حما) ہیر پھیر نال گل اگلوان

اگوں لگ ٹرن، (حما) نال منول کیتیوں بنا ٹرین

اگوں لگوں، (صوت) انوں مغوں، یکے بال دے روون دی آواز

اگوں سن، (حما) مقابلے توں بھجن، ہارمن لون

اگوں نیویں پچھوں اُچی وچوں دھور مدھوڑی، ایہہ بھجارت

نہ بھجیں تے وڈھے تینوں کٹوری، (بھجارت) گھماری آری

اگوں وٹاں جیوڑی تے پچھوں وچھا کھائے، (اکھا) دیکھو:

اگا دوڑ تے پچھا چوڑ

اگوں ولدی، (نم) اگو والی، اتوں دی، اگل وانڈھی

اگوں ہودن، (حما) 1- راہ ڈکن، اگوں آکڑن 2- اگل وانڈھی

ہودن، استقبال کرن

اگوں ہوئی کے ٹکرنا، (حما) اگے ہو کے ملنا، سواگت کرنا،

استقبال کرنا

اگول: (مو) پکے بالاں دے ٹونہ وچوں نکلی آواز جس توں دودھ

یاں روٹی منکن مراد لیا جاندا اے

اگوں بگول، (مو) بچکانی بولی

اگوں جُلن، (ج، مو) اک توں بعد دوجے دی پیروی کرن

اگوہاں: (نم) پہلا، اگے دا، پچھلا، سائی، بیجانہ، قبل از وقت،

موہرے، اگوہاں جیون موہرے لگنا، اگوں، آؤندے ویلے

اگوہاں تھیون، (حما) کسے دے کم وچ دودھ چڑھ کے حصہ لون

اگوہی: (مو) سائی، پیٹلی، بیجانہ

اگوہیں: (نم) اگوں، پہلا، بیتے سے

اگوہیں خبر دیون، (حما) پیٹلی اطلاع دیون، قبل از وقت دسن،

آؤندے ویلے دی خبر دیون، پیش گوئی کرن

اگوتیا: (ند، صفت) اگاون والا

اگہاں: (نم) اگانہ، اگاہاں، اگے

اگہاں پاون، (حما) ٹرخاون، لارے لاون، ڈام لاون

اگہاں کرن، (حما) اگے کرن، اگے چھڈن جاون

اگھ: (ند) 1- گناہ، ڈکھ، عزت، پت، آبرو، وڈیائی، ساکھ 2- اگ،

بھا، نرخی، مل، اگھر بھا 3- بھلک، مستقل، اگا

اگھ مارنا، (حما) حق مارنا، بے اعتبارا کر دینا، مل گھنا دینا،

وگئی: متان نقل اصل دا اگھ نہ ماردیوے (نجم)

اگھ: (سن، مو) 1- خبر، پتا، سُوہ، مشہوری، شہرت 2- زمین، بھوئیں

اگھ اُس پایا جس رات نہیں کھایا، (اکھان) بھلکھ دا پتا

بھلکھیاں رہ کے ای گدا اے

اگھ بگھ، (ند) قیمت، بھاء، نرخی، مل، اگھر بھا

اگھ بگھ نہ پھن، (حما) 1- بے حسابا ٹرن، مرضی نال ٹرن 2- پتا

پیسے خرچیاں فائدہ حاصل کرن

اگھ بھاء، (ند) قدر و قیمت، مل، نرخی

اگھ بھن، (حما) موجودہ بھاء یاں نرخی نوں پکیاں کرن

اگھ پتال، (ند) زمین، آسمان

اگھ پتال دی خبر لیاونا، (حما) دُور دی خبر لیاونا، بہت بھید دی گل

دا پتا کڈھنا

اگھ پتال دیاں گلاں، (حما) بے معنی یاں بے ہر پیر گلاں،

پھڑاں

اگھ پون، (حما) خبر ہوون، پتا لگن، سُوہ لگن

اگھ پینا، (حما) خبر ہوونا، پتا لگنا، پردیس گئے دی سُوہ لگنا

اگھ دیاں پتال مارنا، (حما) بے تھہویاں گلاں کرنا

اگھورن: (مصدر) اگراہی کرن، وصولی کرن، کٹھیاں کرن
اگھوڑن: (مصدر) اگھوڑن، ابھارن، تیارن، ظاہر کرن، روشن کرن،

کھولن

اگھئی: (مو) اوپری اجنٹی، بیگانی

اگھی: (مو) نوکھی، نمایاں، سرکڈھویں

اگھی: (مو) پونجھ، مشہور جیویں اگھی شخصیت

اگھی: (مو) پوست دے ڈوڈیاں نالوں افیم لاہون دا عمل، صاف
کرن دا عمل

اگھے: (پو) مکھے، تے، گل نوں نورن دا طریقہ

اگھیدجن: (مصدر) مل پون، بہت چاہیا جاوَن، پونجھیا جانا
اگھیرن: (مصدر) 1- ڈھیر سارا کھاون، نگھوڑن 2- چھولیاں دے

دانے پوراں نال لاہون

اگھوڑن/اگھوڑنا: (مصدر) دیکھو: اگھیرن/اگھرنا

اگھیلن: (مصدر) دیکھو: اگھلن

اگھیلون: (مصدر) دیکھو: اگھلن

اگی: (پو، مو) اگ، شعلہ، آتش

اگی تے تیل باوہنا، (محا) اگ تے تیل پاونا

اگی تے موترنا، (محا) کو جھے کم کرنا

اگے: (فم) 1- پہلاں، بیتے سے 2- اگانہ، موہرے، ساہنے

3- آؤندے سے، مستقبل وچ، بھلک نوں

اگے آگرہ پچھے لاہور، (اکھا) غلط راہ تے ہوون

اگے آون، (محا) 1- ساہنے آون، مقابلہ کرن 2- کیتی وڈھن،

بڑے عمل دی سزا پاون

اگے آونا، (محا) 1- کول نوں ہونا، نیزے ڈھکنا 2- دن لگ پینا،

ظاہر ہونا، معلوم ہو جانا 3- ساہنا کرنا، کسے نال لڑنا چاہنا 4- زوہرو

ہونا 5- پنا پڑوے ساہنے آونا 6- کیتے دا پھل ملنا، پیش آونا، مزہ ملنا

اگے آیت، (روزمرہ) فقرہ مکمل ہو یا، گل مک گئی، فقط، بس

اگے اگے، (فم) موہرے موہرے، سبھ توں ودھ رفتار

اگے اگے بھینا آئی پچھے پچھے میا، دند کڈھے باوا آیا،

برقعے پائے میا، (بجھارت) جھٹی

اگے اگے ٹرن، (محا) اگوائی کرن

اگے اگے جا، کرماں دا کھٹیا کھا، (اکھا) اگے اگے (اگیرے)

جا کے کرماں دا کھٹیا کھا

اگے اگے گرو پچھے پچھے چپلا، (اکھا) جیہو جیہا اُستاد، اوہو جیہا

شاگرد

اگے اگے ہونا، (محا) پیش پیش ہونا

اگے ای، (فم) پہلے ای، ساہنے ای، پہلے توں

اگے بوٹنی مگروں ڈھولاں دی گڑگج، (اکھا) جیہوں پہلاں

ای کسے بھیڑ دی عادت ہووے اتوں اوہوں ماحول دی اوہو جیہا

مل جاوے تے آکھدے نیں

اگے بنو سوئی پچھوں سُتی اُٹھی، (اکھا) جمالیات دی زونال

سوہنا بندہ سُتا اُٹھے تے ہوو سوہنا لگن لگ پیندا اے پر بد صورت

سون مگروں ہوو دی بد صورت لگن لگ پیندا اے، ایہو جیہے ددہاں

موقعیاں تے بولیا جاندا اے

اگے بولن/اگے بولنا، (محا) کسے وڈے اگوں بے ادبی نال بولنا،

گستاخی کرنا، سوال جواب کرنا، برابری کرنا

اگے بیل کوئی نہیں نہ بابل نہ پیر، (اکھا) اگلے جہان کوئی درد

وڈا وڈا والا نہیں ہونا، ایس لئی انسان توں اپنے عملاں ول دھیان

(پہلی جلد)

چک پین

اُگھڑ پینا، (حما) ظاہر ہونا، اُگھلا خلاصہ ہونا، چک اُٹھنا

اُگھڑ جانا، (حما) کھل جانا، چوڑا ہو جانا، ظاہر ہو جانا، چک اُٹھنا

اُگھڑ جاوَن، (حما) دیکھو: اُگھڑ پین

اُگھڑ دُکھڑا، (نذ، مفت) والاں والا، چلے کالے والاں والا

اکھاں اُگھڑ جانا، (حما) ہوش آ جانا، سمجھ آ جانا، پتا لگ جانا،

خبردار ہو جانا

اُگھڑا دُکھڑا: (مفت) 1- اُچا نیواں 2- کھنڈ یا پُنڈیا، بے ترتیب،

بغیر منصوبہ بندی توں

اُگھڑاونا: (متحدی السعدی) کسے دوجے کولوں اُگھڑاوان داکم کردونا

اُگھڑائی: (مو) اُگھڑاوان داکم یاں مزدوری

اُگھڑن / اُگھڑنا (مصدر) 1- اُگھلنا، چوڑا ہونا (مؤنہ --) کھلنا

(اکھاں دا) 2- نگا ہونا، ظاہر ہونا (نقص، عیب، جرم، گن، مجید،

پاپ، وغیرہ) 3- کھڑنا، شوخ ہونا (رنگ، جوین، صورت -)

4- چنگا چڑھنا (رنگ -) 5- ٹرنا، چک اُٹھنا (نخر وچ، طبیعت -)

6- ٹکنا (سورج چن وغیرہ دا) 7- دودھ دودھ بولنا

اُگھڑواں: (نذ، مفت) اُبھریا ہویا، روشن، واضح، نوپکا

اُگھڑی: (مفت) 1- ضدی، بے وجہ بحث تکرار کرن والا، جھجی 2- مان

تران والا، دل گردے والا، بلند مرتبہ، عزت والا، بہادر، دلیری

اُگھڑی اُگھڑی پینا، (حما) دیکھو: اُگھڑا دُکھڑا پینا

اُگھڑے: (مفت) کھلے، اُبھرے ہوئے، بڑے ہوئے، ظاہر

ہوئے، روشن ہوئے

اُگھڑیا: (مفت) ان گھڑیا، اناڑی

اُگھڑیجن: (مصدر) دیکھو: اُگھڑن

اُگھڑین: (مصدر) دیکھو: اُگھڑن

اُگھڑیون: (مصدر) دیکھو: اُگھڑن

اُگھل: (مفت) نہ کھل سکَن والا، جو اُگھلیا نہیں، نہ کھرن والا

اُگھلا: (نذ) اوکھ، اُگھلاٹ، نیندر، غنودگی

اُگھلاٹ: (مو) اُگھلا، اُگھلاٹ، اوکھ

اُگھلاوان / اُگھلاونا: (مصدر) 1- ہنگلاوان 2- اوکھن، نیند دے اڑ

پٹھ سر جھکنا یاں جھکاونا، بیٹھے بیٹھے نیندر دی خمار ی نال اکھاں

بیٹنا، جھونکے لینا

اُگھلایا: (مو) اوکھ، اوکھنا، اوکھ آونی

اُگھلن: (مصدر) گھڑکن، گھورن، دھمکاون، کسے گل دامہنا مارن

اُگھلن: (مصدر) ہنگلیون، ہنگالیا جاوَن

اُگھلیجن: (مصدر) دیکھو: اُگھلن

اُگھمان: (نذ) فخر، غرور، ہیکار، ٹھمان، پب

اُگھن: (مصدر) 1- مجرم بناوَن، بے قصور توں خواہ مخواہ قصور والا بناوَن

2- چاہت ہووَن 3- مل لاوَن، وک جاوَن 4- عنایت کرن، عطیہ

دیون 5- کامیاب ہو جاوَن 6- بری الذمہ ہووَن

اُگھن: (مصدر) پونجھن، صاف کرن

اُگھوج: (نذ) صاف کرن داکم

اُگھور: (نذ) شو، مہادیو، اُگھاڑ، کھولھ

اُگھور پنہتہ، (نذ) شو جی دے منن والے جوگیاں یاں فقیراں دا اک

فرقہ جو سبھ کجھ کھا جاندا نئیں، ایسہ آدمی دی لاش دی نہیں

چھڈ دے

اُگھور پنہتی، اُگھوری، (مفت) 1- اُگھور پنہتہ دے منن والا، سرتگی،

سرب بھکھی 2- گندی طرحاں کھان والا آدمی، میلا ٹھپلا انسان

اگے چل کے، (فم) تھوڑی دیر مگروں، پھیر، سلسلہ جاری رکھ دیاں

اگے چلن/اگے چلنا، (محا) 1- اگے ٹرنا، آگے بٹنا 2- گل ٹوں اگانہ ٹورنا 3- ویلیوں پہلاں ای کم شروع کرنا 4- دوجیاں نالوں ودھ کم کرنا 5- تیز ٹرنا 6- راہ دکھانا

اگے دوڑ پیچھا چوڑ، (اکھا) 1- کسے کم دے انجام بارے سوچوں بنا اوہدا منڈھ بھن 2- اگے ودھ دیاں جاون تے پچھے دا دھیان نہ رکھن 3- اک کم ٹوں ادھورا چھڈ کے دوجے ٹوں لگن والے بارے کہندے نیں۔

اگے دوڑن، (محا) اگے بھجن، اگانہ ودھن

اگے دوڑنا، (محا) اگانہ ودھ پینا، بھج کے اگوں پینچنا، اگیت سنیہا پہنچانا

اگے دھر لاون، (محا) 1- اگے لا لین، بھا دین 2- کٹن لئی تھلے سٹ لین 3- گھٹلن لکیاں دوجے ٹوں ڈیگ لین

اگے دھر لینا، (محا) پھڑ کے موہرے لے چلنا، جُرم بنا لینا اگے دھرن، (محا) 1- اگے رکھن، پیش کرن 2- نذر کرن 3- بھیٹ دیون 4- مارن، کٹن

اگے دھرنا، (محا) بھیٹ کرنا، پیش کرنا، عزم آئیڈیل بناونا، نشانہ یاں بچا بناونا

اگے ڈگن، (محا) 1- معافی منگن، منتاں کرن، عاجزی دین، لا چاری دین 2- پناہ لین

اگے ڈگنا، (محا) پناہ لینا، ترلا مارنا، لا چاری جتاونا، معافی منگنا اگے ڈگیاں ٹوں شیر وی نہیں کھاندا، (اکھا) نیوں جاون

والیاں ٹوں کدی نقصان نہیں ہوندا

اگے ڈھن تے پچھے ڈھیری، ایہہ بُجھارت بُجھ لویں تے ساری دولت تیری، (بُجھارت) مُوت تے ٹئی

اگے رکھ لاون، (محا) دیکھو: اگے دھر لاون

اگے رکھن، (محا) دیکھو: اگے دھرن

اگے رکھنا، (محا) چُک کے تھلے سٹ لینا، پیٹھاں پالینا، ڈھاہ لینا، مُکھ رکھنا، نشانہ یاں عزم بناونا

اگے رہون، (محا) گاڑی ٹرن، سامنے ٹرن

اگے سب پچھے شینہ، (اکھا) ہر پاسے مصیبت ای مصیبت ہون

اگے سٹ لاون، (محا) اگے دھر لاون، اگے لالون، بھا دیون، ہرا دیون، کٹن لئی ڈیگ دیون

اگے سٹ لینا، (محا) سامنے رکھ لینا، چُک کے پیٹھاں سٹ کے آپ اتوں دبا لینا، لما پالینا، ڈھاہ لینا

اگے سی کملی دوجے پئی مڑھیاں دے راہ، (اکھا) لے نماں ٹوں کوئی دکھت بن جاوے تاں بولدے نیں

اگے قدم رکھن، (محا) دیکھو: اگے پیر دھرن

اگے قدم نہ اٹھن، (محا) اگانہ ودھن دا حوصلہ نہ ہون، حوصلہ ڈھون

اگے کدھ تے پچھے اگ، (اکھا) جدوں بندہ چوہاں پاسیوں مصیبتاں وچ گھریا ہو یا ہووے تاں کہندے نیں

اگے کر دینا، (محا) ذمے داری لین لئی کسے نوں سامنے کر دینا، پیش کرنا، پھڑا دینا

اگے کر دیون، (محا) 1- پچھوں اگے کرن، سامنے لیاون، پھڑا دیون 2- اپنی تھاں دوجے ٹوں مشکل وچ پھساون 3- کسے ٹوں

(پہلی جلد)

کرنا چاہیدا اے

اگے پادپون، (مخا) 1- مستقبل تے جھڈن، معاملہ لٹکاون، ملتوی

کرن 2- سامنے رکھن

اگے پادون، (مخا) قیامت نوں بدلہ پادون، حشر والے دن سزا دیکھن

اگے پچھے، (نم) 1- اک دے مگر دوجا، واری واری، اک قطار وچ، پال دی پال 2- موہرے اتے مگر، ایدھر اودھر، لاگے بنے،

آے پاسے

اگے پچھے بٹھاونا، (مخا) اگے پچھے پھرنا (بھادنا)

اگے پچھے پھرن، (مخا) خوشامد کرن، چالپوسی کرن، غرض لئی خدمت گزاری کرن

اگے پچھے پھرنا، (مخا) خوشامد کرنا، چالپوسی کرنا، کسے گوچری کوئی غرض ہونا

اگے پچھے ٹرن، (مخا) 1- قطار وچ چلن 2- بے ترتیبی نال ٹرن 3- چالپوسی کرن، خوشامد کرن

اگے پچھے چلن، (مخا) دیکھو: اگے پچھے ٹرن

اگے پچھے چنگی تے دن و ہار مندی، (اکھا) ضرورت ویلے کسے شے یاں بندے داکم آون جوگیاں نہ ہون تے کہندے نیں

اگے پچھے دی مت، (مو) سدا یاد رہن والی گل یاں نصیحت

اگے پچھے کوئی نہ ہون، (مخا) دیکھو: اگا پچھا نہ ہون

اگے پچھے نہ دیکھن، (مخا) بے دھیانے چلن

اگے پچھے ہتھ دھرن، (مخا) 1- نگاہ ہون 2- غریب ہون

اگے پچھے ہون، (مخا) 1- خوشامد کرن 2- فرمانبرداری کرن

3- غائب ہون، لگ جاو

اگے پچھے ہوئی گھننا، (مخا) اگے پچھے ہو جانا

اگے پیر دھرن، (مخا) 1- اگانہہ دھن، قدم دھادون 2- ترقی کرن

اگے پین، (مخا) ہارن، فرمانبرداری کرن

اگے پینا، (مخا) غلامی قبول کرنا، ہارننا، کسے دی برتری من لینا

اگے ٹر پچھے کن، جو پچھے سوچن، (نہجارت) خرگوش

اگے تگ ٹرن، (مخا) نال منول کیتوں بنا ٹر پون

اگے توں کن ہون، (مخا) اگے لئی نصیحت ہون، آئندہ لئی محتاط ہون

اگے توں ہٹن، (مخا) 1- رستہ دیون، دیکھ کرن 2- مقابلہ جھڈ

دیون 3- اگے جا کے واپس آ جاو، مڑ آون

اگے توں ہٹنا، (مخا) پچھا نہہ چلے جانا، رستہ جھڈنا، راہ دینا، روک نہ بننا، مقابلہ جھڈنا

اگے توں ہوندی آئی اے، (اکھا) ازل توں ای انج ہو رہیا اے، ایہہ پڑاوتیرہ اے

اگے جانندیاں گئے بھجن، (مخا) اگے جاو توں ڈرن، نہ جاو دا بہانہ بناو

اگے جاو، (مخا) 1- دُور نکل جاو، جت جاو، دھن ترقی پادون 2- مر جاو

اگے جی دوہتری پچھوں جمیا نانا، (اکھا) کسے اچج تے انوکھی گل بارے آکھدے نیں

اگے جو قسمت، (روزمرہ) ایدوں مگروں جو قسمت وچ ہووے گا، اگوں جو اللہ نوں منظور

اگے جیہا، (صفت) پہلاں ورگا

اگے ودھاون، (مخا) ترقی دیون

اگے ودھن، (مخا) 1- ترقی کرن، دو جیاں نوں پچھے جھڈ جاون،
بازی لے جاون 2- گالھیاں تے آ جاون، بدکلامی کرن، لڑن نوں
آون، سامنے آون

اگے ویکھ کے چلن، (مخا) سوچ سمجھ کے پیر چلن، سمجھداری نال
کم کرن، اکھاں کھول کے رُن

اگے ویکھ کے چلنا، (مخا) کوئی کم پوری سوچ وچار نال کرنا، اپنے
فائدے نوں دھیان وچ رکھ کے قدم لینا، سوچھی یاں چوکی نال

ودھنا

اگے ویکھن، (مخا) آؤندے ویلے یاں حالات بارے گوہ کرن
اگے ویکھنا، (مخا) آون والے سے یاں حالت دا گویز لانا، مستقبل نوں

جاچنا سمجھنا

اگے ویکھو، (روزمرہ) اگلا گھر ویکھو، اگے جاؤ، دھیان نال رُو
اگے ہو ہو بہن، (مخا) چودھری بنن، اپنے آپ نوں پردھان
سمجھن

اگے ہو ہو بہنا، (مخا) چودھری بنن پینا، اپنے آپ نوں پردھان
یاں مکھیاں موہریاں وچ سمجھنا

اگے ہونا، (مخا) سامنے ہونا، رُو رُو ہونا، اگے ودھنا، دلیری کرنا،
موہر لینا، چودھری بننا، اگوانی اختیار کرنا

اگے ہوون، (مخا) 1- موہری ہوون، سامنے ہوون 2- لڑن
واسطے تیار ہوون، مقابلہ کرن 3- ترقی کرن، بازی لے جاون،

سبقت لے جاون

اگیاں: (صفت) 'گیاں' دا اُلٹ، جو معلوم نہیں، جس دا پتا نہیں، نا
معلوم، ناواقف

اگیاں: (پو، مذ) مکان دا فرنٹ والا حصہ، سامنے والا حصہ

اگیاں: (مذ) گیاں دا اُلٹ، نہ جان دی حالت، مورکھتا، انجان پُنا،
لا علمی، ناواقفی

اگیاں: (مو، صفت) اجنبیت، مورکھتا، انجان پُنا، ناواقفی

اگیاں: (مو، صفت) بے سمجھ، مُورکھ یاں جاہل سوانی

اگیاں: (مذ، صفت) جس نوں گیاں نہیں، اسوجھ، مُورکھ، جاہل، رب
توں ان جاؤ

اگیت: (مو، نم) ٹھیک یاں متھے سے توں پہلاں ہون دا عمل، رُتوں
پہلاں

اگیتا: (مذ، صفت) 1- ٹھیک یاں متھے سے توں پہلاں دا، ٹھیک ملے
دا، جو پچھتا نہیں 2- بہار توں اگوں ہی پکيا ہویا (پھل، وغیرہ)

3- جس دا اچے ویلا نہیں ہویا 4- پہلا، شروع دا

اگیتر: (صفت) 1- سے توں پہلاں 2- (سابقہ) ناں توں پہلے لگن
والی صفت، جیویں: چل سو چل، پُتر توں سِتر، اتھے "س"

اگیتر (سابقہ) اے

اگیترا: (مذ، صفت) ولیوں نسبت پہلاں دا، پچھتیرا اُلٹ
اگیترا پچھتیرا، (صفت) ٹھیک سے توں اگوں یاں پچھوں ہون

والا، اگوں یاں پچھوں، پہلے یاں پچھے

اگیتری: (مو، صفت) 1- پہلی، پہلاں دی 2- پہلاں نیجی ہوئی کوئی
فصل

اگیترے: (نم) سوکھتے، ویلے سر، سویرے، تڑکے ویلے
اگیتے: (نم) ویکھو: اگیترے

اگیتے جھاڑ پھیتے ستھری، (اکھا) اگیتی فصل ای بیجا جھاڑ دیندی
اے پچھتی فصل دا جھاڑ ہیٹ تھوڑا ہوند اے

(پہلی جلد)

جس ویلے چار چو فیروں مصیبت آ جاوے تے انسان دا دل ڈرا
ای جاندا اے

اگے نکل جانا / اگے نکلنا، (حما) ڈوبے نوں پچھے جھڈ کے اگے
دودھ جانا، بازی لے جانا

اگے نکل جاوَن، (حما) مقابلے وچ دو جیاں نالوں دودھ جاوَن،
جتن، ترقی کرن

اگے نکلن، (حما) دودھ جاوَن، ترقی کرن
اگے نوں، (نَم) 1- اگلے پاسے نوں 2- بھلک نوں، آوَن والے

ویلے نوں 3- پھیر
اگے نہ مان مگروں ٹپ چڑھی اسان، (اکھا) کم ظرف نوں

وڈیائی مل جاوے تے اوہ پاٹ جاندا اے
اگے نہیں اُجڑی ہن دینا راکھا رکھیا، (اکھا) کسے شے دا کوئی

بے ایمان راکھا بن جاوے تے آکھدے نہیں
اگے نہیں سن بھاؤندے، ہن ڈھڈ کدھی آؤندے، (اکھا)

انتہائی ناپسندیدہ لوکاں بارے آکھدے نہیں
اگے نہیں سی مان دے جڑاؤ چھلا، ہُن گھڑائی نتھ وے کہی

کریئے اللہ، (اکھا) اوہ کم ظرف اگے ای مان نہیں سی ہن ہور
وڈیائی بھگئی اے خدا ایس کیہڑے پاسے جائے، مغرور تے تک

چڑھے محبوب بارے وی آکھیا جاندا اے کہ پہلاں ای اوں نوں
اپنے خُسن داماں بہت سی اُتوں جے اوہنوں ہور وی سوہنے کپڑے

تے گبنے پاوَن نوں لہجہ جاوَن تاں اوس دا خنجرہ ڈوتا ہو جاندا اے
اگے دودھ جانا / اگے دودھنا، (حما) اگے نگھ جانا، پیش قدمی کرنا،

جست جانا، نمبر لے جانا، ترقی کرنا، اگانہہ جانا، سواگت کرنا، لڑن لئی
آدنا، مقابلے لئی سامنے آدنا

ڈے دار بناوَن

اگے کرن، (حما) سامنے کرن، آہنے سامنے کرن، اگانہہ دودھان،
کھلن

اگے کرنا، (حما) سامنے لیاوَن، روبرو کرنا، پیش کرنا، پھڑاونا،
وکھیا لانا، دودھانا

اگے کھوہ، پچھے کھڈ، (اکھا) جدھر دیکھو اودھر مشکل، کسے کم وچ
پیر پیر تے اوکڑاں پیش آوَن دی حالت دَن ویلے بولدے نہیں

اگے لاوَن، (حما) بھجا دیوَن، ہرا دیوَن
اگے لالینا، (حما) نٹھا دینا، نسا کڈھنا، ہرا دینا، اپنی وڈیائی مناونا،

اپنا ماتحت بنا لینا، اپنے کہے وچ کر لینا
اگے لاوَن، (حما) 1- اگے توڑن، اگے لاوَن، وڈیائی دیوَن، راہنما

بناوَن، آگومَن، اگے اگے توڑن 2- کسے نوں ڈرا کے بھجا دین، ہرا
دین، پسا کر دین

اگے لاوَن، (حما) کہنا، موہرے تورنا، چودھری بناوَن، آگوتھاپنا
اگے لگ چلن، (حما) 1- کسے دے آکھیاں اگے اگے فُرن

2- ڈردیاں اگے لگ کے بھجن 3- ہر کے بھج پین
اگے لگ چلنا، (حما) کسے دے پٹھ یاں ماتحت ہو کے اگے لگ

ٹرنا، موہرے ٹر پینا، موہرے بھج پینا، ہار کے بھج دگنا
اگے لئی، (نَم) اگے واسطے، اگوں توں، آوَن والے ویلے واسطے

اگے مونہہ پچھے مونہہ نیچے مونہہ اُپر مونہہ سر تے پیٹ اکٹھا،
میں کہواں بات تے تسیں منوں گے ٹھٹھا، (بُجھارت) مجھ

تے اوہا بچہ، دودھ چون والا تے دوجا بندہ، جیہڑا کسے کئی نوں پھڑ
دا اے

اگے مینہہ تے پچھے کورا دل راہکاں دا ہوندا تھوڑا، (اکھا)

اَل پُون، (محا) دیکھو: اَل پے جاوَن

اَل پے جاوَن، (محا) کسے خاص سببوں کسے دا کوئی ناں مشہور ہو

جاوَن

اَل تے آوَن، (محا) 1- اصلیت تے آوَن، اپنی اصلیت دکھاوَن

2- مجازاً کہینے پَن دا مظاہرہ کرن

اَل: (مو) چیل، باز درگا اک پیچھی، گدھ

اَل بلا، (نم) اَلُم پرلُم، بک سک، فضول چیزاں، گندمند

اَل دا کاں بناوَن، (محا) گل دا گلان بناوَن، رائی دا پہاڑ بناوَن،

معاملہ ددھاوَن

اَل دا ناں کوکو نہ جاننا/ اَل دا ناں کوکو نہ جان دا، (اکھا) ایچھے

بندے بارے آکھیا جاندا اے جو کجھ نہ جاندا ہوئے، مورکھ

اَل دا ناں کوکو نہیں جاندا، (اکھا) بالکل کجھ نہیں جان دا ایویں

گھٹکوی اے

اَل دانان دیا کاں، (اکھا) ماڑے دا ماڑا ای حمایتی ہوندا اے

اَل کوکو اَل، آپ کھاندی گا جراں دھی نوں دیندی رکل،

(اکھا) ایجہا لالچی جیہو اپنے سکیاں نال دی گھٹ نہیں کردا

اَل مُندا لے گئی جھیڑیاں دے سر چڑھی، (اکھا) اپنے

نقصان دی دے داری دھتکو زوری تے احسان جتا کے دو جے دے

بر مرہن بارے آکھ دے نہیں

اَل: (مو) 1- اک روگ جس وچ پڑ پڑی توں درد دی تراث اُٹھ کے

اکھ وچ جاندی ہے 2- راب توں گھٹی نوں ڈنڈے دی اڑیس نال

اُٹھا کے اچا سٹن دا عمل 3- شہرت

اَل بلتا، (صفت) اَل ولتا، کملا، جھلا، جو گل دے ول نوں نہ

سجھے، کدھبا، گچی

اَل بوچی، (مو) گھٹی ڈنڈے دی کھیڈ، ڈنڈے نال گھٹی نوں سٹ

کے بوچن دا کم

اَل پکا: (ند) اعلیٰ قسم دا باریک اُن دا کپڑا جو یورپ توں آؤندا اے

اَل پل: (ند) اَلم غلم، بک سک، سواہ کھیہ، اک پل، لمحے

اَل پل وچ، (نم) فی الفور، آنا فانا، پل بھروچ

اَل پل ہووَن، (محا) اک پل نہ لگن، جھٹ پٹ ہووَن

اَل پھل: (ند) آؤ بھگت، خاطر تواضع، خدمت گزاری

اَل مل: (ند) کوڑا کرکٹ، گندمند

اَل مل یقین، (صفت) بے اعتبار، جیویں، اَل بل یقین، پکا یقین

نہ رکھن والا

اَل: (ند، صفت) اواز، بول بھاشن، تقریر، درس

اَل آوَن، (محا) قابل سماعت ہووَن

اَل ایل، (مو) بول چال، تعلق، میل ملاقات، میل درتن

اَل اہن، (محا) اواز دا بھارا پن، کسے دی اواز کھوجاوَن

اَل اڈوَن، (محا) گستاخانہ گل بات کرن، اگوں جواب دےوَن

اَل ملا: (پو، نم) آ لے دوالے دے، محلے والے، آغڈھ گوانڈھ، پڑوسی،

ہمسائے

اَل بلا: (ند، صفت) 1- بے کار شیواں، بھیڑیاں چنگیاں شیواں

2- آسیب، سایہ، جن بھوت، شے، وبال، مصیبت

اَل بلا اپنے سر لواں پر گنالی کھسکا لواں، (اکھا) کسے معمولی

شے واسطے ہر اچھی نیویں سٹن لئی تیار لوکاں لئی کہندے نہیں

اَل پلا، (ند) تن ڈھکن دے کپڑے

اَل سولا، (مو) اَل بلا، بک سک، بھیڑیاں چنگیاں شیواں

اَل: (ند) 1- ہرا، کچا، تر، تازہ، نواں 2- آ بھو، کچا بھٹا

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

اگٹھی: (مو) اگٹھی، اگ دان

اگچ: (نم) 1- اگے، سامنے، سہ توں اگے، اکیرے 2- آگو، موہری،

رہبر

اگچ ہو ہو بہون، (مخا) اگے ہو ہو ٹھن، وڈا بن بن دن،

وڈیاں وچ شامل ہون دا جتن کرن

اگچا: (نم) اگے لگن والا، موہری، آگو

اگچو: (نم) چودھری، پردھان

اگچی: (مفت) اگوچی، اگچو، جھولی نچک، خوشامدی

اگڈے: (نم) دیکھو: اتے

اگڈے پھڈے، (نم) اگے پچھے، اگڑ پچڑ

اکیر: (مفت) اگے، اگانہہ ول، دو جیاں نالوں اگانہہ

اکیر ڈے، (نم) اکیرے، اگانہہ، کجھ اگے، ہور اگانہہ، اگدوں،

کجھ پہلاں

اکیرا: (مفت) ہور اگے دا، سامنے والا، نسبتا پہلاں دا، اگے والا،

اکیرا، موہرا، سامنے والا

اکیری: (نم) اگانہہ، کجھ اگے، ہور اگانہہ، اگدوں، کجھ پہلاں

اکیرے: (نم) ہور اگے، پہلے، شروع دے، اگانہہ، اگے والا، موہرا،

سامنے والا، کجھ پہلاں، ہور اگانہہ، اگدوں، کجھ اگے، سوختے

اکیرے جانن، (مخا) 1- ودھ جانن، اگے کجھن 2- ترجیح دیون

اگیلنا: (نم) دھاگا، رسی وغیرہ گولے، ریل یاں گوٹے توں اڈھیرنا

اگیلو: (مفت) بھٹ جان والا (رنگ)، کچا تے پھکا پئے جان والا

اگین: (مصدر) دیکھو: اگن

اگتیں: (نم) 1- پہلا، بیتے سے 2- مستقبل وچ، بھلک نوں 3- اگلے

پاس، سامنے

اگتیں: (مو) اگ دی جمع، آتش، بھا

اگتیں لاون، (مخا) 1- اگ لاون 2- لائی بھائی کرن، پھل

خوری کرن، آتش وچ ٹراون

اگتیں نا سڑیا ٹھانے کولوں ڈرکانیوں، (اکھا) اگ داسڑیا پھلے

کولوں ڈردا اے

اگتیں دیکھن، (مخا) اوکھے دن دیکھن، مصیبتاں سہون

اگیون: (مصدر) دیکھو: اگن

اگیوں: (نم) اگے توں، موہرے پاسیوں

ا.....ل

ال: (مو) 1- اول 2- گوت، عُرفیت، خاندانی ناں 2- چھیڑ 3- عادت،

رسم، ریت، رواج، فطرت، اصلیت 4- سبزی، اک قسم دا لٹا گیا،

لوکی

ال اولاد، (مو) آل اولاد دی تخفیف، بال بچے، دھیاں پڑ، آل

پر دار

ال: (نم) دل توں بنیا، دے پاسے، دی طرف

ال: (عر، حرف تعریف) عربی زبان وچ اسم تے مفت دے شروع

وچ لگ کے اوہدے معنیاں وچ خوبیاں پیدا کر دیندا اے، چوہن:

الا انسان النجم، پنجابی وچ وی ایہدے اثرات لہجہ جانے نیں

ال: (نم) 1- اک سابقہ، ایویں، ایویں جیہا، بھورا، تھوڑا

آل بلاون، (مخا) کسے خاص ناں یاں گوت دے حوالے نال

بلاون

آل پکڑن، (مخا) 1- کوئی ناں یاں گوت مشہور ہوون 2- عادت

اچانوں، اک گل تے پکیاں ہو جانوں

اُلاس: (سن، مذ) 1- گرنٹھ دا باب، باب 2- اک ارتھ انکار
الاسٹک (Elastic): (ایک، مذ) 1- پک والی کوئی چیز 2- ریڑتے
دھاگے دا بنیا ہویا فیتا یاں ڈوری
اُلاسا: (فعم) 1- ظاہر کرنا 2- کسے دی بھل یاں کسے دے جرم نوں
اودے کول دکھ تال دنا، شکایت، گلہ، مہنا، اُلاہا 3- اُلاہنا، جوش
وچ آؤنا، اُمنگ پیدا ہونا

الاسی: (مو) اک قسم دا یوٹا جس دے بیاں دا تیل کدھ دے نہیں
اِلا مَاشاء اللہ: (عر، روزمرہ) 1- پر جو اللہ چاہوے 2- ناواں ناواں،
بچے بچے، کوئی کوئی، کدھرے

الامان: (صفت) 1- سے توں نکلن والی، چکاوٹ واسطے گھڑی دی
اواز، وعظ کرن والا، تقریر کرن والا 2- اوہ جیہڑا حاضر دماغ ہووے
اُلا مہیا: (پو، مذ) اُلا مہنہ، طعنہ، دل وچ لگن والی گل، شکایت
الامنا: (مذ، فم) اللہ دی حفاظت وچ

الان: (مصدر) الاون، بولن، اواز کدھن، گاؤن، ہاڑے پاون، اعلان
دا وگاڑ

الان: (مذ) الاٹا، پلان توں بنا، کاٹھی وغیرہ توں بنا، ننگی بوٹھ
الانا: (مذ، صفت) بغیر کاٹھی یاں پلانے دے ننگی بوٹھ والا، ننگا (گھوڑا
یاں گدھا) بولنا، الاپنا، کہنا، بولا دنا

الانبا: (مذ) لنبو، چواتا، اگ

الانہیا: (مذ) اُلاہما، شکایت، مہنا، گلہ

الانہڑا: (صفت) اُلا نہیا توں تصغیر، اُلاہما، شکایت، شکوہ، گلہ، دنگی
اوتھے گل کجھ اودھی ہو آئی بھائیاں مفت الانہڑا آ یاں

اُلانہجے: (مذ) اُلا نہجا دی جمع، شکوہ، شکایت

اُلانگن: (مصدر) 1- کندھ ٹپن 2- پار کرن، چھال مار کے لکھن

اُلانگھ: (مو) 1- اصول توڑ کے، کسے قانون، قاعدے یاں اخلاق دی
حد توں باہر نکلنا 2- اک بھرواں قدم، چلن ویلے دو پیراں دے
وچالے دا فاصلہ، قدم دی ذرا کوڑتھ، پلانگھ
اُلانگھن / اُلانگھنا: (مصدر) 1- اُپروں لنگھ جانا 2- اصول توڑنا، اگانہہ
دودھنا، وادھا کرنا 3- وڈیاں وڈیاں پلانگھناں تال چلنا، پینڈا کٹنا
الانگھی: (مو) دیکھو: اُلانگھ

الانی: (مو، صفت) دیکھو: اُلا نا، جیہڑی ایہہ تانیٹ اے
الانی منجی، (مو، صفت) ننگی منجی، جس منجی اُتے کوئی کھیس بسترانہ
وچھیا ہویا ہووے

اُلاں: (مو) 'اُل' دی جمع اے، گوتاں، قسماں

اِلاں: (مو) 'اِل' دی جمع، گرجہ ورگا اک کچھرو، چیل، دنگی: پولو
گراؤنڈ وچ اِلاں بیٹھیاں ہوئیاں جے (نجم)

اِلاں دے آکھیاں وچ ماس کتھے؟، (اکھا) فضول خرچ
بندے کول مال نہیں بکدا

اِلاں کس پرنائیاں کس پنجرے پائے کاں، (اکھا) اُن
ہوئیاں گلاں دا سُن کے آکھیا جاندا اے

اُلاواں: (مذ) 1- شیشے دا عکس، پرچھاواں 2- اٹا، ٹٹھا، ولدار

الاون / الاونا: (مصدر) 1- آکھنا، کہنا، اواز مارنا، بولنا، دتہنا 2- گادنا،

سُر لاؤنا 3- انسان یاں جنور دے روون دی اواز

الاونی: (مو) نوحہ، مرثیہ، ماتمی راگ

الاوے: (صفت) تلخ گلاں کرے

الاہ: (مذ) اک قسم داریشی باریک کپڑا

اُلاہ: (مذ) 1- ہلندی، اسان 2- اک قسم داریشی باریک کپڑا

اِلاہا: (مذ) اِلاہ توں، اک قسم داریشی کپڑا

اَلَا: (عر، مذ، حرف تعریف) سوائے، عربی وچ اسم تے صفت دے شروع وچ لگ کے اوہدے معنیاں وچ خصوصیت پیدا کر دیندا اے، پنجابی وچ وی ایہدے اثرات لہجہ جاندے نیں
اَلَا بِاللّٰہ منکر ہونا، (حما) کسے جُرم یاں کسے کم توں بالکل ای منکر جانا

الاپ: (فعم) 1- 'الاپن' مصدر توں امر 2- (مذ) آواز دالاہ چڑھا، سُر، تان، راگ، دامنڈھ، سنگیت، بول چال ویلے سُر ٹھیک کرنا 3- بات چیت

الاپن: (مصدر) آواز لاون، گاؤن، گاؤن دامنڈھ بنھن، سُر لاون، تعریف کرن، بولن

الاپنا: (فعم) اُچارنا، سراں راہیں راگاں داسروپ دکھاونا، سُرں دا میل کرنا، سنگیت دے مطابق گاونا، بولنا

اپنا اپنا راگ الاپنا، (حما) اپنی ہی من مرضی دی گل کرنا، اپنے ای فائدے دی گل کرنا

الاپیاں: (و، مذ) دیکھو: 'الاپ' جیہدی ایہہ جمع اے

الاٹ (Allot): (انگ، مذ) ناویں، ناویں کرن، ناویں لاون

الاٹ کرن، (حما) ناویں لاون، وٹن، دیون

الاٹ منٹ، (Allotment) (انگ، مو) 1- وٹن ناویں لگن دا عمل

یاں حالت 2- بخشش 3- حصہ، مقررہ وٹن، بٹوارا 4- نامزدگی، تعین

الاجا: (مذ) اک قسم دا دھاری دار یاں ڈیاں والا کپڑا، دھوٹی تریڈ دی، مچھو

الاجی: (مو) اک قسم دا نکا پھل جیہدے اندر خوشبودار دانے

ہوندے نیں، ایہہ دو قسم دی ہوندی اے، اک چھوٹی لاجی، جس دا

رنگ سبزی ماں یاں ہلکا پیلا ہوندا اے، ایہہ بڑی مفرح ہوندی

اے، جدکہ وڈی لاجی دارنگ سیاہی ماں ہوندا اے، ایہہ گرم مسالے وچ پیندی اے تالے دوا کچھوں وی ورتی جاندی اے
الاجی دانہ، (فامذ) اک قسم دی مٹھائی

اَلَاو: (مو) 'اولاڈ' دا وکڑیا روپ، ستان، بال بچے، ٹبر، دھیاں پڑ
اَلَاو: (مذ) جھکاؤ، بھار دا اک پاسے جھک جانا

اَلَاو آنا، (حما) ٹھکلیا ہویا، اَلَاو والا، اوگرا
اَلَاو: (ج، مذ) جنوراں دی اوہ خوراک جو بچ جاوے یاں ضائع ہو جاوے، بچے ہوئے مٹھے

اَلَاو کرن، (حما) پٹھے پھٹ دینے یاں خراب کر دینے
اَلَاو: (مذ) اَلَاو، بھارا، بھیر دا دھکا

الارلا: (مذ، صفت) دیکھو: اوٹینا

الارم (Alarm): (انگ، مذ) 1- مٹھے سے تے جاگن لئی گھڑی
وچوں چابی دے حساب نال نکلی آواز 2- مٹھے سے تے جگاؤن والی گھڑی، ٹائم پیس 3- خطرے نوں جگاؤن والا بگل، گھنکھو

الارم گھڑی، (مو، صفت) اوہ گھڑی جیہڑی الارم دیندی اے
اَلَارن / اَلَارنا: (مصدر) 1- مارن واسطے ہتھ اٹھاؤن 2- دھکان، دھمکی دیون، ہتھ اُپر کر کے ڈراؤنا 3- اک پاسے نوں جھکاونا، اٹھو اساکرنا

اَلَارناں: (فعم) دیکھو: اگھرنا

اَلَارو: (صفت) 1- جو اُتر سکے، اُتر جائے، اک پاسے ٹھکلیا ہویا

2- اَلَارن والا، ٹھک جان والا، اک کُڑ دا ڈنڈا یاں پاوا جیہا جو

گڈے دے پیٹھ پچھلے تیر نال ونھ کے لٹکایا ہوندا ہے تاں جو گڈا

اُترے تاں اوہدے نال رک جائے

اَلَاو: (پو، مذ) لہر دا چڑھاؤ

الٹاں: (مو) 'الٹ' دی جمع، شرارتاں، چھیڑ خائیاں

الٹاں کرن، (حما) شرارتاں کرن، تنگ کرن، چھیڑن، زچ کرن

الٹباس: (عر، مذ) فُہ، شک

الٹجا: (عر، مو) 1- منت سماجت، گزارش 2- آرزو، خواہش 3- خوشامد

۴- سنگنا، چاہنا

الٹجا کرن، (حما) درخواست کرن، گزارش کرن، بیتی کرن، عرض

کرن

الٹزام: (عر، مذ) کسے کم دا اپنے اُپر لازم کرنا کہ میں ایہہ ضرور کرنا

اے، ضروری قرار دے دینا

الٹقات: (عر، مذ) 1- توجہ 2- مہربانی، رغبت، خیال، دھیان

الٹماس: (عر، مو) بیتی، منت، گزارش

الٹماس کرن، (حما) بیتی کرن، عرض کرن، منت کرن

الٹوا: (عر، مذ) کچھ سے لئی سبھا وغیرہ دے کم نوں ملتوی کرنا، کسے

مینگ وغیرہ دے کم نوں اٹھا رکھن یاں روک دینا، آدن والے

ویلے تے پاؤن، ٹال دیون

الٹوا وچ پاؤن، (حما) ملتوی کر دیون، لکادیون

الٹہاب: (عر، مذ) 1- آگ بھڑکنا 2- آگ دا شعلہ، آگ

الٹھ: (صفت) 1- کم عقل، بے وقوف، مورکھ، اُجڈ 2- اڑھب، جس

نوں نقی چیز دی نہ ہووے 3- دلیر، بے باک، بہادر 4- اوڑا،

بے لحاظ، کوئی کم دلیری نال کر گزرن والا 5- بے شرم

الٹھ پلٹھ، (مذ) دیکھو: اُلٹ پلٹ

الٹھا: (مذ) 1- ترجمہ، اک رسم الخط وچوں دوجے رسم الخط وچ لکھی

لکھت جیویں گورکھی لکھت توں شاہ مکھی روپ وچ لکھنا

2- اُلٹیا ہویا

اُلٹھا کار، (مذ، صفت) اُلٹھا کرن والا 2- رسم الخط دا ترجمہ کرن والا

اُلٹھاونا: (فم) دیکھو: اُلٹھا

اُلٹھنا: (فل) اُپر پٹھاں ہونا، اُتھل پٹھل ہونا، اُلٹنا، اُلٹا کرنا

الٹی: (صفت) عِلّتی، علت کرن والا، کھردی، عیبی، بھیڑا

الٹیام: (عر، مذ) 1- زخم دا بھرتا، صحت مند ہونا 2- برابر ہونا 3- آپس

دوج ملنا، میل ملاپ

اُلٹ: (فم) 1- اُلٹ دے، پرت دے 2- (مذ) خلاف، مخالف،

دوجا پاسا، پچھا، بدل، خلاف قاعدہ، ہٹھ، مڑ کے

اُلٹ پلٹ، (فم) 1- اُتھل پٹھل، گڑبڑ 2- ادلی بدلی 3- اُپر

تھلے کر دینا، گڈمڈ، درہم برہم

اُلٹ پلٹ کرنا، (حما) 1- ایدھر دی چیز اودھر رکھ دینا، اگڑا دگڑا

کرنا، وگاڑ دینا 2- بدلنا، منصوبہ وگاڑنا، سوچی ہوئی تجویزیاں تدبیر

مطابق نہ کرنا

اُلٹ پھیر، (فم) 1- رد و بدل، ہیر پھیر 2- مکر فریب، چکر

اُلٹ پھیر دیاں گلاں، (حما) دھوکے بازی دے چالے، چلاکی

دیاں گلاں

اُلٹا: (صفت) 1- مودھا، پٹھا، ہور دا ہور، دوجے پاسے دا، سگوں،

پٹھی طرحاں، ایس دے اُلٹ، بدھا دی ضد

اُلٹا بانس بریلی نوں، (اکھا) پٹھا چالا کرنا، پٹھی ریت، اُلٹا کم

اُلٹا پلٹا، (فم) مودھا سدھا، گڑبڑی والا، بے ترتیب، پٹھ پٹھ اُتہ، اندر

دباہر، باہر دا اندر

اُلٹا تواء، (صفت) پٹھے توے ورگا جس دا رنگ ہووے، ڈاڈھے

کالے رنگ دا، اُت کالا کلوتا

اُلٹا چکر چلنا، (حما) پٹھا رواج ہو جانا، کچھ ان چاہیا ہو جانا، آس

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

اَلْبُنُو: (نذ) لانبو، شعلہ، بھانبر
 اَلْبُھ: (صفت) جو نہ مل سکے، امولک، لکھا ہوا، خفیہ، بہوں مٹا
 اَلْبُھل: (نذ+مو) 1- صدقے، قربان 2- خوشامد
 اَلْبیللا: (صفت) 1- لاڈلا، بانکا 2- موجی، مست، بے پرواہ، آزاد طبع
 3- انوکھا 4- سدا سادہ، بھولا بھالا
 اَلْبیللا پن، (نذ) انوکھا پن، بانکین، بھولا پن
 اَلْبیلی: (مو، صفت) انوکھی، بانگی، بھولی، سونی، جوان
 اَلْبیلی چال، (مو، صفت) انوکھی چال، بانگی چال، دکھری جی
 چال
 اَلپ: (صفت) ذرا کو، گھٹ، تھوڑا جیہا
 اَلپ اہار، (نم) تھوڑا کھانا
 اَلپ اہاری، (نذ، صفت) تھوڑا کھان والا، کھان پین وچ کجی
 کرن والا
 اَلپ ہدھ، (صفت) تھوڑی عقل والا، بے سمجھ، انجان
 اَلپال وچ: (نم) پلاں وچ
 اَلپگ: (سن، صفت) تھوڑا جان والا، تھوڑی تعلیم والا
 اَلپھ: (صفت) جو پھ نہ، اکڑواں، سخت، کرڑا، جو جھک نہ سکے
 اَلپھواں: (صفت) جو پھ نہ سکے، جو پھایا نہ جاسکے
 اَلت: (مو) شرارت، مستی، چھیڑ خانی
 اَلتا: (ج، نذ) 1- پتا پھوگ توں کھان والی شے 2- سوبا کپڑا 3- عرق،
 نچوڑ، جوہر
 اَلتا کڈھن، (محا) 1- عرق کڈھن 2- بے کار کردن
 اَلتا نگر: (نذ) توپ دے بازو دی ڈبے دا ڈھکن
 التانی من الرحمن: (عر) ذیر ڈھل اللہ ولوں ای اے

اَلَا ہا: (نذ) اَلانہا، شکایت، شکوہ
 اَلا ہے: (نذ) شکوے، شکایتاں، الزامات
 اَلا ہنا: (نذ) اَلانہا، گلہ
 اَلانی/اَلانی: (مو) مرن والے دے گن دس کے روون دا
 عمل، ماتمی گیت، دین، مرثیہ
 اَلانییاں کرن: (محا) رورو کے ہاڑے پاون، فریاد کرن
 اَلانچی: (مو) دیکھو: اَلانچی
 اَلانچی دانہ، (نذ) 1- لاجیاں وچوں کڈھے ہوئے بی 2- چھوٹے
 کھانے، کھنڈ نال کھپھے ہوئے لاپچی دے دانے
 اَلاو: (نذ) گرمائی لئی بالیاں دھنچائی ہوئی آگ
 اَلاونس (Allowance): (انگ، نذ) بونس، بھتا، رعایت
 اَلائی: (پو، نذ) سڈے گا، بکادے گا، پکارے گا
 اَلایا بولیا: (نذ) آکھیا سنیا، آکھیا دیکھیا، کہیا سنیا
 اَلایا بولیا معاف کرن، (محا) آکھیا دیکھیا معاف کرن، اُچی
 نیویں بخش دیون
 اَلایو: (نذ، صفت) 1- اَلائے توں اَلایو 2- گل کرے، بولے 3- رب
 جانے
 اَلبتہ: (عر، حرف استدراک) بھادیں، مگر، پر، بیشک
 اَلبم بھانڈ: (نم) فوراً، جھپتی، جلدی
 اَلبم غٹ: (صفت) اچانک
 اَلبرودہ: (مو) عزت، آبرو
 اَلبم (Album): (انگ، نذ) تصویریاں دی کاپی، ادھ کاپی جس وچ
 تصویریاں لاکے رکھیاں جاندیاں ہن، تصویریاں یاں ٹکلاں وغیرہ دا
 مجموعہ

اُلٹی سمجھ، (مو) دیکھو: اُلٹی مت

اُلٹی سمجھن، (مجا) سدھی گل نوس پٹھا سمجھن، غلط سمجھن، شکی طبیعت

ہونا

اُلٹی کرن، (مجا) قے کرن، اُتوں سٹن، کھادا پیتا اُگلن، پٹھی

کرن

اُلٹی کھوپڑی، (صفت) دیکھو: اُلٹی مت

اُلٹی کھوپڑی اٹھا گیان، (اکھا) 1- مننی سوچاں سوچن والے

دے متعلق آکھیا جاندا اے 2- بے سمجھ دی سوچھ دی پٹھی ہوندی

اے

اُلٹی کھوپڑی دا، (ند، صفت) پٹھی مت والا، بے وقوف، رپھڑی

ضدی، اپنی کرن والا

اُلٹی گنگا پہاڑ نوس، (اکھا) دیکھو: اُلٹا نوس مکھنڈیں اُلٹا پانی

گنگا نوس

اُلٹی گنگا پہوئے نوس، (اکھا) اصول دے اُلٹ کم

اُلٹی گنگا وگن، (مجا) کسے ریت دا لوک ریت دے خلاف

ہوون، عام رویے دے اُلٹ کسے گل دا ہوون

اُلٹی گنگا وادنا/اُلٹی گنگا وگا ونا، (مجا) لوک ریتی توں اُلٹ یاں

انوکھا کم کرنا

اُلٹی مالا پھیرن، (مجا) 1- اُلٹا کم کرن، انوکھا کم کرن 2- کسے دا

کم خراب کرن لئی منتر پڑھن یاں کجھ بُرا چوتنا

اُلٹی مت، (مو) پٹھی سمجھ، کھوٹی مت، بے وقوفی، بے عقلی دی

کیفیت

اُلٹی واوگن، (مجا) دیکھو: اُلٹی گنگا وگن

اُلٹی وگن، (مجا) اُلٹا اثر ہوون، پٹھی ہوون

اُلٹی ہوا چلنا، (مجا) سماج یاں دُنیا دیاں چالو ریتاں دے خلاف

ہونا، زمانہ ہوو

اُلٹی میٹم (Ultimatum): (اُگ، ند) آخری تنبیہ، اودہ آخری تجویز یا

شرط جیہوں فریق ثانی منظور نہ کرے تاں شرط پیش کرن والا بندہ

اودہے خلاف اعلان جنگ کر دیندا اے یاں اودہے نال تعلقات

ای ختم کر دیندا اے

اُلٹے: (ند، صفت) اُلٹا دی جمع، پٹھے

اُلٹے بانس بریلی نوس، (اکھا) رواج دے اُلٹ چال، پٹھی

ریت یاں اُلٹا کم کرن ویلے کہندے ہن

اُلٹے پیریں، (مجا) جھٹ پٹ پچھے نوس، اوسے پیریں واپسی

اُلٹے پیریں پچھن، (مجا) فوراً واپس آجاون، بھج کے پرتن، پچھلے

پیریں مڑن

اُلٹے پیریں واپس جاون، (مجا) دیکھو: اُلٹے پیریں پچھن

اُلٹے ساہ بھرن، (مجا) 1- دُوبے پاسے یاں دُوبے دھڑے نال

ہمدردی کرن 2- اوکھے ساہ لین

اُلٹے ساہ بھرن، (مجا) دُوبے دھڑے نال ہمدردی کرن

اُلٹے کنڈے تولن، (مجا) گھٹ تولن، بے ایمانی کرن

اُلٹے کنڈے تولنا، (مجا) گھٹ تولنا، دُغری مارنا، بے ایمانی کرنا

اُلٹیاں سدھیاں سنا ونا: (مجا) بُرا بھلا آکھنا، کوسنا

اُلٹیجین / اُلٹین: (مصدر) دیکھو: اُلٹیون

اُلٹیون: (مصدر) اُلٹ جاون، پرتون، پٹھیاں ہوون، مُودھیاں

ہوون، مُدھیون

اُلٹیج: (صفت) جس نوس لُج (غیرت) نہ ہووے، لُج، بے شرم، بے

حیا، بے غیرتا

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

کیتے دے اَلٹ نتیجہ لکنا، موافق حالات توں غیر موافق حالات دا
سلسلہ چل پیا
اَلٹا چور کو تو ال نوں ڈانٹے، (اکھا) جدوں کوئی اپنے قصور لکاون
لنی دوجے یاں سمجھن والے دے گل پے جاوے اوس ویلے
کہندے ہن

اَلٹا دھڑا بٹھنا، (حما) بے گنا ہے نوں گناہگار آکھنا، نیویں پاسے
ٹوں ہوو نیواں تے بھارے پاسے نوں ہوو بھارا کرنا، سچائی دے
خلاف لڑنا

اَلٹا زمانہ، (نہ) اوہ ساجدوں اَلٹی گل سِدھی تے سِدھی گل اَلٹی
متی جاوے، وڈیاں دا چھوٹیاں والا تے چھوٹیاں دا وڈیاں والا کم
کرنا، پُرانے سے توں پرچلت ریت دے اَلٹ چالا

اَلٹا وید پڑھنا، (حما) ہتھی گل کرنا، رواج دے خلاف چلنا
اَلٹا نا: (نغم) پلٹا نا، مُودھا کرنا

اَلٹا ون / اَلٹا ونا: (مصدر) 1- پلٹنا، خالی کرنا (بوری) 2- پادنا (دودھ
بھانڈے وچ) 3- پرتا آدنا 4- پاسا بدلنا (کاغذ، روٹی، کپڑا)
5- ہٹھلی اُتے کرنا (راج، بندوبست) 6- کچھ دا کچھ کر دینا،
(مطلب) 7- چوکی چنگی حالت توں چوکی بُری حالت وچ کر دینا،
برباد کر دینا (تختہ) 8- ڈیکنا (گھوڑے دے اسوار نوں) 9- ہراونا،
پچھاڑنا، ہٹھاں سٹنا (ہٹھلے، ڈھلوان، اُتلے نوں ہٹھوں اَلٹا گھتیا)
10- ڈولھنا (پانی) 11- رد کرنا (گل، فیصلہ) 12- ٹھلنا، دکھاوے
دا پڑھنا (ورقے) 13- پلٹنا، ہٹھا کرنا (مل دامٹی نوں) 14- چُک
دینا، اُڈا دینا (واہ دا پڑدے نوں) 15- اَلٹھنا (پنجابی دے اک
سکرپٹ توں دوجے وچ) 16- نہ مننا (حکم) 17- مُودھا کرنا،
پاسے پرے ڈیکنا (دوات) 18- مار کے سٹنا (لڑائی وچ ویریاں

ٹوں) 19- پاسا بدلنا (موچھا) 20- اُکھیرنا (غلط دوائی دا ساہ
نوں)

اَلٹاؤ: (نہ) دیکھو: اَلٹا پلٹا

اَلٹاؤ: (صفت) اَلٹاؤن والا

اَلٹائی: (مو) اَلٹاؤن دا کم یاں مزدوری

اَلٹن / اَلٹنا: (مصدر) 1- پلٹنا، ہٹھا کرنا، خالی کرنا (دائیاں دی
بوری) 2- پادنا (گڑوی دا دودھ دھونی وچ) 3- رُخ پرتنا 4- تہہ کاغذ
5- پاسا پرتا دنا (کپڑا) 6- ہٹھلی اُتے ہونا (جگ-ڈنیا) 7- بدل
دینا 8- (پر بندھ) ڈگنا، ڈگ کے خالی ہونا (گلاس) 9- ہلنا
دکھاوے دا پڑھنا (ورقے) 10- پلٹنا، ہٹھا کرنا (مٹی) 11- وٹنا،
ہور ہونا (زمانہ) 12- ہٹنا (پردہ) 13- اُکھڑنا (ساہ) 14- پھرنا
(قسمت) 15- نہ مننا (حکم)

اَلٹوہی: (مو) پتل دی گاگر، ولٹوہی

اَلٹی: (مو، صفت) 1- اُلٹے پاسے والی، ہٹھی، مُودھی، خلاف، سگوں،
ہٹھی طرحاں، ڈاکی، ڈاکنی 2- اُپر چھل، ہٹھی 3- لُٹے، کھاوا پتا
مُونہ تھانی باہر آؤنا

اَلٹی پٹی پڑھاونا، (حما) کھوٹی مت دینا، گراہے پادنا، غلط راہ
دکھاونا، مخالف کرنا

اَلٹی سِدھی، (مو، صفت) ہٹھی سِدھی، بے ترتیب، درہم برہم،
بے قاعدہ، بے ڈھنگی، بُری گل، گالھ، ابا تبا

اَلٹی سِدھی سٹاون، (حما) جو مُونہ آوے آکھن، مندرا بولن، بُرا
بھلا آکھن

اَلٹی سِدھی مارن، (حما) بے ربط گفتاں کرن، بے سرسیر دیاں
مارن

الذّن / اُلذّن: (مصدر) 1- اُلذّنوا، ذُلّھنا، ذُلّنا، اک بھانڈے وچوں
دوج بھانڈے وچ کوئی چیز پاونا، اُلنا کے اندر لی چیز باہر کڈھنا
2- تھلے سٹ دینا 3- اُیرن، وِٹن 4- پاسا بدلنا 5- رد کرنا (گل۔)
الدنیا غریب: (عر، جملہ) ایہہ دُنیا مسافر خانہ اے

اُلر: (نذ) 1- اُلرن توں اے 2- گڈے یاں تانگے دا بھار چھلے
پاسے بہتا ہون 3- کسے دل دا دلوں ہو جاوَن، کسے اک پاسے
ٹوں جھکا کرن، کسے پاسے نوں بہتا جھک جانا 4- کسے دی دودھ
حمایت کرنا 5- اک پاسے وزن زیادہ ہون پاروں ہو لے پاسے دا
اُچا ہو جانا تے بھارے پاسے دانیواں ہو جانا، وِگی: 'میں پچھنی آں
چھتوں اُلر آ پلے پیٹھی نوں'

اُلر اُلر کے، (حما) 1- کسے دل دا دلوں ہو جاوَن، کسے اک پاسے
نوں جھکا کرن 2- خوشامد کرن
اُلر بانہہ سُلکھنی وچوں پچھی سکھی، (اکھا) بھکھے شوقین بارے
آکھدے نیں

اُلردی: (مو) کسے دل دا دلوں ہو جاوَن، کسے اک پاسے نوں جھکا
کرنا

اُلرن / اُلرنا: (مصدر) 1- گڈے یاں تانگے دا بھار چھلے پاسے بیٹا
ہودنا 2- کسے دل دا دلوں ہو جاوَن 3- کسے اک پاسے نوں جھکا
یاں ڈلھ جاوَن

اُلریجن / اُلرین: (مصدر) ویکھو: اُلرنا

اُلریون: (مصدر) ویکھو: اُلرنا

اُلر: (صفت) اُن گھر، اُن ازمایا، اُلر وچھا، چھیک دامہری، بے تجربہ،

ایان سیان

اُلر پلّو، (نم) نیانیاں والیاں گلاں، بدھوپن

اُلر پلّو، (نم) ویکھو: ال پل

اُلر: (نذ) 1- 'ال' توں مکیر..... 2- وڈی ال، گر جھ، وِگی: 'اودھ ہسدی
اے، اُلرے میرا اُلر ای، ال دانر، اک طرحاں دا باز، (صفت)
3- مُورکھ آدی، اتھق، بیوقوف

اُلرا: (نذ، صفت) 1- کچا، نرم، لوا، تازہ 2- نادان، بھولا، سبّھڑ
اُلرا گھا، (نذ، صفت) 1- کچا زخم جیہدے اُتے اے کھرٹ نہ آیا
ہوے 2- بھرا پھٹ

اُلراں: (پو، فم) 1- کسے شے دا بے سمت ول سٹ دینا 2- گڈی
توں اُلرنا

اُلروی: (مو) اک خود رو پودا اے جیہڑا کھیتاں وچ فصل حریف یعنی
مکئی دے پودے نال اُگدا اے، تے ایہدے نال مختلف رنگاں
دے پھل کھودے نیں، جیہناں دی شکل بگل ورگی ہوندی اے
اُلریا: (صفت) ویکھو: اُلر دنا

اُلریں: (مو) بہت مروت نال گھلے گئے سڈے دا قبول نہ ہون
اُلروی: (مو) جھوٹی آدجی، اُتلے دیوں وٹی ہوئی دعوت
الزام: (عر، نذ) 1- دوش، تہمت 2- الزام دینا، کسے گل تے کسے
نوں قصور وار ٹھہرانا 3- کسے دی گل کسے اُتے پادینا

الزام دینا / الزام لاونا، (حما) دوشی ٹھہرانا، قصور وار بناونا،
دُشت کرنا، دُش دا ڈے وار ٹھہرانا

الزام دیون، (حما) ویکھو: الزام لاون

الزام گھرن، (حما) بہتان تراشی کرن، بدنامی لاون

الزام لاون، (حما) تہمت لاون، قصور وار آکھن

الزام لگن، (حما) تہمت لگن، بدنامی آون

الزام مرصّن، (حما) ویکھو: الزام لاون

الجبر: (عر، مذ) الجبر والقابلہ والمخفف، ریاضی دی اک شاخ جس وچ اکھراں راہیں تعلیم دتی جاندی اے

الجبدہ: (مفت) الگ، دکھ

الجبدہ: (فعر) الجبدہ مصدر توں امر، (مو) الجبدہ، گنجھل، پھپھسا
الجبدہ پینا، (حما) جھگڑ پینا، بحث وچ پھس جانا، لڑ پینا، بھڑ پینا
الجبدہ جاون، (حما) پھس جاون، جھگڑا ہو جاون، دل فریب وچ
آ جاون، پریشان ہو جاون، بھٹل جاون، کجھ دی سمجھ نہ آون
الجبدہ: (مذ) بکھیرا، ریچڑ، الجبدہ توں مصدر

الجبدہ: (مصدر) انکاون، پھساون، ریچڑ وچ گھسن، بکھیرے وچ
پاون، نرواون، لکاون، ول پاون، دھوکھا دیون، سلجھاون دی ضد
الجبدہ: (مذ) 1- سلجھاؤ دی ضد 2- پھسانا 3- پھندا، گنجھل، ہیر پھیر،
بھٹل بھلیاں

الجبدہ: (مو) 1- الجبدہ، مشکل، پھپھسا، اڑاؤنی، گنجھل 2- گھبراہٹ،
پریشانی

الجبدہ: (فعم) 1- سلجھن دا اُلٹ 2- بھٹنا (مقدے وچ) 3- اُلٹنا،
رُکنا (جانڈے جانڈے کے گل وچ) 4- رُجھنا، لگنا (حساب دے
سوال وچ کے کم وچ) 5- جھگڑے بکھیرے وچ پینا (بد معاش
نال) 6- گنجھل جانا، کواہرا ہونا، گنڈھاں پینا (دان)۔

الجبدہ: (مذ) اوکڑ، دکھ، بکھیرا، ریچڑ، پریشانی، مشکل، لڑائی، جنجال
الجبدہ: (مذ) 'الجبدہ' دی جمع، جنجال، جھگڑا

الجبدہ: (حما) بکھیریاں وچ پاون، مصیبتاں سہیون
الجبدہ: (فل) دیکھو: الجبدہ

الجبدہ: (فل) الجبدہ، الجبدہ

الجبدہ: (مذ) سفیر، قاصد (اچلی دا وگڑ یا روپ)

الحاج: (عر، صفت) حاجی دی جمع، بستے ججاں دی ادائیگی کرن والا
الحاج: (عر، مو) گز گزانا، منت نال منگنا، التجا، خوشامد
الحاج: (عر، مذ) دین توں بھرتنا

الحاق: (عر، مذ) جوگن، میل، لگاؤ نال ملاونا، اک شے نوں دوجی
نال ملا دینا

الحان: (عر، مذ) 1- راگ دی آواز 2- چنگی آواز
الحمد: (عر، مو) 1- صفت، تعریف 2- قرآن شریف دی سبھ توں پہلی
سورت، سورۃ فاتحہ

الحمد للہ: (عر، جملہ) خدا دی تعریف، کلمہ شکر، اللہ واشکراے
الْحَمْدُ وَالْمِنَّةُ لِلَّهِ، (عر) صحیح بخاری جلد دوم صفحہ 687: "سارا
شکر تے احسان اللہ تعالیٰ لی اے" (حدیث نبوی)

الحمر: (عر، مذ) اُنڈس دے شہر غرناطہ وچ مسلماناں دا بنایا ہوا لال
پتھر دا اک خوبصورت محل

الح: (عر، فم) 'الیٰ اُخیرہ'، دامخفف، جدوں کے عبارت دا ابتدائی تھوڑا
جیہا حصہ لکھ کے اگے الح لکھیا جانا اے تے ایہدا مطلب ایہہ
ہوندا اے کہ باقی دی عبارت وی شامل سمجھی جاوے

الحال: (عر، مو) ریشم دی اک قسم جیہڑی کپڑیاں وچ ورتی جاندی
اے، رُوئی دار قبا جس دا سینہ تے آستین دے چاک کھلے
ہوندے نیں

الحنت: (مو) تنگی، پریشانی، بے چینی

الحنت: (مو) گھبن، کراہیت

اَلدَّيْلُ: (فم) دیکھو: اُلٹ پلٹ

اَلدُّسْتَنَّا: (فعم) کسے بھانڈے، بوری وغیرہ نوں اُلٹا کے اوہدے وچ
پئی چیز نوں کڈھنا

لئی اک ہزار کہانیاں موجود ہوں پاروں الف لیلہ بمعنی ہزار
راتاں ناں رکھیا گیا۔ ایس کتاب نوں الف لیلیٰ ہزار داستان وی
آکھدے نیں

الفّا: (نذ) انگرکھا

الفّاظ: (عر، نذ) 'لفظ' وی جمع، کلمے، گلاں، باتاں

ألفَت: (مو) پیار، محبت، مہر، دوستی، حب، پریم، مترتا

ألفت کرن، (حما) پیار کرن، دوستی کرن

الفِتّا: (نذ، صفت) چا تر، چالاک، لُچّا، لنگّا، بدمعاش، مکار

الفقر وفخری والفقر مینی: (عر) فقر (درویشی) میرا فخر اے تے

درویشی میرے وچوں اے (حدیث)

الفّل: (صفت) دیکھو: الف ننگا

الفو: (نم) مڈھوں، شروع توں، ابتدائی

الفوتلفی: (مو) ہٹرا دفوی، گڑبڑی، بھگدڑ

الفوں: (نم) دیکھو: الفو

الفوں اگے نہ بولن، (حما) مڈھلے علم توں اگے کچھ نہ جانن، گل

کرن جوگا نہ ہوں

الفوں بے نہ جانن، (حما) کچھ نہ جانن، جاہل ہوں، ہڈھو

ہوں

الفوں بے نہ کرن، (حما) کوئی گل آگوں نہ کرن، پُچ کیتیاں

رہن، کوئی عذر اعتراض نہ کرن

الفوں بے نہ کہنا، (حما) کچھ نہ آکھنا، اُکا پُچ رہنا، جان دینا،

عُقبے نہ ہونا

الفوں لے کے یہ تائیں، (روزمرہ) شروع توں لے کے

اخیر تائیں

(پہلی جلد)

جو 'ا' دی تھاں ورتیا جاندا ہے

الف بے، (عر، مو) حروف تہجی

الف بے پڑھاو، (حما) کسے علم دیاں بالکل ابتدائی گلاں

دسن، بے وقوف نوں کوئی گل سمجھاو، نیا نے نوں ابتدائی قاعدہ

پڑھاو

الف بے پڑھن، (حما) کسے علم بارے مڈھلیاں گلاں سکھن،

ابتدائی تعلیم حاصل کرن

الف توں یے تیکر، (نم) سارے داسارا، کُل

الف تھیوں، (حما) 1- کھڑا ہونا، اٹھاو، بناو 2- عقب، پچھلا

یاں آخری حصہ، امداد کرن 3- ننگا ہوں

الف حُسنی، (مو + نذ) 1- امام حُسنی دی تلوار دا ناں 2- مجازاً

..... پکھا تک

الف دا الف، (نذ، صفت) مادر زاد ننگا

الف دا ناں کوکو نہ جانن، (حما) بے علم ہوں، حرف پڑھن نہ

جانن، ان پڑھ ہوں، بے وقوف ہوں، بے خبری تے طر ناں

آکھدے نیں

الف دا ناں کوکو نہ جاننا، (حما) دیکھو: الف دا ناں کوکو نہ جانن

الف کنوں بے تینیں، (روزمرہ) حرف بحرف، پورا قصہ، سارے دا

سارا، رام کہانی

الف کُوں کلی نہ جانن، (حما) بالکل جاہل ہوں

الف ننگا، (صفت) بالکل ننگا، اُکا ہی ننگا

ألف: (عر، نذ) ہزار، دس سینکڑے

ألف لیلہ / الف لیلیٰ، (عر، مو) عربی زبان دی من گھڑت

کہانیاں دی مشہور کتاب جیہدے وچ اک ہزار راتاں وچ سناو

اُس: (قا) کھان پین دی چیز جو امیراں یاں بزرگاں توں بچی ہووے، جوٹھا بھوجن، پچیا ہو یا تیرک، کسے دی جھوٹی شے، بھانڈے وچ کھان توں بعد بچی ہوئی شے
 اُس کرنا، (حما) پاک پوتر ہستی دا کسے شے وچوں تھوڑا گولے لینا تاں جو اودہ سیت پر ساد وچوں ورتائی جائے
 اُس: (ند) مخلوق، لوکاں دا ہجوم، بھیڑ
 السادنا: (فل) آکس کرنا، ڈھلا ہو جانا، سستی کرنا، سست پینا
 الست: (عر) قرآنی آیت اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ول اشارہ بمعنی بھلا میں تہاڈا رب نہیں آں؟ جدوں اللہ پاک نے روحاں نوں پیدا کیتا تے اوہناں کولوں ایہہ پچھیا
 اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ، (عر) کیہ میں تہاڈا رب نہیں؟، پہلا دیہاڑا جدوں رب نے روحاں نوں جمع کر کے ایہہ سوال کیتا (قرآن پاک دی آیت) ”بھلا میں تہاڈا رب نہیں آں“
 اَلْكَفَرُ سُقْرُو لَوْ كَانَ شَيْءٌ: (عر) ”سفر دوزخ اے بھادیں اک گٹھ دا ہووے“
 اَلْسَلَامُ عَلَيْكُمْ: (عر، دعائیہ کلمہ) تہاڈے تے سلامتی ہووے، اک دوجے نال ملن یاں اک دوجے توں وچڑن لکیاں اسلامی دعائیہ فقرہ
 اَلْسَى: (پو، مو) اک قسم دا بوٹا جس دے بیاں دا تیل کڈھدے نیں، ایس دے چھلکے دا کپڑا وی بن دا اے
 السیث: (مو) الجھیرا، نہ سلجھن والی گل، جھگڑا، دھوکھا، چھل، دھاندلی، فریب، دعا بازی، الجھاؤ، زکاوت، اڑنگا
 السیث لگ جاون، (حما) گھانا پے جاون، نقصان ہو جاون، دھوکھا ہو جاون

السیث لگنا، (حما) گھانے پے جانا، نقصان ہو جانا
 السیث: (مو) دیکھو: السیث
 السیث: (صفت) السیث پاؤں والا، چھلیا، جھگڑا پاؤں والا، پکھنڈی
 اَلش: (تر، ند) کھانے پینے دیاں شیواں جو بزرگاں یاں امیراں توں پچیاں ہوں، پس خوردہ، جوٹھا کھانا، پچیا ہو یا کھانا
 الطاف: (عر، ند) مہربانیاں، عنایتاں
 العبد: (عر، ند) عرضیاں در خواستاں دے خاتے تے لکھن والے دے ناں توں پہلا ایہہ لفظ لکھیا جاندا اے، غلام، بندہ، خاکسار، ناچیز، فدی
 الغرزا: (ند) سین، بانسری
 الغرض: (عر، صفت) 1- بے پرواہ، غافل، لا تعلق 2- مگدی گل، المختصر، قصہ مختصر، حاصل مطلب، الحاصل
 الغرضی: (مو، صفت) بے پرواہ، غافل، مطلبی، اپنے مطلب دا، بے پرواہ، غفلت، اپنے فائدے دی خواہش، اپنا فائدہ ویکھنا
 الغرزة: (ند) الغوزہ، ٹوٹی
 الغوزہ: (ند) پھوک نال و جاون والا اک ونجھلی ورگا پینڈو ساز جس نوں لٹی ہیک نال دجایا جاندا ہے اکثر ایہناں دی جوڑی ہونڈی ہے، مری توں وڈا تے بانسری توں چھوٹا پھوک دا ساز
 الغوزے: (ند) ’الغوزہ‘ دی جمع، وانسری ورگا ساز
 الغیث: (عر، مو) مصیبت تے غم دی حالت وچ جدوں اودہ حدوں دودھ جان تے ایہہ لفظ کہیا جاندا اے، فریاد اے، ڈہائی اے
 الغیب: (عر، ند) لگیا ہو یا، نہ دکن والا
 الغیب کنوں، (عر، نم) اچانک، اچن چیت
 الف: (عر، ند) پنجابی، عربی، فارسی تے اردو حروف تہجی دا پہلا اکھر

الگ: (ند، صفت) 1- دکھرا، اڈ، نیارا، جدا، نویکلا، علیحدہ 2- پرے، دور 3- بے سہارا، معلق 4- آزاد، بے تعلق، مستثنیٰ 5- خارج 6- بے لاگ

الگ الگ، (فم) دکھرا دکھرا، پراگندہ، بتر بتر
الگ الگ بھرن، (محا) دور دور رہوں، دکھریاں دکھریاں
رہوں، وٹیاں وٹیاں رہوں

الگ تھلگ، (فم) 1- پرانہ پرانہ، کلیاں، دکھریاں، تنہائی وچ، بے تعلق، اک پاسے، کنارہ کش 2- اچھوتا 3- دکھرے دکھرے، اڈو اڈو، جدا جدا

الگ رہوں، (محا) دیکھو: الگ الگ پھرن
الگ کر دیوں، (محا) دیکھو: الگ کرن

الگ کرن، (محا) 1- جدا کرن، پرانہ کرن، توڑ بھن کے علیحدہ کرن 2- چھڈاؤں اپنی تھاؤں بناؤں، نوکریوں جواب دیوں، تنہا کرن 3- چھٹھا بھانڈا دکھرا کرن، مہرتالوں دکھریاں کر دیوں، علیحدہ گھر بنا دیوں

الگ ہو جاؤں، (محا) دیکھو: الگ ہوؤں

الگ ہوؤں، (محا) دیکھو: الگ کرن

اُگن/اُگنی: (مو) کپڑے ٹگن والی رسی، کٹی، ٹگنی
اُگنا: (فل) 1- بھل جانا 2- اُگتھ بھر کے لٹکھ جانا، چھڈ جانا 3- اکنا، ٹھجنا

اُگنوزا: (ند) دیکھو: الغوزہ

اُگھن: (مو) دہلیز، چوکھٹ

اُگھنا: (فل) اُگھنا، اصول یاں طریقے دے اُٹ چلنا، اُپر دی

لٹکھ جانا

ال ل بلل: (فم) ناسمجھی دیاں گلاں، بکواس، فضول

اللہ: (عر، ند) 1- خداوند کریم ذاتی ناں، باقی سارے ناں صفاتی ناں مئے جانندے نیں، حسرت، خوشی، غمی دے ویلے وی اللہ آکھیا جاندا اے، رب، خدا، پریشمر، ذات واحد، واجب الوجود، خدا دا اسم ذات، اللہ نگہبان 2- اَل، اَلْ، کلمہ، تعجب، واہ، آہ، آہا
اللہ اکبر، (عر، صفت) 1- اللہ بہت وڈا اے، بطور حرفِ تکبیر استعمال ہوندا اے۔ اذان تے ذبح ویلے ایہہ تکبیر آکھی جاندی اے 2- عام بول چال وچ حیرت، شکایت، صفت، فخر وغیرہ واسطے بولدے نیں

اللہ اللہ، (عر، کلمہ فجائیہ) 1- واہ واہ، بہت خوب، اٹکے، سبحان اللہ
2- اُداسی، شکایت، حیرت ویلے بولدے نیں

اللہ اللہ خیر سلا، (روزمرہ) گل ملکی، چلو جان چھٹی، ویلھ ہوئی، جھگڑا ختم ہویا

اللہ اللہ کرن، (محا) اللہ توں یاد کرن، عبادت کرن، وظیفہ پڑھن، صبر تے توکل کرنا

اللہ امیر دے گوانڈھ قبر دی نہ بنواوے، (اکھا) رجیاں مہجیاں دی بندیا کر دیاں ہو یاں کہندے نیں

اللہ ای اللہ، (کلمہ مبالغہ) شکر، حیرت، غم یاں مبالغے ویلے آکھدے نیں

اللہ ای اللہ کریا کرو، خالی دم نہ بھریا کرو، (اکھا) اللہ پاک دی یاد توں کدی وی غافل نہیں ہونا چاہیدا

اللہ بخشے، (کلمہ مغفرت) اللہ مرن والے نوں معاف کرے، خدا مغفرت کرے

اللہ بس باقی ہوس، (اکھا) اللہ ای کافی اے، باقی سبھ ایویں لالچ (پکلی جلد)

2- شراب دا عرق 3- اسپرٹ

اُلکھ: (سن، صفت) 1- جڑھ، بیج، مُڈھ، نار، سکھ، ونگی، وارث شاہ جھڑیاں دی ایہہ تاں اُلکھ لاہے سارے جگ دے وچ وکیل ہے جی 2- جیہڑا لکھیا ہو یا نہ ہو دے، معلوم نہ ہون والا، محسوس نہ ہون والا، لکھا ہو یا نہ ہو 3- رب 4- بے نام، بے نشان 5- اللہ تعالیٰ 6- جوگیاں دانرہ 7- بے حد و حساب، گھبراہٹ، سُستی، آکس اُلکھ جاگے، (کلمہ ندا) جوگیاں دا بول جس دا مطلب اے کہ خدا سبھ نوں دیکھدا اے

اُلکھ جگاون/اُلکھ جگاونا، (مخا) اُچی اُچی اُلکھ اُلکھ آکھ کے خبر خیرات منکن، بھیکھ منکن لئی اواز لانا اُلکھ پُکاون، (مخا) جانوں مار مُکاون، ختم کر دینا اُلکھ داری، (نڈ) اُلکھ دے اصولاں نوں من والا، جوگیاں دا اک فرقہ جو سنن نوں اُلکھ من کے دھیاؤندا ہے اُلکھ لاہون، (مخا) پوری طرحاں تباہ کرن، چنگی طرحاں برباد کرن، جڑھوں مُکاون، مُدعا غائب کر دین، جانوں مارن، رُوح نوں جسم تالوں دکھ کرن

اُلکھ تھ جانوں، (مخا) مرنگ جانوں اُلکھ مٹا دیوں، (مخا) دیکھو: اُلکھ پُکاون اُلکھ مُکا دیوں، (مخا) دیکھو: اُلکھ پُکاون اُلکھ مُکاون، (مخا) دیکھو: اُلکھ پُکاون اُلکھ وجاون، (مخا) 1- اُلکھ اُلکھ دی اواز کدھن 2- سکھ یاں ناد وجاون

اُلکھ: (نڈ) اک سابقہ

اُلکھ مُلکھ، (نم) مُلک بہ مُلک، ہر ہر مُلک

الفی: (قا، مو) فقیراں دے پاؤں والا کھلا جیہڑا گوتا جس دیاں لمیاں باہواں ہونیاں تے اگے پچھے گھما رکھیا ہوندا ہے، کفنی، لما چونڈ، چولی، گرنا

الفی اللہ: (نڈ) بالکل ننگا، صاف ننگا

الفیاں: (مو) 'الفی' دی جمع

القاب: (عر، نڈ) 1- 'لقب' دی جمع، کسے مفت پاروں مشہور ہون والا ناں، القاب بطور واحد دی ور تینا اے 2- خط پتر وغیرہ اُتے مخاطب لئی لکھے گئے لفظ

القصہ: (عر، نم) مادی گل ایہہ دے، الغرض، المختصر، قصہ مختصر

الک: (سن، نڈ، مفت) 1- سدا سادہ بندہ 2- ایانا، کم سن، معصوم 3- والاں دا چٹھا، زلف، لٹ، میڈھی 4- نواں ویڑکا جو ابے جوتا نہ گیا ہووے، جیہڑا ابے جون دے لائق نہ ہووے 5- گھبراؤ، الکت، توڑ، اڑکا 6- سُستی، آس، آکس

اُلک: (مو) بھل، غلطی، اُلک

اُلک جانوں، (مخا) 1- بھل جانوں، اُنک، کھنجن 2- چھال مار کے لکھن

الکاون: (صدر) آکس کرن، الساؤن، الکساؤن، سُست ہون

الکت: (مو) 1- اُول جو پہلین گاں مہیں دے ہوانے نوں ہتھ لایاں مندی ہے 2- کبھجھ، چو، گھبرا، تھوڑی تھوڑی بے چینی، توڑ

الکس: (مو، مفت) آکس، سُستی

الکساؤن: (صدر) آکس کرن، سُست ہون

الکسی: (نڈ) ڈھلا، ست، آکسی، ویہلا تے پتلا آدی

اُلکن: (صدر) دیکھو: اُلک جانوں

الکوحل (Alcohol): (انگ، مو) 1- تیز تے خالص شراب

مزا دے دیندا اے

اللہ دے گھر دی آس رکھ، (اکھا) اللہ تعالیٰ دی رحمت توں

نا امید نہیں ہونا چاہیدا

اللہ راسی، (ند، صفت) بے چارہ، اللہ دے بھروسے، رب دے

آسرے، دکھی، درویش

اللہ راسے ورھے خدا، (اکھا) کم سداھے کرن لئی اللہ تعالیٰ دے

حضور اک دے طور تے آکھ دے نیں

اللہ رکھے، (دعا یہ کلمہ) اللہ ہر مصیبت توں بچا دے، اللہ قائم

دائم رکھے، اللہ سلامت رکھے

اللہ رکھے تے کون چکھے، (اکھا) جیہنوں اللہ بچاؤنا چاہوے

اوہنوں کون نقصان پہنچا سکدا اے

اللہ سونا دیوے گھڑانا مہنگا اے؟، (اکھا) مفت لکھی ہوئی شے

اُتے معمولی خرچ آوے تے پھیر دی سستی ہوندی اے

اللہ سکیں دی گاں، (صفت) 1- اللہ دی مجھ 2- بھولا بھالا،

سداھ سادا، سادہ لوح

اللہ کرے، (دعا یہ کلمہ) خدا کرے، انجے ای ہووے گا

اللہ لوک، (ند، صفت) اللہ نال تعلق رکھن والا، مست ملنگ،

بزرگ، سائیں لوک، رب دا بندہ، فقیر

اللہ ماریا، (ند، صفت) ناکارہ، کم حیثیت والا، نمانا

اللہ میاں دی پوڑی، (ند) بہت لتا بندہ

اللہ میاں دی گاں، (مو) دیکھو: اللہ سکیں دی گاں

اللہ میاں دی گھوڑی، (مو) پیچ دوہٹی، پیر بوہٹی

اللہ میاں دی مجھ، (مو) 1- اک کالے رنگ دا کیرا جیہڑا عموماً

برسات دے دینیں ہوندا اے 2- (صفت) کالا ڈھت بندہ، موٹا

آدی 3- سداھ پدھرا بندہ

اللہ نامی، (صفت) اللہ دے نام

اللہ ٹوں پیارا ہوون، (مجا) مرجاون، فوت ہوون

اللہ ٹوں سوچن، (مجا) خدا کر دیاں ہویاں اللہ دے حوالے کرن،

کدھرے ٹوردیاں ہویاں خدا حافظ آکھن

اللہ والا، (صفت) رب نوں من والا، رب نال لولاون والا، ربی

بندہ، پرمیشردا بھگت، پریمی، سائیں لوک

اللہ والی، (دعا یہ کلمہ) رب راکھا ہے، رب سہائی ہووے

اللہ دل نظراں رکھن، (مجا) خدا تے بھروسا رکھن، خدا ولوں مدد

دی آس رکھن، خدا دی رحمت دی اڈیک رکھن

اللہ ہوا کبر، (عر، صفت) رب سبھ توں وڈا اے

اللہ ہوچرے، اللہ گوچرے، (اکھا) بالاں ٹوں اللہ پاک ای

پروان چڑھان والا ہوندا اے

اللہ یاد تے بیڑا پار، (اکھا) جس ٹوں اللہ پاک چیتے رہندا اے،

اوہنوں سدا کامیابی حاصل ہوندی اے

اللہ تلے: (ند) 1- لچھن، نازخے 2- فضول خرچی، عیاشی، ریل

پیل، عیش عشرت

الم: (عر، ند) رنج تے غم دی حالت، دکھ، درد، غم، اندوہ

الم غلم: (غم) بھیڑیاں شیواں، سواہ، کسمیہ، ال پل، تک شک

الم غلم کھاوون، (مجا) کسمیاں تے گھنیا قسم دیاں چیزاں کھاوون

الم نشرح: (عر، ند) 1- رڑے تے ظاہر 2- قرآن پاک دی

اک سورت جیہڑی ایہناں لفظاں توں شروع ہوندی اے

الماری: (ہ، مو) 1- ککڑی دا اک کھڑا صندوق جس وچ پھنے لگے

ہوندے نیں جیہناں مچھلیاں اتے کتاباں یاں کپڑے رکھے

(پہلی جلد)

ای اے، سوائے اللہ دے ہور کچھ دی نہیں

اللہ بھانا، (دُعائیہ کلمہ) اللہ مالک، اللہ حافظ و ناصر

اللہ بھادیس، (دُعائیہ کلمہ) اللہ کرے، اللہ چاہوے

اللہ بیلے، (دُعائیہ کلمہ) 1- رب راکھا ہے، رب سائیں مددگار

ہو دے، اللہ محفوظ رکھے، جدا ہون ویلے بولدے نیں 2- سیوک،

ساتھی، دوست، رفیق، یار، محافظ، نگہبان

اللہ تعالیٰ، (عر، مذ) خدا، رب، جو بہت وڈا اے، خداوند کریم،

اللہ دی ذات

اللہ توبہ کرن، (حما) اوکھے ویلے رب تُوں پنکارن

اللہ توکل، (عر، فم) اللہ دے بھروسے تے، اللہ دے سہارے

اللہ جانے، (روزمرہ) اللہ ای جان دا اے، کسے گل تُوں نہ جاننا

یاں سمجھ دج نہ آؤنا، اپنے دی گل کچھ جان یاں نال منولا کرن

ویلے بولدے نیں

اللہ چاہے، (فم) 1- اللہ چاہندا اے 2- جو دی اللہ دی مرضی

ہو دے 3- اللہ نے چاہیا تے

اللہ چکے، (بدعائیہ کلمہ) موت آوے، مرے

اللہ حافظ، (دُعائیہ کلمہ) دیکھو: اللہ بیلے

اللہ خیر کرے، (دُعائیہ کلمہ) کسے خطرے ویلے آکھ دے نیں

اللہ دا بانھا، (مذ) رب دا بندہ، درویش، خدا تیک اپڑیا ہویا۔

اللہ دا بندہ، (مذ) 1- خدا دا بندہ 2- نیک دل انسان 3- طنز اسدھا

پھر، بدھو، بے وقوف

اللہ دا پیارا، (مذ) 1- بزرگ، ولی اللہ، نیک لوگ 2- حضور پاک

دی ذات

اللہ دا دیو ابر تے، (مُجھارت) چن

اللہ دا کلام، (مذ) قرآن پاک، قرآن دیاں آیتاں، قرآن دے

حرف تے لفظ

اللہ دا گھر، (مذ) 1- خانہ کعبہ، بیت الحرام 2- مسجد 3- بندے دا

دل

اللہ دا محبوب، (مذ) دیکھو: اللہ دا پیارا

اللہ دانال، (مذ) سوائے اللہ دے ہور کچھ دی نہیں

اللہ دانال ای، (کلمہ مخاطب) رب دا واسطہ ای

اللہ دانال لون، (حما) 1- اللہ تُوں یاد کرن، اللہ اللہ کرن 2- اللہ

توں ڈرن

اللہ دے تے بندہ سہے، (اکھا) اللہ دے دتے تُوں مہر نال

کھانا چاہیدا اے

اللہ دے تے بندہ لئے، (اکھا) کدھروں کوئی چیز رب سہی لھے

تے سُٹنی نہیں چاہیدی

اللہ دے تے جر کے کھائیے، (اکھا) دیکھو: اللہ دے تے بندہ

سہے

اللہ دی چوری نہیں تے بندیاں دی کیہ چوری، (اکھا) جس

کم تُوں کردیاں اللہ پاک توں ڈر نہیں ہوسکدا، اوہ رڑے تے کرنا

چاہیدا اے

اللہ دی رحمت بہانے لہدی اے، (اکھا) اللہ تعالیٰ اپنے

بندیاں تے پل پل رحمت کرنا چاہندا اے

اللہ دی رکھ، (مو) اللہ دی امان

اللہ دی شان، (مو) توقع دے برخلاف کوئی کم یاں واقعہ ہوا،

نا اہل تُوں وڈیائی بل جاوون دے موقع تے آکھ دے نیں

اللہ دی لاٹھی بے اواز، (اکھا) اللہ تعالیٰ ظالم تُوں چپ چپیاں

(جہلی جلد)

الذکر: (صفت) بولن والا، گل کرن والا

اُلُو: (مو) پیڑ، اکساہٹ، سریر وچ جو بے چینی جیہی معلوم ہووے،

سون

اُلُو: (نڈ) 1- رات نوں جاگن والا اتے ڈراونیاں اکھاں والا، دن دا

انھا جانور جس دی شکل اِل ورگی ہوندی اے، اک منحوس موٹیاں

اکھاں والا پیچھی 2- مورکھ آدمی 3- فارسی وچ لیتھوں پُغد تے بوم

آکھی دا اے، لیبدا انگھنا کسے آبادی وچ منحوس کجھیا جاندا اے

اُلُو بانا، (نڈ) مُورکھ، احمق، بُدھو، سدھا سادا، اُن دا اوشا، مٹی دا

بادھو

اُلُو بانا، (مجا) 1- دھوکھا دینا، ٹھگ لینا، مُورکھ ثابت کرنا

2- ٹھٹھا کرنا

اُلُو بننا، (مجا) کسے دی چال وچ آجانا، دھوکھا کھانا، بے کجھی دا

کم کرنا

اُلُو بولنا، (مجا) بے رونقی ہونا، اُجاڑ ہی اُجاڑ ہونا

اُلُو بھٹو کرن، (مجا) بال نوں ورچاون، پتیاون

اُلودا پٹھا، (مجا) 1- اک گالھ، اُلودا پچھ 2- احمق، مورکھ

اُلودا چرخہ، (نڈ) دیکھو: اُلودا پٹھا

اُلوسدھا کرنا، (مجا) گن کڈھنا، مطلب پورا کرنا

الوان: (و) (مو) پشیمینہ جیبہ دے تے کم کر کے دو شمالہ رومال بنائے

جانداے نیں

الوانا: (فل) دیکھو: الانا

الوال/الوال: (نڈ، صفت) جس دے چہرے اتے لوں نہ آئے

ہون، اوہ لڑکا جس نوں داڑھی کُچھ نہ آئی ہووے۔ ان داڑھیا، ٹولا

الوالون: (مصدر) کجھن، کسے نوں رشتے بارے سنبھا گھٹن، خبر

کرن، بلواون

الوپ: (صفت) 1- اڈٹھ، اوہلے چلا گیا ہویا، غائب، ٹھٹھا ہویا،

گپت، نیا ہویا، 2- گرا نردی کتاب وچ کوئی اکھر جو آپ توں پہلے

یاں اگلے اکھر دے نمٹ کر کے اُڈ جاوے جیویں عرض + داشت توں

ارداس 'ض' اتے 'ت' غائب ہو کے بنیا

الوپ انجن، (نڈ) اوہ سُرما جس نوں اکھاں وچ پا کے آدمی لوکاں

دیاں نظراں توں اوہلے ہو جاندا ہے

اُلوتھا: (نڈ) اُلٹا ہتھ، کھپتا ہتھ، کھپتا پاسا

الوچ: (صفت) ڈھیر لاڈلا، لڈکا، وگڑیا ہویا

الوچا: (نڈ) اک پھل دا ناں، چھوٹا اُلو بخارا، اک گول پیلا یاں لال

میوہ جیہڑا منھاتے گودے دار ہوندا ہے

اُلوچا: (نڈ، صفت) لاڈلا، پیارا

الوچن/الوچنا: (مصدر) تنقید کرنا، نکتہ چینی کرنا، پڑچول کرنا، پرکھنا

الوداع: (عر، نڈ) 1- کلمہ رُخصت، خدا حافظ 2- جان لکیاں آکھے

جان والے لفظ 3- ودھائی، ودائیگی، جدائی، رخصت ہون

الوداع آکھن، (مجا) خدا حافظ آکھن، رخصت کرن

الوداع کرن، (مجا) دیکھو: الوداع آکھن

الوداع ہون، (مجا) رخصت ہون، جدا ہون، وچھڑ کے

جاون، ودائی جملے یا لفظ، جدائی

الوف مات: (صفت) سینکڑوں، ہزاروں

الوک: (نڈ، صفت) جوالیں دنیا وچ نہ ہووے، الوکیک، اسانی

الوکار: (صفت) جہانوں باہر، اچر، انوکھا، وکھرا جیہا، وگئی: 'اُج

کتن اک الوکار بن گیا' (نجم)

الوکیک: (سن، صفت) جو لوک توں باہر ہووے، جگوں نیارا، اچر،

(پہلی جلد)

جانے نہیں یاں کپڑے تنگ لئی گھونٹیاں لایاں ہونیاں نہیں

2- لوہے دا کھڑا صندوق جس وچ قیمتی چیزاں رکھدے ہن، سیف،

خانے دار کھڑا بکھا

الماڑی: (مو) دیکھو: الماری

الماس: (فا، مذ) اک قیمتی پتھر جیہڑا بہت سخت ہوندا اے، ہیرا، رتن

المانی: (عر، صفت) جرمنی دا، جرمنی دا وسیک

المانیہ: (عر، مذ) یورپ دا اک مشہور ملک، جرمنی

اللبا: (مذ) 1- اللبا، لانبو، لونبا، جلن 2- سوچ، گھٹی

اللبی: (مذ) البادی جمع

الخصر: (عر، فم) دیکھو: القصہ

المدو: (عر، ندائیہ کلمہ) اوکھے دیلے دوجیاں تُوں مدد لئی سد مارن دا

لفظ

المست: (عر، صفت) مست، بے پرواہ، مستانہ، دیوانہ، عاشق، سرشار،

بے ہوش

المونیم (Aluminium): (انگ، مذ) 1- ایلمونیم 2- اک ہلکی چٹنی

دھات جس دے بھاٹے بندے ہن، رسلور، جرمن سلور

المیر: (عر، مذ) 1- دکھ بھریا واقعہ، تکلیف دہ گل 2- انگریزی لفظ

’ٹریجڈی‘ (Tragedy) دا ترجمہ

المیہ: (عر، مذ) دیکھو: المیر

المن: (مذ) 1- مکنی وغیرہ دا آتا جو ساگ وچ پائی دا ہے 2- آلن

3- دو چیزاں دی ملاوٹ جیویں گھائی وچ توڑی یاں چولاں وچ دال

المن باکی: (پوا، مو) بچیاں دی اک کھیڈ جس وچ اوہ گیند نوں

اتانہہ سٹ کے پھیر پھڑ دے نہیں

النا: (فل) النجنا، بھسنا

الکنا: (فل) 1- آل دینا، اتانہہ سٹنا، اپرنوں وگاونا 2- آلر کے پار کرنا

الکنا ندے: (مصدر) دیکھو: آلان

النب: (مو) انب، آگ دی لاٹ

النبیا: (مذ) دیکھو: اللبا

النباتی: (مو) دیکھو: آلن باکی

النبو: (مذ) ’النبأ‘ توں تصغیر، لُوبی، مواتا، پلینتا، لُومبا

النَّبُو: (مذ) لنبو، شعلہ، بھانیر

النبی: (مذ) دیکھو: النبو

النکار: (مذ) علم بیان، لفظ تے اوہدے معنی نوں ایس ڈھنگ نال لکھا

جس نال اوہدے وچ سہین پیدا ہووے

النگ: (ہ، مذ) طرف، سمت، پہلو

النگ: (مذ) 1- دفاعی مورچہ، قلعے دی کندھ، چار دیواری، ڈیر

2- ندی

النگن: (سن، مو) چھپی، کلاوا، گلوکڑی، گھمڑی

النگھ: (فعر) 1- ’النگھن‘ توں فعل امر (مذ) ٹپ جا، چھال مار

2- چھال مار کے پٹن، کدڑی مارن، کسے شے دے اُپروں لنگھن

3- حد پٹن، دھکا کرن، قاعدے قانون دی خلاف ورزی کرن

4- قول پورا نہ کرنا، وعدہ خلافی کرن

النگھن: (مصدر) 1- آگیا نہ سٹنا، قانون دی مخالفت، قانون دے

خلاف کسے اکھر دا صحیح من 2- چھال مار کے پٹن، اُپروں لنگھن،

کسے شے دے اُپروں لنگھن

النگھنا: (مو) 1- آو گیا، قانون دی مخالفت، کسے قاعدے دی خلاف

ورزی 2- اُتوں دی لنگھنا، اُپر دی پٹنا، حکم عدولی، آلا گھنا

النگھنی: (مو) دیکھو: النگھ

الہی توبہ، (کلمہ حیرت و استغفار) 1- اے اللہ توبہ 2- کسے کولوں
 بھگ آؤں، کسے دے جھوٹھ بولن یاں ذرویلے آکھدے نیں
 الہی جلوہ، (ند) ربی بھلک، ربی پرتو، پریشردے درشن
 الہی خیر، (دعا یہ کلمہ) اے اللہ رحم کر دے، یا اللہ تیری پناہ
 الہی مہر، (مو) 1- شاہی مہر، شاہی حکم موجب 2- لازماً، یقیناً،
 ضرور 3- اچھا قرضہ جیہڑا لازمی طور تے ادا کرنا پوے
 الہیات: (عر، ند + مو) الہی دے متعلق، اک علم جیہدے وچ خدا
 دے وجود اوہدی ذات تے صفات بارے گل کیتی جاندی اے
 اُھ: (فعر) اُھنا دا امر، اُتر
 اُھا: (صفت) کچا، نہ پکیا ہویا
 اُھا زخم، (ند) اوہ زخم جس تے انکور نہیں آیا
 اُکھا: (ند) 1- اوہا 2- چوہے دے اُتے دا گول حلقہ جیہدے اُتے
 ہانڈی یا دیکھی وغیرہ رکھی جاندی اے یعنی چھوٹی ہانڈی وغیرہ رکھن
 لئی ہوندی اے
 اُکھناواں: (ند، صفت) لتا جیہا موتہ
 اُکھڑ: (صفت) 1- ان جان، انہول، ناواقف 2- شوخ، چنچل
 3- اناڑی، کچا 4- ایانا، انجانا، نہ سکھیا ہویا، جس نوں کم دا ڈھنگ
 نہیں آؤندا، مت دا کچا
 اُکھڑ پُنا، (ند) بھول پنا، نادانی، کمسنی
 اُکھڑ حساب، (عر، ند) چلدا لیکھا جیہڑا مکیا نہیں
 اُکھڑواں: (ج، ند) اُترنا، یعنی بلندی توں یاں کسے جگہ توں تھلے اُترنا
 اُلی: (مو) نیکے نیکے گھنگرو، پیراں دا اک گہنا
 اُلی: (عر حرف جار) تک، طرف ول
 اُلی: (پو، مو) کچی، نرم گیلی زمین (وتر نہ آئی)

اُلی: (کلمہ مخاطب) عورت دا دوجی عورت نوں مخاطب کرن دا کلمہ، جج
 اردو وچ ”اری یاں“ ”اے ری“ بولدے نیں
 اُلی: (مو) 1- کسے شے دے خراب ہو جان دی وجہ توں سبز رنگ دی
 تہہ دا جم جانا، پھپھوندی، کائی دا آ جانا، پانی دی میل، جالا 2- اک
 طرحاں دی بناہتی 3- اک روگ 4- گولا، بندوق دی گولی، توپ دا
 گولا 5- گھلی، گیند
 اُلی ڈنڈا، (ند) گھلی ڈنڈا
 اُلی لگ: (پوا، نم) اب لگ، اج کل، تھوڑی دیر تیکر
 اُلتے: (صفت) کچے جیویں: ”چھیڑ نہیں گھاو اُلتے“
 اُلتے اُلتے، (کلمہ تحسین) حیرانگی یاں بہتی خوشی دے ویلے
 آکھدے نیں۔ غالباً ایہہ ”اللہ اللہ“ دا مقامی لہجہ اے
 اُلتے پلتے: (ند) مندی لکھائی جیہڑی پڑھی نہ جاسکے
 اُلیا / اُلیاؤ: (ند) اولیاء، درویش، ولی، عارف
 اُلیاس: (عر، ند) عبرانی لفظ ایلیا توں مقرب، اک مشہور پیغمبر دا ناں
 جیہناں بارے دسیا جاندا اے کہ اوہ زندہ نیں تے زمین دے خشک
 خطے وچ بھلیاں نوں رستہ دسدے نیں
 اُلیاں: (مو) آلیاں دی بدلی ہوئی صورت، کپڑے دے کنڈھیاں
 دے نال نال بنائے ہوئیاں دی قطار
 اُلیاوان: (مصدر) اُکرن، گھڑن، گھر جن
 اُلیائی: (مو) ولی یاں اولیاء دا گن یاں عمل
 اُلییتی: (ج، مو) اک چھوٹی سخت گھاہ دی قسم جیہڑی نیکے کھالیاں دے
 کنڈیاں تے اُگی ہوندی اے، دھ
 اُلیٹی: (مو) دیکھو: الیتی
 اُلیچن / اُلیچنا: (فعر) کلھنا، بک یاں بھانڈے نال پانی باہر سننا،
 (پہلی جلد)

الو : (نذ) 1- نرم نرم وال جیہڑے اسے اُگ رہے ہوں، لوں

2- پولی عمدا

الو : (نم) دلوں، دی طرفوں

الو / الویاں : (صفت) جس دے اسے روم نہ ائے ہوں یعنی کچی

عمدا

الو ہا تلو ہا : (نذ) گھر دی شے، بھانڈا، سارا مال اسباب، سبھ کچھ، ہر شے

الو ہاں : (صفت) جس دی اسے داڑھی نہیں آئی

الو ہاں : (نذ، صفت) 1- نو مولود، نواں جمیا، تازہ، پتھر یا 2- بے پردا،

چنچل، لاڈلا

الویائی : (مو، صفت) 1- پہلا بال جسں والی، زچہ 2- سونک

الوسن : (مصدر) تگن، دیکھن، نظر اتانہ چکن

إله : (عر، نذ) لا، اللہ، جیہدی عبادت کیتی جاوے معبود، اللہ،

خدا، دیوتا، وگی : 'لوکوں مرغ کریا د نام إله دا'

الہا : (نذ) عرق، پھوک، گڈا

الہا : (نذ) سیلا، چلھا

الہام : (عر، نذ) جیہڑی گل اللہ ولوں دل وچ آجاوے، دل وچ

آئے سچے خیالات، اللہ ولوں آون والا پیغام (انسان نوں) غیب

دا علم

الہڑ : (صفت) 1- نیانا، اناڑی، مت دا کچا 2- تاپختہ، کواری ٹلوی

الہڑی : (مو) مونہہ رکھنی، شوخی

الہی : (عر، نذ) رب، پریشہر، خُدا، ربی، ایشوری، رب نال بویا،

خدا کی، کرتار نال جوڑ، إله نال منسوب، میرے اللہ، میرے خدا،

میرے رب

عجیب، انوکھا، جوائیس دنیا دا نہیں

الوگر : (ج، مو، صفت) بیوہ، رنڈی

الول : (سن، نذ) 1- نہ ہووے، نچلا 2- ات چنچل 3- بہت شوخ

4- خوش حالی، بچے دا مونہہ

الول : (مو) شککاری، گدگدی، چھیڑ چھاڑ، چوبلیں

الول : (ج، نذ) وادھو، بہت زیادہ، بھتا، ودھیرا

الول پلول، (نذ) خاندان، کنبہ، قبیلہ، آل پر وار

الول جلول، (ج، نذ) عادتاً گندا، لاپروا انسان، میلا کچھلا، بے

ڈھنگا

الول کرن، (عما) اللے تیلے کرن، وادھو ہودن

الول کلول، (و، نذ) کھر در، کھیل کود

الول مخلول، (و، نذ) چھلاں، چھل، مزاحیہ، جھٹ

الوگریاں : (مو) خڑے، ناز

الولی : (صفت) خوش رہن والا، سکھ دا سادھان جتان والا

الونا : (نذ، صفت) 1- بے سواد، لون توں بغیر پھکا، رُکھا کھاون، پھکا

کھاون، وچ لون نہ ہووے، لون توں بناں (دال، ساگ)

2- جٹاں دی اک گوت 3- بے وقوفی، غلطی، مورکھ دا گن

الونا کھاون، (عما) پھکا کھاون، رُکھا کھاون بغیر لون دے

کھاون

الوناں : (ج، صفت) دیکھو : الونا

الونک : (مو) لونک (ساگ)

الونی : (مو، صفت) لون توں بغیر، پھکا، بے سواد

الونی سل چٹنا، (عما) گھال گھالنا، اوکھی کار کھانا، اوہ کم کرنا جس

وچوں پہلے پہل کوئی رس نہ بنے

اُتھوڑنا: (فہم) 1- کپڑے دی کٹی موڑ کے سیوٹا 2- کپڑے دی پہلی سیون نوں پکیاں کرن لئی کنارے نوں موڑ کے دوجی واری سیوٹا اُتھوڑی: (مو) 1- کپڑے دے کنارے نوں اندر دبا کے ماری گئی سیون 2- اسیمن داکم یاں حالت

.....م

ام: (فہم) امن مصدر توں امر ہنھ پنھ
ام جاون، (مخا) 1- ہنھ جاون، پنھ جاون، تھک جاون، پُور ہون 2- پک جاون 3- جُج جاون
ام: (فہم، حرف تشبیہ) ایس قسم، ایس طرحاں، ایوں، انج
ام: (نہ) اک مشہور پھل، انب

ام آلو چام آلو چا، سارے شہر وچ اک آلو چا، (بجھارت) چن ام امب، (نہ) آم، مشہور پھل، پھلاں دا بادشاہ، آم دا مقامی لہجہ ام پُور، (نہ) 1- کچے انب دیاں خشک پھاڑیاں 2- مجازاً، دُبلا پتلانے لسانا ماڑا بندہ

ام رس، (صفت) 1- انب دارس 2- انب دے رس ورگا رنگ
ام رسیا، (نہ، صفت) انب دے رس ورگے رنگ والا

اُما: (عر، مو) 1- ماں 2- جڈھ، مڈھ، اصل

اُما: (نہ) سوما، مڈھ، ینہہ

اُما: (سن، مو) بٹو دی تیوں، پراپتی، پرہیا، روشنی، بٹو اں دی شکتی

امار: (نہ) انبار، پھیر، ڈھیر، بوبل، گنج، ذخیرہ

امارت: (فا، نہ) 1- مکان، وڈا مکان، محل، حویلی، گھر، رہن دی تھاں 2- بن رہیا مکان، اُساری 3- (مو) دولتندی، حکومت،

سررداری، امیری

امارہ: (عر، نہ) 1- بہت زیادہ حکم دیون والا 2- بُرائی دل اُکساون والا، سرکش 3- نفسِ انسانی دی اک قسم، حکم چلاون ہار
اماری: (سن، مو) مہاراجا اشوک تے شہنشاہ اکبر وغیرہ راجیاں دا حکم کہ خاص خاص دتاں وچ کوئی جانور نہ ماریا جاوے
اماشا: (نہ) پیٹ دے اندر دی اوہ تھیلی جس وچ ان جمع ہو کے بچدا ہے

امالہ: (عر، نہ) 1- مال کرن، اُکساون 2- ادبی اصطلاح وچ 'الف' یاں 'ہ' تے لگن والے لفظاں کچھ جیکر کوئی حرف ربط آجاوے تے 'الف' یاں 'ہ' نوں 'یے' وچ بدل دیندے نیں جیویں کوٹھا توں کوٹھے، اڈاتوں اڈے

امام: (عر، نہ) 1- جماعت دے اگے کھلو کے نماز پڑھاون والا، مولوی، ہادی، پیشوا، رہبر 2- شیعہ فرقے دے باراں امام 3- تسبیح دا اُستاد امامکا
امام اعظم، (عر، نہ) حضرت امام ابوحنیفہؒ ہوراں نوں کہیا جاندا اے

امام باڑا، (نہ) اوہ خاص مکان جس دے وچ اہل تشیع حضرت حسنؑ حسینؑ دا شہیدی دن مناوندے نیں، اہل تشیع ولوں عاشورے دے دنیں تعزیر داری واسطے بنائی ہوئی تھاں، کربلا دے واقعات بارے مجلساں کرن دی تھاں، تعزیر رکھن دی تھاں، کربلا دے واقعے دی یاد مناون دی تھاں

امام زادہ، (نہ) امام دا پتر

امام ضامن دارو پٹیا، (نہ) سفر تے جان والے دے گھر والے اوہدے ڈولے نال اک روپیہ امام ضامن دے ناں دا بٹخ دیندے نیں تاں جے اوہ خیریت نال اپنا سفر مکاوے بعض لوکی (پہلی جلد)

جس دی سواری اچے کے نہ کیتی ہووے، اتھرا 3- اٹھرا، انجان
4- شوخ

اُلیل: (مو) 1- تھیر اچھا، تانگھ بلور، ترنگ، شوق، اچیر، سوچ، لہر،
مستی، ضبط، جذبا، اُچھل، اُچھالا، خواہش، تمنا، آرزو 2- بے قراری،
شوخ، چنچل

اُلیلا: (ند، صفت) چاداں والا، اُمنگاں والا، جذباتی جیویں: "جون جنم
اُلیلا"

اُلیلاں: (مو) اُلیل دی جمع اے، اُذیک، لہر، لور، ترنگ، خواہش،
تانگھ، کواڑا، شوخی، دکھاوا، خیال

اُلیلی: (صفت) 1- جذباتی، ترنگی، دل بھریا، موجی 2- جو سوچ وچار
توں کم نہ لوے تے من دی موج پچھے چلے، اموز

الیمیا: (ند) جنگ وچ شامل ہون دا کوئی نشان جیہڑا سپاہی اپنی وردی
تے تالے گھوڑے دیاں جاداں تے رنگ برنگی اُن جھ کے لاندہ
سی، مکمل جنگی تیاری بارے شاہی پڑتال تے ذاتی معاندگی:
'سیف الملوک شہزادے کارن ہو یا تیار الیمیا'

الیندی: (مو) الاندی، بولدی

اُلینگھ: (مو) 1- ریٹنگن والا جنور، رگڑ کھا کے ٹرن والا جنور 2- ریٹنگن
والے جنور دی لکیر 3- سپ وغیرہ دے لنگھن مگروں بن جاون والی
لکیر

الیوم آلان: (عر) اج دا دن، خاص دن، اج ہی، ایسے دینے
الیوم بصر حدید: (عر) اج اکھاں لوہے (داگنوں) تیز ہو رہیاں
نیں، اج نگاہاں تیز ہو یاں نہیں

الیہ: (عر، نم) تک، طرف، اوس تاںیں، اوس پاسے، اوہدے تاںیں،
اوہدے دل

چمڑکنا، تروکنا

اُپچی: (مو) دیکھو: اُپچی

اُلیرن / اُلیرنا: (صدر) ہتھ اُچا کر کے مارنا

اُلیرن / اُلیرنا: (صدر) کپڑے نوں سیوں کے پیچھے توں اُپر دا حصہ

دب کے پھیر سونا

اُلیرھن / اُلیرھنا: (صدر) دیکھو: اُلیرن / اُلیرنا

اُلیردی: (مو) کپڑے دے کنارے نوں اندر نوں دبا کے ماری گئی

سیون، سلائی

اُلیک سٹن: (حما) لکھ مارن، چھیتی چھیتی لکھ دیون

اُلیکٹ: (صفت) آوارہ، ادباش، بے پرواہ

اُلیکٹر و فورس (Electro force): (انگ، ند) بجلی پیدا کرن دا اک

قسم دا آلہ جس دے دو حصے چارج ہوندے نیں، اک تاں ایو

نائٹ دی گول تختی اتے دوجی شے دی ڈنڈی والی چٹل دی گول

پلیٹ، ایو نائٹ تختی نوں فلائین نال رگڑن کر کے بجلی پیدا ہو

جاندی ہے اتے جس اتے پلیٹ چھو دیندے ہن تے ایس وچ

بجلی آ جاندی ہے

اُلیکٹرون (Electron): (انگ، مو) منفی چارج کرن والی طاقت

یاں غلبے

اُلیکشن (Election): (انگ، ند) چوننا، انتخاب، عوامی نمائندے

چنن دا عمل

اُلیکن / اُلیکنا: (صدر) لیک وائنا، خاکہ کھینا (لیکاں نال) کسے شے

دی روپ ریکھا کھینا

اُلیکھ: (صفت) لیکھے توں باہر، بہت زیادہ، جو لیکھے وچ نہ آوے

اُلیل: (صفت) 1- اوہ ویڑکا جو پلیں جو یا نہ گیا ہووے 2- اوہ وچھیرا

لٹاں پکیاں، بابے پکیاں، میں نہ پکیاں تے کسے وی نہ
پکیاں، (اکھا) اپنے پلے کچھ دی نہ ہووے تے دو جیاں دے
پلے دے مال اُتے مان نہیں کیتا جاسکدا، دولت اوہ ائی ہوندی
اے جیہڑی اپنے پلے ہووے

لٹاں جائی، (مو) سکی بھین

لٹاں جائے شریک، (اکھا) سکے بھرا وراثت دے برابر دے
مے دار ہوندے نیں، وراثت دے سلسلے وچ سکے وی دشمن بن
جاندا نیں

لٹاں جایا، (ند) سکا بھائی

لٹاں دے آئے پیکے، لٹاں لال گلے سیکے، بابے دا آیا
کوئی، لٹاں سچ بھڑولا ہوئی، (اکھا) تیویاں دے رشتے دار
آدن تے اوہ چائیں چائیں اوہناں دی چنگی ستھری سیوا کردیاں
نیں پر جس ویلے مرد دے انگ ساک آجان تے اوہناں دا رویہ
چنگا نہیں رہندا

لٹاں مارے، مارن نہ دیوے، (اکھا) ماں دے پیار دی حالت
ایہہ ہوندی اے کہ اوہ آپ تے مار لیندی اے پر کسے دوجے نوں
مارن نہیں دیندی بھادیں اگلا لکھ کسے بھلائی پاروں ائی کیوں نہ مار
دا پیا ہووے

اماں مہڑ، (ند) ماں مہڑ، جیہڑی ماں نہ ہووے

لٹاں میری نالے ہالی بچی میری ڈھٹی بھالی، پیکے تے
میرے ائی تیں، (اکھا) اپنے نکلیاں دڈیاں نوں تے اپنے انگاں
ساکاں نوں ہر کوئی چنگی ریت جاندا ہوندا اے

لٹاں نالوں دھی سیانی، ردھے پکے پاوے پانی، (اکھا)
بہت چالاک تے کنبوس زنانیاں بارے کہندے نیں

لٹاں نی لٹاں! میں رہ نہ سکاں، (اکھا) خواہ مخواہ لت اڑاؤن
والے بارے کہندے نیں

لٹاں نی لٹاں! میں کیہڑے ویلے نکما، (اکھا) آکھن
دیکھن والیاں نوں نکلے لوک ڈھیٹھ پئے نال اگوں ایہہ جواب
دیندے نیں

لٹاں وٹے پونیاں بچی نوں ہور ٹگاوے، (اکھا) ماپے لہور
اولاد بارے آکھدے نیں

اماوس: (مو) جن دے مہینے دیاں اخیر لیاں انھیریاں راتاں،
سیا، انھیرے کچھ دی پندرھویں تھ

اماون: (مصدر) بیون، بھر جان، سامون، نہ نکلن

اُماؤ: (صفت) وگدا (پانی) رس رس کے آؤن والا پانی

اُماہ: (ہ، ند) 1- اُمتگ، چاہ، خوشی 2- خواہش، جوش، اُٹھا، اُچھل
3- شادی، خوشی 4- دیگ، مشک

اُماہنا: (فل) اُماہ وچ آؤنا، خوش ہونا، شوق ہونا، شوق اُٹھنا

اماہو: (صفت) اُماہ وچ، جوش وچ، بھٹ کے نکلن والا، بھمن والا
(..... پانی)

امب: (ند) اک مشہور پھل دار درخت یاں اوس دا پھل

امب پُور، (ند) دیکھو: اچھوڑ

امب رسی / امب رسیا، (صفت) امب دے رس ورگا، ہرے
پیلے رنگ دا

بنارسی امب، (ند) امب جو اُپروں ہر ارہ کے دی وچوں پکا ہویا
ہوندا ہے

پائل دا امب، (ند) پیل دا، پکن توں ذرا پہلاں ہی بھرتوڑی
لکھاں وغیرہ وچ رکھ کے پکایا ہویا امب

(پہلی جلد)

امانت و بی خیانت کرن، (حما) 1- کسے دے رکھے ہوئے مال وچوں کجھ چرالین یاں سارا ای کھا جاون، بددیانتی کرن، بے ایمانی کرن، گھالا مالا کرن، غبن کرن 2- سپرد کیتی ہوئی شے وچوں کجھ ورت لینا، اوس سمبندھی کجھ ہیر پھیر کر دینا 3- سپرد کیتی چیز واپس نہ کرنا، کھا جانا

امانتی: (مذ، صفت) 1- امانت و جھوں، امانت دے طور 2- امانت رکھی ہوئی یاں امانت وچ دتی ہوئی 3- اوہ آدمی جیہدے کول امانت رکھی ہوئی ہووے، جس نے امانت سنبھالی ہووے

امانتیا: (مذ) آدمی جس کول امانت وچوں کوئی چیز رکھی ہووے
اماندا: (مذ) میوند، کافی، بھتا، ڈھیر
امانی: (صفت) کم جو دیہاڑی تے کیتا جاوے، جس کم دا ٹھیکہ نہ دتا جاوے تے اپنے طور تے کرایا جائے
امانی اودانی، اجارا اُجاڑا، (اکھا) امانی کم پکا ہوندا ہے، ٹکے دا کچا

امتاں: (مذ) ام دی جمع، انب، آم
امتاں دی بھکھ امبا کھڑیاں نال نہیں لہندی، (اکھا) جدوں بہتی شے دی لوڑ ہووے پر تھوڑی تھوڑی توڑ کے لے تاں کہندے نیں

امتاں: (مو) 1- ماں، ماتا، مائی، امی 2- مجازاً..... بڑھی عورت، مائی بڑھی

امتاں باپو دا مٹھاناں، اوپرے چک کے ڈھپے سٹن، اپنے سٹن چھاں، (اکھا) دیکھو: اپنا مارے گا تے چھاویں نے گا

امتاں باوا، (مذ) 1- ماپے، ماں پیو، والدین، حسب نسب 2- سب کجھ ماں وی تے پیو دی

پیہ نکا یا اشرفیاں وی بھدے نیں
امام مہدی، (مذ) اسلام دا آخری امام جو حالیں پیدا نہیں ہويا تے قیامت توں تھوڑا پر پہلے پیدا ہووے گا
امام واڑا، (مذ) دیکھو: امام باڑا
امام دستہ: (مذ) حمام دستہ، چڑو، اُکھلی اتے مونگلی (مونگلی)

امامت: (عر، مو) 1- اگوائی، راہبری، پیشوائی 2- نماز باجماعت پڑھاوَن دا کم

امامیہ: (عر، صفت) اوہ شیعہ فرقہ جیہدا باراں اماماں نوں مندا اے
امان: (مذ) 1- پناہ، حفاظت، سلامتی، بچاؤ، کوئی شے یاں مایا جو کسے نوں سائنھن لئی دتی جاوے، امانت، ایمان، آرام، آس 2- آسمان
امان دار، (صفت) ایمان دار، خیانت نہ کرن والا

امان دیون، (حما) پناہ دیون، تحفظ کرن، حفاظت وچ رکھن
امان منگن، (حما) پناہ منگن، تحفظ چاہون
امانا: (فہم) سوکھ لینا، جذب کر لینا

امانت: (عر، مو) 1- کوئی شے یاں روپیہ جو کسے نوں سائنھن واسطے دتا جاوے، سپرد کیتی ہوئی چیز 2- امن، سلامتی 3- ایمانداری، دیانت داری

امانت خانہ، (مذ) اوہ تھاں جتھے شیواں امانت رکھیاں جان
امانت دار، (عر+قا، مذ) امانت رکھن والا، کوئی شے عارضی طور تے رکھن والا

امانت رکھن، (حما) 1- کوئی شے کسے دے سپرد کرن 2- کوئی شے اپنے کول بطور امانت رکھن

امانت نامہ، (عر+قا، مذ) امانت رکھی ہوئی چیز دی لکھت، امانت رکھن دا اقرار نامہ

امبری: (صفت) اسان ورگا، اسانی رنگ دا

امبرو: (مو) ماں، امبری، لاڈیاں برکھ نال آکھدے نیں

امبرو جانییاں، (مو) ماں جانی بھین

امبرو واہیا، (صفت) نیندر توں اچانک اٹھانا

امبرواں: (پو، نم) پھٹنا، پشماں جاری ہونا

امبروکی: (مو) انبی، امب، امب دی پھاڑی، کچا چھوٹا امب

امبروی: (مو) آئی، ماں، اماں، مائی، ماتا، پیار دا کلمہ

امبروی جانی، (مو) سکی بھین

امبروی جایا، (ند) ماں جایا، ماؤں سکا بھرا

امبل تاس: (مو) املاس، اک رکھ جیہدی پھلی دا گڈا اداویاں وچ

ورتیا جاندا اے

امبلی: (مو) 1- امبی، چھوٹا کچا امب 2- اہلی دا رکھ اتے پھل

3- اہلی، نشی

امبنا: (فل) سریر دے کسے تھان دا دب نال یاں بوجھ پیٹھ دکھدا جیہا

ہو جانا

امبوا: (ند) 1- چھوٹا امب، امب دا بوٹا 2- امب دے کو لے کو لے

پتراں دے رنگ ورگا، ہرا جو پہلی بھاہ مارے

امبولینس (Ambulance): (انگ، مو) ویکھو: ایسولینس

امبھ جاون: (حما) ہنھ جاون، پھہ جاون، تھک جاون

امبھن: (مصدر) ویکھو: 'انھن' جیہڑا صحیح اے

امبی: (مو) چھوٹا امب، چھوٹا کچا امب

امبے / امبین: (مو) نہتی گھسائی نال سن ہوون

امبیا: (ند) ویکھو: انب

امبیاں ہلدی: (مو) ہلدی دی اک قسم جس دیاں گٹھلیاں امبیاں

جیہیاں ہوندیاں نیں

اممیر: (پو، مو، صفت) ویکھو: 'امیر' جیہدا ایہہ دگاڑا اے

امت: (سن، صفت) جو دنیا نہ جاسکے، جس دی حد نہیں، بے حساب،

بے شمار، بے انت

امت: (عر، مو) اک مت یاں عقیدے دے لوکاں دی گُل، شیرینی،

سنگت، سپدائی، کسے نبی یا پیغمبر تے ایمان لیان والا گروہ یا قوم،

اُپ دیش من والی جماعت، حضرت محمد ﷺ دے من والیاں دی

گُل جماعت

امتا: (صفت) جو دنیا ہو یا نہیں، بے حد، بے انت

امتنال: (عر، مو) حکم منا

امتحان: (عر، ند) آزمائش، پرکھ پڑچول، کچھ پریتیت، پرکھیا،

جانچ، پرتاوا

امتحان پینا، (حما) آزمائش ہونا، مشکل کم ڈے لگنا

امتحان وچ پاس ہونا، (حما) کٹھن کم کر گزرنہ

امتحان وچ پورا اُترنا، (حما) کٹھن ڈے واری پوری ہونا،

آزمائش وچ کامیاب ہونہنا

امتحان وچ پوریاں اُترن، (حما) آزمائش ویلے کامیاب

ہوون، نہ ڈولن

امتراج: (عر، ند) ملاوٹ، آمیزش

امتلا: (عر، مو) غلاء دی ضد، معدے دا خوراک نال یا جسم دا مادے

نال بھریا ہونا

امتناہی: (فعر) منع کرنا، رکاوٹ والے حکم

امتوج: (صفت) جس دے جلال دا پار اُروار نہ ہووے

امتی: (عر، ند) کسے دھرم نوں من والا، خاص کر کے مسلمان، کسے

(پہلی جلد)

تختی دا امب، (ند) گنگ توں پیدا ہوئے بوئے دا امب چاہے

ایہہ قلمی امب دی گنگ توں ہی پیدا ہویا ہووے

توتا پری امب، (ند) اک طرحاں دا توتے جتا لما امب، مکھی

امب

پڑکا امب، (ند) پانی دے نال ہی پک کے رکھ توں آپے ڈگیا

ہویا، قدرتی پکا ہویا امب

دُسرہری امب، (ند) ایہہ امب لبوترا (لموترا) اتے چنگا ڈالتے

دار ہوندا ہے

سفیدا امب، (ند) امب دی اک قسم جو اندروں سفیدی تے

ہوندا ہے

سندھوری امب، (ند) امب دی اک قسم جس دا کچھ رنگ لالی

تے ہوندا ہے

سونفیا امب، (ند) جس وچ سونف ورگی خوشبو ہوندی ہے

قلمی امب، (ند) جو کسے دو بے بوئے دی لگی قلم دے بوئے

دا ہووے

گدھا امب، (ند) اک قسم دا بہت وڈا امب

لنگڑا امب، (ند) اک قسم دا بہت ودھیا امب جو بنارس وچ

ہوندا ہے

مالدا امب، (ند) بنگال دے ضلع مالدا دا امب جو لنگڑے تے

دُسرہری توں ذرا پٹھلے درجے دا بنایا گیا ہے

مکھی امب، (ند) دیکھو: توتا پری امب

امب جانا: (فل) دیکھو: امبنا

امب در بند: (ند) ہزارہ ڈویژن توں ملحقہ ریاست دا ناں

امبا/امباؤ: (ند) امبا ہون دی حالت، دب یاں پیڑ نال پیدا ہویا

درد

امباٹ: (ند) دیکھو: 'امبنا'

امبارت: (مو) عمارت، حویلی، ڈھانچہ

امباڑی: (مو) امب دی پھاڑی، امب دی قاش، پھانک

امبا ساہیا: (صفت) بے وساہیا، بے اعتبارا

امبا کڑی: (مو) 1- کٹ کے سُکائی ہوئی کچے امب دی پھاڑی جس

نوں گٹ کے امب پُور بندا ہے 2- چھوٹا کچا امب، اسی

امباہ: (مو) ڈھوڑ ڈنگر بھن دی گھلی تھاں، بہک

امبر: (سن) ند، آکاش، آسمان، بدل

امبر ویل، (مو) اک ویل جو رکھاں اُتے پیدا ہو جاندی ہے تے

دھا گیاں ورگی ہوندی ہے ایس دی جڑھ کوئی نہیں ہوندی تے رُکھ

توں ہی اپنی خوراک لیندی ہے ایس دے پتر دی نہیں ہوندے،

نرادرہار، آکاش ویل

امبر تاثر: (فا، ند) پٹری واس، خانہ بدوش

امبرتی: (مو) دیکھو: امرتی

امبرس: (ند) امباں دارس

امبرسا: (ند) اک مٹھائی دا ناں جیہڑی چولاں دے آٹے تے چینی

نال بنائی جاندی اے

امبروت: (ند) دیکھو: امرود

امبروؤں ڈنگی تے دھرت پُر جھی: (اکھا) وڈے مرتبے توں بگے

اُتے آ رہوں، عزت توں ذلت تاکیں اپڑن والے لئی بولدے نیں

امبر ویل: (مو) پیلے رنگ دی پتلی ڈوری ورگی اک ویل جیہڑی

رکھاں دیاں ٹہنیاں وچ بھیلدی اے تے جس رُکھ اُتے ایہہ ویل

ہووے اوہ عموماً سُنک جاند اے، آکاس ویل

اُمرائی: (مو) امیری، خوشحالی، سرداری، رجیواں

امرت: (سن، ند) 1- اوہ شے جس دے پین نال جیوا مر ہو جاندا ہے

2- پراں موجب سمندر رڑک کے نکلے 14 رتیاں وچوں اک

جیہدے واسطے دیوتیاں تے دیکھاں دی لڑائی ہوئی 3- اوہ ریت

یاں مریدا جو سری گورو گوبند سنگھ جی نے سری کیس گڑھ صاحب

(آند پور) والی تھاں تے دیوان سجا کے پنج پیارے پنجن کے

اوہناں نوں امرت چھکا کے چلائی 4- انمرت، پوتر پانی، امرس،

آب حیات 5- اک مٹھا پھل، شربت، مٹھا، شہد 6- بہت مزیدار

تے مٹھی شے

امرت بانی، (مو) 1- مٹھیاں گلاں، مٹھی بولی 2- زندگی دی کہانی

3- ست پڑکھاں دی بانی، مہاں سوہنا کلام، گرو گرتھ دے بول

امرت پھل، (ند) 1- اک مشہور پھل ”سے“ سیو، سیب 2- کوئی

چنگا تے مزے دار پھل

امرت جل، (ند) آب حیات، آب بقاء

امرت چھکن، (مجا) سنگھ سجاو

امرت دھارا، (ند) اک مرکب محلول جیہدا ست اجواکن، ست

پودینہ، ست سونف تے مشک کا فورنون ملاو نال بندا اے، ڈھڈ

پیز تے ہور کئی مرضاں واسطے استعمال ہوندا اے، اک اکسیر دوائی،

کمزوری اُپاء

امرت لوگ، (صفت) بہشتی، جنتی، سورگی

امرت ویلا، (ند) انمرت ویلا، تزکا، سوا پھر رات رہندی دا سا،

امرت، سویر ویلا جدوں اچے سورج نہ نکلیا ہووے

امرتسوں مینہہ لیاندی، چوٹی برانڈے پٹھہ سارا پنڈ چنگھ

گیا، باہارہ گیا پٹھہ: (بجھارت) کھڈ

امرتی: (مو، صفت) 1- اک مٹھیاں جلیبی دی قسم دی اک مٹھیاں

جیہڑی ماش دی دال دے آٹے نال بندی اے 2- رسا، تری

امرس: (ند) 1- لب دا شیرہ 2- لب دے رس دا بنیا ہویا حلوا، لب

دے رس دی سنگی ہوئی موٹی تہہ، اماوٹ

امرسا: (ند) دیکھو: امبرسا

امرسی/امرسیا: (صفت) لب رس، لب ری، لب رسیا

امروڈ: (فا، ند) اک مٹھا سوادلا پھل جو سال وچ دوواری لگدا اے

امروز فردا: (فا، مو) 1- اُجکل 2- ٹالنا مٹولنا 3- میں دے نال، جلد،

کچھ دن چھیتی ای

امرولا: (ند) اک بوٹے دا ناں جیہدا عرق تیزابی خاصیت رکھدا اے

تے کپڑے توں لوہے دے رنگ دے داغ صاف کر دیندا اے

امروں: (پو، ند) ربی سبھی، اللہ دی طرفوں ہویا کم

امروہی: (ہ، مو، صفت) کسے راگ یاں راگنی دا اُتار

امرویل: (مو) دیکھو: امبرویل

امری: (صفت) قدرتی، اسمانی، آپے ہی، ہناں کسے صفت یاں وجہ

دے

امریک: (نم) مڈھوں، سدا توں، ازلوں

امریکا (America): (انگ، مو) اک مشہور براعظم جو پندرھویں

صدی وچ کولمبس نے لہیا سی تے جس دا اُٹلا حصہ شمالی امریکہ

تے پٹھلا جنوبی امریکہ اکھواندا اے

امریکن: (صفت) 1- امریکا دا، امریکا دا بنیا ہویا 2- امریکا دا واسی

امریکی: (صفت) امریکا دا، امریکا دارین والا

امرینی/امرونی: (عر، مو) غلط کم توں روکنا تے نیک کم دا حکم

دینا، ونگی: ”ایہہ سوئی صورت آیت سورت دے مینوں امرنی اودھ

(پہلی جلد)

پیغمبر دے پیروکار

امتیاز: (عر، مذ) نکھیر، تمیز، فرق، ہنجان، پہچان، ترجیح، مرتبہ، رتبہ،

سیہان، شناخت

امتیاز کرن، (حما) فرق رکھن، ترجیح دیون

امتیازیں: (صفت) حضور اکرم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دی نبوت تے

ایمان رکھن والے، امتی

امٹ: (صفت) نہ مٹن والا پکا، قائم دائم، جو مٹ نہ سکے

امپائر (Umpire): (انگ، مذ) کھیلڈاں دا منصف، ریفری

امپورٹ (Import): (انگ، مو) درآمدی مال، درآمد، دوسرے

ملکوں آیا مال

اچھور: (مذ) 1- کچے انب دا سکایا ہویا چورا جو سالن وچ دی پایا جاندا

اے 2- انب دی کھپائی، سکے انب دیاں پھانکاں، مجازاً..... سکلیا

سڑیا بندہ

اچھور: (مذ) اک آلہ جیہدے نال برفباری دے موسم وچ کچے

مکاناں دی چھتاں تے پئی ہوئی برف نوں صاف کیتا جاندا اے،

جیویں: جدید دور دا (Wiper) ہوندا اے

امداد: (عر، مو) 1- مدد کرنا، تھہ وٹاون داکم 2- آسرا دیون، سہارا،

آسرا، اعانت

امداد باہمی، (مو) اک دوجے دی مدد، لوکاں دا رضا کارانہ طور

تے اکٹھا ہو کے اپنیاں قوتاں تے وسائل دا مشترکہ فائدے لئی

دوتوں وچ لیادنا

امدادی: (صفت) 1- بطور مدد، مدد نال منسوب 2- مدد کرن والا، امداد

دین والا، امداد لین والا

امدادی تھیون، (حما) مددگار بن

اُمڈ: (مو) اُچھل، اُچھال

اُمڈ آدنا/ اُمڈ پینا، (حما) 1- اُلر پینا (بھوم دا) 2- ندی دا زور نال

چڑھنا 3- چڑھ آدنا (دریا دا)

اُمڈنا: (فل) 1- جوش وچ آدنا 2- بھر آدنا (ہنجھو) 3- چڑھ آدنا یاں

جانا (بدل دریا دا) 4- اکٹھ کرنا، بھیڑ کرنا (لوکاں دا) 5- چڑھائی

کرنا، حملہ کرنا (فوج دا)

امر: (و، صفت) 1- جو مرے نہ، سدا جیون والا، نہ مرن والا، جیہدا فتح

نہ ہووے، اُمنٹ، اٹل، مجازاً، رب، ایشور 2- حکم 3- قدرتی اصول

4- اذن 5- امیر، آکاش

امر: (فا، مذ) گل، حکم، کم، معاملہ، مسئلہ، دھندا

امر تیل، (مو) دیکھو: امر ویل

امر پد، (مذ) امر پدوی، تاحیات عہدہ، دائمی عہدہ

امر پوری، (مو) بہشت، جنت

امر دنیا، (مو) ہمیشہ رہن والا جہان، اگلا جہان، آخرت

امر کردیون، (حما) ہمیشہ لئی زندہ کردیون، لافانی کردیون

امر لوک، (مذ) 1- عالم بقا، بہشت، جنت، سوگ، آسمان 2- ادہ

مقام جتھے سکھ دھرم دے لوک اپنے دھرم موجب رسماں ادا کردے

نیں، ہمیشہ دی دنیا

امر ویل امر ویل ٹٹ گئے کہیاں تے گہاڑے اے نہ ٹٹ

امر ویل، (بجھارت) پرچھاواں

امرا اُمراؤ: (عر، مذ) امیر دی جمع، راجے دے کرم چاری، امیر

وزیر، سینھ، سردار، مُکھن، درباری، عہدیدار

امراوی: (صفت) ایویں، بے کار، نکلے ڈھنگ نال

امراں: (صفت) قدرتی، اچانک

ایہدا اصل وطن افریقہ اے

الملک: (صفت) کامل، بالکل، سراسر، آدلا

الملک: (نم) ڈول، ہولی، سبے، ملک دینی، آرام نال، چپ کیتے،

آہستہ جیہے

الملکوے: (نم) ملکوے، ہولی جیہی، ملک دینی

الطن: (مصدر) دندان دا کھنیاں ہوون

الطن: (فل) تمللاؤنا، پاگلاں وانگ گھمن، جوش وچ آؤنا

الطواں: (صفت) جو جڑے نہ، جو میل نہ کھائے، جو ٹھیک مقابلہ نہ

کھائے

الملوک / امبلوک: (نم) 1- اک پہاڑی میوہ جیہدا پک کے خشک ہو

کے سیاہ ہو جاندا اے 2- بیر وانگ کالے رنگ دا پھل 3- ملوک، سکی

لسوڑھی ورگا، ہو بیر

الملکھنا: (فل) ابھر کے اُتے آؤنا، بھٹ نکلتا، اُٹنا، اُناہنا، چت دا

اُچھالا کھانا، اُچھلنا

الملی: (نم، صفت) 1- کسے جھکے یاں دفتر دا کم کرن والے سارے نوکر

2- عملی 3- کوئی عمل ورتن دا عادی 4- کتناں دلوں بے پرواہ، نگارہ

5- امیر، ماں، ماتا، مائی، امیر جانی 6- نشہ ورتن دا عادی

الملی: (مو) اک رُکھ اتے اوس دی پھلی جس وچوں کھنا رس

نکھدا ہے، ایہہ چٹنیاں یاں دالاں، سبزیاں وچ کھٹاس لئی ورتی

جاندی ہے، اک کھاون والی کھٹی چیز، تاثیر دے لحاظ نال ٹھنڈی

جانی جاندی اے

المیا: (صفت) آدمی، وگی: 'ست ولایت زمیں آبادی ستے تخت المیا'

المیاں: (مو) ٹکے ٹکے امب، امبیاں

اُمم: (عر) اُمم، اُمّت دی جمع

اممتا: (مو) وادھو، بے حسابا

اُمّن: (فل) ورتنا، اُماہ

امن: (عر، نم) 1- آرام، سکون، چین 2- چپ چاپ 3- صحت، صحت

مندی، بے روگی ہون دی حالت، صلح صفائی، پناہ، حفاظت

امن امان / امنا امان، (نم) محفوظ، صحیح سلامت، سکھ ساند، بناں

کچھ وگڑے بگڑے، پورا، ثابت، قائم، بناں لڑائی جھگڑے، آرام

سکون دی حالت

امن پسند، (عر + فا، صفت) امن چاہن والا، جو لڑائی جھگڑا پسند

نہ کرے

امن پسندی، (مو) امن چاہن دا عمل

امن جمیت، (پو، نم) اُپ سکون، قرار

امن چین، (نم) سکھ چین، آرام، مزے

امن چین، (نم) سکھ ساند، آرام، شانتی، سکھ، ٹھیک حالت،

حفاظت، امن امان

امن چین نال رہوّن، (حما) سکون نال رہوّن، جھگڑے

جھپڑے توں بچ کے رہوّن

امن کرنا، (حما) چپ ہونا، چپ ہو کے بیٹھنا، رولانہ پاؤنا، دخل نہ

دینا

امن نال بیٹھنا، (حما) چپ کرنا، ٹھنڈا ہونا، جھجور لہنا، شرارت کرنی

چھڈنا

امن وچ رکھنا، (حما) کوئی تکلیف نہ ہون دینا، گڑبڑ نہ ہون دینا،

افرا تفری نہ ہون دینا، سکھ نال رکھنا

امن وچ رہنا، (حما) آرام نال رہن، سکھ دیکھن، سکھی وین

امن وچ ہونا، (حما) سکھی ہونا، آرام نال دن لگھانا، بے فکری دی

(پہلی جلد)

گھڑا ہار متھے تے دل بھ کچھ ایہا امرنہ
 امڑ: (مو) امڑی توں امر، ماں، مائی، ماما، والدہ
 امڑی: (مو) دیکھو: امڑ

امڑی جایا، (ند) ماں جایا، ماؤں سکا بھرا
 اُمس: (سن، ند) ہوا نہ چلن پاروں ہوئی گری، ٹکما، ٹکما، وٹ، ات
 گری، ہمس، ہوا بند، ہمس، ہُمر
 امساک: (عر، ند) 1- کتھوی، رکاو 2- بجل 3- اودہ دوا جیہدے نال
 ہم بستری دا ویلا ودھ جاندا اے 4- دیر توں نازل ہونا 5- خشک

سالی

اُسن: (مصدر) خراب ہون، پھسکن، اُسن
 اُسنا: (فل) بھٹنا، بیہا ہو جانا، اُسن جانا
 امسوس: (ند) افسوس، دکھ، رنج، غم
 ارمیا: (سن، مو) کرشن کچھ دی پندرھویں، اموس جس رات نوں چن نہ
 چڑھے

اُک: (نم) ایسا ایسا، ایسا ویسا، فلاں

اُک ڈھک، (نم) 1- ایرا غیرا 2- الم غلم 3- بے قدر بندہ
 اُک: (مو) 1- سیک، ڈنچھ، تانگھ، پرہل 2- مرضی، ترنگ 3- رنجھ،
 خواہش 4- اُنک، جوش
 اُک: (صفت) ان مک، نہ کن والا، ڈھیر، وگئی: 'راہیندے وچ
 لگاتار کم اے اُک ہورھا' (نم)

امکا: (صفت) فلانا

امکا ڈھکا، (ند) دیکھو: امک ڈھک

امکان: (عر، ند) ممکن ہون، جیہدی آس ہووے، طاقت، مجال، فنا
 ہون والا جہان، عارضی وجود رکھن والا، ماسوا اللہ، طاقت، مقدور،

مقدرت، قابو، اختیار

اکٹری: (مو) اندھڑیکی، امیریکی
 اُکن: (مصدر) تانگھن، لیکن

اُنگواں: (صفت) 1- نہ ختم ہون والا 2- بہت زیادہ، حد توں ودھ
 اُنگھیا: (صفت) معمولی، گھٹیا، گھٹ رقبے والا، حقیر، ناچیز
 اُنگنا/ اُنگنا: (نم) 1- اُبلنا، اُپر اُٹھنا 2- مرضی ہونا، من وچ خواہش
 پیدا ہونا 3- خوش ہونا

اُٹ: (ہ، صفت) 1- نہ ملن والا، نزل، صاف 2- کھٹا، کھٹائی
 3- تیزاب

اُٹ: (ہ، ند) شراب توں علاوہ نشے والی ہر چیز، نشہ، وگئی: 'نہ اُٹلیاں دا
 گھولیا اُٹ نہ علماں دا بولیا عمل' (نم)

اُٹل پانی، (حما) 1- نشہ پانی، نشہ آور چیز دا کھانا پینا، بھنگ پینا
 اُٹل تاسو، (ہ، ند+مو) اُٹ تاس توں اے، اک درخت تے
 اوہدا پھل جیہد اُٹ ڈیڑھ فٹ لما ہوندا اے تے بطور دوا استعمال
 ہوندا اے

اُٹل/ اُٹلا: (صفت) جس دامن نہ پے سکے، بہتے مل دا، اُٹول
 اُٹلاک: (عر، مو) ٹنک دی جمع، ملکیت، جائیداد

اُٹلاء: (عر، ند) 1- رسم الخط دے مطابق لکھنا 2- یاد نال لکھنا 3- کھوانا
 اُٹلاء لکھن، (حما) 1- خط یاں لفظ پکاون لینی پچھی یاں کاغذ کاہی تے
 لکھن 2- لکھن دی مشق کرن

اُٹپتی: (مو) 1- اک طرحاں دی ویل 2- اک سیون جو بہنن کپڑے
 اتے اُٹلی دے پتے جی چوڑی تڑپی جاندی ہے

اُٹتاس: (ہ، ند+مو) اُٹتاس، لٹکے پیلے پھلاں دے گچھیاں والا اک
 رکھ تے اوہدیاں پھلیاں جو دست لیاون والی ہوندی اے، گردئی،

پڑھدے نہیں سن تے اوہناں دا دنیا اُتے کوئی اُستاد نہیں سی پرائس
دے باوجود آپ جو کجھ فرماندے اوہ لکھن پڑھن والیاں توں
بھارا ہوندا سی

آئی: (ہ، صفت) 1- مکئی دی چھل یاں سٹا (پہاڑ) 2- کنک دا بھجیا
ہو یا سٹا یاں سٹے وچ بھجے ہوئے دانے، ورتوں صیغہ جمع
آمیاں: (نڈ) بھجیا ہوئے جوں، کنک، وغیرہ

امیٹ: (صفت) جو میٹھا نہ جاسکے، اٹل، سدا قائم، سد یوی
امیٹھن: (مو) دیکھو: آٹ

امید: (فا، مو) آس، توقع، آسرا، تانگہ، حرص

امید اٹھ جانا، (مجا) آس نہ رہنا، نراستا ہونا

امید اٹھ جاوَن / امید اٹھ جاوَن، (مجا) آس نہ رہوَن، بے
آس ہووَن

امید بچھن، (مجا) آس ہووَن، توقع ہووَن

امید توڑن، (مجا) آس چھڑ دیوَن، حوصلہ ہارن

امید ٹھن، (مجا) آس نہ رہوَن، مایوس ہووَن

امید دوان، (مجا) تسلی دیوَن، سہارا دیوَن، حوصلہ دیوَن

امید رکھن، (مجا) آس رکھن، حوصلہ رکھن، توقع رکھن

امید لاہوَن، (مجا) مایوس ہو جاوَن، آس توڑ دیوَن

امید لگ پوَن، (مجا) کسے کم دے ہون دی توقع ہووَن

امید نال ہووَن، (مجا) 1- آس مند ہووَن 2- حاملہ ہووَن

امیدوار: (فا، نڈ، صفت) 1- آسرے والا 2- امید رکھن والا،

آسوان، آس دند، کسے نوکری لئی بیعتی کار، کسے چون وچ پیا فرد،

آرزو مند، خواہش رکھن والا

امیدواری: (فا، مو) 1- امیدوار ہونا، حمل ہووَن دی حالت، حاملہ ہونا

بچہ ہون دی آس 2- آرزو مندی 3- نوکری دا انتظار، نوکری دی
امید وچ کم کرنا

امیدواری تھیوَن، (مجا) بال ہووَن دی آس ہووَن، آس نال
ہووَن

امیدی: (مو) مٹھیاں وغیرہ، جیویں: امید ی نال بھر دیو تمارے (نادر
شاہ دی ولو)

امیر: (عر، صفت) 1- بالدار، خوشحال، راجا بچیا 2- سردار، حاکم، حکم

دیوَن والا، راجا، پردھان 3- سائیں، گھلے دل والا، سردار، رہبر

امیر دا تھیا ہاسا، غریب دا بھنیا پاسا، (اکھا) لیتے بندے دے

نقصان نوں رتے جتے لوکی بعضے ویلے شغل بنالیندے نیں

امیر دا گھوڑا تے غریب دا بھورا، (اکھا) بھلیائی دے کتاں

وچ لیتے ماڑے دا گھٹ توں گھٹ حصہ کھڑے دے ودھ توں ودھ

دے برابر ہوندا اے

امیر دی اگال غریب دا آدھار، (اکھا) جیہڑی چیز امیر دے

کسے کم نہیں اوہ غریب لئی نعت ہے، امیراں دے مونہوں کدھی

جوٹھ نال غریب رج جاندا ہن

امیر دی دائی سکھائی، (اکھا) دولت دے ذریعے ہر وقت

ماہر لوکاں دیاں خدمات حاصل کیتیاں جاسکدیاں نیں

امیر دی مرگئی کتھی، اوہ ہر کسے پتھی، غریب دی مرگئی ماں

اوہدا کسے نہ لیا ناں، (اکھا) رتے جتے دی رضا حاصل کرن لئی

لوک ہر ویلے تیار رہندے نیں

امیر دے سالے بہت، غریب دا بھنویاں کوئی نہیں، (اکھا)

رتے بچیاں دے کجھ نہ لگن والے دی رشتے دار بن بن دسدے

نیں، پر غریب دے نیڑے دے ساک وی اوہدے نال اپنی ساکا

(پہلی جلد)

زندگی ہونا

امن وچ ہون، (حما) آرام نال ہون، سکھی ہون، بے فکر

ہون

امن: (مصدر) 1- ہنسن، ہنسن، جھکن 2- پک جاون 3- بچن

امننا: (عر، صفت) قبول کیتا، نیا

امننا: (نذ) من تے قبول کرن، ہارمن، امن، حفاظت، سلامتی

امننا کرن، (حما) قبول کرنا، ہارنا

امننا: (فل) رسنا

امننائے: (پو، نم) وادھو، ضائع

امباری: (مو) ہودا، ہاتھی اُپر (سواری کرن سے) پٹھن دا ڈھانچہ

امنھی: (مو) چھوٹا سب، چھوٹا کچا سب

امنٹر: (پو، نذ) امن، تسلی نال بیٹھنا

امننگ: (ہو، مو) جوش، شوق، ترنگ، دلولہ، بہت خوشی، آرزو، تانگہ،

جذبہ، سکھ، مرضی، من دا بھلا س، دلولہ، موج، لہر

امننگی: (نذ) تانگہ رکھن والا، چاؤ والا، مرضی والا، ترنگی، جذباتی، موجی،

خوابش رکھن والا

امننا: (نذ) نہ مننا، منہاں

امنوا: (صفت) نمودھا، اُلٹا، بٹھا

اموڑ: (صفت) اموڑ، نہ مڑن والا، اکھر، مونہ زور، ڈھیٹھ، بھٹی،

بھٹھل، وگئی: 'وارث شاہ اموڑ نوں موڑ تاپیں' (وارث)

اموڑھ: (نذ) جاہل، بے عقل

اموڑی: (مو، صفت) ضدل، ضدی، موجی، نادان گوی

اموگھ: (سن، نذ) 1- خالی نہ جان والا، لچوک، نشانے تے لگن والا

2- بے خطا، نہ گھٹن والا، جو ناکام یاں بے خطا نہ جائے، سہل،

کاسیاب

امول: (صفت) جس دا مل نہ پے سکے، نہایت قیمتی، اُملا

امول: (صفت) جڑھ پتا، بزمڈھ، بے بنیاد

امولک: (صفت) جس دا مل نہ پے سکے، بڑے کم دا، جس چیز ہٹا

سرے نہ

امولواں: (ہو، صفت) مہنگا، خرید یا نہ جاسکن والا

اموندا: (نذ، صفت) امودا، مودھا، اُلٹا، بٹھا

امونیا (Ammonia): (انگ، نذ) ایسویا اک نظر نہ آن والی شے

، اک گیس، اک دوائی

امونیشن (Ammunition): (انگ، نذ) بارود، جنگ داسامان

اتوں بھالے منہ لگا، بھٹی پھرے گوار: (اکھا) کسے شے دی

تانگہ رکھن والیاں نوں آکھدے نیں

اموی: (صفت) امیہ خاندان وچوں، معاویہ دے خاندان وچوں،

امیہ نال منسوب، وگئی: 'اموی خلفاء دے ناں تے دسو' (نجم)

امہارت: (صفت) ہمار

امہاری: (نم) آپ مہاری

امہب: (نذ) سب، گھوڑا

امہارت: (نم) میں تے میرے ورگے ہور، پتے ماڑے، ہمار

امھنا/امہڑاں: (مصدر) کسے تھاں توں پانی دا پھٹ لکنا، پھٹ

دگنا، اُبلنا

امی: (مو) ماں، اُتھاں، والدہ، ماں لئی کلمہ مخاطب

امی جی، (نم) بڑی خوشی نال، تسلی نال، بے فکر ہو کے

امی: (عر، صفت) 1- قاری دی ضد 2- جو عربی لکھدا پڑھدا نہ ہوے

حضور پاکؐ بارے وی ایہہ لفظ بولیا جاندا اے کہ اوہ لکھدے

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

آن اہاری، (صفت) روٹی کھان والا

آن بان، (نذ) آٹا دانہ پاؤں لٹی بنایا ہوا جھولا یاں تھیلا وغیرہ

آن بدھ، (صفت) ان ودھ، انسلا، بے چھیک

آن بدھا، (نذ، صفت) کھلا، جو بھیتا نہ ہووے

آن بدھے، (نذ، صفت) ویکھو: 'ان بدھا' جیہدی ایہہ جمع اے

آن بدھے ہرن بخش، (مجا) پرانے مال تے سخاوتاں کرن

آن بن، (مو) اجوڑ، وزیر، بکھیرا، نا اتفاقی، مذ بھیر، ناراضگی، وگاڑ،

پھٹ، رخش، اٹ کھڑکا، چھیڑ چھاڑ، بھنڈی

آن بن رہون، (مجا) ویکھو: آن بن ہو جاؤں

آن بن ہو جاؤں، (مجا) پھٹ پے جاؤں، وگاڑ رہون، اٹ

کھڑکا ہو جاؤں، ناراضی ہو جاؤں

آن بن ہوون، (مجا) ویکھو: ان بن ہو جاؤں

آن بنت، (مو) ان بن ہون دی وجہ

آن بٹھیا، (نذ، صفت) ویکھو: ان بدھا

آن بنی، (مو) پریشان حالی، ناسازگار حالات

آن بول، (صفت) جو بول نہ سکے، بن بولے، ناراض، چپ

آن بولیا، (نذ، صفت) جو نہ بولیا ہووے، جو چپ رہیا ہووے

آن بھاکھ، (مو) ناواقفی

آن بھاکھا، (صفت) ان جانیا، بغیر واقفی توں

آن بھالا، (نذ، صفت) ان ڈھونڈیا، ان ڈٹھا

آن بھانا، (نذ، صفت) ناپسند، چنگا نہ لگن والا

آن بھاندا، (نذ، صفت) ویکھو: ان بھانا

آن بھاؤندا ویلھک آؤندا، (اکھا) چسکورے ویلھیاں بارے

آکھیا جاندا اے

آن بھاؤندی عادت، (مو) ناپسندیدہ عادت، مندی حالت

آن بھاؤندی گل، (مو) مندی گل، بُری گل

آن بھاؤندیاں گلاں کرن، (مجا) فضول گلاں کرن، گندیایں

گلاں کرن

آن بھج، (صفت) 1- سٹکا، جو بھجیا ہویا نہ ہووے، جس اُتے کوئی

اثر نہ ہویا ہووے، کورا 2- رل کے نہ بہن والا، رُکھا، بے رُخ

آن بھوا ان بھے، (نذ) عقل، سکھ دُکھ دا جانو، تجربہ، سمجھ، کم

کرن دی جاچ

آن بھول، (صفت) 1- نہ بھلن والا 2- سدھا سادا، بھولا، سُنے

سدھ، بنا کے خبریاں تردّد دے

آن بھول مھسن، (مجا) بے خبری وچ قابو آؤن

آن بھول ماریا جانا، (مجا) ویکھو: آن بھول ماریا جاؤں

آن بھول ماریا جاؤں، (مجا) ناواقفی پاروں، قابو آؤن یاں

نقصان اٹھاؤں، پھس جاؤں، گھائے وچ رہون

آن بھوی، (مو، صفت) نہ جانی ہوئی گل، انجانی، نامعلوم

آن بھوی، (صفت) محسوس نہ کرن والا

آن بیاہیا، (صفت) ان ویاہیا، جیہدا دیاہ نہ ہویا ہووے،

کنوارہ، ٹھہرا

آن بیتی، (مو، صفت) جو کدی نہ ہوئی ہووے، انہونی

آن بیججیا، (نذ، صفت) جو اچے بیججیا گیا نہ ہووے

آن پاڑ، (نذ) پکے امباں داس جو اگ تے گاڑا کر کے پاڑ

دے طریقے تے پتلا چوڑا کر کے سُکایا ہوندا ہے

آن پانی، (نذ) 1- دانہ پانی، کھاؤں پیوں، روٹی پانی، روزی، ان

جل 2- قسمت، زندگانی

کمینہ ای اے

امیری کارخانہ، (ند) امیراں جیہا ساز و سامان

امیری نالوں سو بھا چنگی، (اکھا) عزت آبرو رو پیئے پیے نالوں

کدھرے چنگی ہوندی اے، ایس لئی پیسے جمع کرن نالوں عزت دی

فکر کرنی چاہیدی اے

امیریا: (ند) اک قسم داکبوتر

امیسیاں: (مو) بوا سیر دے موکے، اک بیماری

امین: (عر، صفت) 1- امانتدار 2- زمین دی ہشتی اُتے کھتی دی

کوت (تخمینہ) کرن والا 3- مال دے محکمے دے عہدے دار

.....ن

ان: (سابقہ، حرف نفی) 1- پنجابی، اردو، ہندی تے انگریزی وچ ایہ

بطور سابقہ اُلٹ تے منفی معنیاں دا موجب بن دا اے، ان ویکھا،

ان جھک، ان رجسٹرڈ وغیرہ 2- علاوہ، بغیر

آن آکھیا، (صفت) جو آکھیا نہ گیا ہووے، ان کہیا

آن آئی آون، (حما) بے وقت موت آون، اچانک موت آون

آن آئی موتے مرن، (حما) بے وقت موت مرن، بے موت

مرن

آن اتپت، (صفت) جس دی اُتپتی نہیں ہوئی، ان جیا، ہیٹ

رہن والی روشنی

آن اوھیکاری، (صفت) اوھیکار ملن دے مطابق، کسے عہدے

دی مطلوبہ اہلیت نہ رکھدا ہووے، حق نہ رکھدا ہووے، تالائق

آن امرتیا، (صفت) جس نے امرت نہ چکھیا ہووے

آن اناج، (ند) روٹی ٹکڑ، کھاد، خوراک

چاری توں انکاری ہو جانے نیں

امیر زادہ، (فا، ند) امیر دا پتر

امیر زادی، (فا، مو) امیر دی دھی

امیر کول تاں قبر دی نہ ہووے، (اکھا) امیر لاگے رہیاں

نقصان یاں پٹھی پے پیندی ہے

امیر گونہہ کھا دھا دوائی لئی، غریب نے ڈھڈ بھرن لئی،

(اکھا) رجیاں مچیاں دے بھڑے کم دی چنگے جانے جانے نیں

پرغریاں نال ایہہ سلوک نہیں کیتا جاندا

امیر المومنین: (عر، ند) مومنوں داسردار، مسلمانوں دا خلیفہ

امیر حمزہ: (ند) حمزہ بن عبدالمطلب، حضور پاک دے چاچے جو جنگ

أحد وچ شہید ہوئے ایہناں نوں حضور ﷺ نے سید الشہداء دا

خطاب دتا

امیرانہ: (صفت) امیراں وانگ، شاہی رنگ ڈھنگ، امیر دی مش

امیر وال: (صفت) امیراں ورگا، امیرانہ

امیری: (مو) 1- امیر ہونا، امیری طرز، سرداری، دولت مندی، اُدارتا،

شان، ٹھاٹھ، آن شان، حکومت، ریاست 2- بھاگلپوری ریشم تے

سوت دا بنیا ہویا سوتی قسم دا کپڑا

امیری تے فقیری دی بو چالھی ورھے نہیں جاندی، (اکھا)

امیر پئے اتے فقیر پئے دا اثر بہت دیر تیکر رہندا ہے، جدی پستی

اثرات پھیتی کیتیاں نہیں نکلدے

امیری چوچلا، (ند) امیراں دی طرز دا کوئی ایچ ڈھنگ یاں وتیرہ

امیری دل دی ہوندی اے، (اکھا) کسے دے مزاج وچ

امیراں والیاں نھلتاں نہ ہون تے اوہدا مال دولت وی اوہوں

دولت مند نہیں کرسکدا، اوہ کمینہ اے تے دولت دے باوجود اوہ

اُن تھنی، (مو، صفت) ان ہونی

اُن ٹل، (صفت) نہ ٹلن والا، اٹل

اُن جان، (صفت) جاہل، اگیانی، مورکھ، جو کچھ نہ جاندا

ہوے، بے خبر، بھولا، نادان، انجان، نادانف، اجنبی

اُن جان بنن / اُن جان بننا، (حما) جان بُجھ کے ان بھول بننا،

جان بُجھ کے بے خبر بننا، اپنے آپ نوں بدھو ظاہر کرانا، نہ پچھانا،

نہ جان دا بہانہ کرنا، سیلا ہونا یاں بننا

اُن جان پٹنا، (ند) جہالت، بے عقلی، مورکھتائی

اُن جان وِ دیا، (مو) اتار پٹنے والا کم، الھڑاں والی سیانپ یاں

کروت

اُن جان وِ دیا پراناں دا کھو، (اکھا) جدوں کوئی بچہ غلطی یاں بے

دقتی کر کے کوئی تکلیف اٹھائے

اُن جان وِید (وِڈیا) پراناں دا کھو، (اکھا) جدوں ایہہ دستا

ہوے جے تا تجربہ کار تے اتاری بندے کولوں کم دے نقصان دا

خطرہ ہوندا اے تاں کہندے نیں

اُن جاٹو، (صفت) جو نہیں جاندا، اوپرا، اجنبی، بیگانہ

اُن جانیا، (ند، صفت) جیہوں کوئی نہ جاندا ہووے، نہ دیکھیا

بھالیا، او بھڑ، اوپرا اجنبی، بیگانہ، نواں

اُن جل، (ند) دانا پانی، کھان پین، روٹی پانی، روزی، قسمت،

زندگانی

اُن جل اٹھ جانا / اُن جل اٹھ جاوَن، (حما) 1- زندگی دے

وَن پورے ہو جانا، نوکری وغیرہ دا ختم ہو جانا 2- بدلی ہونا 3- کے

جگہ رہن نوں دل نہ کرنا

اُن جل دے وِس ہونا، (حما) کے تھان رہائش اختیار کرنا،

قسمت وِچ ہونا

اُن جل دے وِس ہوون، (حما) دانے پانی دے اختیار وِچ

ہوون، قسمت وِچ ہوون

اُن جل کرنا، (حما) کھانا پینا، روٹی کھانا

ان جل مُک جانا، (حما) زندگی دے وِن پورے ہو جانا، نوکری

وغیرہ دا ختم ہو جانا، بدلی ہونا، کسے جگہ رہن نوں دل نہ کرنا

اُن جل مُکَن، (حما) دیکھو: اُن جل اٹھ جانا

اُن جنیا، (ند) جیہہ جنیا نہ گیا ہووے

اُن جوڑ، (ند) جیہہ اکوئی جوڑیاں میل نہ ہوئے، ان بن، بھٹ،

پانک، دُ بھیر، بے اتفاقی

اُن جھک، (صفت) نڈر، بے دھڑک، نڈھڑک، گستاخ

اُن جھک ہو جاوَن، (حما) 1- نڈر ہو جاوَن، نڈھڑک ہو جاوَن

2- گستاخ ہو جاوَن

اُن چارو، (صفت) گھٹ چرن والا، تھوڑا کھان والا جانور

اُن چاری، (صفت) مُرے چال چلن والا، بد چلن

اُن چاہی، (مو) جیہوں چاہیا نہ گیا ہووے، ناپسندیدہ، مرضی

دے خلاف، مجبوری دی، خواہ مخواہ دی

اُن چاہیا خرچ، (ند) اوہ خرچ جیہہ خواہ مخواہ کرنا پے جاوے

اُن چاہیا کم، (ند) مرضی دے خلاف کم، مجبوری دا کم

اُن چاہیاں، (مو) ان چاہی دی جمع

اُن چت، (صفت) سُنوں بغیر، ہنا دسیوں، اچانک، یکدم، غیر

متوقع

اُن چتا، (صفت) دیکھو: اُن چت

اُن چتی، (مو) بے دھیانی

(کلی جلد)

آن پانی دامیل ہوون، (حما) اُلٹ مزاج دیاں چیزاں یاں
بندیاں دالمن، انوکھی گل ہوون

آن پانی کھائیں تے تک دی سیدھے جائیں، (اکھا) دن
بلائے پروہنے نوں رکھیاں ہوکے دس ویلے آکھدے نیں

آن پانی ملگن، (حما) دانہ پانی ملگن، مرجادون
آن چُجدا، (ند، صفت) 1- جیہڑا ویلیاں دی تھوڑ پاروں کے کم

نوں کرن دی اہلیت نہ رکھدا ہووے 2- غریجا، لستا، ماڑا
آن چُج، (ند، صفت) نہ چکین والا، نہ ہضم ہون والا، اک روگ

جیہدے دج کھاوا پیتا چچا نہیں، بد ہضمی، نگرہنی، اجیرن
آن چُج دست، (ند، صفت) بد ہضمی پاروں آدون والے پاخانے

آن چُجدا، (ند، صفت) نہ ہضم ہون والا، نہ چکین والا
آن چُجیدی، (مو) دیکھو: آن چُجدا جیہدی ایہہ تانیٹ اے

آن چُجھے، (نم) چنا چُجھے
آن پرنیا، (ند) ان ویایا، کنوارا

آن پڑھ، (صفت) جو پڑھیا ہو یا نہیں، اُمی، مُورکھ، انجان
آن پڑھیا، (صفت) جو پڑھیا ہو یا نہیں، جو پڑھیا نہیں گیا، بنا

پڑھن دے، ٹھپیا دا ٹھپیا
آن پکا، (صفت) جو اے پکا نہیں، کچا

آن پوچیا، (صفت) جس تے پوچا نہیں پھیریا، جو صاف نہیں
آن پورا، (ند، صفت) 1- جیہڑا اے نامکمل ہووے، ادھورا 2-

جیہڑا پوریا ہو یا نہ ہووے
آن پورنا، (مو) اک دیوی جیہڑی آن دیندی اے

آن پھلّا، (ند) بغیر ارادے توں، بے دھڑک، اک دم، سوچے
سجھے بغیر، کوئی کم کرنا، بے تنکا

آن پھبدا، (ند) جیہڑا نہ پھبدا ہووے، ان پھبدا

آن پیہائی، (ند، صفت) بنائیں توں

ان تارا، (ند، صفت) دیکھو: آن تارو

آن تارو، (صفت) جس نوں ترن دی جاج نہیں، جو تیرنا نہ
جانے، من تارو

آن تاڑ، (صفت) دیکھو: ان تاڑا

آن تاڑا، (ند، صفت) متارو، تیرنا نہ جانن والا

آن تازہ، (صفت) جیہڑا تازہ نہ ہووے، بہیا

آن تازہ کُھ، ان دھوتا مونہ، چندری فونہہ بندیاں دل
کڈتے کندھ ولے مونہہ، ایہناں تیتاں دا بھٹے مونہہ،

(اکھا) گُجھ تیریاں دی بند یا بارے آکھدے نیں

آن تریا، (ند) 1- جیہڑا تریا نہ ہووے 2- اوہ لیکھا جیہڑا اے
وصول نہ ہویا ہووے

آن تکررا، (صفت) جیہڑا تکررا نہ ہووے، ماڑا، لستا، کزور

آن تولا، (ند) جس دا وزن نہ کیتا گیا ہووے، بلا وزن

آن تولی، (مو) وزن نہ کیتی گئی شے

آن تولے، (ند) آن تولا دی جمع، جیہناں دا وزن نہ کیتا
گیا ہوئے

آن تولیاں، (مو) دیکھو: ان تولی

آن تھاپیا، (ند، صفت) جیہڑا تھپیا ہو یا نہ ہووے

آن تھاہ، (صفت) جیہدی کوئی تھان نہ ہووے، بے ٹکانا،
بے گھر

آن تھک، (صفت) جو تھکے نہ، مختی، سرگرم کارکن، بنا تھکن دے،
لگا تار

کرن، انجان بن

اُن ڈٹھ کرنا، (مخا) کسے دے اوگناں نوں تک کے دو بے اگے

بیان نہ کرنا، دیکھ کے ان جان بننا، دیکھ کے چپ رہنا

اُن ڈٹھا، (صفت) اڈٹھا، جو دیکھیا نہیں، ان دیکھیا، بغیر دیکھیا

اُن ڈٹھا خدا کیویں مٹاں، (اکھا) سُنی سنائی گل تے کیویں

یقین کراں

اُن ڈٹھا خدا من، (مخا) سُنی سنائی گل تے یقین کرلن

اُن ڈٹھی، (مو، صفت) دیکھو: ان ڈٹھ

اُن ڈٹھے، (مو، صفت) ناو کیے، بغیر دے

اُن ڈڈھی، (مو، صفت) 1- جیہڑی اچے چوٹی گئی نہ ہووے،

جیہدیاں دھاراں اچے تھناں وچ ای ہون 2- امیر، رچیا بجیا

اُن ڈڈھیاں چھڑ دِن، (اکھا) 1- گاواں جھٹھاں اینیاں زیادہ

نیں کہ چوں دی نوبت نہیں آوندی تے اوویں ای چارن لے

جانڈے نیں 2- مالدار لوکاں بارے آکھدے نیں

اُن رادھا، (صفت) ان واہیا (کھیت)، ان واہی پئی

اُن راہی، (مو) اوہ کھیت جیہدے وچ کوئی بیج وغیرہ نہ بویا

ہووے

اُن رتھ، (نڈ) اُلٹا، انیاں، ظلم، زیادتی، ودھیکی، اُپدر

اُن رتھی، (نڈ، صفت) ان رتھ کرن والا، چتا پاوَن والا،

فسادی، پاپی

اُن رجسٹرڈ (Unregistered): (انگ، صفت) جیہڑا درج نہ

کیتا ہویا

اُن رچ، (صفت) جس دی رچی نہ ہووے، جس وچ رچی نہ

بے، بے سواد، جو من نوں نہ بھاوے، نہ سکھاوَن والا، نہ پیچیا ہویا

اُن رچدا، (صفت) جو چنگا نہ لگے، بے سواد، نہ سکھاوَندا

اُن رس، (نڈ، صفت) جس وچ رس نہ ہووے، بے سواد، جو من

نوں نہ بھاوے، رُکھا، پھٹکا، اک تہوار جو دیوالی دے اگلے دن

ہوند اے جس تے گوردھن پُجا ہو کے رلوں اناں دا پرشاد وٹیا

جاندا ہے

اُن رکھ، (صفت) جو کھان پین دا پرہیز نہ رکھے، رکھ نہ کرن والا،

جس دا راکھی نہ ہووے، نراسرا

اُن رکھا، (نڈ) غیر پالتو، جیہدا کوئی مالک نہ ہووے، بغیر

مالک توں

اُن ریت، (مو) بھیڑی چال، بُرا دستور، گراہ، گُریٹ، وڈیاں

دی ریت چال دا اُلٹ

اُن سادھیا، (صفت) جو سادھیا ہویا نہ ہووے، ان سدھ، نہ کچیا، نہ

سرے چڑھیا

اُن ساندھا، (نڈ، صفت) دیکھو: 'ان سہندا' جیہڑا صحیح اے

اُن ستہ، (پو، صفت) بے جان، لاچار، مریا نکلیا

اُن سدا، (صفت) پنا سداں، دن بٹلایا، ان سیتا

اُن سداں، (صفت) دیکھو: ان سدا

اُن سڈا، (صفت) دیکھو: ان سدا

اُن سکھ، (صفت) اناڑی

ان سکھنڈر، (ج، صفت) ان جانو، اناڑی، نا اہل، نکلتا، جیسے کچھ

نہ سکھیا ہووے

اُن سکھیا، (صفت) 1- جس نے کچھ نہ سکھیا ہووے، ان پڑھ،

اناڑی 2- جو سکھیا نہیں گیا

اُن سلا، (صفت) ان سلایا، ان سیتا (کپڑا)

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

آن چر، (صفت) دیکھو: ان چارو

ان چنگاں، (ج، صفت) جیہوا کھڑا نہ ہووے، ماڑا، رستا، کمزور

آن چھاتا، (نڈ، صفت) ان چھانیا، ان پیا

آن چھانٹا، (پو، صفت) نہ چھانیا ہویا، بغیر صاف کیجے، نہ پیا ہویا

آن چھانیا، (نڈ، صفت) دیکھو: آن چھاننا

آن چھتھا، (صفت) جس نوں شروع نہیں کیا گیا، نہ چھوہیا گیا،

نہ پھڑیا گیا، جس نوں ہتھ نہیں لکيا

آن چھلا، (صفت) چھلیاں بغیر، جیہدا چھلکا نہ لایا ہووے

آن چھلیا، (صفت) جو چھلیا نہیں گیا، جس دا چھلکا نہ لایا

ہووے

آن چھوہ، (صفت) جو چھوہیا نہیں گیا، ان لنگ، نہ شروع کیا

ہویا، نواں، کورا

آن چھتا، (نڈ، صفت) جیہدا چت چھتے وی نہ ہووے، غیر متوقع،

اچانک یکدم

آن چھیتی، (م) بے دھیانی

آن چھیتے، (نم) ان چھیتی، جو دھیان وچ نہیں

آن حق، (نم) اکارن، بے سبب، بے نیائیں، بغیر وجہ، بنا

تصور دے

آن حقی، (صفت) انھیاں والی، جھوٹھ، اجوگ، دھنگانی،

دھنگانے دی

آن داتاں ہر کوئی رن داتاں کوئی نہیں، (اکھا) بد نظری تے

بد نیی کرن والے احسان فراموشاں بارے آکھیا جاندا اے

آن دا کوان کرنا، (حما) چنگی بھلی چیز دا رسوئی تیار کرن والے

دے کچ دی وجوں بے سواد بنایاں آکا وچل جانا، آن ٹوں کچے

پن نال ورتنا

آن دا کیڑا، (نڈ، صفت) 1- ان کھا کے جیون والا 2- انسان

3- بہتیاں روٹیاں کھان والا

آن دا ویری، (نڈ) بہتا کھان والا، چرو، پیو

آن داتا، (نڈ) 1- ان دین والا 2- مالک، سائیں، پالنا کرن والا

آن دانا، (نڈ، صفت) 1- روٹی ٹکر دیون والا، رازق، خداوند

تعالیٰ، پالن ہار 2- آقا، مالک، والی

آن دانے رن داتاں نہیں رکھی دا، (اکھا) ان پانی تے

زنانیاں دامندا ناں نہیں پاؤنا چاہیدا، ایہہ عمل بدشگونی توں اڈنار

داموجب وی بن جاندا اے

آن دھڑک، (صفت) نڈر، بے دھڑک، بے خوف، دلیر

آن دھن، (نڈ) اتاج تے دولت، مال اسباب، مال ڈنگر، کل

سامان تے مال

آن دھوئی/ان دھوئی، (مو) نہ صاف، میلی، جس (دال) دے

دھو کے چھلڑ نہ لایا ہے ہون، چھلڑاں والی

آن دھویا، (صفت) نہ دھوتا ہویا، کورا، میلا

آن دیکھیا، (صفت) جس نوں اچے دیکھیا نہیں، بے خبری وچ

پیا، گجھا، گپت، رمزاں بھریا

آن ڈٹھ، (صفت) جس نوں دیکھیا نہیں گیا، نظرتوں اوہلے

ہودن وجوں، جو دسدا نہیں، جس دا کجھ پتا نہیں، اوہلے، پالے،

پروکھے، گپت، پردے وچ

آن ڈٹھ کراڑی منکالہ ہا، ڈھڈا اُتے لٹکایا، (اکھا) کے کچ

دی شے دی ناقدری کرن والے بارے آکھدے نیں

آن ڈٹھ کرن، (حما) دیکھ کے نہ آکھن، چشم پوشی کرن، نظر انداز

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

بے انت

ان گتر، (ج، صفت) ان گنیا، بہت زیادہ، حدوں ودھ، بے شمار

آن گنواں، (نڈ، صفت) ان گنت، بہت زیادہ، بے حساب، بے شمار

آن گنی، (مو) آن گنا دی تانیث، گنتی توں بغیر

آن گنے، (صفت) گنتی توں بغیر، گنتی نہ کیجے ہوئے

آن گنیا، (صفت) دیکھو: ان گنت

آن گہلی، (مو) غفلت، بے پرواہی

آن گھڑٹو، (نڈ، صفت) ان گھڑت، بے ڈھبا، کوجھا

آن گھڑا ان گھڑت، (صفت) نہ گھڑیا ہویا، چنگی طرحاں نہ بنیا

ہویا، بے ڈول، ان سدھ

آن گھڑت گلاں کرنا، (محا) بے ٹلیاں مارنا یاں چلاوئا، موقعے

مطابق گل نہ کرنا

آن گھڑی، (مو) آن گھڑا دی تانیث، بنا تراشی ہوئی، گھڑن توں

بغیر

ان گھڑیا، (صفت) دیکھو: آن گھڑا ان گھڑت

آن گھوگ، (پو، صفت) گہری نیندر سٹا ہویا

آن لپیا، (صفت) جو لپیا نہیں، جو لمبیا نہیں، ان پوچیا، جس تے

لے نہیں چڑھیا، بے لیا

آن لگ، (مو) نامقبول، ایسی شے جیہوں کوئی قبول نہ کرے،

ناپسندیدہ، کسے نوں پسند نہ ہونا

آن لگا، (نڈ) آن لگ دی تانیث، نامقبول، ناپسندیدہ

آن لگی، (مو) دیکھو: ان لگا

آن لگے، (نڈ) ان لگ دی جمع، ناپسندیدہ، نامقبول

آن لمبیا، (صفت) دیکھو: ان لپیا

آن لوڑا، (نڈ) لوڑ توں بغیر، بے لوڑا

آن مایا دے تن نام، پرسو، پرسا، پرس رام، (اکھا) بندے

دی مالی حالت دے نال نال اوہدے سماجی رتبے وچ وی فرق

آ جاندا اے

آن متا، (نڈ) جس دا کوئی دھرم نہ ہووے، ادھری، بے اصولا، نال

مٹول، بہانہ، ارادہ نہ ہونا

آن متھواں، (صفت) جیہڑا طے شدہ نہ ہووے

آن متیا، (پو، صفت) ڈوچے مت دا

آن مٹک، (صفت) جو نہ ٹکے، اٹکت، جو ختم نہ ہووے

آن مٹکنا، (نڈ) نہ مکن والا، جیہدی کوئی حد نہ ہووے

آن مکھیا، (صفت) پہلے توں پکا نہ کچیا ہویا

آن مٹل، (صفت) جس دا مٹل نہ پے سکے، مفت، ہٹا مٹل دے،

بہت مٹل والا، مہنگا، قیمتی

آن مٹلا، (نڈ، صفت) بے قیمت، بے مول، اوہ شے جیہڑی مفت

ہووے

آن مٹلی، (مو، صفت) ان مٹلا دی تانیث

آن مٹلے، (صفت) آن مٹلا دی جمع

آن مٹنا، (صفت) سست، اداس، چٹا کرن والا، سوچاں وچ پیا

ہویا، بے دلا، جس دا جی چنگا نہیں، روگی

آن مٹناوئا، (محا) گھبراوئا، بے دل ہونا، ڈھیری ڈھاوئا،

گھبراوئا، بے دل کرنا، بے چین کرنا

آن منگیاں موتی ملن، منگیاں ملے نہ بھیکھ، (اکھا) بعضے ویلے

بندے نوں پنا منگیاں بہت کجھ لہجہ جاندا اے تے بعضے ویلے ککراں

ماریاں وی کجھ نہیں لہجدا

(پہلی جلد)

آن بھوک، (مفت) بھوک دا اُلٹ، نہ ملن دا عمل، وچھوڑا، جدائی
آن سنگ، (مفت) 1- جس دا کوئی سنگ نہ ہووے، جو کسے دا
سنگ نہ ہووے، نیارا، سنگ دا اُلٹ 2- جیہڑا کسے کولوں نہ
شرادے، نہ سنگن والا

آن سُئی، (مو، مفت) جیہڑی گل نہ سُئی ہوئی ہووے، دکھری
جیہی، انوکھی، عام وتیرے توں ہنویں گل، عجیب، حیران کرن والی
(حما) 1- کسے دی آکھی ول دھیان نہ کرن، بے دھیانی کرن
2- انوکھی گل یاں کم کرن

آن سنیا، (مفت) کوئی گل سن کے اوس ولوں بے پرواہ ہو
رہنا، دھیان نہ دینا، چٹوں ٹال دینا

آن سنیا کرن، (حما) آکھی ول دھیان نہ کرن، ان سُئی کرن
آن سُو، (مفت) دیکھو: ان سوہاں
آن سوہاں، (مفت) انجان، نادانف، انجی، اوپرا، منسوہاں
آن سہارویں دُکھ، (مفت) ایسے روگ جیہڑے دسوں باہر لے
ہوون، ہمت توں ہتے دُکھ

آن سہندا، (مفت) حاسد، کینہ خور، دیکھ نہ سکنا والا
آن سہواں بھار آون، (حما) دسوں باہری مشکل آون، توفیق
توں ودھ خرچ کرنا آون

آن سیتا، (مفت) جیہڑا سیتا نہ لکھا ہووے
آن سیتی، (مو) ان سلی، جیہڑی سیتی نہ گئی ہووے
آن سیتے، (مو) آن سیتا دی جمع، آن سلی، جیہڑاں دی سلائی نہ
کیتی گئی ہووے، بنا سلائی کیسے ہوئے

آن صاف کرن، (حما) بہت زیادہ کھادون، سارا کھا جادون
آن قیاسا، (مفت) بے حسابا، اندازے توں بہتا

آن کنیا، (مفت) نہ کنیا ہويا
آن کرٹکی، (مو) ناگہانی، اتفاق، اچانک
آن گکو، (پو، مڈ) اُلو
آن کھڑا، (مڈ) بغیر کڑیا، اوہ شے جیہڑی کسے خاص طریقے نال نہ
بنائی ہووے

آن کھڑی، (پو، مو) جس نوں تراشیا نہ ہووے
آن کہی، (مو، مفت) 1- نہ دن والی، دچلی گل 2- جیہڑی اے
کہی نہ گئی ہووے، جیہڑی دی نہ گئی ہووے 3- بھیڑی گل، مندی
بات

آن کھادھا، (مفت) ان کھادا، پنا کھادے، نہ کھادا ہويا
آن کھادھیاں سول پوے تے پوے پیا، (اکھا) پنا سہوں
اوکھ آون یاں وٹ کھادون ویلے آکھدے نیں
آن گھٹ، (مفت) 1- جو کدی خالی یاں گھٹ نہ ہووے 2- لا
زوال، ناقابل ختم، ان تھک، لامتناہی، وادھو

آن کھری، (مو) بخر زمین
آن کھڑواں، (مفت) جو کھڑیا ہويا نہ ہووے، جو کھڑ نہ سکے
نُودواں

آن کھلونی حیاتی، (مو) 1- مسلسل تغیر وچ زندگی 2- فانی زندگی
آن کھنی، (مو) ان واہی

آن گانجا، (مڈ، مفت) ان وڈھا
آن گاہ، (مڈ) اوہ پھلھا جس نال کنک تے جو وغیرہ نوں گاہ کے
اناج نکھیردی دا اے

آن گتا، (پو، مفت) دیکھو: ان گنت
آن گنت، (مفت) جو گنتیا نہیں جاسکدا، جو گنتیا نہیں گیا، بے شمار

یاں نہ منن جوگ کم کرنا، ناممکن کم کرنا 2- مبالغہ آرائی

اُن ہین، (صفت) جس کو خوراک نہ ہووے، لوڑوند، بھکھا
ان: (سن، مذ) انجان، بھوجن، خوراک، کھان والی شے، جو شے اُن
دی بنی ہوئی ہووے

ان: (نم) ایدھر، ایس پاسے، ہن، ہین

ان تے، (نم) ایدھروں، ایدھر، ایس پاسے

ان: (ضم) ایس، ایسے، ایہہ، آپ

إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ بِّعِبَادِهِ: (عر) قرآن مجید سورۃ الشوری: 19، بے

شک اللہ تعالیٰ اپنے بندیاں لئی بڑا مہربان اے

ان دن: (عر، حرف تشبیہ) بالکل، ہو، ہو، ہست، اوویں جیویں، اوہو

جیہا، ٹھیک اوہو طرحاں

إِنْ شَاءَ اللَّهُ: (عر، حرف استثناء) جے رب نے چاہیا، جیکر رب نوں

منظور ہويا

إِنْ جُرَا: (پو، مو) این، مُتھاجی، محتاجی

إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا: (عر) بنا شک! اوکھت دے بعد سوکھت ہے

(القرآن)

اُن: (مو) بھید بکری وغیرہ دی بخت، جس نوں شُبکت کے سوت

بنائی دا ہے تے پھیر گرم کپڑے بندے نیں

اُن لاہنا، (مح) لاگ لینا، ٹھٹھ لینا، بہتا منافع لینا، مناسب توں

ودھ مل لینا

اُن: (ضم) اون، اوہناں

انا: (نعر) اناؤن مصدر توں امر، لیا

اناؤیون، (مح) لیادیون

انا: (عر، مو) 1- واحد متکلم دی ضمیر میں 2- آپ، خود داری، شعور، اپنی

ہوندوا احساس

إنا: (نم) ایتا، ایتا

إنا: (ضم) ایہناں نوں، ایہہ لوکی، ایہناں نے

إنا: (تر، مو) بچے نوں ددھ پلاؤن والی ملازمہ

إنا: (عر، صفت) بیشک، ضرور

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، (عر) بیشک اسیں اللہ دے ای آں

تے اوہو ول پرت کے جان والے آں، ایہہ آیت عموماً موت

دی خبر سن کے پڑھی جاندی اے، دکھ، مصیبت تے غم دے سے

دی آکھ دے نیں

أنا: (صفت) اُتھا، اوں جتھا، اُونا

انا الحق: (عر، مذ) میں رب ہاں، منصور نوں ایہہ بول کہن تے پھانسی

چڑھایا گیا سی میں سچ ہاں

انا النار: (عر، صفت) میں اگ آں

إنا انّا تیتّا: (پو، مذ) اک جتھا اگے اک کچھے، سدا داملتا

انا پ شناپ: (مذ) چنگا مندا، بھلائے، کئی طرحاں دیاں شیواں ملیاں

ہوئیاں، اُراپرا، اُرل پرل

انا پ شناپ بکنا، (مح) پنا سوچے کچھے چنگیاں مندیاں

گلاں مونہوں کڈھنا

انا تھ: (صفت) جس دا کوئی مالک نہیں، نخصما، جس دا کوئی سہارا نہ

ہووے، غریب، ماڑا، مسکین، مہتر، یتیم

انا تھ بنجر، (مذ، صفت) بے مالک، بنجر زمین جو بغیر کاشت پئی

ہووے

انا تھالیہ: (سن، مذ) یتیم خانہ، آشرم، جتھے یتیم بچیاں دا پالن پوسن

ہوندا ہے

(پہلی جلد)

آن مینا، (نذ، صفت) ان تولیا، جیہڑا جو کھیا ہویا نہ ہووے، جو مینا نہیں گیا

آن موڑ، (صفت) اموڑ، ضدل، ضدی

آن مول، (صفت) امولک، جیہڑا کوئی مول نہ ہووے

آن میل، (صفت) 1- میل نہ کھاون والا، بے تنکا، بے جوڑ 2- نا

ملن والا، نایاب 3- میل ملاپ نہ رکھن والا

آن واقف، (نذ) ناواقف، انجان، اجنبی

آن وانا، (پوا، نعم) منگوا دنا

آن وانجیا، (نذ، صفت) کھٹے دل والا

آن وانداء، (نذ، صفت) مصروف، جیہڑا ویلھا نہ ہووے

آن واہندا، (نذ، صفت) بیاج دے بدلے دتی گئی فصل جیہڑا

واہی بیگی داسارا خرچہ دیون والے دے سر ہووے

آن وٹ، (صفت) نہ بدلایا، نہ دتیا، وٹ توں بغیر

آن ودها ان ودها، (صفت) 1- جس وچ چھیک نہ کیتا جاسکے،

ان لگ، کنواری 2- قیمتی، مہنگا

آن وسر، (نذ) 1- بے موقعہ، غیر مناسب ویلا 2- اک علم بیان دی

اصطلاح جس وچ کسے گل دا بے موقعہ ہونا یاں کرنا بیان ہوندا ہے

آن ورنج، (صفت) جیہڑوں کسے شے وچوں حصہ نہ لیجھے

آن وہندا، (نذ، صفت) 1- وہندا اُلٹ 2- زلیا ہویا، ٹھہریا ہویا

آن ویاہیا، (صفت) نہ ویاہیا ہویا، جس نے ویاہ نہ کیتا ہوئے، چمڑا، کنواری

آن ہت، (نذ) ہت، چوٹ یاں ٹٹکار دے آہنجا

آن ہت شبد، (نذ) دم دوار وچوں سنائی دین والا اکھر

آن ہونا، (نذ، صفت) جو نہ ہو سکے، ناممکن، مشکل

آن ہوند، (نذ، صفت) 1- ہوند دا اُلٹ 2- جیہڑی ہوند نہیں،

غریبی، بے وجود، جیہڑی ہستی نہ ہووے، نایاب 3- گھاٹ، ٹوٹ،

تھوڑ 4- موج، کھان پین کسے ہور لین توں منع کرنا، بس

آن ہوندا، (صفت) جو ہوند وچ نہ ہووے، ناواجب، بے موقع،

بنا وچوں، نہ ڈھکدا، نہ بند، ہوند دی نسبت، کسے چیز دے نہ ہون

دی حالت، تھوڑ، ٹوٹ، گھاٹ، توڑا

آن ہوندے، (صفت) نہ ہوندے، کول گچھ دی نہ ہووے

آن ہونی، (صفت) نہ ہون والی، جو نہ ہو سکے، نہ ہو سکھ دی

حالت، ناممکن، انوکھی، اچرج

آن ہونی کرن، (مجا) 1- وادھا کرن 2- گالھ مندا بولن، نہ کرن

والا کم یاں گل کرن

آن ہونی نوں ہونی کرن، (مجا) ناممکن نوں ممکن بناون، ارک

تے دیوا بالن

آن ہونی ہونی نہیں، ہونی ہوون ہار، (اکھا) جیہڑی مصیبت

نہیں آؤنی اوہ نہیں آسکدی تے جیہڑی آؤنی اے اوہنے نہیں رکا،

لیکھاں دا لکھیا ہو کے رہنا اے

آن ہونے کم کرن، (مجا) ناممکن کم کرن، انوکھے کم کرن

آن ہوئی، (مو، صفت) جو ہوئی یاں واپری نہ ہووے، جھوٹی،

بے سبب، اوہ گل جو نہ ہو سکھ والی ہووے

آن ہونیاں، (مو) دیکھو: آن ہوئی جیہڑی ایہہ جمع اے

آن ہونیاں کر دسن، (مجا) ناممکن کم کر دکھاو

آن ہونیاں کر دسنا، (مجا) ناممکن کم کر دکھاونا

آن ہونیاں گلاں کرن، (مجا) 1- نہ ہو سکھ یاں نہ مقن والے کم

کرن 2- کسے تے ایویں تہمت لاو

آن ہونیاں گلاں کرنا، (مجا) 1- ایویں الزام لاونا، نہ ہو سکھ

انام: (ند) گل وچ پاؤن والا اک گہنا

انامتا: (حرف تشبیہ) ہو بہو، او ویں دا

انامی: (عر، ند) نام توں وانجھا، انعامی، نامعلوم، غیر مشہور

انانا: (ضم) ویکھو: اناؤنا

اناناس / انناس: (ند) اک مشہور پھل جیہڑا مٹھا تے خوشبودار ہوندا

اے

انانے: (عدو، صفت) ویکھو: انا نوں

انانوال: (عدو، صفت) ویکھو: انا سیوال

انانویں: (عدو، صفت) اسی تے نو، 89

انانہہ: (ضم) ویکھو: انا

انانیت: (عر، صفت) 1- خودی، ہنکار، انا پسندی، فخر، مان، خود پسندی

2- گپ، پھڑ

انال: (ضم) ایہناں، ایہناں تے

انال پیراں تیں / انال پیراں تھوں، (پوا، نم) ایہناں پیراں

توں

انال کی، (ضم) ایہناں نوں، اوہناں نے

انال: (مو) لوڑ، ضرورت، غرض

انال اتال کرن، (محا) لوڑ نوں ترس، ولکن، منکدیاں پھرن

انال: (ضم) اوہناں

انال کو، (ضم) اوہناں نوں

انאות: (مو) اُنائی، اُنوائی، بنائی

اُناوٹ: (مو) اُنائی، اُنئی گئی چیز دی بناوٹ

اناوٹھ: (صفت) بے حد، بہت زیادہ

اناول: (مصدر) 1- لیاؤن 2- بٹا گھٹن، منگواؤن

اُناونا: (ضم) اُنائی دا کم کراونا

اناہت: (ند) اوہ اکھر جو کے سٹ نال نہیں اُچھا بنال ٹنکار اُچھا

اکھر، اُگت، کائنات دی اوہ آواز جو ازل توں اے تے کوئی

اوہوں وچا نہیں رہیا

اُنائی: (ج، مو) مہنگ، کال، خشک سالی

اُنائی: (مو) اُنن یاں بھن دی محنت، مزدوری، قیمت

انایا: (ند، صفت) منگوا یا

اناید: (صفت) جس دی شروعات نہ ہووے، دُھروں چلیا آیا

اناید بنجر، (ند) اوہ بھوئیں جیہڑی نہایت قدیم زمانے توں بنجر پتی

چلی آؤندی ہووے، بنجر قدیم

انب: (ند) 1- اک مشہور پھل جیہڑا برسات دے موسم وچ عام ہوندا

اے، انب دا اچار تے مرہ وی تیار کیتا جاندا اے 2- اکھ دی اک

پیاری

انب آوے بھاویں چھری گواچ جاوے، (اکھا) ویلے بر

جدوں کوئی کم دی شے نہ لہے تاں کہندے نیں

انب انے دھرت کنبے، چور ویکھے لے نہ سکے، (بجھارت) ہاتھی

انب بھلے تے نیوندا اے، ہاتھو پھلے تے اُسردا اے،

(اکھا) عقل مند آدمی بھاگ لگن تے عاجزی اختیار کردا اے پر

نادان تے کم ظرف اوچھے پن دا مظاہرہ کردا اے

انب پاڑا، (ند) انب دے رس دا بنیا پاڑ

انب میل دا کھائیے تے کھکھڑول نالوں، (اکھا) ایس

اکھان وچ انب تے خربوزہ کھان بارے دیا گیا اے کہ کس

طرحاں دے کھانے چاہیدے نیں

انب چور، (ند) کچے انب دیاں ٹکیاں پھالکاں، کچے انب نوں

(پہلی جلد)

شہزادہ سلیم عاشق ہو گیا سی 1599ء وچ اوہوں اکبر بادشاہ نے مروا دتا، چھ ورھے مگروں جدوں شہزادہ سلیم نور الدین جہانگیر دے نال نال بادشاہ بنیا تے اوہنے انارکلی دامقبرہ بنایا جولاہور میگزین وچ اے، لاہور دا اک مشہور بازار

اک انار سو بیمار، (اکھا) تھوڑی چیز تے بہتے لوڑوند

انار: (مو) ندی (ہزارا)

انارا: (ند) کبوتر دی اک قسم جیہدیاں اکھاں لال ہوندیاں نیں
انارکسٹ (Anarchist): (انگ) ند) پرچلت نظام داخلہ جو

اوس دا تختہ اُلٹاؤن دا جتن کرے، باغی، انتہا پسند

انارکی: (مو) لاقانونی، اراجکتا، لاقانونیت، افراتفری، سماجی، اتری

انارگی: (مو) بکا جیہا انار

اناری: (صفت) انار نال نسبت رکھن والا، انار ورگا

انارٹی: (صفت) انجان، ناتجربہ کار، بے سلیقہ، گجھا، بھوڑے کم کرن

والا

أنا سٹھ: (عدد) دیکھو: أنا سٹھ

أنا سی: (عدد، صفت) ستر تے نو، 79

أنا سیا: (ند) أنا سی بارے

أنا سیاں: (صفت) أنا سیاواں، 79 واں

أنا سیاواں: (عدد، صفت) أنا سی دی گنتی پوری کرن والا

اناکتا واو آں (کیہ) بھونکے: (اکھا) جد کوئی فضول کم کرے

تاں کہندے ہن

أنا للعبد ارحم من ابويه: (عر) ”اللہ تعالیٰ دی ذات بندے

لئی اوہدے مایاں توں ڈھیر زیادہ رحم دل اے“ (حضرت عمرؓ توں

مردی)

أنا سٹھ: (عدد، صفت) أنا سٹھ، پنجاہ تے نو، (59)

أنا سٹھواں: (صفت) أنا سٹھ دی گنتی توں متعلق

اناج: (ند) ان، خوراک، بھوجن، کک، جوار، کھادے جان والے دانے

اناج دا کیزا، (ند) اناج کھا کے جیون والا جی، منکھ، ہر ویلے

کھاندا ہی رہن والا، عموماً بچہ

اناج دا دیری، (ند، صفت) 1- ان دا دیری، بہت کھان والا، جو

کھائے تاں بہت پر کم تھوڑا کرے 2- پیٹو، چرو، بہت کھان والا

اناج کال نہیں، ایہہ راج کال ہے، (اکھا) ایہہ مہنگائی یاں

مہنگ حکومت دی وجہ توں اے

اناج کالی نہیں ایہہ راج کالی ہے، (اکھا) دیکھو: اناج کال

نہیں، ایہہ راج کال ہے

اناج منڈی، (مو) اوہ منڈی جتھے اناج وکدا اے

اناجیل: (عر، مو) دیکھو: أنیل: جیہدی ایہہ جمع اے

انادر: (مو) بے ادبی، بے حرمتی

انادی: (صفت) کائنات دی شروعات توں پہلاں دا، مصیبت دے

ویلے دی شروعات توں پہلاں دا، پرانا

انادے: (صفت) جیہد کوئی آغاز نہیں

انار: (فا، ند) 1- اک مشہور پھل دار رکھ تے اوس دا پھل 2- آتش

بازی دی اک چیز

انار دانہ، (فا، ند) 1- کٹھے اناراں دے نکائے ہوئے دانے 2-

اک قسم دا بخورن جیہدے وچ انار دانہ پیندا اے 3- یکلیاں یکلیاں

مٹھکیاں ورگیاں ڈیاں والا اک قسم دا کپڑا

انارکلی، (مو) 1- انار دا پھل 2- انارکلی، اک زنانی جیہدے تے

انہوی: (فا، ند) 1- انہو، ہجوم، بھیڑ، ڈھیر 2- بہتات 3- اگ دا مچ،

الاؤ

انہا تنہا: (نم) ہٹھا سدھا، مودھا، ابھا تنہا کرنی، نانہ ٹر، بول

کبول

انہا کھ: (پوا، مو) ناکانی

انہاوت: (مو) ہریا دل، سبزہ

انہن: (مصدر) 1- ہنہن، تھنہن، تھلن 2- سوچ ہون 3- لاگ لگن

انہو: (ند) بھیڑ، جھگڑا

انہی: (مو) انہ دی تصغیر، جھوٹا جیہا کچا انہ، کیری

انہیر: (صفت) دیکھو: 'امیر' جیہا ایہہ وگاڑاے

انت: (سن، ند) 1- چھیکو، اوڑک، اخیر، حد، بنا 2- نتیجہ، سقا، پھل 3-

اودھ، موت 4- کچھی گل، بھیت، پچھلا، چھیکولا، آخری، تھناں

انت، بے انت، جس دا انت نہیں، بے حد، بے کنارہ، پرمیشر، اک

گہنا جس دیاں چوداں سُنڈھاں ہون دیاں بن اتے لوک جی بانہ

وچ پاوندے بن

انت برے دا بُرا، (اکھا) مندے کماں دا نتیجہ اوڑک مندا ای

نکلداے

انت بھلا سو بھلا، (اکھا) جس کم دا انجام بخیر ہووے اودہ کم چنگا

ہونداے، اخیر ی بھلے، ای بھلا ہونداے

انت بھلے دا بھلا، (اکھا) چنگے کم دا نتیجہ وی چنگا ہونداے

انت ڈیون، (مخا) دل دارا ز دیون

انت سہا، (ند) چھیکولا وقت، آخری دم، مک جان دا سہا، موت

دا ویلا

انت شمار، (صفت) جو گنیا نہ جاسکے، بے شمار، بہت زیادہ، لیکھا،

گنتی، حد

انت کال، (ند) 1- انت سہا، چھیکولا وقت، آخری دم، مرن دا

ویلا، موت 2- گھبراہٹ، بے چینی

انت کالھ، (مو) حدوں وڈھ کالھی، بے چینی، بے کلی، اچوپائی

انت کریا، (ند) مرگ دیاں اخیر لیاں رساں

انت گننا، (مخا) انت لینا

انت گھنن، (مخا) دل دا بھید لون

انت متا، (ند) انت دے ویلے دے وچار، مرن سے دی برقی

انت متا سومتا، (اکھا) سوچ وچار کے جس نتیجے تے پہنچ جائے

اوی ٹھیک ہوندا ہے

انت متا سوئی گتا، (اکھا) ہندو عقیدے موجب مرن ویلے جس

دل خیال چلے جان مر کے جیونوں اوی جنم حاصل ہوندا ہے

انت نون، (نم) اوڑک، چھیکو، آخر، پچھوں، اخیر

انت نہ آونا، (مخا) گنتی توں باہر ہونا، گنیا نہ جانا، حدیاں سہا دا

پتانہ لگنا، بے شماریاں بے انت ہونا

انت وچ، (نم) انت نون، اوڑک، اخیر

انت وچار، (ند) 1- اخیر بارے کیتا گیا غور 2- زیادہ سوچیا گیا

انت وچارن والا، (ند، صفت) انجام بارے گوہ کرن والا، برا

بھلا سوچن والا

انت ویلا، (ند) اخیر ویلا، مرن دا سہا، دنیا چھڈن دا ویلا،

اخیر، نزع دا وقت، پران چھڈن دا ویلا، آخری قدم

جی انت کال آونا، (مخا) دل کالھ پینا، گھبراہٹ ہونا، بے

آرامی ہونا

انت: (سن، صفت) اچا ہویا ہویا، اُپرنوں اُٹھیا ہویا، مرتبے تے جگیا

(پہلی جلد)

سکا کے بنایا گیا چور، اچور
 انب دی پیل پاوان، (محا) کچے انب نوں گھاہ پھوس وچ دب
 کے یاں مصنوعی گرمی دے کے پکاون
 انب رس، (ند) انب دارس یاں شربت
 انب رسا، (ند) چاول دے آٹے توں بنائی گئی اک مٹھائی،
 اندرسا
 انب کھانے نیں کہ رکھ گننے نیں، (اکھا) اپنی غرض تیکر گل
 کرنی چاہیدی اے اودوں وڈھ فائدے دی تھان نقصان دا
 موجب ہو سکدی اے
 انب نہیں اناں نہیں، مٹھے دا شمار نہیں، انب ہے رگک نال
 نہیں، (بجھارت) شہد
 انب وڈھ کے اکاں نوں داڑ نہیں دئی دی، (اکھا) گھنیا چیز
 دی حفاظت لئی ودھیا چیز نوں قربان نہیں کیتا جاندا
 انباں دی بھکھ انبا کڑیں نہیں لہندی، (اکھا) بندے نوں
 جیہڑی شے دی لوڑ ہووے اوہ کسے ہور شے نال پوری نہیں ہو
 سکدی
 انباں دے انب رگٹکاں دے دام، (اکھا) کسے چیز دا دوبرا
 فائدہ ہون بارے آکھدے نیں
 انباں دے پیوں اک تے اکاں دے پیوں انب، (اکھا)
 1۔ بھلیاں گھر بُرے تے بُریاں گھر بھلے جم پیندے نیں 2۔ کوئی
 انوکھی گل دیکھ کے آکھدے نیں
 انبا ہلدی: (ہ، مو) اک قسم دی سرخ ہلدی جیہڑی دواواں وچ شامل
 کیتی جاندی اے
 انبار: (فا، ند) غلہ گودام، ڈھگ، ڈھیر، بولھ، ذخیرہ

انبارت: (ج، مو) بلڈنگ، حویلی، شاندار عمارت
 انبا کڑاں: (مو) اک دے ڈوڈے
 انباہ: (مو) ڈھور ڈنگراں دے پنھن دی کھٹی تھان، بہک
 انبر: (ند) 1۔ چادر، کپڑا، لباس، غلاف 2۔ اسان، اکاش، وگی:
 'لڑھک مہرے نال انبر بھنی جانور نوں دھواں وال کرے'
 انبر واچوکیدار، (صفت) زحل ستارہ، وگی: نیزہ مار اُتار لیاون
 چوکیدار انبر دے (سیف الملوک)
 انبرا: (ند) دیکھو: 'اُبرہ' جیہد ایہہ وگاڑا اے
 انبر ول: (مو) دیکھو: 'امرویل' جیہد ایہہ وگاڑا اے
 انبر جانیا: (پو، ند) امڑی جابا، ماں داجیا
 انبساط: (عر، ند) خوشی
 انبل: (پو، ند) عمل دا وگاڑ
 انبلا: (پو، ند) آملہ دا وگاڑ
 انبلتاس: (ند) 1۔ املتاس دا وگڑیا روپ 2۔ اک لمی پھلی جیہد اگدا
 دوائیاں وچ کم آوند اے
 انبلوک: (پو، ند) املوک، اک کھادون والا مشہور پھل، جاپانی پھل
 نوں دی آکھیا جاندا اے
 انبلی: (ج، مو) دیکھو: 'املی' جیہد ایہہ وگاڑا اے، انب دی تصغیر، انبی
 انبلی: (پو، صفت) عملی دا وگاڑ
 انبنا: (فل) جتے دے کسے حصے دا دبا، نال یاں بھار پٹھ آکے ڈکھا
 جیہا ہو جانا، کسے شے دا جُنا
 انبوساہی: (مو) بے وساہی
 انبور: (ند) جمور
 انبوہ: (فا، ند) نجوم، ٹھنڈ، بھیڑ

انتری: (عدد، صفت) اُنتری 29، دیہہ تے نوں

انتری بُتری: (مو) اُنْت، بُت

اُنترے: (نڈ) دیکھو: 'انتر' جیہدی ایہہ جمع اے

انترے دی گل، (مو) اخیری گل، مُندی گل، کچی گل

اُنتریاں: (عدد، صفت) اُنتریواں، 29 واں

انتریو: (سن، صفت) اندر دا، گُجھا

انتریوی: (صفت) بھیتی

اُنتر: (نڈ) روک، اڑکا، اٹکا، ننھ

انتری: (مو) دیکھو: اُندر

انتساب: (عر، نڈ) 1- منسوب کرنا، نسبت کرنا 2- جوڑنا 3- پیوندانا،

تعلق، رشتہ

انتش کرن / ان تہہ کرن: (نڈ) اوہ حس جو تصور، وچار، نیت،

ارادہ، سکھ، دُکھ وغیرہ دا احساس کردی اے

انتشار: (عر، نڈ) بکھرن، کھلن، پھیلن، پریشانی، گھبراہٹ، بے

سکونی، بتر بتر

انتظار: (عر، نڈ) اڈیک، راہ تگن دی کیفیت، آس

انتظار کرن، (حما) اڈیک کرن، آس رکھن، ویکھدیاں رہن،

توقع رکھن

انتظار وچ پٹواری لگ جاوَن، (حما) دیکھو: انتظار وچ پٹواری

لگن

انتظار وچ پٹواری لگن، (حما) ناکارہ ہو جاوَن، کسے کم جوگا نہ

رہن

انتظار ہووَن، (حما) اڈیک ہووَن، آس ہووَن، توقع رکھن

انتظاری: (مو) اڈیک، منتظر

انتظام: (عر، نڈ) پر بندھ، بندوبست

انتظامی: (صفت) انتظام کرن والا، بندوبست کرن والا، پر بندھکی

انتظامیہ: (عر، مو) 1- حکومت دے اوہ ادارے جیہڑے قانون تے

عمل کراوَن تے امن قائم رکھن دے دے داز ہوندے نیں

2- کسے دی ادارے دی مجلس جیہڑی اوہدا انتظام کردی اے

انتعاش: (عر، نڈ) 1- کھڑا ہونا، اُچا ہونا، چنگے حال وچ ہونا

2- فارسی وچ عیش و آرام واسطے وی درتیا گیا اے

انتفاع: (عر، نڈ) فائدہ، نفع

انتقاد: (عر، نڈ) 1- تنقید کرن، پرکھ پڑچول کرن 2- تنقید، پڑچول

انتقال: (عر، نڈ) 1- اک تھاں توں دُوجی تھاں بدلن یاں طے جان دا

عمل، اک دے حق توں دُوجے دے حق وچ جان یاں کرن دا عمل

2- اگلے جہان لُڑ جاوَن سداہار جان دا عمل، موت 3- اک مالک

توں دُوجے مالک دے ناں لگنا جیویں زمین وغیرہ

انتقال اراضی، (عر، نڈ) رجسٹری، اک دی زمین دُوجے دے

ناں ہووَن

انتقال کرن، (حما) 1- مرن، موت ہووَن 2- زمین دی رجسٹری

دُوجے دے ناں کرن

انتقال ہووَن، (حما) 1- مر جاوَن 2- زمین دی رجسٹری دُوجے

دے ناں ہووَن

انتقام: (عر، نڈ) بدلا، ویر

انتیک: (سن، صفت) انت کرن والا، ایم راج، ہندوؤاں وچ اوہ دیوتا

جیہڑا جان قبض کردا اے، موت دا فرشتہ

انتلا: (صفت) دیکھو: اتم

انٹلے سواساں تے ہونا: (حما) مرن دے نیزے ہونا، مرن

(پہلی جلد)

ہو یا، سوچ و چاریاں تہذیب وچ وڈا مقام، اُچار تہ
اُنْت اُنْتی: (مو) اُنن دا عمل، اُنن دا کم یاں ڈھنگ، بُختی، بُت

اُنْت: (سن، صفت) جو بُت نہ رہے، سدا نہ رہن والا

اُنْتا: (نڈ، صفت) اوٹا، اوٹا، اوٹا چتا

اُنْتا لھی: (عدو، صفت) دیکھو: اُنْتالی

اُنْتالی: (عدو، صفت) اک گھٹ چالھی 39، سمیہ جمع نو، تیاں اُتے

نو، اُنْتالیس

اُنْتالیا: (نڈ) دیکھو: اُنْتالیواں

اُنْتالیواں: (صفت) چالھی دی گنتی دا اخیر لا اُنْتالی ہے

اُنْتاں نا: (پو، صفت) اُنْتاں دا

اُنْتالی: (عدو، صفت) دیکھو: اُنْتالی

اُنْتائی: (مو) تھو، گھاٹ، کسر، کی

اُنْتابہ: (عر، نڈ) 1- آگاہ کرن، تنبیہ کرن، خبردار کرن 2- آگاہی،

اطلاع، خبرداری

اُنْتخاب: (عر، نڈ) 1- چُنتا، چُونواں، متنتا 2- چنگے تے بھیڑے نوں

دکھو دکھ کرنا 3- پسند کرن دا عمل، چھاننی دا عمل

اُنْت: (سن، نڈ) 1- بھید، فرق، دتھ، ورل، فاصلہ 2- ہردا، دل اندر لا

یاں پچھلا، وچلا، وکھرا، اک پاسے، لانبھے، وچ، وچکار، وچالے،

دو شیواں دے وچکار لی تھال

اُنْت برتی، (سن، مو) اندر دل دھیان لاون دی حالت، اپنے من

نوں آتما وچ جذب کر دینا

اُنْتر بودھ، (نڈ) اندر لا گیاں، مُجھ، عقل دا امتحان، راز، گنجھی رمز،

فرق، فاصلہ

اُنْتر بھاو، (نڈ) دل دا مطلب، فضا، لیختا، مکن ہون دی حالت

اُنْتر جامی، (سن، صفت) 1- اندر دی گل جانن والا، من دی بات
نکھن والا، جان، روح 2- بھیت جانن والا، گنجھیاں رمزاں نکھن
والا، غفلت

اُنْتر دھیان، (سن، نڈ) اندر لے پاسے دھیان، اندر دے کے

خیال تے ٹکن دی حالت، من دا باہر لے پارے دلوں ہٹ کے

ٹکاؤ وچ ہون دی حالت یاں کیفیت

اُنْتر دھیان ہونا، (محا) من نوں باہر دلوں ہٹا کے اندر کتے نکالینا

اُنْتر گت، (سن، نڈ) اندر لا، اندر وچ گنجھیا جان والا، اندر آبا ہوا

اُنْتر گتی، (مو) اندر گتی، اندر اندر، پردے نال، چھپ کے، اندر

حاصل ہوئے ہوئے مارنا، دیہہ تیاگنا

اُنْتر مکھ، (صفت) من دے ویک نوں باہر روک کے اندر نوں

کرن والا، اندر لیاں برتیاں تے سوچن والا

اُنْتر مل، (سن، مو) من دی میل، پیٹ دی میل

اُنْتر منتر، (ہ، نڈ) جادو ٹونہ، جھاڑ پھنک، ٹونا ٹونکا، جادو، دم

اُنْت: (عدو، صفت) اُنْتہر، 69

اُنْترا: (نڈ) 1- راگ یاں گاؤن دی استھائی توں دکھ سارے انگ ہاں

مصرعے 2- فرق، بھید، فاصلہ، دتھ 3- جو گیاں موجب جو من دی

حالت وچ پے جانے نیس 4- دل، بھیت، خیال، رکاوٹ

اُنْترا لون، (محا) اندیا لون، ولدی گل جانن، مرضی جانن

اُنْترنگ: (سن، صفت) اندر لا، وچالا، بھیتی، اندرونی، ولی، بگڑی

اُنْترنگ سبھا، (مو) کم سدھارن والی کمیٹی، کسے سبھا دے عام

ممبراں دلوں اپنے وچوں کجھ کو ممبر چُن کے بنائی اک چھوٹی سبھا

نت دے معاملیاں نوں سمجھدی رہندی ہے

اُنْترنگ کمیٹی، (مو) ایگزیکٹو کمیٹی، کم کار کرن والی کمیٹی

انج انج اسن، (مخا) جوز جوز ہنھن، انگ انگ تھک جاون

انج تھیون، (مخا) وکھرا ہونا

انج: (نم) ایوں، ایس طرحاں، ایئر، ایس ڈھنگ نال

انج انج کرن، (مخا) نال منول کرن، زکا دون

انج بانہہ، (نم) سارے ہی انگ

انج تھیون، (مخا) وکھرا وکھرا ہون، علیحدہ علیحدہ ہون

انج کرن، (مخا) وکھرا کھرا کرن، اڈا کرن، علیحدہ علیحدہ کرن

انج کیتی جیویں سوندھے نے نونہہ نال کیتی، (اکھا) اچھی

کرنی جیہدی کوئی حد نہ ہووے، بہت بھیڑی کرن

انج گئے جیویں کھوتے دے سروں سنگ، (اکھا) انج گئے

چلے بھوں کے کچھ تھوہ پتانہ چلیا

انج: (نم) 1- اوس طرحاں، اوس ڈھنگ نال 2- انجے ای، بنا کم

کاروں 3- مفت، بنا ملوں، اُس طرحاں، ویسے

انجام: (عر، مذ) آخر، انت، خاتمہ، انتہا، نتیجہ، اخیر، پھل، نتیجہ، شا،

تھوہ

انجام پاوان، (مخا) اخیر توڑی اپڑن، پوریاں کرن، مکمل کرن

انجام دیون، (مخا) توڑ اپڑاون، پوریاں کرن، مکمل کرن

انجام کرن، (مخا) کم مکا دیون، کم مکا کے آرام کرن

انجام نوں اپڑاون، (مخا) توڑ پہنچاون، پوریاں کرن

انجام نوں اپڑن، (مخا) توڑ اپڑن، پوریاں ہون

انجام ہو جاون، (مخا) اخیر ہو جاون، پوریاں ہو جاون، مک

جاون، پگ پون

انجان: (نم، صفت) جو کچھ نہیں جاند، انوانا، اگیانی، ناواقف، چھوٹی

عمر، نادان، بال بچہ

انجان پنا، (نم) انجان ہون دی حالت، نادانی، بے سمجھی

انجان سما، (نم) 1- اوپر موسم، عجیب جیہا موسم 2- عجیب جیہا ویلا

انجبار: (فا، مذ) 1- لال رنگ دی اک ویل یاں اوہدی جڑھ جو بطور

دوا استعمال کردے نیں 2- شربت انجبار بہت مشہور اے

انجر پنجر: (نم) انسانی جٹ، جوز جوز، ہڈیاں، ڈھانچا، ہڈی چلی

انجر پنجر ڈھلا کرن، (مخا) تھکا دیون، ہلا دیون، ہمہا دیون

انجر پنجر ڈھلا ہون، (مخا) تھک جاون، ہل جاون، پھہ جاون

انجوا: (نم) 1- دکھ، اڈ 2- متفرق، مختلف

انجکشن (Injection): (انگ، مذ) ڈاکٹری ٹیکہ، سوا، پچکاری راہیں

سریر وچ داخل کرن والی یاں کیتی دوائی

انجبل: (سن، مو) بگ، دوویں تھہ میل کے ڈونے ورگی بنائی شکل،

بگ بھرے ٹل، اک بنتی، جتا بگ وچ آ جاوے

انجلی: (سن، مو) 1- ڈونے واگوں ہتھاں دا بنایا بگ 2- موئے ہوئے

وڈیاں نال منسوب دتی پانی دی چٹلی

انجم: (عر، مذ) نجم دی جمع، تارے

انجم شناس، (عر+فا، صفت) نجومی، تاریاں دا حساب جانن والا

انجمن: (فا، مو) کٹھ، ڈھانی، جڑگا، بزم، مجلس، محفل، گروہ، جھنڈ

انجن: (سن، مو) 1- سُرما، کھل 2- مانیٹا 3- کوڑ کرلی

انجن (Engine): (انگ، مذ) 1- مشیناں نوں چلاون والا یاں کے

دی قسم داکم کرن والا آلہ، انجن داکم، اک قسم دی طاقت نوں

دوسری قسم دی طاقت وچ بدلن دی مشین 2- ریل دا مہا 3- تیل

’بھاپ‘ بجلی نال چلن والی مشین

انجن ڈرائیور (Engine Driver)، (انگ، مذ) انجن چلاون والا

انجن شیڈ (Engine Shade)، (انگ، مذ) انجن لئی کھڑے

(پہلی جلد)

اُنٹیوال: (عدد، صفت) دیکھو: اُنٹیاں

اُنٹ: (پو، مو) وڈی گولی

اُنٹ سنٹ، (صفت) اوٹ پٹانگ، فضول، بے ہودہ، ادھکم

جس دا کوئی مطلب نہیں

اُنٹ شٹ، (پو، صفت) دیکھو: اُنٹ سنٹ

اُنٹا: (پو، مذ) انڈا

اُنٹر: (مذ) سندھ دی جٹ قوم

انٹرمیڈیٹ (Intermediate): (انگ، مذ) 1- وچلا، درمیانی

2- بارہویں جماعت دا امتحان، بارہاں جماعتیں، ایف اے

انٹرنس (Interance): (انگ، مذ) دسویں جماعت دا امتحان،

میٹرک

انٹرویو (Interview): (انگ، مذ) کچھ گچھ، کسے نوکری دیلے

امیدوار دا زبانی امتحان، کسے بندے کوں اوہدے نظریات یاں

خیالات معلوم کرن، ملاقات، اخبار، ریڈیو، ٹیلی وژن یاں کسے

ادارے دے ارکان دا سوالاں دے ذریعے کسے دے نظریات د

خیالات معلوم کرنا

اُنٹرا: (پو، مذ) اُنٹا، انڈا

اُنٹی: (ہ، مو) عورتاں دے کن دا زیور

اُنٹی: (مو) ڈب، پلا، بوجھا، کھینسا

اُنٹے: (مذ) اُنٹ دی جمع، آندے

اُنچ: (پو، مذ) 1- سریر دا حصہ، انگ، جسم دیاں ہڈیاں 2- (صفت)

دکھرا، انگ

اُنچ اُنچ، (نم) جوڑ جوڑ، انگ انگ، اک اک انگ، ایس ایس

طرحاں

کڈھے بچے ہونا، مرن والا ہونا

اُنم: (سن، صفت) اخیر، انت دا، تھیکڑا، انت والا

اُنم یا ترا، (ہ، مو) آخری سفر، موت دا سفر

اُنٹوں باہر: (مذ) بے اوڑکی، دگی: لکھاں تھان دتے زربقوں

دولت اُنٹوں باہر

اُنہٹا: (عر، مو) اخیر، انجام، حد، نہایت

اُنہٹا پسند، (عر + فا، صفت) کسے گل یاں کم دے انت نوں دیکھن

دا چاہیوان، شدت پسند

اُنہٹا پسندی، (عر + فا، مو) کسے کم دے اخیر نوں دیکھن دی

خواہش یاں عمل

اُنہٹائی: (عر، صفت) انت دا، اخیرا، سرے والا

انٹی: (مو) موت، انت سے

انٹی آں آں مارنے / انٹی کی آنے مارنے، (حما) موت

نوں اوازیاں مارنا

انٹی جوآ / انٹی جویا، (صفت) موت جوگا (اک گالھ)

انٹی جوگا / انٹی جوگا، (پو، صفت) دیکھو: انٹی جوآ

انٹی چکنا، (حما) مہکھرا د پجڑی چانا، جبر کرنا، زیادتی کرنا

انٹی: (مو) کن دا گہنا، شئی

اُنٹی: (عدد، صفت) دیکھو: اک گھٹ پیہہ، 29

اُنٹی: (مو، صفت) 1- اُنٹائی، اُنٹ، اُنٹوت، اُنے جان دا ڈھب

2- ترقی، وادھا

اُنٹی بیڑا، (مذ) کرتے یاں چوغے نوں بند کرن لئی لکيا بٹن اُتے

کھرا، چھیک، کانج

اُنٹیاں: (عدد، صفت) اُنٹی دی کتنی پوری کرن والا

ہون دا چہرہ

انجني: (مو) 1- ہومان دی ماں دا ناں 2- اوہ سوانی جو اکھاں وچ سُرمہ

پاؤندی ہووے 3- کوڑ کر لی

انجو: (ند) بنجو، آنسو، اُتھرو

انجو: (ضم) ابھدی، ایس دی

انجو/انجو: (ند) ایس طرحاں، اُنج، حدت دے اظہار لئی ”بنجو“ دی

آکھ دے نیں

انجو/انجو: (ند) اوس طرحاں، اُنج، حدت دے اظہار لئی ”بنجو“ دی

آکھ دے نیں

انجو/انج: (نم) دکھو دکھرا، دکھو دکھ، الگ الگ، اڈاڈ، جدا جدا،

جداگانہ، کھلر یا پھلر یا

انجو/انج کرن، (مخا) کھلا دیون، دکھو دکھ کرن

انجو/انج ہوون، (مخا) کھلر پلر جاون، دکھو دکھ ہو جاون

انجوڑ: (مفت) 1 جوڑے دے اُلٹ 2- دور، جدا، دکھ، علیحدہ،

وگئی: اگے یار دے پریت آئی ہن نال ساڑے انجوڑ ہو گئی

انجول: (حرف استفہام) کیوں، کس طرحاں

انجھ: (مو) ری دی کھل، دٹ، مروڑی

انجھ: (ند) 1- انگ 2- اُتھرو، بنجو، آنسو، سوگ یاں خوشی کر کے اکھاں

وچوں نکلیا پانی

انجھ/انجھ: (نم) انگ انگ، دکھو دکھ

انجھ: (نم) دیکھو: انج

انجھ: (نم) دیکھو: انج

انجھ/انجھ: (نم) 1- اوسے طرحاں، اوویں ای، ایویں، بے معنی

2- پنا دام، پنا مل

انجھ جاون، (مخا) حوصلہ ہا رجاون، دل چھڈ جاون، اُداس ہو

جاون

انجھن: (مصدر) حوصلہ ہارن، دل چھڈن، اُداس ہوون

انجھو/انجھو: (ند) بنجو، اُتھرو، دکھ، سوگ یاں خوشی کر کے اکھاں

وچوں نکلیا پانی

انجھو پونجھن، (مخا) کسے نوں حوصلہ دیون، تسلی دیون

انجھو پونجھنا، (مخا) اُتھرو پونجھنا، کسے دے من نوں تسلی دینا

انجھو کرنا، (مخا) رون کر کے اکھاں وچوں پانی وگنا، اُتھرو وگنا

انجھو کیرنا، (مخا) 1- رونا، بنجو پونجھنا، اُتھرو پونجھنا 2- حوصلہ دینا،

تسلی دینا

انجی: (مو) اک قسم دا معدنی پتھر جیہدے نال بیٹنگی رنگ تیار کیا

جاندا اے

انجے: (نم) اویں، اوسے طرحاں، مفت وچ، ایویں

انجیر: (فا، ند) اک مشہور پھل، انجیر دارُکھ، پھلوڑا

انجیراں: (مو) ’انجیر‘ دی جمع

انجیل: (عر، مو) عیسائیاں دی مذہبی کتاب جس نوں انگریزی وچ

بائبل آکھ دے ہن، اوہ آسمانی کتاب جیہڑی حضرت عیسیٰ علیہ

السلام تے نازل ہوئی

انجینئر (Engineer): (انگ، ند) 1- مشیناں دے کم کاج دا ماہر،

مشینری دی معلومات دا کارگیر، کل اتے اوس دے پُڑیاں تے

اوس دے علم دا ماہر، انجن وغیرہ بناون والا 2- پل، ریلواں، نہراں،

وغیرہ بناون دی تعلیم دا جانو

انجینئرنگ (Engineering): (انگ، مو) 1- کلاں بناون دی تعلیم

2- سڑکاں، ریلواں، پل، نہراں وغیرہ بناون دی تعلیم

اندر والا، (ند) 1- دل، جی، من 2- ڈھڈا دابال
 اندر والی، (مو) کلیجی..... بدشگونئی پاروں بعض وہی زنانیاں کلیجی
 دے ناں دی تھاں ایہہ لفظ بولدیاں نیں
 اندر وچ جھاتی پاؤن، (محا) اپنے گریبان وچ دیکھن، اپنے
 کرتوتاں تے شرمندیاں ہون، اپنے عملاں دا احتساب کرن
 اندر وچ سور ڈھکی وٹن، (محا) دل وچ کینہ رکھن
 اندر وڑ کے، (محا) چوری چھپے، چُپ چُپتے، کسے نوں پتا لگے ہنا،
 پردے نال
 اندر وڑ کے پردے نال، (اکھا) ہنا کسے نوں دتے
 اندر وڑ کے دیکھن، (محا) اصلیت دا پتلا لون
 اندر وڑ وڑ بہون، (محا) سہمدیاں بھرن، بہت زیادہ ڈر کے
 رہن
 اندر وگتی، (نم) اندر و اندری، بغیر کسے نوں اطلاع ہویاں، پوشیدہ
 طور تے، چُپ چُپتے، اندر خانے
 اندر ہووے سچ تے باہر کھڑا نچ، (اکھا) دیکھو: اندر ہووے سچ
 تے باہر کھلو کے نچ
 اندر ہووے سچ تے باہر کھلو کے نچ، (اکھا) سچے بندے نوں
 کسے طرحاں دا کوئی ڈر خوف نہیں ہوندا
 اندر: (مو، صفت) 1- اوہ بکری جیہڑی بچہ دتیاں بنا دودھ دیوے 2- اوہ
 عورت جیہڑی بچے پیدا کرن دے قابل نہ ہووے 3- اک قسم دے
 ہوں جیہڑے کالے تے باریک ہوندے نیں 4- سریہ وچ کرم تے
 گیان دے وسیلیاں وچوں اک
 اندر: (سن، ند) دیوتیاں دا راجا، مینہہ ورساؤن والا دیوتا، بجلی، کڑک،
 گرج، مجازاً..... عیش کرن والا

اندر پُری، (ند) اندر دی نگری، سورگ
 اندر جال، (ند) جادو، چھل، فریب
 اندر جوں، (ند) 1- اک قسم دے جوں جیہناں دے شے ڈے
 ہوندے نیں 2- اک دوائی
 اندر دا کھاڑا، (ند) راجا اندر دی مجلس، سونہیاں دی بیشک،
 پریاں دی محفل
 اندر دھنش، (ند) 1- مڈھی مڈھے دی پیٹنگھ 2- قوس قزح، ست
 رنگی پیٹنگھ
 اندر رانی، (مو) 1- اندر دی رانی 2- اک ٹوٹی
 اندر سبھا، (مو) 1- راجے اندر دا دربار جتھے پریاں وغیرہ دا ناچ
 ہوندا ہے، راجے اندر دا کھاڑا 2- امانت دا اک مشہور نامک
 اندر گاں، (مو) اوہ گاں جو سونے بنائی دودھ دیوے، سُرگاں
 اندر: (ند، صفت) دیکھو: اندر لا
 اندر راج: (عر، ند) 1- درج کرن، لکھن، داخل کرن 2- لکھت، تحریر،
 داخلہ
 اندر اس: (پو، ند+مو) 1- پھنڈری کاٹھ، بھری ہوئی کچ 2- زور لانا،
 زور لا کے کھینا
 اندر اکو: (ند) سمجھ، عقل، ادراک، سمجھ
 اندر اکھڑ: (ند) اندرس، استر
 اندر ان: (مو) تہنا، اک کوڑا پھل، ٹکوتیاں
 اندرانی: (مو) راجا اندر دی ملکہ
 اندر اس: (ند، صفت) اکاش دا دیوتا، بہشت دا راجا، وگئی: جوگی سوئی
 جو جوگ دی جگت جانے جوگی سوئی جو اندراں بچ مارے
 اندر اونا: (نغم) عزت نال گھر اندر لے جانا، ادب نال اندر لے جانا
 (پہلی جلد)

اوس نوں خاص تے عام اوس جناور دا کیہ نام، (بجھارت)
انب

اندر بولن مرغیاں تے باہر بولن مور، (اکھا) من دے اندر تے
گند ہے تے دکھاوا باہر دا سوہنا ہے

اندر بہہ کے پاپ کماوے سو چوہنہ کوئیں جائیے، (اکھا) گل
کدے لگی نہیں رہندی

اندر بھالن، (حما) اپنی خبر نوں

اندر بھوٹو باہر بھوٹو چھہ بھوٹو، (بجھارت) جھاڑو

اندر بیٹھی لکھ دی، باہر گئی لکھ دی، (اکھا) زنانی گھروچ اپنے
کماں دھندیاں وچ ای زنجی ہووے تے عزت پاوئی اے،
بازاراں وچ بھون والی دے پلے لکھ نہیں رہندا

اندر پکیاں باہر آون، (حما) دل دیاں گلاں باہر آون، گھر دیاں
گلاں گلی بازاراں وچ آون

اندر پھولن، (حما) دل ٹولن، اندر بھالن، اپنا آپ ٹوہن

اندر پین کڑلاں، باہر بنسری والے نال گلاں، (اکھا) دچوں
کچھ تے اتوں کچھ ظاہر کرن والے بارے کہندے نیں
اندر جھاتی گھستن، (حما) 1- اندر نظر مارن 2- دل دی گل جانن،
اندیا نوں

اندر خانے، (نم) چوری چوری، لگا چھپا کے، اندر واندی، دچوں

وچ، چپ چپے، لگ لگا کے، گھر دے اندر، خفیہ طور تے

اندر خانیوں، (نم) وچلے دلوں

اندر دا بُرا، (نم، صفت) دیکھو: اندر دا پلٹ

اندر دا پلٹ، (نم، صفت) دل دا بھیڑا، بُرے ارادے والا

اندر دا چائن، (نم، صفت) دل دا چائن، گیان، علم، سمجھ

اندر دا حال گھسن، (حما) دل دا بھید نوں، دل دی گل مجھن

اندر دا شیشہ، (نم) 1- اندر دا حال 2- دل 3- چہرہ، منکھ

اندر دا کھوٹا، (نم، صفت) بدنیت، دل دا مندا، اندر دا بھیڑ

اندر دا ہولا، (نم، صفت) ڈھڈ دا پولا، ڈھڈ دا کچا، بے اعتبار، راز
کھولن والا

اندر دکھا، (نم) دل دا بھیت نہ دیون والا

اندر دی بھا کڈھن، (حما) دل دا بخار کڈھن، ارمان کڈھن،
بھڑاس کڈھن، غصہ کڈھن

اندر دی مار، (مو) نفسیاتی مار، اپنے آپ توں ندامت

اندر دیاں پکیاں ای باہر آؤندیاں نیں، (اکھا) جو کچھ اندر
ہووے اوہو ای باہر آؤندا اے، کسے دی اصلیت ساہنے آ جادون
تے کہندے نیں

اندر دیوں / اندر دول، (نم) اندر لے پاسیوں

اندر شے تے باہر ہوکا، (اکھا) گواچی ہوئی ہون دے بھلکھے
نال کسے چیز نوں ایہدروں اودھروں لہندیاں پھرن جدکہ اوہ
گھروچ ہووے

اندر کافراں دے مُونہ مومنّاں دے، (اکھا) جدوں کوئی

ظاہر چنگا بن دے پر دچوں مندا ہووے تاں آکھدے نیں

اندر کجھی مار، (حما) ایہو جیہی کٹ جیہدا چٹے تے کوئی داغ یاں
نشان نہ ہووے

اندر ہلیاں تھلیاں ویڑھیا السلام علیکم، (اکھا) جدوں

کدھرے گیاں نوں بہن کھلون جوگی تھاں نہ لہیے تے نموشی

ماریاں پرتن دیلے آکھدے نیں

اندر وار، (نم) اندر دل، اندر دے پاسے، اندر وونی

اندروں باہروں بھون، (مخا) خوشامد کرن، چالپوی کرن
 اندروں باہروں تھیون، (مخا) رنج حاجت توں فارغ ہون
 اندرھال / اندھالی: (مو) کسے کھیت دا پچھا حصہ جس توں اگانہہ
 کھیت دی حد تک جاندی اے تے اگانہہ منڈیر بنی ہوندی اے
 اندری: (مو) نسل ودھاؤن والا انگ، مثانہ، پیشاب والی تھیلی
 اندری جھاڑ، (ند) پیشاب آور، مثانے دی صفائی والی دوا
 اندریا: (ند، صفت) ویکھو: اندرا
 اندریاں: (مو) بدن دے اعضاء، کسے چیز دے حصے
 اندریڑا: (ند) بخار، تپ، نزلہ، زکام
 اندرینی میل: (مو) اندر دی میل، سن دی میل، وچلی میل یاں گند
 اندفاع: (فا، ند) دفع ہونا، دُور ہونا
 اُنڈگل: (ند) بکھیرا، جھڑا، ناکرا، بھینر، لڑائی، دنگل
 اندلا: (ند) بام دی قسم دی دریا دے کنڈھے چکڑ وچ رہن والی سب
 دی شکل دی مچھی
 اُنڈلس: (عر، ند) ویکھو: اسپین، جیہد ایہہ عربی ناں اے
 اندلے کنڈلے: (نم) ایدھرے کدھرے، ایس پاسے تے
 اندمال: (فا، ند) زخم بھرنا
 اندوختہ: (فا، ند) جمع کیتا ہویا
 اندولن: (ند) انقلاب، رواج، پلٹن، تبدیلی
 اندوہ: (فا، ند) رنج، فکر، دکھ، غم، الم
 اندھ: (سن، صفت) 1- انھا، نیز ہین، سورداس (اک مشہور گادون
 والے داناں جیہد انھاسی)، سورما، دلیر، بہادر، سورما سنگھ 2- اگیانی،
 ناکھ، اجانکار، انجان مورکھ، جاہل، بدھی ہین، اُلو، اچیت، غافل
 اندھ پرپرا، (سن، ند) پتا سمجھے بجھے کسے ریت دی پیروی،

بھٹ چال
 اندھ جوگیان، (ند) ویکھو: اندھ
 اندھ چڑھن، (مخا) خواہش پوری کرن دی ہوس وچ انھا ہو
 جاون، کجھ نہ سمجھن
 اندھ دھند، (مو) اندھ غبار، روشنی ہونا، سورج، چن وغیرہ دے
 وجود وچ آون توں پہلاں داسا
 اندھ رات / اندھ راتا، (ند) اک روگ جس وچ رات توں کجھ
 نہیں دسد، رتا نھا
 اندھ راج، (ند) لاقانونیت
 اندھ راجیا، (مو) انھی سرکار، بے انصاف حکومت
 اندھ غبار، (ند) 1- ڈاڈھا مہیرا، دُھند، گھٹا اُڈن کر کے جو انھیرا
 ہو جائے 2- مورکھتا تے دور حاضر دی ذلت، حقارت والی حالت
 واپری ہونا
 اندھ کار، (ند) 1- انھیرے، انھیرا، چانن دا اُلٹ 2- کالی بولی
 انھیری جس وچ دھوڑ اٹھدی ہے اتے کجھ نہیں دسد 3- اگیان
 4- ظلم، زیادتی، بے اصولی
 اندھ کوپ، (سن، ند) اینا دُونگھا کھوہ کہ اوس دا تھلا نہ دتے،
 مہیر کھوہ، اک دوزخ داناں
 اندھ کھاتا، (ند) جتھے کسے گل دا کجھ پتہ نہ لگے، گئی آئی چیز دا
 کجھ سُر پتا نہ ہووے، باقاعدہ دا حساب کتاب نہ رکھیا ہون دا
 طریقہ، گڑبڑ والا کم، انھا کھاتا، مہیر کھاتا
 اندھ گھور، (ند) ڈاڈھا مہیرا، مہیر گپ گھیر، اگیانتا، لاعلم،
 جہالت
 اندھ نگری بید اور راجا نکلے سیر بھاجی نکلے سیر کھاجا، (اکھا)
 (پہلی جلد)

اندرائن / اندرائین : (ه، مو) 1- اک سبزی دانان جیہوی گرمیاں
وچ ہوندی اے تے لیہدی تاثیر بہت ٹھنڈی ہوندی اے 2- کدو،
لوکی، گھیا کدو 3- خربوزے ورگا اک کوڑا پھل جو بطور دوا درتیا جاندا
اے، بٹا، حنظل

اندر جا : (ند) اک رکھ دا پھل جیہوا کھاون والا ہوندا اے تے دوائی
دے کم آؤندا اے

اندرس : (ند) کوٹ واسکٹ وغیرہ دے اندریاں پٹھلے پاسے لگا کپڑا،
استر

اندرسا : (ند) 1- گھيو وچ تلی ہوئی چولاں دے آٹے دی مٹھی یکی
2- اک طرحاں دی مٹھیائی

اندرش : (ند) استر، کسے کپڑے یاں کوٹ وغیرہ دے اندر دی تہہ

اندرف : (ند) اندرس، استر، اچکن، لما کوٹ

اندرکھا : (ند) 1- دیوار کھن والا شینڈ، آلہ 2- اک قسم دی واسکٹ، اوہ
جیکٹ جیہوی مرداں واسطے ہوندی اے

اندرلا : (ند، مفت) اندر والا، اندر دے پاسے والا، ہردا، چت،
ضمیر، اندرونی

اندرلا ٹکانے آون، (حما) دل نوں تسلی ہو جاوَن، ضمیر دا مطمئن
ہوون

اندرلا ساه اندر باہر لا باہر رہ جانا، (حما) بہت ہی خوف دی
حالت وچ ہونا، بہت ڈر یا ہویا

اندرلی : (مو، مفت) 1- باہری دی ضد، اندر والی کوئی شے یاں گل
2- گھول دا اک داء، پہلوانی دا اک ٹر

اندرنی : (مو) اندر دی رانی، شہی، راجا اندر دی ملکہ

آندرو : (ه) اندرتوں، خفیہ، لگیا ہویا، اندر ول

اندر و اندر، (نم) وچے وچ، اندر خانے

اندر و اندر زہر گھولن، (حما) دل وچ ای کڑھدے سڑدے رہون

آندرو آندرو، (نم) اندر اندرتوں، خفیہ طور تے، اندرونی طور تے

اندر و اندری، (نم) وچوں وچ، چوری چوری، چپ چپتے

اندر و اندری دھکھن، (حما) اپنے لکھیں سڑن، گڑھن، جھرن،

اپنا ڈکھ کسے نال سانجھانہ کرن تے آپ ہی سہار دے رہنا

اندر وار : (نم) بالکل اندر ول، پورے طور تے اندر ول، اندر دی

طرف، اندر لے پاسے، وچ، اولھے

آندرو وٹھا : (ند) پنڈاں تھواں دے کچے مکاناں دے پچھلے کمرے

جیہناں وچ عام طور آتے پنڈ دے وای سردیاں وچ جا کے

رہندے نیں کیوں جے گرمیاں وچ دن ویلے ایس کمرے دا تاپ

مان درمیانہ جیا رہندا اے

آندرووس : (ند) آندراں وغیرہ، یعنی معدے یاں پیٹ دے اندر

دیاں آندراں

اندرولن : (فا، حرف جار) دیکھو: اندر

اندرولن خانہ، (فا، نم) 1- گھر وچ، دچو وچ 2- آپس وچ

3- (مو) گھر والی، بیوی، تیویں

اندر وٹا : (پو، ند) اندرونی، اندر لا، ونگی: 'تپ تندور ہویا اندر وٹا جاگی

آتش گرمی (سیف)

اندر وٹنی : (مفت) 1- اندر دا، گجھا 2- وچلا 3- دلی، جگری 4- گھریلو،

گھر دا

اندرولن : (نم) اندر لے پاسیوں، وچوں، دلوں، اندر توں، اندر

داروں

اندرولن اندری پی گھننا، (حما) اندرولن اندری پی جانا

پلاک ڈسٹری

(پہلی جلد)

انڈھپ: (نذ، صفت) اندھاپن

انڈھرانڈھپ: (نذ) 1- اندھراتا، رات نوں نہ دن دی بیماری

2- بہتات

انڈھرس: (ہ، نذ) ویکھو: اندرس

انڈھڑ: (صفت) اٹھا، لا پروا

انڈھڑا قصی، (مو) بالاں دی اک کھیڈ

انڈھکار: (نذ، صفت) اندھ غبار، گھپ ہنیر، نہیرا

انڈھو ج: (نذ، صفت) 1- بے وقوف، لا پروا 2- اٹھا

انڈھورا: (ج، نذ، صفت) 1- نہیرا، دھندلاہٹ، ڈوگھی شام

2- دھیماپن

انڈھوڑا: (نذ، صفت) ویکھو: اندھورا

انڈھی: (مو) ویکھو: 'اندھا' جیہدی ایہہ تانیٹ اے

انڈھی اندھار لیا، پکو جھگکا گیا، (اکھا) لا پروا تے بے وقوف

میاں بیوی رل جاوَن تے گھر برباد ہو جاندا اے

انڈھی پیندی گئی، کُتے لکیندے گئے، (اکھا) بیوقوف بندے

دی محنت اکارت جاندی اے کیوں جے دو جے اوہدے توں فائدہ

حاصل کر دے رہندے نیں تے اوہنوں پتا دی نہیں لگدا

انڈھی دا اندھارا، (نذ، صفت) گپ ہنیرا، اندھکار

انڈھی سرکار، (مو) 1- اوہ حکومت یاں حاکم جیہدے سامنے ہر

برائی ہوندی پھرے 2- بے غیرت بندے نوں طنز آکھدے نیں

انڈھی لوں اندھارا بھاوے، (اکھا) ہر کوئی اپنے مزاج موجب

ماحول نوں پسند کردا اے

انڈھی مچاؤن، (ح) ظلم کرن، ٹٹ پاؤن

انڈھی مینہ لوڑھا لتاڑے، (اکھا) لا پروا تے بے سلیقہ بندہ

نقصان دا موجب بن دا اے

انڈھی نہ ڈیکھے ہجڑیاں دا مونہہ، (اکھا) 1- ہوا نہ لگن دین،

چپ چاپ ہضم کر جاؤن 2- بد قسمت لوکاں نوں ویکھ کے کہندے

نیں

انڈھے: (نذ، صفت) ویکھو: 'اندھا' جیہدی ایہہ جمع اے

انڈھے اگوں روون، اکھیں دا زیاں، (اکھا) ویکھو: انھے اگے

روون اکھیاں دا کھوہون

انڈھے دی ڈانگ، (مو) 1- سبھ لئی اکو جیہا قانون 2- بڑھاپے

دا سہارا

انڈھے دے پیر تلے پیڑا، (اکھا) کسے نوں اوہدی قابلیت توں

ودھ شے مل جاوے تے آکھدے نیں

انڈھے کیتے ڈینہ رات ہک برابر، (اکھا) اپنے اگے آؤن

والے حالات دی فکر نہ کرن والا ویلے دی قدر نہ کردا ہووے ایہیہ

بندے لئی چنگی مندی ہر گھڑی برابر اے

انڈھیاں اپوں کاٹا: (اکھا) بیوقوفان دچوں تھوڑی بہت سمجھ والا

بندہ

انڈھیج: (ج، نذ) انھیرا، اٹھ، اٹھا پن، اندھ کار، اندھ غبار، گھپ

ہنیرا

انڈھیر: (ہ، نذ) ہنیر، قہر، ستم، ظلم، بے انصافی

انڈھیر کوٹھڑی، (مو) 1- جیل دی اک کوٹھی جس وچ خطرناک

جُرم نوں بند رکھیا جاندا اے، کال کوٹھڑی 2- ماتا دا ڈھڈ، (مو)

انھیری، ہنیری

انڈھیر گردی، (مو) ویکھو: انھیر گردی

انڈھیر گھٹن، (ح) گڑبڑ چانی

(پہلی جلد)

جتنے بھلے بُرے دی تمیز نہ ہووے تے سھناں نال اِکو جیہا مندا
سلوک ہووے، اوتھے ایہہ اکھاں بولیا جاندی اے
اندھا: (نَد، صفت) انھا، جیہوں نظر نہ آدندا ہووے

اندھا بناون، (مجا) اکھاں وچ گھٹا پاون، بیوقوف بناون
اندھا دوزخی تے ڈورا بہشتی انھا نرکی تے بولا سورگی، اندھا
راجا بے داد نگری، (اکھا) کوئی نیاں نہ ہونا، اندھیاں وچ کانا
راجا، انھیاں وچ کانا آگو

اندھا دھند، (نَم) انھے واہ، بہت تیز چال نال، بغیر سوچے سمجھے،
دھس نال، زور نال، بد انتظامی، نا انصافی
اندھا دھند لٹاونا، (مجا) نفع نقصان سوچے پتا روپے پیسے نوں
خرچ کرنا، بے پرواہی نال دھن نوں ورتنا
اندھا دھند چاؤنا، (مجا) دھنگ زوری کرنا، نا انصافی کرن، بے
قاعدگی کرنا، انھی پادنا

اندھا ڈاند، (نَد، صفت) بے سمجھ، بے وقوف، بدھو
اندھا کھاتا، (نَد) ہنیر کھاتا، کُجھ پتا نہ لگنا
اندھا کھو، (نَد) قلعے دا تہہ خانہ، تنگ کوٹھڑی، پناہ دی تھاں،
کمین گاہ

اندھا کیہ مینگے ڈواکھیں، (اکھا) جدوں کسے نوں ادبی خواہش
موجب کوئی شے بل جاوے تے آکھدے نیں
اندھا گاوے ڈورا وجاوے، (اکھا) دیکھو: انھا گاوے بولا
وجاوے

اندھا مندھا، (نَد) انھا، بے وقوف، انھا مورا
اندھا ونڈے خیرات ول ول اپنیاں کوں، (اکھا) جیہو اصراف
اپنے انگاں ساکاں تے ای مہربانیاں کردا ہووے اوہ بے بارے

آکھدے نیں

اندھا ویہہ، (نَد) مونہہ زور

اندھار: (نَد، صفت) ہنیرا، تاریکی، ظلم

اندھار پون، (مجا) ظلم دا پھیلن، نا انصافی ہوون

اندھار پیا سرکار نوں جو چور بدھے گُوال نوں، (مجا) اِکھا
راج، انھیر گردی، ظلم، انھا پن

اندھار کھاتا، (نَد) انھا کھاتا، کھوہ کھاتا، بُرا وبار، بے انصافی
اندھار گھلن، (مجا) 1۔ جھکھو گھلن، ہنیری آون 2۔ مصیبت
آون، ظلم عام ہوون

اندھار چاؤن، (مجا) ظلم کرن، زیادتی کرن

اندھار مچن، (مجا) اندھار پون، نا انصافی ہوون، ظلم پھیلن

اندھارا: (نَد) ہنیرا، تاریکی، ظلم، انھیری

اندھارا لگھ، (نَد) گپ ہنیرا

اندھاری: (مو) ہنیری، ہنیر گردی، ڈراؤنا ہنیرا، گھوڑے دیاں

اکھاں بند کرن والا چڑے دا کھوپا، بنا کسے دھریاں توں

اندھاری کوٹھی، (مو، صفت) تنگ تے تاریک کمر، انھیری

کوٹھڑی، کال کوٹھڑی

اندھاری وچ جو پیٹ نال ہووے کون بھٹلا اوہ؟ جھٹ

جن پڑے اوتھے ای جدوں رُشنائی ہو، مُنڈا بھوت نالوں

کالا ہو، (بجھارت) سایہ

اندھاریاں: (مجا) ہنیرے، ہنیریاں راتاں

اندھالی: (مو) 1۔ بھکھیاں کمزوری دی وجہوں اکھاں موہرے ہنیرا

دسنا، سر چکراؤنا، گھمیر، ہنیرنی، بھوانی، چکر 2۔ مرگی دادورہ، غشی

اندھاوں: (مصدر) ڈولھن، ویٹن، مُودھا کرن، اُلٹن

ہندو اے	انڈیا: (مو) کوئی وی استعمال کرن دی شے جیویں کپڑا، برتن وغیرہ، ہندھان
اُنس: (عر، ند) الفت، تعلق، محبت، پیار، لگاؤ، موہ، مہرتا، اپنائیت، ملنساری	انڈی: (مو) طاقت ور ہون دی حالت، صحت مند ہون دی علامت
انسار: (صفت) ہڑت، کچھ لگ	انڈی: (ند، صفت) کوڑا، ترچھا، جھکیا ہویا
انسار: (ند) ریت، رسم، رواج	انڈے پاؤن، (محا) انڈے پاؤن، پرانی چادر دے سرے سین تے
انسار: (حرف تشبیہ) جیہا، وانگوں، ورگا	وچکاروں پاڑ کے نویں سرے بناون
انسان: (عر، ند) آدمی، منکھ، بندہ	انڈیا (India): (انگ، ند) بھارت، ہندوستان
انسان بناون، (محا) 1- بندیائی سکھاون، تہذیب سکھاون	انڈیال: (مو) کسے شے نوں انڈے وانگ گول کرن والا لوہاراں دا
2- مارن کٹن، سزا دے کے کسے نوں سدھیاں کرن	لوہے دا اک اوزار
انسان بنن، (محا) 1- بندیائی سکھن، تہذیب سکھن 2- احتیاط	انڈیاون: (مصدر) 1- آنڈیاں اُتے کٹودی دا بہنا 2- ڈھگے نوں
کرن، حیا کرن، وادھانہ کرن	چڈی دیوتا
انسان پُنا، (ند) انسانیت، چنگے انساناں والی ورتوں، انسانیت	انڈیکس (Index): (انگ، ند) فہرست دا نمیل، اوہ منڈھلا خط جس
انساناں والے کم نہ کرن: (محا) بٹھے سدھے کم کرن، خرابی کرن	توں اندرونی موضوعاں یاں مضموناں دا علم ہوندا ہے، اوہ خط یاں
انسانی: (عر، صفت) منکھی، انسان نال تعلق رکھن والی (گل، شے	کتاب جس وچ اکو قسم دیاں بہت ساریاں چیزاں یاں
وغیرہ) انسان دا، انسان والی	اوہناں دے انگاں اُتے شیواں دے ناں ترتیب وار درج کیتے
انسانی فطرت، (مو) منکھی سبھا، منکھی طبیعت	ہوئے ہون
انسانیت: (عر، مو) بندیائی، بندیاں ورگے وصف، تمیز، عقل مت، آدمیت	انڈین نیشنل کانگرس (Indian National Congress):
انسانیت وچوں نکل جاون، (محا) بندیائی چھڈ دیون، بھیڑے	(انگ، مو) ہندوستان دی اک سیاسی جماعت جو 1880ء وچ بنی
رچھاں تے اُترن، بدتمیزی کرن، بے رحم ہو جاون	انزھ: (سن، صفت) 1- غیر مفید، بے سود، بے فائدہ، ضائع 2- غیر
انسانیت ورتن، (محا) 1- بندیاں والے کم کرن 2- چنگے سلوک دا	واجب، خلاف دستور، بے بنیاد، بے دلیل 3- نقصان دہ
ورتارا کرن	اُنس: (سن، ند) 1- حصہ، بھاگ، ٹوٹا، ست 2- اولاد، ستن
انساون: (مصدر) اکساون، اُنکھلاون، سُست ہون	3- طاقت، توانائی، جیویں: جسم وچ انس نہیں رہیا
انسائیکلو پیڈیا (Encyclopedia): (انگ، ند) اوہ وڈا گرنھ یاں	اُنس: (عر، مو) 1- انسان، آدمی 2- نسل، جنس، انس وی استعمال
(پہلی جلد)	

اندھیرا: (ہ، مذ) تاریکی، دھندلا، ہمیرا

اندھیرا گھٹن، (حما) 1- تشدد کرن، ظلم کرن 2- ظالم بن کے حکومت کرن 3- ناجائز اختیارات دا استعمال کرن

اندھیری: (مو) ہمیری

اندھیری وگنا، (حما) 1- تیز ہوا چل پینا 2- بہت ظلم ہونا 3- کوئی آفت پئے جانا

اندی: (مو) معمولی ریشم دالال رنگ دا کپڑا جو ہندوواں وچ بعض تقریباں اندروی ورتیا جاند اے

اندے: (ند) توپے، تروپے

اندے باہنا، (حما) اندے پاؤنا

اندے باہنا آلیہڑنا، (حما) مار مار کے اندے پائی چھوڑنا، جیویں:

'مار مار کے دُنبہ بنا دینا' بہت گت مار کرنی، تنگ کرنا

اندے پاؤنا، (حما) دیکھو: اندے باہنا آلیہڑنا

اندیا: (ند) اندازہ، گوڑ، نظریہ، عندیہ

اندیا لاون، (حما) اندازہ کرن، گوڑ لاون

اندیا لگن، (حما) اندازہ لگن، گوڑ لگن

اندیا لون، (حما) 1- انتر لون، دل دی گل جانن، مرضی سمجھن

2- اندازہ کرن

اندیا ہودن، (حما) دیکھو: اندیا لگن

اندیشہ: (فا، مذ) 1- فکر، چتا، خطرہ، ڈر، خوف، کھکا، دھڑکو 2- سوچ، فکر، خیال، وہم، غمان

انڈ برہمی: (سن، مو) تلاں دی اک بیماری، تلاں وچ پانی پین دی بیماری، تل اُترنا، پیٹ دی آندرداخیاں وچ لک جانا

انڈ کوش: (ہ، مذ) پتالو، پھوڑا، انڈے دانی، اندرونی اعضاء،

لگوں انگ

انڈا: (سن، مذ) اُدھ دے اک پاسے دا بھار

انڈا: (پو) اکڑوں، رکوع دی حالت

انڈا: (ند) 1- آند 2- ٹھنڈا، دل، پیچ، ٹھوکر

انڈا کار، (ند) انڈے دے اکار ورگا، انڈے دی شکل دا، گولا کار

انڈا مار، (ند) گشتی دا اک داء

انڈا مارن، (حما) گھول وچ لت دی اڑنگی مارن، ٹھنڈا مارن،

ٹھوکر مارن

انڈا: (ند، صفت) اُوند، کوڈا

انڈا اُند، (ند، صفت) 1- اُوند، کوڈا، گتا، اُڑیا ہویا، ٹھکیا ہویا

2- مودھا، پٹھا

انڈار: (ند) مجھ دے بولن تے اڑنگن دی آواز

انڈٹھا: (صفت) جس نوں دیکھیا نہیں گیا، ان دیکھیا

انڈٹج: (ند) انڈیاں وچوں پیدا ہون والے جنور، پرندے

انڈڑا: (ج، مذ) انڈہ، آند

انڈس (Indus): (انگ، مذ) دریائے سندھ، انگ داناں

انڈوری: (مو) ان بن، چکی دے اُپر لے پڑ وچ لگی کڑ، مانی

انڈوری منڈوری، (نم) ٹھنڈاں سنگھڑ کے، وگی: 'انڈوری

منڈوری ستا پیا'

انڈوسی: (ند) آندیاں اُتے بیٹھا ہویا پنچھی

انڈوکھا: (ند) انگوٹھا، مچا، انوٹھا، ٹھینگا

انڈول: (نم) اڈول، ارام نال، ہو لے جیے

انڈونڈ: (مو) ونڈ، ونڈائی، تقسیم

انڈھانا: (نم) استعمال کرنا، کسے وی شے نوں استعمال وچ لینا

پلاک ڈکشنری

(پہلی جلد)

انصاف: (ع، مذ) ڈگنا، پانی یا کسی مادے دا چھوٹا ٹپکنا

انصرام: (ع، مذ) بندوبست، انتظام، آہر، پر بندھ

انضباط: (ع، مذ) ضبط کرنا، برداشت کرنا، خاص خاص کماں لئی ویلا مقرر کرنا

انعام: (ع، مذ) تحفہ، خوش ہو کے دتی جاوَن والی رقم، اجر، صلہ، چنگام کرن بدلے دتی گئی کوئی شے، بخشیش، تحفہ، نصیحت دینا، نعمت دینا انعام کنام، (مذ) انعام وغیرہ، عزت تے تحفہ وغیرہ

انعامی: (صفت) 1- جس دا کوئی انعام رکھیا ہووے 2- انعام لین والا، جو انعام پاوَن یاں دین دے لائق ہووے، ودھائی، قرعہ 3- انعام وچ دتی ہوئی (چیز) 4- ودھیا، کھرا

انعقاد: (ع، مذ) 1- بچھن، گنڈھیا جاوَن، برپا ہووَن 2- اکٹھ، بیٹھک، عقد، اجتماع

انعکاس: (ع، مذ) 1- الٹنا 2- عکس دا کسے صاف شے (شیشے پانی وغیرہ) وچ دسنا یاں بننا 3- نظر وچ آوَن

انفاس: (ع، مذ) 1- نفس دی جمع 2- ساه، دم انفردی: (ع، صفت) 1- فرد بارے 2- ذاتی، شخص، کسے دی اپنی ذات

انفرادیت: (ع، مو) فرد ہون دے موجب کسے دی اپنی حیثیت، دکھراپن، دکھ وجود، نمایاں حیثیت

انفراغ: (ع، مذ) چھٹکارا، فارغ ویلا بھٹنا

انفُس: (ع، مذ) نفس دی جمع، جاندار

انفصال: (ع، مذ) فیصلہ

انفعال: (ع، مذ) شرمندگی

انفکاک: (ع، مذ) 1- چھڈنا 2- الگ کرنا 3- علیحدہ ہونا 4- دکھ ہونا

انفلونزا (Influenza): (انگ، مذ) دہائی زکام، زکام نال ہووَن والا

تاپ

انفینٹری (Infantry): (انگ، مو) پیدل فوج، بری فوج دا جنگجو حصہ

انقباض: (ع، مذ) 1- طبیعت وچ اداسی آنا 2- قبض

انقسام: (ع، مذ) ونڈنا، تقسیم کرنا

انقطاع: (ع، مذ) 1- وڈنا، قطع کرنا 2- دکھو دکھ کرنا

انقلاب: (ع، مذ) 1- اول بدل، الٹ پلٹ، بیٹھلی اُتے ہووَن

2- تبدیلی، الٹ پھیر، چکر، زمانے دی گردش، بنیادی تبدیلی، ادھ

حکومتی تبدیلی جو لوکاں دی طاقت راہیں عمل وچ لیاؤندی گئی ہوئے

انقلابی: (ع، مذ، صفت) 1- تبدیلی دی سوچ رکھن والا، انقلاب لیاؤَن

والا، تبدیلی لیاؤَن والا، انقلاب بارے 2- انقلاب نال متعلق

3- انقلاب نوں چنگیاں جانن والا، انقلاب پسند، انقلاب دا حامی

کار 4- خاص، انوکھا، غیر معمولی قسم دا

انقیاد: (ع، مذ) 1- تابع ہونا 2- قید ہونا

انگ: (سن، مذ) 1- چھہ، نشان 2- گنتی دا انگ، ہندسہ 3- کسے

شاعری دا اک حصہ

انکا: (مذ) اک ٹکَن چھند جس دا ناں شیش بھی ہے، لچھن چار دے

پرت چن اک ٹکَن

انکا: (ضم) لیہناں دا

انکار: (ع، مذ، صفت) 1- نہیں، نہ کر دینا، کسی گل دا نہ مننا 2- ہاں دی

ضد

انکار کرن، (حما) رد کرن، نہ منن، نا منظور کرن، جواب دین

انکار ہووَن، (حما) نیا نہ جاوَن، رد ہووَن، جواب ہووَن

انکارا: (ع، مذ) 1- انکار کرن والا، منکر جان والا، اقرار دی ضد، نہ

(پہلی جلد)

انشائیہ: (عر، مذ) ادبی اصطلاح وچ اک نثری صنف دا ناں جیہدا
مڈھ فرانس دے لکھاری مونتاں نے بھیا تے اپنے مضموناں دا ناں
Essay رکھیا ایہہ لفظ عربی 'نہی' دی فرانسیسی شکل اے جیہدا
انگریزی وچ Essay ہو گیا۔ اُردو پنجابی وچ ایہہ ترجمہ انشائیہ کیتا
گیا، ہلکے پھلکے انداز دی لکھت جیہدے وچ خیال آرائی ہوندی
اے

انشراح: (عر، مذ) 1- کھلنا، کشادہ ہونا 2- کھل جانا

انشورنس (insurance): (انگ، مو) بیمہ، بیمہ کاری

انصار: (عر، مذ) ناصر دی جمع 1- امداد کرن والے، مددگار، ساتھی
2- مدینے دے اوہ لوک جیہناں حضور اکرمؐ تے مکیاں آؤن والے
دوے مہاجرناں دی بھراواں وانگوں مدد کیتی

انصاری: (عر، صفت) 1- انصار نال منسوب 2- اک قوم جیہڑی اپنے
آپ نوں حضرت ایوب انصاریؑ دی اولاد دسدی اے اتے عموماً
جولاہیاں واکم کردی رہی اے

انصاف: (عر، مذ) نیاں، نیاؤ، سچ جھوٹ دا تار، سچائی، عدل، فیصلہ
کرنا

انصاف پسند، (عر + قاء، صفت) 1- انصاف نوں چنگا جانن والا
2- نیائیں

انصاف کرن، (حما) نیاں کرن، حق دا فیصلہ کرن، دیانت داری
نال دادگری کرن

انصاف لکھن، (حما) نیاں ڈھونڈن، عدل لکھن، انصاف بھالن

انصاف ملکن، (حما) نیاں چاہون، صحیح فیصلہ چاہون

انصاف ہوون، (حما) نیاں ہوون، صحیح فیصلہ ہوون

انصافی: (صفت) انصاف کرن والا، منصف

جامع کتاب جس وچ دنیا بھر دے وڈے موضوعاں اُتے اوہناں
دے انگاں بارے تفصیل نال ویروا دتا گیا ہووے

انصب: (عر، مذ) بہت مناسب

انسپیکٹر (Inspector): (انگ، مو) عوریاں دے کم دی دیکھ بھال کرن
والا، کرم چاری، نگران

انسپیکٹرنی: (مو) 1- انسپکٹر دے گھر والی، انسپکٹر دی تیویں 2- انسپکٹر واکم
کرن والی تیویں

انسپیکٹریس (Inspectoress): (انگ، مو) تعلیم محکمے دی اک
سرکاری ملازم تیویں جو سکولاں دی دیکھ بھال دی ذمہ وار
ہوندی ہے

انسٹیٹیوٹ (Institute): (انگ، مو) 1- ادارہ، محکمہ، شعبہ 2- علم
وغیرہ دی ترقی لئی بنیا ہویا کوئی ادارہ

انسداد: (عر، مذ) 1- روکنا 2- بند ہونا، بندش، روک، ڈکا، ممانعت
انسرین: (مصدر) 1- ہچکھیرن، کسے دی پیروی کرن 2- نتیجہ نکلن،
مختصر ہون

انسلا: (مذ) پلا

انسولین (Insulin): (انگ، مو) شوگر دے روگیاں دی اک دوائی
انسی: (مو) اونسی، بھوئیں تے لکیر کھچ کے یاں اک خاص شکل بنا کے
گوڑا لانا، قال

انشاء: (عر، مو) 1- عبارت لکھن، گل بنادون 2- تحریر، کاڈھ، نویں گل
3- اُردو دے مشہور شاعر انشاء اللہ خان تے اُردو پنجابی دے مشہور
شاعر شیر محمد ابن انشاء دا تخلص

انشاء پرداز، (عر + قاء، صفت) ادیب، مضمون لکھن والا، نثر نگار

انشاء پردازی، (عر + قاء، مو) مضمون نویسی، نثر نگاری

انگ انگ پن، (مخا) دیکھو: انگ انگ مھر کن

انگ بھنگ ہونا، (مخا) کوئی انگ جاندا رہنا، کوئی انگ کنیا جانا،

لجیا وغیرہ ہو جانا

انگ بھنگ ہون، (مخا) سریرہ کوئی انگ ماریا جاون

انگ پالن، (مخا) دوستی دی لاج رکھن، کچھ کرن، ساتھ رہون،

دوستی نبھاون

انگ پاون، (مخا) 1- ہندسے لکھن، درج کرن 2- ناواں لکھن

3- اندازہ لاونا 4- پیاری دے کسے مال تے لکھے ہوئے خفیہ

ہندسے یاں نشانی جواوس مال دانل دسدے نیں

انگ پورن، (مخا) 1- جوتش دا حساب کرن 2- اکرن 3- تصویر

بناون

انگ پورنا، (مخا) چوک پورنا، چوک دے گھر سکے آئے وغیرہ نال

گرہیاں موجب بھرن

انگ چولے نہ سماون، (مخا) کپڑیاں وچ نہ سماون، بہت خوش

ہون

انگ دا پورا ہوون، (مخا) 1- قابل اعتبار ہوون 2- جسم دا انگاں

دے حساب نال صحیح ہوون

انگ ڈھنگ، (مخا) شکل صورت، اچھا نظر آون، سوہنا لگن

انگ راگ، (مخا) 1- سریرہ لہر لاون والا چندن کیمر، انگ نوں

رنگن والا لپ، زنانیاں دے پنج انگاں دی سجاوٹ

انگ رکھا، (مخا) تنیاں والا لتا چولا

انگ ساک، (مخا) رشتے دار، دوست، بھن، ساتھی، برادری،

بھین بھرا، سر بندھی، لگدے لانے

انگ ساہرا، (مخا) اک سار، اک دم

انگ سنگ، (مخا) نیزے تیزے، نال ای، آٹھ گواٹھ

انگ سول جانا، (مخا) 1- انگ وچ ہلن دی طاقت نہ رہنا،

سریرہ دے کسے حصے داسن ہو جانا 2- ساتھ چھڑ جانا (دوست،

رشتے دار، بلی وغیرہ دا)

انگ سون، (مخا) پچھے دے کسے انگ داسن ہو جاون

انگ سہیلا، (مخا) 1- خوشبودار جھ 2- بھن، ساتھی، بلی

3- خوبصورت تے سوہنا بدن، وگنی: رنگ نورانی انگ سہیلا بے

حساب ملاحٹ

انگ سیلی، (مخا) گوڑھی سیلی، رازدان

انگ کرن، (مخا) 1- امداد کرن، حمایت کرن، کچھ کرن 2- نال

رہون 3- بچاون، حفاظت کرن

انگ کھسنا، (مخا) توڑ لگنا، انگ پیر لگنا، اچوں یاں اچوی ہونا

انگ لاون / انگ لاونا، (مخا) 1- گھوڑی مارنا 2- کم آونا

3- پہلی واری کوئی گہنا یاں کپڑا پاونا 4- جسم نال چھو جانا، نال لگنا

5- پیار کرنا، بلی بناونا، لڑ لگنا

انگ لگانا، (مخا) دو بچے دے جسم نال اپنا کوئی حصہ لانا

انگ لگن، (مخا) 1- کھادی خوراک دا بدن نوں موافق آونا

2- لگن، پلو پھرن 3- نال لگن، گھوڑی پاون، بھنھی پاون، کسے دی

گل دل نوں لگنا

انگ لین، (مخا) 1- لاگی دا لاگ لین 2- اپنا حصہ لین 3- سکھن

4- اشارے نال دس 5- جٹ وٹ لاون، اندازہ لاونا، آٹا سٹا

لاون

انگ نہ ماون، (مخا) بہت زیادہ خوش ہوون، پچھے وچوں باہر نکل

نکل بہون

(پہلی جلد)

کرن، نہ من، 2- پرہیز، نامنتوری

انکاری: (مذ، صفت) انکار کرن والا، منکر جان والا

انکاری ہوں، (حما) منکر جان، اقرار نہ کرن

انکت: (صفت) لکھیا ہویا، چھپیا ہویا، اُکریا ہویا، اُکھدیا ہویا

انکٹرن: (مصدر) دھپ یا گرمی نال آکرن، سٹک جان یاں سنگون

انکس: (سن، مذ) ہاتھی نوں مارن والا سوا یاں گنڈا جیہدے نال ہاتھی نوں قابو رکھیا جاندا اے

انکس مارن، (حما) کسے نوں دس دج کرن، فرمانبردار بناون، سوا کھھوون، زخمی کرن

انکسار: (عر، مذ) 1- ٹھکن، عاجزی دکھاون، ٹٹ جان، کسر لگن

2- عاجزی، کسر، خاکساری، عجز، جیہدا کسے دی طبیعت دج ہووے
انکسن: (سن، جملہ) ٹھہراں گے، رُکاں گے (کیہ اوہ، جمع غائب) ٹھہرن گے، رُکن گے؟

انکش: (سن، مذ) لوہے دی اک موڑ ویں سیخ جس نال مہاوت ہاتھی نوں قابو دج رکھدا ہے، ہاتھی دا گنڈا

انکشاف: (عر، مذ) 1- کھولن، ظاہر کرن 2- کھلن، ظاہر ہوں
3- اظہار، دس، کسے نوں یاں کھس گل دا اعلان

انکم (Income): (انگ، مذ) آمدن

انکم ٹیکس (Income Tax): (انگ، مذ) آمدن اُتے لگان،

آمدن اُتے حکومت دلوں لگا ہویا ٹیکس

انکُن: (مصدر) آنکُن، مگن، جاچن، اندازہ لاون

انکُن: (مصدر) 1- کرا ہون، ہوگن 2- مرن نوں ہوں، ساہ اُکھرن

انکھ: (مو، آن، غیرت، شرم، پت، عزت نفس)

انکھٹ: (صفت) ختم نہ ہوں والا، نہ ٹکُن والا، وگی: 'بند اکھیاں دج

انکھٹ جنگل کھول گئے' (جَم)

انکھر کھا: (ج، مذ) انھا، اک اکھ والا

انکھری: (ج، مو) ویلھی چھڈی ہوئی قابل کاشت پہلی

انکھڑ: (صفت) نہ نکھرن والا، جو نکھیردا نہ جاسکے، جو کھرا نہ کیتا جا سکے

انکھڑ وال: (صفت) دیکھو: انکھڑ

انکھڑ ویں: (صفت) نہ نکھرون والا، جو نکھیردا نہ جاسکے

انکھڑی: (ہ، مو) اکھ، چشم

انکھن: (ہ، صفت) بھیڑے لچھناں والا، بد چلن، بد کردار

انکھی: (صفت) انکھ والا، غیرت والا، آئی، آن والا

انکھیلا: (صفت) دیکھو: انکھی

انگ: (مذ) 1- اگلا پاسا جیویں: آگ تینڈا مچھا مینڈا، 2- دوست،

جن، ساتھی، رشتے دار، ساک، لگدے لانے 3- جسم دا کوئی حصہ

یاں جوڑ، جسم، سریر 4- دند، تقسیم، حصہ 5- ہندسہ 6- اندازہ، گویز

7- کتنی دن والا 8- لاگ 9- دو ساگی 10- ناں 11- ماتا دایک

12- پلو، لڑ، دامن 13- بحر دا رُکن 14- سُر 15- نشانی

انگ انگ پھر کن، (حما) پُخت چالاک ہوں، بہت خوش

ہوں، مگن، شوق، مستی

انگ انگ ٹپن، (حما) بہت خوش ہوں، نیک کے نہ بیٹھن

انگ انگ ٹٹن، (حما) جوڑ جوڑ دھن، تھکیاواں ہوں، جسم دا بھجن

ٹٹن

انگ انگ دھن، (حما) دیکھو: انگ انگ ٹٹن

انگریز لگنا، (مجا) کھٹکی لگنا، کپڑے دا پاٹ جانا

انگرا: (ند) 1- لنگار، چیر، شگاف، جھرمٹ 2- (صفت) غرور کرن

والا، ہکارن والا

انگراڑانا: (فل) زور لاونا، تکلیف پاروں اواز کڈھنا

انگرش: (ند+مو) لال گھال

انگرن: (مصدر) غرور کرن، ہکارن

انگرن/انگرننا: (مصدر) ہنگرن، ہنسن، انگور آؤن، کڑوئل دا

اگن، جمن

انگرننا: (فل) کسے بیج دا زمین دی سطح توں بھٹ پینا

انگرننا: (ہ، ند) غصے وچ ہونا، عموماً جدوں اک سٹتا کسے دوجے تئے نال

لڑن واسطے تیار ہوندا تے جیہڑے مونہہ بنا کے غراںدا اے اوس نوں

ٹنگرنا یاں 'انگرننا' آکھدے

انگریز: (ند) 1- جزائی کرن والے 2- سنیارے دا اوزار جو چھلائی

دے کم آوند اے

انگریز: (ہ، ند) پڑھگالی زبان دا لفظ اے، معنی: انگلینڈ دا رہن والا،

فرنگی

انگریزی: (ہ، ند، مو، صفت) انگریزاں دے دیس دا، انگریزاں نال

سمبندھت، ولایتی، انگریزاں دی بولی

انگریزی ٹوپی، (مو) ہیٹ، فیلٹ

انگریزی گھوڑا، (ند) 1- سائیکل 2- انگریزی لباس پادوں یاں گل

گل وچ انگریزی رلاؤن والے نوں طنز آکھیا جاند اے

انگریزیت: (مو) انگریزاں دی تہذیب، انگریزاں دی جیون ریتی

دی نقل نیں، نک بھوں چڑھانا

انگریزین: (مصدر) دیکھو: انگریز

انگریزون: (مصدر) دیکھو: انگریز

انگڑا: (ند) بجر دے کسے رکن دا گھانے یعنی بجر اں دے ارکان دا تقیر،

بجر اں وچ کمی یاں زیادتی

انگڑائی: (مو) آکس دور کرن لئی اگانہہ نوں تانا، آکڑ

انگڑوٹھ: (ج، ند) 1- اخروٹ 2- اک سکا پھل جیہڑا شمالی علاقیاں

وچ پایا جاند اے

انگس: (مو) پنشن (پرانے فوجیاں دا شبد)

انگساہرا: (پو، صفت) اک سار

انگشت: (فا، مو) انگل، انگلی

انگشت رکھن، (مجا) دیکھو: انگلی دھرن

انگشت شہادت، (فا+عر، مو) سجہ دے انگوٹھے ول دی

انگلی

انگشت کرن، (مجا) انگلی دین، چھیڑن، شرارت کرن

انگشت نمائی، (فا، مو) بدنای، رسوائی

انگشت نمائی کرن، (مجا) بدنای کرن، بھنڈن

انگشت نمائی ہوون، (مجا) بدنای ہوون، بھنڈیا جاون

انگشتانہ: (فا، ند) اک پتل یاں لوہے دی کنڈیاں والی انگل دی ٹوپی

جیہڑوں سلائی کرن ویلے سوئی پنھن توں انگل نوں پچان لئی ورتیا

جاندا اے

انگشتاں: (فا، مو) 1- انگشت دی جمع 2- پیراں دیاں انگلیاں

3- انگل، انگلی

انگشتر: (فا، مو) انگوٹھی، انگلی دا گہنا

انگل: (سن، مو) 1- مٹھاں تے پیراں دیاں ودھیاں ہوئیاں بیج

شاخاں وچوں کوئی اک، کدے کدے انگوٹھے نوں انگلاں وچ نہیں

(پہلی جلد)

انگ وٹاون، (مخا) شکل بدلن، بہرپ دھارن

انگ ونگ، (مذ) تھ پیر

انگ بین، (صفت) جس د اکوئی اک انگ جاندا رہیا ہووے

یاں بے کار ہو گیا ہووے، لٹھا، ٹنڈا، ڈڈا وغیرہ

انگ: (مذ) مورییاں والا کپڑا، سوراخاں والا کپڑا

انگ: (مو) آگ، سونہ، خبر، پتا

انگ سنگ، (مو) آگ سنگ، اتا پتا، خبر، خیر خیریت

انگ سنگ لہن، (مخا) ٹوہ لاو، آگ سنگ لین

انگ: (ج، مذ) ٹیکا، لودا

انگ: (نم) ایدھر، ایس پاسے، شدت دے اظہار لئی 'ہنگا' وی

آکھدے نیں

انگ: (نم) اودھر، اوس پاسے، شدت دے اظہار لئی 'ہنگا' وی

آکھدے نیں

انگار: (مذ) 1- آگ دا بھکھدا ہو یا کولا، آگ دا انگارہ 2- کوئی بہت ای

لال شے، شعلہ

انگارا: (مذ) دیکھو: انگار

انگارا بن، (مخا) 1- غصے نال لال پیلا ہوو 2- کسے شے دا بھج

بھج کے لال ہو جاو 3- مصیبت دا موجب بن

انگارا ہوو، (مخا) دیکھو: انگارا بن

انگاراں: (مذ) دیکھو: 'انگار' جید ایہہ جمع اے

انگارہ: (مذ) دیکھو: انگارا

انگاری: (مو) 1- انگارا دی تغیر 2- مجھاں گاواں دے تھن دی

اک بیماری

انگارے: (مذ) انگارا دی جمع

انگارے انگلن، (مخا) گندیاں گلاں کرن، بہت سخت گلاں

آکھن، گالی مندا کرن

انگارے پھکھن، (مخا) اوکھے دن دیکھن، بھیڑا نتیجہ دیکھن،

وچوں وچ وٹ کھاون، مجبوراً کسے دی اپنی نیویں سنن

انگارے ورھن/انگارے دسن، (مخا) شدید گرمی پون، خدادا

عذاب نازل ہوو

انگاریاں تے لٹاون: (مخا) بہت دکھ دیون، مصیبت وچ پاو،

ترپھاون

انگاریاں تے لیٹن: (مخا) 1- بہت دکھ سہون، مصیبت وچ

پھسن، ترپھن، بے چین ہوو 2- حسد کرن، سرن، گروھن

انگاس: (مذ) آسمان، اکاش

انگاسی: (ج، مو) ٹینکیاں وچ پانی بھرن دی چرخی، دُساگل کڑی،

ٹکاسی، پانی داراہ بنانا

انگال: (صفت) انگ دی جمع

انگال پیراں والے، (صفت) ہڈاں پیراں والے، طاقت ور،

صحت مند، مضبوط، زوردار، بگڑے

انگال ساکاں والے، (صفت) جیہناں دے ڈھیر سارے رشتے

دار ہوو، برادری والے، بگڑے، یار بیلیاں والے

انگین: (فا، مذ) شہد، ماکھی، ماکھیوں

انگیتا: (پو، صفت) ان گینا

انگند: (ہ، مذ) 1- انگ دی رکھیا کرن والا، انگ نوں سپہن دین والا

2- رکھیا لئی ڈولے تے نہیا ہو یا تویت، بانہہ 3- سکھ پتھ دے

ڈوبے گورو

انگر: (مذ) کھنگی، کسی کپڑے دا کسے بچ والی چیز نال اڑ کے پاٹ جانا

(پکلی جلد)

دیون

اُنکلی پھڑی پونچا پھڑیا، (اکھا) کھلون نوں تھان لہجہ جاوے تے

لوک بہن دی تھان وی بنالیندے نیں

اُنکلی تے سنگلی، (مو) رشتے وچ رشتہ

اُنکلی تے سنگلی کرن، (حما) رشتے داراں وچ ہوو رشتہ کرن

اُنکلی تے لہو لا کے شہیداں وچ شامل ہوون، (حما) تھوڑا

جیہا کم کر کے سارے کیسے دی دڈیاں لینا، کسے کم وچ ذرا جتا دخل

دے کے ساری نیکی لینا

اُنکلی ٹکن، (حما) 1- کھانے دی بُری مُونہہ وچ پاوَن لکلیاں بے

خیالی وچ اُنکلاں دا دنداں تھلے آجاوَن 2- کھانا بہت مزیدار لگن

3- وٹ کھاوَن 4- بہت ہرکھ کرن

اُنکلی جیہا پیڑ، چھپر جیہا پات، پھل لگن وکھو وکھ پکن کٹھے

سار، (بُجھارت) کہیاں دا چک، تھلے دی بھلی تے بھانڈے

اُنکلی چانا، (حما) کسے اُتے کوئی تہمت لاؤنی، الزام لانا

اُنکلی چلاوَن، (حما) 1- اشارے بازی کرن 2- گھر کن

اُنکلی دھرن، (حما) اعتراض کرن، کیڑے کڈھن، نکتہ چینی کرن

اُنکلی دیوَن، (حما) اُکساوَن، اُچھل دیوَن، شہ دیوَن

اُنکلی رکھن، (حما) ویکھو: اُنکلی دھرن

اُنکلی کٹنا کے شہیداں وچ رلن، (حما) تھوڑا کم کر کے پیسے

معاوضے یاں سلاہنا دی توقع رکھن

اُنکلی کرن، (حما) 1- اشارہ کرن 2- چھیڑن، شرارت کرن

اُنکلی کتاں وچ دیوَن، (حما) نہ سنن، ان سنی کرن، کسے دلوں

بے پردائی دکھاوَن

اُنکلی لاوَن، (حما) 1- نشان دہی کرن، ہتھ لاوَن چھیڑن، تنگ کرن،

وچ کرن

اُنکلی لاؤنا، (حما) 1- کسے بے سہارے دا سہارا بننا، کسے ٹوں مگر لا

لینا 2- اُنکلی وی نہ لاؤنی، کم ٹوں شروع وی نہ کرنا 3- کسے لاچار

نوَن سہارا دے کے لیاؤنا، بندے یاں انھے نوَن لیاؤنا، خراؤنا، راہے

پاؤنا 4- فساد کروانا، تنگ کرنا

اُنکلی مُونہہ وچ پاوَن، (حما) حیران ہووَن

اُنکلی نال کھٹ کھٹ کرو، اُنکلی نال اُنکلی ملو، (بُجھارت)

کھٹل

اُنکلی نہ چکنا، (حما) 1- اگوں نہ بولنا، اعتراض نہ کرنا 2- رد نہ کرنا

3- دبدبہ منا

اُنکلی نہ لاوَن / اُنکلی وی نہ لاؤنا، (حما) 1- کچھ نہ آکھن، نہ

چھیڑن، بالکل نہ چھیڑن، کسے نوَن اُکا ہی نہ کھجھاوَن 2- کم نوَن اُکا

ہی نہ چھوہنا یاں کرنا

اُنکلیاں: (مو) اُنکلی دی جمع

اُنکلیاں اُٹھیوَن، (حما) اشارے ہووَن، بدنام ہووَن

اُنکلیاں توڑن، (حما) اُنکلیاں دے کڑا کے کڈھن، اُنکلیاں دیاں

گنڈھاں دے پنا کے کڈھن

اُنکلیاں تے گنن، (حما) 1- اُنکلیاں دے ہسیاں دی مدد نال

گنتی کرن 2- تھوڑی گنتی دا دتن

اُنکلیاں تے گنن گوچرا ہونا، (حما) بہت تھوڑا ہونا، اُنکلیاں

تے گنیا جانا

اُنکلیاں تے نچاوَن، (حما) 1- بے وقوف بنا کے مرضی دا کم لین،

ذلیل کرن، ہڈوہناوَن، مذاق کرن 2- اشاریاں تے چلاوَن

اُنکلیاں ٹٹن، (حما) اُنکلیاں دچوں پنا کے نکلن

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

کرن دے، اُنگل 2- اُنگل دی موٹائی جتا، لمائی دامپ (چار اُنگل، اک گراہ)

اُنگل اُنگل ویرواتے چپے چپے وٹھ، (اکھا) تھوڑا تھوڑا فرق ای اصل فرق ہوندا اے

اُنگل اُنگوشی داسن ہوندا اے، (اکھا) سانجھ سمجھاتے ایکے دی گل کردیاں ہویاں آکھ دے نیں

اُنگل پھڑا، (ہ، ند) 1- چھالایاں پھوڑا جیہڑا اُنگی یاں اُنگوٹھے دے ناخن دی تھاں پٹھاں ول نکل آؤندا اے 2- چھلوری، ہسہری

اُنگل پکڑن، (حما) سہارا لین اُنگل تے نچاونا، (حما) دُوبے پاسوں اپنی مرضی مطابق کم کراونا، کٹھ پٹی بنا لینا

اُنگل دھرنا، (حما) 1- چُٹنا، بکنا 2- پچھانا 3- عیب کڈھنا اُنگل ڈیون، (حما) کسے نوں کسے دے خلاف بھڑکاؤن، اُنشل

دیون، شرارت کرن اُنگل رکھنا، (حما) دیکھو: اُنگل دھرنا

اُنگل کپی لہو وگایا ساڈا سگی ہوو وی آیا، (اکھا) بچیاں دے کھیڈ وچ مرے ہوئے متراں وچ اک ہوو مرے ہوئے دا دادھا

ہو جانا، متر دوست اُنگل کرن / اُنگل کرنا، (حما) 1- اشارہ کرنا 2- تاؤں دھرنا

3- دوش لاونا، اوج لاونا، الزام لاونا 4- چھیڑ خانی کرنا اُنگل لاون، (حما) رہنمائی کرن، نال نال تورن

اُنگل مارن، (حما) دخل دین، معاملہ خراب کرن اُنگل مُنگل، (ند) جھیل مانا، جھیلی، اولھا، اوٹ

اُنگل مُونہہ وچ پاؤن / اُنگل مُونہہ وچ پاؤنا، (حما) حیران

ہونا، اچرچ ہونا

اُنگل نال اُنگوٹھا، (اکھا) تعلق دار لوکاں نوں اکھیاں دیکھ کے آکھ دے نیں

اُنگل وڈھی چچی وڈھی ساڈے ساتھی ہوو آئے، (اکھا) اکو جیے ویلیاں عییاں بارے آکھ دے نیں

اُنگل ویرٹھا، (ند) اک بیماری دا ناں، اُنگی اُتے نکلن والا چندرا، پکا

وڈھی اُنگل تے نہ مُوترنا، (حما) اکا آکھے نہ لگنا، سہایتا نہ کرنا، عزت نہ کرنا

اُنگلاں: (مو) اُنگل دی جمع

اُنگلاں اُتے نچاؤن، (حما) بہت تنگ کرن، بہت خراب کرن اُنگلاؤن: (مصدر) 1- اُنشل دیون، اُساون 2- تنگ کرن، زچ

کرن، چھیڑن، ہنگلاؤن، بُوگن اُنگلشن / اُنگلشنا: (مصدر) گھورنا، گھر کنا، طعنے مہنے دینا

اُنگلستان: (فا، ند) انگریزاں دا ملک، برطانیہ، انگلینڈ اُنگلش (English): (انگ، مو) 1- انگریزی، انگریزی زبان

2- انگلینڈ دا واسی، انگلینڈ نال منسوب اُنگلکھانا: (نل) جمائیاں لینا، نیندر دی چھکی آنا، اُوگھنا

اُنگلکھانی / اُنگلکھانی: (مو) اُوگھ، نیندر دی چھکی آنا اُنگی: (ند) اُنگل دی تانیٹ

اُنگی اُنٹھونا، (حما) اوج لاونا، شک نال دیکھنا، الزام لانا اُنگی بھدن، (حما) حساب کتاب کرن، کتنی کرن

اُنگی پھڑاون، (حما) 1- خُنا سکھاؤن 2- سہارا دیون، آسرا کرن اُنگی پھڑن، (حما) 1- آسراؤن، سہاراؤن 2- آسرا دیون، سہارا

انگور ٹھنڈا: (ند) پیر دے انگور ٹھے وچ پاؤن والا چاندی دا چھلا (کوتا)
انگور ٹھا دی تصغیر

انگور ٹھی: (مو) انگلی وچ پاؤن والی مندری، چھاپ، مہر
انگور ٹھے: (ند) انگور ٹھا دی جمع

انگور ٹھے پنھن، (محا) میت دے پیراں دے دونوں انگور ٹھے بننا
تاں جے پیر سہے رہوں

انگور ٹھے جیہی جز چوڑا چکلا پاٹ، چھوٹے بڑے پھل نالو
نال، (نبھارت) کہہار دا چپ

انگور ٹھے لواون، (محا) کسے مطالبے یاں تجویز دے حق وچ دستخط
کرواؤن، حمایت حاصل کرن

انگور ٹھے لواونا، (محا) میجر نامہ تیار کرنا، بپتے لوکاں دے کسے
مطالبے دی درخواست تیار کرنا

انگور چھا: (ند) جٹ پونھن والا کپڑا، تولیا، وڈا رومال، پرنا
انگور چھیاں: (پو، مو) دکھاوے دیاں گلاں، ہمدردی جتانا

انگور: (فا، ند) 1- اک مشہور پھل جیہڑا ویلاں نال لگدا اے ذائقے وچ
کھٹا وی ہوند اے تے مٹھا وی، وڈے انگور نوں خشک کر کے منقی

تے چھوٹے نوں سُکا کے سوگی بناؤندے نیں 2- زخم ٹھیک ہون
دی اک حالت، پھوڑے دا کھرینڈھ، پھوڑا بھرن دی حالت 3-

بیج وچوں نوپیاں پھنیاں پیتاں، مٹھکن چیر دی پھوٹ، کرومبل
انگور آون، (محا) زخم ٹھیک ہون، پھٹ بھرن

انگور آونا، (محا) زخم دا بھر جانا
انگور پھٹنا، (محا) زخم دا ہولی ہولی ٹھیک ہونا، بی دا پھٹنا

انگور دی ویل، (مو) 1- انگوریں دی ول 2- مجازاً، عشق، محبت،
پیار

انگور مارنا، (محا) دیکھو: انگور پھٹنا

انگوری: (مو) 1- گھاہ یاں اناج دیاں نوپیاں پیتاں جو بیج یاں دھرتی
وچوں پھٹدیاں ہن، توپیاں 2- کرومبل 3- ہریائی 4- انگور والا،

انگور دا، انگور ورگا ہکا ہرا رنگ 5- انگور توں انگور رنگی 6- زخم ول
ہون دی حالت 7- انگوریں دی شراب

انگوری آون، (محا) زخم ول ہون نوں کرن، انگوری پھٹن،
کرومبلیاں دا مٹگن

انگوری پھٹن، (محا) دیکھو: انگوری آون

انگوری جاون، (محا) 1- انگوری آون، کرومبلیاں دا مٹگن، پھٹن
2- زخم بھر جاون

انگوری رنگ، (ند) 1- نیلے تے زردے رنگ نوں خاص ترتیب
نال رلا کے بنایا گیا رنگ 2- کیلے دے نویں پیتاں نال رلدا

ملد رنگ

انگوری کڈھن، (محا) انگورین، دانے دار ہون

انگوری کھنڈ، (مو) انگوریں دے رس توں تیار کیتی ہوئی کھنڈ، گلوکوز
انگور یا جاون: (محا) زخم دا بھر جاون، زخم ٹھیک ہو جاون

انگور ہلا: (ند) لاپرواہ، انجھک، بے شرم
انگور ہلی: (مو) سستی، آکس، گھول

انگور شنگھ: (مو) انگور شنگھ، اتا پتا، سونہ، نشان
انگور: (ند) سنگھا، دو شاخہ پتلی لکڑی، غلیل ورگی لکڑی

انگورال: (ند) انگورال توں حاصل مصدر، ہنگال، لہڑے ہوئے
بھانڈے وچ پھیریا ہو یا پانی، انگورال

انگورال: (مصدر) انگورال، ہنگال
انگور ہٹا: (ند) دھکی، گھوری، طعنہ

اُنگلیاں چُکن، (حما) دیکھو: اُنگلیاں اُٹھادون

اُنگلیاں دنداں نال وڈھن، (حما) حیران ہون، بے حد افسوس
دا اظہار کرن، دکھ دا اظہار کرن

اُنگلیاں کتاں وچ دین، (حما) 1- ان سنی کرن، کسے گل ول
دھیان نہ دیون 2- شور یاں کسے دے بولن اُتے پیزاری دا اظہار
کرن، اکتاہٹ نوں ظاہر کرن

اُنگلیاں گھساون، (حما) مسلسل کم کرن، لکھن پڑھن کر دیاں
رہون

اُنگلیاں گھسنا، (حما) کسے کم نوں بہت چرتوں کردے ہونا

انگلیئنڈ (England): (انگ، ند) انگلستان، انگریزاں یاں فرنگیاں دا
دیس، فرنگستان

انگن: (ند) آنگن، صحن، ویزھا

انگن: (مصدر) 1- پرکھن، جاجن 2- سوچ و چار کرن 3- ثبوت دیون
4- آنگن، بکن

انگن / انگنا: (مصدر) چپک دینا لاؤنا، ماتا دینا

انگنی: (مو) بول تھلے کیاں لئی جھڈے گئے دانے

انگواون: (مصدر) دینا لاؤن

اُنگوٹھ: (ند) گوٹھ (پٹھن دا اک ڈھنگ)

اُنگوٹھ: (ند) اُنگوٹھ دا بتر

اُنگوٹھا: (سن، ند) جتھ یاں پیر دی سبھ توں موٹی انگلی، چار اُنگلیاں
تے بنواں اُنگوٹھا

اُنگوٹھا چمن، (حما) 1- دُوبے دا اُنگوٹھا مُم کے اپنی عقیدت یاں
محبت دا اظہار کرن، عزت کرن 2- خوشامد کرن، چالپوسی کرن

اُنگوٹھا چنگھدا ہونا، (حما) بال یاں انجان ہونا، کجھ نہ جانندے ہونا

اُنگوٹھا چنگھن، (حما) 1- بالاں دا اپنے اُنگوٹھے نوں چنگھن
2- بالاں درگیاں حرکتاں کرن

اُنگوٹھا چوس، (صفت) 1- ایانا بال 2- طنز، نادان، بے وقوف،
بے خبر، تالاق، بالاں درگیاں گھاں یاں حرکتاں کرن والا
اُنگوٹھا چوسن، (حما) دیکھو: اُنگوٹھا چنگھن

اُنگوٹھا چھاپ، (صفت) ان پڑھ، جیہڑا دستاویزاں تے دستخط دی
تھاں اُنگوٹھا لاند اہودے

اُنگوٹھا دکھاونا، (حما) ٹھٹھ دکھاونا

اُنگوٹھا ڈکھاون، (حما) دیکھو: اُنگوٹھا دکھاون

اُنگوٹھا لااون، (حما) کسے تحریر تے دستخط دی تھاں اُنگوٹھے دا نشان
لاون، تصدیق کرن

اُنگوٹھا لگواون، (حما) کسے لکھت اُتے اُنگوٹھے دا نشان لگواون،
قرضہ چکاون، ناویں لاوان، پکی لکھت لکھواون

اُنگوٹھا لواونا، (حما) ہی تے اُنگوٹھے دا نشان کردالینا، قرضہ چکاونا،
ناداں لاوان، پکی لکھت لینا

اُنگوٹھا نچاوان، (حما) چڑاون یاں چھیڑن لئی اُنگوٹھے نوں ہلا ہلا کے
دکھاون

اُنگوٹھا دکھاون، (حما) 1- چھیڑن، چڑاون، زچ کرن 2- جواب
دیون، انکار کرن، کسے دی چیز واپس نہ کرن دا اظہار کرن

اُنگوٹھا دکھاونا، (حما) ٹچھ جانتا، چواونا، پرواہ نہ کرنا، بخول کرنا، کسے
کمون نہ کر دینا

گل اُنگوٹھا دینا، (حما) 1- گل دی سنگھی نوں اُنگوٹھے نال دب
کے کسے نوں جان توں مار دینا 2- بہت مجبور کرنا، کسے کم لئی تنگ کرنا
یاں گرسنا

انگلیٹھا: (نذ) جتھے اک بالی جائے، وڈی انگلیٹھی، چتا، سچاں والا چٹھا
انگلیٹھی: (مو) رکا چٹھا، کو لے بھکھا ون والا جھرنے دار چلھا، اک

بالن دی تھاں، کمرے وچ سجاوٹ لئی بنائی ہوئی تھاں، کندھ وچ
بنیا چلھا، جس وچ سیال دے دنیں سیکن لئی اک بالڈے نیں تے
جس دا دھواں کندھ دے وچ دی اپر نکل جاندا ہے

انگلیجن: (مصدر) لکا ون، اولھے رکھن

انگلیختن: (فا، مصدر) اٹھن، اٹھان

انگیر: (نذ) انگارے، انگاراں دا ڈھیر

انل: (سن، نذ) 1- اک، اگنی 2- اک پنچھی جس دا ناں ان لپک بھی
ہے، لوکاں دا خیال ہے کہ ایہہ پنچھی آکاش وچ ہی رہندا ہے اتے

ایں دے آندے اپروں ڈگ کے زمین تے پہنچن توں پہلاں ای
پک جانڈے نیں اتے اوہناں وچوں بچے نکل کے ہوا وچ اڈن
لگ پینڈے نیں

انم: (پو، نذ) دیکھو: اسب

انما: (سن، نذ) اک علم دا ناں جس دا مطلب ہے خواہش موجب بہت
چھوٹا ہو جانا

انماد: (سن، صفت) مستی، خماری، پاگل پن، سرر

انمادک / انمادی: (صفت) مست، پاگل، سرری، ہٹھی

انمان: (ہ، نذ) 1- اٹو مان دا مخفف، نتیجہ، پھل 2- اندازہ، گمان،

انسا، انکل 3- آرام، چین، ارمان

انمیل: (نذ) دیکھو: عمل: جیہد ایہہ وگڑیا روپ اے

انمبنا: (فل) دیکھو: اجنا

انمت: (سن، صفت) متوالا، جو اپنے آپ وچ نہ ہووے، بے

سندھ، پاگل، باولا

انمتتا: (سن، نذ) متوالا پن، بے سندھی دی حالت، پاگل پن، باولا
پن، بے عقل

انمند: (سن، نذ) 1- مستی، خماری، انمتتا 2- مستی والا، خماری والا

انمک: (صفت) نہ کن والا، انگھٹ

انملا: (صفت) مہنگا، ودھ ملا، ات قیمتی، بے بدل

انمن: (نذ) خوش آواز پرندہ، اگن

انمننا: (سن، صفت) ڈھپے ہوئے دل والا، اکھڑے چت والا، بے

چون، گھبرایا ہویا، بیمار، رنجیدہ، پریشان، اُداس

انمنی: (سن، مو) 1- من دی اپر نوں چڑھائی، اُچا من، اُچی بدتی

2- تریا جوگ دی چوتھی مُدرا 3- ویاکھل ہو کے، جس دا من دُنیا توں

اٹھیا ہویا ہے

انموڑ: (نذ، صفت) موڑیا نہ جاون والا، واپس نہ ہون والا، وگئی:

’کالے پانی کاڑھ جیہڑے انموڑ کوئی‘ (نجم)

انمول: (صفت) 1- جس دا کوئی مُل نہ ہووے 2- مزدور نسل دیاں

گھوڑیاں، نہایت عمدہ، اعلیٰ

انن: (صفت) 1- ہور کے نال تعلقہ رکھن والا 2- اک دی پوجا کرن

والا، توحید پرست

اُنن / اُننا: (مصدر) 1- سلاٹیاں نال اُونی یاں سوتی دھاگے نوں

کپڑے دی شکل دینا 2- بننا، تانے پینے نوں اک رِک کرنا 3- وان

نال منجی دی چوگاٹھ وچ سون بہن لئی تھاں یاں سیٹ بناونا 4- دُزن،

اُننی کرن 5- اڈن، اُڈرن

اُننا س: (نذ) اک پھل دا ناں، اناٹاس

انت: (نذ) ڈولے تے پاؤن والا اک توتی کہنا

انت: (صفت) کتنی تے حد توں اُتے، انت، بے انت، نہ نکلن والا،

(پہلی جلد)

اُنکھلا دیون، (حما) 1- دھکی دیون، گھورن 2- طعنہ دیون

اُنکھرا: (پوا، مذ) لنگار

اُنکھڑن: (صدر) دیکھو: اُنکھڑن

اُنکھل منکھل: (مو) جھنب، پردے وچ لپیٹیا

اُنکھلاٹ: (مذ) اُگھ، آکس، نیندر دا جھولا

اُنکھلانا: (فم) اوگھ آؤنی، سُستی

اُنکھلانا جاوے تے موئے دی خبر لیاوے: (اکھا) جس کم

دے مڈھ وچ ای آکس توں کم لیا جاوے اوہدا انجام بہت مندا

ہوندا اے

اُنکھلاون: (صدر) جھونکا آون، نیندر دے جھونے آون، اُنکھن

اُنکھلاء: (مذ) ست، آکس

اُنکھی: (مو) چھانی

اُنکھی: (مو) پنچھی، جیویں: اُنکھی وانگن دم مریندا

اُنگی: (پو، مو) 1- عورتاں دا چھاتی لئی بنایا ہویا اک لباس، سینہ بند،

ڈھانچا 2- چھانی 3- کتاب دی جلد اُتے چاڑھیا ہویا کپڑا،

کپڑے دی بنیان، انگیا، جھونٹا کرتا، چولی

اُنگی دا دھونا کیہ تے نیچوڑنا کیہ، (اکھا) تھوڑی شے کتھے کتھے

ورتی جاسکدی اے، تھوڑی پونجی بارے ہرکھ نال آکھ دے نیں

اُنگی کار: (سن، مذ) منظور، قبول، پسند، پروان

اُنگی کاری: (مو) 1- منظوری، پرواگی 2- کچھ داری، ساکا داری،

سمبندھ

اُنکھیا: (مو) چولی، ایس نوں تیویاں چھاتیاں دی سنبھال لئی پاوندیاں

ہن، سوانیاں دا لباس، جیہدے نال صرف چھاتیاں ڈھکیاں

رہندیاں نیں

اُنکھیا: (سن، مذ) 1- اجازت، آگیا 2- اک معنی علم و بیان جس وچ
کے شے دے کوئی گُمن ویکھ کے اوس نوں حاصل کرن دی آس
جاگے

اُنکھیا: (مذ) 1- اک دا بھکھدا ہویا کولا 2- کوئی بہت ای لال شے،

دھکھدا ہویا کولا، بلیا ہویا لال بھکھدا گوہا

اُنکھیا پیٹا، (حما) رات سے سنجھے تھان اک دے شرارے اُڈنا جو

بھوتیاں دے اُڈائے سنے جاندا ہن

اُنکھیا: (مذ) دیکھو: اُنکھیا

اُنکھیا راہن، (حما) انگاراہن، غصے نال لال ہو جاوَن

اُنکھیا ری: (مو) دھکھدا ہویا کولا، لال بھکھدا ہویا

اُنکھیا رے/اُنکھیا ریاں: (مذ) 1- اُنکھیا دی جمع 2- کولے، اک

دے بھکھدے ہوئے کولے، کوئی بہت ای لال شے، اک تے

زیادہ گرم ہو کے لال ہوئی شے

اُنکھیا رے اُنگلن، (حما) اداوتوا بولن، گندیاں گلاں کرن، بہت

سخت گلاں کرن، گالی مندا کرن، بہت غصے وچ بولن

اُنکھیا رے پھلکن، (حما) اوکھے دن دیکھن، بھیڑا نتیجہ دیکھن،

دھو وچ وٹ کھاون، مجبوراً کسے دی اُچی نیویں سنن

اُنکھیا رے درھن، (حما) شدید گرمی پون، خدادا غضب نازل

ہون

اُنکھیا ریاں تے لٹاون، (حما) بہت دُکھ دیون، مصیبت وچ

پاون، تڑپھاون

اُنکھیا ریاں تے لیٹن، (حما) 1- بہت دُکھ سہون، مصیبت وچ

پھسن، تڑپھن، بے چین ہون 2- حد کرن، سڑن، کرھن

اُنکھیا: (مذ) دیکھو: اُنکھیا

انوجھو: (سن، مذ) گیان، محسوس کرن دی حالت، سہنا، سکھ دکھ دا تجربہ

انوجھو واو: (اصطلاح) Empiricism، پرانا، فنی حوالے نال جانچیا پرکھیا

انوجھوتی: (صفت) Empathy، شعور، تجربہ، حسیت
انوسندھانا تمک آلو چنا: (سن، اصطلاح) کھوج، بھرویں کھوج، تاریخی کھوج، لکھاریاں دا آپسی موازنہ کرنا

انو واو: (سن، اصطلاح) کسے بولی یاں لکھی گئی زبان نوں دوجی زبان وچ بدلنا، ترجمہ: اُتھا، انواد، اُتارا

انوادت: (صفت) انواد کیتا ہو یا، اُتھایا ہو یا، ترجمہ ہو یا
انوادک: (مذ، صفت) انواد کرن والا، اُتھا کار، ترجمہ کرن والا

انوار: (عر، مذ) اُجالے، روشنیاں
انوار: (مو) سوتریاں تانکون وغیرہ دی پٹی جیہڑی منجیاں پیڑھیاں اُنن

واسطے ورتی جاندی اے، نوار
انواری: (ج، فم) ایس واری، ایڈکیس، ایس ورھے، ایس ویلے

انواسی: (مو، صفت) 1- ہنگامی ہوئی، ورتن وچ آئی ہوئی 2- ویاہی ہوئی..... کواری ہوئی دی ضد

انوال: (فم) ایتھا، اینا، اینوال
انوالون: (مصدر) 1- بنواون، بنواون دا کم کراون 2- منگواون

انوالی: (مو) 1- انوالون دا کم اتے مزدوری 2- بافندی
انوالے: (مذ) منگوائے

انوپ: (ہ، صفت) 1- جس جیہا ہور نہیں، جس نوں کسے دی خواہش نہیں دتی جاسکدی، بے جوڑ، ادتی، انوکھا، سندر، بے مثال، لاٹانی،

انوکھا، بے نظیر، منفرد، سوہنا 2- اوہ زمین جتھے پانی جمع ہوئے

انوپان: (سن، مذ) 1- عظمت، وڈیائی، مثال دے قابل 2- اوہ شے جو دوائی دے نال یاں پچھوں کھا دی یاں پیتی جائے، جیویں مُتھ،

پتاسا، مکھن، ملائی، شربت، سردائی وغیرہ
انوپراس: (سن، مذ) اک علی شبد جس وچ اکواکھر، نظم یاں جملے دے

شعراں یاں بیتاں وچ بار بار آوندا ہے
انوپم: (صفت) انوکھا، بے مثال، لاٹانی

انوت: (مو) اُنئی، اُنے جان دا طریقہ، بنوت، اُناوت
انوث: (مو) ویر، کردھ، ضد، ہٹ دھری

انوث: (ج، مذ) 1- اُکشتی، اُگٹھی 2- اوہ اُگٹھی جیہدے اُتے چاندی یاں مینا کاری دا کم ہو یا ہووے 3- پیر دے اُگٹھے دا جھٹا

اُٹوٹھا: (مذ) 1- نوٹکا، عجیب، نادر، انوکھا، چنگا، سُتھرا 2- اُگٹھا، ہتھ
یاں پیر دی موٹی اُنگلی، ٹھٹھ

اُٹوٹھا دیون، (حما) کوئی شے دیون دی تھاں انکار کرن، ٹھٹھ
دکھاون

انوپت: (صفت) نہ اُچت، مخالف، نامناسب، نا واجب
انودھے: (صفت) انودھ توں، ان وُھیا (موٹی)

انور: (عر، مذ، صفت) بہت نور والا، بہت ہی روشن، بہت چمکیلا، سورج، روشن آفتاب

انوسار: (سن، فم) انوکول، مطابق، موجب، ڈھنگ تے، ڈھنگدا بندا
انوساری: (صفت) کسے دے کہے مطابق چلن والا

انوکول: (سن، فم) انوسار، موافق، موجب، مطابق
انوکھ: (صفت) 1- اچر، عجوبہ، دکھرا جیہا، انوکھا 2- کمین، ہولا،

باقص، نکما، ظاہر، نمایاں 3- چنگا، خاص، سُتھرا، دکھرا
انوکھا: (صفت) ویکھو: انوکھ

سدا بہار، ہمیش دا

انت انتر، (صفت) بے انت

انتی: (مو) کتاں دی مُرکی، شئی، بالاں دے کتاں دا گہنا

انتجا: (عدد، صفت) اک گھٹ پنجاہ، 49

انتجواں: (صفت) دیکھو: انتجا

انند: (سن، مذ) 1- خوشی، سکھ، اطمینان 2- ویاہ دی اک ریتی

3- عیش، موج، لفظ آئندا دگاڑا اے، سواد، مزہ، نہال، اک

تاں، وگئی: 'دوروں واء وچ کیڈی انند، بھرپور اڈاری لگدی اے' (نجم)

انند ایکٹ، (مذ) سکھ دھرم دے قانون موجب انند پڑھا کے ویاہ کرن دا قانون

انند پڑھاونا، (مجا) سکھ ریتی موجب ویاہ کراونا

انند پڑھنا، (مجا) سکھ دھرم موجب ویاہ دے کلمے پڑھنا

انند دا کیڑا، (مذ) اتناج تے جین والا انسان

انند دانا، (مذ) دانا پانی، بھاگ، نصیب

انند سرورپ، (مذ) 1- نہایت خوش، جس تے غم دی حالت کدے نہ دا پرے 2- پریمیش

انند صاحب، (مذ) سری گورو امر داس جی دی اک بانی

انند کارج، (مذ) سکھ دھرم موجب ویاہ دی رسم جس دے وچ

لاواں پڑھن پچھوں 'انند صاحب' دا پاٹھ ہوندا ہے

انند کرنا، (مجا) سکھ بھوگنا، عیش کرنا، موج لینا، پئے لٹنا، بس کرنا

انند لینا، (مجا) موج کرنا، ویہلے پھرنا، پئے لٹنا، کسے دی پرواہ نہ رکھنا

انند منگل، (مذ) موج، خوشی، سکھ، بھوگ، عیش، آرام، موج میلا

انند وچ، (نم) مزے وچ، خوشی وچ

انند ہو جانا، (مجا) 1- مر جانا 2- رج جانا

انند ہونا، (مجا) 1- خوش ہونا، سکھ پاونا، موج ہونا 2- شادی ہونا

انندت: (سن، مذ) خوش، سکھی

انندتا/انندتائی: (مو) خوشی، سکھ، خوشحالی

انندے: (مذ، صفت) اطمینان دین والا، حوصلہ دین والا

انندی مائی: (مو) اک مشہور دیوی داناں

آننٹوے: (عدد، صفت) اٹانوئیں، اتسی تے نو، 89

آنو: (سن، مذ) کسے چیز دا بہت ہی چھوٹا حصہ، کن، آسان، بریک

آنو کیٹ، (مذ) بہت چھوٹا کیڑا جو اکھاں نال نہیں دیکھیا جاسکدا

ایہہ سریر دے لہو وغیرہ دیاں کشافاں وچ ہوندا ہے

آؤ: (مذ) کپڑے یاں ہور کسے شے دا بنیا ہویا کڑا جیہڑا گھڑیاں

تگاری وغیرہ سر تے چکن توں پہلاں رکھیا جاندا اے تاں جے

سرنوں تگاری وغیرہ نہ چُجھے، پتو

آؤ: (مذ) دیکھو: آؤ

آنوادی: (مذ، صفت) 1- ترجمہ کرن والا 2- جواب دین والا، مخالفت

کرن والا 3- سنگیت وچ مُردی اک قسم جس دی کسے راگ وچ

لوڑ نہ ہووے تے جس دے لکیاں راگ ناپاک ہو جائے

آنواسن: (مصدر) کورے یاں نویں بھانڈے نوں پہلی وار رتن توں

پہلاں بنگال، نویں بھانڈے نوں پہلی واری رتن

آنوان: (سن، مذ) دیکھو: اُمنان

آنواں: (نم) اوتنا، اونا، اونواں

آنو بودھ: (اصطلاح) Perception، حواس خمسہ راہیں چھون، سُنن

اتے سنگھ کے نشے وچ ہونا، محسوس کرنا، محو ہونا، ادراک

پلاک ڈسٹری

(پہلی جلد)

انہ آون، (حما) نہیرا ہون، نہیری آون، مصیبت آون

انہ نہیر، (ند) بہت نہیرا

انہ پاون، (حما) دیکھو: انہ مچاون

انہ راتا، (ند) راتیں نظر نہ آون دی بیماری

انہ کھاتا، (ند) دیکھو: انہ کھاتا

انہ کھوپڑی، (صفت) جیہدے پیچھے وچ عقل نہ ہووے،

بیوقوف، بدھو

انہ مچاون، (حما) 1- انیاں کرن، عدل نہ کرن، ظلم کرن 2- ڈھیر

ظلم کرن 3- فضول حرکتاں کرن

انہ مچن، (حما) 1- نہیرا چھا جاون، لٹ مچن، لٹ مار ہون، ظلم

ہون 2- افراتفری دی حالت پیدا ہو جاون 3- مہنگ ہون، آپا

دھاپی پے جاون، مہرا دفری

انہ ورت جاون، (حما) بہت ظلم ہو جاون، بہت وادھا ہو جاون،

کٹ پے جاون، افراتفری ہون، مہنگ ہو جاون

انہ ورتن، (حما) دیکھو: انہ ورت جاون

انہ نہیرا، (ند) دیکھو: انہ نہیر

انہ: (ضم) ایس نے، ایہنے

اتھ: (ضم) اوس نے، اوہنے

انھا: (ند) چھانٹا (مل دا)

انھا: (ند، صفت) جس نوں اکھوں نہ دے، مناکھا، نابینا، دھندلا

انھا اکھاں دی قدر سہاندا اے، (اکھا) جیہدے کول کوئی شے

نہ ہووے اوہ ای اوہی صحیح قدر جان سکدا اے

انھا بناون، (حما) 1- کسے دیاں اکھاں کڈھ دیون 2- بے وقوف

بناون، دھوکھا فریب دیون

(پہلی جلد)

اوازاں، بدن دے سارے چھیک بند کر کے بہن مگروں سالک

نوں آون والیاں الہی اوازاں یاں الہی اوازاں آون دی کیفیت

جدوں اک پل ایجہا آوندا اے جے بندے نوں اک ای اواز

آوندا اے جیہوں صوت واحد آکھدے نیں

انہدام: (عر، ند) 1- ڈگ جانا، ڈھبہ جانا 2- عمارت دا ڈھٹھ جانا 3-

ڈھانا

انہناد: (مو) دیکھو: انہت ناد

انہناک: (عر، ند) 1- مگن ہون، محو ہون، کسے کم نوں کھمبھ کے

لکیاں ہویا ہون 2- محویت، توجہ، کسے کم وچ انج رُجھے ہونا کہ

آسے پاسے دا پتہ نہ لگے

انہوں: (کلمہ نفی) انکار کرن یاں کسے نوں منع کرن ویلے بولدے

نیں

انہہ: (ضم) انہاں نے، اوہناں نے

انہہ: (کلمہ نفی و حقارت) کسے گل توں انکار کرن یاں کسے بارے

حقارت دا اظہار کرن ویلے بولدے نیں

انہیاں: (عدد، صفت) دیکھو: انہیواں

انہیرا گھوگھپ: (ند) گھٹ نہیرا

انہیری: (مو) دیکھو: نہیری

انہیں: (ضم) ایہناں ہی دی مختصر شکل

انہیں پیریں، (ضم) ثرت، بہت چھیتی، کھڑے پیر، کھڑے

کھڑوتے

انہیں پیریں مڑنا، (حما) جھٹ پٹ واپس ہونا، ثرت مڑنا

انہیواں: (عدد، صفت) اتنی دی گنتی پوری کرن والا، 19 واں

انہ: (ند) 1- نہیرا، تاریکی، کالکھ، انھا پن 2- ظلم، قہر

انوکھا پن، (نڈ) انوکھا ہون دی حالت یاں کیفیت، عجیب و غریب

انوکھڑا: (صفت) انوکھا، نرالا، خاص، غیر معمولی، کلا

انوکھی: (مو) دکھری، نویکی، نرالی، نکھیر دین

انوکھی دا منس مویا، کوٹھے چڑھ پٹے، (اکھا) بے وقوفی دا اظہار کرن والے لئی آکھدے نیں

انوکگن: (نڈ) اک علم بیان دا معنی جس وچ سنگت دے اثر نال سنگت کرن والے دا پہلا گن ہوو دھ جانا، دسیا یاں دکھایا جائے

انول: (صفت) پہلا، پہلے درجے دا

انومان: (سن، نڈ) اتنا سنا، اندازہ، تخمینہ، قیاس، خیال، شک

انومنو کوکلے: (نڈ) باللاں دی اک کھیڈ

انونجا: (صفت) دیکھو: انجی

انوندا: (نڈ) کھالا، نالا، تالی

انونی: (ج، مو) کتے یاں گدڑ دے بھونکن دی آواز، لومڑی آواز

انوں: (پوا، نڈ) لیہوں

انوں کو ان کرنا: (حما) چنگی بھلی چیز دا رسوئی تیار کرن والے دے کچ دی دھو بے سواد بنایاں اٹکا وچل جانا، اُن ٹوں کچے پن نال ورتنا

اٹوں: (نم) ایدھروں، ایس پاسیوں

اٹوں اٹوں، (نم) ایدھر اودھر، چوپھیرے، ایدھروں اودھروں، چوہیریں

اٹوں: (نم) 1- اٹھوں، اڈھروں، اوس پاسیوں 2- اوہوں

اٹو ہاں: (صفت) بے پردہ

اٹوی: (عدد) دیکھو: اٹویہ

انوے آر: (پوا، نم) ایویں ہار

اُنویں: (عدد، صفت) اُنئی، دس تے نو، 19

اُنویں اُنویں، (نم) دیکھو: اُنجے

اُنویہ: (عدد، صفت) دیکھو: اُنویں

اُنہا: (نڈ) 1- اوہ ری جیہدے نال ہل نوں پنجابی نال بھدے نیں 2- جوڑن، جکڑن

انہار: (نڈ) 1- نہر دی جج، نہراں 2- طرھاں، وانگ

انہارا: (نڈ) ہنیرا

انہارا گپ، (نڈ) ہنیرا گھپ، بالکل ہنیرا

انہاری: (مو) ہنیری

اُنہال 1 اُنہالا: (سن، مو) جیٹھ ہاڑ دی رت، گرمی دی رت، گرمیاں، گرمیاں دا موسم

انہان: (نڈ) ایہناں

انہاندیاں: (مو، صفت) اوہناں دیاں، وگنی: 'نین چمکدے تاریاں

وانگوں تیر انہاندیاں نوکاں

اُنہاں: (ضم) اوہناں دا، اوہناں ٹوں

اُنہاں ٹوں، (ضم) اوہناں نوں

اُنہاں کی، (نڈ) ایہناں ٹوں

اُنہاں: (صفت) اُٹلا، اوپر والا

اُنہت: (صفت) دیکھو: 'انہد' جیہد ایہہ دگاڑاے

اُنہت ناد، (مو، صفت) انہد واجا، سکھ

اُنہتر: (عدد، صفت) اک گھٹ ستر، 69

اُنہتر وال: (عدد، صفت) اُنہتر دی گنتی والا

انہد: (نڈ، صفت) عالم لاہوت وچ سالک نوں سنائی دین والیاں

گل باہر نہ کڈھے 3- طنزاً مناکھا، نابینا

افھا کیہ لوڑے دو اکھیاں، (اکھا) بندے نوں جس شے دی لوڑ

ہوندی ہے کوئی اودھو دین لئی کہے تہ ایہہ اکھاں بولدے نیں

افھا گاوے بولا و جاوے، (اکھا) جدوں کوئی کم نا اہل لوکاں

دے سپرد ہووے تاں آھدے نیں

افھا گون گاوے ڈورا واجا و جاوے، (اکھا) دیکھو: افھا گاوے

بولا و جاوے

افھا گھوڑا، (نڈ) فقیراں موجب بھتی

افھا گیا گڑمائی نوں، آپ لوڑے کہ بھائی نوں، (اکھا)

ضرورت مند پہلاں اپنی ضرورت نوں پورا کرن دا چارہ ماردا اے

افھا مارے انھی نوں تے ڈانگ و جے تھتی نوں، (اکھا) 1-

دوہہ مورکھاں دی لڑائی وچ تیجے دھردا نقصان ہوندا اے 2- بے

کبھی وچ کیتا ہو یا کم ہمیشہ غلط ہوندا اے

افھا مُلاں، ڈھٹھی مسیت، (اَھا) پنے ماڑے بندے دے حصے

وڈے پنی ماڑی شے ای آؤندی اے

افھا مور، (صفت) بالکل افھا

افھا وٹے رستی، پچھوں وچھا کھائے، (اکھا) کسے دی نالائقی

یاں بے وقوفی پاروں اودھ کیتا کرایا کم ضائع ہو جاون ویلے

کہندے نیں

افھا وٹے ریوڑیاں، بھوں بھوں اپنیاں نوں، (اکھا) اپنے

انگاں ساکاں نوں فائدہ پہنچاون والے اوس بندے بارے

آکھدے نیں جیہڑا دوجیاں واری بہانے بناوے تے نال منول

کرے

افھا وٹے شرینی مُڑ گھوڑ اپنیاں نوں، (اکھا) دیکھو: افھا

وٹے ریوڑیاں بھوں بھوں اپنیاں نوں

افھا ہاتھی لشکر دا اُجاڑا، (اکھا) گھڑا بے وقوف ہووے تے پوری

ٹولی دی ویرانی تے بربادی دا موجب بن دا اے تے اودھ اپنے

پرائے دی تمیز روا نہیں رکھدا

افھا ہو جانا، (مخا) 1- اکھاں جاندیاں رہنا، کچھ نظر نہ آونا 2-

انھیاں وانگوں کم کرنا، ویکھ کے یاں دھیان نال نہ چلنا یاں ورتنا

افھا ہو جاون، (مخا) دیکھو: افھا ہوون

افھا ہوون، (مخا) 1- مناکھا ہوون، نابینا ہوون 2- بے وقوف

بنن، دھوکھا کھاون 3- بے دھیانا ہوون، اگا پچھا نہ دیکھن، لا پرواہی

کرن

اُٹھا: (ضم) ایہناں، ایہناں نے

اٹھارا: (نڈ) 1- نھیرا، تاریکی، ہنیرا، اندھ 2- افھا، مناکھا

اٹھاری: (مو) نھیری، تاریکی

اُٹھال: (صفت) گرمی، گرمیاں دی رُت، جیٹھ ہاڑ دے دن

اٹھا مُناں: (پو، نڈ، صفت) تاواقف، انجان، بے علم

اٹھاں: (ضم) ایہناں

اٹھاں گوں، (ضم) ایہناں ٹوں

اٹھاں ٹوں، (ضم) دیکھو: اٹھاں ٹوں

اٹھرا تا: (نڈ، صفت) راتیں نہ وین دی بیماری، اندھراتا، راتنھا،

اڑتا فھا

اٹھرو: (نڈ، صفت) 1- اٹھیرا، تیز ہوا 2- افھا، اکھاں توں رہیا ہو یا، تحقیر

نال بولدے نیں

اٹھروڑے دی ووہٹی نوں شدگارا نال کیہ: (اکھا) اودھ کم نہیں کرنا

چاہیدا جیہدا کوئی قدر دان نہ ہووے

انھا بناونا، (مخا) اکھیں گھٹا پاونا، دھوکھا دینا

انھا بنن، (مخا) 1- بیوقوف بنن، دھوکھا کھاون 2- کسے پاسیوں

اکھاں بند رکھن، دھیان نہ دیون، پروا نہ کرن

انھا بولا کرن، (مخا) 1- کسے نوں انھیاں تے بولیاں کردیوں

2- لا پروا کردیوں، بے وقوف بنا دیوں 3- سنگدل بنا دیوں

انھا پیسہ، (نڈ) بہت زیادہ دھن، بہت زیادہ دولت

انھا تے وبار ٹوریاں عُردے نیں، (اکھا) جیویں منا کھے

بندے نوں ٹُرن لئی کسے دے آسرے دی لوڑ ہوندی اے ایسے

طرحاں آپس داری دی اک دوجے دے آسرے دی محتاج

ہوندی اے

انھا ٹیوا، (نڈ) بنا سوچیا گوڑ، جٹ وٹ

انھا جیوندا اے بھیڑے حالوں، (اکھا) محتاجی دا جیون کوئی

جیون نہیں ہوندا

انھا پُکھا، (نڈ) صفت) جس نوں چنگی طرحاں نہ وے، ماکھا

ہمکھا

انھا پُو ہا، (نڈ) چکوند، چھپھوند، گھیس

انھا پُو ہا تھو تھے دھان، (اکھا) نادان تے بے وقوف بندے

دے حصے ہمیشہ مندی تے نکمی شے ای آؤندی اے

انھا خرچ، (نڈ) بہت زیادہ خرچ، وادھو خرچ، بنا سوچے سمجھے

خرچ کرنا

انھا دوزخی بولا بہشتی، (اکھا) مناکھا دوجیاں بارے بدظنی وچ

رہندا اے جد کہ بولا بندہ بہت ساریاں فضول گھاں دے سنن توں

پچیا رہندا اے، ایس لئی مناکھے نوں دوزخی تے بولے نوں جنتی

آکھ دیتا جاندا اے

انھا ڈھوت، (نڈ) بالکل انھا، نشے دی حالت

انھا را جاتے بیدا نگری، (اکھا) دیکھو: انھا را جاجو پٹ نگری

انھا را جاجو پٹ نگری، (اکھا) جتھے سربراہ احمق ہووے اوتھے

کوئی دی چنگ نہیں ہو سکدا اسگوں پوری نگری اُجڑا جیوندا اے

انھا شکاری، (صفت) جیہوں شکار دا دل نہ ہووے، بے وسبا

آدی، آوارہ، گُجیا

انھا شوقین تے گارے وچ لٹاں، (اکھا) اپنے دتوں یاں

عقلوں ودھ کسے کم نوں جتھ پاون والے بارے آکھدے نیں

انھا شیشہ، (نڈ) 1- مونہہ دیکھن والا ادھ شیشہ جیہدے وچوں

صاف نہ سددا ہووے، ڈھنڈلایا ہو یا شیشہ 2- اچھا شیشہ جیہدے

وچوں آر پار نہ دے

انھا ٹٹا ہوا نوں بھونکے، (اکھا) کسے گل دا پتا تھوہ نہ ہون

دے باوجود دخل اندازی کرن والے بارے آکھدے نیں

انھا ٹٹا ہوا نوں بھونکے، سائیں دے لیکھے شکاری، (اکھا)

دیکھو: انھا ٹٹا ہوا نوں بھونکے

انھا کرن، (مخا) 1- مناکھا کرن، اکھاں کڈھ دیوں 2- بے وقوف

بناون، دھوکھا دیون

انھا کرنا، (مخا) 1- اکھاں کڈھ چھڈنا 2- اکھیں گھٹا پاونا، دھوکھا

دینا، اُلو بناونا

انھا کھانا، (نڈ) بد انتظامی، بے اصولی، گڑبڑی دی حالت، بے

حسابا کم، بے انتظامی، گڑبڑی، بد عنوانی، بے اصولی

انھا کھڈو، (نڈ) بالکل انھا، طنزیاں حقارت نال آکھدے نیں

انھا کھوہ، (نڈ) صفت) 1- جس گھوہ وچ ہنیرا بہت ہووے تے

جھاتی ماریاں کچھ نہ دے، غیر آباد کھوہ 2- ادھ بندہ جیہڑا ڈھڈ دی

انہی کوٹھڑی پنج چور، (بُجھارت) 1-بُتھی 2-بُٹ، سریر

انہی کوٹھڑی، (مو) 1-نہیری تھاں 2-قبر 3-قید خانہ

انہی کھٹی، (مو) بہت کمائی، بے حسابی آمدن

انہی کھوپڑی، (صفت) دیکھو: انھ کھوپڑی

انہی ماں پٹاں دا مونہہ نہیں دھوندی، (اکھا) 1-آکھیاں دی

آکھک یاں چکیاں دا کُچ اوہناں دے پیلی بیوں دس پنڈا اے

2-انہیاں دے کوجھ تے بھیڑ لکاؤن والیاں بارے آکھدے نیں

انہی ماں کوڑھے ویاہ، مونہہ دیکھے دھوا دھوا، (اکھا) اجیہی

کھچل کرن جیدے بارے فائدہ حاصل نہ کیتا جاسکے

انہی ماں مسیتیں سٹ گئی، (اکھا) دیکھو: انھے نوں ماں مسیت

سُدی اے

انہی مجھ گتاوا کھاوے، (اکھا) ہنا سوچے سمجھے تے ہنا دیکھے

بھالے کم کری جان والے بارے آکھدے نیں

انہی مجھیں دا ماس کھاوون، (محا) بے فکر ہووون، مست ہووون

انہی مچاؤن، (محا) آجائزا پھیرن، ات چکن، لٹ مچاؤن، انھیر

پاؤن

انہی منجھ ترپے لوڑھا، (بُجھارت) بُتھی

انہی موری، (صفت) بالکل انہی

انہی گری چو پٹ راجا، نکلے سیر بھاجی نکلے سیر کھا جا، (اکھا)

جس تھاں نالائق حاکم ہووون او تھے دی معاشی بدحالی بارے

آکھدے نیں

انہی نوں سرے دا چاء، (اکھا) دیکھو: انہی نوں مگدھے دا چاء

انہی نوں گدھے دا چاء، (اکھا) کسے نوں اپنے دسوں باہر لے کم

نوں کرن دا شوق ہووے تے آکھدے نیں

انہی نین تے نہیرنا ونجھ دا، (اکھا) کوجھے کاسے دے اوزار وی

کوجھے ای ہوندے نیں

انھے: (صفت) انھا دی جج

انھے اگے رونا دیدیاں دا کھونا، (اکھا) دیکھو: انھے اگے رویے،

اپنے نین کھویے

انھے اگے روون اکھیاں دا کھوہون، (اکھا) دیکھو: انھے اگے

رویے اپنے نین کھویے

انھے اگے روون، ڈرے اگے گل، گنگے ہتھ سنبھرا بھاویں

گھل نہ گھل، (اکھا) بے فائدہ کماں کاراں بارے آکھدے نیں

انھے اگے رویے، اپنے نین کھویے، (اکھا) بے درد اگے

واسطہ پاؤن یاں دکھ دن دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا

انھے اگے بُجرا، بولے اگے گل، (اکھا) جدوں کسے آدی لئی

اجیہا کم کیتا جاوے جیدے توں اوہ کوئی فائدہ نہ اٹھا سکے تاں

کہندے نیں

انھے بنے، (نم) بنے یاں بنے، ایس کنارے یاں اوں کنارے

انھے تاں ہو گئے آں پرسون دیاں موجاں نیں، (اکھا) کسے

گھاٹ یاں نموشی نوں نالن لئی ددھ کر کے دن، اپنی معذوری یاں

بیاری دچوں دی کوئی فائدے یاں سکھ دی گل لبھ لین

انھے دا چھٹا، (ند) نکڑا کلاوا

انھے دا چھٹا تے روہی دا گھوڑا، (اکھا) بے سرے تے احمق

نال واہ پے جاوے تے اوہ بندے دی حالت انجے ای کر دیندا

اے جیویں کوئی اتھا کسے نوں اپنے چھپے وچ لے کے یاں روہی

دے علاقے دا کھڑپا سپ ڈنگ کے کر دیندا اے

انھے دا دیوا، (اکھا) دو جے دے فائدے لئی کیتا ہو یا کم

انہی: (مو) 1- انہا توں تانیٹ 2- ناپینا عورت 3- زیادہ، ڈھیر ساری،

ان منک

انہی اک ای واری کھونڈی بھواندی اے، (اکھا) اگیا ہویا
بندہ بھوت پوے تے اوہ کسے داوی لحاظ نہیں کردا، اوہ اپنا غصہ رج
کے کڈھدا اے

انہی انہا، (ند) پنڈاں تھاداں دی اک کھیڈ جیہدے وچ دیوانی
بجھا کے نصیر اکرن گروں اک دوجے نوں کنیا جاندا اے
انہی انہا ٹھیلیا دوویں کھوہے وچ، (اکھا) جے آگودی انجان
ہوے تاں پچھلیاں سمیت رُل مردا اے

انہی انہا رلیا پکا جھگا گلیا، (عما) میاں بیوی دونوں بے وقوف
ہوں تاں ناس ای ناس اے

انہی انہا لڑے اکو جھگا گلے، (اکھا) بے وقوف آپس وچ
لڑے اپنا گھر اجاڑ لیدے نیں

انہی بشین کا نابازدار، (اکھا) بُریاں دے جوئی دار دی بُرے ای
ہوندے نیں

انہی بلی چوہیاں دی محتاج، (اکھا) بھیڑا بندہ محتاج ہووے تے
اوہناں لوکاں دا ای محتاج ہوندا اے جیہناں نال اوہ مندا سلوک
کر دا ہوندا اے

انہی پاؤن، (عما) دیکھو: انہی مچاؤن

انہی کچھے کانی نوں، نی سوتر وٹائے تانی نوں، (اکھا) دوجے
نوں دھوکھا دین دا جتن کرن نالے اتوں احسان وی جتاؤن

انہی پون، (عما) لٹ چن، قانون دی پرواہ نہ رہن، انتظام وگڑ
جاؤن

انہی پے جاؤن، (عما) دیکھو: انہی پون

انہی پینا/ انہی پے جانا، (عما) پر بندھ وگڑ جانا، لٹ مچنا، قاعدے
قانون دی پرواہ اڈ جانا

انہی پیہوے ستا چٹے، (اکھا) 1- بے وقوف دی محنت توں دوجے
فائدہ حاصل کردے رہندے نیں تے اوہنوں ایس گل دا احساس
تک نہیں ہوندا 2- لا پرواہی تے کچھ نوں دیکھ کے وی آکھدے نیں
انہی پیہے تے کٹے چٹے، آٹا گھٹے کہ نہ گھٹے، (اکھا) دیکھو:
انہی پیہوے ستا چٹے

انہی جھات، (مو، صفت) جکے جکے بال اکدوے نوں دیکھ کے
ایہہ لفظ بولدے نیں

انہی دھناسری مچاؤن، (عما) 1- بے سُر اگاؤن 2- بھلیاں
مارن، بکواس کرن

انہی دیوی تک وڈھے پجاری، (اکھا) جیہو جیہا کوئی آپ
ہوے اوہو جیہے اوہنوں ساتھی وی لہجہ جاندا نیں، رہے ہوئے
دے قدر دان وی رہے ہوئے ای ہوندے نیں

انہی سرکار، (مو) اوہ حکومت جیہدے دور وچ ظلم و ستم تے
لا قانونیت عام ہووے

انہی گستی جلیبیاں دی راکھی، (اکھا) کوئی کم کسے نااہل دے
حوالے کردتا جاوے تے آکھدے نیں

انہی گکڑی پرائے گھر آئڈے دیوے تے کسے دا کیہ قصور
اے؟، (اکھا) جدوں کوئی بے وقوفی نال دوجیاں نوں فائدہ

دیوے تاں آکھدے نیں

انہی گکڑی خس خس دا چوگ، (اکھا) نالائق تے نااہل دی قدر
دانی ویلے آکھیا جاندا اے

انہی کماٹی، (مو) بہت کماٹی، بے حسابی آمدن

اک قسم

انھیر چکن، (مجا) دیکھو: انھیر مچاون

انھیر چکنا، (مجا) ظلم یاں دھکے تے اُتر آونا

انھیر دی کرپان، (مو) ظلم داراج

انھیر سنھیر، (نم) ویلے کویلے

انھیر کالی، (مو) ہیرا ای ہیرا

انھیر کرن، (مجا) 1- انیاں کرن، ظلم کرن 2- دھوکھا دیون

3- بد امنی پھیلاون

انھیر کرنا، (مجا) 1- ظلم کرنا، قتل کرنا، دُکھ دینا 2- بے انصافی کرنا،

انیاں کرنا

انھیر کوٹھڑی، (مو) 1- اجیہی تھاں جتھے انھیر ای انھیرا ہووے

2- مجازاً: دُھڑ، معدہ 3- قبر 4- جیل دی اک کوشی جس وچ سنگین

مجرم نوں بند رکھیا جاندا ہے 5- ماں دا پیٹ، بچہ دانی، رحم

انھیر کھاتا، (نم) 1- حساب کتاب وچ ڈھیر گڑ بڑ 2- بے ایمانی،

بے قاعدگی دی انتہا 3- مندا دھار 4- ظلم، وادھا، بے انصافی

انھیر گردی، (مو) ظلم، زیادتی، دھرو، لپڑ، سختی، فساد، بے اصولی،

لا قانونیت

انھیر گھپ گھیر، (صفت) بہت زیادہ انھیرا، انھیر تپ تار، ڈاڈھا

انھیرا، انھیر اندر

انھیر گھلن، (مجا) ہیری آون، ظلم دا عام ہوون

انھیر لیاون، (مجا) 1- انھیر مچاون 2- کالھ کرن

انھیر لیاونا، (مجا) ظلم کرنا، جانی مچاونا

انھیر مچاون، (مجا) انھیر کرن، انھی مچاون، پٹھلی اُتے کرن،

ظلم کرن

(پکلی جلد)

درد بندے اگے اپنا دُکھ پھولنا بے وقوفی اے

انھیاں دیاں ووہیاں نوں سنگار نال کیہ، (اکھا) ادھ کم نہیں

کرنا چاہیدا جید اکوئی قدر دان نہ ہووے

انھیاں سوں جا، آکھے اکھیاں ای میٹیاں نیں، (اکھا) ہمیشہ

اکو جیہی مندی حالت وچ رہون ویلے آکھدے نیں

انھیاں وچ کاٹا (راجا) سردار، (اکھا) دیکھو: اُجڑی میت تے

گالھز امام

انھیاں ہار، (نم) انھیاں وانگوں

انھیاں ہو جاون، (مجا) 1- مناکھا ہو جاون، نظر جاندی رہون

2- بہت غصے وچ ہوون 3- بہت نشے وچ ہوون

انھیر: (نم) 1- اندھیر، ہنیر، ہنیرا، اندھکار، چانن دا اُلٹ 2- ظلم،

تختی، ات خرابی، تباہی، بربادی

انھیر آون، (مجا) 1- کچھ نہ سمجھن 2- کسے شے دا ڈھیر ساریاں

ہوون 3- اُلٹ کم کرن 4- کھرستی کرن

انھیر آونا، (مجا) 1- بہت مقدار وچ ہوونا 2- لوکا چاری دے خلاف

کوئی حرکت کرنا، ظلم ورتنا

انھیر اٹھن، (مجا) 1- انھیری آون 2- انیاں ہوون، ظلم ہوون 3-

بد امنی ہوون

انھیر پاون، (مجا) دکھت پاون، مصیبت پاون، ظلم کرن

انھیر پون، (مجا) دکھت پین، مصیبت آون

انھیر پینا، (مجا) ازتھ ہوونا، ظلم آونا، تباہی تے بربادی دی صورت

پیدا ہوونا، بد امنی پھیلنا

انھیر تپ تار، (صفت) بہت زیادہ انھیرا

انھیر چانن، (نم، صفت) دے ہر راہن والا پھوڑا، چنبیل دی

انھے دی جو رو رب رکھوالا، (اکھا) غریب آدمی دی عزت آبرو
دی راکھی بس اللہ تعالیٰ ای کر سکدا اے

انھے دی جو رو سبھ دی بھابھی، (اکھا) لتے نما نے دی عزت نوں
ہر کوئی تھہ پاون ٹر پیندا اے

انھے دی رن اللہ دے حوالے، (اکھا) دیکھو: انھے دی جو رو،
رب رکھوالا

انھے دی رتجہ گلیل، (اکھا) اجیہی گل دا شوق جیہڑی دسون باہر
ہو دے

انھے راجے دی نگری وچ ہر کوئی کوتوال، (اکھا) بھیڑے راج
وچ ظلم ہوندا اے

انھے ساہنے انھیر اچانن اکو جیہا، (اکھا) بے وقوف چنگ مند
وچ فرق نہیں کر سکدا

انھے کتے ہرناں دے شکاری، (اکھا) دیکھو: انھی نوں گدھے
دا چا

انھے کتے ہرناں مگر، (اکھا) دیکھو: انھی نوں گدھے دا چا
انھے لکڑ کھڈے دا مڑ بہوے، (اکھا) پینا اپنی حدوں باہر
نہیں نکدا

انھے کول تواتے آری برابر اے، (اکھا) دیکھو: انھے ساہنے
انھیر اچانن اکو جیہا

انھے کھوہ وچ جھاتی نہیں ماری دی، (اکھا) بے سود جتن دا کجھ
فائدہ نہیں ہوندا سگون زیاں دا خدشہ ضرور ہوندا اے

انھے نوں انھا کیویں راہ دتے، (اکھا) آپ بھلیا ہو یا دو جیاں
نوں سدھے رستے نہیں لیا سکدا، بُرے نوں بُرا کیویں ہلک

سکدا اے

انھے نوں بولا دھسدا اے، (اکھا) دونه بے وقوفان نوں
اڑپس کر دیاں دیکھ کے آکھدے نیں

انھے نوں کانا سول پا کے ملدا اے، (اکھا) اکو چپے ویلے
عیبی اک دوجے نوں بس کے ملدے نیں

انھے نوں لاٹھی ورگا سہارا دیون، (مجا) بھیر چین تے بہت
زیادہ مدد دیون، اوکھے ویلے ڈھیر امداد کرن

انھے نوں ماں مسیحت سُندی اے، (اکھا) کسے نوں جھوٹا لارا
لاونا چلے بھانے مگروں لاہون

انھے نوں ہیرا کنکر اکو جیہا، (اکھا) دیکھو: انھے ساہنے انھیر
چانن اکو جیہا

انھے واہ، (نم) 1- بنا سوچے سمجھے، بے دھیانے 2- بے حساب،
بے دھڑک 3- بے احتیاطی نال، کج نال، لا پرواہی نال، بے ڈھنگے
طریقے نال

انھے واہ خرچ کرن، (مجا) بنا سوچے سمجھے خرچ کرن، فضول
خرچی کرن

انھے واہ کھاوَن، (مجا) بہت زیادہ کھاوَن، انھا کھاوَن

انھے واہ نسن، (مجا) اگوں دیکھیوں بنا بھجن، بہت تیز دوڑن

انھے ہتھ بیڑا آون، (مجا) کسے نا قدرے ہتھ کوئی چنگی شے آون
انھے ہتھ بیڑا، نہ تیرا نہ میرا، (اکھا) نا قدرے تے احق ہتھ آئی

چیز کسے دے کم دی وی نہیں رہ سکدی

انھجے: (ضم) ایہنے، ایس نے
اُنھجے: (ضم) اوہنے، اُس نے
انھیاں: (نذ) دیکھو: 'انھا' جیہدی ایہہ جمع اے

انھیاں اگے رونا، اکھیاں دا کھوہنا، (اکھا) بے جس تے بے
(پہلی جلد)

انی: (عدد، صفت) دس جمع نو، اک گھٹ ویسہ، 19

انی ویسہ، (ند) تھوڑا جیہا فرق

انی ویسہ وافرَق، (ند، صفت) تھوڑی جیہی و تھ، تھوڑا جیہا گھٹ
ودھ، معمولی فرق

انی ویسہ وافرَق ہوون، (مجا) تھوڑا جیہا فرق ہوون، رتا کو دودھ
گھٹ ہوون، جھگڑا جھیدا ہوون، نیلی بدی ہوون، گلد ند ہوون،
ہرج مرج ہوون

اِنے: (ضم) ایسے، ایس نے

اُنے: (ضم) اوہنے، اوس نے، اوہناں نے

اُنیا: (صفت) بنیا ہویا

انیالا: (صفت) انی والا، جو کھُٹ کے پچھا نہ نہ نکل سکے
انیالا تیر، (ند) اوہ تیر جو جوج کے پچھا نہ نہ نہیں کھچیا جاسکدا،
بے خطا بنجن

انیالا / انیاؤ: (سن، ند) بے انصافی، ظلم، سختی، انیت، بے عزتی

انیالا دا، (ند) بہت زیادہ نا انصافی کر کے آیا ہویا مال

انیالکی: (صفت) 1- بے انصافی دی، ظلم دی 2- ان آئی، کویلے ویلے
دی آئی

انیالکی موتے مارن، (مجا) بے موت مارن، برباد ہوون

انیالیں: (صفت) بے انصاف، ظالم، نیاں نہ کرن والا

انیالیم: (ند) دیکھو: انیالاں

انیت: (سن، صفت) ظلم، بے نیائی، انیاؤں، ادھر م

انیتی: (مو) بھیڑی نیتی، نیتی (اخلاق) دے خلاف، بے ایمانی،

بداخلاقی انیتیا، (صفت) انیت کرن والا

انیٹھ: (عدد، صفت) آٹاٹھ، پتھاہ تے نو، 59

اُنیجَن: (مصدر) اُنیا جاون، اُن ہوون

اُنیجنا: (فل) اُنیا جانا

انیڑے: (لم) نیڑے، کول

اُنیسواں / ائیہواں: (عدد، صفت) اُنی دی کنتی پوری کرن والا

اُنیشور واد: (ہ، ند) Atheism، رب دے وجود توں انکاری، دہریا،
کافر، ملہ

انیک: (صفت) ان اک توں بنیا ہویا، اک توں ودھ، پتے، کئے ای

انیل: (صفت) 1- نیل یاں سوارب دی کنتی توں پرے 2- ان

گنت، بے انت 3- بے داغ، نزل

انیلا پن: (ہ، ند) 1- بائکپن، سادگی 2- کلا

انیا: (پوا، ند) 1- وڈی آنت راہیں پچکاری نال پانی چاڑھ کے

آندراں اتے معدہ صاف کرن داکم، دتی کرم 2- نواں

انیت: (صفت) بے اصولا، بے قاعدہ، بے تعین

اُنین: (مصدر) اُن ہونا، اُنیا جانا، اُنائی ہوئی

اُنینا: (فل) اُنیا جانا

اُنیندا: (سن، ند) جگراتا، رت جگا، نہ تے ہون دی حالت، نیندر

پوری نہ ہون دی حالت

اُنیندرا: (ند، صفت) جس دی نیندر پوری نہ ہوئی ہووے، نہ سون کر

کے تھکاوٹ تے اُنکھلاٹ محسوس کرن والا، جگراتا

اُنیندرا کٹن، (مجا) جگراتا دیکھن، رات جاگ کے گزارن

اُنیندے: (صفت) جو نہ سوتا ہووے

اُنیں: (ضم) ایہناں نے

اُنیں: (ضم) اوہناں نے، اوہنے، اوس نے

اُنیں: (مصدر) اُنیا جاون

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

انھیر مچاونا، (مخا) انھیر لیاونا، انھی لیاونا، انھی پاونا، پھٹلی اتے لیاونا
 انھیر مچن، (مخا) دیکھو: انھ مچن
 انھیر منھیر، (نڈ) چوکھا ہیرا
 انھیر مونہہ، (نم) تڑکے، بہت سویرے
 انھیر ہوون، (مخا) انیاں ہوون، ظلم ہوون
 انھیر ا: (نڈ) تاریکی، اُجالا دی ضد
 انھیر ا چڑھ آون، (مخا) تاریکی ددھ جاون، تاریکی غالب آ جاون
 انھیر اچھا جاون، (مخا) تاریکی پھیل جاون
 انھیر اکرن، (مخا) دیوانجھا دیون، روشنی نوں روکن
 انھیر انگھپ، (نڈ) بہت زیادہ تاریکی
 انھیر انگھپ گھیرا، (نڈ) صفت) دیکھو: انھیر گھپ گھیر
 انھیر ا ہوون، (مخا) ڈونگھی شام ہوون، تاریکی ہوون
 مونہہ انھیر ا، (نڈ) دن پڑھن توں پہلاں دا سما جدون اک دوسرے دا چہرہ صاف نہیں دسد، تڑکاویلا
 انھیری: (صفت) 1- تاریکی، سیاہی 2- مٹی والی تیز ہوا جیہدے نال چار پتھرے نھیرا ہو جاندا اے، آندھی، منھیری، جس دج کچھ نہ دے، دھندلی 3- ہوا دا بہت شور داویگ جس دے دج گھٹا اڈے، جھکھو 4- بڑی تیزی یاں پھرتی نال کم کرن والی زبانی، کارے ہتھی زبانی
 انھیری آون، (مخا) مٹی گھٹے دا طوفان آون، مصیبت آون
 انھیری چکنا، (مخا) رولا پاونا، بہت سیاہ پانا
 انھیری دا کال، (نڈ) بوتلیا ہو یا، بھلیا ہو یا

انھیری رات، (مو) 1- اوہ رات جس دج چن نہ لکے
 2- ظلماں دی رات، نا انصافی دی رات
 انھیری ساہنے دیوا بالن، (مخا) بے وقوفی واکم کرن
 انھیری کوٹھڑی، (مو) جس کوٹھڑی دج مگھ، جھر دکا، روشن دان وغیرہ نہ ہووے
 انھیری کوٹھڑی دج اڈھ ڈکراوے، (نُجھارت) چکی
 انھیری کوٹھڑی دج پڈھا ہڑ بڑائے، (نُجھارت) کھڈ
 انھیری گھل پون، (مخا) منھیری آ جاون
 انھیری لیاون، (مخا) دیکھو: انھیر لیاون
 انھیری لیاونا، (مخا) کالھی پاونا، نہایت تیز رفتاری نال کم کرنا
 انھیری وانگوں آون، (مخا) تیزی نال آون
 انھیری یاں نماشاں: (مو) 1- ڈونگھیاں شاماں، گھسے دا ویلا 2- مونہہ 3- چھا کھرا
 انھیں: (ضم) ایس نے، ایسے، ایہناں نے، ایہناں ای
 انھیں: (ضم) اوس نے، اوہنے، اوہناں نے، اوہناں ای
 انی: (سن، مو) بچھ، رکنارا، ہتھی نوک، برچی، نیزے، سونے دی کھوٹلی
 انی دادبجی، (صفت) اوہ بجی جیہدے پنے دابسر المبوڑا ہووے
 انی مارن، (مخا) 1- برچی یاں نیزے دی بچھ چھوون
 2- ساہنیوں حملہ کرن
 انی: (حرف ندا) ایے، انی گویے، گویاں نوں بلاون دا طریقہ
 انی: (پو، مو) 1- انا، غیرت 2- چوبھ، کونہ، بچھ
 انی: (مو) 1- جسم دے کسے ہتھے داسرا تے جوڑ، اعضا دے جوڑ دی جگہ 2- منھیری، انھی، بے انصافی

داروز نامچہ

اوارہ: (ف، مذ) ادھر ادھر پھرن والا، پنا کم کاج دے یاں وسیلا پھرن

والا، گھیاں کچھن والا، لٹور، پھرتو، بد چین

اوارہ گرد، (ف، مذ) آوارہ پھرن والا، لٹور

اوارہ گردی، (مو) پنا کم دے پھرن دی عادت، وسیلا رہن دی

عادت

اوارا: (پ، مذ) 1- لاٹ، اگ والا، 2- نہ کچھن والا

اواڑی: (مو) چنگیزی

اواز: (ف، مذ) دیکھو: آواز

اوازا: (مو) 1- اواز دی دڑی شکل 2- سد، پکار، بڑک، واج، شور

کھرکھر، ہاک، واج

اوازار: (مذ، صفت) 1- اوکھا، ستیا ہو یا، ڈکھی، تنگ، پریشان 2- اکیا

ہو یا، مونہہ دیا

اوازار کرن، (مخا) تنگ کرن، ستاون، ڈکھ دیون

اوازار ہو جاوَن، (مخا) تنگ ہووَن، ست ہووَن، ڈکھی ہووَن

اوازار ہووَن، (مخا) دیکھو: اوازار ہو جاوَن

اوازاری: (مو) اکھیا، ڈکھ، ستا، پریشانی، تنگی

اواسار: (صفت) 1- جیہدا کوئی مالک یاں سائیں نہ ہووے 2- لا

پروا، بے احتیاط 3- بے گھر، بے خانماں

اواس: (ہ، مو) باسی، واسی، جمائی، انگڑائی، بدن وچ ذرا جیہا مروڑ

آکے مونہہ دا گھل جانا

اواک: (سن، صفت) چپ چاپ، گم سم، بانی توں پنا، بے زبان،

خاموش، گونگا

اواکی: (مو) نواکی، ناواقفی

اواگت: (فم) اجن چیت، اجانک، یکدم

اواگست: (فم) دیکھو: اواگت

اواان: (مذ) اک ذات دے لوک جیہوے کھور دے پتراں نال

صفاں اُنڈے نیں، اک پیشہ

اوانجھا: (مذ) آپ دا

اواندھا: (مذ) 1- سوما 2- پانی دا موگھا، رشوت، وڈھی

اواندھا بدھن/اواندھا تنھن، (مخا) 1- نگا بند کرن 2- راہ

ڈگن، رولا پاون، تنھ لاوَن

اواندھا لوان، (مخا) نکا کھولنا

اواندھا ولیندا، (صفت) ہتھی کھاون والا، رشوت خور

اوانڈا: (فم) اک پاسے، نویکے

اوانکھا: (مذ) بودالا، بدبودار

اواو ہٹ: (صفت) بدھو، بے وقوف، دلا یوڑ

اوبا: (فم) اوہ، اوہو، اوہوای

اوبارا: (مذ) اک پنچھی جس دے پراں، کھباں نوں کلفی دی تھاں

ورندے نیں

اوبتا: (ج، مذ) قے، متلی، الٹی، کھادا پیتا انگن

اوبتے آون: (مخا) قے آون، متلی آون، الٹی کرن، کھادا پیتا انگن

اوبٹ: (مذ) اُچا نیواں راہ، ناہموار رستہ

اوبرا: (مذ) پٹواں والا کوٹھا، پٹو تنھن والی حویلی، گڑھ، چڑھ

اوبری: (مو) پٹواں دا چھوٹا کوٹھا

اوبڑ: (صفت) دیکھو: اوبھڑ

اوبڑ: (مذ) اگھڑا گھڑا راہ، اُچا نیواں رستہ

اوبڑ کھاڑ، (صفت) اُچا نیواں، جو پدھرا نہ ہووے، بے والا

(کھلی جلد)

پلاک ڈکشنری

اُنیواں: (عدد، صفت) دیکھو: اُنجا

اُنیون: (مصدر) دیکھو: اُنیجین

اُنیہ: (ہ، صفت) 1- موہ توں خالی 2- دوجا 3- الگ، وکھرا، بے تعلق

ا.....و

او: (ضم) پڑناوی مُول، جو او، او نال وندا ہے جیویں اوں تھان، اوں تھان دی بجائے او تھے، اوہ

او: (کلمہ تاسف) دُکھ ظاہر کرن دی آواز، اُف

او: (کلمہ ندا) کسے جتن میلی اپنے توں یکے یاں نیویں نوں بلاوَن لئی آکھدے نیں، کسے نوں مخاطب کرن دی آواز، جیویں: اے بھائی، اے فلاں

او: (سابقہ) ہندی لفظاں دے شروع وچ آ کے منفی یاں اُلٹ معنی پیدا کردا ہے

اُوا: (ند) اک قسم دا اتاج جو اکثر شج دریا دی بیٹ وچ بیجیا جاندا ہے

اُوا بائی، (نم) اُرا نہہ پرا نہہ، نال مثلاً، حیلہ بہانا

اُوبھ: (ند) 1- اندازہ کرنا، ذہن وچ تولنا، خیال کرنا، تصور کرنا 2- مننا، تسلیم کرنا

اُوبھاگ: (ند) بد قسمتی، بد نصیبی

اُوبھاگن: (مو، صفت) بد قسمت عورت

اُوپرا: (ند، صفت) اجنبی، غیر، ناواقف، اُتلا، اُتلا، وکھاوے دا، پردیسی، اوجھڑ

اُوپری: (مو، صفت) اوپرادی تانیٹ، غیر، ناواقف، اجنبی

اُوپرے: (ند، صفت) اوپرادی جمع، اجنبی، غیر، ناواقف

اوپنا: (ند) مُورکھتا

اوتّا: (ند) 1- بے اولاد 2- (صفت) احمق، بے وقوف 3- ذلیل، کمینہ، شرارتی، بد مزاج

اوتار: (ند، صفت) 1- راہبر، مُرشد، ولی، دیوتا 2- نیک آدمی

3- ہندوؤں دے عقیدے موجب بندے دی شکل دھار کے

بندیاں دی اصلاح کرن والا دیوتا یاں خدا، خدائی روپ

اوترا: (ند، صفت) بے اولاد، جیہدی اولاد نرینہ نہ ہووے، بھیڑا بندہ

اوترا نکھتر، (ند، صفت) اچھا شخص جیہدی کوئی اولاد نہ ہووے نہ

دھی نہ پتر

اوتری: (مو، صفت) اوترا دی تانیٹ، لا ولد، بے اولاد، جیہدی اولاد

نرینہ نہ ہووے

اوترے: (ند) اوترا دی جمع، بے اولاد، جیہناں دی کوئی اولاد نرینہ نہ

ہووے

اوتلی: (ہ، مو) گھاتا، روکن، اُتلی، علاوہ، کسے شے دی اوہ مقدار یا

رقم جیہدی اوس شے دی قیمت توں علاوہ لئی گئی ہووے

اوتے اوتے اوتے: (مہمل) 1- ایہہ اک مہمل جملہ اے جیہدا

ہندکو دی اک پہیلی وچ شعر دے وزن لئی موزوں کر لیا گیا

اوتسی: (مو) بھونیں تے لکیر کھچ کے یاں اک خاص شکل بنا کے گوپڑ

لاون، قال

اُوا: (پو، کلمہ ندا) بے ارے

اواد: (صفت) دیکھو: آباد

اواڈا: (پو، صفت) اکلوانجا

اواڈے: (پو، صفت) اکلوانجے

اوارچہ: (ند) فارسی لفظ، آوارچہ توں معرب، روزنامچہ، حساب کتاب

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

قریب المرگ 4- ان ہو یا، خراب، برباد 5- اک گالھ

اوت پنا، (ند) اوت ہون دا ٹل، مورکھتا

اوت پوت کرن، (مخا) اک مک کرن

اوت پوت ہوون، (مخا) اک مک ہوون

اوت جانا، (مخا) بے اولاد مرنا، اٹھل رہنا، نامراد رہون

اوت دا گھسا، (صفت) 1- اک گالھ، مورکھ دا پتر، احمق دا جنیا

ہو یا 2- مورکھ، احمق

اوت کپت، (مو) مونہہ آئیاں گاں، ات پت، اول فول، بکواس

اوت نوں، (پو، ند) چونا

اک نوں کیہ روئی ایں اوت نیا ای آوا، (اکھا) جدوں اک

چیز دے نقص دا جھور کوئی بہت کرے نردوں دوجی دی اوہو جیہی ہی

نکل پئے تہ ایہہ اکھان بولدے نیں

اوتا: (ند، صفت) 1- اوڑا، بیڑا، الٹی سمجھ والا، مٹکا، مٹکھ، اٹلیاں گلاں

کرن والا، مٹکھا 2- اوڑا 3- اٹلا 4- اونا، اوتا

اوتاد: (عر، ند) وند دی جمع، رب دی راہ تے ثابت قدم

اوتار: (ند) رہبر، مُرشد، ولی، دیوتا، نیک آدمی، ہندوؤاں دے

عقیدے موجد بندے دی شکل دھار کے بندیاں نال بھلیائی

کرن والا دیوتا یاں خدا

اوتار دھارنا، (مخا) دیوتا یاں پریشردا انسانی روپ وچ آونا، سریر

دھارن کرنا، جمننا

اوتار واد، (اصطلاح) 1- پرماتما یاں کسے دیوی دا کسے منکھ دا

روپ دھارنا 2- مجھ، موئی، رام چندر، کرشن، بلرام، نرائن

اوتاری: (صفت) 1- اوتار نال بھویا ہو یا، اوتار دے گناں والا

2- اوترک، بے اولاد، نامراد

اوتاری جی/اوتاری جیو، (ند) اوتار دی صفت والا آدمی، بے

مثال پرکھ

اوتار نولا ساہ: (ج، ند) ساہ دا گھٹ آؤن، دم گھٹن

اوتارولا: (ند، صفت) 1- کالھا، بے صبرا 2- پھرتیلا، جلد باز، تیز

2- اشتعال انگیز

اوتارولا سواولا، (اکھا) کالھی کرن والا بے وقوف ہوندا اے

اوتارولاں نال: (نم) 1- جلدی نال، تیزی نال، پھتیتی نال 2- ثرت

اوتارولا: (ج، صفت) دیکھو: اوتارولا

اوتر: (ند) دیکھو: اوتر جیہہ ایہہ دگاڑا اے

اوتر روح، (مو) بے اولاد

اوتر سانی، (مو) ہوئی

اوتر گھتر، (پو، صفت) اوتر گھتر، بے اولاد

اوتر اوتر: (ند، صفت) 1- جس دے گھر اولاد نہ ہووے، نامراد،

نمنا، بے اولاد، اک گالھ 2- مٹھے کم کرن والا، خراب آدمی، کمی نہ

کرن والا، بھیڑا بندہ، اوتر

اوتر اجانا، (مخا) بے اولاد مر جانا، عورتاں دی اک گالھ

اوتر گھتر، (صفت) بے اولاد تے منحوس

اوتر اک: (ند، صفت) اوتر، بے اولاد

اوتر اک دامال، اگلے کو دی گال، (اکھا) بے اولاد دا مال کھانا

اپنے مال نوں خراب کرن والی گل اے

اوترک: (ند) اوتر، بے اولاد، نامراد، نمنا

اوتر نیا: (صفت) اوتری دا، اک گالھ

اوتری: (مو) زنانیاں دی اک گالھ

اوتری تا، (پو، صفت) اوتری دا (گالھ)

اوپری گل، (مو) 1- رسی جیہی گل، اچرج گل 2- بیگانی گل،
اُدھاری گل

اوپرے: (فم) بیگانے، پرانے، اُپرے، اوپرے منوں، اوپرے
دلوں، اُپر داواں، اتوں اتوں، دلوں نہ، مونہہ رکھن نوں
اوپرے چھک کے دُھے سٹن اپنے سٹن چھاں، (اکھا) اپنے
اپنے ای ہوندے نیں جے مارن گے دی تاں چھاویں سٹن مے
اوپرے دل نال آکھن، (مخا) دیکھو: اوپرے دل نال ملن
اوپرے دل نال ملن، (مخا) ظاہر داری نال ملن، مجبوراً ملاقات
کرن، دلوں نہ آکھن

اوپریا: (فم، صفت) غیر، بیگانہ، اجنبی، اوبھڑ
اوپریاں: (مو، صفت) اوبڑ، پرایاں، دگئی: دیتیوں کاہدیاں شرماں
اوپریاں (خج)

اوپلا: (فم) اُپلا، پاتھی، تھاپی، ایرتا گوبا
اوپنگ: (ہ، فم) اک ساز

اوپنی: (مو) چکاون دا اوزار، اک قسم دی نرم جیہی سان جس اُپر لاکے
اوزاراں نوں چک دتی جاندی ہے

اوپیرا (Opera): (انگ، فم) اجوکا ٹانگ، موسیقی نال کھیڈیا جاوَن
والا ٹانگ، اُٹلی وچ ہودن والا اک میوزیکل ڈرامہ، اجیہا ٹانگ
یاں تحریر جیہدے اُتے موسیقی غالب ہووے، تمثیل، غنائیہ

اوت: (فم) تانا، کپڑا بنن لئی تانیا ہو یا سوت، تانی دی لمائی دا سوت

اوت پوت، (فم) تانے پیٹے، تانے پیٹے وانجوں، اک مک

اوت: (مو) اوت، اولہ

اوت: (صفت) 1- اونترا، بے سمجھ، جیہدی کوئی اولاد نہ ہووے، بے
اولاد 2- اُجڈ، بے وقوف، جاہل، اوڑا، کتا 3- مرن نوں ہو یا ہو یا،

اوبل: (فم) دیکھو: اوگل

اوبھ: (صفت) 1- اُچا اُبھریا ہو یا، آکاش 2- اُتھاہ، اُنگ، حوصلہ
3- اُپر دل، اُتانبہ

اوبھا: (فم) کھڑا، سڈھا، مودھا

اوبھڑ: (فم) 1- اُبھار، اُبھریا ہو یا 2- اٹھان، پیدائش، اُگاس 3- چڑھا،
مشرق، ایست

اوبھڑ: (صفت) اوپرا، ناواقف، جس نال کوئی جان پہچان نہ ہووے،
پردیسی اجنبی، نواں آیا ہو یا، نامحرم

اوبھن: (مصدر) 1- گھارن، گھراون، غش پین 2- اُکتاون، اُگن،
بے زار ہوون 3- اُبھرن، اُبھرن دیکھن 4- اُسل وٹے بھٹن

اوپ: (مو) 1- چک، دک، آب پان 2- خوبصورتی، حُسن، جمال
3- رونق، جوبن

اوپر: (فم) 1- اُپر، اُتے 2- چھت تے 3- اسماناں تے 4- واہو،
بہتا، فالٹو

اوپرا: (صفت) 1- بیگانہ، بے پہچان، ان ڈٹھا، پرایا، پردیسی، ناواقف،
اُت پرایا، اجنبی، اوبھڑ، پردیسی، انجان، جیہدا پوریاں صحیح صحیح نہ
ہووے 2- نرالا، غیر، اوپرلا، اُتلا اُتلا، باہرول، دکھاوے دا

اوپرا پن، (فم) بیگانہ پن، ناواقفی، پرایا پن

اوپرا دُڈھ، (فم) ماں دے دُڈھ توں ہواں دُڈھ

اوپراں: (پو، فم) اُتانبہ

اوپراہنا: (حرف جار) اُپر، اُتے، اُپرہاں

اوپرائی: (مو) اوپر پن، پرایا پن، اُدریاں

اوپری: (مو، صفت) 1- اُتلی اُتلی، دکھاوے دی 2- بیگانی، اجنبی

3- جیہدی پوری یاں صحیح صحیح نہ ہووے

گھوڑا- اک پالتو پٹو جس توں تھلاں وچ سواری اتے بھار لدن
دا کم لیا جاندا ہے، شتر، بوتنا

اُڈھ اڑاندے ہی لدی دے بن، (اکھا) کم چور بندے
روندے پندے ہی کم کردے نیں

اُڈھ بڈھا ہو یا پرانہ ہون مو تاناہ آیا، (اکھا) وڈے ہو کے وی
عقل نہ آئی، بے سلیقہ

اُڈھ پیرا، (ند) اک یونا جس دے پتے اُڈھ دے پیراں ورگے
ہوندے نیں

اُڈھ، جو یں، بھکھرا اتے چوتھا گاڑی وان، چارے مینہ نہ
منگدے بھاریں اُجڑ و نچے جہان، (اکھا) اینہاں چار چیزاں

ٹوں مینہ پسند نیں
اُڈھ چالھی بوتنا بتالیں، (اکھا) جدوں کوئی چھوٹی چیز داخل اوس

ہی قسم دی وڈی چیز دے عام پرچلت مل نالوں ودھ سنائے تاں
کہندے نیں

اُڈھ چرھا، (ند) اک جڑی بوٹی داناں
اُڈھ چنگا مال، کھٹے سونا تے کھاوے جال، (اکھا) اُڈھ کھاندا

تاں معمولی اے پر کمائی بہت کراؤندا ہے، اُڈھ دی سلاہنا لئی
آکھدے نیں

اُڈھ دے گل لٹی، (اکھا) روہٹی گھھر ودا ان میل دن نوں
کہندے نیں جدوں اک بہت وڈا تے دوجا بہت چھوٹا ہووے

اُڈھ دے مونہہ وچ زیرہ، (اکھا) جدوں وڈے قد والے تے
پیڑنوں تھوڑی چیز دتی جائے تاں کہندے نیں

اُڈھ کشارا، (ند) اک بوٹی جو ہاتھی سُنڈی نال ملدی جلدی
ہوندی ہے

اُڈھ کنکے چھوڑے تے ونجھ جہانہہ کھائے، (اکھا) آپ اپنی
پسند دی گل

اُڈھ وانگ مونہہ چکی آونا، (حما) گل نوں سوچے سمجھے بناں
آونا، سدھے ہی اگے دھکی آونا، بے وقفاں وانگوں اگانہہ ٹریاں

جاون
اُڈھ وانگ ودھ جانا، (حما) بہت لما ہونا، قد دا بہت ودھ جاون

اُڈھ ویکھیے کس کروٹ بہندا ہے، (اکھا) جدوں کسے معاملے
دے نتیجے دا پتا نہ ہووے تاں کہندے نیں

اُڈھا، (ند، صفت) 1- اُڈھ دے رنگ ورگا، اُڈھنا 2- اُڈھ دا، اُڈھ
والا، اُڈھاں دا پر وار

اُڈھک بیٹھک: (مو) 1- اُڈھن بیٹھن بارے، سزا دے طور تے
اُڈھنا بیٹھنا، اک کسرت 2- میل ملاقات، بلپتا، دوستی

اُڈھنی: (مو) اُڈھ دی مادہ، ڈاچی، سانڈھی
اُڈھوان: (ند) 1- اُڈھ لیکن والا، شتر وان 2- جت لوک

اُڈھوانی: (مو) اُڈھ واؤن دا کم
اُڈھی: (ند) 1- اُڈھ لیکن والا، شتر وان، اُڈھاں والا، اُڈھ پالن والا،

اُڈھ سوار 2- بلوچ لوک، جٹاں دی اک آل جیہڑی کدی اُڈھوال
اکھواندی سی، اُڈھ چلاون والا، جٹ لوک

اوج: (عر، ند) سب توں اچیرا درجہ، اُچیائی، بلندی، رتبہ، ترقی
اوج سویں، (ند، صفت) طاقت والا، اقتدار والا، اُچے رتبے

والا، بلوان
اوج: (مو) تہمت، دوش، قصور، کلنگ، بدنامی، کالک

اوجار: (ند) اوزار دا گڑیا روپ
اوجاڑ: (ند، صفت) 1- اُجاڑ توں اے 2- تباہ، ویران، اُجڑیا ہو یا،

(پہلی جلد)

اوتری گھتری، (صفت) بے اولادی، بانجھ، جیہدی کوئی اولاد نہ ہووے

اوتری ہو جاوَن، (مجا) بے اولاد ہو جاوَن، اولاد مر جاوَن

اوٹر: (ند) رگڑے

اوٹر ژنا: (نم) رگڑنا، کھڑنا

اوٹل: (نم) اودھر، اوس ول، اوس پاسوں، اوس پاسے

اوٹلے: (نم) اوس ویلے، اودھرائی

اوٹنا: (صفت) اونا، اوس جتا

اوٹنی: (مو، صفت) اوٹی، اوٹی

اوٹوال: (ند، صفت) اُتے تھلے پیدا ہوون والے بالال وچوں

چھیکولا بال

اوتھ: (نم) دیکھو: اوتھے

اوتھارا: (ج، ند) 1- ڈرادنا خواب 2- نیندر وچ فُرن

اوتھر: (مو) تیز ہوا

اوتھر و: (ند) اُتھو، اُچھو

اوتھلا: (ند، صفت) دیکھو: اُچا

اوتھوں: (نم) اوس تھان توں، اوس جگہ توں، اوتھوں، اوس تھانوں،

اودھروں، اوتھوں

اوتھے: (نم) اوس تھان، اوس جگہ، اوتھے، اگلے جہان، اوس تھان تے، پرلوک وچ

اوتھے ای رہون، (مجا) 1- اپنی تھانوں نہ بلن، اڑے رہون،

ضد کرن، ہٹھ داپکیاں رہون 2- عادت نہ چھڈن

اوٹی: (مو، صفت) اوٹی، اوٹی

اوٹ: (ہ، مو+ ند) 1- پردہ، اولھا، پناہ، اولھا کرن لئی کیتی ہوئی کندھ

یاں کھندلا وغیرہ 2- آسرا، سہارا، شرن، بچا، لکا، آڑ

اوت پٹانگ، (صفت) بے تھہوا، بے سر پیر، بے معنی، فضول،

انٹ شٹ، اُگڑ ڈگڑ، بے سر پیر، بے معنی، فضول، داہیات

اوٹ لہمن، (مجا) اولھا لہمن، پناہ لہمن

اوٹا: (ند) 1- پردہ، اولھا، پردے دی کندھ، قنات 2- ویزھے وچلے

چلھے دی اک پاسے دی چھوٹی کندھ، وٹ، پشت پناہ، اوٹ

3- منجی نوں اُچیاں کرن لئی اوہدے پاویاں تھلے دتے ہوئے ڈکے

یاں روڑے، اولھا

اوٹا: (صفت) اُبالیا ہو یا، گرم کیا ہو یا

اوٹالے: (نم) نال لے کے جاوَن والا سامان

اوتنا: (نم) 1- اُبالنا، گرم کرنا 2- پیٹھ اُپر کرنا، رتیکھے پاونا

اوٹلنا: (فل) اُٹلنا، اک دو بے توں دکھ ہونا

اوٹل: (پوا، مو) 1- ایدھر اودھر ہو جانا، تھان تھان، تھان سر نہ ہون

دی حالت 2- ٹل جاوَن والا، پیٹھ اُتے

اوٹل جانا/ ہو جاوَن، (مجا) اوٹلن، بھل جانا، گواچ جانا، اکھوں

پرانہ ہو جانا، چھپ جانا، تھانوں بل جانا

اوٹلن: (مصدر) رُل جاوَن، اکھوں اولھے ہوون، گواچ جاوَن، اکھوں

پردے کھے ہوون

اوٹن/ اوٹنا: (مصدر) 1- تھلنا، سہنا، سہانا، ذمہ داری لینا، اپنے سر

لے لینا، اقرار کرنا، من لینا، جرم دا اقرار کرنا 2- اُبالنا، اُبالے کھانا

3- اُٹلنا، پیٹھ اُپر کرنا

اوٹناں: (پوا، فل) اُبلنا

اوتھ: (ند) منڈیر

اوتھ: (پو، ند) 1- ہوش، بُھ 2- اک پودے دانال 3- اڑیل، سرکش

اوپچار: (ند) غلط و چار، مند او چار (صفت) دُلن، بے سمجھی، بے و چار
اوپچاری: (صفت) بے سمجھ، و چار نہ کرن والا، و چار پین، و چار رہت
اوپٹ: (مو) اوکھائی، بحران، بھیڑی تھاں، اچانک، ترت، جھٹ
پٹ، اُچاٹ، اداس

اوپٹ پین، (محا) 1- کھور پین 2- تنگ آ جان، اوکھیاں ہون
اوپٹ جانا، (محا) وکھرا ہو جانا، اُکھڑ جانا (نیند دا-)، من ہٹ
جانا، اُچڑنا، نکھر جان، اُچاٹ ہو جان، پیار ہو جان
اؤچر: (مو) 1- اوکڑ، مجبوری، مُشکل 2- غم، صدمہ، دکھ
اوپرن: (مصدر) گھنا کھاون، اتنا کھاون جیہڑا ان تچ ہووے
اُوپک: (نم) اچانک، اچن چیت
اوپل: (صفت) نہ چلن والا، ہمیشہ آسارا رہون والا، سدا بہار
اوپھ: (مو) تھوڑ، کسر، گھاٹ

اوپھا: (ند، صفت) ہو چھ، کمینہ، تچھ، خالی، سُنجا، دل دا ہولا، گھنیا
اوپھا پین، (ند) ہو چھا پین، اوچھے ہون دی حالت، کمینہ پین،
تُچھا، چھدرتا، پچتا، ہلتن، کم ظرفی، کمینگی، ذلالت، گھٹیا پین، ہو چھا
پین، کمینہ پین
اوپھا وار، (ند) معمولی جیہا وار، کمینہ وار

اوپھلا: (ند، صفت) ویکھو: اوچھا
اوپھی: (مو، صفت) 1- تھوڑ دلی، کم ظرف، کمینہ، ذلیل 2- ادھوری،
ہولی، تھوڑے پانی وچ
اوپھی گل، (مو) ہونی گل، کمینہ گل، نامناسب گل
اوپھی گل کرن، (محا) ہولی گل کرن، کمینہ گل کرن، نامناسب
گل، کمینگی دکھاون

اوپھے: (ند) ویکھو: اوچھا، جیہدی ایہہ جمع اے

اوپھے دا احسان، (ند) ہر ویلے دکھ دین والی گل
اوپھے دا احسان لُون، (محا) کم ظرف کولوں مدد حاصل کرن،
غلطی کرن

اوپھے ہتھیاراں تے آون، (محا) کمینگی تے آ جان، وس نہ
چلن، کم نکلن مگروں بھیڑا بن جان
اوپچی: (مو) سر، مُنچ، بگڑ

اوپچیرا: (ند) اُچا تے کو لے پھرن والا چتا
اوپخرا: (ند) پچیا کُچیا، باقی پچیا
اُود: (فا، مو) 1- کالے رنگ دی اک خوشبودار لکڑ 2- رُکھ دی اُتلی تہہ،
چھل 3- اگر بتی

اودا: (ند) کپاہ پُچن دے چکر
اُودا: (عر، ند) 1- بینگنی رنگ کالاتے لال ملیا ہویا، جامنی رنگ، بینگنی
رنگ دا 2- جنگلی سور

اودارنا: (نعم) اداس کر دینا، دل تھوڑا کر دینا، نراس کر دینا
اُودانی: (ند، صفت) اوداوتوں نکلیا اے، آباد ہونا، وسنا وغیرہ، ڈیرا
لانا، آبادی کرنا
اُوداں: (حرف تشبیہ) 1- اوس طرحاں، اُنچ 2- تدوں، اولے، اوس
ویلے

اوداؤں: (مو) ویکھو: اودان
اُود بلا: (ند، مو) 1- چھیاں کھان والا پانی دا اک جانور، لُڈھر
2- بھڈا، بے وقوف، بڈھو
اُود بلاؤ / اُود بلاء: (ند) ویکھو: اُود بلا
اودرما: (ند) ویکھو: اُدریاں

اؤ درن / اودرنا: (مصدر) 1- اداس ہو جانا، جی تھوڑا ہونا، جی نہ لگنا،

(پہلی جلد)

تھوہا، ویران

اوجھڑ راہے پون، (مخا) غلط رستے ٹر پین، بھل جاون
 اوجھڑ مارن، (مخا) 1۔ بھکڑ تولن، یکو مارن 2۔ آوارہ پھرن،
 اوکڑاں دا مقابلہ کرن

اوجھڑ نوں پون، (مخا) 1۔ جنگلاں نوں مونہہ کرن 2۔ بھلیں
 پون، گراہے پون

اوجھڑ واٹ، (مو) اوجھڑ راہ، مشکل رستہ
 اوجھل: (نڈ) جو نہ دے، پردہ، ایکانت، اوٹ، گھسا، کندراں، اوہلے،
 اکھاں توں پرے لانجیہ

اوجھل ہونا، (مخا) آڑ، اولھ، پردے وچ، اکھاں توں اولھے
 اوجھلی / اوجھری (مو) دیکھو: اوجھل

اوج: (مفت) 1۔ اچا ہونا، عظیم ہون دا گن 2۔ اچی جاتی دا، اُچے
 درجے دے لوک

اوج پنچ، (مو) 1۔ وادھا گھانا، لاہ چڑھا 2۔ بیا نیا 3۔ بھلائی برائی
 4۔ نفع نقصان 5۔ چنگا مندا، اُچے نیویں ہون دی حالت، بھید
 بھاد، بھٹ، وادھ گھاٹ، تھان گھٹاں 6۔ اچی تے نیویں جاتی،
 اُچے تے نیویں درجے دے لوک

اوج پنچ دس، (مخا) بھلا برا ظاہر کرن، نیویں ساہنے یاں نیویں
 دے مقابلے اپنے آپ نوں دویاں دس

اوج پنچ سوچن، (مخا) نفع نقصان بارے گوہ کرن، بھلائی برائی دا
 دھیان کرن، چنگے مندے دی تمیز کرن

اوج پنچ نہ وچارنا، (مخا) وادھ گھاٹ نہ رکھنا، فائدے تے
 نقصان بارے نہ سوچنا، چھوہ نہ منایاں کرنا، نفع نقصان نہ سوچنا

اوج پنچ ہو جاون، (مخا) کوئی خرابی ہو جاون، اگا تھکھا ہو جاون

برباد، خراب 3۔ ویرانہ 4۔ جنگل، بیابان

اوجانے: (روزمرہ) تاں کیہ ہویا، کوئی گل نہیں، فکر دی کوئی گل نہیں،
 جاون دیو

اوجٹا: (نڈ) تنگ بھنگ، اوکھا

اوجری: (پو، مو) جانوراں دا معدہ جو کھاون لئی وی استعمال ہوندا اے
 اوجڑ: (مفت) دیکھو: اوجھڑ

اوجل: (مو، مفت) سنگھڑ تریمت، نیک بی بی

اوجہاں: (حرف تشبیہ) اوہو جیہا، اوویں ہی، اوس ورگا

اوجھ: (مو) اوجھری، آندراں، انتڑیاں، معدہ، توند، وڈا ڈھڈ

اوجھا: (سن، نڈ) 1۔ پڑھاؤں والا، اُستاد 2۔ میٹھل اتے گجراتی براہمن،
 میٹھلا دے براہمن دا گوت، براہمن اُستاد

اوجھا کوجھا، (نڈ، مفت) ایویں کیویں، وچارا، نمانا جیہا، لسانا ماڑا

اوجھاں: (حرف تشبیہ) اوس ورگا، اوس جیہا

اوجھڑ: (نڈ) اوجھری دا کتیر، وڈا معدہ

اوجھری: (مو) اوجھڑی، آنتاں، وڈی آندر جیہدے وچ جانوراں دا
 فصلہ جمع ہوندا اے، معدہ، پچونی

اوجھڑ: (نڈ، مفت) 1۔ جتھے جنگل جھاڑیاں گھلے لے میداناں پاروں

راہ نہ لہیے، بیابان، ویرانہ 2۔ اولارستہ، ٹیڈھارستہ، بکھڑا راہ، گراہ،

مٹھا سڈھا راہ 3۔ بھلیا ہویا، زلیا ہویا، جھل واٹ 4۔ اوکھا راہ،
 مٹھا راہ

اوجھڑ بوجھڑا، (نڈ) کولا، بہت بھارا، اوٹ پٹانگ

اوجھڑ پین، (مخا) گراہے پین، بھلن

اوجھڑ جاون، (مخا) دیکھو: اوجھڑ پین

اوجھڑ راہ، (نڈ) 1۔ اوکھا پنڈا، جنگل نیلے دارستہ، کراہ 2۔ بے

اودے: (سن، ند) 1- سورج دا چڑھنا، چڑھاؤ 2- گریہ یاں تارے

دا آکاش وچ دکھائی دینا یاں چڑھنا

اودیا: (مو) 1- جہالت، ان پڑھتا 2- بے وقوفی

اودیس: (نم) اوس دن، اوس روز

اؤڈ: (ند) 1- دھرتی دے اندر لے بحیث جانن والی اک ذات ایس

ذات دے لوک اکثر روز وئے وغیرہ پٹ کے کدھدے نیں تے

کھوہ لاندے نیں اتے تجربے توں اندازہ لا کے دس سکدے

نیں کہ کھارا تے مٹھا پانی کس طرحاں دی زمین پیٹھوں نکلداسے،

لوکی ایہناں کولوں پُرانے (دبے ہوئے) گھوہاں نوں لہن وچ

دی بہت مدد لیندے نیں 2- بھید بکریاں پالن والے 3- کچیاں

کدھال اُسارن والیاں دی اک ذات 4- اک ہندو قبیلہ جو ٹردا

رہندا اے

اؤڈا: (حرف تشبیہ) 1- اوس جڈا، پرلی چیز جڈا، پرلے بندے جڈا،

اوہ جوڑا، اونا وڈا، اوڈا اکڈا، اوہناں جڈا، اُتتاہی وڈا جڈا پہلوں سی،

ویسے دا ویسا، نہ ودھ نہ گھٹ 2- (ند) وڈا ٹوکرا

اؤڈا کوڈا، (ند) گھٹیا ہویا

اؤڈا کیڈا، (حرف تشبیہ) اؤڈا ای

اؤڈاں دیاں اٹاں: (مو) پیلی نوں پانی لاون گروں وتر وچ

چیرے دیکے بنائیاں ہوئیاں اٹاں جیہدے نال اؤڈا ساری کر دے

نیں، چلاں، چمیاں، چماں

اؤڈا ہے: (نم) خام خیالی، ہوائی قلعے

اؤڈا ہیں: (ج، نم) اودھروں، اوس پاسیوں

اؤڈاھوں: (ج، نم) اودوں، اوس ویلے

اؤڈا یاں: (نم) اوس پاسے، اودھر

اؤڈک: (ند) طوفان، واہ ورولا، جھکھرو

اؤڈنی: (مو) اوددی وہی، اؤڈ ذات دی سوانی، زنانی

اؤڈو: (ند) پنجاں سُراں دا راگ جیویں مال کونس تے ہندول وغیرہ،

نیزے

اؤڈوں: (ج، نم) اودوں، اوس ویلے، اوتھوں، اودھروں

اؤڈھا: (ند) چم دا ٹوٹا، سوار دی کانھی وچ برچھا اڑاون واسطے جیہڑا چم

دا ٹوٹا لگا ہوندا ہے، رکاب، تسما، تند دا اک حصہ، گھوڑے دی پٹی

دے سرتے لگا ہویا چم دا ٹوٹا

اؤڈھاوون: (مصدر) پہناونا، سروپا دے روپ وچ پہناونی دینا

اؤڈھاوونی: (مو) پتی، اڈھاوونی، دوپٹہ، اُتے لین والی اودھنی

اؤڈھر: (ند، صفت) پردا، اوجھل، پردے دے جھجھے، لگیا، غائب،

اؤڈھ

اؤڈھر بھاتی، (ند) ضمیر غائب

اؤڈھراون: (مصدر) اوجھل ہو جاون، لگ جاون، اولھے ہوون

اؤڈھرن: (مصدر) اکھوں اولھے ہوون، اوجھل ہوون، لگ جاون،

غائب ہوون

اؤڈھک: (پوا، مو) آس، اُمید، اچھا، خواہش، رکھ

اؤڈھکا: (مو) دیکھو: اؤڈھک

اؤڈھن/اؤڈھنا: (مصدر) پہننا، تن تے کپڑا پاون، تن ڈھکن والا

کپڑا، زنانی دے سرتے لین والی پٹی، وڈی اودھنی، اُتے لین دا

کپڑا، چھوٹی چادر

اؤڈھنی: (مو) زنانیاں دے سرتے لین والی پٹی، ساڑھی

اؤڈی: (صفت) اوس جڈی، اودی، گھات، اوہ تھاں جس دی اوٹ

لے کے شکاری نشانہ لایا کر دے نیں، مورچے وانگ بنائی ہوئی

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

دل گیر ہونا، دل ڈھے جانا، حوصلہ چھڑنا 2- اُلجھ جانا، پریشان ہونا

3- کوئی گل سن کے ڈر جانا

اودرو: (نذ، صفت) اودر جان والا

اودریا: (نذ) اُداس، پریشان

اودریا ہوون، (محا) اُداس ہو یا ہوون، پریشان ہوون

اودریا ہو یا ہوون، (محا) ویکھو: اودریا ہوون

اودر پواں: (نذ) اودرن دی حالت، اُداسی

اودکا فر: (نذ) جن، دیو، قد کاٹھ والا

اودن: (نم) ویکھو: اودن

اودن: (نم) اوس دن، اوس دیہاڑ

اودن کدن، (نم) اودوں کدوں

اودوت: (نذ) سادھو سنیا سی، جس نے دنیا توں کنار کر لیا ہووے

اودوں: (نم) اوس دے نالوں، اوس توں، اوسے دے مقابلے دج

اودوں: (کلمہ ندائیہ) اوس سے، اوس ویلے، تدوں

اودھ: (مو) عمر، عارضہ، پیٹری، لاب، پودیاں دی قلم، داب، عموماً جمع

دے معنیاں وچ ور تیندا اے، سیمہ، حد، ایودھیا

اودھ: (صفت) 1- اُچا، لمبا، اودھ، چنچل، ہنکاری، ابھیمان 2- ادھ زمین

جیہڑی رُکھاں دے پٹھاں ہووے، جتھے کچھ نہ اُٹے

اودھ: (نذ) بھارتی صوبے اتر پردیش دا پوربی حصہ، لکھنؤ ایس دی

راجدھانی ہے تے اجودھیا ایس دا مشہور شہر

اودھ: (نذ) ہوانا، جانوراں دی دُڈھ دی تھیلی

اودھ لت مصری: (مو، صفت) مصر دی بنی ہوئی خاص قسم دی تلوار

اودھا: (نذ، صفت) 1- اوندھا، مُودھا، اُلٹا، متھے پر نے 2- سُست،

سدھرا، جو سُستی دجوں نیویں پائی رکھے

اودھر: (نم) اوس پاسے، اوس طرف توں، اُتل اُتول، اوس ولوں،

اُدھر، پرلوک

اودھرتوں، (نم) اوس پاسے توں، اودھروں

اودھر دیوں / اودھردوں، (نم) اوس پاسیوں، اُتکوں، اتے

ولوں، اوس ولوں

اودھرالنا: (نم) بچل پسین توں مگروں آنا وغیرہ کڈھ لین دا عمل

اودھرلا: (نم) اوس پاسے دا، اُتل دا، اوس ول دا

اودھرن: (مصدر) اُپر اٹھن، ختم ہوون، پار اُتارن

اودھرن ہارا، (نذ) پار ہون دا حق دار، چھٹکارا پاون جوگ، جو ختم

ہو سکے

اودھرنا: (نم) 1- اودھار پاونا، رستار پاونا یاں ہونا، مر جانا، بیماریاں

توں نجات مل جانا 2- قرض توں بچ جانا

اودھروں: (نم) اوس پاسیوں، اوتکوں

اودھم: (نذ، صفت) اُپڈر، دنگا فساد، رولا، بُلُو، شور شرابہ، دم پے جانا

اودھو: (نذ) کرشن جی دا اک ہتر

اودھوت: (سن، نذ، صفت) 1- اودھوت، مست، فقیر 2- سادھواں

دا اک فرقہ

اودھوتیاں: (نذ) 1- اودھوت 2- مست، فقیر، ملنگ، وگنی، گھر باریاں

اتے اودھوتیاں نیں

اودھی: (مو) حد، سما، شرط، معیار، مہلت

اودھی: (صفت) 1- اُلٹی 2- نیویں

اودی: (مو) گھات، شکار کرن دی اوٹ

اودی: (مو) کھٹی، کھیڈن لئی پُیا ٹوہیا

اودے: (نم) اودے، اوس دے

بادشاہ منغل محی الدین عالمگیر والی القاب
اورنگ زیب عالمگیر کے خوش کے دلگیر، (اکھا) ایسے بندیاں
لئی آکھیا جاندا اے جیہناں دا مزاج پل پل بددا اے
اورنگزی دور: (ند) کرڑا سما
اورنگے دی جابری تے نادر دی قادری کس بھلائی: (اکھا)
حکمراناں دے سخت رویے آتے بولیا جاندا اے
اورودھ: (ند) مخالف دا اُلٹ، انوکھتا، میل ملاپ، صلح
اورودھی: (صفت) دیر نہ رکھن والا، جتن
اورہاں / اورہاں: (فم) اُرا نہیہ، ایدھر، ایس پاسے، اتھے، نیزے
اورہاں پرہاں، (فم) ایدھر اودھر
اورہاں پرہاں کرڈیون، (مخا) کھو دیون، چھپا دیون، نظروں
اولھے کر دیون
اورھ: (مو) 1- اک مصالحہ جیہڑا چار وچ پاؤندے نیں جیہدے
نال اچار وچ خوشی پیدا ہوندی اے 2- انکا، اُلجھا، خرابی، وگاڑ
اورھتے: (فم) اُرے، ارا نہیہ، ایس پاسے، کجھ نیزے
اورھو: (فم) دیکھو: اورھوں
اورھوں: (فم) ایدھروں، ایس پاسیوں، اُراہوں، اُریوں
اورھی: (مو) چرخی، چرخوی، چکر
اورینٹل (Oriental): (انگ، صفت) مشرق بارے، مشرقی
اورینٹلسٹ (Orientalist): (انگ، صفت) مشرقی زبانوں دا
عالم، مستشرق
اوری: (مو) 1- کمان دا سرا 2- بونی، نکلے قد والی 3- نالی 4- سیاڑ
5- اوہری 6- کھال 7- کھیتی، کھینڈن لئی پٹیا ٹویا
اوری / اوئی: (ند) ہل دا پاڑا

اک گھائی

اوڈی کیڈی، (حرف تشبیہ) اوڈے دی اوڈی، نہ ودھ نہ گھٹ،
اونے دی اوڈی

اوڈے: (نم) اودھر، اوس پاسے، اودے

اُوڈیل: (نم) دھندلا سایہ، دھندلا عکس یاں پر چھاواں

اور: (ہ) کلمہ عطف 1- ہور، آتے، تے 2- دو لفظاں نوں جوڑن
والا لفظ

اور: (سن، ند) دل، طرف، پاسا، دشا، کنارہ، کچھ، کنڈھا، انت، حد،
سمت، خاتمہ

اور چھور، (نم) 1- حد، بنا، کنارہ 2- ابتداء، انتہا، مذہ 3- اگلا سرا،
اخیر 4- سریر، اُگ سنگ

اور: (نم) 1- پکھیاں دا اکٹھ، پکھیر و آں دا ٹھرمٹ 2- پہاڑی بکتر
3- کنڈیالی جھاڑی

اورا: (مو) اوڈا، کھیت وچ مل نال کدھی ہوئی ریکھا، سیاڑ، لکیر

اورا بھر، (مو) واہن دے سیاڑاں نوں بھر دین والا مینہ، بجائی
لئی کافی مینہ

اورا: (نم) 1- جلاہیاں دا اک سند جس تے سوت دی اٹی چڑھا کے
اوس توں ٹلیاں اتے نرے وندے نیں 2- نامکمل، جو پورا نہیں
3- سُرورکھ، بے علم، جاہل

اوراد: (عر، ند) درد دی جمع، وظیفہ، دعاواں

اوراق: (عر، ند) ورق دی جمع، کاغذ دا اک تا، پرت، کاغذ ورگی
کوئی شے

اوراں: (نم) ہوراں، جیویں لال اوراں

اوراں: (نم) بل دا پاڑا

اوراں: (نم) اُرے ٹوں، اُرانہ، ایدھر ٹوں

اورج: (نم) بل، ان، جیون کتک دامہینہ

اور جھوا کرن: (نم) اکھٹیاں ہون، گھیرا پالون

اُورده لوک: (نم) اُپرلا لوک، سُرگ، آکاش، گنگن، ست لوک،
برہم لوک

اورش: (مو) ایسٹ آباد دے گرد اک اجیہی کھلی جگہ جیہوں جغرافیہ
دے وچ میدان رش لکھیا گیا اے، جتھے پہلے تے بڑے بے
چوڑے زرخیز کھیت ہوندے سن پرہن اتھے مکانات بن گئے نیں،
ایس دا اصل ناں اُرش یاں اورش دیا جاندا اے، ایہہ مقامی پٹھان

(جدوں) قبیلے دی ملکیت اے

اور کشی: (نم) پٹھاناں دی اک ذات

اور کھور: (مو، صفت) سُونہ، پوک، اُگ سنگ

اور کھور لون، (نم) سونہ لون، بھیت لین، اُگ سنگ لین

اورل پرل: (مو) اُرل پرل، وادھے، گھائے، نک سنگ

اورلا: (مو) اک قسم دی پنجابی

اورلا: (نم، صفت) اولاء، اُرلا، ایدھرلا، ایس پاسے دا

اورما: (نم) 1- مغزی، لیس 2- سیون، جوڑ 3- اک قسم دی سلائی

اورمی: (مو) 1- لہر، ترنگ، موج 2- بھٹکھ، پیاس 3- گرمی، سردی

4- لوبھ، موہ 5- بڑھاپا 6- شوق، موت 7- ڈکھ، تکلیف، غم

8- روشنی، پرکاش 9- بھرم 10- پھرتی، تیزی 11- پیدا ہونا، فرض،
پنجلی، عاجزی، خود بلنا، فنا ہونا، ایہہ چھ ارمیاں نیں

اورنگ: (نم) 1- کپڑے دا کارخانہ 2- کپڑا بنان والی فیکٹری

اُورنگ: (فا، ند) 1- تخت، بادشاہی تخت 2- اک قسم دا بھٹل

اورنگزیب: (نم) 1- تخت نوں سجاون والا 2- ہندوستان دے مشہور
(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

اڑھنا بچھونا، (ند) 1- بستر، سوت، رضائی، لیف 2- ہر ویلے کم
آون والی شے 3- دتیرہ، عادت، کم دھندہ
اڑھنا بچھونا بناون، (محا) کے نوں اپنی عادت دا حصہ بناون،
کے شے کولوں ہر ویلے کم لین
اڑھنا وچھونا، (ند) دیکھو: اڑھنا بچھونا
اڑھنی: (مو) اڑھنا دی تغیر، چھونا پرنا، چچی، دوپٹہ، چادر
اڑھنی بدلن، (محا) اک دو جے دے نال چچی بدلن، مونہہ بولی
بھین بناون

اڑھے: (پو، ند) مشکل، اوکڑ، تکلیف
اڑھی: (مو) پونے چار سیر دی پڑوپی، ناپن دا اک پیمانہ
اڑھی: (مو) لکڑی دا شہتیر، لکڑی دا بنیم
اڑے: (صفت) حداس، حد بندی، نقلی، چوکیدار، مورے
اڑے تول اڑاڑے تک: (نم) سارا، کُل سُوہ، کُل گنتی،
سارے ہی، مڈھ توں انت تک

اوار: (ند، صفت) 1- ہتھیار، سندکار گہراں دے کم کرن دے ہتھیار
2- چتر آدمی، چلاک آدمی 3- ہتھ ٹھوکا، کٹھ پتلی
اوارگی، اوارازی: (مو) اکائی، ڈکھ، بے زاری، اداسی
اواران: (عر، ند) 1- وزن دی جمع 2- بھار، بوجھ 3- تول 4- تول
دے وئے 4- علم عروض دے مطابق شعر دیاں بحر اس
اوس: (مو) 1- اوس، تریل، شبنم 2- اداسی

اوس پون، (محا) 1- تریل پون، شبنم پون 2- اداسی چھاوون
اوس: (صفت) بے وی، جیہڑا اوس وچ نہ ہووے، ماڑا، مجبور
اوس: (اشارہ ضمیر، واحد غائب واسطے) اوس نے، اوہنے، دوجے
نے، پرلے نے

اوس جے، (حرف تعظیم) اوہدے ورگے، اُجیہے، اوداں دے
اوس دن، (نم) گزرے ہوئے فلاں خاص دن
اوس کوس، (پو، ضم) اوس کس، اوسوں، کہوں
اوس کی، (پو، ضم) اوس نوں، اوسوں
اوس لے، (نم) اوس ویلے دا مخفف
اوس نا، (ضم، پو) اوس دا، اوہدا
اوساس چلانا: (محا) ہو کے ہاواں بھرنا، ٹھنڈے ساہ لینا، غم نال ہوکا
آہ بھرنا، وگئی: 'نال افسوس اوساس چلایا آتش سرد کرائی'
اوسان: (ند) ہوش، حواس، چچیتی، سُرَت، سوچھی، ہو کے ہاواں بھرنا
اوسان خطا ہونا، (محا) سُدھ نہ رہنا، گھبرا جانا، بوٹیل جاون، حواس
قائم نہ رہنا، سُرَت بھلنا
اوسان مارے جانا، (محا) دیکھو: اوسان خطا ہونا
اوسٹا: (فا، مو) 1- پارسیاں یاں زرتشتیاں دی مذہبی کتاب جیہدے
وچ مذہبی تعلیم دے قاعدے اصول، عبادت دے طریقے تے
ذعاواں لکھیاں ہوئیاں نیں 2- ایہہ کتاب "ہنجافشی وحد" دی یاد
گاراے، جیہڑی 33 ق م وچ سکندر دے حملے وچ ضائع ہو گئی سی،
موجودہ اوستا اشکانی عہد توں لگ کے ساسانی عہد دے وچکار مرتب
ہوئی قدیم اوستا دے تن نسک سن
اوستار: (ند) استار اصل وچ ایس توں مراد اوستا پڑھان والا سی جیہڑا
بعد وچ اُستاد بن گیا
اوستھا: (ہ، مو، صفت) 1- دشتا، حالت 2- عمر
اوستاونا: (نعم) دکھرا کر دانا، اُچیرنا
اوسٹن: (مصدر) 1- دکھ ہو جاون، علیحدہ ہوون 2- چیتے آون
اوسٹنا: (فل) اوچٹنا، دکھرا ہو جانا، اُکھڑنا، جیویں کندھ توں پلستر
(پہلی جلد)

اوڑک نیویاں دے پانی نیویں نوں جان دے نیں، (اکھا) ہر
شے اپنے اصل دے مطابق ای اپنا آپ ظاہر کردی اے
اوڑک ہو جانا، (حما) ات ہو جانا، حد یاں اخیر ہو جانا، مگنا، مرنا
اوڑکا: (مو) اوڑ، آر، سیاڑ، ہل دی سیں
اوڑن: (ہ) ند، ڈھال

اوڑن: (مصدر) 1- فصل دا سڑسک جانا، پٹھیاں دج کھوتن پیدا
ہوون 2- مینہ نہ پین، قحط سالی دی وجہ توں فصلوں داسک جانا
3- تجھن، چیتے آدن، پٹھیاں دج کھوتن پیدا ہوون
اوڑنا: (فل) مینہ نہ پین کر کے فصلوں نوں سوکا لگنا، اوڑکارن چری
دا زہریلا ہونا، جس نوں کھا کے پٹو آ پھر جاندا ہے تے اکثر موت
ہو جاندی ہے

اوڑھ: (فمر) اوڑھن مصدر توں امر، پہن، اُتے لے

اوڑھ پوڑھ، (ند) دیکھو: اوڑ پوڑ

اوڑھ لون، (حما) 1- بدن اُتے چادر لون، کوئی کپڑا پادنا 2- کس کم
نوں اپنے ذمے پالون

اوڑھا: (ند، صفت) اُرے، اُسلا، ایڈر، ایڈرلا

اوڑھاوون: (مصدر) کسے نوں کپڑے پواون، کسے دے بدن یاں
سرتے چادر دیون

اوڑھن: (مصدر) 1- بدن اُتے چادر وغیرہ لون، ننگ ڈھکن، پہن

2- دتیرہ بناون، عادت کر لون 3- تجھن، چیتے آدن، ہتھ آدن
، ہوون، ہو سک

اوڑھن بچھاوون (وچھاوون)، (حما) 1- کسے شے نوں ہر ویلے

استعمال کرن 2- روز دا کم دھندا

اوڑھنا: (ند) اوڑھن والی کوئی شے، چادر، لوئی، کبل

اوڑا: (حرف تفسیم) اوہدے ورگا

اوڑا: (ند) 1- اُچنا، ڈراوا، بھجکا، نقلی، چوکیدار، بڈاوا 2- ڈچر

اوڑا: (ند) 1- پنجابی گورکھی دا پہلا اکھر، کرم دج پہلا یاں مذھلا
2- تھوڑی گھاٹ، کمی، قحط، کال 3- گوڑھا، تیز، زیادہ 4- حد، بنا،
اخیر، اوڑک انت

اوڑا اکھر مہر برابر ہونا، (حما) ان پڑھ ہونا، بے علم ہونا

اوڑا بنا، (ند) انت، حد، اوڑک، اخیر

اوڑا پون، (حما) کال پون، ٹھکھ پون

اوڑا نہ جانن، (حما) بالکل ان پڑھ ہون، الف بے نہ جانن

اوڑاں: (کلمہ احترام) ہوواں، صاحب

اوڑاں: (مو) سوکے، مینہ نہ پین پاروں لگن والے تاجیہناں دے

سبوں فصلوں سڑسک جانیاں نیں، خشک سالی

اوڑاونا: (فم) حد بندی کرنا، اوڑک بھنا

اوڑر: (صفت) بھڑانے والا (راہ)، اوڑڑ

اوڑڑ: (ند) جنگل، بکھرا راہ

اوڑک: (صفت) انجام، انت، اخیر، خاتمہ، قیامت، آخر کار

اوڑک بچا مولیا! توں ہئی بہنا، (اکھا) کسے کم دے کرن دی ضد کر

لین اتے ایجیے بندے واسطے بولیا جاندا اے جیہدے بارے پک

ہوئے کہ اوہ ایس کم کرن جوگ نہیں تے دچے ای مچھ بیٹھے گا

اوڑک بننا، (ند) حد بندی کرنا

اوڑک چھوہا، (ند، صفت) ڈاواں ڈول، ایویں ڈگ پین والا

اوڑک دا، (ند، صفت) بہت زیادہ، ڈیر سارا

اوڑک سبھ نے مرنا اے، (اکھا) حیاتی عارضی تے فانی اے،

انت سبھ نے جانا اے، اتھے کسے نہیں رہنا

اُڙھ: (سن، مو) دوا، جزی بوٹی، دھات، جیہڑی بطور دوا استعمال

ہودے

اُڙھ ہالا / اُڙھ ہالیا: (سن، ند) دواخانہ، مطب، ہسپتال

اُڙھٹا: (مو) ضرورت، لوڑ

اُڙھر: (مو) خس، پٹھی دی جزی جو خوشبو والی ہوندی ہے، ایس دیاں

پکھیاں تے ٹوکریاں بندیاں نیں

اُڙھیر سار: (نم) سویرا ہوندیاں ہی، بھرے، وڈے ویلے، سویر سار

اُوصاف: (عر، ند) وصف دی جمع، خوبیاں، اچھائیاں، گُن، ہنر

اُڙھرا: (ند) پیچھ، اُبلے ہوئے چاولاں دا پانی، مایہ

اُڙھرا: (عر) قول میرا جے پورا کرو گے

اُوقات: (عر، ند) 1- وقت دی جمع 2- ویلے، سہ، مدت 3- بطور

واحد بمعنی حیثیت مالی حالت، حیثیت، محبت، پہنچ، توفیق، سک،

مجال، طاقت، فرصت، مقام، مرتبہ

اُوقات بجھان، (روز مرہ) اپنی حیثیت نوں پچھان، طنزاً

آکھدے نیں

اُوقات چلی جانا، (مح) گزر بسر ہوئی جانا

اُڙک: (ہ، ند) 1- بک 2- دونہہ ہتھاں دا پیالے وانگوں جوڑنا، دونہہ

لپاں دا جوا 3- دونہہ لپاں وچ جسی شے آجاوے 4- پانی پین لئی

دوہیں ہتھاں نوں جوڑ کے پیالہ بنانا، لپ، بک، دونہاں ہتھاں

نوں جوڑ کے پین والا

اُڙکا: (مفت) بیلکل، اُکا پکا، چکدا

اُڙکاڑا: (ند) 1- گاواں، بکریاں دا واڑا، بہک 2- پنجاب دا اک مشہور

تجارتی شہر جیہداں تاں پرانے ویلے ”اُکا نہہ“ رکھ دی نسبت نال

اُکا نہہ والا پیا کیوں جے گنجی بار دے ایس علاقے وچ اُکا نہہ

کثرت نال ہوندا اسی ”اُکا نہہ“ والا ہولی ہولی ”اُڙکاڑا“ بن گیا،

اُڙکاڑا لاہوروں کراچی جاندیاں ہویاں اسیاں میلاں دے قاصے

تے واقع اے، اک خیال ایہہ دی کہ اپنے لفظی معنیاں دے لحاظ

نال چونکہ اُڙکاڑے دے علاقے دی گاں وڈھ دین وچ بہت مشہور

اے ایس لئی ایہہ تاں ایس حوالے نال پے گیا ہودے 2- گلابان

دے رہن دی تھاں، آجڑی یاں چھیر ودا گھر

اُڙکاں چوکاں: (مو) 1- بھلاں 2- سُستی، آکس 3- فضول تے

بے کار کم

اُڙکاں چوکاں وچ دن کڈھن، (مح) 1- سُستی وچ دن

گزارن 2- بے کارکماں وچ دھاڑی ضائع کرن

اُڙکت: (مو) اُڙکت، مندا حال، اُڙکت، مصیبت

اُڙکت: (ند) اعراب، دی ماترا داناواں جیویں: ”گُری“

اُڙکر: (حرف تہیہ) اوویں ہی، اوے طرحاں ہی

اُڙکر: (پو، مو) کھلی ڈنڈے وچ ڈنڈے اُتوں کھلی دے بڑکان دی کور،

نچی، ٹل

اُڙکرا: (ند) پورنا، عموماً جمع دی شکل وچ درتیندا اے

اُڙکرن: (مصدر) ویکھو: اُکرن

اُڙکرے: (ند) اُڙکا دی جمع، پورنے، پچھنی دے اُتے پائے اکھر

اُڙکرے پاوان، (مح) پورنے پاوان، سکھاو لئی حرفاں دے کچے

نشان بناو تاں جے سکھن والا اوس دے اُتے اُتے لکھے

اُڙکڑ: (ند) اُڙکھ، چتا، کشت، مُشکل، زکاوٹ، مصیبت، ڈکھ

اُڙکڑ پاوان، (مح) مشکل کھڑی کرن، چتا پاوان، مصیبت پاوان

اُڙکڑ شوبا، (ند) بدن دا غیر متوازن ہو کے ڈگن نوں ہون دی

حالت

(پہلی جلد)

پلاک ڈکھتری

اکھڑتا

اوسر: (پوا، مذ، صفت) آس لگن والی، نویں ہون والی (جھوٹی وغیرہ)

اوسر: (ہ، مذ) 1- راگ دی تال 2- ویلا، وقت، موقع، سبب، ڈھو،

افسر، بھوک 3- اوکھ، ڈکھ، چٹا 4- بنجر، ان اُچھاؤ دھرتی، بکر، تھور

اوسر پوسر، (صفت) بے ڈھب، بے ترتیب

اوسر پھس، (پو، مذ) اثر

اوسر جھوٹی، (پوا، مذ) آس لگن والی جھوٹی، اوہ جھوٹی جو حاملہ

ہوئے

اوسر چکن، (مصدر) 1- ویلیوں گھنچمن، گھنچس جادون 2- بے تال ہو

جادون

اوسر وقت، (مذ) نازک موقع تے، اوکھے ویلے

اوسرا: (ہ، مذ) ویلا، داری، دور

اوسراں: (حرف تہجیہ) اوس واگوں، اوس طرحاں، اوس طریقے تال

اوسط: (مو) 1- درمیانہ درجہ 2- دڑا، مہنگے ستے داسوتا 3- کچھ رقماں

دے جوڑنوں اوہناں دی تعداد تے تقسیم کرن تال جو تعداد جواب

وچ آوندی ہے اوس نوں اوسط آکھدے نیں، کچھ رقماں اوہناں

دی دتی رقم تے تقسیم کر کے نکلیا جواب

اوسط گرمائی، (مو) درمیانی حرارت، اوسط گرمی

اوسط مل، (مذ) درمیانے درجے داخل، کھیاں چیزاں دے مل

نون جوڑ کے اوہناں چیزاں دی تعداد تے تقسیم کرن تال جو قیمت

آوندی ہے اوس نوں اوسط مل آکھدے نیں

اوسط ویگ، (مذ) اوسط رفتار، کسے خاص سے وچ رفتار دے اتار

چڑھاؤ دی اوسط رفتار

اوسطاً: (نم) درمیانے درجے دا، وچکارا، برابر دا

اوسلے: (نم) اوس ویلے، اوس وقت، اوس سے

اوسن: (مصدر) اُسن، اُسن، اُسن، سرن، گلن، ترگن

اوسن: (مصدر) نقل مکانی کرن

اوسو: (مذ) اک بوتا جس دے بیاں وچوں تیل نکلد ا ہے

اوسوس: (مذ) افسوس، ڈکھ، (افسوس دا وگڑیا روپ)

اوسی: (مو) اوس ہی دا مختصر روپ

اوسی: (مو) اک طرحاں دی شکل جو دھرتی اُتے کچھ کے لوک کے گل

دا قیافہ لاوندے نیں

اوسے: (ضم) اوس ہی، اوہ ہی، اوہنے، اوس نس

اوسے آں، (پو، ضم) اوسے نوں، اوہنوں ای

اوسے کی، (پو، ضم) اوسے نوں، اوہنوں ای

اوسے لے، (نم) اوسے ویلے دا مخفف

اوسے تا، (پو، ضم) اوسے دا، اوہدا ہی

اوسیاں پاونتا: (محا) 1- کسے کم دے ہون یاں نہ ہون بارے غیب دا

فیصلہ لینا، قیافہ لاونا 2- بہت صبر وچ ہونا

اوسیش: (صفت) سادھارن، معمولی، عام جیہا

اوسیکھ: (مو) چک، پڑھاؤ، سکھوات

اوسیکھنا: (نعم) اوسیکھن دا کم، چک دینا

اوش: (سن، نم) ضرور، لازمی ہی، یقینی

اوشا: (مو) سداچ نکلن دا ویلا، سویر دا چان، تڑکا ویلا، (ہندوؤاں

دی اک دیوی، کام دیو دے پتر اندر دھ دی بیوی)

اوشی: (صفت) ہوشاں سمبندھی، اوہ اکھر جیہناں نوں بلھاں تال

بولیا جاوے

2- خراب ہو یا چار یاں دانہ

اوکھرا: (مفت) ہو ر اوکھا

اوکھری: (مو، مفت) کچھ بہتی اوکھی، اکھیری

اوکھی: (مو، مفت) مشکل، اوکھ، دشواری

اوکھی آہن، (محا) مصیبت آہن، مشکل آ جاو

اوکھی آون، (محا) دیکھو: اوکھی آہن

اوکھی ڈھکنی، (محا) اوکھنی بنی

اوکھی سوکھی، (نم) جیویں کیویں

اوکھی گزارن، (محا) مشکل نال گزارہ کرن، غریبی دی زندگی

گزارن

اوکھی گھائی، (مو) اوکھا کم، مشکل پنیدا

اوکھی گھری، (مو) مشکل ویلا، بھیڑ

اوکھے: (ند) 1- اوکھا دی جمع 2- مشکل، تکلیف 3- تنگ، بیڑا، اوزار

4- تھرا، کانھ

اوکھے سے، (ند) مشکل ویلے، مصیبت دے دن

اوکھے ویلے، (ند) دیکھو: اوکھے سے

اوکھیار: (ند) دشوار، سختی

اوکھیاں: (مو) اوکھی دی جمع، مشکل، مشکل، مشکل نال

اوکھیاں ہون، (محا) دکھ بہن، چتا وچ ہون، کھینچل کرن

اوکھیائی: (مو) مشکل، مصیبت زدہ، مشکل نال، اوکھا، تنگی، دکھ، کشت،

آفت، سختی

اوکھیرا: (ند، مفت) بہتا اوکھا، مشکل

اوکھیریاں: (مو، مفت) اوکھیری دی جمع اے جہدے معنے نیں،

بہت مشکل

اوگھیہ: (ند) اکا نہ، اکوانہ، پھر دانہ، فراش

اوگ: (ند) 1- اک خاص ساخت دی تقریباً 6.5 انچ لمبی تے 3.2

انچ موٹی گول لکڑی جیڑی کسان ہل وچ اوس جگہ لاؤندے نیں جتھے

ہل نوں ٹکدا تے پھال نوں جوڑیا جاندا اے لیہدے نال ہل

مضبوط ہو جاندا اے تے فیر جدوں دی ہل ڈھلا پنیدا اے تے

ایس لکڑی تے ضرب لا کے دوبارہ ہل نوں مضبوط کیتا جاندا

اے 2- چکر، پھانا

اوگا: (ند) 1- پٹا، گولا 2- بختی دا اٹلا حصہ

اوگار: (ند) ٹکا گوبا، پاہ

اوگارا: (ند) 1- اک قسم دی سردیاں نوں اُگن والی اک خوردہ بوٹی

جیڑی ساگ وچ پیندی اے، ہاتھ ورگا ان 2- چولاں دی گاڑی

جچھ 3- رکھا، گھبوتوں ہٹاں

اوگان: (ند) افغان، پٹھان

اوگانن: (مو) پٹھان دی زنانی، تیویں

اوگانی: (مو) 1- پٹھاناں دی بولی، پشتو 2- افغانی

اوگاہ / اوگاہا: (ند) گواہ، شہادت

اوگایا: (ند) 1- جانور لئی گھاہ دا اک قسم 2- گواہ، شہادت

اوگت: (ند، مفت) 1- بھیجا ہویا، ٹھیا ہویا 2- ہٹیا ہویا 3- بیکتا، بے

پھل، اچھل، فضول، ضائع 4- بھیڑا رستہ، بھیڑے پاسے، فنا کرنا،

برباد کرنا، تباہ کرنا

اوگت بولن، (محا) فضول بولن

اوگت: (سن، ند) 1- تاس نہ ہون والا 2- پریشتر

اوگرا: (نم) دیکھو: اوگارا

اوگراہ: (ج، نم) اوگراہی کرنا

اوکھ: (نہ) اوکھیا، مشکل، کھچل، چتا، کشت، اول، ڈکھ، جبال،

ان پدھر

اوکھ سوکھ، (نہ) ڈکھ سکھ، اُچی نیویں

اوکھ سوکھ جھلن، (نہ) اُچی نیویں سہون، ڈکھ سکھ برداشت کرن

اوکھ سوکھ نال، (نہ) اوکھیاں سوکھیاں، جیویں کیویں

اوکھا: (نہ) صفت 1- مصیبت داسا، اوکھا ویلا، اوکڑاں بھریا (کم)، ڈکھی، ناراض، رُسیا ہویا، تنگ 2- آکر خان، مغرور، رچھڑی باز، فساد، جھگڑالو

اوکھا اوکھا بولن، (نہ) غصے نال گل کرن، دنگیاں بولن، دکھیں بولن

اوکھا اوکھا بولنا، (نہ) دکھیں بولنا، ناراضگی دی گل کرنا

اوکھا بھارا ہون / اوکھے پتن پھسنا، (نہ) اوکھیاں ہونا

اوکھا تھین، (نہ) تنگ ہودون، غصے وچ ہودون

اوکھا سکھلا، (نہ) کچھ مشکل نال تے کچھ آسانی نال، کسے نہ

کسے طریقے نال

اوکھا سوکھا، (نہ) صفت 1- تنگی پھنگی نال، جیویں کیویں

اوکھا کرن، (نہ) تنگ کرن، پریشان کرن

اوکھت: (پو، مو) اوکھ، اکھیا، مصیبت، تکلیف

اوکھت سہارن، (نہ) مشکل برداشت کرن، اوکھیاں تھلن

اوکھت سہون، (نہ) دیکھو: اوکھت سہارن

اوکھد: (مو) دوا دارو، ڈکھ دور کرن والا

اوکھدی: (سن، مو) دوا دارو، روگ نوں ہٹاؤن والی شے

اوکھر: (نہ) 1- بچیا کھچیا چارا، کھرلی وچ بچیاں کھچیا پٹھا دتھا، آخور

پلاک ڈنٹری

(پہلی جلد)

اوکر شوبا ہودون، (نہ) بدن داک پاسے نوں اُرن

اوکر گھٹن، (نہ) دیکھو: اوکر پاؤن

اوکر لونا، (نہ) اڑک لاؤنا

اوکر وچ بانہوڑن، (نہ) مشکل وچ مدد لئی آؤن

اوکر وچ پھسن، (نہ) مشکل وچ پھسن

اوکر اُل: (مو) اوکر دی جمع

اوکر اُل سیکن، (نہ) اوکھ جھلن، ڈکھ سہون، مشکلاں دیکھن

اوکر اُن: (مصدر) اڑن، اگانہہ نوں چھکن، کوڈیاں ہون، جھکن، بھکن، بھفن،

نیڈھا، مشکل وچ پھسن، لاچار ہودون

اوکر نا: (فل) دیکھو: اوکر

اوکر و: (نہ) شریر نوں اگانہہ اُلا کے ٹھکيا ہویا، اگوں نواں تے

پچھوں اُچا جیویں مل دا لگو ہو جاندا ہے

اوکر و ہل، (نہ) جس ہل دے پھالے دی موہری زمین نوں لگے

پرسارا لگو نہ لگے

اوکر ٹی: (صفت) اوکھ، مشکل، اڑی، بکی

اوکسر: (نہ) 1- موقع، ویلا، وقت، سماں 2- اوکھ، چتا، ڈکھ

اوکلی: (صفت) اوک درگی، بک درگی

اوکن: (پو، حرف تفسیر) اوس وانگ، ادھری طرحاں، اوس واکن، اُنج،

او دیں

اوکن: (مصدر) 1- اُلٹی کرن، اہلن، اُکین 2- ٹھی نوں ڈنڈے اُتے

بھڑکان، بچیاں پاؤن

اوگُو: (پو، کلمہ تاسف) 1- ہائے ہائے 2- (نہ) ظلم دا اشارہ، برباد

ہونا، ظلم، قہر، جبر، ستیا ناسی

اوکوں: (ضم) اوس نوں، اوہنوں

اَوَّل: (عر، صفت) 1- پہلا 2- چنگا، اعلیٰ 3- اللہ تعالیٰ دا اک صفاتی ناں
4- مذہ، ابتدا، آغاز 5- جیہڑا اول دانہ ہووے، بے ڈھبنا، بے سُرا
6- اوکھ، مشکل، مصیبت، اُدھر

اَوَّل آخر، (عر، نم) پہلا، اخیرا، مذہلا، جھکیکولا، پہلا تے اخیرا،
اگے چلے

اَوَّل اَوَّل، (عر، نم) پہلا، شروع دا، مذہلا

اَوَّل حاضر، (روزمرہ) سبھ توں پہلا تئیں، بسر و چشم

اَوَّل درجہ، (صفت) ودھیا، عمدہ، مذہلا، پہلے نمبر تے، پہلے نمبر دا

اَوَّل درجے دا، (مذ، صفت) سبھ توں چنگا، بہت سُھرا

اَوَّل نمبر، (صفت) دیکھو: اول درجہ

اَوَّل: (مو) 1- طور طریقہ، عادت، رسم رواج 2- خاندانی وقار، خاندانی
رواج، خاندانی سبھا جو اک نسل توں دوجی نسل دے وچ منتقل
ہوندے نیں

اَوَّل آل کے، (نم) گھیر گھار کے

اَوَّل بھنن، (محا) عادل چمڑاون

اَوَّل بھوم، (مذ) طبعیات دا علم

اَوَّل پون، (محا) لت پون، عادت پون

اَوَّل جُلُول، (صفت) 1- بے سر پیر، فضول، بکواس 2- اولامولا،

بُذھو، بے وقوف 3- بے ڈھبنا، بُھدا، ان گھڑت 4- فضول، بیہودہ،

بے ڈھنگا، بے معنی بول

اَوَّل جُلُول بولن، (محا) فضول گلاں کرن، فضول بولی جاوَن

اَوَّل سُنڈھا، (مذ) سُنڈھا، گلٹی

اَوَّل سول، (صفت) اُلٹا سِدھا، اوکھ سوکھ، نرمی سختی، چنگ مند،

مُٹھ سِدھ، ونگ سِدھ

اَوَّل فول، (صفت) داہیات گلاں، گالھ مند
اَوَّل فول بکِن، (محا) داہیات گلاں کرن، گالھ مند اکرن، بکواس
کرن

اولا: (ف، مذ) مینہ وچ ورھن والا برف دا گرولا، گڑا

اولا پون، (محا) عکس پون، پرچھاواں پَن

اولا پینا، (محا) 1- زنانی یاں گنوجھ وغیرہ جانور دے بچہ جنم سے

بچے دا پیر وچ مروڑی کھا جانا تے پیدا ہون سے اوکڑ پینا، ولا پینا،

آندروں پینا 2- بچی بچے دی پیدائش ہونا

اولا ڈیون، (محا) اولھا کرن، پردہ کرن، حفاظت کرن

اولا سار، (مو) اک طرحاں دی صاف کیتی ہوئی گندھک

اولا گھنن، (محا) حفاظت دا دعویٰ کرن

اولا مولا، (پوا، صفت) آلا بھولا، سدھا پدھرا، بدھو، کملا

اَوَّلّا: (صفت) چندرا، بھیڑا، جس نوں دل نہ ہووے، بے ڈھیا، کولا،

کُٹوتا، الٹا 3- اک مشہور رکھ تے اوس دا پھل

اَوَّلّا: (مذ) 1- اولھا، پردہ، اوٹ 2- ہیولا، عکس 3- کھین گاہ، گھات

4- بُدا، مشکل، مُٹھا

اَوَّلّا سولا، (مذ، صفت) مُٹھا سِدھا، ونگ ٹیڈھا، اوکھا سوکھا

اَوَّلّا: (مذ، صفت) اُرلا، ایڈھرلا

اولاوا: (عر، مو) ولد دی جمع، سنتان، بال بچے، نسل، اولاد، جد، اُتر،

وارث، دھیاں پُتر، ڈھڈول جے

اولاد آدم، (عر، مذ + مو) آدمی، انسان، بندے

اَوَّلار: (مذ، صفت) 1- اُلا رتوں 2- جھکاوا، جھکیا ہویا، گڈے،

ریڑھے یاں تانگے وغیرہ دے پچھلے پاسے ول بھار دا بُٹھا ہون

پاروں اگلے پاسیوں اُتانبہ نوں ہو جاوَن دی حالت 3- جذبہ،

(پہلی جلد)

اگرانی: (مو) 1- اگرانی 2- وصولی، ادھار دے پیسے دی واپسی دا مطالبہ

اوگرٹ: (صفت) لوگر، کپاہ جو پنجاہ کے رضائی دج بھری جاوے
اوگرٹا: (ند، صفت) 1- رکھا، بدذائقہ 2- گاڑی چمچھ، گھیتوں بغیر
اوگل: (مو) اگلی، بنگالی

اوگل: (ند) 1- اوگرے نالوں ذرا کو وکھرا ان جو اکثر پنجاہ دے دریاواں دے کنڈھے ہوندا ہے 2- اُتے آئی ہوئی گل یکیل سلہ،

سیلاب، زمین وچوں پھٹ کے نکلیا ہو یا پانی، سیم سیم
اوگن / اوگن: (ند، 1- گن دے اُت، بغیر کے خوبی دے 2- بدی، بُرائی، خرابی، بے ہنری، گن دی مند، گناہ، خامیاں، تھوڑاں، گناں توں پنا، جرم

اوگن آرا، (صفت) گناہگار، پنا گن دے، پنا کے خوبی دے
اوگن ونت، (ند) اوگن والا، قصوروار، دوشی، مجرم
اوگن ہار، (صفت) اوگن والا، قصور والا، اپرا دمی، پاپی، بے گن
اوگن ہارا، (ند) دیکھو: اوگن آرا

اوگن ہاری، (مو، صفت) گناہگار، جیہدے وچ کوئی خوبی نہ ہووے

اوگنا: (ند، صفت) کڑوا، کسلا، عیب دار

اوگنہار: (صفت) غلطیاں کرن والا، جس وچ کوئی گن نہ ہووے،
زگن، دگنی: اُکھے دھیمے اوگنہار ایس ہوئے دھر دے (نجم)

اوگنہاری: (مو) گناہگار، جیہدے وچ کوئی خوبی نہ ہووے
اوگنے: (ند) دوش، قصور

اوگو: (ند) اک فرضی پرندہ جیہدے بارے آکھیا جاندا اے کہ ایہہ
جس دھورا توں لنگھ جاندا اے اوہ پیر تے اسی مھوک کے مر جاندا

اے، اصل وچ ول دی حرکت بند ہون دی بیماری اے، اگو
اگو پین، (حما) ڈھور ڈنگر دا اچانک مرجاون

اوگھاڑ: (صفت) اوگھرتوں اے، کوکھا، بے ڈول، بد شکل، بے خبر،
بے معلوم، بے اختیار، مجبور، آپ ہدرا، ڈھیٹھ، ضدی، اڑیل، اموڑ
اوگھٹ: (مو) مصیبت، اوکھی گھڑی، اوکھا، مشکل، کنٹھن، جوآ دا جائی
دے قابل نہ ہووے، جیہڑا گھٹ نہ ہووے، اوگت، دوشوار

اوگھر: (ند، صفت) دیکھو: اوگھر

اوگھرا: (ند) 1- اوہ تھاں جتھے کھلو کے نیویں تھاؤں مٹی اُتہ نہ پھرائی
جاندی اے 2- پب دھرن دی تھاں، پوڈا

اوگھڑ: (ند، صفت) 1- ہندو فقیراں دا اک فرقہ جو بہت گندے
رہندے نیں اتے کناں وچ پتل دیاں مندریں پاوندے نیں
2- آپ ہدرا، ضدی یاں ڈھیٹ آدی 3- بھیڑی شکل دا، کوکھا، بے
ڈول، گرپ، بے خبرے، بے معلوم، بے اختیار، مجبور، آپ ہدرا،
ڈھیٹھ، ضدی، اوہ رقم یاں پیسے جیہڑے اگرانی کہتے ہوں

اوگھی: (مو) 1- کپڑے دے سرے دی جھار 2- اک لمی چابک
3- ہاتھی یاں شیر پھڑن والا ٹویا، گھات، کھڈا

اوگی: (مو) دیکھو: اوگا جیہدی ایہ تصغیر اے

اوگیا: (سن، ند) 1- نرا در، بے ادبی، ایمان، آگیا، بھنگ، حکم عدولی
2- قصور، مجرم

اول: (پوا، مو، صفت) 1- حیر، جیہڑ، ناڑوا، ناڑو 2- الکت

اول آونا، (حما) الکت آونا

اول: (مو) 1- اوٹی، آڑ، جامنی، کسے چیز دا کسے دوسرے کول بطور
ضمانت دے اودوں تک رہنا جد تک کہ اوس دے عوض وچ کچھ دتا
نہ جائے 2- سورن، جی کند

2- بیزی دا چتا 3- ونجھ، چنہ 4- (مو) خاکی رنگ دی اک چڑی
اولے: (نم) اک پاسے، لانجھے، پر دے وچ، اوٹ وچ، اولھ

وچ لگیا، پاسے ہویا

اولے پالھے، (نم) لک مچھپ کے، چوری چوری، اوٹ وچ

اولے چھپے، (نم) لک مچھپ کے، علیحدہ، وکھریاں

اولے ہو جاون، (مجا) 1- لک جاون، پروکھے ہون

2- مر جاون

اولی: (مو، صفت) 1- چتا، ڈکھ، تکلیف، مصیبت، مشکل 2- وکھری،

عجیب، اچرج 3- خوبصورت 4- نایاب، نادر، اوکھی گھڑی، انوکھی،

بٹھی، وگٹی، ٹرکی، بھٹی

اولی بحث، (مو) ٹرکی بحث

اولی ٹٹنی، (مجا) اوکھی گھڑی داخل جانا، سماں دور ہو جانا، بلا دا

سروں ٹل جانا

اولی گل، (مو) انوکھی گل، بٹھی گل، وگٹی گل

اولی گل کرن، (مجا) انوکھی گل کرن، بٹھی گل کرن

اولی: (عر، مو، صفت) 1- اکیتری، پہلی، ابتدائی، مڈھلی 2- ڈھیر چنگا،

بہت اچھا

اولے: (نم) اولاد دی جمع، بے ڈھبے، انوکھے، اوکھے، تکلیف دہ

اولے: (نم) ایدھر اودھر، ایس پاسے تے اوس پاسے، آسے پاسے

اولے بتولے، (نم) لک مٹک، کھیکھن، فضول گلاں

اولے بتولے کرن، (مجا) فضول گلاں کرن، کھیکھن کرن،

وقت گواون

اولے کو لے جھا کنا، (مجا) کجھ نہ سمجھنا، جواب نہ اوہڑنا

اولے کو لے مونہہ دینا، (مجا) لگدے پھرنا، کتر اونا

اولے گولے، (نم) واری صدقے جانا، قربان جانا

اولے گھپولے، (نم) کھیکھن، فضول گلاں

اولے گھولے، (دعا) کلمہ واری، قربان، صدقے، صدقے

واری

اولیا: (عر، نم) ولی، وڈا سنت، کامل بزرگ، مالک، مذہبی آگے، رہنمائی

کرن والا، ولی دی جمع، اللہ والے، سائیں لوک، وڈا سادھو، پنچے

ہوئے، سدھڑ، نیک، خدا دے بندے، بزرگ، پیلی، آقا

اولیا نا: (نم) اکرنا، گھڑنا

اولیاں: (مو) 1- انوکھیاں، ونگیاں، بٹھیاں 2- جھلیاں

اولیا کی: (مو) ولی یاں اولیا دا گن یاں کرم

اولیت: (عر، مو) پہل، فضیلت، بہتری، برتری

اولیل کرن: (مجا) عیش کرن، موج مناون

اوم: (نم، سن) ہندوواں دے ایشور بھگوان دا سمجھ توں مقدس ناں

اومی: (صفت) ان پڑھ، زکھر

اون: (مو) کاٹ، کسر، گھاٹ

اون: (نم) اوس، اوہنے

اُون: (اعوان) ہاں

اُون مجھو نا: (صفت) نموجھانا، مَر جھایا ہویا، اُداس

اونا: (نم، صفت) پورے توں گھٹ، پوری مقدار توں گھٹ، گھٹ،

تھوڑا، نیوندا جیہڑا چنگی طرحاں بھریا نہ ہووے، پونا، مَنا

اونا پونا، (نم، صفت) تھوڑا، تھوڑی قیمت تے سستا

اونا جھو نا، (صفت) تھوڑا وچ، کسر وندا، اُداس، نراسا

اونا کنا/ اونا چتا، (صفت) اونا ہی، اوس دے برابر، اوس جتا

اونا: (صفت) آتنا، اوس جتنا، اوس جتا

(پہلی جلد)

پلاک ڈکھتری

رغبت، رجحان، میلان 4۔ پکولا، موج دگلی: 'قادر یار کینٹھا گل
ہیریاں دا ہتھیں سنگٹناں بانہ اولار جاپے'
اولاگی: (نڈ) ادھ منٹھ جو اولگ دا حق رکھدا ہووے، لاگی
اولاں: (مو) 1۔ اوٹ، پردہ، اوہلا 2۔ عکس، پرچھاواں 3۔ پریشانی،
مصیبتاں

اولاں وچ ہون، (مجا) مصیبتاں وچ ہون، پریشانیاں وچ
ہون، سوچاں سوچن
اولا ہے: (سن، نڈ) آلا ہے، شکایتاں، گلے، بدنامیاں، بُرائیاں،
الزام

اولبا: (نڈ) سُڈھا، رگھئی
اولتی: (ہ، مو) کچھریل داسرا، جتوں مونہہ دا پانی ڈگدا اے، ڈھاپے
یاں چھپڑ دا اگے نوں جھکیا ہو یا سراجیہدے اتوں یعنی چڑھائی
دے پاسیواں پانی دگ کے پٹھاں ڈگدا اے

اولڑا: (نڈ، صفت) اولڑا دی تصغیر، دکھرا جیہا تے نرالا، اچرج، انوکھا
اولڑاں: (مو) 1۔ دست، پاخانے، جیہناں بارے آکھیا جاندا اے کہ
بچیاں نوں شیشے دے عکس پاروں لگ جاندا اے 2۔ ڈھڈ دی
اک بیماری 3۔ شیشے دا عکس

اولڑی: (مو، صفت) اولڑا دی تانیٹ، بھیڑی، انوکھی، دکھری، نرالی
اولڑے: (صفت) اولڑا، اولڑا دی تصغیر، دکھرا، نرالا، انوکھا، بھیڑے،
قاعدے توں باہری، انوکھے

اولڑیاں: (مو) اولڑے، اولڑے، عجیب
اولکھ: (نڈ) 1۔ تہمت، کٹک، دوش، جرم 2۔ جٹاں دی اک گوت
اولگ: (نڈ) 1۔ فصل دا ادھ حصہ جیہڑا لایا گیاں توں سیوا دے بدلے
دتا جاندا اے 2۔ سپی جیہناں نوں داؤھی وچ حصہ لہدا اے

اولما: (تر، نڈ) 1۔ پانی وچ اُبالیا ہو یا گوشت 2۔ جانور دے وال یاں
پر پانی وچ اُبال کے لاہے گئے ہوون
اولو: (نڈ) برف دے گولے جو کئی وار مینہ نال پیندے نیں، اُولے،
گڑے

اولو: (صفت) لڈن ویلے جانور دا بے قرار ہوون تے مجھ گان نوں
چوون لئی اوہدے تھناں نوں جتھ لاون لکیاں اوہدی بے چینی دا
اظہار، علت

اولو اولوں، (مو) 1۔ جھور جیہی، الکت، جلیون، کھجھاون دی چاہ
2۔ شیطانی، علت

اولو ہارا، (نڈ، صفت) ٹنجا، ٹنک کے نہ پٹھن والا، شرارتی، علتی، پٹو
اولو ہاری، (مو) علتی

اولول: (مو) اولو، پانی اُتے پین والا عکس پرچھاواں
اولھ: (مو) 1۔ اولھا، پناہ 2۔ سرکار ولوں کھلوتی فصل دا اندازہ کر کے
اوس تے عشر لاون والا، کنکوت

اولھا: (نڈ) 1۔ اوٹ، اوہلا، لکا، پناہ گاہ، پردہ 2۔ آسرا
اولھا تھولاں، (صفت) بے چین، بے سکون

اولھا تھولاں تھیون، (مجا) بے چین ہوون، اچڑوائی لگن

اولھا دیون، (مجا) پناہ دیون، پردہ داری کرن

اولھا رکھن، (مجا) بھیت نہ دیون، پردہ رکھن، لکاؤن

اولھا کرن، (مجا) پناہ منگن، اوٹ نہن

اولھا گھنن، (مجا) دیکھو: اولھا کرن

اولھا لہنن، (مجا) پناہ لہنن، سہارا ڈھونڈن

اولھن: (مصدر) جھجھکیاں ہو یاں خواہش کرن، جھیبہ کے منگن
اولھی: (نڈ) 1۔ کاٹھو، کنکوت کرن والا، کھڑی فصل دا اٹا سٹا لاون والا

حالت

اُونڈا: (صفت) 1- مودھا، چٹھا 2- ٹھکیا ہویا، اڑیا ہویا، کوڑا، ملتا،

اگے ٹوں جھکیا ہویا، اکوڑا

اُونڈانا: (فہم) اوندھا کرنا، اوندھا کرنا

اُونڈی اُونڈی: (مخا) اڈ اڈ پینا

اُونڈیاں ہوں: (مخا) اُڑن، ٹھکن، کتیاں ہوں، دوہریاں

ہوں، کوڈیاں ہوں

اُونس (Ounce): (انگ، ند) چیزاں جو کھن دا اک ماپ، ڈھائی

تولے دا اک اونس اتے سولھاں اونس دا اک پونڈ بھار ہوندا ہے

اُونسر: (ند) کھار، کلر، تھور، اوہ بھوکس جو فصل پیدا نہ کرے

اُونسی: (مو) رمل، سوبا، اونسائی، چنا لکیراں کھج کے فال کڈھنا

اُونسیاں: (مو) اک شگن، زمین تے لیکاں کھج کے پتا کیتا جاندا اے

کہ پیارا آ رہیا اے یا نیس

اُونسیاں پاؤن، (مخا) 1- کسے کم دے ہوں یا نہ ہوں بارے

زمین تے اک خاص شکل یاں لکیراں پا کے فیصلہ لین، گویلاؤن

2- بے صبرا ہوں، روندیاں رہوں

اُونکار: (ند، صفت) 1- 'اوم' اکھر 2- واگور، الیشور، پرماٹما، برہم

اُونگ: (مو) اُونگھ، نیند دی چھکی

اُونگل منگل: (پو، مو) اُونگل منگل، جھبلی، اولھ

اُونگھ: (مو) اُونگھ، ادھ نیندرا، چھکی، نیند، آس، بندرا

اُونگھ منگھلا، (مو) اُہلا موبلا، پڑا

اُونگھن / اُونگھنا: (مصدر) نیند دیاں جھکیاں آؤنا، نیندرا دا جھوکاں

آؤنا، آس آؤنا، سُستی ہوں

اوتلا سار: (ج، ند) شیشہ روپی، سلفر، گندھک

اُونم جھونا: (صفت) اُداس، مُرجھائے من والا، دل ڈھٹھنی وچ

اُونواں: (ند، صفت) 1- اونار، اونے، چتا 2- اوس گنتی دا، اتواں

اُونوں: (ضم) اوس ٹوں

اُونوں: (ج، ند) سرتے بھار چکن واسطے رکھیا گیا صافہ

اُونویں: (ند، صفت) اونے، اونے جئے

اُونہہ: (کلہ حیرت و حقارت) کسے کم تے حیرت یاں اوہدے کولوں

نفرت دا اظہار کرن ویلے بولدے نیں

اُونہی: (ضم) اوہناں نے، اوہناں

اُونھا: (ند) دیکھو: اُوندھا

اُونی: (صفت) اوس جتنی، اوس جتنی

اونے: (ضم) اوس نے، اونے

اونے پونے، (ند) مل گھٹا کے، ستے بھا

اونے کیوں، (ضم) اوس ٹوں

اوں: (سابقہ) جیویں: گھروں، ہتھوں آؤنا، تھوں توں

اوں: (کلہ تاسف) اوہ، کسے کم کرن توں روکن والا اکھر، اونے،

جیویں: کوکوں گھروں

اُول: (حرف ایجاب + حرف انکار) 1- ہُنکارا بھرن لئی بولے گئے

شبد 2- ایویں، اُنچ 3- اُدات مُر ہووے تاں دُکھ دی ہواڑ دا اظہار

4- لوری دی دُھنی جو بچے نوں سون دی پر پرتا کرن لئی دتی جاندا

ہے 5- اُنچ، ویسے، اوس طرحاں، بھاویں 6- مُفت، مُل بغیر

اُول تاں، (نم) اوس طرحاں، اُنچ

اُول جیہا، (حرف تہیہ) اوس ورگا، اوس جیہا

اُول دا، (ضم) اوس دا، اوہدا

اُول ڈہوں، (ضم) اوس دل

اوناٹاش: (ند) ناش رہت ہونا، سلامتی، سداستھر رہنا

اوناٹاشی: (صفت) ناش نہ ہون والا، امر

اونیر: (پو، مو) عمر

اونیراں نا: (پو، صفت) عمر ادا

اؤنٹ: (صفت) اؤت، اوترا، چسپے گھر اولاد نہ ہووے، بے اولاد

اؤنٹر: (صفت) 1- جس گھر اولاد نہ ہووے، بے اولاد 2- اک گالھ

3- خراب آدمی، ہٹھے کم کرن والا

اؤنٹرا: (ند) دیکھو: اونٹر

اونٹر اکھترا، (ند) بے اولاد

اونٹری: (پو، صفت) اونٹی

اونٹریاں: (پو، صفت) دیکھو: اونٹیاں

اونٹریئے: (صفت) اؤنٹر توں اے، اک گالھ

اؤنٹ: (ہ، ند) 1- اڈھ 2- اک پالتو جانور جیہڑا عموماً ریتلے علاقیاں

وچ سواری تے بھار لدن دے کم آوندا اے، میدانی علاقیاں وچ

گڈیاں کھوہاں اگے جون دے کم دی آوندا اے

اؤنٹ کٹارا، (ند) اک جھاڑی جس نوں اڈھ بہت کھاندا

ہے، اک کنڈے دار بوٹی جیہڑی اڈھاں ٹوں بہت پسند اے

اؤنٹن: (مصدر) اُٹلن، کھولن، جوش کھاون

اوشٹا: (ند) کپاہ

اوشٹا: (فل) 1- اٹھن 2- (ند) ٹھمنا جس نال گڈے دی موہر دھرتی

توں اُچی رہندی ہے

اوشٹی: (مو) اڈھ دی مونٹ، اوشٹی

اؤنٹھ: (ند) دیکھو: اونٹ

اؤنٹھ وان، (ند) اڈھ ہٹکن والا، خُتر وان

اونٹھ وانی، (مو) اڈھ واہن دا کم

اؤنٹھنی: (مو) اڈھ دی مادہ، ڈاچی

اونٹھ نیچ: (ہ، مو) بھیڑا تے چنگا، فائدہ تے نقصان، نیواں تے اُچا

اونٹھیں: (حرف تشبیہ) اُو سے طرحاں، اُنچ ای، اُس طرحاں

اُونچ: (مو، صفت) اُچیائی، بلندی، برتری

اُونچ نیچ، (مو) بلندی پستی، وڈیائی چھوٹیائی، اُچیاں نیویاں

اوند: (مو) اوہ رتی جیہڑے نال چھپر وغیرہ نوں اُتانبہ ول کھچ کے

بٹھدے نیں

اوندا: (ضم) اُس دا

اوندا/اونٹا: (ند) رسی دا پچھا یا پھیر جو چھپر دے سرے نوں کندھ نال

بن لئی کل نال ٹھن وچوں لایا جاندا اے

اوندھ: (صفت) مونہہ بھار ہوون دی حالت، مودھا

اوندھ وکھٹن، (معا) مودھا کرن، ہٹھیاں کردون، اُلٹ دیون

اوندھا: (ضم) اوہندا، اوہدا

اوندھا: (صفت) مودھا، ہٹھا

اوندھا لاہون، (معا) 1- نکا کھولن 2- روک دور کرن

اوندھا موندھا، (صفت) بالکل ہٹھا

اوندھا: (ند، صفت) 1- اڈھا، سور، باہرلا 2- ہٹھا، اُلٹا 3- بے وقوف،

پڑھو

اوندھی: (مو، صفت) شرمندگی، اوندھ، مونہہ نیواں کر کے، مونہہ بھار

ہوون دی حالت، مودھ

اوندھی پاوان، (معا) 1- سر جھکا لین، شرمندہ ہوون 2- فساد کھڑا

کرن

اوندھے مونہہ: (فم) مودھرے مونہہ، مونہہ پٹھاں ہوون دی

اوجا: (نم) ویسا، ماڑ، ماڑ وار

اوجھڑ: (صفت) دیکھو: اوجھڑ

اوجی: (مو) اُنج دی، اودھے نال دی، اودھے ورگی

اوجی: (صفت) اوجیا دی جمع، اُنج دے، اودھے ورگے

اوجیا: (حرف تشبیہ) اُنج دا، اوس طرحاں دا، اودھے ورگا

اودا: (ضم) اوس دا

اودڈی: (مو) کڑی دا بنیا ہو یا اک برتن نما پینہ جیہدے نال پنڈاں

وچ کسان غلہ ناپدے نیں، جیہدے وچ تقریباً 6/5 کلو وزن دا

غلہ سا جاندا اے تے ایسے پینا نے نال لین دین کچا جاندا اے

اوجر: (ند) 1- زور، غرور 2- تسلی، سہارا، دلاسا 3- چوری دے جانور

چھاون دی تھاں 4- رائے، مشورہ

اوجر: (پو، نم) 1- اودھر، اُدھر، سروں 2- رائی 3- (مو) تکلیف، روگ،

برائی، بیماری، دُکھ 4- سرہوں 5- اڑکا، رُکاوٹ، روس، روک

اوجر پوہڑ، (ند) دیکھو: اوجر پوہڑ

اوجر کوہر، (پو، نم) اودھر کدھر

اوجرا: (ج، صفت) 1- ونگا، نڈھا، مٹھا، سخت، کھر درا 2- اُچا نیواں

اوجرا کھوراں، (مو) مٹھے سدھے کم، کرتوتاں

اوجرا کھوراں کرن، (مجا) کرتوتاں کرن، مٹھے سدھے کم کرن

اوجری: (مو) 1- کھتریاں دی ذات، اوجری ذات دا بندہ 2- کھوہ

دی آڈ، رائی

اوجر پوہڑ: (ند) حیلہ، جتن، اُپرالا، اُپا، معمولی دارو درمل، دارو پوٹی

اوجرنا: (غم) جھٹنا، چیتے آ جانا، مٹھنا

اوجڑی: (مو) 1- گھیری، دھیل جانور اں دی اوہ تھاں جیہدے وچ

دُڈھ ہوندا اے

اوجڑے: (صدر) اوجڑن دی وگڑی شکل اے ایہدے معنی نیں،

پھرن، کھن، چیتے آون

اوجکُن: (صفت) 1- کچے مکاناں دی چھت دا روشن دان یا دریچہ،

کچے مکان دی چھت وچ تقریباً 56 انچ گول سوراخ بنالیا جاندا اے

2- جیہدے تو روشنی دی آؤندی اے تے دھواں دی باہر نکلا اے

اوبل: (مو) 1- جھٹتی، کالھی، الکٹ 2- خار، اوکھ

اوبلا: (ند) پردہ، پناہ، اوٹ، آسرا، لگا، پردہ

اوبلا چولا، (ند) 1- لکا چھپا 2- دوجیاں توں چوری اپنے لئی بنائی

ہوئی چنگی شے

اوبلا دینا، (مجا) پناہ دینا

اوبلا رکھنا، (مجا) بھیٹ نہ دینا

اوبلا کرنا، (مجا) پردا کرنا، اوٹ کرنا، آسرا

اوبلی: (مو) اوبلا دی تانیٹ، اوبھل، اوٹ وچ

اوبلے: (نم) پاسے، اک پاسے، لانجھے، پردے وچ لٹیا ہویا، بھید

وچ، جھپیا، اوٹ وچ، جو نظر نہ آدے

اوبلے پابلے، (نم) چھپ کے، چوری، پردے وچ

اوبلے چھپے، (نم) دیکھو: اوبلے پابلے

اوبلے ہو جانا، (مجا) لُگ جانا، پاسے ہونا، دُسنوں ہٹ جانا

اوبن: (ضم) اون، اوہنے

اوبناں: (ضم) اوس دی جمع، آدر کر کے اک لئی وی چلدا ہے

اوبندا: (ضم) اوس دا، اوبدا

اوبنوں: (ضم) اوس نوں

اوبنے: (ضم) اوس نے، اُہی

اوبنیں: (ضم) دیکھو: اوبنے

اُوہ: (ضم) 1- دور یاں ساہنے دی کے چیز لئی بولیا جاندا، غائب دی کے چیز یاں بندے واسطے 2- اوہ، پرلا، پرے دا اوہ آ، (حرف اشارہ) اوہوای، اوہو

اوہ پنڈ کیہ و سنے جتھے مغلاں دی سرداری، (اکھا) مغل راج دی کمزوری نوں ننڈیا گیا اے

اوہ تری، (کلمہ استعجاب) شوق یاں حیرانی دا اظہار اوہ جا، (حرف تشبیہ) اوہجا، اوہو جیہا، اوس ورگا

اوہ جانے، (روزمرہ) 1- رب جانے، مالک جانے 2- کوئی پرواہ نہیں، چھڈو، جان دیو، تاں کیہ ہو یا، کوئی گل نہیں

اوہ جاون، (بحا) کھسک جاون، دُور نکل جاون، جاندا یاں رہون اوہ دیہاڑا دُبا جدوں گھوڑی چڑھیا گُٹا، غیر معمولی گل، (اکھا) چچھتاوے دا احساس ظاہر کرن یا ہون ویلے ایہہ آکھان بولیا جاندا اے

اوہ راضی جیہوڑی خسمے بھانی، (اکھا) زنانی جو اپنے پتی نوں چنگی لگے اوہ صفات بھری تے گھبرا کھواؤندی اے

اوہ ہو، (کلمہ تاسف) دُکھ وچ نکلی آواز، افسوس والے اکھر

اوہا: (صفت) اوہو ہی، اوہو، اوہو، اوہر، دُوجا

اوہا جیہا، (حرف تشبیہ) اُسے ورگا، اُہا جیہا

اُوہانوں، (ضم) اوہناں نوں

اوہا: (نہ) چلے دا اوہ حصہ جیہدے اُتے کوئی بھانڈا یاں توا وغیرہ رکھدے نہیں

اوہاں: (ضم) 1- اوٹھے، اوس تھاں 2- پرلوک، اگلا جہان

اوہتل: (نہ) اوہر، اوس پاسے

اوہتوں: (ضم) اوس توں، اوہدے کولوں

اُول ہوں، (کلمہ تاسف) 1- جس ویلے کوئی کم خراب ہو جاوے تاں بولدے نیں، اوہو 2- جس ویلے کے نوں کے کم توں دُکنا ہووے تے آکھدے نیں

اوور (Over): (انگ، نہ) کے کھیڈیاں تماشے دا ختم ہونا

اوور ٹائم (Over Time): (انگ، نہ) وادھو ویلا، اوہ مزدوری جیہوڑی وادھو وقت کم کرن دے بدلے لھے

اوور سیر (Overseer): (انگ، نہ) عمارتاں، سڑکاں، زمیناں دی بنوائی تے نگرانی کرن والا عہدیدار

اوور کوٹ (Over coat): (انگ، نہ) وڈا کوٹ جیہوڑا باقی سارے لباس دے اُتے پایا جاندا اے

اوور ہال (Overhall): (انگ، نہ) کے مشین وغیرہ نوں کھول کے صاف کرنا

اوویں: (نہ) 1- اوے طرحاں، اُدال 2- اویں، اُنچ، ویلے 3- اوں طرحاں اوکر، اوویں ہی 4- جھبڈے، جھٹ پٹ، ثرت جیویں ایہہ کم اوویں ہی ہو گیا

اوویں اوویں، (حرف تشبیہ) اوے طرحاں، اوویں، بغیر مُلوں، مُفت

اوویں ای، (حرف تشبیہ) اوے طرحاں

اوویں جیویں، (حرف تشبیہ) اوے قسم، اوکر

اوویں دا اوویں / اوویں دا اوویں ہی، (نہ) جیویں پہلاں سی، اوویں ای، پہلی حالت وچ ای

اوویں کیویں، (نہ) جیویں پہلی سی، اوے طرحاں

اوہ: (کلمہ تاسف) 1- دُکھ یاں حیرانی نال بولیا جان والا اکھر 2- اُچھ، اُف، افسوس، ایہہ کیہ ہو یا

ڈیر، گرلی پٹائی

اُویا: (حرف اشارہ) اوہوای، اوہو، اوہوای، اوہے

اوی: (مو) 1- کوئل، دیر، چر 2- رائی

اویر سویر، (نم) ویلے کوئلے، اگا پچھا، دیری

اویرا: (نم، صفت) 1- اویلا، کوپلا، دیر، چر 2- نیڑ، نزدیکی، قُرب

3- ضدی، چھوٹے بچے دی ضد لئی بولدے نیں

اویرے: (نم) دیر کر کے، چر کے، کوئلے

اویرے سویرے، (نم) ان متھے ویلے، اچانک، کدے کدے

اویڑ: (صفت) بے ڈھبا، میڑھا

اویڑا: (نم، صفت) بیڑا، کتا، آکھے نہ لگن والا، اموڑ، اڑ بنگ، اُلٹی سمجھ

والا، بُریاں عاداتاں والا، بے لحاظ تے کھردی گل کرن والا،

اُلٹا، بُرے سہاؤ دا، بے ڈھنگا، سخت مزاج، کورا، کھشل نال قابو آن

والا، جھگڑالو، انوکھا، نرالا، بے ڈھبا، گنجلدار، ظالم، قاتل، بیڑا،

کسا، رپھڑی، ضدی، آکھے نہ لگن والا، بے لحاظ، سڑیل، چڑچڑا،

سخت مزاج، کورا

اویڑھے / اویڑے: (نم، صفت) اویڑا دا وگاڑا اے تے جمع دی،

بیڑا، کسا، رپھڑی، ضدی، جھگڑالو، آکھے نہ لگن والا، اُلٹی سمجھ والا،

بے لحاظ، انوکھا

اویس قرنی: (نم) اویس دین عامر قرنی یمن دے واسی تے مراد قبیلے

نال تعلق رکھدے سن حضور دے زمانے وچ موجود سن پر ملاقات نہ

کر سکے۔ مرتبے وچ صحابیّاں دے برابر مئے جاندے نیں

اویسل: (نم، صفت) بے خبر، غافل، ست، بے فکر، بے پرواہ

اویسلا: (صفت) 1- مچلا، بے پرواہ، ان گہل، ڈھلا، بے خبر، اچنت،

غافل، جس دا من کسے خیال نوں گرہن نہ کرے، لا پرواہ، بے حس

2- من دا موجی

اویش: (سن، مذ) 1- جوش، من دی موج 2- مرگی داروگ 3- بھری

لوکاں دا بنیا ہویا بھوت پریت وغیرہ دا کسے سریر وچ اُترنا،

داخل ہونا

اویل: (مو) دیر، کوئل، چر

اویل سویل، (نم) نصیر سویر، ویلے کوئلے، دیر سویر

اویلا: (نم) بے وقعت

اویم: (نم) پہاڑی گالاں دے والاں دا بنیا ہویا موٹی قسم دا کھل ورگا

کپڑا جو کھل دے طور تے ورتیا جاتا اے

اویں: (مصدر) دیکھو: آدن

اویں: (حرف تشبیہ) ایویں، اُنچ، ایس طرحاں

اُویں: (حرف تشبیہ) ایویں ہی، اُنچ ہی، اوے طرحاں

اُویں جیویں، (حرف تشبیہ) اوے طرحاں، اُنچے

اُویں کویں، (حرف تشبیہ) اوہو جیہا

اویو: (سن، مذ) ایگ، ٹکڑا، حصہ، انس

اوے توے: (مو) ابے تے، لعن طعن کرنا، لاہ پاہ کرنا

۵.....۱

اہ: (ضم) ایہ، ایہو

اہ: (مو، کلمہ تاسف) 1- اہ، افسوس، ہائے 2- ساہ، دم

اہ: (اعوان) اچرج، کھڈ، خوشی، شکوہ، وغیرہ، خطابیہ لفظ

اُہ: (ضم) اوہ، اوہو

اہا: (کلمہ تحسین) واہ واہ، بلے بلے، شاباش

اہا: (فص) ہے سی، سی، آہا

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

اوہو: (حرف تشبیہ) 1- اوہو ہی، اوہو، اوہو، ایہو 2- (کلمہ تاسف)

افسوس توں ظاہر کرن لئی بولیا جاون والا اکھر

اوہو جیہا، (حرف تشبیہ) اوہے طرحاں دا، اوہے درگا، اوہا جیہا،

اوس طرحاں دا

اوہوں: (اعوان، حرف نفی) نہیں نہیں، انکار

اُوہوں: (حرف نفی) 1- کسے کم یاں گل توں ہلکن لئی بولدے نیں،

ناہبہ دے معنیاں وچ درتیا جان والا شبد 2- نہیں، ہے نہیں، ناہبہ

اوہی: (حرف تشبیہ) اوہو، اوہو ہی، اوہا ہی

اوہی مڑی کھوتی اوہو رام دیال، (اکھا) جدوں کسے دی حالت

نہ سدھرے تے نہ اوس دے جیون ڈھنگ وچ کوئی تبدیلی آوے

تاں اوہدے نال متعلقہ ایہہ اکھاں بولدے نیں

اوہے جیہا: (صفت) دیکھو: اوہو جیہا

اوہیں: (نم) اوس تھاں، اوہے تھاں

اُوہیں: (نم) اوہے ای

اوہیو: (حرف تشبیہ) دیکھو: اوہو

اوہیہو: (حرف تشبیہ) دیکھو: اوہو

اوهر: (ج، مذ) اوہ تھاں جتھے چوری دے جنوراں نوں لکایا جاندا اے

اوهلا: (ج، مذ، صفت) اولھا، اوٹ، پردہ، اُرلا، اُرانہہ والا، نیڑلا،

ایدرلا

اوهلواں: (ج، مذ) اوہ ہودی جیہدے وچ بنڈاں والے کھوہ دا پانی

سبھ توں پہلا ڈگدا اے

اوهو: (ج، فغائیہ کلمہ) 1- کسے کم دے یاں گل دے غلط ہو جاون

دیلے بولدے نیں 2- افسوس ہوون

اُو: (نم) اوس پاسے، اوس طرحاں

اوکھا: (مذ) اوٹ دیون والا، سہارا، پشت پناہ، پردہ

اوکٹن: (مصدر) 1- اوٹ کرن، سہارا دیون، بھمراون 2- اکٹھا کرن

اُوڈھ: (مو) عمر، معیاد

اوئی: (ضم) دیکھو: اوہی

اُوئی: (اعوان، کلمہ استعجاب) دُکھ بھری آواز، ہائے جیویں 'اُوئی اللہ،

خطاب کرن لئی یاں کسے نوں مخاطب کرن لئی بولیا جاون والا شبد، جو

آپ توں چھوٹے یاں نیویں نوں واج مارن لئی بولیا جاندا ہے

اُوئی پوئی، (مذ) بال بچے، اہل و عیال

اُوئی توئی، (مذ) لڑن ویلے بولیا جان والا لعن طعن بھریا شبد یاں

گواک، ابا تبا، اوئی اوئی، ٹوٹ ٹوٹ، وغیرہ

اُوئے: (کلمہ مخاطب) کسے نوں آواز مارن لئی شبد، اُوئے ہے،

اے، کسے نوں غصے یاں نفرت نال مخاطب یا متوجہ کرن دا کلمہ

اُوئے اُوئے، (مو) بے عزتی، لہائی، لاہ پاہ

اُوئے اُوئے کرن، (مخا) بے عزتی کرن، لاہ پاہ کرن

اُوئے اُوئے ہوون، (مخا) بے عزتی ہوون، لاہ پاہ ہوون

اُوئے توئے کران، (مخا) لعنت ملامت کرن، جھاڑ جھب کرن،

لاہ پاہ کرن، توں توں میں، آڈالاون

اُوئے توئے کران، (مخا) دیکھو: اوہے توئے کرن

اُوئے ہوئے، (کلمہ تحسین و آفرین) داہ دا، بہت خوب

اُوئیلا: (مذ، صفت) اُرلا، ایدرلا، اُرانہہ والا

اُوئیکی: (مو، صفت) دیکھو: اُرارلی

اُوئیں: (نم) ایویں ہی، ویسے ہی، اُنچ ای، بناں کارن، سچ سبھاؤ،

نُتے سدھ

اویا: (مذ) کپاہ ٹخن دا چکر، پکی ہوئی کپاہ دا ہر اٹھویں دن چنیا گیا

شیطان

اہرن: (ہ، مو) سندان، اہرن، لوہے دا اوہ مربع نما آلہ جس تے لوہا رکھ کے ٹٹنی دا اے

اہری: (ج، صفت) بھنتی، آدمی، کاما، کم وچ رجھیاں رہن والا، بھنتی اُہری: (مو) کھتریاں دی اک ذات تے اوس ذات دا بندہ

اہڑا: (ند، صفت) 1- ایہنا وڈا 2- اہم 3- ایہو جیہا اہڑنا: (نعم) بچھنا، کوئی گل دماغ نوں پھرنا

اہس: (فص) ہے سو، ہیس

اہفین: (سن، مو) 1- سب دے مونہوں نکلی جھگ 2- افیم

اہگا: (جملہ) آدے گا

اہکس: (ج، مو) 1- قابلیت، لیاقت، ذہانت 2- طاقت، قوت زور

اہل: (صفت) نہ بلن والا، جو بلایا نہ جاسکے

اہل: (مو) گوہے دی روڑی، آٹھی کھاد

اہل: (عر، صفت) 1- آدمی، منکھ، دیاکتی 2- وسنیک، کسے جگہ رہن

والا، خاندان، گھر دے لوکی 3- مالک، آقا 4- یوگ، قابل، لائق، ذہین، سمجھدار

اہل اسلام، (عر، ند) مسلمان، اسلام دے پیروکار، اسلام نوں

منن والے

اہل اللہ، (عر، ند) اللہ والے، نیک، بزرگ

اہل ایمان، (عر، ند) مومن، ایماندار

اہل باطن، (عر، ند) کشف کرامت والے، عارف

اہل بشارت، (صفت) اکھ والے، بصیرت والے، بزرگ، کامل

ولی، نیک انسان جیہناں نوں رب دے بھیداں دا اپنے نیک

عملوں یاں مذہبی لگاؤ پاروں وقت توں پہلاں خواباں وچ پتا

لگ جاندا اے

اہل بیت، (عر، ند) حضور پاک صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دے گھر

دے جی (ازدواج مطہرات، بیٹے، بیٹیاں، نواسے، نواسیاں وغیرہ)

اہل تشیع، (عر، ند) شیعہ فرقے دے لوک، جیہڑے خلفائے

راشدین وچوں حضرت علیؓ نوں مندے نیں

اہل تصوف، (عر، ند) صوفی، تصوف دے مطابق حیاتی گزارن

والے

اہل تقویٰ، (عر، ند) اللہ کولوں ڈرن والے، متقی پرہیزگار

اہل جوانی، (مو) بھری جوانی، الہز جوانی، جوانی والا، جوان

اہل حدیث، (عر، ند) مسلمان غیر مقلد فرقے دے اوہ لوک

جیہڑے قرآن تے حدیث تے عمل کرن تے زور دیندے نیں

اہل خانہ، (عر + فا، ند) گھر دے لوک، بال بچے، گھر وچ رہن

والے، گھر دے وسنیک

اہل خرد، (عر، ند) غکھند تے دانے لوک، عقل پرست، سمجھدار لوک

اہل دل، (عر + فا، ند) 1- دل گردے والے، بہادر حوصلہ مند،

کھلے دل والے، سخی طبع، ہمدرد 3- دل توں دماغ یعنی عقل نالوں

ودھ اہمیت دین والے

اہل دنیا، (عر، ند) دنیا والے، دنیا دار، دنیا داری نوں اگے رکھن

والے

اہل زبان، (صفت) زبان دا ماہر، کسے زبان نوں بطور مادری

زبان دے بولن والا

اہل سخن، (عر + فا، ند) شاعر لوک

اہل سنت والجماعت، (عر، ند) امام ابوحنیفہ دے پیروکار

اہل سیف، (عر، ند) تلوار دے دھنی، فوجی، جنگجو

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

اُہا: (حرف اشارہ) اوہی، اوہو، اوہا

اُہا جیہا: (اعوان، حرف تشبیہ) دیکھو: اُہجا

اُہار: (نذ) بھوجن، کھانا، رسد، خوراک، کھان پین داسامان، خوردنی اشیا

اُہاری: (نذ) 1- کھان والا 2- کھان دے قابل شے

اک اُہاری، (نذ) دن بھر وچ اک واری (روٹی) کھان والا، اٹھ پھری (روٹی) کھان والا

پون اُہاری، (نذ) جو نرا ہوا دے آسرے جیوے، ان پانی نہ کھان والا

اُہاڑ: (نذ، صفت) 1- ہاڑ دامینہ، اک دیسی مینے داناں، اک فصل جو ہاڑ دے شروع وچ نیجی جاندی اے (فصل ریج) 2- جو ہاڑیاں تو لیا نہ جاوے

اُہاڑی: (مو) ہاڑی دی فصل

اُہا کہا: (نذ) اُحلا، اُپرالا

اُہالی: (ج، نذ) گند کوڑا لے کے جاوے والا گڈھ

اُہانت: (عر، مو) توہین، کسے نوں حقیر سمجھنا یا کہنا، ننڈیا کرنا، بے عزت کرنا

اُہاں: (اعوان، کلمہ نفی) 1- نہ، نہیں 2- ہاں، غیا ہویا

اُہا ہا: (کلمہ تحسین) واہ واہ، بہت چنگا، بلے بلے

اُہتر اڑی: (مو) اک ٹیکس جو ذکا ننداراں تے لگدا سی، لگان

اُہتل: (نم) ایدھر، ایس پاسے

اُہتمام: (عر، نذ) 1- کوشش کرن، انتظام کرن 2- کوشش، انتظام، بندوبست

اُہتہی: (مو) اک طرحاں دی گالھی

اُہجا: (حرف تشبیہ) اُہو جیہا، اُہدے ورگا

اُہجا وُہجا، (نذ، صفت) ایسا ویسا

اُہجا: (حرف تشبیہ) اُہو جیہا، اُہدے ورگا

اُہجی: (حرف تشبیہ) دیکھو: اُہجی، جید اُہیہ مخفف اے

اُہجے: (حرف تشبیہ) دیکھو: اُہجے، جید اُہیہ مخفف اے

اُہجے: (حرف تشبیہ) اُہوتے جیسے دا مرکب۔ ایس ورگے، ایدان دے، ایس طرحاں دے

اُہدی: (مو) اُہدی، اُہا

اُہدا: (نذ) دیر، کردھ

اُہدالاون، (حما) متھالاون

اُہدانتھن، (حما) اڈالاون، بیرکمان

اُہر: (مو) کوشش، جتن، رائے، اُدم، عزم، ارادہ، تاکید، تقاضا، توجہ، حیلہ، آہر، بندوبست

اُہر: (مو) 1- بیماری، کسر، قصور 2- اڑکا، انکار، وگھن 3- رائی، سرہوں

اُہر سہر، (مو) بیماری شماری، بیماری ٹھماری

اُہر جاوے: (حما) ہٹ جاوے، ٹل جاوے، کھسکن

اُہرا: (ہ، نذ) دُڈھ کاڑھن لئی مٹی دا بنیا ہویا آلایاں چٹھا جیدے وچ

گوہے دیاں پاتھیاں بالیاں جاندیاں نیں

اُہرام: (عر، نذ) ہرم دی جمع 1- پرانے قدیم 2- چوہہ پہلو آں والے

مُخر دلی مینارے جو مصر وچ لحدے نیں، اُہہ مصر دے فرعونان

دے مقبرے نیں 3- حج، عمرہ تے خانہ کعبہ دا طواف کرن لئی پایا

جاوے والا مخصوص لباس

اُہرمن: (فا، نذ) پارسیاں دے عقیدے موجب بدی دا خدا، مجازاً

اہنکار: (سن، مذ) ہنکار، گھمنڈ، خودی، بینکو

اہنکاری: (صفت) ہنکاری، گھمنڈی، ابھیمانی، تکبر کرن والا

اہنگرنا/اہنگوٹا: (پو، فل) آکرنا، تنگوتا

اہنگس: (مو) حوصلہ، طاقت، ہمت، ہمتا، ہمت

اہنی: (نم) اینی، آنھی، اینی

اہنے: (اشارہ) دیکھو: اینے

اہو: (اعوان) شوک اتے اچر ج بے معنی شبد

اُہو: (ضم) اوہ، اوہی، اوہوای

اُہوا: (ضم) دیکھو: اُہو

اُہوتی: (سن، مو) گھیویاں ہور سنگری جو کسے دیوتا دی بھیننا کرن لئی

منتر پڑھ کے اگ وچ پائی جاوے ہوم، ہون

اُہوتی دینا، (مجا) قربان کرنا، کسے گل بدلے اپنی وار دینا

اُہوجا: (مذ) اروڑیاں دی اک ذات

اُہوجی: (کلمہ ایجاب) ہاں جی

اُہولن: (مصدر) قبول کرن، منن، پروان کرن

اُہونی: (صفت) نہ ہون والی، استھو، نہ ہو سک والی

اُہوں اُہوں: (حرف صوت) کھٹکھٹن دی آواز

اُہو والی: (مو) اچڑی، بے چینی، گجراہٹ

اُہوئی: (مو) سانجھی دیوی، ایہہ نسل ودھان والی اک دیوی سمجھی جاندی

اے، ایہہ کواری کنیا دی دیوی ہوندی ہے تے اُسو دے نوراتیاں

وچ کواریاں گویاں ایس دیوی دی مٹی دی مورت بنا کے کندھ

اُتے لاوندیاں اُٹھیں دا ورت رکھ کے دھوپ دیپ نال پوجا

کردیاں اتے کنک وچ چن دی پہلی چاننی رات نوں پانی وچ

روڑھ دیاں نیں یاں نذر آب کردیاں نیں

اِہی: (نم) ایہی، ایہہ ای، ایہو

اُہی: (نم) اوہی، اوہوای، اوہو

اِہی تہی: (مو) اک ہلکی گالھ، زرداری دے شبد

اِہی تہی پھیرنا، (مجا) بہت جھاڑ تھب کرنا، بہت غصہ ہونا

اِہے: (فص) ہے، آہے، کن، ہے کن

اُہے: (صفت) اوہی، اوہوای

اِہیاس: (پو، فص) ہے سی

اِہیر: (سن، مذ) 1- گوالا، گجر، اک ذات جس دا کم گاواں وغیرہ رکھنا

تے دودھ دھچھا اے 2- اک چھند دا تاؤں، شکار، اوہ جیو جس دا

شکار کھیڈیا جاوے

اُہیر اُہیر: (صفت) اوکھے توں اوکھا

اِہیرن: (مو) اِہیر ذات دی زنانی

اِہیری: (سن، صفت) شکار کرن والا، شکاری

اِہیریا: (مذ) دیکھو: اِہیری

اِہیس: (پو، فص) ہے سا

اِہیں: (فص) آہے، سن، ہسین

اِہیں: (کلمہ ایجاب) ہاں، اچھا، ٹھیک، ہوں، اقرار، منظوری

اِہیں نیں، (مو) ہاں یاں نہ، منظوری یاں نا منظوری، کوئی جواب

اقرار یاں انکار

ا.....ع

اِئمہ: (عر، مذ) دیکھو: اِمام، جہیدی ایہہ جمع اے

اَوں: (حرف تشبیہ) اوس طرحاں، اوسے طرحاں

آئی: (کلمہ تاسف) ہے، جیویں رب دا ناں آئے

اہل شرع، (عر، مذ) شریعت نوں جانن نہجمن والے، شریعت اُتے
عمل کرن والے

اہل صفہ، (عر، مذ) دیکھو: اصحاب صفہ

اہل طریقت، (عر، مذ) طریقت تے عمل کرن والے صوفی

اہل عرفان، (عر، مذ) خدا دی معرفت رکھن والے عارف

اہل علم، (عر، مذ) عالم، پڑھے لکھے لوک، دانشور، سوجھوان

اہل قرآن، (عر، مذ) اوہ لوک جیہڑے صرف قرآن نوں مندے

نیں تے حدیث یاں سنت نوں نہیں مندے، چکڑالوی فرقے
دے لوک

اہل قلم، (عر، مذ) ادیب، شاعر، پڑھے لکھے لوک

اہل کتاب، (عر، مذ) 1- اوہ پیغمبر جیہناں اُتے اللہ تعالیٰ ولوں

کتاباں نازل ہوئیاں 2- ایسے پیغمبراں دی اُمت دے لوک جیہناں

اُتے کتاباں نازل ہوئیاں

اہل محلّہ، (عر، مذ) محلے یاں بستی دے لوک، آٹھھی گوانڈھی، اکو

تھاں رہن والے لوک، آسے پاسے دے لوک

اہل معرفت، (عر، مذ) اللہ پاک دا عرفان رکھن والے، صوفی،

پرہیزگار، عارف

اہل نظر، (عر، مذ) نظر رکھن والے، گل دی تہہ تک فوراً اپڑن

والے، بصیرت رکھن والے، دانے، سیانے، سمجھدار، عارف

اہل: (مو) جھیتی، کالھی، جلدی، شتابی

اُہلا: (مذ) اوہلا، پڑوا

اہلا د: (سن، مو) خوشی، اند

اہلک: (مذ) دیکھو: آہلک

اہلکار: (مذ) کرم چاری، کارندہ، منشی، کم کار کرن والا، ملازم، سرکاری

ملازم، سرکاری عہدے دار

اہلکی: (مذ) آلی، سُست مرد، آہلکی

اہلمد: (مذ) 1- مال گزاری دا عہدیدار 2- عدالتاں دا محرر 3- دفتران

دے کسے دی شیعے وچ کم کرن والا ملازم، پکھری دا اک ملازم،

بسلاں رکھن والا منشی

اہلن: (مصدر) ہلن، رکن، بھرن

اہلنا: (فل) بھجنا، جلدی کرنا

اہلونا: (فعم) قبول کرنا

اُہلویں: (مذ) چوپچہ، اولو

اہلی: (مذ) اوہ ڈھکا جیہڑا لوڑا ڈھودے

اہلی: (مذ) اہلکار، کرم چاری

اُہلیا: (ہ، مو) گوتم رشی دی تیویں دانان جیہڑی برہما دی دھی سی

اہلیت: (عر، مو) لیاقت، قابلیت، صلاحیت، توفیق

اہلیہ: (مو) بیوی، زنانی، گھر والی، بیگم، تیویں

اہم: (صفت) 1- بہت ضروری، اہم، ضروری، لازمی 2- اوکھا، مشکل

اہمکھ: (صفت) دیکھو: اہم: جیہڑا اے دگاڑاے

اہمیاں: (مو) دیکھو: اُتھیاں

اہمن: (ج، مو) 1- اولہ، گڑا، ژالہ 2- جی آیا نوں آکھن، استقبال

کرن، اوہ آون گے

اُہناں: (ضم) دیکھو: اُہناں

اُہناں: (ضم) اوہناں نوں، اُہناں نوں

اُہنا: (مو) خود پسندی، گھمنڈ، غرور، مان

اُہنس: (سن، فم) رات دن

اُہنسا: (سن) شدت دا اُلٹ، بندیاں نوں نہ مارنا

ہے، بال گل اُکھی ہوئی کر دا ہے پر سیانا اوس توں اپنا نتیجہ کڈھدا
 ہے، سو جھ سیانف نال گل کرنا
 لپاںپ: (مو) انجان پُنا، نا سمجھ، بال، بیوقوفی دی حالت
 لپاڑا: (ند) دیکھو: ایانا
 لپاڑاں: (ج، ند) اناڑی، سادہ لوح، نادان
 لپائی: (ند) نا سمجھ، بال
 لپانے: (ند، صفت) 1- نکی عمر دے 2- معصوم بچے، انجان، بالکل
 بال، بے سمجھ، نہ جانن والے، چھوٹی عمر اں دے بال، نیانا، نا سمجھ
 لپانیاں: (صفت) 1- ایمان دی جمع، انجان توں، دُڑ کے بنیا ہویا 2- نہ
 جانن والا 3- بچہ، بال، نیانا
 لپاں: (نم) اِنج، اِنج ای، ایویں
 لپاہ/ایاہے: (پو) آہو
 لپاہا: (نم) ایہہ، ایدھرا، ایس پاسے دا
 لپاہلا: (نم) ایہا، ایہہ، ایدھرا، ایس پاسے دا، ایدھرا
 لپھڑا: (ند) چھوٹا خر بوزہ، رہبڑا
 لپھی: (پو، مو) اِلی، بعد
 لپہا: (لاحقہ) اسم دے اخیر دی کیفیت یاں حالت نوں ظاہر کرن لئی
 لاندے نیں، جیویں: رنڈیا، بڑھپا
 لپچر: (اعوان) پر، پرنٹو، تاں وی
 لپت: (مو) بہت زیادہ اکھ، دہیر، دھپ
 لپت: (نم) ایس
 لپت وار، (ند) ہفتے تے سوموار دے وچلا دن، چنگا دھاڑ، عیسائی
 دھرم موجب عبادت دا دن، مقدس دن
 لپت وار نہ چکھن، (حما) چنگی گھڑی دا خیال نہ کرن، چنگے ویلے
 نوں نہ اڈکین

ایتا: (صفت) ایانا، ایتنا، اتنا، اینا
 ایٹاں: (پو، نم) اس طرحاں تاں، اِنج تاں، ایویں تاں
 ایتر: (ند) دیکھو: ایڑ
 ایترڈا: (صفت) اتنا، اتنا، اینا، ایڈا، اینا کو
 ایترڈے: (صفت) اتنے، اتنے کو
 ایٹکاں: (نم) ہُن، ایس واری، ایس سال، ہُن دی واری، ایس دفعہ
 ایٹکی: (نم) ایس واری، ایس درجے
 ایٹکیں: (نم) ایٹکی، ایس واری، ایس دفعہ، وگی: ایٹکیں مینہ نہیں
 پیا، (نم)
 ایٹکیوں: (نم) 1- ہُنے توں، ایس سال توں 2- ایس واری، ایس دفعہ
 ہی، ایٹکیں ہی
 ایٹل: (نم) ایدھر، ایس پاسے
 ایٹلے: (نم) ایسے ویلے
 ایٹلے وچ، (نم) ایسے وچ
 ایٹنا: (صفت) اتنا، اینا
 ایٹنی: (صفت) اینی، ایس جی، کچھ
 ایٹنے: (پو، نم) 1- ایسے وچ، ایسے چرنوں 2- ایس چنے
 ایٹنے پچیں، (پو، نم) دیکھو: ایٹنے
 ایٹنے وچ، (نم) ایسے وچ، اتنے وچ، دھڑی چھیتی، تھوڑی گلے
 ایٹو: (پو، ضم) ایس توں
 ایٹوا: (صفت) ایڈی وڈی، پنا پنا گنتی دا
 ایٹوار: (ند) 1- اتوار، روی وار، سورج وار 2- اعتبار دا وگڑیا روپ،
 یقین، بھروسا
 ایٹوں: (پو، حرف تشبیہ) ایویں، ایس طرحاں، اِنج
 ایٹھ: (نم) ایٹ، ایٹھ

اُئی تئی کرن، (حما) معاملہ رفع دفع کرن
اُئی: (اعوان) ڈکھ والفظ، ہائے

اُئی اُئی کرن، (حما) ہائے ہائے کرن، گرلاون، تکلیف نال
نڈ حال ہوون

ایانا: (حرف ایجاب) ایہاں اے، انج اے تا
اُئیلا: (صفت) نیزے، ایہر

اُئیں: (حرف تہنید) انج، ایس طرحاں
اُئیں اُئیں کرن: (حما) ترلا پاون، منت کرن

.....ی،ے

ای: (نڈ) ایہہ، جیویں ای پاسے، ایس پاسے ای، ای کر کے، ایہہ کر کے، تاکید

ای: (حرف صوت) بچے دے رون دی آواز

ای: (حرف ندا) مخاطب نوں دن لئی جیویں: اوہ چلا گیا ای

ای ٹی: (صفت) تیرے دیاں گیلیاں

اُئی تئی: (حما) جدی پُنتی، آباء اجداد دے زمانے دارہائے

اے: (حرف ندا) 1- ہے، اڑیا، ایس دی ورتوں خطاب لئی ہوندی ہے
جیویں اے کڑیے، اوئے، او، وے، فی 2- 'ہیں' دا برتل روپ

جیویں سوٹا ماردا اے، پیار کردا اے، کیہ کردا اے وغیرہ

اے: (نڈ) ایہہ، (امدادی فعل) ہے، او، اے (واحد غائب)

اے: (نم) اوہ ہی، تُو ہی، کی، ہی

اے اے کرنا، (حما) ایہہ ایہہ کرنا

اے پلے، (نم) پاس، کول، نیزے، جمع پونجی

اے جتی، (صفت) ایہہ جتنی، بس اپنی

اے وڈ، (صفت) اینا وڈا، اجیڈا

اے/اے: (حرف جار) ہست، حاضر موجود ہونا

ایا: (صفت) مصدر توں اگے لگ کے فعل دے معنی دیندا اے، جیویں
اُسریا، اُساری کرن والا

ایا صوفیہ: (تر، نڈ) قسطنطنیہ دی مشہور مسجد

ایاڑا: (پوا، نڈ) پیچھی ٹوں ڈراون لئی واہن دج بنایا گیا بچوکا، ڈرنا،
آڑی

ایاڑی: (پوا، مو) آڑی، اک پھل، ناشپاتی، بھٹھا، بھٹھی، آوا

ایاز: (عر، نڈ) سلطان محمود غزنوی دا چہیتا، غلام جیہڑا چوک رنگ محل
لاہور دج دفن اے

ایاغ: (فا، نڈ) پیالہ، جام، وگی: آتش عشق سی غش دم بدم پنیدا اے،

میرے ساتیاے بن ایاغ خشک اے

ایالان نوں ہتھ پاون: (حما) گھوڑے تے سواری کرن واسطے

ادبھی دھون دے والاں نوں پھڑن

ایالو: (نڈ) اُلو

ایالی: (نڈ) آجڑی، چرواہا، بکریاں بھینڈاں چراون والا، انجان، چھیزو

ایام: (عر، نڈ) 1- یوم دی جمع، دن، دھاڑ، روز، دسہہ 2- ویلا، وقت،

زمانہ 3- ماہواری دے دن

ایان: (نڈ، صفت) 1- انجان توں وگڑ کے بنیا ہویا 2- نہ جانن والا 3-

بچہ، بال، نیانا

ایان پنا، (نڈ) اجان پنا، انجان پنا

ایانا: (نڈ، صفت) نیانا، انجان، اگانی، چھوٹی عردا، بچہ، اناڑی

ایانا گل کرے سیانا قیاس کرے، (اکھا) بچہ یاں اگیانی

بناسوچے گل کر دیندا ہے پر عقل والا بہت سوچ وچار کے گل کردا

تحریک، ہنگامہ آرائی، افراتفری، گڑبڑ

ایجے: (حرف تشبیہ) ایہوتے جیسے دامرکب، ایس ورگے، ایڈاں
دے، ایس طرحاں دے

ایجے بچے کڈھن، (حما) عیب کڈھن، بُدائیاں دکن

ایجے بچ: (نڈ) چھل ول، ول ونگ، ول بچ، اُلجھاؤ، مشکل، اوکڑ، ہیر
پھیر، داء دپا، چکر، فریب

ایجے بچ لاون، (حما) داء دپا لاون، ہیر پھیر کرن، دھوکھا دین

ایچکنا ممچکنا: (نڈ) اک درخت تے اوہدے بی

ایچکنا: (نغم) کسے کھیل یا کسے کم دا آغاز کرنا، شروع کرنا، مڈھ جتا

ایچکنا تانا: (نڈ، صفت) خراب اکھیاں والا، پتھا

ایچی نیچی: (مو) اکھاں دی گڈ، سویرے پچیاں دا مونہہ دھون

لکیاں ماواں ایوں کہندیاں نیں، ایچی نیچی کوکو کھائے، گھیر دی

پوری کا کا کھائے

ایڈاں: (نم) ایڈاں، ایوں، ایس طرحاں، ایس وانگ، ایس طور، ایج

ایڈ پھیر: (نڈ) ہیر پھیر، دھوکھا، فریب چھل، مکر، چکر

ایڈرا: (نڈ، صفت) ڈر، پریشانی، گھبراہٹ، دہشت، بے چینی

ایڈر دوں: (پو، نم) ایڈھروں، ایس پاسیوں

ایڈر دی: (پو، نم) ایڈھری

ایڈرن: (مصدر) ڈرن، گھبراون، دہشت کھاون، پریشان ہون،

اودرن

ایڈن: (نم) تہ، اوہ دن، اُدن

ایڈوں/ایڈو: (نم) ایڈھروں، ایس پاسیوں، ایس کارن، ایس

گلے، ایڈوں، ایس ویلے توں، نہن توں، اگے نوں، ایس نالوں،

ایس توں

ایڈھر: (نم) ایس پاسے، ایس پاسے نوں

ایڈھر دیوں، (نم) ایس پاسیوں، ایس تھاں ولوں، ایس راہوں

ایڈھر دی/ایڈھر دوں، (نم) ایس پاسیوں، ایس تھاں ولوں،

ایس راہوں

ایڈھر لا: (نم) اڈھرا، ایس پاسے دا

ایڈھروں کھوہن اوڈھر دیون: (حما) ناانصافی کرن، ظلم کرن

ایڈھرے: (پو، صفت) ایڈھری

ایڈھن/ایڈھن: (نڈ) 1- بالن، کڑیاں 2- اگ بالن داساماں

ایڈھے: (پو، نم) ایہدے، ایس دے

ایڈی: (نم) دیکھو: ایڈھر

ایڈ (Aid): (انگ، مو) مدد، امداد، سہایا

ایڈ: (مو) اڈی دی ٹھوکر، اڈی، ٹھڈا

ایڈ لاونا، (حما) اڈی دی ٹھوکر لا کے گھوڑے نوں زور نال چلاونا،

گھوڑے نوں اڈی مار کے بھجاون

ایڈا: (نڈ، صفت) 1- اتنا ڈوا، اتنا، ایٹا اُچا، ایٹے قد دا، ڈوا، اڈا، ایس

جیہا، ایٹا، ایٹا ڈوا، ایٹا سارا، ایہڈی 2- چاہی زمین، اوہ زمین جس

نوں کھود دا پانی لگدا ہووے

ایڈا متھن، (حما) اڈا لاون، متھلاون

ایڈا چڈا، (پو، صفت) ایڈا چڈا، ایٹا کوجا

ایڈا کڈا، (پو، صفت) ایڈا کڈا، ایڈا، ایٹے دا ایٹا

ایڈا وڈا، (نڈ، صفت) ایٹا وڈا

ایڈا ہناں، (نم) ایڈر، اڑائی، ایسے پاسے

ایڈرے: (نم) ایڈر، ایس تاپ تول دے

ایڈر لیس (Adress): (انگ، نڈ) 1- پتا، سرناواں 2- القاب، خطاب

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

دی بھال، دو جیاں دے فائدے لئی خود نقصان سہن
ایجاب: (ند) میاں بیوی دے نکاح پڑھن ویلے دی آپبی قبولیت،
قبول کرنا، اقرار کرن، ہاں کرن، اقرار، ہاں
ایجاب وقبول: (عر، ند) نکاح ویلے لاڑے تے دوہنی دا اک
دوہے نوں قبول کرن دا اعلان
ایجابت: (مو) قبولیت، منظوری، پرواگی
ایجابچا: (ند) کچا چٹھا
ایجاد: (عر، مو) کاڈھ، آئج، کوئی نویں چیز بناون، پیدا کرن
ایجاز: (عر، ند) 1- خلاصہ کرن، غنن، گھٹ کرن 2- خلاصہ، چون،
اختصار
ایجنٹ (Agent): (انگ، ند) آزمتی، وکیل دا منشی، وچولا، کارندہ،
مختیار، دلال، نمائندہ، کسے دا ملازم جیہڑا اپنے مالک دے فائدے
واسطے ہر جائز ناجائز کم کرے
ایجنڈا (Agenda): (انگ، ند) کسے جلے دی کارروائی لئی پہلاں
توں تیار کیا گیا خبرنامہ
ایجنسی (Agency): (انگ، مو) اوہ دکان جیہدے ذریعے کسے چیز
دی خرید و فروخت ہووے کسے دکان یاں کارخانے دے ٹھاتے دا
کم، آڑھت، دلالی، کم، منشی، وچوگی
ایکچھا: (حرف تفسیہ) ایس ورگا، ایہو جیہا، اینج دا
ایکچھاں: (حرف تفسیہ) ایسا، ایس طرحاں دا، ایہو جیہا
ایچی: (حرف تفسیہ) ایہوتے جیہی دا مرکب..... ایس ورگی ایداں
دی، ایس طرحاں دی
ایچی ٹیشن (Agitation): (انگ، مو) لوکاں ولوں مل کے کیتی
مخالفت، مکاری، ہوشیاری، رولا، حال پکار، حال بو، حال فریاد،

آستھا: (صفت) فصل بیج لئی تیار زمین
استھاں: (نم) استھے، ایسے تھاں
ایتھر: (ند) اوہ اکوچر وسو جس وچ آکاش اتے زمین تے آسمان
دے وچکار لے ساریاں شیواں موجود نیں
ایتھری: (صفت) اتھرا، چست، ایتھرتوں
ایتھو: (نم) ایس تھاں تے، اوہاں، اس تھاں توں جیویں ایتھوں
بھٹ گیا، چلا گیا
استھے: (نم) استھے، ایس تھاں، ایس جگہ
استھیں: (پو، نم) ایس تھاں، استھے، ایتھوں، ایتھو
ایتی: (مو، صفت) 1- ایتی، ایتی 2- ٹھکی ڈنڈے دی ٹھکی
ایتی: (پو، ضم) ایہہ توں، ایس توں
ایتیں: (پو، نم) ایوتے، ایس طرحاں، اینج تاں
ایٹر: (ند) اجڑ، چھیر
ایٹم (Atom): (انگ، ند) کسے عنصر دا چھوٹے توں چھوٹا ذرہ جیہدی
ہور وڈ مکمل نہ ہو سکے
ایٹم بمب (Atom Bomb): (انگ، ند) ایٹمی طاقت والا گولا،
جیہڑا جنگاں دے وچ جہازاں دے ذریعے سلیا جاندا اے تے بڑا
ای تباہ کن ہوندا اے
ایٹمی: (صفت) ایٹم والا، جوہری توانائی والا
ایٹھا: (مو) بیٹھا میدان، اوہ بھونک جتھے وایں نیجی نہ کیتی گئی ہووے،
دیلیسی پیلی
ایٹینا حمیٹنا: (ند) بالوں دی اک کھید
ایثار: (عر، ند) 1- اپنا نقصان کر کے کسے غیر نوں فائدہ دینا قربانی،
کسے ہور نوں اپنے نالوں ودھ عزت دینا 2- تحفہ دیون 3- دوسرے

اڀکھا: (سن، مذ) ساڙا، جلن، ڏکھ، کسے نوں خوش حال یاں سکھی وکھ
کے ثابت نہ رہنا، ویر، ڏشٹی، حسد، وٹ، کرودھ

اڀکھا دے بھانڀر مل اُٹھنا، (مخا) بہت ہی اڀکھا ہو جانا
اڀکھا دے بھانڀر بلن، (مخا) حسد نال ڏھیروٹ اُٹھن، بہت
زیادہ ویر رکھن

اڀکھا لو: (صفت) ڏکھ کرن والا، سڙن والا

اڀکھی: (صفت) ڏوڳے دی ترقی وکھ کے سڙن والا

اڀرن: (مذ) ہیرن، کن دی والی

اڀرنا: (صفت) جنگلی

اڀرنا گوبا، (مذ) ڏنگراں دا باہر کچا سکا گوبا، سکی پھوسی، پاہ

اڀرو: (پوا، مذ، صفت) اڀرا غیرا

اڀرو اڀرا، (مذ) 1- دن تے رات دا ملاپ، شام شامی زمین تے

آسمان دے ملن دی لیک 2- حد، بتا

اڀرو اڀری، (پو، فم) مونہہ انھیرے، اوس سے جد دویں پڑل

رہے ہون

اڀروں پھیر وں: (فم) ایدھروں اودھروں

اڀری: (مو) کھوہ دی آڏ

اڀری اڀرا، (مو) دو پڑلن دا ویلا، جدوں سورج اندر باہر ہووے،

سندھیا دے ویلے

اڀریا (Area): (انگ، مذ) رقبہ، علاقہ، زمین، احاطہ

اڀریل (Aerial): (انگ، مذ) ہوائی، فضائی، ریڈیو، ٹی وی یاں

وائریس وغیرہ دی اوہ تار جیہڑی ریڈیائی لہراں دی وصولی وچ

آسانی پیدا کردی اے

اڀریں: (مو) دیریں توں وگڑیا ہویا، واری باری، نوبت، موقع

اڀڑ: (ہ، مو) 1- ہیڑ، اڈی، ساٹا، پیر دا پچھلا حصہ 2- اڈی دی مار،

باڑھ، فصل نوں مال مویشی توں محفوظ رکھن لئی کھیت دے آلے

دوالے جیہڑی خاردار باڈلائی جاندی اے

اڀڑ لاونا، (فم) 1- گھوڑے، کھوتے وغیرہ نوں تیز چلاونا 2- گھوڑے نوں

ترکھیاں ٹورن لئی اڈی مارنا

اڀڑ: (مذ) اڀڑو

اڀڑا: (مو) سریر دی اک ناڑی جس دا کھتی ناسکا نال تعلق ہے

اڀڑا: (صفت) 1- ضد کر بیٹھا، تھوڑے چر لئی لکيا، ایذا، اینا وڈا

2- ایسے جیسے

اڀڑا: (مذ) پنجابی گورکھی حروف تہجی دا دو جا حرف

اڀڑا گیکری: (مو) 1- اندازہ، گوڑ 2- ہیر پھیر، دھوکھا

اڀڑاں: (ہ، مو) اڀڑ دی جمع، رکاوٹ

اڀڑ گیکر: (مذ) اندازہ، گوڑ

اڀڑوا اڀڑو: (پوا، صفت) ایذا ای

اڀڑھا: (مذ، صفت) اڀڑا، اینا وڈا، ضروری

اڀڑی: (مو) اڈی، پیر دا اخیر لا حصہ، بجتی دا پچھلا حصہ، اڈا

اڀڑی: (صفت) ہاڑ دے مینے دا تھا ہویا پھل

اڀڑی: (مذ) پنجابی گورکھی حروف تہجی دا تہجا اکھر

اڀڑو: (فامذ) خدا، اللہ

اڀڑوی: (فامذ، صفت) اڀڑ نال منسوب، خدائی

اڀس: (ضم) 1- ایہہ جو سامنے یاں نیڑے ہے 2- ایسے

اڀس ارتھ، (صفت) اڀس مطلب لئی قائم کیتی ہوئی، اڀس مقصد لئی

بنائی ہوئی، خاص

اڀس جیہا، (حرف تشبیہ) ایہدے وانگ یاں ورگا، اڀس ورگا،

(پہلی جلد)

3- پاس نامہ

ایڈمرل (Admiral): (انگ، مذ) بحری فوج داسر براہ

ایڈو: (صفت) 1- اتنا، ایڈاؤڈا، ایڈا سارا 2- اڈرے، اڈرا

ایڈو کڈ، (پوا، نم) دیکھو: اڈا کڈا

ایڈوانس (Advance): (انگ، مذ) 1- پیچانہ، پیشگی 2- اگے

دھن، پیش قدمی

ایڈورڈ (Adward): (انگ، مذ) برطانیہ بادشاہ جو 9 مئی 1910ء

نوں فوت ہو گیا، ایسے دے ناں آتے ای لاہور دامیڈیکل کالج

اے جینوں کنگ ایڈورڈ میڈیکل کالج آکھیا جاندا اے

ایڈوں: (نم) اڈوں، ایڈھروں، ایس پاسیوں

ایڈوں اوڈوں، (نم) ایڈھروں اوڈھروں

ایڈووکیٹ (Advocate): (انگ، مذ) وکیل، قانون دان، ہائی

کورٹ وچ پیش ہون والا وکیل

ایڈی: (مو، صفت) ایئی، ایس قدر، ایئی وڈی

ایڈی کیڈی اکھ روون، (مجا) بہت روون، رورو کے اکھاں

نچالیں

ایڈے: (نم) 1- ایس پاسے، ایڈھر، ایڈھروں 2- ایڈا دی جمع، ایسے،

ایس قدر

ایڈیٹر (Editor): (انگ، مذ) 1- کے کتاب، رسالے، اخباریاں

رپورٹ وغیرہ نوں ترتیب دین والا، مدیر، سناؤک 2- حساب کتاب

دی پڑتال کرن والا

ایڈیٹوریل (Editorial): (انگ، مذ) ادارے، اخباریاں رسالے

یاں ترتیب دتی ہوئی کتاب دا دیباچہ، مذہبی گل

ایڈیشن (Addition): (انگ، مذ) اشاعت، چھپائی

ایڈا: (عر، مو) 1- ڈکھ دیون، تنگ کرن 2- ڈکھ، تنگی، تکلیف

ایڈاں: (مو) ایڈا توں اے، تکلیف، دکھ دینا، اذیت دینا

ایر: (مذ) 1- ہنیرے وچ کے چیز دے بُت دا جھولا نشان، مارک،

ہنیرے وچ کے شے دے بُت دی جھلکی (جانیا، معلوم کرنا)

2- نشان، سویر، بنیاد، ہیولا، سایہ 3- مکان دی بنیاد

ایر غیر، (مذ، صفت) 1- اوپرا، پردیسی، لانجہ دا، جو اپنا نہیں، جس

تے یقین نہیں کیتا جاسکدا، بیگانہ، اجنبی 2- لٹو، ٹنڈ، ہر کوئی 3- بے

حیثیت، عام لوک، معمولی

ایرا: (مذ) 1- وٹ، بنا، رستے نال دی پیلی دی اچی وٹ 2- کندھ دا

غینہ والا حصہ، بنیاد، مکان دی غینہ، نشان

ایرا بدھن، (مجا) غینہ رکھن، مڈھ بھنھن

ایرا پھیر، (مو) رد و بدل، ہیر پھیر، دھوکھا، فریب، جھل

ایرا غیر، (مذ) اوپرا، لانجہ دا، جو بھروسے لائق نہیں، جو اپنا

نہیں، جتا کھنا

ایرا غیر انتھو خیرا، (مذ) دیکھو: ایرا غیرا

ایرا: (لاحقہ) ہور، جیویں اگلیر، جھیرا، جھلیرا

ایراو: (عر، مذ) وارد کرنا، اعتراض کرنا

ایران: (مذ) فارس دیس دا دو جاناں جتھے پہلاں پارسی لوگ

رہندے سن

ایرانی: (صفت) 1- ایران دارہن والا 2- ایران دی بولی

ایراں: (مو) ویراں توں وگڑیا ہویا، واری، باری، نوبت، موقع

ایرایریں: (نم) سویرے سویرے یاں شامیں شامیں، سورج دے

طلوع یاں غروب دا ویلا

ایریت: (مو) زنانی، تیویں، عورت

پلاک ڈکٹری

(پہلی جلد)

ایسے ہتھے، (نم) دیکھو: ایسے ویسے

ایسے ایس، (نم) ایسے نوں

ایسے باتوں، (پوا، نم) دیکھو: ایسے گلوں

ایسے چالوں، (پوا، نم) ایس کارن، ایس وجہ توں

ایسے کی، (ضم) ایسے نوں

ایسے گلوں، (پوا، صفت) ایس گلوں، ایس وجہ توں

ایسے لئی، (نم) ایس کر کے، ایس وجہ توں

ایسے ویسے، (ند) ایویں جیسے، مُدے بھلے، نکتے، فضول، بیکار،

کے نہ کم دے

ایشارا: (ند) سنت، سادھو، عبادت گزار

ایشان: (فا حرف اشارہ) اوہ

ایشان کون: (سن، ند) اترتے پورب دشا دے وچکار دی گٹھ

ایشور: (س، ند) دیکھو: ایشور

ایشکل منونے: (محا) فُگل مناؤنا

ایشکے: (پوا، کلمہ تحسین) آٹھکے، شاباش

ایشو (Issue): (انگ، ند) 1- جاری کرنا 2- تھمیرا، مسئلہ

ایشور: (سن، ند) بھگوان، رب، خدا، مالک، سائیں، راجا

ایشور پرائن، (صفت) 1- ایشور دے آسرے رہن والا، قسمت

تے بھروسہ رکھن والا 2- بھگوان، رب

ایشیا (Asia): (انگ، ند) دنیا دا سبھ توں وڈا براعظم جہدے شمال

وچ بحر منجھ شمالی جنوب دل بحر ہند، مغرب دل بحرۂ روم تے مشرق

دل بحر الکاہل اے، پاکستان ایسے براعظم دا حصہ اے

ایشیائی: (صفت) 1- ایشیا نال نسبت رکھن والا 2- ایشیا دوسنیک

ایطا: (عر، ند) 1- مٹھن، لتاڑن، پامال کرن 2- علم عروض وچ قافیہ

نوں ہو، یعنی لفظ تے معنیاں دے اعتبار نال دوبارہ ورتن

ایطائے جلی، (عر، ند) دونہ مصرعیاں وچ قافیاں دی تکرار واضح

ہو دے جیویں سودا کرتے کاریگر، شاعری وچ ایطائے جلی عیب گنیا

جاندا اے

ایطائے خضر، (عر، ند) دونہ مصرعیاں وچ قافیاں دی غیر واضح

جیہی تکرار جیویں، اپنے دیکھے، سوچے، وغیرہ

ایصال: (عر، ند) پہنچانا، ادا کرنا، ثواب اپڑانا، اپڑاون، پہنچاون،

جوڑن ملاون

ایصال ثواب، (عر، ند) ثواب پہنچاون

ایضاً: (عر، نم) اوہو ای، ایہو جیہا ای، اوہے طرحاں دا، ہو، ہو

ایف اے (F.A.): (انگ، ند) فرسٹ آف آرٹس یاں فیکلٹی آف

آرٹس دا مخفف، دسویں توں اُتے دی جماعت، گیارھویں تے

بارھویں جماعت

ایفا: (عر، ند) 1- پورا کرنا، وفا کرنا 2- کسے واجب ادا کرنا

ایک: (ہ) اک، اکو، اکلا، اڈتی

ایک گیلان، (پوا، نم) اک وار

ایک گیلی، (پوا، نم) اک واری

ایکا: (ند) ایکتا، جوڑ، میل، اتفاق، ملاپ، سانجھ، اتحاد، صلاح

ایکا ایک، (نم) اچانک، یکا یک، اچن جیت، اک دم، اچھو پلے

ایکا ایکی، (نم) دیکھو: ایک ایک

ایکا کرن، (محا) اتفاق کرن، مل بہن، کسے دے خلاف اکٹھیاں

ہوون، سانجھ کرن

ایکا ہوون، (محا) اک مُٹھ ہو جاون، اتحاد ہوون، کسے دے

خلاف اکٹھیاں ہوون

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

ایسٹر (Easter): (انگ، مذ) عیسائیاں دا اک تہوار جیہڑا اوہناں دے آکھن موجب عیسیٰ علیہ السلام دے سولی چڑھن مگروں زندہ ہو کے اسمان تے اتر جان والے دن منایا جاندا اے، ایہہ تہوار 21 مارچ یاں ایہدے مگروں آدن والے پہلے اتوار نوں منایا جاندا اے
ایسٹیلین (Acetylene): (انگ، مذ) اک جلن شیل گیس جس دے جلن نال بہت تیز روشنی ہوندی ہے، ایہہ گیس کیمیشم کاربوہائیڈ تے پانی پاون نال پیدا ہوندی ہے

ایسٹ: (مذ) پلیسٹ، پاسے، بہانے بازی، ایسٹ دی جمع اُلجھن
ایسرا: (ضم) ایسٹوں
ایسراں: (حرف تسمیہ) ایس طرحاں، انج
ایسوسی ایشن (Association): (انگ، مو) سجا، منڈلی، مجلس، اکٹہ

ایسٹوٹی: (پو، مو) ٹھسی جتی
ایسی: (مذ، مو) اک مخصوص علاقے دا لہجہ، آئے گایاں آئے گی
ایسی: (مو، صفت) دیکھو: 'ایسا' جیہدی ایہہ تانیٹ اے
ایسی تیشی، (مو) 1- جیہی تہی، لاہ پاہ، دُرگت، نموشی، جس گل دا ناں نہیں لینا 2- اک گالہ
ایسی تیشی پھیرنا، (مخا) ایہی تہی پھیرنا، برا حال کرنا، جھاڑ پادنا، لاہ پاہ کرنا

ایسی تیشی کرن، (مخا) 1- کسے نوں بُرا بھلا آکھن، کسے دی ماں بھین اک کر جھڈن، جھاڑ پاون 2- کم نوں دگاڑ دیون
ایسی تیشی ہو جاوون، (مخا) مصیبت پے جاوون، نقصان ہو جاوون
ایسے: (حرف تسمیہ) ایس نے ہی، ایس ہی، ایسٹوں، ایسے نوں
ایسے: (صفت) ایس طرحاں دے، ایس شکل صورت دے، ایساں دے

اجیہا

ایس طرحاں، (حرف تسمیہ) ایوں، ائیکر، ایویں، انج، ایس
طریقے نال

ایس وانگ، (حرف تسمیہ) دیکھو: ایس طرحاں

ایس: (پو، صفت) 1- ایہا، یسن، اہا، اوہ، جیہا 2- بساند 3- طعنہ مہنہ
4- غیرت

ایس پاسے، (نم) ایدھر، ائیس طرف، ایدھروں

ایس تھاں، (نم) ائیس موقع تے، ائیس تھاں تے

ایس دے کارن، (نم) ایس لئی، ایس سببوں، ایس پاروں

ایس کر کے، (نم) ایس واسطے، ایسے لئی

ایس لوٹ، (نم) ایس طرحاں، انج، ایویں، اکر

ایس ورھے، (نم) ایس سال، ایسکی

ایسا: (مذ) اک ہندوواں دی رسم جیہدے وچ دریا تے اپڑ کے گھبو تے آنا پکائی دا اے

ایسا: (حرف تسمیہ) اجیہا، ایہو جیہا، ایسے طرحاں دا، ایہدے ورگا

ایسا تیشا: (مذ، صفت) چنگا نہیں، بدمعاش، لچا، لفنگا

ایسا ویسا: (مذ، صفت) چنگا نہیں، ٹنگی، پورے معیار دا نہیں، گھٹیا، کم

چلاؤ، معمولی، ایہا کیہا، نکارا، ور تھا، اجایا

ایسان: (مذ) احسان دا وگڑیا روپ، نیکی

ایسبیسٹوس (Asbestos): (انگ، مذ) نہ جلن والا اک ریشہ
دار معدنی دھات

ایسپریٹر (Aspirator): (انگ، مذ) ہوا کھین والا پرزہ، مشین

ایسٹ: (پو، مو) 1- سختی، تکلیف 2- کشتی وچ پہلوان دا تھلیوں دا مار
کے اُتے آجاوون 3- دھوکھا، فریب، چھل 4- ناجائز تعلق

چاہت، بے چینی

ایکے: (نذ) ایک دی جمع

ایکے نال گزور کرن، (مخا) سانجھ سبھا نال گزور کرن، اتفاق نال

حیاتی لنگھاون، رل مل کے رہون

ایکے وچ ڈھیکا لاون، (مخا) سانجھ دی ڈوری توڑن، بھٹ

پاون

ایل: (مو) شمالی سمندراں دی وڈی نسل والی چھلکار مچھی

ایل کرنا، (مخا) زیر کرنا، ہرانا، مغلوب کرنا، قابو وچ کرنا، فتح کرنا

ایل ہونا، (مخا) زیر ہونا، قابو وچ آنا، ہرنا

ایل ایل ایم (L.L.M.): (انگ، مو) Master of Law، قانون

دی اک ڈگری جیہڑی ایم اے، ایم ایس سی دے برابر ہوندی اے

ایل ایل بی (L.L.B.): (انگ، مو) Bachelor of Law، قانون

دی اک ڈگری جیہڑی بی اے، بی ایس سی دے برابر ہوندی اے

ایل ایل ڈی (L.L.D.): (انگ، مو) Doctor of Law، قانون

دی اعلیٰ ترین ڈگری

ایلا: (نذ) پچھوں، صفت توں لاحقہ بنانا، جیویں: بھڑکیلا، شرمیلا

ایلا سار، (نذ) گندگی، املا سار

ایلا سٹیک (Elastic): (انگ، نذ) اک فیتا جیہڑا بڑتے سوتر دوہاں

نال بنیا جاندا اے

ایلائی: (مو) الائچی پانے، ولی پانے

ایلی: (مو) سمندری کائی

ایلیچی: (نذ) 1- قاصد، دوت، سنبھالے جان والا، چکدار 2- سفیر

ایلیو: (نذ) 1- اچھا 2- ایٹا سارا 3- ایہہ گل اے، انج

اے

ایلیو: (نذ) استعجاب و حیرت) دیکھو: ایلیو

ایلیو: (نذ) استعجاب و حیرت) دیکھو: 'ایلیو' جیہڑی ایہ جمع اے

ایلیسی: (مو) ایسی، اک بیج نما پھل جیہڑی دوائیاں وچ استعمال

ہوندی اے

ایلیل: (نذ) دیکھو: ایلین

ایلین: (نذ) اک چھوٹا جیہا رُکھ جو پہاڑاں وچ بہت ہوندا اے ایس

دے بی اتے ہرے پتر کھان نال ڈگر مر جاندا اے ایس دی لکڑی

نرم ہوندی ہے اتے پالن تے کو لے ہاون دے کم آوندی ہے

ایلینیائی: (مو) الائچی والی، رب نوں پوجا

ایلیو: (نذ) ایلیو، اک رُکھ جس دے پتر پھل وغیرہ دوائیاں وچ کم

آوندے نیں، کالا سہاگا، مضر

ایلوپتھی (Allopathy): (انگ، مو) انگریزی دوا دارو، علاج

ایلوور: (نذ) اک چھوٹا جیہا رُکھ جو پنجاب دے پہاڑاں وچ بہت

ہوندا ہے، ایلین

ایلیو مینیم (Aluminium): (انگ، نذ) اک ہلکی مٹھکی سفید دھات

جیہڑی پتھری دا مرکب ہوندی اے، سلور، ہلکی دھات جس دے

بھاڑے بندے نیں

ایلیوں: (نذ) اک طرحاں دی بھاجی جو ماڑے لوک کھاندے نیں

ایلی بیلی: (مو) کبڈی دے کھینڈ وچ الی الی دی اواز

ایلی: (نذ) 1- ایلا دی جمع، ویلے، وقت 2- گیٹیاں وچوں گڑیاں دا

ٹٹھلے اک گیسے نوں پکنا

ایلیا: (عبر، نذ) 1- یوروثلم 2- الیاس دا عبرانی تلفظ، حضرت الیاس

علیہ السلام

ایم او ایل (M.O.L.): (انگ، نذ) Master of Oriental

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

ایکادشی: (مو) ایکادشی، قری مہینے دی گیارہویں تاریخ

ایکاگر: (صفت) ایکاگر، محو، مطمئن، سکون وچ

ایکاگرتا: (مو) دیکھو: ایکاگرتا

ایکاگرچت: (صفت) دیکھو: ایکاگرچت

ایکانٹ: (مو) 1- اکلاپا، تہائی، گوشہ نشینی، وکھراپن، اکانٹ-2- اک ہون-3- علیحدگی

ایکانکی: (سن، صفت) اک والا، اک کچھ والا، اک ایکٹ والا، اکاگی

ایکانکی ڈراما، (ند) اک ایکٹ والا نائیک

ایکانگی: (ند) اک انگا، اک حصے والا، ون ایکٹ ڈراما

ایکنا: (مو) 1- اتفاق، ایکسا، سر جوڑ، بجھے بندی، میل، اکٹ

2- وقت، تھاں تے عمل دی اکسارتیاں میل جس دا نائیک رچنا وچ

خیال رکھنا ضروری ہوندا ہے

ایکٹ (Act): (انگ، ند) 1- کم، عمل، کارروائی 2- قانون، ڈرامے

وا انگ، ناٹ

ایکٹر (Actor): (انگ، ند) ڈرامے دا کوئی کردار ادا کرن والا اداکار،

سوانگ بھرن والا، نقلیا

ایکٹریس (Actress): (انگ، مو) دیکھو: ایکٹر جیہدی ایہہ

تانیث اے

ایکٹنگ (Acting): (انگ، مو) اداکاری، نقلی دا عمل یا فن،

فریب دکھاوا

ایکیر: (حرف تشبیہ) ایویں، ایسے طرحاں، انج، ایس طرحاں، ایویں،

ایکین

ایکیر: (نم) دیکھو: ایکیر

ایکیراں: (نم) اک داری

ایکر (Acre): (انگ، ند) انگریزی لفظ دا وگاڑا اے، اٹھال کنالان، دو بجھے زمین

ایکسپورٹ (Export): (انگ، مو) منکلوں باہر گھٹن، برآمد

ایکسچینج (Exchange): (انگ، ند) ادلا بدلا، وٹاٹا، وٹاٹا

ایکسرے (X-Ray): (انگ، ند) ایکس کرنٹاں، ایہناں نوں رنجی

رشتاں دی کہندے نیں، لیزر شعاعاں دی مدد نال چٹے دے اندرونی

حصیاں نوں دیکھنا، جسم دے اندر دی فوٹو، ہڈیاں دا ایکسرے

ایکل: (صفت) اکلا، تہا

ایکل پیر، (ند) اک بوٹا جس نوں اڈھ تے بکریاں کھاندیاں نیں

ایکیم: (ہ، مو) 1- اک، ایکائی 2- پہلی تاریخ

ایکیمی: (صفت) اک سار دا عمل، اکٹھے ہونا

ایکین: (نم) ایس طرحاں، انج

ایکین: (ج، ند) 1- عدد، ہندسہ 2- انگلی، انگوٹھا 3- گول شطری نما

کوئی شے یاں شکل

ایکٹرک: (ند) سلسلے وار دو چیزاں وچوں اک دوجے دے پچھے

آدن والا

ایکولگل: (نم) اکووار

ایکول: (سر، نم) لہیوں، ایس نوں

ایکھ: (ند) کتا

ایکھ: (نم) ایکھن توں امر، دیکھ

ایکھرونا: (پوا، فل) آکڑنا

ایکھرو یا پھرنا: (حما) آکڑنا پھرنا

ایکھن: (مصدر) دیکھن، نظر کرن، دھیان مارن

ایکھی: (پو، مو) 1- ہوس، طبع، لالچ، لوبھ 2- آس، امید، اڈیک،

پلاک ڈکٹری

(پہلی جلد)

پیراں دا ڈولن، نیت وچ فرق آون، عقیدہ پکا نہ رہون
ایمان دیکھنا، (محا) جھوٹھ بول کے یاں دھوکھا دے کے ایمان
گواونا

ایمان ہارنا، (ہار دینا)، (محا) 1- جھوٹی قسم چکنا 2- دین والی رقم
دب بہنا، کسے توں لئی ہوئی رقم نہ دینا، دھروہ کرنا 3- پاپ کماونا،
دھوکھا دینا، دھرم ہارنا

ایمان ہوون، (محا) یقین آجاون، پک ہوون
ایماندار: (صفت) دیانتدار، سچ تے قائم، دھرم اتے یقین رکھن والا،
دھرمی، کھرا، سچا، دیانت دار، سچ تے قائم
ایمانداری: (مو، صفت) دیانتداری، راستی، سچا عمل، دھرم، عقیدہ رکھنا،
کھرا پن

ایمانداری دا سودا کرن، (محا) نیک نیتی نال خرید و فروخت
کرن، نیک نیتی تے دیانت داری اپناون
ایمانوں پھرن: (محا) قول قرار توں منکر، وعدہ خلافی کرن
ایمبولینس (Ambulance): (انگ، مو) بیماراں تے مہمڑاں نوں
لیادیاں لے جان والی ویگن

ایمپولا (Ampolla): (انگ، مذ) 1- دوہریاں مٹھیاں والی صراحی یاں
چھجر 2- اندر ودھے ہوئے یاں کھلے مونہہ والی دینہنی یاں دھمنی
ایمپیر (Ampere): (انگ، مذ) بجلی دے دھارا دے ناں دی
اک اکائی

ایمک: (پوا، صفت) احمق، بے وقوف
ایمکتائی: (پوا، مو) احمق تائی، احمق پنا
ایمیل: (صفت) ان موڑ، نہ منون ولا

ایمیلی: (مذ) فصل دا لگان تے پیداوار دے کسے حصے دی صورت وچ

ادا کرن دا اقرار نامہ، بیولی پنا، بیولی پنا
ایمیلی: (مو) اِلاء، لکھائی

ایمن: (فا+ہ، مذ) اک راگ یاں راگنی دا ناں..... پرانے حساب
نال دیک راگ دی اک راگنی تے نویں ونڈ موجب کلیان ٹھانھ دا
مکمل راگ جیہڑا ایمن تے بلاول نوں ملاؤن نال بند اے
ایمن آباد: (مذ) اک شہر دا ناں جو ضلع گوجرانوالہ وچ ہے
ایمنی بلاول: (ہ، مذ) کلیان ٹھانھ دا مکمل رنگ جیہڑا ایمن تے
بلاول نوں ملا کے بند اے

ایمونیا (Ammonia): (انگ، مذ) تیز گندھ والی اک رسائیک گیس
جس نال اکھاں وچوں اتھرو آ جاندے نیں، روادون والی گیس، اک
بے رنگ گیس جیہڑی آسانی نال پانی وچ حل ہو جاندی اے
ایمونیکل (Ammonical): (انگ، مذ) جس وچ ایمونیا ملیا ہووے
جس وچ نوشادر ملیا ہووے

ایمونیم ہائیڈرو آکسائیڈ (Ammonium hydroxide):
(انگ، مو) نوشادر اتے چونے دے میل توں بنیا ہویا تیزاب،
تکھی بو والی تیز گیس

ایچی: (پوا، فم) ایویں ای، اوویں ای
ایسے: (پوا، فم) ایویں

ایسے بچیں، (پوا، فم) ایویں مچی
ایسے بھونکنا، (محا) ایویں بولی جانا، فضول گلاں کرنا
ایسے جانا، (پوا، صفت) ایویں جانا، مر جانا (گالھ)
ایسے جے / ایسے جے، (پوا، فم) ایویں جیویں
ایسے جکُن، (پوا، فم) ایویں جیویں، ایسے طرحاں
ایسے جکو، (پوا، فم) دیکھو: ایسے جکُن

ایمان جاندار ہون، (حما) عقیدے وچ خرابی آون، نیت خراب ہون

ایمان چور، (صفت) بے ایمان، بدنیت، دھوکے باز
ایمان چھڈ دیون، (حما) بے ایمانی کرن، دین نوں چھڈ دیون،
مُرتد ہو جاون

ایمان درست نہ ہون، (حما) دیکھو: ایمان چھڈ دیون
ایمان ڈاواں ڈول ہون، (حما) ڈھل مل یقین ہون، نیت
وچ فرق آون، تھڑکن، عقیدہ قائم نہ رہن

ایمان رہنا، (حما) بچن تے قائم رہنا یاں بچیاں برقرار رہنا،
عقیدے وچ فرق نہ آونا، صدق نبھنا، من، تسلیم کرن، دل دی
گواہی، انصاف، عدل، یقین، خدا تے یقین رکھن تے حضور پاک
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دی نبوت دا اقرار کرن، دین، مذہب، عقیدہ
ایمان کچھے مارن، (حما) بے ایمانی کرن، دغا کرن، جھوٹ بولن
ایمان کنھن، (حما) اللہ کولوں ڈرن، بدی کولوں ترہن

ایمان گالن، (حما) ایمان برباد کرن
ایمان گواچن، (حما) نیک نیکی چھڈن، بے ایمانی کرن
ایمان گواون / ایمان گواونا، (حما) بے ایمانی کرنا، بدنیتی توں
کم لینا

ایمان لیاونا / ایمان لے آونا، (حما) کسے دھرم یاں مہاں ذات
تے بھروسہ بنالینا، کسے نوں گوریاں دیوتا من لینا
ایمان نال، (نم) دھرم نال، سچے دل نال
ایمان نگل جاون، (حما) جھوٹھ مارن، دھوکھا دیون، بے ایمانی
کرن، بدنیتی تے اُترن

ایمان وچ فرق آون، (حما) یقین ڈھلا ہون، عقیدے دے

Learning، اک تعلیمی ڈگری جیہڑی ایم اے نالوں کچھ وڈی گنتی
جانندی اے

ایم اے (M.A.): (انگ) Master of Arts، ماسٹر آف آرٹس،
یونیورسٹی دی اک ڈگری، سولان جماعتاں، سولویں پاس دی ڈگری،
سولان جماعتاں پاس

ایم این اے (MNA): (انگ، مذ) Member of National
Assembly وفاقی مجلس قانون ساز دارکن

ایم بی اے (M.B.A.): (انگ، مذ) Master of Business
Adminstration، ایم اے دے برابر اک ڈگری، جیہڑی
کاروبار توں متعلق اے

ایم بی بی ایس (M.B.B.S.): (انگ، مذ) Bachelor of
Medicine and bachelor of surgery، طب تے جراحی
دی اک مشہور ڈگری

ایم پی اے (MPA): (انگ، مذ) Member of Provincial
Assembly، صوبائی مجلس قانون ساز دارکن

ایم ڈی (M.D.): (انگ، مذ) Doctor of Medicine، ڈاکٹری
دی اعلیٰ ڈگری

ایما: (پوا، مذ) زمین دی معافی

ایما: (عر، مذ) اشارہ

ایمان: (عر، مذ) عقیدہ، یقین، کوشش، دھرم، مت، پھر دسا، دل دی
صفائی، بچائی

ایمان پھر جاون، (حما) ایمان وچ خرابی آون، بد اعتقادی
ہون

ایمان نکانے نہ رہون، (حما) بدنیت ہو جاون، لالچی ہو جاون

ریشم دی ٹمھی 4- اوہ کلڑ جیدے اُتے سوتر چڑھاندے نیں

5- بوجھا، کھسا، جیب 6- داء دپا لاون دی حرکت یاں عمل

انٹنی باز، (ہ+فا، صفت) 1- اوہ بندہ جیہڑا انگلیاں دے وچکار

کوئی شے لکا لوے 2- دھوکے باز، فریبی

انٹنی پاون، (محا) دیکھو: انٹنی کرن

انٹنی کرن، (محا) 1- سوتر دی ٹمھی بناون 2- دھوکے نال کسے دا

مال دھر کرن

اینڈا: (نم) آندا، ماضی تننا

اینڈا: (ضم) 1- ایہدا، ایس دا 2- آئندہ ویلا، فیر، مڑ کے

اینڈا ہوسی: (سر، ضم) آؤندا اے، آ رہیا اے

اینڈھن: (ہ، مذ) بالن، بکڑی، کونڈہ وغیرہ

اینڈی ہوسی: (سر، جملہ) آؤندی ہوئے گی

اینڈے: (پوا، نم) ادھروں، ایڈھروں

اینڈے ہوسن، (سر، جملہ) آؤندے ہوون گے

اینڈا: (پوا، صفت) ٹنڈا، آکر باز، مونہہ پھٹ، اُجڈ

اینڈو: (ہ، مذ) اتو، پتو

اینڈو: (حرف تشبیہ) ایوں، انج، ایس طرحاں

اینڈو: (پو، مو) 1- انگڑائی، اٹھن دی حالت، ہینڈو، آکر، پھٹ، ہنکار

2- سستی

اینڈو: (پوا، صفت) کڈھبا، آدمی

اینڈو اینڈین (Anglo Indian): (انگ، صفت) اوہ انگریز جیہڑا

ہندوستانی تے انگریزی مخلوط ماییاں وچوں ہودے

اینڈو: (انگ، مذ) گوردوارے

یاں مندر وانگ انگریزاں دی اوہ پاک جگہ جتھے اوہ اپنی ریتی

موجب دعا کرن جاندے نیں، انگریزاں دی عبادت گاہ، گر جاگھر

اینگے: (پوا، نم) ایتھے، ایڈھر

اینموں توں اینمناں: (پوا، صفت) نویں توں نوواں

ایہناں: (کلہ استفہامیہ) ایوں نہیں

اینو: (نم) اینو، بیو

اینو: (نم) ایتھے، ایس توں، ایہہ توں، اینو، ایڈھروں

اینو اوہنو، (نم) آلے دوا لے، ایڈھر ادھر

اینوڈ (Anode): (انگ، مذ) بجلی دا جمع والا سرا (پول) بجلی دا منفی

دے اُلت والا سرا (پول)

اینو: (مذ) بیوں، کپڑے یاں رسیاں نوں دل کے پیسے وانگ گول مول بنایا

ہو یا ٹمھنا یاں اڈا جس نوں برائے بھار نکا دن لئی رکھ لیندے نیں، انوں

اینویں: (حرف تشبیہ) ایس طرحاں، انج ای

اینہی: (مذ) ایہناں توں، ایہہ لوکی

اینہا: (ضم) ایہہ دی جمع، ایہناں

اینہا تِلّاں وچ تیل نہیں، (اکھا) ایس پاسوں کسے لاجھ دی

آس نہیں، ایہدے توں کسے گل دی اُمید نہیں

اینہن: (مذ) ایندھن، بالن

اینی: (صفت) اینی، ایتی، ایس جی

اینی جتی، (مو) رنی جتی، ال پل، چھوٹیاں موٹیاں چیزاں، عام

دوتوں دیاں شیواں، بک سک، بھاڈا ٹنڈا، گھر دا ٹکا موٹا سامان

اینی کا، (پوا، صفت) ایہناں دا

اینی گو، (صفت) اینی دے لگ بھگ، ایس مقدار وچ، اینی

ماترا وچ

اینے: (کلہ مخاطب) وڈیاں دا ٹکویاں نوں نکاؤن دا انداز، اڑیے،

(بجلی جلد)

پلاک ڈکٹری

ایسے جیو / ایسے جیوں، (نم پوا) ایوں جیہی، ایوں جیوں،

ایوں ای

ایسے لکن، (پوا، نم) ایوں کیوں

ایسے کے، (پوا، نم) دیکھو: ایسے لکن

ایسے مردی، (پوا، نم) ایوں جیوں، ایسے طرحاں ای

ایسے: (نم) ایوں دی بدلی ہوئی صورت، ایسے، ایسے طرحاں،

ایوں

ایسوں: (پوا، نم) ایوں ای

این: (نا، ند) آئین دا وگاڑ، قانون، قاعدہ، نیم، بدھی، حکم

این بھراونا، (حما) ماتحت بناونا، آپ دی تابعداری وچ کرنا، اپنے

حکم پٹھ رہن لئی پروان کراونا

این بھرنا / این منا، (حما) کسے دے حکم وچ ٹرنا، آگیا وچ رہنا،

ماتحت رہنا، پروان کرنا

این منادنا، (حما) دیکھو: این بھراونا

این: (ضم) ایس نے، ایسے

آین: (ند) 1- بھانڈے دا پٹھلا چھیک جیہدے وچوں اناج جھن کے

ڈگدا اے 2- بھڑوے دا ڈٹا 3- دانے کنڈھن والا مکھورا

این: (مو) 1- اڑ، ضد، ہٹھ، مرضی 2- دستور، حکم

این منانا، (حما) دیکھو: این منا

این مننا، (حما) کسے دی مرضی دے مطابق کم کرنا، کسے دی ضد مننا

اینا: (صفت) 1- ایٹا، ایس جتا، اتنا 2- بہت سارا، کافی

اینا جتا، (ند، صفت) 1- اینا کو، تھوڑا جیہا 2- زنگا جیہا، بھورا کو

اینا سارا، (ند، صفت) بہت سارا، ڈیر سارا

اینا گو، (ند، صفت) دیکھو: اینا جتا

اینا وڑا، (ند، صفت) دیکھو: اینا سارا

اینا: (پوا، ند) نل وچلا، کھڑکن والا روڑا یاں اُسدی چھہ

اینا بی: (صفت) اینا وی

ایناں: (اعوان) دیکھو: اینا

اینتکی / اینتکیو: (پوا، نم) دیکھو: اینتکی

اینتھر (Anthor): (انگ، ند) گھنڈی دار، گھنڈی والا

اینتھر یکس (Anthrox): (انگ، ند) 1- پھوڑا، پھنسی 2- بھیدال دا بخار،

بھیدال یاں پشواں دا بتلی دا بخار 3- ایسا پھوڑا یاں ایسی پھنسی جو

بھیدال دے بخار توں لاگ کر کے بندیاں دے نکل آوے

اینتی: (صفت) اینی کو، اتنی، بہت گھٹ، اینی جیہی

ایٹو: (ند) ڈوڈنی والا چٹن

ایٹو مالوجسٹ (Entomologist): (انگ، ند) کیڑے مکوڑیاں دا

عالم، کیڑیاں بارے علم دا جانو

ایٹھ: (پوا، عدد، صفت) اٹاٹھ، پنجاہ تے نو، 59

ایٹھ: (ہ، ند) 1- دل، مردوڑا 2- غرور، تکبر، آکڑ، مان، ہیکار، ٹیس

ایٹھ جاون، (حما) 1- دل پین، مَر دیا جاون، آکڑ جاون،

کھینچون 2- ناراض ہون، غصے ہون

ایٹھنا: (ند) ری دن والا چرے درگا اوزار

ایٹھن: (مصدر) 1- دل دیون، دل کھاون، مردون 2- آکڑن،

غرور کرن 3- رَسَن، ناراض ہون 4- مٹھرن، ہنگون 5- کھون،

قبضے وچ کرن، جتکوتا

ایٹھنی: (ند، صفت) خود پسند، شنی خورہ

ایٹھنیا: (ند) بناواں پھڈی ہوئی زمین

ایٹنی: (ہ، مو) 1- گنڈھ 2- دوہہ انگلیاں دی وچلی تھاں 3- سوتریاں

دیکھن

ایویں کیویں، (ند) سادھارن، معمولی، کچھ، ایس طرحاں،
انج ہی

ایویں مچی، (صفت) ایویں ایویں، جھوٹھ موٹھ، بغیر کچھ لین دین
دے، فرضو فرضی

ایہا: (فص) ماضی بعید دی علامت، ایہو سی، ہے سی

ایہا: (حرف تشبیہ) ایہو، ایہو جیہا، ایسا، ایہہ ہی، ہور کوئی نہ، نرا
ایہہ، ایہو ہی

ایہا تے لا کے، (پوا، نم) ایہتھوں لے کے

ایہا تہا، (صفت) ایہ تہا

ایہا جیہا، (صفت) ایہ جے، ایس طرحاں دا، ایس ورگا، ایسے
جیہا، ایہا

ایہا لاگ، (پوا، نم) ایہتھوں تیک

ایہا: (مو) قریب دا اشارہ، ماضی بعید دی علامت

ایہاں: (نم) اتھے، ایس تھاں، ایس جگہ، ایہہ تھاں

ایہاں اوہاں، (نم) اتھے او تھے، لوک پر لوک وچ

ایہاں اوہاں کرن، (مخا) نال منول کرن

ایہاں اوہاں کرنا، (مخا) نالنا، نال منولا کرنا

ایہتل: (نم) ایہہ، ایس پاسے

ایہٹھ: (استفہامیہ) (میں) بیٹھاں (اسی) بیٹھے استفسار دے طور تے

دی بولدے نیں یعنی (کیہ میں) بیٹھاں (کیہ اسیں) بیٹھے

ایہٹھن: (اوہ جمع غائب دا صیغہ) بیٹھن، تعظیماً (واحد غائب) دے

لئی دی اے تے استفسار دے طور تے دی بولیا جاندا اے

ایہٹھو: (پوا) بیٹھو (جمع حاضر لئی) تعظیماً واحد حاضر لئی دی

بولدے نیں

ایہنجا/ایہجیا: (حرف تشبیہ) ایہوتے جیہا د مرکب، ایس ورگا، ایساں

دا، ایس طرحاں دا، ایہدے نال دا

ایہنکی: (مو، حرف تشبیہ) ایہجیا دی تانیث، ایہو جیہی، ایس طرحاں

دی، ایس قسم دی

ایہکے: (حرف تشبیہ) ایہجا دی جمع، ایہو جے، ایس طرحاں دے،

ایس قسم دے

ایہرن: (پوا، مو) آہرنے، نمی، آہرن

ایہڑا: (حرف تشبیہ) ایہو جیہا، انج دا، ایسا، اس جیسا

ایہلا: (ند، صفت) 1- خوبصورت، سوہنا 2- آسانی نال نل سکھ والا،

نادر، نایاب 3- من موچی

ایہماں/ایہکے: (پوا، نم) ایس وچ

ایہمن: (پوا، مو) دیکھو: این

ایہمن: (ند) بڈی دل، بھیزا، گڑا، چندرا، اولیا

ایہناں: (مو) نیزے دیاں دو یاں بہتیاں لئی اشارہ

ایہناں / ایہنیں: (ضم) ایہہ دی جمع، ایہہ دا نال رلیا روپ،

ایس نے

ایہندا: (ضم) ایس دا، ایہدا

ایہنس: (ضم) انہی، انھی

ایہنے: (مو) 1- اوئی، کوکر، بجلی 2- (اشارہ) ایس نے

ایہو: (ضم) ایہو، ایہے

ایہو جیہا، (حرف تشبیہ) ایس ورگا، ایس طرحاں دا، ایہدے

نال دا

ایہواں: (نم) اتھے ہی، ہے ہاں

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

کھوئے، نی

اسیے توں اینا کردیون، (حما) تھوڑیوں بہتا کردیون، چھوٹے
نوں وڈیا کردیون

اسیے / اکینے: (ضم) ایسے، ایسے نے

اینیمومیٹر (Anemometer): (انگ، مذ) ادھ آلہ جس نال ہوا دی

طاقت مٹی جاندی ہے

اینیش: (پوا، فم) انج ای، ایہی، اینا ہی

ایس: (حرف تشبیہ) ایس طرحاں، انج، ایوں، ایویں

ایس: (حرف تشبیہ) دیکھو: ایس

ایس ایس کرن، (حما) نال منول کرن، روکے دس، گل کرن توں
کتر اون

ایس ساگوں، (فم) ایس پاروں، ایس گلوں، ایس سیوں، ایس
وجہ توں

ایو: (فم) 1- ایہو 2- ایوں، انج، ایس طرحاں 3- یقین نال

ایوارا: (ہ، مذ) 1- واڑا، بھیداں بکریاں دے بھن دی تھاں، وگن
2- کھکھو دیاں خربوزیاں والی پٹلی

ایوارڈ (Award): (انگ، مذ) 1- انعام، صلہ 2- عدالتی حکم

3- جرمانہ، سزا، تادان

ایوان: (فا، مذ) 1- محل، مکان 2- مجلس قانون ساز منتخب اراکین دا
کوئی دی ادارہ

ایوٹ: (عر، مذ) اک پیغیر جیہو دے اللہ ولوں لکھاں آزمائشاں تے
تکلیفاں چین اُتے دی اوہدی بندگی وچ رُجھے رہے تے کدی
شکایت دا حرف زبان تے نہ لیاندا، ایہناں دا صبر اک مثال دا درجہ
اپنا چکيا اے، عبرانی اکھر 'ایوہ'

ایو دھیا: (سن، مذ) 1- جیہدے خلاف لڑائی نہ کیتی جاسکے 2- ادھ
شہر دا پرانا ناں

ایوڈ: (صفت) اینا وڈا جیویں: ایوڈ اُدچا ہووے کوئی (چپ جی)

ایورسٹ (Averest): (انگ، مذ) ہمالیہ دی پہاڑی دنیا بھر

چوں سبھ توں اُتھی چوٹی جیہدی اُچیاں 29,035 فٹ اے۔ ایہ

چوٹی اک انگریز کوہ پیما ایورسٹ دے ناں نال منسوب اے

ایوڈ: (صفت) نہ ہٹن والا، نہ مڑن والا، ان موڑ

ایوگ: (صفت) جو خاص نہیں، نا واجب، بے مناسب

ایوگتا: (مو) ایوگ ہون دی حالت

ایونی ٹھیونی: (پو، مو) کپت، خوشامد، جھوٹی تعریف

ایوں: (فم) انج، ایس طرحاں، ایس ڈھنگ نال، ایدان

ایوں نہیں، (فم) ایس طرحاں نہیں، انج نہیں

ایوں ہی، (فم) ایسے طرحاں، انج ہی، ایسے قسم دا، ایویں ہی،

انج

ایوو: (فم) ایسے ہی، اینویں ایس

ایوے: (فم) ایویں، ایسے طرحاں، بے مطلب، ایویں ای

ایو: (فم) اوں، ایس طرحاں، ایکر، انو، انج

ایویں: (فم) 1- ایس طرحاں، ایوں، انج، ایویں، قدرتی، فطری

2- ملکت، پنا مل

ایویں توں ساواں، (مذ) مٹی دے مل، مُتومت

ایویں توں ساویں ہوون، (حما) مُفت دا ہوون، بے مُلّا ہوون

، بہت سستا ہوون

ایویں جاون، (حما) فضول جاون، ضائع ہوون، بے نتیجہ رہون

ایویں جیہی نظر مارن، (حما) اُتلی، نظر مارن، سرسری نظرے

پلاک ڈکشری

(پہلی جلد)

باتفاق، (فا+عر، نم) 1- اتفاق نال، مل کے 2- اچانک

باثر، (صفت) اثر والا، موثر

بااختیار، (صفت) جس دے ہتھ وج اختیار ہوں، اختیار رکھن

والا، اقتدار والا، قدرت والا

باخلاص، (صفت) سچے دل والا، نیک دل، خلوص والا، مخلص،

نیک

بااخلاق، (صفت) 1- چنگے چال چلن والا 2- اخلاق والا، ملسار

بادب، (صفت) 1- ادب والا، تہذیب والا 2- (نم) احترام

نال، ادب نال

بادب بانصیب، بے ادب بے نصیب، (اکھا) وڈیاں دا

ادب کرن والا چنگے نصیب والا ہوندا اے

بااصول، (صفت) اصول والا، قاعدے لکھے تے عمل کرن والا

بااعتبار، (صفت) یقین دے قابل، اعتبار دے قابل

باافضال، (نم) فضیلت نال، مہر نال، وگئی: 'وج بہشتاں ہودی

داخل باافضال' (حامد)

بااقبال، (صفت) اقبال والا، عظمت والا، وڈیائی والا،

خوش نصیب

بانصاف، (صفت) انصاف والا، سچ نوں سچ تے جھوٹھ نوں

جھوٹھ جانن والا، انصاف کرن والا، انصاف پسند

بااولاد، (صفت) اولاد والا، دھیاں پٹیاں والا، ستان والا

باتدبیر، (فا+عر، صفت) تدبیر کرن والا، سمجھدار، انگلی

باتعظیم، (صفت) ادب کرن والا، چنگی تربیت والا، وگئی: 'دل وج

بولن رب دیاں باتاں، باتعظیم ہو بھائی' (گل)

باتمیز، (صفت) تمیز کرن والا، سمجھدار، سلیقہ مند، سنگھو

باحیا، (صفت) عزت والا، شرم والا، شریف، نیک، حیا دار

باخبر، (صفت) 1- ہوشیار، نچیت 2- جانو، جانکار، واقف

باخدا، (فا، صفت) خدا والا، خدا پرست، نیک، دیندار

بادلیل، (صفت) 1- دلیل بھریا 2- دلیل نال، مدلل

بازوق، (صفت) شوق والا، باتمیز، گل نوں کجھن پرکھن والا

باشرع، (صفت) شریعت دا پابند، نیک، دیندار

باشعور، (صفت) عقل مند، سمجھ دار، ہوشیار

باضابطہ، (نم) قانون موجب، قاعدے نال، اصول موجب،

قانونی طریقے دے مطابق

باطالع، (صفت) 1- بھاگاں والا، بھاگ بھریا، خوش قسمت

2- (نم) بھاگاں نال، چنگے لیکھاں نال

باعزت، (صفت) عزت والا، عزت نال، ساکھ والا

باعمل، (فا+عر، صفت) عمل کرن والا، آدمی

باکمال، (صفت) پورا ماہر، کاریگر، کامل، ماہر

بامحاورہ، (صفت) محاورے والا، محاورے دے مطابق

بامراد، (صفت) مراد پاون والا، کامیاب

بامروت، (صفت) خوش اخلاق، ملسار، چنگے سبھا والا

بامزہ، (فا، صفت) 1- مزیدار، چنگے ذائقے والا 2- دلچسپ

بامسلمان اللہ اللہ بابرہمن رام رام، (اکھا) ہر طرحاں دے

بندے نال تعلق رکھن یاں صلح مکمل ہوون دی حالت

بانصیب، (فا، صفت) نصیب والا، خوش قسمت

باوجود، (فا+عر، نم) ہوندیاں ہو یاں، بھادیاں

باوجودیکہ، (فا+عر، نم) ایس گل دے باوجود، ایہدے ہوندیاں

ہو یاں دی

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

ایہوس: (فل) سے، ہے، ہوں

ایہو ویلا ہس: (روزمرہ) اخیر لے دماں تے ہے

ایہہ: (ضم) جو سامنے یاں نیڑے ہے یاں جس دی گل ہو رہی ہے،

عام اشارے (سینٹ) لئی ورتیا جاندا ہے، کسے نیڑے پئی چیز ول

اشارہ کر کے دن والا اکھر

ایہہ پدھ، (نم) ایس ڈھب نال، ایس قسم نال، ایس ریت نال،

ایوں

ایہہ جیہا، (حرف تشبیہ) ایہو جیہا، ایس جیہا

ایہہ مونہہ تے مسراں دی دال، (اکھا) جدوں کوئی اپنی اوقات

یاں حیثیت توں ودھ مطالبہ کرے تاں آکھدے نیں

ایہہ ویلا ہتھ نہ آسیا، (روزمرہ) ویلے دی قدر کرو ایہہ ویلا پھیر

مڑ کے نہیں آوے گا

ایہی: (پوا، نم) آئیں

ایہی: (نم) ایہوای

ایہے: (فص) ہے، سیگا

ایہے: (نم) ایہہ، ایہو، ایہوای، ایہا

ایہے جے، (حرف تشبیہ) ایہو جھو، ایہے ورگے، ایس طرحاں

دے

ایہے جیہا، (مو) ایہے ورگا

ایہیا: (فل) کیہ تیرے کول ہے؟ ہئی، ہائی؟

ایہیں: (نم) ایس

ایہیو: (نم) ایہو، ایہہ ہی، ہو، کوئی نہ

ایہیوس: (فص) ہے سو

ایہر ایہر: (پو، ند) مل واہندے سے چلدے ہوئے بلد نوں موڑن

دا اکھر

ایہر پمپ (Air Pump): (انگ، ند) ہوا کڈھن والا پمپ، ہوا

خارج کرن والا پمپ

ایہی / ایہی: (پوا، نم) ایوں ای، ایوں ای

ایہو: (نم، پوا) دیکھو: ایہو

ایہی: (ضم) ایہی، ایہوای

ایہار: (ند) دیکھو: عیار

لیہر: (ج، ند) 1- ریوڑ، ٹھنڈ 2- پالتو جنوراں دا ریوڑ 3- اک طلقے

نال تعلق رکھن والے عیسائی

ب

ب: 1- ”با“ دی صورت وچ دی لکھی جاندی اے۔ ایس صورت

وچ ”با“ دا الف پڑھن وچ نہیں آؤندا جیویں ”بالا“ خُ وچ ”بل

آخ“ پڑھیا جاندا اے 2- (ہ، سابقہ) جیویں: ہساکھ، ہستر، ہشام،

ہگانہ (ہگانہ) 3- (صوت) بکری دی آواز

ب.....ا

با: (فا، حرف ربط + سابقہ) 1- ہمراہ، نال، ساتھ 2- باوجود، ایس دے

نال 3- مطابق، موافق

با آبرو، (فا، صفت) عزت والا، آبرو والا

با آرام، (فا، نم) آرام نال، وگی: شکھ نال آہلیاں تے بستر

کیجے، با آرام تررواں (سیف)

با آسانی، (نم) سوکھائی نال، آرام نال، بنا کسے اوکھائی دے

پلاک ڈکشنری

(پہلی جلد)

کہتا دکھ درد پنجاب دا دُور اے جی
بابا گیارہواں، بابے دی بوری ساڈے کول، (بجھارت) گڈی،
پتنگ، ڈور

بابا لودی، چھ منگاں تے اکو بودی، (بجھارت) ترکڑی
بابا لوک، (ند) 1- بھلا آدمی، درویش، سائیں لوک 2- وڈا آدمی
بابا مویا، نہالا جیہا، پھیر ترے دے ترے، (اکھا) کسے دے مرن
جمن نال ٹمر وچ وادھا گھانا نہ ہووے تاں کہندے نیں
بابانا، (ند، صفت) 1- بابے دا 2- پیو دادے دا، آبائی، جدی پُشتی
بابا نکا، (صفت) دیکھو: بابانا

بابانی، (مو، صفت) بابے دی، آبائی، جدی پُشتی
بابا ولی، گجی بھلی، (اکھا) کسے وڈے وچ بُریائی دیکھ کے
آکھدے نیں

بابا وی گرم تے بابے دیاں گولیاں وی گرم، (اکھا) گرم تے
غُصیل بندے بارے کہندے نیں

بابا رارا: (ند) بھگدڑ، شور، افراتفری، مُر دُڑ

بابت: (عر، مو) 1- معاملہ، گل 2- بارے، لئی، واسطے، کارن، وجوں

3- لائق، قابل 4- سفارش، وسیلہ، ذریعہ 5- بدلہ، عوض، وقفا

6- حساب وچ، کھاتے یاں مد وچ

بابچی: (مو) اک بُنی داناں، باوچی

بابر: (مو) 1- گھاہ دی اک قسم جیہدا وان تے کاغذ بناؤندے نیں

2- اک قسم دی مٹھیاں

بابر: (خر، ند) تُرکاں دی اک ذات تے اوس ذات دا آدمی،

ہندوستان وچ مُغل راج دا بانی، ظہیر الدین بابر (1473-1530ء)

بابروانی، (مو) گورو نانک ولوں بابر دے ہندوستان آتے حملے

ویلے ہوئی قتل و غارت تے ٹٹ مار بارے رچیا گیا کلام، وگئی: بابر
وانی بھر گئی ٹونہ روٹی کھائی، (گر)

بابرچی: (ند) 'بابرچی' دا گڑیا روپ، کھان پکان دا کم کرن والا،

روسنیا، لاٹگری، خاناماں

بابرنگ: (مو) دیکھو: بابرنگ

بابری: (ہ، مو) وال، سردے وال

بابریاں: (مو) بابری دی جمع، سردے وال

بابڑا: (ند) بابا، بہت بڑا

بابڑنگ: (مو) اک دوائی داناں جیہدی کالی مرچ درگی ہوندی اے،

واوڑنگ

بابڑی: (مو) 1- افراتفری، بھگدڑ، شور 2- مصیبت

بابک: (ند) بابا دی تصغیر

بابل: (عر، ند) عراق وچ دریائے فرات دے کنڈھے، کونے دے

نیزے 60 میل جنوب ول نمرود دا دسایا ہویا شہر جھے اک کھوہ

بارے دسیا جاندا اے کہ اوہدے وچ ہاروت تے ماروت تُوں لکایا

گیا سی، سکندر اعظم ہندوستان توں واپسی تے استھہ ای مویا سی،

ایس شہر دے کھنڈر اج وی موجود نیں، وگئی: بابل دے کھوہ پین

فرشتے، یاروغم دے مارے (سیف)

بابل: (ہ، ند) 1- پتا، باپ، بابا، پیو 2- زخصتی ویلے گایا جان والا گیت

بابل جانی، (مو) بھین

بابل جایا، (ند) بھرا، بھائی، پیو جایا

بابل جیسے لد گئے اکبری کون وچارا، (اکھا) ایہہ اکھان اوس

ویلے آکھیا گیا جدوں کسے سوانی تُوں کسے دسیا کہ اکبر بادشاہ

مر گیا تاں اوہنے جواب دتا کہ 'بابل جیسے لد گئے اکبری کون وچارا'

(پہلی جلد)

بابا آدم ای وکھرا ہوون، (مخا) اپنی قسم دا آپ ای ہوون،
دوسریاں نالوں وکھری قسم دا ہوون

بابا آدم بدل جانا، (مخا) طریقہ، ڈھنگ تے رویہ بالکل ہی بدل
جانا

بابا آدم دا پوتا، (نذ) آدمی، انسان، پُرانا آدمی

بابا آدم نرالا ہوونا، (مخا) طریقہ، ڈھنگ تے چال ڈھال وکھری ہونا

بابا آؤتے بکریاں چراؤ، (اکھا) کم نوں کسے ہور آتے
مچھڈ دیون یاں کسے دی جھک رکھن والے بارے آکھدے نیں

بابا آئے نہ تے گھٹنا وجے نہ، (اکھا) کسے دے نہ ہوون دے
سمیوں کوئی کم اٹکیا ہووے تے آکھدے نیں

بابا اٹل! پکی پکائی گھل، (اکھا) 1- نکتے بندے جیہڑے کسے دی
آس اُمید تے بیٹھے رہندے نیں اوہناں بارے آکھیا جاندا اے
2- مفت خوریاں دا آوازہ، نعرہ، امر تر وچ بابا اٹل دے گردوارے
وچ لنگر دیون ویلے اٹل ورتدا اے، دجھوں ایہہ اکھاں ٹُپا

بابا دیاں کہانیاں پُت سُپت کرن، (اکھا) چنگی تے نیک اولاد
دی اپنے وڈیاں نوں وڈیاندی اے

بابا سوس ایس گھر وچ تے پیر پسرے اوس گھر وچ،
(بجھارت) پرچھاواں

بابا سس، (نذ) 1- ابا جی، والد صاحب 2- (حرفِ مخاطب)
بزرگو، وڈیو

بابا فرید، (نذ) حضرت بابا فرید الدین گنج شکر جیہناں دا مزار
پاکتین وچ اے

بابا فرید شکر گنج، نہ رہے دکھ نہ رہے رنج، (اکھا) ایس اکھاں
دامدھ وارث شاہ دا ایہہ مصرعہ اے، وگئی: شکر گنج نے آن مقام

(پہلی جلد)

باوردی، (صفت) اوہ جس نے وردی پائی ہووے، وردی والا
باوصف، (نم) باوجودیکہ ایس گل دے باوجود ایس دے
ہوندیاں ہویاں وی

باوضع، (صفت) وضع دار، سلیقہ مند، شریف

باوضو، (صفت) جیسے وضو کیتا ہو یا ہووے، پاک، صاف

باوفا، (صفت) وفادار، خیر خواہ، دوست ساتھی، گل دا پتھا

باوقار، (صفت) وقار والا، عزت والا، ٹوہر والا

باہوش، (صفت) ہوش والا، ہوش حواس وچ

باب: (عر، نذ) 1- کانڈ، کتاب داحصہ یاں ونڈ 2- دروازہ، مُہا، وگئی:
'صبر اُتارے قفل محمد، ہر ہر مُشکل بابوں' (سیف) 3- قسم 4- مقصد،
مطلب

باب برابر فرق پون، (مخا) معمولی فرق آون، نہ ہون دے
برابر فرق ہوون

باب بناونا، (مخا) 1- حصے کرن، ونڈن 2- بہت بُری حالت
کرن، وگئی: 'کچھاں مار شریک مذاق کردے، بھائیاں رانجھے دے
باپنایا ای' (اعوان)

باب کرن / باب کرنا، (مخا) بُرا بھلا کہنا

بابا: (فا، نذ) 1- بیو دا بیو، دادا 2- فقیر 3- بڈھا آدمی 4- وڈی عمر والے
لئی عزت دجھوں بولیا جان والا شبد 5- سب 6- سری گورو گرنٹھ
صاحب جی 7- بیو 8- بچہ 9- فقیراں دا اک فرقہ 10- بھرا 11- گھر
دا مالک (منگتیاں دی بولی وچ) 12- (صوت) بکری دی آواز
باں باں

بابا آدم، (نذ) عیسائی اتے اسلام مذہب موجب کائنات دا پہلا
منکھ، پہلے نبی حضرت آدم جیہناں توں انساناں دی نسل فُری

پلاک ڈکھتری

آکھ دے نیں

باپ پرہوت پتا پر گھوڑا، بہتا نہیں پر تھوڑا تھوڑا، (اکھا) ہر بندے وچ اپنے وڈیاں دیاں خصلتاں کجھ نہ کجھ ضرور ہونداں نیں باپ پھرے پھوسی پھوسی، پتر بخشے گھوڑے، (اکھا) گھر دی غربت دا پتر نوں احس نہ ہووے تے اوہ شاہ خرچی دا مظاہرہ کرے تاں آکھ دے نیں، یاں کوئی کم اصل جدوں وڈا بن بن دے تاں کہندے نیں

باپ تک پہنچن، (مخا) سہ دے وڈیاں نوں گالھ دیوں یاں بُرا بھلا آکھن

باپ تے بیٹا ہکا نام، بیٹا پھرے گراں، بیٹی زمین تے نیسی، (بجارت) آنب

باپ جیہناں دے سورے، پتر اں دی اوہ ٹو، (اکھا) بہادراں دے پتر دی بہادر ہوندے نیں

باپ دا سایہ سروں اٹھ جاوَن، (مخا) پیو دا مرجاون، کسے دا یتیم ہو جاوَن

باپ دا بھجن، (مخا) اپنا مال جانن، جدی ہشتی یاں ذاتی شے کجھن، نئی ملکیت کجھن

باپ داوا، (ند) وڈوڈیرے، خاندان دے بزرگ

باپ دادے دا ناں برباد کرن، (مخا) وڈیاں دے ناں ٹوں لاج لاوَن، خاندان ٹوں دقا لاوَن، عزت خراب کرن

باپ دادے دا ناں ڈبن، (مخا) 1- وڈیاں دی عزت نہ رہوَن 2- خاندان وچوں کسے فر، دا باقی نہ رہوَن، کسے جی دا باقی نہ رہوَن

باپ دادے دیاں ہڈیاں، (مو) 1- وڈیاں دی لاج، خاندانی عزت 2- وراثت، وڈیاں دا بھوئیں بھانڈا

باپ دادے دیاں ہڈیاں پٹواوَن، (مخا) خاندان دی عزت آبرو خراب کران

باپ دادے دیاں ہڈیاں رولن، (مخا) دیکھو: باپ دادے دیاں ہڈیاں پٹواوَن

باپ دادیوں، (نم) 1- پھیاں توں پیڑھیاں توں، سالاں توں 2- پیو دادے ولوں، داد کے خاندان ولوں

باپ دا دیوں اک ہووَن، (مخا) اک خاندان دا ہووَن، سکا ہووَن

باپ کرے باپ لگے آئے، پتر کرے پتر لگے آئے، (اکھا) جیہدا کرے اوہو بھرے

باپ نہ مارے گدڑی بیٹا تیر انداز، (اکھا) جدوں کوئی اپنی اوقات توں دودھ ددھ کے کھاں کرے تاں آکھ دے نیں

باپار: (ند) دپار، کاروبار، وگ: آن باپارنچ جو کرایہ (گر) باپتا: (و، مفت) دیکھو: پڑا

باپر: (ند) لین دین باپرا: (مفت) پیرا، وگ: شتم چندنم ارٹھ باپرا (گر)

باپرن: (مصدر) واپرن، بیتن، گزرن باپڑا: (ند) باپ دا وگاڑا

باپڑا: (ند، مفت) بے آسرا، بے سہارا باپکا: (ند) باڈلی، پوڑھیاں والا کٹھوہ

باپن: (مصدر) دیکھو: باپرن باپو: (ند) پیو، والد، باپ، پتا، مالک

باپو آوے تے ٹوڑی وجے، (اکھا) جدوں ایہہ دستا ہووے کہ پیو کیوں جے کڑی محنت مگروں روزی کما کے گھر آؤندا اے،

(پہلی جلد)

تے اوہا ایہہ جواب اکھان بن گیا، مراد ایہہ کہ ہر کسے نے اک نہ
اک دن مرجانا اے

بائبل دتی ڈھینگری، اوہ دی پروان (اکھا) دھیاں مایاں دے
دے داج نوں بہت کچھ سمجھدیاں نیں، بھادیں اوہ تھوڑا تے سستا
کیوں نہ ہووے

بائبل دتی کھاتی، میں اکو ڈنگ ہنڈائی، (اکھا) دیکھو: بائبل
میرے چیرا (چولا) دتا ساہ لوں تے پائے

بائبل راجا کدے نہ نیویا، دھیاں آن نوایا، (اکھا) دھیاں
دے ماپے اپنی دھی نوں سوہریاں گھر خوشی نال وسدیاں دیکھن لئی
اپنی ساری بھوں پھاں چھڈ کے دھی دے سوہریاں اتے نیوں
جانے نیں

بائبل میرے چیرا (چولا) دتا ساہ لوں تے پائے (اکھا)
بھایاں پسند دیاں نہ ہون تے ناناں اوہناں بارے ایہہ اکھان
بول کے اپنی ناپسندیدگی دا اظہار کر دیاں نیں

پائلی: (نم) 1- پیو دے وتوں، پدیری، پیو دی 2- (صفت) باڈی،
پاگل، جھٹی، کملی

بائبن: (نم) دیکھو: بائبل

بابو: (نم) 1- بابو، باپ، پیو 2- بچہ، منڈا 3- کلرک، منشی، افسر، دفتر دا
ملازم 4- دوست جن 5- بھرا، بھائی 6- گھر دا مالک 7- ہر کسے لئی
عزت والفظ 8- سردکانیاں اُپر لاندہ دار بٹا، مکئی دی چھلی دے اُپر لے
وال، مکئی دے ٹانڈے دا اُتلا بٹا 9- اک قسم دی ٹوٹی جس دا
ساگ بن دا اے

بابو آ، (ہ) کسے بچے یاں کسے رتے بچے نوں نکادون لئی
درتیندا لفظ

بابو آئی، (مو) بابو دی ووہٹی، سوانی، تیویں

بابو آں تے آون، (مخا) مکئی داسٹیاں تے آون، پٹے نکلن دا موسم
بابو آونے / بابو نکلنے، (مخا) مکئی دے ٹانڈے نوں پٹے لگنے
بابو پٹنا، (نم) شوقینی

بابو گیری، (مو) بابو دا کم، منشی پٹنا، کلری

بابونا / بابو نہ: (نم) اک ٹوٹی جس دیاں پتیاں دوائی وچ درتیاں
جانندیاں نیں

بابی: (مو) دیکھو: بی

بابے: (نم) 'بابا' دی جمع

بابے آدم، (نم) دیکھو: بابا آدم

بابے آدم دا ویلا، (نم) بہت پُرانا سما

بابے آدم دے ویلے، (نم) ڈھیر پُرانے سے، بہت پُرانا،
قدیمی

بابے آدم دے ویلے دا ہون، (مخا) 1- بہت پُرانا ہون،
کسے نہ کم دا ہون 2- بہت بڑھا ہون

بابیلا: (نم) داویلا، ڈہائی، رولا رپا

بابیہا: (نم) دیکھو: بمبیہا

باپ: (نم) 1- پیو، والد، چتا، بابو 2- سوامی، مالک، دنگی: 'تاہیں تے گھر
کو باپو رسائی' (گڑ)

باپ بناون، (مخا) 1- باپ دے برابر جانن، وڈا تے عزت دار
سمجھن، عزت دیون 2- چاہلوسی کرن، خوشامد کرن

باپ بنیا، پُوت نواب، (اکھا) پیو کنجوس ہووے تے پُتر شاہ
خرچ، تان آکھدے نیں

باپ بھکاری، پُوت بھنڈاری، (اکھا) پھونڈی بندے بارے

مشہوری کرن 3۔ جتاوَن

بات اُچی ہو جاوَن، (مخا) 1۔ عزت بن جاوَن، بھرم بھا قائم

ہوون 2۔ چت جاوَن، ودھ جاوَن 3۔ مشہوری ہو جاوَن

بات اُڈ جاوَن، (مخا) 1۔ بھیت نہ رہوَن، گل نکل جاوَن 2۔

انواہ پھیل جاوَن

بات اُڈا دیون / بات اُڈاون، (مخا) 1۔ کوئی گل چھڈن، انواہ

سازی کرن، گپ چھڈن 2۔ سنی ان سنی کرن، گل ٹوں ٹالین

بات ازماوَن / بات ازماوَن، (مخا) کسے گل دا تجربہ کرن، کسے

گل نوں پرکھن

بات اُلٹ جاوَن، (مخا) گل ہوو دی ہوو ہو جاوَن، معاملہ بالکل

اُلٹا ہو جاوَن

بات اُلٹ دیون، (مخا) دیکھو: بات اُلٹن

بات اُلٹن، (مخا) 1۔ گل ٹوں بدل دیون 2۔ گل ٹوں رد کرن

3۔ مگر جاوَن 4۔ گل ہوو دی ہوو ہو جاوَن، معاملہ اُلٹ ہو جاوَن

بات اکھاں نال سُنن، (مخا) بڑے دھیان نال گل سُنن، بڑی

توجہ دیون

بات اگے آوَن / بات اگے آ جاوَن، (مخا) 1۔ کیتی اگے آوَن

2۔ آکھیا پورا ہووَن

بات ایس کتوں سُنن تے اوس کتوں کڈھ دیون، (مخا)

دیکھو: بات ایس کتوں سُنن اوس کتوں کڈھن

بات بات، (مو) ہر گل، ہر عمل

بات بات تے بولن / بات بات تے بول پون، (مخا) گل گل

تے نکتہ چینی کرن، ایویں بُو بُو کر دیاں رہوَن

بات بات تے رو پون / بات بات تے روون، (مخا) گل گل

تے اتھو دیکرن

بات بات تے ہس پون / بات بات تے ہسن، (مخا) گل

گل تے ہسن، ہر ویلے مسکرا ندیاں رہوَن

بات بتولی، (بجھارت) کہانی

بات بدل جاوَن، (مخا) گل اُلٹ ہو جاوَن، معاملہ اُلٹا ہو جاوَن

بات بدلن / بات بدلاوَن / بات بدل دیون، (مخا) 1۔ گل

کر دیاں کر دیاں اوہدا رُخ بدل دیون 2۔ پلٹ جاوَن 3۔ وعدہ کر

کے مگر جاوَن

بات بدلی ساکھ بدلی، (اکھا) وعدہ خلافی کیتیاں انسان دی

عزت نہیں رہندی

بات بُری لگ جاوَن / بات بُری لگن، (مخا) کسے دی گل دا

بُریاں لگن، گل دا چھہ جاوَن

بات بن جاوَن، (مخا) 1۔ کم سوار جاوَن، معاملہ ٹھیک ہو جاوَن

2۔ کسے نتیجے تے اپڑ جاوَن 3۔ عزت ددھ جاوَن، آبرورہ جاوَن

بات بنا دیون / بات بناوَن (مخا) 1۔ کم سوار دیون، معاملہ درست

کر دیون 2۔ گل ٹوں ہیر پھیر نال اپنے وتر تے لیاوَن 3۔ بھرم

رکھن 4۔ گل گھڑن 5۔ غلط بیانی توں کم لوَن 6۔ کم سوارن، معاملہ

سدھیاں کرن

بات بنن، (مخا) 1۔ کم سوارن 2۔ سُرخو ہووَن 3۔ عزت سمجھن

بات بنھ لوَن / بات بنھن، (مخا) جھوٹھ گھڑن، جھوٹی دلیل

دیون

بات بنی رہ جاوَن / بات بنی رہوَن، (مخا) بھرم بھا قائم رہوَن،

عزت آبرو قائم رہوَن

بات بوڑ دیون / بات بوڑن، (مخا) دیکھو: بات ڈوبن

(پہلی جلد)

تے بولیا جاندا اے 30- کدورت 31- چال چلن 32- خلیہ
33- میل جول 34- کھیڈ، معمولی بات، بے حقیقت گل
35- اتفاقیہ بات، خُندی 36- چال ڈھال، سچاوت، بناوت
37- وجہ، سبب 38- بدزبانی 39- عزت 40- مطلب کڈھنا
41- حکایت، افسانہ 42- آ زمانا، کسے گل دا تجربہ ہونا

بات آہن، (مخا) 1- مشکل سامنے آون، مصیبت بین 2- کم بن
جاون

بات آہن، (مخا) دیکھو: بات آہن

بات آکھ دیون / بات آکھن، (مخا) گل آکھ دیون، گل کر
دیون

بات آگے آون، (مخا) 1- کیتی اٹے آون 2- آکھیا پورا ہون
بات آئی گئی کردیون / بات آئی گئی کرن، (مخا) 1- گل بھلا دیون،
گل گوا دیون 2- لا پرواہی کرن

بات آئی گئی ہون، (مخا) 1- گل دا بھل جاون 2- معاملہ
وچے رہ جاون

بات اُتے مر جاون، (مخا) دیکھو: بات اُتے مرنا

بات اُتے مرنا، (مخا) گل دی پالنا کرنا، دنگی: 'مرد بہادر ادھو
ہوندا، بات اُتے جو مر دا'

بات اٹکا رکھن، (مخا) کسے کم نوں الجھائی رکھن

بات اٹکن / بات اٹک جاون، (مخا) کسے کم دا الجھ جاون، گل
رک جاون

بات اُتھی رہون، (مخا) 1- عزت آبرو رہون، ٹوہر بن 2- لت
اُتے رہون

بات اُچی کرن، (مخا) 1- عزت ودھاون، ٹوہر بناون 2-

ایسی لئی خوشی دامو جب بن دا اے، تاں کہندے نیں
باپو باپو کہندے ساں، سدا سکھی رہندے ساں، باپو باپو
اکھوایا تے ڈاڈھا ڈکھ پایا، (اکھا) دیکھو: 'باپو باپو کہندے سی،
بڑے سکھی رہندے سی، باپو باپو کہایا اُلٹا ڈکھ پایا'

باپو باپو کہندے سی، بڑے سکھی رہندے سی، باپو باپو کہایا
اُلٹا ڈکھ پایا، (اکھا) جدوں تک گھر دیاں دے داریاں وڈیاں
سر رہن، بندہ سوکھا رہندا اے، جدوں گھر گھر ہستی دی پنجالی گل
آپوے تاں بندہ بُہتا ڈکھی ہو جاندا اے، یعنی قبیل داری وچ اوکھ
ای اوکھ اے

باپو دے کن وچ بے بے وڑ گئی، (نُجھارت) گنجی

باہتھتا: (فا، مذ) ہافتہ دا وگاڑ 1- فارسی دے مصدر 'ہافتن' توں اسم
مفعول دے معنیاں وچ بنیا ہویا، مرکبات وچ درتیا جاندا اے،
جیویں زر ہافتہ 2- (اسم) اک قسم داریشمی کپڑا 3- اک قسم دے کپوتر
دارنگ

بات: (ہ، مو) 1- گل بات 2- تقریر، بیان، بولی 3- مسئلہ 4- تجویز
5- منگنی یا نسبت طے ہونا 6- درخواست 7- بحث 8- حجت
9- دلیل، ثبوت 10- حُسن و خوبی 11- قول، اکھاں 12- مثل،
کہادت 13- واقعہ 14- راز، بھیست، ٹکتہ 15- وعدہ 16- عزت،
شان 17- نصیحت، ہدایت، صلاح، مشورہ 18- تعریف واسطے بولیا
جاندا اے جدوں "کیا بات" آکھیا جاندا اے 19- شہرت
20- ساکھ، آبرو، اعتبار 21- خطا، قصور، کھوٹ 22- موقع
23- الزام، حرف 24- غلط خبر، جھوٹا پیغام 25- رسم و رواج، طریقہ
26- برتاؤ 27- مسئلہ حل کرنا 28- سلیقہ 29- بات نوں پتو ناں گنڈھ
دے کے رکھنا، کسے واقعے نوں جدوں یاد رکھیے تے ایس موقعے

ڈوبی سن

بات پاواں، گنت من کے لون لاواں، (بجھارت) مولی
بات پاواں گرو گتوں (سکوں) دی سر ہٹھ تے لتاں اوتوں
دی، (بجھارت) گندھا

بات پاوان، (مخا) 1- بجھارت پاوان، پہیلی پاوان 2- کہانی سناوان
بات تیج جاون، (مخا) دیکھو: بات چکن
بات پچالون، (مخا) گل جھڈ وچ رکھ لون، بھیت ظاہر نہ کرن
بات پچاون، (مخا) دیکھو: بات پچالون

بات چکن، (مخا) گل لٹی رہون، راز دل وچ ای رہون
بات چکھ لون / بات چکھن، (مخا) 1- سار لون، خبر چکھن، حال
چکھن 2- کاڈھ کدھن، وچلی گل ٹھن، کھوجن 3- آدر بھا کرن،
عزت کرن، خاطر تواضع کرن

بات چکھا دیون / بات چکھاوان (مخا) گل دی تصدیق کرا دیون
بات پرائی کرن / بات پرائی کر دیون، (مخا) 1- کسے دی گل
اگانہہ کر دیون 2- بھیت دس دیون 3- گل مونہوں کڈھ دیون
بات پرائی ہوون، (مخا) دیکھو: بات پرائی ہو جاون

بات پکڑ لون / بات پکڑن، (مخا) 1- اعتراض کرن، ٹلے چینی
کرن، تنقید کرن 2- اصل گل لہھ لون، راز نوں پا لون
بات پکی کر دیون / بات پکی کر لون، (مخا) دیکھو: بات پکی
کرن

بات پکی کرن، (مخا) 1- پکا وعدہ کرن، قول لے دے لون
2- منگنی دی گل طے کرن، رشتہ طے کر لون

بات پکی ہو جاون / بات پکی ہوون، (مخا) 1- پکا وعدہ ہوون
2- منگنی دی گل ہو جاون

بات پلٹ جاون، (مخا) گل اُلت ہو جاون، گل ہوو دی ہوو ہو
جاون

بات پلٹ دیون، (مخا) گل اُلت دیون، گل ہوو بنالون، ہیر
پھیر کر دیون

بات پلٹا دیون / بات پلٹاوان، (مخا) 1- گل نوں ہیر پھیر تال
کرن، گل نوں اُٹن بدلن 2- کسے دی آکھی اوہنوں ہوو آکھن
بات پلٹن، (مخا) 1- بات بدلن، گل وچ ہیر پھیر کرن 2- گل
واپس آ جاون

بات پلے پنھ لون / بات پلے پنھن، (مخا) کسے دی دتی مت
ٹوں یاد رکھن، کسے دی آکھی گل دل وچ رکھن
بات پینچ جاون، (مخا) دیکھو: بات پینچن

بات پینچا دیون / بات پینچاوان، (مخا) گل اپڑا دیون، بھیت
دس دیون، اطلاع دے دیون

بات پینچن، (مخا) کسے گل دا اپڑن، راز دا پتا لگن، کسے اطلاع دا
آون

بات پھیل جاون، (مخا) دیکھو: بات پھیلن

بات پھیلا دیون / بات پھیلاوان، (مخا) 1- کوئی گل مشہور کرن،
گل ٹوں نکاوان 2- بدنامی کرن 3- گل ودھاوان، جھگڑا ودھاوان
بات پھیلن، (مخا) 1- کسے گل دا مشہور کرن، گل دا نال جاون
2- بدنامی ہوون 3- گل ودھن، جھگڑا بننا ہوون

بات پھینک دیون / بات پھینکن، (مخا) 1- طے کرن، طعنہ
دیون، مہنا مارن 2- مت دی گل ٹوں پنے نہ پنھن، گل سٹ
دیون، گل دنجا دیون

بات پی جاون، (مخا) 1- راز دی گل ٹوں دل وچ رکھن 2- کسے
(پہلی جلد)

بات پاواں بتولی پاواں بات نوں لگے گنڈے، جھنڈ وکڑی
ویاہن چلے سارے پنڈ دے مُنڈے، (بجھارت) باندری دا
تماشا

بات پاواں بتولی پاواں بات نوں لگے گنڈے، نند گڑی
ویاہن چلے سارے شہر دے مُنڈے، (بجھارت) کھدو

بات پاواں بتولی پاواں بات نوں لگے گنڈے، ہری چند
نوں ویاہن چلے سارے پنڈ دے مُنڈے، (بجھارت) کُلی ڈنڈا

بات پاواں بتولی پاواں بات نوں لگے گنڈے، ہری سنگھ دی
دھی ویاہی سارے شہر دے مُنڈے، (بجھارت) باندری دا تماشا

بات پاواں بتولی پاواں بات نوں لگے موتی، موتی جھڑے
بات ربی کھلوتی، (بجھارت) بیلوں دا بونا، ہری، وَن

بات پاواں بتولی پاواں سُن بھائی دُلبھا، دو جے کھاون بیٹھے
سپ آتے سپولیا، (بجھارت) سیویاں

بات پاواں بتولی پاواں سُن تُوں بھائی کا کڑیا، اک شخص
اجیہا ڈٹھا دھون لئی سر آ کڑیا، (بجھارت) اُدھ

بات پاواں بتولی پاواں سُن وے بھائی حکیم، لکڑیاں دا پانی
کڈھ کے چک بنائیاں ڈھیمیاں، (بجھارت) کنا تے گُو

بات پاواں بتولی پاواں سُن وے بھائی علی ولی، پُتر لہمیاں
لہے نہ تے پھل وکیندا گلی گلی، (بجھارت) لُون (نمک)

بات پاواں پادی لئی، (بجھارت) بُری
بات پاواں کرتاروں پاواں بات نوں لگی دوانی، انھ پہر

مرد رہیا نائیں پھر زنائی، (بجھارت) دُڈھ تے لسی
بات پاواں کرتاروں پاواں جل وچ بیٹھی نہاوے، ہڈیاں

سک کے بالن ہوئیاں پڑا شہر دکاوے، (بجھارت) پانی وچ
(پہلی جلد)

بات بھاجاون، (حما) ویکھو: بات بھاجون

بات بھاری ہو جاون / بات بھاری ہوون، (حما) 1- بیتی
اوکھی ہوون، معاملہ وِتوں باہر ہوون 2- گل مندی ہوون 3- مشکل
دے دن ویکھن

بات بھاون، (حما) گل چنگی لگن، بات دل تُوں سہاون

بات بھل جاون، (حما) ویکھو: بات بھلن

بات بھلا دیون، (حما) ویکھو: بات بھلاون

بات بھلاون، (حما) 1- جان کے گل تُوں بھلن 2- وعدہ چیتے نہ
رکھن

بات بھلن، (حما) 1- کم بھل جاون، یاد نہ رہون 2- وعدہ پورا
نہ کرن 3- اپنی حیثیت یاد نہ رہون

بات پاواں بتولی پاواں بات پئی جویں کُوئے، ہاڑ سون دی
رُت آ گئی شیطان شطونگرے سُوئے، (بجھارت) چھر

بات پاواں بتولی پاواں بات نوں لاواں پراندہ، اک پُرش
میں ایسا ڈٹھا بھٹ پھٹ کردا جاندہ، (بجھارت) موڑ سائیکل

بات پاواں بتولی پاواں بات نوں لاواں واڑھا، رُت
پوترے دیا ہے گئے کوارا رہ گیا وادا، (بجھارت) گھمیاں دا چک

بات پاواں بتولی پاواں بات نوں لگی چاندی، انسان اک
زنانی دیکھی تھ پیندی چاندی، (بجھارت) ریل گڈی

بات پاواں بتولی پاواں بات نوں لگے تارے اللہ میاں
آوازے مارے کون اللہ دے پیارے، (بجھارت) اذان،
بانگ

بات پاواں بتولی پاواں بات نوں لگے ٹچ، وڈی بے بے
نسن لگی سارے وڑ گئے وچ، (بجھارت) ریل گڈی

بات جھنڈے تے چڑھاؤن، (مخا) 1- کسے دی بدنامی کرن،
کسے دے عیباں نوں عام کرن 2- بکلی جیہی گل نوں بیٹا ودھا کے
دس، گل دا گلان بناؤن
بات جھنڈے تے چڑھن، (مخا) دیکھو: بات جھنڈے تے
چڑھ جاؤن

بات چبا چبا کے کرن، (مخا) 1- پھنڈ پھنڈ گلاں کرن، سدھی
طرحاں گل نہ کرن 2- اصل گل نوں نکاؤن دی کوشش کرن
بات چبال دیون / بات چبالن، (مخا) دیکھو: بات چلن
بات چلن / بات چیل دیون، (مخا) 1- گل نوں گندیاں کرن
2- کچھ مارن، کم خراب کرن 3- کسے گل نوں بار بار کرن
بات چتھ جاؤن، (مخا) 1- گل نوں نال دیون 2- گل نوں لکو
جاؤن

بات چتھ چتھ کے کرن، (مخا) دیکھو: بات چبا چبا کے کرن
بات چٹھن، (مخا) دیکھو: بات چتھ جاؤن
بات چڑا کے آکھن، (مخا) لکو کے گل کرن
بات چگل دیون / بات چگلن، (مخا) 1- گل نوں گندیاں
کرن، کچھ مارن، کم خراب کرن 2- گل نوں بار بار کرن
بات چل پون / بات چلن، (مخا) 1- گل دامنڈھ بچھن، گل ٹرن
2- کسے گل دا نبل پین

بات چلا دیون / بات چلاؤن، (مخا) 1- گل دامنڈھ بٹھن، گل
نورن 2- کسے گل دا نبل پون
بات چھیڑ دیون / بات چھیڑن، (مخا) 1- گل دامنڈھ بٹھن 2-
پہل کرن، شروع کرن

بات چیت، (نم) بول چال، گل بات، دنگی: بات چیت لہ رہی

سیانپ (باد)

بات چیت کرن، (مخا) گل بات کرن، گفتگو کرن

بات چیت ہو جاؤن / بات چیت ہوون، (مخا) گل ہو جاؤن،
گفتگو ہو جاؤن

بات دا بٹنگڑ بناؤن / بات دا بٹنگڑ بناؤن، (مخا) گل نوں
ودھاؤن، گل دا گلان بناؤن، بکلی جیہی گل نوں رہنر بناؤن
بات دا بٹنگڑ بننا، (مخا) چھوٹی جیہی گل دا گلان بنانا، گل دا ددھ
جانا

بات دا بٹنگڑ ہو جاؤن / بات دا بٹنگڑ ہوون، (مخا) بکلی جیہی
گل دا ددھ جاؤن، گل دا گلان بن جاؤن
بات دا دل وچ بھر دیاں رہون، (مخا) دیکھو: بات دا دل وچ
بھرن

بات دا دل وچ بھرن، (مخا) 1- کسے گل دا چنگی طرحاں یاد نہ
آون 2- کسے گل یاں واقعے دا بار بار خیال آون
بات دا سر پیر نہ ہوون، (مخا) بے واہی تے بے ترتیبی گل
ہوون، بے بکلی گل ہوون

بات دا کچا، (نم، صفت) 1- گل تے پکا نہ رہون والا 2- بے
اعتبار 3- گل پوری نہ کرن والا، وعدہ خلاف، جھوٹا
بات دا کچا نکلن، (مخا) 1- گل دا پکا نہ نکلن، ننگا ثابت ہوون
2- وعدہ خلاف ثابت ہوون

بات دا کچا ہوون، (مخا) 1- گل تے قائم نہ رہون والا ہوون
2- وعدہ خلاف ہوون

بات دب دیون / بات دب لاون، (مخا) دیکھو: بات دس
بات دبا دیون / بات دباؤن، (مخا) دیکھو: بات دس

(پہلی جلد)

بات ٹل جاون، (مخا) 1- گل دا رفع دفع ہون 2- جھگڑا ہوندا
ہوندارہ جاون 3- سروں مصیبت ٹل جاون
بات ٹلن، (مخا) دیکھو: بات ٹل جاون
بات ٹور دیون، (مخا) دیکھو: بات نورن
بات ٹورن، (مخا) 1- گل دامنڈھ بھن 2- کم نوں ریڑھن، کم
شروع کرن 3- گل اگانہہ کر دیون
بات ٹھنڈی پا دیون / بات ٹھنڈی پاؤن، (مخا) 1- گل دج
دلچسپی گھٹا دیون 2- جھگڑا مکا دیون، معاملہ رفع دفع کر دیون
بات ٹھنڈی پون، (مخا) 1- جھگڑا ٹھنڈا ہون، معاملہ رفع دفع
ہون 2- اگے فردی گل دا رک جاون 3- کسے گل دج دلچسپی گھٹ
جاون
بات ٹھنڈی پئے جاون، (مخا) دیکھو: بات ٹھنڈی پون
بات جاندی رہون، (مخا) 1- عزت آبرو نہ رہون 2- ساکھ
خراب ہون 3- گل بھٹوں نکل جاون، موقع ضائع ہون
بات جم جاون، (مخا) دیکھو: بات جمن
بات جمائون / بات جمائون، (مخا) 1- دھاک بٹھاون 2-
عزت قائم کرن، ساکھ بٹھاون 3- گل دا اثر پیدا کرن
بات جمن، (مخا) 1- گل ٹھنڈی پون، معاملہ دب جاون 2- کسے
گل دا اثر ہون 3- گل دا دل دج بہہ جاون
بات جھٹھا دیون / بات جھٹھال، (مخا) کسے دی گل نوں جھٹھٹھا
آکھن، جھٹھٹھا ثابت کرن دا جتن کرن
بات جھٹھٹھاون، (مخا) دیکھو: بات جھٹھا دیون / بات جھٹھٹھال
بات جھنڈے تے چڑھ جاون، (مخا) 1- بدنامی ہو جاون
2- بات دا بنگل بن جاون 3- گل تھاتھ تھاتھ تے کھنڈر جاون

دی گل ٹوں برداشت کرن، وادھا سہہ جاون
بات پیدا کرن، (مخا) 1- حیلہ بہانہ کرن 2- گل وچوں کڈھن،
کوئی نویں گل کرن 3- کلام وچ کوئی حسن پیدا کرن 4- کمال
حاصل کرن، مہارت حاصل کرن
بات بیون، (مخا) دیکھو: بات پی جاون
بات تلخ ہو جاون / بات تلخ ہوون، (مخا) گل کوڑی ہوون، گل
مندی ہوون، گل چھوئیں ہوون
بات تہہ کر رکھن / بات تہہ کرن (مخا) 1- گل نوں لکھن
2- گل پھیر کے رکھ جھنڈن، ملتوی کر جھنڈن
بات ٹال جاون / بات ٹال، (مخا) 1- ٹال منول کرن، گل دا
جواب نہ دیون 2- آن سنی کرن 3- وعدہ خلافی کرن
بات ٹال دیون، (مخا) دیکھو: بات ٹال
بات ٹپک پون / بات ٹپک جاون، (مخا) دیکھو: بات ٹپکن
بات ٹپکا دیون / بات ٹپکاون (مخا) گل ظاہر کر دیون، راز کھول
دیون، بھیت دس دیون
بات ٹپکن، (مخا) 1- گل ظاہر ہوون، راز فاش ہوون 2- کسے گل دا
بھیت لہہ جاون، وچلی گل باہر آ جاون
بات ٹٹ جاون / بات ٹٹن، (مخا) 1- گل وچ رہ جاون،
گل دا ادھورا رہ جاون 2- وعدہ منسوخ ہو جاون 3- دوستی نہ رہون
بات ٹر پون / بات ٹرن، (مخا) 1- گل دامنڈھ بھن 2- کم ریڑھن،
کم دا شروع ہوون
بات ٹری جاون، (مخا) 1- گل دا اگانہہ ودھن 2- کم چلدا
جاون، گڈی ٹری جاون
بات ٹری رہون، (مخا) 1- گل ہونڈی رہون 2- کم چلدا رہون

دھونڈن

بات ذہن توں اُتار دیون ، (حما) گل بھلا دیون، گل دسار

دیون

بات ذہن توں اُتارن ، (حما) دیکھو: بات ذہن توں اُتار دیون

بات ذہن توں اُترن ، (حما) گل بھل جاوَن، چیتے نہ رہون

بات ذہن وِچ آون ، (حما) 1- کوئی گل تجھن 2- بھٹکی ہوئی گل

چیتے آون

بات ذہن وِچ بہا دیون ، (حما) 1- کسے گل دا یقین دوا دیون

2- گل چنگی طرحاں سمجھا دیون 3- شک پا دیون

بات ذہن وِچ بہاؤن ، (حما) دیکھو: بات ذہن وِچ بہا دیون

بات ذہن وِچ پا دیون ، (حما) 1- گل سمجھا دیون 2- گل دل

وِچ بہا دیون 3- شوشہ چھڈ دیون

بات ذہن وِچ پاؤن ، (حما) دیکھو: بات ذہن وِچ پا دیون

بات ذہن وِچ رکھ لوَن ، (حما) دیکھو: بات ذہن وِچ رکھن

بات ذہن وِچ رکھن ، (حما) 1- کسے گل نوں یاد رکھن 2- کسے

گل دا اثر قبول کرن 3- دل وِچ وُٹ رکھن، ڈھڈ وِچ گھسی بنھن

بات ذہن وِچوں کڈھ دیون ، (حما) دیکھو: بات ذہن وِچوں

کڈھن

بات ذہن وِچوں کڈھن ، (حما) 1- سُنی ان سُنی کر دیون

2- گل دلوں بھلا دیون، معاملے نوں رفع دفع کر دیون

بات ذہن وِچوں نکل جاوَن ، (حما) دیکھو: بات ذہن وِچوں

نکلن

بات ذہن وِچوں نکلن ، (حما) 1- بھل جاوَن، غلطی ہو جاوَن،

وُتر جاوَن 2- رفع دفع کرن، دل نوں صاف کر لوَن

بات رکھ چھڈن ، (حما) گل نوں دل وِچ سانجھ چھڈن، بات نہ

بھلاوَن

بات رکھ لوَن ، (حما) 1- بھرم بہا رکھ لوَن 2- اعتبار کر لوَن

3- آکھا من لوَن 4- عیب پتھا لوَن 5- پوری گل نہ کرن، گُجھ گل

لکھو لوَن

بات رکھن ، (حما) 1- بھرم بہا رکھن 2- اعتبار کرن 3- آکھا منن

4- تہمت لاوَن

بات رُو وِچ نکل جاوَن ، (حما) بے دھیانی وِچ گل مُونہوں نکل

جاوَن، گل ایویں ہو جاوَن، روادوی وِچ بھیت مُونہوں نکلن

بات رُو روی وِچ ہو جاوَن ، (حما) دیکھو: بات رُو وِچ نکل

جاوَن

بات رہ جاوَن ، (حما) 1- بھرم رہ جاوَن، عزت رہ جاوَن 2- مُراد

پوری ہون 3- دل دی دل وِچ رہون 4- مُراد پوری نہ ہون

5- کسے دا تیرہ باقی رہ جاوَن

بات رہون ، (حما) 1- بھرم رہ جاوَن 2- بول چال رہون، ضلج

ہون

بات سُجھ جاوَن ، (حما) دیکھو: بات سُجھن

بات سُجھاوَن ، (حما) 1- کسے نوں کسے گل دا دُسن 2- نویں گل

کسے دے دل وِچ پاوَن 3- کوئی تدبیریاں راہ دساوَن

بات سُجھن ، (حما) 1- کوئی نویں گل دل وِچ آوَن 2- کسے گل دا

پتا لگن 3- کوئی تدبیر ذہن وِچ آوَن

بات سُن لوَن ، (حما) گل سُن لوَن

بات سُنا دیون ، (حما) گل آکھ دیون

بات سُناوَن ، (حما) 1- کوئی گل دُسن 2- کہانی سُناوَن

دیون

بات دُور اپڑاون ، (حما) 1- گل دا گلا دھڑ بناون، معاملہ ودھاون 2- گل نوں بناون، مشہور ہون

بات دُہرا دُہرا کے آکھن / بات دُہراون ، (حما) 1- گل نوں مُد گھوڑ آکھن 2- کسے گل بات نوں اُنجے ای دوبارہ آکھن

بات دی بتین بناون ، (حما) بات دا بتنگڑ بناون، معاملہ ودھادیون، جھگڑا بینا کرن، رائی دا پہاڑ بناون

بات دی پت ، (مو) آکھی ہوئی گل دی لاج، کیسے ہوئے قول دا پاس

بات دی پت رکھ لون / بات دی پت رکھن ، (حما) کیتی ہوئی گل دی لاج رکھن، وعدے دا پاس کرن، قول نبھاون

بات دی پت لاه دیون / بات دی پت لاهون ، (حما) 1- کیتی ہوئی گل دی لاج نہ رکھن، قول دا پاس نہ رکھن 2- کسے دی گل نوں بند دیون

بات دینی آجاون / بات دینی آون ، (حما) 1- بھرنی پون 2- گل دی سزا بھگتن، کیتی سامنے آون 3- جواب دہ ہون

بات ڈوبو دیون / بات ڈوبون ، (حما) دیکھو: بات ڈوبن

بات ڈوبن ، (حما) 1- کھنچ مارن 2- کم خراب کرن، گل گالن 3- کسے دی نصیحت داخل نہ پاون

بات ڈھال لون / بات ڈھالن ، (حما) 1- بات گھڑن، گل بناون 2- الزام تراشی کرن 3- گل مرضی دے مطابق کرن

بات ڈھونڈ لون / بات ڈھونڈن ، (حما) 1- کوئی گل نہن، گرین 2- بیٹے چنگے دتاں نوں بھالن 3- ساک نہن، رشتہ

بات دین ، (حما) 1- گل نوں نکادن، گل نوں وپے وچ پون 2- معاملہ رفع دفع کرن

بات دبی رہون ، (حما) گل لگی رہون، راز ظاہر نہ ہون
بات دل وچ چُھ جاون ، (حما) 1- کوئی گل دل وچ رُکن لگ پین، کسے گل دا رُکن 2- کسے گل دا دل وچ بہہ جاون، اثر ہون 3- کوئی گل ڈاڑھی چنگی لگن

بات دل وچ چُھن ، (حما) دیکھو: بات دل وچ چُھہ جاون
بات دل وچ چھو دیون ، (حما) طعنہ مہنا مار دیون، گل لا کے کر دیون، ٹکڑ کر دیون

بات دل وچ چھوون ، (حما) دیکھو: بات دل وچ چھو دیون
بات دل وچ رکھ لون / بات دل وچ رکھن ، (حما) 1- گل دل وچ بٹھاون، چیتے رکھن 2- رکو رکھن، وٹ رکھن 3- گل لگو لون، گل نہ کرن

بات دل وچ گھسھ جاون ، (حما) دیکھو: بات دل وچ چُھہ جاون

بات دل وچ گھسھن ، (حما) دیکھو: بات دل وچ چُھہ جاون
بات دل وچ گھسوون ، (حما) دیکھو: بات دل وچ چھو دیون
بات دل وچوں کڈھ دیون ، (حما) 1- گل نوں بھلا دیون 2- غصہ بھلا دیون، دل نوں صاف کر لون 3- گل کر دیون
بات دل وچوں کڈھن ، (حما) 1- گل نوں بھلا دیون 2- غصہ بھلا دیون، دل نوں صاف کرن

بات دُور اپڑ جاون / بات دُور اپڑن ، (حما) 1- گل دا گلا دھڑ بن، معاملہ دھن 2- گل دا بھل جاون، مشہور ہون

بات دُور اپڑا دیون ، (حما) 1- گل دا گلان بنا دیون 2- گل نوں بھا

بات کنیں سنن، (مجا) گل خود سنن، کسے گل نوں آپ سنن
 بات گوڑی لگ جاون / بات گوڑی لگن، (مجا) گل پنھن، گل
 ناگوار لگن
 بات گوڑی لگن، (مجا) گل پنھن، گل ناگوار لگن
 بات گوڑی ہوون، (مجا) گل پنھدی ہوئی ہوون
 بات کہہ دیون، (مجا) گل کر گزرن، گل آکھ دیون
 بات کہہ کے گنگار ہوون، (مجا) کوئی گل کرن مگروں پریشان
 ہوون، گل آکھ کے شرمندہ ہوون، گل کر کے بُرا بن
 بات کہہ لون، (مجا) گل آکھ لون
 بات کہوں، (مجا) 1- گل کرن 2- گل دسن، اطلاع دیون
 3- کہانی سنان 4- نصیحت کرن
 بات کھٹائی وچ پا دیون، (مجا) 1- کم نوں الجھا دیون 2- گل
 نوں لکا دیون 3- جھگڑا ودھا دیون
 بات کھٹائی وچ پاؤن، (مجا) دیکھو: بات کھٹائی وچ پا دیون
 بات کھٹائی وچ پئے جاون / پون، (مجا) 1- کم دا الجھ جاون
 2- کچھ چرلئی رکاوٹ پیدا ہو جاون 3- جھیرا کھڑا کرن
 بات کھٹائی وچ سٹ دیون / بات کھٹائی وچ سٹن، (مجا)
 دیکھو: بات کھٹائی وچ پا دیون
 بات کھٹک جاون، (مجا) دیکھو: بات کھٹکن
 بات کھٹکن، (مجا) 1- گل پنھن، گل چنگی نہ لگن، گل دل وچ
 رڑکن 2- گڑکن، خُبه ہوون، شک پون 3- اندازہ ہو جاون
 بات کھل جاون // بات کھلن، (مجا) بھیٹ ظاہر ہوون، گل نگی
 ہوون، اندر دی گل باہر آ جاون
 بات گواون، (مجا) 1- بے ضرورت گل کرن 2- عزت خراب

کرن 3- کم خراب کرن 4- ساکھ خراب کر لون
 بات گول کر جاون، (مجا) 1- گل ہیر پھیر نال کرن، دھوکھا
 دیون 2- گل پی جاون
 بات گول کر دیون، (مجا) 1- گل نوں مدھول دیون 2- گل نوں
 رو لے وچ پاکے ٹھپ دیون
 بات گول کرن، (مجا) 1- گل نوں ٹھپ دیون 2- گل صحیح نہ
 کرن، ہیر پھیر نال گل کرن
 بات گھرن، (مجا) گل بناون، کہانی گھرن، نھوٹھ بولن، بے
 حقیقت تے اُن ہوئی گل کرن
 بات گئی گزری ہو جاون، (مجا) 1- گل ٹھکی جاون، معاملہ رفع
 دفع ہوون 2- گل پُرانی ہوون
 بات لا کے کرن / بات لاون، (مجا) طنز کرن، طعنہ دیون،
 چوبھ لاون، ٹچر کرن
 بات لنگ جاون، (مجا) 1- گل کھٹائی وچ پے جاون 2- معاملہ
 ودھ جاون
 بات لٹکا دیون / بات لٹکاؤن، (مجا) دیکھو: بات لٹکائی رکھن
 بات لٹکائی رکھن، (مجا) 1- نال مثول وچ رکھن، گل نوں سرے
 نہ چاڑھن 2- ریڈکا پائی رکھنا 3- گل صاف صاف نہ آکھن
 بات لٹکن، (مجا) دیکھو: بات لٹک جاون
 بات لٹکاؤن، (مجا) گل دا اولھا رکھن، گل چھپاون، پوری گل
 نہ دسن
 بات لٹو کے کرن، (مجا) بات پُر کے کرن، اولھا رکھ کے
 گل دسن
 بات لکولون، (مجا) گل نہ دسن، بھیٹ مچھپاؤن

بات سنن، (حما) 1- کوئی گل سنن 2- کہانی سنن

بات سنی اُن سنی کرن، (حما) 1- بے دھیانی نال گل سنن،

دھیان نال نہ سنن 2- نال مٹول کر دیون 3- لاپرواہی کرن

بات سوار دیون / بات سوارن، (حما) 1- گل دی اصلاح کرن

2- کم ٹھیک کرن، بنّا سارن 3- عزت آبرو بناون 4- مونہہ مٹھا

بناؤن

بات سوچ کے کرن، (حما) گل تول کے مونہوں کدھن،

سمجھاری نال گل کرن، احتیاط نال بولن

بات سوچ لاون / بات سوچن، (حما) 1- غور کرن، گوہ کرن

2- تدبیر نہن 3- کوئی راہ ڈھونڈن 4- راز دی گل نہن

بات سوار جاون / بات سوارن، (حما) کم ٹھیک ہوون، معاملہ

درست ہوون

بات سہون / بات سہہ جاون، (حما) کسے دی بُری بھلی گل نوں

برداشت کرن، مندی چنگی گل نوں سہہ جاون

بات ضائع جاون، (حما) 1- محنت برباد ہوون 2- گل تے عمل

نہ ہوون 3- آکھی رائیگاں جاون 4- آبرودہ رہون

بات ضائع ہو جاون / بات ضائع ہوون، (حما) دیکھو: بات

ضائع جاون

بات ظاہر کر دیون، (حما) بھیت کھول دیون، وچلی گل دس

دیون

بات ظاہر ہو جاون، (حما) بھیت کھل جاون، بھانڈا بھج جاون

بات ظاہر ہوون، (حما) دیکھو: بات ظاہر ہو جاون

بات کتر دیون / بات کترن، (حما) دیکھو: بات کتن

بات کٹ دیون / بات کتن، (حما) کسے دی گل دے

وچکار بولن، دوسرے دی گل نوں رڈن، گل پوری نہ کرن دیون

بات کر نہ سکن، (حما) 1- مونہوں گل نہ نکلن، بول نہ سکن

2- گل کرن داموقع نہ نہن

بات کردیاں پھل کرن / بات کردیاں پھل کیرن، (حما)

مٹھی گل کرن، سلیقے نال گل کرن

بات کرن، (حما) 1- گل کرن، بولن 2- شکایت کرن، گلہ کرن

3- الزام دیون 4- جواب دین، آگوں بولن

بات گرید گرید کے چکھن، (حما) گل دی ٹوہ لاون، ٹوہ لاون

بات گلوک / جاون / بات گلوکن، (حما) شبہہ ہوون، شک پون،

اندازہ ہوون، تجھن، محسوس ہوون

بات کلاویوں باہر ہوون، (حما) گل داہمت یاں دسوں ددھ

ہوون

بات کلاویوں نکل جاون، (حما) دیکھو: بات کلاویوں نکلن

بات کلاویوں نکلن، (حما) کسے کم دا دسوں باہر نکلن، گل بے

دستی ہوون

بات کن پا دیون، (حما) 1- گل دس دیون، گل اڑا دیون

2- شوشہ چھڈن

بات کن پاون / بات کن وچ دیون، (حما) دیکھو: بات کن

وچ دے دیون

بات کن وچ دے دیون، (حما) 1- گل سنا دیون 2- بھیت

کسے نوں دس دیون 3- کن بھر دیون

بات کئی بنھ لاون، (حما) دیکھو: بات پلے نہن

بات کئی نہن، (حما) دیکھو: بات پلے نہن

بات کنیں سن لاون، (حما) دیکھو: بات کنیں سنن

بات مونیوں نہ نکلیں، (مخا) 1- راز ظاہر نہ ہوں، بھیبت نہ
کھلیں 2- دل دی نہ آکھ سکے 3- شکایت نہ کرن
بات مونیوں پون، (مخا) 1- گل دا عام ہوں، تھیں تھیں تڈکرہ
ہوں 2- بدنامی ہوں 3- چہ چاہوں
بات مونیوں پئے جاو، (مخا) دیکھو: بات مونیوں پون
بات بھہ جاو / بات نہیں، (مخا) 1- وعدہ پورا ہوں 2- کم
برے لگے

بات بھہ چھڈن / بات بھہ دیون، (مخا) دیکھو: بات بھہ جاو
بات بھہ ورن، (مخا) وعدہ پورا کرن، قول تے پورا اترن
بات نشتر بن جاو، (مخا) دیکھو: بات نشتر ہوں
بات نشتر ہوں، (مخا) گل پنہویں ہوں، تکلیف والی گل
بات نشتر کر دیون، (مخا) 1- گل بٹا دیون، گل ڈھا دیون
2- بدنام کر دیون

بات نشتر کرن، (مخا) دیکھو: بات نشتر کر دیون
بات نشتر ہوں، (مخا) 1- گل بٹل جاو، گل عام ہوں
2- بدنامی ہوں

بات نظر وچ آ جاو، (مخا) 1- گل دا پتا لگ جاو، گل کھل
جاو 2- گل چھتے آون 3- معاملے دل دھیان چلا جاو
بات نظر وچ آون، (مخا) دیکھو: بات نظر وچ آ جاو
بات نظر وچ ہوں، (مخا) 1- گل دا پتا ہوں 2- گل یاد ہوں
3- معاملے دل دھیان ہوں

بات نکل جاو / بات نکلیں، (مخا) 1- بھیبت کھلیں، بھانڈا
بچ جاو 2- مونیوں کوئی گل نکلیں

بات نوں پا جاو، (مخا) وچلی گل نوں سمجھ جاو، اصل حقیقت

پا جاو

بات نوں پاو، (مخا) دیکھو: بات نوں پا جاو

بات نوں چبال دیون، (مخا) 1- گل نوں گندیاں کرن 2- کھج
مارن، کم خراب کرن 3- کسے گل نوں بار بار کرن

بات نوں چبالن، (مخا) دیکھو: بات چبالن

بات نوں چبل دیون / بات نوں چبلن، (مخا) دیکھو: بات
چبلن

بات نوں چگل دیون / بات نوں چگلن، (مخا) دیکھو: بات
چگلن

بات نوں چولن، (مخا) دیکھو: بات چولن

بات نوں لکا دیون / بات نوں لکاو، (مخا) 1- گل نوں
لیاں کرن 2- جھگڑا دھاو

بات نوں لیاں کر دیون / بات نوں لیاں کرن، (مخا)
دیکھو: بات نوں لکاو

بات نوں وٹا دیون / بات نوں وٹا ورن، (مخا) بات نوں بدل
دیون، بات ہو رہا ہوں

بات نوں وٹا لا دیون / بات نوں وٹا لاو، (مخا) 1- گل نوں
غلط ثابت کرن 2- بدنامی کرن 3- عیب کڈھن

بات نوں وٹا لگ جاو، (مخا) دیکھو: بات نوں وٹا لگن
بات نوں وٹا لگن، (مخا) 1- گل دا غلط ثابت ہوں 2- کم نوں

گھانا آون 3- بدنامی ہوں

بات نوں وچوں کٹن، (مخا) دیکھو: بات وچوں کٹن
بات نوں ہس کے ٹالین، (مخا) گل دا مذاق اڈاؤ، گل نوں

حقارت نال ٹالین، مگروں لاہوں

بات لکھ رکھن، (مخا) گل نون چنگی طرحاں چیتے رکھن، گل دل
وچ رکھن

بات لکھن، (مخا) گل نون لکھ نون، گل دل وچ بہاؤن

بات لگ جاون، (مخا) دیکھو: بات لگن

بات لگن، (مخا) 1- گل چھن 2- گل پئی ہون 3- گل
برے لگن

بات لک جاون، (مخا) دیکھو: بات لکھن

بات لکادیون / بات لکائی رکھن، (مخا) دیکھو: بات لکائی
رکھن

بات لکھن، (مخا) 1- گل لئی ہون 2- گل بچ رکاوٹ آ جاون،
التوا ہون 3- معاملے داودھ جاون

بات لئی چوڑی کر دیون، (مخا) دیکھو: بات لئی چوڑی کرن

بات لئی چوڑی کرن، (مخا) 1- گل لکا دیون 2- معاملہ لکا
دیون 3- چھوڑا دھادیون

بات لئی چوڑی ہو جاون / بات لئی چوڑی ہون، (مخا)
1- گل لک جاون، گل پھیل جاون 2- معاملے دا کھل جاون، کم
ودھ جاون

بات مارن، (مخا) 1- گل لادون، طنز کرن، طعنہ دیون 2- کم
وگاڑن

بات من جاون / بات من نون، (مخا) دیکھو: بات من

بات مناؤن، (مخا) گل اکھواؤن، گل تے راضی کر لؤن

بات مناون، (مخا) دیکھو: بات مناؤن

بات من، (مخا) آکھے لگن، کہیا من نون

بات مونیہ تک نہ آون، (مخا) 1- راز رکھن، ہیئت مچھاؤن

2- جھجک پاروں گل نہ کرن

بات مونیہ تے آ جاون، (مخا) دیکھو: بات مونیہ تے آون

بات مونیہ تے آکھ دیون، (مخا) دیکھو: بات مونیہ تے آکھن

بات مونیہ تے آکھن، (مخا) ساہنے گل کرن، دو بدو گل آکھن

بات مونیہ تے آون، (مخا) 1- دل دی گل مونیوں نکلن

2- شہرت ہون، عام ذکر ہون 3- بدنامی ہون

بات مونیہ تے رکھن، (مخا) 1- کوئی گل ہر ویلے کر دیاں رہن

2- گل جتاؤن 3- شکایت کرن، شکوہ کرن

بات مونیہ تے رکھی رکھن، (مخا) دیکھو: بات مونیہ تے رکھن

بات مونیہ تے لے آون، (مخا) دیکھو: بات مونیہ تے لیاؤن

بات مونیہ تے لیاؤن، (مخا) 1- گل دا ذکر کر دیون، گل آکھ
دیون 2- اپنا خیال ظاہر کرن 3- دل دی گل آکھن 4- احسان

جتاؤن 5- تمنا دا اظہار کرن

بات مونیوں آکھ دیون / بات مونیوں آکھن، (مخا) گل خود
آکھن

بات مونیوں نکل جاون / بات مونیوں نکلن، (مخا)

1- رواروی وچ گل ہو جاون 2- شکایت کرن، شکوہ کرن

بات مونیوں نہ کڈھ سکن، (مخا) خوف یاں مصلحت سپوں گل
نہ کر سکن

بات مونیوں نہ کڈھن، (مخا) 1- راز فاش کرن، ہیئت نہ کھولن

2- دل دی گل نہ آکھن 3- چپ وٹ نون 4- کوئی شکوہ شکایت
نہ کرن

بات مونیوں نہ نکل سکن، (مخا) خوف یاں مصلحت سپوں گل
کیق نہ جاسکن

2- ساکھ جاندی رہون، اعتبار نہ رہون 3- مندے دن آون، حالات خراب ہون 4- تہمت لگن، الزام لگن	باتاں وچ ٹال دیون / باتاں وچ ٹالن، (مجا) گھاں ٹال ٹال منول کرن، مگروں لاہون
بات ہتھ آجاون / بات ہتھ آون، (مجا) 1- کسے دا بھیت لہجہ جاون، کمزوری لہجن 2- بٹا نکلن، نتیجہ سامنے آون	باتاں ہونیاں، (مجا) گھاں چلنا
بات ہلکی ہو جاون / بات ہلکی ہوون، (مجا) ساکھ نہ رہون، عزت آبرو گھٹ جاون	باتیوت: (سن، ند) ہوائی جہاز
بات ہور نکل آون / بات ہور نکلن، (مجا) معاملہ جو سنیا ہووے اوہرے اُلت ثابت ہوون، گل برعکس نکلنا	باتری: (مو) 1- گل، بات، دنگی: پوچھہ باتری آہ 2- ناکاری گل
بات ہور ہو جاون / بات ہور ہوون، (مجا) 1- گل اُلت جاون، گل بدل جاون 2- معاملہ اُلت ثابت ہوون	باتشاہ: (ند) دیکھو: بادشاہ
بات ہولی ہو جاون، (مجا) دیکھو: بات ہلکی ہوون	باتشاہ زادہ، (ند) بادشاہ زادہ، شہزادہ
بات پٹھی ہو جاون / بات پٹھی ہوون، (مجا) بے عزتی ہوون، وقار نہ رہون، گل جاندی رہون	باتشاہ زادی، (مو) بادشاہ زادی، شہزادی
باتا: (ند، صفت) 1- باتلا، توتلا، تھتھا، تھتھا، اڑ کے بولن والا، توتلا، تھتھا	باتگراں: (حرف تشبیہ) داگراں، طرحاں، داگوں، داگر
رکھ داناں، پیتاں توں بغیر پودا، کریر دا مٹھل	باتل: (صفت) 1- اک کشمیری ذات 2- اک اوڈ قوم 3- گاڑی، کہانیاں پاون والا
باتا: (ند) دیکھو: بادا	باتل ہوون، (مجا) گئی ہوون، گاڑی ہوون
باتاں: (مو) بات دی جمع	باتلا: (ند، صفت) اڑ کے بولن والا، توتلا، تھتھا
باتاں آجاون / باتاں آون، (مجا) 1- گھاں آون 2- چالاک ہو جاون، مونہہ پھٹ ہوون	باتن: (نم) باتاں ٹال، گھاں ٹال، دنگی: 'باتن ہی بے کنٹھ معاملہ' (مگر)
باتاں بناونا، (مجا) جھوٹیاں گھاں کرنا	باتو: (پو، ند) تاش دا بادشاہ
باتاں سناون، (مجا) 1- حال احوال دسن، واقعات بیان کرن	باتو: (صفت) دیکھو: باتی
2- کہانیاں سناون 3- طعنے دیون	باتو: (صفت) 1- گاڑی، پاٹونی، باتل 2- کھڈ وچ ہارن دی کیفیت
باتاں سنن، (مجا) 1- کہانیاں سنن 2- بُرا بھلا سنن، گالی مندا سنن 3- طعنے مہنے سنن	باتون: (صفت) دیکھو: باتونی
	باتونگری: (مو، صفت) اوہ زانی جو بیٹیاں گھاں کرے، باتونی عورت
	باتونن: (مو، صفت) بیٹیاں گھاں کرن والی عورت، باتن
	باتونی: (صفت) جو بہت زیادہ گھاں کرے، گلا دھڑ، گلا کر
	باتونیا: (ند، صفت) بیٹیاں گھاں کرن والا آدمی، گئی، گاڑی، باتونی، ٹہنی

بات نہ چکھن، (حما) 1- سار نہ لون، خبر نہ لون، ہمدردی نہ کرن
3- لاپرواہی توں کم لون 4- آدر بھا نہ کرن، آؤ بھگت نہ کرن
5- اہمیت نہ دینا

بات نہ چکھنا، (حما) دیکھو: بات نہ چکھن

بات نہ سُن سکُن، (حما) 1- گل سُنن دا حوصلہ نہ ہون 2- بے
رُخی ورتن، اہمیت نہ دیون

بات نہ سُنن، (حما) 1- دھیان نہ دیون، لاپرواہی کرن 2- آواز نہ
سُنن 3- گل نہ مٹن، آکھے نہ لگن

بات نہ کر سکُن، (حما) 1- گل کرن دا حوصلہ نہ ہون 2- شرمندگی
پاروں پُچ رہوں 3- جان کے گل نہ کرن، بے رُخی ورتن

بات نہ کرن، (حما) 1- کچھ نہ آکھن 2- مونہوں نہ بولن 3- غرور
کرن، دوجیاں نوں کچھ نہ چکھن 4- ناراض ہون

بات نہ ہون، (حما) ایویں جیہی گل ہون 2- واقفیت نہ ہون
3- گل بات نہ ہون 4- ملاقات نہ ہون

بات وچ چپیاں لا دیون، (حما) دیکھو: بات وچ چپیاں لاون
بات وچ چپیاں لاون، (حما) گل نوں ایصر اودھر الجھاون،

صاف سِدھی گل نہ کرن، اصل گل وچ ہور ہو رکھاں چھیڑن
بات وچ دُغل دیون، (حما) کسے دی گل وچ بول پَن، کسے

دے معاملے وچ لُٹ اڑاون
بات وچ کد پَن / بات وچ کدَن، (حما) 1- کسے دی گل

نوں ٹوک کے اپنی گل کرن 2- خواہ مخواہ کسے جھگڑے وچ شامل
ہون 3- دُغل دیون 4- بے وقوفی کرن

بات وچوں کٹ دیون، (حما) دیکھو: بات وچوں کٹن
بات وچوں کٹن، (حما) دُوجے دی گل وچ بول پَن

بات ودھ جاون، (حما) دیکھو: بات ودھن

بات ودھ ودھ کے کرن، (حما) 1- اپنی اوقاتوں ودھ کے گل
کرن 2- ابھر ابھر کے گل کرن، بھنڈ بھنڈ کے گل کرن 3- شچی

دکھاون

بات ودھا دیون / بات ودھاون، (حما) 1- گل نوں لکاون،
گل نوں لمیاں کرن 2- جھگڑا کھڑا کرن 3- عزت زیادہ کرن

بات ودھدی جاون، (حما) 1- کسے گل یاں معاملے دا لکد یاں
جاون 2- جھگڑا ودھدا جاون

بات ودھن، (حما) 1- جھگڑا ہون، بحث تکرار ہون 2- کسے گل
یاں معاملے دا لکد جاون 3- عزت آبرو اگے توں زیادہ ہون

بات وڈی کر دیون، (حما) دیکھو: بات وڈی کرن
بات وڈی کرن، (حما) 1- دُوجے دی گل نوں ٹکَن 2- ہاں وچ

ہاں ملاون 3- عزت کرن 4- گل نوں لکاون
بات وزنی ہون، (حما) 1- گل دا ٹھوس ہون، بادیل ہون

2- قدر ہون 3- گل بچی ہون
بات وٹوں باہر کر دیون، (حما) معاملہ بیٹا ای دگاڑ دیون

بات وٹوں باہر کرن، (حما) دیکھو: بات وٹوں باہر کر دیون
بات وٹوں باہر ہو جاون / بات وٹوں باہر ہون، (حما) کم

داہمت توں بیٹا ہون
بات وٹوں باہری ہون، (حما) دیکھو: بات وٹوں باہر ہون

بات وگاڑ دیون، (حما) دیکھو: بات وگاڑن
بات وگاڑن، (حما) 1- کم خراب کرن، گڑبڑ کرن 2- اعتبار

گوان، ساکھ خراب کرن
بات وگڑ جاون / بات وگڑن، (حما) 1- کم خراب ہون

نال رسل تے چیزاں مہیندے نیں

بانگانی، (مو) پندھ، مسافرت، واٹ، پینڈا

بانگانی، (نم) دیکھو: باٹ گھاٹ

بانگانی، (صفت) 1- نہایت سخت، نہایت مضبوط 2- نہایت کنبوس

3- نہایت سخت دل، پتھر دل

بانگ: (صفت) بنن والا، جولاہا، پادلی

بانگا: (ہ، ند) بنگلا

بانگلا: (ند) رستہ، راہ، واٹ، پینڈا

بانگلی: (مو) سڑک، گلی، رستہ، ڈنڈی، وگی: 'جہہ جانو جہہ بھیہ

بانگلی' (گر)

بانشا: (نم) دیکھو: بانشا

بانٹھ: (عدد، صفت) سٹھ جمع دو، دو اُپر سٹھ، 62

بانٹھا: (ند، صفت) 1- ڈنڈا، سونا 2- بانٹھ ورھیاں دا

بانٹی: (ج، مو) 1- اک جھننے ورگا پتل دا بھانڈا جس دے کندھے باہر

ٹوں ہوندے نیں، ولٹو ہی 2- چھوٹا رستہ، راہ، ڈنڈی، راہ وچ، وگی:

'ہائی بانٹی روڑا لے' 3- پتل یاں بوزھ دا پھل، گولھ 4- سپاہیاں دی

وادھو رسد 5- روٹی دی چھوٹی پٹلی 6- باڑی، پھلواری، باغ

7- رہون دی تھاں 8- لائٹی، ڈانگ 9- سخت دل، پتھر دل

10- کنبوس 11- سخت، مضبوط

بانٹی ٹیک دیون / بانٹی ٹیکن، (محا) 1- بہہ جاون، بُدلی دکھاو،

کند دکھاو 2- دل جھڈن

بانٹی سلائی / باٹ سلائی، (صفت) نہایت سخت، پتھر ورگا سخت

بانٹے: (نم) راہ تے، رستے تے

بانٹے پون، (محا) راہ لکھن، رستے پون، سفر تے روانہ ہون

بانٹے سلائے // باٹ سلائے، (نم) چوکے سخت، چوکے مضبوط

بانٹے گھاٹ، (نم) دیکھو: باٹ گھاٹ

باج: (عر، مو+ند) 1- گھوڑیاں دی اک قسم، وگی: 'کالے لکے ٹکرے

نیلے، ابلک باج پڑائے' (مو) 2- واچے دے وجن یاں جادون

دی حالت، داجا وغیرہ کوئی ساز، وگی: 'سُنیے باجے باج سہا دے'

(گر) 3- 'آواز' توں وگڑ کے بنیا ہویا، داج، سد 4- رسائی،

اپڑ، پتھ

باج گانج / باجا گانج، (ند) 1- واچے ساچے 2- واچے وغیرہ

وجن داکم یاں حالت 3- شان، شوکت

باج: (ند) 1- فارسی لفظ 'باز' دا وگاڑ، 'ان جیڈا' اک شکاری پنچھی جس

نوں پنچھیاں دا شکار کرن لئی وردے نیں 2- (فا) معاملہ، محصول،

لگان، مالگوا دی رقم 3- خراج

باج دار، (فا، صفت) 1- محصول جمع کرن والا، محصول اکٹھا کرن

والا 2- باز رکھن والا (آدی)، بازوں دی ویکھ بھال کرن والا

(نوکر)

باج داری، (فا، مو) محصول جمع کرن دا عمل

باج گزار، (فا، صفت) مالیہ یاں معاملہ دین والا، خراج دین والا

باج گزار، (فا، مو) مالیہ یاں خراج دیون دا عمل

باج گیر، (فا، صفت) باج دار، محصول جمع کرن والا، خراج لین

والا

باج گیری، (فا، مو) باج داری، خراج گیری

باجا: (فا، ند) جادون والا آلہ، داجا

باجانج جادون / باجانجن، (محا) 1- ساز و جن 2- رولا پادون

3- شہرت ہون 4- بھنڈیا جادون، تو لکھن 5- دیاہ ہون

وچ پکا کے کھادے جانے نہیں جیہڑی کہ بہت سوادلی ہوندی
اے 2- سنگی روٹیاں دے ٹکڑیاں دا حلوہ

باٹ اوئی، (مخا) واٹ پینا

باٹ پار، (صفت) بٹ مار، ڈاکو، وگئی: 'باٹ پار گھر' موس پرانے
(گر)

باٹ پاری، (مو) بٹ ماری، ڈاکا، راہزنی، لٹ مار

باٹ پاڑ، (صفت) دیکھو: باٹ پار

باٹ چلن، (مخا) سفر کرن، منزل مارن

باٹ دکھا دیون / باٹ دکھاون، (مخا) رستہ دسن، رستہ تے

لاون

باٹ دیکھن، (مخا) اڈیکن، راہ دیکھن، انتظار کرن

باٹ روک دیون / باٹ روکن، (مخا) 1- رستہ بند کرن 2- کے

نوں سفر کرن توں ہوژن 3- راہ نہ دیون

باٹ گھاٹ، (نم) باہر اندر، وگئی: 'باٹ گھاٹ توں ساگی مورے'

(گر)

باٹ مار دیون / باٹ مارن، (مخا) 1- پندھ کھوٹا کرن 2- نقصان دا

موجب بن

باٹ ہونی، (مخا) پندھ ہون، واٹ پینا

باٹا: (ن، 1- کچے شہوت، بغیر پیتاں دے جھاڑی، کری دا بھل،

درختاں دا ٹور 2- سخت، کوڑا، کھرہوا 3- حصہ، دھڑ، بھاگ 4- تسے

ورگا لوہے دا بھاٹ 5- بے زبان، ٹنگا، باٹا 6- وڈا، چودھری، خان،

جاگیردار، وگئی: 'جدر دیکھدا ہاں باٹا کھوڑ ہے اج'

باٹا سلاٹا / باٹ سلاٹا، (مخا) 1- بہت سخت، بہت مضبوط، بہت

سخت جان 2- سلاٹا، خاص قسم دا قدرتی بنیا ہویا گول پتھر جیدے

باتھ (Bath): (انگ، ند) 1- غسل کرن، نہاون 2- غسل خانہ

باتھ روم (Bath Room): (انگ، ند) نہاون والا کمرہ، غسل خانہ

باتھال: (مو) 1- ہتھال دے آگے پھیلے ہون دی حالت 2- جھولی،

دامن

باتھو: (ند) ساگ، گندم دی فصل وچ آپ مہارے آگی جڑی بوٹی

جس نوں ساگ وچ شامل کیجا جاندا اے، سردیاں نوں آگن والی

اک خود رو بوٹی جیہڑی ساگ وچ پیندی اے

باتھو دا لڈو، (ند) باتھو بھن کے ستھار لایا لڈو

باتھو: (ند) دیکھو: باتھو

باتی: (نم) دیکھو: باتیں

باتی: (مو، صفت) تھتھلی، ہتھی، آڑ آڑ کے بولن والی، تو تلی

باتی: (مو) 1- چیز 2- بیتی، چوکی 3- دیوے دی بیتی، سوتریاں روٹی

دی ڈوری جیہڑی لپس یاں دیوے دے تیل وچ رکھ کے

بالدے نہیں

باتی کھانا، (مخا) چنگا چوکھا کھانا، سمجھ کچھ کھا جانا

باتیں: (نم) باتاں نال، گھاں نال

باتیں لا دیون / باتیں لا لون، (مخا) دیکھو: باتیں لاون

باتیں لاون، (مخا) بہلاون، بھسلاون، دھوکھا دیون

باتیں لگ جاو / باتیں لگن، (مخا) دھوکھا کھاون، گھاں وچ

آون

باٹ: (مو) واٹ، ڈوری

باٹ: (ند) 1- وٹا، وزن توں لئی لوہے دا بنیا وٹا 2- پٹنڈاں دی اک

خاص ڈش جیدے وچ کئی دے تازہ رس والے دانے لوڑاں موجب

ماترا وچ گٹ کے لیہناں وچ کچھ مخصوص مسالے زلا کے ہاٹھی

باجھری: (مو) اناج دی اک قسم، باجری

باجھکی: (مو) باضابطہ، قانون موجب

باجھوں: (فم) باجھ، ہنا، بغیر

عقلاں باجھوں کھوہ خالی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بے عقلی نال خرچ کرن تے خزانے وی خالی ہو جانے نہیں اودوں کہندے نہیں

باجھہ: (فم) بغیر، سوا، ہنا، باجھوں، وگی: کہے حسین فقیر نماتا، تیں باجھہ کوئی ہو نہ جانا (شاہ حسین)

باجی: (صفت) 1- وڈی بھین، آپا، وڈی بھین لئی کھمہ تخطاب، اپنے توں وڈی عمر دی عام ٹروی یاں عورت نوں وی باجی آکھدے نہیں 2- بڈھوڑ تانی

باجی: (مو) بازی دا وٹڑیا روپ 1- کھیڈ 2- کھڈونا 3- کھیڈ وچ ہار 4- نٹاں دا تماشا 5- اُلٹی چھالاں، قلابازی، مداری پٹا 6- (صفت) بے وقوف، مُورکھ

باجی پاون، (محا) 1- بازگیراں دا تماشا دکھاون 2- اُلٹ بازی کھاون، کھڑ بازی لاون

باجی کردیون / باجی کرن، (محا) پینا کرن، ہرا دیون

باجی کھڈان، (محا) کھیڈ کھڈاون

باجی کھیڈن، (محا) 1- کھیڈ کھیڈن 2- دھوکھا کرن، فریب دیون

باجی گر، (ند) دیکھو: بازگیر

باجی گرئی، (مو) دیکھو: بازگیرئی

باجی گری، (مو) دیکھو: بازگیری

باجی لاون، (محا) 1- ہٹھی چھال لاون، کھڑ بازی لاون

2- بازگیراں دا تماشا

باجی لکسن، (محا) 1- کھیڈ ہوون، مقابلہ ہوون، شرط لگن

2- بازگیراں دا تماشا ہوون

باجی ہو چاؤن / باجی ہوون، (محا) ہینا ہوون، ہر چاؤن

باجی: (فم) نہت، ودھ، زیادہ، اکڑ

باجی بیراں / باجی پھیری، (فم) بہت واری، کئی وار

باجی گیلاں، (فم) بہت واری، کئی وار، کدے کدے

باجے فی مکان آؤنا: (محا) کبڈی دی کھیڈ وچ اک بازی ہت

کے جیو دھڑے دے آدمی دا ہاریاں ہو یاں ول کوڈی دین جانا

باجیاں: (مو) باجی دی جمع، بازیاں، ہٹھیاں چھالاں، اُلٹ بازیاں، کھڑ باجیاں

باجیاں کھاون، (محا) 1- ہٹھیاں سدھیاں رڑھدیاں چاؤن

2- ہٹھیاں چھالاں لاون، کھڑ بازیاں لاون

باجیاں لاون، (محا) بازیاں کھاون، کھڑ بازیاں لاون، ہٹھیاں

چھالاں مارن

باجیوں: (فم) کھیڈوں، بازیوں

باجیوں ہرن، (محا) کھیڈ وچ ہر چاؤن

باج: (ند) اک بیماری، آشک، بادفرنگ

باج: (ند) واڈھو معاملہ، واڈھو محصول

باج پگار، (مو) 1- ادھ محصول جو زبردستی اُگراہیا جاوے 2- ہنا

کچھ دتے کرائی گئی محنت مزدوری، دگار

باجا: (ند) 1- گل، بچن، تول 2- بادشاہ دا وگاڑ 3- بچہ 4- (صفت)

بولن والا

باچنا: (فل) بچ جانا، بچنا، وگی: ساچے سدرتے سے باچے

(پہلی جلد)

باجا بجا دیون / باجا بجاون، (حما) 1- بھنڈ دیون، بدنام کر دیون،
توا لاون 2- ساز و جاون 3- دکھاوا کرن، نمائش کرن 4- اپنے سے
وج اپنا کم کج نال کرن

باجا بجاونا، (ند) اپنے سے وج اپنا کم سوہنے ڈھنگ نال بھہا
جانا

باجا کر دیون / باجا کرن، (حما) پینا کرن، ہرا دیون، جت جاون
باجا گا جا، (ند) دیکھو: 'واجا گا جا'

باجا ہو جاون / باجا ہوون، (حما) پینا ہوون، ہار جاون

باجار: (ند) دیکھو: 'بازار' جید ایہہ وگاڑا اے

باجار کڈھنا، (حما) سڑک وغیرہ تے چھوٹی موٹی عارضی دکان
کھولنا، وگی: باجاری باجار مہہ، آئی کڈھے باجار (گر)

باجاری: (صفت) دیکھو: 'بازاری'

باجب: (صفت) عربی لفظ واجب دا وگڑیا روپ 1- ضروری، لازمی،
ٹھیک 2- جیہڑا کسے دوجے دا محتاج نہ ہووے 3- ماہوار آمدنی، تنخواہ،
مہینے دی اجرت 4- ہمیشہ 5- فقہ دی اصطلاح وج وین دا اوہ حکم
جینہوں بے عذر ادا نہ کرن والا گناہگار ہووے

باجرا: (ند) ساؤنی دی فصل دا اک اناج جس دے دانے بہت
چھوٹے چھوٹے ہوندے نیں 2- بکیاں بکیاں کنیاں، مٹھہار،
مٹھو ہر

باجرا جیٹھا، (ند) پُتر پلٹھا، مال اڈھا، گھر کوٹھا، (اکھا) جیٹھ وج
بیج جیسا باجرا، پہلا پہلا جیٹھا (پلٹھا) پُتر، مالاں وچوں اڈھ تے
تھکھی گھراہہ چار چیزاں چنگیاں نیں

باجرا مرغ، (ند) اک پیلے رنگ دا باریک چتریاں والا پرندہ
باجرا درھن، (حما) پھوہر پھن، مٹھہار ڈگن، کن من ہوون

باجرو: (ند) باجری، باجرے دی اک قسم

باجری: (مو) 1- باجرا، باجرے دی اک باریک قسم 2- نکا پتھر

باجری کڈنی، (حما) منکھ لڑنی

باجڑ: (ند) جھلا، بدھو، بے سمجھ

باجسن: (ند) 1- دھمکھو 2- ڈھول ڈھمکا

باجستر، (ند) داجا، ساز، وگی: 'تارے گھور باجستر تہہ' (گر)

باجنی: (مو) باجنی دا وگاڑا باز دی مادہ

باجو: (ند) دیکھو: بازو بند

باجو بند، (ند) 'بازو بند' دا وگڑیا روپ

باجوا / باجوه: (ند) بجاں دی اک ال تے اوس قبیلے دا کوئی بندہ،
عام طور تے ایہدی اطاء باجوه رانج اے تے بعضے باجواہ وی
لکھدے نیں

باجوڑ: (ند) ویر، چترال دا بلوچستان دی سرحد نال گدا علاقہ

باجوں: (ند) دیکھو: بازو

باجوں: (ند) دیکھو: بانجھوں

باجھ: (سن) (ند) وانی ہوئی بھوں

باجھ: (ند) 1- ترس، رحم، ہمدردی 2- (حرف استثناء) پنا، سوا، بغیر،

علاوہ، اڈ، ایس توں مٹھ

باجھ شمار، (صفت) بے شمار، ان گنت، وگی: 'مچھلی باجھ شمار بیان
بیلی' (فضل شاہ)

باجھلاں باجھ نہ سوہندیاں ویلاں تے پُتر اں باجھ نہ ماواں،

(اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ تیویں دی قدر پُتر نال ہی ہوندی

اے تاں کہندے نیں 2- دُعا، بددعا یاں پھنکار لئی وی ورتدے نیں

باجھا: (ند) 1- بندھن 2- (صفت) باہر والا

1- چیز حال لاہون، نقلاں لاہون 2- مونیہ وگاڑن 3- کچھ چیل
وٹن 4- مونیہ تے گھسن مارن، بہت زیادہ مارن کٹن
باچھیاں ونگیاں ہو جاون / باچھیاں ونگیاں ہوون، (مخا)
1- رُس جاون، رودن لگ پون 2- لقوہ ہوون
باچھر: (مذ) دھج، ونگی: 'ساگر تر یو باچھر کھوج' (گر)
باچھر: (مو) واچھر، پھو بار
باچھل: (صفت) وڈے بھیاں والے مرد یاں عورت ٹوں حقارت
کھندے نیں
باچھن: (مصدر) 1- گھاہ کڈھن، گھاہ مارن 2- جھٹن، جھن، جھیلی
کرن 3- چن
باچھنا: (نعم) ویکھو: باچھنا
باچھی: (مو) باچھ دی تصغیر 1- مونیہ، ہوٹھ، ہوٹھاں دی گٹھ، وراچھ،
باچھ 2- اگرائی، حصہ، پتی 3- لگان 4- نہی، گلوکڑی
باچھی پاٹن، (مخا) 1- باچھی پکن 2- بہت زیادہ ہسن
باچھی پاڑن / باچھی پاڑ دیون، (مخا) بہت زیادہ کٹ پنی
باچھی پالون / باچھی پاون، (مخا) نہی پالون، کلاوے وچ
لے لون
باچھی پٹ جاون، (مخا) ویکھو: باچھی پاٹن
باچھی پڑوالون / پڑواون، (مخا) بہت زیادہ کٹ کھاون، ڈھیر
بھنڈ یون
باچھی پک جاون / باچھی پکن، (مخا) بھیاں دی کسے ٹکڑا بھل
جانا
باچھی کھڑ پون / باچھی کھڑ جاون / باچھی کھڑن، (مخا) بہت
زیادہ خوش ہوون، ہس پون

باچھی کھڑا دیون / باچھی کھڑااون، (مخا) خوش کر دیون، ہسا
دیون
باچھی کھل پون، (مخا) ہس پون، خوش ہو جاون
باچھی کھل جاون / باچھی کھلن، (مخا) 1- مونیہ پھٹ
ہوون، بستاخ ہوون 2- باگھا آڈن، بہت زیادہ رودن 3- حیران
ہوون، مونیہ نڈیا رہون 4- کھل کھلا کے ہسن، کوئی گل جھن
6- سٹ نال بھنڈ ہو جاون
باچھی کھلا ردیون / باچھی کھلا رن، (مخا) خوش ہوون، کھڑون
باچھی کھول دیون / باچھی کھولن، (مخا) باچھی پاڑ دینا، بہت
زیادہ کٹ چاڑھنا
باچھی ونگی کر دیون / باچھی ونگی کرن، (مخا) 1- چیزھ لاہون،
نقل لاہون، ساگ لاہون 2- مونیہ وگاڑن 3- کچی وٹن
4- گھسن مارن، بہت مارن کٹن
باچھی ونگی ہو جاون / باچھی ونگی ہوون، (مخا) 1- رُس جاون،
رودن لگ پون، باگھا آڈن 2- لقوہ ہو جاون
باچھیاں: (مو) ویکھو: باچھی جیہدی ایہہ جمع اسے
باچھیاں پاٹ جاون / باچھیاں پاٹن، (مخا) 1- باچھیاں پکن
2- بہت زیادہ ہسن
باچھیاں پاڑ دیون / باچھیاں پاڑن، (مخا) سٹ مار کے
باچھیاں چیر دیون، بہت زیادہ مارن
باچھیاں پڑوالون / باچھیاں پڑوان، (مخا) بہت زیادہ کٹ
کھاون، ڈھیر بھنڈ یون
باچھیاں پک جاون / باچھیاں پکن، (مخا) بھیاں دیاں ٹکڑاں
دامخل جاون

باچنا: (فعم) محصول اُگراہنا، کرایہ لینا، مالہ لینا

باچولا: (نذ، مفت) وچولا، وچلا، گل بات کراون والا

باچھ: (مو+ نذ) 1- مُونہ، ہونٹھ، ہونٹھاں دی گٹھ، وراچھ، بٹھاں دا

کنارہ 2- حصہ، ونڈ 3- چندہ، لگان، مالہ 4- چوڑے مُونہ والی

ہانڈی 5- اُگرائی، بھائی چارے دا چندا

باچھ پاڑ دیون اباچھ پاڑن، (مخا) سٹ مار کے باچھ کھول دیون،

مُونہ تے پھٹ پادیون

باچھ پاون، (مخا) 1- اُگرائی کرن 2- حصہ پاون، پتی پاون

3- لگان مقرر کرن، مالہ مقرر کرن

باچھ پینا، (مخا) فی بندہ دے حساب نال اُگرائی ملگنا، چندا ملگنا،

چندا اکٹھا ہونا

باچھ کھلن/ باچھ کھل جاون، (مخا) 1- گستاخ ہون، مُونہ

پھٹ ہون 2- باگھا اڈن، بہت زیادہ روون 3- حیران رہون،

مُونہ اڈیاں رہون 4- کھل کھلا کے ہسن 5- کوئی گل بھجن

6- سٹ لگ کے پھٹ ہو جاون

باچھ کھول دیون، (مخا) دیکھو: باچھ پاڑن

باچھ کھولن، (مخا) 1- سٹ مار کے باچھ کھول دیون، مُونہ تے پھٹ

پادیون 2- لچا کے دیکھن

باچھ لگنی، (مخا) دیکھو: باچھ پینا

باچھ ونگی کر دیون/ باچھ ونگی کرن، (مخا) 1- چیرھ لاہون، نقل

لاہون، سانگ لاہون 2- مُونہ دگاڑن 3- کچی وٹن 4- گھسن

مارن، بہت کُٹن

باچھ ونگی ہو جاون/ باچھ ونگی ہون، (مخا) 1- رُس جاون،

روون لگ پون، باگھا اڈن، اُچی اچی روون 2- لتوہ ہون

باچھا: (نذ) گاں دا بچہ، دچھا، ویڑھا

باچھاں: (مو) باچھ دی جمع، وراچھاں، بٹھاں دے کنارے

باچھاں پاٹ جاون/ باچھاں پاٹن، (مخا) 1- باچھاں پکّ

2- بہت زیادہ ہسن

باچھاں پاڑ دیون/ باچھاں پاڑن، (مخا) سٹ مار کے باچھاں

چیر دیون، بہت زیادہ مارن

باچھاں پڑوا لون/ باچھاں پڑواون، (مخا) بہت زیادہ لٹ

کھالون، ڈھیر بھنڈیون

باچھاں پکّ جاون/ باچھاں پکّن، (مخا) بٹھاں دیاں ٹکراں دا

مخل جانا

باچھاں کھڑ جاون، (مخا) دیکھو: باچھاں کھون

باچھاں کھڑا دیون، (مخا) ہسا دیون، بہت خوش کر دیون

باچھاں کھڑا اون، (مخا) دیکھو: باچھاں کھڑا دیون

باچھاں کھڑن، (مخا) بہت خوش ہون

باچھاں کھل جانا، (مخا) ڈھیر خوش ہو جانا، بہت زیادہ سنا

باچھاں کھلا ر دیون/ باچھاں کھلا رن، (مخا) خوش ہون،

کھڑن

باچھاں کھلرنا، (مخا) بہت خوش ہونا

باچھاں کھلن/ باچھاں کھل جاون، (مخا) 1- خوشی دیلے ہما

بٹھاں تے آ جان، خوش ہو جاون 2- بہت مار لٹ پاروں درا

چھاں پاٹ جاون

باچھاں کھولنا/ باچھاں کھول دیون، (مخا) ظاہر کرنا، سامنے

لِیادنا

باچھاں ونگیاں کرن/ باچھاں ونگیاں کر دیون، (مخا)

باد بہار، (فا، مو) بہار دے موسم دی ہوا، جیتڑ ت دی ہوا
باد بہاری، (فا، مو) بہار نال نسبت رکھن والی ہوا، موسم بہار دی
ہوا

باد پاء، (فا، صفت) 1- تیز قدموں والا 2- ہوا دانگوں بھجن والا گھوڑا
باد پیما، (فا، صفت) 1- آوارہ، فضول، بکواسی 2- تیز دوڑن والا گھوڑا
3- جنگلاں وچ پھرن والا سیاح 4- ہوا دا بے مچن والا آلہ
باد پیمائی، (فا، مو) 1- آوارگی، فضول کم 2- تیز دوڑن دا عمل
3- سیاحی 4- ہوا دا بے مچن دا آم

باد خزاں، (مو) پت جھڑ دی ہوا
باد خورہ، (فا، مو) اک بیماری جیہدے نال گھوڑے دے وال جھڑ
جانے نیں

باد رفتار، (فا) بہت تیز چلن والا
بادِ موسم، (فا، مو) ساڑن والی ہوا، گرم ہوا
بادِ صبا، (فا، مو) فجر ویلے وگن والی ہوا
بادِ فرنگ، (فا، مو) اک مرض دا ناں، آتشک
بادِ خول، (ند) 1- ہسٹیریا 2- بھوت چڑنا
بادِ نما، (فا، ند) ککڑ ورگا اک آلہ جس توں ہوا دے رخ دا پتا لگدا
اے، ہوا دا رخ دیکھن والا آلہ

بادا: (ند) 1- تاش دا بادشاہ 2- گھوڑیاں دی اک بیماری
بادام: (ند) بادام، اک خشک میوہ، وگنی: 'نہیں مست اوہدے جدوں یاد
آون، لاواں اکھتیاں نال بادام پنم پنم' (مست)
بادامِ روغن، (فا، ند) باداماں دا کدھیا ہوا تیل
بادامی: (فا، صفت) 1- بادام ورگا ہلکا جیہا نیالا رنگ 2- بادام دے
رنگ دا 3- چاولاں دی اک قسم دا ناں

بادامی اکھ، (مو) بادام دی شکل ورگی اکھ، خوبصورت اکھ
بادر: (ند) 1- بدل، بادل 2- توفیق، حیثیت، اہلیت، قابلیت، وگنی:
'کرو قیاس دے وچ آپے کیہ کچھ اوس دا بادر' (سیف) 2- بہت
ودھیا تے چنگی چیز

بادر: (ند) 1- شمار، حساب کتاب، میزان، تفصیل، آمد و خرچ دا حساب
2- ثبوت دینا، وضاحت پیش کرنا 3- اپنی قابلیت دا غلط استعمال کرنا
بادر لے: (نم) بدلے، وٹے، عوض، وگنی: 'کاج بادرے لالو کھوکی ہے'
(گر)

بادری: (مو، صفت) دیر نال پکن والی کھج

بادساہ: (ند) دیکھو: بادشاہ

بادساہت: (مو) دیکھو: بادشاہت

بادساہی: (مو) دیکھو: بادشاہی

بادشاہ: (فا، صفت) 1- مہاراجا، پاتشاہ 2- مالک، آقا 3- تاش دا بیگم

نالوں اگلا وڈا پتا جس تے بادشاہ دی تصویر ہوندی اے

بادشاہِ دل، (صفت) گھلے دل والا، بخ

بادشاہِ زادا، (ند، صفت) بادشاہ دا پتر، راج گمار، شہزادہ

بادشاہِ زادی، (مو، صفت) بادشاہ دی دھی، راج پٹری، راج

گمار، شہزادی

بادشاہِ ہودن، (محا) 1- ملک دا مطلق حاکم ہودن 2- لاپرواہ ہودن

3- بے وقوف ہودن

دل دا بادشاہ، (ند) 1- گھلے دل نال خرچ کرن والا 2- من

موچی

بادشاہانہ: (صفت) بادشاہاں ورگا، شاہی، شاہانہ

بادشاہت: (فا، مو) 1- بادشاہی 2- حکومت، راج 3- سلطنت

باچیاں: (مو) باچی دی جمع

باچیاں اکھیرن، (مخا) بہت مارن، رج کٹن

باچیاں بھن دیون/ باچیاں بھتن، (مخا) دب کٹن، دند بھتن

باچیاں کھل جانا، (مخا) 1- مونہہ وچ پانی آ جانا 2- بہت ہسنا، خوش ہونا

باچیاں کھل جاون/ باچیاں کھلن، (مخا) مونہہ وچ پانی آ جاون، بہت ہسن، خوش ہوون

باچیاں مل جاون/ باچیاں ملن، (مخا) 1- مار کھاون 2- چپ ہون

باچیاں میل دیون/ باچیاں میلن، (مخا) 1- مار لکائی کرن 2- چپ کراون

باچیاں میلنا، (مخا) مار لکائی کرنا

باح: (ند) پوہ بھالا

باخو: (ند) باکھڑ دا وگاڑ، شور کھپ، رولا

باخو باخو بچاون/ باخو باخو بچا دیون، (مخا) 1- کھپ کرن، شور

بچاون 2- پلایاں دا آپس وچ گھورن

باد: (ند) 1- قول، بچن 2- بحث، تکرار 3- دعویٰ، مقدمہ، الزام

4- حوالے، سپرد 5- آتشک

باد: (صفت) 1- بعد، پچھوں، مگروں 2- فضول، بیکار

باد: (فا، مو) 1- ہوا 2- وائی بادی اک بیماری

بادبان، (فا، ند) کشتی یاں جہاز دے آہر ہوا روکن والا کپڑا، پردہ

یاں تینو تتا، جو کشتی، جہاز یاں بیڑی نوں ہوا دے زور نال چلن وچ

مدد دیندا اے

بادبانی جہاز، (فا، ند) باد باناں دے ذریعے چلن والا جہاز

باچھیاں کھڑون، (مخا) (مخا) بہت خوش ہوون

باچھیاں کھڑ جاون/ باچھیاں کھل جاون، (مخا) ڈھیر خوش

ہوون، بہت ہسن

باچھیاں کھڑا دیون/ باچھیاں کھڑا دیون، (مخا) ہسا دیون،

بہت خوش کر دیون

باچھیاں کھڑن، (مخا) بہت خوش ہوون

باچھیاں کھل پون، (مخا) ہس پون، خوش ہو جاون

باچھیاں کھل جاون/ باچھیاں کھلن، (مخا) 1- خوشی ویلے ہاسا

بھاسا تے آ جاون، خوشی ہوون 2- بہت مارکٹ پاروں وراچھاں

پاٹ جاون

باچھیاں کھلا دیون/ باچھیاں کھلا رن، (مخا) خوش ہوون،

کھڑن

باچھیاں کھول دیون/ باچھیاں کھولن، (مخا) 1- سانبھنے لیاون،

ظاہر کرن 2- ہسن 3- مونہہ اڈن 4- بہت زیادہ مارن کٹن

باچھیاں ونگیاں کر دیون/ باچھیاں ونگیاں کرن، (مخا)

1- چڑھاں لاہون، نکلاں لاہون، سانگال لاہون 2- مونہہ وگاڑن

3- کچھیاں وٹن 4- مونہہ تے گھسن مارن، بہت زیادہ مارن کٹن

باچھیاں ونگیاں ہو جاون/ باچھیاں ونگیاں ہوون، (مخا)

1- رُس جاون، روون لگ پون، باگھا اڈن، زور زور دی روون

2- لٹوہ ہوون

باچی: (مو) 1- دندان دی پٹھلی پڑوا اک پاسا، جہاز 2- مونہہ

باچی بھنن، (مخا) بہت مار لکائی کرن

باچی بھننا، (مخا) بہت مار لکائی کرنا

بادی مارن: (حما) کاری داؤ لانا

بادھے: (ند) 1- واڈھو، زائد 2- لکھیا ہویا، مُفت تھہ آیا ہویا، خواہ
تواہ دا

بادھے دا، (ند) دیکھو: بادھے

بادھے دانیو نندرا پاوانا، (حما) ہور دھیکی کرنا

بادھے مارن، (حما) واڈھو دیاں گھاں کرن

بادی: (مفت) 1- لڑاکا، جھگڑالو، شرارتی 2- بُمارا 3- دشمن، مخالف

4- بولن والا، بکرا کرن والا، وگنی: کھوجی اُچھے، بادی بنے (گر)

بادی: (فا، مو) 1- پیٹ وچ ہوا پیدا کرن والی خوراک 2- ہوناں

نسبت رکھن والا 3- ہوائی مخلوق 4- طب وچ اک مزاج دا ناں

5- بوا سیر دی اک قسم 6- خوبی دی ضد

بادی بوا سیر، (فا، مو) بوا سیر دا اک روگ جس وچ خون آؤندا

اے تے موکیاں وچ خارش تے چیساں پینیدیاں نیں

بادی پن، (فا+مو) ہوا پیدا ہون دی حالت

بادی چھڈن، (حما) 1- گندی ہوا خارج کرن 2- سُستی چھڈ

دیون

بادی والا بدن، (ند، صفت) مونّا بڈ، مٹھلیا ہویا جسم

بادیاں: (فا، مو) سونف

بادیہ: (عر، ند) 1- مٹی یاں تانبے وغیرہ دا وڈا پیالہ 2- اُجاڑ، بیابان،

جنگل، صحرا، وگنی: کوجے بادیئے کرے تیار ایسے، جس دیکھیا سو

طلب گارا آہا (فضل شاہ)

بادیہ میما، (صفت) جنگلاں، صحراواں دی خاک چھانن والا،

اُجاڑاں وچ بھون والا، وگنی: 'سی من بادیہ پیا سکون بادا، تیرا

عشق رہا کیمڑی کار دا اے' (قادری)

بادیہ پیٹائی، (مو) جنگلاں اُجاڑاں وچ بھون داکم

بادیہ گرد، (مفت) دیکھو: بادپیا

بادیہ گردی، (مو) دیکھو: بادپیا

باڈا: (ند) حصہ، ونڈ

باڈر ابارڈر (Border): (انگ، ند) 1- سرحد، سیما، سرحدی لکیر

2- کنارہ، کندھی 3- حاشیہ، ڈپٹے وغیرہ دے کناریاں تے لان دی

جھار، باڑھ 4- فوج، ہتھیار

باڈو: (مفت) بے وقف، مُورکھ، نادان، احمق

باڈھ: (مو) 1- فصل بٹھے دی واڈھ، وڈھ ٹک 2- جتھے جتھے لکھا ہووے

اودھ تھان 3- پانی، دھار، چاقو، پٹھری وغیرہ دی دھار 4- کھیت دے

کنڈے دی باڑھ

باڈھ لانا، (حما) چاقو، پٹھری وغیرہ نوں تیز کروانا، لوہار چاقو پٹھری

یاں کلہاڑی وغیرہ نوں بھٹھی وچ گرم کر کے باڑ تیز کرن توں بعد

پانی وچ پاکے ٹھنڈا کر دا اے

باڈھا: (مفت) واڈھی کرن والا، واڈھا

باڈھن: (مصدر) 1- وڈھن، کلن 2- وڈھن

باڈھنا: (فل) 1- وڈھنا 2- باڑ تے چڑھانا، دھار تیز کرنا، سان

تے دھرتا

باڈھو: (مفت) واڈھو، واڈھا، وڈھن والا

باڈھواری: (مو) تلواری

باڈھی: (ند) ترکھان، لکڑی داکم کرن والا

باڈھی: (مو) باڈھا دی تانیٹ، واڈھی کرن والی عورت

باڈی (Body): (انگ، مو) 1- سریر، جسم 2- موٹر گڈی وغیرہ دا ڈھانچا

3- چولی، انگلیا

بادشاہو: (کلمہ مخاطب) بے تکلف دوست یا شخصیت نوں نکادوں
لئی بولیا جاندا اے

بادشاہواں: (ند) بادشاہ دی جمع

بادشاہواں دے معاملے دریاواں دے وسین، (اکھا)
جدوں کوئی معاملہ عام بندے دی سمجھ وچ نہ آون والا ہووے تاں
آکھدے نیں

بادشاهی: (مو) بادشاہ دا، بادشاہ دے متعلق

بادشاهی بھوگنا، (مجا) امیری نال دن کٹنا

بادشاهی حکم، (ند) شاہی حکم

بادشاهی خرچ، (ند) کھلے دل نال کینا جان والا خرچ

بادشاهی عدالت، (مو) شاہی عدالت، انصاف کرن دی شاہی
عدالت

بادشاهی عمارت، (مو) شاہی محل

بادشاهی کرنا، (مجا) عیش کرنا، سکھ لینا

بادشاهی گھر، (ند) راج گھرانہ، شاہی خاندان

بادشاهی گھرانہ، (ند) 1- بادشاہ دا خاندان، 2- راجا بچیا گھر

بادشاهی مال، (ند) سرکاری جائیداد، بادشاہ دی ملکیت

بادل: (ند) دیکھو: بڈل

بادلا: (ند) 1- سونے دیاں تاراں نال اُنیا کپڑا، زری دے کم والا

کپڑا 2- اک قسم دی سُہری یاں چاندی دی باریک تار 3- جموں

حکومت دتوں سرکاری عہدے دار نوں دتا جان والا اعزازی کاغذ

جس وچ اوس دی نوکری دیاں شرطیں درج ہوندیاں نیں

بادلی: (مو) بادلا دی تانیٹ

بادن: (مصدر) بولنا، گل بات کرنا

بادن: (مو، صفت) 1- جھگڑالو زنانی 2- شرارتن

بادنا: (فل) بحث کرنا، باجنا

بادنجان: (عر، ند) بیگن دا عربی وچ ناں، اک مشہور سبزی، بتاؤں

بادوان: (ند) بادبان دا وگڑ یا روپ

بادہ: (فا) شراب

بادہ پرست، (فا، ند) شراب پین والا، شرابی

بادہ پرستی، (فا، صفت) شراب پین دی عادت، شراب خوری

بادہ خوار، (ند، صفت) شرابی

بادہ کش، (فا، صفت) 1- شراب کڈھن والا 2- شراب پین والا،

شرابی

بادہ کشاں، (فا، صفت) شراب پین والا، شرابی

بادہ کشی، (فا، مو) 1- شراب کڈھنا 2- شراب پین دا عمل

بادہ نوش، (فا، صفت) دیکھو: بادہ پرست

بادہ نوشی، (فا، مو) دیکھو: بادہ پرستی

بادہ: (ہ، ند) ڈوری، سوتی، رتی، تتی

بادہ: (مو) 1- وادہ 2- ودھی ہوئی شے، فالتو چیز 3- ودھا، وافر،

فالتو

بادہ بڈھی، (مو) کھوٹی مت، بھیڑی عقل، ہونہر متی

بادہ: (صفت) زکاوت پادون والا

بادھا: (مو) 1- روک، زکاوت، ازبچن 2- ڈکا، بند، ڈیم، پختہ 3- وادھا،

زیادتی 4- پیر، تکلیف 5- مخالفت، ویر 6- (صفت) بٹھیا ہویا،

بڈھا

بادھڑ وچٹی: (مو) دھاگیاں نال بندھ کے رنگی ہوئی چٹی

بادھو: (صفت) 1- وادھو، فالتو، بے لوڑا، 2- بھٹا، گھٹا، زیادہ

بارٹن، (حما) مصیبت منک جانا، آفت ٹل جانا

بار چاون / بارے چاون (حما) 1- کار چاون، بھار چکنا-2- پڑ

توں اناج ہٹاؤنا-3- ذمہ داری چلن

بار چاون تے قیامت آون، (اکھا) قرضہ لینا مصیبت نوں

سد ادینا اے

باردار، (صفت) پھل دار، وگنی: سپ اہرنیساں دے کرم کولوں،

باردار ہو یا موتی نال میاں (سیف)

بار داند، (ند) 1- دکاندہ دے سامان رکھن دے برتن-2- بوریاں

وغیرہ-3- کسے شے دے رکھن دا برتن-4- تھیلا، سامان، اسباب

بار ڈیون، (حما) 1- بھار پاؤنا، بوجھ دینا-2- عزت دینا، مان بخشا

بار رکھن، (حما) بھرم رکھن، عزت رکھن، مان رکھن

بار عام، (فا، ند) اوہ عام در بار جتھے سارے لوکی جاسکن

بار کرانا / بار کرنا، (ند) کرانہ پہاڑی دے آلے دوالے دا علاقہ

بارکش، (فا، صفت) بھار چکن والا، پلے دار، فکی، پانڈی

بارکشی، (فا، مو) بھار چکن داکم، پلے داری داکم

بارگاہ، (مو) 1- دربار-2- عدالت، کچہری

بارگور والا، (ند) مشکل جیہا بندہ، سنجیدہ بندہ

بارگے، (فم) بُو ہے اگے، دروازے موہرے، ساہنے

بارلگ جاون، (حما) دیکھو: بارلگن

بارلگن، (حما) چنگانہ لگن، ناگوار لگن، بوجھ لگن

بارلہر جاون / بارلہن، (حما) 1- بھار لٹھن-2- مصیبت ٹلن

3- قرض ادا ہو جاون-4- ذمے داری منگن

بارلہاون، (حما) 1- بھار لاہون، کم نیڑن-2- ذمے داری واپس

لے لون-3- ہتھ وڈاؤن، تعاون کرن

بار ملن، (حما) اہمیت حاصل ہون

بارنتر، (فم) باہراتے اندر

باروار، (فم) باہر وار

بار وڈاؤن، (حما) غم وڈانا

بار ہو لے کرن، (حما) ذمہ داریاں پوریاں کرنا

بار ہیرو، (ند) لکڑی یاں لوہے دا تین کونہ ڈھانچا، جس دیاں تین

باہیاں پٹھ لوہے دیاں کھڑ دیاں تیکھیاں کلیاں لکیاں ہون دیاں نیں

جو کھیتاں دی کھرٹ بھن دے کم آؤندا اے

باریاب، (فا، صفت) 1- اجازت پاؤن والا، درباری-2- کامیاب

باریالی، (فا، مو) دربار دی حاضری، حضوری

بارا: (ج، صفت) 1- بھار، بوجھل، وزنی-2- ذمہ داری، بخت، نصیب،

بھاگ-3- کسے دے مرن تے وٹی گئی روٹی-4- کھوہ وچوں پانی

کدھن دا چم دا بنیا ڈول، بوکا، چرسا

بارا: (فم) دیکھو: وارا

بارا پٹنا، (حما) پکنا، بھنا

بارا پودن، (حما) دیکھو: بارا تھیون

بارا تھی وٹن، (حما) بہت نقصان دینا

بارا تھیون، (حما) عذاب دا سبب ہونا، بہت زیادہ نقصان پہنچانا

بارا چالون، (حما) دیکھو: بارا چاون

بارا چاون، (حما) 1- بھار چکن-2- ذمہ داری سر لین-3- قرض لون

بارا وک، (صفت) بوجھل، بھارا، وزنی، ٹھوس

بارا کر ڈیون، (حما) 1- پھٹ پوانا، دشمنی پوانا-2- نقصان پہنچانا

بارا کرن، (حما) لٹ لینا، نقصان دینا

بارا کھا سکنا / بارا کھانا، (حما) دیکھو: بارا پٹنا

باڈی بیلڈر (Body Builder)، (انگ، مذ، صفت) بچہ بناؤں والا، تن ساز، ورزشی، کسرتی

باڈی گارڈ (Body Guard)، (انگ، مذ) کسے وڈے آدمی دے سریر وغیرہ دی راکی یاں رکھوالی لئی مقرر کیتا گیا دستہ یاں اوس داکوئی آدمی، محافظ، راکھا

بار: (مذ) 1- باہر 2- ٹوہا، سرڈل 3- عدالت، دربار 4- بال، بالک، بچہ
بار: (مو) 1- پنجاب دے پُرانے غیر آباد تے جنگلی علاقے، باراں عام بھوکیں توں اُچیاں ہوندیاں سن جس پاروں ایہناں وچ واہی نیجی مینہ دے پانی یاں دریاواں دے ہڑھ آون اُتے ہوندی سی جس پاروں ایہہ بارانی بھوکیں سی تے ایسے لئی باراں آکھیا گیا، اُن واہی دھرتی، ریتی، بجر دھرتی، جہلم تے چناب دے وچکار خشک علاقہ، جنگل، مغربی پنجاب دے نہراں نکلن توں پہلے غیر آباد علاقے جیویں ساندل بار، سمجی بار، نیلی بار، کزاندہ بار وغیرہ دا علاقہ 2- دیر، پچر، دیری، ڈھل 3- موقع 4- نوبت 5- واری 6- بولہ، کھلواڑا، ڈھیری 7- غلے دا اوہ ڈھیر جس توں بھوسا دکھ نہ کیتا گیا ہووے

بار (Bar): (انگ، مو) 1- عدالت وچ وکیلاں دے کھلون دی تھاں 2- شراب خرید کے پین والی تھاں 3- لوہے دا موٹا گول ڈنڈا جو بھاریاں چیزاں نوں ایدھر اودھر کرن دے کم وچ ورتیا جاندا اے، ایس دے پٹھلے سرے نوں چوڑا کر کے، وچ تک لا کے پاڑیا گیا ہوندا اے، عام طور تے ریل دے ملازم ایس نوں وردے نیں بار ایسوسی ایشن (Bar Association)، (انگ، مو) وکیلاں دی انجمن

بار روم (Bar Room)، (مذ) عدالت وچ وکیلاں دے پیٹھن دا کمرہ

بار: (سن، مو) 1- سمجھ، سوجھ بوجھ 2- عزت، مان، سمان، پت، وگی: شاہ سپاہ تمام پکارن، رکھیں بار خُدا یا (سیف)

بار: (فا، مذ) 1- بطور لاقہ جیویں: اشک بار، دُربار 2- گاہے یاں اُن گاہے دا پڑ وچ پیا ہو یا ڈھور 3- بوجھ، بھار 4- گھمبیرتا، طرہ 5- فصیل، چار دیواری 6- دروازہ 7- حمل 8- دخل، رسائی 9- ذمہ داری 10- قرض، اُدھار 11- عزت، آبرو 12- مہلت، فرصت بار آور، (فا، صفت) 1- پھلدار، پھلّاں والا 2- اولاد والا، بال بچہ دار 3- کامیاب، بامراد

بار آور ہوون، (مخا) 1- پھلدار ہوون 2- کامیاب ہوون بار آون، (مخا) 1- تمیز آون، سمجھ آون، مت آون 2- پھل لگن 3- واری آون

بار بار / بار مبار، (فم) وار وار، کئی وار بار بُد، (فا، مذ) ایرانی بادشاہ خسرو پرویز دا اک درباری جیہڑا موسیقی دے فن دا بڑا ماہر سی اوہوں ہر ویلے بادشاہ دی حضوری وچ جاون دی اجازت پاروں "بار بُد" آکھیا جاندا سی بار بردار، (صفت) 1- بھار چلن والا 2- بھار چلن والے ڈگر مثلاً، اُدھ، ڈھنگا، خچر وغیرہ

بار برداری، (فا، مو) بھار چلن دا کم یاں مزدوری بار بنن، (مخا) بھار بنن، مصیبت بنن

بار پاون، (مخا) مان حاصل کرن، عزت ہوون، اہمیت پاون بار پکڑن، (مخا) 1- تمیز اختیار کرن، مت پکڑن 2- گھمبیر ہونا ٹھہرے والا ہونا

بار تھیون، (مخا) 1- طبع تے بھار ہوون، مصیبت دا موجب بنن 2- احسان ہونا

دادتیرہ

باراں پتھر پار جاون / باراں پتھر پار ہودون، (مخا) دیکھو:

باراں پتھروں باہر جاون

باراں پتھروں باہر کڈھ دیون / باراں پتھروں باہر

کڈھن (مخا) کسے جرم دی سزا دج شہروں کڈھ دیون، شہر بدر

کرن، دیس نکالا دیون

باراں تالین، (مو، صفت) آنت چالاک، چاٹر چالاک عورت، مکر

فریب نال بھری ہوئی

باراں تالی، (صفت) چالاک، مکار، پھیسے کٹھی

باراں تالی ہودون، (مخا) بہت چالاک ہودون، ڈھیر مکار ہودون

باراں ٹہنی، (مو) اک کھیڈ دا ناں، باراں گاہٹ

باراں دری، (مو) اوہ چورس وڈا کمرہ جس دے ہر پاسے تن

تن پٹاں والے کھل باراں دروازے ہوندے نیں

باراں سڈگا / باراں سنگھا، (نڈ) اک طرحاں دا ہرن جس دے

سڈگاں وچوں باراں دے لگ بھگ ہور سنگھ اُتے ہوندے

نیں، سانہر

باراں کوہاں دی اُجاز منگن، (مخا) 1- کوئی بندہ چنگانہ لگن

2- کسے نال گل بات کرن یاں بہن اُنھن نوں جی نہ کرن

باراں گاہٹ، (پو، نڈ) اک کھیڈ جس نوں زمین اُتے لکیراں پا

کے دو آدمی کھیڈ دے نیں، ہر اک دے کول باراں باراں گیلیاں

ہوندیاں نیں، باراں ٹہنی، باراں کینٹی

باراں ماسہ، (ہ، نڈ) دیکھو: باراں ماہ

باراں ماسی، (صفت) 1- باراں مینے ہرا بھرا رہن والا پودا، سدا

بہار 2- ہر درہے سون والی جھ، گان

باراں ماسیہ، (نڈ) ریل دی پٹری دی ماڑی موٹی مرمت کرن والا

چھوٹے درجے دا ملازم

باراں ماہ / باراں مانہہ، (نڈ) باراں مینے، اک سال، شاعری دی

اک صنف جیہدے وچ شاعر مہدیاں دے ناداں تے اوہناں دے

مزاج نوں سامنے رکھدیاں ہو یاں اپنے جذبیاں دا اظہار کردا اے

باراں ماہا، (نڈ) دیکھو: باراں مای

باراں مای، (صفت) باریں مینے آؤن والا، سالانہ

باراں ماہیا، (نڈ) سارا سال رہن والا، سدا بہار

باراں من دی دھوبن، (مو، صفت) بہت موٹی عورت، بہت

وزنی

باراں مینے، (نم) سارا سال، سدا ای، ورہا

باراں مینے باراں ورہے ہودون، (مخا) انتظار پاروں اک اک

مہینہ سال سال دا ہو جاون

باراں مینے پیہہ ون، (مخا) ہر ویلے، ہر وقت، ہمیشہ، لگاتار

باراں ہتھاں دی جیہہ، (مخا) 1- بہت بڑبولی، عموماً عورتاں لئی

بولدے نیں 2- چتر چتر بولن والے لئی درتیا جاندا اے

باراں ہتھاں دی جیہہ رکھن، (مخا) دیکھو: باراں ہتھاں دی

جیہہ ہودون

باراں ہتھاں دی جیہہ کرن، (مخا) 1- بہت گستاخی کرن،

اگوں بولن 2- چتر چتر بولن، بہت بولن، دگ تنک بولن

باراں ہتھاں دی جیہہ ہودون، (مخا) 1- بہت بڑبولا ہودون،

ڈھیر لڑاکا ہودون 2- بد زبان ہودون، مونہہ پھٹ

بار بر (Barber): (انگ، نڈ) ناکی، حجام، وال کٹن دا کم کرن والا

بارتا: (مو) دیکھو: وارتا

درجن

باراں باٹ، (ند) 1- باراں وائاں دی اک وائ، لئی وائ
2- بیابان، جنگل، ویرانہ

باراں باراں پو ویرہ کوہ، (اکھا) کوہاں تائیں، دور دور تائیں
باراں بانی، (صفت) کھرا، خالص، بے عیب، بے نقص

باراں پچیاں والی ہون، (مو) 1- بہتے پال پچو والی 2- حقارت
نال، سور دی مونٹ، سورنی 3- کنائیہ، سیانی عمر دی، وڈی عمر دی

باراں بُرج، (ند) سورج دیاں باراں منزلاں جیہڑیاں اوہ ہر
مہینے اک اک کر کے سال بھروچ ماردا اے، نجوم دے علم موجب

ایہناں دے نال ایہہ نیں 1- حمل 2- ثور 3- جوزا 4- سرطان
5- اسد 6- سنبلہ 7- میزان 8- عقرب 9- قوس 10- جدی 11- دلو

12- نحوت

باراں پتھوں پار، (مخا) 1- بہت دور، ڈھیر دُراڈا 2- پردیس
باراں پتھوں پار جاوون، (مخا) 1- بہت دور جاوون، لے سرتے

جاوون 2- پردیس جاوون

باراں پتھوں پار چلیا جاوون (ہوون)، (مخا) دیکھو: باراں پتھوں
پار جاوون

باراں پتھر، (ند) چھاؤنی یاں شہر دیاں اوہ حدیں جیہڑیاں باراں
پتھرا لکے مقرر کیتیاں جاندیاں سن

باراں پتھر باہر جاوون / باراں پتھروں باہر ہوون، (مخا)
1- پردیس وچ ہوون، شہر دیاں حدیں توں دور ہوون، وستیوں

پرانہہ ہوون 2- شہر بدر ہوون
باراں پتھر پار / باراں پتھروں پار، (مخا) 1- شہر دیاں حدیں

توں پرانہہ، وستیوں دور سزا دے طور تے شہروں باہر کڈھ دیون
(پہلی جلد)

بارا کھل پون / بارا کھل جاوون، (مخا) دیکھو: بارا کھلن

بارا کھلن، (مخا) 1- نصیبہ جاگن، چنگے وِں آون 2- ویلا ڈھک
پون

بارا لاونا، (مخا) 1- بارے وچوں دی تار کھچ کے پتی کرنا 2- رنگی
لاونا 3- ڈھڈیاں ناڑاں نوں پئے کزل دور کرن لئی ڈھڈ تے جگدا

آئے دا دیوار کھ کے اُپر گڑوا وغیرہ مُودھا مارنا
بارا ہوون، (مخا) مصیبت دی وجہ ہونا، اہم ہونا

بارا ت: (مو) جج، لاڑے دے نال آون والا میل، جانچی
باران: (فا، مو) مینہ، ورکھا، بارش، دگنی: کہیا شاہ حسین نے روندی بی

بی کیوں؟ آنسو تیرے چلدے بدل باران جوین (جنگ، حامد)
باران رحمت، (فا+عر، ند) 1- رحمت دا مینہ، بارش 2- رحمت دا

درہا

باران رحمت آون، (مخا) 1- رحمت دا مینہ آون، بارش ہوون
2- رحمت دا درہا آون

باران رحمت ہوون، (مخا) دیکھو: باران رحمت آون
بارانی: (فا، ند) 1- بارش نال نسبت رکھن والا 2- اوہ زمین جس تے

وای نیجی صرف بارش دے سہارے کیتی جاوے 3- اوہ فصل جیہڑی
صرف بارش دے پانی نال پئی ہووے 4- اک قسم دا کوٹ جیہڑا

مینہ توں بچن لئی پائی دا اے، برساتی 5- درہن والا
بارانی زمین، (مو) اوہ زمین جس دا دارو مدار مینہ دے پانی تے

ہووے

باراں: (فا، صفت) 1- وسدا ہويا، ورہدا ہويا 2- وسن والا،
درہن والا

باراں: (عدد) گیارہاں توں اگلی کنتی، گیارہاں جمع اک (12)، اک

باروں: (نم) باہر دی

باروں پون، (محا) ناپسندیدہ ہو جان، بھار بن جان، خرچ برداشت نہ ہوون

بارہ: (صفت، عدد) دیکھو: باراں

بارہ باٹ، (نم) بتر بتر

بارہ بنی، (نم، صفت) بارھاں داری اگ وچ پا کے صاف کیتا ہوا خالص سونا

بارہ پتھر، (نم) دیکھو: باراں پتھر

بارہ دری، (مو) دیکھو: باراں دری

بارہ سنگا، (نم) دیکھو: باراں سنگا

بارہ ماسنی، (نم) بارھاں مہینے ہرا بھرا بہن والا پودا، سدا بہار

بارہ ماسیا، (صفت) ریل دی پڑی دی ماڑی موٹی مرمت کرن والا اک چھوٹے درجے دا ملازم

بارہ ماہا، (نم) اوہ شعری صنف جس دا ہر بند سال دے دیسی مہینے دے ناں نال شروع کیتا جاوے

بارہ گاہٹ، (پو، نم) دیکھو: باراں گاہٹ

بارہ وفات، (مو) عام روایت مو جب ربیع الاول دی باراں

تاریخ جدوں حضور پاک صلی اللہ علیہ وسلم نے وصال فرمایا تے ایسے

تاریخ نوں حضور پاک دی پیدائش دی منی جاندی اے پر عام لوک

ایسے دن نوں باراں وفات ای آکھدے نیں، چیتے رہوے کہ

نویں کھوج مطابق ایس تاریخ اتے اختلاف سامنے آیا اے

بارہ: (نم) باہر، اندر دا اُلٹ

اندر بارہ، (نم) دیکھو: اندر باہر

بارھو بارہ، (نم) باہر باہر

گھر بارہ / گھر باہر، (صفت) ہر تھاں، سمجھیں تھائیں، ہر تھاں
بارھا: (نم) 1- باراں انگلاں لتا جتی دا پیر 2- باراں انگلیاں لتے پیر دا
جتی لئی میچا 3- باہر دا دگاڑ، باہر رہون والا، باہر دا 4- وسوں باہر دا،
بے قابو

بارھاں: (مو) 1- مُرن والے نوں ثواب اپڑان لئی مرن توں
بارھویں دن کیتی جان والی رسم 2- باراں، (12) 3- ویران

بارھاں باٹ، (مو) بیابان، جنگل

بارھاں بنی دا سونا ہونا، (محا) بہت ودھیا ہونا، اُپے درجے دا ہونا

بارھاں پتھر، (نم) چھاؤنی دی حد

بارھاں تالا، (صفت) دھوکے باز، فریبی، چھلیا

بارھاں ٹاہن، (مو) دیکھو: باراں گاہٹ

بارھاں دری، (مو) اوہ چورس مکان جس دے ہر پاسے تن یعنی
کُل بارھاں دروازے ہوندے نیں

بارھاں سال بچھوں رُوڑی دی وی سنی جاندی ہے، (اکھا) جدوں

ایہہ دنا ہووے کہ چنگے دن کدے نہ کدے ضرور آؤندے نیں
تاں کہندے نیں

بارھاں کوہاں دی اُجاڑ سنگتا، (محا) کوئی بندہ چنگا نہ لگتا، کسے

نال گل بات کرن یاں بہن اُٹھن تے جی نہ کرنا، اُکھتا پسند کرنی

بارھلا: (نم) 1- باہر والا دا دگاڑ، باہر والے پاسے دا 2- کتا بیٹہ.....

سور

بارھو: (نم) دیکھو: بارہ

بارھو بارہ آون، (محا) ولا کے آون، اتوں دی آون، لگ

چھپ کے آون

بارھو باہر دی، (نم) دیکھو: بارھو بارہ

بارتا: (فم) وارنا، قربان کرنا

بارنی / بارنی: (مو) 1- ہاتھیاں دی فوج 2- نشے والیاں شیواں

بارو: (صفت) 1- بالک 2- جیہڑا بار پٹھاں ہووے 3- بارداوسنیک، بار نال تعلق رکھن والا

بارو تھیون، (حما) بھارتی ہون، فمے داری والا ہون، عذاب بن جانا

بارو بار: (فم) وارو وار، وارو واری

بارو باری: (فم) وارو واری

بارو بیٹی: (فم) وارو وائی

بارود: (فا، مذ) گندھک دے شورے وغیرہ توں بنیا ہویا اک قسم دا پاؤڈر جو اگ لگن تے زور نال بھڑک اٹھدا ہے، برود

بارود اڈ جاون / بارود اڈن، (حما) 1- بارودنوں اگ لگ جاون، بارود دا سواہ ہو جاون 2- شدید گولا باری ہون، جنگ ہون

بارود بناون، (حما) 1- بارود تیار کرن 2- اگ بھر دیون 3- خطرناک موڑ تے لے آون، ہیجان پیدا کر دیون، غصے وچ بھر دیون

بارود بنن، (حما) بارود تیار ہون

بارود خانہ، (فا، مذ) بارود رکھن یاں بناون دی تھاں

بارودنوں اگ لاونا، (حما) 1- بھڑکے نوں ہو بھڑکاونا 2- اوس محلے نوں چھیڑنا جو بہت ہی بھڑک جان والا ہووے 3- رہنمائی نوں غصہ دواؤنا 4- بلدی تے تیل سٹن، غصے وچ بھر جاون، بھڑک اٹھن

بارودنوں اگ لگ جاون، (حما) دیکھو: بارودنوں اگ لاونا

بارتک: (مو) کتھا، جگ بیتی یاں ہڈ بیتی

بارتک آکھن / بارتک سٹاون، (حما) کتھا سٹاون، جگ بیتی یاں ہڈ بیتی سٹاون، کوئی داستان سٹاون

بارتنگ: (فا، مو) اک دوا داناں اے، جیہڑی گھاء درگی ہوندى اے

بارجہ: (فا، مذ) 1- چھوٹا دروازہ، کھڑکی 2- برآمدہ 3- ڈیوڑھی

بارچہ: (فا، مذ) دیکھو: بارجہ

بارد: (عر، صفت) 1- ٹھنڈا، سرد، جھیا ہویا 2- سخت، مضبوط

بارد کرن، (حما) 1- سیتل کرن، ٹھنڈا کرن، جمان 2- سخت کرن، پگھا کرن، مضبوط کرن

بارد ہون، (حما) 1- ٹھنڈا ہون، جھیا ہون 2- سخت ہون، مضبوط ہون

باردات: (مذ) واردات دا وگاڑ

بارس: (مو) ہیرے یاں چانے کچھ دی بارھویں تاریخ

بارش: (فا، مو) برکھا، برتا، مینہ

بارش آون، (حما) مینہ آون، برسات آون، برکھا آون

بارش پون، (حما) مینہ پون، بدل درھن

بارش درھن، (حما) دیکھو: بارش پون

بارشی: (صفت) 1- بارش دا 2- برساتی، بارانی

بارک: (مو) بیک، لوہے دی چادراں والی چھت دامکان، بنگلہ

بارک: (عر، دعائیہ کلمہ) اللہ برکت دیوے

بارلا: (صفت) پاہرلا

بارم بار: (فم) 1- وارو واری 2- گھڑی مڑی، بھوں چوں کے، مڑ گھوڑ کے

بارن: (مصدر) 1- روکن، ہٹاؤن، ہٹکن 2- وارن، صدقے کرن

دھردگا ہوں گھلے تیرے بارے (مشتہ)

باریک: (صفت) پتلا، بریک، نازک

باریک بین، (فا، صفت) بکی بکی گل تے نظر رکھن والا، سمجھدار، ہوشیار، سوجھواں

باریکی: (فا، مو) 1- پتلا پن، نزاکت، مہین ہون دی کیفیت 2- ٹکتہ، رمز، بھیت 3- اوکھ، مشکل، دشواری 4- اعتراض، تبصرہ

باریکیاں: (ند) باریکی دی جمع

باریکیاں بھورن، (حا) طنز: ٹکتہ چھیاں کرن، اعتراض کرن، نقص کدھن

باریکیاں چھائٹن، (حا) دیکھو: باریکیاں کدھن

باریکیاں کدھن، (حا) 1- نکیاں تے اہم نویاں گھاں ساہنے لیاون

2- اعتراض کرن، ٹکتہ چینی کرن 3- مشکلاں ول دھیان کراون

باڑ: (مو) 1- سپاہیاں دی قطار 2- بھکھ یاں ترہہ، کھان پین دی

شدید خواہش 3- روک، رکاوٹ، خاردار دیوار، واڑ، دگی: چٹ دل

باڑی کنڈلے آہے، راہ اُتے ول چلے (یوسف زینا)

باڑ اڈاونا، (حا) اکھیاں گولیاں چلاونا

باڑ جھاڑنا، (حا) دیکھو: باڑ اڈاونا

باڑ چڑھ جاون / باڑ چڑھن (حا) 1- جوش وچ آون 2- شدید

خواہش ہون 3- دلایا جاون

باڑ کردیون / باڑ کرن، (حا) 1- کسے تھان دوالے کنڈیاں

دالیاں تاراں یاں چھاپیاں لاون 2- دگن ولن 3- گھیراپاون

باڑ مار دیون / باڑ مارن، (حا) 1- خواہش پوری کرن 2- دگن

لن 3- واڑ بنا دیون

باڑ مٹھی کر دیون / باڑ مٹھی کرن، (حا) 1- جوش گھٹ کرن

2- جوش کدھن 3- خواہش پوری کرن

باڑ مناون، (حا) حسرت پوری کرنا

باڑا: (ہ، مو) 1- بوچھاڑ 2- بالیدگی 3- تلوار، بھری تے چاقو وغیرہ

دی دھارتیز کروانا 4- کھارا، کھیلا، کوڑا، ٹرش یاں نمکین 5- گھیرا،

واڑا، بھڈ بکریاں نوں رکھن دامکان یاں عارضی چھپر

باڑا دینا، (حا) واڑا دینا

باڑن / باڑنا: (مصدر) 1- واڑنا، گھسیڑنا، ٹھونٹا، دھکیلنا 2- ختم کرنا،

مکانا، تباہ ویرباد کرنا، نقصان دینا

باڑو: (فعر) واڑو، پاؤ، کوئی شے کسے دوجی شے وچ پاؤ، واڑو

باڑھ: (مو) 1- ہڑھ، گولیاں دی بوچھاڑ 2- کنڈیاں تاراں نال حد

بندی، دگن 3- چرے دی اوہ رتی جس دے اُپر دی مٹھ جاندی

اے، بیڑ

باڑھ اُتر جاون، (حا) 1- تلوار وغیرہ دی دھار خراب ہون

2- کسے اوزار دی پان والٹھ جاون

باڑھ بٹھ دیون / باڑھ بنھن، (حا) کنڈیاں دالیاں تاراں نال

لن، حد بندی کرن، رکاوٹ کھڑی کرن

باڑھ کر دیون / باڑھ کرن، (حا) دیکھو: باڑھ بنھن

باڑھ لا دیون / باڑھ لاون، (حا) دیکھو: باڑھ بنھن

باڑھ لگ جاون / باڑھ لگن، (حا) 1- کنڈیاں والی تار وچ

جاون 2- واڑ لگ جاون 3- رستہ بند ہو جاون

باڑھ بٹا: (ند) 1- باگڑیلا، باہر لا بٹا 2- بگھیاڑ

باڑھن: (مصدر) 1- باڑ لاون 2- دھن، بھٹن

باڑی: (مو) 1- واڑی 2- کپاہ 3- پھلیاں، شہریاں پنڈ دے اندر دی

پیلی جیہڑی زرخیز ہوندی اے 4- واڑی، یعنی کوئی شے کسے دوجی

(پہلی جلد)

بارھو باہر دی آون، (مخا) ولا کے آون، اُتوں دی آون، لگ
بھپ کے آون

بارھو باہر دی جاون، (مخا) دیکھو: بارھو بارہ جاون

بارھواں: (عدد، صفت) بارواں، ترتیب وچ گیارویں توں مگر لاتے
تیرھویں توں پہلا 12 واں

بارھوں: (نم) باہر توں، باہروں

اندروں بارھوں، (نم) اندروں اتے باہروں

بارھی: (مو، صفت) 1- چن دی بارھویں تاریخ 2- وس وچ نہ رہون
والی 3- باہر رہون والی

بارھین: (نم) باراں دی، باراں وچ

باری: (عر، صفت) پیدا کرن والا، رب، اللہ تعالیٰ، وگئی: 'برکت حشر
دیبھاڑے جس دی کھیتی ہے رب باری' (حشت)

باری تعالیٰ، (عر، صفت) 1- اللہ تعالیٰ 2- پیدا کرن والا، خالق

باری: (ند) 1- بار دے علاقے دا اڈٹھ، مجھ، گاں 2- کھاس اتے
راوی دریا دے وچکار لا دو آبہ

باری: (مو) 1- کھڑکی، چھوٹا ٹوہا، جالی، تاکی، ہواتے روشنی آون لئی

کندھ وچ بنایا گیا چھوٹا ٹوہا جس وچ کئی وار سٹیاں جالی وغیرہ لگی
ہوندی ہے 2- کشتی دا اک داء 3- واری 4- بھار، بوجھ 5- واری،

موقع 6- روہ پاؤن والا مٹی دا بھانڈا 7- تیل یاں گھیو پاؤن والا
چمڑے دا لپٹا 8- نساڑوں سہارا دین والی لکڑی 9- واڑی، وگئی: 'تاؤ

میرے کھوتی تاؤں میرے باری' 10- کپاہ دا بوٹا

باری باری، (نم) واری واری

باری بھرن، (مخا) اپنی واری تے پہرا دیون، راکھی دی واری
بھٹکاون

باری بھٹکاون، (مخا) 1- واری پوری کرن 2- سزا بھوگ لون

باری بھٹکن، (مخا) 1- واری دیون، دُوبے نوں کھڈاون، اٹخ

لگ کے کھڈاون 2- سزا بھوگن

باری توڑن، (مخا) چوری کرن، سنھ لاون

باری ٹپن، (مخا) 1- تاکی تھانیں لنگھن 2- حد اُلا نگھن

باری جانا، (مخا) واری جانا، صدقے جانا

باری دا بخار، (ند) واری دا بخار، تپیا

باری دار، (ند) 1- واری لین والا آدمی 2- امیراں دا چوکیدار

3- گولائی دار، وگئی: 'سر کو کچلی باریاں دار چھٹے' (وا)

باری واری، (مو) واری لین والی زنانی

باری دیون، (مخا) کھیڈ وچ واری دیون، دُوبے نوں کھڈاون

باری سر، (نم) واری سر، اپنی واری نال

باری لاون، (مخا) 1- کُٹے دے دو چار سونے پیون 2- پیلیاں

نون واری موب پانی لاون 3- کھڑکی لاون

باری لواؤن، (مخا) 1- کُٹے دے دو چار سونے پیاون 2- کھڑکی

لواون

بارے: (نم) بابت، متعلق، دے سلسلے وچ

بارے بار، (نم) بار بار، گھڑی گھڑی

بارے تھیون، (مخا) نفاق دے سبب کمزور ہونا

بارے کرن، (مخا) نفاق پانا

بارے کھل پون، (مخا) دیکھو: بارے کھل جاون

بارے کھل جاون / بارے کھٹن، (مخا) بھاگ لگ جاون،

نصیب جاگ پون

بارے کھلنا، (مخا) بھاگ کھلنا، نصیب جاگنا، وگئی: 'وے اج کہ

مڑ کے لہجہ جاون دی گل، فیئرل جانا، فیئرل پاون
چوہاں توں باز لڑاونا، (مخا) کزوراں توں نکڑیاں نوں مرواونا،
ماڑیاں توں نکڑیاں دا مقابلہ کرا کے ختم کراونا
بازار: (فائدہ) اوہ گلی یاں سڑک جتھے وکن والیاں چیزاں دیاں ہئیاں
ہون

بازار اُترن / بازار اُتر جاون، (مخا) کسے چیز دا بھاء گھٹ
جاون، نرخ کم ہون، بازار مندا ہون

بازار بناون، (مخا) 1- دکاناں بناون، دکاناں اُسارن 2- ساکھ
بناون

بازار بند ہو جاون / بازار بند ہون، (مخا) 1- دکاناں دا کھلیا
نہ ہون 2- ہڑتال ہون

بازار بنن، (مخا) 1- کسے تھن دکاناں دا بنن 2- ساکھ بنن
بازار بیٹھ جاون / بازار بیٹھن، (مخا) 1- سڑک وچ بیٹھن
2- چکے بیٹھن 3- بھاء گھٹ جاون، مانگ نہ رہون

بازار تیز ہو جاون / بازار تیز ہون، (مخا) بھاء دا چڑھ جاون،
چیزاں مہنکیاں ہون

بازار ٹھنڈا پون / بازار ٹھنڈا پے جاون، (مخا) قدر گھٹ
جاون، مانگ نہ ہون، بازار مندا ہون

بازار ٹھنڈا کرن / بازار ٹھنڈا کر دیون، (مخا) 1- کسے دی قدر
نہ کرن 2- کسے شے دی مانگ گھٹا دیون

بازار ٹھنڈا ہو جاون / بازار ٹھنڈا ہوون، (مخا) دیکھو: بازار ٹھنڈا
پون

بازار چڑھ جاون / بازار چڑھن، (مخا) بھاء چڑھن، چیزاں
مہنکیاں ہون

بازار چک اٹھن، (مخا) 1- مانگ دودھ جاون، کاروبار دودھ
جاون 2- قدر بیتی ہو جاون

بازار چمک پون / بازار چمک جاون، (مخا) دیکھو: بازار چمک
اٹھن

بازار چمکن، (مخا) 1- بہت کاروبار ہون، مانگ دودھ 2- قدر
بیتی ہو جاون

بازار دا بھاء، (مخا) ٹھیک ٹھیک بھاء، رائج قیمت
بازار ڈگ پون، (مخا) بازار اُترن، بھاء گھٹ جاون

بازار سرد ہو جاون / بازار سرد ہون، (مخا) 1- بھاء ڈگ پون،
بازار ٹھنڈا ہون 2- بے رونقی ہون 3- بے قدری ہون

بازار کھل جاون / بازار کھلن، (مخا) 1- دکاناں کھل جاون
2- ہڑتال ختم ہو جاون

بازار گر جاون / بازار گرن، (مخا) بازار ڈگن، بھاء ڈگن،
قیمت گھٹن

بازار گرم ہو جاون / بازار گرم ہون، (مخا) 1- بھاء چڑھ
جاون، بھاء تیز ہون 2- قدر دودھ جاون 3- رونق ہون

بازار لگ جاون / بازار لگن، (مخا) 1- دکاناں کھلن 2- بھیڑ
ہون 3- چنگی خرید و فروخت ہون

بازار وچ آ جاون / بازار وچ آون، (مخا) 1- سودا دیکھن لئی
آون 2- مقابلے تے آون، کھل کے سامنے آون، میدان وچ

آون 3- سامنے آون، ظاہر ہون
بازار وچ آگ لگ جاون / بازار وچ آگ لگن، (مخا) بھاء

چڑھ جاون، شیواں مہنکیاں ہو جاون
بازار دودھ جاون / بازار دودھن، (مخا) 1- بھاء چڑھ جاون

شے وچ پائی

باڑی کرنا، (حما) کپاہ بیجنا

باڑی گنتا، (حما) کپاہ نوں پانی دینا

باڑی ہودن، (حما) جنسی بے چینی وچ مبتلا ہونا (مؤنٹ دے لئی)

کھیتی باڑی، (مو) واہی، زراعت، کاشتکاری

باڑے: (ند) 1- باڑادی جمع 2- واڑے، پائے

باڑیا: (ند) فصل ماضی مطلق دا صیغہ، واڑیا، کسے شے نوں کسے

دوجی شے وچ پایا

باڑیا ہودن، (حما) جنسی بے چینی وچ مبتلا ہونا (مذکر واسطے)

باڑیا ہویا، (ند) 1- تہایا، دھریا، تہا، خواہش مند 2- جوشیلا،

جذبائی 3- بے چین، بے قرار

باز: (فلاحتہ) 1- کسے اسم دے اخیر تے بطور لاحقہ آ کے اوہنوں اسم

فاعل ترکیبی بنا دیندا اے تے کھڈ والے دے معنی پیدا کردا اے،

جیویں: جوئے باز، کبوتر باز، رنڈی باز 2- (ند) عقاب، جگر، ان

جٹا رک شکاری پنجھی جس نوں پنچھیاں دا شکار کرن لئی وردے نیں

3- (سابقہ) سابقے دے طور وی ورتیا جاند اے، جیویں: باز خواہ،

باز دید

باز: (ند) 1- رنبا 2- واڑھی چڑھاؤن دی اک قسم دی کھی 3- پاجاے

اُتے شلوار وغیرہ وچ ٹالا پاون دی کھی 4- پھیر، مڑ، دوبارہ

باز آ جاون / باز آونا / باز آ وئجن، (حما) 1- مڑ جانا، رُک جانا

2- جھڈ دینا 3- توبہ کرنا

باز پُرس، (فا، مو) 1- کچھ کچھ 2- جواب دہی، جواب منگنا

3- ڈانٹ ڈپٹ کرنا

باز بڑا، (ند، صفت) اک طرحاں دا چھوٹا باز جو تھراں دا شکار کردا ہے

باز خواہ، (فا، صفت) کچھ کچھ کرن والا، باز پُرس کرن والا

باز خواہی، (فا) کچھ کچھ کرن دا عمل، باز پُرس کرن داکم

باز دار، (ند، صفت) 1- باز پالن یاں رکھن والا 2- شکار گاہ دار کھوالا

باز دارنی، (مو) باز دار دی زنانی

باز داری، (مو) باز دار داکم

باز دعویٰ، (فا + عر، ند) دعوے نوں واپس لین دی درخواست

باز دعویٰ کرن، (حما) دعوے نوں واپس لین دی درخواست دیون

باز دے ہتھ تاما پھڑاونا، (حما) شکاری دے ہتھ شکار پھڑاونا، دنگی:

”عقل شہور جو ماریا ای، تاما باج دے ہتھ پھڑاونے نوں“ (وا)

باز دید، (فا، مو) جوابی ملاقات

باز دید کر لئون / باز دید کرن، (حما) جوابی ملاقات کرن

باز دید ہو جاون / باز دید ہوون، (حما) جوابی ملاقات ہوون

باز رکھ لئون / باز رکھن، (حما) روکی رکھن، ہٹاؤن، منع کرن،

ہلک دیون

باز رکھنا، (حما) روکی رکھنا، ہٹاؤنا

باز رہنا، (حما) کسے کم دے کرن توں مڑ جانا، دُور رہنا

باز رہون، (حما) کسے کم توں ہٹکیا رہون، دُور رہون، عادت

جھڈ دیون

باز کٹا، (ند) اک طرحاں دا وڈا باز جو خرگوش دا شکار کر لیندا ہے

باز گشت، (فا، مو) 1- واپس، فیر آنا 2- مڑ واپس اپنی تھاں تے آنا

بازیافت، (فا، مو) فیر پالینا، حاصل کر لینا، کوئی گواچی ہوئی شے

بازو واپس لون، (مخا) ادھالی عورت نوں واپس لون
 بازو واپس ہو جاوَن / بازو واپس ہووَن، (مخا) ادھالی زنانی دا
 وارٹاں نوں مل جاوَن
 بازو ہٹوَن / بازو ہٹا دیوَن، (مخا) دیکھو: بازو واپس کرن
 بازوُن: (نڈ) بازو دی جمع
 بازی: (فا، مو) 1- تاش وغیرہ دی کھیڈ 2- کھیڈ تماشا 3- تاش وغیرہ
 دی اک واری 4- اوہ شرط جو کھیڈ وچ لائی جاوے 5- قلابازی
 6- پچیاں دے کھیڈن دی کوئی چیز، کھڈونا
 بازی آوَن، (مخا) کھیڈیاں ونڈ سے چنگے پتے حصے آوَن
 بازی اُڑ جاوَن / بازی اُڑن: (مخا) شطرنج تے تاش کھیڈ دیاں
 ہویاں وچوں کسے بازی دا دیر تک لکھن
 بازی اُلٹ جاوَن، (مخا) 1- جتدیاں جتدیاں ہار آوَن
 2- ہار دیاں ہار دیاں جت جاوَن 3- قسمت دا ہار جاوَن
 بازی اُلٹنا، (مخا) قسمت دا ہار جانا، وگنی: کون بنے آ جانی اوس دا
 جس دی اُلے بازی (گل یوسف)
 بازی پاوَن / بازی پاوَن، (مخا) بازی گراں دا قلابازی لاوَن،
 کرتب دکھاوَن
 بازی ٹھٹی پوَن، (مخا) آس امید توں اُلٹ کم ہووَن، جتن دی
 تھاں ہون
 بازی ٹھٹی پینا / بازی ٹھٹی پے جاوَن، (مخا) دیکھو: بازی
 ٹھٹی پوَن
 بازی پوَن، (مخا) 1- بازی گراں دا تماشا ہووَن 2- ہار آ جاوَن
 بازی پینا، (مخا) بازی گراں دا تماشا ہونا
 بازی جت جاوَن / بازی جت لون، (مخا) دیکھو: بازی جتن

بازی جت لون، (مخا) دیکھو: بازی جتن
 بازی جتن / بازی جتنا، (مخا) 1- کم سرے چاڑھ دینا 2- سبھ
 توں ددھنا، اڈل رہنا
 بازی چاڑھ دیوَن، (مخا) پینا کر دیوَن، ہرا دیوَن
 بازی چڑھ جاوَن / بازی چڑھن، (مخا) ہرنا، ہار جانا
 بازی دیوَن / بازی دے دیوَن، (مخا) 1- ہرا دیوَن، مات
 دیوَن، جت جاوَن 2- واری ٹھٹکان
 بازی کر دیوَن، (مخا) 1- شطرنج تاش وغیرہ دی کھیڈ وچ
 دوسرے دے سر بازی چڑھاوَن 2- ہرا دیوَن، پینا کرن
 بازی کرنا، (مخا) شطرنج، تاش وغیرہ دی کھیڈ وچ دوسرے دے
 سر بازی چڑھاوَن
 بازی کھانا / بازی کھاوَن، (مخا) 1- دھوکھا کھانا 2- سر بھار
 کھڑے ہونا
 بازی کھیڈن، (مخا) 1- تاش کھیڈن 2- کھڑ بازیوں لاوَن
 3- کوئی کھیڈ کھیڈن
 بازی گاہ، (مو) بازی پاوَن دی تھاں
 بازی گر، (فا، نڈ) 1- اوہ آدمی جو بانساں، رسیاں وغیرہ تے
 چڑھ کے تماشا کر دا ہے، نٹ 2- اک قوم
 بازی گرنی، (مو) 1- بازیگر دی تیویں 2- بازیگر ذات دی
 عورت 3- اوہ عورت جو بازیگری دا کم کردی ہے
 بازی گری، (فا، مو) 1- بازی گر دا کم یاں پیشہ 2- چالاک،
 ہوشیاری، دھوکا
 بازی لا کے کھیڈن، (مخا) شرط لا کے کھیڈن، ضد لا کے
 کھیڈن

بازو پھڑکن، (حما) 1- ڈولے دے گوشت دا پھڑکن جو کہ جن دے ملن دا ٹھون جاتیا جاندا اے 2- بھر جوانی وچ ہوون
بازو توڑ دیون / بازو توڑن، (حما) 1- بانہہ بھٹن 2- دوسرے دے بھراؤں اپنے دل کر لئون

بازو تولن، (حما) 1- پنچھیاں دا اڈن لئی تیار ہوون 2- اڈیاں ہوياں پنچھیاں دا پراس نوں کھلاری رکھن 3- مقابلے دے کھڈاریاں دیاں بانہواں دی طاقت دا جائزہ لین لئی پنجیاں نال اوہناں نوں اُتانبہ سٹن

بازو ٹٹ جاوون / بازو ٹٹن، (حما) 1- بانہہ دا کڑک جاوون 2- بھرایاں کسے جن دا مخالف ہو جاوون یاں جھڈ جاوون 3- بھرایاں جن دامر جاوون

بازو دعوئی، (ند) 1- اُدھالی ہوئی زنانی دے مایاں دلوں کیتا گیا دعوئی 2- مایاں گھر ڈگی ہوئی زنانی دے خاوند دلوں کیتا گیا دعوئی
بازو دلوں / بازو دے دیون، (حما) 1- دھی دا ساک دیون، رشتہ دیون 2- امانت واپس کرن 3- اُدھالی زنانی واپس کرن 4- مدد کرن، ساتھ دیون

بازو رہ جاوون، (حما) بانہواں دا تھک جاوون، پھس جاوون، ہٹھ جاوون

بازو منگ لئون / بازو منگن، (حما) 1- گروی دا ساک منگن 2- اُدھالی عورت نوں واپس منگن 3- مد منگن، سہارا منگن
بازو نوں اگ لکھن، (حما) 1- رہمخدی نوں غصہ آون 2- بلدی تے تیل پانا 3- غصے وچ بھر جاوون، بھڑک اٹھن

بازو واپس دیون / بازو واپس کرن / بازو ہٹاؤن (حما) اُدھالی عورت نوں واپس کرن دیون، بانہواں ہٹاؤن

2- بازار پھیل جاوون

بازار و کیک لئون / بازار ویکھن، (حما) 1- بازار وچ گھٹم کے بھاء دی پڑتال کرن 2- سودا لین جاوون 3- کنایہ..... دُنيا ویکھن، زمانہ ویکھن

بازارو: (صفت) 1- بازار دا، بازار نال تعلق رکھن والا 2- گھٹیا بازار: (مو) 1- بازار دا 2- بازار توں متعلق، آوارہ، گھٹیا، لفنگا 3- کتھری، فاحشہ عورت

بازاری آدمی، (ند، صفت) بد معاش، لفنگا، گھٹیا، کمینہ
بازاری خبر، (مو) جھوٹی گل، افواہ
بازاری عورت، (مو، صفت) کتھری، فاحشہ عورت، بدکار زنانی
بازاری گل، (مو) فضول گل، افواہ، شوشہ

بازارے: (نم) بازار وچ، بازار اندر

بازارے پٹھن، (حما) 1- سڑک وچ پٹھن 2- چٹکے پٹھن
بازو: (فا، ند) 1- بانہہ، ڈولا 2- پر، پراس دا منڈھلا حصہ 3- منجی دی بائی 4- بھائی، بھرا 5- دروازے دی چوگاٹھ دیاں تے کھتے والیاں لراں، باہیاں 6- بچن بلی، دوست 7- انگ ساک، خاندان دے لوک 8- فوج دا مینہ تے میسرہ 9- ویاہ جوگ گروی

بازو بند، (فا، ند) 1- بانہہ وچ پاؤن دا اک گہنا 2- ڈولے تے بٹھن والا اک گہنا

بازو بھٹن، (حما) آسرا توڑنا، سہارا ختم کرنا

بازو پرت جاوون / بازو پرتن، (حما) 1- بانہہ مڑن، اُدھالی ہوئی زنانی واپس ہوون 2- امانت واپس ملن

بازو پرتاؤن / بازو پرتا دیون، (حما) 1- بانہہ موڑن، اُدھالی ہوئی زنانی واپس کرن 2- امانت واپس کرن

باسرۃ باسریا: (ند) دیکھو: باہڑا

باسری: (ند) دیکھو: باسرا

باسک: (ند) اک دیو مالائی سپ، جس بارے ایہہ مشہور ہے کہ اوس

نے دھرتی نوں ولایا ہویا ہے تاں جو ایہہ پھٹ نہ جاوے

باسک پوت، (ند) سپ دا بچہ، سپ

باسک ناگ، (ند) دیکھو: باسک

باسک ناگنی، (مو) دیکھو: باسک ناگ

باسکٹ (Basket): (انگ، مو) ٹوکری

باسکٹ بال (Basket Ball): (انگ، مو) اک کھیڈ، جس وچ

اُچے لگے ہوئے اک جال وچ گیند سٹ کے گول کیتا جاندا اے

باسمتی: (ند) 1- چاولاں دی اک ودھیاقسم 2- ودھیاقسم دے چاول

باسمتی چیری، (مو) باسمتی چاولاں دے دھان

باسم: (عر، کلمہ آغاز) اوس دے ناں، یعنی اللہ پاک دے ناں نال

باس: (ند) 1- برتن، بھانڈا 2- گھر، نواس، تھاں 3- (مو) سنگدھی،

خوشبو، واشنا 4- جس نال واشنا سنبھے، نک 5- خواہش، اچھا، سدھر

باشا: (مو) دیکھو: واشنا

باسنو: (مو) مہک، واشنا، خوشبو، وگی: آس آس دی باسنو مو ہے

بخلیرے

باسو: (ند، صفت) وسدا ہویا، ہسد اوسدا

باسو گھر، (ند) وسن والا گھر

باسی: (ند) 1- وسن والا، کسے تھاں دا رہائشی، واسی 2- باسی، بیہا،

خراب، بُسیا ہویا (کھانا)

باسی: (عدد، صفت) دیکھو: بیاسی

باسی تباہی، (صفت) تباہی تریبی

باسی عید، (مو) عیدوں دوجا دن

باسی کھانا، (ند) رات دا پیچا ہویا کھانا، بیہا کھانا

باسی مونہہ، (ند، صفت) اُن دھوتا مونہہ، نہار مونہہ

باسی ہو جاوَن / باسی ہوون، (مخا) کل دا ہوون، بیہا ہوون

نہ باسی بچے نہ کُتیا کھائے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ فالتو

چیز دے ہوون تے ای نقصان ہو سکدا ہے اودوں کہندے نیں

باسیازا: (ند) دیکھو: باہڑا

باسین: (ند) باشین، باشا (پرندہ)، شکاری باز

باش: (فا، لاحقہ) لفظاں بعدوں لگ کے ہون والا یاں رہن والا،

لاحقہ، جویں: خوش باش، شاد باش، آسان باش

باشا: (فا، ند) 1- بادشاہ 2- دیہلا رہن والا شوقین 3- باز طرہاں دا

شکاری پرندہ 4- اک قوم 5- شریر، چالاک تے ہوشیار 6- تتلی

باشا بنے بھرنا، (مخا) 1- بن سنور کے دیہلا رہنا 2- عجیب پہراوا

پہننا

باشت: (مو) 1- ضد، مٹھ 2- مخالفت، دشمنی، کینہ

باشتی: (صفت) ضدی، کرویگی، کینہ پرور

باشن: (مو) باشین، باشا دا مونٹ، شکاری باز دا مونٹ

باشنا: (مو) دیکھو: واشنا

باشندہ: (فا، مو) واسی، وسنیک، ساکن، اوہ بندہ جیہڑا کسے شہر یاں

ملک دی حدود وچ رہندا ہووے، کاروبار کردا ہووے، جائیداد دا

مالک ہووے یاں اوتھے دے شہری حقوق رکھدا ہووے

باشہ: (فا، ند) 1- شکاری پنچھی 2- چلاک آدمی

باشی: (مو) جھگڑا لوتے فسادی عورت، اوباش، شریر

باصرہ: (عر، مو) باصر دی تانیٹ، دیکھن دی قوت، بینائی رکھن والی،

بازی ہر جاوون / بازی ہرنا، (حما) مات ہونا، ناکام ہونا
بازی ہرادیون، (حما) دیکھو: بازی ہراون
بازی ہراون، (حما) اک نوں ہار دیون لئی دوجے نال تعاون
کرن

جان دی بازی لاونا، (حما) جان خطرے دچ پاونا
سر دھڑ دی بازی لاونا، (حما) وڈی توں وڈی قربانی لئی تیار ہو
جانا، مر مٹن لئی تیار ہو جانا

باس (Boss): (انگ، مذ) آقا، افسر، مالک، سربراہ
باس: (فعل نبی) 1- کسے نوں کسے کم توں روکن لئی ”بس“ دے لفظ
نوں کھچ کے بولدے نیں 2- کسے نوں صبر کرن تے خاموش رہن لئی
دی بولدے نیں

باس باس، (فعل نبی) بس بس، یعنی بس بس ختم کرو، خاموش
رہو، بس کرو، بس دے لفظ نوں لبا کر کے بولدے نیں
باس: (مو) خوشبو، واشنا

باس آون، (حما) 1- مہک آون، خوشبو آون 2- محسوس ہون
3- چنگا لگن، من نوں لبھاون 4- اگ سنگ لگن
باس مٹک جاوون / باس مٹگن، (حما) خوشبو نہ رہن، مہک جانندی
رہون

باسا: (فا، مذ) اک شکاری پنچھی جو باز توں چھوٹا ہوندا ہے
باسا: (صفت) 1- بیہوش، بے ہوش 2- (مذ) واسا، رہائش دا طور طریقہ
باسا کرن، (حما) 1- بسیرا کرن، رات گزاری کرن 2- سکونت
اختیار کرن، آبادی کرن
باسستی / باسیتی: (مذ) دیکھو: باسستی
باسرن: (حما) ڈھڈ دی ہوا دا نکلن، ریح خارج ہون

بازی لاون، (حما) 1- تاش یاں شطرنج وغیرہ کھیڈن 2- شرط
لاون، شرط لا کے کھیڈن

بازی لگ جاوون، (حما) دیکھو: بازی لگن
بازی لگنا، (حما) 1- کھیڈ شروع ہونا 2- داء لگنا
بازی لے جانا، (حما) 1- کم برے چاڑھ دینا 2- سبھ توں ودھنا،
اول رہنا

بازی مات ہو جاوون، (حما) ہار جاوون، گھانا ہو جاوون
بازی مار لون، (حما) دیکھو: بازی مارن
بازی مارنا، (حما) بازی گراں دا قلا بازی یاں کھانا
بازی مٹک جاوون / بازی مٹگن، (حما) 1- کھیڈ ختم ہون
2- معاملہ ٹھپ ہون

بازی ملاؤنا، (حما) اک کھیڈ توں مگروں تاش دے پتیاں نوں
چنگی طرحاں پھینٹنا

بازی ونڈنا، (حما) کھیڈ وچ تاش دے پتے ونڈنا
بازی ہار دیون، (حما) دیکھو: بازی ہارن

بازی ہار کے بہہ جانا / بازی ہار کے بہہ رہون (حما) ہمت ہار
دینا، کسے کم وچ کامیابی نیزے پہنچ کے ہمت ہار دینا، وگتی: دولت
رام جرم جوئے وچ رانی، بازی بہہ گئی اپنی ہار کے تے

بازی ہارن، (حما) کھیڈ ہارن، شکست کھاون، ہار جانا، بازی
ہار دینا

بازی ہتھ آ جاوون / بازی ہتھ آون، (حما) بازی جیت لون،
کامیاب ہون، جیت جانا

بازی ہتھ رہون، (حما) دیکھو: بازی ہتھ آون
بازی ہتھوں جانا، (حما) کسے شے دا کھنچ جانا

باغبان، (فا، صفت) باغبان دی راکھی کرن والا، باغبان لاون والا،
پودیاں نوں پالنے والا، مالی
باغبانی، (فا، مو) 1- باغبان دی راکھی کرن داکم، پودیاں نوں پالنے
پون داکم، اوہ فن جیہدے وچ درختاں دے بارے تعلیم دتی
جاندا اے 2- (صفت) باغبان دی دوبئی 3- باغبان دی رکھوالی کرن
والی عورت، مالن

باغبانچہ، (ند) باغبان، چمن، پھلواری

باغبان پروار، (ند) بال بچے، خاندان، کنبہ

باغبان پروار کھڑن، (محا) بال بچے ہون، خاندان دا ڈا ہونا

باغبان پھلن، (محا) 1- باغبان تے بہار آون 2- نسل ودھن

باغبان دان، (صفت) دیکھو: باغبان

باغبانی، (مو) دیکھو: باغبانی

باغبان لادیون / باغبان لاون، (محا) 1- پھل پھل والے پودے

لاون 2- رونق لاون 3- سجاون

باغبان نہ ہون، (محا) کوئی شے عام نہ تھن، تھوڑا ہون

باغبان ہواں، (مو) آتش بازی دی اک قسم جیہدی ہوا وچ اُتانہ

جا کے باغبان دے پھل وائگوں کھنری ہوئی وسدی اے

باغبان ہون، (محا) کسے شے دا عام میسر ہون، تھوڑا نہ ہون، نہ

میان

باغبان ہونا، (محا) دیکھو: باغبان ہونا

ڈھائی بونیاں تے مھتو باغبان، (اکھا) جدوں کوئی پھوکا دکھاوا

کرے اودوں کہندے نیں

سبز باغبان دکھاونا، (محا) اپنا کم کدھنیاں دوجے نوں پھساون لئی

جھوٹے لارے لاونا

سدا نہ باغیں بلبل بولے، سدا نہ باغبان بہاراں، (اکھا)
جدوں ایہہ دنا ہووے کہ زمانہ سدا اکو جیہا نہیں رہندا اودوں
کہندے نیں

کس (کیہڑے) باغبان دی مولی، (اکھا) جدوں کسے آدمی دی
بے حیثیتی درساؤنی ہووے اودوں کہندے نیں

کوڈی نہیں پلے، سیر باغبان دی چلے، (اکھا) دیکھو: پلے نہیں
دھیلا، کردی میلہ میلہ

باغبان: (ند) باغبان، مالی

باغبان: (فا، مو) باغبان دی جمع

باغبان موہیں: (صفت) بے حسابے، بے انت (مخل وغیرہ)

باغبان: (فا، ند) دیکھو: باغبان

باغبان: (فا، ند) باغبان، بچہ، وگ: 'باغبان محمدی اُپر گھلی واؤ خزاں

دی' (یوسف)

باغبان: (فا، عر، ند) کنبے وچ بھسیا ہویا، قابو آیا ہویا، وگ: 'نیدل

باغبان نس نس مردے، حیراں پٹھ ملیندے، شیر دلیر پڑے وچ

تینوں بر دھڑکھیاں تھیندے' (سیف)

باغبان: (ند) 1- فراسین دی پھلیاں، مٹھ دی دال 2- اک ترکاری

داناں جیہدیاں اکثر پھلیاں پکائیاں جاندیاں نیں

باغبان: (عر، ند) 1- بغاوت کرن والا، نابری کرن والا، دشمن 2- حکم

توں باہر، عاتی، نافرمان، سرکش

باغبان پنا، (ند) باغبان ہون داکم، نابری

باغبانچہ: (فا، ند) باغبان دی تصغیر، 'باغبان' دا گار، جھوٹا باغبان، پھلواری

باغبان: (مو) دیکھو: باغبان

باغبان بہار آون: (محا) چنگے دن آون، خوشی دے دن آون

دیکھن والی

با صفا: (عر+فا، صفت) صاف، پاک، پوتر، پاکیزہ، دگلی: خصوصاً چار صفا کون، جو تھے ارکانِ دین مصطفیٰ کون (غلام رسول) باط: (مو) دیکھو، بطخ

باط باط، (حرف صوت) بطحاں بٹاؤن دی آواز

باطل: (عر، صفت) 1- جھوٹھ، غلط، سچ دی ضد، بے اثر، دگلی: 'کیوں تہد عدل انصاف نہ کیجا، باطل حق زلایا' (سیف) باطل کرن، (حما) جھٹھاؤن، غلط قرار دیون، رد کرن، منسوخ کرن

باطن: (عر، مذ) 1- اندر، لکھا ہویا، پوشیدہ، لگی ہوئی شے 2- دل، من، روح 3- اندر لا، اندر دا، دگلی: 'باطن بات نہ کوئی جانے، قاضی سخن بنائے' (بن بیہا بول)

باطن صفا، (صفت) ایماندار، صاف دل

باطن صفائی، (مو) ایمان داری

باطنوں: (نم) 1- اندروں 2- دلوں، منوں، دگلی: 'اتھا ظاہر باطنوں اتھا عقلوں ہے، روز قیامت اٹھی اتھا جیوکر ہے' (جنگ، حامد) باطنی: (صفت) 1- اندرونی، ظاہر دی ضد، پوشیدہ 2- فرقہ باطنیہ دا پیر و کار

باطنی جس: (عر، مو) 1- اندر لی جس، چھویں جس 2- وسواس، قیاس

باطنیہ: (عر، مذ) 1- شیعہ فرقہ جیہڑا امام جعفر صادق دے پتر اسماعیل نوں امام من دا اے، ایہدے عقیدے موجب ہر شرعی امر دا ظاہر کچھ ہوندا اے تے باطن کچھ، نالے باطن دی گل صرف امام وقت ای جان دا اے، ایہہ فرقہ ایس لئی باطنیہ دسیا جاندا اے کہ

ایہدے پیر و کار اپنا مذہب ظاہر نہیں کردے، ایس فرقے نوں جس بن صباح نے بڑی ترقی دتی، ایہہ لوگ اپنے مخالفان نوں دھوکے نال دڈھ دیندے سن، ایہناں نوں شیشین دی آکھدے نیں کیوں جے ایہہ بھگ پیندے سن

باعث: (عر، مذ) 1- کارن، وجہ، سبب 2- حقیقت، اصل، منہر، مذہب باعث بن جاؤن/ باعث بنن، (حما) وجہ بنن، سبب بنن، جیل بنن، وسیلہ ہو جاؤن

باعث ہو جاؤن/ باعث ہوون، (حما) ویکھو: باعث بنن باغ: (عر، مذ) 1- اوہ تھاں جتھے بہت سارے پھلاں پھلاں وغیرہ دے درخت لگے ہون، باغیچہ، چمن، پھلواری، گلزار 2- اک قسم دا گھر دراکپڑا جو ہر تھاں توں ریشمی دھاگیاں نال کڈھیا ہوندا ہے، پھلکاری 3- والاں نوں گندھن دا اک خاص طریقہ 4- اک قسم دی آتش بازی جس نوں چلاؤن تے اوس دے چنگیاڑے درخت دا روپ دھار کے کھل دے نیں

باغ ابراہیم، (مو) اوہ اک جیہڑی نمود نے حضرت ابراہیم نوں ساڑ دیون لئی ہالی سی، پر اللہ دے حکم نال گلزار بن گئی، گلزار ابراہیم، گلزارِ خلیل

باغ ارم، (مذ) اوہ باغ جو شہزاد بادشاہ نے بہشت دے نمونے تے بنایا سی

باغ باڑی، (مو) باغ، باغیچہ

باغ باغ کرن، (حما) 1- باغ دی راکھی کرن، مالی پنا کرن 2- حکمرانی کرن

باغ باغ ہونا، (حما) بہت خوش ہونا، خوشی وچ پھلے نہ سادانا باغ باغاں، (نم) بہت خوش، بہت زیادہ خوشی

پلاک دُکھتری

(پکلی جند)

ٹورنا

باقی ماندہ، (عر + فا، صفت) باقی بچیا ہو یا، رہند کھوندھ

باقی نکلن، (مجا) کسے دے دے دین جوگی رقم نکلن

باقی وار، (صفت) جس دے دے کوئی رقم دینی رہندی ہووے

باقیاں: (مو)، باقی دی جمع

باقیاں کڈھن، (مجا) چھڈے ہوئے کم نوں پورا کرن

باک: (ج، مو) 1- بھید یاں بکری دی آواز، میاہٹ 2- چیخ 3- فریاد

باک: (فا، مذ) ڈر، خوف، بھے، تریبہ، فکر

بے باک، (فا، صفت) 1- نڈر، بے خوف، آوارہ 2- ناشکرا

باک: (مذ) واک دا وڑیا روپ 1- لفظ، گل، کہاوٹ، اکھان 2- بولی،

زبان، گفتگو، تقریر 3- اک واج، موسیقی

باک پٹ دیون / باک پنن، (مجا) آچی روون، شور کرن

باک ڈیون، (مجا) فریاد کرنا، ونگی: 'رو رو ڈیواں باک' (خوابہ

فرید)

باک مارن، (مجا) اودھم مچانا، رولا پانا

باک وِ دیا، (مذ) موسیقی دا علم

باکا: (مذ) 1- بول، بات، بُلا 2- (صفت) بیہودہ، احمق، بیوقوف

3- بانکا

باکار: (مو) 1- رولا، کھپ، شور، آواز 2- بکری دی آواز

باکال مار مار کے روون: (مجا) پھٹ پھٹ کے رونا، بہت زیادہ

رونا

باکال مارن: (مجا) رولا پاپا کے رونا

باکر: (مذ) بکریاں

باکرا: (صفت) 1- بکریاں دے متعلق 2- بکرے دا گوشت

باکرہ: (عر، مو) 1- آن دیا ہی گوی، کواری 2- بکری توں متعلق،

بکری دا

باکری: (مو) باکرادی تانیٹ

باکرے: (مذ) باکرادی جمع

باکڑ: (مذ) اُلٹی، اُپر چھل، قے دامواد

باکڑی: (مو) دیکھو: باکڑ

باکس (Box): (انگ، مذ) 1- بکس، صندوق، ڈبا 2- چھوٹی کوٹھڑی

باکسر (Boxer): (انگ، مذ) گھسن مار، ٹکے باز

باکسنگ (Boxing): (انگ، مو) گھسن بازی، ٹکے بازی، اک مشہور

کھید

باکلا: (عر، مذ) باقلا، اک قسم دا اناج

باکلی: (مو) اُبلایا ہوا اناج، بھکی گھٹنگی

باکلیاں: (مو) باکلی دی جمع

باکن: (مصدر) 1- میاں، بکری یاں بھید دامیں میں کرنا، میانکنا

2- بکنا، بکواس کرن، پھیلیاں مارن 3- زور نال بولنا، چلاونا

باکوں نکل جانا: (مجا) اموڑ ہو جانا، دتوں باہر ہو جانا، ونگی: 'لے

نہار چن دل فریا، نکل گیا جیوں باکوں' (سیف)

باکھ: (مو) 1- سرگھی، تڑکا، پوہ پھٹن دا ویلا 2- مجھ گاں یاں بکری دا

لیوا، ہوانا

باکھ پھٹ پون / باکھ پھٹ جاوَن، (مجا) دیکھو: باکھ پھٹن

باکھ پھٹن، (مجا) پوہ پھٹن، سرگھی دا نور کھلن

باکھا: (مذ) 1- پھوہ پھٹالا، ہلکی روشنی، جھلک، لشکارا 2- مجھ گاں یاں

بکری دا لیوا، ہوانا

باکھر: (مذ) 1- ڈنگر تھن دی تھاں، واڑا بہک، ونگن 2- بکلی جیہی

(پہلی جلد)

باف : (فا، لاحقہ) 'بافیدن' توں امر جو بطور لاحقہ آکے اسم فاعل

ترکیبی بناؤندا اے جیویں: پارچہ باف

بافت : (فا، مو) 1- بُنائی، بُجٹی، بُتّر، بناوٹ 2- مہین بُتّر والی چیز

بافتہ : (فا، مذ) اک طرحاں دارِ ریشمی کپڑا

بافر : (صفت) وافر دا ہند کو لہجہ، فالتو، وادھو، بے شمار، بہت، زیادہ، عام

با فک : (صفت) عربی لفظ واقف توں وگڑیا ہویا جاؤ، باخبر

با فکا : (مذ) اک طرحاں دارِ ریشمی کپڑا

با فکی : (مو) واقعی دا وگاڑ باخبری، تعلق داری

بافندگی : (فا، مذ) جولا ہے داکم، ٹھنڈیاں داکم

بافندہ : (فا، صفت) کپڑا بن والا، جولاہا، پادلی

باقاعدگی : (مو) اصول موجب ہون دی حالت، ترتیب وار ہون دی

حالت

باقاعدہ : (فا + عمر، مذ) 1- قاعدے دے مطابق، اصول موجب

2- لگاتار

باقر خانی : (خر، مو) میدے دی بنی ہوئی کھن یاں گائے دی چربی

دج گنھ

باقف : (لہند، مذ) واقف، جانو

باقف کار، (لہند، مذ) واقف کار، جانو

باقی : (عمر، صفت) 1- واجب الاداء، واجب الوصول، اوہ رقم جیہڑی ادا

نہ ہوئی ہووے 2- بچی ہوئی رقم، بھایا چلی آ رہی رقم نوں اگوں ٹورنا

3- غیر فانی، سدا رہن والا، زندہ، حاضر، موجود۔ محصول

باقی آپکین، (حما) تھوڑا رہ جاون، بھورا کو بچن

باقی اُگرہٹنا، (حما) کسے کولوں باقی رہندی رقم اکٹھی کرنا

باقی اللہ داناں، (اکھا) اللہ تعالیٰ ای ہمیش رہن والا اے باقی سبھ

فتا ہون والا اے

باقی بچن، (حما) ودھ رہن، بچ جاون

باقی بیباق کرن، (حما) باقی رہندی رقم ادا کرن، محل حساب

بیباق کرن

باقی چکی جانا، (حما) بھٹھا بہہ جانا، ککھ نہ رہنا، وگی: تے بے

سرکار تھ پالوے تاں باقی چکی جاندی اے بندے دی

(بچ دریا)

باقی چکا دنا، (حما) قرضہ مکا دنا

باقی چلی آ دنا، (حما) بچی ہوئی رقم برابر لیکھے دج لکھی جانا

باقی دارا باقی وار، (مذ) اوہ جس دے ذمے کوئی رقم دینی بن دی

ہووے

باقی داری / باقی واری، (عر + فا، صفت) اوہ رقم جو کسے دل دینی

رہندی ہووے

باقی دے دن، (مذ) 1- عمر دا بچیا کھچیا جھٹہ 2- کسے دے

یاں تہوار وچ رہندے دن

باقی دے دن پورے کرن / باقی دے دن گزارن، (حما) عمر

دا بچیا کھچیا جھٹہ گزارن، بڑھاپے دے دن گزارن

باقی دے دن پورے ہووے / باقی دے دن پورے ہو

جاون، (حما) عمر دا رہندا جھٹہ گزار لون، بڑھاپے دے دن

پورے کر لون، مر جاون

باقی دے دن گزارن، (حما) عمر دے بچے کھچے دن گزارن،

بڑھاپا گزارن

باقی کڈھنا، (حما) 1- آمدن خرچ دا ویروا لکھ کے بچت دینی

2- کھاتا جوڑ کے اخیر دا بھایا دنا 3- بھایا چلی آ رہی رقم نوں اگے

(پہلی جلد)

2- میلی عورت

باگزین: (ند) باگز دے علاقے یاں باگزائی بولی دا اثر

باکسیری: (مو) اک طرحاں دی راگنی

باگل: (لہند، ند) شتے وچ مھسیا بویا، قابو آیا بویا

باگلا: (ند) 1- باگل، وگن 2- بھیداں بکریاں دے چرن لئی بنی ٹھلی

تھاں

باگو: (ند) باغ دا، باغ دے متعلق

باگو باگ، (ند) 1- باغ باغ 2- بہت خوش

باگو باگ ہووون، (محا) بہت خوش ہووون

باگولا: (ند) 1- ہوا دا گولا جیہڑا کہ بادی پاروں تلی وچ بن جاندا اے

تے شدید درد دا موجب ہوندا اے، قونج دی پیڑ 2- واء ورولا

باگول / باگھول: (ج، ند) مہینے تک والا گرچھ، گھڑیاں

باگہ: (ند) 1- اک قسم دا موٹا پتڑا، جس اُتے ریشی دھاگے نال بونیاں

کڑھیاں ہوندیاں نیں 2- چیتا، شیر، پہاڑی شیر، بگھیاڑ 3- خنجر،

ہتھیار

باگہ بچے، (ند) 1- اک قسم دا خنجر (جیدے دے دتے تے شیر دی

تصویر ہوندی اے) 2- شیر دا بچہ

باگہ بکری، (مو) 1- بالوں دی اک کھید داناں 2- شیر تے بکری

باگہ بکری دا اگوگھاٹ پانی پینا، (محا) شیر بکری دا اگوگھاٹ پانی

پینا

باگہ بھیلیا، (ند) 1- بگھیاڑیاں شیر دا بچہ 2- مجازاً: جنگلی جانور،

دردنہ

باگہ مکھا، (ند) شیر دے مونہہ والا، بچر

باگہ نکھ اباگہ نکھا، (ند) 1- شیر دے ٹھوں (ناخن) جیہا اک

ہتھیار 2- سونے چاندی وغیرہ وچ مڑھ کے بالوں دے گل وچ

حفاظت لئی پایا شیر دانہوں

باگھا: (ند) 1- باگھ، شیر، چیتا 2- جنگلی، بے ڈول، اُجڈ، غیر مہذب

3- مونہہ، جہازا 4- مونہہ پاڑ کے روون دی حالت یاں عمل

5- اڈاٹ، رولا، شور 6- ناچ، ڈانس، گول ناچ

باگھا اڈن / باگھا اڈنا، (محا) اُچی اُچی رونا، سنگھ پاڑ پاڑ رونا

باگھا اڈن، (محا) دیکھو: باگھا اڈن

باگھاں: (لہند، ند) 1- وراچھاں 2- گول گھیرا پا کے کچا جان والا

اک طرحاں دا ناچ

باگھاں مارنا، (محا) 1- ویٹلے رہنا 2- پیلاں پاوندیاں بھرن،

مکدے پھرن

باگھر جوان: (مفت) جاٹگیاں ورگا، قد کاٹھ والا بندہ

باگھر مل: (مو) مدد، باگھر ملا

باگھر پلا: (ند) 1- ہٹوا 2- جنگلی 3- موٹا کوجھا آدی

باگھل: (مفت) 1- شیر، بہادر 2- اک راجپوت قوم

باگھن: (مو) 1- شیرنی 2- گورو گوہند جی دی اک توپ داناں

باگھنیر: (مو) ہرن یاں باگھ دی کھل

باگھنی: (مو) 1- باگھ دی مادہ، شیرنی 2- چترنی

باگھوں: (لہند، ند) اک طرحاں دا ناچ، خوشی نال کچھاں و جاونیاں

باگھی: (مو) 1- خوشی نال کچھاں و جاون دی حالت 2- اک قسم دا

ناچ 3- بالوں دی اک کھید، اک لوک ناچ، لڈی، ماگھی 4- چڈیاں

دالا گا 5- سنڈھا، گھٹی 6- شیر درگی مھرتی، چھال 7- اڈم 8- باگھا

دی تانیٹ

باگھی مارنا، (محا) خوشی وچ کچھاں و جاون دے ہوئے زور دی آواز

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

وہتی، بھٹھہ، محلہ، جھوک 3- اوزاراں دا تھیلا 4- ہل دی اک قسم
باکھر: (نڈ) شور، کھپ، رولا

باکھر: (صفت) کافی چر دی سوئی ہوئی (گاڑیاں مجھ) کھاگڑ

باکھڑا: (نڈ، صفت) سوئی مجھ دا پہلا دڈھ، باکھڑی مہیں دا دڈھ

باکھڑی: (مو) 1- کچے انب دی سکھائی پھاڑی 2- چار پنچ مہینے دڈھ

دین گروں سک جان والی مجھ، گاں یاں بکری 3- جوانی ٹوں اپڑی

ہوئی دھتی

باکھل: (نڈ) دیکھو: باکھر

باکھلی: (مو) چار پنچ مہینے دڈھ دین گروں سک جان والی مجھ، گاں

یاں بکری

باکھو چوڑ: (مو) علت، چھیر خانی

باکی: (مو) اٹنی، تے

باگ: (نڈ، صفت) چٹا، سفید، بگا

باگ: (نڈ) باغ دا وگڑیا روپ 1- پنچہ 2- آتش بازی 3- ریشی

دھاگے دا کڑھائی والا کپڑا

باگ: (مو) واگ

باگ اٹھالون / باگ اٹھاون، (مخا) 1- واگاں چک کے گھوڑا

دڑاوتا 2- فرہین، روانہ ہون

باگ پر دار، (نڈ) بال بچے، آل اولاد

باگ پھیرن، (مخا) گھوڑے نوں کسے ہور پاسے ٹورن

باگ دیون، (مخا) 1- گھوڑے دے مونہہ نوں لگام چڑھاون

2- روکن، ڈگن، منع کرن

باگ ڈور، (مو) واگ، ڈور، لگام

باگ کھچنا، (مخا) واگ کھچنا، قابو کرنا

باگ گندائی، (لہند، مو) واگ گندائی، شادی دی اک رسم

باگ موڑن، (مخا) 1- گھوڑے دا رخ دوہے پاسے کرن

2- دوہے پاسے دھیان کرن 3- واپس آون

باگ ہتھوں چٹھن، (مخا) اختیار کول نہ رہون، بے قابو ہون

باگ سوا: (نڈ) دیکھو: بکنوا

باگا: (صفت) دیکھو: بگا

باگاں: (مو) باگ دی جمع، لگاں، راساں، واگاں

باگاں مارن، (مخا) دیکھو رہن، پیلاں پاوندے مہرن، ملکہے

مہرن

باگر: (نڈ) 1- پانی وچ گھری ہوئی اچی تھان 2- تیر دا پھلا حصہ

3- واڑ

باگرٹ: (مو+نڈ) 1- تیر، سوئی، ڈانگ دے سرے دا دڈھا 2- بیکانیر

بھارت دے علاقے دا اک حصہ، مارواڑ 3- ہرن دا گلہ 4- جنگل،

دیرانہ، بیلا 5- چرن دی تھان، چراگاہ 6- تھن اٹھن دی جگہ

باگرٹا: (نڈ) باگر دے علاقے دی روں دا بنیا ہویا اُتے لین والا کپڑا

باگرٹیل: (لہند، مو) بگدھ

باگرٹ بلا: (نڈ) 1- جنگلی پلا، دڈا پلا 2- بگھیاڑ 3- جانوراس ٹوں بچاؤن

لئی بنیا ہویا فرضی جیہد اٹھا، بڑاوا 4- وحشی آدمی

باگرٹلا کھینڈن، (مخا) بالاں دا اک کھینڈ کھینڈن

باگرٹی: (مو) 1- باگر دے سٹیک 2- شیر دے مونہہ والیاں چاندی

دیاں بگڑ ٹانڈاں، زیور جو سوانیاں کھنی دے اُپر لے پاسے

پہنڈیاں نیں، پھلواری 3- باگرٹی، جنگلی

باگرٹیا: (نڈ) 1- مارواڑی علاقے دا سٹیک 2- غلیظ، گندا

باگرٹیا نی: (مو) 1- باگرٹیا دی تانیٹ، مارواڑی علاقے دی سٹیک

بال بچو دار / بال بچو والا، (ند) نمبر دار، نمبر والا، بچیاں والا، قبیل

دار

بال بچو دار ہوون / بال بچو والا ہوون (حما) نمبر والا ہوون،

اولاد والا ہوون

بال بچو ڈے، (ند) بال بچو، نیانے، دھیاں پتر

بال بچ، (ند) 1- چھوٹے بچے، بکے نیانے 2- نمبر، پروار

بال بچے، (ند) دیکھو: بال بچ

بال بچے دار، (ند) نمبر دار، نمبر والا، بچیاں والا، قبیل دار

بال بچے دار ہوون، (حما) نمبر والا ہوون، بچیاں والا ہوون، اولاد

والا ہوون

بال بچے والا، (ند) نمبر والا، گھر والا، اولاد والا، پروار والا،

قبیل دار

بال بچے والا ہوون، (حما) دیکھو: بال بچے دار ہوون

بال بچیاں والی، (مو، صفت) نسلی، دھیاں پتراں والی عورت

بال بچیاں والی ہوون، (حما) دھیاں پتراں والی عورت ہوون،

اولاد والی ہوون

بال بُدھ، (صفت) 1- بچیاں ورگی عقل والا (مو) 2- بچیاں ورگی

سمجھ 3- بے عقلی، نا تجربہ کار 4- بال بچو، جیا جنت

بال بدھوا، (صفت) بال رنڈیا، بکلی عمرے پیوہ ہو جاوَن دی

حالت

بال برابر، (صفت) بہت ای مہین، تھوڑا جیہا، نہ ہون دے برابر،

نہایت معمولی، ذرا جیہا، جیویں وال برابر فرق نہیں

بال برابر فرق آون، (حما) دیکھو: بال برابر فرق پون

بال برابر فرق رکھن / بال بھر فرق رکھن (حما) معمولی جیہا

فرق رکھن، ہوا بھر فرق رکھن

بال برابر فرق نہ ہوون / بال بھر فرق نہ ہوون (حما) معمولی

فرق دی نہ ہوون، بالکل اکو جیہا ہوون

بال برہم چاری، (ند) اوہ آدمی جو بچپن توں ای برہم چاری

ہووے

بال بکھر جاوَن / بال بکھرن، (حما) والاں دا کھترن، وال

اُلٹ پلٹ ہوون

بال بلوڑیاں وچ، (نم) پیدائش دے منڈھلے دینیں

بال ہنگا نہ ہونا، (حما) وال ونگا نہ ہونا

بال ہنگا نہ ہوون، (حما) کوئی نقصان نہ ہوون، رتی بھر فرق نہ

پون

بال بھر، (صفت) دیکھو: بال برابر

بال بھر فرق آون / بال بھر فرق پون (حما) معمولی فرق آون،

نہ ہون دے برابر فرق ہوون

بال بھوڑی، (مو) متھے دے والاں دا اک چکر جیہا نخس جانا

جاندا اے

بال پالن، (حما) 1- والاں نوں لٹا کرن، وال ددھاوَن 2- بالان

بچیاں دی پرورش کرن

بال پکت جاوَن / بال پکتن، (حما) والاں دا چٹیاں ہوون،

بڑھاپا آون

بال پن / بال پنا (ند) 1- بچپن، لڑکپن، کم عمری 2- نادانی، نا سمجھی

بال توڑ، (ند) وال دے کچھے جان نال ہوئی پھنسی، اوہ پھنسی

یاں پھوڑا جیہا وال ٹٹ جان نال بن جاندا اے

بال توں باریک، (صفت) بہت ای پتلا، مہین

کدھتا (عام طور تے مگتے لوکاں دا دھیان ک اپنے دل کھین لئی پاندے نیں)

باگھے: (نڈ) باگھا دی جج

باگھے کے: (نڈ) اک خانہ بدوش ذات دے لوک، ساہی

باگھیاں: (مو) دیکھو باگھی جیہدی ایہہ جج اے

باگھیاں مارن، (محا) 1- آکڑ کے ٹرنا 2- بالاں دا خوش ہو کے

ہتھ پیر مارن، نچن تچن

باگی: (مفت) باغ دا، باغ دے متعلق

باگی: (مو) 1- خوش رہنا 2- باگھی پادنی، کچھاں و جادوئیاں 3- بچے دی

پنچی، پتی 4- واگ پھرن والا، واگی

باگیری: (لہند، مو) اک طرحاں دی راگنی

بال: (فا، مو) 1- خوشہ، جیہوں بالی دی آکھی دا اے 2- پرندیاں دے

پر یعنی ہانہواں جیہدے نال اوہ اڈ دے نیں

بال: (فصر) 'بالن' توں فعل امر، اک لا، روشن کر، جلا

بال (Ball): (انگ، مو) گیند، کھڈو

بال: (ہ، نڈ) 1- خط پڑھنا 2- ٹٹن دا اثر ظاہر ہونا 3- کدورت، رنج

4- رونکا، مو، زردواں، لُواں، وال 5- بالک، بچہ، نادان، بکی عمر دا

6- آسرا، سہارا 7- پر، پشیم، مُر 8- ہوا 9- پیار 10- تریڑ، لیک

11- کروٹلی

بال آون، (محا) 1- تریڑ آون، جوکن 2- کروٹل نکلن 3- وال

اُگن، مُرین

بال اُترن، (محا) والاں دا جھرن

بال اُکھاڑن، (محا) وال پٹن

بال اُکھرن، (محا) وال پٹے جاون

بال اُگن، (محا) وال آون، لُوں پھٹن

بال اوسٹھا، (مو) بچپن دی عمر، چھوٹی عمر، بال پنا

بال بال، (نم) ہر ہر وال، سرتوں پیر تائیں، سارے داسارا

بال بال بچ جاون / بال بال بچن، (محا) خطرے یا نقصان

کولوں مساں بچن

بال بال بچالون / بال بال بچاؤن، (محا) خطرے یا نقصان کولوں

بچالون

بال بال جکڑ جاون / بال بال جکڑ دیون، (محا) 1- مقروض کر

دیون 2- مصیبت وچ پادیون

بال بال جکڑن / بال بال جکڑیا جاون، (محا) 1- بُری طرحاں

قابو آ جاون 2- بہت زیادہ قرض وچ پھنس جانا

بال بال جکڑیا ہوون، (محا) 1- مصیبت وچ پھسیا ہوون، قابو

وچ آیا ہوون 2- بہت زیادہ مقروض ہونا

بال بال دشمن کرلون / بال بال دشمن کرن (محا) ساریاں

نوں ای دشمن بنالون، ہر اک نوں ویری بنالون

بال بال دشمن ہو جاون (ہوون)، (محا) 1- ساریاں دا دشمن

ہوون، ہر اک دا ویری ہوون 2- بھیڑے دن آون

بال بال گنہگار ہو جاون / بال بال گنہگار ہوون، (محا) بہت

زیادہ گنہگار ہوون

بال بال موتی پرو دین / بال بال موتی پروون، (محا)

سرتوں پیر تائیں جتنے نوں سجاون، بہت زیادہ سجاون

بال بال موتی پروئے جاون / بال بال موتی پڑ چن، (محا)

سرتوں پیر تائیں جتنے ج جاون، بہت زیادہ ج جاون

بال بچڑ، (نڈ) ٹمر والا، اولاد والا، نیانے، آل پروار، ٹمر ٹیر

بال سفید ہو جاؤں / بال سفید ہوؤں، (حما) 1- سردے وال
 چنے ہو جاؤں 2- ہڈیاں ہو جاؤں، سیانی عمر دا ہو جاؤں، سیانا
 ہوؤں
 بال سَنک جاؤں، (حما) دیکھو: بال سَنک
 بال سَکاون، (حما) نہاون گُروں والاں نوں خُشک کرن
 بال سَنک، (حما) گُٹے والاں دا سَنک جاؤں، نہاون گُروں والاں دا
 خُشک ہوؤں
 بال سہائی، (صفت) بال پنے دی عمر توں مدد کرن والا، مڈھ دا
 مددگار، بال پنے دا ساتھی
 بال صاف کر لوں، (حما) دیکھو: بال صاف کرن
 بال صاف کرن، (حما) دیکھو: بال مَنو اون
 بال گُبال، (مذ) صفت) بچہ وچ، مَنڈا کھنڈا، نا سمجھ، نادان
 بال کُتر لوں، (حما) 1- قینچی نال وال کُتر لوں، حجامت بنا لوں
 2- ٹو نا کرن
 بال کُتر واؤں، (حما) حجامت بناؤں، وال کنواؤں
 بال کُٹارا، (مذ) وال کُٹاں، اپاہیل
 بال کُڈھواؤں، (حما) حمل ڈگوانا
 بال کمانی، (مو) چھوٹی تے باریک جیہی کمانی، گھڑی دی اک
 کمانی داناں جیہدے پاروں گھڑی چلدی رہندی اے
 بال کھجڑی کر دیوں / بال کھجڑی کرن، (حما) چنے کالے وال
 کرن، گُجھ کالے تے کُجھ چنے وال کرن
 بال کھجڑی ہو جاؤں / بال کھجڑی ہوؤں، (حما) چنے کالے وال
 ہوؤں، گُجھ کالے کُجھ چنے وال ہوؤں
 بال کھلارن، (حما) 1- والاں نوں درہم برہم کرن 2- غم دا

اٹھار کرن
 بال کھلر پَن / بال کھلر جاؤں، (حما) دیکھو: بال کھلرن
 بال کھلرن، (حما) والاں دا بکھر جاؤں، وال درہم برہم ہو جاؤں
 بال گُند اون، (حما) والاں دی گُت بناؤں، مینڈھیاں بناؤں
 بال گُندھن، (حما) گُت بناؤں، مینڈھیاں بناؤں
 بال گوپال، (مذ) 1- چیلے، مُرید 2- بال بچے، نیانے، چھوٹے بچے
 بال گوپال پنکھوڑیوں پچھانے جاندے نیں، (اکھا) جدوں
 ایہہ دسنا ہووے کہ بچے ویاں خصلتاں عاداتاں دا چھوٹی عمر توں ہی
 پتا لگ جاند اے، اوہوں کہندے نیں
 بال گُمر، (مذ) بچیاں والی ضد، بال ہٹھ
 بال گھاتی، (مو، صفت) کچیاں نوں مارن والی، ڈانن
 بال لاونا، (حما) اوکھ وچ مدد دینا
 بال لیلیا، (مو) بچپن ویلے دی کھیڈ
 بال مَت، (مذ) بال بُدھ، کم سمجھی، نا تجربہ کاری
 بال مَن لوں / بال مَنن، (حما) وال صاف کرن، حجامت بناؤں
 بال مَنوا لوں / بال مَنواؤں، (حما) وال صاف کراؤں، وال
 کنواؤں، حجامت بناؤں
 بال موکے تے بَنھ لوں / بال موکے تے بَنھن، (حما) موکے
 نوں سَکاون لئی اُتے وال بَنھن
 بال ودھا لوں / بال ودھاؤں، (حما) وال لٹے ہون دیوں،
 جتاں رکھ لوں
 بال ودھن / بال ودھ جاؤں، (حما) والاں دا لٹا ہوؤں
 بال ودھوا، (مو، صفت) اوہ عورت جس دا شوہر چھوٹی عمر وچ مر
 گیا ہووے

بال توں باریک ہوون، (مخا) بہت پتلا تے باریک ہوون،
بہت مہین ہوون

بال جتی، (نڈ) بال برہم چاری

بال ٹخن، (مخا) 1- وال آگن، وال آون 2- پیچے دا پیدا ہونا

بال جنن، (نغم) بال نوں جنم دینا

بال جھاڑن، (مخا) 1- نہاون گمروں والاں نوں چھنڈن

2- کنگھی کرن نال والاں نوں کیرن

بال جھڑن، (مخا) والاں دا کسے سبب پاروں ڈگن لگ پون

بال چہ، (نڈ+مو) اک مرض جیہدے سبوں سر داڑھی یاں جسم

دے کسے دی تھاں والاں دیاں دھوڑیاں اڈ جاندیاں نیں، وال

خورا

بال چٹن، (مخا) موچنے نال وال چٹن

بال چٹواون، (مخا) موچنے نال وال پٹاون

بال چھڑ، (نڈ، مو) نئی گھاہ، بلائی، اک خوشبودار گھاہ جیہدے تے

یہی عاشق ہون پاروں لیٹ دی اے، ایہہ دوا دارو دے ڈھنگ

نال دی ور تیندی اے

بال خورہ، (نڈ) دیکھو: بال چہ

بال دا تیج تے ماں دا رنج، (اکھا) جدوں کوئی دوسرے دے

سہارے موجدیاں مارے اوودوں کہندے نیں

بال دا کبیل بناون، (مخا) گل دا گلان بناون، خواہ خواہ جھگڑن

نوں آون

بال دار، (صفت) 1- جیہدے جُتے تے پُتے سارے وال ہوون

2- تریڑ والا، جو کیا ہویا

بال دھواون، (مخا) کسے کولوں سر دے وال صاف کراون

بال دھوون، (مخا) 1- سر دے وال دھوون 2- نہاون

بال دی بھید بن جاون، (مخا) دیکھو: بال دی بھید بن

بال دی بھید بنا دیون، (مخا) دیکھو: بال دی بھید بناون

بال دی بھید بناون، (مخا) گل دا گلان بناون، وال دا کبیل

بناون، اِن دا کاں بناون

بال دی بھید بنن، (مخا) گل دا گلان بنن، اِن دا کاں بنن، بال

دا کبیل بنن

بال دی کھلن لاہون، (مخا) 1- نہوواں نالوں ماس دکھ کرن

2- بہت زیادہ ٹوہ لاون 3- بیتیاں باریکیاں وچ پون

بال ڈہن، (مخا) حمل ڈگنا

بال رکھ لئون، (مخا) دیکھو: بال رکھن

بال رکھن، (مخا) 1- والاں نوں ودھاون 2- نویں پیدا ہوئے بال

دی جھنڈ کراون گمروں اوہدے والاں نوں سانجھ رکھن، اک ہندوانہ

ریت اے جو مسلماناں وچ دی رائج اے

بال رنڈ پیا، (نڈ، صفت) چھوٹی عمرے ای بیوہ ہو جاون دی

حالت

بال رنڈ پین، (مو) چھوٹی عمر دی بیوہ

بال روم (Ball Room)، (انگ، نڈ) ناچ گھر، رل کے نچن

والی تھاں یاں محفل

بال سُھائی، (صفت) پچیاں درگا سُھا، پچیاں جیسے سُھا والا، سادہ

مزاج آدمی

بال سٹن، (مخا) حمل ڈیکنا

بال سٹواوتا، (مخا) 1- حمل ڈگوانا، بال کڈھانا، کچا کڈھوانا

2- بال جنن، بال نوں جنم دینا

بالپ: (نم) بچپن، بال پنا

بالنفصیل: (عر، نم) پورے دیوے نال، تفصیل نال، کھل کے

بالتن: (نم) دیکھو: بالپ

بالتا: (نم) بالی داکٹر

بالٹی: (مو) لوہے دا سُنڈے دار برتن، ڈول ورگا اک عام بھانڈا

جیہڑا اتوں بیٹا کھلتا تے پیٹھوں گھٹ چوڑا ہوندا اے، چھوٹا ڈول،

ڈوپٹی

بالجبر: (عر، نم) دھکڑ زوری، زبردستی، ظلم نال

بالچر: (مو) اک بیماری جس وچ سردے وال جھڑن لگ پیندے نیں

بالچھڑ: (نم) اک خشبودار دوا

بالچھی: (مو) بالچھا دی تصغیر 1- چھوٹا بُرش 2- سفیدی کرن والی

کچھی 3- سُر دے والاں دا بنیا بُرش جس نوں سنیا رے ورتدے

نیں

بالڑ: (نم) دیکھو: بالڑا

بالڑا: (نم) 1- بال، بچہ 2- نادان، نا سمجھ، نا تجربہ کار

بالڑی: (مو) بالڑا دی تصغیر 1- بچی، نیانی، چھوٹی عمر دی لڑکی 2- لہو،

انجان، نادان

بالڑے: (نم) بال دی وڑی شکل، بچہ، لڑکا، چھوہرا، مُنڈا

بالڑیاں: (مو) بالڑی دی جمع

بالش: (مو) 1- بالشت، زردا چوتھا حصہ 2- تکیہ، سرھانا

بالشت: (فا، مو) ہتھ دے انگوٹھے دی نوک توں چچی دی نوک تک دا

فاصلہ، اوہ لہان جیہڑی انگلیاں پوری طرحاں کھولن مگروں انگوٹھے

تے چچی دے وچکار ہوندی اے

باشتنی: (مو) بونی، بھٹکنی، چھوٹے قد دی، مدھری

باشتنیا: (نم) 1- اک قسم دا سپاٹا 2- مدھرا، گھٹ مٹھیا، بکے قد والا، دنگی:

’باشتنیا چا پیا سنگھ چوڑا، کل ناسیا رنگ دکھاندے نیں‘ (دا)

بالشویک / بالشویک (Bolshevik): (انگ، نم) 1- ایہہ ناں روس

دی 1917ء وچ قائم ہون والی سوشل ڈیموکریٹک پارٹی نوں دتا

گیا جیہڑی مضبوط تے طاقت وری 2- سوشل ڈیموکریٹک پارٹی دا

رُکن 3- انقلاب پسند، انتہا پسند، اشتراکی ذہن رکھن والا

بالغ: (عر، نم) صفت 1- سیانا، جوان 2- اوہ جوان جیہڑا اٹھاراں

سالاں توں اُتے ہووے 3- غور نال دیکھن والا، ہوشیار، تجربہ کار

بالغ نظر، (عر، صفت) 1- بڑی تیز نظر والا، گہری نظر والا، معاملے

نوں چنگی طرحاں جانن پچھانن والا، باریک بین 2- تجربہ کار،

سمجھدار

بالغ نظری، (مو) 1- گہری نظر، جانن پچھانن والی نظر، باریک

بینی 2- تجربہ کاری، سمجھداری

نابالغ، (نم) 1- نابالغی دی حالت 2- اٹھاراں سالاں توں گھٹ عمر

دا بندہ

بالضرور: (عر، نم) پک نال، یقیناً، لازمی طور تے سر پر

بالعموم: (عر، صفت) عام طور تے، عام کر کے، عموماً

بالفرض: (عر، نم) من لیا، فرض کیا، فرض کرو، دنگی: ’بعد فرض ہے

عرض بالفرض میری، غرض عرض چا کراں اظہار لیلی‘ (فضل)

بالک: (نم، صفت) بالک دی تصغیر 1- بچہ، بال 2- بے سمجھ، نادان، زنگا

مُنڈا

بالک بدھ، (مو) نادانی، بال پنا

بالک پنا، (نم) 1- بالین، بچپن 2- نادانی، بے سمجھی

بالک چوری، (مو) بچیاں دا اغواء

4- گندھ تیل یاں گندھیل ناں دا پودا جو خوشبو دار ہوندا اے
5- سری گورو نانک دیو جی دا بھگت بسکھ جواد ہناں نال سارے
سفران وچ رہیا 6- نادان 7- صاحب، مالک، آقا، اہلیت رکھن
والا، وگئی: 'اودہ نہ بالا بڈھا بھائی' (گر)

بالا: (صفت) والا، اُبالا، کالھا

بالا: (قا، مذ) 1- اُہ، اتانہ، اُتلاہتہ، اُتے 2- اُچا، وڈا 3- ہانہواں
دے زور نال سرتوں اتانہ کسے چیز نوں چکن دا عمل

بالا بالا، (نم) اُپوں اُپوں، اُتوں اُتوں، باہروں باہروں
بالا بھولا، (مذ، صفت) سدھا سادا، آلا بھولا، بھولا بھالا، ساد
مراد، شریف

بالا بھولا ہون، (محا) سداھا سادہ ہون، ساد مراد اہون
بالا پیر، (مذ) اک پیر داناں، حضرت میاں میر ہوراس دامشہور ناں
بالا خانہ، (قا، مذ) 1- گھر دی اُپری چھت تے بنائی بیٹھک، پُچارہ
2- کنجری دا اڈہ، کوشا

بالا سار، (مذ) بالا ہصار جیہڑا صوبہ خیبر پختونخوا وچ اک قلعہ دا
ناں

بالا کڈھ دیون / بالا کڈھ لون / بالا کڈھن، (محا) 1- کسے چیز
نوں سروں اتانہ چکن 2- طاقت دا مظاہرہ کرن 3- ہانہواں دے
زور نال کسے چیز نوں سروں کڈھ کے اتانہ لے جاو
بالا کڈھنا، (محا) مٹکرو وغیرہ نوں سرتوں اوپر تک چکنا
بالائی: (قامو، صفت) 1- اُپری، اُتے دی 2- دڈھ دی ملائی
بالائی آمدنی، (قامو) تنخواہ توں ہئیں آمدن، رشوت، وڈھی
بالائی آمدنی آون، (محا) رشوت ملن، وڈھی آون
بالائی خرچ، (مذ) وادھو خرچ، اُتلا خرچ، زائد خرچ

بال وریس، (مو) چھوٹی عمر، بچپن

بال ونگا نہ ہون، (محا) کوئی نقصان نہ ہون

بال ونگا ہون / بال ونگا ہو جاو، (محا) نقصان ہون

بال وواہ، (مذ) چھوٹی عمر وچ کیتا گیا دیاہ

بال بتیا، (مذ) بالاس دا قتل

بال ہٹھ، (مو) بچیاں والی ہند

جوڑا بال ماں دا جنجال، (محا) جوڑے بچے ماں لئی پالے اوکھے
ہوندے نیں

کال دی بڈھی نے نہ منگیا، بال دی بڈھی منگیا، (اکھا)
جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ماواں نوں بچیاں لئی بہت کجھ کرنا پیندا
اے اودوں کہندے نیں

بال ناتھ: (ہ، مذ) اک گرو داناں جیہڑا ذکر ہیر رانجھے دے قصے وچ
رانجھے دے جوگ لین دے سلسلے وچ آؤندا اے، وگئی: 'چوری
بھایاں تے بھر جائیاں توں بال ناتھ گسائیں دے چیلیا اے'
(مقبل)

بالآ خر: (عر، نم) انخیری، اخیر وچ، اوڈک

بالا تفاق: (عر، نم) اتفاق نال، رل مل کے، ایکے نال

بالا راوہ: (عر، نم) مرضی نال، جان بچھ کے، ارادے نال

بالاقلیہ: (عر، مذ) اپنے سارے اعزازاں نال، پورے ٹوہر نال

باللہ: (عر، نم) اللہ دی سونہ، خدا دی قسم

بالا: (مو) 1- گوی، منیار، زبانی 3- تیویں، پتی، بیوی

بالا: (مذ) 1- گن وچ پاوون دا اک زیور 2- اکثر اقبال ناں نوں مختصر

یاں لاڈ پیار نال بولیا جاندا اے 3- چھت نوں سہارا دین لئی

شہتیراں یاں کندھاں اُتے رکھیا گیا لکڑی دا چورس لٹا ٹکڑا

بالھے غصے وچ آ جاون / بالھے غصے وچ آون، (مخا) بہت
غصے وچ آون، غصے نال لال پیتلا ہون

بالی: (مو+ند) 1- مہیال براہمن دی اک ذات 2- ترن لئی بانہواں
بلا تا 3- کتاں دا اک گبن 4- چھوٹی عمر دی گوی، ایانی 5- کنک یاں
جوں دا ریشا

بالی عمر، (مو) چھوٹی عمر، کمسنی، لڑکپن دی عمر
بالے: (ہ، ند) 1- بالا دی جمع، کن وچ پاون دا زیور 2- جیویں: اودھ
اگ بالے

بالیدگی: (فا، مو، صفت) 1- ودھوتری، ودھاء 2- پودیاں دے ودھن
بھلن دی حالت، ودھن، جھن 3- خواہش، ولولہ
بالیں: (فا، ند) 1- سر بانہ، تکیہ 2- سراندھی، سر والا پاسا
بام: (فا، ند) چھت، کوٹھے دا اٹھلا حصہ

بام: (مو، صفت) 1- کھنہ، بیاں 2- راگ دی اک مدھم لے 3- فساد،
جھگڑالو 4- اک طرح دی ملھم جس نوں سرتے لپ کری دا
اے 5- سوانی، زنانی 6- دشمن، ویری 7- ناگ، سپ 8- اک قسم
دی سپ درگی مچھی

باما: (صفت) سوہنا، سوہنی عورت
بامارن: (مخا) پاگل کر دیون، جھنیاں کر دیون، مت مار دیون
باماریا ہویا: (ند) 1- پاگل، سوانی 2- وائی بادی داماریا ہویا
بامن / بامھن: (ند) دیکھو براہمن

بامنی / بامھنی: (مو) 1- بامن دی تانیٹ، بامنی 2- ڈنگراں دی اک
بیماری
بامنی لگنا، (مخا) 1- ڈنگراں دی پوچھ جھڑ جانی 2- اکھاں کچیاں ہو
جانیاں

بامھنیانی: (مو) بامن دی زنانی، بامنی
بامی: (صفت) بڑ چھا، ٹیڈھا

بان: (فا، لاحقہ) اسم دے اخیر تے آکے اسم فاعل بنا دیندا اے تے
راکھی کرن والے یاں بکرن تورن والے دے معنے دیندا اے
جیویں: گاڑی بان، بادبان، باغبان، دربان

بان: (عر، ند) 1- خوشبودار رکھ جیہو اعر وچ ہوندا اے 2- مُشک، بید
بان: (ہ، ند) 1- تیر 2- گھانا 3- آہر پاہر، جتن، کوشش، بھج نس 4- مُج
یاں سوتر وغیرہ دی رسی جہدے نال منجیاں اُن دے نیں، وان
5- گھوڑی سڑاندھ، اک وڈی قسم دا سٹا

بان پرست، (ند) ہندومت موجد چوہنہ آشرماں وچوں تیسرا
آشرم، جس وچ بن وچ جا کے رہنا دیا اے، ونگی: جیہناں بان
پرست قبول کیتا ہو رہے جانور جنگلی بار دے بے (دیا سنگھ عارف)
بان مارنا، (مخا) 1- تیر مارنا 2- کوشش کرنا

جے بان لاگے، تے روس لاگے، (اکھا) جدوں کسے دی اکھ
ونگاری جاندی اے اودھ جوش وچ آئی جاندا اے ایہہ دسنا ہووے
تاں کہندے نیں

ماں نے جے چندر بھان، چلھے اگ نہ جے بان، (اکھا)
جدوں کسے بچے نوں بد قسمت درساونا ہووے اودوں کہندے نیں
بان: (مو) عادت، سُکھا، وتیرہ

بان پون / بان پئے جاون، (مخا) بھیڑی عادت پون، ہلتر پون
بان چنا، (مخا) بھیڑی عادت پینا
بان کھاؤن، (مخا) کسر کھاؤن، نقصان اٹھاؤن
بان مارن / بان مار دیون، (مخا) 1- تیر مارن 2- ڈھیر بھج نس
کرن، بہت زیادہ جتن کرن

بالک گہو، (ند) پچیاں جیہی ضد، بال، ٹھہ

بالکا: (ند) 1- چھوٹا بچہ، بال 2- مُرید، بکلی عمر دا چیلہ، شاگرد، طالب علم

بالکا: (مو) 1- ہندی دی ریت 2- دھی، بیٹی، لڑکی

بالکل: (عر، نم) پورا پورا، سارا، نرا، اِن دن، پوری طرحاں، ہو، ہو،

سارے دا سارا

بالکناہیہ: (عر، نم) اشارے نال، سنیٹ نال

بالکسی: (مو) بالکا دی تانیٹ 1- چھوٹی بچی، بکلی عمر دی عروسی

2- چیلی 3- بالکے دی دوہٹی 4- چیلی، مُریدنی، شاگرد

بالم: (ند) 1- بال پنے دی حالت، دگی: 'بالم گئی مدھ نہ عمر ہوی،

مبار ہیں گی سدا یارے نی 2- پریم، پیارا 3- کلت، پتی، خاوند

4- خوبصورت، سوہنا

بالم چاول: (ند) چاول دی اک قسم

بالم کھیرا: (ہ، ند) برساتی کھیرا

یالمشافہ: (عر، نم) آہنے ساہنے، زورور، آپ مل کے

بالمقابل: (عر، نم) آہنے ساہنے، مقابلے تے

یالمقطع: (عر، نم) 1- بغیر بھاء کیجے 2- اکھا 3- کل قیمت 4- پن

چھان، کانٹ چھانٹ

بالمیک: (سن، ند) 1- اک مشہور رشی جیسے سنکرت زبان وچ رامائن

لکھی 2- ہندی زبان دا اک مشہور شاعر

بالمیکی: (ہ، ند، صفت) 1- ہندوؤاں دا اک فرقہ جیہدے بانی مہارشی

سوامی گرو بالمیک سن، ایس فرقے دے لوک عورتی پوجا نہیں

کردے تے اپنے مُردیاں نوں دفن کردے نیں 2- بالمیک دے

پیردار 3- چوڑا، بھگی، اچھوت

بالن: (مصدر) 1- اُبالن دی تخفیف..... جوش دیون 2- جلاون،

ساڑن، روشن کرن 3- گڑھاون، بیزار کرن، وچے وچ ساڑن

4- غصہ چڑھاون 5- زور لوان 6- (صفت) لکڑیاں جو بالن دے

کم آؤن، بالن دی کوئی دی شے، ایندھن، ناکارہ، وادھو شے

بالن پاون، (محا) 1- اگ جھوکھن، اگ بھکھاون 2- گل ودھاون

بالن جوگا، (ند) 1- سڑن جوگا، نکسا، مگروں لہنا 2- زنانیاں دا روزمرہ

بالنا: (نغم) 1- اگ وغیرہ جلاونا، جگاؤنا 2- تنگ کرنا، ستانا

پولا بالنا، (محا) 1- بُرا عمل کرنا، گناہ کرنا 2- کسے دے کردار تے

داغ لاونا

بالنگو: (فا، ند) اک قسم دے بی جیہناں نوں گرمی دُور کرن لئی بھین

کے پیندے نیں، اک دوائی داناں، بلنگو

بالو: (ہ، مو) 1- ریت، ریگ، موٹی ریت، بُھر بُھری ریت 2- اک

لوک کردار، ماہیا دی محبوبہ، معشوقہ، محبوبہ، اک لوک گیت 3- (نغم)

جلاؤ، اگ بالو

بالو: (ند) 1- ساڑن والا، اگ بالن والا، روشن کرن والا 2- لوہا ساڑو

3- ذمے داری سنبھالن والا 4- بھالو، رچھ 5- ڈراوا، ہسوا، بھنگو

بالو اسطہ: (عر، نم) ویلے نال، ذریعہ نال

بالیقین: (عر، نم) یقین نال، یقینا

بالو بُلا کا: (ند) نک دا اک گہنا، دگی: 'بالو بُلا کا دا چاؤ گد یا ظالما'

بالوچ: (ند) اک مشہور قوم، بلوچ

بالوشاہی: (مو) اک قسم دی منشیائی

بالہا: (صفت) پیارا، سوہنا

بالھو: (ند) بھالو، رچھ، بالو

بالھی: (ج، مو) ٹرن لکیاں بانہواں مارن دا ڈھنگ، ترن دا طریقہ

بالھے: (ند) بہت، بہت زیادہ، حدوں ودھ

پلاک ڈکٹری

(پہلی جلد)

ہونڈی ہووے 2- اُن اُپجاؤ، کُھر، شور (دھرتی) 3- (نڈ) اک پہاڑی
 زکھ دا ناں جیدے پھل دیاں گٹھلیاں ہندو نیاں دے گلے وچ
 پیاری توں محفوظ رکھن واسطے پاندے نیں
 ہانجھ پن، (نڈ) ہانجھ ہون دی حالت
 ہانجھا: (نڈ صفت) 1- وانجھا، محروم، سکھنا 2- (مو) ہانجھ عورت
 ہانجھو ہانجھوں: (حرف استثناء) ہانجھوں، بنا، بغیر
 ہانچا: (نڈ) 1- پڑھیا، طالب علم، قاری 2- گوڑ لاون والا 3- گوڑ،
 اندازہ
 ہانچن: (مصدر) 1- پڑھن، تلاوت کرن 2- آرزو، تمنا، خواہش،
 تانگہ 3- گوڑ لاون، اندازہ کرن
 ہانچنا: (نل) بچ جانا، بچنا
 ہانچھا: (نڈ) چاہ، آرزو، تمنا، خواہش، تانگہ
 ہانچھت: (صفت) چاہیا ہویا
 من ہانچھت، (صفت) دلوں چاہیا ہویا
 ہانچھنا: (فہم) چاہنا، چاہ کرنا، آرزو کرنا
 ہانڈ: (مو) قید، بندھن، ہانڈھ، تھہ، روک، ڈنکا
 ہانڈا: (نڈ) 1- بندہ، غلام، داس، نوکر، بندہ، خدمتگار 2- قیدی، ونگی:
 ”چپ یوسف تھیں کچھیا مالک، ہے ایہ شاید ہانڈا“ (گل) اوہ تیل
 جیہڑی زکھاں دے اُتے ہونڈی اے تے اوہیے پیتاں توں اپنی
 خوراک حاصل کر دی اے، اکاس تیل، امرتیل 3- فارغ، اُت نکلا،
 دیہلا، وانڈا 4- بے پرواہ 5- غیر شادی شدہ
 ہانڈا ہانچھو، (صفت) 1- بالکل فارغ، صاف، خالی 2- بالکل کھلا،
 بے پردہ 3- غیر شادی شدہ
 ہانڈو: (مو، صفت) زمین جو ہمیشہ وہی جاوے، واہنڈر

بانڈر: (نڈ) 1- بندر، اک جنور، اک مشہور جنگلی جنور، درختاں تے رہن
 والا اک مشہور جانور جو آدی نال ملدا اُجلدا اے 2- مجازاً.....
 شرارتی منڈا
 بانڈر آلا پھٹ تھیون، (حما) اوہ خرابی یاں نقص پیدا ہونا جیہڑا
 صحیح نہ ہو سکے
 بانڈر بھکی، (مو) دکھاوے دی بڑھک، نمائی گھری، جھوٹا موٹھا
 ڈراوا
 بانڈر دا پھوڑا، (نڈ) 1- اوہ پھوڑا جیہڑا دل ہوون دا ناں نہ لوے
 2- اوہ مصیبت جیہڑی سدا نال نال رہوے 3- اوہ کم جیہڑا کدی
 ملکن نوں نہ آوے
 بانڈر دی ٹوپی، (مو) اک تھاں نہ ٹکین والا، کتے تک کے نہ بہن
 والا، آوارہ
 بانڈر دی یاری، (مو) 1- بے اعتباری دوستی 2- بے اعتبارے تے
 بے دید بندے دی دوستی بارے کہندے نیں
 بانڈر کھا، (نڈ) پچیاں دی اک کھیڈ جس وچ اک کھا گڈ کے
 اوس کول جتیاں لاہ کے رکھیاں جاندیاں نیں تے اوس نال رتی
 یاں پگ بنھ لئی جاندی اے جس دا دوجا سرا میٹی دین والے دے
 ہتھ وچ ہوندا اے، اوہ دوجیاں پچیاں نوں جتیاں چکن توں روکدا
 ہے تے جس نوں اجیہا کردے پھڑلوے اوس سر میٹی آ جاندی اے
 بانڈر مٹوہاں، (نڈ) جس دامونہہ بانڈر ورگا ہووے
 بانڈر نال یاری کرن، (حما) بے اعتبارے تے بے دید بندے
 نال دوستی کرن، بے وقوفی کرن
 بانڈر وانگ نچاون، (حما) بُرا حال کرن، بہت زیادہ تنگ کرن
 بانڈر ونڈ، (مو) نیاں دے ناں تے کہتی گئی ونڈ جس وچ ونڈ کرن

نیکی کردیاں آدے ہان، تاں وی نہ چھڈیئے نیکی دی بان،
(اکھا) 1- جدوں نیک عمل کرن دی تلقین ہوئے اودوں کہندے
نیں 2- جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ آدی نوں نیکی دا پلّا کدی نہیں
چھڈنا چاہیدا ہوا دیں کرنا ای نقصان کیوں نہ چکنا پوے اودوں
کہندے نہیں

بانّا: (نم) بن وچ

بانّا: (سن، ند) 1- لباس، پہناوا، پہراوا 2- شکل صورت، رنگ ڈھنگ
3- سریر، جسم، دگی: جس بانے دامن کریں توں، سو بھی سنگ نہ جانا
(بلے شاہ) 4- کم، کاج، روزگار 5- صفت (گھٹ بھریا، ورلا ٹکا
(مکی وغیرہ دا بٹا) 6- عرض دے دھاگے 7- ریشی ڈورا 8- تانے
وچ اُتیا جان والا سوتر پٹا 9- تیر 10- بان، وان 11- بندوبست،
آہر، انتظام 12- جوان، بہادر، دلیر، سورا 13- اک قسم دا لوہے دا
ڈول 14- جنگل، ویرانہ، بیابان 15- گولا، داس 16- ساز و سامان،
بندوبست

بانّا بدل لون / بانّا بدلن، (حما) 1- لباس بدلن، کپڑے بدلن
2- بھیس دھارن، بہروپ بنان
بانّا بٹھ لون / بانّا بٹھن، (حما) 1- شرط لاؤن 2- تیار ہون
3- ذمہ لون

بانّا بٹھنا، (حما) 1- گھر اُسارن لئی بھ چیز دست تیار کر چھڈنا
2- دیاہ کرنا

بانّا تھیون، (حما) بٹکا بٹکاتے حیران رہ جاؤن

بانّا ت: (ہ، مو) اک قسم دا موٹا اونی کپڑا

بانّا تاتی: (صفت) بانّا ت دا بنیا ہویا، بانّا ت دے رنگ دا، بہت ہی لال
رنگ دا

باننّب: (ند) 1- سب، ناگ 2- بام مچی

باننّبر / باننّھر: (مو) رولا، شور، کھپ

باننّبر پاؤن / باننّبر پا دیون، (حما) 1- ایویں رولا پاؤن 2- کوڑے
بندے دا اُچی اُچی کھپ پاؤن

باننّبرن: (مصدر) ہاں ہاں کرن، شور کرن

باننّبرنا: (فل) وٹ کھانا، غصے وچ آدنا

باننّبریاں: (مو) دیکھو: ہاوریّاں

باننّبر: (ند) بھاننّبر، لانبو، شعلہ

باننّبرا: (ند) مینے بن کے ٹرن دی حالت، گوڈیاں تے ہتھاں دے
بھار ٹرن دی کیفیت

باننّبرے: (صفت) گوڈیاں تے ہتھاں دے بھار ٹرن دی حالت
یاں کیفیت، رینگنا، رڑھنا

باننّبرے پوون / باننّبرے ڈیون، (حما) بچے دا رڑھ رڑھ کے
ٹرنا، رڑھنا

باننّھ: (مو) چڑیل، ڈین، بھوتی

باننّھن: (ند) دیکھو: براہمن

باننّھنی: (مو) 1- دیمک دا گھر 2- سب دی کھڈ

باننّی: (مو) 1- سوراخ 2- سب دی کھڈ، سب دی رڑ 3- وری 4- چھوٹا

نیوب ویل، باننّی 5- سیونک (دیمک) دا گھر

بانٹ: (سن، مو) تقسیم، ونڈ

بانٹنا: (نم) ونڈنا

بانٹو: (صفت) 1- ونڈن والا 2- (ند) کچ دی وڈی گولی

باننّج: (مو) بنجر، ویران، اُجاڑ

باننّجھ: (ہ، مو، صفت) 1- باننّجھ عورت، اوہ عورت جس دے اولاد نہ

اے جیویں: سردار بانڈھی، بھلاں دی بانڈھی، بانڈھی عموماً چھوٹی
بستی نوں کہیا جاندا اے بھادیس بعد وچ ایہہ پھیل کے وڈا پنڈیاں
تھبہ بن جائے
بانڈھے: (نم) وانڈھے، پردیس وچ

بانڈھے جاو، (مخا) وانڈھے جاو، پردیس جاو، پردہنا بن
کے جاو

بانڈی: (مو) 1- ستاں والی ڈانگی، لاشی، سوئی 2- لڈی مجھ، گاں
3- مصیبت، اوکھ، بد نصیبی 4- بانے دی اک قسم، لباس
بانڑ: (ند) دیکھو: باندر

بانڑی: (مو) بندریا، باندری

بانڑ: (ج، ند) 1- تیر 2- آبر پاہر، جتن، کوشش، بھج نس

بانڑی: (پو، صفت) بانی، بنیاد رکھن والا، وڈا، سرپرست

بانس: (ند) 1- اک پتلا لتا گھاہ دی ذات دایوتا، جس داتنا گنڈھ دار

ہوندا اے اتے وچوں پولا ہوندا اے 2- ایس پودے دی لمی چھڑ،

مجازاً..... لتا بندہ، لٹو، 3- پیلیاں لئی سوائتن گز دانا پ

بانس پھوڑا بانس توڑ، (ند) بانساں دا کم کرن والی اک ذات

بانس تے تنگ دیون / بانس تے تنگن، (مخا) دیکھو: بانس

تے تنگنا

بانس تے تنگنا، (مخا) اوکھے کم وچ پھساون، اوکڑ وچ پھساون،

بدنام کرن

بانس تے چڑھ جاو / بانس تے چڑھن، (مخا) 1- بدنام

ہوون 2- سٹھنڈن، جوں، بھاراں تے بین 3- اوچھا پن دسن، کمیتگی

دکھاون

بانس تے چڑھ ونجن، (مخا) اکڑ جانا، مغرور ہو جانا

بانس چڑھیا، (مخا) بدنام ہونا

بانس دیون، (مخا) ڈکھ دیون، ستاون، پریشان کرن

بانس واڑی، (مو) بانساں دا جنگل، بانساں دی پیلی

نہ رہے گا بانس، نہ وجے گی بانسری، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ کسے جھگڑے دی اصل وجہ نکا دین نال کوئی جھگڑا ہی

نہیں رہندا، اوووں کہندے نیں

بانسا: (ہ، ند) 1- دوا وچ کم آون والی بوٹی 2- تلی، تالی، بانسری، اک

بوٹا جس دے پتے توں سرخ رنگ نکلا اے جیہڑے دوا دے کم

آوندے نیں

بانساں کوں بھاہ لاوون: (مخا) بلدی تے تیل پانا

بانسری: (مو) دیکھو: بنسری

بانسی: (مو) 1- خزا 2- ڈولی نوں سہارا دین والا بانس

بانک: (لہند، مو) 1- چاندی دا اک گہنا جس نوں عورتاں پیراں وچ

پاؤندیاں نیں، پازیب 2- ہتھان دا اک گہنا، گوکھڑو 3- لکڑی دی

مٹھری 4- اک طرحاں دا چھڑی دا جمور ورگا آلہ جس وچ چیزاں

نوں گس کے لوہار یاں ترکھان رگڑائی یاں کٹائی وغیرہ کردے

نیں، گول شے، ٹکجہ 5- ٹیڈھ، ونگ 6- تیل یاں گھیو پاون لئی بنیا

چم دا ٹکپا 7- سجاوٹ، سنگار

بانک پٹا، (ند) لکڑے بنے مٹھریاں نال کھیڑی جان والی کھیڑ

بانک پن، (ند) 1- ٹیڑھا پن، ٹیڈھ 2- شوقینی، شوخی، خمرہ

3- گستاخی، سرکشی، بغاوت 4- دھوکے بازی

بانک پن دکھاون، (مخا) شوخی کرن، شوقینی کرن

بانک پٹنا، (ند) 1- دھوکے بازی، بد معاشی 2- شوقین، بانکا پن

بانکا: (ند، صفت) 1- خوش لباس، بن ٹھن کے رہن والا 2- سوہنا، پھیل

(پہلی جلد)

پلاک ڈکھنری

والا ہی سبھ گُجھ ہڑپ کر جاوے

باندرال نوں بنات دیاں ٹوپیاں: (اکھا) جدوں کوئی بندہ کسے
چنگی چیز دی قدر نہ جانے اودوں کہندے نیں

باندری: (مو) باندری تانیٹ، باندری مادہ، باندرنی

کھان پین نوں باندری، ڈنڈے کھان نوں یرچھ، (اکھا)
جدوں محنت تال کوئی ہو کرے تے فائدہ کوئی ہو اٹھاوے اودوں
کہندے نیں

بانڈھ: (مو) دیکھو: ہانھ

بانڈھ بھننا، (محا) دیکھو: ہانھ بھننا

بانڈھا: (ند) بندھن، وگئی: دیو مسج ہووے جس ویلے گھل وچن سبھ
بانڈھے (سیف)

بانڈھاں: (مو) 1- شرطان 2- بندشاں، روکاں

بانڈھنا: (فعم) دیکھو: بھنا

بانڈھنو: (ند) دیکھو: ہانھو

بانڈھو: (ند) 1- ساک، سمبندھی، رشتے دار، انگ ساک 2- بڑ،
دوست، بھائی بند، وگئی: ست میت بانڈھو پیت شے میت بھول
بھولن ہاریا

بانڈھواں: (صفت) دیکھو: بھواں

بانڈھی: (صفت) بھیا ہو یا، ہانھا، قیدی

بانڈھی وان، (صفت) بندی وان، قیدی

بانڈی: (مو، صفت) باندا دی تانیٹ 1- فارغ، ویلھی، خالی 2- غیر
شادی شدہ 3- گولی، داسی، کنیز، نوکرانی

بانڈے: (ند) باندا دی جمع 1- فارغ، ویلھے 2- خالی، سکھنے 3- نوکر
غلام، قیدی، 3- باہر وار

بانڈ یار / بانڈ یاری: (مو) فرصت، ویلھ

بانڈیاں: (مو) بانڈی دی جمع

بانڈ: (ند) 1- گھانا، نقصان 2- سرا، اخیر 3- (مو) ونڈ، تقسیم، ونڈن داکم

بانڈ (Bond): (انگ، ند) 1- اک قسم دا اقرار نامہ 2- اک طرحاں

دی دستاویز جس وچ لکھی رقم نوں خاص قانون دے تحت مقرر کیجے

گئے سے دے اندر ادا کر دین لئی اقرار ہوندا اے، ایہہ اکثر حکومتاں

ونوں چالو ہوندا اے

بانڈا: (ند، صفت) ونگیاں شاں یاں باہاں والا، مٹیا، وگئی ٹیڈھی نور والا

بانڈکی: (مو، صفت) لوگر بھر کے بنائی ہوئی صدری، پھوٹی، واسن،
جیکٹ

بانڈہ: (ند) ہزارہ ڈویژن دے ضلع ایبٹ آباد تے ضلع مانسہرہ وچ کئی

اک پنڈاں دے تال دے تال سابقے یاں لاحقے دے طور تے

ایہہ لفظ لایا جاندا اے جیویں: بانڈہ خیر علی خان، بانڈہ صاحب

خان، بانڈہ بیر خان، بعض ویلے کسے رُکھ یاں رُکھاں دے تال

تون دی مشہور ہوندا اے، جتھے ایس قسم دے رُکھ بہتے ہوندا مثلاً:

بانڈہ بٹنگ، بانڈہ سنجلیاں، بانڈہ پھگواڑیاں وغیرہ وغیرہ

بانڈھ: (مو) وانڈھ، پردیس

بانڈھا: (ند) دیکھو: ہانڈھ

بانڈھلا: (ند، صفت) 1- وانڈھلا، پردیسی، غیر ملکی اجنبی 2- وانڈھے

والا، پردیس دا

بانڈھن: (مصدر) وڈھن، کٹن، ٹونے کرن

بانڈھنا: (فعم) وڈھنا، کٹنا، بٹنا

بانڈھی: (مو) مال مویشی رکھن دا کچا کمرہ یاں مکان، پنڈاں وچ گُجھ

بستیاں دے تال دے طور تے ایہہ لفظ لایا جاندا

پلاک ڈکھتری

(پہلی جلد)

3- بے وقوف، مورکھ، احمق

بانگرواہ: (لہند، مو) سُنجھا، ویران

بانگروں: (حرف تشبیہ) وانگروں، وانگوں، طرحاں

بانگرو: (صفت) بانگ دین والا، مؤذن، بانگا

بانگروا: (ند) 1- چھوٹے پھل دی اک قسم دی بنا دندیاں توں داتری،

جس نال ملھے (موہلے) وغیرہ وڈھے جانے نیں 2- گھوہ

وچوں گادھ کنڈھن لئی ورے جان والے رستے دے پٹھلے سرے تے

لگی دوسا تھی جو بک داکم دیندی ہے

بانگروو: (صفت) بے وقوف، بے وسبا، بے سلیقہ

بانگروی: (مو) بانگروا دی تصغیر اے، بانگ توں تصغیر، بال دے کن وچ

وٹی گئی بانگ

بانگی: (مو) کزنگری

بانگن / بانگنا: (مصدر) گڈے وغیرہ دے پیسے نوں گریس وغیرہ دینا

بانگو: (ند، صفت) دیکھو: بانگا

بانگوں: (حرف تشبیہ) دیکھو: بانگروں

بانگی: (ہ، مو) 1- نمونہ، وگی 2- چاشنی

بانگی: (ند، صفت) 1- اذان دین والا، بانگ دین والا 2- مُرغے نوں

اذان دین دی نسبت نال بانگی وی آکھدے نیں 3- کھیڈن والا

چھوٹا لاٹو

بانگی دیون، (حما) نمونہ دیون، مثال دیون

بانگی لاٹو، (ند) آواز کنڈھن والا لاٹو، بیجا گھنن والا لاٹو، چنگا لاٹو،

وڈا لاٹو

بانگی دکھاو، (حما) دنگی دکھاو، نمونہ دکھاو

بانگی دیکھن، (حما) دنگی دیکھن، نمونہ دیکھن

بانگیاری: (مو، صفت) 1- پھڑیاں وچن والی 2- اک کیزی جس

دے چھوہن نال خارش لگ جاندی اے

بانماں: (پوا، صفت) دیکھو: بانواں

بانمیں: (صفت) دیکھو: بانوے

بانن: (مصدر) بچھن

باننوں: (ند) 1- انتظام، بندوبست 2- کپڑے نوں لہریا رنگن توں

پہلوں بنن دی حالت 3- لپیٹے ہوئے رستے نوں بنن لئی وٹی گئی

چھوٹی رسی

باننوں بننا، (حما) پتکا پر بندھ کرنا، کوئی منصوبہ بنانا

بانو: (فا، مو) 1- بی بی، سنگھریانی، عزت دار عورت 2- زنانیاں نوں

مخاطب کرن لئی لفظ

بانو بازار، (ند) انارکلی لاہور وچ عورتاں دی لوڑ دیاں شیواں دا اک

ذیلی بازار

بانوا: (صفت) 1- سجا، سڈھا 2- فُریا ہویا 3- اکانوے توں مکرلا

ترانوے توں پہلا

بانواں: (صفت) بانوے دی کتنی پوری کرن والا، 92 واں

بانورا: (صفت) بادرا، جھلا، پاگل

بانوراپن، (ند) دیکھو: بادراپن

بانورا ہو جاو، (حما) دیکھو: بانوریا ہون

بانورا ہون، (حما) گھبرایا ہویا ہون، بوٹلیا ہویا ہون

بانوریا / بادورا: (صفت) گھبرایا ہویا، بوٹریا، پریشان، بدحواس،

پاگل

بانولا: (ند، صفت) پاگل، دیوانہ، جھلا، کھلا، مورکھ

بانولی: (مو، صفت) جھلی، کھلی، دیوانی، بے وقوف

بانگیاں: (مو، صفت) بانگی دی جمع

بانگ: (قا، مو) 1- اواز، سہ 2- اوہ اُچی سہ جو کہ نماز دا ویلا دس
لئی مٹاں مسیت وچوں لاوند اہے، اذان 3- کُکُ دے بولن دی
اواز 4- لے بانس تے لگی داتری دی شکل دی ہنا دندیاں توں مُدی
ہوئی لوہے دی پتری جو کہ درختاں نوں چھاگن دے کم آوندی ہے
بانگ دیون، (حا) 1- اذان دیون 2- اواز دیون 3- کُکُ دا بولن
بانگ ڈیون، (حا) اعلان کرنا، علم وچ لیا

بانگ کرن / بانگ مارن (حا) آواز دیون، سد مارن
بانگ ویلا، (ند) کُکُ بولن دا سما جو لگ بھگ فجر ویلے دا ہوند اے
بانگا: (ند) 1- بانگ دین والا، مؤذن 2- وڈا لاٹو 3- پنجاب دی اک
ذات، رتی دے سرے تے بنی ہوئی مٹکے ورگی گنڈھ 4- کپاہ دا
پودا، کپاہ دا کھیت، کپاہ

بانگا کُکُ، (ند) جوان کُکُ، بانگ دیون والا، کُکُ

بانگال: (مو) بانگ دی جمع

بانگال آکھن، (حا) نکلیاں اڈیکنا، نکلیاں ہونا

بانگال ڈیون، (حا) 1- مصیبت ویلے اذاناں دیون 2- دوجیاں

دی بُریائی کر دیاں پھرن

بانگر: (ند) 1- مشرقی پنجاب وچ کیتھن تے جیند دے آس پاس دا

علاقہ 2- اوہ دھرتی جس دی واہی صرف بارش دے آسرے ہوندی

ہے 3- سخت، خنجر، دھرتی 4- اوہ اُچی دھرتی جتھے ہڑھ دا پانی مار نہ کر

سکے 5- (حرف تشبیہ) واگر، طرحاں

بانگرا: (ند) جگت، سنار

بانگری / بانگریانی: (مو، صفت) بانگر دے علاقے دی جم پل عورت

بانگرو: (صفت) 1- بانگر دا وسنیک 2- بانگر دے علاقے دی بولی

چھیلا، البیلا 3- خودما، لچا، شوہدا 4- ٹیڑھا، ونگا

بانگاہن، (حا) 1- شوخا ہن، شوقین ہن 2- شوہدا ہن

بانگاپن، (ند) چھیل چھیلاپن، شوخاپن، لنگاپن

بانگا ہون، (حا) 1- شوخا ہون، شوقین ہون 2- شوہدا ہون

بانگپن: (ند) دیکھو: بانگ پنا

بانگوا: (ند) دیکھو: بانگا

بانگری: (مو) بانگی دی تغیر 2- ڈنگی مھری

بانگی: (مو، صفت) بانگا دی تانیٹ 1- بن ٹھن کے رہن والی 2- من

مونی، چھیل چھیلی 3- کھجری 4- نیڑھی، ونگی 5- شوخی، شوقین گدی

بانگی آواز، (مو) دل نوں چنگی لگن والی آواز، سُریلی آواز، من

مونی تان

بانگی آواز والا، (ند) سُریلی تے من کھجویں آواز والا

بانگی آواز ہون، (حا) سُریلی آواز ہون، من مونی آواز

ہون

بانگی ادا، (مو) دل نوں موہ لین والی ادا

بانگی ادا والا، (ند) من کھجویں ادا والا، سوئی ادا والا

بانگی ٹور، (مو) دیکھو: بانگی چال

بانگی ٹور ٹرن، (مو) دیکھو: بانگی چال چلن

بانگی چال، (مو) منک منک چلن دی عادت، پیاری چال

بانگی چال چلن، (حا) منک منک کے چلن، پیاری چال ٹرن

بانگی تار، (مو) دیکھو: بانگی

بانگے: (ند، صفت) بانگا دی جمع

بانگے دھاڑے، (حا) مندے دن، بونگے دن، بھیڑے دن

بانگیار: (ند) 1- خوش پوشی، خوش لباسی 2- چھیلاپن، بانگپن

بانہ بازو، (صفت) 1- سہارا، مددگار 2- بچن بلی، بھرا، پُتر
بانہ بُئی، (مو) اوہ زنانی جیہدیاں بانہواں پُڑیاں تے گھنیاں
توں خالی ہون

بانہ بدھیا، (ند) بانھا، دست بستہ، نوکر، ملازم

بانہ بل، (ند) 1- بانہ دی طاقت، زور بازو 2- مدد، حمایت،
ساتھ 3- حمایتی، ساتھی، مددگار

بانہ بن جاو، (حما) 1- سہارا بن جاو 2- مدد کرن دے قابل
ہو جاو

بانہ بننا/ بانہ بنن، (حما) مدد کرن دے قابل ہونا

بانہ بندھ دیو، (حما) 1- ٹٹی ہوئی بانہ نوں جوڑن
2- قابو کرن 3- روک دیون، منع کرن

بانہ بھج جاو، (حما) 1- بازو ٹٹن 2- بھرا دامر جاو
3- سگی دا بچا ہون

بانہ بھجنا، (حما) کسے بھریاں بچن متر دامر جانا

بانہ بھن دیو، (حما) 1- بانہ توڑ دیون 2- سہارا کھوہ لون
3- قابو کرن

بانہ بھن لون، (حما) بانہ ٹوالون، بازو بھن لون

بانہ بھنی ونجن، (حما) سہارا ٹٹنا

بانہ بھتیا، (ند، صفت) 1- بانہ بھتی والا 2- کم چور، نکتا، ہڈ آرام

بانہ بھنیجی، (حما) سہارا جاندا رہنا

بانہ بلی، (صفت) جوئی دار، ساتھی، مددگار، معاون، بچن، بلی

بانہ بلی بن جاو، (حما) 1- بانہ بلی بنن، (حما) ساتھی بنن، مددگار
بنن، گُوڑھا دوست بن جاو

بانہ بلی ہون، (حما) پکا مددگار ہون، گُوڑھا دوست ہون

بانہ پوڑن، (حما) دینی پھرن، بانہ پھرن

بانہ پھدن، (حما) سہارا دینا

بانہ پھدنا، (حما) آسرا دینا، سہارا دینا، وگئی: 'وسیر دی تے بانہ
بیلیاں پھد لئی اے' (باڈھو)

بانہ پھڑ لون، (حما) 1- آسرا کرن، سہارا دیون، مدد کرن
2- ساتھ دیون 3- پناہ دیون 4- دینی پھرن، زور آزمائی کرن،
بانہ پوڑن 5- روکن، ٹوکن

بانہ پھڑنا، (حما) 1- آسرا دینا، شرن دج لینا، پناہ دینا 2- دینی
پھڑنا

بانہ پھڑنی، (مو) دینی پھرن دی کھید

بانہ پھڑوانا، (حما) ذمے داری سونپنا، سپرد داری کرنا

بانہ پھڑی دی لاج رکھن، (حما) دوستی دا لحاظ رکھن، پلنا
بھادون، ساتھ دیون

بانہ پھساون، (حما) 1- بے جا مداخلت کرن، خواہ مخواہ مصیبت

سمیڑن 2- سہارا دین لئی ہتھ ودھاؤن

بانہ ٹٹ جاو، (حما) 1- بانہ ٹٹن، (حما) بھریاں بچن متر دامر جانا

بانہ ٹٹنی، (حما) دیکھو: بانہ ٹٹن

بانہ دکھانا، (حما) حکیم وغیرہ توں روگ دی جانکاری لئی نبض دی
پڑتال کروانا

بانہ دھوڑنی، (حما) دینی پھڑنا

بانہ دینا، (حما) 1- آسرا دینا، سہارا دینا 2- دکھ دینا، مصیبت

دج پادنا

بانہ ڈک لون، (حما) 1- مقابلے وچ بانہ نہ

جھڈان دیون، دینی پھرن وچ جھن 2- روک دیون، ہلک دیون

بانوئی: (مو) دیکھو: پادنی، جو صبح اے

بانوے: (عدد) بے جمع دو، اٹھ گھنٹہ سو، 92

بانویں لبانویں: (عدد) بے جمع دو، 92

بانہاں: (مو) بانہہ دی جمع، دوویں بازو

بانہاں آکرنا، (حما) کسے ٹوں ملن لئی بے چین ہونا

بانہاں اُلا رنا، (حما) خوشی دا اظہار کرنا

بانہاں بدھا، (صفت) زخمی، مجبور، بے بس

بانہاں بچ کے گل نوں ہی آؤندیاں نیں، (اکھا) جدوں ایہہ

دستا ہووے کہ مصیبت ویلے اپنے امی کم آؤندے نیں، اودوں

کہندے ہن

بانہاں پسار ملنا، (حما) بڑے پیار نال ملنا، بہت پیار دا اظہار کرنا

بانہاں ٹک ٹک کھانا، (حما) بہت ای رنج تے بے وی دی

حالت وچ ہونا، وگتی: 'رون باہاں ٹک ٹک کھاون، کر کر مندا حیلہ'

(سیف)

بانہاں چا کے دُہائی دینا، (حما) اُتھی رولا پادنا، وگتی: 'پاساں

چنڈواں مول نہ پیر پٹھمی، باہیں چا کے دیاں دُہائیاں میں'

(محمد بوٹا)

بانہاں چڑھاونا، (حما) لڑن لئی تیار ہونا

بانہاں گجھن / بانہاں گجھنا، (حما) جنگ یاں لڑائی تے راضی ہونا

بانہاں گنجی رکھنا، (حما) 1- کسے کم نوں کرن لئی ہر ویلے تیار

رہنا 2- لڑائی لئی تیار رہنا

بانہاں کھڑیاں کر کے رونا، (حما) ڈھاہیں مار کے رونا

بانہاں کھلیاں کر کے رونا، (حما) ڈھاہیں مار مار رونا، وگتی:

'روندی بی بی قاطمہ کر کے بانہہ کھلی' (شرجیت سنگھ)

بانہاں لکاؤندے آؤنا، (حما) خالی ہتھ آؤنا

بانہاں لسیاں ہونا، (حما) دُور دُور تیک پہنچ ہونا، پہنچ والا ہونا

بانہاں مارنا، (حما) ہتھ پیر مارنا، کوشش کرنا

بانہاں مضبوط ہونیاں، (حما) 1- پچھلے رشتے داراں دا مضبوط

ہونا 2- دھڑا بھارا ہونا

بانہاں والا، (صفت) بہت زیادہ کچے سمبندھاں والا، بھراواں والا

بانہاں وڈھ وڈھ کھانا، (حما) کچیاں وڈھنا

چکیں بانہاں کپنا، (حما) بہت غصے وچ آؤنا، تھلداونا

کھان پین نوں ڈھائی غنیاں، کم کرن نوں بانہواں بھنیاں،

(اکھا) جدوں کوئی کھان پین نوں تاں بہت شیر ہووے تے کم

کرن ویلے کئی کتر اوے اودوں کہندے نیں

لسیاں بانہاں ہونا، (حما) بہت زیادہ رُسخ والا ہونا

بانہد: (پو، مو) فرصت، فراغت، ویہل

بانہواں: (مو) دیکھو: بانہواں

بانہواں ٹٹکنا، (حما) لڑن لئی یاں کم کرن لئی تیار ہونا

بانہہ: (مو) 1- ہتھ توں لے کے موڈھیاں تیک سریر دا انگ، ہازو

2- قمیض کوٹ وغیرہ کپڑیاں دا ادھ حصہ جس وچ بانہہ پائی جاندی

ہے 3- معادن، مددگار، بھرا، ساک سمبندگی 5- باہی (نچی)

6- ساک، ناتا، منگنی 7- کھلے دے کوٹ دا ساہنسا پاسا 8- گومائی

یاں وٹے یاں پیسے لین کارن کسے عورت تے حق رکھن دی حالت

بانہہ اُتھی کرن، (حما) 1- مدد منگن لئی اشارہ کرن 2- مدد دیون لئی

اشارہ کرن 3- روکن لئی اشارہ کرن 4- عزت ودھا دین

بانہہ اُتھی ہودن، (حما) 1- طاقت ور ہودن 2- نامی گرامی ہودن،

مشہور ہودن 3- سخی ہودن

کرنا، دینی

بانہنے: (ند) دیکھو: بانہنا

بانہو: (صفت) 1- شرط لاون والا 2- ضامن

بانہواں: (فا) دیکھو: بانہواں

بانہی: (مو) بانہا دی تانیٹ، باندی، نوکرانی، خادمہ، لونڈی

بانہیں: (مو) 1- باندی، نوکرانی، خادمہ، لونڈی 2- تھ نال بنایا گیا

ہو یا 3- تاجاز تعلق رکھن والی عورت

بانی: (مو) 1- بچن، گل بات 2- پد کھاں یاں سنتاں دے جملے، سکھ

گورو صاحبان دے مصرعے جو سری گرد گرنتھ صاحب وچ درج نیں

3- عادت، سکھا، وگئی، 'پر درب ہرنی کی بانی' (پر بھا، بنی)

4- رنگ، رنگت 5- قسم، بھانت 6- گولی، داسی

بانی پڑھا دیوں / بانی پڑھاوون، (مخا) سکھاوون، اُکساوون،

گرا ہے پاوون

بانی پڑھاوونا، (مخا) سکھاوونا، اُکساوونا، اُکساونا، وگئی: 'سن شیطان

اوہناں دے تائیں بانی ایہہ پڑھاوے'

بھگت بانی، (مو) بھگتاں دی اُچارن کیتی اوہ بانی جو سری گورو

گرنتھ صاحب وچ ہے

گور بانی، (مو) سری گورو صاحبان دے جملے جو سری گورو گرنتھ

صاحب وچ نیں

بانی: (ند) رچنا، بناوٹ

بانی: (عر، صفت) بنیاد رکھن والا، آگو، موڈھی، اُسر یا

بانی کھٹ / بانہنی کھٹ: (مو) 1- بان، منج دی بنی ہوئی منجی

2- بسترے وغیرہ توں بغیر منجی

بانے: (ند) 1- جل، پانی 2- بانا دی جمع 3- وراٹے، بیابان 4- ریت،

رسم

بانیا / بانیاں: (ند) 1- بانیا، پار کرن والی ہندوواں دی اک ذات

تے ایس ذات دا آدی 2- اناج دا پار کرن والا

بانیاں: (ند) بانی دی جمع، کلام

بانیاں پاوون، (مخا) کہانیاں سناوون، نال منول کرن

بانیاں پڑھاوون، (مخا) چالاں سکھاوون، ڈھائے پڑھاوون

بانیاں پڑھن، (مخا) چالاں سکھن، ڈھائے پڑھن

بانیاں پون، (مخا) نال منول ہووون، کہانیاں پون

بانیاں سناوون، (مخا) دیکھو: بانیاں پاوون

بانیاں سنن، (مخا) دیکھو: بانیاں پون

باں: (مو) 1- اوہ کٹھہ جس وچ پانی تک پہنچن لئی اتاں یاں پتھر

دیاں پوڑھیاں بنیاں ہووون، باؤلی 2- بنیاد، نیبہ 3- عقل، من،

ہوش، حواس 4- حوصلہ 5- بلا، مصیبت 6- (ند) اک قسم دا ملتا جوتلا

اُچا ہوندا ہے

باں باں، (صوت، مو) 1- گاں دچھے دے بولن دی آواز

2- رولا، شور، کھپ

باں باں کر دیون / باں باں کرن، (مخا) 1- رولا پاوون، کھپ

کرن 2- لوکاں لٹے اپنا بھیت دسدے پھرن 3- ٹیس ٹیس کرن

4- ڈھائی دیوں، روندیاں پھرن

باں باں کرنا، (مخا) 1- لوکاں لٹے اپنا بھید دسدے پھرن 2- رولا

پاونا، بہت بولنا، ٹیس ٹیس کرنا، کسے دے رویے تے طنز یاں حقارت

بولدے نیں کہ فلاں باں باں کر دا اے 3- کسے جگہ یاں مکان

دے غیر آباد ہووون دی وجہ توں خوفناک ہونا بھائیں بھائیں کرنا،

بہت اسی خاموشی دی کیفیت

بانہ ڈے ڈیون، (حما) ایسی تھی کرنا، سخت مزادینا

بانہہ سر تے دھرن، (حما) باگھا اڈن، روون، باں باں کرن

بانہہ سر تے رکھ لوں / بانہہ سر تے رکھن / بانہہ سر تے

دھر لوں، (حما) دیکھو: بانہہ سر تے دھرن

بانہہ سر اندھی کر کے سوون، (حما) بے فکری نال سوون

بانہہ کھڑی کرنا، (حما) کسے دے حق وچ رائے دینا

بانہہ گہنا، (حما) بانہہ پھڑنا

بانہہ لڈاونا، (حما) 1- بانہہ ہلا کے چلنا 2- بے فکری نال، کسے

کیفیت وچ مست ہو کے چلنا

بانہہ مروڈ دیون / بانہہ مروڈن، (حما) 1- مجبور کرن، اصرار

کرن 2- بانہہ نوں چکڑن

بانہہ نہ چھڈن، (حما) ساتھ نہ چھڈن، توڑ بھادون، دفا کرن،

پورا ساتھ کرن

بانہہ نہ چھڈنا، (حما) توڑ بھادنا، پورا انگ بھادنا

بانہہ والا، (صفت) بہت اثر رسوخ والا تے بہت بھائی بنداں والا

بانہہ ودھاونا / بانہہ ودھاؤن، (حما) مدد کرن، تعاون کرن،

سہارا دیون

بانہہ وڈھن، (حما) 1- مدد لئی تھ وڈھن 2- واقفیت بُنی ہوون

اسان جڈے کھاریاں لئی رب جڈی بانہہ چاہیدی ہے، (اکھا)

جدوں کسے وڈے کم لئی بہت وڈے جتن تے قابلیت دی لوڑ دنی

ہووے اودوں کہندے نیں

اُتر بانہہ سٹلکھنی پچھوں پچھی سکھنی، (اکھا) جدوں کوئی پھوکا دکھاوا

کرے اودوں کہندے نیں

تتھی بانہہ، (ند) پکا مددگار، سچا ساتھی

گھج بانہہ پھڑنا، (حما) 1- پتا ڈھکنا، پتا لادنا 2- چھلنا

دیلنے بانہہ آونا، (حما) بہت وڈی مصیبت وچ پھنسا

بانہیں: (مو) پلنگ دے تے کھتے پاسے دا حصہ

بانہ: (ہ، مو) 1- بانہہ 2- مددگار، رفیق، بھائی 3- سہارا 4- آستین، کہنی

توں بانہہ تک دا جسم دا حصہ 5- بندھن 6- ننھ 7- بانھو

بانہہ بنھن، (حما) 1- شرط لادون 2- ذمہ لوں، وعدہ کرن 3- روک دیون

بانہہ بنھنا، (حما) 1- کسے کم دا منڈھ بنھنا 2- کسے مقرر بھاء تے

کوئی چیز لگا تار لین دا اقرار کرنا

بانہہ بھجنا، (حما) 1- بانہہ داٹنا 2- بھائی یاں کسے رفیق و مددگار دا

مر جانا

بانہہ دینا، (حما) کسے دی مدد کرنا، سہارا دینا

بانہہ کرن، (حما) وعدہ کرن، قول دیون

بانھا: (لاحقہ) بنھن والے دے معنیوں وچ لاحقے وجوں ورتیا جان

والا لفظ، جیویں: کنگھی بانھا، کوچ بانھا وغیرہ

بانھا / بانھناں: (ند) 1- نوکر، خدمتگار، غلام، کاما 2- قیدی

بانھن: (ند) 1- انتظام، بندوبست 2- کپڑے نوں ہریا رنگن توں

پہلاں بنھن دا عمل 3- لپیٹے ہوئے رے نوں بنھن لئی ورتی گئی

چھوٹی رتی

بانھنا: (فعم) 1- پانا، کوئی شے کسے شے وچ پانا، داخل کرنا، کسے

بھانڈے وچ پانا 2- کھیت وچ ہل دا ہنا 3- گلیاتی لچھ دے

مطابق: دسنا، بیان کرنا

بانھنو بنھنا: (حما) 1- پکا پر بندھ کرنا 2- منصوبہ بناونا 3- مکتوب چھپنا

بانھنی: (مو) 1- پاؤنی، واڑنی 2- کوئی شے کسے دوجی شے یاں

بھانڈے وچ پاؤنی، پیلیاں وچ ہل چلانی، ختم ریزی کرنا 3- بیان

پلاک ڈکھری

(پہلی جلد)

تھلی 2- دیوانی، عشق کرن والی، شیدائی، فدا 3- قربان یاں صدقے ہون والی
 بادرے: (نذ) بادرا دی جمع صدقے قربان جان والے، نثار ہون والے
 بادرے کرن، (مح) قربان کرن
 بادرے ہون، (مح) قربان ہون، فدا ہون، صدقے جاون
 بادرے ہو ہو جاون، (مح) قربان ہو ہو جاون، صدقے ہو ہو جاون، کما ہو ہو جاون، فدا ہو ہو جاون
 باوریا: (نذ، صفت) 1- اوہ شکاری جو جنگلی جانور اں نوں جال وچھا کے پھنساؤندا اے 2- اک ذات تے اوہ افراد
 باوریاں: (مو) وال بناون دا ڈھنگ، ٹاکرا کرو، ٹکر، باری، مرا، لے گھنکر یا لے والاں دیاں لقاں
 باوڑنا: (پو، مو) اللہ دی مدد، غیب توں امداد
 باوڑی: (مو) اوکڑ، پریشانی، مشکل، مصیبت
 باوڑی پون / باوڑی پئے جاون، (مح) پریشانی آون، مصیبت پون، بلا نازل ہونا
 باول / باولا: (نذ، صفت) باولا، پاگل، کما، دیوانہ، جھلا، دنگی: 'باول' ہوئی سو سوہ لوریو (فرید)
 باولا ہو جاون / باولا ہون، (مح) پاگل ہون، دیوانہ ہون، فدا ہون، جھلا ہون، کما ہون
 باولی / باولی: (مو) پوڑیاں والا کھوہ
 باولی داسپ، (مح) آستین داسپ، لکھا ہویا دشمن، دوست دے روپ وچ دشمن
 باولے: (نذ، صفت) باولا دی جمع، دنگی: 'رے من کہنے باولے' (فر)

باون: (نذ) 1- بوت، ٹھکانا 2- وشنو دے اک روپ داناں 3- اک پُران داناں
 باون: (عدد، صفت) یونجا، 52
 باون اکھر (نذ) ہندی بولی دے کل حروف تہجی، جیہدی تعداد یونجا (52) اے
 باون اکھری، (مو) سری گورو گرنتھ وچ آئی اک بانی جس دے شبد حروف تہجی دے دکھو دکھ اکھراں نال شروع ہوندے نیں
 باون برنی، (مو) دیکھو: باون اکھری
 باون پیر، (نذ) 1- تاریاں دا اک ٹھنڈ 2- کھیتی، (اکھا) 'پڑھیا
 باون بیر گھٹن بھیاں دے کھیر نالے کھٹن ندیاں دے 3- تاش دے 52 پتے
 باون پتری، (مو) تاش
 باون گزا، (نذ، صفت) 1- لتا، لم ڈھینگ، وڈے قد والا
 2- شرارتی 3- بے وقوف، بدحو، مورکھ
 باونجرو: (صفت) ترچھا، آڈھا، ٹیڑھا، جھلیا ہویا
 باونجروے: (صفت) جو سدا ہانہ ہووے، ٹیڑھا، ونگا
 باونرا: (نذ، صفت) دیکھو: بادرا
 باونی: (مو) 1- جاگیر، جائیداد 2- یونجا پنڈاں دی آبادی اُتے مشتمل جاگیر
 باوی: (عدد، صفت) بائی، 22، ویہ جمع دو
 باوی: (نذ) بڈھا، خطی
 باوی: (مو، صفت) 1- نیک زنانی، سادھنی، فقیرنی 2- سوتنی گروی
 3- کھڈونا
 باویلا: (نذ) داویلا دا گڑیا روپ، ہلا، کھا، شور، کپ، رولا رپا،

باں باں گھت دیون / باں باں گھتن ، (مخا) شور کرن ، اُتھی
اُتھی روون

باں بِل وِج جاون / باں بِل وِجن ، (مخا) دیوالیہ ہو جاون ،
فُرتی ہوون ، غریب ہوون

باں بول جاون ، (مخا) ہار جاون ، رہ جاون ، چھ جاون

باں بِل وِجن ، (مخا) حوصلہ جاندا رہنا ، ہمت نہ رہنا

باں پُکن ، (مخا) حوصلہ جواب دے جانا

باں پُکن / بال پئے جاون ، (مخا) بلا پُکن ، مصیبت آون

باں کروِجن ، (مخا) حوصلہ ہار جانا

باں مارن ، (مخا) 1- عینہ پُکن ، برباد کرن ، تباہ کرن 2- مت

مارن ، پریشان کر دیون

باں ماری جاون ، (مخا) مت ماری جاون ، بوئٹل جاون

باو : (پو، مو) 1- لعن ، طعن 2- ہوا ، رتج

باوا : (صفت) کھتا ، کھتے پاسے دا

باوا : (نڈ) 1- سادھو فقیر 2- تیرہن یاں بھٹیاں دی اولاد (سکھاں دے

پہلے بٹیاں گورو صاحبان دی اولاد) 3- گھر دا مالک (فقیراں دی

بولی وِج) 4- بیدی 5- بچے دی شکل دا کھڈوتا ، سوہنا بچہ 6- دبا ،

متعدی روگ 7- (کلمہ مخاطب) دادا ، تاتا ، پوتے بڈھے بندے

لئی کلمہ مخاطب ، فقیر ، بزرگ تے پیر لئی دئی بولدے نیں ، بعض

تھاویں کسے دی جتے وڈے نوں مخاطب کرن لئی ایہہ لفظ بولدے نیں

باوا آدم ، (نڈ) عیسائیت ، یہودیت تے اسلام موجد کائنات دا

پہلا آدمی

باوا آدم بدل جاون / باوا آدم بدلن ، (مخا) 1- روئیہ بدل

جاون 2- ریت بدل جاون

باوا آدم دا پوتا ، (نڈ) آدمی ، انسان

باوا آدم دے ویلے دا ، (نڈ) صفت) بہت پُرانا ، بہت وڈی

عمر والا

باوا آدم نرالا ہوون ، (مخا) چال ڈھال دکھری ہوون

باوا جان ، (نڈ) 1- اتا جان 2- بزرگاں نوں عزت پارون

آکھدے نیں

باوا سائیں ، (نڈ) دیکھو : باوا جان

باوا فرید ، (نڈ) بابا فرید الدین مسعود

باوا گری ، (نڈ) اک قیمتی پتھر ، عقیق

باوا گوری ، (نڈ) 1- سلیمانی پتھر ، چندری 2- چھاپے خانے دا ٹائپ

باوا لوک ، (نڈ) 1- بھلا آدمی ، درویش ، سائیں لوک 2- وڈا آدمی

باواں : (صفت) کھتا ، کھتے پاسے دا ، کھیاں

باوت : (پو، مو) وڈی گل ، نیکی ، بخشیش

باواج : (نڈ) سہاگا ، بورک

باور : (قا، مو) 1- جنگلی جانوراں نوں پھساؤن لئی درتیا جان والا جال

2- یقین ، بھروسا ، یگنی : سیف ملوک نہیں توں بھائی ، شائد کرے نہ باور

(سیف)

باورا : (صفت) باولا ، جھلا ، پاگل

باورا پن ، (نڈ) جھلا پنا ، پاگل پن ، دیوانہ پن

باوراں : (مو) دیکھو : باوریاں

باورچن / باورچنی / باورچیانی : (مو) باورچی دی تانیٹ

باورچی : (قا، نڈ) روسیائا ، لاگری

باورچی خانہ ، (نڈ) کھانا بناون دی تھاں ، لنگر خانہ ، روسی

باوری : (مو) باورا دی تانیٹ 1- باولی ، بھولی بھالی ، پاگل ،

باہر بہن جانا، (حما) زنانیاں دا پاخانہ پیشاب کرن جانا، پیشاب
پاخانے لئی فصلاں میلیاں ول جاوَن، جھاڑے تینن
باہر ہون، (حما) ویکھو: باہر بہن جانا
باہر بھیتَر، (ند) باہر اندر
باہر پٹا، (ند) جنگلی پٹا
باہر پون، (حما) 1- اندروں باہر لینن یاں سون 2- واہر دا آون
3- چوری ہوئے دھور ڈنگر دے کچھے لوکاں دا آون
باہر پھرن جانا/ باہر پھرن جاوَن، (حما) 1- سیر کرن جاوَن
2- پاخانہ کرن لئی باہر جاوَن
باہر تھاں/ باہر تھاوَن، (ند) پنڈ، گرانہ
باہر جاوَن، (حما) 1- اندروں نکلن 2- پردیس جاوَن، دوجے
ملک جاوَن 3- سفر تے جاوَن، سیر کرن لئی جاوَن 4- حدوَن نکلن،
وادھا کرن 5- باہر تینن جاوَن، جنگل جاوَن
باہر دا، (ند، صفت) 1- پردیس دا 2- باہر لا 3- اوپرا، اوہڑ، اجنبی
باہر دھک دیوَن / باہر دھکَن، (حما) باہر کڈھ دیوَن، دھکو
زوری کڈھن
باہر دی چکنی چو پڑی نالوں گھر دی رُکھسی ہی بھلی، (اکھا)
جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ باہر جا کے نہتی کمائی کرن نالوں گھر دج
رہ کے تھوڑا کماو تا ہی چنگا اے اووون کہندے نیں
باہر دی ہوا لگ جاوَن / باہر دی ہوا لگَن، (حما) 1- آوارہ
ہوون 2- بیگنیاں دا اثر قبول
باہر قدم پانا، (حما) گھروں باہر نکلنا، ونگی: 'تُوں آرام اساڈے
دل دا، باہر قدم نہ پانا' (گُل)
باہر قدم پاوَن، (حما) گھروں باہر نکلن

باہر کڈھ دیوَن / باہر کرن / باہر کرنا، (حما) ویکھو: باہر کڈھن
باہر کڈھن / باہر کڈھنا، (حما) 1- چھیننا 2- نوکری توں ہٹاونا
3- طاقت دینا (عورت نوں)
باہر لے جاوَن، (حما) گھروں باہر لے جاوَن، دوجے ملک لے
جاوَن
باہر نکھسی، (صفت) باہری ہوائی چیزاں نال تعلق، جس دی برقی
باہر نوں ہووے
باہر میاں پنج ہزاری، گھر بیوی جھو لے دی ماری، (اکھا)
جدوں کوئی گھروں تاں بھکھا ننگا ہووے اتے باہر تھوخی شان
دکھاوے اووون کہندے نیں
باہر میاں بھٹو، گھر سارا نہ ستو، (اکھا) جدوں کوئی گھروں تاں
بھکھا ننگا ہووے اتے باہر پھوکی شان دکھاوے اووون کہندے نیں
باہر میاں صوبے دار، گھر وچ بیوی جھو کے بھاڑ، (اکھا)
جدوں کوئی آدمی باہر تاں پھوکی شان دکھاوے پر پلے کچھ نہ
ہووے اووون کہندے نیں
باہر نکلن، (حما) 1- گھروں نکلن، اندروں نکلن، باہر آون
2- پردیس جاوَن
باہر نہ ہونا، (حما) کہے وچ ہونا
باہر وار، (نم) 1- باہر لے پاسے نوں 2- باہر دباہر
باہر والا، (ند، صفت) بھوت، جن، آسیب، سایہ
باہر والی، (مو، صفت) چڑیل
باہر ورتی، (مو) باہر نال تعلق رکھن والی
باہر ہون جانا، (حما) 1- سیر کرن جانا 2- پاخانہ پیشاب کرن جانا
باہر و باہر، (نم) 1- باہر باہر دی، باہر لے پاسیوں 2- سمھناں
(پہلی جلد)

62 واں

باہٹھ: (عدد) سٹھ اُتے دو، 62

باہٹھا: (نم) 1- باہٹھ سال دا بندھا، باہٹھاں ورھیاں دی عمر والا
2- بوتل گیا ہوا

باہٹھواں: (نم، صفت) دیکھو: باہٹھاں

باہج: (نم) 1- باجھ، بغیر، سوا 2- (نم) داہیا ہوا کھیت 3- مٹی دی ڈھیم
باہجڑا: (نم) دیکھو: باہڑا

باہجوں / باہجھوں: (نم) بغیر، توں بغیر، بنا، سوا

باہجے: (نم) دیکھو: 'بھجے' دا وگڑیا روپ، گجھ، چند اک، وگئی: 'اُپہ
بالک ادتار دھرم دا، ہون اکاش ادا جے کہندے باہجے' (کالی داس)

باہدا: (نم) دادا ہا دا وگڑیا روپ، اضافہ، ترقی، بڑھوتری

باہدا کہاٹا، (نم) دادا گھانا، کمی بیشی

باہر: (نم) 1- باہر، غیر ملک نوں 2- اصل تھاں توں دکھ 3- پرانہ

پچھے 4- کسے نصیحت یاں متقی ہوئی حد توں دکھ 5- اندر دا اُلٹ،

الگ یاں نکلیا ہوا 6- ظاہریت، ظاہری حالت 7- روشن، صاف،

واضح 8- چنگا، سُتھرا، اعلیٰ

باہر آون، (نم) اندروں نکلن، میدان وچ آون، مقابلے تے
آون

باہر اندر، (نم) 1- ہر تھاں 2- اُرے پرے، ایدھر اودھر

باہر باٹ، (نم) باہر اندر، اندر باہر، وگئی: 'باہر باٹے جاندیاں

اتے گھر گھائے رہندیاں بھی نام جی جانا'

باہر باہر، (نم) دیکھو: باہر و باہر

باہر بدھنا، (نم) چو کے چڑھنا

باہر بدھونا، (نم) چو کے چڑھانا

چٹ سیپا

بادیلی: (مو) دادیلی، بُڈواہٹ

بادیہہ: (عدد) دیکھو: باوی

باہ: (پو، نعر) کوئی شے پاون دا حکم دینا، پا، ڈال

باہ: (پوا، نم) واہ، وس، بٹل، زور

باہ بیلا / باہ پیلا، (نم) 1- پورا زور 2- بٹل، واہ

باہ جہان دی لاونا، (نم) بہت کوشش کرنا

باہ چلنا / باہ چلن، (نم) واہ چلن، وس لگن

باہ لاون، (نم) بٹل لاون، زور مارن، جتن کرن

باہ لگدی / باہ لگدے، (نم) واہ لگدے

باہ لگنا، (نم) واہ لگنا، وس چلنا

باہ نہ جانا / باہ نہ جاون / باہ نہ چلن، (نم) وس نہ چلنا، زور نہ

چلنا، بہت جتناں مگروں وی کم نہ ہونا

باہا: (نم) 1- رے یاں کڑا ہی دی سٹھ 2- چوڑائی، چوٹن 3- بھا، بٹل،

قیمت 4- روہ دا بھریا گھڑا، بھا

باہاں: (مو) 1- بانہواں 2- دستہ

باہاں ٹنگن، (نم) 1- لڑن لئی تیار ہون 2- کسے کم لئی تیار ہون

باہاں چھنڈن، (نم) دیکھو: باہاں ٹنگن

باہٹل: (نم، صفت) 1- بہت زیادہ طاقتور، زور والا 2- دوست، مددگار

باہتر: (عدد، صفت) بہتر، ستر اُتے دو، 72

باہٹ: (عدد) دیکھو: باہٹھ

باہٹا: (نم، صفت) 1- ڈاکو، بٹ مار، لٹیرا 2- باہٹھ ورھیاں دا

باہٹھا: (نم) ڈولے دا اک گہنا، بٹھا

باہٹھاں: (نم، صفت) اکاٹھ توں مگر لاتے ترہٹھ توں پہلا، باٹھواں

پلاک ڈکٹری

(پہلی جلد)

بارھاں ذاتاں دا ٹھنڈ

باہری: (نڈ) 1- پڑ کوڈی کھیڈ وچ باہر لے پاسے مل اکھاڑتا ہوندا

اے یاں سچے پاسے دا 2- (نم) باجھوں، پتا، بغیر

باہرنے باہر: (نم) باہر باہری، باہر لے پاسیوں دی

باہڑا: (لہند، نڈ) دھاڑ، ظلم، گھیاڑ، بھیڑیا، پاہڑا

باہڑا: (نڈ) مٹھکن اتے چیر دے ہیرے کچھ دے پہلے منگل وار

والے ون منایا جان والا اک تیو بار جس وچ ہندو عورتاں سوموار دی

رات نوں مٹھیاں رونیاں یاں گھٹکے وغیرہ بنا کے منگل وار نوں

سویرے سیتلا دیوی نوں مٹھ نیک کے بیہا اُن کھانا ثواب دا کم یاں

پوترمن دیاں نیں

باہڑ ملّا: (نڈ) دیکھو: باگھڑ ملّا

باہڑن: (مصدر) 1- مُڑ آون، پرتن، بوزھن 2- اوکھے ویلے کسے دی

مدنوں اپڑن

باہڑی: (کلمہ تاسف) 1- دُہائی، حال، پکار، فریاد 2- بچاؤ، مدد واسطے

نماتا 3- ہانبھواں کھڑیاں کر کے مدد لئی پکار 4- ہانبہ، بازو

باہڑی والاؤن، (مخا) جنھیں وچ لون

باہڑی ولاؤن، (مخا) ہانبھواں آل دوالے پاون، بکلاوے وچ

لون

باہڑی ولاؤنا، (مخا) جنھیں وچ لینا، گود وچ لینا، وگنی: ملن میرے

مٹھالے باہڑی ولائی

باہک: (صفت) وایسی بیجی کرن والا، واہک، کسان، مزارع

باہکل: (نڈ، صفت) 1- اوہ ڈنگر جیہڑا مل وچ فُردا فُردا بیہ جاوے

2- بیمار جانور 3- بہہ جان والا 4- کمزور، بزدل

باہکے: (نڈ) بھروسے

باہک: (نڈ) دیکھو: باگھ

باہکل: (نڈ) 1- زرہ بکتر، لوہے دا لباس 2- اگ، آگنی، آتش 3- گتے

(کتیں، کتک) دامہینہ

باہکل: (مو) وافر، کثرت نال، ونوون

باہلا: (صفت) وادھو، بہت زیادہ مقدار وچ، ودھیرے

باہلڑا: (صفت) دیکھو: باہلا

باہلو: (نڈ) دیکھو: بھالو

باہلی: (مو) 1- کُرتا یاں قمیض وغیرہ دی ہانبہ، آستین 2- تیرن یاں

تیرن دا اک انداز 3- تیر دیاں ہویاں ہانبھواں چلاون دا اک انداز

4- (صفت) بہت، زیادہ، وادھو

باہلے: (نڈ، صفت) باہلا دی جمع، بہت زیادہ، وادھو، جدوں ودھ

باہلے جوگی مٹھ اُجاڑ، (اکھا) جدوں بہت ہتھیاں وچ پیا کم

سرے نہ چڑھے اودوں کہندے نیں

باہلے ڈومیں ڈھڈ نہ بججی، (اکھا) دیکھو: باہلے جوگی مٹھ اُجاڑ

باہلے مینہیں کن گھٹ، باہلے پُتریں عورت، (اکھا) 1- جدوں

ایہہ دسنا ہووے کہ کسے چیز دی زیادتی کئی واری نقصان دین والی

ہوندی اے اودوں کہندے نیں 2- جدوں کسے دی بیتی اولاد

ہوون تے وی اوس نوں اوس داسکھ نہ ملے تاں ورتدے نیں

باہلیاں: (مو) باہلی دی جمع

باہلیاں مارن، (مخا) 1- بہتیاں گھاں کرن 2- باگھیاں مارن،

بالاں دا خوشی نال جتھ پیر مارن

باہلیاں وِجن، (مخا) 1- بہتیاں گھاں ہوون 2- باگھیاں وِجن،

بالاں دے خوشی نال جتھ پیر وِجن

باہلیک: (نڈ) اک قوم دا ناں

تھاواں توں

آپوں باہر ہونا، (حما) بہت غصہ آدنا

آپے توں باہر ہونا، (حما) بہت غصے وچ ہونا، اپنے تے قابو نہ رہنا

جیہہ دا اگھیا باہر ہونا، (حما) بہت بولن والا ہونا

دن اندر باہر ہونا، (حما) سورج دُہن دا ویلا ہونا

کپڑیاں (جائے) توں باہر ہونا، (حما) بہت غصے وچ ہونا،

آپے توں باہر ہونا

گھر پتلی باہر سنگھنی، میلو میرا ناں، (اکھا) جدوں کوئی بندہ گھر

دیاں نال تاں لڑائی رکھے تے باہر والیاں نال میل رکھے

اودوں کہندے نیں

گھر دا جوگی جوگڑا، باہر دا جوگی سدھ، (اکھا) جدوں گھر دے

لائق بندے دی وی کوئی قدر نہ کرے تاں کہندے نیں

گھر دی اڈھی باہر دی ساری، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے

کہ پردیس دی نیستی کماں نالوں گھر دی تھوڑی ہی چنگی ہوندی ہے

اودوں کہندے نیں

گھر شاہ تے باہر شاہ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ گھر دوں

رجیا ہو یا ہر تھاں رجیاں والا ہی کم کردا اے اودوں کہندے نیں

ماں منے دھی کھائے، گھر دی بلا باہر نہ جائے، (اکھا) جدوں

اپنیاں دا ہی خیال کیتا جاوے اودوں کہندے نیں

باہرا: (نذ، صفت) 1- باہر دا، پرے دا 2- آکھے وچ رہن والا

3- پنڈاں دا اوہ ٹھنڈ جس وچ اک ذات دے لوک رہندے

ہودن 4- آلا دوالا 5- (نم) باجھوں، بغیر

باہرا در بیٹھنا، (حما) جنگل پانی لئی بیٹھنا

باہرا دی شے، (مو) خنزیر، خوک، سور، باہرلا، کیوں ہے ایس

جانور داناں لینا مقامی لوکاں وچ مناسب خیال نہیں کیتا جاندا بلکہ

گناہ دے نیڑے سمجھیا جاندا اے ایس لئی جدوں ایس دا تذکرہ

ہوندا اے تے ایہدے ناں دی تھاں 'باہرا دی شے' یاں 'باہرلا'

آکھیا جاندا اے

جگہوں باہرا، (صفت) نرالا، نیارا، عجیب، دُنیا توں دکھرا

حدوں باہرا، (صفت) دادھو

باہراں / بارہاں: (عدد) 12 دا ہندسہ

باہر را: (نذ) بارہواں، کسے دی موت توں بعد بارہویں دن دی رسم

(ہندو)

باہرلا: (نذ) 1- باہر دا، باہر والے پاسے دا، باہر رہن والا 2- سور، خنزیر

باہرلا ہلا، (نذ) دیکھو: باگھر ہلا

باہرلا ساہ باہر تے اندرلا ساہ اندر ہی رہ جانا، (حما) بہت گھبرا

جانا

باہرلی: (مو) 1- باہر والی کوئی شے یاں گل 2- گھول دا اک داؤ،

پھلوانی دا اک ٹر

باہرلی شے، (مو) 1- جن بھوت، آسیب، سایہ 2- سور، اڈھا

باہرلے: (نذ) باہرلا دی جمع، باہر دے، باہر والے، میردنی

باہروں: (صفت) باہر دلوں، باہر والے پاسیوں

باہروں اندروں، (نم) اُتوں، وچوں، ہر پاسیوں، چوپھیر یوں

باہروں تھوین، (حما) جنگل جاون، فصلوں یاں جھاڑیاں وچ

پاخانے لئی جاون

باہروں نہ ہوون، (حما) 1- آکھے وچ ہوون 2- اندرای ہوون

باہری: (نذ، صفت) 1- کھتریاں دی اک ذات 2- کھتریاں دیاں

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

باہواں چڑھاوَن، (مخا) دیکھو: باہواں ننگن

باہواں گنجن، (مخا) لڑائی واسطے یاں کم کرن لئی تیار ہون،

باہواں ننگن

باہواں گنجن رکھن، (مخا) کسے کم نوں کرن لئی ہر ویلے تیار رہن

باہواں کھڑیاں کر کے روون، (مخا) چاگراں مار مار روون،

ڈھائیں مار کے روون، بہت زیادہ روون

باہواں کھلیاں کر کے روون، (مخا) دیکھو: باہواں کھڑیاں کر

کے روون

باہواں مضبوط ہون، (مخا) رشتہ داراں دا منجھدے سردے

ہون، دھڑا بھارا ہون

باہواں والا، (صفت) بھراواں والا، خویش قبیلے والا ہون،

طاقتور ہون

باہواں والے، (صفت) بھراواں والے، برادری والے، بھگڑے،

زور آور

باہواں وڈھ وڈھ کھا جاون / باہواں وڈھ وڈھ کھاوَن، (مخا)

1- کچیاں وٹن، بہت غصے ہون، بڑا تاء کھاوَن 2- بہت پریشان

ہون

باہوٹا: (نڈ) ہانہ دا اک گہنا، ہانقا، ہنگی، میری ہانہ باہوٹا ڈولے

نال تویت اے (لوک گیت)

باہوٹن: (مصدر) 1- بوڑھن، آون 2- مدد نوں آون 3- پرتن، مڑ

کے آون

باہوٹن: (مو) مدد لئی آون دا عمل

باہوٹن ربا: (کلمہ دعائیہ) اے اللہ! میری مدد نوں اپڑیں، مشکل

لکھیاں وچ بولدے نیں

باہولا: (نڈ، صفت) بیٹا، باہلا، ودھ، ودھیرا، چوکھا

باہولی: (لہند، مو) ترن لئی پانی وچ ہانہ مارن دا عمل

باہی: (پو، مو) 1- چار پائی دے بچے کھتے ککڑ دے بازو، پوڑھی وغیرہ

دے لئے پاسے دی ککڑ 2- کاشت کاری، وائی 3- ہانہ، ہانہ دا

اک گہنا 4- کسے شے دا اک پاسا 5- قلعے دی فصیل 6- واڑی، پائی

7- جانوراں دی اک قسم دی بیماری جیہدے وچ معدہ خراب ہو

جاندا اے

باہی تابی، (مو) ماگھ دے مہینے دے منڈھلے دن

باہی دینی، (مخا) ڈیرہ پاہنا

باہی مل کے بیٹھنا، (مخا) مہمان دا بہت چر ٹھہرنا

باہی ملن، (مخا) 1- بہت زیادہ بیمار ہون، مرن دے لاگے ہون

2- کسے دے مرن دی اڈیک کرن 3- نیڑے ہون 4- ضد کرن

باہی نال لگ کے بیٹھن، (مخا) 1- بہت زیادہ سیوا کرن 2- بہت

نیڑے ہو کے بہون 3- کسے دے مرن دی اڈیک وچ ہون

4- ضد ہون

باہی نال لگ کے بیٹھنا، (مخا) بہت زیادہ سیوا کرنا

باہیا: (نڈ) 1- جانوراں دے معدے دی بیماری 2- (نعم) پاپا، واڑیا

باہیا: (صفت) باہیاں، 22 واں، بائی دے عدد توں متعلق

باہیا: (نڈ) 1- بائی پنڈاں دا ٹھنڈ 2- ایہناں پنڈاں وچ رہن والے

اکو ذات دے لوک

باہیاں: (مو) 1- باہی دی جمع، منجی دیاں باہیاں، منجی دی چوگاٹھ

دیاں بچے کھتے دیاں لراں 2- (نعم) پاپاں، واڑیاں 3- بازو،

باہواں 4- اُدھالی زبانی 5- بھرا، ہتھ پیر

باہیڑا: (نڈ) دیکھو: باہیڑا

باہم: (فم) 1- اک دُوبے دے نال، مل جل کے، آپس دے
 وچ، رل مل کے 2- آپسی، باہمی، آپسی رضا مندی، سانجھ
 باہمن: (صفت) 1- ایہہ باہمن ہندوؤاں دی اک اُچے میل دی
 ذات اے ایہناں دا کم مندرائ، پاٹھ شالاداں تے ہور ایجیے
 اداریاں وچ عبادت کرانا تے تعلیم دینا اے 2- ہرے اتے لال
 رنگ دا اک پتھی 3- اک دے پھل دا اڈن والا بھنبا 4- (مو)
 بڑھی مائی

باہمنی: (مو) 1- براہمنی 2- اک قسم دی رکری جس دی پوچھ لال
 ہندی ہے 3- اک قسم دا روگ جس وچ تھمیاں جھڑ جاندیاں
 نیں 4- مانہ، موٹھ، موگی وغیرہ اناجاں دی اک بیماری جس وچ
 ایہناں دے پتریں تے چٹے داغ پئے جاندے نیں
 باہمنیانی: (مو) باہمن دی تانیٹ، باہمنی

باہمن: (فم+مو) 1- کسے قسم دی سواری دی شے، گڈی، چکڑا، گھوڑا،
 ہاتھی 2- دیوتاواں دی سواری 3- راہ، رستہ 4- لیہہ دا نشان یاں لکیر
 5- شرط 6- وعدہ، اقرار 7- قید
 باہمن بھنبا، (مخا) شرط لاونا، شرطیہ طور تے کم کرنا، معاہدہ کرنا،
 ذمہ داری لینا

باہمن: (مصدر) بیٹھن، تشریف رکھن، بیٹھن

باہنا: (فل) دیکھو: بہنا

باہنا: (فم) 1- گھسیڑنا 2- داخل کرنا، جتھ پاؤنا 3- نقشہ کھینا

باہنا: (فم) پاؤنا

باہنڈہ: (پو، مذ) غیر، دُور دے لوگ

باہنو: (مذ) 1- لہریا کپڑا 2- چنگا

باہنو بھننا، (مخا) چنگا، بھنجھیا ہو یا بناؤنا

باہنواں: (صفت) 1- شرط کجیا گیا، شرط نال جُویا 2- مقرر کجیا گیا
 باہنی: (مو) 1- سوار فوج 2- ندی، دریا، نالا 3- بکین دا ڈھنگ
 باہنے: (فم) کجھے پاسے

باہو: (سن، صفت) بہت، وادھو، زیادہ

باہو: (مذ) 1- اللہ دے نال، اللہ دا محبوب 2- پنجاب دے اک مشہور
 باہل صوفی شاعر حضرت سلطان باہو دا تخلص

باہو: (صفت) 1- بکین والا 2- واہمن والا

باہو: (مذ) 1- بانہہ 2- گھوڑے یاں کسے دگر داموڑھے توں اک تک دا حصہ،
 جانور دے اگلے پیر

باہو بل، (مذ) 1- بانہواں دا زور، سریرک طاقت 2- ساتھی، مدد
 کرن والا، دگنی: 'عقل بُدھ گئی سوچ سُدھ گئی، دھیرج دھرم گیا باہو،
 بل گیا' (ودھاتا سنگھ تیر)

باہو مان، (مذ) بانہواں دا زور، جسم دی طاقت

باہواں: (مو) بانہہ دی جمع، کنایتاً..... اُدھالی عورت

باہواں اڈن، (مخا) گلو کڑی پاؤن نوں ہودن، محبت پیار دا
 اظہار کرن

باہواں اکڑن، (مخا) کسے نوں ملن لئی بے چین ہودن

باہواں اُلا رن، (مخا) 1- خوشی دا اظہار کرن 2- مارن نوں آون

باہواں پرتا دیون / باہواں پرتاؤن، (مخا) اُدھالی ہوئی زبانی
 نوں موڑ دیون

باہواں پیار کے ملن، (مخا) بڑے پیار نال ملن، بڑے جوش
 تے جذبے نال ملن

باہواں ٹنگن، (مخا) 1- لڑن نوں آون 2- کم کاج لئی تیار ہودن

باہواں چا کے دُہائی دیون، (مخا) اُچی اُچی رولا پاؤن، بُو بُو کرن

پدھ: (مفت) انیک، بہت، ڈھیر

بیر: (فا، ند) 1- شیر دی اک قسم جیہدی گردن دے آلے دوالے جت

ہوندی اے 2- مٹی دے بھانڈے (گھوڑے وغیرہ) دا اوہ حصہ جو

گل ٹٹن توں مگروں رہ جاندا اے، کرینڈھل 3- سریر دا اگلا حصہ

تے پاسے 4- پٹلی، چھاتی دی ہڈی 5- ڈھنڈ، پیٹ (بھرتا)

بیر اکالی، (ند) اکالی سکھاں دا سیاسی دھڑا جیہدا پہلی جگہ عظیم

سے سرگرم سی اتے جس نے بھارت دی آزادی دی لڑائی وچ

حصہ پایا

بیر ٹھنڈا، (مخا) 1- نقصان پہنچاؤنا 2- مارنا، پاسے سیکنا

بیر شیر، (فا، ند) 1- وڈا شیر، ایہدے بارے عام روایت اے کہ

جے کرایہدے ساہنے ہتھ جوڑ کے خدا واسطہ دتا جائے تاں فیر

ایہہ آدمی نوں کچھ نہیں کہندا 2- شیر دی اک قسم جس دی دھون

دوالے بخت ہوندی اے

کسے دائرہ وڈا کسے دائرہ وڈا، (اکھا) جدوں کسے رقم وچ کوئی

نمبر پالے تے دوجے پاسے کوئی اکھا ای اوئی رقم اڈا جاوے تاں

کہندے نیں

بیرا: (ند، مفت) نیلے رنگ دا اوہ کبوتر جیہدے پران تے کالیاں

چتریاں ہون

بیرانا: (مو) فقیراں یاں بالان دے لئے گھنٹکریالے والاں دیاں

بالاں، باوریاں

بیر جت: (فعل نہی) منع کیجا ہویا

بیرچی: (ند) دیکھو: باورچی

بیرکتی: (مو) بے برکتی، نا اتفاقی

بیرن: (ند، مفت) 1- اچھوت، بچ، کمین 2- بدرنگ، بے رنگ

بیرو: (ند) اک طرحاں دی موٹی روٹی جس نوں عام طور تے پہاڑی

علاقے وچ رہن والے لوک کھاندے نیں، من

بیری: (مو) 1- کٹے ہوئے وال، عورتاں دے منگھے دے کٹے ہوئے

وال 2- نیلی کبوتری

بیری: (مو) 1- ہیرا دی تصغیر، ٹھیکری، کچے بھانڈے دا ٹوٹا 2- اک

خوشبودار بوٹی، ٹکسی، نازبو، ریحان، مُشک

بیریاں: (ند) بیری دی جمع

بیریاں کھیڈن، (مخا) بال ہون، جوان تے سمجھدار نہ ہون،

بالاں درگیاں حرکتاں کرن

بیریاں ہونا، (مخا) کھوکھلیاں ہونا

بیر: (ند) بھورے چٹے رنگ دا اک قسم دا گھاہ جیہدا ٹہیاں تے

ہوند اے

بیراٹ: (مو) دیکھو: بڑبڑاہٹ

بیراوان: (مصدر) سٹیاں ہو یاں بولن، بُو بُو کرن، بُو بُواون

بُستھا: (مو) انتظام

بُسیہا: (ند) پچیاں دا اک داجا جو ساہ نوں اندر باہر کیتیاں وجدا اے

بُجعت: (مو) پدعت دا دگاڑ، بُری رسم

بُبل: (ند، مفت) 1- پناہل، کمزور، ماڑا، نماٹا 2- جس وچ اخلاقی

کمزوری ہووے

بُبلن: (مصدر) ہلکنا، وگڑن، وچنچون

بُلی/بُلی: (مو) بکھاں ٹال وجاتی پٹلی، بکھاں اُتے ہانہ رکھ کے

’بب بب‘ کر کے کڈھی ہوئی آواز

بُلی نماون، (مخا) 1- ہانہ مونہہ تے رکھ کے آواز کڈھن 2- کسے

نووں مقابلے لئی دنگارن

بارا: (نذ) اجرا

بایو: (نذ) کھو یاں چرے دا اوہ حصہ جیدے اُتے ماٹھ چلدی اے، پڑ

ب.....ب

بب: (نذ) بابا دی تخفیف 1- دادا 2- پو، باپ، پتا 3- پڑھا، بزرگ

بب (Bib): (انگ، نذ) بچے دے کپڑیاں نوں رالاں وغیرہ توں خراب

ہون توں بچاون لئی اوس دے گل نال نمھن لئی بنایا ہویا کپڑا

بب: (صفت) دوجا، دوسرا، کوئی، دگنی: ہر ہر جن دے ایک ہیں،

بب بچا کچھ ناؤ

بب بولن، (بھا) 1- بمب بولن، شہرت ہون، بہت عزت تے

شہرت ہون 2- حد ہو جان، رنج ہون

بب دے دیتیاں نہیں رب دے دیتیاں رتھی دا اے، (اکھا)

جدول ایہہ دسنا ہووے کہ آدی دا کسے دے دیتیاں کچھ نہیں بن دا،

رب دی مہر نال ای بھ کچھ بن دا اے، تال کہندے نیں

ببا: (مو) وبادا دگاڑ، متھدی بیماری

بتا: (نذ) ب، گورکھی حروف تہجی دا اٹھائیواں اکھر جس دی ادائیگی

ہوٹھاں توں ہوندی اے

پتا: (مو) دیکھو: پتا

بتا: (سن، نذ) زنانی دامتہا، پستان، چھاتی

بیاد/بیاد: (ہ، نذ) ووادا وگڑیا روپ، جھگڑا، فساد، جھیرا

بیادی/وادی: (صفت) 1- فساد، جھگڑا 2- راگ دا اک بھیت

ببار: (صفت) بھٹے ہوئے رنگ دا

ببار: (مو) شیر دی دھاڑ

بباڑن/بباڑنا: (مصدر) 1- دھاڑنا، غرانا، گرجنا 2- بولنا، کہنا

بباسیر: (مو) دیکھو: بواسیر

بباک: (نذ) دیکھو: بے باک

بباکی: (مو) دیکھو: بے باکی

ببال: (نذ) 1- وبال دا وگڑیا روپ، پتا، مصیبت 2- ضمانت، ذمے داری

ببان: (ہ، نذ) 1- مرے ہوئے پڑھے آدی دی ساڑن مگروں سواہ جو

نیکی دی وجہ توں دھوم دھام نال کدھی جاندی ہے 2- دیوتیاں دا

اڈن کھنولا

بباننا: (نذ، صفت) بابانا دی تخفیف، بابے دا، پو دادے دا، آبائی، جدی

پنشی

ببانی: (مو) ببانا دی تانیٹ

ببانی داد، (مو) پو دادے دی جائیداد

ببانے: (نذ) پو دے رشتے دار

ببائیاں: (مو) ببانی دی جمع، پو دادے دیاں

ببائیاں کہانیاں پُت سِنت ای کردے نیں، (اکھا) اپنے

وڈیاں نوں نیک اولاد ای وڈیاندی اے

بباہ: (نذ) بباہ، وواہ، ویاہ، شادی

بباہرا: (صفت) دسوں باہر، اختیاروں باہر

ببت: (مو) 1- پدعت دا دگاڑ 2- بھیڑی لت، بُری عادت 3- مشکل،

اوکھ، تکلیف

پتا: (مو) پتا، دُکھ، تکلیف، مصیبت، بلا، مصیبت دی کہانی

پتھلی: (مو) بانہہ تے ٹونہہ رکھ کے 'بب' کرن دا عمل، بڑھک،

للاکار

پلاک ڈسٹری

(پہلی جلد)

ایں، تیس ہور وچار وچار دے ہو (دولت رام)

بُت: (فا، مذ) 1- پُپ چاپ، خاموش، گم ضم 2- بے وقوف، بے سمجھ،

بُردھو، احمق 3- بے ہوش، بے خبر 4- گھسن، مٹکا، ہورا، گھم 5- بوٹ،

مُریاں تے پنچھیاں دے نویں نکلے بچے 6- پتھریاں کے دھات

وغیرہ دابنیا انسانی وجود، مُرتی 7- سریر، جسم، دیہہ 8- محبوب، پیارا،

جانی، معشوق 9- اک کھنڈ وچ کوڑی تے ماریا گیا نشانہ

بُت بن کے رہ جانا، (حما) حیران ہو جانا، ہٹکا ہٹکا ہو جانا

بُت پرست، (صفت) 1- مُرتی دی پوجا کرن والا، مُرتی

پُجک 2- حُسن پرست، عاشق

بُت پرستی، (مو) مُرتی پوجا، بُٹیاں دی پرستش، وگی: دُل دا ٹھاکر

ٹھیک نہ کیا، کیتی بُت پرستی آ

بُت پُوج، (صفت) مُرتی دی پُجاکرن والا، مُرتی پُجک

بُت پُجاک، (مو، صفت) مُرتی پوجا کرن دا عمل، مُرتی پُجاک

بُت پُجک، (صفت) دیکھو: بُت پوج

بُت تراش، (فا، صفت) بُت گھاڑا، بُت بنان والا

بُت خانہ، (فا، مذ) بُت رکھن دی تھاں، مندر، شوالا

بُت دا بُت، (مذ، صفت) مٹی دا سا دھو، دُن وٹا، خاموش،

پُپ شاہ

بُت بھکن، (صفت) مُرتیاں توڑن والا، بُٹیاں نوں بھکن والا

بُت بھکنی، (مو) بُٹیاں نوں توڑن دا عمل، مُرتیاں بھننا

بُت شلا، (مو) بُت گھرن دی تھاں

بُت کار، (صفت) بُت گھاڑا، بُت تراش، بُت بنان والا

بُت کاری، (مو) بُت گھرن دا کم، بُت تراشی

بُت کدہ، (مذ) مُرتی رکھن دی تھاں، مندر، بُت خانہ

بُت گھاڑا، (صفت) بُت گھرن والا، مُرتیاں بنان والا

بُت گھاڑی، (مو) بُت گھرن دا کم

بُت گھرت، (مو) بُت گھرن

قد بُت، (مذ) قد، کاٹھ، سائز، ڈیل ڈول

بت بت: (صوت) 1- چٹن دی آواز، چٹل، چٹل 2- ہٹکا ہٹ،

تھٹھلا ہٹ

بت بت: (مو) فضول گل، بے ربط گل

بت بت کرن، (حما) 1- جٹا دن، گھبراہٹ نال بولن، تھٹھلا دن

2- چٹل چٹل کرن

بت بت گل کرن، (حما) بے ربط گل کرن، غیر مسلسل انداز نال

بولن، بُٹیاں گل کرن

بت بت گل ہودن، (حما) بے ربط گل ہودن، بُٹیاں گل ہودن

بت بتا، (مذ، صفت) گاڑی، گتی، جھوٹیاں گھاں گھرن والا

بت: (مو) 1- اوقات 2- حد 3- حساب 4- حیثیت

بت توں باہرا، (مذ) دتوں باہر، اوقات توں باہر

بت وچ نہ رہون، (حما) اپنے آپ وچ نہ رہون، اپنی حیثیت

دچوں باہر ہودن، کے حساب وچ نہ رہون، اوقات توں باہر ہو

ہودن

بُٹا: (مذ) 1- گٹھ، بالشت 2- توتلا، جھٹھا، اڑ کے بولن والا 3- پین والے

سوڑے دی بوتل

بُٹا: (مذ) 1- دھوکھا، چھل 2- بہانہ، حیلہ 3- طاقت، ہمت، توفیق

4- خوشامد، چالپوسی

بُٹا چلنا، (حما) حیلہ بننا، وگی: دواؤ فریب جھیرے کیتے مت کوئی

چلے بُٹا (سیف)

دیون ویلے بولیا جاندا اے

پڑے: (نڈ) باہمن دلوں دیاہ ویلے پڑھائیاں جان والیاں لاواں،
پھیر

پہل: (مفت) 1- بہت زیادہ 2- بہت گہرا، مہیلیا ہو یا 3- حصہ 4- پل،
ویلا

پٹنی: (مو) 1- پتن دی تغیر، چھوٹا جنگل 2- دکان، ہٹی
پھ: (نڈ، مفت) جس نوں پھل نہ لگدا ہووے، اچھل رکھ
پھ: پھ: (صوت) بھاپ نکلن دی آواز
پھٹا: (نڈ) چٹھا، کلاوا، گل وکڑی

پھٹا: (مو) والاں دی اک بیماری، خشکی سگری تے ایہدے سبوں
اڈھڑی ہوئی کھل

پھاپے جاوَن / پھاپون، (مخا) سگری پون، والاں وچ خشکی
جمن

پھاداری: (مو) وقاداری دا وگڑیا روپ

پھات: (مو) وفات دا وگڑیا روپ

پھارا: (نڈ) 1- درش، میراث، ترکہ 2- بھابھ، آبی بخارات

پھالنا / پھانا: (فل) 1- مچلنا 2- شنی مارنا 3- غرور نال مچلنا،
مغرور ہونا، تکبر کرنا 4- خواب وچ بولنا 5- بکواس کرنا

پھرن / پھرنا: (مصدر) 1- جوش وچ آؤنا 2- غصہ کرنا، ناراض
ہونا، بھڑکنا، اگ بگولہ ہونا، مچلنا 3- ضد کرنا، بدکنا، کھلنا، ڈھینٹھ

ہونا 4- باغی ہونا 5- پریشان ہونا 6- تباہ و برباد کرنا 7- چکنا،
اچھلنا، کودنا

پھر کھلون، (مخا) لڑائی کرن لئی تیار ہون، آکر کھلون،
تینگھرون

پھر وں / بافر وں: (نڈ) پلکان

پھر یا: (مفت) ہنکاریا، آکڑیا

پھرت: (نڈ) کلاوا، چھٹی، گل وکڑی

پھل: (مفت) بے پھل، سٹکا پنجر جو پھل نہ دے، اچھل رکھ
پھلنا: (فل) دیکھو: پھرتا

پھٹی: (مونٹ) پھادی تانیٹ، چھٹی، گل وکڑی، کلاوا

پٹی: (پو، مو) بوسہ، مونہہ چم لینا

پھیرا: (مفت) بے پیرا، بے استاد، طنز آکھیا جاندا اے

ب.....ت

بت: (نڈ) فریب، پکھنڈ، وگی: 'ایہہ بت تیرے کوئی ہتھ آیا' (مغوری)

بت: (مو) ہمت، وس، وت

بت چڑھنی، (مخا) 1- کوپلا یاں کسساں ہو جانا 2- لوڑ توں
دھیک کڑھ جانا

بت سر، (نم) دت سر، وتر سر
بت کھنجا، (مخا) سانگل جانا، موقع کھنچھ جانا

بت: (نڈ) 1- آہٹ، الٹی، تے، اڈھچھل، اُکب، ڈکار 2- فریب،
دھوکھا، ٹھگی 3- پوہڑے تے مچھلو دی اک چال 4- کسے شے دے

مونہوں نکلن یاں جتین دی آواز 5- حملہ، دھاوا 6- ڈاکا، راہزنی

7- جتی دامکر 8- ہمیری، تیز ہوا 9- جہازاں نوں لگن والا کیزا

بت: (فا، مو) 1- پانی دا اک پرندہ، مرغابی 2- بط، بطخ

بت: (مو) 1- بات دا مخفف، گل، پھڑ، گپ 2- راہ، رستہ (پو)

کچڑی، طوے دی طرحاں پکيا ہو یا کھانا

بت: (مو) خیال، سوچ، وچار، وگی: نقطہ چت دی بت نوں موڑنا

پلاک ڈکھتری

(پہلی جلد)

چو براوے

بُجھاؤنہ، (صفت) ٹنگن، اُداس، دکھی

بلدی دے بُجھے جھوکتا، (حما) مصیبت وچ پھسا دینا

دُتھار: (نڈ) 1- کھلار، پھیلا 2- اڈمبر، دھوکھا، فریب

بُتھارن: (مصدر) کھلارن، چھڑکن

بُتھارنا: (نغم) کھلارنا، پھیلاؤنا

بُتھاڑ: (نڈ) بُتھی توں کتر 1- کسے پشو وغیرہ دا مونہہ 2- بُتھا، مونہہ،

تھارت نال آکھ دے نیں

بُتھاڑ بھن سُنّا، بُتھاڑ بھنن، (حما) مونہہ بھننا، بہت زیادہ مارنا،

مونہہ بُجا دینا

بُتھاڑ بھننا، (حما) مار مار مونہہ بُجا دینا، بہت مارنا

بُتھاڑ بُجّنا، (حما) رُسنا، ناراض ہونا، مونہہ بُجا لینا

بُتھاڑ سیکنا، (حما) بہت زیادہ مارنا (مونہہ تے)، مار مار کے مونہہ

بُجا دینا

پٹن میو نہ چھیڑیے، ہٹی وچ کراڑ، بنے جٹ نہ چھیڑیے

بھن سٹے بُتھاڑ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کسے دے اپنے

ٹکانے تے اوس نوں چھیڑنا ٹھیک نہیں ہوندا اودوں کہندے نیں

بُتھاڑا: (نڈ) مونہہ کچن دا کپڑا، کچن

بُتھاڑا بدھنا، (حما) مونہہ کچنا

بُتھاڑنا: (نغم) بُتھا بھننا، بہت زیادہ مارنا

بُتھاڑی: (مو) 1- بُتھاڑی دی تفسیر 2- چھوٹی بُتھی، وگّی: بھیڑی شکل

بُتھاڑی کوئی، کالا کٹ حرامی (مُل) 3- چنگھن یاں چن توں

روکن لئی دُنگراں دے مونہہ تے چڑھائی ہوئی جھکی، چھکی، جالی

بُتھاڑے مارن: (حما) 1- آوارہ پھرنا 2- کوشش وچ پھرنا 3- بہت

کوشش کرنا

دُتھینا: (نغم) 1- تھاپنا 2- رچنا، بناونا

دُتھک: (نڈ) دیکھو: دھاک

دُتھکواون: (مصدر) گھیراوان، ڈراوان، خوفزدہ کرواوان

بتھکیجین: (مصدر) گھر بچن، ڈر بچن، تریہہ جاوان

دُتھل: (مو) پھسلن، زبان دی پھسلن

بُتھلنا: (فل) پھلنا، خصوصاً زبان دا پھلنا

دُتھلنا: (فل) 1- تھر بھنا، جتنا (دُڈھ) 2- پسینے نال تر ہو جانا

بُتھنی: (مو) اکھ دی بھنی، گوہ، تر کھی

بُتھوا: (نڈ) اک قسم دا خود رو ساگ، جیہڑا کک دی فصل وچ پیدا

ہوندا اے

دُتھوا: (صفت) 1- جذباتی، کپڑیوں باہر، جوشیلا 2- بے خبر، بے سندھ

بُتھوڑی: (مو) 1- روڑی 2- روڑی سُن دی تھاں

بُتھی: (مو) ہیانی، ترکش

دُتھی: (مو) تھی، درز، وول

بُتھی: (مو) 1- تھی، تھو تھی، مونہہ 2- بھیڑ، گند

بُتھیر: (پو، صفت) 1- بھٹھے دے مزدور 2- تھیرے، نفری

بُتھیرا: (نڈ، صفت) کافی، وادھو، بہت زیادہ، وافر، ڈھیر، لوڑ مونہہ

بُتھیرا روون پٹن، (نڈ) ڈھیر کم دھندے، کئے ای بکھیرے

بُتھیرا روون پٹن کرن، (حما) 1- بہت سارا کم کار کرن 2- بہت

کھچیل کرن

بُتھیرا: (صفت) دیکھو: تھیرا

بُتھیرا: (مو) تھیرا دی تانیٹ

بُتھیری: (مو) تھیرا دی تانیٹ

بَنگ ہودن، (حما) بیزار ہودن، عاجز ہودن

بَنگ: (مفت) بہت زیادہ تنگ، دنگی: 'تاں دیکھ حکومت بھی بَنگ

بَنگڑ: (نہ، مفت) گھاں، فضول گل

بَنگڑی: (مفت) گئی، باتونی، بکواسی

بَنو: (نہ، مفت) 1- گالڑی، بُھیاں گھاں کرن والا 2- جتی توں کبتر

بَنو: (نہ) بونا، پیشاب، بول، مُوتر

بَنو: (نہ) پونی

بَنو: (مفت) 1- بُھارت، پہیلی 2- دسن والا

بَنورا بطورا: (مفت) 1- بدسلقہ، گمراہ 2- بد شکل، بے وقوف 3- بے

ڈھنگا 4- تھاپیاں دا ڈھیر، گھیرا، گھمبیرا

بَنورا: (نہ) 1- آلو دی نسل دا اک چھوٹا پنچھی، بیل چورا 2- کنایہ: گم

سُمن، گنگو جیہا، ہڈھو

بیل بَنورا، (نہ) آلو دی مادہ، اک چھوٹا پنچھی، چورا

بَنوری: (مو) 1- چورادی مادہ 2- اوہ گل جس دا پتہ نہ ہووے

بیل بَنوری، (مو) بیل چورادی مادہ

بَنوڑی: (مو) بیل بَنوڑی، بد شکل، چڑیل

بَنول: (عر، نہ) 1- پاک دامن عورت، پاکیزہ 2- کواری 3- دنیاؤں

تیاگ کے اللہ دل تھکی ہوئی عورت 4- حضرت فاطمہ الزہراؑ تے

حضرت مریمؑ والقب

بَنولا: (نہ) 1- دھوکھا، فریب 2- ہاسے دی گل 3- (مفت) دھوکے

باز، فریبی

بَنوڑی: (مو) دیکھو: بتولی

بَنولن: (مو، مفت) بتولا دی تانیٹ، دھوکے باز عورت، فریبین

بَنولنا: (فعم) اکٹھا کرنا، بَنورنا

بتولی: (مو) بات، بھارت

بتولے: (نہ) بتولا دی جمع

بتولے بناون، (حما) تھوٹھیاں سچیاں گھاں نال کسے نوں دلاون،

دھوکھا دیون، گھاں گھڑن

بتولے وچ آجاون / بتولے وچ آون، (حما) گھاں وچ

آون، دھوکھا کھاون

بَنولیا: (نہ، مفت) گالڑی، گئی، ٹہلی

بتون: (نہ) دیکھو: باتونی

بتونا: (فعم) بتاؤنا، دسنا، دس پاؤنی

بتونن: (مو، مفت) دیکھو: باتونن

بَنونی: (نہ، مفت) دیکھو: باتونی

بتونی: (مو) 1- بات، گل 2- طریقہ، ڈھنگ

بتوں: (نہ) اک مشہور سبزی، بیٹگن، دتوں، بتاؤں، دتاؤں

بتوکیا: (مفت) 1- دسن والا 2- (نہ) گل بات

بَتہ: (پو، نہ) 1- پگڈنڈی 2- لکڑی دا باللا

دِتھ: (مو) 1- دتھ، فاصلہ، دُوری، فرق 2- گھائی 3- ہتھ یاں پیراں

دی اگھیاں دے وچکار تھاں 4- خالی جگہ

بَتھ: (نہ) لہودا لوتھرا

بَتھا / بَتھا: (نہ) 1- بُوٹھا، چہرہ، منکھ 2- سزیا گلیا 3- بھریا ہویا، دنگی

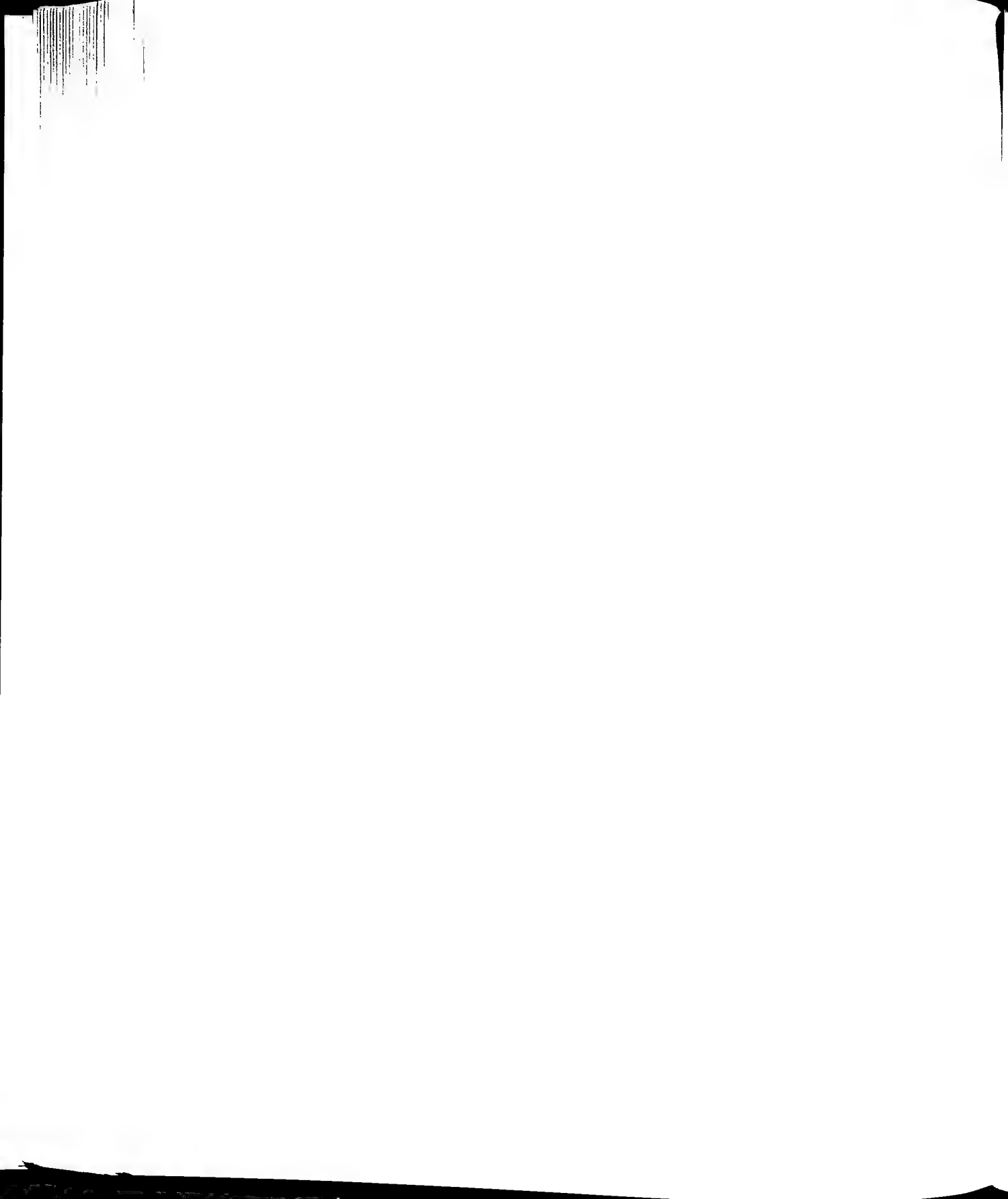
'تساں جو بلدی دے بُتھے جھوک دتا'

بَتھا: (نہ) زور، طاقت، بل، ہمت

بَتھا ڈیون، (حما) زور دلاون، بُت جاون

بَتھا: (نہ) فصل دُڑھن پچھوں رہے مڈھ جو پیراں نوں پُچھدے نیں،

کرچا، وڈھ (مفت) بد شکل، بھدا، بُجا، دنگی: 'ٹٹ پیٹیاں بُھیاں

بٹ مارن، (مخا) 1- لٹن، ڈاکا مارن 2- گپاں مارن

بٹ ماری، (مو) 1- لٹ، ڈاکا، لوٹی 2- گپ بازی، گپ شپ

بٹ مہر اگٹ مہر، (صفت) سنگدل، بد لحاظ

بٹ مہندی، (مو) پہاڑاں وچ بعض پتھراں تے اک قسم دی

کائی جم جاندی اے جس نوں پہاڑاں تے جان والے بچے پچیاں

(پنڈاں دے بال) اپنے ہتھوں تے رگڑ دے نیں تے ہتھ مہندی

دی طرحاں رنگے ہو جاندے نیں

بٹ: (مو) دو ہانیاں دا جوڑا، بٹ

بٹ بٹ ویکھنا: (مخا) پھٹی پھٹی اکھاں نال ویکھنا، لگاتار، تار تار لا

کے

بٹ: (مخا) 1- دندان توں بنا مسوڑھا 2- پھوگ 3- مٹی دے بھانڈے

دائیا ہویا حصہ 4- ہسر، وٹ، ہنس 5- مورکھ، بے وقوف، اُجڈ،

بدھو 6- خالی پیجرہ 7- زیور توں بنا، ننھی 8- دھت

بٹا: (مخا) 1- سوتر دی آئی، دو آئیاں 2- ڈہرا، جوڑا 3- جویا ہویا

4- وڈ، تقسیم 5- بدنامی، الزام، دھبہ 6- کسر، گھاٹ، کمی، تھوڑ

7- مسالا عینن والا پتھر دانوٹا 8- روزا، کچی اٹ دانوٹا 9- بے

ترتیب، درہم برہم 10- تولن لئی بنایا ہویا لوہے یاں پتل دا وزن

11- حساب دی کسر، حساب دی گنتی وچ حصہ وکھرا کرن لائی

جاون والی لکیر جیویں، 1/2 وچ 1 اتے 2 وچکارلی لکیر، ادھا

حصہ، 1/4، چوتھا حصہ

بٹا آون، (مخا) 1- بدنامی ہوون، داغ لگن 2- گھاٹ آون،

نقصان ہوون

بٹا کھانا، (مخا) دنا کھانا، جس رقم دی وصولی دا پتہ نہ ہووے

بٹا لاون، (مخا) 1- گھانا پورا کرن، کٹوتی کرن 2- بدنامی کرن،

الزام لاون 3- نقصان پہنچاون، کسر لاون، ٹھک لاون

بٹا لگن، (مخا) ویکھو: بٹا آون

بٹا لون، (مخا) 1- کٹوتی کرن 2- بدلہ لون

بٹا: (مخا) پتھر، بت، مضبوط جسم والا

بٹا: (صفت) 1- ٹٹیا بھٹیا (چینی دا سامان) 2- اک کن والا 3- جس

دے گبنے نہ پائے ہون 4- سکھنا، خالی

بٹا بٹا، (صفت) 1- جس نے کوئی گہنا نہ پایا ہووے 2- سکھنا،

خالی

بٹارنا: (نعم) بھٹھا کرنا، ناپاک کرنا، وگی: دودھت پھیرے تھہرے بٹاریو

(روی داس)

بٹا سٹا: (مخا) 1- وٹا سٹا، اولہ بدلا 2- وٹے داویاہ، آہنے ساہنے رشتہ

بٹا سٹا کرن، (مخا) 1- اولہ بدلا کرن، واری وٹا کرن 2- وٹے دی

شادی کرن

بٹا سٹا ہو جاون / بٹا سٹا ہوون، (مخا) 1- اولہ بدلی ہوون، واری

وٹا ہوون 2- وٹے دی شادی ہوون

بٹاک / بٹاک: (مخا) 1- جھوٹھ، شنی، گپ 2- چولہ مولہ، چھپر جھار،

ہاسے مذاق دیاں گھاں

بٹاک مارن، (مخا) شیخیاں مارنا، گپاں چھڑنیاں، بے سر پیر

دیاں گھاں کرنیاں

بٹا کی: (مخا) بھوٹھا، شنی خورہ، گپ، ڈھوگی

بٹا کیا: (صفت) گلاڑی، گپ باز، جھوٹھ مارن والا

بٹالنا: (نعم) 1- وڈ وٹا، دل دوانا 2- کوئی شے خرید کے دے دے

نوں نفع پہنچانا، نفع دوانا

بٹا لو: (مخا) آلودی اک قسم

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

بتیسی بند ہون، (مخا) دیکھو: بتیسی بند ہو جاو
بتیسی بھن دیون، (مخا) دیکھو: بتیسی باہر کڈھن
بتیسی بھٹن، (مخا) دیکھو: بتیسی باہر کڈھن
بتیسی بھٹنا، (مخا) بٹھاڑ بھٹنا

بتیسی جھڑ جاو / بتیسی جھڑن، (مخا) سارے دندان دانگل
جاو

بتیسی دکھاو، (مخا) 1- زور نال ہسن 2- نخل کرن 3- پھیں
پھیں کرن، منت ماجرا کرن، ترلے پاو
بتیل: (نڈ) چنگی طرحاں دٹیا ہو یا دھاگا

ب.....ٹ

بٹ: (نڈ) 1- 'بٹن' توں امر 2- وٹ، پیٹ دے بل، مروڑناں
3- رسی داتاء 4- غصہ آنا 5- ڈنڈی، پاہیا، رست، راہ 6- دقا، تولن لئی
بنایا ہو یا لوہے دا ٹوٹا یا پیانہ 7- تقسیم، ونڈ، حصہ، ٹوٹا 8- اک
کشمیری ذات 9- بندوق دا ٹھٹھا حصہ، وگئی: 'لک وچ سٹ رڑکے،
بٹ ٹٹ جے رفل دا تیرا' (پریم سنگھ) 10- شکن، بل، ٹھری
11- گپ، ٹرپل 12- پھڑپٹا، بنیرا

بٹ پاڑ، (نڈ) راہ وچ لٹن والا ڈاکو، راہ مار

بٹ پاڑی، (مو) راہ وچ پئی لٹ یاں دھاڑ، راہزنی

بٹ تھیون، (مخا) کٹے دا اچانک حملہ کرن

بٹ ٹیلی، (مو، صفت) وٹی ہوئی، وٹ دے کے بنائی ہوئی

بٹ جاو، (مخا) 1- ونڈیاں جاو، تقسیم ہون 2- ول کھاو

بٹ کڑاک، (نڈ + مو) گپ شپ، چولھ مولھ، ٹرپل

بٹ مار، (نڈ، صفت) لٹیرا، ڈاکو، اُچکا

بجیاں کننا، (مخا) وگاڑا کم کرنا

بجیاں، (بٹی) کڈھنا، (مخا) وگاڑ کرنا

بتیت: (صفت) 1- بہت ودھ، زیادہ، کافی 2- گزریا ہو یا، بیتیا ہو یا

3- بے دید دا وگاڑ، بدلحاظ، گستاخ

بتیت کرن، (مخا) 1- ودھاو، بیٹا کرن 2- وقت لٹن، وقت

گزارن، ویلا ٹپاؤ 3- بے دید کرن، بدلحاظ بناو

بتیت مان، (صفت) بیت جان والا

بتیت ہون، (مخا) 1- وڈھن، زیادہ ہون 2- وقت گزرن، ویلا

پٹن 3- بے دید ہون، بدلحاظ ہون، گستاخ ہون

بتیتنا: (فل) لکھ جانا، گزرتا

بتیرا: (صفت) 1- تھیرا، کافی، واڈھو، چوکھا، وگئی: 'جد دا پیا جبال

گرہستی سانوں، اسان دکھ بتیرا جھا گیا ہے' (کالی داس)

بتیرہ: (نڈ، صفت) پتھر کٹن والا

بتیس: (مو) دیکھو: بتی

بتیسا: (نڈ، صفت) 1- بتیاں چیزاں دی (دوائی) 2- اک مٹھیاں دا

ناں، بتیسا، 3- اک قسم دا حلہ جیدے وچ 32 چیزاں پیندیاں نیں

تے عموماً زچہ نوں کھواندے نیں، 'بجیری، بھاڈا 4- بتیاں دندان

والا 5- بتیاں چیزاں دا بنڈل 6- بتی کہانیاں والی کتاب

بتیسی: (مو) 1- بتیاں چیزاں دا مرکب 2- بتیاں دندان دا پیر

بتیسی باہر کڈھ دیون / بتیسی باہر کڈھن، (مخا) بٹھسی بھٹن،

جھاڑی توڑن، دند توڑن

بتیسی باہر کڈھنا، (مخا) بٹھاڑ بھٹنا

بتیسی بند ہو جاو، (مخا) دندل پے جاو، غشی پاروں مونہ نہ

کھلن

بجلی اولیٰ: (مو) اکٹھی، جمع شدہ، یکجا

بجلی: (ند) اکٹھے، جمع، جمع کیلئے ہوئے، یکجا

بجلی کرنا، (محا) بٹورنا، سمیٹنا، اکٹھے کرنا، جمع کرنا

بٹاری: (مو) ڈاکا، رابڑی، لوٹی

بٹن: (مصدر) 1- روکن 2- ٹک، کن وغیرہ بند کرادینا 3- ہوا روکن

4- تقسیم ہونے، ونڈنا، جاون، ٹکڑے ہونے

بٹن (Button): (انگ، ند) پیٹ، قمیض، کوٹ وغیرہ پہننے والے

کپڑیاں نون جوزن یاں بند کرن لئی لایا سب، ٹکڑ، پلاسٹک یاں

سونے وغیرہ کسے دی دھات دا بنیا چورس یاں گول ٹکڑا جو چھیکاں

راہیں کپڑے دے اک حصے تے سیتا ہوندا ہے تے دوجے حصے

وچ کاج وچوں دی لنگھا دتا جاندا ہے

بٹن دار، (صفت) بنناں والا، جس نوں بٹن لگے ہوں

بٹن وار، (ند) بنناں والا

اکھاں نیں کہ بٹن، (اکھا) جدوں کسے آدمی نوں نیڑے پئی

شے دی نہ دتے، اوووں طنز نال کہندے نیں، جیویں: اکھاں نیں

کہ کول ڈوڑے

ٹچ بٹن، (ند) اک قسم دا بٹن جو دوہاں حصیاں دے تھن نال پھس

کے بند ہو جاندا ہے

بٹنا: (ہ، ند) غاڑہ، اُبٹن، اک خوشبودار مصالحہ، وٹنا

بٹنا: (فل) مقابلہ کرنا

بٹنا: (فعم) 1- رسی وٹنا، رسی نوں ول دینا 2- کمانا، فروخت دا نفع

بٹنت: (مو) اک طرحاں دی چھوٹی ناشپاتی

بٹنڈ: (ند) دیکھو: بٹنت

بٹنک: (صفت) بے ٹنک، وگگی: 'اُلو وانگ اُجاڑ پسند کیتی سیوا باگ

(باغ) دا چھڈ بٹنک خُیا (برکت رام)

بٹنک: (ند) اک چھوٹا سخت پھل، چھوٹا خربوزہ، ناشپاتی، اک پھل

جیدیاں مختلف قسماں ہوندیاں نیں، ایہہ پہاڑی پھل اے، وگگی:

'انب انار بٹنک دستوانیل تاس ہزاراں' (قادر یار)

بٹنگا: (ند، صفت) سر پٹھ تے تاس اُتے کرن والا، کپال آسن

لاون والا

بٹننگی: (مو) اک پہاڑی رکھ تے اوس دا پھل، جیدیاں جسامت

بیر دے دانے جتنی تے بالکل گول ہوندی اے، پک کے سیاہ تے

نرم ہو جاندی اے، پر ایہہ بہت گھٹ کھاہدی جاندی اے

بٹوا: (ند) 1- چم یاں کپڑے وغیرہ دی بنی ہوئی اک قسم دی خانے دار

تھیلی جس وچ پیسے یاں نوٹ وغیرہ پائے جاندے نیں 2- بھسم

وغیرہ پاؤں دا اک چھوٹا جیہا ٹھٹھلا جس نوں سادھ لوک عام

رکھدے نیں

بٹوا: (ند) بیٹا، پتر، برخوردار

بٹوار: (ند) 1- چوکیدار، محافظ 2- محصول لون والا 3- ڈاکو

بٹوارا: (ند) ونڈ ہونا، تقسیم ہونا

بٹوارا کر دیوان، (محا) دیکھو: بٹوارا کرن

بٹوارا کرن، (محا) ونڈن، تقسیم کرن، ٹوٹے کرن

بٹوارا ہو جاون، (محا) دیکھو: بٹوارا ہون

بٹوارا ہون، (محا) ونڈنا جاون، تقسیم ہون، ٹوٹے ہون

بٹواڑہ: (ند) بٹوارہ، تقسیم، وگگی: 'واٹے مانس ماردا بیٹھا بلیک بٹواڑہ'

(بھاگ)

بٹوال: (ند) چوکیدار، پنڈ داسپاہی

بجوانی: (مو) استنبجہ دا ڈھیلا، ڈٹوانی

بٹانا: (نعم) 1- دٹانا، کسے اک شے دے بدلے دوجی شے لینا 2- دٹنا،

دل دینا یاں ول دوانا

بٹاندرا: (ند) 1- کسے شے دے بدلے وچ کوئی شے دینا، دٹاندرا،

تقسیم 2- ردو بدل

بٹاں: (مو) بٹ دی جمع، گٹاں بٹاں، گپٹاں، فضول گٹاں

بٹاں سٹاں، (مو) بٹاں شٹاں، گپٹاں سٹاں

بٹاں مارن، (محا) گپٹاں مارن، گٹاں مارن

بٹاں مارنا، (محا) گٹاں کرنا، گپٹاں مارنا

بٹاوا: (ند، صفت) 1- بٹائی تے واہی کرن والا، ادھ تے واہن والا،

راہک، مزارع 2- دٹن دی مزدوری 3- دٹن دا عمل، دگنی: پچھلے

سولاں سالاں توں بٹاوا چلیا آ دنا سی (گاری)

بٹاون: (مصدر) 1- دٹاون، بدلن، تبدیل کرن 2- دٹن، تقسیم کرن

بٹاونا: (نعم) دٹاونا، بدلوانا

بٹاؤ: (نعم) بٹاون توں فعل امر 1- دٹاؤ، بدلو 2- کچھ خریدو

بٹاؤ: (ند، صفت) 1- پاندھی، راہی، مسافر 2- دٹاون والا، دٹن والا

3- دٹائے جان لائق

بٹائی: (مو) دٹائی دا وگاڑ

بٹپار: (ند) لٹیرا، ڈاکو، اُچکا، راہزن

بٹٹ: (مو) جھگڑا، ویر، دشمنی

بٹڑ: (مو) بٹاں دی اک گوت

بٹڑ بٹڑ: (نم) 1- بٹا اکھ جھپکا 2- حیرانی نال

بٹڑ بیٹھنا: (محا) دٹڑ بیٹھنا، وگڑ بیٹھنا

بٹڑاونا: (نعم) وٹراونا

بٹڑنا: (فل) روٹھنا، بکھرنا، وگڑنا

بٹروپیا: (صفت) وٹے ہوئے رُوپ والا، بدلے ہوئے بھیس والا

بٹریا: (ند، صفت) راہی، مسافر، راہگیر، پاندھی

بٹک: (ند) 1- بوڑھ، بوڑھ داڑکھ 2- چھٹ کے جاگن دی آواز

بٹک تھوین، (محا) زور نال جاگن، ٹھک دین لگن

بٹک / بٹکت: (مو) آمدن، وکری، فروخت

بٹکا: (ند) 1- جھگڑا، فساد، رولا 2- شغل، مذاق

بٹکا پا دیون / بٹکا پاون، (محا) رولا پاون، حال پاہریا کرن

بٹکالاون، (محا) تماشا کرن، مذاق کرن

بٹکار: (مو) 1- پچکار، ڈنگراں نوں بٹاون دی آواز 2- کسے دھات

دی شے دے ڈنگن دی آواز

بٹکرنا: (فل) جھڑکنا

بٹکڑو: (ند) اک جنگلی رُکھ

بٹکی / بڈگی / اوڈکی: (مو) بڈکا دی تانیٹ

بٹکے: (ند) بٹ دی تصغیر، ہاسے مذاق دیاں گٹاں، گپٹاں، وڈ کے دا وگاڑ

بٹکل: (ند، صفت) گپ باز بندہ، گپی مرد

بٹکل: (مو، صفت) 1- گپ باز زنانی، گپی عورت 2- (ند) ہزارہ

ڈویشن دے ضلع مانسہرہ دا مشہور وڈا قصبہ جیہڑا شاہراہ ریشم دے

کنارے واقع اے

بٹلا: (صفت) وٹے درگا، بے ڈھنگا

بٹلا / وٹلا: (ند، صفت) اکٹھا، جمع شدہ، یکجا

بٹلا کرنا، (محا) سمیٹنا، جمع کرنا، یکجا کرنا

بٹلوہا: (ند) دٹوہا دا وگاڑ، گاگر، دڈھ والا بھانڈا، بٹلوہ، بہت وڈا دگپ

جس وچ اک دوسن شے پکے

بٹلوہی: (مو) بٹلوہا جیہدی ایہہ تصغیر اے

بٹھاوا: (نذ، صفت) بٹھاوان والا

بٹھاواں: (صفت) دیکھو: بٹھاوا

بٹھاوان: (مصدر) کسے ٹوں کرسی یاں زمین تے براجمان کرن

بٹھاونا: (نعم) 1- کسے دوجے آدمی نوں کسے تھیں یاں چیز تے

براجمان کراونا، بٹھلاونا، بہالنا 2- لگژری وغیرہ نوں پوچے کڈھن

لئی آئییاں تے بہالنا 3- چھٹریاں بیوہ نوں دوجا خاوند کراونا

جئے نہ جائے تے گودی چک بٹھائے، (اکھا) جدوں کسے نال

کسے دازبردستی تعلق جوڑیا جاوے تاں کہندے نیں

بٹھاؤ: (صفت) بٹھاوا، بٹھاو، بٹھاوان والا

بٹھاؤنڈر: (صفت) دیکھو: بٹھاؤ

بٹھائی: (مو) بہالن داکم، بٹھاوان داکم

بٹھل: (نذ، صفت) بٹھل، بٹھل کرن والا

بٹھل: (نذ) ٹوٹنے دی شکل والو بے یاں مٹی وغیرہ دا بھانڈا

بٹھلا: (نذ) 1- وڈا پیالہ، مٹی دا وڈا بھانڈا 2- تسلا، تانبڑا، کڑاہیا، تگاری

بٹھلا: (نذ) کھلا، پورا، مکمل

بٹھلاھا: (نذ) دیکھو: بٹھلا

بٹھلی: (مو) بٹھل دی تصغیر، چھوٹا بٹھل، کڑاہی

بٹھوا: (نذ) اوہ نکا ٹھونہواں جیہڑا ڈنگ مارن لئی تیار ہووے

بٹھور: (مو) تندور دی مٹی جیہڑی کدی روٹی نال دی چھو جاندی

اے، سڑی ہوئی لال مٹی، ایہنوں بعض زنانیاں کھانڈیاں دی نیں

بٹھونہاں/بٹھوہاں: (نذ) ٹھونہاں، بٹھو

بٹھوواں: (نذ) بٹھوواں، بٹھو، ٹھونہاں

بٹھی: (مو) 1- بٹھی اوہ تھیں یاں کپڑا جس اتے نیل سکایا جاندہ ہے

بٹھی بھرن، (حما) 1- نیل سکے پاون 2- بٹھی نوں بالن نال

بھرن 3- آدمی نوں بھانڈیاں یاں بٹاس نال پُر کرن

بٹھی داییل، (نذ) ناکارہ، نکلتا، بے فائدہ، بے سود، کسے نہ کم دا،

دادھو

بٹھی: (نذ، صفت) 1- گتھی، ٹھوٹھا، گالڑی 2- چھوٹا پھل 3- ناریل دا

گولا 4- عرق کڈھن والا ڈب، بھکا

بٹھی: (مو) 1- وٹنا توں وٹی (دل دتی ہوئی) 2- منافع وچ حاصل کیتی

3- چٹان 4- بٹی 5- چا تو بھری تیزی کرن دا آلہ

بٹھی: (مو) سونے دا اک رسک

بٹھی: (مو) دیکھو: بٹی

بٹی گنتی: (مو) 1- سیانف 2- شوم پٹا، کنبوی

بٹے: (نذ) دریا وچ کارمٹی والی زمین، بیٹ

بٹے: (نذ) 1- وٹے دا ہندکو روپ، بٹا دی جمع، بٹے وڈے پتھر

2- وزن کرن دے وٹے 3- وٹہ، تقسیم 4- بدنامی 5- (صفت)

چالاک

بٹے باز، (صفت) دھوکے باز، چالاک

بٹے بازی، (مو) دھوکے بازی، چالاک

بٹے بازی کرن، (حما) چالاک کرن، دھوکھا کرن

بٹے بازی ہوون، (حما) چالاک ہوون، دھوکھا ہوون

بٹے دا، (نم) وٹے دا

بٹے دا بٹہ، (نذ) بالکل پُپ چاپ، بالکل خاموش ہونا

بٹے سٹ، (نم) لگا تار، آتوں تھلی، دگنی: 'بٹے سٹ لگن پے

وٹے، جیوں ساون دیاں باراں، (نم) (نم)

بٹے سٹے، (نم) وٹے سٹے، بدلے وچ

بٹے کھاتے، (نذ) 1- وصول نہ ہون والی رقم دے کھاتے 2- نفع

(پہلی جلد)

بٹاوان: (مصدر) دھواون، تقسیم کراون۔

بٹوائی: (مو) بٹائی، دھوائی

بٹوٹ: (نم) تیزی نال، لگاتار، مسلسل، اتوں تھلی

بٹوٹیا: (نم، صفت) دھنن والا

بٹورا: (نم) اکھ

بٹورن: (مصدر) 1- دھوکے فریب نال کسے کولوں کوئی شے یاں پیسے

لے لون، دٹورن، ٹھکن، مانٹھن، بچھن، دلاون، اٹھن 2- اکٹھا کرن،

جمع کرن، ڈھیر کرن 3- سین پرون، گنڈھن خربن

بٹورنا: (نعم) 1- کھنڈیاں ہوئیاں چیزاں نوں اکٹھا کرنا 2- موچھنا،

دھوکے نال رقم ہتھیا لینا

پیسے بٹورنا، (نم) دھوگی لینا، پیسے وصول کرنا

بٹوسٹ: (نم) دیکھو: بٹوٹ

بٹوسٹا: (نم) دھاسٹا، ادل بدل

بٹولنا: (نعم) اکٹھا کرنا، سینٹنا

بٹول: (ج، نڈ) 1- اک قسم دا آپ مہارا اگن والا ٹوٹا جیہڑا سردیاں

دی فصل لئی نقصان دہ ہوندا اے، غریب لوگ ایس نوں ساگ

دے طور تے ورتدے نیں 2- ہاتھو دا ساگ

بٹوہا: (ج، نڈ) کپڑے یاں چمڑے دی بنی ہوئی تھیلی جیہدے وچ پیسے

رکھدے نیں، بٹو، پرس

بٹوبلی: (مو) بٹیرے ورگا اک چھوٹا جیہا پنچھی

بٹہ: (نڈ) دھاسٹا، بٹا

بٹہ سنٹنا، (نم) کسے تھاں یاں شہر نوں بالکل بھل جانا، دوبارہ

کدے اوس شہر نہ آتا تے جد کوئی مدتاں بعد واپس آوے تاں

اوس نوں آکھدے نیں کہ "بٹہ تے بٹہ ای سٹ چھوڑیے"

بٹھ: (حرف فہائیہ) 1- کسے تے لعنت بھیجسن دا لفظ 'دفع ہوجا'

2- (مو) وڈی کڑاہی، چٹھا، تندور، بھٹھ، بھٹھل 3- گنڈیاں

بھٹھڑیے دے رہن والا غار، کھوہ

بٹھ بھین، (نم) ناکافی ہونا

بٹھ پون، (نم) اک لکھن، بھٹھی پون، ضائع ہون

بٹھ پے جاو، (نم) دیکھو: بٹھ پون

بٹھ کھا جاو، (نم) کسے دی نقل کرن، ریس کرن

بٹھ گھٹن، (نم) چھڈ دیون، دفع کرن، مگروں لاہون

دٹھ: (مو) 1- سوتر دے دھاگے دی دوہری آئی 2- پرندیاں تے

نرغیاں دا فضلہ، دٹھ

بٹھا: (نڈ) 1- بٹھا بیٹھن نال چتر اُتے پیا نشان 2- پانی دی سطح

توں پٹھ کھوہ دی کندھ دی موری

بٹھا بلہاون، (نم) ڈھیر نقصان پہنچاون، گھائے دامو جب بن

بٹھارا: (نڈ، صفت) 1- بھٹھارا 2- کھوتیاں تے مٹی ڈھون والا، کبھار،

بھوڑی 3- روسیہ، کھانے پکاون والا، باورچی

دٹھاری: (مو) 1- روسی دا کم کرن والی زنانی، پیٹھاری 2- دانی

بٹھال رکھنا: (نم) 1- بٹھار رکھنا 2- کنوارا رکھنا (خصوصاً گڑی نوں)

3- بے کار تے نکتا رکھنا... گھر وچ رکھنا

بٹھال: (مصدر) بٹھاوان

بٹھالنا: (نعم) بٹھانا، بیٹھن توں بیٹھنا

بٹھالوال: (نڈ، صفت) بٹھیاواں، چپٹا

دٹھاما: (صفت) بیٹھواں

بٹھانا: (نعم) 1- بہادنا، بٹھانا 2- جوڑنا 3- کٹڑی نوں اٹھیاں تے

بٹھانا 4- تباہ کرنا، برباد کرنا

نچ لاونا، (نعم) کلنک لاونا، وگئی: 'کیہڑا تک لے کے باہر نکلیں
 گی، تینوں عمر والا کیے نچ گیا' (کالی داس)
 نچ لگ جاون / نچ لکسن، (مخا) 1- داغی ہو جاون 2- لت بانہہ
 فٹ جاون، مفلوج ہوون 3- بے آبرو ہوون، بدنامی ہونا
 نچ: (مو) 1- بجلی، خدائی مار، سڑک، آفت 2- بیج، تھم، پیری 3- بلا،
 مصیبت، آفت 4- نینہ، بیاہ
 نچ آ پینا، (مخا) اچانک مصیبت آ جانا
 نچ پون، (مخا) 1- بی پے جاون 2- اچانک مصیبت آون 3- بجلی
 ڈگن
 نچ پے جانا، (مخا) اچانک مصیبت آ جانا، آفت دا آونا
 نچ پے جاون: (مخا) ویسہو: نچ پون
 نچ جھمڑ جاون / نچ جھمڑن، (مخا) ہلکھ لگن، کسے دالچڑ ہو کے
 پچھے پون، مصیبت آون
 نچ چھٹن، (مخا) بی کھلارن، بلیجین، چھٹا دیون
 نچ جھلن، (مخا) 1- وال دی کھل لاہون 2- بی نوں جھل کے ٹووا
 کڈھن
 نچ ڈگنا، (مخا) مصیبت پینا
 نچ: (صفت) گھٹ عقل والا، بگت
 نچ: (نڈ) 'نچا، بھٹ
 بجا: (نعر) 1- بجاون توں امر، آواز کڈھ، کھڑکا، وجا 2- (مو) فالج،
 مرگی، غشی، دورہ
 بجا: (فا، صفت) ٹھیک، واجب، مناسب
 بجا آوری، (فا، مو) تعمیل، حکم منن دی کیفیت
 بجا آون، (مخا) 1- حکم نوں منن، تعمیل کرن 2- عمل کرن، انجام

دیون
 بجا کرن، (مخا) درست کرن، ٹھیک کرن
 بجا لیاونا، (مخا) حکم ننا، وگئی: 'ہیر ملے تاں شکر بجا لیا یے، اگ
 نال رقیب نوں ساڑیے جی' (قبل)
 بجا ہوون، (مخا) درست ہوون، ٹھیک ہوون
 بچا: (نڈ) 1- کسے موری وغیرہ ٹوں بند کرن لئی ورتیا جان والا کپڑا،
 گھاہ یاں لکڑ دا گولہ، ڈاٹ، کاک، گن وچ آواز پین توں روکن لئی
 زوں یاں کپڑا وغیرہ ٹٹنا، وگئی: 'کنیں بچے دے رہاں کیتی دے
 پٹوں' (فر) 2- کسے دے مونہہ اٹھے شرمسار کرن لئی گھٹا ہتھ پھیرن
 دا عمل 3- نقصان، گھانا (یہ)
 بچا اڑاونا، (مخا) روک پاونا، اڑچن ڈاٹونا
 کٹاں وچ بچا دینا، (مخا) کسے دی گل دل دھیان نہ دینا
 بجات: (صفت) بد ذات دا وگاڑ، بُری خصلت والا، کمینہ
 بجاج: (عر، نڈ) 1- کپڑے دی دکان کرن والا آدمی 2- اردوڑیاں دی
 اک ذات
 بجاج ہٹا، (نڈ) 1- اوہ بازار جتھے عام طور تے کپڑے دیاں ہتیاں
 ہون 2- (پو) منیاری، کھڈونے، اوہ شیواں جو پائیدار نہ ہون
 بجاجا: (نڈ) اوہ بازار جتھے بجاجاں (بزازاں) دیاں ہتیاں ہون،
 بجاج ہٹا
 بجاجن / بجاجنی: (مو) بجاج دے گھر والی
 بجاجی: (مو) 1- بجاج (بزازاں) 2- بجاج دی ہتھی د مال 3- اوہ
 کپڑا جو دیکھن دی نیت نال رکھیا جاوے 4- منیاری دی دکان
 کرن والا
 بجار: (فا) 1- فارسی لفظ بازار دا وگڑیا روپ 2- اوہ تھاں گلی یاں سڑک
 (جہلی جلد)

نقصان

بے کھاتے چڑھاؤں، (مخا) دیکھو: بے کھاتے لکھن

بے کھاتے لکھن، (مخا) وصول نہ ہون والے کھاتے چڑھاؤں

بے وِج: (نم) وئے وِج

بٹیا/بٹہ: (نم) 1- پتھر 2- سخت 3- وزن کرن دا پتھر، مسالا پوسن دا پتھر (سلبند)

بٹیا جمن: (مصدر) بٹیا جانا، بند کھانا، (نک وغیرہ دا)

بٹیرا/بٹیرا: (پو، نم) فصلوں وچوں پھڑیا جاون والا پرندہ، اک پالتو

پرندہ، جس نوں لڑائی واسطے دی تیار کھیا جاندا اے، بٹر ورگا اک

چھوٹا پنچھی، بٹیر، اک ننگا جیہا پرندہ جیہدا گوشت بہت لذیذ

ہوند اے، جیہوں پال کے ڈوچے بٹیرے نال لڑاون لئی

سدھایا جاندا اے

بٹیر باز/بٹیرے باز، (مفت) بٹیریاں نوں پالن یاں لڑاون والا

بٹیر بازی، (مو) بٹیرے پالن یاں لڑاون دی حالت

بٹیر (بٹیریاں) دا کیہ لڑنا اے؟ اُستاداں دے ہتھ لڑدے

نئیں، (اکھا) شاگرداں دا ہنر تے کمال اُستاداں دی نظر دا فیض

ہوند اے

بٹیر لڑاون، (مخا) 1- بٹیریاں دا مقابلہ کراون 2- اپنے چیلیاں

نوں دو جیاں نال لڑاون، فساد کراون

انٹھے ہتھ بٹیرا آؤنا، (مخا) کوئی شے اچانک یاں نکلے نال ہتھ لگ

جانی

بیر بٹھ بٹیرا آؤنا، (مخا) بغیر محنت کیتیاں کوئی چیز مل جانا

جل بٹیرا، (نم) اک پنچھی

بٹیر: (نم) 1- پانی وچ اُٹھن والا اک قسم دا چوڑے اتے لمے پتیاں والا

اُچے قد دا گھاہ 2- بٹیرا، اک پرندہ

بٹیری: (مو) دیکھو: بٹیر

بٹیرا: (نم، مفت) دیکھو: بٹیرا

بٹیر ٹی: (مو) بٹیری دا وگاڑ

بٹیکا: (نم) 1- مارلٹ، پھینٹی 2- زنانیاں دا آپس وچ جھگڑا فساد

بٹیکا پون، (مخا) زنانیاں دا آپس وچ جھگڑن

بٹیکا پے جاون، (مخا) دیکھو: بٹیکا پون

بٹیل: (مفت) 1- سخت وئی ہوئی رسی 2- گتھی، گپوڑی، خوش طبع،

شرارتی 3- (فخر) سمینا دا امر، سمیت

بٹیلنا: (فخر) سمینا، اکٹھا کرنا، جمع کرنا

بٹیرہی: (مو) ویاہ دے پہلے دن گڑیاں ولوں جج لئی بھیجی جان والی

رشد، خوراک، آن

ب.....ج

بج: (فخر) بجن توں امر، اواز کڈھ، کھڑک، وِج

بج: (مو) 1- کلنک، داغ 2- انگ ماریا جانا، کسے دی طرحاں دا

جسمانی نقص 3- کچاوے دی اوہ لکڑی جس نال سامان بٹھیا جاندا

اے 4- گھانا، نقصان

بج بن ونجن، (مخا) بدنامی دا سبب ہونا، باعث ننگ ہونا

بج بن، (مخا) دیکھو: بج بن ونجن

بج دار، (مفت) خامی والا، نقص دار، بجی

بج گھوکھ، (مو) بجلی دی کڑک

بج لادوؤں/بج لاوون، (مخا) 1- داغی کرن، لت ہانہ توڑن

2- بے آبرو کرن، بدنام کرن، خرابی پیدا کرن 3- شرم دامو جب بن

(بجلی جلد)

پلاک ڈکٹری

بجلی دی لشک، (مو) ویکھو: بجلی دی چمک

ٹھوک بجاونا، (فم) ٹھوک وجاونا

گل پیا ڈھول بجاونا، (محا) دیکھو: گل پیا ڈھول وجاونا

نجاونا: (متعدی السعدی) بیبجن داکم کرداونا

بجاہر: (فم) فارسی لفظ بظاہر داوگاڑ، ظاہر طور تے، دیکھن ٹوں

بجاؤ: (صفت) بجائی دے قابل

بجائی: (مو) 1- بوائی، بون داکم تے اجرت، بون داموسم 2- اوہ اتانج

جیہڑے غریب لوگ کھیتاں وچوں لے جانے نیں

بجائی: (فم) بدلے وچ، تھاتے، وٹے

بجائیتا: (صفت) بج والا، انگ پین، معذور

بجتر: (فم) داجا

بجٹ (Budget): (انگ، فم) کچھ خاص سے لئی آمدن خرچ وغیرہ دا

پہلاں توں ہی انداز اتیار کیتا لیکھا

بجڈ: (صفت) 1- کھچیل کرن والا 2- ضد کرن والا

بجڈ ہوون، (محا) کھچیل کرن، ضد کرن

بجڈل: (صفت) فارسی لفظ بڈول داوگاڑ، بڈول، ڈرپوک

بجڑ: (صفت) 1- سخت، کرڑا، ٹھوس، پتھر یلا، بھارا پتھر 2- اوہ دان جو

اوکھا پیچ 3- بوجھل، وزنی 4- سست، کاہل 5- سست رفتار

6- اوکھا، مشکل، کٹھن 7- ہیرا 8- وڈے ڈھڈ والا، ڈھڈل 9- اک

قسم دی سیر کرن دی بیزری جو چھٹی ہوئی دی ہوندی ہے 10- بٹاں

دی اک ذات تے اوس ذات دا آدمی

بجڑ پاپ، (فم) مہاں پاپ، گھور پاپ، اچانک پئی مصیبت

بجڑ چٹ، (صفت) کھسور چٹ، بے رحم

بجڑ گڑہتی، (مو) سکھ دھرم موب چونہ گڑیتیاں وچوں کوئی اک

گریتی

جتنے وکن والیاں چیزاں دیاں ہئیاں ہون

نکار: (فم، صفت) بیبجن والا

نکار: (فم) سنڈھا

نکارا: (فم) پیری، لاہاں، پوچ

نکارالاون، (فم) پیری بیبجن، بی بیبجن

نکارالکن، (محا) پیری لکن، بی بیبجیا جاون

نکارا: (صفت) دیکھو: بجائیتا

نکاری: (صفت) بیبجن والا، کاشکار، واپی دان

بجاک: (فم، صفت) 1- بیبجن والا 2- (ساز) وجاون والا

نجالا: (فم، صفت) بہتیاں بچاں والا، بچاں نال بھریا ہویا دتاؤں،

پینگن

بجان: (صدر) دیکھو: بجاون

بجان / بجانا: (صدر) بونا، بون داکم کرنا، واپی پئی کردانا

بجانب: (فم) سبب، وجہ، ایس کر کے، ایس پاروں

بجانڈر: (صفت) بیبجن دے قابل بھوئیں

نجان: (مو) دیکھو: بج

نجان جمبون / نجان جمبون جاون، (محا) مصیبتاں آون، آفتاں

وچ بھسن

نجاوت: (مو) 1- بجائی، بوائی 2- بجائی داموسم

بجاون: (صدر) 1- وجاون، واپے دی سُر کدھن، کھڑکاون

2- جانین، پرکھن، نیسے یاں سکے نوں چکی مار کے اواز کدھن،

نکاون 3- خدمت کرن، حکم تے عمل کرن 4- مارن، کٹن

بجاون ہارو، (صفت) (داجا) وجاون والا

بجاونا: (فم) دیکھو: بجاون

بجوری: (پو) دیکھو: بجور

بجوری دھکھنا، (محا) چھاتی داسڑنا، بھکھ کر کے ڈھڈ وچ کڑول

پینے

بجوری ساڑنا، (محا) چھاتی ساڑنا

بجوڑ: (ند) دشمنی، نا اتفاقی، کینہ

بجوڑن: (مصدر) مارن، کٹن

بجوگ: (ہ، ند) 1- حادثہ، صدمہ، بدبختی 2- جدائی، علیحدگی 3- منحوس

ستاریاں دا اجتماع

بجوگن: (مو) وجوگن دا وڑیا روپ

بجوگی: (ند) وجوگی دا وڑیا روپ

بجوگک: (صفت) بے ذوق دا وگاڑ

بجوگکی: (مو) 1- بدذوقی 2- بے چینی، افسردگی، غمگینی، دکھ، مصیبت

بجوگس: (ند) دیکھو: بجو

بجوگیا: (ند) واجا بجاون والا

بجوگوری: (صفت) 1- بجور (باجوز) دے علاقے دا رہن والا، وگی:

'لوڑے داخ بجوریاں، کیکر بیجے جٹ' 2- (مو) اک قسم دا نمبو

درگا پھل

بججے: (فم) بجائے توں وڑیا ہو یا دے بدلے دی تھان

بجھ: (فعر) بجھن دا فعل امر، بخھ

بجھ کے لڑائی کرن، (محا) ڈٹ کے مقابلہ کرن، جم کے لڑن

بجھ کے لڑائی ہوون، (محا) ڈٹ کے مقابلہ ہوون، جم کے لڑائی

ہوون

بجھ: (فعر) بجھن توں امر، گوڑ لا، دس

بجھ بجھ جانا، (محا) 1- دل گھٹنا 2- ڈھیندیاں کلاں وچ جانا

بجھ بجھیا، (ند) بالاں دی اک کھیڈ جیہدے وچ اک دیاں

اکھاں بند کر کے دوجے اوہنوں ہتھ لاؤندے نیں تے اوہ بجھ

لوے تے ہتھ لاؤن والے دی واری آجاندی اے

بجھ کیہ؟ آکھے چلکی دا پٹ، (اکھا) کوئی انہونی یاں بے وقوفی

دی گل کرے تاں آکھدے نیں

بجھا: (ند، صفت) 1- بدھا ہویا، بھیا ہویا، قیدی 2- قول دا پابند

3- پکا، صحیح، سالم، پورا 4- اداس، غمزدہ

بجھا بجھایا، (صفت) بدھا بدھایا، بھیا بھایا

بجھا: (ند) 1- ہتھ دے اشارے نال ٹکاؤن دا اشارہ 2- ہتھ ہلا کے

وداع کرن دا اشارہ

بجھا: (ند، صفت) 1- بجھا ہویا 2- اداس، غمگین

بجھات: (مو) دیکھو: بجھارت

بجھار: (ند، صفت) بجھن والا، بجھدار

بجھارت: (مو) 1- گجھ لین لئی اشارہ 2- پہیلی، اڑاؤنی

بجھارت گو، (صفت) بجھارتاں پاؤن والا

بجھارتاں: (مو) دیکھو: بجھارت

بجھارتاں بجھاؤن، (محا) بھیاں تے نہ سمجھ آؤن والیاں

گھاں کرنا

بجھارتاں بجھنا، (محا) گجھل دار گھاں نوں سمجھنا

بجھارتاں پاؤنا، (محا) سدھی طرحاں گل نہ کرنا، دل چچ پا کے

گھاں کرنا

بجھارتھ: (مو) دیکھو: بجھارت

بجھاڑ: (صفت) بجھاؤن والا (اگ وغیرہ)، وگی: اک بجھاڑ ہووے

تے دوجا آن مواتا بالے (گھل)

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

بجلی ڈگ پون / بجلی ڈگن، (مخا) 1- آسانی بجلی پین 2- مصیبت نازل ہون، آفت آون

بجلی ڈھون، (مخا) 1- آسانی بجلی ڈگن 2- مصیبت پون، اوکھ آون، مشکل پیش آون

بجلی ڈھے پون، (مخا) دیکھو: بجلی ڈھون بجلی ہے تے ای پیندی اے، (اکھا) مگڑے دا زور ماڑے اُتے ای پیندا اے

بجلی کڑکن، (مخا) بدلاں دی رگڑ نال گرج دی اواز آون بجلی کھمنا، (مخا) بجلی چمکنا، بجلی کڑکنا، بجلی لٹکنا بجلی گرا دیون / بجلی گراون، (مخا) مصیبت نازل کرن، اوکھ دیون، ظلم کرن

بجلی گرن، (مخا) 1- بدلاں دی بجلی دھرتی تے ڈگن 2- مصیبت نازل ہون، اوکھ آون، ظلم ڈھین

بجلی گھر، (مخا) 1- اوہ تھاں جتھے بجلی پیدا کر کے وڈن لئی مشینری لگی ہوندی اے 2- اوہ تھاں جتھوں شہر دی بجلی مہیا کیتی جاندی اے بجلی لاونا، (مخا) کسے بیماری دا علاج بجلی دا جھٹکا دے کے کرنا بجلی وانگ کڑکنا، (مخا) بہت اُچی بونا

بجلی: (مو) 1- عورتاں دے کن دا اک گہنا جو گن دے پٹھلے پاسے وڈے چھیک وچ پائیدا ہے، ایہہ گول اتے اندروں خالی ہوندا ہے 2- گھوہ دی نال

بجلیاں: (مو) بجلی دی جمع بجلیاں سٹن، (مخا) 1- حُسن دے جلوے دکھاون 2- ظلم کرن آفت نازل کرن

بجلیئے: (مفت) دیکھو: بجلی

بجمندر: (مخا) محل، اُچا مکان، ماڑی بجمن: (مخا) وزن دا وگاڑ

بجمن دار، (مفت) وزن دار، زیادہ وزن والا، بھاری بجنا: (فل) 1- وجنا، سازاں دا وجنا 2- کسے تے حملہ کرنا 3- گلے پے جانا، لڑنا

بجمنتر: (مخا) 1- باجا، وجن والا، کھڑکنا 2- کاریگری، مہارت بجمنترن: (مو) وجمنترن دا وگاڑ

بجمنتری: (مفت) 1- باجا و جاون والا 2- کاریگر، ماہر، ہوشیار بجندا: (مخا) بچاون والا

بجمنس: (مخا) ہو بہو، عین عین بجنی: (مو) کھیت دی پیداوار دا اوہ حصہ جو مراٹیاں وغیرہ نوں دین لئی سکھ راج سے دے رواج موجب وکھ کیتا جاند اے، رزکی

بجیو: (مخا) 1- اک مشہور جنور جو قبراں وچوں مُردے پٹ کے کھا جاند ا ہے 2- مُورکھ آدی 3- کو جھا آدی

بجیو پتا، (مفت) بج والا، وگتی: 'ایہہ پراہنا میرے پسند نی بجو پتا جیہا

بجوان: (مصدر) دیکھو: بجوان بجوانی: (مفت) بجولا، لائی، تریاکل

بجوانون: (مصدر) 1- اواز کڈھاون، بلیاون، کھڑکوان 2- کسے کولوں مُر پیدا کراون 3- کھاون

بجوائی: (مو) 1- بیجین دی مزدوری 2- بیجین دا عمل بجوٹھا: (مخا) پانہہ دا اک گہنا

بجوٹ: (مو) بیجین دا کم یاں ڈھنگ مکھور: (مخا) 1- ترخ 2- مُبو آس دی قسم دا اک رکھ 3- مارلٹ

قید کرواؤں

بھوت: (مو) بھارت، معمّا، پیل

بھوڑکی: (مو) مجبوری، بھیاں ہوں دی کیفیت

بھوگیری: (مو) 1- ذمہ داری 2- قید، شرط، پابندی، بدھو گیری

بھونا: (فعم) دیکھو، بھونا

بھونگا: (ند) جھولا، تھیل

بھونگری: (مو) بھونگی، تھیل، جھول

بھونگی: (مو) 1- جھول، تھیل 2- کند تے کپڑا بھن داک خاص

ڈھنک

بھوٹ: (ند) بھ، بھارت، معمّا، پیل

بھوٹ: (مو) دیکھو، بانھوں

بھوٹ بھوٹ کرنا، (محا) مرن کنارے ہونا، ختم ہوں ہونا

بھوٹی: (مو) بھادی تانیٹ، بدھو ہوئی، پابند

بھوٹی بھوٹی، (مو) بھت، پنا گھلے ہوئے، بھوٹی بھوٹی

بھوٹی کھریٹڈ اچیر سٹنا: (محا) پڑانے ڈکھ یاد کرا دینا

ڈھکی رچھے کوئی نہ بھوٹی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ پردہ

داری چٹکی ہوندی ہے اودوں کہندے نیں

بھوٹیا: (ند، صفت) بھوٹیا ہو یا، مقرر کچا ہو یا

ماواں دھیاں گھیاں، کسے نہ بھوٹیاں، (اکھا) جدوں کوئی دو

آدی اپنے بھیت دی گل کسے نوں نہ دس تاں کہندے نیں

بھوٹیا بھوٹیا، (صفت) آداس

بھوٹیا: (مصدر) 1- گل ہووے 2- مٹیوں، لٹھیاں 3- بھارت دا

بھوٹیا جاون، بھوٹیا، گویز لگن

بھوٹی: (مو) بچنا دافعل ماضی مطلق

بھوٹی: (صفت) عیب دار، نقص دار

بھوٹی لاجی: (مو) چھوٹی لاجی، چھوٹی لاجی

بھوٹی: (ند) بچنا دافعل مضارع

بھوٹی: (و، مو) جت، فتح، وچے

بھوٹی: (ند) 1- بھگ دا لونا 2- بھگ، سٹھا

بھوٹی: (صفت) بچ والا

بھوٹی: (ند) وزیر داوگاڑ

بھوٹی: (ند) بچیاں والا پھل یاں سبزی، بچ دار، بچیاں والا،

بھوٹی، بھوٹی، بھوٹی

بھوٹی: (مو) وزیر داوگاڑ

بھوٹی: (مصدر) کسے کولوں بچائی داکم کروانا

ب.....چ

بچ: (فعم) بچن توں امر، پاسے ہو جایاں محفوظ رہ، دگی: تہیا ہی اوہ

من، بچ، کرم کر یک اوہ ہووے

بچ بچ کے، (فم) اپنے آپ نوں محفوظ رکھ دیاں ہو یاں

بچ بچ کے ٹرن، (محا) دیکھو: بچ بچ کے چلن

بچ بچ کے چلن بچ بچ کے چلنا، (محا) 1- بہت سوچ وچار

مگردوں کوئی کم کرن 2- احتیاط نال ٹرن 3- راہ چھڈ کے ٹرن، ہٹ

کے ٹرن

بچ بچا، (ند) 1- بچت، لا بھ، نفع 2- بچن دا ڈھنگ، بچا

بچ بچا کرن، (محا) معاملہ رفع دفع کرن، دو فریقوں وچ پے کے

معاملے نوں ختم کرواؤں، جھگڑے نوں ٹالوں

بچ بچا ہونا، (محا) لڑائی جھگڑا ہوندے رہ جانا

بجھا کل: (نذ، صفت) بجھن والا، بجھدار

بجھا کو: (نذ) دیکھو: بجھا کل

بجھان: (مصدر) دیکھو: بجھاواں

بجھانا: (نغم) 1- بلن نہ دینا 2- لاٹ یاں کسے ہور شے دی گرمی نوں

ٹھنڈا کرنا 3- تریہ منانا 4- خواہش پوری کرنا 5- حوصلہ توڑنا

6- غصہ ٹھنڈا کرنا 7- حل کرنا 8- گل سٹنا، گل نوں نشر کرنا

بجھانت: (مو) دیکھو: بجھارت

بجھاواں: (مصدر) جکڑاواں، بٹھاواں، کساواں، پھساواں، قید کراواں

بجھاونا: (نغم) دیکھو: بجھانا

اگت بجھاونا، (مجا) شرارت یاں کھیرا مٹاونا

لگی بجھاونا، (مجا) دکھ دور کرنا

بجھدے دیوے دی لاٹ بننا: (مجا) وں بدن ٹکھر دے جانا،

ڈھیندیاں کلاں ول جانا

بجھدے دیوے وچ تیل پے جانا، (مجا) نا اُمیدی دی اُمید

ہونا

بجھڑا: (نذ) دیکھو: بجھڑا

بجھڑوک: (مو) 1- ڈکا، روک، اڑاؤنی 2- بلغم دا جم جانا

بجھڑونا: (مصدر) بجھڑنا، وچھڑنا، دکھ ہونا، جدا ہونا

بجھک: (صفت) دیکھو: بجھکا

بجھکا: (نذ) دیکھو: بجھارت، وگی: 'بجھ میرا بجھکا تینوں باندرا لے

سکا'

بجھکا: (نذ) بجکا، لپچی، گھڑی

سوئی سلائی دے چلی دے بجھکا گھاؤ گھپ، (اکھا) جدوں

بیٹا مال تاں آپ ہضم کر لیا جاوے تے ماڑی موٹی چیز دے دتی

جاوے اودوں کہندے نیں

بجھکڑو: (نذ، صفت) بجھن والا

بجھکڑو: (پوا، صفت) سدا ہاسادا، سدا ہڑ

بجھکی: (مو) دیکھو: بجھکا

بجھن: (مصدر) جکڑاواں، بٹھاواں، کساواں، پھساواں، قید کراواں

بجھن: (مصدر) 1- اگ وغیرہ دا 'بجھ جانا، ٹھنڈا ہونا 2- اداس ہونا

3- ہمت ہارنا 4- پانی چڑھنا 5- زہر وچ لہڑیا ہونا 6- پیاس بجھنا

7- ملائم ہونا 8- مٹھا پینا

بجھن ہار، (صفت) 'بجھ لین والا

بجھنا: (فل) 1- مقرر ہونا 2- بٹھیا جانا 3- پابند ہونا، پھسنا

4- صاف ہونا 5- تھرجنا (دیہی وغیرہ دا) 6- قید ہونا

ہٹی بجھنا، (مجا) منصوبہ بننا، بات بننا، وگی: 'کتے پکی نوکری دی

پٹی بجھی کہ نہ (گارگی)

بجھنا: (فل) 1- سمجھنا، جانا، پچھانا 2- 'بجھارت وغیرہ دا جواب دینا،

وگی: 'آئے جد بھرا یوسف دے، یوسف بجھے سارے' (گل)

چاہ بجھنا، (مجا) جوش مٹھا پینا

بجھنا: (فل) دیکھو: بجھن

دل بجھنا، (مجا) حوصلہ نہ رہنا، اداس ہو جانا

دل دی بجھنا، (مجا) من دی گل سمجھ لینا

بجھنگی: (مو) جھولی، تھیلی

بجھو: (نغم) بجھن دا فعل امر، بٹھو، تشریف رکھو

بجھواں: (نذ) 1- بٹھیا ہویا، مجبور، قیدی، باندا 2- مجبوری نال کیتا گیا

سم 3- پٹکا، پیڑا 4- تہہ دار، ٹٹھیا ہویا 5- لگاتار

بجھواواں: (مصدر) 1- بٹھواواں، جکڑاواں، کساواں 2- مھساواں،

3- پالن بھٹھ وغیرہ وچ سٹن

پنج رہ جاوَن / پنج رہوَن ، (مخا) 1- اڈھورا رہن ، نامکمل رہن

2- اندر رہن

پنج ونجن ، (مخا) 1- پورا آون 2- اندر جاوَن 3- وچکار جاوَن

پنج ہووَن ، (مخا) 1- وچکار ہووَن 2- وچولا ہووَن ، شامل ہووَن

پنج پنچ : (نم) دندان نال کوئی شے چباوَن دا عمل

پنج پنچ کرن ، (مخا) 1- دندان نال چباوَن ، دندان نال کلن

2- ہونٹ چین دی آواز 3- کڑبھنا ، پچا کے مارنا

پنج پنچ : (نم) ہچکارن دا عمل ، ہچکارنا

پنج پنچ کرنا ، (مخا) دیکھو : پنج پنچ کرنا

پچا : (نم) (مصدر) 1- پچاوَن توں امر ، سنبھال ، سانجھ ، محفوظ رکھ ،

سلامتی 2- (نم) پناہ ، تحفظ

پچا کڈھنا ، (مخا) آپا بھٹنا

پچا کرن ، (مخا) 1- سنبھلن ، محفوظ ہووَن 2- سنبھالن ، محفوظ کرن ،

معاملہ رفع دفع کرن ، وچ پے کے معاملے نوں ختم کراوَن ، جھگڑے

نوں نالن

پچا گھٹن ، (مخا) پچاوَن ، کسے نوں مصیبت توں پچالوَن

پچالوَن ، (مخا) 1- بچت کر لوَن ، باقی رکھ لوَن 2- کسے مشکل

یاں خطرے توں محفوظ کر لوَن

پچا ونجن ، (مخا) پچالوَن ، باقی رکھ لوَن ، سنبھال لوَن

پچا ہو جاوَن / پچا ہووَن ، (مخا) 1- محفوظ ہو جاوَن ، خرابی توں پنچ

جاوَن 2- بچت ہووَن ، پنچ پچا ہووَن

پچا : (نم) (صفت) 1- پچ ، بال ، بالک 2- ہر جاندار دی تکی اولاد

3- رکھ دانواں بونا 4- شاگرد ، مرید ، چیل 5- نادان ، نا تجربہ کار ،

نا سمجھ ، ہولی عمر دا

پچا : (نم) 1- کن کٹیا ، چھوٹے کٹاں والا 2- جیہدی داڑھی دے

وال نہ ہووَن ، کھودا 3- کٹے ہوئے پراں والا پرندہ 4- تھوڑے والاں

والا 5- آرائش توں بغیر ، گھنٹیوں خالی کن 6- بے حیا ، بے شرم

7- سکھنا ، خالی

پچا پچا ، (صفت) سٹا سٹا ، خالی خالی

لڈا پچا ، (صفت) ہر کوئی گھٹیا قسم دا

نکلا پچا ، سبھ توں اچھا ، (اکھا) جدوں کوئی پھوکی آکر دکھاوے

تاں کہندے نیں

پچار : (نم) 1- حساب ، شمار ، تجویز 2- فیصلہ 3- خیال ، سوچ ، فکر

پچار کرن ، (مخا) وچار کرن ، قیاس کرن ، غور کرن ، گویزن ، گوہ

کرن ، سوچن سمجھن ، اندازہ کرن

پچارا / پچارا : (نم) (صفت) وچارا ، غریب ، ماڑا

پچارا : (مصدر) 1- سوچن ، سمجھنا ، اندازہ کرن ، قیاس کرن ، گوہ کرن ،

گولن ، گاکھن 2- رائے دیوَن 3- تدبیر کرن

پچارنا : (نم) (صفت) سوچنا ، وچارنا ، غور کرنا

پچاروان : (صفت) (نم) سوچوان ، مفکر ، دانشور

پچارہ : (نم) (صفت) وچارہ ، غریب

پچاری : (صفت) 1- سوچ دے قابل ، سوچن جوگا ، جیہدے لئی سوچ

یاں بحث دی ضرورت ہووے 2- پچارک 3- وچاری ، نمائی ، غریب

پچالا : (نم) (صفت) (نم) طاقت ، دیوار وچ بنیا ہویا طاق

پچالا : (صفت) وچالا ، درمیان

پچالڑا : (صفت) وچکارلا

پچالنا / پچالنا : (مصدر) پچانا ، نجات دلانا

بچا بچا ہودون ، (مخا) بچا ہودون، بچت ہو جاون، نقصان توں
بچن، جھگڑا مل جاون

بچا پون ، (مخا) 1- بچا جاون، کسے مصیبت یاں آفت توں بچ
رہون 2- بیماری توں صحت یاب ہودون

بچا جانا، (مخا) 1- باقی رہنا 2- مصیبت وغیرہ توں محفوظ رہنا
3- نقصان ہوندے ہوندے رہ جانا 4- نفع ہونا

بچا جاون، (مخا) 1- باقی رہون 2- مصیبت توں محفوظ رہون
بچا رکھ دیون / بچا رکھن، (مخا) 1- دچکار رکھن، درمیان دھرن

2- راہے رکھن
بچا رہنا، (مخا) 1- باقی رہنا 2- نفع ہونا

بچا رہون، (مخا) 1- باقی رہون، دودھ جاون 2- محفوظ رہون
بچا کچ، (مخا) 1- بچا کھچا، رہند کھوندھ

بچا کھچ، (مخا) 1- باقی بچی چیز 2- جوڑھ
بچا کے، (مخا) 1- پاسے ہو کے، سنبھل کے

بچا کے پیر رکھن، (مخا) 1- دیکھو: بچا کے قدم رکھن
بچا کے ٹرن، (مخا) 1- دیکھو: بچا کے چلن

بچا کے چلن، (مخا) 1- احتیاط نال ٹرن، راہ چھڈ کے ٹرن، ہٹ کے
ٹرن

بچا کے قدم رکھن، (مخا) 1- احتیاط نال ٹرن، سنبھل کے ٹرن
بچا کے کھیڈن، (مخا) 1- دھیان نال کھیڈن، احتیاط نال کھیڈن،

سوچ دچار کر کے کھیڈن
بچا کے نکل جاون، (مخا) 1- سلامت ٹر جاون، نقصان اٹھائے بنا

چلے جاون، دشمن دے وار توں بچا کے چلے جاون
بچا کے نکلن، (مخا) 1- مشکل توں چھٹکارا پاون، اکھ بچا کے لکھن،

قبضے چوں نکل جاون، دشمن دی بُرائی توں بچا جاون

بچا کے نکلنا، (مخا) 1- اوکڑ توں چھٹکارا پادنا 2- اکھ بچا کے
لنگھنا 3- قبضے وچوں نکل جانا

بچا دودھاون، (مخا) 1- جرأت دودھانا، حوصلہ دینا
بچا ونجن، (مخا) 1- دیکھو: بچا جاون

بچا: (مخا) 1- مچھیاں، ہڈیاں یاں کیزیاں دے آندے، چھوٹے بچے
2- بال بچے

بچا کچ، (مخا) 1- مچھی دا پونگ، مچھیر چینگا پونے 2- بال بچو
بچا: (مخا) 1- اک جزی مونی دانناں، درج

بچا: (مخا) 1- وچ، درمیان، اندر، وچ دا ہند کو لہجہ 2- ترلے پانا، نشان
کرنا

بچا بازار دے، (مخا) 1- رڑے تے، بھری محفل وچ، سر عام
بچا بچا کرن، (مخا) 1- ترلے کرن، ہنساں کرن، خوشامد کرن

بچا بچا کرنا، (مخا) 1- ترلے کرنا
بچا بچا ہودون، (مخا) 1- ترلے ہنساں ہودون، خوشامد ہودون

بچا بچالے، (مخا) 1- وچ وچالے
بچا پاون، (مخا) 1- کسے نوں وچولا بناون، تریا کل بناون

بچا پادنا، (مخا) 1- کسے نوں وچولا بناونا
بچا پون، (مخا) 1- کسے جھگڑے وچ ایویں ای بن کے شامل

ہودون 2- اپنے آپ نوں ملوث کر لاون
بچا تے، (مخا) 1- وچوں، وچوں دی وچکاروں 2- بچیاں پاکے

بچا چوراہے دے، (مخا) 1- دیکھو: بچا بازار دے
بچا دا، (مخا) 1- وچلا، درمیانی، وچکارا، گھسلا، سنہ، وچالے دا

بچا ڈاھون، (مخا) 1- کسے نوں جھگڑے وچ پالون 2- پھساون
(پہلی جلد)

ہنجر خانہ، (ند) اوہ تھاں جتھے جانور ذبح کیتے جاندے نیں

ہنجر وال، (ند+مو) بال پچیاں والا (والی)

ہنجر (Butcher): (انگ، صفت) 1- جانوراں نوں ذبح کرن والا،
تصانی 2- کن سکھا

ہنجر: (ند) 1- پچ، بال، بالک، معصوم بچہ 2- (ندائیہ) اے بچہ، اے

پنر، پیار و جوں بچے نوں ملاون داشبد 3- لڑکا، پیارا، لاڈلا

ہنجر: (ند) دیکھو: ہنجر

ہنجر: (مو) بوری، گھاہ تیلے وغیرہ دی اتنی کو مقدار جیہڑی اک مٹھ
وچ پھڑی ہون تے کجھ حصہ باہر دی رہے

ہنجر: (مو) 1- بچی، معصوم بچی 2- چھوٹی عمر دی لڑکی لئی پیار و جوں

درتیا جان والا شبہ 3- (ندائیہ) اے بچی، اے پتری، پیار نال

ملاؤن داشبد

ہنجر: (ند) دیکھو: ہنجر

ہنجر: (فا، نم) اکھ نال

ہنجر: خود، (فا، نم) اپنی اکھ نال

ہنجر: خود دیکھن، (محا) اپنی اکھ نال دیکھن، خود دیکھن، آپ
دیکھن

ہنجر: (ند) 1- کھان ویلے مونہہ وچوں نکلن والی اواز، پچکا

2- مونہہ گھٹ کے گھاں کرنا، ہنجر

ہنجر: ہنجر، (مو) روٹی کھاون دی آواز

ہنجر: ہنجر کرن، (محا) 1- ہنجر ہنجر ہو جان 2- ڈروں ڈروں

کرن

ہنجر: ہنجر ہوون، (محا) 1- ڈروں ڈروں ہوون 2- ہنجر

ہوون

ہنجر: (ند) کچا، گھڑی، جھولا، پوٹی، گنڈھڑی

ہنجر: ہنجر، (مو) کھاون ویلے مونہہ وچوں نکلن والی اواز

ہوے تے اندروں کجھ دی نہ ہووے اودوں کہندے نیں

چور دی نگاہ ہنجر وچ، (اکھا) جدوں کسے دا اپنی غرض وچ ہی

دھیان رہے اودوں کہندے نیں

ہنجر: (مو) کھاون ویلے مونہہ وچوں نکلن والی اواز

ہنجر: (نم) وچکار، درمیان، وچ اندر، وچکار دا ہند کو لہجہ

ہنجر: (نمر) ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر

ہنجر: (مصدر) کھاون لکیاں مونہہ وچوں ہنجر ہنجر دی آواز

کڈھن

ہنجر: (مصدر) ہنجر، وچارن، ولاون، دھیانے لاون

ہنجر: (نم) وچکار، وچکار

ہنجر: (ند) دیکھو: ہنجر

ہنجر: (نم) وچالے دا دگاڑ

ہنجر: (ند، صفت) 1- ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر

ہنجر: ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر

ہنجر: ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر

ہنجر: (مو) 1- چھوٹی لڑکی دی جی وغیرہ 2- چھوٹی لڑکی

ہنجر: (مصدر) 1- ہنجر، وچکار، وچکار، وچکار، وچکار، وچکار، وچکار، وچکار

ہنجر: ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر

ہنجر: ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر، ہنجر

ہنجر: (نم) درمیان والی تھاں، سنہ، ہنجر

ہنجر: (نم) وچکار، وچکار، وچکار، وچکار، وچکار، وچکار، وچکار، وچکار

ہنجر: (ند) ہنجر

بچالی: (مو) پرالی، سکا گھاء

بچالے: (نم) وچالے، وچکار، گمٹھے، ادھ وچ، ادھ والے

بچاماں: (پو، ند) بچت دے نال، گھانا نہ ہووے

بچان: (مصدر) بچاون، نجات دلاون، راکھی کرن

بچاندڑ: (صفت) بچاون والا، راکھی کرن والا، بچت کرن والا

بچاوا: (ند، صفت) بچاون والا

بچاولے: (نم) وچالے، وچکار، درمیان

بچاون: (مصدر) دیکھو: بچانا

بچاونا: (نم) 1- باقی رکھنا، بچا کے رکھنا 2- مصیبت وغیرہ توں بچا

کے کرنا 3- کچھ پادنا، جوڑنا 4- اک پاسے ہٹا دنا 5- لکا دنا، چھپا دنا

بچاوی: (مو) بچاوا دی تانیٹ، بچاون والی، حفاظت کرن والی، بچ

بچا کر اون والی

بچاویاں اکھاں نال دیکھن: (محا) کافی اکھ نال دیکھن، چوری

چوری دیکھن

بچاؤ: (صفت) 1- حفاظت 2- نجات، بچھڑکارا

بچاؤ: (ہ، ند، صفت) حفاظت کرن والا، بچاون والا، بچت کرن والا،

راکھا

بچاؤ نڈر: (صفت) دیکھو: بچاؤ

بچائی: (مو) بچن یاں بچاون دا عمل

بچائی رکھن: (محا) باقی رکھن، محفوظ رکھن، سانبھی رکھن

بچایا: (ند) 1- بچت 2- امن 3- رکھوالی

بچپن: (ند) 1- لڑکپن، بال عمر، چھوٹی عمر عقل یاں تجربے وغیرہ دا

اٹھے نہ دودھنا

بچپن بادشاہی ہوندى اے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ

بچپن دی عمر بڑی بے فکری دی عمر ہوندى ہے اودوں کہندے نیں

بچپن دیاں گھٹاں، (مو) 1- نکلیاں ہوندىاں دیاں گھٹاں 2- نادانی

دیاں گھٹاں

بچپن دیاں یاداں، (مو) نکلیاں ہوندىاں دیاں گھٹاں، معصوم

یاداں

بچپن کرن، (محا) بے دقتی کرن، نادانی کرن

بچپن ہوون، (محا) نیکی عمر ہوون، ایانی عمر، ایانا پن

بچت: (مو) 1- بچی ہوئی رقم، بقایا 2- لایہ، نفع 3- بچائی ہوئی رقم

بچت تھیون، (محا) فائدہ ہوون، نفع ہوون، بچ جان

بچت ڈکھاوَن، (محا) نفع دکھاوَن، فائدہ ظاہر کرن

بچت: (ند) کھوج، بھال

بچتا: (صفت) بے چتا دی تخفیف، بے دھیان، لا پروا

بچتاں: (مو) دیکھو: بچت، بیہدی ایہہ جمع اے

بچتاں کرن، (محا) کرس کرن، پس انداز کرن، کنبوسی کرن

بچتاں ہوون، (محا) کرس ہوون، کنبوسی ہوون

بچتائی / بچتئی: (مو) بے دھیانی، غفلت

بچتر: (ند) کردار، اخلاق، سیرت

بچتئی: (ند، صفت) بچت کرن والا، کفایت شعار

بچتر: (ند، صفت) سخت، کھرہوا

بچتر وٹو: (ند) نظر وٹو دا وگاڑ

بچتر: (ند) دیکھو: بچتر

بچتر نا: (نم) وچارنا

بچتر: (ند) دیکھو: بچتر

بچتر: (ند) دیکھو: بچتر

بھڑکیجن، بدکیجن 2- وگڑیجن، خراب ہوویجن
بچلیون: (مصدر) 1- وچلیون، وپھلیون، بھڑکیون، بدکیون

2- وگڑیون، خراب ہوون

بچلیئے: (مو، کلمہ مخاطب) وچلیئے، درمیان والی لئی کلمہ مخاطب یعنی
اے درمیان والی

بچن: (مصدر) 1- پورا اُترن، درست ثابت ہوون 2- کھدے دیاں گئی
نوں ڈنڈے نال اُپر اچھال 3- کسے مصیبت توں محفوظ رہن، حملے
وغیرہ وچ زندہ رہ جاون

بچن: (نہ) 1- بہت اچھا، ٹھیک، سرتھے تے 2- قول، بانی، واک،
وگئی: اُتم سلوک سادھ کے بچن (سکھ منی) 3- وعدہ، اقرار

بچن بال، (صفت) وعدے دا پکا، گل دا پورا

بچن بدھ، (صفت) بچناں دا بدھیا ہویا

بچن بلاس، (نہ) گل بات

بچن بھنگ کرنا، (حما) اقرار توں مکرنا

بچن پالن، (حما) اقرار پورا کرن، گل کر کے نبھاون

بچن پالنا، (حما) کہیے اقرار پورا کرنا، اپنے بچن تے اپنے وعدے
موجب سچا رہنا

بچن پتر، (نہ) اقرار نامہ، عہد نامہ

بچن توڑ دیون / بچن توڑن، (حما) وعدہ خلافی کرن، قول پورا
نہ کرن

بچن تے پورا اُترن، (حما) اپنے قول قرار نوں پورا کرن، وعدہ
نبھاون

بچن دینا، (حما) وعدہ کرنا، زبان کرنا

بچن دیون، (حما) وعدہ کرن، زبان دیون، قول دیون، ہاں کرن

بچن کڈھنا، (حما) ودھ گھٹ گھاں کرنا

بچن کرنا، (حما) سادھو سنتاں دا نصیحت و جوں کچھ کہنا

بچن لون / بچن لینا، (حما) وعدہ لین، اقرار کرادون

بچن مارن، (حما) وعدہ کرن، اقرار کرن

بچن مارنا، (حما) اقرار کرنا، وعدہ کرنا

بچن مٹن، (حما) گل من، آکھا منن

بچن نبھاون، (حما) اقرار پورا کرن، وعدہ نبھاون، زبان پوری
کرن

بچن نکلن، (حما) اچھا شگون ہوون، چنگی فال نکلن

بچن نکلنا، (حما) سادھو سنتاں مونیوں سچ سچا کوئی گل نکلنا

بچن ہارن، (حما) کیتی گل توں پھر جاون، وعدہ پورا نہ کرن، گل
نبھا نہ سکن

بچناں تے پورا اُترنا، (حما) اپنے قول قرار نوں پورا نبھاونا

بچناں دا پکا، (نہ، صفت) زبان دا پکا، اپنے قول تے پورا
رہن والا

بچوں بھرنا، (حما) زبان پوری نہ کرنا، کہیے وعدے توں مکرنا

بچوں ہرن، (حما) وعدے تے پورا نہ اُترن، قول پورا نہ کر سکتا

ست بچن، (کلمہ ایجاب) ہاں جی، بہت اچھا، ٹھیک، سر
متھے تے

ست بچینا، (صفت) 1- ہاں ہاں کرن والا، آگیا کار، فرمانبردار
2- خوشامدی

بچن: (مصدر) 1- الگ رہن، دکھ رہن، پرے رہن، دور رہن، پرہیز

کرن 2- دھن، اُبھرن 3- باقی رہون، سلامت رہون، محفوظ

رہون 4- خطرے وچوں نکلن، بیماری توں صحت مند ہوون

(پہلی جلد)

چکر: (مو) دیکھو: چکار

چکر ڈیون، (مخا) 1- آمادہ کرنا، اُکسانا 2- حوصلہ دودھانا

چکر مارنا، (مخا) پٹھونوں خاص اواز نال بلاونا، چکارنا، وگئی: 'جئے کھتے نوں پیندیاں مار دُھڈاں، لوکیں چکاراں رج کے مارتھکے' چکری: (صفت) چکارن والا، وگئی: چپ ہوئے جمیلاں دے گھنگرو دی، حالی چکری وی بے زبان ہویا (دسو)

چکروی: (مو) دیکھو: چکی

چکل: (پو، مذ) 1- کینچوا 2- گڈویا 3- جوک

چکلن: (مصدر) 1- چکلن، وچکن، ڈرن، گھارن، بٹھکن، خوف زدہ ہون 2- نسن، بٹھن، دوڑن 3- بے آس ہون، نا اُمید ہون، مایوس ہون 4- مکرن، وعدیوں پھرن

چکلنا: (مذ) وچنا دا وگاڑ

چکلنی: (مو) چکلنا دی تصغیر، کن دی پٹی والی

چکواون: (مصدر) 1- ڈرواون، گھبرواون، بٹھکواون 2- بھجواون، نساون 3- نا اُمید کرواون

چکھسن: (مذ، صفت) چتر، دانا، چترائی والا

چکی: (مو) گنڈھڑی، گنڈھڑی

بھری ڈکنی پُپ چچیتی، کھڑکے چکی سکھنی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ہو چتھے بندے ہی بیٹا اُچھلے نئیں اوووں کہندے نئیں

ماں مرگئی ننگی، دھی داناں چکی، (اکھا) جدوں کوئی وچوں تاں بہت غریب ہووے اتے امیری دیاں شیئیاں مارے اوووں کہندے نئیں

بچکیجن: (مصدر) 1- بھچکیجن، گھبرکیجن، بٹھکیجن

2- نسیجن، بھجیجن 3- نا اُمید ہون

نچکیون: (مصدر) 1- بھچکیون، گھبرکیون، بٹھکیون، ڈریون 2- نسیون، بھجیون 3- بے آس ہون، نا اُمید ہون

چکانہ: (مذ) دیکھو: چکانہ

چکانی: (مو) بچیاں ورگی

چکی: (مو) بچن، لڑکپن، بال پنا

چکل: (صفت) 1- مَورکھ، بے سمجھ، بے عقل 2- بچے دی طرحاں مصوم

نچکلا: (مذ، صفت) 1- درمیان والا، وچکارلا، اندرلا 2- ول، من، جی

3- ثالث، تریاکل 4- دلا، دلال، وچولا

نچکلاون: (مصدر) 1- وچلاون، وپھلاون، مچلاون، بھڑکاون، پدکاون

2- وگڑاون، خراب کرواون

نچکلاونا: (فعم) دیکھو: نچکلاون

نچکلن / نچکلنا: (مصدر) 1- جگہ توں ہلنا، حرکت کرنا، جگہ تے نہ رہنا،

ہلدے رہنا 2- وگڑنا، ول پھیر لینا، رُس جانا، ناراض ہو جانا 3- بھٹکنا، غلطی کرنا 4- رستہ گم کرنا، گم جانا 5- وچھڑنا، دکھ ہونا 6- چھٹے ہو جانا

7- گڈمڈ ہونا 8- آپے توں باہر ہونا، بھڑکنا، بدکنا، مچلنا

نچلہ: (پو، مذ) کونہ، مکان دا کونہ، چھوٹی جگہ

نچلی: (مو) بچلا دی تانیٹ، وچلی، وچکارلی، گھٹلی، درمیانی

نچلی انگلی، (مو) انگلی تے چپتی والے دونہاں پاسوں تہی

انگلی، شہادت دی انگلی نال دی

نچلے: (مذ) نچکلا دی جمع، درمیانے، درمیان والے، اندرلے

نچکیا: (کلمہ مخاطب) وچلیا، درمیان والے لئی کلمہ مخاطب یعنی: اے

درمیان والے

بجلیجن: (مصدر) 1- وچلیجن، وپھلیجن

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

بچہ جن، (مخا) بال نوں جنم دیون

بچہ کچا، (نڈ) بال بچہ، نسل، وگئی: بچہ کچا ایس جسے دا چٹاں تخم زمینوں (سیف)

بچہ کش، (فا، صفت) بچیاں نوں قتل کرن والا، بال بچیاں د امر تکب

بچہ کشی، (فا، مو) بچیاں نوں مارن داکم، بال بچیا

بچہ لینا، (مخا) کسے دے بچے نوں گود لینا

اودک بچہ مولیاں توں ہنٹی بہنا، (اکھا) جدوں ہر کم دے جتناں

دے بادود وی ہار کے مزد گھڑ کے اوہی کم کرنا پوے اودوں

کہندے نیں

بچیاں دی کھیڈ، (مو) معمولی کم، سوکھا کم

جیہی کوکو تے بچے، (اکھا) ایہہ دسنا ہووے کہ اولاد اپنی ماں تے ہی

جاندی ہے اودوں کہندے نیں

زچہ بچہ، (نڈ) پرسوتا اتے نواں جیہا بچہ

سن بچہ کولہو وچ پڑاوانا / سن بچہ گھانی پیڑنا، (مخا) سارے

پردار نوں پھا ہے لا دینا، خاتمہ کر دینا

سن بچے کولہو پیڑنا، (مخا) سارا خاندان یاں کنبہ ہی مار دینا

ماں ٹیہری پیو گریگ، بچے نکلے رنگ برنگ، (اکھا) جدوں

کسے دی اولاد بد چلن تے نالائق نکلے اودوں کہندے نیں

بچو نگا: (نڈ) نیانا، نکا بال، بکرو

بچو نگرا: (نڈ) بینا چھوٹا بچہ، بچو نگ دی تصغیر، چھوٹا بچہ

بچو نگڑی: (مو) بہت چھوٹی بچی، بچو نگرا دی تانیٹ، بہت چھوٹی بالڑی

بچی: (مو) بچہ دی تانیٹ 1- چھوٹی عمر دی لڑکی 2- لڑکی، پڑی، وچی 3-

نا بچھ لڑکی، الھڑ گڑی 4- ٹھکی ڈنڈے دی کھیڈ وچ مٹی توں علاوہ

کمانی ہوئی واری 5- بچر

بچی باج، (نڈ) پال بچے، آل اولاد

بچہ: (نڈ) 1- دہتا، بچھو 2- چھانہ چھڈن والا، لچر 3- ہر ویلے نال

رہن والا 4- چھاتی دا اک پاسا

بچہ: (ج، مو) جال، پھندا

بچہ لگ جاون / بچہ لگن، (مخا) کسے بندے یاں گل دے نال

لگن، جمولی چک دا ہر ویلے نال رہون، بل لگن

بچھ: (نڈ) بچھو دی تخفیف، اٹھواں

بچھ: (نمر) بچھن توں امر، بچھ جا، لیٹ جا

بچھ پون / بچھ جاون، (مخا) 1- پھیل جاون، زمین تے بھلر

جاون 2- عاجزی اختیار کرن 3- چالپوسی کرنا 4- رنجھن، فریفتہ

ہون

بچھا: (نمر) بچھاون (مصدر) توں امر، وچھا، کھلار

بچھالین، (مخا) شکار دے مگر گئے چھڈنا

بچھا: (نڈ) 1- دہتا، گاں دا بچہ 2- پھلی کرن

بچھا چھوڑن، (مخا) 1- گاں چون لئی دہتا چھڈن 2- کن

بھرن، پھلی کرن

بچھا دیون، (مخا) 1- کھلارن، پھیلاون 2- بستر کرن، فرش

دچھاون 3- برابر کرن، ہموار کرن

بچھا: (مو) خیرات، بھکھا، بھکھیا

بچھال: (مو) گھوڑیاں وغیرہ دے حصے وچھائی پراں، وچھالی

بچھا ماں: (پو، نڈ) 1- سایہ، کسے شے دا اثر ہو جانا 2- بچے نوں سوکڑا ہونا

بچھان / بچھا ہن: (مو) 1- بو، بھڑی بو 2- نفرت، کراہت،

حقارت، خار

بچھانا: (نمر) بھڑکاؤنا، وچھانا

(پہلی جلد)

چٹا رہن، (حما) دیکھو: چٹا رہنا

چٹا: (فل) 1- باقی رہنا، چٹا جانا 2- مصیبت وغیرہ توں محفوظ رہنا

3- کسے خاص کارن کر کے گل وغیرہ توں الگ رہنا 4- اک پاسے

رہنا، کنارے ہونا 5- نقصان ہونے ہونے رہ جانا 6- نفع ہونا

وال وال چٹا، (حما) کسے مصیبت وغیرہ توں ایس طرحاں چٹا کہ

بہت تھوڑی کسر رہ جاوے

چٹنا: (نعم) بچیاں لا کے مٹی دا فیصلہ کرنا

چٹناری: (صفت) باتونی، گالڑی، گئی، ٹہلی

چنگ: (ند) مٹھاں دا ٹھما

چنگنوا: (ند) یٹ چھوٹا بچہ

چجی: (صفت) بول چچن نال کم کدھن والا، گھٹاں کرن والا

ست چجی، (صفت) دیکھو: ست بچیاں

چجو: (نعم) مصدر چچن توں امر

چچو: (ند) 1- بچہ دی تصغیر، بچوا، پیارا، پڑ 2- لاڈ نال ہال نوں تے

غصہ، تنبیہ یاں حقارت نال مخالف نوں کہندے نیں

چچو کروں، اُن تلی تے نہ دھروں، (اکھا) ایسے بندے بارے

آکھدے نیں جیہڑا گلئیں باتیں پیار دا اظہار کرے پر اپنے پیار دا

عملی ثبوت پیش نہ کرے

چچو بنالون / چچو بناونا، (حما) قابو کرنا، واس بناونا، زیر کرن

چچو: (ند) 1- چھو، ٹھوہاں 2- (نم) وچ والا، وچولا 3- وچو، اندروں،

اندروں 4- خفیہ، لگیا ہویا، ظاہری ضد

چچو چٹ، (نم) اندر و اندری

چچو: (صفت) کھودی داڑھی والا، کھودا

چچواون: (مصدر) 1- محفوظ کرواون، دُور رکھواون 2- باقی رکھواون،

پُڑ چھواون، بچواون، بچاؤن، بچاؤنکلیں یاں محفوظ ہون دا سبب بنن

چچو آئی: (مو) بال پُنا، چھوٹی عمر

چچو رن / چچو رنا: (مصدر) 1- مٹنا، ملیدہ کرنا، پُڑے پُڑے کرنا،

رگڑنا 2- اُدھیڑنا، دکھ کرنا 3- رُواں رُواں

چچول گری / چچول گیسری: (مو) دیکھو: وچول گیسری

چچولا: (صفت) وچولا دا گاڑ

چچولگی: (مو) وچولگی، ٹالشی، ضمانت

چچولی: (مو) چچولادی تانیٹ 1- وچولی 2- ٹالٹ، ضامن، نیائیں،

تبی دھر 3- شادی کران والی

چچولیا: (ند) 1- وچولیا، وچولا 2- ٹالٹ، ضامن، نیائیں، تبادھر

3- شادی کران والا

چچونگا: (ند) مٹھاں پاون لئی گھنویں گل والی تیلیاں دی بنائی اک قسم

دی ٹوکری

چچونگرا: (ند) بلی دا بلونگرا، چھوٹا بچہ

چچوں: (نم) وچوں، وچکاروں، وچلے سٹھوں، درمیان، وچوں

چچو: (ند) ہل دی درمیانی کڈ

چچو: (فا، ند) 1- کسے دی جاندار دی اولاد 2- چھوٹی عمر دا ہال 3- پڑ،

لڑکا 4- نا تجربہ کار آدمی 5- سدھڑ، بولا 6- اٹھڑ، انجان، بے سمجھ

چچو بازی، (ند) غلام پرستی، لونڈے بازی، منڈے بازی

چچو بھسی / چچو گڈی، (مو) چھوٹی جیہی چار پہیاں والی گڈی

جس وچ چھوٹے بچیاں نوں پا کے سیر کرائی جاندی ہے

چچو بلوڑا، (ند) دیکھو: چچی باج

چچو پٹے، (پو، صفت) بچے نوں پٹن والے (گالھ ہے)

چچو جنادن، (حما) دائی دا کم کرن

الگ کرن

پھوڑا: (نغم) وچھوڑنا دا دگاڑ

پھوڑا: (نڈ) 1- وچھوڑنا، بستر 2- جیہڑی شے وچھائی جاوے، دری،

تالین 3- جس دری تے بہہ کے بند و عورتاں ماتم کردیاں نیں

پھوڑا کرن، (مخا) بستر اوچھاؤں، سوت کھلا رن

پھوڑا: (نغم) بستر بچھانا

پھوڑی: (مو) پھوڑا دی تصغیر، وچھوڑی، زکا بستر

پھوڑ: (نڈ) گاں دائرہ، وچھا

پھوڑی: (پو، مو) 1- بچھا دی تانیٹ، وچھی، گائے دی بچی، پڑ پڑی

کنپنی 2- چھٹی، گھوڑی

پھوڑی: (مو) پھوڑا، گاں دا مادہ بچہ، وچھی

پھوڑے: (نڈ) پھوڑا دی جمع، پھوڑے

پھوڑیا: (مو) بھیکھ، خیرات، منگی ہوئی شے

پھوپ: (نڈ) من دے پُر سکون نہ ہون دی حالت، پریشانی، وگی:

دیکھ ل پھوپ اورن تائیں، (دولت رام)

بچھلیجن: (مصدر) چلکون، اکسایا جاؤں

پھیرا: (نڈ) 1- گڈھے دا بچہ 2- وچھیرا، گھوڑی دا بچہ، پھیرا

گدھا دھوتیاں پھیر (پھیرا) نہیں بن دا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا

ہوے کہ بناوٹ نوں اصلی نہیں کہیا جاسکدا اودوں آکھدے نیں

نکند پھیرا، (نڈ) 1- چھوٹی عمر دا اوہ وچھیرا، جس دی سواری نہ

کیتی گئی ہووے 2- بے سمجھ آدمی، اھڑ منٹھ

پھیرو: (نڈ) بہت زکا وچھیرا

پھیرٹی: (مو) بہت تلی وچھیری

پھیرو: (نڈ) پھیرا، وچھیرا

پھیرٹی: (مو) پھیرا دی تانیٹ، وچھیری، گھوڑی دی مادہ بچی

پھیرے: (نڈ) پھیرا دی جمع، گھوڑی دے ز بچے

پھیرک: (مو) وچھے وچھیاں داواگ

پھیرکڑ: (نڈ) وچھے، وچھیاں

پھیرکیا: (نڈ) وچھے وچھیاں داواگی

پھیرلا: (پو، نڈ) پڑو نوں تھمن لئی نئے وچ گئی لکڑ

پھیرندا: (نڈ) نیوں نیوں جاندا، وچھدا

پکی: (مو) پکا دی تانیٹ 1- کن کٹی 2- بے شرم، بے حیا 3- جس

زبانی دے کتاں وچ کوئی زیور نہ ہووے 4- چھوٹی یاں کھوٹی

داڑھی

پکی: (مو) بل دے پھل دا وچکارا حصہ

پکی: (مو) ٹھکی ڈنڈے دا ٹل جیہڑا مٹی دا فیصلہ کرن لئی لاؤندے نیں،

ڈنڈے تے ٹھکی نوں اچھالن دی حالت

پکے: (نڈ) بچہ دی جمع، پیٹے بال، نیانے

پکے بچے دے مونہہ تے ہوون، (مخا) عام چرچا ہوون، شہرت

ہوون

پکے پو، (نڈ) بچیاں نوں چلن والا، اغوا کرن والا

پکے چھڈ جاؤں، (مخا) راہے چھڈ جاؤں، اڈھورا رہن دیون، توڑ

نہ اپڑاؤں

پکے دانی، (مو) عورتاں دے پیٹ وچلی اوہ تھاں جتھے بچہ

پرورش پانداسے

پکے دیون، (مخا) مادہ جانور دا بچہ جتنا

پکے کچے، (نڈ) بال بچو، کچے نیانے

پکے کڈھاؤں، (مخا) چوچیاں لئی گھڑی وغیرہ نوں آٹھیاں تے

(پہلی جلد)

بچھاواں: (نم) پرچھاواں

بچھاون: (مصدر) 1- شکار مگر گئے چھڈنا 2- کسے دے خلاف پٹلی

کرن، اٹھکل دیون، مشکل کرن 3- کھارن، پھیلاون 4- بستر
کرن، فرش وچھاون 5- برابر کرن، ہموار کرن

بچھاونا: (نم) وچھاونا، بھڑکاونا

بچھائی: (مو) وچھائی دا وگاڑ

بچھرا: (نم) دیکھو: بچھرا

بچھرنا: (نم) بہت رنگا وچھیرا

بچھرنا: (فل) وچھرنا

بچھروٹ: (نم) گاں دانواں جھپا پچھ

بچھرو: (نم) بچھرون مصدر توں امر، بکھرو، جدا ہو

بچھرو جاوَن، (مجا) نکھرن، جدا ہون

بچھڑا: (نم) بچھاوی تفسیر، گاں دا بچھ، وچھا، وچھڑا

بچھڑنا: (نم) بچھڑانا: (مصدر) وچھڑنا، وچھڑانا

بچھڑاون: (مصدر) نکھڑون، جدا کرن، الگ کرن، جدائی پاوَن

بچھڑنا: (نم) بچھڑا، گاں دا بچھ

بچھڑنا: (فل) وچھڑنا

بچھڑو: (نم) دیکھو: بچھڑا

بچھڑی: (مو) گاں دی مونٹ، بچھ

بچھکارنا: (نم) دیکھو: بچھکارنا

بچھل: (مفت) 1- بچھی پاوَن والا، جھمی وچ لین والا، مہربان

2- پیار تے شفقت کرن والا

بچھل: (نم) عربی لفظ بھیل دا وگاڑ، گنڈھا، پیاز

بچھلاوَن: (مصدر) بھلاوَن، بھڑکان، بھڑا ہے پاوَن

بچھلک: (مفت) انگ ساک، رشتے دار

بچھلاوَن: (مصدر) شکار دے مگر مٹا چھڈاونا

بچھن: (مصدر) 1- کھلن، پھیلن، فرش ہون 2- کسے دی گل

تے لگن، مشتعل ہون، بھڑون 3- نیواں ہو جاوَن، چالوئی کرن

4- آدر بھاکرن، سیوا کرن 5- بھلن، بھڑکن، اُکن، بھلکن

بچھن: (مصدر) بھن، بھلکن

بچھنا: (مفت) وچھنا، جدا، بچھرنا ماریا ہویا

بچھنا: (فل) 1- وچھنا دا وگاڑ 2- وچھڑنا 3- کسے چیز دی تھوڑ ہونا

بچھو: (نم) ڈنگ مارن والا اک کیرا، ٹھونہاں

بچھو بوٹی، (مو) اک پہاڑی بوٹی جیہدے نال بدن دا کوئی حصہ

لگ جاوے تے بہت زیادہ گھرک تے سڑکن ہوندا اے

کینے دی یاری بچھو دا ڈنگ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے

کہ بڑے آدمی دی دوستی توں سدا نقصان ہی پہنچ دا ہے تاں

آکھدے نیں

بچھو آ/ بچھو: (نم) 1- اک طرحاں دا خنیریاں کٹار، تلوار دی اک

قسم 2- پیر دے اگوتھے وچ پاوَن والا اک گہنا، پازیب 3- بچھو

بوٹی 4- بچھو

بچھوان: (مصدر) وچھواوَن، بستر کرداوَن یاں کوئی چادر، کھس دری

وغیرہ زمین تے وچھوان

بچھواوَن: (مصدر) دیکھو: بچھوان

بچھو چھک: (نم) ہیضہ

بچھوڑا: (نم) وچھوڑا، جدائی، علیحدگی

بچھوڑن: (مصدر) 1- وچھوڑن، چھڈ دیوَن، جدا ہون، دکھریاں

ہون 2- دُور فُرجاوَن، بچھو ہٹ جاوَن 3- جدا کرن، نکھڑون،

بحث کرن، (محا) 1- تکرار کرن، جھٹلن 2- تبادلہ خیال کرن
 بحث مباحثہ، (ند) 1- بحث کرنا 2- جھٹلنا، تکرار، علمی موضوع تے
 گل بات
 بحث مباحثہ کرن، (محا) بحث کرن، تکرار کرن، علمی موضوع تے
 گل بات کرن
 بحث نہ ہون، (محا) 1- کوئی تعلق نہ ہون، غرض نہ ہون
 2- تکرار نہ ہون، جھٹلنا نہ ہون 3- تبادلہ خیال نہ ہون
 بحث ہون، (محا) 1- تکرار ہون، جھٹلنا ہون 2- تبادلہ خیال
 ہون

بکتر: (صفت) بحث کرن والا، جھٹلوالو

بکشن: (مصدر) عربی لفظ بحث توں بنایا ہویا جعلی مصدر، بحث
 کرن، تکرار کرن، ضد کرن، جھٹلن، کھیون
 بکشنا: (فعل) 1- بحث کرنا 2- وکیل وغیرہ دا کسے مقدمے نوں
 دلیلاں نال ثابت کرنا 3- جھٹلنا کرنا، تکرار کرنا
 بکشی: (مو) 1- بحث کرن دی حالت 2- جھٹلنا، تکرار
 بکشی: (ند، مذ) دیکھو: بکتر

بحر: (عر، مو) علم عروض موب جب شعر دا وزن، اوہ کجھ کلمے جیہناں تے
 شعر دا وزن ٹھیک کری دا اے، چھند دا تول، چھند چال، چھند
 بحر: (عر، مذ) 1- سمندر 2- وڈا دریا

بحر اوقیانوس، (ند) اٹلانٹک دا وڈا سمندر

بحر، بحر، (ند + مو) خوشحالی، لہر بحر

بحر بیکراں، (عر + فا) اتھاہ سمندر، اوہ سمندر جس دے کنارے نہ
 ہون، وگتی: 'بحر بیکراں کیسا جس خلق سیتی، قطرے قطرے نوں
 دے پیغام تیرا' (قادر)

بحر حیات، (عر، مذ) جیون دا سمندر، وگتی: 'بحر حیات ہے نام بنیا،
 ایہہ دریا کھیدا' (قادر)
 بحر زخار، (عر، مذ) 1- اُندا ہویا دریا 2- بھریا ہویا دریا دا پانی
 3- لبریز، پانی دا چڑھنا
 بحر عمیق، (ند) ڈونگھا سمندر، وگتی: 'جُن دان تے چ زبانا اُتے،
 بیڑا بحر عمیق نوں پار ہوئی
 بحر گھل جانا، (محا) بہت سارا علم حاصل ہو جانا، فہم کھل جانا،
 جھاکا لہن
 لہر بحر، (مو) خوش حالی

بحران: (عر، مذ) 1- طب دی زبان وچ بیماری دے زور دا ون

2- خرابی، دگاڑ، صورت حال وچ خرابی پیدا ہونا

بحرانا: (ند) 1- دریایاں پانی دا نذرانہ، جیہدی شے بطور منت دریا وچ
 سُٹی جائے 2- اک رسم جیہدے وچ حاملہ زنانیاں دریا وچ اناج
 سُدیاں نیں

بحراون: (مصدر) سمندریاں دریا وچ نذر نیاز دی کوئی شے سُٹن

بحر متی: (مو) بے خرمی، بے عزتی

بحر و بر: (عر + فا، مذ) 1- سمندر تے زمین، پانی تے خشکی 2- ساری
 دُنیا، سارا جگ

بحری: (عر، مو) سمندری، دریا پار کراون دی مزدوری، سمندر نال
 متعلق

بحری بیڑا، (ند) سمندری بیڑا، سمندری جہازاں دا قافلہ، سمندر
 وچ چلن والے جنگی جہازاں دا دستہ

بحری رو، (عر + فا، مو) سمندر وچ نہر نما اوہ حصہ جیہدا کسے اک
 پاسے نوں لگاتار وگدا ہوندا اے

(پہلی جلد)

رہون، باقی بچ جاوَن

ب.....ح

بحال: (صفت) 1- پہلاں دی طرحاں قائم، جیوں داتوں حال، جھڑا
2- بے حال، پریشان، غمزدہ 3- صحت مند، جھڑا
بحال رکھن، (حما) پہلی حالت تے رکھن، سنبھالی رکھن
بحال کر دیون / بحال کرن، (حما) پہلے حال تے لیاون، پہلی حالت
وچ کرن

بحال ہو جاوَن / بحال ہووَن، (حما) پہلی حالت وچ آوَن،
اوسے تھاں تے آوَن

بحالی: (مو) 1- مُر پہلی حالت وچ آوَن دی کیفیت 2- ملازمت
تے مُر تقرری 3- بُکا، ستھرتا، ونگی: 'قفلا تارے سرو آیا، دل وچ کرو
بحالی' (قادر)

بحث: (عر، مذ) 1- مَلاں راہیں جھڑا 2- وکیل وغیرہ دا مقدمے نوں
دلیلاں نال لڑن دا طریقہ 3- جھڑا، تکرار 4- کسے علمی ادبی معاملے
تے مَلاں بات، علمی مباحثہ

بحث آوَن، (حما) تکرار ہو جاوَن، جھڑا ہو جاوَن

بحث بانی / بحث بانی، (مو) بحث تکرار

بحث پوَن، (حما) 1- تکرار ہووَن، تکرار کرن 2- جھڑا ہووَن،
جھڑا کرن

بحث پینا، (حما) جھڑنا، تکرار کرنا، جھیرا کرنا

بحث جاوَن، (حما) تکرار کری جاوَن، جھڑی جاوَن، ریزکا پائی
جاوَن

بحث طلب، (صفت) بحث دے لائق، سوچ وچار گوجرا

بٹھاوَن

بچے کڈھن، (حما) کسے پرندے دا آٹھیاں تے بہہ کے بچے
کڈھن

بچے گھٹ، (صفت) 1- ہالاں نوں اغوا کرن والا 2- بدکردار

بچے نکلن، (حما) آٹھیاں وچوں پوچیاں دا باہر آوَن

بچے: (نم) وچکارا، درمیان ای، ستھ وچالے

بچے جھڈ دیون / بچے جھڈن، (حما) دیکھو: بچے جھڈ جاوَن

بچیا: (مذ) محفوظ، سُرکھت، باقی ماندہ

بچیا بچایا، (مذ، صفت) بچ گیا ہویا، باقی رہ گیا ہویا، باقی ماندہ

بچیا کھچیا، (مذ، صفت) بچیا ہویا، باقی ماندہ

بچیا! لون پانی کھائیں تے تک دی سیدھے جائیں، (اکھا)

جدوں سِدھے سادے جیون بارے دسنا ہووے تاں کہندے نیں

بچیانہ: (صفت) دیکھو: بچگانہ

بچیاں: (مو) بچی دی جمع، مَلاں ڈنڈے دے ٹل ٹولے

بچیاں پاوَن، (حما) ڈنڈے اُتے مَلاں نوں بھڑکا کے گنتی کرن

بچیاں: (مو) 1- بچت 2- بچا، حفاظت 3- چھوٹ، رہائی، خلاصی 4-

بچہ پن، منڈ پنا

بچیت: (مو) جڑ

بچیت: (صفت) بے چیت دی تخفیف، بے خبر، بے ہوش، بونتریا

بچیبجن: (مصدر) دیکھو: بچون

بچیرڈن: (مصدر) رگڑن، گھوٹن، بھجن

بچیل: (پوا، مو) وچھے دا چم، وچھے دی کھل

بچیں: (نم) وچ ای، درمیان وچ

بچيون: (مصدر) 1- بچ جاوَن، دُور رہوَن، پرانہ رہوَن 2- ودھ

بجارتو: (مفت) بخار د امریض

بخاری: (مو) 1- پنڈاں وچ چلھے دی جگہ اک وڈا جیہا خانہ بنالیا
جاندا اے تے ایس دے وچوں دھواں باہر نکلن دی تھاں ہوندی
اے جیویں دیوار وچ اگیٹھی بنائی جاندی اے 2- دانے رکھن دی
بھڑولی 3- اتاج رکھن لئی زمین وچ بنایا بھورا، کھتی 4- کندھ وچ بنی
اگیٹھی

بخاری: (عر، مو) 1- حدیثاں دی اک کتاب بخاری شریف 2- امام
بخاری، بخارا دا واسی

بخانا/ بکھانا: (فعم) خواب بیان کرنا

بخاون: (مصدر) ترمین، بنیہ لاون، سیون، جوڑن

بخت: (فا، مفت) بھاگ، نصیب، قسمت

بخت آزمائی، (مو) تقدیر دا امتحان، لیکھاں دی آزمائش

بخت آزماون، (محا) نصیب دا امتحان لون، کوئی کم کر دیکھن

بخت آزمائی کرن، (محا) نصیب آزماون، تقدیر دا امتحان لون

بخت آزمائی ہوون، (محا) تقدیر دا امتحان ہوون

بخت آور، (فا، مفت) 1- بختاور، خوش نصیب 2- خوش حال،

سوکھا

بخت آوری، (فا، مو، مفت) 1- بختآوری، خوش نصیبی 2- خوش

حالی، سوکھ

بخت اُلت جاوَن/ بخت اُلتن، (محا) 1- نصیب خراب ہوون،

قسمت دا پلٹن 2- نصیب ٹوٹ بدلن 3- تباہ کرن، برباد کرن 4- بنا

دیون، سوارن

بخت بازی، (فا، مو) دیکھو: بخت آزمائی

بخت بخیل ہوون، (محا) نصیب دا ماڑا ہوون، بد قسمت ہوون

بخت بلند ہوون، (محا) خوش نصیب ہوون

بخت بھاگ، (فا، مذ، مفت) خوش نصیبی

بخت بھڑ جاوَن/ بخت بھڑن، (محا) 1- موقعے دا لبھ جاوَن

2- کم ہو جاوَن

بخت بھڑاوَن، (محا) لیکھ چنگے ہونا

بخت پاسے تھیون، (محا) بدبختی آنا

بخت پریلہ تھیون، (محا) بدبختی آنا

بخت پکَن، (محا) نصیب جاگنا

بخت پھرن، (محا) 1- بخت اُلتن، قسمت دا خراب ہوون

2- چنگے دن آوَن

بخت پھڑاوَن، (محا) 1- موقع ملن 2- موقعے دی تلاش کرن

3- نصیب ٹوٹ آزاوَن

بخت تخت والا، (مذ، مفت) خوش نصیب، موحاں مانن والا، خوش

حال

بخت جاگن، (محا) نصیب جاگن، بھاگ لگن

بخت جگ پون، (محا) دیکھو: بخت جاگن

بخت جگاوَن، (محا) خوش بختی لیاوَن

بخت جوان ہوون، (محا) 1- نصیب بلندی تے ہوون، چنگے دن

ہوون 2- ترقی تے ہوون

بخت چک اُٹھن، (محا) دیکھو: بخت چمکن

بخت چمکن، (محا) 1- بھاگ جاگن 2- ترقی کرن

بخت چھٹا گٹا ہے جیکوں چمروے، (اکھا) جس دی قسمت وچ

جو کجھ ہووے اوہ اوہنوں لبھ ای جاندا اے

بخت داماریا، (مذ، مفت) بد نصیب، بد قسمت، نمانا

بحری فوج، (مو) سمندری فوج، سمندر وچ لڑن والی فوج، بحریہ

بحری لڑائی، (مو) سمندری لڑائی

بحساب: (فا+عر، نم) حساب نال، دے حساب نال، حساب موجب

بحضور: (فا+عر، نم) آہنے سائے، زور و خدمت وچ

بحق: (فا+عر، نم) حق وچ، معاملے وچ، مدد وچ

بحکم: (فا+عر، نم) آکھے موجب، حکم نال

بحمد اللہ: (عر، نم) 1- اللہ پاک دی تعریف نال 2- خدا دے شکر نال

بحیرہ: (عر، مذ) بحری تفسیر، چھوٹا سمندر، سمندر دا اوہ چھوٹا حصہ جو

سمندر وچ ہووے

بحیرہ عرب، (عر، مذ) عرب ساگر، ملک عرب نال لگدا سمندر

ب.....خ

بخا: (مذ) بخیہ، توپا، تروپا، ٹانکا، مضبوط تے نیڑے نیڑے دے سیون

بخا کرن، (مخا) بخیہ کرن، سیون

بخالاون، (مخا) 1- سیون، سلائی کرن 2- گل بات وچ لقمہ

دیون، ہنگارا دیون

بخالون، (مخا) دیکھو: بخالاون

بخامارن، (مخا) 1- بخیہ مارن، ترہن، گنڈھن 2- گپ مارن

بخا: (عر، صفت) ہٹا کھاتے کم عقل (مکھ)

بخار: (عر، مذ) 1- سیک، گرمی 2- تاپ، کس 3- دھوں، دھواں

4- غصہ، زور 5- بھاپ، ہواڑ

بخار آون، (مخا) 1- تاپ چڑھن، حرارت ہوون 2- ڈرن،

ترہلک

بخار اترنا، (مخا) گھبراہٹ دور ہونا، فکر ہٹ جانا

بخار اٹھن، (مخا) 1- بھابھ اٹھن، دھواں نکلن 2- ڈر لہہ جاون

3- فکر نہ رہون 4- گھبراہٹ ہوون، فکر ہوون

بخار اٹھنا، (مخا) بخار دا گھٹنا شروع ہونا

بخار چڑھ جاون/بخار چڑھن، (مخا) 1- تاپ ہوون 2- غصہ

چڑھن 3- ڈر لگن 4- گھبراہٹ ہوون، پریشانی ہوون

بخار دل وچ رکھن، (مخا) دشمنی رکھن، وٹ رکھن، ڈھڈ وچ گئی

بھن

بخار دل وچ رہون، (مخا) 1- دشمنی دل وچ ہوون، وٹ

ہوون 2- ہر کھ رہ جاون، مکھ رہون

بخار کڈھنا، (مخا) غصہ یاں بھڑاس کڈھنا

بخار ہوون، (مخا) دیکھو: بخار چڑھن

بخار: (مذ) لوہڑی توں پہلاں منگیاں گوہے لکڑاں وغیرہ نوں ہر ہفتے

دی رات نوں بالن دی اک رسم

بخار منگنا، (مخا) لوہڑی توں پہلاں منگے (گوہے، لکڑاں وغیرہ)

ٹوں ہر ہفتے دی رات نوں اک بالن لئی لکڑاں وغیرہ منگنا

بخار ویا ہونا، (مخا) بخار دی بلدی اک وچوں اک بلدی لکڑے

جا کے دوجی ڈھانی وچ پاون

بخارا: (مذ) 1- روس دے ازبکستان سودیت دے اک مشہور شہر دا

نال 2- اک قسم دا کپڑا جس دیاں سٹھناں بناندے سن 3- گڈے

دے پٹھلے پاسے چیزاں رکھن لئی بھنیا جان والا ٹوکرا

بخارات: (مذ) 1- بخار دی جمع 2- پانی دے گرم ہون پچھوں اوس

دی بدلی ہوئی حالت 3- بھاپ

بخار چا/بخار چہ: (مذ) اتلی منزل تے ہوادار نکا کرہ، چھوٹی بخاری،

کوٹھڑی، وگنی: 'مینا دتی بخار چہ وچ بہہ، آن اکھیاں نیر وہان لگی'

بختاں پھڑیا، (ند، صفت) دکھتاں دا پھڑیا ہویا، بد قسمت

بختاں پھڑیا ہوون، (مخا) بدنصیب ہوون

بختاں داوہن، (ند، صفت) منخوس، خس قدماں والا

بختاں داوہن ہوون، (مخا) منخوس ہوون

بختاں دا پھڑیا، (ند، صفت) دیکھو۔ بختاں پھڑیا

بختاں دا پھڑیا ہوون، (مخا) بدنصیب ہوون

بختاں دا ماریا ہوون، (مخا) بدنصیب ہوون، بد قسمت ہوون

بختاں دا ولی، (ند، صفت) ماڑے نصیباں والا، غریب، نمنا

بختاں دا ہریا، (ند، صفت) قسمت دا ماریا، بدنصیب

بختاں سڑی، (مو، صفت) دیکھو: بخت سڑی

بختاں سڑیا، (ند) دیکھو: بخت سڑیا

بختاں سڑیا ہوون، (مخا) بد قسمت ہوون

بختاں ماریا، (ند، صفت) نصیباں دا کھٹیا ہویا، بد قسمت

بختاں ماریا ہوون، (مخا) بد قسمت ہوون

بختاں ٹوں اگ لگ جاوَن، (مخا) دیکھو: بختاں ٹوں اگ لگن

بختاں ٹوں اگ لگن، (مخا) بھاگ سڑ جاوَن، مندے دن آ

جاوَن

بختاں ٹوں کھلے مارن، (مخا) چنگے موقعیاں توں فائدہ حاصل نہ

ہوون

بختاں ٹوں کھلے وِجَن، (مخا) دیکھو: بختاں ٹوں کھلے مارن

بختاں والا: (صفت) دیکھو: بختاں بھریا

بختاں وِ بخت آور: (فا، صفت) 1۔ چنگے بھاگاں والا، چنگے نصیباں

والا 2۔ امیر، دھن، دولت مند، خوش حال، سوکھا 3۔ بد قسمت (ظفر

نال) 4۔ غریب (ظفر نال)

بختاں رکھاندے ورتاندے نیں، شوم تے بھگھے گلاں نال

رکھاندے نیں، (اکھا) شوم لوکاں دی ننڈیا ویلے کہندے نیں

بختاں وراں دا آنا گجھدا رہندا اے، (اکھا) خوش قسمت لوکاں

ٹوں کدی ٹوٹ نیں آؤندی

بختاوری: (مو) 1۔ چنگی قسمت 2۔ امیری 3۔ خوش حالی

بختی: (فا، ند) 1۔ بخت نصر بادشاہ نال منسوب 2۔ دوکوتاں والا تیز

رفتار اڈھ جیہوا خراسان دے علاقے وِچ ہوندا اے، آکھیا جاند

اے کہ بخت نصر بادشاہ نے عرب تے ایرانی اڈھاں توں ایہہ نسل

تیار کرائی سی، وِگی: کجھ بلخ بغدادی اشترا، کجھ بختی، کیانی،

بختی: (نم) بھاگاں نال، قسمت سیتی

بختی: (ند) بنا چھلکیوں بھٹے ہوئے چھولیاں دی وال

بختیار: (فا، صفت) دیکھو: بخت یار

بختیار: (مو، صفت) دیکھو: بخت یاری

بختیاں: (نم) بختاں نال، نصیب نال

بختیاں بھریا ہوون، (مخا) بھاگاں والا ہوون

بختیاں والا، (ند، صفت) خوش قسمت، بلند اقبال

بختیاں والا ہوون، (مخا) خوش قسمت ہوون

بخدا: (فا، نم) 1۔ خدا دی سونہ 2۔ سچی مچی

بخرا: (فا، ند) 1۔ ٹوٹا، حصہ 2۔ قسمت، نصیب، بھاگ، بھاجی

بخرا کرن، (مخا) وِٹن، تقسیم کرن، حصے کرن

بخرا ہوون، (مخا) وِٹن ہوون، تقسیم ہوون

بخرے: (پو، صفت) 1۔ نال نہ رہن دی حالت 2۔ دُور دُور، وکھرے

وکھرے

بخشاں: (نم) بخشاں دا وِگڑیا روپ، معاف کرن والا، کھا کرن والا

(پہلی جلد)

بخت ڈھلن، (مخا) چنگے دن نہ رہنا

بخت رتتا، (مخا) بھاگاں والا، خوش قسمت

بخت سازگار ہوون، (مخا) حالات موافق ہوون، چنگے دن ہوون

بخت سُنے ہوون، (مخا) دیکھو: بخت سیاہ ہوون

بخت سِدھے ہو جاوَن / بخت سِدھے ہوون، (مخا) بخت

کھلن، چنگے دن آون

بخت سڑ جاوَن، (مخا) دیکھو: بخت سڑن

بخت سڑن، (مخا) بھاگ سڑن، بد قسمت ہوون، برباد ہوون

بخت سڑی، (مخا) بھاگ سڑی، بد قسمت عورت، تباہ حال

بخت سڑیا، (مخا) بھاگاں سڑیا، بد قسمت، تباہ حال

بخت سمن، (مخا) دیکھو: بخت سوون

بخت سوالی، (مخا) خوش قسمت عورت، بھاگ بھری

بخت سوایا ہوون، (مخا) اچھے نالوں و دھ خوش حال ہوون

بخت سوں جاوَن، (مخا) دیکھو: بخت سوون

بخت سوون، (مخا) بد نصیبی دے دن آون، مندے دن ہوون

بخت سیاہ ہو جاوَن / بخت سیاہ ہوون، (مخا) بد بخت ہوون،

بد نصیب ہوون

بخت کنار اکرن، (مخا) بد بختی آون

بخت کوں کھلے مارن، (مخا) خوش بختی نوں کوسنا

بخت کھل جاوَن، (مخا) قسمت جاگ پون، چنگے دن آ جاوَن

بخت کھلن، (مخا) دیکھو: بخت کھل جاوَن

بخت کھلنا، (مخا) بھاگ جاگنا، دنگی: کس دے اج مَن بکت

سوائے کھلن اُپر آئے (مُحَل)

بخت لڈیجن، (مخا) بھیڑے دن آنا

بخت لکن، (مخا) دیکھو: بخت سِدھے ہوون

بخت نکھٹ جاوَن، (مخا) بھاگ سڑ جاوَن، بُرے دن آون

بخت نکھٹن، (مخا) دیکھو: بخت نکھٹ جاوَن

بخت وارا ڈیون، (مخا) تقدیر داساتھ دینا، خوش قسمتی آنا

بخت واری ڈیون، (مخا) دیکھو: بخت وارا ڈیون

بخت وُلن، (مخا) چنگے دن آنا

بخت ہار جاوَن / بخت ہارن، (مخا) دیکھو: بخت ہر جاوَن

بخت ہر جاوَن، (مخا) مندے دن آون، بخت سڑ جاوَن

بخت ہرن، (مخا) دیکھو: بخت ہر جاوَن

بخت یاد رہون، (مخا) نصیب چنگے ہوون، قسمت داساتھ دیون

بخت یار، (مخا) نصیب، کامیاب

بد بخت، (مخا) بھاگا، بد نصیب

بد بختی، (مخا) بد قسمتی، بد نصیبی

سُنے بخت بے دار ہونا: (مخا) سُنی قسمت جاگنا، دنگی: سُنے بخت

بیدار ادھناں دے لہجے وچ ہو جاسن (مُحَل)

کم بخت، (مخا) بد قسمت، بھاگا، اک خاص گالھ

کور بخت، (مخا) دیکھو: کم بخت

کور بختی، (مخا) بد بختی، بد قسمتی

نیک بخت، (مخا) چنگے بھاگاں والا، خوش نصیب

بختاں: (مخا) بخت دی جمع

بختاں بھریا، (مخا) 1- نصیب والا، بھاگاں والا، چنگے مقدرال

والا 2- امیر، دھنی، دولت مند

بختاں بھریا ہوون، (مخا) 1- نصیب والا ہوون 2- آل اولاد والا

ہوون

بخشی: (قا، مفت) 1- فوج نوں طلب دین والا اعلیٰ عہدے دار

2- فوج دا مکھیا جرنیل 3- اک ذات 4- بخشش، رحمت، مہر، دگنی:

’پھیرا وہ کیوں کرن بخشیاں جیہڑی چ مقیم گزاز‘ (بکھا)

بخشی خانہ، (قا، مذ) 1- فوج دی تنخواہ دی ونڈ دا دفتر 2- اوہ تھاں

جتھے قیدی نوں رہائی دیوان توں پہلاں اوہ دیاں چیزاں موڑیاں

جان دیاں نیں

جان بخشی / جاں بخشی، (مو) پھٹکارا، خلاصی

بخشی: (مذ، مفت) 1- بخشی ہویا 2- مر یا ہویا، مرحوم

بخشیش جن: (مصدر) بخشی جاوَن، عطا ہووَن

بخشیش جانا: (فل) بخشی جانا

بخشیش: (مو) 1- نوکر، چیز اسی یاں ہیرے وغیرہ نوں دتا جاں والا

انعام 2- تحفہ، بھینٹ 3- معافی، کھما 4- مختانہ 5- بخشی ہوئے

شے، عطا، عنایت، اللہ واسطے دتی ہوئی شے

بخشیش دیون، (مجا) دیکھو: بخشیش کرن

بخشیش کرن، (مجا) پُتن کرن، دان دیون

بخشیش کرنا، (مجا) دان وجھوں کجھ دینا

بخشیش نامہ، (قا، مذ) اوہ لکھت جس دے راہیں کوئی شے کے

نوں بنا مل دے دتی جاوے

بخشین: (مصدر) بخشی جاوَن

بخشہ: (پوا، مذ) وقفہ دا دگاڑ

بخل: (عر، مفت) کنبوی، تنگدلی، دگنی: کیوں ہے بخل کریندا اتنا،

تیر اللہ سائیں‘ (گل)

بخل بخلیلی، (مو) 1- کنبوی، تنگ دلی 2- حرص، لوبھ

بخمل: (ج، مو) بخمل توں دگڑیا ہویا..... اک قسم دا کپڑا، نرم کپڑا

بخملی: (مفت) بخملی، اک قسم دے نرم کپڑے دی خصوصیت والی شے

بخوبی: (قا، نم) بہت چنگی طرحاں، دگنی: ’وڈے گئے تسیں چھڈ

تھائیں، ایہہ تل یاد بخوبی

بخور: (عر، مذ) اوہ شیواں جیہناں دے بالَن نال خوشبو نکلدی اے،

جیویں، لوبان، عود وغیرہ

بخورا: (مذ) آبخورہ دی تخفیف، پانی پین والا مٹی دا گلاس، گُجا، مٹی

دی پیالی

بخوری: (مو) بخورا دی تانیٹ

بخہ: (مذ) دیکھو: بخہ

بخہ ادھوڑن، (مجا) 1- ٹانگا اکھیرن 2- تنکیاں کرن 3- بھانڈا بھٹن

بخہ لاونا، (مجا) بخہ کرنا، تروپا لانا، گاڑہالا لانا

بخہ مارنا، (مجا) بخہ مارنا، گاڑہیا مارنا، سیون

بخجے: (قا، مذ) بخادی جمع، ٹانگے

بخیا: (مذ) بخہ، تروپا، سلائی دا ٹانگا، دوہری سیون، اک قسم دی

پکی سلائی

بخیاوَن: (مصدر) بخجے لاوَن، توپے بھرن

بخیر: (قا، عر، نم) چنگی طرحاں، خیر خیریت نال، بھلائی نال

بخیر و عافیت، (قا، عر، نم) خیر خیریت نال، بنا کے تکلیف دے

بخیرن / بخیرنا: (مصدر) دیکھو: بکھیرن / بکھیرنا

بخیرا: (مذ) بکھیرا، جھگڑا، مسئلہ

بخیس بھریا: (مذ) بھاگ، دند، خوش نصیب

بخیل: (عر، مذ، مفت) 1- کنبوس، شوم 2- لالچی، پیسے نال پیار کرن

والا 3- بخلی کرن والا 4- جھگڑالو

بخیلوی: (مو) بخیلی دی تصغیر، کنبوی، بخیلی

بخشاؤن / بخشاؤنا: (مصدر) بخشوان، معاف کران، وداون
گئے سی نماز بخشاون گل پے گئے روزے، (اکھا) جدوں کوئی کے کم
توں کھیہڑا چھڈاون دی کوشش کرے اتے اُلٹی ہور مصیبت دہ
جاوے تاں کہندے نیں

بخشاؤ: (صفت) بخشاون والا

بخشاؤندڑ: (صفت) بخشاون والا

بخشائی: (مو) بخشش، نجات، معافی

بخشالیش: (فا، مو) 1- کوئی بخشش ہوئی چیز 2- معافی

بخشش: (فا، مو) 1- دات، دان 2- مہر، فضل، رحمت 3- معافی

بخشن / بخشا: (مصدر) 1- معاف کرن 2- عطا کرن، دیون، دین

کرن 3- دُعا کرن

بخشن بخشان والا، (ند) ناراضیاں دُور کرن والا، صلح کران والا

بخشن جوگ، (صفت) 1- جو بخشن دی طاقت رکھے 2- معاف

کرن دے قابل 3- دین دان دے لائق

بخشن ہار، (ند، صفت) بخشن والا، معاف کرن والا، کچھ نہ

آکھن والا

بخشن ہارا، (ند، صفت) دیکھو: بخشن ہار

بخشندہ: (فا، صفت) بخشن ہار، بخش دین والا، مہربان، دیالو، کرپالو

بخشندہ: (صفت) دیکھو: بخشن ہار

بخشندگی: (فا، مو) 1- بخشش 2- معافی نامہ 3- گناہ بخش دین یاں

عطا کرن واکم

بخشندہ: (صفت) دیکھو: بخشن ہار

بخشو: (صفت) بخشن والا، بخش دیون والا

بخشوائی: (مو، صفت) بخشش، دین دان، نجات

بخشاؤن: (مصدر) بخشاون دا وگڑیا روپ

بخشن: (مصدر) بخشن دا وگڑیا روپ

بخشدہ: (فا، ند) بخشندہ دا وگڑیا روپ

بخش: (فا، مو) دان، بخشش، دین، وگلی: بخشن محبت تینوں مینوں کیتی

بخش حضور: (سیف)

بخش بخشوا ہوون، (حما) 1- معافی ہوون، جان خلاصی ہوون

2- مرن والے دے رشتے داراں دا پھلیاں گھاں بھل بھلا کے

اک دُوبے نوں معاف کرنا

بخش بخشیش، (ج، مو) دیکھو: بخش بخشیش

بخش بخشیش، (مو) 1- تحفہ، بھیٹ، انعام 2- نوکر پیرے وغیرہ

نوں دتا جان والا انعام

بخش دیون / ڈیون، (حما) بخشن، معاف کرن، معافی دے دیون

بخش گزورن، (حما) معاف کرن، جان دیون، کچھ نہ آکھن

بخش ہوون، (حما) بزرگاں دی دُعا ہوون، بزرگاں دی دُعا یاں

نظر کرم دے سبوں کوئی شے لیھن

بخش: (فہم) جعلی مصدر بخشن توں فعل امر، معاف کر دے، دے

دے

بخش: (فا، لاحقہ) بخشاون مصدر توں فعل امر دا صیغہ واحد جاضر جو

کے اسم دے مگر آ کے اوہوں اسم فاعل بنا دیندا اے، جیویں:

فیض بخش

بخش: (فا، ند) حصہ، ٹکڑا، پاسا

بخشنان / بخشنانا: (مصدر) معاف کرانا، معافی ملنا، بخشوانا

بخشنانی: (مو) معافی، بخشش

بخشناں مارن: (حما) دڈے دعوے کرن

بد اعمال، (فا+عر، صفت) بھیڑے عملاں والا، بد کردار

بد اعمالی، (مو) بھیڑے عمل، مندے کرتوت، بد کرداری، بد چلنی

بد افعال، (فا+عر، صفت) بد کردار، بد معاش، بد عمل

بد افعالی، (فا+عر، مو) دیکھو: بد اعمالی

بد آلاؤن، (محا) بد زبانی کرنا

بد امنی، (فا+عر، مو) بغاوت، دنگ فساد، اشاعتی، اتار کی

بد امنیا، (ند، صفت) بد امنی پھیلاؤن والا

بد انتظامی، (فا+عر، مو) بھیڑا پر بندھ، بھیڑا انتظام

بد اندیش، (فا، صفت) بُرا چاہن والا، بُرا چٹون والا، ونگی: وفادار

بیگانہ اپنا، بد اندیش اپنا بیگانہ

بد اندیشی، (فا، مو) بُرا سوچنا، مندے و چار رکھنا

بد بات، (مو) بُری گل، عیب، ویل

بد بات بُکن، (محا) بُری گل دامشہور ہوں، عیب کھٹن، عیباں دا

پتا لگ جاؤن

بد باطن، (فا+عر، صفت) بدنیت، منافق، حسد کرن والا، بُری

سوچ والا

بد باطنی، (فا+عر، مو) بدنیتی، منافقت، حسد، بُری سوچ

بد بخت، (فا، صفت) ابھگا، بد قسمت، مند بھاگا

بد بختا، (ند، صفت) بد بخت، بد قسمت

بد بختی، (فا، مو) 1۔ بد نصیبی، بد قسمتی 2۔ شامت، کم بختی

بد بخیل، (فا+عر، صفت) ذہیر کنبوس، غوم

بد بخیلی، (فا+عر، مو) بہت کنبوسی، غومی، کمین پُنا

بد بر، (صفت) بدظن، بدگمان، شکلی

بد بر کردیون، (محا) بدظن کرن، بدگمان کرن، شک پاؤن

بد بر ہو جاؤن، (محا) بدظن ہوں، بدگمان ہوں، شکلی ہوں

بد بلا، (فا+عر، صفت) 1۔ خراب چیز، بھیڑی خوراک 2۔ چوہیل

بد بو، (فا، مو) بھیڑی بو، دُرگندھ، مُشک، سرائند

بد بودار، (فا، صفت) دُرگندھ والا، گندی بو والا

بد بوئی، (فا، مو) 1۔ دُرگندھ 2۔ بد مزاجی

بد پرہیز، (فا، صفت) کھان پین دا دھیان نہ رکھن والا، پرہیز نہ

رکھن والا

بد پرہیزی، (فا، مو) 1۔ پرہیز نہ رکھنا 2۔ عیاش

بد خُلم، (فا، صفت) بچ، کمینہ

بد تر، (فا، صفت) 1۔ ددیرے بُرا 2۔ ددیرے خراب

بد تری، (مو) ددیرے خراب ہوں دی کیفیت، بھونڈا پن، کوجھ

بد ترین، (فا، صفت) بہت ای بُرا، سبھ توں بُرا، سبھ توں بھیڑا

بد تقدیر، (فا+عر، صفت) بُری قسمت والا، بد نصیب

بد تقدیری، (مو) بھیڑی قسمت

بد تمیز، (فا+عر، صفت) بھیڑے سلیقے والا، جس نوں گل بات کرن

دا سلیقہ نہ ہووے، گستاخ

بد تمیزی، (فا+عر، مو) اُجڈ پنا، بد تمیز ہوں دی حالت، بے

شعوری، گستاخی پھوہڑ پنا

بد تہذیب، (فا+عر، صفت) جاہل، بد اخلاق، بھیڑے چلن والا

بد تہذیبی، (فا+عر، مو) بد تمیزی، گستاخ پن

بد جات، (صفت) بد ذات دا وگاڑ

بد چالا، (صفت) بُرے چالیاں والا، بد چلن، بد چلنی، ونگی: چل

گئے نیک طریقیاں والے، باہر رہے بد چالے (گل)

بد چشم، (فا، صفت) بُری نظر والا، بدنیت، لالچی، لوہمی، حرص

تخلین: (مو، صفت) بخیل دی تانیٹ

بخیلو: (صفت) بخیل، کجوس

بخیلی: (مو) 1- ٹوم پنا، کجوسی 2- بکھادھ، جھگڑالو 3- ایرکھا، حسد

4- پھلی 5- لوبھ 6- غصہ، دُش

بخیلی چڑھن، (حما) بہت زیادہ غصہ آون

ایرکھا بخیلی، (مو) حسد، ساڑا، ویر، مخالفت

بخیہ: (فا، مذ) اک طرحاں دی کچی اتے پیڑی سیون، تروپا، بخا

بخیہ اُدھڑن، (حما) دیکھو: بخیہ اُدھڑن

بخیہ اُدھڑن، (حما) 1- بھانڈا بھن، بگا کرن، حقیقت ظاہر کرن،

بھیت ظاہر کرن 2- ٹانکا توڑن

بخیہ توڑ دیون، (حما) دیکھو: بخیہ توڑن

بخیہ توڑن، (حما) 1- ٹانکا کھولن، سیون اُدھڑن 2- نقصان

پہنچاون

بخیہ ٹٹ جاون، (حما) دیکھو: بخیہ ٹٹن

بخیہ ٹٹن، (حما) ٹانکا کھٹن، سیون اُدھڑن

بخیہ کھٹن / بخیہ کھٹل جاون، (حما) دیکھو: بخیہ اُدھڑن

بخیہ گر، (فا، صفت) بخیہ کرن والا

بخیہ گری، (فا، مو) بخیہ کرن واکم

بخیہ نکھن، (حما) ٹانکا اُدھڑن

بخیہ انجی: (مذ) بخیہ دی جمع، ٹانکے، تروپے

بخیہ اُدھڑن، (حما) 1- ٹانکے ٹٹن، تروپے اکھڑن 2- بھیت

کھٹن، راز ظاہر ہون

بخیہ اُدھڑ دیون، (حما) دیکھو: بخیہ اُدھڑن

بخیہ توڑ دیون / بخیہ توڑن، (حما) 1- ٹانکے کھولن، سیون،

اُدھڑن 2- نقصان پہنچاون

بخیہ ٹٹ جاون / بخیہ ٹٹن، (حما) ٹانکے کھٹن، اُدھڑن

بخیہ کھٹل جاون / بخیہ کھٹن، (حما) دیکھو: بخیہ اُدھڑن

بخیہ نکھل جاون / بخیہ نکھن، (حما) ٹانکے اُدھڑن

ب.....د

بد: (فا، صفت) 1- بھیڑا، خراب، بُرا 2- بد معاش، دُشٹ 3- سُر

(گالھ دے طور تے ورتدے نیں)

بد آواز، (فا، صفت) ماڑے اصلے دا، بد ذات

بد اختر، (فا، صفت) بھیڑے ستارے والا، بد نصیب، بد قسمت

بد اخلاق، (فا+عر، صفت) بد تمیز، بھیڑے اخلاق والا، مونہہ پھٹ

بد اخلاقی، (فا+عر، صفت) 1- بھیڑے چال چلن والا 2- بُرا

سلوک کرن والا

بد ایس، (مو) 1- بد دُعا 2- بے آرام، بے سکون

بد اصل، (فا+عر، صفت) مندے اصلے والا، بد ذات، کمینہ

بد اصلا، (مذ، صفت) بد اصل، کمینہ

بد اصول، (فا+عر، صفت) بُرے دتیرے والا، بھیڑے طریقے

والا

بد اصولا، (عر+فا، صفت) 1- بد اصول، بے اصول 2- بے ڈھبا،

بد وضع

بد اصولی، (فا+عر، مو) بے اصولی، بے قاعدگی، منداوتیرہ

بد اعتقاد، (فا+عر، صفت) بُرے عقیدے والا

بد اعتقادی، (فا+عر، صفت) عقیدے دے بُرا ہون دی حالت،

بے ایمانی، بدظنی، بداعتقادی

بدخواہی، (فا، مو) 1- بُرا چاہوں داکم 2- دشمنی، مخالفت، ویر
3- مندی عادت، بد خصلتی 4- پُغلی، بندیا، بُرائی
بدخوئی، (فا، مو) بندیا، بُرائی، بھیڑی عادت، غیبت، چغلی،
شرارت

بدخوئی کرن، (محا) 1- پُغلی کرن، بندیا کرن، بُرائی کرن
2- بد مزاجی دکھاون، بد تمیزی دکھاون

بد دابی: (محا) زانی داپتر، تخم خزیر (اک گالھ)

بد دستور، (ند) بھیڑے رسم رواج، نط طور طریقے، غلط عاداتاں
بد دُعا، (فا+عر، مو) بدائیں، ذرائیس، کسے دا بھیڑا چاہن دی دُعا
بد دُعا کرن، (محا) کسے دا بُرا چاہوں ائی اللہ اگے تھہ چکن، مندا
بولن، مونہوں بھیڑا بول کدھن

بد دُعا لگ جاون / بد دُعا لکھن، (محا) کسے دی بھیڑی دُعا دا اثر
ہوون

بد دُعا لون، (محا) بُری حرکت پاروں بُری دُعا لون، گالھ مندا
سُنن

بد دُعا ئی، (مو) دیکھو: بد دُعا

بد دل، (فا، صفت) ٹُٹے دل والا، زراش، نا اُمید

بد دل کردیون / بد دل کرن، (محا) 1- بیزار کرن، جی اُچاٹ
کرن 2- بدظن کرن، ناراض کرن، ناخوش کرن

بد دل ہو جاون / بد دل ہوون، (محا) 1- بیزار ہو جاون، جی
اُچاٹ ہو جاون 2- بدظن ہو جاون، ناراض ہو جاون، وٹ کھا
جاون

بد دلی، (مو) 1- ناراضی 2- ناامیدی، مایوسی 3- بزولی

بد دماغ، (فا+عر، صفت) مغرور، گھمنڈی، آکر باز

بد دماغ تھی وُجھن، (محا) گستاخ تے بدلجاظ ہو جاون

بد دماغ ہو جاون / بد دماغ ہوون، (محا) مغرور ہو جاون،
بد مزاج ہو جاون

بد دماغی، (مو) بد دماغ ہونا، غرور، ہنکار

بد دیانت، (فا+عر، صفت) امانت وُج خیانت کرن والا، بے
ایمان

بد دیانت ہوون، (محا) بے ایمان ہوون، ہیرا پھیری کرن والا
ہوون، دغا باز ہوون، فریبی ہوون

بد دیانتی، (مو) بے ایمانی، دغا بازی

بد دیانتی کرن (محا) خیانت کرن، بے ایمانی کرن، دغے بازی
کرن

بد دیانتی دکھاون، (محا) دیکھو: بد دیانتی کرن

بد دیانتی ہوون، (محا) بے ایمانی ہوون، خیانت ہوون

بد ذات، (فا+عر، صفت) 1- کمینہ، بچ، بد معاش 2- بے اصولا
3- اک گالھ

بد ذاتی، (مو) کمینگی، بچا، بد معاشی

بد ذاتقہ، (فا+عر، صفت) بے مزہ، رکھا، بے سواد، ناگوار،

نا پسندیدہ

بد ذوق، (فا+عر، صفت) بد مذاق، بد سلیقہ

بد ذوق ہوون، (محا) بد سلیقہ ہوون، بد مذاق ہوون

بد ذوقی، (مو) بد مذاقی، پھوڑ پین

بد راہ، (فا، صفت) بد چلن، بد کار، بے دین، بُرے چالے والا،

بد چلن، وُگی: 'ہیر ہوئی بد راہ یارو، نیک جو سداوندی'

بد راہ تھیون، (محا) گرا ہے پین والا، بُرے راہ جاون والا، ٹُٹھے

بدچشمی، (قا، مو) بدنظری، بدنیتی، لالچ، لوبھ، حرص

بد چلن، (صفت) بھیڑے چال چلن والا، بد اخلاق، بد معاش،

یُرا، بھیترا، بد کردار

بد چلنی، (مو) بد کاری، بد معاشی، بُرائی، بد کرداری

بد چنگا بدن نام بُرا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بدن نام ہونا بہت بُرا ہے اوووں کہندے نیں۔

بد حال، (فا + عر، صفت) 1- بے حال، مند حال 2- غریب،
کڑکال

بد حالاً، (صفت، ند) بھیڑے حال والا، رُلیا ہویا، بد قسمت، مندے حال والا، وگنی: ”کوہڑا، بھیڑیاں تاساں والا، بد حالاً، بد چالاً“ (گُل)

بد حالی، (مو) 1۔ بھیڑی حالت، غریبی، کنگالی 2۔ بد قسمتی

بدحواس، (فا + عر، مفت) 1۔ جس دے ہوش ٹھکانے نہ ہوں،
 بوند لیا ہوا 2۔ بے ہوش

بدحواس ہو جاؤں / بدحواس ہوں، (مخا) بونٹل جاؤں، بکھوڑن
بدحواسی، (مو) 1۔ گھبراہٹ، بے چینی 2۔ بے ہوشی
بدحواسی پھیل جاؤں / بدحواسی پھیلن، (مخا) افراتفری دا عالم
ہوں، بے چینی ہوں

بدحواسی پھیلا دین، (مخا) افزاتفری پھیلا دین، بے چین کرن
بدخبر، (فا+عر، مو، صفت) 1- بُری اطلاع، موت دی خبر
2- (صفت) مندیباں مٹاں کڈھن والا

بدخبرا، (ند) بھیڑی خبر سناؤں والا، جیسا آدمی اتفاق نال جدوں
آوے یاں جدوں ملے تے بھیڑی خبرای سُنائے تاں فیراوه بدخبر
اوے نال توں بدنام ہو جاندا اے

بدخبری، (مو) بُری خبر، موت دی خبر

بد خصلت، (فا+عر، صفت) بھیڑی عادت والا، مندے لپٹال
والا، بد فطرت، اکھڑ، بد مزاج

بدھلتا، (ن) دیکھو: بدھلت

بد خصلتی، (مو) بد فطرتی، بد مزاجی، اکھڑے پن

بد خصلتی دسن، (محا) بد مزاجی دسن، بد فطرتی دامظاہرہ کرن

بد حاصلتی وکھاون، (مخا) بد مزاجی وکھاون، بد فطرتی و امظاہر و کرنا
بد خط، (فا + عر، صفت) مندے خط والا، جیہدی لکھائی چنگی نہ

۷۹۷

بدخطی، (مو) مند اخط، مندے خط والی لکھائی

بدخلق، (فا + عر، صفت) مندے و تیرے والا، بُرے سلوک والا،

بد مزاج، رُکھا

بد خلقی، (مو) بد اخلاقی، منداوتیرہ، رُکھائیں

بدخو، (فا، صفت) 1- بُری عادت والا، بدخصلت، بدتمیز 2- بُری

عادت 3۔ لڑاکا، جھگڑالو، غصے والا

بد خواب، (فا، صفت) 1- کچی نیندروں جا گیا ہو یا 2- بھیڑا سٹنا
بد خواب کردیوں / بد خواب کرن، (مخا) نیند خراب کرن، کچی
نیند رے جگا دیں

بد خواب ہو جاوڻ / بد خواب هون، (حما) کچی نیندر
جاگڻ، نیندر خراب هون

بدخواہی، (مو، صفت) ۱۔ جگراتا، ٹھوس

بے خوابی 2۔ بھیڑا خواب دیکھنے دی حالت
 بدخواہ، (فا، صفت) بُرا جاہن والا، ونگی: 'بھانوس رب ہوئے کل'

حال چنگا، مرجاوے بدخواہ مردود تیرا (مقبل)

بدگنی/بدگنی، (مو) بھیڑا سکن، آپ سکن، لکسن

بدسلوک، (فا+عر، صفت) بھیڑے ورتارے والا، بدخلق

بدسلوک ہو جاؤں، (مجا) 1۔ بدلحاظ ہو جاؤں، بدید ہو جاؤں

2۔ مفرور ہو جاؤں، اکھاں متھے تے رکھ لوں

بدسلوک ہوؤں، (مجا) بے لحاظ ہوؤں، بھیڑے ورتارے والا

ہوؤں

بدسلوکی، (مو) بھیڑا ورتاؤ، کوجھ ورتارا

بدسلوکی کرن، (مجا) بھیڑا ورتارا کرن، بد خلقی نال پیش آؤں

بدسیس، (مو) بددعا

بدسیسی، (مو) بددعا، بدایتس

بدشکل، (فا+عر، مذ) بھیڑی شکل والا، بد صورت، کسوہنا

بدشکل ہوؤں، (مجا) کوجھا ہوؤں، بھیڑے نین نقش والا ہوؤں،

بد صورت ہوؤں، کسوہنا ہوؤں

بدشکلا، (مذ، صفت) بدشکل، کڑوپ، کسوہنا، غصے یاں حقارت نال

کہا جاندا اے

بدشکلی، (مو) بد صورتی، کوجھ، کوڑھ، بھڈاپن

بدشگن، (مذ) بھیڑا شگن، نحوست، بھیڑا کم، بھیڑے شگن والا،

منخوس

بدشگن ہوؤں، (مجا) منخوس ہوؤں، بھیڑے شگن والا ہوؤں

بدگنی/بدشگونی، (مو) بھیڑا شگن، بدفالی، نحوست

بد صورت، (فا+عر، صفت) بدشکل، کڑوپ، کسوہنا

بد صورت دکھاؤں: (مجا) 1۔ منخوس شکل دکھاؤں 2۔ نقصان دا

نوجب جن

بد صورتی، (مو) بدشکلی، کوجھ، بھونڈاپن

بدطینت، (فا+عر، صفت) بد خصلت، بد عادت، بد فطرت،

بد معاش

بدظن، (فا+عر، صفت) شکلی، وہمی، بدگمان

بدظن ہو جاؤں/بدظن ہوؤں، (مجا) 1۔ شکلی ہوؤں، وہم وچ

ہوؤں 2۔ کسے پارے بھیڑا سوچ لوں

بدظنی، (مو) شک، بدگمانی، بُرا خیال

بدظنی کرن، (مجا) شک کرن، بدگمانی کرن

بدظنی ہوؤں، (مجا) شک ہوؤں، بدگمانی ہوؤں

بدعقیدہ، (فا+عر، صفت) جیہدا عقیدہ درست نہ ہووے، بد اعتقاد

بد عمل، (فا+عر، صفت) 1۔ مندے کرم کرن والا 2۔ (مذ) بھیڑا

کم، مندے کرم

بد عمل، (ج، مذ، صفت) بھیڑے کم کرن والا، ٹٹنا ہی، ویلی، عیبی

بد عملی، (مو) بد امنی، بد انتظامی، انھیر، بُرائی، بھیڑ

بد عہد، (فا+عر، صفت) اقرار پورا نہ کرن والا، وعدہ خلاف، بے وفا

بد عہد ہوؤں، (مجا) وعدہ خلاف ہوؤں

بد عہدی، (مو) اقرار توڑنا، چٹنا توں بھر جانا، دنگی: کدی نہ

پیغیراں دے کولوں ہے بد عہدی ہوئی (ٹھل)

بد عہدی کرن، (مجا) دیکھو: بد عہدی

بد عہدی ہو جاؤں، (مجا) بد عہدی ہوؤں، وعدہ خلافی ہو جاؤں

بد فعل، (فا+عر) دیکھو: بد فعل

بد فعل ہوؤں، (فا+عر، صفت) بدکار ہوؤں، بد کردار ہوؤں

بد فعلی، (صفت) 1۔ بھیڑے کردار والا 2۔ (مو) بھیڑا کم، لکرم،

حرام کاری، بد چلتی، اغلام بازی 3۔ بدکاری، زنا کاری

بد فعلی کرن، (مجا) بدکاری کرن، بھیڑا کم کرن

رستے پہ جاؤں

بدراہ کرن، (حما) گمراہ کرن، بھٹکانوں، بھیڑے کم دی ترغیب دیوں

بدراہ ہونا، (حما) 1- گمراہ ہونا، بدچلن ہونا 2- اپنے مذہب یا مسلک کو چھوڑ کے دوسرے مذہب یا مسلک کو داخل ہو جانا بدراہن / بدراہنا، (مصدر) 1- گمراہ کرنا، مشتعل کرنا، بھڑکانا، اُٹنے راہ پاؤنا، دگنی: جس دامن شد کامل، اس کو شیطان نہ بدراہوں (کُل) 2- بدنام کرنا

بدراہوں، (صفت) 1- گمراہ کن، گمراہ کرن والا 2- شیطان صفت بندہ، گمراہے پیا ہوا، بُرا

بدراہی، (مو) 1- گمراہی، گمراہی، گمراہ کرن داخل تے اوہدی حالت، بھیڑی نصیحت 2- بدکرداری، بدخصلتی 3- بد معاشی 4- (صفت) بُرے راہ جان والا

بدراہی دیوں، (حما) گمراہے پاؤں، بھٹھے پاسے لاؤں

بدرنگ، (فا، صفت) 1- جس دا رنگ بدل گیا ہووے یاں پھٹکا پئے گیا ہووے 2- تاش کھیڈ دیاں ہو یاں ملے ہوئے رنگاں توں بغیر دوسرے رنگ 3- چوہٹ دیاں سولاں گوناں وچوں اوہ اٹھ گوناں جیہناں نال دوجی واری کھیڈیا جاوے

بدرنگا، (ند، صفت) 1- اُڑے ہوئے رنگ والا، پھٹے ہوئے رنگ والا 2- ماڑے یاں ناپسندیدہ رنگ والا 3- بے دصفا، بے سلیقہ، مچھا بدرنگی، (مو) 1- پھٹیا ہو یاں پھٹکا رنگ ہوون دی حالت 2- تاش وغیرہ وچ رنگ دا پٹا نہ ہوون دی حالت 3- کوجھ، کُچ

بدرو، (فا، صفت) 1- بھیڑی چال والا، مندے دتیرے والا، بدکردار 2- وڈا، گندانا

بدروا، (ند، صفت) کسے نوں حقارتا کہندے نیں یعنی بد شکل

بدروح، (مو، جن، بھوت، پُجول

بدروز: (فا، صفت) بد قسمت، بد نصیب

بدروں، (مو) دیکھو: بدرو

بدروہا، (صفت) بد صورت

بدروئی، (مو) بُری شکل ہوئی، بد صورتی، کوجھ

بدزبان، (فا، صفت) 1- کبول بولن والا، کوزا بولن والا 2- گستاخ، مُونہ پھٹ

بدزبان ہوون، (حما) بد تمیز ہوون، مُونہ پھٹ ہوون، گستاخ ہوون

بدزبانی، (مو) 1- کوزا بول، کبول، گالھ مندا 2- گستاخی

بدزبانی کرن، (حما) گستاخی کرن، گالھ مندا آکھن

بدزن، (فا، صفت) کسے لئی بُرا دچارن والا، بدگمان

بدزنی، (مو) کسے لئی بُرا خیال رکھنا، بدگمانی

بدزیب، (فا، صفت) بھڑا، بھڑا، بد نما

بدستارہ، (صفت) بد قسمت، ابھگا، دگنی: ہسی مُسب دا اوہ بیٹا، طالع، بدستارہ (کُل)

بدسرشت، (فا، صفت) بد اصل، بد خصلت، بد فطرت، بُرے ضمیر والا

بدسرشت ہو جاؤں / بدسرشت ہوون، (حما) بد فطرت تے

بد خصلت ہوون، بھیڑے لچھن والا ہوون

بدسرتی، (مو) بد اصل، بد خصلتی، بد فطرتی

بدسکن / بد شگن، (ند، صفت) بھیڑا سکن، اپ سکن

بدسکنا / بد شگنا، (ند، صفت) ماڑے پیڑے والا، منحوس

پلاک دُکھتری

گھوڑا

بد لحاظ، (فا + عر، صفت) جس نوں کسے دالحاظ نہ ہووے، بے لحاظ
بد لحاظی، (مو) نندیدہ پن، بے شری، رکھاپن
بد لگام، (فا + صفت) 1۔ بے لگام، مونہہ زور (گھوڑا) 2۔ نافرمان،
جو حکم نہ منے 3۔ گستاخ، مونہہ پھٹ

بد لگام کر دیون / بد لگام کرن، (حما) مونہہ پھٹ بنا دیون،
گستاخ کرن

بد لگام ہو جاوَن / بد لگام ہووَن، (حما) مونہہ پھٹ ہووَن، مونہہ
زور ہووَن، گستاخ ہووَن

بد لگامی، (مو) مونہہ زوری، گستاخی، مونہہ پھٹ ہووَن دی حالت
بد لگامی کرن، (حما) گستاخی کرن، بدگلامی کرن

بد لگامی ہووَن، (حما) گستاخی ہووَن، بدگلامی ہووَن
بد لوک، (صفت) بھڑوے لوکی، مندیاں عاداتاں والا

بد ماس، (صفت) دیکھو: بد معاش

بد ماسی، (مو) دیکھو: بد ماشی

بد ماش، (فا + عر، صفت) 1۔ بھیڑے چال چلن والا، لُچا، بد
چلن 2۔ غنڈہ 3۔ شرارتی

بد ماشن، (مو) بد معاش دی تانیف، بد معاش عورت

بد ماشی، (مو) 1۔ بد چلتی، لُچ پُنا 2۔ غنڈہ پُنا 3۔ شرارتی

بد مانس، (فا، صفت) 1۔ بن مانس 2۔ شریر

بد ماہنو، (نذ، صفت) 1۔ بھیڑی شکل والا، کوجھا 2۔ بن مانس،

جنگلی انسان

بد مزاج / بد مزاج، (نذ، صفت) کوڑی طبیعت والا، گھمنڈی،

مغروری، پھو پھال وچ رہن والا

(پہلی جلد)

بدگمانی دُور ہو جاوَن / بدگمانی دُور ہووَن، (حما) دیکھو: بدگمانی

جاندی رہون

بدگمانی رفع کر دیون / بدگمانی رفع کرن، (حما) دیکھو: بدگمانی

دُور کر دیون

بدگمانی رفع ہو جاوَن / بدگمانی رفع ہووَن، (حما) بے یقینی

جاندی رہون، خُہ نکل جاوَن

بدگمانی ظاہر کرن، (حما) بد اعتدای دا اظہار کرن، خُہ کرن

بدگمانی کندھ دیون، (حما) خُہ دُور کر دیون، یقین کر دیون

بدگمانی کندھن، (حما) دیکھو: بدگمانی کندھ دیون

بدگمانی کرن، (حما) شک کرن، خُہ کرن، یقین نہ کرن

بدگمانی گُورن، (حما) شک چن، گمان ہووَن

بدگمانی نکل جاوَن، (حما) شک دُور ہو جاوَن، خُہ جاندا رہون

بدگمانی وچ پا دیون / بدگمانی وچ پاوَن، (حما) شُبھے وچ پا

دیون، بدگمان کر دیون

بدگمانی وچ پُون، (حما) دیکھو: بدگمانی وچ پے جاوَن

بدگمانی وچ پے جاوَن، (حما) شُبھے وچ پے جاوَن، بدگمان

ہوون

بدگمانی ہووَن، (حما) شک ہووَن، بدظنی ہووَن

بدگو، (فا، صفت) 1۔ بدخو، بدکلام، گالھ مندا بولن والا، کوڑا

2۔ پھل خور، کندھ پچھے گل کرن والا 3۔ لڑاکا، جھگڑالو

بدگوئی، (فا، مو) بند یا، بھنڈی، بدخوئی

بدگوئی کرن، (حما) 1۔ بدکلامی کرن، بدزبانی کرن، بکواس کرن

2۔ پھل کرن، برائی دسَن

بدگھوڑا، (نذ) مندی عادت والا گھوڑا، سوار نوں تنگ کرن والا

پلاک ڈشتری

بد قدم، (فا+عر، صفت) بُرے قدم والا، منحوس

بد قدمی، (مو) منحوس

بد قسمت، (فا+عر، صفت) بھیڑی قسمت والا، ابھاگا

بد قسمت ہوون، (حما) بھیڑے نصیب والا ہوون، منحوس ہوون

بد قسمتا، (صفت) دیکھو: بد قسمت

بد قسمتی، (مو) مند بھاگی، ابھاگا پن، مندی قسمت، بد نصیبی

بد قول، (فا+عر، صفت) قول اقرار توں پھر جان والا، دنگی: بُد

ذات نہیں تے بے وفائے ہاں گے بد قول (حادث)

بد قولی، (مو) قول اقرار توں پھر جانا، دنگی: 'کار میری چند واراں

تیئھوں کم تیرا بد قولی' (سیف)

بد کاری، (فا، صفت) 1- بُرا کم کرن والا منکھ، آدی 2- بھیڑے

کردار والا منکھ، مندے اخلاق والا، لچا، بد معاش

بد کار ہوون، (حما) بد فعل ہوون، بد کردار ہوون، پاپی ہوون،

گنہگار ہوون، لچا لنگھا ہوون، بُرا کم ہوون، بد فعل ہوون

بد کارن، (مو، صفت) 1- بھیڑی زنانی 2- بھیڑے عملاں والی

زنانی، بد کردار عورت

بد کاری، (مو) 1- بھیڑا کم کرنا 2- لچا پن، بد معاشی، بد فعل،

بد کرداری، پاپ

بد کاری کرن، (حما) بُرے کم کرن، بد معاشی کرن، بد فعلی کرن،

پاپ کرن

بد کردار، (فا، صفت) 1- بھیڑا کم کرن والا، لکڑی 2- پاپی، دنگی:

'بھادیں نے کوکار تے بھادیں ٹولا بد کرداراں' (گل)

بد کردار ہوون، (حما) بد عمل ہوون، بھیڑے لچھن والا ہوون، پاپی

ہوون

بد کرداری، (مو) بُرائی کرن، داکم، بد کاری، پاپ، بھیڑا عمل، دنگی:

'رات ونے اوہ کرماں ماری کردی بد کرداری' (گل)

بد کلام، (فا+عر، صفت) بول بکول بولن والا، مندا بولن والا،

بد زبان

بد کلامی، (مو) بول بکول بولنا، بد گوئی، بد زبانی، بُرا بولن داکم

بد کوئے، (ند، صفت) بے ادب، بد تمیز، کُستاخ، بے قاعدگی درق

والا

بد گفتار، (فا، صفت) بھیڑا بولن والا، بد زبانی، دنگی: 'کیویں مت

آوے ایہہ کہ مت ماری، کڈھ مت مونہوں بد گفتار باہر' (فضل)

بد گفتاری، (مو) بد گوئی، بد کلامی

بد گمان، (فا، صفت) 1- ہنکاری، ہینکو والا 2- شکی، بد ظن، بے

یقین

بد گمان رکھن، (حما) شک کرنا، اعتبار نہ کرنا

بد گمان کرن، (حما) بد ظن کرن، دُور کر دین

بد گمان ہوون، (حما) بد ظن ہوون، شکی ہوون، کسے بارے بھیڑا

سوچ لون

بد گمانا، (فا، صفت) بد گمان، کسے بارے شک وچ پئے جان والا

بدگمانی، (فا، مو) شک شبہ، وسواس، بے یقینی

بدگمانی پادیون، (حما) شک پادیون، بد گمان کردیون

بدگمانی پون، (حما) دیکھو: بدگمانی پے جاون

بدگمانی پے جاون، (حما) شبہ پے جاون، وسواس ہو جاون

بدگمانی جاندی رہون، (حما) شک نہ رہون، وسواس مک جاون

بدگمانی دُور کردیون/بدگمانی دُور کرن، (حما) شک کڈھ

دیون، شبہ رفع کردیون

عزت دی شهرت

بدنامی دا داغ لاوون، (مخا) 1- بُرائی دا الزام لاون 2- بُهتان

لاون

بدنامی دا داغ لگ جاوَن، (مخا) 1- بُری شهرت دا دھبہ لکَن،

بُرائی دا الزام لکَن 2- بُهتان لکَن

بدنامی دا داغ لکَن، (مخا) دیکھو: بدنامی دا داغ لگ جاوَن

بدنامی سمیٹَن، (مخا) 1- بُرائی کھنکھن کرن، بدنامی نوَن 2- بُرائی نوَن

لکُون 3- بُری شهرت نوَن دُور کرن

بدنامی لاوون / بدنامی لاوَن، (مخا) الزام لاوَن، بُری شهرت

کرن، بُری مشہوری کرن

بدنامی لگ جاوَن / بدنامی لکَن، (مخا) الزام آوَن، بُهتان لکَن،

دھبہ لکَن

بدنامی لکنا، (مخا) بدنامی ہوتا، دھبہ آوَن، وگئی: 'بے گناہی بے

دوست تائیں، آن لگی بدنامی' (گُل)

بدنامی مٹ جاوَن، (مخا) بُری شهرت دا جانِ دیاں رہن، چنگی

شہرت ہو جاوَن

بدنامی مٹا دیوَن، (مخا) بُری شهرت نوَن دُور کرن دی کوشش کرن

بدنامی مٹاوَن / بدنامی مٹِئَن، (مخا) بھیڑی شهرت نوَن دُور کرن

دی کوشش کرن

بدنامی مٹن، (مخا) بُری شهرت دا جانِ دیاں رہن، چنگی شہرت ہو

جاوَن

بدنام، (مفت) 1- بدنام 2- بھیڑی شہرت

بدنامی، (مو) دیکھو: بدنامی

بدنامی، (مو) 1- بدنامی 2- بدنام زنانی

بدناؤ، (مفت) دیکھو: بدنام

بدناؤل، (مفت) دیکھو: بدنام

بدنامی، (مفت) 1- بدنام 2- (مو) بدنامی

بدنسل: (قا+عر، مفت) بداصل، بُرے اصلے دا، کمینہ، بد ذات

بدنسلی: (مو) بُرے اصلے دا ہووَن دی حالت، کمینگی، بد ذاتی

بدنصیب، (قا+عر، مفت) ابھاگا، مندی قسمت والا، بد قسمت

بدنصیب ہووَن، (مخا) بھیڑے نصیباں والا ہووَن، مندے

بھاگاں والا ہووَن

بدنصیبی، (مو) 1- بد قسمتی، مندے لیکھ 2- بلا، آفت، شامت،

زوال، تباہی 3- سیاہ بخت

بدنظر، (قا+عر، مفت) 1- بھیڑی نظر والا، بھیڑی بکھی والا 2- اودھ

جس دی نظر دُوسرے نوَن لگ جاوے 3- بے ایمان، بد نیت، حسد

کرن والا

بدنظر ہونا، (قا، مذ) 1- بھیڑی نظر ہونا، نفسانی خواہش دے

ارادے نال گھورنا، 2- دُشمنی دی نظر نال دیکھنا

بدنظری، (مو) بُری نظر نال دیکھن داکم، بے ایمانی، بد نیتی

بدنظمی، (مو) دیکھو: بدانتظامی

بدنفس، (قا+عر، مفت) بد فطرت، بدکار

بدنفسی، (مو) بد فطرتی، بدکاری

بدنگاہ، (قا، مفت) دیکھو: بدنظر

بدنگاہ نال دیکھن، (مخا) مندی نظر نال دیکھن، بُری نیت نال

دیکھن

بدنما، (قا، مفت) 1- بھد 2- بد شکل، کزدپ

بدنمائی، (مو) بد شکل، کوجھ، کوڑھ

بد مست ہو جاوَن، (مجا) دیکھو: بد مست ہوون

بد مست ہوون، (مجا) نشے وچ پور ہوون دی حالت، مدہوش

ہوون، خرمست ہوون

بد مستی، (مو) 1- نشے وچ پور ہون دی کیفیت 2- کسے خوشبو وچ

ڈبے ہونا، آل دوال توں انجان ہو کے مت ہونا 3- شرارت، خرمستی، مدہوشی

بد مستی کرن، (مجا) خرمستی کرن، کھور و کرن

بد مستی وچ ہوون، (مجا) نشے وچ پور ہوون، مدہوشی وچ ہوون

بد مستی دکھاوَن، (مجا) کھرمستی دکھاوَن، کھور و کرن

بد مستی ہوون، (مجا) کھور و ہوون، کھرمستی ہوون

بد معاش، (صفت) 1- ناجائز تے غلط وسیلیاں نال روٹی کمان والا

2- مندے چال چلن والا 3- لچا، لفنگا، غنڈہ، شرارتی

بد معاشی، (مو) بد چلنی، لُچ پُنا، غنڈ پُنا، شرارت

بد معاشی کرن، (مجا) لفنگ کرن، غنڈ پُنا کرن

بد معاشی دکھاوَن، (مجا) دیکھو: بد معاشی کرن

بد نالوں بدنام بُرا، (اکھا) دیکھو: بد چنگا، بدنام بُرا

بد نام، (فا، صفت) جو بُرا مشہور ہو گیا ہووے، جیہدی شہرت اچھی

نہ ہووے

بد نام کر دینا / بدنام کرن، (مجا) بُری شہرت کرن، الزام

لاوَن، عزت خراب کرن

بد نام ہو جاوَن / بدنام ہوون، (مجا) بُرا مشہور ہوون، بُرا ہوون

بدنامی، (فا، مو) بُری شہرت، بُرائی، بھنڈی، ذلت، زسوائی

بدنامی آوَن، (مجا) بُرائی آوَن، اُلا ہما آوَن

بدنامی دا داغ، (ند) بُری شہرت دا دھبہ، بُرائی دا الزام، بھیڑی

بد مجاہن، (مو، صفت) بد مزاج زنانی

بد بخول، (صفت) 1- بھیڑے مذاق کرن والا 2- ناشکرا

بد بخولی، (مو) 1- بھیڑا مذاق، چھیڑ خانی 2- ناشکری

بد بخولیاں کرن، (مجا) 1- بھیڑے مذاق کرن 2- ناشکری کرن

بد بخولیاں ہوون، (مجا) 1- بھیڑے مذاق ہوون 2- ناشکری

ہوون

بد مذہب، (فا، عر، صفت) 1- بد عقیدہ، بد اعتقاد 2- بے ایمان

بد مزاج، (فا، عر، صفت) بھیڑے سُکھا والا، جو ہر ویلے کھجیا

رہے، سڑیل، چوچوا

بد مزاجی، (مو) بھیڑا سُکھا، ہر ویلے کھجے رہن دی کیفیت، ٹنڈ

خوئی، چوچڑاپن

بد مزگی، (مو) 1- بے سواد، ذائقے دی خرابی 2- جھگڑا، رنجش

بد مزگی کر دیون / بد مزگی کرن، (مجا) بے سواد کرن، رنگ وچ

بھگ پاون، مزہ خراب کرن، مزہ کر کر کرن

بد مزگی ہوون، (مجا) بے سواد ہوون، رنگ وچ بھگ پون

بد مزہ، (فا، صفت) 1- بے مزہ، بے سواد، رُکھا 2- بیمار، روگی

3- ناراض، غصے 4- ناگوار، ناپسندیدہ

بد مزہ کر دیون، (مجا) دیکھو: بد مزہ کرن

بد مزہ کرن، (مجا) 1- بے سواد کرن 2- ماحول خراب کرن

بد مزہ ہو جاوَن / بد مزہ ہوون، (مجا) 1- چنگے سواد والا نہ ہوون،

بد ذائقہ ہوون 2- مونہہ دا سواد خراب ہوون 3- ناگوار ہوون،

ناپسندیدہ ہوون

بد مست، (فا، صفت) 1- نشے وچ پور، بہت زیادہ نشہ کرن

والا 2- مستی وچ ڈوبا ہویا، بے شرمت، مدہوش

جاندا ہے

کاٹھا بدام، (ند) بدام دی اک گھٹیا قسم جس دی مچھلو بہت موٹی ہوندی ہے

کاغذی بدام، (ند) بدام دی اک قسم جس دی مچھلو بہت نرم ہوندی ہے

گولا بدام، (ند) اک قسم دا بدام جو شکل وچ گول ہوندا ہے

بدامچا: (ند) اک قسم دا تیر، بادامچہ

بدامی: (صفت) 1- بدام دے رنگ دا 2- بدام دی شکل دا

بدان: (ند) لوہے دا وڈا تے وزنی ہتھوڑا جیہدے نال گرم لوہے نوں کٹ کے مطلوبہ چیز بنائی جاندی اے یاں وڈے وڈے پتھراں نوں توڑیا جاندا اے

بدانا: (ند) 1- ٹوٹ دا پھل جو بیٹا لٹا نہیں ہوندا 2- اک طرحاں دی مٹھیاں جس دے دانے چھوٹے انگوراں ورگے ہوندے نیں 3- بیج توں بغیر (انگور، انار) وغیرہ

بدانا انار، (ند) اک قسم دا ودھیا انار جو افغانستان وچ ہوندا ہے

بدانسی: (ہ، صفت) ودوان، دانشور، سوجھوان

بدال دھوون: (حما) خدمت کرنا، خوشامد کرنا

بداول: (ند) ویکھو: بے دعویٰ

بداوننا: (متحدی السعدی) شرط لووانا، ہٹھ کروانا

بدائی: (پو، مو) 1- بچے دے جنم تے پیسے تے کپڑے دین دی اک

رسم 2- پیر بدائی، تھاں داناں

بدائی: (ند) بکواس

بدائیگی: (مو) ودائیگی، رخصتی

بدبدا: (ند) بدبلا

بدبداونا: (فل) 1- پٹیلے اٹھنا 2- اٹلنا

بدت: (مو) بدعت، شریعت وچ کوئی نئی گل کڈھنا، وگی: بدت شرع بناں ہی سکھو، اڈھوائی ہوئیاں (گل)

بدتی: (صفت) بدعتی دا وگاڑ 1- مذہب وچ نویں دھارا چلاون والا

2- فساد، شرارتی، وگی: منشرک کافر بدلی تائیں، سبھ خوار کریں (گل)

بدخ بدک: (مو) بدخ دا ہندکو لہجہ، بدخ نوں فارسی وچ بت تے

عربی وچ "بد" کہندے نیں، بدخ توں وگڑ کے بنیا ہویا

بدخا بدکا: (ند) بدخا، بدخ داز

بدخش ابدخشاں: (ند) اک شہر جتوں دے لعل مشہور نیں، وگی: متھا

چمکدا اے جن چودھویں دا، جیوں ڈلھک بدخش دے لال دی اے

بدر: (قا، صفت) 1- باہر، گھروں باہر، وگی: 'اُتتا غلم نہ ہودن

دیندے، شہروں بدر کریندے' (ہا) 2- نقص، عیب 3- بھایا،

باقی ماندہ

بدر آنا: (حما) الزام آنا، تہمت لگنا

بدر کر دینا، (حما) 1- کڈھ دینا 2- جلا وطن کر دینا، دلش

نکالا دے دینا

بدر: (ند) 1- پیر، پیری 2- بنولا

بدر: (عر، ند) چودھویں دا جن، پورا جن، وگی: گھل بدن تے بدر

منیر، چہرے نور زیادہ (سیف)

بدر الدجی، (عر، صفت) 1- انھری رات دا جن، روشنی کرن

والا جن 2- حضور پاک ﷺ دا لقب کیوں بے آپ نے جہالت

تے ظلم دے انھیریاں نوں دور کھٹا سی

بدر منیر، (عر، ند) چودھویں دا جن، پورا جن، وگی: گھل بدن تے

(پہلی جلد)

بدنیت، (مو، صفت) مندی سوچ والا، جس دی نیت بدل گئی ہووے، بھیڑی نیت والا، دنگی: 'ایہہ نین خونی نین چودنیں' نصن بدنیت بدراہ (مرزا، حافظ)

بدنیت ہوون، (حما) بھیڑی نیت والا ہوون، بے ایمان ہوون بدنیتا، (ند، فاء، صفت) جس دی نیت بدل گئی ہووے، بُری نیت والا

بدنیتا ہوون، (حما) دیکھو: بدنیت ہوون

بدنیتی، (مو) بھیڑی نیت، بے ایمانی، بددیانتی

بدوضع، (فاء، صفت) بھیڑی شکل والا، بدصورت، کوڑھا، کوچھا بدہضمی، (مو) ہضم نہ ہونا وغیرہ، نہ پچتا وغیرہ، ہضم نہ ہوون دی حالت، طبیعت دی گرانی

بدہضمی ہو جادون/بدہضمی ہوون، (حما) معدہ خراب ہوون، ہاضمہ خراب ہوون

بدہنیرا، (صفت) 1- بدذات، ذلیل، کمینہ 2- فحش (جیویں: بدہنیریاں گاہلاں) گندیاں گاہلاں

بدیقین، (فاء، صفت) 1- بدعقیدہ، بداعتقاد 2- یقین نہ کرن والا

بدیقین ہوون، (حما) 1- دسواں ہوون 2- کمزور ایمان والا ہوون، بدعقیدہ ہوون

بدیقینی، (مو) بداعتقادی

بد: (ند) 1- سڈھا، گٹھی 2- سُر، باہرلا 3- ذمے، متعلق 4- داء 5- شرط، ضد، بانھ

بد: (مو) 1- بوند 2- اوہ سوغاتاں جو ویاہ والے دن لاڑھے ولوں گوی والے گھر لیا یاں جانیاں نیں، مٹھیاں، شالاں وغیرہ دی گندھ

پدملاون، (حما) برابر کرنا، اکو دور گے کرنا

پدا: (ہ، ند) پدن مصدر توں، مٹھی ہوئی، طے شدہ، ازلوں لکھیا ہویا

پدا: (مو) وداع دا وگاڑ، رخصتی، خدا حافظ آکھنا

پدا دینی، (حما) وداع کرنا

پدا بدی: (نم) دیکھو: بدہو بدھی

پدا دی: (مو) دیکھو: بے دادی

پدا ر: (ند) دیکھو: بیدار

پدا ر: (ند، صفت) تباہ کرن والا، برباد کرن والا، ناش کرن والا

پدارک: (صفت) چیرن پاڑن والا

پدارنا: (نعم) 1- نشٹ کرنا، برابر کرنا، مٹا دینا 2- مینٹا، ہٹاونا، دنگی:

'کھولن دھڑیاں ماگ پدارن

پدا ری: (مو) دیکھو: بیداری

پداس: (صفت) اداس، نموجھان

بدام/بادام: (فاء، ند) 1- اک قسم دا مشہور خشک میوہ، جس دی گری

طاقور ہوندی ہے 2- (صفت) چھوٹے 3- بنن 4- مجازاً: محبوب ی

اکھ

بدام اکھی، (مو) سونیاں اکھاں والی، محبوب دیاں اکھاں

بدام روغن، (ند) بداماں دیاں گریاں دا تیل

بھجے بدام، (ند) 1- بھجے ہوئے چھوٹے 2- بھجی ہوئی مونگ پھلی

بھکھ وچ چھوٹے دی بدام ہوندے ہند، (اکھا) جدوں ایہہ

دسا ہووے کہ بھکھ وچ بھ کجھ سوادی لگدا ہے اوووں کہندے نیں

پشوری بدام، (ند) پشور دے علاقے دا بدام جو ودھیا سمجھیا

بدل: (عر، ند) 1- اک چیز دی تھاں تے ورتی یاں دتی جان والی چیز، عوض 2- تبدیلی، بدلاؤ 3- (نم) عوض وچ، بدلے وچ، معاوضہ بدل بدل کے، (نم) واری واری نال

بدل بدلاون، (مخا) اول بدل کرن، ہیر پھیر کرن، داء لاون، بددیانتی کرن

بدل جانا بدل جاوَن، (مخا) 1- تبدیل ہو جاوَن 2- رویے وچ فرق آ جاوَن 3- زبانوں بھر جاوَن، مگر جاوَن 4- اکھاں پھیر لوَن بدل چوکی، (مو) مزدوری اتنی مقرر وقت، شفٹ

بدل سدل، (پو، ند) اول بدل

ادل بدل، (ند) 1- دناندرا (کسے چیز یاں تھاں دا) دنا سنا 2- تبدیلی، بدلاؤ، ہیر پھیر

بدل: (ند) 1- آسمان وچ اکٹھی ہوئی ہوئی بھاپ جس توں مینہہ ورہدا ہے، ابر، بخارات، جھڑ، میگھ 2- بدل دی شکل داکپڑا

بدل آ جاوَن / بدل آوَن، (مخا) 1- کسے چیز دی تھاں تے دوجی چیز رکھ آوَن، تبدیل کراوَن 2- گھٹا آوَن، بدلاں دا آسمان تے آوَن

بدل اُٹھن، (مخا) بدل آوَن، بدل چڑھن

بدل اڈ جاوَن / بدل اڈوَن، (مخا) آسمان صاف ہووَن، بدل جھٹھن

بدل برسن، (مخا) مینہہ پین، بارش ہووَن

بدل پاٹ جاوَن / بدل پاٹن، (مخا) بدلاں وچ تھہ آ جاوَن، مطلع صاف ہو جاوَن، آسمان صاف ہووَن

بدل پھٹن، (مخا) دیکھو: بدل پاٹن

بدل پھٹنا، (مخا) دیکھو: بدل پاٹ جاوَن

بدل پھیلن، (مخا) بدل چھا جاوَن

بدل ٹھکن، (مخا) بدلاں دا تیز آوَن، بدلاں دانیاں ہووَن

بدل چال، (مو) آسمان وچ بدل ہووَن دی حالت

بدل چڑھ آوَن، (مخا) گھٹا دا اگانہہ ودھ آوَن، گھٹا چھا جاوَن

بدل چڑھن، (مخا) گھٹا دا اگانہہ ودھن، بدل اُٹھن، بدل آوَن

بدل چڑھیا ٹلیوں، گاں نہ کھولن دیوے رکتیوں، (اکھا)

جدوں ایہہ دنا ہووے کہ بٹے دی پہاڑی دلوں بدل آوے تاں

اوہ اک دم ہی ورہ پیندا ہے، اودوں کہندے نیں

بدل چڑھیا چنبلوں، ڈنگر وچھا سنبھلو، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ چنبیل پہاڑی دلوں بدل آوے تاں اوس دے وسن دا

بہت امکان ہوندا ہے اودوں کہندے نیں

بدل چھا جاوَن / بدل چھاوَن، (مخا) دیکھو: بدل پھیلن

بدل چھٹ جاوَن، (مخا) دیکھو: بدل چھٹن

بدل چھٹن، (مخا) آسمان صاف ہووَن، بدل چھٹن

بدل پھلن، (مخا) بدلاں دا ایدھر اودھر ہووَن

بدل دا بھجن، (مخا) بدل دا تیز اڈوَن

بدل داروون، (مخا) مینہہ ورہن

بدل دا گرجن، (مخا) بدل دا گرگڑ کھاوَن، بدل دا گرگڑ کھن

بدل دوڑن، (مخا) بدل دا تیز تیز چلن، بدل دا اڈوَن

بدل دی تڑکی، سس دی جھڑکی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ بدلاں توں مگروں نکلی ڈھپ اتے سس دی جھڑکی

چمھویں ہوندی ہے اودوں کہندے نیں

بدل دی چھاں، (مو) تھوڑے دن رہن والی چیز، مایا، عارضی

شے

بدر میروں، چہرے نور زیادہ (سیف)
 بدر ہلال، (نہ) پہلی داچن، چن دی پہلی تاریخ، وگی: 'رودند کھول
 زیارتاں لوک کرسن، عید الفطر دے بدر ہلال دیاں (قادر)
 بدّر: (نہ) بدل دا گاڑ، بھادروں، بدرا، ساون توں اگلا مہینہ
 بدّر: (نہ) اک شہر دانائاں
 بدرا: (نہ) 1- بدل، بھادروں دا مہینہ، ساون توں مگروں آؤن والا
 مہینہ 2- بدل
 بدرا دی پنڈتے کتیں دی چھاہ، بڑے دا راہ، (اکھا) جدوں
 ایہہ دسنا ہووے کہ بھادروں دے مہینے کھجوریاں کھانا اتے کتک وچ
 لسی پٹیا بخارنوں سدا دینا ہے اودوں کہندے نیں
 بدڑاں: (پو، صفت) اوہ آدمی جو اپنا ساما عورتاں وچ خراب کرے
 اتے اپنے کم ول دھیان نہ دیوے
 بدر جہا: (فا، عمر، نم) بہت زیادہ، حدوں ودھ، بے انت، بے اوڑ
 بدرد: (صفت) بے درد، ظالم، بے حس، وگی: 'درد ونداں دے نال
 بدردا، دل کے دغا کمایا (ہا)
 بدردن: (مو، صفت) بے درد، سنگدل زبانی
 بدردی: (صفت) بے دردی توں وگڑیا ہویا، بے رحم، ظلم
 بدڑتہ: (فا، نہ، صفت) رستہ دکھاون والا، رہبر
 بدڑتی: (مو، صفت) رستہ دکھاون والی، رہبر
 بدر کنا: (فل) خوفناک، دہشت دی حالت، نیندر وچ ڈر کے اٹھ جانا
 بدردہ: (فا، عمر، نہ) 1- تھیلی، توڑا، وگی: 'ناک بدرہ مالک، بھیچر دھریا
 آن 2- ہزار روپے دی تھیلی
 بدرہ خاتون: (مو) قفقہ سیف الملوک دی اک پری کردار دانائاں
 بدرہکا: (پو، صفت) ڈرن والا، بدری

بدری: (مو) بدرہ دی تصغیر، چڑے دا تھیلا جس وچ آٹا پایا جاندا اے،
 تھیلی، گچی، چھوٹا بڑا
 بدری: (ہ، مو) 1- بدلی، بدل 2- بیری 3- کپاہ دا ٹوٹا
 بدری: (مو) چادر یاں شالاں دی گنڈھ
 بدری: (نہ) 1- بدر شہر دا، بدر نال سمبندھت 2- دھت اتے تابنے
 دے میل توں بنے برتن جیناں اتے چاندی یاں سونے دیاں
 تاراں نال نقاشی دا کم کیتا ہوندا ہے 3- دھات دا گھٹ جس اتے
 چاندی دا کم ہووے
 بدری ناتھ: (نہ) ہندوؤاں دا اک مشہور تیرتھ جیہڑا ہمالیہ وچ ہے
 بدری نارائن: (نہ) دیکھو: بدری ناتھ
 بدرین: (پو، صفت) ہر سال بچہ جن والی گاں یاں مجھ
 بدست: (فا، نم) 1- ہتھ وچ، ہتھ نال، ہتھیں 2- ذریعے، راہیں
 بدستور: (فا، نم) اوویں کیویں، او سے طرحاں، اُنہے، قاعدے یاں
 عادت موجب
 بدعت: (عر، مو) 1- نویں گل 2- اسلام وچ اوہ گل جو حضرت
 محمد ﷺ سے نہیں سی 2- کفر، بھیڑی گل، بھل 3- دین وچ کوئی
 نویں شے پیدا کرنا، وگی: 'بدعت کہن مُلاں ذکر عشق دے نوں،
 معلوم کسے نہ راز نہاں کیے' (محمد یونا)
 بدک: (مو) 1- اک مشہور جانور، لٹج جیہڑا ایہہ وگاڑا اے 2- اک
 مشہور پرندہ جیہڑا عموماً پانی تے تر دار ہندا اے تے چکڑ پانی وچوں
 اپنی خوراک لہندا اے
 بدکا: (نہ) بدکا
 بدکی: (مو) بندگی، جاپ، بھجن
 بدکے: (نم) ضد کر کے، شرط لا کے

بدلاؤ: (صفت) بدلاؤن جوگ، وٹاؤن جوگ

بدلائی: (مو) بدلاؤن دی مزدوری یاں کم

بدلن: (مصدر) 1- پھیرن، تبدیل کرن 2- ادل بدل کرن، پھٹکا

پاون، اُلٹ پلٹ کرن 3- تبدیل ہون، ادل بدل ہون، ہور دا

ہور ہون، پاسا تبدیل کرن 4- بھرن، مکرن 5- بے وقوف بن،

پاگل یاں تھلا بن

بدلن ہار، (ند، صفت) جیہڑا بدل جاوے، جو بدل سکے

بدلن ہارا، (ند) دیکھو: بدلن ہار

بدلنا: (فعل) 1- تبدیل ہونا، بیر پھیر ہونا 2- اک تھان توں دوجی

تھان تے چلے جانا 3- مقرر ہونا 4- دوجی شکل اختیار کرنا، ہور دا ہور

ہونا 5- بھڑنا 6- پھٹکا پینا (رنگ وغیرہ دا) 7- تبدیل کرنا، وٹاندا

کرنا 8- کسے چیز دی تھان تے دوسری چیز رکھنا 9- پاسا پلٹانا

(روٹی وغیرہ)

پانی بدلنا، (حما) 1- ہوا دی تبدیلی نی اک تھان توں دوسری تھان

تے چلے جانا 2- اچل کے دوجی تھان تے جانا 3- تھ تازہ کرنا

پل پل بدلنا، (حما) کسے اک گل تے قائم نہ رہنا، کدے کجھ کہنا

کدے کجھ کہنا

جون بدلنا، (حما) حالت چنگی ہو جانا

زمانہ بدلنا، (حما) 1- قسمت بھڑنا 2- سسے دے حالات تبدیل ہو

جانا، ہور طرحاں داساں آ جانا

گل بدلنا، (حما) چلدی گل نوں جھڈ کے دوسری گل کہنا

بدلوان: (مصدر) دیکھو: بدلاؤن

بدلوال: (ند، صفت) 1- ہور، دوسرا 2- جو بدلایا جاسکے، بدلن جوگ

بدلواؤن: (مصدر) 1- دوجے دے وسیلے نال تبدیل کرن، پرتواؤن

2- بدلن تے مجبور کرن 3- مکرادون

بدلوائی: (مو) 1- آسمان وچ بدل چھا جان دی حالت، جھڑ

2- تبدیلی، وٹاندا

بدلوائی وکھ لینا، (حما) طاقت دا اندازہ لالینا

بدلوٹوی / بدلوٹی: (مو) چھوٹا بدل، بدلی

بدلہ: (عر، ند) 1- وٹا، وٹاندا 2- عوض، معاوضہ 3- صلہ، پھل،

نتیجہ 4- کسے راہیں کہتے گئے رے دیہار لئی کیتا جان والا اوسے

طرحاں دایاں ہور ودھ گھٹ کے کیتا دیہار

بدلہ اُتار دیون، (حما) بدلہ لے لینا، انتقام لے لینا، زیادتی دا

حساب لے لینا

بدلہ بھڑنا، (حما) کہتے دا پھل بھگتنا، وگی: 'واگ کیراں اوس دے

تائیں، بدلہ بھڑنا پوندا' (گل)

بدلہ پاؤن، (حما) کہتے دا پھل پاؤن، عوض پاؤن

بدلہ پاونا، (حما) کہتے دا پھل پاونا، وگی: 'بلک ایسے دنیا اتے اپنا

بدلہ پاندا' (گل)

بدلہ چُکا دیون / بدلہ چُکاؤن، (حما) کسے دے کہتے کم دے

بدلے اوس دی بھلائی کرن

بدلہ چُکاؤنا، (حما) دیکھو: بدلہ چُکا دیون

بدلہ دیون، (حما) معاوضہ دیون، صلہ دیون

بدلہ گھٹن، (حما) دٹ کڈھن، انتقام لوں

بدلہ لوں، (حما) دیکھو: بدلہ گھٹن

بدلہ لہاؤن، (حما) احسان لاہون

بدلہ ملن، (حما) کیتی دا پھل پاؤن

بدلہ منکن، (حما) صلہ منکن

بدل دی گرج، (مو) دیکھو: بدل کر کن

بدل شدل، (نم) بدل وغیرہ

بدل کر کن، (حما) 1- بدلاں دارگر دی آواز کڈھن 2- ظلم دا دور

دورہ ہونا 3- عذاب دا خوف ہونا

بدل کنی دی رت، (مو) مینہ کنی دی رت، برسات دا موسم

بدل گرجن، (حما) دیکھو: بدل دا گرجن

بدل گھر آون، (حما) بدل دا آسمان تے چڑھ آون، بدل چھا

جاون

بدل گئے لئے داء، اٹھ نی رتے موڑھا چاء، (اکھا) جدوں

ایہہ دنا ہووے کہ دکن ول نوں جان والا بدل ضرور ورھدا ہے

اودوں کہندے نیں

بدل وانگوں گرجن، (حما) 1- رولا پاون، شور کرن 2- اپنی اپنی

غصے نال بولن

بدل والی، (مو) بدل چھائے ہون دی کیفیت، جھڑی، بدلات

بدل وجن، (حما) تبدیل ہو جاون، شکل صورت ہووے جاون

بدل ونج ابھار ٹیل، توامودھا مار، (اکھا) پہاڑ پاسیوں چڑھیا

بدل ضرور ورھدا اے تے چھیتی ورھدا اے

بدل ونجن، (حما) دیکھو: بدل وجن

بدل ونجن ابھار، پتل عمدہ مار، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے

کہ جے بدل پڑھدے ول جا رہے ہون تاں ورکھا بہت گھٹ

ہوندی اتے ایسے کر کے فصل دی گھٹ ہوندی ہے اودوں

کہندے نیں

بدل ونجنا وُلاہ، ہک پکیندی پنج پکا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ بدل پچھم ول جانے ہون تاں ورکھا بہت ہون کر کے

فصل بہت ہوندی ہے اودوں کہندے نیں

بدل وخن / بدل ویکھن، (حما) مکر جانا، کسے گل توں انکاری

ہو جانا

بدل ویکھ کے گھرے بھن دیون، (حما) دیکھو: بدل ویکھ کے

گھرے بھن

بدل ویکھ کے گھرے بھن، (حما) آس پوری ہوندی دیکھ کے

نقصان کرتیہن

چچالی بدل گئے، گاں ڈھکیندا بھجے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ اتر پچھم وچ بدل گجیاں سار ای مینہ آ جانا ہے

اودوں کہندے نیں

بدلا: (ند) 1- تبدیل، دناندرا 2- (فعر) بدلاون (مصدر) توں فعل

امر..... تبدیل کر، بدل دے

بدلا آون، (حما) بدل آون، تبدیل کر آون

بدلا جاون، (حما) بدل کے تر جاون

بدلا کے دسن، (حما) گل اُلت کر کے بیان کرن

بدلا گھٹن / بدلا لون، (حما) تبدیل کر لون، بدل لون

بدلا: (صفت) 1- بے دل، ڈرپوک، بڑول 2- اداس، غمگین، دکھی

بدلاٹ: (مو) بدل والی، بدل چھا جانا، جھڑ

بدلار: (پو، مو) چنگی ورھن والی بارش، تیز مینہ

بدلاڑاں: (پو، ند) اول بدل کرنا، دناندرا

بدلاکھی دھپ: (مو) بدلاں نوں پاڑ کے نکلی دھپ

بدلاں / بدلاون: (مصدر) 1- تبدیل کرن، بدلن، دنانوں، پرتانوں،

پلتانوں، پھیرن 2- بدٹمان کرن

بدلاتا: (فعر) دنانا، تبدیل کرنا

پاک ہون

بدن پھٹا ہون / بدن پھٹا ہو جاؤں، (حما) دیکھو: بدن تختہ

ہون

بدن پھل ہو جاؤں، (حما) تھکیاں لبہ جاؤں، جُست ہولا ہو جاؤں

بدن تختہ ہو جاؤں / بدن تختہ ہوون، (حما) جسم آ کر جاؤں،

پنچے کچے جاؤں، جُستے نوں اکڑا ہو جاؤں

بدن تزک جاؤں، (حما) دیکھو: بدن تزک

بدن تزک، (حما) 1- جسم تے چرگاں مٹھن 2- جُستے نوں

بدن توڑن، (حما) 1- تھکا دیون 2- زور نال جسم نوں ساوہن،

ترین دیون، اکڑیواں لین، آکڑی لون

بدن تے بوٹی چڑھن، (حما) دیکھو: بدن تے ماس چڑھن

بدن تے بوٹی نہ رہون، (حما) جُستے دانک کے پنجرہ جاؤں

بدن تے بوٹی نہ ہوون، (حما) بہت ماڑا ہوون، ہڈیاں دا پنجرہ

ہون

بدن تے روٹگئے کھڑے ہو جاؤں، (حما) ڈریاں پالا لگن

پاروں روٹگئے کھڑے ہوون

بدن تے روٹگئے کھڑے ہوون، (حما) دیکھو: بدن تے روٹگئے

کھڑے ہو جاؤں

بدن تے ماس چڑھ جاؤں / بدن تے ماس چڑھن، (حما)

موٹا ہوون، پھٹ جاؤں

بدن جلن، (حما) دیکھو: بدن سڑن

بدن پُور ہو جاؤں / بدن پُور پُور ہوون، (حما) بہت

زیادہ تھکن ہوون

بدن خشک ہو جاؤں / بدن خشک ہوون، (حما) 1- جسم اُتے

خشکی دا ہو جاؤں 2- جسم گھٹا ہون مگروں تنک جاؤں 3- کمزور

ہوون

بدن دا گدلاؤن، (حما) جسم دا موٹیاں ہو جاؤں، جُستے تے ماس

چڑھن

بدن ڈھکن، (حما) جُستے وچ مٹھی مٹھی پیڑ ہو جاؤں، پنہیاں دا درد

کرن، جسم تھک جاؤں

بدن دوہرا ہو جاؤں / بدن دوہرا ہوون، (حما) 1- جسم جھک

جاؤں، گتیا ہو جاؤں 2- بہت تھک جاؤں 3- موٹیاں ہو جاؤں

بدن دے لوں کنڈے ہوون، (حما) ڈریاں پالا لگن پاروں

روٹگئے کھڑے ہوون

بدن ڈھانچا ہو جاؤں، (حما) بہت زیادہ کمزور ہوون، تنک کے

پنجرہ جاؤں

بدن ڈھانچا ہوون، (حما) دیکھو: بدن ہڈیاں دا ڈھانچا ہوون

بدن ڈھل جاؤں، (حما) دیکھو: بدن ڈھلکن

بدن ڈھلاؤن، (حما) دیکھو: بدن ڈھلاؤن

بدن ڈھلا کر لون، (حما) دیکھو: بدن ڈھلا کرن

بدن ڈھلا کرن، (حما) 1- سُستی اختیار کرن 2- اپنے آپ

نوں کے دے سہر د کرن

بدن ڈھلا ہو جاؤں، (حما) دیکھو: بدن ڈھلا ہوون

بدن ڈھلا ہوون، (حما) بدن وچ طاقت نہ رہون، ہڈیاں دا ماس

چھڈ جاؤں

بدن ڈھلک پون / بدن ڈھلک جاؤں، (حما) دیکھو: بدن

ڈھلکن

بدن ڈھلکن، (حما) ماس دا ہڈیاں چھڈ کے لک پون، جُستے دا

(پہلی جلد)

پاک ڈکھری

بدلہ ہتھ آون، (حما) بدلہ لین دا موقعہ ملن

بدلہ ہتھ آونا، (حما) بدلہ لین دا موقعہ ملنا، وگی: ماراضائیں کرساں
تیوں اج بدلہ ہتھ آیا (سیف)

ادلہ بدلہ، (ند) 1- دٹاندر، دٹا سٹا- 2- کسے کارروائی دی جوابی
کارروائی

ادلے دا بدلہ، (اکھا) جدوں کسے نوں برائی یاں چنگیائی دا
اوسے طرحاں دا پھل ملے تاں کہندے نیں

بدلہا: (نم) بدلے وچ، عوض وچ

بدلی: (مو) 1- اک تھاں توں ہٹا کے دوجے تھاں لیانا، تبدیلی 2- دٹا
سٹا- 3- اوہ آدمی یاں چیز جو کسے دی تھاں تے آوے یاں لئی
جاوے 4- پہرہ بدلنا

بدلی جاون، (حما) بدل جاون، تبدیل ہون، تبدیل کیتی جاون
بدلی سدلی، (نم) اولہ بدلہ

بدلی وچ، (نم) کسے چیز دے بدلے

اولا بدلی / اولی بدلی، (مو، نم) 1- دٹاندر، تبادلا 2- اک چیز
دے کے اوس دے بدلے دوسری لین دا عمل، دٹا سٹا
ہوا بدلی، (مو) آب و ہوا بدلن لئی کسے دوسرے تھاں تے جان دا
عمل

بدلی: (مو) بدل دی تصغیر، چھوٹا بدل

بدلی: (مو) بے دلی دا وگڑ یا زوڑپ

بدلے: (ند) 1- بدلہ دی جمع 2- (نم) واسطے، خاطر، لئی، دی تھاں

بدلے خور، (صفت) 1- بدلہ لین والا 2- کینہ پرور، کرودھی

بدلے دی اک وچ سڑن، (حما) کسے کولوں بدلہ لین لئی بہت
اُتاوے ہون

پلاک ڈکھری

(پہلی جلد)

بدلے دیون، (حما) 1- صلے دیون 2- سزا بھوگن

بدلے کڈھن / بدلے لون، (حما) انتقام لون، دشمنی کڈھن

بدلے وچ، (نم) 1- بدلی وچ، کسے دی تھاں تے 2- دئے وچ

بدلے ہون، (حما) تبدیل ہوئے ہون

رکن رکن کے بدلے لینا، (حما) بہت بُری طرحاں تنگ کرنا

بدلیجن: (مصدر) 1- بدل دیون، تبدیل کرن 2- داء لاون، بد
دیانتی کرن

بدلیس: (نم) بدلاں وچ، بدلاں تائیں

بدلیس لگ جاون / بدلیس لگن، (حما) بٹے پون، اسمائیں لگن، اُچھا
ہو جاون، بھاریں پون

بدلیون: (مصدر) دٹیون، تبدیل ہو جاون، بدلایا جاون، ہور ہو جاون،
مختلف تھیون، کجھ ہورتھیون

بدل مان: (صفت) وودوان، دانشور، سوجھوان

بدن: (عر، ند) دیہہ، جسم، پنڈا، جُٹ، سریر

بدن اُنجھ جاون، (حما) جُٹ تھک جاون، چھہ جاون

بدن بلن: (حما) دیکھو: بدن سڑن

بدن بٹن لگ پون، (حما) بیماری یاں بڑھاپے پاروں جُٹے دا

بہت زیادہ کمزور ہو جاون، رعشہ ہو جاون

بدن بھجن، (حما) جُٹے دا دکھن، ہلکا ہلکا تاپ ہوون، تھوڑی جیہی

بھن ہوون، کس ہوون

بدن بھکھن، (حما) جسم دا بہت تپن، بخار ہوون

بدن پاٹن، (حما) بہت زیادہ موٹا ہوون

بدن پاک کرن، (حما) جُٹے نوں گندگی توں صاف کرن، نہاون

بدن پاک ہوون، (حما) جُٹے دا صاف ستھرا ہوون، گندگی توں

کے ٹوں اپنے ٹیل دانہ کھن

بڈنا: (نعم) 1- بولنا 2- تھاپنا 3- غنا 4- شرط لاونا 5- دھیان رکھنا
6- (ند) کٹورا، پیالہ

بڈنا: (نعم) 1- شرط لاونا 2- ضد کرنا 3- پرواہ نہ کرنا

بڈنا: (مو) دیکھو: بدھنا، وگی: لکھے اکھر جو بدناجٹ نے

بڈنت: (پو، ند) وگڑیا زخم، تاسور

بڈنی: (صفت) 1- سریرک، جسمانی، وگی: حل کرے رب اوس دی

مشکل، مالی بدنی ساری (کُل) 2- وپاریاں دا اک قسم دا جوا جو

کوداں نال اتے گل بات نال کے چیز دے لین دین دے

دعدے نال ہو جاندا ہے 3- اوہ اقرار نامہ جیہدے وچ قرض لین

والا کھڑی فصل بطور ضمانت لکھ کے دیندا ہے 4- اوہ تحریر جیہدے

وچ کھڑی فصل دا بھالکھیا ہوندا ہے 5- بیعانہ، سائی

بڈو: (عر، ند، صفت) 1- عرب ریستان دا وسنیک، رہن والا 2- دیہاتی

عرب 3- غیر مہذب، احمق، اُجڈ 4- بدنام

بڈو آئی، (مو) بدو ذات دی زبانی

بڈو کر دیون، (محا) بدنام کر دیون، بھنڈ دیون

بڈو کرن، (محا) بدنام کرن، بھنڈن

بڈو ہو جاوَن، (محا) بدنام ہو جاوَن، بھنڈیون

بڈو ہووَن، (محا) بدنام ہووَن، بھنڈیون

بدواون: (مصدر) پہلے توں فیصلہ کرواون

بدواون: (مصدر) 1- ضد کرواون، اڑی کرواون 2- شرط لواون

3- پروانہ کرواون

بدو بدی: (نم) ملو ملتی، زبردستی، دھکڑوری

بدو بدی دی پنڈ، (محا) مجبوری دا کم، مجبوری

بدو د: (مو) بُری، بھڑی، مندی

بدوڑی: (مو) گٹ، لٹ، جوڑا

بدوسا: (صفت) بے گناہ، بے دوسا

بڈوق ابدوک: (مو) بندوق

بڈوقڑی ابدوکڑی: (مو) دیکھو: بندوق

بڈوقن / بدوقنا: (مصدر) بندوق چلانا، بندوق نال مارنا

بڈوکھ: (مو) بندوق دا وگاڑ

بڈوکھڑی: (مو) بندوکھ دی تغیر، چھوٹی بندوق

بدوکھی: (صفت) ساجن، ہمدرد، سگی، ساتھی

بدولت: (فانم) 1- آسرے، راہیں، کر کے 2- کے وجہ توں، سبب

نال 3- ذریعے، طفیل، وسیلوں

بدوناں: (نعم) بُرائی کرنا، کے نوں برا بھلا آکھنا

بدول: (مو) بدنامی

بدول دھرنا، (محا) نشر کرنا، ننڈنا

بڈول: (ند) دیکھو: بدو

بدو ہنا / بڈو ہنا: (نعم) 1- بدو کرنا، بدنام کرنا 2- نقص کڈھنا، حسد

یاں دشمنی پاروں کے شے یاں کم وچ نقص کڈھنا بھائیں اوہ کم

یاں شے چنگائی کیوں نہ ہو دے

بڈو: (ج، ند) دریا دا ٹکڑا

بدھی: (ج، مو) 1- کے دی بھائیوالی نال کوئی شے نوں تیار کر کے

ہنگے مٹا دینا 2- اک انگوٹھی

بدھ: (مو) ڈکانداراں دی زبان وچ سارے حساب کتاب تے

کھاتے چکنا کر دینا کہ سارا حساب صاف ہو جاوے

بڈھ: (فم) بدھن توں فعل امر..... بنجھ، جکڑ

ڈھلا ہو جاؤں، کمزور ہو جاؤں

بدن ڈھلن، (حما) بچا لستا ہوؤں، بدن اترن

بدن تچے وچ ڈھالن، (حما) جسم نوں ستر کے رکھن، کسرت کرن

بدن تچے وچ ڈھلن، (حما) بدن کسرتی ہوؤں، جسم دا ہٹا کٹا ہوؤں، بچے دا خوبصورت ہوؤں

بدن سڑن، (حما) تاپ بہت تیز ہوؤں

بدن سک کے تپلا ہو جاؤں / بدن سک کے تپلا ہوؤں،

(حما) بہت ڈبلا پتلا ہوؤں، بہت ماڑا جسم ہوؤں

بدن سک کے کنڈا ہو جاؤں، (حما) دیکھو: بدن سک کے تپلا ہوؤں

بدن قیمہ کر دیوں / بدن قیمہ کرن، (حما) بہت زخمی کرن،

بہت تھکا دیوں، بچے نوں مہیتی مہیتی کرن

بدن قیمہ ہوؤں، (حما) جسم دا بہت زیادہ زخمی ہوؤں، بہت زیادہ

تھک جاؤں

بدن کھل جاؤں، (حما) 1- پینا آ کے جسم دا ہولا ہو جاؤں

2- چُخت ہو جاؤں

بدن کھلن، (حما) دیکھو: بدن کھل جاؤں

بدن گھل جاؤں، (حما) ہولی ہولی جسم دا پیچر ہو جاؤں، غم نال

لاغر ہو جاؤں، سک جاؤں

بدن لکاؤں، (حما) شرم پاروں لگن

بدن لُون، (حما) دیکھو: بدن سڑن

بدن مٹی ہو جاؤں / بدن مٹی ہوؤں، (حما) 1- بہت زیادہ تھک

جاؤں 2- جسم دا سُست ہو جاؤں 3- ہلکا جیہا تاپ ہوؤں،

بھن ہوؤں

بدن ملن، (حما) جسم نوں مالش کرن

بدن ملواؤں، (حما) جسم نوں مالش کراؤں

بدن موم ہو جاؤں / بدن موم ہوؤں، (حما) جسم نرم ہو جاؤں

بدن میلا ہو جاؤں، (حما) جُست گندہ ہو جاؤں، جسم تیز جاؤں

بدن میلا ہوؤں، (حما) دیکھو: بدل میلا ہو جاؤں

بدن نوں اگ لگن، (حما) دیکھو: بدن وچ اگ لگن

بدن نوں غذا نہ لگن، (حما) چنگا کھاؤں دے باوجود لستا ہوؤں

بدن نیلا کر دیوں، (حما) بہت زیادہ مارن، نیل پا دیوں

بدن نیلا کرن، (حما) دیکھو: بدن نیلا کر دیوں

بدن نیلا ہو جاؤں، (حما) بہت زیادہ سقاں لگن پاروں جسم اُتے

نیل پئے جاؤں، جسم وچ زہر پھیل جاؤں

بدن نیلا ہوؤں، (حما) دیکھو: بدن نیلا ہو جاؤں

بدن وچ اگ لگ جاؤں / بدن وچ اگ لگن، (حما) 1- بہت

غصہ لگن 2- بہت تیز تاپ ہوؤں

بدن وچ جان نہ ہوؤں، (حما) 1- بہت کمزور ہوؤں 2- بہت

تھک جاؤں

بدن وچ دم نہ رہوں، (حما) 1- سریر وچ بیڑ ہونا، ہڈ پیرٹن

2- زور کرن نال سریر دا سادھیا جانا

چور بدن، (نڈ) طاقتور انسان جو دیکھن وچ ڈر پوک تے کمزور

لے

بدن : (مصدر) 1- بڈھن، مقرر کرن، طے کرن 2- ازلوں لکھیا ہوا

ہوؤں، پہلے توں فیصلہ ہوؤں

بدن : (مصدر) 1- ضد کرن، آڑی کرن، شرط لاؤں 2- پرواہ نہ کرن،

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

بدھ پچر کپڑا، گہنا ایتوارے، جے سنگھ ستا لوڑیئے، منجی اُنی
سوموارے، (اکھا) جدوں کپڑے گہنے وغیرہ دی خریدیاں ورتوں
لنی چنگا دھاڑا دسنا ہووے اودوں کہندے نیں

بدھ کم سُدھ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بدھ وارنوں کیتا
کم چنگا منیا جاندا ہے اودوں کہندے نیں
بدھ وار، (ند) منگل وارتوں اگلا دِن

منگل بدھ نہ جائیئے پہاڑ، جتی بازی آئیے ہار، (اکھا) جدوں
ایہہ دسنا ہووے کہ منگل وار اتے بدھ وارنوں اُتر وِشا دل جانا بھیڑا
تجھیا جاندا ہے اودوں کہندے نیں

منگل داتی، بدھ پیائی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بدھ
وارنوں بجائی کرنا چنگا ہوندا ہے اودوں کہندے نیں

بدھّا: (صفت) 1- ہنھیا ہو یا 2- مجبور 3- قید کیتا ہو یا، غلام

بدھّا بدھایا، (نم) ہنھیا ہنھایا، بجھیا بجھایا

بدھّا جٹی جو بھرے، نہ گن نہ اُپکار، (اکھا) جدوں کوئی آدمی
مجبور ہو کے کم کُٹوں کرے، پر اوہ دِلوں نہ چاہندا ہووے اودوں
کہندے نیں

بدھّا رُدھا، (صفت) 1- مجبور، پابند 2- مصروف 3- سالم، پورا،

ثابت

بدھّا سودا، (ند) 1- اک مُل دا سودا 2- سارا سودا

بدھّا: (ند) ہنھنا دا فعل ماضی، بندھا، ہنھیا، قید کیتا

بدھّا: (ند) ٹوٹا، ٹکڑا، حصّہ، بھاگ

بدھّا تا: (صفت) 1- تخلیق کرن والا، ترتیب دیون والا، پیدا کرن

والا 2- خدا، رب 3- قسمت، مقدر

بدھائی: (ند) ودھائی دا وگاڑ

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

بدھ ہار: (ند) بدھوار، ہفتے دے اک دن داناں، بدھ، چار شنبہ

بدھاریں: (نم) بدھ وارنوں

بدھّا گل / بدھّا گھل: (مو، صفت) بہت دُڈھ دین والی گال

بدھّاں: (ند) 1- ویاہ شادی وغیرہ خوشی دے موقع تے جو رقم دینی

ٹھہرائی ہووے، لاگ 2- ڈھنگ، طریقہ، قاعدہ، اصول 3- لاہجہ،

فائدہ 4- دھن، دولت، مال 5- کوشش، جتن

بدھّاوا: (ند) ودھّاوا دا وگاڑ

بدھائی: (مو) ودھائی دا وگاڑ، مبارک باد، سلامی

بدھائی آکھن، (حما) مبارکباد کہن

بدھائی تے جاون، (حما) خوشی دے موقع تے جاون

بدھائی دیون، (حما) 1- مبارکباد آکھن 2- سلامی دیون 3- ہنھائی

دیون، ہنھن دی مزدوری دیون

بدھائی کہوں، (حما) دیکھو: بدھائی آکھن

بدھائی گاؤن، (حما) ویاہ شادی یاں لڑکا جنم دی خوشی تے

مبارکبادی دے گیت گاؤن

بدھائی لون، (حما) 1- سلامی لون 2- مبارکبادی دا انعام لون

بدھائی: (مو) 1- ہنھن دی مزدوری، ہنھائی 2- بڑھوتری، ترقی،

ودھائی

بدھّا: (مو، صفت) دانائی، عقلمندی، سمجھداری

بدھّر: (پو، مو) 1- سن دیاں تیلیاں توں اُتری ہوئی جھل جس دیاں

ریاں بن دیاں نیں 2- سخت ریشے، بے جان، جس وچ حرکت

نہ ہووے

بدھّر: (ند) بولا، بہرہ

بدھّر: (ند) ودھّر دا وگاڑ، چمڑے دی پٹی

بدھ: (پوا، صفت) بھیا ہویا، بھیا ہویا

بدھ بدھ تے لاون، (حما) 1۔ بخہ بخہ کے مارن 2۔ نراٹھوٹھ

بولن، ٹرپل مارن، پھڑاں مارن

بدھ بلہاون، (حما) پابند کر دیون، بخہ کے بہاچھڈن

بدھ ڈھک، (مو) روک، پکڑ، ڈکا، رخند

بدھ روڈھ، (مو) بدھ ڈھک، پکڑ دھکڑ، گیرودار

بدھ: (سن، ند) 1۔ ڈکھی کرنا 2۔ جانوں مارنا، قتل 2۔ رہنا 3۔ روکنا

گو بدھ، (سن، ند) گنو پچا

بدھ: (صفت) ودھ، زیادہ، بیٹا، اضافی، فالتو

بدھ گھٹ، (ند) ودھ گھٹ، تقریباً، نیزے نیزے

بدھ: (پو، مو) دیسی توری داوڈا پھل، پکی توری

بدھ: (پوا، مو) سوراخ، ورل، موری

بدھ: (ند) پڈھا (دریا)، وڈی عمر دا

بدھ: (ند) گوتم بدھ جیہناں دا پہلاناں سدھارتھی

بدھ مت، (ند) گوتم بدھ دا چلایا اک مت

بدھ: (مو) 1۔ بدھی، عقل 2۔ سمجھ، سوجھ 3۔ سیانپ

بدھ بل، (ند) سیانپ، سوجھ، طاقت

بدھ بھر شٹنا، (حما) عقل ماری جانا، عقل توں کم نہ لینا

بدھ بھٹنا، (حما) مت ماری جانا

بدھ تے پڑدہ پینا، (حما) عقل ماری جانا

بدھ تے لاوون، (حما) کوڑ مارن، ٹرپل مارن

بدھ دادیوا گل کرنا، (حما) عقل توں کم نہ لینا، وگئی: دیوے بدھ

دے چندری گل کیے کام دیودی روشنی لائی بیٹھے

بدھ موئی ہونا، (حما) موئی عقل والا ہونا، گھٹ سیانا ہونا

بدھ واد، (ند) ادھ عقیدہ جس وچ ہر نظریے دی بنیاد عقل ہی نہیں
جاندی ہے، عقلیت پرستی

بدھ وان، (صفت) عقل مند، سیانا

بدھ وانا، (مو) عقل مندی، سیانپ

بدھ وانی، (مو) دیکھو: بدھ وانا

بدھ وونت، (ند، صفت) 1۔ بدھیمان، سیانا، عقلمند 2۔ ودوان

بدھ وونت، (ند، صفت) دیکھو: بدھ وونت

بدھ ہارنا، (حما) مت ماری جانا، وگئی: 'سین سمجھ راجا تیری بدھ

ہاری' (قادریار)

بدھ بین، (صفت) بے عقل، مورکھ، بدھو

اچیت بدھ، (ند، صفت) موئی عقل رکھن والا، بوڑھ مت

جیہا دڈھ تہیا بدھ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ اولاد اپنی

ماں تے جاندی ہے اودوں کہندے نیں

دڈھ تے بدھ بھٹنیاں دیر نہیں لگدی، (اکھا) جدوں ایہہ

دنا ہووے کہ آدمی دے خیال بدل دیاں دیر نہیں لگدی اودوں

کہندے نیں

سُدھ بدھ، (مو) سُدھ، نرمت، ہوش

سُدھ بدھ بلاوانا، (حما) بہت حیران پریشان کرنا

موئی بدھ، (مو) گل نوں چھیتی نہ سمجھ سکے والی عقل

نمدابدھ، (مو) موئی عقل، گھٹ سمجھ

وناش کالے ویریت بدھ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ

بھیرے دتاں وچ مت ماری جاندی ہے اودوں کہندے نیں

بدھ: (ند) 1۔ بدھ وار 2۔ عطارو، اک سیارہ 3۔ گیانی، عارف، خدا

ٹوں پچھانن والا

کھان راجا، کردادان تے نام ادھار لوکو

بدھواون: (مصدر) 1- وچھواون، ونھواون، چھیک کرداوان 2- اثر

کراداوان 3- بھواون، قید کراون، پھساوان، پھڑواون

بدھو بدھھی: (فم) اک دوجے توں وڈھ چڑھ کے، اک دوجے تے

سہقت حاصل کرنا، وڈھ چڑھ کے

بدھو بدھھی ہوون، (مخا) بھو پائی ہوون

بدھو تر: (مو، صفت) پچیا ہویا، واڈھو، خاص طور تے اوس تھوڑے جیہے

اتاج لئی ورتیا جاندا اے جو دھڑ نوں زمیندار تے شاہوکار وچ وڈ

لین پکھوں بچ جاندا اے

بدھو تری: (مو) دیکھو: بدھو تر

بدھو رو: (پو، صفت) بدھو آدی، بے وقوف

بدھو ل: (صفت) 1- بے وقوف، سدھڑ، نا بچھ 2- بدو، پینڈو، اُجڈ، نادان

3- ربی قبائل دے اوہ لوک جیہڑے قانون دی پرواہ نہیں کردے

بدھھی: (مو) 1- اتحاد، اتفاق، ایکا 2- بالمقطع، یک مُشتی 3- (صفت)

نہیں ہوئی، قابو کیتی ہوئی 4- چھک یاں سانے دی لاسی 5- پکا

6- اُسترہ لاوان لئی بنائی چڑے دی ودھری 7- زیادتی، ودھیکی

8- فالٹو، ودھی ہوئی 9- کجھ آدمیاں دارل کے کسے چیز نوں خریدن

تے ودھ مل تے وچن دامل

بدھی چھوڑی، (مو) ننھن جھڈن دامل یاں اختیار

بدھی چھوڑی والا، (نڈ، صفت) 1- کُل اختیار والا، کار مختار

2- رنجیا رنجیا

بدھی دا ثابت، (مخا) قول دا پکا، اپنی گل تے قائم رہن والا

بدھی لگی، (مو) 1- مقررہ مُل 2- طے شدہ گل

بدھی: (فم) تیک، تک، تائیں، جیویں: مہدیاں بدھی، ورھیاں بدھی

دغیرہ

بدھی: (مو) 1- طریقہ، ڈھنگ، دنگی: مَن کے گل ایہہ روپ اندیا

ہویا، آکھے رت نے بدھی ملادتی 2- بھیڑا رستہ، غلط راہ

بدھی: (مو) 1- عقل، بدھ 2- سیانپ 3- سوچ

بدھی اُلٹ جانا، (مخا) مت ماری جانا

بدھی بل، (نڈ) سوچن دی صلاحیت یاں طاقت

بدھی پروین، (صفت) عقل مند، سیانا

بدھی تے پردہ پینا، (مخا) مت ماری جانا

بدھی ماری جانا، (مخا) مت ٹکانے نہ رہنا

بدھی مان، (نڈ، صفت) 1- عقل مند، سیانا، سمجھ دار 2- بھارتی

پنجاب وچ گرکھی لپی وچ یونیورسٹی سطح دا اک امتحان

بدھی مانی، (مو) 1- عقل مندی، سیانپ 2- بھارتی پنجاب وچ

گرکھی لپی وچ ہون والا اک یونیورسٹی امتحان

بدھی متا، (مو) دیکھو: بدھی دانتا

بدھی واد، (نڈ) دیکھو: بدھ واد

بدھی وان، (صفت) دیکھو: بدھی مان

بدھی وانتا، (مو) عقل مندی، سیانپ

موٹی بدھی، (مو) موٹی بدھ، گھٹ عقل

وِناش کالے وپریت بدھی، (اکھا) جدول ایہہ دنا ہودے کہ

بھیڑے وناں وچ مہت ماری جاندا ہے اودوں کہندے نیں

بدھے: (حرف تفسیر) طرھاں، وانگ

بدھے: (نڈ) 1- مشکل، اوکھ، پابندی، روک 2- 'بدھا' دی جمع، بھے

ہوئے، قیدی

بدھے لک خدمت کرن، (مخا) راج کے خدمت کرن، ہر ویلے

بڈھرا: (نڈ) بھادروں دا مہینہ

بڈھرا: (نڈ) سدا، ہموار

بڈھری: (مو) دھری، چڑے دا پٹا یاں پٹی

بڈھر: (نڈ) 1- چھوٹے بچے دے کپڑے 2- (صفت) بڈھا ہویا،

پابند

بڈھرا: (نڈ، صفت) دیکھو: بڈھک، بڈھیک

بڈھراٹا: (فل) اگے ودھنا، اگے نکلنا، امیر ہو جانا

بڈھڑک: (صفت) بے دھڑک دی تخفیف، بے خوف، اُن جھک

بڈھک/بڈھک: (نڈ، صفت) قیدی، بانٹھا، بٹھیا ہویا، خادم، غلام

بڈھک: (نڈ، صفت) 1- پنچھیاں نوں پھرن والا، چڑی مار 2- شکاری

3- قصائی، بچڑ 4- قیدی

بڈھکا: (مو) مٹی یاں لکڑی دی دوات جس وچ مٹی تے لکھن والا

رنگ پایا جاندا ہے

بڈھکی: (مو) دیکھو: بڈھکتی

بڈھل: (نڈ، صفت) 1- بٹھیا ہویا، پابند، قیدی، غلام 2- وعدے دا

پکا، وعدہ پورا کرن والا

بڈھل رقم تارن: (حما) ڈبی ہوئی رقم دی وصولی کرن

بڈھما: (مو، صفت) بیوہ، بدھوا

بڈھماں: (صفت) عقلمند، سیانپ

بڈھماٹا: (مو) عقل مندی، سیانپ

بڈھماٹی: (مو) عقل، سیانپ، لیاقت

بڈھن: (مصدر) 1- بھن، ٹوڑن، جکڑن 2- تدبیر کرن، ترکیب

کڈھن 3- کسے کم نوں ختم کرن

بڈھن: (مصدر) 1- دھن، ونھیا جاوَن 2- اثر کرن

بڈھنا: (نڈ) مٹی دا ٹوٹی دار لوٹا

بڈھنا: (نڈ) 1- ودھنا، اضافہ کرنا، لمبا کرنا 2- حد توں اٹے دودھ جانا

زیادہ ہونا 3- ترقی کرنا، نفع ہونا 4- اچھا ہونا 5- جانوں مارنا، قتل کرنا

بڈھنت: (نڈ) روگ وچ وادھا ہونا

بڈھنس: (نڈ) ناش

بڈھنی: (مو) بڈھنا دی تصغیر اے

بڈھیک: (نڈ) کئی ڈھنگاں نال، کئی طرحاں

بڈھو: (صفت) اُلٹ، خلاف، مخالف، برعکس

بڈھو: (صفت) 1- بُدھ والا، عقل والا، سمجھدار 2- مجازاً: نا سمجھ، بے

وقوف، سدا 3- بُدھ وارنوں پیدا ہویا مُندایاں گڑی

بڈھو بنانا، (حما) بخول اڈاونا، موجود اڈاونا، بے وقوف بنانا

بڈھوپن/بڈھوپنا، (نڈ) مُورکھتا، بے وقوفی

بڈھولانا، (نڈ) 1- کلاماً 2- مُورکھاں دا ٹوٹا

بڈھونا تھ، (صفت) مُورکھ، بے وقوف

بڈھونا تھا گھٹی گئی بُئیر پھاتا، (اکھا) جدوں کوئی وڈی چیز تاں

نہ ملے کوئی ہو چھوٹی ہی تھ آ جاوے اودوں کہندے نیں

بڈھو: (مو) 1- مجبوری، مصیبت 2- پابندی

بڈھوگاری، (مو) مجبوری، پانھ، دھکڑ زوری، پابندی، روک

بڈھوگاہی/بڈھوگیری، (مو) دیکھو: بڈھوگاری

بڈھوا: (نڈ، صفت) 1- بٹھیا ہویا، بٹھیا ہویا 2- (مو) بندھج، پابندی

بڈھوا پون/بڈھوا پئے جاوَن، (حما) مجبوری آوَن، مصیبت

آوَن، آفت آوَن

بڈھوا: (ہ، صفت) 1- ودوا، بیوہ، رنڈن 2- بانجھ

بڈھوان: (صفت) بڈھیان، سُوجھوان، وگنی: بُدھوان تے سُناں دی

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

بڈی: (عر، صفت) 1- ٹھیک، ظاہر، واضح، صاف 2- پنا غور فکر دے
کچھ آدن والی گل، جمیدے وچ دلیل دی لوڑ نہ ہووے

ب.....ڈ

بڈ: (ج، مذ) دڈ، دڈیائی، دڈپ، دڈاپا
بڈ بھاگ، (مذ، صفت) اُچے بھاگ، اُچی قسمت
بڈ بھاگا، (مو، صفت) خوش نصیب، اُچے لیکھاں والا
بڈ بھاگی، (مو، صفت) چنگے لیکھاں والی زنانی، بھاگاں بھری
بڈ بھتن، (مذ) دڈاپن، دڈیائی
بڈ پنا، (مذ) دیکھو: بڈ بھتن
بڈ پھوگی، (مو) 1- فضول خرچی 2- خرچ 3- تھوٹھی شنی
بڈ کتا، (مذ) 1- یوکن والا، یو یو کرن والا 2- دڈے کتاں والا
بڈ مٹلا، (صفت) دڈا، قیمتی، مہنگے مٹلاں والا
بڈ نامی، (مو) دڈ نامی، نیک شہرت
بڈ بک سیاننا، (محا) 1- دڈے چھوٹے وچ تمیز کرنا، لحاظ کرنا،
انتیاز کرنا 2- حیثیت دے مطابق سلوک کرنا
بڈ: (مو) گھینے درگی اک قسم دی ہنری
بڈ: (مو) 1- اوہ زمین جس وچوں فصل کڈھ لئی ہووے یاں جس
نوں چارے لئی رکھیا جائے 2- کئی ہوئی فصل
بڈ: (صفت) 1- مدھرا پن، گٹھا پن 2- یو بڑا ہٹ
بڈ: (پو، مو) احسان، نیکی
بڈ: (فصر) بڈن توں فعل امر ڈب، ڈب جا
بڈ: (مو) 1- اوہ برساتی نالا جیہڑا دریا وچ آکے ڈگدا اے 2- اوہ
تھاں جھے دریا مستقل پانی چھڈ جاندا اے 3- یو بڑی آواز

(پہلی جلد)

دچھوڑن، بڈیاں نال کوئی (سیف)
بڈیاواں: (ہ، صفت) عالم، گیانی، پڑھیا لکھیا، فلسفی
بڈ چکھا: (مذ) جٹاں دی اک گوت
بڈید: (صفت) بے دید، بے لحاظ، ندیدہ
بڈید ہو جاوَن، (محا) بدل لحاظ ہو جاوَن، ندیدہ ہو جاوَن
بڈید ہووَن، (محا) دیکھو: بڈید ہو جاوَن
بڈیس: (مذ) بڈیش، پردیس، وگنی، بھہیجسن بہت محال پنوں نوں،
ملک بڈیس بیگانہ، (با)
بڈیس بڈیس، (فم) ہر اک ملکہ، ہر ملکہ وچ
بڈیسی: (صفت) بڈیش، پردیسی، غیر ملک دا، مسافر
بڈیش: (مذ) دُوجا ملک، دُوجا دیش، پردیس
دیش بڈیش، (فم) ہر ملک، ہر ملکہ وچ
بڈیشک: (ہ، مذ) اُپ دیشک، واعظ، ناصح، اُستاد
بڈیشی: (صفت) دُوجے دیش نال تعلق رکھن والا، دُوجے دیش دا
دسٹیک
بڈیلج: (عر) 1- عجیب، انوکھا 2- اُتھی، بے مثال، حُسن و جمال وچ
بہت ودھ کے 3- نواں، نویں گل، ایجاد 4- اک علم جمیدے وچ
کلام دیاں لفظی تے معنوی خوبیاں دیاں جانندیاں نیں
بڈین: (عر، صفت) 1- حیران 2- تنگ
بڈینی: (مو) 1- حیرانی 2- تنگی
بڈیون: (مصدر) 1- ضد کریون، آڑی کریون 2- پرواہ نہ کریون
بڈیہ: (عر، صفت) 1- بے جسم، ہتا سریر 2- رب، خُدا
بڈیہ گوتی: (فا+عر، مو) 1- غور فکر توں پنا گل کرن یاں شعر آکھن
2- حاضر جوابی

بدی ڈیون، (حما) الزام لاونا، برائی ذمے لاونا
بدی کرن، (حما) دیکھو: بدی تے آون
بدی کماونا، (حما) بُرا کم کرنا

بدی کھارنا، (حما) ہر ویلے بُرائی کرنا، وگئی: 'کسے نال صلح سلوک
کتیا، سارے جگ تے بدی کھاری جھڈی' (دیا سنگھ عارف)
تنگی بدی، (نم) 1- بھلیائی برائی 2- پاپ مُن 3- چنگا ماڑا سا

بُدی: (ج، مو) 1- چوری، ڈاکا 2- چوری دامال

بدی بدی: (پو، نم) 1- ودھ چڑھ کے 2- فصل دا ودھنا بھلنا

بدی برائی: (پو، نم) 1- سبھ توں ودھ کے، سبھ نالوں اتھے

پدیا: (و، مو) 1- روانگی، الوداع

پدیا کرنا، (حما) رخصت کرنا، الوداع کرنا

پدیا ہونا، (حما) رخصت ہونا، الوداع ہونا، روانہ ہونا

پدیا: (مو) 1- ودیا، علم، ہنر 2- فلسفہ 3- علم دی دیوی 4- ہوشیاری،

چالاک

برہم پدیا، (مو) دیکھو: برہم ودیا

چودھاں پدیا بندھان، (روزمرہ) 1- شاستراں موجب چودھاں

علماں دامابر 2- بہت چلاک، کاریگر 3- مہاں مُورکھ (ظفر نال)

پدیا رتھی: (و، صفت) طالب علم، علم پڑھن دا شوقین، پاڑھو

بدیاں: (مو) بدی دی جمع

بدیاں کرن، (حما) بد معاشی کرن، برائی کرن، مندے کم کرن،

گناہ کرن

بدیاں لاون، (حما) 1- الزام لاون، جہمت لاون، بدنام کرن،

بھنڈن 2- بد معاشی کرن

بدیاں لاونا، (حما) بدنام کرنا، دوش لاونا، وگئی: 'یاراں نالوں یار

(پہلی جلد)

پلاک ڈکھتری

توں منوں سیوا کرن، بہت زیادہ مہمان داری کرن
بدھے ہتھیں غلام ہودن، (حما) بہت فرمانبردار ہودن، ہر حکم
من لئی تیار ہودن

بدھے ہتھیں کھلوتے رہون، (حما) حکم دے انتظار وچ رہون،
ہر گل من لئی تیار رہون

بدھیا: (صفت) 1- کھسی (گھوڑا، بیل وغیرہ) 2- ودھیا دا دگاڑ، عمدہ
پدھیا چل: (ند) اک مشہور پہاڑ جیہڑا بھارت دے وسط وچ پورب
توں پچھم دل نوں بھیلیا ہویا ہے

بدھیج: (ند) نارل طریقے نال پیشاب یاں بلغم دے رُک جان دا عمل

بدھیجن: (مصدر) 1- دُھیا جاون 2- اثر ہودن

بدھیرا: (ند، صفت) ودھیرا، زائد، چوکھا

بدھیک: (صفت) اضافی، ودھیک، زائد

بدھیکی: (مو) زیادتی، ودھیکی، نا انصافی

بدھیلو: (صفت) 1- بچھا رہون والا ڈنگر 2- قیدی، پابند، غلام 2- پشو

جو باہر چرن لئی نہیں بھہجیا جاندا بلکہ کُلتے تے ہی بچھے نوں چارا

پایا جاندا ہے

پدھیون: (مصدر) دیکھو: بدھیجن

بدی: (فا، مو) 1- بُرائی 2- پاپ، گناہ 3- شرارت، بد معاشی

4- چوری ڈاکا 5- چوری دامال

بدی اٹھاونا، (حما) بدنامی کرنا، کلکت لاونا، وگئی: 'بے تقصیر کے

ڈٹھے مینڈا، کوڑی بدی اٹھائی' (دمودر)

بدی تے آجاون / بدی تے آون، (حما) بُرائی کرن لئی آمادہ

ہودن، دُشٹی تے اُتر آون

بدی خور، (صفت) بُرائیاں کرن والا، بُرا، بھیرا

پڈنگی: (مو) گھوڑا	پڈڑا: (ند، صفت) کھنیا ہویا، ڈبیا ہویا
پڈنی: (مو) رقم ڈینی	پڈڑیا: (ند، صفت) جس نوں ڈر نہ ہووے، نڈر
پڈو: (ند، صفت) ٹھکنا، مدھڑو، بکڑو، مدھرے نوں تحقیر نال آکھیا	پڈکا: (صفت) 1- بزرگ، سمجھ دار 2- کسے قوم دا وڈکا، سرچیاں
جاندا اے	سردار، مختیار 3- (فم) واڈکا، وڈاوڈیرا
پڈواون: (مصدر) ڈبواون، غرق کرداون	پڈکا: (ند) پڈا، ٹھکنا، مدھرا، گٹھ مٹھیا، بونا
پڈورنا: (فل) اکھاں پھاڑ پھاڑ کے دیکھنا	پڈنگی / پڈنگی: (مو) 'بڑکنا' دی تانیث
پڈوریا: (ند) حیران، سہیا ہویا	پڈکھرا: (پو، ند) گھر دامہان بندہ، معزز، وڈی حویلی والا
پڈوریا جاون، (مجا) گھار جاون، پریشان ہو جاون	پڈکی / وڈکی: (مو) پڈکا تے وڈکا دی تانیث
پڈول: (ند، صفت) بے ڈول، جس دی شکل یاں بناوٹ چنگی نہ	پڈکی: (مو) پڈی، مدھری، چھوٹے تے دی، بونی
ہووے، بے ڈھتا، بے ڈھگا، وگج جڑنگا	پڈکے / وڈکے: (ند) پڈکا تے وڈکا دی جمع
پڈولتا: (مو) دیکھو: بے ڈولتا	پڈکیرناں: (مجا) غصے وچ منہ بنانا، ناپسندی دا اظہار کرنا
پڈوتا: (ند) وڈا، وڈیائی والا	پڈل: (صفت) 1- ذہن والا 2- نہ وصول ہون والی رقم
پڈھ: (فخر) پڈھن توں فعل امر، وڈھ، کٹ، ٹوٹے کر	پڈن: (مصدر) 1- ڈبنا، غرق ہونا 2- پانی وچ ٹکھرن، شرمندہ ہون
پڈھ: (ند) 1- بیٹا، چروکا، وڈا 2- کئی ہوئی تھاں 3- کٹائی یاں	پڈن کار، (صفت) ذہن نوں، تترلی وں ٹوں جاندا ہویا
وڈھائی داسرا، ٹک	پڈمرن، (مجا) 1- بہت شرمندہ ہونا 2- گواچ جانا
پڈھ دیون، (مجا) وڈھ دیون، کٹ دیون، ٹوٹے ٹوٹے کرن	پڈمرن آون، (مجا) بہت زیادہ شرمندگی ہونا
پڈھ کھاون، (مجا) وڈھ کھاون	پڈوجن، (مجا) 1- ڈب جاون، غرق ہوون 2- شرمندیاں ہوون
پڈھ: (مو) 1- بنیاد، نیہہ، اصلیت 2- چالاکی، ہوشیاری	3- غروب ہوون 4- بے ہوش ہو جاون 5- کسے کم وچ محو ہوون
پڈھ: (صفت) 1- پڈھا (دریا) 2- (مو) پرانی (نہر) ساندل بار	6- ضائع ہو جاون
دے درمیانی علاقے وچ سنگھیاں جھاڑیاں دانھ 3- پڈھاپا، پڈھا	پڈونجن، (مجا) 1- گواچ جانا 2- اپنے آپ وچ ڈب جانا
ہون دی حالت 4- طڑا..... پڈھا بندہ یاں زنانی 5- اوہ برساتی	پڈنا: (فم) وڈنا دا وگاڑ
نالے جیہڑے دریا وچ ڈگدے ہوون 6- دریا دی پُرانی گزرگاہ	پڈنا: (فل) محو ہونا، لین ہونا، مشغول ہونا، وگتی: 'اللہ تعالیٰ دے پیار
وچ کھڑے پانی والی تھاں 7- احسان، نیکی	وچ نیچے دامن آگے ہی پڈ گیا سی
پڈھ پڈھییاں تیں، (فم) پڈھیاں ہونیاں تیکر، آخری عمر	پڈنا: (فل) دیکھو: ڈبنا

بڈا / بڈا ۱: (نڈ، صفت) 1- وڈا، بڑا، قد وچ وڈا، حیثیت وچ وڈا، عمر

وچ وڈا 2- پھینے نک والا 3- مدھرا، ٹھکنا، نکل و

بڈا بڈھیرا، (صفت) وڈا وڈیرا، بزرگ

بڈا گھاگ، (نڈ، صفت) ہوشیار چالاک یاں سیانا بڈھا

بڈا ۱: (نڈ) ڈیبا ہویا

بڈار: (صفت) 1- جاؤ دے زور تال بھوت کڈھن والا 2- باہر کڈھ

دیون والا 3- اڈار، اڈارو 4- تباہی پھیرن والا

بڈارن: (صفت) پاڑ دین والا، ختم کرن والا

بڈارنا: (ختم) 1- ڈرا کے سادینا 2- باہر کڈھنا، ہٹاؤنا

بڈاری: (مو) اڈاری، اڈان

بڈال: (نڈ) بٹا

بڈالی: (مو) بڈال دی تانیٹ، پتی

بڈان: (مصدر) دیکھو: بڈاون

بڈانا: (نڈ، صفت) وڈیرا، چودھری، سردار، وڈا بزرگ

بڈانا: (صفت) بیگانہ، اوپرا

بڈانکا: (نڈ) بے شرم، بے حیا

بڈانی: (صفت) زور دار، پُر بول

بڈانی: (صفت) دھوکے باز، فریبی

بڈانی: (مو) حیرانی، پریشانی

بڈاوا: (نڈ) 1- چھلواوا، چھلیڈا، آسیب 2- فریب دین والا 3- ڈراوا

بڈاون: (مصدر) 1- وڈیاون، وڈا آکھن، عزت دیون 2- تڑاون،

بھنڈاون

بڈائی: (مو) وڈیائی

بڈبڈ: (مو) 1- یو یو، یو یو، بکواس 2- ٹھے دی اواز 3- ٹنگ ٹونہ

دے بھاٹے وچوں مانع شے وگن دی اواز

بڈبڈ وٹجن، (نڈ) 1- ڈب ڈب جاون 2- بہت زیادہ روون، زارو

قطار روون

بڈبول: (مو) دیکھو: بڑبول

بڈبولا: (نڈ) بڑبولا، گلا دھڑ مرد، حیثیت توں ودھ گلاں کرن والا

بڈبولی: (مو، صفت) بڑبولی، گلا دھڑ سوانی، حیثیت توں ودھ گلاں

کرن والی

بڈبجج: (صفت) دیکھیاں کھاون والا، پتا کمائی توں دوجیاں دے

پلیوں کھاون والا

بڈتوں: (مو) وڈیائی، بزرگی، وڈتوں

بڈ دے تارن: (نڈ) ڈی ہوئی شے وصول کرنا (خاص کر قرض یاں

کوئی رقم)

بڈڈراون: (مصدر) بڈیڈراون، گھلاون، بکھراون

بڈڈرن: (مصدر) بڈیڈرن، کھولن

بڈڈرن / بڈڈرنا: (مصدر) چونکنا، ڈرنا، حیران ہونا

بڈڈریا: (صفت) 1- گھار یا ہویا، متعجب، حیرت زدہ، سہیا ہویا،

حیران 2- بے خبر، بے ہوش

بڈر: (نڈ) 1- وڈھن جوگ 2- ڈبلا پتلا جانور

بڈرن: (مصدر) ڈھرن، کھلن، بکھرن

بڈرنا: (فل) ڈرنا، ڈور بھور ہونا

بڈرواون: (مصدر) ڈھرواون، کھلرواون، بکھرواون

بڈروپ: (صفت) 1- ڈراونا، بھیا نک 2- بد صورت، کوجھا

بڈریجن: (مصدر) بھریجن، کھلریجن، بکھریجن

بڈریون: (مصدر) ڈھریون، کھلریون، بکھریون

بڈھانا: (ستحدی السحدی) وڈھانا، کٹھانا، لہوانا

بڈھاوا: (ند) ودھاوا، بڑھتی، بڑھت

بڈھائی: (مو) 1- وڈھائی داکم 2- وڈھائی دی مزدوری

بڈھائی: (مو) بڈھاپا، پیری

بڈھڑ: (ند) بڈھا توں مکیر، عمر رسیدہ بندہ، بڈھا، پیو، دادا، طنزاً

آکھدے نیں

بڈھڑ: (مو) بڈھی، ماں، دادی، طنزاً آکھدے نیں

بڈھڑا: (ند) دیکھو: بڈھڑ

بڈھڑا بڈھڑی، (ه، صفت) 1- بڈھا بندہ تے بڈھی عورت

2- ماں پیو، دادا، دادی 3- اک خوشبو دار گھار

بڈھڑا تھیون، (حما) وڈی عمر دا ہوون، بڈھا ہوون

بڈھڑا اکھڈھڑا، (ند) بڈھا اکھڈا، بہت بڈھا

بڈھڑائی: (مو) بڈھاپا، پیری

بڈھڑی: (مو، صفت) بڈھی، وڈیری عمر دی، عمر رسیدہ، بڈھی ٹھیری

بڈھک: (صفت) دیکھو: بڈھیک

بڈھکا: (ند، صفت) 1- وقت توں پہلاں جن والا بچہ 2- چُست چالاک

بڈھکاں: (مو، صفت) چالاک تے ہچھے کٹن بڈھڑی

بڈھن: (مصدر) 1- وڈھن، کٹن، تک لاون 2- قتل کرن 3- روکن

بڈھن: (مو) بڈھی عورت، مائی

بڈھن: (مصدر) 1- بڈھا کرن 2- بڈھا ہوون

بڈھند: (صفت) ودھاون والا

بڈھنی: (مو) بہاری، جھاڑو، بوکر

بڈھولا: (ند، صفت) دیکھو: بڈھیک

بڈھی: (مو) سنجھی نہر، دریا چناب دی اکلوا تجھے اک شاخ

بڈھی: (مو) 1- بڈھا دی تانیٹ 2- زنانی عورت 3- بیوی، سوانی،

تیوں 4- ضعیف، وڈی عمر دی

بڈھی پھاپھال، (مو، صفت) وڈیری عمر دی مکار عورت

بڈھی ٹھیری، (مو، صفت) بہت ای عمر رسیدہ عورت

بڈھی ڈراوا دیون، (حما) ڈراون، جھکاون

بڈھی ڈھڈو، (مو، صفت) 1- بڈھی عورت 2- بے وقوف زنانی

بڈھی عید، (مو) اوہ عید جیہڑی تھیماں روزیاں مگروں آوے

بڈھی مائی، (مو) اک دی پھلی وچوں نکلن والا زون دا پھنجا جو

بڈھی عورت دے سفید والاں دا نگ ہوا وچ اڈ دا بھر دا اے

بڈھی مکاراں، (مو، صفت) مکار بڈھی، بڈھکاں

بڈھی موبا، (ند، صفت) اوہ بندہ جیہدی صورت زنانیاں ورگی

ہووے

بڈھی میوہ، (ند) جنگلی پھل، جڑی بوٹی

بڈھی یریف، (مو) نہایت ضعیف، نہایت بڈھی، بڈھی ضعیف

بڈھے: (ند، صفت) بڈھا دی جمع

بڈھے تو تے پڑھاون، (حما) 1- وڈیری عمر والیاں نوں علم

سکھاون یاں کوئی ہنر دس 2- بڈھو لوکاں نوں مت دیون، بیوقوف

نوں سمجھاون

بڈھے تو تے دا پڑھن، (حما) وڈیری عمرے علم حاصل کرن یاں

ہنر سکھن

بڈھے ٹھیرے، (ند) پچھلی عمر دے لوک، بالکل بڈھے

بڈھے وارے، (نم) بڈھے وچ

بڈھیاں: (صفت) بڈھی دی جمع

بڈھیاں کر دیون / بڈھیاں کرن، (حما) دکھ دے دے کے

(پہلی جلد)

تائیں

بڈھ پڑانا، (نڈ) وڈ قدیمی، بہت پرانا

بڈھ پُنا، (نڈ) بزرگ عمر، بڈھیا

بڈھ سہاگن، (مو، صفت) 1- بڈھے وارے ویاہ کرواون والی

عورت 2- سدا سہاگن، اوہ بڈھی زنانی جس دا خاوند جیوندا ہووے

3- ساری عمر دی سہاگن رہن لئی کیتی جاون والی دُعا

بڈھ مرنا، (مخا) 1- بڈھے دامرنا، بڈھا ہو کے مرنا 2- ڈب مرنا

بڈھ ہا: (نڈ) 1- وڈی عمر والا، بوڑھا، پیو، بزرگ، عمر رسیدہ، ضعیف،

وڈی: بڈھا چور مسیتی ڈیرا (اکھا) بڈھاپے وچ موت نیڑے

نظر آؤندی اے تے اپنیاں کیتیاں دا وی پتا ہوندا اے ایس لئی

اپنے گناہ بخشاؤن واسطے بڈھے مسیت وچ ڈیرہ لالیندے نیں

2- کمزور، لاغر 3- پڑانا، قدیمی

بڈھ پاپا، (نڈ) وڈیری عمر دا انسان

بڈھ ہا پھڑ، (نڈ) بہت بڈھا، بڈھا کھوسٹ

بڈھ ہا بکرا، (نڈ) 1- بوکرا، جوان تے مست بکرا 2- طُڑا..... بڈھا

بندہ

بڈھ ہا بوبک، (نڈ، صفت) 1- بڈھاپے وچ شوقینی کرن والا

2- بڈھو، مورتھ، احمق 3- لالچی، حرصی

بڈھ ہا بوج، (نڈ، صفت) دیکھو: بڈھا پونگ

بڈھ ہا بھولوں، (نڈ) 1- بیوقوف بڈھا 2- بڈھا باندرا

بڈھ ہا پونگ، (نڈ، صفت) 1- بہت بڈھا، بڈھا کھوسٹ 2- بیوقوف

بڈھا، بے عقل بڈھا

بڈھ ہا پونگ ہوون، (مخا) 1- بہت وڈیری عمر دا ہوون 2- اکہترا

بہترا ہوون

بڈھا پھوس، (نڈ، صفت) دیکھو: بڈھا پونگ

بڈھ ہا ٹھڈا، (نڈ) بہت بڈھا

بڈھ ہا ٹھس، (نڈ) بڈھا کھوسٹ، بہت بڈھا

بڈھ ہا ٹھیرا، (نڈ) کوئی دی بہت وڈی عمر دا آدمی، کمزور

بڈھ ہا چونچلا، (نڈ) بڈھاپے دا خڑہ

بڈھ ہا چوٹا، (نڈ) 1- سر دے چٹے وال 2- بڈھاپا

بڈھ ہا چوٹا ہلاون، (مخا) بڈھے وارے جواتاں واگر نخرے کرن

بڈھ ہا کھراٹ، (نڈ، صفت) گھاگ تے چالاک بڈھا، تجربہ

کار بڈھا

بڈھ ہا کھل، (نڈ، صفت) ڈھیر بڈھا

بڈھ ہا کھوچ، (نڈ) مکار بڈھا

بڈھ ہا کھولا، (نڈ) بہت ای بڈھا، بڈیاں دا پنجر

بڈھ ہا کھوہ، (نڈ) 1- پڑانا کھوہ 2- تجربہ کار، کاریگر بندہ

بڈھ ہا لٹھا، (نڈ، صفت) 1- بہت زیادہ عمر والا، بڈھا کھوسٹ

2- بڈھا ڈھکا

بڈھ ہا لگن، (مخا) تھوڑی عمرے ای بڈھا دس

بڈھ ہا مرنا، (مخا) 1- بڈھے دے مرن دیاں رساں 2- کسے سیانی

عمر والے دامر جاون

بڈھ ہا وارا، (نڈ) بڈھاپا

بڈھ ہا ہو جاون، (مخا) وڈیری عمر دا ہو جاون، ضعیف ہو جاون

بڈھ ہا ہوون، (مخا) وڈی عمر دا ہوون، لئی عمر پاون

بڈھ ہار: (نڈ) برات نوں دوجے دن رکھن دا عمل

بڈھ ہاری: (مو) وڈھن والی تیکھی تلوار

بڈھ ہالی: (مو) دیکھو: بڈھاری

پلاک ڈکشنری

عمر دں پہلاں ڈھال دیون

بڈھیاں ہو جاوون / بڈھیاں ہوون، (محا) 1- وڈی عمر دا ہوون

2- تھک جاوون، پھم جاوون

بڈھیائی: (مو) وڈھیائی، بڈھیائی، تعریف

بڈھیپا: (ند) بڈھاپا، بڑھاپا، وڈیری عمر

بڈھیہرا: (صفت) تھوڑا ہوو بڈھا

بڈھیٹر: (ند) پکی عمر دا، وڈی عمر دا، بڑھاپے دے نیزے

بڈھیگ: (صفت) 1- وڈی عمر دا 2- بے وقوف بڈھا (طنزاً)

بولدے نیس)

بڈھیگڑ: (ند، صفت) 1- وڈی عمر دا 2- بے وقوف بڈھا (طنزاً)

بڈھیلا: (ند) جنگلی نور

بڈھیما: (ند) بڑھاپا، ضعیفی

بڈھینگ: (ند) 1- لم ڈھینگ 2- اک پکھیر، سارس دی قسم

بڈی: (مو) 1- وڈی، قد، عمریاں حیثیت وچ وڈی 2- وڈھی، رشوت

بڈی پیتی، (تم) شام ویلا

بڈی خور، (ند، صفت) وڈھی خور، رشوت خور

بڈی ماتا، (مو) 1- وڈی ماتا 2- چچک ناں دی اک بیماری

بڈی: (مو) 1- اوارہ بھرن دی اوکھ، خجالت 2- (صفت) چھوٹے قد

والی، مدھری، بگڑی، بکڑی

بڈی: (مو) واٹ

بڈی: (مو، صفت) ڈبی ہوئی، غرق شدہ

بڈی بیڑی دیاں ہریڑاں ترن، (محا) نقصان وچوں کچھ نہ کچھ
چاچ جاوون

بڈے: (ند) بڈا دی جمع، وڈے، قد، عمریاں حیثیت وچ وڈے

بڈے نیلے، (تم) وڈے ویلے، سویرے

بڈے: (ند) ماضی دا صیغہ، ڈبے، غرق ہوئے

بڈے تارن، (محا) نقصان دی بھریائی کرنا (قرض دی وصولی)

بڈیا: (ند، صفت) ڈبیا ہويا

بڈیا ہوون، (محا) 1- اپنے آپ وچ گمن ہونا 2- مست ہونا

بڈیا وڈیا: (کلمہ تنخاطب) وڈے ٹوں بڈا دن لئی یعنی: اے وڈے

بڈیا ریا وڈیا ر: (ند) نازخو، غرور، تکبر

بڈیارنا: (نعم) شیخیاں مارنا، بڈیا مارنا

بڈیاننا: (نعم) 1- وڈیا ونا 2- ونڈ پانا

بڈیا ونا: (نعم) وڈیا ونا دا وگاڑ

بڈیائی: (مو) وڈیائی، بڑائی، بزرگی، وڈپ

بڈیائیں: (مو) دیکھو: بڈیائی

بڈیجن: (مصدر) ڈبن، غرق ہو جاوون

بڈیڈرا: (ند، صفت) ڈریا ہويا، سہیا ہويا

بڈیڈرنا: (نعم) کھولنا، اڈنا، دگنی: اوس دے وال کھلے ہوئے تے،

اکھاں بڈیڈریاں پچیاں سن

بڈیڈرواوا: (مصدر) اڈواوا، کھلواوا

بڈیرا: (ند، صفت) 1- وڈیرا، بزرگ، وڈی عمر دا آدمی 2- معزز،

صاحب حیثیت، وڈیا ہويا، نواجیا ہويا، امیر آدمی، راجیا بڈیا

بڈیرٹا: (ند) دیکھو: بڈیرا

بڈیری: (مو) وڈیری، بڈیرا دی تانیث، وڈی عمر دی، معزز

بڈیرے: (ند) بڈیرا دی جمع، وڈیرے، وڈی عمر دے معزز لوگ

بڈیک: (مو) دیکھو: اڈیک

بڈیل: (مو) جیخی نوں باہر نکھن توں روکن لئی گڈے دے تیراں

پلاک ڈکشنری

(پہلی جلد)

بُرا بیٹا، (حما) بدنام ہونا، بدنامی کھٹنا، کسے بندے دا شرارتی یاں
بھیڑا سمجھیا جانا، الزام لگن

بُرا بولنا، (حما) بول ببول کہنا، کوڑے شبد بولنا، دنگی: 'نتیوں پیر جی
بھل کے بُرا بولیا، بھٹکی و سَری آن و گونیاں میں' (دارث)
بُرا بھلا، (ند) 1۔ بول ببول، جھاڑ جھنب 2۔ ٹکڑے چینی 3۔ نقصان،
ایرا غیرا، مندا چنگا

بُرا بھلا نہ سمجھنا، (حما) نفع نقصان نہ سوچنا

بُرا بیچنا، (حما) پاپ کماتا، مندا کم کرنا، بدی کرنا، بُرائی دا منڈھ
بھن

بُرا پین، (ند) بُریائی، برائی

بُرا پھسنا، (حما) بڑی بھاری اوڑ وچ آدنا

بُرا جناور، (ند) سُور

بُرا چالا، (ند، صفت) بُرا چال چلن، بھیڑا انداز

بُرا چاہنا، (حما) کسے واسطے دل وچ بھیڑے جذبات ہونا، کسے
دی بُرائی ممکن، کسے دے نقصان دی خوشی کرن

بُرا چیتنا، (حما) بُرا خیال رکھنا، کسے دا نقصان ہون دی سدھر کرنا

بُرا حال تے بانکے دیہاڑے ہونا، (حما) بہت بُری حالت
ہونا، مصیبت وچ پھسنا، مندے حال ہون

بُرا حال کرنا، (حما) 1۔ بے عزت کرنا 2۔ روٹنا 3۔ خراب کرنا،
پریشان کرنا

بُرا دکھائی دینا، (حما) چٹا آدن دے آثار و سنا

بُرا دن، (حما) منحوس دن، دکھاں والا دن

بُرا دن کرن، (حما) مندا حال کرن، بُری گت کرن

بُرا دن ہوون، (حما) منحوس ہوون، مصیبت دا زمانہ ہوون، بُرا

حال ہوون

بُرا دھاڑا کرن، (حما) دیکھو: بُرا دن کرن

بُرا دھاڑا ہوون، (حما) دیکھو: بُرا دن ہوون

بُرا ڈھک جاوون، (حما) بُرا ہوون، مندا ہوون

بُرا ڈھکنا، (حما) بُرا ہونا، دنگی: 'بہت کم جگت دے جیڑے، بُرے
ڈھکن تقدیروں، (سیف الملوک)

بُرا راج، (ند) بدانتظامی، بد نظمی، بد امنی، افراتفری

بُرا زمانہ، (ند) دیکھو: بُرا دن

بُرا سمجھن، (حما) مندا جانن

بُرا سٹاون، (حما) گالھی مندا آکھن

بُرا سٹنن، (حما) 1۔ بُری گل سٹنن 2۔ گالھی مندا سٹنن

بُرا غریب دا مارنا، بُری غریب دی آہ، موئے بکرے دی کل

توں لوہا بھسم ہو جا، (اکھا) غریب نوں ستانا چنگا نہیں کیوں جے

غریب دی بددعا اللہ دے عذاب دا موجب بن جاندی اے ایہہ

انجے ای اے جیویں موئے بکرے دی کل دی بھٹو کنی جدوں بھٹھی

نوں ہوا یندی اے تے لوہا پانی ہو جاند اے

بُرا فروختہ، (فا، صفت) غصے وچ بھریا ہویا، ناراض

بُرا سٹا کھسے (خسے) گالھ، (اکھا) جدوں ایہہ دسا ہووے کہ

غلطی تاں گھر دا کوئی چھوٹا کرے تے سزا گھر دے سربراہ نوں

بھٹکتی پوے اوووں کہندے نیں

بُرا کراون، (حما) بدکاری کراون

بُرا کر بُرا ہوگا، (اکھا) کسے دا بُرا کرن وچ اپنا ای بُرا ہوندا اے،

جیسا کرن ویسا بھرن

بُرا کرن، (حما) 1۔ بدسلوکی کرن 2۔ بھیڑ کرن، بدکاری کرن،

(پہلی جلد)

بر دایک، (صفت) گوی دار شہ دیون والا، دوہنی داپو
بر دکھاوا، (ند) دیکھو: بر دکھائی

بر دکھائی، (مو) پکی گل کرن توں پہلاں منڈے دا گوی دے
گھر منہ دکھائی لئی جاوَن دی رسم

بر مچنا، (حما) 1- میل ہون 2- وار لے آنا 3- دُونہاں جیاں دا
آپس وچ چنگا وقت نہن 4- گوی منڈے دا اکو جیہا جوڑ ہون
5- برابر ہونا

بر میچنا، (حما) 1- بریس کرنا، برابری کرنا 2- کپڑے دی چوڑائی
معن 3- پسند دار شہ لیکن

بر: (ند+مو، صفت) 1- گھوڑیاں دی اک بیماری 2- زخم والی جگہ،
سوجن، انفیکشن

بر: (عر، ند) 1- زمین دا خشک حصہ، تھل، بیابان 2- مُلک، علاقہ،
دگی: کوئی کوہ کاف سمندر لگھے، کوئی شہراں، کوئی بڑاں (میاں
محمد بخش)

بر اعظم، (عر، ند) مہادیپ، خشکی دا نسبت وڈا ٹوٹا جیہدے وچ
بہت سارے مُلک ہون

بر: (صفت) 1- آوارہ، لٹور 2- تباہ، برباد، اجڑیا ہویا 3- بدول، مُتفرق

بر: (فا، مو) 1- تولیے وغیرہ دے لُوں 2- سنت، فقیر دلوں اپنے
چیلیاں نوں پرشاد وجھوں دتا ہویا اپنے گل دے کپڑے دا ٹکڑا

3- لکڑی دا بورا 4- گھوڑے یاں گئے دی جت 5- ملائم سطح 6- وال
والی بنی ہوئی چادر یاں لوئی 7- پتے دے وال 8- گراہ فقیراں دا

اپنے مریداں نوں گراہ کرن لئی کپڑا پھاڑ کے تعویذ دیون
بر چاڑھن، (حما) خوش کرن، نہال کرن، راضی کرن

بر چڑھ جاوَن، (حما) دیکھو: بر چڑھن

بر دار، (صفت) بُر والا، لُوں دار
بر لٹھن، (حما) دیکھو: بر لہون

بر لہون، (حما) 1- کپڑے دے لُوں صاف ہون 2- تڑپھڑ جاندی
رہون 3- خوشی دا غم وچ بدل جاوَن 4- وال صاف ہو جاوَن
فقیر دی بُرتے امیر دی دُر برابر ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہوے کہ پیر درویش دی دُعا امیر دے دتے موتیاں نالوں
دھیرے چنگی ہوندی اے اودوں کہندے نیں

برا: (ند) 1- بڑا، وڈا 2- چھوٹے، مانہہ تے مُوگئی لُوں رلا کے بنائی
ہوئی وڈی ٹکی، بڑا، وڈا 3- (فا) بھٹیا ہویا لیلیا

برا: (ند) 1- جھوٹا الزام، اونج، کلنک 2- تاپ، بخار، کس، کانپنے والا
بخار 3- پئی ورگا اک جنگلی جانور

براپون، (حما) بخار چڑھنا، مصیبت نظر آنا

براچڑھ جاوَن ابراچڑھن، (حما) 1- تاپ ہون، بخار چڑھن
2- کسے کم دی فکر ہون، اوکھیاں لگن، گھبراہٹ طاری ہونا

نہ کھا ذرا، نہ چڑھی بڑا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہوے کہ تھوڑی
جیہی بد پرہیزی نال تکلیف دھ جاندی اے تاں اودوں کہندے نیں
برا: (ند) اگوتھے اتے اُنکل دا پاپا، برناما

برا: (سن، ند، صفت) 1- بھیرا، ماڑا، بد، خراب 2- نقصان، خرابی
3- خاند دے مرجان تے ستارھویں والے دِن بیوہ عورت نوں
ایک ساکاں دلوں کپڑے، گہنے وغیرہ دین دی رسم 4- کبول،
برابھلا

برا برا لگنا، (حما) بہت بُرا لگنا، چنگا نہ لگنا

برا بنانا، (حما) 1- کسے لُوں کسے دیاں نظراں وچ ڈیکنا، بدنام
کرن، ذلیل کرن، الزام لاوَن 2- مخالف بن

پلاک ڈکھتری

(پہلی جلد)

کہندے نیں

ساون وگے پُرا، براہمن دے ہتھ چھرا، جٹ چڑھے خُرا، ایہہ
ساریاں نالوں بُرا، (اکھا) جدوں پُرے دی ہواتے براہمن دے
ہتھ چھرے نالوں ودھ بُرا زمیندار دا گھوڑے تے چڑھے پھرنا دیا
جاوے اودوں کہندے نیں

ہلیا لہنے والے کنوں وی بُرا، (اکھا) جدوں گچھے ہوئے بندے
نوں بہت بُرا دسنا ہوئے تاں کہندے نیں

برا: (پو، مو) وادھا، ودھ، پھلن پھولن

بڑا بڈ: (نڈ) وڈا سارا کھیت یاں کھیتاں دا ٹھنڈ جس وچ فصل کھڑی
ہوے

برابر: (فا) 1- ہموار، پدھر 2- ٹھیک، ڈھکواں 3- سان، ٹل، اکو جیہا
4- اکو جیہا، اک سار 5- بان دا، ہم عمر 6- سڈھا 7- مسلسل، لگاتار
8- نال، کول 9- نال نال 10- (لائن) وچ) سڈھی طرحاں
11- ٹھیک ٹھیک 12- بیشک، ضرور

برابر آون، (مخا) اکو جیہے رہون

برابر آؤنا، (مخا) دوڑ، کھیڈ، امتحان وغیرہ وچ اکو جیہا رہنا

برابر اُترن، (مخا) اکو چٹا رہون، ہم وزن ہون

برابر اُترنا، (مخا) مقابلے وچ پُرا ہونا

برابر اُٹھن، (مخا) 1- اکو ویلے اُٹھن 2- پُورے بھاؤ کن

برابر برابر، (فم) 1- اکو جیہا، اکو چٹا 2- نال نال، نیزے
نیزے، قریب قریب 3- اڈھا اڈھا، نصف نصف 4- لگاتار، مسلسل
برابر پیش آون، (مخا) جیہو جیہا کوئی سلوک کرے اوہو جیہا اگوں
سلوک کرن

برابر تھیون، (مخا) ہم مرتبہ ہونا، برابر ہونا

برابر جانن، (مخا) اکو جیہا سمجھن

برابر چٹھن، (مخا) مقابلے وچ برابر رہون، اکو جیہا ہون

برابر دا، (صفت) 1- جوڑ دا، مقابلے دا 2- ہم عمر، ہانی 3- اکو جیہی

عمر، طاقت یاں حیثیت دا 4- تادلے وچ اکو جیہی قیمت دا

برابر دا پُتر، (مخا) جوان پُتر

برابر دا پُتر ہون، (مخا) جوان پُتر ہون

برابر دا جواب دیون، (مخا) دودھ دیون، کنٹاخنی نال دیون،

اگوں دیون

برابر دا جوڑ، (مخا) اکو جیہی طاقت والے، دیاں مقابلے دے

پہننے، مقابلے دی طاقت والا

برابر دا جوڑ ہون (ہوون)، (مخا) مقابلے دا طاقت ور ہون،

اکو جیہے ہون، مقابلہ برابر رہون

برابر دی بانہہ، (مخا) بکا بھرا، جوان بھرا، ساتھی، مددگار

برابر دی ٹکڑ، (مخا) برابر دا جوڑ، مقابلے دا، اکو جیہا، ہم پٹہ

برابر دی ٹکڑ رہون، (مخا) مقابلہ برابر رہون

برابر دی ٹکڑ ہون، (مخا) دیکھو: برابر دا جوڑ ہون

برابر دی چوٹ، (مو) ٹکڑ دار، مقابلے دا، اکو جیہی طاقت والا

برابر دی چوٹ کرن، (مخا) 1- برابر دا وار کرن 2- اوہو جیہی

ٹچکر کرن

برابر دی چوٹ ہون، (مخا) دیکھو: برابر دا جوڑ ہون

برابر دی دھی، (مخا) جوان دھی

برابر دی نکل جاون، (مخا) کولوں دی نگھ جاون

برابر دی نکلن، (مخا) کولوں نکلن، لاگیوں لگھن

برابر سمجھن، (مخا) دیکھو: برابر جانن

زبردستی زنا کرنا 3- عزت خراب کرن، بدنام کرن 4- نقصان

پہنچاؤن

بُرا کرنا، (حما) پرائی عورت نال زبردستی کرنا

بُرا کم، (نہ) پاپ کرنا

بُرا کم کرن، (حما) بدکاری کرن، حرام کاری کرن

بُرا کم ہون، (حما) بدکاری ہون، پاپ ہون

بُرا کماون / بُرا کماون، (حما) بُرا کماون، بُرائی کرن، بھیڑ کرن

بُرا کہون، (حما) بُرا آکھنا، بند یا کرنا، جھنڈنا

بُرا لگن، (حما) چنگا نہ لگن، پسند نہ آون، کسے گل دا چھن

بُرا لگنا، (حما) دل نوں چنگا نہ لگنا، من نوں پسند نہ آونا

بُرا لوچنا، (حما) دیکھو: بُرا چیتنا

بُرا لوٹن، (حما) کسے دے نقصان دی خوشی کرن، کسے دی بُرائی

منکن

بُرا من لون، (حما) دیکھو: بُرا منن

بُرا مناون، (حما) غصہ کرنا

بُرا منکن، (حما) بدخواہی کرنا، بددعا دینا

بُرا سنگنا، (حما) بُرا چوتنا، اجیہی خواہش کرنا جس نال کسے

نوں نقصان پہنچے

بُرا منن، (حما) 1- ناراض ہون، غصے ہون 2- پسند نہ کرن

بُرا مننا، (حما) دیکھو: بُرا منن

بُرا مونہہ بناون، (حما) 1- ناپسندیدگی دا اظہار کرن 2- اداس

ہون 3- زس جاون

بُرا مونہہ بناونا، (حما) 1- اداس ہونا 2- رون ہاکا ہونا، رونی

صورت بناونا، دگئی: 'اوائے روئیاں خبر کیہ لیا ہیں، مونہہ کاس نوں

بُرا بنایا ای؟' (وارث)

بُرا مونہہ بنن، (حما) چہرے توں ناپسندیدگی دس

بُرا وقت، (نہ) مصیبت، دکھی دینا

بُرا وقت آجاون / بُرا وقت آون، (حما) دکھ تکلیف دے دن

آون، مندے دہاڑے آون

بُرا وقت نال دیون / بُرا وقت نالن، (حما) اوکھے دن جیویں

کیویں گزارن، مصیبت دے دن صبر نال کدھن

بُرا وقت ٹل جاون / بُرا وقت ٹلن، (حما) اوکھے دن مک جاون

بُرا وقت دیکھن، (حما) مصیبت دا زمانہ دیکھن

بُرا وقت ہون، (حما) دکھ تکلیف دے دن ہون، بدبختی دے

دن ہون، مندے دن ہون

بُرا ہو کے ٹکرن، (حما) بھیرا سلوک کرن

بُرا ہون، (حما) 1- بھیڑ ہون، بدکاری ہون 2- بدنام ہون

3- خراب ہون، خرابی ہون 4- بد معاش ہون، بھیڑا ہون

5- چالاک ہون

باڑ اندھوڑی ساون پُرا، اوہ وی بُرے توں بُرا، (اکھا) جدوں

ایہہ دنا ہووے کہ ہاڑ مینے وچ ہیری تے ساون دچ پُرے دی

ہوا چنگی نہیں ہوندی تاں کہندے نیں

بد نالوں بد نام بُرا، (اکھا) جدوں کسے توں بچن لئی زیادہ زور دینا

ہووے اوووں کہندے نیں

ساون مانہہ دا پُورا، بُڈھی جھ تے کھنڈھا چھرا، اوہ وی

بُرے توں بُرا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ساون مینے وچ

پُرے دی ہوا فصل لئی نقصان دہ ہوندی اے، بُڈھی جھ ددھ

گھٹ دیندی اے اتے کھنڈھا چھرا کسے کم نہیں آوندا اوووں

پلاک ڈکھری

(پہلی جلد)

برات دامہار چاون، (محا) 1- روٹی پانی اٹھ جاون، تنگی آون
2- موت دا ویلا جیون

برات دی سو بھاواجا، (اکھا) واسے گاسے نال جی دی ٹوہر
ہوندی اے

برات دی سو بھاواجا، جنازے دی سو بھاسیپا، (اکھا) کسے دی
خوشی وچ خوش تے غمی وچ غمگین ہونا ای ہمدردی تے تعلق داری دا
اظہار اے انجے ای جیویں واجا برات نال تے ماتم میت نال پھیدا
اے، غمی خوشی ویلے معاشرے دی ریت موجب چلنا چاہیدا اے

برات ڈھکن، (محا) برات دا ٹوڑی والے گھرا پڑ جاون
برات کڈھنا، (محا) پوتیتیاں دا دھوتیتیاں دے گھر دیاہن لئی بچنا
برات لے آون، (محا) بندیاں دا بیڑ کٹھا کر لیاون

برات لے جاون، (محا) 1- جیج لے کے ٹوڑی دے گھر نوں ٹون
2- کسے دے دے ہے تے نہتے سارے بندے کٹھے کر کے لے جاون
برات: (عر، مو) 1- حصہ، بھاگ 2- قسمت، لیکھے، نصیب 3- پنشن
4- جاگیر

برات خور، (ند) مینشنر
برات دامہار چانا، (ند) ان جل اٹھ جاتا، دانے پانی نے کچھ
پاؤنی، دگی: 'جیہڑے پاسے برات مہار چائیں' (بیچ دریا)
برات والا، (ند) قسمت والا، خوش نصیب، بختاور

براتا: (صفت) رنگیا ہویا
براتاں: (مو) برات دی جمع
براتی: (صفت) 1- برات وچ شامل ہون والا 2- آدمی، جانچی، جیتی
3- پنشنر

براتیاء: (ند) دیکھو: براتی

براتیاں نوں برات نال، لاڑے نوں ووہٹی نال، (اکھا)
جیہڑے نال کے نوں مطلب ہووے اوہ اوہدے نال ای غرض
رکھدا اے ہر بندہ اپنی غرض تاکیں ہوندا اے

برأت: (عر، مو) 1- چھڑکارا 2- چھٹی 3- آزاد ہونا 4- علیحدگی
براث: (ند+مو) 1- سنبھن، خوبصورتی، ٹوہر، شان و شوکت، وچ گج
2- دھن دولت، مال 3- زوج، آتما 4- کوڑی

براث: (ند) دریا وچ دا بریتا
برائکا: (ند) کوڑی
برائٹھ: (ند) دیکھو: وراث
برائی: (مو) دیکھو: برات

براج: (ند) اک گیت دا ناں جیسوں وجوہا یاں دموبا دی
آکھدے نیں
براجا: (ند) 1- فساد، جھگڑا، لڑائی، کپت 2- نادر گردی، راج پلانا،
بغاوت

براجمان: (صفت) 1- عظیم الشان، چکدار، تاپاں 2- صدر مجلس
3- دربار وچ آہنجی تھان تے بہن والا
براجمان کرن، (محا) گڈی تے بٹھاون، اُچی تھان دیون، عزت
دیون

براجمان ہو جاون، (محا) دیکھو: براجمان ہون
براجمان ہونا، (محا) رونق لانا، تخت یاں گڈی تے بیٹھنا
براجمان ہون، (محا) 1- اُچی تھان بیٹھن، تشریف رکھن
2- رونق دا موجب ہون 3- مزے نال رہون

براجنا: (فل) براجمان ہونا
براجناون: (صدر) 1- بٹھاون، ٹوہر نال بہاون، تشریف رکھاون

گھردی مرغی دال برابر (برویر)، (اکھا) جدوں گھردی چنگی
 چیز دی وی کوئی قدر نہیں ہوندی اودوں کہندے نیں
 گھوڑے کن برابر ہونا، (خا) 1- جو کھٹنا، کھا پھڑنا 2- کے چیز
 دا بڑی مشکل نال پورا اترنا
 مویا سٹا اک برابر، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ سٹے آدی
 نوں کے گل دا پتا نہیں ہوندا اودوں کہندے نیں
 برابر وی: (نم) کولوں دی، نیزیوں دی
 برابر بی: (فا، صفت) 1- مشابہت 2- مقابلہ، ساہنا
 برابر کرنا، (خا) 1- مقابلہ کرنا، ساہنا کرنا 2- گستاخی کرنا،
 بے ادبی کرنا، بن کے دکھاون
 برابر کرنا، (خا) کے دڈے دے ساہویں بولنا، اٹکوں بولنا
 برات: (ہ، مو) 1- جج 2- حقیقت
 برات آون، (خا) جج دا ڈھکن، کڑی والے گھر لاڑے تے
 جانجیاں دا آون
 برات اترن، (خا) دیکھو: برات آون
 برات جاون، (خا) جانجیاں دا دونهی دے گھردل روانہ ہون
 برات چڑھن / چڑھنا، (خا) جج چڑھن، جانجیاں دا دونهی دے
 گھرنوں روانہ ہون
 برات دا ماریا، (نم، صفت) قسمت دا ماریا، بد نصیب، مندے
 لیکھاں والا
 برات دا ماریا ہون، (خا) قسمت دا ماریا ہون، بد نصیب
 ہون
 برات دامل کنالیاں لے لیندیاں نیں، (اکھا) تھوڑا تھوڑا
 کر کے بیٹا ہو جاوے

برابر کانٹے، (نم) ہم وزن، ہم پلہ، اگو جیہا
 برابر کرن، (خا) 1- اگو جیہا کرن، ہموار کرن، پدھرا کرن 2- پورا
 کرن، سادوں کرن، بھر دیون 3- حساب بے باق کرن 4- ساہنے
 کرن، مقابلے تے لیاون
 برابر کرنا، (خا) 1- صفایا کرنا، ضائع کرنا 2- ہموار کرنا، اگو جیہا کرنا
 برابر نکلن، (خا) اگو جیہا ثابت ہون، ہم پلہ ہون
 برابر والا، (نم) 1- نال دا، گوانڈھی 2- اگو جیہا، ہم پلہ
 برابر وچ، (نم) 1- نال ای، گوانڈھ 2- نال نال
 برابر ہو جاون / برابر ہون، (خا) 1- اگو جیہا ہون، ہم وزن
 یاں ہم پلہ ہون 2- پدھرا ہون، ہموار ہون 2- حساب دا بے
 باق ہون 4- نال ای ہون، گوانڈھ ہون 5- آہنے ساہنے
 ہون، مقابلے تے ہون
 آپ برابر، (نم) اپنے برابر دا
 اک برابر، (صفت) اگو جیہا
 سب لٹا گوہ چوڑی، لیکھا برابر، (اکھا) جدوں دو برابر دیاں
 چیزاں دیکھن یاں شکل وغیرہ وچ دکھریاں ہون پردواں دا نتیجہ اگو
 جیہا ہی ہووے تاں کہندے نیں
 کالا اکھر میس برابر، (اکھا) جدوں کے ان پڑھ آدی نوں
 بندتا ہووے اودوں کہندے نیں
 کے چھابے برابر نہ ہون دینا، (خا) کوئی پیش نہ جان دینا
 کھاپی برابر کرنا، (خا) سارا گجھ خرچ کر دینا، گجھ نہ رکھنا
 گدھا (کھوتا) گھوڑا اگو برابر، (اکھا) جدوں کے چنگی چیز دا
 آور نہ ہووے تے مندی نوں ماڑا نہ سمجھیا جاوے اودوں
 کہندے نیں

برادری وچوں باہر نکل جان / برادری وچوں باہر نکلن ،

(حما) اپنیاں نوں چھڈ جان، برادری دا تیرہ چھڈ دیون

برادری وچوں باہر ہون ، (حما) دیکھو: برادری وچوں باہر

نکلن

برادری وچوں کڈھ دیون / برادری وچوں کڈھن، (حما)

دیکھو: برادری وچوں باہر کڈھن

برادری وچوں نکل جان / برادری وچوں باہر ہو جان،

(حما) دیکھو: برادری وچوں باہر نکلن

ذات برادری، (مو) اکو ذات دے لوکاں دا بھائی چارہ، انگ

ساک

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو آری دوسوہن

توں نکلدا اے

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو عام طور تے پیٹ دی

پیاری لئی درتیا جاند اے

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو عام طور تے پیٹ دی

پیاری لئی درتیا جاند اے

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو عام طور تے پیٹ دی

پیاری لئی درتیا جاند اے

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو عام طور تے پیٹ دی

پیاری لئی درتیا جاند اے

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو عام طور تے پیٹ دی

پیاری لئی درتیا جاند اے

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو عام طور تے پیٹ دی

پیاری لئی درتیا جاند اے

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو عام طور تے پیٹ دی

پیاری لئی درتیا جاند اے

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو عام طور تے پیٹ دی

پیاری لئی درتیا جاند اے

برادری وچوں باہر کڈھ دیون ، (حما) اپنیاں وچوں کڈھ دیون

برادری وچوں باہر کڈھ دیون ، (حما) دیکھو: برادری وچوں باہر

نکلن

برادری وچوں کڈھ دیون / برادری وچوں کڈھن، (حما)

دیکھو: برادری وچوں باہر کڈھن

برادری وچوں نکل جان / برادری وچوں باہر ہو جان،

(حما) دیکھو: برادری وچوں باہر نکلن

ذات برادری، (مو) اکو ذات دے لوکاں دا بھائی چارہ، انگ

ساک

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو آری دوسوہن

توں نکلدا اے

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو عام طور تے پیٹ دی

پیاری لئی درتیا جاند اے

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو عام طور تے پیٹ دی

پیاری لئی درتیا جاند اے

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو عام طور تے پیٹ دی

پیاری لئی درتیا جاند اے

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو عام طور تے پیٹ دی

پیاری لئی درتیا جاند اے

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو عام طور تے پیٹ دی

پیاری لئی درتیا جاند اے

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو عام طور تے پیٹ دی

پیاری لئی درتیا جاند اے

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو عام طور تے پیٹ دی

پیاری لئی درتیا جاند اے

برادری: (فا، ند) لکڑ، لوہے یاں کے دھات دا چورا جو عام طور تے پیٹ دی

پیاری لئی درتیا جاند اے

2- رونق دامو جب بتاون 3- سہولتاں وچ رکھن

براجھ: (مو) 1- مونہہ، ہوٹھ، ہونٹاں دی گٹھ، باچھ 2- حصہ، پتی، ونڈ
3- چندہ، لگان، مالہ 4- خراج 5- چھیا ہویا گھاہ 6- چوڑے مونہہ
والی ہانڈی

براجھ پاڑ دیون، (مخا) سٹ مار کے باچھ کھول دیون، مونہہ تے
بھٹ پادیون

براجھ پاڑن، (مخا) دیکھو: براجھ پاڑ دیون

براجھ پاون، (مخا) 1- اگر ای کرن 2- حصہ پاون، پتی پاون
3- لگان مقرر کرن، مالہ مقرر کرن

براجھ کھل جاون / براجھ کھلن، (مخا) 1- گستاخ ہون، مونہہ
بھٹ ہون 3- باگھا اڈن، بہت زیادہ روون 3- حیران رہون،
مونہہ مڈیا رہون 4- کھل کھلا کے ہسن 5- کوئی گل سمجھن 6- سٹ
لگ کے بھٹ ہو جاون

براجھ کھول دیون / براجھ کھولن، (مخا) دیکھو: براجھ پاڑن

براجھ ونگی کر دیون / براجھ ونگی کرن، (مخا) 1- چیز ہلا ہون،
نقل لا ہون، ساگ لا ہون 2- مونہہ دگاڑن 3- کچی وٹن
4- گھسن مارن، بہت کٹن

براجھ ونگی ہو جاون / براجھ ونگی ہون، (مخا) 1- رُس جاون،
رون لگ پون، باگھا اڈن 2- لقوہ ہون

براجھیاں: (مو) براجھ دی جمع

براجھیاں پاٹ جاون / براجھیاں پاٹن، (مخا) 1- براجھیاں پکن
2- بہت زیادہ ہسن

براجھیاں پاڑ دیون، (مخا) سٹ مار کے باچھیاں چیر دیون، بہت
زیادہ مارن

براجھیاں پک جاون / براجھیاں پکن، (مخا) بٹھاں دیاں
نکراں دا بھل جاون

براجھیاں کھڑ پون / براجھیاں کھڑن، (مخا) بہت خوش ہون
براجھیاں کھڑ جاون، (مخا) دیکھو: براجھیاں کھڑن
براجھیاں کھڑا دیون / براجھیاں کھڑا ہون، (مخا) ہسا دیون
بہت خوش کر دیون

براجھیاں کھڑ نیاں، (مخا) بہت خوش ہونا

براجھیاں کھل پون، (مخا) ہسن پون، خوش ہو جاون
براجھیاں کھل جاون، (مخا) بہت ہسن، ڈیر خوش ہون
براجھیاں کھل جاون / براجھیاں کھلن، (مخا) 1- خوشی دیلے
ہا سا بٹھاں تے آجان، خوش ہو جاون 2- بہت مارکٹ پارون
وراچھاں پاٹ جاون

براجھیاں کھلا دیون / براجھیاں کھلا رن، (مخا) خوش ہون،
کھون، ہسن

براجھیاں کھول دیون / براجھیاں کھولن، (مخا) 1- سائے لیاون،
ظاہر کرن 2- ہسن 3- مونہہ اڈن 4- بہت زیادہ مارن کٹن

براجھیاں ونگیاں کر دیون / براجھیاں ونگیاں کرن، (مخا)
1- چھیڑاں لا ہون، نقلاں لا ہون، ساگلاں لا ہون 2- کچیاں وٹن
3- مونہہ دگاڑن 4- مونہہ تے گھسن مارن، بہت زیادہ مارن کٹن

براجھیاں ونگیاں ہو جاون / براجھیاں ونگیاں ہون، (مخا)
1- رُس جاون، رون لگ پون، باگھا اڈن 2- لقوہ ہون

براجھیاں: (روزمرہ) ساری خدائی، مخلوق خدا

مردا: (مذ) 1- بھلاوا، بہانہ، ٹال مٹول، دھوکھا، فریب 2- بورا، لکڑی
دے آرے پٹھلا چورا

براونا: (فل) ویکھو: براون

براہ: (ف، نم) 1- راہ تے، راہ توں، راہیں، راہوں، وگئی: واسطے نیناں
دی روشنائی حافظ، کہہ توں براہ خدائی (گل) 2- (ند) سور، خنزیر
براہ راست، (ف، نم) سدھیاں، سدھے طور تے

براہمن: (سن، ند) 1- ہندوواں دیاں چونہ درناں وچوں پہلا ورن
یاں ذات جو ہندو شاستراں دے مطابق ساریاں نالوں اُپتی منی
جاندی اے 2- ایس ورن یاں ذات دا آدمی

براہمنی: (مو) براہمن دا مونث روپ 1- برہمن ذات دی عورت
2- براہمن دے گھر والی، باہمنی

براہنی: (مو) 1- سورنی 2- کنہینہ "سور دی شکل والی، مادہ سور

براہیا: (صفت) 1- گمراہ، بے دین، گمراہے پیا ہویا 2- سرکش،
خودسر

براہیکے: (صفت) براہیا دا وِڑیا روپ 1- گمراہ، بے دین، گمراہے پیا
ہویا 2- سرکش، خودسر، وگئی: 'بنجوں مینہہ براہیکے خاک کرے نمناک'

براہیم: (ند) ابراہیم دی تخفیف، حضرت ابراہیم

برائی: (مو) 1- بھیڑ، مند، خرابی، بدی 2- پُغلی، غیبت 3- بدکاری،
بدکرداری 4- الزام، تہمت، بہتان 5- پاپ

برائی آون، (مخا) 1- اُلاہما، شکایت آون 2- الزام لگن، بدنامی
آون 3- کیتا پاون

برائی اگے آون، (مخا) اپنا کیتا پاون، مندے کماں دا مندا پھل پاون
برائی اگے آونا، (مخا) اپنا کیتا پاونا، مندے کماں دا مندا پھل

پادنا

برائی بھلائی، (مو) 1- نیکی بدی، بُرائی بھلائی 2- کسے گل

دا ہر کچھ

برائی دیون، (مخا) بدنام کرن، الزام لاون، بھلے واسطہ بُرے
دوچ دیون

برائی کرن، (مخا) بُرا کم کرن، بدکاری کرن

برائی مُل لاون، (مخا) جان بُجھ کے برائی کرن

برائی مُل لینا، (مخا) جان بُجھ کے بُرا بننا

برائے: (نم) واسطے، لئی، برکت نال، دے دیلے، دے واسطے

برائے خُدا، (ف، نم) خدا واسطے، خدا دے نال تے

برائے نام / برائے نال، (ف، صفت) معمولی، ذرا کُو، نال دا

برائیت: (عر، مو) 1- بُری ہودن دی حالت، چھٹکارا، نجات، آزادی

2- صفائی، پاکیزگی

بربا: (ند) دیروا، تفصیل، کھلار

بربا کرنا / بربا پونا، (مخا) دیروا دنا

برباد: (ف، صفت) اُجڑیا ہویا، تباہ، ویران، خراب

برباد کردیون / برباد کرن، (مخا) اُجاڑن، تباہ کرن، ویران کرن،

ضائع کرن

برباد ہو جاون، (مخا) اُجڑ جاون، تباہ ہو جاون، ویران ہودن،

ضائع ہو جاون

برباد ہون، (مخا) دیکھو: برباد ہو جاون

خانہ برباد، (صفت) 1- جس دا گھر گھاٹ برباد ہو چکیا ہووے،

اُجڑیا ہووے یا 2- جس دی دودھی مر گئی ہووے

برپادی: (مو) اُجاڑ، تباہی، ویرانی، خرابی

برپادی چا دیون / برپادی چاوان، (مخا) اُجاڑا پھیرن، تباہ

کرن، ضائع کرن

خانہ بربادی، (مو) 1- گھر اُجڑنا، گھر دی تباہی 2- گھر والی دے

رسول اکرم، جبرائیل وکیل ہمراہ ہویا (محمد بونا)

براگ: (نذ) 1- وچھڑن داروگ 2- آس 3- بے پروائی 4- پرہیز

براگ لینا، (محا) دنیا نوں جھڈ کے دیراگ دھار لینا

براگن: (مو) براگی دی تانیٹ 1- جوگن، اوہ عورت جس نے

دیراگ دھار لیا ہووے 2- دیراگ مت دی عورت 3- سہارا لین

لنی سادھواں دی 'T' دی شکل دی لکڑی دی بنی اک شے، جوگن،

دراگن

براگنا: (نذ، صفت) دیراگ ہویا، جوگی، دنیا توں تیا گیا ہویا

براگھ: (ہ، نذ) باگھ

براگی: (ہ، نذ) 1- اوہ آدمی جس نوں دیراگ ہویا ہووے 2- وشنو

سادھوواں دا اک فرقہ جس دے اچار یہ سری راما نند جی سن

3- ایس فرقے دا سادھو

برال: (نذ) بگولا، واورولا

برالا: (نذ) 1- بھگدڑ 2- جھگڑا، فساد 3- ٹکارا، شور رولا، ڈنڈ، کھپ،

بروالا، شور وغل 4- (صفت) بھلاؤن والا

برالی: (مو) بھڑولی، کوشی، منی دی الماری

برام: (نذ) 1- ٹھہراؤ، سکون 2- خاتمہ، انت، ویرام، فیل سٹاپ، اک

نشان جیہدا مطلب اے ایس حرف تے کوئی اعراب نہیں

برامی: (مو) بے آرامی دی تخفیف، بے تاب، بے چین، بے سکون

بران: (نذ، صفت) 1- ویران، اُجاڑ، بیابان، جنگل 2- (مصدر)

بڑبڑانا، نیندر وچ بولنا

برانا: (نذ) ویرانہ دا دکاڑ 1- اُجاڑ، بیابان، جنگل 2- (صفت) بے گانہ،

ڈوبے دا، اوپرا 3- بدیسی، باہر دا

برانا: (نغم) مذاق اُڈانا، چھیڑنا، طعنے مارنا، چوانا

برانشا: (نذ) بننا، باننا، گولی، پل گولی

برانچ (Branch): (انگ، مو) 1- شبنی، شاخ 2- کسے ادارے دا

ذیلی دفتریاں شاخ

برانڈ (Brand): (انگ، نذ) مارکہ، لیبل یاں کوئی خاص نشان

برانڈا/برانڈہ: (نذ) برآمدہ دا وِگڑیا رُوپ، کمرے دے اگے جھٹی

ہوئی تھاں جس دا دروازہ نہیں ہوندا، برآمدہ، ویزھا، صحن

برانڈھ: (نذ) مکان دے اگے نگی ہوئی چھت

برانڈی: (مو) فوجیاں یاں سپاہیاں دا اک طرحاں دا لتا گرم کوٹ

برانڈی (Brandy): (انگ، مو) 1- شراب توں کشید کیا اک قسم دا

دوہیا نیلا عرق 2- بھٹلاں دے خمیر توں کدھی گئی دوہیا قسم دی

شراب 3- انگوری شراب

برانگھ: (مو) اُلاگھ، ڈگ، قدم

براہیختہ: (فا، صفت) بھوتیا ہویا، غصے نال بھریا ہویا، طیش وچ آیا

ہویا، مشتعل

براہیختہ کردیون / براہیختہ کرن، (محا) بھٹاون، غصہ چڑھاؤن،

اُبھارن، مشتعل کرن

براہیختہ ہوجاؤن / براہیختہ ہون، (محا) بھوتن، غصے وچ

آؤن، مشتعل ہون، بھڑکن

بڑال: (صفت) 1- وڈھن والی (تکوار وغیرہ) 2- تیز، تیکھا، کاٹ

کرن والا، وگی: چکے تیج بڑاں میدان اندر، ڈھیر مُردیاں دے

لگے آن سائیں (فصل)

براؤ روہ: (فا، مو) 1- خرچ دے حساب دی مثل 2- تنخواہاں دا گوشوارہ

براون: (مصدر) 1- سُتیاں پیاں یو یو کرن، خواب وچ بولن

2- بہکن

پلاک ڈکٹری

برتارا: (نذ) 1- حصہ، ٹکڑا، ونڈ ٹوٹا 2- (صفت) برتاؤ، برتان والا،
ورتارا، تقسیم کار 3- میل ورتوں، رویہ، سلوک

برتانا: (فعم) ورتانا، ونڈنا، تقسیم کرنا

برتانت: (نذ+مو) 1- جیون بیتی، ماجرا، کہانی، قصہ، واقعہ، حادثہ 2-
خبر، اطلاع 3- مضمون 4- حالت، کیفیت، وضع 5- طریقہ

برتاتیک: (صفت) 1- بیانیہ 2- بیانہ

برتانتی: (صفت) جس وچ کسے چیز دا بیان یاں کہانی ہووے، بیانیہ،
برتاتیک

برتاوا: (نذ) ورتاؤ، سلوک، ونڈ دا طریقہ، سلوک دا عمل

برتاؤ: (نذ) 1- سلوک 2- رواج 3- دستور 4- حلیہ 5- ڈھنگ، ورتاوا،
رویہ

برتاؤنا: (فعم) ورتاؤنا، ونڈنا، تقسیم کرنا

برتر: (نذ) جانگی تر، ریگستانی تر، خشک علاقیاں وچ پایا جان والا تر
برتر: (صفت) 1- ودھیرے اُچا، ودھیرے بلند، اعلیٰ، دوجے نالوں اُچا

2- ودھیرے وڈا، وگی: 'رب تکبر برتر اے، جس جتھ ساری شاعی'
(محسنین)

برتر سمجھن، (مح) اُچرا خیال کرن، وڈیائی والا سمجھن

برتر ہوون، (مح) اُچیرا ہوون، وڈیائی والا ہوون

برتری: (صفت) 1- بلندی، اُچپائی 2- وڈیائی، وگی: 'سبھ دے نالوں
برتری، حاصل جس تھیں دیوے سائیں' (گل)

برتری دکھاوون، (مح) اُچپائی دکھاوون، وڈیائی دکھاوون

برتری ہوون، (مح) وڈیائی ہوون، اُچپائی ہوون

برتمان: (نذ) 1- ورتمان، اجوکا، حال دا، زندہ، حیات 2- (صفت)

جاری، لنگھیا ہویا

برتن: (سن، نذ) مٹی یاں پٹل وغیرہ دی بنی ہوئی چیز جس وچ عام
طور تے کھان پین دیاں چیزاں رکھیاں، پکائیاں یاں کھادیاں
جاندیاں نیں، بھانڈا

برتن: (مصدر) 1- ورتن، استعمال کرن 2- خرچ کرن 3- برتاؤ کرن،
سلوک کرن

برتن ہار، (صفت) پھر جان والا، ٹل جان والا، ٹکر جان والا

برتننت: (نذ) برتانت، بیتیا ہویا، وگی: 'دولت راما کرپا رام نوں، سبھ
برتننت سنایا

برتول مارن: (مح) 1- فضول گوئی کرنا 2- بکواس کرنا 3- اول فول
بکنا

برتوں: (مو) ورتوں، استعمال

برتھ (Birth): (انگ، مو) جنم، پیدائش

برتھ کنٹرول (Birth Control): (انگ، نذ) پیدائش دے عمل

دی روک، پیدائش نوں روکنا، پُتے بچے نہ ہون دینا

برتھا: (نذ) 1- اُہالی ہوئی یاں تلی ہوئی سبزی 2- بھرتھا

برتھا بنّاوَن، (مح) مار مار کے ستیاناس کرنا، رُوئی دی طرحاں
ڈھنّا، مجھ کڈھ دیون، تباہ کرن

برتھا تھیون، (مح) پکنا پُور ہونا، معاشی طور تے بد حال ہو جانا

برتھا: (نذ، صفت) جس دا کوئی فائدہ نہیں، بے معنی، بے قیمت، دوم،
خالی، بلا ضرورت

مرد دا بولیاتے فجر دا گکیا برتھا نہ جائے، (اکھا) جدوں ایہہ
دنا ہووے کہ سچے آدمی دے بول وچ اثر ہوندا اے تے سویر

ویلے گن والا بدل ضرور وسدا ہے تاں آکھدے نیں

ٹونہ تے نیل نوں کھوایا برتھا نہیں جاندا، (اکھا) جدوں ایہہ

(پہلی جلد)

جنتی ہو جان دی حالت

بربت: (ند) اک قسم داسپ

بربر: (صوت) 1- بلند نون جوتن یاں بکن ویلے کدھی جاؤن والی آواز

2- بک بک، بکواس، گالھی، افسوس، ہائے ہائے

بربر: (فا، ند) 1- اُجاڑ، جنگل 2- مصر تے بحر اوقیانوس دے وچلا شمالی

افریقہ دا علاقہ جیہڑا صحرائے اعظم دے شمال والے پاسے واقع اے

3- اک قوم جیہڑی ایس علاقے وچ رہندی اے

بربرگاہ، (فا، مو) اُجاڑ، جنگل، ویران تھاں، وگی: ہاشم جان مہال

اکھی، بربرگاہ بیابانی، (ہا)

بربر: (صفت) برابر دی تخفیف، اکو جیہا، یکساں

بربر پھالنا، (حما) اکھ جھکے بغیر دیکھنا، ٹٹکی ٹٹکی

بربر تکتنا، (حما) ہٹ ہٹ تکتنا، لگاتار تکتنا، وگی: سارے میں دل بر

برنگن، اوہناں شناس نہ کائی، (میاں محمد)

بربر کرن، (حما) اتھرو وواں داٹپ پ دگن

بربر دیکھن، (حما) ہٹ ہٹ دیکھن، اکھ جھمکیوں بنا دیکھن،

لگاتار دیکھی جان

بربر ہنجوں وہن، (حما) اتھرو وواں دی جھڑی لگن

بربر ہو جاؤن، (حما) ذلیل ہو جاؤن، بدنام ہو جاؤن

بربرتا: (مو) جنگلی پٹنا، وحشی پٹنا

بربری: (مو) 1- بربر قبیلے یاں علاقے نال منسوب 2- بربر دے

علاقے دی چھوٹے قد والی بکری، ہرن تے بکری دی مخلوط قسم

3- خالم وحشی، اُجڑ، گوار 4- ویرانی، بربادی، تباہی

بربری: (مو) دیکھو: بروہی

برٹیل: (مو) ٹیل، اک پرندہ، ٹیل دا ہند کو لہجہ

بر بلا: (ند) بلیلا

بر بلیلا: (ند) وڈا بلیلا، جنگلی بلیلا، غیر پالتو بلیلا

بر بلی: (مو) بلیلا دی تانیٹ، جنگلی بلی، غیر پالتو بلی، وڈی بلی

بر بلی بکری: (مو) بربری بکری، بغیر سنگاں دے چھوٹے قد دی

بکری جیہڑے متعلق مشہور اے کہ ایہہ ہرن تے بکری دے ملاپ

نال پیدا ہوئی، ملک بربر دی بکری، بکری تے ہرن دی مخلوط نسل

ہوندی اے

بربت: (ہ، مو) 1- برتی 2- روزی، جیو کا، آمدنی 3- براہمنان وغیرہ

دی جھمائی دا ویہار 4- جائیداد، ملکیت، جاگیر 5- بخشیش، عطیہ،

خیرات 6- ماہانہ، وظیفہ، گزارہ، الاؤنس 7- ورثہ 8- معافی دی زمین

بربت پٹٹیجسن، (حما) جوہن جاندار ہنا، جوانی ڈھل جانا

بربت مرچن، (حما) شان نہ رہنا، جوہن جاندار ہنا

بربت: (ند) گول دائرہ (جیومیٹری)

بربت ٹریا، (ند) گول دائرے دا چوتھا حصہ

بربت کھنڈ، (ند) گول دائرے دا حصہ

ٹٹل بربت، (ند) برابر گول دائرے

سجائی بربت، (ند) اکو چڈے تے گول جیسے دائرے

بربت: (ہ، ند) 1- ورت، روزہ، فرض، مذہبی فریضہ، کوئی مذہبی کم

جیہڑا اپنے اتے فرض کر لیا جاوے، نیکی داکم، عبادت، ثواب، فادہ،

نفس کشی 2- رسی، تسمہ 3- چوٹ دا نشان

بربتا: (ہ، ند) 1 حوصلہ، طاقت، زور، بل، قابلیت، حیثیت، وگی:

'جگرے باجھوں ایڈ باری کس برتے تے پاراں' (بچ، دریا)

2- ذریعہ، سہارا 3- عمل، کردار 4- اک مذہبی دان، وقت، زمین دا

دان جو کے آدمی نوں خاص شرط تے دتا گیا ہووے

برج ڈھینا، (مخا) مرجانا

برج وانگ ڈھینا، (مخا) دھڑم کر کے ڈگنا

سمن برج، (ند) لاہور دے قلعے دا مشہور برج

برجوانا: (نعم) ورجوانا دا وٹریا روپ

برجس: (ند) انگریزی لفظ Breeches دا وٹریا روپ، گھڑسواری

دیے پاون والی بھیڑے پونجیاں والی اک خاص پینٹ، تنگ

چٹون

برجستہ: (فا، صفت) 1- بنا سوچیوں، فی البدیہہ، بے ساختہ، ثرت

آکھیا گیا، جھیتی نہیا گیا 2- اچا، بلند 3- موقع دے مطابق،

مناسب، موزوں 4- ڈھکوان، پھووال

برجستہ آکھن، (مخا) 1- بنا سوچیوں آکھن، فی الفور آکھن 2-

عین موقع تے آکھن

برجستہ کہون، (مخا) دیکھو برجستہ آکھن

برجوا|| برزوا|| بورژوا (Bourgeois): (انگ، صفت) 1- درمیانہ

طبقہ 2- جاگیردار، سرمایہ دار

برجواشرینی، (مو) سرمائے دار جماعت

برجواڑی: (صفت) قدیم، پونجی وادی، امیرانہ، سرمایہ دارانہ

برجی: (مو) برج دی زبان

برجی: (مو) برج دی تصغیر 1- چھوٹا برج 2- حد بندی لئی لکھیا نشان

3- پانی دے ویسٹن نوں ماپن لئی نہر وغیرہ وچ پل دے پٹھ بنی

ہوئی کوئی آہنی تھاں، میل، پتھر، حد بندی واسطے لائے پتھر

4- چوکیدار دے پہرہ رکھن دی تھاں

برجی نما، (صفت) برجی دی شکل دا، برجی ورگا

برجیا: (ند) اک قسم دا رُکھ

برچھ: (ند) رُکھ، درخت، برکھ، پیڑ، پودا، بوٹا

کلپ برچھ، (ند) جنگ دا اک دیوالائی رُکھ جس نوں ساریاں

نُراں پوریاں کرن والا دیا جاندا اے

مرد دی مایا، برچھ دی چھایا، چلدیاں دیر نہیں لگدی، (اکھا)

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ دھن دولت آدن جادون والی اے تاں

کہندے نیں

برچھیا: (فا، ند) اک ہتھیار جس دا چھڑ وائس دا ہوندا اے تے آگے

لوہے دا پھل لگا ہوندا اے، نیزہ، بلم

برچھیا: (صفت) 1- کتا، اڑ، ڈاڈھا، ٹکڑا، جھگڑالو، اترا، دھکے باز،

غٹھا، مُٹھنڈا، 2- گنوار، بھوچ، نورکھ

برچھا گردی، (مو) انھیر گردی، غٹھا گردی

برچھے گرد، (پن، صفت) 1- کھپ پاون والا، کھرودی 2- کھپ

رولا پاون والا

برچھنا: (سن، نعم) 1- کٹنا، تھوڑا تھوڑا کر کے کٹنا 2- تراشنا، وڈھن،

کُترن

برچھی: (مو) برچھادی تصغیر، چھوٹا برچھا، چھوٹا نیزہ

برچھی مارنا، (ند، صفت) 1- برچھی مارن والا، 2- (صفت) بہت

ڈکھ دیون

برحال: (نم) بہر حال، ہر حال وچ، بھادیس گچھ دی ہووے

برحال تھیون، (مخا) بحال ہون، سنھلن

برحق: (فا+ع، صفت) 1- سچائی تے مبنی، سچ، دُست، ٹھیک

2- بیشک، لازمی

برجیلہ: (ند) بُرے چلے والا، شرارتی

برجیلی: (مو) دیکھو: برجیلہ جیہی ایہہ تانیٹ اے

سوکھم برتی، (مو) باریک تے رمز بھریاں گھاں نوں سکھ ہی قبول
کر لین دا سُکھا یاں برتی
برتے ابرتے: (ند) پیش آئے، نگھے، گورے
برتیا: (ند) 1- درتیا، دندیا 2- پیش آیا، سلوک کینا
برتیوا: (ند) 1- درتا، سلوک، میل ملاپ 2- دند، طریقہ
برٹش (British): (انگ، صفت) برطانیہ دا، برطانیہ نال تعلق
رکھن والا
برٹویا: (ند) دڈا دیگچہ
برشہ ابرسا: (ند) ورشہ دا دگاڑ
برج: (سن + ند) 1- شہر متھرا وچ اک مقام اے جتھے کرشن چندر
جمیاسی متھراتے آگرہ دا علاقہ 2- گاداں دا داواڑا 3- اکٹھ، مجموعہ
برج بھاشا، (ہ) (مو) متھراتے آگرہ وغیرہ دے علاقے وچ بولی
جان والی زبان
برج بھومی، (مو) برج دا علاقہ
برج منڈل، (ند) دیکھو: برج بھومی
برج (Bridge): (انگ، ند) 1- تاش دی اک کھڈ 2- پل
برج لوٹ، (مو) توڑے دا (بندوق) وگی: برج لوٹ بندوق
بے ہتھ پکڑی لائی گاترے ڈھال تلوار یا روڈ
برج: (عر، ند) 1- چوٹی 2- منارا، مُکند، گمنی، مُکند دی شکل دا بنیا
مکان 2- کھوہ دی کوٹھی، کاغذ دا پھلوس، غبارہ جس وچ اک دی
لاٹ بالی جاندی اے اتے اوہ ہوا وچ اڈ جاندا اے 3- ستارے دا
تھاں مقام، اسمان دے باراں دائریاں یاں تھاواں وچوں اک
ستارہ، راس، راشی، گرہ، نجمہ،
برج دا برج ہونا، (محا) بہت مونہ اتے اچالما ہونا

دنا ہودے کہ گھر وچ رہن والی اُتے خرچ کرن وچ کوئی نقصان
نہیں ہوندا تاں آکھدے نیں
ٹونہہ دا کھادا تے کٹی دا لہا برتھا نہیں جاندا، (اکھا) دیکھو:
ٹونہہ تے تیل نوں کھوایا برتھا نہیں جاندا
برتھا: (مو) 1- برہا، جدائی، ہجر، دھچوڑا 2- پیڑ، درد 3- مصیبت،
آفت
برتھی: (ج، مو) 1- بھرتی (فوج دی)، اضافہ، فوج یاں پولیس وچ
نوکری 2- منگنی، سگائی 3- وعدہ، قول قرار
برتھی تھیون، (محا) بھرتی ہون، شامل ہون، ملازمت ملن
برتھی کرن، (محا) 1- بھرتی کرن 2- فوج یاں پولیس وچ نوکری
دیون
برتھی: (مو) اک بلا جو کہ آکھیا جاندا اے کہ لوکاں نوں کھان لئی چیتے
دا روپ اختیار کر لیندی اے
برتی: (پو، مو) 1- گزری، نگھائی، ہیتی 2- پیش آئی
برتی: (ہ، ند) 1- ورتی، روزہ رکھن والا، تپسوی، روزہ دار 2- اک قسم
دا پودا
برتی: (مو) 1- من دا نکاء، دھیان، نمرت 2- سُکھا 3- روزی، جیو کا
برتی ایگا گر ہونا، (محا) دھیان جونا
برتی لگنا، (محا) کسے اک پاسے لگن لگنا
آکاش برتی، (مو) گزارے دا پکا وسیلہ نہ ہونا، رب دے
آسرے تے ہونا
اتر برتی، (مو) اپنے من نوں رُوح وچ جذب کرن دی حالت
ٹچھ برتی، (مو) کمینہ سُکھا ہونا
سادھو برتی، (مو) چنگا سُکھا، سادھو سُکھا

ناز برداری

برداشت: (فا، مو) 1- چکن دا عمل، سہن دا کم 2- قرض، ادھار

3- صبر، بردباری

برداشت کر لوں، (مجا) 1- سہہ لون، سہار لون، چک لون

2- ذمے داری پوری کر دیوں

برداشت کرن، (مجا) 1- سہون، چکن، سہارن 2- ذمے داری

نہادن 3- بردباری دکھانوں

برداشت کرنا، (مجا) سہن کرنا، سہارنا

برداشت ہو جاوَن / برداشت ہووَن، (مجا) سہہ ہووَن، چکیوَن

بردان: (ند) وردان دا وِڑیا روپ

برداونا: (نعم) 1- جس کرنا، حمد و ثنا کرنا 2- لاج رکھنا، وگئی: پنچے تن

اسادھ سادھ، سادھ سداے، سادھو بردا نیا

بردگی: (مو) بردہ ہون دی حالت، غلامی، وگئی: بردگی حالت شفقت

تیری، بہت اساتھے ہوئی، (گل)

بردَم: (صفت) بے غم، بے فکر، مطمئن

بردوش: (فا، نم) موڈھیاں اُتے

بردہ: (فا، ند) 1- جنگ دا قیدی 2- نوکر، غلام، زر خرید لوٹا، بندہ،

کاما، وگئی: چارے یار نبی صاحب دے، ایسں چونہاں دے بردے

(امام بخش)

بردہ فروش، (فا، صفت) غلاماں دا پار کرن والا

بردہ فروشی، (فا، مو) غلاماں دی تجارت، غلام وچن دا پیشہ

بردھ: (ند) بلد، ڈھگ، بیل

بردھ: (ہ، ند) غصہ، نفرت، دشمنی

بردھ: (صفت) وڈیری عمر دا، پڈھا

بردھ اوتھاء، (مو) وڈیری عمر

بردھ مان، (صفت) ودھیا ہویا

بردھوسریر، (ند) کزور آدی، وڈیری عمر دا آدی

بردھی، (مو) وڈیری عمر، پڈھیا، وگئی: نہہ بارک نہہ جو سنے، نہہ بردھی

کچھ بندھ، (باد)

بردھی: (مو) ادھکتا، زیادتی، ودھیکی

بردی: (مو) 1- غلام عورت، گولی، وگئی: 'قادر یار کہے کھڑے ہو رہو

اتھے، روز حیرانگی ہوئی غلام بردی' (کالی داس) 2- 'وردی' دا دگاڑ،

فوجی لباس، کسے جماعت یاں گروہ لئی مقرر کیتا ہویا لباس،

یونینفارم 3- فوجی پریڈ والا واجا، بگل، 4- موٹا پن 5- پاگل پن،

دیوانگی

برڈا: (ند) گھاہ دا گھوڑا

برڈالانا: (نعم) شرط بھنا

برڈ: (ند) 1- کھردری آواز، یو یو 2- مچھلی شیخی، مپ بازی

3- (صفت) اک نیویں ذات جو منگ کے گزارہ کردی اے، اتے

ایس ذات دا آدی 4- چھیک، مورا، سوراخ

برڈ برڈ، (ند، مو) دیکھو: یو یو

برڈ برڈ بولی جانا، (مجا) پنا سوچے سمجھے گھدی بکی جانا

برڈا: (ند، صفت) 1- یو یو کرن والا، دادھو نکواس کرن والا 2- بے شکا

بولن والا آدی جس دی گل دا وساہ نہیں کیتا جاندا 3- (گھوڑا وغیرہ)

جس دی اکھ وچ چٹا پیا ہووے 4- (آدی) جو ٹیرا ہووے، چٹ

اکھا، چٹاکھ

برڈاٹ: (مو) برڈاون دی کیفیت، اڑاٹ، ہوک، ڈکھ بھری آواز،

اچی آواز، بکری دی میں میں

برخ کدھن: (حما) ستیاناس کرنا، ذلیل کرنا، بے عزتی کرنا

برُخا: (نذ) بُرقعہ، نقاب کرن والا چولا، ٹوپی والا بُرقعہ

برخاس: (مو) دیکھو: برخاست

برخاست: (فا، نذ، صفت) 1- بند، ختم (اجلاس وغیرہ) 2- جو نوکری

توں ہٹا دتا گیا ہووے، موقوف، برطرف، فارغ شدہ

برخاست کر دیون 1 برخاست کرن، (حما) ختم کرن، کدھ

دیون، ہٹا دیون، موقوف کرن، نوکریوں لاء دیون

برخاست ہو جاوَن 1 برخاست ہووَن، (حما) 1- ختم ہووَن،

انجیر ہووَن، بند ہووَن 2- برطرف ہووَن

برخاستگی: (فا، مو) 1- میٹنگ وغیرہ نوں ختم کرن دی حالت 2- کسے

آدی نوں نوکریوں ہٹا دینا، جلے نوں ختم کرن داکم یاں حالت

برخلاف: (فا، عر، صفت) اُلٹ، متضاد، مخالف، برعکس

برخوردار: (فا، صفت) 1- پیارا، عزیز 2- خوش قسمت، بخت آور،

کامیاب 3- پُتر، دھی 4- بھلاناس، بیبا، فرمانبردار

برخودار رہوَن، (حما) فرمانبردار رہوَن

برخوردار ہووَن، (حما) 1- پیارا ہووَن، عزیز ہووَن 2- فرمانبردار

ہوون

برخورداری: (فا، مو) 1- فرمانبرداری 2- پیارا ہووَن دی حالت

3- خوش قسمتی، بختاوری

برخورداری کرن، (حما) فرمانبرداری کرن

برخورداری لَوَن، (حما) واہ واہ کھٹنا، شاباش لینا

برد: (نذ) ڈھگّا، بلد، تیل

برد: (نذ) 1- مُرید، چیلّا، سکھ، خالہ 2- مشہوری، شہرت

برد پال، (صفت) شہرت رکھن والا

برد کھلارنا، (حما) بے شرم ہونا

برد: (عر، نذ) 1- ورد 2- ہر روز داکم، نبت کرم 3- پُوجا

برد کرنا، (حما) رب دا ناں لینا، تسبیح کرنی، پُوجا کرنا، روز دی

عبادت کرنا

برُد: (فا، مو) 1- پید، داء، شرط 2- شرطیج دی بازی وچ ایسی مات کرنی

کہ صرف بادشاہ ہی رہ جاوے 3- مقابلہ، ٹاکرا، برابری 4- کُٹو،

تُتر بُتر وغیرہ پنجھی یاں جنور جو شرط لاوَن لئی لڑائے جانے

نیں 5- (صفت) برباد، تباہ، خاتمہ 6- جوئے وچ اک وار وچ جتی

ہوئی رقم 7- آمدنی، نفع، مفت دی رقم

برُد بار، (فا، صفت) حوصلے والا، ٹُھر مھے والا، جھمبیر، صابر

برُد باری، (مو) 1- سنجیدگی 2- صبر، حوصلہ

برُد باز، (صفت) شرط لاوَن والا

برُد کھانا، (حما) دنا کھانا

برُد مارنا، (حما) شرطیج دی ادھی بازی جیتنا

برُد بُرد، (نم) شرطیج، ضدّ دی حالت، ضدّی، مقابلے تے

برُد بُردی، (نم) ضدّ وِضدّی، ریسو ریسو، ریسم ریسو، دیکھو دیکھی

خُرد بُرد، (نذ) کھادے پیٹے جان دی حالت، برباد ہو جان دی

حالت

بردا: (نذ) پنجابی زبان دامتہور شاعر، بردا پشادری

بردا: (صفت) 1- بردیون والا 2- مہربان

بردا تا: (صفت) بردیون والا، رشتہ دیون والا، گُروی داپیو

بردوار: (فا، لاحقہ) برداشتن مصدر توں فعل امر جیہو اسم دے اخیر

تے لگ کے اسم فاعل بناؤندا اے جیویں: برجھی بردوار، مشعل بردوار

برداری: (فا، مو) 1- چُکَن داکم 2- بطور لاحقہ، جیویں: بار برداری،

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

برسر اقتدار، (صفت) بہت زیادہ اختیارات والا، حکمران

برسن: (مو) اک قسم دا چارا، برسیم، چھٹالا، شٹالا، برسینگ، وگی: 'لوسن

برسن جوار کی ہر ہر، ساوے کھیت بہشت نظارہ ای' (قادری)

برسن: (مصدر) ورہن، برکھن، دسن، بارش ہون

برسنا: (فل) ورہنا، مینہ پنا وغیرہ

برسے چیت، لکھ تھوڑے جانے لیکھ، (اکھا) جدوں ایہہ

دسا ہووے کہ جے چیت وچ مینہ ورھے تاں اتاج بہت ہوندا

اے پرتوڑی بہت گھٹ ہوندی اے تاں کہندے نیں

برسنا: (سن، فم) 1- تھوڑا تھوڑا کتنا 2- رتار تا کٹ کے چڑا ٹھیک کرنا

برسی: (مو) کسے دی یادگار وجھوں ہر سال منایا جان والا مرن دیہاڑا

چُرسی، (مو) مرن پچھوں چوتھے ورھے ہو یا عمل، موئے بندے

دی چوتھے ورھے کیتی جان والی اوہ رسم جو مرے ہوئے دی نسبت

نال کیتی جاوے

برسیم / برسین: (مو) گھاہ، اک قسم دا چارہ، شٹالا، چھٹالا

برسینی: (مو) 1- مسلماناں وچ ورھے پچھوں موئے بندے دے ناں

تے دتی جان والی نیاز 2- برسی دے متعلق

برش: (فا، مو) تیزی، کاٹ

برش (Brush): (انگ، مذ) 1- رنگ کرن یاں تصویریاں وچ رنگ

بھرن دی کوچی 2- کپڑیاں، دندانیاں جتیاں وغیرہ نوں صاف

کرن دی اک قسم دی کوچی، پادلیاں دی گُج

برشک: (مو) جوتش دیاں بارھاں راساں وچوں اٹھویں راس

برشکال: (فا، مو) 1- برسات 2- بہار دی رت، موسم بہار

برشگال: (فا، مذ) بدل، انہر

برشن: (مصدر) 1- صفائی لئی تھوڑا تھوڑا وادھو چڑا کتنا 2- صفائی

وانگ جانور نوں کوہون

برص: (عر، مو) اک قسم دا کوڑھ، اک جلدی بیماری جیہدے وچ جلد

اُتے ڈب پے جانے نیں، بھلسمری، وگی: 'فرعونے گئے بیٹی

نالے پکڑی برص اجاروں' (گل)

برصغیر: (عر، مذ) خشکی دا چھوٹا ٹکڑا، بنگلہ دیش، پاکستان تے بھارت

دے خطے لئی ایہہ ناں مشہور اے

برضرور: (فا، فم) ضرور، ضرور برضرور، لازمی طور تے

ضرور برضرور، (فم) ہر حالت وچ، لازمی طور تے

برطانوی: (فا، صفت) برطانیہ توں، برطانیہ نال وابستہ، انگلستان دا

وسنیک

برطانی: (فا، صفت) دیکھو: برطانوی

برطانیہ: (فا، مذ) یورپ دا برٹین نامی مشہور دیس جو انگریزاں دا

دیش اے، انگلستان، بحر شمال دے جزیریاں وچوں اک جیہدے

وچ سکاٹ لینڈ تے آئر لینڈ شامل نیں

برطرف: (فا، عر، فم) 1- پلائے طاق، جیہذا ذکر دے لائق نہ ہووے

2- اک پاسے وکھرا، جدا 3- دکھرا کیتا ہویا، نوکریوں لاہیا ہویا،

موقوف، معطل

برطرف کرن / کر دیون (مخا) الگ کرن، نوکریوں لاہون

برطرف ہون / ہو جاون، (مخا) الگ ہون، نوکریوں لون

برطرفی: (مو) موقوفی، برخاستگی، نوکریوں نقصن دی حالت، علیحدگی

برعکس: (فا، فم) اُلٹ، خلاف، مخالف

برغو: (فا، مذ) اک قسم دا واہا، ٹوتی

برف: (فا، مو) 1- ٹھنڈا نال جمیا ہویا پانی 2- مٹییاں وغیرہ نال جمایا

پانی جو پانی وغیرہ نوں ٹھنڈا کرن لئی ورتیا جاندا اے 3- مٹییاں نال

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

برژاونا: (فہم) 1- نیندر وچ سٹے سٹے بولنا 2- بے معنی بکواس کرنا 3- ابھڑا ہونے بولنا، بڑبڑ کرنا

برژئی: (مو) 1- اچھی اچھی جھجھدی اک اکھ دا ڈیلا چٹاتے دوجی دا کالا ہونے 2- برژ ذات دی عورت 3- وڈا، آدم، عظیم 4- آدریوگ 5- واڈھو بکواس کرن والی زنانی

برژ: (فا + عر، ند) 1- بُرج، چوٹی، گنبد، پہاڑ 2- سردار، عزت دار، اشرف 3- شرط 4- اگ دا گولا

برزخ: (عر، مو) 1- مرن توں قیامت تک دا زمانہ، دنگی: 'برزخ' والی جاگی جگاونے (کشتہ) 2- وقفہ 3- دُنیا تے آخرت دے درمیان اوہ تھاں جتھے مرن توں مگروں قیامت تیکر رُوحاں رہن گئیاں 4- جھٹ گھسناں دی تھاں 5- دُوبہ حالتاں دے وچکار دی اک تنجی حالت 6- کندھ، دیوار 7- اولھ 8- خیالی شکل، عجیب و غریب شکل

برژم تھیون: (حما) فنا ہونا، مٹ جانا، غائب ہو جانا

برژوائی: (مو) برژاونا جماعت نال بُجیا ہویا، بورژوا، سرمایہ دارانہ

برژئی: (ج، مو) برژئی دا وگڑیا رُوپ 1- چھوٹا بُرج 2- میل پتھر، حد بندی واسطے لائے پتھر

برس: (مصدر) (مینہ) برسن توں فعل امر: دَس، برس جا

برس: (ہ، ند) درہا، سال، سن، اک سال دا عرصہ جیہدے وچ 365 دن ہوندے نیں

برس گانٹھ، (مو) ورھے گنڈھ، سالگرہ

برس گنڈھ، (مو) دیکھو: برس گانٹھ

برساہیں، (فہم) بہت سے تک

برساں بدھی، (فہم) کئی سالوں تک، درہیاں بدھی، درہیاں تیکر

برس: (صفت) بے رس دا وگڑیا رُوپ

برسات: (مو) 1- مینہ، بارش، ورکھا، برکھا 2- مینہ دی رُت

برساتو: (ند، صفت) 1- مینہ دے دناں وچ پاون جوگا (کپڑا) 2- مینہ دے دنیس اُگیا ہویا (گھاہ)

برساتی: (مو) 1- برسات دا مینہ، برسات نال بُجیا ہویا 2- مینہ وچ پاون والا کوٹ 3- مینہ وغیرہ دے بچاؤ لئی اُپرلی چھت تے بنایا کمرہ جو عام طور تے کھلا ہوندا اے 4- گھوڑیاں دی اک بیماری برساتی ندی، (مو) اوہ ندی جو برسات دے دناں وچ ہی دگدی ہووے

برساتی نہر، (مو) اوہ نہر جس وچ برسات دا پانی آؤندا اے، اوہ نہر جس وچ ساؤنی دی فصل لئی پانی چھڈیا جاند اے

برساجنا: (فہم) بختیاں یاں چپیراں نال مارنا

برسالی: (فہم) سال توں، سال مگروں، دنگی: 'ماتا ہونڈی جھے مینہ، پتا روے برسالی' (کویتا)

برساونا: (فہم) 1- دُر پادنا، پھل پادنا 2- مینہ پادنا، بہت دان کرنا

برساؤ: (صفت) دَسن والا، ورہن والا

برسٹ: (مو) برسات، بارش، برکھا

برسٹر: (ند) دیکھو: بیرسٹر

برسٹری: (مو) دیکھو: بیرسٹری

برسٹنا: (ند، صفت) مینہ ورہاؤن والا

برسٹشی: (مو، صفت) مینہ ورہاؤن والی

برسر: (فا، صفت) 1- برابر، پورا 2- ہر تے، اُتے، اُپر 3- اندازہ،

گوڑ، خیال، ٹھمان

برسر آون، (حما) کسے چیز دا پُوریاں ہو جاون

برسر آونا، (حما) کسے چیز دا پُوریاں ہو جانا

برکا: (نذ) 1- باہر والا، دیسوں باہر وا، پردیسی، اجنبی 2- مسلماناں دی
اک نیویں ذات

برکا: (نذ) 1- بُرکنا توں 2- ترونکا، چھڑکا 3- وڈی بُرکی 4- چک
5- لقمہ 6- کنایہ لالچ، حرص 7- رشوت

برکات: (عر، مو) برکتاں، ترقیاں، مہراں، وگی: آیا اوہ ذیشان پیارا
بُظ فیضان برکتاں (گل)

برکت: (عر، مو) 1- وادھا، ترقی 2- مہر، کرپا، فیض 3- خوش قسمتی،
چنگا نصیب 4- رونق 5- تولن سے پہلی دھارن لئی ورتیا جان والا اکھر
برکت پینا، (حما) وادھا ہونا، نفع ہونا، ترقی ہونا

برکت جاندی رہنا، (حما) برکت نہ رہنا، رونق نہ رہنا، نفع نہ ہونا
برکت نہ رہنا، (حما) کسے چیز دا نفع گھٹ جانا

برکت وند، (صفت) برکت والا، جس تے رب دی مہر ہووے،
وگی: بُرکت وند سبھی سچ ہے ایہہ، ازمانے دا کیا ازمانی (دمو)

برکت ہووئی، (اک دُعائیہ کلمہ) خاص کر پنڈاں وچ جداک
یاں اک توں ہستے بندے کیتاں وچ مل واہندے، سچ بوندے تے
فصل کدے یاں اجیہا کوئی کم کر رہے ہوندے نیں، سلام توں بعد
ایہہ جملہ کہندے نیں تے کم کرن والا آمین کہند اے

برکتا: (نذ) 1- برکت، وادھا 2- مہر، کرپا
برکتی: (نذ، صفت) 1- برکت والا، امیر، دھنی 2- (نم) برکت نال،

بہر نال

برکتیلا: (نذ، صفت) برکت والا

برکشتہ: (فا، صفت) برگشتہ دا وگڑیا روپ 1- بھڑیا ہویا 2- بدول،

اکتایا ہویا 3- سرکش، باغی

برکن: (نذ) ٹسکن دی حالت

برکن: (مصدر) 1- اُبالا آون 2- میہہ دا وشنا، پھوار پینا 3- دھوڑنا،
نکرن، ترونکا دینا 4- بُردان، بھوگن، سفوف وغیرہ چھڑکن 5- فصل
وڈھن، لا پران 6- ترونکن 7- بُرک مارن، مونہہ مارن 8- کھادن
برکن داچی، (مو) برکن داچ دا کم

برکنا: (فل) 1- بولنا 2- ڈردے مارے بولنا 3- کسکنا

برکنا: (فعم) 1- دھوڑنا، ٹھٹھنا 2- چھڑکنا، ترونکا دینا

برکنندراج: (فا، نذ) 1- پولیس داسپاہی 2- پنڈ داچوکیدار

برکھ: (نذ) 1- سال، ورھا، برس 2- ٹوٹا، ٹکڑا، بھورا 3- تریل، شبنم، بُجکا

4- تلاء، تالاب، چھیڑ 5- 'برق' دا دگاڑ، بجلی

برکھ: (نذ) 1- درخت، رُکھ، ٹوٹا، برچھ 2- بارھاں راساں وچوں دوجی

راس جس ٹوں ٹوردی آکھدے نیں، راس جوتھاں دے عمل وچ

پائیاں جان والیاں لیکاں نوں آکھدے نیں، جیہدے راہیں اوہ

کسے گل دا حساب لاؤندے نیں، عام طور تے ایہناں راساں دی

تعداد 12 ہوندی اے 3- ڈھکا، جلد، داند 4- موردی دم

برکھا: (مو) میہہ، بارش، برسات

برکھا رُت، (مو) برسات دا موسم، ساون رُت، میہہ دا موسم

برکھا: (نذ) بُرقع دا دگاڑ

برکھائی: (مو) ورکھا دی رُت، برسات دا موسم

برکھنا: (فل) میہہ ورھنا، بارش برسن، بدل وٹن

برکی: (مو) پختے تے کالے رنگ والی گان یاں بکری وغیرہ

برکی: (صفت) افغاناں دا اک قبیلہ

برکی: (مو) 1- لقمہ، کسے چیز دی چوٹھی بھر مقدار، نوالا، دندی، گرانہہ

2- کپاہ پادن دی لمی پوری، پورا، تھیلا 3- ٹون یاں کسے مصالحے

نووں معمولی مقدار وچ چھڑکنا 4- اک کھیڈ

جمایا زدھ وغیرہ

برق باری، (فا، مو) برق بین داخل، برق بین دی حالت

برق پینا، (حما) بہت ٹھنڈ پینا، بہت پالا پینا

برق وانگ بکھرن، (حما) آسانی نال برباد ہو جانا

برق وچ لاونا، (حما) 1- کسے چیز نوں برق وچ رکھ کے ٹھنڈا

کرتا 2- گل کرن یاں ہلن جوگا نہ رہن دینا

برق ہونا، (حما) ٹھنڈا بن جانا، بہت زیادہ ٹھنڈا ہونا

برقانی: (صفت) 1- برق والا 2- بہت ٹھنڈی (ہوا)، ٹھنڈے

علاقے دا

ٹھنڈا برق، (صفت) بہت ٹھنڈا، ٹھنڈا بن جانا

برقی: (فا، مو) اک طرحاں دی مٹھیائی جو خاص کر کے کھوئے تے کھنڈ

دی ہوندی اے

برقیلا: (ند، صفت) برق دا، برقانی، ٹھنڈے مزاج دا، برق نال تعلق

رکھن والا

برق: (عر، مو) 1- بجلی 2- تیز رفتار 3- چالاک، ہوشیار 4- صاف

شفاف، چمکدار، چمکیلا، وگی: 'عربی برق، رشک برق آسانی، کیوں

تختہ زمین جلا نو دی نہیں' (قادی)

برق انداز، (فا، عر، ند) ہتھیار بند سپاہی

برق: (ند) ورقا دا وگاڑ، پتا، صفحہ

برقرار: (فا، صفت) 1- بحال، قائم، ستر، ثابت، ادویں دا ادویں

2- موجود، زندہ، صحیح سالم، جیوں داتیوں

برقرار رہوں، (حما) قائم رہوں، ثابت رہوں، صحیح سالم رہوں،

کسے موقف یاں کسے گل تے پکیاں رہوں

برقرار ہوں، (حما) 1- ثابت ہوں، قائم ہوں، صحیح سالم ہوں

2- اپنے موقف یاں کسے گل تے پکیاں ہوں

برقرار رہی: (مو) برقرار رہوں دی حالت، پکیاں رہوں دی کیفیت

برقزی: (مو) کپڑے دا چھوٹا ٹکڑا

برق: (عر، ند) اوہ کپڑا جس نوں مسلمان زنانیاں پردہ کرن لئی

پاوندیاں نیں، نقاب، حجاب، پردہ

برق پوش، (عر، فا، صفت) جس نے برق پایا ہووے، پردہ دار،

نقاب پوش

برق نہ بنگل، بی بی مستور ہے، (اکھا) جدوں کوئی چھوکا دکھلا

کرے اوووں کہندے نیں

برقے پیٹھ، (فم) لٹکا کے، پردے نال، اولھے وچ

مونہ توں برق لاہنا، (حما) شرم لاہ سٹنا، بے شرم ہونا، بے پردا

ہوں

برقی: (عر، صفت) 1- بجلی دا، برق نال تعلق رکھن والا 2- بجلی نال

وڈھن والی موٹی شے

برک: (فا، ند) 1- اُدھ دی اُن دا بنیا ہویا کپڑا 2- صدری، بھٹوی

3- دیسی کھدر، کھیدرا، باراں گز لٹا تھان 4- ورق دا وگاڑ، پتا، کاغذ

برک: (ند) وڈی برکی، وڈی گراہی

برک بھرنا، (حما) پٹو وغیرہ دا جانڈے جانڈے پٹھیاں نوں مونہ

مارنا

برک مارنا، (حما) 1- وڈیاں وڈیاں برکیاں مونہ وچ پادنا

2- جانور وغیرہ دا کسے نوں وڈھن نوں پینا

برک لینا، (حما) کھا جانا، ہضم کر جانا، لاہرن، وگی: 'بول میرا لگنا

کیہ، جھڈیا آجاڑ ایہنے برک لیا ایس میرا ایداں سونا چاندی اے

برکا: (ند) ورقا توں وگڑ کے بنیا ہویا، ورق، کاغذ، پتا

برم لالہنا، (حما) ارمان پورے نہ ہونا، وگئی: 'برم نہ تھا آیا' (محمد بخش)

برم راکس: (ہ، مذ) 1- سرے ہوئے برہمن دی زوجہ 2- ایک خاص قسم دا خبیث

برما: (ہ، مذ) 1- لوہے دا چوڑی دار آلہ جس نال سوراخ کیتا جاندا اے، سنبہ، ورما دا وگاڑ 2- بھارت تے بنگلہ دیش دے مشرق ول دا ایک ملک جس دا دارالحکومت رنگون اے

برمانا: (فعم) سوراخ کرنا، موریں کرنا

برماونا: (فعم) 1- بھر ماونا 2- خوش سنا، مطمئن کرنا، رجھاونا

برمبا: (ج، مذ) 1- کڑوا کھیرا 2- کڑوا سنا، بہت زیادہ کڑوا

برمکل: (فا+ع، فم) 1- موقعے دے مطابق، ویلے سر 2- مناسب، ٹھیک، موزوں

برملا: (فا، صفت) ننگا چٹا، علی الاعلان، کھلم کھلا، واضح رنگ وچ، دو بدو ساہنے برملا آکھ دیوں / برملا آکھن، (حما) کھلم کھلا کہن، مونہہ تے آکھن

برملا دس دیوں / برملا دسن، (حما) اعلانیہ کہن، مونہہ تے کہن، ڈرے بغیر آکھن

برملا سنا دیوں / سناون (حما) دیکھو: برملا آکھن

برمنا: (فل) 1- ٹھہرنا، اٹکنا 2- پردیس وچ دل لگ جانا

برمور: (ہ، مذ) ایک طرحاں دا اونوی بُرا لاگھیا کپڑا

برمونہاں: (ہ، مذ، صفت) بھیڑے مونہہ والا، بد صورت، بد شکل، مندی شکل (گالھ جھون کہندے نیں)

برمونہی: (پو، مو) 1- بد شکل عورت، بھیڑی بوٹی 2- سورنی

برمونہاں: (صفت) دیکھو: برمونہاں

برمونہی / برمونہیں: (مو) برمونہاں دی تانیٹ 1- بد شکل، کوجھی،

کوڑھی 2- منحوس 3- بلی 4- جیدے مونہہ تے بُر ہون

برمھ: (ہ، مذ) دیکھو: برہم

برمھا: (ہ، مذ) دیکھو: برہما

برمچاری، (ہ، مذ) 1- برہم چاری، گوروکل وچ رہ کے برہم چرج دی پالنا کرن والا بندہ 2- طالب علم 3- اک قسم دا سادو

برمی: (ہ، صفت) 1- برما دیش دا وسنیک 2- (مو) برما دیش دی زبان

برمیچن: (حما) 1- کپڑے دی چوڑائی بمن 2- ریس کرن، برابری

کرن، مقابلہ کرنا، مد مقابل ہونا 3- پسند دار شہ لیکن

برن: (ہ، مذ) 1- دوڑائی، تعریف، حمد 2- پسند، پیشہ چون، انتخاب

3- دگن، احاطہ، بند 4- شادی کرن، ویاہ کرن 5- سڑن، جلن

6- جنس، سراپا، خلیہ، شکل

برنا: (ہ، مذ) 1- ایک رکھ جس دی چھاں بڑی سنگھنی ہوندی اے 2- اوہ

کپڑے گینے جو ویاہ توں پہلاں مُنڈے والے کڑی لئی بھیج دے نیں

برنا: (فا، مذ) جوان، گھرو، وگئی: 'برنا پیر صغیر کیر تا کیں' نچ گاکے خوب ہسایا جی (فصل)

برنا: (فل) لکھیا، بیتیا، پیش آیا

برنا: (فعم) 1- درچنا، آزمائش کرنا 2- رون توں پُچ ہونا

برنا: (فل) پہنچنا، اپڑن، بچن

برنا: (فل) برسا، بارش پھاڑاں نال پینا

برنامہ / برناما: (ہ، مذ) انگوٹھے یاں انگل دے پک جان دی حالت، پاکا

برناں سرتناں: (صفت) خوش حال

برنج: (فا، مذ) چول، چاول

بُرکی پاونا، (حما) 1- رشوت دینا 2- لالچ دے کے چُپ کروانا
 بُرکی سُٹنا، (حما) رشوت دینا
 بُرکی کھوہنا، (حما) روزی مار لینا، بے روزگار کرنا
 بُرکی مونہہ نوں آونا، (حما) کسے دُکھ وچوں کجھ کھادانہ جاسکنا
 بُرکی نہ لنگھنا، (حما) 1- فکر مند ہونا 2- دُکھی ہونا، بے حد غم دی
 حالت وچ ہون
 سنگھوں بُرکی نہ لہنا، (حما) دیکھو: بُرکی مونہہ نوں آونا
 کتھاؤں بُرکی پینا، (حما) نااہل نوں نوازنا
 مونہہ دی بُرکی وی دے دینا، (حما) اپنا حصہ وی دے دینا
 بُرکیاں: (مو) بُرکی دی جج
 بُرکیاں دینا، (حما) کسے نوں بھٹی ہوئی گل تھوڑی تھوڑی کر کے
 دنا، تھوڑا تھوڑا کر کے دیون
 بُرکیاں کھانا، (حما) 1- بہت زیادہ دندیاں وڈھنا 2- وڈھوں
 کھاؤں کرنا، کھان نوں پینا
 برگ: (فا، ند) 1- پتا 2- لباس، پوشاک 3- روٹی دا ٹکڑا 4- سامان،
 دستاں 5- منڈلی، پاسا، ست، طرف، دنگی: دس عقل، نوامبر، اٹھ
 سرگ، ست ستارے اتے چھ برگ
 برگا: (حرف تشبیہ) درگا، جیہا، وانگوں
 برگا: (ند) 1- کالے تے سفید دھیاں والے وانس دے پتے پتے
 ٹکڑے جو قبر بند کرن واسطے درتے جانے نیں 2- کچے مکان دی
 چھت، پائنے دی گول تے لمبی لکڑی، کسے زکھ دا لمبا تے گول تتا
 3- چنے دا غاں والا، جیویں برص دے داغ 4- اوہ نیل جیہدے جسم
 دا رنگ کالا ہووے پر اوہدے جسم تے تھاں تھاں چنے رنگ دے
 وڈے وڈے نشان ہوون

برگزیدہ: (فا، صفت) معتبر، سرکڑھواں، مقبول
 برگشتگی: (فا، مو) سرکشی، بغاوت، نابری
 برگلا: (ہ، ند) بزنگا، لکڑی دا رنگ جیہا نیم جیہا کچے مکان دی چھت
 پاؤن دے کم آؤندا اے، کڑی، شبیر
 برگموٹ: (ند) اک درخت دانان

برگی چھاں: (مو) اچھی چھاں جیہدے وچ کدھرے کدھرے
 دھپ دی ہوئے، زکھاں وچوں لنگھ کے آؤن والی دھپ
 برگیڈ: (Brigade) (انگ، مو) 1- فوج دی اک وڈ 2- پیدل فوج
 یاں رسالا جس وچ دو یاں ہور ودھ رجمنٹاں ہون آتے جو اک
 جرنیل دے ماتحت ہوندی اے، اک دستے وچ اٹھ ہزار سپاہی
 ہوندے نیں

برگیڈیئر (Brigadier): (انگ، ند) برگیڈ دا انچارج افسر
 برل: (ند، صفت) 1- کملا، جھلا، سُدائی، پاگل، دیوانہ 2- (مو) نشے
 کارن آئی بدستی 3- بے شرمی
 برل جانا، (حما) 1- بدست ہونا 2- بے شرم ہونا
 برل: (ند) چھت دا گولا، شبیر
 برل: (مو) ورل دا دگاڑ، جھیت، سُوراخ، موری، چھید
 برلا: (پو، ند) دتھوں تیکر نظر جاوے، غیر آباد، کھلا رقبہ
 برلا: (پو، ند) ورلا ورلا، کوئی کوئی، ناواں ناواں، کھلا، ڈراڈا
 برلا بانجا، (نم) ناواں ناواں، کوئی کوئی
 برلاپ: (ند) رون دھون، وین، الاپ، ورلاپ، وچھوڑا
 برلاٹ: (مو) بکواس
 برلانا: (فل) دیکھو: بُرٹاونا
 برم: (ند) ورم دا دگاڑ، سورج

بروٹھا: (نذ) برآمدہ، ڈیوڑھی، سردل، دہلیز، برویاں

بروٹی: (مو) 1- بروٹا، بوڑھ 2- چھوٹی جیسی پیری، سرتے چکی ہوئی لکڑاں دی گٹھ

بروچا: (نذ) دیکھو: بروڑھ

بروچھنا: (نغم) 1- رُکھ دی بنی توں پتے وغیرہ ہتھ دی مٹھ وچ لے کے کچ کے لہانا 2- سُر نہانا، ولوند نہانا

برُود: (نذ) بندوق وغیرہ وچ چلن والا بازو

برُود بھرنّا، (حما) بھڑکانا، ابھرنّا، چکنا

برُود خانہ، (نذ) بارود رکھن یاں بناون دی تھاں

برُود نوں پلینا ڈلہنا، (حما) جھستی بھڑک اٹھن والے نوں ہور بھڑکانا

برودھ: (نذ) وِردودھ داوگاڑ، مخالفت، دشمنی

برودھال، (صفت) وِردودھ کرن والا، کھوری، ویری

برودھن، (مو) وِردودھن داوگاڑ، مخالف سوانی، ویری عورت

برودی: (صفت) بڑوددی تغیر

برور: (نذ) اجاڑ، جنگل، ویرانہ، وگی، دائم جنگل برور اندر، ایتو بھرو پنگانہ (کُل)

برُور: (نذ) سریر دی چڑی اُتے نکلن والے جَلے جَلے دانے، دھمرد، پت

برُورنا: (نغم) 1- دھوڑنا، چھڑکنا، جیویں نمک چھڑکنا وغیرہ 2- بڑکنا، کیرنا

برُوری: (ج، مو) بھنسی، بھمنی، گرمی دانے، پت

برُوری: (Brewery) (انگ، نذ) شراب دا کارخانہ

بروساونا: (نغم) لہنا، ورسانا

بروسنا: (نغم) دیکھو: بروچھنا

بروقت: (فا+ع، نغم) ویلے سر، ضرورت ویلے، لوڑ موجب

بروگ: (ہ، نذ) 1- جدائی دی مصیبت 2- تفرقہ

برولا: (پو، صفت) بُری حالت والا

برولا: (نذ) وادرولا

برولنا: (نغم) بڑکنا

برولی: (مو) اک ہرن نال ملدی جلدی بکری

برُومیل: (مو) دیکھو: پرومیل

برُومل: (مو) دیکھو: پرومل

برُون: (مو) پھوڑے وغیرہ دی سوچ

برونہاں: (مو) برونہ دی جمع، سُر دل، دہلیز، مہاٹھ، دروازہ

برُونہ: (نذ) سردل، دہلیز

برُونہیں: (نغم) دہلیز تے، سردل تے

برول: (مو) بُریائی، بدنامی

برول: (فا، مو) اُن، رسد، خوراک

برُول: (نذ) اک قسم دی چوڑے چٹاں والی گماہ

بروہ: (فا، نذ) دہلیز، سردل

بروچی/برھوچی: (نذ) 1- پنڈ دار بن والا، مضافات دا واسی 2- شہر

دل دُور سن والا

بروہی: (مو) بے عزتی

برہ: (سن، نذ) 1- بولنا، ڈکھ دینا 2- مار سٹنا، برہا کرنا 3- (عر) بکری

یاں ہرن دا بچہ

برہ: (نذ) دیکھو: برہا

برہا: (نذ) 1- جدائی، وچھوڑا 2- وچھوڑے دا ڈکھ

شیر برنج، (مو) کھیر، وگی: مٹھے چلے دیں منگائے، شیر برنج ملائی
(یوسف زینا)

برنجی: (مو) بہت ہی چھوٹا پتلا کل، بگی جیہی کل، لوہے دی بگی جیہی
کل جیہی اکثر بٹیاں دے تلویاں وچ جوڑن لئی لائی جاندی اے،
کانٹا، بچ، کوکا

برنج: (مذ، صفت) سنسار دے رجن والا، برہما

برنڈا: (مذ) اک جنگلی جنور، وگی: نشیہ برنڈے چیتے موئی سکے زیارت
آئیاں (دور)

برنر (Burner): (انگ، مذ) لیپ، گیس، سٹو وغیرہ دی ٹوٹی جس
وچوں دی گیس نکل کے بلدی اے

برنگ: (مذ) انگریزی لفظ 'Bearing' دا وگاڑ، بنا کٹ یاں گٹ کٹ
لا کے ڈاک راہیں بھجیا ہویا خط وغیرہ

برنگ: (مذ، صفت) تاش دی کھیڈ وچ ملے ہوئے رنگ توں علاوہ
ہور کوئی رنگ، دوسرا رنگ، بے رنگ توں وگڑ کے بنیا، بدرنگ
برنگ: (مو) کالے رنگ دی اک دال

برنگا: (مذ، صفت) بے رنگا توں وگڑیا ہویا تاش دی کھیڈ وچ ملے
ہوئے رنگ توں دکھ کے ہور رنگ دا

برن: (مصدر) بیان کرن، لکھن، دس

برنوٹا: (مذ) دیکھو: برنوٹوا

برنوٹوا: (مذ) اک رکھ جس دی چھاں سنگھنی ہوندی اے، وگی: ڈوٹھے پٹھ
برنوٹوے چھڑا بنھا آپ ملدا چھاں وٹوٹوی دی (قادری)

برنی: (مذ) خاندان دامنر شد، پروہتی

برنی: (مو) 1- ظروف، برتن، مرتبان 2- نقدی، اناج دی اک قسم

3- بھونڈ

برو: (مو) دیکھو: بروں

برو: (مذ) اک قسم دا چھی دی نسل دا گھاہ جیہدا ڈنگراں نوں لڑ جائے
تے اوہناں نوں اچھارا ہو جاندا اے، کانیاں دا پھل، گنے دا پھل
برو: (مذ) برچھا، بھالا

بروا: (مذ) 1- اک راگنی جس دے گادن نال سپ یاں ہرن مست
ہو جاندا اے 2- اک نظم، گیت، کافی، ٹھانڈھ دی اک آڈ، مکمل راگنی
جو تیجے پہر گاندے نیں 3- رکھ، بوٹا، رکھ، (بچ یاں بارھاں مہینیاں
دا) پودا، وگی: 'سبھ جنگل بروا شوکدے، وائی وگی سخت شکار دی،
4- ہال، بگی عمر دانڈا

برواں لیکا: (مذ) عرض بلد دا خط

بروالا: (مذ) 1- مسلماناں دی اک نیویں ذات 2- چوکیدار

بروالی: (مو) 1- بروالا ذات دی زنانی 2- چوکیدارنی، وگی: 'لاچے
لنکیاں تے گہنے کھیریاں دے، وہم بل پی اے'

بروالے: (فا، مذ) 1- کپڑا جھن والا 2- برابری کرن والے

برویر: (صفت) 1- برابر، اگو جیہا، یکساں 2- پورے عرض یاں چوڑائی
والا کپڑا

برویر برویر، (فم) 1- آہنے سا بننے 2- برابر

برویری: (مو) 1- مساوات، یکسانیت، مقابلہ 2- ہان، ہم عمری

برووپ: (صفت) بے روپ دی تخفیف، بد شکل، ڈراؤنا، بہروپ
بروپیا: (صفت) بہروپیا، فریبی، دھوکھے باز

بروت: (مذ) برو، بارود

بروتا: (ج، مذ) اک رکھ دانٹاں

بروٹا: (مذ) بوڑھ دا رکھ، جھاڑ بو جھاڑو

بروٹا: (مذ) بازو بند، انت، ہوتا

دردھان والی اے، گھوڑسی

برہن: (صفت) 1- دچھوڑا، جدائی، بجر، فراق، ونگی: 'لیلیٰ لیل نہارا

بیار دائم، برہن کاتیاں کالجیاں کھاندیاں نے' (قادری) 2- (مو)

خاوند توں وچھری عورت، وجوگن

برہنہ: (فا، صفت) ننگا، ظاہر

برہوں: (ند) جدائی، دچھوڑا، بجر، فراق

عقلاں دا دیوا کیکن بے، جد برہوں ہنیری ٹھئے، (اکھا) جدوں

ایہہ دسنا ہووے کہ دچھوڑے دے دکھ وچ عقل وی کم نہیں کردی

تاں کہندے ہن

برہی: (ند، صفت) بچناں توں وچھریا ہویا، ویوگی

برہا: (پوا، ند) ورہا، سال

برہاں: (فا، ند) واسطے

برہاوتنا: (نعم) ورہاوتنا دا وگاڑ

برہاؤ: (نعم) ورہانا توں فعل امر، ورہاؤ، برساؤ

برہڑا: (صفت) 1- گھنیا (کپڑا) 2- کھروی (لکڑ)

برہم: (ند) دیکھو: برہم

برہما: (ند) دیکھو: برہما

برہمی: (مو) دیکھو: برہمی

برہنا: (فل) وسنا، بدل وسنا، کسے شے دا کثرت نال ہونا

برہنہار: (صفت) وسن والا، وسن نوں تیار، جھنستی وسن والا

برہواون: (مصدر) نہہارن دا عمل

برہوٹھا: (ند) برودھا، گھرتوں باہر دا حصہ، ڈیوڑھی، دہلیز، چوکھٹ

برہٹوں: (ند) دچھوڑے پاروں جدائی سہوں، دُوری وٹوں

برہٹی: (مو) دتی، وری، بری

برہی: (ند) درہے، برے

برہی: (ند) کوٹ دا اگلا حصہ

برہی: (عر، صفت) 1- کسے دوش توں آزاد ہویا، بے قصور ثابت

ہویا 2- کسے دے داری توں آزاد، بے گناہ، بے قصور

برہی کرنا، (حما) 1- مقدسے وغیرہ وچ ملزم نوں بے قصور سمجھدیاں

بھڈ دینا 2- دے داری توں آزاد ہونا

برہی: (عر، صفت) خشکی نال وابستہ، تھل نال وابستہ، ونگی: بجر ہی ہری

شہراں اندر جو میں نظریں آدے' (میاں محمد)

برہی ابرہی: (مو) 1- پئی درگا اک جنگلی جانور 2- اک لفظ جو ہاتھی

نوں روکن لئی بولیا جاندا اے، پکتن دی آواز 3- بیڑی، کشتی

4- پان دی گھوری

برہی (دُری) دا جوڑا: (حما) شادی تے اوہ لباس جیہڑا منڈے

والے دے دلوں بہت ساریاں زنانیاں لے کے جاندیاں نیں تے

گولی نوں پواندیاں نیں

برہی: (مو) بھیڑی، مندی، خراب، ٹٹاہ بھری

برہی بات کرنا، (حما) 1- بہت بے عزت کرنا 2- بہت زیادہ مارنا

برہی بلا، (مو) 1- خطرناک (چیز)، بہت بھیڑی (چیز) 2- زور

آور، طاقتور

برہی بلا چڑنا، (حما) مصیبت گل پینا

برہی بھا کرنا، (حما) دیکھو: برہی بات کرنا

برہی چٹونا، (حما) کسے دامندا سوچنا

برہی چلاونا، (حما) اُت چلنا، ہنیر لیاونا

برہی دُعا، (مو) بد دُعا، ونگی: 'بے تقصیر تائیں برابونی ایں، تالے

دینی ایں برہی دُعا مائے' (سوینی مہینوال)

برہاں: (پو، مو) دیرہاں، وانی ہوئی بھونیں

برہان: (عر، مو) دلیل، ثبوت

برہا: (صفت) 1- برہا والا، مُرید، حکیم 2- برہا نال متعلقہ، وگی:
”گواہ، کیتن برہا“ (مُڑ)

برہسپت ابرہسپتی: (نذ) 1- دیوتیاں دا گورو 2- اک تارے دا
نال 3- جمعرات

برہم: (سن، نذ) ہندوؤں دے تن وڈے دیوتیاں وچوں اک دیوتا،
خالق کائنات، تخلیق کائنات دے بعد ایہدا کم ختم ہو گیا، ہندو
اسنوں پُجے نہیں

برہم ارگن / برہم اگنی، (سن، مو) 1- برہم گیان روپ اگنی،
رگیان دا پرکاش 2- تپ دا ہنکار

برہم بھوج، (سن، نذ) باہمنوں روٹی کھاون دا عمل
برہم پُوری، (سن، مو) برہم لوک

برہم شیا، (سن، نذ) کرتارے دے وچن دی تھاں

برہم جوگ، (سن، نذ) رب داناں چتر کے اوس نال من جوڑن
دا عمل

برہم چاری، (سن، نذ) 1- وید پڑھن والا 2- جتی ستی 3- اک
طرحاں دا ساہو

برہم چارنی، (سن، مو) برہم چرچ دا پالن کرن والی زنانی
برہم چچ، (سن، نذ) دیکھو: برہم چرچ

برہم چرچ، (سن، نذ) 1- شاستراں موجب چونہہ آشرماں وچوں
پہلا آشرم 2- جت ست

برہم ڈنڈی، (سن، مو) اک ٹوٹی داناں

برہم رشی، (سن، نذ) ادھ رشی جو باہمن توں بنیا ہووے، بزرگ

وغیرہ

برہم ستا، (سن، مو) برہم طاقت، واگورو دی طاقت

برہم سماج، (سن، نذ) ہندوؤں دا اک نواں فرقہ جو صرف برہم
دی ہی عبادت کردا اے

برہم سماجی، (سن، صفت) برہم سماج نال نچو یا ہو یا، برہم سماج
نوں من والا

برہم کرم، (سن، نذ) برہم دی خوشنودی لئی کیئے عمل

برہم گیان، (سن، نذ) برہم توں متعلقہ علم یاں دب دا گیان

برہم گیانی، (سن، نذ) برہم نوں جانن والا

برہم ویتا، (سن، نذ) برہم دے سرپ نوں جانن والا، آتم رگیانی

برہم ہتیا، (سن، مو) برہمن نوں جانوں مارن دا عمل یاں حالت

بال برہم چاری، (نذ) ادھ آدی جو بچپن توں ہی برہم چاری
ہووے

برہما: (سن، نذ) 1- پُرائیاں موجب تن دیوتیاں وچوں ادھ دیوتا جس
نوں نظام کائنات دا برہما جہار بنیا جاندا اے 2- باہمن

برہمانی: (مو) برہما دی پتی

برہمت: (نذ) باہمن پنا

برہمن: (نذ) دیکھو: براہمن

برہمنڈ: (نذ) ساری دُنیا، عالم

برہمنڈی: (صفت) کائنات نال وابستہ

برہمنی: (مو) دیکھو: براہمنی

برہم سماج: (نذ) دیکھو: برہم سماج

برہمی: (مو) 1- بھارت دی اک پُرائی پٹی جس وچوں دیوناگری
وغیرہ تے ہور کئی لپیاں نکلدیاں رہیاں نیں 2- اک بوٹی جو حافظہ

نُریاری: (مو) 1-بدی، نُریائی، بدکاری 2- بُرے دی دوستی 3- مندی

یاری

برِیام: (نڈ، صفت) وریام، بہادر، اُڈی

برِیان: (صفت) ویران، حیران پریشان

بُریاں: (مو، صفت) بُری دی جمع

بُریاں بھلیاں سُناونا، (حما) بول بول کہنا

بُریاں دے سنگ بیٹھ کے، بھلیاں دی پت جائے، (اکھا)

جدوں بُریاں دی سنگت دی نکھیدھی کرنی ہووے تاں کہندے نیں

برِیاں: (فا، صفت) 1- بھجیاں ہوئیاں 2- غماں نال اندرواندری سڑگیا

ہو یا 3- کھچیا ہو یا، وگی: 'شاید دیکھ ہو یا دل بریاں، وانگ پتنگ

سپاہی' (محبش)

برِیاں: (مو) قمیض دے چاک، بُری دی جمع

برِیاونا: (فل) برآونا، مُراد پوری ہونا

برِیائی: (مو) 1- وڈیائی 2- خواہش، اُمنگ، آرزو، تمنا

بُریائی: (مو) بُرائی، بدی، بدنامی، بھید، بُراپن

بُریائی دے مُونہہ آونا، (حما) بدنامی کھٹنا

بُریائی کھٹنا، (حما) 1- بدنامی مل پنا 2- بُرا کم کرنا

بریت، (مو) برأت دا وگاڑ، رہائی، خلاصی، چھٹکارا

بریتا: (نڈ) 1- دریادے وچکار نکلی ریتلی تھاں، پانی دے کنڈھے دی

ریتلی تھاں، دریا وچ اُبھریا ہو یا ریتلا جتا 2- دریاندی وغیرہ دی

ریت

بریترا: (نڈ) دیکھو: بریتا

بریتی: (مو) بریتا دی تانیٹ، دریا دے وچکار نکلی ریتلی تھاں، وگی:

'ہوئیاں تریتاں، لئیاں نیر چھپا' (قادریار)

بریتے: (نڈ) 'بریتا' دی جمع

بریتے وچ پھیاں پھڑن، (حما) اوہ کم کرنا جس توں کوئی لا بھ

نہ ہووے

بریتا: (نڈ) خلیے دی اک باہی

بریتھا: (و، نڈ) دھوبی جمبیا

بریتھن: (و، مو) بریتھادی تانیٹ، دھوبن

بریڈا: (نڈ) 1- اک جنگلی جنور 2- اک درندہ، چیتا، چترا 3- شورا، شوربا

بریرس: (نڈ) اک قسم دا پودا

بریری: (مو) دیکھو: بروری

بریس: (نڈ) اک طرحاں دا درما جو تھ نال گھمایا جاندا اے تے

سوراخ دے کم آوند اے، ہتھی ورم، بریس ورم

بریس: (مو) 1- عُمر 2- ریس، نقل، برابر

برِیسا: (نڈ) درما، سال

بریک: (Break) (انگ، مو) گڈی، موڑ تے سائیکل وغیرہ وچ لگا

اک طرحاں دا بُد زبھس نال ایہناں نوں چلن توں روکیا جاندا اے

بریک فیل ہونا، (حما) بریکاں دا مو قے تے کم نہ کر سکتا

بریکاں لگنا، (حما) زکاوٹ پے جانا، روکنا، کھڑیاں ہو جانا

پیڈل بریک، (مو) سائیکل وچ لگی اک طرحاں دی بریک جو

پیڈل چلاون تے سائیکل روک دیندی اے

بریک: (مو، صفت) 1- مہین، پتلا 2- سکیا 3- باریک، رنگا

بریک بین، (صفت) تیز دماغ والا، تیز فہم

بریک بینی، (مو) 1- باریک ہون دی حالت 2- سوکھم 3- کے

چیز دا چھوٹے توں چھوٹا کتہ، کے گل دی تہہ تک پھنن دا کم، تیز فہمی

بریک کم، (نڈ) اوہ کم جس وچ بہت زیادہ کچھ گلدی ہووے

نُری طرہاں، (نم) بھیڑی طرہاں، جدوں ودھ، بہت زیادہ
نُری طرہاں پیش آوئا، (حما) 1۔ بھیڑا اور تاؤ کرنا، بد تمیزی نال
ملتا 2۔ سختی داسلوک کرنا، نُر اسلوک کرنا
نُری طرہاں لکرنا، (حما) 1۔ مقابلے وچ سختی نال پیش آوئا۔
کسراں کڈھنا، رڑکاں کڈھنا
نُری طرہاں جھوٹا، (حما) مگر پئے جانا، کھسبڑا نہ جھڈنا، لہجہ ہو
کے چڑن
نُری کرنا، (حما) 1۔ نُر حال کرنا 2۔ نُر اسلوک کرنا، بے عزتی
کرن

نُری گت بناوئا، (حما) بہت نُری طرہاں مارنا
نُری گت کرنا، (حما) بھیڑی حالت بناوئا، تکلیف وچ پا دینا
نُری گھڑی، (مو) مصیبت، چتا، ڈکھ، تکلیف، منحوس ویلا، بھیڑا
وقت، ڈکھ

نُری واء وگنا، (حما) بھیڑا رواج پینا
نُری دست، (مو) حرام چیز، نُری چیز (جس طرہاں مسلمان لئی
نور)

نُری ہونا، (حما) 1۔ نقصان ہو جانا 2۔ بے عزتی ہونا 3۔ سُتھری ہونا
غریب دی ہاہ نُری، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ڈکھی نوں
ڈکھاوتا چکا نہیں ہوندا اودوں کہندے نہیں
ہل واہ پٹھیاں نوں جانا، جٹ دی جُون نُری، (اکھا) جدوں
ایہہ دسنا ہووے کہ جٹ نوں بے حد محنت کرنی پیندی اے، اودوں
کہندے نہیں

نُری اُترے: (حرف استثناء) پر، لیکن (ایہہ لفظ مشدّد تے غیر
مشدّد دوویں طرہاں بولدے نیں)

نُری: (صفت) بُرا دی جمع، بھیڑے لوک، خراب لوک، گندے لوک
نُری آدمی دی بُری بھا کھیا، (اکھا) مُردہ بولے کفن پاڑے
نُری پینا، (حما) 1۔ بھیڑا بننا 2۔ پھٹکا پینا 3۔ سمبندھ وگاڑ لینا،
ہولا پن، شرم محسوس کرن

نُری حال، (نم) 1۔ بھیڑی حالت وچ 2۔ مندے حال وچ،
بڑی مشکل نال

نُری دُپہ، (ند) 1۔ بد قسمتی 2۔ مصیبت دے دن، کبھتی دے
دن 3۔ قسط سالی داسما، وگتی: ایہتھوں نکل گئیں برے دہاں واگوں،
انت سوہرے جائی پتھینے نی، (وارث)

نُری دی بُرائی توں ہر کوئی ڈر دے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا
ہووے کہ بھیڑے بندے توں سبھٹل دے نیں اودوں کہندے نیں
نُری دی جان نوں رونا، (حما) ظالم آدمی نوں بُد دعا دینا
نُری دے گھر تک جانا، (حما) 1۔ کسے گل دی تہہ تک پہنچنا،
پوری پوری کھوج کرنا، پورا پورا زور لاوئا 2۔ انت دیکھن، حد کر
دیون

بریا: (ند) ورھا، سال

بریا: (فا، صفت) پیراں اُتے، قائم، کھڑا

بریا: (ند، صفت) ورھیا، ویلا ہیا ہویا، شادی شدہ

نُریا: (ند، صفت) 1۔ بُرا، مندا، بھیڑا 2۔ (حرف مخاطب) اوئے
بھیڑیا، مندا

نُریا تیرے توں نہ ڈریے تیری بُریائی توں، (اکھا) جدوں

ایہہ دسنا ہووے کہ کینے دا اپنا ڈر نہیں ہوندا بلکہ اوس دیاں کوچھیاں

حرکتاں توں بے عزتی ہون دا ڈر لگدا اے اودوں کہندے نیں

نُریا: (صفت) بُرا، بھیڑا، کُکرمی، پاپی، بد چلن، بدکار، بُرے دابلی

اُداساں اوس دے، تکی خلت ساری (گل) 2۔ سریر دا شانتی
نشان 3۔ کسے اک کن دا داغ 4۔ پُزہ، نکڑا، ٹوٹا 5۔ وڈا سارا ٹر
6۔ بُجکا، کٹی

بُڑا اُڈاوبا / بُڑے اُڈاونا، (مخا) پُزے اُڈاونا، بُڑے اُڈاونا، ونگی:
'ایسے بُڑے اُڈاساں اوس دے، تکی خلت ساری' (گل)

بُڑا: (اعوان، مذ) بائے، اوہو

بُڑا ہاں پینا: (مخا) 1۔ رُکھ وڈھے جانا 2۔ قلام ہونا

بُڑاٹ: (مذ) دیکھو، برزات

بُڑاٹ پینا، (مخا) بہت تر فنا، برزات پینا، جیساں پیدیاں

بُڑا نکنا: (فل) 1۔ ڈکارنا 2۔ (مو) گاں دی واج

بُڑا نگھ: (مذ) رُکھاں دے وڈے نا بنے

بُڑا نگھ پونا، (مخا) چھا نگن دا کم کرنا

بُڑا نگھ پینا، (مخا) چھا نکنا

بُڑا نگھ لکنا، (مخا) دیکھو: بُڑا نگھ پونا

بُڑاونا: (فل) سَتے پیاس سُنے وچ بولنا، بُڑاونا، بُڑاونا

بُڑاونا: (فل) دیکھو: برزاتونا

بُڑا بُڑا: (مو) دیکھو: بُڑا بُڑا

بُڑا بُڑا: (مو) 1۔ غصے یاں روس وجوں مونہہ وچ ہولی ہولی کجھ نہ کجھ

بولن دی حالت 2۔ بُلبے چھڈن دی اواز

بُڑا بُڑا کرن، (مخا) 1۔ منکن، مونہہ وچ بولن، بُڑا بھلا آکھن 2۔ ٹھہ

بیون ویلے نری دی آواز نکھن

ٹھیک منکے تے منکا بُڑا وادھے دی، (اکھا) جدوں کوئی وادھو

دا پکھنڈ کرے تاں کہندے نیں

بُڑا بُڑا: (مذ) بُلبا، پانی دا بُلبا، بُلبا، دا ہند کو لہجہ

بُڑا بُڑا: (مذ) ٹھہ، چھوٹا ٹھہ

بُڑا بُڑاٹ: (مو) بُڑا، بکواس

بُڑا بُڑاٹا / بُڑا بُڑاونا: (فل) بُڑا بُڑا کرنا

بُڑا بُڑی: (مو) 1۔ پانی دا بُلبہ 2۔ چھوٹا بُلبہ

بُڑا بُڑی چھڈنا، (مخا) کسے چیز دا سُں جانا، ترک جانا

بُڑا بُڑے: (مذ) بُلبے، بُلبا دی جمع

بُڑا بُڑے چوہنا، (اکھا) بُلبے پیدا ہونا

بُڑا بُڑیا: (مذ، صفت) بُڑا بُڑا کرن والا

بُڑا بُڑس: (مذ) نکنا، پڑھا

بُڑا تو لے مارن: (مخا) ننھی سدھی ہانکنا، ٹرپل مارن، پھڑاں مارن

بُڑا دول مارن: (مخا) ہڈیاں بکنا

بُڑا بُڑا: (مو) 1۔ شوخ ہونا 2۔ دکھاوا کرنا 3۔ جنوراں دا اُچی اواز

وچ بولنا

بُڑا بُڑا: (مو) 1۔ پیراں دا کھڑاک، آہٹ 2۔ کھڑاک جیہڑا بھانڈیاں

دے آہل وچ نکران نال پیدا ہووے 3۔ سُوہ، بھٹک 4۔ دھیان،

گوڑ

بُڑا بُڑا رکھنا، (مخا) دھیان رکھنا، چوکنا رہنا

بُڑا بُڑا نہ پینا، (مخا) کنسو نہ لیھنا، سُوہ نہ ملنا

بُڑا بُڑا کرنا: (مخا) پانی دے اُبلن دی آواز

بُڑا بُڑا: (مذ) 1۔ وڈا، وڈا 2۔ اُبال، جوش 3۔ لکڑ، لکار، نعرہ

بُڑا بُڑا: (مذ) 1۔ بُڑا توں مکت، دنداں دا نشان، چکت، دندی 2۔ وڈا القہ

بُڑا بُڑا مارنا، (مخا) دندی وڈھنا، چکت وڈھنا

بُڑا بُڑا: (مصدر) 1۔ گھٹا، رُنگاون، بکرے یاں اُٹھ دا بُڑا دن

2۔ تھے وچ پانی دی جانچ کرن لئی زور دی بھوک مارنا 3۔ چھڑکا دن

(پہلی جلد)

پاک ڈسٹری

بریکیاں چھانٹنا، (حما) ٹکڑے چینی کرنا، اعتراض کرنا

بریکیاں کڈھنا، (حما) دیکھو: بریک چھانٹنا

بریکٹ: (Bracket) (انگ، مو) 1۔ کچھ لفظاں یاں ہندسیاں نوں

باقیاں نالوں نکھیرن لئی اوہناں دے شروع وچ تے انت وچ پائی

گنی علامت 2۔ کے کندھ تے لگی بھٹی وغیرہ نوں سہارا دین لئی

پٹھ لگے لوہے یاں لکڑ دے ٹکڑے 3۔ لکڑ دے گول ٹکڑے جیہناں

تے بجلی دے سوئچ، ہولڈر، فیوز وغیرہ لگائے جاندے ہن، کمائی،

قوسی، خطوط، وحدانی

بریل (Braille): (انگ، ند) انھیاں دے پڑھن لئی بنائی گئی اک

طرحاں دی لپی جس دے اکھر اُبھروں نقطیاں دے بھن بھن

زوپاں نال بلدے نیں، اُبھریا ناپ

برین گن (Brain Gun): (انگ، مو) اپنے آپ تیزی نال لگاتار

گولیاں دی بوچھاڑ کرن والی اک طرحاں دی ہندوق

بریں: (فا، صفت) بلند، اُچا (ایہہ لفظ عام طور تے کے ہور لفظ دے

اتنے لگدا اے جیویں: عرش بریں، اُچا اسمان، وگنی: 'عرش بریں تے

آ ذرا میرے محمد پیار یا' (کشتہ)

بریوں: (پو، مو) زیادہ بارشیاں، بارش دا عمل

بریوں: (مو) اک بوٹی جس نوں چارے وچ کھا جان نال جانور بیمار

ہو جاندا اے، بُرد

برہیکی: (مو) ادھ دھرتی جس نوں پورا درحانہ واہیا جائے

ب.....ٹ

بڑ: (سن، مو) 1۔ دیوانیاں تے مجذوباں دیاں گلاں جیہڑیاں بے

ترتیبیاں ہوندیاں نیں 2۔ پھڑ، ٹیکو، ٹریل، لاف، گپ 3۔ دُپ،

وڈا، وڈیائی 4۔ بہت، کافی، زیادہ

بڑ: (صفت) بڑا دی تخفیف، جو سابقے دے ڈھنگ نال درتی جاندی

اے، جیویں: بڑ بولا

بڑ بول، (پو، صفت) 1۔ بڑ بولا 2۔ وڈا بول، بے سبکا بولنا، وڈی گل

بڑ بولا، (ند، صفت) 1۔ بہت بولن والا 2۔ گستاخ 3۔ شنی مارن

والا، ٹرہٹی 4۔ طنز کرن والا (آدی)

بڑ بھاگ، (ند) وڈ بھاگ

بڑ بھاگا، (ند) وڈے بھاگاں والا، خوش نصیب

بڑ بھاگی، (صفت) وڈ بھاگی

بڑ بھاگیا، (صفت) وڈ بھاگیا، وڈے بھاگاں والا

بڑ ماں، (مو) وڈی اماں

بڑ: (ند) اک چھتار رُکھ، جیہنوں بوڑھ وی کہندے نیں، برگدا

درخت

بڑا: (ند) 1۔ کپڑے یاں کاغذ دا موٹا پھوپھا بنا کے بوتل وغیرہ دے

مُونہ نوں بند کر دے نیں 2۔ کپڑے یاں رُوٹی دا پھوپھا جس نوں

دُڈھ وغیرہ وچ تڑ کے نوزائیدہ بال دے مُونہ وچ دیندے نیں

بڑا: (ند، صفت) 1۔ چھوٹا دا اُلٹ، وڈا، اُچا 2۔ بہتا 3۔ چوڑا، کھٹھا، وسیع

4۔ لمبا، بلند 5۔ بھارا، وزنی 6۔ شاندار، اعلیٰ، عہدہ 7۔ عزت دار، آن

بان والا، سردار، وڈیرا، امیر 8۔ باپ دادا، استاد، سرپرست 9۔ مَوگی

یاں مانہہ دی دال دیاں بٹکیاں جیہڑیاں پکائیاں جاندیاں نیں

بڑا کوئی دا، (صفت) 1۔ وڈا بھرا 2۔ مستر کا (پیار و جیوں)

بڑا: (ند) 1۔ وائس دا رُکھ 2۔ وائس دے رُکھاں دا جھنڈ 3۔ کانیاں دا

جھنڈ

بڑا: (ند) 1۔ رُوں دا مٹھیا، ٹوٹنا، پھوپھا، مٹھنی، وگنی: 'ایسے بڑے

پاک دشتری

(پہلی جلد)

کھٹی لسی وانگ بُڑھکے رہنا، (محا) فضول ہی بُڑ
کردے رہنا

بڑھنا: (فہم) 1- کُتے دا وڈھنا 2- سہ تے دوجے موزی حشرات دا
وڈھنا

بڑھنا: (فہم) 1- نشانہ پھنڈنا 2- طعنہ مارنا

بڑھنا: (فل) 1- لہٹنا 2- ہینٹ وغیرہ دی مار دا نشان پینا، ناس پینا 3-
رے وغیرہ دی گندھ دا پیچ جانا

بڑھی: (مو) مکی نوں وڈھ کے کٹھاں دا اک تھان تے خاص طریقے
نال ڈھیر لانا، جیہڑا عمودی شکل وچ تہہ در تہہ رکھیا جاندا اے

بڑھی: (مو) دیکھو: بیزھی

بڑھی: (مو) دیکھو: بڑھی

بڑی: (مو) چوکی، کافی، بہت

بڑی چلنا، (محا) بہت زیادہ رسوخ ہونا، ہر تھان گل متی جانی

بڑی ہونا، (محا) بہت زیادہ نموشی ہونا، بہت زیادہ ذلالت ہونا

بڑی: (پو، مو) جڑھ والی بھنسی، انگلی تے نکلی چند

بڑے: (نڈ) بڑادی جمع، بہت زیادہ، چوکھے

بڑے لفافے بناونا، (محا) بہت چلاکی والیاں گھاں کرنا

بڑے ویلے، (پو، فہم) سویرے سویرے، تڑکے

بڑیا: (نڈ، صفت) راہ گیر، مسافر، پاندھی

بڑیت: (پو، مو) بڑائی، کھڑپچی، وڈاپن

بڑتکین: (پو، نڈ) بوتل دا کارک یاں سرے دانی دا ڈھکن

بڑیڈ: (پو، نڈ) شوخ ہونا، ہو چھیاں حرکتیں کرنا

بڑیماں: (نڈ) دڑیر داں، وڈیواں، بنولہ

بڑی نہ: (فہم) تھیلے، تھیلے دل

بڑیواں: (پو، نڈ) بنولہ، روٹی توں نکلیا لی، بڑیماں

ب.....ز

بزار: (نڈ) بازار، مارکیٹ، خرید و فروخت دی تھان

بزار: (مو، صفت) بزار، اوازدار

بزار: (فا، مو) جچی

بزارو: (صفت) 1- بزار نال وابستہ، بزار دا 2- گھنیا

بزارو بزار، (فہم) بازار وچ دی

بزارو خبر، (مو) ادھ خبر جس دے سچے ہون وچ شک ہووے،
افواہ

بزاری: (صفت) 1- بزاری 2- بازار دا 3- گھنیا

بزاری پن، (نڈ) گھنیا پن

بزاری خبر، (مو) اڈدی خبر، افواہ

بزاریا: (نڈ، صفت) بزار وچ رہن والا

بزار: (عر، نڈ) 1- کپڑا دھجن والا، کپڑا فروش، بجاج 2- اک قبیلے دا

ناں

بزبان: (نڈ، صفت) بے زبان، گونگا

بڑتی: (مو) دیکھو: بے عزتی

بڑول: (فا، صفت) ڈر پوک، ڈراکل، کار

بڑولا: (صفت) دیکھو: بڑول

بڑولانہ: (صفت) بڑولانہ جیہا، ڈر پوکاں درگا

بڑولی: (مو) بڑول ہون دی حالت، کلارتا

بڑرک: (نڈ، صفت) بڑرگ، بڑھا، وگی: اتانا نام مثال فرشتے، بڑرک

نیک ستارے (ہا)

4- اُبالن

بُڑکاونا: (نغم) تھے دی غری وچ بھوک مار کے پانی دی ٹھیک مقدار دا

اندازہ لاونا

بُڑکن: (فل) اُبالنا

بُڑکن: (فل) 1- بُڑھکنا 2- پینا (تھک)

بُڑکن لہو کنا: (مصدر) 1- بولنا 2- ڈر دے مارے بولنا 3- سکنا، ونگی:

گوانڈھیاں دے ڈروں اُچی بُڑکن دا کسے نوں ہینا نہیں سپے رہا (ناک سنگھ)

بُڑکنا: (ند) 1- بُڑکن والا، بُڑکرن والا 2- وڈے کتاں والا

بُڑکنا: (فل) بُڑکنا، اُچھل کود کرنا

بُڑکنا: (فل) مستی یاں بھستی دے دتاں وچ ڈھکے دا بُڑکنا

بُڑنا: (صفت) وڑنا، داخل ہونا، اندر پہنچنا

بُڑنا: (فل) 1- گھرو وچ وڑنا، شرم کرنا 2- مل چلانا، کاشت کاری کرنا

3- وگڑنا، پاسا بدل جانا، ناراض ہو جانا

بُڑنگ: (صفت) 1- زبردست، وڈا 2- بے ترتیب، بے ڈھنگا، گڈمڈ

بُڑنگا: (صفت) ونگا دا وگاڑ

بُڑنگو: (ند) اک پھل دا ناں

بُڑنگی: (مو) 1- بُڑنگا دی تانیٹ تے تغیر 2- موٹی سوئی

بُڑو: (فعل) وڑن مصدر توں فعل امر وڑو داخل ہو جاؤ

بُڑو وچ: (مو) بچ دا وگاڑ

بُڑو مارن: (حما) اُچے بول بولنا، وڈیائی دا اظہار کرنا

بُڑوگ: (صفت) مونہہ پھٹ، پتھر، چالاک

بُڑونا: (ند) بوڑھ دا چھوٹا بچاں پھل

بُڑونا: (فل) دیکھو: بُڑاونا

بُڑووال: (پو، ند) تھوڑا جیہاڑوں دا بھنبا جس دے نال کوئی دوائی لگی ہووے، بُڑا

بُڑہکا: (ند) دیکھو: بُڑھا کا

بُڑھ: (فعل) بُڑھنا دا امر، وڈھ

بُڑھ: (مو) 1- وای ہوئی زمین 2- بُڑھاپا، بُڑھاپن

بُڑھا: (صفت) (ند) دیکھو: بُڑھا

بُڑھا ٹھیرا، (ند، صفت) دیکھو: بُڑھا ٹھیرا

بُڑھاپا: (ند) دیکھو: بُڑھاپا

بُڑھا کا: (ند) گڑگو دی آواز (تھے دی)

بُڑھانگھ: (مو) شخی، ڈینگ

بُڑھدا: (ند) 1- صلاحیت، اہلیت 2- لاگت، راس

بُڑھک: (مو) 1- بھبھک، گرج، غصے وچ اُچی آواز 2- بُڑ دی آواز،

بُڑی (اُڈھ دی)

بُڑھک بُڑھک پینا، (حما) غصے وچ اُٹھ اُٹھ کے مارن نوں جانا،

بھج بھج پینا

بُڑھکاں مارنا، (حما) کسے نوں ڈراون یاں رعب پادون لئی اُچی

اُچی گینا

بُڑھکاونا: (نغم) 1- ڈاڈھا کٹنا، بہت مارنا 2- تھے وچ پانی دی جانچ

کرن لئی زور دی بھوک مارنا

بُڑھکنا: (فل) 1- اُچی اُچی بولنا، گینا 2- اُبلنا 3- مشتعل ہونا، غصے وچ

آونا

بُڑھکنا: (فل) 1- بُڑو کرنا 2- (ند) تھکین سے پیدا ہون والی آواز،

گڑگو 3- تھک

جان بُڑھکنا، (حما) تڑفنا، تڑپنا

دئون

بس وچ رہون، (حا) قابو وچ رہون

بس وچ ہون، (حا) قابو وچ ہون، اختیار وچ ہون

بس ہونا، (حا) ہمت ختم ہو جانا

بس ہوون، (حا) ہمت ختم ہو جاون، چھ جاون، تھک جاون

بس: (مو) 1- بس، سپ دامن ویلے بل، سپ دازہر، کسے زہریلے

کیزے یاں سپ وغیرہ دے دھن نال جسم وچ جیہڑا زہر

بھرجاندا اے 2- کڑوٹن 3- غصہ، حسد، کینہ 4- عیب جوئی 5- چٹل

تانبے دے بھانڈے داہرے رنگ دازنگار جیہا

بس انگن، (حا) 1- زہر انگن 2- غصے نال بولن، گلھی مندا

کرن

بس بھریا، (ند) زہریلا، فساد، غصیل

بس بیجن، (حا) 1- فساد مندھ پنھن 2- بڑائی دی نیہہ رکھن

بس چڑھ جانا، (حا) بس چڑھ جانا، غصہ آ جانا

بس چڑھ جاون / بس چڑھن، (حا) بس چڑھ جاون، زہر

چڑھ جاون، زہر دا جسم وچ پھیل جاون

بس دی پڑی، (صفت) 1- زہر دا بھریا ہو یا 2- فساد، شرارت

دی جڑ

بس دی کان / بس دی گنڈھ، (صفت) دیکھو: بس دی پڑی

بس دینا، (حا) دھوکے نال زہر کھواونا

بس کھالون / بس کھاون، (حا) 1- زہر کھاون 2- غصہ کرن

3- قوت کھاون

بس کھیرا، (ند) 1- اک بوٹی داناں 2- چھوٹی کرلی 3- گٹوہ دی

اک قسم

بس کھیرا، (ند) 1- اک بوٹی 2- چھوٹی کرلی

بس گھولن / گھولنا، (حا) 1- وپے وچ گھولن 2- کسے دی بند یا

کرن 3- سب طرحاں بل کھانا 4- آکس داماریا ہونا

بس ملا دئون / بس ملاون، (حا) 1- زہر بھرن، زہر رلاون

2- نقصان کرن

بس ہوون، (حا) 1- بڑا زہر ہوون 2- غصیل ہوون 3- کوڑا

ہوون

بس: (مو) 1- بس، زور، طاقت 2- مٹی 3- زیور توں خالی کن یاں

بانہہ، بچ 4- دلکی، گھٹن، غمگینی

بس بس، (مو) 1- بسبسا ہون دی حالت 2- سکی، ہٹکورا

بس بس کرن / بس بس کرنا، (حا) 1- ہانڈی دے یوکن یاں

اٹلن دی آواز آون 2- ڈسکن، بسکن، وچے وچ روون

بس بس ہوون، (حا) دیکھو: بس بس کرن

بس بسا / بسبسا، (صفت) 1- روٹی شکل والا 2- اداس

بس بساٹ، (مو) بس بس کرن دی حالت

بس بسی، (مو) دیکھو: بس بس

بس بھٹن / بس بھٹنا، (حا) 1- چھوٹا موٹا گھناپا کے بسا پن دور

کرنا 2- سادی جیہی چیز دی تھوڑی جیہی سجاوٹ کرنا

بس لاہون، (حا) 1- زیور پاون 2- سوگ دے ون گزرن

مگروں زیور پاون 3- کسے دڈے دے مرنے تے بھیناں بھراواں

ٹوں کپڑے دیون

بسا: (فا، صفت) 1- کئی واری، اکثر 2- زیادہ، بہت زیادہ، وگی: بسا

تقصیر مند وڈ گناہوں (غلام رسول)

بسا اوقات، (فا+عم، نم) بعض ویلے، بعض دفعہ، اکثر، کئی وار، بار بار

(پہلی جلد)

پاک ڈسٹری

بزرگ: (فا، مفت) 1- وڈی عمر دا، وڈیرہ، بڈھا 2- وڈا آدمی 3- وڈے

وڈیرے 4- قابل احترام، وڈی عمر دا آدمی، وڈا وڈیرا، وڈکا، پیو دادا

5- طوائف، وڈی نوں وی آکھدے نیں

بزرگ جانن، (حما) 1- احترام دے قابل سمجھن، عزت کرن

2- اپنے آپ نوں وڈا سمجھن

بزرگ وار/بزرگ واری (مفت) بزرگی

بزرگانہ: (مفت) بزرگاں ورگا، وڈیاں ورگا

بزرگی: (فا، مو) 1- بزرگ ہون دی حالت 2- وڈے ہون دا مگن

3- معجزہ، بزرگ ہونا، وڈے ہون دا مگن، وڈیائی، کرامات

بزرگالہ: (فا) بکری دا بچہ، بکروٹا، وگنی: مونہہ بگھیاڑاں دے وچ دے

کے آپ رکھے بزرگالہ (محمد بخش)

بزرکر: (ند) سونا، ڈنڈا

بزرگاری: (مفت) گناہ گار، پاپی، وگنی: تنہاں دل گھدائی دے، کیونکر

پیا ہوئے بزرگاری

بزم: (فا، مو) سبھا، مجلس، محفل، جلسہ

بزمیہ: (مفت) محفل نال وابستہ، عیش عیاشی نال وابستہ

بزن: (پو، ند) 1- بغیر 2- کسے شے توں وکھرا ہونا

بزورا: (ند) مالے دی قسم دا اک پھل جیہدا اذائقہ کھکا ہوندا اے تے

یرقان دی بیماری واسطے نہایت مفید ہوندا اے

بزوری: (مو) اک بوٹی جس دا عرق تے شربت بن دا اے

ب.....بس

بس (Bus): (انگ، مو) مسافراں نوں اک تھاں توں دوجی تھاں

لے جان لئی سڑک تے چلن والی اک طرحاں دی وڈی موٹر، جس دا

انجن پٹرول گیس وغیرہ نال چلدا اے، لاری

بس: (ند) 1- قابو 2- اختیار 3- زور، طاقت، دس، ہمت 4- دا،

موقع 5- چارہ، علاج

بس: (فمر) بس مصدر توں فعل امر، کسے تھاں رہ، وسبھا کر، دس

بس: (فا، نم) 1- ختم القصد 2- بہت کافی، کافی اے 3- صرف

4- بنے، ایس ویلے 5- نہیں 6- سارا، تمام، کلہم

بس بس، (نم) کافی، بہتا، بڑا اے، ہور نہیں، چپ کر، خاموش

بس پے جاوَن/بس پون، (حما) 1- کسے دے قابو آون، پُر د

ہوون، اختیار وچ آون 2- کسے رہ پون، دس پون

بس کر جاوَن/ادیون، (حما) دیکھو: بس کرن

بس کرا دینا، (حما) 1- سرے تک پہنچا دینا، اخیر تک پہنچا دینا

2- خوش کرا دینا

بس کرا دیون، (حما) 1- سرے تک پہنچا دیون 2- ہمسرا دیون،

تھکا دیون

بس کرن، (حما) ختم کرن، کسے کم نوں جاری رکھن توں انکار کرن

یاں رُک جاوَن

بس کرنا، (حما) 1- ختم کرنا، مکاونا 2- کسے کم نوں جاری رکھن توں

انکار کرنا یاں رُک جانا

بس نہ چلن، (حما) واہ نہ لگن، زور نہ چلن

بس نہ ہوون، (حما) 1- قابو وچ نہ ہوون، اختیار وچ نہ ہوون،

طاقت توں باہر ہوون 2- نہ رُکن 3- ہمت نہ ہارن

بس وچ آون، (حما) دس وچ آون، قابو وچ آون، قبضے وچ

آون

بس وچ رکھن، (حما) قابو وچ رکھن، سانہہ کے رکھن، بنن نہ

ہوا، ہمارا والا 4- اُجڈ، غیر مہذب، گنوار 5- کمینہ، گھنیا 6- جوشاندہ

بساندھ: (مو، صفت) سڑاندھ، بدبو

بساندی: (مو) بساند دی تانیث

بسانگھ: (مو) دوسانگاں والی سوئی یاں ہتھیار، دوسانگی

بسانگی: (مو) بسانگ دی تصغیر، دسانگھا

بسانہ: (مو) دسانہ دا وٹریا زو پ

بساوا: (ند) توا

بساوا: (مو) 1- بٹن دی حالت 2- چھانھ، بساند، چھان، ہواڑ

بساوت: (مو) 1- رہن سہن 2- رہن دی تھاں 3- حیاتی، زندگی

بساوٹ: (ہ، مو) مہک، خوشبو

بساون: (مصدر) 1- بے حوصلہ کرن، دل ڈھاون 2- دساون، آباد کرن

3- ورھاون، مینہ ورھاون

بساون: (مصدر) 1- ترکاون، بیہا کر دیون 2- ڈسکاون، بُسکاون

بساونا: (نعم) آباد کراؤنا، کسے بندے نوں کسے تھاں تے واسا کراونا

بساونا: (فل) دس چلنا

بساونا: (نعم) ترکاونا، چیز تہی رکھ کے بوچھڑاونا

بساہ: (مو) اوہ تھاں جس وچ اک سال تک باجرہ بکئی نہ بوئی جائے

تے اس نوں کلک لئی چھڑیا جائے

بساہ: (ند) 1- دساہ، اعتماد، اعتبار 2- آس اُمید

بساہ کے مارنا (مجا) دھوکے نال نقصان کرنا

بساہ گھاہ، (ند) دیکھو: دساہ گھاہ

ساہ دا کوئی بساہ نہیں (اکھا) مطلب دم دا کوئی بھروسا نہیں، آئے

آئے، نہ آئے، نہ آئے

بسانن: (مصدر) منل لین، کھٹن

بسانن: (ند) دیکھو: بسانہ

بسمسا: (ند) بھٹکسا، کھٹا، روئی شکل والا، اداس

بسنسکی: (مو) 1- بسنسا ہون دی کیفیت 2- بسسکی، بھکورا

بست: (مو) 1- دست، شے، بھانڈا، گھر دا سامان، اسباب

2- (صفت) آباد، دسا ہوا

دست: (ند) بیاست، بیاس تے ستج دادو آہ

بستا: (ند) 1- کانڈ پڑنھن دا بیتا یاں اُن بیتا کپڑا 2- راشن

دستا: (صفت) بے ستادی تخفیف..... ناطاقا، کمزور، نادار

بستار / بستار: (ند) 1- کھار، پھیلاؤ، کھلا پن، چوڑائی 2- تشریح،

وضاحت، تفصیل 3- تعریف

بستاسہ: (ند) دیکھو: پستاسہ

بستان: (فا، ند) بوستان، باغ، باغ نال متعلق دگی: 'تیوں کر کالی مس

بروری، باہرہ بستانی'

بستانی: (فا، صفت) باغ دے متعلق، باغ دا

بستاوا: (ند) پچھتاوا، پریشانی

بستَر: (فا) 1- اُستَر، اُدھ، پہرہ اُستَر، زند 2- (صفت) ہٹا کٹا نورکھ

بستَر: (مو) گھر دیاں شیواں جیہڑیاں گھر وچ دتن دے دوران کم

آؤندیاں نیں

دستَر: (ہ، ند) 1- کپڑا، پوشاک، لباس 2- سامان، اسباب، دستاں،

بسترا دچھاؤنا

دستَر بند، (ند) بستَرے دوالے دھٹن والا کپڑا یاں دڈا تھیل

جیہدے وچ بسترا بٹھیا جاند اے

دسترا: (فا، ند) 1- سون لئی وچھائے جان والے یاں وچھائے گئے

کپڑے 2- فقیر دا ڈیرا

بسا: (مو) گودا، مغز، چربی

بِسْمِ: (مذ) رہن والا، وسنیک

بَسَا: (صفت) 1-خوار و ہوا، بدبودار- 2- اُداس- 3- گھنیاں توں بٹنا، بٹنا
4- (نہ) سوگ

بُستِ بُستِ، (نَد) بُستِا بُستِا، باهکیا ہو یا

بسپايت: (مو) 1- رہن دی تھاں 2- رہن سہن، رہتل

بسائی : (مفت) برساتی دی تخفیف..... برسات نال تعلق والا،
برسات دے وٹال دا

بساتی : (ند) دکاندار، ہٹی والا

بساخت: (پو، مذ) بیساکھ دامہینہ، وساکی دامیلہ

بِسار: (ہند) اُدھار لیا ہو یا بی جیہہ فصل پکن مگروں واپس دیتا جاندا اے، بَیَار

بُـسَارُ: (فَعْمَ) بُسَارُنْ مُصَدَّرَتُوں فَعْلِ اَمْرُ..... بَحْلُ، بَحْلَا دے، وِسَار دے

يسارديون، (محا) ويسارديون، بھلا ديون، منوں لاه ديون

بسار: (پوند) کچا ویدھا، اوہ تھاں جسے مال ڈنگر نہیا جاندا اے

بِسار: (مو) سار، بلدی، هلدَر

بِسار جیہا لگن، (مخا) پیل پیل جاین

بِسار جیہا لگنا، (مخا) ویلا جاپنا

بسا رجیہا ہونا، (مخا) ویلا بھوگ پے جانا

پسارن: (مصدر) وِسارن، بھٹس، منوں لاہون

بسارنا/بسارنا: (فعم) وسارنا، بھل جانا، بھلانا، یاد وِچ نہ رہنا

بساؤو: (مذ، صفت) بھلکرو، بھل جان والا، کند ذہن

بساری: (مو) اگ جلاون دی کچی کوٹھی

پاساں: (مذ) وشواس، یقین، بھروسا

بس اس گھاتی، (نذ، صفت) و شواس گ

’بس اس گھاتی اکر تکھن میں کونہ رکھدا‘

بساط : (فا، مو) 1- فرش 2- وچھونا 3- بستر

بساط: (ع) 1- حیثیت، اوقات 2- اہل

4- اوہ کپڑا جس سے شطرنج یاں چوڑ کھیڑ دے نہیں

بساطی: (عز، ہفت) 1- نیاری دی دکان کرن والا 2- موٹیاں چنناں نوں پھیری لا کے وچن والا

بساطیا: (نذ، صفت) ویکھو: بساطی

بساکھ: (نڈ) 1- وساکھ، دامہینہ 15 اپریل توں 15 مئی، کبری ورھے داڈو وچامہنہ، وساکھ، بساکھ، جس وچ کڑکا، نول، اڈھ، انڈ

نیں 27-2 پختہ راں و جوں اک پختہ

بسا کھا: (نذ، صفت) بے ساکھ، بے اعتبار

بساکھی : (مو) وساکی داتومار

بساکھی: (مو) 1۔ کچھ وچ لین والی پھاؤڑی، جس دے سہارے
ننگرے حلقے ہوتے ہیں، کاٹھ کھڑکی، دو دروازے، دیو تھن، پتھر، آٹا،

سہارا

بوسال: (صفت) 1- وسیع، موکلا، پھیلیا ہوا 2- وڈا، مہان

بِسْأَلَتَا: (مو) وڈیاکی، وڈپ

يَسْأَلُنَا: (فَعْم) وسانا توں وَسَوَانَا، آباد کروانا

پُسمان: (مو) پساند، بدبو، سُراند

سُسناند: (۵، مو) 1۔ پھلی، کچے گوشت یاں دُڈھ لسی والے بھانڈے
وچوں آون والا ہیکار، بُسان، چھانہ 2۔ دلو، مڑاندھ 3۔ خاندانی

عیب یاں نقص، کمینہ ین

بساندا: (نذ، صفت) 1- بدبودار 2- بھیرے ذائقے والا، بد مزہ 3- بُیا

نوں وقی جاندی ہے 5- روز دی خوراک، راشن 6- جمیا ہویا
بستہ بھنن، (مخا) 1- بستے وچ کتاباں کاپیاں نوں سیٹ لون
2- کم ختم کرن، کم مکاؤن
بستہ بھننا، (مخا) دیکھو: بستہ بھنن

بستھا: (ہ، مذ) 1- سماں، ویلا 2- کیفیت، حالت 3- عمر

بستھار: (مذ) 1- بستھار، پھیلاؤ، پھار، پھار 2- شرح، تشریح، تفصیل

بستھارنا: (فعم) 1- پھیلاؤ، کھارنا 2- تفصیل نال بیان کرنا

بستھیرن: (صفت) پھیلیا ہویا، صیریا ہویا

بستی: (مو) 1- دتی، پنڈ، راس 2- آبادی، آباد تھاں 3- رونق، چہل
پہل

بستی آباد کرن، (مخا) آبادی نئی تھاں بنادوں، چہل پہل کرن،
رونق ہون

بستی آباد ہون، (مخا) چہل پہل ہون، رونق ہون

بستی اُجڑ جاوَن / بستی اُجڑن، (مخا) آبادی ویران ہون،
گھر گھاٹ تباہ ہون

بستی کرن، (مخا) آبادی کرن، رہون، وسن

بستیرن: (مصدر) 1- کھلارن، وڈا کرن 2- لتا کرن، ودھان
3- چوڑا کرن، کھولن

بستین: (مو) زین، کانھی تے پاؤن والا کپڑا

بُٹ: (نم) یکدم، زور نال

بُٹھ: (مذ) پہاڑ وچ رہن والی اک ذات

بُٹئی آنا: (مخا) بے سُدھ ہونا، بُٹھکھیاں جسمانی کمزوری دے
پاروں نڈھال تے بے سُدھ ہو جانا

بُسد / بُسد: (فا، مذ) اک طرحاں دا قیمتی پتھر، مونگا، وگی: چینی بسد

بلوری کولوں مُل ددیرے پاونے (ہا)

بُسد: (صفت) 1- چٹا، سفید، گورا 2- چٹا رنگ

بُسد: (مذ، صفت) وسدا، آباد، خوش حال

بُسدا رسدا، (نم) آباد، خوش حال، خوش خرم، راضی بازی، ٹھیک
ٹھاک

بُسدھا: (مذ) 'بے سُدھا' دی تخفیف، بے عقل، بے وقوف، اجق،
مورکھ

بُسدھا: (مو) 1- جہان، دُنیا، دھرتی 2- (صفت) دھن والی عورت

بُسدیاں: (مذ، صفت) دیکھو: وسدیاں جیہدا ایہہ دگاڑاے

بُسدیاں وچ کرنا، (مخا) جیوندیاں وچ کرنا، سوکھا سکھالا کرنا

بُسدیاں وچ ہونا، (مخا) جیوندیاں وچ ہونا، سوکھا ہونا

بُسر: (فا، مو) 1- گزارن دا کم 2- زرباہ، گزارہ

بُسر اوقات کرن، (مخا) گزارہ کرن، گزاراوقات کرن

بُسر اوقات ہون، (مخا) گزارہ ہون، گزاراوقات ہون

بُسر کرن، (مخا) 1- گزارہ کرن 2- گزارن 3- رات گزارن

بُسر کرنا، (مخا) گزارنا، پتاؤنا

بُسر نہ جانا، (مخا) مقابلہ نہ ہو سکنا، وگی: جس دے نال سر نہ
جاوے، اوس نوں بُت سلاہیے (مُگل)

بُسر نہ کرن، (مخا) 1- کچے رات نہ رہون 2- گزارہ نہ کرن
3- مقابلہ نہ ہو سکنا

بُسر ہون، (مخا) گزاراوقات ہون، گزارہ ہون، گزارہ ہون

بُسر: (فعم) بُسرن مصدر توں فعل امر..... بھل، بھلا دے، وسار دے

بُسر: (حرف استثنا) کن، بغیر، بنا

بُسر: (صفت) بے سُر دی تخفیف، جیہدا سُر وچ نہ ہووے، بے تال

(پہلی جلد)

سامان کرن

بستر اوچھن، (حما) رات گزاری داسامان ہودن

بستر اُلھینا، (حما) 1۔ چلے جانا 2۔ خاتمہ کرنا، مُکاونا

بستر اُلھینیا جاون، (حما) دیکھو: بستر اگول ہودن

بستر اہودن، (حما) دیکھو: بستر انگن

بوریا بستر اچکنا، (حما) کسے تھان توں چلے جانا

بُستر: (صفت) ہٹا کٹا، مُورکھ

بُسترنی: (مو) تنبوواں وچ رہن والی فوج

بُسترے: (ند) بسترادی جمع

بُسترے بند، (ند) دیکھ: بستر بند

بُسترے تے مر جاون، (حما) بھیڑی حالت وچ مرن

بُسترے تے مرنا، (حما) بھیڑی حالت وچ مرنا، بہت بُری

حالت وچ مرنا

بُسترے لگن، (حما) دیکھو: بستر انگن

بُسترے نال لگن / بسترے نال لگ جاون، (حما) بیمار ہودن،

بیماری پاروں کزور ہودن

بُستنی: (فا، مو) ادھ کپڑا جس وچ کپڑیاں نوں لپیٹ سانجھ کے

رکھ دے نیں، بستہ

بُستنی والا، (ند، صفت) وڈے آدی دی بُستنی رکھن والا نوکر

بُستو: (مو) چیز، دست، شے

بُستو: (ند) 1۔ دُستو، دُستاں والا 2۔ (صفت) وُسن والا، رہن والا

بُستہ: (فا، صفت) 1۔ ادھ کپڑا جس وچ کتاباں یاں کاغذ وغیرہ بٹھے

جان دے ہن 2۔ بٹھیا ہویا بندل 3۔ نماز ماں نوں راشن پانی ملن والا

معیادی بھتا 4۔ خوراک دی اونی مقدار جتنی اک واری کسے جانور

بُستر اکٹھا کرن، (حما) بستر اچکن، بستر اُلھین

بُستر ابدھن / بستر انھن: (حما) 1۔ بستر اُلھین 2۔ بستر اکٹھا

کرن

بُستر انھن، (حما) دیکھو: بستر ابدھن

بُستر انھنا، (حما) جان دی تیاری کرنا

بُستر اہوریا گول کرنا، (حما) 1۔ جان لئی مجبور کر دینا 2۔ ہوریا

بُستر اگول کرنا 3۔ خاتمہ کرنا، مُکاونا

بُستر اچھڑنا، (حما) جان دی تیاری کرنا

بُستر اجماون، (حما) 1۔ ڈیرا جماون، آرام کرن 2۔ رات نوں سون

دا انتظام کرن

بُستر اچکن، (حما) 1۔ بستر اُلھین، بستر اکٹھا کرن 2۔ بستر

چوری کرن

بُستر اکرن، (حما) سوت وچھاون، بستر الاون

بُستر اگول کرن، (حما) 1۔ فُر جاون، اُچل جاون 2۔ کوچ لئی

تیاری کرن

بُستر اگول ہو جاون، (حما) دیکھو: بستر اگول ہودن

بُستر اگول ہونا، (حما) جان لئی مجبور ہونا

بُستر الا کے بہون، (حما) پکا ڈیرہ لاون، بک کے بہہ رہون

بُستر الاون، (حما) 1۔ سوت وچھاون، بستر اکرن 2۔ کتے رہن

لگ پون، سکونت اختیار کرن، آرام کرن

بُستر انگن، (حما) 1۔ وڈیرے ہودن، سکونت کرن 2۔ سوت وچھن

بُستر املنا، (حما) بیمار پے جانا

بُسترانہ چھڈنا، (حما) ہرویلے بیمار رہنا

بُستر اوچھاون، (حما) 1۔ بستر اکرن 2۔ رات گزاری دا

بکواون: (مصدر) ڈسکواون، ہنسکواون، رواون

بکھ: (صفت) اُن گنت، جیہڑے گنتی وچ نہ آون، بہت زیادہ

وادھو

بکھ: (صفت) 1- گنجا، روڈا، گھونا 2- گھونا تیر جیہڑا زہر وچ بھیا

ہوند اے

بکھ پوٹ، (نڈ) اک جانور داناں جیدے بارے مشہور اے کہ اوہ اپنے پنجے انسان دی کھوپڑی وچ گڈ کے اپنی کچھ نال ٹھونگے مار مار کے اوہا بھيجا کھندا اے

بکھاگر: (مو) تیر دے منہ تے لائی جان والی زہر تے اوہرا کم
بکھرا: (نڈ) 1- اناج دا اک کیرا 2- پاتھیاں رکھن دی تھاں، گھیرا، ٹکیرا

بکھچرا: (نڈ) بس کھوپڑا، اک سپ، کوہرا دا وگاڑ

بکسی ہوئی: (نم) تھوڑی جیہڑی اوئی، تقریباً تک تائیں بھری ہوئی

بکسیون: (مصدر) ڈسکسیون، مھسکسیون، رون توں پہلاں بٹھ تھریون

بکٹ: (نڈ) اک قسم دی خوراک، بکٹ

بکشل: (نڈ) عربی لفظ بصل دا وگاڑ، پیاز، گنڈھا

بسل کرنی: (مو) اک طرحاں دی یونی جس نوں درتن نال زخم بھر جاندا ہے

بسلا: (نڈ، صفت) زہری، زہریلا، وہولا، وگی: 'پڑھ منتر تے جنتر کڈھساں، بسلا زہر فراقوں' (محمد بخش)

بسلا نا: (فل) نیندر وچ گلاں کرنا

بسم: (صفت) حیران، وگی: 'بسم بھئے گن گائے منوہر'

بسم اللہ: (کلمہ تشکر) رب دے شکر یے دا کلمہ، رب دے ناں نال

(شکر کردا ہاں)

بسم اللہ آکھن، (حما) 1- 'شروع کرو' آکھن 2- 'تسمیں کھاؤ'

آکھن 3- جی آیاں نوں آکھن

بسم اللہ آئے دی سکیں، (روز مرہ) گرم جوشی نال استقبال کر دیاں ہویاں آکھدے نیں

بسم اللہ ای غلط ہو جاون، (حما) دیکھو: بسم اللہ ای غلط ہوون
بسم اللہ ای غلط ہوون، (حما) مڈھ وچ ای غلطی ہوون، پہلا کم ای خراب ہوون

بسم اللہ دے ویلے دا، (نڈ) برکت والے سے دا جیا ہویا، نیک بخت، خوش قسمت

بسم اللہ ہوون، (حما) مڈھ بچن، ابتدا ہوون، شروع ہوون

بسماء: (صفت) حیران، جس نوں اچنچا ہووے

بسماد: (مو، صفت) اچرج، انوکھی، عجیب و غریب

بسمادی: (مو) اچرج بھری، نوپکھی، عجیب و غریب

بسمار: (نڈ) 1- زہر دا اثر ہٹاؤن والی اک بوئی 2- غصے نوں روکن والا منکھ

بسماون: (مصدر) وساون، تباہ برپا کرن، ٹوٹے کرن

بسماون: (نم) 1- آرام کرنا 2- بھادنا (دیوا) 3- توڑنا (موتی وغیرہ)
بسمبھر: (نڈ) 1- سری کرشن 2- پرماتما، اک دیوتا داناں

بسمرت: (نڈ، صفت) بھلیا ہویا، چیتپوں اُتریا ہویا، وسریا ہویا

بسمیل: (فا، صفت) 1- گھائل، زخمی 2- ذبح کیتا ہویا، قربان کیتا ہویا

ہسلیاں: (کلمہ تشکر) 1- جی آیاں نوں، خوش آمدید 2- خدا دا

شکر اے

ہسلیاں آکھن، (حما) جی آیاں نوں آکھن، خوش آمدید کہوں

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

بُسر: (بُسر) بے سُردی تخفیف، بے تال

بُسر: (بُسر) 1- تباہ، پریشان 2- بھلا ہوا، وسار یا ہوا

بُسر: (بُسر) 1- بشارت، خوشخبری 2- پوچھی، جمع، دولت

بُسر: (بُسر) بھروسا، اعتبار

بُسر: (بُسر) 1- وسرا، وقفہ، ٹھہراؤ، پڑا

بُسر: (بُسر) 1- بھلا دی علامت یا نشان

بُسر: (بُسر) 1- آرام کرن 2- رات گزارن، رات لنگھاون

بُسر: (بُسر) 1- بھلا دی علامت یا نشان

بُسر: (بُسر) 1- بھلا دی علامت یا نشان

بُسر: (بُسر) 1- بھلا دی علامت یا نشان

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بُسر: (بُسر) 1- آرام ہون 2- رات گزرن

بنتی: (مو، صفت) 1- سرہوں پٹنے رنگ دا، پیلے رنگ دا 2- بنتی

رنگ دے کپڑے 3- بسنت نال نسبت رکھن والا

بنتی پوش، (ہ + فاء، صفت) 1- پیلا لباس پاؤن والا، سادھو،

ملنگ 2- مجازاً: محبوب

بندھر: (صفت) دھنی، دوتند

بندھرا: (مو) دھرتی، دنیا

بُنتی: (ہ، مو) 1- تھیلی، بٹوا، گٹھلی، جھولی 2- رہن سہن دے ڈھنگ

بُنتی: (ہ، صفت) 1- آوارہ، غنگا، لچا، بد معاش، بدکار 2- خوش لباس،

سُتھرے کپڑے پاؤن والا 3- جیب کترا، اچکا

بُنیک: (صفت) دستیگ، واسی، باشندہ، کسے تھاں دار بہن والا

بُنیکا: (ند) دسینکا، آبادی، دسوں

بُسو: (ند) کل سنسار، سارا، تمام

بُسو: (ند) زہر، وہو، وِس

بُسا: (ند) 1- اک و گے زمین دا ویہواں حصہ 2- زمین منن دا اک

پیانہ

بُساوا: (صفت) بے سواد، بے ذائقہ

بُساوا/بُساواس: (ند) بوسواس، یقین، بھروسا

بُساواں: (مو) 1- یقین رکھن والی عورت، بھروسا رکھن والی بی بی

بُساواں: (صفت) 1- دوسرے دا ویہواں حصہ 2- عقیدہ رکھن والا،

یقین رکھن والا

بُساواں: (ند) بستی دی حد، دسوں دی تھاں، گھر ڈیرہ، رہن دی تھاں

بُساواں: (ند، صفت) بُس سکھن والا

بُساواون: (مصدر) 1- بے حوصلہ کراون، ڈھیری ڈھواون 2- ترکواون،

بیہا کراون، 3- ڈسکواون، بُسکواون

بُسوٹکا: (ند) دیکھو: بُوچکا

بُسوٹی: (مو) اک طرحاں دی جھاڑی

بُسو جھ: (ند، صفت) بے سوچہ، مُورکھ، بے عقل

بُسو چاری: (مو) اُپا، چارا، علان، حل

بُسو چکا: (ند) اُپر چھل اتے دست لگن داروگ، ہیضہ

بُسو ر: (ند) رنج، صدمہ، دکھ

بُسو رتی: (صفت) ماتحت، تابع

بُسو رن: (مصدر) رون توں پہلا مُونہہ دگاڑن، رون بنگا ہون،

رودن

بُسو ریا: (ند، صفت) رودن بنگا، رونی صورت، ہر ویلے رودن والا

بُسو س: (ند) افسوس دا دگاڑ

بُسو س: (ند) 1- کاں 2- بھیڑ

بُسو گ: (صفت) دیکھو: بُوگ

بُسو کڑ: (صفت) بزدل، بے حوصلہ، نمانا

بُسو گ: (صفت) بے سوگ دی تخفیف، خوش، تندرست

بُسو لا: (ند) 1- کھدائی، پٹائی کرن والا اک اوزار، گینتی 2- لکڑاں

بُجھلن والا اک ترکھاناں دا اوزار، تیرا 3- سولاں والا 4- ڈکھی

کرن والا

بُسو لا: (ند) بے ڈول، بھدا، بد وضع

بُسو لی: (ہ، مو) بُسو لا دی تانیٹ..... تھیں جیہڑی کندھاں اُسارن

ویلے اٹاں نوں جچھن لئی راج ورتدے نیں

بُسو گرن: (مصدر) بُسو رن، اُداس ہون، اُچاٹ ہون

بُسو گرن: (فل) بھٹکی لکائی بھرنا، اُداس ہونا

بُسو گریا: (صفت) اُداس، غمگین

گڑگھو، میدہ تیرا، جل، پھوک، بستر میرا

مشہور راگ، جس نوں رات سے یاں بسنت رُت وچ گایا جاندا
اے، سری راگ دی چوتھی راگنی
بسنت پنچمی / بسنت پنچمیں، (مو) اک مشہور تہوار جو ماگھ خدی
دی پنجویں نوں ہوندا اے

بسنت پھلنا، (مجا) سرہوں دے پھل نکلتا
بسنت رُت، (مو) بہار دا موسم

بسنت کھڑنا، (مجا) بسنت رُت وچ پھلاں دا کھڑنا
بسنت مالیتی، (مو) آیور وید حکمت دی اک مشہور دوا

بسنت مناوَن، (مجا) 1- بسنت تہوار مناوَن، خوشی مناوَن 2- پتنگ
اُڈاوَن

آئی بسنت، پالا اُڈنت، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ
بسنت رُت شروع ہون تے ٹھنڈ ختم ہونی شروع ہو جانندی ہے تاں
کہندے ہن

بسنت: (صفت) وِسن والا، رہن والا

بستر: (مذ، صفت) 1- اگ، اگنی 2- بھارتی پنجاب وچ دریائے راوی
دا اک مددگار نالہ

بستر دیوتا، (ہ، مذ) اگنی دیوتا

بستر نوں اگ بناوَن، (مجا) رائی دا پہاڑ بناوَن، گل دا گلان بناوَن
اپنے گھر لگے تاں اگ، پرانے گھر لگے تاں بستر، (اکھا)
جدوں کوئی دُسرے دے نقصان نوں نقصان نہ سمجھے تے اپنا
نقصان ہون تے دکھی ہووے اودوں کہندے ہن

گڑگھو، میدہ تیرا، جل، پھوک، بستر میرا، (اکھا) جدوں کوئی
اپنا خرچ تاں اُکا ہی نہ کرے اتے بھائی وال بنن دا جتن کرے
تاں کہندے ہن

بِسمَن: (مذ) حیران ہون دی حالت

بِسمَنّا: (فل) بُجھ جانا (دیوا)

بِسمو اوَن: (مصدر) 1- تُو داوَن، ٹوٹے کرواوَن 2- تباہ کراوَن، برباد
کراوَن

بِسْمِ اللہ: (عر) رب دے ناں نال (شروع کردا ہاں)، وگنی: اوّل
پڑھ بسم اللہ تے پنج کلمے، اگے صفتاں ایمان سناوَن نوں (قبل)

بِسْمِ اللہ کرنا، (مجا) شروع کرنا، مڈھ بھٹنا، ابتدا کرنا

بِسْمِ اللہ ہی غلط (بھیڑا) ہونا، (مجا) 1- مڈھوں ہی کم خراب

ہوون 2- کوئی کم شروع کردیاں ہی نقص پے جانا یاں کسر رہ جانا

بِسْمِ: (مذ) حیرانی، اچنبھا

بِسْمِ جنک، (صفت) حیرانی بھریا، اچرج

بِسَن: (مصدر) وِسن، رہون، بٹھرن، آباد ہوون، سکونت اختیار کرن

بِسَن: (مذ) 1- وِشن، وِشنو 2- بُری عادت 3- نفسانی خواہش

بِسَن: (مصدر) وِسن 1- پھلن 2- اعتماد کرن، بھروسا کرن 3- بے

حوصلہ ہوون، ڈھیری ڈھاوَن

بِسَن: (مصدر) 1- اُداس ہوون، بے رونق ہوون، اُجاڑ ہوون 2- بیہا

ہوون، باسی ہوون، گلن، بوچھڑن 3- ڈسکن، بَسکن

بِسنا: (فل) 1- وِسنّا، آباد ہونا، ڈیرہ لانا 2- (صفت) وِسن والا، رہن

والا 3- بھونٹنا، بیتی

بِسنا: (مذ) 1- موضوع 2- رس، روہ

بِسنا: (فل) بیہا ہونا، باسی ہونا

بسنت: (مو) 1- گرمیاں توں پہلاں آوَن والی اک رُت، جیہڑی

چیتر تے وسا کھ دے مہینے وچ آوَندی ہے، بہار دی رُت 2- اک

مشہور تہوار جس تے گڈیاں اُڈایاں جاندیاں ہن 3- (مذ) اک

رہزری

بیلہ: (ند) وسیلہ داؤڑیا رُوپ

برسیم: (مو) دیکھو: برسیم

بسین: (فا) 1- بادشاہ دی مونٹ، ملکہ، وگی: اُنھی وانگ بشین جیوں

تاں لگی گل آئے 2- (مو) اک سندر تیز چڑی، بھینس، وگی: اڈی

وانگ بھینس جیوں (بیر دمور)

بسینا: (ند، مو) دیکھو: بسی

بیسندھا: (و، ند، صفت) بسندھا والا، بودالا، گلیا سڑیا ہو یا، بسیا ہو یا

بسیوا: (پو، ند) نر نرس، نزارہ کرنا

بسیوال: (ند) حد، بتا

بسیوں: (مو) دسوں، رستل، وسیب، پھر

بسیئر: (ند) سپ

ب.....ش

بش: (صوت) (پو) بتی نوں مارنا، پرے کرنا، دُور کرنا

بشا: (ند) موضوع، مضمون

بشات: (صفت) 1- بے سوادا، کوزا 2- دھن، دولت

بشارت: (عر، مو) 1- خوش خبری،، غیبی اطلاع، ادہ گل جیہدا خواب

دج اشارہ ملے 2- الہام، وگی: پھیراگوں داؤد پیغمبر من بشارت

لیتی: (قادر)

بشارت دیون، (حما) خوشخبری دیون

بشارت سنن، (حما) خوشخبری سنن، جنگی گل سنن

بشارت ملن، (حما) خوشخبری ملن

بشارو: (صفت) خزاں دیاں پت جھڑت دا سوہنا مہینہ، وگی:

چڑھیا سوماہ بشارو

بشاش: (صفت) خوش، ہس منکھ، صحت مند

ہشاش بشاش، (فا، صفت) 1- خوش، راضی، مطمئن 2- ہس منکھ

بشاشت: (عر، مو) خوش، دُ سکون تے بے غم ہون دی کیفیت

بشانده: (ند) جوشانده دا وگاڑ، اُلی ہوئی دوا

بشپ (Bishop): (انگ، ند) گر جے داؤڈا پادری

بشتی: (ند) بشتی، ماشکی

بشٹھا: (ند) گندگی، گند، ٹھلہ

بشٹی: (مو) 1- لنگوٹی، کچھا، جاتکھیا 2- ٹوٹا، تڑٹی، لیر، بتی 3- مینہ،

بارش

بشر: (عر، ند) آدمی، منکھ، بندہ، وگی: بخلن ہار، بشر ہے کشتہ، بھلے

گلے گلے (کشتہ)

بشرطیکہ: (فا+عر، نم) ایس شرط تے، جے، جیکر

بشرم: (صفت، ند) بے شرم، بے حیا، بے لحاظ

بشرم موہاں، (صفت) بدلحاظ، بے رُخا، رُکھا، بے دید، بے حیا،

مُستاخ

بشرم وائی، (مو، صفت) بے شرمی، بے حیائی

بشرمی: (مو) بے شرمی دی تحفیف، بے حیائی، بدلحالی، مُستاخ

بشرمی مل لون، (حما) دیکھو: بشرمی ملن

بشرمی ملن، (حما) ڈھیٹھ ہو جاون

بشرنا: (ند، صفت) بے شرم، بے حیا

بشرہ: (عر، ند) 1- چہرہ نمبرہ 2- متھا 3- خلیہ

بشرہ: (عر، ند) عربی دج صحیح تلفظ بشرہ اے، چہرہ نمبرہ، شکل، خلیہ،

صورت، تمہاندا

(پہلی جلد)

پاک بشتی

بُٹوئی: (مو) فصل وچ وادھو اُگی گھاہ بُٹوئی

بُٹوں: (مو) دسوں، آبادی، نکانہ، ڈیرہ

بُٹہا: (نڈ) زہریلا، وِس والا

بُٹہر: (صفت) 1- تریاق، زہر دُور کرن والا 2- وِس والا

بُٹہری پالا: (نڈ) ملوک ناں دا رکھ

بُٹسکی: (مو، صفت) بُٹکھیاں کزوری دے پاروں بے سندھ ہو جان

دی حالت

بُٹی: (پو، مو) ہاسی شے، بُٹی ترگی

بُٹی: (مو) 1- دتی، دسوں، آبادی، تھیبہ 2- (صفت) دتی، آباد ہوئی

بُے: (مو) ٹہنی، پھنی

بُے: (حرف شرط) بے تیرے دس ہووے

بُے: (نم) بہہ کے، رہ کے

بُسیا: (نڈ، صفت) سڑیا، خراب ہو یا

بُسیا سڑیا، (صفت) تڑکیا ہو یا، بوماردا ہو یا، بیہیا

بُسیار: (ف، صفت) بیٹھا، زیادہ، دگنی: نہ بوسار کرے کم ذرا، ونڈ بارات

بُچا نڈا (قادر یار)

بُسیار: (نڈ) بے شمار، ڈھیر، چوکھا، چوکی

بُسیا نڈہ: (مو) بُستا پن، سڑا نڈہ، بدبو

بُسیبا: (نڈ) 1- وسیبا، رہن بہن، رختل 2- (صفت) بزدل، ڈرپوک،

بے حوصلہ

بُسیبا ہو یا: (نڈ) بے حوصلہ، بزدل، وچوں پٹیا ہو یا

بُسیبت: (نڈ) دیکھو: بسیبت

بُسیبت: (ہ، نڈ، صفت) 1- ونڈ دا معزز بندہ، چودھری، نمبردار

2- وکیل، سفیر 3- شرارتی، پُغل خور، لائی بُجھائی کرن والا

4- بھیبجیا ہو یا

بُسیٹھ: (نڈ) دو دھراں وچکار بکھوتا کراون والا، وچولا، ثالث

بُسیٹھا: (صفت) وچولا، ثالث

بُسیٹھنا: (مو) وچولا پن

بُسیٹھی: (ہ، مو) 1- چودھراہٹ، سرداری 2- وکالت، دلائی 3- پُغل

خوری، لائی بُجھائی

بُسیبجن: (مصدر) بد دل ہو جان، بھینیاں پون

بُسیرا: (ہ، نڈ) 1- رات گزاری 2- رات گزاری دا ویلا 3- رات

گزاری دی تھاں، آٹھنا 4- تھاں نکانہ، گھریار

بُسیرا بولن، (محا) شامیں چڑیاں دا رکھاں اُتے اکھیاں ہو کے بولن

بُسیرا کرن، (محا) رات رہون، رات گزاری کرن

بُسیرا ہون، (محا) رات گزرن، رات گزاری ہون

بُسیرے دا ویلا، (نڈ) شام دا ویلا، کچھوواں دے آٹھیاں دل

جان دا ویلا

رین بُسیرا، (نڈ) تھوڑے دن لئی رہن دی تھاں

بُسیس / بُسیکھ: (صفت) ویشش، خاص، اُچیچا

بُسیٹ: (عر، صفت) 1- مھیلیا ہو یا، وسیج، کھٹھا ڈٹھا، کھلریا ہو یا

2- خالص، کھرا 3- علم عروض وچ اک بحر دانان

بُسیکنا: (نم) ہارن لینا

بُسیکھ: (نڈ، صفت) 1- دات، ور، وردان، نعمت، تحفہ 2- عقل، سمجھ،

گیان

بُسیکھنا: (مو) ویشیش، خصوصیت، اُچیچا

بُسیلا: (نڈ، صفت) 1- ہسلا، زہریلا، زہر نال بھریا ہو یا 2- غصیل،

بصرے دی کھٹی کھاؤن، (حما) مفت دی کماٹی کھاؤن

بصل: (عر، مذ) گنڈا، پیاز

بصورت: (فا+عر، نم) 1- ظاہر طور تے آپروں، وگئی: بصورت سعد

اندر عمل دے چوڑ (غلام رسول عالیپوری) 2- اوس حالت وچ

بصولا: (صفت) بے اصولا دی تخفیف، جیہدا کوئی اصول نہ ہووے

بصولی: (مو) وصولی دا وگاڑ، اُسرائی

بصیر: (عر، صفت) 1- اللہ تعالیٰ دا اک صفاتی ناں، دیکھن والا، وگئی: میں

بصیرتگاں ہر اک نوں کوں سرے انکاراں (کُل) 2- دانا، سیانا

بصیرت: (عر، مو) 1- یقین، اندر دی روشنی، ول دی نظر، دانائی،

سمجھداری، 2- عقلمندی 3- دل دی دانائی

بصیغہ: (فا+عر، نم) کھاتے وچ، مذ وچ، سلسلے وچ

ب.....ض

بضاعت: (عر، مو) 1- تجارت دا سرمایہ 2- پونجی

بضد: (فا+عر، نم) ہمنہ نال، ضد نال

بضغ: (مذ) 1- تن توں نوں تیر دا عدد 2- نکاح 3- گوشت کننا

ب.....ط، ظ

بط: (عر، مو) 1- اک آبی پرندہ 2- شراب دی صراحی نوں وی آکھیا

جاندا اے پر اوہناں بط مے آکھی دا اے، خالی بط نہیں آکھدے،

بط، مرغابی، وگئی: چھوٹی چھوٹا بط مرغابیاں مارن ہر وچ غوطے

(میاں محمد بخش)

بط بط: (صوت) بطخاں نوں بلاؤن دی آواز

بطاطہ: (مذ) آلو

بطل: (صفت) 1- جھوٹا 2- وڈا بہادر..... طنزاً

بطلت: (مو، صفت) دلیری

بطاء: (مو) دیر

بطحی: (مو) پتھر پلے تے ناہوار زمین

بطخ: (فا، مو) اک مشہور پرندہ جیہدا عموماً پانی تے تر وار ہوندا اے تے

چلو پانی وچوں اپنی خوراک لہندا اے

بطخی: (عر، مذ) 1- پانی والا گھا، پانی دی گزرگاہ 2- اچھی پتھر پلے یاں سخت

تھاں جیہڑی پانی دی گزرگاہ رہی ہووے 3- مکہ معظمہ دی وادی

بطخا چھڈن، (حما) گپ مارن، پھر چھڈن، ٹرپل مارن

بطخی: (مو) دیکھو: بطخ جیہڑی ایہہ تصغیر اے

بطر: (صفت) آپ مہارا

بطرز: (فا+عر، نم) بہت موجب، طرز نال، طریقے نال

بطرف: (فا+عر، نم) پاسیوں، پاسے نال، پاسے ول

بطریق: (فا+عر، نم) اندازے موجب، طریقے نال، حساب نال

بطک: (مو) 1- بطخ دی تصغیر 2- شراب دی چھوٹی صراحی

بطکا: (مذ) دیکھو: بطخا

بطل: (صفت) دلیر، شجاعت

بطل بطورا: (صفت) 1- بھدا، بے ڈھکا 2- حیران، پریشان

3- بیوقوف

بطلان: (مذ) بے کار شے

بطن: (عر، مذ) ظاہر دی ضد، اندرونا، ڈھڈ، پیٹ

بطن: (مذ) وطن دا وگڑیا روپ

بطنہ: (مذ) بھریا ہویا ڈھڈ

بطور: (مو) دیر

بصرے دی کھٹی

2- اک تھاں دا ناں بٹن پدا، (ند) 3- وشنو بھگوان دی تعریف وچ
گایا جان والا بھجن 4- کوئی بھجن 3-26 توں 27 ماتراں تک دا اک
قسم دا گیت جس دے کئی بھید ہوندے نیں
بشنده: (ند) باشندہ دا وگڑیا روپ، واسی، وسنیک
بشنی: (ند، صفت) بد چلن، بُری عادت والا
بشو/بشی: (مو) بیشو دی تخفیف، بئی
بشو اس: (ند) وسواس، افسوس، یقین
بشیر: (ند) وس والا، زہریلا، کالا ناگ، زہری سپ، بشیر وی
درتیندا اے

بشی: (مو) کٹر والی، زہریلی زمین
بشیر: (عر، ند، صفت) خوش خبری دین والا، وگی: 'خوب غزالی لکھیا ایہہ
سام احوال، وچ کتاب بشیر دے باطن وچ کمال' (جنگ، حا)،
حضور ﷺ دیاں صفتاں وچوں اک صفت
بشیش: (ہ، صفت) ویشیش، خاص، اہم

ب.....ص

بصارت: (عر، مو) 1- اکھ دی لو، بینائی، نظر، نگاہ 2- پہچان،
شناخت

بصائر: (عر، مو) بصیرت دی جمع

بصر: (عر، مو) 1- اکھ 2- مجازاً: نظر، بینائی، بصارت، وگی: 'توں
تسکین دے دی میری، نور بصر دا میرا' (محمد بخش)

بصرہ: (عر، ند) عراق دا اک مشہور شہر تے مندی

بصرہ لگن، (حما) موج ہون، ناجائز ذریعے نال کمائی کرن

بصرے دی کھٹی، (حما) مفت دی کمائی

بشرہ و گڑنا، (حما) چہرے دا وگڑنا، انسانی شکل وچ نہ رہنا
بشری: (عر، صفت) بشر نال تعلق والا

بشری تقاضا، (عر، ند) انسان دے جُھے دی لوڑ تھوڑ

بشریت: (عر، مو) 1- بشر ہون دی حالت، آدمیت، انسانیت
2- اوہ کم جیہڑے انسانیت دا تقاضا ہوں

بشک: (فعر) بخش دا وگاڑ، معاف کر، مَن کر، دے، بخش، عطا کر
بشک بشکا، (نم) بخش بخشا

بشک: (مو) بے شک دی تخفیف 1- شک شبہوں خالی، یقینی، لازمی
2- صحیح، درست، ضرور 3- بھادیں

بشکا: (ند) گھڑی، پوٹلی، بچکا

بشکار: (پو، ند) وچکار، سنہ وچالے، وچکارے، درمیان

بشکارلا: (پو، صفت) وچکارلا، درمیان، وچلا، وچکار دا

بشکاروں: (نم) درمیان توں، وچکاروں

بشکانہ: (نعم) بخشاؤنا دا وگڑیا روپ، معاف کراؤنا

بشکرا: (صفت) بے شکرا دی تخفیف، ناشکرا، بے صبرا

بشکل: (فا+عر، نم) شکل نال، صورت وچ

بشکن: (مصدر) بخشن توں وگڑ کے بنیا ہویا، معاف کرن، عنایت

کرن، دیون، مَن کرن

بشکیال: (ند) بخشی (اک ذات دا ناں)

بشگنی: (مو) بدگنی دی تخفیف، مندی فال

بشگنی: (مو) باجرے دا مٹھیاں سادہ پروٹھا

بشمول: (فا+عر، نم) شامل کر کے، سمیت، سنے، نال

بشن: (سن، ند) 1- وشنو، خدا، بھگوان، ہندوواں دے تن پردھان

دیوتیاں وچوں اک جس نوں کائنات دا پالنہار منیا جاندا ہے، وشنو

بغاوا: (ند) بغاوت، فساد، کینہ، رولا

بغاوت: (عر، مو) 1- سرکشی 2- نافرمانی، و دروہ، غدر کرن دی حالت،

باغی ہون واکم، غداری کرن واکم

بغاوت کرن (حما) نابری کرن، نافرمانی کرن، سرکشی کرن

بغاوت ہوون، (حما) نابری ہوون، نافرمانی ہوون، سرکشی ہوون

بغائی: (پو، مو) نفرت نال کسے دی شے نوں واپس کر دینا

بُغچہ / بُغچہ: (فا، مو) گندھڑی، گھڑی، پوٹلی

بُچی: (مو) چھوٹی گندھڑی، چھوٹی گھڑی

بغداد: (فا، عر، ند) عراق دا اک مشہور شہر، جیہڑا دارالحکومت دی

اے، لفظی معنی: خدا دا دیتا ہویا

بغدادی: (صفت) 1- بغداد دا، بغداد نال نسبت رکھن والا، وگی: کچھ

بُغی بغدادی اُستر، جھ بھٹسی سینی (با) 2- چنگی نسل دا اُوٹھ

بغرض: (صفت) دیکھو: بے غرض

بُغض: (عر، ند) 1- غصہ 2- دشمنی، ویر 3- ایرکھا، ساڑا، عداوت،

کینہ

بُغضی: (ند، صفت) کینہ رکھن والا، ٹھنسی، کھوری

بُغل: (ند) زمین دا نونا، واڑ

بُغل: (فا، مو) 1- موڑھے دے پیٹھلی تھاں، گچھ 2- بچے کھنے دا

حصہ، پاسا، دھن 3- اوہ کپڑا جو کُرتا وغیرہ سیون سے کچھ والی تھاں

اُتے واہو لایا جا ندا ہے 4- گٹھ، واڑ 5- کنڈھا، کنارہ 6- نیڑے،

نزدیک

بُغل بچہ، (ند) 1- شارد، مٹھا، فرمانبردار 2- گھرے دی مچھی 3-

خوشامدی، جھولی چُک

بُغل بلائی، (مو) کچھ دا پھوڑا، کچھ الی، لگرا لی

بُغل بند، (فا، صفت) اوہ کپڑا یاں ری جیہڑی کچھاں تھلیوں تھی

جانڈی اے

بُغل پاؤنا، (ند، صفت) مانگت، منگتا، بھکاری

بُغل تاکی، (مو) بغلاں دے پیٹھ دی لنگھا کے چادر بھن دا

ڈھنگ

بُغل دُون، (حما) ستھ لا کے اندر آؤن

بُغل گن، (ند، مو) دیکھو: بغل گنھ

بُغل گنڈھ، (مو) گچھ وچوں بدبو آؤن داروگ

بُغل گنھ، (ند+مو) 1- گچھ وچوں بدبو آؤن دی بیماری 2- گچھ

وچ نکلن والا پھوڑا

بُغل گیر، (فا، صفت) جنھی پاؤن والا، گلوکڑی پاؤن والا

بُغل گیر ہوون، (حما) گلوکڑی پاؤن، جنھی پاؤن، گلے ملن

بُغل گیری، (مو) جنھی، گلوکڑی

بُغل لگن، (حما) 1- سڑک دے اک پاسے رہن 2- ٹٹھے لگن،

الگ رہن

بُغل لون، (حما) 1- گچھ لون، جنھی پاؤن 2- گھیرا پاؤن

3- اگانہہ لنگھ جاوَن

بُغل لینا، (حما) 1- گھیرا پاؤنا 2- اگانہہ لنگھ جانا

بُغل مارن، (حما) 1- نہ کرن، انکار کرن 2- ٹھٹھن ویلے اک

خاص داء لاوَن

بُغل مارنا، (حما) کشتی دا اک داء (ورودھی پہلوان دی بانہہ اپنی

بُغل وچ گھٹ کے داء لاوَن)

بُغل و جاوَن، (حما) 1- کچھاں مارن، خوش ہوون 2- کسے دا

مذاق اُڈاؤن، ٹٹھٹھا کرن

بطور: (فا+عر، فم) طور تے، طریقے نال، روپ وچ

بطون: (عر، مذ) بطن دی جمع 1- راز، بھید 2- اندرونی حالت

3- اُردو وچ مفردی طرحاں مستعمل اے

بطی: (صفت) دیر کرن والا

بطی الاثر، (صفت) دیر وچ اثر کرن والا

بطخ: (مذ) خربوزہ یاں ہدوانہ

بطین: (مذ) توند، ڈھڈ

بظاہر: (فا+عر، فم) ظاہر طور تے، دیکھن وچ، اُتوں

ب.....ع

بعال: (مذ) زنانیاں نال کھیڈنا

بعثت: (عر، مو) 1- گھلیا جاون، رسول بنا کے گھلیا جاون 2- پیغمبری،

رسالت وازمانہ

بعد: (عر، فم) پچھوں، مگروں

بعد ازاں، (فا+عر، فم) ایدوں مگروں، ایس توں پچھوں

بعد الموت، (مذ) مرن توں بعد

بعد پون، (مجا) مگر پون

بعد پے جاون، (مجا) مگر پے جاون

بعد پیٹا، (مجا) مگر پیٹا

بعد وچ، (فم) پچھوں، پھیر، مگروں، چرکا

بعدوں: (فم) دیکھو: بعد وچ

بعض: (عر، صفت) کجھ، کوئی، کئی، متفرق، خاص

بعض اوقات، (عر، فم) بعض ویلے، کدی کدی، کدے کدائیں،

اکثر، کسے وقت

بعض بعض، (عر، فم) کوئی کوئی، ناواں ناواں، ویرلا ویرلا

بعضا: (مذ) کوئی، کوئی اک، ناواں، ویرلا

بعضے: (مذ) بعض یاں بعضا دی جمع، کوئی کوئی، کئی، کجھ، ویرلے

بعضے ویلے، (فم) کسے ویلے، کدی کدی، کدی کدائیں، بعض

اوقات

بعل: (عر، مذ) 1- اک بُت دانناں، اک دیوتا 2- خاندن 3- آقا،

مالک

بعوض: (مذ) بدلے، بجائے

بعید: (عر، صفت) 1- دُور، پرے 2- دکھ، الگ، جُدا 3- خلاف، وِگی:

'تیری کوہنا بعید مزید تھلوں حدوں پار اسرار دابام تیرا' (قادری)

بعینہ: (عر، فم) بُہو، بُہو، اُنجے دا اُنجے

ب.....غ

بُغ: (فا، مذ) 1- تلواری بندوق، ڈھال یاں دا بے وغیرہ دا اُچھاڑ

2- آکڑیا ہویا موٹا کپڑا 3- (صفت) مُورکھ، موٹی عقل والا

بغا: (پو، صفت) بیگانہ، اوپرا، غیر، دُوجا

بغا (بگا): (مذ) 1- ڈرپوک، بُزول 2- بکھوڑا

بغا پوون، (مجا) 1- لڑن توں ڈرنا 2- تھک کے راہ توں ہٹ جانا

بغا کرن، (مجا) 1- ڈرن 2- نسن

بغار: (مذ) بیگار دا وگاڑ، بغیر اُجرت دے م، دھک زوری کر دایا ہویا کم،

بے دلی نال کیتا ہویا کم

بغانی: (مو) بیگانی، اوپری، غیر

بغانی سُخُن اِج تَاں اُڑاون، (مجا) 1- پرانے معاملے وچ

لُٹ اُڑانا 2- بگانے مسئلے وچ دخل دینا

ب.....ق

بقا: (عر، مو) 1- جیون، زندگی 2- سد پوتا، امرتا، بیشکی
بقارہن / بقا رہنا، (حا) ہمیشہ زندہ رہنا، وگی: 'وس نہیں کچھ چلدا
ڈاڑھی رب رضا، تاپیں کوئی جہان دج رہیا نہ بقا' (ہا)
بقاؤں کوچ کرنا، (حا) مر جانا، چلانا کرنا، وگی: 'کر گئی مائی کوچ
بقاؤں، دج گیا کوچ نگارہ' (گل)

بقال: (عر، ند) بانیا، بنیا
بقایا: (عر، ند) بقیہ دی جمع 1- بچ رہیا ہوا، بچا کھچیا، بچیا ہوا، باقی،
باقی بچی ہوئی (رقم، چیز وغیرہ)، باقی حساب 2- بچت، خرچ گمروں
جو کچھ وڈھ رہیا ہووے

بقچہ: (فا، ند) گٹھڑی
بقچی: (فا، مو) چھوٹی گٹھڑی
بقراط: (ند) ایک مشہور یونانی دانشور تے حکیم دانان
بقرعید: (مو) قربانی والی عید، وڈی عید، عید الانضی
بقعہ: (عر، ند) 1- جگر دا ٹوٹا، جان نالوں عزیز، پیارا 2- گھر
بقلم خود: (فا+عر، نم) اپنی قلم نال، اپنے ہتھ دی لکھت نال
بقول: (فا+عر، نم) آکھن موجب، قول دے مطابق، کتھن موجب،
وگی: 'بحیر سن دے بقول کدھرے آون والا زمانہ مولوی فرید احمد
نوں وڈا شاعر نہ سمجھے' (پنجابی ادب)

بقیہ: (عر، ند) 1- باقی 2- بچیا ہوا

پ.....ک

بک: (ند) 1- ہرن دا بچہ، ہرنوٹا، مینا، لیلیا 2- گلا 3- پچاں اُتے تھاپی

(پہلی جلد)

بغلے مارنا، (حا) کچھ پیٹھ لکاونا
بغلے دجن، (حا) کچھاں پیٹھ لکن، کچھے دجن
بغو چڑا: (ند) بغوچہ توں تصغیر، بیتا چھوٹا باغ
بغوچہ: (ند) باغچے توں وگڑ کے بنیا ہویا، چھوٹا جیہا باغ
بغوچی: (مو) باغچی توں وگڑیا، چھوٹی کیاری
بغچیا / بغچہ: (ند) چھوٹا باغ، مٹھلاوڑی
بغچی: (مو) بغچہ دی تصغیر، چھوٹا باغچہ، مٹھلاں دی کیاری، مٹھلاوڑی
بغیر: (فا+عر، ند) پنا، باجھوں، سوائے
بغیراں / بغیروں: (ند) دیکھو: بغیر
بغیرت: (مفت) بے غیرت دی تخفیف، بے حیا، بے شرم

ب.....ف

بفا: (ند) 1- بھاف، بھاپ، انجن توں نکلن والا دھواں 2- (مفت)
ڈرپوک، بڈول، بھگوڑا
بفا: (فا، مو) سردی، سکر، والاں دی ٹٹھکی
بفا: (ند) وفا دا وگڑیا روپ
بفادار، (مو، مفت) وفادار، دوستی یاں تعلق نبھاؤن والا
بفاداری، (مو) وفاداری
بفات: (مو) 'وفات' دا وگاڑ
بفاونا: (فل) شینی مارنا، مٹھلنا
بفائی: (مو) بے وفائی دا وگاڑ
بفریاں: (پو، مو) چلندیاں ہواواں، حالت جنگ وچ تلواراں دا چلنا
بفضلہم تعالیٰ: (عر، نم) خدا دے فضل نال، اللہ دی مہربانی نال

بغلاں بنواون، (حما) کچھاں دے وال صاف کراون
 بغلاں جھاکن، (حما) شرمندہ ہون، لا جواب ہون
 بغلاں جھاکنا، (حما) 1- شرمندہ ہونا 2- لا جواب ہونا
 بغلاں سنگھن، (حما) 1- تے بناون لئی کچھاں نوں سنگھن 2- نموش
 محسوس کرن، شرمندہ ہون

بغلاں لاہون، (حما) کچھاں دے وال منن
 بغلاں لتھن، (حما) دیکھو: بغلاں لاہون
 بغلاں لینا، (حما) چتھی پاونا، گلوکڑی پاونا
 بغلاں مارن، (حما) دیکھو: بغلاں و جاون

بغلاں و جاون، (حما) 1- کچھاں مارن، خوش ہون 2- کسے دا
 مذاق اڈاون

بغلن: (مصدر) کسے نوں گھیرا پا کے اتوں روکن، ون، گھیرا پاون
 بغلنا: (فعل) 1- کسے نوں گھیرا پا کے اگوں جا کے روکنا 2- گھیرا پاونا، ونا
 بغلول: (صفت) بگول توں وگڑ کے بنیا ہویا، بگلے درگا، بگ، پدھو،
 بے شعور، لم ترنگا، بگ، دنگی: 'نہ کر بھگی بن بغلول' (امر رس)
 بغلی: (مو) 1- موڈھے اُتے لکاون دی جھولی، جس وچ عام طور تے
 فقیر مٹگی خیرات پاوند اہے 2- (صفت) بغل والا، بغل دا، کچھ دے
 متعلق

بغلی پاونا، (صفت) سنگتا، بھکاری
 بغلی تکیہ، (ند) کچھ وچ رکھن لئی بنایا ہویا سرہانا
 بغلی چور، (ند) منافق ساتھی، خفیہ دشمن
 بغلی دشمن، (ند) دیکھو: بغلی چور
 بغلے: (فعل) (فعل) بغل وچ، کچھ اندر

بغلے لااون، (حما) اک پاسے کردیون، ٹٹھے لااون، الگ کرن

بغل و جاونا، (حما) 1- بہت خوش ہونا 2- ٹٹھا کرنا
 بغل وچ، (فعل) (فعل) کول، نیزے، پاس، کچھ وچ
 بغل وچ پالن، (حما) اپنی نگرانی یاں سرپرستی وچ پرورش کرن
 بغل وچ دباون، (حما) کچھ پیٹھ لکاون، کچھ مارن
 بغل وچ دباونا، (حما) کچھ پیٹھ لکاون
 بغل وچ دین، (حما) دیکھو: بغل وچ دباون
 بغل وچ سون / بغل وچ سوں جاون، (حما) نال سون، جھولی
 وچ سون
 بغل وچ لون، (حما) بغل گیر ہون
 بغل وچ لے کے پیٹھن، (حما) نال لے کے پیٹھن، جھولی وچ لے
 کے پیٹھن، ہر ویلے نال رکھن
 بغل وچ لے کے سو جاون / بغل وچ لے کے سون،
 (حما) نال لٹا کے سون، چھٹی پا کے سون
 بغل وچ مارنا، (حما) کچھ پیٹھ لکاون
 بغل وچ ہو جاون، (حما) 1- اک پاسے ہو جاون، الگ ہو
 جاون 2- نال لگ جاون
 بغل ہونا، (حما) اک پاسے ہونا
 اغل بغل، (فعل) (فعل) ایدھر اودھر
 مونہہ وچ رام رام، بغل وچ چٹھری، (اکھا) جدوں کوئی آدمی
 اتوں کچھ ہو تے اندرون کچھ ہو رہی تھکے اودوں کہندے نیں،
 (اکھا) 'باہروں چٹے بگلے اندرون کالے کالے'
 بغلا: (پو، ند) سفید اُچی تٹاں والا بگلہ، آبی پرندہ
 بغلاں: (مو) بغل دی جمع
 بغلاں بنن، (حما) کچھاں دے وال صاف ہون

بک شال (Book Stall)، (انگ، مذ) کتاباں دی دکان

بک سیلر (Book Saller)، (انگ، مذ) کتاباں دی دکان وچ

کم کرن والا آدمی

بک شیلف (Book Shelf)، (انگ، مذ) کتاباں رکھن دی

الماری نما شیلف

بک کروانا، (مخا) کوئی چیز باہر بھیجن لئی سٹیشن یاں موٹر اوڈے

دغیرہ تے پٹلی لے کے دینا، پٹلی کروانا، اک تھان توں دوجی تھان

اپڑان دا معاہدہ کرن

بک کیپنگ (Book Keeping)، (انگ، مذ) ترتیب موجب

علمی لیکھا کاری

کیش بک (Book Cash)، (انگ، مو) خریداری دی

کتاب

بک: (مذ) 1- گردہ 2- (مو) دوواں ہتھان نوں اکٹھے کرن نال بنیا

نویا چہا جس وچ بھر کے کوئی چیز دتی جاندی ہے، دو ہتھان دا

پیا لے دا گلوں جوڑ، دو لپاں دا جوڑا، دو نہہ لپاں جو یاں وچ جتی شے

آ جاوے 3- اوہ ماترا جو ایس خالی تھان وچ سما سکے 4- (مذ)

تھوڑا چہا

بکٹ اوڈنا، (مخا) ہتھ پیارا، منگنا

بکٹ بکٹ، (مذ) بہت مقدار وچ، چوکھی ماترا وچ، دگی: ہر دے

اندر رسن والیا، بکٹ بکٹ ری پیا (بلجیت تلسی)

بکٹ بکٹ رونا، (مخا) بیٹ رونا، زار قطار رونا

بکٹ بھر، (مذ) تھوڑا چہا

بکٹ بھر بھر دینا، (مخا) گھسے دل نال کوئی چیز دینا

بکٹ بھر کے لٹنا، (مخا) چنگی طرحاں لٹنا

بک گلو، (مذ) تھوڑا چہا

اگیتا اک چھیتی بکٹ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ موقع

گھنچا کے کیتا جان والا کم کوئی خاص فائدہ نہیں دیندا اوودوں

کہندے ہن

بگناں بھر بھر رونا، (مخا) چھم چھم رونا، زار و قطار رونا

بگناں دے بکٹ، (مذ) بہت زیادہ

بگناں موہیں، (مذ) بہت مقدار وچ، بہت زیادہ

بگناں نال سمندر چھٹن، (مخا) ناممکن کم کرنا، دگی: پار روئے

سمندروں ہیر پٹھی، بیوقوفی کرن، بگناں نال سمندروں جھٹ سٹاں

(وارث)

بگو بکٹ، (مذ) 1- دوواں ہتھان نال 2- کوئیک

بکا: (مذ) بک بک کرنا، گل اگل دینا، راز دس دینا

بکاتے گل لگ جاوے / بکاتے گل لگن، (مخا) ڈھاہیں مار دیاں

ہویاں گل نال لگ جاوے

بکالینا، (مخا) چچی گل اگھو لینا

بگنا: (مذ) ہونا نال اڈ کے آیا ہو یا تھوڑا چہا گھٹنا

بکاٹ: (مو) 1- بھید دی آواز 2- روون دھوون، چیخ، گراٹ

بکاٹ پٹن، (مخا) 1- بھیداں دا مسلسل بولن 2- اُچی اُچی روون

بکاٹا: (مذ) چیخ چھاڑا

بکاٹا مارن، (مخا) رولا پاؤنا

بگٹو: (مذ) وکن دا، فردخی

بکار: (مذ) لوڑ والی، جس دی لوڑ ہووے، لوڑ والی، دگی: دوجی

کبھڑی چیز پیاری دس بکار جوتیوں (گل)

بکار: (مو) 1- اُچی اُچی بلاوون دی حالت 2- بھیداں دی میں میں

(پہلی جلد)

مارن داخل، کلاوا، بکا دینا، کشتی کرنا، ہیرنوتا 4۔ کھیڈ وچ ہانیاں دا جوڑا
بک: (فخر) بکن مصدر توں امر، بکواس کر، مونہوں گل کڈھ، بول

2۔ (مو) بکواس، فضول گل، بھیڑی گل 3۔ تے، جی متلانا

بک بائی، (ند) بکواس

بک بائیا، (ند) بکواس، فضول گل

بک بک، (مو) بکواس، فضول بحث

بک بک کرن، (مجا) بکواس کرن، بیہودہ گوئی کرن، وادھو گلاں
کرن

بک بک کے بھیجا کھاون، (مجا) بک بک چاون، بکواس کر کر
کے تھکا دیون، فضول گوئی نال پریشان کر دیون

بک بک کے دماغ کھاون / بک بک کے سر کھاون،
(مجا) دیکھو: بک بک کے بھیجا کھاون

بک بک کے کن کھاون، (مجا) دیکھو: بک بک کے بھیجا کھاون
بک بک کے مغز چٹ لون، (مجا) دیکھو: بک بک کے بھیجا
کھاون

بک بک لا دیون / بک بک لاون، (مجا) فضول گلاں کرن،
ایویں کن کھاون

بک بک لاونا (کرنا)، (مجا) فضول دیاں گلاں کرنا، ایویں کن
کھانا

بک بک چا دیون / بک بک چاون، (مجا) بک بک کرن،
فضول بولن، ایویں کن کھاون

بک بکا، (ند، مفت) جس سواد نال جی گھرے، بے سوادا، پھٹکا،
بد مزہ، بے سوادا کیلا پن

بک بکاٹ، (ند) جی گھرن دی حالت

بک بکاونا، (فل) 1۔ جی خراب ہونا 2۔ پیٹ وچ گڑبڑ ہونا

بک بکاہٹ، (ند) فضول دیاں گلاں، بکواس

بک بکاؤ، (ند) دیکھو: بک بکاہٹ

بک بکی، (مو) اباک، اُپر چھل، اُلنی، تے

بک بکیا، (ند) بکواس کرن والا، فضول بولی جان والا

بک پون، (مجا) چچی گل دس دیون، راز ظاہر کر دیون

بک جاون، (مجا) بھیت اُگل جاون، راز دی گل دس دیون

بک جھک، (مو) بک بک، بکواس

بک جھک کرن، (مجا) رون پنن، رولا پاون، بکواس کرن

بک جھک کے، (نم) روپٹ کے، بکواس کر کے، کچھ کے

بک جھک لاون، (مجا) بکواس کرن، بک بک کرن، جھگڑن

بک چھڈن، (مجا) گل یاں بھیت دس دیون

بک دیون، (مجا) 1۔ من لون، اقرار کر لون 2۔ راز دی گل دس
دیون

بک: (ند) کنٹا، مارنا

بک چیزنی، (مجا) 1۔ جھل لاہنا، کھل لاہنا، زیادہ منافع لینا
2۔ بہت مارنا

بک لاہنا، (مجا) بہت کنٹا، مارنا

بک (Book): (انگ، مو) 1۔ قطار، کتاب، کاپی 2۔ وقت توں پہلوں
مقرر کراون دی حالت (سیٹ وغیرہ)

بک بائینڈنگ (Book Binding)، (انگ، مو) جلد سازی

بک پوسٹ (Book post)، (انگ، ند) چھین والا یاں چھایا

ہو یا میٹر جس نوں بھیجن لئی رعایتی ڈاک خرچ گدا ہے

بک ڈپو (Book Depot)، (انگ، ند) کتاباں دی وڈی دکان

بکر جوان ہودن، (محا) گھرو ہودن، مرد ماہو ہودن، صحت مند

ہودن

بکر داڑھی، (صفت) اوہ آدمی جس دی داڑھی دے وال گھٹ

ہودن

بکر داڑھی ہودن، (محا) بکرے درگی داڑھی والا ہودن، ورلے

والاں والا ہودن

بکر داڑھیا، (مذا، صفت) ایسا بندہ جس دی داڑھی دے وال

گھٹ ہودن

بکر زال، (مو) بھر جوان عورت، تندرست تے جوان عورت

بکر قصائن، (مو) بکرے مارن والی قصائن

بکر قصائی، (مذا) اوہ قصائی جو بکرے مارے، اوہ قصائی جیہڑا

صرف بھیڑیاں بکری دا گوشت ای وتیچے

بکر وال، (مذا) بکریاں چراون والا، چھیزو، آجڑی، عیالی

بکر وال سڈ، (مذا، مو) بے مقصد گلاں

بکروان، (مذا) آجڑی، ایالی، بھیڑاں بکریاں چارن والا، چارو،

چھیزو

بکرا: (مذا) 'بکری' دا مذکر، اک پشو جو دو تن فٹ اُچا ہوندا اے تے

جس دا گوشت کھا دا جاندا اے

بکرا ٹیلا ون / ٹیلا ونا (محا) 1- مونہہ تے پنٹھا ہتھ رکھ کے بڑھکاں

مارن، باگھیاں پاؤن 2- ہنکارن 3- لاکارن، ونگارن

بکرا داڑھی، (مو) ویکھو: بکر داڑھی

قربانی (نکی) دا بکرا بننا، (محا) کسے دے کم دی سدھی لئی

انجانے یاں مجبوری وجوں آپ نقصان اٹھانا

کدنا بکرا، (مذا) قربانی دا بکرا

بکرا: (مذا) بکریاں دا عیالی، آجڑی

بکراس: (مو) بکریاں دی قربانی

بکرال: (مو، صفت) بکریاں چارن والی

بکرال سُر وپی، (صفت) بھیانک سردپ والا

بکرا لٹا: (فل) بہت جھائے یاں گھبرائے ہوئے ہونا

بکرا لیا ہویا، (صفت) 1- گھمنڈی، ہنکاری 2- گھبرایا ہویا،

پریشان ہویا ہویا

بکر م (Buckram): (انگ، مذا) اک قسم دا سخت موٹا کپڑا جو تہہ وچ

دین دے کم آؤندا اے

بکرماجیت: (مذا، موز) اک مشہور راجا جس دے ناں تے بکری سمت

چلیا ہویا اے

بکرماجیتی: (صفت) 1- بکرماجیت نال تعلق 2- بکرماجیت دا

بکرمی: (صفت) بکرماجیت نال تعلق (مذا) بکرمی سمت

بکرمی سال، (مذا) بکرماجیت نال متعلق سال، بکرمی سمت

بکرمی سمت، (مذا) بکرماجیت دے ناں تے چلیا سمت جو عیسوی

سن توں 51 سال پہلے شروع ہوندا اے

بکرمی: (پوا، صفت) بھیڑے کم

بکر میوہ: (صفت) جنگلی پھل

بکرن: (مذا) پتھریلی دھرتی وچ رہن والا اک طرحاں دا اجگر جیہڑا

زہریلا نہیں ہوندا

بکر و: (مذا) ویکھو: بکرا

بکر وال: (مذا) بکریاں چارن والا، آجڑی، ایالی

بکروٹ: (مذا) بکرا دی تصغیر، بکری دا بچہ، چھوٹا بکرا، پٹھورا، مینا،

مینہ

(پہلی جلد)

پاک دشتری

کرن دی اواز

بکار: (صفت) دیکھو: بے کار

بکارا: (ند) 1- بیماری، روگ، دکھ 2- جھگڑا، فساد 3- بے معنی گل،

بکواس، بکواسٹ 4- رہبر 5- فجر، اپٹھی، قاصد 6- چالان 7- خط

بکارا: (ند) 1- لکارا، آوازہ 2- نکتا، ناکارہ، نگہ

بکاری: (مو) بے کاری دی تخفیف، کم کا جوں وانجھا ہون دی

حالت، ویلھاپن

بکاس: (ند) دکاس، آسمان تے زمین دے وچکاری خالی تھاں، خلا

بکال: (ند) 1- بکاتوں ملکر..... ڈھیر بک بک 2- مجازاً..... فضول جیہی

گل دا بار بار بیان ہون والا 3- دن دا پچھلا پہر 4- مندی گھڑی

بکالنا: (متعدی المصدی) وکوانا، فروخت کروانا، کسے کولوں کوئی شے

وکوانا

بکانا: (متعدی المصدی) دیکھو: بکالنا

بکانی: (مو) بھیڑ بکری دی نہیں میں کرن دی اواز

بکناں: (مو) بکی دی جمع، کھنٹی، کھنٹی

بکناں پن، (حما) بکتیں پن، لڑن نوں آون، دکھیں پن

بکاوادا/بکاوادھ: (مو) بکواس

بکاولی: (مو) 1- اک افسانوی کردار 2- بٹھاں دا جوڑا یاں بہنیاں

ساریاں بٹھاں 3- بٹھاں ورگی سفید

بگاون: (مصدر) گتھم گتھا کران، گھلاون، بکھو بکھی کران

بکاونا: (متعدی المصدی) 1- بے فائدہ بنانا 2- جی گل اکھوا لینا

بکائن: (ند) نم دی نسل دا اک درخت

بکاؤ: (ند) دیکھو: دکاؤ

بکاؤ مال، (ند) 1- وکن دی شے 2- طنزاً اچھے بندے نوں

آکھدے نیں جیہڑا لالچ وچ آکے اپنے وعدے توں بھر جانے
یاں وک جاوے

بکائی: (مو) وکری، فروخت

بکباس: (مو) بکواس دا وگاڑ

بکبرکاس: (مو) 1- فضول گناں 2- بے سواد تے بے ذائقہ ہون دی
کیفیت

بکبکاون: (مصدر) جی خراب ہون، تے آون نوں ہون

بکبکاؤ: (مو) فضول گناں، بکواس

بکبکی: (مو) 1- بککا دی تانیٹ، بے سواد، پھلکی 2- اُہاک،
اُپر چھل، اُٹنی، تے

بکبت: (ند) وقت دا وگاڑ، ویلا، سما

بکبتا: (ند) 1- بولن والا، کہن والا 2- تعلیم دین والا 3- گالڑی

بکبتر: (فا، ند+مو) لڑائی وچ جسم نوں بچاون والیاں لوہے دیاں
کڑیاں دی بنی پوشاک، کوچ، زرہ بکترزرہ بکتر، (فا، ند+مو) لوہے دا لباس جیہڑا پُرانے سے لڑن والے
پہندے سن

بکبت: (صفت) 1- وکت 2- عجیب، انوکھی

بکبت: (صفت) 1- اوکھا، کٹھن، کرڑا 2- بُری شکل دا، بھیاک
3- ڈراؤنا، خوفناک، خطرناک 4- وڈا 5- (ند) پھوڑا، پھٹ

بکبکا: (صفت) کوڑا، کیلا، بککا

بکبکی: (مو) 1- بے کچی دی تخفیف، بے حیائی، بے شرمی 2- بے شرم
زنائی، بے حیا عورت

بکر: (ند) 1- بکرا 2- مجازاً... گھرو، جوان

بکر جوان، (ند) بھر جوان، تندرست تے جوان مرد

بکروال: (پو، ند) دیکھو: بکروال

بکرواہ: (ند) بکواس

بکروندی: (مو) اوہ رسی جس دے سہارے منجی اُنی جاندی اے،

مل، سنگھا

بکس (Box): (انگ، ند) صندوق، ٹرنک، ڈبی، ڈبا، پیٹی

ٹول بکس (Toll Box)، (انگ، ند) موٹر وغیرہ دی مرمت لئی

درتے جان والے اوزار وغیرہ رکھن دا ڈبا

شدگار بکس، (ند) اوہ ڈبا جس وچ عورتاں شدگار وغیرہ داسان

رکھدیاں نیں

لیٹر بکس، (Latter Box) (انگ، ند) 1- سرکار دلوں تھان

تھان تے رکھے گئے لوہے وغیرہ دے اک قسم دے ڈبے جیہناں

وچ باہر بھید ج لئی چٹھیاں وغیرہ پائیاں جاندیاں ہن

2- چٹھیاں حاصل کرن لئی گھراں دے باہر کندھ وغیرہ نال لایا

لکڑی وغیرہ دا ڈبا، جس وچ ڈاکیا چٹھیاں چھڈ دا اے

بکسا: (ند) صندوق، ٹرنک

بکساوان: (مصدر) بخشاوان دا وگاڑ، معاف کراوان

بکساونا: (متعدی السعدی) دیکھو: بخشاونا

بکساہٹ: (مو) کڑواہٹ، کیلاپن

بکسن: (مصدر) بخشن توں وڑ کے بنیا، معاف کرن، من کرن،

دین

بکسا: (نم) دیکھو: بخشا

بکسوا/ بکسوا: (ند) 1- دو چیزاں نوں جوڑن لئی یاں کسن لئی تاردی

بنی ہوئی اک طرحاں دی سوئی جس دا نوک والا حصہ چھن توں

چن لئی نال ہی بنی ہوئی ہک وچ اڑا دتا جاندا اے، سیفی وین

2- لوہے، پتل وغیرہ دا چکور یاں گول چھلا، جس وچ لگی سوئی نال

تسے فیتے وغیرہ نوں کیسیاں جوڑیا جاندا اے، بکلس 3- کپڑے

یاں چڑے وغیرہ دے بھتیاں نوں آپس وچ جوڑن لئی بنایا ہویا

کڈا، کانٹا

بکسیلا: (ند، صفت) کوڑا، کیلا

بکشیش: (مو) بخشیش دا وگاڑ

بکف: (فام، تمثیلی تے

بگل: (ند) 1- بکواس، بیہودہ گل، بیوقوفی دی گل 2- بے ترتیبی

3- (صفت) چوری دا مال 4- بیہا، یکپا، کیلا، پھٹکا، بے سوادا

5- اُبالے ہوئے چھولے کنک وغیرہ جو جھنوں وچ ڈھنڈور توڑی

وچ کٹ کے پائے جاندے ہن، ہولاں، مکئی دے ادھ، بھجے دانے

بگل (Buckle): (انگ، ند) لوہے، پتل وغیرہ دا چکور یاں گول چھلا

جس وچ لگی سوئی نال تسے فیتے وغیرہ نوں کیسیاں جوڑیا جاندا

اے

بگل: (صفت) 1- ویال، گھبرایا ہویا 2- سودا 3- کزور 4- نامکمل،

بے عقل

بگل: (مو) 1- چادر یاں دُپٹے دے اُتہ لین دا اک ڈھنگ جس وچ

اک لڑ موڈھے اتوں دی ہو کے پچھے لکدا اے 2- چادر لین دا

اک ڈھنگ

بگل دا چور، (ند) دیکھو: بگل دا سیری

بگل داسپ، (ند) دکھا دے دا دوست پر وچوں دیری

بگل دا سیری، (صفت) بھیتی، ہراز، ول جانی

بگل سانجھی ہونا، (مح) اک دوسرے دا بھیت جانا

بگل گڑی پنڈ ڈھنڈورا، (اکھا) چھو گڑی شہر ڈھنڈورا

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

بکروٹا: (نڈ) 1۔ پلایا ہویا جوان بکرا، بکری دا بچہ، لیلہ، مینا
2۔ بگھروڈا۔ مدھرے قد دا آدمی

بکروٹا: (نڈ) دیکھو: بکروٹا

بکروٹی: (مو) 1۔ پٹی ہوئی جوان بکری 2۔ نیار گوی 3۔ مدھرے قد
دی زنانی

بکری: (مو) اک چھوٹے قد والا دُڈھ دین والا جانور، بکرے
دی مادہ

بکری بلھاوان، (مخا) برپا کر دینا

بکری دُڈھ تال دیندی ہے پر مینکناں پا کے، (اکھا) جدوں
کوئی آدمی نہیتی بے سوا دی کر کے کم کرے تال کہندے نہیں
بکری لئی مجھ کوہ دیون، (مخا) تھوڑے فائدے لئی نیٹا نقصان
کر لون

بکری وانگ مونہہ مار دے بھرن، (مخا) دیکھو: بکری وانگ
مونہہ مار دے رہون

بکری وانگ مونہہ مار دے رہون، (مخا) ہر ویلے مجھ نہ گجھ
کھاندے رہون

بکری وانگر چرن / بکری وانگوں کھاون، (مخا) ہر ویلے
کھاندیاں رہون

بکری وانگوں مونہہ چلن، (مخا) دیکھو: بکری وانگوں کھاون
چچو بکری، (مو) بچیاں دی اک کھیڈ

سانگے دی بکری گسانگے دی مجھ، (اکھا) ایہہ دسنا ہووے کہ
تھوڑا نقد نیٹے ادھار تالوں چنگا ہوندا اے اودوں کہندے نہیں

شیر بکری دا اکو گھاٹ پانی پینا، (اکھا) امن امان دا ورتارنا ہونا
گروایاں چڑیاں بکریاں جتنے ذاتاں اتھریاں، (اکھا) جدوں

ایہہ دسنا ہووے کہ گروایاں چڑیاں تے بکریاں جتنے ہی تک کے نہیں
بہندیاں اودوں کہندے نہیں

کھاوے بکری وانگ سکے لکڑی وانگ، (اکھا) جدوں کے
نوں کھا دا پیتا نہ لگے تال کہندے نہیں

بکری: (مو) وکری، فروخت

بکرے: (نڈ) 'بکرا' دی جمع

بکرے ٹلاون، (مخا) دیکھو: بکرا بلاون

بکرے دی اولاد، (صفت) حرام دا، حرامی

بکرے دی اولاد ہوون، (مخا) حرام دا ہوون، حرامی ہوون
بکرے دی بولی بولن، (مخا) 1۔ بے وقفاں طرحاں بولن 2۔ اُلٹی
کرن، خے کرن

بکرے دی جان گئی پر کھان والے نوں سواد نہ آیا، (اکھا)
جدوں کسے دے کم لئی بہت جتن تے گھانا کیتی جاوے پر اوہ اوس
نوں کسے گنتی وچ ہی نہ لیاوے تال کہندے نہیں

بکرے دی ماں کد تک خیر مناوے گی / بکرے دی ماں رکنا
کلو چہ سکھ مناو، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ گناہگار نوں
اپنے گناہ دا پھل ضرور ہی بھوگنا پیندا اے اودوں کہندے نہیں

بکرین: (صفت) بہت ای موٹا سپ

بکڑا: (نڈ) بڑا ہاٹ، بکڑاٹ، بکواس

بکڑاٹ: (نڈ) دیکھو: بکڑا

بکڑو سوا: (نڈ) بکڑو دا وگڑیا رُوپ، لوہے دی لمبی ڈیل جن جس
نوں بٹن دی تھاں ورتیا جاندا اے، یاں کپڑے دے پھٹ جادوں

تے وقتی طور لئی سیون دی تھاں لایا جاندا اے، بکل، پن

بکڑو واد: (مو) بکواس، فضول گھاں

بولنا، بچن کہنا

بکنا/ بکنا: (فعل) 1- وکنا 2- بکنا، دھاننا (شیر دا)، وکلی کالی رات
ڈراونی پیلے بکین شیر (بھٹوان سنگھ)

بکند: (مفت) بے غیرت، بے شرم، بے حیا

بکئی: (مو) پچی، اکھ دی گئی، پکاکا داکندھا

بکئیں چوائیں: (مخا) ہر طرح حال نال مدد کرنا، ساتھ دینا، ہانہ بلی

بکوات/ بکواد: (مو) بکواس، فضول گلاں، کندیاں گلاں

بکواتن: (مو) دیکھو: بکواسن

بکواتی: (صفت) بکواسی، بکواس کرن والا

بکوادن: (مو) بکواس کرن والی عورت، بکواسن، بکوا دی تانیٹ

بکوادن: (مو) دیکھو: بکوادن

بکوادھ: (مو) دیکھو: بکواھ

بکوادھن: (مو) دیکھو: بکوادن

بکوادھی: (ند) دیکھو: بکوادی

بکوادی: (صفت) بکواسی، فضول گلاں کرن والا

بکواس: (مو) تکی گل بات، فضول گلاں، کندیاں گلاں

بکواسن: (مو) بکواسی دا مونٹ، بکواس تے فضول گلاں کرن والی

عورت

بکواسی: (ند) بکواس کرن والا، ترتر کرن والا، فضول گلاں کرن والا

بکوان: (ند) دیکھو: بکوان

بکوانا/ بکاؤنا: (متعدی المصدی) کسے کولوں اصلیت یاں کوئی بھیت

قبول کرواؤنا

بکواون: (مصدر) 1- وچلی گل کڈھواون 2- بکواس کرواون، ٹھنھم

ٹھنھا کروان، ٹھنھاون، بکھن بکھی کروان

بکواہا: (ند) 1- فضول گلاں کرن والا آدی 2- گاڑی

بکواہد: (مو) دیکھو: بکواس

بکواہی: (مو) بکواس کرن والی عورت

بکویگی: (نم) بک بھر بھر کے، بکویک

بکوشن: (مصدر) گھر چن، گریدن، نہونہ نال بھٹن

بکولا: (ند) کپڑے یاں کبیل وغیرہ دا اوہ ٹوٹا یاں ہتھ جو فقیر اپنے سر

اُتے پاندے نیں

بکولی: (مو) 1- بکولا دی تصغیر، کپڑے یاں کبیل دا چھوٹا ٹوٹا 2- اک

کیزاجیہوا جمونے دی فصل نوں لگ جاندا اے

بکوندی: (صفت) گمکن، حاملہ (گلاں، مجھ وغیرہ)

بکوتیا: (ند) بکن والا، بکواسی، بکوادھی

بکھند: (صفت) بے کہند دی تحفیف، نافرمان جو آکھن وچ نہ

ہووے، جو نہ مڑے

بکھ: (پو، ند، مفت) دکھ، الگ، جدا

بکھ: (مو) بکھی داکتر، وکھی، پاسا

بکھ بھار، (نم) دکھی پرنے، اک پاسے

بکھ پناون، (مخا) در بدر پھرانا

بکھ دینا، (مخا) پاسا دینا

بکھ: (ہ، مو) بس، وک، زہر

بکھ: (مو) ٹھکھ، ڈھڈ دے خالی ہودن دی حالت

بکھ بکھ، (مو) کچھ رساں کرن مگروں اپنے وڈ وڈیریاں لئی دتی

گئی بھینٹ جو جنگلاں وچ سٹ دتی جاندی اے

بکھ کٹن، (مخا) ٹھکھ برداشت کرنا، زوال دے دن لنگھنا

بکھ لگنا، (مخا) ٹھکھا ہونا

(پہلی جلد)

بُگل: (نمل، ند) ایک طرحاں دا گُجھ گُجھ ریتلی دھرتی تے ہون والا

پودا

بکلا: (ند) دیکھو: بکلا

بکلاون: (مصدر) 1- سواد وگاڑن 2- تریہہ نال بے سدھ ہون

بکلن: (مصدر) 1- بیکہ ہون، بیہا ہون، بے سواد ہون 2- تریہہ

نال بوندلن، بدحواس ہون

بکلنا: (فل) 1- گھبرا جانا، دیاہل ہونا 2- بہت پیاس لگنا

بکلاون: (مصدر) 1- سواد بدلوان، ذائقہ بدلوان، پھل دا ذائقہ

کرلون 2- پیاس نال بدحواس کراون

بگلول: (ند) بگلول، بگلول، بے وقوف، بدھو، احمق، مورکھ

بکلی: (مو) 1- باکلی دی تخفیف 2- گھٹکنی، اُبلیا ہوا اناج

بُگلی: (مو) چھوٹی بُگل، بُگل دی تصغیر

بکلیا: (صفت) بہیا، بیکہ، کوڑا، کیلا، پھٹکا، بے سوادا

بکلیا ہون، (حما) بیکہ ہون، کوڑا کیلا ہون، پھٹکا ہون

بکلیاں: (مو) مسالے دار گھٹکنیاں

بکلم: (عر، ند) گونگا آدمی، دنگی، ضم، بکلم ہو کے بھائی، اپنا سمجھیں

ذات مناجی (حشمت)

بکن: (مصدر) اجاتا بولن، بکواس کرن، بُرا بھلا آکھن، بیہودہ بولن،

وچلی گل دسن

بکین: (مصدر) وکنا، پھر کے آؤن

بکین: (ند) 1- ٹھیک (فٹ) بیٹھنا 2- اک مکت ہونا 3- چرنا

بکین: (مصدر) گٹھم گٹھا ہون، گھٹلن، بکھیو بکھی ہون

بکین: (ند) پانی کنڈھے آگن والی اک بوٹی

بکنا: (فل) 1- دادھو گھاں کرنا، بک بک کرنا 2- گندیاں گھاں کرنا،

بُگل کھولنا، (حما) بھید کھولنا، دنگی: ہیر آکھیا جائیکے کھول بُگل (دا)

بُگل لگنی، (حما) 1- گلوکزی پینی 2- مرغیاں دا اک پاسیوں ہو

کے دوجے پاسے لگھ جانا

بُگل مارنا، (حما) بُگل دے ڈھنگ نال اپنے اُپر کپڑا لینا

بُگل وچ، (نم) چوری، نکا کے

بُگل وچ جانا، (حما) پناہ لینا

بُگل وچ جھاڑی مارنا، (اکھا) اپنے اوگناں نوں آپ کھوجنا

بُگل وچ سپ پالنا، (حما) نقصان پہنچاون والے دی تعریف

یاں کچھ کرنا

بُگل وچ گرو بھننا، بُگل وچ روڑی بھننا، (حما) کوئی کم نکا

کے کرنا

بُگل وچ مونہہ پاونا، (حما) اپنے اندر جھات پاؤنا

بُگل وچ وڑنا، (حما) پناہ لینا، آسرا لینا

چور دی ماں بُگل وچ سونہہ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ

تصور وار ہمیشہ شرم نال نیویں پالیندا اے اودوں کہندے نیں

ڈڈ ٹپوسی کنگنی، ڈانگو ڈانگ کپاہ، سیف دی بُگل مار کے

چھلیاں وچوں جاہ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کنگنی کپاہ

اتے مکی دی چنگی فصل حاصل کرن لئی بیجائی سے لگ بھگ رکتا رکتا

فاصلہ رکھنا چنگا ہوندا اے، اودوں کہندے نیں

گل ہوئی پُرانی، بُگل مار بھٹی چودھرائی، (اکھا) جدوں ایہہ

دسنا ہووے کہ گل پُرانی ہون تے وسر جاندی اے اودوں کہندے

نیں

نہ بکرا نہ بُگل، بی بی مستور ہے، (اکھا) جدوں کوئی پھوکی شان

دکھاوے اودوں کہندے نیں

بکھڑا: (فل) بکھڑتا، پرست پرست ہو جانا

بکھڑواں: (ند، صفت) بکھڑ یا ہویا

بکھڑاؤن: (مصدر) بکھڑاؤن

بکھڑ: (ند) 1- خود غرض، مطلبی، مفاد پرست 2- دوسرے دا بُرا چاہن

والا

بکھڑا بکھڑا: (ند) اک قسم دا گھاتے اوہدابی، بکھڑا، رنگ برنگ،

چتر برتر

بکھڑا: (صفت) 1- بکھڑا دی تخفیف، اوکھا، مشکل، ٹیڈھا، ونگا

2- کھڑا، ناہموار 3- بکھڑ یا ہویا

بکھڑی: (مو) بکھڑا دی تانیث

بکھڑی گھاٹی ہوون، (محا) بہت مشکل ہونا

بکھڑاؤنا: (نعم) بخشاؤنا

بکھسن: (فا، مصدر) بخشن دا وڑیا روپ

بکھسنا: (نعم) دیکھو: بخشنا

بکھسنگی: (مو) بخشن دا گمن، وگتی: تیری پنہ خدائے توں بخشنگی (فر)

بکھسو چر: (ند) چکور

بکھسی: (ند) دیکھو: بخش

بکھسیسی: (صفت) بخشن والا

بکھفا: (ند) وقفہ دا وگاڑ، وسرام، پڑا، بھڑاؤ

بکھل: (ند) وکھل، احاطہ، محلہ، کوچہ

بکھل: (صفت) 1- بے مذہب، بے دین 2- اچھوت، سُودر، کمینہ، بچ

بکھل: (ند) 'بخل' دا وگاڑ، کجی، کمینہ پن

بکھلا جاؤن: (محا) گھبرا جاؤن، بوکھلا جاؤن، پریشان ہوون،

بدحواس ہوون

بکھلاؤن: (مصدر) گھبراؤن، پریشان ہوون، بدحواس ہوون

بکھلاہٹ: (مو) گھبراہٹ، پریشانی، بدحواسی

بکھلیا: (ند، صفت) زہری، زہریلا

بکھم: (صفت) ان پدھری، اچی نیویں تھاں، ڈراؤنا، خوف ناک

بکھسن: (فل) دھکھنا، سلگنا

بکھسنا: (مصدر) 1- جھکن 2- بین، بکھسن، دھکھن، تھوڑا، تھوڑا کر کے

ظاہر ہوون

بکھنڈنا: (نعم) پکھنڈ کرنا

بکھو: (ند) زہر، بکھو، وس

بکھوا: (ند) زہر

بکھو کھ: (نم) دکھو دکھ، الگ الگ، جدا جدا، علیحدہ علیحدہ

بکھو بکھی: (نم) دکھو دکھی، الگ الگ، جدا جدا، علیحدہ علیحدہ

بکھوٹ: (ند، صفت) زیادہ کھان والا، چود

بکھوڑ: (پو، ند) پٹھیاں دا کھچیا جانا، پٹھے دا چڑھ جانا

بکھوڑ پینا، (محا) ناڑتے ناڑ جڑھنا

بکھوہا: (ند) ہندوواں دا پتراں دے نال بنایا ٹویا جسے وڈیریاں دی پو جا

کردے نیں

بکھئی: (صفت) زہریلا، زہری

بکھی: (مو) 1- پہلو، دکی، گھڑ 2- کچھ دا پٹھلا حصہ، دکی، پٹلیاں

والی تھاں

بکھی بھار، (نم) دکی بھار

بکھی بھانے، بکھی بھرنے، (نم) دکی بھار

بکھی پون، (محا) لڑن نوں آون، جھگڑن، گل پون

بکھی پے جاؤن، (محا) دیکھو: بکھی پون

(پہلی جلد)

پلاک دشتری

بکھانن: (مصدر) 1- بکھکھاون، جوش دلاؤن 2- بُرا بھلا آکھن، گالھ مندا کرن 3- بھنڈن، بدنام کرن

بکھاننا: (فہم) چنگی طرحاں دسنا، بیان کرنا

بکھاون: (مصدر) 1- بکھکھاون، چکاون، چکارن 2- سلگاؤن، ڈھکھاون، جلاؤن 3- تھوڑا تھوڑا ظاہر کرن

بکھا ہندا: (فہم) سڑک توں پرے، راہ توں اک پاسے

بکھائی: (مو) پیڑی، پودیاں دا ذخیرہ

بکھائی: (نڈ) تھہ، فرق

بکھت: (نڈ) دخت دا وگاڑ، مصیبت، رپھڑ، ادھ

بکھت نوں پھڑیا، (صفت) مصیبت وچ پھسیا

بکھتاں پھیریا/ بکھتاں ماریا: (نڈ، صفت) دختاں دا ماریا

بکھتاں دا پھڑیا، (نڈ، صفت) دختاں دا ماریا ہویا

بکھتا بر/ بکھتا اور: (صفت) بختاؤر دا وگاڑ، نصیبیاں والا، خوش قسمت

بکھتر: (نڈ) بکتر توں وگڑیا ہویا، لوہے دا لباس، زرہ بکتر، کوچ

بکھر: (مو، صفت) موٹی موٹی پسی ہوئی سرہوں، ادھ سرہوں جس

نال تیل کڈھیا جاندا اے

بکھر: (نڈ) کھلن، پھیلن

بکھر جاؤن، (حما) کھلر جاؤن، ہتھوں نکل جاؤن

بکھرا: (صفت) دکھرا دا وگاڑ

بکھراؤن: (مصدر) کھلارن، کھلیرن، ہتھوں سٹن

بکھراؤنا: (فہم) پکھنڈاؤنا، کھلیرنا

بکھرن: (مصدر) کھلن، پھیلن، منتشر ہون، پریشان ہون، بے

حال ہون

بکھرننا: (فہم) دکھ دکھ کرنا، اڈا اڈ کرنا

بکھ مرن، (حما) بکھکیاں مارنا، بکھکھ نہ لگن

بکھ ننگ ہون، (حما) خستہ حالی ہونا

بکھا: (نڈ، صفت) بکھکھا، ضرورت مند، لوڑ تھوڑ والا

بکھاؤ: (مو) مصیبت، آفت، چتا

بکھا دھ: (نڈ) 1- ذیر، ورودھ، مخالفت 2- جھگڑا، بکھیڑا، فساد 3- بے

چینی، بے قراری

بکھا دھ وٹ، (صفت) 1- فساد، جھگڑا 2- گھابریا ہویا

بکھا دھن: (مو) جھگڑا کرن والی عورت

بکھا دھی: (نڈ) جھگڑا کرن والا آدمی

بکھار: (مو) دانیوں والی کوٹھی، بھڑولی

بکھار: (نڈ) بخار دا وگاڑ، تپ، کس

بکھارا: (نڈ) 1- اک طرحاں دالال دُنیاں والا کپڑا 2- گڈے دے

پٹھلے پاسے بھیا جان والا اک طرحاں دا نوکرا

بکھاری: (مو) کندھ وچ بنی ہوئی آگیشی، اناج دا گودام، کوٹھی،

بھڑولا

بکھاری: (صفت) زہر دُور کرن والا

بکھاڑا: (نڈ) 1- اوکھا کم 2- گھول، بکھیڑا، جھگڑا

بکھان: (مصدر) 1- بکھکھاون، اُکساؤن، عُصہ دلاؤن دا کم

2- گالھ مندا 3- بھنڈن دا کم، لعنت، ملامت، مذمت 4- قول، گل

بیان، اکھان 5- تعریف، وڈیائی 6- شرح، تشریح

بکھان پاؤن، (حما) کسے توں بھنڈن، مذمت کرن، بندی کرن

بکھان کرن، (حما) 1- جوش دلاؤن، عُصہ چڑھاؤن 2- گالھ مندا

کرن 3- بھنڈن، مذمت کرن

بکھاندھ: (نڈ) دیکھو: بکھا دھ

کرن، تنگ کرن

بکھیر و/بکھیر و: (صفت) 1- بکھیرا کرن والا، ریچڑی، جھگڑالو،

پھڈے باز 2- مذاق کرن والا، شغلی

بکھیرے: (ند) بکھیرا دی جمع

بکھیرے کرن، (مخا) نخول کرن، چھینرن، تنگ کرن

بکھیرے کھارن، (مخا) پینے کم چھینرن، کھار کھارن

بکھیرے وچ پا دیون، (مخا) دیکھو: بکھیرے وچ پاؤن

بکھیرے وچ پاؤن، (مخا) جھگڑیاں یاں مصیبتاں وچ پھساون،

دھندیاں وچ الجھاون

بکھیرے ہتھا، (ند) بکھیرے کرن والا، لڑاکا، پواڑیاں دی جڑھ

بکھیرے ہتھی، (مو) بکھیرا کرن والی، لڑاکا، لڑائی دی جڑھ، پواڑا

پاؤن والی

بکھیریا: (ند) بکھیرا پاؤن والا، جھگڑا کھڑا کرن والا

بکھیریاں: (ند) 1- جھگڑا پاؤن والا 2- مخلیا، ہسن ہساؤن والا

بکھیریاں وچ پاؤن، (مخا) دیکھو: بکھیرے وچ پاؤن

بکھیریاں وچ رہون، (مخا) 1- جھگڑیاں یاں کتاں دھندیاں

وچ بھسارہون 2- ہر ویلے نخول کر دیاں رہون

بکھیریاں وچ سٹ دیون، (مخا) دیکھو: بکھیریاں وچ سٹن

بکھیریاں وچ سٹن، (مخا) جھگڑیاں یاں مصیبتاں وچ الجھا

دیون

بکھیل: (مو) ڈنگراں دے پانی پین دی کھید

بکھیوا: (نم) دکھریواں، خدا ہون دی حالت، جبر، جدائی

بکی: (مو) 1- برنی، ہرنوئی 2- مرزا صاحبان قصبے وچ مرزا دی گھوڑی

داناں

بکی: (مو) 1- چھوٹا بک 2- ہتھ دا چچی دے نال گدا پاسا 3- گردہ

بکی: (صفت) بکواسی، بک بک کرن والا

بکی جانا، (مخا) ایویں بولی جانا، گند مند بولدے جانا

بکی جاون، (مخا) بکواس کری جاون، بولی جاون، بولی کری

جاون، بھونگی جاون

بکی ڈیون، (مخا) ٹھلن، کشتی کرن

بکی لاؤن، (مخا) زبانی جھگڑا کرنا

بکے پون: (مخا) گتھم گتھا ہون، وکھی پون، لڑن، جھگڑن

بکیا: (ند، صفت) بولن والا

بکیجھن: (مصدر) دیکھو: بکیون

بکیل: (ند) وکیل دا وگاڑ

بکین: (مو) بکائن، دھریک دی قسم دا رکھ جس دیاں ٹانہیاں تے پتے

چھتری دا گنگ کھلے ہوندے نیں

بکینسی: (مو) ادھ گال مجھ جیہدا ڈڈھ گھٹ گیا ہووے

بکیں: (نم) بنگاں نال، بنگاں وچ

بکیں بکیں، (نم) بنگاں نال، بک بھر بھر کے

بکیں بکیں رونا، (مخا) دیکھو: بنگاں بھر بھر رونا

چھچھیں بکیں، (نم) بہت مقدار وچ

بکیون: (مصدر) 1- بکواس کریون، ایویں بولیون، بھلیاں مارن

2- ستم ستم ہون، بکھیو بکھی ہون

بکیونا: (نم) بکنا، وگی: مبر دلاں دے ما جہان پٹن، اچا خاص نوں

اساں بکیو نا ای (او)

بکھی: (مو) بکھا دی تانیٹ، بکھی، جیہوں بکھ لگی ہووے

بکھی اکھ، (مو) لوبھی اکھ، لوبھی، حرص، لالچی

بکھی اکھ رکھن، (حما) لالچ بھریاں نظراں نال تاڑن

بکھی اکھ نال تاڑکھن / بکھی اکھ نال ویکھن، (حما) لوبھ

لالچ بھریاں اکھاں نال ویکھن، بھیزی نیت نال ویکھن

بکھے: (ند) حساں راہیں قبولن یوگ شبد، لس، روپ، رس، خوشبو وغیرہ

بکھیا: (ند) 1- زہری، زہریلا 2- تماکو 3- وشا، روپ، رس، گندھ

وغیرہ

بکھیات: (صفت) مشہور، نامی گرمی

بکھیار: (صفت) بکھا

بکھیان: (ند) دیکھو: دکھیاں

بکھیاندھ: (ند) دیکھو: بکھادھ

بکھییاں: (مو) بکھی دی جمع

بکھییاں اندر پاؤن / بکھییاں اندر پاؤن، (حما) 1- مار مار

کے پلایاں توڑ دیون 2- بہت ہسادن

بکھییاں اندر پون، (حما) دیکھو: بکھییاں چڑھن

بکھییاں بھننا، (حما) دکھیاں بھننا

بکھییاں توڑ دیون، (حما) دیکھو: بکھییاں اندر پاؤن

بکھییاں ٹٹن لگ پون، (حما) ہسداں ہسداں دکھیاں وچ پیڑ

ہون لگ پون

بکھییاں چڑھن، (حما) ہینا ہسن پاروں دکھیاں دے پٹھے کچھ

جاؤن، پلایاں چڑھن

بکھییاں دکھن لگ پون، (حما) دیکھو: بکھییاں چڑھن

بکھییاں: (مو) بکھی دی جمع

بکھییاں اکھیں ویکھن، (حما) حرص رکھن، لوبھی نظراں نال ویکھن

بکھیادنا: (نعم) بکھیا کرنا

بکھیاجن: (مصدر) دیکھو: بکھیجن

بکھیر: (ند) کھار، گنجھل دار کم

بکھیر دیون، (حما) کھار دیون، اڈا کر دیون

بکھیرا: (ند) دیکھو: بکھیرا

بکھیرنا: (نعم) کھنڈا دنا، کھارنا

بکھيرو: (صفت) کھارن والا

بکھیڑ: (مو) چولہ، چھیر، مذاق، بخول، طنز، بولی، جھڑا

بکھیڑ کرن، (حما) مذاق کرن، بخول کرن، چھیڑن، موج اڈاون،

طنز کرن، بولی مارن

بکھیڑتھا، (صفت) فساد، لڑاکا

بکھیڑا: (ند) 1- جنجال، جھڑا، لڑائی، ریڑز 2- مذاق، بخول، باسا

3- دھندا 4- طنز

بکھیڑا پاؤن / بکھیڑا پاؤن، (حما) جھڑا کھڑا کرن، فساد برپا

کرن

بکھیڑا پاؤنا، (حما) جھڑا کھڑا کرنا

بکھیڑا پون / بکھیڑا بھڑنا، (حما) جھڑا کھڑا ہونا، لڑائی چھڑنا

بکھیڑا چھیڑن، (حما) جھڑا کھڑا کرن

بکھیڑا کرن / بکھیڑا کر دیون، (حما) 1- جھڑا کرن 2- بخول

کرن، چھیڑن

بکھیڑا کھڑا کرن / بکھیڑا کھڑا کرنا، (حما) جھڑا چھیڑن، ریڑز

پاؤن

بکھیڑا کرن، (حما) ہتھاں کرن، بخول کرن، ٹھنڈے کرن، مذاق

بگاڑ بگاڑ : (ہ، مذ) 1- جھگڑا، ناچاقی، ان بن، ناراضی، لڑائی

2- خرابی، تباہی، بربادی، بُرائی، کھوٹ 3- نا اتفاقی، بھٹ

بگاڑ آون، (محا) 1- خراب کر آون، جھگڑا کر کے آون 2- خرابی

آون، تباہی آون

بگاڑ ہون، (محا) دیکھو: بگاڑ بیٹھن

بگاڑ بیٹھن، (محا) خراب کر ہون، وگاڑ لون

بگاڑ پادیون / بگاڑ پاون، (محا) 1- خرابی پیدا کرن 2- بھٹ

پاون

بگاڑ پون، (محا) 1- لڑائی ہون، رنجش ہون 2- نا اتفاقی ہون،

بھٹ پون

بگاڑ پئے جاون، (محا) دیکھو: بگاڑ پون

بگاڑ دیون، (محا) خراب کر دیون، برباد کر دیون

بگاڑ کرن، (محا) 1- خرابی کرن 2- لڑائی کرن، جھگڑا کرن

بگاڑن: (مصدر) 1- وگاڑن، خراب کرن، تباہ کرن، ضائع کرن،

نقصان کرن 2- ناراض کرن 3- لڑائی کرن، جھگڑن

بگاڑو: (مذ) وگاڑن والا، خراب کرن والا، برباد کرن والا

بگاس: (مو) کافی، گئے دا پھوگ، پچھیاں

بگاسی: (صفت) 1- کھو یا ہو یا، بھلیا ہو یا 2- خوش

بگانا: (مذ) بیگانہ دا وگاڑ، غیر، کوئی، اوپرا، ادبھڑ، پرایا

بگانا کشت جھلن، (محا) پرائی تھاں تے مصیبت سہون، پرائی

اگ سڑن

بگاند: (مو) سفیدی، چٹائی

بگانزا: (مذ، صفت) بیگانہ، اوپرا، انجان، وگی: پُنت مروان بگانزے

دھونے دے کے لٹ (دمودر)

بگانہ: (مذ) بیگانہ، اوپرا، اجنبی، غیر

بگانہ سیر پیری دی تھاں، (اکھا) دُوبے دی ودھیا شے دی نکلی

گدی اے، غیر دا لحاظ نہیں ہوندا

بگانہ گھر، (مذ) سوہرا گھر، گولی دا ہون والا سوہرا گھر

بگانہ مال سمجھ کے خرچنا، (محا) بہت بے دردی نال خرچ کرنا

اپنا بگانہ، (مذ) ہر آدمی

اپنی عقل تے بگانی مایا ہمیش بہتی گدی ہے، (اکھا)

جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ہر آدمی اپنے آپ نوں سیانا تے

دوجیاں دے دھن نوں بیٹا ای سمجھدا ہے تاں کہندے نیں

ست بگانی، (صفت) بُت بگانہ، بُت دُورا

غصہ کھا دھا مال بگانہ، (اکھا) جدوں کوئی آدمی طیش وچ آ کے

اجیہا کم کرے جس توں نقصان ہون دا ڈر ہووے اپنی مرضی نال کر

لوے اوووں کہندے نیں

بگانی: (مو) بگانہ دی تانیٹ، اوپری، اجنبی، دُوبے دی، کسے دی

بگانی شہہ تے چُجھاں مناونا، (اکھا) 1- دُوبے دی شہہ تے چلنا

2- جمانے وچ آونا

بگانی گاں دا ہوانا وڈا جا پدا اے، (اکھا) پرانے مال وچ کھج

ہوندی اے

بگانی مہیں دا ہوانا وڈا ہی دسد ا ہے، (محا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ بگانی چیز نیہی ای دسدی اے تاں کہندے نیں

بگانے: (مذ) دیکھو: بگانہ جیہدی ایہہ جمع اے

بگانے پُتر پُتر تے مُونہہ لالیں بھریا، (اکھا) بگانے مال تے

موجاں کرن والے بارے کہندے نیں

بگانے کھنیں اڈن، (محا) کسے دے سہارے آکرن

(پہلی جلد)

ب.....گ

بگ: (نذ، مو) کافی ساریاں مرغیاں، لکڑیاں دا وگ

بگ: (نذ) 1- چٹ، چٹاپن، سفیدی، وگئی: ہوئے بگت تمامیاں والے
رُخ مبارک ہمدئے (گُل) 2- بگلا، اک مشہور پکھیر 3- لکڑی
دی چھل دی باہرلی تہہ

بگ ہنس، (نذ) سیاہی مائل سفید رنگ دا ہنس

بگ: (مو) 1- باگ دا مخفف، واگ، لگام 2- سفیدی، چٹائی

بگ ٹٹ، (صفت) 1- سر پٹ بھجدا ہویا گھوڑا 2- ٹٹی واگ والا
گھوڑا 3- بے انت، بہت زیادہ

بگ پھٹ، (صفت) 1- جس گھوڑے دی واگ ہتھوں پھٹ
گئی ہووے، سر پٹ دوڑ دا ہویا 2- گستاخ، سرکش، باغی 3- بد زبان

بگت: (نذ) لکڑی دا اُپر لازم چھلکا

بگت: (خر، نذ) چابک دی سزا دین والا افسر

بگ: (صفت) بے شعور، بغلول، بے وقوف، بے عقل، بونگا

بگا: (نذ) 1- نہایت چٹی رنگت والا آدی، چٹا، سفید 2- بھورا، بھورے
تے چٹے رنگ دا جانور 3- مہلیمبری دا مریض 4- بڈول 5- مٹی
(بچے دی) 6- چٹا بگا، سفیدی مائل 7- مکئی یا باجرے دی کئی فصل دا
گول ڈھیر

بگا بھوں، (صفت) کٹک تے جواں دی ٹوڑی

بگا پونی، (نذ، صفت) پونی دو گچٹا، بہت ای چٹا

بگا پونی ہو جاون / بگا پونی ہوون، (مخا) ڈرنال رنگ اُڈ جاون،

بیاری نال رنگ چٹا ہو جاون

بگا پونی ہونا، (مخا) 1- ڈرنال رنگ اُڈ جانا 2- بیاری کارن سریر دا

کنزور ہونا

بگا پیلا ہونا، (مخا) 1- ڈرنال رنگ اُڈ جانا 2- بیاری وچوں رنگت

وچ پیلا ہٹ آنا

بگا جھٹا، (نذ) دھولے وال، چٹے وال، ہڈھا دارا

بگا چٹا، (صفت) بہت چٹا

بگا شیر، (نذ، صفت) بہادر، دلیر

بگا ول، (مو) بگے جیسی سادھی

بگا ہو جاون، (مخا) دیکھو: بگا ہوون

بگا ہونا، (مخا) ڈرے ماریاں چہرے دارنگ اُڈنا

بگا ہوون، (مخا) ڈرے ماریاں چہرے دارنگ اُڈن

بگی ڈین، (مو) زوپیہ (سکہ)

چہرہ بگا ہونا، (مخا) ڈریاں پریشانی نال مونہہ توں لالی اُڈ جانا

کالے کدی نہ ہوون گئے، بھادیں سوسن صابن لگے، (اکھا)

جدوں کسے دے سُھا وچ کسے قسم دی تبدیلی نہ آوے اوووں

کہندے نیں

بگا: (نذ) 1- بھولا بھالا، محصوم، ہڈھو، بے وقوف، نادان 2- تلوار، ہندوق،

ڈھال یاں دا بچے وغیرہ دا اُچھاڑ 3- مونٹا ٹھکھا 4- آکڑیا ہویا مونٹا

کپڑا 5- بوسہ، مٹی، مٹھی

بگاری: (مو) بیگاری تخفیف..... وگاری، ونگار

بگاری پینا، (مخا) مفت وچ کم کرنا پینا

بگاریا: (نغم) دگاڑنا، کم خراب کرنا

بگاری: (نذ) وگاڑی، خراب کیتی

بگاری: (صفت) وگاری، ونگاریا ہویا

بگاریا: (نذ) وگاریا، وگاری کرن والا، وگاری

بگواؤ: (نڈ) بگاڑ، جھگڑا، دگاڑ

بگوان: (مصدر) 1- سورن دا اُلٹ، وگڑ جاون، خراب ہو جاون
2- برباد ہون 3- ضائع جاون 4- گلن سڑن 5- ناراض ہون
6- آکرن، وٹرن، سرکش ہون 7- نقصان ہون 8- بدلن، بھرن
9- آوارہ ہون، بدچلن ہون 10- پریشان ہون 11- رنجش
ہون 12- اُن بن ہون

بگوانا: (فل) وگڑنا، رُس جانا، ناراض ہو جانا

بگڑو: (نڈ+مو) 1- لوک گیتاں دی اک صنف، ماہیا 2- بگڑو نامی
عورت جس توں ماہیا یاں بگڑو صنف نری
بگڑی: (مو) دیکھو: بگڑی

بگڑی: (مو، صفت) 1- وگڑی ہوئی، خراب 2- بدچلن، بدکردار، آوارہ
عورت 3- اُتھری

بگڑی بات بن جاون، (محا) دیکھو: بگڑی بات بنن
بگڑی بات بنا دیون، (محا) خراب ہوئے معاملے نوں ٹھیک
کرن

بگڑی بات بنن / بگڑی بن جاون، (محا) مندی حالت دا
سُدر جاون، بد نصیبی دا خوش نصیبی وچ بدل جاون
بگڑی ویلے بچن نیلی وی چھڈ جانداے نیس، (اکھا) مصیبت
آوے تے کوئی ساتھ نہیں ہوندا

بگڑے: (نڈ) بگڑا دی جمع وگڑے ہوئے، خراب، آوارہ
بگڑیا: (نڈ، صفت) 1- وگڑیا ہویا، خراب 2- بدچلن، بدکردار، آوارہ
3- اُتھرا، فساد، جھگڑا 4- ناراض، غصیلا 5- بُری شکل والا

بگڑیا پتر تے کھوٹا پیسا کدی نہ کدی کم آ ای جاندا اے،
(اکھا) اپنی چیز بھادیں کبڈی نکلی کیوں نہ ہووے لوڑ ویلے کم آ

جاندا اے

بگڑیا رئیس، (نڈ) اوہ امیر بندہ جیہڑا فضول خرچیاں پاروں
غریب ہو گیا ہووے

بگڑیا شاعر مرثیہ گو، بگڑیا گویا مرثیہ خواں، (اکھا) معمولی قسم
دا شاعر مرثیہ لکھدا اے تے ایویں جیہا گویا مرثیہ گادندا اے

بگڑیا ہویا، (نڈ، صفت) دیکھو: بگڑیا

بگسنا: (فل) کھڑنا

بگسوا: (نڈ) دیکھو: بگسوا

بگل: (مو، صفت) بگلے وانگوں گوری وچنی عورت

بگل: (نڈ) دیکھو: بگلا

بگل (Bugle): (انگ، نڈ) 1- اک طرحاں دا نمونہ نال و جاون والا
واجو عام طور تے فوجی سپاہی وغیرہ ورتدے نیس 2- ایس واچے

دی آواز

بگل گزگا، (مو) مشک، پکھال

بگل و جاون، (محا) خطرے توں خبردار کرنا

بگل و جنا، (محا) 1- بچے دار ونا 2- خطرے دا الارم ہونا

بگل ہونا، (محا) بگل دا و جنا، اطلاع ہونا، خبردار کیتا جانا

خطرے دا بگل و جنا، (محا) خطرے دا اعلان ہونا

کُوج دا بگل و جنا، (محا) 1- چلن لئی تیاری دا حکم ہونا 2- موت

دکھائی دینا

بگلا: (نڈ) اک پرندہ جیہڑا رنگ سفید یاں نیلا ہوندا اے، عموماً پانی
دے نیڑے رہندا اے، مچھیاں تے پانی سمیوں پیدا ہون والے

کیڑے کوڑے کھاندا اے

بگلا بھگت، (نڈ، صفت) اوہ آدمی جو اُپر دے سدا ہا سادہ جاچے پر
(پہلی جلد)

بگانے محل دیکھ کے اپنی مٹی ساڑنا، (حما) کے داہن مال دیکھ
 کے حسد پاروں اپنا تھوڑا دی گنوا دینا
 بگانے تھہ آتے شکر ا پالمن، (حما) کے دے بھروسے کم کرن
 بگائیاں موبیاں دیاں آساں سکتنا، (حما) دوجیاں دی کمائی تے
 آس رکھنا، دوجیاں دے تھہ ول دیکھنا
 بگائیاں پتراں دے وس پینا، (حما) ڈاڈھیاں دے وس پینا
 بگائیاں وس پینا، (حما) غیراں دے آسرے ہونا
 بگاڑنا: (فہم) دگاہنا، دگاہ مارنا (کوئی شے)
 بگائی: (مو) مکھی دی اک قسم..... سہا مکھی
 بگت: (صفت) 1- بیتیا ہویا 2- ختم ہویا، ناش ہویا
 بگیتنا: (فل) وٹھنا، وگڑنا، وگئی: 'یار نکھیڑ چیا ہن جانا، کاہنوں آے
 بگیتے: (میاں محمد)
 بگیتی: (مو) 1- مہاراجا رنجیت سنگھ دے سے واسونے دا اک سکھ جس
 دا منل پنج روپے دے برابر ہوندا سی 2- ایہناں سکتیاں دا بنیا گل دا
 اک ہار
 بگیتیاں: (مو) بگیتی دی جمع، پیسیاں دا ہار
 بگچا: (ند) بچے دا وگاڑ
 بگچی: (مو) بچی دا وگاڑ
 بگدر: (ند) گدر، لکوی دا خاصا بھارا گول ٹوٹا جس نوں چٹک کے
 کسرت کر دے نیں
 بگدرو: (ند) دیکھو: بگدر
 بگدو: (ند) کچیاں صاف نہ کیجا شورا
 بگدھری: (مو) گھوڑے دی بچ ٹپ
 بگدی: (مو) وگدی، وگدی ہوئی یاں وگن والی

بگڑ: (حرف استثناء) بغیر، بنا، باجھوں
 بگڑا: (صفت) بے گرا، بے استاد
 بگڑنا: (فل) وگڑنا
 بگڑوٹا: (ند) دیکھو: بگڑوٹا
 بگڑی: (مو) 1- چاولاں دی اک قسم 2- بغلی تھیلی، فقیراں دی جھولی
 بگڑیلی: (مو) اک قسم دی جھوٹی جیہی چڑی، پڈی چڑی
 بگڑ: (ند+مو) 1- اک طرحاں دا گھاہ جس دے موٹے رنے
 وٹھندے ہن، منج 2- (صفت) گھٹیا قسم دے لال چاول 3- بچے
 ہوئے سخی دے چاول 4- اک پرندے دا ناں 5- 'بگڑا' توں بگڑ،
 پٹھا، سفید 6- جوار دا موٹا ٹانڈا
 نالے دیوی دے درشن نالے منج بگڑا سودا، (اکھا)
 جدوں کسے آدی نوں کسے کم وچوں دھرا لالہ بھہ ہووے، اودوں
 کہندے نیں
 بگڑو: (فہم) بگڑن مصدر توں فعل امر، وگڑ جا
 بگڑوٹھن، (حما) ناراض ہو جاؤں، زس جاؤں، باغی ہو جاؤں،
 وڑ جاؤں
 بگڑو جاؤں، (حما) دیکھو: بگڑن
 بگڑوڑو، (صفت) جس دا زوڑ وگڑ گیا ہووے
 بگڑو کے فُڑ آؤں، (حما) ناراض ہو کے آ جاؤں، لڑ جھگڑ کے پرت
 آؤں
 بگڑو کے فُڑ جاؤں، (حما) ناراض ہو کے چلا جاؤں، وڑ کے فُڑ
 جاؤں
 بگڑا: (ند) 1- جھگڑا، تکرار 2- ڈکھ، تکلیف 3- حیلہ، بہانہ 4- دھوکھا
 فریب

بگھڑی: (مو) بگھنی، بگھیاڑی مادہ

بگہ: (ند) دیکھو: بگھا

بگھ: (ند) 1- بگ، چٹ، سفیدی، چٹاپن 2- اک چٹے رنگ والی

دھون والا پکھیر 3- باگھ، شیر، جنگلی جانور 4- مگھ، سوراخ، منگھورا

بگھ بگھ کرن، (مخا) 1- پانی دا اواز نال نکلن 2- اڈھ یاں شیر دا

نٹھی تے لئی اواز نال بولن

بگھ بگھاوَن، (مخا) اڈھ یاں شیر وغیرہ دا مدھم تے لمی بیک والی

اواز نال بولن

بگھ بگھاہٹ، (مو) بگھ بگھ کرن دی اواز

بگھ تھوَن، (مخا) مگھ کھلن، بندھنٹ جاون، مورا ہو جاون

بگھ: (مو) 1- گرج، دھاڑ، لکار 2- تنگ منہ دے بھانڈے وچوں

پانی یاں ہور کوئی شے نکلن دی اواز

بگھ بگھ، (مو) 1- پانی دے نکلن یاں اوہدے بہاء دی اواز

2- بگھ بگھاوَن دا کم 3- باریک آکڑی ہوئی ململ، آرکندی

بگھ: (ند، صفت) 1- سادہ لوح، بدھو، بے وقوف، مُورکھ 2- اک قسم

دالال رنگ دا اونی کپڑا

بگھ بلاوَن، (مخا) لکارن، ونگارن

بگھ بول جاون / بگھ بولن، (مخا) بھیس ہو جاون، بس ہو

جاون، تھک جاون

بگھ دا بگھ رہ جاون، (مخا) بدھو رہ جاون، بے وقوف رہ جاون

بگھ دا بگھ رہوَن، (مخا) بدھو رہوَن

بگھ نکھا: (ند) شیر دے پنجے درگا اک طرحاں دا ہتھیار، وکی: جم

داڑھ کٹاراں کچ پنے، بگھ نکھے، اَلیر اَلیر پنے (ازاد)

بگھا: (ند) باگھ، شیر

بگھا: (ند) 1- حلوائیاں دا دڈھ ماپن دا اک بھاڑ 2- مگھا، گھسن

3- ہکار 4- ہٹا، دھکا

بگھا بھول: (ند) کنک تے ہو آں دی ٹوڑی

بگھاٹ: (ند) پگھاٹ، اک خود روئی جیہدیاں بھوکاں ہوندیاں

نیں

بگھار / پنگھار: (ند) 1- تزکا لاوَن لئی پنگھار یا ہویا گھو یاں تیل

2- منگھورا، وڈا مورا

بگھار دینا، (مخا) تزکا لاوَن

بگھاروَن، (مخا) تزکا لاوَن

بگھارنا: (نعم) تزکا لاوَن

پگھاڑ: (ند) دیکھو: بگھاڑ

بگھانہ: (ند) گھرے دا گلاواں

بگھاوَن: (نعم) دگا ہٹا، کوئی شے بھواں کے سننا

بگھا کے مارنا، (مخا) دگاہ مارنا

بگھٹنا: (مو) دگا ہٹا دا دگاڑ

بگھٹنائی: (مو) دیکھو: بگھٹنا

بگھتی: (مو) بگتی، سونے دا رنجیت گمہ دے ویلے دا سدا تے

اوہناں سکیاں دا ہار

بگھدو: (پوا، ند) گھٹھو

بگھدو دیکلاوَن، (مخا) ہرا دینا

بگھر: (مفت) بے گھر جیہدی ایہہ تخفیف اے، جیہد اکوئی تھوہ نکانہ

ہودے

بگھرواوَن: (متحدی المسعدی) تزکا لاوَن، تزکاواوَن

بگھرو: (ند، مفت) موٹیاں گکھاں والا

بگن: (مو) دیکھو: بگن بٹا

بگن بٹا / بوگن ویلیا (Bougainvillea), (انگ، ند) دا پنجابی

رُوپ، اک طرحاں دی ویل جس نوں لال مٹل لگدے نیں

بگنا: (فل) وگنا، بہنا، خرنا، وگدا، تر دا

بگنا: (ند) گانی، گلاواں، رسی

بگندھ: (مو) بدبو، سڑاند

بگنہٹ: (ند) 1- وگاڑ، فساد، خرابی، ناچاتی 2- زخم دا وگڑ جانا

بگنی گر: (فامفت) 1- جوواں تے چاولاں دی شراب بناون والا، وگنی:

’بھگت ہیرے ہوئے کیتڑے بگنی گراں کلال ہوائی‘ 2- پٹھن والا

بگن: (ند، مفت) بگا، چٹا، سفید، گورا

بگوتا: (ند، مفت) برباد ہویا، ختم ہویا

بگوچا: (ند) 1- دگوچا، تھوڑ، گھاٹ، کی، نوٹ 2- باغیچہ

بگوڑ: (پوا، ند) بگنا پن، بگنوں

بگوڑ چکنا، (حما) گلوں اڈا دینا، چٹائی دُور کرنا، وگنی: بھن کا ہندا

گھانا اے مہنتو، چک دوں بگوڑ کراں تاں

بگو گوشہ: (ند) ناکھ دی قسم دا مشہور پھل

بگول: (مو) 1- چٹائی، سفیدی 2- لکڑی دی وچلی سفیدی، کچی لکڑ

بگولا / بگولہ: (ہ، ند) 1- بونڈر 2- ہواناں یاں ہسیری نال اڈدی مٹی

جوگول ہو کے اڈدی اے 3- چکر کھاندی ہوئی ہوا، واورلا، گرد بار

بگولے: (ند) بگولا دی جمع

بگولے اٹھن، (حما) 1- واورولے بن کے اٹھن 2- ڈھڈوچ

وٹ بھرن 3- کسے تے بہت غصہ آون

بگونا: (فم) 1- بند یا کرنا، بدگوئی کرنا 2- نقصان پہنچانا، اُجاڑنا

بگہاڑ: (ند) بگہاڑ، بھیریا، باگھ

اندروں بہت بُراتے چالاک ہووے، بدنیت، بدفطرت، بدباطن

بگلا بھگت تے مچھلیاں دا ٹرکاؤ، (اکھا) جیہڑا بندہ اُتوں بھولا

بھالاتے وچوں کھچرا ہووے اوہدے پارے کہندے نیں

بگلا ماریاں کھنھاں دا ڈھیر ای ہتھ آؤندا اے، (اکھا) کے

نمانی شے نوں مارن دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا

بگلا وی دھوبی دا بھرا ہوندا اے، (اکھا) ہر ویلے پانی نال واہ

ہون پاروں آکھیا جاندا اے

بگلا: (ند) دیکھو: بگلا

بگلا را: (ند، مفت) 1- بگے درگا 2- فرسی، مٹکار، میسنا

بگلی: (ند، مفت) بگل وچاون والا

بگلنا: (فم) جانوراں، مویشیاں نوں ہانکنا

بگلونا: (ند) چھوٹا بگلا

بگلول: (مفت) 1- بگے درگا 2- پدھو، بے وقوف 3- لم ترنگا، احمق،

مورکھ، بوٹکا، بھادوا 4- ان گھڑت، بے ڈول

بگلولو: (ند) بگے دا پیر

بگلی: (مو) بگے دی مادہ

بگے: (ند) بگلا دی جمع

بگے باہروں چنے، اندوں کالے کال، (اکھا) جدوں کوئی آدی اُتوں

کچھ ہور دکھائی دیوے پر اندروں ہور نکلے اودوں کہندے نیں

بگے پھرن، (حما) فضول ترکیباں کرن، فضول کم کرن، بے

دقونی کرن

بگے دا پر، (ند، مفت) بہت چٹا، صاف ستھرا

بگے دے سر تے موم رکھ کے پھرن، (حما) دیکھو: بگے پھرن

بگمار: (مو) اک قسم دی بندوق

بھیل: (ند) دیکھو: بھیل

بھیلدا: (ند) دیکھو: بھیل

بھیلن: (مو) بھیل دی تانیٹ

بھیلو: (ند) دیکھو: بھیل

بھیلی: (مو) باگھ یاں چیتے دی مادہ

بھیلے: (ند) بھیل دی جمع

بھیون: (مصدر) بھيون، گڑھيون

بھی (Buggy): (مو) چھتر دار چار پھیاں والی اک قسم دی گھوڑا

گڈی جس نوں اک یاں اک توں دھ گھوڑے کھچدے نیں

بھی: (مو) 1- گھوڑیاں نوں تنگ کرن والی اک مکھی دی قسم 2- چٹی،

سفید 3- مٹی، بوسہ (چھونے بچے دا)

بھی بھئی، (مو) بھئی، پیار

بھے: (ند) 'بھا' دی جمع، چنے، چٹائی والے

بھے آنے ڈکھاون، (مجا) غصے دا اظہار کرنا

بھے آنے ڈیکھن، (مجا) گستاخی نال دیکھن، بے دید ہون

بھے آئیاں والا، (ند) گستاخ، بے دید، بے مروت

بھے کھلے والا، (ند) ڈرپوک، ڈر، بزدل، بے حوصلہ

بھیارا: (ند، صفت) ونجارا، چوڑیاں وچن والا

بھیارن / بھیارنی: (مو) بھیاردی تانیٹ

بھیان: (ند) وگیان، سائنس، سائنسی علوم

بھیان نوں لاج لواون: (مجا) نموشی کھٹن، بے عزتی کراون

بھیچا: (ند) باغیچہ دا وگڑیا روپ

بھیرا: (ند، صفت) بھا، بہتا چٹا

بھیرت: (صفت) بے غیرت دا وگڑیا روپ

بکیر: (مو) 1- سویر دا سوجھلا، سویر دی لو 2- ہلکی سفیدی، چٹائی،

بگاپن 3- دگاڑ، فساد

بکیرری: (مو) اک راگنی جس نوں باکیرری یاں بھاگیہ شری دی

بولدے نیں

ب.....ل

بل: (ند، صفت) 1- تندرست، ٹھیک، راضی 3- سوہنا، سُتھرا، چنگا،

اچھا 4- بٹاں دی اک ذات

بل: (نم) دل، پاسا، طرف

بل: (ہ، ند) 1- سکت، زور طاقت، تران، ہمت 2- دل، جاچ 3- بال

دا مخفف 4- فوج، لشکر 5- لشکارا، چمک، جھلک 6- قابلیت، لیاقت

7- غرور، گھمنڈ 8- تختی، تیزی، شدت 9- محنت، کوشش، جتن

10- موٹاپا 11- حمایت، سہارا، آسرا، مدد

بل اڈ جانا، (مجا) ساہ ست ختم ہو جاون، بربل ہو جاون، بے

طاقت ہو جانا، بس ہو جانا

بل بٹا، (ند) دیکھو: بل بوت

بل بوت / بوتتا، (ند) آسرا، سہارا، زور، طاقت، قوت

بل بیر، (ند، صفت) طاقت ور، بل وان، بہادر

بل پوربک، (نم) زبردستی، دھکے نال

بل سورا، (صفت) بہت ٹکڑا، بہت طاقتور

بل شالی، (صفت) بلوان، طاقتور، پہلوان، دلیر، طاقتور

بل مان / بل وان، (ہ، ند) پہلوان، طاقتور

بل مکتا، (صفت) اکا پکا، سارے کم داعی

بل ناھ، (مو) موٹی اتے کھٹی ناھ (کھجور)

بکھوٹر یکن / بکھوٹریون : (مصدر) بوتل جان، خوفزدہ ہو جان
 بکھوڑا : (نذ، صفت) بھگوڑا، بھگوڑا، سوڑ، بھج جان والا، روپوش
 بکھولا : (نذ) کنک وغیرہ نوں بے لگن دی حالت
 بکھولے : (نذ) بکھولا دی جمع

بکھولے تے آون، (مخا) جے وغیرہ نکلن، لگن
 بکھونا : (پوا، نذ) اک قسم دا پتیا

بکھوں : (نذ) 1- بھینے تک والا 2- مگر چھ
 بکھی : (مو) 1- مٹی، پیار، مٹی 2- چھوٹا بٹھا

بکھی دیون، (مخا) مٹی دیون، مٹی دیون
 بکھی لون، (مخا) مٹی لون، مٹی لون

بکھیڑا : (نذ) 1- کتے دی شکل دا پاڑ کھان والا اک جنگلی جانور،
 بھیریا، باگھ 2- لکڑی دا اک ٹکڑا جس دا اک سر زمین اُتے تے
 دُوجا چھلن اُتے رہندا ہے 3- بھیر دے دھرے دا اک ہرا

بکھیڑا ونگوں پون، (مخا) کھان نوں پون، دُھن نوں آون
 بکھیڑو : (صفت) 1- بکھیڑا دہچہ 2- ظالم، خونخوار

بکھیڑی : (مو) 1- بکھیڑ دی مادہ، بکھی 2- ویلنا ٹھیک کرن دا اک
 اوزار 3- پراندے اُپر دی پایا جان والا سونے یاں چاندی دا گہنا،
 وگی : چوکیدارنی بنی بکھیڑی، نیلی بنی ٹھلدارنی (لوک گیت)

4- سُٹھاں کرن ویلے درتیا جاؤن والا اک اوزار

بکھیڈ : (نذ) بکھیڑا، بھیریا

بکھیل : (نذ، صفت) 1- باگھ، شیر دا بچہ، بکھیڑا، وگی : بھیس شاہ دا عشق

بکھیل، رت پیندا گوشت چرانا (بکھا) 2- بھگوڑا، نس جان والا

3- راجپوتان دا اک قبیلہ 4- چکوراں، بھیرن وغیرہ دی لڑائی وچ بھج

جان والا بھیرا

بکھڑاں : (ج، نذ) 1- کھوہ توں پانی کڈھن والا مٹی دا بھانڈا

2- اوہ ڈوری یاں رتی جھدے نال پانی بھریا یاں کڈھیا جاندا اے
 بکھڑی : (مو، صفت) دیکھو : بکھیڑی

بکھن : (نذ، صفت) وگھن، رکاوٹ، اڑچ، اڑکا

بکھنا : (نذ) 1- اک قسم دا گڑوی دی شکل دا بھانڈا جس دا مونہہ گھٹ

چوڑا ہوندا ہے، جس وچ جمع کرن لئی پیسے پائے جانداے نیں

2- رتے دا اوہ گنڈھ والا حصہ جو بھانڈے دے گل وچ پایا جاندا

اے، وگھنا 3- دیگ چکن والا رسی دا بنیا ہویا ولاواں، وگھنا، وگھنا

4- (صفت) بڈھو، بے وقوف، سادہ لوح 5- گھڑا، گھڑے درگا

پتلیاں مٹی دا بھانڈا

بکھنا : (فل) 1- شیر دا دھاڑنا 2- بکرے دا بولنا 3- نعرہ لاؤنا

بکھنی : (مو) مٹی وغیرہ دا بند مونہہ دا ٹکڑا جس وچ بچے پیسے جمع

کردے نیں

بکھو : (نذ) بکھو، گھسن

بکھو : (صفت) 1- باگھ، شیر 2- دھاڑن والا

بکھو : (نذ) 1- موٹا آدمی 2- مورکھ، بے وقوف

بکھواون : (مصدر) 1- بلواون، بکھواون، گڑھکواون 2- اُٹھ دا

بلواون، گڑواون

بکھوٹر : (نذ، صفت) بے عقل، پاگل، بے وقوف، بڈھو، مورکھ،

بوتلیا ہویا

بکھوٹرا : (نذ) دیکھو : بکھوٹر

بکھوٹر اولن : (مصدر) پھاوا کران، بوتلاون، بوند لاون

بکھوٹرن : (مصدر) پھاوا ہودن، بوتلن، بوندلن، بھوں جان،

بدحواس ہودن

بل: (فخر) 1- بلن مصدر توں امر، بل جا، سڑ جا 2- (ند) بالن، ایندھن، بالن والیاں لکڑاں 3- رنجش، ناراضی، غصہ 4- کینہ، حسد، کرودھ، دشمنی
بل اٹھن / بل پون، (مخا) بل جانا، روشن ہو جانا (بلب وغیرہ دا)

بل بل اٹھنا، (مخا) بہت زیادہ سڑنا
بل بل بلنا، (مخا) بہت غصہ تے طیش آونا، وٹ چڑھنا
بل بل پینا، (مخا) اگ دارہ رہ کے بلنا
بل بھج کے رہ جاون، (مخا) دیکھو: بل بھجن
بل بھجن، (مخا) 1- سڑ کے سواہ ہو جاون، سڑ بھج پٹن 2- ناامید ہو جاون

بل بھرن، (مخا) 1- بھرواں جوان ہون، طاقت آون 2- ناراض ہون، غصے ہون

بل پک جاون، (مخا) 1- سڑ سک جاون 2- تنگ آ جاون، پزار ہو جاون

بل پکین، (مخا) دیکھو: بل پک جاون
بل سٹن، (مخا) بھٹھی یاں تندور وچ بالن، سٹن

بل کے خاک ہو جاون، (مخا) سڑ کے سواہ ہو جاون، سخت غصے وچ آون

بل کے خاک ہوون / بل کے مٹی ہو جاون، (مخا) دیکھو: بل کے خاک ہو جاون

بل کے راکھ ہو جاون، (مخا) سڑ بھج جاون، حسد کرن، بہت اُٹ کرن

بل کے سواہ ہو جاون / بل کے کولا ہوون، (مخا) سڑ بھج

جاون، حسد کرن

بل کے کباب ہوون، (مخا) دیکھو: بل کے راکھ ہو جاون

بل مرن، (مخا) 1- گل لا کے مر جاون 2- حسد نال مرن، سڑن بھجن

سڑ بل کے کولا ہونا، (مخا) بہت غصہ چڑھنا

بل: (مو) قربان، قربانی، بھینٹ

بل اوئے تھے تیرے ٹوہر، (اکھا) ایویں جیہی شکل والے نوں طرّا آکھدے نیں

بل بکرا، (ند) قربان کچا گیا بکرا

بل بل، (کلمہ) تحسین و آفرین) پئے پئے، واہ واہ، شاباش

بل بل جانا، (مخا) 1- وارے جانا، قربان جانا، بلہار جانا، صدقے

جاون 2- سڑ سڑ جاون، بہت گڑھن

بل بل جاون، (مخا) 1- صدقے جاون، قربان ہوون 2- سڑ سڑ

جاون، بہت گڑھن

بل بل کرن، (مخا) ڈھیر چمکن، ڈھلکاں مارن، لٹ لٹ کرن

بل بل ہوون، (مخا) پئے پئے ہوون، شاباش ملن، واہ واہ ہوون،

شہرت ملن

بل بھکھ، (ند) 1- بھیت کیتی ہوئی چیز 2- بچی شے 3- لمبی

(قربانی) کھان والا

بل دان، (ند) لمبی (قربانی) دین داکم

بل وان، (ند) ہندو فقیراں دانس کشی دا اک طریقہ جس وچ

اپنے آپ نوں کسے بُت دی بھینٹ چڑھا کے خود کشی کرنی جاندی

اے

بل: (سن، ند) وال، بال

(پہلی جلد)

پاک دشتری

تیل والا ، (نڈ، مفت) زور والا، بگڑا، طاقت ور

تیل وان، (مفت) بہاؤ، دلیر، طاقتور، پہلوان

تیل وانی، (مو) بہادری، طاقت، دلیری

تیل و نت، (نڈ، مفت) طاقت ور، بہادر، دلیر

تیل و نیچا، (نڈ) تیل نال ٹھکن والا، زور نال ٹھکن والا

تیل ہارنا، (مخا) کمزور ہو جانا

تیل پین، (نڈ، مفت) اپانچ، کمزور، ماڑا، بیمار، لسا

بڈھی تیل، (نڈ) عقل، بڈھی، سیانف، سمجھ بچھ

تیل : (نڈ+مو) 1- تیل، 2- دل، 3- وٹ، 4- مروڑی، 5- بیچ، 6- ٹیڈھ

3- تیوڑی، تھرڑی 4- کب 5- نہاگے یاں تیل دی رتی

تیل آ جاون / تیل آون، (مخا) 1- دل پون، مروڑیا جاون، تیوڑی

پون 2- آکڑن، کھچیا جاون

تیل اتر جاون / تیل اترن، (مخا) 1- وٹ لہون، مروڑی تھن

2- غصہ جاندار ہون

تیل پا دیون (مخا) 1- وٹ چاڑھن، 2- بیچ پاون 2- گول کرن،

دھوکھا دیون

تیل پون، (مخا) 1- وٹ پون، تیوری چڑھن، غصہ آون 2- دل

پون، پھیر پون، چکر پون 3- ری یاں دھاگے دی گنڈھ آ جاون

4- بھلیکا لگ جاون 5- بھچ پون، بھچ پون، جل پون 6- حسد کرن

تیل پے جاون، (مخا) دیکھو: تیل پون

تیل چھل، (نم) دل چھل، دھوکا، فریب، نازخروہ

تیل دار، (مفت) دلدار، بیچ والا، دیشا ہویا، موڑاں والا، وٹکا ٹیڈھا

تیل دی گل، (مو) 1- گول گل، بیچ دار گل 2- کسے دی حمایت دی

گل

تیل دینا، (مخا) دیکھو: وٹ دینا

تیل رکھن، (مخا) 1- وٹ رکھن، دشمنی رکھن 2- مروڑی رکھن،

سڈھی گل نہ کرن

تیل رہ جاون / تیل رہون، (مخا) وٹ یاں مروڑی رہ جاون،

غصہ پورا نہ نکلن

تیل کڈھ دیون / تیل کڈھن، (مخا) 1- ٹیڈھ دُور کرن،

سڈھیاں کرن 2- سزا دیون 3- ٹھیک کرن 4- آکڑن نہ رہن دیون

تیل کھانا / تیل کھاون، (مخا) 1- وٹ کھاون، مروڑیا جاون

2- غصے وچ آون 3- مڑ جاون، بھٹکن، ٹیڈھا ہودن 4- بنگلون

5- وٹرن، آکڑن 6- وگڑن

تیل کھل جاون / تیل کھلن، (مخا) 1- وٹ نکھن، مروڑی

سڈھی ہودن 2- ٹیڈھ نکل جاون، سڈھیاں ہودن 3- غصہ جاندا

رہون 4- تکتہ نہ رہون 5- اُلجھن دُور ہودن، مشکل حل ہودن

تیل کھولن، (مخا) 1- وٹ کڈھن، مروڑی نہ رہن دیون 2- ٹیڈھ

سڈھی کرن، سڈھیاں کرن 3- غصہ پھٹ دیون 4- تکتہ پھٹ دیون

5- اُلجھن دُور کرن، مشکل حل کرن

تیل لون، (مخا) وٹ لون، وٹ کھاون، گھیر لون

تیل نکل جاون، (مخا) 1- ٹیڈھ دُور ہودن، سڈھیاں ہودن

2- بھٹکتا، بھٹکتن 3- درست ہو جاون 4- گھمنڈ نہ رہون

تیل نکھن، (مخا) دیکھو: تیل نکل جاون

تیل وچ آون، (مخا) 1- فریب وچ آون، دھوکے وچ بھسن

2- طاقت وچ آون 3- تکتہ کرن

تیل ہودن، (مخا) 1- وٹ ہودن، بیچ ہودن 2- کسر ہودن، فرق

ہودن 3- زور ہودن 4- حساب وچ وادھا کھانا ہودن

انہونی ورت جاون

بلا پئے جاون، (مخا) دیکھو: بلا پون

بلا پیش پون، (مخا) مصیبت نال واہ پون

بلا تون، (روزمرہ) کوئی گل نہیں، کوئی پرواہ نہیں

بلا تون جان چھٹن، (مخا) بلا تون نجات پاون، مصیبت تون

چھٹکارا حاصل کرن

بلا تون جان چھڈ اون، (مخا) مصیبت کولوں بچن لئی چارہ مارن

بلا تون چھٹکارا پاون / بلا تون چھٹکارا پالون، (مخا)

مصیبت تون جان چھٹن

بلا تون چھٹکارا لہسن، (مخا) دیکھو: بلا تون چھٹکارا پاون

بلا تون چھٹکارا مل جاون، (مخا) دیکھو: بلا تون چھٹکارا ملن

بلا تون چھٹکارا ملن، (مخا) مصیبت تون نجات حاصل ہون

بلا تون نجات پالون / بلا تون نجات پاون، (مخا) مصیبت

تون جان بچن، مصیبت گروں لہہ جاون

بلا تون نجات حاصل کر لون، (مخا) دیکھو: بلا تون نجات پاون

بلا تون نجات لہسن، (مخا) دکھ کولوں سکھ ملن، اکھ کولوں سوکھ

بھالن

بلا ٹالن، (مخا) مصیبت تون نجات ملن، بُرے تون پچھا چھٹن،

تکلیف دامک جاون

بلا ٹالنا، (مخا) مصیبت تون پچھا چھڈ اون

بلا ٹال جاون / بلا ٹالن، (مخا) مصیبت تون نجات ملن، بُرے

تون پچھا چھٹن، تکلیف دامک جاون

بلا جانے، (روزمرہ) لا پرواہی ظاہر کرن لئی بولدے نیں، جتنی

جانے

بلا چھٹن، (مخا) مصیبت دیکھن، دکھ ہون

بلا چھڑن، (مخا) 1- عشق ہو جاون 2- کسے دا کسے کم لئی مگر پئے

جاون، کھڑے پون 3- کسے عادت دا پکیاں ہو جاون 4- کسے

مصیبت وچ بھٹن

بلا چھڑنا، (مخا) کسے آدی دا کوئی کم کراون لئی پچھے پینا

بلا دا، (صفت) غضب دا، کمال دا

بلا دسن، (مخا) 1- اوکھا لگن 2- بیٹا معلوم ہون 3- مصیبت نظر

آون، مصیبت لگن

بلا دفع کرن، (مخا) 1- مصیبت تون نال 2- مندی عادت تون

چھڈ دیون 3- کسے تون گروں لاہون

بلا دفع ہون، (مخا) دیکھو: بلا دُور ہون

بلا دُور کرن، (مخا) دیکھو: بلا دفع کرن

بلا دُور ہون، (مخا) 1- مصیبت تون جان بچن، مشکل نہ رہون

2- کسے پچھے پئے ہوئے دا گروں لہہ جاون

بلا دی کار چھڑ وچن، (مخا) بُری طرحاں چھڑنا، بھیڑی طرحاں

ڈن لگنا

بلا دے قابو آ جاون / بلا دے قابو آون، (مخا) مصیبت دے

ڈھائے چڑھن

بلا دے دس پون، (مخا) 1- مصیبت وچ بھٹن 2- سنگدل نال

واہ پون

بلا دے دس پئے جاون، (مخا) دیکھو: بلا دے دس پون

بلا دیکھن، (مخا) مصیبت دیکھن، دکھ دے دن گزارن

بلا رد کرن، (مخا) مصیبتاں دُور کرن، بلا دفع کرن

بلا رد ہو جاون / بلا رد ہون، (مخا) مصیبتاں نک جاون، بلا

بل توڑ، (ند) بال توڑ، وال دے ٹن نال جن والی پھنسی یاں پھوڑا

بل گندھن، (حما) وال گندھن، مینڈھیاں بناون، وال گندھن دی تقریب جیہڑی ویاہ ویلے گودی دے وال گندھ کے منائی جاندی اے

بل تاڑ: (ند) پودے دا اوہ ناڑ جیدے اُتے سنے لگدے نیں

بل ٹنڈن: (ند) بیہنا، جگنو

بل سر: (ند) قالین

بل: (پو، مو، نمی، اوس، پانی دے نکلے قطرے جو پودیاں تے ٹھہر جاندے نیں

بل: (ند) 1- رُڈ گھڈ 2- گندرا، گھٹا 3- بھڑولے دے مونہہ دا کنگرا

بل (Bill): (انگ، ند) 1- وصولن یوگ رقم دا ویوے سمیت حساب

2- ہنڈی 3- قانون دا مسودہ جو منظوری لئی صوبائی یاں قومی اسمبلی وغیرہ وچ پیش کیتا جاند اے

بل ادا کر دیون / بل ادا کرن، (حما) واجب الادا پیسے دیون

بل ارسال کر دیون / بل ارسال کرن، (حما) بل گھٹن، بل بھیجن، واجب الوصول رقم دی پرچی گھٹن

بل بک، (ند) اوہ رجسٹر جس وچ بلاں دا ویروا درج کیتا جاند اے

بل تارنا، (حما) بل دی ادائیگی کرنا

بل: (ند) اک رُکھ داناں تے اوس دا پھل

بل پتر، (ند) بل دے رُکھ دا پتا جو پُجا وغیرہ وچ درتیا جاند اے

بل پتری / بل پتی، (مو) بل رُکھ دے پتے جو جو جی تے پُجا

سے چڑھائے جاندے ہن

بل کتھ، (مو) بل دے رُکھ دا گودا

بل: (ند) 1- بلی دی اکھاں دارنگ 2- اکھاں دی ہری بھا

بل بتورا: (ند) 1- اُو دی نسل دا اک پنچھی 2- بے دقوف، بخل خور، بھوندو

بل بتوری: (مو) بل بتورا دی مونٹ

بلا: (عر، مو) 1- چٹا، ڈکھ، تکلیف، مصیبت، قہر، عذاب 2- بھوت،

چڑیل، ہوا، جن، سایہ، آسیب 3- ڈراؤنا، بھیانک، خوفناک

4- لڑاکا، فساد، رُپھڑی، شرارتی 5- کمینڈ، گھٹیا، لہجہ 6- داحو،

بہت کثرت نال 7- کمال دا، ودھیا 8- تیز، پتاکھا، چالاک 9- سختی،

ادکھ 10- ماہر، کاریگر 11- اہم، خاص

بلا آون، (حما) مصیبت آون، اوکھا ویلا آون

بلا اپنے سر لے لون، (حما) کوئی ذمے واری اپنے سر لے لون،

مصیبت سہید لون

بلا اُترن، (حما) اُتوں عذاب آون، کوئی مصیبت نازل ہون

بلا پالن، (حما) 1- بُریاں عادات اختیار کرن 2- بُرے آدمی دی

پالنا کرن بلا چکھے لالون / بلا چکھے لاون، (حما) 1- روگ لالون

2- کوئی مصیبت سہید دیون 3- کسے لپچڑ تے بُرے بندے ٹوں نال

لالون

بلا چکھے لکھن، (حما) 1- روگ لکھن 2- مصیبت آون 3- کسے دا

چکھے پے جاون 4- پیار ہو جاون 5- کسے مندے آدمی دے مگر لکھن

بلا پلے پلے / بلا پلے پے جاون (حما) 1- مصیبت آ جاون،

روگ لگ جاون 2- کتنی تیویں نال واہ پے جاون 3- کسے نال

خواہ خواہ متھا لکھن

بلا پھن، (حما) مصیبت پھن، ڈکھ آون، عذاب نازل ہون،

(پہلی جلد)

بلا وچ پون، (مخا) مصیبت وچ پون

بلا وچ پھسن / بلا وچ پئے جاوون، (مخا) دیکھو: بلا وچ پون

بلا ہو جاوون / بلا ہووون، (مخا) 1- مصیبت ہووون، مصیبت بن

جاوون 2- بہت تیز ہووون 3- چالاک ہووون، ہوشیار ہووون

بد بلا، (مو) گندی مندی چیز، گند بلا

بلائیں کٹھا، (ند، صفت) مصیبتاں داماریا، روگی، دکھی

بلائیں لینا، (مخا) 1- دوسرے دی مصیبت اپنے گل لینا 2- پیار

نال سرتے ہتھ پھیرنا

پرائی بلا اپنے گل پاوئا، (مخا) دوسرے دی مصیبت اپنے گل

سہیڑنا

دو پیٹیاں و سر گئیاں، باراں دیاں دُور بلائیاں، (اکھا) جدوں

کوئی مار کھا کے دی اوس دا اثر نہ منے اوووں کہندے نیں

گند بلا، (مو) گندی مندی چیز، بد بلا

بلا: (ند) کرکٹ وچ گیند نوں سٹ مارن لئی دستے والی اک قسم دی

موٹی تے لمی پھٹی، بیٹ (Bat)

گیند بلا، (ند) کرکٹ

بلا: (ند) ککڑی دا کھبا، گول لئی شیری والا ولا

بلا: (فا، سابقہ) بغیر، پنا، شبدیاں توں پہلاں لگ کے 'بغیر' دے معنی

دیندا اے جیویں: بلا مبالغہ

بلا قطل، (فا+عر، صفت) پنا ڈھل کیتوں، بغیر سوچیں پیوں

بلا جلد، (فا+ہ، صفت) جلد توں پنا، جس دی چھتی نہ ہووے

بلا حساب: (عر+فا) بغیر حساب دے، بہت زیادہ، دادھو

بلا خوف، (فا+عر، صفت) پنا کسے ڈرتوں، ڈرتوں بغیر

بلا شُبہ، (فا+عر، صفت) پنا شک توں

بلا شرط، (فا+عر، صفت) بغیر کسے پابندی دے، ایویں ای

بلا شک، (فا+عر، صفت) پنا شک دے، وگئی: گھمبلا دے سنگ

بلا شک، عقد کریاں تیرا (مُکَل)

بلا عذر، (فا+عر، صفت) ناہنہ کر کے پنا، پنا کسے بہانے دے

بلا قصور، (فا+عر، صفت) پنا کسے قصور دے

بلا مرضی، (فا+عر، صفت) پنا رضا مندی دے

بلا ناخہ، (فا+عر، صفت) ناخے توں پنا، ہر روز، لگاتار

بلا: (ند) وسیلہ، حیلہ

بلا: (ند) 1- کپڑے دی پتلی پٹی جو چیز اسی وغیرہ ملازماں نوں اپنی

پہچان لئی لاؤنی پیندی ہے، پہچان دا نشان، شُج، تمغہ 2- (صفت)

بلی درگیاں ہلکے بھورے رنگ دیاں اکھاں والا 3- بلی دا ز

بلا: (ند) 1- ہوا دا جھونکا، بلا، لہر 2- بلا 3- ڈڈھ نہ دین والی مجھ نال

کیتا جان والا مکڑوہ کم 4- موج، مزہ، لطف، عیش، سواد

بلا آٹھن، (مخا) 1- بلا پیدا ہووون 2- ڈھڈ وچ آئی بادی دا گولا

بن

بلا لٹن، (مخا) 1- موجاں کرن، عیش کرن، مزے کرن 2- بدکاری

کرن

بلا لٹنا، (مخا) عیش کرنا، موجاں ماننا

بلا لگنا، (مخا) ہوا لگنا، زکام ہونا

بلا وڈھنا، (مخا) عیش کرنا، موجاں ماننا

ہنیری دے بلا ونگ لنگھنا، (مخا) بہت تیزی نال لنگھنا

ہوا دے بلا نال ڈگ پینا، (مخا) بہت کمزور ہونا

بلا بلا: (کلہ تحسین و آفرین) بلا بلا

بلا بتر: (نم) قسم قسم دیاں غیر ضروری شیواں، دکھریاں دکھریاں

(پہلی جلد)

پاک ڈشری

دور ہوں

بلا سارا، (ند) ڈھیر سارا، گھنا، بیجا، بے حد، رکتا ای، واڈھو

بلا سارا ہوں، (مخا) ڈھیر سارا ہوں، واڈھو ہوں

بلا سر تھیں، (مخا) مصیبت وچ نہٹا کرن، کسے تے الزام لاؤن

بلا سر تے آ جاؤن، (مخا) مصیبت دا آ جاؤن، کوئی رچھڑ پے

جاؤن

بلا سر تے آؤن، (مخا) دیکھو: بلا سر تے آ جاؤن

بلا سر مڑھن، (مخا) مصیبت وچ جتا کرن، کسے تے الزام لاؤن

بلا سروں ٹال دیوں، (مخا) بلا رد کرن، مصیبت دور کرن، بُرا

وقت ختم ہوں

بلا سروں ٹل جاؤن / بلا سروں ٹلن، (مخا) بلا رد ہوں،

مصیبت دور ہوں

بلا کٹن، (مخا) 1- مصیبت سہن 2- دکھ دور ہوں 3- مصیبت

دور کرن

بلا گل پواؤن، (مخا) مصیبت سہیڑاؤن

بلا گل پون / بلا گل پے جاؤن، (مخا) دیکھو: بلا گل پون

بلا گلوں تھ جاؤن، (مخا) دیکھو: بلا گلوں تھن

بلا گلوں تھن، (مخا) مصیبت ٹلن، بلا سروں ٹلن، مگر پنے ہوئے

دا گروں لہ جاؤن

بلا گلوں تھنا، (مخا) مصیبت ٹنا

بلا لؤن، (مخا) 1- مصیبت ٹل لؤن، دکھ سہیڑاؤن 2- واری

صدقے جاؤن، قربان جاؤن

بلا لینا، (مخا) دوسرے دی مصیبت اپنے گل لینا، مصیبت سہیڑا لینا

بلا مار جاؤن، (مخا) دکھاں ہتھوں پھ جاؤن، مصیبتاں توں عاجز

آؤن

بلا مگر پون، (مخا) 1- مصیبت پے جاؤن 2- مصیبت دل نوں

آپ جاؤن 3- موت ئوں ماسی آکھن

بلا مگر لگ جاؤن / بلا مگر لگن، (مخا) 1- کسے نال پیار کرن

2- موت ئوں ماسی آکھن 3- مصیبت دا چھپے پے جاؤن

بلا ٹل لؤن، (مخا) خواہ خواہ مصیبت سہیڑاؤن، جان بچھ کے

مصیبت گل لاؤن

بلا نازل ہوں، (مخا) عذاب نازل ہوں، مصیبت آؤن،

اُتوں آؤن

بلا نال کھین، (مخا) خطرناک کم کرن

بلا نکلن، (مخا) 1- مصیبت دامو جب بننا 2- زبردست یاں گھڑا

ثابت ہوں 3- چنگا نکلن

بلا نوش، (عر+فا، صفت) بہت زیادہ پیون والا، ڈھیر کھا پی

جان والا

بلا ئوں، (روزمرہ) پرواہ نہیں، دیکھی جاوے گی، جتنی ئوں

بلا ئوں اپنے سر لؤن، (مخا) مصیبت یاں ذمے داری ئوں اپنے

سر چکن، کسے دے رچھڑا آپ سہیڑاؤن

بلا ئوں چکھے لاؤن، (مخا) دیکھو: بلا ئوں واجاں مارن

بلا ئوں واجاں مارن، (مخا) جان بچھ کے اوکھے کم کرن،

مصیبت وچ پون، موت ئوں ماسی آکھن

بلا دانگوں چکھے پون / بلا دانگوں چکھے پے جاؤن، (مخا) رج

کے مگر پون، دشمنی وچ حد کر دیوں

بلا دانگوں مہمبون، (مخا) کسے دا خواہ خواہ چکھے پے جاؤن، گل

ئوں آؤن، سرے چڑھن

پاک ڈھری

(پہلی جلد)

نسبت رکھن والا

بلاں سارا، (مخا) ڈھیر سارا، گھنا، بہت زیادہ، بے حد، وادھو،
رکٹاری

بلاں سارا ہوون، (مخا) ڈھیر سارا ہوون، وادھو ہوون

بلاں: (نڈ) بلا دی جمع تے 'وگاڑ' 1- مصیبت، آفت 2- بل دی جمع،
زور، طاقت

بلاں آجاون، (مخا) مصیبت نازل ہوون، رچھڑ پے جاون

بلاں آون، (مخا) مصیبت آون

بلاں اُترن، (مخا) اتوں عذاب آون، کوئی مصیبت نازل ہوون

بلاں بنن، (مخا) 1- مصیبت آون، دکھ آون، رچھڑ پون

2- مصیبت بن جاون 3- موٹا ٹکڑا ہو جاون، وڈا ہو جاون

بلاں پالن، (مخا) 1- بُریاں عادات اختیار کرن 2- بُرے آدمی

نال مرؤت کرن 3- کسے نال ڈھیر محبت کرن

بلاں پچھے لالون / بلاں پچھے لاون، (مخا) 1- روگ لالون

2- مصیبت سہیلون 3- کسے بُرے بندے نوں نال لالون

بلاں پچھے لگ جاون / بلاں پچھے لگن، (مخا) 1- روگ لگن

2- مصیبت آون 3- بُرے دا پچھے پے جاون 4- پیار ہو جاون

5- کسے مندے آدمی دا مگر لگن

بلاں پلے پون، (مخا) 1- مصیبت آجاون، روگ لگ جاون

2- کچھ تیویں نال واہ پے جاون 3- کسے نال خواہ مخواہ متھا لگن

بلاں پلے پے جاون، (مخا) دیکھو: بلاں پلے پون

بلاں پون / بلاں پئے جاون، (مخا) مصیبت پون، دکھ آون،

عذاب نازل ہوون، انہونی ہوون

بلاں توں بچن، (مخا) مصیبتاں توں بچن

(پہلی جلد)

ڈومنی منگتی چاہ چو ہڑی، گھروں کڈھ بلا متاں لکیاں نوں 2- نموشی
بلا مت جمہون، (مخا) 1- بلا جمہون، آفت آون 2- کسے بندے
دا خواہ مخواہ مگر پون

بلا مت جمہوری جاون، (مخا) دیکھو: بلا مت جمہون

بلا مت مگروں نہ لٹھن، (مخا) دیکھو: بلا مت مگروں نہ لہون

بلا مت مگروں نہ لہون، (مخا) کسے خواہ مخواہ دا پچھوں نہ لہون

بلاں / بلا نا: (مصدر) آواز مارنا، ٹوکنا، بلانا

بلا نا: (نڈ، صفت) 1- بیتیا ہو یا 2- فنا ہو گیا ہو یا

بلا ناب: (مو) دیر، سُستی، تاخیر

بلا نہجا: (نڈ) 1- اگ دی لٹ 2- اُلاہما، گلہ، شکوہ

بلا نڈ: (ہ، مو) بالشت، سولہ انگل عرض دا پیمانہ

بلا نگ / بلا نگھ: (مو) پٹا نگھ، چھال، چھلانگ

بلا نگ بھرن (مخا) چھال مارن دا عمل، پٹنا

بلا نگا: (نڈ) سواری دے جانور تے دوہیں پاسے تان کر کے تٹھن دا
طریقہ

بلا نگھڑ: (مو) اُلاگھ، چھال، ڈگ، قدم

بلاں: (عر، نڈ) اسلام دی تاریخ دے پہلے مؤذن داناں، اک مشہور

صحابی

بلا لا: (نڈ) دیکھو: بلا را

بلا نی / بلا نیس: (مو) نیلی دی تانیٹ، محبوبہ، معشوقہ، داشتہ، سہیلی،

وگنی: 'واہ تینڈی بلا نی'

بلاں: (صفت) بہت، بہت زیادہ، ڈھیر، ان رگت

بلاں باہلا، (صفت) بہت زیادہ

بلاں دا، (نڈ، صفت) 1- بہت زیادہ 2- بہت چالاک 3- بلاں نال

شیواں، کئی چیزاں وغیرہ، وگئی: زمین اے، پیسہ کول سو، ہور سو بلا
بٹر ایں (بچ دریا)

بلا پنا: (فل) ورلاپ کرنا

بلا تکار: (ند) زبردستی، دھکا، ظلم، زیادتی، سختی

بلا ٹنگ پیپر (Blotting Paper): (انگ، ند) سیاہی نوں خشک

کرن والا کاغذ، سیاہی پوس

بلا ٹھی: (مو) بیل دی لکڑ دا ٹکڑا جو متھے تے تِلک لاؤن لئی ورتیا
جاندا اے

بلا ج: (صفت) بے لاج، بے رنج، بے شرم، بے حیا

بلا ج: (ند) دیوالی دے مگروں پہلے تے دُوبے دن ترکھاناں تے
ہور ناں کارگیراں تے براہمن نوں وِتی جان والی چیز

بلا دری: (مو) برادری، ذات، قوم، اک پیشے دے لوگ، بھائی چارہ

بلا دھا: (حرفِ استثناء) دن، پنا، بغیر، سوا

بلا دھا: (صفت) 1- مُورکھ، احمق، بیوقوف 2- اکارت، فضول 3- بے

ہوش، بے سُرَت 4- نایاب، اُنٹکی

بلا ڈھی: (مو) بلا دھادی تانیٹ

بلا را: (ج، ند) 1- جزیرہ، ٹاپو 2- زمین دا اوہ ٹکڑا جسیدے آل دوالے

پانی ہووے، پانیاں دے وچکار لا زمینی حصہ

بلا را: (صفت) 1- بولن والا، پسیر، لیکچر دین والا 2- جانوراں نوں

نکادن والا 3- نکاد، سدا، عدالت دا نکاد 4- ہوکا 5- منکھاں دی

اواز 6- رولا 7- پنچھیاں نوں بول کے پھساون والا غُر پنچھی 8- بولن

والے بئیریاں دا گروہ

نکارا کرنا، (حما) اواز دینا، بولنا، وگئی: کہندے اچے نہ ہویا ہُن

تک، کرد پیا نکارا (فعل)

بلا ری: (ند، صفت) طاقور، زور آور، ٹکڑا

بلا ری: (مو، صفت) کواری گوی، ڈلاری

بلاڑا: (ند، صفت) ہوشیار، چالاک

بلا س: (ہ، ند) 1- عیش، مزہ، خوشی، لطف، سرور، عیاشی 2- کھید تماشا،

وگئی: کہتے دان اشناں تے پاٹھ پوجا، کہتے یاس بلاس کول دیکھ

بلا سی: (صفت) 1- عیش پرست 2- مخولہ

بلاغت: (عر، مو) 1- لکھن دا اچھا ڈھنگ جس وچ علم الکلام دی

ورتوں کیتی گئی ہووے 2- سے نال ڈھکدی کیتی گئی کجی گل بات،

مٹھا بول، ریلی گل 3- بہت گھٹ شبدان وچ ڈوگھی تے ودھیا گل

کرن دا ہُنر، وگئی: بہت فصاحت نال بلاغت کرے کلام زبانوں

(میاں محمد بخش) 4- پنچاؤن دا عمل، پنچ

بلاق / بلا قو: (خر، مو) 1- تک دی وچکار لی ہڈی 2- تک دا اک

زیور، وڈی نتھ، گول بالی 3- لمبا جیہا موتی، وگئی: 'تک نکا ہا سہانودی

پھرے لہاں پرچل' (قادر یار)

بلاقن: (مو) زنانی جیسے بلاق پائی ہووے

بلاک: (ند) ٹونج دی اک قسم

بلاک (Block): (انگ، ند) 1- عمارت دا اک حصہ 2- کسے آبادی

دی وڈی ونگ 3- چھپائی لئی ابھرے ہوئے لفظاں دا جستی ٹوٹا

جیسوں لکڑی دے ٹوٹے اُتے جڑ کے چھاپیا جاندا اے 4- اوہ گروہ

یاں منڈلی جس وچ کسے سانجھے مقصد نوں پورا کرن لئی کئی قوماں،

پارٹیاں یاں دھڑے شامل ہوون

بلا کا: (مو) ٹونج، سارس، ٹونجیاں دی ڈار، بگلیاں دی ڈار

بلا مہا: (ند) 1- اک دالہ، لاٹ 2- اُلاہا، شکوہ

بلا مت: (مو) 1- ملامت دا وگڑیا روپ، مصیبت، لہجہ، وگئی: اچھا

لاون

بلاں سرتے آ جاون / بلاں سرتے آون، (حما) مصیبت دا

آ جاون، کوئی ریچھڑ پے جاون، اوکھا ویلا آ جاون

بلاں سرتے مڑھ دیون (حما) مصیبت وچ مچلا کرن، کسے تے

الزام لاون

بلاں سرتوں ٹالں / بلاں سرتوں ٹالی دیون، (حما) بلاں رد

کرن، مصیبت دُور کرن

بلاں سرتوں ٹل جاون / بلاں سرتوں ٹلن، (حما) بلاں

دُور ہودون، مصیبت دُور ہودون

بلاں گل پون / بلاں گل پے جاون، (حما) مصیبت آون،

رگ لگن

بلاں گلوں لٹھ جاون / بلاں گلوں لٹھن، (حما) مصیبت ٹلن،

بلاں سرتوں ٹلن، مگر پے ہوئے دا مگروں لہہ جاون

بلاں لون، (حما) 1- مصیبت مل لون، دکھ سہیون 2- صدقے

واری جاون، قربان جاون

بلاں مار جاون، (حما) دکھاں ہتھوں پھہ جاون، مصیبتاں توں

عاجز آون

بلاں مگر پون، (حما) 1- مصیبت پے جاون 2- مصیبت دل نوں

آپ جاون 3- موت نوں ماسی آکھن

بلاں مگر پے جاون / بلاں مگر لگ جاون، (حما) دیکھو: بلاں مگر

پون

بلاں مگر لگن، (حما) دیکھو: بلاں مگر پون

بلاں مل لون، (حما) خواہ مخواہ مصیبت سہیون

بلاں نازل ہو جاون / بلاں نازل ہوون، (حما) عذاب نازل

ہودون، مصیبت آون

بلاں نال کھیڈن، (حما) خطرناک کم کرن

بلاں نکلن، (حما) 1- مصیبت دا موجب ثابت ہودون

2- زبردست یاں محکما ثابت ہودون 3- چنگا نکلن

بلاں نوں، (روزمرہ) پروا نہیں، دیکھی جاوے گی، جی نوں

بلاں نوں اپنے سرتوں، (حما) مصیبت یاں دے داری نوں

اپنے دے لون، کسے دے ریچھڑ آپ سہیون

بلاں نوں چکھے لاون، (حما) دیکھو: بلاں نوں واہاں مارن

بلاں نوں واہاں مارن، (حما) جان بچھ کے اوکھے کم کرن،

مصیبت سہیون، موت نوں ماسی آکھن

بلاں وانگوں چکھے پون، (حما) بچ کے مگر پون، دشمنی وچ حد

کرن

بلاں وانگوں چکھے پے جاون / بلاں وانگوں جھمڑ جاون،

(حما) دیکھو: بلاں وانگوں جھمڑن

بلاں وانگوں جھمڑن، (حما) کسے دا خواہ مخواہ پچھے پے جاون، گل

نوں آون، سرے چڑھن

بلاں وانگوں نازل ہوون، (حما) عذاب بن کے آون، ڈھیر

مصیبت دا موجب بن

بلاں وچ پون، (حما) مصیبت وچ پون

بلاں وچ پھس جاون / بلاں وچ پھسن، (حما) دیکھو: بلاں

وچ پون

بلاں دیکھن، (حما) مصیبت دیکھن، دکھ دے دن گزارن

بلاں ہو جاون، (حما) مصیبت بن جاون

بلاں ہوون، (حما) 1- مصیبت ہوون 2- بہت ہوون 3- چالاک

(پہلی جلد)

بلاں توں جان جھٹ جاون / بلاں توں جان جھٹن ، (حما)

بلاں توں نجات پاون

بلاں توں جان جھڑاؤن / بلاں توں جان جھڑاؤن ، (حما)

مصیبتاں توں چکھا جھڑا لینا

بلاں توں جھڑکارا پاون / بلاں توں جھڑکارا پالون ، (حما)

مصیبت توں نجات حاصل کر لون ، اوکڑاں تے مصیبتاں توں کھڑا

جھڑاؤن

بلاں توں جھڑکارا لھسن ، (حما) دیکھو: بلاں توں چھٹکارا پاون

بلاں توں جھڑکارا مل جاون ، (حما) دیکھو: بلاں توں چھٹکارا ملن

بلاں توں جھڑکارا ملن ، (حما) مصیبت توں نجات حاصل ہو جاون

بلاں توں نجات پالون / بلاں توں نجات پاون ، (حما)

مصیبت توں چھٹکارا ہوون ، چتا دا مگروں لہہ جاون

بلاں توں نجات حاصل کر لون / بلاں توں نجات حاصل

کرن ، (حما) دیکھو: بلاں توں نجات پاون

بلاں توں نجات لھسن ، (حما) دکھ کولوں سکھ لھسن ، اوکھ کولوں

سوکھ بھالن

بلاں ٹالن ، (حما) مصیبت توں پچھا جھڑان ، بُرے نوں مگروں

لاہون ، جان جھڑاؤن

بلاں ٹل جاون / بلاں ٹلن ، (حما) مصیبت توں نجات ملن ،

بُرے توں پچھا جھٹن ، تکلیف دامنک جاون

بلاں جانے ، (روز مرہ) لا پرواہی یاں حقارت دا اظہار کرن لئی

بولدے نیں ، جتھی جانے

بلاں جھٹن ، (حما) مصیبت دیکھن ، دکھ سہن

بلاں جھڑ جاون / بلاں جھڑون ، (حما) 1- پیار ہو جاون

2- کسے دا کسے غرض پاروں مگر پے جاون ، کھڑے پون 3- کسے

عادت دا پکیاں ہو جاون 4- مصیبت وچ بھسن ، آفت آون

بلاں دا بنیا ہو یا ہوون ، (حما) بہت چالاک ہوون ، نری مصیبت

ہوون ، آفت ہوون

بلاں دا بسر تے بولن ، (حما) مصیبت دا سرتے آ جاون ، عذاب

نازل ہوون ، آفت نال واہ پے جاون

بلاں دکن ، (حما) 1- اوکھا لگن 2- زیادہ معلوم ہوون 3- مصیبت

لکھن ، مصیبت نظر آون

بلاں دفع کرن ، (حما) 1- مصیبت نوں ٹالن 2- مندی گل نوں

جھڑ دیون 3- کسے نوں مگروں لاہون

بلاں دفع ہوون ، (حما) دیکھو: بلاں دُور ہوون

بلاں دُور کرن ، (حما) دیکھو: بلاں دفع کرن

بلاں دُور ہو جاون / بلاں دُور ہوون ، (حما) 1- مصیبت توں

جان بچ جاون ، مشکل جاندی رہون 2- کسے کچھے پے ہوئے دا

مگروں لہہ جاون

بلاں دے قابو آ جاون / بلاں دے قابو آون ، (حما) مصیبت

دے ڈھائے چڑھن

بلاں دے دس پون ، (حما) 1- مصیبت وچ بھسن 2- سنگدل

نال واہ پون

بلاں ردّ کرن ، (حما) دکھ دُور کرن ، بلاں نوں دفع کرن

بلاں ردّ ہوون ، (حما) مصیبت ننگ جاون ، بلاں دُور ہوون

بلاں سر تھن ، (حما) 1- مصیبت وچ مبتلا کرن 2- کسے تے الزام

(پہلی جلد)

اگلے کھڈاری نوں پہلے دی سُٹی رقم نالوں دُگنی رقم دی چال کردانی
پیندی ہے

بلاؤ: (ہ، مذ) بلی دانڈر، بلا

بلاؤنر (Blouse): (انگ، مذ) زنانیاں دے پہنن دی اک طرحاں
دی کوٹی

بلائی / بلائیں: (مو) 1- مصیبت، چٹا، اوکھ 2- بھول، بھوت، وگنی:
'نندھ سوہیاں نہ ڈرن بلائیاں توں، راتیں چیر وچن دریا دھیا'
(فضل شاہ)

نِلائی: (مو) بولن دا ڈھنگ

بلب (Bulb): (انگ، مذ) بجلی نال روشن ہون والا شیشے والا ٹو
بلیبٹین: (مو) انگریزی لفظ 'Velveteen' دا وگڑیا روپ، اک قسم
دی نمل

بلیبل: (عر، مو) 1- اک چنگی آواز والے پرندے دا ناں، جیسوں شاعر
مخلاں دا عاشق فرض کر دے نیں، ایران وچ عام ہوندا اے تے
کئی طرحاں دیاں آوازاں کڈھدا اے تے اپنیاں سُرلیاں
آوازاں پاروں ای مشہور اے، ایہہ موسم بہار دے پہلے بٹے تے
مخلاں دوالے اڈدا ہلکان ہو جاندا اے، پاکستان ہندوستان وچ
اک اچھے پرندے نوں بلیبل آکھدے نیں جیہڑا چڑی نالوں گجھ وڈا
سُرچی رنگ دا ہوندا اے تے ایہدی دُم پٹھلے پاسوں لال ہوندی
اے 2- پیار وچوں ورتیا جان والا اکھر 3- مشق

بلیبل باز، (عر+فا، صفت) بلیبل پالن والا

بلیبل بازی، (عر+فا، مو) بلیکلاں پالن یاں لڑاون دا کم یاں شوق
بلیبل بوستاں، (مو) اک قسم دی بلیبل جو دوجے پنچھیاں دی نقل
اُتار دی اے

(پہلی جلد)

آفت نوں نکاونا، (محا) مصیبت سہیونا

اپنی بے آپ نکاونا، (محا) اپنی تعریف آپ کرنا

اڈھی زبان نال نکاونا، (محا) دلوں گل نہ کرنا

پار نکاونا، (محا) جانوں مار نکاونا

نکا بھیجنا، (محا) سدنا

نکایاں نہ بولنا، (محا) اُکا ای نہ بولنا، چُپ وقتنا

سدی نہ نکائی، میں لاڑے دی تائی، (اکھا) جدوں کوئی دھکے

نال ای مہمان بن دی کوشش کرے تاں کہندے نیں

سدیا نہ نکایا، قمر گھنن بوجے آیا، (اکھا) جدوں کوئی بنا سدے

آجاوے تاں کہندے نیں

فتح نکاونا، (محا) خالصے دا آپس وچ ملن ویلے ادب وجھوں

'واگورو جی دا خالصہ واگورو جی کی فتح، ایہہ شبد کہنا

بلاؤنی: (مو) 1- بلا، چویل، ڈائن 2- نکاؤن دا ڈھنگ

نکاوی: (مو، صفت) سکول دی مائی جو بچیاں نوں گھر گھر توں نکا کے

لیاؤندی اے، قاصد، چڑاسن، دفتر دی ملازمہ

بلاویں: (مو) 1- بالاں دی اک بیماری 2- بالاں دی 3- احتقانہ

نکاہٹ: (مو) سدا، بلاوا

بلاؤت / بلایت: (مذ) 1- ولایت دا وگاڑ، غیر ملک، پردیس

2- مجازاً... یورپ، انگلستان، پردیس

بلاؤتن / بلایتین: (مو) ولایتین، غیر ملک دی زبانی، انگریزی بی

بلاؤتی / بلایتی: (صفت) ولایتی، غیر ملک دا

بلاؤنڈ (Blind): (انگ، صفت) 1- اٹھامرد، اٹھی عورت 2- (مو)

اوہ رقم جو فلیش دی کھید وچ تاش ورتاون والے توں اگے والا

اپنے بوٹ دے حصے توں ودھ پاؤندا ہے، ایس طرحاں اوس توں

ہوون 4- طاقتور ہوون

نکلاوا: (ند) 1- نکلاون داسدا، دعوت 2- (صفت) سدن والا، نکلاون

والا، ہرکارہ

نکلاوا بنیا ہویا ہوون، (حما) بہت چالاک ہوون، نری مصیبت

ہوون، آفت ہوون

نکلاوا سرتے بولن، (حما) مصیبت داسرتے آجاون، عذاب

نازل ہوون، آفت نال واہ پے جاون

نکلاوا گھنٹی، (مو) نکلاون والی گھنٹی

نکلاوے تے نکلاوا آونا، (حما) بہت زیادہ سدا آونا

بلاواں: (ند) 1- بالاں ورگا، احمقانہ، لڑکپن، بچپن 2- (صفت) بچپن دا

بلاواں: (مو) بلا دی جمع

بلاواں جوگا، (ند) مصیبتاں وچ بھسیا، عموماً زنانیاں کھجھ کے

آکھدیاں نیں

بلاواں جوگا ہوون، (حما) مصیبتاں وچ بھسیا ہوون، دکھاں وچ

گھریا ہوون

بلاواں چمبڑ جاون / بلاواں چمبڑن، (حما) ڈھیر مصیبتاں

آجاون، دکھاں وچ گھریا جاون

بلاواں دا پروہنا بنن، (حما) 1- خواہ مخواہ مصیبتاں سمیڑن

2- دشمنان دے تھلے جاون

بلاواں دے گھر رہون / بلاواں دے نگر وچ رہون، (حما)

1- بُرے لوکاں وچ رہون 2- مشکلاں وچ ہوون

بلاواں دے دس پون، (حما) مصیبتاں نال واہ پون، بُرے

لوکاں نال واسطہ پون

بلاواں دے دس پے جاون، (حما) دیکھو: بلاواں دے دس

پون

بلاواں گھٹن، (حما) کسے لئی مصیبتاں کھریاں کرن

بلاواں لون، (حما) 1- واری صدقے جاون، قربان جاون

2- مصیبتاں سمیڑن

بلاواں لینا، (حما) کسے دی مصیبت خوشی نال اپنے سرتے لینا

بلاواں نال متھا لالون / بلاواں نال متھا لاون، (حما) دیکھو:

بلاواں نوں چھیڑن

بلاواں نوں چھیڑ ہون / بلاواں نوں چھیڑن، (حما)

1- خطرناک کتاں وچ پون 2- بُرے یاں نگڑے لوکاں نال متھا

لاون 3- موت نوں ماسی آکھن، مصیبت سمیڑن

بلاواں نوں رجاون، (حما) 1- مصیبتاں نوں پالن 2- بُریاں

عادتاں تے فضول پیسے اڈاون 3- بُرے لوکاں نوں کھاون پیاون

4- اپنے آپ نوں اُجاڑن

بلاواں نوں گھر سدن، (حما) دیکھو: بلاواں نوں واہاں مارن

بلاواں نوں واہاں مارن، (حما) موت نوں ماسی آکھن

بلاواں وچ رہون، (حما) 1- مصیبتاں وچ زندگی گزارن

2- بُرے ماحول وچ گزر بسر کرن

بلاوڑا: (ند) دیکھو: بلاوا

بلاول / بلاول: (ہ، ند) اک راگنی داناں، اک ٹھاٹھ داناں

پلاولیاں کرن: (حما) لاڈ پیار کرنا

بلاونا: (نعم) بہلاؤنا، من پرچاؤنا

نکلاونا / نکلاؤنا: (نعم) 1- سدا 2- گل کرنا 3- اکھواؤنا 4- افسوس کرنا

نکلاونا جانا، (حما) کسے دے مرن تے افسوس کرن لئی جانا

نکلاونا چلاونا، (حما) گھٹا کرنا

جاندا اے، کہیا جاندا اے کہ اوس دے ڈیرے تے آؤن والے
دکھی لوکاں ویاں مرادوں پوریاں ہو جانداں سن، جس کر کے ایہہ
اکھان مشہور ہویا

بلجی: (فا، صفت) بلج دا، بلج نال تعلق رکھن والا، بلج دا وسیک، وگی:
'کچھ بلجی بغدادی اوستر، کچھ بختی کنعانی'

بلجی: (مو) 1- جولا ہے دے بئے ہوئے کپڑے دا اوہ حصہ جیہڑا آن
بویا رہ جاندا اے 2- گوٹ 3- کپڑے دے سرے تے جھار،
گونا 4- (صفت) لڑاکی زن

بلد: (ند) 1- تیل، نرگاں 2- لہ و تیل 3- (صفت) طاقت دین والا
بلد لینے لانے دا تے دھی لینے گھرانے دی، (اکھا) جدوں ا
یہ دسنا ہووے کہ جے بد لینا ہووے تاں چنگے زمیندار کولوں لینے
تے دھی داساک لینا ہووے تاں خاندان وکھ کے لینا چاہیدا اے
اودوں کہندے نیں،

کولہو دے بلد نوں گھر پنجاہ کوہ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا
ہووے کہ چتا دے مارے نوں گھر وی چین نہیں ملدا اودوں
کہندے نیں

گورا بلد، (مخا) 1- اوہ آدمی جو دیکھن نوں سوہنا ہووے پر کم کار
نہ کرے 2- نمائشی گھوڑا

گھال گھال بلد میرے، کھیتی چرے ترنگ، (اکھا) جدوں
ہمت کوئی بور کرے تے فائدہ کوئی ہو چلے تاں کہندے نیں

ماگوں بلد دے دند کون دیکھدا اے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا
ہووے کہ ادھار لیاندی چیز توں اگلا اپنا مطلب سارن دی کردا
اے تاں کہندے نیں

بلد: (عر، ند) 1- شہر، دہلی، دسوں، گراں 2- علاقہ، خطہ

بلد الامین، (عر، ند) مکہ معظمہ

بلدا: (ند، صفت) جلد ہویا، چچا ہویا، سڑدا ہویا

بلدا بلد، (ند) جلد جلد، سڑدا سڑدا، چچا چچا

بلدانہ: (ند) بلدان دا محصول

بلداؤ: (صفت) ڈھلے پٹن والا

بلدڑاں: (مو) پلٹیاں کھانا، لونٹا پونٹا

بلدی: (صفت) 1- جلدی ہوئی، سڑدی 2- بلد بکن والا

بلدی اُتے تیل پادپون / بلدِی اُتے تیل پادون، (مخا) لڑائی

جھگڑے نوں ہور ودھاون

بلدی اُتے تیل چھڑک دیون / بلدِی اُتے تیل چھڑکن،

(مخا) بلدِی وچ دھکا دیون، اگ وچ اگ لاون، فساد ہور

ودھاون، جھگڑے نوں ودھاون

بلدی اگ اُتے پانی پادپون / بلدِی اگ اُتے پانی پادون،

(مخا) دیکھو: بلدِی اگ بُجھاون

بلدی اگ بُجھاون، (مخا) لڑائی جھگڑے نوں نکادون، غصہ ختم

کرن

بلدی اگ وچ چھال مار دیون، (مخا) دیکھو: بلدِی اگ وچ

چھال مارن

بلدی اگ وچ چھال مارن، (مخا) جان بُجھ کے خطرے والا کم

کرن یاں مصیبت وچ بھٹن

بلدی اگ وچ چھال مارنا، (مخا) جان بُجھ کے خطرے والا کم

کرن یاں مصیبت وچ بھٹنا

بلدی اگ وچ کدپون / بلدِی اگ وچ کدّن، (مخا) لڑائی

جھگڑے وچ شامل ہون، کسے دی مصیبت نوں سہیون

(پہلی جلد)

بلیبل چشم، (ند) اک قسم دادورنگ کپڑا

بلیبل چشم کھیس، (ند) اک طرحاں داملتانی کھیس جس دی ڈبی

ورگی بنائی ہوندی اے اتے ڈبی دے اندر اکھ جیہی بنی ہوندی اے

بلیبل گئی چٹوکاں لا، گھر سو بیٹھ پجوریاں کھا، (اکھا) جدوں

کوئی شکار کے دے ہتھوں نکل جائے اودوں کہندے نیں

گل و بلیبل، (ند) عاشق تے معشوق

بلیلاپ: (ند) بے قرار ہو کے گرلاون دی حالت

بلیلاٹ: (مو) دیکھو: بلیلاہٹ

بلیلاون: (مصدر) 1- جوش اٹھن، خمیر اٹھن 2- بگھن، اڑاون،

بگھیراؤن، اٹھ دا بولن 3- روون، گرگڑاون، بے چین ہون 4-

بڑبڑاون، غصے نال بولن

بلیلاونا: (فل) 1- بے چین ہونا، بے تاب ہونا 2- ترلے کدھنا

3- رونا، گرلاونا

بلیلاہٹ: (مو) 1- بلیلاون دی حالت، گرلاہٹ، بے قراری، بے

چینی، بھڑتھو 2- عاجزی، ترلا، ہمت، ہار

بلاہو: (ند) قاصد، چوکیدار

بلیلاواون: (مصدر) 1- جوش اٹھواون، خمیر اٹھواون 2- بکھواون،

اٹھ دا بواون 3- رواون، گرگڑواون، بے چین کرواون

4- بڑبڑاوان، غصے نال بواون

بلیبلہ: (ند) 1- ہوا بھریا پانی، بُدبُدا 2- ٹھکانا 3- (صفت) فانی،

عارضی 4- چھالا، پھنسی

بلیبلہ پھٹنا، (حما) 1- کے چیز دا ختم ہو جانا 2- مرجانا

آدی پانی دا بلیبلہ ہے، (اکھا) جدوں زندگی نوں مک جانا دسنا

ہوے اودوں کہندے نیں

بلیبلی: (مو) 1- اک قسم دی مٹل جس نوں انگریزی وچ 'Velvet'

آکھدے نیں 2- چھوٹا بلیبلہ

بلیبلی: (صفت) بلیبل ورگا، بلیبل دے رنگ دا، بلیبل دے رنگ دی

اک قسم دی شراب

بلیبھ: (صفت) 1- پیارا، محبوب، عزیز، یار 2- انمول، نایاب

بلیبھا: (مو) پیاری، بیوی، جورو، تیویں

بلیبھدر: (ند) سری کرشن جی دا وڈا بھرا، بھرام

بلیپ/بلیپا: (ند) 1- سہیل پنا، دوستی 2- درلاپ

بلیپنا: (ند) درلاپ کرنا، رونا، گرلاونا، ماتم، بین، چیخ چھاڑ

بلیپن: (ند) 1- بال پنا، بچپن، چھوٹی عمر 2- پیلی پنا، دوستی، یاری

بلیٹن (Bulletin): (انگ، ند) لوکائی لئی سرکاری اطلاع، خبرنامہ

بلیٹوہ/بلیٹوہا: (ند) دلتوہا

بلیٹوہی: (مو) دلتوہی

بلیٹی: (مو) انگریزی لفظ (Billet) توں وگڑ کے بنیا ہویا، ریل یاں

جہاز وغیرہ راہیں بھیجے جان والے مال دی اوہ رسید جس نوں

دکھاون تے حاصل کرن والے نوں اوہ مال مل جاند اے

بلیٹی چھڈاونا، (حما) بلیٹی دے کے باہروں آیا مال وصول کرنا

بلیٹی کٹاونا، (حما) بھیجیسا جان والا مال جمع کر کے اوس دی

رسید لینا

بلیجا: (ند، صفت) بے لجاجدی تخفیف، بے شرم، بے حیا

بلیخ: (فا، ند) افغانستان دا اک پُرانا شہر، وگلی: 'سُنوں بلیخ بخارے دی

گل میٹھیوں، دوویں شہرن بہت آباد پیارے' (سوئی، شاہ)

جوسکھ چھو دے چوبارے، اوہ بلیخ نہ بخارے، (اکھا) شاہ

حُسن دے ویلے دا اک ہندو بھگت جس نوں چھو بھگت کر کے جانا

بلغہ گمانا، (محا) آثار تک منادینا، کوئی نشان تک نہ چھڑنا، کسے
شے دا کوئی نشان تک باقی نہ چھڑنا

بلغ: (حرف عطف) بلکہ، سگوں

بلغ: (مو) 1- جھل 2- بنی

بلغ لاہنا، (محا) جھلن لاہنا، نفع، پہنچے پیسے کمانا

بلغا: (نہ) بچپن، لڑکپن

بلغار: (مو) 1- کھرک، کھاج، خارش 2- آواز، بکارا، شور 3- گھلاہٹ،

افرا تفری، پچل 4- چھنکار 5- لڑائی، فساد، جھڑپ

بلغار: (نہ) 1- بل کار، بل والا، طاقتور 2- ہنکار، غرور، تکبر 3- ظلم، جبر

4- ہوشیار، چالاک 5- مدد، سہارا 6- زور، طاقت، گھمنڈ

بلغارتا: (مو) طاقت، اہلیت، صلاحیت، سہمتا

بلغارک: (صفت) بل دین والا، طاقت دین والا

بلغاری: (صفت) بھلوان، طاقتور، زور آور، ہمت والا، جی دار، سورا،

وریام، بہادر، وگی: 'میں راجا تہے ہی، دیر جو نیس بلغارے'

بلغان: (مو) نج پ، کڑن اچھلن دی حالت

بلغاون: (مصدر) 1- بلکن، وگن، گرا لاون 2- بھوتراون، غصہ

چڑھاون

بلغاونا: (متحدی السعدی) وگاونا، کسے نوں رواونا

بلغائی: (مو) بالین، جھنپن

بلغویس: (مو) 1- دیوار دی درز 2- وقفہ 3- بالکنی

بلغل: (نہ) 1- رکھ دی جھل 2- رکھ دے چھلکے دا کپڑا، چھلکا، جھلکا،

بکل، وگی: 'پے سو بھدے کپڑے بکلاں دے، اپنی سادگی وچ

سہانے پیاں'

بلغم: (نہ) ویکھو: بلغم جیہدا ایہہ وگڑیا روپ اے

بلغن: (مصدر) 1- سھلیاں مارن، غصے نال گالھ مندا بولن،

بُؤبؤاون، بہت زیادہ غصے ہون، بھوترن 2- مستی تے آون،

مست ہو کے بولن

بلغنا: (فل) سسکنا، رونا، جوش وچ آونا

بلغنی: (مو) رونا، وگنی، سسک

بلغواون: (مصدر) سھلیاں مراون، غصہ چڑھاون، بھوتراون

بلغہ: (ع+قا، حرف عطف) عربی لفظ 'بل' تے فارسی 'کہ' توں بنیا

ہویا..... سگوں، پر، پھیر دی، ہور، ہور دی، علاوہ

بلغھنا: (فل) رونا، تڑفنا، وگنا

بلغھو: (نہ، صفت) جھڑالو، فساد، بھیرنی عادت والا

بلغھی: (مو) جھڑالو، فساد، عورت، کپڑی زن

بلغنی: (صفت) بچکانہ

بلغن: (مصدر) بلکن، وگن، راون، گرا لاون

بلغ: (نہ) 1- جدائی 2- اختلاف، نا اتفاق

بلغا: (نہ) سنہ (نقب) لاون دا اوزار، وگی: 'وٹی سن لیتی تھہ بلغا، سن'

پچھوں میں دھایا' (مو)

بلغائی: (مو) جدائی، جدا ہون یاں دکھ ہون دی حالت

بلغن: (نہ) وگن، احاطہ، ولی ہوئی تھاں، گھیرا

بلغن: (مو) بلکن، ٹنگنا

بلغیری: (مو) پلگیری، چھوٹا پلگ، کھنولا، چھوٹی منجی، وگی: 'کالی داس

پلگیریوں اتر تھلے، وچ قہر دے پیچھ وچھاوئی اے'

بلغل: (صفت) بے سلیقہ، گجیا، کسے کم دا دل نہ ہونا

بلغل: (صفت) 1- ویالکل 2- شوخ، چنچل 3- گھابریا ہویا، کعبدا ہویا

بلغلا: (نہ، صفت) 1- امتق، بے وقوف، سادہ لوح 2- بے سلیقہ،

بلدی بھاء، (مو) 1- بھکھدی آگ 2- فساد، ہنگامہ

بلدی بھاء وچوں کڈھن، (مجا) وڈی مصیبت توں چھٹکارا دوانا
بلدی دے بُوتھے آجاوَن / بلدی دے بُوتھے آون، (مجا)
بہت زیادہ مصیبت وچ پھسن

بلدی دے بُوتھے دیون، (مجا) بہت زیادہ مصیبت وچ پھسا
دیون

بلدی دے بُوتھے ڈاہ دیون، (مجا) دیکھو: بلدی دے بُوتھے
دیون

بلدیا: (ند، صفت) ڈھکیاں نال تعلق رکھن والا، داند بگن والا

بلدیاتی: (صفت) بلدیہ نال متعلق، بلدیہ بارے

بلدیہ: (عر، مو) لوکاں دے چنے ہوئے بندیاں دا ادوہ اکٹھیاں ادارہ
جیہڑا شہر گراں دی صحت، صفائی، روشنی، تعلیم وغیرہ دا انتظام کردا
اے، میونسپلٹی، میونسپل کمیٹی

بلڈ: (صفت) بہت وڈا، عظیم

بلڈ (Blood): (انگ، ند) خون، لہو

بلڈ بنک (Blood Bank): (انگ، ند) ہسپتال دا ادوہ حصہ جتھے

خون لے کے جمع کیا جاندا اے

بلڈ پریشر (Blood-Pressure): (انگ، ند) خون دا دباؤ

بلڈنگ (Building): (انگ، مو) عمارت، مکان

بلر: (ند) بال، بچہ، بٹا

بلرام: (ند) سری کرشن جی دا وڈا بھرا، بلہدر

بلرو: (ند) دیکھو: بلری

بلری: (مو) باڑی، گوی، نیار

بلری: (ند) 1- اک چھوٹی چراگاہ، بچوہ 2- ندی دا کٹھا

بلریا / بلریا: (مو) بلی

بلواون: (مصدر) شیر وغیرہ دا دھاڑن، چاگرن

بلوی: (مو) 1- جی، بیٹی، بلری، چھوکری، گوی 2- معشوقہ

بلسان: (عر، ند) زیتون دا درخت جیہدے پتیاں وچوں تیل کڈھیا
جاندا اے

بلستیا: (ند، صفت) بالشتیا دا وگاڑ..... بونا، بکے قد والا، مدھرا، گٹھ
مٹھیا

بلست: (صفت) بھلوان، طاقتور، بہادر

بلستا: (نل) 1- موجاں مارنا، موجاں کرنا 2- عیساں لٹنا

بلشت: (مو) بالشت دی تخفیف، گٹھ

بلشتن: (مو) بالشتی دی تخفیف، بکے قد والی زنانی، بونی

بلغ: (عر، مو) گل بات، بول

بلغار: (فا، ند) اک قسم دا خوشبودار چمڑا جو بلغاریہ وچوں آؤندا اے،

دگی: 'بوجلی بلغاروں لوک رہ گئے چمچاندے' (سیف الملوک)

بلغم: (عر، مو) کھٹکن نال مونہہ دے رستے نکلن والا اک طرحاں دا

مادہ

بلغم آون، (مجا) بلغم نکلن، نزلہ ہون

بلغم بولن، (مجا) 1- چھاتی وچ بلغم جمع ہون 2- کھنگ نال بلغم

پاروں چھاتی دا کھڑکن

بلغم سڑ جاوَن / بلغم سڑن، (مجا) 1- بلغم دا کالا پے جاوَن 2- بلغم

دامک جاوَن 3- بُرائی دا ختم ہو جاوَن

بلغھی: (صفت) 1- بلغم والا، بلغم دا مریض 2- موٹا، بادی والا، پھلیا ہویا

3- سُست، نکتا

بلغھ: (ند) 1- آثار 2- مختلف شیواں

پلاک ویشری

(پہلی جلد)

بلندی: (مو) 1- اُچائی، بلندی 2- ترقی، عروج

بلنک: (ند) سمندر دا کنڈھا

بلنگرا: (ند) بلوگڑا، بلی دا بچہ

بلنگن / بلنگن: (مصدر) 1- اُچھل کے پھرن، مپ کے جھپن

2- پلانگھ، بھرن، کڈن، ٹپن 3- اُٹنگھن

بلنگنا: (نعم) ننگنا، لنگنا

بلنگو: (ند) اک رُکھ دے بی جیہناں دی تاثیر ٹھنڈی ہوندی اے

(مو) 1- پکایاں یاں بھواں دے وال جھرن دا روگ، وگی: بلی ہوئی

اکھیاں جھرن لکیاں (قادری) 2- پلی ہوئی زانی، بھلواناں ورگی

3- کاڑھنی

بلو: (ند) 1- سادیاں (تیاں) پچھوں اخیر لے دن پایا جان والا گدھا

2- اپنے توں چھوٹی عمر دے بچے نوں پیار نال بلاون دا اکھر جو عام

طور تے گویاں لئی ورتیا جاند اے

بلو: (مو) بول، اواز

بلو پینی، (محا) اواز پینا

بلو: (مو) 1- اپنے توں چھوٹے نوں لاڈیاں نصیحت ویلے نکاؤن لئی

ورتنی لفظ 2- لیاقت، سیانف، ہوشیاری، مکاری

بلوآ: (ہ، ند) 1- کرکرا، ریتلا، ریت دا بنیا ہویا 2- کچا، عارضی،

ناپختہ

بلواجی: (مو) بل بمعنی دل (داغلوں اُلتا) تے بازی توں وگڑ کے بنے

ہوئے لفظ واجی دا مرکب اُلت بازی، کھرباجی، پٹھی چھال

بلوان: (ہ، صفت) 1- طاقتور، زور آور، بھلوان، بل وان، شکتی والا

2- (مصدر) جلن دا کم، روشن کرانا، جلوانا

بلوانگی: (مو) شکتی، طاقت

بلوانی: (مو) بہت، دلیری، بہادری

بلووان: (مصدر) 1- جلووان، ڈکھوان، سڑوان، کوئلہ کرووان

2- گڑھوان، بیزار کرووان، وچے وچ سڑوان، غصہ چڑھوان

3- زور لووان 4- جتن کروان، کوشش کروان

بلوائی: (ند+مو) بالن دی مزدوری یاں کم

بلوائی: (صفت) بلوہ کرن والا، حملہ کرن والا، فساد کرن والا

بلوٹڑاں: (ند) بکیاں پالاں نوں تھنن والا کپڑا، پوٹڑا

بلوچ: (فا، ند) 1- بلوچستان دا وسیک 2- بلوچستان، سندھ تے

بہاولپور دے علاقیاں وچ رہن والی اک قوم جیہڑی عموماً اُدھ

پالدی تے خانہ بدوشاں دا گھوں رہندی بہندی اے 3- اُدھیاں والا

بلوچانی: (صفت) بلوچاں دا گھوں

بلوچڑ: (ند، صفت) بلوچ

بلوچستان: (ند) پاکستان دے جنوب مغرب وچ واقع اک علاقے

تے سُو بے داناں

بلوچین: (مو) 1- بلوچستان دی وسیک عورت 2- بلوچ ذات دی

اک عورت 3- بلوچ دی تیویں

بلوچنی: (مو) دیکھو: بلوچین

بلوچھی: (مو) سُر دے والاں دا رنگا بُش جو شکاریاں دے کم آؤندا

اے، باپھی

بلوچی: (فا، صفت) 1- بلوچستان دا، بلوچستان دا وسیک 2- (مو)

بلوچستان دی زبان

بلودھر: (مو) ولوندھر، بلی دے ناخناں دی خراش یاں جھریٹ

بلودھر سٹنا، (محا) لڑائی جھگڑے وچ کسے نوں نہواں یاں تھیار

نال جھل کے رکھ دینا، جھریٹاں پادینیاں

(پہلی جلد)

پاک ڈسٹری

نا تجربہ کار

بلا پن، (ند) سادہ پن، حماقت، اناڑی پن

بلاٹ: (مو) ورلاپ، گرلاہٹ، دہائی

بلاٹی: (مو، صفت) پھوپھڑانی، بے سلیقہ عورت، بے وقوف بی بی۔

بلم: (ند) 1- برچھا، بھالا، نیزہ 2- اوہ ڈنڈا جیہدی لکڑی تے چاندی

داخل چڑھا کے امیران دی سواری دے نال اگے اگیڑ دے نیں

بلم بردار، (ہ، فا، صفت) سپاہی یاں خدمت گار جیہدا بلم چٹک

کے سواری دے اگے اگے چلدا اے یاں دروازے اگے کھڑا

رہندا اے

بلم برداری، (مو) بلم بردار واکم

بلمبا: (ہ، ند) بلم، محبوب، بچن

بلمباون: (مصدر) 1- بہہ رہون، رکن، ٹھہرن، چڑ کر دیون 2- پابند

کرن، روکن، ٹھہراون، پھڑ رکھن 3- ول لاون 4- محبوب بناون

5- موہ لون 6- شادی کرن

بلمباونا: (نعم) 1- اٹکانا، روکنا 2- دیری لاونا

بلمب / بلمب: (مو) دیر، کوئل، وگگی: من کے لوک بلمب نہ

لاوندے نیں، آپو اپنے گھر سدا ہوندے نیں

بلممری: (صفت) کاشی یاں جانی رنگ وچ ٹھوگی رنگ ملا کے بنایا

ہو یا (رنگ)

بلممھ: (مو) دیکھو: بلمب

بلممھری: (صفت) دیکھو: بلممری

بلمپست: (مو) موسیقی دی اک لے جیہڑی بڑی دھیمی ہوندی اے

بلمنا / بلمنا: (فل) 1- اٹکنا، رکننا 2- دیر لاونا، ڈھل کرنا

بلمیا: (ند، صفت) بلم والا، بلم بردار

بلن: (مصدر) 1- جلن، روشن ہون، سڑن، سلکن، وگن، سواہ ہون

2- ول دیون، وٹن 3- گھیرا پاون، وٹن، احاطہ بناون 4- غصہ

کھاون، گڑھن، وچے وچ سڑن 5- زور لاون

بلن سڑن، (محا) 1- حسد کرن، سڑن بھجن، وچو وچ وٹ کھاون

2- غصے ہون، ناراض ہون

بلنا: (فل) 1- جلنا، بھکھنا، چمنا 2- سڑنا

سڑنا بلنا، (محا) بہت گڑھنا

بلنا: (نعم) وٹنا، وٹنا، مروڑیاں دینا

بلنج: (ند) زور نال کھوبن دا عمل

بلند: (فا، صفت) 1- اُچا 2- لتا 3- وڈا، بزرگ، عالی

بلند پرواز، (فا، صفت) 1- اُچا اُڈن والا 2- اُچے خیال رکھن والا

3- وڈے دماغ والا

بلند پروازی، (مو) 1- اُچی اُڈان 2- بلند خیال

بلند حوصلہ، (فا+ع، صفت) 1- وڈے جگرے والا، نہ ڈولن والا

2- خچی مزاج 3- بہادر، دلیر

بلند ستارہ، (صفت) اُچے اقبال والا، بھاگاں والا، وگگی: ٹٹوں

آدی اوہ پری شاہزادہ، وڈی بلند ستارہ (سیف)

بلند مرتبہ، (فا+ع، صفت) اُچے رتبے والا، عزت دار

بلند نظر، (فا+ع، صفت) کھلے دل والا، عالی ظرف، تنگ نظر دا

اُلٹ

بلند ہمت، (فا+ع، صفت) دیکھو: بلند حوصلہ

ستارہ بلند ہونا، (محا) قسمت چمکنا، بھاگ جاگنا

بلند رُزا: (ند، صفت) بلدا ہو یا، بھکھدا ہو یا

بلندڑی: (مو، صفت) بلدی ہوئی، بھکھدی ہوئی

کردے نیں' (سیکھوں)

بلوں: (ند) 1- باجرے دے سٹے دی تودہ دا اُتتا کو حصہ جس وچ

تقریباً اک دانہ ہوند اے 2- باجرے دی تودہ

بلوہ: (عر، ند) 1- بنگامہ، بُڈ، شور 2- بہتیاں دا رزل کے کیتا ہویا حملہ

2- سرکشی، بغاوت، ناہری 3- بھاجڑ، افراتفری، بد نظمی، پلچل

4- مجمع، بھیڑ، اکٹھ

بلوہ کرن، (مخا) سرکشی کرن، افراتفری پھیلوان، فساد کرن

بلوہ ہوون، (مخا) سرکشی ہوون، افراتفری ہوون، فساد ہوون

بلوہنا: (ند) وادور والا، بولا

بلوئی: (ند، صفت) بلوئی، بلو کرنا والا

بلوئی: (مو) مدھانی، رزکنی

بلہا: (ند) خاوند، شوہر، پتی، وگئی: 'دہ ناری دا بلہا' (بھاگ)

بلہا: (ند) دھما، قرار کیشی، بیٹھک

بلہا بلہاون، (مخا) 1- بٹھاون 2- جلسہ کرواون 3- جرگہ بٹھاون،

کیمیشن بٹھاون 4- گاہی ہوئی کنگ ٹوں اکٹھا کرن

بلہا ڈیون، (مخا) 1- دھما دیون 2- پڑھنے پاوان 3- نقصان

پہنچاون

بلہار / بلہار: (ہ، صفت) 1- قربان، صدقے، واری 2- شاباش، واہ،

واہک

بلہار جانا / بلہاری جانا، (مخا) قربان جانا، صدقے جانا

بلہار جاون، (مخا) قربان جاون، صدقے جاون

بلہار ہوون، (مخا) دیکھو: بلہار جاون

بلہارن / بلہارن: (ند) 1- کپڑے وغیرہ ننگن والا اک دانس

2- جولا ہے دی گھڈی ٹوں آسرا دین والا اک دانس

بلہاری / بلہاری: (مو) قربان، صدقے، واری، گھولی

بلہاری جانا، (مخا) قربان ہونا، صدقے جانا، واری، گھولی

بلہاون: (مصدر) دھماون

بلہرنا: (فل) بلہار ہونا، قربان ہونا

بلہی: (ند) اک چھوٹی چراگاہ یاں ندی دا کندھا

بلہی: (ند) تھسے دی سفیدی

بلہی: (مو) 1- تیل، بُوٹے دی پانی 2- نمی، رطوبت

بلہی: (ند) ہونٹھ، ہونٹ، لب

بلہی بناونا، (مخا) نخرے کرنے، نزاکت دکھاؤنی

بلہی توں بلہی نہ چلنا، (مخا) کوئی گل نہ کرنی، چپ رہنا

بلہی ٹلنا، (مخا) 1- غصے وچ ہونا 2- گودھنا، سڑنا

بلہی ٹیرنا، (مخا) 1- پسند نہ کرنا 2- نفرت کرنا 3- ناراض ہونا، وگئی:

'تھوڑی گل پچھے نی بٹھاں نوں ٹیرنا' 4- رون ہا کا ہونا

بلہی چٹنا، (مخا) بہت غصے وچ ہونا

بلہی ڈھلے کرنا، (مخا) 1- حوصلہ چھڈ بہنا 2- اُداس ہونا

بلہی سیٹے ہونا، (مخا) کچھ نہ بولنا، چپ رہنا، کوئی گل نہ کرنا، بلہی توں

بلہی نہ چلنا

بلہی ٹیرنا، (مخا) چپ سادھ لینا، خاموش رہنا

بلہی سیونا، (مخا) چپ رہنا

بلہی کڈھنا، (مخا) زس جانا

بلہی گھلنے، (مخا) مونہوں گل نکھنا، بولنا

بلہی کھولنے، (مخا) بولنا، گل کرنی

بلہی لکاونا، (مخا) 1- اُداس ہو جانا 2- روون ہا کا ہونا

بلہی میٹنا، (مخا) چپ کر جانا، گل دا کوئی جواب نہ دینا

بلوکھا: (نذ) دراڑ، تریڑ، سوراخ، مورا

بلوکی: (مو) پلاکی، تھبکی، چھال، وگی: اک بلوکی نال گڈے دی گچی اتے بیٹا' (دھیر)

بلول: (صفت) بغلول، بڈھو، بے وقوف، احمق، مورا

بلونا/بلونا: (فل) رڑکنا، ہتھنا، بلوہنا

بلونت: (سن، صفت) طاقتور، دلیر، بہادر

بلونت کاری، (صفت) بل والا، طاقت والا

بلونچ: (صفت) 1- ڈاکو، اچکا 2- دھوکے باز، مکار

بلونچا: (نذ) دیکھو: بلونچ

بلوند: (صفت) بلونت، زور آور، طاقتور

بلوندھرتا: (فعم) دیکھو: بلودھرتا

بلونڈ: (نذ) اک ربابی داناں، جو سری گورو انگد دیو جی، گورو امر داس

جی تے گورو ارجن دیو دے دربار دار ربابی سی اتے اوہ ستا نامی ربابی

نال بل کے بھجن گاون داکم کرداسی

بلونگا: (نذ) دیکھو: بلونگرا

بلونگرا: (نذ) بلی دا بچہ بلی دا چھوٹا بچہ

بلونگری: (مو) بلی دامادہ بچہ

بلونگی: (مو) 1- بلونگری، بلونی، بلی دامادہ بچہ 2- اک قسم دی گھاہ

بلوں: (پو، نذ) زوئی

بلوں بھجھوں ہوون: (حما) ڈھل یقین ہوون، آس نراس دی

حالت ہوون

بلوں بلوں: (فم) ترے کدھن دی حالت، روون دی حالت

بلوں بلوں کرنا، (حما) 1- ہر ویلے ترے ای پاندے رہنا، بنگی

ٹرشی دارولا پانا 2- گھبرانا، بوتر جانا، وگی: 'اجانے بھکھے بلوں بلوں

بلودھرتا: (فعم) نہوواں نال کوئی شے جھل دینا

بلور: (نذ) 1- بلی دا بچہ، بلونگرا، پوتا 2- بچہ 3- بلی دا گونہہ

بلور/بلور: (عر، نذ) اک قسم دا چکدر شیشہ، وگی: کچ کچا ہیرا

'ٹھوڈی صاف سی صاف بلور کولوں، شرم سار موتی ویکھ دند ہووے

بلورنا: (فعم) دلوندھرتا، نہوواں نال خراشاں پا دینا، وگی: 'بار بار یاد کرنا

سُدرتا نوں بلورن دی کر یا ہے

بلوری: (فا، صفت) بلور ورگا، شیشے ورگا

پلوڑا: (صفت) بے لوڑا، پنا لوڑ دا

پلوڑا: (نذ) مُنڈا، لڑکا

پلوڑی: (مو) گڑی، لڑکی، مٹیاری

بلوز: (نذ) دیکھو: بلاؤز

بلوط: (عر، نذ) 1- اک طرحاں دا رُکھ جس دی لکڑ میزاں گریاں

وغیرہ دے کم آؤندی اے، ایس توں آؤ دوا داڑو وچ وی پیندی

اے 2- سپاری

شاہ بلوط، (نذ) اک پہاڑی درخت، رُکھ

بلوغت: (عر، مو) 1- بالغ ہوون دی حالت، جوانی، وگی: 'پہلی عمرے

نال میں وچ بلوغت حال' (کشتہ) 2- حدوٹوں اپن دی کیفیت

بلوک: (نذ) 1- مٹی دا بخورہ 2- مجازاً..... احمق، بڈھو، مورا کھ -

بلوکا: (نذ) 1- لٹنا 2- بچکانہ

بلوکا مونہہ، (نذ) لٹنا چہرہ

بلوکن: (نذ) نظارہ، نظر، منظر

بلوکننا: (نذ) بھٹیاں اتے کھن والے رنگ دی گچی (اکثر سکول دے

بچے درتدے نیں)

بلوکنی: (مو) مٹی دی دوات

بھئی: (مو) چھوٹا بھہ

بھئی سٹتا، (ند) اک قسم دا سٹتا جس دا منہ نہ چپٹا ہوندا اے

بھئے: (ند) دیکھو: بھیا، جیدی ایہہ جمع اے

بھئے شاہ: (ند) اک مشہور صوفی فقیر جیہناں دیاں پنجابی بولی وچ

کافیاں مشہور نیں

بھئیاں: (مو) دیکھو: بھہ، جیدی ایہہ جمع اے، دو بھہ

بھئیاں ائیرنا/ بھئیاں میرنا، (مخا) رو سے دھو روٹا، دگی:

'اٹھ دھواں بھئیاں میرے، واسن بال انجانے' (شو)

بھئیاں جڑونا، (مخا) چپ رہنا، خاموش ہونا

بھئیں زبان پھرنا، (مخا) 1- پریشان ہونا، حیران ہونا 2- گھبرا

جانا، دگی: 'دھوناں وچ خم پے گئے، بھئیں پھری زبان'

جان بھئیاں تے اٹکنا، (مخا) مرن کنارے ہونا

زبان بھئیں پھرنا، (مخا) زردے دھو زباناں واسکنا، سہم جانا

بھلیجن: (فل) 1- بیٹھنا 2- (نعم) بٹھانا

بھئیون: (مصدر) 1- گھلیون 2- ہون

بھئی: (صفت) 1- طاقتور، بہادر، سُرما 2- اک مشہور دانی راجا جو پرہلا

بھگت دا پوڑا سی 3- پیار نال یاں نصیحت دے انداز نال بولدیاں

ہویاں بالاں نوں آھدے نیں 4- پیارا، بال

واہ قسمت دیا بلیا، رِدھی کھیر تے ہو گیا دلپا، (اکھا)

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ مندے بھاگاں ولے سونا دی تھہ لادوں

نال مٹی ہو جاند اے، تاں کہندے نیں

بھئی: (ہ، مو) 1- قربانی، نذر نیاز 2- کسے دیوی دیوتا نوں دتی جان والی

بھینٹ

بھئی چڑھاوانا، (مخا) قربانی دینا، نذرانہ دینا

بھئی دا بکرا، (ند) اوہ بندہ جس نوں پنا کارن دے قصور وار بنا کے

سزا دتی جاوے آتے اپنے لایھ لئی ورتیا جاوے

بھئی دان، (ند) 1- کسے دیوی دیوتے نوں دتی جان والی بھینٹ

2- قربانی

بھئی دے پوتھے دینا، (مخا) مصیبت وچ پھسوانا، قربانی دا بکرا

بنانا بھئی دینا، (مخا) قربانی دینا

بھئی: (مو) 1- کھوہ وچوں برتن کدھن والا اوزار 2- لکڑی دی چنچنی

3- جہاز دانگر 4- ورزش کرن دی گھوڑی 5- دانس، چپو، ونجھ،

دلا تھی، تھوئی، سہارا 6- کنک یاں جوں دایکا 7- حد لئی رکھی گئی کوئی

شے، حد دی بُرجی، چھوٹی جیہی ڈھیری 8- محبوبہ، بھانی 9- کدو کش،

مولی کڈا

بھئی مارنا، (مخا) کشتی نوں چلاو لئی پانی وچ زمین دی تہہ تے

پانس گڈا

بھئی: (مو) اک جانور جس نوں گھراں وچ پالیا دی جاند اے، پلے

دی مادہ

بھئی آلی شوں شوں کرن، (مخا) سُن سُن لینا

بھئی اکھا/ بھئی اکھاں، (صفت) بھوری یاں اکھاں والا، بھلا

بھئی اُلا نکھن، (مخا) 1- جدھروں دی خاص کر کالی بھئی لنگھ کے گئی

ہووے اوتھوں دی لنگھ کے جاون، جیہوں منحوس جانا جاند اے

تے لڑائی جھگڑے دا شگون سمجھیا جاند اے 2- لڑائی نوں تیار ہون

بھئی پھیں، (نم) اچھو لے، بھئی دانگوں قدماں دی چاپ کیسے

پنا چلنا

بھئی پون، (مخا) نقصان ہون

بھئی جھک جانا، (مخا) وگھن پنا، وگاڑ پنا

بٹھیاں تے مُسکراہٹ آؤنا، (حما) دل خوش ہونا، من خوش ہونا
بٹھیاں تے مہر لگنا، (حما) چُپ رہنا، کوئی گل نہ کرنا
بٹھیاں نوں سی لینا، (حما) چُپ وٹ لینا، کوئی گل نہ کہنا
بٹھیاں وچ ہستا، (حما) بہت ہولی آواز نال، بہت ہولی مُسکراؤنا
بٹھیاواں: (نڈ) بالالائے ہون بٹھیاں سکھاؤن لئی کچی منی دا بنایا گھر
بٹھیاواں: (مصدر) دھواؤن

بٹھیا: (نڈ) سہیل پنا
بٹھیاوار: (نڈ) ننناک، گلی، رطوبت والی، نمی والی
بٹھیر: (صفت) مونے بٹھیاں والا
بٹھیر دی: (مو) بٹھ (بیل) دی تصغیر تے تانیٹ، بٹکی بیل
بٹھیر دی: (مو) چھوٹا بٹھ

بٹھیریاں: (مو) مادہ بیل دی جمع، بیلاں
بٹھسکن: (مصدر) بٹسکن، بٹس جاؤن

بٹھسن: (مو) 1۔ بٹیل دی قسم دی اک چٹھی جو لگ بھگ پنج توں آٹھ
فٹ لمبی ہوندی اے، وگتی: 'وانگ خراساں پھر دیاں بٹھساں لاڈ کرن'
(قادر یار) 2۔ گھاڑی یاں تیسے وغیرہ دی بین بنادون لئی سانچے
دھول درتیا جان والا لوہے دا ٹکڑا

بٹھسنا: (فل) نرم ہونا، سلیھاں ہونا، آلودہ ہونا

بٹھسنا: (نڈ) بٹھی دا چھوٹا بھانڈا جس دا مونہہ چوڑا ہوندا اے
بٹھسنی: (مو) دیکھو: بٹھسنا

بٹھواؤن: (مصدر) 1۔ گھلواؤن، ارسال کرواؤن 2۔ بہاؤن،
دھواؤن

بٹھول: (صفت) 1۔ بخول، مذاقیہ، خوش طبع 2۔ نیک، بزرگ،
بھلا مانس

بٹھ میچنا، (حما) دیکھو: بٹھ میٹنا

بٹھ وٹنا، (حما) 1۔ غصے وچ آؤنا، ناراضگی ظاہر کرنا 2۔ پسند
نہ کرنا

بٹھ وٹیرنا (اٹیرنا)، (حما) رُستا، روون نوں ہونا

کن بٹھ جوڑنا، (حما) پچھلیاں کرنا

نک بٹھ چڑھاؤنا، (حما) 1۔ کھجنا 2۔ گھرتا کرنا، گھسن ظاہر کرنی

نک بٹھ مارنا، (حما) 1۔ پسند نہ کرنا 2۔ بُرا مٹنا

نک بٹھ وٹنا، (حما) 1۔ چوکھانا، کھجنا 2۔ پسند نہ آؤنا

بٹھا: (صفت) 1۔ مٹھے تے چٹے نشان والا پٹو 2۔ چٹے ڈب والا 3۔ بچ
کلیاں 4۔ دوغلا

بٹھے دا بٹھا نہ ہووے گا تاں مٹھے پھلی ضروری ہووے گی،

(اکھا) پتر پیو تے جاندا اے، اوہدے وچ پیو والی گجھ نہ گجھ خوبی

ضرور ہوندی اے

بٹھا: (نڈ) دیکھو: بٹھے شاہ

بٹھا دیون / بٹھا ڈیون: (حما) 1۔ گنو دے نہ ہمن تے پیشاب

کرن دی تھاں وچ بھوک مارنا 2۔ دٹھا دیون، نقصان پہنچاؤن، تباہ
کرن

بٹھاری: (مو) بٹھاوا، سدا

بٹھا نگ: (مئل، مو) پلاگھ، چھال، چھلانگ

بٹھا نگ بھرن، (حما) کوئی دڈاکم کرنا، کوئی اوکھا کارا کر بیٹھنا

بٹھساں: (نڈ) دیکھو: بٹھ جیہدی ایہہ جمع اے، دودیں بٹھ

بٹھساں بٹھساں وچ، (نم) بہت ہولی آواز نال، بہت ہولی

بٹھساں تے چڑی جمن، (حما) اداس ہونا، فکر مند ہونا

بٹھساں تے مُسکان پنچنا، (حما) بہت خوش ہونا

عام طور تے کھلاڑی یاں کالجاں سکولہاں دے منڈیاں لئی ہوندا اے
 2۔ کوئی خاص اعزاز جیہڑا کوٹ یاں جری اُتے کڈھیا ہوندا اے
 بلیس: (نڈ) 1۔ تیل، مروڑے 2۔ کپت
 بلیغ: (عر، صفت) 1۔ کچی تے ڈھکویں گل بات کرن والا، چچویں گل
 کرن والا 2۔ عمدہ کلام 3۔ کامل، مکمل، پورا، وگلی: اک شاعرنوں دو
 ناواں نال متعارف کراون لئی سعی بلیغ کیتی گئی (پنجابی ادب تنقید)
 بلیک (Black): (انگ) 1۔ کالا 2۔ (مو) چور بازاری، بلیک مارکیٹ
 بلیک آؤٹ (Black Out): (انگ، نڈ) 1۔ ہوائی حملے وغیرہ
 دے خطرے تے شہر یاں نگر وغیرہ وچ بتیاں بجھا کے سمیرا کر دین
 دی حالت 2۔ بتیاں بجھ جاون کارن سمیرا ہو جانا، کسے خرابی کارن
 کسے دڑے علاقے وچ بجلی دی سپلائی رُک جانی
 بلیک بورڈ (Black Board): (انگ، نڈ) اوہ تختہ جس اُتے
 سکول وچ اُستاد پختے چاک نال لکھدے ہن، سیاہ تختہ، کالا بھٹا
 بلیک مارکیٹ (Black Market): (انگ، مو) چور بازاری،
 مقرر بھاء توں ودھ بھاء وصولن دا تیرہ
 بلیک مارکیٹیا، (نڈ، صفت) بلیک مارکیٹ کرن والا
 بلیک میل (Black Mail): (انگ، نڈ) بھیت کھولن دی دھمکی دے
 کے کسے کوکوں ناجائز پیسہ بٹورنا یاں کم لینا
 بلیک میل کرن، (محا) بھیت کھولن دا آکھ کے رشوت یاں فائدہ
 حاصل کرن
 بلیک میل ہون، (محا) بھیت کھولن دے ڈرتوں رشوت یاں
 کوئی ہور فائدہ کسے نوں دیون
 بلیکھا: (نڈ) بھلیکھا، غلط فہمی، بھٹل
 بلیکھا: (صفت) بے لیکھا دی تخفیف، امتناں دا، ان گنت، بے شمار

(پہلی جلد)

بلین: (مصدر) 1۔ دلہین، لہین 2۔ کٹھا کرن، سانھن، گول کرن
 بلین: (نڈ) دیکھو: بلین
 بلینٹھن: (مصدر) ول کھاون، وٹ کھاون
 بلیجن: (نڈ) بٹھیا جانا
 بلنج: (نڈ) بلوچ دا دگاڑ
 بلیجن: (نڈ) بوتل دا کارک یاں سرے دانی دا ڈھکنا
 بلیچنگ پاؤڈر (Bleaching Powder): (انگ، نڈ) رنگ، میل
 یاں دھبے وغیرہ نوں لاہون تے صاف کرن والا کیمیادی سفوف
 بلیڈ: (نڈ) 1۔ بدلاں دی بیڑہ 2۔ بجھاں دی بیڑہ
 بلیڈ: (نڈ) بلد، ڈھٹا، داند
 بلیڈھا: (نڈ، صفت) روندنا ہویا، وین پاندنا ہویا
 بلیڈی: (نڈ، صفت) بدلاں نوں آٹھا کرن والا یاں چارن والا، چھڑو
 بلیڈ (Blade): (انگ، نڈ) 1۔ لوہے دی بہت پتلی چھوٹی جیہی پتی
 جس دے دوویں کنارے بہت تیز ہوندے نیں تے جو حجامت
 کرن دے کم آوندی اے 2۔ لوہے دا چوڑا پترا جو اک پاسیوں
 بہت تیز ہوندا اے جس نوں دکھ دکھ مشیناں وچ فٹ کر کے پٹھے،
 کاغذ یاں ٹین وغیرہ کٹن لئی ورتدے نیں
 بلیڈا: (نڈ) اوہ والا یاں شہتیر جیہڈے اُپر چھتر بکدا اے
 بلیڈر (Bladder): (انگ، نڈ) 1۔ فٹ بال وغیرہ دے اندر لاٹھی
 دار مونے ربڑ دا بھٹکا نا، غبارہ 2۔ مثانہ
 بلیر: (مو) بول بھارا، کھپ رولا
 بلیرا: (صفت) بہت زیادہ، باہلا، کافی
 بلیرا: (نڈ) بنیرا، بتا، وٹ، چھوٹی کندھ
 بلیر (Blazer): (انگ، نڈ) 1۔ اک قسم دے گرم کپڑے دا کوٹ جو

پاک ڈسٹری

بلی داراہ کٹنا، (محا) بدشگونی، بھیڑاٹن

بلی دے بھاگیں چھٹکاٹھا، (اکھا) جدوں کے دی لوڑ اچانک

پوری ہو جاوے اودوں کہندے ہن

بلی دے خواب وچ چھٹکاٹھا، (اکھا) جدوں کے نوں اپنا ای

ودھیرا خیال ہووے تاں کہندے ہن

بلی دے سرہانے دُڈھ نہیں جمداء، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ کھوٹی نیت والے کول کوئی امانت رکھنی ٹھیک نہیں اودوں

کہندے ہن

بلی دے گل نئی بنھنا، (اکھا) جدوں کوئی اوکھا کم کرن دی

کوشش کرے اودوں کہندے ہن

بلی شینہہ پڑھایا، ہن بلی کھاوے آیا، (اکھا) جدوں چیل گورو

دا نقصان کرن تے تھل آوے اودوں آکھدے ہن

بلی کتے دا ویر، (محا) جانی دشمنی، سخت ویر

بلی گھاہ، (مدا) اک خوشبودار گھاہ جیہدے تے بلی عاشق ہون

پاروں لیدی اے، بلائی، لوٹن، بالکھو

بلی نگھ جاون، (محا) بدشگونی ہوون

بلی لوٹن، (مو) اک دوائی داناں، بالکھو

بلی نچھ جانا، (محا) بھیڑاٹن ہونا

بلی نوں چوہیاں دے سپنے، (اکھا) جدوں کے نوں اپنے

مطلب دی گل ہی تجھے اودوں کہندے ہن

بلی ہار، (مفت) بلی ورگا

جام دی رن تے بلی دے کتن، (اکھا) جدوں کوئی امیر ہو کے

کنجوسی کرے اودوں کہندے ہن

حرام دی کمائی، کتیاں بلیاں کھائی، (اکھا) جدوں بے ایمانی

نال کیتی کمائی اُجاڑی جاوے اودوں کہندے ہن

گھر دی بلی گھر نوں میاؤں، (اکھا) جدوں کوئی جس کولوں

کھاوے یاں فائدہ چلے، او سے نوں گھورے اودوں کہندے ہن

نوں سوچو ہے کھا کے بلی حج نوں چلی، (اکھا) جدوں کوئی

آدی بہت سارے گناہ کر کے مذہبی بن جاوے تاں کہندے ہن

بلی: (کلمہ تحسین) شاد، شاد، بلی بلی

بلی بل، (کلمہ تحسین) 1۔ قربان، صدقے، واری 2۔ (لم) کئی

واری، گھڑی مڑی

بلی بلی، (کلمہ تحسین) واہ واہ، آہا، شاد

بلی بلی ہونا، (محا) نیک نامی ہونا، وڈیائی ہونا

بلی باز: (مدا، مفت) کرکٹ دی کھیڈ وچ ادھ کھلاڑی جس دی واری

بیٹ نال ہٹ مارن دی ہونڈی اے

بلی بازی: (مو) کھد وکھونڈی تے کرکٹ دی کھیڈ

بلی بازی کرن، (محا) کھد وکھونڈی یاں کرکٹ کھیڈن

بلی بازی کھیڈن، (محا) دیکھو: بلی بازی کرن

بلی لاون: (محا) 1۔ سپرد کرنا، حوالے کرنا 2۔ ٹھکانے لانا

بلی لاونا: (محا) ٹکانے لاونا

بلیا: (مدا، مفت) بلوان، طاقتور

بلیارا: (مو) گاواں بھاساں نوں لڑن وڈن والی وڈی مکھی

بلیاڑو: (مو) اک قسم دی کشتی

بلیاں: (مو) دیکھو: بلا جیہدی ایہہ جمع اے

بلیت: (مو) ولایت، پردیس، انگلستان

بلیتی: (مو) پردیس دی، ولایتی، انگلستانی

بلیٹ: (فصر) بلیٹن توں فعل امر..... لکھیٹ، لپیٹ، کٹھا کر، گول کر

2- جس وا کوئی مالک نہ ہووے

ہمان: (صفت) بے ایمان دا وگڑیا روپ، وگئی: ویکھ بے ایمان وچ شکم دے رب تھیں کرے وعدے، بنداباہر آکے پھیر ہمان ہوندا

بمب: (نڈ) 1- ٹانگے وغیرہ دے اگانہہ نوں لگے دو بانس جیہناں دے وچکار گھوڑے وغیرہ نوں جو یا جاندا ہے 2- بانس دی نالی جس نال پانی اک تھان توں دوسرے تھان پہنچایا جاندا اے

بمب (Bomb): (انگ، نڈ) توپ یاں ٹینک دا اوہ گولا جو دشمن اُتے اس نوں مارن نئی سُنیا جاندا اے

ایٹم بمب (Atom Bomb): (انگ، نڈ) ایٹم دیاں طاقتاں توں تیار کیتا گیا بہت ای خطرناک بمب جو ودھیرے تباہ کن ثابت ہویا اے

دستی بمب، (نڈ) اوہ بمب جو ہتھ نال سُنیا جاندا اے، ہینڈ گرنیڈ ہائیڈروجن بمب (Hydrogen Bomb): (انگ، نڈ) اک قسم دا وڈا تباہ کن بمب

بمب: (نڈ) 1- نیک نامی، رونق، مشہوری، وگئی: باہر بھئی نوں 2- مار ٹھانی، چنڈائی

بمب بُلا دیون / بمب بُلا ون، (حما) 1- بہت مارن، توبہ کراون 2- پورا کرن، کھوٹھا کر دیون 3- خراب کر دیون 4- حد کر دیون 5- ودھ کرن، ودھ ون، ڈھنگلا ون 6- شہرت کرن، کمال کرن

بمب بُلا ونا، (حما) توبہ کرا ونا

بمب بول جاوَن / بمب بولَن، (حما) 1- تھک جاوَن، پھس جاوَن 2- خراب ہووَن 3- ڈھگ لگَن، کسے شے دی کثرت ہو جاوَن 4- شہرت ہووَن 5- کمال ہو جاوَن 6- حد ہو جاوَن 7- پھوک

نکلَن، پولا ہووَن

بمب بولنا، (حما) پھوک نکل جانا

بمب چاڑھن، (حما) 1- کنڈھیاں تیکر بھر دینا 2- بیٹھا کر دینا

بمب چھوڑن، (حما) مال، اسباب نال لد دینا

بمب کڈھن، (حما) دیکھو: بمب ٹلا دین

بمب نکلَن، (حما) دیکھو: بمب بولَن

بمب: (نڈ) پھٹ کے نکلَن والی پانی دی دھار

بمب: (نڈ) 1- میزبہ دے پانی نال چمکدا ہویا، ڈلھ ڈلھ پیندا ہویا

2- بڑھ 3- جل، پانی 4- پلہلہ 5- جھولا، سایہ، مُورت، پرچھاواں

6- سورج چن دی بگلی 7- اک پودا تے اوہرا پھل 8- علم عروض وچ

اک بحر داناں

بمب: (نڈ) جھولا، سایہ، مُورت، پرچھاواں سورج چن دی بگلی،

اک پودا تے اوہرا پھل، علم عروض وچ اک بحر داناں

جل بمب، (نڈ) 1- پانی وچ جھلکن والا عکس 2- پلہلہ 3- بڑھ

بمبیا: (نڈ) 1- موٹی دھار والا اوہ نکا جس وچ سرکاری پانی آؤندا

اے، ٹیوب ویل 2- ریل گڈی دا بھاپ والا انجن 3- تیز دھار والا

4- بہت زیادہ، لوڑ توں ودھیرے

بمبیار: (نڈ، صفت) 1- بمب سُٹن یاں مارن والا 2- بیمار توں وگڑ کے

بنیا ہویا، روگی، مریض

بمباری: (مو) ہوائی جہاز تے توپاں وغیرہ نال بمب یاں گولے سُٹن

دا عمل

بمبال: (مو) دباں دا وگاڑ 1- چتا، مصیبت، جنجال، بھسوزی، رہنمائی

2- ضمانت، ذمہ داری

بمبل تارے: (نڈ) کمزوری یاں سٹ وغیرہ وجوں اکھاں اگے

تاریاں ورگے دکھائی دین والے نشان

کھیڈی جاندی اے

ب.....م

بم: (ند) بمب، بازو دوا گولہ

بم بول جاوَن، (مخا) دیکھو: بمب بولن

بم بولنا، (مخا) دیکھو: بمب بولنا

بم: (مو) 1- شو مہا دیو جی نوں بخش کرن لئی پو جا وغیرہ ویلے بولیا جان

والا اکھر، جیویں: بم بم مہاں دیو 2- برہما، برہم

بم مہا دیو، (ند) اوہ لفظ جو شو مہا دیو جی نوں خوش کرن سے بولیا

جاندا اے

بم: (فا، مو) سنگیت دی مدھ سُر

بم: (ہ، مو) پانی دی ڈونگھیا ئی تاپن والی رسی

بم: (پو، ند) 1- پانی دا زور نال نکلنا، چشمہ تالا 2- شور، رولا

بم سووا: (پو، ند) لال سُر، سُوبا

بماتا: (صفت) جیہدی ماں نہ ہووے، مترئی ماں، سوتیلی والدہ

بماتر: (مو) دیکھو: بماتا

بمار: (صفت) بیمار دا وگڑیا زوپ

بمار پُرسی، (مو) بیمار پُرسی، عیادت

اک انار سو پمار، (اکھا) جدوں کوئی چیز تھوڑی مقدار دج

ہووے، پر اوس نوں حاصل کرن دے چاہیوان زیادہ ہون تال

کہندے نیں

بماری: (ند) دیکھو: بیماری

بماری وانگ قُلّیں تے آون، (مخا) بے دقت کم کرنا

بمالک: (صفت) 1- بے مالک، جس دی مالکی کُھس گئی ہووے

بلیکیا: (ند) چور بازاری کرن والا

بلیل / بلیل: (مو) 1- بولن دی آواز 2- گل 3- خبر 4- بھنک، سُوہ

وگئی: اند مگھی دے کن بلیل بیٹھی، روز کردی بسنت دی بھال بلی

کن بلیل پینا، (مخا) کھنٹو ملنا، خبر ملنا

بلیلا: (ند) بکھیرا، بھیرا

بلیلن: (مو، صفت) جھگڑالو، لڑاکی

بلیلہ: (فا، ند) اک دوائی داناں، بھیرا، تر پھلے دا اک ٹُور

بلیلی: (ند، صفت) بحث تکرار کرن والا، جھگڑالو

بلیما: (ند) دیواں دا وگاڑ

بلینا: (فعم) بولنا، کہنا (فل) بولیا جانا، وگئی: 'اِنْ شاء اللہ' پک عدالت

وچ نہ کچھ بلیوے (گل)

بلیندی: (مو، صفت) بلدی ہوئی، جلدی ہوئی

بلینڈا: (ند) اوہ لتا والا جس دے آسرے تے چھتر ٹھہر دا ہے، شہتیر

بلینڈر: (مو) بکواس، بکنا، فضول گھاں

بلیس: (فم) ہولی، آہستہ جیہی

بلیس بلیس، (فم) ہولی ہولی، بکے بکے، آہستہ آہستہ

بلیسوا: (ند) 1- دیوا، چکر، پھیر 2- دل، دھوکھا، فریب

بلیسوا: (مو) مال و دولت، زیور، گینے

بلیسون: (مصدر) 1- جلیون، ڈکھیون، سڑیون، کونڈہ ہون، سواہ

ہون، زور لگیون 2- گڑھیون، وچے وچ سڑیون، غصہ چڑھن

3- زور لویون 4- جتن کریون، کوشش کریون

بلیہڑ: (ند) پریشانی، فساد، جھگڑا، گھجھل

بلیئر (Billiard): (انگ، مو) اک قسم دی ولایتی کھیڈ جو اک وڈے

میز اُتے رنگ برنگیاں لکڑیاں دیاں گینداں رکھ کے لے گزراں تال

بن باسن / بن واسن، (مو، صفت) جنگل وچ رہن والی عورت
بن باسو / بن باسی، (ند) جنگل وچ رہن والا، جنگلاں دا وسنیک

بن بدھین، (مخا) ودھنا، مٹھلنا، جوان ہونا، وڈا ہونا

بن بٹا، (ند) جنگلی بٹا

بن بن دی لکڑی اکٹھی ہونا، (مخا) بھانت بھانت دے

وچاراں دے آدمیاں دا اکٹھا ہونا

بن بناستی، (مو) جنگلی پھل

بن بہار، (مو) جنگل دی بہار

بن بھانا، (ند) جنگل دا بتاؤں، بیگن

بن پٹو (ند) جنگلی جنور، جنگل وچ رہن والا جانور

بن بٹر، (ند) اک قسم دا بٹر، جنگلی بٹر

بن جین، (ند) دیکھو: بن پور

بن چڑا / بن چریا، (ند) اچھا جنور جیہڑا جنگلاں بیلیاں وچ بھر

لڑکے گھاہ پنھا چڑا ہووے

بن راج، (ند) 1- جنگلاں دا راجا، 'بن' دی جمع 2- کلپ،

برچہ 3- شیر

بن راجا، (ند) جنگل دا بادشاہ، شیر

بن کھنڈ، (ند) جنگل

بن مالا، (مو) جنگلی مٹھلاں دی مالا

بن مانس / بن ماہنو، (ند) منٹھ دی شکل تال ملدا جلد اک جنگلی

جنور، گوریل

بن واسی، (ند) دیکھو: بن باسی

بن ہاری، (مو) بنہستی

بن: (نعر) بن مصدر توں فعل امر، بن جا، تیار ہو جا

بن آون، (مخا) کم بن، کم ٹھیک ہودن، مراد پوری ہودن،
قسمت کھلن

بن بن ہون، (مخا) بہت ج دھج کے رہون، بناوٹ کر کے
دکھاون، نمائش کر کے دن، شوخی دکھاون، ہار دنگار کرن

بن بن دسن / بن بن کے ہون، (مخا) دیکھو: بن بن ہون

بن بن کے وگڑن، (مخا) 1- کسے کم دا ٹھیک ہو کے خراب ہو

جاون 2- اتوں اتوں غصہ یاں روسا دکھاون

بن بنا، (ند) سجاوٹ، سنگار، آرائش

بن بنا کے، (نم) 1- آپس وچ مل ملا کے 2- بن پھب کے

بن بنتر، (مو) کسے شے دی شکل صورت، ساخت

بن بنیاد، (نم) اصل، جڑ، بنیہ، منڈھ، نسل

بن پٹھن، (مخا) 1- خود ای کوئی تھاں مل لون 2- کوئی روپ

دھارن

بن پھب کے، (نم) ج بن کے، ہار سنگار کر کے

بن پھب کے آون، (مخا) ج بن کے آون، ٹوہر کڈھ کے آون

بن پھب کے ہون / بن پھب کے پٹھن، (مخا) ہار سنگار کر

کے پٹھن

بن پھب کے جاون، (مخا) بن ٹھن کے جاون، ہار سنگار کر کے

جاون

بن تن کے، (نم) ج سجا کے، بن ٹھن کے

بن ٹھن، (نم) ہار سنگار

بن ٹھن کے ابن سنور کے، (نم) ج سجا کے، ہار دنگار کر کے

بن ٹھن کے ہون / بن ٹھن کے پٹھن، (مخا) ج سجا کے

پٹھن، پھب کے بہون، ہار سنگار کر کے بہن، ٹھن کڈھ کے بہن

بمبلا: (مفت) بادریاں والا، ڈب کھڑتا، ونگی، 'سارے پنڈ دے

منڈے بمبلے، کوئی نہ من نوں بھائے'

بمبو (Bamboo): (انگ، مذ) وائس

بمبوکا: (مذ) بمبوکا، بٹا

بمبوکاٹ: (مذ) 1- انگریزی لفظ 'Bamboo Cart' دا وگاڑ 2- اک

قسم دا ٹانگا 3- موٹر سائیکل

بمبول: (مذ) بیول، بکر

بمبوہا: (مذ) 1- اک کیڑا جو عام کر کے گٹھاں کو نیاں وچ اپنا چٹا اتے

ریشمی کپڑے ورگا کولا گھر بناوندا اے 2- اک کیڑے دا گھر

3- مڑی

بمبوہی: (مو) مڑی

بمبھی: (مو) 1- ناف 2- سوتا، چشمہ، سوما 3- نہر، تالا 4- ٹیوب ویل،

کھیتاں وچ پانی دین لئی لگایا گیا کھوہ جس وچوں بجلی دے انجن

نال پانی کڈھیا جاندا اے

بمبھی: (مو) کڈیاں وچیاں دے مونہہ نوں چاڑھی ہوئی مچھلی

بمبیاالہ: (مفت) ادھ کھوہ جس وچ بمبھی لگی ہووے

بمبیہا: (مذ) اک چھوٹا پنچھی، پیپھا، چاتک

بمبھھا: (مذ، مفت) 1- بہت، تھیر 2- لپکدا ہو یا فعلہ

بمپر (Bumper): (انگ، مذ) 1- موٹر دی حفاظت لئی اگے بیٹھلے بنے

دوہا کے لائی گئی ٹھوکر جو لوہے دیاں مونیاں پتیاں دی بنی ہوئی

اے 2- تانگے دا ہانس

بمچنخ: (ہ، مو) رولا، نسا، جھڑا

بمشکل: (فا+ع+م) اوکھیاں ہو کے، مشکل نال، مسال دی

بمیل: (مفت) 1- بے میل دی تخفیف، پاک صاف، میل توں پاک،

ززل، خدھ 2- خاص کر کے میل والا

بمننا: (فل) بچھ جانا، وسینا

بمننا: (مذ) کپوتر دی اک قسم

بمخصف: (مذ، مفت) بے منصف دی تخفیف، نیاں نہ کرن والا، بے

انصاف، ایٹائی

بمخصفی: (خو) بے منصفی دی تخفیف، بے انصافی، بے عدلی

بمنیٹا: (مذ، مفت) باہمن، باہمن دامندا

بمنیردا: (مذ، مفت) دیکھو: بمنیٹا

بمنیردی: (مو) باہمن دی گڑی

بموجب: (فا+ع+م) مطابق، موجب

بموجبہار: (مفت) 1- ملکت کراون والا 2- چھڈاون والا، ونگی

مڑی بھاگیرتھی، باب بموچن ہار

بموبہت: (مفت) 1- موبہت کیتا ہو یا 2- بھلیکھے وچ پیا ہو یا

3- ددھ پچیا ہو یا

بموہن: (مذ) 1- موبہت کرن دا عمل 2- بھلیکھے وچ پاون دی کوشش

بمھنؤ: (مذ) برہمن ہنا

بمھنیٹا: (مذ، مفت) دیکھو: بمنیٹا

بمھنیٹی: (مو) برہمن دی وھی یاں ووہی

بمھی: (مو) گجراں دی اک ذات

ب.....ن

بن: (مذ) 1- جنگل، ون 2- پیلو دار رکھ

بن باس/ بن واس، (مذ) 1- جنگل وچ رہن دی حالت 2- گھر

نکالا 3- سٹلک نکالا

پہلاں ای کنمن تے کراون

بن مارے شہید ہوں / بن مارے مر جاوون، (حما) ایویں مر

مر جاوون، محبوب دے اشارے تے جان دیون

بن مونہی، (مو) 1- جید امنہ نہ ہووے 2- بے شمار، بہت زیادہ
بن: (عر، مذ) ابن دی تخفیف، پتر، بیٹا، عرباں دے رواج موجب
پتر دے ناں نال عموماً بیو دا ناں استعمال کر دے نیں تے دوہاں
دے وچکار بن، لکھدے نیں جیویں: عبد اللہ بن عمر

بن: (فعر) بن مصدر توں فعل امر، اُن

بن: (فا، مذ+مو) 1- جڑ، بنہ، 2- بیٹھاں، تھلے 3- پٹھلا حصہ 4- تہہ، پاتال

5- انتہا، حد

بنّا/ بنّاں: (مذ) 1- حد، سیما 2- کنارا، کنڈھا 3- پاسا 4- وٹ

5- کھیت دے کنارے زمین دا اوہ حصہ جو جنوراں دے چرن لئی

ہوندا اے، کھیتاں دی حد، وٹ بندی 6- آدھار، آسرا 7- لاڑا،

ڈلہا 8- تفریق کرنا 9- فیصلہ کرنا

بنّا پاونّا، (حما) 1- روکاں پاونّا، رکاوٹاں پاونّا 2- پھٹ پاونّا

بنّا پکڑن، (حما) 1- اپنا رستہ پکڑن، علیحدگی اختیار کرن 2- اپنے کم

نال غرض رکھن

بنّا چٹّا، (مذ) 1- سیما، حد 2- حد بنّا 3- بنّا بناون لئی وٹ پائی مٹی

بنّا چھانگن، (حما) 1- کبھی نال بنے دے دو پاسیوں گھاہ بوج

لاہون 2- رستہ صاف کرن

بنّا چھڈ دیون، (حما) دیکھو: بنّا چھڈن

بنّا چھڈ کے ورھن، (حما) پرانہ پرانہ ورھن، وچھ وچھ تے

وٹن، عموماً بھادوں دے مہینے بارے آکھدے نیں

بنّا چھڈا دیون / بنّا چھڈا اون، (حما) پاسا چھڈا دیون، تعلق داری

ختم کرا دیون، عادت ترک کرا دیون

بنّا چھڈن، (حما) 1- وٹ توں پچھا نہ رہون 2- پاسا یاں علاقہ

چھڈن 3- تعلق ختم کرن 4- دلا جاوون

بنّا ڈیون، (حما) 1- بند بٹھن، بٹھ مارن 2- حد بندی کرن

بنّا رکھن، (حما) 1- بنّا پاون، دکھرا ہون 2- کوئی راہ باقی رکھن

بنّا کڈھن، (حما) 1- بنے بناون 2- کوئی صورت کڈھ لون

بنّا گھس جاوون / بنّا گھسن، (حما) پٹے لائکھے پاروں بنے دا گھس

جاوون، بنے وچ ٹوٹے پے جاوون

بنّا گھساوون، (حما) کسے راہوں بار بار لٹھن

حد بنّا، (مذ) سیما، حد

بنّا: (مذ) لاڑا، ڈلہا

بنّا/ بنّی: (مو) لاڑی

بنّی بنّا راضی تے کیہ کرے گا قاضی، (اکھا) میاں بیوی راضی

تے کیہ کرے گا قاضی

بنّا: (عر، مو) 1- منڈھ، شروعات، بنیاد 2- جڑ 3- سبب، موجب

بنّا پٹن، (حما) بنیاد کھیرنا، عینوں پٹ دینا

بنّا مارن، (حما) 1- بنیاد خراب کرن، جڑ ضائع کرن 2- مت مارن،

پریشان کرن

بنّا/ بنّاں: (حرف استثناء) بغیر، سوا، دوجے بغیر، باجھوں

بنّا پانی توں موزے کھولنا، (حما) بے مطلب اوکھے ہوئے پھرتا،

موت توں پہلاں داویلا کرن لگ جان

بنّا رویاں ماں وی دڈھ نہیں دیندی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ بنّا جتن کچھ نہیں ملدا تاں آکھدے نیں

بنّا سنگ، (فم) پڈر ہو کے، سنگ

بن ٹھن کے جاون، (حما) سج کے جاون، پھب کے جاون،
ہار شکار کر کے جاون، ٹشن کڈھ کے جاون

بن جاون، (حما) 1۔ بہت امیر ہو جاون 2۔ سج جاون، سوہنا ہو
جاون 3۔ کسے شے دا ذائقہ درست ہو جاون 4۔ مصیبت پے جاون،
مصیبت آ جاون 5۔ مکمل ہو جاون 6۔ نواں روپ دھار لوں

بن جوتے وجن، (حما) بن ٹھن کے جاون، پھب کے جاون
بن سور کے، (نم) دیکھو: بن ٹھن کے

بن سور کے بیون، (حما) دیکھو: بن ٹھن کے جاون

بن سور کے جاون، (حما) دیکھو: بن ٹھن کے جاون

بن کے، (نم) 1۔ مکمل ہو کے، تیار ہو کے 2۔ بناوٹ نال، بن
ٹھن کے 3۔ آکر کے، پھنڈ کے

بن: (ند) 1۔ بند بٹھ، وڈانگا، ہڑھ وغیرہ دے پانی نوں روکن لئی بنایا
گیا پنہا 2۔ قبوہ

بن: (ند) وٹا

بن لگنا، (حما) وٹا، ملیا جانا

بن لوٹا، (حما) وٹا، ملنا

دن: (حرف استثناء) بنا، بغیر، سوائے

دن آکھے، (نم) بن مگے، دن کہے

دن آئی، (مو) اچانک موت، انیائی موت

دن آئی دے مرن، (حما) 1۔ اچانک کسے سببوں مرن، ویلے
کو لے مرن 2۔ ایویں کسے مصیبت یاں آفت دا شکار ہوون، بے
گناہ، قابو آ جاون

دن آئی دے مونہہ آ جاون / دن آئی دے مونہہ آون،
(حما) ایویں کسے دخت نوں پھڑیا جاون، ناحق پھس جاون :

دن آئی مارنا، (حما) اچانک مر جانا

دن آئی موت مر جاون / دن آئی موت مرن، (حما) دیکھو:

دن آئی دے مرن

دن آئیوں مر جاون / دن آئیوں مرن، (حما) دقت توں
پہلاں مرن، بے موت مرن

دن بٹائے دامہمان ہونا، (حما) ملو ملتی یاں بدوہدی کے دا
مہمان بننا

دن چکھیں، (نم) پنا چکھیوں، بغیر اجازت لوون دے

دن نکے، (نم) منل بھرے بغیر، مفت

دن جانے نکھے، (نم) بغیر کے جان پچھان دے

دن چھری حلال ہوون، (حما) عاشق ہوون، دل دے بہن،
رہنچھ جاون

دن داموں غلام ہوون، (حما) بے حد فرمانبردار ہوون، ایویں
خدمت کرن

دن داموں کھوٹا ہوون، (حما) مفت ملیا وی چنگانہ ہوون

دن سدیاں آئیوں، (حما) بغیر دعوت دے آ جاون، دن بٹاویں
آ جاون

دن سدیاں آججھن / دن سدیاں آون، (حما) دیکھو: بن
سدیاں آئیوں

دن سوچے، (نم) بغیر سوچیوں، غور کیتیوں بنا

دن سیوا میوہ نہیں، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ سیوا توں بنا
کسے چیز دا حصول نہیں ہوندا تاں کہندے نیں

دن شنگ، (نم) بندر ہو کے، ٹڈھڑک

دن مارے توبہ کرن، (حما) ایویں پیا ڈرن، ڈکھ آون توں

13- ایجاد کرنا 14- اُسارنا، گھڑنا، تعمیر کرنا

بنا بنا کے لاؤں، (محا) جھوٹھ گھڑن، بہانہ بناؤں

بنا بناؤں، (محا) جوڑ جوڑن، جھوٹھ گھڑن، بہانہ بناؤں

بنا بنایا، (مذ، صفت) بنیا بنایا، پہلے توں تیار شدہ

بنا بیٹھن، (محا) تیار کر بیٹھن، غلطی نال بناؤں

بنا تا، (مذ) ہار شنگار

بنا تا کے، (مذ) 1- چنگی طرحاں سجا کے، سجا پھبا کے 2- ڈھکا

کے 3- مرج مصالحہ لا کے، ونگی: 'خوب بنا تا کہانی مکا جدوں سُنائی'

(سیف)

بنا شنگار، (مو) ج، سجاوٹ

بنا کے، (مذ) چنگی طرحاں

بنا کے رکھن، (محا) چنگے تعققات قائم رکھن

بناؤں، (محا) 1- تیار کر لوں 2- تعلق پیدا کر لوں 3- ٹھیک کر لوں

بنا لیاؤں، (محا) 1- تیار کر کے لے آؤں، ٹھیک کر لیاؤں

2- گھڑ لیاؤں

بنائے نہ بنن، (محا) تدبیر ناکام ہون، وس نہ چلن

مرغا بناؤنا، (محا) سخت سزا دینا

لمیدہ بناؤنا، (محا) چنگی طرحاں کچل دینا، کچھ کڈھنا

موجو بناؤنا، (محا) بخول اُڑاؤنا، بے وقوف بناؤنا

مونہہ بناؤنا، (محا) 1- نخرے کرنا 2- مونہہ چڑھاؤنا

بنائی: (مو) اُنائی

بناوٹ: (ہ، مو) 1- ساخت، وضع، بنتر 2- سجاوٹ، سنگھار 3- اُپرلا

دکھاوا

بناوٹی/بنوٹی: (مو، صفت) 1- بناوٹی، نقلی، مصنوعی 2- کھوٹا

بناؤں: (مصدر) 1- سرجن، تخلیق کرن، اُناؤں، بنئی کر اؤں، اُنئی

کراؤں، اُساری کراؤں، پروان چڑھاؤں 2- تیار کرنا 3- سجاؤنا

4- مرمت کرنا، سنوارنا 5- لکھنا

بناؤں ہار، (صفت) بناؤں والا، سرجن والا، گھڑن والا، خالق

بُناوٹ: (مو) اُنن دا ڈھنگ، بنئی

بُناوٹا: (متعدی السعدی) اُنن دا کم کراؤنا

بناؤ: (مذ) 1- بناوٹ، بنتر 2- شنگار 3- میل جول، دوستی

بناؤ شنگار، (مذ) سجاوٹ

بناؤنا: (متعدی السعدی) اُنن دا کم کراؤنا

بنائی: (مو) بناؤں دا کم یاں مزدوری

بنایا: (مذ) ماضی مطلق دا صیغہ، شکل دتی، جوڑیا

بنا یک: (مذ) اُستاد، مُرشد، پنڈت، گُرو

بُنب: (عر، مذ) 1- پانی دا چشمہ 2- بلبُلہ 3- پانی دے پھٹ کے

نکلن دی حالت، اُچھال

بُنب کھوہ، (مذ) کڑ توڑ کھوہ

بنمر: (مذ) بلبُلہ، حباب

بنمری: (مو) ٹکسی، اک بوٹا

بُنبیل/بُنبیل: (مذ) 1- کھیس دے برے دے دھاگے جیہڑے چار

چار، چھ چھ کر کے دئے جانے نیں، جھار 2- گھاہ وغیرہ دانواں

مکھیا نرم حصہ، کڑو میل 3- مکھندا، مکھمن 4- مکئی وغیرہ دی جھلی

دے وال، بابو

بنیلی: (مو) بدنامی، بے عزتی، ذلت

بنمن: (لہند، مذ) کک دی اک قسم

بجو: (پو، مو) 1- لوہے دی نوک دار نالی 2- اناج دیاں بوریاں دی کواٹی

(پہلی جلد)

پنا شک: (نم) بغیر شجے دے، لازمی، یقیناً

گورو پنا گت نہیں، شاہ پنا پت نہیں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ گورو پنا مکتی دا حصول نہیں ہوندا تے آدی نوں شاہوکار نال کدے نہ کدے واہ پے ہی جاندا اے تاں آکھدے نیں

پنا: (ند) 1- چٹھی یاں کھجور دے پیتاں دا بنیا ہویا لیٹواں موڑھا 2- کپڑے یاں رسیاں نوں دل کے پیسے دا نگ گول بنایا ٹھکھنا یاں

اڈا جس نوں برتے بھار رکھن توں پہلاں رکھدے ہن، اٹوں، بتو

بنات: (مو) اک طرحاں دا اونی کپڑا

پنات: (عر، مو) دیکھو: 'بنٹ' جیہدی ایہہ جمع اے

بناتُ العُش، (عر، مو) میت نال جان والیاں گویاں..... اسماں

دے اوہ ست تارے جیہڑے پہاڑوں قطب شمالی دے دوالے

کھتے نہ کھتے نظر آؤندے نیں، ایہناں وچوں چونہہ دا اک چوکھٹا

پنگ یاں جنازہ متھ کے تے باقی بیتاں نوں جنازے نال رُٹن

والیاں گویاں فرض کر کے ایہہ ناں دتا گیا اے

بناتی: (مو، صفت) بنات دے کپڑے دا بنیا ہویا

بناتی جتھی، (مو) بنات دی بنی ہوئی جتھی

بنادھا: (ند، صفت) خالی، مٹ جاوَن والا

بنار: (ند) اوک ناں دے رکھ دی لکڑی دا موٹا ٹکڑا

بنارا: (ند) بٹا، بٹالا، بنیرا، حد بندی

بنارس: (ند) ہندوواں دا اک مشہور مذہبی علاقہ یاں مندر جو اتر

پردیش وچ گنگا ندی دے کنارے آباد اے، کاشی، وارانسی

بنارس دا ٹھگ، (ند) دیکھو: بناری ٹھگ

بناری: (صفت) بنارس دا، بنارس نال متعلقہ

بناری اولہ، (ند) اک قسم دا موٹا اولہ جو مرنے دے کم آؤندا اے

بناری پان، (ند) اک قسم دا مشہور پان

بناری ٹھگ، (ند) بہت چالاک یاں دھوکے باز آدمی

بناری ساڑھی، (مو) ساڑھی دی اک خاص قسم

بناری کپڑا، (ند) اک خاص قسم دا کپڑا جس وچ سلعے ستارے

دے نیل بوتے بنے ہوندے نیں

بناری لنگڑا، (ند) اک وڈے ساز دا انب جیہڑا بڑا مزے دار

ہوند اے

بناس/بناس: (ند) 1- ستیاناس، تپاسی، برہادی 2- موت، فنا

بناسپتی: (صفت) 1- بناوٹی، نقلی 2- جنگلی پھل بوتے

بناسپتی سید، (ند) بناوٹی سید، جعلی سید

بناسپتی گھیو، (صفت) سویا بین، سورج ٹکھی دے پیاں توں بنایا

ہویا گھیو

بناسن: (ند، صفت) ناش کرن والا، تباہ کرن والا

بناسی: (ند، صفت) مٹ جان والا، فنا ہون والا

پناسشی: (صفت) دیکھو: پناسی

پناغہ: (نم) بے ناغہ، بلا ناغہ

پناکھا: (ند) اٹھا، اندھا، بے بصیرت

پنالہ: (ند) پنا، بنارا، بنیرا، حد بندی

پنام: (نم) 1- ناں تے، ناموں 2- برخلاف (عدالتی زبان وچ)

پناٹا/پناوٹا: (نم) 1- تیار کرنا 2- ٹھیک کرنا، راس کرنا 3- مرمت کرنا،

سنوارنا 4- جھکاؤنا (بکرا)، پکاؤنا، رُھنا (دال، بھاتی) 5- کے

نوں کے عہدے تے تعینات کرنا 6- طے کرنا، فیصلہ کرنا 7- سجادنا،

شکار کرنا 8- کمائی کرنا 9- میل رکھنا، بڑتا کرنا 10- لکھنا، مرتب

کرنا، جوڑنا 11- موجو بنانا 12- کے شے نوں دوجی شے وچ بدلنا

(پہلی حد)

پٹھاوان: (مصدر) برباد کرن، تباہ کرن، ناش کرن، ویران کرن
 پٹھن: (مصدر) برباد ہون، تباہ ہون، ناش ہون، ویران ہون
 پٹھاوان: (مصدر) برباد کروان، تباہ کروان، ناش کروان، ویران
 کروان

بنیت: (نذ، صفت) دیکھو: بنو یا

نچ: (نذ) ونچ، تجارت، سوداگری، وپار

نچ پپار: (نذ) ونچ وپار، تجارت، سوداگری

نچارا: (نذ) ونچارا، گلی گلی پھر کے پوڑیاں وچکن والا

نچارن: (مو) نچارہ دی مونٹ یاں بیوی، پوڑیاں وچکن والی

نچاری: (مو) دیکھو: نچارن

نچاونا: (نغم) ونچاونا، ضائع کرنا، گوا بیٹھنا

نچاہی: (نذ) 1- کھتری ذات دی اک ونڈ جس وچ 52 گوت شامل

نیں، ایہہ آپس وچ دیاہ کردے بن تے دوسرے کھتیاں نالوں

دکھ رہندے نیں 2- ایہناں وچوں کسے اک گوت دا آدمی

3- برہمن ذات دی اک ایہو جیہی ونڈ جس وچ سینکڑے گوت

شامل نیں

نچر: (ہ، مو، صفت) 1- نا قابل کاشت زمین 2- ویران، تباہ شدہ، اُجاڑ،

سُسنان

نچر بھوئیں/نچر زمین، (مو) اوہ زمین جو کاشت دے لائق نہ

ہووے

نچر توڑن، (محا) 1- ویرانی مکاؤن 2- نا قابل کاشت زمین نوں

قابل کاشت بناون، بانجھ پن توڑن

نچر جدید، (ہ+عر، مو) 1- اوہ زمین جیہدے وچ پچھلے چوہہ

درھیاں توں مسلسل کوئی فصل نہ ہوئی ہووے تے نہ ای کوئی پھلدار

زکھ اُگے ہون 2- سڈت تیکر نچر رہن مگروں قابل کاشت ہون والی
 زمین

نچر خارج الجمع، (ہ+عر، مو) اوہ نا قابل کاشت زمین جیہدہ لگان
 معاف ہووے

نچر قدیم، (ہ+عر، مو) اجیہی زمین جیہدے وچ چراں توں کچھ
 نہ اگدا ہووے

نچری: (مو) اوہ زمین جیہدی نہر دے پانی توں قابل کاشت ہووے
 2- نچر زمین

نچن: (نذ) 1- روٹی وغیرہ نال لا کے کھان دی چیز، بھاجی، ونجن،
 سالن، بھوجن 2- مصالحہ، چاٹ

نچہ: (پو، نذ) ہاکی نما ڈنڈا، کھلاڑی دا دستہ

نچھ: (نذ) ونچھ، ہنس، چنچہ

نچھوٹا: (فل) وچھوٹا، دکھ ہو جانا

نچھلی: (مو) دیکھو: بچلی

نچھلی: (مو) ونچھلی، بانسری

نچ (Bench): (اگ، مو) 1- بیٹھن دی تپائی 2- جہاں دی اک خاص

گنتی وچ بنائی گئی عدالت جیہدی ہائی کورٹ تے پیریم کورٹ دی

سطح دی ہوندی اے

نچاری: (صفت) جنگل دا جنور

نچک: (نذ) گدڑ

نچک: (صفت) ٹھگ، ٹھکن والا

نچلا: (صفت) ٹھکیا گیا

نچھ: (مو) 1- چھاتی، ہک 2- چاہت 3- دل

نچھت: (صفت) چاہیا ہویا

چیک کرن والا آلہ

بنبور: (نڈ) ببول، بکڑ دا رکھ

بنبول: (نڈ) 1- ببول، بکڑ دا رکھ 2- شاخاں دے نرم سرے، اوہ پھل

جو ہوا چلن نال اڑ جاوَن 3- اسمان تے چڑھی دھوڑ

بنبوہا: (نڈ) اک لٹیاں تان والا کیرا جیہڑا کندھاں کوٹھیاں یاں

الماریاں دیاں گٹھاں وچ اپنے لعاب دیاں پٹیاں تاراں نال

گھر بناؤندا اے تے اوہ دے ذریعے ای کھیاں دا شکار کردا اے،

ڈور، مکڑا

بنبوہی: (مو) بنبوہادی مادہ، مکڑی

بنبھ: (مو) دھار، وگی: 'لہو دی بھ آئی دُٹالے وانگوں، ٹوٹاں

ترچاں

بنبھا: (نڈ) شعلہ، لاٹ

بنبی: (مو) 1- چنگیر، پچی، چھابی 2- بھکڑو 3- پٹاری 4- دھو

بنبہیا: (نڈ) پیہا، اک پنھی

بنت: (مو) 1- بنتر، بناوٹ 2- جوڑ، میل، ایک 3- لیس، کناری، کنکری

بنت بنا، (نڈ) 1- سنگار، سجاوٹ، وگی: 'پریاں بنت بنا بنائے،

زیور پہن پوشاکاں 2- بنتر، بنت 3- جوڑ، میل، ایک

بنت بناوٹا، (مخا) سکیم بناوٹا، جوڑ میل کراوٹا، ارادہ کرنا

بنت بنن، (مخا) متا پکن، ارادہ ہون، منصوبہ بنن

بنت ٹھنٹ، (مو) دیکھو: بنت گھڑت

بنت جوت، (مو) آلائش، زیبائش، میل جول

بنت گھڑت، (مو) بناوٹ، ساخت، شکل صورت، بھین

بنت: (عر) مو، مٹی، گولی، جیویں: آمنہ بنت سہیل، یعنی آمنہ

سہیل دی بیٹی اے

بنت عنب، (عر) مو، لفظی معنی: انگور دی بیٹی، مراد انگور دی شراب

بنت: (مو) 1- بنائی، بنن دا کم، بنتر 2- جھوٹھ سچ گھڑن، وگی:

'چڑھ ے جیت لگی ایہہ بنت کراں میں بنی'

بنت: (مو) 1- بناوٹ، بنائی 2- بنت، سکیم

بنٹا: (نڈ) بنن والا، جولاہا، پاوی

بنٹا کھاتا، (نڈ) بل دا اوہ شعبہ جیہدے وچ بنائی دا کم ہوندا

اے، کھڈیاں والا کھاتا

بنٹا: (مو) 1- عورت، زنانی 2- دوہٹی

بنٹائی: (مو) بنٹی، عرض، درخواست، منگ، وگی: 'دیو گیان کا دان

اگیان ہرے، پروان کروہری بنٹائی'

بنتر: (نڈ) 1- بناوٹ، ساخت 2- باندر، بندر

بنتر: (مو) بنٹی، بنائی، بنت، اُنن دا ڈھنگ، بناوٹ، بناؤ شکار

بنتریاں: (مو) چالاکیاں، دھوکے بازیاں

بنٹوں باہرا: (نڈ) دتوں باہرا، بیچے توں بیٹا

بنٹھن: (صفت) 1- بے عقل 2- بے شکل

بنٹی: (مو) 1- التجا، عرض، منت، ترلا، بنٹی، وگی: لوک دین تے کرن

بنٹیاں نیں 2- معذرت، معافی منگن دا کم 3- مٹی، میچ، میچا

4- وڈیائی، وڈپ

بنٹی: (مو) اُنن دا کم یاں ڈھنگ، اُنٹی، بنٹی دا نمونہ

بنٹ: (مو) 1- وڈ، تقسیم 2- پنگل، عرض، تقطیع

بنٹا: (نڈ) کچ دی گولی، کھڈیاں وچ استعمال ہون والی گولی

بنٹوارا: (نڈ) بنوارا، وڈ، جائیداد دی تقسیم

بنٹوٹیا: (نڈ) صفت) وڈن والا، تقسیم کار

بنٹھ: (نڈ) صفت) فنا ہویا، تباہ ہویا

بند رہنا، (حما) 1- کسے کم وچ رُجھے ہونا 2- رُکے رہنا

بند رہوں، (حما) 1- قید رہوں 2- کسے کم وچ رُجھے رہوں

3- رُکے رہوں 4- چُپ رہوں، افسوس رہوں 5- نہ کھلن دی

حالت وچ رہوں، چھٹی رہوں

بند کُتھا، (حما) رہا کرنا، خلاصی کرنا

بند کرن، (حما) 1- روکن، ہلکن، ہوڑن 2- چُپ کران 3- بس

کرن، ختم کرن 4- قید کرن، ڈکن 5- چھڈ دین، ترک کرن

بند کس لون، (حما) دیکھو، بند کسن

بند کسن، (حما) مشکاں ننھن، قاتاں بانہواں ننھن، قابو کرن

بند کھول لون، (حما) دیکھو: بند کھولن

بند کھولن، (حما) 1- گنڈھ کھولن 2- رہا کرن، آزاد کرن

3- مُردے نوں قبر وچ پاؤن مگروں اوہدے کفن دیاں گنڈھاں

کھولن

بند گلی، (مو) اوہ گلی جو سرے تے جا کے بند ہووے

بند گوبھی، (مو) اک قسم دی پرت دار پتیاں والی گوبھی جس دی

ہزری بن دی اے

بند لا دیوں / بند لاؤن، (حما) 1- ننھ ننھن 2- ڈکا لاؤن،

زکاوت کھڑی کرن 3- گھٹ کے پئی ننھن

بند لگ جاؤن / بند لگن، (حما) 1- ننھ بھجن 2- ڈکا لگن، رکاوٹ

آدن 3- گھٹ کے پئی ننھن

بند مُٹھ، (مو) راز دی گل، جیہدے سر پیر دا پتا نہ ہووے

بند مونہہ دی الا پگئی ہوون، (حما) ظاہر اُچپ شاہ تے وچوں بڑ

بولا ہوون

بند نالوں بند وکھرا کرن، (حما) دیکھو: بند بند خُدا کرن

بند نالوں بند وکھرا ہوون، (حما) دیکھو: بند بند خُدا ہوون

بند نہ ہوون، (حما) وگدیاں رہن، نہ رُکن

بند و بند، (مذ) دیکھو: بند بند

بند وچ، (لم) قابو وچ

بند وچ پینا، (حما) قیدی ہونا

بند ہوون، (حما) 1- رُک جاؤن، ہٹ جاؤن 2- بس کرن 3- قید

ہوون 4- کسے عادت نوں چھڈ دیوں

بند ہیضہ، (فا+ع، مذ) پیسے دی ادھ قسم جیہدے وچ تے تے

دست نہیں آؤندے، غم ہیضہ

چارے بند چھٹ پینا، (حما) چارے کلاں چھٹ جانا، اُٹلیاں،

جُلاب، پیشاب وغیرہ دا اُکھیاں جاری ہو جانا، ایہہ حالت روگی

لئی بہت خطرناک کجی جاندی اے

چلکی بند کرنا، (حما) جیل وچ قیدی نوں چلکی میں دی سزا دینا

تھہ پانی بند کرنا، (حما) برادری وچوں باہر کنڈھنا

گھر بند ہونا، (حما) شطرنج یاں چوسر وچ کسے مہرے دا کسے گھر

وچ نہ جاسکنا

بند : (مو) 1- بکھ، نقطہ، بندی بکھ، وڈا گول نشان 2- چچک دے

دانے 3- پل تھوڑا چر 4- بوند، قطرہ

بند پل، (لم) تھوری دیر، تھوڑے سے لئی

بند جھٹ، (مذ) جھٹ پل

بند دی بند، (لم) گھڑی دی گھڑی، کجھ دیر لئی

بند گو، (لم) جھٹ گو، گھڑی گو، پل گو، منٹ گو

بند گو پل، (لم) جھٹ، پل

بند نہ پین دینا، (حما) بہت چھستی کرنا

بندھنا: (نعم) چاہنا

بند: (ند) انگریزی لفظ (Bun) دا وگاڑ، مٹھا ٹکچا، اک قسم دی چھوٹی ڈبل روٹی جیڑی گول ہوندی اے

بند: (ند) 1- نمسکار کرن جوگ 2- نمسکار، پرنام

بند: (فا، صفت) 1- بھڑیا ہو یا 2- رکیا ہو یا 3- روکیا ہو یا 4- ڈھکیا

ہو یا 5- نہ گھلیا ہو یا 6- بھیا ہو یا 7- چلنوں رکیا ہو یا، کھڑا

8- خاموش، پُچ 9- ذاتوں باہر 10- (ند) بھنن دا عمل یاں

حالت 11- بند کرن دا عمل یاں حالت، گنڈھ 12- قید، بندش

13- رکاوٹ، انگا 14- رتی، تتی 15- ندی وغیرہ دا بنیا پکا کنڈھا،

بندھ 16- سریر دے انگ دا جوڑ 17- عورتاں دے ہتھ دا گہنا

18- نظم وچ دو چار یاں پنج مصرعیاں دی اکائی 19- پہلواناں دا

اک داء 20- کانڈ دا پُڑہ 21- ادھ کمیت جس دے دوالے بندھ

ماریا ہووے تاں جو پہاڑی ندیاں دا پانی وچ نہ آ سکے، پانی دے

تسلسل نوں روکن واسطے بتایا جاون والا بندھ یاں پختہ 22- ڈٹکا،

روک، نگا 23- اک حصہ 24- مکی دے ٹانڈیاں دا پول

بند بست، (ند) دیکھو: بندوبست

بند بند، (فا، ند) 1- سریر دا ہر انگ 2- (صفت) پُچ چاپ،

خاموش

بند بند بھٹیا جاون، (حما) دیکھو: بند بند ٹھن

بند بند پھڑیا جانا، (حما) دیکھو: بند بند ٹھن

بند بند ٹھن، (حما) سریر دے ہر انگ وچ درد ہووون

بند بند جدا کر دینا / بند بند جدا کرن، (حما) ہر جوڑ دکھرا

کرن، ٹوٹے ٹوٹے کرن، میرے میرے کرن

بند بند جدا ہو جاون / بند بند جدا ہووون، (حما) جوڑ جوڑ دا

اڈھوون، ٹوٹے ٹوٹے ہوون، میرے میرے ہوون

بند بند جو جانا، (حما) دیکھو: بند بند پھڑیا جانا

بند بند جکڑن، (حما) جوڑ جوڑ پھڑیا جاون، سارے بچے دا کھچا جاون،

جسم آکڑن

بند بند ڈکھنا، (حما) سریر دے ہر انگ وچ بیڑ ہونا

بند بند ڈکھنا، (حما) انگ انگ دھنا

بند بند ڈھلے تھیون، (حما) جوڑ جوڑ ہل جاون، جسم دا ڈھیر تھک

جاون

بند بند کرنا، (حما) ٹوٹے ٹوٹے کرنا، ٹکڑے ٹکڑے کرنا

بند بند او کرن، (حما) انگ انگ دھن، ٹوٹے ٹوٹے کرن

بند بند ٹھن، (حما) 1- گنڈھ بھنن 2- وڈا کنڈھا بناون 3- پختہ

لاون 4- ڈٹکا لاون 5- روکن 6- کشتی دا اک داء لاون 7- ٹونا

کرن

بند بند ٹھن، (حما) کسے گل داسرے چڑھن

بند بند بھٹنا، (حما) کسے گل داسرے چڑھنا

بند بند تھٹن، (حما) 1- قید وچوں رہائی ملن، زنجیراں ٹھن، آزاد

ہوون، مشکل رفع ہوون 2- جوڑ دکھرے ہوون

بند بند تھٹنا، (حما) اوکڑ وچوں کڈھنا، وگتی: لکھ ہزاراں دی

حضرت نے مشکل بند تھڑوائی، (ٹکل)

بند خانہ، (فا، ند) بندی خانہ، قید خانہ، جیل، وگتی ہارھاں کوہ

گھراں تھیں باہر، یوسف دا بند خانہ (میاں محمد بخش)

بند خلاص ہونا، (حما) بھڑکارا ملنا، وگتی: ہووے بند خلاص طفیل

تیری، کوئی تیز تدبیر چلا سائیں

بند خلاصی، (مو) بھڑکارا

ہند گاہ: (ہند) ہندگی، سلام

ہندگی: (فا، مو) 1- پرنام، نمسکار 2- بھگتی، رب دی حمد و ثنا 3- سلام
آکھن

ہندگی دُوروں کرن، (مخا) کتنی کتراون، دُوروں سلام آکھن
ہندگی دیون، (مخا) 1- نذر نیاز دیون 2- پیٹے سودے والے
گاہک نوں کوئی شے خوش کرن لئی دیون 3- سودے دانمونہ دیون
ہندگی قبول نہ ہون، (مخا) تھہ نہ اپزن، گل نہ منن، ناکام
ہون، گل نہ منیون، رد ہو جاون

ہندگی قبول ہو جاون / ہندگی قبول ہون، (مخا) 1- عبادت
قبول ہون، نذر نیاز قبول ہون 2- گل منی جاون، تھہ اپزن
ہندگی کرن، (مخا) 1- غلامی کرن 2- عبادت کرن 3- فرمانبرداری
کرن

ہندگی لون، (مخا) 1- نذر نیاز لون 2- پیٹے سودے دے گاہک دا
دکاندار وٹوں تھہ لون 3- سودے دانمونہ لون
ہندگی وچ خدائی کرن، (مخا) نوکری وچ حکومت کرن، غلامی
وچ مزے کرن

ہندگی: (مو) چھوٹی گول ہندی، وگی: چھن دے لیپ نال ہندگیاں لا
لئیاں ہون (دیوندرستیار تھی)

ہندل: (صفت) موٹا تازہ، پلپا ہویا، ہٹا کھا
ہند لاونا: (فعم) کسے نوں چکر وچ پادنا، دھوکھا دینا، بوئترادینا
ہندلی: (مو) چاول دی اک قسم
ہندلی: (مو) 1- متھے تے لایا جان والا گول نشان 2- متھے دا گہنا
عورتاں دے متھے دی ہندی، وگی: ہندلی مانگ ٹیک جھڑ لاگن، بن
رہی کامن

ہندن: (ہند) نمسکار، پرنام، ہندوواں دا سلام آکھن دا طریقہ
ہندنا: (ہند) نمسکار، پرنام، ہندوواں دا اک دُوبے نوں ملن سے بولن
والا لفظ

ہندنا: (فعم) 1- ہندی لاونا 2- جمع کرنا، کھاتے چڑھاونا، پینا
3- ور جتا، منع کرنا

ہندو: (ہند) 1- پل، جھٹ، تھوڑا چڑ 2- نقطہ 3- جانن والا، جانیا ہویا
ہندو آ/ہند آ: (مو) ہندوواں دی اک رسم جس موب بھادوں دے
پہلے کچھ دی بارھویں تاریخ نوں چھوٹے بچے نوں لکھی مٹی دے
ڈھیر اتوں بھاریا جاندا اے

ہندوا: (ہند) قیدی، گرفتار، بھٹیا ہویا، وگی: گھیرے ہوئے دُوبے
ہندوئے، اگوں میں پکڑ بھائے (دمودر)

ہندوبست: (فا، ہند) 1- پرہندہ، انتظام 2- زمین دی حد ہندی دے
معالے دا فیصلہ وغیرہ

ہندوبست استمراری، (ہند) زمین دا سرکار دلوں کیتا گیا پکا
ہندوبست جو مزہ بدلے، پکا ہندوبست

ہندوبست دوامی، (ہند) ہندوبست، کسے آزاد دلش نوں غلام بنا
لینا، پکا دوست

ہندوبست کرن، (مخا) انتظام کرن، پرہندہ کرن
ہندوبست کرنا، (مخا) ٹھیک کرنا، دُورست کرنا، سکوٹھینا

ہندوبستی: (مو) ہندوبست، پرہندہ، انتظام
ہندووخ: (مو) دیکھو: ہندوق

ہندوخی: (مو) دیکھو: ہندوق
ہندوڑ: (مو) نیویں ذات دی ٹہلن

ہندوق: (عر، مو) اک طرحاں دا جتھیار، جس دے اتے اک یاں دو
(پہلی جلد)

بُند را: (ہ، ند) کھڑیاں دی اک ذات
 بُند را بن: (ہ، ند) متھرا ضلع دامشہور تیرتھ استھان (ہندوؤاں دی
 ند ہی، مقدس تھاں) جتھے سری کرشن جی بچپن وچ رہندے سن
 بُند رال: (مو) پراں دی بنی ہوئی پھوہڑی یاں صف
 بندری: (مو) دیکھو: باندری

بندریا: (ہ، مو) 1- باندر دی مادہ 2- اک گھاہ اے
 بُندڑ: (ند) بُندا، والی، وگئی: کن لاڈ لے دے بنے بُندڑے بنے
 بُندڑا: (ند) بُندا، مُرکی، گھگر وواں والا چھلا
 بندڑہ: (ند) 1- بندہ، مُنکھ 2- نوکر، داس
 بندڑی، (مو) 1- بندی، عورت، زانیہ 2- داسی، نوکرانی، گولی
 بُندڑی: (مو) بُندڑا توں تصغیر، چھوٹا بُندا، مُرکی، والی
 بندس: (مو) دیکھو: بندش
 بندش: (فا، مو) 1- قبض 2- منہاں، ممانعت، بند ہو جان دی حالت،
 روک، رکاوٹ، ممنوع 3- بندھن، بناوٹ، رچنا
 بندشی: (صفت) روکیا ہو یا، رُکیا ہو یا
 بندک: (مو) روک ٹوک، منہاں، بندش
 بندک ہو جاوَن / بندک ہووَن، (حما) روک ٹوک ہووَن، منہاں
 ہووَن

بندک: (مو) 1- اک پل، تھوڑی دیر 2- بندی توں تصغیر، کنی،
 چھوٹا قطرہ، چھوٹا دھبیاں نشان
 بندکی: (مو) بندگی دا وگاڑ 1- فرمانبرداری، خدمت، عاجزی
 2- ملازمت، نوکری

بُندکی: (مو) 'بندی' دی تصغیر..... 1- چھوٹی گول بندی جیہڑی وچوں
 خالی ہووے، چھوٹی مُرکی 2- جھٹے، بکے بکے نشان، دھبے

جھٹ بند، (ند) دیکھو: رتی بند

رتی بند، (ند) بہت تھوڑا چر

بُند: (مو) 1- بُوند، قطرہ، شُبکا 2- چکر، گول چیز، گولائی

بندا: (ند) ڈٹکا، روک، زنگا

بندا بندی، (مو) روک، پابندی، قید

بُندا: (ند) 1- بندی 2- بُوند 3- بتک، نقطہ، دھبنا

بُندا: (ند) کتاں دا اک گہنا، مُرکی، جھمکا، والی

بندا (بندہ): (ند) داس، سیوک، انسان

بند اوانا: (متعدی السعدی) کھاتے چڑھاونا، جمع کر اونا، پھاؤنا

بندر: (ہ، ند) اک مشہور جنور جیسوں بوزندہ دی آکھی دا اے تے باندر
 دی کہندے نیں

بندر بانٹ، (مو) اچھی وڈ جیدے وچ وڈن والا فائدے وچ
 رہوے تے اصل حقدار بندہ گھائے وچ رہوے، منصف دلوں
 حقدار دے مال نوں ہڑپ کر جان دا عمل

بندر بانٹ کرن، (حما) حق دار دا مال ہضم کر جاوَن

بندر بھکی، (مو) سکی تری، اتلی دھکی، خالی رعب پانا

بندر: (فا، ند) 1- اوہ ساحلی تھاں جتھے آکے بحری جہاز رُکدے نیں

تے مال لاہندے تے لے جانے نیں، بندر گاہ 2- دریا دی

گُور گاہ 3- سمندر دے کنڈھے والا شہریاں تجارتی مرکز

بندر گاہ، (فا، مو) 1- اوہ ساحلی تھاں جتھے آکے بحری جہاز رُکدے

نیں تے مال لاہندے لے جانے نیں 2- اوہ شہر جس وچ بندر گاہ

موجود ہووے

بندر: (مو) گھاہ پٹھا پاوَن والی چرنی، کھری

بندر: (ند) اکٹھ، جھنڈ

بندھ: (ند) 1- بندھن 2- روک، رکاوٹ، دنگی: ڈھاہن لاگے دھرم
رائی رکبھ نہ گھاپو بندھ (باو) 3- حد، سیما 4- خوج، میل 5- ٹھہر،
ٹھن 6- بندھ، ڈیم 7- (مفت) بندھیا ہویا، رشتے داسبندھی 8- (مو)
رشتے داری، تعلق داری

بندھ پن، (مجا) 1- ڈنگراں نوں بندھ دی بیماری ہون
2- زکاوٹ ہون

بندھ پئے جاو، (مجا) دیکھو: بندھ پن

بندھا: (ند) 1- بندھ، روک 2- وعدہ پورا کرن جھوں گل وچ بندھیا
دھاگا، مولی 3- سہارا 4- گینے رکھن والی چیز
بندھا لونا، (مجا) بندھ مارنا

بندھان: (ند) 1- بندھیا ہویا اصول 2- اصولاں دی پابندی 3- مقرر
گزارہ 4- ویاہ شادی وغیرہ خوشی دے موقع تے جو رقم دینی ٹھہرائی
ہوے، لاگ

بندھائی: (مو) تنھن داکم یاں اجرت

بندھپ: (ند+مو) تنھے ہوئے ہون دی حالت

بندھت: (ند) روگ وچ وادھا ہون داکم

بندھتا: (مو) رشتہ داری، تعلق داری، آشنائی

بندھڑ: (مفت) بندھیا ہویا، بچھا ہویا، قیدی

بندھک: (ند) 1- قصائی، بچو 2- شکاری، چڑی مار

بندھکاری: (مفت) بندھن والا

بندھکی: (مو) 1- بانجھ 2- چھٹال، بدکردار

بندھل: (ند) بندھ، روک، ڈکا

بندھلی: (مو) بندھ دی تصغیر 1- چھوٹا ڈکا، چھوٹا ٹکا، چھوٹا بندھ 2- بنیرا

بندھن: (ند) 1- اوہ چیز جیہدے نال کسے نوں بندھیا جاوے، پھانسی،

(پہلی جلد)

بندہ پرور، (فا، صفت) سیوکاں دی پالنا کرن والا، غریب پرور

بندہ پروری، (مو) بندہ پرور ہون دا گھن، غریب پروری

بندہ تال پانی دا بلبلہ اے، (اکھا) جدوں منکھی جیون دی
اصلیت یاں اہمیت دینی ہووے اوووں کہندے نیں

بندہ جوڑ پٹی پٹی، تے رام رڑھاوے گپتا، (اکھا) جدوں کوئی
آدی بڑی مشکل نال تھوڑی تھوڑی کر کے کوئی چیز اکٹھی کرے، پر
اوہ اک دن وچ ہی نکل جائے یاں برباد ہو جائے تال کہندے
نیں

بندہ کبندہ ویکھ لو، (مجا) دیکھو: بندہ کبندہ ویکھنا

بندہ کبندہ ویکھنا، (مجا) چنگے مندے بندے دی پہچان کر کے
اوہے مطابق اوس تال سوک کرنا

بندہ نواز، (فا، صفت) اپنے سیوکاں تے بھگتاں تے رحم تے
سخاوت کرن والا، غریب پرور

بندہ نوازی، (فا، مو) بندہ نواز ہون دا گھن، غریب پروری

خاکی بندہ، (ند) منی دا پتلا، منکھ

روہ والا بندہ، (صفت) بڑے دل والا آدمی، بہادر آدمی

کم دا بندہ، (صفت) 1- کم کرن والا آدمی، مخنتی آدمی 2- ویلے

برکم آون والا آدمی، چنگا آدمی

مار مار کے بندہ بناونا، (مجا) بہت مارنا، گھائی کر کے سدھے

رستے لیاونا

ماڑا بندہ، (ند، صفت) 1- غریب آدمی 2- بھیرا آدمی

وقت وچارے سو بندہ ہوئے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے

کہ جو آدمی موقع ویکھ کے گل کردا اے اوہو اسی سیانا ہوندا اے

اوووں کہندے نیں

لوہے دیاں تالیاں لگیاں ہوندیاں نیں جیہناں وچ بازوود والیاں
گولیاں بھر کے چلایاں جاندیاں نیں

بندوق بھرن، (حما) بندوق وچ گولی پاون
بندوق چل جاوَن / بندوق چلن، (حما) بندوق دا خود بخود چل
جاوَن

بندوق چلاوَن، (حما) بندوق دا گھوڑا دب دیوَن، بندوق واگ
دیوَن

بندوق ساز، (ع+قا، صفت) بندوق بناوَن والا

بندوق سازی، (مو) بندوق بناوَن دا کم

بندوق لگن، (حما) 1- بندوق دی گولی لگن، گولی نال زخمی ہون
2- گل دا بُناوَن، گل پتھن

بندوق واگ دیوَن / بندوق واگن، (حما) بندوق چلاوَن،
بندوق دا گھوڑا دتَن

بندوقاں دی واڑ جھاڑن، (حما) 1- لگاتار گولیاں چلاوَن
2- وگ تک گاھیاں کڈھن

کسے دے موڈھے تے رکھ کے بندوق چلاوَن، (حما) اپنا کم
کڈھن لئی دُوسرے نوں ورتنا

بندوقچی: (ند، صفت) بندوق چلاوَن والا

بندوقچی: (مو) چھوٹی بندوق

بندوقتا: (ند) وڈی بندوق

بندوقتی: (ند) بندوق چلاوَن والا

بندوکھ: (مو) بندوق دا وگاڑ

بندوول: (ند) بندہ، بانھا، غلام، گولا

بندوولا: (ند) 1- بُدیل کھنڈ دا سنیک 2- راجپوتاں دی اک قوم

بُندوہا: (ند) وادرولا، بگولا، ہوادا چکڑ

بندوڈ: (صفت) بندیاٹی، بندہ پن

بندوکیا: (ند، صفت) سَپ دی اک قسم

بندہ: (قا، ند) 1- منگھ 2- نوکر، داس 3- وڈے آدمی دے سامنے

عاجزی دس لئی اپنے لئی ورتیا جان والا لفظ

بندہ بشر، (ند) 1- اچھا انسان جیہڑا بشری تقاضیاں والا ہووے

2- مجازاً: بھلن ہار

بندہ بنا دیوَن، (حما) 1- مہذب بنا دیوَن، تمیز سکھا دیوَن

2- ہنر سکھا دیوَن 3- تار دیوَن، رتبہ دیوَن

بندہ بنا لوَن، (حما) 1- آداب سکھا دیوَن 2- فرمانبردار بنا لوَن

3- قابو کر لوَن، فرمانبرداری دس

بندہ بناوَن، (حما) 1- آداب سکھاوَن، تمیز دس، تربیت کرنا، کسے

وچ خوبیاں پیدا کرنا 2- کوئی ہنر سکھاوَن 3- سزا نال سدھیاں

کرن

بندہ بندے نوں مل جاندا ہے، کھوہ کھوہاں نوں نہیں

ملدے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ جیوندے بندے

کدے نہ کدے مل ہی جاندے ہن اودوں کہندے نیں

بندہ بنن، (حما) 1- آداب سکھا لوَن، مہذب ہون، چنگا رویہ

اختیار کرن 2- کوئی ہنر سکھا لوَن

بندہ بننا، (حما) شرارتی اتے فسادی سُکھا چھڈنا، ساو بننا، بیبا بننا

بندہ بہادر، (ند) مادھو داس ناں دا مشہور سادھو جس نوں ناندری

دکن وچ سری گورو گوہند سنگھ جی نے امرت چھکا کے تے سنگھ بجا

کے پنجاب بھجیا سی، ایس نے ای چھوٹے صاحبزادیاں دی

شہیدی دا بدلہ لین لئی سرحد (اک شہر داناں) نوں تباہ کیتا

ڈالیاں، ہوڑ لے، کنوڑے توں بعد لایا جان والا نشان جو انوٹا سک
دی دھنی نوں ظاہر کر داسے

ہندی دار، (ند، صفت) ہندیاں والا

ہندی: (مو) چھوٹا ہندا

ہندے: (ند) ہندہ دی جمع

ہندے تے ہندہ چڑھسن، (مخا) بہت رش ہونا، ہندے تے ہندہ
ڈگنا

ہندے تے ہندہ چڑھیا ہوون، (مخا) گھڑس ہوون، بہت بھیڑ
ہوون

ہندے پڑاون، (مخا) چالک تے تجربہ کار ہونا، چالاکیاں کرنا

ہندے کوں ہندہ نہ جانن، (مخا) 1- سبھ نوں بے وقعت جاننا
2- ساریاں نوں اپنے آپ توں گھٹ جاننا

ہندے لاگ نہ ہوون، (مخا) تنہائی پسند ہوون، کسے مال لاکے
نہ کھانا

ہندے ماترم، (سن، ند) لفظی معنی 'اے ماں اسیں تیرے
ہندے، بھارت دا قومی نعرہ

ہندے: (نم) جھٹ، پل، پل گو

ہندیّا: (ند) تانے دے دھاگیاں نوں اک دوسرے وچ رلن توں
دکھرے رکھن لئی پایا گیا دھاگا

ہندیائی: (مو) انسانیت، منہت، ہندہ ہوون دی حالت

ہندیائی پرکھ لون، (مخا) انسانیت دیکھ لون، آزما لون

ہندیائی پرکھن، (مخا) انسانیت دیکھن، آزماون

ہندیائی چھڈ دیون، (مخا) 1- مندا و تیرا اختیار کرن، بدتمیزی

کرن 2- سنگدل ہو جاون، وحشی ہو جاون

ہندیائی چھڈن، (مخا) دیکھو: ہندیائی چھڈ دیون

ہندیڑ: (مو) بھیڑ، وس، دبیر

ہندیگی: (مو) روک، بندش

ہندییل: (ند+مو) پگ، پکا، صاف

ہندییل کھنڈ: (ند) بھارت وچ اُتر پردیش دا اک علاقہ

ہندییلن: (مو) ہندییل کھنڈ دی وسنیک عورت

ہندییلی: (ند) ہندییل کھنڈ دارہن والا

ہندیو: (ند) ہندہ، آدمی

ہنڈ: (مو) ونڈ، تقسیم

ہنڈ چھڈنا، (مخا) ونڈ چھڈنا

ہنڈ: (ند) 1- ونڈا، ٹکٹاوا، ڈنگراں دا بہت 2- گہاڑے دا دستہ، دتھا

ہنڈ: (مو) 1- سر پر دے پچھلے پاسے موری جس راہیں چلے دا گند باہر

آؤندا اے، وڈی آندرا دا آخری برا 2- سرین، چوڑ

ہنڈا: (پو، مو) شادی دی اک رسم، مہندی

ہنڈا: (ند) 1- لکڑیاں دا گٹھیاں گھاہ وغیرہ دی ہنڈ جیہڑی کھجوراں دی

حفاظت لئی بنائی جاوے 2- اک چھوٹا کیرا جو بہت زور نال بولدا

اے، ہنڈا 3- بچیاں دا اک کھڈونا جو گھمان تے بکڑو دی آواز

دیندا اے 4- اُچی اُچی بولن والا ہنڈا 5- لکڑ دا پھٹا جس اُتے

کپڑے دھونڈے، پیٹھدے یاں نہاؤندے نیں 6- کھجور دے

چٹاں وغیرہ دیاں بنایاں چٹائیاں وغیرہ نال بنایا ہویا وڈا جیہا گھیرا

جس وچ کک وغیرہ رکھدے نیں

ہنڈائی: (مو) ونڈائی، تقسیم

ہنڈری: (مو) ڈھونڈ، ہنڈ، چڑ

ہنڈڑ: (ند) دیکھو: ہنڈری

پھندا 2- رُوک، رکاوٹ، بندھ 3- جنجال 4- وعدہ، قول قرار
5- پرہیز 6- پٹی

بندھن ملک، (صفت) تعلق توں آزاد، بے تعلق
بندھن ملکتا، (صفت) دیکھو: بندھن ملک

بندھن وار، (ہ، مذ) اُسب دے پیتاں دا ہار جینوں خوشی دے
موقع تے عموماً بندہ لوکیں دروازیوں تے بندھے نیں
بندھنا: (فعل) 1- بندھنا 2- بندھنا، سوراخ کرنا، چھدنا خاص کر تک یاں
کن نوں سوئی دے نال بندھنا

بندھنو: (ہ، مذ) بندھنا (صفت) بندھن والا

بندھنی: (مو) اوہ چیز جس نال بندھیا جاوے

بندھو: (ہ، مذ) رشتے دار، ساک، سبندھی

دین بندھو، (صفت) غریباں دی پالنا کرن والا، پر ماتما، رب
بندھوا: (ہ، مذ) قیدی، بانڈھا، بندھیا ہویا منکھ، بندہ

بندھواون: (مصدر) بندھواون، رُکواون

بندھوک: (ہ، مذ) 1- لالہ دا منکھ 2- اک رُکھ

بندھو گیری: (مو) 1- بانڈھ، بندش 2- ذمہ داری

بندھیا: (مو) اوہ تیویں جس دے اولاد نہ ہوندی ہووے، بانڈھ

بندھیا: (ہ، مذ) بندھیا ہویا، مشروط

بندھیاں: (ہ، مذ) 1- نذرانہ، وظیفہ، تنخواہ 2- یقین، اعتبار

بندھیاپ / بندھیاپ: (ہ، مذ) ساک، سبندھی، رشتے دار، وگئی: گورو
دیو بندھیاپ سہودرا

بندھج: (ہ، مذ) 1- پابندی، بندھن، بندش 2- پگت بندھن دا اک
ڈھنگ 3- کپڑے نوں لہریا رنگن توں پہلاں لاری دی لپیٹے ہوئے
کپڑے تے تھوڑی تھوڑی وچھ تے رتی بندھن دا عمل 4- سترتا

5- ترتیب 6- کنجی، شوم پنا 7- جگت 8- بندھان، لاگ

بندھجی: (صفت) جو بندھج رکھے، پابند

بندھجی: (صفت) 1- بندھیا ہویا 2- لہر دار بنایا ہویا (کپڑا وغیرہ)

3- پرہیز نال کھان پین والا

بندھیل: (ہ، مذ) راجپوتاں دی اک ذات، بندیل کھنڈ دا وسنیک

بندھیلن: (مو) دیکھو: بندیلن

بندھیلی: (مو) بندیل کھنڈ دی بھاشا، بندیلی

بندی: (مو) عورت، زنانی

بندی اللہ دی، (مو) نیک عورت، بھلی مانس عورت

بندی جوڑن، (حما) کوئی کم کرن لئی کسے نوں موہرے لاون

بندی: (ہ، مذ) 1- قیدی 2- گولی (مو) 3- قید 4- لکھے دا چنٹھا

بندی چھوڑ، (ہ، مذ) 1- قید توں چھڈاؤن والا 2- نجات یافتہ

3- چھوڑی گورو سری گورو ہر گوبند صاحب

بندی خانہ، (ہ، مذ) قید خانہ، جیل

بندی گریہہ / بندی گھر، (ہ، مذ) قید خانہ

بندی مان / بندی وان، 1- (ہ، مذ) قیدی 2- (مو) قیدن

بندی موج، (صفت) قید توں چھڈاؤن والا، بندی چھوڑ، وگئی:

'راکھ لپہہ میرے صاحب بندی موج' (بارہاں ماہ)

بندی وانی، (مو) قید، اسیری

بندی وچ آجاؤن / بندی وچ آون، (حما) قید ہوون، قابو
آون

بندی: (ہ، مذ) 1- بہت چھوٹا نشان، نقطہ 2- صفر 3- شکار یاں

سُہاگ وچوں متھے دے وچکار لایا جان والا اک گول نشان

4- عورتاں دے متھے دا اک گہٹا 5- گرائمر وچ کئے، بہاری، لاں،

(پہلی جلد)

پلاک: بخشی

بنگ بنگ کردے بھرن، (عما) غریبی دا رولا پاون، مردوں
مردوں کردے بھرن

بنگ بنگ ہوں، (عما) محتاج ہوں، غریب ہوں
بنگ بنگ، (نم) ونگ بنگ

بنگ: (فا، مو) بنگ

بنگ: (ند) 1- طر، مہتا 2- بھرا

بنگا: (ند) 1- خربوزے درگا اک بھل جیہا پکن توں پہلاں ای کھادا

جاندا اے 2- ڈنڈا، سوتا، پانس، نکڑ دی کلی 3- پانس دی جڑ دی
گنڈھ 4- زمین دی اک قسم

بنگا ٹھوکن، (عما) 1- کل ٹھوکن 2- کسے دے کم وچ لت مارن،
ڈٹے ڈاہون

بنگا: (ند، صفت) ونگ، نیزھا

بنگا بنگا، (صفت) ونگ بنگا

بنگا: (فا، ند) 1- رہن دی تھاں، گھر، مکان 2- دربار صاحب امر تر

دے دوارے سرداراں دیاں پائیاں اچیاں حویلیاں وچوں کوئی اک
3- بنگ سنگھ دا ڈالا 4- سنگھاں دے مقام دی تھاں

بنگا رنا: (نعم) ونگ رنا

بنگال: (ند) بھارت دا اک صوبہ

چھپی بنگال، (ند) بنگال دا اوہ حصہ جو بھارت وچ اے

پوربی بنگال، (ند) بنگال دا اوہ حصہ جو پہلاں پاکستان دا حصہ بنیا

تے فیبر 1971ء وچ دکھ ہو کے بنگلہ دیش بن گیا

بنگال: (ند) 1- بنگال 2- سپیرا، سپا دھال 3- اک بچ قوم دا بندہ

بنگالین: (مو) 1- بنگال دی وسنیک عورت 2- سب پھرن والی عورت

بنگالی: (صفت) 1- بنگال دا وسنیک 2- بنگلہ دیش دی زبان 3- بین

(پہلی جلد)

بنیدھر: (ند) پانس دا وا جا، مری، بانسری
بنفشہ: (ند) اک ٹوٹی، جس دا بھل نیلے رنگ دا ہوندا اے، ایس دے بھل

چٹاں تے جڑھاں دوائیاں دے روپ وچ درتیاں جان دیاں نیں
بنشٹی: (فا، صفت) 1- بنفشہ 2- بنفشے دے رنگ دا

بنک (Bank): (انگ، ند) بینک

بنک بیلنس (Bank Balance): (انگ، ند) بینک وچ پئی رقم،
کھاتے وچ موجود رقم

بنک: (صفت) ونگ، تر چھا، نیزھا

بنک دوارہ: (ند) 1- راج محل دا ڈاٹ دار وڈا دروازہ 2- سندر محل

بنگا: (صفت) 1- بانگا 2- پتی ورتا 3- گھوڑا

بنگار: (مو) 1- ٹٹے یاں شیر دی آواز 2- رولا، شور، کھپ

بنگارن: (مصدر) 1- اُچی بولن، کھپ پاون، چیکاں مارن 2- ٹرین

مارن، پھڑ مارن، شخی کرن، گپ مارن 3- بھانڈا بھٹن، بھیت
کھولن 4- بکواس کرن

بنکڑا: (ند، صفت) 1- ونگ، دل دار 2- بانگا

بنکھ: (ند) سمندر، بحر، ساگر

بنکے: (نم) بھاسر، صحیح منل تے، ٹھیک ٹھیک

بنکیت: (ند) 1- بانکین 2- لڑن تے تیار

بنگ: (ند) بنگال

بنگ: (پو، مو) چوڑی، ونگ

بنگ: (ند، مو) ونگ، نیڈھ، آڈھا پن، کان

بنگ بل، (ند) دیکھو: ونگ دل

بنگ بنگ، (مو) 1- غریبی، غریبی دی حالت 2- حال ڈھائی،

رولا

ہنڈا: (نڈ) لکڑی دا پھٹا جس اُتے کپڑے دھوندے، بیٹھدے یاں
نہاوندے نیں

ہنڈل (Bundle): (انگ، نڈ) 1- کسے چیز نوں کپڑے یاں کاغذ
وغیرہ وچ لپیٹ کے بنایا گیا پیکٹ، پلندا 2- گٹھا، گٹھڑی، بوجھا
ہنڈنا: (نعم) ونڈنا دا وگاڑ

ہنڈوا: (نڈ) اک طرحاں دی کرلی جو بہت زہریلی ہوندی اے
ہنڈوہا: (نڈ) داورولا، بگولہ

ہنڈہ: (نڈ) 1- بیٹھن لئی لکڑی بنی ہوئی چورس چوکی 2- جھینگر
ہنڈھل: (مو) اُچی وٹ، بیتا

ہنڈی: (مو) 1- گڈ 2- اک طرحاں دی رُوں والی تھوپہ، سلوکا،
جیکٹ 3- عورتاں دا اندر لا کر تا، شمیض

ہنڈی: (مو) 1- پیگھ دی مٹھی جیہدے اُتے بہہ کے جھونڈے نیں
2- کشتی وچوں پانی باہر کڈھن لئی پٹی 3- بہت چھوٹا نشان یاں نقطہ

4- کھجور دے پیتاں یاں گھاہ دا تھیلا جیہڑا کھجوراں دی حفاظت لئی
بنایا جاندا اے 5- وڈے گڈے نال بجی ہوئی اگلے بلداں دی

جوڑی دے اُتے جُتیا اُٹھ، جھوٹا یاں بلد

ہنڈی جوڑنا، (مجا) کوئی کم کرن لئی کسے نوں، موہرے لاونا

ہنڈے: (نڈ) ہنڈہ دی جج، بیٹھن لئی چونکیاں

ہنڈے بہنا (مجا) کھارے چڑھنا

ہنڈیری: (مو) اوہ لکڑ جس تے چھپر رکھدے نیں، ولا، گولا، جھتیر

ہنڈیلا: (نڈ) اڈھا، سور، خنزیر

ہنڈا: (نڈ) 1- بیتا دی تصغیر..... لاڑا 2- دیاہ شادی دا گاون

ہنڈی: (مو) ہنڈی تا نیٹ..... دوہنی، لاڑی، ہنڈی

ہنڈا: (نڈ) لاڑا، وگی: 'میں راجا رسالو تیرا ہنڈا، تُوں کوکلاں میری ناز'

ہنڈ: (نڈ) 1- کھل، گھراٹا، خاندان 2- اولاد، سنتان

ہنڈ بونا، (نڈ) کھل، نسل، پیڑھی

ہنڈ پت / ہنڈ پتی، (نڈ) پیڑ، پودے، برچھ، بوٹے

ہنڈ پتی وگیان، (نڈ) اوہ تعلیم، جس وچ پیڑ پودیاں وغیرہ دے
رنگ رُوپاں، جاتیاں اتے دکھو دکھ انگاں وغیرہ بارے جانکاری دتی
ہوندی اے

ہنڈ پتی وگیانی، (نڈ) پیڑ، پودیاں دے علم دا ماہر

ہنڈ لوچن، (نڈ) بانساں توں حاصل ہون والی چٹے رنگ دی اک
دوا، طباشیر

ہنڈ: (مو) نسل، پروار، پیڑھی

ہنڈ ہارا / ہنڈن ہارا، (صفت) ختم ہون والا

ہنڈا: (نڈ) مونجی وچ آگن والی اک گھاہ

ہنڈا: (مو) لکڑی چیرن والی مشین

ہنڈا ولی: (مو) پیڑھی نامہ، کُرسی نامہ، شجرہ نسب، نسب نامہ، خاندان
دی لڑی

ہنڈری / ہنڈی: (مو) ہنڈی، مری، وٹھلی

ہنڈن: (مو) ہنڈی دا مونٹ روپ

ہنڈنا: (فل) ناش ہو جانا، ختم ہو جانا، مرجانا، وگی: 'کدی ہوندے نیں

کدے ہنڈ جاندا، جیویں بجلی دا چتکار لوکو'

ہنڈواری: (مو) بانساں دا جنگل

ہنڈواون: (مصدر) 1- تباہ کر اون، برباد کر اون، ویران کر اون 2- ختم

کر اون، منکواون 3- گمناون، غائب کر اون 4- مرداون

ہنڈی: (ہ، صفت) ہنڈ دا، کھل دا، جیویں: کبیر ہنڈی

ہنڈیا: (صفت) ہنڈ دا، کھل دا، جیویں: کبیر ہنڈیا

بنّا بنانا، (محا) بننا، ہونا

بنّا پھینا، (محا) ج سجا کے رہنا

بنّا تھنا، (محا) دیکھو: بنّا پھینا

بنّا ٹھنّا، (محا) شگڑا کرنا، جنا پھین

آ بنّا، (محا) مصیبت آونا، چتا وچ بھسنا

اپنے مونہہ میاں مٹھو بنّا، (محا) اپنی تعریف آپ کرنا

آلو بنّا، (محا) بے وقوف بنّا

بنّا شگڑا، (صفت) جیا، بھبھیا، وگی: خواہش اساڑی ماں پیو

تیرے، آون بنے شگڑا (سیف)

راجیاں رانیاں اُتے وی بن دیاں ہن، (اکھا) جدوں ایہہ

دستا ہووے کہ امیر توں امیر آدمیاں نوں وی مصیبتاں پیندیاں نیں

اودوں کہندے نیں

ملیدّا بنّا، (محا) کچور نکل جانا

موجو بنّا، (محا) مخول اُڈنا

بُٹنا: (نعم) اُٹنا

بُٹو: (مو) 1- لاڑی، دُلبن، دوہنی، 2- عزت والی عورت 3- نکلیاں

کُڈیاں ٹوں لاڈناں ملّاو لئی وی آکھدے نیں

بُٹّا: (مذ) جتنی دا اُپر لاچڑا، پنا، وگی: بنو کر ڈگور پاس (دمور)

بنّاٹا: (مو) کپاہ دی فصل، کپہ دا پودا

بنّاوان: (مصدر) 1- گھڑواون، اُسروان 2- پھبان 3- بڈھو بنّاوان،

شرمندہ کران، 4- پورا کران، ممل کران 5- مرمت کران، ٹھیک

کران 6- ہانڈی پکوان 7- میل ملاپ کران، صلح کران 8- ساکھ

قائم کران

بنّاوانا: (متعدی السعدی) چنڈانا، تیار کروانا

بنّاوان: (مذ، مفت) 1- بنیا ہویا، بنیا ہویا، تیار 2- جنگلی، جانگلی

بُٹّاوان: (مذ) رُڈوں دا بھبھیا، زخماں اُتے لاوَن دا ملھماں دا بھبھیا

بنّاوان: (مصدر) دیکھو: بُٹّاوانا

بُٹّاوانا: (متعدی السعدی) اُنن دا کم دوسرے توں کروانا

بنّاوانی: (مو) کروائی، چنڈائی، بنّاوان دی مزدوری

بُٹّاوانی: (مو) بُٹّاوان دا کم یاں مزدوری، اُنّاوان دا کم یاں مزدوری

بنّاوت: (مو) بنائی ہوئی گل، من گھڑت گل

بنّاوٹ: (مو) بُتر، بنّاوٹ

بنّاوٹ بنّاوانا: (محا) کوئی گل منوں گھڑنا

بنّاوتا: (مذ) 1- دُٹّا، چھوٹا رُکھ 2- دلالی یاں دستوری لے کے کم کرن والا

بُٹّاوڈ: (مذ) 1- کھیڈ، تماشا 2- چاء، اُمگ

بُٹّاوڈی: (صفت) بُٹّاوڈ کرن والا

بنّاوٹیکن: (مصدر) بدحواس ہوون، پاگل ہوون

بنّاوڑا: (مذ) بھ، ٹوبھا

بُٹّاوک: (مو) بندوق دا وُٹّاوڑا روپ

بنّاولی: (مو) 1- بجری 2- پکے گڑے

بنّاو: (پو، مو) دوہنی، منگیتر

بُٹّاو: (مذ) 1- کچھی یاں کھجور دے چٹاں دا بنیا ہویا لینواں مُوڑھا

2- کپڑے یاں رسیاں نوں ول کے پیسے دا نگ گول بنایا ٹھکھنا یاں

اڈا جس نوں برتے گھڑے وغیرہ تھلے رکھدے نیں، اُٹوں

بنّاوئی: (مذ) بھنوا، بھنّوئی

بنّاوئیّا: (مذ، مفت) بنّاوان والا، کاریگر

بنّاو: (مو) التماس، اُمید، توقع

بنّاو: (فا، مذ) 1- نمّھن دا عمل 2- روک، بندھج 3- قبض 4- ہڑھ وغیرہ

(پہلی جلد)

وجا کے سب پھرن والا

بنگالی جاڈو، (ند) اودہ جادو جیہڑا بنگال دے لوک کردے نیں

2- مجازاً..... کمال دا جادو، چھیتی اثر کرن والا جاڈو

بنگالی گڑوتا، (ند) اک طرحاں دا گڑوتا جس وچ تریزاں نہیں

ہوندیاں

بنگالی لکڑو، (مو) جادو دی تاثیر والی لکڑ

بنگڑ: (حرف تشبیہ) ونگر، وانگوں، طرحاں

بنگڑ: (ند) منج دیاں رسیاں دا بنیا ترنگڑ جو دُور دُراڈے بھیجے جان

والے سامان دوا لے لیتیا جاندا اے

بنگڑوی: (مو) 1- ونگ، ونگڑی 2- کشتی دا اک داء 3- کماد دی گوڈی

کرن لئی ورتیا جان والا اک طرحاں دا لتا اوزار

بنگڑی: (مو) ونگ، پوڑی

بنگڑیاں: (مو) ونگڑیاں، ونگی: سُمان پڑے دا میلا لے دیوں بنگڑیاں

دو (امرتا)

بنگڑو: (ند) بکسوا، لوہے دا مچھلا جیہڑے نال کسے شے نوں بھدے

یاں اَنگاندے نیں

بنگلا: (صفت) 1- بنگال دا (مو) بنگلہ دیش دی بولی دا ناں، بنگالی

2- (ند) چونہ پاسیوں گھلی جگہ جھڈ کے بنایا برآمدے والا مکان

3- اُپر والی چھت تے بنایا چھوٹا کمر، چُبارہ

ڈاک بنگلا، (ند) 1- اودہ کوٹھی جتھے آ کے مسافریاں سرکاری کامے

ٹھہر دے نیں 2- اُچے سردی اک طرحاں دی گندھائی

بنگلا: (ند) دیکھو: بنگلا

بنگلا: (ند) 1- مکان 2- پان دی اک قسم

بنگلی: (مو) چھوٹا بنگلہ

بنگنا: (ند) جانوراں، ڈنگراں دیاں دو تیاں نوں مخالف سمت وچ ری

دے نال بنگھ دینا تا کہ اودہ ایدھر اودھر بھج نہ سکے

بنگنو: (ند) اوڑا، بھجکا، بڈاوا، ڈراوا، بھکاوا، بنگھو

بنگنوڑی: (مو) کماد دی گوڈی کرن لئی ورتیا جان والا اک طرحاں دا

لما اوزار

بنگھ: (ند) نل، ڈنگھ

بنگھ: (مو) کھائی، گہرا کھڈ، دو پہاڑاں دے درمیان نو کیلے پتھراں دی

گہری کھائی

بنگھیاری: (مو) دیکھو: بنگیارن

بنگلی: (مو) ونگی، میڑھی

بنگیارا: (ند) ونگاں وچن والا، ونجارا

بنگیارن: (مو، صفت) ونگاں وچن والی، بنجارن

بنگیسہ: (ند) 1- قلعی تے پارے نوں رلا کے بنایا ہویا کشتہ 2- بنگال

داراجا

بن واڑ: (مو) کپاہ دی فصل

بنن: (مصدر) دیکھو: بننا

بنن تنن، (محا) ج پھب کے رہون

بننا: (فل) 1- تیار ہونا 2- ٹھیک ہو جانا، راس ہونا 3- مرمت ہونا

4- کپنا، رجھنا (دال سبزی وغیرہ) 5- کسے عہدے تے مقرر ہونا

6- طے ہونا، فیصلہ ہونا 7- جٹنا پھبنا 8- صلاحیت توں دھ کے

وکھاوا کرنا 9- کمائی ہونا 10- دوستی ہونا 11- لکھی ہوئی ہونا

(کتاب) 12- کسے شے دا دوجی شے وچ بدل جانا 13- زُدپ

دھارنا 14- شطرنج دی کھیڈ وچ پیادے دا اخیر لے گھر وچ پہنچ

کے دُوجا نمبر ابن جانا 15- کھوٹا ہونا

گھڈے چوہا میوے نہ تے ڈھا کے بنھے چچ، (اکھا) جدوں
کے دا اپنا تاں گزراہ نہ ہووے اتے دوسریاں نوں سدا دیندا
بھرے اودوں کہندے نیں، وگئی: 'اپنے جوگی تھاں نہیں، پنج پیر
نال نے'

لک نہنھا، (حما) کسے کم نوں کرن لئی تیار ہونا
لک نہنھیاں اردوڑیاں تے، مٹا کوہ لاہور، (اکھا) جدوں ایہہ
دنا ہووے کہ نیت نال کم کر دیئے تاں چھیتی مک جاندا اے
اودوں کہندے نیں

مڈھ نہنھا، (حما) شروع کرنا
ہتھ نہنھا، (حما) 1- مٹاں کرنا، معافی ملگنا 2- مجبوری کرنا
ڈھنھا: (فہم) ڈھنھا، کٹاں یاں تک وچ چھید کرنا
نہنھی: (مو) سریر دی بناوٹ، وگئی: 'سوئی نہنھی، نازک جیٹ، قد سرو
جیویں اُچا' (سیف)

نھواں: (مذ، صفت) نہجواں
نھواون: (مصدر) 1- گنڈھ مرواؤن، جکڑواؤن، کسواؤن 2- قید
کرواؤن، پابند کرواؤن 3- نہہ مرواؤن، ڈکا لواؤن
نھوڑی: (مو) بنگا چھپر، چھپڑی

نھوڑ: (مو) راو پلنڈی توں پورب ول دا علاقہ، وگئی: 'رکھ بچے کھوہ
نھوڑے، ڈھوکاں کھیت گرائیں' (میاں محمد بخش)

نھوڑا: (مذ) 1- چھپر، جوہڑ 2- نہہ، ٹوبا 3- نہہ مارن والا، نہنن والا
نھو گیری: (مو) 1- بندش، رکاوٹ 2- فرض، شرط، ذمہ داری
نھنی: (مو) برساتی پانی دا چھوٹا جیہا چھپر
نھنی زھنی کے، (فم) دیکھو: نہہ زھنے کے

نھنیا زھنیا، (مذ، صفت) مجبور، لاچار

نھنج: (مذ) نہہ، بندھن

نھنیرا: (فم) پٹھلا، تھلے دا

نھنیرے: (پو، فم) ہور پٹھاں

نھنیر: (مو) راو پلنڈی توں پورب ول دا علاقہ

نھنیللا: (مذ) راو پلنڈی توں چڑھدے ول دارہن والا

نھنیلن: (مو) راو پلنڈی توں پورب ول دے علاقے دی سنیک

نھنیں: (صفت) ہور، ڈوبے

نھنیو: (مذ) بانہ، بندش، روک، پرہیز

نھنیون: (مصدر) 1- گنڈھیون، جکڑیون، کیون 2- قید کجیا جاؤن،

پھدھیون 3- پانی ڈکن لئی نہہ وچن

بنی: (مو) 1- اوہ لال مٹی جس نوں گھنیرا بھاڈیاں نوں رگن لئی وردے

نیں 2- پھلا ہی دے پھلاں یاں پیلے رنگ نال رنگیا دھاگا

بنی: (مو) 1- چھوٹا بتا 2- گٹ اُچی وٹ 3- گٹ اُچا بھیرا 4- بچیاں

ولوں کوڈی کھیڈن سے مٹی دی بتائی وٹ 5- سلیمان دیاں

پھاڑیاں دے نال نال دی تلپٹی والا علاقہ 6- پرانے سندھ دے

کنڈھیاں نوں توڑن والا اُچا زمین دا خطہ 7- لاڑی، دوہٹی 8- نشے

دا سرور، خماری 9- کھرے سونے نوں تولن لئی اک وزن گیرٹ،

قیراط 10- چھوٹا بن

بنی تھپن، (حما) حد بنے ٹھیک کرنا

بنی: (عر، مذ) بنین دی تخفیف..... جیہا دن یاں این دی جمع اے،

اولاد نسل، پتر، پوترے

بنی آدم، (مذ) انسان، منکھ، بندہ

بنی اسرائیل، (عر، مذ) حضرت یعقوبؑ دی اولاد جیہاں دا لقب

اسرائیل سی

بن جاوَن

بنھ مارنا، (حما) دیکھو: بنھ لاونا

بنھ: (نم) بیٹھاں، تھلے

بنھنا/ بنھنا: (صفت) 1- نورکھ، بے وقوف، ڈن دنا 2- (نم) بیٹھاں، تھلے والا بیٹھاں، بیٹھ

بنھناں: (مو) پوشوہار دی اک مشہور برساتی ندی

بنھناونا: (متعدی الحسدی) بنھن داکم دوسرے توں کراونا

بنھنائی: (ند) پوشوہار دی بنھناں ندی دے کڈھے دے وسنیک

بنھنائی: (صفت) بنھن دی مزدوری، پانڈی پنا

بنھنائی: (مو) ونھائی داکم، کن تک چھیدن داکم

بنھنا: (ند) بیٹھاں، تھلے دا

بنھن: (ند) 1- رسی وغیرہ جس نال کوئی چیز بنھی جائے 2- بندھن، بندش 3- میل، اتفاق

بنھنا: (فعم) 1- رسی کپڑے وغیرہ نال کسے چیز نوں کسنا، جکڑنا یاں گنڈھ پادنا 2- پھڑ کے بندیاں قید کرنا 3- پگ یاں دستار

وغیرہ لھینا یاں سجاونا 4- پابند کرنا 5- جوڑنا 6- بناونا (جلد)

7- وسارنا (پنڈ) 8- لاونا (شرط) 9- مقرر کرنا (خرچا)

بانھنوں بنھنا، (حما) منصوبہ گھڑنا، کوئی سکیم بنانا

پڑ بنھنا، (حما) 1- اکھاڑ لاونا، مجمع لاونا 2- جھگڑا کرنا

ٹھٹھ بنھنا، (حما) روکن لاونا

ٹھگ بنھنا، (حما) سا بنھنا، روکن لاونا

رنگ بنھنا، (حما) سا بنھنا، ٹھگ بنھنا

سر تے کفن بنھنا، (حما) مر مٹن لئی تیار ہونا، سر دھڑ دی بازی

لاونا ساں بنھنا، (حما) روکن لاونا

دے پانی نوں روکن لئی بنایا گیا پٹھا 5- ندی، دریا وغیرہ دے پانی

نوں قابو وچ رکھن لئی بنائی گئی بہت وڈی اچی موٹی کندھ، ڈیم

6- بنھ مار کے روکیا پانی 7- پاجامہ 8- شلوار وغیرہ دا نالا بنھن دی

تھاں (مو) 9- ڈھگے دی دھون دے نیڑے وٹھ اُتے نکلیا قدرتی

اُبھار 10- چھپر

بنھ بجھ جاوَن/ بنھ بنھن، (حما) 1- پختہ بن، ڈکا لگن 2- شدید

قبض ہون

بنھ بنتر، (ند) بنتر، وگئی: نالے اوہ زمانہ دی قومی بن بنتر داسی

(بج-د)

بنھ بنھن، (حما) بنھ مارن، ڈکا مارن، روک کھڑی کرن

بنھ بنھج، (ند) 1- روک، رکاوٹ 2- پرہیز

بنھ بہانا، (حما) مجبوراً بنھائی رکھنا، وگئی: 'جاوے پرت گھراں دل

جلدی، کاہنوں بنھ بہانا' (گُل)

بنھ بہاون، (حما) دھکّو زوری بنھائی رکھن

بنھ ٹٹ جاوَن/ بنھ ٹٹن (حما) 1- ہڑھ آون، بھر مار ہون

2- مبردا مونہہ کھل جاوَن

بنھ ٹٹنا، (حما) ہڑھ آونا، بھر مار ہونا

بنھ رُٹھ، (ند) روک، ڈکا

بنھ رُٹھ کے، (نم) مجبور ہو کے، لاچار ہو کے

بنھ سُب، (مو) حیلہ، حجت، کوشش

بنھ کے بٹھالون، (حما) مجبور کر کے روکی رکھن

بنھ کے بٹھالینا، (حما) مجبور کر کے روکی رکھنا

بنھ لاوَن، (حما) حد بندی کرنا

بنھ لگَن، (حما) بہت زیادہ قبض ہون، سخت قبض کارن سُنڈھے

بنیادھنیا: (صفت) دیکھو: بنیادھنیا

بنیاد: (نڈ) بانیا، وپار کرن والی اک بندو ذات

بنیاد: (قا، مو) 1- بنیہ 2- جز، مول 3- اصلیت 4- زمین دی ملکیت

داجن

بنیادھنیا، (مجا) شروع کرنا

بے بنیاد، (صفت) 1- جھوٹ 2- جس وچ کوئی اصلیت نہ

ہوے

بنیادار: (مو) زمین دی ملکیت والی ذات

بنیادی: (صفت) 1- بنیاد دے حوالے نال 2- مذہلا 3- جدی

بنیادی پتھر، (نڈ) بنیہ پتھر

بنیادی سکھیا، (مو) پرائمری تعلیم جو پہلی توں پنجویں تک

جلدی اے

بنیان: (ہ، مو) بنین، قمیض دے پٹھان پاؤن والی اک طرحاں دی بنا

بن توں چھوٹی کرتی جو عام طور تے بنی ہوئی ہوندی اے

بنیادرا: (مو) اوہ بندہ جس نوں زمین دی مکمل مالکی داجن حاصل

ہوے

بنیانی: (مو) 1- بنیاد ذات دی سوانی 2- بانیے دی تیویں

بنیت: (صفت) بدنیت، بھیڑی نیت والا

بنیت: (صفت) حلیم، عاجز، نرم سہیا، والا

بنی: (مو) لاڑی، دلہن، دودھی، وگنی 'اتوں گنگن بھونیدی اے، بنی

آدم لیٹ، ترکشوں کدھامیں کانیاں، چیراں تیرا پینٹ

بنیر: (نڈ) بنیرا دی تحفیف 1- منڈیر، مکان دی دیوار دا اُپرلا حصہ

2- یک دا اک گہنا

بنیرا: (نڈ) ڈنگن توں بچن لئی چھت دے چوہیرے بنائی گئی بنی یاں

کندھ، بنا

کوٹھے دی دوڑ بنیرے توڑی، (اکھا) اپنے آخری حیلے ویلے دا

ذکر کرن لکیاں آکھدے نیں، جیویں: نملاں دی دوڑ میت تیک

(اکھا)

بنیرزا: (نڈ) بنیرادی تصغیر

بنیرکا: (نڈ) بنیا قوم، ہندوواں دی اک قوم جیہڑی تجارت کردی اے

بنیلا: (نڈ) صفت آجنگلی، جنگل نال تعلق رکھن والا

بنین / بنین: (مو) دیکھو: بنیان

بنیندا: (نڈ) صفت) ہادون والا

بنیندڑ: (صفت) دیکھو: بنیندا

بنیوا: (نڈ) 1- بناوٹ 2- پھب، ج دج 3- دوستی، یارانہ، میل جول

بنیون: (مصدر) بن جاون، ٹھیک ہو جاون، سؤر جاون

بنیر: (پ، مو) بین کرنا، میت تے رونا، رونا پٹنا

ب.....و

بو: (قا، مو) اصل لفظ 'بو' اے پر پنجابی وچ زیادہ تر 'بو' ای ورتیندا

اے 1- بدبو، ٹھک، ہمک 2- ہنکار، آکڑ، گھمڈ، آن بان

3- ڈھنگ، طور، طریقہ 4- خبر، بھیت، کنسو، تھوہ پتا 5- ٹھک، ٹھبہ

بو آلا، (صفت) بدبودار، ٹھکیلا

بو آون، (مجا) 1- مندی ہمک آون، بھیڑی بو آون 2- بھنگ

پون، خبر پون

بو آونا، (مجا) 1- ٹھک مارنا 2- کسے چیز دا جھادلا پٹنا

بوؤ جاون / بوؤڈن، (مجا) 1- خوشبویاں بدبو جاندی رہون، بے

بو ہو جاون 2- آکڑ پھا کر نکل جاون، غرور نہ رہون

(پہلی جلد)

پلاک دشتری

بنی نوع، (ند) بنی نوع انسان، منکھ جاتی

بنی: (مو) 1- تیار ہوئی، مکمل ہوئی 2- سکھ دا ویلا، سکون آرام دا سا

3- مصیبت، اوکڑ، وگی: بنی ویلے کوئی جتن نہیں بن دا

بنی بتری، (مو) 1- بنی ہوئی، تیار 2- بالکل ادا ہوئی، ہو بہو

بنی بنائی گل وگڑ جاو، (مخا) 1- پیار سلوک نہ رہو 2- ہویا

ہویا کم خراب ہو جاو، سرے چڑھی گل خراب ہو جاو

بنی بنائی گل وگڑن، (مخا) دیکھو: بنی بنائی گل وگڑ جاو

بنی بنائی وگڑنا، (مخا) 1- بے سلوکی ہونا 2- سرے چڑھی گل دا

خراب ہو جانا

بنی پادیون، (مخا) دیکھو: بنی پادون

بنی پادون، (مخا) 1- حد پادیون 2- دہنہ ٹوں نکھیر دیون، پھٹ

پادون 3- میل ورتن چھڈ دیون 4- دکھیاں ہو جاو

بنی پوڑن، (مخا) گل گالن، بیڑی پوڑ دیون، کم خراب کر دیون

بنی جوی، (مو) دکھ سکھ دا ویلا

بنی دا بھائی وال بننا، (مخا) اوکھے ویلے ساتھ نبھاؤنا

بنی دے سارے بھائی وال، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ

سکھ ویلے ہر کوئی بتر بن جائدا اے اودوں کہندے نہیں

بنی رہنا، (مخا) سلوک بنیا رہنا

بنی رہون، (مخا) پیار محبت دا سلوک بنیا رہون، میل ورتن چلدا

رہون

بنی سر بھلنا، (مخا) مصیبت دا خوشی نال مقابلہ کرنا: وگی جیہڑی

بنی مینوں سر بھلناں میں: (قادر یار)

بنی وچ کم آون، (مخا) اوکھے ویلے کم آون، مشکل سے ساتھ

دیون

بنی ہوئی ہوون، (مخا) 1- دوستی قائم ہوون، بھرم قائم ہوون

2- مصیبت پئی ہوون

ہنّے: (ند) بنا دی جمع 1- خیرے، منڈیر، خیرے اُتے 2- کھیت دے

وٹ 3- (نم) اک پاسے، لانبھے

ہنّے ہنّے، (نم) 1- ہل واہن لکیاں ڈھکیاں ٹوں ہنّے والے پاسے

ہون لئی آکھدے نیں 2- وٹو وٹ، من دے اُتے اُتے

ہنّے بوڑ، (ند) 1- ہڑ، سیلابی پانی، زیادہ پانی 2- مجازاً نقصان دہ

ہنّے جٹ نہ چھیڑیے، ہٹی وچ کراڑ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا

ہووے کہ اپنے نکانے تے کمزور آدمی دی دلیر ہو جائدا اے اودوں

کہندے نیں

ہنّے سواندھرے، (نم) آئندھ گواندھ

ہنّے لاون، (مخا) انجام تکیر اپڑانا

ہنّے لاونا، (مخا) 1- پار کرنا، ختم کرنا 2- مار نکاؤنا

ہنّے لگ جاو، (مخا) دیکھو: ہنّے لگن

ہنّے لگن، (مخا) اخیر تکیر اپڑنا

ہنّے لگنا، (مخا) مکمل ہونا، خیرے چڑھنا

اک ہنّے، (نم) اک پاسے، لانبھے

ہنّے: (مو) بنی، عرض، عرضی

ہنّے پتر، (ند) عرضی، درخواست

بنیا: (صفت) بناون والا، بنیا بنایا

بنیا بنایا، (نم) پہلاں توں تیار شدہ، بنیا ہویا، سیتا ستیا، تیار، بجیا

سنوریا

بنیا تیا: (صفت) بنیا ہویا، بجیا ہویا، ہاریا ہویا، سنگاریا ہویا، بجیا

سنوریا

یو: (او) 1- دکھ یاں سوگ وجہوں اچانک نکلن والا شبد 2- بکے پال دے پانی منکن دی آواز

یو یو، (مو) دیکھو: بو بھڑی

یو یو پا کے، (محا) اڈو کر کے، حال دہائی کر کے، رولا پا کے

یو یو کرن، (محا) دکھ یاں کے مشکل ویلے مونہہ وچوں آواز

کڈھن، حال دہائی کرن

یو یو گھٹن، (محا) دیکھو یو یو سرن

یو یو مارن، (محا) مونہہ اٹھے پنھی تلی یاں بانہہ رکھ کے آواز

کڈھن

یو بھڑی، (مو) حال دہائی، حال پاہر یا

یو پاہر یا، (ند) دیکھو: بو بھڑی

یو دہائی، (مو) حال پاہر یا، چیک چٹکھاڑا

یو: (مو) یو آد محف 1- پھٹھی، پیو دی بھین، بھو آ 2- بڈھی زنانی

3- بھین 4- زنانیاں دا اک دوجی لئی مخاطب والفظ

یو: (عر، ند) 1- ابودی تخفیف، باپ، پیو 2- مالک

بو آ: (ند) پاگل، مورکھ، جھلا

بو آ: (ند) 1- پینا پے جانا، کھیڈ وچ ہار ہو جانا 2- بو

بو آ / بو: (حرف حیرت و استعجاب) افسوس یاں حیرانگی دا اظہار کرن

ویلے بولیا جان والا لفظ، بیس ایہہ کہیہ؟

یو آ: (مو) 1- بھو آ، پھٹھی 2- بڈھی زنانی 3- بھین

بو آ ر: (ند) دیکھو: بو آ ر

یو آ ر: (ند) 1- تیراں دا یو نا جیہوں بی نہ پون 2- گھاہ دی اک قسم

3- تاکارہ، تلمہ، نکھند

بو آ لا: (ند، صفت) 1- خوشبودار، بساندا 2- بدبودار، سڑاندا والا

یو: 1- (مو) 1- عربی لفظ دہاء دا وگاڑ، پھیلن والی بیماری، مصیبت،

آفت 2- مری، ٹوٹی 3- ٹوٹی، عورت ہڑا کی تیوں

یو: 1- (ند، صفت) بھوڑ، حیران، بونٹلیا، بدحواس، پریشان

بو آ: (مو) دیکھو: بو آ

یو آ ر: (ند) دیکھو: بو آ ر

بو اسیر: (عر، مو) اک طرحاں دا روگ جس وچ پاخانے والی تھان

دے اندر موکے بن جاندے نیں جیہناں وچوں کئی وار خون دی

آؤندا اے

بادی بو اسیر، (مو) بو اسیر دا اک روگ جس وچ خون نہیں آؤندا

اتے موہکیاں وچ چسپاں پیندیاں نیں

خونی بو اسیر، (ند) بو اسیر دا اک روگ جس وچ پاخانے نال خون

آؤندا ہے

بو اسیر یا: (ند) بو اسیر والا، بو اسیر داروگی

بو ال: (ند) 1- وہال، مصیبت آفت، دکھ 2- مینہ نہ بین کر کے بیا

کال، قط، وگی: جو پھس گیا ادہ نہ پھڑک سکيا، ایہہ بو ال تیرا جان

کیہ اے (سسی پنوں)

بو الہوس: (عر، صفت) ابو الہوس، حرص، ہوس والے

بو ان: (ند) دیکھو: بیان، وگی: بنیا بو ان، شاہی شان نال اٹھیا ہے

بو انا: (نغم) پاؤنا، ڈالنا، مل چلاؤنا

بو اند: (مو) 1- فصل دی بیجائی 2- بیجائی داموسم

بو انگ: (صفت) سجا، بچہ تھدا، بچہ پاسے دا

بو ان: (ند) دیکھو: بو آ

بو اون: (مصدر) بیجوان، کاشت کردون، پیری لوان

بو اہ: (ند) دیاہ، شادی

بوڈاولن، (حا) بھیت دکن، بھانڈا بھنن، بدنام کرن

بوڈاس، (عر، مو) خوشبو، بو، بدبو، مُشک

بوڈوکرن، (حا) 1- بکرے دامسل بولن 2- رولا پاون، شور کرن

3- توہن آمیزی کرن 4- کسے نوں چھیزن، تنگ کرن

بوڈوہوون، (حا) 1- بکرے دامسل بولن 2- رولا پاون، شور پون

3- کسے دی بے عزتی ہوون

بوڈپاون، (حا) 1- اُگ سنگ ہوون، اتاپنا لگن، خبر سنن 2- کُتے

داکسے شے دی بوٹنگھ کے اوہدے پچھے پچھے جاون

بوڈپھیل جاون / بوڈپھیلن، (حا) 1- بدبو کھلن 2- شہرت ہوون،

ناں بٹن 3- کسے بُرے دتیرے دا عام ہوون

بوڈتے لگن، (حا) ڈوبے دی عادت اختیار کرن، اثر قبول کرن،

پچھے لگن

بوڈجاون، (حا) 1- آکڑ نہ رہن، گھمنڈ مک جاون، پھو پھال

نہ رہن 2- اثر جاندا رہون

بوڈچھڈ دیون / بوڈچھڈن، (حا) 1- گل سڑ جاون، بیہا ہو کے

بودیون 2- گندی ہوا خارج کرن

بودار، (صفت) بودالا، بدبودار

بودینا، (حا) مُشک مارنا، مُشک چھڈنا

بوکڈھن، (حا) 1- بودیون، بوچھڈن 2- مونہوں مندی گل

کڈھن، بلی سڑی گل کرن

بوکرن، (حا) 1- نفرت کرنا 2- کنارہ کرنا

بوکھلن، (حا) دیکھو: بوڈپھیلن

بو مارن، (حا) 1- بدبو دیون، مُشک دیون 2- آکڑ مکا دیون،

میں نوں چھڈن 3- گیس خارج کرنا

بو مارنا، (حا) بودینا، مُشک مارنا

بو مزاج تیاگن، (حا) غرور چھڈ دیون، عاجزی اختیار کرن

بو نکل جاون / بو نکلن، (حا) 1- آکڑ جاندی رہون، پھوں

پھال نہ رہون 2- بو ظاہر ہوون 3- بھیت کھلن، گل باہر نکلن

بو نکلنا، (حا) 1- آکڑ نہ رہنا 2- بُری خبر پھیلنا، بدنام ہو جانا

بو ہوون، (حا) 1- آکڑ ہوون 2- سڑاند ہوون 2- کسے شے دی

خاصیت دا گچھ اثر ہوون

آدم بو، (مو) انسانی سریر دی مُشک

امیری تے فقیری دی بو چالھی ورھے نہیں جاندی، (اکھا)

جدوں ایہہ دسا ہووے کہ امیر ختم ہون تے دی امیر پُنا نہیں جاندا

تاں کہندے نیں

نک چوں بو نہ جانا، (حا) آکڑیاں ہنکار نہ جانا

بو (Bow): (اگ، مو) بنھی، بھٹائی، نک ٹائی

بو: (مو) بھین

بو: (ند، مو) 1- کھیڈ دج ہاردی گل، پتنگ کئی جان تے کلن والا اپنی

جت تے مخالف دی ہاردن لئی ایہہ آواز لاؤندا اے 2- بکرے

دے بولن دی آواز

بوکاٹا، (ند) 1- پتنگ دے کئے جان دی حالت 2- پتنگ کئی جان

تے ورتیا جان والا لفظ

بوکاٹا ہونا، (حا) ختم ہونا

بو / بول: (ند) 1- جولاہے دا کم کرن والا، جھیار 2- کھڈی دج لگے

سنگی دار اوہ دھاگے جس دچوں تانا لنگھدا ہے

بو بھننا، (حا) جولاہیاں دا تانے دی پھٹی دج دھاگے پادنا

بو پینا، (حا) دیکھو: بو بھننا

بوتل دا غلام، (ند، صفت) بہت شراب پین والا، پکا شرابی

بوتل دا مونہہ کھولن / کھولنا (حما) شراب پینی شروع کرنا

بوتل دا نشہ، (ند) بوتل بھر شراب دا نشہ، بیٹا نشہ

بوتل دی بوتل اُلٹ دیون، (حما) 1- ساری شراب پین لئی پا

دیون 2- ساری شراب پی جاوَن

بوتل دی بوتل اُلٹن، (حما) دیکھو۔ بوتل دی بوتل اُلٹ دیون

بوتل مٹلنا، (حما) شراب دی مٹک کرنا

بوتل نما، (صفت) بوتل دی شکل دا، بوتل ورگا

بوتل والا دا رُو، (ند) شراب

بوتل وچ پھوک مارنا، (حما) ساری شراب پی کے بوتل خالی کرنا

پُرانی شراب نویاں بوتلاں وچ، (اکھا) جدوں کسے پرانی چیز

نوں نویں رُوپ وچ پیش کیتا جاوے اوووں کہندے نیں

بوتنا: (ند، صفت) چھوٹی عمر دا کھوتا، کھوتے دا بچہ

بوتنی: (مو) بوتنا دا مونٹ روپ

بوتہ: (تر، ند) 1- بچہ، چھوٹی عمر دا 2- اُوٹھ دا بچہ، ٹوڈا، بتاڑو

3- مجازاً..... بد صورت، کوجھا، کوڑھا

بوتھ: (ند) بوتھا، چہرہ، مونہہ

بوتھ بدھن، (حما) پُپ کرن، خاموشی اختیار کرن

بوتھ بھنن، (حما) مونہہ توڑن، مارن کٹن

بوتھ بھنواون، (حما) 1- مونہہ تڑواون، مارکھاوَن 2- کسے دا مونہہ

تڑوان، مار پواون

بوتھ چاڑھنا، (حما) 1- ٹکوتک بھرنا 2- تنگ کرنا

بوتھ سجا دیون، (حما) دیکھو: بوتھ سجاوَن

بوتھ سجاوَن، (حما) 1- مونہہ مٹھاوَن، رُس جاوَن 2- بہت مارن

بوتھ کٹن، (حما) بوتھ بھنن، مارن کٹن

بوتھ کٹن، (حما) بس ہو جاوَن، پھہ جاوَن

بوتھ لوادنا، (حما) ساریاں پاسیوں دکھی کرنا

بوتھ (Booth): (انگ، ند) چون گھروچ ووٹ پاوَن لئی کھڑے ہو

کے اُڈکین دی تھاں

پولنگ بوتھ (Polling Booth)، (انگ، ند) ووٹ پاوَن دی

تھاں

بوتھا: (ند) 1- مونہہ، چہرہ (جنوراں دا) 2- بھیڑا مونہہ، بٹھاڑ

بوتھا بناوَن / بوتھا بناوَن، (حما) رُس جاوَن، ناراض ہو جاوَن،

مونہہ سجاوَن

بوتھا بنن، (حما) دیکھو: بوتھا بنن وچن

بوتھا بھماوَن، (حما) 1- پرواہ نہ کرنا 2- بہت مارنا

بوتھا بھننا، (حما) 1- ہست، بُری طرحاں مارنا 2- بہت بُری طرحاں

ہراونا

بوتھا بیٹھا ہووَن، (حما) بے حس ہو کے بیٹھنا، بُت بنیا ہونا

بوتھا تھی وچن، (حما) بے حس ہو جانا، جم جانا، بے حرکت ہو جانا

بوتھا مٹھلنا، (حما) دیکھو: بوتھا ساڑنا

بوتھا ساڑنا، (حما) گلوں لاہنا، مگروں لاہنا

بوتھا سجاوَن، (حما) 1- رُس جانا، نراش ہونا 2- بہت زیادہ مارنا

بوتھا سجتنا، (حما) غصے وچ ہونا

بوتھا سدھانہ ہونا، (حما) رُسیا رہنا، خوش نہ رہنا

بوتھا سیکنا، (حما) بہت زیادہ مارنا

بوتھا وٹنا، (حما) نراش ہونا، غصے وچ آوَن

بوتھا وٹکا کرنا، (حما) دیکھو: بوتھا وٹنا

بوائی: (مو) اڈیاں پاشن نال پین والیاں تریزاں

بوائے (Boy): (انگ، ند) 1- مُنڈا، لڑکا 2- ہوٹل دابیرہ

بویا: (ند) 1- مال اسباب 2- جائیداد 3- دولت 4- ڈنگر، ڈھور، پشو

بویا بھردیون، (مخا) 1- اُدھار دے دیون 2- جرمانہ دے دیون، چنٹی بھردیون

بویا بھرن، (مخا) 1- اُدھار لاہون 2- جرمانہ دیون، چنٹی بھرن

بویا تار دیون / بویا تارن، (مخا) دیکھو: بویا بھرن

بویا: (ہ، ند) 1- ڈھڈ، پیٹ، طنز آ کھدے نیں 2- نک وچ جمع ہویا

سینڈھ 3- مونہہ 4- منی، پیار 5- بچے دا چہرہ 6- عورت دی چھاتی

بویر: (ند) بلیلا، حباب

بویک: (ند، صفت) 1- بڈھا، وڈیری عمر دا 2- اُجڈ، احمق، مورکھ

3- کمینہ، پاجی 4- بکواسی 5- مسخرا، جھولیا

بویک: (مو) 1- کواری، ان ویای 2- گھاہ دی اک قسم 3- ہڈ ہڈ،

پرندہ

بویلا: (ند) 1- بلیلا 2- باجرے دا پھوک 3- ریت

بوین: (صفت) 1- مونہہ، سرا 2- بُھا، چوچی، پستان دا اگلا سرا

3- بیوقوف، احمق، نادان 4- دڈھ پیندا پال، ایانا، وگی: کھنکن

بوین کھا کھراں ہاتھی اُتے ساز (حامد)

بوینا: (مو) دیکھو: بوین

بوینی: (مو) سندر، سوئی

بویو: (مو) دیکھو: بوی

بویو: (مو) پھوہی، بُوآ، پیودی بھین

بوی: (مو) 1- سس، اماں، ماں 2- بھین

بوی: (مو) 1- مونہہ 2- چہرہ 3- منی

بویے: (مو) دیکھو: بوی

بویے: (صفت) دیکھو: بھینے

بویڑا: (ند) بھولا بھالا، پیارا، معصوم وگی: بھولی شکل تے بوڑا منکھ

سوہنا، ہراک دے دل نوں بھادندا سی (محمد بونا)

بویچھا: (ند، صفت) 1- اُجڈ، جاہل 2- انسوبا، بے خبر

بوت: (ند، مو) دیکھو: بوٹ

بوت: (صفت) دیکھو: بہت

بوتا: (صفت) دیکھو: بیٹا

بوتا: (ج، ند) 1- مجسمہ، بُت، قد کاٹھ، بتارو، نوڈا 2- اُونٹھ، شتر

بوتا بناون، (مخا) بُت بناون، تصویر بناون

بوتا بنن، (مخا) بُت بنن، سکتے وچ آ جاوَن، تصویر بنن

اُونٹھ چالھی بوتا بتالی، (اکھا) جدوں کوئی چھوٹی چیز دا مل اوسے

ہی قسم دی وڈی چیز دے مل نالوں ودھ دتے اودوں کہندے نیں

بوتا: (ہ، ند) نل، وس، طاقت، زور

بوتا پا: (ند) زور، طاقت، سختی، آکرز

بوتات: (عر، ند) 1- بُتے دی جمع الجمع 2- گھر دے خرچیاں دا حساب

کتاب 3- مرن والے دی جائیداد دا حساب کتاب رُھن دا دفتر

بوتاڑو: (ند) بوتا، اُونٹھ دا بچہ

بوتان: (ند) بُتیاں دا وگاڑ، الزام تراشی، تہمت

بوتل (Bottle): (انگ، مو) 1- وڈی شیشی 2- کن دا بوتل نما گہنا،

سبزہ 3- شراب، سوڈے وغیرہ دی بھری شیشی

بوتل اڈاونا، (مخا) دیکھو: بوتل چاڑھنا

بوتل چاڑھنا، (مخا) ساری شراب پی جانا

بوتل چڑھا جاوَن، (مخا) دیکھو: بوتل اڈاونا

بوٹ: (نڈ) 1- چڑی دا چھوٹا بچہ جس دے کھسب نہ نکلے ہون
2- بچھی دا چھوٹا بچہ

بوٹ دل، (صفت) کمزور دل والا، بزدل، کارز

بوٹ ویلی، (مو) کارتا، بزدلی

چنگڑ بوٹ / چینگڑ بوٹ / چینگھر بوٹ، (نڈ) 1- ہال بچے

2- چھوٹے چھوٹے بچے

بوٹ: (مو) وڈی بوٹی، ماس دا وڈا ٹکڑا، گوشت دا وڈا ٹکڑا

بوٹ (Boat): (انگ، مو) 1- کشتی، بیڑی 2- بیڑی نما بھانڈا 3- اچار

یاں شراب وغیرہ پاون دا وڈا بھانڈا، مرتبان 4- دانے پاون دی
بھڑولی

اگن بوٹ، (مو) بھاپ دے زور نال چلن والی بیڑی

بوٹاں دے بوٹ خالی ہونا، (حما) بہت زیادہ شراب پینا

ہاؤس بوٹ (House Boat)، (انگ، مو) اوہ بیڑی جس وچ

رہائش دا بندوبست دی ہوند اے

بوٹ: (صفت) 1- ہر یا دل 2- ہرے چھوٹے، چھوٹا 3- (نڈ) بوٹا

4- قوم، ختم، نسل

بوٹ (Boot): (انگ، نڈ) اک قسم دی تہے والی جہتی

بوٹ نما، (فا، صفت) بوٹ دی شکل دا، بوٹ درگا

بوٹا: (نڈ) 1- پودا 2- جھاڑی 3- کانا، سرکندا 4- کپڑے یاں کاغذ تے

چھاپا یا بھل 5- کھپ تاں دا پودا 6- چاولاں دی پیڑی، لاب 7- گنے

دی اوہ گنڈہ دانی پوری جو بنی دے طور تے ورتی جاندی اے

بوٹا بچہ، (نڈ) چھوٹا بوٹا، ہرے ہرے نکلے پودے

بوٹا پٹ دیون / بوٹا پیٹن، (حما) منڈھ مکا دن، ختم کر دین، اُجاڑ

دیون، بہت زیادہ کوشش کرن

بوٹا پٹنا، (حما) ساری نسل نکا دینا، خاندان ختم کرنا

بوٹا چا دیون / بوٹا چاون، (حما) 1- ٹکانے لاون 2- مار دیون،

پٹنا چاون 3- خرچ کر دیون، مکا دیون

بوٹا چون، (حما) 1- برباد ہون، بے گھر ہون 2- مرتکب چاون

بوٹا چھیمین، (حما) ٹھکاری کرن

بوٹا قائم رہنا، (حما) خاندان چلدا رہنا

بوٹا قائم رہون، (حما) دیکھو: بوٹا قائم رہنا

بوٹا کم کرن، (حما) 1- جڑ توں اُکھینا 2- پورا برباد کرنا

بوٹا لا دیون / بوٹا لاون، (حما) 1- پودا لاون، بیجسن 2- بنیاد

رکھن، منڈھ بھن، شروع کرن

بوٹا لاوتا، (حما) دیکھو: بوٹا لاون / بوٹا لا دیون

بوٹا لگ چاون / بوٹا لگن، (حما) پتر ہون، خاندان دھن

بوٹا مرتبک، (حما) 1- جڑ توں کڈھنا 2- پورا برباد کرنا

بوٹا وٹن، (حما) ناراض ہون، بوٹھا وٹن

بوٹا وڈھنا، (حما) منڈھوں وڈھنا، بالکل ختم کر دینا، تہس نہس کر دینا

بنس بوٹا، (نڈ) 1- خاندان 2- پتر

پوستا دل دوستا، تیرا سونے دا مڑھاواں بوٹا، لکھ دی ٹوں پینک

دینا ایس، تے کروڑ روپے دا ٹھوٹا، (اکھا) جدوں پوست دی صفت

کیٹی جاوے تاں کہندے نیں

پوستا دل دوستا، تیرا منڈھوں پٹاواں بوٹا، سدے گھر اُجاڑ کے ہتھ

پھڑانا ایس ٹھوٹا، (اکھا) جدوں پوست دی نکھیدھی کرنی ہووے

تاں کہندے نیں

بتل گھنا، موٹھ چھدرا، وڈ ٹپ جوار، کوئی کوئی بوٹا واڑ دا،

کدی نہ آوے ہار، (اکھا) جدوں بتل، موٹھ، جوار اتے واڑ

(پہلی جلد)

یو تھار: (ند) یو تھار واکتیر، مونہہ، وڈا مونہہ

یو تھارو: (ند) 1- گھوڑے اوتھ دی لگام دی تھاں ورتی جاوَن والی

ری، کھتی 2- تھو تھی، مونہہ 3- وڈے مونہہ والا

یو تھاری: (مو) 1- چھوٹی یو تھی 2- پھٹکی، چٹکھن چرن توں روکن لئی

مونہہ تے چڑھایا ہویا پھٹکو

یو تھاون: (مصدر) نکلونک بھراون، کنڈیاں تائیں بھراون

بو تھر: (مو) بچھی دی اک قسم

یو تھراون / یو تھرن: (مصدر) دیکھو: یو تھاون

یو تھریا: (ند، صفت) نکلونک بھریا ہویا

یو تھر بیکن / یو تھریون: (مصدر) نکونک بھرن، کنڈیاں تک بھرن

یو تھڑ: (ند، صفت) 1- مونہہ، بھو تھار 2- بھڑا تے بھڑا مونہہ 3- بد شکل،

کو جسے مونہہ والا

یو تھڑا: (پوا، ند) دیکھو: یو تھار

یو تھڑی: (مو) بوتھی دی تغیر، چھوٹا مونہہ

یو تھن: (مصدر) بو تھرن، مونہوں مونہہ بھرن، ٹھوک کے بھرن، نکونک

بھرن، دندان تائیں بھرن

یو تھنا: (نعم) نکونک بھرن

یو تھنی: (مو) دیکھو: یو تھری

یو تھواں: (ند، صفت) مونہوں بھریا ہویا

یو تھی: (مو) یو تھار دی تغیر 1- چھوٹا مونہہ، چھوٹا یو تھار 2- جنوراں دے

مونہہ اُتے چاڑھن دا پھٹکا

یو تھی اڈا دُون، (حما) مار مار کے بُرا حال کرن

یو تھی اڈا دونا، (حما) دیکھو: یو تھی اڈا دیون

یو تھی پھیر ڈیون، (حما) 1- بھر کس کڈھ دینا 2- مونہہ پھیرنا

یو تھی پھیرن، (حما) دیکھو: یو تھی پھیر ڈیون

یو تھی چتھی یاں مرن ویلے تھیندی اے یاں سوال کرن ویلے،

(اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ممکن ویلے مونہہ دی حالت بہت

بھیزی ہوندی اے تاں کہندے نیں

یو تھی سُجا دیون / سُجاوَن، (حما) دیکھو: یو تھی اڈا دُون

یو تھی سُجھان، (حما) 1- پچھان، سبھان 2- سمجھ لون، نیزن

یو تھی سِدھی نہ کرن، (حما) 1- سِدھے مونہہ گل نہ کرن 2- رُسیا

ہویا ہون 3- بہت شرمندہ ہون

یو تھی کڈھن، (حما) رُس بیون، ناراض ہو جاوَن

یو تھی کھان، (حما) مونہہ بند کرنا، کھنھی چاڑھنا

یو تھی لکائی بھرن، (حما) 1- بہت زیادہ ڈکھی تے مجبور ہون،

بہت بھیزی حالت ہون 2- رُسیا بھرن

یو تھی لکائی بھرن، (حما) دیکھو: یو تھی لکائی بھرن

یو تھی نکلنا، (حما) بہت کزور ہو جانا، ماڑا ہو جانا

یو تھی ٹوں وٹ چڑھنا، (حما) غصہ چڑھنا، غصہ آ جانا

یو تھیا جاوَن، (حما) 1- تھن، مونہہ دا چنگی طرحاں بھریون

2- گندہ ہو جاوَن

یو تھیاں چٹنا، (حما) گھلایا ملیا ہونا، گھس پھڑی ہونا

یو تھے: (ند) یو تھار دی جمع

یو تھے ڈاٹنا، (حما) مصیبت وچ پھساون

یو تھے وچ اٹ اڑنا، (حما) اکا ای نہ بولنا، ڈن دنا ہونا

یو تھی: (ند، صفت) جو براہمن دے باورچی داکم کرے

یو تھی: (مو) اونٹنی، ڈاچی

یو تھار: (ند) بگا

بھوئی، (مو) اک قسم دی کنڈے وار بھوئی جو پہاڑاں وچ عام ہوندی اے

ٹھگٹ بھوئی، (مو) اوہ بھوئی جس نوں ٹھگ لٹن ویلے بندے نوں بے ہوش کرن اتنی ورتدے نیں، بھگوری جنگلی بھوئی، (مو) اوہ بھوئی یاں پودا جو جنگل وچ اپنے آپ اگیا ہووے

جیون بھوئی، (مو) 1- سنجیونی (بونی) 2- جس چیز پاروں کسے دی جان جاوے 3- ان، انج 4- حسرت، حکمی

سر جیونی بھوئی / سنجیونی بھوئی، (مو) اک جزی بھوئی جس بارے تصور کیتا جاندا اے کہ ایہہ بھوئی مویاں نوں مڑ جیوندا کر سگدی اے

کوئی بھوئی پٹنی، (اھا) عام روایت موجب کوئی ناں دی بھوئی اے جس نوں اٹھن والا ہر کسے نال بلا وجہ لڑائی چھیڑ لید اے، ایسے کر کے جدوں کوئی کسے نال بلا وجہ لڑائی چھیڑ بیٹھے تاں کہندے نیں

کھوہ بھوئی، (مو) پرشوشاں، بنس راج بھوئے: (ند) ہرے چھوئے، چھولیا، بھوئیاں دی جمع

بھوئے پٹ، (صفت) دشمن، ویری، خاندان داناس کرن والا بھوئے پٹن، (مھا) 1- دشمنی کرن 2- کسے دے خاندان نوں مار مکاوان 3- بہت زیادہ جتن کرن، پوری کوشش کرن

بھوئے دار، (صفت) بھوئیاں والا، بھلاں دی کڈھائی والا بھوئے دی چھان نہ نیندر نہ آرام، (اکھا) چھوئے زکھ دا کوئی سکھ نہیں

بھوئے مار، (ند) اوہ بندہ جیہڑا جنگل نوں صاف کر کے زمین اک

خاص عرصے واسطے حاصل کردا اے

بھوئے ماری، (مو) 1- جنگل نوں صاف کرن دی حالت 2- جنگل دی کٹائی کردا کے دھرتی نوں واہی جوگ بناون دی ذمے داری امب کھانے نیں کہ بھوئے گینے نیں، (اکھا) جدوں مطلب نال ہی مطلب رکھن اتے وادھو گل نہ کرن لئی کہنا ہووے تاں کہ کہندے نیں

بھڑن ساہن، پٹلیجن بھوئے، (اکھا) جدوں دوسرے دے بھگڑے وچ کسے ہور دا نقصان ہو جاوے تاں کہندے نیں

ڈھائی بھوئے تے میاں باغبان، (اکھا) دیکھو: ڈھائی بھوئیاں تے بھو باغبان

وٹے پھکن تے بھوئے لگن، (اکھا) بسنت بہار آون تے بسنتی خوب مولدی اے

وٹے مانہہ تے بھوئے بھوئے لگن، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ماگھ وچ مینہہ چن نال کاہی بہت ہوندی ہے تاں کہندے نیں

بھوئیاں: (مو) بھوئی دی جمع

بھوئیاں اڈ جاوان / بھوئیاں اڈن، (مھا) ٹوٹے ٹوٹے ہون، بہت مار کھاون

بھوئیاں اڈاؤن، (مھا) دیکھو: بھوئیاں اڈاؤنا بھوئیاں اڈاؤنا، (مھا) بہت زیادہ مارنا، بُری طرحاں قتل کرنا

بھوئیاں اڈاں کانوناں اگتے پا دیون / پاؤن، (مھا) 1- بُرا بھلا آکھن 2- برباد کرن، ضائع کرن 3- حماقت کرن

بھوئیاں پٹن، (مھا) 1- چوڑھیاں دھن 2- تنگ کرن، زچ کرن بھوئیاں تروٹن، (مھا) دیکھو: بھوئیاں توڑلون

بوٹی بوٹی وڈنا، (مخا) ٹکڑے ٹکڑے کرنا
 بوٹی توڑن، (مخا) 1- زور نال چوندھی وڈھن 2- ٹٹے وغیرہ دا
 چک وڈھن
 بوٹی چڑھن، (مخا) جُتے تے بیٹا ماس آون، مونا ہون، صحت چنگی
 ہون
 بوٹی دے کے بکرا لون، (مخا) تھوڑا احسان کر کے بیٹا بدل لون
 بوٹی لاہون، (مخا) 1- جُتے نالوں ماس لاہون 2- چوندھی وڈھن
 3- کسے شے دا بیٹا مل لے لون
 بوٹی نہ تھیا ونا، (مخا) دیکھو: بوٹی نہ تھ آ ونا
 بوٹی نہ تھ آ ونا، (مخا) بالکل ہی اگھ سنگھ نہ ملنا، گھر اکھوج نہ ملنا
 سچے بوٹی چاڑھنا، (مخا) بہت تنگ کرنا، بہت دکھی کرنا
 بوٹی: (مو) 1- چھوٹا پودا 2- بھنگ 3- کپڑا، کاغذ یاں چمڑا وغیرہ تے
 مچل 4- چھوٹا بوٹا
 بوٹی اُلگھن، (مخا) 1- کسے اجیہی بوٹی توں لنگھ کے آون جس دا
 طبیعت تے خراب اثر پے جاوے 2- بے سُر یاں گلاں کرن
 بوٹی جیون، (مخا) بھگ بین
 بوٹی چڑھ جاوون بوٹی چڑھن، (مخا) بھنگ یاں کسے ہور شے دا
 نشہ چڑھن
 بوٹی لاہون، (مخا) 1- بھنگ دا نشہ زور کرن 2- سزا دیون
 3- آکر بھن
 بوٹی مار، (مذ، مفت) 1- جنگل دی صفائی کرن والا، جنگل دا
 ٹھیکیدار 2- امتحان وچ نقل کرن والا
 بوٹی ماری، (مو) جنگل صاف کرن دی حالت
 بوٹی وڈیا، (مو) 1- جڑی بوٹیاں دا علم 2- حکمت

وچوں کسے دے لاوون لئی فاصلہ دسنا ہووے تاں کہندے نیں
 سڈھیاں دا بھیر بوٹیاں دا کھوہ، (اکھا) جدوں دو بلوان لڑدے
 ہون تے غریب نوں نقصان پہنچے تاں کہندے نیں
 مڈھوں بوٹا پٹنا، (مخا) خاندان دا گھر اکھوج مٹا دینا، دگی:
 'وسدے جھگڑے چوڑ کرادے نوں، مڈھوں پٹ بوٹا لے جاوے
 نوں' (دا)

بوٹا: (مذ) ڈولے تے بھن دا اک تویت یاں گہنا
 بوٹوا: (مذ) چھوٹا بوٹا، بوٹا
 بوٹنگ (Boating): (انگ، مذ) بیڑی وچ سیر کرن دی حالت
 بوٹھا: (مذ) بوٹھا، مونہہ
 بوٹی: (مذ) روسیا
 بوٹی: (مو) ماس دا چھوٹا ٹکڑا، قہمتا، بیرا، بوٹ دی تصغیر، گوشت دی
 بوٹی

بوٹی بوٹی آون، (مخا) حصے وچ بہت تھوڑا تھوڑا آون
 بوٹی بوٹی آ ونا، (مخا) دیکھو: بوٹی بوٹی آون
 بوٹی بوٹی پھڑکن، (مخا) 1- جسم دے کسے حصے دا تھرکن، انگ
 انگ ہلنا، سارا جسم بے چین ہونا 2- بہتا ترکھاتے بیٹا ہون،
 شرارتی ہون
 بوٹی بوٹی کتیاں کولوں تھووا ونا، (مخا) بُرا حال کرادنا
 بوٹی بوٹی کر دیون / بوٹی بوٹی کرن، (مخا) 1- ٹوٹے ٹوٹے
 کرن، بیرے کرن، مہیتی مہیتی کرن 2- وڈ وڈا دیون، کھلار
 دیون

بوٹی بوٹی کنین، (مخا) غصے یاں ڈر پاروں جُتے نوں کا بنا لگن
 بوٹی بوٹی وچ پھڑ ہون، (مخا) سارے بدن وچ تکلیف ہون

مصیبت وچ شرکت کرن
 بوجھ ہونا، (حما) 1- کسے تے بھار بننا 2- قبض ہونا 3- خوراک نہ
 پہننا
 چھاتی توں بوجھ اُترنا، (حما) 1- ڈربھے دور ہونا 2- فرض پورا ہو
 جانا
 سرتے بوجھ لینا، (حما) ذمے داری چکنا
 کندھے تے بوجھ ہونا، (حما) کے چیز دی ذمے داری ہونا
 بوجھ: (مو) 1- سمجھ، سیانپ 2- عقل، ہدسمی، دانائی 3- بھارت دانجھنا
 بوجھ بھلکھو، (صفت) نورکھ، بے وقوف
 بوجھ لینا، (حما) 1- سُوہ کڈھنا، پتا کرنا 2- بھارت بوجھ لینا
 سوجھ بوجھ، (مو) 1- سمجھ، سیانپ 2- عقل، ہدسمی
 بوجھ: (ند) دیکھو: بوجھا
 بوجھا: (ند) 1- بوجھ، بھار 2- جیب، کھپسا
 بوجھا پونا، (حما) دیکھو: بوجھ پادنا
 بوجھا پینا، (حما) 1- سرتے بھار آڈگنا 2- فالٹو خرچ آجانا 3- فکر
 پے جانا
 بوجھا چکونا، (حما) 1- بھار ڈھوپادنا 2- دگارداکم کراونا
 بوجھا ڈھونا / ڈھوون (حما) دگارداکم کرنا
 بوجھا کڈھنا، (حما) منجی تے پاکے دوسرے پنڈ چھڈ کے آونا
 بوجھے بھرنا، (حما) بہت زیادہ مال اکٹھا کرنا
 بھکھا شوقین تے بوجھے وچ گاجراں، (اکھا) جدوں کوئی پھوکا
 دکھاوا کرے اوووں کہندے نیں
 بوجھا: (ند) 1- گتے جوار وغیرہ دانڈھ، سلواڑ دانڈھ، جھاڑی 2- سر
 کنڈے جھاڑ وغیرہ دانجھنڈ، جھاڑ

سنجھال 3- قرض چکن 4- خرچ برداشت کرن
 بوجھ دھون تے چک لون / بوجھ دھون تے چکن، (حما)
 1- ذمہ داری قبول کرن، کوئی مشکل کم اپنے ذمے لین 2- قرض
 لین 3- احسان لین
 بوجھ دھون تے رہون، (حما) 1- کوئی ذمے داری ہر ویلے
 موجود رہون 2- ہر وقت کے مشکل وچ پھنسیا رہون 3- قرض داسر
 تے رہون 4- احسان رہون 5- فکر رہون، چھٹا لگی رہون
 بوجھ دھونوں لٹھ جاوَن (حما) دیکھو: بوجھ اُتارن
 بوجھ سرتوں لاہ دیون، (حما) دیکھو: بوجھ اُتارن
 بوجھ سرتے رکھ لون، (حما) دیکھو: بوجھ سرتے رکھن
 بوجھ سرتے رکھن، (حما) 1- ذمے داری لین 2- خرچ برداشت
 کرن 3- الزام لاوَن
 بوجھ سرتے ہون، (حما) 1- ذمے داری ہون 2- مقروض
 ہون 3- فکر ہون 4- احسان مند ہون
 بوجھ سروں لاہون، (حما) دیکھو: بوجھ سرتوں اُتارن
 بوجھ سنجھال، (حما) ذمے داری قبول کرن، فرض نبھاون
 بوجھ سنھلن، (حما) 1- مشکل تے قابو پاوَن 2- ذمے داری ادا ہو
 جاون
 بوجھ لدن، (حما) 1- بھار چکاوَن 2- ذمے داری دیوَن 3- فکر
 مند کر دیوَن، چھٹا لاوَن 4- دنگار پاوَن
 بوجھ لدواوَن، (حما) 1- بھار برداشت کر لین 2- ذمے داری قبول
 کرن 3- دنگار من لین
 بوجھ ونڈائی، (مو) بھار ونڈائی، دکھ وچ حصہ لین دا عمل
 بوجھ ونڈن، (حما) دکھ ونڈن، مصیبت وچ حصہ لین دا عمل،

بوٹیاں توڑ توڑ کھانا، (حما) بہت زیادہ تنگ کرنا، بہت دکھ دینا
بوٹیاں توڑ توڑ کھاون، (حما) دیکھو: بوٹیاں توڑ لون

بوٹیاں توڑ لون ابوٹیاں توڑن، (حما) 1- پوٹھیاں دھن
2- تنگ کرن، زچ کرن، دکھ دیون 3- طعنے دیون، چوبھال لادون
بوٹیاں کٹن، (حما) 1- ٹوٹے ٹوٹے کرن، پٹکے پٹکے حصے کرن
2- بہت غصے ہون 3- کھٹل وغیرہ دادندی وڈھن

بوٹیاں کھان نوں پھرنا، (حما) لہو یاں جان داپیاسا ہونا
بوٹیاں لا ہونا، (حما) بہت زیادہ مارنا

بوٹیاں نوچنا، (حما) بہت زیادہ تنگ کرنا
بُرا حال بوٹیاں مُردار، (اکھا) جدوں کوئی فریب یاں مکر کرے
اودوں کہندے نیں

ڈھائی بوٹیاں تے پھتو باغبان، (اکھا) جدوں کوئی پھوکا دکھاوا
کرے تاں کہندے نیں

بوٹھی: (مو) دیکھو: بوہٹی
بوٹیکل (Botanical): (انگ) (ند) بوٹیاں دا علم رکھن والے، پودیاں

نال متعلقہ

بونج: (ند) دیکھو: بوجھ

بوجا: (فا) (ند) 1- کا، ایانا 2- لڑکا، مُنڈا 3- بُجا، بوجھا

بوجڑا: (ند) 1- بُجا 2- تلمکا کپڑا

بوجل: (مو) 1- کن دا گہنا 2- ڈھرا

بوجلی: (مو) دیکھو: بوجلی

بوجلی پونی، (حما) 1- کن دی پیڑی وچ گہنا پادنا 2- کھوہ وچ نال
پادنا

بوجلی لگنا، (حما) کھوہ وچ نال دا لگنا

بوجلی لونی، (حما) کھوہ وچ نال لادنا
بوجنا: (ند) باندر

بوجو: (مو) بیجو، باندری

بوجو باندری، (مو) دیکھو: بیجو باندری

بوجھ: (ند) 1- بھار، وزن 2- تکلیف، آفت، سختی، اوکھ 3- چٹنا، فکر
بوجھ اُتارن، (حما) 1- بھار لاہون، ہولا کرن 2- ذمے داری ختم
کرن 3- قرض لاہون 4- لاپرواہی کرن، بے دھیانی کرن 5- ونگار
نالن، مگروں لاہون

بوجھ اُتر جاون / بوجھ اُترن، (حما) دیکھو: بوجھ اُترنا

بوجھ اُترنا، (حما) 1- بھار ہولا ہونا 2- ذمے داری توں سرخرو ہونا

بوجھ اُٹھنا، (حما) دیکھو: بوجھ اُترنا

بوجھ بچھکڑو، (صفت) 1- سمجھدار، عقل مند، سیانا 2- طنز: مورکھ،
ناکجھ، ہڈھو، بے وقوف

بوجھ بننا، (حما) کسے لئی مصیبت یاں دکھ دا کارن بننا

بوجھ پادیون، (حما) دیکھو: بوجھ پاون

بوجھ پاون، (حما) 1- مصیبت پا دیون 2- ذمے داری لَدن

3- دبا پاون 4- پریشان کر دیون

بوجھ پکڑنا، (حما) ہنکار یا جانا، گھمنڈی بننا

بوجھ پئے جاون / بوجھ پئے، (حما) دیکھو: بوجھ پینا

بوجھ پینا، (حما) 1- سرتے بھار آ ڈگنا 2- فالتو خرچ آ جانا 3- فکر
پئے جانا

بوجھ چُکاون، (حما) 1- بھار چُکاون، کسے دے سرتے وزن رکھن

2- ذمے داری دین 3- جبر کرن 4- قرض دین

بوجھ چُکُن، (حما) 1- بھار چُکُن، وزن اُٹھاون 2- ذمے داری

بوچار: (مو) دیکھو: بوچار

بوچار: (مو) 1- تیز ہوا کارن زور دار تر چھا مینہ، واچھر، جھب

2- بھرار

بوچار پون، (محا) 1- واچھر پون 2- تیراں یاں گولیاں دا کثرت

نال درھن 3- ہر پاسیوں توئے لعنت ہون، گالی مندا ہون

بوچار کر دیون / بوچار کرن، (محا) 1- تیریاں گولیاں کثرت

نال درھن 2- توئے لعنت کرن 3- ڈھیر گھاں کرن 4- روپیہ پیا

لاڑے اتوں چھتا مار کے سٹن 5- بخشش کرن

بوچار لا دیون، (محا) 1- تانتا بھ دیون، بھرار مار کر دیون

2- اتو رتی آون

بوچار لاون، (محا) دیکھو: بوچار لا دیون

بوچار لگن، (محا) 1- تانتا بھن، بھرار ہون 2- اتو رتی آوا

جائی ہون

بوچار ہو جاو / ہوون، (محا) دیکھو: بوچار پون

بوچار: (مو) واچھرنوں ڈکا لاون والا کھنڈ لایاں کوئی چادر وغیرہ

بوچھن: (پو، مو) پچی، دوپٹہ، شال، کڑیاں دی اوڑھنی، اتلا

بوچھن پیراں تے سٹن، (محا) منت کرنا

بوچھن سٹن، (محا) متنی ویلے منڈے والیاں وٹوں کڑی نوں

گوٹے والا دوپٹا پاو

بوچھنا: (فہم) دیکھو: بھوچھن

بوچھنی: (مو) بوچھن دی تصغیر، چھونا دوپٹا، پچی

بوچھی: (مو) کتیاں وچھیاں دے مونہہ اُتے چڑھاوون والی چھکی تاں

بے ادہ مٹی نہ کھاوون یاں مجھ گان دے ہوانے نوں مونہہ نہ مارن

بوچی: (مو) بچا دی مونٹ 1- کن کٹی 2- بے شرم، بے حیا

3- جس زانی دے کتاں وچ کوئی زیور نہ ہووے

بود: (مو) بودا پن، پُرانا پن

بود پینا، (محا) بہت کمزور ہو جانا

ہڈاں وچ بود پینا، (محا) ہڈا پاپا آونا، شریر کمزور ہو جانا

بود: (فاند) 1- ہوند، ہستی، وجود، قائم ہون دی حالت، وگی: 'توں

آزاد باقی ہست بود لیلی' (قادی) 2- فارسی مصدر بودون توں، ماضی

مطلق صیغہ واحد غائب، فعل ناقص بمعنی سی، ہے سی، ہائی

بود کرنا، (محا) ہوند وچ لیادنا، پیدا کرنا، وگی: 'کیتی بود مخلوق نابود

وچوں' (محمد بونا)

بودو باش، (فاند) 1- رہن بہن 2- رہائش 3- ہیست

بودو نابود، (مو) ہون تے نہ ہون دی حالت

نابود، (فاند) 1- نانہہ یاں ناس ہون دی حالت 2- (صفت) فنا

ہون والا، فانی، ناش دان، وگی: 'میں نابود فانی نابود اندر' (قادی)

نیست و نابود، (فاند) نانہہ یاں ناش ہون دی حالت، فنا

بودا: (مو) 1- زانی دے وال 2- پرانہ 3- وڈی بودی (پڈت دی)

بودا کھوبی کرنا، (محا) کسے چیز توں کٹواں دا ٹک لڑے ہوئے

کھوہنا، کٹو کھوبی کرنا

بودا: (صفت) 1- کھوکھا 2- پھوکا، پھوکلا 3- پُرانا کیریاں کھادا 4- نکما

5- کمزور، ماڑا 6- بیہا 7- تھوڑا ولا، ڈراکل

بودا پن، (فاند) کھوکھا پن، پُرانا پن، بھر بھرا پن

بوداں: (مو) لگے ہوئے انگ تے اُگے وال، نوں

بوداں پٹنا، (محا) بہت زیادہ مارنا

بودل: (صفت) 1- کمزور، ماڑا 2- پُرانا

بودل: (فاند) اک رکھ داں

بوجھاپٹنا، (مخا) جڑھ پٹ دینا، اُکا ای ختم کر دینا

بوجھاپٹنا جانا، (مخا) مُک جانا، اُجڑ جانا

بوجھار: (مو) دیکھو: بوجھار

بوجھڑ: (ند، صفت) 1- گئے، جوار، باجرے وغیرہ دامڈھ 2- سرکڈے

جھازیاں وغیرہ دا ٹھنڈ، جھاز 3- مورکھ، بے سمجھ، نادان

بوجھکا: (ند) جھکا، پاگل، سودائی

بوجھل: (صفت) 1- بوجھ والا، بھارا، بگر 2- جھپتی نہ چکن والا

بوجھل وار، (صفت) دیکھو: بوجھل

بوجھل: (صفت) بُجھن والا، سمجھن والا

بوجھن: (مصدر) 1- دبائ پون، بھار پاون 2- خرچ و دھن، فکر پے

جاون، مصیبت آون 3- ذمے داری پون

بوجھنا: (فعم) بُجھنا، بُجھن والی گل، بجھارت

بوجھنہار: (صفت) بُجھن والا، سمجھن والا

بوجھو: (صفت) بے عقل، بیوقوف، مورکھ، بڈھو، موبو

بوجھی: (صفت) 1- بھار ڈھون والا 2- قلی

بوجی: (مو) 1- بوجادی تانیٹ، باندر، بوزنہ 2- لے تے سنگھنے والاں

والا، کھلے ہوئے والاں 3- اجیہا مٹا جیہدے مونہہ اُتے لے

لے وال ہون 4- کا کا، ایانا، نیانا، مُنڈا، لڑکا 5- احمق، جاہل، اُجڈ،

مورکھ

بوج: (ند) 1- اُت بُت، بڈھو، بیوقوف 2- سبھل، چگل، لٹا، لم

ڈھینگ 3- ڈاٹ، کاک

بوج: (فعم) بوجن مصدر توں فعل امر، سانجھ کے رکھ، اپنے کول رکھ

بوج بوج رکھنا، (مخا) سانجھ کے رکھنا، بہت سنبھال کرنا

بوج بوج کے، (فم) سنبھال سنبھال کے

بوج کا، (فم) دیکھو: بوج کے

بوج کے، (فم) سنبھال کے، خیال نال

بوج لون، (مخا) ڈگدے نوں سانجھ لون، بُپ لون

بوج لینا، (مخا) ڈگدے نوں سانجھ لینا

ٹکڑو بوج، (صفت) دوسریاں دے ٹکڑیاں تے پلن والا، جھولی

چک

دل دی گل بوجھنا، (مخا) دل دی گل نوں سمجھ لینا

بوجا: (ند) 1- بُچا 2- ڈاٹ، ڈھکنا 3- وراچھ، باچی، کھاکھ

بوجا پینا، (مخا) باچی بند ہونا

بوجا کھلنا، (مخا) باگھا اڈنا

بوجر: (ند) مکئی یاں باجرے دے تہ

بوجر: (صفت) دیکھو: بوتر

بوجر: (ند) موٹی عقل والا، بے عقل آدمی

بوجرا: (ند، صفت) 1- دندیاں والا 2- درز پیا ہویا، تریزیا ہویا

3- بھرے ہوئے کڈھے والا

بوجڑ: (پوا، ند) دیکھو: بھچر

بوجڑ (Butcher): (انگ، صفت) قصائی، قصاب

بوجڑ خانہ، (ند) اوہ تھاں جتھے جانور ذبح کیئے جاندے نیں

بوجڑی: (مو) چھوٹی جھازی، سراں چھولیاں دا پودا

بوجھکی: (مو) دیکھو: بوسکی

بوجھن: (مصدر) ڈگدے نوں سانجھن، چنن

بوجھنا: (فعم) دبوچنا، کسے ڈگ رہی چیز نوں پھڑ لینا، جھوپنا، جھپ لینا

بوجھ: (پوا، ند) وچھ، وچھی، وچھا، مال ڈنگر

بوجھ: (مو) پاپ، بدی، گناہ

مٹو بودی ہونا، (مخا) لڑائی و جگ گتھم گتھا ہونا

بودیاں بچھن، (مخا) 1- قابو آ جاؤں 2- اُدھار سر چڑھن

بودیاں پٹن، (مخا) بہت مارن، وال کھو ہون

بودیاں پٹنا، (مخا) دیکھو: بودیاں پٹن

بودیاں دا بیل، (مخا) (مخا) نکلے ہونداں دا یار، گوڑھا جن،

بہت پیارا

بودیاں سنوارن، (مخا) سنگھی پئی کرن، بن ٹھن کے بہون

بودیاں سنوارنا، (مخا) سنگھی پئی کرنا

جیوں دے جے بودیوں لے، (اکھا) جدوں کس دے

سدیویں بخش منحوس ہون بارے گل ہووے اودوں کہندے نیں

بودے: (مخا) بوداوی جمع 1- ناکارہ، خستہ، کمزور، بودا، کھڈ 2- بڈل،

ڈرپوک، ڈراکل، بے حوصلہ، تھوڑا 3- گھسیا ہویا، کھادھا ہویا،

کھوکھلا 4- متھے دے اُتلے وال 5- انگریزی طرز دی حجامت

6- سردی لٹ، بودی توں کبتر 7- مٹت نال ٹھن والا اک گہنا

بوڈ: (مخا) 1- ہڑہ، چھل 2- ڈونگھا پانی، سیلاب

جے بوڈ آوے تاں بخت ودھاوے، جے نہ آوے تاں پُر

کھاوے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ مینہ دے پانی دا

ہڑہ خوشحالی لیا وندا ہے تاں کہندے نیں

بوڈا: (مخا) 1- زیور دی اک قسم 2- بھٹاں یاں پھلاں دا گٹھا 3- چھکیا

ہویا، لاغر

بوڈا: (مخا) دیکھو: بوڑا

بوڈا: (مخا) بے ہوش، ڈوبا، غوط

بوڈاون/بوڈواون: (مصدر) بڈاون، ڈباون، غرق کراون

بوڈور: (مخا) حد، بتا، بارڈر

بوڈڑا: (مخا) 1- غشی، بیہوشی 2- سیلاب، ہڑہ 3- ڈیبا ہویا

بوڈل: (مخا) دیکھو: بوڈھل

بوڈن: (مصدر) بڈن، ڈبن، غرق ہون

بوڈنا: (مخا) ڈیبا، غرق ہونا، وگی: چارے پلے میرے چکڑ بوڈے،

کیہو امل مل دھوندا ہی (موہن سنگھ دیوانہ)

بوڈھا: (مخا) دیکھو: بڈھا

بوڈھا مارنا کرنا، (مخا) دیکھو: بڈھا مارنا کرنا

بوڈھر: (مخا) چھترا، بھیدو

بوڈھل: (مخا) گھیرنا وجوں یاں کھجھ وجوں وڈی عمر دے بے

تھوے بندے نوں کہندے نیں

بوڈھپا: (مخا) بڈھپا

بوڈی: (مخا) پُرانا اتے سلہیا ہویا اناج

بوڈی: (مخا) لوک گیتاں دی اک قسم داناں

بوڈی ہواون، (مخا) انگریزی طریقے دے وال ہواون، حجامت

کراون

بوڈے ٹھن: (مخا) دیکھو: بوڈے بھننا

بوڈے بھننا: (مخا) تماکو دے پھلاں نوں توڑنا

بور: (مخا) 1- ہرن پھساون والا جال 2- ماس

بور: (مخا) اک قسم دا سونے یاں چاندی دا گہنا جو عام طور تے حیراں، لک

اُتے بانہ تے بٹھیا جاندا اے، کچے کچے چھکن والا دی ہوندا اے

بور (Bore): (مخا) 1- اکتا دین والا، مغز چٹ 2- درے نال کیتی

گئی موری 3- بندوق دی نال دی چوڑائی

بور کر دیون / بور کرن، (مخا) 1- اکتا دیون، کھپاون، مغز چٹن

2- ٹکایاں ٹیوب ویل لاون لئی مشیناں نال ٹویا کڈھن

(کھلی جلد)

بودلا: (نڈ) 1- مسلمان فقیروں دی اک جماعت جو ہلکے گئے دے
وڈھن دے اثر نوں دور کرن وچ مشہور مئی جاندی اے 2- بودا،
کمزور، ماڑا 3- پُرانا

بودلانی: (صفت) 1- بودلا دی مونٹ، احمق، سادہ لوح، بے وقوف،
نادان 2- مچلا، رنگیلا، شوقین 3- لٹ والا بندہ 4- بے آسرا، بے سہارا
5- ہلکے کتیاں دے وڈھے دادم کرن والا، بودلیاں دی عورت، بودلیانی
6- بودا، کمزور، ماڑا، پُرانا 7- اک ذات تے اوہا فرد

بودلانی: (مو) سادگی، کم عقلی

بودلی: (مو) 1- بودلا جیمیدی ایہہ تانیٹ اے 2- لاوارث عورت
3- فقیراں وچ رہون والی عورت

بودن: (مصدر) 1- بیجسن، فصل گڈن، بی پاون، پیڑی لاون
2- مڈھ پنھن

بُوڈَن: (صفت) بڑا بڑھو، احمق، بے وقوف، مورکھ

بودھ: (نڈ) بُدھ مت دا پیروکار، مہاتما بُدھ

بودھ دھرم، (نڈ) بُدھ مت

بودھ گرنٹھ، (نڈ) بودھیاں دے گرنٹھ

بودھ: (نڈ) 1- سیکھ، سیانپ 2- گیان 3- واقفیت، جانکاری (صفت)
لا جواب، پُچ

بودھ گرنٹھ، (نڈ) بودھیاں دے گرنٹھ

بودھ بین، (نڈ) 1- جس نوں بودھ نہیں، اگیانی، بے سمجھ 2- مُورکھ

اگادھ بودھ، (نڈ، صفت) ڈھیر علم رکھن والا

بودھا: (صفت) دیکھو: بودھی

بودھا ونا: (متحدی السعدی) بودھ کرانا، جتا ونا

بودھر: (نڈ) چھ مہینیاں توں اک سال تک دی عمر دا بھیدو، چھترا

بودھر: (صفت) معصوم، بیچارہ

بودھک: (صفت) بُدھ (عقل) نال جڑیا، عقلی

بودھکتا: (مو) عقلمند

بودھی: (صفت) 1- سیانا، سوجھوان 2- بُدھ مت نوں منن والا

بودھی تُرو، (نڈ) اوہ رُکھ جس پینٹھ مہاتما بُدھ نوں گیان حاصل ہویا
سی

بودھی ستُو، (نڈ) مہاتما بُدھ دے پچھلے جہاں دا سُو پکناں

بودھی بین، (صفت) بے سمجھ، نادان، مورکھ

بودی: (مو) 1- سردے وال 2- پراندی 3- سردے دچکارے والاں

دی گنڈھ (پنڈت دی) 4- رُکھ دا اُپرلا سرا 5- گھوڑے دے ستھے
دے اگلے وال 6- درخت دا اُپرلا سرا، نیسی

بودی بات، (مو) نکتی گل، فضول گل

بودی بودی ولی ہون، (حما) لٹاں رکھ کے نیک بن، دھوکھا
دیون

بودی تنک نہ دِسنّا، (حما) اُکا ہی نہ دِسنّا

بودی دار، (صفت) بودی والا

بودی کھولنا، (حما) کسے کم نوں توڑ چاڑھن دا وعدہ کرنا

بودی کھوہا کرن، (حما) لڑن، جھگڑن

بودی گل، (مو) نکتی گل، فضول گل

بودی والا تارا، (نڈ، صفت) پوچھل والا تارا، دُمدار ستارہ

بودی والا تارا جاں چڑھے تاں ہوئے اُجاڑا، (اکھا) جدوں

بودی والے تارے دا چڑھتا بھیرا دسیا جاوے تاں کہندے نیں

بودی وڈنا، (حما) ہاڑھی وڈھن یاں چُکن توں مگروں سلگیراں لئی

کجھ حصہ چھڈنا

ڈرائنگ بورڈ (Drawing Board)، (انگ، مذ) لکڑی دا اوہ
جھوٹا پھنا جو ڈرائنگ داکم کرن لئی درتیا جاندا اے
سائن بورڈ (Sign Board)، (انگ، مذ) کسے دکان یاں دفتر
وغیرہ دا پتہ دس لئی لکھ کے لایا تختہ
ضلع بورڈ، (مذ) کسے ضلع دے پئے ہوئے نمائندیاں دا اوہ بورڈ
جو ضلع دی بھلائی لئی کم کردا اے

کارڈ بورڈ (Card Board)، (انگ، مذ) سخت قسم دا گتہ
میونسپل بورڈ (Municipal Board)، (انگ، مذ) کسے شہر دے
پئے ہوئے نمائندیاں دا اک بورڈ، بیشک، مگر سبھا، میونسپل کمیٹی
ہارڈ بورڈ (Hard Board)، (انگ، مذ) اک قسم دا سخت گتہ
بورڈر (Boarder)، (انگ، مذ) بورڈنگ وچ رہن والا طالب علم
بورڈنگ (Boarding House)، (انگ، مذ) سکول دی انتظامیہ دی
گمرانی یٹھ پڑھیاں دے رہن اتے روٹی کھان دی تھاں، لہسوں
بورڈنگ ہاؤس اتے بورڈنگ ہوم دی آکھیا جاندا اے

بورڈر: (مذ) مینہہ دا ماڑا جیہا جھٹکا
بورڈر: (مذ) سب دی اک قسم، وگتی: تندورڑا، بورڈا پھنی پھنیر، سبھا
آئی کے سیس نوادے نیں: (وا)

بورڈر: (مذ) بورڈر: (مذ) بورڈر: (مذ) بورڈر: (مذ)
بورک ایسڈ: (مذ) دیکھو: بورک
بورن: (مذ) خردن مال بورا لائٹا
بورنا: (مذ) دیکھو: بورنا
بورنا: (فل) آس برآونا، وگتی: مہک پنے ساڈے دل کھیت آساں
والے پئے بُورنے

بورنگ: (مو) ورے نال سورخ کرن دا عمل یاں حالت

(پہلی جلد)

مُراسِزِھی، (مو) دیکھو: مُراسِزِھی

چھان بُورا، (مذ) چھان

کھنڈ بُورا، (مذ) کھنڈ نوں صاف کر کے تیار کیتا بُورا
گھر دی شکر بُورے ورگی، گُڑ چوری دا مٹھا، (اکھا) جدوں
اپنی چیز نالوں دوسرے دی چیز زیادہ چنگی گئے تاں کہندے نیں
بوراک: (مذ) گھبرو، جوان، مُزِیل

بورانا: (مذ) پاگل، جھنڈا

بورال: (مذ) دیکھو: بور

بوراون: (مذ) بولا بنا دینا

بورائی: (مو) بولا پین

بُورجالبُوروا: (مذ) دیکھو: بُوروا

بورجست: (مذ) منع کیتا ہويا، ورجیا ہويا، منع

بُورجوازی: (مو) دیکھو: بُورجوازی

بُورچی: (مذ) باورچی توں وُڑیا ہويا، لاگتری، رسوئیا، ہانڈی روٹی

کرن والا، پکاؤن والا

بورچی خانہ، (مذ) باورچی خانہ دا وگاز، رسوئی، رسوئی گھر

بورچیانی: (مو) بورچی دی تانیٹ

بورڈ (Board): (انگ، مذ) 1- سمیٹی، کونسل 2- ادارہ، سبھا 3- پھنا،

تختہ 4- سیاہ تختہ، بیک بورڈ

بورڈ آف ریونیو (Board of Revenue)، (انگ، مذ) محکمہ

مال دا اک اعلیٰ اختیاراتی ادارہ

بورڈ سکول (Board School)، (انگ، مذ) اوہ سکول جو ضلع

بورڈ دے ماتحت ہووے

بلیک بورڈ (Black Board)، (انگ، مذ) سیاہ تختہ

مٹائی، ناخالص مٹائی 3- دھوکے دی گل، چال بازی 4- اودہ بندہ
جیہڑا اتوں چنگا تے وچوں مندا ہووے 5- سوئی پر بے سوادے شے
مور لگن، (مخا) دیکھو: مور آؤن

بیری بیر تے ججن ڈھیر، بیری بور تے ججن دور، (اکھا) جدوں
ایہہ دسا ہووے کہ پیسے والے دے سبھ متر بن تے غریب دا کوئی
نہیں تال کہندے نیں

بور ا: (مو) ٹوڈی، بوتی، جوان عمر دی اُونھنی

مورا: (نڈ) بھوڑا توں بنیا ہویا 1- پاگل، سودائی، دیوانہ 2- لالچی،
لو بھی حرص 3- اک جنور داناں

بور ا: (صفت) بولا، بہرا

بور ا: (سن، نڈ) 1- دڈی بوری 2- اناج دا اک ماپ جو 6 من 16 سیر
توں لے کے 10 من تک ہوند اے

بورے وانگ ڈنگنا، (مخا) دھڑم دے تال ڈنگنا

اُونٹھ نہ کدے بورے کدے، (اکھا) جدوں کوئی بے واسطہ
دخل دیوے تال کہندے نیں

کالے کرماں والے، گورے گونہہ دے بورے، (اکھا)
جدوں کالے رنگ والے دی تعریف کرنی ہووے تال کہندے نیں

مورا: (نڈ) 1- اڈھ رڑ کیا دھ 2- بھیڑا

بور ا: (نڈ) 1- چوکر، چھان 2- کھنڈنوں صاف کر کے بنایا مٹھا 3- لکڑ دا
چورا 4- چورا بھورا (جھوٹا)

مورا پاونا، (مخا) آئے مہمان نوں عزت وجہوں کھنڈ گھو کھان لئی
دینا

مورا سوڑھا، (نڈ) کنک دے آنے دا چھان تے چھولیاں دی
سوڑھی

بور ہودن، (مخا) دیکھو: بور کر دیون بور کرن
بارھاں بور، (نڈ) بندوق دی اک قسم

مور: (نڈ) 1- لب، بیری وغیرہ دا کن درگا بھل جو پچھوں پھل بن
جاندا اے، لب دابھل جیہڑوں موروی آکھی دا اے 2- پراگ
3- گھمنڈ، ہنکار، گمان وگی: 'جوڑی مرد تے نار دی آدھوئی، کر دور
توں دل دا بور راجا' (دولت رام) 4- پانی اُپر ہرے رنگ دی کاہی
جنا، پانی دی اُلی، وگی: 'من تن اکو روپ ہے جیوں پانی تے مور
(بھگوان سنگھ) 5- لکڑ دا بورا، برادا، چھان، چوکر 6- پانی دی
پھوار 7- باریک، مہین 8- دیاہ دے موٹے تے کیتی گئی خیرات
جیہڑی عموماً ہندوؤں وچ رائج اے 9- کوڑا کرکٹ، وادھو شے

مور آؤن، (مخا) بیری یا لب وغیرہ نوں مور لگن

مور آؤنا، (مخا) دیکھو: مور آؤن

مور مور، (نم) ٹوٹے ٹوٹے، بیرے بیرے، چورا چورا، کرچی
کرچی

مور مور کرن، (مخا) ٹوٹے ٹوٹے کرن، بیرے بیرے کرن، چورا
کرن

مور مور ہودن، (مخا) ٹوٹے ٹوٹے ہودن، بیرے بیرے ہودن،
چورا چورا ہودن

مور پون، (مخا) مور آؤن، مور چاؤن، مور لگن

مور پے چاؤن، (مخا) دیکھو: مور پون

مور پینا، (مخا) 1- پھل لگنا 2- برآؤنا

مور چاؤن، (مخا) مور آؤن، مور پین

مور دا لڈو، (نڈ) 1- پھک وغیرہ دے بنے ہوئے لڈو جیہڑے
ستے ہودن پاروں غریب لوکی عام خرید لیندے نیں 2- بنا سیتی

کرن، جمع جوڑ کرن

بوریاں ڈھونا، (مخا) 1- پلے داری داکم کرنا 2- محنت مزدوری کرنا
یوریا: (صفت) دیکھو: بُد زوا

بوڑ: (نڈ) بوہڑ

بوڑ پھٹنا، (مخا) کسے کم نوں بار بار کرنا

بوڑ: (مو) بیٹا بولن دا عمل

بوڑ: (نڈ) 1- بوڑا ہون دا عمل، بوڑا پن 2- ورل، تریڑ 3- قطار وچوں

اک دے نہ رہن دا عمل 4- گرمی توں ہوا دا بند ہونا، جس
5- گھٹ، وٹ، بُس، بُسر، بُم 6- پانی وچ ڈبن دی حالت، ہڑہ

7- رُھیا ہو یا ماس

بوڑ پون، (مخا) 1- گھٹ سنہیون 2- دندان وچ ورل آ جاون، کسے

دندائٹ جاون 3- ہڑہ آون

بوڑ پون، (مخا) دیکھو: بوڑ پون

بوڑ ڈیون، (مخا) 1- ڈوب دیون، غرق کرن 4- بر باد کرن

بوڑ کھوڑ کر ڈیون، (مخا) 1- انبار لا دینا 2- ڈھیر لا دینا

بوڑ وُنج، (مخا) بر باد کر جانا

بوڑ ہوون، (مخا) 1- ڈوبو ہوون، بیٹا پانی ہوون 2- اگلا دندائٹ

جاون 3- ورل ہوون، تیز آون 4- بر باد ہوون

جے بوڑ آوے تاں بخت ودھاوے، جے نہ آوے تاں گُرا

کھاوے، (اکھا) جے ہڑہ آوے تاں رزق ودھاوے نہ آوے

تاں سوکا پاوے

بوڑ: (مو) بڑھک

بوڑ مارنی، (مخا) بڑھک مارنا

بوڑ: (صفت) مُورکھ، بُدھو، وگئی: 'اودے ای مریاں کیوں بوڑ دے

بوڑے، کیہ لینا سیراوی تے آکے' (با، ڈھو)

بوڑا: (نڈ، صفت) 1- لٹے ہوئے دند والا آدمی 2- لٹے ہوئے گل والا

مٹی دا بھاٹلا 3- ڈوبا، وگئی: 'دورو دکان لاری گُم جی، دل دل رہندا

بوڑے چڑھن مروڑے' (عبدالستار)

بوڑا دین، (مخا) ڈوبا دین

بوڑا ڈیون، (مخا) 1- بھڑکانا 2- گن بھرنا

بوڑا کھوہ، (نڈ) 1- اوہ کھوہ جس دی سن ہی نہ بھسی ہووے یاں

من لٹی ہووے 2- پچیاں دی اک کھپڑ جس وچ دو دو گھیریاں

نال دو بچے کھپڑ دے نیں

بوڑا: (صفت) 1- بوڑا 2- پنا گل دا (کھوڑا وغیرہ)

بوڑا وون: (مصدر) ڈباون، غرق کراون

بوڑ کس: (صفت) مستی، مدہوشی، خماری

بوڑ کس وچ ہوون، (مخا) مدہوش ہونا، مستی وچ ہونا

بوڑا: (نڈ) گھپو وچ غل کے بنایا اک قسم دا پراونضا، وگئی: 'ڈپڑاں

پکاوندیاں میں بوڑ میں بناونیاں' (ہرچن سنگھ پرانہ)

بوڑن: (مصدر) 1- ڈیون، غوطہ دیون 2- ڈب جاون دا سبب

بن 3- غرق کرن، بے بس کر دیون

بوڑنا: (فہم) دیکھو: ڈوبنا

بوڑو: (صفت) ڈوبن والا، غرق کرن والا

بوڑا وون: (مصدر) ڈباون، غرق کراون

بوڑھ: (نڈ) اک مشہور رکھ، بردنا

بوڑھ داڑھنا، (نڈ) بوڑھ دی داڑھی ورگی لٹی داڑھی

بوڑھ داڑھیا، (نڈ) بوڑھ ورگی لٹی داڑھی والا آدمی

بوڑھن: (مصدر) اپڑن، پھینن، مددنی دیلے سر آون، پکڑن

بورواون: (مصدر) حمل کرادون، پھادا کرادون

بورى: (مو) سکھی، سیکھی، بجتی

بورى: (مو) 1- چھوٹا بورا 2- روپے پادون والی موٹی تھیلی 3- کھوتے

تے پادون والی گون، چھٹ 4- اُدھتے لایا جان والا اک قسم دا

بوراجس دچ ست اٹھ من اناج آجاندا اے

بورى بستر، (ند) سارا سامان، ہر چیز، تک شک

بورى بستر، بنھ لینا، (حما) دیکھو: بوریا بنھن

بورى بستر، بنھنا، (حما) کسے تھان تے جان لئی تیاری کرنا

بورى بستر، اچک کے تڑپنا، (حما) 1- سبھ کچھ لے کے چل پنا

2- تھان نکالنا چھڈ کے چل پنا

بورى بستر، اگول کر دیون، (حما) کسے نوں کوئی تھان چھڈ دیون

تے مجبور کر دیون

بورى بستر، اگول کر لئون، (حما) اچل جاوون، فوجاوون، کسے تھان

توں چلا جاوون

بورى بستر، اگول ہو جاوون، (حما) کسے تھان نوں چھڈ دیون تے

مجبور ہو جاوون

بورى دامونہ، گھل جانا، (حما) گھل ولى نال خرچ کرنا

بورى دامونہ، گھول دیون، (حما) 1- گھل ولى نال خرچ کرن

2- بخشش کرن، سخاوت کرن

بورى دامونہ، گھولن، (حما) دیکھو: بورى دامونہ، گھول دیون

بورى دانگ لے پنا، (حما) مطمئن ہو کے بہنا

کھنڈ دی بورى نوں کھٹا لکھنا، (حما) کسے چنگی چیز دا نا اہل

مہماں وچ چلے جانا

گدڑاں نوں کھنڈ دی بورى لھنا، (حما) گھنیا بندے نوں کوئی

چنگی چیز لھ جانا

بورى: (مو) دیکھو: باؤڑی

بین بورى، (مو) دیکھو: بین باؤڑی

بورى: (مو) بھورے رنگ دی کچھ

بورے رس: (ند) اک پودا

بوریا: (ند) 1- بازی گراں دی اک ذات 2- پھاپی وال، پسندھک،

چڑی مار

بوریا: (فا، ند) کھجور دے پتیاں دی چٹائی

بوریا بستر، بنھن، (حما) سفر دی تیاری کرن، جان نوں تیار ہون

بوریا بستر، گول کر لئون، (حما) کسے تھان توں جان لئی مجبور کر

دیون

بوریا بستر، اگول کرنا، (حما) چلے جانا

بوریا بستر، اگول ہونا، (حما) کسے تھان توں کڈھیا جانا

بوریا بستر، کھینٹن، (حما) 1- کسے تھان توں چلے جان دی تیاری

کرن 2- کسے تھان توں چلے جان لئی مجبور کرن

بوریا بستر، (ند) دیکھو: بورى بستر

بوریا بستر، لھینا، (حما) دیکھو: بوریا بستر، لھینن

بوریا بنھ لئون، (حما) دیکھو: بوریا بنھن

بوریا بنھن، (حما) سفر دی تیاری کرن، جان نوں تیار ہون

بوریا بھولون، (حما) دیکھو: بوریا بھرن

بوریا کچھ مار لئون، (حما) فوجاوون لئی تیار ہون

بوریا کچھ مارن، (حما) کدھرے فوجاوون

بوریاں: (مو) دیکھو: بادریاں

بوریاں بھرن، (حما) 1- بوریاں وچ مال پودن 2- مال دولت جمع

بوسرنا: (فہم) توڑنا، ٹٹنا

بوسکی: (مو) اک قسم داربشی کپڑا

بوسکی ہنڈاونا، (حما) ارانی وچ سالنگھاونا، سکون والی زندگی

دوگھوڑیاں دی بوسکی، (مو) اک قسم دی ودھیا بوسکی

بوسہ: (فا، مذ) چٹی، پختن، پنچنی

بوسہ دیوان، (حما) گھہ پیمان، مٹھی دیوان، چٹی دیوان

بوسہ کرن، (حما) گھہ پختن، پنچنی لون

بوسی: (مو) بوسہ لین دا عمل

قدم بوسی، (مو) 1- پیر پختن، 2- خوشامد، چالوسی

بوسیدگی: (فا، مو) گلن یاں سڑن دی حالت، ہڈانا پن، ٹیاں شیواں

بوسیدہ: (فا، صفت) 1- سڑیا، گھیا، 2- پڑانا، بودا

بوشرٹ (Bow Shirt) (مو) اک قسم دی قمیض جو اگلے پاسیوں کھلی

ہوندی ہے اتے بنن گئے ہوندے بن

بوغ: (مذ) نکاحجھوراں دا زکھ، اوہ کھجور جس نوں پھل نہ لگے، زکھجور

بوغند: (فا، مذ) 1- گھڑی دا لیزا، 2- وڈا بچہ

بوک: (عر، صفت) مورا کھ، بے وقوف

بوک: (سن، مو) بک توں، چٹو، دو ملے ہوئے ہتھ جیہناں وچ کچھ سما

جاوے

بوک: (مذ) 1- چنگلی نسل دا بکرا، 2- بکرے یاں بھیڑ دی آواز، 3- شور،

رولا، 4- شہوت، مستی، شہوت پرستی، نفس پرستی، کام، 5- شوق،

شیفتگی، جنون، عشق

بوک اڈنا، (حما) زور نال رونا

بوک بلاون، (حما) 1- مونہہ نال بکرے داگوں آواز کڈھن

2- لاکارن، جوش دلاون، دنگارن

بوک بلاونا، (حما) مونہہ راہیں بوک داگک آواز کڈھنا، بکرا بلاونا

بوک بلاوندے پھرنا، (حما) آوارہ پھرنا، بیکار پھرنا

بوک پٹن، (حما) 1- شور کرن، چکیں، رولا پاون، 2- مونہہ اڈ کے

رودن، باگھا اڈن

بوک ٹڈنا، (حما) دیکھو: بوک جھونا

بوک جھونا، (حما) اُپٹی اُپٹی رونا

بوک چڑھن، (حما) جنون ہون، جوان ہون، جوانی دے ٹہن

بھٹن، مستی چڑھن، خبط ہون

بوک داڑھیا، (مذ، صفت) بوک دی داڑھی (ٹھوڑی توں لکدے

وال) درگی داڑھی والا

اُڈھ تے چڑھ بوکدا جوانی سارے لوک دا، (اکھا) جدوں

کوئی وادھو رولا رپا پاوے تاں کہندے نیں

بکریاں وچ بوک پھرنا، (حما) چھوٹے قد والیاں نال وڈے قد

والے دا پھرنا

بوک: (پو، مذ) پٹا گور

بوکا: (مذ) 1- بکرا، 2- کھوہ وچوں پانی کڈھن لئی چڑے یاں ریز دا

بنایا ہوا ڈول

بوکاٹا: (مذ) جد گڈی یاں پتنگ پچا لگن نال کئی جاوے تاں کہندے

نیں

بوکاٹا کرن، (حما) گڈی کٹیوں والے نوں گڈی کٹن دا 'اوئے

ہوئے' آکھن، چٹ دا اعلان کرن، چٹ تے خوشی دا اظہار کرن

بوکاٹا ہوون، (حما) ہار ہوون، اوئے ہوئے ہوون، بے عزتی

ہوون

بوکر: (مو) بوکر، جھاڑو، تنکے نال بھٹی گھٹی جس نوں فرش صاف کرن

(پہلی جلد)

بوڑھنا: (فل) دیکھو: بھڑنا

بوڑھی: (مو) دیکھو: بھڑی

بوڑھیاں پونیاں، (حما) حال دہائی کرنا

بوڑھیاں پیٹیاں، (حما) حال دہائی ہونا

بوڑی: (مو) 1- بوڑا دی تانیٹ، جیہدے ساہنے دے دند ڈگ گئے

ہودن، لٹے ہوئے دنداں والی عورت، بڈھی عورت 2- برتھی دا بھل

بوڑے: (ہ) صفت) چھڈے، تور پھر جاوَن

بوڑیا: (ند) کھوہ دا چکلی نال میل کے رگون والا ڈھول، خراس دے

چکر دا دندا

بوڑیاں: (ند) 1- دند بوڑا، بوڑا 2- گھیر و کھوہ دا کنڈھیاں والا حصہ،

دگی: 'بوڑیاں چکلی گل لگ ملدے جیویں بھرا بھراواں' (سیف)

3- ہلٹ دی چکلی دا پڑہ

بوڑیاں پونیاں: (حما) دیکھو: بوڑیاں پیٹنا

بوڑیاں پیٹنا، (حما) بھڑی بھڑی ہونا

بوڑیٹندا: (ند، صفت) ڈوبن والا، غرق کرن والا

بوڑیٹنڈ: (صفت) دیکھو: بوڑیٹندا

بوڑیون: (مصدر) ڈوبن، غرق کریون

بوڑ: (صفت) اجق، بیوقوف، بڈھو، مورکھ، اُجڈ، اناڑی، جاٹگی

بوڑا: (پو، ند) 1- بزدل 2- بگلا

بوڑلی: (مو) بو جلی، دگی: 'بند یا نکا ڈھیدو بوڑلی بہار والی'

بوڑگی کڈھن: (حما) اجتماعہ گل کرنا

بوڑنہ: (فا، ند) باندہ، دگی: 'بوڑیاں دی فوج از غیبوں آن پھرے

چو گردے' (سیف)

بوڑنہ گر، (فا، ند، صفت) 1- مداری 2- قلندر

بوڑو: (مو) باندہری

بُجیاں بوڑو (باندہری) نکر قلندر راں، (اکھا) جدوں محنت تاں کوئی

کرے تے پھل کوئی کھاوے تاں کہندے نیں

بوڑہ: (فا، ند) 1- روزے دی ضد، روزہ نہ ہونا 2- بگلا، دگی: 'ہمدشا الہی

آکھن آہلیاں وچ بوڑے' (سیف)

بوڑہ اُبھرن، (حما) بہت اُبھار ہونا، بے تنکا کھل جانا (جسم)

بوڑی: (مو) بگے دی مدین، بگلی، دگی: 'اُچے رُکھ دی چوٹی اتے ذکر

کریدی بوڑی' (سیف)

بوس: (ند) بوسا، مٹی

بوس و کنار، (فا، ند) 1- بوسہ بازی، مٹھا چانی 2- مٹھاتے کلاوے

وچ لینا 3- پیار کرنا

بوس: (مو) بنگالیاں دی اک گوت

بوس: (فم) چنگی طرحاں دس کر کے، بے دس، مجبور کر کے

بوس: (فم) دیکھو: بوس

بوسا: (فا، ند) مٹھن، مٹی، مٹھنا، پیار کرنا

بوسا دینا، (حما) پیار کرنا، دگی: 'قبر اتے جا بوسا دینا، جائز شرع

بتایا' (گل)

بوسائی: (ند) رکت، پیشہ، دھندا

بوستان: (فا، ند) باغ، باغیچہ، دگی: 'کھلی باغ بہار بہشت وانگوں،

چارے طرف دیکھو بوستان یارا' 2- شیخ سعدی دی اک مشہور

فارسی لکھت، دگی: 'گلستان بوستان نال بہار دانش' (وارث)

بوستھا: (مو) 1- عمر، زندگی 2- رستہ، سمت 3- شاستر موجب کے گل دا

فیصلہ

بوسر: (ند، صفت) لٹاتے ہٹا کٹا پر عقلوں سٹھنا

پلاک دشتری

(پہلی جلد)

بول بانگے مرد سوہے، لاجوتی گوریاں، (اکھا) جدوں مجھ
گھوڑی، آدی یاں عورت دا خاص مٹن دنا ہووے تاں
کھندے نیں

بول بانی، (مو) دیکھو: بول وانی

بول بدتھانہ جانا، (مخا) کسے دُعایاں بد دُعا دا پورا ہونا

بول بکارا، (ند) دیکھو: بول بکارا

بول بگاڑو، (صفت) دیکھو: بول وگاڑو

بول بکارا، (ند) زبانی لڑائی جھگڑا

بول بلاس، (ند) 1- بول بلاوا، گل بات 2- وچار دنا اندرا

بول بلاوا، (ند) بول چال

بول بول وچ امرت گھولنا، (مخا) بہت مٹھے سُر نال بولنا

بول بھارا ہونا، (مخا) دیکھو: بول بیٹھنا

بول بھرڑاونا، (مخا) آواز پاشنا

بول بھڑاس، (مو) دل دی ہواڑ

بول بھڑاک، (مو) دیکھو: بول بھڑاس

بول بیٹھنا، (مخا) آواز دا بھاری ہونا، سنگھ بیٹھنا

بول پالنا، (مخا) کیتا وعدہ پورا نہ کرنا، اقرار پورا کرنا

بول پگاڑنا، (مخا) اقرار پورا کرنا

بول پودن، (مخا) 1- برداشت منک جانا 2- تنگ پینا

بول پینا، (مخا) 1- رُٹھیاں ہو یاں دا آپو وچ صلاح کر لینا 2- لڑ

بھڑ پینا 3- گٹو مجھ دا زردی خواہش کرنا 4- آواز نال زخم وچ درد

ودھ جانا

بول تول، (ند) کھنٹی تے کرنی، وگئی: 'بول تول نوں توڑ

چڑھون والا

(پہلی جلد)

بولگلا: (صفت) موڑکھ، اُجڈ، اتمق

بولگھو: (ند) گئی مٹی نال بنیا کوئی وانگ دیوا جس نوں بچے زمین تے

پنھا مار کے پنا کے وچاوندے نیں

بولگی (Bogie): (انگ، مو) ریل واڈیہ

بول: (عر، ند) پیشاب، مُوتر

بول نکل جاوَن، (مخا) بہت زیادہ ڈر خوف یاں سہم نال پیشاب

نکل جاوَن

بول نکلتا، (مخا) بہت زیادہ ڈر جانا یاں گھبرا جانا، وگئی: 'جیوں

شیراں دے دیکھدیاں ہی، بول نکلد امدادی' (سیف)

بول: (ند) بادلا پین، جھل، شداء

بول کھنڈاونا/بول مارنا، (مخا) جھٹیاں والیاں گھاں کرنا

بول: (ند) 1- مُونہ وچوں نکلی گل، آواز 2- بچن، اقرار 3- بولن دا

ڈھنگ 4- بولی دا اوہ مصرعہ جس نوں واری واری دُہرایا جانا

ہے 5- منتر، گورو منتر

بول اُٹھنا، (مخا) 1- بول پینا، کچھ کہہ دینا 2- جھگڑ پینا

بول اُٹناونا، (مخا) آکھانہ سنا، کہیا موڑنا

بول آواز اُٹھنا، (مخا) کسے گل دا پرچار ہونا، وگئی: 'چنگی مندی ہر

ہلچل دا، انتھوں ای اُٹھد بول آواز'

بول بالا، (ند) 1- خوشحالی 2- کامیابی، سھلتا 3- اک توں دوجے دا

ودھیرے چنگا ہون دا عمل

بول بالا رہوَن، (مخا) آبرو قائم رہوَن، شہرت حاصل رہوَن

بول بالا کر دیوَن، (مخا) شہرت دیوَن، آبرو ودھاون، چرچا

کرن

بول بالا ہو جاوَن، (مخا) آبرو حاصل ہووَن، شہرت ہووَن

لنی ورتیا جاندا اے

بوکر مہجر جاوان، (مخا) 1- صفایا ہون، ککھ نہ رہون 2- اُجاڑ ہو

جاوان

بوکر پھرن، (مخا) دیکھو: بوکر پھر جاوان

بوکر: (نذ، صفت) چنگی نسل دا بکرا، سانھ بکرا

بوکرا: (نذ) بکرے ورگی زور دی آواز، لاکار

بوکرنا: (فل) بکرا لکنا

بوکری: (مو) 1- بوکر، جھاڑو، بانجھا 2- چنگی نسل دی بکری

بوکرٹا: (نذ) بوک توں بکتر 1- بوک، بکرا 2- شور، چیک، کرلاٹ، مستی

بوکرٹشن، (مخا) شور کرن، بھیکن، رولا پاون

بوکس (Box): (انگ، نذ) 1- سینے وغیرہ وچ فلم دیکھن والیاں لئی

بنیا دکھرا کرہ 2- بکسا، صندوق، ڈبہ

بوکس کیمرہ (Box Camera)، (انگ، نذ) اوہ چھوٹا کیمرہ جو

ڈبے دی شکل دا ہوندا ہے

لیٹر بوکس (Letter Box)، (نذ) دیکھو: لیٹر بکس

بوکسر (Boxer): (انگ، نذ) مٹے باز، گھسن باز

بوکسنگ (Boxing): (انگ، مو) مٹے بازی دی اک کھیڈ

بوکلا: (نذ) بچھا، بچکا، تھیلا

بوکلیاں: (مو) دیکھو: بکلیاں

بوکن: (مصدر) 1- میں میں کرن 2- چیک چھاڑا پاون، شور کرن

بوکنا: (فل) 1- لاکار مارنا، اُچی اُچی کہنا 2- بکرے دا بولنا، بھید ودا

بولنا، دگنی: دوتاں جھکھو دال رتھاں وچ بونکدے نیں (قادری)

3- رونا، گرا دونا، بکنا

بوکنا: (نذ) وکنا

بوکنی: (مو) دیکھو: بھوکنی

بوکواون: (مصدر) بکرے دا بکواون

بوکھا: (نذ) دیکھو: بوکا

بوکھر: (مو) دیکھو: بوکھر

بوکھر: (مو) دیکھو: بوسر

بوکھر: (صفت) بڈھا، عمر رسیدہ، بو بک

بوکھرو: (صفت) 1- بھکھا، غریب، نادار 2- کمینہ، ذلیل

بوکھری: (صفت) حرصی، لالچی، کینجوس

بوکھلانا: (فل) حیران پریشان ہونا، گھبرا دونا

بوکھلا اٹھنا، (مخا) اک لخت ترف پینا

بوکھلا ہٹ: (مو) گھبراہٹ، پریشانی، ترفن

بوکھن: (نذ) گہنا، زیور، ٹوئیاں

بوکھنا: (فل) رونا، گرا دونا

بوکی: (مو) 1- چھوٹا بوکا 2- چڑے دی بنی ہوئی ڈبی جیہی جو نکلے وچ

ہوندی ہے 3- چین دی ربڑ دی ٹکلی، نیوب 4- بچے دا چھوٹا پا جامہ

بوگ بند: (قا، مو) 1- اوہ کپڑا جس وچ کوئی گنڈھ بھٹی جاوے

2- تھیلا، دگنی: 'بوگ بند تے انبری باڈھواسی' (دا) 3- اک قسم دا

تویت جو کپڑے دا بن دا ہے

بوگا: (نذ) اک قسم دی دال، مونڈھ

بوگس (Bogus): (انگ، صفت) جعلی، جھوٹا

بوگھ: (نذ) گھٹیا قسم دی اک سمجھور جس دا پھل پھوکا ہوندا ہے

بوگھ: (مو) 1- شیر دی دھاڑ 2- ڈنگراں دا پتلا گوبر

بوگھ: (صفت) مورکھ، احمق

بوگھڑے: (صفت) دیکھو: باگھڑے

اُچا بول بولنا، (نڈ) 1- بنگار وچ بولنا 2- لڑنا جھگڑنا 3- کسے نوں
زُکارنا

اُچا نیواں بول بولنا، (مخا) کوڑے مٹھے بچن کہنا

بوللاں تے سپرہ دینا، (مخا) بچناں تے قائم رہنا، زبانوں نہ
بھرتا

بوللاں وچ مسری گھٹلی ہونا، (مخا) دیکھو: بول چال وچ مٹھاس
ہونا

بولیاں نے بول وگاڑے، مہینیاں نے پنڈ اُجاڑے، (اکھا)
جدوں طعنہ بازی یاں مہینے پن دی ننڈیا کرنی ہووے تاں کہندے
نیں دُڈھ بانکے مہیں سو ہے، چال بائی گھوڑیاں،

ہتھ وچ پھڑی آتمی، مونہہ وچ رکھی آگاہل، مالا استھے
رہونا، بول چلن گے نال، (اُھا) جدوں مالا چن نالوں مٹھا بولنا
چنگا دیا جاوے تاں نہندے نہیں

بول: (مو) نکتہ دا اک گہن

بول: (صفت) اوہ مجھ جس دے متھے تے چٹا نشان ہوون

بول: (نڈ، صفت) جس نوں سنائی نہ دیندا ہووے، بہرہ، ڈورا،
پاگل، جھلا

بول بدل، (نڈ، صفت) اوہ آدمی جس نوں اکا جی سنائی نہ دیوے

بول پتھر، (نڈ، صفت) بولا بندو، بہرا پتھر

بول پین، (نڈ) بولے ہون دی حالت

بول کرنا، (مخا) بہت رولا پاونا

بولے اگے بین و جاونا، (مخا) بے فائدہ کم کرنا

بول: (نڈ) بولی دا نڈ کر روپ

بول چالی، (مو) 1- بول چال، گل بات 2- لڑائی جھگڑا

بول چالی کرن، (مخا) 1- گل بات کرن 2- دمی داساک منکن

بول چالی ہوون، (مخا) 1- گل بات ہوون 2- رشتے داری ہوون

بول چلی، (مو) دیکھو: بولا چالی

بول دینا، (مخا) بے کارا چکاونا

اٹھا بولا، (صفت) بہت زیادہ کالا (بدل)

انھے نوں بولا گھڑیے، نہ اوہنوں سُنے نہ اوہنوں دِٹے،

(اکھا) جدوں ہنیر گردی دا ہی بول بالا ہووے تاں کہندے نہیں

انھے نوں بولے دا گھینٹا، (مخا) ہنیر گردی ہونا، ظلم دا دور ہوون

کالا بولا، (مخا) بہت زیادہ کالا، کالھی وچ ہوون

کالی بولی، (مو) بہت تیز اتے قہروالی ہنیری

کن بولے کرنا، (مخا) بہت زیادہ رولا پاونا

کن بولے ہونا، (مخا) گھٹ سنائی دینا

گڑ گج بولا، (نڈ) کھڑکے دڑکے والی بولی

بُولا: (نڈ) 1- بلاق درگاہک دا اک گہنا 2- مچلی

بول گستا: (نڈ) ہلکیا گستا

بولار: (صفت) دیکھو: بھاکڑ

بولار: (مصدر) 1- بولن والا 2- بھادون والا

بولاکڑ: (نڈ) دیکھو: بھاکڑ

بولوا: (نڈ) دیکھو: بھادوا

بولواون: (مصدر) منہوں گل کڈھاون، گل بات کراون، کہاون

بولت مکران: (مخا) وعدے توں مکرنا، اپنی گل توں پھر جانا

بولتی: (مو) بولن دا ڈھنگ، کھنٹی

بولٹ (Bolt): (انگ، نڈ) 1- بولے نوں لگن والی چٹکتی 2- بندوق دا

گھوڑا 3- بیچ، کاہلا

(پہلی جلد)

پاک دھتری

بول چال، (مو) 1- بولن دا ڈھنگ 2- گل بات 3- وطیرہ،
روبیہ 4- واقفیت 5- جھگڑا

بول چال ختم ہو جاوَن، (مخا) دیکھو: بول چال نہ رہوَن

بول چال نہ رہوَن، (مخا) ناراض ہووَن، رنجی ہووَن

بول چال نہ سکَن، (مخا) ڈریاں شرم پاروَن مونیہوں گُجھ نہ نکَلن

بول چال ہووَن، (مخا) 1- ناراضی دُور ہووَن، صلح صفائی ہووَن

2- گل بات ہووَن 3- ٹوٹکار ہووَن -

بول درازی مارن، (مخا) طعنے مارنا

بول دھرن، (مخا) 1- وعدہ کرن، زبان دیوَن 2- بہتان لاوَن،

الزام لاوَن

بول دیوَن، (مخا) حکم دیوَن، گل آکھن

بول سانجھے کر لوَن، (مخا) وچار وٹاندا کرن، اک بیک ہو

جاوَن، زل ہووَن

بول سانجھے کرنا، (مخا) وچار وٹاندا کرنا

بول سیت ہووَن، (مخا) بولیا نہ جانا، پُچپ ہو جانا

بول کبول، (ند) 1- چنگی ماڑی گل 2- ہر قسم دی گل 3- زری بھیڑی

گل، مندے بول

بول کبول بولنا، (مخا) 1- مندا بولنا 2- گالھاں کڈھنا

بول کبول مونیہوں کڈھنا، (مخا) 1- گالھاں کڈھنا 2- مندے

بول بولنا

بول کڈھن، (مخا) 1- بولن، کوئی گل کھول دیوَن 2- کسے شے دی

قیمت دَن 3- ہنکار کڈھن 4- طعنے مارن

بول گُھرنا، (مخا) بولن دی طاقت نہ رہنا

بول کے آکھنا، (مخا) جھک ہو کے کہنا

بول مارنا، (مخا) 1- آواز دینا 2- بولی مارنا، طعنے دینا

بول مربوٹنا، (مخا) 1- آواز دواوَن، سدواوَن 2- بولی مرادنا

بول نبھاوَن، (مخا) اقرار پورا کرنا، وعدہ پورا کرنا

بول نکل جاوَن / بول نکَلن، (مخا) 1- کوئی گل بَلَن، اُگ سَنگ

ہووَن 2- کسے ساز نال گاؤَن دے بول ادا ہووَن

بول نکَلن، (مخا) 1- کوئی گل بَلَن، اُگ سَنگ ہووَن 2- کسے ساز

نال گاؤَن دے بول ادا ہووَن

بول نوں توڑ چڑھاوَن، (مخا) اقرار پورا کرنا

بول نہ پوہنا، (مخا) 1- کسے دی گل چنگی نہ لگنا 2- کسے دی گل سہار

نہ سکنا 3- کسے دی گل دا اثر نہ ہونا

بول نہ پوہوَن، (مخا) کسے دی گل چنگی نہ لگن، کسے دی گل سہار

نہ سکَن

بول نہ سکَن، (مخا) دیکھو: بول چال نہ سکَن

بول نہ سکھانا، (مخا) کسے دی گل چنگی نہ لگنا

بول وائی، (مو) گل بات، بول چال

بول وٹالوَن / بول وٹاوَن، (مخا) 1- آواز بدلَن 2- اک دُوبے

نال بول وچن کرن، وعدہ کرن، وچار سانجھے کرن

بول وٹاوَن، (مخا) 1- وچار سانجھے کرنا 2- آواز بدلنا

بول وچ مُٹھت ہووَن، (مخا) گُنگو وچ مُٹھاس ہووَن

بول ودھاوَن، (مخا) کسے شے دا مُل ودھا دیوَن، بھاء چڑھاوَن

بول ودھن، (مخا) شے دا مُل ودھن، بھاء چڑھن

بول وگاڑا بول وگاڑو، (صفت) 1- کوڑا بولن والا 2- بھیڑے

سُکھا والا 3- کبول بول کے کم وگاڑ لین والا

ابول، (صفت) نہ بولن والا، خاموش، پُچپ چاپ

بب بولنا، (حما) بہت زیادہ کم ہونا، تھک جانا، چھ جانا

بھیاں بولنا، (حما) دیکھو: بھیں بولنا

بھیں بولنا، (حما) بُری طرح ہارنا

پار بولنا، (حما) 1- مر جانا 2- نس جانا

پیں بولنا، (حما) 1- لڑنوں پینا 2- سدھا جواب نہ دینا

تتر بولنا، (حما) چنگا شکن ہونا، دگی: جوگی چلیا روح دی کلا، تلی،

تتر بولیا شکن مناوندے نوں (وا)

ٹک بولنا، (حما) حملہ کرنا، دھاوا ہونا

جھوٹھ بولنا جھکھ مارنا، (اھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ جھوٹھ

بولنا بہت بُرا ہے تاں کہندے نیں

دے گڈ بولنا، راتیں بولن کاں، مرے ہستی دا بادشاہ، یاں

اُجڑے گراں، (اھا) جدوں دن وچ گڈ دا بولنا اتے راتیں

کاں دا بولنا محسوس دنا ہووے تاں جندے نیں

دھاوا بولنا، (حما) حملہ کرنا

ڈھڈ بولنا، (حما) بھکھا ہونا، فاقے دی حالت وچ ہونا

زکھا بولنا، (حما) بے حی نظی نال ہونا، بے مروتی نال بولنا

زبان سنبھال کے بولنا، (حما) ہوش نال گل کرنا، سوچ سمجھ کے

گل کرنا

سزا بولنا، (حما) مجسٹریٹ دا مجرم نوں سزا سنا دنا

سفید جھوٹھ بولنا، (حما) بالکل ہی جھوٹھ بولنا

کاں بولنا، (حما) 1- کسے مہمان دے آون دی اُمید آس ہونا

2- سُنانا ہونا

کُٹوتا بولنا، (حما) 1- مندا پچن کہنا 2- ناراضگی نال بولنا 3- اُلٹا کہنا

کفن پاڑ کے بولنا، (حما) اُبزوا ہے بولنا، اچانک چیکاں مار

کے اٹھنا

لگنو بولنا، (حما) 1- جھوٹھ بولنا 2- بے دینی دیاں گلاں کرنا

کمان بول جانا، (حما) جنگ تے جان لئی ڈیوٹی لگنا، نوکری بولنا

کھوہ وچ بولنا، (حما) بہت ہولی تے نیویں اواز وچ بولنا

گڈ بولنا، (حما) 1- کال پین دی نشانی ظاہر ہونا، شکن ہونا

2- اُجاڑ ہونا، سُنانا ہونا

گھکو بولنا، (حما) اُجاڑ ہونا، سُنانا ہونا

گھورڈ بولنا، (حما) مرن کنارے ہونا

ناں بولنا، (حما) 1- ذکر ہونا 2- حاضری پینا

نمبر نہ بولنا، (حما) واری نہ آ دنا

نوکری بولنا، (حما) کمان بول جانا (فوج)

نیلامی بولنا، (حما) 1- سمجھ وک جانا 2- دوایہ لکھنا، نیلامی

ہاڑ بولنا، (حما) 1- بھٹکی زوچ دا پانی منگنا 2- پیاس کارن واری

واری پانی منگنا

ہتّا ہتّا بولنا، (حما) اُپاتا بولنا، برا بھلا کہنا

ہلّا بولنا، (حما) حملہ کرنا، دھاوا بولنا

بولدے دی جیہہ نہیں پھڑی جاسکدی، (اکھا) جدوں ایہہ

دنا ہووے کہ کسے نوں بولنوں نہیں روکیا جاسکدا تاں کہندے نیں

بولنوں باز نہ آ دنا، (حما) گل کرن توں پنا نہ رہنا، گل کرن توں نہ ہٹنا

بولوں رام ہونی، (حما) ختم ہونا، مر جانا

بولیا چلیا معاف کرنا، (حما) غلطی معاف کرنا، درگزر کرنا

جادو اوہ جو سر چڑھ بولے، (اکھا) جدوں کوئی گل یاں کوئی شے

اپنا اثر چھیتی دکھاوے تے اوہوں غیر دی من تاں کہندے نیں

جو بولے سو گنڈا کھولے، (اکھا) جدوں کوئی کسے کم بارے تجویز

(پہلی جلد)

بولد: (نذ) بلد، ڈھگا، داند، تیل

بولد موتا، (نذ) بے معیاں ڈنگ پڑنگیاں لکیراں، ٹیڈھیاں

میڈھیاں لکیراں جیہناں دا کوئی مطلب معنی نہ نکلے

چلدے بولد نوں چوٹھڑ نہیں دینی چاہیدی، (اکھا) جدوں ایہہ

دسنا ہووے کہ کم کر رہے بندے نوں تنگ کرنا یاں ستاونا نہیں چاہیدا

تاں کہندے نیں

ہل تھڑ کے کن گڑ کے بولد جائے اک واسا، ہالی داکیہ

بھرواسا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ہل واہن دے آ لے

چنگے نہ ہوں تاں کھیتی چنگی نہیں ہوسکدی، تاں کہندے نیں

بولدا: (نذ) آتما، دل، من

بولڑی: (مو) بولی، زبان

بولڑی: (مو) بولا دی تصغیر، تک دا چھوٹا گہنا

بولک: (نذ) گولک، گلہ، چندہ

بولن: (مصدر) مونہوں گجھ بولن، آکھن، جواب دیون

بولن جوگا نہ رہنا، (مخا) جواب دین جوگا نہ رہنا، بہت شرمندہ ہونا

بولن چلن، (نذ) بول چال، گل بات، گفتگو

بولن ڈھنگ، (نذ) 1- گل کرن دا طریقہ 2- اُچارن

بولن مہنگا پون، (مخا) مونہوں کڈھی ہوئی گل پاروں نقصان

اُٹھاؤن

بولن مہنگا ہونا، (مخا) آکر جھوں کئی وار اکھوا کے گل دا جواب

دینا

بولن مہنگا ہوون، (مخا) دیکھو: بولن مہنگا ہونا

بولن نہ جاننا، (مخا) بہت بھلے مانس ہونا

بولن ہار، (صفت) بولن والا، بُلا را

بولنا: (فل) 1- مونہہ وچوں کجھ کہنا، گل کہنا، آکھنا 2- لڑائی جھگڑا کرنا

3- سدا نا، بُلا دنا 4- گاں، مجھ وغیرہ دا زدی خواہش کرنا 5- ظاہر کرنا

بولنا چالنا، (مخا) بولنا، گل بات کرنا

بولنا گونا، (مخا) بولنا

ابا تبا بولنا، (مخا) بُرا بھلا کہنا، گالی گلوچ کرنا، مندا بولنا

اُبوڑا ہے بولنا، (مخا) اچانک گھبراہٹ نال بولنا

اُچا نیواں بولنا، (مخا) 1- مندا بولنا 2- لڑنا

اکوساہ بولنا، (مخا) لگا تار بولنا

اکوساہ بولی جانا، (مخا) لگا تار بولی جانا

اکھاں بول پینا، (مخا) اندر لا ڈھک اکھاں راہیں ظاہر کرنا

اکھڑی کہارڑی، اُنکر بولے ناری، جی بھر مانگے داماں،

تتے نہ پھل کاواں، (اکھا) جدوں ساہویں جواب دین والی تیویں

نوں مندنا ہووے تاں کہندے نیں

اکے تاں مُردا بولے نہ، اکے تاں کفن پاڑے، (اکھا) جدوں

کوئی یاں تاں چپ ہی رہے یاں جدوں بولے تاں مندا ہی بولے

تاں کہندے نیں

اگے بولنا، (مخا) 1- وڈے نوں بے ادبی دے بچن، شبد، بول کہنا

2- سوال جواب کرنا 3- برابری کرنا، گستاخی کرنا

اُلو بولنا، (مخا) سنسان ہونا، اُجاڑ ہونا، بیابان ہونا

اوکھا اوکھا بولنا، (مخا) دیکھو: اوکھا بولنا

اوکھا بولنا، (مخا) ناراض بولنا، غصے نال بولنا

اُول جُلُول بولنا، (مخا) بے تھو یاں گلاں کرنا، فضول کبی جانا،

بے تکیاں گلاں کرنا

بلغم بولنا، (مخا) 1- چھاتی وچ بلغم جمع ہونا 2- مرن کنارے ہونا

بولی ٹھولی، (مو) 1- مہنا، طعنہ، باسا، ٹچکر 2- آوازاں کستا، طعنے دینا
بولی جانن، (مجا) ویکھو بولی سمجھن

بولی چڑھنا، (مجا) نیلامی وچ کسے چیز داخل بہت ددھنا
بولی چکنا، (مجا) 1- گدھے وغیرہ وچ کسے دے گیت ختم کرن
تے اخیر لے مصرعے نوں ساریاں نے مل کے اچی اواز نال بولنا
2- نیلامی وچ بھاء ددھائی جانا

بولی چھڈنا، (مجا) نیلامی سے کسے چیز دی پوری قیمت پین تے
وچ دینا

بولی دینا، (مجا) نیلامی وچ کسے چیز داخل پاون
بولی ڈگن، (مجا) بولی وچ کسے چیز دی قیمت دا گھٹ جانا
بولی ڈیون، (مجا) پتی پڑھنا

بولی سادی ہوون، (مجا) رواں تے سلیس زبان ہوون،
خوبصورت زبان ہوون

بولی سمجھ لوں / بولی سمجھن، (مجا) 1- زبان سمجھن، بولی جانن
2- گل دا مفہوم سمجھن، اشارہ سمجھن

بولی سہون / بولی سبہ جاون، (مجا) ویکھو: بولی کھا جاون
بولی کاج وگاڑیا جیوں مولی جیتا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے

کہ کوڑے بول کم وگاڑ دیندے نیں تاں کہندے نیں
بولی کھا جانا، (مجا) کسے نے طعنے سن کے دکھی ہونا

بولی کھانا، (مجا) 1- مخول یاں ننڈیا کراونا 2- طعنے ہمنے سٹنا
بولی کھاوون، (مجا) 1- طعنے ہمنے سنن، ٹچکر سہون 2- مخول کراوون،

نذاق کراوون
بولی کے آکھنا، (مجا) ہسل کے آکھنا، دل دی بھڑاس کدھنا

بولی گھسن، (مجا) 1- دوجے دے مشورے تے ٹرن 2- مشورہ لون

بولی لاونا، (مجا) 1- بولی پاونا 2- طعنہ دینا

بولی لگ، (صفت) لائی لگ، کسے دے آکھے وچ آجان والا
بولی لگن، (مجا) دوجے دیاں گھاں وچ آون، کسے دی آکھت
تے چلن

بولی مارنا، (مجا) ٹھویں گل کہنا، مہنا مارنا، طعنہ دینا
بولی مکرن، (مجا) وعدے توں مکرنا، اپنی گل توں بھر جاون
بولی ملن، (مجا) زبان دا اگو جیہا ہونا، گل کرن دا انداز اگو جیہا
ہونا

بولی وچن، (مجا) کسے دی کوڑی گل سن کے دکھی ہوون
بولی ودھ جاون / بولی ودھن، (مجا) کسے شے داخل بیٹھا ہوون، بھاء
چڑھ جاون

بولی ودھا دیون، (مجا) دیکھو: بول ودھ جاون
بولی ویاہون، (مجا) 1- طعنے راہیں آکھی گل نوں پورا کر دکھاوون

2- گل تے پہرہ دیون
بولی ویاہونا، (مجا) طعنے راہیں آکھی گل نوں کر دکھاونا

بولی بٹن، (مجا) نیلامی ہوون
دریا نیو بولی بدلی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ تھاں تھاں

ہی بولی وچ کجھ نہ کجھ فرق ضرور ہوندا ہے تاں کہندے نیں
کجھی بولی / گپت بولی / بند بولی، (مو) نیلامی دا اک ڈھنگ

جس وچ بولی راہیں دتی قیمت دا کسے غیر نوں پتا نہیں لگ سکدا
بولیاں: (مو) بولی دی جمع

بولیاں بولن، (مجا) 1- دن دن دیاں آوازاں کدھن 2- طنز
کرن، ٹچکر کرن، گھاں کرن 3- گالھاں کدھن 4- نیلام ویلے مل

لاون لئی آواز کدھن 5- اپنی اپنی رائے دیون 6- نقص کدھن
(پہلی جلد)

پیش کرے اتے اُلٹا اوے نوں کم کرن لئی کہیا جاوے تان
کہندے نیں

چج تان بولے چھانی کیہ بولے، جس وچ سو چھیک،
(اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ خود ہی وڈا قصور وار ہو کے اوہ
دوبے تے نکتہ چینی کرن واجب نہیں رکھدا تان کہندے نیں

کاں بولے پے گئے رولے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ
کاں دے بولن تے لوکی جاگ اُٹھدے نیں تان کہندے نیں
بولنی: (مو) بولن دا ڈھنگ، کتھنی، گل بات دا ڈھنگ
بولو اولن: (مصدر) مونیوں گل کڈھوان، گل بات کرواون، اکھوان،
کہلوان

بولو ٹھولی: (مو) بولن بکارا

بولو ماہیا: (ند) 1- اک مشہور لوک گیت 2- لوک گیتاں دی اک
مشہور طرز

بولھ: (ند) 1- اناج دا لگا ڈھیر 2- پیر دا سالانہ چڑھاوایاں بھینٹا

بولھا: (ند) گاں مجھ دے سون گروں ہفتے کو دا دڈھ جیہڑا سیک
لویاں بھنیاں والا گاڑھا ہو جاندا اے، کھیس

بولھڑ: (ند) جیہدے وچ بولھ رکھیا جاوے، بھڑولا، کوٹھی

بولھڑا: (ند) دیکھو: بولھڑ

بولھکا: (ند) ڈونگا، پیالہ

بولھی: (مو) دیکھو: بولی

بولھی: (مفت) بٹھاں والا، مونیوں بٹھاں والا، عموماً کتیاں دی اک
قسم نوں آکھدے نیں جیہدے بٹھاں تے بیٹا ماس ہوندا اے ایہہ
بڑی کوڑی نسل ہوندا اے

بولھیاں: (مو) بولھی دی جمع 1- بانہہ، بغل، کچھ 2- پھوڑے وچ

کیڑیاں دا اکھ 3- ترن ویلے بانہواں مارن دی حالت
بولھیاں مارن، (محا) 1- ترن لئی بانہواں تیز تیز ہلاون 2- خوشی دا
اظہار کرن، بغلاں و جاوون، کچھاں مارن 3- مذاق کرن 4- دنگارن
بولی: (مو، صفت) اوہ زنانی جس نوں سُنائی نہ دیندا ہووے
بولی: (مو) 1- اوہ گھوہ جیہدے پانی تیکر پوزھیاں جان، بوزی،
باولی 2- ڈکری، رکتکری، بجزی، روزی

بولی: (مو) 1- زبان، بھاشا 2- اواز، شہد 3- مونیوں کدھی گل 4- طعنہ،
مہنا، جھڑک، جھاڑ 5- اک خاص قسم دی پنجابی شاعری، کلی 6- کنایہ،
اشارہ 7- نیلا

بولی آب کوثر نال دھوئی ہوون، (محا) 1- پاکیزہ زبان ہوون،
خوش اخلاقی دی زبان 2- فصیح زبان ہوون
بولی آون، (محا) 1- زبان توں واقف ہوون 2- گل بات کرن
دا چ آون

بولی باز، (صفت) بولی مارن والا، مہنا مارن والا

بولی بولن، (محا) 1- کوئی زبان بولن 2- گلاں کرن 3- نیلا می وچ
مُل لاون

بولی بھوم، (ند) زبان دا علم، لسانیات دا علم

بولی پاونا، (محا) گدے وچ کسے اک دا گیت گاونا

بولی توں واقف ہوون، (محا) زبان توں جانو ہوون

بولی تے چڑھن، (محا) دُوبے دیاں گلاں وچ آون، فریب

کھاون، چال وچ بھسن، ڈھائے چڑھ جاوون

بولی ٹٹ جاوون / بولی ٹٹن، (محا) دیکھو: بولی ٹٹنا

بولی ٹٹنا، (محا) کسے چیز دے پورا مُل پین تے نیلامی ختم ہونا

بولی ٹھٹھولی، (مو) دیکھو: بولی ٹھولی

بونہاٹ: (مو) چھڑ دی آواز

بونہی: (مو) چھوٹی پیاری

بونتر: (ند، صفت) گھبرایا ہوا، پریشان

بونترنا: (صفت) بے سرتا، گھبرایا ہوا، وگی: کوئی بونترنا وانگ

مونہ چک ٹردی، جیویں اونٹنی بناں مہار پھردی (کشتہ)

بونترنا: (فل) سرت نہ رہنا، مت ماری جانا، گھبرا جانا

بونتریا: (ند، صفت) سرت گوا بیض بند، گھبرایا ہوا

بونتریا ہونا، (محا) بونتریا پھرن، گھبرایا ہونا

بونتریا ہون، (محا) حیران ہوا ہون، گھبرایا ہوا ہون، بوندل

جاون، حیران ہو جاون، بنگا بگا ہو جاون

بونتلن: (مصدر) بوندن، بونترن، پریشان ہون، ڈورا بھورا ہون،

چکراون

بونٹ (Bonnet): (انگ، ند) نرک، کار وغیرہ دے انجن دا اُپرلا

دھکن

بونجا: (صفت، عدد) پنجوا جمع دو، 52

بونجل: (ند، صفت) آڈا، ترچھا، اُریب

بونجواں: (عدد، صفت) بونجا دی گنتی پوری کرن والا، پنجواہ تے دُونہ

دی واری والا

بونجی: (مو) تاش دے سرے پتیاں دی بازی ہر جاون

بونجی: (ند) سٹھنا بن یاں جنگل

بونجھل: (لہند، مو) پوچھل، دُم

بونڈ: (مو) 1- نیپا، ٹپکا، قطرہ 2- مینہ دی کئی 3- بند، مٹی 4- کپڑے

تے بندیاں دا چھاپا، بونداں والا کپڑا، ٹمکدیاں والا کپڑا

بونڈ بونڈ میل کے ہی ساگر بن دا ہے، (اکھا) جدوں چھوٹی

توں چھوٹی بچت دی اہیت دئی ہووے تاں کہندے نیں

بونڈ بھر، (صفت) قطرے چتا، رتا کو، روال کو، تھوڑا جیہا، ماسا کو

چکینے گھڑے تے بونڈ نہیں ٹھہردی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ زربچ تے کسے گل دا کوئی اثر نہیں ہوندا تاں کہندے نیں

سوات بوندا سوانت بوند، (مو) مینہ دی اوہ کئی جو سواتی پختہ

والے دن سدھی پئی دے مونہہ وچ پے کے موتی بن جاندی ہے

بوندا: (صفت) بوندلایا ہوا، گھبرایا ہوا

بوندنا: (ند) 1- ڈوڈا، پھل 2- بوند دامکتر 3- مہموار

بوندنا باندی، (مو) کن من، کوئی کوئی کئی ڈگنا

بوندنا باندی کرن، (محا) رودن، اتھرو دیکرن

بوندنا باندی ہون، (محا) پھوہار ہون، تھوڑا تھوڑا مینہ پون،

باجری ڈگن

بوندنا: (مو) بچھاڑ، واچھڑ

بوندناں: (مو) بوند دی جمع، قطرے

بوندناں آجاون / بوندناں آون، (محا) مینہ پون، بارش لٹھن

بوندناں آونا، (محا) مینہ پینا، کنیاں ڈگنا

بوندن: (صفت) بونتل، پریشان، بدخواس، بے سندھ

بوندننا: (فل) بونترنا، بونتلنا، گھبرا جانا

بوندکی: (مو) چٹ، چھٹ، نشان

بوندل جانا: (محا) گھبرا جانا، سرت نہ رہنا، مت ماری جانا

بوندلا: (ند، صفت) گھبرایا، جس نوں سرت نہ ہووے

بوندلا ونا: (فل) سرت ماردینا، مت ماردینا

بوندلا ہٹ: (مو) بوندلا پن، گھبراہٹ

بوندلنا: (فل) سرت نہ رہنا، مت ماری جانا، گھبرا جانا

7- نخرے کرن

بولیاں بولنا، (حما) 1- طرحاں طرحاں دیاں آوازاں کڈھنا

2- بھانت بھانت دیاں گھاں کرنا 3- چچھاونا 4- مہنے مارنا 5- بُرا

بھلا کہنا، گالھیاں کڈھنا 6- جانوراں دیاں آوازاں دیاں تھلاں کرنا

بولیاں پاؤن، (حما) خوشیاں مناؤن، نچن گاون، گیت گاونا

بولیاں ٹھٹھولیاں مارنا، (حما) مہنے مارنا، ہاسے خول دیاں گھاں کرنا

بولیاں ٹھولیاں مارن، (حما) 1- طتر کرن، طعنے دیون، آواز کسن

2- مذاق کرن، بکھیرا کرن

بولیاں ڈیون، (حما) 1- بھڑکانا 2- غصہ دوانا

بولیاں سُناون، (حما) 1- ٹھکراں کرن، طعنے مہنے مارن 2- لوک

گیتاں دی اک خاص قسم دے بول سُناون 3- گھاں سُناون

بولیاں سُنن، (حما) 1- ٹھکراں سُنن، طعنے مہنے سُنن، اُچی نیویں

سُنن 2- لوک گیتاں دی اک خاص قسم دے بول سُنن

بولیاں کڈھنیاں، (حما) دڈھ گھٹ گھاں کہنیاں

بولیاں مارن، (حما) ٹھکراں کرن، طعنے دیون، چوبھال لاؤن،

آواز کسن، لکھدے نوں چھیڑن، لالا کے سُناون

بولیاں مارنا، (حما) 1- طعنے دینا 2- آواز اکسنا، مہنے مارنا

بولیاں نے بول دگاڑے، مَنتیاں نے پَند اُجاڑے، (اکھا)

جدوں مہنے بندے نوں بھیڑا دنا ہووے تاں کہندے نیں

بُولی: (مو) 1- پانی دی ندی 2- پانی وچ حصّہ ہون دا عمل یاں انجیہ پانی

نال نچی جان والی زمین وچ حصّہ 3- واسی دان والی پیلی یاں پانی

دے وچ حصّہ ہون 4- تک دا اک گہنا

بُولی گیتا: (مذ، صفت) کتیاں دی اوہ نسل جیدے بُکھاں تے موٹا

ماس ہوندا اے

بُولی گیتی: (مذ) گئے دی اک قسم

بولیر: (صفت) 1- باتونی، گالڑی 2- جھڑالو، لڑاکا

بولیندا: (مذ) دیکھو: بولیندڑ

بولیندڑ: (صفت) بولیندا، بولن والا، بِلاون والا

بولیواں: (مذ) بولن دا ڈھنگ، لہجہ

بُوم: (فا+سن، مذ) 1- اُلو 2- بنجر زمین، بُھومی 3- مُلک، علاقہ، دُگی

’جمن تے بُوم کچم میرا‘ (غلام رسول) 4- مجازاً..... بے وقوف،

بُدھو، تنہائی پسند

بُوم اُل حشر: (فا، مذ) قیامت داؤن، دُگی: پڑھنے والے نوں غم کوئی

بُوم اُل حشر ہوئی‘ (گُل)

بُومبا: (مذ) 1- پانی دی تیز دھار، چشمہ 2- فورہ 3- ٹوٹا، پھوپھا، رُوں

دا پھبدا

بُومبی: (مو) 1- کسے چیز دا نوکدار ہر 2- پانی دی چھوٹی تیز دھار

بومی: (مذ) راجپوتاں دی اک گوت

بولن: (مذ) دیکھو: بولنا

بولنا: (فعم) 1- بیجنا 2- بجائی دا موسم، فصل بیجی دی رُت

بولنا: (مذ) 1- جولاہیاں دا کم کرن والا 2- چھیار

بولنا: (صفت) 1- بہت مدھرا، ٹھکنا، گینڈا، گٹھ منھ 2- مدھرے تہ دا

آدی

بُونار: (مذ) بلوط دے درخت دی چھری

بُونب: (مو) 1- چوٹی، بلندی، اُتلا سرا 2- نخر، غرور، گھمنڈ

بُونبا: (مذ) 1- بلبُلہ 2- پٹاری 3- کروٹیل 4- پٹھن، بُبل 5- پھوپیا،

پھاپھیا، رُوں دا ٹوٹا، پھبدا

بُونیل پانداں: (مذ) گئے دی آک

پاک دُشتری

(پہلی جلد)

ہونگیاں: (مو) ہونگی دی جمع

ہونگیاں مارنا، (محا) جھلیاں جھلیاں گھاں کرنا، بے وقوفی دیاں گھاں کرنا

یونگیون: (مصدر) 1- یونگیون، دھاڑ مریون، ٹکیون، گجیون 2- گونگیون

ہونہڑی: (مو) دیکھو بیتی

ہونہنسا: (فل) دیکھو ہنس

یونہہ: (اعوان) سہوں، بہت، وگتی 'کایا سی میں یونہہ سوہنا'

ہونی: (مو) 1- جولاہیاں داندھن والی حمیاری 2- جولاہیاں داکم کرن والے حمیاری گھروانی 3- بیتی، پہلی ونک

ہوں ہاں: (مو) مٹھوں ہیں، آئرشاڑ، نوہر

ہوں ہوں: (ند) 1- کتے دے بھونکن دی آواز 2- دھولا رولا 3- بے کار حقن 4- تم وڑن تے ہون والی ڈرگت

ہوں بچ گئی، (اھا) جدو تم وڑن تے بے عزتی ہو جاوے تاں کہندے نیں

ہووالی: (ند) چرواہا، آجڑی

ہوونا: (نعم) بیجنا

ہوہ: (صفت) بہت، بہت زیادہ، ڈیر، بیوں

ہوہ: (ضم) اوہ

یو ہا: (ند) 1- در، دروازہ 2- یوزرہ 3- کھڑکی 4- تختہ

یو ہا آباد ہو جاو، (محا) دیکھو: یو ہا آباد ہونا

یو ہا آباد ہونا، (محا) گھر ونا، گھر آباد ہونا، وگتی: یو ہا پرت کے

نہیں آباد ہونا، داغ ہرنیاں وانگ لگایا وئے

یو ہا بھڑن، (محا) 1- گھر والی دامر جاو 2- سنج ہو جاو،

دیران ہو جاو

یو ہا بھنن، (محا) 1- زور نال بوہا کھڑکاو 2- بار بار کسے دے گھر جاو

یو ہا بھننا، (محا) دیکھو: یو ہا بھنن

یو ہا بھڑ دیون / یو ہا بھڑن، (محا) 1- دروازہ بند کر دیون 2-

ملن ورتن چھڈن 3- جواب دے دیون

یو ہا بھڑنا، (محا) گھر والی دامر جانا

یو ہا پٹ مارن، (محا) 1- تکرار کرنا 2- بار بار آن دھمکنا

یو ہا ٹھکورن / یو ہا ٹھکورنا، (محا) 1- پھیرے پاونا، کسے دے گھر وار وار جانا 2- یو ہا ٹھکھنا ونا

یو ہا چٹا، (ند) گھربار، وگتی: 'بوہا چٹا سکھ رکھیں' (سستی)

یو ہا دینا، (محا) یو ہا بند کرنا

یو ہا دیون، (محا) یو ہا بند کرن، دروازہ ڈھو دیون

یو ہا ڈھو دیون، (محا) یو ہا بھڑ دیون، دروازہ بند کر دیون

یو ہا ڈھولون، (محا) یو ہا بھڑ لون، دروازہ بند کر لون

یو ہا ڈھوننا، (محا) دروازہ بھڑنا پر کھڑا نہ لاونا

یو ہا ڈھوون، (محا) دیکھو: یو ہا بھڑن

یو ہا ڈین، (محا) دروازہ بند کرنا

یو ہا کھڑکاو، (محا) 1- گھروں ٹلاو 2- مدد طلب کرن، منت

کرن، ترلا مارن 3- چونکنا کرن

یو ہا کھل پون، (محا) 1- رستہ بن جاو 2- گھر دین 3- دیاہ ہو

جاو

یو ہا کھلا ہونا، (محا) آدن دی اجازت ہونا

یو ہا کھلنا، (محا) 1- گھر دینا 2- دیاہ ہونا

توں علاوہ بطور انعام دتے جانے نہیں

بونسری: (مو) بوسری، مرلی

بونگ دیہاڑے: (حما) بانگے دیہاڑے، مندے حال

بونگ: (مو) 1- شیر دی آواز، چنگاڑ 2- گونج، گرج 3- تیزی، کالھی

بونگ پٹنا دکھاون، (حما) اوت پٹنا دکھاون، بے وقوفی دکھاون

بونگ پٹے توں کم لون، (حما) بے وقوفی کرن، اوت پٹے توں کم

لون، کھج مارن

بونگا: (ند، صفت) اوت، جھلا، بے وقوف، بدھو، بے عقل، بے دھنا

بونگا پٹنا، (ند) جھلا، اوت پٹنا، مور کھتا

بونگا ہون، (حما) بے وقوف ہون، کچا ہون، اوت ہون،

جھلا تے بدھو ہون

یونگا: (ند) دیکھو: بنگا

یونگا: (ند) 1- گونگا 2- گونج، گرج

یونگاٹ: (مو) 1- شیر دے مسلسل بولن دی آواز 2- گونج، گرج

یونگاں: (مو) دیکھو: بونگ: جیدہی ایہہ جمع اے

یونگاں بھن، (حما) بہت تیز چلن

یونگاون: (مصدر) 1- یوکاون، بکاون 2- گجاون 3- گونجاون

یونگرے: (ند) مولی دیاں پھلیاں، پکاون والی اک سبزی، منگرے،

مونگرے

یونگن: (مصدر) 1- بکن، بوکن، شیر دادھاڑن، گجن 2- ٹونجن، لانو دا

آواز کڈھن

یونگھ: (ج، مو) شیر دی گرج دار آواز، دھاڑ

یونگی: (مو) 1- بونگا دی تانیٹ 2- جھلی تے کچی گل، فضول گل، تھیلی

یونگی مارن، (حما) فضول گل کرن، جھلیاں والی گل کرن

یونڈی: (مو) 1- وین دی پھٹکی تے چھوٹے سائز دی ٹلڈی، پکڑی

2- دیہی وچ پائی وین دی ٹلڈی، پکڑیاں 3- پٹے چھالے والے

پگ 4- گھنٹکیاں، بٹکیاں 5- چھاپے والے کپڑے دی اک قسم

6- یونڈ، قطرہ

یونڈی دے لڈو، (ند) وین دی یونڈی دے بنائے لڈو

یونڈیاں: (مو) دیکھو: یونڈی

یونڈا: (ند) 1- گاجر، مولی وغیرہ دا پچھلا حصہ جتھوں ہرے پتے شروع

ہوندے نیں 2- پونچھ، جھوٹی جیہی پونچھ، کٹی ہوئی پونچھ 3- پچھلا

حصہ، لکڑی دا ادھ دم والا حصہ جتھے وال اُتے ہوندے نیں

4- منڈھ 5- ڈھوئی، بٹھ

یونڈا چکی بھرتا، (حما) ہنکار وچ بھرتا، غرور کرنا

یونڈا کڈھنا، (حما) بر دھڑنا لوں دکھ کرنا

یونڈلا: (ند) وارد لا، بگولہ

یونڈن: (مو) سورنی

یونڈو: (ند) دیکھو: یونڈی

یونڈی: (ند، صفت) منڈے بازی کراون والا منڈا

یونڈی: (مو) دیکھو: یونڈا

یونڈے: (نم) یونڈو، ڈھوئی نوں

یونڈے اگ لاون، (حما) غصہ چڑھاون

یونڈے اگ لاونا، (حما) چک دینا، اکساہٹ دینا

یونڈے اگ لگ جاون، یونڈے اگ لگن، (حما) غصہ

کھاون، سڑن بھجن

یونڈے اگ لگنی، (حما) دکھی ہونا، سڑنا

بونس (Bouns): (انگ، ند) ادھ پیسے جیہڑے ملازماں نوں تنخواہ

بوہڑی: (فعل) بوہڑنا دا فعل امر، پھیر، بھر

بوہڑن: (مصدر) دیکھو: بوہڑھن

بوہڑی: (مو) دیکھو: بوہڑھی

بوہڑی پاؤن، (محا) دیکھو: بوہڑھی پاؤن

بوہڑیو: (فعل) بوہڑنا دا فعل امر، بوہڑھو، پرتیو، واپس آؤ

بوہڑس: (نہ، صفت) طنزاً مونے تے نسبت آدمی نوں کہندے نیں

بوہڑک: (مو) تھان صاف کرن والا مانجیا، جھاڑو، بہاری

بوہڑک ٹٹھی کری پھرنّا، (محا) کسے دا بُرا منگدے رہنا

بوہڑک پھرنّا / بوہڑک پھیر جاون، (محا) 1- صفایا ہو جاون، لکھ نہ

رہون 2- اُجاڑ ہو جاون، رُزی ہو جاون 3- بربادی ہو جاون، تباہی

پھر جاون

بوہڑک پھیر دیون، (محا) 1- صفائی کر دیون 2- صفایا کر دیون،

لکھ نہ چھڈن 3- اُجاڑ دیون، رُزی کدھ دیون 4- بربادی کر

دیون، تباہی پھیر دیون

بوہڑک پھیرن، (محا) دیکھو: بوہڑک پھیر دیون

بوہڑک دیون، (محا) جھاڑو دیون، صفائی کرن

بوہڑک مارن، (محا) دیکھو: بوہڑک دیون

بوہڑکنا: (فل) اُچی اُچی رونا

بوہڑکی: (مو) کپاہ دا بھٹل

بوہڑل: (نہ) نئے دا ڈھیر، دُگی: بوہڑل زندگی دا ونے راتیں ڈھوویں،

تولی جاوندے دا ٹک دھڑ وائیاں اے (عارف)

بوہڑل چاگنا، (محا) بوہڑل نوں ٹٹھے جھج نال پھرا کرنا

بوہڑل سالنا، (محا) بولھ دا ڈھیر لاونا

بوہڑل لاونا، (محا) 1- ڈھیر لاونا 2- کسے چیز نوں اکٹھا کرنا

چھولیاں (جواں) دا بوہڑل کھوتا رکھوالا، (اکھا) جدوں کوئی چیز

کسے اچھے آدمی دے سپرد کر دتی جاوے جس توں ہر حالت وچ

نقصان ہونا ہووے اوووں کہندے نیں

بوہڑل: (نہ) دیکھو: بولھ

بوہڑلا: (نہ) 1- اُدھ دے مونہہ تے چڑھاؤن والا ماسک یاں جھنگا

2- تازہ دُڈھ دین والی گال یاں مجھ دا دُڈھ، گال مجھ دے مون

مگروں تقریباً (لگ بھگ) ست دنوں دا دُڈھ جیڑا سیک لویاں

بھٹیاں والا گاڑھا ہو جاندا اے، کھیس

بوہڑلا دُڈھ، (نہ) دیکھو: بولھ

بوہڑلتا: (مو) کثرت، وادھ، زیادہ ہون دی حالت

بوہڑلی: (نہ) تَرَن سے بانہاں مارن دی حالت

بوہڑلی: (مو) 1- بولھ دا ٹک لگی ڈھیری، چھوٹا بولھ، ڈھیری 2- پھوڑے

وغیرہ وچ کیڑیاں دا اکٹھ

بوہڑلی: (مو) قمیض یاں کوٹ وغیرہ دی بانہہ، آستین، بانہہ

بوہڑلی گٹا: (نہ) انگریزی لفظ "Bull Dog" دا پنجابی رُڈپ، چوڑے

مونہہ والا اک قسم دا مٹا

بوہڑلیاں مارن: (محا) بھٹلاں وچانا، ہتھ پیر مارنا

بوہڑنا: (فل) دیکھو: بہنا

بوہڑنا: (فعل) 1- تکرار کرنا، بحث کرنا، ٹوٹو نہیں کرنا 2- واہنا،

بجائی کرنا

بوہڑی: (مو) 1- دُکان کھولن تے سبھ توں پہلی دَنک 2- پہلی

بوہڑی کرن، (محا) 1- دُکان کھولن مگروں نقد دا سودا دین

2- پہلی دَنک کرن 3- ابتداء کرن

بوہڑی کرنا، (محا) پہلی وار سودا نقد دینا

یو ہالہن / یو ہالہون ، (حما) یو ہاکھون، دروازہ کھولن

یو ہالہنا، (حما) دروازہ کھولنا

یو ہالگن ، (حما) 1- یو ہاوخن 2- قسمت کھوٹی ہون

یو ہاماریون / یو ہامارن، (حما) قطع تعلق کرنا

یو ہامارنا، (حما) دیکھو: یو ہاڈین

یو ہامل کے بہرہ رہون / یو ہامل کے پیٹھن، (حما) دیکھو: یو ہاملن

یو ہاملن / یو ہاملنا، (حما) 1- دروازے تے اڑ کے بیٹھ جانا

2- کسے دے آسرے ہو بیٹھنا

یو ہاوس پون ، (حما) دیکھو: یو ہا آباد ہون

یو ہاوسنا، (حما) 1- گھر آباد ہونا 2- ویاہ ہو جانا

یو ہاولا لون / یو ہاولا ون ، (حما) دروازہ بند کرن، یو ہا بھیڑن

آئے نی نہنگ، یو ہاکھول دے نشتنگ، (اکھا) جدوں ایہہ

دسنا ہووے کہ نہنگ سنگھاں دا اثر دھن کارن پنجاب دے لوک

اپنے آپ نوں محفوظ محسوس کرن لگ پئے سن تاں کہندے نیں

اکھیں ڈٹھا چھوڑے تانہہ، یو ہے آیا موڑے تانہہ، (اکھا)

جدوں کے نوں بہت لو بھی دسنا ہووے تاں کہندے نیں

چور یو ہا، (ند) گپت راہ، خفیہ رستہ

گھر دا یو ہا دوجے پاسے (بٹے) لاونا، (اکھا) جدوں کوئی پھوکا

وکھا دا کرے تاں کہندے نیں

گھر دا یو ہا دوجے دا خونا، (حما) کسے دوسرے واسطے بے لوزا

خرچ کرنا

بوہار: (ند) 1- بوہر دین ویلے اڈیا گردا، دھوڑ 2- جھاڑو دین دا عمل

3- گندگی، میل، کوڑا، فضلہ، نجاست 4- کرے دی چھت پیٹھ بنایا

چھوٹا جیہا کرا، جھلانی، میانی

بوہار: (ند) وودہار، ورتارا، وگی: 'مہر بیشک بوہار کریے، دسے اندرون

کام دی تار مائیو

بوہارا: (ند) 1- کھجوراں دے ڈنڈاں توں کھجوراں لاون توں بعد

جھاڑو بنادون دے کم آؤندا اے 2- جھاڑو، برش، بوہر

بوہارنا: (فعم) دیکھو: بیہارنا

بوہپیٹ: (مو) بچج ننھ، نس بچج

بوہپیٹ کرنا، (حما) مار دینا

بوہتھ: (ند) دیکھو: بہتھ

بوہٹ: (ند) دیکھو: بوہنا

بوہٹا: (ند) 1- پچھی، بوہیا، جھکو 2- بازو بند، ناڈ، بے حد، بے شمار

2- بانہہ تے پنھن والا تعویذ

بوہٹی: (مو) چھوٹی پچھی، چھوٹا جھکو، چھوٹا بوہیا

بوہجا: (ند) بھار

بوہر: (صفت) اُجڈ، جاہل، بے وقوف

بوہر کھل جاون / بوہر کھلن، (حما) مال دولت آون

بوہرا: (صفت) 1- مسلماناں دی میمن قوم دی اک ذیلی ذات جیہڑی

تجارت دے پیشے نال جڑی اے 2- ساہوکار

بوہڑ: (ند) اک رُکھ دانان، بوڑھ

بوہڑ داڑھیا، (ند) بوڑھ دی داڑھی ورگی داڑھی والا بندہ

بوہڑ دی داڑھی، (مو) بوڑھ دے رُکھ دیاں لمکدیاں پتلیاں،

لمیاں شاخاں جو زمین وچ جا کے مڑ جڑھاں بن جانیاں نیں

بوہڑ: (مو) بڑھک

بوہڑ مارنی، (حما) بڑھکنا، بڑھک، مارنا

نوں مٹھیاں وغیرہ بھیجن

بوہیہ: (ند) اکٹھ، سموہ، اجتاح

بوہٹا: (ج، ند) 1- بازو تے بھٹن والا اک تعویذ 2- اک زیور، بازو

بند، وگی: دینی نوں کٹن تے پچھے بھٹک بھٹیاں دی (باڈھو)

بوہڑی: (مو) دوتی ۱۰ وکاز، دت

بوہڑی: (مو) بوہڑی، وکری دی شحات، پہلی خریداری

بوہڑ: (مو) سالانہ تختہ جیہ سے مسلمان اپنے مرشد نوں دیندے نیں

بوئی: (مو) چھوٹی جہڑی، جڑی بوئی، کدھھی بوئی ویل یاں مٹھل

بوئی: (مو) 1- اک چوہ، جیہڑا جہڑیاں تے اوتھیاں لئی بطور چارا ورتیا

جاندا اے تاں ایہہ پتے بطور دوائی استعمال ہوندے نیں

2- بوہڑی، جھٹو

بوئی چوئی، (مو) چھوٹے قد دی بوئی جو دوایاں وچ ورتی جاندی

ہے

بوئی کلاں، (مو) دتے قد دی بوئی جس دا پھوس سر ہانے بھرن

دے کم آؤندا ہے اتے دوایاں وچ وی ورتیا جاندا ہے

بوئی: (اعوان، حرف ندا کی) اوئی، ہائے

بوئی بوئی، (اعوان) ہائی ہائی، اوئی اوئی

بوئی بوئی کرنا، (مح) حال ہائی کرنا

بوئے: (حرف استعجب) حیرانی ظاہر کرن سے ورتیا جان والا شبد،

ہیں ایہہ کیہ، اوئے

بویاں: (مو) بوئی دی جمع، بوئی

بویلا: (ند) بودا، ہمت والا

بویس: (مو) بوئی، اک خوشبودار بوئی جیہڑی بطور دوائی ورتیندی اے

نالے گٹھل و انگوں فضا نوں خوشبودار کرن لئی وی دکھائی جاندی

اے، رضائیاں وچ دی بھردے نیں

بویا: (ند) رپے پیسے دا ڈھیر، ڈھک

بویسیان: (ند، مفت) اوہ جس نوں بویسیر دی بیماری ہے، بویسیر دا

روگی

بویسیاں: (مو) بویسیر دے موہکے

بویک: (ند) دیکھو: بیک

بویکی: (مو، مفت) دیکھو: بیک

ب.....ہ

بہا: (قا، ند) مثل

بہا: (ند) 1- چوڑائی 2- روہ دا بھریا گھڑا

بہا: (مفت) جیہڑا بھریاں تازہ نہ ہووے، باسی

بہا بہا، (مفت) دیکھو: بہا بہا

بہا بہا، (مفت) بہا بہا ہویا

نہ بہا بچے نہ ٹٹا کھائے، (اکھا) جدوں آئی چلائی ہووے

اودوں ورتدے نیں

بہا بہا: (ند) چراند وچ بھینڈاں نوں چراون وچوں دتی جان والی رقم

یاں ٹکس

بہابی: (ند) دہابی، وگی: بُمر زئی بہابی سارے سُنن یاں اوس دا ناواں

(گٹھل)

بہا جھنا: (فہم) دیا جھنا، سمیڑنا

بہاجی: (مو) بیاج، سُود، سُود دی رقم

بہاجی کھانا، (عما) سُودی کاروبار کرن والے کولوں تھوڑی تھوڑی رقم

اُدھار لینا

(پہلی جلد)

پاک ڈسٹری

رہنا، بیوہ یاں طلاق یافتہ ہونا 2۔ دھرتا مارنا
 بوہے پیٹ مارن، (مخا) 1۔ تکرار کرنا 2۔ وار وار آن دھکنا
 بوہے تک پھیلنا، (مخا) بہت نزدیک آ جانا
 بوہے چھر مارن، (مخا) دیکھو: بوہے پیٹ مارن
 بوہے دی مٹی پٹنا، (مخا) 1۔ گھڑی مُزی پھیرے پادنا 2۔ ممکن
 لئی وار وار جانا

بوہے دی ہمسائی بنن، (مخا) پرانے گھر جاون، دھی ویایی جاون
 بوہے غم دا ہاتھی بنھنا، (مخا) بہت ہی غم سہید لینا، ونگی: 'ولا نہ بن
 سُستیاں داسا تھی، نہ بنھ بوہے غم دا ہاتھی' (امرداس)
 اوہ رن کیہ ویایی، جیہدے بوہے جت نہ آئی، (اکھا) جدوں
 اُدھلی ہوئی تیویں نوں بندنا ہووے تاں کہندے نیں
 سدیا نہ بلایا، فیر بوہے آیا، (اکھا) جدوں بلایا تاں اک نوں
 دی نہیں تے سارا گوماہی آ جاوے تاں کہندے نیں
 سُکتا اوہ جان، جو دھی دے بوہے بیٹھے آن، (اکھا) جدوں
 کوئی آدی اپنی دھی دے گھر زیادہ رہے تاں کہندے نیں
 ہاتھی بوہے تے بنھنا، (مخا) مفت دا خرچ کھڑا کر لینا
 بیرانے لاوے ہاتھیاں نال تے بوہے رکھنے نیویں، (اکھا)
 جدوں اپنے توں وڈے نال دوستی لاوے تے پگنا نہ سکے تاں
 کہندے نیں

بوہیوں اُٹھاونا، (مخا) دھی بھین داویاہ کرنا
 بوہیوں کڈھن، (مخا) گھروں کڈھن، دھکا دیون
 بوہیا: (ند) 1۔ بکلی نوکری، چھکو، بچھی، باسک 2۔ شگنناں دی منھیاں
 بوہیا بھیننا، (مخا) دیکھو: بوہیا گھلنا
 بوہیا گھلنا، (مخا) کسے تہوار وغیرہ دے موقعے تے دیاہیاں دھیاں

(پہلی جلد)

پاک ڈسٹری

بوئی نہ ہونا، (مخا) کوئی دی سودا نقد نہ وکیا ہونا
 بوئی ہو جاون / بوئی ہوون، (مخا) 1۔ دکان کھولن گروں نقدان
 دا پہلا سودا وکرن 2۔ پہلی وٹک ہوون 3۔ ابتدا کرن
 پہلی بوئی سدا ہی سوئی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ پہلی
 وٹک چنگی ہووے تاں سارا دن وٹک چنگی ہوندی ہے تاں
 کہندے نیں

بوہی: (ضم) اوہ ہی، اوہ، آپے
 بوہے: (ند) دیکھو: بوہا جیہدی ایہہ جت اے
 بوہے آئی جت، وٹھو گڑی دے گن، (اکھا) جدوں کوئی کم وقت
 سر تاں نہ کیتا جاوے پر عین موقعے تے کالھی نال کرنا پوے
 تاں کہندے نیں
 بوہے اگے لکڑی، رہی سواری سٹکری، (اکھا) جدوں کوئی کسے
 تھاں تے جان لئی بالکل تیار رہے پر اچانک جانہ سکے تے آساں
 تے پانی پھر جاوے تاں کہندے نیں، جیویں کہ: 'نہاتی دھوتی رہ گئی
 تے مونہہ تے کبھی بہہ گئی'

بوہے بٹھاونا، (مخا) ویایی گڑی نوں پیکے چھڈ دیون
 بوہے بٹھاونا، (مخا) دیکھو: بوہے بٹھاونا
 بوہے بوہے اپڑن، (مخا) دیکھو: بوہے بوہے بھرن
 بوہے بوہے بھرن / بوہے بوہے بھرننا (بھونا)، (مخا) 1۔ در
 در دھکے کھانا 2۔ پٹنا، بھیکھ مٹگنا
 بوہے بوہے فُرُن / بوہے بوہے مٹگدے بھرن، (مخا) دیکھو:
 بوہے بوہے بھرن

بوہے بوہے جاون، (مخا) 1۔ در در جاون 2۔ خیرات مٹگنا
 بوہے بیٹھنا (بہنا)، (مخا) 1۔ کسے گڑی دا اپنے ماپے گھر ہی

بہا گڑا: (ند) دیکھو: بہاگ

بہالنا: (فعم) 1- بٹھانا، بہاونا 2- قائم کرنا، تھاپنا

بہان: (ند+مو) 1- دچھیرا، دچھیری 2- بلی عمر دی گھوڑی 3- شوخ

گروی 4- اُجڑ، بے وقوف، احمق، اناڑی

بہان: (ہ، ند) دیکھو: بہاگ

بہانتا: (ند) کھوتے دا بچہ

بہانہ: (فا، ند) 1- نال منول، نڈر، جک 2- حیلہ، وسیلہ

بہانہ بنانا، (مح) نال منول کرنا

بہانہ جوڑنا، (مح) بہنہ بھڑنا، بہانہ بناونا، وگی: عاشق یاں گلا نوردا

آیا جوڑ بہانہ

بہانے: (فا، ند) 1- بہانہ دی جمع 2- (فم) حیلے نال، سبب نال

بہانے باز، (صفت) بہانے ون والا، بہانے خور

بہانے بازی، (مو) بہانہ لاون دا عمل، بہانے بازی

بہانے بناونا، (مح) نال منول کرنا

بہانے خور، (صفت) بہانے باز

بہانے خوری، (مو) بہانے بناون دی عادت

بہانے ساز، (فا، صفت) بہانہ لاون والا، بہانے باز

بہانے بھڑنا، (مح) بہانے بناونا

آنے بہانے، (فعم) 1- کسے بہانے نال جک پا کے 2- فضول

حیلے رزق، بہانے موت، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ہر

کم کسے نہ کسے بہانے تاں ہی ہوندا ہے اودوں کہندے نیں

بہاں: (فم) اوتھے

بہاں: (ند) فصدں وچ عارضی قیام، کھیڈاں وچ عارضی ڈیرہ

بہاں ابا نہہ: (ند) دستہ، ہتھ

بہاولپور: (ند) پاکستان دا اک علاقہ جو پاکستان جن توں پہلاں اک

ریاست سی

بہاولپوری: (صفت) بہاول پور دا، بہاولپور دا وسنیک

بہاولپوریا: (ند، صفت) دیکھو: بہاولپوری

بہاونا: (فعم) بٹھاونا

بہاؤ: (ند) پانی دی روانی

بہاؤنا: (فعم) دیکھو: بہاونا

بہائی: (مو) داعی، کاشت کاری

بہبت: (مو) وہبت داوگاڑ

بہبتی: (مو) دیکھو: بہبتی

بہیل: (ند) 1- بے چین، بے قرار، ویالٹ 2- اُتاولا، کالھا، وگی: میں

ہاں دکھیا پر ہوں لٹھا بہیل کام ستایا

بہیلتا: (مو) 1- بے قراری، بے چینی، ویالٹ 2- اُتاولا پن، کالھا پن،

تجسس

بہبلو: (صفت) بہت، زیادہ، وادھو

بہبود: (فا، مو) بھلائی، چنگیائی، فلاح، وگی: 'ہاشم سمجھ بہبود پیارے،

ٹوں خاکی میں بن خاکی' (ہاشم)

بہت: (ند+مو) بہت بہت، رہنا سہنا، طریقہ، وسیع، مجلس، محبت

بہت: (صفت) 1- زیادہ، کافی، چوکھا 2- کئی، جنگی طرحاں

بہت اچھا، (کلمہ ایجاب) بہت بہتر، ٹھیک، درست، اچھا جی،

برمتھے تے

بہت اچیرا اڈ جاوَن / بہت اچیرا اڈَن، (مح) 1- بہت ترقی

کرن 2- حیثیت توں وڈھ کھاں کرن 3- مغرور یا جاوَن

بہت باریک جہون، (مح) 1- بہت سوچ وچار کرن 2- نکتہ

(پہلی جلد)

بہادر: (صفت) سُریر، سُرما، دلیر

بہادر شاہ ظفر (1775-1862ء): (ند) مغل راج دا آخری

بادشاہ جو اردو دا مشہور شاعر دی سی

بہادراں دی موتے مرنا، (محا) اپنے فرض نوں نبھاندیاں

ہویاں شہید ہونا

بہادرانہ: (صفت) بہادری والا، دلیرانہ

بہادری: (مو) ہمت، سُرمتائی، دلیری

بہادریاں: (مو) ٹیکیاں مڑکیاں جو کٹاں وچ پائیاں جاندیاں نیں

بہار: (ند) دیہار، ورتارا

بہار: (مو) رُت، موسم، بسنت رُت، شوبھا، سُنہن، آئند، خوشی

بہار آونا، (محا) 1- موسم آونا 2- کھیزا جوانی آونا

بہار آونی، (محا) موسم آونا، کھیزا، جوانی آونی

بہار پھرنا، (محا) رُت بدلنا، موسم بدلنا

بہاراں کرنا، (محا) بہاراں لٹنا، عیش کرنا، وگی: باقی جتنیاں یسن

کیتیاں نال وزیر بہاراں (امام بخش)

بہاراں لٹنا، (محا) مزے اڈاونا، خوشی منانا

بہار: (ند) بھارت دے جنوب ول، اُتر پردیش اتے مغربی بنگال

دے وچکار دا اک صوبہ

بہارا: (ند) کھجوراں توڑن توں مگروں کھجوراں دے ڈنڈل، کھجور دی

اک لٹی ہانی

بہارنا/بہارنا: (فعم) بوکر دینا، جھاڑ دینا، صاف کرنا

بہارو: (ند) بوکر

بہاری: (مو) زنانیاں دی گالھ

بہاری: (صفت) 1- بہار نال نسبت رکھن والا، بہار دا، موسیٰ 2- پیلا،

زرد، وگی: اک کرلئی بہاری (نجم)

بہاری: (مو) گرکھی پی وچ ای لئی درتی جان والا ماترا

بہاری: (ند) 1- وچرن والا 2- کرشن دیوتا دا ناں 3- بہار دا وسنیک

4- ہندی دا اک مشہور شاعر

بہاری: (مو) ڈنڈی، جھاڑو، بوکر

بہاری بھرن / بہاری بھرتا، (محا) بنو نچھا بھرتا، بربادی ہو

جانی، سبھ کجھ تباہ ہو جانا، لکھ نہ رہنا

بہاری بھرن / بھرن، (محا) دیکھو: بہاری بھرن

بہاری بھیرن، (محا) سبھ کجھ لٹ لینا

بہاری دا بنھ کھولنا، (محا) پھٹ پادنا

پوہ مانہہ دی دیہاڑی، چلتھا چونکا تے بہاری، (اکھا) جدوں

ایہہ دسنا ہووے کہ پوہ ماگھ دے دن چھوئے ہون کر کے روٹی ٹکڑ

وچ ہی بیت جانے نیں اودوں کبندے نیں

چھٹکا نہ بہاری کاہدی بھٹھیری، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا

ہووے کہ اوزاراں پنا کوئی کم نہیں ہو سکدا اودوں کبندے نیں

بہاسنا: (صفت) پچھا گھچیا

بہاگ: (ند) بھاگ، قسمت، نصیب

بہاگ: (مو) اوہ جگہ جتھے پٹو پانی پین توں پچھوں یاں دن دی گری

ویلے پیٹھدے نیں

بہاگ: (ہ، ند) بلاول ٹھاٹھ دا اک راگ جیہڑا ادھی رات ویلے گایا

جاندا اے، ایہہ مزاج پد سکون ہوندا اے، وگی: تے آندھ گوانڈھ

نے جوگ بہاگ تے کانہڑے چھوئے (نجم)

بہاگ: (ند) سویرا، ترکا، فجر ویلا

بڑی بہاگ، (مو) پوہ پھٹالا، سویرے سار

بہت دُور نکل جاوَن / بہت دُور نکلن، (حما) 1- ڈھیر پرانہ
چلا جاوَن 2- بہت اگے نکل جاوَن، ترقی کر جاوَن 3- بڑا چالاک ہو
جاوَن

بہت رات ہو جاوَن، (حما) کافی ساری رات گزر جاوَن
بہت رات گئے آوَن، (حما) رات نوں بہت چرکا آوَن، کوپلے
آوَن

بہت رات ہوئے تے آوَن، (حما) دیکھو: بہت رات گئے
آوَن

بہت سارا، (نڈ، صفت) نہ سارا، بہت زیادہ، کافی، چوکھا
بہت ہر مارن، (حما) بڑی تھپیل کرن، بہت کوشش کرن،
ڈاڈھا جتن کرن

بہت کُجھ، (صفت) 1- بہت، کافی، وڈا، واڈھو 2- دھن، دولت،
جمع جُوز

بہت کُجھ آکھ دیوَن، (حما) 1- سمجھا دیوَن 2- اُچی نیویں آکھ
دیوَن، بُرا بھلا ہوَن

بہت کُجھ آکھن / بہت کُجھ کہوَن، (حما) 1- چرتائیں آکھن
دیکھن، سمجھاوَن 2- منتاں ترلے کرن 3- اُچی نیویں آکھن، بُرا
بھلا آکھن

بہت کر کے، (نمر) 1- دھ توں وڈھ، زیادہ توں زیادہ، اکثر، بار
بار، عام طور تے، مہو،

بہت کرن، (حما) 1- حد کرن 2- بُری کرن، بے عزتی کرن
بہت کھیہ اڈ جاوَن، (حما) دیکھو: بہت خاک اڈوَن

بہت کھیہ اڈاوَن، (حما) 1- بہت خاک اڈاوَن، ڈھیر کھچل
کرن، چوکھا جتن کرنا 2- بڑی آوارگی کرن

بہت کھیہ اڈوَن، (حما) دیکھو: بہت خاک اڈوَن
بہت کھیہ کھاوَن، (حما) بہت آوارگی کرن، ڈھیر بدکاری کرن
بہت گھول میل ہووَن، (حما) گُوڑھی یاری ہووَن، بہت زیادہ
تعلق ہووَن

بہت مبارک، (کلمہ ایجاب) بہت اچھا، برکت دا مَوجِب
ہووے

بہت مٹی اڈ جاوَن / بہت مٹی اڈوَن، (حما) دیکھو: بہت خاک
اڈوَن

بہت مٹی اڈا دیوَن، (حما) دیکھو: بہت خاک اڈا دیوَن
بہت مٹی پلپت کر دیوَن / بہت مٹی پلپت کرن، (حما) بہت
ذلیل کرن، ڈھیر بے عزتی کرن

بہت مٹی پلپت ہو جاوَن / بہت مٹی پلپت ہووَن، (حما) بہت
زیادہ ذلیل ہووَن، ڈھیر بے عزتی ہووَن

بہت وڈی بھل ہو جاوَن / بہت وڈی بھل ہووَن، (حما)
دیکھو: بہت بڑی بھل ہووَن

بہت ہووَن، (حما) 1- حد ہووَن 2- زیادہ ہووَن، کثرت نال
ہووَن 3- بڑی ہووَن، بے عزتی ہووَن

بہتا: (نڈ، صفت) کثرت نال، کافی، ڈھیر سارا، چوکھا، کئی، زیادہ

بہتا باریک مہن / بہتا باریک مہوَن، (حما) 1- بہت سوچ
وچار کرن 2- نکتہ چینی کرن، مین میخ کڈھن

بہتا باریک کتن، (حما) دیکھو: بہت باریک کتن
بہتا بن بن ہووَن / بہتا بن بن پیٹھن، (حما) دیکھو: بہتا بن بن

دَسَن
بہتا بن بن دَسَن، (حما) جھوٹھی بُرائی ظاہر کرن، اپنی اوقات توں
(پہلی جلد)

بہت بہت سلام کہیں، (روزمرہ) دیکھو: بہت بہت سلام آکھیں
 بہت مٹیں گل مہنا، بہت میہیں کم گھٹ، (اکھا) جدوں ایہہ
 دسنا ہووے کہ پتے پتراں چوں کوئی نہ کوئی بھیڑا نکل ہی آؤندا ہے
 اتے گل نوں بدنام کر دیندا ہے، اودوں کہندے نیں نالے پتے
 لوکاں نال کم گھٹ ہوندا اے

بہت چل نکلن، (مخا) 1- بہت وکن لگ پین 2- بہت مشہور
 ہون 3- بہت چالاک ہون 4- بڑا گستاخ ہون 5- ڈھیر گھمنڈ
 کرن

بہت خاک اڈ جاوَن / بہت خاک اڈن، (مخا) 1- بڑی کھجلی
 خواری ہون 2- بڑی مٹی پلین ہون، بہت ذلیل ہون
 بہت خاک چھان لوَن / بہت خاک چھانن، (مخا) بہت
 کھجلی ہون، ڈھیر جتن کرن

بہت خوب، (کلمہ ایجاب) بہت اچھا، ٹھیک اے
 بہت دم دلاسا دیون، (مخا) بہت تسلی دیون، ڈھیر حوصلہ دیون
 بہت دن چڑھا آون، (مخا) سورج بہت اتانہ آ جاوَن، دن دا
 بہتا ہتھ گزر جاوَن
 بہت دن چڑھا دیون، (مخا) ڈھیر چر کر دیون، بہت دیر کر
 دیون

بہت دن چڑھے آون، (مخا) چرکا آون، دیر نال آون
 بہت دن چڑھے جاوَن، (مخا) چرکا جاوَن، دیر نال جاوَن
 بہت دن یاد آون، (مخا) ڈھیر یاد آون، دکھ ہون، کچھ مونہہ
 نوں آون

بہت دند جیہون، (مخا) 1- غصے نال لال پیلا ہو جاوَن 2- ڈھیر
 لالچ تے حرص کرن

چینی کرن، مین میخ کڈھن

بہت باریک کتن، (مخا) ڈھیر سوچن، وہم دی حد تائیں گوہ وچار
 کرن

بہت بُرا کرن، (مخا) 1- ڈھیر بھیڑا کم کرن 2- وڈی غلطی کرن
 بہت بُرا ہو جاوَن / بہت بُرا ہون، (مخا) 1- بہت مندا کم
 ہون 2- وڈی بھل ہون

بہت بُری کر دیون / بہت بُری کرن، (مخا) 1- ڈھیر بے عزتی
 کرن، بہت ہتک کرن 2- وڈی بھل کرن

بہت بُری ہون، (مخا) 1- بہت ہتک ہون، ڈھیر بے عزتی
 ہون 2- بہت وڈی بھل ہون

بہت بڑی بھل ہو جاوَن / بہت بڑی بھل ہون، (مخا)
 بڑی وڈی غلطی ہون

بہت بہت، (صفت) بہت زیادہ، ڈھیر سارا
 بہت بہت چکھن، (مخا) کسے دی خیریت بارے چنگی طرحاں پتا
 لوَن

بہت بہت چکھنا، (روزمرہ) کسے نوں دوسے دی خیریت چکھن
 بارے تاکید آ کھدے نیں

بہت بہت سلام آکھن، (مخا) تاکید سلام کہون
 بہت بہت سلام آکھنا، (روزمرہ) کسے بندے نوں کسے ہور
 بندے نال بل کے سلام پہنچاؤن دا آکھنا
 بہت بہت سلام آکھیں، (روزمرہ) کسے راہیں تاکید سلام
 اپناؤ لئی آکھیا جاندا اے

بہت بہت سلام کہنا، (روزمرہ) دیکھو: بہت بہت سلام آکھنا
 بہت بہت سلام کہون، (مخا) دیکھو: بہت بہت سلام آکھن

تھوڑیوں وی جانا

بہتی خاک اُڈاون، (مخا) 1- ڈھیر کھینچل کرن، گھٹا جتن کرن

2- بہتی آوارگی کرن 3- بہت ذلیل کرن

بہتی خاک اُڈن، (مخا) 1- بڑی کھینچل ہودن 2- بڑی مٹی پلٹ

ہودن، بہت ذلیل ہودن

بہتی خاک چھانن، (مخا) بہت کھینچل ہودن، ڈھیر جتن کرن

بہتی رات گئے آون، (مخا) رات نوں بہت چرکا آون، کویلے

آون

بہتی رات گئے جاون، (مخا) رات نوں بہت چرکے جاون

بہتی رات ہوئے تے آون، (مخا) دیکھو: بہتی رات گئے آون

بہتی کھنٹی، تھوڑی کرنی، (اکھا) جدوں کوئی آدمی گھاں تاں

بہت زیادہ کرے پر اصلی سمجھ نہ کرے تاں کہندے نیں

بہتی کرن، (مخا) بڑی کرن، بے عزتی کرن، بہت لاه پاہ کرن

بہتی کھیہہ اُڈاون، (مخا) دیکھو: بہتی خاک اُڈاون

بہتی کھیہہ اُڈن، (مخا) دیکھو: بہتی خاک اُڈن

بہتی کھیہہ کھاون، (مخا) بہتی آوارگی کرن، بہت بدکاری کرن

بہتی گئی وِبا، تھوڑی رہ گئی، (اکھا) جدوں کوئی آدمی اپنی عمر دا

دھیرا حصہ بھوگ لوے اتے پہنچے جنجالاں وچ نہ پینا چاہوے

اودوں کہندے نیں

بہتی مٹی اُڈاون، (مخا) دیکھو: بہتی خاک اُڈاون

بہتی مٹی اُڈن، (مخا) 1- بڑی کھینچل ہودن 2- بڑی مٹی پلٹ

ہودن، بہت ذلیل ہودن

بہتی نوں پینا تھوڑیوں وی جانا، (اکھا) جدوں کوئی آدمی

دھیرے لالچ کردیاں ہویاں اپنے کول دی تھوڑی چیز توں دی جھ

دھو بیٹھے اودوں کہندے نیں

بہتی وڈی بھل ہو جاون، (مخا) دیکھو: بہتی وڈی بھل ہودن

بہتی وڈی بھل ہودن، (مخا) بڑی وڈی غلطی ہودن، فاش غلطی

ہودن

بہتی ہودن، (مخا) بُری ہودن، بے عزتی ہودن

پہنچے: (مخا) 1- تولن سے تولے دلوں۔ تیجے دھڑے لئی درتیا جان والا

اکھر 2- بہت سارے، کافی

پہنچے اڈے مونہہ وچ کھیاں ہی پیندیاں نیں، (اکھا) جدوں

ایہہ دسنا ہووے کہ بھٹا لالچ کرن نال بُرا نتیجہ بھگتنا پیندا ہے اودوں

کہندے نیں

پہنچے گھراں دا پروہنا بھگنا ہی رہندا ہے، (اکھا) جدوں کوئی

آدی کے کم بارے بہت ساریاں تے آس لائی بیٹھا ہووے پر

اوس دا کم ہرے نہ چڑھے اودوں کہندے نیں

بہتیرا: (صفت) بہتا، زیادہ، جھیرا، کافی، واہو

بہتیرا: (صفت) بہتیرا، وگتی: پیاداؤ بہتیرا کھیلدا ہے، جس دی

اندروں نیت بدنیت ہووے (دولت رام)

بھٹا: (مخا) اک گھٹا جو ڈولے تے بنیا جاندا ہے، بانہہ دا اک گھٹا،

بازو بند

بہتیرا: (مخا) ودہتی، دیاک

بہتیرا: (مخا) ودہ، غلاط

بہتیرا: (مخا) بیٹھ، وگتی: کچل رکھ نہ سہندیاں پنچھی نوئے بیٹھ (فر)

بہتیرا: (مخا) 1- گاڑتا 2- شرارتاں کرنیاں

بہر: (مخا) واسطے لئی

بہر: (مخا) 1- خواہش، جنسی عمل دی خواہش 2- ضد، آکر

وڈھ ظاہر کرن

بہتا دُور نکل جاوَن، (مخا) 1- ڈھیر پرانہ چلے جاوَن 2- بہت

اگے نکل جاوَن 3- بڑا چالاک ہو جاوَن

بہتا دُور نکلن، (مخا) دیکھو: بہتا دُور نکل جاوَن

بہتا سارا، (نڈ، صفت) دیکھو: بہت سارا

بہتا بچن بن جاوَن / بہتا بچن بنن، (مخا) بہت نیڑے ہون دا

جتن کرن، ایویں کھل کھل پین، خواہ خواہ دایلی بن بن پٹھن

بہتا سر مارن، (مخا) بڑی کھچل کرن، بہت کوشش کرن، ڈاڈھا

جتن کرن

بہتا کر کے، (نم) بہت کر کے، وڈھ توں وڈھ، زیادہ توں زیادہ

بہتا گچھ، (صفت) ڈھیر، بہت سارا، کافی، وڈا، وادھو

بہتا گھول میل ہو جاوَن، (مخا) بہت چتا ہووَن، گوڑھی یاری

ہوون، بگھی دوستی ہوون

بہتا لو بھ کرن، (مخا) ڈھیر لالچ کرن

بہتا لو بھ ہوون، (مخا) ڈھیر لالچ ہوون

بہتات: (مو) بہت زیادہ ہون دی حالت، کسے شے دی کثرت،

ودھیرا پن، بڑھوتری، بہتا ہون دی حالت

بہتان: (عر، نڈ) تہمت، عیب، بدنامی، الزام، کلنک

بہتان بنھ دیوَن / بہتان بنھن، (مخا) تہمت لاوَن، الزام

لاوَن

بہتان جوڑ دیوَن / بہتان جوڑن، (مخا) الزام لاوَن، تہمت لا

دیوَن، بہتان بنھن

بہتان دھر دیوَن / بہتان رکھ دیوَن، (مخا) دیکھو: بہتان جوڑ

دیوَن

بہتان لا دیوَن، (مخا) دیکھو: بہتان جوڑن

بہتان لگ جاوَن / بہتان لگن، (مخا) تہمت لگن، الزام لگن

بہتایت: (مو) دیکھو: بہتات

بہتر: (فا، صفت) چنگیرا، ٹھیک، ودھیرا چنگا، بہت ٹھیک، سوہنا، دو بے

نالوں چنگا

بہتر: (عدد، صفت) ستر اُتے دو، 72

بہتر: (نڈ) بار برداری والے جانور، اوہ جانور جیہناں راہیں بار برداری

کیتی جاندی اے

بہتر / بہتر یا: (صفت) بہتر سال دا

ستر / بہتر / ستر یا بہتر یا، (مخا) جس دی عقل بڈھپے وجھوں

ٹھکانے نہ رہے

بہتر / ما / بہتر واں: (صفت، عدد) بہتر دی گنتی پوری کرن والا، اکثر

توں گرلا، بہتر توں پہلا

بہتری: (مو) 1- چنگیائی، بھلیائی، اچھائی 2- خوبی، ترقی 3- خیریت

بہتر یا: (نڈ، صفت) بہتا بڈھا ہون وجھوں جس دی عقل ٹھکانے نہ

رہے

بہتر یا ہو یا، (نڈ، صفت) ستر یا بہتر یا، بڈھا

بہترین: (فا، صفت) سبھ توں چنگا، سبھ توں ودھیا، اعلیٰ ترین

بہتر ا: (نڈ، صفت) بہت زیادہ، ودھیرا

بہتری: (مو) بہتر ا دی تانیث

بہتو بہت: (صفت) بہت ای زیادہ

بہتھ: (نڈ) بیڑا، جہاز

بہتی: (صفت، مو) بہتا دی تانیث

بہتی چاہنا تھوڑیوں دی جانا، (اکھا) دیکھو: بہتی ٹوں پنا

اوڑھنا

ہونا: (فل) 1- پہنچنا، اپنا 2- مددائی ویلے سر آونا، مددگار ہونا
جنگلیں گئے نہ بہو دے، جوگی کس دے مت، (اکھا)

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جوگی کس دے مٹر نہیں ہوندے، ایہہ
تاں ٹردے پھر دے ہی رہندے نیں اودوں کہندے نیں

بہڑی: (مو) وہڑی، چھوٹی وچھی، نوجوان مجھ، بہڑادی تانیٹ، وہڑی
بہڑی: (مو) مدد لئی کیتی گئی پکار

بہڑی پاونا، (مخا) دُبا ئی پاونا، چپ چنگھاڑا پاونا، رولا پاونا

بہڑے: (ند) 1- بہڑا (جوان نیں) دی جمع 2- بہڑا دا امر، یعنی 'اوہ
اوڑھے'

بہڑا: (فا، ند) اک مشہور نقاش دا ناں جیہڑا شاہ اسماعیل صفوی دے
زمانے وچ سی

بہشت: (فا، ند) سورگ، جنت

بیشا: (ند) ماشکی (ظفر نال)

بہشتن: (مو) بہشتی دامونٹ روپ، ماشکن

بہشتی: (فا، ند، صفت) 1- گلی محیاں وچ پانی لیاون والا، ماشکی، سقہ
2- جنت نال بڑیا، جنت وچ رہن والا

بہک: (فہم) بہکن توں فعل امر، بہک جا، گراہے پنے جا

بہک جاون، (مخا) 1- بھل جاون، اک جاون 2- دھوکھا کھاون،
کے دے بھلیویں وچ آون 3- پچھڑ جاون

بہک: (مو) 1- پنڈ دے لائے دی کھٹی تھاں جتھے ڈنگر اکٹھے
ہوندے نیں 2- ڈنگراں دی اوہ کمزوری یاں بیماری جس کر کے اوہ

اُنھہ بیٹھ نہ سکن 3- ورھیاں تھاں 3- جانوراں تے مزارعیاں دی
رہائش توں دُور پرے دی تھاں 4- پاکستان دے شمالی علاقہ جات وچ

پھاڑاں دی چوٹیاں تے پٹائی گئی اجیسی تھاں یاں عارضی مکان جیہناں

وچ موسم گرما وچ لوک (زیادہ تر گوجر) اپنی بھید کمریاں یاں دُوبے

جانور رکھ دے نیں 5- پنھیاں سدا حیاں گھاں 6- بھل، غلطی

بہکار: (مو) خوشبو دے پھیلن دا اثر، بہکار، مہک، خوشبو

بہکاوا: (ند) بھلاوا، دھوکھا، فریب، مکر

بہکاوے وچ آ جاون بہکاوے وچ آون، (مخا) دھوکے وچ

آون، بھلیوے وچ آون

بہکاوٹ: (مو) 1- بہکاوا، ترغیب 2- دھوکھا، فریب

بہکاون: (مصدر) بھلاون، دھوکھا دیون، جھانسا دیون، گراہے پاون

بہکاونا: (فہم) 1- جھانسا دینا، دھوکھا دینا 2- گراہے پاونا، بھٹکانا

بہکرو: (ند، صفت) بیمار ڈنگر، بُدییاں بُدییاں بہہ جاون والا ڈنگر

بہکرو: (مو) جنگلی بوٹی، کوڑی جڑی بوٹی

بہکروا: (ند) 1- بہہ رہون والا ڈنگراں دا اک روگ 2- سُستی، کالھی،

آہلکس 3- (مو) عادت، سجا، وتیرہ

بہکل: (صفت) اوہ ڈنگر جو کم کردیاں وچکار ہی بیٹھ جاوے یاں جتن

کرن تے دی کم کرن لئی تیار نہ ہووے

بہکل: (صفت) دیکھو: بہکل

بہکنا: (فل) 1- کسے دے جھانے وچ آونا، دھوکھا کھانا 2- گراہے

پینا، بھٹکانا 3- غلطی کرنا، بے عقلی دا کم کرنا 4- تھردکنا 5- نشے وچ

بکنا 6- ڈنگراں دا کمزوری وجوں اُنھہ نہ سکنا

بہکھڑنا: (فل) محسٹا، جرح کرنا

بہکیا: (صفت) بہکنا دا صیغہ ماضی مطلق، بہکاوے وچ آیا ہویا، بھر میا

ہویا

بہل: (ند) 1- کھتریاں دی اک ذات 2- بیل، بلد، ڈھگان 3- (مو)

(پہلی جلد)

سواگ بھرن والا، دھوکے باز، فریبی 2- اوہ شخص جیہڑے طرحاں
طرحاں دے سواگ بھر کے روٹی کمانداے

بہروں: (نم) باہر دلوں، باہرے پاسیوں

بہرہ: (فا، مذ) 1- فائدہ، حصہ 2- قسمت، نصیب 3- حوصلہ، دلیری
بہرہ مند، (فا، صفت) حصے دار، بھگوان، نصیبیاں والا، فائدہ لین
والا

بہرہ مندی، (فا، مو) 1- حصے داری 2- خوش نصیبی 3- فائدہ
بہر و مل: (مذ) چکی دا ڈھرا
بہری: (مذ) باز دی نسل دا اک شکاری پنچھی، جیہڑا ٹھکیاں کبوتران
نوں شکار کردا اے

بہری پچھ، (مذ) بہری ناں دے پنچھی دا نر
بہری پون، (مخا) 1- بہری دا شکار تے جھپنن دا عمل 2- گرم ضم
ہو جان

بہری ڈگن، (مخا) دیکھو: بہری پون

بہرے: (مذ) بہرا دی جمع

بہرے اٹے گانا، گونگے اٹے گل، انھے اٹے پنچنا، تنے ال
ول، (اکھا) جیہناں نوں قدر نہ ہووے، اوہناں لوکاں اٹے گل کر
کے بے قدری نہیں کردانی چاہیدی

بہڑ: (مو) وہڑ، بہڑکی، دھنکی

بہڑ: (صفت) بے شمار، ڈھیر، بے انت

بہڑا: (مذ) 1- ویہڑا، صحن 2- نوجوان نیل جس نوں خضی نہ کھتا گیا
ہووے، ویہڑا، وچھا

بہڑکا: (مذ) ویہڑکا، بہڑکا، وچھا

بہڑنا: (فعم) اوڑھنا، ڈھکا، چادر یاں کمبل وغیرہ پورے بدن تے

(پہلی جلد)

پاک ڈھتری

بہر بیٹھنا، (مخا) آکر بیٹھنا، وگتی: 'قاضی سدیا پڑھن نکاح
نوں جی، ہیر بہر بیٹھی نہیں بولدی ہے' (وارث شاہ)

بہڑ: (نم) مڑ، پھیر، دوبارہ

بہڑ بہڑ: (نم) بار بار، مڑ مڑ

بہرا: (مذ، صفت) 1- جس نوں گھٹ سنے یاں بالکل ہی نہ سنے، بولا
2- مجازاً..... بے دھیانا، لا پروا

بہرام: (فا، مذ) 1- ایران دا اک بادشاہ، وگتی: 'سوجشید ایس محفلوں
نے، سو بہرام رہے ایس مکان' (امر رس) 2- مرغ، پنچویں آسمان
دے اک ستارے دا ناں، ستارہ

بہڑ: (مذ) پہنچ، امداد، مدتے آؤنا

بہر حال: (فا + عرفم) ہر حالت وچ، جیویں کیویں، بہ ضرور
بہر صورت: (فا + عرفم) ہر طرحاں، ہر طریقے نال، جیویں کیویں
بہر نا: (فل) 1- تھر تھر کنینا، وگتی: 'دیندار مواس ہو بہر بیٹھا، لہنے دار ہی
اک کے آیا ای' (وارث شاہ) 2- آکر نا، ضد وچ پئے جانا

بہرناں: (پو، مذ) لٹو ہونا، عاشق ہونا

بہرنگ: (صفت) باہرلا، باہر دا

بہڑوپ: (ہ، مذ) 1- نقل، سواگ 2- بھیس، دھوکہ بھیس دھارنا
3- دھوکھا، مکر، شعبہ فریب، وگتی: 'کنیں سمندراں گانیاں پاگلوچ،
سنگی ناد بہر وپ سجادنا اے' (قادر)

بہڑوپ بدل لون / بہر وپ بدلن، (مخا) سواگ بھرن، بھیس
بدلن، دھوکھا دیون، نقلی روپ بناون

بہڑوپ بھرن، (مخا) دیکھو: بہر وپ بدلن

بہڑوپ: (صفت) بہت سارے روپاں والا

بہڑوپیا: (مذ، صفت) 1- نقلی روپ دھارن والا، بھیس بدلن والا،

بہن سو ورھیاں دی، بھرا پنج سو ورھیاں دا، (اکھا) بھرا
بھادیں رکتا وی نکا کیوں نہ ہووے پر اوہنوں ہر طرحاں دے حق
حقوق دے حساب نال وڈا جانیآ جاندا اے
بہن گھر بھائی کُتا، سوہرے گھر جوائی کُتا، (اکھا) بھین دے
گھر بھراتے سوہرے دے گھر جوائی نوں کُتے برابر حیثیت حاصل
ہوندی اے، جیویں کُتا ڈیس جانور جانیآ جاندا اے ایویں لیہناں دا
حال ہوندا اے

بہنا: (مو) پٹھن دی تھاں، آسن، سٹھاسن

بہنا: (ند) لوہے وچ چھیک کرن والا سنبھا

بہنا: (فل) 1- بیٹھنا 2- دب جانا 3- غرق ہو جانا

بہنا اٹھنا، (ند) میل ملاپ، میل ملاقات

اٹھنا بہنا، (ند) بہنا اٹھنا

چھیری پا کے بہنا، (مخا) کوئی کم کرن وچ بہت چر لاونا

گھر بہنا، (مخا) 1- نوکری توں ہٹ جانا 2- دوجا کھسم کر لینا

گھر پا بہنا، (مخا) کدھرے ضرورت توں زیادہ ٹھہرنا اتے جان دا

ناں نہ لینا

گھر مہین پا بہنا، (مخا) اچھا کم چھو بہنا جو مکس وچ نہ آوے

بہنبا / بہنہنہ: (ند) ہنچال، زلزلہ

بہندا: (ند) پنیڈو عورتاں دی اک رسم جس مو جب اوہ ماگھی والے دن

ملن والے بندے کولوں پیسے تے کپڑے وغیرہ کھوہ لہندیاں نیں،

یعنی لیہناں توں راہیاں کولوں کچھ منگ لین دی کھل ہوندی اے

بہندول: (ند، صفت) واہیا بویا

بہندیاں اٹھدیاں: (نم) ہر ویلے

بہنڈا: (ند) اک جنگلی جانور، وگنی: نہینہ بہنڈے چیتے موئی، سہ تماٹھے

آئے: (دودر)

بہنگم: (ند) 1- پنجھی، وگنی: کرت ہین نہال چال چلے ہیں بہنگم

کُ (کالی داس) 2- جس آدمی دا کوئی گھر گھاٹ نہ ہووے

3- سادھو، جوگی

بہنگی: (مو) 1- وائس یاں لکڑی دا اوہ موٹا ڈنڈا جہدے دودیں

بریاں تے رسی دے نال ٹین بندھ کے تے اوہنوں موڈھیاں تے

رکھ کے پانی ڈھوندے نیں 2- خواہنے والے عموماً استعمال کردے

نیں 3- دو بانساں یاں ڈنڈیاں وچکار پھٹیاں کانے لا کے بنایا ہویا

سز پچر جہدے ذریعے گوہا وغیرہ ڈھوندے نیں

بہنو: (مو) اک طرحاں دی شال جس نوں عورتاں اُتے لہندیاں نیں

بہنوئی: (ند) بہنویا، بھین دا خاوند

بہنی: (مو) 1- پٹھن دا ڈھنگ یاں ول 2- بھین والی تھاں

3- ڈنگراں دے بھین دی تھاں، بہک 4- سنگت، ساتھ، صحبت،

مجلس، محفل 5- گھڑوچی، گندی تالی، موری، کھالی، دسپتی 6- اوہ اڈا

جس اُتے گوبناؤن ویلے رس دا کڑا حیا رکھیا جاندا ہے

دنی بہنی، (مو) 1- رہن کھن دا ڈھنگ یاں ول، رہت بہت

2- طور طریقہ 3- اچرن

بہنی: (مو) کتنی یاں ڈھنڈی تے لوہارکھ کے چھیک کرن والا جھینی دی

قسم دا اوزار، جس دامونہہ نکھا گول ہوندا ہے

بہنیکر: (ند) گھبرا، ڈر، خوف

بہو: (صفت) بہوں، بہت، زیادہ، ڈھیر

بہو اڈگا، (صفت) 1- انیک پکھاں والا 2- بہت سارے

ایکھاں والا ناٹک 3- بہت سارے انگاں والا

بہو بچن / بہو وچن، (ند) گرائمر وچ اوہ لفظ جہڑا اک توں زیادہ

(پہلی جلد)

بیل گاڑی، بھلی، دنگی: چاڑھ صاحبان بھل لے جا راوی استھے کاس
نوں محکمہ پایا ای (محمد بوٹا)

بہل وان، (ند) بیل چلا دن والا، گاڑی

بہل: (ند) 1- دوجی واری مل واپون 2- جھیتی، کالھی، پھرتی
3- فرصت، ویلہ

بہل کرنا، (حما) جلدی کرنا، جھیتی کرنا، کالھی کرنا

چروں بہل کرن، (حما) کے مندے واقعیان دے واپرن نوں
نیزے لیا دن

چروں بہل ہون، (حما) اندا واقعہ جھیتی واپر جا دن

بہل: (ج، ند) زودحالی استاد (مرشد) لئی سالانہ تحفہ

بہل: (صفت) 1- موٹا، ٹھٹھا، ٹھوس، بگر 2- چوڑا، وڈا، وافر 3- من
موچی

بہلا: (صفت) 1- بالھا، کالھا 2- بولھ، دانیان دا ڈھیر 3- ویلا

بہلا: (پو، ند) جلدی، فوری، قنافت

بہلا بہلا، (نم) جلدی جلدی، جھیتی جھیتی

بہلا: (پو، ند) کینہ آدی، گھٹیا

بہلا: (صفت) بھلی، بولی بن جان والا (دڈھ)

بہلانا: (فعم) درچاؤنا

بہلا وا: (ند) 1- بھلاوا، دل بہلاؤن دا ذریعہ، پرچاون والا 2- بطور

لاحقہ دل بہلاوا

دل بہلاوا، (ند) جی پرچاوا

بہلاون: (مصدر) بھٹاون، بہاون

بہلاونا: (فعم) دل خوش کرنا، پرچاونا

بہلنا: (مو) بیٹات، فراوانی

بہلنا: (فل) دل خوش ہونا، دل پرچنا

بھلی: (مو) اک طرحاں دی سواری گڈی جس نوں بیل کچھدے نیں

بھلی: (مو) نویں سوئی ہوئی گاں یاں مہیں دا پہلے دو چار دن دا سنگھا

دڈھ، جس نوں گرم کرن تے پھٹیاں بن جاندیاں نیں اتے اوں

وچ مٹھا پا کے کھاندے نیں

بہم: (فا، نم) دیکھو: باہم، دنگی: پھیر نال وزیر مشیر ہو کے، کرے سوچ

تدبیر بہم میاں (فضل)

بہم: (ند) وہم دا وگاڑ

بہملا: (صفت) وڈملا، قیمتی

بہمن: (فا، مو) 1- ایرانی ورھے دے یار ہو یں مہینے دا ناں 2- اک

موتی جو دوائی وجھوں ورتی جاندی ہے، سفید تے سرخ دو طرحاں

دی ہوندی اے تے دل دماغ لئی طاقت دا موجب ہوندی اے

نالے نزل، یرقان تے خفقان لئی فائدے مند ہوندی اے

بہن: (ند) اک طرحاں دارکھ

بہن: (مصدر) 1- بیٹھنا، بیٹھن، نکانا کرن 2- ذب جا دن 3- غرق

ہوون، رزھ جا دن 4- وہن، وگن، جاری ہوون، بیٹھن دا کم کرن

بہن اٹھن، (ند) بول چال، میل ملاپ، مل ورتن، میل ملاقات

بہن کھلون، (نم) بہن اٹھن، میل ملاپ

بہن نہ ڈیون، (حما) سکون نہ لین دیون

بہن: (مو) 1- ماں بیو دی دھی، بھین 2- چاچے، تائے، مامے، ماسر،

پٹھیمی وغیرہ دی دھی 3- زنانیاں اک دوسرے نوں نماون لئی یاں

مخاطب کرن لئی بولدیاں نیں

بہن بھلی نہ بھتیا، سبھ توں بھلا روپیا، (اکھا) جدوں دنا

ہووے کہ پیسہ بھتوں وڈی تے اہم شے اے اوووں آکھی دا اے

آ، واپس آ

بہوڑا: (نڈ) 1- دیاہ ویلے مُنڈے دے مایاں نوں ملے ہوئے کپڑے

2- کھس یاں چادر دے سرے اُتے بکھل بونیاں دا حاشیہ

بہوڑنا: (نعم) موڑنا، واپس کرنا

بہووس: (عر، صفت) مُورکھ، جھلا، احتی، بے وقوف

بہوش: (صفت) دیکھو: بے ہوش، دگی: 'صاحبان گھٹ پپالی عشق

دی ہوشوں بنی بے ہوش'

بہوشی: (مو) بے ہوشی دا دگاڑ

بہوگ: (نڈ) وہوگ دا دگاڑ

بہوگن: (مو) وہوگن دا دگاڑ

بہوگی: (نڈ) وہوگی دا دگاڑ

بہولا: (نڈ) بہولا، رنبا، کھرپا، تیرا

بہولی: (مو) رنبا، کھرپا، وہولی

بہون: (صفت) رہت بہت، اٹھن پٹھن

بہونا: (صفت) 1- لوڑوند، غریب 2- رہت، بغیر

بہوں: (صفت) بیٹا، کافی، زیادہ، چوکھا سارا، بہت، وافر، وادھو

ہنوں اُلاون، (مخا) 1- بہت زیادہ بولن، ٹر ٹر کرن 2- گستاخی

نال بولن

بہوں اُلاون قدر جاون، (اکھا) بیٹا بولیاں بندہ بے قدر ہو

جاندا اے

بہوں بھگتی چور دے لچھن، (اکھا) ظاہر بھلاتے وچوں مُرے

آدی دی بُرائی ظاہر ہون تے آکھدے نیں

ہنوں پُتریں بہوں مَنہہ کالا، (اکھا) پیٹے پُتر بدنامی دا موجب

بندے نیں کیوں جے اوہناں وچوں کسے نہ کسے دا اُلاہا آؤندا ای

(پہلی جلد)

ہنوسی کواری، کس سی واری، بہو آئی دیاہی، کس کیتی

خواری، (اکھا) متنگی پچھوں مَنہہ دی بڑی آدر بھاتے سیوا کیتی

جاندی اے پر دیاہ مَروں سستاں ہر ویلے تنگ کردیاں رہندیاں

نیں

ہو گئی پیکے، پروہنا مُر مُر متھائی کے، بہو آئی سوہرے، پروہنا

مُرد کے نہ بہوڑے، (اکھا) جدوں تائیں کے نوں مطلب

ہوے تاں اوہ مُر مُر پھیرے پاؤندا اے اتے مطلب نکلن توں

بعد کوئی چمچھادی نہیں

گیو سواد لے سالن تے وڈی بہو دانناں، (اکھا) جدوں کے

آدی نوں بنا بہت محنت پیٹے خوشی مل جاوے اودوں کہندے نیں

بہوت: (صفت) بہت، وادھو، چوکھا، ڈھیر

بہوتری: (مو، صفت) دیاہی ہوئی زنانی

بہوٹ پُنا: (نڈ) پتی ہون دا سُن

بہوٹا: (نڈ) اک گہنا جو ڈولے تے پایا جاندا ہے

بہوٹی: (مو) دوہنی دا دگاڑ

بہوچ: (صفت) دُخوش، پاجی، اتھرا

بہوچھرنا: (فل) چھمرنا

بہودا: (صفت) بے بودہ، واہیات، فضول

بہودہ: (صفت) بے بودہ، بھواس، فضول، دگی: 'اوکھد وید نہ جس دا

کوئی، سنتر پوے بہودہ' (ہاشم)

بہورا: (نڈ) 1- گیزر، چکر، گول ستیر 2- موڑیا ہو یا

بہورنا: (نعم) پھیر لیاونا، موڑنا، واپس کرنا

بہوریا: (مو) دوہنی، لاڑی، بُو

بہوڑ: (نعم) بہوڑن (مصدر) توں فعل امر، بوڑھ مُرد کے آ، پھر کے

بہو زوپی، (نذ، صفت) بہت سارے زوپاں والا، بہر ویا، ساگ
بہو سستی، (مو) کے دے کچھ دج بہت ساریاں راواں ہون دی
حالت، راواں

بہو گننا، (صفت) 1- اوہ انسان جس دج بہت سارے گن ہون
2- اوہ بھانڈا جیہہ اکئی کم آوے

بہو گنتی، (مو) بہو مت، بہو سستی
بہو گنیا، (نذ، صفت) بہت سارے گنناں والا
بہو ماترک، (صفت) بہت سارے پکھاں والا، بہت سارے
پہلوواں والا

بہو مت، (نذ) اتفاق رائے نال، سہمتی نال
بہو ملا، (صفت) بہت زیادہ قیمتی، وڈ مٹا
بہو ودیا، (مو) کئی طرحاں دا علم

بہو دیاپی، (صفت) بہت پر چلت، بہت عام، مشہور
بہو: (نذ) 1- دھوکھا، چھل 2- جتن، نس بھج

بہو مارنا، (مخا) اپنا اُلوسہ ہا کرن لئی جھوٹا بہانہ لاونا
بہو: (مو) 1- دوہٹی، گھر والی 2- نونہ

بہو آئی پھگواڑے دی، چٹھہ بھٹے لاڑے دی، بہو آئی نکودر
دی، کھاندی پیندی اودر دی، (اکھا) 1- جدوں پھگواڑے اے
نکودر دیاں کڑیاں بارے دنا ہووے تاں کہندے نیں 2- اٹھری
زنائیاں بارے کہندے نیں

بہو بیٹی، (مو) دھی بھین

بہو بیٹی ساریاں دے ہوندی ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہووے کہ عورتاں دی عزت کرنا ہر اک دا فرض ہوندا ہے اودوں
کہندے نیں

معنیاں یاں شبدیں دا تعارف کراوے، جمع داصینہ
بہو بدھ، (صفت) 1- کئی طرحاں دا 2- اُستاد، سیانا
بہو بدھیا، (نذ) دیکھو: بہو ودھیا

بہو بھاشی / بہو بھاشیا، (نذ، صفت) بہت ساریاں بولیاں جان
والا، ہفت زبان

بہو بھانت، (صفت) کئی طرحاں دا، کئی قسماں دا
بہو بھانٹا، بہو بھانتی، (صفت) دیکھو: بہت بھانت
بہو بھانک، (صفت) دیکھو: بہو بھانت
بہو بھج، (صفت) بہتیاں بانہاں والا

بہو بھدیا، (صفت) کئی طرحاں دا، بہو بھانت دا
بہو بیٹ کر جاو / بہو بیٹ کرن (مخا) نس بھج جاو
بہو بیٹ ہون / بہو بیٹ ہونا، (مخا) 1- نس جانا، 2- مر نک
جانا، ختم ہونا

بہو پاٹر، (نذ، صفت) بہت سارے کرداراں والا
بہو پکھا، بہو پکھی، (صفت) کئی پہلوواں والا، کئی پاسیاں والا
بہو پکھتا، (صفت) بہت پکے ہون دی حالت
بہو پھلی، (مو) اک طرحاں دی ٹوٹی، ٹرڈ

بہو درسی، (صفت) 1- جس نے بہت کچھ دیکھیا ہووے 2- نانک
کرن والا، نقلیا

بہو رنگا / بہو رنگی، (صفت) 1- بہت سارے رنگاں والا 2- کئی
طرحاں دا، کئی بھانت دا 3- بہت رُوپ دناون والا
بہو رُوپ، (صفت) ددھیرے زوپاں والا، ساگ
بہو رُوپن، (مو، صفت) 1- بہت چلاک زناتی 2- بہت سارے
رُوپ دھارن والی عورت

ہیہا: (ند) ہیہا، باسی، ہسیا

ہیہتا: (ند) ہیساری دوائی، جڑی بوٹی

ہیہیر: (فا، مو) 1- لشکر دے بازاری لوکی 2- بھیڑ 3- قطار

ہیہوا: (ند) 1- اک وڈے قد دارکھ جس نوں گول پھل لگدا ہے، ایہہ

پھل دوائیاں وچ درتیا جاندا ہے، وہتر 2- ہنسا دی دوائی،

جڑی بوٹی

ہیہکو: (ند، مو) 1- لون دیاں پہاڑیاں وچ ملن والی اک عام جھاڑی

(Adhaitoda Vasica) 2- اک جنگلی بوٹا جس نوں سُکا کے

تدور وچ بالڈے نیس، اس دے چٹے چٹے پھل دوائیاں وچ

درتے جانڈے نیس

ہیہل: (مو) نکمی مہرن والی عورت، ویہلی رہن والی زنانی

ہیہین: (مو) 1- ہینن والی، وگن والی 2- نالی، کھائی

ہیہین: (حرف استثنا) رہت، پنا، وگنی: 'جات ہیہین سڈیل ترے ار

شیل ہیہین تری گنکا'

ب.....ع

ہورا: (ند، صفت) دیکھو ہورا

ہورا اورا، (صفت) دیکھو ہورا

ہورانا: (ند، صفت) دیکھو ہورانا

ہوراونا: (نعم) ہورے ہوتا، پاگل ہوتا، بادلا ہوتا

ہول: (ند) بول، گل، بات

ہولی: (مو) بولی، گل، بات

ہئی: (کلمہ تحاطب) کسے نوں وڈیاں کردیاں ہویاں عزت لئی ورتیا

جان والا شبد، پئی، بھائی

ہئی: (مو) ہیا دامونٹ روپ، دوسری، دوجی، ہور، وگنی: 'ہاں شائق

پڑھن سُنن دا، میں تاں غرض نہیں عنی کائی' (میاں نورن گداکی)

ہئی درہیں، (مفت) دکھرا، اڈرا، وکھرے روپ وچ

ہئی سبھاں، (مو) آؤن والے کل توں اٹکا دن، پرسوں

ہئی بان: (ند، مفت) بیابان، اُجاڑ

ہئے: (مو) ہیا دی جمع، دوسرے، دوجے، ہور

ہئے دی آئی مرن، (حما) پرانی مصیبت نوں گلے لانا

ہئے دی رت وچ دھاون، (حما) دوجے توں مفاد لینا

ہئے دی قبر وچ پودن، (حما) دوجے دا دکھ گل نال لانا

ہئے دی قبر وچ وُجھن، (حما) دیکھو: ہئے دی قبر اچ پودن

ہئے دے دل تے وُجھن، (حما) دوجے تے شک کرنا

ہئے دے ہتھ داڑھی ڈیون، (حما) اپنی عزت دوجے دے ہتھ

دینا

ہیہا: (ند) اک مشہور کچھرو، جو اپنا آلمنا اُن کے بناؤندا ہے تے

درختاں نال لکدا ہوندا ہے، ہجڑا

ہیہال: (ند) شام دا ویلا، ترکالاں

ہیہالیس: (مو) دیکھو: ہیالی

ہیہیر: (مو، مفت) ویہی عورت

ہیہوا: (ند) دیکھو: ہیا

ہیہیں: (مو) ہندی، وگ، وگنی

ب.....بی،ے

بی: (مفت) دوجی، غیر

بی: (مو) بی بی

(پہلی جلد)

رہندا اے

بہوں پتریں بہوں مہنے، (اکھا) دیکھو: بہوں پتریں بہوں

مُونہ کالا

بہوں تھیون، (عما) 1- پھنکار پون، بے عزتی ہوون 2- دھن،

مہلن

بہوں چترائی سمجھ دا گھانا، (اکھا) بہتا چتر چالاک بن بن دن

والا اصل وچ بے وقوف ہوندا اے

بہوں سارا، (ند) بیٹا، چوکھا، زیادہ، کافی سارا، گھنا سارا

بہوں کپڑیں بہوں پالا، (اکھا) سردیاں وچ جئے پیٹے کپڑے پا

پا پیسے، اونی ای ٹھنڈ زیادہ لگدی اے

بہوں کجھ ہوون، (عما) 1- سبھ کجھ ہوون، اللہ دا فضل ہوون

2- بہت کجھ کر گزرن

بہوں کرن، (عما) 1- بے عزتی کرن، لاہ پاہ کرن 2- وادھا کرن

بہوں کوں تھوڑا کرن، (عما) لئے معاملے نوں نکا کرنا

بہوں کئی، (صفت) کئی، ایک، ڈھیر

بہوں گنا، (ند) دیکھو: بہت سارا

بہوں دودھ جاوون، (عما) حدوں دھن، زیادتی

کرن

بہوں ہوون، (عما) لاہ پاہ ہوون، بے عزتی ہوون، توئے لعنت

ہوون

تھوڑا کھٹیا تے بہوں سود، (اکھا) جدوں بہت زیادہ محنت تے

منافع گھٹ ملے تے نقصان چوکھا ہووے اوووں آکھدے نیں

بہہ: (فہم) بہنا دا امر، بیٹھ جا، تشریف رکھ

بہہ جانا، (عما) دیکھو: بہہ چلنا

بہہ چلنا، (عما) 1- دگن لگنا (پانی) 2- سچائی تے دھرم دا راہ

جھڈنا، بے اصولے ہونا

بہہ سمجھاوون، (عما) اطمینان نال دنا، تسلی نال سمجھنا

بہہ ونجن، (عما) 1- تباہ ہو جانا 2- نا کارہ ہو جانا، بے کار ہونا

اکوگل پھڑ کے بہہ جانا، (عما) کسے گل دی ضد بندھ لینا

جھگا بہہ جانا، (عما) برباد ہونا، تباہ ہونا

موت دی جھگ وانگ بہہ جانا، (عما) محبتی آکر بچ جانا

بہہ: (ند) چھیک، سوراخ، موری

بہہ: (مو) گھسن جھ دے اندروں شروع شروع وچ نکلن والا لیس

دار مادہ

بہہرنا: (فل) 1- برستا، بدلاں دا ورہنا 2- غصے ہونا، ناراض ہونا

بہہرنا: (ند) لعنت، پھنکار، بکلت

بہی: (فا، ند) نا کھاں ورگا اک پھل، بیہ، سیب وانگ اک پھل،

جیہڑا عیسیٰ دوائیاں وچ ورتیا جاندا اے اتے ایہدا مرہ دی پایا

جاندا اے

بہی دانہ، (ند) بیہ دانہ، اک جڑی بوٹی دا پھل جیہڑا حکیم لوگ

دوائی تے مرتبا پاؤندے نیں

بہی: (فا، ند) 1- لین دین دا حساب 2- بہی کھاتے رجسٹر، آمد تے

خرچ والا رجسٹر، وہی

بہی خواہ، (صفت) ہمدرد، مہربان

بہی کھاتا، (ند) وہی کھاتا، حساب کتاب دا رجسٹر

بہی: (مو) 1- کھوتیاں تے چھٹ لان والا موٹا بانس، چوڑی

2- باسی، دوسرے تیرے ویلے دا کھانا 3- گلی، کوچ، گھر دے

اتے ججے پنڈھ دھیا ہویا تھرا

بے ابرو دنیا

وگئی: بیٹی اپنی جانے شاہ عدل، بھادریں دمی مسکین بے آب
سائیں (فضل شاہ)

بے آباد، (فا، مفت) سُخا، ویران، اُجاڑ، بے رونق

بے آبرو، (فا، مفت) 1- بے شرم، بے حیا 2- بے عزت

بے آبروئی (مفت) وگئی: موتی و یکہ سمندر اندر بے آبی وچ
مردے (فضل شاہ)

بے آبی، (مو) 1- بے رونق 2- پانی نہ ہون دی حالت 3- بے
عزتی،

بے آزار، (فا، مفت) دکھ نہ دین والا، نقصان نہ پہنچاؤن والا

بے آزاری، (مو) دکھ نہ دینا

بے آس، (فا، مفت) 1- جس نوں آس نہ ہووے 2- نراس،
نا اُمید

بے آسا، (فا، مفت) دیکھو: بے آس

بے آسرا، (فا، مفت) جس دا کوئی آسرا نہ ہووے، بے سہارا

بے آسیں، (نم) 1- بے آس ہو کے 2- نا اُمید ہو کے، وگئی:

’ٹُردا رہو آسیں بے آسیں‘

بے اباد، (فا، مفت) اُجاڑ، غیر آباد

بے ابادی، (مو) اوہ تھاں جتھے دسوں نہ ہووے، اُجاڑ تھاں

بے ابروہا، (فا، مفت) دیکھو: بے ابرو دنیا

بے ابروئی، (مو) بے عزتی

بے ابروئی نالوں موت چنگی، (اکھا) جدوں بے عزتی دی

زندگی دی تذلیل کرنی ہووے تاں آکھدے نیں

بے ابرو دنیا، (فا، مفت) 1- بے عزت، جیہدی تذلیل ہوئی

ہووے، بے آبرو 2- کمینہ

(پہلی جلد)

سائیں مونہہ نہ لائے تے بی بی گرو وٹڈائے، (اکھا) جدوں
کوئی پھوکا دکھاوا کرے تاں اہندے نیں

غریبی بڑی بی بی، (اکھا) جدوں کوئی مجبوری کر کے غریب نوں
چنگا دے اودوں کہندے نیں

کرے لنگا تے بھرے بی بی، (اکھا) جدوں کرے کوئی تے
بھرے کوئی اودوں کہندے نیں

میاں نہیں گھر بی بی کون کریندا ڈر، (اکھا) جدوں کسے نوں
کسے دا ڈر نہ ہووے تے اود اپنی مرضی کرے اودوں کہندے نیں

نہ برقعہ نہ بُگل بی بی مستور اے، (اکھا) جدوں کسے دے پلے
تاں کچھ نہیں ہوندا اتے شیخی بہت ماردا ہے اودوں کہندے نیں

ہک دمزی بی بی دے پلے، بی بی راہ گھٹے کیہ چھلے، (اکھا)
جدوں کسے دے پلے تاں جھ نہ ہووے پر شیخیاں بہت مارے

اودوں کہندے نیں

بے: (کھمہ تحا طب) بی، و، و، اوے

بے: (مو) وائی، بادی

بے: (مو) بے بے، ماں، وادی

بے: (مو) فارسی حروف تہجی دا دُو جا کھر جو قصیاں وچ سی حرفیاں
لکھن ویلے ورتیا جاندے، وگئی: ’بے بہت حکایتاں چھڈ کے
میں‘ (با)

بے: (فا، مذ) 1- بغیر، بنا 2- (سابقہ) اسم توں پہلاں آ کے صفت بنا
دیندا اے، جس طرح بے فائدہ، بے رونق، بے شرم وغیرہ

بے آب، (فا، مفت) 1- پانی توں بنا، وگئی: ’ایس دکھ اندر رانی
ترفدی سی، جیویں مین دا حال بے آب ہويا‘ (دولت رام)

2- جس وچ چمک نہ ہووے، لٹک توں خالی، شان توں وٹھی،

بی: (حرف ربط، تاکید) دی، بھی

بی: (ند) 1- بھلاں والے پودیاں یاں اناج وغیرہ دے اوہ دانے جس

نوں بیججن تے نواں پودا اگدا اے، بیج، بیس، 2- کارن،

واسے 3- مول، جڑ، مڈھ، بنیاد 4- منگھ یاں پشو دی بند 5- پٹر

بی بیجنا، (حما) 1- فصل لئی مٹی ویج دانے پاون، بیج سٹن 2- کسے

گل داندھ بھنن، ابتدا کرن

بی پاونا، (حما) 1- بی بیجنا 2- مول کارن بننا

بی بھٹنا، (حما) بی وچوں نکاؤنا نکل آؤنا، بی داننگرن

بی کی ہونا، (حما) اولاد پکھی ہونا

بی مکاونا، (حما) گھر اکھون بھا دینا

بی ناس ہونا، (حما) خاندان ختم ہونا، ستیاناس ہونا

ویاہ ویج بی دا لیکھا، (اکھا) جدوں کسے چنگے کم ویج رکاوٹ

پاون لئی بھیزا کم کیتا جاوے اودوں کہندے نیں

بی اے (Bachelor of Arts, B. A.): (انگ، ند) چودھویں

جماعت اتے اوس دا امتحان، چودھویں پاس دی تخفیف

بی ایس سی (Bachelor of Science - B.Sc.): (انگ،

ند) سائنس دی چودھویں جماعت دے ناں دی تخفیف، سائنس دا

چودھویں پاس

بی بی: (فا، مو، کلمہ مخاطب) 1- گوی نوں پیار نال نکاؤن دا اکھر

2- عورتاں نوں عزت نال نکاؤن ویلے ورتیا جان والا لفظ

3- دہی، بیگم، خاتون 4- بھلی مانس، شریف زادی 5- ماں، وڈی

6- عورتاں دے ناں دے نال لگن والا حصہ

بی بی آپ نہ رجے تے ٹھوٹھا کتھوں چھڈے، (اکھا) جدوں

ایہہ دنا ہووے کہ بھکھا کسے نوں کیہ رجا سکدا ہے اودوں

کہندے نیں

بی بی جمالو، نہ کم نہ دھندا تے گلّاں دی گڑمالو، (اکھا) جدوں

کوئی آدمی کم تاں اُکا ہی نہ کرے اتے گلّاں دا دھنی ہووے اودوں

کہندے نیں

بی بی داڑھی، (مو، صفت) 1- بھلا مانس 2- (ظفر نال) بد معاش

(مو) بسکھ رہت موجب پوری داڑھی

بی بی وسے کسیاں بیلے دل فرید آباد، (اکھا) جدوں کوئی بہت

بے دھیان ہووے تاں کہندے نیں

اُتوں پیسیاں داڑھیاں وچوں کالے کاں، (اکھا) جدوں کوئی

اُپوں تاں ساؤ جاپے پر اندروں سن دا پاپی ہووے اودوں

کہندے نیں

باہر میاں بیج ہزاری، گھر بی بی جھولے دی ماری، (اکھا)

جدوں کوئی پھوکا دکھاوا کرے اودوں کہندے نیں

پرائے سر بھتیاں بی بی دا دل دریا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ کسے نوں دوسرے دے خرچ دا کوئی دُکھ نہیں ہوندا

اودوں کہندے نیں

تے بی بی دے کپڑے ستھن نالا کچھ، (اکھا) جدوں کسے دی

مندی حالت نوں ظاہر کرنا ہووے اودوں کہندے نیں

چھری دا چہرہ تے نہ نور بیبا، (اکھا) جدوں کوئی بھیزی شکل والا

اپنے روپ دا پھوکا ہنکار کرے اودوں کہندے نیں

چوٹا بگاتے بی بی ابے گروی ہے، (اکھا) جدوں کوئی وڈی عمر

دا بندہ چھوٹی عمر دا دس دی کوشش کرے تاں اودوں کہندے نیں

ڈھڈوں بھکھٹی دولتاں بی بی ناؤں، (اکھا) جدوں کوئی پھوک

شان دکھاوے اودوں کہندے نیں

جولائی بے ان سنیو

بے انت، (فا+سن، صفت) 1- جس وانت نہیں، ان گنت بے شمار

2- رب، خدا

بے انتا، (فا+سن، صفت) بے انت ہونا

بے انتہا، (فا+ح، صفت) بے انت، بے شمار، بہت زیادہ، بے حد، حدوں و دھ، وگی: جل تھل پانی قادرا، چڑھیا بے انتہا (قادریار)

بے انداز، (فا، صفت) بے حد، بہت دھ، بے حساب، بے اندازہ، وگی: سندھ کو نچے حد سے، خطرہ بے انداز (حامد)

بے اندازی، (فی، مو) 1- بے حد 2- بے حد ہون کی کیفیت

بے انصاف، (فی+ع، صفت) انصاف نہ کرن والا، انیائی

بے انصافی، (صفت) انصاف نہ ہونا، انیاں، دھکا

بے آنکھ، (فا، صفت) جس وچ آنکھ نہ ہووے، بے غیرت،

برج، بے حیا، بے شرم

بے آنکھا، (فی، صفت) دیکھو بے آنکھ

بے آنکھی، (مو) آنکھ نہ ہوون کی حالت، بے غیرتی، بے حیائی

بے آواز، (فی، صفت) بن آوازاں والا، جس وچوں آواز نہ آوے

بے اوٹ / بے اوٹا، (صفت) بے سہارا، بے آسرا، ناامید

بے اوڑا / بے اوڑا، (صفت) دیکھو: بے اوڑک

بے اوڑک / بے اوڑکا، (صفت) بے حد، ان گنت، بے انت

بے اوڑکانہ، (صفت) دیکھو: بے اوڑک

بے اولاد / بے اولادا، (فی+ح، صفت) جس دے کوئی اولاد نہ

ہووے، اوترا، اوت

بے ایمان، (فی+ح، صفت) 1- ایمان داری تال کم نہ کرن والا،

دلوں کھوٹا 2- دھوٹے باز، دغا باز، مکار، وگی: دھوٹی ملے درگاہ نہ

پایاں نوں غیر عمل جیہوے بے ایمان بھائی

بے ایمانا، (صفت) دیکھو: بے ایمان

بے ایمانی، (مو) دھرم ایمان توں ڈگ جانا، دھوکے بازی،

دغے بازی

بے ایمانی تے لک بھننا، (حما) ہر وقت دھوکے دی گل کرنا

بے بادی، (مو) جیہوے شے بادی نہ ہووے

بے بارا، (ند) ایمان، بے عزتی، زراوری

بے بارا تھیون، (حما) بے عزت ہونا

بے بارسا، (صفت) دیکھو: بے وارثا

بے باس / بے باستا، (فا+و، صفت) جس وچ خوشبو نہ ہووے،

خوشبو نہ ہوون کی کیفیت

بے باق، (عر، صفت) چکٹا، چکایا ہویا (حساب وغیرہ)، جیدے

نئے قرضہ نہ ہووے

بے باقی، (فا، مو) ادائیگی، چکوتی

بے باک، (فا، صفت) ڈر، زرخے، دلیر، بے خوف، ان جھک،

وگی: اتھوں تائیں لڈے کوئی ہو بے باک (حامد)

بے باکی، (فا، مو) ڈرتا، زرخیتا، دلیری، بے خوفی

بے باہ، (مو) دیکھو: بے واہ

بے باہا / بے باہاں، (فا، صفت) جس دی ہانہ نہ ہووے، ٹنڈا

بے باہرا، (فا، صفت) حکم نہ منن والا، حکموں باہرا

بے بت، (فا، صفت) 1- بے دس، بے دسا 2- جس دا دس

نہ چلے

بے بجا، (نم) دیکھو: بے وجہ

بے برکت، (فا+ع، صفت) دیکھو: بے برکتا

بے اُپا، (فا، صفت) لاعلاج، جس دا روگ علاج نال ٹھیک نہ ہو سکے

بے اتبار، (فا، صفت) دیکھو: بے اعتبار

بے اتباری، (مو) دیکھو: بے اعتباری

بے اُتر، (فا + ہ، صفت) لاجواب، جس کول کوئی دلیل یاں جواب نہ ہووے

بے اتفاق، (فا + عر، صفت) جیناں وچ ایکتا نہ ہووے

بے اتفاقی، (ند) 1- اتفاقی، اُن بن 2- دشمنی، لڑائی جھگڑا

بے اثر، (فا + عر، صفت) جس تے کوئی اثر نہ ہووے

بے احتیاط، (فا + عر، صفت) لا پرواہ، بے دھیانا

بے احتیاطی، (مو) لا پرواہی، بے دھیانی

بے احساس، (فا + عر، صفت) جو دوسریاں دی تکلیف محسوس نہ کرے

بے اختیار، (فا + عر، صفت) جس دے اختیار وچ کچھ نہ

ہووے، بے دَسن، بے دَستا، آپ ہدرا

بے اختیاری، (فا + عر، مو) مجبوری، بے وی، لا چاری

بے ادار، (فا + ہ، صفت) تنگ دل

بے ادب، (فا، صفت) گستاخ، شوخ، بدتمیز

بے ادبا، (فا، صفت) دیکھو: بے ادبی

بے ادبی، (مو) 1- نر آدری، بے عزتی 2- گستاخی، شوخی، بد لگاٹی

بے اُدما، (فا، صفت) آہلسی، سُست، نکمنا

بے ادھیکار، (فا + ہ، صفت) جس دا کوئی اختیار نہ ہووے

بے ارام، (فا، صفت) اُشانت، بے چین، بے تاب

بے ارامی، (مو) بے ارام ہون دی حالت، بے چینی، (حما) بے

ارامی نے نیک کے نہ بیٹھن دینا

بے ارتھ، (فا + سن، صفت) جس دا کوئی مطلب نہ ہووے، بے

معنی، پنا مطلب توں، فضول، بے فائدہ

بے ارتھا، بے ارتھک (فا + سن، صفت) دیکھو: بے ارتھ

بے ارمان، (صفت) بے ارام، بے چین، وگئی: 'ساڈا نال جہان

دے سیر کیہ اے، پت دوہاں دا بے ارمان رہندا' (دولت رام)

بے ارمائی، (مو) بے ارامی، بے چینی، وگئی: 'اوس دا وال نہ

ہووے ڈنگا ہووے نہ بے ارمائی' (سیف)

بے اُستاد، (فا، صفت) جس دا کوئی اُستاد نہ ہووے، بے اُستادا

بے اصولا، (فا + عر، صفت) جس دا کوئی اصول نہ ہووے، ننگا

بے اصولی، (مو) بے اصولا ہونا

بے اطلاع، (فا + عر، مو) اطلاع دتے پنا، اطلاع توں بغیر

بے اعتبار، (فا + عر، صفت) جس اُتے اعتبار نہ ہووے،

بے یقین

بے اعتبارا، (فا، صفت) دیکھو: بے اعتبار

بے اعتباری، (مو) اعتبار نہ ہونا، بے یقینی، بے بھروسا

بے اکرا، (ند، صفت) جس وچ پیار نہ ہووے، رُکھا، کورا

بے امن، (فا + عر، صفت) بے چین، بے آرام، دیا کل ہونا، بے

حسابا ہونا

بے امنی، (مو) 1- دنگا فساد، اتار کی 2- بے چینی، وگئی: 'اگے نالوں

دی بے امنی دل دے اندر ہوئی' (گل)

بے اُمید، (فا، صفت) زراش، نا اُمید، مایوس، بے آس

بے اُمیدی، (مو) نا اُمیدی، مایوسی، زراشا

بے اُن، (صفت) ہور، دوجا، بیا، اوپرا، وگئی: 'نٹویا ساں پریت،

بے تال

بے پہنچ، (فا + ہ، مفت) 1- جس تائیں پہنچ نہ ہووے، پہنچ
 2- جو پہنچ نہ سکے، جس دی رسائی نہ ہووے
 بے پھیر، (فا، مفت) جس دے پیسے نہ ہوں
 بے پھل، (فا، مو، مفت) 1- پنا پھل والا 2- جس داکوئی نتیجہ نہ
 نکلے 3- نیکل
 بے پھلا، (فا، مفت) جس نوں کوئی پھل نہ لگے
 بے پھلی، (ج، مو) اک جھاڑی
 بے پھندا، (فا + ہ، مفت) بندھن توں نکلت، آزاد، ونگی: سوداگر
 جوتی قول نوں اٹھ ٹریا، کر گیا جہاز بے پھندا سائیں (دولت رام)
 بے پید، (فا، مفت) جس وچ کچھ پیدا نہ ہووے، بخر، رکڑ
 بے پیر، (فا، مفت) جس داکوئی پیر استاد نہ ہووے، گلو را، بے
 مرشد
 بے پیر، (فا، مفت) 1- پیراں دے نشان توں بنا 2- جس وچ پیر
 نہیں، بے رحم، ظالم
 بے پیندا، (فا، مفت) جس دا تھلا نہیں، پیندے توں بغیر
 بے پیندا لوٹا، (مد) ادھ بندہ جواک گل تے نہ نکلے
 بے تاثیر، (فا + ع، مفت) جس دا اثر نہ ہووے، بے اثر
 بے تاج، (فا، مفت) جس دے سرتے تاج نہ ہووے، بادشاہی
 توں دا نچیا ہویا
 بے تار، (فا، مفت) جس وچ تار نہ ہووے، تار توں بنا
 بے تار برقی، (مو) وائرلیس
 بے تارا، (فا + ہ، مفت) ابھاگا، بد قسمت
 بے تال، (فا + ہ، مفت) 1- لے تال نوں نہ جانن والا 2- جس
 دی تال ٹھیک نہیں، بے سُر

(پہلی جلد)

بے پردہ، (صفت) 1- پردہ نہ کرن والی (عورت) 2- بروج سوانی
 بے پردہ کر ڈیون، (مخا) عزت خاک وچ ملانا
 بے پردی تھیون، (مخا) بھرم جاندا رہنا
 بے پردی کرن، (مخا) عزت خاک وچ رلانا
 بے پروان، (صفت) بے جان، نر جند، مردہ، باریا ہویا
 بے پروانگی، (مو) نا منظور، پروانگی نہ ہونا
 بے پرواہ، (فا + ہ، مفت) 1- جس نوں کوئی پرواہ نہیں 2- جو کسے
 دی پرواہ نہیں سردا 3- بے فکر
 بے پرواہا، (فا، مذ، صفت) پرواہ نہ کرنا والا
 بے پرواہی، (مو) 1- بے پرواہ ہون دا عمل 2- بے فکری
 3- الغرضی، لا پرواہی، ان سنی، بے فکری، بے محتاجی
 بے پرواہی ورتنا، (مخا) ان بنی کرتا، بے پروائی کرنا
 بے پرہیز، (فا + ہ، صفت) بد پرہیز، بے احتیاط
 بے پرہیزی، (فا، مو) بد پرہیزی
 بے پڑ، (صفت) 1- جس داکوئی پردہ نہ رہے، نکا 2- تلخ،
 بے شرم
 بے پڑا، (فا، صفت) پردہ نہ رہن والا، نکا
 بے پڑگی، (مو) 1- پردے توں بنا ہون دی حالت 2- تلخ،
 بے شرمی 3- بھید صحت
 بے پناہ، (فا، صفت) 1- بہت زیادہ، اتھاہ، بے حد 2- جس نوں
 پناہ یاں آسرا نہ ہووے
 بے پندہ، (فا، صفت) ہوسہ سے رستے نہ چلے
 بے پوشاک، (فا، صفت) پوشاک توں دا نچیا ہویا، جس کول
 پڑے نہ ہوں

پلاک دیکھری

بے برکتا، (فا + عر، مذ، صفت) جس وچ برکت نہ ہووے،
تھوڑا جیہا

بے برکتی، (مو) برکت نہ ہون دی کیفیت

بے بس، (فا، صفت) بے وس، بے اختیار، بے مجبور

بے بسا، (فا، صفت) دیکھو: بے بس

بے بسواس، (فا + ہ، صفت) بے اعتبارا، جس دا اعتبار نہ کیٹا جا سکے، وگتی: 'بھادوں کھیاؤ ہم دے، بسو بے بسواس' (فضل شاہ)

بے بسی، (مو) دیکھو: بے وی

بے بلائے، (فم) بنائیاں، اُن سہے سہے پنا

بے بنا، (صفت) بے مریدا

بے بناوٹ، (فا + ہ، صفت) کمزور، بے طاقت، جس وچ کوئی طاقت نہیں

بے بنیاد، (فا + عر، صفت) 1- جس دی کوئی بنیاد نہ ہووے، زردھار 2- جھوٹھ، غلط

بے بنیادا، (صفت) دیکھو: بے بنیاد

بے بود تھیون، (محا) پاگل ہو جانا، حواس گواچنا

بے بول، (فا + ہ، صفت) نہ بولن والا، گونگا، خاموش، چپ

بے بہا، (فا، صفت) 1- املا، وڈ مٹا 2- بہت زیادہ، بے حد

بے بہار، (فا، مذ، صفت) دیکھو: بے بہارا

بے بہارا، (فا، صفت) جس دا موسم نہ ہووے، بے موسا، بے رُتبا

بے بہرہ، (فا، صفت) 1- بد بخت، بد نصیب، جس دا کوئی حصہ نہ

ہووے 2- جس نوں کوئی نفع نہ ہووے

بے بھروسا، (فا + ہ، صفت) جس تے بھروسا نہ ہووے، ناقابل

اعتبار

بے بھروسی، (مو) بھروسا نہ ہون دی کیفیت، بے اعتباری
بے پاسکو، (فا، صفت) جیہدا کوئی پاسکو نہ ہووے، جیہدا کوئی ثانی نہ ہووے، اُن جوڑ

بے پت، (فا، صفت) 1- جس دی پت نہ ہووے، بے عزت

2- اجیہا رکھ جس دے پتے نہ ہون، رُڈ مڈ

بے پتا، (فا، صفت) 1- جس دا کوئی پتا نہ ہووے، لا پتا، گم

2- جس رکھ دے پتے نہ ہون، رُڈ مڈ 3- بے پت، بے عزت

بے پتی، (مو، صفت) 1- بے پت ہونا، بے عزتی، ایمان،

نر آوری، لاہ پاہ 2- بے عزت زنانی

بے پیچ، (فا، صفت) جس دا اعتبار نہ ہووے، بے اعتبارا

بے پچھتا، (فا، صفت) جس نوں پچھانیا نہ جاسکے

بے پچھان، (فا، صفت) 1- جو پچھانیا نہ جاسکے 2- اوپرا

بے پر، (فا، صفت) 1- جس دے کھنہ نہ ہون 2- جس دا کوئی

سرچیر نہ ہووے 3- بے آسرا 4- کمزور، غریب، بے سہارا، محتاج

بے پراہوون، (محا) بے بس ہونا

بے پرانا، (فا، صفت) 1- جس دے ساہ مک گئے ہوون، مُردہ

2- بے جان شیواں (دھرتی تے تارے) 3- لُو لھا، لنگڑا، اپانج، بھل

4- لستا، باڑا، نما

بے پرہاہ/ بے پرہاہا، (فا، صفت) دیکھو: بے پرواہ

بے پرتیت، (صفت) جس دا اعتبار نہ ہووے، بے اعتبارا

بے پرتیتا، (صفت) بے ترتیب، بے ڈھنگا

بے پرتیتی، (مو) بے اعتباری، بے وسای

بے پرد، (صفت) ننگا، پردیوں بنا

بے پردگی، (مو) بے پردہ ہوون دا عمل، بے شرم، ننگا پن

بے جندا

بے ٹیم، (فا+انگ) بے وقت، کوپلا
 بے ٹیما، (نم) بے وقتا، بے موقع
 بے ثابتی، (مو) 1- ثابت نہ ہونا 2- منکھاں دا فانی ہونا
 بے ثبات، (فا+عر، صفت) 1- جھپتی ختم ہو جان والا، ناپائیدار
 2- فنا ہو جان والا، فانی
 بے ثباتی، (مو) بے ثبات ہونا، ناپائیداری
 بے ثمر، (فا+عر، صفت) 1- جس نوں پھل نہ لگے 2- بے فائدہ،
 بے کار، ناکام
 بے جا، (فا، صفت) 1- بے موقعہ 2- ناقابل، نامناسب 3- ناجائز
 (قید) 4- بہت باہلا، فضول، بے لوڑا (خرچ وغیرہ)
 بے جا مارنا، (محا) جھوٹے بہانے بنانا، چلاکیاں کھینڈنا
 بے جان، (فا، صفت) 1- جس وچ جان نہیں، زرجند، بے حس
 2- کمزور، ماڑا
 بے جرم، (فا+عر، صفت) دیکھو: بے جرم
 بے جرم، (فا، صفت) بے قصور، زردوش
 بے جرمی، (مو) جرم نہ کرنا، بے قصوری
 بے جگر، (فا، صفت) 1- جو جگرے والا نہ ہووے 2- بے درد،
 بے ترس
 بے جماعت، (فا+عر، صفت) بے جماعتا، دھڑے بندی توں
 پاک، جیسوا کے درجہ بندی وچ نہ آوے
 بے جمناء، (فا، صفت) بے برکتی
 بے جمنی، (مو) بے برکتی
 بے جند، (فا، صفت) جس وچ جان نہ ہووے، مُردہ، بے جان
 بے جنداء، (فا، صفت) مُردہ، بے جان، وگئی توڑے طلب او سے
 (پہلی جلد)

پاک ڈسٹری

بے تھوک، (فا، صفت) نہ تھوکن والا، پٹکا، اڈول
 بے تھوا، (فا، مذ، صفت) دیکھو: بے تھوبا
 بے تھوکا، (فا، صفت) بے اعتبارا، بے ٹھکا
 بے تھوبا، (صفت) 1- جس دا کوئی تھوہ نہیں، کے پتے مقام توں
 بغیر 2- بے فائدہ، فضول، بے معنی 3- کڈھبا 4- اگھر ڈگھر
 5- بے حساب، بہت زیادہ
 بے تھوبا پن، (مذ) بے تھوبا ہون دی حالت
 بے تھوبیاں مارنا، (محا) بے سر پیڑیاں گلاں کرنا
 بے تھوی، (صفت، مو) بے بس، بے ٹھور، بے ارادہ
 بے تھووا، (فا، صفت) دیکھو: بے تھوبا
 بے تھبہ، (فا، صفت) جس دا کوئی تھبہ نہ ہووے، بے حسابا
 بے تیار، (فا+عر، صفت) جو تیار نہ ہووے، خام، کچا
 بے تیاری، (مو) تیار نہ ہون دی حالت
 بے ٹکانا، (فا، صفت) جس دا کوئی تھان ٹکانا یاں گھر بار نہ ہووے
 بے ٹکٹ، (فا+انگ، مذ) ہنا ٹکٹ توں، ٹکٹوں ہنا
 بے ٹکٹا، (صفت) 1- جس کول ٹکٹ نہ ہووے 2- ٹکٹ توں ہنا
 بے ٹکٹی، (مو) ہنا ٹکٹ توں، مفت
 بے ٹھک، (فا، صفت) دیکھو: بے ٹھکا
 بے ٹھکا، (فا، صفت) 1- اجوزواں، اغولواں 2- جس دا کوئی اصول
 نہ ہووے 3- بے ترتیب ہونا، ٹھک نہ ہونا، کڈھبا پن
 بے ٹھکانا، (فا، صفت) دیکھو: بے ٹھکانا
 بے ٹھکانے، (نم) ٹھکانے توں ہنا
 بے ٹھور، (نم) بے نکانے
 بے ٹیک، (فا+ہ، صفت) ہنا کے ٹیک دے، ہنا سہارے توں

بے تالا، (فا، مذ، صفت) 1- بے سُر 2- گرا ہے پیا ہوا، گمراہ،
آوارہ

بے تالی، (فا+ہ، مو) بے تالا ہون دی حالت، تال توں خالی ہونا
بے تبار، (صفت) دیکھو: بے اعتبار
بے تباری، (مو) دیکھو: بے اعتباری
بے تجویز، (فا+عر، صفت) بغیر تجویز توں
بے تجویزی، (مو) بے تجویز ہون دی حالت، بغیر منصوبہ بندی
توں

بے تہاشا، (فا+عر، نم) انھے واہ، بڑے زور تال، بہت زیادہ
بے ترتیب، (فا+عر، صفت) جس دی ترتیب نہ ہووے، ترتیب
توں سکھنا، اگھر ڈگھر
بے ترتیبی، (فا+عر، مو) بے ترتیب ہون دی کیفیت، گڈمڈ ہون
دی حالت
بے ترتیبی وچ ہونا، (محا) ٹھیک ڈھنگ وچ نہ ہونا، اگھر ڈگھر
ہونا، اُلکھے ہونا

بے ترس، (فا، صفت) بے رحم، ظالم
بے ترسی، (مو) بے رحمی، ظالمانہ پن، سنگ دلی
بے تڑپ، (فا، صفت) جس وچ تڑپ نہ ہووے، پتھر دل، ظالم
بے تسکین، (فا+عر، صفت) 1- جس دے دل نوں تسلی نہ
ہووے، بے چین، دیاکھل 2- غیر مطمئن
بے تعصب، (فا+عر، صفت) جس وچ تعصب نہ ہووے، مذہبی
و تکرے توں پاک
بے تعصبی، (مو) بے تعصب ہونا، کھل خیالی، کسے دا ویری نہ
ہونا

بے تعلقی، (فا+عر، صفت) 1- جس نال کوئی تعلق نہ ہووے
2- جس دا کوئی تعلق نہ ہووے، تعلق نہ ہونا

بے تقریب، (فا+عر، مذ) بے موقع، ہتھ گھڑی دیکھے پنا، دگئی:
'اُتھ گیا دھن بتقریب کھلا پکارے عشق رقیب' (بارہاں ماہے)
بے تقصیر، (فا+عر، صفت) زردوش، بے گناہ، بے قصور، دگئی: 'بے
تقصیر تائیں بُرا بولنی ایس نالے دینی ہیں بُری دعائے' (فضل شاہ)
بے تقصیر، (فا+عر، صفت) بے گناہ، معصوم، بے قصور، دگئی: 'بے
دوشتا بے تقصیرا قیدی ہو یا بچار' (عارف)

بے تقصیری، (فا+عر، مو) بے تقصیر ہونا، بے گناہی
بے تکا، (فا+ہ، صفت) 1- تنگ یاں دلیل توں خالی 2- بے سوادا
3- بے تھوہا، فضول، اوٹ پٹانگ

بے تکلف، (فا+عر، صفت) 1- اُچھ توں بغیر 2- پنا جھک دے
بے تکلفی، (مو) بے تکلف ہونا
بے تکیاں مارنا، (محا) اوٹ پٹانگ گلاں کرنا، فضول بکواس کرنا
بے تمیز، (فا+عر، صفت) جس نوں تمیز نہ ہووے، اُجڈ، بد تمیز
بے تمیزی، (فا+عر، مو) بے تمیز ہون دی حالت، بد تمیزی
بے توجہ، (فا+عر، صفت) 1- جس دل دھیان نہ دتا گیا ہووے
2- دھیان نہ دین والا، بے دھیانا

بے توجہی، (مو) بے توجہ ہون دی حالت، بے دھیانی
بے تہڈا، (فا، مذ، صفت) اڑیل بندہ، ضدی، من مرضی والا
بے تہیاناں، (فا+پو، صفت) بے دھیانا، خیالاں وچ مت
الست، اپنے خیالاں دا مالک
بے تھتھا تھیون، (محا) ہوش و حواس دا جانے رہنا، گھبرایا ہونا
بے تھتھا کرن، (محا) گھبراہٹ وچ پانا، بے چین کرنا

بے خواب

بے حیا دے تھلے رُکھ جمیا، اونے کھیا چھاں ہوئی، (اکھا)
جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بے شرم آدمی بُری توں بُری گل دا کوئی
بہانہ لکھ لیدتا ہے تاں کہندے نیں

بے حیاؤ، (فا، صفت) دیکھو: بے حیا

بے حیائی، (مو) بے حیا ہون دی کیفیت، بے شری

بے حیائی تے لک بدھن، (حما) بے حیائی تے کمر بھنا، بے حیائی
اختیار کر لینا

بے حیائی ملن، (حما) بے شرم ہو جانا

بے خارا، (ند، صفت) آزاد، بے خوف، اُن جھک

بے خبر، (فا، صفت) 1- انجان 2- اولیٰ سلا، غافل 3- لاپرواہ

بے خبرا، (فا، صفت) دیکھو: بے خبر

بے خبری، (فا، صفت) 1- غفلت 2- کسے گل دا پتہ نہ ہونا، بے
خبر ہون دا عمل

بے خبری وچ پئے رہنا، (حما) بھلیکھے وچ پینا، پتا نہ لگنا

بے خدا، (فا، صفت) 1- جس دا رب تے عقیدہ نہ ہووے، ملحد،

ناسک 2- جس دا کوئی حمایتی نہ ہووے

بے خرچ، (فا، صفت) دیکھو: بے خرچا

بے خرچا، (فا، صفت) جس تے خرچ نہ ہووے، مفت

بے خطا، (فا، صفت) بے قصور، بے گناہ، زردوش

بے خطر، (فا، صفت) 1- بے خوف 2- امن امان نال، محفوظ

بے خطرہ، (فا، صفت) خطرے توں بچنا، ڈر توں بچنا، دُگی:

'ہے بے خطرہ ہر موسم وچ اوس دے وچ کھلوویں' (گل)

بے خواب، (فا، صفت) جس دیاں اکھاں وچ نیندر نہ

ہووے، بے آرام، بے چین، دُگی: 'بے کار، بے چین، بیدار، بے

(پہلی جلد)

بے حرم، (فا، صفت) دیکھو: بے حرصا

بے حرصا، (ند، صفت) 1- حرص نہ کرن والا 2- حسد نہ کرن والا

بے حرکت، (فا، صفت) جس وچ حرکت نہ ہووے، لہل

بے حرکتی، (مو) حرکت نہ کرنا، اذولتا

بے حرمت، (فا، صفت) بے پت، بے عزت، اپہانت،

ذلیل کیتا ہویا

بے حرمتی، (مو) بے پتی، بے عزتی، اپہان

بے حس، (فا، صفت) جس وچ بدن جُلن دی شکلی نہ ہووے،

بے جان، بے حرکتی، سُن

بے حساب، (فا، صفت) اُن گنت، اپار، بے حد، جو گنتی وچ

نہ آوے

بے حسابا، (صفت) دیکھو: بے حساب

بے حسابی، (مو) حساب کتاب ٹھیک نہ ہونا، بے حساب

بے جسی، (فا، صفت) بے حس ہون دی کیفیت، اہلتا

بے جسی تھیون، (حما) بد مزگی ہونا، ٹوٹکار ہونا

بے حقیقت، (فا، صفت) 1- حقیقت توں خالی، نقلی، دُگی:

'زندگی اک بے حقیقت بوجھ جا پے' (اجیت کور) 2- جھوٹا، فضول

بے حل، (فا، صفت) جس دا حل نہ ہووے، مشکل، اوکھا

بے حواس، (فا، صفت) 1- جس دی ہوش نکانے نہ ہووے،

بد حواس، بے ہوش 2- مُورکھ، پاگل

بے حواسا، (فا، صفت) جس دے ہوش قائم نہ رہن، بوٹلیا ہویا

بے حوصلہ، (فا، صفت) 1- بے ہمتا، سُست 2- کار، بزدل،

ذُر پوک

بے حیا، (فا، صفت) بے شرم، زنج

دی اندر، ہو چکا ہے جندا' (سیف)

بے جنس، (فا+عر، صفت) جس وچ زیادہ وا اختلاف نہ ہووے،
زر لگ

بے جواب، (فا+عر، صفت) 1- پُچ 2- لا جواب، لا ثانی،
بے مثال

بے جوت، (فا+و، صفت) 1- اٹھا 2- روشنی توں خالی، اُتھرا
بے جوڑ، (فا، صفت) 1- جس درگا ہو رکھی نہ ہووے، بے مثال،
اُتی، لا ثانی 2- جس دا کسے نال میل نہ ہووے، کڈھیا، بے ڈول،
بے سُر

بے جھک، (فا، صفت) پنا شرم دے، اُن جھک، بے خوف، نڈر،
دلیر

بے جے 1 بے جھیل، (فا، صفت) 1- بہت زیادہ، لوڑ توں وڈھ
2- قاتو، فضول

بے جیون، (فا+و، صفت) جیون توں وانجھیا ہویا، مُردہ،
بے جان

بے چارگی، (فا، مو) 1- وچارہ ہون دی کیفیت، مجبوری
2- لا چاری، نما ناپن

بے چارہ، (فا، صفت) آسرا، لا چار، عاجز

بے چراغ، (فا، صفت) 1- اُجاڑ 2- اُتھری (رات)

بے چراغ تھاں، (فا، مو) اُجاڑ تھاں، ویران جگہ

بے چگون، (فا، صفت) شک توں بغیر، شے توں خالی

بے چمک، (فا+و، صفت) جس وچ چمک نہ ہووے

بے چوبا، (فا، صفت) پنا چوباں (لکڑاں) یاں کسے سہارے توں
کھڑا

بے چوبھ، (فا، صفت) نہ جھٹھن والا، دکھ نہ دین والا

بے چونا، (فا، صفت) بے چوں، لا ثانی، وگی: آپ بنایا شہر
عائب ہے بے مثل بے پونا' (امام بخش)

بے چوں، (فا، صفت) بے مثال، اُدتی، لا ثانی، وگی: واہ خالق
بے چوں منشا جس نے کیتی ظاہر' (سیف)

بے چیتا تھیون، (حما) یادداشت گواچنا

بے چین، (فا+و، صفت) جس نوں چین نہ ہووے، دیاکھل،
گھبرایا ہویا، اُتادلا، کالھا، فکر مند، چتا وان

بے چینی، (مو) بے چین ہون دی کیفیت، گھبراہٹ، فکر، چتا
بے حاضر، (فا+عر، صفت) غیر حاضر

بے حال، (فا+عر، صفت) 1- بُرے حال، مندے حال 2- دیاکھل،
بے چین 3- بریاد، تباہ، خراب 4- بیمار، غریب، وگی: دیکھن آئے

صدیق نوں بہت بیا بے حال' (حامد)

بے حال کرن، (حما) بد حال کرنا، ذلیل و خوار کرنا

بے حالا، (فا، صفت) بُری حالت والا، مندے حال والا، وگی: رو
رویا دکریندا خاباں ہویا ان بے حالا' (گل)

بے حالی، (فا+عر، مو) بے حال ہون دی کیفیت، مند حالی

بے حجاب، (فا+عر، صفت) بے پردہ، بے شرم

بے حد، (فا+عر، صفت) بہت زیادہ، اتی انت، اپار، بے شمار

بے حداء، (فا، مذ، صفت) بے شمار، بے حد، بے انت، حدوں
وڈھ، وگی: 'اتم بہت کیتا بے حد، سوگ وڈا وچ دھرتی' (سیف)

بے حدی، (فا+عر، صفت) دیکھو: بے حد، وگی: 'کیونکر پچیاں
ہوی اندر مشکل بے حدی دے' (سیف)

بے حدیں، (فا، صفت) دیکھو: بے حد

پتر (خط)

بے دعویٰ پتر، (ند) اوہ پتر جو چالھی ملکیتیاں نے سری گورو گوہند
نگھ جی نوں لکھ کے دتاسی، جس راہیں اوہناں اپنے آپ نوں
ادہناں توں دکھرا کر لیا سی

بے دل، (فا، صفت) دل چھڈ جان والا، بے ہمتا
بے ولا، (فا، صفت) 1- بے دل، بے ہمتا 2- دلوں گل نہ
کرن والا

بے دلا پن، (ند) بے دلی، بے دل ہون دی کیفیت
بے دلی، (مو) 1- بے دل ہون دی کیفیت 2- دلچسپی نہ ہونا
3- جھوٹکی، جھجک

بے دلی دکھانا، (مخا) بُزدلی دامن کرنا
بے دلیل، (فا + عر، صفت) دیس توں خالی، دلیل توں ہنا
بے دلیلا، (فا، صفت) 1- دلیل توں ہنا، دلیل توں سکھنا 2- جھوٹکی
وجہ پیا ہونا، دو جہتی

بے دلیسی، (مو) بے دلیلا ہون دی کیفیت، دو جہتی
بے دم، (فا + عر، صفت) 1- جس نوں ساہ چڑھیا ہووے (محنت
کر کے)، ہفیا ہو یا 2- تھکیا ہو یا

بے دمی، (مو) بے دم ہون دی کیفیت
بے دوا، (فا، صفت) جس دی کوئی دوا نہ ہووے، لا علاج
بے دوس، (فا + ہ، صفت) بے قصور، مظلوم، بزدوش، بے گناہ
بے دوسا بے دوشا، (صفت) دیکھو: بے دوس

بے دوسی / بے دوشی، (مو) بزدوشی، بے قصور
بے دوش، (فا + ہ، صفت) دیکھو: بے دوس

بے دوشے نوں دوشنا، (مخا) کسے اُتے تھوٹھا الزام لا دنا

بے دین

بے دھرا، (فا، صفت) 1- جس دا کوئی سہارا نہ ہووے 2- جو کسے
دھڑے وچ نہ ہووے، زچکھ

بے دھرم، (فا + ہ، صفت) 1- جو اپنا دھرم چھڈ جاوے، جس دا
کوئی دھرم نہ ہووے، بے مذہب 2- ظالم 3- بے ایمان

بے دھرم ہونا، (مخا) دل بے ایمان ہونا، دنگی: نامرماں نوں دیکھ
بے دھرم ہو یا (دولت رام)

بے دھرماء، (فا + ہ، صفت) دیکھو: بے دھرم

بے دھڑک، (فا + ہ، صفت) 1- ڈر، بے خوف، ان جھک
2- سُور پیر، سُورما

بے دھڑکی، (فا + ہ، صفت) بے دھڑک ہون دی کیفیت، ڈر نہ منن
دی کیفیت، دلیری

بے دھیان، (فا + صفت) 1- ہنا دھیان دتے 2- دھیان وچ
آدن توں ہنا، دھیان نہ دین والا 3- بے خیال، لا پرواہ

بے دھیانا، (ند، صفت) 1- ہر پاسے دھیان نہ دین والا، مست،
بے خیال 2- لا پرواہ

بے دھیانی، (مو) بے دھیانا ہون دی کیفیت، بے خیالی، اگہلی،
اویسلا پن

بے دھیانے ہونا، (مخا) گل نوں نہ گولنا
بے دیانت، (فا + عر، صفت) بُری نیت والا، بد دیانت

بے دید، (فا، صفت) 1- بے لحاظ، رُکھا 2- بے حیا 3- بے ترس،
ظالم 4- مُنا کھا، اٹھا

بے دیدہ، (فا، صفت) دیکھو: بے دید
بے دین، (فا + عر، صفت) جس دا کوئی دین ایمان نہ ہووے،

بے دھرماء

(پہلی جلد)

دم، بے نوا، بے ہوش، بے خواب مجنوں (قادری)

بے خود، (فا، صفت) بے ہوش، مست، بے سدھ، آپے توں باہر،

دگئی: 'بے خود ہو پتنگاں واگوں، گردنساڑے پھردے' (گل)

بے خودی، (مو) بے ہوشی، مستی

بے خودی وِج گواچنا، (محا) اپنے آپ توں باہر ہو جانا، اپنی

سدھ بدھ نہ رہنا

بے خوف، (فا + ع، صفت) ندھڑک، دلیر، لا پرواہ، بڑھے، نڈر،

دگئی: 'مجنوں پاس بے خوف ہو جاندا کہندا' (فضل شاہ)

بے خوفی، (مو) بے خوف ہون دی حالت، بڈرتا، بڑھچتا، دلیری

بے خیال، (فا + ع، صفت) پنا خیال توں، بے دھیانے

بے خیالا، (ند، صفت) بے دھیانا، لا پرواہ

بے خیالی، (فا، مو) بے تصویری، بے دھیانی

بے دار، (فا، صفت) 1- جس کول کچھ نہ ہووے، غریب 2- نیند

توں جاگیا ہویا، جیسوں نیندر نہ پے رہی ہووے، دگئی: 'بے قرار،

بے چین، بے دار، بے دم، بے نوا، بے ہوش، بے خواب مجنوں'

(قادری)

بے دارو، (فا + ہ، صفت) 1- پنا دوائی دے 2- پنا شراب دے

بے داری، (مو) کول کچھ نہ ہون دی حالت

بے داغ، (فا، صفت) 1- جس نوں کوئی داغ نہ لکيا ہووے

2- بے عیب، پوتر، پاک

بے دام، (فا) 1- پنا پیسے دے، مفت 2- (صفت) مفت کم کرن

والا، سیوا دار، خادم

بے دانجیا، (ند، صفت) بے ہدایتا دا وگڑیا روپ، وگڑیا آدمی،

ناکچھ، بدتمیز

بے دخل، (فا + ع، صفت) جس دا کوئی دخل نہ رہیا ہووے، جس

دا کوئی حق یاں قبضہ نہ رہیا ہووے، بے قبضہ

بے دخل کرنا، (محا) قبضہ کھوہ لینا

بے دخلی، (محا) دخل نہ ہون دا عمل، قبضہ نہ ہون دا عمل

بے در، (فا، صفت) نتھادواں، بے آسرا، جیہدا کوئی تھاں نکاتا نہ

ہووے

بے در کرن، (محا) ذلیل دھوار کرنا، گھروں بے گھر کرنا

بے در، (صفت) 1- جس دا کوئی تھاں نکاتا نہ ہووے، نتھادواں

2- بے آسرا

بے درو، (فا، صفت) جس نوں کسے دا کوئی درد نہ ہووے، ظالم،

سنگدل، بے جس، بے رحم

بے دردانہ، (فا، صفت) ظلم بھریا، وحشیانہ

بے دردن، (مو، صفت) 1- بے رحم (زمانی) 2- معشوق، محبوبہ

بے دردی، (فا، مو، صفت) 1- بزدلی، بے ترس، بے رحم، ظالم

2- پریمی، عاشق، بے درد ہون دی حالت

بے درودہ، (پو، صفت) اوترا بندہ، بے نسلا

بے دریغ، (فا، صفت) 1- پنا ہچکچاہٹ دے، نہجک 2- بے رحمی

نال 3- بے رحم، بزدلی، بے کرک، دگئی: 'بے دریغ ہو مارنی تیغ'

ایس نوں (کالی داس)

بے دریشی، (فا، مو) بے دریغ ہون دی کیفیت، بے رحمی، بے کرکی

بے دستور، (فا + ع، صفت) دیکھو: بے دستور

بے دستورا، (فا، صفت) جس دا کوئی اصول نہ ہووے، بے

اصولا، بدتمیز

بے دھولی، (فا + ع، ند) 1- حق نہ ہون دی کیفیت 2- بے دھولی

(پہلی جلد)

پلاک دشتری

بے زعب، نہ پی ایویں رنج نہ پال (امر رس)
 بے رنگ، (فا+سن، صفت) 1- جس دا کوئی رنگ نہ ہووے
 2- بھکا، بے رونق، دنگی، بھدیں رتاں رنگیلیاں آساں بے رنگ
 پارا (بریتے) 3- بد رنگ
 بے رنگا، (فا، صفت) دیکھو بے رنگ
 بے زوآ، (فا، صفت) دیکھو بے زوآ
 بے رواج، (فا+عر، صفت) دیکھو بے رواج
 بے رواج، (فا، صفت) جس دا رواج نہ رہیا ہووے
 بے رواجی، (مو) رواج نہ ہون دی حالت، پرچلت نہ ہونا
 بے روایت، (فا+عر، صفت) روایت توں خلاف، رواجوں
 آلت، بے رواج
 بے روایتی، (مو) بے روایت ہون دی کیفیت
 بے روپ، (فا+ہ، صفت) 1- اُروپ، بے ڈول 2- بد صورت،
 بد شکلا، دنگی: 'بے روپاں نوں انگ نہ لاندے سوہنے یار شگنی'
 (سیف)
 بے روح، (فا+عر، صفت) جس وچ زُوح نہ ہووے، مُردہ، بے
 جان
 بے روحاگی، (مو) روحانیت توں خالی
 بے روزگار، (فا، صفت) جس کول روزگار نہ ہووے، بیکار، وسیلا
 بے روزگاری، (فا، صفت) روزگار نہ ہون دی حالت
 بے روک، (فا+عر، صفت) جس وچ رکاوٹ نہ ہووے، اڑک،
 لگاتار
 بے روک ٹوک، (صفت) پنا کسے رکاوٹ دے، پنا جھجکے، لگاتار
 بے رونق، (فا+عر، صفت) 1- جتھے کوئی رونق نہ ہووے، سُنان،

بے دینا، (فا+عر، صفت) 1- بے دین 2- بے ایمان، وگئی: 'لوک کہن میں پیناں پیناں، مست ملنگ فقیر بے دینا' (مو) 3- بے دین ہون دی حالت

بے ڈر، (فا، صفت) ڈرتوں خالی، نڈر، بے خوف، دلیر
بے ڈول، (فا، صفت) اُن گھڑیا، کڈھبا، بے ڈھنگا، بد صورت، گروپ

بے ڈولا، (فا، صفت) دیکھو: بے ڈول
بے ڈولتا، (مو) اڈول ہونا

بے ڈھب، (فا، صفت) 1- کڈھب، بُری شکل دا، کوچھا 2- بے ترتیب، کڈھبا، کوپلا

بے ڈھبا، (فا، صفت) دیکھو: بے ڈھب

بے ڈھبا پن، (ند) بے ڈھبا ہونا

بے ڈھکواں، (فا، صفت) ان ڈھکواں، کڈھبا، غیر مناسب

بے ڈھنگ، (فا، صفت) دیکھو: بے ڈھنگا، وگئی: 'رنگ بے ڈھنگ سیاہ دالیاں دا' (صادق)

بے ڈھنگا، (فا، صفت) جس دا ڈھنگ ٹھیک نہ ہووے، کڈھبا، بے ترتیب

بے ڈھنگا پن، (ند) بے ترتیبی، کڈھب

بے ذوق، (فا+عر، صفت) 1- بے سوادا، پھکا 2- سچ سوادتوں سکھنا

بے ذوقا، (فا، صفت) دیکھو: بے ذوق

بے ذوقی، (فا+عر، مو) بے سوادی، پھکا پن، وگئی: 'بجناں دی بے ذوقی اندر دل بے ذوقی پاوے' (گل)

بے ربط، (فا+عر، صفت) بے جوڑ، بے میل، وگئی: 'ایہہ بے ربط

جملے بے ترتیب فقرے' (قادری)

بے رت، (صفت) جس وچ خون گھٹ ہووے، کمزور، ماڑی

بے رتا، (فا، ند، صفت) جس دی رت نہ ہووے، بے مومنا

بے رحم، (فا+عر، صفت) بے ترس، ظالم، زردی

بے رحمانہ، (فا، صفت) ظالماں ورگا، ظلم بھریا، رحم توں خالی

بے رحمی، (فا+عر، مو) بے رحم ہون دی کیفیت، ظلم، زیادتی

بے رُخ، (فا+عر، صفت) 1- رُکھا 2- ناراض

بے رُخی، (فا، صفت) 1- رُکھا پن 2- مومنہ وٹن دا عمل، معمولی ناراضگی

بے رُخی اختیار کرنا، (محا) 1- کنڈ موڑنا، مومنہ وٹنا 2- پھپا دینا

بے رُخی دسنا، (محا) 1- رُس جانا 2- ساتھ پھڈنا 3- کنڈ موڑنا

4- لا پرداہ ہونا

بے رُخی ورتنا، (محا) رُکھا ہونا، رُکھا سلوک کرنا

بے رس، (صفت) 1- رس توں خالی، پھکا 2- رُکھا، پھوکا

بے رسک، (فا+سن، صفت) جس وچ پیار دا جذبہ نہ ہووے، رُکھا

بے رسی، (مو) 1- رس توں خالی ہون دی حالت 2- پھکا پن پھکا پن

بے رشتگی، (مو) رشتہ نہ ہون دی حالت

بے رشتہ، (فا، صفت) 1- جس دا کوئی تعلق نہ ہووے 2- ٹپا ہوا

بے رضا، (فا+عر، صفت) 1- جو رضامند نہ ہووے 2- بنا مرضی، بنا اجازت

بے زعب، (فا+عر، صفت) جس دا زعب نہ ہووے، جہیدی گل

کوئی من دا نہ ہووے، جہید اڈر خوف نہ ہووے، وگئی: 'تیز کیئے،

بے سنگا، (فا، صفت) جس دے سنگ نہ ہوون، اکلّا
بے سواد، (فا، صفت) سواد توں خالی، بھیرے سواد والا،
بے لطف

بے سوادا، (ند) دیکھو: بے سواد

بے سوادی، (مو) بے مرگی، بے زاری، بے رونقی
بے سوچ، (صفت) بے سمجھ، بے عقل، مُورکھ، بے سُدھ،
بے ہوش

بے سوچھی، (مو) عقل مت نہ ہون دی کیفیت، بے ہوشی،
بے سمجھی، مُورکھ پنا

بے سوچ، (فا، صفت) 1- سوچ توں کم نہ لین والا 2- لاپرواہ،

بے سمجھ 3- (نم) لاپرواہی نال، بے دھیانی نال

بے سوچے سمجھے، (نم) دیکھو: بے سوچے

بے سُو، (فا، صفت) 1- بے قائمہ 2- بے مطلب، فضل،
بے معنی

بے سوز، (فا، صفت) سوز توں خالی، پرتو توں خالی، بیحدے وچ

سُزن نہ ہووے، وگّی: لوکی کہن محمورے سوز بھر دا (بچ دریا)

بے سوکھالا، (فا، صفت) بے چین، ویالھ

بے سُول، (ند) وائی بادی کر کے ڈھڈ وچ ہون والی پیڑ، واء گولا

بے سُو، (فا، صفت) 1- جیہدی سُو نہ لگے، نامعلوم، لاپتا

2- رب دی ذات، وگّی: دُھر ڈگھائیں سُتیاں ہی نئے ہندیاں،

اچھوہ ان چھیر پیا بے سُو

بے سہارا، (صفت) جس دا کوئی سہارا نہ ہووے، بے آسرا

بے سہاگی، (مو، صفت) 1- وایں ہوئی اوہ بھونیں جس وچ سہاگا

نہ پھیریا ہووے 2- اوہ سوانی جیہڑی سہاگ توں بغیر ہووے، بیوہ،

(پہلی جلد)

بے سکن، (فا، صفت) دیکھو: بے شگن

بے سکنّا، (فا، صفت) دیکھو: بے شگنّا

بے سگنی، (مو) دیکھو: بے شگنی

بے سلا، (ند، صفت) بے اولاد، اوتر نکھتر

بے سلامت، (فا + ع، صفت) جو ٹھیک ٹھاک نہ ہووے،
جوراضی خوشی نہ ہووے

بے سلیقہ، (فا + ع، صفت) بچّا، اناڑی، بدتمیز، غیر مہذب

بے سمجھ، (صفت) سمجھ توں کم نہ لین والا، بُدھو

بے سمجھا، (فا، صفت) بے عقل، مُورکھ، نادانی، بُدھو پنا، سمجھ توں کم

نہ لین والا

بے سمجھی، (مو) بُدھو پنا، بے وقوفی، نادانی، بے عقلی، مُورکھتا

بے سمجھی دی مار پوون، (مخا) کم عقلی غالب آنا

بے سُنت، (صفت) 1- نیکی توں وابھٹھا، بُرا، بھینڑا، بدخلصت،

مندیاں عادات والا 2- بے پیر، بے اُستاد 3- بے اصول 4- اُمنوز،

بے ہدایتا

بے سُنتا، (ند، صفت) دیکھو: بے سُنت

بے سنتر، (مو) دیکھو: بستر

بے سنوتکھ، (صفت) جس نوں صبر نہ ہووے، بھکھا

بے سنوتکھا، (ند، صفت) بے صبر، باہڑیا ہویا

بے سنج، (فا، صفت) صبر توں کم نہ لین والا

بے سنجی، (فا، صفت) صبر توں کم نہ لین والا (مو) صبر نہ کرن دی

حالت

بے سنکوچ، (فا، صفت) پنا کے جھک دے، ٹھل دی نال

بے سنگ، (صفت) جس دا کوئی ساتھی نہ ہووے، اکلّا کارا

تھوڑا 2- فضول، بے نیکی گل

بے سُر، (صفت) 1- جس دا سر نہ ہووے، صرف دھڑ والا

2- بے نکا

بے سُر، (فا، صفت) 1- سُر تال توں خالی، بے تالا 2- بے سوادا،

دنگی: 'اودھا سُر نے من بے سُر اکیتا' (تیر) 3- بے وقت 4- نکلا،

کسے نہ کاردا، بے ڈھبا 5- بے عقل، بے وقوف

بے سُر اپن، (ند) بے سُر ہونا

بے سُر ت، (صفت) 1- جس نوں سُر ت نہ ہووے، بے ہوش

2- بے وقوف، احمق

بے سُر ت، (فا، صفت) 1- جس دی مُت ماری گئی ہووے 2- بے

سُندھ، بے ہوش

بے سُر تی، (مو) 1- سُر ت نہ ہون دی حالت، بے ہوشی، فشی

دنگی: 'تیر دن راتیں وچ بے سُر تی، ادویں رہیا شہزادہ' (سیف)

2- مُورکھتا، بے عقلی

بے سرور، (فا+عر، صفت) جس وچ مستی نہ ہووے، خُماری

توں خالی

بے سر و سامان، (فا، صفت) مُتھاج (محتاج)، غریب، نماٹا

بے سر و سامانی، (مو) مُتھاجی، غریبی، کنگالی، بے سر و پا

بے سری تال الاپنا، (محا) 1- کڈھی گل کرنا 2- بے موافقے دی

گل کرنا

بے سریاں مارنا، (محا) فضول گلاں کرنا، بے تھوہیاں مارنا، اول

جُلول بکنا

بے سریر، (فا+و، صفت) سریر توں بنا، سریر توں آزاد

بے سُرِ ملا، (فا، صفت) جو مٹھے سُر والا نہ ہووے

بے ساتھ، (فا، صفت) جس دا کوئی ساتھی نہ ہووے، اکلّا

بے ساختگی، (فا، مو) آپ مُہارا پن، بھول پن، سادگی،

سِدھا پن

بے ساختہ، (فا، صفت) آپ مُہارے، خود بخود، پنا سوچوں،

بے ارادہ

بے ساز، (فا، صفت) پنا سُر توں، پنا ساز توں، بغیر سامان توں

بے سازاں دا ساز، (صفت) بے آسریاں دا آسرا، دنگی:

'موڈھیوں لاہ شہید نوں آپے زمین دراز، صبر کرد در رب دے بے

سازاں دا ساز' (حامد)

بے ساک، (فا، صفت) جس دا کوئی ساک نہ ہووے

بے ساکا، (فا، صفت) دیکھو: بے ساک

بے ساکھ، (فا+و، صفت) جس تے لین دین بارے کسے نوں

اعتبار نہ ہووے

بے سانجھ، (فا+و، صفت) جس وچ کسے دی سانجھ نہ ہووے

بے ساہ، (فا+و) ساہ لین توں پنا، تیزی نال

بے ساہ ست ہونا، (محا) جان نہ رہنا، بہت تھکت جانا

بے سبب، (فا+عر، صفت) جس دا کوئی کارن نہ ہووے، بلا وجہ

بے ستارہ، (فا، صفت) ابھاگا، بد قسمت، اچھا بندہ جس دے

ستاریاں دی چال اوس دے حق وچ نہ ہووے

بے سُندھ، (فا، صفت) بے سُر ت، بے ہوش

بے سُندھی، (مو) سُندھ نہ ہون دی کیفیت، بے ہوشی

بے سر، (فا، صفت) 1- سُر توں کھنچیا 2- سُر وچ نہ رہن والا، جس

دی تال نہ رلے، بے تال، بھیڑی آواز والا

بے سر پیر، (فا، صفت) 1- جس دا کوئی تھوہ پتا نہ ہووے، بے

بے عذرا

بے ضمیر، (فا+عر، صفت) جیہد کوئی ضمیر نہ ہوئے، بے شرم
بے ضمیرا، (فا+عر، صفت) 1- جو کوئی نقصان نہ پہنچا دے
2- نقصان نہ کرن والا

بے طاقت، (فا+عر، صفت) کمزور، لسا، ماڑا
بے طاقتی، (مو) کمزوری، لسا پن

بے طرحاں، (فا+عر، صفت) 1- بھیڑی طرحاں، عجیب طریقے
نال 2- اپنی طرحاں دا بندہ، بے طریقہ، بے دبا

بے طعام، (فا+عر، صفت) روٹی کھا دے پنا، ٹھکھیاں، وگئی:
'بے آب تے بے طعام سید' (قادری)

بے طلب، (فا+عر، صفت) پنا منگیوں، بن بلا یوں، بغیر چاہ
دے

بے طمع، (فا+عر، صفت) جیہنوں کوئی حرص نہ ہو دے، طمع توں
خالی، قناعت پسند، جس نوں لالچ نہ ہو دے، وگئی: 'سستی آ کھدی
نہیں بے طمع کوئی، دے مٹلی گل جہان میاں' (مقل)

بے طور، (فا+عر، صفت) بُری طرحاں، بدحواس
بے عدل، (فا+عر، صفت) بے انصاف، انصاف نہ کرن والا،
انیا نہیں، وگئی: 'کریے عدل بے عدل نہ مول کریے، جے عدالتی نام
پرائے اوئے' (قادریار)

بے عدلی، (فا، صفت) 1- انصاف نہ کرن والا، نا انصاف، وگئی:
بھئے بے عدلی پاتشاہ' (بھاگ) 2- (مو) بے انصافی، زیادتی

بے عذاب، (فا، صفت) دکھ نہ دین والا
بے عذر، (فا+عر، صفت) عذر نہ کرن والا، جیہدے کول کوئی
عذر نہ ہو دے

بے عذرا، (فا، صفت) 1- جس دا کوئی عذر نہ ہو دے، وگئی:
(پہلی جلد)

بے حساب، ان گنت 2- جس دی کوئی سار نہ لوے
بے شمار، (فا، صفت) بے شمار، بے حساب، وگئی: 'چال لکھدی،
شکل دکھدی، جوین بے شمار' (سیف)

بے شماری، (صفت) بے شمار تے ان گنت ہون دی حالت،
وگئی: 'گریہ زاری بے شماری نہیئے آئیں تالے' (سیف)

بے شناس، (ند) دیکھو بے شناس
بے شناسا، (ند) بدتمیز، بے قدرا، پچھان نہ کرن والا

بے صبر، (فا+عر، صفت) دیکھو بے صبرا
بے صبرا، (فا، ند، صفت) 1- جس نوں صبر نہ ہو دے، ٹھکھا
2- کالھا، اُتاؤلا

بے صبرا پن، (ند) بے صبر ہون دی حالت، بے صبری
بے صبراؤا بے صبرا یا، (صفت) دیکھو: بے صبرا

بے صبری، (مو) 1- بے صبر ہون دی حالت، ادھیر تا 2- کالھی،
اُتاؤلی 3- بے چینی، بے قراری

بے صبرے ہونا، (محا) بازے ہونا، لاچکی ہونا
بے صدق، (فا+عر، صفت) بے صدقا، بے صبرا

بے صدقا، (فا، صفت) 1- صدق نہ رکھن والا 2- بھروسہ نہ رکھن
والا، صدق نہ ہون دی کیفیت

بے ضابطہ، (فا+عر، صفت) جو قانون موجب نہ ہو دے،
بے قانونی

بے ضبط، (فا+عر، صفت) آپے توں باہر، جس نوں اپنے آپ
تے قابو نہ ہو دے، بے قابو

بے ضبطی، (مو) ضبط نہ ہون دی کیفیت، بد انتظامی
بے ضرورت، (فا+عر، صفت) جیہدی لوڑ نہ ہو دے، ایویں

رغزی

بے سہور، (صفت) فارسی اکھر 'بے شعور' دا وِگڑیا روپ، ناسمجھ،

بے عقل

بے سہوری، (مو) بے شعوری

بے سیتی، (مو، صفت) بد قسمت عورت، ابھانگن

بے سیل، (فا، صفت) بے پردہ، بزرگ، بے شرم، بے غیرت

بے سیما، (فا، صفت) 1- بے حد، اپار 2- اتھاہ 3- مرادرب دی

ذات

بے شان، (صفت) جس وچ کوئی شان نہ ہووے، دنگی: 'کائی

نہیں اوگل شان ہوئی' (وا)

بے شبد، (صفت) بے اواز، شبد توں بنا، پُپ چاپ، خاموشی نال

بے شخصیت، (صفت) غیر مؤثر شخصیت، عام جیہا بندہ، معمولی

بندہ

بے شردھی، (مو) شردھانہ ہون دی کیفیت، اشردھا، غیر عقیدت

مندی، بے اعتقادی، ایمان توں خالی

بے شرم، (صفت) بے حیا، بے غیرت، بے دیدہ، گستاخ، بزرگ،

بے حیا

بے شرم جیوے بھیڑے حال، (اکھا) معاشرے وچ بے شرم

بندے دا کوئی مقام نہیں ہوندا اوہ ذلت دی زندگی گزاردا اے

بے شرم دی پنہ تے رکھ اُگ پیا، آکھن لگا چلو یار چھاویں

ای بیٹھاں گے، (اکھا) جیہا بندہ بیٹھا ای بے شرم تے ڈھیٹھ

ہو گیا ہووے تے اونہوں اپنی بے عزتی دا کوئی خیال نہ ہووے،

اودے بارے کہندے نیں

بے شرم ہڈی، (صفت) ڈھیٹھ، بے شرم، بہت بے شرم

بے شرمی، (مو) 1- بے شرم ہون دا عمل، بے حیائی 2- ڈھیٹھ پنا،

ڈھیٹھا

بے شرمی آن جان والی شے اے بندہ ڈھیٹھ ہونا چاہیدا

اے، (اکھا) جدوں کسے دا ڈھیٹھ پنا دس ہووے اودوں کہندے

نیں، بے شرم بندے اپنی بے شرمی نال نہ کہندے نیں

بے شرمی تے لک نہن، (محا) بہت ڈھیٹھ ہو جاون، بے حیائی

کرن

بے شرمی تے لک نہن، (محا) بہت زیادہ ڈھیٹھ ہونا

بے شرمی دی زندگی توں عزت دی موت چنگی، (اکھا)

جدوں اکھی جیون ہی گزارنا چنگا اے تے بے عزتی دے جیون دی

نکھیدی کرنی ہووے تاں کہندے نیں

بے شریک، (فا+ع، صفت) جس دا کوئی شریک نہ ہووے، ریب

دی ذات

بے شستا، (فا، صفت) نشانے توں بغیر، بے نشانہ

بے شعور، (فا، صفت) بے عقل، بے سمجھ، نورکھ، کُچا

بے شعوری، (مو) کُچا پن، بے عقلی، بے سمجھی

بے شک، (فا+ع، صفت) 1- بھادویں 2- یقینی، پک دے طور تے

بولدے نیں

بے شکل، (فا+ع، صفت) بھیڑی شکل والا، بد صورت

بے شکلا، (فا، صفت) کزوپ، کوچھا، بد شکل، بد صورت

بے شکلی، (مو) بے عزتی

بے شگن، (ند) 1- نخس 2- شگناں توں بغیر 3- ناخوش

بے شگنا، (فا، صفت) بھیڑے شگناں والا، نخس، لکسنا، نیش

بے شمار، (فا، صفت) 1- جو کتنی وچ نہ آوے، شمار وچ نہ آوے،

پاک ڈھیری

(پہلی جلد)

بے فیض

بے غیرتی پہن لون ا بے غیرتی پہن، (عما) بہت زیادہ بے
حیاہن

بے غیرتی تے اتر آون، (عما) بے حیائی دا دتیرہ اپناؤن،
ڈھیٹھ پنا ورتن

بے غیرتی تے اترن، (عما) دیکھو: بے غیرتی تے اتر آون
بے غیرتی تے چوتا بدھن، (عما) بے شرم بن جاون
بے غیرتی دا ٹھیکرا اکھاں تے رکھن، (عما) بے غیرتی اختیار
کرن، بے حیا بن جاون

بے فائدہ، (فا+عر، صفت) بے معنی، فضول، بے کار، جس دا کوئی
لا بھ نہ ہووے، بے سبب، ایویں

بے فرمان، (فا+عر، صفت) 1- حکم نہ منن والا 2- باغی، عاتی،
سرکش، وگئی: 'جو کوئی حکم خدا نہ منے، بے فرمان ہو جاوے' (ٹگل)
بے فرمانی، (مو) 1- حکم نہ منن دی حالت 2- بغاوت، سرکشی،
نافرمانی، وگئی: 'جے دساں تاں باب نبی دی ہوسی بے فرمانی'
(ٹگل)

بے فضول، (فا+عر، صفت) فضول دا غلط استعمال، مجازاً ...
فضول، بیکار

بے فکر، (فا+عر، صفت) 1- جس نوں کوئی فکر نہ ہووے، فکر اس
توں خالی 2- بے پرواہ

بے فکر، (نذ) دیکھو: بے فکر

بے فکری، (مو) فکر نہ ہون دی حالت، بے پروائی، بے فکر ہونا
بے فیصلہ، (فا+عر، صفت) جس دا کوئی فیصلہ نہ ہویا ہووے

بے فیض، (فا+عر، صفت) 1- جس توں کسے نوں کوئی فائدہ نہ
پہنچے، وگئی: 'ڈکھ سکھ بن پاپ دے پچھے، لہوئوں نہ بے فیض گوا'
(پیلی جلد)

جیدے وچ کوئی عیب نہ ہووے

بے غرض، (فا+عر، صفت) جس نوں کسے دی غرض نہ ہووے،

بے پرواہ، بے لوٹ

بے غرضانہ، (نم) بے غرضی نال، بے پروائی نال

بے غرضائی کرنا، (عما) بے توجہی ورتنا

بے غرضی، (فا، صفت) 1- جس نوں کسے دی غرض نہ ہووے،

بے مفاد، بے لوٹ 2- بے پرواہ، لا تعلقی

بے غسل، (فا+عر، صفت) پنا نہ بھائے دھوائے، نہاتے دھوتے

بغیر، ناپاکی دی حالت وچ، وگئی: 'بے غسل بے کفن دفنا دیویں'

(قادری)

بے غسلی، (مو) نہایوں بنا ہون دی حالت

بے غم، (فا+عر، صفت) 1- جس نوں غم نہ ہووے، بے فکر،

بے پرواہ 2- سہمی

بے غمی، (مو) بے فکری، اطمینان

بے غور، (فا+عر، صفت) 1- دھیان نہ دین والا، لا پرواہ 2- جس

دل دھیان نہ دتا گیا ہووے

بے غور، (فا، صفت) بے خیال، بے دھیانا، لا پرواہ

بے غوری، (مو) بے دھیانی، لا پروائی، دھیان نہ کرن دی حالت

بے غیرت، (فا+عر، صفت) جس وچ آنکھ نہ ہووے، بے آنکھ،

بزج، بے حیا

بے غیرت، (صفت) کسے نوں بے غیرت آکھنا

بے غیرتی، (مو) غیرت نہ ہون دی حالت، ڈھٹائی، بے حیائی،

بے آنکھی، آنکھ توں خالی، وگئی: 'پرہیں وچ بے غیرتی گل ہوئی،

چو بھ وچ کچھے دی چمکدی ہے' (وا)

’کم تیرے دے حیلے لگے ایسے بندے بے عذرے‘ (سیف)
2- بے قصور

بے عذری، (مو) پنا کے عذر دے، وگئی: ’لکھی جو تقدیر اسماں پر
جھل لئی بے عذری‘ (سیف)

بے عزت، (فا + عر، صفت) 1- جس دی کوئی عزت نہ ہووے
2- زنج، بے شرم، بے آبرو، بدنام

بے عزت کرن، (محا) لاہ پاہ کرن، بے آبرو کرن
بے عزت کرن نوں پھرن، (محا) بدنام کرن لئی کھیرے پے
جاون

بے عزت کرنا، (محا) دیکھو: بے عزت کرن
بے عزتی، (مو) عزت نہ ہون دی حالت، بے قدری، ملامت،
تذلیل، بدنامی، لاہ پاہ

بے عزتی ہو جاوَن / بے عزتی ہوون، (محا) عزت نہ ہوون،
کے گل توں لاہ پاہ ہو جاوَن

بے عقل، (فا + عر، صفت) بے وقوف، مُورکھ، احمق، نادان
بے عقل پُنا، (مذ) بے عقلی، مُورکھتا

بے عقلا، (فا + عر، مذ، صفت) بے وقوف، کم عقل
بے عقلی، (مو) بے وقوفی، مُورکھتا، حماقت، نادانی

بے عقولی، (مو، صفت) دیکھو: بے عقلی

بے عقولی کرن، (محا) بے وقوفی کرن، حماقت کرن

بے عقولی ہو جاوَن / بے عقولی ہوون، (محا) بے وقوفی
ہو جاوَن، بھل ہو جاوَن

بے علاج، (فا + عر، صفت) لا علاج، اسادھ، جیہدا علاج نہ ہو
سکدا ہووے

بے علاجا، (فا، صفت) دیکھو: بے علاج
بے علم، (فا + عر، صفت) اُن پڑھ، اُتھی، جینوں کسے چیز دا علم نہ
ہووے

بے علما، (فا، صفت) دیکھو: بے علم
بے علمی، (مو) 1- اُن پڑھتا، جہاست 2- (صفت) جاہل،
اُن پڑھ

بے عمل، (فا + عر، صفت) دیکھو: بے عمل
بے عملا، (مذ) عمل نہ کرن والا، سُست، آہلکسی، تَترا
بے عملی، (مو) عمل نہ کرنا

بے عنوان، (فا + عر، صفت) جس دا کوئی عنوان نہ ہووے، سُرخِ
توں پنا، بے نام، سرناویں توں پنا

بے عنوانی، (مو) بے عنوان ہون دی حالت، بے نامی،
بے اصولی، بے قاعدگی، بے انتظامی

بے عہد، (فا + عر، صفت) مُنکر، نابر، وعدہ خلاف، بے وفا، وگئی
'اوہ بے عہد ہووے جے میتھوں، میں اوس توں نہ ہوواں'
(امام بخش)

بے عہدی، (مو) وعدہ خلافی، انکار

بے عیب، (فا + عر، صفت) دیکھو: بے عیب

بے عیب ذات خدا دی، (اکھا) اللہ دی ذات ای عیبیاں توں
پاک اے باقی ہر بندے وچ کوئی نہ کوئی عیب ضرور ہوند اے

بے عیبیا، (صفت) 1- جس وچ کوئی نقص نہ ہووے 2- قصور توں
پنا 3- جس نوں کوئی داغ نہ لگا ہووے، او سناں توں خالی 4- اچھا،

کھرا، صاف سَٹھرا

بے عیبی، (مو) کوئی نقص نہ ہوون دی حالت، اوہ ذات یاں شے
(جلی جہد)

بے کفن

بے کاری بدکاری سکھاندی اے، (اکھا) ویلھا بندہ شیطان دا
دی مرشد ہوندا اے

بے کاریے تپ دق دی ماریے، توں ای بناویں چور ڈاکو
تے جوارے، (اکھا) جدوں بے روزگاری توں سمجھیاں دی جڑ
دستا ہووے تاں کہندے نیں

بے کام، (فا، مفت) نکتا، بے کار

بے کاو، (فا + ہ، مفت) ٹک بندی توں بنا، قافیے دی پابندی
توں آزاد

بے کتا، (فا، مفت) بے ڈول، بد شکل

بے کراں، (فا، مفت) جس دا کنڈھا نہ نظر آوے، اتھاہ، بہت
وڈا، بہت چوڑا، اتھاہ سمندر، وگئی: 'جاری ہنجواں دا بیکراں ہویا'
(فضل شاہ)

بے کرن، (نڈ، مفت) دیکھو: بے کرتا

بے کرتا، (فا + ہ، مفت) اوہ تھاں جھسے سورج یاں چن ویاں

کرتاں نہ پین، روشنی توں خالی، انھیری تھاں

بے کرک، (مفت) 1- نزدیکی، بے رحم، بے ترس، ظالم 2- بے

غیرت، بے انکھا

بے کرکی، (مو) بے کرک ہون دا عمل، بے رچی

بے کس، (فا + عر، مفت) جس دا کوئی ساتھی نہ ہووے، غریب،

ماڑا، بے سہارا، غریب، تنگدست، وگئی: 'بمب ٹکارے مار دے بے

کس کھل لحاظ' (حامد)

بے کسی، (مو) بے سہارا ہون دی حالت، غریبی، تنگدستی

بے کفن، (فا + عر، مفت) جس توں کفن نہ ملیا ہووے، کفن توں

بنا، وگئی: 'عمر درے خانہ شہید اپنا، بے غسل بے کفن دفنا دیویں'

(پہلی جلد)

بے قیاسا، (فا + عر، نڈ، مفت) 1- جونیاں نہ کرے 2- جو کیتی نہ
جانے 3- بہت زیادہ، بے اندازہ

بے قیاسی، (مو) بے انصافی، احسان فراموشی

بے قید، (فا + عر، مفت) ازاد، خود مختار

بے قیمت، (فا + عر، مفت) 1- جس دی کوئی قیمت نہ ہووے،

بے ملّا، مفت 2- بیش قیمت، وڈ ملّا

بے قیمت ہونا، (محا) بے قدر ہونا، قدر نہ ہونا

بے قیمتا، (نڈ، مفت) 1- جس دی کوئی قیمت نہ ہووے 2- مفت،

بے قدر، ناقدر 3- سستا 4- وڈ ملّا، بیش قیمت، وگئی: 'آیا تھ بے

قیمت لعل تیرے پائی قدر ایس دا محرم حال ہو کئے' (دولت رام)

بے کاٹھیا، (فا + ہ، مفت) جس اتے کاٹھی نہ ہووے، کاٹھی توں بنا

بے کار، (فا، مفت) 1- نندا، کسے نہ کم دا 2- خراب، جو کم آون

جو گانہ ہووے 3- فضول 4- ویلھا، بے روزگار

بے کار بہون، (محا) ویلھو بے کار پیٹھن

بے کار پیٹھن، (محا) ویلھا رہون

بے کار بھرن، (محا) ویلھا رہون، آوارہ گھٹھن

بے کار رہون، (محا) ویلھو بے کار پیٹھن

بے کار کنوں ونگار چنگی 1- بے کار نالوں بے گار بھلی (اکھا)

1- ویلھیاں رہون نالوں بیگار دآم کرنا چنگا ہوندا اے 2- جدوں

ویہلے رہن توں نندا تا ہووے تاں کہندے نیں

بے کارن، (فا + ہ، مفت) بنا وجہ توں، بنا کارن توں

بے کاروں بھلی ونگار، (اکھا) ویلھو: بے کار کنوں ونگار چنگی

بے کاری، (مو) بے کار ہونا، بے روزگاری، ویلھا رہن دی حالت،

بے روزگاری

2- کہتی ہوں نہ جانن والا، احسان فراموشی

بے فیضی، (مو) بے فیض ہوں دی حالت، شوم ہوں دی حالت،
کنجی، بخلی

بے قابو، (فا + ع، صفت) جو قابو وچ نہ ہووے، وسوں باہرا،
مُونہ زور

بے قاعدہ، (فا + ع، صفت) 1- کسے قاعدے قانون توں بغیر،
بے اصولا 2- بے ترتیب

بے قاعدگی، (مو) 1- کسے قاعدے قانون توں بغیر، بے اصولی
2- بے ترتیبی

بے قافیہ، (فا + ع، صفت) جس شاعری وچ کوئی قافیہ نہ ہووے،
قافیے توں خالی، سرکھنڈی

بے قانونا، (فا + ع، صفت) جو قانون موجب نہ ہووے، قانون
دے خلاف، غیر قانونی

بے قانونی، (فا + ع، مو) بے قانون ہوں دی حالت، قانون
خلاف ہوں دی حالت

بے قبضہ، (فا + ع، صفت) جس دا قبضہ نہ رہیا ہووے، بے دخل
بے قدر، (فا + ع، صفت) 1- قدر نہ کرن والا 2- جس دی قدر نہ
ہووے، ناقدرا

بے قدرا، (فا + ع، صفت) دیکھو: بے قدر

بے قدری، (مو) قدر نہ ہونا، زرا آدری، ناقدری

بے قدری نال دیکھنا، (محا) عزت نہ کرنا، نفرت نال دیکھنا

بے قدری ہوں، (محا) عزت نہ ہوں، آدر بھانہ ہوں

بے قرار، (فا + ع، صفت) بیہل، ویال، بے چین، فکر مندی،

بے تاب، پریشان، وگی: 'مجھی جس طرحاں پانی دے دل دیکھے،

ایداں ہو ہو کے بے قرار دیکھنا' (تیر)

بے قرار کردیوں، (محا) بے چین کردیوں، پریشان کردیوں، چٹا
لا دیوں

بے قرار کرن، (محا) بے چین کرن، پریشان کرن

بے قرار ہو جاؤن، (محا) بے چین ہوؤن، پریشان ہوؤن

بے قراری، (مو) اجمی، بے چینی، بے تابی، پریشانی، بہلنا
بے قربا، (فا + ع، صفت) بے قدرا، جس دی کوئی قدر نہ کرے،

جس دا کوئی انگ ساک نہ ہووے

بے قربی، (مو) دیکھو: بے قدری

بے قسمت، (فا + ع، صفت) دیکھو: بے قسمت

بے قسمت، (فا، صفت) ابھاگا، بد قسمت، بد نصیب، وگی: 'جو بے

قسمت کرماں سڑیا تھ ملیندا جادے' (کُل)

بے قصور، (فا + ع، صفت) جس دا کوئی قصور نہ ہووے،
زردوش، بے عیب

بے قصورا، (فا، صفت) دیکھو: بے قصور

بے قصوری، (مو) بے قصور ہوں دا عمل، بے سببی، بے قصوری

بے قصوریوں، (ضم) بے قصورا ہو کے، قصور نہ کردیاں ہویاں دی

بے قضا مارن، (محا) بے موت مارن، انیائی موت مارن

بے قول، (فا + ع، صفت) بے زبان، جھوٹھا، فریبی

بے قوم، (فا + ع، صفت) جس دا تعلق کسے قوم نال نہ ہووے،

بے تہذیب

بے قیاس، (فا + ع، صفت) 1- بے اندازہ، خیال توں بیٹا،

اندازے توں دڈھ 2- سوچ توں کم نہ لین والا، وگی: 'لا کے داغ

پر کسے دی آبرو توں تیرے جیسے پچھوں بے قیاس ہوندے'

بے لحاظ

بے گیانا، (فا، مفت) جس نوں کوئی گیانا نہ ہووے، انجان،
بے سمجھ

بے گیانی، (فا+و، مو) گیان نہ ہون دی حالت
بے لایکھ، (فا+و، مفت) جس دا کوئی فائدہ نہ ہووے، فائدے
توں خالی، بے کار

بے لاج، (فا+و، مفت) بزرگ، بے شرم
بے لاگ لپیٹ، (فا+و، مفت) 1- تعصب توں پاک، بزرگ،
بغیر لاگ لپیٹ دے، صاف ستھرا، غیر جانبدار 2- خالص، تازہ

بے لاگتا، (فا+و، مو) بے لاگ ہون دی حالت
بے لاگی، (فا+و، مفت) بے لاگ ہون دی حالت، بزرگ پکھتا
بے لائق، (فا+ع، مفت) نالائق، بے عقل
بے لائق، (فا+ع، مو) نالائق، بے عقلی

بے لباس، (فا+ع، مفت) جس نے کپڑے نہ پائے ہون، نکا
بے لباسی، (فا+ع، مو) نکاپن

بے لتے دتے، (فم) بنا خرچ کیچے
بے لچ، (فد، مفت) لچ پھن، تلچ، جیسوں شرم جیانہ ہووے
بے لجا، (فد، مفت) دیکھو: بے لچ

بے لچی، (مو) بے شرمی، بے حیائی، ڈھٹائی
بے لچک، (مفت) جس وچ لچک نہ ہووے، لچک توں خالی
بے لچکا، (فا، مفت) دیکھو: بے لچک

بے لجا جا، (فد، مفت) بے لحاظ دا وگڑیا روپ، بے حیا، بے شرم
بے لجاجی، (مو) دیکھو: بے لچائی، دگی: کہہ گئے گل سیانے جی،
جت تے بے لجاجی (تیر)

بے لحاظ، (فا+ع، مفت) 1- جس نوں کوئی لحاظ نہ ہووے، بے
(پہلی جلد)

بے گم، (مفت) بے غم دا وگڑیا روپ، جس نوں کوئی غم نہ
ہووے، خوش

بے گمان، (فا، مفت) 1- جس وچ گھمنڈ نہ ہووے، حلیم 2- بے
شک، بے شبہ

بے گمی، (مو) بے غمی دا وگڑیا روپ، بے پروائی
بے گنا، (فد، مفت) بے گنا، بے سمجھ

بے گناہ، (فا، مفت) بے قصور، جیسے کوئی گناہ نہ کیچا ہووے، بے
جرم، پاک دامن

بے گناہ ماریا جاوَن، (محا) انیایاں ماریا جاوَن، بے قصور ماریا
جاوَن، جرم کیتیوں بنا پھس جاوَن

بے گناہی، (مو) بے گناہ ہون دا عمل، پاکدامنی، جرم نہ کرن دی
حالت

بے گنت، (فا+و، مفت) ان گنت، بے حساب
بے گندھ، (مو) پھو بڑتے بے سلیقہ عورت نوں کہندے نیں

بے گواں، (مفت) 1- بے پرواہ 2- نذر 3- بے لاگ
بے گون، (فا، مفت) جس دا کوئی رنگ نہیں، بے رنگ، دگی:

'خالق پاک بے ذات بے چون بے ٹون جیہو'

بے گوتا، (فد، مفت) لائٹائی، اڈتی، بے مثال، دگی: آپ بنایا شہر

اجیہا بے مثل بے گوتا (امام بخش)

بے گوئیں، (مو) بے گواں ہون دی حالت

بے گہر، (فا، مفت) بغیر موتی دے

بے گہیا، (فا، مفت) دھیان نہ کرن والا

بے گہر، (فا، فد) جس دا کوئی گہر گھاٹ نہ ہووے، بگھرا، بے
گہرا

(قادری)

بے کفتا، (فا، صفت) دیکھو: بے کفن

بے کفتایا، (فا، صفت) بے کفتا، جس نوں کفن نصیب نہ ہووے،
وگئی: بے کفتائے پیاراں مزمزہ کرداواں کیوں یاد (ستھیارتھی)

بے کفنوں، (فم) کفن توں پنا، جیہوں کفن نصیب نہ ہووے

بے کفتی، (مو) کفن نہ ملن دی حالت، انتہائی غریبی

بے کل، (فا، صفت) بے عقل دا وگڑیا روپ، ویاکھل، بے چین،

بے قرار

بے کما، (صفت) جس نوں کوئی کم نہ ہووے، ویلھا، نکما

بے کنا، (ند، صفت) 1- بچا، کن کٹیا 2- بے دید، گستاخ

بے کنار، (فا، صفت) جس دا کنڈھا نہ ہووے، اتھاہ، بہت لٹا

چوڑا، وگئی: خونئی لہر عشق دے وگے، بے کنار ڈونگھیری (سیف)

بے کنڈا، (فا، صفت) بے غیرت، بے اکھ، تلج

بے کنگرا، (ند، صفت) جس دے کنگرے نہ ہوں، بوڑا، بوڑا

بے کویزا، (ند) بے قاعدہ، بدتیز، گستاخ

بے کہند، (ند، صفت) کہے وچ نہ ہوں والا، اموڑ، ضدی

بے کہند پنا، (ند) کہن وچ نہ ہوں دی حالت، اموڑ پنا

بے کھٹک، (فا + ہ، صفت) پنا کے روک ٹوک دے، پنا کے

جھک یاں ڈر دے

بے کھٹکے، (فا + ہ، فم) پنا روک ٹوک دے، پنا کے جھک دے

بے کھچ، (فا، صفت) جس وچ کھچ نہ ہووے، کشش توں خالی

بے کھر وکھاب، (فا، صفت) پنا کھا دے پیتے، وگئی: جو کتنے روز

آہے بے کھر وکھاب (غلام رسول)

بے کھڑاک، (فا + ہ، صفت) پنا اواز دے، کھڑا کے توں بغیر

بے کھسما، (فا، صفت) عربی لفظ 'خصم' دا وگڑیا روپ، جس دا کوئی
کھسم نہ ہووے، نکھسمی

بے کھنھا، (ند، صفت) بے قصور، بے گنہ، نزدوش

بے کھنس، (فا، صفت) دشمنی توں پریرے، جس وچ کے لئی ذیر

یاں نفرت دے جذبات نہ ہوں

بے کھوٹ، (فا + ہ، صفت) جس وچ کھوٹ نہ ہووے، خالص

بے کھیرا، (فا، صفت) 1- جس وچ خوشی نہ ہووے 2- خشک،

اُداس رُوح والا، رُکھے سبھا والا

بے کیف، (فا + ہ، صفت) بے سوادا، بے ذائقہ، بے مزہ، پھٹکا

بے گانگی، (مو) اوپر اپن، اوہڑ پن، رکھا پن، اجنبیت، بے تعلقی

بے گانہ، (فا، صفت) 1- اویرا، اوہڑ، پرایا، غیر 2- دُوبے دا،

کے دا 3- پردیسی، اجنبی

بے گانہ سرکدو برابر، (اکھا) دُوبے دی قیمتی تے اعلیٰ شے دی

قدر نہ ہووے تاں کہندے نیں

بے گت، (صفت) 1- جیہدی سُر تال دُرست نہ ہووے 2- جس

دا کوئی حال نہ ہووے 3- جیہدی چال صحیح نہ ہووے 4- بے وقوف،

بُدھو، مُورکھ، اناڑی

بے گتا، (فا + ہ، ند، صفت) دیکھو: بے گت

بے گزر، (فا، صفت) جس نوں پار کرنا اوکھا ہووے

بے گل، (فا، صفت) دیکھو: بے گلماں

بے گلا، (فا، صفت) جس دی گل دا اعتبار نہ ہووے، بے اعتبارا،

نگھا، اپنی گل توں مُکر جاوَن والا

بے گلما، (ند) اوہ کُوتا جیہدا گل نہ ہووے، پنا گل والا

بے گلے، (فا، صفت) پنا گل توں، بلا وجہ، پنا کے کارن دے

بے لوزا، (صفت) 1- جس دی لوز نہ ہووے، وادھو، فضول

2- غیر ضروری، بے غرض، الغرض

بے لوزوالاں، (مذ، صفت) جس دی لوز نہ ہووے، فضول

بے لوزی، (مو) بے لوز ہون دی حالت

بے لوزی مت دیون، (می) بنا منکیوں صلاح دیون، بے وقوفی
دا کم کرن

بے لونا، (فا، صفت) نمک توں بنا، پھکا

بے لہر، (صفت) جس وچ ہر نہ اٹھے

بے لے دتے، (فم) ہنا خرچ کیتے

بے مالک، (صفت) دیکھو بے مالک

بے مالکا، (صفت) جس دا کوئی مالک نہ ہووے

بے مالکی، (مو) ملکیت نہ ہون دا عمل

بے مان، (فا + و، صفت) جس دا مان نہ ہووے، جس دی عزت
نہ ہووے

بے مانند، (فا، صفت) جس ورگا کوئی نہ ہووے، لاثانی، وگی: نہ

اوس جند نہ جٹا جامہ، بے مانند الہی (سیف)

بے مائی، (مو) مان نہ ہون دی حالت

بے ماہنا، (مذ، صفت) جس دا کوئی معنی نہ ہووے، بے معنی

بے مائیگی، (فا، مو) غریبی، محتاجی

بے مایا، (فا + و، صفت) زردھن، غریب، مفلس، بے پونجیا، وگی:

'اوس دن اود پردیسی شوہر عاجز سی بے مایا' (سیف)

بے مایہ، (فا، صفت) غریب، محتاج

بے مت، (صفت) 1- جس توں مت نہ ہووے، بے وقوف،

بے عقل، بدھو، ناسمجھ، نادان 2- بے مذہب، بے عقیدہ

بے متا، (مذ، صفت) 1- بے عقل، ناسمجھ، جس وچ متا سمجھ نہ

ہووے 2- اذیل، غیر مہذب، اُجڈ، ضدی

بے متاج، (صفت) دیکھو: بے محتاج

بے متاجی، (مو) دیکھو: بے محتاجی

بے متھاج، (صفت) بے محتاج، جس نوں کسے تائیں غرض نہ
ہووے

بے متھاجی، (مو) بے محتاج ہون دا عمل

بے متیا، (صفت) دیکھو: بے مت

بے مثال، (فا + عر، صفت) اذوقی، لاثانی، بے نظیر، اچھوتا،

نویکا، وگی: 'ایسے واسطے جگ نے نیا اے، بے مثال دچار پریم

دی اے' (تیر)

بے مثلا، (فا + عر، صفت) دیکھو: بے مثلا

بے مثلا، (مذ، صفت) اذوقی، بے مثال، نویکا، اچھوتا، لاثانی، وگی:

'ایس دولت تھیں محروم نہ رکھیں بے مثلا، بے چوٹا' (یوسف زلیخا)

بے خسجا، (فا، صفت) محبت نہ کرن والا، محبتوں سکھنا، نرموسی

بے محبتی، (فا، مو) 1- محبت نہ ہون دی حالت 2- (صفت) محبت

نہ رکھن والا، نرموسی

بے محتاج، (فا + عر، صفت) جیہڑا کسے دا محتاج نہ ہووے، خود

مختیار، خود کفیل

بے محتاجی، (فا + عر، مو) بے محتاج ہون دی حالت

بے محصول، (فا + عر، صفت) جس تے محصول نہ لگے، محصول توں بنا

بے محصولا، (مذ، صفت) دیکھو: بے محصول

بے مذہب، (صفت) جس دا کوئی دین دھرم نہ ہووے، بے

دھرم، بے دین

حیا، بے شرم 2- کورا، رکھا 3- بے لاگ، زرخ، گستاخ 4- بے مروت،
بے وید، بے ادب

بے لحاظ ہو جاؤں ا بے لحاظ ہوؤں، (حما) بے مروت ہوؤں،
گستاخ ہوؤں، بے وید ہوؤں

بے لحاظی، (مو) 1- بے لحاظ ہوں داعل، بے حیائی، بے شری
2- بے ادبی، گستاخی 3- رکھا پن، بے سلوکی، بے مردتی

بے لحاظی کرن، (حما) بے مردتی کرن، بے رخی کرن، آدر بھاء
نہ کرن

بے لحاظی ورتن، (حما) دیکھو: بے لحاظ ہوؤں

بے لذت، (فا+عر، صفت) بے سواد، بے سوادا

بے لذتی، (مو) بے سواد، بے مزگی، بے لطفی

بے لذتی کرن، (حما) دیکھو: بے لذتی ہوؤں

بے لذتی ہو جاؤں ا بے لذتی ہوؤں، (حما) بے سواد، ہوؤں،
بے لطفی ہوؤں، بے مزگی ہوؤں

بے لڑا، (فا، صفت) پنا لڑاں توں، لڑتوں بغیر

بے لشک، (صفت) جس وچ لشک نہ ہووے، لشک توں خالی

بے لطف، (فا+عر، صفت) بے سواد، سواد توں خالی

بے لطفی، (مو) بے سواد پن

بے لطفی کرن، (حما) دیکھو: بے لذتی کرن

بے لطفی ہو جاؤں ا بے لطفی ہوؤں، (حما) دیکھو: بے لذتی
ہوؤں

بے لفظ، (فا+عر، صفت) پنا کچھ کہیاں، چپ چاپ

بے لکھتا، (صفت) بد سلیقہ، بے وصف، گجیا

بے لگ، (صفت) پنا کچھ پات توں، زرخ، پنا تعصب توں

بے لگام، (صفت) 1- اوہ گھوڑا جیہوں لگام نہ ہووے 2- آوارہ

3- بے ادب، سرکش، بے قابو، دستوں باہرا، گستاخ

بے لگاما، (ند، صفت) دیکھو: بے لگام

بے لگامی، (مو) 1- بے قابو ہوں داعل 2- گستاخی، بے ادبی،

سرکشی 3- گھلی جھٹی، گھوڑے دی لگاموں پنا ہوؤں دی حالت

4- آوارگی

بے لگان، (فا + ہ، صفت) جس تے معاملہ (نیکس) نہ لگا

ہووے، لگان توں پاک

بے لہا، (ند، صفت) 1- بے سلیقہ، پھوہر، گجیا 2- ہلہ، امق،

بے وقوف، سادہ لوح 3- ناتجربہ کار

بے لہی، (مو) دیکھو: بے لہا

بے لہے، (صفت) دیکھو: بے لہا

بے لنگ، (صفت) پنا لنگ توں، بے شرم، بے حیا

بے لوبھ، (فا + ہ، صفت) جس نوں لالچ نہ ہووے، لوبھ توں خالی،

قناعت پسند

بے لوٹ، (فا+عر، صفت) پاک، پوتر، جیبہ سے وچ ملاوٹ نہ

ہووے، لالچ توں پاک

بے لوٹی، (مو) بے لوٹ ہوں دی حالت، لالچ یاں مفاد توں

پاک ہوں دی حالت

بے لوج، (صفت) لوج توں پنا، لوج توں خالی، بے غرض، لالچ

نہ کرن والا

بے لوڑ، (فا، صفت) بے ضرورت، جیہوں کوئی لوڑ نہ ہووے،

بے غرض

بے لوز خرچ، (ند) بغیر ضرورتوں کیتا ہو یا خرچ، فضول خرچ

کھوکھا، بے عقل، بدھو، اُجند

بے مغزا، (صفت) دیکھو بے مغز

بے مقابلہ، (فا+ع، صفت) بنا مقابلے توں، بلا مقابلہ

بے مقبول، (فا+ع، صفت) جس نوں عام لوک پسند کرن، جو ہر

من پیارا نہ ہووے

بے مقدار، (فا+ع، صفت) 1- جس دا کوئی اندازہ نہ ہووے،

تھوڑا 2- بے وقار، بے قدر

بے مقداری، (مو) تھوڑا پن، بے وقاری، بے آوری

بے مقصد، (فا+ع، صفت) 1- جس دا کوئی مقصد نہ ہووے،

بے مطلب 2- بچے توں بنا، بلا مقصد

بے مقصدی، (مو) بے مقصد ہون دی حالت، فضولی

بے مکھ، (فا + ہ، صفت) 1- حکم نہ من والا، آپ ہدرا،

بے موباں 2- باغی، نابھ، سرکش 3- ملحد، جو رب توں نہ من دا

ہووے 4- بے ادب، گستاخ، من مکھ 5- بے دید، بے لحاظ

6- اپنے مرشد توں منہ موڑن والا 7- نگلا

بے مکھ ہونا، (محا) اپنے مرشد دی حکم عدولی کرن والا

بے مکھا، (ند، صفت) دیکھو بے مکھ

بے مکھاری، (صفت) دیکھو بے مکھ

بے مکھائی، (مو) دیکھو بے مکھتا

بے مکھی، (مو) بے مکھ ہون دا عمل

بے مل، (صفت) دیکھو بے مل

بے ملا، (ند، صفت) 1- جس دا کوئی مل نہ ہووے، مفت 2- بستی

قیمت والا، وڈ ملا

بے ملا کرن، (محا) بے عزت کرنا، بے توقیر کرنا

بے ملاوٹ، (صفت) جس وچ کوئی زلایاں کھوٹ نہ ہووے،

اصلی، خالص، نزول، خدھ

بے ملووم، (صفت) دیکھو: بے ملووما

بے ملووما، (ند، صفت) 1- نہ ہون برابر، معمولی، بہت تھوڑا، ناں

ماتر 2- جید اتھوہ پتا نہ ہووے

بے ملوومے، (نم) انجانے ای

بے من، (صفت) سرکش، خودمر، احسان فراموش، ضدی، اڑیل

بے منا، (فا، صفت) 1- دوچٹا، اُن منا 2- اداس

بے مناسب، (فا + ع، صفت) جو مناسب نہ ہووے، غیر

موزوں، غیر مناسب

بے مناسبی، (مو) نامناسب ہون دا عمل

بے منزل، (فا، صفت) جس دی کوئی منزل نہ ہووے

بے منصف، (فا+ع، صفت) انصاف نہ کرن والا

بے منصفی، (فا+ع، مو) بے انصافی، زیادتی

بے منور تھ، (فا + ہ، صفت) پنا کے مقصد دے، بلا مقصد

بے بنیاد، (صفت) 1- بے بنیاد دا وگاڑ، جیہدی کوئی بنیاد نہ ہووے

2- جھوٹھا، غلط، پنا بر بیر دے

بے بنیادا، (صفت) بے معیاد، وگلی: آکھ دودر بے بنیادا کیا

جواب کریندا (مو)

بے بنیادی، (مو) دیکھو: بے بنیاد

بے موت مارن، (محا) 1- بلا سبب تھک کرنا 2- بلا وجہ تھک کرنا

بے موت مر جادن ا بے موت مرن (محا) برباد ہون، انیائی

موتے مرن، کے حادثے وچ موت ہو جانا

بے موت مرنا، (محا) 1- چھوٹی عمرے مرنا 2- اچانک کے

بے مذہب، (صفت) دیکھو: بے مذہب

بے مذہبی، (مو) کے دین دھرم دا پابند نہ ہون دی حالت
بے مراد، (فا+عر، صفت) جینوں کوئی لوڑ نہ ہووے، جیہدی مراد
پوری نہ ہووے

بے مراد، (فا+عر، صفت) 1- جس دی مراد پوری نہ ہووے
2- اولاد

بے مرادی، (صفت) کھوٹا، بھیڑا، نامراد، وگئی: رب کدی نہ
اوہناں نوں توڑ چاڑھے، جیناں نیتاں بے مرادیاں وے (وا)
بے مرجاد، (صفت) جینوں کوئی لوڑ نہ ہووے، بے آرزو
بے مُرشد، (مذ، صفت) 1- بُگڑا، بے پیر 2- بے ایمان 3- بے ہنر،
بے وصف

بے مُرشد، (مذ، صفت) دیکھو: بے مُرشد
بے مروت، (فا+عر، صفت) جس نوں کسے دا لحاظ نہ ہووے،
بے لحاظ، طوطا چشم

بے مروتا، (صفت) رُکھا سلوک کرن والا، بے لحاظ، کورا، رُکھا
بے مروتی، (مو) بے مروت ہون دی حالت، بے لیاقتی
بے مروتی کرن، (محا) بے لیاقتی توں کم لون، بے مبری کرن،
بدسلوکی کرن

بے مریاد، (فا+ہ، صفت) مریادا مطابق کم نہ کرن والا، رسم
رواج مطابق نہ نرن والا

بے مریادا، (مو) 1- مریادا توں خالی عمل 2- (صفت) مریادا
توں اُلٹ چلن والا

بے مریادگی، (مو) دیکھو: بے مریادا

بے مزگی، (مو) بے مزہ ہون دا عمل، بے سواد، بد مزگی،

بے لطفی

بے مزگی کرن، (محا) بے سواد کرن، بے لطفی، رنگ وچ بھنگ
پاون

بے مزگی ہو جاون / بے مزگی ہوون، (محا) بے سواد ہوون،
بے کفّی ہوون

بے مزہ، (فا، صفت) بے سواد، رُکھا، بے لطف

بے مزہ کر دیون / بے مزہ کرن، (محا) بے سواد کرن، بے
لطف کرن

بے مزہ ہو جاون / بے مزہ ہوون، (محا) بے سواد ہوون،
بے لطف ہوون

بے مطلب، (صفت) بے مطلب دا وگاڑ

بے مطلب، (فا+عر، صفت) جس دا کوئی مطلب نہ ہووے،
بے معنی، بغیر کسے غرض دے

بے مطلب، (مذ، صفت) دیکھو: بے مطلب

بے مطلبی، (مو) بے غرضی، بے لوٹی

بے معلوم، (فا+عر، صفت) 1- نہ معلوم ہون والا، نامعلوم،
ان پچھا 2- تھوڑا جیہا

بے معنی، (فا+عر، صفت) جس دا کوئی مطلب نہ ہووے، فضول،
بے معنی

بے معنی، (فا+عر، صفت) دیکھو: بے معنی

بے معیاد، (فا+عر، صفت) جس دی کوئی معیاد نہ متھی گئی
ہووے، معیاد توں سکھنا

بے معیادا، (فا+عر، صفت) دیکھو: بے معیاد

بے مغز، (فا+عر، صفت) جیہدے وچ مغز نہ ہووے، خالی،

کوئی ثانی نہ ہووے

بے نظیری، (مو) بے نظیر ہون دی حالت، بے مثالی

بے نقاب، (صفت) 1- بے پردہ 2- ظاہر، واضح، عیاں

بے نقاب کرنا، (محا) 1- بحیث کھول دینا 2- نگاہ کر دینا

بے نقش، (فا + عر، صفت) 1- جس دے نمین نقش سوہنے نہ ہون،

بد شکل، کوچھا 2- فانی، فنا ہو جان والا

بے نقص، (فا + عر، صفت) جس وق کوئی نقص نہ ہووے، نقص

توں پاک

بے نقصا، (فا، صفت)، میسو بے نقص

بے نکا، (ند، صفت) 1- جس دی کوئی خوشبو نہ ہووے 2- بے

عزت، بے شرم، بے آبرو

بے نکاحا، (ند، صفت) 1- جس دا نکاح نہ ہو یا ہووے، جس دا

ویاہ نہ ہو یا ہووے 2- ناجائز تعلق رھن والا

بے نعم، (فا، صفت) 1- نیک، خشک

بے نماز، (فا، صفت) نماز نہ پڑھن والا، بے نمازی

بے نمازا، (صفت) 1- دیکھو بے نماز

بے نمازاں دے ایہہ فرقے، سون سویلے جاگے چرکے، (اکھا)

جدوں کسے دی لا پرواہی بابت دنا ہووے تاں کہندے نیں

بے نمک، (فا، صفت) 1- پھٹکا، بے مزہ، بے رونق

بے نمکی، (مو) پھٹکا پن، بے مزے، بے سواد، بے رونق

بے نمو، (فا، صفت) 1- دیکھو بے نظیر

بے نمک، (فا، صفت) 1- بے حیا، بے شرم، بے عزت

بے نوا، (فا، صفت) 1- ایہہ لفظ فارسی دا اے جیہدے معنی بے

سامان، فقیر دے نیں، پر بند کو لہجے وچ ایہدے معنی گالھ یاں

بد دعا دے مفہوم وچ درتیندے نیں، جیویں: 'بے نوا دا پتر' وغیرہ،

جیہدی کوئی آواز نہ ہووے، بے سہارا، غریب، لستا، ماڑا، کنگال،

غریب، نزدھن، جیہدی کوئی آواز نہ ہووے، جیہدی کوئی سوائی نہ

ہووے، دنگی: 'بے قرار، بے چین، بیدار، بے دم، بے نوا،

بے ہوش، بے خواب مجنوں' (قادری)

بے نوائی، (مو) بے آواز ہون دی حالت، غریبی

بے نور، (صفت) 1- جس (اکھ) وچ روشنی نہ ہووے 2- اٹھا

3- جس دے مونہہ تے کھیزا نہ ہووے، بے رونق

بے نوری، (مو) بے نور ہون دا عمل

بے نوک، (فا + عر، صفت) 1- جس دی نوک نہ ہووے 2- گھنڈا

بے نیاز، (فا، ند، صفت) 1- جس نوں کسے نال غرض نہ ہووے،

بے پرواہ، لا پرواہ 2- رب، پر ماتا

بے نیازی، (فا، صفت) بے غرض تے بے پرواہ ہون دی

حالت، بے نیاز ہون دا عمل، بے پرواہی، لا پرواہی

بے نیام، (فا، صفت) 1- ننگ پڑنگ بندہ 2- میان توں باہر، ننگی

(تکوار)، دنگی: 'پلکے جی چیراں وچ پئی، بے نیام تکوار' (سیکھوں)

بے نیاں، (فا، صفت) نیاں نہ کرن والا، ظالم

بے نیائی، (فا، مو) انیاں، بے انصافی، ظلم

بے نیقی، (فا + ہ، مو) نیقی نہ ہون دی حالت، انیتی

بے نیر، (فا + ہ، صفت) جس وچ پانی نہ ہووے، خشک

بے نیم، (صفت) جس دا کوئی اصول نہ ہووے، بے اصولا

بے نیما، (صفت) 1- جس دا کوئی نیم یاں اصول نہ ہووے،

بے اصولا 2- بے قاعدہ

بے نیگی، (مو) دیکھو: بے نیسی

بے میچ، (صفت) 1- جو میچ مطابق نہ ہو 2- اڑتی، لائانی
3- بہت زیادہ 4- اڑھکواں، جو ڈوا چھوٹا ہو

بے میر، (صفت) جس تے کوئی میر نہ ہو، جس وچ قبضے دی
خواہش نہ ہو

بے میل، (صفت) 1- جس وچ میل، ملاوٹ نہ ہو، خالص
2- جس ورگا ہور کوئی نہ ہو، لائانی 3- جس دا کسے نال میل

ملاپ نہ ہو، بے جوڑ، بے ڈھبا، بے ربط
بے میلیتا، (مو) بے میل ہون دا عمل

بے نادھا، (صفت) برباد ہون والا، ختم ہون والا، تباہ ہون والا
بے ناغہ، (فا، صفت) 1- ناغے توں بنا، بلا ناغہ، بنا کھجے 2- ہر روز
3- لگاتار

بے نام، (فا، صفت) دیکھو: بے نام

بے ناما، (ند) دیکھو: بے نام

بے ناں، (فا، صفت) جس دا کوئی ناں نہ ہو، گم نام

بے ناواں، (فا، ند، صفت) پنا ناں دا، جس دا کوئی ناں نہ ہو

بے نایاں، (ند) بے ناں، جیہدا کوئی ناں نہ ہو

بے نروار، (صفت) انیا کیں، بے انصاف

بے نشان، (فا، صفت) جس دا نشان نہ ہو

بے نشان ہونا، (حا) گھر اکھوج نہ رہنا، نام نشان نہ رہنا

بے نصیب، (فا+عر، صفت) بد نصیب، ابھاگا، بد قسمت

بے نصیبی، (مو) بد قسمتی، بد بختی

بے نظام، (فا+عر، صفت) 1- جس دا نظام نہ رہے 2- بے ترتیب

بے نظر، (فا+عر، صفت) جس نوں کچھ نہ دتے، اٹھا

بے نظیر، (فا، صفت) اڑتی، لائانی، بے مثال، لا جواب، جس دا

(پہلی جلد)

حادثے وغیرہ کارن مرنا

بے موت مرین، (حا) بے وجہ عذاب وچ پھسنا

بے موسم، (فا+عر، صفت) گرتا، بے وقت

بے موسما، (صفت) جو موسم مطابق نہ ہو، بے رُتا، بے وقتا،
بے وقت

بے موسمی، (مو) بے رُتی، موسم توں ہٹ کے

بے موقع 1 بے موقعہ، (فا+عر، صفت) 1- جو موقعہ مطابق نہ

ہو، کوکھا، بے وقتا 2- نامناسب، بے ضرورت

بے موقعیا، (صفت) کوکھا، کویلے

بے مونہا، (فا، صفت) 1- جس دا مونہہ نہ ہو 2- بد شکل،

بد صورت

بے موہا، (فا، صفت) جس وچ موہ پیار نہ ہو، نرموہی

بے موہی، (فا، صفت) دیکھو: بے موہا

بے مہار، (صفت) 1- بے لگام، آوارہ 2- آزاد، آپ ہدرا

بے مہارا، (ند، صفت) قابو توں باہر

بے مہارا پین، (ند) آپ ہدرا پین، گھل، ازادی

بے مہارا پھرنا، (حا) من مانی کردے پھرنا، ازاد پھرنا

بے مہارتا، (مو) بے مہارے ہون دا عمل، آپ ہدرا پین

بے مہاری، (مو) بے مہارے ہون دا عمل

بے مہذب، (فا+عر، صفت) جس نوں تہذیب نہ ہو،

بد تمیز، گستاخ، جاہل، اُجڈ

بے مہر، (فا، صفت) 1- جس وچ رحمدلی نہ ہو، ظالم

2- جس وچ محبت پیار نہ ہو، بے دردی

بے مہری، (فا، مو) بے ترسی، بے رحمی، سنگدلی

پاک بھٹری

بے ہدراپن

بے وقتا، (حما) بے وقت، بے موقعے دا، کویلے دا، بے موسما
بے وقوف، (فا + عر، مفت) مُورکھ، جھوٹا، نا سمجھ، کجھ نہ جانن والا،
نادان، احمق، بے عقل ہونا

بے وقوف بننا، (حما) مُت ماری جانا، بُدھو بننا
بے وقوف زادہ، (مفت) بے وقوف، مُورکھ، بندہ، انسان
بے وقوفاں دے سرتے کیہ سینگ ہوندے ہن، (اکھا)
جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ شکل توں نہیں بلکہ اوس دے کماں
توں بے وقوفی ظاہر ہوندی ہے، تاں کہندے نیں
بے وقوفی، (مو) بے عقلی، مُورکھا، جھوٹا، نا سمجھی، نادانی
بے ولاء، (ند) نا ہموار، غیر ہموار راہ

بے ون کرن، (حما) 1- شرمندہ کرنا 2- ناراض کرنا
بے ویلا، (فا + ہ، ند) 1- کو بیلا 2- بے موقعہ
بے ویلے دا الاپنا، (حما) بے موقعہ گل کرنا
بے ہان، (فا، مفت) جس دا کوئی ہان نہ ہووے، کٹا، تنہا
بے ہانی، (فا، مفت) دیکھو: بے ہان
بے ہتھیار، (فا + ہ، مفت) خالی ہتھ، ہتھیارتوں بغیر
بے ہتھیارا، (فا + ہ، مفت) دیکھو: بے ہتھیار
بے جھکا، (فا، مفت) جس وچ جھکا نہ وجے، اذول
بے ججی، (فا، مو) 1- بے عزتی 2- نقصان 3- بے سوادا
بے ہدایتا، (فا، مفت) جو کسے گل توں جانو نہ ہووے، بے سمجھ
بے ہدرا بے ہدرا، (فا، مفت) 1- آپ ہدرا، سن موچی، اپنی
مرضی دا مالک، قابو توں باہر 2- لا پرواہ، بدسلو، دنگی: نگاہاں بہتیاں کرن
بے ہد ریاں جو، کچھوں انت نوں اوہ کچھتا ندڑے جی (محمد یونا)
بے ہدراپن، (ند) آپ ہدراپن

(پہلی جلد)

پاک ڈسٹری

بے وسائی، (مو) وسادہ نہ ہون دا عمل، بے اعتباری
بے وسواس، (مفت) بنا شک توں، جھک، ہر حالت وچ، دنگی:
'ہاشم شاہ جو وخت سمھالدا اے، کم اوس دا بے وسواس ہووے'
(ہاشم)

بے وی، (مو، مفت) بے وس ہون دا عمل، لا چاری، مجبوری
بے وسیلہ، (فا + عر، مفت) جس دا کوئی وسیلہ نہ ہووے
بے وسیوں، (فم) لا چاری وچ، مجبوری وچ
بے وشواس، (مفت) 1- بے وسائیا 2- دھوکھا دیون والا 3- بے
اعتباری

بے وشواسا، (مفت) دیکھو: بے وشواس
بے وطن، (مفت) پردیسی، وطن توں باہر کڈھیا ہویا، جلاوطن،
دنگی: 'بے کس تے بے وطن شیر زادہ، عاجز حال فقیراں' (عارف)
بے وطن کرنا، (حما) دیس توں نکالا دینا، نکال دینا، جلاوطن کرنا
بے وطن، (مفت) پردیسی، دنگی: 'بے وطنے پردیسی تائیں دُکھ نہ
دینا آیا' (گل)

بے وطنی، (مو) پردیسی ہون دی حالت، بے وطنی، جلاوطنی
بے وفا، (فا + عر، مفت) 1- توڑ نہ نبھاون والا، قولاں دا کچکا
2- دھوکھے باز، جھوٹھ، بدعہد

بے وفائی، (مو) بے وفا ہون دا عمل، بدعہدی، جھوٹھ، دھوکھا
بے وفائی کرنا، (حما) دھروہ کرنا، ساتھ نہ نبھاؤنا، بدعہدی کرنا،
دھوکھا کرنا

بے وقت، (فا + عر، مفت) 1- بھیڑے ویلے، کویلے، بے موقعہ
2- اچانک (موت)

بے وقت ہونا، (حما) سا لنگھ جانا، سسے تے نہ ہونا

2- رواجوں اُلٹ

بے وِتا، (نَد) وِتروں پنا، زمین وِتر نہ ہوئی ہووے، نسکی زری زمین

بے وِکرا، (فا، صفت) پنا کسے وِکمرے توں، پنا کسے فرق توں
بے وجود، (فا + عر، صفت) جس داسریر نہ ہووے، وِگی: 'ہاوجود
وجود شہود سیتی، تینوں سمجھیا بے وجود لیلی' (قادری)

بے وجہ، (فا + عر، صفت) پنا کسے وجہ توں، بے مطلب
بے وِچارگی، (فا، مو) وِچار توں کم نہ لین داخل

بے وِچاریا، (فا، صفت) جس بارے سوچیا نہ گیا ہووے
بے ودیا، (فا + ہ، صفت) اُن پڑھ، جاہل، گنوار

بے وِرتوں، (فا، فم) 1- وِرتوں وِچ نہ لیاون داخل 2- ٹھیک
ڈھنگ نال وِرتوں وِچ لیاون داخل

بے وزن، (صفت) جس دی اہمیت نہ ہووے، جیہدا کوئی بھار نہ
ہووے، ہولا، بے قدر، بے وقار، بے اعتبار

بے وزنا، (صفت) 1- جس دا بھار بہت گھٹ ہووے 2- ادھ
(شعر) جس وِچ بحر یاں وزن گھٹ ودھ ہوں

بے وزنا اُلاون، (محا) بدتمیزی کرنا، بے سرپیر دیاں گلاں کرن
بے وزنی، (مو، صفت) جیہدا کوئی وزن نہ ہووے، بے سر پیر
دے، بے بنیاد

بے وزیر، (فا + عر، صفت) منتری پنا، جس نوں وزیر دی ضرورت
نہیں

بے وِس، (صفت) جس دا وِس نہ چلے، مجبور، لاچار، بے اختیار
بے وساہ/ بے وساہا، (صفت) 1- جس دا وساہ نہیں 2- وساہ نہ
کرن والا

بے نیسی، (مو) بے اصولی، بے قاعدگی

بے نیندا، (صفت) اُنیندا، اُنیندرا، رت جگا

بے وِانا، (نَد، صفت) گُمر، راہ بھُلّا

بے واجب، (فا + عر، صفت) جو مناسب نہ ہووے، غلط

بے وار، (صفت) پانی توں پنا، وِگی: 'دل ترفدے نیں لوکاں
ساریاں دے جیسے مینہ دا حال بے وار ہوئے'

بے وارث، (صفت) جس دا کوئی وارث نہ ہووے، لا وارث،
نمانا، جیہدا کوئی اولاد نہ ہووے، جیہدا کوئی سہارا نہ ہووے

بے وارثا، (صفت) دیکھو: بے وارث

بے وارثی، (مو، صفت) ادھ عورت جس دا کوئی کھسم، سائیں نہ
ہووے

بے وارثی بیڑی ڈاواں ڈول، (اکھا) جدوں ایہہ وسنا ہووے
کہ مالک توں پنا ہر چیز دا ستیاناس ہو جاندا ہے تاں کہندے نیں
بے واسطہ، (فا + عر، صفت) 1- جس دا کوئی تعلق نہ ہووے، اڈرا
2- خواجواہ، اُنچ ای

بے واکی، (فا + ہ، صفت) 1- آکھے نہ لگن دی حالت 2- متفق
نہ ہون دی حالت، رضا مند نہ ہون دی حالت

بے واگ ہوون، (محا) شتر بے مہار ہونا، قابو توں باہر ہونا

بے واگا، (فا، صفت) بے لگام، آپ بندرا، سرکش، بکواسی،
بدزبان

بے واگی، (فا + ہ، صفت) دیکھو: بے واکی

بے واہ، (صفت) 1- بے وس، مجبور 2- جس تے کسے دا وس نہ
چلے، خود مختیار 3- بے وس، مجبوری

بے وپاری، (فا، مو، صفت) 1- اصول دے اُلٹ، بے اصولا

بیاجڑیا

بیاجڑیا: (مذ، مفت) 1- دوجا، دوسرا، نالے، ہور، ایس توں اڈ 2- دوجا،
بھیر 3- وادھو، 4- بیگانہ، غیر 5- بی، بھیری، بیج 6- گھر 7- گھر،
بھیر 8- چڑی جیڑا پیلے رنگ دا دھاریاں والا اک پرندہ جیڑا بڑے
سوہنے آکھنے بناند اے، بھیر

کھاوے بیاجڑیا، (اکھا) جدوں کرے کوئی اُتے بھرے،
کوئی اودوں کہندے نیں

بیابان / بیاباں: (فا، مذ) 1- اُجاڑ، سُناں صحرا 2- سُناں تے دیران
جنگل، جنگل نال تعلق رکھن والا، جنگل دا، جانگی، دگنی، پڈھے کت
دی مرے نہ تار یارو، تھکا ہوندا ہے بیابان بھائی
اُجاڑ بیابان، (مذ) سُناں جنگل

بیاپار: (مذ) بیوپار، لین دین

بیاپاری: (مذ) وپاری، بیوپاری، تاجر، دگنی: 'بیاپاری' بندھا جیویں
بھرتا (پاو)

بیاپیت: (مفت) 1- مھیلیا ہویا، کھلریا ہویا، بھریا، وسیج 2- (مو)
بد قسمتی، بد نصیبی

بیاپین: (مصدر) چوڑا ہون، مھیلیا ہویا ہون، پھرن

بیاپنا: (فل) واپنا، دگنی: 'روم اندر تیرا داس ہے، جیویں بیاپنا مہا
اکاش ہے'

بیایج: (مذ) 1- ویاج، سود 2- (مو) زیادتی

بیایج پڑبیایج، (محا) ویاج اُتے ویاج، سود اُتے سود

بیاجڑ: (مفت) سود خور

بیاجڑا: (مفت) دیکھو: بیاجڑ

بیاجڑی: (مو، مفت) سود خور، سود تے لئی ہوئی، بیاجی

بیاجڑیا: (مفت) دیا جڑیا، سود تے اُدھار پیسے دین والا

(پہلی جلد)

قبر چوڑے گچ، مُردہ بے ایمان، (اکھا) دیکھو: قبر چوڑے مُردہ
بے ایمان

قصور بے دستور، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ قصور یاں غلطی
کرن والا کسے اصول دا پابند نہیں ہوندا تاں ہندے نیں

گھروں بے گھر ہونا، (مح) اُجڑ جانا، در پر پھرتا

گھڑی دی بے شرعی سارے دن دا آرام، (اکھا) جدوں تھوڑی
جیہی بے شرعی جھلن تاں تھیں سد ہووے تاں ہندے نیں

گھوڑا چلاک بھلا، پُنت ہشن بے بھلا، لیکھا بے باق بھلا،
(اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ تین تین برابر ای چنگا ہوندا ہے،

تاں کہندے نیں

مال مفت دل بے رحم، (محا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ مفت دے

مال دی دوتوں ویسے جھن توں من نہیں یی جاند تاں کہندے نیں

وقت بے وقت نہ ویکھن، (مح) تھیک موقعے دا خیال نہ کرنا

دوتوں بے وقت ہونا، (مح) بہت لیت ہونا، موقع نہ جانا

یابے ایمانی تیرا ہی آسرا، (اکھا) جدوں ہر دم بے ایمانی نال

کدھیا جاوے تاں ہندے نیں

بے بی (Baby): (انف، مو) بچہ، نیانا، بابل

بے بے: (مو) دڈی مہ دی بڑا، عورت، والدہ، ماں، نانی، دادی

بے بے نی میں رو نہ نہاس، (اکھا) جدوں کوئی اپنی عادت

پوری کرن توں باز نہ آوے تاں ہندے نیں

میں تے بے بے اگئی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جنیاں

دائیل بڑی طاقت بن جاند اے تاں ہندے نیں

دڈی بے، (مو) 1- دڈی بے بے، دادی 2- نانی 3- دادی، اماں

دڈی بے بے بننا، (محا) بہت سیانے اتے بزرگ بننا

پلاک دھتری

بے ہداری، (فا، مو) دیکھو: بے ہدرا

بے ہماں، (پو، صفت) بغیر حساب کتاب دے، کسے شے واحد
توں وڈھ ہونا

بے ہمت، (فا+عر، صفت) دیکھو: بے ہمتا

بے ہمتا، (فا، صفت) جس وچ کجھ کرن دی ہمت نہ
ہوے، بے حوصلہ

بے ہمتی، (مو) 1- بے حوصلہ ہون دی حالت 2- آلھکس، سُستی
3- ڈر، خوف

بے ہنر ا بے ہنرا، (فا، مذ، صفت) جینوں کجھ وی نہ کرنا آؤندا
ہوے، جس وچ کوئی ہنر نہ ہوے، ہنروں سکھنا، اناڑی

بے ہنری، (مو، صفت) ہنر نہ ہون دا عمل، اناڑی پن،
بے ہنری زبانی، کجی زبانی

بے ہنگارا، (فا، صفت) ہنا جواب دے

بے ہودرا، (صفت) دس توں باہر، اختیار وچ نہ ہونا

بے ہوش، (فا، صفت) بے سدھ، بے سُرَت، جینوں ہوش نہ
ہوے، بے عقل، نا سمجھ، بدحواس

بے ہوشی، (مو) بے ہوش ہون دا عمل، بے سُرَتی، غشی، بے عقلی،
نا سمجھی، بدحواسی، ہوش نہ رہن دی حالت

بے ہوشی طاری ہونا، (محا) بے ہوش ہونا، غش کھانا

بے ہوشیاں پانا، (محا) بے سدھ کرنا، بے ہوش کرنا، وگی:
'پھیرنی نوں غماں درداں نے آن بے ہوشیاں پائیاں' (گل)

بے ہوند، (فا، صفت) جس دا وجود نہ ہوے، ہوند توں بنا

بے یار، (فا، صفت) جس دا کوئی دوست مَر نہ ہوے، اکلا

بے یقین، (صفت) 1- جیہدا یقین نہ کرے 2- جیہدا کوئی یقین

نہ کرے، اعتبار توں بغیر

بے یقینا، (صفت) جس نوں کے گل تے یقین نہ آوے

یاں جیہدا دوجیاں تے اعتبار نہ کرے

بے یقینی، (مو) یقین نہ ہون دی کیفیت، بے وسائی،

بے اعتباری

الف توں بے نہ کہنا، (محا) کجھ وی نہ بولنا

الفوں بے نہ آ کہنا، (محا) اکا ای مخالفت نہ کرنا، جھ وی نہ کہنا

ایس غریبی دے تن نام، دیوس، دلا، بے ایمان، (اَھا)

جدوں ایہہ دسا ہوے کہ غریب دی کوئی عزت نہیں ہوندی اتے

اوس تے ہر کوئی تہمت لاوندا ہے تاں کہندے نیں

بھکھے بھکھے چھٹی پائی، دوہاں نوں بے ہوش آئی، (اَھا)

جدوں اکو جیسے دیکھے رل جان تاں کہندے نیں

تالوں کھنچھی دُونی گاوے تال بے تال، (اَھا) جدوں

ایہہ دسا ہوے کہ دقتوں کھنچھے بندے نوں خواری ہوندی اے

تاں کہندے نیں

جنیاں چٹیاں قبریں اونے ہی مُردے بے ایمان، (اَھا)

جدوں ایہہ دسا ہوے کہ چٹا باہر دا دکھاوا چٹکا ہوندا اے اونا ای

اندروں کھوٹا ہوندا اے، تاں کہندے نیں

حالوں بے حال ہونا، (محا) بھیڑی حالت ہونا، مندی حالت ہونا

دو دیناں دی مہمانی تیجے دن دی بے ایمانی، (اَھا) جدوں ایہہ

دسا ہوے کہ پُنتے دن رہن تال مہمان دی قدر گھٹ جاندی اے

تاں کہندے نیں

قبر چُٹی تے مُردہ بے ایمان، (اکھا) جدوں کوئی باہروں تاں

شریف بن دا دکھاوا کرے اتے دل دا کھوٹا ہوے تاں کہندے نیں

ناں جمیدے وچ تشبیہ استعارے وغیرہ دا ذکر ہوندا اے
بیان بدلتا، (محا) ملزم یاں گواہ وغیرہ اپنے پہلے دتے بیان توں
مگر جانا، کوئی گل کر کے پھر جانا

بیان دینا، (محا) عدالت وچ سے مقدمے دے حوالے نال کے
بندے دا اپنے مونہوں وچ سے حوالے دینا
بیان لینا، (محا) حاکم و ملزم یاں گواہ وغیرہ دے مونہوں اوس دا
حال سنا

حلفیہ بیان، (ند) کسے مہدے دے گئے سونہہ کھاکے دتا گیا بیان
دھرمیا بیان، (ند) دیکھو صفیہ بین
بیانا/بیانہ: (مو) کسے خاص موسم وچ پہاڑی دریا تے چلنے والی
ٹھنڈی برقیل ہوا

بیانا/بیانہ: (ند) 1- کسے چیز ۱۰ سوا کرن تے اوس دی کل رقم
وچوں وئی گئی پیشگی رقم، سائی 2- دوشرخہ ٹکڑی، دوسا گئی
سائی بیانا، (ند) بیعانہ

بیانئیں: (عدد، صفت) بانوے، اکانوے توں گھرا، ترانوے توں
پہلا، 92 واں

بیانوے: (صفت، عدد) بانوے

بیانہ/نبہانہ/بہانہ: (فہم) پونا، نیچنا

بیانیا: (صفت) کہانی وغیرہ یاں ہور وئی جیتی ہوئی دسن والی
بیانیاں کہانیاں مٹ سہیت ای کر دے نیں، (اکھا) اپنے
دوڑیاں نوں نیک اوالا، ای، ذیاندی اے

بیادوت: (فہم) ملاوہ، ہور

بیاد: (ند) 1- سنسکرت وچ 'وواہ' تے 'واہ' کہندے نیں 2- ازدواج،

نکاح

بیاد کرنا، (محا) شادی کرنا، نکاح کرنا، بیاد کرنا

بیاسپے دا، (صفت) دیا ہیا ہویا، شادی شدہ

بیاد: (مو) پاسی، رات دا پکيا ہویا کھانا، بیہا

بیاد: (پوا، ند) 1- وول، دکھ 2- وٹ، بتا 3- کھالا، تالا

بیاد ہتا: (صفت) ویاد ہتا

بیاد ہنا: (فہم) ویاد ہنا، شادی کرانا

بیاد ہنو: (صفت) ویاد ہنو

بیائی: (مو) 1- سردی وغیرہ دی وجوں آڈیاں دے پھٹ جان دا عمل

2- فصل بیبجن داکم، بچائی، بیبجن داسا 3- زمینداراں دلوں

بیبجن ویلے ترکھاناں وغیرہ نوں دتا جان والا اناج

جاں جٹ دی پئی بیائی، کسے نوں پھینسی، کسے نوں تائی،

جاں جٹ دے سٹے پکے، سکی بھین نوں دیوے دھکے،

(اکھا) جدوں کوئی آدمی مطلب ویلے ہر آدمی نوں جی جی کرے پر

مطلب نکلن تے کسے دی گل نہ چھپے اودوں کہندے نیں

جس دے پیر نہ پھٹے بیائی، اوہ کیہ جانے پیڑ پرائی، (اکھا)

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ دوسرے دے دکھ دا احساس تے ادراک

اوہو ہی کر سکدا ہے جس نے خود دکھ اٹھا کے دیکھیا ہووے اودوں

کہندے نیں

بیب: (مو) دیکھو: بے بے

بیبا: (ند، صفت) 1- ساؤ، بھولا، شریف آدمی، اچھا، بھلا مانس، نیک

2- پیارا، چھوٹا، پیارا بچہ 3- محبوب، چنگے سبھا والا، زنانیاں دا کسے

مرد نوں نکادون دا لفظ 4- راجا 5- سفید، چٹا

بیبارانا، (صفت) دیکھو: بیالانا

بیبالانا (صفت) بھلا مانس، ساؤ، سیانا بچہ

(پہلی جلد)

بیاجو: (صفت) سودی رقمیاں کوئی ہو رشتے، بیاجی

بیاجھنا: (فعل) ویاجھنا، خریدنا، بیوپار کرنا

بیاجی: (ند، صفت) دیکھو: بیاجو

ہٹ کرائے، دم بیاجی، اوس بھیڑے دی پوری باجی،

(اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ وپار وچ کرائے دی دکان تے

ویاج تے لیا سرمایہ بہت دکھدا اے تاں آکھدے نیں

بیاجی: (صفت) ساہوکار

بیادھ: (ند) 1- شکاری 2- بیماری، روگ، مرض 3- دکھ، مصیبت

4- پاپ، گناہ، قصور 5- جھگڑا، فساد

بیادڑ: (ند، صفت) دیاندھڑ، ویایا ہویا

بیاری: (ند) 1- اک رکھ جو پہاڑاں وچ ہوندا ہے اتے جس دی لکڑی

فرنیچر وغیرہ بناون دے کم آؤندی ہے 2- زنانیاں دے کپڑے،

کوتی، ٹہٹا وغیرہ 3- بی واسطے جھڈیا گیا کوئی پھل یاں سبزی

بیاریا: (ند) بیج بیجسن سے زمینداراں ولوں ترکھاناں وغیرہ نوں دتا

گیا اناج

بیایڑ: (مو+ند) 1- دراڑ، درز، وتھ 2- جتھے پیری لائی جاوے 3- شام

بیایڑ دینا، (محا) پائنا، راہ دینا

بیایڑا پیایڑی: (ند+مو) اک چیز دی طرحاں دا رکھ جیہڑا سطح سمندر

توں اک خاص بلندی تے ہوندا اے، عموماً ایہہ پہاڑاں تے ہوندا

اے

بیایڑنا: (فعل) ویلے دسنا، ویلا لنگھنا

بیاز: (ند، ند) 1- بیاج دی آکھی دا اے 2- سود، منافع

بیازاری: (مو) 1- بے آزاری 2- ادواری

بیاس: (ند) ویاس، پنجاب دا اک دریا جیہڑا ستلج تے راوی دے

وچکاراے

بیاسا: (ند) بیاس دریا، وگی: 'نینوں اچھلاں وانگ بیاسا'

بیاسی: (عدد، صفت) اتسی اتے دو، اکاسی توں اگلی گنتی والا، 82

بیاسیا/بیاسیواں: (صفت) بیاسی دی گنتی پوری کرن والا

بیاسیاں: (صفت) اتسی اتے دودی گنتی پوری کرن والا

بیاض: (عر، مو) 1- سفیدی، چٹائی، چٹا پن 2- یادداشت دی کتاب

3- نگی کتاب جیہدے وچ کچھ چنگے مضامین تے شعر وغیرہ لکھی

دے نیں 4- علم رل دیاں سولاس شکلاں وچوں اک شکل

بیاکرن: (ند، ند) ویاکرن، صرف و نحو دے قاعدے، گرامر

بیاکل: (صفت) 1- ویاکل، حیران، گھبرایا ہویا، بے چین 2- بے عقل،

وگی: 'عاشق جیڈ بیاکل نہ کوئی، جس جان سمجھ نہت چپنا' (با)

بیاکلتا: (مو) ویاکلتا، بے چینی، گھبراہٹ، حیرانی

بیاکھ: (ند) کھوٹ، وگی: 'چٹک نہ بچن بہریاں اوئے بھرے بیاکھ'

بیال: (مو) پیر دی بیائی، بجائی، فصل دی بیائی

بیال: (ند، صفت) 1- پاجی، بھیڑا بندہ 2- ہاتھی، فیل 3- کمینہ، شرارتی،

ظالم 4- گھٹیا، پاپی، گنہگار 5- بد زبان، گستاخ 6- سپ

بیالی: (عدد، صفت) بتالی، چالھی تے دو، 42

بیالی: (ند) اروی، کچالو

بیان: (ند) بھائی وال، جسے دار، پتی دار، وگی: 'دولت رام بن اپنا دس

نچا، کرنا دھرم دے نال بیان شبا'

بیان: (عر، ند) 1- گل بات، کسے موضوع بارے تفصیل نال دسنا

2- تعریف 3- حال، احوال، قول، تقریر، گفتگو، ذکر، ظاہر کرنا کسے

گل 4- عدالت وغیرہ وچ مندی یاں استغاثہ راہیں لکھ کے یاں

زبانی دتا گیا بیان، عدالتی گواہی 5- فصل، باب 6- خبر 7- اک علم دا

بیان: (ند) دیکھو: بیابان

پیٹڑ: (ند) 1- سبزی یاں پھل جو بی لئی رکھیا جاندا ہے 2- زیادہ پکے

کھیرے کدو وغیرہ جو کھان دے قابل نہ ہوں 3- (صفت)

نُھر یاں والا، کوچھا، کڑو پ

بیہڑا: (ند، صفت) بیٹا بیٹا، بہت چنگا

بیہڑی: (مو) چھوٹا بیہڑ

بیہڑیاں: (مو) پُڑیاں، ڈانٹاں

پیو: (مو) دیکھو: بی بی

پیٹھا: (صفت) دیکھو: بیا

پیپار: (ند) وپار

پیپارن: (مو) وپارن

پیپاری: (صفت) وپاری

پیٹھلی: (مو) جھاڑی دی اک قسم

بییت: (ند) فارسی لفظ 'بیڈ' دی لسانی تبدیلی مگروں صورت، اک رکھ

جیہدیاں ٹہنیاں نازک تے باریک ہوں پاروں ہر ویلے ہلدیاں

رہندیاں نیں

بییت: (مو) زمیندار دے کاسے نوں کھیتی لئی ورتے دانے

بییت: (ند) بیعت دا وگاڑ، وگئی: 'میںوں حکم بجید با بییت تمام' (حامد)

بییت: (عر، ند) 1- گھر، مکان 2- اکو وزن والے دو مصرعیاں دا شعر

3- اک چھند

بییت الحرام، (عر، ند) 1- پاک گھر، مراد بیت اللہ 2- مکہ شریف

3- خانہ کعبہ، اللہ دا گھر

بییت الخلاء / بیت الخلاء، (عر، ند) پاخانہ کرن دی تھاں

بییت العقیق، (عر، ند) اوہ مکان جو حضرت ابراہیم تے حضرت

اسماعیل نے بنایا سی، خانہ کعبہ، پُرانا گھر، وگئی: 'پہلا گھر جو گھراں

پُرانیاں چوں رہنا آخرے بییت العقیق ہے نہیں'

بییت اللہ، (عر، ند) 1- رب دا گھر 2- خانہ کعبہ، بیت الحرام، وگئی:

'مکھ محبوباں دا بییت اللہ، اوہ محبوب اُچیرے' (سیف)

بییت المال، (عر، ند) 1- سرکاری خزانہ، مال گھر 2- لاوارث مال

جو سرکار دے خزانے وچ جمع ہووے

بییت المعور، (ند) اک مسجد جو مسلماناں دے عقیدے موجب

خانہ کعبہ دے اُتے چوتھے آسمان وچ ہے، فرشتیاں دا کعبہ، وگئی: 'ہو

بییت المعور و دیا پھیر بُراتے چڑھیا' (قادر یار)

بییت المقدس، (عر، ند) 1- پاک گھر 2- مسلماناں دا قبلہ اول جو

فلسطین وچ واقع اے، وگئی: 'بییت مقدسوں شہر مصر وچ اک آئی

اک بھائی'

بییت الوصل، (عر، ند) وصل دی تھاں، وگئی: 'بییت الوصل اندر دن

راتیں مانن عیش اندر دی' (سیف)

بییت ربی، (عر، ند) خانہ کعبہ، وگئی: 'منزل منزل آیا پُستیا بیت ربی'

(حامد)

بییتا: (فا، صفت) جانن والا، گیانی

بییتاب: (فا، صفت) 1- بے چین، بے قرار، کانٹا، ویا کُل، وگئی: 'بچے

بکھکھ دے نال بییتاب ہوئے' 2- جس وچ چنک نہ ہووے

بییتابی: (مو) بییتاب ہون دی کیفیت، بے چینی

بییتال: (ند) بھوت، پریت (خاص کر کے مڑھیاں وچ رنن والا)،

بدروح، اوہ مردہ جس وچ بھوت نے ڈیرہ لایا ہووے، بھوتتا

بییتالا: (ند) دیکھو: بے تالا

بییتالی: (عدد، صفت) دیکھو: بیتالی

وغیرہ) 6- بیٹھاں لگ جانا (گند، گھٹا وغیرہ) 7- آہرے لگنا، کے کم لگنا 8- تجربے کار ہونا 9- ویٹے ہونا 10- پڑھنے پینا (سکول) بیٹھنا نہ ملنا، (مخا) 1- ہر وقت سوج رہنے رہنا، کوئی نہ کوئی کم کر دے ای رہنا 2- آرام داسا نہ منا

اوتھ ویکھے کس کروٹ بیٹھدا ہے، (اکھا) جدوں کے معاملے دے نتیجے دا پتا نہ ہووے تاں بندے نہیں

بھید لیا ندی اُن نوں بیٹھی چرے کپاہ، (اکھا) جدوں لاپے خاطر لیا ندی چیز اُلٹا نقصان سرے اودوں بندے نہیں

بیٹھی چیلھ ڈیون، (مخا) آسانی ناں بار من لینا بیٹھے بھائے، (نم) ویٹھے بیٹھے، بیٹھے ہوئے، بنا کم کیتیاں، بنا بہر بلا یوں

بیٹھے بھلائے، (نم) ویٹھو بیٹھے بھائے بیٹھے بیٹھے، (نم) 1- بہت دیر بیٹھن کر کے 2- اچانک

پھوڑا بیٹھنا، (مخا) پھوڑے نوں آرام آ جانا تھپنا مار کے بیٹھنا، (مخا) کسے تھان جا کے اچھا بیٹھنا کہ آون دا ناں ہی نہ لینا

نک کے بیٹھنا، (مخا) آرام ناں بیٹھن جی بیٹھنا، (مخا) دل بیٹھن

دل بیٹھنا، (مخا) دل دا بہت زیادہ تھیراونا، بے چینی ہونا، بے قراری ہونا

دل وچ بیٹھنا، (مخا) من نوں بھا جانا، دل وچ سا جانا ڈھلے ہو کے بیٹھنا، (مخا) ہمت بار جانا، طاقت نہ بچنا

ڈھیری ڈھاہ بیٹھنا، (مخا) حوصلہ چھڈ دینا، ہمت ہار جانا ڈیرا پا بیٹھنا، (مخا) اڑا جما لین

سر پھڑ کے بیٹھنا، (مخا) بہت اُداس ہونا، پریشانی وچ ہونا سنگھ بیٹھنا، (مخا) اواز دا چنگی طرحاں نہ نکلنا، گلہ خراب ہونا سوت بیٹھنا، (مخا) راس آدنا

کتن بیٹھی دیوا بالے، دن کھویا آیا بالے (دن گویا بھر کے آ لے دوالے)، (اکھا) جدوں کوئی مناسب سا کھنچا کے بے وقار کم شروع کرے، تاں کہندے نہیں

کنڈھا کنڈھن آئی تے گھنڈی بھنا بیٹھی، (اکھا) جدوں بجائے فائدے دے اُلٹا نقصان ہو جاوے تاں کہندے نہیں

کوٹھے بیٹھنا، (مخا) 1- گھر بیٹھنا 2- رنڈی دا پیشہ اختیار کرنا گلا بیٹھنا، (مخا) سنگھ بیٹھنا، اواز نہ نکلنا

گھر بیٹھنا، (مخا) 1- بیکار ہونا 2- کم، عمل 3- دوجی شادی کرنا نکاح کرنا

موتر دی جھگ وانگ بیٹھنا، (مخا) جوش اک دم ٹھنڈا پے جانا مینہہ پیا تاں کال نہیں، میانے بیٹھیاں وگاڑ نہیں، (اکھا)

جدوں میانے یاں مینہہ دی تعریف کرنی ہووے اودوں کہندے نہیں نیویں بیٹھے اُچے موڑے، تتا کھاوے مرے دکھوتے، ہار

جاندا سر کڑا سوتے، تنوں کم کسوتے، (اکھا) جدوں کے نوں غلط کم کردیاں ویکھ کے اوس دی مندیائی یاں بندیا کرنی ہووے

تاں کہندے نہیں تھ تے تھ دھر کے بیٹھنا، (مخا) 1- ویٹھے بیٹھنا 2- ویٹھے ہونا

3- کے کم دانہ ہونا تھ دھو بیٹھنا، (مخا) 1- نراش ہو جانا 2- کے چیز دی آس نکا

بیٹھنا بیٹھکا: (ہ، مذ) ویکھو: بیٹھک

بیٹنگ (Batting): (ایک، مو) کرکٹ دی کھیڈ وچ بلا لے کے کھیڈن دا عمل

بیٹھ: (پو، ند) مروڑ، بل، دست لگنا

بیٹھ: (مو) تریبہ، تیاہ، پیاس

بیٹھ: (فعر) بیٹھن مصدر توں امر، بہہ جا، تشریف رکھ

بیٹھ جانا، (حما) 1- بیٹھنا 2- کھڑا ہون دا اُلٹ 3- ڈھے جانا

4- دست بردار ہونا، مقابلے توں پرے ہو جانا 5- ٹھیک لگنا، ٹھیک

ہونا 6- دل چھڑنا 7- سوار ہونا، دکھ ہونا 8- دیاہی دا رُس کے پکے آ

جانا 9- نڈھال ہونا، گھبرانا 10- تھک جانا، ہمت ہارنا 11- ڈیلے دا

وگ جانا 12- تیر دا نشانے تے لگنا 13- جم جانا 14- چمڑ جانا

15- مگرنا 16- پانی وچ تھلے رُ جانا 17- کسے زانی دا دیاہ کر لینا

بیٹھ رہنا، (حما) دیر لاونا، بیٹھے رہنا

آئی اک لین بن بیٹھی گھر والی، (اکھا) جدوں کسے ٹوں تھوڑا

جیہا حق دتا جاوے اکوں اوہ سارے تے قبضہ کر بیٹھے تال کہندے نیں

بیٹھا: (صفت) قائم، ثابت، پھیلیا ہوا

بیٹھا بانیاں کیہ کرے ایدھر دے وٹے اُدھر دھرے، (اکھا)

جدوں ایہہ دنسا ہووے کہ دیہلا آدمی کوئی نہ کوئی فضول کم کردا ہی

رہندا ہے، تال کہندے نیں

بیٹھا پیر کھڑا فرید، (اکھا) جدوں ایہہ دنسا ہووے کہ گورو پیر دا

ادب احترام ہوندا ہے اتے چیلے دا کم خدمت وچ رہنا ہوندا ہے

تال کہندے نیں

بیٹھالنا: (فعر) دیکھو: بٹھالنا

بیٹھاونا: (مصدر) دیکھو: بٹھاونا

بیٹھک: (مو) 1- بیٹھن دی تھاں 2- ڈرائنگ روم، مجلس، محفل، گھر

دے مکان دا اوہ حصہ جتھے اکثر گھراں دے مرد اپنے یاراں تے

ملن والیاں نوں بٹھاندے نیں، جیہناں نوں گھر دے اندر لیانا بھیرا

کچھیا جاندا اے، یاں جیہناں توں گھر دیاں زنانیاں دا پردہ ہوندا

اے 3- کسرت کرن دا اک ڈھنگ، اُنھک بیٹھک

بیٹھک جمنا، (حما) محفل لگنا، ڈیرہ بھکھاونا

بیٹھک کرنا، (حما) 1- اکٹھے بیٹھنا 2- پنچایت کرنا

اُنھک بیٹھک، (ند) اک ورزش جس وچ بندے نوں بار بار

اُنھنا بیٹھنا پیندا ہے

بیٹھکاں پیلنا، (حما) بیٹھکاں کڈھنا

بیٹھکاں کڈھنا، (حما) اُنھک بیٹھک دی ورزش کرنا

ڈنڈ بیٹھکاں کڈھنا، (حما) ورزش کرنا

بیٹھل: (ند، صفت) رب، اللہ تعالیٰ، سارے عالم تے پھیلیا ہوا، ہر

تھاں موجود، وگتی: "مبلیرے بیٹھلا لے باہری ولائی"

بیٹھن: (ند) 1- اوہ موٹا کاغذ جیہڑا کاغذاں دے رم دوا لے لھیدے

نیں، بیٹن 2- میز تے وچھاون والا موٹا کپڑا

بیٹھن: (مصدر) بیٹھ جاو، نکلن، پڑھنے پون

بیٹھن اٹھن، (حما) 1- رہن سہن دا ڈھنگ 2- میل ملاپ، آون

جان 3- میل ورتن رکھن، رل کے بہون 4- بہون تے کھڑے

ہون 5- بے قراری دس، بے چینی ہون

بیٹھن دا کم، (ند) بک کے کرن دا کم

کر بیٹھن، (حما) اجیہا کم کر چکنا جس توں مُردنا اوکھا ہووے

نک تے مکھی نہ بیٹھن دینا، (حما) بہت زیادہ آکر ہونا

بیٹھنا: (فل) 1- بہنا 2- کچی طرحاں نک جانا 3- ٹھیک تھاں تے رکھا

جانا (بورڈ، پتھر) 4- ڈگ پینا (چھت وغیرہ) 5- اثر ہونا (نصبت

پاک ڈھتری

(کچلی جلد)

بیدانت

بید: (فا، مذ) بیدار رکھ جیسا کہ زیادہ استعمال پاروں بیت دے ناں نال مشہور ہو گیا اے، دگنی: بیدنوں ٹھکر کبا لگا، خوف خدا بیوں ڈر کے (سیف)

بید انجیر، (فا، مذ) ایوڑ دار رکھ

بید مجنوں، (مذ) بیدار رکھ نال بجوی اک اصطلاح، جس دیاں ٹاہنیاں پٹھاں نوں ٹھکیاں رہندیاں نیں، شاعر لوک لہنوں مجنوں نال تعہیدہ دیندے نیں کیوں جے اودہ عشق دج کر دور ہو کے جھک گیا سی

بید مُٹک، (مذ) بید ناں دا اک رکھ، جس دے پٹھاں دا عرق کھچدے نیں جو خوشبودار تے فرحت بخش ہوند اے

بید: (سن، مو) 1- ویاہ شادی وغیرہ دے موقع تے بنائی جان والی سکیم یاں طریقہ کار 2- ویاہ وغیرہ دے موقع تے پردہت نوں دتا جان والا دان

بید: (مذ) وید، حکیم، طیب، سیانا

بید رہت، (مفت) اُن پڑھ، اگیانی، نا سمجھ، مُورکھ، بے عقل

بید ریت، (مو) ویدک مریادا

بید دکھان، (مفت) ویداں دی تشریح کرن والا، ویداں دے

اکھراں دے معنی بیان کرن والا

بید بیاس: (مذ) دیاس جی ٹوں دتا گیا خطاب

بیدا: (فا، مو) ٹھکھ، غربت، افلاس

بیداو: (فا، مو) بے انصافی، انیاں، ظلم، بے ترس، بے رحم

بیداوگری، (مو) اودہ تھاں جتھے انصاف نہ ہووے، دگنی: قادر یار

پھیر ہوئی بیداوگری (قادر یار)

بیدار: (فا، مفت) جاگدا ہویا، جاگرت، باشعور

بیداری: (مو) جاگن دا عمل، جاگن دی حالت، جاگنا

بیدانت: (و، مو) ویدانت، ہندوؤاں دے علم فلسفہ دی شاخ

(پجلی جلد)

بجو: (مو) باندری

بجو: (مفت) 1- بیبجن والا 2- وائی جوگ بھومیں نوں واہن والا

بجو باورا: (مذ) اک مشہور گویا

بجھو: (مذ، مفت) 1- ملی جلی فصل 2- ملیا جلیا اناج، پیرزا، گوجرا

3- دوغلا، کنسلا 4- جوگی

بجھو نا: (نعم) وچھڑنا

بیجیو: (سن، مفت) دوسرا، دوچ، دگنی: 'بیجیو سو جھے کو نہیں'

بج: (نعم) بچن مصدر توں امر، بچ، فروخت کر

بچار: (مذ) سوچ، گوہ، وچار

بچارا: (مذ، مفت) وچار، نہنا

بچاری: (مو، مفت) وچاروان، وچاری، نہانی

بچک: (مذ+مو) بھجے مال دا مٹھ، بچک

بچکی: (مفت) بچک مو، ب، مل دے حساب نال

بچن / بچنا: (مصدر) وچنا، فروخت کرنا

بچن ہار، (مفت) وچن والا، فروخت کرنا والا

بچی: (مو) دنداں دی پیر، بتیسی

بچی مٹی، (محا) پُپ سادھن

بچی مٹی، (محا) دندل مٹی

بج: (فا، مو) جز

بج کڈھن، (محا) 1- ذیل کرتا 2- اُجاڑ دینا

بج وٹن، (فا، مو) 1- جز 2- بنیاد

بجڑ: (مذ) کھجوراں دا اوہ پاری جیسا کہ کھجوراں دے اُن پکے رکھ خرید

کے اوہناں دی دیکھ بھال کردا اے تے خشک کر کے بازار وچ

دیکھا اے

بیٹھوا: (صفت) 1- چپٹا، بیٹھیا ہویا 2- بیٹھن والا، جس وچ بیٹھنا پوے

بیٹھواں: (صفت) 1- بیٹھیا ہویا، بیٹھیا ہویا 2- تہہ دار، چوڑا

بیٹھواں جوڑا، (ند) بھیاں دا اوہ جوڑا جس دی اوڈی بیٹھی ہوئی

ہوے

بیٹھھی: (پو، مو) بھیاں لٹاں والی

بیٹی: (مو) پُتری، جھی، لڑکی، کنیا

بیٹی: (مو) گھٹی

بیج: (ند) 1- بی، تخم، نطفہ، جز 2- بنیاد، منڈھ

بیج بتر، (ند) ادھار دے بی دے بول وچوں سنے سود وصولی کرن
داعل

بیج بیجائی، (مو) بیجین داعل

بیج ماتر، (صفت) تھوڑا جیہا

بیج (Badge): (انگ، ند) کپڑے وغیرہ دی بنائی نشانی، پلا، پنا

بیج گنت، (ند) ریاضی دی اوہ قسم جس وچ ہندسیاں دی تھان اکھراں

دی درتوں کر کے نامعلوم قیمت یاں تعداد بھی جاندی ہے، الجبرا

بیج منتر، (ند) کسے بانی یاں منتر دا اکھریاں شبہ

بیجا: (ند) 1- بیجیا ہویا، بیج لئی کئی ہوئی گئے دی بیری 2- لوگ یاں

کو کے داخل، لوگ، کو کے وغیرہ دی چاندی دی پرپی جیہی جو تک

دے اندروں ہو کے لوگ دے چھیک وچ پے جاندی ہے

3- کاغذ وغیرہ دا مصنوع بنایا ہویا ڈراؤنا چہرہ، ڈراوا 4- دوسرا، دوجا

بیجار: (صفت) 1- بیجین والا، اگاؤن والا 2- فارسی لفظ بیزار دا

وگڑیا زوہ

بیجا رلاؤن، (حا) کماد بیجنا

بیجائی: (مصدر) بیائی، بوائی، بون دی اجرت، کاشتکاری

بیجک: (ہ، مو) 1- جنساں دی فہرست 2- مال دی قیمت، شرح، محصول

تے دوجے خرچیاں دی فہرست 3- اصل زر، پونجی 4- نشان، علامت

بیجکل: (مو) بجلی

بیجکل: (صفت) بیج والا

بیجسن: (مصدر) بیجنا، بونا، تخم ریزی کرنا، کاشت کرنا، بیلی وچ

دانے کیرنے

بیجنا: (فعل) اگاؤن لئی بی پاؤنا

اپنے اگے کنڈے بیجنا، (حا) اجیہا کم یاں گل کرنا جس دا پھل

اوس دے اپنے ہی خلاف جاوے، ایسا کم کرنا جس نال آپ نوں

ای نقصان پہنچے

بیجی پوہ تے ہتھیں کھوہ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ پوہ

وچ بیجی فصل توں کوئی فائدہ نہیں ہوندا اودوں کہندے نیں یعنی

کوئیے کیتا کم بیٹا پھل نہیں دیندا

بیججیا لینا، (حا) محنت دا پھل پاؤنا

بیججیا نہ واہیا، گھڑپ پلا ڈاہیا، (اکھا) جدوں کوئی جتن کیتے ہا

ای مفت ہی کسے چیز نوں لین دی کوشش کرے اودوں کہندے نیں

پوہ ماگھ وچ بیجے جو، لہنی اک نہ دینی دو، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا

ہووے کہ پوہ ماگھ دے مبینے وچ بیجی فصل نال نقصان ہی ہوندا ہے

اودوں کہندے نیں

جیہا بیججیا تہیا وڈھیا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جیہو

جیہا کوئی عمل کردا ہے اوہو جیہا پھل ملدا ہے اودوں کہندے نیں

سیخی دے وڈھ کمائی تیجی اندروڑ کے سوں، (اکھا) جدوں

ایہہ دسنا ہووے کہ سیخی دے وڈھ وچ بیججیا کماد بہت ہی چنگا

ہوندا ہے اودوں کہندے نیں

پیراگی

نہل سیوا کرن والا-2۔ ٹکوا، گوشت، ٹونا، پنکا، ڈکرا (ماس دا)، بوٹی،
دگی: کلدھ کلچا کیتم بیرے، سو بھی لائق ناچیں تیرے (موہن سنگھ
دیوانہ)-3۔ چھت دیاں ونگیاں کڑیاں نوں جاکے کھاون لئی دوکڑیاں
وچکار پھسایا لکڑا دکڑا-4۔ مضبوطی لئی کندھ وچ چنی ہوئی لکڑی
بیرا پیرا، (نم) ٹکوا ٹکوا، بھورا بھورا

بیرے بیرے کر ڈیون، (حما) تہس نہس کر دینا
پیرا: (کلمہ ندائیہ) بھائی، ویر، ویرا، عام طور تے عورتاں کے غیر مرد
نوں مخاطب کرن لئی پکار کے بولدیاں نیں

بیراٹھ: (صفت) دیراٹ، بہادر، دلیر
بیراڑ: (نم) دیکھو: براڑ

بیراڑی: (مو) اک راگنی داناں
بیراگ: (ہ، نم) جوگ، فقیری، نفس کشی، دنیا دی لذتاں نوں ترک کر
دینا، ریاضت کرنی، خواہشاں نوں چھڈ دینا

بیراگ انندی، (ہ، صفت) دیراگ وچ سواد مانن والا
بیراگ دھارنا، (حما) جوگ لینا، دنیا داری ترک کرنا

بیراگر: (نم) ہیریاں دی کان
بیراگر: (صفت) دیراگ یاں وچھوڑے داماریا، اداس
بیراگری: (صفت) دیراگی، دنیا داری ترک کرن والا، سادھو
بیراگن: (مو، صفت) دیراگن، دگی: گل وچ مالا تھہ بیراگن، سر
مُونہ خاک رمائے (سیف)

بیراگنا: (ہ، مو، صفت) بہادر عورت
بیراگنی: (ہ، مو، صفت) ادہ عورت جو سنسار دا موہ جال چھڈ کے کنارہ
کشی ہو گئی ہووے، دنیا توں کنارہ کرن والی زنانی، جوگن سوانی
بیراگی: (ہ، نم، صفت) من مار سادھو، جوگ لین والا، گوشہ نشین

(پہلی جلد)

پیراں وانگ کھنڈنا، (مح) ایہہ اوہہ کھلنا

پیوندی بیر، (مو) پیوند دا تیری دا رکھ اتے اوس دا پھل، سنیو بیر
درتے بیر نہ لائیں، سپاہی نوں یار نہ بنائیں، (اکھا) جدوں
یو بیر دا رکھ لاونا اتے سپاہی نال پریت کرنا دکھ دا کارن دنا
ہووے تاں کہندے نیں

ڈلھے پیراں دا کجھ نہیں وگڑیا، (اکھا) جدوں ہون والے
نقصان نوں سنبھالیا جا سدا ہووے تاں کہندے نیں
سنیو بیر، (نم) پیوندی بیر

کاٹھا بیر، (نم) اک قسم دا پیو جو چھوٹا اتے گول ہوندا ہے
کوکن بیر، (نم) حصے دا پیو، جنگلی بیر، جھڑی دے بیر
گدڑاں آکھے بیر نہیں پندے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے
کہ امیدیاں حسبِ مراد چریاں نہیں ہوندیاں تاں کہندے نیں
گل گھوٹو بیر، (نم) اک قسم دا بھقا بیر جس دے کھاون نال گلا
بھڑیا جاند ا ہے

نصیب جینن دے باکناں، سدا بیری بیٹھ، (اکھا) جدوں
ایہہ دنا ہووے کہ نصیب توں بن جھ وی نہیں ملدا تاں کہندے نیں
بیر: (نم) دیکھو: بیر

بیر: (مو) بیر (دنداس دی)

بیر: (ہ، نم، صفت) 1۔ ویر، بھٹی، عزیز، خویش، عورتاں اپنے (ویر)
بھائی یاں کسے اجنبی تے غیر مردنوں وی پیر کہہ کے مخاطب کر دیاں
نیں 2۔ ویلا، وقت، سما 3۔ بہادر، دلیر، سورا، شجاع، طاقتور،
زبردست، پہلوان 4۔ ہمزاد، جن، موکل

بیرا: (نم) ویلا، وقت، زمانہ، دور

بیرا: (نم) 1۔ ہوئی یاں گھر وغیرہ دا نوکر، آئے گئے اگے خوراک رکھن والا،

پلاک بٹری

بیدانتی: (صفت) ویدانت دے علم دا جاؤ

بیدانہ: (نذ) بھی دانہ، اک پودا تے اوس دابی

بیدڑا: (نذ، صفت) 1- جھوٹا وید 2- انجان وید 3- مشنڈا

بیدس: (صفت) بارہاں، وگی: 'بیدس ماہ' (بارہ ماہ)

بیدک: (مو) 1- ویدک، طبابت، حکمت، ہندی طریقہ علاج

2- وید جانن والا، ویدتوں متعلق

بیدک گھوٹنا، (محا) ویدک نہ آوندیاں ہویاں دی دوا دارو دنا

بیدکی/بیدگی: (مو) ویدگی، حکمت، طب، دانائی

بیدن/بیدنا: (ہ) 1- دکھ، درد، تکلیف، روگ، بیماری، مرض

2- ادراک، احساس، وگی: 'تے ریتے پچیاں ترافاں، بدین کسے نہ

جانی'

بیدن: (مو، صفت) بیدی ذات دی زنائی

بیدن باوی، (مو) ست گرو ناک دیو جی دی نسل دی کوئی زنائی،

بیدن

بیدڑو: (مو) ویدنا، پیر

بیدنی: (مو) ویدنی

بیدی: (مو) 1- ویاہ شادی دے موقع تے لاواں دین سے بنائی

تھاں، جس وچ چوک وغیرہ پورے نیں 2- ہندوواں ولوں مقدس

رسم ہون کرن دی تھاں، ہندو عبادت خانہ، مندر، چہوترہ، قربان گاہ

3- بے داد، ظلم 4- بیابان، اجاڑ، ویرانہ 5- سکھاں دا اک فرقہ

بیدی: (نذ) کھتریاں دی اک ذات

بیدین: (نذ) وید دا وگاڑ

بیڈ (Bed): (انگ) 1- بستر 2- اوہ پٹنگ جس تے بستر اچھا یا

ہووے، دچھوتا، منجا، چار پائی

بیڈ ٹی (Bed Tea)، (انگ، مو) اوہ چاء جو سویرے سویرے

اٹھدیاں سار پیتی جاندی ہے

بیڈ روم (Bed Room)، (انگ، نذ) سوون دا کمر

بیڈ سوئچ (Bed Switch)، (انگ، نذ) بجلی دا اوہ سوئچ جو بجے

دے کول لٹکدا ہووے تاں جو لینیوں ہی بجلی چگائی یاں بجھائی جاسکے

بیڈ شیٹ (Bed Sheet)، (انگ، مو) مٹے تے وچھاں دی چادر

بیڈ کور (Bed Cover)، (انگ، نذ) بسترے دی چادر

بیڈا: (نذ) نیل، نیلیاں دا سلسلہ

بیڈ منٹن (Badminton): (انگ، مو) اک طرحاں دی کھڈ، چوڑی

چھکا

بیڈنگ (Bedding): (انگ، نذ) بستر بند

بیڈنگ (Beading): (انگ، مو) کر دیشے نال کپڑے دے بکنا ریاں

تے دھاگے وغیرہ نال جھالر بناون دا کم

بیڈھا: (نذ، صفت) اوہ جانور جس دے کھر پہاڑی علاقے وچ چلن

دے قابل نہ ہون

بیڈھنا: (نغم) گھیرنا، لپیننا

بیڈھی: (نذ) ترکھان

بیڈھی: (مو) 1- گھاہ بوج دا چھیر 2- بیڈھا دی تانیٹ

بیر: (ہ، نذ) 1- ویر، دشمنی، عداوت، رُودھ، کینہ 2- بدلہ 3- واری، نوبت

جٹ تے سنڈے دا بیر نہیں جاندا، (اکھا) جدوں ایہہ دن

ہووے کہ جٹ تے سنڈا بہت کھوری ہوندے نیں اوووں کہندے نیں

بیر: (نذ) 1- بیر دا رکھ 2- بیر دی دے رکھ دا پھل جس نوں بیر

آکھدے نیں

بیراں ولے نہ سیانا، (محا) کسے دی کوئی خاص قدر نہ کرنا

پیر ہڈی: (مو) گھوڑے دی لت دی رسولی، ہڈی، جوڑ والی ہڈی
بیڑی گھوڑے دے گتیاں یاں کوڈیاں وچ ہوندی اے

پیری: (سن، صفت) فیری، دشمن

پیری: (فاند) بیج، بسترا

پیری: (ہند) کھتیاں دی اک ذات تے ایس ذات دا آدمی

پیری: (مو، صفت) پیر دار کھ

پیری پیر تان کنکاں ڈھیر، (ہند) تے وصفی بندہ کدی وی
بکھانئیں مر دا

پیری پیر تے جتن ڈھیر، پیری پیر تے جتن دور، (اکھا) جدوں
ایہہ دنا ہووے کہ دوت مند دا کوئی مہتر ہوندا اے، غریب داکوئی
نہیں ہوندا تاں ہندے نیس

بیڑ: (صفت) دیکھو، بھینا

بیڑ: (مو) بیڑ، جنگل، اجڑا، چراند

بیڑ: (ہند) 1- دنداں دی بتیسی 2- وہہ وھ حصیاں نوں اکھیاں کر کے

بنایا رتھ 3- سری گورو رتھ صاحب، رتھ دی پہنچی بیڑ صاحب

4- کتاب دی جلد دا پچھہ حصہ 5- کتاب دی جلد 6- کھیتاں

دچکارا لاد، بنا 7- پال، قہار

بیڑ ہندی، (مو) حد بندی

بیڑ بھٹنا، (مخا) آس بھٹنا

بیڑ ڈیون، (مخا) بھٹ دین، بند کرنا

بیڑ گھٹن، (مخا) 1- بھٹ لینا، بند کر لینا 2- کنبوس بن جانا

بیڑ: (ہند) 1- اوہ رتھی جس نال چرنے دے دوویں مٹھو آپو وچ

کسے رہندے بن، کسن 2- ہلت دا اوہ چہر جس اتے ماہل ہوندی

ہے 3- دھکے نال سوپیا کم، دگار 4- پرالی گھاہ وغیرہ دا دتیا رستا، سب

5- لکڑی دا اوہ آلہ جس نال ایہہ رستا دتیا جاند اے

بیڑ بٹنا، (ہند) گھاہ یاں سن دا رستا وٹن والا لکڑی دا اک آلہ

بیڑ بھٹنی، (مخا) دیاہ کرنا

بیڑ چھڈنی، (مخا) لکھاں دا رستا بنانا

بیڑا: (ہند) 1- فوجی دستہ، رجمنٹ 2- دریا یاں نہر دے آر پار جان لئی

بنایا گیا ڈھانچا، بیڑی کشتی، ناؤ 3- ندی وغیرہ نوں پار کرن لئی لکڑی

وغیرہ دا بنیا ڈھانچا، ٹلا 4- بہت ساریاں بیڑیاں یاں جہازاں وغیرہ

دا ڈھیریاں اکٹھ 5- فوج، فوجی دستہ 6- مشکل کم آسان ہونا

بیڑا ارار ہونا، (مخا) کم سرے نہ چڑھیا ہونا

بیڑا بٹھاونا، (مخا) 1- کم خراب کر دینا 2- سبھ کچھ برباد کر دینا

بیڑا ہڈنا، بیڑا ڈبنا، (مخا) تباہی بربادی ہو جانا، دوا نقصان ہو

جانا، دگنی: ہمیں ولے بیڑا ڈبن تے آوے (با-ڈھو)

بیڑا سنے لاونا، (مخا) کم پیڑے چاڑھنا

بیڑا بوڑنا، (مخا) تباہ کرنا، برباد کرنا

بیڑا بھر کے ڈبنا، (مخا) کسے چیز دا چوٹی تے پہنچ کے ختم ہو جانا

بیڑا بھنور وچ ہونا، (مخا) مصیبت یاں خطرے وچ ہونا

بیڑا بیٹھنا، (مخا) سبھ کچھ تباہ ہو جانا، تاس ہو جانا

بیڑا پار لاونا، (مخا) ویلا سنبھالنا، کم توڑ چاڑھنا

بیڑا پار ہونا، (مخا) 1- کم سرے چڑھنا 2- من دی مراد پوری ہونا

3- مر جانا

بیڑا تارنا، (مخا) کم سرے چاڑھن وچ مدد کرنا

بیڑا ترن/بیڑا ترنا، (مخا) 1- کامیاب ہونا، پارسا ہونا 2- کم

سرے چڑھنا 3- بہت کچھ مل جانا

بیڑا ٹانگ لاونا، (مخا) کم سرے چاڑھنا، دگنی: 'نوخ نئی دا وچ

(پہلی جلد)

بیراگیرا: (ہ، مذ، صفت) دیکھو: بیراگی

بیران: (صفت) ویران، سُجھا

بیرانا: (مذ) ویر، دُشمنی

بیرانی: (مو) ویرانی، اُجاڑ

بیراونا: (فعم) شادی کراونا، ویاہ کراونا

بیراہ: (مذ) 1- سور، خنزیر، اُدھا 2- مجازاً..... بہادر 3- اک اوتار داناں

بیرائی: (صفت) 1- مخالفت کرن والا، ویری 2- (مو) ویر، دُشمنی

بیربلی: (مو) کٹاں وچ پاؤن والا اک گہنا

مے کنیس بیربلیاں، بھنیواں آکڑیا پھرے، (اکھا) جدوں

کوئی پرائی چیز دے سرتے مان کرے تاں کہندے نیں

بیربھوٹی: (مو) اک اُت سوہنا برساتی کیزا

بیرتا: (مو) دلیری، جوانمردی، بہادری، ویرتا

بیرتائی: (مو) دیکھو: بیرتا

بیرتھار: (مذ) ویروار دادن، جمعرات داؤن

بیررس: (مذ) جواں مرد، بہادر، دلیر

بیرڑا: (مذ) 1- کک اتے چھو لے ملی فصل، گوجی، گوج 2- ملیا جلیا

اتاج 3- دوغلا، دوغلا 4- حرامی

بیرسٹر (Barrister): (انگ، مذ) وکیل، بیرسٹر، عموماً انگلستان وچوں

وکالت دی تعلیم حاصل کرن والے نوں کہندے نیں

بیرسٹری: (مو) بیرسٹر داکم، وکیلی، وکالت

بیرق: (مو) 1- جھنڈا، علم 2- نشان، وگی: ہینگھے پھرے بیرقاں رنگ

کرن نظارے 3- بیرک، فوج دے کوارٹر، کوٹھیاں دی قطار

بیرک: (مو) چھوٹا جھنڈا

بیرک (Barrack): (انگ، مو) 1- چھاؤنی یاں جیل وچ بنیاں

راہنشی کوٹھڑیاں دی قطار، بارک 2- دُجھا، جھنڈا، وگی: بیرک سُرخ

نشان ہزاراں، شام گھٹاں شیانے (باشم) 3- قبر اُتے لایا گیا کپڑا،

جھنڈا وغیرہ

بیرکھ: (مذ) دیکھو: بیرک

بیرکھڑی: (مو) دیکھو: باراکھڑی

بیرن: (مو) ویرن، دُشمن (سوانی)

بیرن: (مذ) ویر، بھرا، وگی: رُوپ جگا وے بیرن تائیں، رویا امرت دینا

بیرنا: (مذ) دیکھو: بیرن

بیرنگ (Bearing): (انگ، مذ) تیز چلن والیاں مشیناں دا گولیاں

والا پڑہ جو مشین نوں چھیتی گھٹھن توں روکدا اے

بیرنگ (Bearing): (انگ، مذ) ایسی چٹھی جس دے ٹکٹ دا خرچہ

وصول والے نوں سہارا پوے

بیرنگ آونا، (محا) خالی آؤنا/ بغیر ٹکٹ توں آؤنا

بیرنگ چٹھی وانگ پہنچنا، (محا) ضرور پہنچنا

بیرنگ مُردنا، (محا) خالی واپس آؤنا

بیرنگ واپس آؤنا، (محا) خالی مُردنا

بیرنگ ہونا، (محا) کسے چٹھی وغیرہ دا کسے وجہ کر کے خرچہ بھرنا

بیرؤ: (کلمہ مخاطب) بھراوا، زنانیاں اکثر اپنے بھرانوں لاڈناں پیرؤ

کہہ کے دی مخاطب کر دیاں نیں

بیروا: (مذ) ویروا، تفصیل، وستھار

بیروار: (پو، مذ) جمعرات دا دیہازا، ویروار

بیرومیٹر (Barometer): (انگ، مذ) ہوا دے دباؤ نوں ماپن والا

اک آلہ

بیرونی: (فا، صفت) باہر والا، باہرلا

تھل اوشاں بھل بیڑیاں تے

جیون بیڑی، (مو) جہاز وچ رکھی اوہ چھوٹی بیڑی جو جہاز دے ڈبن سے مسافراں دے بچاؤ لئی ورتی جاندی ہے (life boat)
راہ وچ بیڑی پینا، (مخا) 1- مشکل پیش آدنا 2- رستے وچ دریا، ندی وغیرہ پار کرنا پینا

کاگتاں دی بیڑی دا باندر میو، (اکھا) جدوں کوئی مشکل کم غلط یاں انجان ہتھاں وچ دتا جادے تاں کہندے نیں، وگئی: بیڑی کاگتاں دی باندر میو بنیا شوہ دریا دے پار لنگھانے نوں (وارث)

کے بیڑی وچ سوار ہونا، (مخا) 1- کئی آدمیاں دا اکو جیہی حالت وچ ہونا 2- اک مُرشدی اگوائی قبول کرنا

لکھاں دی بیڑی وچ باندر ملاح، (اکھا) دیکھو: کاگتاں دی بیڑی دا باندر میو

کوڑا بولے بیڑی ڈولے، (اکھا) جدوں کسے نال کوئی ماڑا کلام کردا ہے اوس دے بدلے وچ نقصان اوسے نوں داؤر ہوندا ہے تاں کہندے نیں

کھوٹی نوں بیڑی چاڑھنا، (مخا) مشکل کم نبھنا

ویاہ دی ٹھکھ، بیڑی دی ڈھپ، زمیندار دی چُپ، متیری دی مُک، (اکھا) چارے حالتاں بہت خطرناک ہوندیاں نیں

ایہناں نوں سہارنا بہت ای اوکھا ہوندا اے

بیڑیاں رڑھنا، (مخا) سمجھ کجھ برباد ہو جانا

بیڑیاں وچ وٹے پاؤن، (مخا) بہت زیادہ نقصان کرن

بیڑیاں وچ وٹے پینا، (مخا) 1- بہت زیادہ نقصان ہونا 2- تباہ

ہونا، برباد ہونا

تھل اوشاں جل بیڑیاں تے مہیں دریاواں دے کئھ،

(اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ہر چیز اپنے تھاں سر ہی پھبدی

(پہلی جلد)

بیڑی بڈن، (مخا) 1- بیڑی ڈبنا 2- تباہی ہو جانا، نقصان ہو جانا
بیڑی بٹے لگنا، (مخا) مسرے چڑھنا، کامیاب ہو جانا
بیڑی بوڑنا، (مخا) تباہ کرنا، برباد کرنا، وگئی: ایس ایہناں دی بیڑی بوڑن آئے سبھ حضور دے (گل)

بیڑی بہا دینا، (مخا) بائٹل تباہ کر دینا

بیڑی بھئی جانا، (مخا) دیکھو: بیڑی بیٹھ جانا

بیڑی بیٹھ جانا، (مخا) تباہ ہو جانا، برباد ہو جانا

بیڑی پار ہونا، (مخا) مسرے چڑھنا

بیڑی پینا، (مخا) 1- بیڑی ریتیں دریا نوں پار کرنا 2- بندوبست ہونا

بیڑی تارن، (مخا) کامیاب کرنا

بیڑی ترن، (مخا) مصیبت وچوں بھل آنا

بیڑی ٹٹا، (ند) شستی: بیڑی

بیڑی دا پور، ترنجن دیاں بڑیاں، سبب نال ہون کٹھیاں،

(اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ وچھڑے بندے مشکل نال ہی

ملدے نیں، تاں ہندے نیں

بیڑی ڈبنا، (صفت) بائٹل تباہ ہونا، کئھ نہ رہنا، اک بددعا

بیڑی ڈولنا، (مخا) 1- خطر و پیدا ہونا 2- پیر اکھڑ جانا

بیڑی کندھی لگن، (مخا) کامیاب ہونا

بیڑی کنیں بوڑی؟ خولجہ خضر نے، (اکھا) ایہہ اکھاں اوس

ویلے ورتدے نیں جدوں کوئی اپنا مہربان ای نقصان دیوے

بیڑی لاہنا، (مخا) بیڑی نوں پانی وچ ٹھیلنا

پاپ دی بیڑی بھر کے ڈبدی ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ پانی انت نوں بہت دکھی ہوندا اے تاں کہندے نیں

پاپاں دی بیڑی چڑھنا، (مخا) بُرے کرم کما دنا

طوفانے بیڑا ناگ لگایوس (سیف)

بیڑا ڈینا، (حما) سبھ کجھ تباہ ہو جانا، لکھ نہ رہنا

بیڑا ڈوبنا، (حما) تباہ کرنا، برباد کرنا

بیڑا ڈولنا، (حما) 1- خطرے وچ ہونا 2- ڈاواں ڈول ہونا

بیڑا اڑھنا، (حما) برباد ہونا، تباہ ہونا

بیڑا کھر جانا، (حما) بیڑا ڈب جانا، وڈا نقصان ہو جانا

بیڑا غرق کرنا، (حما) پوری تباہی کرنا

بیڑا غرق ہونا، (حما) سبھ کجھ تباہ ہو جانا، لکھ نہ رہنا

بیڑا کھولنا، (حما) سمندر وچ جہازاں نوں چلا دینا

بیڑا گالنا، (حما) تباہ کر دینا، غرق کر دینا، برباد کر دینا

جنگلی بیڑا، (ند) لڑاکے جہازاں دا گروہ

سمندر بیڑا، (ند) سمندر وچ چلن والے جہازاں دا گروہ

ہوائی بیڑا، (ند) ہوائی جہازاں دا گروہ

بیڑے چڑھاونا، (حما) 1- راہ پاونا 2- پار کرن لئی آسرا دینا

بیڑے دی خیر منگنا، (حما) خاندان دے محفوظ رہن دی دُعا کرنا

بیڑا: (صفت) دیکھو: بھیڑا

بیڑا پُنا، (ند) بھیڑا ہون دی حالت

بیڑا: (ند) ویرھا دا وگاڑ

بیڑا: (ند) 1- بوتل دا ڈاٹ 2- کپڑے یاں دھاگے دا بنیا ہویا بن

3- بھارا ذمہ 4- لاہیا ہویا کپڑا 5- چرے دے تکلے وچ پایا دکڑا

6- تیر دا دندرا 7- جھین 8- بن دی گھنڈی 9- ڈتے داری 10- پان

دا پتہ

بیڑا اٹھاونا/ بیڑا اچکنا، (حما) کسے اوکھے کم دے کرن دا ذمہ لینا،

اوکھے کم لئی لک بنھنا

انتی بیڑا، (ند) کرتے یاں چوئے نوں بند کرن لئی لکیا بن اتے گھرا

چھیک وغیرہ

بیڑے دار، (صفت) ڈے وار

بیڑکا/ بیڑھکا: (ند) دبیزکا، جوان وچھا

بیڑنا: (نعم) 1- ترتیب وار کرنا 2- جزنا 3- کسنا (گھوڑا) بیڑنا، پار

برداری دے جنوراں دی پشت تے پلان (بوری دے گدے

وغیرہ) پا کے بوجھ پاؤں لئی تیار کرنا، دنگی: پردیسی پریم آوندے

بانکے گھوڑے بیڑے (نوتج) 4- یو ہے دے دوویں پٹ چنگی

طرحاں بند کرنا 5- موزنا، گول کرنا، ولھینا 6- اٹھا کرنا

بیڑواں: (ند، صفت) بیڑیا ہویا

بیڑھا: (ند) 1- دبیزا، وچھا 2- ونگا، میڈھا، ترچھا

بیڑھن: (مو، صفت) دیسا، کنجری، فاحشہ

بیڑھویں: (مو) اوہ روئی یاں پوزی جو پنھی پا کے تلی جاوے

بیڑھی: (پوا، مو) کسے دے کہتے ہوئے احسان دا بدلہ، بھاجی

بیڑی: (مو) 1- چھوٹا بیڑا (چرے وچ پاؤں والا) 2- پوسٹ دے

ڈوڈے دے تھلے دی مکھوڑی 3- پان دی چھوٹی گھوری 4- اک قسم

دی سگریٹ جو کاغذ دی تھاں پتے وچ تماکو پا کے بنائی جاندی ہے

5- پان یاں سپاری چبادن گمروں تھماں نوں چڑھیا لال رنگ

6- مالا دا دھاگا 7- دندان نوں ملن والا سک، دندانسا 8- دند

کھر جی، جھنگ 9- تک دی گھوڑی 10- پیچ تے چڑھاونا دی

ڈھیری 11- کشتی، ٹٹا، نوکا 12- دبیز، دھیمی 13- کسے دے کہتے

ہوئے احسان دا بدلہ، بھاجی

بیڑی اچ وٹے پون، (حما) نحوست داخل ہونا، مصیبت وچ پے جانا

بیڑی بڈا، (ند، صفت) بیڑی ڈبا، منحوس، نحوست لاونا والا

رقم دی قسط پاکے قرضہ اندازی راہیں اک وڈی تے معقول رقم کے
اک ممبرنوں دے وتی جاندی اے، ایس نوں بیسی کہندے نیں
بیسیوں / بیسیاں: (پوا، صفت) ویہہ (20) توں، کئی ویہاں،

ایںکاں، بے حساباں

بیش: (نڈ) ویش دا وگاڑ

بیش: (فا، صفت) 1- زیادہ، ودھیرے 2- چنگا ٹھیک

بیش قیمت، (صفت) بہوٹلا، قیمتی، وڈا

بیش قیمتی، (صفت) وڈھٹلا، بیش قیمت

بیشتر: (فا، صفت) بہت زیادہ، ودھیرا، بہتا

بیشٹا: (نڈ) ویشا دا وگاڑ

بیشک: (نڈ، صفت) بے شک دا وگاڑ

بیشی: (فا، مو) 1- بھٹلا، زیادتی، اوجھلا 2- بلی

کمی بیشی، (مو) گھاٹا وادھا

بیشہ: (فا، نڈ) جنگل، بیابان

بیضوی: (عر، مو) آٹے دی شکل دا

بیضہ: (عر، نڈ) 1- انڈا، آٹا، وگنی: گھوڑا پشت صفائی بیضہ، مور برابر

دُنہ: (قادر یار) 2- فوطہ، پتالو، عطا 3- سفید، سفیدی مائل

بیضے دار، (مو) انڈے دین والی (گلوئی)، وگنی: فقرائ جوگیاں

ہور سوالیاں نوں، بیضے دار گلوئی دا گنگ گز کردی اے (وا)

بیچ: (عر، صفت) دیکھن دا عمل

بیچ پتا، (نڈ) پتے راہیں کیتی گئی خرید

بیچ جائز، (عر، نڈ+مو) کسے چیز نوں قانون موجب دیکھن دا عمل

بیچ خرید، (عر، نڈ) خرید یا ہو یا مل لیا ہو یا، زر خرید

بیچ دار، (عر، نڈ) جس نوں کوئی چیز دیکھی جاوے، کسے چیز نوں

(پہلی جلد)

پیراंतर: (نڈ) اک، اکی

پیرنا: (فل) وسرنا، سرنا، بھل جانا

پیرہ: (فا) اک قسم دا باز

پیسکنا: (فل) ہڈھے نیل، باہر جانا، نیل دا چلن توں جواب دینا، ڈھلے

دا بھل ہونا

پیسلا: (صفت) ونیسلا دا وگاڑ

پیسن: (نڈ) ویسن

پیسن کڈھن، (مح) فنی پیت کرنا

پیسن ہار، (صفت) 1- تنہن والا 2- وسن والا

پینا: (فل) بیٹھ، وسن کرنا، وگنی وار پرائی پینا سائیں مجھے نہ

دے (وگنی)

پینا: (پو، فل) ویٹھو، جھٹ

پیسکھ: (صفت) ان سنی، بے حساب، شمار توں باہر، وگنی: کھپ کھپ

موئے پیسکھ

پیسو: (صفت) ویٹھو، آٹا، پوتہ واناں

پیسنی: (صفت) ویٹھنی

پیسو: (پو، مو) 1- بیٹھو، 2- وسرے دی حد، بیگانی تھاں، وگنی: جیوں

پیسوے تھیرے، پکچوتوے نہ دے (بھاگ)

پیسوآ: (مو) بیسوا، رنڈی، فاحشہ

پیسوآ پوت، (نڈ، صفت) حرام دی اولاد

پیسواں: (عدد، صفت) ویسواں، 20 واں

پیسنی: (مو، صفت) 1- ویہہ دی گنتی 2- کوزی 3- ویہہ نہوواں والی

گنتی 4- ویہہ سال دی عمر دی گزوی

پیسنی: (مو) قسط، کمیٹی، ٹمونہ گھریو زانیاں ولوں ہر مہینے اک مقررہ

ہو جان والا

بیزارتھیون، (مخا) سبھ کجھ چھڈ چھڈا کے اک پاسے ہو جانا
بیزاری: (فا، مو) 1- اوازاری، بیزار ہون دی حالت 2- نفرت

3- کسے شے وچ دھیان نہ لگنا

بیزتی: (صفت) بے عزتی دی تخفیف

بیس: (ند، صفت) دیس دا وگاڑ

بیس (Base): (مخا، انگ، ند) 1- سمندری بیڑے دے ٹھہرن دی

تھاں 2- بیہ، بنیاد 3- آدھار، ماخذ

بیس: (مو) 1- بحث دی وٹری ہوئی شکل، نشن 2- دشمنی 3- کڑک

بیس پنی، (مخا) بحث یاں ضد ہونا، جھڑنا

بیس لگنی، (مخا) بحث ہونا، جھڑا ہونا

بیس / بنیس: (مو) جٹاں دی اک ذات

بیس: (عدد، صفت) دیکھو: ویہ

بیس: (ند) 1- ویہ نہوواں والا لٹا (کے دے انھاراں دی ہوندے

نیں) 2- بھیڑی نظر توں بچن لئی مہینا جان والا تعویذ

بیساختہ پن: (فا، ند) 1- سادگی، بھولا پن 2- سادہ خلیہ ہونا

بیساک: (مو) پانی پین توں مگروں یاں ڈھپ توں بچن لئی جانوراں

دے آرام کرن دی تھاں

بیساکھ: (ند) دساکھ، بکری سال دا دوجا مہینہ

بیسالنا / بیساونا: (نعم) دیکھو: بٹھاونا

بیسٹ: (مو) مینہ، ورکھا

بیسالال: (ند) گندگی دی کمائی، دڑھی، رشوت

بیسٹن: (صفت) گھیریا ہویا، ڈھکیا ہویا

بیسر: (ند) 1- تک دا اک گہنا، نتھ 2- (ہ، مو) نتھنی

اے، تاں کہندے نیں

ٹھلے مہانا بیڑی گوں تے کپ گھن لاہاں، (اکھا) جدوں

کوئی دھوکے نال کسے دی چیز دب لوے تاں کہندے نیں

جدھر گئیاں بیڑیاں اودھر گئے ملارج، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ وڈے نقصان وچ تھوڑے نقصان دا کوئی وچار نہیں ہوندا

تاں کہندے نیں

دو بیڑیاں تے لت رکھنا، (مخا) 1- اک توں زیادہ کتھاں وچ

پھسیا ہویا 2- دو جٹی وچ ہونا

دو بیڑیاں دا سوار، (صفت) ہر پاسیوں پھتا وچ پھسیا ہویا

بیڑی: (مو) 1- قیدیاں دے پیراں وچ پاؤن والی لوہے دی موٹی سنگھی

2- چٹکھڑ، زنجیر جیڑی جرمیاں یاں ہتھی نوں پوائی جاندی اے

بیڑی پینا، (مخا) 1- ٹھن پے جانا 2- ویاہ ہو جانا 3- بال بچے ہو جانا

بیڑی سونے دی وی ماڑی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ

غلامی بہت بُری چیز ہے بھادیں رکنا ای ارام کیوں نہ ہووے، تاں

کہندے نیں

ڈنڈا بیڑی، (مو) بیڑی دی اک قسم جس وچ سنگل دی تھاں لوہے

دا موٹا سریا پاؤتا جاند اے جس نال قیدی ارام نال بیٹھ نہیں سکدا

راہ وچ بیڑی پینا، (مخا) 1- کوئی مشکل پیش آؤنا 2- زکاوٹ ہونا

بیڑیاں پاؤنا، (مخا) غلام بناؤنا

بیڑیاں مٹنا، (مخا) ازاد ہونا، رہا ہونا

بیڑیاں کٹنا، (مخا) ازاد کرنا، رہا کرنا

بیراں وچ بیڑی پینا، (مخا) قبیل دار ہو جانا

بیڑے: (ند) 1- پرادی جمع، پان 2- بٹن

بیزار: (فا، صفت) 1- اوازار، تنگ، اوکھا، ڈھکی، بے چین 2- اک پاسے

بیگ: (مو) دیگ دا وگاڑ، جوش، تیزی، سردار، وگلی: رکھی چت میں ایہہ دلیل کر کے، بیگ پن، س، کنکراں دھلایاں

بیگ (Bag): (انگ، ند) 1- تھیا: 2- بوری 3- چھونا سوٹ کیس

بیگ پائپ (Bag Pipe): (ند) اک قسم دا واج جس وچ کئی بنسریاں تھیلے وچ نکلیاں ہونداں نیں، وجوں سے مونہہ وچ ہوا بھر کے ایہہ کچھ وچ رھیا جاندا ہے

پوسٹ بیگ (Post Bag): (انگ، ند) ڈاک دا تھیلا

کٹ بیگ (Kit Bag): (ند، ند) کارنگراں یاں فوجیاں دے سامان دا بیگ

منی بیگ (Money Bag): (انگ، ند) پیسے رکھن والا تھیلا، وڈا ہونا

ہینڈ بیگ (Hand Bag): (انگ، ند) ہتھ وچ پھرن دا بیگ

بیگ: (خر، ند) عزت، احترام، معنی نمونہ خراک دے ناں دے اخیر تے آؤندا اے، بیویاں، امیر، سردار، صاحب

بیگا: (ند، صفت) بیگھ

بیگار: (فا، ند) مفت وچ کاریاں جین کم، دگار، بغیر پیسے دتیاں کے توں زبردستی کم لین

بیگار پاونا، (مخا، بن مع) منے توں سے توں کم کر اونا

بیگار نال، (مخا) ب پر وائی تال کم کرنا

بیگار کتنا، (مخا) چنئی طرح کم نہ کرنا

بیگار گل پینا، (مخا) بنا مع، منے توں کوئی کم کرنا پینا

بیگار گلوں لب بن، (مخا) مفت دے کم توں چنگا بھیرا کر کے نکا ونا

بیگار وڈھنا، (مخا) سے منوں بے دھیانے جی کاھی کالھی نال کر سٹنا

بیگارو: (ہ، صفت) اوہ بندہ جیہڑا مفت کم کرن تے مجبور کرے

بیگاری: (ند) دگار داکم کرن والا آدمی، دگار، بیگار

بیگالی: (نم) دیگ نال، تیزی نال، وگلی: گورو سوہ بیگ بیگالی (خر)

بیگ بیگالی، (نم) بہت دیگ نال، بہت تیزی نال

بیگلی بیگالی، (نم) بہت زیادہ تیزی نال

بیگانا: (ہ، صفت) دیکھو: بے گینا

بیگانزا: (ند، صفت) بیگانہ، اوپرا

بیگانگی: (مو) بیگانہ پن، اوپرا پن

بیگانگی چھاہ تے مچھاں منا ونا، (مخا) جدوں کے کولوں کے چیز

دے ملن دی آس تے کوئی اپنا نقصان کر بیٹھے تاں کہندے نیں

بیگانہ: (فا، ند) 1- غیر، پرایا، اجنبی، دوسرے دا 2- اوپرا، وگلی: ایسے لوکر ہو بیگانہ

بیگانہ سر پنسیری برابر، (اکھا) جدوں کوئی پرانے سر دی سوہ

کھاندا ہے تاں کہندے نیں

پہلاں اپنا کچھوں بیگانہ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہو دے کہ ہر

کوئی اپنیاں دا ہی خیال رکھدا اے تاں کہندے نیں

بیگل: (صفت) 1- تیز چال والا، مٹھر تھلا 2- آدر بھریا

بیگم: (خر، مو) بیگ دی تانیٹ 1- رانی 2- مسلمان زانیاں توں عزت دیون

لنی ورتیا جان والا اکھر 3- گھر والی، دودھی 4- تاش دا اک پٹا، بیگم

بھنگ کہے میں رنگ برنگی، پوست کہے میں شاہ جہاں، انیم

کہے میں جتنی بیگم، مینوں چھڈ کے جاؤ کہاں، (اکھا) جدوں

نسیاں نوں سلاہیا جاندا ہے تاں کہندے نیں

بیگم پُر: (ند) دیکھو: بیگم پورہ

بیگم پورہ: (ند) 1- اوہ تھاں جتھے غم فکر نہ ہو دے، علم، حقیقت تیکر

اپڑن دی حالت 2- لاہور دے اک علاقے دانان

مل لے کے بن والا مالک

بیج سلطانی، (مو) کے چیزوں سرکاری حکم نال وچکن داخل

بیج غیر مشروط، (مو) کے چیزوں پنا کے شرط دے وچکن داخل

بیج فریبی، (مو) کے چیزوں دھوکے نال وچنے جان داخل

بیج قطعی، (مو) کے چیزوں مکمل طور تے وچ دین داخل

بیج لکھو اونا، (محا) زمین وغیرہ نوں وچ کے یاں مل لے کے

رجسٹری کروالینا

بیج معیادی، (عر، مذ+مو) بیج شرطی، معیاد، موجب بیج

بیج ناجائز، (مو) پنا حق توں کوئی چیز وچکن داخل

بیج ناقص، (مو) اوہ سودا جس وچ قانونی طور تے کوئی کسرہ جاوے

بیج نامہ، (مذ) اوہ لکھت جس راہیں کے چیز دی خریدن یاں

وچکن نوں پکا کیتا جاوے

بیج نمائشی، (مو) فرضی طور تے وچکن داخل

بیعانہ: (عر، مذ) سائی، اوہ رقم جیہڑی شے خریدن توں پہلے مالک نوں

زبان دے طور تے دتی جاوے

بیعت: (عر، مذ) کسے دی اگوائی نوں باقاعدہ طور تے پورے روپ وچ

منن داخل، مُرید بنن داخل، وگئی: نیماں ولیاں دی جو بیعت، قسم

اودھی وچ چاواں (سیف)

بیعت کرنا، (محا) مُرید بننا، چیلنا بننا

بیک (Back): (انگ، مو) 1- پٹھ 2- پچھلا پاسا

بیک ڈور (Back Door)، (مذ) چور دروازہ، خفیہ راہ

بیک کرنا، (محا) ٹرک موٹر وغیرہ نوں پچھانہ نوں چلاونا

بیک مارنا، (محا) 1- واپس آوے پچھانہ آوے 3- پچھے ہٹنا 4- اقرار

کر کے مگرنا

بیکٹیریا (Bacteria): (انگ، مذ) اک جراثیم جو اکھاں نال نظر نہیں

آؤندا بلکہ خوردبین دی مدد نال دیکھیا جاسکدا اے

بیکر (Beaker): (انگ، مذ) شیشے دا بنیا اک قسم دا کوئی چوڑائی دا

گلاس جو سائنسی تجربات وچ درتیا جاتا اے

بیکری (Bakery): (انگ، مو) بسکٹ یاں ڈبل روٹی وغیرہ بناوون دا دھندا

یاں دکان

بیکین: (مصدر) 1- جمہور، اک بک ہون 2- نہی پٹھن

بیکٹھ: (مذ) جنت، بہشت، سورگ

بیکٹھ دھام، (مذ) 1- بیکٹھ 2- سورگ 3- بہشت ورگامکان

بیکٹھ سدھارنا، (محا) مرجانا، پرلوک سدھارنا

بیکٹھ واس، (مذ) جنت واسی ہونا

بیکٹھ واسی، (صفت) جنت وچ رہن والا، جنت کین

بیکٹھ: (مو، صفت) دیکھو: بیکٹھ واسی

بیکو: (مذ) اک طرحاں دا گھاہ

بیکھ: (مذ) دیکھو: بیکھ

بیکھ: (فا، مو) جڑھ، مول، وگئی: پٹ جھڈی بیہ بنیاد تیری ہوسی داد فریاد

نہ گل میاں

بیکھ اڈاونا، (محا) جڑھاں پٹنا، گھر اھوج منادنا

بیکھ پٹ دینا، (محا) ناش مارنا، تباہ کر دینا

بیکھ مارنا، (محا) 1- خراب کرنا 2- تباہ کرنا، برباد کرنا

بیکھر: (فا، صفت) 1- دلال، آڑھتی 2- کھجوراں دا ٹھیکے دار

بیکھری: (مو) مونہہ راہیں اُچاری گئی بانی

بیکھو: (مذ) درخت، رُکھ

بیکھیاں: (مذ) دیکھیاں دا وگاڑ

ہوے کہ اکو جیسیاں ۰۰ ط قس انھیاں نہیں رہ سکدیاں تاں
کہندے ہیں

بی بی دے کسماں نیلے، دل فرید آباد، (اکھا) جدوں کوئی آپ
کہدے ہووے تے جین مدھرتے ہووے تھیں لایا ہووے تاں
کہندے ہیں

بیلاد (Ballad): (انگ، مذ) نرت، نارت، پوربی، یورپ والو ک ناچ

بیلادونا (Belladonna): (نبت) ایک قسم دی ملھم، بلاڈونا

بیلانی: (مو) آسے بننے دی تھیں، پیریدھا، معشوقہ

بیلٹ (Belt): (انگ، مذ) ۱۔ پٹی، ۲۔ بند، ۳۔ تراگی، ۳۔ گھرا

بیلٹ (Ballot): (انگ، مذ) ۱۔ پتی، ۲۔ بند، ۳۔ دوت

بیلٹ بکس (Ballot Box): (انگ، مذ) دوت پاون لئی رکھیا گیا

ڈپہ

بیلٹ پیپر (Ballot Paper): (انگ، مذ) دوت پرچی، دوت

بیلچہ: (فا، مذ) مٹی پٹن، ایک دھڑا جو کئی ورگا ہوندا ہے، پھاڑا، کدال

بیلدار: (مذ، صفت) ۱۔ ویلی، بد معاش، لٹی، ۲۔ نہریاں سڑک

وغیرہ تے آکر کرن والے مزدور، اس دا انچارج، مزدور ٹھیکیدار

بیلداری: (مو) بیداری، میل

بیلڈ (Ballad): (انگ، مذ) ۱۔ قصہ، ۲۔ روئی کہانی، ۳۔ لمی بیانہ نظم

بیلوا: (مذ) ویٹھو، بیٹا، لٹی، ۲۔ ہے، ۳۔ خیرے بیلوے پھر دے ترہائے

بیلف (Bailiff): (انگ، مذ) قرقی کراون والا پیادہ، کسے ناجائز طور

تے قید کیتے بندے نوں رہائی دواون والا عدالتی عملہ

بیلن: (مو) ۱۔ بیل، ۲۔ مٹا، ۳۔ پ، ۴۔ ستن، ۵۔ سیلی، ۶۔ معشوق

بیلنا: (نعم) رونی، نیو، بیلن، ۱۔

بیلنا کار، (صفت) ویٹھو دی شکل دا

بیلنا: (مذ) کلز دا گول تختہ جس تے روٹی پٹائی جاندی اے، کپاہ دے
بنوے وکھرے کرن والا کلزی دا ٹھہیا

بیلنس (Balance): (انگ، مذ) ۱۔ کریانے تے خیاری وغیرہ ویاں
دکاناں وچ ورتیا جان والا اک خاص قسم دا کنڈا، ۲۔ پاسکو، پاسنگ
۳۔ جمع ہو یا بقیہ، کل جمع رقم

بیلنس کرنا، (معا) ۱۔ اکو جیہا کرنا، ۲۔ پاسنگ دور کرنا

بینک بیلنس (Bank Balance): (انگ، مذ) بینک وچ جمع رقم
بیلنی: (مو) ویٹنی

بیلنے پیلنا: (معا) سخت محنت کرنا

بیلو آ: (مذ) کولا، چھتا، وگتی: 'بعد پھیریاں تے لایا دان کیتا، موہراں

بیلوئے سچ میں پاندیاں

بیلوا: (مذ، صفت) ۱۔ کھجھن والا، کھجھو، ۲۔ جنگل دا، جنگلی

بیلون (Balloon): (انگ، مذ) بھکانا، غبارہ

بیلی: (مذ، صفت) ۱۔ بڑ، دوست، میت، جن، ۲۔ عاشق، ۳۔ اک قسم دی

دھات دی پیالی

اللہ بلی، (اکھا) رب راکھا

بانہہ بلی ہونا، (معا) پکا مدگار ہونا

ڈوم نہ بلی، گنگ نہ ہتھیار، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ

ڈوم کسے دابر نہیں ہوندا تاں کہندے ہیں

رب بلی ہونا، (معا) خدا دی حفاظت وچ ہونا، خوش قسمت ہونا

سائیں گھلے ملان، بلی ونجے خراسان، (اکھا) جدوں

بھیجیا کتے جاوے تے آدی پہنچ کتے جاوے تاں کہندے ہیں

بیلیال: (پو، مذ) گوجر خان دے علاقے دی اک قوم

بیم (Beam): (انگ، مذ) مو، ہمتیر، تھم

(پہلی جلد)

بیگی: (صفت) 1- بیگم نال متعلقہ 2- اک قسم دا پان 3- اک قسم دے

چاول

بیگھا: (ند) وگھا، چار کنال اراضی

بیگھڑ: (مو) بیڑ، اچھل کود، کھلیلی

بیگی: (مو) دیکھو: بیگم

نیل: (مو) دوستی، مترتا، وگی: 'اوکھی نیل پالنا بیلیا' (رندھاوا)

نیل: (ند) نیل ناں دا رکھ اتے اوسدا پھل

نیل: (ند) بلد، ڈھگا

نیل گڈی، (مو) اوہ چھوٹا گڈا جس اگے ڈھگے جودے ہن

نیل نہ کدے، کدے ہان، (اکھا) جدوں بے لوڑا دخل دتا جاوے

اودوں کہندے نیں

بھکھے کم نہ آوندے نیل، (مہاج، راج، اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ بھکھے ڈھڈ کم نہیں ہو سکدا اودوں کہندے نیں

خراس دا نیل ہونا، (مجا) بہت کمزور ہونا

سکھیو! ساون گر جیا، مورا تھر تھر کنیا جی، اوس نوں ساون کیا

کرے، جس گھر نیل نہ بی، (اکھا) جدوں چنگے حالات توں

لا بھ اٹھاؤن دے وسیلہ ہون، تاں کہندے نیں

کد بابا مرے، کد نیل (ونڈیے) بٹھیے، (اکھا) جدوں بیٹا

ظاہر کیجا جاوے اودوں کہندے نیں

کرم ہین جو کھیتی کرے، نیل مرن یاں سوکا پڑے، (اکھا)

دیکھو: کرم ہین کھیتی کرے، سوکا پنے یاں نیل مرے

کرن ہین کھیتی کرے، سوکا پنے یاں نیل مرے، (اکھا)

جدوں کے دی بد نصیبی سبب دنا ہووے اودوں کہندے نیں

نوںہ تے نیل نوں کھوایا برباد نہیں جاندا، (اکھا) جدوں گھر دے

بندے تے خرچ کرن دی پریتا کرنی ہووے اودوں کہندے نیں

واہ ڈھا کے دیا بیلا، دو چنے تے اک میلا، (اکھا) جدوں بے

میل جوڑ جوڑیا جاوے اودوں کہندے نیں

نیل: (مو) 1- اک ویل دی قسم جیہڑی پھیل جاندی اے 2- دوجی

واری ہل واہنا 3- اونٹن داں اک بیماری 4- گھوڑ سوار دے پچھے

بہن والا 5- ویل، ول، اوہ بھل بونے جیہڑے کپڑیاں وغیرہ تے

بنائے جاندے نیں 6- پنجیتی بھنڈے، وگی: 'صاحبان نیل خان

مرزے دی چڑھ گئی' (با۔ ڈھو)

نیل بوٹا، (ند) ویل بونا

نیل جوہی، (مو) اک بھل داناں

نیل سٹنی، (مجا) بہت سارے بھنڈے مفت نیل وجہوں دینا

نیل ودھنی، (مجا) ویل ودھنا

نیل: (ند) تخم، بیج

بیلا: (ند، صفت) 1- ڈھڈ وچ اٹھن والا سول، درد 2- روندو (کھیڈ

وچ) 3- بزدل

بیلا پون، (مجا) شرمندہ ہونا

بیلا پنے وچن، (مجا) حوصلہ بارنا

بیلا کرن، (مجا) شرمندہ کرنا

بیلا: (ند) 1- دریا دے کنڈھے دا ستھیاں گلا حصہ 2- چنڈ، دلدل،

دریا دے کنڈھے تے اوہ تھاں جتھے گھاہ، کانے وغیرہ اگے ہوں،

جھنگی، جھڑی 3- جنگل 4- اوہ تھاں جتھے بڑھاں داپانی مار کردا ہوے

5- دلدلی تھاں، دلدل 6- کھوہ یاں گڈے وغیرہ تے جوئی

دوسری یاں تیسری بلداں دی جوڑی

اک نیلے وچ دو شیر نہیں رہندے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہینڈ: (نڈ) دیکھو: ہینڈ

ہینڈ: (مفت) بے انت، بہت

ہینڈ: (عر، نڈ) 1- اکو وزن والے، مصرعیاں دی نظم 2- اک چھند

ہینڈ باج، (صفت) دیکھو ہینڈ باز

ہینڈ باجی، (مو) دیکھو ہینڈ بازی

ہینڈ باز، (مفت) ہینڈاں نہیں یوں ہولن والا

ہینڈ بازی، (مو) ہینڈ بازی، مقابلے وچ شعر بولن دا مقابلہ،

شعراں دا مقابلہ

ہینڈ بناون، (محا) شاعری نہیں

ہینڈ بندی، (مو) ہینڈاں نہیں، عمل

ہینڈ: (فا، نڈ) 1- اک رکھ، نڈ 2- اک رکھ دی نہیں 3- چھڑی،

سوئی، ہینڈ ناں دے رکھ دی نا بنیاں توں ایسی مچھلتر جس نال

رُسیاں بن دے بن

ہینڈ لاونا، (محا) ہینڈاں کی سدا دینا

ہینڈ مارنا، (محا) ہینڈ ناں سدا دینا

ہینڈ: (مو) دیکھو: ہینڈ

ہینڈ: (مو) آگ، آتش، اگنی

ہینڈ دیوتا گھر لگے تاں جا پے یاں جانے، (اکھا) جدوں کوئی

دوسرے دے دکھ نوں تاں گولے نہ تے آپ دکھی ہون تے دکھ

محسوس کرے تاں کہندے نہیں

اپنے لگی اگ، دوجے دے لگی ہینڈ، (اکھا) جدوں بندہ

دوسرے دے نقصان نوں نقصان نہ سمجھے تے اپنے نقصان نوں

ہی نقصان سمجھے تاں کہندے نہیں

گودھی میدہ تیرا، جل پھوک ہینڈ میرا، (اکھا) جدوں کوئی

لاچ نال اپنا ہی فائدہ سوچے، تاں کہندے نہیں

گھر لگے تاں اگ، باہر لگے ہینڈ، (اکھا) دیکھو: اپنے لگی اگ

دوجے دے لگی ہینڈ

ہینڈی: (مو) 1- عرض، عرضی، ہینڈ 2- پراختا، دُعا، ایس

ہینڈی پتر، (مو) درخواست، عرضی

ہینڈی کار، (نڈ) ہینڈی کرن والا، عرضی دار

ہینڈا: (نڈ) ہینڈا (کھینڈن والا)

ہینڈجن: (فل) بنایا جانا

ہینڈجی: (نڈ، مفت) ہینڈجی

ہینڈجو (Banjo): (اگ، نڈ) تاروں والا ساز جس نوں مضرب نال

دجایا جاتا اے

ہینڈج (Bench): (اگ، نڈ) 1- لتا تختہ جس دے پٹھ پاوے لگے

ہوندے ہن تے ہینڈن دے کم آندا ہے 2- اک توں دودھ ج

ہینڈچھر: (نڈ، مفت) 1- موٹا اتے گھڑا 2- بے وقوف آدمی

ہینڈ (Band): (اگ، نڈ) 1- واجا وچاون والیاں دا گروپ 2- اک

قسم دا انگریزی واجا

ہینڈ ماسٹر (Band Master): (اگ، نڈ) 1- ہینڈ وچاون والیاں

دا ماسٹر 2- سکولاں وچ بچیاں نوں ہینڈ سکھاون والا ماسٹر

ہینڈ ماسٹری، (مو) ہینڈ ماسٹر دا پیشہ

ہینڈ وچاون، (محا) رون لگ چنا

ہینڈ: (مو) 1- کسے اوکڑ وچ محسن دی حالت، ہینڈ 2- کچے کھوہ دے

اندر لے پاسے دی مٹی وگن توں روکن لئی گھاہ وغیرہ دا دنیا ہویا تے

ولیا ہویا رستا

ہینڈا: (نڈ) 1- اک نکا جیہا جنور جو گرمیاں وچ ہر دلیے جیہاں کردا

(پہلی جلد)

بیم: (فائدہ) خوف، ڈر، وہم

بیمار: (فائدہ) صفت 1- جس نوں کوئی بیماری ہووے، روگی، مریض

2- وگڑیا ہويا

بیمار پُرسی، (مو) روگی و احوال پُچھن دی حالت

بیماری: (مو) 1- روگ، مرض 2- عادت (بھیزی)

بیماری آوندی ہے گھوڑے دی چال، جاندی ہے جوں دی

چال، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بیماری لگ تاں جھٹ

جاندی ہے پر مہدی مشکل ہی ہے اودوں کہندے نیں

بیماری پلے پینا، (محا) 1- کسے لچڑ بندے نال واہ پینا 2- مصیبت

گل پینا

بیمہ: (فائدہ) 1- کسے طرحاں دے مالی نقصان وغیرہ نوں پورا کرن

دی ذمے داری جو کچھ مہدی رقم لے کے اوس دے بدلے لئی جاندی

ہے 2- کوئی چیز پارسل یاں خط پتر وغیرہ جس دی اُپر وکت ڈھنگ

نال ذمے داری لئی گئی ہووے

بیمہ پتر، (فائدہ) اوہ پتر یاں اقرار نامہ جس وچ بیمے دے حوالے

نال اکٹھی شرطیں اتے گھاں درج ہوندیاں نیں

بیمی: (صفت) وہمی دا وگاڑ

بیمین: (عر، نم) درمیان، وچکار

بیمین الاقوامی، (عر، مو) قومانتری، جگت پھر، انٹرنیشنل، عالمی،

پوری دنیا وچ

بیمین السطور، (عر، فائدہ) اوہ فاصلہ جیہڑا دو سطراں دے درمیان

ہوند اے

بیمین: (فائدہ) دین، مرجان والے تے روون دے نال نال اوہدیاں

گھاں کرن دا کم

بیمین پاوانا، (محا) میت دے دوالے بیہہ کے رونا

بیمین: (فائدہ) بانی، بچن

بیمین: (فائدہ) لاقحہ) اک لاقحہ جو شہداں دے اتے لگ کے دیکھن والا

دے معنی دیندا اے، جیویں: تماش بیمین، دُور بیمین

بیمین: (مو) 1- ڈھول تاشے وجاؤن والیاں دا اک ساز، اک چڑے

دی بنی ہوئی مُشک دے اگے دو نالاں لکیر ہوندیاں نیں اک نال

نوں مُونہہ نال لا کے اوہدے وچ ہوا بھری جاندی اے تے دوجی

سُوراخاں والی نال نوں اُنگلیاں دے نال وجایا جاند اے

2- جوگیاں دی بیمین، توہنے دا بنیا ہويا مُونہہ دے نال وجاؤن والا

ساز، پیسیریاں دے وجاؤن دا اک قسم دا واہا جس دی آواز سُن کے

سب مست ہو جاند اے 3- وینا، اک طرحاں دی بیمین جس وچ

چڑے دا اک تھیلہ لگا ہوندا اے، ایس وچ ہوا بھری جاندی اے

تے ایس نوں نپ کے وجایا جاند اے

بیمین تے لڑن، (محا) شدید اذیت دا سبب ہونا

بیمین کار، (فائدہ) بیمین وجاؤن والا

بیمین وجاؤنا، (محا) رونا (بچے دا)

بیمینا: (فائدہ) کستوری والا ہرن

بیمینا: (فائدہ) صفت 1- دیکھن والا 2- سُجاکھا، دور اندیش

بیمینا کار، (فائدہ) صفت) سمجھدار، سیانف

بیمینا کاری، (فائدہ) 1- سمجھ، سیانپ، سوچھ 2- چلاکی

دانا پینا، (صفت) سیانا اتے دُور اندیش

بیمینا: (مو) وینا، اک قسم دا ساز

بیمینائی: (مو) 1- نظر، نبھ 2- سیانپ

بیمینیر: (مو) دیکھو: ہنر

بچاؤندا ہے 4۔ کتاب دی جلد دا ودھیا ہویا حصہ جو کتاب بند کرن
تے اگانہہ ودھیا ہوندا ہے 5۔ بوجے دے اک تختے تے لگی اوہ لکڑ
جو دوسرے تختے تے آ جاندی ہے

بہنی: (مو) وینی، کلائی، ہتھ تے بہنی وادرمیانی حصہ

بہنی تے رکھن، (مح) وینے سروار کرنا

بہنی: (ند) اک بھگت جس دی بانی وغیرہ گورو گرنتھ صاحب وچ درج
ہے

بہنیا: (صفت) ویجھو بیٹا

بہن: (مو) دیکھو بھیس

بہن بولنا، (مح) ویجھو بھیس ہون

بہن: (ند) دیکھو بی

بیوپار: (سن، ند) 1۔ وپیہار، نین دین، کم کاج، تجارت 2۔ واسطہ، تعلق

3۔ طریقہ، دستور، ڈھنگ

بیوپاری: (ند) کاروبار کرن والا، بزنس مین

بیور: (ند) 1۔ شلووار اتے قمیض، کپڑیاں دا جوڑا، عورت نوں دتا گیا

کپڑیاں دا جوڑا 2۔ دو بہنی نوں رشتے داراں وٹوں دتا گیا کپڑیاں

دا جوڑا، گڑتا، دوپٹا، بہن دے دو کپڑے، وگتی: 'پہن بیور تیور زیور

چن تارے، بلی چھاپ چھنے پئی چلی گئی آ' (قادری)

بیورا: (ند) فرق، وکھریاں، ٹھنڈ

بیوز: (مو) 1۔ وریل، وٹھ 2۔ وٹ، بنا

بیوگ: (ند) وکھریاں، ویوگ، وچھوڑا، جگر

بیوگنی: (مو) جڈائی، وچھوڑا

بیوگی: (صفت) ویجھو بیوگ

بیونا: (فعم) بیجنا، وگتی: 'اساں اگانہہ دے واسطے بیونا اے'

بیونت: (مو) 1۔ کاٹ، تراش 2۔ تجویز 3۔ دیا، موسم 4۔ اتفاق

بیوہ: (مو) 1۔ زہر 2۔ جڈائی

بیوہ: (قا، صفت) 1۔ ودھوا، بیوہ 2۔ رنڈی، جو ایہر اودھر بکھرے

3۔ آوارہ جانور

بیوہار: (ند) ویوہار دا گاڑ، وگتی: 'کے حسین فقیر سائیں دا، جموت سہ

بیوہار (شاہ حسین)

بیوہاری: (صفت) کاروباری

بیوہدا: (ند) ویوہ پچھوں عورت نوں گھر لیادوں دا عمل، نکلاوا

بیوکی: (قا، مو) عورت، سوانی، چنی، گھر والی

بہادر میاں صوبے دار، گھر وچ بیوی جھو کے بھاڑ، (اکھا)

جدوں کوئی آدمی شہنی تاں بہت مارے پر اصولوں اجیہا نہ ہووے

اودوں کہندے نیں

میاں بیوی راضی، کیہ کرے گا قاضی؟ (اکھا) جدوں دو

آدمیاں دا آپس وچ چنگا سلوک ہووے تے تیسرا کچھ دگاڑ نہ سکے

اودوں کہندے نیں

بیوی بالی: (ند) ہرے رنگ دا بنڈا

بیوی بالی دی پیٹھ، (خا) دھنگ

بیہا: (ند، صفت) رات دا بچیا ہویا، پُرائنا، باسی، جو تازہ نہ ہووے

بیہاپن، (صفت) بیہا ہون دا عمل، باسی

بیہا تہیہا، (صفت) بیہا، کچیا

بیہا رستا، (ند) بچیا کھچیا، وگتی: 'بیہا رستا جوناں دے مار تھے'

(قادری)

بیہا سیہا، (صفت) بیہا، باسی

بہنی کڑھی نوں اُبال آونا، (خا) واہو غصہ یاں جوش آونا

(پہلی جلد)

بینک ڈرافٹ (Bank Draft)، (انگ، ند) رقم دی منتقلی واسطے
بینک توں بنایا جان والا مسودہ

زمیندارا بینک، (ند) زمینداراں دا بل کے سانجھا بنایا بینک جس
وچوں قرضے وغیرہ لے کے اپنا آمد دے نیس

سیونگ بینک (Saving Bank)، (انگ، ند) بینک یاں ڈاک
خانے دی اوہ برانچ جتھے بچت جمع کرائی جاندی ہے

کوپریٹو بینک (Cooperative Bank)، (انگ، ند) شریک
کار بینک، سانجھا بینک

بینکی: (صفت) بانگی، وگی 'بینکی چال چین سہمیںرے' (پنجاب دے
ہیرے)

بینگ: (ند) ونگ دا وگاڑ

بینگا بولا: (پوا، صفت) سدھا پدھا

بینگر: (پو، ند) 1- آسز، تناؤ 2- (صفت) غصید، غور کرن والا

بینگرنا: (فل) اترانا، آسز کے ترنا، غصے دی حالت وچ ترانی

تباری

بینگلو: (مو) ونگ، ڈنگا

بینگن: (ند) اک پودا جس دے پھلاں دی سبزی بن دی ہے، وٹاؤں

بینگناں: (ند، صفت) بینگن دی جمع

بینگنی: (ند، صفت) بینگن ورگے رنگ دا، اک رنگ جو بینگن دے رنگ

ورگا ہوندا اے

بیننا: (نعم) چٹنا، چھانٹنا

بنی: (مو) دیکھو، بانی

بنی: (فا، مو) 1- تک، وگی: 'ٹھوڑی سیب الف جیوں بنی' (گل)

2- کسے چیز دا اگلا حصہ 3- تلوار دی منڈ دا اوہ حصہ جو تھ نوں

رہندا ہے 2- پچیاں دا اک کھڈاوتا جس نوں گھنڈاؤں تے چیں چیں

دی آواز نکلدی ہے 3- گہماڑی وغیرہ دا دستہ 4- اک قسم دی ساگ

والی کسے خاص چیز دے ویسہ پتیاں دا بنڈل جو کھاؤٹی کم آوندا ہے

بینڈا: (ند، صفت) 1- ٹیڈھا، ونگا 2- اڑب، کتا

بینڈرنا: (فل) بڈیڈرنا

بینڈریا: (صفت) ڈور بھور، ہنگا ہنگا

بینڈھل: (پوا، مو) وٹ، رنگرا، کنڈھا

بینڈی: (مو) 1- بھارے گڈے اگے ٹیک وجوں لائی گئی بلداں دی

جوڑی یاں اک ڈھگا وغیرہ 2- گول جیپی لکڑا دکڑا جو کولہو وغیرہ

دے ڈھگے دی دھون تے رکھیا جاندی ہے

بینڈیا: (ند) گڈے وغیرہ وچ بیلاں دی جوڑی دی مدد لئی اگے جوڑیا

تیسرا یاں دو جا جانور

بینر (Banner): (انگ، ند) 1- جھنڈا 2- سائن بورڈ

بینر جی: (ند) بنگالیاں دی اک گوت

بینس: (ند) اک رکھ جیہو عام طور تے ندی نالیاں دے کنڈھے تے

ہوندا اے یاں پانی والی تھاں تے

بینسر: (ند) نتھ، وگی: 'تک میرے دی بینسر پئی دے ڈہائیاں، نال

پونجی بچے تھ دی' (با- ڈھو)

بینسری: (مو، صفت) نہ سون والی (مجھ وغیرہ)

بینش: (فا، مو) 1- دیکھنا 2- پینائی

بینسری: (مو) دیکھو: بینسری

بینک (Bank): (انگ، ند) اک ادارہ یاں تھاں جتھے روپے دالین

دین ہوندا ہے، بنک

بینک بیلنس (Bank Balance)، (انگ، ند) بینک وچ جمع روپیہ

بھ: (کلمہ ربط) بھی

1....b.

بھا: (نذ) بھراوا مخفف، بھائی، پیار والفظ

یہی ملنا، (محا) گلی وچ بڑے - بیٹھنا

بھا: (نذ) 1- نرڻ، مئل، قيمت، 2- بھي، جھوٽا، شائبہ، جھلڪ

3- بھرا دی تخفیف، ویر 4- دوست، بھن، بھلی 5- عزت واسطے بلاؤن

۱۱ اکبر ۶- لہجہ، سُہا ۷- ڈر، فکر، خوف، تراہ، تردہہ ۸- بھاگ دی

تخفیف نصیب، قسمت، حصہ، لیکھ، وگنی: 'کنڈل لام داپار دی

سیاہ، آفت

بھا اتر جاوَن، (مھا) بھاگت ہووَن، مُل تھنن، ستا ہووَن

بھائرن، (مھا) ویکھو: بھائرن چاون

بہا بن جاون، (مخا) ویکھو: بہا بن

بھا بناون، (محا) مل مقرر کرن، قیمت طے ہو جادن

بھابھن، (مخا) سودا ہو جاؤں، قیمت ملے ہو جاؤں

بھانپنا، (محا) سودا ہو جانا

بھابھاڑا، (مذ) اُجرت و انرخ

بھا بھتا، (نڈ) نرغ، بھا

بھایتا، (نڈ) ویکھو: بھابھاڑا

၁၆.

بھاپکن، (مخا) قیمت داوارا کھانا

فارسی لپی وچ ایہ نہیں ہوندا

پلاک ڈکشنری

(کتابی جلد)

بیہ کڑاہ وانگوں پینا، (نجا) ہاڑ کے پینا، بھکھیاں وانگ کھانا
نہ بیہا بچے نہ کٹتا کھائے، (اکھا) جدوں آئی چلائی ہی رہے تاں
کھندے نیں

بیہاج/بیہاج: (مو) 1- بیاج سود تے غلہ اناج خریدنا یاں حاصل
کرنا 2- آئندہ فصل تے واپسی دی امید تے اناج لے کے گزارہ کرنا
بیہا بھو/بیہا بھو: (ند) 1- بیاج کرن والا، آئندہ فصل تے واپسی دی
امید تے غلہ خریدن والا 2- بازار توں غلہ لین والا
بیہٹھواں: (پو، صفت) وُل چڑھیا رستا، مروڑا
بیہد: (پو، ند) سوراخ، کن یاں تک داسوراخ
بیہرا: (ند، صفت) 1- بولا 2- پیرا، ہوٹل یاں گھر دانوکر
بیہری: (مو، صفت) بہری، بولی

بیہڑ: (ہ، مو) 1- اُچا نیواں رستہ 2- اُچی نیویں زمین، بھونیں 3- دریا
دے کڈھے اُپر تھلے لکیاں دو جھلاراں، بیٹھلی جھلار پانی نوں دریا
وچوں کڈھ کے اُپرلی جھلار تک پچاوندی تاں اُپرلی جھلار زمین
تک پہنچاؤندی اے 4- بیگھر 5- پیر، مونہہ وچ دندان دی قطار
بیہڑ: (ند، صفت) 1- اوکھا، کٹھن 2- بخر 3- اُچی نیویں، جو پدھری نہ
ہو دے (زمین)، جنگل چراند

بیہڑا: (ند) 1- جوان تیل، تازہ تیل جس دے مٹھل لگے ہوں
2- دالان، صحن، برانڈہ، ویزھا
بیہڑنا: (فل) دیکھو: بہنا

بیہڑی: (مو) ہر جہناں دی بستی
بیہکل: (صفت) 1- دیاٹھل، بے چین 2- کمزور، سُست 3- ادھ
جانور جو کمزوری پاروں ہل نہ سکے یاں چلدے چلدے بہہ
جاوے

بیہگورو: (ند) داگورو
بیہل: (ند) دوہریائی
بیہل: (مو) وسیل

بیہلا: (صفت) وسیلا، خالی، بے روزگار
بیہم: (پو، ند) 1- بیج، دانہ، بی 2- نطفہ، اولاد
بیہماں: (پو، صفت) 1- ویہواں، 20 واں 2- زیر
بیہمن: (ند) 1- ویہمن، پانی دا بہاؤ 2- سوچ، فکر
بیہمن: (ند) 1- دھنیے دے بی 2- دھنیا
بیہنا: (ند) 1- بیٹھن دی تھاں، آسن، سنگھاسن 2- لوہے وچ چھیک
کرن والا سنبھا 3- کچاوا
بیہنا: (فل) بہنا، پانی دا دگا، پانی دا بہاؤ
بیہنگھا: (ند) بوجھ دھوون لئی وانس دے ڈنڈے دے دوواں سریاں تے
ٹنگے دو جھکوا
بیہنگھی: (مو) بیہنگھا دی تانیٹ
بیہواں: (عدد) ویہواں دا دگاڑ
بیہودگی: (مو) 1- بیہودہ ہون دا عمل 2- غیر مہذب پنا، بدتمیزی،
بے وقوفی 3- ہو چھاپن
بیہودہ: (فا، ند، صفت) 1- فضول، بے فائدہ 2- واہیات، خراب، کھنا
3- غیر مہذب

بیہودہ پن، (ند) بیہودہ ہون دا عمل، بیہودگی
بیہون: (فا، ند، صفت) وہوتا، خالی، محروم
بیہہ: (فا، ند) اک رکھاتے اوس دا سیب ورگا پھل
بیہہ دانہ، (ند) سیب ورگے اک پھل بیہہ دے نکاتے ہوئے بی
بیہہ: (مو) کن یاں تک وچ زیور پادن داسوراخ

بھانوں اگ لگ جاوَن، (مجا) دیکھو: بھانوں اگ لگن

بھانوں اگ لگن، (مجا) بہت مہنگائی ہوون

بھانوں اگ لگنا، (مجا) دیکھو: بھانوں اگ لگن

بھانوں بنن، (مجا) مصیبت آوَن

بھانوں بننا، (مجا) مصیبت آوَن

بھانہ بنن، (مجا) قیمت دا فیصلہ نہ ہوون، سوداوارانہ کھاوَن

بھانہ بننا، (مجا) قیمت دا فیصلہ نہ ہونا، سودا نہ ہو سکتا

بھانہ بھنا، (نم) مفت و مفت، بغیر قیمت طے کیجے

بھانہ لاوَن، (مجا) غرض یاں تعلق نہ ہوون

بھاودھ جاوَن، (مجا) دیکھو: بھاودھن

بھاودھن / بھاودھن، (مجا) قیمت دا چڑھ جانا، کسے شے دا مہنگا

ہو جانا

بھاہونا، (مجا) 1- لا بھہ ہونا 2- لہست ہونا

بھاہوون، (مجا) 1- لا بھہ ہوون 2- نل ہوون

آنے وال دا بھا معلوم ہو جانا، (مجا) اپنی وت دا بھلیکھا نکل

جانا

آنے دانے دا اکو بھا ہونا، (مجا) چنگے مندے دج کوئی فرق نہ

رہنا

اگ دے بھا ہونا، (مجا) بہت مہنگا ہونا

ان گجھ نوں گجھائیے نہ، گجھے دا بھا گوائیے نہ، (اکھا) جدوں

ایہہ دسنا ہووے کہ کسے نوں بیٹا بر اتے نہیں چڑھائی دا تاں

کہندے نہیں

بری بھکھ نہ سوکھا پالا، بھاگو بھانہ دیکھے ہالا، (اکھا) جدوں

ایہہ دسنا ہووے کہ ہالا بھرنا لازمی ہوندا ہے تاں کہندے نہیں

بھائیں کی بھا ہونے، (اکھا) پیارنوں پیار ہوندا ہے

جٹ کیہ جانے لوٹگاں دا بھا، (اکھا) جدوں کوئی کسے چیز دی

قدر نہ جانے تاں کہندے نہیں

جھوٹھ سچ دے بھا وکنا، (مجا) سچی گل دی کوئی قدر نہ پینا

چالو بھا، (ند) موجودہ بھا، چالو قیمت دے مطابق

سونے دے بھا، (مفت) بہت مہنگا

کوڈیاں دے بھا پینا، (مجا) بہت سستا ملنا

کوڈیاں دے بھا جانا، (مجا) بہت سستا وکنا

کوڈیاں (کوڈاں) دے بھا وکنا، (مجا) دیکھو: کوڈیاں دے

بھا جانا

کولیاں دے بھا، (اعوان) بہت سستا

گھل گرو دا اکو بھا، (اکھا) گھنیا دھیا چیزاں دج کوئی تیز نہ ہونی

گدھا کیہ جانے زعفران دا بھا، (اکھا) جدوں کوئی کسے چنگی

چیز دی قدر نہ جانے تاں کہندے نہیں

مٹی دے بھا، (اعوان) دیکھو: کولیاں دے بھا

بھا: (نم) دے پائے، دے دل

بھا: (ند) 1- آدر، شکار 2- واسطے، لئی، جوگا

آدر بھا، (ند) آدر مان، عزت

کتے نوں من دڈھ دا کیہ بھا، (اکھا) جدوں دوسرے دے دڈھ

تے پھوکی شنی مارن دی بھکھیدی کرنی ہووے تاں کہندے نہیں

بھا: (مو) 1- اگ، آتش 2- لاہا، لاہ 3- غصہ، وٹ، کینہ 4- گرمی،

تپش، سیک 5- گرم، تپا، وگئی: 'پک کتابی خبراں اگے، دزخ بھا

الٹھے' (سیف)

بھا بھڑک اٹھن، (مجا) اگ دا لگ کھل جانا، اگ بج پین

(پہلی جلد)

بھاپیا، (نم) بھاگاں وچ لکھیا گیا اے، قسمت وچ
 بھاپینا، (مخا) پلے پینا، وس پینا، دگلی: مثلاً بھانہ پوے کے دے،
 جو میرے سرورٹی، (سیف)
 بھاپینی، (مخا) 1- پیش آؤنی، بھانا ورتنا-2- نرخ، مل
 بھاتیز ہو جاوَن، (مخا) بھاودھ جاوَن، بھاچڑھ جاوَن
 بھاتیز ہونا، (مخا) دیکھو: بھاتیز ہو جاوَن
 بھاتیز ہووَن، (مخا) بھاودھن، بھاچڑھن
 بھانٹنا، (مخا) بھاوا مندا ہو جانا، بھاڈگنا
 بھانکنا، (مخا) کے چیز دی قیمت اک جگہ تے ٹھہر جانا
 بھانٹھرن، (مخا) 1- بھانکنا-2- کے چیز دا بھانٹھرنا
 بھاجانا، (مخا) چنگا لگنا، پسند آ جانا
 بھاجاوَن، (مخا) من نوں چنگا لگ جاوَن، دل وچ کھنھن
 بھاچڑھ جاوَن، (مخا) دیکھو: بھاتیز ہو جاوَن
 بھاچڑھن / چڑھنا، (مخا) مل و دھن، قیمت زیادہ ہو جاوَن، مہنگا
 ہو جاوَن، بازار وچ تیزی آؤنا
 بھاچکنا، (مخا) دیکھو: بھاچکنا
 بھاچکنا، (مخا) مل پاون، قیمت دا فیصلہ کرنا
 بھاچکایا جانا، (مخا) سودا ہونا، سودا بن جانا
 بھادَن، (مخا) مل دَن، قیمت پاون
 بھا دے بھا، (نم) لگے مل، خرید دے مل
 بھاڈگ پون، (مخا) دیکھو: بھاڈگن
 بھاڈگ جاوَن، (مخا) دیکھو: بھاڈگن
 بھاڈگن، (مخا) قیمت گھٹ جاوَن، قدر گھٹ جاوَن
 بھاڈگنا، (مخا) دیکھو: بھاڈگن

بھاڈوب دیوَن، (مخا) دیکھو: بھاڈوبن
 بھاڈوبن، (مخا) قیمت خراب کرن، قدر گھٹاؤن
 بھاڈھنڈ بھا، (نم) فصل نوں بیج بھیاں وچ وٹن دا ڈھنگ
 بھاسر، (نم) ٹھیک بھانال، مناسب بھاتے
 بھا کڈھن، (مخا) دیکھو: بھا کڈھنا
 بھا کڈھنا، (مخا) کے چیز دی وکری دے بھاوا پہلی واری
 اعلان کرنا
 بھا کرن / بھا کرنا، (مخا) مل دا فیصلہ کرن، (کے چیز دی) قیمت
 طے کرن
 بھا کو بھا، (نم) چنگا مندا بھا
 بھا کھلنا، (مخا) کے چیز دا کے بھاتے پہلی واری وکنا
 بھا گولا، (نم) 1- اگ لاوَن والا بمب-2- آتش بازی دا اتار، گولا
 بھاگھٹ جاوَن، (مخا) دیکھو: بھاگھٹن
 بھاگھٹن، (مخا) بھاڈگن، سستا ہووَن
 بھاگھٹنا، (مخا) 1- بھاڈگنا، سستا ہونا-2- قدر گھٹ جانا
 بھالادیوَن، (مخا) دیکھو: بھالاون
 بھالاون، (مخا) مل لاوَن، قیمت دَن
 بھا لگن، (مخا) قیمت چنگی ہووَن، قدر ہووَن، مہنگا ہووَن، مرضی
 موجب مل لھن
 بھا لگنا، (مخا) 1- چنگی قیمت پینی-2- تعلق، واسطہ-3- پریم
 بھامارن، (مخا) 1- سگواں لگن-2- جھولا پین، شبہ پین
 بھانکُن، (مخا) کے چیز دا منڈی وچ پہلی واری مل پون،
 قیمت مقرر ہووَن
 بھانکنا، (مخا) دیکھو: بھانکُن

بھابی: (مو) دیکھو بھابھی

بھابی ٹھلا، (ند) تاش دی اک کھید دانان

بھاپ: (مو) دھواں، بھاپھ

بھاپا: (ند) 1- وڈا بھائی، وڈا بھائی 2- پیو، پتا، ابا، پاپا 3- ہندو کو لہجہ دج

مردان لہجہ عزت و جیوں ورتیا جان والا اکھر

بھاپن: (مصدر) تازن، سہان، جان، معلوم کر لون

بھاپن: (مو) بندہ ملائے دے بندے دی تیوں یاں ایس علاقے

دی عورت

بھاپنا: (فعل) دیکھو بھاپنا

بھاپھ: (مو) اُپدے پانی وچوں نکلن والی ہواڑ، دھواں، بھڑاس،

بخار

بھاپھ آونا، (مح) ہواڑ چھڈنا، بھڑاس نکلنا

بھاپھ انجن، (ند) بھاپ دے زور تال چلن والا انجن

بھاپھ چھڈنا، (مح) ہواڑ کڈھنا

بھاپھ دیون، (مح) 1- سٹ پھیٹ یاں ورم والی تھاں نوں اُبلے

ہوئے پانی نال ہواڑ دیون 2- جسم دے دکھی حصے نوں مونہہ رکھ

کے مٹھوک مارن

بھاپھ کڈھ دیون، (مح) دیکھو: بھاپھ کڈھن

بھاپھ کڈھ لون، (مح) دیکھو: بھاپھ کڈھن

بھاپھ کڈھن، (مح) 1- طبیعت کھولن 2- غصہ کڈھن 3- گلہ

کرن، شکایت کرن

بھاپھ لگنا، (مح) بچے نوں بھاپ لگن پاروں چھالہ وغیرہ پے جانا

بھاپھ لون، (مح) اُبلے ہوئے پانی دی ہواڑ لون

بھاپھ نکل جان، (مح) دیکھو: بھاپھ نکلن

بھاپھ نکلن، (مح) 1- ہواڑ باہر آون 2- غصہ دور ہو جاون

بھاپھ نہ کڈھن، (مح) 1- محبت ظاہر نہ کرن 2- غصہ نہ کڈھن

3- گلہ نہ کرن

بھاپھاں چھڈنا، (مح) بہت گرم ہونا، بہت غصے دج ہونا

بھاپھنا: (فل) 1- بہت گرم ہونا 2- بہت غصے دج ہونا 3- پرکھنا

بھات: (ند) 1- ڈھنگ، طریقہ، سلیقہ 2- رستہ 3- ٹکر 4- اُبلے چاول،

ٹکھ، کچھڑی

بھات سُوڑھی، (ند) اُبلے ہوئے چاول، بھت

بھات کھانا، (ند) دیکھو: بھت کھانا

بھات ہووے تاں کاں تھیرے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ جے دولت ہووے تاں خوشامدی اتے دوستاں دی کوئی

گھاٹ نہیں رہندی تاں کہندے نیں

دال بھات، (ند) 1- دال چاول 2- عام سادہ بھوجن، دال روٹی

بھات: (اعوان) دیکھو: بھانت

بھاتا: (ند) بوٹا، اک نبات

بھاتاں: (ند) دیکھو: 'بھات' جمیدی ایہہ جمع اے

بھاتی: (مو) 1- کسے حاکم دلوں براہمن نوں دان دتی ہوئی زمین

2- بھات، کچھڑی، اُبلے ہوئے چاول

بھاتی: (مفت) 1- بندہ، شخص، آدمی 2- ضمیر

بھاتے: (مفت) بھانت دا، قسم دا، جیہا

بھاتیج: (ند) دیکھو: بھتیجا

بھات: (ند، مفت) 1- بھٹھ، تندور 2- گھڈا، کھوہ، ٹوپا 3- گل دا

جس گاکے جائز ناجائز تعریف کر کے انعام پاون والی قصیدہ گو قوم

بھات: (سن، مو) 1- اجرت، کمائی 2- طوائف دی کمائی

(پہلی جلد)

بھابھ: (ند) کیری، اٹاں دے بھٹھے توں خشک ہوئی لال یاں کالے رنگ دی مٹی

بھابھ: (مو) 1- بھابی نوں لاڈ نال تے بعضے ویلے کچھ نال آکھدے
نیں 2- اک قسم دا الما لٹا گھاہ جس دا کاغذ بن دا ہے 3- کالی مٹی
بھابھ: (ند) 1- جینیایں دی ذات، جین مت دے من والیاں دی اک
ذات یاں ایس ذات دا کوئی آدمی 2- آوا جادی دے محکمے دا ڈاڈا
افسر 3- (صفت) سادہ، سیدھا

بھابھ: (مو) 1- لوڑ، منگ، مطلب 2- بھابھ ذات دی عورت
3- بھابی

بھابھ: (مو) 1- بھابی، بھرجائی 2- ماں 3- تاش دی اک کھیڈ
بھابھ: (ند) دیکھو: بھابھ
بھابھ: (ند) بڑکھ، بڑخ، مل
بھابھ: (مو) 1- بھرا دی بیوی، بھرجائی 2- ماں لئی ورتیا جان والا شبد
3- تاش دی اک کھیڈ

بھابھ: داسوت دیور دلال، (اکھا) جدوں کوئی آدمی کسے چیز
تے اپنا دعویٰ جتاو لئی اپنے ہی بندے توں حامی بھراوے تاں
کہندے نیں

بھابھ: لنگھ گئی ایس تے سانوں کیویں لنگھاویں گی،
(بجھارت) ویٹنا، کپاہ، بنولا

سکھتے (سکتے) دی ہنوں، بھابھ کون کہو، (اکھا) جدوں ایہہ
دنا ہووے کہ طاقتور توں سارے ہی ڈردے نیں تاں کہندے
نیں

غریب دی جوڑو سبھ دی بھابھ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہووے کہ غریب تے ہر کسے دا زور چلدا ہے تاں کہندے نیں

بھابھ: (ند) دیکھو: بھابھ کا دیون، (بھا) دیکھو: بھابھ کا دیون

بھابھ: (بھا) 1- آگ نوں ہوا دیون 2- فساد کھڑا کرن

3- بے قرار کرن

بھابھ: (بھا) 1- بھانیز مچن 2- غصہ و دھن، لڑائی جھگڑا

بھابھ: (بھا) 3- بے قراری تے چٹا دھن

بھابھ: (ند) آگ پانی دا ویر، ازلی دشمنی، مخالفت

بھابھ: (بھا) غصے والا، گرم مزاج، ریچڑی، بھیزا

بھابھ: (بھا) آگ دے شعلے

بھابھ: (بھا) وٹ رکھن، کینہ رکھن

بھابھ: (بھا) 1- آگ بجھاون 2- فساد مٹاؤن، جھگڑا ختم کرن

بھابھ: (بھا) دیکھو: بھابھ

بھابھ: (بھا) 1- ارمان کڈھن، خواہش پوری کرن 2- غصہ

کڈھن، دل دی بھڑاس کڈھن

بھابھ: (بھا) دیکھو: بھابھ

بھابھ: (بھا) 1- جھگڑا چھیڑن 2- آگ پالنا

بھابھ: (بھا) دیکھو: بھابھ

بھابھ: (بھا) 1- آگ لگن 2- غصہ لگن، وٹ لگن

بھابھ: (بھا) دیکھو: بھابھ

بھابھ: (بھا) دیکھو: بھابھ

بھابھ: (بھا) 1- ارمان نکلن، خواہش پوری ہوون 2- سکون

ہوون

بھابھ: (بھا) آگ نکلن، سیک نکلن

بھابھ: (ند) دیکھو: بھابھ، وگئی: 'لگے بان بھائیوں والے، عشتے

بھابھ: (بھا) دیکھو: بھابھ

شادی وچ شامل ہونا

بھاجی جیہی بھاجی تے کبھی مُتھا جی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ برادری وچ لین دین دونہاں پاسے اکو جیہا ہوندا ہے تاں کہندے نیں

بھاجی چاڑھن، (مخا) نیوندراپاون، وادھا کرن، دھکی کرنا
بھاجی چاڑھنا، (مخا) دیکھو بھاجی چاڑھن

بھاجی دار، (ند) اوہ آدمی جس نال لین دین دا پار ہووے،
شریکا، سگی، ساتھی

بھاجی داری، (مو) بھہ برادری وچ لین دین، شریکا، خاندانی
تعلقات

بھاجی دی سنبھہ ہونا، (مخا) آپس وچ لین دین ہونا، ورت
ورتاوا ہونا

بھاجی رکھن، (مخا) تعلقات رکھن، میل ملاپ رکھن، آپس دامیل
ورتن، سانبھہ

بھاجی لاہنا، (مخا) جیسے نال تیا ورتاوا کرنا، بدلہ موڑنا

بھاجی ملکن، (مخا) تعلقات مک جانا، سانجھے داری ملنا

بھاجی وٹججھن، (مخا) نقصان ہوون

بھاجی ونڈی جاوَن، (مخا) 1- ونڈ ونڈائی گروں کسے شے دامک
جاوَن 2- کسے گل دانل جاوَن، مشہور ہو جاوَن

بھاجی ہووَن، (مخا) تعلقات ہووَن، میل ملاپ ہووَن

اندھ (انھیر) نگری بیدار جا، نکلے (نگلے) سیر بھاجی نکلے
(نگلے) سیر کھا جا، (اکھا) جدوں بھلے بُرے نال اکو جیہا سلوک

ہووے تاں کہندے نیں

کچی بھاجی، (مو) 1- ویاہ وغیرہ سے بھائی چارے وچ بھیجیاں

جان والیاں پوڑیاں اتے کڑاہ وغیرہ 2- (طرنال) دشمنی، دیر

شریک دی بھاجی ڈھڈ ڈھڈے دی کھانی پیندی ہے، (اکھا)

1- جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بھائی چارے توں دکھ نہیں رہیا جا

سکدا تاں کہندے نیں 2- جدوں شریکاں نال اریکھا دی حد دنی

ہووے تاں کہندے نیں

شریکے دی بھاجی نہیں چھڈنی بھادویں اوکھیاں کرے، (اکھا)

دیکھو: شریک دی باجی ڈھڈ ڈھڈے دی کھانی پیندی اے

کچی بھاجی، (مو) ویاہ وغیرہ سے بھائی چارے وچ بھیجی کچی

رسد

نویں بھاجی چڑھنا، (مخا) پہلی وار کسے نال دھکی کرنا

بھاجیاں: (مو) 'بھاجی' دی جمع، اوہ پیسے، کپڑے، نئے مٹھیاں یاں

ہور شیواں جو ویاہ یاں کسے ہور خوشی دے موقعے اُتے دتیاں

جاندیاں نیں

بھاجیوں جانجیوں جانا: (مخا) شریکاں بھادواں دی سانجھ ٹٹنا،

تعلقات جاندے رہنا

بھاجیوں: (نم) بھانال

بھاخ: (مو) جان پچھان

بھاخ داخ، (مو) دیکھو: بھاخ

بھادرا: (ند) دیکھو: بھادروں

بھادروں: (ند) بکری سن دا چھوٹا مہینہ

بھادروں دی دھپ وکھ کے جٹ فقیر ہویا: (اکھا) جدوں

ایہہ دسنا ہووے کہ بھادروں دا ہسردا اتے گرمی دھیرے اوکھا کردے

نیں تاں کہندے نیں

بھادروں دے بھدرنگ، کالے گورے اکو رنگ، (اکھا)

(پہلی جلد)

بھاجڑ مچ جاوَن، (مخا) دیکھو: بھاجڑ مچن
 بھاجڑ مچن، (مخا) ہمزاد فری پین
 بھاجڑ مچنا، (مخا) ہمزاد فری پینا، نس بھج پے جانا، افراتفری دی
 حالت ہونا
 بھاجڑ وچ ہونا، (مخا) کالھی وچ ہونا، چھیتی وچ ہونا
 بھاجڑ: (نڈ) دیکھو: بھاجوڑ
 بھاجڑاں: (نڈ) دیکھو: 'بھاجڑ' جیدی ایہ جمع اے
 بھاجڑاں پینا، (مخا) جان نوں بننا، مصیبت ویجھ کے نسا
 بھاجن: (نڈ) برتن، بھانڈا
 بھاجوڑ: (نڈ) دیکھو: بھاجوڑ
 بھاجوڑ: (نڈ) اناج گا بن دی تھیں، پڑ
 بھاجی: (مو) 1- سالن، بانڈی، ردھا، سبزی، ماس 2- شادی ویاہ تے
 بھائی چارے والین دین، واری، نیوندرنا
 بھاجی بٹ جانا، (مخا) 1- کسے شے دا تقسیم ہو کسے مک جانا
 2- کسے کم یا گل دا عام ہو جانا
 بھاجی برادری، (مخا) خاندانی تعلقات، آپس دا میل ورتن،
 سانجھ سجا
 بھاجی بنن، (مخا) تعلقات قائم ہو جانا
 بھاجی پاوَن، (مخا) 1- نیوندرنا پاوَن 2- ویاہ تے آئے بیلیاں نوں
 مٹھئی دین 3- چھینر چھینر، جھڑا کھرا کرن
 بھاجی پاؤنا، (مخا) بھاجی لا بننا، جیسے تال تیا ورتا کرنا، بدلا موزنا
 بھاجی تھیوَن، (مخا) تعلقات قائم ہو جانا
 بھاجی جانجی، (مو) دیکھو: بھاجی داری
 بھاجی جوائیں، (مو) بھاجی داری، شریکا، اک دوہے دے ویاہ

بھانا: (نڈ) سمندر دے پانی دا اتار
 جوار بھانا، (نڈ) سمندر دے پانی دا اتار چڑھا
 بھانڈا: (نڈ) دیکھو: بھٹ
 بھانٹھا: (نڈ) سفوف، پاؤڈر، اک قسم دا نرم پتھر
 گیا بھانٹھا، (نڈ) دیکھو: بھانٹھا
 بھانٹی: (مو) دیکھو: بھنٹی
 بھائی: (مو) دیکھو: بھائی
 بھائی دار، (نڈ) اوہ بندہ جس نوں بھائی وچوں زمین دتی گئی
 ہووے
 بھالے: (نڈ) ٹھلسا، بھٹ، ریتلے نیلے
 بھانٹیا: (نڈ) 1- کھتیاں دی اک ذات 2- ایس ذات دا بندہ
 بھاج: (مو) 'بھجن' توں حاصل مصدر 1- بھج نس، دوڑ، کوشش، جتن،
 بھج ننھ، دوڑ بھج 2- ہار، شکست، دگی: 'جھوٹا دہنہ دا بھاج نموش
 لیکھا'
 بھاج کھانا، (مخا) بھانج کھانا، ہار جانا
 بھاج کھاوَن، (مخا) بھانج کھاوَن، ہار جاون، شکست ہووَن
 بھاج: (نڈ) گنھیا ہویا آنا
 بھاجڑ: (مو) 1- دوڑ جان دی حالت، بھج ننھ، دوڑ بھج، بھگدڑ، افراتفری،
 کالھی، جلدی، بھسوڑی، ہر دُڑ 2- گھردا سامان، بھانڈے 3- ڈر
 سسے سن لکیاں نال چُک کے لے جایا جان والا سامان، کھلو اڑا
 4- بر بادی، تباہی
 بھاجڑ پوَن، (مخا) بھگدڑ مچنا، افراتفری پینا، ہر دُڑ مچن
 بھاجڑ پے جانا، (مخا) ہمزاد فری پے جانا، نس بھج پے جانا
 بھاجڑ پے جاوَن، (مخا) ہمزاد فری پے جاوَن

جدوں ایہہ دشنا ہووے کہ ساون بھادروں وچ بُہتا نہاون اُتے
تھوڑا کھانا فائدہ مند ہوندا ہے تاں لہندے نہیں

ہاڑ دا ہڑھ، ساون دا سو، بھادروں دے تریہہ، اُسوں دا
ہک، (اکھا) جدوں ایہہ دشنا ہووے کہ ہاڑی دا بیجائی پچھوں ہر
روز مینہ اتے ساون وچ کافی اتے بھادروں وچ کتے کتے اتے
اُسوں وچ نہ ہوویں ورکا ہووے تاں فصل چنگی ہوندی ہے اوووں
کہندے نہیں

ہاڑ دی ہک، ساون دیاں دو، بھادروں دیاں چار، (اکھا)
جدوں ہاڑ دی آبو دانی نوں بھادروں دیاں چار واہیاں دے برابر
دشنا ہووے تاں ہندے نہیں

ہاڑ سونا ساون چاندی، بھادروں سکھ، اُسوں کتے جیہا جُٹا،
جیہا نہ جُٹا، (اکھا) جدوں فصل دی بیجائی اپنی ہر مینے دی خاصیت
دستی ہووے تاں ہندے نہیں

بھادر ہوں / بھادریں / بھادریوں: (ند) دیکھو: بھادروں

بھادوں: (ند) بھری سن دا چھوواں مینہ، بھادروں

بھادوں دی بھرنی، (مو) بھادروں دامنہ جیہدے پاروں ٹوٹے

ہنے برتھس پانی ای پانی نظر آؤندا اے

بھادوں مینہ نہ پیا، تیل لگ کما دیں لگا، (اکھا) جدوں ایہہ
دشنا ہووے کہ فصلیں نئی بھادوں دامنہ چنگا ہوندا ہے تاں
کہندے نہیں

بھادو: (ند) دیکھو: بھادروں

بھادی: (مو) 1. مصیبت، اوکھ 2. ہفزا دفری، بھاجڑ

بھادی بھٹنا، (مخا) 1. مصیبت آؤنا 2. بھاجڑ پینا، ہفزا دفری پینا

بھادی پون، (مخا) ہفزا دفری پین، مصیبت پین

بھادی پینا، (مخا) دیکھو: بھادی پون

بھاڈ: (مو) 1. اُبلے پانی وچوں نکلن والی ہوا، ہڑاس 2. کھدائی
دا کم

بھاڈ ڈھمکا: (لہند، ند) ڈیوڑھا حصہ جو کسان بی دے داناں دا
وصولے نہیں

بھاڈا: (ند) دیکھو: بھاڈا

بھار: (قا، ند) 1. بوجھ، وزن 2. تول 3. لد، بھری 4. ذمے داری

5. اُٹھ ہزار تولہ وزن 6. ویہہ پیری وزن 7. جن بھوت یاں

جاؤ وغیرہ دا اثر 8. قرض 9. ڈکھ، تکلیف، اوکھ، وقت 10. (لاحقہ)

پرنے، بل جیویں: سر بھار، پتاں بھار

بھار اُتار دیوں، (مخا) دیکھو: بھار اُتارن

بھار اُتارن، (مخا) 1. ذمے داری لاہونا، سُرخو ہونا 2. اپنا فرض

پورا کرنا 3. قرض ادا کرن، اُدھار لاہون 4. دمی بھین دا دیاہ کرن

5. دنگار ٹالن، مگروں لاہون 6. لاپردائی کرن، بے دھیانی کرن

7. بوجھ لاہون، ہولا کرن

بھار اُتر جاوَن، (مخا) دیکھو: بھار اُترن

بھار اُترن، (مخا) 1. بوجھ لہہ جاوَن، ہولا ہووَن 2. ذمہ داری

ملکن 3. قرض لہون

بھار اُٹھاوَن، (مخا) 1. ذمے داری لون 2. احسان لون 3. مدد

حاصل کرن 4. قرض نکلن

بھار اُٹھاوَن، (مخا) 1. ذمے داری لینا 2. دوسرے دی مدد کرنا

بھار پاک، (صفت) دیکھو: بھار پاک

بھار باہی، (صفت) دیکھو: بھار واپی

بھار بردار، (صفت) بھار ڈھون والا

(پہلی جلد)

ساون بھادروں رکھیں، تے جیٹھ ہاڑ گٹھیں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ساون بھادروں وچ رکھ پیٹھ رہنا چاہیدا ہے تاں کہندے نیں

ساون بھادروں سارڑا، ادھار اسو دا کچھ، نراں، ٹرنگاں، ناریاں، ڈھائی مہینے رکھ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ مرد، تیویں آتے گھوڑے نوں آتے دتے ڈھائی مہینے گھر ہی رہنا چاہیدا ہے تاں کہندے نیں

ساون بھادروں نہ ورھے تے کنک کنیاں، کھنی روٹی دو دو جنیاں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ساون بھادروں وچ جے مہینہ نہ پوے اتے کنک وچ مہینوں کنیاں پین تاں فصل نہیں ہوندی تاں کہندے نیں

ساون چاندی بھادروں سکے، اسوں کتے جیہا سٹا جیہا نہ سٹا، (اکھا) فصل دی بیجائی لئی کھیت نوں تیار کرن لئی کس مہینے وچ واہنا چنگا ہوندا ہے ایہہ دسیا ہے، ہاڑ دا بڑھ ساون دا سو بھادروں دے تریہہ اسوں دا ہک ہاڑ وچ بڑھ اتے ساون وچ بیٹا، بھادروں وچ کتے کتے تے اسوں وچ نام دا ہی مہینہ پیندے

ساون دی جھڑی بھادروں دے چھڑا کے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ساون وچ مہینہ جھڑی دی شکل وچ اتے بھادروں وچ مہینہ دے چھڑا کے پیندے نیں تاں کہندے نیں ساون گیا سٹکا تے بھادروں کیستی دیا، سونے دا گھڑاوندی سی، روپے دا وی گیا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ساون وچ مہینہ نہ پین کر کے ساریاں آساں اتے پانی پھر جاندا ہے تاں کہندے نیں

ساون وسے نت نت، بھادروں دے دن چار، (اکھا)

جدوں ایہہ دنا ہووے کہ بھادروں دے ہم کر کے ساریاں دارنگ کالا پے جاندا ہے تاں کہندے نیں

بھادروں ماریا جٹ فقیر، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ بھادروں دا مہینہ سبھ توں ودھ ہسڑا تے گرمی دا ہوندا ہے تاں کہندے نیں

جے سر بھجے سون، بھادروں تہائی جائی، بھٹ کہے سُن بھٹنی، چلیاں نیر وگائی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ساون وچ مہینہ تھوڑا پوے تے بھادروں وچ پوے ہی نہ تاں سا کجھ نہیں لگدا تاں کہندے نیں

جے سر بھجے سون دا، بھادروں بھجے چٹھ، بھٹ کہے سُن بھٹنی، سانا نہ لگے گٹھ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ساون بھادروں وچ مہینہ نہ پین تے فصل چنگی نہیں ہوندی تاں کہندے نیں

جیٹھ جیٹھیاں، ہاڑ پچھیاں، ساون سُویاں تے مجھیں کہیاں، بھادروں سُویاں کھڑیاں جیہیاں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ بھادروں دی سوئی مجھ گھٹ ڈوڈھ دیندی ہے تاں کہندے نیں

چیت و سا کھ بھنویے، جیٹھ ہاڑ سنویے، ساون بھادروں نہایے، اسو کتے تھوڑا کھایے، پھیر حکیم پچھن کیوں جانیے، (اکھا) جدوں سریر صحت مند رکھن لئی وکھو دکھ مہینیاں وچ آتے دیاں گلاں دا دھیان رکھن لئی دنا ہووے تاں کہندے نیں دو ساون دو بھادروں، دو کتک دے ماس، ڈنڈا ڈگا وچ کے، دانا پھکا ویاچ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ مہینہ گھٹ پین تے ہمیشہ ہی فصل گھٹ ہوندی ہے تاں کہندے نیں

واری سوئپ دیون

بھار سرتے رکھ لوں، (مخا) 1- ذمے واری قبول کر لوں 2- کسے

داخر چا برداشت کر لوں

بھار سرتے رکھن، (مخا) 1- ذمے واری لوں 2- خرچہ برداشت

کرن 3- انزا لاون 4- احسان کرن 5- ذمے واری سوئپن

بھار سرتے ہوون، (مخا) 1- ذمے واری ہوون 2- مقروض

ہوون 3- قمر ہوون 4- حسن مند ہوون

بھار سروں لاون، (مخا) دیکھو بھار سروں لاون

بھار سروں لاون، (مخا) قرض ادا کرن، ذمے واری پوری کرن

بھار سنبھالن، (مخا) ذمے واری قبول کرن، فرض نبھاون

بھار سنبھلن، (مخا) 1- مشکل تے قابو پاؤں 2- ذمے واری ادا ہو

جاؤں

بھار لاون، (مخا) دیکھو بھار لاون

بھار لاون، (مخا) ذمے واری توں سرخرو ہونا

بھار لاون، (مخا) 1- قرض لاون، ادھار لاون 2- ذمے

واری پوری کرن 3- احسان وادہ پنکھاون

بھار لدن، (مخا) 1- بوجھ پنکھاون 2- ذمے واری دیون 3- فکر مند

کر دیون، چنتا لاون 4- ونگار پاؤں

بھار لد واون، (مخا) 1- بوجھ برداشت کر لین 2- ذمے واری قبول

کر لین 3- ونگار من لین

بھار مارنا، (مخا) بہت بھار لانا

بھار ملن، (مخا) ذمے واری توں بڑی، سرخرو

بھار نال دینا، (مخا) بہت وڈی ذمے واری سرتے ہونا

بھار واہک، (صفت) بھار ڈھون والا، بھار چلن والا

بھار وائی، (صفت) دیکھو بھار واہک

بھار وٹا لوں، (مخا) دیکھو بھار وٹاؤں

بھار وٹاؤں، (مخا) 1- اک ڈوبے دا بھار بدلاؤں 2- بھار وٹ

لوں، کسے دی ذمے واری اپنے سر لوں 3- اوکھے ویلے کم آؤں

بھار وچ آؤنا، (مخا) 1- ہنکار کرنا 2- بھاروں تے چٹا، خمرے کرنا

بھار وٹ لوں، (مخا) دیکھو بھار وٹن

بھار وٹا لوں، (مخا) دیکھو بھار وٹن

بھار وٹاؤں، (مخا) دیکھو بھار وٹن

بھار وٹاؤنا، (مخا) کسے دی اوکھ ویلے مدد کرنا

بھار وٹاؤں، (مخا) بوجھ وٹاؤں، ڈکھ وچ حصہ لین دا عمل

بھار وٹن، (مخا) ڈکھ وٹن، مصیبت وچ زلت کرن

بھار وٹنا، (مخا) 1- اوکھے ویلے مدد کرنا 2- کسے دی ذمے واری

اپنے تے لے لینا

بھار ہولا کر لوں، (مخا) ڈکھ وٹا لوں

بھار ہولا کرن، (مخا) 1- ڈکھ وٹاؤں 2- مدد کرن

بھار ہولا کرنا، (مخا) ڈکھ وٹاؤنا

بھار ہولا ہو جاؤں، (مخا) 1- ڈکھ وٹاؤں 2- مدد ہو جاؤں

بھار ہولا ہوون، (مخا) دیکھو بھار ہولا ہو جاؤں

اپنا بھار آپ چکنا، (مخا) اپنی ذمے واری آپ نبھانا

اپنے اسی بھار دلی جانا، (مخا) اپنیاں کیتیاں کر کے دکھی ہونا

اٹھ بھار نہ چائے، بٹ پوچھیل نوں چک پائے، (اکھا)

جدوں کسے دی ڈھیٹھائی یاں بے شرمی بارے دنا ہووے تاں

کہندے نیں

بھنڈا بھنڈا ریا کیتا گو بھار، اک مٹھ چک لے دوجی نوں

(پہلی جلد)

بھار چکا ون، (مخا) 1- بوجھ چکن وچ ہتھ پوا ون 2- ذمے داری
 سو پھن 3- احسان کرن 4- بھار لاہون 5- قرض ادا کرن
 بھار چکن، (مخا) 1- بوجھ اٹھاون 2- کوئی ذمے داری لین
 3- قرض لون 4- احسان مند ہون 5- خرچ برداشت کرن
 بھار چکنا، (مخا) 1- ذمے داری لین 2- دوسرے دی مدد کرنا
 بھار چواون، (مخا) بھار پانا، ذمہ داری پانا
 بھار دھون تے چک لون، (مخا) دیکھو: بھار دھون تے چکن
 بھار دھون تے چکن، (مخا) 1- ذمے داری قبول کرن، کوئی
 مشکل کم اپنے ذمے لون 2- قرض لین 3- احسان لین
 بھار دھون تے رہون، (مخا) 1- کوئی ذمے داری ہر ویلے ہر
 اُتے موجود رہون 2- ہر وقت کسے مشکل وچ مہسیا رہون 3- قرض
 داسر تے ہون 4- احسان ہون 5- فکر رہون، چننا لگی رہون
 بھار دھونوں لاہ دیون / بھار دھونوں لٹھ جاون، (مخا) دیکھو:
 بھار اُتارن
 بھار دھونوں لاہون، (مخا) دیکھو: بھار اُتارن
 بھار دھونوں لٹھن، (مخا) دیکھو: بھار اُترن
 بھار ڈھون، (مخا) ذمہ داری پوری کرنا
 بھار ڈھون، (مخا) 1- کوئی وزنی شے اک تھان توں دوجی تھان
 لے جاون 2- دنگار کٹن 3- بے دلی نال کم کرن
 بھار ڈھوؤ، (صفت) دیکھو: بھار بردار
 بھار سرتوں لاہ دیون، (مخا) دیکھو: بھار سرتوں لاہون
 بھار سرتوں لاہون، (مخا) 1- فرض ادا کرن، ذمے داری پوری
 کرن 2- قرض لاہون 3- احسان داجلہ دیون
 بھار سرتے رکھ دیون، (مخا) 1- احسان چڑھا دیون 2- ذمے

بھار برداری، (مو) بھار ڈھون داکم

بھار پاون، (مخا) 1- ذمے داری دیون 2- احسان چڑھاون
 3- قرض دیون 4- مجبور کرن، زور دیون، دباؤ پاون 5- پریشان
 کرن 6- مصیبت پاون
 بھار پاون، (مخا) مزدوری کرنا، کسے نوں زور دینا
 بھار پون، (مخا) 1- ذمے داری ہر پے جاون 2- احسان چڑھن
 3- قرض چڑھ جاون 4- مجبوری آون 5- خرچ دھن 6- مصیبت
 آون 7- فکر پئے جاون
 بھار پئے ملیاری نوں، چڑگا آئیاں کھاری نوں، (اکھا)
 جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ گاہکاں دے ودھیرے ہون تے مال والا
 خرے دکھاندا ہے تاں کہندے نیں
 بھار پے جاون، (مخا) دیکھو: بھار پون
 بھار پینا، (مخا) 1- کوئی ذمے داری سر پون 2- اوکڑ آونا
 بھار چاڑھنا، (مخا) دیکھو: بھار چڑھاونا
 بھار چانا، (مخا) بھار چکنا، زور دینا، مجبور کرنا
 بھار چاون ویلے چنگا بھلا، گھال بھرن ویلے ڈورا، (اکھا)
 جدوں مطلبی دے مطلب بارے دسنا ہووے تاں کہندے نیں
 بھار چڑھ جاون، (مخا) دیکھو: بھار چڑھن
 بھار چڑھا دیون، (مخا) احسان کر دیون
 بھار چڑھانا، (مخا) دیکھو: بھار چڑھاونا
 بھار چڑھاونا / بھار چڑھاونا، (مخا) احسان کرنا
 بھار چڑھن / بھار چڑھنا (مخا) احسان یاں قرضہ سر ہونا
 بھار چک لون، (مخا) دیکھو: بھار چکن
 بھار چکا دیون، (مخا) دیکھو: بھار چکا ون

نخرے کرن

بھارا پیر، (مو) امید داری، حمد ہون کی حالت یا علامت

بھارا پینا، (مخا) بھراں تے پینا، نال منول کرنا

بھارا تول، (اکھا) بھرا توں، بھراں تے پے کے

بھارا تولا، (صفت) 1- بھراے تول والی 2- عزت والی

بھارا گوڑا، (صفت) 1- جسمیہ، ساؤ، ٹیک صفت، تیاگی، مرنجاں

مرنج

بھارا لاہونا، (مخا) ذلت، سرتوں بھارا لاہونا

بھارا لگن، (مخا) چنگ نہ من، پسند نہ آون

بھارا (بھری)، (مخا) بھراں نوں کھاوے، (اکھا) جدوں ایہہ

دستا ہووے کہ پیتا، توں تک تے دین وار اصل رقم دی مار لیندا

ہے تاں بندے نہیں

بھارا ہو چھن، (مخا) 1- بھراں تے پینا 2- سر بھارا ہونا، معمولی

سر پیڑ ہونا 3- مچھوری مرنا

اگا بھارا (بھری) ہونا، (مخا) حمد ہونا

چکھا بھارا ہونا، (مخا) پیٹا گھنگڑا ہونا، رشتے داری زیادہ ہونا

پلڑا بھارا (بھری) ہونا، (مخا) پٹھ مضبوط ہونا، گل پگنا

چنجاں انگلیاں توں پونچھا بھارا، (اکھا) جدوں ایہہ دستا ہووے

کہ بندے نوں پرمان دینی ورنہیں پیندی تاں کہندے نہیں

پیٹ بھارا (بھری) ہونا، (مخا) ابھر یواں ہونا

جی بھارا (بھری) ہونا، (مخا) غم ہونا، رنج ہونا، اُداس ہونا

سر بھارا ہونا، (مخا) معمولی سر پیڑ ہونا

کسناں نوں بھارا (بھاری) لگنا، (مخا) کسے شبد یاں آواز دا

چنگ نہ لگنا

کوئی تولوں بھارا (بھاری) کوئی مولوں بھارا، (اکھا) جدوں

ایہہ دستا ہووے کہ ہر چیز دی اپنی اپنی خاصیت ہوندی ہے تاں

کہندے نہیں

گڈی دیکھ کے پیر بھارے ہو جانا، (مخا) موقعہ دیکھ کے آرام

لئی بہانہ کرنا

بھارا: (نڈ) چھیاں پھرن دی فیس

بھارا ٹھار: (نڈ) اٹھارں پڑاناں والا گرنٹھ، مہا بھارت

بھاراں: (نڈ) دیکھو بھار جیدی ایہہ جمع اے

بھاراں تے پون، (نڈ) ناز نخرے کرن، نال منول کرن

بھاراں تے پینا، (مخا) 1- نخرے دکھاو 2- کوئی کم کرن لئی

دوبے توں کئی وار اکھواؤنا 3- آکڑ دکھاو

بھاراں وچ پینا، (مخا) دیکھو: بھاراں تے پینا

بھارت: (سن، نڈ) 1- راجا بھرت نال متعلقہ 2- کسے زمانے وچ

ہندوستان نوں راجا بھرت دے ناں دی نسبت نال بھارت دیش

کہندے سن تے آج دی بھارت آکھدے نہیں

بھارت واسی، (صفت) بھارت دا وسنیک، ہندوستانی

بھارت ورش، (نڈ) ہندوستان، بھارت

بھارت ورکھ، (نڈ) بھارت ورش، ہندوستان

بھارتی: (صفت) 1- بھارت دا وسنیک، ہندوستانی 2- بھارت نال نجویا

بھارتی آریا، (نڈ) آریا لوکاں دا ادھ گروہ جو ہندو وچ آکے ویسا،

انڈو آریاں

بھارتی پن، (نڈ) بھارتی ہون دی حالت

بھار دواں: (نڈ) ہندوواں دی اک گوت

بھارڑا: (صفت) دیکھو: بھارا، وگنی: چارے مان بے کساں دے

(پہلی جلد)

سو جنے دی لکڑی، اک جنے دا بھار، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا
ہووے کہ بہت ساریاں آدمیاں دلوں کسے لوڑ وند دی تھوڑی
تھوڑی مدد کرن نال اوس دا بہت کجھ بن جاندا ہے اتے مدد کرن
والیاں دا کجھ نہیں وگڑدا تاں کہندے نیں

قانونی بھار، (ند) آئینی ذمے داری

گناہ دا بھار بھٹنا، (مخا) بہت زیادہ سزا کرنا

مونہہ دے بھار ڈگنا، (مخا) 1- بہت بُری طرحاں ڈگنا 2- بالکل
تباہ ہو جانا

ہک دے بھار تُرنا، (مخا) بہت اوجھیں ہونا

ہولے بھار ساتھ دا موہری، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ
تھوڑیاں ذمے داریاں والا بندہ سوکھا رہندا اے تاں کہندے نیں

بھار: (سن) شیر

بھار: (صفت) پرکاش والا، نور بھریا

بھارا: (ند، صفت) 1- ذمہ داری، جن بھوت دا سایہ 2- بھار والا،

بوجھل، وزنی، موٹا 3- مچھیاں پھرن دی قیمت ادا کرن 4- وڈنلا

5- ہنکاری، مجاہدی 6- گھڑا

بھارا پتا، (ند) تاش دی کھیڈ وچ اوہ پتا جس دی کافی قدر
ہووے

بھارا پتھر، (ند) 1- کوئی وزن دار شے 2- دسوں باہرا کمیاں شے
بھارا پتھر چم کے چھڈ دیون، (مخا) 1- سسے منوں اوکھا جان کے
نہ کرن

بھارا پن، (ند) 1- بوجھل ہون دی حالت 2- ثقالت، بھاری پن

3- موٹائی، موٹا پن

بھارا پون، (مخا) 1- نال منول کرن 2- بھاراں تے پن 3-

تیار، (اکھا) 1- جدوں گھرو کی دھندیاں تے خرچ دے نہ ممکن
بارے دسنا ہووے تاں کہندے نیں (ند) 2- پچیاں دی اک کھیڈ
پہاں بھار، (نم) پیراں دیاں انگلاں تے سریر دا بھار پا کے،
پیراں دے اگلے حصے اُتے زور پا کے

پہاں دے بھار چلنا، (مخا) بہت ہولی ہولی تُرنا

پہاں دے بھار ہونا، (مخا) پورا پورا زور لاونا

دل دا بھار ہولا (ہلکا) کرنا، (مخا) اپنا دکھ دُوبے اتے دسنا

دھرتی تے بھار بننا، (مخا) دُنیاتے آکے کوئی چنگا کم نہ کرنا

ڈھائی من کھوٹی تے پنج من بھار، کیا کر لسی سید ستار،

(اکھا) جدوں کسے اُتے حدوں ددھ بھار پایا جاوے تاں کہندے
نیں

رتاں گھرے دیاں رانیاں تے مرد ڈھوندے بھار، جیہڑا

زن پیتا وندا، سوہی اُترے پار، (اکھا) جدوں تیویں تاں عیش

کرے اُتے گھر والا کم کرے تاں کہندے نیں

سر بھار، (نم) سردے بھار، سردے سہارے

سر بھار سہنا، (مخا) 1- ذمے داری نبھادنا 2- نرباہ کرادنا

سر بھار لینا، (مخا) 1- ذمے داری چکنا 2- کسے دی بد خوئی کرنا

سر بھار ہونا، (مخا) 1- گناہ چڑھنا 2- ذمے داری ہونا

سرتے بھار بھجے آونا، (مخا) 1- مجبور ہو کے ہر حالت وچ آونا

2- خوشی وچ بہت کالھی کالھی آونا

سرتے بھار پینا، (مخا) ذمے داری آونا

سرتے بھار لینا، (مخا) ذمے داری چکنا

سروں بھار (اُترنا) لہنا، (مخا) ذمے داری توں بری ہونا، سرخرو

ہونا

بھارڑے نی، (محمد ہونا)

بھارڑے: (ند) 'بھارڑی وگڑی ہوئی شکل

بھارکس: (صفت) 1- بارکش داوگاڑ، چھکڑا، بھارلدن والا ٹھیلہ 2- اوہ

تسمہ جیہڑا بگھی یاں یکے دے ڈنڈیاں نوں جوڑے رکھدی اے

بھارگو: (ند) دیکھو: بھار دواج

بھارن: (مضمر) بھٹھے وچوں باہر کڈھنا، اگ دا چان کرن، الاؤ

کرن

بھارو: (ند) دیکھو: بھارا

بھارو: (صفت) 1- بھار والا، بوجھل، جس دا بھار نہ چکیا جاسکے،

مقابلے وچ گٹڑا، پہلو 2- بھید بکری، جھگاں وغیرہ 3- منحوس،

چندرا 4- سامی، وگئی: 'کندھڑا تلواری بھار دوسر کرلو'

بھارو ہونا، (مخا) کے لئی بوجھ بننا

بھارواں: (ند، صفت) بھرواں، بھرپور

بھاروسا: (ند) دیکھو: بھروسا

بھاروں: (ند) پہاڑو، بھید بکری

بھاری: (مو) گھاہ دے موٹے تیلیاں دی بوکر، مانجھا

بھاری: (صفت) 1- بھار والی، بوجھل 2- ہضم نہ ہون والا 3- موٹا

ٹھلھا 4- گھنا، ڈھیر سا 5- اوکھا، تکلف دہ

بھاری بھرکم، (ند، صفت) 1- بہت بھارا 2- موٹا تازہ

بھاری پتھر، (ند) وزنی پتھر جازا قابوتوں باہر

بھاری پتھر خم کے چھڈ دینا، (مخا) اوکھا سمجھ کے کے کم توں

تھہ چک لینا، چھڈ دینا

بھاری پن، (ند) دیکھو: بھاراپن

بھاری تھاں، (مو) اوہ تھاں جتھے بھوت پریت رہندے ہوں

بھاری جا، (مو) کے پیر فقیر دی قبر

بھاری رات، (مو) دکھاں بھری رات

بھاری منزل، (مو) دور دروازہ سفر اوکھا پینڈا

اواز بھاری ہونا، (مخا) سنگھ بیٹھنا، موٹی آواز ہونا

جیب بھاری ہونا، (مخا) جیب وچ بہت پیسے ہونا، امیر ہونا

جیوں جیوں بھجے کھلی، تیوں تیوں بھاری ہوئے، (آھا)

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جیوں جیوں خاندان ودھدا ہے تیوں

تیوں ڈے واریاں وی ودھدیاں چھیاں چاندیاں نہیں تان

کھندے نیں

گندھڑی بھاری ہونا، (مخا) 1- زور آور ہونا، تکر ہونا، بہادر

ہونا 2- بہت گناہ کہیتے ہونا

بھارے: (ند) 'بھارا' دی جمع

بھارے بھنا، (مخا) تیاری کرتا

بھارے پیا، (ند) بھاراں تے پین والا، بھنیا ہویا

بھارے پینا، (مخا) بھاراں تے پینا

بھارے چاون، (مخا) مشکیت وچ پینا، اوڑاں وچ پینا

بھارے ساہ لینا، (مخا) ساہ دا اوکھا چن

پیر بھارے (بھاری) ہونا، (مخا) حرام ہونا

بھاریاں: (مو) 'بھاری' دی جمع

بھاریاں گوریاں، (صفت) معتبر، سچ سمجھو، ایس، وگئی 'بھاریاں

گوریاں تکو بیتکاں آئیاں نہیں

بھاڑ: (ند) 1- شور، تندور 2- لوہے دا ڈاٹوا 3- آئینہ، چٹھا

بھاڑ جھوکنہ، (مخا) 1- بھٹھی یاں تندور وچ بان پادنا 2- لتا مارا

کم کرنا 3- اوکھے دن گزارنا

راہیں کپڑا وغیرہ گرم کرے۔ ست مٹی تھیں نوں سکینا

بھاف کڈھنا، (مخا) 1- بھیت ظاہر کرنا 2- دل دی ہواڑ کڈھنا

بھاف لینا، (مخا) 1- سے روک دے ملاج لئی دوائی پاکے ابا لے

پانی دی ہواڑ ساہ راہیں اندر چھپنا، ہواڑ لینا 2- سوہ کڈھنا

بھاف لٹکنا، (مخا) ہواڑ باہر آونا

بھاف نہ کڈھنا، (مخا) بھید خاص نہ ہون دینا، سوہ نہ کڈھنا، اپنے

دل دی گل کسے نوں نہ دتا

بھاف کڈھنا، (مخا) 1- بہت نرم ہونا 2- بہت غصے وچ ہونا

بھافنا: (فل) دوائی دی ہوڑ لینا

بھافنا: (فلم) دیکھو بھینپنا

بھاک: (مخا) 1- بھیدیاں بھری دی میں میں کرن دی اواز

2- چھٹی، گھوڑی، بھکال، بھل گیری 3- اوہ تھیں جیسے ڈنگر پانی پین

توں بعد دن دی گرمی ویٹے پیٹھ سے نہیں

بھاکا: (مفت) 1- اوہ بندہ جو بھید نوں لٹکا کے نہ رکھ سکے 2- دھماکا

بھاکل: (مو) دیکھو بھاک

بھاکن: (مو) تھلی، روٹی رھن والا بھانڈا

بھاکن: (مصدر) 1- بولن، کہن، آکھن 2- بکین، بکواس کرن 3- سدن،

نڈاوان

بھاکنا: (فلم) اچی اچی بولنا

بھاکھ: (مخا) 1- کھان دی حاست، کھان پین

بھاکھ: (مو) دیکھو بھاکنا

بھاکھ واکھ، (مو) جان پچھان

بھاکھا: (لہند، مو) 1- آکھیا 2- بھاشا، زبان، بولی

بھاکھائی: (مو) دیکھو بھاشائی

بھاگھنا: (مصدر) 1- بولنا، کہنا، آکھنا 2- جانا پچھانا، وگنی: کاتھنوں گل

کسے دی کرے، شاعر نے میں بھاگھے (سیف)

بھاگھیا: (مو) 1- بھاشا، بولی 2- ناگری، ہندی 3- پنچھیاں دی اواز

4- مونہوں نکلیا بول 5- گل بات، بول 6- بھیت، خبر

بھاگھیا پوری ہوئی، (مخا) کہی ہوئی گل داسچا ہونا

بھاگھیا چاکھیا، (مفت) چنگی طرحاں دیکھیا ہویا

بھاگھیا دینا، (مخا) 1- پچھیا دینی، خبر دینی، سنیہا دینا 2- دوسرے

دے من دی گل دینا

بھاگھیا غولی، (مو) جٹاں بھوتاں دی بولی

بھاگھیا کڈھنا، (مخا) کوئی اٹلا بول بولنا

اٹلی بھاگھیا، (مو) 1- بھیڑا بول، مندا پچن 2- سراپ

برے آدمی دی بُری بھاگھیا، (اکھا) جدوں ایہہ دسا ہووے کہ

برے آدمی دے مونہوں کدی دی چنگی گل نہیں نکلیا تاں

کہندے نہیں

چنے مونہہ اُتیاں بھاگھیا، (اکھا) جدوں بہت سارے اکھ دچوں

کوئی کچھ کہے اتے کوئی کچھ کہے تاں کہندے نہیں

دیکھیا بھاگھیا، (مفت) چنگی طرحاں پڑتالیا ہویا

بھاگ: (مخا) 1- قسمت، لیکھ، نصیب، مقدر، تقدیر 2- خوش قسمتی

3- حصہ 4- ونڈ ونڈارا، ہنوارا 5- اک ڈگری دازادیہ

بھاگ آونا، (مخا) نصیب جاگنا، قسمت جاگنا

بھاگ اکھرنے بھاگ اکھرنے، (مخا) قسمت چکنا، بھاگ،

جاگنا

بھاگ اٹنا، (مخا) قسمت بدلنا

بھاگ بھری، (مو، مفت) بھاگاں والی زنانی، قسمت والی، آل

(پہلی جلد)

بھاڑے دا عشق، (ند) مطلبی پیار

بھنگ دے بھاڑے، (نم) 1- حرام، مفت وچ 2- بہت سستی

بھنگ دے بھاڑے روڑھ دینا، (مخا) کوئی چیز بہت سستی دتج

دینا

بھاڑیا: (ند، صفت) 1- بھاڑے تے کم کرن والا، بھاڑے تے پیا ہویا

جانور، بھاڑا واہن والا بند 2- پہاڑیا 3- بزدل، کم چور

بھاس: (ند) چانن، روشنی، پرکاش

بھاس آونا، (مخا) چنگا لگنا، وگنی: 'پورن سُن سادھ نوں دھاریا سی،

گل بیٹھیاں چت نوں بھاس آئی' (کالی داس)

بھاس مان، (صفت) روشن، چمکیلا

بھاسا: (مو) ویکھو: بھاشا

بھاسرنا: (نم) بولنا، کہنا

دکھن گھٹ نہ اُگے جے اُگے تال برس، مونہہ مرد نہ

بھاسرے جو بھاسرے تال کرے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ مرد زبان توں نہیں پھر داتاں کہندے نیں

بھاسکر: (ند) سورج

بھاسن / بھاشا: (مصدر) 1- دُسنّا، جانا جانا، چمکنا، لُکنا

بھاش: (ند) 1- یکا 2- تعریف

بھاشا: (مو) 1- بولی، زبان 2- ہندی، ناگری

بھاشا شاستر، (ند) اوہ کتاب جس وچ کسے بولی دے جنم وکاس

وغیرہ دا اتہاس لکھیا گیا ہووے

بھاشا شاستری، (ند) کسے بولی دے جنم اتے وکاس دی جانکاری

رکھن والا بندہ

بھاشا گیان، (ند) بھاشا و گیان، زبان دان دانی دا علم

بھاشا گیانی، (صفت) بھاشا و گیانی، ماہر لسانیات

بھاشانتر، (ند) اک بولی توں دوسری بولی وچ اُتھا کرن دا عمل

بھاشا و گیان، (صفت) 1- زبان دانی دے علم نال تعلق رکھن والا

2- بھاشا و گیانی

بھاشا و گیانی، (صفت) بھاشا و گیان وچ ماہر

بھاشا وی، (صفت) بھاشا نال جُڑی

سرب دیشی بھاشا، (مو) سارے دیش دی سانجھی بولی

سنگھ بھاشا، (مو) نہنگ سنگھ دی بولی

بھاشکار: (صفت) نیکا کار، دیا کھیا کار

بھاشن: (مصدر) دسن، چانن، مَن

بھاشن: (ند) تقریر، لیکچر

بھاشن جھاڑنا، (مخا) فضول بولن

بھاشن کار، (ند) بھاشن دین والا، لیکچرار

بھاشن کاری، (مو) بھاشن دین دا کم

بھاشن کرتا، (صفت) 1- بھاشن کرن والا 2- وکنا، تقریر لکھن والا

بھاشیا: (ند) بھاشن کرن والا، لیکچرار، بولی والا

غیر بھاشیا، (صفت) پرانی بولی بولن والا

بھاف: (مو) 1- ابلدے پانی وچوں نکلن والی ہوا 2- بھڑاس

بھاف آونا، (مخا) 1- ہوا چھڈنا 2- بھڑاس نکلنا

بھاف انجن، (ند) 1- بھاف دی طاقت نال چلن والا انجن

2- ریل دا انجن

بھاف چھڈنا، (مخا) ہوا کڈھنا

بھاف دینا، (مخا) 1- روگ دا علاج کرن اتنی دوائی پا کے ابلے

پانی وغیرہ دی ہوا 2- کپڑیاں نوں بھٹھی چاڑھنا 3- گرم ماہ

(پہلی جلد)

پلاک ڈکھتری

بھاگا: (صفت) 1- بد قسمت 2- بھیڑا، عیب والا 3- خراب، بھیڑا،

غصیلاتے پاگل (مٹا)

بھاگا بھاگ، (مو) نس بھیج، بھاڑ، دوڑ بھیج

بھاگا تھیون، (مٹا) بد مزہ ہونا، طبیعت بے چین ہونا

بھاگا چھوہر، (مٹا) بھیڑا مٹا

بھاگا کتا سائیں پٹوایے بھیڑا مٹا خصم نوں گلہ، (اکھا)

جدوں ایہہ دنا ہووے کہ عیاں والے بندے نال یاری لاو نال

اپنی وی عزت چلی جاندی اے تاں کہندے نیں

بھاگا کرن، (مٹا) بھیڑا کم کرنا، شرمناک کم کرنا

بھاگا لگن، (مٹا) بھیڑا سمجھنا، نفرت کرنا، گھبرنا کرنا

بے بھاگا، (صفت) دیکھو: مند بھاگ

رُٹھے دا بھاگا گڑ گئے مٹھا، (اکھا) جدوں رُسے بندے دا حصہ

کسے دوسرے نوں مل جاوے تے اوہ بہت خوش ہوندا ہے تاں

کہندے نیں

بھاگا بھاگا: (نم) نس بھیج، دوڑ بھیج

بھاگاں: (مٹا) بھاگ دی جمع

بھاگاں بھریا، (مٹا) چنگا، خوش قسمت، سُبھاگا

بھاگاں بھنیا، (صفت) قسمت دا مارا، بد قسمت

بھاگاں دا رونا رونا، (مٹا) قسمت نوں کوسنا، بد قسمتی دی شکایت

کرنا

بھاگاں دی کھٹی کھانا، (مٹا) جہاں محنت توں ہی چنگی کمائی ہونا

بھاگاں دی کھیڈ، (مٹا) لیکھا، مقدر، تقدیر

بھاگاں دی گل ہونا، (مٹا) قسمت یاں بھوگاں وجوں کوئی چنگی

گل دا پرنا

(پہلی جلد)

بھاگ ونگ کرنا، (مٹا) وندیاں پاو نا

بھاگ پین، (صفت) ابھڑا۔ بد قسمت، بد نصیب

ارداس نوں بھاگ لگنا، (مٹا) دُعا قبول ہونا

بہوں پتریں بھاگ، کوئی یہوے لکڑیاں، کوئی لیاوے

ساگ، (اکھا) جدوں بپتہ پتریاں د اٹھ دنا ہووے

تاں کہندے نیں

بھاگوں بے بھاگ ہون، (مٹا) چنگی قسمت دا ماڑا ہو جانا، بُرے

دن آونا

سُتے بھاگ جاگن، (مٹا) قسمت اُٹھل جاتا، چنگے دن آونا

سُتھ دلدرا، کشت بھاگ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ عیش

ارام دُکھ تے آہستی بد قسمتی دی وجہ ہوندے نیں، پر محنت تے

مزدوری نال بھاگ بندا ہے تاں کہندے نیں

کسے دے بھاگ اُٹھنا، (مٹا) کسے دی چنگی قسمت دے سہارے

زندگِ سزا دانا

کھان پین نوں بھاگ بھری تے دھون بھنون نوں مٹھا،

(اکھا) جدوں کسے چلاک بندے دی کروت بد لے دُکھ (سزا،

نقصان) کسے ہووے بھتن پوے تے فائدہ چلاک بندہ اُٹھا لوے

تاں کہندے نیں

مند بھاگ رہے بھاگا، (صفت) بد قسمت، ابھاگا

نبھاگ، (صفت) بد قسمت

بلے نوں بلایئے نہ تے پہلے دا بھاگ گواہیئے نہ، (اکھا)

جدوں ایہہ دنا ہووے کہ چنگا تاں ایہہ ہے کہ کسے نال ناجائز

رعایت نہیں کرنی چاہیدی تے جے اچھا کر لیے تاں اوس نوں

اچھی رعایت ہمیشہ ہی دیندے رہنا چاہیدی ہے تاں کہندے نیں

اولاد والی

بھاگ پاونا، (محا) حصہ شامل کرنا

بھاگ پرتیاونا، (محا) تقدیر آزمائی کرنا، قسمت آزمادنا

بھاگ پھٹنا، (محا) قسمت مازی ہونا، بد نصیب ہونا

بھاگ ٹٹنا، (محا) تقدیر بھیڑی ہونا

بھاگ ٹھڑا، (صفت) دیکھو: بھاگٹھ

بھاگ ٹھنڈے ہونا، (محا) مندی قسمت ہونا

بھاگ جاگنا، (محا) قسمت گھلنا، چنگے دن آنا

بھاگ جگاونا، (محا) قسمت چکاونا

بھاگ چمکنا، (محا) قسمت جاگنا

بھاگ چنگے ہونا، (محا) قسمت تیز ہونا، خوش قسمت ہونا

بھاگ داستارہ ڈھلن، (محا) بد بختی آنا، بُرے دیہاڑ آنا

بھاگ دی، (صفت) بھاگاں تے اعتبار کرن والا

بھاگ دینا، (محا) 1- دوسرے نوں حصہ ونڈ کے دینا 2- تقسیم کرنا

بھاگ سُدھا، (صفت) بھاگ وان، خوش نصیب

بھاگ سُدھے ہونا، (محا) چنگے دن ہونا، قسمت جاگنا

بھاگ سڑنا، (محا) ماڑے دن آنا، بد نصیب ہونا

بھاگ سور، (صفت) بھاگ شالی، بھاگ وان، چنگے لیکھاں والی

بھاگ سول، (صفت) دیکھو: بھاگ سور

بھاگ سون، (محا) مندے دن آون

بھاگ شالتا، (مو) خوش قسمت ہون دا عمل

بھاگ شالی، (صفت) بھاگ وان، خوش قسمت، سُکھاگا

بھاگ شیل، (صفت) بھاگاں والا، بھاگ وان، خوش قسمت

بھاگ کالے ہونا، (محا) تقدیر مازی ہونا، بد قسمتی ہونا

بھاگ کرنا، (محا) اک قسم نوں دوسری قسم نال ونڈنا، تقسیم کرنا

بھاگ کھلنے، (محا) دیکھو: بھاگ چمکن

بھاگ کھوٹے ہونا، (محا) بد قسمت ہون، مونہہ باگا ہونا

بھاگ لاونا، (محا) خوش قسمت بند دین، اختیار بنا دینا

بھاگ لگاونا، (محا) 1- لے پاونا 2- حصہ ونڈ کے دینا

بھاگ لگنا، (محا) 1- خوش قسمت ہونا، قسمت جاگنا 2- ہال پرورد

سُکھ ہونا 3- گھر وچ ہال بچے ہونا

بھاگ لینا، (محا) شامل ہون، حصہ لین

بھاگ مارے جانے، (محا) مارے جانے

بھاگ مان، (صفت) دیکھو: بھاگ مان

بھاگ مانی، (مو) چنگی قسمت، خوش قسمت

بھاگ مسڑنا، (محا) ماڑے دن ہونا، بد قسمت ہونا

بھاگ مندے ہونا، (محا) تقدیر کھونی ہونا، بد نصیب ہونا

بھاگ پنچھتر، (محا) قسمت داستارہ

بھاگ نکھننے، (محا) بھیڑے دن آون

بھاگ وان / بھاگ مان، (محا) 1- چنگے بھاگاں والا،

خوش قسمت 2- امیر 3- ایماندار، سچا (مو) گھر وان، دوسری

بھاگ وانی، (مو) خوش قسمتی، بخت وری

بھاگ ودھاتا، (محا) قسمت دے دیکھو: نصن وان

بھاگ ونت، (صفت) دیکھو: بھاگ وان

بھاگ ونٹی، (مو) خوش قسمت عورت، چنگے بھاگاں وان عورت

بھاگ وند، (صفت) 1- خوش قسمت 2- بخت وری

بھاگ وند، (مو) حصہ وند، جسے موجب تقسیم

بھاگ ونڈ تھیون، (محا) چنگے دن آنا، دن مہترن

بھاگیرتھی: (مو) گنگا ندی، دریائے گنگا

بھاگیں: (نم) قسمت نال، تقدیریں

کھاؤ پیو سوو باگیں، پچھلے جیون گے اینہیں بھاگیں،
(اکھا) جدوں کوئی اپنی عیش خاطر باقی قبیلے دا کوئی خیال نہ کرے،

تاں کہندے نیں

مندے بھاگیں، (نم) بد قسمتی نال

بھال: (فمر) 1- بھالن مصدر توں امر 2- تلاش کرنا، نگرانی کرنا، دیکھ

بھال کرنا، لہسن دی حالت، ڈھونڈ، تیریاں نیزے دی نوک

3- برجھی 4- غور، سوچ، انتظار 5- جھک، آس 6- چیتا وئی دین والا

بھال بھالن، (محا) خبر گیری کرنا، نظر عنایت کرنا

بھال لہن، (محا) پرواہ کرنا، توجہ دینا

دیکھ بھال، (مو) 1- نگرانی 2- پالنا، پرورش

کھوج بھال، (مو) ڈھونڈ، تلاش

بھالا: (ند) برچھا، نیزہ، بلم

بھالا بردار، (صفت) 1- برچھے والا، بلم والا 2- قلعے وغیرہ دے

بوہے تے برچھا پھڑ کے پہرہ دین والا

بھالا تھیون، (محا) حقیقت سمجھ آنا

بھالکم: (سن) 1- ظاہر ہونا 2- چانن 3- علم

بھالن/بھالنا: (مصدر) 1- لہسنا، ٹولنا، دیکھنا، تلاش کرنا، ڈھونڈنا،

جھاک رکھنا 2- کھوجنا، بھال کرنا، پڑتال کرنا 3- منگ کرنا، چاہونا

جھوٹیاں والے گھروں لسی بھالنا، (محا) جیسے کوئی چیز نہ ہووے

اوتھوں اوس چیز دی آس کرنا

چارے کوناں بھالنا، (محا) چنگی طرحاں لہسنا، پوری پوری بھال

کرنا

چھڑیاں دے گھروں اک بھالنا، (محا) دیکھو: جھوٹیاں والے

گھروں لسی بھالنا

بھالو: (ہ، مذ) 1- رچھ 2- ڈھونڈن والا، لہسن والا 3- کھوجکار

بھالے: (فعم) دیکھو: بھالن

بھالے تھیون، (محا) منتظر ہونا، دنگی: 'اج کل عید ہے آدن والی،

فیض کوں پن دے بھالے تھی گئے' (فیض بلوچ)

اُسو بھالے میگلّا، بھلی پھرے گوار، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا

ہووے کہ اُسو دچ مینہہ دی منگ کرنا مورکھ دا کم ہوندا ہے تاں

کہندے نیں

انھا کیہ بھالے (لوڑے) دو اکھاں، (اکھا) جدوں کسے نوں

لوڑندی آئے آپے ہی مل جاوے تاں اوووں کہندے نیں

بھالیا: (صفت) دیکھیا، جاچیا

بھالیا ڈٹھیا، (صفت) دیکھو: دیکھیا بھالیا

دیکھیا بھالیا، (صفت) جاچیا، پرکھیا، دیکھیا ورتیا

بھالیں: (لہند، نم) کھلیاں اکھاں نال

بھام: (مو، صفت) سندر عورت، سونی سوانی

بھاماں: (اعوان، حرف عطف و تردید) دیکھو: بھادیں

بھامڑ: (مو) دیکھو: بھانڑ

بھامڑی: (ند) دیکھو: بھانڑی

بھامنی: (سن، صفت) سمجھ توں زیادہ چمکن والا، نازک، خوبصورت،

سوہنا

بھامیں: (اعوان، حرف عطف و تردید) دیکھو: بھادیں

بھان: (ند + مو) 1- کھلوتی فصل نوں وڈن لئی لایا نشان یاں لکیر

2- ٹوٹا، وڈی کرسی دے چھوٹے حصے، ریز گاری 3- ٹٹے پیسے، کسے

(پہلی جلد)

بھاگاں دے سر مڑھنا، (مجا) اپنے آپ نوں بے قصور دسدے
ہوئے تقدیر نوں قصور وار ٹھہرا دنا

بھاگاں سڑی، (مو، صفت) بد قسمت عورت

بھاگاں سڑیا، (صفت) بد قسمت، منحوس

بھاگاں والا، (مذ، صفت) چنگی قسمت والا، سُہاگا، کرماں والا،
بختاوار

بھاگاں والی، (مو، صفت) 1- خوش قسمت عورت 2- گھر والی،
دوبیتی

بھاگاں وٹ کھانا، (مجا) بد قسمت ہونا

بھاگاں وچ لکھیا ڈھوڈی تے ساگ عام آدمی نوں
سدھارن کھان ہی نصیب ہے، (اکھا) جدوں کسے دی قسمت
دا لکھ کرنا ہووے تاں کہندے نیں

بھاگاں وچ نہ ہونا، (مجا) دیکھو: بھاگاں وٹ کھانا

جو کجھ لکھیا بھاگاں اندر سوئی ہو کے رہندا، (اکھا) جدوں
ایہہ دسنا ہووے کہ قسمت دا لکھیا ہی ملدا ہے تاں کہندے نیں

بھاگتا: (صفت) بھجدا ہویا، دوڑا ہویا

بھاگتے: (صفت) دیکھو: 'بھاگتا' جیہدی ایہہ جمع اے

بھاگٹھ: (صفت) بھاگاں والا، قسمت والا

بھاگر: (مذ) راجپوتاں دا اک گوتہ

بھاگر: (مو) بھاجر، افراقی، بھجنس، فرار

بھاگر چن، (مجا) بھاگ دوڑ ہونا

بھاگر پلا: (مذ) دیکھو: باگر پلا

بھاگل: (مذ) کھراکھل

بھاگم بھاگ: (مو) دیکھو: بھاگ بھاگ

بھاگن: (صفت) 1- چنگے بھاگاں والی، خوش قسمت 2- چلتن 3- جسے
دار

بھاگو: (مو، صفت) گھر والی، دوبیتی، بھاگاں والی، کرماں والی، خوش
قسمت عورت

جدھر میری بھاگو جائے، اودوں بھاگ اگیرے دھائے،
(اکھا) جدوں کسے دی بد قسمتی بارے دسنا ہووے تاں کہندے نیں

بھاگوان: (صفت) 1- خوش قسمت پٹے بخت والا 2- ایماندار، سچا
بھاگوان گھڑی، (مو) چنگا وقت، بھلا کا۔

بھاگوت: (مذ) 1- اٹھاراں پُراناں وچوں اک مشہور پُران 2- بھگوت
گیتا 3- پریشردا بھگت

بھاگوت پُران، (مذ) اٹھاراں پُراناں وچوں اک پُران

بھاگوتی: (مو، صفت) خوش قسمت عورت، چنگے بھاگاں والی، زنانی

بھاگونڈ: (صفت) 1- قسمت، تقدیر، نصیب، بخت، لیکھ 2- خوش قسمت،
چنگے بختاں والا 3- مالدار، دولت مند، امیر

بھاگوت: (صفت) بھگوان دے تال متعلقہ

بھاگی: (مو) 1- بھاگاں والا، خوش قسمت 2- جسے دار، سانجھی، بھاگیں

3- ناراضی، غصہ، رنجی، وٹ

بھاگی کرن، (مجا) بے چین کرن، برا عمل کرن، بد مزہ کرن

دکھ سکھ دا بھاگی ہونا، (مجا) اکھ سوکھ ویسے بد کرنا

نرکاں دا بھاگی، (صفت) پانی، سنہوکار، گھور پانی

بھاگے بھریا: (مذ، صفت) بھاگاں والا، سو بھاگا، زنانیاں دی ایس،
دعاواں

بھاگیرتھ: (مذ) پُراناں موجب اک سورج ونشی راجے دا ناں، جس

تے تپ کر کے لنگا جی نوں مر ت لوک وچ لیو دندا سی

بھانجی مٹھے کرنا، (محا) امن لیاونا، پرسکون کرنا

بھانجی مچاونا، (محا) فساد پاؤنا، لڑائی کراونی، اگ لاونی

بھانجی مچنا، (محا) اگ لٹنا

اگ دا بھانجی، (مذ، صفت) بہت غصیل آدمی

ایرکھا دا بھانجی، (مذ، صفت) بیست غصہ کرن والا

دکھاں دے بھانجی، (محا) بن، بہت زیادہ دکھی ہونا

بھانجی: (مذ) دیکھو: بھانجی

بھانجی: (مو) چھوٹا بھانجی

بھانجی: (صفت) خالی، سہنا

بھانجی: (مذ) دیکھو: بھانجی

بھانجی بھڑکن، (محا) اگ لٹن، عشق ہوون

بھانجی: (مذ) دیکھو: بھانجی

بھانجی پینا: (فل) بچے دا رڑھنا شروع کرنا

بھانجی: (مو) دیکھو: بھانجی

بھانجی: (فعر) بھانجی مصدر دا صیغہ امر

بھانجی لینا، (محا) اندازہ لالینا، پچھان لینا

بھانجی: (فم) اندازہ لاونا

بھانجی: (مذ) بھانجی والا، تاڑو

بھانجی: (مذ) طرحاں، جیویں، قسم، ریت، طریقہ، ڈھنگ

بھانجی بھانجی، (صفت) بہت طرحاں دا، کئی طرحاں دا، قسم

قسم دا، ون دن دا، ڈھنگ ڈھنگ دا

بھانجی بھانجی دی بولی بولنا، (محا) 1- دکھو دکھریاں راواں دینا

2- اپنی اپنی ماری جانا، پھیلیاں مارنا

بھانجی بھانجی، (فم) دیکھو: بھانجی بھانجی

بھانجی بھانجی، (صفت) ون مونا، طرحاں طرحاں دا

بھانجی بھانجی، (صفت) کئی قسم دا

بھانجی بھانجی بولی بولنا، (محا) دیکھو: بھانجی بھانجی دی بولی

بولنا

بھانجی، (صفت) کئی طرحاں دا

بھانجی بھانجی، (صفت) دیکھو: بھانجی بھانجی

بھانجی بھانجی، (صفت) بہت قسم دا، کئی طرحاں دا

کئی بھانجی، (صفت) دیکھو: بھانجی

بھانجی: (مو) دیکھو: بھانجی

بھانجی: (مو) اکو چہا ہوون دی حالت، مشابہت

بھانجی: (مو) 1- لڑائی وچوں سن دا عمل، شکست، بار 2- کپڑے یاں

کاغذ نوں پئی بھانجی، بھانجی، بھانجی دا وگاڑ، ریزگاری، ٹٹے پیسے، چکر

پھیر، مردزا، دند

بھانجی دینی، (محا) ہر دینا، میدان وچوں نسا دینا

بھانجی کھانا، (محا) ہار ہونا، شکست ہونا، وگی: 'فوج شرم دی نس گئی'

بھانجی: (فم) باجھ توں وگڑ کے بنیا ہویا..... سوائے، بغیر، ہنا

بھانجی بھانجی بھانجی، (مو) بھین دی نوہ

بھانجی جوائی، (مذ) بھین دا جوائی

بھانجی وویٹی، (مو) دیکھو: بھانجی بھانجی

بھانجی: (مذ) بھین دا پتر، بھینواں

بھانجی: (مو) دیکھو: بھانجی

بھانجی: (مصدر) گول کرن، مردون، کاغذ وغیرہ نوں تہہ کرن، کپہ

دیاں چونیاں نوں دتی چٹائی

بھانجی: (مو) 1- بھین دی وھی، بھینویں 2- شریکے برادری دی سانجھ

سکے دے مل دے چھوٹے سکے 4- بھن، مکک، پیڑ، بھن لٹ
5- اک رکھ داناں 6- آسرالین دی تھاں، رات گزارن دی تھاں،
کرائے دا کمرہ 7- ویاہ شادی دیاں شیواں دی خرید 8- سورج
9- سورج دیاں کرناں

بھان بھان، (صفت) سورج نوں روشنی دین والا

بھان پاونا، (مجا) بھن پاونا، پچھتاوا لاونا

بھان پینی، (مجا) دکھ ہونا، پچھتاوا لگنا

بھان تھیون، (مجا) ویران ہونا

بھان سالی، (نڈ) ٹھٹھیار، کسیرا

بھان لاون، (مجا) اکٹھ کرنا

بھان متا، (نڈ) مداری، چالاک

بھان متی، (مو) 1- مداری دا تماشا، تھہ دی صفائی، چالاک

2- راجے بھوج دی رانی داناں

بھان متی دا سوانگ (تماشا)، (نڈ) 1- اوہ تماشا جیہڑا بھان متی

دکھاندے نیں 2- مجازاً اوہ معاملہ جیہڑا سمجھ وچ نہ آوے، حیرت

بھری گل

بھان ہونا، (مجا) 1- پچھتاوا ہونا 2- پرتیت ہونا

چان بھان، (نڈ) پو پھٹالا، پر بھات

بھان: (ہ، نڈ) 1- قسم دا سوانگ یاں ڈرامہ 2- اداکاری 3- ریزہ، کلڑا

بھان متی دا پٹارا، (نڈ) 1- دکھ دکھ چیزاں دا اکٹھ 2- بک سک دا

اکٹھ

بھان متی دا کنبہ، (نڈ) کاکٹکا، لٹرم پٹرم، بک سک

بھان متی دی پٹاری، (مو) اجیہی پٹاری جس وچ دن سونیاں

شیواں ہوون

بھان: (سن، نڈ) 1- اظہار، دکھالا 2- ادن 3- راجا

بھانا: (نڈ) 1- ربی حکم، ربی رضا، رب دی مرضی، ہونی، بھادی

2- مرضی، اچھا، چاہ

بھانا بیتنا، (مجا) رب دی رضا وچ راضی رہنا

بھانا خالی تھیون، (مجا) ویرانی ہو جانا، گھر برباد ہونا

بھانا کرتار دا، (روزمرہ) ربی حکم، رب دی مرضی

بھانا مٹھا کر کے منا، (مجا) دیکھو بہن من

بھانا کلڑی، (نڈ) اک جہنے داناں

بھانا مننا/بھانے تے شاکر ہونا، (مجا) دیکھو بہن بیتنا

بھانا موڑنا، (مجا) ہونی واپس نہ دینا، وکی خواہش حق دی قدم

تقدیر وگی، موت کون الہ دیاں بھانیاں نوں ()

بھانا ورتنا، (مجا) 1- کوئی چٹا پٹا 2- کسے نزدیک رشتے دار دا مرجنا

تیرا بھانا مٹھالا گئے، (آصا) جدوں ایہ دست ہووے کہ رب دی

رضا وچ ہی رہنا ٹھیک ہے یاں اوڑاس نوں حنا مٹھے پروان

کرنا ہی ٹھیک ہے تاں کہندے نیں

رب دا بھانا، (نڈ) 1- ربی رضا، رب دی مرضی 2- قسمت

بھانا: (نڈ) 1- جانوراں دا واز 2- کانیجی ہاؤس

بھانیز: (نڈ) 1- اک دا بچان، الاو، اک دی پتی، شعد، لانبو

2- بہت وڈی بلچل

بھانیز بالنا، (مجا) بھڑکانا، آکسونا

بھانیز بلنا، (مجا) افراتفری پھین

بھانیز بننا، (مجا) 1- بہت تیز ہو جانا 2- چھوٹی گل دا وڈا بننا

بھانیز بھڑکنا، (مجا) 1- گڑبڑ ہو جانا 2- روہ چڑھ جانا 3- لڑائی ہو

جانا

دیکھا پانیا کیہ کرے، ہٹھیلے بھانڈے اُتے دھرے، (اکھا)
 دیکھا بند افضول دے کم کردا رہندا ہے تاں کہندے نہیں
 ہولا بھانڈا بہوں کھڑکے، (اکھا) جدوں کسے دے ہو چھہ پن
 نوں ظاہر کرنا ہووے تاں کہندے نہیں
 بھانڈے: (ند) دیکھو بھانڈا جیب دی ایہہ جمع اے
 بھانڈے پاونا، (محا) بچت کرنا، کُجھ نہ کُجھ بچا کے رکھنا
 بھانڈے دامونہ کھلا ہووے دو جے نوں تاں شرم چاہیدی
 ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دس ہووے کہ کسے دی مہربانی دا ناجائز
 فائدہ نہیں اُٹھائی دا تاں بندے نہیں
 بھانڈے رنگ برنگے، تھلے اکو جیسے، (اکھا) جدوں دکھ دکھ
 چیزاں دا گن اکو جیب ہووے تاں کہندے نہیں
 بھانڈے کھڑکنا، (محا) لڑائی جھگڑا ہونا
 بھانڈے نال بھانڈا، کھڑکنا وجنا، (محا) دیکھو: بھانڈے کھڑکنا
 بھانڈے نہ پاونا، (محا) قدر نہ کرنا
 اک پتر نہ جائیں رنے، باہر ویسے تاں انی ہووے گھر
 آوے تاں بھانڈے بھنے، (اکھا) اکلوتا پتر بے جا لاڈ پیار
 وجوں وڑ جاندا ہے
 اک پتر نہ جائیں رنے، گھر ونجے تاں بھانڈے بھنے باہر
 ونجے تاں بھکو اٹھے، (اکھا) جدوں ایہہ دس ہووے کہ اکلوتا پتر
 لاڈ وجوں وڑ جاندا ہے تاں کہندے نہیں
 اُونے بھانڈے ہی چھلکدے نہیں، (اکھا) جدوں کوئی گھٹیا
 آدمی شئی مارے تاں کہندے نہیں
 بھریاں (وڈیاں) بھانڈیاں دیاں وڈیاں ہی نہیں مان،
 (اکھا) جدوں ایہہ دس ہووے کہ امیر بھادیں کتنا دی غریب کیوں

نہ ہو جاوے پھیر دی اوہدے کولوں کافی کُجھ نکل آندا ہے تاں
 کہندے نہیں
 تھندے بھانڈے دی تھندھیائی ہولی ہولی ہی جاندی
 ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دس ہووے کہ امیر نوں غریب ہوں لگیاں
 دی کافی دیر لگ جاندی ہے تاں کہندے نہیں
 جس بھانڈے وچ کھانا اوے وچ چھیک کرنا، (اکھا) جدوں
 ایہہ دس ہووے کہ جس توں فائدہ ہووے اوے دا ہی نقصان کیتا
 جاوے تاں کہندے نہیں
 دو بھانڈے ہوں تاں ٹھہکدے ہی ہن، (اکھا) جدوں ایہہ
 دس ہووے کہ اکٹھے رہن والے کدی نہ کدی لڑ ہی پیندے نہیں
 تاں کہندے نہیں
 سکھنا اتے ہلکا بھانڈا بہت (ہنو کھڑکے) کھڑکدا ہے،
 (اکھا) ایہہ کھان پھوکیاں شیخیاں مارن والے لئی وردے نہیں
 شیرنی دا دودھ سونے دے بھانڈے وچ ہی پیوی دا ہے،
 (اکھا) جدوں ایہہ دس ہووے کہ آدریوگ شے لئی یوگ تھاں ہی
 لوڑیدی ہے تاں کہندے نہیں
 کبھی، کُہاڑی، ترنگی سنہیل آٹا گن، پہلے بھانڈے پائیے
 پچھوں تھن نوں چنگھ، (اکھا) جدوں ایہہ دس ہووے کہ کبھی،
 کُہاڑی تے ترنگی نوں سنہال کے پھیر ہو کوئی کم کرنا چاہیدا ہے
 تاں کہندے نہیں
 کھادا پیتا پایا سنتو کھ، بھانڈے مانجنے بڑا ہی اکھ، (اکھا)
 جدوں کوئی کھان پین نوں اگے رہے اتے کم کرن ولوں جی پڑاوے
 تاں کہندے نہیں
 گاں میری بگا آندا مارے چھڑیاں بھٹے بھانڈا، آپ نہ

بھانے وچ رہنا، (محا) رب دی رضا وچ راضی رہنا
بھانئیں: (اعوان، فم) دیکھو: بھانے

بھال: (مو) 1- اُجڑ، ویران 2- خالی، سستھا 3- بھنبھناہٹ، ونگی:
'عشق دے ولوں میری بھال' (پریم رتھ)

بھال بھال، (صفت) خالی سلکھن (شب، تھن، مکان)

بھال بھال بلیاں، (مو) بچیاں دی اک کھیز جس وچ اوہ
بھوندے نیں

بھال بھال بولنا، (محا) سُسن ہونا

بھال بھال کرنا، (محا) اُجڑیا ہونا، سسنا ہونا

بھال بھال ہونا، (محا) 1- کوئی روتی نہ ہونا 2- سُسن ہونا

بھاو: (ند) 1- خیال، وجود 2- ہونا، انداز، طریقہ، ڈھنگ، مراد، معنی،
جذبہ

بھاو ارتھ، (ند) بھاو، خلاصہ، سُچا عمل

بھاواک مکتا، (مو) بھاواں دی سانجھ ہون، اعمل

بھاواگنا، (محا) دل دا غبار کڈھن

بھاواولیش، (ند) جذبات

بھاو بہلنا، (مو) جذبات بھر پور ہون، اعمل

بھاو بھریا، (صفت) 1- جذباتی 2- بامعنی

بھاو پرگنا، (ند) جذبات نوں ظاہر کرن، اعمل

بھاو پورت، (صفت) اُمتگاں بھریا، جذباتی

بھاو چتر، (ند) اوہ تصویر جس وچ جذبیاں دا دکھاوا ہوندا ہووے

بھاو سنجھالی، (مو) خیالاں دی سانجھ

بھاو مکی، (صفت) 1- بھا بھر پور، جذبے 2- بھر پور معنی

بھاو واچک، (صفت) بھاو دسن والا، جذبیاں دا اظہار کرن والا

بھاو و بھور، (صفت) خیالاں وچ ڈبیا رہن والا

آپا بھاو، (ند) ہنکار، غرور، گھمنڈ

اہن بھاو، (ند) دیکھو: آپا بھاو

باو بھاو، (ند) ناز نخرے

بھاو: (ند) دیکھو: بھا

بھاو بھتا، (ند) بھا، قیمت، مل

جوں جوا ری کپڑا ڈٹھے اُتے بھاو، (اکھا) جدوں ایہہ دس

ہووے کہ کسے چیز دا بھا اوس چیز نوں دیکھ کے ہی کہتا جاسدا ہے

تاں کہندے نیں

بھاو ری / بھاو نوری: (مو) لاواں، پھیرے

بھاوڑا: (ند) دیکھو: بھاوڑا

بھاوڑی: (مو) دیکھو: بھاوڑی

بھاوس: (ند، صفت) بھاوے سو، اوہنوں چنگی لگے، بھاند اُسو

بھاوک: (صفت) جذباتی

بھاوکتا: (مو) جذباتی ہون دی کیفیت

بھاو ل: (مو) فصل دی نگرانی

بھاو لی: (مو) 1- فصل دی ونڈ 2- فصل دا اوہ حصہ جو سرکار نوں مالے

وجھوں دتا جاندا ہے 3- سانجھی بیجی فصل دی کٹائی دی نگرانی، اعمل

بھاو ل / بھاو نا: (مصدر) چنگا لگن، پسند آون، جی کرن، سکھاون،

خوش ہوون

اسوں دی رُت، نہ چھاں بھاوے نہ دُھپ، (اکھا) جدوں

ایہہ دسنا ہووے کہ اسوں دے مہینے دُھپ یاں چھاں دوویں ہی

چنگیاں نہیں لگدیاں تاں کہندے نیں

اک اکھ نہ بھاونا، (محا) اکا ہی چنگا نہ لگنا

بولے، (اکھا) جدوں کوڑی گاں بارے دنا ہووے
تاں کہندے نیں

گھر دے بھانڈے سدھے ہونا، (مخا) مالی حالت چنگی ہونا
گھر دے بھانڈے مودھے ہونا، (مخا) مالی حالت خراب ہونا
گھمیار دے بھانڈے تد تک نہ سلاہیے، جد تک پک کے
باہر نہ آ جان، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ کسے چیز دی
صفت دیکھ کے ہی کرنی چاہیدی ہے سن کے نہیں تاں
کہندے نیں

گھمیری اپنے ہی بھانڈے نوں سلاہندی ہے، (اکھا)
جدوں کوئی اپنے کم دی بہت تعریف کرے تاں کہندے نیں
ہور کسے چیز دا گھانا نہیں پر گھر بھانڈے وچ آنا نہیں،
(اکھا) جدوں کسے دی ات دی غریبی بارے گل کرنی ہووے تاں
کہندے نیں

بھانڈ ساں: (مو) 1- سوداگری دا سامان رکھن دا مکان، مال گودام،
سنور

بھانڈی: (ند) اک طرحاں دا پونا اتے اوس دا مٹھل
بھانس: (ند) دیکھو: بانس، جیہد ایہہ دگاڑاے
بھانسا: (ند) 1- مہندی 2- اک رکھ داناں جیہدیاں پیتاں وچوں لال
رنگ نکلد اے اتے جو دوائی لئی ورتیا جاندا اے

بھانسا لی: (ج، ند) اگیشھی

بھانگ: (مو) دیکھو: بھنگ

بھانگا: (ند) 1- پتی، حصہ 2- وٹے دار 3- کسر، نقصان، گھانا

بھانگا پورا کرنا، (مخا) 1- کسر کدھنا 2- نقصان پورا کرنا، بدلہ لے

لینا

بھانگا پے جانا، (مخا) کم ہوندے ہوندے رُک جانا، دگھن پے
جانا

بھانگا کدھنا، (مخا) دیکھو: بھانگا پورا کرنا

بھانگا لکنا، (مخا) گھٹ حصہ دنا، کسر دنا

بھانگا موڑنا، (مخا) کسر پوری کرنا، کسر نہ دنا

بھانگا نکھنا، (مخا) 1- کسر پوری ہونا 2- نقصان پورا ہونا 3- بدلہ پورا ہونا

اکھا پچھلا بھانگا کدھنا، (مخا) ساری کسر پوری کرنا

بھانگری: (صفت) راجپوتان دی اک ذات

بھانگڑا: (ند) بھنگڑا، اک قسم دا ناچ

بھانٹا: (فعم) دیکھو: بھنٹا

بھانور: (ند) 1- ناچ ویٹے بانہواں اوپر چٹ 2- شہر قندی

دائے دا اک ہونا

بھانویں/بھاواں: (حرف مطف و تردید) دیکھو: بھانویں

بھانی: (مو) ربی ختم، بھنا

بھانی: (مو) 1- اٹکا، بھنٹن، مخالفت، روک 2- بھانسی

بھانی بھک تے ہوون، (مخا) حیاتی ماریش ہوون

بھانی پانا، (مخا) دیکھو: بھانی مارنا

بھانی مار، (صفت) 1- بن رہے سم وچ روک پاون والا 2- بھنٹن

کران والا

بھانی مارن، (مخا) بھنٹن کرن، روڑے لگانا، ت مارن

بھانی مارنا، (مخا) ہو رہے سم وچ روک پاون، دگھن پاوت، دگنی

دوسرے دویاں نوں چندرا ماردا بھانی (لوہیت)

بھانے: (فم) بھانے موجب، اپنی مرضی موجب، خیال وچ، جاپے

بھانے وچ خوشی مناونا، (مخا) چنا وچ وی خوش رہنا

بھانٹا: (مو) نور، تیج، جلوہ (چہرے دا)

بھاسر: (ند) دیکھو: بھرا

بھاؤ: (ند) 1- بھاء، قیمت 2- ناچ وچ انداز دسنا، ناز انداز نال
اشارے کرنا 3- پریم 4- وڈا بھرا، وڈو وڈیرا 5- ٹھڈائی، ٹھڈائی داکم
6- اک خیالی بلا، نکلے بالاس نوں ایہہ کہہ کے رون توں باز رکھن لئی
ڈرایا جاندا اے کہ ”اوہ بھاؤ آیا“ یعنی اوہ بلا آئی، چپ ہو جانئیں
تے کھا جائے گی 7- لا بھ 8- عزت 8- آدر بھاد، آدر ستکار 9- لا با
10- پریم 11- ہوند، موجودگی

بھاؤ بھاؤ، (ند) 1- ہونداتے ان ہوند 2- بھاؤنا

بھاؤ بھگت، (مو) دیکھو: آدر بھاؤ

آدر بھاؤ، (ند) آدر، ستکار، عزت، مان، خاطر تواضع
کھائیے من بھاؤندا ہندائیے جگ بھاؤندا، (اکھا) کھانا من
پسند داتے پہناو رواج مطابق ہونا چاہیدا اے

بھاؤ: (ند) پر بھاؤ، اثر

بھاؤ: (ند) 1- بھرا 2- (کاٹنگ) چھوٹا مُنڈا 3- رانچوتاں دی اک
ذات

بھائی: (ند) 1- ماں پیو جایا، بھرا 2- چاچے، تائے، مامے ماسی تے
پنھنھی دامتر 3- گوردوارے دا گرنٹھی، گرٹکھی پڑھاؤن والا آدمی

بھائی بند، (ند) بھین بھرا، رشتے دار، سر بندھی شریک

بھائی بندھ، (ند) دیکھو: بھائی بند

بھائی بندھی، (مو) دیکھو: بھائی بندی

بھائی بندی، (مو) بھائی چارا، ساکا داری، رشتے داری

بھائی بندی پونی، (محا) محبت پیدا کرنا

بھائی بھاجی، (نم) لین دین، ورت ورتارا

بھاہ وکن، (محا) اگ برسنا، شدید گرمی ہونا

بھاہ ہودن، (محا) غصہ ہونا

ا: (ند) بھوہ، ٹوڑی، ککھ کاٹنے

اڑی: (مو) اگ، اگنی

اوں: (نم) پریم نال

ا: (مو) بھاہ، اگ

ا: (نم) بھانیز بلن

بھاپیں بھڑکنا، (محا) بھانیز مار کے بننا

بھاپیں لاون، (محا) فساد پیدا کرنا

لکھاں بھاپیں گلا ماں دوستی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے
کہ گماہ وچ اگ اتے نوکر نال عشق لٹیا نہیں رہندا تاں کہندے
نیں

ا: (ند) 1- آدر بھاء، رعایت، عزت والا سلوک 2- مل، نرخ، در،

قیمت 3- بھے، جھولا، شاہت، چک، جھلک 4- بھرا دی تخفیف

ویرا 5- دوست بلی، جتن 6- عزت واسطے بلاون والفظ، لہجہ، سبھا،

وگی: فاتح آباد چا دتا ای کھیڑیاں نوں، بھاء رانجھنے دے ویرو وال

کیتو (وا) 7- ڈر، خوف، تراہ، ترہنہ، بھاؤ، وگی: ’کاہے پنھنھے بھاء

کستوریاں دے (وا) 8- مرضی، اچھا 9- پریم پیارا 10- بھاؤنا

11- بھاگ، حصہ 12- بھرا

بھاء بھگت، (مو) بھگتی بھاؤ، آدر ستکار

بھاء بھائی، (نم) قدرتی طور تے

بھاء (بھائے) کیہ بھا ہونے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے

کہ پیار نوں پیار ہوندا ہے تاں کہندے نہیں

نپ: (ند) بھائی پنا، بھراتری، برادری

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ہونی نہیں ٹلدی تاں کہندے نیں
 بھاہ: (مو) 1- اگ، اگنی، گرم، تا 2- پیار، محبت 3- چمک، لٹک، ونگی:
 موئے جل جو عشق دی اگ اندر دوزخ بھونے اوہناں نوں ساڑنا
 کی (بونا)

بھاہ بھڑکاواں، (محا) اگ بالاں
 بھاہ بھڑکنا، (محا) اگ بھڑکنا
 بھاہ بھکھنا، (محا) 1- اگ بننا 2- ہونہ بننا، اگنی نیہ نال فراق
 دے آہ ماری، ربا وکھ اسافیاں بھکھن بھجیں ()

بھاہ تاوان، (محا) مصیبت بھڑی کرن
 بھاہ چاوان آئی تے چوٹے دی سین بن بھجی، (محا) نکامی
 بہانہ بنا کے کسے شے تے قبضہ کرن 1- بارے آہندے نیں
 بھاہ دے لے اٹھن، (محا) اگ بھڑکنا

بھاہ ڈساوان، (محا) حقیقت دنا، مزاج، رستہ
 بھاہ ڈہن، (محا) بہت سڑی ہونا، اگ برن
 بھاہ سٹن، (محا) 1- اگ دینا، جھڑا دھنا 2- تیلی لٹنا
 بھاہ کپاہ داویر ہووان، (محا) ہمیشہ دی دشمنی ہونا، فطری عداوت
 ہونا

بھاہ کرن، (محا) حساب کرنا، مول توں کرن
 بھاہ لاوان، (محا) جھڑا چھیننا، جان دینا، اک پانی
 بھاہ ماردا، (صفت) چکیلا، چندرا، مدد، آب، ر، شمد
 بھاہ مارن، (محا) جوش بھڑکنا
 بھاہ مارنا، (محا) لٹک پینا، چمک دینا، رنگ دینا، کارا چیتا
 بھاہ وچوں کڈھن، (محا) 1- مذاہب وچوں کڈھنا 2- مشکلاں
 توں بچانا

اکھاں نوں بھاونا، (محا) سوہنا لگنا
 پھٹی اکھ نہ بھاونا، (محا) دیکھو: اک اکھ نہ بھاونا
 جگ بھاوند، (صفت) 1- دنیا نوں چنگا لگن والا 2- رواج
 موجب

لدی آوے کیوں نا بھاوے، (اکھا) نوہہ جے کر چوکھا داں
 لیکے آوے تے کیوں نہ چنگی لگے گی
 کھائیے من بھاوند، بھڑائیے (پائیے) جگ بھاوند،
 (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کھانا من پسند دا اتے پہراوا رواج
 موجب ہونا چاہیدا ہے تاں کہندے نیں

من بھاوند، (صفت) دل نوں چنگا لگن والا، دل پسند
 بھاونا: (مذا) 1- وچار، خیال 2- اچھا، چاہ، ارادہ 3- ویدک وچ چورن
 وغیرہ نوں کسے مانع شے وغیرہ وچ گھوٹن دا عمل

بھاونی: (مو) دیکھو: بھونی
 بھاوھی: (مو) دیکھو: بھاجی
 بھاوی: (مو) 1- ہونی، ہونوں بار، ربی بھانا 2- بد قسمتی، ماڑے بھاگ
 ہونا

بھاوی بڑی بلوان ہے، (اکھا) دیکھو: بھاوی نوں کون ٹالے
 بھاوی نوں کون ٹالے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ہونی
 ہو کے ہی رہندی ہے تاں کہندے نیں
 بھاوی ورتی، (محا) بھانا ورتنا، ہونی واپرنا
 بھاوی دس، (نم) قسمت دے دس
 بھاویں: (حرف عطف و تردید) خواہ، چاہے، جے دل کرے، ہو
 سکدا اے

ہونی ہوئی ابٹ، بھاویں رو تے بھاویں پٹ، (اکھا)

کہ دنیا وچ پیسے والے دی ہی قدر ہندی ہے تاں کہندے نیں
سٹو من مٹو، کب گھولوں کب چکھوں کچھڑی پکائی کھائی،
چل میرے بھائی، (اکھا) جدوں کوئی چلا کی نال چنگی چیز لوے
تاں کہندے نیں

سُنہر یا بھائی، (ند) اکو سے اک بھانڈے وچ امرت چھکن والیاں
دچوں ہراک

سوہرے گھر جوئی کُٹتا، بھین گھر بھائی کُٹتا، سبھ کُتیاں دا
سردار، سوہرا رہے جوئی بارے، (اکھا) جدوں سوہرے گھر
جوئی، بھین گھر بھرتے جوئی گھر سوہرے دے رہن نوں بندنا
ہو دے تاں کہندے نیں

گُر بھائی، (ند) اوگور د کولوں گین اتے تعلیم لین والے چیلے،
پیر بھائی

گنے نالوں گنیرے مٹھی، گروتوں مٹھا لالا، پُتر نالوں جوئی
مٹھا، بھائیوں مٹھا سالا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہو دے کہ پُتر
نالوں جوئی اتے بھرا نالوں سالا ودھیرے پیارا ہوندا ہے
تاں کہندے نیں

بھائے: (نم) بھاگاں نال، بھاگاں وچ

بھائیّا: (ند) 1- چتا، باپ 2- وڈا بھرا 3- وڈے رشتے دار لئی عزت لئی
بولیا جان والا اکھر 4- متر، ساتھی 5- جیجا

بھائیانی: (لبند، مو) بھائی دے گھر والی، بھابی

بھائیّا نے: (ند) بھائیاں دا خاندان

بھائیاں دا بھائی: (صفت) بھائی چارے وچ عزت پاؤن والا

بھائیوں مٹھا سالا: (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہو دے کہ پُتر نالوں

جوئی اتے بھرا نالوں سالا ودھیرے پیارا ہوندا ہے تاں

کہندے نیں

بھائیّا، (ند) دیکھو: بھائی

بھائیّا نا: (ند) (سکھ گزرتھیاں) بھائیاں دا خاندان یاں اوس دا اک بندا

بھ.....ب

بھُٹب: (مو) 1- رون دی اُچی اواز، ڈھاہاں مار کے رون دی اواز

2- شیر دی بھبک

بھبا کا: (ند) دیکھو: بھماکا

بھبا کُڑا: (ند) بھماکا، بھبوکا، اگ تے شعلیاں دا اجن چیت بھڑک
اُٹھن

بھُٹباں: (مو) دیکھو: 'بھُٹب' جیہدی ایہہ جمع اے

بھُٹباں مار کے رونا، (مخا) بہت اُچی اُچی رونا

بھُٹباں مارنا، (مخا) 1- بہت ڈکھ نال رونا 2- اُچی اُچی رونا، دھاہاں
مارنا

بھُٹباں ٹکٹنا، (مخا) رونا آدنا، چیرکاں ٹکٹنا، گُر لا دنا

بھُٹباں نہ رُکنا، (مخا) رونا روکیا نہ جانا

بھبٹ: (ند) بھبٹ، چنگا، پروانہ، کیرا

بھبھر: (صفت) 1- گھگھداروگی 2- بھٹلے ہوئے ڈھڈ والا 3- موٹا

بھبھرا: (صفت) دیکھو: بھمر

بھمر و: (مو) موٹی بھٹلی ہوئی زنانی

بھمری: (مو) لال چٹائی، لال یاں کالی سُول

بھمڑ: (ند) اک قسم دا گھما

بھمڑ: (ند) وڈا سارا چھالا

بھمڑا: (ند) دیکھو: بھابڑا

بھائی بھائی ہو کے رہنا، (محا) سلوک رکھنا، میل ملاپ نال رہنا
 بھائی بھائیاں نالوں رُس، تنکیاں ہوں کنڈاں، (اکھا)
 جدوں گھردی بے اتفاقی نوں بُرا دسنا ہووے تاں کہندے نیں
 بھائی بھائے دا، نہیں ادھ جو ہووے جائے دا، (اکھا) جدوں
 ایہہ دسنا ہووے کہ اصلی بھرا ادھ ہے جو پیار تے مان کردا ہے،
 چلاک تے دا، تگن والے نوں بھرا نہیں آکھیا جاندا تاں کہندے
 نیں

بھائی پھیر و تیری کار، (اکھا) ایہہ اکھاں پنجاب واسی وادرو لے
 وکھ کے بولدے نیں

بھائی جان، (نڈ) بھراجی

بھائی جی، (نڈ) 1- گوردوارے دا گرنتھی 2- وڈا بھرا، خاوند دا وڈا
 بھرا (جیٹھ)

بھائی چارا، (نڈ) 1- بھراواں دا میل جول یاں لین دین 2- اک
 برادری دے لوگ، شریکا، اپنا کوڑملا 3- لین دین 4- بھراواں والا
 تعلق

بھائی چارک، (صفت) بھائی چارے والا

بھائی چارے اگے کس دا وارا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے
 کہ بھائی چارے اگے کسے دی نہیں پگدی تاں کہندے نیں

بھائی دوج، (مو) دیوالی دے بعد دی دوج جد بھیناں بھراواں
 نوں ٹکا لاندیاں ہن

بھائی کا بھائی کے، (نڈ) سکھاں دوج بھائی بہلو وغیرہ بھگتاں
 (جیہناں نوں عزت وجھوں بھائی دی پدوی دتی گئی سی) دے
 وٹس (نسل) دا کوئی آدمی

بھائی وال، (صفت) بھیلیاں پادوں والا، بھائی والی کرن والا،

شریک، حصے دار، پتی دار

بھائی والتا، (لہند، مو) دیکھو: بھائی وال

بھائی والی، (مو) بھیلی، بھائی والی، بھائی بندی، سانجھا کم،

سانجھے داری، حصے داری

بھائی ولاپا، (نڈ) بھائی والی، حصے داری

بھائی ونڈ، (محا) بھراواں دا آپس وچ جائیداد ونڈن دا عمل

بھائی ونڈ پونی، (محا) بھائی ونڈ کرتا

بھائی ونڈ پینی، (محا) جائیداد دا بھراواں وچ ونڈیا جانا

آون پراسیاں جاسیاں، نکھیرن سکلیاں بھائیاں، (اکھا)

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ دو بھیاں سسے بھراواں نوں سکھا کے بُرا

دیندیاں ہن تاں کہندے نیں

پگ وٹ بھائی، (نڈ) دیکھو: پگوت بھرا

بھگنن آکھے چیتروں توں سُن بھائی، میں تاں آیا چھن

چھن، توں سُنے لائی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بھگنن

وچ لہلہاؤندی فصل نوں چیتروں وچ پگن تے وڈھ لیندے نیں تاں

کہندے نیں

جان بھائی، (نڈ) سواری دا گھوڑا

جوائی تاں نت، جوائی دا بھائی کت، (اکھا) جدوں کدی

کدائیں آون والے مہمان داماں آوے دھیرے سرن بارے دت

ہووے تاں کہندے نیں

دھرم بھائی، (نڈ) دھرم بھرا، ہم مذہب

دیکھ بھائی بالیا رنگ کرتا دے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے

کہ رب دا بھانا منای ٹھیک ہے تاں ہندے نیں

روپے دی وڈیائی آہیہ بھائی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے

بھبھکا ونا/ بھبھکونا: (فعل) بھبھل وچ گرم کرنا
بھبھلیکھن: (مصدر) دیکھو: بھبھل کھن

بھبھلیکھنا: (فعل) دیکھو: بھبھل کھنا

بھبھناں: (ند) دیکھو: بھبھناں مارنا

بھبھتل: (صفت) 1- بھبھیا ہویا، بھبھ گیا ہویا، بھبھ جان والا 2- ٹپا ہویا
یاں ٹٹ جان والا

بھبھو: (ند) 1- کیڑے مکوڑے 2- ذراؤنی شے، فرضی ہوا، فرضی بھوت،
عموماً بالائے نوں ذراؤن نی ہوندے نیں 3- کن پیزے، گھٹوئے،
کینڈو 4- بھنگو 5- تاش دی تھید گھڑونج وچ حکم دے یکے دا ناں
6- بھنگر

بھبھوت: (مو) 1- کسے پوتر تھان دی سواہ جیہڑی سادھو وغیرہ اپنے
جُٹے تے مل لیندے نیں، سادھواں دی دھونی دی سواہ، بھسمل،
ہندواں وچ مرے ہوئے مردے دی سواہ 2- دولت، سایہ 3- زندگی
دے کم کاج، دھندے، بکھیرے

بھبھوت بھسمن، (محا) جُٹے تے کولیاں دی سفید راکھ ملنا

بھبھوت رامونا، (محا) سادھو بننا، گوشہ نشین ہونا

بھبھوت لاون، (محا) دیکھو: بھبھوت ملن

بھبھوت ملن، (محا) سادھواں یاں فقیراں دا اپنے جُٹے اُتے سواہ
ملنا

بھبھوت ملن، (محا) فقیری روپ دھارن، بیراگی ہون، جوگ
لین

بھبھوتارے: (ند) دیکھو: بھبھوتارے

بھبھوتارے دکھانا، (محا) نانی چیتے کراونا

اکھاں اگے بھبھوتارے پنچنا، (محا) کمزور ہونا، ماڑا ہونا

بھبھوتارنا: (فعل) بھبھوتارنا

بھبھوتی: (مو) دیکھو: بھبھوت، جیہڑی ایہہ تفسیراے

بھبھوتیا: (ند، صفت) سریر تے بھبھوت ملن والا سادھو، فقیر، جوگی

بھبھوڑن: (مصدر) پیراں پٹھ مدھن، مسلن، پنجیاں نال روٹن،

نوبندھراں نال کھنہن یاں گھرچن

بھبھوکا: (ند) 1- گندی بودا بھبھکا، بھبھکا 2- شعلہ، چنگیاڑا، شعلے دی

بھبھوک

بھبھوکا اٹھن، (محا) 1- رہ رہ کے غصہ آون، ڈھیر غصہ آون

2- تاپ چڑھن 3- شعلے نکلن

بھبھوکا بنن، (محا) 1- غصے نال لال ہون 2- تاپ چڑھن 3- اگ

لگن

بھبھوکا ٹکنا، (محا) 1- بھانیز چٹنا، لاٹ ٹکنا، غصے نال سڑنا

بھبھوکا ہوون، (محا) دیکھو: بھبھوکا بنن

بھبھوگٹا: (ند، صفت) 1- بیری تے بنن والی ایک سُنڈی جیہڑی بندے

دے بدن اُتے بھر جاوے تے دھبھو پے جانے نیں 2- بھجر

مٹنا، بھت والا مٹنا

بھبھوگن: (مصدر) زیور، گہنا، ٹومباں

بھبھوول: (ند) کی، نیلوفر دا مٹل

بھبھولا: (ند) اک قسم دی جھاڑی جس دا پھل چھوٹا اتے لال رنگ دا

ہوند اے، ایس جھاڑی دے پتر دوائی وجوں ورتے جانے نیں

بھبھوول: (مو) بھبھو وڈیاں والاں والی، فرضی ڈین، بھوت

بھبھمھ: (مو) 1- ڈھاہاں مار کے رون دی چیک 2- شیر دی گرج

بھبھمھا: (ند) گورو مکھی حروف تہجی دے 'بھ' اکھر دا تلفظ

بھبھکا: (مو) دیکھو: بھبھکا

بھبکواون: (مصدر) 1- بھڑکواون، بھٹکواون، غصہ چڑھواون 2- مرج

تمباکو وغیرہ دی بو اٹھواون

بھبکھ منگا: (نذ) بھیک منگن والا، منگتا، بھکاری، غریب، کنگلا

بھبکھنا: (فل) بھٹکھنا، گرم، ہوتا، ٹھنڈا

بھبکی: (مو) 1- گھر کی، دھمکی، ڈراوا 2- عرق کدھن والا چھوٹا بھبک

3- بھبکا دی تصغیر، ٹین دا چھوٹا ڈبا

بھبکی دیون، (محا) دھمکاون، ڈراون

بھبکی مارن، (محا) دھمکی دیون، گھوری دین

بھبکی مارنا، (محا) دھمکی دینا

بھبکی وچ آون، (محا) دھمکی وچ آ جاون، ڈر جاون

گدڑ بھبکی، (مو) پھوکا دینا، سکا ڈراوا

بھبکیاں: (مو) دیکھو، بھبکی، جیسے ہی ایہہ جمع ا

بھبکیاں وچ آون، (محا) دھمکیاں وچ آ جاون، ڈر جاون

بھبکیون: (مصدر) 1- بھڑکیون، بھٹکیون 2- مرج تمباکو وغیرہ دی

دھس اٹھویون

بھبیل: (مو) بے ہوئے وے دی گرم راہ، تتی سواہ

بھبیل بھوسا: (نذ) گنجھلاں، مشکلاں، مصیبتاں

بھبیل بھوسیاں وچ پینا، (محا) گنجھلاں وچ پینا، مشکلاں وچ

پینا، کے انجانی مصیبتاں وچ پینا

بھبیل سن: (مصدر) بھٹلن، بھٹلن، بھٹلن وچ بھٹلن

بھبیل کھن: (مصدر) دیکھو، بھٹلن

بھبیل کھنا: (نعم) بھٹلن وچ کوئی چیز بھٹلن

بھبیل کے: (نعم) بھٹلن وچ گرم کر کے، سواہ وچ رز کے

بھبیل وون: (مصدر) بھٹلن وچ گرم کرن، سواہ وچ بھٹلن

بھبک: (مو، صفت) 1- شیر دی گرج 2- اگ دی اچانک نکلی تیز لاٹ،

بھبکا 3- بدبو، سڑانڈھ 4- جوش، گرمی، غصے دا شور 5- پاگل پن

6- ہلکے کئے دا وڈھیا ہویا 7- بلیا ہویا

بھبک بھبک بلنا، (محا) اگ دیاں لاناں اٹھ اٹھ بلنا

بھبک کے پینا، (محا) کھان نوں پینا، وڈھن نوں پینا

بھبک مارنا، (محا) بھڑک مارنا، غصے نال بولنا، گجنا، ونگارنا، لکارتا

بھبکا: (نذ) 1- عرق شراب وغیرہ کدھن دا اک آلہ 2- تانبے یاں

شیشے دی سراجی یاں گاگر جو عرق وغیرہ کدھن سمیں ورتی جاندی

ہے 3- ٹین دا ڈبا، دودھ وغیرہ من کے دین والا بھانڈا 4- دھمکی،

ترھی، ڈراوا

بھبکا مارنا، (محا) دھمکی دینا، ڈراوا دینا

بھبکار: (مو) دیکھو، بھبک

بھبکارن: (مصدر) لکارتا، ونگارن

بھبکارنا: (نعم) بھبکا، بھبکاں مارنا، پھوکا رعب دینا

بھبکانا: (نعم) 1- جوش دوانا 2- غصہ چڑھانا، کھانا 3- بھونکن دینا

بھبکاں: (مو) بڑھکاں، بہتا رعب

بھبکاں مارنا، (محا) پھوکا رعب دینا، بڑھکاں مارنا، وگنی، کرن

ہیلیو ہیلیو مار بھبکاں، دین دھیریاں تے کھلی ماریاں نیں (وا)

بھبکاون/بھبکاونا: (نعم) 1- جوش دیوانا 2- غصہ چڑھانا، کھانا

3- بھونکن دینا

بھبکیو: (نذ) دیکھو، بھبکو

بھبکن/بھبکنا: (مصدر) 1- گجنا، بھبکاں مارنا 2- کسے تے ٹٹ کے

پے جانا 3- جھپتی ہی غصہ چڑھ جانا 4- اگ دا بل پینا 5- بھونکنا

6- چھٹھا پینا، غصے نال لال پیلا ہونا

بھی: (ند) ہنسی، بوسہ، منہ، پی
بھے: (مفت) مونیان گھاس والی

بھ.....ت

بھت: (ند) 1- ابلے ہوئے چول، چولاں وانگ رھیا ہویا تے ملی
ہوئی کوئی ہور شے 2- گڑ والا دلیا 3- بہیاں روئیاں دا گڑ پا کے
رھیا چورا

بھت کھانا، (ند، صفت) چوہن وانا، چول کھان دا شو قین
بھت کھاون، (مخا) عیش اڈانا

بھت گھانا (گاڑھا) تھیونا، (مخ) مطلب حاصل ہونا
پشوری (سلفی، پہاڑی) یار کسے دے، بھت کھا کے
کھسکے، (اکھا) جدوں کسے نوں مطلبی دنا ہووے تاں کہندے نیں
رکھ دیہہ، کھاہ کھیہ، ڈولہ رت، کھا بھت (اکھا) جدوں دنا
ہووے کہ محنت کرنا چنگا ہوند اے تاں کہندے نیں

بھت: (حرف تشبیہ) وانگوں، ورگا، مانند

بھت بن وئجن، (مخا) فائدے نقصان دی پرواہ نہ کرن
بھت پچھوں قرآن چاون، (مخا) معمولی فائدے لئی وڈا نقصان
کرن

بھت پچھوں ٹھیاں منانوں، (مخا) دیکھو: بھت پچھوں ٹھیاں
مناون

بھت پچھوں ٹھیاں مناون، (مخا) معمولی جیہے فائدے دی
خاطر اپنی عزت دا دھیان نہ کرن

بھت ڈیون، (مخا) ہنسی پڑھاوون

بھت سازن، (مخا) نقصان کرنا، ستیاناس کرنا

بھت کدھن، (مخا) دیوار کھچنا، فاصلے پیدا کرنا
بھت گھانا کرن، (مخا) اپنا اُتو سدھا کرنا
بھت وچ مونہہ ڈاھون، (مخا) حرص نال کھاوون
بھت: (ند) 1- دروازہ، بوہا، کواڑ 2- بھیت دی تخفیف

بھت پسماں، (مو) دروازے دی بنی، وگی: شیش محل سنہری
سارا چھت بوہا بھت پسماں

بھت بھت: (ند) پھللا، پولا

بھت بھت کرن، (مخا) پل پل کرن

بھت بھت ہون، (مخا) پل پل ہون

بھتا: (نم) بھانت نال، ڈھنگ نال

بھتا: (ند) 1- دن چڑھے دوپہر دا کھانا 2- وای واناں نوں کھیتاں وچ
اڑایا جان والا کھانا 3- سرکار دلوں لگا ہویا خرچہ، الاؤنس 4- اُبالویں
چاول، ٹگر، روٹی، کھانا 5- طلب توں علاوہ ملازماں نوں دتی جان
والی واڈھو رقم، الاؤنس

بھتا ڈھونا، (مخا) زنانی دالوڑوں ودھ مجبوری وچ باہر کم کرنا

بھتا ویلا، (ند) دوپہر دا کھانا

سپشل بھتا، (ند) طلب توں علاوہ کسے خاص کم دے کرن وچوں
دتی جان والی واڈھو رقم

سفر بھتا، (ند) کسے دی ملازم نوں باہر جان سے مالک دلوں باہر

جان دا خرچ کرن لئی دتی جان والی رقم، راہ خرچ، T.A.

مہنگائی بھتا، (ند) کسے دی ملازم نوں مہنگائی کر کے طلب توں

علاوہ دتی جان والی رقم، D.A.

بھتا: (ند) 1- کپڑے وچ لپیٹن دا عمل 2- کپڑے پاوون دی حالت

بھتا: (ند) دیکھو: بھت

بھبھا کھیا: (مو) کھان دی اچھا، بھکھ

بھبھتر: (ج، ند) 1- بتر، ڈھڈ سینے توں بھٹلے دھڑا حصہ 2- بھٹلے ہوئے ڈھڈ

والا، ڈھڈل

بھبھتر: (ہ، ند) 1- بندیاں دا بھوم 2- لوکاں دا اکٹھ 3- رولا، کھپ

بھبھک: (ہ، مو) دیکھو: بھبک

بھبھک چڑھاو، (مخا) دھمکا نا

بھبھک ڈیون، (مخا) دھمکیاں دینا

بھبھکا: (ند) دیکھو: بھبکا

بھبھکا مارنا، (مخا) زعب وکھانا، دھمکی دینا

بھبھکار: (مو) دیکھو: بھبکار

بھبھکارنا: (فم) لٹکارنا، ونگارنا

بھبھکاریاں: (مو) بھت توں، بھبھکے، لٹکار

بھبھکی: (مو) دیکھو: بھبکی

گڈڑ بھبھکی، (مو) دیکھو: گڈڑ بھبکی

بھبھٹل: (مو) تٹی سواہ، راکھ، چلھے دی کھیہ، گھٹا، ڈھڈل

بھبھٹنا: (لہند، ند) گھن، بھٹنا

بھبھٹوت: (ند، مفت) دیکھو: بھبھٹوت

بھبھوٹا: (ند) پٹنگا، بھبھٹ

بھبھوکا: (ہ، ند) دیکھو: بھبھوکا

بھبھوکا ٹکٹنا، (مخا) کسے چیز دا اک دم اک لگ کے سڑ جانا

بھبھولے: (ند) اک رُکھ جس نوں ہو کڑی یاں مر گھونے دا نگ پھل

لگدا اے

بھبھون: (ند) گھر (اک کیرے دا ناں) گھرنی

بھبھون: (ند) کالا بھونڈ، اڈن والا کیرا

بھبھیکھن: (ند) لٹکا دے راجے راوون دا چھوٹا بھرا

بھبھیں: (مو) دیکھو: بھب

بھبھیں رونا، (مخا) بہت زیادہ اتے اچی آواز وچ رونا

بھبھیں روون، (مخا) بہت اچی آواز تال روون، ارڑاون،

ڈھائیں مار کے روون

بھ.....پ

بھپا: (ند) 1- ماں باپ دلوں بچیاں لئی ورتیا جان والا پیار بھریا اکھر

2- چمڑا 3- پتلے چول، کچھری، دلپا

بھپا ہو جاو، بھپا ہوو، (مخا) رجبہ کے رل جاو، اٹو جیہا

ہو جاو

بھپا: (ند) تٹی یاں بودار ہوا دا ٹٹا، بھپکارا

بھپال: (ند) 1- بھوپال، بھارت دے علاقے دی اک مسلمان

ریاست 2- دھرتی دا مالک، حاکم، بادشاہ

بھپکا: (ند) دیکھو: بھپا

بھپکارا: (ند) دیکھو: بھپا

بھپکاو، (مصدر) دیکھاو، دھمکاو، گھوڑی نال جُھ آکھن

بھپکی: (مو) دیکھا، دھمکی، گھوڑی

بھپو: (ند) موٹی گھٹاں والا

بھپھٹا: (ند) دیکھو: بھپا

بھپھارا: (ند) 1- روگ دے علاج لئی بھاپ راتیں دتا گیا سیک

2- بھاپ دین دا عمل 3- بھاپ اشنان، Steam bath

بھپھن: (مو) پلاک دے وال، بھمنی، پسمن وال

بھپھنی: (مو) دیکھو: بھپھن

بھتیج بناوئا، (محا) 1- بے عزتی کرنا 2- نیواں دکھاونا
 بھتیج بہو، (مو) بھتریے (بھتیجی) دی دہی
 بھتیج جوائی، (مو) بھتری (بھتیجی) دا گھر والا
 بھتیج لونہہ، (مو) دیکھو: بھتیج بہو
 بھتیجیا: (ند) بھرا دامتر، بھتریا

چاچا چور بھتیجیا سادھو، (اکھا) جدوں اکو گھر دچ اک تاں شریف
 ہووے تے دوسرا خرابی تے ٹکیرا رہے تاں کہندے نیں
 چاچا چور بھتیجیا (بھتری یا) قاضی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے
 کہ اپنے ہی چوری کرن والے اتے اپنے ای فیصلہ کرن والے نیں
 تاں کہندے نیں

کدے چاچے دیاں کدے بھتیجی (بھتریے) دیاں، (اکھا)
 جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ہر اک نوں اپنی واری ٹھکٹاؤنی پیندی
 ہے تاں کہندے نیں

بھتیجی: (مو) بھرا دی دھی، بھتری

بھتیر: (ند، صفت) ملکہ رسو یا، بھتے ہار، روٹی والا
 بھتیری: (مو) دیکھو: جھنسنی

بھتیری بھنوں اون، (محا) چکرا دینا، کسے دی مت مار دینا، ایسی
 نیسی کرنا

بھتیرہ: (مو) دیکھو: بھتری

بھ.....ٹ

بھٹ: (ند) 1- ریتے دا ٹیلہ 2- (مو) چھوت

بھٹ آون، (محا) بھٹیا جانا، ناپاک ہو جانا

بھٹ تھی لگن، (محا) جمبو جانا

بھتی: (نم) بھانت، طرحاں

بھتی: (مو) 1- کوڑے وٹے دی روٹی، مرگ والیاں نوں ساکاں
 نوں دتی گئی روٹی 2- زمینداراں وٹوں کیمیاں نوں دتے گئے
 دانے، وگی، نہن شریکاں دے گھر دی بھتی چھک (پریم گرنتھ)

بھتی: (سن، مذ+مو) 1- پرندیاں نوں پھساؤن لئی کھلار یا دانہ چوگا
 وغیرہ 2- دھوکا، فریب، چھل، چال، وگی: اک بار کے میں چپ
 دھار لیتی، قابو آؤندی نہیں ہے کسے بھتی (دیر سنگھ)

بھتی پڑھاونا، (محا) مٹھے رستے پاونا

بھتی دینا، (محا) دیکھو: بھتی مارنا

بھتی ڈے ونجن، (محا) دھوکا دے جانا

بھتی سٹنا، (محا) لالچ دینا، بھرا مونا، پرندیاں وغیرہ نوں پھساؤن
 لئی چوگا پاونا

بھتی مارنا، (محا) دھوکا دینا

بھتی: (مو) چھوٹا دروازہ، باری، کھڑکی

بھتے ویلا: (ند) دوپہر ویلا، دوپہر دے کھانے دا ویلا

بھتے ہار: (نم) بھتالے جان والا

بھتے ہارا: (ند) بھت کھان والا

بھتے ہاری: (مو) بھتالے جان والی زنانی

بھتے ہارے: (نم) دوپہر ویلا، وگی: آکھ دمودر کھیرے آئے جان

نہن بھتے ہارے (دمو)

بھتیا: (ند) دیکھو: بھتری

بھتیار: (ند) بھتالے جان والا آدمی

بھتیارا: (ند) دیکھو: بھتیار

بھتیج: (ند) دیکھو: بھتری

بھتا: (صفت) دیکھو: بھانتا

بھتار: (نذ) 1- پالن والا 2- پتی، خاوند، کھسم، وگی: رخصت دیکے یار

بھتارتائیں، سیداں رانجھے دے تال لڑاوانا (وا)

اکھ ڈکھے بھتار دی لال دے اکھ نار دی، (اکھا) جدوں ایہہ

دنا ہووے کہ پتی دی تکلیف دا بچا ڈکھ جتی نوں ہوندا ہے تاں

کہندے نیں

جیسا دیہہ ویسا کھائے، پُت بھتار دے اگے آئے، (اکھا)

جدوں ایہہ دنا ہووے کہ جیہو جیہا کوئی کرے اوس نوں اوہو جیہا

پھل ملدا ہے تاں کہندے نیں

بھتار: (نذ) دھرتی دا مالک، زمیندار

بھتاری: (مو) 1- یار، پلپا، بجائی، دوستی 2- بھوئیں دی ملکیت

بھتان بھتان: (نذ، صفت) 1- انجان، ناواقف 2- بھٹا

جٹ بھتان، (نذ) بدھو، بھٹا، سدھرا

بھٹاوان: (نعم) جانور نوں مارن دا ارادہ کرنا

بھتر: (نذ) چھوٹا تر، جنگلی لکڑو

بھتر: (صفت) بہت زیادہ ڈریا ہویا

بھتر اونا: (نعم) مستادنا، خرمستی وچ لیاونا

بھترس: (لہند، مو) خاوند یاں بیوی دی چاچی، چیمس

بھتر ورا: (لہند، نذ) خاوند یاں بیوی دا چاچا

بھتری: (مو) بھرا دی دھی، بھتیجی

بھتر یا: (نذ) بھرا دا پتر، بھتیجا

چاچا چور بھتر یا قاضی، (مخا) اپنا ہی آدمی کیہ انصاف کرے گا

بھتر یا ہویا: (صفت) خرمستیا ہویا

بھتر بچو نو نہہ: (نذ) دیکھو: بھتر یوں نو نہہ

بھتر بچی: (ج، مو) دیکھو: بھتری

بھتر یو جوانی: (نذ) بھتری دا خاوند

بھتر یوں جوانی: (نذ) دیکھو: بھتر یو جوانی

بھتر یوں نو نہہ: (نذ) بھتیجے دی دہائی

بھتر سی: (مو) بھرا دی دھی، بھتیجی

بھتر اچھلا: (نذ، صفت) گنڈ لیا سپ، جو بہت زہریلا ہوندا ہے، جلپلی

سپ، کوڈیاں والا زہریلا سپ

بھتکر: (نذ) سچا، پھل

بھتکل: (مو) پیلے پھلاں والی اک بوٹی

بھتکول: (نذ) دیکھو: بھتکول

بھتکل: (نذ) اک پوتا جیہڑا ٹھنڈے پن دی خاصیت رکھدا اے

بھتکول: (نذ) گھمسان، بھرتھو

بھتتی: (مو) جھیت، ورل

بھتو: (مو) ٹھیکری دے گول ڈکڑے، وگی: شہرت روون پھنساں وچ

روغن بھتو بیان: (حافظ)

بھتو کھانا: (نذ) 1- ڈر جانا، ڈر، دھڑک، خوف، دہشت 2- دنیا جہان

بھتو گسن: (مخا) جھوٹیاں گلاں کرنا

بھتھا: (نذ) چم وغیرہ دا بنیا اوہ تھیلہ جس وچ تیر رکھے جاندے نیں،

ترکش

بھتھا بردار، (نذ) جیسے کول بھتھا ہوندا ہے، تیر انداز

بھتھول: (نذ) گھمسان، بھرتھو

بھتھول پینا، (مخا) بھرتھو پینا

بھتھوڑو: (نذ) دیکھو: بھتھوڑا

بھتھوٹا: (صفت) پاگل

بھٹائی: (مو) بھٹن داکم، چھوت چھات، چھوہ

بھٹائی: (مو) جھانے وچ آون داکم، دھوکھا، خوشامد، چالبازی

بھٹائی کھانی، (محا) دھوکھے وچ بھٹنا، جھانے وچ آونا

بھڑا: (ند) بھکھڑا، اک کنڈیالی بوئی جو دوائی دے طور تے ورتی

جاندی اے

اٹھ، جوئیں، بھڑا، چوتھا گاڑی بان، چارے مینہ نہ

متدے بھادویں اُجڑ جائے جہان، (اکھا) جدوں مطلب ظاہر

کرنا ہووے تاں کہندے نیں

بھڑو: (صفت) بھٹیا ہویا، اپوتر، پلٹ، ناپاک

بھٹک: (مو) بھٹکن داکم

بھٹک جانا، (محا) 1- راہ بھٹل جانا 2- بھرم وچ پینا

بھٹکا: (ند) دیکھو: بھٹکی

بھٹکا ونا: (فم) 1- بھٹھے راہ پادنا، گراہے پادنا 2- چھل کرنا، دھوکھا دینا

3- ترسانا 4- بھڑانا 5- حیران کرنا

بھٹکاؤ: (ند) 1- راہ بھٹل جانا 2- کھٹکا 3- شک

بھٹکٹیا: (مو) اک کنڈیاں والی گھاہ

بھٹکدا: (طفت) 1- بھٹکن والا 2- چاہیوان

بھٹکدے پھرتا: (محا) ایدھر اودھر اوارہ پھرتا، نکران مار دے پھرتا

بھٹکن: (مو) راہوں گراہے پین داکم

بھٹکن لگنا، (محا) بے چین رہنا، لا بھ ودھنا

بھٹکنا: (فل) 1- رستہ بھٹل جانا، گراہے پے جانا 2- بھوندے پھرتا

(مو) 3- بھٹکن، بھٹک 4- لو بھ لالچ، اچھیا

بھٹکنا لگنا، (محا) 1- بے چین رہنا 2- خواہش ہونا

انکے گا سو بھٹکے گا، چلے گا سو وے گا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ زندگی دا راز چلدے رہن وچ ہی ہے اتے انکے رہن

وچ موت ہے تاں کہندے نیں

جی (من) بھٹکنا، (محا) 1- دل نوں کسے چیز دی خواہش ہونا

2- طبیعت نوں چین نہ آونا 3- خیال ایدھر اُدھر ہونا

روح بھٹکنا، (محا) موئے بندے دا کسے خواہش کر کے بھوت

پریت بن کے بھٹکدے پھرتا

بھٹکی: (مو) 1- بھٹکنا 2- فکر 3- چاہ 4- سنسا، ڈر

بھٹکی لگانا، (محا) 1- من بھٹکنا 2- کدھرے دی دل نہ لگنا

بھٹکلیا: (صفت) بھٹکاؤن والا

بھٹن / بھٹنا: (مصدر) 1- تباہ ہوون، برباد ہوون، خراب

ہوون 2- چھوت نال ناپاک ہونا 3- نیڑے ہونا، ملنا

نیڑے نہ بھٹنا، (محا) نیڑے نہ جانا، بہت چھوت چھات کرنا

بھٹنا: (صفت) بھٹیا ہویا

بھٹنہار: (صفت) دیکھو: بھٹیار

بھٹنی: (مو) 1- بھٹ ذات دی عورت 2- بھٹ دی دہنی، بھٹیاں

بھٹورا: (ند) 1- خمیرے آئے دی اک قسم دی تلی ہوئی روٹی، پٹھورا

2- ماش دی دال پا کے بنائی روٹی

بھٹورو: (ند) دیکھو: بھٹھورا

بھٹوہر: (مو) چلھے دی ادھ سڑی مٹی جو لال ہو جاندی ہے

بھٹوہرا: (ند) دیکھو: بھٹورا

بھٹھ: (ند) 1- خواب 2- نظر دا دھوکا، سراب

بھٹھ: (ند) 1- دانے بھٹن والی وڈی بھٹھی 2- تندور، وڈا چلھا

3- سڑدی بلدی گرم ریتلی تھاں 4- آوا، بھٹھا 5- گرم تھاں توں

انھن والی ہواڑ، لو، اک قسم دی گالھ یاں بد دعا

بھٹ: (ند) دیکھو: بھٹھ

بھٹ جھوکتا، (مجا) دیکھو: بھٹھ جھوکتا

چنا بھڑکوتے بھٹ ڈھاؤ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ
جھوٹا آدمی پورا زور لا کے وی امیرنوں نقصان نہیں پہنچا سکدا،
اودوں کہندے نیں

بھٹ: (ند) 1- راج دربار وچ راجے دا اتے یودھیاں دا جس گاون
والا آدمی 2- بخشیش لین واسطے لوکاں دے گن گاون والے، اک
ذات اتے اوس دا منٹھ، ڈھاڈھی 3- براہمن دا اک ذات
4- ودوان 5- جیناں بھگتاں نے پہلے پنجاں ست گرواں دی مہماں
وچ سوچے لکھے نیں اوہناں وچوں کوئی اک بھگت

جے سر بھگے سون دا، بھادروں بھگے بھٹھ، بھٹ کہے سُن
بھٹنی، سمانہ لگے گٹھ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ساون
دے منڈھ وچ معمولی مینہ پے جاوے اتے پھیر بھادروں دے
اخیر وچ پے جاوے تاں فصل گٹھ ہی ہوندی ہے تاں کہندے نیں
جے سر بھگے سون دا، بھادروں تہایا جائے، بھٹ کہے سُن
بھٹنی، چلیاں نیر وگائے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ
ساون مینے دے شروع وچ مینہ پے جاوے اتے بھادروں وچ
اکا ہی نہ پودے تاں پانی دی بہت تھو ہو جاندی ہے تاں
کہندے نیں

ساون لوڑے میگھلا، بھادوں لوڑے ڈھپ، بھٹ لوڑے
بولنا، سادھ لوڑے چُپ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ہر
آدمی دی خواہش اوس دی لوڑ موجب ہوندی ہے تاں کہندے نیں
گیت سوہے بھٹ نوں کھیتی سوہے جٹ نوں، (اکھا)
جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ہر آدمی لئی اوس دا خاندانی پیشہ ہی ہے

تاں کہندے نیں

بھٹ: (مو) 1- بھٹن دا عمل، چھوہ، چھہہ 2- چھوہن نال ہوئی ناپاکی،

چھوت چھات

بھٹ تھیون، (مجا) گواچ جانا، غائب ہونا

بھٹ منا، (مجا) چھوت چھات تے یقین رکھنا

بھٹ: (سن، ند) سپاہی، جنگ باز، کرائے دا بندہ

بھٹا: (صفت) 1- بھٹیا ہویا 2- براہمن دی اک ال، گاؤن والا بندہ

بھٹا: (ند) اک قسم دی مٹی جس نوں پانی وچ گھول کے سکول دے

بچے سیاہی وجوں وردے نیں

بھٹا: (ند) دیکھو: بھکا

بھٹا بھجنا، (مجا) دیکھو: بھٹا جنا

بھٹا بناونا، (مجا) دیکھو: بھٹا بنھنا

بھٹا بنھنا، (مجا) برجمادنا، بھکا جمادنا

بھٹا جنا، (مجا) برجمھنا، بھکا بجمھنا

بھٹا: (ند) سنا، چھلی

بھٹا چاریہ: (ند) 1- بنگالی براہمن دا اک گوتر 2- پنڈت، ودوان

بھٹانا: (نعم) دیکھو: بھٹاونا

بھٹان: (مصدر) ناپاک کرنا

بھٹانی: (مو) دیکھو: بھٹانی

بھٹاں دے سوہیے: (ند) اوہ بانی جیہڑی گرنٹھ صاحب وچ ایس

تاں دے پٹھ درج اے

بھٹاون: (مصدر) دیکھو: بھٹاونا

بھٹاونا: (نعم) چھوت نال ناپاک کر دینا

بھٹاونا: (فل) دھوکھے وچ آونا، دھوکھا کھانا

بھٹی وانگ تپنا، (مخا) 1- بہت گرم ہونا 2- گرمی ہونا

پنڈا بھٹی وانگ تپنا، (مخا) بہت بخار ہونا

پونے دی بھٹی، (مو) اوہ بھٹی جس وچ چونے دے پتھریاں

گھونگھیاں نوں بھسم کر کے پونا تیار کیتا جاندا ہے

بھٹھے پکوزے، (مخا) بیٹن دے پکوزے، ونگی وڑے کرارے بھٹھے

پکوزے پا پڑاے پنپورے (سیف)

بھٹھے دی اٹ وانگ ڈگن، (مخا) 1- غصے وچ لال ہونا 2- جلال

پنکنا

بھٹیاری: (ند) دیکھو بھٹیاری

بھٹیاری پنا، (ند) بھٹیاری دے دامن، بھڑ بھونجے داکم

بھٹیاری خانہ، (ند) 1- بھڑ بھونجے دی ہٹی، مہرے دی ہٹی

2- سراں 3- تندور

بھٹیاری: (ند) 1- بھٹھے تے دانے بھٹن والا، بھڑ بھونجا، مہرا

2- مسافراں توں پیسے لے کے رہن لئی تھاں دین، دال اتے روٹی

کھاون والا آدمی

بھٹیاری: (مو) 1- بھٹیاری دے دی وہٹی، بھڑ بھونج 2- بھٹیاری

دی کڑی

بھٹیاری: (مو) 1- بھٹیاری 2- دانے بھٹن والی بھٹی 3- بھٹھے

ہوئے دانے دیکھن والے دی ہٹی

چھکاناں بھری کاہدی بھٹیاری، (اکھا) جدوں کسے کاریگر کوں

کم دالوڑیندا سامان نہ ہووے تاں کہندے نیں

ماں بھٹیاری پتر آ کڑ خان، (اکھا) جدوں کوئی پھوکی شنی

مارے تاں کہندے نیں

بھٹیالا: (ند) 1- بھڑ بھونجے دی ڈکان 2- دانے بھٹن والی بھٹی

بھٹیالی: (مو) دیکھو بھٹیالا

بھٹی: (مو) 1- بھٹی دی وگڑی اٹلا 2- راجپوتاں دی اک آل

بھٹی: (مو) اوہ زنانی جس نوں کپڑے آئے ہوں (ایہ اوہناں دناں

وچ بھٹی کھی جاندی ہے)

بھٹیاری: (صفت) بھٹی ہوئی، بھٹ چکی

بھٹیاری: (ند) دیکھو بھٹیاری

بھٹیاری: (مو) دیکھو بھٹیاری

بھٹیانی: (مو) 1- بھٹ ذات دی زنانی 2- بھٹ دی وہٹی

بھٹیاں: (ند، صفت) دیکھو 'بھٹ' جیہدی ایہہ جمع اے، ونگی: ارج

بھٹیاں نال بھج

بھٹیٹا: (ند) 1- بھٹ دا پتر 2- بھٹ، ذات داکوئی منکھ (طنز)

بھٹیٹو: (ند) 1- اک قسم دا پتر 2- بن بتر

بھٹیٹی: (مو) 1- بھٹ دی ہٹی 2- بھٹ جاتی دی کوئی عورت (طنز)

بھ.....ج

بھج: (فخر) بھجن توں فعل امر 1- دوڑ، نس 2- محنت کر

بھج بھج پینا، (مخا) 1- وڈھ وڈھ پینا، کھان نوں پینا 2- من پسند

چیز نوں بہت جھیتی لین دی کوشش کرنا

بھج ٹٹ، (مو) 1- ٹٹن دا عمل 2- نقصان

بھج جانا، (مخا) 1- دوڑ جانا، کھسک جانا 2- گال مجھ دا دودھ دینو

ہٹ جانا 3- ساتھ نہ دینا 4- ٹھٹھ وکھانا

بھج دوڑ، (مو) 1- نس بھج، بھج تھ 2- کوشش، اُپرالا، جتن

بھج ڈھرک کرن، (مخا) دوڑ بھج کرنا، محنت کرنا

بھج کھاوَن، (مخا) 1- دل پینا، بھن پینا 2- کنڈل پینا

بھٹھ پئے اوہ سونا جیہڑا کنال نوں کھاوے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کوئی چیز کئی وی قیمتی کیوں نہ ہووے پر بے اوہ نقصان دین والی ہے تاں اوس دا کوئی فائدہ نہیں، تاں کہندے نیں بھٹھ پیا دتا، جیہڑا ساڑے پتا، (اکھا) جدوں کجھ دے کے مہنا مار یا جاوے تاں کہندے نیں

بھٹھ پیا گہنا جیہڑا کن پھاڑے، (اکھا) دیکھو: بھٹھ پئے اوہ سونا جیہڑا کنال نوں کھاوے

بھٹھ پینا، (مخا) 1- سڑنا، برباد ہونا، وگی: بھٹھ پیا تیرانج جمنائی (فضل شاہ) 2- تاس ہونا، نہ رہنا،

بھٹھ جھکا، (مذ) بھٹھ (بھٹھی) دج بالن پاوں والا

بھٹھ جھوکننا، (مخا) 1- مندا کم کرنا 2- تکلیف دج پینا، وگی: مسلمان بھی جیسے پیغمبراں نوں تختوں سٹ کے بھٹھ جھکایا ہی (ہاشم رچناولی)

بھٹھ رناں دی دوستی گھری جیہناں دی ست، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ زنانیاں عام کر کے اعتبار دے قابل نہیں ہوندیاں تاں کہندے نیں

بھٹھ کھیریاں دے طول وہانے مینوں بھاندی راٹھنے نوں لوبی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جتھے پریم ہووے او تھوں دا دکھ دی شکھ جا پدا ہے اودوں کہندے نیں

بھٹھ وچ پینا، (مخا) 1- بہت مصیبت وچ ہونا 2- تباہ ہو جانا بھٹھ وے جو بن تینڈی یاری، وداع نہ کیتو ای جلدی واری، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جوانی تھوڑے دن ہی رہندی ہے تاں کہندے نیں

بھٹھاں سٹھ، ہور پیاں بھٹھ، (اکھا) جدوں بھٹھاں وغیرہ دا

مقرر تعداد وچ ہی رکھن دا فائدہ دسنا ہووے تاں کہندے نیں پنج بھٹھ تاپ (بخار) چڑھنا، (مخا) بہت تیز بخار ہونا نوہہ کافی دھی گتھی، کھوہ تے وگی لٹھ، گنو راہ سیتی کھیتری، چارے پیاں بھٹھ، (اکھا) جدوں اُتے دے چونہاں وچوں کے اک نوں نڈنا ہووے تاں کہندے نیں

بھٹھا: (مذ) 1- اٹاں پکاؤں دا پچاوا، وڈا آوا 2- وڈی بھٹھی، تندور 3- بیگن، بتاؤں

بھٹھا بٹھانا، (مخا) 1- بہت نقصان پہنچا ونا 2- تباہ کر دینا، برباد کر دینا

بھٹھا بیٹھ جانا، (مخا) تباہ ہو جانا، برباد ہو جانا

بھٹھا بیٹھنا، (مخا) 1- نقصان ہونا، برباد ہونا

بھٹھا: (مذ) اک قسم دا سکا گھاہ

بھٹھاری: (مو) دیکھو: بھٹھاری

بھٹھانے / بھٹھیانے: (مذ) اوہ ٹوے جتھوں منی پٹ کے لیاوندے نیں، کھٹان

بھٹھورا: (مذ) 1- خمیرے میدے دی اک قسم دی روٹی 2- پیشی والی پوڑی

بھٹھوہر: (مذ) دیکھو: بھٹھورا

بھٹھی: (مو) 1- دانے بھٹن دا اک قسم دا تور 2- صوائی، کلال، لوہار

وغیرہ دی وڈی چلھ 3- آوی 4- اوہ تھں جتھے نیل سکایا جاند ا ہے 5- جتھے شراب بنائی جاندی اے

بھٹھی بھرن، (مخا) نیل نوں سکاؤں لئی باہر صلیرنا

بھٹھی چاڑھنا، (مخا) دھوبی دا کپڑا دھون لئی کپڑیاں نوں مسالے

دج پاکے ابلن لئی رکھنا

بھجک: (صفت) توڑن والا، بھسن والا

بھجن: (ند) دوڑن سن

بھجن نوں راہ نہ ملنا، (محا) 1- اوڑ وچ بھسنا 2- گھر وچ آ جانا

3- تر ہو جانا

بھجن: (مصدر) ٹٹن، تر کن

بھجن: (سن، ند) 1- بتاں دی تعریف ائی گایا جان والا گیت، بھکتی،

بندگی، سرن 2- پوجا 3- چپ 4- بند وواں دا کوئی مذہبی گیت

بھجن بندگی، (مو) بھکتی، پوجا پات

بھجن سرن، (ند) دیکھو بھجن بندگی

بھجن منڈلی، (مو) کیرتی جتھا، گورو نرتھ صاحب نوں گاؤن والا

جتھا

بھجن وان، (صفت) بھجن کرن والا

بھجن: (مصدر) 1- بھسن، غصے نال گرم ہوون 2- پکنا، بھنڈا ہونا

بھجنا: (فل) دوڑنا، نسا

اگ لا کے پانی نوں بھجنا، (اکھا) جان نہجھ کے جھگڑا پواونا

اتے پھیراوس نوں تھوٹھ موٹھ مٹاؤن دا جتن کرنا

ہتھ دا جھڈ کے اڈیاں مگر بھجنا، (محا) بہت زیادہ لالچ کرنا

بھجنا: (فل) ٹٹنا، نوٹے نوٹے ہو جانا

آ کر بھجنا، (محا) شیخی نہ رہنا، گھمٹ نہ رہنا

بانہواں بھجنا، (محا) کے ہمدردی یاں بھرا دامر جانا

پہاڑ نال سر لایاں ہی سر بھجدا ہے، (اکھا) ڈاڈھے نال نکر

لین والے دا ہمیشہ ہی نقصان ہوندا ہے

کنڈ بھجنا، (محا) مکھ ڈھلی ہونا، مار کھا کے بہہ جانا، کھنپ پٹے

جانا

کانھی تے کانھی مرتبے، آخر بھج چنید، (اکھا) جدوں ایسہ دن
ہووے کہ جتن کردیاں کردیاں کامیابی مل ہی چندی ہے تاں
کہندے نیں

گھاگا بھجنا، (محا) بھیت کھل جانا، وگئی: کنیاں نوں اوکھ بھجنا۔

اک دن نی گھاگا بھجنا، (شریف کجباہی)

ہڈگوڈے بھجنا، (محا) سناں لگن

بھجنا: (فل) 1- کلا ہونا، تر ہونا 2- پیچنا، رتھجن

پریم وچ بھجنا، (محا) پیار کرنا، محبت وچ ڈبے ہونا

بھجنا: (فل) 1- بھٹھی وچ تلیا جانا، بھیل یاں اُک اُتے تپنا 2- غصہ

چڑھنا

جے دن ہون سولڑے، بھجے اُگن موٹھ، (اکھا) جدوں کے

دے بہت ہی خوش قسمت ہون بارے دنا ہووے تاں کہندے

نیں

دکھاں دی بھٹھی وچ بھجنا، (محا) بے حد مصیبت وچ گھرنا

بھجنگ: (ند) سپ، ناگ

بھجنگ پریات، (ند) اک چنند داناں

بھجنگما: (مو) یوگیاں دے مت موجب اک تصوراتی عورت

بھجنگن: (مو) بھجنگی دامونٹ روپ

بھجنگنی: (مو) سہنی

بھجنگنی: (ند) پتر، منڈا

بھجنوں: (مو) 1- بھجن کرن والی زنانی 2- بھجیک عورت

بھجینی: (ند) 1- بھجن توں، دوڑن، سن، ٹٹن، تر کن 2- بھجن کرن والا

یاں والی

بھجینی: (مو) بھجن توں، گلی ہونا، بھجی ہونا

بھج کھڑے ہونا، (مخا) کھسک جانا

بھج کے پینا، (مخا) کھان نوں پینا، کھروا بولنا

بھج ننھ، (مو) دیکھو: بھج دوڑ

بھج نکلنا، (مخا) 1- جان بچا جانا 2- دوڑ جانا

دوڑ (ننھ) بھج داکم، (مذ) باہر لاکم

کھا کے جائے سوں تے مار کے جائے بھج، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ دھیکی کر کے کھسکا ہی چنگا ہوندا ہے تاں کہندے نیں

گدڑ تے چور بھجیاں لاہ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ گدڑ تے چور لئی نس جانا ہی فائدے مند ہوندا ہے تاں کہندے نیں گدڑ دی موت آوندی اے تاں شہر ول بھجدا ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بھیرے دناں وچ مت ماری جاندی ہے اتے اُلے کم کرن لگ پیندا ہے تاں کہندے نیں

لڑدیاں (ننھ دیاں) دے پچھے، بھجیاں دے اگے، (اکھا) جدوں کسے ڈر پوک بارے گل کرنی ہووے تاں کہندے نیں نس بھج، (مو) بھج ننھ، بھج دوڑ

بھج: (مو) رواج، ٹٹ جانا

بھج جانا، (فل) ٹٹ جانا، ٹوٹے ہو جانا

بھج: (نمحر) بھجن مصدر توں امر

بھج کے سواہ ہونا، (مخا) دیکھو: بھج کے کباب ہونا

بھج کے کباب ہونا، (مخا) 1- سڑیل جانا، بہت غصہ چڑھنا

2- بہت زیادہ ڈکھی ہونا

سڑیل جانا، (مخا) سڑیل جانا، بہت غصہ چڑھنا

بھج: (مو) 1- بھجیا، بانہہ 2- حمایتی، مڑ 3- سہارا 4- دو دی تعداد دا

بھجوان والا اکھر

چتر بھج، (مو) چار بانہواں والی شکل، چوکور (شکل)

بھجا: (نمحر) بھجوان مصدر توں امر

بھجا بھجا مارنا، (مخا) 1- آرام نہ لین دینا 2- بہت بھجائی کراونا

بھجا دینا، (مخا) 1- ہرا دینا، بھانج دینا 2- ہسکا دینا

بھجیا: (مو) 1- بانہہ، بازو، بھج 2- (صفت) کسے شکل دا کوئی پاسا،

مددگار، حمایتی، مڑ

بھجا کل: (صفت) بھجن والا، دوڑن والا

بھجوان: (مصدر) نساون، دوڑاون، دور کرن

بھجاونا: (متعدی السعدی) بھجیا جسن داکم کراونا، بھجواونا، وگلی: رضاء

خدائی نہ ملے ہرگز لکھ شرت بھجیا ای (وا)

بھجیاونا: (نمحر) بھجونا، ترکرنا

بھجائی: (مو) بھر جائی، بھائی

بھجیل: (مذ) بانہواں دا زور، بانہواں والا

بھجیند: (مذ) بازو بند، بیٹنا

بھج دے چور دی لنگوٹی بھلی: (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ

جو کچھ مل جاوے او سے نوں ہی کافی سمجھ لین چنگا ہے تاں

کہندے نیں

بھج دیاں نوں واہن (برابر) اکو جیسے: (اکھا) جدوں ایہہ دسنا

ہووے کہ مقابلے وچ ہر اک لئی اکو جیسے حالات ہوندے نیں

تاں کہندے نیں

بھجڑ: (صفت) 1- بھج جان والا 2- ڈر پوک 3- نساونا، ننھونا

بھجڑ: (صفت) مینہہ نال بھجیا (اناج)

بھجس: (مذ، صفت) بھجن توں بھجس، بھجن والا، مغرور، بھنڈا

بھدرکارا، (ند) دیکھو: بھدرکا

بھدرکاری، (مو) 1- لایہ، فائدہ، نفع 2- نیکی

بھدرکاری دکھاونا، (مجا) اُلٹا کم کر دینا

بھدرکالی، (مو) دیوی دُرگا دی عبادت، پوجا

بھدرلوک، (ند) نیک منکھ

بھدر: (پو، مو) سن دی فصل نوں پانی وچ نرم کرن توں بعد لائی ہوئی

جھل، سنتو لے

بھدرا: (ند) بھادروں دامنہ

بھدرا: (ند) 1- جوش دی دلوں منجوس دن، چن دی دوجی، ستویں تے

بارہویں تاریخ 2- کسے عزیز دی موت تے سر، ٹمھاں، داڑھی دا

مُٹا 3- (مو) سری کرشن جی دا اک زانی داناں

بھدرا کرنا، (مجا) آخری رسومات یاں فیر کسے مقدس تھاں تے

جاون لئی سر، داڑھی تے ٹمھاں مُٹا دانا

بھدرا ہونا، (مجا) چار ابرو دا صفایا ہویا

بھدراں: (مو) علم نجوم وچ بھیڑا وقت

سر مُٹا کے بھدراں چمکھیاں، (اکھا) جدوں کوئی پہلاں تاں کم

شروع کر بیٹھے اتے اوس وچ نقصان ہو جاوے، پھیر کسے دی جا

کے صلاح لوے تاں کہندے نیں

بھدرک: (ہ، مو) 1- تمیز 2- خوبی 3- سلیقہ 4- شعور

بھدرکا: (ند) لایہ، نفع، فائدہ

بھدرکا: (مو) دیوی دا اک ناں، جس نے چنڈ مُٹاں دے راکھش

مارے سن، وگئی: قہر کریں جیوں بھدراں لوک ساری، چنڈ مُٹا مہکھے

اُتے دھایا ائی (دا)

بھدرو: (ند) دیکھو: بھادروں

بھدروں: (ند) دیکھو: بھترول

بھدروں پینا، (مجا) بھڑتھو پینا

بھدروں / بھدریں: (ند) دیکھو: بھادروں

بھدرے: (ند) دیکھو: بھدرا

بھدریں: (مو) ادھ سوئی ہوئی گاں جو مُڑ پھیتی ہی نویں دُڈھ ہو

جاوے

بھدکرا: (ند) 1- نفع، فائدہ 2- نیکی (طنز نال)

بھدکل: (مو) اک جنگلی پودا جو دوئی وچوں ورتیا جاندا ہے

بھدکن: (مصدر) اکھاڑے وچ پچھاڑنا، کشتی وچ ڈیگ دینا

بھدن: (ند) 1- دکھ نہ رہن دا عمل 2- دوالیا پن

بھدن کرواونا، (مجا) 1- ککھ نہ رہنا 2- دوالیا نکل جانا

بھدن: (ند) 1- کسے دُڈے دے مرن تے ہندواں وچ ہر مناون

دی ریت 2 - بچے داسر مُٹن

بھدن کرواونا، (مجا) کسے دُڈے دے مرن تے ہر منادنا

بھدنا: (فل) ہر مُٹنا

بھدی: (مو) بھادروں دے مہینے نال واسطہ فصل، وگئی: کھیتاں وچ

کی ساواں دھان، بھدی لہراوے پئی (مٹی دیاں مورتاں)

بھ.....ڈ

بھڈ: (مو) دیکھو: 'بھڈ' جیہدی ایہہ تخفیف اے

بھڈ وال، (ند) آجڑا، ایالی

بھڈ: (صفت) مُورکھ، جھلا

بھڈرے: (ند) ہروریائی گاں

بھڈرے: (ج، مو) گاں دی جوان وچھی، ادھ گاں جو سُون توں

(پہلی جلد)

پلاک ڈکشنری

بھ.....خ

بھنج: (مو) دیکھو: بھکھ

بھننی: (ند) دیکھو: بھکھا

بھننا: (ند) دیکھو: بھکھنا

بھ.....د

بھد: (ند) دراڑ، درز، شکاف، تریز

بھد: (صوت) 1- کسے شے دے ریت یاں کے نرم شے تے ڈگن دی

آواز 2- ذلت، بدنامی

بھد بھد، (صوت) 1- موٹے بندے یاں بچے دے ٹرن دی آواز

2- ریت یاں مٹی گھٹے تے کسے شے دی آگن دی آواز

بھدا: (صفت) بھیڑا، کوچھا، کڈھبا، بے وقوف، مورکھ، انجان، بدھا

سادا، سدھرا، جو چنگی طرحاں گھڑیا نہ ہووے، ان گھڑ، سنیارا

بھدا پن، (ند) بھدا ہون دا عمل

بھدانوں: (ند) گھماؤندا، دنگی: 'اک چکی چلی آؤندا راہ بھدانوں کو'

(حافظ)

بھد باڑی: (مو) 1- بھادروں دے مہینے پلکن والا انب 2- بھادروں

دے مہینے دی پیدوار

بھدر: (ند) بھدروں ہندواں وچ کسے دے مرن اتے بر تے

داڑھی دے وال مناوون دی رسم

بھدر: (صفت) چنگا، بھلا، نیک، بجن

بھدر پُرش، (ند) دیکھو: بھدر پڑکھ

بھدر پڑکھ، (ند) بھلا مانس، نیک آدمی

بھچھ: (ند) 1- اوہ چیز جس دا کھانا ٹھیک سمجھیا جاوے، پُپ رہنا 2- پھڑ

لینا 3- گرا ہے پاونا 4- ورغلاوون

بھچھ اچھ، (صفت) کھان پین دی ہر چنگی مندی (چیز)، بھکھ

ا بھکھ

بھچھا: (مو) دیکھو: بھچھیا

بھچھا اچھ، (صفت) دیکھو: بھچھ اچھ

بھچھانا: (نغم) بھڑکاونا

بھچھایا: (ند) 1- بھچھان توں بھچھایا 2- چھکا دیا، کھوایا

بھچھک: (صفت) کھان والا

بھچھک: (ند) دیکھو: بھکھک

بھچھنا: (فل) بھکنا، کھانا، دنگی: 'سستی ماندی پھن دا ناگ بھچھیا، دند

مار کے خون اُلیوئیں' (وارث)

بھچھنا: (نغم) برڑاونا

بھچھنا: (ند) ٹکونا

بھچھی: (ند) دیکھو: بھچھیا، جمیدی ایہہ تصغیر اے

بھچھے: (ند) بھچھیا وچ مٹے ہوئے پال دنگی: 'دوہاں نوں رب بیٹے

دے آئے نی دب بھچھے'

بھچھیا: (ند) بھکھ، خیر، اک قسم دی آتش بازی جو کہ بانس وچ بارود

بھر کے بنائی جاندی اے۔ جس وچوں رنگ برنگی روشنی نکلی اے

بھچھیا پاونا، (مخا) خیرات دینا

بھچھے: (پو، ند) بٹن، بٹن بٹن

بھچھیا: (ند) اک طرحاں دی آتش بازی جو کہ بانس وچ بارود بھر کے

بناندے نیں، جمیدے وچوں رنگ برنگی روشنی نکلی اے

بھچھیدنا: (نم) دیکھو: جھپوٹنا

بھر دینا، (حما) دیکھو: بھرنا

بھر ڈیون، (حما) ادا کرنا

بھرسونی ہونا، (حما) بہت سوہنا ہونا، ونگی: کچھ چرنوں گندل ہو گئی اے بھرسونی (با۔ ڈھو)

بھر لٹال چھاندی، بھٹکن نہیں سی جاندی، (اکھا) جدوں کوئی بہت فضول خرچی کرے تاں کہندے نیں

بھر لینا، (حما) 1- پڑ کر لینا 2- وصول کر لینا 3- آلودہ کر لینا

بھر مار، (صفت) کثرت، بہتات

بھر مار کرنا، (حما) بہت زیادہ کرنا، کثرت کرنا

بھر میار، (مو) پوری جوان زنانی

بھر مردان، (صفت) 1- حوصلے والا، دلیر 2- سہن شیل

بھر مردانہ، (صفت) 1- دلیر، بہادر 2- نڈر، ساؤ، ونگی: کامل پیر

کرے گامد ہو جا بھر مردانہ، (سیف)

بھر مقدور، (نم) واہ لگدے، جتا ہو سکے

اکھاں بھر آونا، (حما) اتھرو آ جانا

اُنگل بھر، (حما) بھورا جتا، تھوڑا جتا، معمولی

پاپاں دی بیڑی بھر جانا، (حما) بہت پاپ کرنا

پل بھر، (نم) تھوڑے چرلنی

پیٹ بھر، (صفت) رجواں

جی (من) بھر آونا، (حما) اداس ہونا

چٹکی بھر، (نم) تھوڑا جتا، معمولی (وزن وچ)

دل بھر بھر آونا، (حما) رودن نوں چت کرنا

دم بھر، (نم) تھوڑے چرلنی

دنیا بھر دیاں گلاں کرنا، (حما) بہت زیادہ گلاں کرنا

ڈھڈ بھر نہ ملنا، (حما) بہت اوکھا گزارہ چلنا، رجویں روٹی نہ ملنا

زخم بھر آونا، (حما) پھٹ مل جانا

کر پرائیاں تے بھر، جائیاں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے

کہ جے نوہنہ نوں تنگ کرو تاں دھیاں نوں سہنا چنیدا ہے

تاں کہندے نیں

گٹھ بھر، (نم) تھوڑا جتا، معمولی (لمبائی وچ)

لا بھ بھر، (نم) دیکھو: گٹھ بھر

مٹھ بھر، (صفت) تھوڑا جتا، معمولی (ماترا وچ)

بھر: (ند) 1- کندھا، من، بنا، کنارہ، دندا 2- ریتلی زمین 3- بھار، وزن

4- زور، طاقت 5- (نم) تنک، تائیں تیکر

بھر چھنواون، (حما) خاک چھنونا، بہت بھیج دوڑ کر دانا

بھڑ: (مو) پنچھیاں دے اڈن توں پیدا ہون والی آواز، بھڑ، ہر

بھڑ: (ند) پورا، بھور

بھر بھر جانا، (حما) بہت چھیتی بھرنا

جند بھر بھر جانا، (حما) دنوں دن ماڑے ہوندے جانا

کراڑ پتر جتی ٹریا آتی بھریا، (اکھا) جدوں بائیے نوں ڈر پوک

دنا ہووے تاں کہندے نیں

بھڑ آ: (ند) دیکھو: بھڑوا

بھرا: (ند) 1- ماں جایا 2- پیو دے پتراں وچوں ہر اک 3- ماں دے

پتراں وچوں ہر ایک 4- چاچے، تائے، ماسی یاں بھو آ دا پتر

5- عزت دیون والا شبد 6- دوست، مڑ 7- اکو گوت دا آدمی

8- عورتاں ولوں غیر مرداں نال تعلق جوڑن دا اک لفظ

بھرا بھائی، (ند) سکے رشتے دار، سکے بھین بھرا

بھرا بھرا داد ویری، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ شریکا بہت

(پہلی جلد)

بھڈ و: (ند) چل دا چٹلا

بھڈ و آ: (ند) دیکھو: بھر و آ

بھڈ ورا: (ند) بھڈ دا بچہ، لپلا

بھڈ دا بھڈ ورا، نکا پورے دا پورا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ بھڈاں دے و پار دج کدی گھانا نہیں پیندا تاں کہندے نیں

بھ.....ر

بھر: (حرف ربط) پر، مگر، لیکن

بھر: (ند) 1- بھار، بوجھ 2- بھرے ہوئے ہون دی حالت 3- فراوانی،

بھتات 4- سٹا، زور 5- (صفت) پورا، سارا، سچی، جیویں بھر، سیر

بھر (اعوان) توڑی، تیک (اگے) شہداں دے اگے لگ کے

بھرے ہوئے دے معنی دیندا ہے جیویں بھر جوانی، بھر جو بن

بھر آون، (مخا) زخم دا ٹھیک ہو جانا، پھٹ مل جانا

بھر بہن، (مخا) پورا کرنا، پُر کر لینا

بھر بھٹکن کے، (فم) مونہہ تک بھرے، نکو تک بھرے

بھر پاونا، (مخا) 1- اپنا حق یاں ادھار وصول کر لینا 2- تسلی ہو جانا

3- اپنی سیوا دا پھل نہ ملن تے صبر کر لینا

بھر پیٹ، (مخا) رجوان

بھر جانا، (مخا) 1- بھرنا 2- چکڑ وغیرہ نال لبڑنا 3- بہت بھیر ہو جانا

4- پک جانا (پھوڑا)

بھر جوان، (صفت) پوری جوانی تے آیا بندہ، بھر و

بھر جوانی، (مو) بھر جوان ہون دا ٹٹل، پورا جو بن

بھر جوانی دج ہونا، (مخا) پورے بھر و ہونا، بھر پور جوان ہونا

گروں چھیتی ہی نوں دڈھ ہو جاوے

بھڈلی: (مو) موسم دے حوالے نال اکھاناں دج خطاب و جھوں ورتیا

جان والا اکھر

بچھوں چکے بدلی، پُریوں لگے ون، کہے ڈک سُن بھڈلی

وچھے اندر بنھ، (اکھا) جدوں پچھم دج بدل ہون تے پُریوں دی

ہوا چلے تاں مینہ ضرور پیندا ہے تاں کہندے نیں

دکھنوں اٹھی بدلی، بچھوں جائے چھا، کہے ڈک، سُن بھڈلی

برسے باجھ نہ جا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ دکھنوں اٹھیا

بدل جے پچھم تک پھیل جاوے تاں مینہ ضرور پیندا اے، تاں

کہندے نیں

دنے پوے کیر کی راتیں وگے واؤ، کہے ڈک سُن بھڈلی

(بھڈلی) نہیں ورہن دا چاؤ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے

کہ جے دنے ست رنگی پیگھ پوے اتے رات نوں ہوا چلے تاں

مینہ نہیں پیندا تاں کہندے نیں

شکر وار دے بدل رہے سنچر چھا، کہے بھٹ سُن بھڈلی،

برسے باجھ نہ جائے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ شکر وار

دے بدل جے سنچر وار تک جوے رہن تاں مینہ ضرور پیندا ہے

لہندے آوے بدلی، چڑھدے ٹھلے واء، ڈک کہے سُن

بھڈلی (بھڈلی) اندر منجی ڈاہ، (اکھا) دیکھو: بچھوں چکے

بدلی، پُریوں لگے ون، کہے ڈک سُن، بھڈلی وچھے اندر بنھ

ہاڑھ ہنیری اٹھی، بدلیوں نکلیا چن، ڈک کہے سُن بھڈلی،

(بھڈلی) گدھے نہ کھاوان، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ

جے ہاڑ دے مینے دی ہنیری نوں بدل ہون تاں مینہ ضرور پیندا

ہے اتے فصل بہت ہوندی ہے

بھرا دینا، (محا) 1- جھانسا دینا، دھوکہ دینا، کبوتران نوں اک داری
اچ اڈانا

بھرات: (مو، صفت) 1- بھٹکیا ہويا، پریشان 2- بھٹلو 3- دھرم
توں انجان 4- شکی، بھری 5- (مو) بھرم، بھٹکیا، شک

بھرات: (مو) دیکھو: بھراتی

بھراتا: (ند) بھرا، بھائی

بھراتری: (مو) 1- بھراپن، بھراپنا 2- (صفت) بھراواں ورگا

بھراتری بھاد، (ند) بھراپن، بھراپنا

بھراثا: (ند) پرندیاں دے اڈن دی آواز

بھراڑ: (ند) دیکھو: بھراڑ

بھراثا: (فل) بھرائی آواز وچ بولنا

بھراثا: (فعم) پرندیاں دے پراں وچوں اڈن دی آواز نکلتا

بھراتی: (مو) 1- بھرم، بھٹکیا، شک 2- (ند) اک الزکار

بھرائند: (مو) بھٹکیا، بھرم، نکما، گھٹیا، بھینزا، وگی: 'صاحب دی کر
چاکری، دل دی لاه بھرائند' (فر)

بھراواں: (مو) بھراواں والی، شریکا برادری

بھراواں پنا باجیں نہیں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ

بھراواں دا بہت سہارا ہوندا ہے تاں کہندے نیں

پیکے ماواں نال تے مان بھراواں نال، (اکھا) ماں مرن پچھوں

دھیاں دا پکیاں نال اوہ رشتہ نہیں رہندا پر بھیناں دا مان بھراواں

نال ای ہوندا اے

بھراولی: (مو) بھراپنا، بھائی چارہ، برادری

بھراول/بھراونا: (مصدر) لڑا دین، ٹکوک کر اوان، پُر کر اوان، مکمل

کر اوان، جرمانہ دواوان، سیراب کر اوان

بھرائن: (مو) 1- بھرائی دامونٹ روپ 2- بھرائی قوم دی زنانی

بھراؤ: (ند) بھرتی، گڈھے وغیرہ بھرن دی مقدار

بھراؤ: (ند) بھرا، بھائی، وگی: 'بھٹس دکھ بھراؤ سندا، تاں دل نیلے آہا'
(دمو)

بھراؤٹ: (مو) بھرن دا ڈھنگ

بھرائی: (ند) 1- نگاہیے پیر دے گیت گادوں والے اتے مٹھنیاں پاوان

والے پنجابیاں دی اک ذات، ختی سرور دے مرید 2- بھرائیاں

ڈھول دجاوان والا 3- اُکت ذات دا اک آدمی 4- ڈھولی 5- مجبور

بھرائی: (مو) بھرن توں حاصل مصدر 1- بھرن دے کم دی اجرت

2- بھرن دا عمل یاں کم 3- بھراواں والی 4- رونی، رونا ہاکی (آواز)

بھرايو: (ند) دیکھو: بھرا

بھربات: (مو) دیکھو: پر بھارت

بھرباتی: (مو) دیکھو: پر بھاتی

بھرباٹا: (ند) دیکھو: بھرواٹا

بھرباؤ: (ند) دیکھو: پر بھاد

بھرباؤ: (ند) 1- ریت، ورتارا 2- سے دا ہیر پھیر

بھربٹا: بھربھٹا: (ند) دیکھو: بھروٹا

بھربھا: (ند، صفت) بھار ڈھون والا

بھربھارا: (ند) پوری ذمے داری، پورا بھار

بھربھٹا: (ند) دیکھو: بھروٹا

بھربھرا: (صفت) 1- جھمتی بھرجان والا، خستہ، مُرکنا، کڑکیلا 2- پُورا

پُورا ہويا ہويا 3- نکما (چونے دا کم)

بھربھرا: (مصدر) 1- خستہ ہون 2- بکھرن 3- ولولہ پیدا کرن

4- فریفتہ ہون 5- سفوف چھڑکن

بُری چیز ہے تاں کہندے نیں

بھرا بھراواں دے، چچر کاواں دے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ اوکھ ویلے اپنا رشتے دار ہی کم آندا ہے تاں کہندے نیں

بھرا بھراواں دے، ڈھوڈر کاواں دے، (اکھا) دیکھو: بھرا بھراواں دے، چچر کاواں دے

بھرا بھکنا، (صفت) بھرا بھرایا، بھرایا بھکنا

بھرا لواں تے وِلن، (معا) اپنیاں نال دغا کرنا

بھرا پری، (مو) بھراواں والی سانجھ، بھراواں والے تعلق، بھرا پنا

بھرا پڑی، (مو) بھراواں والی سانجھ، بھراواں والے، رشتے دار،

برادری

بھرا پیتا، (صفت) غصے نال چپ، بھرا پیتا

بھرا ڈور گوانڈھی نیڑے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ بھیر۔

پین تے گوانڈھی ہی کم دے سکدا ہے تاں کہندے نیں

بھرا پا چاری، (مو) بھائی چارا، بھرا پن

بھرا گتی، (مو) 1- بھراواں والا سبندھ، بھرا پنا 2- پیار

بھرا مارو، (صفت) اپنیاں دادیری

بھرا ماری، (مو) اپنیاں نال دیر کاون دا عمل

بھرا ہوون، (معا) اپنا ہونا

پگ وٹ بھرا، (نڈ) اوہ دو آدمی جیہناں نے آپس وچ پگ وٹا

کے اک دوجے دی مدد کرن دا اقرار کیتا ہووے

جات بھرا، (نڈ) اپنی ذات دا آدمی

دور پار دا بھرا، (نڈ) دور دی رشتے داری وچوں بھرا

دھرم بھرا، (نڈ) اوہ دو آدمی جو سکے بھراواں وانگ رہن یاں ورتن،

پگ وٹ بھرا

گوئی بھرا، (نڈ) دیکھو: جات بھرا

بھرا: (صفت) 1- بھریا ہویا 2- مونّا تازہ 3- موجود، آباد 4- (نڈ)

بوجھ 5- گولی بارود 6- (فعل) بھرنا مصدر دماضی 7- کسے اسم

دے گروں آکے اوہنوں صفت بنا دینا اے، جیویں: زہر بھرا،

ہرا بھرا

بھرا بھرا، (صفت) 1- آباد 2- مونّا تازہ، برگشت

بھرا بیٹھا، (معا) 1- غصے وچ ہونا، ناراض ہونا 2- روون دے

قریب ہونا

بھرا پڑا، (صفت) 1- آباد 2- صاحب اولاد 3- دولت مند، خوش

نصیب

بھرا جانا، (معا) 1- پُر ہو جانا 2- آلودہ ہو جانا 3- حاملہ ہو جانا

بھرا گھر، (نڈ) 1- آباد گھر 2- شیواں تے بندیاں نال بھریا ہویا

گھر

بھرا گھر برباد ہونا، (معا) گھر دی رونق جاندی رہنا، تباہ ہو جانا

بھرا ویلا، (نڈ) شام، جدوں دودیں ویلے ملن

بھرا ہونا، (معا) 1- رون ہا کا ہونا 2- کثرت نال موجود ہونا 3- پُر

ہونا

بھرا: (صفت) بھریا ہویا، پہاڑی وادی وچوں مٹی پٹ کے بنایا ڈوگھا

تلاء جیہدے وچ بارش دا پانی اکٹھا کیتا جانا اے، وگنی: اگوں سخت

اُجاڑیں آیا کس بھراے تے ریتوں

بھرا: (صفت) بہت کالا بھنورا دا مخفف

بھرا: (ہ، نڈ) 1- فریب، ترغیب، دم، دھوکہ، جھانسا 2- استعمال

3- اتھے دم دینا

جاوے 3- بوجھ، بھار 4- ڈھوائی داسا دھن 5- فوج یاں پلس وچ
بھرتی ہون داسل 6- نکما آدمی 7- دانے وغیرہ دانو پابھرن داک
ڈھنک

بھرتی پورڈ، (نڈ) رگروٹ بھرتی کرن والی کمینی دافتر
بھرتی بھرنا، (مخا) 1- لاڈو جانوراں تے بھار لدنا 2- خالی اسامی
بھرتا 3- گدی نوں لیراں تال بھرنا

بھرتی پاونا، (مخا) 1- خالی تھان بھرنا
بھرتی چاڑھنا، (مخا) بہت زیادہ کھانا، وگی: 'نہ میں بہت نمازاں
پڑھ کے، بھرتی چاڑھی ہوئی' (گل)

بھرتی داسھر، (نڈ) جس شعر وچ کوئی خاص گل یاں خوبی نہ
ہووے صرف غزل پوری کرن واسطے ایہوں وچ پایا ہووے،
معمولی شعر

بھرتی دامال، (نڈ) گھٹیا چیز
بھرتی دفتر، (نڈ) اوہ دفتر جتھے نویں رگروٹ بھرتی کیجے جاندے
نیں

بھرتی کرنا، (مخا) 1- اسباب بھرن 2- اکٹھا کرنا 3- جواناں نوں
فوج وچ نوکر رکھنا 4- طاقت والی خوراک رج کے کھوادنا
بھرتی کھلنا، (مخا) فوج وچ نوکری ملنی شروع ہو جانی

بھرتی ہونا، (مخا) فوج یاں پلس وچ نوکر ہو جانا
فوجی بھرتی، (مو) فوج وچ نویں رگروٹ بھرتی کرن داکم
گھر گین دی بھرتی، (مو) گھٹیا مال، نکمی چیز

بھرتیا: (نڈ) سیوک، سیوادر

بھرتیا پرہ، (صفت) سیوکاں داپیار

بھرتیا: (صفت) بھرت دے بھاٹے بتاؤن والا

بھرت: (مو) کانٹے دار جھاڑی دانیاں اک کنڈیالی جھاڑی

بھرتی: (مو) راجپوتاں دی اک ذات، بھائی

بھرج پتر: (نڈ) دیکھو: بھوج پتر

بھرجانی: (مو) بھرایاں دوست دی دوہٹی، بھائی

بھرجل: (نڈ) کھوہ یاں ہلٹ داتیرا، چنخری، ڈھرا

بھرجو: (صفت) بھرجا، خستہ، چھتی، بھرن والا (اخر وٹ وغیرہ)

بھرجو اُخروٹ، (نڈ) کانڈی اُخروٹ

بھرجھیا: (مو) من چھٹی

بھرجی: (مو) رنجی ہوئی سکی بھاجی

بھردان: (صفت) دیکھو: پردھان

بھرڈال: (مو) کندھ یاں دھرتی وچ آئی تریڈ دراز

بھرڈاونا: (فل) آواز داپاٹنا، آواز داپکنا

بھرڈ بھانڈا: (نڈ) 1- بڑبولا مٹکھ 2- دل وچ کوئی گل نہ رکھن والا مٹکھ

بھرڈی: (نڈ) اوہ اتاج جیہڑا گاہن گروں دالان وچ رہ جاوے

بھرسٹ: (صفت) دیکھو: بھرشٹ

بھرسٹ تھان، (صفت) دھرم توں ڈگیا ہویا

بھرسٹیا: (صفت) 1- بھرشٹ توں، گندا کیتا ہویا 2- سراپیا ہویا

بھرسنا: (فل) بھرجانا، ٹوٹے ہو جانا

بھرشٹ: (سن، صفت) دھرم توں ڈگیا ہویا، پتت، جس دی مت

ماری گئی ہووے، بچ وچاراں والا، پلپت، ناپاک، جھوٹ، ذلیل،

بچ، وگی: 'اٹھ گھان بگت وچ، ورتے پاپ بھرشٹ سنسارا'

(بھاگ)

بھرشٹ کرنا، (مخا) گندا کرنا، ناپاک کرنا

بڈھ بھرشٹ، (صفت) بھرشٹ بڈھی والا، بڈ دماغ، بے عقل

(پہلی جلد)

بھرم کھل جانا، (مخا) دیکھو: بھرم کھلنا

بھرم کھلنا، (مخا) اعتبار ماریا جانا، ساکھ نہ رہنا

بھرم گرہ، (مو) جاہل گرا ہے پیا ہویا

بھرم گڑ، (ند) بھرم پوری قلعی

بھرم گلپھیا، (صفت) وہم وچ ڈبیا ہویا، وہی

بھرم گوانا، (مخا) 1- اعتبار گواہیٹھنا 2- شک دور کرنا

بھرم گیانی، (ند) جس نوں روح دا گیان نہیں، بھرم وچ مھسیا

ہویا

بھرم لگنا، (مخا) افسوس لگنا، پچھتاوا ہونا

بھرم مارنا، (مخا) وہم وچ مھسنا

بھرم ہٹاونا، (مخا) وہم کڈھنا

بھرم ہین، (صفت) جس وچ کوئی شک نہ ہووے

بہتا جائے بھرم گنڈھائیے، (اکھا) جدوں پستے میل ملاپ نوں

چنگا دسنا ہووے تاں کہندے نیں

بھرم بھرم: (صفت) اک تھاں چھڈ کے دوجی تھاں بھون والا

بھرم مار: (ہ، مو) 1- بھرپور ہون دی حالت، بیہات 2- پُرانے ڈھنگ

دی بندوق، ٹپک 3- واہا، زیادتی

بھرم مانا: (نعم) ترغیب دینا، درغلانا، دھوکا دینا

بھرم ماندا: (نم) شک وچ پاؤندا، وہم وچ پاؤندا، دگنی: نیت پت نوں

بھرم ماندا

بھرم ماں: (صفت) دیکھو: بھرواں

بھرم ماونا: (نعم) 1- پھراونا، گھماونا 2- بھلاون، دھوکا دینا 3- لہاونا

4- درغلانا، گمراہ کرنا

بھرم ماؤ: (صفت) بھرماون والا، دلکش، دل کھچواں

بھرمائی: (مو) بھرم، بھلیکھا

بھرم مت: (ند) بھرم، بھلنا

بھرم متا: (صفت) بھرم وچ پیا

بھرم مٹا: (ند) بھردنا

بھرم چا: (ند) بھانیز

بھرم مردانا: (ند) مصیبت دا بھار جھٹکن والا، دلیر، ساؤ، دگنی: کامل پیر

کرے گامد ہو جا بھرم مردانا

بھرم من: (مصدر) 1- وہم کرن والی زنانی، وہمن، بھرم وچ پودن،

شک وچ پودن، بھٹکن، بھٹکن، ڈولن، ٹھہرنا 2- ٹھمن، پھرن،

بھون

بھرم من ورتانت، (ند) سفر نامہ

بھرم منا: (فل) 1- بھرم وچ پینا 2- ٹھمننا، بھرتا، بھوتا 3- اوارہ پھرتا

4- نیت بدنیت ہونا، بھٹکن، بھرم، وہم، دگنی: پت راجے دے بھرمنا

آن لگی، رانی نظر آئی مندے حال ہوئی

بھرم منڈ: (ند) دیکھو: برہمنڈ

بھرم منی: (مو) چکر، بھٹکن

بھرم مونا: (نعم) دیکھو: بھرم اونا

بھرمی: (صفت) بھرم کرن والا، بھرماں دا ماریا ہویا، وہمی، شکلی، اکیا

ہویا، گرا ہے پیا ہویا

بھرم میا: (صفت) بھرم من والا

بھرم میجا: (ند) 1- بھرم، وہم 2- مٹھیا گیان

بھرم میلا: (صفت) بھرم کرن والا، وہمی

بھرم: (مصدر) 1- پُر کرن، بھرم دیون 2- بھرجاون 3- ادا کرن، جرمانہ

دیون، قرض واپس کرن 4- لہیون، گندا کرن، پلیت کرن 5- پورا

تے زور سنگھٹا وی، یقین جنم دی کبرنوں گایا اے (دولت رام)

بھرل ہونا: (مخا) اڈنا (نشہ وغیرہ)

بھرلاونا: (نم) اواز کرنا، ونگی: دن تیجیوں میں ترنجی بیٹی، مائل میری
بھرلاوے، تکلے نال نہ چھلی اسکے، پونی اڈا جاونے (پدم)

بھرم: (نڈ) بھورا

بھرم: (ہ، نڈ) 1- بھل، بھلیکھا، غلط خیال، وہم، مہنا، دھوکھا، حیرت،
غلط فہمی، گھمنا، چکر لانا 2- بھگنا، گرا ہے پے جانا 3- اعتبار، ساکھ،
بھروسہ 4- شک

بھرم بنا رکھنا، (مخا) لوکاں دیاں نظراں وچ عزت دار رہنا

بھرم بھننا، (مخا) ساکھ جمانا، اعتبار قائم رکھنا

بھرم بھاناونا، (مخا) دیکھو: بھرم بھانا

بھرم بھانا، (مخا) بھڑیاں پریت ہو جانی

بھرم بھری، (صفت) بھرم ٹیک، بھرم دی تصدیق کرن والی

بھرم بھلاوا، (نڈ) بھرم، بھلیکھا

بھرم بھلیکھا، (نڈ) دیکھو: بھرم

بھرم بھیت، (مو) بھرم دا پردہ، وہم

بھرم بھید، (نم) دیکرا

بھرم توڑ، (صفت) بھرم ناس کرن والا

بھرم رکھنا، (مخا) لاج رکھنا، ساکھ خراب نہ کرنا

بھرم جانا، (مخا) نیتوں بد نیت ہو جانا

بھرم چت، (صفت) بھرم وچ مہسیا ہویا، وہمی

بھرم دا کوئی داڑو نہیں، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ وہم دا

کوئی علاج نہیں تال کہندے نیں

بھرم دار، (صفت) 1- شکی، شک والا 2- جس دا بھڑ بنیا ہووے

(پہلی جلد)

پتہ بھرشت، (صفت) بھلو، بھلیکھا ہویا، گمراہ

جات بھرشت، (صفت) جس دی ذات وگڑ جاوے

جنم بھرشت، (صفت) پاپ کماون پاروں جس دا جنم بھرشت
ہو گیا ہووے

دھرم بھرشت، (صفت) کسے دی دھرم نوں نہ منے، ملحد

دین بھرشت (صفت) دیکھو: دھرم بھرشت

بھرشٹا چار: (نڈ) 1- سماج وچ بھیرا نیا جان والا منکھی دیہار
2- کرپشن

بھرشٹا چاری: (صفت) 1- بھیرے آچن والا 2- کرپٹ

بھرشٹنا: (فل) بھرشت ہونا، اپو تر ہونا، پلٹ ہونا، بھرشت کرنا،

پلٹ کرنا، پھنکارنا

عقل بھرشٹنا، (مخا) مت ماری جانا، بھیرے کم کرنا

بھرشٹنا: (صفت) بھرشٹا ہویا

بھرشٹیا گیان، (نڈ) اوہ علم جس دے جان نال عقل بھرشت ہو

جان دی ہے

بھرشٹر: (سن، نڈ) 1- عاشق 2- وارہ، گھمیا ردا چاک

بھرشٹگی: (مو) بھردٹا، بھوں

بھرشٹری: (مو) بھردٹا، بھوں سلیھی

بھرشکس: (نڈ) ریزہ، چورا، بھوی

بھرشکس کڈھنا، (مخا) مار مار کے ہڈی پیلی بھن دینا، کچور کڈھ

دینا

بھرشگنا: (فل) جی لپاوتا

بھرشگو: (نڈ) اک رشی دانال

بھرشگو سنگھٹا، (مو) جوش دا اک مشہور گرتھ، ونگی: بھرشگو سنگھٹا

پلاک ڈکشنری

چاڑھنا

زخم بھرنا، (مخا) زخم راضی ہونا

زور بھرنا، (مخا) پوری پوری طاقت آجانا

ساکھی بھرنا، (مخا) 1- گواہی دینا 2- حامی بھرنا

سانگ بھرنا، (مخا) 1- کسے ڈرامے وغیرہ وچ کپڑے وغیرہ بدل

کے ہو ر شکل بنانا 2- نقل انا ہونا

سریر بھرنا، (مخا) 1- صحت چنگی ہو جانا 2- مونٹا بگڑا ہونا

سکیاں بھرنا، (مخا) بھلورے لینا

شاہدی بھرنا، (مخا) گواہی دینا، حامی بھرنا، ذمے داری چلنا،

تصدیق کرنا، حمایت کرنا

صبر دا گھٹ بھرنا، (مخا) برداشت کرنا، سہن کرنا

غصے وچ بھرنا، (مخا) بہت زیادہ زعب وچ آدنا

قدم بھرنا، (محلہ) 1- اُلانگھ پٹنا 2- چلنا

قضا بھرنا، (مخا) کھنچھی نماز پڑھنا، بے وقتی نماز پڑھنا

کاسہ بھرنا، (مخا) 1- دان دینا 2- مراد پوری کرنا

گٹ گٹ کے بھرنا، (مخا) چنگی طرحاں تینا

گٹھ بھرنا، (مخا) حاملہ کرنا

کلمہ بھرنا، (مخا) مسلمان بننے سے کئی واری کلمہ پڑھنا

کن بھرنا، (مخا) چغلی کر کے بھڑکا دنا

کونٹھے بھرنا، (مخا) دھن مال بہت جوڑنا

کھپا بھرنا، (مخا) گھاٹ پوری کرنا، کمی دور کرنا

کھچا کھچ بھرنا، (مخا) بہت بھیڑ ہونا

گچ بھرنا، (مخا) کسے دکھ وجھوں سنگھ دارک جانا

گلا بھرا دنا، (مخا) بہت جذبات وچ آجانا

گھر بھرنا، (مخا) لڑکے دے ویاہ تے گروی والیاں دلوں بہت مال

آدنا

گھڑولی بھرنا، (مخا) ویاہ دی رسم ادا کرنا (ایس وچ چھوٹے جیسے

گھڑے وچ پانی باہروں بھر کے لیاوندے نیں اتے منڈے

نوں نہلاؤندے نیں)

مال بھرنا، (مخا) 1- وپار وچ اناج وغیرہ اکٹھا خرید کے رکھنا

2- ویلڈنگ کر کے پتل لوہا وغیرہ کسے کئی تھیں وچ پتنگھار کے پادنا

مانگ بھرنا، (مخا) 1- لڑکی دا ویاہ کرنا 2- مانگ (چیر) وچ سندور

پادنا

مٹھیاں بھرنا، (مخا) گھٹنا، مٹھی چا پی کرنا، رشوت دینا

مونہ وچ پانی بھرنا، (مخا) دل لپچا دنا

نکونک بھرنا، (مخا) چنگی طرحاں بھرنا

ہنگارا بھرنا/ہنگورا بھرنا، (مخا) 1- ہاں نال ہاں ملانا 2- کہانی

وغیرہ سُن دیاں ہاں ہاں کہنا

ہو کے بھرنا، (مخا) 1- ساڑا کرنا 2- دکھ بھرے ٹھنڈے ساہ لینا

چھڑے کرماں دے سڑے، آپے پکیندے آپ

بھریندے گھڑے، (اکھا) جدوں چھڑیاں دی زندگی نوں مُدا دنا

ہو دے تاں کہندے نیں

بھرنال: (ند) سمندر، وگی: پوپلیاں بھرنال لکھ ترندیاں

بھرنڈ: (مو) پیلے رنگ دا بھونڈ، ڈیمو، دھنوزی

بھرنڈ لڑنا، (مخا) کیتی گل دا غصہ کرنا

بھرنڈاں دا چھتا: (ند) 1- ایویں کھجھ جان والا بندہ 2- کھکھر

بھرنڈاں دا چھتا چھیڑنا، (مخا) کسے لپچڑ نوں چھیڑ بیٹھنا

بھرنڈی: (مو) دیکھو: بھنڈی

ٹھنڈا ساہ بھرنا، (حما) 1- افسوس ظاہر کرنا، دکھ ظاہر کرنا 2- ہوکا لینا
جرمانہ بھرنا، (حما) ڈنڈ و جھوں پیسے وغیرہ ادا کرنا
جھنڈیاں بھرنا، (حما) پنجابیاں دی اک رسم، گڑی دے دیاہ سے
دی اک رسم ادا کرنا جس وچ دیاہ والی گڑی دا بھرا اتے بھرجائی
دوویں باہروں پانی بھر کے لیاوندے نیں
جھولیاں بھرنا، (حما) 1- امیدیاں پوریاں کرنا 2- بہت کچھ دینا
3- مالا مال کرنا

جیب (کھینسا) بھرنا، (حما) رشوت دینا
چٹی بھرنا، (حما) 1- جرمانہ ادا کرنا 2- دگا کرنا
چوکڑیاں بھرنا، (حما) خوشی وچ چھالاں مارنا
چولیاں بھرنا، (حما) وڈو ڈیریاں نوں پانی دینا
چونکی بھرنا، (حما) 1- کسے پاک تھاتے جبراتا کرنا 2- حاضری
دینا

حامی بھرنا، (حما) 1- کسے دا ذمے دار بننا، ذمے داری چٹنا
2- تصدیق کرنا 3- حمایت کرنا 4- ہاں کرنا
حقہ بھرنا، (حما) دگا کرنا
خزانے بھرنا، (حما) بہت روپیہ اکٹھا کرنا
دل بھرنا، (حما) 1- اک جانا 2- رنج جانا
دم بھرنا، (حما) حمایت کرنا
ڈھڈ بھرنا، (حما) رنج کے کھانا، گزرا کرنا
ڈھڈ تاں کھوتا دی بھر لیندا ہے، (اکھا) جدوں کسے ویسہلو
بندے نوں طعنے و جھوں دھر کارنا ہووے تاں کہندے نیں
ڈھڈ نہ بھرنا، (حما) 1- صبر نہ آونا 2- نیت نہ بھرنا
رنگ بھرنا، (حما) کسے تصویر وغیرہ تے بھانت بھانت دے رنگ

ہوون، پُر ہوون، بکو تک ہوون 6- غصے وچ آون 7- ڈکھی ہوون
بھرن پوٹن / بھرن پوکھن، (نڈ) راکھی کرن والا، رکھوالا، حفاظت
کرن والا

بھرن پھسن، (نڈ) اک طرحاں دا پھوڑا
جو کرن گے بھرن گے توں کیوں ہوت اُداس، (اکھا) جدوں
ایہہ دسنا ہووے کہ جوئے کرم کرن گے اوہ اوہناں دا پھل ضرور
بھگتن گے تاں کہندے نیں

نہ کرن کھیتی نہ بھرن ڈھڈ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ
ویہلے رہن نال کچھ نہیں ملدا تاں کہندے نیں
بھرن: (مصدر) لڑن، جھگڑن، گل پون، گتھم گٹھا ہوون، مقابلہ
کرن

بھرن: (مصدر) 1- پتے پتے ٹوٹے ہوون، چورا ہو کے ڈگن،
بھورا بھورا ہوون، خستہ ہوون، کھڑپڑ لٹھنا 2- غریب ہوون، کمزور
ہوون 3- ہولی ہولی تھلے بہنا، گھٹنا

بھرننا: (فہم) 1- پُر کرنا 2- ادا کرنا (چیک یاں مل) 3- توپ یاں
بندوق وغیرہ وچ گولی سکھ پادنا 4- پھل پادنا، سہنا 5- خالی تھان دا
پُر ہونا 6- میل چکرو وغیرہ لگنا 7- قرضہ چکایا جانا 8- زخم مل جانا
9- سریرہ دا ٹکڑا ہونا 10- گھوڑی وغیرہ دا حاملہ ہونا

بھرننا بھرن، (حما) نقصان پورا کرنا
اکھاں بھرننا، (حما) 1- ہنجھو آونا 2- ردون ہاکا ہونا
این بھرننا، (حما) 1- کسے دا زعب منا 2- ماتحت رہنا
پانی بھرننا، (حما) 1- سیوا کرنا 2- اطاعت وچ رہنا
پلانگھاں بھرننا، (حما) وڈے وڈے قدم چکنا
پیر بھرننا، (حما) حیراں دی مٹی چکرو وغیرہ نال لیز جانا

بھرواں: (نذ، صفت) 1- بنیا ہویا، بھریا ہویا 2- ٹکھر، پورے زور والا،
زور دار 3- ٹھوس

بھرواں بدن، (نذ) سڈول جُش

بھرواں پن، (نذ) بھریا ہویا ہون دا عمل، کٹھواں ہون دا عمل

بھرواں قدم، (نذ) 1- لما قد 2- پلانگھ

بھرواں ہٹا، (نذ) زور دار ہٹا

بھرواں: (صفت) بھڑ بھڑا، بھڑ بھڑا

بھرواں / بھرواونا: (مصدر) 1- پُر کرواؤن، لبالب کرواؤن مکمل

کرواؤن 2- ادائیگی کرواؤن، 3- واپس کرواؤن

بھروائی: (مو) بھرواؤن دا کم یاں مزدوری

بھروپیا: (صفت) بہروپیا، بھیس وٹاون والا، سوانگ رچاون والا

بھروٹ: (نذ) مکھوڑے وغیرہ نوں بھرن دی حالت یاں ڈھنگ

بھروٹا: (نذ) 1- اکھاں دے اُپر لے کنڈھے دے وال، بھوں،

ابرد 2- ڈولے دا اک گہنا 3- گھاہ، لکڑی وغیرہ دی پنڈ، چھوٹی بھری

بھروٹو: (نذ) بھڑوٹا توں کبتر

بھروٹوا: (نذ) 1- بھروٹا 2- وڈی بھری

بھروٹوی: (مو) چھوٹی بھری، بھری، وگی: 'سرچائیو جوگ بھروٹوی نوں'

(وا)

بھروٹی: (مو) بھروٹا دا مَوَنٹ روپ

بھروٹے: (نذ) اکھاں دے اُپر پی ہڈی دے وال

بھروٹے تانن، (محا) غصے وچ آؤن، غصے وچ کھجھن

بھروٹے تاننا، (محا) کھجھنا، غصے ہونا

بھروٹے تننا، (محا) غصے وچ ہونا، غصہ آونا

بھروٹے چڑھاونا، (محا) دیکھو: بھروٹے تاننا

بھروٹے چڑھنا، (محا) دیکھو: بھروٹے تننا

بھروٹے کسنا، (محا) غصہ دکھانا

بھروٹیاں: (نذ) دیکھو: 'بھروٹا' جیہدی ایہہ جمع اے، وگی: 'کچی

کترے چوئے رنگ بھروٹیاں اُپر پک داؤل کچھ ڈھلا ہو گئے'

بھروچی: (صفت) بھیرا دار بن والا، بھیرا نواسی

بھروڑن: (مصدر) ہتھاں دیاں تلیاں نال مل مل کے بھڑ بھڑا کرن،

بھورا بھورا کرن، چوری بناؤن، بھورن

بھروڑنا: (فعل) پُور پُور کرنا، بھربھڑانا، خستہ کرنا

بھروسا: (نذ) 1- یقین، اعتبار، وشواس 2- نشی 3- ساکھ 4- اُمید، آس،

بھروسا

بھروسا بھجھنا، (محا) بے اعتبارا ہو جانا

بھروسا دواؤنا، (محا) مدد دا یقین کروانا

بھروسا دینا، (محا) یقین دواؤنا

بھروسا رکھنا، (محا) 1- یقین کرنا 2- کسے تے کوئی گل چھڈ دینا

بھروسا نہ ہونا، (محا) بے اعتباری ہونا

اپنا تو سا آپ بھروسا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ اپنی چیز

ہی ویلے سر کم آوندی ہے تاں کہندے نیں

پل دا بھروسا نہ ہونا، (محا) دیکھو: دم دا بھروسا نہ ہونا

دم دا بھروسا نہ ہونا، (محا) زندگی دا کوئی وساہ نہ ہونا

دم دا کیہ بھروسا، آوے آوے، نہ آوے نہ آوے، (اکھا)

جدوں جیون دے فنا ہوون بارے دسنا ہووے تاں کہندے نیں

سوے بھروسا، (نذ) اپنے آپ اتے یقین کرنا، خود اعتمادی

سوے بھروسا، وڈا ہوشا، (اکھا) جدوں سوے بھروسے نوں ترجیح

دینی ہووے تاں کہندے نیں

بھرنڈی توری، (مو) دیکھو: بھرنڈی توری

بھرنک: (ند) بھورا

بھرنکی: (ند) اک طرحاں دا کیڑا جو کندھاں اُتے اپنا مٹی دا گھر بنا دندا ہے، گھرن، وگی: ڈگر اُپدیس اویس کر، کیڑی بھرنکی وانگ وڈانے بھرنی: (مو) 1- سیراب 2- کرنی دا پھل 3- اکھاں وچ پاون والی دوائی دی چونڈھی، وگی: ڈلھی شیشی صاف نظر دی، گھت بھرنی کیہ بھرنی: (میاں محمد بخش)

جیہی کرنی تیبی بھرنی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ منٹھ جیہا کرم کردا ہے تیا ہی اوس نوں پھل ملدا ہے تاں کہندے نیں کرنی سو بھرنی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ہر کوئی اپنے کیہے دا پھل پاوندا ہے تاں کہندے نیں

بھرنی: (ند) بھرنی پختہ، ستائی پختہ راں وچوں دو جا پختہ

بھرنی: (مو) دیکھو: بھرونی

بھرنیں: (ج) دیکھو: بھرن

بھرنیں بھرن، (مخا) خسارہ پورا کرنا

بھرو: (ند) اوہ تھاں جتھے راہیاں دے پیون لئی پانی رکھیا جاندا ہے،

سبیل، پیاد

بھروآ: (صفت) دیکھو: بھروا

بھروآ پن، (ند) دیکھو: بھروآ پنا

بھروا: (ند) بھروآ، ڈلا، کرمی

بھروات: (صفت) دیکھو: پر بھات

بھرواس: (ند) دیکھو: بھرواسا

رتی کھائے رت نوں، ماسا کھائے ماس، تولہ کھائے

ہڈیاں، دم دا کیہ بھرواس، (اکھا) جدوں انیم کھان نوں بندنا

ہووے تاں کہندے نیں

بھرواسا: (ند) 1- بھروسا، وشواس 2- سہارا، تسلی

دم دا کیہ بھرواسا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ زندگی ختم

ہوون والی شے اے تاں کہندے نیں

کچھے توسا آ پنا بھرواسا، (اکھا) اپنے کول اپنی چیز ہووے تاں

کوئی فکر نہیں ہوندی

گھڑی پل دا بھرواسا نہ ہونا، (مخا) 1- مرن کنڈھے ہونا

2- زندگی دا کوئی وساہ نہ ہونا

ہتھ تھڑکے، کن گڑکے، بولدا جائے اکواسا، اوس کا لھی دا

کیہ بھرواسا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ میں دابن دے

سادھن چنگے نہ ہوون تاں کھیتی چنگی نہیں ہو سکدی تاں کہندے

نیں

ہل دھڑکنی، رن کڑکنی، ڈھکا جائے کواسا، اوس ہالی دا کیہ

بھرواسا، (اکھا) دیکھو: ہل ہڑکے تے رن کھڑکے، جاوے داند

اکواسا، اوس ہالی دے جیون دا کیکن بھرواسا

ہل ہڑکے تے رن کھڑکے، جاوے داند اکواسا، اوس ہالی

دے جیون دا کیکن بھرواسا، (اکھا) جدوں بھیڑا ہل، لڑاکی

تیویں اتے آپ مہارے بلد نوں جیون لئی مارو دینا جاوے تاں

کہندے نیں

بھرواسٹرا: (ند) دیکھو: بھرواسا

بھروا کا: (نم) بھروا کے، بھرا کے

بھروا کے: (نم) دیکھو: بھروا کا

بھروال: (صفت) بھریا ہویا، پورے زور والا، زور دار

بھروانا: (متعدی السعدی) دیکھو: بھرواؤنا

بچے ہوں 3- خوشحال

بھرے: (نڈ) دیکھو: بھریا

بھرے گھراں دیاں گھر وڑیاں نہیں مان، (اکھا) جدوں
رہے بچے گھر وچ کچھ نہ ہوں تے دی کچھ نہ کچھ ہر حالت وچ مل
ہی جاندا ہے تاں کہندے نیں

اگلا کرے پچھلا بھرے، (اکھا) جدوں کسے بے گناہ دے سر
گناہ تو پیا جاوے تاں کہندے نیں، کرے کوئی بھرے کوئی
برے ادھ باز تاں بھرے بھنڈا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہووے کہ بے ادھے باز توں مینہہ چین لگے تاں فصل چنگی ہوندی
ہے تاں کہندے نیں

کرے کوئی بھرے کوئی، (اکھا) جدوں کسے بے گناہ سر گناہ
تھپ دتا جاوے تاں کہندے نیں

کرے گنگا تے بھرے جی جی، (اکھا) دیکھو: کرے کوئی تے
بھرے کوئی

کرے مائی تے بھرے جانی، (اکھا) دیکھو: کرے گنگا تے
بھرے جی جی

گھرے گھمیاں بھرے سنسار، (اکھا) جدوں کوئی بھلے داکم کردا
ہے تاں کہندے نیں

کی: (سن) پالنا، پرورش

یا: (نڈ، صفت) 1- پُر، ٹوک، کتا تائیں 2- پورا، مکمل، موٹا

3- سیراب، راجا ہویا 4- بھریا ہویا، بلزیا ہویا، آلودہ

بھریا بھراتا، (صفت) بھر پور

بھریا بھریا، (صفت) 1- چنگی طرحاں بھریا ہویا 2- جس نوں

بہت غصہ چڑھیا ہووے

بھریا بھریا، (نڈ، صفت) چنگی طرحاں بھریا ہویا، بھر پور

بھریا بھلکيا / بھریا بھلکنا، (صفت) دیکھو: بھریا پیتا

بھریا پیتا / بھریا پیتیا، (صفت) جس نوں بہت غصہ چڑھیا
ہووے

بھریا پھرنا، (محا) غصے وچ ہونا

بھریا ہویا، (صفت) دیکھو: بھریا پیتا

اُوٹھ خالی دی اڑاوے تے بھریا وی، (اکھا) جدوں کوئی بندہ

ہر ویلے ہی اوکھارے تاں کہندے نیں

ڈھڈ بھریا تے کم سریا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ڈھڈ

بھرنالازی ہے اتے بھلکھیاں کم نہیں ہوندا تاں کہندے نیں

ہریا بھریا، (صفت) 1- لہلہندا، سرسبز 2- خوشحال

بھریاڑ: (نڈ) 1- کپڑے وغیرہ وچ پیا لنگار 2- وڈی موری، مورا،
بھراڑ

بھریاڑ آونا، (محا) بہت وڈا مورا ہو جانا

بھریاڑ سینا، (محا) ٹاکی لاونا، جوڑ لاونا

بھریاڑ کرنا، (محا) 1- مگھورا کرنا، مورا کرنا 2- لیراں لیراں کر دینا،

پاڑنا

بھریاڑ گھلنا، (محا) 1- مار کے سر پاڑ دینا 2- مگھورا ہونا

بھریاڑ لگنا، (محا) 1- ٹاکی لٹھنا 2- مگھورا ہونا

بھریاڑ لونا، (محا) ٹاکی لا ہونا، مگھورا کرنا

بھریاڑ ہونا، (محا) کپڑے وغیرہ وچ لنگار پینا

بھریاں بھانڈیاں دیاں گھروڑیاں نہیں مان: (اکھا) جدوں

ایہہ دنا ہووے کہ امیر بھادیس کرنا ہی ماڑا کیوں نہ ہووے پھیر

دی اوہ عام ساتھیاں نالوں چنگا ہوندا ہے تاں کہندے نیں

کچھے تو شا، اپنا بھروسا، (اکھا) جدوں اپنے کول اپنی چیز ہووے
تاں کوئی فکر نہیں ہوندی ہے تاں کہندے نیں
لکڑی تے کھکھرو تے کیہ بھروسا، (اکھا) جدوں دنیاوی چیزاں
دی بے وسائی دتی ہووے تاں کہندے نیں
بھروسے: (ند) دیکھو: بھروسا

بھروسے مند، (ند، صفت) اعتبار دے قابل، لائق
بھروسے ہین، (صفت) بے اعتبارا
بھروسے یوگ، (صفت) جس تے یقین کیتا جاسکے، باعتبار،
اعتباری

رام بھروسے، (نم) رب دے آسرے
بھروں: (ند) ہلت وغیرہ وچ لیٹویں چکلی دا ڈھرا
بھرولا: (ند) دیکھو: بھرولا
بھرو لے: (ند) ہٹھی تے لراں وچ دتے پھانے
بھروں: (ند) مالک اتے مزارے وچکار دانیاں دی وڈن کرن والے
نوں دتی جاوَن والی مزدوری
بھرونا: (نغم) دیکھو: دھرونا
بھرونا: (فل) چورا پورا ہونا
بھرونی: (مو) کھوہ دے اُتے رکھیا وڈا لما شہیر جس اُتے ہلت بکدا
اے، لیٹن، کانجن

بھروہڑ: (صفت) 1- پھوپھ، بد سلیقہ، گوار، 2- اُجڈ، مورکھ 3- کپتی
زنانی

بھروہل: (ند) دیکھو: بھروہل
بھروہی: (مو) دیکھو: بھروہی
بھروئی: (ند) دیکھو: بھروئی

بھروئیا: (ند) سبیل تے پانی پیاون والا
بھرویل: (ند) ہلت وغیرہ وچ لیٹویں چکلی دا ڈھرا، بھروں توں
بھری: (مو) بھرن توں 1- پٹھیاں وغیرہ دی ہٹھی ہوئی گندھ 2- پنڈ
3- اوہ بھار جو سر اُتے چکلیا جاسکے، سر دا بھار 4- کسے شے دا بھریا
ہونا 5- لکڑاں دا چھوٹا بندل، لکڑاں دی گندھ

بھری برسات، (مو) بارش دا موسم، برسات
بھری بھننا، (مجا) 1- مکی جوار وغیرہ دے پٹھیاں نوں رسی وغیرہ
نال بھننا 2- دنیا بھری دولت اکٹھی کرتا

بھری بھگنی، (مو، صفت) حاملہ یاں رُبھ وتی زنانی
بھری بھگنی، چُپ چپیتی، کھڑکے پُچکے سٹھنی، (اکھا) جدوں
ایہہ دنا ہووے کہ ہو چھہ بندے ہی بولدے نیں تاں کہندے
نیں

بھری چکاونا، (مجا) بھار سرائے رکھو اوتا
بھری کچھری، (مو) بھد دے ساہنے، بھری پرہیا
بھری کچھری وچ، (مو) بھد دے ساہنے
بھری نظر نال دیکھنا، (مجا) گوہ نال دیکھن، دھیان نال دیکھنا
پوہ دی مُٹھ، ماہ دی بھری، پھٹکن جیہی چری نہ چری، (مجا)
جدوں ایہہ دنا ہووے کہ پھٹکن وچ جانور نوں ہادا پیتا گھٹ لگدا
ہے تاں کہندے نیں

گرو دی بھری بھننا، (مجا) پاپ مآونا
مگھ مُٹھ، کھوہ سٹھری، ماگھ دی بھری، پھٹکن جیہی چری نہ
چری، (اکھا) دیکھو: پوہ دی مُٹھ، ماہ دی بھری، پھٹکن جیہی چری نہ
چری

ہری بھری، (مو، صفت) 1- حاملہ، رُبھ وتی 2- جس کول بہت

بھڑا کو: (ند) پڑھن والا، طالب علم

بھڑا ان: (مصدر) لڑاونا، مقابلہ کرنا

بھڑا نا/بھڑا اونا: (متعدی السعدی) بھڑاؤنا، لڑاؤنا

بھڑا ند: (مو) لڑائی جھگڑا، بھیڑ، فساد، اُن بن

بھڑا نکنا: (فل) گلے وچوں زور دی آواز کڈھنا، مال ڈنگر دا آواز کڈھنا

بھڑا اون: (مصدر) مدد کرنا

بھڑا اون: (مصدر) لڑاونا، جھگڑا فساد کرا دیوں، بھیڑ کراونا، مقابلہ کراونا

بھڑا اونا: (فعم) بھڑاؤنا، لڑاؤنا

بھڑائی: (مو) بھڑوائی، لڑائی کرن دا عمل، بھڑن دا عمل

لڑائی بھڑائی، (مو) لڑائی جھگڑا

بھڑا بھڑا: (مو) دیکھو: بُوڑ

بھڑا بھڑا کرنا، (حما) بُوڑ کرنا، غصے نال بولی بولنا

بھڑا بھڑا نا/بھڑا بھڑاؤنا: (فل) 1- اگ دا اچانک بھانیز مار کے بلنا

2- سُنیا ڈر کے ابھڑا واپس اٹھنا 3- گھبرا جانا 4- خوشی نال رنگ

لال ہونا

بھڑا بھڑی: (مو) 1- اتاج دے بھاواں دا اک تخت چڑھ جان دا عمل

2- حیرانگی 3- ڈر

بھڑا بھڑیا: (صفت) صاف دل، سادہ، ڈھڈا ہولا

بھڑا بھونجا: (ند، صفت) بھٹھی وچ دانے بھنن والا

بھڑا بھونجن: (مو) 1- بھڑا بھونجے دی زبانی 2- دانے بھنن والے دی

عورت

بھڑا بھونجی: (مو) دیکھو: 'بھڑا بھونجا' جیہدا امونٹ روپ اے

گروہ بھڑا بھونجے دی ٹکا کیسر دا، (اکھا) جدوں کوئی اپنی

حیثیت توں ودھ کم کرے تاں کہندے نیں

بھڑا بھونجا: (ند) دیکھو: بھڑا بھونجا

بھڑا بھونجن: (مو) دیکھو: بھڑا بھونجن

بھڑا تنگا: (ند) شور شرابا، غل غپازا، ہنگامہ

بھڑا تھا/بھڑا تھا: (ند) بتاؤں وغیرہ نوں ساڑ کے بنائی گئی شئی سبزی

بھڑا تھا بناؤنا، (حما) مار مار کے کچر مر کڈھنا

بھڑا تھا کرنا، (حما) 1- بُری طرحاں مدھنا 2- ساڑ دینا

بھڑا تھا ہونا، (حما) 1- بُری طرحاں مدھے جانا 2- سڑ جانا

بھڑا تھو: (ند) 1- بالچل، بے قراری، افراتفری، تھرتھلی 2- بے صبری،

بے چینی 3- شور شرابا، چیک چھاڑا، کھپ، رولا رپا 4- بھاجڑ، کالھ،

سوز 5- جھگڑا

بھڑا تھو پاؤنا، (حما) تھرتھلی مچاؤنا، بالچل مچاؤنا

بھڑا تھو مچاؤنا، (حما) شرارتاں کرنا، کھپ پاؤنا

بھڑا تھو مچنا، (حما) تھرتھلی پینا، کھلی مچنا

بھڑا تھو ہونا، (حما) سڑ بل کے سواہ ہو جانا

بھٹکھے بھڑا تھو پایا لگا کلیجے ڈوں، بھٹکھیاں نیند نہ آوندی جے

کوئی آکھے سوں، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بھٹکھ بہت

بڑی بلا ہے تاں کہندے نیں

بھڑا چنا: (فعم) دیکھو: بھونجا

اسمانوں ڈگی بھوکس بھڑا چئی، (اکھا) جدوں اوکھے سے کے

دی مدد کیتی جاوے تاں کہندے نیں

بھڑا دا: (مو) دیکھو: بھڑا اس

بھڑا داوونی، (حما) بھڑا اس آدنا

بھریائی: (مو) 1- پورے دامان دی رسید 2- ہندوواں دی اک گوت
بھریجن: (مصدر) 1- بھریا جاون، بھروجن 2- پرندیاں دی بھتی یاں

مستی تے آون

بھریجن: (مصدر) بھریا جاون

بھریجنا: (فل) بھری چنا

بھریڈ: (صفت) حیرانی، پریشانی

بھریا: (ند، صفت) 1- ہور بھارا، بھارا توں مکبر، بھتا بھارا 2- بہتا مونا

3- دڑیا 4- دڑنلا

بھریڈ: (ند) دیکھو: بھریاڈ

بھریلی: (مو) پھیلی، بھارت

بھریں: (ند) 1- بھراپنا، برادرانہ جذبات، بھائی چارا 2- (مو) بھرائی

ذات دی عورت

بھرینا: (فل) بھریا جانا

بھرینا: (فل) بھری جانا

بھریونا: (فل) دیکھو: بھریں

بھ.....ڈ

بھڑ: (ند، صفت) 1- ظاہری ٹھاٹھ باٹھ، اندرلی حالت دے مندیاں

ہون دے باوجود ظاہری حالت دا ٹوہر 2- آگ دے بھانیز دی

آواز، سڑدی لکڑی دی آواز 3- شعلے دی لپک، بھانیز

بھڑ بنیا رہنا، (محا) باہرلی پھوکی شان قائم رہنا

بھڑ بھاشک، (ند) ڈھواں دھار تقریر کرن والا

بھڑ بھڑ، (ند) آگ دے بھانیز دی آواز

بھڑ واڈ، (مو) بھڑ بھڑ کرن دی آواز

بھڑ واہٹ، (مو) دیکھو: بھڑ واڈ

بھڑ ہار، (صفت) بھڑ بھڑ شبد کرن والا

بھڑ: (مو) اک پراں والا کیز اجیہدے ڈنگ وچ زہر ہوندا اے، ڈیو

بھڑ واچھتا، (ند) ڈیوواں دے رہن دی تھاں

بھڑ: (ند) تھیبہ

بھڑ پینا، (محا) 1- لڑائی ہو جانا، لڑ پینا 2- ٹکر ہونا

بھڑ تھیون، (محا) ڈیہر ہو جاون، ڈھیہہ جاون

بھڑ کرن، (محا) تباہ کرن، بر باد کرن

بھڑ آک: (مو) بہت تپی وال

بھڑ آندا: (ند) کھلے مونہہ والا منی دا بھندا، دورا

بھڑ وال: (ند) بھڈ وال، آجڑی

بھڑ اس: (مو) 1- گرم ہوا، مینہ پین توں گرمی زمین وچوں نکلن

والی ہوا 2- دل دے ارمان، دل دا اُبال، غصہ، کینہ، عداوت،

خراش، کچھ کہہ کے دل دا غبار کڈھنا، غصے نوں ٹھنڈا کرنا، بول مارا

کر کے غصہ کڈھنا

بھڑ اس کڈھنا، (محا) 1- کسے نوں اپنا دکھ دس کے دل ہولا کرنا

2- اپنی اپنی بول کے غصہ ٹھنڈا کرنا، کسے نوں کچھ کہہ کے اپنا غصہ

ٹھنڈا کرنا

دل دی بھڑ اس کڈھنا، (محا) دیکھو: بھڑ اس کڈھنا

دل دی بھڑ اس لینا، (محا) دوسرے دے دل دی گل بھنا

بھڑ اس / بھڑ اسنا: (مصدر) سلھے پن کر کے کسے چیز دا ہوازاں

مارنا، بھیری بوچھڑنا

بھڑ اسیا: (ند، صفت) جس وچوں ہوازاں نکل رہی ہووے

بھڑا کا: (ند، صفت) 1- دھماکہ، پٹا کا 2- لڑا کا

بھڑکیل: (ند) 1- جھٹ ڈر جان والا، ڈراکل 2- وحشی، جنگلی

بھڑکیلا: (ند، صفت) 1- بھڑک والا، شوخ، چکیلا 2- خطرناک، ڈراونا

3- جوشیلا

بھڑکیلا پن، (ند) بھڑکیلا ہون دا عمل

بھڑکیلی: (صفت) ڈراکل، چھیتی ڈر جان والی

بھڑگیلا: (ند، صفت) بھارے سریر والا، بھڑولا، موٹا

بھڑمچ: (ند) 1- بھنبڑ 2- انگیارا

بھڑمچا: (ند) اگ دا انگیارا، بھانبڑ

بھڑمچا مارنا، (محا) اگ دا بھانبڑ مار کے بلنا

بھڑمل: (ند) 1- بہت ٹکڑا، پہلوان 2- ہٹا کٹاتے ٹکڑا آدمی

بھڑن: (مصدر) 1- بوہے دا بند ہون 2- ٹکرن، مقابلہ کرن، لڑن،

جھکڑن، گھل پون، ٹھٹھم گٹھا ہون 3- جھون، نیزے نیزے ہون

4- کھوہن

بھڑن ساہ نہ پٹھیجن بوئے، (اکھا) جدوں کے دی لڑائی

وچ کے ہور دا بی مفت وچ نقصان ہو جاوے تاں کہندے نیں

بھڑنا: (فل) 1- ٹکرن، کھیننا، مقابلہ کرنا، لڑنا 2- بوہے وغیرہ دا بند ہو

جانا، بھڑ جانا 3- نیزے نیزے ہونا

بھڑنت: (مو) دیکھو: بھڑوتی

بھڑنگ: (مو) اک قسم دی پہاڑی لکڑی جو دوائی وجھوں ورتی

جانندی ہے

بھڑنگ: (مو) 1- چرنے دیاں تیتاں گڈیاں وچوں وچکارلی

گڈی جس دے وچوں دی مائل لکھدی ہے 2- سکم سکا، بالکل سکا

بھڑنیاں: (مو) ننڈیاں اکھیاں

بھڑوا: (ند) 1- رن مرید 2- ٹھڈو 3- نرلج آدمی، نیت دا

بھڑوا 4- ذلا، اک گالھ

بھڑوا پٹنا، (ند) حلال، بھڑوا، دوجیاں دی شہوت دی دلائی

کرن والا

اک (نالے) گھر گویا، دوہے (نالے) بھڑوا اکھوایا،

(اکھا) جدوں کوئی اپنے پکیوں خرچ دی کرے اتے بُراوی بنے

تاں کہندے نیں

دتی کھل نہ کھائے بھڑوا کوہلو چٹن جائے، (اکھا) جدوں

کوئی بندہ مل رہی چیز نوں نہ لے کے اوس دے حصول لئی اُلنے

دیلے کرے تاں کہندے نیں

دیکھ بھڑوے دی عقل گئی، مہیں ویتج کے گھوڑی لئی، دُده

پیوں گیا لہ چکئی پئی، (اکھا) جدوں کوئی بندہ نفے والا کم چھڈ

کے نقصان والا کرے تاں کہندے نیں

ہاڑھ نہ وائی ہاڑھی، پھٹ بھڑوئے دی داڑھی، (اکھا)

جدوں کے آدمی دے موقعے سر کم نہ کرن دی ٹکھیدی کرنی

ہوے تاں کہندے نیں

ہٹ کرائے دم بیاجی، اوس بھڑوے دی پوری بازی، (اکھا)

جدوں ایہہ دنا ہووے کہ وپار اپنے پیسیاں تال ہی ٹھیک طرحاں

چل سکدا ہے تاں کہندے نیں

بھڑواونا: (متعدی السعدی) لڑاونا

بھڑوائی: (مو) دلالی، بھڑواپنے دی کمائی

بھڑورن: (مصدر) دیکھو: بھورنا

بھڑول: (مو) ہٹ دی لٹھ

بھڑولا: (ند) 1- مٹی وچ کوانہہ دے پتریاں توڑی وغیرہ گوکے

دانیاں نوں محفوظ رکھن لئی بنایا ہویا گودام، گہی، اچا مٹا، وڈی بھڑولی

(پہلی جلد)

بھڑکارے (میاں محمد بخش)

بھڑکانا / بھڑکاؤ / بھڑکانا: (نم) 1- اگ نون تیز کرنا، اُسماء

2- غصہ چڑھاؤنا

بھڑکاؤ / بھڑکاؤ: (ند، صفت) بھڑکاؤن والا

بھڑکاؤن: (مصدر) 1- غصہ چڑھاؤن، اشتعال دلاؤن 2- اگ نون

بھکھاون، بالن، مچاؤن

بھڑکاہٹ: (مو) بھڑکن داخل یاں حات

بھڑکدا بھڑکدا: (صفت) بدابدا

بھڑکن / بھڑکنا: (مصدر) 1- بھڑکن، اگ دا بھڑکن، لاناں

مار کے بلن دی صورت 2- غصے وچ آؤن 3- بھڑکن، اچھلن

کدن، چھال مارن، پھوسیاں مارن 4- خوش ہون، پھنڈن

5- گیند دا زمین تے لگ کے نپا کھاون، اچھلن 6- لڑن نون

آؤن، گل پون، فساد ہون، بغاوت یاں جنگ دا اچانک تیز ہو

جاؤن

ایویں بھڑکنا، (محا) بنا گلوں غصے وچ آؤنا

بھڑکنا: (فل) گیند دا دھرتی تال لگ کے ٹھپا کھانا، اچھلنا، اچھلنا

چھالاں مارنا، پھوسیاں مارنا، خوش ہونا

بھڑکو: (صفت) بھڑکن والا

بھڑکوال: (صفت) دیکھو بھڑکیا

بھڑکی: (مو) 1- سخت پیاس، ڈانجھ 2- ڈراوا، دھمکی، وگی، ایہہ بھڑکی

جیہی کیوں رہندی اے دل نون (نجم)

بھڑکی لگنا، (محا) 1- ڈاڈھی پیاس لگنا 2- ڈاڈھی لو بھہ ہونا

بھڑکی: (مو) اچانک چل پین یاں آؤن دی حالت

بھڑکیا ہویا: (صفت) گرم (کپڑے وغیرہ) سردیاں وچ آرام دالا

(جلی جہد)

بھڑا لگنی، (محا) بھڑاس لگنا

بھڑا مارنا، (محا) 1- بھڑاس نکلنا 2- سیک دینا

بھڑا ہونی، (محا) بھڑاس ہونا

بھڑاوا: (مو) 1- سخت، تریبہ، بھڑکی 2- ڈھپ دا ڈاڈھا سیک

بھڑساں: (صفت) احمق، بے وقوف، بدحو

بھڑسیہ: (مو) دیکھو: بھڑاس

بھڑک: (مو) 1- چمک دک، نمائش 2- پیاس 3- رونق 4- گرمی،

بھڑکاؤ 5- اگ داروش ہونا 6- خوبصورتی، شان 7- چھال، ٹپوی

بھڑک اٹھنا، (محا) جوش وچ آؤنا، غصہ چڑھنا

بھڑک پینا، (محا) 1- اک دم غصے وچ آؤنا 2- اگ دا بل پینا

بھڑک والا، (صفت) چمک والا

بھڑک: (ند) اچھل، ابل

بھڑک بھڑک پینا، (محا) 1- غصے نال ٹپنا یاں چھالاں مارنا

2- مارن نون پینا، کھان نون پینا

بھڑک بھڑک کے آؤنا، (محا) کھان نون پینا، مارن نون پینا

بھڑک کے بیٹھنا، (محا) لگ کے بیٹھنا، اڑ کے بیٹھنا، نیزے

بیٹھنا، ڈھک کے بہنا

بھڑکا: (ند) اگ دا تیزی نال بلن داخل

بھڑکار: (ند) 1- "بھڑکن" توں حاصل مصدر 2- بھانیز، لاث، خُعلے

3- بھڑک کے بلن دی کیفیت 4- بھانیز

بھڑکارا: (ند) دیکھو: بھڑکار

بھڑکارا مارن، (محا) اچانک جوش وچ آؤن

بھڑکاری: (مو) 'بھڑکارا' دا موٹ روپ

بھڑکارے: (ند) بھانیز جن دی آواز، وگی: 'بھانیز بھڑک' اُٹھی

پلاک ڈکٹری

بھس مڑے، (مو) راکھ دی ڈھیری

بھس منت، (صفت) فانی، ناش وان

بھس مندر، (ند) راکھ دا بنیا مکان یعنی فانی

آلی بھولی ست پتر تے ٹونے والی بھس، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ ٹونے وغیرہ کیتیاں کچھ نہیں بن داتاں کہندے نیں

اگ بھس، (ند) کھان والی گھٹیا چیز، گند بلا، بد بلا

جوانی ویلے بھس، بڈھپے ویلے چھائی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ جے کر بندا جوانی وچ کم نہیں کر سکد اتاں بڈھپے

وچ دی نہیں کر سکد، تاں کہندے نیں

چائیں چائیں وتاں، بھس بھڑولے گھتاں، (اکھا) جدوں کوئی چاہ وچ یاں کالھی وچ کم کرے اتے کم وڈر جاوے تاں

کہندے نیں

چغل مارے پُغلی، کاں سیون چٹین، سٹا پاڑے چھانٹی، تریسے بھس پٹین، (اکھا) جدوں منداون والے دی نکھیدی کرنی

ہووے تاں کہندے نیں

دو ڈھائی، بھس چھائی، تیجی پائی، تاں سُر ت آئی، (اکھا) جدوں کوئی بہت پیو ہووے تاں کہندے نیں

بھس: (ند) 1- عادت 2- جھس، چنسی، چکا، سواد 3- بالاں دی مٹی کھان دی عادت، اک روگ جس پاروں وجود وچوں رت گھٹ

جاندی اے

بھس: (مو) کنول پھل دی نالی یاں جڑ، بھس

بھس: (ند) 1- بھیڑی عادت 2- وادی، بان، جھس 3- لہو گھٹن دی

حالت 4- (مو) ٹوڑی

بھس بھس، (مو) غم نال مونہہ وچ کچھ بولنا

بھس پینا، (مخا) بھیڑی عادت پینا

بھس: (مو) خاک، کھسہ، یرقان دی بیماری، بھسم، سواہ، راکھ

بھس ڈکار، (ند) دیکھو: بھسا ڈکار

بھس ماریا، (صفت) جس وچ (بیماری کر کے) خون گھٹ جائے

بھسا: (ند، صفت) 1- کھٹا ڈکار 2- بگا، چٹا، میلا 3- مٹی، ریت وغیرہ

دا بنیا کچا پہاڑ

بھسا ڈکار، (ند) کھٹا ڈکار

بھسا گو: (ند) ہکا تبا کو

بھسانا: (نعم) دیکھو: بھروسا دنا

بھسانا: (نعم) مغلوب کرن، شکست دیون، فتح حاصل کرن

بھساون: (مصدر) 1- ہراون، جتن 2- دل چھڈاون، حوصلہ

ڈھاون، بے دل کراون 3- کسے اُتے قابو پالون

بھسبھا: (صفت) دیکھو: بھسا ڈکار

بھست: (ند) بہشت، جنت

بھستا: (ند) ماشکی، مہرا (ٹکڑ وچوں)

بھستن: (مو) "بھستی" دامونٹ روپ

بھستی: (ند، صفت) 1- بہشت وچ رہن والا، بہشتی 2- مسلمان ماشکی

3- ماشکی، سقہ

بھسٹ: (مو) دیکھو: بھس

بھسٹ باہنی، (مخا) گھٹیا کم کرنا

بھسل: (و، صفت) نفرت دے قابل، گھٹاؤنا

بھسندہ: (ج، صفت) 1- خاکستری رنگ 2- ریت دا پتھر

بھسر: (ند) ہاڑیاں دا نگ کھان دا عمل

2- مجازاً..... موٹا آدمی، موٹا تے بے ڈول آدمی

بھڑولا ہوتا، (مخا) 1- موٹا ہونا 2- سبج جانا

اُجڑے پنڈ بھڑولا محل، (اکھا) جدوں مال و دولت کے ٹکڑے
توں تختیارول جاوے تاں کہندے نیں

اکھوں اوہلے گھست بھڑولے، (اکھا) جدوں اکھاں توں اوہلے
ہون والے دی پرواہ نہ کرن بارے کہنا ہووے تاں کہندے نیں

مکھل کے بھڑولا ہو جانا، (مخا) بہت موٹا ہو جانا

چائیں چائیں وتاں، بھہ بھڑولے گھتاں، (اکھا) جدوں ایہہ
دسنا ہووے کہ کالھی دا کم خراب ہوندا ہے تاں کہندے نیں

بھڑولے پاوانا، (مخا) لکا لینا، چھپا لینا

سبج کے بھڑولا ہوتا، (مخا) 1- بہت زیادہ سوچ چڑھنا 2- بہت
زیادہ موٹا ہونا

نائیاں دا بھڑولا، (نڈ) مداریاں دلوں رچھ لئی درتیا جان والا اکھر
کتک جٹ نوں پئی بیائی، موئی ماں بھڑولے پائی، (اکھا)

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کتک مینے وچ جٹ نوں سوائے بیجائی
توں ہور کچھ نہیں بچھدا تاں کہندے نیں

مونہہ بھڑولے درگا کرنا، (مخا) زس جانا

بھڑولی: (مو) 1- اناج وغیرہ رکھن لئی بنایا مٹی دا چھوٹا جیہا ڈھول

2- دُودھ وغیرہ کاڑھن لئی مٹی دا چھوٹا جیہا گول انگیٹھی نما چلھا، ہارا

بھڑولی کرنا، (مخا) دیاہ توں پہلاں دی اک رسم ادا کرنا (ایس
وچ لاڑھا گھر توں باہر لے کے کھوہ یاں نکلے توں پانی دا گھڑا بھر

کے لیا دندا ہے)

بھڑولے: (نڈ) دیکھو: بھڑولا جیہدی ایہہ جمع اے

بھڑووا: (نڈ) دیکھو: بھڑووا

بھڑوی: (مو) 1- غیر محرم ماں نوں آپس وچ ملا دن والی 2- بھڑوا،
عورت، دتی

بھڑہٹ: (مو) 1- بے عزتی، ڈھرکار 2- روگ توں اٹھن مگروں کیتی
کھینچل

بھڑوی: (مو) چھوٹا تھیہہ

بھڑوی: (سن) محنت، مشقت، گھال، گھالنا، وگی: پانی بھرماں پگی
میسساں بھڑوی مزدوری کر ساس

بھڑوی قبول پینا، (مخا) محنت راس آوتا، گھال کامیاب ہوتا

بھڑوی ہتھہا، (صفت) 1- مزدوری کر کے روٹی کماون والا

2- مخنتی 3- احسان کرن والے توں وی کچھ لے کے کم کرن والا

بھڑیا: (نڈ، صفت) مزدوری کر کے کھان والا، مخنتی

بھڑیاک: (مو) بہت پتلی دال

بھڑیا نڈا: (نڈ) دور

بھڑیا نیاں: (مو) نڈے آنے

بھڑیس: (مو) 1- وٹ 2- خندق، ٹھنڈ

بھڑیوں: (مو) دیکھو: بھڑیں

بھ.....س

بھس: (مو) 1- بھسم، سواہ، راکھ 2- لڑائی 3- بے عزتی

بھس بھسٹ، (مو) خاک، غبار

بھس پاوانا، (مخا) بے عزتی کرنا

بھس خرابہ، (نڈ) 1- تباہی 2- مصیبت

بھس خرابہ کرنا، (مخا) 1- لڑائی جھگڑا کرنا 2- دگاڑنا

بھس ڈراک، (نڈ) 1- ہاضمہ خراب ہون دا عمل 2- کھنے ڈکار

بھونپنا، (مجا) فضول پھرنا، آوارہ پھرنا

بھسوری: (مو) 1- بھگڑا، کلیش 2- بھج نھ، بھاجڑ

بھسوری پاونا، (مجا) 1- جھڑا کھڑا کرنا 2- بھاجڑ پاونا

بھسوبا: (صفت) سواہ نال لبر یا ہویا

بھستہ: (صفت) 1- خاکستری رنگ 2- ریت دا پتھر

بھسی: (مو) 1- کھیس، بھسم، سواہ 2- ٹوڑی، چوکر، چھان، سوڑی

بھسیا ہویا: (صفت) بھس روگ دا شکار

بھسیجن: (مصدر) 1- دل جھڈن، تھک جاون، بے دل

ہوون، حوصلہ ہارن 2- مغلوب ہوون

بھسیرا: (صفت) 1- بھس دا روگی 2- بھیری عادت والا، گند بھس

کھان والا

بھسین: (ند) کھتیاں دی اک ذات

بھیسے: (ند) 1- اُونھ، اُنھ، اونٹ 2- بد دل

بھ.....ش

بھشتی: (صفت) بہشتی، بہشت وچ رہن والا، بہشتی مسلمان، جنتی

بھشٹا: (ند) غلاظت، گوہر

بھشٹل: (صفت) 1- پلید زنائی، غلیظ سوانی، ناپاک عورت 2- پھوہڑ،

بد سلیقہ

بھشندی: (مو) اوہ توپ جو اک ورسا وندی اے

بھ.....ک

بھک: (مو) 1- دریادی مارنا کنڈھے دی ڈگن والی مٹی، اُچا کنڈھا

2- بھارا، وزنی، سخت، تودہ 3- چک، لشک 4- گپ، پھڑ 5- بھجیا

6- گلی مٹی نوں وٹ کے بنائی کچی اٹ 7- سخت ہو جان والی

شے 8- بہت سنگھنی 9- دال، دلایا، کھل وغیرہ دا بنیا ہویا وڈا تھیلا

10- خیرات وجوں دتی گئی روٹی

بھک: (ند) 1- ڈھیم ڈھیلا، روڑا، ڈالا 2- جم کے نگر ہوئی مٹی

بھک بھجنا، (مجا) بسلھ پاروں گڑا، کھل وغیرہ دا اُکو ڈھیلا بن جانا

بھک تر وڑن، (مجا) 1- بھیری خبر سنانا 2- مصیبت سرتے لینا

بھک ہونا، (مجا) دیکھو: بھک بھجنا

بھک: (ند) بھگاپن، تھوٹھاپن

بھک بھک: (مو) انجن وچوں دھول نکلن ویلے دی آواز، بھجھ بھجھ

بھک بھک کرنا، (مجا) چمکنا، لشکنا، بھکھنا (خاص کر کے دھاتاں

اتے سوہنے چھریاں دا)

بھکا: (ند) بھکلا، ڈھیلا

بھکا: (ند) دیکھو: بھک

بھکا پیر، (ند) بہت کھان والا، لالچی

بھکا: (ند) 1- بھکاون، بھگا 2- گھماون دا عمل

بھکا سٹن، (مجا) نظر انداز کرن، گھما کے دُور دگاون

بھکا مارن، (مجا) بھواں کے سٹنا

بھکاٹ: (مو) بھکاٹ، پیاز ورگی اک بوٹی، اک خود رو بوٹی، بھوکل

بھکارن: (مصدر) 1- غصے نال پرے سٹن 2- بھکھا مارن 3- منگتی

بھکاری: (ند) بھک منگن والا، فقیر، گدا

بھکاڑ: (ند) دیکھو: بھوکر

بھکانا: (ند) 1- کندھ وچالا چھیک یاں ٹٹی ہوئی تھاں 2- واڑ وچ رکھیا

راہ 3- مٹان، پیشاب دی تھیلی 4- پتلے رپڑ دا گولا، غبارہ

بھکانے: (ند) دیکھو: "بھکانا" جیدی ایہہ جمع اے

بھسّر بھسّر، (نم) کالھی کالھی ہاڑیاں وانگ کھان دان عمل
 بھسّر بھسّر کھانا، (خا) 1- ہاڑیاں وانگ کالھی کالھی کھانا 2- جو کچھ
 ملے ہڑپ کر جانا
 بھسّر: (مو) کھیہ والی دھرتی
 بھسّر: (ند، صفت) بھوسلا، مٹیالا
 بھسّر: (مو) 1- مٹی، گڑ، کھنڈ وغیرہ پا کے پکائی روٹی 2- بھوسیں
 نوں تپا کے اوس آتے پکائی روٹی، من، روٹ
 بھسّر: (مو) جھکھو، وادرولا
 بھسّر پادانا، (خا) کھیہ مٹی اڈاونا
 بھسّر: (مو) سواہ، بھس
 بھسک جانا: (صفت) بدنیت ہو جانا، جواب دے جانا
 بھسکدے پھرنا: (خا) منکدے پھرنا
 بھسکنا: (فل) بدنیت ہونا
 بھسکو: (مو) بہتا کھان پین والی زنانی
 بھسکیا ہویا: (صفت) بھیڑی نیت والا، بدنیتا
 بھسلا: (صفت) دیکھو، بھسا
 بھسم: (مو) 1- سواہ 2- بھوت 3- دوائی لئی ماری ہوئی دھات، کشتہ
 4- سڑکے سواہ ہویا ہویا 5- بالکل سڑیا ہویا
 بھسم بھوت، (ند، صفت) 1- بھسم ہویا ہویا 2- تباہ، برباد
 بھسم بھوت ہونا، (خا) مٹی وچ مل جانا
 بھسم پتری، (مو) اک نشہ آور شے جیہڑی بطور تماکو پیئدے
 نیں، گانچا
 بھسم رامانا، (خا) سادھو ہو جانا
 بھسم کرنا، (خا) 1- کشتہ تیار کرنا 2- تباہ کرنا، برباد کرنا

بھسم لگانا، (خا) پنڈے تے سواہ ملنا
 بھسم ہونا، (خا) 1- بھسم ہونا 2- تباہ ہونا، سڑ جانا، وگی: تہاں
 بھسم لگانیکے بھسم ہونا (وا)
 بُرا غریب دا مارنا، بُری غریب دی آہ، موئے بکرے دی
 کھل توں لوہا بھسم ہو جا، (آخا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ
 غریباں نوں دکھ دینا پڑگانئیں ہونداتیں بہندے نیں
 بھسما: (مو) دیکھو بھسم
 بھسما بھوت، (صفت) دیکھو بھسم بھوت
 بھسما بھوت ہونا، (خا) نام نشان من جانا
 بھسما دھاری، (صفت) پنڈے تے بھسم ملن والا
 بھسماسر: (ند) اک راہشس واناں جس بارے کہانی مشہور ہے
 کہ جس دے دی سر تے ہتھ رکھ دیندا ہے، اوہ بھسم ہو جاند اے
 بھسمایا: (مو) کشتہ بناون دان عمل
 بھسمتی: (مو) رسوئی، لنگر خانہ، پاورتی خانہ
 بھسمرد: (مو) سواہ دی ڈھیری
 بھسمک: (ند) اک روگ جس وچ بہت زیادہ تے مزہ بھکھ لگدی ہے
 بھسمنت: (صفت) تباہ ہون والا، فانی
 بھسمندر: (ند) سواہ دا بنیا مکان
 بھسمی: (مو) دیکھو بھسم
 بھسمی بھوت، (صفت) دیکھو بھسم بھوت
 بھسنا: (فل) 1- نقصان دین والی چیز 2- کھان دی عادت ہونا 3- بھس
 داشکار ہونا
 بھسنا بھوس: (صفت) بالکل مٹیا ہویا، ختم ہو یا ہویا
 بھسو: (مو) دیکھو بھس

بھکھو اونا: (متعدی السعدی) بھکن واکم کراونا

بھکھو سنا: (نعم) کھانا، ٹکنا، دڑکنا

بھکھو ننا: (نعم) کندھیاں تیک ٹٹن کے بھرنا

بھکھوئی: (ہ، صفت) بھکھوادی تانیٹ، نادان عورت، مسخری

بھکھ: (مو) 1- بھکھ 2- لاناں مار کے بلن واصل 3- پنڈا گرم ہون و

عمل، معمولی بخار، مٹھی جیہی کس

بھکھ بھکھ پینا، (مخا) بہت زیادہ بھکھنا

بھکھ بھکھ کرنا، (مخا) بہت زیادہ چکنا

بھکھ لاونا، (مخا) ریت وغیرہ دا بہت ہی گرم ہون تے اوس دی

سطح اُتے اٹھن والی گرم ہوا دی لہر دا چلنا

بھکھ میچو، (ند) تھرما میٹر

بھکھ ہونا، (مخا) 1- بخار چڑھنا 2- سریر مٹنا

ہڈ بھکھ، (مو) معمولی بخار

بھکھ: (مو) بھیک، خیرات

بھکھ منگا، (ند) 1- خیرات منکن والا، مٹتا 2- غریب، کنگال، فقیر

بھکھ منگا پن، (ند) منکن واکم یاں عمل

بھکھ منگا ونا، (مخا) بُری طرحاں کنگال کرنا، تنگ مانگ بنا دینا

بھکھ منگنا، (مخا) ترلے مٹاں کرنا

بھکھ منگی، (مو، صفت) منگتی

بھکھ: (مو) 1- کھان دی خواہش 2- ترشنا، لالچ 3- غریبی، مٹھاجی

4- لوڑ، حاجت 5- کال، قسط 6- فاقہ، کھان دانانہ

بھکھ اُترنا، (مخا) کسے چیز نوں دیکھ کے بہت خوش ہونا، بھکھ لٹھنا

بھکھ اُڑنی، (مخا) بھکھ ماری جانی

بھکھ بھڑکنا، (مخا) تیز بھکھ لگنا

بھکھ بھکھ کرنا، (مخا) 1- بہت زیادہ بھکھ ہونا 2- غریبی دنا

بھکھ پیاس، (مو) دیکھو: بھکھ ترہہ

بھکھ پینا، (مخا) ہاڑبا پینا، ہاڑ جانا، کسے چیز دی بہت لوڑ ہونا

بھکھ ترہہ، (مو) کھان پین دی خواہش، بھکھ پیاس

بھکھ چک آونا، (مخا) 1- بہت زیادہ بھکھ لگنا 2- حرص و دھنا

بھکھ چکاؤ، (صفت) بھکھ لاون والا، بھکھ تیز کرن والا

بھکھ چکنا، (مخا) بہت زیادہ بھکھ لگنا، بھکھ تیز ہونا

بھکھ دا بھانھر، (ند) بہت تیز بھکھ لگنا

بھکھ دا جھکھڑ جھلنا، (مخا) بہت بھکھ لگنا

بھکھ دی اگ بجھنا، (مخا) بھکھ مٹ جانا

بھکھ سنوارنا، (مخا) خواہش پوری کرنا، بھکھ لاہونا، دگنی: 'توں نہ

ساڈی بھکھ سنواری'

بھکھ کٹنا، (مخا) بھکھ برداشت کرنا، غریبی دے دن گزارنا

بھکھ گل آونا، (مخا) ات درجے دی غریبی ہونا

بھکھ لاؤ، (صفت) بھکھ لاون والا

بھکھ لٹھنا، (مخا) 1- چاہ مننا 2- بہت خوش ہونا

بھکھ لگنا، (مخا) کجھ کھان دی خواہش ہونا

بھکھ لگے تئور دی پیٹ بھرے تاں دور دی، (اکھا) جدوں

ایہہ دنا ہووے کہ بھکھ ویلے سبھ کجھ سوادی لگدا ہے تاں کہندے

نیں

بھکھ لہنا، (مخا) دیکھ کے خوش ہونا، بھکھ نہ رہنا

بھکھ لہہ لہہ جانی، (مخا) دیکھو: بھکھ لہنا

بھکھ مارو، (صفت) بھکھ نوں مارن والی، بھکھ دور کرن والی

بھکھ مٹاونا، (مخا) دلی مراد پوری کرنا

بھکانیاں: (ند) بھکانا دی جمع، غبارے، بھکوس، وگی: بھکانیاں
نال ایہہ جتنے کھیڈ دے نین (نغم)

بھکاں: (مو) "بھک" دی جمع، گپ، پھڑ، ٹرپل، وگی: خورے آئیاں
بھکاں کھوں

بھکاوان/بھکاناونا: (مصدر) 1- بھونکن تے مجبور کرن، بکواس
کراون 2- کسے نوں چھیڑن، تنگ کرن 3- دھڑاوان، جھڑکاوان،
بھراوان 4- غصے نال کسے شے نوں وگاوان، غصے نال کوئی چیز پرانہ
سُنا

بھکاناونا: (نغم) 1- ٹھکی ڈنڈے وغیرہ دی کھیڈ وچ گھرکانا، پداونا
2- جھکانا

بھکائی: (مو) 1- کسے نوں بکواون داکم یاں کوشش 2- بکواس
بھکائی بازی، (مو) بھکانا دا عمل یاں حالت

بھکائی پینا، (محا) محنت دا ضائع جانا
بھکائی مارنا، (محا) فضول بکواس کرنا

کُتے بھکائی، (محا) کھجلی خواری، فضول جتن
بھکت: (سن، ند) بھگت، عقیدت مند، پجاری

بھکتی: (مو) سنساری سکھ، بھوگ
بھکر: (ند) ڈھیلا، ڈلا

بھکر بھن دینا، (محا) چولاں دے کھیتاں وغیرہ وچ مونگی وغیرہ
نال مٹی دے ڈھیلے بھنا

بھکر: (صفت) دیکھو: بھج
بھکرانا: (نغم) بدبودینا

بھکراندا: (ہ، صفت) بدبودار
بھکر بھکر: (نم) دیکھو: بھسر بھسر

بھکرول: (صفت) ڈھوڑ نال بھریا بویا

بھکرولنا: (نغم) کسے نوں مٹی نال لپیڑنا

بھکرین: (ند) 1- مٹی دے ڈھیلے توڑن والا ڈنڈا یاں تھاپی، ڈھنی
2- ہتھوڑا 3- موگڑا، دھوسانا

بھکرو: (ند) 1- ڈھیلا، ڈلا 2- کھل یاں مڑ وغیرہ داسلھ پاروں بنیا کو
ڈھیلا

بھکرو بھجنا، (محا) سلھ پاروں مڑ، کھل وغیرہ دا کو ڈھیلا بن جانا
بھکرو ہونا، (محا) دیکھو: بھکرو بھجنا

بھکروا: (مو) پوریاں دی اک بیماری
بھکروی: (مو) جودی فصل دی اک بیماری

بھکروی: (مو) دیکھو: بھگروی
بھکروی بننا، (محا) بہت کمزور ہونا

بھکروی پیرلتاڑیاں میں کیکن جیواں، (آھا) جدوں اپنی نرم مزاجی
بارے دسنا ہووے تاں ایہہ اکھاں آکھدے نیں

بھکروی ورگانگل آونا، (محا) بہت کمزور ہونا
بھکسار: (صفت) لوبا کھاں والا، وگی 'اسکھ سورمہ بھکھار'

بھکشا: (سن، مو) بھک، حیرات
بھکشن: (مو) "بھکشو" دامنٹ روپ

بھکشو: (ند) 1- بھیک منگن والا، مٹتا 2- بودھی سا دھو
بھکل: (مو) بند کمرے دی گرم ہوا

بھکن: (مو) چٹکا بھج جان دا عمل، تھر، بھج جان دا عمل (دی وغیرہ دا)
بھکننا: (نغم) چھڑکنا، روڑھنا

بھکندر: (ند) دیکھو: بھکندر
بھکوا: (صفت) نورکھ، بے وقوف، احمق

زیادت بھکھ لگن تے گھر پرتا ہے، (اکھا) اوکھ ہووے تے
بندہ آپے سدھے راہے آجاندا ہے
زیادت بھکھ لگی تے ہی گھر پرتا ہے، (اکھا) جدوں ایہہ
دنا ہووے کہ اوکھ ویلے بندہ اپنیاں ول ہی پرتا ہے تاں کہندے
نیں

ستتی بھکھ جاگتا، (مجا) دوسری داری فیر بھکھ لگتا

کھر کھیت نہ لگے رکھے، کھیتی لگ لگ جاندی سک، بھاویں
کتنی رہیاں پُٹ، اوتھوں مول نہ لتھے بھکھ، (اکھا) جدوں
ایہہ دنا ہووے کہ کھر والی دھرتی وچوں کجھ حاصل نہیں کیتا جاسکدا
تاں کہندے نہیں

گھر بھکھ تنگ بو ہے تے ڈیوڑھی، (اکھا) جدوں کوئی پھوکا
وکھاوا کرے تاں کہندے نہیں

نماز ماری بھکھ وی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ بھکھ
ویلے کجھ نہیں بچھدا تاں کہندے نہیں

نہیند بھکھ حرام کرنا، (مجا) بہت پریشان کرنا، بہت دکھ دینا
بتہ کڑے دل بھکھاں نال سڑے، (اکھا) جدوں کوئی آدمی
کول ہوندیاں سوندیاں وی کھان ولوں کجوسی کرے تاں
کہندے نہیں

بھکھا: (ند) تیج، لالی، نور، چمک

بھکھا: (ند) اٹھاں بھٹاں وچوں اک بھٹ، جس دی بانی سری گورو
گرنٹھ صاحب وچ آوندی ہے

بھکھا: (ند، صفت) 1- جس نوں بھکھ لگی ہووے 2- لو بھی 3- چاہیوان
4- ان رجیا، بھکھ 5- چندر 6- کنگال، غریب 7- منگتا، مہارت،

مانگت، گداگر، فقیر

بھکھا بیڑا بہت لڑا ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ
لوڑند بہت ہتھ پیر ماردا ہے تاں کہندے نہیں
بھکھا بنگالا، (صفت) دیکھو: بھکھا بنگالی
بھکھا بنگالی، (مجا) غریب، کنگالی
بھکھا بھانا، (مجا) 1- بالکل بھکھا 2- غریب
بھکھا تراہیا، (مجا) جس نے کجھ نہ کھا ہا پیتا ہووے
بھکھا تہیا، (مجا) بالکل بھکھا پیاسا
بھکھا جٹ موی کھائے، موی الگھیری لائے، (اکھا) جدوں
کوئی آدمی پیاس مناون لئی اجیہا کم کرے جس نال پیاس ہووے
و دھے تاں کہندے نہیں

بھکھا چھٹی دا، (صفت) بہت بھکھا
بھکھا، سو رکھا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ بھکھے آدمی دا
کسے نال پیار نہیں ہوندا تاں کہندے نہیں
بھکھا شوقین تے بوجھے وچ گا جراں، (اکھا) جدوں کوئی پھوکا
وکھاوا کرے تاں کہندے نہیں

بھکھا شیر، (صفت) دڈھ کھانا، خونخوار
بھکھا کراڑ وھیاں پھولے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ
بھکھا آدمی بھکھ مناون لئی ہر حیلہ کردا ہے تاں کہندے نہیں
بھکھا مردا کیہ نہ کردا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ غریبی
وچ بندہ ہر ماڑا چنگا کم کرن تے مجبور ہو جاندا ہے تاں کہندے
نیں

بھکھا مرے تے کیہ نہ کرے، (اکھا) دیکھو: بھکھا مردا کیہ نہ
کردا

بھکھا مویا ہویا، (صفت) 1- بھکھ داماریا ہویا 2- لو بھی، لالچی

(پہلی جلد)

بھکھ مر جانا، (مخا) 1- کھان پین دی خواہش نہ رہنا 2- بھکھ لگ

کے ہٹ جانا

بھکھ مردے پاؤلی (پاؤلی) چن چن گھان کھان، (اکھا)

جدول ایہہ دنا ہووے کہ بھکھ ویلے ہر چیز چنگی لگدی ہے اتے

بھیزی توں بھیزی چیز دی پسند آوندی ہے تاں کہندے نیں

بھکھ نال کالجا تھلے لگنا، (مخا) دیکھو: بھکھ نال مرنا

بھکھ نال لوسنا، (مخا) بھکھ پاروں بہت ڈکھی ہونا

بھکھ نال مرنا، (مخا) بہت زیادہ بھکھ لگنا

بھکھ ننگ، (نم) غریبی، تنگی، ترشی، بھکھ، ننگ دتی

بھکھ ننگ جھاگنا، (مخا) ننگ بھکھ واسا ہونا کرنا، وگئی: بھکھ ننگ

نوں جھاگ کے پندہ کردا، راتیں وچ میت دے آیا ای (وا)

بھکھ ننگ دا ڈکھ اُترنا، (مخا) تنگی یاں غریبی جانے رہنا

بھکھ ننگ داراج ہونا، (مخا) ات دی غریبی ہونا

بھکھ ننگ وچ کھیڈنا، (مخا) دیکھو: بھکھ گل آونا

بھکھ نوں رنج نہ آونا، (مخا) صبر شکر نہ ہونا

بھکھ نہ اُترنا، (مخا) تسلی نہ ہونا، نہ رجننا

بھکھ نہ پچھدی سالنا عشق نہ پچھے ذات، (اکھا) جدول ایہہ

دنا ہووے کہ بھکھ ویلے جو چیز وی ملے اوہ ہی سوادی لگدی ہے

تاں کہندے نیں

بھکھ نہ مٹنا، (مخا) لالچ پورا نہ ہونا

بھکھ نہ دیکھے سکی ٹاپ، عشق نہ دیکھے ذات کذات،

(اکھا) دیکھو: بھکھ نہ پچھدی سالنا عشق نہ پچھے ذات

بھکھ نیندر حرام ہونا، (مخا) 1- بہت بے چینی ہونا، بہت بے

آرامی ہونا 2- بہت زیادہ فکر مند ہونا

بھکھ وچ چھو لے وی (بادام) مکھانے، (اکھا) جدول ایہہ

دنا ہووے کہ بھکھ وچ ہر چیز سوادی لگدی ہے تاں کہندے نیں

بھکھ ودھنا، (مخا) بہت زیادہ لالچی ہونا

بھکھ ورتنا، (مخا) 1- غریبی ہونا 2- لالچ نہ مٹنا

بھکھ وسنا، (مخا) 1- لالچ ہونا، بھکھ ہونا 2- غریبی ہونا

بھکھ ویکھنا، (مخا) غریبی دے دن کٹنا

بھکھ ہڑتال، (مو) رو سے وجہ کھانا نہ کھان دا عمل یاں حالت

بھکھ ہڑتالی بھکھ ہڑتالیا، (مذ، صفت) بھکھ ہڑتال کرن والا

امباں دی بھکھ امبا کڑیاں نال لا ہونا، (اکھا) جدول کے

نوں گھٹیا چیز دے کے ورچاؤن دا جتن کیتا جو دے تاں کہندے

نیں

بڑی بھکھ نہ سوکھا پالا، بھا کھیا نہ دیکھے بالا، (اکھا) جدول

ایہہ دنا ہووے کہ بھکھ بہت بُری بلا ہے تاں کہندے نیں

بھل گئی نماز مارے بھکھ دے، (اکھا) بھکھ ہووے تے رب

وی بھل جاندا اے

پوہ دی کھیتی، بھکھ تے کال، (اکھا) جدول ایہہ دنا ہووے کہ

پوہ وچ فصل بیجین نال فصل چننی نہیں ہوندی تاں کہندے نیں

جیون دی بھکھ مُک جانا، (مخا) جیون نوں جی نہ کرنا، زندگی

توں ننگ آونا

چانن اکھ دا، سونا سکھ دا، پانی کُج دا، کھان بھکھ دا، (اکھا)

جدول ایہہ دنا ہووے کہ روٹی بھکھ لگن تے کھانی ہی چنگی ہوندی

ہے تاں کہندے نیں

درشن کیتیاں بھکھ لہنا، (مخا) کسے نوں دیکھ کے بہت خوش ہونا

درشناں دی بھکھ ہونا، (مخا) ملن نوں بہت جی کرنا

آوند اے 2- چڑے دے بوٹاں دے تلے تے لاون والا موٹی

ٹوپی والا کل

بھکھری: (مو) ویسہ بھکھ

بھکھری وانگ چنیرنا، (محا) کھیہڑا نہ چھڈنا، مگروں لہن واناں

نہ لینا

سروں سنجی بھکھڑے وچ قلا بازیاں، (اکھا) جان بچھ کے

اپنے آپ نوں اوکھا کرن سے آکھ دے نیں

بھکھشی: (مو) 'بھکھشو' دامونٹ روپ

بھکھشو: (ند) ویسہ بھکھشو

بھکھک: (ند) خیرات منگن والا، منگتا، بھکاری

بھکھلا: (ند) اُبال، اُبالا

بھکھلا ونا: (نغم) 1- پنڈے نوں لوڑوں ودھ گرم کرنا، مٹھی کس چاڑھنا

2- کسے نوں پنھویاں گلاں کہہ کہہ کے غصہ دواونا

بھکھلا ونا: (فل) نیندریاں بخار وچ اواتا بولنا، بڑ بڑاونا

بھکھن: (مصدر) 1- لہن، گرم، ہوون 2- غصہ کرن

بھکھن بھانا: (صفت) بالکل بھکھا، جس نے بالکل کچھ نہ کھا ہا

ہو دے

بھکھن بھانے: (نم) بھکھیاں ہی، بھکھے رہ کے

بھکھن بھکھا: (ند) دیکھو: بھکھن بھانا

بھکھنا: (فل) 1- اگ بلنا، مگھنا 2- سریر دا لوڑوں ذرا کو ودھ گرم

ہونا، مٹھی جیہی کس ہونا 3- چہرے وغیرہ تے تیج چکنا 4- غصے وچ ہونا

5- لوہے ریت وغیرہ دا بہت ہی گرم ہون تے اس دی سطح اُتے گرم

ہوادی لہراٹھنا

اکھاں وچ انگیارے بھکھنا، (محا) بہت غصے وچ ہونا

بھکھنے تے تیل پاونا، (محا) کسے گل نوں ہوو دھیرے بھڑکاونا،

بلدی تے تیل پاونا

جیل دی ہوا بھکھنا، (محا) قید ہونا

سریر بھکھنا، (محا) بخار ہونا

ہوا بھکھنا، (محا) سیر کرنا

بھکھنا: (نم) کھانا، بھکھنا

بھکھواں: (صفت) جوش دواون والا، جوشیلا

بھکھی: (مو) 'بھکھا' دامونٹ روپ

بھکھی بکھیاری وانگ پینا، (محا) 1- ٹٹ کے پینا 2- بہت برا

سلوک کرنا

ڈھڈوں بھکھی تے ڈکار کھانیاں دے، (اکھا) دیکھو:

ڈھڈوں بھکھا تے ڈکار گز دے

ڈھڈوں بھکھی دولتاں بی بی ناؤں، (اکھا) دیکھو: ڈھڈوں

بھکھا تے ڈکار گز دے

رجیا ملا بھکھی مہیں جتی کھائے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہو دے کہ امیر مٹاں تے بھکھی مہیں بہت کھورو پادندے نیں تاں

کہندے نیں

میر بھکھی، (صفت) ہر چنگی مندی چیز کھا جان والا

نظر بھکھی ہونا، (محا) صبر نہ ہونا

نیت بھکھی ہونا، (محا) بہت لالچی ہونا

ہوا بھکھی، (صفت) ہوا کھا کے گزارہ کرن والا جاندار

بھکھیاں: (نم) بھکھے رز کے، بھکھا رہن نال

آندراں بھکھیاں تے مچھاں تے چاول، (اکھا) دیکھو: آپ

مرے بھکھا، ادھی کتیاں (بھن) پائی

بھکھا ننگا، (صفت) بہت غریب، نمانا، مفلس

آپ مرے بھکھا، ادھی کتیاں (بھن) پائی، (اکھا) جدوں

کوئی پھوکا دکھاوا کرے تاں کہندے نیں

ٹبر بھکھا مرے تے بکرا سیخاں تے چڑھے، (اکھا) جدوں

کسے دی گھردیاں ولوں لا پرواہی دتی ہووے تاں کہندے نیں

جٹ جٹ دار ہندا کاماں، بھکھا مرے تاں کرے سلاماں،

(اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ جٹ لوڑ ویلے ودھ توں ودھ

عاجزی دکھاو دنا ہے تاں کہندے نیں

جھڑی جھڑی دینہو گیا، گچی دا ٹبر بھکھا مویا، (اکھا) جدوں

گچی تیویں نوں نندا ہووے تاں کہندے نیں

جیہدے ہتھ ڈوٹی، بھکھا مرے سوٹی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا

ہووے کہ درتاون والا عام طور تے بھکھا ہی رہندا ہے تاں

کہندے نیں

دل بھکھا ہونا، (مخا) لالچی ہونا، کسے چیز دی تاگھ ہونا

دو تے دو بھکھا کہے چار روٹیاں، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا

ہووے کہ لوڑ وند آدی نوں اپنی لوڑ دا ہی خیال رہندا ہے

تاں کہندے نیں

دو دن چھوڑی کے اک دن کھائے، بھکھا ہوئے جنتی

جائے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بھکھا آدی مُفت دا مال

لین لئی ودھ توں ودھ تکلیف برداشت کر لیندا ہے تاں کہندے نیں

دو گھراں دا پروہنا بھکھا ہی مردا ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا

ہووے کہ دو پاسیں آس رکھن والے نوں کسے پاسیوں دی کچھ نہیں

ملدا تاں کہندے نیں

ڈھڈوں بھکھا، ڈکار گز گز دے، (اکھا) دیکھو: آپ مرے

بھکھا، ادھی کتیاں (بھن) پائی

رہے گھر دا ٹٹا بھکھا، (اکھا) جدوں کوئی رہے بچے گھر دا بندہ

کوئی کمینی گل کرے تاں کہندے نیں

بھکھا بھکھا: (نم) ہر اک چنگی مازی (چیز)

بھکھا را: (ند) گرم پانی دی دتی بھپیاں ہواڑ

بھکھا رن: (مو) بھکاری، دامونٹ روپ، بھکاریاں

بھکاری: (ند) خیرات منگن والا، منڈا، بھیت منگن والا، بھکاری

بھکھاں بھکھانی: (مو) بھکھ دی اے

بھکھاں: (ند) شیخیاں، چولاں، فضول گاہاں

بھکھاں چھاٹنا، (مخا) جھل پئے دیں گاں رن، فضول گاہاں رن

بھکھاں: (مو) بھکھ دی جمع

بھکھاں بھکھاں کرنا، (مخا) دیکھو بھکھا بھکھا کرنا

بھکھاں جالنا، (مخا) فاتے سن

بھکھاں جرنا، (مخا) غریبی دے دن سن

بھکھا والا: (ند) بہت بھکھا، جس نوں بہت بھکھا ہی ہووے

بھکھا وانا: (نم) 1- اگ بالنا، مٹھا وانا 2- غصہ چیزھا وانا، بھڑکا وانا

بھکھا بھکھا: (صفت) سزا جدا، بہت گرم

بھکھرا: (ند) ترش

بھکھرا ول: (ند) رولا رپا، بالچل، مڑ بڑی

بھکھرا: (ند، صفت) 1- بہت بھکھا 2- جو رجدا نہ ہووے 3- لالچی،

ماڑی نیت والا 4- غریب، کنگال

بھکھرا بھانا، (صفت) دیکھو: بھکھن بھنا

بھکھرا: (ند) 1- اک کنڈیالی بوئی جو دوانی دے طور تے ورتی جانندی

ہے، بھکھرا، اک کنڈیالا پھل جو عیسے آنا بناون دے کم دی

ہتھ سکے، پٹھان بھکھے، (اھا) جدوں پٹھان دے ظالم ہون
بارے دنا ہووے تاں بندے نہیں

بھکھیا: (مو) خیرات، خیر

دیس چوری پر دیس بھکھیا، (اھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ
گھروں باہر جا کے بندہ نیچ توں نیچ کم وی کر لیندا ہے
تاں کہندے نہیں

بھکھیار: (صفت) چراں توں بھکھا

بھکھیارن: (مو) 1- بھیت منکن والی زنانی، مگتی 2- فقیرنی

بھکھیاری: (ند) 1- بھیت منکن والا، مننتا 2- فقیر

بھکھیک: (ند) بھکھا مننتا، بھکھاری، مننتا

بھکھیل: (صفت) جس نوں بہت بھکھا لگی ہووے، بہت بھکھا

بھکھیوال: (ند) دیکھو بھکھا

بھکی: (مو) 1- ڈھکی، پاؤڈر 2- پوست دے ڈھوڈے

بھکیجن: (فل) غصے نال سنیا جانا

بھ.....گ

بھگ: (مو) زنانی دا ٹپٹ انگ، یونی، شرمگاہ

بھگ: (مو) تھوڑا، گھاٹ، کمی

بھگ وتر، (ند) تھوڑا وتر

بھگ دیوتا: (ند) اک دیوتے دا ناں

بھگا: (ند) لڑائی وچوں نسیاں ہو یا شیر، اودہ جانور جیہڑا لڑائی وچوں ہار
کے بھج جاوے

بھگا: (صفت) 1- وچوں کھا ہوا ہو یا 2- سڑیا گیا، سلہ نال خراب ہو یا

ہو یا 3- پھیتی پاٹ جان والا 4- جلاں وچ مٹھاپا کے کٹ کے بنایا

5- کھانا کمزور

بھگانا: (نعم) دیکھو: بھگتا، بھگتا ونا

بھگا ون: (مصدر) دیکھو: بھگتا، بھگتا ونا

بھگانا: (نعم) دیکھو: بھیونا

بھگائے: (ند) چکھائے، سواد، چکھایا، وگی: عجیب عجیب چیز نعمت

بہت بھگائے کھانے (سیف)

بھگت: (ہ، ند) عزیز، پیارا، خدا دا پیارا، بھجن کرن والا، عبادت گزار،

جتنی سنی، پرہیزگار

بھگت باز، (ند) بندہ واں دا اور فرقہ جیہڑا منڈیاں نوں نچاند اے

تے نالے ساگ وغیرہ لوا کے تماشا دکھاند اے

بھگت بانی، (مو) بھگتاں دی اودہ بانی جو بری گورو گرنتھ صاحب

وچ درج ہے

بھگت بنانا، (محا) ایہو جیہی شکل بنانا جیہدے تے لوک ہمن،

مسخرہ بنانا

بھگت بننا، (محا) اپنے تائیں نیک بننا، اپنے آپ نوں نیک ظاہر

کرنا، دھوکے باز بننا

بھگت بھلن، (صفت) بھگتی دا پھل دین والا

بھگت جن، (ند) بھگت لوک، بھگت، سادھو، فقیر

بھگت کاٹڈ، (ند) دھرم دا اودہ حصہ جس وچ بھگتی دا بیان ہے، بھگتی

مارگ

بھگت لینا، (محا) 1- برداشت کر لینا 2- کیسے دی سزا پا لینا 3- بدلہ

لینا

بھگت مال، (مو) اک مذہبی کتاب جس وچ بھگتاں دا جیون درسایا

گیا ہے

بھکھیاں اکھاں نال تکتا، (مخا) 1- لالچ بھری نظر نال

و یکھنا-2- ہوس بھری نظر نال ویکھنا

بھکھیاں بھجن نہیں ہوندا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ بھکھے
رہ کے آدمی کوئی وی کم نہیں کر سکدا تاں کہندے میں

بھکھیاں مارنا، (مخا) 1- کھان پین نوں کجھ نہ دینا-2- ظلم کرنا

بھکھیاں مرنا، (مخا) 1- کھان پین ولوں تنگ رہنا-2- غریب ہونا

بھکھیاں نظراں نال ویکھنا، (مخا) لالچ بھری نظر نال ویکھنا

بھکھیاں نیند نہ آوندی جے کوئی سوں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ بھکھے وچ آدمی ارام نال سونہیں سکدا تاں کہندے میں

بھکھے اگے بات پائی، آکھے ٹک، (اکھا) دیکھو: بھکھے اگے

بات پائی، اوس کہیا روٹی

بھکھے اگے بات پائی، اوس کہیا روٹی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ جس نوں جد کجھ لوڑیندا ہے اوس نوں اوس توں علاوہ بور

کجھ نہیں بچھدا تاں کہندے میں

بھکھے اگے جوں جلیبی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ بھکھے

وچ ہر چیز سوا دی لگدی ہے تاں کہندے میں

بھکھے بانکے ٹاپاں دے ویری، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے

کہ بھکھے لگن تے شوقین آدمی وی بھیڑی توں بھیڑی اتے بہت

زیادہ چیز کھا جاندا ہے تاں کہندے میں

بھکھے بھڑنھو پایا، لگا کلیجے ڈوں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے

کہ بھکھے بڑی چیز ہے تاں کہندے میں

بھکھے بھکھے جھمی پائی، دونہاں نوں بے ہوشی آئی، (اکھا)

جدوں ایہہ دنا ہووے کہ دو دیکھے اک دوجے دی مدد کرن نال

ہور دی دکھی ہو جاندا ہے میں تاں کہندے میں

بھکھے جٹ کٹورا لبھا، پانی پی پی آپھریا، (اکھا) جدوں کے

بندے نوں کوئی مفت چیز مل جاوے تے اوس دی اوہ بہت ورتوں

کرے تاں کہندے میں

بھکھے دی دھی رچی، تے کھیبہ اڈاؤن لگی، (اکھا) جدوں کوئی

ہو چھاپن دکھاوے تاں کہندے میں

بھکھے ڈھڈ کٹورے پنچنا، (اکھا) بھکھے نال بے حال ہونا، بہت

زیادہ بھکھے لگتا

بھکھے ڈھڈیں لڑائیاں نہیں ہوندیاں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ بھکھے رہ کے کوئی وی مہ پتئی طرح نہیں ہو سکدا تاں

کہندے میں

بھکھے شیر وانگ پینا، (مخا) 1- کھان نوں پینا-2- بھج کے پینا

بھکھے کم نہ آوندے، تیل، مہاجن، راج، (اکھا) جدوں ایہہ

دنا ہووے کہ بھکھا بندہ جھم نہیں کر سکدا تاں کہندے میں

بھکھے کم نہ آوندے، رتے وی نہیں مان، اکو سوہندے

پندے، اک سوہن گستان، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ

فقیر منگدے ہی سوہنے لگدے میں تاں کہندے میں

بھکھے مرنا، (مخا) 1- کنگال ہونا، غریب ہونا-2- بھکھ نال مرنا

3- دکھی ہونا

جٹ، تیل تے بکرے، چوتھی ودھوٹا مارا، ایہہ چاروں بھکھے

بھلے، رتے کرن خوار، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ جٹ،

تیل، بکراتے ودھوٹا عورت بھکھے ہی چنگے رہندے میں تاں کہندے

میں

کُتے کھان جلیبیاں، پروہت بھکھے، (اکھا) جدوں چنگے یاں حق

دار لوک بھکھے مرن اتے کینے موچاں کرن تاں کہندے میں

جھیتی کرن

بھلی: (مو) کھادی ہوئی کک وغیرہ

کک بھلی نہیں، گھر بھلی نہیں، (اکھا) جدوں اناج وچوں

کک اتے اپنا گھر بھتوں چنگا دسنا ہووے تاں کہندے نیں

بھلیاڑ: (ند) بھیریا، گرگ، اک جنور داناں

بھلیاڑے: (ند) دیکھو، 'بھلیاڑ' جسدی ایہہ جمع اے

بھلیکیری: (مو) گنگا ندی دا اک ناں

بھلیک: (صفت) دیکھو، بھگوزا

بھلیا: (صفت) ادھ پرندہ جیہڑا لڑائی وچوں بھج گیا ہووے، بھگوزا

بھ.....ل

بھل: (کلمہ تحسین) بلکہ، سگوں، بھلا، واہ، خوب، بے جے

بھل: (مو) 1- مشہوری، سو بھا 2- وڈیائی 3- بھلیائی، نیکی

بھل بنی ہونا، (مجا) بھڑ بنیا ہونا

بھل بھال، (صفت) بہت ودھیا، بہت اعلیٰ، اُچ پدھر دا

بھل بھائی، (اعوان، صفت) 1- نیا پر نیا، عزت والا، اُگھا 2- چنگی

ودھی بھلی (فصل) 3- چنگی طرحاں کیتا ہو یا (کم)

بھل بھلایا تے ٹیر لے کے بوہے آیا، (اکھا) جدوں کوئی

اُپر لے دلوں کیتی ہوئی پیشکش نوں قبول کر لے تاں کہندے نیں

بھل بھوانی، (مجا) جھوٹی موٹی پیشکش کرنی

بھل بھوانا، (مجا) جھوٹی موٹی کہنا

بھل پن، (ند) بھلیائی، بھل مانی

بھل کھٹن، (مجا) 1- بھلا کھٹن 2- کھالے وغیرہ وچوں بھل

کدھن

بھل کھٹنی، (مجا) بھلا کھٹنا، بھلاوا، بھلاوا

بھل منساؤ، (ند، صفت) شریف، ساؤ، سدا سادھا انسان

بھل: (مو) 1- سوچ (خاص طور تے اتاں دی) 2- دریا وچ پانی تال آئی

چیکنی گھی مٹی

بھل: (مو) 1- بھلن دی حالت یاں عمل 2- غلطی، یاد نہ رہن، بھلیکھا

3- خطا، تصور، غلطی، دوش 4- بھرم، وسارا

بھل آونا، (مجا) کسے چیز نوں کسے تھاں تے غلطی تال چھڈ آونا

بھل بخشا، (مجا) معاف کرنا

بھل بہنا، (مجا) اُکا ہی وسار دینا

بھل بھل جانا، (مجا) بار بار بھلنا، ہر واری بھلنا، کئی واری بھلنا

بھل بھلا جانا، (مجا) اُکا ہی بھل جانا

بھل بھلا کے، (نم) کدے کدے، کتے کتے

بھل بھلانا، (مجا) جھوٹی موٹی کہنا، اُتو واری کہنا

بھل بھلاوڑا، (نم) دیکھو: بھل بھلیکھا، وگئی: تیرے بھل

بھلاوڑے اٹھ جانی، لکھ واری تعظیم نوں جھکی آں میں

(ہدایت اللہ)

بھل بھلاوڑے، (نم) بھل بھلیکھے، کدے کدے، وگئی: کیوں

بھل بھلاوڑے آوڑیا (وا)

بھل بھلاوے، (نم) کدے کدے، کتے کتے، بھلے چکے

بھل بھلائی، (مو) 1- بھلن دا عمل 2- پچیاں دی اک کھیڑ

3- بھل بھلیاں

بھل بھلایاں، (مو) دیکھو: بھل بھلیاں

بھل بھلیاں، (مو) 1- اک قسم دا باغ یاں نقشہ وغیرہ جس وچ

وڑ کے بندہ نکلن دارستہ بھل جاندا ہے 2- گنجھلدارستہ

گرڑ بھگوان، (ند) اک پنچھی جس نوں نارائن بھگوان دی سواری
منیا جاندا ہے

بھگوانہ: (متعدی المسعدی) دیکھو: بھگوانا

بھگوال: (ند) 1- گیر و رنگ 2- گیرے وچ رنگیا ہویا کپڑا 3- شکار

کھینڈن ویلے ورتیا جان والا بھگولیں رنگ دا کپڑا 4- (صفت)

گیری رنگ، گیر ووال

بھگوال دھارن کرنا، (مخا) سادھو بننا

بھگوال ویس، (ند) سادھوؤاں سنتاں والا پہراوا

بھگوالون: (مصدر) 1- بھگتوان، بھگوان، چر داون 2- ہندواون

بھگوت گیتا: (مو) شری کرشن جی دا اُپدیش روپ (ہندوؤاں دی)

اٹھارھاں باباں دی اک مذہبی گرنٹھ

بھگوترا: (صفت) جس دی مت ماری گئی ہووے، بے وقوف

بھگوتی: (مو) 1- تلوار 2- دیوی دُرگا، دُرگاماتا

بھگود گیتا: (مو) دیکھو: بھگوت گیتا

بھگوڑا بھگھوڑ: (صفت) مینہ وچ بھجیا ہویا (کنک وغیرہ دا ڈھیر)

بھگوڑا: (صفت) 1- بھجیا ہویا 2- ڈراکل 3- فرار سپاہی 4- کسے نوں

گجھ تے کسے نوں گجھ آکھن والا، بے تکیاں بولیاں بولن والا

5- بے وسایا

بھگوڑا: (ند) دیکھو: بھگھوڑا

بھگوڑن: (صفت) 1- بھجن والی زنانی 2- ڈراکل 3- جو کسے نوں گجھ

کے اتے کسے نوں گجھ 4- جس (زنانی) دی بے وسایا ہووے،

بے وسین

بھگوڑو: (صفت) دیکھو: بھگوڑا

بھگوڑی: (مو) 'بھگوڑا' دا مونٹ روپ

بھگوڑی: (مو) دیکھو: بھگھوڑی

بھگوانا بھگوانا: (نعم) دیکھو: بھیمونا

بھگونت: (ند) پریشتر، پرماٹما، رب

بھگونت: (صفت) بھاگاں والا

بھگوتی: (صفت) 1- بھگونت نال تعلق رھن والا، ربی 2- عبادت گزار

بھگوؤ: (صفت) دیکھو: بھجوان

بھگولیں: (ند) دیکھو: بھگوان

بھگولیں پاونا، (مخا) سادھو بننا

بھگولیں پہرنا، (مخا) دیکھو: بھوگلیں پاونا

بھگولیں دا شکار، (ند) بھگولیں کپڑے دی اولھ وچ ہولی ہولی جا

کے کتیا گیا شکار

بھگولیں نوں لاج لاونا، (مہا) سادھو مہاتما بن کے بھیرے کم

کرنا

بھگھا کے: (نم) دگھا کے، زور نال

بھگھا مارنا: (مخا) دگھا مارنا

بھگھاونا: (نعم) 1- وگا ہون 2- بھکاونا 3- گلی ڈنڈے دی کھینڈ وچ

گھر کاونا 4- بھکاونا

بھگوتی: (مو) دیکھو: بھگوتی

بھگی: (ج، مو) 1- چھیتی، جلدی، فوراً، ثرت، خوف، ڈر، افراتفری، بد

حواسی، بے چینی 2- رلی ہوئی، تھکی ہوئی، بھگی ہوئی، کھادی ہوئی،

وچاری، نمائی، تھوٹی

بھگی پاون، (مخا) بھاڑ پین، افراتفری مچن

بھگی پوون، (مخا) بھگدڑ مچنا، نفسا نفسی ہونا، افراتفری مچنا

بھگی لاون، (مخا) بھاڑ پاون، افراتفری مچاون، کالھی کرن،

بھل بھلیاں پاونا، (مح) اجھارتاں پاونا، صاف گل نہ کرنا

بھل بھلیاں وچ پاونا، (مح) چکر وچ پاونا، مشکل وچ پھسا

دینا

بھل بھلیاں وچ پینا، (مح) سے نتیجے تے نہ اپڑنا، کشمکش وچ

رہنا

بھل بھلیاں، (ند) ویجو بھل بھلیاں

بھل بھلیاں، (فر) 1- کدی کدائیں، بھلے چپے 2- غلطی نال

بھل بھلیکھے رب دے لیکھے، (اکھا) جدوں کوئی غلطی بھلے چکے

ہو جاوے اتے اوس غلطی نوں وی کھوے متھے من لیا جاوے تے

بند نہ نیر

بھل بینہ، (مح) اکا ہی یاد نہ رکھنا

بھل پواونا، (مح) غلطی کروا دینا

بھل پونی، (مح) کم کرن ویلے کوئی غلطی پا دینا

بھل پینی، (مح) کوئی کم کردے روئے غلطی ہو جانا، اکائی ہو جانا

بھل جانا، (مح) بھلنا، وسارنا

بھل چک، (مو) 1- بھل، غلطی 2- خطا، دوش، قصور

بھل چک بخشاونا، (مح) قصور دی معافی ملگنا

بھل چک لینی دینی، (اکھا) جدوں حساب وچ رہی غلطی دے

بھلکان دی ذمے واری بعد وچ دی منن نی بھیا جاوے تاں

کھندے نیر

بھل چوہ، (مح) بھل، یاد نہ رہن، بھلیکا، غلطی، خطا، قصور، دوش،

وگئی، بھل چوہ نالے، نہر سلا بے کھنے

بھل سودھنا، (مح) ہوئی غلطی نوں تھیک کرنا

بھل کے وی نہ کرنا، (مح) اکا ہی نہ کرنا

بھل گئی نماز ماری بھلیاں، (مح) نماز ماری بھلیاں، یاد نہ کرنا

بھلے کوں بھلیاں، (مح) بھلیاں، یاد نہ کرنا

بھل گئی نماز ماری چھتراں دی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہوے کہ اڑناں بندہ ہر گل بھل، جانا اڑتا اکہنڈے نیر

بھل گئے راگ رنگ، بھل گئیاں بھلیاں، تے تھوک یاد

رہیاں، لون، تیل، لکڑیاں، (اکھا) جدوں ویاہ توں گروں

کھروکی دھندیاں تے ہل پین والی ذمہ داریاں بارے دنا ہووے

توں بند نہ نیر

بھل وچن، (مح) بھلیاں، یاد نہ کرنا

بھل وچن، (مح) بھلیاں، یاد نہ کرنا

بھل ہونا، (مح) اچانک غلطی ہونا

بھل، (ند، صفت) 1- بھل، یاد نہ کرنا، بھلیاں، یاد نہ کرنا

اپنے آپ نوں بھل جانا، (مح) سدھ بدھ نہ رہنا، ہوش لگانے

نہ رہنا

کنک کما دی چھلنا، تے ہور جو ھیتی کل، روڑی باجھ نہ

ہوندیاں، قول نہ جائیں بھل، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے

کہ چتلی فصل لین لئی ریہہ دا پاونا بہت ضروری ہوندا ہے تاں

بند نہ نیر

ہوش بھل جانا، (مح) بھلیاں، یاد نہ کرنا

بھل بھل: (حرف تحسین) بے بے، شہاش، وگئی، کوئی نیک

ستوریاں کھول استھ، ہووے جگ اُتے بھل بھل میاں (دولت

رام)

بھلا: (ند) 1- بھل، یاد نہ کرنا، بھلیاں، یاد نہ کرنا، بھلیاں، یاد نہ کرنا

بندہ، 2- مانہہ یوں موٹی دی تیشی تل کے دی وچ بنایا کھاوون، دہی

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

بھلائی کھانا، (محا) 1- دھوکھا کھانا 2- گرا ہے پینا

بھلا یو: (صفت) دیکھو: بھلاؤ

بھلا یو بیر، (ند) دیکھو: بھلاؤ بیر

بھل بھلانا: (فل) بہنا، پانی وغیرہ اکثر تال و گنا

بھل بھلانا: (فعم) 1- بھول یا بھاڑ وچ کسے شے نوں بھٹنا 2- نیم گرم

کرنا، ادھ بھٹی کرنا

بھلپن: (ند) بھلیائی، بھلمانی

بھلت: (مو) بھلیہا، بھل

بھلتن: (مو) بھل جان دا عمل

بھلتھا: (ند) 1- دھکا 2- زور 3- گھلن دا اک داء 4- گتے دی کھیڑ

بھلتھا باز، (ند) دیکھو: بھلتھے باز

بھلتھا مارنا، (محا) دو پہلو اتان وچوں کسے اک دا خاص داء مارنا

بھلتھے: (ند) دیکھو: 'بھلتھا' جیہدی ایہہ جمع اے

بھلتھے باز، (ند) بھلتھا کھیڑن والا، گتے باز

بھلتھے بازی، (مو) گتے بازی

بھلجنا: (فم) پیاریاں جھڑے وچ پھسایا جانا

بھلچانا: (فعم) ورچاؤنا

بھلچنا: (فل) دلچنا، پرچنا

بھلچینا: (فل) ورچایا جانا

بھلچو: (ند) ورچو، دلچو

بھلر: (ج، ند) 1- بھوسا، چھلکا، چوکر، توڑی، بھو 2- جٹاں دی اک

ذات 3- اوہ ڈھیمو جس دا ڈنگ رہ گیا ہووے 4- گٹ

بھلٹر: (صفت) 1- بھل جان والا، بھلیا ہويا 2- بھل کرن والا

3- ہنکار یا ہويا، وگتی: چندن دی گت وچ بھلو بانس مہک نہ

دھارے (اُہوجا)

بھلس: (صفت) 1- بھلیا ہويا 2- بھجیا ہويا (شکر قندی، بینگن

وغیرہ) 3- غصے والا

بھلسنا: (فعم) 1- دکھ دینا، تکلیف پہنچانا 2- بھلسنا، جلانا

بھلسنا: (فل) 1- گرم سواہ وچ بھٹنا 2- سانھ وغیرہ دا کھلوی نوں

ساڑ کے نشان لاونا، داغنا 3- سڑنا (تھہ، پیر وغیرہ دا) 4- بھجنا، سڑ

کے کوئلہ ہونا

بھلسے جانا: (فل) دیکھو: بھلسنا

بھلک: (مو) آون والا کل، وگتی: 'بھلک' ہويا تاں مکرال بانگ دتی

بھلک کس نے دیکھی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ زندگی

دا کوئی بھروسہ نہیں تاں کہندے نیں

اج بھلک، (فم) 1- ایہناں دنوں وچ ہی 2- اج یاں کل 3- تھوڑا

چر

اج بھلک تے ہونا، (محا) ممکن والا ہونا

اج بھلک کرنا، (محا) بہانے بناؤنا، لارا لاؤنا، ٹال منول کرنا

بھلک نوں: (عر + فا، حرف عطف) بلکہ، پر

بھلکا: (ند) دیکھو: بھلک

بھلکرو: (ند، صفت) بھلن والا، بھلنہار

بھلکنوں: (ج، حرف عطف) سگوں، بلکہ، بھلا، لیکن، پر

بھلکھا: (ند) دھکا، زور، گھلن دا اک داء، گتے دی کھیڑ

بھلکے: (فم) آون والا کل، آون والا دن، مستقبل، موت دا دیہاڑ

بھلکے تے پاونا، (محا) ملتی کرنا، اگانہہ تے پا دینا

اج بھلکے، (فم) دیکھو: اج بھلک

بھلمانی: (مو، صفت) بھلے مانس ہونا، ساؤہنا، شرافت، شریف ہونا

(پہلی جلد)

بھلاوا: (ند) 1- بھل، غلطی 2- بھلیکھا، وہم، سنا، بھرم 3- بھل، دھوکھا، دھوکھا دین والا 4- اک رکھاتے اوس دازہریلا بھل جو ذوائی دے طور تے ورتیا جاندا ہے

بھلاوا دینا، (ند) پتا نہ لگن دینا، دھوکھا دینا

بھلاوان: (ہ، ند) اک پھل داننا اے جس دا داغ کدی نہیں جاندا، تے جسم تے جھمے ملیا جاوے اوہ تھاں بھل سچ جاندی اے بھلاواں: (ند) دیکھو: بھلاوا

بھلا وڑا: (ند) بھلیواں، دھوکھا، فریب، وگٹی، کوئی پائی بھلا وڑا ٹھکیو ای، سرگورو دے جادوڑا پائی لیزو (وا)

بھلاوان: (مصدر) وسارن، یادوں لاہون، بھلیکھے پاوان

بھلاوانا: (فل) دیکھو: بھلانا

بھلاونی: (مو) بھل، غلطی

بھلاویں: (صفت) بھلاواں دی جمع (فم) بھل بھلیکھے

بھلاویں داغ: (ند) 1- بدنامی 2- نہ منن والا داغ

بھلاؤ: (ند، صفت) بھلاوان والا، بھلیکھا پاوان والا

بھلاؤ پیر، (ند) گل گھوٹو پیر

بھلائی: (مو) 1- نیکی، چنگیائی، بھلے ہون دانسن، فائدہ، لاہی، بہتری

2- بھمن دی حالت یاں عمل

بھلائی رہنا، (محا) نیک نامی رہنا، چنگیائی رہنا، نیکی قائم رہنا

بھلائی کرنا، (محا) نیکی کرنا، احسان کرنا

بھلائی لینا، (محا) دعا لینا، نیکی یاں ثواب لینا

لوک بھلائی، (مو) عام لوکاں دے بھلے لئی کم کرن دا عمل

بھلائی: (مو) بھلاوان دا عمل

بھلائی دینا، (محا) 1- دھوکھا دینا، دعا کرنا 2- گرا ہے پاوانا

مالی بھلا میگھلا، دھوبی بھلی ڈھپ، بھنڈی بھلا بولتا، چوراں بھلی چپ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ مالی نوں ورکھا، دھوبی نوں ڈھپ بھنڈ نوں بیٹا بولنا اتے چور لئی چپ فائدے مند ہوندی ہے تاں کہندے نیں

بھلا: (ند، صفت) 1- بھلن والا 2- بھلیا ہویا، بھلیکا ہویا

بھلا اوہ نہ جانیے جیہڑے مڑ گھر آوے، (اکھا) جدوں کوئی تھوڑی جیہی غلطی کر کے سنبھل جاوے تاں کہندے نیں

بھلا بھٹکا، (صفت) بھلن والا، راہ بھلن والا

بھلا بھلیکا، (ند، صفت) دیکھو: بھلیا بھٹکا

بھلا بیٹھنا، (محا) اکا ہی بھلا دینا، بھل جانا

بھلا چٹکا، (صفت) دیکھو: بھلیا چٹکا

بھلا و سریا، (صفت) دیکھو: بھلیا و سریا

جوگی بھلا ڈونا لاہا، (اکھا) جدوں کسے آدمی نوں غلطی کرن نال دی فائدہ رہے تاں کہندے نیں

سویرا بھلا (بھلیا) شام نوں جاوے تاں بھلیا نہیں سمجھنا، (اکھا) جدوں بندہ تھوڑی جیہی غلطی کر کے اگے لئی سنبھل جاوے

تاں کہندے نیں

بھلاما: (صفت) دیکھو: بھلاواں

بھلامیں: (صفت) بھلاویں، بھل بھلیکھے

بھلا نا: (ند) بھلاؤنا، جھکاؤنا، بھلیا ہویا

بھلا ندرا: (صفت) بھلاوان والا، دھوکھا دین والا

بھلا نواں: (صفت) بھلیکھے پاوان والے

بھلا نویں اکھر: (ند) اوہ اکھر جیہڑے ترتیب توں اُلٹ ہون

بھلاں: (اعوان) دیکھو: بھلا

جانا

بھلی پوان، (مح) بھلی جان، راہوں کو آپ جان

بھلی پینا، (مح) بھلی پون، بھلی جان

بھلی کھاون، (مح) بھلی جان، غلطی کر بیٹھنا

بھلے: (نذ، صفت) ویسے بھلا بیہوشی یہ نوع —

بھلے بھلیرے، (صفت) بہت زیادہ چنگے، چنگے توں پتے، بہت

توں بہتر، ودھیا، وگی: سیف بھلیرے نورانی، انت نہ سیوے

داراں (سیف)

بھلے دا بھلا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ تیں دا بد، تیں ہی

ہوندا ہے تاں ہندے تیں

بھلے دا زمانہ نہیں، (اکھا) جی ایہو جیہہ جاننا زمانہ جیدے وج

بھلائی کرواتے بریائی پلے پے جاندی اے

بھلے دن، (نذ) خوشحالی دے دن، چنگے دن

بھلے دن آنا، (مح) چنگے دن آنا، خوشحالی دا زمانہ آنا

بھلے مانس، (نذ، صفت) شریف آدمی، نیک آدمی

بھلے مانس دی ہر طرحاں خرابی ای اے، (اکھا) شریف

ہندے نوں ہر حالت وج دشواریاں ای پیش آندیاں تیں

بھلے مانسی، (مو) ویسے بھل مانسی

بھلے منیاہی، (مو، صفت) بھمناسیت، بھمانسی

بھلے ویلے، (نم) مناسب وقت تے، ٹھیک سے ہر

انت بھلے دا بھلا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ انت وج

بھلیائی دا پھل چنگا ہی ملدا ہے تاں کہندے تیں

چارے نیوندے نہ بھلے، چیتا، شیر، کمان، بہتا نیویں جو

آپ کو تن سے بھلا نہ جان، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے

بھلی چلائی، (مح) چلی جتی مل، خوب آہی

بھلی کرنا، (مح) طرّا..... کسے نال بُرا سلوک کرنا، کنایہ

چنگیائی کرنا

بھلی گزارنا، (مح) چنگی کرنا، سُٹھری کرنا

اپنی بھلی (بھنا) سنبھالنا، (ن) اپنے مناس م رخن

انت نہ بھلا میٹھلا، انت نہ بھلی ڈھپ، انت نہ بھلا ہاسرا

(بولنا)، انت نہ بھلی چُپ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ

کے وی چیز دا حدوں ویہہ جانا ٹھیک نہیں ہوندا تاں کہندے تیں

بھلیو بھلی، (مو) کہندے تیں سبب نال، چنگی توں چنگی، بھلی توں

بھلی، اک توں بھلا

بھلیوں بھلی پٹی ہونا، (مح) اک توں اک پڑکا ہونا

کھان پین نوں چنگی بھلی، مہرن نوں ڈوری، (اکھا)

جدوں کے نوں کم چور دنا ہووے تاں کہندے تیں

کھیتی کو بھلا میٹھلا، بودھی کو بھلی بدھ، کچن کو بھلا ہنس، ناری

کو بھلی چُپ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ وائی لئی بدل،

دھولی لئی ڈھپ، بیوہ لئی ہسنا اتے زنانی لئی خاموشی ہی فائدے مند

ہوندی ہے تاں ہندے تیں

مائی بھلی کہ کھائی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ درتن ورتان

وج لوک اپنی ہی فائدہ سوچدے تیں تاں کہندے تیں

بھلی: (صفت) نڈھ راہ پئی، بُرا ہے پئی، گمراہ ہوئی، بھلیکھے وج، بھرم

وج

بھلی پاون، (مح) گمراہ کرن، بُرا ہے پاون، بھلا دیون، بھلیکھے

وج پاون

بھلی پاون، (مح) گمراہ کرنا، گمراہ پاون، بھلیکھے وج پاون، بھل

بھلمنسٹ: (صفت) بھلمانی، شرافت

بھلمنسائی: (مو) بھلمانی، شرافت

بھلمن / بھلمنا: (ج، مصدر) غلطی کرنا، تھڑکنا، وسرنا، وسارنا، بھلا دینا،
رُا ہے پینا

بھلمن اندر سبھ کو، بھلمن صرف گورو کرتار، (اکھا) جدوں ایہہ

دستا ہووے کہ دنیا دا ہر آدمی غلطی کر جاندا ہے پر رب توں غلطی نہیں

ہوندی تاں کہندے نیں

سُدھ بدھ بھلمن، (مجا) ہوش نہ رہنا

کسے تے بھلمنا، (مجا) عاشق ہونا

بھلمنہار: (صفت) غلطیاں کرن والا

بندہ بھلمنہاراے، (اکھا) جدوں ایہہ دستا ہووے کہ دنیا دا ہر بندہ

غلطیاں دا چٹا ہے تاں کہندے نیں

بھلو: (اعوان، مذ) دیکھو: بھلا

بھلو بھلی ہونا، (مجا) اک توں اک ودھ کے ہونا

بھلو: (مو، صفت) موٹی بڑی

بھلو ا: (مذ، صفت) دیکھو: بھلو اں

بھلو اں: (مذ) 1- بھلویاں، بھلیکھا 2- سرگودھا وچ اک علاقے دا ناں

بھلو اں: (ف، مذ، صفت) 1- گھول گھلن والا آدمی، مل 2- موٹا گھڑا

آدی 3- بہادر آدمی 4- (طنز ناں) ماز پو بندہ

کاغذی بھلو اں، (مذ، صفت) ماز پو بندہ، کمزور تے لسا آدمی

کاغذی بھلو اں، (مذ، صفت) دیکھو: کاغذی بھلو اں

گاما بھلو اں، (مذ، صفت) 1- بہت گھڑا بھلو اں 2- گھڑا آدمی

بھلو انا: (فم) بھلا دینا

بھلو ائی: (مو) بھلو اں دا موٹ، روپ

بھلو ائی: (مو) بھلو اں دا آمیز پیشہ

بھلو ائی کرنا، (مجا) اکھاڑے وچ زور کرنا

بھلو ائی وکھاونا، (مجا) طاقت یاں زور کرنا

بھلو اں: (مذ، صفت) 1- بھلا دینا، 2- بھلا کرنا، 3- بھلا کرنا

بھلیا

بھلو اوان: (مصدر) بھلا دینا، بھلا کرنا، بھلا کرنا

بھلو اں: (صفت) بھلن (بھلوئی)

بھلو نا: (فل) منہیں کال کر کے نہ پینا، نہ پینا

بھلو ٹکڑا: (مذ) پنکھڑا، کچھو، منہ

بھلو ٹکڑی: (مو) چھوٹی پنکھوڑی

بھلوئی: (مو) بھلا بھلائی، بھلا دینا

بھلھ: (مو) 1- عادت، وسیعہ 2- خواہش و تعریف، بھرت

بھلھ پوری ہوئی، (مجا) تعریف ہوئی

بھلھ پوئی، (مجا) 1- مٹی دی بھرت یا دانا 2- مشہور کراؤ

بھلھ نہ پچئی، (مجا) تعریف برداشت نہ ہوئی

بھلھ ہوئی، (مجا) مشہور ہونا

بھلھیا: (مذ، صفت) 1- بھلا کرنا، 2- بھلا کرنا

بھلھنو: (صفت) 1- بھلا کرنا، 2- بھلا کرنا

بھلی: (صفت) 1- چنگیائی، بھلیائی 2- اچھائی، بھلیائی

وچ کوئی بھلائی ہووے، بھلا دی تانیٹ

بھلی او بھلی، (فم) بندہ بھلا، بھلا کرنا

بھلی او بھلی پئی ہوئی، (اکھا) اک توں اک چنگا ہونا، دنیا وچ

دکھ دکھ سُکھا دے لوک ہن

بھلی بھانت، (فم) چنگی طرحاں، بھلی فم

بھالی: (مو) بھوں، بھولی، بھوانی، بھوانلی، گردانی، چکر، وگنی: یاداں

دی نہ لیتے کدے بھالی (پریم رنٹھ)

بھالی اوئی، (محا) چک آوتا، گھیرنی آوتا

بھالی دینی، (محا) گیرے دینا، بھوانی دینا

بھالی کھانی، (محا) بھوانی کھانا، چنک کھانا

بھمب: (ج) زلزلہ، بھچل

بھمبٹ: (ند) دیکھو: بھمبٹ

بھمبکا: (ند) وڈا سوراخ، اوو وڈا موراجیہہ آر پار ہو جائے

بھمبٹ: (ند) پروانہ، چنگ، بھمبٹ، وگنی، لوء تے بھلے بھمبٹ اوڑک سڑتا ای

نیں (نجم)

بھمیری: (مو) بھمیری، پروانہ، چنگ

بھمیری بھوانا، (محا) ویکھو: بھمیری یاں بھوانا

بھمیری: (ند) اک رکھ داناں

بھمبو: (مو، صفت) موٹی عورت

بھمبی: (ند) سارست براہمن دا اک گوتر

بھمیری: (ند) اک قسم دا کیرا جو نیل اتے موٹھاں دیاں فصلاں نوں

کھا جاندا ہے، ہڈا، دھمکو

بھمیری: (مو) 1- گھمن والی کوئی شے، بالاں لئی بنیا کاغذ یاں

لکڑی دا کھڈوتا، بھری 2- تلی، پنگا، اڈن والا اک قسم دا کیرا

3- مجازاً تیز تیز بھجن والی، بھرتلی 4- بھیری 5- اک گپے داناں

بھمیری بننا، (محا) دیکھو: بھمیری ہونا

بھمیری گیرا، (ند) بھوانی، چکر، گیرا

بھمیری وانگ بھونا، (محا) بھرتی نال چکر لانا

بھمیری ہونا، (محا) بڑی تیزی نال نس جانا، تتر ہونا

بھلیرے: (صفت) چنگے توں چنگے، ودھیا، بہتر توں بہتر

بھلیکھا: (ند) بھل، غلطی، وہم، بھلاندر، تھڑکا، بھرم، شک، تشبیہ،

جھولا، بھلاوا

بھلیکھا پاؤ، (ند، صفت) 1- بھلیکھا پاؤں والا 2- بھراموں والا

بھلیکھا پائیو، (ند) ویکھو: بھلیکھا پاؤ

بھلیکھا پوون، (محا) غلط فہمی ہونا

بھلیکھا کھانا، (محا) غلطی لگنا

بھلیکھا گھٹن، (محا) غلط فہمی پیدا کرنا

بھلیکھرا: (ند) ویکھو: 'بھلیکھا' جیہہ ایہہ وگاڑاے

بھلیکھرا لینا، (محا) 'بھلیکھا' کھانا، غلطی کھانا

بھلیکھے: (ند) ویکھو: 'بھلیکھا' جیہی ایہہ جمع اے

بھلیکھے پوون، (محا) ویکھو: بھلیکھے کھاؤں

بھلیکھے کھاؤں، (محا) بھل ہوون، غلط فہمی پیدا ہوون

بھلیکھیاں وچ کھڑنا: (محا) غلط فہمیاں وچ پینا، اصیت توں

پرے جانا

بھلینا: (فل) بھلایا جانا

بھلیں: (فم) بھلیکھے وچ، بھرم وچ

بھلیواں: (ند) ویکھو: بھلاواں

بھلیہ: (ند) گورو تا تک جی دا جس گاؤں والا اک بھٹ

بھ.....م

بھم: (ند) بھب، بھچال، زلزلہ

بھما/بھماں: (اعوان) دیکھو: بھادیں

بھماکا: (ند) دھماکا، کھڑاکا

کہ جدوں ودھ نرمی دکھاون والا آدمی خطرناک ہونداتاہ کہندے
نیں

ڈر وٹ زمانہ کٹ، بھلے دن آون گے، (اکھا) جدوں کے
دکھی بندے نوں ڈھارس دیندیاں ایہہ کہنا ہووے کہ کدی چنگے دن
دی آون گے تاں کہندے نیں

دیہوں بھلے تاں مٹر بھلے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ
چنگے مٹر بھاگاں نال ہی ملدے نیں تاں کہندے نیں

سنت رمتے بھلے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ سنیا سی تے
بڑے نیک بندے لئی اک تھاں نک کے رہنا ٹھیک نہیں ہونداتاہ
کہندے نیں

بھلے: (ند) دیکھو: 'بھلا' جیہدی ایہہ جمع اے

بھلے پکڑیاں، (مو) دہی وچ پائے وڑے اتے پکڑیاں

دہی بھلے، (ند) دہی وچ پائے وڑے

بھلے: (ند) دیکھو: 'بھلا' جیہدی ایہہ جمع اے

بھلے چکے، (نم) کدے کدے، کتے کتے

بھلے سرے، (نم) کدی کدائیں، کتے کتے

بھلیا: (صفت) ودھیا، اتم، اعلیٰ، اچھا

بھلیا: (صفت) 1- جس توں بھل ہو گئی ہووے 2- بھلیا ہویا، گمراہ

3- گھمنڈی 4- گراہے پیا ہویا

بھلیا بھلیا، (صفت) بھلیا، گراہے پیا ہویا

بھلیا چکيا، (صفت) 1- بھلیاں ہويا 2- (نم) کدی کدائیں، کتے
کتے

بھلیا وسریا، (صفت) 1- بھلیا ہويا 2- (نم) کدی کدائیں

بھلیاٹ: (مو) اوہ گاں یاں مجھ جیہڑی سون پچھوں کافی چہ دڈھ

دیندی رہے پر نوں دڈھ نہ ہووے

بھلیاں: (صفت) چنگی مت والے، عزت دار، بھلے مانس

بھلیاں دی دھی تے بھلیاں دی نوہہ، لوکاں ول کنڈاں

تے کندھاں ول مونہہ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ

خاندانی زنانیاں پرایاں دے سانبے نہیں آدنیاں تاں کہندے نیں

بھلیاں مونہاں توں بُرے پینا، (مخا) 1- دگاڑ پے جانا، لڑائی ہو

جانا 2- بدنام ہونا

بُریاں دے سنگ بیٹھ کے بھلیاں دی پت جائے، (اکھا)

جدوں بھیڑی سنگت دانقیہ بھڑا دسنا ہووے تاں کہندے نیں

بھلیاں: (نم) بھل کے

پریشرتے بھلیاں ویاجون سبھے روگ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا

ہووے کہ رب نوں بھلاون نال انسان دکھی رہندا ہے تاں

کہندے نیں

بھلیائی: (مو) 1- نیکی، چنگیائی، بھلے ہون دا گُن 2- فائدہ، لا بھ

3- اُپکار، احسان

بھلیائی کھٹنا، (مخا) سو بھالینا، نامنا کھٹنا، واہ واہ لین

بھلیائی کھٹنی، (مخا) نامنا لینا، واہ واہ لین، سو بھالینی

بھلیائی کھٹنی سو بھالینی، (مخا) نامنا کھٹنا، واہ واہ لین

بھلیجن: (مصدر) لہیا جانا، بھلایا جانا

بھلیدا: (صفت) بھالدا، لہدا

بھلیرا: (صفت) بھلا توں مکبر، ودھیرے چنگا بھلا، دگنی: جی عشق

بھلیرا پاتی کے نہ چاڑھے پار (حافظ)، نسبتا بھلیاں چنگا، شریف

آدی

بھلیڑا: (صفت) دیکھو: بھلیرا

بھمیری: (مو) 1- گجراں دی اک ذات 2- بچائی ہتھیریاں دی اک

ذات

بھمیریا: (ند) پران سپ

بھمیرا: (ند) دیکھو بھمیرا

بھمیری: (مو) دیکھو بھمیری

بھمیری بننا، (مجا) وڑ جانا، نس پینا

بھمیری وانگ گھمنا، (مجا) کالھی کالھی کر

بھمیری ہونا، (مجا) دیکھو بھمیری ہونا

بھمیں: (اعوان، حرف عطف و تردید) ، بھو، بھو

بھ.....ن

بھن: (ند+مو) 1- بھنڈا 2- بھنڈا، بھنڈا، بھنڈا، بھنڈا

بھنڑے یاں کاغذ وغیرہ نوں موڑن یاں دوہرا لرن تے پیرا

3- رضامندی کر لینا 4- رول و چلنے والے

بھن بھنڈا، (مجا) بھنڈا، بھنڈا، بھنڈا، بھنڈا

بھن پینا، (مجا) تہہ موزے سیونا

بھن ترور کرنا، (مجا) 1- اپنا پنا، پنےاں پنےاں دی تہہ

2- رقم وچوں پیسے نہ حسن

بھن تریز، (مو) بھنڈا، بھنڈا، بھنڈا، بھنڈا

بھن جواک کرنا، (مجا) بھانے بازی کرنا

بھن توڑ، (صفت) دیکھو بھن تریز

بھن توڑ کرنا، (مجا) 1- اپنی بھنی کرنا 2- جھنڈا جھنڈا

بھن توڑ کے، (فم) توڑتاڑ کے، توڑ بھن کرے

بھن توڑنا، (مجا) اسی شکل وگاڑنا

بھمیریاں: (مو) دیکھو: بھمیری، بھمیری، بھمیری

بھمیریاں بھلاو نا، (مجا) دیکھو: بھمیریاں بھلاو نا

بھمیریاں بھلاو نا، (مجا) بہت حیران کرنا، بے چین کرنا

اڈ بھمیریاں ساون آیا، (اکھا) جدوں خوشی ظاہر کرنی ہووے

تاں کہندے نیں

بھمتر جانا: (فل) بوندل جانا

بھمتر تا: (فل) بھوتنا، بوندل

بھمتری: (مو) بھچکا، بھلیکھا، مغالطہ، چنر

بھمتری لگنی، (مجا) بھچکا لگنا، بھلیکھا لگنا

بھمتری لونا، (مجا) بھوانی دینا، چنر دینا، بھمونا

بھمتری لینا، (مجا) بھوانی لینا، خوشی نال گھمنا

بھمر: (ند) دیکھو: بھمر

بھمر ا: (ند) بھورا، ڈبا

بھمک: (مو) 1- سڑاند 2- ہواڑ 3- ٹوٹن 4- دھماکا، بھبک

بھمکا: (ند) بھبکا، دڈھ پاوون والا ڈبا

بھمکڑ: (ند) دھمکڑ، دھروانا

بھمکنا: (فل) 1- دھماکا پینا، کھڑاک ہونا 2- اچی بولنا 3- کٹے نوں

ہلاکاون، کدنا 4- دیوے دا تھکا ہو کے مچنا

بھمکنی: (مو) بھاہ، لٹک، چٹک

بھمنا: (فل) بھونا، بھونا

بھمنا: (ند) ان نوں لگن والا اک کیزا

بھمو/بھموں: (اعوان، حرف عطف و تردید) بھاویں

بھمول: (ند) دیکھو: بھمول

بھمونا: (فم) دیکھو: بھمونا

جھنڈا: (فل) دیکھو: بھنکنا

بھنچو: (ند) 1- اڈن والا اک کیزا جو مٹی نال کندھاں وغیرہ اُتے اپنا

آلہا بناوندا ہے، گھریں، گھر گھیں 2- بینڈا

بھنچول: (ند) دیکھو: بھنچول

بھنچھی: (ند) دیکھو: بھنچی

بھنچھے: (ند، صفت) گھیرے، سنھنے، سیاہ کالی رات دا نگ کالے وال

بھنچیری: (مو) دیکھو: بھنچیری

بھنچھین: (مو) اک ڈیمو جس دا ڈنگ نہیں ہوندا

بھنچے: (ند) ناشپاتی ورگا اک کھٹا مٹھا پھل

بھنچیرا: (ند) 1- اک قسم دا کیزا جو نیل موٹھاں دیاں فصلاں کھا جاتا

ہے 2- اک ڈیمو جس دا ڈنگ نہیں ہوندا

بھنچیری: (مو) 1- بھنچیری 2- تتلی 3- کانڈ دا پچیاں دا اک کھڈونا

جو ہوا وچ گھمدا ہے

بھنچیری بھو آنا، (محا) بہت حیران کرنا، واکل کرنا

بھنچا: (مو) دکھریاں، دکھراپن

بھنچتر: (نم) دیکھو: بھیت

بھنچ: (مو+ند) بھان، وٹ، سلوٹ

بھنچیا: (نم) بھنچے، (ند) فرش، زمین

بھنچال: (ند، صفت) حصے دار، بھائی وال، وگلی: 'کے شہزادہ ساند

تائیں توں بھنچال غماں دا' (سیف)

بھنچال: (مو، صفت) بھائی وال، زنانی

دکھ سکھ دی بھنچال، (مو) زنانی، ووتھی، دھرم پتی

بھنچالی: (مو، صفت) بھالی، حصے داری

بھنچائی: (مو) دیکھو: بھنائی

بھنجن: (ند) 1- توڑن والا، ٹکڑے کرن والا 2- دور کرن والا

دکھ بھنجن، (ند، صفت) دکھ دور کرن والا، دکھ مٹاون والا

بھنجن / بھنچنا: (مصدر) بھنجن، تپاون، بھنچیا ہون

بھنچنی: (مو) دیکھو: بھنچنی

دکھ بھنچنی، (مو) ہر مندر صاحب دے گردوار دے کندھے تے

اُگی پیری جس بارے ایہہ مشہور ہے کہ اوس پٹھ نہاون نال

سارے دکھ مٹ جانے میں

دکھ بھنچنی پیری، (مو) دیکھو: دکھ بھنچنی

بھنچے: (نم) زمین اُتے، بھوکیں اُتے، فرش اُتے

بھنچے اُتارنا، (محا) بندے نوں مرن ویلے نجی توں اُتار کے زمین

اُتے لٹاوا

بھنچے اُترنا، (محا) 1- بنکار نہ رہنا 2- سودے وچ بہت گھٹ پیسے

دینا

بھنچے بٹھاونا، (محا) آکر کڈھ دینا، ہرا دینا

بھنچے ڈگنا، (محا) بنکار نہ رہنا، آکر چلی جانا، برباد ہونا

بھنچے سُٹنا، (محا) ہرا دینا، بھجا دینا، برباد کر دینا

بھنچے لاونا، (محا) ہرا دینا، آکر بھن دینا

بھنچے لا ہونا، (محا) 1- بے عزتی کرنا 2- ہرا دینا 3- مرن کنارے

بندے نوں مچے توں پٹھال اُتارنا

بھنچے لٹھنا، (محا) 1- غریب ہو جانا 2- سودے وچ بہت گھٹ پیسے

دنا

بھنچے نہ پین دینا، (محا) آکھی گل جھٹ من لینا، وگلی: 'بتیاں

دنداں وچوں اوہ جووی کڈھے روپاں بھنچے نہیں پین دیندی' (ٹانک

سنگ)

بھنا نا: (متعدی السعدی) تھوڑا

بھنا نا: (متعدی السعدی) دیکھو: بھناو نا

بھنا ون: (مصدر) دیکھو: بھنا ون

کھان پین نوں باندری (بھاگ بھری) دھون بھنا ون نوں

بُھا (رچھ)، (اکھا) جدوں محنت کوئی ہو کرے اتے پھل کے

ہو نوں ملے تاں کہندے نیں

بھنا و نا: (فعل) 1- تھوڑا 2- بھان (ریز گاری) لینا 3- مار پوانا

نا ساں بھنا و نا، (مجا) بہت بری طرحاں مار کھانا

ہڈ بھنا و نا، (مجا) 1- مار پوانا 2- گٹ کھانا

ہڈ گوڈے بھنا و نا، (مجا) شاں کھانا

بھنا و نی: (مو) دیاہ یاں غمی دے موقعے تے دتے جان والے کپڑے

بھنا و نا: (متعدی السعدی) بھنن داکم کروانا

گوں بھنا وے جو (بھاویں گلے ای ہون)، (اکھا) جدوں

ایہہ دنا ہووے کہ مطلب کدھن سے بندہ ماڑے توں ماڑا کم کر

لیند اے تاں کہندے نیں

بھنا ئی: (مو) 1- بھنن دی مزدوری 2- بھنن داکم، مار کھائی

بھنا ئی دی چنگی، (مو) دانے بھنن دی اجرت وجوں کڈھے

دانے

نوٹ بھنا یا تے گیا، پتر دیاہیا تے گیا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ نوٹ بھنا ون اتے پتر دیاہون تے ہتھوں نکل جانے

نیں تاں کہندے نیں

بھنب / بھنبھ: (ند) بھچال، زلزلہ

بھنبتر تا: (فل) دیکھو: بھنبتر تا

بھنبٹ: (ند) بھنبٹ، پروانہ، پتنگا

بھنبتر تارے: (ند) کمزوری وغیرہ دی وجوں اکھاں دے ساجنے

پھرن والے روشنی دے تاریاں ورگے کن، بھنبتر تارے

بھنبتر تارے دکھا و نا، (مجا) نانی چیتے کرا و نا

بھنبتر: (ند) دیکھو: بھنا بڑ

بھنبتر بھوسے: (لہند، ند) بھنبیل بھوسے، بھنبیریاں سوچاں، مشکل

بھنبتر: (صفت) بھنا بڑ والا، وگی: جو بن بھنبتر ا قہر طوفان داجی (وا)

بھنبتر بھنوں: (صفت) ناس ہو یا ہو یا، جس دا ہر اکھون نہ رہے

بھنبکڑ: (ند) دھمکڑ، بھنبکڑ

بھنبیل بھوسا / بھنبیل بھوسے: (ند) شش و پنج وچ پین دا عمل،

بھنبیل وچ پین دا عمل، بدحواسی تے پریشانی وچ بے مقصد چر

گیرے

بھنبیل بھوسے کھانا، (مجا) دیکھو: بھنبیل بھوسے وچ بھننا

بھنبیل بھوسے وچ بھننا، (مجا) بھنبیل وچ پینا، بھنبیل بھوسے پھرنا،

شش و پنج وچ ہونا

بھنبیل تارے، (ند) دیکھو: بھنبتر تارے

بھنبیل تارے دکھا و نا، (مجا) دیکھو: بھنبتر تارے دکھا و نا

بھنبو: (ند) حکم دا ایکا

بھنبور نا: (فم) 1- راہ توں پرے کرنا 2- ہلونا دے کے پرے سٹنا

3- نہوندر، وڈھنا (جیویں کتے وغیرہ دا)

بھنبھر: (ند) دیکھو: بھنبھر

بھنبھرتا: (فل) دیکھو: بھنبھرتا

بھنبھرتے: (مصدر) بھنبھوڑن توں، نوچ کھا و نا، نوچن، وڈھن،

کھوکھلا کر دیون، کمزور کر دیون

بھنبھنا: (ند) اڈن والا اک چھوٹا جیہا کیرا، بھنبھنا

بھنڈارا (باردی وار)

بھنڈارا کرنا، (محا) 1- فصل دی پیداوار ودھیرے ہون کر کے
ودھیرے اناج دا گھر آونا 2- خوشیاں راضی کرنا، رجاونا 3- سادھواں
فقیراں اتے غریباں نوں کھانا دیون

بھنڈارا ورتنا، (محا) سادھواں فقیراں اتے غریب غریباں نوں
بھوجن ونڈیا جانا، لنگر ورتانا

بھنڈاراں: (مو) 1- بھنڈاری دا موٹ روپ 2- سادھواں دی
رسوئی تیار کرن والی زنانی

بھنڈارڑا: (ند) دیکھو: بھنڈارا

بھنڈاری: (ند، صفت) 1- بھنڈار دا انچارج 2- خزانچی 3- سادھو
سنتاں دا رسو یا 4- کھتیاں دا اک گوتر 5- جٹاں دا اک گوتر
6- گڈے دے ہتھ یاں موٹر وچ ڈرائیور دی سیٹ پٹھ مرمت دا
لوڑیندا سامان رکھن دی صندوقی

داتا دان کرے بھنڈاری دا پیٹ پھٹے، (اکھا) جدوں کسے نوں
دان کردیاں دیکھ کے کوئی دوسرا سڑے تاں کہندے نیں
کبیر بھنڈاری، (ند) دیوتیاں دے خزانے دا ملک، کبیر

بھنڈار یا: (صفت) بھنڈار دا انچارج، بھنڈاری

بھنڈر: (ند، صفت) توڑن والا، بخشن والا، خراب کرن والا (وضو
وغیرہ)

بھنڈر: (ند) 1- لمبا 2- سکھاں دی اک گوت

بھنڈریاں: (مو) کھڈاں والی دھرتی

بھنڈکی لاون: (محا) بدنام کرنا

بھنڈن: (ج، ند) ماتم، سوگ غم، دکھ، واویلا

بھنڈن تے لاون، (محا) بھینٹ چڑھانا

بھنڈنا: (نعم) بھنڈی کرنا، منڈیا کرنا، بدنام کرنا، پانچ اُگھیرنا

بھنڈنی: (ج، مو، صفت) چرواہے دی تیویں

دکھنوں چڑھی بدلی گھلی پڑے دی واء، ڈک کہے سُن

بھنڈنی، اندر پلنگھ وچھا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ

دکھن ولوں بدل اُٹھے اتے پڑے دی ہوا وگے تاں مینہ ضرور پیندا

اے، تاں کہندے نیں

بھنڈنؤ وآ: (ند) بھنڈی پاؤن والی گل یاں گیت، سنھ، سنھنی

بھنڈی: (مو، صفت) 1- بدنامی، بُرائی، نموشی 2- اڑی، ضد، ریزکا،

بھنڈن والا، ریپڑی، ضدی، اڑیل، ریپڑ، بُرائی، جھگڑا

بھنڈی پا دیون، (محا) کسی دے چچھے پے جانا، معاملے نوں اُلجھا
دینا

بھنڈی پاؤن، (محا) 1- جھگڑن، لڑن، ریپڑ پاؤن 2- بدنامی کرن

بھنڈی پاؤنا / بھنڈی پاؤنا، (محا) 1- رولا پاؤنا، بدنامی کرنا

2- بچے دا ضد کرنا اتے رونا، وڑ بہنا

بھنڈی پاؤنی، (محا) 1- رولا پاؤن 2- بھنڈی پینی، بدنامی ہونی،

ریزکا پینا، بھنڈی مچنی

بھنڈی پٹن، (محا) بدنامی کرن

بھنڈی پٹنا، (محا) بدنامی کرنا

بھنڈی پون، (محا) 1- جھگڑا کھڑا ہون، ریپڑ پون 2- بدنامی ہون

بھنڈی پے جاؤن، (محا) دیکھو: بھنڈی پون

بھنڈی پینی، (محا) 1- بدنامی ہونا 2- ریزکا پینا، وگنی، دوویں ہتھ

جوا لے دیورا، گھروچ بھنڈی پیندی وے (جگتار پیہا)

بھنڈی تاؤن، (محا) جھیتی جھیتی دارولا پانا

بھنڈی خواری، (مو) بے عزتی

ایویں بھنجنے لہنا، (مجا) تھوری جیہی گل تے دل چھڑنا
پیر بھنجنے نہ لاون دینا، (مجا) بہت سیوا کرنا، بہت زیادہ خاطر کرنا
پیر بھنجنے نہ لگنا، (مجا) 1- بہت خوش ہونا 2- کم وچ بہت زیادہ
رُجھے ہونا

بھنجیاں: (نم) بھنجنے، بھوئیں
بھنچال: (نم) دیکھو: بھنچال، وگی: دھول دھردا مل کھلوتا، بھنچالاں داٹیا
سوتا (مان)

بھنچال ہونا، (مجا) افراتفری پینا، وگی: سخت بھنچال زمین تے
ہوئی، عشر واگو پوری (گل)

بھنچنا: (نم) 1- کھانا 2- بھوگنا 3- ونڈنا

بھنڈ لاونا: (نم) دیکھو: بھنڈاونا

بھنڈیہر: (نم) جٹاں دی اک ذات

بھنڈ: (نم) 1- نقلیا، سخرہ، جٹکاں کرن والے جلیے، ڈھوم، بھنڈن
والے 2- نقلاں راہیں کے دے پانچ اُگھیرن والا، بھنڈی کرن
والا آدمی، بندک 3- جس دے ڈھڈ وچ گل نہ چچے، کھی، وگی:
'دھواں لاگی جدی مانگت دھواں بھنڈ سیاسی' (نم)

بھنڈ پٹنا، (نم) جھگڑا، بکھیرا، بھنڈ دے کم کرن دی کوشش
بھنڈ دا پتر، سودا گردا گھوڑا، کھاون نوں ڈھیر، کماون نوں
تھوڑا، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ وہیلیاں کھان والا کم نہیں
کر سکدا، اوووں کہندے نیں

بھنڈ سرائی، (مو) بھنڈن دا عمل، منڈیا، بُرائی، بھنڈی
بھنڈ نال رلی کھیتی کیتی، گا و جا اپنی کر لیتی، (اکھا) جدوں کوئی
جھوٹی خوشامد نال دوسرے داماں بھنڈ کر جاوے تاں کہندے نیں

بھنڈ: (مو) زنانی، عورت

بھنڈا بھنڈا ریا: (نم+مو) بچیاں دی اک کھیڈ جس وچ کئی بچے
مٹی دین والے بچے اُتے اپنے اپنے ہتھیاں دیاں بند مٹھاں تھلے
اُتے رکھ لیندے نیں اے، وگی: 'بھنڈا بھنڈا ریا کتنا ٹو بھارا اک
مٹھ چک لے دو جی تیار ایہہ کہہ کے اک اک منڈا اپنی مٹھ چکی
جاندا ہے اتے اٹلی مٹھ چکن تے واری دین والا بچہ اوہناں وچوں
کے نوں پھڑدا ہے، پھڑیا گیا منڈا پھیر مٹی دیندا ہے
بھنڈا بھنڈا ریا کتنا، (کنا) ٹو بھارا، اک مٹھ چک لے دو جی
نوں تیار، (اکھا) جدوں گھرو کی دھندیاں تے خرچیاں دے نہ ملن
والے سلسلے دا ذکر کرنا ہووے تاں کہندے نیں

بھنڈا: (نم) 1- تماکو دا ڈالا 2- صابن دا بھٹا 3- کھجوراں دا بنیاں ہویا
ڈھیلا

بھنڈار: (نم) 1- کتن والیاں زنانیاں دا اکٹھ، ترنجن 2- اوہ تھاں جتھے رسد
رکھی جاوے، گودام، خزانہ، ڈھڈ 3- تبرک، نیاز دا کھانا، لنگر، لنگروں ملن
والا کھانا یاں خوراک

بھنڈار بھنا، (مجا) بھنڈاروں اٹھ کھڑنا، کتنوں بہت جانا
بھنڈار بیٹھنا، (مجا) بھنڈار میلنا، ترنجن نی کتن والیاں نوں اکٹھا
کرنا، ترنجن وچ بیٹھنا

بر سے ادھ ہاڑھ، تاں بھرے بھنڈار، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا
ہووے کہ جے ہاڑ دے ادھ وچ مینہ پین لگ پوے تاں فصل چنگی
ہوندی ہے تاں کہندے نیں

شبہ بھنڈار، (نم) شبہ کوش، ڈشتری

گورو دا بھنڈار، (نم) گورو دا لنگر

بھنڈارا: (نم) سادھواں یاں فقیراں دی رسوئی یاں بھوجن، سادھواں نوں
کھوایا جان والا بھوجن جگ، وگی: 'ہت مٹی چکھ شفاء نی، بنجیوس جیہدا

(پہلی جلد)

پلاک ڈشتری

2- وپلے رہنا، کچھ نہ کرنا

بھنگاے: (فم) مارے

بھنگٹ: (مذ) ریز گاری، بھان، بھنگھرو

بھنگو: (مذ) بھنگٹ، ریز گاری

بھنگن: (مصدر) 1- بھنھناون، بھن بھن کرن، کھیاں دا بھنیں بھیں

کرن 2- ویلھیاں پٹھن، سستی کرن

بھنگنا: (فل) 1- بھن بھن کرنا (کھیاں دا)، بھنگ بھنگ کرنا، کھیاں

دے پراں دی آواز 2- ہم ہما کے آوتا (کھیاں دا) 3- کھیاں

وغیرہ دے پٹھن کر کے کسے کھان پین والی چیز دا خراب ہونا

4- ورتوں نہ کرن کر کے کسے چیز نوں اُتی لگنا

کھیاں بھنگنا، (محا) 1- وپلے بیٹھنا 2- خراب ہو جانا (کسے چیز دا)

بھنگنا ہٹ: (مو) کھیاں بھنگن دی آواز

بھنگواون: (مصدر) 1- بھن بھن دی آواز پیدا کرواون 2- بھنگ

کرواون، زچ کرواون، فضول گلاں کرواون

بھنگھ: (مو) دیکھو: بھنگ

بھنگی: (مو) تم کھونوں لگن والا کیرا

بھنگیون: (مصدر) بھن بھن ہوون، بھنھنیون

بھنگ: (ہ) 1- نشے والی اک بوٹی، سکھا، جزی بوٹی، جیہنوں سبزی

دی آکھیا جاندا اے اتے دوائیاں وچ دی ورتی جاندی اے

2- گھمنڈ، ہنکار

بھنگ بھاڑے، (فم) اجائیں، فضول، مفت

بھنگ بھجنا، (محا) 1- گھر وچ لکھ نہ ہونا، بہت غریبی ہونا 2- بہت

زیادہ گرمی ہونا

بھنگ بھنجن، (محا) گھر وچ لکھ نہ ہوون، اُلو بولن

بھنگ بھننا، (محا) دیکھو: بھنگ بھجنا

بھنگ بھوانی، (مو) بھنگ، سکھا

بھنگ پی کے سونا، (محا) بے فکر ہونا

بھنگ پیون، (محا) 1- بہت سستا، ایویں کیویں، مفت 2- فضول

بھنگ دے بھا، (محا) دیکھو: بھنگ دے بھاڑے

بھنگ دے بھا روڑھ دیون، (محا) دیکھو: بھنگ دے بھاڑے

گوا دیون

بھنگ دے بھا وچ دیون، (محا) دیکھو: بھنگ دے بھاڑے گوا دیون

بھنگ دے بھاڑے، (فم) مٹی دے مل، بہت سستا

بھنگ دے بھاڑے گوا دیون، (محا) مٹی دے مل وچن، بہت

سستا وچ دیون

بھنگ دے بھاڑے (جانا) گواچنا، (محا) کسے چیز دا ایویں

فضول ہی

بھنگ دے بھاڑے گواونا، (محا) 1- اجائی گوا دینا 2- اُٹا دینا

بھنگ دے بھاڑے دک جاون، (محا) برباد جاون، ضائع

جاون، بے فائدہ ہوون

بھنگ دے بھانے، (فم) دیکھو: بھنگ دے بھاڑے

بھنگ دے بھانے روڑھ دیون، (محا) دیکھو: بھنگ دے

بھانے روڑھن

بھنگ دے بھانے روڑھن، (محا) بہت سستا وچ دیون

بھنگ دے بھانے روڑھنا، (محا) 1- بہت سستا وچ دینا

2- اجائیں گوا دینا

بھنگ رہون، (محا) چپ رہون، مست رہون، بدحواس رہون،

پریشان رہون

بھنڈی خور، (صفت) اڑیاں، رولا پاؤں والا، بھنڈی لاون
بدنامی کرنا، ضدی، ضدل

بھنڈی خور، (ند) دیکھو: بھنڈی خور

بھنڈی خوری، (مو) از، ضد، ہٹھ، بدنامی

بھنڈی لادیون، (مخا) جھگڑا کرن، رپھڑ پاؤں، کل کل لاون

بھنڈی لاون، (مخا) بدنامی کرنا، کسے دی بھیڑی شہرت کرنا،
بدنام کرنا

بھنڈی لگ جاوَن / بھنڈی لگن، (مخا) 1- جھگڑا ہوون، فساد

ہوون 2- رپھڑ پون، کل کل پون

بھنڈی مچ جاوَن / بھنڈی مچن، (مخا) 1- بہتا جھگڑا

ہوون 2- بدنامی ہوون، رولا پون

بھنڈی مچنا، (مخا) بدنامی ہونا

بھنڈی ہو جاوَن / بھنڈی ہوون، (مخا) دیکھو: بھنڈی مچن

بھنڈی ہونا، (مخا) بدنام ہونا

بھنڈی: (مو) 1- اک سبزی دانائے، توری دی اک قسم جس دا ہونا تے

پتر کپاہ ور گے ہوندے نیں، لیڈی فنگر (Lady Finger)، بھنڈی

توری 2- مٹل ماتا

بھنڈی توری، (مو) اک مشہور بھاجی، بھنڈی

بھنڈیاں: (مو) دیکھو: 'بھنڈی' جیہدی ایہہ جمع اے

بھنڈیاں لاون، (مخا) برائی کرن، بدنامی کرن، برائی نال منسوب

کرن

بھنڈیاں نکلن، (مخا) پھل ماتا نکلن، پیچک دے پھلوے نکلن

بھنڈیجَن: (مصدر) دیکھو: بھنڈیون

بھنڈیر: (مو) 1- رولا کھپ 2- بدنامی، رسوائی

بھنڈیر: (ند) جٹاں دی اک ذات بھنڈے

بھنڈیلا: (ند) بھنڈ دی تصغیر... 1- مسخرہ، پھلکوی، جگتی 2- جٹاں دی

اک ذات بھنڈے

بھنڈیون: (مصدر) بدنام ہوون، ننڈیا جاوَن، بھنڈیا جاوَن

بھنڈسار: (ند) سورج نکلن داسا

بھنک رپھنک: (مو) 1- سونہ لگنا، کسے گل داپتا چننا، اُڈی ہوئی خبر،

کھیاں دی آواز، آوائی، خبر سونہ، اُگ سگ، کسو، سرگوشی 2- کھیاں

وغیرہ دے کھیاں توں پیدا ہوئی بھنکا، بھن بھن، بھیں بھیں

بھنک پون / بھنک پے جاوَن، (مخا) اُگ سگ نکلن، سونہ لھن،

کنسولن

بھنک پینا، (مخا) خبر ملنا، اُگ سگھ نکلنا، منو آ ملنا

بھنک تک نہ پین دینا، (مخا) کسے گل دی سونہ تک نہ نکلن دینا

بھنک تک نہ پین دیون، (مخا) کسے شے دی سونہ نہ نکلن دیون

بھنکاٹ: (صوت) 1- ہولی ہولی بولن دی آواز، سرگوشی دی آواز، کھسر

مٹسَر 2- کھیاں دی بھن بھن

بھنکار: (ہ) (مو) 1- کھیاں یاں مچھراں دی آواز، کھیاں دی بھن

بھن، دنگی: 'مونہہ پر تھہ مریندے تھکن کھیاں دے بھنکاروں،

(سیف) 2- آواز

بھنکاوَن: (مصدر) کھیاں نوں بھنکن دیون، کھیاں نوں چھنے پچھوں

اُڈاون، بھن بھن کراوَن

بھنکاونا: (متعدی السعدی) بھنکاونا دو جا روپ

کھانا بھنکاونا، (مخا) پردے ہوئے بھوجن دے کھان دج دیر

لاونا

کھیاں بھنکاونا، (مخا) 1- کھان والیاں شیواں نوں تنگیاں رکھنا

بھنگری لاکھ

بھنگارا: (ند) 'نگا ہے فقیر' دی درگاہ توں لیاندی ہوئی مٹی

بھنگارا: (ند) دیکھو: بھنگارا

بھنگارنا: (فعم) دیکھو: پتھارنا

بھنگانا: (ند) 1- پاگل، دیوانہ، سودائی، آوارہ 2- بھگانا، غبارہ، پھینچنا

بھنگانے: (صفت) 1- آوارہ پھرن والے، گلیاں کھن والے

2- پاگل، سودائی

بھنگاون: (مصدر) 1- آوارہ پھرن، گلیاں کھن 2- پاگل ہون،

سودائی ہون

بھنگت: (مو) 1- وگھن 2- انکا، روک

بھنگرا: (مو) اک بوٹی داناں جیہڑی بطور دوا ورتی جاندی اے

بھنگرا: (ند) دیکھو: بھنگرا

بھنگر: (صفت) 1- بہت بھنگ پین والا 2- نورکھ 3- بکواسی، بھنگی

بھنگر خانہ، (ند) اوہ تھاں جتھے بھنگ گھدی ہووے یاں وکدی

ہووے

بھنگڑا: (ند) پنجاب دا اک مشہور لوک ناچ، خوشی دا ناچ

بھنگڑا پاون، (مجا) خوشیاں مناو، نچن ٹپن

بھنگڑا پاونا، (مجا) خوشیاں مناونا

بھنگڑا پون، (مجا) ناچا ناچا ہون، خوشیاں ہون

بھنگڑا کھین، (مجا) دیکھو: بھنگڑا پاون

بھنگڑا گھتن، (مجا) دیکھو: بھنگڑا پاون

بھنگس: (ج، ند) اک قدیم قبیلہ یاں گروہ

بھنگن: (مو) 1- بھنگی دا مونٹ، بھنگ دا کم کرن والی عورت، بھنگی

دے گھر والی 2- بھنگ پین والی عورت

بھنگن: (مصدر) 1- چم لون 2- دھوکھا دے کے لے لون

بھنگنا: (مو) 1- بھنگ کرن دا عمل، اُٹھنا 2- وگھن، رکاوٹ، روک

بھنگنا پونی، (مجا) بھنگنا پاونا

بھنگنا پینا، (مجا) بھنگنا پینی

بھنگنا: (فم) 1- چم لینا 2- دھوکھا دے کے لے لینا

بھنگو: (ند) جٹاں دی اک آل

بھنگو: (ند) دو یاں دو توں ودھ پٹاں والا کپڑا (ایہہ بھنگی توں وڈا

ہوندا ہے) ایس نوں سرتے لیندے نیں

بھنگو کتا: (ند) اک سُندی نما کیرا، بھوٹا، بھنگو

بھنگور: (ند) 1- چھولیاں یاں موٹھاں دیاں کچیاں یاں تلیاں ہویاں

گھٹھنیاں، بھنگے ہوئے چھو لے 2- گلے موٹھ

بھنگوئی: (ند) بھنگی، بھنگی، بھنگ پین والا

بھنگھر: (مو) تھان، ریز گاری

بھنگھر: (ند) دیکھو: بھنگت

بھنگھوڑ: (مو) دیکھو: بھنگھر

بھنگی: (صفت) دیکھو: بھنگوئی

بھنگی نشی، (ند، صفت) نشے دا عادی، عیبی، ویلی

بھنگی: (ند، صفت) 1- بھنگ پین والا، بھنگ دا عادی 2- جھاڑو دین

والا، صفائی کرن والا، خاکروب، جمعدار

بھنگی باغ وچ گئے بیرنگاں سنے کھا گئے، (اکھا) کینے تے

بابڑے ہوئے بارے کہندے نیں

بھنگی: (مو) سکھ سرداراں دیاں بارھاں مسلاں وچوں اک مسل،

وگئی: 'تم سردار بھنگی ہم افغان باشے' (غیم)

بھنگی: (مو) بھنگ دی تصغیر، جھنسی، جھنم، جھمیل، جھول

بھنگ کرن، (مخا) دگاڑن، توڑن، بھٹن، خراب کرن، برباد کرن
 بھنگ کھانی (پینی) سوکھی اے پر موجاں تنگ کردیاں نیں،
 (اکھا) کوئی شے حاصل کرنا سوکھا اے پر اونہوں جرتا بڑا اوکھا اے
 بھنگ کھاو، (مخا) بدحواس ہو جاو
 بھنگ گھتا، (مخا) کم خراب کرنا، وگھن پاو، وگئی: مل سرائ نوں
 وچھوڑ دیندا، بھنگ گھتا وچ گڑا مائیاں دے (وا)

بھنگ گھٹن، (مخا) کم خراب کرن، کم گل قدر کرن، کم دگاڑن
 بھنگ گھٹنا، (مخا) دشمن والیاں کرتوتاں کر کے دوستی تروا دینا
 بھنگ گھٹن، (مخا) 1- فضول کم ہوون 2- آلو بولن، غریبی نچن
 بھنگ گھوٹن، (مخا) فضول کم کرن، ویلا ضائع کرن
 بھنگ ہسیرا، (مخا) 1- بھنگ دھین والا 2- بھنگ پین والا،
 بھنگ، بھنگ، بھنگ

پوست منگے ریوڑیاں، انیم منگے گئے، بھنگ نمائی آلی بھولی،
 جو آوے سوہنے، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بھنگ دے
 نشے وچ آدمی ملن والی ہر چیز کھا جاندا ہے تاں کہندے نیں
 پیو بھنگاں سوو باگیں، پچھلے جیون گے اپنے بھاگیں، (اکھا)
 جدوں کوئی دوسرے دا خیال نہ کر دیاں ہو یاں اپنی ہی عیش تے
 زور دیوے تاں کہندے نیں

واہ وا! دیکھو رب دے رنگ، کدھرے دودھ
 ملائیاں کدھرے بھنگے بھنگ، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ
 ایس سنسار وچ امیری اتے غریبی ربی قدرت کر کے بن تاں
 کہندے نیں

بھنگ: (مخا) 1- ٹٹن دا عمل 2- دگاڑ 3- تاس 4- انکا، روک
 بھنگ پاو، (مخا) وگھن پاو، وگئی: 'لنگ اٹھاو، ڈنگ لگاو،

بھنگ پاو، ہر ہر وچ' (سیف)

انگ بھنگ ہونا، (مخا) سریر دا کوئی انگ ماریا جانا

چھتر بھنگ ہونا، (مخا) دھوا ہو جانا، رنڈی ہو جانا

رنگ وچ بھنگ پاو، (مخا) خوشی دے کم وچ وگھن پاو

ست بھنگ کرنا، (مخا) پرانی زنانی تال کھیبہ خرابی کرنا

کولوں بھنگ پینا، (مخا) پچتاں توں پھرنا، اقرار کر کے پورا نہ

کرنا، وگئی: 'ایہہ مذمت کرنا محل ہے، پر کولوں پوے نہ بھنگ' (حافظ)

بھنگ: (مخا) 1- بھوگ، جھب، کپڑے دے سیون وچ پیاو،

کپڑے وچ پئی جھولیاں کان 2- اک قسم دا کپڑا

بھنگ بھنگ کے کھاو، (مخا) جو کچھ کے کولوں مل سکے

دھوکے نال کھاو

بھنگ پون/بھنگ پے جاو، (مخا) جھول پے جاو، وٹ

پے جاو، خراب ہو جاو

بھنگ کڈھ دیوں/بھنگ کڈھن، (مخا) جھول دُور کرن، خرابی

بنا دیوں، کان کڈھن

بھنگ نکل جاو/بھنگ نکلن، (مخا) جھول نکل جاو، خرابی

دور ہوون، کان نہ رہون

بھنگا: (مخا) 1- چوری ہو یا مال ڈنگر واپس لین لئی رسا گیراں نوں دتے

گئے پیسے، پختی 2- جھول، وٹ، خرابی 3- اک چھوٹا جیہا پراں والا

کپڑا

بھنگار: (مخا) 1- ٹوڑا کرکٹ 2- ورکھا دے پانی نال مٹی گھر کے بنیا

گارا 3- (سن) اک دھات جس دے بھاندے بندے نیں، کہن،

وگئی: 'سونا کدے بھنگار نہ ہو سکے' (تیر)

بھنگار: (مخا) 1- اپنے آپ ٹٹ جان والا، بھنگرا 2- (مو)

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

واری پادینا
 جھگا بھننا، (مجا) پاڑ لاون، سنہ لاون
 دند بھننا، (مجا) بُری طرحاں مارنا
 زور بھننا، (مجا) ہنکار دور کرنا
 سر بھننا، (مجا) 1- مارنا 2- جانوں مار دینا (سپ نوں)
 گاٹا بھننا، (ند، صفت) 1- جانوں مار دینا 2- مارنا
 تک بھننا، (مجا) بہت زیادہ مارنا
 ہڈ گوڈے بھننا، (مجا) دیکھو: تک بھننا
 بُکل وچ روڑی بھننا، (مجا) بھیٹ لکا رکھنا
 کھان پین نوں ڈھائی منیاں کم کرن نوں بانہواں بھنیاں،
 (اکھا) جدوں کوئی ویہلا رہ کے وقت گزار دے تاں آکھ دے نیں
 بُکل وچ روڑی بھننا، (مجا) بھیٹ لکا رکھنا
 بھننا: (صفت) 1- بھجیا ہویا، گڑد، گلا، کنک بھنن، کنک دے ورگا،
 گندی 2- پریت بھننا پریم وچ رسیا ہویا، رنگ بھننا، مست
 بھننا: (نم) 1- بھٹھی، بھیل یاں اگ وغیرہ دے سیک اُتے کوئی چیز
 پکاونا، سینا، ساڑھنا 2- ڈکھی کرنا
 بھنناونا: (فل) سرنوں چکر آونا، جی گھبراونا
 بھنواٹ: (صفت) آوارا، بھوندو
 بھنواٹنی: (مو) دیکھو: بھواٹنی
 بھنوالی: (مو) ہریالی، سبزہ، بھواٹنی، گردانی، چکر، بھوں، گھیری
 بھنوالی کھاون، (مو) چکرنا، چکر کھانا
 بھنوانا: (نعم) گھمننا، چکر دینا، مڑوانا، تڑوانا
 بھوانکے مارنا: (مجا) غصے نال سُنا
 بھنواں: (صفت) 1- ٹھواں 2- ٹھسی (جٹی) 3- بھنواں، بھجیا ہویا

بھنواون: (متحدی السعدی) بھنن دا کم کرواونا
 بھنواونا/بھنواونا: (متحدی السعدی) تڑوانا، ریز گاری لینا
 گھر بھنواونا، (مجا) پاڑ لاون، سنہ لاون
 بھنوائی: (مو) دانے وغیرہ بھنن دی مزدوری، بھنن دا کم یاں
 مزدوری
 بھنوترنا: (نم) دیکھو: بھترتا
 بھنوتریا: (صفت) بوندلیا ہویا
 بھنوتی: (مو) 1- قیمت مقرر کرن دی حالت 2- متھے ویلے اُتے دانیں
 دی شکل وچ موڑن دے اقرار تے اُدھار لینا، بھاچکاؤنا، اُدھار رقم
 دے بدلے اتاج دین دا اقرار
 بھنوجا: (ند) بھین دا گھر والا، جیجا، بھونیا
 بھنور: (ند) 1- پانی وچ پین والا چکر، گھمن گھیری 2- شہد دی مکھی، بھورا
 بھنور ہرتی، (مو) بھور دا نگر پریم کرن دی عادت
 بھنور جال، (ند) گھمن گھیری
 بھنورکلی، (مو) دیکھو: بھورکلی
 بھنور وچ پوون، (مجا) 1- مصیبت وچ پے جاوون 2- گرداب،
 پانی دا چکر
 بھنور وچ پھسنا، (مجا) مصیبت وچ پینا
 بھنور: (ند) دیکھو: بھور
 بھنورا: (ند) دیکھو: بھنور
 بھنوری: (مو) کھجوراں یاں اوس دے پتیاں وغیرہ دا بنیا واوولا
 بھنور: (ند) ٹوبھا، چھپر
 بھنوتا: (فل) بھوتا، پھرنا، گھمننا
 بھنوتجا: (ند) دیکھو: بھنوجا

بھنگی مارنا، (مخا) دیکھو: بھٹ مارنا

بھنگی: (ند) 1- اُون والا اک چھوٹا چہا کیڑا، بھونگا 2- اک قسم دا کیڑا

جو فصل نوں نقصان پہنچا دے

بھنگیاں دی توپ: (مو) پنجاب یونیورسٹی نیڑے مال روڈ تے پی

احمد شاہ ابدالی دی بنوائی اک مشہور توپ جیہہ اناں پہلے 'زمزمہ' سی

پچھوں سردار جمنڈا سنگھ بھنگی نے اوہداناں ایہہ رکھیا، جیہہ بھنگی مسل

دا سرداری

بھنگیا ونا: (نم) بھنگ دانہ چڑھنا، نشئی ہونا

بھنگیرا: (ند) بھنگ پن دلا، بھنگ وچن والا آدمی

بھنگیرن: (مو) بھنگ وچن والی زنانی

بھنگیر یا ہو یا: (صفت) 1- بھنگ نال خلیا ہو یا 2- بے وقوف، مورکھ

بھنگیر خانہ: (ہ+نا، ند) 1- بھنگ وچن والے دی دکان 2- بھنگ

گھوٹن یاں وچن دی تھاں 3- گپیاں دی تھاں

بھنگیر خانے دی گل: (مو) افواہ، ٹھوٹھی گل، گپ، اوائی، ہوائی

بھنگیرا: (ند) دیکھو: بھنگیرا

بھنگیرن: (مو) دیکھو: بھنگیرا جیہہ دی ایہہ ثانیٹ اے

بھنگیل: (صفت) دیکھو: بھنگیل

بھنگل: (صفت) 1- بھنگیا ہو یا، بھگا 2- رس مس گیا ہو یا 3- خوشبودار

مہک والا

بھنگماں: (صفت) دیکھو: بھنگماں

بھنگمد: (ند) بھنگدا، سوہندا، چنگا لگن والا

بھنگن: (مصدر) 1- مارن کٹن 2- بھجن دوڑن، دوڑ کے جاوَن

3- توڑن، ٹوٹے کرن، تروڑن 4- دوہرا کرن، بھان پاون، موڑن

5- سماں پاس کرن

بھنگن توڑن، (مخا) توڑ دیون، شکل وگاڑن، خراب کرن

اکھ بھنگن طے کرنا، (مخا) دانے بھنگن، اُدھار رقم دے بدلے طے

شدہ بھاتے اناج لینا

اکھ بھنگن، (مخا) مل پاون، قیمت مقرر کرنا

دانیں بھنگنا، (مخا) مقرر بھاتے دانیاں دی شکل وچ موڑن

دے اقرار اُتے اُدھار لینا

بھنگن: (صفت) 1- دکھرا، اڈرا، الگ 2- بور کوئی 3- کسر، بنا

بھنگن بھنگن، (نم) کئی قسم دا، الگ الگ، دکھو دکھ

بھنگن بھیت، (ند) دیکھو: بھنگن بھید

بھنگن بھید، (ند) فرق، دکھریاں، بھید بھاد

بھنگن/بھنگنا: (مصدر) بھنگن، بھنگی، بھنگل یاں اک وغیرہ دے

سیک اُتے کوئی چیز پکاون، دکھی کرن

بھنگنا: (فل) کہنا، آکھنا

بھنگنا: (نم) توڑنا، موڑنا، مروڑنا، مارنا، کٹنا

آکڑ بھنگنا، (مخا) کسے دا ہنکار توڑنا، سریرہ دے ڈھلے ہون کر کے

آکڑاں لینا

اکھ بھنگنا، (مخا) مار کے کاتا کر دینا

اکھاں بھنگنا، (مخا) اٹھا کرنا

اُگاڑی بھنگنا، (مخا) آکڑ لینا، آکڑاں بھنگنا

اُنگلاں بھنگنا، (مخا) ویسے بیٹھنا

پسلیاں بھنگنا، (مخا) 1- بڑی بے رحمی نال مارنا 2- گھجیاں سٹاں

مارنا

تیتلا (ڈکا) نہ بھنگنا، (مخا) ویسے بیٹھنا، گجھ نہ کرنا

ٹھوٹھا بھنگنا، (مخا) کسے دے سر ٹھیکر بھنگنا، کسے دے سر ڈے

بھنویں: (مو) بھین دی دھی، بھانجی

بھنی: (مو) دیکھو: بھنویں

بھنیے نو نہہ: (لہند، مو) بھین دی نو نہہ، بھانجے دی بیوی

بھننیں: (مو) دیکھو: بھنویں

بھنی: (لہند، مو) بھنویں، بھانجی

بھنیا: (ند) دیکھو: بھنواں

بھ.....و

بھو: (ند) 1- چھولیاں دی ٹوڑی 2- دالاں دا چھلو

بھو بناونا، (مجا) بہت زیادہ مارنا

بھو بننا، (مجا) بہت زیادہ تھکنا

بھو چلنا، (مجا) جھانسا دینا

بھو دے بھا، (ند) سستا، بہت سستا

بھو دے بھانے جانا، (مجا) بھنگ دے بھاڑے جانا

بھو دے بھا وکنا، (مجا) بہت سستا وکنا

بھو وانگ کٹنا، (مجا) انھے واہ سوٹے مارنا

بھو ہونا، (مجا) بہت زیادہ تھک جانا، ساہ ست نہ رہنا

دماغ وچ بھو بھریا ہونا، (مجا) عقل پلے نہ ہونا، بے عقل ہونا

مار مار کے بھو کرنا، (مجا) بہت زیادہ مارنا

بھو: (مو) 1- آکڑ، غرور، گھمنڈ، پھوں پھاں 2- دھرتی، زمین، بھوں،

بھوئیں 3- بھوت 4- سور دی مادہ سوری

بھو / بھوہ: (سن، ند) 1- جنم ہونا 2- نکلا دھوا 3- دنیاوی زندگی، دنیا

4- ہستی 5- ڈر، خوف، اوکھ، ڈکھ، مصیبت، خطرہ، دھڑک، دہشت،

دنیا جہان، جنم

بھو بھنجن، (ہ، صفت) دیکھو: بھو کھنڈن

بھو پال، (ند) راجا

بھو پردھنا، (مو) دھرتی دوالے پھرن دا عمل

بھو تارن، (ہ، صفت) دنیا توں پار کرن والا

بھو چکر، (ند) چڑاسی دا گیزر، آواگمن

بھو دان، (ند) دان وچوں دھرتی دین دا عمل

بھو دان یوگ، (ہ، ند) دھرتی دان کرن دا عمل، زمین کے

دو جے نوں دے دیوں دا عمل

بھو ساگر، (ہ، ند) سنسار، دنیا

بھو ساگر ترنا، (مجا) رب دی عبادت کر کے آواگمن دے

بندھناں توں نجات حاصل کر لینا

بھو کمب، (ہ، ند) بھپال

بھو کھج، (ہ، مو) دھرتی دی کھج دی طاقت (کشش)

بھو کھنڈ، (ند) دھرتی دا حصہ

بھو کھنڈن، (ہ، صفت) جنم مرن توں نجات کراون والا، رب

بھو لہ دینا، (مجا) آکڑ بھن دینا

بھو لوک، (ہ، ند) مات لوک، پرتھوی لوک

بھو مدھ ریکھا، (مو) دھرتی دے وچکار اک مصنوعی لکیر جس

دے اُتے سورج دیاں کرناں سدھیاں پیندیاں ہن

بھو منڈل، (ند) بھو لوک، دھرتی

بھو ندر، (ند) سمندر دا درولا، سمندر جھکھڑیاں طوفان

بھو ویا، (ہ، مو) دھرتی وگیان، بھوئیں بارے جانکاری

چاڑھیا سولتھا بھو، (اکھا) جدوں کوئی کسے چیز دے بھار پٹھ

بہت دب جاوے تاں اوہ لا پرواہ ہو جاندا ہے تاں کہندے نیں

بھنوا: (ند) 1- بھو، ٹوڑی 2- بھونسہ کر دینا، چنگی کٹ چڑھانا

بھنوی: (ند) دیکھو: بھنویا

بھنویا/بھنویا: (ند) دیکھو: بھنوا

امیر دے سالے بہت غریب دا بھنویا کوئی نہ، (اکھا) جدوں

امیری دی صفت اتے غریبی دی بُری حالت بارے دنا ہووے

اودوں کہندے نیں

بھنویا: (صفت) ونگا، ڈنگا، ٹیڈھا

سر بھنویا، (صفت) پاگل، مُورکھ

بھنہنا: (ند) اک قسم دا چمچور دگا چھوٹا اُون والا کپڑا، ونگی: اوٹھے پکے

نہ بھنہنا، چل نہ سکے اُپر کیڑی (بھاگ)

بھنی: (مو) بار، بھانج

بھنی: (مو) 1- بھنن توں، توڑنا، خراب کرنا، توڑ دتی، بھج ٹٹ 2- بار،

ٹکست

بھنی تڑٹی گل نال لاوَن، (مخا) خراب اولاد نوں اپنا بنانا

بھنی کھاون، (مخا) 1- ہار کھانا 2- توڑیا جانا یاں مٹنا

بھنی: (ج، مو) 1- بھجن توں، رچی بسی، معطر، بھنجی، سڑی، بھرجی،

بھو جی 2- تلاء، تالاب، ٹوبھا، چھپر

بھنی بھنی، (صفت) مٹھی مٹھی (خوشبو)

بھنے: (ند) بھنا دی جمع، بھجے، ٹر لے، ونگی: 'نمد اپدھا بھنے کن' (پریم

گرنتھ)

بھنے جانا، (نم) بڑی تیزی نال دوڑنا، ونگی: 'اک جان بھنے بہت

نال خوشیاں' (دا)

بھنے گھڑے کپاہ باہنی، (مخا) بے معنی کوشش کرنا

پوے لکر بھنے پتر، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ لکر پین نال

اُگی ہوئی ہر چیز دا نقصان ہوند اے تاں کہندے نیں

بھنے: (صفت) بھجے ہوئے

بھنے تتر اُداوَن، (مخا) شخی بھگارنا، فضول آکر وکھانا یا بنانا

بھنے تتر اُداوَن، (مخا) دیکھو: بھنے تتر اُداوَن

بھنے دانے اُگنا، (مخا) انہونی گل ہونا

بھنے دانے جمنّا، (مخا) 1- انہونی گل ہو جانی 2- بہت خوشی قسمت

ہونا، ونگی: 'جدوں کرم سولڑے آن ہوندے، کھیت جدا بھنیاں

دائیاں دا' (دا)

بھنیا: (صفت) بھیا ہویا، گروند، رتا

بھنیا: (ند) دیکھو: بھنویا

بھنیا بھنیا، (صفت) بھن کے تیار کیتا ہویا، بھنیا ہویا

سڑیا بھنیا، (صفت) چڑے سبھا والا، گڑھیا ہویا

بھنیا: (ند) دیکھو: بھنویا

بھنجا: (ج، ند) بھین دامتر، بھانجا، بھنیاں

بھنیا جمن: (مصدر) بھنیا جاون، توڑیا جاون، توڑن، بھنن

بھنیا: (مو) بہن دی دھی، بھانجی

بھنیا جمنے نو نہہ: (لہند، ند) دیکھو: بھنیاں نو نہہ

بھنیا: (صفت) بھنیا ہویا، بھنیا ہویا

بھنیلے: (پو، ند) بھنیاں گاواں دے پیو پاری

بھنیا: (فل) بھنیا جانا

بھنیں: (نم) دیکھو: بھنے

بھنیاں: (ند) دیکھو: بھنیا

مائے کنی دور (بیر بلیاں) بھنیاں آکرٹیا پھرے، (اکھا)

جدوں کسے دوسرے دی شہہ تے کوئی آکرے تاں کہندے نیں

کھیر بھوانی، (مو) دُڈھ دین والی دیوی جس دامندر کشمیر وچ ہے
بھواں: (مو) بھروئے، ابرو، بھو

بھواں بھواں مارنا، (محا) بہت چکر لو اونا، کڈھ بھوانا پیٹھ کر کے
بیٹھ جانا، چکریاں بھوانیاں، بہت زیادہ تنگ کرنا
بھواں تانا، (محا) غصے وچ آونا

بھواں چڑھاونا، (محا) دیکھو: بھواں تانا
بھواں مروڑنا، (محا) پھوں پھاں کرنا، وٹ کھاون

بھواون: (مصدر) وارن، گھمون، چکر دیون، پھیرن، وگی: 'ریاں
شیاں پیاں ہواوی لنگھے کولوں کن بھواون' (نغم)

بھواونا: (نغم) 1- پھیرنا، گھمناونا، چکر دینا 2- ایدھر اودھر گھلنا 3- موڑنا
چکریاں بھواونا، (محا) بہت زیادہ تنگ کرنا

کانٹا بھواونا، (محا) پاسا پلٹنا، اکا ہی حالت بدل دینا
کڈھ بھواونا، (محا) وٹھ کر کے بیٹھ جانا، رستا

گڈیاں بھواونا، (محا) بہت تنگ کرنا، بہت بھکاونا
بھواونی: (مو) 1- بھوانی 2- بھواون والی

بھوائی مار: (صفت) اوہ جس دا کوئی فائدہ نہیں
بھوبا: (ند) دیکھو: بوبا

بھوبھر: (ج، مو) 1- بھورا، پورا، کلزا، ٹونا، تھوڑا جیہا، معمولی جیہا، رتا
2- روٹی دانکڑا

بھوبھل: (ہ، مو) تپدی راکھ، بھنڈی راکھ
بھوپ: (ند) بادشاہ، راجا

بھوپال: (ند) 1- راجا، بادشاہ 2- رب، پر ماتما
بھوپالی: (ند) اک راگ دانان

بھوپت: (ند) دیکھو: بھوپ

بھوت: (ہ، ند) 1- غبیٹ، بدروح، بھوتنا، پریت، جن 2- پانی 3- بیتیا
ویلا 4- جٹاں دی اک آل 5- بھوتن توں حاصل مصدر

بھوت آ جانا، (محا) 1- کسے تے بھوت پریت دا اثر ہونا 2- بخود
دفتری پے جانا

بھوت اُترنا، (محا) 1- بھوت پریت دا اثر دور ہونا 2- خبط نہ رہنا
بھوت بلاونا، (محا) کسے بندے دے اندر وڑے ہوئے بھوت

نوں منتر وغیرہ پڑھ کے بلاونا تے اوس توں گالا کچھنیاں
بھوت بلک، (ند) بھیڑا سُکھا

بھوت بننا، (محا) 1- بد شکل ہونا 2- کھلا رملنا
بھوت بولنا، (محا) اُجاڑ ہونا، سُنان ہونا

بھوت بھاکھا، (مو) پیشاچی، اپ بھرنش
بھوت بھیتی، (مو) بیتی گل

بھوت پریت، (ہ، ند) جن بھوت، اوپری شے
بھوت پنا، (ہ، ند) بھوتاں ورگا ہون دا عمل

بھوت پھر جانا، (محا) اُجاڑ ہو جانا
بھوت ہتمنا، (محا) اوپری روح دا اندر آ وڑنا، جن بھوت

وغیرہ دا اثر ہو جانا
بھوت رسوئی، (ہ، مو) جس رسوئی وچ پکاؤن تے کھان دا کوئی

حساب ہی نہ ہووے
بھوت سرتے سوار ہونا، (محا) کمیاں مخالفت دا زور ہونا

بھوت سوار ہونا، (محا) کسے گل دے کھیرے پے جانا
بھوت کال، (ہ، ند) بیتیا ہویا سا

بھوت کڈھنا، (محا) 1- منتراں نال بھوت دا سایہ دور کرنا
2- بھوتے ہوئے نوں سختی نال سدھیاں کرنا

بھواٹھوی: (مو) دیکھو: بھوآ ٹلی	ڈر بھو، (ند) ڈر، خوف، بھے
بھوآ ٹلی: (مو) دیکھو: بھوآ ٹلی	بھو: (ند) دیکھو: بھید
بھوآ ٹی: (مو) دیکھو: بھوآ ٹلی	بھو: (ند) بھوت، تتو (جو پنج ہن)
بھوآ ٹی چڑھ جانا، (محا) گھمیر آ جانا، چکر آ جانا	بھوآ: (ند) 1- کپاہ یاں کیسر دا اوہ حصہ جو چٹن والے نوں مزدوری دے طور تے دتا جائے 2- نرس دا کم کرن والا بندہ
بھوآ ٹیاں: (مو) پھیرے، لاواں	بھوآ: (مو) 1- باپ دی بھین، پھٹھی، بھوآ 2- بڈھی زنانی 3- وڈی بھین 4- وڈیاں نوں بلاؤن دا لفظ 5- کپڑے دی اک قسم
بھوآ ٹیاں دینا، (محا) 1- چکر کھانا 2- ویاہ کرنا، گڑی دا ویاہ کرنا	نہ سہ وچ نہ چچھ وچ میں مُندے دی بھوآ، (اکھا) جدوں
لاواں دینا	کسے دی ڈھٹائی ظاہر کرنی ہووے تاں کہندے نیں
بھوآ ٹیاں کھانا، (محا) چکر کھانا، گھم جانا	بھوآ ٹلی: (مو) بھون، چکر گھیر، بھوآ ٹلی، گردانی
بھوآ ٹی آونا، (محا) عقل ماری جانا، مت پھرنا	بھوآ ژا: (ند) 1- بھوآ وندا پھر دا، بھوں رکھن دی تھاں، دھڑ
بھوار: (ند) چکر، گھیرا	کپ 2- دھوڑ ڈنگراں دا واڑا
بھواری: (مو) گھمیری، بھوآ ٹی	بھوآ ٹی: (مو) دیکھو: بھوآ ٹلی
بھوآ ژا: (ند) پنڈاں دے باہر جھنگاں دا واڑا جسے زمیندار لوک اپنے جانور بھدے نیں، واڑا	بھوآ آں: (مو) دیکھو: بھوآ
بھوآ: (ند) بھوآ ٹی، چکر، بھوں	بھوآ ون: (ج، مصدر) بھوں آون، چکر آون، گھمیر آ جاون
بھوآ: (مو) دیکھو: بھوآ ٹی	بھوآ: (مو) دیکھو: بھو
بھوآ: (مصدر) بھوآون، گھماون	بھوآ دینا، (محا) 1- تنگ کر دینا 2- چکر وچ پا دینا
بھوآ: (فعم) دیکھو: بھوآونا	بھوآ مارنا، (محا) بہت چکر لوادنا
بھوآ ٹلی: (مو) اندھالی، نصیری، چکر، گھیری	کند بھو جانا، (محا) 1- رُس جانا، بے مکھ ہو جانا 2- ساتھ چھڈنا،
بھوآ ٹی: (مو) دیکھو: بھوآ ٹی	بے وفائی کرنا، مک کے چلنا
بھوآ ٹی: (مو) دیکھو: بھوآ ٹی	کند بھوآ کے ٹرنا، (محا) دیکھو: کند بھوآ جانا
بھوآ ٹی کھاون، (محا) بھوآ ٹیاں کھاون، چکر کھاون	مونہ بھوآ دینا، (محا) 1- بہت زیادہ مارنا 2- کسے چیز توں مونہ
بھوآ: (مو) 1- دیوی دُرگا، سیٹلا ماتا، پاربتی، بھونی، شیو جی دی تیویں	مونہ دینا
2- بھوآ ٹی	مونہ بھوآ لینا، (محا) 1- تعلقات توڑ لینا 2- غصے ہو جانا
کجکا بھوانی، (مو) 1- دیوی، بھگوتی 2- کنواری گڑی 3- بالڑی	

بھوتریا/بھوسریا: (صفت) مستیا ہویا، مچھریا ہویا

بھوتک: (ند، صفت) حواسِ خمسہ

پنچ بھوتک: (ند، صفت) پنجاں حواسِ ناں جو تیاں نوں کڈھدے نیں-2 جن،

بھوتن: (مو) 1- اک گالھ جو تیاں نوں کڈھدے نیں-2 جن،

خبیث روح

بھوتنا: (ند) 1- بھوت، پریت، بھیزی روح، ڈین-2 (فل) بھوتنا،

مچھرنا

بھند، بھنداری، بھوتنا، رنگھڑ، رنڈ، شیطان، ظاہری کردے

دوستی، دعا دین میدان، (اکھا) جدوں کے دوست دی دعا بازی

بارے دسنا ہووے تاں کہندے نیں

بھوتی: (مو) 1- بھوتنا دا موٹ روپ 2- انھری 3- ریل گڈی

4- لڑاکی 5- ریل گڈی نوں وی مزاق آکھیا جاندا اے

بھوتی بھل رنی، (محا) مت ماری رنی، بوندل پن دی حالت رنی

بھوتی دا، (ند) 1- اک گالھ، بھوتی دا پتر، بھوتی نال-2 بھوتی نال

جوت 3- بھوتی دی ملکیت

پریاں دے پرہیہ تے بھوتے پنچ، (اکھا) جدوں چنگے

بندیاں وچ مندیاں نوں اہمیت دتی جاوے تاں کہندے نیں

کل دی بھوتی، سویاں وچ ادھ، (اکھا) جدوں کوئی نواں

نواں آدی کے چیز وچ حق توں ودھ مئے تاں کہندے نیں

بھوتیاں: (مو) بھوتی وی جمع

بھوتیاں بھلاو نا، (محا) مت مار دینا، بوندل دینا

بھوتیاں بھلنا، (محا) مت ماری جانا، بوندل جانا

ہوا وچ بھوتیاں پنچنا، (محا) واء ورو لے اٹھنا

بھوتو: (ند) 1- پہاڑیا 2- موڑھ

بھوتھا: (ند) لک بھن دی اکہری تے چوڑی دھوتی، تمند

بھوتی: (مو) 1- کسے شے دا دام یاں بھا مقرر کرکرن دا عمل 2- وعدے

دے مطابق اُدھار لئی ہوئی رقم دی تھاں تے دانے دیون 3- راکھ،

سواہ، بھسم

بھوتی پنکا، (ند) کمل، خُدا پُنا، جھل پُنا

بھوتی پنکا چڑھنا، (محا) بھوت سوار ہونا

بھوتی پنکا دینا، (محا) اکساونا، دماغ وچ خلل پیدا کرنا

بھوتی پنکا دنا، (محا) کمل چڑھنا

بھوتے: (ند) سرناں ماریاں نکراں، ڈھوڈاں

بھوتے پھرتا، (محا) بھوتے پھرتا، غصے نال بھرے ہونا

بھوتے ڈیون، (محا) سرناں نکراں مارنا، ڈھڈاں مارنا

بھوتیا: (ند، صفت) بھوتریا ہویا، مچھریا ہویا، وگلی: ویڑھے آن وڑیا

منڈا بھوتیاں

بھوتیاں بھواونا، (محا) مزہ چکھنا دینا

بھوتیش/بھوتیشور: (ند) 1- بھوت (پرانیاں) دا سواہی، کرتار

2- شو، مہادیو

بھوتیم: (ند) بھوت پُنا، بھوتیاں والا سُبھا

بھوٹ: (ند) بھوتان دا وسنیک

بھوٹ لینا، (محا) دھوکے نال لے لینا، مچھ لینا

بھوتنا: (ند) جہاں دی اک ذات تے اوس ذات دا آدی

بھوٹا: (ند) دیکھو: بھروٹا

بھوٹنا: (نعم) 1- بھروٹا، چھلنا، ماٹھنا 2- مطلب کدھن لئی خوشامد

کرن، داء لا کے مطلب کدھ لین والا، خوشامدی

بھوٹو: (صفت) تھلی، پگلی، کملی

بھوت منڈلی، (ہ، مو) بھیڑے آدمیاں دی ٹولی، چنڈال
چوڑی، وگی: چور چودھری یارنی پاک دامن، بھوت منڈلی اک دو
چار ہوئی (وا)

بھوت ناتھ، (ہ، ند) شکر، مہادیو

بھوت نگنا، (حما) بھوت دا اثر دور ہونا

بھوت نواونا، (حما) جن بھوت وغیرہ نوں قابو کرنا، وگی: وارث
شاہ ایہہ مار ہے دست ایسی جن بھوت تے دیو نوانے وے (وا)

بھوت نوں چھیڑنا، (حما) کسے شرارتی نوں گل پالینا

بھوت وانگو جھڑنا، (حما) بہت بُری طرحاں مگر پینا

بھوت وڑنا، (حما) کسے وچ اوپری روح دا آ جانا

بھوت وس، (ند) قابو کرن دی حالت، وگی: پنج دوت کر بھوت
وس

بھوت وس وچ کرنا، (حما) منتر وغیرہ نال بھوت پریت نوں
وس کر کے اوہناں توں مرضی موجب کم لینا

بھوت ہو کے چنمڑنا، (حما) کسے دے مگر بُری طرحاں پینا

بھوت ہن پنج بھوتک، (ند، صفت) پنجائیاں نال جڑیاں سریر،
دیہہ

پنج بھوت، (ند) دھرتی، پانی، ہوا، آگ، اکاش، ایہہ پنج تہ پنج

ڈر موہرے بھوت نچدے نیں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہو دے کہ ڈر دے کے یاں رعب نال ہر کم کروا لیا جاندا ہے
تاں کہندے نیں

سرتے بھوت سوار ہونا، (حما) خط ہونا

کاواں کولوں ڈھول و جادونا، بھوتاں کولوں مُراداں، (اکھا)
جدوں کوئی انہونی گل دی خواہش کرے تاں کہندے نیں

لتاں دے بھوت گلاں نال نہیں مندے، (اکھا) جدوں ایہہ
دنا ہو دے کہ بھیڑے آدمی توں کم لین لئی اوس نوں مارنا لازمی ہے
تاں کہندے نیں

بھوت پنا: (ند) مکئی، جوار وغیرہ دے بھجے ہوئے دانیں وچ گڑ پا
کے بنایا پنا

بھوتا: (ند) 1- برنال ماری نکر 2- ڈھڈ، مورکھ

بھوتار: (ند) بھوتیں داما لک، زمیندار

بھوتاسی: (ند) بھوت، پریت، وگی: 'سلیمان ہے جن بھتاسیاں دا'
(وا)

بھوتاں: (ند) بھوت دی جمع

بھوتاں دا ڈیرا، (ند) سُنان مکان، جیسے کوئی نہ رہندا ہووے

بھوتاں دا اکھاڑا ہونا، (حما) کھلارا کھلریا ہونا

بھوتاں دا گھر، (ند) سُنان مکان

بھوتاں دا واسا ہونا، (حما) اُجڑا بیابان ہونا، کھلارا، کھلریا ہونا

بھوتر: (صفت) 1- اُجڑ، بُدھو، جاہل مورکھ 2- بھوت 3- بھوتیا ہویا، بھوہے
چڑھیا ہویا

بھوتر جانا، (حما) مستی وچ آ جانا، مچھر جانا

بھوتر ا: (ند) کھجور دا پتا

بھوترن: (صدر) بھوتن، بھوہے چڑھن، مچھر جاوَن، مستی وچ آ
جاوَن

جٹ بھوترن تے اللہ نگہبان، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے

کہ سستے جٹ نوں سنبھالنا بہت اوکھا ہے تاں کہندے نیں

بھوترنا/بھوسرنا: (فل) 1- مستی، مچھرنا 2- جانوراں وغیرہ دا ترٹھنا

کچا بھوترنا، (صفت) گھٹ شرارتی

بھوچہ: (ند) 1- موٹا، ہٹا کٹا آدمی 2- بہت موٹا کتا

بھوچہ: (ند) دیکھو: بھوکھت

بھوچہ: (ند) مستیوال

بھوچہ: (مو) بکواس، فضول گل بات

بھوچھا: (ند) طاقت، زور، جان (عام طور تے نہ دے مطلب دین

لئی ورتیا جاندا ہے) دگئی: 'میرا بھوچھا نکل گیا، ارتھات میرے دج طاقت نہیں رہی'

بھوچھرنا: (فل) بھوسرنا، بھھرنا

بھوچھن: (ند) 1- بھوشن 2- زنانیاں دا سر اُتے لین والا ڈوپٹہ

3- خولصورت وستر، اُتلا کپڑا

بھوچھنی: (مو) چھوٹا دوپٹہ، جٹی

بھوڈ: (مو) چنگی لگن والی چیز

بھوڈ: (ند) نوکر، سیوک، واس، دگئی: 'بھادویں چاک سیالاں دا بھوڈ ہو

کے، دج ویزھیاں دے داؤلا وندا سی' (وا)

بھوڈا: (ند، صفت) 1- جس دے سینکھ نہ ہوں 2- مٹے سر والا

3- بد شکل، بھدا، بھونڈا

بھور: (مو) سویرا ویلا، تڑکا، پر بھات

بھور: (ند) 1- بھوریا ہویا، بھورا، پُورا، تھوڑا، ذرا گھو 2- آتما، اوہ روح

جیہڑی اخیر تے جسم نوں چھڈ جاندا اے 3- ہرجائی، بے وفا، بھرم،

بھلیکھا، بھلاوا 4- متھے دے والاں دی چکری 5- ساہ، حیاتی

6- دیوانہ، شیدائی، عاشق 7- پریشان

بھور اڈنا، (مجا) جان نکلتا، مرجانا

بھور بھورا بھور بھور، (صفت) دیکھو: بھورا بھورا

بھورتازی، (ند) اک قسم دا گھوڑا، دُلڈل

بھور پُور، (مجا) دیکھو: بھورا بھورا

بھور کلی، (مو) 1- عورتاں دے سردا اک گہنا جو متھے تے نکلے دی

تھاں تے ہوندا ہے 2- پھاہی دے کھسکویں گنڈھ والی رسی، پٹا

3- سنگل دی اک خاص گھنڈی جو چوہیرے پھر سکدی ہے تے

سنگل نوں وٹ نہیں پین دیندی

بھُور: (مو) دیکھو: بھور

بھُور برھنی، (مجا) دیکھو: بھور پینی

بھُور پینی، (مجا) بھو ہر پینا

بھُور: (ند) بھوت کال، بھوت

بھُور: (صفت) بھُورا، گھسمیلا، دگئی: 'داڑی ہوئی بھُور' (فر)

بھُور: (مو) دیاہ سے براہمنان وغیرہ نوں دتا جان والا دان

بھور بھار: (ند) پُور چار

بھورا بھورا: (ند، صفت) 1- تہہ خانہ، گھڈا، خُجرہ، ٹویا 2- پُورا،

بھورے، ریزے، چھوٹے لکڑے 3- ٹوٹے 4- تھوڑا کو 5- خراب

آدمی، دگئی: 'ادبا نظر جھروکے والی بھورا دے سائیں' (با)

بھورا بھر، (فم) تھوڑا جیہا

بھورا بھورا، (صفت) جس دی مت نکالنے نہ ہووے، حیران،

بکا بکا

بھورا چورا، (ند) 1- لکڑی روٹی وغیرہ دا بھور 2- بچی کھچی چیز

بھورا گھو، (صفت) معمولی، بہت تھوڑا

بھورا گھو مونہہ نکلتا، (مجا) 1- شرمندہ ہونا 2- بہت کمزور ہونا

بھُورا: (ند) 1- اک طرحاں دا کالے رنگ دا بھونڈ جو مٹھلاں تے

مست رہندا ہے 2- اک طرحاں دی شہد دی مکھی 3- آتما، روح

4- کالا کتا، عاشق 5- (صفت) خوب صورت 6- مست، بے پرواہ

بھوٹھا: (ند) اک قسم دا اُکا گھاہ، جھیل گھاہ

بھوٹی: (مو) بھونان دی بولی

بھوج: (ند) 1- بھوجن، کھانا 2- پتر دے جن تے بزرگاں دی خوشی لئی

کرایا جان والا کھانے دا اکھ 3- اک راجے دا ناں جو راجا

بکرماجیت دے ماتحت سی، دگلی: 'تساں بھوج وزیر ہر انیاں جی'

4- اک رُکھ دا ناں

بھوج پتر، (ند) اک پہاڑی رُکھ جس دا چھلکا کاغذ ورگا پتلا ہوندا

ہے جس اُتے پُرانے زمانے وچ گرتھ لکھے جاندے سن

بھوج پر بندھ، (ند) راجا بھوج دے حالات بارے لکھی کتاب

بھوج کراونا، (محا) بھوجن پکھاونا، روٹی کھوونا، ختم پڑھوانا یاں

ختم دی محفل

برہم بھوج، (ند) کسے خاص تہوار وغیرہ اُتے براہمنان نوں کرایا جان

والا بھوجن

کتھے راجا بھوج، کتھے گنگو تیلی، (اکھا) جدوں دو دھراں وچ

بہت زیادہ فرق دسنا ہووے تاں کہندے نیں

بھوجکی: (ند) کانگڑے اتے جوالا مکھی دیو یاں دے مکاری

بھوجل: (ند) 1- بھاجڑ 2- ڈر، خطرہ

بھوجل توں پار ہونا، (محا) ملکتی حاصل کرنا، بخشش پاونا

بھوجل جگت، (ند) سنسار، ساگر، دنیا

بھوجل چٹنا، (محا) افراتفری پینا

بھوجل ہرن، (صفت) آواگون توں ملکت کرن والا

بھوجلی: (مو) دیکھو: بھاجڑ

بھوجن: (ند) 1- کھانا، روٹی، پرشاد 2- خوراک، اُن، رسد

بھوجن بھنڈار، (ند) اوہ تھاں جتھوں بھوجن ملے، ہوٹل، ڈھابا،

تندور

بھوجن پاونا، (محا) روٹی کھانا، پرشاد کھانا

بھوجن شاد کرنا، (محا) دیکھو: بھوجن پاونا

بھوجن شالا، (مو) رسوئی، لنگر خانہ

بھوجن کرنا، (محا) دیکھو: بھوجن پاونا

بھوجن ونڈیا جانا، (محا) لنگر ورٹاؤنا

پریتی بھوجن، (ند) پارٹی، فیسٹ، دعوت

بیہناں دے گھر دا بھوجن ایہہ ہے، منڈا تگن دی لوڑ کیہ

ہے، (اکھا) جدوں اک چیز نوں دیکھ کے دوسرے دا اندازہ لایا جا

سکے تاں کہندے نیں

بھوجھل: (لہند، ند) بھپال، بمب، بھوئیں بھہ

بھوچ: (ند) بھونڈے وال، گندے میلے وال

بھوچ مچاؤن، (محا) گندگی مچانا، کباڑ خانے والی حالت پیدا کرنا

بھوچال: (ند) 1- بھپال، اچانک دھرتی دے بلن یاں کنہن دی

صورت 2- شرارتی منڈا

بھوچر: (صفت) 1- اُجڈ، گنوار، رُچھا 2- موٹے مونہہ والا ملتا

بھوچرا: (ند، صفت) 1- بھچرا، گوراء، ہٹا کٹا، موٹا 2- بے یار و مددگار،

بے سہارا، نمنا، دگلی: 'وُلوں وُلوں غریباں دے کرن پیچے، اللہ

گوچرے بھوچرے رہن پھر بھی' (کشتہ)

بھوچکا: (ند) 1- بھچکا، اُچکا، 2- بونٹلیا ہویا

بھوچلنا: (فل) بھرمادنا، بھونڈاؤنا

بھوچن: (ند) 1- تختہ، چادر، دسترے دی چادر، پٹنگ پوش 2- اخبار،

رسالہ، صفحہ

بھوچنا: (فل) دیکھو: بھوچنا

دے نتیجے وچ انتشار بدامنی تے لٹ کھوہ نوں رواج ملن دا تذکرہ
کیتا اے

بھوریا: (صفت) بھورے جیسے رنگ والا

بھوڑ: (نم) بوٹیاں جتنی وجہ دی اواز

بھوڑ بھوڑ چھتر وجے، (حما) بہت زیادہ مار پینا

بھوڑ: (صفت) دیکھو: بھوڑ

بھوڑا: (نم) گوبا وغیرہ ہونجھن دا لکڑی دا بنیا اک کبی ورگا اوزار،

بھوڑا

بھوڑا: (صفت) سنگاں توں بغیر گھوہنا گنجبا

بھوڑن: (صفت) بھرن والا، بھر بھرا

بھوڑی: (صفت) دیکھو: بھوڑی

بھوڑی قبول پینا، (حما) محنت برآونا

بھوڑی: (مو) چھوٹا بھوڑا، بھوڑا

بھوڑے: (نم) ادھ رسم یاں ریت جو پہلی وار حاملہ ہون تے کیتی

جاندی ہے

بھوس: (صفت) 1- احمق، بے وقوف، مورکھ 2- توڑی، بھس

بھوسا: (نم، صفت) 1- بھا رنگا، ڈھلم ڈھلا، وچوں کھادا ہويا 2- ریتلا

پھاڑ، توڑی

بھوسرنا: (فل) ہنکار یاں غصے نال مٹلنا

بھوسری: (مو) 1- بھروائیں روٹی، بھرواں پرڈھا، گڑ والا پرڈھا

2- اردیاں دی اک ذات یاں اوس ذات دا کوئی آدمی

بھوسر: (مو) بے کار دی محنت، فضول محنت

بھوسرا: (نم) عورت دا ٹپٹ انگ

بھوسری: (مو) دیکھو: بھوسرا

بھوسلا: (نم، صفت) گھسمیلا، خاکی، میالا، سیاہی مائل، بھورا، چوہے
رنگا

بھوسن: (نم) دیکھو: بھوکن

بھوسنا: (فل) دیکھو: بھونکنا، ونگی: 'سوان بھوس کے مرت ہے

بھوسی: (مو) اناج دا چھلکا، سوڑی، سکی

بھوش: (صفت) اُجڈ، احمق، مورکھ، غیر مہذب، وحشی

بھوش: (نم) دیکھو: بھوکھٹ

بھوش اُجلا ہونا، (حما) آون والا سا چنگا نظر آونا

بھوش بانی، (مو) پیشین گوئی

بھوشٹ: (نم) دیکھو: بھوکھٹ

بھوشٹ: (صفت) بجیا ہویا

بھوشن: (نم) دیکھو: بھوچھن

گل بھوشن، (صفت) خاندان دانال چکاون والا، ہونہار

بھوک: (مو) 1- کتے دے بھونکن دی اواز 2- کھان دی خواہش

بھوک: (مو) 1- پیاز دے پتے 2- واڈھی دے دئیں خیرات لئی دتا

جان والا اناج

پیللا بھوک، (صفت) بہت پیللا، پیللا زرد

پیللا بھوک ہونا، (حما) بہت زیادہ کمزور ہونا

گٹھے دی بھوک وانگ مٹلنا، (حما) بادی وجہوں بہت زیادہ

مٹلنا

بھوکا: (نم) دیکھو: بھبکا

بھوکاڑ: (مو) گنڈے دی بھوک ورگا اک پودا

بھوکر/بھوکل: (مو) 1- بھوکاں والا، بھوکہ 2- اک خود رو پودا،

بھگھاٹ، پیازی

بھورا: (نڈ، صفت) 1- گھسمیلا، نیلا، خاکی رنگ 2- بلی اکھا
3- کبل، کھروا کبل 4- دھاری دار کبل

بھورا پاونا، (مخا) کسے دی موت تے سوگ وجوں بھو ہڑی پاونا
بھورا جوان، (نڈ) پالتو چھ

بھورا گھٹنا، (مخا) انسوس وچ پیٹھن لئی کبل، دری وغیرہ وچھادنا،
وگی: 'وچ سنگھنی چھاؤں دے گھت بھورا' (وا)

بھورا: (نڈ) جٹاں دی اک ذات

بھورا ہا: (صفت) بھرن والا، بھرن جان والا، بھرن بھرا

بھورن: (مصدر) 1- بھورن (کئی دے دانے) چورا کرن، بھورے
کرن، کسے چیز دے ہتھاں نال مل کے باریک باریک یاں نکلے
نکلے ٹلوے کرنا 2- دوجے دامال ہولی ہولی کھسکا کے کھا جانا

بھورنا: (فعل) دیکھو: بھورن

بھورنا: (فل) 1- پہلیاں کرناں چھڈنا 2- (چن) چڑھن والا ہونا

بھورو: (صفت) بھورے رنگ دا آدمی

بھورو وٹا: (نڈ) ریتلا وٹا، بھپورنا وٹا

بھورھا: (نڈ) 1- زمین وچ بنیا لٹواں کرا، گھما، تہہ خانہ 2- اوہ ٹویا
جس وچ گھمیار نویں بنائے بھانڈیاں نوں سلھا رکھن لئی
رکھ دے نیں

بھوری: (مو) 1- گول پکڑ دی شکل وچ بریاں کنڈھ تے اُگے وال
2- چرنے دے تلکے نال لائی گول ٹکڑی جس دی وجہ توں منڈھا اگے
نہیں جاسکدا، منخوس گھڑی 3- پیراں دیاں انگلیاں اُتے بن والی
گول انن، چنڈی 4- گنڈھ

بھوری لٹنی، (مخا) سریرنوں اچوی لگنا، سریرہ دارام نال بیٹھ نہ سکنا
تھالے دے وچ سنگھری، آکھاں تینوں سناواں ہوری،

(اکھا) جدوں کوئی کسے نوں لا کے گل کرے تاں کہندے نیں

بھوری: (مو) 1- بہت باریک دھوڑا 2- منتر پڑھ کے دھوڑیا جان والا
سواہ دا دھوڑا 3- (فم) تھوڑا جیہا، بھورا کو

بھوری: (مو) بھرامون دی حالت یاں عمل، چھلن دا عمل

بھوری: (مو) 1- چھوٹا بھورا 2- بھورے رنگ دی لونی

بھوری اکھ، (مو) کرنجی اکھ، بلی اکھ

بھوری کیڑی، (مو) ککی کیڑی

بھورے: (نڈ) پوری، چھوٹے ٹکڑے

مورکھ نوں کیہہ پند نصیحت، پتھر نوں کیہہ پالا، بھورے نوں جد
دھون لگیے، پھر کالے دا کالا، (اکھا) جدوں کسے تے کسے گل
دا اثر نہ ہووے تاں کہندے نیں

موٹی رتجھاں نال، کفن بھورے دا، (اکھا) جدوں کسے دی

خواہش موجب پھل نصیب نہ ہووے تاں کہندے نیں

بھورے: (نڈ، صفت) 1- گھسیلے، خاکی رنگ دے 2- کبل، اک

کھروا کرا

بھورے وچ اُترنا، (مخا) لگ جانا، روپوش ہو جانا

بھورے بھورے لئی ترسنا، (مخا) بہت کنگال ہونا، کجھ دی پاس
نہ رہنا

بھورے جیڈ نہ کپڑا، جٹاں جیڈ نہ راتھ، (اکھا) جدوں ایہہ
دسنا ہووے کہ کبل ویلے کویلے ہر قسم دا کم سار سکدا ہے
تاں کہندے نیں

بھوریاں والے راجے کیے، مغلاں زہر پیالے پیتے،

(مصرعہ) ایہہ مصرعہ بیسے شاہ دی کافی وچوں لیا گیا اے جس وچ

اودھناں مغلاں دے زوال دے سسے سکھاں دی چڑھت ہوون

دی مذہبی گرتھ واپس نہ کرنا توں بعد رسم موجب کڑا پرشاد وغیرہ

ورنہ 3- چاٹن لگا دینا

بھوگ پڑا: (مح) دیکھو بھوگ پڑا

بھوگ چیتا، (مح) 1- قرض دی واپس 2- مرچہ 3- نخت، نیاز

پرشاد

بھوگ تیرا کرنا: (مح) پرشاد دینا دیکھو بھوگ

بھوگ دینا، (مح) 1- تمک نہا، خیر پاون 2- چلچھ مندا کرنا،

ڈکھ دینا

بھوگ لاونا، (مح) دیکھو بھوگ لاونا

بھوگ لاونا، (مح) 1- کھانا کھانا، بھوجن کرنا 2- کھانا پینا دی

چیز کے دینا اے بھیت کرنا

بھوگ لاونا، (مح) 1- لنگریاں کڑا پرشادوں تیار کر کے کرپان

بھیت کرنا 2- کسے دینا اے کوئی کھانا شے رکھنا

بھوگ لیاونا، (مح) کھانا کھانا، بھیت دینا، کھانا کھانا، نیاز وٹنا،

تمک وٹنا

بھوگ ورتاونا، (مح) پرشاد وٹنا

بھوگ واپس، (مح) دیکھو بھوگ واپس

بھوگیاں وچ بھیننا، (مح) پیش عشرت وچ ہونا

بھوگیاں: (مفت) بھوگین والا

بھوگیاں: (نم) بھوگینا، بھوگین واسطے

بھوگیدی: (مصدر) 1- بھگتن، سہون، برداشت کرنا، جھلن، سہارا

کیتی واپس پاون، ڈکھ جالنا 2- موچاں ماننا، پیش کرنا، سوادوں

3- ہٹاؤن 4- ڈکھ اٹھاؤن، سزا پاون

بھوگین: (مصدر) دیکھو بھوگیدی

بھوگین بھوگینا، (مح) 1- ڈکھ تکلیف سہنا 2- کیتی واپس بھیت

بھوگین بار، (مفت) بھوگ بھوگین

بھوگین ہارنا، (مح) بھوگین ہارنا، موکوت ریب

بھوگینا: (نم) 1- موچاں ماننا، پیش کرنا، سٹکھ لیتا 2- کیتی واپس پاون

3- ڈکھ کن 4- سواد لیتا 5- گڑا کرنا، بھیت کرنا (جیون)

بھوگ بھوگینا، (مح) کیتی کرنا واپس پاون

بھوگینا، (مح) دیکھو بھوگینا

دسونا بھوگینا، (مح) کٹنا، مصیبت بھیننا

سوار بھوگینا، (مح) پیش کرنا، سواجنا

نک بھوگینا، (مح) ڈکھ بھری زندگی جیتنا

بھوگی: (مفت) 1- بھگتن والا، مشکل سہونا والا 2- کھیت

بند و فقیر، بھوک ولاں وچ رہنا والا، وگتی: بھوگین قید جیتی گئے بھگ

دھڑکے (پریم گرتھ)

حکیم دیا رادو، دسونا دیا رادو، (مح) جدوسا ایہہ دس

ہوئے کہ ہر آدمی دیکھل وچ دی گئی کوز موجب ہونہ بے

تاں کہندے نیں

بھوگیاں: (مفت) دیکھو بھوگی

بھوگینا: (فل) بھوگیا جانا

بھول: (نم، مو) 1- بھگتن وچ ہوئی غلطی 2- نسیان، فرق، اختلاف،

شک، خبہ 3- ترغیب، لالچ، بہکاوا، ہر غلطی پچھے ملن والی اک

سزا 4- لوبھ، لالچ

بھول بنن، (مح) پرکھ کرنا، اڑاؤن

بھول بھٹک، (مو) غلطی، بھل، بھلیکھا

بھول بھلا نیاں، (مو) دیکھو: بھل بھلا نیاں

بھوکردا: (ند، صفت) ڈراونا

بھوکم/بھوکھم: (ند) بچال، زلزلہ

بھوکمپ: (ند) دیکھو: بھوکم

بھوکن: (مصدر) بھوکن، گئے، داواواز کدھن

بھوکن آلا، (صفت) دیکھو: بھوکنو

بھوکن: (مصدر) 1- بھوک مارن، کن وچ گانا گادن 2- گھسّر گھسّر

کرن 3- کن سن وچ گل کرن 4- کنگ وغیرہ پورن دی بانس

وغیرہ دی تالی، پور

بھوکننا: (صفت) بھوکن والا، بکواسی، گئے دایولن

بھوکننا: (ند) بانس دی اودہ پوری جو وچوں خالی ہووے، بھوکنی

بھوکنی: (مو) بھوک دی تصغیر..... نلی 1- بانس دی اودہ پوڑی جو وچوں

کھلی ہووے 2- پھوکنی 3- وڈی دھار 4- دست آونا

بھوکنی چلنی، (محا) دست آونے

بھوکنی پھٹنا، (محا) دست آونا

بھوکنی وگنا، (محا) دیکھو: بھوکنی چلنی

بھوکنے: (ند) دست

بھوکھ: (مو) دیکھو: بھوک

بھوکھ: (ند) مستقبل

بھوکھ بانی، (مو) آون والے سے بارے پہلوں دی گئی جانکاری

بھوکھ واچک، (صفت) آون والے سے بارے دن والا، پیش

گوئی کرن والا، نجوی

بھوکھا: (ند) دیکھو: بھوکھرا

بھوکھا: (صفت) دیکھو: بھوکھا

بھوکھا بھوکھنا، (صفت) دیکھو: بھوکھن بھوکھ

بھوکھارتھی، (صفت) بھوکھ دا جانکار، نجوی

بھوکھت: (ند) 1- آون والا 2- ہونی

بھوکھت بانی، (مو) دیکھو: بھوکھ بانی

بھوکھت پُران، (ند) اٹھارھاں پُراناں وچوں اک پُران

بھوکھت ویتا، (صفت) 1- بھوکھت نال واسطہ 2- گیان رکھن

والا

بھوکھڑا: (ند، صفت) 1- تیز بھکھ، سخت بھکھ 2- کال، بحران، بھکھا

بھوکھڑا لگنا، (محا) بہت بھکھ لگنا، بابڑا لگنا

بھوکھڑا ماریا، (صفت) بھکھ داما ماریا ہویا، بہت بھکھا

بھوکھڑا مرنا، (محا) کھان نوں کچھ نہ بھن، بُرا حال ہونا

بھوکھن: (ند) 1- گہنا، زیور 2- بھکھا

بھوکھن بھکھ، (صفت) ہمیشہ بھکھا، جس نوں صبر نہ ہووے

بھوگ: (مو) بھسا پن، تھوٹھا پن

بھوگ: (ند) 1- لنگر، تبرک، کھانا، چڑھاوا 2- کوئی ودھیا شے

3- اک راگنی داناں جیہڑی سویرے کرشن جی دی بھوگ دی تعریف

وچ گادندے نیں 4- عیش و عشرت، خوشی 5- گالھ مندا 6- کیتے

کماں دا پھل، صلہ، بدلہ 7- تخلص 8- مال و دولت 9- سب تے

سب دا پھن 10- بکھ، بدن، سریر، جسم 11- جزا، سزا، اوکھ، ڈکھ،

اذیت، مصیبت، دکھ تکلیف دا پھل 12- مذہبی کتاب دا پڑھنا

بھوگ بلاس، (ند) عیش و عشرت، موج میلا

بھوگ بھگونا، (محا) بھوگ بھوگن دا متعدی

بھوگ بھوگن، (محا) عذاب برداشت کرنا، اونڑاں توں لگھنا

بھوگ بھوگنا، (محا) اپنے کیتے کرماں دا پھل پادنا

بھوگ پادنا، (محا) 1- نیچرے چاڑھنا، ختم کرنا، مُکا دینا 2- کسے

کرن والے دا اپنا ہی ناش ہو جاندا ہے تاں کہندے نیں
بھولیاں گلاں کرنا، (محا) سادیاں گلاں کرنا، معصومانہ گلاں کرنا
بھولے: (نم) پھلکھے وچ

بھولے پاتشاہ، (ند) ویکھو: بھولا پادشاہ

بھوم: (ند) 1- بھپال، بھنب 2- منگل وار

بھوم: (مو) 1- سمجھ، سوچھ، عقل، فہم، شعور 2- واقفیت، تیرہ، ڈھنگ،
عادت 3- تھان، دھرتی، زمین 4- دنیا، سنسار، جگ 5- دیس، ملک،
ولایت

بھوم جا، (صفت) دھرتی توں پیدا ہوئی ہوئی

بھوم دان، (ند) 1- دھرتی دان کرنا 2- ہندوواں دے ویاہ وچ

گڑی دے پیو دلوں منڈے نوں دتا جان والا لاگ

بھوم ونت، (صفت) زمین دا مالک

بھوما: (سن) 1- مرکز، قرار 2- رب

بھومت: (سن، صفت) 1- راجا 2- خدا

بھومکا: (مو) کسے کتاب دے منڈھ وچ لکھے جان والے کجھ شبد،

منکھ بند

بھومکا بھننا، (محا) اصلی گل کہن توں پہلاں اوس گل بارے

دا ڈھو گلاں کہنا تاں جو اصل گل دا اثر دھیرا پوے

بھومکئی: (صفت) بھومکا لکھن والا

بھومن: (صفت) بھومی (دھرتی) دا مالک، زمیندار، بسوے دار

بھومی: (سن، مو) 1- دھرتی تال منسوب 2- بھونیں، زمین، مٹی،

مقام 3- گھر دا فرش 4- کہانی

بھومی پتی، (ند) جاگیردار، زمیندار

بھومی دار، (ند) ویکھو: بھومی پتی

بھومی دان، (ند) بھودان

بھومی کنب، (ند) بھپال، زلزلہ

بھومی ہین، (صفت) جس کول زمین نہیں

جنم بھومی، (مو) اوہ تھان جسے کے دا جنم ہو یا ہووے

ہڑھ بھومی، (مو) اوہ نیویں دھرتی جسے ہڑھ دا پانی بھر جاندا

ہے، بیٹ، داہڑ، ہٹھار

بھومیا / بھومیماں: (صفت) 1- زمین دا مالک، بھومی پتی

2- دسٹیک 3- دیسی 4- سب

بھون: (صدر) 1- دیوی دا مندر 2- کیریاں دا گھر 3- بھو، توڑی

4- چکر کٹن، سرگھمن، گھمن پھرن 5- مرن، واپس آون 6- باز

آون، ہٹ جاون، وگی: شمع سمجھ معشوق دا منکھ عاشق گردے

دا گت پتنگ دے بھون پئے (بونا)

بھوتان والی، (مو) دیوی، دُرگا

کیریاں دے بھون تے بٹھاونا، (محا) 1- بہت ڈکھ دینا، تنگ

کرنا 2- سخت سزا دینا

بھون: (مو) تیویاں نوں کڈھی جان والی اک گالھ

بھون: (ند) 1- گھر، حویلی، مکان 2- دیوی ماتا دا مندر (خاص کر

کے جوالا منکھی جی دا) 3- دشا، پاسا، طرف 4- تھان، نکاتا

بھون چتر دم، (ند) چودھاں لوک

ماتا دا بھون، (ند) دیوی ماتا دا مندر

بھون: (ند) 1- دھیان، خیال 2- آواگون دا چکر

بھون: (ند) دنیا، سنسار

بھونا: (فل) 1- چکر کٹنا، گھمننا، پھرتا 2- مڑنا، واپس آونا 3- سر چکراونا

4- اوارہ گردی کرنا 5- باز آونا، مڑنا

بھول بھلیاں / بھول بھلیا، (مو) اک قسم دی عمارت جیہدے

وچ اک ہی طرحاں دے بہت سارے دروازے ہوندے نیں،

جیہدا بندہ اوس مکان وچ جاندا اے راہ بھل جاندا اے، گورکھ دھندا

بھول بھننا، (مخا) پرکھ کرنا، پرکھیا کرنا

بھول چوک، (ہ، مو) غلطی، تصور

بھول دینا، (مخا) بچیاں نوں لکھن وچ کیتیاں غلطیاں پچھے سزا

دینا

بھول لینا، (مخا) بچیاں دا لکھائی وچ کیتیاں غلطیاں بدلے مار

کھانا

بھولا: (صفت) 1- سدھا سادہ، معصوم، سدھڑ، مورکھ، ہڈھو 2- دل

چھل توں بناں، بھل جان والا، بھلکھو، بھلڈ

بھولا بادشاہ، (ند، صفت) 1- سدھا سادہ 2- مورکھ

بھولا بگلا، (ند) چالاک آدمی

بھولا بھالا، (صفت) ست سدھا، بہت بھولا، شریف آدمی

بھولا بھنڈار، (ند) 1- سدھا سادہ 2- صاف، پوتر

بھولا بھٹن، (مخا) آزمالینا، شک دور کرنا

بھولا پاتشاہ، (صفت) دیکھو: بھولا بادشاہ

بھولا پاون، (مخا) غلط فہمی پیدا کرنا، لگ کے غلطیاں پیدا کرنا

بھولا پن، (ند) بھولا ہون دا عمل، سادگی

بھولا پنچھی، (ند) بھولا آدمی، معصوم بندہ

بھولا تھی وچن، (مخا) بے وقوف بن جانا

بھولا تھیون، (مخا) معصومیت، نادانی اختیار کرنا

بھولا کبوتر، (ند) سدھا سادہ آدمی، اوہ بندہ جس وچ ول چھل نہ

ہووے

بھولا کرن، (مخا) بھلا دینا، کسے گل نوں ختم کرنا

بھولا ناتھ، (ند) بٹو، مہادیو

آلا بھولا، (صفت) دیکھو: بھولا بھالا

اتوں بھولا وچوں بمب دا گولہ، (اکھا) 1- دین بھولا پر اصولوں

بہت چالاک 2- نیاریاں دی اک ذات

بھولا: (صفت) دیکھو: بھلیا

بھولا نا: (فہم) دیکھو: بھلا ونا

بھولا وڑا: (ند) دیکھو: بھلا وڑا

بھولا ونا: (فہم) دیکھو: بھلا ونا

بھولتین: (مو) دیکھو: بھلتین

بھولڑ: (صفت) 1- بولہڑ، مورکھ 2- الہڑ، انجان

بھولڑا: (صفت) دیکھو: بھلڈ

بھولڑے: (فہم) بھلکھو وچ

بھولنا: (فہم) دیکھو: بھلنا

بھولنی: (مو) باندری، بندری

بھولو: (صفت) باندرا، بھولا

جٹ جٹاں دے بھولو نرین دا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے

کہ بھولے آدمی دا رب ہی راکھا ہے تاں کہندے نیں

بھولوک: (ند) دھرتی، مہرت لوک

بھولی: (ند) 1- معاملے یاں پتی وجوں مالک نوں دتا جان والا فصل دا

حصہ 2- حصہ داراں دلوں فصل دی کٹائی وغیرہ دی نگرانی وجوں

دتی جان والی اجرت

بھولی: (صفت) بھولا دامونٹ روپ

آلی بھولی ست پڑتے ٹونے والی بھس، (کھا) جدوں بُرا

(پہلی جلد)

پلاک ڈکٹری

بھونزکلی، (مو) دیکھو: بھونزکلی

بھونزرا: (مذ) اک کالا کپڑا جیہو داخل د عاشق کجیا جاندا اے

بھونزری: (مو) بھونرہ دی ماما

بھونس: (مو) گا ہی ہوئی کنگ، بھوسا، ٹوڑی، پھک، لکھ

بھونسلا: (صفت) دیکھو: بھونسلا

بھونک: (مو) کُتے دی آواز، مجازاً بکواس، بک بک

بھونکا: (مذ، صفت) بہت بکواس کرن والا، بڑ بولا

بھونکاونا: (متعدی السعدی) بھونکنا روپ

بھونکن / بھونکنا: (مصدر) 1- بھونکن، کتے دی آواز کدھن 2- جین،

بھیڑے دی آواز کدھن 3- بکواس کرن، مجازاً بڑ بول کرن، کُتے

طرحاں بولن

بھونکن والا، (مو) فالتو بولن دی عادت

بھونکن والگتی، (حما) 1- ہر ویلے بولدے رہن دی عادت پینا

2- مندا بولن دی عادت پینا

جو بھونکدے نیں اوہ وڈھدے نہیں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ کم کرن والے بندے رولا نہیں پاندے تاں کہندے

نیں

چار دن شوق دے مُرد اوہو گُتے بھونکدے، (اکھا) جدوں

ایہہ دنا ہووے کہ نویں چیز دا چاہ تھوڑا چر ہی رہندا ہے تاں

کہندے نیں

گُتتا بھونکے، بدل گجے، اوہ نہ وڈھے، اوہ نہ وسے، (اکھا)

جدوں ایہہ دنا ہووے کہ عام طور تے بھونکن والے گُتے گھٹ

وڈھدے نیں اتے گبن والے بدل گھٹ ورحدے نیں

تاں کہندے نیں

گُتتا بھونکے وڈھ کھائے آدمی بھونکے کجھ نہ وگڑے، (اکھا)

جدوں مُرے آدمی دی بکواس یاں مُرے لچھن نقصان دے

سکدے نیں اتے چنگے آدمی دی بکواس یاں نکتہ چینی نال کوئی

نقصان نہیں ہوندا تاں کہندے نیں

گُتے بھونکدے رہندے نیں، قافلے نکل جانداے نیں،

(اکھا) جدوں کم کرن والے بندے کسے دی نکتہ چینی دی کوئی پرواہ

نہیں کردے تاں کہندے نیں

گُتے بھونکدے ہی رہندے نیں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ بھیرے آدمی بھیرا کم کردے ہی رہندے نیں تاں

کہندے نیں

گُتے بھونکن تاں چند نوں کیہ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ

چنگے بندے نوں ہو چھ آدمی مندا کہن تاں کوئی فرق نہیں پیندا

تاں ایہہ اکھاں کہندے نیں

گُتے وانگ بھونکنا، (حما) 1- مندا بولنا 2- بہت بولنا

کھانا حلوائیاں دا، بھونکنا قصائیاں دا، (اکھا) جدوں کسے دی

احسان فراموشی تے پنج پن ظاہر کرنی ہووے تاں کہندے نیں

نہ آوے چور نہ گُتتا بھونکے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ

مول نوں ہی مُکاو نال بھگڑا ختم ہوندا ہے تاں کہندے نیں

نہ بیہا بچے نہ گُتے بھونکے، (اکھا) دیکھو: نہ آوے چور نہ کتا

بھونکے

نہ کتا دیکھے گا، نہ بھونکے گا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ

مُرے آدمی دے اگے جانا ہی نہیں چاہیدا تاں کہندے نیں

بھونکنی: (مو) بھونکن دی حالت یاں عمل

بھونکو: (مذ، صفت) بھونکن والا، بکواسی

بھوتا چونا، (محا) گھمنا پھرنا

بھونپو: (ند) ڈھوتا، مائیک، اک طرحاں دا اواج، بگل

بھوتریا: (صفت) پریشان

بھوتلنا: (فل) دیکھو: بوندلنا

بھونچال: (نم) بھنے

بھونچنا: (فل) دیکھو: بھونچنا

بھونچی: (نم) بھنے

بھونچے: (نم) زمین اُتے، بھونیں اُتے

بھونچیا: (ند) بھڑ بھونچا

بھونچال: (ند) زلزلہ، بھچال، بھونیں داکھن، زلزلہ

بھونچرن: (مو) کرلا، سانڈا

بھونچکا: (صفت) حیران

بھونچل: (ند) 1- بھچال 2- تھرتھلی 3- افراتفری، گڑبڑ، ہلاک

بھونچنا: (فل) دکھ سہنا

بھونچھن: (ند) بھونچھن، دوپٹا، دنگی: کدے لے ساو کدی لے

بھونچھن کدی چھانکاں چھوپ سلا ریاں نوں (فضل شاہ)

بھونچھیرن: (مو) اک قسم دا کرلا، سانڈھ، سانڈا

بھوندو: (ند، صفت) بدھو، بھوندو، جھلا، بے وقوف، جاہل، پھرتو

بھوندو بناونا، (محا) کسے دا تھول اڈاونا، بے وقوف بناونا

بھوندی: (مو) گھمدی، چکر لاوندی، پھردی

بھوندیاں جھوندیاں، (نم) ٹردیاں پھردیاں

ایویں ای بھوندیاں رہن والا، (محا) تک کے نہ بہن والا

بھونڈ: (ند) 1- کالے رنگ دا اک اڈن والا کیرا جو گوہے وچوں

خوراک کھاندا ہے 2- ڈیمو، تپیا، کھل، دنگی: 'بھونڈ ہوس دا اندروں

لڑن لگا: 3- اک قسم دا چھوٹا تے بہت زہریلا سپ جس دی سری

کالی تے چھٹی ہوندی ہے تے عام طور تے گوہے وچ رہندا ہے،

دنگی: دکنی دار تے اڈنا بھونڈ آجی، اسراں گھراں ڈر کھاوندے نیں

(وا) 4- سوری، سوری 5- اک ناچ

بھونڈ پٹا کا، (ند) 1- اک قسم دا چھوٹا پٹا کا جو اک لاون تے چو

چو کر کے پیدا ہے 2- (طنزناں) شرارتی منڈا

بھونڈ پٹا کا بننا، (محا) غصے ہونا، ناراض ہونا، دنگی: 'بس جی، پل

وچ کا کا بند، جڑو بھونڈ پٹا کا

بھونڈاں دی کھکھر نوں چھیڑنا، (محا) لڑاکے آدمی نوں چھیڑ

بہنا

قابلی بھونڈ، (ند) اک قسم دا ڈیمو جس دا رنگ کالا اتے پیلا ہوندا

ہے

کالا بھونڈ، (ند) 1- اوہ بھونڈ جو بالکل ہی کالے رنگ دا ہوندا ہے

2- (طنزناں) بہت کالے رنگ دا بندہ

بھونڈا: (ند، صفت) کوجھا، کروپ، بد شکل، بھیڑا

بھونڈڑا: (ند) دیکھو: بھونڈا

بھونڈ لیا: (صفت) بھونتریاں، بوند لیا

بھونڈن: (مو) جنگلی سوری، کھلے ہوئے کو جھے والاں والی، کوجھی

شکل والی، بھونتی

بھونڈنی: (مو) بھونڈ دی مادہ

بھونڈھیں: (مو) دیکھو: بھونڈی

بھونڈی: (مو، صفت) 1- سوری، سور، بد صورت 2- بھونڈ دا مونڈ

روپ

بھونڈ: (ند) دیکھو: بھورا

بھوں لوک، (ند) مات لوک، پرتھوی لوک

بھوں لینا، (مجا) چکر کھانا، بھوانیاں کھانا

اسمانوں ڈگیا بھوں پڑچھیا، (اکھا) جدوں کوئی اک مصیبت

دچوں نکل کے دوسری مصیبت دچ پھس جاوے تاں کہندے نیں

جے کھوائیں نہاری تاں ترپاں محل ماڑی، جے کھوائیں دانا

تاں ترپاں کاہے تے لانا، جے کھوائیں بھوں تاں اوہ سنجھ

تے ایہہ توں، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے ہے کہ چنگی خوراک

نال ہی ہر کوئی چنگا کم کر سکدا ہے تاں کہندے نیں

بھوں: (مو) 1- دھرتی، زمین 2- دیس، علاقہ

بھوں بستر، (ند) زمین تے سون دا عمل

بھوں بناونا، (مجا) زمین نوں واہ کے بیجائی لئی تیار کرنا

بھوں بھانڈا، (ند) مال اسباب، مال متاع

بھوں بیجائی، (مو) دھرتی وچ بی پاون دا عمل یاں حالت

بھوں توڑنا، (مجا) بخر تے سخت زمین وچ ہل چلا کے اوس نوں

بیججن لائق بنانا

بھوں دار، (مو) پٹہ، پٹے داری

بھوں داستا، (مو) جاگیر داری

بھوں روہی تلوار سروہی مہیں لوہیں، (اکھا) جدوں روہی دی

دھرتی نوں چنگا دسنا ہووے تاں کہندے نیں

بھوں سور، (ند) گونگو، شلغم، ٹھیر

بھوں کھنڈ، (ند) دھرتی دا ٹکڑا

بھوں مالک، (ند) زمیندار

بھوں منڈل، (ند) بھوں، زمین، دھرتی

بھوں نیائیں تے دھن گائیں، رعیت رائیں، (اکھا) جدوں

نیائیں دی زمین نوں ودھیا دسنا ہووے تاں کہندے نیں

رڑی بھوں نکھاندی، پانی دیندیاں جل جل جاندی، نہ مینہ

پوے تاں کھسماں نوں کھاندی، (اکھا) جدوں رڑی دھرتی

نوں بھیڑا دسنا ہووے تاں کہندے نیں

روہی بھوں سپوت گھر، گھر ستونتی نار، گھوڑیاں اُتے چڑھنا،

چارے سورگ سنار، (اکھا) جدوں روہی دھرتی، چنگے پتر، پتی

برتا تیویں اتے چنگے گھوڑے دا ہونا خوشحال جیون دی نشانی دیا

جاوے تاں کہندے نیں

بھوں: (ند) 1- چھلکا، چوکر، بھوسا 2- مہاٹھ، دروازے دی چوگاٹھ

دی پٹھلی لکڑ

بھوں دے رے وٹن، (مجا) 1- تلی تے سروں جمانا 2- ناممکن

کم نوں ممکن کرنا

بھوں وچ چنگ سٹن، (مجا) بلدی تے تیل پانا، لڑائی ودھانا

بگا بھوں، (ند) دیکھو: بگا بھونہ

مستا بھوں، (ند) مٹر چھولیاں وغیرہ دا بھو

بھوں بھوں: (صوت) 1- بھن بھن دی آواز 2- موٹر وغیرہ دے

ہوانال وجن والے ہارن دی آواز

بھوں بھوں کرنا، (مجا) 1- ہارن وجاونا 2- گندی ہوا چھڈنا

3- بھٹکنا

بھوونا: (نعم) دیکھو: بھیونا

بھوہ: (ند) ککھ، پھک، بھوسا، توڑی

بھوہ بھر دینا، (مجا) 1- مار مار کے ڈھول کڈھ دینا، بُرا مارنا 2- ویری

نوں ہرا دینا

بھوہ بھکا، (ند) ٹوڑی وغیرہ، دنگی: 'بھوہ بھکا ڈھو باقی ہوسی

(پہلی جلد)

بھونگوا: (صفت) بھونکن داروگ

بھونکھار: (مو) کھر

بھونکھڑا: (ند) بھونکھڑا، اک خود رو بوٹی

بھونکھلنا: (فل) دیکھو: بھونکھلنا

بھونگ / بھونگا (ند) دیکھو: بھونگ

بھونگ: (ند) اک قسم داسپ

بھونگ: (ند) جھب، جھب

بھونگ لینا، (مجا) جھب مارنا

بھونگ مارنا، (مجا) جھب مارنا، بھونگی مارنا

بھونگا: (صفت) سدھے سنگاں والا (نیل)

بھونگا: (ند) 1- چوری دے مال نوں ہضم کرن لئی چور دلوں دتی وڈھی،

بھونگا 2- ڈنڈ، تادان، جڑ مانہ

بھونگا: (صفت) دیکھو: بھونگا

بھونگم: (ند) 1- بھونگم 2- بھونگم ناڑی

بھونگی: (مصدر) 1- چھوٹا جھب، بُنی 2- اوہ کپڑا جو ہندو لوک ماں پو

یاں کے نزدیکی رشتے دار دے مرن تے سرتے بھونگ لہندے نیں

بھونواں: (ند، صفت) دیکھو: بھونواں

بھونون: (مصدر) سر چکراون، آوارہ گردی کرن، مُزون

بھونویں چنے ڈیون: (مجا) کٹوں چنے چوانا، کسے کولوں اوکھے کم

کرانا، کسے نوں بہت بھیڑی سزا دینا

بھونویں مال کھواون: (مجا) بہت خاطر مدارت کرنا

بھونہ: (ند) توڑی، بھوسا، کنک دیاں ناڑاں دا چورا

بگا بھونہ، (ند) کنک تے جواں دی توڑی

مساں بھونہ، (ند) رلے ملے اتا جاں دی توڑی

بھونہ: (مو) بھوننا

بھونہاں تن جانا، (مجا) بھواں چڑھ جانا، غصے وچ آونا

بھونی: (مو) 1- پاک تھاواں تے نہاواں تے درشن کرن واسطے جانا

2- بھون والی، کھوہ دی چنی، کھوہ دی مٹی، کھڈی دا پیہ، جلاہے دی

چکری، چرکھری 4- بھونالی

بھونی: (مو) دیکھو: بلی

بھونیاں: (مو) بھونی دی جمع 1- بھون والی 2- چرکھری، کھوہ دی

ٹوپی، چنی 3- کھڈی دا پیہ، جولاہے دی چکری 4- بھونٹی،

بھونالی، وگی: دھیری اُتے لکیاں لیکاں ای کھی بن بن بھونیاں

نیں

بھونیویں: (فم) دیکھو: بھونے

بھوں: (ج، مو) 1- جوان سُونی 2- اوہ سُونی جیہوی افزائش نسل

واسطے پالی جاوے

بھوں: (مو) 1- اُبرو، بھرونے 2- گھیری، چکر، سر چکراونا

بھوں آون، (مجا) چکر آونا، گھیرنی کھا کے ڈگ پینا

بھوں جانا، (مجا) دیکھو: بھونا

بھوں چڑھاونا، (مجا) 1- بھرونے چڑھاونا 2- سر چڑھاونا

بھوں چڑھنا، (مجا) گھیرنی آونا

بھوں چکنا، (مجا) ہنکار بھرتا، خرستنا

بھوں چوں کے، (فم) گھم گھما کے

بھوں چیرن، (مو) سانڈھا، ساٹھا

بھوں دینا، (مجا) بھوانیاں دینا

بھوں کٹنا، (مجا) مصیبت جھلنا، اوکھت سہنا

بھوں لاه دینا، (مجا) آکر بھن دینا

وغیرہ خوشی خوشی چڑیاں نیں، مڑنا، سوہنے پیلے بھلاں دی اک
جھاڑی 3- (ند) پاکی چکن والا کھار، وگئی: 'بھوئی میٹھ مہات میرا'
(بھاگ)

بھوئی بھار، (صفت) دھرتی تے بوجھ، ان چاہے
بھوئے: (صفت) غصے، ناراض، گستاخ، اڑیل
بھوئے چاڑھنا، (محا) مچھراونا، جمھلاونا
بھوئے چڑھنا، (محا) لاڈ کر کے وڑ جانا، چاھلنا
بھوئے کرنا، (محا) دیکھو: بھوئے چاڑھنا
بھوئے ہونا، (محا) مچھرا نا، چاھلنا
بھوئیاں: (نم) دیکھو: ابھوئیویں

بھوئیں: (مو) 1- بھوں، دھرتی، زمین، تھاں، پہلی بنا 2- دنیا، دیس،
سنار، خطہ 3- ملک، ولایت 4- سوہنے پیلے بھلاں والی اک
جھاڑی، وگئی: 'بھوئیں چڑھی پوار نادیں مالکیاں' (نجم)
بھوئیں بھانڈا، (ند) مال اسباب، مال متاع
بھوئیں پھوڑ، (ند) 1- دھرتی پاڑ اک کیرا 2- ریتلے علاقے دا
اک پودا

بھوئیں تتر، (ند) دیکھو: بھچال
بھوئیں تتر، (ند) چھوٹے تتر، بھڑ

بھوئیں تے اڈی (پیر) نہ لگنا، (محا) چائیں چائیں پھرنا
بھوئیں تے پیر نہ لگن دینا، (محا) 1- بہت سیوا کرنا، بہت ٹہل
کرنا 2- نلن نہ دینا، ساہ نہ لین دینا

بھوئیں تیار کرنا، (محا) دھرتی وچ ہل واہ کے بیجی لئی تیار کرنا
بھوئیں جھا کنا، (ند، صفت) دھرتی ول دیکھن والا، منھا
بھوئیں دے مارنا، (محا) 1- زمین تے چڑکا مارنا 2- تباہ کر دینا

بھوئیں سور، (ند) شلجم، گونگو
بھوئیں چھن، (محا) 1- خاک چھان، اوارہ پھرن 2- زمین دی
پیا نش کرن

بھوئیں کنب، (ند) دیکھو: بھچال
بھوئیں کھڑا، (ند) دیکھو: بھچال

بھوئیں گھوڑیاں تے رناں کسے نہ لکھ دیتاں: (اکھا) گلدے
واہ بند اعزت تے غیرت بھوں نہیں نکلن دینا، ایہہ اکھاں ایسے
ای موقع اتے بولیا جاندا اے

بھوئیں لاہ دینا، (محا) 1- ہرا دینا 2- ابنکار بھن دینا 3- مرنا
کنارے آدمی نوں بچے وغیرہ توں چک کے زمین تے لٹا دینا

بھوئیں لاہنا، (محا) بھننے لاہونا، زمین تے لاہ دینا

بھوئیں لاہی دینی، (محا) بھننے لاہ دینا

بھوئیں لت نہ لگنا، (محا) ٹکانا نہ ملنا، آرام نہ ہونا

بھوئیں لہنا، (محا) 1- بھننے لہنا، زمین تے لہنا 2- حالت خراب ہونا

بھوئیں مار، (صفت) زور نال مار کے چلایا جان والا (چٹاکا)

بھوئیں نیائیں، دھن وہیں تے رعیت ارائیں، (اکھا)

جدوں نیائیں دی بھوں نوں چنگا دسنا ہووے تاں کہندے نیں

بھوئے، (نم) دیکھو: بھنچیں

بھوئیں: (اعوان) دیکھو: بھاویں

بھہ.....، ۵، ۶

بھہہ: (ند) اک رنگ وچ کسے دوسرے رنگ دا معمولی جیہا جھولا،

بھاہ

بھہہ مارنا، (محا) کسے خاص رنگ دا جھولا دینا

ڈنگراں اگے پاس: (مُٹل)

بھوہ دے بھا، (مُ) دیکھو: بھوہ دے بھاڑے

بھوہ دے بھاڑے، (مُ) بہت سستا، اجائیں، ایویں

بھوہ کر دینا، (مُ) دیکھو: بھوہ بھر دینا

بھوہ کری دینا، (مُ) بہت بُری طرحاں مارنا

بھوہ ہو جانا، (مُ) بہت تھک جانا، ساہ ست مُک جانا

دماغ وچ بھوہ بھریا ہونا، (مُ) مُورکھ ہونا، بے عقل ہونا

کھل بھوہ بھرنا، (مُ) بہت مار کٹائی کرنا، مار مار کے بھوہ کر دینا

بھوہا: (نڈ) دیکھو: بھوآ

بھوہار: (مو) پھوہار، نکلیاں نکلیاں کنیاں، کن من

بھوہر: (مو) پھوہر

بھوہر ڈیون، (مُ) مٹھر کڑا مارنا

بھوہر: (مو) پدھری ریت ملی دھرتی، ہلکی ہلکی بارش، بوندا باندی

بھوہرا: (نڈ) گھپا، بھجن بندگی لئی بنایا چھوٹا جیہا کرہ، کتن والیاں

گڈیاں دی اک تھاں بہنا، ترنجبن

بھوہرے پاونا، (مُ) دیکھو: بھوہرے پاونا

بھوہرا: (صفت) دیکھو: بھورا

بھوہرنا: (فل) چن چڑھن والا ہونا

بھوہڑ: (صفت) ضدی، اڑیل

بھوہڑ کرنا، (مُ) غصہ کرنا

بھوہڑ ہونا، (مُ) غصہ ہونا

بھوہڑا: (صفت) بھوہڑ، مچی

بھوہنے بھاہ: (نڈ) بہت سستا، ایویں

بھوہی: (مو) 1- پھوہی و پھوہار 2- عطر چھڑکن دا آلہ

بھوہے: (صفت) 1- غصے، ناراض 2- گستاخ، اڑیل

بھوہے چاڑھنا، (مُ) لاڈ کر کے دگاڑنا

بھوہے چڑھنا، (مُ) ستنا، چھڑنا

بھوہے ہونا، (مُ) لاڈ کر کے دگڑ جانا، بھوسرنا، جس بال نوں

زیادہ لاڈ کیتا جاوے تے اوہ دگڑ جاندا اے

بھوہو: (مو) دیکھو: بھوئیں

بھوہو بھار، (صفت) اوہ جس دا کوئی فائدہ نہیں، دکھ والی

بھوہو بھانڈا، (نڈ) 1- امیری 2- مال اسباب 3- جائیداد

کلرا چھپی بھوہو راہیں، تاں حاصل مٹی چاہیں، (اکھا) جدوں

ایہہ دنا ہووے کہ کھر دھرتی واہن نال پلے کچھ نہیں پیندا تاں

کہندے نیں

نرک نشانی چار، گداں لدان (لدن) بھوہو سون، وصالاں

نال پیار، باہروں آوے کھٹ کے، گھر کچھنی نار، (اکھا)

جدوں بھنے سون نوں اتے کچھنی عورت نوں نندنا ہووے تاں

کہندے نیں

بھوہو بھار: (صفت) دھرتی دی پان کرنا والا

بھوہو پچال: (نڈ) دیکھو: بھوپال، وگنی: 'نادر شاہ توں ہند پنجاب تھو کے،

میرے باب دا تہہ بھوہو پچال کیتوں' (وا)

بھوہونگ: (نڈ) سمندر، بھونگ، سپ

بھوہونگا: (مو) بھونگی، سہنی

بھوہونگم: (نڈ) 1- بھونگم 2- اک مصنوعی ناڑی

بھوہونگن: (نڈ) بھونگ، (مو) بھونگی

بھوئی: (مو) 1- زمین، بھوئیں، تھاں، وگنی: 'بھارے بھوئی اکر ت گھن

مندے ہے منڈ (بھاگ) 2- اک جھاڑی جس نوں گاداں بھینڈاں

بھ.....ی، ے

بھی: (حرف ربط) وی، ہور، اگے نالوں ودھ جیویں، بھئی چنگا
 بھئی اللہ: (مخا) 1- رب راکھا 2- پرواہ نہیں
 بھئی دانہ: (ند) بدانہ، بھیمہ دانہ
 بھے: (مو) دیکھو: بھاہ

بھے مارنا، (مخا) دیکھو: بھاہ مارنا
 بھے: (ند) سنسار، بگت، ڈر، خوف، خطرہ

بھے آونا، (مخا) ڈر لگنا

بھے بھاؤ، (ند) دیکھو: بھے بھاؤ

بھے بھاؤ، (ند) ذراتے بھاؤ (پیار)

بھے بھمبیر ہونا، (مخا) بھے بھیت ہونا، ڈر جانا

بھے بھنجن، (صفت) ڈر دور کرن والا

بھے بھکو، (ند) دیکھو: بھر بھو

بھے بھیت، (صفت) ڈر یا ہویا

بھے پاوک، (مو) بھیا تک اگ

بھے پور، (صفت) ڈراونا

بھے پورن، (صفت) ڈراونا، بھیا تک، خوفناک

بھے جنک، (صفت) دیکھو: بے پورن

بھے چکلیا جانا، (مخا) 1- نڈر ہو جانا 2- بے شرم ہو جانا، تلج ہو جانا

بھے دینا، (مخا) ڈراونا

بھے رہت، (صفت) ڈرتوں بناں، جس وچ ڈر نہ ہووے

بھے ساگر، (ند) بھوساگر، سنسار، دنیا، جگ

بھے ساگرو، (ند) دیکھو: بھے ساگر

بھے کار، (صفت) ڈراونا، بھیا تک

بھے کھانا، (مخا) ڈرنا

بھے مان، (ند، صفت) 1- ڈر یا ہویا 2- ڈراونا، ڈراون والا

بھے منا، (مخا) دباؤ منا، رعب منا، ڈرنا

بھے ناسن، (صفت) بھے ناس کرن والا، ڈر لا ہون والا

بھے نہ منا، (مخا) پرواہ نہ کرنا

بھے پن، (صفت) بے خوف، نڈر

بھے ہیٹنا، (مو) نڈر ہون دا عمل

بھیا: (ند) 1- یونی وغیرہ یاں پورب دے علاقے دا وسنیک، پوریا

2- بھرا

بھیا چارا، (ند) دیکھو: بھائی چارا

بھیا دوج، (ند) دیکھو: بھیا دوج

بھیا س: (ند) ابھیا س، مشق، سکھائی

بھیاک: (مو) اوہ تھاں جتھے دن دی گرمی وچ جانور دوپہر گزار

دے نیں

بھیاگا: (مو) سویر، پر بھات، وگئی: 'بھیاگا تاں انھی راجا سوچے

وچارے' (رندھاوا)

بھیال: (صفت) 1- بھاری لوک، بھائیوال، بھخال 2- حصے دار،

سانجھی، پتی دار

بھیال پٹنا، (ند) بھائی والی، سانجھ

بل نہ پھال، میرا بڈھو بھیال، (اکھا) جدوں سانجھی دے

سادھن پن اتے نکلے ہون بارے دنا ہووے تاں کہندے نیں

بھیالی: (مو) بھائی والی، سانجھ، سیر، وگئی: 'شہریں آن کے کہناں

جٹاں کھوجیاں کھتیاں نال بھیالی پاونی' (نجم)

بھہارا: (ند) پہارا، لوہار یاں سنیا رے دی بھٹی، وگئی: کہیا دیور نوں
مٹی لیا، لے آیا بھہارا (رندھاوا)

بھہاڑا: (ند) بھوہ (ٹوڑی) نوں ودیرے چر لئی سنبھال کے رکھن
واسطے اک اچری سکیم نال بنایا تے اتوں مٹی نال لپیا ڈھیر

بھہاونا: (نغم) دیکھو: بھیاونا

بھہنہ: (صفت) دیکھو: بھنہ

بھہوڑا: (ند) 1- ہندوواں دی اک رسم جو پہلے حمل دے ستویں مہینے
کیتی جاندی ہے 2- ریت

بھہوڑا چڑھنا، (مجا) بھہوڑے دی ریت منادنا

بھہوڑی: (مو) دیکھو: بھوڑ

بھہو: (ند) دیکھو: بھو

بھہو جل، (ند) دیکھو: بھو جل

بھہو جلی، (مو) دیکھو: بھو جلی

بھہو ہارا، (صفت) 1- بھے والا 2- بھیاونا، ڈراونا

اُدھار نہ لوتے پھیر کاہدا بھہو، (اکھا) جدوں اُدھار لین دی
نندیا کرنی ہووے تاں کہندے نیں

چڑھیا سوتے لتھا بھہو، (اکھا) جدوں آدمی نے پھرتوں اُدھار
لے رکھیا ہووے اتے اوہ بے شرم ہو جاوے تاں کہندے نیں

ڈر بھہو لتھنا، (مجا) 1- نذر ہو جانا 2- ڈھیٹھ ہونا

بھہو: (ند) بھو جل دا مختصر روپ، سمندر دا پھیلاؤ، دنیا

بھہو: (ند) دیکھو: بھاؤ

بھہو: (ند) دیکھو: بھو

بھہو ر: (ند) دیکھو: بھوڑ

بھہو رکلی، (مو) وچھیریاں یاں کتیاں دے گل وچ پائی گلیوے دی رسی

بھہورا: (ند) دیکھو: بھورا

بھہوری: (مو) دیکھو: بھوری

بھہو کاونا: (متعدی السعدی) بھکاونا، وگئی: مائیں آکھدی باپ تے
نال قاضی، ایس سبھناں نوں بھہو کا یا اے (وا)

بھہو کنا: (صفت) بھونکن والا، بکواسی

بھہون: (ند) گیرا، چکر

بھہونا: (فل) 1- گھمنا، پھرتا، چکر کنا 2- واپس پرتا

بھہونکنا: (فل) دیکھو: بھونکنا

بھہونی: (مو) دیکھو: بھونی

بھہوں: (ند) دیکھو: بھوں

بھہوں چڑھنے، (مجا) چکر آ کے ڈگ پینا

بھہوں دینا، (مجا) دیکھو: بھوں دینا

بھہوں لینا، (مجا) دیکھو: بھوں لینا

بھہوں بھہوں: (صوت) کتے دے بھونکن دی آواز

بھہی: (ند) دیکھو: بھے

بھہی: (کلمہ تحاطب) بھائی، بنی، بائی

بھہی اعلیٰ، (صفت) جملہ رب تے ہے، محسوس نہ کر

بھہی ولیا، (ند) بھائی والی کرن والا

بھہئیں / بھوئیں: (مو) زمین، بھٹے، جائیداد

نہیں بھہئیں / بھوئیں، (مو) جائیداد، دھن دولت، وگئی: گھروں

بھائیاں چاء جواب دتا، نہیں بھوئیں دی پٹیا چار اُتے (وا)

بھہو وال: (صفت) بھائی وال

بھہو والی: (مو) بھائی والی

بھہو والی کرن، (مجا) کوئی سانجھا کاروبار کرنا

نہوواں دی بھیتن ہونا، (حما) پورا پورا بھیتی ہونا
 بھیتھ: (مو) پہاڑی پہلی وغیرہ دی ڈھلوان یاں کنڈھا
 بھیتی: (ند) بھیت جانن والا بندہ

گھر دا بھیتی بڑا ہوندا ہے، (اکھا) دیکھو: گھر دا بھیتی لکا
 ڈھائے

گھر دا بھیتی لکا ڈھائے، (اکھا) جدوں اپنا ساک سمبندھی ہی
 نقصان پہنچا دے تاں کہندے نیں

بھیتیا: (صفت) دیکھو: بھیتی

بھیٹ: (مو) 1- بھیتا 2- ملن دا عمل

بھیٹ پُنا، (ند) دل پُنا، دل گیری

بھیٹ پُجا، (ند) دڈیاں نوں پیش کیتا گیا نذرانہ

بھیٹ چڑھاونا، (حما) 1- نذر دینا، چڑھاوا چڑھاونا 2- بھیتا کرنا،
 بلیدان کرنا

بھیٹ چڑھنا، (حما) 1- چڑھاوا چڑھنا 2- قربان ہونا، بلیدان ہونا

بھیٹ دین، (حما) 1- بلی دینا، قربانی دینا 2- چڑھاوا چاڑھنا

بھیٹ کرنا، (حما) دیکھو: بھیت چڑھنا

بھیٹ کسی، (مو) دل پُنا

بھیٹ لینا، (حما) 1- بلی لینا، قربانی لینا 2- نذرانہ لینا

بھیٹ ہونا، (حما) بلیدان ہونا، قربان ہونا

بھیتیا: (مو) 1- نذرانہ، تحفہ 2- مقدس کتاباں دا مل، قیمت، ہدیہ

3- قربانی، بلی 4- دیوی دیوتاں دی نذر

بھیتا چڑھاونا، (حما) 1- چڑھاوا چڑھاونا 2- قربانی دینا، بلی دینا

3- رشوت دینا

بھیتا چڑھنا، (حما) 1- نذرانہ آدنا 2- رشوت ملنا

بھیتا منگنی، (حما) کسے دیوی دیوتا وغیرہ دا ناراضگی وجوں اپنا
 نذرانہ منگنا

بھیتن: (مو) دلی، دچولی، بدکار عورت

بھیتنا: (فل) ملنا، ملاپ ہونا

بھیتو: (ند) دلا، بھڑوا

بھیت: (مو) دیکھو: بھیتا

بھیتجا: (ہ، ند) 1- مغز 2- دماغ دا اندرونی حصہ

بھیتجا کھپاون، (حما) سر کھپانا، دماغ لڑانا

بھیتجل: (ند) سنسار، سمندر

بھیتجنا: (فعم) 1- گلہنا، ٹورنا، گھلیا جانا 2- پچاونا

بھیتجوال: (صفت) بھیتجن والا

بھیتجنا: (فل) وچلنا

بھیتچک: (مو) دیکھو: بھیس

بھیتچکرا: (ند) بھیتچک، بھیس

بھیتچکرا بولنا، (حما) 1- بھیس بولنا 2- بھیس بُلانا

بھیتچنا: (فعم) بچنا

بھید: (ہ، ند) 1- بھیت، راز 2- دل دی گل، سمجھی گل، رمز، انتر، قسم

3- سُر اُغ، پتا 4- فرق، تفرقہ، ٹٹنا، چیرنا، وٹنا، تبدیلی

بھید بھاو، (ند) وکرا، فرق، وکھریواں

بھید بھاوتوں بری ہونا، (حما) چھوت چھات نوں نہ مننا، وکرا نہ
 رکھنا

بھید بھاو نہ رکھنا، (حما) وکرا نہ رکھنا

بھید بھیریا، (صفت) دیکھو: بھیت بھیریا

بھید پاوتا، (حما) دیکھو: بھیت پاوتا

ڈاڈھے نال بھیلی، اوہ مٹگے حصہ، اوہ کڈھے گالھی، (اکھا)

جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ کسے سخت بندے نال سانجھ پا کے گھانا
ہی رہندا تاں کہندے نیں

سانجھ سانجھ بھیلی، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ سالی نال
مذاق کرنا سماجک طور تے بُرائی نہیں سمجھیا جاندا تاں کہندے نیں

بھیان: (صفت) دیکھو: بھیا تک

بھیاننا: (فعم) دیکھو: پہاونا

بھیاننا: (فعم) ڈیریا ہویا، بھہ بھیت، گھبرایا ہویا

جی بھیاننا، (مخا) دل گھبراونا گھبرایا ہونا، سہیا ہویا

بھیا تک: (صفت) 1- ڈراونا، خوفناک 2- خطرناک

بھیا نکلتا: (مو) بھیا تک ہون دا عمل

بھیاننی: (مو) دیکھو: بیاننی

بھیواننی: (صفت) بھیا تک، ڈراونا

بھیاں: (صفت) دیکھو: بھیاں

بھیاں: (مو) بھیں، ہار، شکست

بھیاں بلو ناں، (مخا) دیکھو: بھیں بلو ناں

بھیاں بولنا، (مخا) بھیں بولنا

بھیاں کرنا، (مخا) ہارنا

بھیاں ہونا، (مخا) دیکھو: بھیاں بولنا

بھیمیر نا: (فل) مستنا، ہنکار کرنا

بھیت: (مو) 1- کندھ، دیوار 2- ریت 3- موری، چھیک 4- چنا

پہاڑ دی ڈھلوان جو بہت نکھی ہوندی ہے

بارو بھیت، (مو) ریت دی کندھ

بھیت: (ند) 1- گھٹی گل، بھید، راز 2- فکر 3- ڈیریا ہویا

بھیت بھریا، (صفت) راز بھریا، گھٹا

بھیت بھننا، (مخا) راز کھولنا، بھیت ظاہر کرنا

بھیت پاونا، (مخا) جانکاری حاصل کرنا

بھیت دار، (صفت) بھیت رکھن والا، بھیتی

بھیت داری، (مو) بھیت رکھن دا عمل

بھیت دینا، (مخا) رمز دسنا، گھٹی گل دس دینا

بھیت سمجھاونا، (مخا) رمز دسنا، بھید دسنا

بھیت کڈھواونا، (مخا) راز دا پتہ لینا

بھیت کہندے کہ توں مونہوں کڈھتے میں تینوں شہروں

کڈھا ساں، (اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ بھید دی گل ذہن

نال ہمیشہ نقصان ہوندا ہے تاں کہندے نیں

بھیت کھولنا، (مخا) رمز دسنا، راز ظاہر کرنا

بھیت لینا، (مخا) دل اندر لی گل جانن دا جتن کرنا

بھیت نہ پاونا، (مخا) کسے دے دل دی تھوہ نہ پاونا

بھیت نہ دینا، (مخا) اوہلا رکھنا، چھپا رکھنا

بھیت واندنا کرنا، (مخا) گھٹی گل ظاہر کرنا، دنگی: کول ہے تاں

بول نہ دے، بھیت نہ کردی واندے (سیف)

بھیت: (مو) دیکھو: بھیتی

بھیتا: (مو) بھیت، بھت، کندھ، دیوار

بھیتیر: (حرف جار) اندر، وچ

بھیتیری: (صفت) بھیتیر دا، اندر لا

بھیتیل: (ند) راز جانن والے، بھیتی، رمزیہ شاعر، دنگی: 'شاہ

عبداللطیف اک بھیتیل صوفی نیں' (نجم)

بھیتن: (مو) بھیت جانن والی عورت

بھید معشوق تے مست عاشق وچ گدھا وکیل سمانا بھید موئی
وچ رڑھے دے، گدھا بھرے جُرمٰنہ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے پئی وچولا بننا گھائے دند ہوندا ہے، تان کہندے نیں
بھید مُتَن، (مخا) ناکارہ کم کرنا، ڈنڈ پانا

بھید مُتَن، (مخا) کسے کولوں کوئی چیز مفت لینا

بھید نوں پوے گا نائکا پئے گی جھانکا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہووے کہ بھید نوں ساڑویں دھپ چنگی نہیں لگدی تان کہندے
نیں

باکرے اجڑ دا آجڑی گھوڑے چڑھیا، بھیدے اجڑ دا آجڑی
مُنڈا ٹیڈا، (اکھا) جدوں بھیداں نالوں بکریاں نوں ترجیح دتی جاوے
تان کہندے نیں

تیویں گیانن، بھید شانن بھورے کھسب نہ چڑھدے، باز
نہ تولن نکڑی تے رچھ نہ گہنے گھڑے، (اکھا) جدوں کسے
نامکن گل بارے دنا ہووے تان کہندے نیں

جیہڑی بھید مر جائے اوہ پھٹو دے سر، (اکھا) جدوں ایہہ
دنا ہووے کہ ہر کسے دا نقصان بدنام ہی گل پیندا ہے تان
کہندے نیں

کالی بھید، (مو) 1- پُخل خور آدمی 2- اپنی منڈی نوں دھوکھا دین
والا بندہ

مُنی بھید ہو جانا، (مخا) بہت لسا ہو جانا

پٹھوں بھید دا گھر، اُتوں بائی ریگ، (اکھا) جدوں اُتلی ٹیپ
ٹاپ بارے دنا ہووے تان کہندے نیں

کھا گھر بھید شاگرد جولاہیا، نفع نہیں ایس مالوں، (اکھا)
جدوں ایہہ دنا ہووے کہ کھا گھر بھید اتے جولاہے نوں شاگرد

بنادوں تے گھانا ہی گھانا ہوندا ہے تان کہندے نیں

بھیداں: (ند) 1- بھید دازر، چھترا، بھید و 2- (صفت) بھید نال واسطہ

بھید اچال، (مو) دیکھو: بھید چال

بھیدار / بھیداں: (ند) بھید و، چھترا

بھیداں: (مو) بھید دی جمع

بھیداں دا واڑا، (ند) گھنیا تھاں طنزاً آکھدے نیں

بھیداں دی کھل وچ بگھیاڑ، (اکھا) جدوں کوئی آدمی اُپروں

کچھ اتے اندروں کچھ ہووے تان کہندے نیں

بھیداں سٹھ، ہور پیاں بھٹھ، (اکھا) جدوں سٹھ بھیداں

رکھیاں کافی دسیاں جاوے تان کہندے نیں

بھیداں نوں وی زکام ہونا، (مخا) جدوں کوئی بندہ اپنی عادت

توں اُلٹ کرے تان کہندے نیں

بھیداں والے سدا سُکھا لے، بھاویں مر جان سکھے، (اکھا)

جدوں بھیداں دے دُجن نوں سبھ توں ودھیا دنا ہووے تان

کہندے نیں

بھیداں وچ اُوٹھ، (اکھا) جدوں کوئی لے قد دا بندہ بہت

چھوٹے قد دے آدمیاں وچ کھڑا ہووے تان کہندے نیں

بھیداں وچ اُوٹھ پچھانا، (مخا) عقل دا گھٹ ہونا

سبھ بھیداں (مونہہ کالیاں) مُکالیاں، (اکھا) جدوں ایہہ

دنا ہووے کہ ہر کوئی عیب دار ہے تان کہندے نیں

بھیداں: (مو) 'بھید' دی جمع

ماما گواہ تے بھیداں اپنیاں، (اکھا) جدوں کسے چیز تے حق

دن لئی گواہی اپنیاں دی ہی ہووے تان کہندے نیں

ہُن تان بھیداں وی کے چلیاں، (اکھا) جدوں کوئی اپنی

(پہلی جلد)

بھید جاننا، (مخا) اصلی گل دا پتا کڈھ لینا

بھید دینا، (مخا) دیکھو: بھیت دینا

بھید رکھنا، (مخا) گچھی گل مچھا کے رکھنا

بھید گھلنا، (مخا) راز دی گل دا پتا لگ جانا، بھیت ظاہر ہونا

بھید کھولنا، (مخا) راز فاش کرنا، بھید دی گل دنا

بھید لینا، (مخا) دیکھو: بھیت لینا

بھید نیتی، (مو) بھٹ پاؤ نیتی

اُپ بھید، (نڈ) 1- ماتحت، فرمانبردار 2- قسم (Sub-Clause)

بھرم بھید، (نڈ) بھلیکھا، فرق، بھیت

مت بھید، (نڈ) اک رائے نہ ہون دا عمل

بھیدانا: (نڈ) ثوت دا چٹا چھوٹا، پھل، بدانا

بھیدو: (نڈ) دیکھو: بھیدی

بھیدی: (نڈ) بھید جان والا، بندہ، بھیتی

بھیدیا: (نڈ) دیکھو: بھیتیا

بھید: (مو) 1- لیلی، بھید و دی موٹ، مشہور چوکھا جوان تے دُڈھ لئی

پالیا جاندا اے، جھیدی اُن گرم کپڑے بناون دے کم آؤندی اے

تے ایہدا گوشت وی کھادا جاندا اے 2- مجازاً ڈراکل بندہ 3- پھلاہ

دے درخت دی ڈوڈی

بھید بکریاں واگ وکنا، (مخا) بہت سستے دُگنا (آدمیاں دا)

بھید بھوری، مہیں ڈب دی، داڑھی والی رن، تنے چیزاں چھڈ

کے سودا کریں ننگ، (اکھا) جدوں بھورے رنگ دی بھید،

ڈبی نہیں اتے داڑھی والی تیوں نوں نندا ہو دے تاں کہندے نہیں

بھید تاپ، (نڈ) بھید اُن نوں ہون والی اک خطرناک بیماری

بھید تے اُن نہ رہنا، (مخا) جدوں کسے دا کسے حیلے دی بچاؤ نہ

ہو دے تاں کہندے نہیں

بھید جتھے وی جاؤ مٹی ہی جاؤ، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہوے

کہ غریب نوں ہر تھائیں مار پیندی ہے تاں کہندے نہیں

بھید چال، (مو) ریس، بنا سوچے سمجھے کسے دوجے کچھے لگ ٹرن دا

عمل

بھید چال چلنا، (مخا) ریسوریسی کم کرنا، ریس کرنا

بھید دا بھڈ ورا ٹکا پورے دا پورا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہو دے کہ بھید اُن دے ویاہ وچ کسے قسم دا گھانا نہیں ہوندا تاں

کہندے نہیں

بھید دی چھڑ گوڈے تائیں، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہو دے کہ

کمزور بندہ دوجے دا کچھ نہیں وگاڑ سکدا تاں کہندے نہیں

بھید دے خون اُٹھ نہیں ماری دا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہو دے کہ تھوڑے جیسے نقصان کچھے بدلا لینا چنگا نہیں ہوندا تاں

کہندے نہیں

بھید ڈب موئی تے مینگن ترپی، (اکھا) جدوں لوڑیندی چیز

تاں خراب ہو جاوے تے بے مطلب چیز ملے تاں کہندے نہیں

بھید رنجنا، (نڈ) بھید اُن واگ وکنا رنجن دا عمل

بھید کے جانے پو پلے پتہ بھیدے کھا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہو دے کہ کسے دی عادت بدلنی بہت اوکھی ہوندی ہے تاں کہندے

نیں

بھید لگے گی جھڑی پٹے گی کھڑی، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہو دے کہ بھید نوں برسات چنگی نہیں لگدی تاں کہندے نہیں

بھید لیاندی اُن نوں بیٹھی چرے کپاہ، (اکھا) جدوں فائدے

لئی کہتے کم وچ اُلٹا نقصان ہو دے تاں کہندے نہیں

وڈیاں نال جڑتا ہووے اتے اوہناں دی حیثیت موجب آؤ بھگت
نہ کیستی جاوے تاں آکھدے نیں

ساخاں دا بھیر، (ند) وڈے آدمیاں دی لڑائی
ساخاں دے بھیر وچ تخت پوش بانیاں دے ٹھڈے نیں،
(اکھا) جدوں ایہہ دسنا ہووے کہ ٹکڑیاں دی لڑائی وچ نقصان

غریب دا ہو جاندا ہے تاں کہندے نیں

ہڑباں دا بھیر، (ند) زبانی بحث یاں جھگڑا

بھیر: (مو) بھیری عادت، بان، بُریائی

بھیر اٹھاونا، (مخا) پاپ کماونا، بُرا کم کرنا

بھیر باب کرنی، (مخا) بُری حالت

بھیر بھڑتھا، (ند، صفت) بہت بُرا، بھیرا، ماڑا

بھیر بھیر بولنا، (مخا) ادا تو ابولنا

بھیر پُن، (ند) بُری عادت

بھیر پُنا، (ند) بھیرا پُن، بُریائی

بھیر چتا، (صفت) کھوٹے دل والا

بھیر دلا، (صفت) دیکھو: بھیر چتا

بھیر دندلا، (صفت) ٹکے دنداں والا

بھیر کماونا، (مخا) کسے دائرہ اکرنا

بھیر کھنڈاونا، (مخا) اپنی بُری عادت ظاہر کرنا

بھیر کھویا، (صفت) بھیری خویاں عادت والا

بھیر مونہہ، (صفت) دیکھو: بھیر مونہاں

بھیر مونہاں، (ند، صفت) 1- بھیرے مونہہ والا، بدشکلا 2- مونہوں

بھیریاں گلاں کرن والا

بھیر: (ہ، مو) 1- ہجوم، جھگڑا 2- مشکل، مصیبت، آفت، اک تھاں

تے بہت ساریاں دے اکٹھے ہو جان دی علامت، ٹھرمٹ، اکٹھ،
بڑاپن، سوڑ

بھیر آونا، (مخا) مصیبت پینا، اکھ وچ پینا

بھیر بننا، (مخا) دیکھو: بھیر آونا

بھیر بھاڑ، (مو) 1- بھاڑ مہمل اے 2- بھیر بھڑکا، اکٹھ، جمع، ہجوم،

وڈا اکٹھ، بہتارش 3- دھوم دھام

بھیر بھڑکا، (ہ، ند) 1- بھڑکا لفظ مہمل اے 2- رَش 3- ہجوم

بھیر بھڑکا لگنا، (مخا) بہت بھیر ہونا

بھیر پتلی ہونا، (مخا) بھیر دا گھٹ جانا

بھیر پی، (مخا) پینا وچ مہسنا، مصیبت وچ گھرنا

بھیر پینا، (مخا) دیکھو: بھیر پی

بھیر جھیر، (مو) تنگی، مصیبت

بھیر دھنکیر، (مو) دیکھو: بھیر جھیر

بھیر سھیر، (مو) تنگی، ٹرشی، مصیبت

بھیر سنگھیر، (مو) دیکھو: سھیر

بھیر کرنا، (مخا) اک تھاں تے بہت سارے لوکاں دا جمع ہونا

بھیر لاونا، (مخا) دیکھو: بھیر کرنا

بھیر لگنا، (مخا) اک تھاں تے بہت سارے لوکاں دا اکٹھ ہو جانا

بھیر ونڈاونا، (مخا) ڈکھ ونڈاونا، مصیبت وچ ساتھ دینا

سوڑ بھیر، (مو) بھیر، اکھ

بھیرا: (صفت) 1- بھیر والا، بُرا، ماڑا، بدکار 2- خراب، نکما 3- بد شکل،

کو جھا 4- سادہ 5- تنگ، گھلپا ہویا

بھیرا بننا، (مخا) ناراضگی منل لینا

بھیرا پھنڈا، (صفت) نیواں، بچ، کینہ

اوقات توں باہر اکم کرے تاں کہندے نیں
بھیدک: (ند) اک چٹا نرم پتھر جیدے نال سنگ مرمر بنایا جاندا

اے

بھیدکشی: (مو) دیکھو: بھیدکشی

بھیدو: (ند) بھید داز، چھترا، میڈھا، بکرے چھترے دی اک نسل

بھیدو وری: (مو) بھید وری، بھید دی، وگی: ہست چال ہے چ

دی، لوز سڈھنگی چال بھیدو وری (بھاگ)

بھیدی: (مو) 1- بھید 2- بھید دی کل

بھیر: (مو) بھیر، بھیرا، بھیر

بھیر: (ند) 1- نگارا 2- دھوکھا

بھیرا: (ند) دیکھو: بھیر

بھیراں: (ند) دیکھو: بھیر

بھیراں گھریاں، (مو) شہنایاں وجیاں، وگی: بھرے اندر

گھریاں بھیراں دینی ڈنگے مارن

بھیراں گج، (فم) طوطیاں دے مونہوں گج کے ایہہ آواز نکلدی

اے، وگی: شاہ مراداں تے مست قلندر بھیراں گج سداون

(سیف)

بھیر بھٹا: (ند) دیکھو: بھرونا

بھیرسی: (مو) دیکھو: بھیروی

بھیرسی چکنا، (مخا) کملی کرنا، ہڑبڑی پاونا

بھیرسی لیاونا، (مخا) تھرتھلی چاونا

بھیری: (ہ) 1- سویر ویلے گایا جاوون والا گیت 2- بھیروں نال

جُویا ہویا "بھیروں دی تیویں" دُرگا دا اک خاص روپ، کالی دیوی

3- بھیرے دین والی 4- ڈراونی، خوفناک 5- اک راگنی دانان جیہڑی

سویرے گاٹی جاندی اے

بھیرو: (ند) دیکھو: بھیروں

بھیروں: (ند) 1- ہندوواں دا اک دیوتا 2- شو جی دا اک ناں 3- اک

راگ دانان

بھیروں راگ، (ند) اک راگ دانان

بھیروی: (مو) 1- بھیروں نال تعلق دار 2- اک دیوی 3- ڈراونی،

بھیرے دین والی 4- سویرے گاؤں دی اک راگنی

بھیروی چنا، (مخا) تھرتھلی چنا

بھیروی لیاونا، (مخا) تھرتھلی پاونا

بھیرہ: (ند) دیکھو: بھیر

بھیری: (مو) نفیری نال وجاؤن والا نگارا، مونہہ نال وجاؤن والا اک

ساز، توتی

بھیر: (ند) 1- بھیرن دا عمل 2- ڈنگراں دا آپس وچ لڑن دا عمل

3- جنگ، لڑائی 4- مقابلہ، بکر

بھیر چاونا، (مخا) جنگ کرنا

بھیر کراونا، (مخا) لڑائی پوا دینا

پشوواں دے بھیر وچ پینا، (مخا) دو جابر دھڑیاں وچ پھس جانا

جھباہاں دا بھیر کرنا، (مخا) بکواس کرنا

جھوٹیاں دا بھیر، (ند) وڈے آدمیاں دی لڑائی

جھوٹیاں دے بھیر وچ پھسنا، (مخا) وڈے آدمیاں دی لڑائی

وچ ماڑے آدمی دا قابو آونا

جھوٹیاں دے بھیر وچ فصلاں دا گالا ہونا، (مخا) وڈے

آدمیاں دی لڑائی وچ کسے غریب دا نقصان ہونا

دروازے بھیرے رکھنا تے لنگھاو نے ہاتھی، (اکھا) جدوں

(پہلی جلد)

پلاک ڈسٹری

ہووے کہ بُرے دے ساتھی دی بُرے ہی ہوندے نیں تاں
کہندے نیں

بھیڑے دن، (ند) مصیبت دے دن، بُرے دن، بد قسمتی
بھیڑے دن آونا، (مخا) مصیبت دے دن آونا، بد قسمت ہونا
بھیڑے دنوں وانگ بیتنا، (مخا) بہت ہولی ہولی گزرنا
بھیڑے دے بھیتڑوں ڈرنا پیندا ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہووے کہ بھیتڑے آدمی دیاں حرکتاں توں ڈرنا ہی پیندا ہے تاں
کہندے نیں

بھیڑے کماں دا بھیتڑا پھل، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ
جیہا کرے تیا بھرے تاں کہندے نیں
بھیڑے مونہہ ہسنا، (مخا) بناوٹی ہاسا ہسنا
دیسیں بھیتڑے ہونا، (مخا) مصیبت دے دن ہونا، دگنی: 'سی
دیسیں نیں بھیتڑے بلوچاں نوں'

سکھ سلطان دی، لین پٹھان دا دوویں بھیتڑے، (اکھا)
جدوں پٹھاناں نوں نندا ہووے تاں کہندے نیں
سکھ نہ ستیہ تھوڑیا، جیویں بھیتڑے وار، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہووے کہ تھوڑی ذات والیاں نوں اوکھی زندگی تیت کرنی پیندی
ہے تاں کہندے نیں

ہٹ کرائے دم بیاجی، اوس بھیتڑے دی پوری بازی، (اکھا)
جدوں ایہہ دنا ہووے کہ وپار وچ تاں ہی فائدہ ہے جے دکان
اتے راس اپنی ہی ہووے تاں کہندے نیں
بھیڑیا: (ند) اک درندہ جانور اے جیہوں فارسی وچ گرگ آکھی دا
اے

بھیس: (و، ند) 1- کپڑے، پوشاک 2- حلیہ 3- حلیہ بدلنا، کپڑے

پاون دا ڈھنگ، سانگ 4- شکل، صورت، وضع 6- فقیراں جوگیاں دا
کوئی وتیرہ یاں مت، دگنی: 'پھرن کالڑے ماتمی بھیس کر کے عاشق
بھور مشتاق جو پھلدے نی' (بونا)

بھیس بدلنا، (مخا) دیکھو: بھیس وٹاونا
بھیس بناونا، (مخا) دیکھو: بھیس دھارنا
بھیس دھارنا، (مخا) کوئی نواں روپ اختیار کرنا
بھیس وٹاونا، (مخا) روپ بدلنا، حلیہ بدلنا
جھوٹھ چاہے بھیس، سچ کہے میں ننگا چنگا، (اکھا) جدوں ایہہ
دنا ہووے کہ جھوٹھ نوں نکا دن لئی کئی بہانے گھڑنے پیندے نیں
تاں کہندے نیں

جیہا دیس تیا بھیس، (اکھا) جدوں کوئی آدمی جتھے رہے اوسے
تھاں دارہن سہن اتے پہراوا پنالوے تاں کہندے نیں
بھیسا: (مو) بھس بھیس

بھیسلا: (مو) پرانی عادت کر کے پئی بھل، بھلیکھا
بھیسلا پونا، (مخا) بھلاوا پاون
بھیسلا دینا، (مخا) دیکھو: بھٹلاونا
بھیسلی: (مو) بھیسلا دامونٹ روپ

بھیشم: (ند) مہا بھارت دے یدھ وچ کورواں دا اک مشہور سینا پتی
جو راجا شانتو دا پتر سی اتے پال برہم چاری سی، اینناں نوں ہی
بھیشم پتاما کہیا جانداسی
بھیشم پتاما، (ند) دیکھو: بھیشم
بھیشن: (صفت) بھیا تک، ڈراونا

بھیک: (مو) 1- خیرات 2- دریا دا کاجھا، منڈا اُچا، کرارا 3- بچھیا،
بھیکے

بھیرا پن، (ند) بھیر، بُریائی

بھیرا پون، (مخا) شرمندہ ہونا

بھیرا پینا، (مخا) 1- بُرا اٹھو 2- شرمندہ ہونا 3- کسے چیز دے

دین توں بچکا 4- دل ہارنا

بھیرا تھنا، (مخا) بھیر پینا، مصیبت آونا

بھیرا ڈھکا کھسماں نوں کھائے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ ماڑے جانور دا رکھنا اُلٹا نقصان دہ ہی ہوندا ہے تاں

کہندے نیں

بھیرا مونہہ بناون، (مخا) بد مزگی دا اظہار کرنا، ناپسندیدگی دا

اظہار کرنا

چچھا بھیرا ہونا، (مخا) 1- پیکا گھر چنگا نہ ہونا 2- بچ خانداں وچوں

ہونا

دل دا بھیرا، (مفت) کھوٹا، چال باز، دھوکے باز

سریر بھیرا پینا، (مخا) بیمار ہو جانا، سریر وچ طاقت نہ رہنا

کھٹن نہ کھان، بھیرا چندرا جمان، (اکھا) کسے نوں نکھٹو دنا

ہووے تاں کہندے نیں

ہاتھیاں نال یاریاں تے در بھیرا رکھنا، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

ہووے کہ وڈیاں نال دوستی کردیاں کھل دلی توں ہی کم لینا ٹھیک

ہے تاں کہندے نیں

بھیرکا: (مفت) دیکھو: بھیرا

بھیرنا: (نم) 1- لڑائی جھگڑا کروانا 2- حساب کتاب میلنا 3- بدلے

وچ کچھ دینا، قرضہ اُتارنا 4- نہ کر دینا 5- چندرا مارنا 6- بھیرنا

(دروازہ وغیرہ ڈھونیاں بند کرنا) 7- نال لاونا، وگی: 'جتم نہ بھیری

اگت' (فر)

جتم بھیرنی، (مخا) اعتراض لاونا، گھسٹر کڈھنا

سر بھیرنا، (مخا) لڑائی کروانا

بھیر و: (مفت) بھیرن والا، لڑاکا

بھیر وا: (مفت) دیکھو: بھیر و

بھیری: (مو، مفت) بھیرن والی، لڑاکا

بھیری دا، (ند) اک معمولی گالھ

بھیری رن دی بھیری چال، چلھے اُتے روؤس بال، آنا

گنھدیاں گھر کے وال، تک پونجھدی گوڈیاں نال، (اکھا)

جدوں بھیری زنانی دا بچ دنا ہووے تاں کہندے نیں

بھیری رن گھرے دی چٹی نہ جائے ماری نہ چائے سٹی،

(اکھا) کوئی مجبوری کر کے کسے بھیری چیز نوں چھڈ نہ سکے اُلٹا

نقصان برداشت کری جاوے تاں کہندے نیں

بھیری کھڑنا، (مخا) اگے لائی چلنا

بھیری کھڈ مچاونا، (مخا) مندا کم کرنا، وگی: 'دتی حاکماں کھڈ مچا

بھیری'

بھیری گنودے بھیرے وچھے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے

کہ خاندانی اثر کدی نہیں جاندا تاں کہندے نیں

بھیری نیت دھارنا، (مخا) بدنیت ہو جانا

ہکی رٹو دی بھیری چال آنا گنھے سر گھلے نال، روئی پونجھے

مچھے نال، گھر آوس مزمان تے مارے بال، (اکھا) جدوں

بھیری تیویں دا بچ دنا ہووے تاں کہندے نیں

بھیرے: (مفت) بھیرا دی جع

بھیرے اصلے والا، (مفت) بچ، کمینہ، کم ذات

بھیرے بھیرے یار میری مھتو دے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا

بھیلوی: (مو) لچ وچ پایا دو جی لچ دا ٹوٹا

بھیلنی: (مو) 1- بھیل ذات دی عورت 2- بھیل دی دوہٹی 3- اک

مشہور بھگت عورت جو سری رام چندر جی دی بہت خدمت گزاری

بھیلی: (مو) گڑ وغیرہ دا پھیا یاں وٹیا ہویا روڑا جو لگ بھگ چار پنج

سیر تک دا ہوندا ہے

بھیلی پھٹو تاں حصہ ملو، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے

کہ بے کوئی چنگا مقصد ہووے گا تاں کھان پین نوں ملے

گا اودوں کہندے نیں

جٹ گنا نہیں دیندا بھیلی دے دیندا ہے، (اکھا) جدوں کوئی

معمولی کم نوں تاں انکار کر دیوے پر وڈا کم کر دیوے تاں کہندے

نیں

دو باندراں وچ کار بھیلی سٹنا، (محا) بھٹیک پوادینا، لڑا دینا

بھیم: (ند) 1- پنجال پانڈواں وچوں اک دانان جو موہن توں چھوٹا

سی، پانڈواں دا اک شہزادہ، پانڈواں دا اک بہادر جیسے مہا بھارت

دی لڑائی وچ دریودھن نوں قتل کیتا سی، شو جی دا اک روپ

2- قوت برداشت، جرأت، بھرم 3- ودھیا

بھیم بھرم، (مو) عزت، مان، دبدبہ

بھیم پلاسی: (ند) اک راگ دا ناں

بھیم سین: (ند) 1- بھیم وڈے اکار دا بندہ، بلوان آدمی 2- بہت

کھان والا، پیٹو

بھیم سینی: (صفت) سواد، ذائقے دار، چنگا

بھیم سینی سُر مہ، (ند) اک ودھیا قسم دا سُر مہ

بھیم سینی کافور، (ند) دیکھو: بھیم سینی کپور

بھیم سینی کپور، (ند) اک ودھیا قسم دا کافور

بھیم سینی کھیر، (مو) بہت ودھیا کھیر

بھیم گوڈا: (ند) اک مقدس ندی جسے لوکی ثواب دی نیت تال

نہاوندے نیں، جو ہر دوار وچ گنگا دے کنڈھے تے ہے

بھیم گ: (ند) اک راگ دا ناں

بھین: (ند) چوراسی دا گیزا

بھین: (مو) 1- ماں پو جانی، بوبو 2- زنانیاں لئی ورتیا جان والا اکھر

عزت وچوں آکھدے نیں

بھین بھرا، (ند) 1- اک ماں باپ دی اولاد 2- رشتے دار، انگ

ساک 3- پیارے

بھین پنا، (ند) بھیناں ورگا ورتاوا، بھین دے رشتے توں

بھین جی، (مو) 1- اُستانی، ماسرائی 2- ہپتال دی نرس 3- عزت

جوگ اکھر

بھین دا مل بھنویا، (اکھا) جدوں وی وٹے دے ساک سمبندھی

گل کرنی ہووے تاں کہندے نیں

بھین گھر بھائی سٹنا، سوہرے گھر جوائی سٹنا، (اکھا) جدوں ایہہ

دنا ہووے کہ دیابی بھین کول بھائی دا پتے دن رہنا چنگا نہیں ہوندا

تاں کہندے نیں

چونکے بیٹھی بھین، لگے ڈین، چونکے بیٹھی ماں، مٹی تے

سواہ، چونکے بیٹھی رن، چوکا ہو گیا دھن دھن، (اکھا) جدوں

بھین اتے ماں نالوں دوہٹی نوں ودھیرے چنگا کھچیا جاوے تاں

کہندے نیں

دھرم بھین، (مو) ادھ تیویں جس نوں بھین دا درجہ دتا جاوے تاں

کہندے نیں

کالے کالے پینگوں، کالے کالے نین، جیسا سالا دیکھیا،

بھیکر: (پوا، ند) بھیکری

بھیکو: (ند) اک رکھ داناں جیدے پتے کوڑے ہوندے نیں

بھیکھ: (مو) بھکھیا، خیرات، خیر، مکر، چلتر، بھیس

بھیکھ: (ند) 1- لباس، پوشاک، پاتا 2- کپڑے پاون دا ڈھنگ،

ساگ 3- جوگی وغیرہ فقیراں دا کوئی مت، وگئی: 'خلقت اٹھے ہو

کے خالق لاہے بھیکھی بھیکھ' (نغم)

بھیکھ بناونا، (عما) ساگ بھرنا، ساگ بدلنا

بھیکھ دھارنا، (عما) کوئی نواں مت اختیار کرنا

بھیکھ دھاری، (ند) 1- فقیر، سادھو 2- بے اعتباری، دل دا کھوٹا،

پکھنڈی

بھیکھ کرنا، (عما) پکھنڈ کرنا

بھیکھ منگا، (ند، مفت) بھیکھ منگا، گداگر

بھیکھ منگاونا، (عما) 1- بہت تنگ کرنا، بُرا حال کر دینے کنگال کر دینا

بھیکھ منگنا، (عما) در در تے متدے پھرنا

اُتم کھیتی، مدھم وپار، نکھدھ چاکری، بھیکھ (دوار) نکار،

(اکھا) جدوں بھیکھ منگن دی نکھیدی کرنی ہووے تاں

کہندے نیں

بن مانگے موتی ملیں مانگے ملے نہ بھیکھ، (اکھا) جدوں ایہہ

دنا ہووے کہ جو قسمت وچ لکھیا ہوندا ہے اوہ ہی ملدا ہے، جتن

کیتیاں کچھ نہیں بندتاں کہندے نیں

سنگھی بھیکھ، (ند) شیراں (بہادراں) والا لباس

کپٹ بھیکھ، (ند) پکھنڈ، دکھاوا، دھوکا

کرم بھلن تاں سبھ بھلن، بھیکھ، ونج، وپار، (اکھا) جدوں

ایہہ دنا ہووے کہ قسمت چنگی ہووے تے ہر تھاں فائدہ ہی ہوندا

ہے تاں کہندے نیں

کھیتی راج رجاے، کھیتی بھیکھ منگائے، (اکھا) جدوں ایہہ

دنا ہووے کہ فصل چنگی ہون تے کسان خوشحال ہو جاندا ہے تے

جے کھیتی چنگی نہ ہووے تاں کسان دی بُری حالت ہی ہوندی ہے

تاں کہندے نیں

بھیکھا چار: (ند) 1- بھیکھ چال 2- پکھنڈ

بھیکھا دھاری: (مفت) 1- بھیکھ دھارن والا، بھگویی کپڑے

پاون والا 2- پکھنڈی

بھیکھم: (ند) دیکھو: بھیشم

بھیکھمن: (ند) اک بھگت داناں جیہناں دی بانی سری گورو گرنتھ

صاحب وچ ہے

بھیکھوان: (مفت) بھیکھ دھارن والا

بھیکھوانی: (مفت) دیکھو: بھیکھ دھاری

بھیکھی: (مفت) بھیکھ دھارن والا، پکھنڈی

بھیکھے: (نم) بھیکھے وچ، پھراوے وچ

بھیکھیا: (مو) دیکھو: بھکھیا

بھیلنا: (فل) بھینا، کھڑا ہونا

بھیل: (ند) بھارت دے آدی واسیاں دی اک قوم جو اپنا گزارہ لٹ

مار کر کے کردی سی

بھیل: (مفت) ملیا ہویا، نال بڑیا ہویا

بھیلا: (ند) 1- ملیا ہویا 2- (مو) دبی دی لسی، چھ

بھیلا: (ند) دڈی بھیلی

بھیلو: (ند) آگاں، پرالیاں چھوئی وغیرہ دا وٹیا موٹا رسا جس نال

کپ وغیرہ بندھدے نیں

بھیونہ: (فعم) گھا کرنا، پانی نال تر کرنا

بھیونتا: (صفت) بھگیا ہوا

بھیوں: (ند) دیکھو: بھیوں

بھیوں بھیوں کے جتیاں مارنا، (مخا) بہت ذلیل کرنا، بے حد شرمندہ کرنا

بھیوں بھیوں کے مارنا، (مخا) بہت زیادہ شرمندہ کرنا

مُو بھیوں ہونا، (مخا) مس پھٹ ہونا، داڑھی پھٹنا، جوانی چڑھنا
جٹ بھیویں اٹی تاں کراڑ جزا وے وٹی، (اکھا) جدوں ایہہ
دنا ہووے کہ جے کوئی کے نال دھوکا کرے تاں اوس نال وی
دھوکا ہو جاندا ہے تاں کہندے نیں

جے نہیں بھیوں سگر کا کرا، کاہنوں گھسینے اے لاکڑاں،
(اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ سادون بھادروں دج مینہ نہ دکن
تاں فصل نہیں ہو سکدی تاں کہندے نیں

بھیویں: (ند) دیکھو: بھیوں

بھیہ: (ند) دیکھو: بھے

بھیہ بھینجن، (اعوان، صفت) بھے دور کرن والا

بھیہار: (صفت) بھیا تک، ڈراونا

بھیہارا: (صفت) بھے دین والا، بھیا تک، ڈراونا

بھیہار یا: (صفت) دیکھو: بھیہارا

بھیہار والا: (صفت) 1- ڈر نال پریشان 2- بھیا تک، ڈراونا

بھیہر: (ند) وڈا ڈھول یاں نقارا

بھیہہ: (مو) دیکھو: بھیں

☆☆☆☆☆☆

تیسری سالے دی بھین، (اکھا) جدوں ایہہ دنا ہووے کہ بھین
بھایاں دی شکل آپس وچ ملدی جلدی ہے تاں کہندے نیں
لُو لھے دیاں مشکریاں ماؤ بھین نال، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہووے کہ مُورکھ بندہ سوچ سمجھ کے گل نہیں کردا تاں کہندے نیں

بھینا: (مفت) دیکھو: بھتا

بھینا: (فل) بھوتا، گھمنا پھرنا، دنگی: دُگیر وے گُتی داگو، بھے آون
بھے داگن (گل)

بھینے: (ند) مکر، فریب، دھوکا

بھینے چارھن، (مخا) گلاں وچ لیانا، دام وچ لیانا

بھینے چڑھن، (مخا) گلاں وچ آنا، دھوکا کھانا

بھینے لاون، (مخا) گلاں وچ لانا

بھینے لگن، (مخا) گلاں وچ لگنا

بھینٹ: (ہ، ند) 1- قربانی 2- نذر نیاز جیہڑی کسے دیوی دیوتا دے
ناں تے دتی جاندی اے

بھینڈ: (مو) 1- مٹی دی ڈھیم 2- گُتے دی اندری

بھینڈی: (مو) 1- بھنڈی 2- اک کنڈے دار پودا جس نوں پیلے رنگ
دامخل لگدا ہے اتے جو دوائی وچوں ورتیا جاند اے

بھینڑی: (مو) دیکھو: بھین

بھینس: (ند) مجھ، گاں

بھینسا: (ند) مجھ، گاں داز

بھینسر: (مو) 1- بھنڈی 2- مادہ عقاب یاں باز

بھینسا گگل: (مو) اک دودھیا قسم دی گگل

بھینکار کھن: (مخا) پرواہ کرن، خیال کرن

بھینگا: (مفت) میری نظر نال دیکھن والا، میرا

بھینگم: (ند) دیکھو: بھینگم

بھینگی: (مفت) بھینگا داموٹ روپ

بھینگے دی اک رگ ودھ ہوندی ہے، (اکھا) جدوں ایہہ دنا
ہووے کہ میرا بہت شیطان ہوندا ہے تاں کہندے نیں

بھینہ: (مو) دیکھو: بھین

بھینی: (مو) 1- خوشگوار 2- ہلکی 3- محمّہ، مٹی، چھوٹی آبادی

بھیں: (مو) 1- ڈر دی آواز، ہار، شکست، بھانج، اک طرحاں دی

بے کار آواز 2- کنول مغل دی تالی یاں جڑھ، بھس

بھیں بلاونا، (مخا) ہرا دینا

بھیں بول جانا، (مخا) دیکھو: بھیں بولنا

بھیں بولنا، (مخا) 1- بس ہو جانا، شچی نکل جانا 2- دیوالا نکلتا،

ہار ہونا

بھیں بھیں، (صوت) 1- کھیاں یاں ڈیمواں دے اڈن نال

کھنکھیاں وچوں نکلی آواز، بھنکھناہٹ 2- بھید دے بولن دالفظ

بھیں بھیں کرنا، (مخا) 1- بھید وانگ بولنا 2- فرمانبردار ہو جانا

بھیں کڈھنا، (مخا) 1- بُری طرحاں ہرا دینا، مجھ کڈھنا 2- تھکا دینا

بھیں نکلتا، (مخا) 1- ہار جانا، مجھ نکلتا 2- تھک جانا

بھیو: (ند) 1- بھید، فرق 2- گُپت بات، راز

بھیولا پا: (ند) بھائی والی (خاص طور تے زمین دی)

بھیولا پا چونے پانا، (اکھا) جدوں بھائی والی کرن وچ نہت جھگڑا

ہووے تاں کہندے نیں

بھیول: (مصدر) 1- گلا کرن، پانی نال تر کرن 2- پرت آون، مُڑ

کے آون

بھیونا: (ند) ڈھل مٹھ، نال منول

درتیاں ڈکشنریاں

- ☆ پنجابی اردو ڈکشنری، پاکستان پنجابی ادبی بورڈ، لاہور: 2009ء
- ☆ پنجابی اردو لغت، تنویر بخاری، اردو سائنس بورڈ، لاہور: 1989ء
- ☆ پنجابی ڈکشنری، مرتب، بھائی میا سنگھ، وین گارڈ، لاہور: سن
- ☆ پنجابی کوش، بھاشا و بھاگ، پٹیالہ: 1990ء
- ☆ پنجابی لغت، ارشاد احمد پنجابی، پنجابی ادبی لہر، لاہور: 1999ء
- ☆ پنجابی لغت، کیمپلپوری لہجہ، طاہر اسیر، جمالیات پبلی کیشنز، انک: 2017ء
- ☆ پوٹھوہاری شبد کوش، بھاشا و بھاگ پنجابی، بھارت، پٹیالہ: 1960ء
- ☆ پہلی وڈی سرانیکی لغت، محمد سعد اللہ کھٹران، شعبہ سرانیکی بہا الدین زکریا یونیورسٹی، ملتان: 2007ء
- ☆ جامع سندھی لغات، ڈاکٹر نبی بخش بلوچ، سندھی ادبی بورڈ، حیدر آباد، سن
- ☆ سرانیکی سٹل، سرانیکی ادبی مجلس، بہاولپور: سن
- ☆ سرانیکی محاورے، شوکت مغل، سرانیکی ادبی بورڈ، ملتان: 2005ء
- ☆ سندھی اردو لغت، ڈاکٹر نبی بخش بلوچ، سندھی ادبی بورڈ، سندھ: سن
- ☆ سنسکرت کلاسیکل ہندی ڈکشنری، سنگ میل پبلی کیشنز، لاہور: سن
- ☆ شبد کوش، ہرکیرت سنگھ، پنجابی یونیورسٹی، پٹیالہ: 1989ء
- ☆ شیراز لغت، پوٹھوہاری، شیراز طاہر، گندھارا اکیڈمی، پشاور: 2016ء
- ☆ عربی اردو لغت، اورینٹل بک سوسائٹی، لاہور: سن
- ☆ فرہنگ آصفیہ، مولوی سید احمد دہلوی، اردو سائنس بورڈ، لاہور: 1995ء

- ☆ فرہنگ جامع، دکتہ سید علی رضا نقوی، نیشنل بک فاؤنڈیشن، اسلام آباد: 1994ء
- ☆ فرہنگ عامرہ، عبداللہ خان خویشتگی، مقتدرہ قومی زبان، اسلام: 1989ء
- ☆ لغتِ سرائیکی، محمد بشیر احمد خاں بہاولپوری، سرائیکی ادبی مجلس، بہاولپور: 1965ء
- ☆ لغتِ فریدی، ڈاکٹر مہر عبدالحق، سرائیکی ادبی مجلس، بہاولپور: 1984ء
- ☆ لہندی کوش، ڈاکٹر ہر دیو باہری، پہلی کیشنز ہیورہ، پنجابی یونیورسٹی، پٹیالہ: 2005ء
- ☆ مختصر پنجابی لغت، شریف کنجاہی، شعبہ پنجابی، پنجاب یونیورسٹی، لاہور: 1981ء
- ☆ معین الشعراء، منشی غلام حسین خان، سنگ میل پہلی کیشنز، لاہور: 2003ء
- ☆ مہاں کوش، بھائی کاہن سنگھ، بھاشا بھاگ، پٹیالہ: 1989ء
- ☆ نسیم اللغات اردو، سید مرتضیٰ حسین، شیخ غلام علی اینڈ سنز، لاہور: 1989ء
- ☆ ہفت زبانی لغت، اشفاق احمد، اردو سائنس بورڈ، لاہور: 1988ء
- ☆ ہندی اردو لغت، راجیو سور راء اصغر، سچیت کتاب گھر، لاہور: 2003ء
- ☆ Dictionary of the Jatki or Western Panjabi Language, A. Jukes, Edit:
- ☆ Liaquat Ali Niazi Dr., Punjab Institute of Language Art and Culture, 2010

PILAC DICTIONARY

Punjabi to Punjabi

Vol. 1

Punjab Institute of Language,
Art & Culture, Lahore

